Capon 85: tom. 3.

R. P. M. IO. BAPTISTÆ DE LEZANA, HISP. MATRITENSIS,

SOCII GENERALIS CARMELITARVM, S. CONGR. INDICIS CONSVLTORIS, BENEFICIORVM Examinatoris, ac in Sapientia Romana Publici Lectoris.

CONSVLTA VARIA THEOLOGICA, Iuridica & Regularia,

Pro Conscientiarum instructione circa Controuersias in Alma Vrbe, etiam apud sacra Tribunalia agitatas; duabus Partibus distincta: Quarum Pars posterior nunc primum in lucem prodit.

Quorum vltimum pro coronide prioris Partis est de singularissimo D. Petri Papatu in Ecclesiam; D. Paulo Apostolo etiam excluso:

Conformiter ad mentem, Decreta, Declarationes & Decisiones S. Sedis Apostolicæ, & SS. Congregationum.

Omnium Operum Tomus Quartus.

LVGDVNI,
Sumpt. PHILIP. BORDE, LAVR. ARNAVD, & CL. RIGAVD.
M. DC. LVI.
CVM SVPERIORVM PERMISSV.

De el Conv.do de Sevilla de el Horden de Nra. S.ra de la Merced Calzada de Cant.o

[illegible]

EMINENTISSIMO PRINCIPI, ET REVERENDISSIMO DOMINO CARDINALI DE LVGO,

Fr. JOANNES BAPTISTA DE LEZANA Carmelita, F. P.

ESTINATVM diu, Tibique addictum, opus, demum iam sistitur, prompto animi affectu, *Cardinalis Amplissime,* Promiseram supplex, patrocinium quærens; reddo cliens Patronum inueniens: omni sanè iure debitum. Cui etenim Consulta *Theologica, Iuridica,* & *Regularia* pro conscientiarum quiete exarata, nuncupari debeant, nisi illi, qui in similis, & Eminentioris Hierarchiæ præstandis consiliis ad Theologicam œconomiam, Iuridicam lancem, & Asceticam disciplinam spectantibus, vt sydus in Alma Vrbe præfulget? Tibi, inquam, in quo veluti in Sacrarum Litterarum penu tot scientiarum peritia reconditur. Tibi equidem, qui sapientia, & prudentia pollens, Apostolicæ Sedis gloriæ amplificandæ sedulò studes: solicitus de ipsa tuenda apud Orthodoxos, & apud Acatholicos propaganda. Hoc in te æternæ memoriæ Vrbanus VIII. Pontifex agnoscens, talem Consultorem sacris Purpuratorum Patrum congressibus dignum diiudicans, Cardinalitia infula, nihil de tanto honore præ molestia, & religiosa humilitate, cogitantem, prouidè, nec sine speciali Numinis flatu, decorauit. Vt iure Tibi illud Cypriani *lib.* 4. *ep.* 2. adaptari videatur, dum de Cornelio Papa ageret. *Episcopatum ipsum nec postulauit, nec voluit, nec vt cæteri, quos arrogantiæ, & superbiæ suæ tumor inflat, inuasit, sed quietus, & modestus, & quales esse consueuerunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientiæ suæ, & pro humilitate ingenitæ sibi, & custoditæ verecundiæ, non, vt quidam, vim fecit, vt Episcopus* (Cardinalis) *fieret: sed ipse vim passus est, vt Episcopatum susciperet.* Equidem, vt singulari doctrina, ex iugi studio mentis acie, ac quotidiana praxi adepta, communia S.R.E. negotia dispiceret, dispiciendo iuuaret, iuuando ad debitum finem, maiorem Dei videlicet gloriam (quod in votis semper veræ sapientiæ cultoribus est) promoueret. Consultè quoque in tuis pono manibus mea *Consulta*, quia tua alioquin sunt, conformia quidem sanæ illi doctrinæ, quam in Hispania (quæ Te protulisse meruit) primum; Romæ deinde in Lycæo Romano, toti Orbi postea voluminibus non paucis editis euulgasti. Memor vtique illius Syracidis gnome cap. 20. *Sapientia absconsa, & thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisque?* ac Gregoriani alterius 1. Pastor. cap. 9.

ã 2 *Pecuniam*

Pecuniam in sudario ligare est percepta dona sub otio lenti terporis abscondere. Toceant ergo qui sub humilitatis (vtilitatis forsan) pallio segnitiem celant, nec audiunt sponsum cœlestem dicentem: *Amici auscultant, fac me audire vocem tuam.* Non sic primi Monastici germinis frutices (Essenos Alexandræos dico) à Philone commemorati; non sic Anachoretæ, & Eremitæ vetusti, prout in libris *Vit.Patr.* legitur; non sic Monachi S.Martini Turonensis comites, Seuero teste: hi namque omnes libris pro communi vtilitate conscribendis, & si mundo altiores, & Deo ecstatici, diligenter vacabant. Idem obseruatum in Monasteriis S.Epiphaniis, & Venerabilis Bedæ, prout ipsorum Acta referunt. Monachorum ergo propria librorum scriptio.

Nec titulus *Regularia*, quem Consulta hæc præseferunt præsentiam tuam abhorret, iure quin potissimo Te tutelarem efflagitat, qui ab incunabulis pubertatis asceticam, & regularem vitam sub toti Orbi celeberrimæ Societatis ferula peregisti, & nunc extra claustrum australiter (qua decet) viuens religiosa parsimonia collætariis. Quidni ergo ex asceteriis nisi tam conspicuus pro Ecclesia Doctor, & virtutis merito Purpuratus euaseris? Vnde enim Hieronymus, Augustinus, & Gregorius ex quatuor Ecclesiæ columnis, nisi è cœnobiis prodierunt? Vnde Aquinas Angelicus, & Bonauentura Seraphicus? Vnde Cyrillus, nisi ex Elię Carmelo? Vnde Basilius, Nazianzenus, Chrysostomus, Epiphanius, & vnde Scriptorum ac Doctorum myriades nisi ex Monachis, & Monasteriis? Quis Hispaniæ nostræ Isidorum, Leandrum, Illefonsum, ac plerosque alios, nisi Monachismus peperit? Quis Galliæ Hilarios, Martinos, Lerinenses, & innumeram Sacrorum Doctorum progeniem nisi Monastica conuersatio dare potuit? Taceo Italiæ Orbis Reginæ, Asiæ, Africæ, Græciæ Germaniæ, & Angliæ Sapientissimorum Virorum cohortem ex Monachis progenitam; dum tamen taceant ij, qui hęc ob oculos cunctis opposita obliuisci videntur.

Singularia porrò à Te mihi exhibita beneficia, quę in mente sunt, & semper erunt, leuidense hoc munusculum in grati animi obsequium postulabat; quod eo gratius pręsto, cum sciam Te facilem aditu, comitate affabilem, humanitate benignum esse, nec humilia solitum fastu respuere, sed cunctos amplecti, qui protectionis vmbram quęrunt. Charitas enim *multitudinem operit.* At quia omni laude superiora hęc sunt & sic Tu in eis enites, vt explicare nequeam, cohibenda est oratio, ne grauitas epistolaris in panegyrim diffluat, reddaturque tuis auribus eò molestior, quò huiusmodi pręconiis audiendis ad fastidium vsque peruenerunt; mea que simplicitas, qua nulli mortali assentari, nihil terrenum appetere, sed soli Deo placere quęro, extra metas prosiliisse videatur. Haud tamen temperare me possum, quin cum Te in S. Inquisitionis Tribunali cum primis aliis Ecclesię Proceribus coram Patre Patrum Iudicem agere conspiciam, quo Catholici gloriam, & Hęretici confusionem exhauriunt, illud accinam quod olim Paulinus Augustino ep. 31. *O lucerna dignè super Ecclesiæ candelabrum posita, quæ latè Catholicis de septiformi lychno pastum oleo lætitiæ lumen effundens, densas licet Hæreticorum caligines discutis, & lucem veritatis è confusione tenebrarum, splendore clarifici luminis enubilas.* Deumque optimum maximum oro, & obtestor, vt, quò facilius quę agis agere possis, ac semper de sacris studiis, & studiosis benèmerearis, firmam corporis valetudinem, & vitam longęuam largiatur; ac postea ęternam, iuxta illud à Daniele promissum: *Qui docti fuerint fulgebunt tamquam splendor firmamamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Hoc & mihi ipsi, modulum iuxta meum, etiam exopto; & non terrenum aliud, ad pedes Eminentissimę Reuerendissimę tuę dignitatis. Amen.

ADMO

ADMONITIO AVTHORIS ad Lectorem.

MONENDVS, Mi Lector, *quod etsi aliqua ex his Consultis scripta à me sint, occasione litium, seu Controuersiarum, quæ in Vrbe, apud Sacra etiam Tribunalia, agitabantur; partibus etiam, vel aliis interesse habentibus id postulantibus: nihilominus absit vt credas, me Aduocatum, Causidicum, aut Patronum harum forensium causarum agere voluisse. Memor etenim sum eorum, quæ* cap. 1. & 2. de postulando *ex Concilio Lateranensi, & Innocentio III.* & cap. multa, & cap. non magnoperè, Ne Clerici vel Monachi. *ex Concilio Moguntino, & Alexandro III. ac aliis iuribus statuta fuerunt contra personas Ecclesiasticas huiuscemodi fori externi causarum patrocinium assumentes. Ergo pro* veritate, conscientię foro, *&* conscientiarum instructione *à me dictata existimes: quod Religiosis extraneum munus non esse prudens nemo refragabitur.*

APPROBATIONES.

IVssv Reuerendissimi Patris Magistri Ioannis Antonij Philippini nostri S. Carmelitarum Ordinis Generalis, librum qui titulus *Consulta Varia, &c.* à nostro Reu. Adm. P. Magistro Ioanne Baptista de Lezana compositum, qua potui diligentia euolui, ac perlegi, in quò cùm nihil, quod orthodoxæ, catholicæque fidei, ac moribus Christianis obesse, bene tamen quod vtrique plurimùm prodesse potest, repererim, opus dignum censeo, quod typis mandetur vt vel sic faciliori negotio quod doctissimus, piissimusque Author theoricam iam in lucem editam ad praxim trahens, Theologicæque ius vtrumque mirabiliter connectens sapientissimè pro omnium vtilitate docet, ad omnium manus deueniat. Dat. Romæ in nostro Conuentu Sanctæ Mariæ Transpontinæ die 3. Augusti 1650.

Fr. Vincentius Iustus Carmelita.

Nos Fr. Io. Antonius Philippinus Magister Generalis Ordinis Carmelitarum antiquæ Obseruantiæ Regularis.

AVctoritate nostra tenore præsentium, Tibi dilecto Nobis in Christo Adm. R. P. Mag. Ioanni Baptistæ de Lezana nostræ Prouinciæ Castellæ professo Sacerdoti, licentiam impertimur, quantum ad Nos spectat, typis mandandi librum, cui titulus est *Consulta Varia*, à Magistris Theologis nostri Ordinis, quibus id commisimus, perlectum, & approbatum. In fidem, &c. Dat. Romæ die 22. Iulij 1650.

Fr. Io. Antonius Philippinus Generalis Carmelitarum.

Fr. Gauinus Cattayna Secretarius.

Imprimatur si videbitur Reuerendissimo D. Sac. Pal. Apost. Magistro.

Ascanius Riualdus Vicesgerens.

Imprimatur.

Fr. Vincentius Candidus Sacri Pal. Apost. Mag. Ord. Prædic.

EX commissione Reuerendissimi Patris Magistri Marij Venturini totius nostri sacri Ordinis Carmelitici Generalis, vidi, & magna animi propensione, ac mentis attentione perlegi *Noua Consulta cæteris variis*, Theologicis, *Iuridicis*, *& Regularibus editis addenda* ab admodum Reuerendo Io. Baptista Lezana elucubrata, & reperi non solum fidei orthodoxæ, Christianisque moribus consona esse, verum in his, sicut in prioribus Auctorem solita sua pietate, & eximia doctrina veri Consiliarij munus exactè adimpleuisse; Ita enim per disquisitionum discussionem occulta scrutatur, obscura elucidat, ac dubia examinat, & firmat (quæ videntur boni, & sani consilij partes) vt quid amplectendum, quidque omninò faciendum sit, ab his, qui ipsum adeunt, & pro conscientia intentant clarissimè, & sapientissimè doceat, & ostendat, ideò publici iuris fieri censeo. Romæ in Conuentu S. Mariæ Transpontinæ die 22. Februarij 1656.

Fr. Hieronymus Ari Carmelita, in Vrbe Sancti Officij Qualificator.

Frater Marius Venturinus S. Theolog. Mag. ac humilis Prior Generalis Ord. Carmelitarum antiq. Obseruantiæ Regulans.

AVctoritate nostra, & harum serie facultatem concedimus admodum R. P. Mag. Ioanni Baptistæ de Lezana nostri Ordinis Professo Sacerdoti, Prouinciali Terræ Sanctæ &c. typis mandandi additiones quasdam ad Tomum Consultorum ab ipso aliàs editum; de ordine nostro visas, & approbatas: Seruatis tamen aliàs seruan. In quorum fidem præsentes dari iussimus Romæ apud Transpontinam 16. Martij 1656.

Fr. Marius Venturinus, Generalis Carmelit.

Imprimatur si videtur Reuerendissimo Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

M. A. Oddus, Vicesg.

Imprimatur.
Fr. Georgius Rainoldi Magister & R. P. Sac. Apost. Pal. Mag. Socius.

INDEX

INDEX CONSVLTORVM, QVÆ IN PRIORE HVIVS OPERIS parte continentur.

INDEX.

SYNOPSIS

CONTENTORVM IN PARTE POSTERIORI nunc primùm in lucem edita.

CONSVLTA

CONSVLTA VARIA THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA.

PER

P. M. IOAN. BAPTISTAM DE LEZANA.

CONSVLTVM PRIMVM.

De conditionibus requisitis ad Canonizationem, seu Beatificationem Sanctorum eorum præsertim, qui Religiosi fuerunt, maximè propter decreta fælic. recordat. Vrbani VIII.

SVMMARIVM.

Casus, seu factum. num. 1.
Sedis Apostolicæ, & Sacræ Congregationis Rituum præseruatio. ibid.
Negotium Canonizationis, seu Beatificationis spectat ad Papam. num. 2.
Non ad Episcopos. num. 3.
Nec ad legatos etiam de latere. num. 4.
Etiam ex commissione Papæ. num 5.
Definire res fidei non est delegabile. num. 6.
An concilium id facere possit. num. 7.
Antiquitus id spectabat ad Episcopos. num. 8.
Testimonio D. Cypriani. ibid.
Cur solum ad Sedem Apostolicam. num. 9.
Quæ requirantur ad Beatificationem, & Canonizationem. num. 10.
Bulla Gregorij IX. pro Sancto Antonio Patauino. num. 11.
Cur requirantur miracula. num. 12.
Secus de potentia absoluta Papæ. num. 13.
Qualia debent esse miracula. num. 14.
Quas conditiones debeant habere. num. 15.
Pro Martyribus an sint necessaria. num. 16.
Saltem modus passionis inuestigandus. num. 17.
Plures mortem passi pro falsa secta. n. 18. & 19.
Multiplicatæ preces Magnalium requisitæ. n. 20.
Decreta varia S. Congregationis. num. 21.
Per illa moderanda Molfesij doctrina. ibid.
Decretum S. Inquisitionis. num. 22.
Quid de illo remissiuè. num. 23.
Alia eiusdem decreti. num. 24.
Ipsorum explicatio. num. 25.
Declaratio Vrbani VIII. num. 26.
Alia eiusdem. num. 27.
Altera concessio ipsius. n. 28.
Alia decreta. num. 29.
Quomodo accipienda. num. 30.
Decreta alia sub eodem Vrbano. n. 31.
Notatio circa illa num. 32.
Litteræ in forma Breuis eiusdem Papæ. n. 33.
Declaratio. num. 34. & 35.
Longissimum tempus quod. num. 36.
An per æquipollentia suppleri possint. n. 37.
In hoc negotio proceditur cum magna maturitate. num. 38.
Requiruntur certa, & euidentes probationes numero. 39.
Fama non sufficit. num. 40.
Maximè dum agitur de miraculis. num. 41.

Vt

IESVS MARIA

Casus, seu Factum.

1 CONTIGIT sæpius, vt Serui, vel Ancillæ Dei, Religiosæ etiam vel Religiosi, cum opinione Sanctitatis (accedentibus etiam signis, vel miraculis) è vita decedant, & à Sede Apostolica pro ipsorum, vel ipsarum Canonizatione, seu Beatificatione postuletur, ac proindè inquiratur de conditionibus requisitis pro tali Canonizatione, vel Beatificatione, & in processibus formatis, multæ, ipsæque grauissimæ occurrant difficultates, idcircò hoc consultum, de cuius materia sæpius interrogatus fui, primò discutiendum est; ea tamen protestatione præmissa, vt omnia subdita sunto Sedis Apostolicæ, & Sac. Congregationis Rituum sapientissimæ, & prudentissimæ censuræ.

Responsio.

2 PRimò negotium Canonizationis, seu Beatificationis seruorum Dei spectat hoc tempore ad Sedem Apostolicam. Ita enim habetur ex Alexandro III. *in cap. Audiuimus,* & Innocentio III. *cap. Cùm ex eo de reliq. & venerat. Sanct.* vbi Innocentius, Ioannes Andreas, Hostiensis, & alij Canonistæ, Summistæ, *verbo Canonizatio,* & alij Doctores communiter. Id etiam supponitur ab Vrbano VIII. in Bulla seu Breui *Cœlestis Hierusalem* anno 1634. Vnde ad Episcopos nullatenus
3 id spectat. Iacobus Castellan. *de Canonizat. Sanct. q.*3.*art.*1. Felix Contilorius cum ipso *n.* 17. Troilus Maluetius *de Canonizat. Sanctor. dub.* 2 *n.*1.*& seqq.* Augustinus Triumphus *de potest. Eccles. qu.* 14.*n.*2.& alij communiter. Neque etiam ad Legatum de latere Castellanus *d.q.*3.*art.*2.*n.*3. Illustrissimus, & Reuerendissimus Episcopus Vgentinus Barbosa *in Collect. Doct. in d. ca. Au-*
4 *diuimus de reliquiis n.*7. Et quod maius est, nec etiam ex commissione Pontificis, vt tenent Al-
5 phonsus de Castro *de iust. hæret punit. l.*1.*c.*6.*col.* 4.*vers. Rursus,* Contelorius *in addit. ad Iacob. Castellan. d. qu.*3.*art.*2.*n.*4. Probatur quia Papa non potest delegare potestatem definiendi res fidei
6 alteri. Aragon. *in* 2.2.*q.*1.*art.*10.*in tract. de Concil. vers. Tertia conclusio in fin. & vers. ad primum argumentum.* Bannez etiam *in* 2.2.*q.*1.*art.* 10. *dub.*4. *vers. Quapropter.* Et quod etiam Concilium vniuersale non possit per se solùm Sanctos Canonizare, nisi interueniente Romani Pontificis auctoritate, resoluunt Iacob. Castellan. *d. qu.* 3. *art.*5. *à*
7 *princ.* vbi Contelor. *à n.*10. Angelus Rocca *de Ca-*
8 *noniz. Sanct. c.*4.*vers. Quod ad solum.* Dixi autem *hoc tempore*; quia antiquitus canonizare seruos Dei, saltem Canonizatione particulari, pro vna scilicet Prouincia, natione, vel Regno spectabat ad Episcopos, prout ex nostro Thoma Vualdensi *tom.*3.*de Sacramentalit.*14.6.122. eliciunt Bellarm. *tom.*2.*l.*1.*de Beatitud. & Canon. Sanc. c.*8. Laym. *l.*4.*tr.*7.*c.*5.*n.*1. Baldellus *tom.*2.*l.*3. *disp.*12.*n.*2. & alij plures, qui id maximè colligunt ex eo quod D. Cypr. Carthag. Episcopus *l.*3.*ep.*6. præcipit, vt sibi scribatur si quis martyr de nouo occumbat, vt eius memoria celebretur.

Ratio porrò cur Canonizatio, seu Beatificatio 9
ad Sedem Apostolicam dumtaxat spectet ea est; quod sit publicum Ecclesiæ testimonium de vera sanctitate, & gloria alicuius iam defuncti, & simul iudicium, ac sententia, qua ei decernuntur honores illi, qui debentur sanctis cum Deo regnãtibus Bellar. *supr. c.*7. Fort. Scacc. *de cult. & vener. seru. Dei l.*1.*sec.*1.*c.*8. Bald. *supr.* Ex hoc autem sequitur solùm spectare hoc negotium ad Summum Pontificem, cùm ipse solus sit caput, & supremus Iudex in Ecclesia, & is ad quem spectat tales honores decernere, & tale testimoniũ dare.

Secundò ad Canonizationem, seu Beatifica- 10
tionem requiruntur communiter in canonizando, seu beatificando vitæ sanctitas, & miracula. Ita.n. expressè Greg. IX. in Can. S. Antonij de Padua in sua Constitut. quæ incipit: *Cùm dicat Dominus,* (& refert Cherubin. *to.*1. *Bul. in const. eius* 4. *in cuius §.*3.) ait: *Nos attendentes quod licet ad hoc, vt aliquis sanctus sit apud Dominum in Eccle-* 11
sia triumphante, sola sufficit finalis perseuerantia iuxta illud: esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ad hoc tamen, vt Sanctus habeatur apud homines in Ecclesia militante duo sunt necessaria. Virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet, & miracula, vt hæc & illa sibi ad inuicem contestentur, cùm nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis. Sicque tenent communiter DD. Mascardus *de probat. volum.* 1. *conclus.*260. Contilorius *de Canon. SS. c.*19.*ex aliis,* Carena *in tr. de offic. S. Inquis. p.*2.*tr.*17.*§.*12.*n.*42.

Requiruntur autem vltra bonam vitam mira- 12
cula ad Canonizationem, seu beatificationem, quia licèt vt dixit Gregorius IX. *supra* bona vita *sufficiat ad sanctitatem erga Deum,* seu pro Ecclesia triumphante, non tamen ad sanctitatem erga homines, & Ecclesiam militantem. Et quia potest contingere quod ij qui secundum apparentiam vitam gerunt bonam, in occulto tamen improbi sint. Innocentius *in cap. Audiuimus de reliquiis, & veneratione, n.*1.*in fin.* Peirinis *tom.*1.*Priuileg. Minim. in Constit.*16.*Leon. X. n.*8.

Dixi autem *communiter* requiri miracula ad 13
Canonizationem &c. quia absolutè, & de potentia veluti absoluta Papæ potest canonizari aliquis ex sola Sanctitate vitæ, & finali perseuerantia benè constita. Sic enim colligitur ex Leone X. in Canonizatione S. Brunonis, vt refert Surius *in vita ipsius,* & Sixt. IV. in Bulla Canonizationis S. Bonauenturæ. Triumphus *supra q.*15.*art.*2. Contelorius *de Canoniz. sanct. c.*19. Baldellus *sup. n.*13. Molfesius infra referendus *n.*59.

Miracula porrò ista, quæ requiruntur, debent 14
esse post mortem patrata; nam quæ solùm in vita gesta sunt non plenè conuincunt. Constat enim plures improbos dum viuerent mirabilia patrasse, vel ex dono, & gratia gratis data, quæ potest haberi etiam sine charitate, prout colligi videtur ex illis reprobis, qui, vt dicitur Matth. 7. dicturi sunt in die iudicij: *Domine in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus.* Et tamen, vt benè notat S August. *in Ps.*103.*vers. Qui tegis.*

Et

Et habetur *cap. Prophetauit* 1.*q*.1. non illis dicetur *mentimini*, sed dicetur, *non noui vos*. Quia scilicet potuit contingere quod illa patrauerint opera dæmonum, vt Magi Pharaonis, Simon Magus, & alij. S.Thom.2.2.*q*.178.*art*.2. Contilorus *supr. c*.20. Baldellus *supr. disp*.14.*n*.2. Castellinus *de Dilation. Canonizat. pag*.134.

15 Miracula etiam, quæ requiruntur ad Canonizationem, vel beatificationem quatuor conditiones debent habere. Prima quod ex Deo, non ex aliqua arte contingant, nec ex diabolo. Nam miracula fiunt quandoque, vt diximus, per malos, *cap. teneamus* 1.*q*.1. & *cap. Prophetauit* 2.*q*.7.*§. item Balaam*. Secundò quod sint supra naturam, id est, supra facultatem omnium causarum naturalium. S.Thom.1.*p*.*q*.110.*art*.4. & 2.2.*q*.178.*a*.2. Theologi, & Canonistæ communiter. Talia sunt resuscitatio mortui, restitutio visus cæcinati, & similia. De quo vlterius *num*.101.*& seqq*. dicetur. Tertiò quod non ex vi verborum, sed hominis meritò contingant: nam panis, & vinum virtute verborum miraculosè transubstantiantur, in corpus & sanguinem, vt in *cap. quia corpus de consecr. dist*.2. Quartò secundum plures quod sint ad corroborationem fidei. Hostiensis *in Summa tit. de relig. & vener. Sanct. lib*.3.*n*.3. Peirinis *sup. num*.7. Mascardus *sup. à n*.23. Licet alij id negent, quos sequitur Molfesius *tom*. 2. *Addit. ad qq. vsual. consf*. 46. *num*. 85. Vide Castellinum *de Dilatione Canoniz. pag*.55.

16 Pro Martyribus autem non esse necessariam miraculorum comprobationem tenent Augustin. Triumphus *q*.16.*art*.3. Angelus Rocca *de Canonizat. Sanct. c*.35. Baldellus *supr. disp*.14.*n*.4. & 14. afferens decisionem Rotæ, stylum Curiæ in pluribus Canonizationibus, & plura alia fundamenta, Flauius Cherubinus *in compend. Bullar. schol*.2. *ad Constit*.4. *Alexandri* 3. & *schol*.1. *ad Constit*.11. *Innocentij* 4. & Carena *in tract. de offi. S.Inquisit. part*.2.*tract*.17.*§*.12.*num*.42. Requiritur tamen probatio causæ propter quam passi sunt. Quia causa non pœna facit martyrem, vt inquit S.August, *Epist*.61. & 166. Quæ quidem causa debet esse defensio, seu confessio fidei Christianæ prout regulariter contingit. Vel etiā eorum quæ fidei annectuntur, siquidem constat S.Ioannem Baptistam pro Martyre haberi, eo quod occisus fuerit ab Herode ob reprehensionem adulterij. Augustinus Triumphus, Rocca, Cherubinus, & Carena relati. Modus enim, seu

17 causa patiendi diligenter inuestigari debent, prout ijdem Triumphus, Rocca, & Cherubinus. Maximè Mascardus *de probationibus volum*.1. *conclus*.261.*n*.10. vbi sic rectè: *Non est respiciendum ad supplicij genus, vel tormentorum asperitatem nisi causa, propter quam quis patitur à Sancta Romana Ecclesia approbata, & confirmata sit. Quot enim hisce nostris felicissimis, ac deplorandis temporibus blanditiis, falsisque hæreticorum doctrinis in fraudem pellecti, & seducti, laqueisque diabolicis irretiti, quoduis etiam crudelissimum genus mortis perpeti non dubitarunt, quam vel latum quidem vnguem à peruersa sua hæretica scabie discedere.*

18 Quod probat exemplis Georgij Cella Nouariensis, cuiusdam alterius Angelici, & aliorum hæreticorum (etiam fœminarum) qui pertinacissimè vitam pro sua secta exposuerunt. Casu autem quod causa martyrij non constet sufficien-

19 ter, tunc videntur necessaria miracula, prout probat Baldellus *d. disp*.14. *n*.15.

Quia etiam veneratio Sanctis exhibita vnà est de maioribus Ecclesiæ causis, ideò ante beatificationem, ac maximè ante Canonizationem requirunt pontifices præter vitè sanctitatem, ac miracula, multiplicatas preces magnatorum intercedentium, cōstantem famam de sanctitate, conti- 20
nuationem miraculorum, & plura alia, de quibus Canonistæ *in c*.1.& 2.*de reliq. & vener. Sanct*. Iacobus Castellanus, Troylus, Rocca, & alij in libris *de Canoniz. Sanctorum*. ac Peña *in vita S. Didaci, & in vita S. Ranmundi*, ac ita supponitur in decretis *pro Canoniz. & beatificatione Sanctorum*, iussu Vrb. VIII. editis, de quibus modò dicetur. Nota tamen, quòd licet regulariter requirantur Principum, & Magnatum preces, sufficere tamen possunt ea quæ fiunt ab Episcopis, vel Prælatis Religionum, vt probat Molfesius *eo consil*.46. *num*. 78. Panuino.

Extant etiam plura, & varia decreta Sacrarum Congregationum Sanctissimæ Inquisitionis, & Rituum iussu, vel approbatione fel. rec. Vrbani VIII. edita circa cultū, aut venerationem defunctorum, *qui cum sanctitatis, vel martyrij fama, vel opinione decesserunt*, & circa processus in causis Canonizationis, vel beatificationis Sanctorum, & modum procedendi in illis, ac circa alia concernentia, quorum notitia maximè necessaria est pro dictis causis Canonizationis, vel beatificationis. Animaduertendo primò, Molfesium *supra cons*. 45. plura doctè dicere de huiusmodi viris sanctitate insignibus debito, quæ tamen moderanda sunt ad mentem horum decretorum, quæ ipse videre non potuit. 21

Primò ergo ex decreto Sac. Congregationis Sanctissimæ Inquisitionis iussu eiusdem Vrbani die 13. Martij 1625 edito præcipitur. *ne quorumuis hominum cum sanctitatis, seu martirij fama (quantacunque illa sit) defunctorum Imagines cum laureolis, aut radiis, seu splendoribus, & quodcunque aliud, venerationem, & cultum præseferens, & indicans in Oratoriis, aut locis publicis seu priuatis, vel Ecclesiis tam secularibus, quàm Regularibus cuiuscunque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apostolica Sede Canonizentur, aut Beati declarentur, & (si qua apposita sunt) amoueantur, prout eas statim amoueri mandauit*. De cuius decreti materia dixi *tom*.4. *verb. Sanctorum cultus num*.7. & de ipso Carena *supra num*.49. & 50. Baldellus etiam *suprà num*.27. & *disputat*.13. *num*.1. Additur autem in aliis decretis de anno 1642. editis non posse apponi tales imagines, neque in altari priuato, aut quocunque alio loco. 22 23

Habentur etiam in eodem decreto sequentia. *Ac pariter imprimi de cœtero inhibuit libros, eorundem hominum, qui sanctitatis, siue martyrij fama, vel opinione (vt prafertur) celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel relationes; seu quacunque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes; sine recognitione, atque approbatione ordinarij, qui in* [illegible] *recognoscendis, Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhibeat, & ne deinde fraus aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in retam graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet. Reuelationes verò, & miracula aliaque beneficia supradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & gesta continentibus hactenus sine recognitione, atque approbatione huiusmodi impressa sunt nullo modo approbata cen-* 24 25

fieri vult mandatque sua Sanctitas. Additur etiam in aliis decretis de anno 1642. Responsum quod à Sede Apostolica in vim prædictorum decretorum expectare debent ordinarij &c. non detur nisi cum infrascriptis protestationibus in dictis libris, & historiis referendis. Declarando expressè quod tales libri, seu historiæ, licet ab ordinariis reuisæ, & post Sedis Apostolicæ responsum approbatæ, non faciant maiorem gradum probationis in ordine ad Canonizationem, seu beatificationem quàm quæ alias absque tali approbatione de iure fecissent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Has verò protestationes habet Rector in nostro 4. *tom. Summæ verbo Sanctorum cultus num.* 9. *&* 10.

Non obstante autem huiusmodi decretis extat iuridica declaratio eiusdem Vrbani in generali
26 Congregatione Sacræ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Romæ habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis die 5. Iunij anno 1631. coram Eminentissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Inquisitoribus, &c. Cum enim Vicarius Generalis Capuccinorum, nomine totius Definitionis generalis per memoriale exhibitum Sanctitati suæ exponeret, *quod in Annalibus dictæ Religionis iuxta communem modum, atque vsum loquendi, & scribendi, plures dicuntur, & narrentur fuisse viri sancti & perfecti, & sanctæ vitæ, & sanctarum operationum, & plura gessisse, quæ videntur miracula; absque eo tamen, quod illi pronuncientur, & declarentur absolutè Sancti, & hæc pronuncientur, & declarentur absolutè miracula, sed omnia solùm referantur, vt habita à personis fide dignis, & ex fama, & dictis multorum, & super his omnibus idem Vicarius Generalis humiliter supplicaret, vt Sanctissimus dignaretur declara-*
27 *re mentem sui decreti, & Bullæ super his editæ.* Idem Sanctissimus dicto memoriali audito declarauit non debere admitti elogio Sancti, aut Beati absolutè, & quæ cadant super personam; benè tamen posse admitti per Magistrum S. Palatij ea, quæ cadunt supra mores, & opinionem (eorum videlicet, cum protestatione in principio, quod iis nulla adsit authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides sit tantùm penes authorem. Sic refert Baldell. *sup. disp.* 13. *num.* 21. qui etiam addit in vim huius declarationis fuisse posteà à PP. Iesuitis Romæ sæpius impressas litteras Indicas super martyrio aliquorum, cum sola protestatione, quòd non intenderent vllam authoritatem, aut fidem illis præbere, nisi purè humanam. Et quod iterum de anno 1640. vi eiusdem declarationis obtenta sit facultas ab eodem Vrbano
28 VIII. & Congregatione Rituum imprimendi Cathalogum scriptorum Societatis, præmissa dicta protestatione. Ex quo etiam infert hoc modo non esse dicendum prohiberi miracula contra antiquissimum Ecclesiæ vsum, & voluntatem Dei volentis, vt sciantur; & prudentissimè caueri ne maior fides illis adhibeatur, quàm debeat, & ne paulatim per ea irrepat cultus publicus sine authoritate Ecclesiæ. Quare decreta relata intelligi videntur tum generaliter de omnibus Ordinariis, non verò de Magistro S. Palatij de quo specialiter est sermo in declaratione illa eiusdem Vrbani pro Patribus Capuccinis, tum quando non adsunt limitationes in ea declaratione positæ. Adde quòd hoc modo videntur practicata præfata decreta in aliquot libris impressis, præsertim extra Vrbem.

Habentur etiam in eodem decreto sequentia:
Ad horum hominum sepulchra vetuit etiam ac inhibuit tabellas, atque imagines ex cera, aut argento, seù ex alia quacunque materia tam pictas, quàm fictas, atque exculptas appendi, seu affigi, & lampades, seù alia quacunque lumina accendi sine recognitione ab Ordinario, omnino, prout suprafacienda, Sedique Apostolicæ referenda, ac probanda. De cu- 30
ius etiam decreti materia Carena *supra num.* 50. dicens cauendum esse ab Andrea Molfessio *consil.* 45. *num.* 33. *& seqq.* vbi voluit ad sepulchra & imagines non Canonizatorum posse deferri tabellas, & alia dona receptarum gratiarum inditia. Dixi etiam de eadem materia *eo verbo Sanctorum cultus num.* 12. Et quod attinet ad prohibitionem lampadum Baldellus *sup. disp.* 13. *n.* 22. latè.

Postea verò die 2. Octobris eiusdem anni 1625. ab eodem Vrbano in eadem S. Congregatione statutum est, *vt quoties ad aliquam Eccle-* 31
siam, aut Oratorium, locumve alium publicum secularem, seu regularem tabellas, & imagines, aliudve simile quispiam detulerit ac intercessione hominum inter Sanctos, vel Beatos non ascriptorum, quamuis cum martyrij, vel Sanctitatis fama demortuorum. optata sese impetrauisse dixerint, liceat Ecclesiasticis personis Ecclesiarum, locorumve prædictorum cura Præpositis, tabellas, & imagines siue pictas, siue ex quauis materia fictas, atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia simul cum deferentis, aliorumque qui conscij fuerint attestationibus recipere, atque, approbantibus Ordinariis, ad quos referre statim omnia teneantur, in secreto aliquo seorsum ab Ecclesia loco custodire, ibidemque amota collocare, & asseruare, vt si quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, seu Canonizationis honore in terris decorare voluerit; extent huiusmodi sanctitatis qualescunque probationes, Apostolicæ Sedis iudicio tunc examinandæ, contrariis quibuscunque non obstantibus.

Nota autem quod quamuis in hoc decreto 32
præcipiatur, quod si prædictæ tabellæ, imagines, &c. deferantur, custodiri debeant in secreto aliquo seorsim ab Ecclesia loco; nihilominus in nouissimis decretis de anno 1642. permittuntur custodiri in Sacrario secreto tamen, & eo modo, quo cultum, & venerationem non præseferant.

Præterea idem Vrbanus in litteris sub forma 33
Breuis datis die 5. Iulij 1634. quæ incipiunt: *Cœlestis Hierusalem,* pro obseruantia horum Decretorum, hæc habet: *Demùm verò, vt eiusmodi decreta obseruarentur indubiè, ac omnimodam sortirentur executionem, cum eisdem Cardinalibus re pariter communicata, deque eorundem consilio, præmissis addidimus, statuimus, decreuimus, atque declarauimus, ne ex tunc deinceps quispiam Ordinariorum, aut ab Apostolica Sede ad hoc specialiter delegatorum super alicuius vtriusque sexus cum sanctitatis, aut martyrij fama vel opinione defuncti miraculis, reuelationibus, aliisve eiusmodi sanctitatem redolentibus ex integro informationes quoquomodo reciperet, aut processum instrueret, vel hucusque receptas informationes, instructumque processum vlterius prosequeretur, nisi postulator prius per legitimas iuridicè susceptas probationes circa personam eius, de cuius miraculis, reuelationibus, aliisque rebus gestis sanctitatem præseferentibus ageretur, præscriptam*
in

in præfato nostro decreto formam omninò seruatam extitisse docuerit, & nisi postea successiuè idem Ordinarius, aut ab Apostolica Sede ad hoc specialiter delegatus diligenti præhabita disquisitione circa eandem personam supracitato decreto nullatenus contrauentum esse ritè pronunciauerit. Vtque id inuiolabiliter obseruetur statuimus insuper, & decreuimus ne transmissi ad Vrbem vndecumque huiusmodi processus à Congregationis Sacrorum Rituum Secretario, minusue à Sanctæ fidei Promotore (imò etiam *à Prothonotario Apostolico, vel quocunque alio deputato*, prout additur in decretis de anno 1642.) *quomodolibet aperiantur, nisi prius in ipsa Sacrorum Rituum Congregatione alio seiunctim oblato authentico processu, ex eo Ordinarium, aut ab Apostolica Sede specialiter delegatum ritè, ac rectè, vt præmittitur cognouisse, ac pronunciasse prælibato decreto nequaquam contraitum esse plenè constiterit, ac deinde à nobis iudicialiter aperiendi eos processus facultas indulta fuisset.* Declaratum autem etiam est in posterioribus decretis de anno
34 1642. huiusmodi processum super cultu non adhibito faciendum etiam esse *quando aliquis postulator allegaret* se versari in vno ex casibus exceptuatis; nempe *quod cultus fuerit adhibitus ex indulto Summorum Pontificum, vel permissione Sacræ Congregationis, vel per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, atque tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij*, vt semper appareat in primis fuisse satisfactum supradictis decretis.

35 Quia autem idem Vrbanus in præfatis decretis de die 13. Martij 1625. declarauit, quod *per suprascripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur*, ex eo sanè quia hæc æquiualent, vel æquipollent Canonizationi, vel beatificationi, vt notant Sanchez *l. 2. in Decalog. c. 43. n. 11.* Bonacina *in primum præcept. Decalog.*
36 *disp. 3. q. 1. punct. 2. n. 3.* Baldellus *sup. disp. 12. n. 26. & disp. 13. n. 4.* ideo ad huius decreti explicationem posteà declarauit, prout habetur in dictis litteris sub forma Breuis de die 5. Iulij 1634. *tale longissimum tempus, illiusue immemorabilem cursum de quo in prædicto decreto, esse tempus centum annorum metam excedens.* Quare huiusmodi declaratione supposita non potest sustineri sententia Bonacinæ *supra §. Excipiendum tamen in impressione Lugdun.* dicentis tempus 30. aut 40. annorum ad id sufficere. Baldellus supr. *eo n. 4.*

Ex quo obiter dicendum videtur ea quæ in huiusmodi decretis, & aliis infra referendis con-
37 tinentur suppleri posse per æquipollentia. Siquidem Æquipollentium eadem est disciplina. *l. si mater* cum Glossa, & Bartolo, *C. de inst. & substit. sub cond. fact.* Bertachinus in Repertor. Quod tamen limitandum, vt non intelligatur de iis, quæ pro forma in ipsis statuuntur: forma namque, cùm sit de genere indiuisibilium *l. si veritas, C. de fideico.* Tiraquellus *de iur. mar. glos. 6. num. 4.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. glos. 18. num. 76.* non potest suppleri per æquipollentia *l. 3. §. fin. l. qui per salutem ff. de iureiur.* Surdus *cons. 318. n. 10.* Scaccia *de conuent. glos. 5. num. 22. & §. 1. qu. 1. nu. 151.* Boërius *decis. 1. n. 45.* Nisi forsan quando forma respicit certum effectum, qui per æquipollens potest effectualiter consequi. Scaccia *supr. n. 152.* Barbosa *in axio. iur. axiom. 100. n. 16.* Quæ valdè pro praxi dictorum decretorum obseruari debent. De quibus vlterius infrà *n. 128.*

In causis Canonizationum, & Beatificationum propter earum grauitatem solet Sedes Apostolica procedere cum magna maturitate. Ita in decretis de anno 1642. Et merito sanè, quia circa maiora maius periculum versatur, ideo cautius est agendum, diuturna tarditate, & considerata maturitate. *c. quiescamus 40. dist. cap. miramur 61. dist. ca. nuper 7. q. 2. c. vbi periculum in principio de elect. in 6. & in l. 1. §. Sed et si quis ff. de carbon. edit.* Mascardus *de probat. vol. 1. concl. 261. n. 61.* Rocca *supr. c. 31.* Pasqualigus *in qq. moral. Canonic. centur. 1. q. 69. n. 10.* Canonizationis autem, seu Beatificationis negotium est de maioribus Ecclesiæ causis, vt habet Glossa *cap. vnico verbo Sedis Apostolicæ de reliq. & vener. Sanct. in 6.* & communiter Doctores. Propterea, vt habetur in eisdem decretis Vrbanus 8. præcepit S. Rituum Congregationi ne deinceps procedat in præfatis causis *nisi lapsis quinquaginta annis ab obitu*, & tunc *nisi habita prius, & expressè obtenta licentia à Sanctitate sua, vel eius successoribus.* Lucas etiam Castellinus librum scripsit *de dilatione Canonizationis Sanctorum.* vbi ex professo de hac maturitate maximè à pag. 30. 38

Propterea etiam in causis Canonizationis, vel Beatificationis requiruntur certæ, & euidentes probationes, nec sufficiunt præsumptiuæ, & coniecturales, quia hæ non sunt veræ probatio-
nes. *l. Lucius ff. de condit. & demonstr.* vbi Bartolus, & Imola Romanus *l. 1. C. de test. milit.* Ruinus *cons. 128. n. 2. lib. 4.* Natta *cons. 29. n. 5. & cons. 581. n. 9.* Baldus *cap. 1. §. cum autem de controu. inuestit.* Pasqualigus *supr. n. 1.* Etiam si simus in antiquis; propter grauitatem materiæ, quæ pertinet ad regimen vniuersalis Ecclesiæ. Petrus, Gallesinus *p. 3. de Canonizat. S. Didaci c. 6. §. cuius singularis, & c. 8. 10. & seqq.* Iacobus Castellinus *de Canonizat. SS. q. 7. §. quæro qualiter,* Troylus *de Canoniz. c. 1. n. 15. & c. 4. n. 64.* Castellinus *supr. à pag. 86.* 39

Fama regulariter, & communiter non sufficit pro probatione in huiusmodi causis, quia non fa-
cit plenam probationem. *l. 3. § eiusdem quoque ff. de testib.* Accursius *verb. confirmat.* Bartolus *ibid.* Cardinalis Alban. *n. 2* Decius *c. 1. de probat.* Castellinus *supr. à pag. 101.* Maximè si agatur de probandis miraculis, quia circa ipsa debet fieri diligens & exacta inquisitio, itaut de singulis 40
circumstantiis innotescat, de quibus *in c. Causam de testib.* vt notat, & firmat Bart. *tr. de testib. §. qualitas sine substantia, n. 56.* Et proinde debent testes interrogari vnus seorsim ab alio, vt notat Ioannes Andreas *cap. venerabili, verb. singillatim de testib.* Troylus Maluetius *tr. de Canoniz. Sanc. §. Aggredior, n. 54.* Mascardus *sup. n. 41. & 42.* Pasqualigus *sup. n. 14.* Castellinus *sup.* multa habens de huiusmodi testibus *pagin. 87. 94. 96. & seqq.* Molfesius *eo cons. 46. à n. 62.* plura de his testibus congerens. 41

Nihilominus quando fama miraculorum est notoria, & probabilibus coniecturis, aut verisimilibus argumentis innititur, præstat indicium efficacissimũ ad effectũ beatificationis, seu Canonizationis Sanctorum. Hoc enim colligitur ex Bullis, seu diplomatibus Summorum Pontifi- 42

cùm pro Canonizatione, vel Beatificatione; vt patet in litteris *Dominum excelsum* Paschalis II. pro Beatificatione Petri Episcopi Ananiensis, Alexandri III. in litteris *Redolet Anglia* pro Canonizatione S. Thomæ Cantuariensis; Gregorij IX. in litteris *Mira circa nos* pro Canonizatione S. Francisci; Honorij III. in litteris pro Canonizatione S. Laurentij Episcopi Dublinensis, quas, & alias refert ad intentum hoc Fortunatus Scacchus *de cultu, & veneratione Sanctorum lib. 1. sect. 9. cap. 7.* Quod idem patet in nouissimis Canonizationibus, & Beatificationibus, vt patet in Instrumentis Canonizationis S. Andreæ Corsini, & litteris Beatificationis B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi, & aliis similibus. Vide infra *n. 126.*

43 Nec etiam sufficiunt scripturæ priuatæ, vel tabellæ etiam in publico expositæ ad probandam sanctitatem alicuius, seu miracula; quia cùm non sint authoritate publica confectæ, non excludunt terminos scripturæ priuatæ secundum doctrinam Innocentij *cap. 1. de fid. Instrum.* Vnde de se nullam fidem faciunt, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores *in Authent. At si contractus c. de fid. Instrum. & in l. scripturas C. qui potior. in pign. habean.* & per adducta à Maranta *p. 6. speculi, vers. Et producuntur scripturæ, & num. 34.*

44 Quod verùm est etiam si scripturæ in aliquo archiuio reperiantur, nam tunc solùm scripturis in Archiuio repertis fides adhibetur, quando archiuium est publicum, in quo solùm scripturæ publicæ, & authenticæ recondi soleant. *cap. Ad audientiam de præscriptionib. & l. Census,* vbi Gloss. *ff. de prob.* & notat Bart. *l. 1. ff. si certum petatur.* Corneus *cons. 333. n. 7. volum. 1.* cum Glossa *cap. peruenit verb. Archiuiis 30. qu. 1. ex Authent. Ad*

45 *hæc. C. de fide Instr.* Imò etiam si in Archiuio quo solùm scripturæ authenticæ seruari solent reperiretur aliqua scriptura narrans alicuius sanctitatem, aut miracula, non sufficeret in ordine ad Canonizationem, aut Beatificationem, nisi simul exprimeretur, quod sanctitas, & miracula illa auctoritatiuè & eo modo, quo debent examinari, fuissent examinata, aut approbata; aut nisi per modum processus exprimerentur omnia necessaria pro iuridica examinatione, itaut posset procedi ad examinandum: quia cùm talis scriptura se habeat vt purum testimonium testificans de sanctitate & miraculis, nisi sufficienter testificetur pro examine instituendo, vt insufficiens reiiciendum est, sicut reiicerentur processus insufficientes. Ita Pasqualigus *supra num.*

46 *15.* Idem subiungens *num. 16.* pro casu quo alicuius vitæ sanctitas, vel miracula in lapidibus in publico expositis incisa essent, nisi authenticè & authoritatiuè id factum comprobaretur, prout ex iuribus, & Doctoribus comprobat. Quid verò dicendum de historiis, de quibus videtur ratio esse diuersa, cum sint scripturæ publicæ, dicetur infra *num. 135.* Maximè si sint antiquæ, propter eandem rationem, iuxta dicenda *ibidem.*

47 Statuitur etiam in eisdem decretis de anno 1642. editis, quot Congregationes fieri debeant pro huiusmodi causis tractandis; quinam eisdem assistant; qui modus in eis seruandus; & quod iuramentum præstari solitum in Congregatione SS. Inquisitionis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruata præstetur etiam in huiusmodi causis de non reuelandis &c. quod ab hac excommunicatione nullus, nec etiam summus Pœnitentiarius, absoluere possit; quæ forma commissionis generalis seruanda; quibus committendæ litteræ Remissoriales; quæ sit forma ipsarum; & quomodo formandi processus.

Extat etiam sequens decretum circa prohibitionem capiendi informationes super sanctitate, aut miraculis alicuius defuncti. *Cum in tota Ecclesiæ gubernatione nihil maius, nihil sit augustius Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum, vtpote homines iam demortuos etiam cum fama sanctitatis, ac miraculorum declarare pro sanctis, eosque vti tales colendos, & venerandos decernere. Sacra Rituum Congregatio, vt res hæc planè amplissima atque grauissima ritè, sanctèque conficiatur, prohibet omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis tam secularibus, quàm Regularibus etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Societatis Iesu, vel aliorum quantumuis speciali nota dignorum, ne audeant ipsi per se, aut per alios capere informationes super sanctitate, aut miraculis alicuius defuncti, neque vllo modo exquirere, aut obtinere ad hunc effectum extraiudiciales testificationes, aut subscriptiones sub pœnis arbitrio S. Congregationis infligendis. Quod si superiori, Sacristæ, seu alteri officiali illius Ecclesiæ, in qua requiescit corpus ipsiusmet defuncti, vel alterius etiā Ecclesiæ, fuerint reuelata aliqua miracula, seu prophetiæ dona, possint ea recipere sub sigillo secreti ab ipsis tantùm relatoribus, in quorum gratiam contigisse narrabitur; teneantur tamen quamprimùm commodè poterunt, eadem deferre, vel obsignata transmittere Episcopo loci cum expressa declaratione, quod reuelationes sic, vt supra receptæ, non faciant aliquem probationis gradum, etiam cuiusuis longissimi temporis cursu.* Vnde infertur quod superiores Religionum nullam habent facultatem ad fabricandum processus super sanctitate vitæ, aut miraculis alicuius Religiosi, nec talibus processibus fidem aliquam adhiberi debere. Quod etiam habetur ex Rota *in relatione S. Hiacinthi fol. 37.* & notat Contelorius *de Canonizatione cap. 4. num 24.* 48

Meritò etiam in his & aliis decretis indiscriminatim, & indistinctim fit sermo de Canonizatione, & Beatificatione, quia quamuis secundum Fortunatum Scacchum supra *sect. 1. c. 8.* Canonizatio essentialiter distinguatur à Beatificatione in eo quod in Canonizatione Papa procedit vt Iudex vniuersalis Ecclesiæ, & per sententiam diffinitiuam decernens alicui cultum deberi in Ecclesia militanti; in Beatificatione autem non procedit vt Iudex, neque definiendo, sed vt Princeps in Ecclesia priuilegium concedendo huic vel illi Ecclesiæ, Regioni, vel Religioni, vt absque incursu pœnarum latarum contra superstitiosos, & eos qui absque licentia Sedis Apostolicæ alicui præstant cultum, liceat illis talem, vel talem cultu Sanctorum venerari. Nihilominus communior sententia est non differre essentialiter, cùm ordinentur ad cultum, & venerationem sanctis exhibenda, quod videtur essentialis ratio ipsarum, sed solùm accidentaliter, in quantum Beatificatio est quædam veluti via ad Canonizationem; prior illa, minus solemnis, & magis particularis; ac veluti pars ipsius. Canonizatio verò fit posterior, generalior, solemnior, & veluti totum quoddam. Vnde beatificatio vocatur *particularis Canonizatio*; immò ab aliquibus vocatur *semicanonizatio*, seu *Canonizatio secundum quid*, & ab aliis videlicet à 49 50

Carena

Carena *in tract. de offic. Sanc. Inquisit. par. 2. tit. 17. §. 12. num.* 51. species veræ Canonizationis. De quibus Angelus Rocca *de Canonizat. cap.* 38. Peyrinis *supr in constit. illa* 16. *Leonis X. num.* 1. Contilorius *de Canonizat. cap.* 2. *num.* 4. *& seqq.* ex Peña Tuscho, & aliis Baldellus *d disp.* 12. *n.* 8. Castrus Palaus *p.* 1. *oper. moral. tract.* 4. *disp.* 1. *punct.* 5. §. 5. Secundò quia cultus omnes qui Canonizatis deferuntur, vt in plurimum, & magna ex parte etiam deferri possunt beatificatis,
51 vt probat Baldell. *supr. nu.* 19. & colligitur ex Castro Palao *supra*. Tertiò, quia probabile est eadem certitudine tenendum esse Pontificem errare non posse in beatificatione Sanctorum, sicut
52 neque in Canonizatione: Tum quia Doctores antiqui loquentes de Canonizatione quantum ad hoc nullam distinctionem inter ipsam & beatificationem fecerunt: Tum quia eo ipso quod Pontifex beatificans aliquem Missæ sacrificium in illius honorem celebrari concedit, cùm Missa nomine totius Ecclesiæ offeratur, ipsique tota Ecclesia medio Sacerdote veluti assistat, proponitur toti Ecclesiæ vt Sanctus venerandus.
53 Castrus Palaus *sup. n.* 4. Ludouicus Caspensis *in cursu Theologic. tomo poster. tract.* 15. *disp.* 2. *sect.* 8. *num.* 82. & 83. Castellinus supra à pag. 114. aliis inhærens. Quartò, quia beatificatot respicit futuram Canonizationem, & habet connexionem cum illa, & ad illam dirigitur à Papa, vt patet in Bullis Beatificationis tam antiquis, quàm modernis, præsertim B. Petri Anagni edita à Paschali II. B. Philippi Benitis à Leon. X. quas refert Fortunatus Scacchus *supra sect.* 1. *ca.* 8. & B. Mariæ Magdalenæ de Pazzi Carmelitæ, vbi dicitur: *Vt donec Canonizationis honor dictæ ancillæ Dei Mariæ Magdalenæ ob eius excellentia merita, diuina inspirante gratia, ab Apostolica Sede decernatur, eadem ancilla Dei Maria Magdalena Beata nuncupari, atque officium, & Missa de ea, vt infra, recitari, & celebrari possit.* Pro aliis differentiis Canonizationis, & Beatificationis legendus Lucas Castellinus *supra pagina* 10. *& seqq.*

54 Hinc tam pro beatificandis, quàm pro Canonizandis requiruntur virtutes non communes, & ordinariæ; sed illæ, quæ à Theologis appellantur *heroicæ*, seu in gradu heroico, veluti diuinæ, & super humanæ, per quas, quantum fieri potest homo coni ngitur Deo. De quibus Aristoteles *lib.* 7. *moral. c.* 1. S. Th. *ibi*, Bonauentura *in* 3. *dist.* 34. *q.* 1. Gerson. 4. *part.* Piccolomineus *in lib. de moribus gradu* 6. *c.* 1. 2. & 3. Fortunatus relatus *sect.* 2. *cap.* 4. exemplis explicans aliquas actiones Sanctorum in quibus hæ virtutes heroicæ reluxerunt.

55 Specialiter tamen pro Canonizatione, seu beatificatione alicuius personæ Regularis, seu Religiosæ præter miracula, virtutes etiam in gradu heroico, & alia relata, requiritur quoque exactissima, & vigilantissima obseruantia, & custodia illorum omnium, quæ ad statum Religiosum spectant, scilicet votorum Regulæ, & statu-
56 torum, seu Constitutionum sui Ordinis. Primò quidem, quia qui ab Ecclesia beatificantur, seu Canonizantur proponuntur fidelibus imitandi, vt norma morum, & virtutum, ac per consequens vt exacti & perfecti obseruatores suarum obligationum, quales requ rit Christus suos speciales discipulos, dum dicit Matth. 5. *Estote perfecti sicut & pater vester cælestis perfectus est.* Molfesius *tom.* 2. *Add. ad qq. vsual. cons.* 46. *num.* 5. *&* 6. ex Patribus, & Doctoribus. Secun- 57
dò, quia heroicitas virtutum pro illis requisita stare non potest sine ista rigorosa obseruantia suarum obligationum. Tertiò, quia ita est stylus Summorum Pontificum in Bullis Canonizationis, prout ex Innocentio IV. pro S. Pe- 58
tro martyre, Eugenio IV. pro S. Nicolaò Tolentino, Sixto V. pro S. Didaco, & Clemente VIII. pro SS. Hyacinto, & Raymundo affert Fortunatus non solùm *sectio.* 6. *cap.* 3. sed maximè *cap.* 4. Non tamen pro illis requiruntur illa opera, quæ illis competere non possunt, vt sunt, v.g. peregrinationes respectu Monialium, largitiones eleemosynarum respectu paupertatem profitentium, & similia. Non enim requiritur aliud exercitium virtutum, nisi illud quod ipsi secundum suum gradum competere potest. Contelorius *supra cap.* 15. *num.* 10. ex variis Rotæ relationibus pro Sanctis.

Illud præterea notandum, quod licèt iuxta di- 59
cta in superioribus ex Castro Palao, & Ludouico Caspensi, quod etiam Doctissimis v ris Vrbis arridet videlicet, quod probabile sit eadem certitudine tenendum esse Papam non posse errare in Beatificatione Sanctorum sicut neque in eorum Canonizatione, ac proinde quod vtranque sit de fide, nihilominus multo maior, & exactior diligentia fieri debet pro Canonizatione alicuius Sancti, quàm pro ipsius Beatificatione. Primò, quia siue dicamus Cano- 60
nizationem, & beatificationem essentia iter differre iuxta opinionem Fortunati Scacchi superius relatam, siue non differre, iuxta communiorem aliorum, vt superiùs etiam diximus, nihilominus negari non potest, Papam diuerso modo procedere in Canonizatione, quàm in Beatificatione Sanctorum: nam in Beatificatione non procedit vt Iudex strictè loquendo) definiendo, aut decernendo, sed vt Princeps concedendo facultatem, indultum, seu priuilegium alicui Ecclesiæ, Prouinciæ &c. particulari, vt possit facere officium &c. de tali Sancto, &c At verò in Canonizatione Papa procedit vt Iudex vniuersalis Ecclesiæ per definitiuam sententiam statuendo, vel determinando, quod de tali Sancto fiat officium, Missa. &c. in vniuersali Ecclesia &c. Dicit enim in Bullis Canonizationis, vt patet in Instrumento Canonizationis S. Andreæ Corsini *Decernimus, & diffinimus bonæ memoriæ Andream &c. Sanctum esse, ac Sanctorum Catalo-* 61
go adscribendum, ipsumque Sanctorum Catalogo ascribimus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die obitus ipsius festum deuotè, & solemniter celebretur. In Bullis autem Beatificationis solum dicit, vt patet in Bulla Beatificationis B. M. Magdalenæ de Pazzi; *vt ipsa ancilla Dei* 62
Beata nuncupari, officiumque, & Missa de ea, &c. in tali, vel tali loco, *recitari, & celebrari possit concedimus, & indulgemus.* Notat hanc differentiam inter Canonizationem, & Beatificationem Fortunatus Scacchus *sup. lib.* 1. *sect.* 1. *c.* 8. §. *nec aliquem* ex ea inferens, quod cum iuxta Iurisperitorum sententiam. *Vnusquisque possit renunciare priuilegio sibi concesso*, ideò illa Religio, Ecclesia, vel Prouincia, cui concessum fuerit de ali- 63
quo Beatificato officium facere, potest id omittere, indicans oppositum de Sancto Canonizato, quia scilicet Sancto Canonizato officium, & cultus præscribuntur ex necessitate. Ex eo autem

sequitur

sequitur ad intentum quod multò maior, & exactior diligentia fieri debet pro Canonizatio-
64 ne, quàm pro Beatificatione. Secundò ad idem: Nam in Canonizatione procedit Pontifex cultum præscribendo Sancto Canonizato per modum legis vniuersalis; in Beatificatione verò per modū concessionis indulti, & priuilegij particularis. Certum autē est, quod exactior diligentia requiritur in Principe pro concedenda lege vniuersali, quàm pro concedendo speciali priuilegio: quia in primò attenditur ad bonum commune, in secundò autem ad bonum particulare.
65 *l.1.ff.de legib.cap. Abbate de verb.signif.* DD.*ibid.* Tertiò, ex nomine ipso *Canonizatio*, quod ortum habet à voce græca *Canon*, idest *Regula*; nam Sanctus Canonizatus est ad totius perfectionis regulam examinatus, atque probatus, ac ex omni parte perfectus, & verè Sanctus inuentus. Angelus Rocca *de Canonizat.Sanct.c.2.* Quæ sine dubio maiorem indaginem indigitant necessariam pro Canonizatione, quàm pro Beatifica-
66 tione. Quartò, quia Canonizatio est quædam protestatio fidei prout habet idem Rocca *supr. c.4.* Et colligitur ex D. Thoma *quodlibet.9. art. vlt.* & Bannez 2.2.*q.1.art.10.dub.7.* quemadmodum ergo pro definitione alicuius propositionis de fide requiritur exactissima diligentia; sic &
67 pro Canonizatione. Præsertim quia ex eo videtur, quod Canonizatio sit fidei protestatio, quia quemadmodum fides habet pro obiecto immediato Deum; sic Canonizatio respicit *Deos*, id est *Sanctos*, quos Ioann.10. Christus vocauit *Deos*, id est, specialissimè participantes Dei bonitatem Vnde Canonizatio vocatur à Græcis *Apotheosis*, latinè, *Deificatio*, & ipsi Sancti vocantur *Diui*, & *Indigetes*, quasi in Diis agentes, vel nullius rei indigentes. D. Augustin.*l.9.de Ciu.*
68 *Dei c.20.* Rocca *supr. c. 2.* Quintò, quia in decreto Canonizationis, quod extat *in libro Cæremoniarum*, dicit Pontifex se in Canonizatione talis Sancti procedere. *De venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, omniumque Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Romana Curia existentium consilio, & vnanimi consensu, matura deliberatione præhabita, summaque diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantiùs adhibita.* Et infra: *De cuius puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & morte factorum claritate nobis plenissimè constat.* Quæ omnia denotant exactissimam diligentiam pro Canonizatione requisitam, supra eam quæ adhibita est
69 in Beatificatione. Demum sextò & principaliter, quia Sanctus qui Canonizatur ab Ecclesia non quomodolibet declaratur Sanctus, sed specialiori, & singulari modo proponitur toti Ecclesiæ, vt verum sanctitatis exemplum cunctis imi-
70 tandum. Vnde in nouissima Canonizatione S. Andreæ Corsini Pontifex in Oratione, seu Collecta dixit: *Deus, qui in Ecclesia tua noua semper instauras exempla virtutum, da populo tuo, &c.* Et in oratione S. Catharinæ Senensis: *Tantæ virtutis proficiamus exemplo. In aliis autem orationibus: Per eius ad te exempla gradiamur.* Quo sensu in decreto Canonizationis dicit Pontifex se Sanctum illum Canonizare *ad exaltationem fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum.* Quæ omnia cùm non procedant in Beatificatione Sanctorum, manifestant maiorem, & magis exquisitam diligentiam adhibendam esse in Canonizatione, quàm in Beatificatione. De quo quo etiam Contelorius *d.cap.2.n.5. & sequentib.* conformiter ad doctrinam Peñæ, Maluetij, & aliorum.

Ne tamen curiosus lector desideret aliqua, 71
quæ iuxta ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fieri solent in Canonizatione Sanctorum, ideo aliqua hic apponenda ex iis quæ ex sacris cæremonialibus scripsit Angelus Rocca superius relatus, & verbis ipsius. Præmittendo prius hanc formam antiquitus variam fuisse, prout ostendit Contelorius relatus *c.3.num.5.* ex testimonio Magistri cæremoniarum tempore Leonis X. *Fiunt tria concistoria. In primò, quod secretum vocant, vnus ex tribus Cardinalibus delegatis Iudicibus in Congregatione, antiquior, siue primarius, orationem habet, in qua de viri Canonizandi vita sanctitate, fideique integritate (qua in re totius negotij summa consistit) necnon de laudabili eiusdem obitu, deque miraculis siue in vita, siue in morte factis verba facit: Iis omnibus recitatis, Cardinales sententias rogantur num in iis, quæ ad Canonizationem pertinent, sit vlterius progrediendum. Postremo iuxta Cardinalium consilium, & assensum, quid hac in re faciendum sit, decerni solet. In secundo consistorio, quod publicum appellatur, Aduocatus Consistorialis orationem habet, in qua vel alicuius Regis aut Principis, qui virum illum Canonizandum curat, ardentissimum, ac perpetuum desiderium cum Christiano zelo coniunctum egregiè commendatur, eiusdem viri Canonizandi sanctimonia, admirabilis virtutum progressionis, & miracula præsertim insignia enarrantur. In peroratione autem vel Regis, ac Regni, seu Principis ac Prouinciæ, necnon Ciuitatis nomine postulatur, vt vir ille, tantopere in sanctitate vitæ laudatus, in sanctorum numerum referatur. Tum demum Secretarius Apostolicus ex præscripto Summi Pontificis respondet, Christianamque postulantis pietatem, diuturnamque rei tam piæ postulationem laudat, ac tandem propensam Papæ in eo Canonizando voluntatem declarat: Sed huius generis negotium tam graue, tamque arduum, cuiusmodi est sancti alicuius Canonizatio, maturius ac diligentius considerandum esse ostendit. Hinc sacrum denique Cardinalium Collegium, Patriarchas, item Archiepiscopos, & Abbates hortatur, vt in eam tanti ponderis rem pro suffragiis ferendis toto mentis conatu incumbant, ac Deum in primis orent, vt sanctitatis suæ mentem lumine diuino illustret quo rectius actionem tantam dirigat, tum ad ipsius Dei gloriam, tum etiam ad Ecclesiæ Sanctæ amplitudinem Christianæque pietatis fructus vberrimos. In tertiò Consistorio, quod semipublicum nuncupatur, suffragia feruntur, num ille, de quo agitur, in sanctorum numerum sit referendus. Ad hoc Consistorium non solum S.R.E. Cardinales; Verum etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates pro suffragiis ferendis acciti conueniunt. Pronotarij Apostolici eidem Consistorio intersunt, ad fidem circa ea, quæ ibi decernuntur, exhibendam. Auditores autem Rotæ, & præsertim illi, quibus curam iudicandi processum in rem tantam præstitum demandata fuit ad idem Consistorium admittuntur, vt, si in processu aliqua oriretur controuersia vel difficultas, eam explicent, ac declarent. Antea verò quam suffragia ferantur, Summus Pontifex è solio suo habet orationem, in qua de re ad tam grauem, tamque arduam actionem pertinente, verba facit: deinde pro Sancto Canonizando sententias dici iubet; tum suo quique statim ordine sententias dicunt.* Hæc Angelus Rocca supra *cap. 37.* Subiungens postea qualiter sententiis, seu suffragiis auditis, Pontifex diem

Canonizationis faciendæ, ac locum in quo facienda est, denunciat.

72 Forma autem decreti pro Canonizatione Sancti Confessoris, prout Rocca relatus ex Sacrarum cæremoniarum libris refert, talis est. *Ad honorem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, gaudium, & exultationem supernæ ac triumphantis Hierusalem matris nostræ, & exaltationem fidei catholicæ, & christianæ Religionis augmentum, auctoritate eiusdem sanctæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, de Venerabilium fratrum nostrorum S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, omniumque Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum in Romana Curia existentium consilio, & vnanimi consensu, matura deliberatione præhabita, summaque diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantiùs adhibita, Beatum N.N. (de cuius puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & in morte factorum claritate, nobis plenissimè constat decernimus sanctorum confessorum catalogo adscribendum, prout nunc adscribimus, eumque sanctum à fidelibus venerandum esse mandamus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia, anno quolibet, in die N. festum ipsius, & officium sicuti pro vno sancto confessore tantùm deuotè, & solemniter celebrentur; vtque in eius honorem Ecclesiæ, & Altaria, in quibus Deo sacrificia offerantur, erigi, & fundari possint.*

73 Aliam etiam formam canonizationis breuiorem ex Codice Rituali cæremoniarum Sacrarij Pontificij extractam, quæ est huius tenoris, sic damus. *Ad honorem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, ac Christianæ Religionis augmentum, authoritate eiusdem Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, de fratrum nostrorum consilio decernimus, & definimus, bonæ memoriæ N.N. sanctum esse, & sanctorum Catalogo adscribendum, ipsumque Catalogo huiusmodi adscribimus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die N. festum ipsius, & officium sicut pro vno confessore* (si sit confessor) *vel martyre* sit sit Martyr) *deuotè, & solemniter celebrentur.* De iis quoque Troilus Maluitius *in tract. de Canon. Sanct.* & Mascardus *de probat. vol. 1. concl.* 261.

74 Ex his porrò Sanctorum canonizationis sacris, & Apostolicis formis, adiunctis decretis Pontificis, & Sacrarum Congregationum, de quibus suprà, elici potest enodatio quorumdam dubiorum, quæ in formatione processuum pro iisdem Sanctis canonizandis emergere solent; maximè pro Regularibus, qui in hoc negotium quàm sæpiùs incumbunt. Etenim, in huiusmodi causis procedit Ecclesia ordine iudiciario, prout, & B. Augustino *in libell. de pœnitent. Medicina cap.* 3. elicitur, & constat ex praxi S. Congregat.

75 Rituum, vt videre est in Augustino Triumpho *qu.* 16. *art.* 1. Angelo Rocca *de Canoniz. Sanctor. c.* 34. & aliis. Hac enim de causa Pontifex in forma canonizationis dicit: *De cuius* (scilicet canonizandi) *puritate fidei, excellentia vitæ, & miraculorum in vita, & in morte factorum claritate, nobis plenissimè constat*; declarans etiam se procede-

76 re, *matura deliberatione præhabita, summaque diligentia ex maiorum institutis, etiam abundantius adhibita.* Et merito sanè, quia si in omnibus rebus ordo seruari debet, iuxta Aristotelem *l.* 2. *Metaph.* Diu. Ambrosium relatum à Baldo *in prohœmio Digestorum*, & totum titulum de *Ordine cognitionum lib.* 2. *decretal.* multo magis in re arduissima, & grauissima. Idcirco pro SS. Canonizatione obseruanda sunt, quæ ad ordinem iudiciarium sunt necessaria.

Vnde primò Iudex coram quo formantur processus debet esse legitimus, id est, habere veram, & legitimam iurisdictionem. Tum quia hoc est de ratione, & essentia ordinis iudiciarij, seu iudicij, quod est iuxta S. Thom. 2. 2. *qu.* 60 *art.* 1. & Expositores ibidem, *Actus iudicis in quantum iudex est.* Tum quia Iudex est idem, quòd ius dicens, & iudicium est iurisdictio. *ca. forus de verbor. significat.* & Doctores *ibid.* Tum quia iudicium vbi adest Iudex incompetens, seu non habens iurisdictionem est nullum. *cap. At si Clerici de iudiciis.* Et dicitur vsurpatum. *De pœnitentia dist.* 6. §. *fin.* Sylu. *in Summa verbo iudicium qu.* 3. & 4. 77

& talis nullitas adeò exosa regibus est, vt quamuis aliquis iurasset non oppositurum de nullitate, nihilominùs hanc nullitatem de defectu iurisdictionis opponere posset. Crauetus *cons.* 383. *num.* 16. ex Felino, Ruino, & aliis. Imò talis nullitas est insanabilis. Verallus *decis.* 38. *num.* 2. *lib.* 3. Thomas Triuisanus *Venet. decis.* 11. *n.* 2. *lib.* 2. Barbosa *in collectan. DD. in d. cap. At Clerico de iudiciis*, plura ad intentum afferens. Accedit quod, & communiter dicitur, ad hoc, quod Iudex sit verus, quatuor debet habere, scilicet potestatem, veritatem, formam, & vim executionis. Toletus *in Summ. lib.* 5. *c.* 56. ex S. Th. 2. 2. *q.* 60. *art.* 2. 78

79

Specialiter etiam id constat ex Decretis, & forma conficiendi processus pro causis beatificationis, & Canonizationis Sanctorum iussu Vrbani VIII. anno 1 42. editis. Ibi enim in petitione facta Papæ pro Remissorialibus concedendis petitur ab ipso, vt hanc causam committat aliquibus Episcopis cum *facultatibus opportunis* ad faciendum in genere inquisitionem *de fama, miraculis*, &c. & etiam in specie ad *inquisitionem specialem*, &c. & in Remissorialibus ipsis datur talis commissio per verba *committimus, & mandamus*, & cum clausulis *decernentes irritum, & inane*, &c. & aliis similibus, quæ secundum iura, & Doctores important iurisdictionem. In litteris quoque ad Nuncios, & ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, quarum forma habetur inter prædicta decreta idem supponitur. Vnde Fortunatus Scacchus *de cultu, & veneratione seruor. Dei lib.* 1. *cap.* 5. *sect.* 11. §. *in quo tria* ad solemnitatem, seu essentiam processuum in hac materia primò requirit, quod sint fabricati à Iudice competenti 80

Colligitur id etiam ex eo, quod tales commissiones præsentantur illis, ad quos diriguntur, & mox ab illis acceptantur, quod est signum formatæ iurisdictionis. *cap. præterea, cap. quamuis de offic. delegat.* Abbas *in cap. venerabilis nu.* 2. *de testibus.* Gabr. *de execut. rei iudic. concl.* 3. *in princip.* Rota coram Coccino *in relatione ad Vrb. VIII. pro Canon. B. Philippi.* Ex hoc porrò infertur hoc Iudices commissarios necessario debere habere iurisdictionem. 81

Si autem, prout contingere solet, S. Congregatio Papæ nomine designet tres Episcopos pro processibus, & informationibus conficiendis, videlicet Episcopum A. Episcopū B. & Episcopum C. & quia Episcopi B. & C. sunt impediti, eorum loco deputet, & subroget Episcopos D. & E. in tali casu dicti Episcopi B. & C. non sunt legitimi 82

Iudices

Iudices iam in talibus causis. *cap. ex litteris de offic. & potest. iudic. deleg. §. si verò constiterit* Rota *decis.* 8. *eod. tit. in antiquis.* Nam rescriptum secundum prioris reuocatorium reddit illud nul-
83 lum. Innocentius *in d. cap. ex litteris verbo reuocatas*, Hostiensis *col. vlt. num. 6. in verbo per secundas, & num. 7.* & alij, quos refert, & sequitur Rendina *in promptuar. recept. sentent. tit. 103. num.* 3. Et per subrogationem censetur reuocata commissio illorum, in quorum locum subrogantur. Eo quod talis subrogatio est in plenum ius, & subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. *l. eum qui ita §. qui iniuriarum ff. si quis caution.* vbi Iason *num.* 4. Ancharanus *cons.*
84 110. *num.* 3. Cardin. Thuscus *practicar. concl. tom. 7. littera S. concl. 757. num* 54. Imo ipsa subrogatio videtur noua commissio, quia est deputatio cum eisdem facultatibus. Ita enim declarari solet à Sac. Congregatione in similibus causis. Quæ maximè procedunt quando subrogatum habet easdem qualitates, quas habet is in cuius locum subrogatur. Menoch. *cons.* 784. *num.* 12. Barbosa *in Axiom. iur. axiom.* 213. *num.* 1. *&* 2. Quod contingit in præsenti, siquidem subrogati sunt etiam Episcopi, sicut, & illi, in quorum locum sunt subrogati. Et (quod valdè notandum) non subrogantur quasi conditionatè, & dum durauerit impedimentum aliorum Episcoporum; sed absolutè, & simpliciter, eo quod S. Congregationi compertum est, tales Episcopos habere illud impedimentum.

Secundò debet constare pro legitimatione processuum, seu informationum de legitimatio-
85 ne etiam Actoris in huiusmodi causis. Certum enim est, quod ad essentiam Ordinis iudiciarij, seu iudicis requiratur legitimus actor. S. Thom. 2. 2. *qu.* 67. *artic.* 3. & alij Theologi. Vnde, quando actor est minor, & agit sine licentia curatorum, vel est seruus, vel Monachus, excommunicatus, &c. quia isti agere non possunt, iudicium est nullum. *C. de iudic. l. properandum, & C. qui leg.*
86 *person. in iudic. l.* 1. Syluester *ver. iudicium q.* 4. Specialiter de huiusmodi iudiciis, in quibus agitur de canonizatione, seu beatificatione Sanctorum id probatur, quia in illis petitur, seu postulatur ab Ecclesia cultus aliquis, seu veneratio pro aliquo, ergo necessariò debet interuenire Actor. Patet hæc consequentia, quia Actor est qui agit, & pulsat rem aliquam à Iudice petens in iudicio. *l. in tribus ff. de iudic. l. iudicium. ff. si regum.* Syluest. *supra verbo actio, actor, & actu.* Tertiò etiam specialissimè, nam, vt constat ex præfatis decretis Romæ impressis anno 1642. ad huiusmodi processus formandos non solùm remotè requiruntur preces Regum, Principium, & aliarum grauium personarum, qui Actores re-
87 moti dici possunt, sed etiam proximè. Nam in libello supplici ad Papam porrecto pro concedendis Remissorialibus siue in genere, siue in specie, fit mentio Procuratoris; & in ipsis litteris Remissorialibus dicitur; *Quamobrem pro parte N. de N. Procuratoris in huiusmodi causa deputati, prout de eius legitimo mandato docuit*; & infra: *A personis legitima mandata Procuræ habentibus recipiatis.* Inferius etiam in alio decreto dicitur: *Positione, & articulos infrascriptos dat, exhibet, & producit Procurator, & cet.* Procurator autem est Actor, vel gerit vices Actoris.

88 Maximè etiam tertio pro legitimatione talium processuum debet etiam constare de legitima citatione Promotoris, seu subpromotoris fidei; Promotoris quidem si fiant in Curia, subpromotoris verò, si fiant in partibus. Quod probatur ratione generalissima S. Thom. 2. 2. *qu.* 67. *art.* 3. quam prosequuntur Caietanus *ibid.* Sotus *lib.* 5. *de iustitia qu.* 4. *art.* 3. Nam in omni iudicio requiruntur tria. Primò, quidem Iudex, quia ab 89
ipso petitur iustitia, & ipse est iustitia quædam animata; deinde, quia iustitia est inter duos, intercedere debet is qui petit, scilicet Actor, & is à quo petitur, scilicet Reus in criminalibus, in ciuilibus verò pars aduersa. Promotor autem fidei, seu Subpromotor gerit vicem partis aduersæ, quia est contradictor legitimus, & Procurator, & defensor Ecclesiæ à qua petitur cultus, 90
vel veneratio pro Sancto canonizando. Necessario ergo debet citari, sicut in iudiciis aliis Reus, vel pars contraria citari debet. Id etiam supponitur, & præcipitur in relatis decretis de anno 1642 Romæ editis. Nam in libello supplici ad Sanctissimum porrecto dicitur procedendum in his causis *citato, & audito fidei Promotore*; & infra: *audito R.P.D. fidei Promotore*; & inferius: *audito pariter, & citato Domino Promotore fidei.* Clarius inferius *Præuia citatione, & cum interuentu D. Promotoris, vel eius Subpromotoris.* Vnde postea adiungitur hoc decretum: *Aduertendum est, quod, in omnibus actis citari debet in Vrbe Promotor fidei, iuxta formam Breuis à Sanctissimo D.N. eide[illegible] concessi, & extra Vrbem Subpromotor, &c.* [illegible] in litteris Remissorialibus siue in genere, [illegible]e in specie, in quibus conceditur facultas fabricandi huiusmodi processus dicitur: *Citato in omnibus actis D.N. Subpromotore fidei per Promotorem in Curia nominato, & non aliàs, aliter, nec alio modo.* Quod etiam inculcatur postea in aliis decretis. Clausula autem ista *non aliàs, aliter, nec alio modo* indicat præcisam necessitatem, vt censuit Rota apud Cencium *post tractatum de Censibus decis.* 113. *num.* 4. & necessitatem facit, vt dixit etiam Rota in Bononiensi *bonorum de Borriis* coram Millino 20 Februarij 1598. & inducit formam. Boerius *decis.* 243. *num.* 11. *post medium*, Cenedus *singular.* 65. *num.* 1. & actus contra eam factus ipso iure est nullus, ac si nihil actum fuisset. Iaso. *in l. fin. C. de iure emphyteut. num.* 142. Rolandus *consil.* 42. *num.* 12. *lib.* 2. Menoch. *de arbitr. cas.* 237. *num.* 34. & plures alij apud Barbosam *de clausul. clausula* 81. *num.* 9. *& seqq.* Quorum omnium ratio est, quia 91
Promotor, seu Subpromotor fidei est constitutus à Sede Apostolica in huiusmodi causis, veluti pars interesse habens in illis, ac proindè ipso non citato, nihil decidi potest; cùm citatio partis, vt se defendat omni iure in causis controuersis necessaria fit. *cap.* 1. *de caus. possess.* Panormit. *ibid. num.* 4. Ioan. Andreas, Innocent. Imola, Hostiens. & alij *ibid.* Clementina Pastoralis *de sent. & re iudic. &* 2. *quæst.* 1. *Can. Deus, & Can. caueant. & Can. omnia* 3. *qu.* 9. Cum innumeris aliis Iuribus, & Doctoribus. Audio tamen Dom. Contelorium virum doctissimum contendere non esse ita necessariam huiusmodi citationem Promotoris, vel Subpromotoris, vt ea non præmissa processus sit nullus, conformiter ad ea, quæ ipse scribit in d. Tractatu de Canonizat. *cap.* 25. *num.* 40. *& seqq.* Cæterum esto de iure communi id dici possit, post publicationem tamen talium decretorum, & in vim illorum oppositum est asserendum.

Præsertim

92 Præsertim quoque in dictorum processuum formatione obseruandum est, vt testes omnes pro illis inducti examinentur. Ita enim supponitur tum in d. Memoriali relato, tum in dictis litteris Remissorialibus ibi: Omnes, & singulos testes. Etenim clausula *Omnia*, *& singula*, seu *omnes & singuli* ita geminata, includit prorsus omnia, & omnes absque vlla limitatione Glossa *verb. omnia, & singula in cap. vt circa de elect. lib. 6.* Marius Alterius *de censur. tom. 1. disput. 15. lib. 5. c. 1. litt. C. & disp. 5. cap. 2. litt. D.* Et operatur, quod omnia simul singulariter censeantur comprehensa, prout ex Baldo, Deciano, & Oldrado concludit Cardinal. Thuscus *pract. conclus. tom. 1.*
93 *litt. C. concl. 296. num. 1.* Imò sigillatim esse examinandos non solùm colligitur ex prædictis decretis, sed etiam ex *cap. venerabilis de testibus*, Gotfredus *in Sum. de Reliquiis, & venerat. Sanctor.* Franciscus Curtius *in tractat. de testib. conclus. 37. num. 80.* quos cum aliis in hac causa Canonizationis affert Mascardus *de probationib. volum. 1. conclus. 261. num. 39.* Quorum omnium ratio desumitur non solùm ex arduitate, & grauitate causæ istius, sed etiam, quia si omnes testes semel producti aut inducti non examinentur timeri potest hoc ita contingere, quia timet actor, quod sint vacillaturi aut destructuri sua, vel aliorum dicta, & sic veritatem patefacturi. Quæ omni conatu indaganda est in causa Canonizationis. Aretinus *cons. 140. n. 2.* Aymon *de antiq. temp. par. 1. §. quæritur.* Baptista de Toro *in Compend. decis. Neapol. par. 1. verb. testes citati.*

94 Propter eandem etiam causam est quoque necessarium, vt dicti testes *per extensum* examinentur super articulos contentos in litteris Remissorialibus. Ita enim habetur in formula dd. Litterarum, ibi: *Super quibus examinabuntur primò iuxta dicta interrogatoria, & deinde super positionibus, & articulis prædictis per extensum coram vobis.* Et infrà; *Vt iidem testes quæcumque habent, explanatè, & per extensum deponant, nec se referant ad attestationes aliàs redditas, neque eis recitentur, quæ aliàs ipsi deposuerunt.* Colligitur etiam ex *cap. Per tuas de testib.* vbi Honorius III. definit testes non esse repetendos, nisi à principio non fuerint interrogati super omnibus Capitulis. Ex quo elicitur testes de omnibus, & singulis Capitulis interrogandos esse. Contilorus *de Canon. cap. 25. n. 81.* Caualcant. *de testib. part. 5 n. 132.* Quorum etiam ratio est tum arduitas, & grauitas huius causæ, tum quia Pontifex in forma decreti Canonizationis dicit eam decernere *summa diligentia etiam abundantius adhibita*, & constare de sanctitate vitæ, & miraculorum talis Canonizandi *plenissimè.*

95 Præ omnibus etiam, & generaliter obseruandum est, quòd cum Iudices deputati pro fabricatione processuum sint delegati, & Commissarij Sedis Apostolicæ debent adamussim, & ad vnguem obseruare omnia, quæ in litteris dimissorialibus illis præscribuntur. Quia ea omnia habentur pro forma, & forma consistit in indiuisibili, & ad vnguem est obseruanda, iuxta commune placitum DD. *in cap. cum dilecta de rescript. cap. venerabili de offic. delegati, & in l. cum hi §. Prætor. ff. de transact.* Et vnusquisque tenetur seruare for-
96 mam suæ commissionis. Rota *dec. 39. num. 1.* apud Farinacium *part. 1. recent.* Caputaquensis *dec. 152. num. 2. p. 1. & decis. 250. num. 4 p. 2.* Et si non seruat, corruit actus. Felinus *in ca cum dilecta relatum num. 6. circa medium.* Tuschus *practicar. conclus. tom. 3. litt. F. concl. 415.* Rota apud Farinac. *decis. 671. num. 2. tom. 2. par. 1.* Etiamsi in minimis deficiat, saltem loquendo de substantialibus, nam de accidentalibus infra dicetur *num. 127. & sequentibus.* Rota apud eundem Farinacium *decis. 345. num. 1. part. 2. recent.* Caputaquensis *decis. 143. num. 5. par. 3.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. glos. 21. num. 11.* Vnde quemadmodum procurator excedens formam mandati non obligat principalem *lib. 3. ff. mandati.* Angelus *consil. 388.* Tuschus *practicar. conclus. tom. 5. littera M. concl. 39. num. 55.* sic Iudices isti deputati pro processibus formandis in causis Canonizationis si excedant formam mandati, non obligant Papam, seu Sedem Apostolicam ad Canonizationem faciendam. Vide quæ dixi *tom. 4. Summæ verbo mandatum quoad Regulares.* Et pro dictis de formatione processuum Contelor. *sup. c. 23. 24. & 25.*

Nec præterea prætermittendum, quod cùm 97
in huiusmodi processibus sæpissimè de miraculorum comprobatione agatur, maximè noscendam esse naturam miraculi, & conditionum, quæ pro verò miraculo requiruntur. Est autem miraculum, *pignus quoddam omnipotentiæ Dei*, vt dixit Chrysostomus *homil. 14. in Matth.* quia est proprium opus eius, iuxta illud Psalm. 71. & 135. *Qui facit mirabilia magna solus.* Ratio est, quia de ratione miraculi est, vt sit opus extraordinarium, & rarum præter legem ordinariam Dei, & supra omnem virtutem causarum naturalium, vt sumitur ex D Thom. 1 *par. qu. 105. art. 7. & 8. & lib. 3. contra Gentil. cap. 101.* & ex August. *libr. 3. de Trinit. cap. 4. & 5. & lib. 26. contr. Faustum cap. 3. & seqq. & lib. 6. de Genes. ad lit. cap. 13.* Vnde ipse August. *tom. 6. lib. de vtilitate credendi cap. 16. Miraculum*, inquit *voco quidquid arduum, aut insolitum supra spem, vel facultatem mirantis apparet.* Quod amplius declarans S. Thom. 1. *par. qu. 105. art. 7.* ait, quòd *nomen miraculi ab admiratione sumitur.* Et infra: *Miraculum autem dicitur quasi admiratione plenum, quod scilicet habet causam simpliciter, & omnibus occultam. Hæc autem est Deus. Vnde illa, quæ à Deo fiunt præter causas naturales nobis notas, miracula dicuntur.* Vnde patratio miraculorum virtutem infinitam requirit. De quo Delrius *Disquis. Magicar. lib. 2. q. 7.* Binsfeldius *de confes. Magor. & Sagar. prim. par. fol. 157.* cum aliis. Hinc miracula merito dicuntur *quædam Dei locutio.* Ideò enim Paulus ad Hebr. 2. mi- 99
racula dixit esse quandam Dei locutionem: *Contestante*, inquit, *Deo signis, & portentis*: vbi Theodoretus ait, *Deum per miracula ferre prædicationis testimonium.* Sunt ergo miracula ipsa aliquo modo vox Dei; vnde Augustin. *Epist. 49. qu. 6.* absolutè dixit, *Deus mirabilibus operibus loquitur*, & D. Thom. 2. 2. *qu. 178. art. 2. ad 3.* inquit, *quod semper miracula sunt vera testimonia eius, ad quod inducuntur.* Imò dici possunt *sigillum diuinum*, quo Deus confirmat, vel sigillat aliquam doctrinam, prout ex illo ad Hebr. 2. *Contestante* 100
Deo signis, & portentis, & Marci vlt. *Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*, colligit D. Cardinalis Lugo *de virt. fid. disput. 2. sect. 1. num. 20.*

Ex quibus omnibus infertur aliquas esse notas, seu conditiones ad verum miraculum re- 101
quisitas. Prima est esse effectum supernaturalem quoad substantiam, vel saltem quoad modum,

quia cum proprium miraculum sit illud, quod superat facultatem naturæ eo ipso est illi indebitum, ac proinde supernaturale. Ita enim colligitur ex D. Augustino, & S. Thoma, quos Theologi communiter sequuntur. Erit autem supernaturale quoad substantiam, si effectus sit secundum suam substantiam supernaturalis, vt si daretur substantia supernaturalis; prout secundum aliquos Theologos dari potest; vel si duo corpora ponerentur in eodem loco, aut
102 corpus mortale fieret impassibile, & immortale, prout continget in gloria. Erit verò supernaturalis quoad modum, si secundum suam substantiam, & entitatem naturalis est, & solum ex parte eius, in quo efficitur est supernaturalis, prout est suscitatio mortui, restitutio visus cæco nato, & similia. Vel quia modus in se supernaturalis est, vt subitanea immutatio aëris, pluuia,
103 &c. S.Thom. 1.p.q.105.*art*.8. Vnde illa, quæ Magi Pharaonis gesserunt *Exod*.7. & quæ alij Magi, seu Incantatores suis Magicis artibus efficiunt, non sunt vera miracula, cùm sint effectus naturales, & non excedant facultatem naturalem hominis, vel Angeli. Etsi quia magna celeritate, vel modo extraordinario fiunt sint res mirabiles. De quibus infra etiam dicetur. Et dicunt aliqui de columba in aëra volante, quæ dicitur fabricata ab Archita Tarentino, & de serpentibus æneis sibilantibus, & auibus garrientibus fabricatis à Bohetio Philosopho. Troylus *de Canoniz. Sanct. dub*. 3. *n*.39. Contelorius *de Canonizat. cap*.17.*n*.1. Molfesius *d.cons*.46.*n*.5.

104 Secunda nota, seu conditio miraculi est, quod sit effectus rarus, & insolitus, prout ex D. Augustino, & D. Thoma relatis elicitur. Immò propterea miraculum dicitur tale ab *admiratione*, vt inquit S. Thomas; nam id quod est rarum, & insolitum sui admirationem generat. Vnde præsentia Christi Domini in Eucharistia, etiamsi
105 supernaturalissima sit, nihilominus propriè, & rigorosè loquendo miraculosa non est, quia non est rara, seu insolita, sed quotidie contingens. Similiter iustificatio peccatoris, seu remissio peccatorum, quamuis sit etiam supernaturalissima, nihilominus, quia non est rara, & insolita, sed consueta, ideo propriè, & rigorosè miraculosa non est. Sotus *in* 4.*dist*.34.*qu.vnic.art*. 3.*col*.6.*versic.vnum autem*, Sanchez *l*.7. *de matrim. disp*. 93.*n*.8. Iacobus Granados *in* 1.2.*controu*. 8. *sect*.7.*nu*.57. Addunt alij non esse ista miracula, quia non fiunt intercessione Sanctorum, aut ex merito operantium, sed ex opere operato. Iacobus Castellanus *de Canonizat. Sanctor. qu*.6. *in princip*. Troylus *sup.n*.41. Contelor. *c*. 7. *num*. 3. De quo etiam dixi *sup.n*.15.

106 Specialiter etiam signa, seu effectus mirabiles facta à viris sanctis his notis distinguuntur à factis à peccatoribus. Primò, quia, vt inquit August. *lib*.83 *quæst.qu*.79. *Magi mira faciunt per priuata commercia cum dæmone. Sancti verò ea faciunt publica administratione, & iussu eius cui omnis creatura subiecta est. Magi ergo per priuatos contractus; Sancti verò per publicam iustitiam hæc*
107 *operantur*. Secundò, quia quæ faciunt Magi, seu peccatores sæpè sunt tantùm phantastica, & simulata, ideoque non sunt diuturna, sed mox detegitur eorum falsitas, & vanitas, prout contigit in illis signis, quæ Magi Pharaonis fecerunt in Ægypto *Exod*.7. & notat Theodoret. *ibid*. vel sunt planè inutilia, immò etiam perniciosa. At verò, quæ fiunt à viris sanctis sunt opera vera, solida, & vtilia hominibus, nec nisi magna quapiam vtilitate, aut necessitate facta. Tertiò 108
Magi, seu peccatores in huiusmodi effectibus vtuntur multis præstigiis, mendaciis, ludificationibus hominum, variisque signis, & figuris v.g. litteris, & verbis, vel nihil, vel absurda significantibus, aliisque superstitiosis cæremoniis, miscentque sacra profanis, itaque ea profanant, & contaminant: nihil tale faciunt Sancti, sed per preces, signum Crucis, aliasque res sacras miracula operantur. Quartò Magi, & peccatores mi- 109
ra faciunt malo fine, puta ob lucrum, vanam ostentationem, gloriam, vel honorem, vt diuinum nomen, & cultum sibi concilient, vel vt peruertant veram fidem, falsamque hominibus persuadeant, vel ad patranda maleficia, & scelera, vti sunt furta, adulteria, neces hominum, & animalium. Sancti verò ea faciunt, vt Deum honorent, & glorificent; vtque Sanctam Ecclesiam ædificent, & illustrent, atque homines tum in corpore, tum magis in animo, & spiritu adiuuent. *Magi*, inquit S. Augustinus supra, *faciunt, quæ videntur miracula quærentes gloriam suam. Sancti verò faciunt miracula quærentes gloriam Dei*. De his Cornel. à Lapide *in locum Exodi relatum*.

Quia tamen circa huiusmodi processus pro 110
Canonizatione Sanctorum fabricatos sæpissimè, Sanctissimo etiam præcipienti, præter validitatem ipsorum, quæ desumitur ex iurisdictione Iudicis, legitimatione actoris, legitima citatione Illustrissimi Promotoris, vel Subpromotoris, & ex obseruantia solemnitatem à iure, vel decretis Summorum Pontificum, præsertim Vrbani VIII. requisitarum, agitur etiam de releuantia ipsorum: ideo notandum processuum huiusmodi releuantiam ex multis probari. Pri- 111
mò, quidem ex certa probatione contentorum in talibus processibus. Certa enim res est, quod probatio dubia, & incerta non releuat probantem iuxta text. *in cap. In præsentia de probationib. & l. neque tales, C. de probat*. Ægidius *cons*. 2. *num*.37. Ioannes de Imola *cons*.96.*per totum*. Hippolytus *cons*.20. *num*.8. & Rota coram Seraphi- 112
no *decis*.1103.*num*.2. Secundò si testes, qui suum testimonium proferunt in dictis processibus sint idonei, & concludentes. Tales enim testes habent eandem vim, quam instrumenta legitima, *l. in exercendis, C. de fid. instrum. C. cum Ioannes eod. tit*. Alexander *cons*. 64. *vers. corroborantur libro* 2. Mascardus *de probat. in procemio qu*.6. *concl*.1095. *num*.3. Tuschus *tom*.6.*litt.P.conclus*.771. Tertiò, 113
si sint in numero copioso, quia *integrum est iudicium, quod plurimorum sententiis comprobatur*. Iuxta *cap. prudentiam, de off. deleg. Clem*.1.*de sent. excommunic. cap. de quib*.20. *dist*. & *per plures homines perfectissima veritas reuelatur, l. fin. C. de fideicomm*. & Prouerb. 4. *ibi salus, vbi multa consilia*, & 15. *dissipantur cogitationes, vbi non est consilium, & vbi plures sunt consiliarij, confirmantur*. Quartò, 114
quoad miracula, si ea probentur facta à Deo, non quomodolibet, sed propter intercessionem seruorum Dei, de quorum sanctitate agitur in dictis processibus, & propter ipsorum bonita- 115
tem. Non solùm, quia miracula aliquando fiunt per malos, & peccatores arte quadam magica, & diabolica. *Can. teneamus* 1.*qu*.1.*cap. nec mirum in* 2. *columna* 26.*quæst*.5. Inter quos numeratur 116
Apollonius Tyanæus, qui plurima prædixit futura, quæ ita vt prædixit euenerunt, qui cæcos, claudos

claudos atque ab immundis ſpiritibus vexato quibuſdam præſtigiis ſanauit. Hic Epheſum vrbem graui peſte laborantem liberauit. Hic cum in Palatio publicè cuſtodiretur apud Domitianum accuſatus, ab eis conſpectu euanuit, atque Puteolis eo die inuentus eſt, quo Comitem præmiſerat, atque vt illic ſe expectaret, mandarat. Hic etiam imperante Nerone, cùm in Tiglini manu libellus eſſet, in quo eius accuſatio continebatur, prodigioſè effecit, vt apertus liber nulla in parte ſcriptus inueniretur. Fulgoſ. *lib.* 8. *cap.* 2. Philoſtratus *in vita Apollonij lib.* 13. *cap.* 4. Huiuſmodi fuerunt etiam Arphaxat, & Zoroes Magi, qui ſe pro Diis venditarant in Nadauer vrbe Æthiopiæ fictis miraculis clari. Maſcardus *de probat. concluſ.* 261. *n.* 25. *& ſeqq.* ex Troylo,
117 & aliis. Non inquam ſolum propter hoc, ſed etiam, quia etſi mali homines operentur miracula vera, nihilominùs hoc fit à Deo propter fidem Eccleſiæ confortandam, quo ſenſu D. Thomas 1. *part quæſt.* 110. *art.* 4. *ad* 2. inquit: *Mali autem Chriſtiani faciunt miracula per ſigna publicæ iuſtitiæ*, & 2. 2. *quæſt.* 178. *artic.* 2. inquiens: quod *ad veritatis prædicatæ confirmationem miracula poſſunt fieri per quemcumque, qui veram fidem prædicat, & nomen Chriſti inuocat, quod etiam interdum per malos fit. Et ſecundum hunc modum etiam mali poſſunt miracula facere. Vnde ſuper illud Matth.* 7. *Nonne in nomine tuo prophetauimus, &c. dicit Hieron. Prophetare, vel virtutes facere, & dæmonia eiicere interdum non eſt eius meriti, qui operatur. Sed inuocatio nominis Chriſti hoc agit, vt homines Deum honorem ad cuius inuocationem fiunt tanta miracula.* Item Albertus Magnus *in Summa part.* 2. *tract.* 8. *qu.* 30. *& in* 2. *diſt.* 18. *artic.* 1. inquiens, quod mali homines operantur miracula *in ſanctitate Eccleſiæ, non in ſanctitate perſonæ.*
118 Ex quibus colligitur, quod ad releuantiam proceſſuum huiuſmodi requiratur, quod miracula in illis comprobata facta fuerint intuitu bonitatis, & ſanctitatis ſeruorum Dei. Quia vt inquit S. Thomas relatus *hoc modo non fiunt miracula niſi à Sanctis, ad quorum ſanctitatem denunciandam miracula fiunt, vel in vita eorum, vel etiam poſt*
119 *mortem.* Quintò ſi probentur facta non ſolùm in vita, ſed etiam poſt mortem. Prout ex Troylo, Hoſtienſi, Ioanne Andrea, & aliis probat Maſcardus *ſupr. num.* 43. Immò quamuis plures Canoniſtæ æquè videantur requirere pro Canonizatione miracula pro vita, & morte; nihilominus verior eſt ſententia aſſerens ſufficere ſola miracula poſt mortem iuxta dicta *ſupr. num.* 14. Ita enim colligitur ex verbis relatis S. Thomæ: *Miracula fiunt vel in vita eorum, vel etiam poſt mortem.* Caſſanæus *in Catalog. Glor. Mund. p.* 3. *conſider.* 49. *in princip.* Troylus *de Canoniz. Sanct. dub.* 3. *num.* 73. & patet ex diplomate Canonizationis S. Homoboni ibi: *Duo tamen, &c. Opera ſcilicet pietatis in vita, & miraculorum ſigna poſt mortem, vt quis reputetur Sanctus in militari Eccleſia requiruntur.* Pro quo plures affert Rotæ deciſiones in relationibus pro Canonizationibus Sanctorum
120 Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap.* 20. *num.* 2. Et ratio omnium eſt, quia miracula poſt mortem ſunt certa, & indubitata ſigna ſanctitatis, vt colligitur ex Sancto Thoma *ſupra art.* 1. & habet Contelorius *ſupra nu.* 3. Miracula autem in vita non hoc habent, quia potuit qui ea fecit mori in peccato, & damnari, Troylus *loc. rel.* Contelor. *ſup. num.* 8. Caſtellinus *ſupr. pag.* 134. ex pluribus Rotæ relationibus, & Doctoribus. Sextò, & maximè ſi talia miracula fuerint plura, itaut 121
qui ea patrauerint in multis fuerint glorioſi. Tunc enim releuatur cauſa pro ipſorum Canonizatione, iuxta illud Eccleſiaſt. 44. *Laudemus viros glorioſos, &c.* adiuncto eo quod ſubiungitur veluti pro cauſa: *multam gloriam fecit Dominus magnificentia ſua à ſeculo, &c. Homines magni virtute.* De quo Maſcardus *ſupr. num.* 45. Troylus *num.* 6. Contelorius *cap.* 20. *num.* 9. ex relationibus Rotæ pro Sanctis Hiacintho, & Andrea Corſino.

Maximè ſeptimò colligitur releuantia ex dictis proceſſibus, quatenus ex illis habetur publica vox, & fama de Sanctitate, & in virtutibus in gradu heroico, iuxta *ca. ſi teſtes* 4. *q.* 2. *&* 3. ac maximè iuxta Bullas Canonizationis S. Homoboni, & S. Antonij Patauini. Et quia actus Canonizationis fundatur in excellenti Sanctitate illius, qui debet Canonizari, prout *ex cap. Venerabili de teſtib.* Butrio, Aretino, & pluribus aliis affert Contelorius *ſupr. cap.* 14. *à num.* 2. Vide dicenda *n.* 126. De quo etiam Fortunatus Scacchus *lib.* 1 *de notis, & ſignis Sanctitatis ſect.* 9. *c.* 5. 122

Item octauò ex cultu, & veneratione talibus Dei ſeruis exhibitis à populo Chriſtiano, lampadibus, & cereis accenſis ad eorum ſepulchra, & imagines, votis, & tabellis appenſis ex argento, ligno, cera, &c. ad ſepulchrum, ſi ad aſcenſu Sedis Apoſtolicæ fiant, & publice, id eſt publicitate loci, & perſonæ illa admittentis nomine Eccleſiæ, ſeu Eccleſiæ illa inſtituentis, vt benè Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap.* 22. *num.* 7. & Fortunatus Scacchus *lib.* 1. *de not. & ſign. Sanct. ſect.* 10. *c.* 1. Quia tunc ſunt quædam publica veneratio, prout colligitur ex Rota *in relatione S. Caroli in* 2 *p. arg.* 14. Hæc enim omnia præſertim in magno numero arguunt tum famam Sanctitatis, tum miraculorum, ſeu gratiarum interceſſione eorum obtentarum, propter quæ populus Chriſtianus veluti dicet illud Euangelij: *Nemo poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis, niſi fuerit Deus cum eo.* Ita enim habetur ex illo Pſalm. 38. *Nimis honorificati ſunt amici tui Deus*, vbi Hieronymus. *Quàm honorabiles facti ſunt amici tui.* Quia ſcilicet honor iſte ſolum amicis Dei eſt debitus, & proportionatus. Item ex decretis Vrb. VIII. *de Canoniz. Sanct.* vbi talis cultus ſolùm conceditur Canonizatis, vel Beatificis. Item ex verbis S. Thomæ *quodlib.* 9. *qu.* 7. *art.* 16. videlicet; *Honor quem Sanctis exhibemus quædam profeſſio fidei eſt, qua Sanctorum gloriam credimus.* Ex tali ergo honore rectè infertur Sanctitas ipſorum, ſiquidem ille, vt inquit S. Thomas eſt *profeſſio fidei*, cui non poteſt ſubeſſe falſum. Ita etiam colligitur ex Rot. *in relat. S. Hiacynthi §. iſtis miraculis, & in relat. S. Ignatij de temperantia § quinto continuata.* Contelor. *ſup. cap.* 14. *nu.* 41. Videndus Baldellus *ſup. diſp.* 13. *num.* 11. *&* 12. vbi plura de huiuſmodi tabellis appenſis in cultum, & honorem Sanctorum. 123

Nono etiam ex deuotione populi circa reliquias ipſorum. Hoc enim etiam arguit genus quoddam cultus, & venerationis illorum. Prout colligitur *ex cap. Audiuimus de reliq. & vener. SS. & cap. non oportet de conſecrat. diſt.* 1. Peña *in vit. S. Didaci lib.* 2. *cap.* 5. *&* 6. Molfeſius *in addit. ad qq. vſual. tom.* 2, *conſil.* 45. *num.* 10. *& ſeqq.* ac maximè Rota *in relat. B. Thomæ de Villanoua §. qui quidem honor.* Dummodò tamen id fiat de Sedis Apoſtolicæ, 124

Apostolicæ, vel Ordinarij legitimo consensu, aliàs non; cùm constet aliquando vel ex malitia, vel simplicitate quorundam venerationem habuisse corpora, & reliquias etiam hæreticorum, scilicet cuiusdam Petri Ioannis Ordinis N. de quo *in 2. p. direct. Inquis. comm. 51.* & Guidon. de Luca, de quo Scacchus *supr.* ex Prateolo.

125 Præcipuè verò decimò huiusmodi processuum releuantia probatur ex cultu publico, & anniuersario festiuo, & solemnicum officio, & Missa, ac concursu populi in illis diebus tales serui Dei ex hac vita ad cælestem migrarunt. Hic enim est maximus cultus, qui ab Ecclesia illis tribui potest, & per quem veluti constituuntur in vltima, seu proxima dispositione ad Canonizationem. Et ita colligitur ex praxi Ecclesiæ apud Clementem *lib. 8. Constitut. Apostolic.* Tertullianum *in libr. de corona militis,* & Cyprianum *Epist. 37.* & ex Leone X. pro B. Philippo Benitio, & Paulo V. pro Sancta Francisca Romana, quibus innititur Fortunatus Scacchus *supr. sect. 10. cap. 2.* ac ex relationibus Rotæ pro S. Hyacintho; Sancto Raymundo; S. Andrea Corsino; S. Carolo; Sancto Ignatio; S. Isidoro Matritensi, quibus etiam innititur Contilor. *d. c. 14. n. 40.*

126 Attenditur etiam pro releuantia processuum ad publicam, & constantem vocem, & famam Canonizandi. Primò quidem, quia, iuxta illud Prouerb. 10. *Memoria iusti cum laudibus, & nomen impiorum putrescet.* Seu vt 70. Interpretes legunt: *Memoria iusti cum encomio, nomen verò iniusti extinguitur.* Id est, memoria iusti est constans, perpetua, & æterna; memoria autem peccatoris labilis, fragilis, corruptibilis, &c. Cùm ergo per Canonizationem serui Dei declarentur iusti ab Ecclesia, oportet, quod constet de publica, constante, & perpetua fama eius sanctitatis, & quod non fuerit solùm ad tempus. Secundò ad idem, quia cùm iuxta illud Psalm. 111. *In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit,* & è contra Psal. 9. dicatur de peccatoribus: *Periit memoria eorum cum sonitu*, vt Ecclesia aliquem æstimet iustum necesse est cognoscat an fama illius sanctitatis sit perpetua constans, & immutabilis; an vero perierit, aut desierit esse. Tertiò, quia *consentiens fama confirmat rei, de qua quæritur, fidem*, prout ex rescripto Hadriani ad Valerium *l. 22. digest. tit. de testib l. testium fides* affert ad hoc intentum Fortunatus Scacchus *l. 1. de notis, & signis sanctitatis sect. 9. cap. 5.* Quartò, quia talis fama est tantæ efficaciæ, vt expurget omnem suspicionem contrariam. Crauetus *cons. 145. in fin.* quem referunt Cardin. Tuschus *practicar. concl. tom. 3. littera F. concl. 69. num. 17.* & Barbosa *in Axiomatib. Axiomate 95.* Quintò, quia famæ probatio cum adminiculis sufficit pro iustificatione. Prout habetur ex Rota in Clusina *Pensionis* 28. Ianuar. 1575. coram Blanchetto, & in Neritonensi *Pensionis* 24. Nouembris 1606. coram Gregor. XV. inter eius decisiones *n. 277.* Quæ maximè procedunt quando talis fama est notoria notorietate facti, quia tunc ex ea sumitur efficacissimum probationis argumentum, & nulla alia indiget probatione. Surdus *decis. 259 nu. 14.* & *decis. 326. num. 82.* Farinac. *in praxi crimin. part. 1. q. 21. à num. 80.* Scacchus *supra eo c. 5. §. Sed longè* Maximè Castellinus *supra pag. 104.* vbi multa ad intentum.

127 Non videtur autem derogari validitati, seu releuantiæ dictorum processuum, quod in illis sit aliquis defectus quoad res minimas non substantiales, sed accidentales. Nam minima non sunt in consideratione, siue de minimis non curat Prætor *l. Scio ff. de in integr. restit. l. 4. in fin. ff. de ædilit. edic.* Iason *in l. sciendum num. 7. cum seqq. ff. qui satisd. cog.* Bald. *in cap. Cum adeo num. 3. cum seqq. de rescript.* latè Crauet. *cons. 182. num. 14. & 15. cum seqq.* Etiamsi illa minima sint data pro forma, quia talis defectus in minimo formæ non vitiat actum. Angelus Aretinus *cons. 68. num. 6. §. Quinimò.* Barbosa *in Axiom. iur. Axiom. 150. n. 3.* Multo magis quando illud minimum pertinet ad solemnitatem Lancellot. *lib. 2. num. 2.* Aretinus, & Barbosa *supra.* Fauet etiam illud aliud axioma iuris. Modica non nocent, *cap. Si proponente 42.* vbi *gloss. 1. de rescript.* Tiraquellus *in l. si vnquam, verb. donatione largitus num. 107. C. de reuocand. donat.* & *in tract. de iudicio in reb. exig. vers. 29.* quia de modico non est curandum, *l. si oleum, §. fin. cum l. seq. ff. de dolo l. in rebus, §. possunt, ff. commodati,* Thomas de Thomassettis *in florib. leg. reg. 422.* Quod benè limitat nisi modica essent essentialia, Bertazolus *in repet. l. si quis maior, Cod. de transact. n. 422.* Aloysius Riccius *in prax. rerum fori Ecclesiast. decis. 39. n. 3. in 1. edit.* aliàs *resolut. 36. in 2. edit.*

128 Nec etiam derogatur d. validitati, seu releuantiæ si defectus illi circa minima suppleantur per æquipollentia, quia nihil refert aliquid ex æquipollentibus fieri, dum adimpletur factum, & conditio, *vulg. l. fin. vbi glos. fin. C. de donat. quæ sub mod. l. si mater, vbi glos. in verb sua causa C. de instit. glos. in l. Gallus, §. Et quid si tantum in verb. Emancipatus ff. de liber. & posthum.* vbi Bartolus, & alij communiter, & est regula vulgata. Et terminis Canonizationis Sanctorum, & processuum pro illa efformatorum Andreas Molfesius *in Addit. ad qq. vsual. tom. 2. cons. 46. num. 37.* Quod etiam est verum pro casu, quo aliqui esset faciendum in forma specifica; itaut sufficiat fieri per æquipollens. Quia ita credi debet de intentione talia præcipientis, seu Summi Pontificis. Andreas *in cap. Imperialem sub n. 11. vers. Semper enim fit, ac proh. feud. aliena. per Federic.* vbi Camerar. *fol. 52. littera K.* aliàs *fol. 76. litt. P.* de Ponte *cons. 37. vol. 1. num. 27.* vbi *num. 29.* rationem assignat, quia in his magis sensum, quàm verba spectare debemus, iuxta Glos. communiter receptam *in l. sed, & Celsus, §. in emptis, ff. de contrahend. empt.* cum vulgatis aliis, de quibus Molfesius *sup. num. 39.*

129 Similiter non derogatur tali validitati, vel releuantiæ si defectus isti sint in rebus minimis, quæ valdè difficile obseruari possint. Quoniam secundum iura valdè difficile æquiparatur impossibili. *l. nepos procul. ff. de verb. signif. l. si seruus ff. de noual. l. diuortio ff. negot. gest.* Albericus *in l. qui ex liberis ff. de bon. possess.* Baldus *cons. 101. lib. 1.* Decian. *cons. 39. num. 125. & seqq. lib. 2.* Sebastianus Medices *de casib. fortuit. 1. part. q. 4. n. 13.* Farinac. *Frag. criminal. par. 2. litt. E. n. 143.* Impossibilium enim, & valdè difficilium idem est iudicium, *l. apud Iulianum §. constat ff. de legat. 1.* Lucas Castellinus *de dilatione Canon. Sanct. pag. 50.*

130 Vnde etiam non derogatur d. validitati, & releuantiæ, quod Ordo præscriptus in Remissorialibus non obseruetur ad vnguem in prædictis rebus minimis. Sic colligitur ex Hostiensi, Ioanne Andrea, Cardinali, & aliis *in cap. 1. de reliq. & vener.*

vener. Sanctor. & ex Panuino in Relatione Canonizat. S. Bonauent. *p. 2. art. 7. circa fin.* quos refert, & sequitur Molfesius *sup. num. 21*. Extat autem hæc relatio inter opera eiusdem Sancti in fine quarti tomi.

131 Multo magis hæc procedunt, quando Canonizandus nunquam laborauit infamia, sed semper notoriè bonus fuit bonum testimonium populi semper habens. Hæc enim notitia excludit necessitatem tam exacti, & rigorosi examinis processuum pro ipsius Canonizatio. Qui enim notus est non examinatur, sed sine probatione recipitur. *Can. valdè, distin. 94. cap. Ad Apostolicæ de regular.* Panuinus *in d. Relat. Canoniz. S. Bonauenturæ par. 1. art. 9.* Molfesius *supra num. 30. & 41.*

132 Pariter hæc omnia dici debent in casu quo dd. processibus adiuncta sit aliqua superflua, seu non necessaria in rebus modicis, & non magni momenti. Etsi enim superfluitas semper euitanda sit, vt per Cardinalem Thuscum *pract. conclus. tom. 7. litt. S. conclus. 895. n. 36.* Menochium *cons. 81. num. 32.* & alios habetur; nihilominus potiùs toleratur superfluitas, quàm quod quis damnum indebitè patiatur. Thuscus *ibid. n. 56.* Surdus *dec. 36. num. 19. & 20.* Gonzales *ad regul 8. Cancell glos. 6. num. 32.* Præsertim quia hîc intrat axioma illud commune: vtile per inutile non vitiatur *l. 1. §. Item quæritur, ff. de aqua quotidiana, & æstiua*, & communiter apud Iuristas.

133 Quorum omnium ratio est, quia ad alicuius serui Dei Canonizationem duo tantùm sunt substantialiter necessaria, scilicet Sanctitas ipsius, ac miracula per ipsum patrata. *Can. teneamus 1. quæst. 1.* Troylus *de Canoniz. Sanct. dub. 3. num. 73.* Panuinus *supra* relatus. Cùm hæc ergo duo consistere possint sine dd. minimarum circunstantiarum obseruantia, vtique defectus illarum non irritabit validitatem, seu releuantiam processuum. Cuius signum est sæpissimè Summos Pontifices ad Canonizationem Sanctorum processisse sine prædictis minimis, & etiam maximis circumstantiis obseruatis. Vt probat Molfesius *supr. à num. 22.* in Leone III. quoad Canonizationem Sanctis Suisberti, Gregor. IV. in Canonizatione Solæ Abbatis, Adriano II. in Canonizatione S. Vualburgis, Alexandro III. in Canonizatione S Eduardi Regis, Ioanne XV. in Canonizatione S. Vdalrici. Et fuit obseruatum in Canonizatione S. Bonauenturæ, vt dicit Panuinus in relatione de hac re *par. 2. art. 7. præcipuè circa fin. §. Hic autem Ordo.*

134 Est etiam notandum, quod in dubio facti, an sint vel non sint obseruatæ omnes circunstantiæ etiam minimæ pro fabricatione processuum, stat præsumptio pro parte Commissariorum, qui illum fabricarunt. Non solùm propter vulgarissimum principium iuris, quod in dubio de validitate actus iudicari debeat pro ipsas, sed specialiter, quia *in ca. bonæ memoriæ de elect.* expresè habetur: *Pro his, quæ à Iudice sunt acta, præsumitur.* Vnde *pro Iudice semper iura præsumunt*, vt per Marantam *de ordin. iudic. 2. p. 6. princip. tit. 9. num. 21.* Menoch. *cons. 100. nu. 1. & seqq. & de præsumptionibus lib. 2. præsumpt. 67.* & alios plures. Quod maximè procedit in Iudice qualificato, qualis est Episcopus, cui regulariter demandari solet hoc negotium.

135 Quia etiam pro qualificatione processuum formatorum pro seruorum Dei Canonizatione postulari solet à Summo Pontifice *releuantia historiarum*, ideo notandum eam probari. Primò ex eo, quod authores ipsarum veridici existimentur. Etenim *quicquid verè, & grauiter explicatur historia dici potest.* Budeus *in Commentar. linguæ Græcæ.* Anima namque omnis historiæ est veritas. Vnde rectè Strabo *libr. 1. Geographiæ: Historiæ finis est veritas, nec ostentationi, sed fidei veritatique componitur. Ergo historia*, inquit ille, *non debet egredi veritatem: & honestè factis veritas sufficit.* Et Polyb. *lib. 1. histor. Perinde ac si quis oculos animantis effoderit, quicquid superest corporis inutile fit: ita dempta ex historia veritate, narratio omnis inutilis est.* Fortunatus Scacchus *de not. & sign. Sanctit. lib. 1. sect. 11. cap. 6.* Secundò ex eo, quod Authores illarum sint noti, & certi; nec ignorentur ipsorum nomina. Ita enim colligitur ex decreto Concilij Trident *sess. 4.* vbi prohibentur libri incerti authoris, Et *cap. Sancta Romana Ecclesia, dist. 15.* quod est Gelasij primi Et decreto Concilij 70. Episcoporum Romæ habiti, in quo cùm ageretur de gestis aliquorum Sanctorum Martyrum acta, quæ de ipsis loquebantur reiecta fuerunt eo quod, vt ibidem dicitur: *Quia eorum, qui conscripsere nomina penitus ignorantur.* Fortunatus etsi nec hoc admittatur ab omnibus, prout colligitur ex Ioanne Andrea *in cap. vltim. sub num. 12. de regul. iur. in 6.* Felinus *in cap. 2. num. 49. in fin. de rescriptis* Et in terminis Chronicæ S. Francisci ex Panuino *in relat. S. Bonauenturæ part. 2. cap. 18.* ac ex Bellarmino *tom. 1. lib. 1. cap. 2. de libris Apochriph.* Tertiò, si à maioribus fides illis adhibita fuerit. Bart. *in l. 1. num. 22 ff. si cert. petat.* Felinus *in cap. 2. num. 49. de rescript.* Cassaneus *in Catalog. gloriæ mundi par 10. considerat. 45.* Rota *decis. 718. num. 2. par. 4. diuers. & decis. 353. num. 27. part. 5. recent.* Quartò, si tales historiæ communi applausu receptæ fuerint. *cap. cum causam de probat.* Abbas *ibi in principio.* Pannuinus *in Relatione S. Bonauenturæ par. 2. art. 8.* Contilorus *cap. 14. num. 11.* & Rota *dicta decis. 353. num. 28. & 80.* Quintò, si tales historiæ scriptæ sint ab eis, qui res in eis narratas videre, vel audire potuerunt. Iuxta illud Christi Ioann. 18. *Interroga eos, qui audierunt.* Et quia testes de visu, & auditu sint maximè idonei. Fortunatus *supr.* Idque colligitur ex *l. qui testamento §. fin.* vbi latè Bartholus, & Doctores *ff. de testament.* Mascardo *de probation. conclus. 656. num. 2.* & aliis. Sextò, si longissimo tempore fuerint approbatæ. Felinus *cap. ex parte num. 146. ff. de rescriptis, & cap. Inter dilectos de fid. instrum. num. 12.* Mascardus *de probat. conclus. 287. n. 10.* post Bartholum, & Romanum. Multò magis si fuerint solemniter receptæ, aut in iudicio pro legitimis habitæ. Rota *decis. 101. num. 1. & decis. 146. num. 2 par. 7. & decis. 403. numer. 1. & decis. 496. num. 1. p. 4. tom 2. Recent.* Mascardus *supra concl. 1294.* Quod ampliandum itaut Chronicarùm, & historiarum exemplum intellige, si habeant conditiones assignatas, etiam fidem faciat. Bartholus, & Alexander *in l. 1. ff. si certum pet.* per *text. in cap. Cum causam de probat.* Mascard. *dicta concl. 287. num. 1.* ex pluribus aliis. Qui etiam *num. 2.* ampliat hoc procedere etiamsi author huiusmodi historiarum ex aliorum sententia loquatur. Soccin. *in l. 1. ff. si cert. pet.* & ibi Purpurat. *num. 156.* affatim. Felinus *in cap. cum causam col. 1. num. 1. sub fin. extra de probat.* Septimò generaliter, si tales historiæ antiquæ fuerint, id est excedentes spatium centum annorum.

norum, tunc enim ratione antiquitatis venerabiles sunt; inducentes præsumptionem; exacta, & plena probatione non egentes; coniecturis, & adminiculis sufficienter suffultæ; & cum debita solemnitate factæ existimandæ. Prout ex pluribus iuribus, & Doctoribus probat Mascardus *de probationib. concl.* 103.104.105. *& sequentibus*.

136 Nec obstat historiarum releuantiæ, quod in ipsis aliqui errores reperiantur, & quia, vt habet Parisius *consl.* 23. *numer.* 253. *lib.* 1. *Historicus in vno falsus in reliquis reputatur falsus.* Hoc enim solum tenet verum quando est error in parte substantiali, prout loquitur Parisius relatus, vel quando est error ex malitia non de erroribus accidentalibus ob inaduertentiam incursis. Aliàs nulla humana historia etiam à Sanctis Patribus, & Doctoribus antiquis scripta fidem mereretur, cùm plus æquo constet historias omnes legentibus nullam omninò esse, præter Sacras, & Canonicas, in quibus non vnus, sed plures errores per incuriam irrepserint. Vnde Baronius *in not. ad Martyrolog. die* 9 *Octobris*, inquit: *Quod si ob vnum errorem, vel alterum in vitis sanctorum inuentum, cætera quæ remanent fide carere dixerimus, profectò omnes ferè Sanctorum Vitas in maximum discrimen inducimus, cùm penè in omnibus aliquid notari possit, quod corrigendum videatur; sitque Canonicarum tantum scripturarum singularis prærogatiua, vt in eis cuncta vera, inconcussaque narrentur, & præsertim quando in reliquis aliis habeant Adstipulatores.*

137 Nec etiam obstat, quod sola antiquitas non præbeat plenam fidem scripturis. Hoc enim solùm est verum de historiis antiquis non authenticis, neque adminiculatis, non verò de illis, ad quarum authenticationem non solùm concurrunt superiùs adducta, sed vlteriùs, quòd Sancti, de quibus in illis est sermo publico, & continuo cultu, veneratione, celebratione festi, electione Cappellarum, & Altarium, approbatione Sedis Apostolicæ coluntur, eorumque historia multorum scriptorum sequela comprobatur. Mascardus *de probat. conclus.* 287. Gratianus *discept. forens. cap.* 893. *numero* 7. Rota *decis.* 718. *num.* 1. *par.* 4. *diu. & decis.* 353. *num.* 11. *par.* 5. *recent.*

138 Nec etiam tollet releuantiam harum historiarum, quod quandoque illarum authores sint de hæresi, vel simili macula suspecti. Si enim hoc esset, profectò corruet authoritas historiarum Origen. Tertulliani, Eusebij Cæsariensis, Ruffini, Palladij, Socratis, Sozomeni, Cassiani, & aliorum; siquidem Origenes, & Tertullianus inter hæreticos censentur; Eusebius creditur Arrianus; Ruffinus, & Palladius suspecti sunt de Origenismo; Socrates, & Sozomenus existimantur Nouatiani; & Cassianus Pelagianus. Nihilominus Ecclesia non reiicit historias, & vitas Sanctorum, quas scribunt, sed illis vtitur etiam in Breuiariis, Martyrologiis, Menologiis, & aliis Tabulis communibus.

139 Casu etiam dato, quod in formatione processus pro Canonizatione alicuius serui Dei aliqui defectus reperti fuerint, potest peti, & concedi noua Remissoria pro supplendis talibus defectibus. Primò generalissimè, quia Ecclesia procedit in huiusmodi causis ordine iudiciario, pro-

140 vt ex D. Augustino *in libello de pœnit. medicin.* elicit Angelus Rocca *de Canoniz. Sanct. cap.* 34. & constat ex praxi, & stylo Sac. Congregationis Rituum; Ordo autem Iudicialis postulat vt parti concedantur probationes, quando eas postulauerit, & fuerint necessariæ ad ostensionem suæ iustitiæ. Prout ex multis quæ affert Farinacius *in prax. q.* 77. *cap...* elicitur. Ex eo etiam quia aliàs veritas occultaretur. Secundò, & generaliter, 141

quia ista causa Canonizationis comparatur causæ ciuili, licet in ea cautissimè procedatur. Maluetius *de Canoniz. dub.* 3. *numer.* 65. Panuinus *in relat. S. Bonauenturæ p.* 2. *art.* 4. Contelorius *de Canoniz. c.* 18. *num.* 25. In causis autem ciuilibus concedendas esse Remissorias pro examine testium tam absentium, quàm præsentium habet latissimè idem Farinacius *supra.* Addens *ibid. num.* 142

4. quod à negatione talis Remissoriæ, si eam Iudex in causa ciuili denegauerit, detur appellatio. Et *n.* 22. quod Remissoria est concedenda, quando petitur ex iusta causa, iuxta *l. Indices*, vbi DD. *C. de fide Instrument.* Tertiò, & specialiter, 143

quia in causa Canonizationis non agitur de præiudicio alicuius personæ, animæ, vel fidei, sed potius è contrario de augmento deuotionis, fidei, &c. Maluetius *supr. num.* 68. Contelorius *supr. num.* 26. Quartò, quia testis, qui nulliter est exa- 144

minatus potest repeti, vt habent Felinus *in cap. per tuas* 48. *num.* 2. *in fin. de testib.* Butr. *ibid. numero* 9. Imola *num.* 3. & Rota *dec.* 720. *num.* 1. *& fin. par.* 2. *recent.* Similiter quando examinatus est sine 145

interrogatorio, permittitur parti petere, quod repetatur, vt habent Speculator *de testib.* §. 6. *num.* 21. *part.* 1. Innocentius, Bellamera, Franciscus, & multi alij apud Contelorium *supr. cap.* 25. *num.* 84. Multo ergo magis in causa pia, qualis est ista, repeti etiam possunt iidem testes ad supplendum defectus, si qui fuerunt in primo processu, & dari Remissoria ad illum de nouo formandum.

Consequenter etiam quando iura vigore pri- 146

mæ Compulsationis, seu priorum litterarum Compulsorialium extracta, non fuerunt legitimè compulsata, concedi debet noua Compulsoria, seu nouæ litteræ Compulsoriales. Ita enim expresè Rota coram Buratto *dec.* 555. in Sa- 147

lernitana *prætensæ contributionis.* Quia, vt ibi dicitur, & applicari potest ad causas Canonizationis Sanctorum *iniquum prorsus esset Moniales succumbere ob defectum non iuris, sed compulsationis non benè factæ.* Excipit tamen Rota casum, in quo esset vehemens suspicio, seu præsumptio de malo iure. Sed specialiter concedendam esse nouam Compulsoriam, quando testes sunt nulliter examinati affert ex Boccacio, Farinacio, & aliis Rotæ decisionibus.

Pro quorum intelligentia nota, quod hoc 148

nomen *Compulsatio* deriuatur à verbo *Compulso* quod, iuxta Calepinum significat *vrtare vna cosa con l'altra.* Vnde secundum vsum Curiæ sumitur pro extractione, seu exemplatione Iurium, Instrumentorum, seu scripturarum ad causam pertinentium. Et processus compulsorialis est ille, qui datur ad effectum compulsandi, & exemplandi omnes, & quascunque scriptu- 149

ras, documenta, & iura ad causam facientia. Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap.* 24. *in princ.* Atque ita litteræ Compulsoriales solent dari quando concurrunt hæc duo, videlicet existentia Iurium extrahendorum, & releuantia eorum, prout habet Rota supra relata coram Buratto. Hinc etiam clausula *Iuribus compulsatis* denotat 150

Iura,

Iura, Instrumenta, scripturas, seu documenta ad causam spectantia extracta esse, exemplata, & verificata. Ita colligo ex Rotæ decisione coram Coccino in Compostellanen. *Thesaurariæ* de ann. 1608. inter decisiones Coccini *dec.* 404. *num.* 2. & ex alia Burgensi *Beneficij* coram Coccino de ann. 1605. *num.* 1. inter decisiones ipsius *dec.* 162. ac ex alia Perusina *Beneficij* coram Remboldo de ann. 1619.

151 Quia tamen plura ex his, quæ à nobis dicta sunt, plura quoque alia perutilia ad intentum continentur in grauissima, & omni eruditione plena S. Rotæ Romanæ relatione ad Summum Pontificem Paulum V. facta pro Canonizatione nostri S. Andreæ Corsini, quam ad litteram refert Abraham Bzouius *tom.* 14. *Annal. circa ann. Christi* 1375. *num.* 9. Ideo operepretium, & pro studiosis vtilissimum iudicaui, dictam relationem hic apponere. Quæ talis est.

RELATIO S. ROTÆ,

Quam Paulo V. Pontifici Maximo dederunt tres Rotæ Auditores deputati, videlicet Franciscus Sacratus Archiepiscopus Damascenus, Ioannes Baptista Coccinus Decanus, Alphonsus Mançanedo. Super Processu Canonizationis B. Andreæ Corsini Episcopi Fesulani.

152 Beatissime Pater. Relaturi S. V. vt ea nobis mandauit per suum rescriptum, quid gestum, quidque probatum sit in causa Canonizationis bon. mem. Serui Dei Andreæ Corsini Episcopi Fesulani, animaduertimus sæpè euenire in huiusmodi relationibus, vt vna eademque propositio pluribus locis vsurpetur repetitis rationibus, & argumentis quibus ea confirmetur, quem laborem aut fastidium, vt nos euitaremus expedire visum est præmittere generalia quædam principia huius materiæ, quæ verè totam Canonizationis rationem, in eo quod ad praxim spectat constituunt, quibus semel adductis, ac probatis vteremur deinde quoties opus esset, & suo loco exhiberemus quasi regula quadam, & lapide lydio ad discernenda omnia quæ nobis oblata sunt circa vitam, & miracula præclari huius famuli Dei, quo S.V. distinctiùs, & faciliùs rem totam cognoscere, & quid sibi super Canonizationes viri istius statuendum sit deliberare possit. Erunt igitur sex partes relationis nostræ. In prima agemus de Sanctitate Canonizandorum. In secunda de eorum miraculis. In tertia de modo probandi vtrumque. In quarta de Sanctitate B. Andreæ. In quinta de eius miraculis. In sexta de actis huius causæ, & legitima illorum confectione.

PRIMA PARS.

De Sanctitate Canonizandorum.

153 Vt quis pro Sancto Canonizari possit sanctum fuisse oportere indubitatum videtur, quandoquidem Canonizatio non dat Sanctitatem, sed illam tantùm, quæ prius fuit in Canonizando declarat, & facit obseruari, qua ratione, vt ad Canonizationem deueniri possit probandam esse in primis sanctitatem concludunt omnes *in cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct. in cap. Venerabilis de test. & in cap. nec mirum* 26. *quæst.* 5. Videndum igitur quod primo loco se offert quid sit ista sanctitas, in quo consistat, & quanta requirantur ad effectum, vt sit locus Canonizationi.

Sanctitas tam quoad comprehensionem, quàm 154
quoad intensionem siue excellentiam largè, & & strictè accipitur; Etenim quoad comprehensionem sanctitatis aliquando importat virtututem generalem continentem omnes virtutes S. Aug. *lib. de doctrin. Christ.* S. Thom. 2. 2. *quæst.* 81. *art.* 8. vbi latè Caietan. *in Comment.* aliquando refertur ad solam charitatem. S. August. *lib.* 1. *de doctrin. Christ. cap.* 27. ibi *ille sancta viuit, qui ordinatam habet charitatem, &c.* Aliquando ad solam iustitiam, idem S. August. *lib. de salut. docum.* ibi: *Sanctitas consistit in operibus iustitiæ.* Aliquando ad so- 155
lam munditiam, & temperantiam à sordibus carnis. S. Thom. *d. quæst.* 81. *art.* 8. Aliquando videtur consistere in renunciatione bonorum temporalium, & distributione illorum inter pauperes. Matth. cap. 19. *Si vis esse perfectus vade, & vende omnia, &c.* Aliquando denique distinguitur inter sanctitatem animæ, & sanctitatem corporis. S. August. *lib. de salut. docum. cap.* 9. *Sanctitas,* inquit, *corporis est castitas, animæ verò charitas; & humilitas.*

Quo autem ad intensionem siue excellentiam 156
sanctitatis aliquando capitur ita strictè, vt solus Deus Sanctus dici possit, iuxta illud quod canit Ecclesia: *Quoniam tu solus Sanctus: Tu solus Dominus: Tu solus altissimus Iesu Christe.* Aliquando 157
verò ita largè, vt quilibet iustus Sanctus dicatur. Psalm. 17. ibi *cum Sancto Sanctus eris.*

Quod spectat ad rem nostram Canonistæ locis 158
supra citatis capiunt sanctitatem largè quoad *comprehensionem,* vt scilicet canonizandus fuisse debeat præditus omnibus virtutibus, & strictè quoad *excellentiam,* vt scilicet in illis fuerit valdè 159
excellens. Fundant autem eorum intentionem præcipuè Hostiens. Innoc. Ioan. Andr. & Butr. *in d. cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* in illo Ecclesiast. cap. 44. *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua, multam gloriam fecit Dominus magnificentia sua à seculo. Dominantes in potestatibus suis homines magni virtute, & prudentia sua præditi, &c. Laudemus viros,* ecce Canonizatio 160
Sanctorum, quam facit Ecclesia, quia non iubet Spiritus Sanctus laudari mortuos ad finem humanum. *Parentes nostros,* ecce quod soli fideles canonizantur, quia paucissimis exceptis, soli parentes Hebræorum tunc fuerant fideles. *Multam gloriam,* ecce excellentiam canonizandorum, quos non sufficit esse simpliciter gloriosos, id est bonos, sed debent esse multum gloriosi, id est plusquam boni. *Fecit Dominus,* Ecce, quod bonitas, & 161
excellentia debet esse à Domino, hoc est circa virtutes infusas, nec sufficiunt merè naturales, aut habituales. *Magnificentia sua,* Ecce necessitas gratiæ plusquam sufficientis, & particularis electionis, quia alias Dominus cum eis magnificè non egisset, sed secundum suam ordinariam bonitatem. *A sæculo,* quod exponunt, id est ab initio eorum conuersionis vsque ad finem, ecce necessitas perseuerantiæ. *Homines magna virtute, & prudentia sua præditi,* ecce multiplicitas virtutum.

Rursus quod Canonizandus pro Sancto de- 162
beat fuisse præditus omnibus virtutibus, & in gradu excellenti quoad omnes virtutes, sic probatur,

batur, Sancti sunt membra Christi, S. Hyeronymus *relat. in cap. Si quis hominem* 11. *quæst.* 13. membra verò debent esse benè ordinata erga suum corpus, aliàs esset monstrum, iuxta illud *Humano capiti ceruicem pictor equinam iungere si*
163 *velit*, &c. vt quis autem dicatur benè ordinatus erga Christi tanquam suum corpus debet non solum esse benè ordinatus erga illum immediatè, sed etiam mediatè, nempè erga proximum, & erga seipsum propter Deum, vt patet ex præceptis Decalogi quorum aliqua ducunt hominem immediatè ad Deum, vt illud: *Non habebis Deos alienos coram me, &c.* aliqua verò ad proximum, *vt*
164 *non furtum facies*, &c. aliqua demum ordinant illum erga se ipsum siue in se ipso tantum, vt *non concupisces*, &c. Sola enim concupiscentia non nocet proximo, sed ipsum tantum concupiscentem inordinat. Erga Deum immediatè ordinamur per virtutes Theologicas, quæ propter hoc à verbo θεος, Theologales dicuntur, erga proximum autem, & nosmetipsos per morales, quæ, & Cardinales, id est principales vocantur, quarum vna præcipuè respicit proximum, quæ est iustitia, aliæ duæ nosmetipsos, nempè fortitudo, & temperantia, quarta tanquam moderatrix, & electiua medij in quo consistit virtus, vt per Philosoph. 2. Ethic. cap. 6. respicit omnes tres. Quin etiam ipsismet Theologalibus famulatur, nam circa fidem possumus errare, porrigendo imprudenter aures falsis magistris, & sophisticis eorum argumentis; circa spem præsumendo de bonitate Dei plusquam conuenit, puta quod nec etiam perseuerantes in peccato sit puniturus; circa charitatem per Zelum indiscretum, velut si quis priuatus existimaret se licitè posse occidere blasphemantem Sanctissimum Christi nomen, vel posse cum vno peccato etiam veniali conuertere ad fidem christianam totum mundum.

165 Rursus etiam tertiò probatur necessitas omnium virtutum, quia virtutes sunt arma, quibus armamur contra tela hostis generis humani. S. Paulus XIII. ad Rom. *Induamur arma lucis*, & 6. ad Ephes. *Induite in loricam sumentes scutum fidei.* Latius D. Hyeronymus relat. *cap. nisi* 23. *quæst.* 5. Cœterum, quia tela hostis generis humani non
166 sunt omnia vnius naturæ, sed septemplicis, singulæ enim virtutes habent sua vitia opposita, vt docet S. Anton. *in sum. part. tit.* 1. *cap.* 1. ideo sunt necessariæ omnes virtutes, quibus aduersus singula vitia nosmetipsos tueamur, quia aliàs sicut vulnus illatum ab vno telo occidit totum corpus, ita per lapsum in vno vitio omnium rei essemus, iuxta illud S. Iacob. relat. *in cap. Consideret, d.* 5.

167 Vnde vnam virtutem sine aliis esse non posse, concludit S. Thom. 1. 2. *quæst.* 65. *art.* 1. & hunc sensum habuerunt maiores nostri in relatione S. Franciscæ *in fin.* 1. *art. part.* 2. vbi concluserunt, illum verè sanctum dici posse, qui omnium virtutum generibus decoratur.

168 Quod autem præmisimus de necessitate omnium virtutum explicauimus solum in Theologicis, & moralibus, nam virtutes merè intellectuales, vt sapientia scientia, & similes impropriè, & largo modo dicuntur virtutes, cum non perficiant hominem quoad voluntatem, in quo consistit vera virtus, & sanctitas, sed tantùm quoad intellectum vnde illas habentes possunt esse mali, vt latè explicat S. Anton. *in sua sum. p.* 4. *in princ.*

169 Illud etiam non prætereundum existimamus circa necessitatem omnium virtutum, nempe, quod circa Theologicas quisque Christianus nedum Sancti, est obligatus operari, ex quo nunquam defuit obiectum hoc est ipse Deus, circa verò morales distinguendum est inter abstinentiam, & operationem in quibus consistunt istæ virtutes iuxta illud Psalm 33. *Diuerte à malo, &* 170
fac bonum. Circa abstinentiam quisque est obligatus semper, & in omnibus esse virtute præditus, hoc est nunquam cogitatione, verbo, vel opere declinare in aliquod, quod sit vni ex prædictis virtutibus contrarium, aliàs omnium reus esset, per ea, quæ diximus supra. Circa operationem, subdistinguendum est, quia ad aliquas operationes tenemur sub pœna peccati puta ex præcepto Ecclesiæ, officio assumpto, necessitate proximi, & similibus, & tunc non solum perfecti, sed quilibet 171
Christianus tenetur operari, alias diuinam gratiam, & inde habitum virtutis amittit, aliquæ verò operationes non sunt nobis iniunctæ sub pœna peccati, & tunc abstinendo ab illis non amittimus habitum virtutis, sed benè deficimus in excellentia, quæ requirit bonam operationem quotiescumque se offert occasio, vt mox dicetur.

Circa excellentiam in virtutibus non est du- 172
bium singulas virtutes habere suos gradus, itaut in illa vnus dicatur excellentior altero, quin vna, & eadem persona potest in dies proficere in eadem virtute, vt latè per S. Anton *in sum. p.* 4. *tit.* 1. *cap.* 4. & habetur *in cap. Cum Sanctam d.* 2.

Quod autem pro sanctis non debeant canoni- 173
zari nisi perfecti, & excellentes in virtutibus apparet, quia Canonizatio fit vel immediatè ob gloriam Dei, iuxta illud Psalm. 67. *Mirabilis in Sanctis suis*, vel mediatè, nempe vt illos inuocemus pro nostris mediatoribus apud Deum, vel vt imitemur eorum virtutes non diffidentes posse homines ope diuina ad perfectionis gradus peruenire, vel denique propter retributionem, nempe in præmium, & retributionem ipsorummet Canonizandorum, quæ omnia tandem resultant in gloriam Dei, & hæc singula requirunt excellentiam in virtutibus, & speciale meritum, quia aliàs in simplici virtute, & ordinario merito Deus non esset admirabilis plusquam sit in numero infinito Beatorum, quos certi scimus esse in Cœlis, iuxta illud Ioan. in Apoc. cap. 7. *Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat.* Nec isti essent meliores intercessores, quàm illi, aut magis imitabiles, vel merentur istam particularem gloriam.

Remanet igitur difficultas, vt videatur in quo 174
consistat ista excellentia. Et certum est illam consistere in charitate, quia *vinculum perfectionis est charitas*, vt dicit S. Paulus III. ad Coloss. quod repetit Sanctus Gregorius *lib.* 7. *mor.* & alibi dicit idem D. Paulus finem præcepti charitatis esse verum, quia in hac Ecclesia militanti sunt necessariæ operationes Iacob. cap. 2. & latè prosequitur Sotus 2. *de nat. & grat. à cap.* 3. *vsque ad* 8. &
de occultis non iudicat nostra Ecclesia cap. 1. *de clan-* 175
destinis despons. Rom. *consil.* 106. *num.* 11. Ideò illum dicemus habere maiorem charitatem, atque inde perfectionem, qui meliores operationes facit, quam praxim nos docuit Christus magister in Euangelio Matth. cap. 7. *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Illas verò dicemus esse meliores operationes, quæ nobis minus sunt communes cum ethnicis, vt nos docuit idem Magister noster apud Matth. cap. 5. ibi: *Nam, & hoc ethnici faciunt.*

Istæ

Istæ autem, quæ nobis minimè sunt communes ethnicis, erunt in primis omnes operationes, quæ
176 spectant ad virtutes Theologicas, quarum peritiam minimè habent ethnici, & inter morales etiam sunt nonnullæ species, seu gradus virtutum ad quos non peruenerunt ethnici. Dominus apud Matth. cap. 5. ibi: *Ego autem dico vobis diligite, &c.* Item profunda humilitas, quæ virtus fuit ignota ethnicis, vt docet Caietan. super D. Thom. *2.2. quæst. 161. art. 1. in solut. 1.* & S. August. *de Virgin. cap. 31.* dicit solùm Christum fuisse illius magistrum, & doctorem. Item Virginitas virtus christiana appellari potest, quandoquidem non modo apud Ethnicos minimè fuit in pretio, sed neque apud Hebræos, vt docet S. Thom. *3. p. q. 8. art. 4.* per illud Exod. 23. *non erit infæcunda, nec sterilis in terra tua.* Et Deuteron. *Non erit*
177 *apud te sterilis vtriusque sexus.* Item maceratio carnis, & castigatio proprij corporis sunt virtutes, quas non habuerunt ethnici, & signanter perseuerantia, & quod quis fuerit in omnibus sui similis est proprium virtutis christianæ; nam infidelis homo benè potest viribus naturalibus facere aliquos actus virtutis, & etiam acquirere habitum in aliqua specie virtutis, sed non semper, & in omnibus, vt docet S. Anton. *in sua Sum. p. 4. tit. 1. c. 1. §.* De quo latè per eum.

Rursus quod diximus de necessitate omnium virtutum, & perseuerantia in illis intelligimus quoad illos, qui post suam conuersionem habue-
178 runt tempus operandi; nam certum est multos ob vnum actum perfectissimæ charitatis in hora mortis fuisse canonizatos, vt de bono latrone, Sancto Maximo, & Ianitore 40. Coronatorum, & aliis qui eodem tempore fuerunt conuersi ad fidem Christianam, & passi martyrium legimus in martyrologio.

179 Adest alia species sanctitatis illorum scilicet, qui nullum omninò actum virtutis operati sunt, sed adhuc infantes propter Christum passi fuerunt martyrium, prout S. Innocentes, qui sub Herode passi sunt, de quibus per S. August. *lib. serm. de Sanct. serm. 8. cum tribus seqq.* & de causa illorum venerationis, Specul. *in rational. diuin. lib. 7. cap. 42.* super quibus non insistimus, cùm non faciant ad casum nostrum, sed iam ad miracula properamus.

PARS SECVNDA.

De miraculis Canonizandorum.

180 VLtra excellentiam in virtutibus requiri etiam quod canonizandus fecerit miracula concludunt omnes *in d. cap. 1. de reliq. & vener. Sanctor. & in cap. venerab. de testib.* vbi satis hoc indicat littera in verbo *miracula*, & ibi etiam not.
181 glos. cuius rei duplex assignari potest ratio. Prima est, quod multi in hac vita incedunt, induti pellibus ouium, cùm tamen intus sint lupi rapaces. Matth. 7. adeo vt nec martyrium sub prætextu Christi nominis supportatum sit concludens argumentum sanctitatis, cùm & hoc posse fieri ob vanam gloriam indicet S. Paulus relatus *in cap. Vide 1. quæst. 1.* vbi glos. Et proinde vbi magis est periculum deceptionis euidentiora argumen-
182 ta requirunt. *cap. vbi periculum de elect. in 6. cap. num. 7. quæst. 2. cap. quiescamus 42. d.* Secunda ratio est, quia etiam supposita sanctitate non omnes sanctos vult Deus in hoc seculo canonizari, id est nominatim coli pro sanctis, fortè ne cultus, qui per homines debetur Sanctis multitudine Sanctorum, & assiduitate exercitij vilescat, iuxta not. *in cap. Epis. 80. d. & in cap. legimus ad finem 93.* Hostiens. *in d. cap. 1. num. 10. de reliq. & vener. Sanctor.* glos. *in cap. vnic. verb. Sedis, vers. 5. ne in infinitum, eod. tit. in 6.* Vnde infinitorum martyrum, & aliorum Sanctorum nomina sunt nobis adhuc incognita.

Nec propterea tales sancti non canonizati desinunt habere suam mercedem in cœlis, iuxta Augustinum relatum *in cap. teneamus 1. quæst. 1. Erant quidam Christiani,* &c. Expectandum igi- 183
tur est, vt Deus suis signis ostendat, & quis verè fuerit sanctus, & quem velit pro tali in hac sua Ecclesia militanti nominatim coli.

Miraculum alij aliter diffiniere, nos autem diffinimus, vt sit *factum insolitum supra vires, vel præter ordinem totius naturæ creatæ.* Diximus *factum* ad exclusionem nonnullarum illusionum, per quas Dæmones, ac etiam homines vafri faciunt nobis videri factum, quod verè non est factum, de 184
quo per S. Thom. *2.2. quæst. 128. art. 2. & in lib. 3. contra Gentil. cap. 103. & 104. Insolitum,* quia solita nec re, nec nomine conueniunt miraculo. Non re, quia miracula præcipuè fiunt ad duplicem effectum, nempe vel ad confirmationem prædicationis verbi Dei, iuxta illud Matth. cap. 16. *Illi autem profecti prædicauerunt vbique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* Vel fiunt ad denunciandam facientis sanctitatem, vt infra dicetur; solita autem neutrum operantur, nam ex apparentia solitorum neque confirmaretur sermo verbi Dei; nec ostenderetur sanctitas 185
facientis, vt de se patet. Non etiam conueniunt nomine, quia miracula dicuntur ab admiratione, quam secum afferunt, vt per Archid *in d. cap. Nec mirum num. 6. 26. quæst. 5.* Bartol. *tract. de testib. vers. qualitas siue substantia num. 57.* solita autem non mouent admirationem, vnde S. Augustinus *lib. 10. de Ciuit. Dei* dicit *miracula visibilium naturarum licet maiora sint iis, quæ rarò fiunt, attamen propter illorum assiduitatem non mouere admirationem. Supra* non contra, vt dicit glos. *in cap. vnic. verb. Sedis Apostolicæ vers. secundo, quòd sit contra naturam de reliq. & vener. Sanct. in 6. cum concord.* quia miracula fiunt à solo Deo, vt infra dicetur. Natura autem non contrariatur suo creatori, sed cum illo est in ordine obedientiali, & illi libenter cedit, *cap. Cum Martæ §. requisisti* ibi, cedit natura miraculo *de celebr. Miss.* not. specie S. Thom. *p. 1. q. 110. art. 2.* S. August. *lib. 3. de Trinit. cap. 8.* Archid. *in cap. nec mirum num. 6. vers.* Et dicitur miraculum Bellam. *num. 3. 26. quæst. 5.* Ioan. Andr. *in cap. 1. num. 4.* Butr. *num. 7. de reliq. & vener. Sanct.* Ioan. Monach. *in cap. 1. num. 11. de Confess. in 6.* Castellin. *in Tract. de Canoniz. Sanct. quæst. 6. princ. vers. secundum quod sit,* Simonett. *in relat.* 186
S. Francisci de Paula §. Illud tamen. Vires quia nihil est, quod possit facere natura, quod miraculum dici possit, siue hoc procedat ex singulari artificio hominis, prout de columba lignea volanti Architæ, & æneis serpentibus sibilantibus Boëtij, legitur apud Gellium *lib. 10. cap. 12.* Cassad. *lib. 1. variar. epist. 45* siue hoc fiat ex veloce operatione facta per dæmonem applicando actiua passiuis, de quo per S. Thom. *p. 1. quæst. 114. art. 4. ad 2. Præter ordinem,* nam multa sunt miracula, quæ propriè non possunt dici supra vires naturæ, sed tantum

tantum præter ordinem, nam natura in dies illud, facit, ſed non eo ordine: exemplum eſt in febricitante in inſtanti ſanato, quo pro miraculo eſt canonizatum, & in ſocru Petri, de quo Luc. 4. & in
187 multis modernis canonizationibus. Natura enim in dies pellit febrim, ſed non illo ordine, hoc eſt in inſtanti, de quo infra in gradibus miraculorum agetur. *Totius naturæ*, quia multa præter ordinem vnius naturæ contingunt, quæ non ſunt miracula, cùm ſint ſecundum ordinem alterius naturæ, vnde non fuit miraculum eleuatio Simonis Magi per aëra, de quo per Egeſip. *lib. 3. de excid. Hieroſolym. cap. 2.* Sur. *de vita Sanct. de vita Sanct. Petri*, neque minus corporalis tranſpor-
188 tatio ſtrigarum, de quo latè per bon. memor. Peniam collegam noſtrum *in Direct. p. 2. comm 68. litt. R.* nam licet hoc ſit præter, vel ſuper naturam humanam, non eſt tamen præter, vel ſupra naturam dæmonis, qui hoc operatur. *Creatæ*, quia nihil eſt ſupra vires naturæ increatæ, id eſt Dei omnipotentis, vnde reſpectu illius nihil poteſt dici miraculum, vt concludunt S. Thom. *part. 1. quæſt. 105. art. 8.* Caſtell. *de Canoniz. Sanct. qu. 6. verſ. interdum in fin.* & maiores noſtri *in relatione ſuper proceſſu S. Raymundi art. 6. verſ. Alterum p. 2.* Item diximus *creatæ*, quia non eſt dubium, quod Deus poteſt errare nouas naturas, iuxta illud Auguſtini *lib. 21. de Ciuit. Dei: Sicut non fuit Deo impoſſibile, quas voluit naturas inſtituere, ita ei non eſt impoſſibile*, inquit, *quod voluerit, quas inſtituit mutare.* Hæc ille. Vnde infertur, quod licet quando Dominus noſter Ieſus Chriſtus inſtituit Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ, Baptiſmi, & aliorum fecerit maximum miraculum, dando illam admirabilem naturam ſiue vim illis, *Hoc eſt corpus meum*, & illis *Ego te baptizo*, & aliis quæ in confectione Sacramentorum, quaſi non poſſunt dici nouum miraculum, quia ſunt effectus reſultantes ex antiqua inſtitutione illius Sanctiſſimi Sacramenti.

189 Ex quibus poſſet reſolui quæſtio, quæ aliàs occurrit de facto, nempe an ebullitio ſanguinis S. Ianuarij in Ciuitate Neapolitana, vel fluxio mannæ ex ſepulchro S. Nicolai Baren, vel excreſcens vnguis S. Catharinæ Bono. ſeu mirabilis incorruptio, & ſuauis odor, qui ex corpore plurimorum Sanctorum in dies emanat poſſit dici vnum miraculum, vel plura.

190 Item per præfata includuntur omnia requiſita ad miraculum, de quibus Gloſſ. *in cap. 1. de reliq. & venerat. Sanct.* Hoſtienſ. & Goffr. *in Summ. d. tit. num. 3.* Bellam. *in cap. Venerabilis de teſtib. num. 3.* Caſſan. *in Cathal. gloriæ mundi p. 3. conſid. 49.* Nam primum, quod ſit *ex Deo* reſultat eo ipſo, quod eſt verum miraculum, quia ſolus Deus poteſt facere miracula, vt ſupra dictum eſt. Secundum requiſitum, quod ſit *ſupra vires naturæ* comprehenditur in verbis noſtræ diffinitionis. Tertium, quod non *ex vi verborum* includitur per illud, quod iam diximus ſuper verbo *creatæ*; Quartum, quod ad corroborationem fidei veræ non videretur neceſſarium, cùm poſſit dari caſus, quod miracula fiant ad alium finem, nempe ad denunciandam intercedentis ſanctitatem. Beda relat. *in cap. Quærendum de pœnit. diſt. 2.* S. Thom. *2. 2. quæſt. 178. art. 2.* Bellam. *in cap. nec mirum 26. q. 5. num. 10.* qualia videntur eſſe miracula, quæ in dies fiunt inter Catholicos, quorum reſpectu miracula non eſſent neceſſaria, iuxta illud Iſidor.
191 *lib. 1. de ſummo bono, miracula*, inquit ille, *in ſignum ſunt non fidelibus, ſed infidelibus, quia ſignum fidelibus non eſt neceſſarium, qui iam crediderunt, ſed infidelibus, vt conuertantur, vnde Paulus pro non credentium infidelitate patrem Publij de Infirmitate febris curat; infirmantem verò Timothæum fidelem non oratione ſed medicinaliter curat, vt noueris miracula pro incredulis non pro fidelibus fieri.* Hæc ille.

Controuerſia eſt inter Doctores, an de ſub- 192
ſtantia miraculi ſit quod fiat in inſtanti, de quo per Archid. *in cap. nec mirum, num. 8. verſ. ſed quæro an ſit neceſſe.* Bellam. *num. 5. quæſt. 5.* Gemin. *in cap. vnic. num. 17. de reliq. & vener. Sanct. in 6.* Troil. Maluet. *tract. de Canon Sanct. dub. 3. num. 51.* latè Caſtell. *eod. tract. quæſt. 6. verſ. quæro an ſit neceſſe.* Nos fœdere diſtinctionis opiniones con- 193
ciliari poſſe exiſtimamus, nempe quod aut natura cum proceſſu temporis poterat cauſare illud factum, de quo quæritur, an ſit miraculum, puta ſanare infirmitatem], & tunc de ſubſtantia miraculi eſt, quod fiat continuo, ac ſtatim, aliàs non erit miraculum, cùm poſſit eſſe, quod ſanatio proceſſerit ex operatione naturæ. Ex qua poſſibilitate excluditur miraculum ſaltem quoad probationem *ad l. non hoc C. vnde legit. cum concordant.* vltra quod in iſto modo operandi non concurrit *inſolitum*, quod eſt vnum ex requiſitis pro miraculis, vt ſupra demonſtratum eſt. Quod tamen diximus neceſſarium eſſe, quod fiat illico, intelligendum eſt cum temperamento, nempe ſufficere, quod incontinenti recedat morbus principalis, 194
licet remaneat conſequentia morbi, puta laſſitudo, cicatrix, & ſimilia, vt fuit ponderatum in pluribus relationibus in hac materia factis, & ſignanter *in relatione S. Raymundi part. 2. art. 5. verſ. quod ſi quandoque*, aut verò factum non erat tale, quod poſſet per naturam ex interuallo temporis contingere, puta illuminatio cæci à natiuitate, reſurrectio mortui, & ſimilia, & tunc, etiamſi intercedat interuallum temporis, non videtur ceſſare vis miraculi, quia qualitas corporis cùm minimè conferat ad actum nullius eſt conſiderationis, iuxta not. per Abb. *in cap. Ad aures num. 2.* Dec. *num. 3. de reſcript.* Calder. *conſ. 10. eod. tit.*

Et eadem diſtinctione ſolui poteſt alia quæ- 195
ſtio: An de ſubſtantia miraculi ſit, quod nullum remedium humanum omnino fuerit adhibitum, nempè, vt inſpiciatur an illud remedium eſſet aliquo modo proportionabile ad producendum illum effectum, quod ſi non eſt, minimè tollit vim miraculi, & proindè nec puluis, qua vſus fuit Dominus noſter in illuminatione cæci, de qua per Ioan. *cap. 9.* necnon pallium quo vſus fuit S. Franciſcus de Paula, & S. Raymundus in transfretando mari, ſuſtulerunt miraculi vim, quia nullam habebant proportionem ad illa facta, & multo minùs tollent vim miraculi remedia adhibita poſt ſubſtantiam facti ad tollendum reliquias morbi, de quo per Maluet. *tract. de Canon. Sanct. 3. dub. num. 92.*

Similiter occurrit dubitare, an dolor, qui ple- 196
rumque interuenit in miraculoſa ſanatione, vt eueniſſe in modernis proceſſibus, in hac materia factis paſſim legitur tollat vim miraculi, & pro affirmatiua allegatur, quod Deus, qui ſolus facit miracula non habet opus ſeruare modum, quo natura plerumque vtitur in expulſionis morborum, vt ſcilicet fiant cum dolore, vt ad propoſitum animaduertit Troyll. *tract. de Canoniz. Sanct. dub. 3.*

dub.3. num.52. & 54. Item quod Deus solet esse in suis liberalissimus, & Spiritus Sanctus cui principaliter attribuntur miracula *cap. de Spiritu de Consecrat. d.5. cap. quærendum de pœnit. d.2.* Cassan. *Catal. glor. mund. cons.49. versic.1.* quod ex Deo dicitur Spiritus consolationis; dicitur enim Paracletus quasi consolator, *gloss. interlinealis super Ioan. cap.14.* Vnde posset dubitari, an tale factum processerit operatione diuina.

196 Contrarium tamen resoluerunt maiores nostri in relatione super processu S.Caroli *p.3. mirac.2. post mortem in fin.* & nosmetipsi in relatione super processu B. Theresi *part.4. super 11. mirac. post mortem in fin.* quod scilicet dolor non tollat vim miraculi, ex quo nec cum dolore potest natura operari illud factum, & dolor ea fortè ratione relinquitur, vt in memoria peccatorum, iuxta illud Genes. *cap.3. in dolore paries filios*; quasi quod sic sanati, debeant recordari morbum illum sibi contigisse ratione peccati, si non actualis saltem originalis.

197 Solent etiam Doctores ponderare gradus miraculorum, vt scilicet illud maius dicatur miraculum, quod magis excedit vires naturæ. S.Thom. *1. part. quæst.105. art.8.* & maiores nostri in relatione super processu S. Raymundi *art.6. de grad. mirac. vers. alterum part.2.* S.Franciscæ *part.3. vers. quartò permittendum est*, & S.Caroli *p.3. de mirac.* Et consequenter quanto maiora erunt miracula concurrente probatione sanctitatis, vt diximus supra, tantò euidentiùs constabit, & de sanctitate Canonizantium, & de voluntate Dei, quod Ca-

198 nonizetur. Canonistæ constituunt duos gradus miraculorum, vt primus sit quoad factum, id est illud, cui natura penitus repugnat, quod fiat, puta quod sol stet; alterum quoad modum, puta quod febricitans confestim sanetur, non enim repugnat naturæ, quod febricitans sanetur, cùm mille febricitantes singulis mensibus sanentur, sed repugnat modo, hoc est, quod exemplo sanetur, ita Archid. *in cap. nec mirum 26. quæst.5.* quem alij passim sequuntur. Theologi autem inter istos duos constituunt vnum gradum medium, quod vocant *in subiecto*, siue *in eo*.

199 In quo exemplum dant in resuscitatione mortui, & illuminatione cœci; potest enim natura dare vitam, & lumen, sed non cæco, aut mortuo. Ita S.Thom. *p.1. quæst.105. art.8.* vbi Dominicus Bannes, idem S.Thom. *lib.3. contra Gent. cap.100.* Priorem opinionem scilicet, quod duæ sint tantùm species sequutus fuit Ias. Simonet. *in relat. super process. S. Francisci de Paula.* Sed postèrior, quod scilicet sint tres placuit maioribus nostris in relatione S.Raymundi *p.2. art.6.* & S.Franciscæ *p.3. art.1. vers. quartò præmittendum est*, & S.Caroli *part.3. de mirac. in genere vers. quartò licet*, & nobismetipsis *in relat. B.Theresiæ*, vnde nunc illam sequimur.

200 Vlterius per S.Thom. *p.1. q.114. art.4. ad 3. arg.* datur praxis discernendi vera miracula à non veris, nempe *efficacia*, *vtilitate*, & *fine*, quam differentiam benè explicat Tostatus in Exod. *cap.7. quæst.11. vers. differunt signa*, quibus credimus addi posse qualitatem personæ, quæ facit miraculum, nempe si sit aliundè probata in Catholica fide, præstans in operibus, iusta, in moribus excellens, quia tunc faciliùs concludi potest, quod sit miraculum Dei, non autem opus Diaboli, cum quo tales homines non habent commercium; immò, vt dicit S. Gregorius *lib.24. moral. Diabolus illis tanto est infestior, quantò videt illos posse suâ virtute aliis prodesse.* Et hæc in quantum dubitatur an sit opus Diaboli. Sed quando dubitatur an sit opus naturæ; exempli gratia, quidam præcedente inuocatione alicuius, qui pro Sancto datur, reperitur sanatus, dubitatur an sit miraculum: Hoc pendet ab eo an infirmitas secundum ordinem naturæ esset absolutè incurabilis, vel saltem non eo modo curabilis, tunc dicimus, esse recurrendum ad peritos, & illis standum, iuxta notatâ per scribentes *in cap. fin. de frigid. & malefic.* etsi alia miracula eiusdem inuocati fuerunt clarè probata, faciliùs admittitur, & hoc fuisse miraculum; arguendo à consuetis, vt per Scribentes *in cap. prudentia in princ. de offic. deleg. & in l. Si quis donatus*, vbi gloss. *verb. vsitatum ff. de vsufr.*

Amplius quæritur, an miracula possint fieri per malos. Super quo illud in primis aduertendum, 201
quod licet Doctores, & textusmet *in cap. 1. de reliq. & vener. Sanct.* passim vtantur hoc modo dicendi, quod homines faciant miracula; veritas tamen est, quod solus Deus facit miracula, & homo, cuius intercessione fit, deseruit tantùm pro instrumento. S.S.Thom. *2.2. quæst.178. art.1. ad 3. & art.2. in corpor. & ad 2.* & facit illud *Psalm. 135. Qui facit mirabilia solus.* Quod pertinet ad propositam quæstionem, concluditur etiam malos quandoque facere vera miracula. *cap. teneamus*, vbi Archid. *num.3.* Turrecrem. *num.1* Bellam. *num.2. prim. quæst.2.* S.Thom *2.2. quæst.178. art. 2.* glos. *in cap. vnico vers. Sedis Apostolicæ vers.1. quod ex Deo de reliq. & venerat. Sanct in 6.* Host. & alij *supr. alleg. cap.1. eod. tit.* Aretin. *in cap. venerabil. num.2. de testib.* Cassan. *Catalog. glor. mund. consider. 49. versic.1.*

Quod prouenit, vel ex omnimoda fide, quæ 202
potest sine charitate operari miracula, iuxta illud D.Pauli *1. ad Corinth. Et si habuero omnem fidem, itaut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum*, vel ob virtutem Sanctissimi nominis Christi inuocati, vt per Hieron. super illo Matth. cap.7. *Nonne in nomine tuo multas virtutes fecimus.* Vel ob confusionem, & iustiorem condemnationem facientis, vt de prophetia Caiphæ. S.Hieronymus, vbi proximè *supra.* Quod tamen procedit in vita, nam post mortem nonnisi Sancti faciunt miracula, vt infra dicetur.

Occurrit etiam dubitare, an sufficiat Canoni- 203
zandum fecisse vnum miraculum, vel potius requirantur plura. Et quicquid de iure dici posset, placuit praxis, quod debeant expectari plura, vt per Archid. *in cap. nec mirum 26. quæst.5. num.7.* vbi Bellam. *num.4. vers. & nota*, Maluet. *tract. de Canoniz. Sanct. dub.3. num.60.* Et tenuerunt maiores nostri *in relat. super processu S. Hyacinthi tit. de mirac. vers. Iure etiam merito.* Cuius ratio esse potest, quia *in geminatis non cadit error*, sicut potest cadere in vno actu, vel circa ipsum factum, nempe quod verè sit miraculum, vel circa intercessorem, vel circa causam intercessionis, quod scilicet miraculum minimè fuerit factum ad denotandam intercedentis sanctitatem. Ad que faciunt *not. in l.Balistaff. ad Trebell. gloss. in §. Et hoc vero auth. vt mille Iud. & in cap.1. vers. noscatur de constitut. in 6.* Rursus disputari solet, an sufficiant 204
miracula facta per Canonizandum in eius vita, absque eo quod probentur facta post mortem. Et in hoc placuit, quod non sufficiant miracula in vita, quàm etiam maiores nostri sequuti fuerunt *in relatione super processu S. Hyacinthi cap.2. vers. quibus*

§. I.

De prima consideratione.

210 CIrca primum, quod scilicet probatio sit legi-
timè proposita. Primò occurrit dubitare,
an probationes factæ coram Ordinario suffra-
gentur ad effectum Canonizationis. Rationem
dubitandi facit, quod actus Canonizationis si-
ne dubio est de reseruatis Papæ *cap. 1. & ibi
glos. vers. miracula Innoc. num. 2.* Hostien. *num. 3.
& 7. cum pluribus seqq.* Put. *num. 7. de reliq. & ve-
ner.* Gemin. *in cap. vnic. num. 11. eodem. tit. in 6.*
Bellam. & Aret. *in cap. Venerabilis in 1. not. ante
nu. 1. de testib.* Castell. *trac. de Canoniz. Sanct. qu. 1.
vers. per Papam*, & latius *qu. 3. vers. contrarium
cum plur. seqq.* Troyl. Maluet. *eod. tractat. dub. 2.*
Vnde videtur, quod processus tanquam ne-
cessarium antecedens Canonizationis (regula-
riter enim iudicatur, secundum acta, & probata,
l. illicitas, §. veritas, vbi Bart. & alij, *ff. de offic.
præsid.*) sit, & ipse reseruatus, necessarium enim
antecedens solet determinari sicut suum con-
sequens, *l. 2. ff. de Iurisd. omn. Iud. l. illud ff. de acquir.
hæred.* Item causa propter quam Summis Ponti-
ficibus sit reseruata Canonizatio videtur esse
211 ne in materia tam graui concomitetur error;
verùm error Canonizationis potest oriri
etiam ex processu, quia regulariter Canoni-
zationes fiunt secundum acta, & probata, vt
dictum est, ergo id ius debet constitui circa
processum, quòd circa Canonizationem *ad l.
Illud ff. ad l. Aquil. cum concord.* In contrarium
dicitur, quod Episcopus est Iudex competens in
qualibet causa occurrente in sua diœcesi, *cap.
cum contingat de foro compet. c. conquerente*, & ibi
glos. *vers. Iurisd. de offic. Iud. ordin. cap. cum Episc.
eodem. tit. in 6. c. omnes Basilic. 16. quæst. 7.* Bellam.
cons. 6. numer. 4. Verall. *decis. 306. p. 1.* Et proindè
cùm non reperiatur Papæ fuisse reseruatum plus-
quam actum Canonizationis cætera rema-
nent in dispositione Iuris; & sic coram ordina-
rio *ad l. commodissimè ff. de liber. & posthum.* Nec
esse eandem rationem in processu, quàm in Ca-
nonizatione, quia in Canonizatione potest dici,
quod ideò Papæ sit reseruata, quia debet facere
ius in vniuersa Ecclesia Catholica; Vnde non
erat conueniens, quod fieret per particulares
Episcopos, quibus extra suam diœcesim nulla
debetur obedientia; & propterea potuisset eue-
nire, quod quis in vna Diœcesi fuisset cultus
pro Sancto, & in alia fuisset detestatus pro ma-
lo, quod esset mali exempli in Ecclesia Dei, &
durum videtur dicere, quod diffidere debeamus
de omnibus ordinariis, quibus ex dispositione
Diuina salus tot millium animarum est com-
missa. Et ad illud, quod ordinarij possint erra-
re circa processum respondetur, quod ideo
non errabit Papa in Canonizatione; quia ve-
212 rior videtur opinio, quod Papa cui assistit Spi-
ritus Sanctus in iis, quæ concernunt ordinatio-
nem vniuersalem Ecclesiæ Catholicæ non possit
errare in faciendis Canonizationibus, de quo per
Troyll. Maluet. *de Canoniz. §. Aggredior num.
46.* latè Ambros. Cat. *de certa Sanct. glor. lib. 1.
per tot.* Domin. Bañes *2. 2. qu. 1 art. 10. dub. 7.* Car-
dinal. Bellarm. *de Sanct. beatit. lib. 1. cap. 9.* Et
propterea processus Ordinarij poterunt de-
seruire pro illa diligentia humana, quàm Pa-
pa tenetur facere etiam circa ea in quibus non
potest errare; de quo per Bañes *2. 2. quæst. 1. d.
art. 10. dub. 3.*

Nos in hoc articulo sequimur mediam opi-
nionem, quam in effectu postremo loco se-
quuti sunt maiores nostri *in relatione super Ca-
nonizatione S. Caroli in vers. Quia Mediolan.* quod
scilicet probationes factæ coram ordinariis non
reiiciantur, sed cum illis solis non fiat Cano-
nizatio, sed addatur processus Apostolica au-
ctoritate fabricatus, qui si correspondeat pro-
batis coram Ordinario ex omnibus simul iunctis
proceditur ad Canonizationem. Hoc tamen;
quod diximus habendam esse rationem proces-
sus fabricati coram ordinario intelligendum est
nisi Papa iam apposuisset manus, quia tum non
potest amplius inferior se intromittere. Mohed.
dec. 9. n. 5. & 6. de præben. Put *dec. 158. l. 1.* Cres. *dec.
2 de Paroc.* Quod autem diximus de non reiici-
endis probationibus factis coràm ordinario pro-
cedere etiam in factis coram Vicario tenuerunt
maiores nostri *in relat. super processu S. Raymundi
p. 1. art. 2. versic. quia omitto, & vers. Ideoque, & vers.
Quod decretum.*

Secundò quæritur quis sit ordinarius in istis 213
materiis, nempè vel ille in cuius diœcesi ser-
uatur corpus Canonizandi, vel in cuius diœ-
cesi extat fama Sanctitatis; siue successit mi-
raculum examinandi. Nos credimus vtrumque
esse competentem Iudicem, quia materia Ca-
nonizationis est publica, cum respiciat glo-
riam diuinam iuxta illud *Psalm. 67. Mirabilis
Deus in sanctis suis*, & proindè videtur, quod iure
ordinariò possit recipere probationes, quæ oc-
currunt in sua Diœcesi, cum quælibet Diœce-
sis sit sub dominio illius, de cuius gloria agitur,
iuxta illud Psalmistæ. *Domini est terra, & pleni-
tudo eius.*

Tertiò quæritur, an delegati per Summum 214
Pontificem in hac causa possint subdelegare.
Et in hoc non recedimus à regula Iuris, quod
subdelegatus à Principe potest subdelegare *l.
à Iudic. C. de Iudi. Clem. vnic. de offic. deleg. c. 11. cui
eod. tit. in 6.* nedum extraneum Iudicem, vt quo-
tidie subdelegantur in remissoriis, sed etiam
possunt Iudices subdelegati se ad inuicem subde-
legare, vt in specie tradit *Castell. tract. de Canon.
Sanct. q. 8. princ. §. quæro iuxta prædicta*, & fuit ser-
uatum in processu S. D daci, de quo *in princ. relat.
super d. proc.* S. Franciscæ *in eius relat. p. 1. art. 3.
vers. 1. Itaque.*

Quartò quæritur, an in formando isto 215
processu aliquis sit citandus, & signanter
Procurator Fiscalis. Et in hoc sequimur de-
cisionem. Ægidij 731. *incip. Extra Rotam*, quam
sequuti fuerunt maiores nostri, nempè in S Hia-
cynthi, Raymundi, & aliis relationibus, & vltra
rationes alias allegatas non mouet, quod ista
materia respicit cultum diuinum, non autem in-
teresse Fisci repræsentatum per Procuratores
Fiscales.

Quintò quæritur, an Notarij Imperiali tan- 216
tum authoritate possint rogari de processibus
Canonizationum. Quod dubium occurrit de
facto in causa S. Didaci, S. Raymundi, & S. Fran-
ciscæ, in quibus fuit tantum pro affirmatiua; ea
ratione, quod rogatus non est actus Iurisdi-
ctionis cuius sunt incapaces laici in materia Ec-
clesiastica, qualis est Canonizatio, sed est me-
ra probatio, vnde sicut possunt laici testificari
in causis Ecclesiasticis, ita in eisdem potest No-
tarius

tarius laicalis facere fidem de actitatis *ad l. Domitius ff. de testib.* Et quia istud non est nisi nudum ministerium, quod laici præstare possunt in causis Ecclesiasticis *c.1. de præben. in 6.* Et quicquid dicendum foret si Notarius Imperialis propria auctoritate se ingereret interrogando de actu Ecclesiastico cessat difficultas in istis processibus, in quibus semper interuenit auctoritas Iudicis Ecclesiastici, qui illum videtur approbare, vt considerarunt maiores nostri in relatione S. Raymundi *p.1. art. 2. in fin.*

217 Sextò quæritur, an possit in hac materia committi Notario examen, & receptio Iuramenti testium. Et licet stylus sit quod delegati examinent per ipsos, vt fuit dictum in relatione S. Caroli, & passim fieri consueuit, tamen soluitur examen testium factum à solo Notario, qui etiam recepit iuramentum, vt in relatione processus S. Raymundi *p. 1. art. 2. vers. Quia consueuimus*, & S. Franciscæ *p. 1. art. 4. in fin.* Ea fortè ratione, quod Notarius secundum regulas Iuris potest hoc facere in aliis materiis. Mohed. *dec. 4. de test.* Ægid. *dec.* 43. Bald. *in l. Iudices n. 1. vers. Quaro nunc quid C. de fid. Instr.* Abb. *in cap. cum causam n. 2. in fin. de testib.* Vestr. *in prax. lib. 6. cap. 2. n....* ergo, & in materia Canonizationis cum non reperiatur prohibitum *ad l. Commodiss. ff. de liber. & posth.*

---

§. II.

De secunda consideratione.

218 Circa secundam principalem considerationem, an probatio sit perfecta in genere suo, vel suo gradu ponderandum est, quod imperfectio potest contingere aut ex vitio extrinseco, puta quod non adsit sufficiens numerus testium, vel quod patiantur exceptiones, per quas de Iure non debebant admitti ad probandum; vt quia vel commodo, vel quæstu, vel studio diuturno, aut alia quacunque de causa, præterquam Sanctitatis, & diuinæ gloriæ; aut verò ex vitio intrinseco, nempè, quia testes non concludunt in dicto, vel articuli non complectantur omnia probanda. Circa primum defectum occurrit dubitare, an testes de Religione Canonizandi sint admittendi, & reperimus fuisse admissos in pluribus Canonizationibus, nempè S. Hiacynthi, S. Franciscæ, & aliis, ea ratione, quia vel hæc non est causa particularis sui Conuentus sed vniuersæ Ecclesiæ Catholicæ, vel etiamsi esset, de Iure possunt Religiosi examinari in causa sui Monasterij. Gloss. *in §. cogitandum verb. testes, auth. de Monach.* Bald. *in c. tert. loc. num 4. de probat.* Henric. Becc *in cap. Insuper n. 11. & 15. de testib.* Dec. *cons. 62 in princ.* Afflict. *decis. 400. num. 2.* Verum quidem est liberum esse Iudici propter præsumptam affectionem, vel circumstantias facti, aliquid minus tribuere illorum depositioni, sicut dicimus de testibus in causa suæ vniuersitatis, qui propter præsuppositum illorum affectionem minus probant. Dec. *in cap. Insuper num. 7. de testib.* Crauett. *de antiq. temp. p. 1. vers. quod in libro n. 18.* Menoch. *de arbitr. cas. 106. in princ. & num. 9* Afflict *d. dec. 400. num. 4.*

Quoad secundum quæritur primò, an sit per-
219 fecta probatio, quod testes deponunt in genere super sanctitate, puta quod quis fuerit communiter habitus Sanctus, vel potius sit necessarium, quod descendant ad aliquas species virtutum. Pro affirmatiua fecit quod positionem generis, sequitur positio speciei *l. si Chorus in princ. ff. de leg. 3. l. si ita vsu ff. de vsu, & habit.* Et proindè probato in genere, quod quis fuerit Sanctus, erunt probatæ singulæ species virtutum contentæ sub nomine Sanctitatis, vt diximus *supr. in 1. part.* Contra est, quod in extimanda hac Sanctitate populi de facili decipiuntur non solum circa intrinseca propter hypocrisim multorum, verum etiam circa extrinseca: nam omissis gentilibus quorum insania illuc vsque deuenit, vt cui adulteria, stupra, & alia peiora attribuerent (scilicet Ioui) eundem optimum maximum appellarent, de populis fidelibus dicit Ecclesiast. cap. 8. *Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viuerent in loco Sancto erant, & laudabantur in Ciuitate quasi bonorum operum.* Et Papa *in d. cap. de reliq. & vener. Sanct.* reprehendit quosdam Christianos, qui occisum in potationibus, & ebrietate pro Sancto venerabantur. Nobis placuit praxis modernorum processuum quod descendatur ad speciem per rationes proximè ponderatas, vt Summus Pontifex possit meliùs arbitrari an fuerit vera Sanctitas, vel ficta, aut à populis malè extimata, probatio enim specialis est magis certa, vnde semper præfertur generali. Innoc. *in cap. auditis num. 4. de præscript.* Alex. *cons. 148. num. 4. lib. 2.* Cagnol. *in l. in tot. nu. 2. ff. de reg. iur.* Crau. *cons. 94. n. 3.*

Non tamen est omninò reiicienda ista proba- 220
tio generica, quia in iis, quæ referuntur ad virtutem nominis multum defertur communi reputationi. Bald. *in l. prouidendum Cod. de postul.* propterea illius semper magnam rationem habuerunt nostri maiores in modernis relationibus, maximè quando est continuata per magnum temporis spatium, quia non est verisimile, quod in materia tam graui Deus permittat populos fideles errare per magnum temporis spatium, vt dixerunt maiores nostri in relatione super process. S. Hiacynthi *ad fin. vers. Cæterum*, & S. Raymundi *part. 2. art. 2. vers. pro quibus.* Et sicut ad probandum delicta in specie multum defertur genericæ diffamationi *l. de minore §. tormenta.* & ibi gloss. *verb. examinationis* Bart. *num. 4. ff. quæst. cum aliis* per Gomez *var. resol. lib. 3. c. 13. num. 20.* ita è conuerso ad probandum virtutes in specie multum confert fama sanctitatis in genere, vt contrariorum eadem sit disciplina, iuxta *not. in l. 1. ff. de iis, quæ sunt sui vel alieni iur. & in l. & si contra ff. de vulg. & pupil.*

Secundò è conuerso dubitatur, an sit necessa- 221
rium probare, quod Canonizandus excelluerit in singulis speciebus virtutum, vel potius sufficiat probare aliquam virtutem in specie, & postea sanctitatem in genere. In hoc placuit nobis sententia posterior; quia pro sanctitate non est necessarium, quod Canonizandus se exercuerit in omni specie virtutum, vt exemplo S. Pauli primæ Eremitæ, & aliorum latè probat Simoneta vir nostri Collegij *in relat. S. Francisci de Paula vers. postremò non omitten.* Et proindè si Canonizandus se non exercuit in omnibus impossibile est probare omnes species, & excellentiam, quæ non nisi per actus exteriores dignoscitur.

Tertiò ex istis resultat quæstio, an scilicet 222
adsit aliqua virtus priuilegiata itaut sit in specie proban

probanda. Nos fuimus in voto, quod saltem excellentia virtutum Theologicarum sit in specie probanda, cum in illis consistat sanctitas, vt latè explicauimus *supr. p.* 1. & signanter visa fuit necessaria probatio fidei: non quia fides sit maior cœteris; cum immò charitas sit maior illa S. Paul. 1. *Corinth. cap.* 3. & probauimus *d. p.* 1. sed quia etiam infideles prætendunt se habere virtutes tam Theologicas, quàm morales, amant enim illum, quem credunt esse Deum, & ab illo sperant bona, & propter hoc etiam aliquando benè se habent circa mores: cum tamen ex præfatis veras virtutes minimè consequantur, nam sine fide impossibile est habere veram spem, & veram charitatem, &c. quomodo enim posset quis sperare in Deum, quem non credit, nec illum amare, vt dicit S. Gregor. *in Ezechiel*, & quoad mores, vltra quod sine fide impossibile est multum proficere in illis, vt probauimus *sup. p.* 1. etiamsi viderentur optimi sine fide non erant virtutes, sed falsa species illarum, vt probat S. Augustinus relat. *in cap. penult.* 28. *quæst.* 1. Ex quibus apparet probationem fidei esse admodum necessariam in cognoscendis aliis virtutibus. Vnde Canonistæ passim explicant excellentiam fidei, cœteras verò virtutes sub vno nomine sanctitatis vitæ, vel excellentiæ vitæ pertranseunt. Ita Innoc. in sæpe alleg. *cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* vbi Hostiens. *num* 5. Ioan. Andr. *num.* 4. Butr. *num.* 7. & alij. Cœterum, quia excellentia fidei sicut aliæ virtutes tanquam consistentes in animo Canonizandi non possunt probari nisi per signa exteriora, quæ signa in eo quod specialiter spectat ad fidem de facili non occurrunt, quando Canonizandus vixit inter Catholicos, quandoquidem inter istos non occurrit ostendere separatum martyrio, vel ardenter insectari hæreses, & similia, quæ propriè spectant ad fidem, existimamus sufficere, quod appareat de Baptismo, & professione nominis Catholici. Ex quibus probatur fides Catholica. Simonet. in relat. super processu S. Francisci de Paula *vers. quod si æquus rerum Iudex.* Excellentiam autem fidei petendam esse; vel ex magna spe, & confidentia, vnde Centurio, & Cananæa, qui illas habuerunt per Christum fuerunt laudati de fide Matth. *cap.* 8. Luc. *cap.* 7. & è conuerso Petrus, qui ambulans super aquas in ea defecit reprehenditur à Domino tanquam *modicæ fidei*, Matth. *cap.* 8. vel ex contemptu rerum temporalium. S. Augustinus *super illo Paul. ad Hebræos* 2. *fide Moysis grandis factus.* S. Anton. *part.* 4. *cap.* 3. §. 7. Denique per excellentiam operum. Nam si verum est, vt est verissimum, quod *fides sine operibus mortua est.* S. Iacobus *in epist. & qui bona opera non facit, Christum dicatur negare.* S. Gregor. *in homil. Ascensionis* super illo Marc. *cap.* 16. *Qui verò non crediderit condemnabitur*, vbi refert Paulum, & Ioannem sic dicentes, erit etiam verum, quod quanto maiora erunt opera maior erit fides arguendo à contrariis, vt idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, de quo *in l. fin.* & ibi Bart. *ff. de legat.* 3. Bald. *in l.* 1. *numer.* 3. *quando liceat ab emptore disc.* Ias. *in l. si ex tot. num.* 1. *ff. de leg.* 1. Et quod fides se extendat ad operationem docet S. Thom. 2. 2. *qu.* 9. *art.* 3. Et signanter ad probandam excellentiam fidei multum conferunt miracula operata per Canonizandum in vita, quæ regulariter procedunt à magna fide iuxta illud Marci 11. & D. Pauli 1. *ad Corinth. c.* 13. *Et si habuero omnem fidem, itaut montes transferam*, iuxta ponderata vbi supra. S. Chrysost. *homil.* 29. dicit *fidem esse matrem signorum.*

Non omittimus, quod fama sanctitatis, & virtutum Canonizandi debet esse continuata post mortem Vnde in processu super Canonizatione Sanctæ Franciscæ, licet in processibus fabricatis per multum tempus ante esset plenè probata fama sanctitatis, & deuotio populorum erga illam, voluerunt tamen maiores nostri, quod probaretur continuatio vsque ad diem reassumpti negotij, & proindè super hoc fabricarunt nouum processum, moti fortè ea ratione, quod licèt Deus per aliquod tempus permittat populos fideles errare in existimatione sanctitatis, vt exemplo ebriosi de quo *in cap.* 1. *de reliqu. & vener. Sanct.* supra demonstratum, & legitur de quodam institutore hæresis Fraticellorum, non tamen permittit hoc per valdè longum rempus. Simonet. *in d. relat.* super proc. S. Francisci de Paula § *Vltra hæc qua ratione.* Nec esse properandum in Canonizationibus Sanctorum docent Hostien. Io. Andr. Butr. & Abb. & alij in *d. c. de reliq. & venerat.* S. Augustin. Triumph. *tr. de Ecclesiast. potest. qu.* 16. *art.* 12. & fuit dictum in relat. super processu S. Franciscæ *p.* 3. *art.* 7. & hic applicatur, quod dicit Paulus *relat in cap. quid est* 78. *dist. nemini citò manus imponas*, & Leonis Papæ *in cap. Miramur.* 60. *dist.* quod *cœlestes dignitates, & diuina munera non sunt nisi spatio temporis dispensanda.* Et hæc quantum ad Sanctitatem, sed circa miracula in hoc secundo cap. occurrit. 223

Primò videre, quomodo testes possint concludere miracula in dicto, cum miraculum non habeat sua principia, ex quibus perficitur cognitio, vt per Ioan. Andr. *in cap.* 1. *num.* 4. Monac. *num.* 12. *vers. quia direc.* Gemin. *num.* 8. *vers. nam probatio de confess. in* 6. Archid. *in c. nec mirum num.* 6. *vers. quia directa.* Bellam. *n.* 3. *eod. vers.* 26. *q.* 5. Ad hoc respondetur, quod miracula non probantur directè, sed indirectè, quippe, cum videmus aliquid quod ad principia naturalia reduci non potest indirectè, & per consequentiam miraculum dicimus. Ita Archid. *in d. cap. nec mirum num.* 6. Bellam. *num.* 3. *vers. sed dico quod indirectè* 26. *quæst.* 5. Ioan Monach. *d. cap.* 1. *nu.* 12. & 13. Gemin. *n.* 8. *de confess. in* 6. Castell. *tract. de Canoniz. quæst.* 7. *in princ.* Simonet. *in relat. S. Francisci de Paula*, §. *Illud tamen.* Hinc infertur non sufficere, quod testis dicat N. miraculosè fecit talem rem, sed debet referre circumstantias facti, ex quibus S. V. possit arbitrari an verè illud factum fuerit miraculum, & hoc etiam non interrogatus, ex quo res non est perceptibilis sensu corporis ipsius testis, iuxta not. per Abb. post Innoc. *in l. Cum causam* 1. 12. *num.* 6. Felyn. *num.* 3. *vers. fallit.* 2. *de testib:* Alex. *cons.* 198. *numer.* 5. *lib.* 2. & tradunt in specie Bald. *in lib. Solam numer.* 11. *C. de testib.* Aut. *in c. vener. in fin. eodem tit.* Castell. *tract. de Canoniz. quæst.* 7. *vers. Adde etiam præfatis.* 224

Vnde etiam potest negatiuè resolui alia quæstio, an scilicet sufficiat, quod testis deponat se scire, vel publicam vocem, & famam esse, quod N. fecit miracula absque eo quod deueniat ad miracula indiuidua. Pro quo faciunt ea quæ diximus supra circa probationem sanctitatis in genere in principio huius §. *in vers. quoad* 2. 225

Maiores tamen nostri habuerunt semper rationem famæ miraculorum, & multitudinis tabellarum votiuarum,& donariorum, existimantes impossibile esse, quod in excessiua quantitate illorum non adsint vera miracula,& quod tot fideles in eadem re fuerint decepti. Ita in relatione S. Hiacinthi *fol.24. vers. & quamuis ac fol.51. vers. postremo*,& Sanct.Raimundi *part.2.art.2.vers.quæ continuata.*

226 Item quæritur quomodo probetur miracula fuisse facta ad intercessionem talis,vel talis,nam certum est non sufficere ad effectum Canonizationis N.probare,quod fuerit factum miraculum sed oportet probare,quod fuerit factum ad intercessionem dicti N. Respondetur intercessionem probari quocunque modo dictus N. fuerit inuocatus,& statim fuerit sequutum miraculum , siue in persona inuocantis , siue tertij super quo fuerit facta inuocatio,etiam in absentia illius, iuxta illud Ioannis *c.4. de filio reguli* in eius absentia à Christo Domino nostro sanato : quin ex solo contractu Canonizandi probatur intercessio ad exemplum Domini Nostri Iesu Christi.Luc.*c.6. Virtus de illo exibat,& sanabat*,&c. & in relatione Sanctæ Franciscæ *part.3.art.2.mirac.10.in fin. & mirac.11.*& B Theresiæ *mirac.2.in vita.* Item ex contractu vestium inuocati, vt in relatione super procur.Sanctæ Franciscæ *par.3.art.2.mirac.11.*& S.Caroli *part.3.mirac.14.post mortem.*

§. III.

De tertia consideratione.

227 Remanet tertia, & vltima consideratio , quod scilicet materia sit probabilis per illum gradum probationis,vnde occurrit videre , qui gradus probationis requirantur in hac materia. Et quidem quod sufficiat minor semiplena non est qui asserat , sed an sufficiat semiplena, stat difficultas. Pro affirmatiua adducitur , quod hic non agitur de præiudicio tertij , vt latè per Ægid.*decis.672.& 673.* vbi autem non agitur de præiudicio tertij solet sufficere semiplena probatio. Innoc.*in rubr.de consecr. Eccles. num.1.* Butr. *in cap.proposuisti numer.7.*Ioan. Andr.*numer.8.* Abb. *num.6.eod.tit.*seu dictum vnius Testis , qui alias non facit nisi semiplenam probationem ; vt per Bart.*in l.admonendi num.36. ff. de liber. & posth.* tradiderunt in specie Bald. *in cap. licet vniuersi num.4.*Felin.*in fin. de Test.* Ias.*in repet.l.admonendi num.198.ff.de iureiur* Lap.*alleg.104.in fin.* Cuius dicti illa ratio assignari potest , quod cessat omnis suspicio subornationis , cum non adsit cuius intersit fieri Canonizationem , cessante verò commodo,debet cessare omnis præsumptio doli , & simulationis *l.& eleganter §.final.* vbi Bart.*in summ.ff.de dol.*Alex.*cons.127.num.11. lib.4.*Crauett.*cons.319. num.3.* Ruin. *consil.8. in fin libr.4.*Cornel.*cons.3.num.9. lib.3.* Menoch. *de præsumpt.lib.3.præsumpt.130.num.42.* Confirmantur præfata : quia illa,quæ ad Canonizationem requiruntur , regulariter non nisi inter Catholicos eosdem magis deuotos,ac Dei timoratos eueniunt,vnde fit verisimile, quod non velint peccare in eo,quod principaliter profitentur. *l.1. C.de præd.de Cur.lib.10.l.2.de offic.ciuil.iud.* Bald. *in l.accusationis num.2.C.quod met.caus.3.*habemus exemplum Sancti Leonis Papæ Tertij,qui Canonizauit Sanctum Guibertum cum solo libro scripto per Marcell. Preb. de quo testatur Sanctus Lugedlus *in Epist. ad Persridum Episcopum Traiecten.cap.9.*

In contrarium , quod requiratur plena probatio suadet imprimis grauitas causæ , quia agitur de violando Christi corpore , nam vt dicit.S. Hieronymus *relat.* in cap. *Si quis dixerit.* 11. *quæst.1. Si quis dixerit non iustum , iustum , abominabilis est Deo , si verò non Sanctum, Sanctum, Christi corpus violat* , vbi ponderanda est illa distinctio inter Sanctum,& iustum , vt cognoscamus non solum errare,qui dixerit non Sanctum, hoc est hominem præditum bonitate ordinaria, Sanctorum,id est,perfectum : quod probatur ratiocinando secundum similitudinem corporis , & membrorum,de quibus *in dict. cap. Si quis* : etenim sicut violaretur corpus humanum non solum per appositionem membri , quod non esset membrum humanum,sed etiam per appositionem membri humani loco tamen incongruo , puta, si pes collocaretur loco manus, ita quantum in nobis est vitiaretur corpus Christi non solum,si non iustus inter iustos collocaretur : Verum etiam si simpliciter iustus inter Sanctos,hoc est perfectos, & electissimos poneretur. 228

229 Secundò , quod requiratur plena probatio facit , quia multi in hac vita sunt hypocritæ , & incedunt induti vestimentis ouium , cum tamen intus sint lupi rapaces. Matth. *cap.7.* & propterea sicut simulant sanctitatem , ita possent etiam confingere miracula , nisi cautè procederetur.

Tertiò iste videtur sensus Doctorum dum ponunt antequam committatur causa super Canonizatione faciendum esse processum informationem,an causa sit committenda , & alia plura, de quibus per Hostien.*in d.cap.1. num.2.* quem sequuntur Ioan.Andr.*num.3.* Butr. & Abb. *num. 5.de reliqu.& vener.Sanct* Cassan.*Catal glor.mund. consider.50 lat.*Troil.Malu *de Canoniz.dub.4.n.7. cum plur. seqq.* quæ quidem diligentiæ minimè fiunt in causis ordinariis. Signum ergo est euidens , quod ista materia non est leuiter tractanda , & cum semiplena probatione concludenda.

230 Ad primum contrarium argumentum , quod non agatur de præiudicio tertij respondetur non agi de præiudicio hominis particularis,sed Christi,& eius Ecclesiæ , cuius interest, ne quantum in nobis est apponamus membrum Christo, quod verè non sit , vel apponamus loco incongruo , & deformetur Ecclesiastica Hierarchia, vnde dicitur agi de præiudicio omnium , quia causa Religionis , & pietatis dicitur causa publica.*l.sunt personæ*,vbi Albert.& alij *ff. de relig.& sumpt.funer.*

231 Ad secundum , quod non sit verisimile testes in hac materia , in qua nihil temporale possunt lucrari , vel ex se ipsis deieraturos, vel ab aliis subornandos,Respondetur ,hanc veri similitudinem non procedere respectu malitiæ , & pecuniæ, sed respectu affectionis , & imperfectæ deuotionis aliquorum , qui existimant bonum opus agere si addant aliquid de suo, in honorem illius , quem iam animo suo conceperunt pro Sancto. Præterea testis vnicus non cessat facere plenam probationem , ex eo solum quod dubitetur de illius fide,sed etiam , quia dubitatur de eius sensu,& intellectu quandoquidem docet experientia

perientia plures homines, vel propter copiam humoris melancolici, vel aliàs propter imbecillitatem humanam existimare se vidisse, quod non viderunt. Vnde propter hanc etiam causam attestatio plurium desideratur, vt considerauit Rota in causa Calaguritana *liquidationis* 9. Iunij 1614. coram me Sacrato.

232 Ad tertium de exemplo Papæ Leonis Tertij, respondetur non constare, quod non adesset alia probatio, quam illa, quæ habebatur in illo libro. Item posse esse, quod Papa fuerit ductus particulari impulsu Spiritus Sancti in illo casu, iuxta illud Paul. relat. *in cap. duæ sunt.* Vnde casus non extrahendus ad exemplum, & nos cum hac posteriori opinione transimus, cum moderamine tamen, quod sufficiat semiplena in casu, in quo duo concurrunt nempè, quod plena haberi non possit, & quando miraculum est certum, & quæritur tantùm de intercessore, vel circumstantia, prout quando inuocatur Sanctus in corde solum per illum, qui obtinuit miraculum, vel quando illi soli apparet visio. Ita in relatione S. Franciscæ *part. 3. art. 3. mirac. 8. ead. part. 3. artic. 3. mirac. 9.* Sancti Caroli *part. 3. mirac. 4. & 78 post mortem.* S. Raymundi *part. 2. artic. 2. vers. nos autem*, quæ distinctio fundatur duplici ratione, prima, quia quando materia de sui natura est difficilis probationis, admittuntur probationes, quæ aliàs non admitterentur. Iaso *in l. 1. in 2. lect. num. 48. in fin. & num. 50. C. de sum. Trinit. & de fid. Cath.* Dec. *cons. 342. num. 2. & 3.* Grammat. *cons. ciuil. 50. num. 14.* Secunda, quia circumstantia, & qualitates faciliùs probantur, quam ipsa rei substantia, hoc est miraculum Angel. *in l. si cert. annis num. 11. C. de pact.* Soc. *cons. 164. num. 10. lib. 2.* Dec. *cons. 441. num. 22.* Surd. *dec. 322. num. 7.*

233 Non tamen requiri plenissimam probationem existimamus, sed sufficere vnum Testem de certa scientia cum duobus de publica voce, & fama, vt fuit sæpè firmatum per maiores nostros in relatione S. Francisci de Paula §. *videri* S. Hiacynthi *fol. 51. vers. Superioribus annis*, & in relatione S. Caroli, ac aliis.

234 Et propterea non requiri in hac materia qualitatem, quod testes probent omni exceptione carentes, sed sufficere, quod non appareat Canonicum impedimentum, & euenit in relatione S. Hiacynthi *fol. 15. vers. quatenus ad testium qualitatem*, & alibi, & signanter fuit sæpiùs reiecta opinio Vincentij, quod sit necessarium omnes testes deponere de omnibus miraculis. Ita in relat. S. Francisci de Paula §. *non omitto* in S. Hiacynthi *fol. 50. vers. nam præterquam.* Satis etiam fuit, & de bono, & de æquo in huiusmodi causis, vt semper actum reperimus per maiores nostros, & quantum fieri potuit fuerunt saluati processus, & probationes. Vnde in causa S. Hiacynthi fuerunt saluati testes, qui non concordabant de anno miraculi, vt legitur *fol. 48. vers. sed leuem*, & in relat. S. Franciscæ, qui non concordabant de verbis dictis à Canonizando, vt *p. 3. art. 2. mirac. 4.* & ibidem *p. 1. art. 6. vers. nec obstare diximus*, & super singulis articulis posse Notarium scribere, quod dixerunt omnes testes, & sic scindere in partes depositionem in eadem S. Franciscæ *d. vers. neque obstare*, & in S. Caroli *p. 1. super valid. processus vig. remiss. vers. 3. respectu iuramenti fuerunt saluati testes*, in quorum iuramento Notarius non dixerat *tactis*, &c. stante, quod iuramentum fuerat præstitum in præsentia Iudicum sicut etiam *ibid. vers. 2. Censuimus cum tribus seqq.* fuerunt saluati testes non examinati super omnibus interrogatoriis, ex quo interrogatoria erat irreleuantia, quod ad articulos super quibus illi testes erant examinandi, non obstante, quod regula sit, quod testes debeant examinari super omnibus intertogatoriis *cap. per tuas*, vbi Abb. *numer. 1. vers. & nota in quantum.* Felin. *numer. 20. vers. item fallit nisi dolo de testib.* Alex. *cons. 104. in fin. lib. 5.* & in *ead. part. 1. super valid. proc. vig. remiss. vers. Cæterum consider.* admissi sunt testes examinati super articulis additionalibus datis in partibus pro explicatione cuiusdam articuli dati in Curia. Rursus *in eadem part. 3. mir. 18. post mortem* habetur ratio dicti cuiusdam sanati de iis, quæ ibi euenerunt in infantia, & S. Didaci, & S. Hiacynthi *fol. 22.* multum defertur libro scripto de vita Canonizandi, & in eadem S. Hiacynthi *fol. 4. cum trib. seqq.* Saluatur processus non existens in forma probanti ex quibusdam tantùm circumstantiis, vt in S. Hiacynthi *fol. 22. vers. nec est nouum cum seqq.* & in S. Franciscæ *p. 2. art. 12.* enumerantur multæ Canonizationes factæ ex solitis libris.

PARS QVARTA.

De Sanctitate Beati Andreæ Corsini principium.

235 Dicturi de Sanctitate huius serui Dei proponemus primo loco argumenta, ex quibus probatur sanctitas in genere, quod quidem genus probationis multum confert ad probandum Sanctitatem in specie, vt diximus supra *part. 2. §. 2. vers. quoad secundum.* Secundò proponemus argumenta super particularibus virtutibus. Tertiò agemus in specie de excellentia fidei.

§. I.

De Sanctitate in genere.

236 Sanctitas igitur in genere probatur primò ex communi opinione totius populi, & deuotione fidelium erga hunc Dei famulum, & concursu ad eius sepulturam, & inuocatione illius intercessionis pro habendis gratiis cum affixione tabularum votiuarum, & signorum pro gratiis receptis, quæ omnia fuerunt continuata per spatium 240. annorum, quod factum probant 7. 8. 15. 22. 25. 33. 37. & plures testes

237 iuxta 10. & super 38. 39. & 40. de visu, & certa scientia, quoad nostræ memoriæ tempora, & publica voce, & fama, quoad antiqua, quæ publica vox, & fama sufficit quoad antiqua. Bald. *in l. propriet. num. 5. C. de probat.* Alexand. *in l. rem quæ numer. 16. de test.* Crauett. *de antiq. tempor. §. viso in hac prima parte.* Cassad. *decis. 2. de probat.* Verall. *decis. 344. num. 3. & 347. num. 4. part. 3.* Rot. *decis. 171. numer. 3. part. 1. diuers.* accedente maximè pro adminiculo instantia Reipublicæ Florentinæ, quod iste Canonizaretur pro Sancto, de qua constat ex diuersis litteris missiuis scriptis, & instructionibus datis eius Oratoribus *in Proc. actor. fol. 294. & seqq.* & etiam præfata

fata communis reputatio sanctitatis probatur ex quamplurimis historiis, quarum aliquæ sunt antiquæ, vltra 100. annos, & aliæ grauissimorum virorum, vnde illis multum defertur in hac materia. *cap. 1. §. in fin de Sac. Vnct. gloss. in cap. inter dilectos §. sed contra verb magis*, & ibi Abb. *num. 13. in fin. de fid. Instrum.* Bart. *in l. 1. num. 22.* Ias. *num. 25.* Dec. *num. 2. in fin.* Bologn. *num. 49. ff. si cert. pet.* Felin. *in c. secundo, num. 49, de rescript. mill. in vers. scriptura noui, & veteris, vers. quadam enim,* Soc. *reg. 238. incip. Liber seu scriptura Fall. 2.* Natt. *consf. 636. num. 91. lib. 3.* & signanter in hac materia Canonizationis Castell. *tract. de Canoniz. qu. 7. vers. quæro an in Canonizatione Sanctorum Chronicis*, & maiores nostri in relatione super processu S. Hiacynthi *fol. 28. vers. nec prædictorum fides*, & S. Raymundi *p. 2. art. 2. vers. hic verò cum duobus seqq.*

238 Secundò habemus cultum publicum, & non nisi sanctis debitum siquidem dies eius obitus tanquam festus cum Missa, & officio proprio ante annum 144. vsque in præsens fuit semper celebratus in Ecclesia B. Mariæ de Monte Carmelo Florentiæ in tota diœcesi Fesulana, vt probatur ex d. officio relato in librum asseruatum in Sacrario Ecclesiæ Fesulanæ, & indè extracto in dicto processu actorum *fol. 252.* & 238. & per 7. 8. 15. 22. 25. 33. 37. & alios testes super 37. quin hoc idem fuit obseruatum in toto ordine Carmelitano, vt habetur in eius Missali, & Breuiario impresso vsque de anno ...... Et cum Episcopus Fesulanus anno 1538. (nescitur de qua causa) consuluerit fel. record. Gregorium XIII. super celebratione huius festi, Cardinalis Sirletus per suas literas respondit, Papam annuisse, vt posset celebrari Missa, & officium proprium iuxta Missale, & Breuiarium Carmelitanum, quod factum probatur ex literis eiusdem Cardinalis Sirleti in processu actorum *fol. 271.* aliàs 280. vt per testes supracitatos. Vlterius de anno 1440. Respublica Florentina ob memoriam Victoriæ partæ per huius serui Dei intercessionem, vt commemorabimus infra cum de miraculis agetur, de licentia Eugenij Papæ quarti cum multis Cardinalibus tunc Florentiæ degentis, decreuit solemnem processionem tam Ecclesiasticorum, quam sæcularium ab Ecclesia maiori ad Ecclesiam S. Mariæ de Carmine, vbi extat sepulchrum huius Sancti viri, vbique celebrari Missam solemnem, prout hæc omnia facta cum concursu populi, & Missæ astiterunt plures Cardinales, & fuit habita solemnis oratio de vita, & miraculis B. Andreæ, in qua orator de consensu Summi Pontificis Andream Sanctum, & Beatum semper nominauit, & denique cum luminaribus, & thurificationibus, cantibus, & sono organorum fuit ostensum corpus huius Beati, acclamante populo *Sancte Andrea ora pro nobis, S. Andrea intercede pro nobis*, hoc factum referunt dict. Castan. Raz. *pag. penult.* & testes de publica voce, & fama *dict. art. 29.* quæ probatio sufficit per supra allegata, & præbent maximum adminiculum iuxta mox dicenda.

239 Non contenta Respublica ordinauit, quod singulis annis in secunda Dominica Iunij, Domini Priores liberati, vexillifer iustitiæ, & alij Magistratus deberent accedere ad Ecclesiam B. Mariæ de Carmine, & ibi cum cereis accensis offerre donarium in honorem B. Andreæ. Cumque de anno 1466. per aliquot paucos annos dicta oblatio fuisset intermissa, fuerunt in Consilio narrata historia reuelationis, & effectus victoriæ, ac dicta decreta tunc in memoriam beneficij in Consilio facta, & fuit decretum ne memoria dictæ reuelationis omitteretur, quod loco dictæ oblationis vestirentur 10. Nouitij dicti Monasterij B. Mariæ de Carmine, qui processionaliter ire deberent ad Ecclesiam S. Petri maioris, & indè ad dictam Ecclesiam de Carmine, quod vsque ad præsens seruatur, vt in dicto decreto de quo *in d. process. fol. 289.* & referunt Castan. *pagin. fin. vers. & appresso ordinato*, & vt deponunt 7. 8. 15. 22. 25. 33. 37. & alij testes sub 29. & 30.

Insuper adest in d. Ecclesia B. Mariæ de Carmine Altare cum icone huius B. in quo apparet pictum miraculum illuminationis cœci, vbi etiam conseruantur mitra, baculus pastoralis, & calceamenta, & catena ferrea, quibus vtebatur iste Dei vir, & tanquam reliquiæ à populo habentur in veneratione, vt constat ex visitatione dd. Iudicum Remissoriæ, de qua in prima parte *process. remiss fol. 147.* quæ omnia tendunt ad cultum publicum, vt habetur ex S. Trident. Concil. *sess. 25. tit. de Innoc. & venerat. reliqu. Sanct.* & per D. Cardinalem Bellarminum *de Sanct. Beatid. cap. 10. lib. 1.* Ex hoc cultu publico huic B. exhibito de consensu Summorum Pontificum insurgit magnum fundamentum sanctitatis; siquidem cultus publicus non debetur nisi Sancto *cap. 2. de reliqu. & vener. Sanct.* & vbi DD. Cardinal. Bellarminus *de Sanct. Beat. lib. 1.* & Pontifices, qui illum permiserunt non fecissent hoc nisi tunc fuissent sibi exhibita magna signa sanctitatis, vt fuit ponderatum *in relat. S. Hyacinthi fol. 33. vers. & quamuis.* 240

Tertium generale argumentum sanctitatis huius Beati præbent miracula per illum tam in vita, quàm in morte operata, de quibus infra suo loco. Licet enim miracula in vita non sint concludens argumentum sanctitatis, vt *supra in 2. part.* demonstratum est, attamen, vt ibi diximus, magno argumento sunt miracula verò post mortem, si verè sunt miracula, concludunt sanctitatem, vt ibidem latè explicauimus. 241

Quartum generale argumentum sunt duo, quæ præcesserunt natiuitatem huius serui Dei, quorum primum illud est, quod cum Nicolaus, & Peregrina eius parentes Nobiles Florentini, Dei timorosi, per multum tempus simul cohabitarent sine prole, vterque, altero inscio, eadem die, & anno, scilicet circa principium anni 1301. & in eadem Ecclesia Carmelitanorum ante eandem Iconem B. Virginis orauit pro suscipienda prole, & vouit se Deo, & ipsi B. Virgini dicarunt primum filium, quem suscipere contingeret, domumque reuersi votum simul cum admiratione communicauerunt, & ratum esse voluerunt, nec ita multò post Peregrina prægnans huius partus euasit. Secundum fuit, quod ipsa Peregrina dum esset prægnans orans ad Deum obdormiuit, visaque est sibi in somniis apparere lupum, qui ingrediens Ecclesiam statim candidus agnus euasit. Hoc factum probatur per eos, qui eius vitam scripserunt, videlicet Castan. *in d. proc. act. fol. 304. in fin. vers. Cum igitur, & seq.* Vorag. *circa princip.* Sur. *causa princ.* Flam. *causa princip. vers. Erano quasti.* 142

quesiti. Franc. Archid. *fol.* 34. *in princ.* Maff. *post princ. vers. Ma vn giorno innanzi.* Raz *causa princ. vers. Onde huaendo vna volta.* Et de fama per 4. 5. 7. 8. 15. & alios testes super 2. & 3. vtrinque ex prædictis effectus est subsequutus; nam B. Andreas ex illa prægnantia natus anno decimoquinto suæ ætatis ante Iconem B. Virginis antequam fuerit factum dictum votum præsentibus, & auctorizantibus eisdem parentibus se Deo, & B. Virgini, ingrediens Religionem Carmelitanorum dicauit, & etiam idem Andreas vsque ad ingressum Religionis lupus fuit, siquidem parentibus inobediens, canes alere, conuersationes parare, rixas quærere consueuit, vt tradunt iidem, de quibus proximè supra. Post ingressum verò agnus candidus fuit, vt infra, cum de eius virtutibus in particulari egetur, demonstrabitur, huiusmodi signis natiuitatem Sanctorum suorum solet Deus omnipotens præmonstrare, vt legimus de S. Dominico, S. Brigida, S. Arnulpho, S. Alberto Carmelita, S. Elia, pariter Carmelita, S. Nicolao, & aliis.

243 Quintum argumentum est admirabilis vocatio huius serui Dei ad munus Episcopale, quæ sic se habuit, anno 1348. vacante Ecclesia Fesulana per obitum sui Prælati Capitulum nemine discrepante elegit B. Andream, quo audito per Andream humiliter existimans se tanto oneri imparem fugit ad Carthusienses ibique latirauit, facta autem per electores diligentia de illo reperiendo, cum eum non inuenissent cogitauerunt de alio, quamobrem dum essent denuò congregati, puer 3. annorum dixit eis. *Elegit Deus Andream in Sacerdotem sibi, de alio non cogitetis, ad Carthusienses iter arripite. & ibi orantem inuenietis.* Et ita præcisè euenit, & Andreas agnoscens Dei voluntatem, onus suscepit. Hoc factum probatur ex relatione eorumdem historicorum videlicet. Castan. *fol.* 314. *tit. quomodo factus fuit Episcopus.* Vorag. *col.* 3. *vers. Onde essendo morto, &c.* Suri *pag.* 3. *vers. non longè post, &c.* Flam. *pag.* 4. *vers. dopò, ch'egli hebbe, &c.* Alar. *pag.* 2. *ante fin. vers.* 4. *est vt extremum.* Maff. *pag.* 11. *vers. Era in quei giorni, &c.* Razz. *p.* 6. *vers. Passato poi certo tempo, &c.* & de fama per dd. 4. 5. 7. 8. 15. & alios testes sub 16. &c. quæ species probationis sufficit per ea, quæ diximus supra in primo argumento, vbi illud etiam addunt puerum candidum apparuisse B. Andreæ, illumque adhortatum fuisse, ne timeret subire onus Episcopale, quia ipse illius custos & Maria in adiutorium futuri erant.

244 Sextum argumentum sanctitatis facit qualitas mortis huius serui Dei, cum enim in principio anni 1374. in nocte Natiuitatis Domini B. Andreas antequam primam Missam cantasset in Ecclesia Beatæ Mariæ Fesulan. post celebrationem Missæ dum oraret, apparuit ei B. Virgo, prædixitque illi futurum, vt in nocte Epiphaniæ immediatè sequenti, esset animam Deo redditurus, promisitque se ad eum venturam, & eius animam ad Cœlum associaturam, quo nuncio B. Andreas tanto gaudio perfusus est, vt statim facies eius rosæ, & Cherubino similis euaserit. Cum autem die sequenti febris superuenisset visionem cuidam Canonico reuelauit, in nocte autem Epiphaniæ, cum ciues suos ad pacem hortatus fuisset, symbolumque fidei deuotè recitasset, cubiculum in quo iacebat factum fuit luminosum sicut in meridie, & post spatium vnius horæ dicto Cantico *Nunc dimittis* anno 72. suæ ætatis obdormiuit in Domino, eiusque anima ab aliquibus deuotis visa fuit ascendere ad cœlum, hoc factum probatur ex d. vita Beati Andreæ, & in specie Castan. *fol.* 318 *tit. de suo glorioso obitu.* Vorag. *col.* 4. *vers. Con queste sorti, &c.* Suri *pag.* 4. *vers. anno igitur, &c.* Flam. *pag.* 5. *vers. nell'anno, &c.* Alarez *ante finem, vers anno igitur ætatis, &c.* Maf. *pag.* 14. *vers. Con simil passi, &c.* Raz. *pag.* 8. *vers. l'anno adunque, &c.* & de fama per dd. 7. 8. 15. 22. 25. 33. 37. & alios testes super 26. & 27. & ex lib. D. Monasterij S. Mariæ de Carmine in *d. proc. act. fol.* 303. releuantia de se patet.

Vltimum generale argumentum pro sanctitate huius serui Dei deducitur ex miraculoso odore, & incorruptione illius corporis, nam testes & historiæ supra proximè citatæ dicunt corpus B. Andreæ post mortem remansisse ita odoriferum, vt ex tali odore multi ex suis infirmitatibus fuerint liberati, & ad hoc adest visitatio corporis per peritos ex ordine delegatorum Apostolicorum facta, de qua in primo *processu remiss. fol.* 149. in qua fuit dictum corpus repertum integrum, & immaculatum perindè ac si hodie defunctus fuisset, & præterea esse odoriferum, quæ omnia medici, qui partes dicti corporis diligenter inspexerunt, & tetigerunt, non sine miraculo fieri posse retulerunt. Hoc factum maximè ad sanctitatem pertinere videtur, quia hoc signo solet Deus post mortem honorare corpora, quæ in vita præbuerunt illi fidele ministerium, vt legitur de cadauere Sanctæ Euphemiæ apud Nicephor. *lib.* 15. *cap.* 14 Sancti Ottimarij, S. Alberti Rothomagensis, S. Maximi Reginen. & fuit ponderatum in relatione Sancti Raymundi *par.* 2. *art.* 11. *miracul.* 8. & nouissimè per nosmetipsos *in Relat. Beatæ Theresiæ.* 245

---

§. II.

De virtutibus particularibus B. Andreæ.

Circa virtutes particulares Andreas post suam conuersionem ad Deum, cum lacrymis, & singultibus, vt dicunt Castag. & alij authores, & testes supra relati *comprobat.* 4. *argumenti generalis* sanctum Monasterium ingressus tanta fuit humilitate, vt viliora quæque Monasterij officia inseruiendo, vel ipsi etiam coquo obiret, per ciuitatem cum sporta ostiatim quærere eleemosynam à notis præcipuè, & consanguineis non erubescens, quas ob res cùm ab ipsis irrisiones, iniurias, & probra pateretur, non solùm non irascebatur, sed etiam gaudebat, & se illis vltro ob Dei amorem offerebat. Pluribus visionibus B. Virginis, & Angelorum quas habuit non modo non elatus est, sed in humilitate sua magis confirmatus euasit. In oratione fuit semper assiduus, & contemplationi deditus, itaut sæpè fratres coram se astantes, & Psalmos canentes neque videret, neque audiret; contra mundi, carnis, & diaboli tentationes fortis, & inuictus; vnde legitur diabolum illi quandoque in forma humana apparuisse, multisque argumentis vitæ mutationem suasisse, sed signo Crucis expulsum abiisse, quod, & ipsum accidit eius consanguineis illum ab incepto abducere studentibus, contra quos illud Psalmistæ S. vir pronunciauit, *discedite à me omnes, qui* 246

operamini iniquitatem, quoniam exaudiuit Dominus vocem fletus mei. Nullius fuit vnquam maior erga ſuperiores ſuos obedientia, ſicut nec maior abſtinentia, & maceratio carnis, quandoquidem non tantùm ieiunia ab Eccleſia, & Religione ſuis indicta obſeruauit, ſed ex ſeptem præterea diebus hebdomadæ *in* 2.4.*&* 6.feriis, & in die Sabbathi in honorem B. Mariæ Virginis in pane, & aqua
247 continuò ieiunauit: addidit inſuper lectum ſtramineum diſciplinas, & cilicia, & catenam ferream quæ ad hæc vſque tempora piè conſeruantur. Obſeruator regulæ ante omnes alios; primus ſiquidem fuit ſemper in choro, & aliis regulæ ſuæ functionibus, quibus non reperitur, quod vna tantum vice defuerit. Illius caſtitas, & pudicitia eò vſque euaſit, vt nedum exterarum mulierum, ſed etiam propriæ ſororis colloquia extimeſceret, quod ſi alloqui illam neceſſitas ferret, hoc nonniſi defixis ad terram oculis exequeretur; vnde cæcus, ſurdus, & mutus à fratribus ſuis fuit quandoque appellatus. Silentium, & ſolitudinem præcipuè adamauit, ſola cella, chorus, & hortus fuerunt eius delitiæ; nunquam ſine neceſſitate verbum fecit cum aliquo. Non caruit etiam S. vir literarum præcipuè ſacrarum ſcientia, & bonarum artium diſciplina, quibus nedum per aliquod tempus nempè grammaticæ, & humanitati ante ingreſſum Religionis operam dedit, ſed etiam poſt ingreſſum aliis ſcientiis, ac Theologiæ præſertim per triennium Pariſiis. Quantum fuerit contemptor rerum huius ſeculi ex eo facilè dignoſci poteſt, quod vitam nobilis, & diuitiis, vnde primarios Reipublicæ Florentinæ honores præſidio amicorum, & conſanguineorum, quibus affluebat, ſperare poterat, cum humili, inopiaque obedientiali vita commutauit, quin etiam Apoſtolicæ Sedis honores de facili ſperare potuiſſet, ſicut alios de eadem familia ad illa vſque tempo-
248 ra conſequutos fuiſſe legimus. Quandoquidem de Petro Cardinali Corſino per illa tempora in Ciuitate Auenionenſi commorante, ad quem cauſa viſitationis acceſſit iſte Deo amabilis à ſtudio Pariſiorum reuertens, mentionem faciunt in eius vita Caſtag. *in proc. fol.* 312. *verſ. eo tempore.* Sur. aſſerens D. Cardinalem ibi legationis officio functum fuiſſe in *verſ. poſt paucos annos, &c.* Idem Vorag *in verſ. Studiò nell'Vniuerſità.* Ioan. Auer. *in verſic. poſt paucos autem annos,* & Flam. *in verſ. Di là non molto.* Raz. *in verſ. Paſſati poi non molt'anni.* Et Maff. *in verſic. De quali fa-*
249 *uori.* Nec mediocre fuit indicium oblatam ſibi dignitatem Epiſcopalem reſpuiſſe, fugaque, & latebris, quantum in ſe fuit, euitaſſe ſicut ſupra demonſtratum eſt. Indicibile eſt quanta fuerit illius charitas in curandis infirmis, & ſedandis fratrum etiam ciuium controuerſiis, cui negotio ſpecialiter ſemper incubuit; in diſtribuendis poſtquam Epiſcopus factus fuit redditibus ſuis inter Chriſti pauperes etiam iis, quibus egebat pro vſu proprio, qua occaſione contigit inſigne miraculum multiplicationis panis, de quo infra ſuo loco. Vnde etiam, & ex contemptu rerum ſecularium, & alacritate in morte de quibus ſupra firmiſſima eius ſpes, & confidentia in Deo colligi poteſt. Admirabilis fuit ſemper iſtius viri prudentia, ſingulariſque in rebus gerendis dexteritas, qua ratione, & media, in quibuſcunque rebus ſemper inuenit, & Prælaturas ſuæ Religionis, & Epiſcopale munus ſumma cum omnium comprobatione adminiſtrauit; ciuileſque populorum controuerſias penitus extinxit, edocuitque hæc eſſe opera dæmonum quod, & ſignis com-
probauit. Etenim quodam die cum in platea Fe- 250
ſulana aſtantibus quibuſdam Florentinis verbum Dei prædicaret, & incidiſſet in ſermonem de Florentinorum diſcordiis. *Surgite*, inquit, *& leuate capita veſtra, & videte vnde Florentinorum diſcordiæ procedunt.* Et ſurgentes viderunt infinitam coruorum & miluorum ſuper Ciuitate Florentiæ prælijantium quantitatem, quos eſſe dæmones non fuit qui dubitaret. Hanc viri prudentiam, & ſpecialem dexteritatem agnoſcens Vrbanus Papa Quintus illum ad ſedandas Bononienſium controuerſias deſtinauit. Verum cùm altera pars in non parendo mandatis Apoſtolicis ſe nimium pertinacem oſtenderet, ſanctus vir, cui pectus virile non deerat, contumaces excommunicauit, verum illi nequiores facti B. Andream in carcerem, & compedes coniecerunt, eiuſque familiares extra Ciuitatem eiecerunt, quam iniuriam vir Dei ſumma cum patientia pertulit, ſed Deus Opt. Max. ſceleris authores intenſiſſimo renum, & brachiorum dolore percuſſit, itaut nulla humana arte poſſet dolor leuari, vel aliqua ex parte diminui, quamobrem illi in ſe reuerſi virum Dei è carcere eduxerunt, illique obedientiam præſtantes corporis, & animæ medelam obtinuerunt. In prædicto vitæ tenore famulus Dei perſeuerauit ab eius conuerſione vſque ad obitum, quin in virtutibus ſemper auxit, nam poſtquam creatus fuit Epiſcopus non ſolùm remiſit aliquid de ſua humilitate, & maceratione, ſeu vitæ auſteritate, (quod plerique faciunt,) ſed in illis ſemper maior factus lauando in qualibet feria quinta pedes pauperum, eiſdemque propriis manibus cibum miniſtrando, panemque diſtribuendo. Solitis ieiuniis addidit totalem abſtinentiam ab eſu carnium, & certum pondus cibo, & potui, qui erat aquæ modico vino tinctæ, ordinauit lectulus qui erat prius ſtraminum, factus fuit ſermentorum, ſilicia nouo cingulo ferreo, catenaque ſtrinxit, & ligauit. Hæc facti ſeries circa virtutes particulares B. Corſini modo ſupra immediatè narrato probatur ex Caſtag. Vorag. Turio. Nar. Flam. Maff. Raz. & multis aliis, qui eius vitam ſcripſerunt. Hier. Plat. *de bon. ſtat. Relig. lib.* 2. *cap.* 29. *reg. in d. proceſſ. att. fol.* 304. & ex fama publica, de qua per 4.5.7.8.15.22.25.33.37. & alios teſtes ſuper 8.9.10.12.14.15.19.21. & 23. Quæ ſpecies probationum ſufficiunt in materia antiquiſſima, vt probauimus *ſupra*, ac *eadem par.* 4.

Quod autem ex iſtis proximè recitatis, vltra 251
latè deducta in ſuperiori §. remaneat probata Sanctitas, iuxta requiſita, de quibus per nos *in* 1. *par.* huius noſtræ relationis, res ipſa demonſtrat, Siquidem ex hac facti ſerie apparet, in hoc Dei viro omnes virtutes, & quidem in gradu excellenti emicuiſſe.

§. III.

De excellentia fidei B. Andreæ Corſini.

EX deductis *in* 1. § ſatis patet, in hoc ſeruo Dei 252
emicuiſſe omnes virtutes, & præcipuè ſpem, & charitatem, reſtat vt de excellentia in fide, iuxta ordinem per nos *ſup. p.* 3. §. 3. præſcriptum

ptum aliquid dicamus. Quod igitur fuerit Christianus, & Catholicus nullum dubitandi locum relinquunt hæc quæ sequuntur, nempe ipsum natum fuisse inter Catholicos, ex piis, & Catholicis parentibus, & se talem vbique professum, & pro tali ad Sacros ordines, culmenque Episcopalis dignitatis admissum, quandoquidem ex istis maximè simul iunctis probatur fides Catholica. *c. veniens de presb. non baptiz.* Hostien. *in sum. eod. tit. n. 2. vers. Sed quis.* Castell. *de Canonizat. qu. 4. princ vers. 2. per textum.* Simonett. *in relat. Sancti Francisci de Paula §. quod si æquus rerum iudex.*

253 Quod verò ad excellentiam in fide, illa personaliter remanet probata ex generali probatione sanctitatis ex multitudine bonorum operum, & ex miraculis quibus simul iunctis probatur excellentia in fide, vt latè demonstratum est *sup. part 3. §. 3.* sed vlterius concurrunt in isto seruo Dei quatuor argumenta, quæ specialiter inferunt ad excellentiam in fide, iuxta S. Anton. *sum. 4. p. tit. 8 cap. 3. §. 7.* nempè primò, quod quis alta de Deo sentiat. Secundò, quod transitoria pro præmio æterno contemnat. Tertiò, vt in aduersis in Deo confidat. Quartò, vt à bono opere non desistat nam quantum ad primum sicut Centurio, (qui datur pro exemplo per S. Anton. *vbi sup.*) crediderit Filium Dei potuisse sanare puerum suum, absque eo quod tectum suum ingrederetur, ita credidit iste Beatus, posse eundem Dominum sanare plures infirmos, & cum modico pane satiare turbas, vt infra cum de miraculis huius serui Dei agetur. Quod iste contempserit transitoria pro præmio æterno *supra in proximo §. demonstratum est.* Tertiò de confidentia in aduersis, patet ex dictis *in eodem §.* tam circa superatas tentationes, quàm circa supportatos carceres, & compedes, & alacritate in morte. Quartò de perseuerantia vsque ad extremum vitæ spiritum pariter probatum remanet ex iis, quæ diximus supra ab ingressu Religionis, vsque ad felicem obitum.

PARS QVINTA.

De miraculis Beati Andreæ Corsini principium

254 EXpediti de Sanctitate B. Andreæ Corsini, deuenimus ad illius miracula, & licet probatio miraculorum in genere non sufficiat, & miracula in vita non sint necessaria, vt diximus supra *in 3. par.* nihilominus cum vtrumque conducat ad effectum, de quo agitur, vt ibidem explicauimus, de vtroque agemus, & sic ista 5. pars erit diuisa *in 3. §.* in quorum primo agemus de miraculis in genere, *in 2.* de miraculis particularibus in vita, *in 3.* de miraculis particularibus post mortem.

---

§. I.

De miraculis in genere

255 PRobatur in genere istum Dei famulum multa fecisse miracula. Primò, ex pluribus historiis supra narratis, quæ vno ore affirmant istum Beatum multa fecisse miracula, quæ historiæ in antiquissimis planè probant, vt diximus *sup. p. 4. §. 1.*

Secundò confirmatur ista probatio ex epitaphio antiquo super eius Beati sepulchro *in proc. fol. 336.* quod inter alia habet hæc carmina. 256

Qui qualis fuerit miracula multa fatentur,
Quæ Deus ostendit corporis ad tumulum.

Istis enim epitaphiis de iure multum defertur. Bart. & Bald. *in l monumentum, C. de relig. & sumpt. funer.* Angel. Aret. *in §. nihil autem inst de testam.* Calcan. *cons. 90. n. 7.* Rot. *in caus. Vuertien. Castror.* 29. Aprilis 1613. coram me Seraph. & in istis terminis Pauin *in relat super Canoniz S. Bonauenturæ p. 2. art.* B. Iacob. Castel. *tract. de Canoniz. quæst. 7. c. fin.* & Auditores nostri in Canonizat. S. Raymundi *p. 3. art. 2.* huius rei in nostris terminis specialis ratio assignari potest nempè quod Ordinarij, qui præsumuntur esse soliciti de his, quæ spectant ad eorum officium, Rot. *decis. num. 2. 3. & 11. de iur. patr. in nou.* Put. *decis. 243. in fin. l. 2.* non permisissent istas assertiones affigi in loco publico, & per longissimum tempus permanere, si non essent veræ prout in simili de signis, & marboribus enunciantibus iuspatronatum Ecclesiæ tradunt Bald. *in cons. 310. lib. 5.* Dec. *cons. 1305. num. 1.* Ioan. de Anna *cons. 86. cap. fin.* Ferret. *cons. 293. num. 9.* 257

Tertiò conducit ad probationem miraculorum in genere magnus numerus votiuarum tabellarum, & signorum æreorum, & argentorum ad sepulchrum huius Beati appensorum, vt constat ex visitatione, de qua *in proc. act. fol. 318.* quibus illi qui affixerunt testantur se per intercessionem huius Dei viri fuisse miraculosè à diuersis infirmitatibus sanatos, licet enim non sit credendum omnia fuisse vera miracula, attamen è contra redditur omninò inuerisimile, quod inter illa non adsint aliqua, quæ verè fuerint miracula, & quod tot homines in eadem re fuerint decepti, vel Deus omnipotens, qui custodit mentes, & corda fidelium permiserit illos errare, vt ponderauimus *sup. p. 4. §. 1.* 258

Quartò adest communis opinio, publica vox, & fama, quod iste Beatus fecerit miracula, quod genus probationis in antiquissimis planè probat, vt diximus *sup. d. p. 4. §. 1.* & præbent insigne adminiculum antiquissimæ litteræ Reipublicæ Florentinæ, de quibus *in proc. act. fol. 298. & seqq.* in quibus asseritur, istum Beatum fecisse multa miracula, & etiam quoddam instrumentum extractum ex prothocollo Ser. Pauli Laurentij Notarij publici Florent. de quo *in proc. act. fol. 228.* vbi narrantur duo miracula intercessione huius famuli Dei facta, alterum scilicet de anno 1438. & alterum de anno 1440. 259

---

§. II.

De particularibus miraculis B. Andreæ. Corsini in vita.

INter miracula in vita illud primo loco se offert, quod B. Andreas cum Ioanne Corsino agnato suo lupæ morbo laborante operatus est. Cum enim dictus Ioannes à præfato morbo in crure per dies, noctesque vehementer cruciaretur, vt minus sentiret cruciatum, quocunque genere ludorum vti consueuerat, itaut eius domus ludorum porticus appellaretur; huius rei misertus vir Dei sic fertur fuisse Ioannem alloquutus; Ioannes si meis consiliis acquiesces pristinæ saluti restitueris, & ab hostium tuorum 260

insidiis

insidiis diuino numine liberaberis. Ioannes licet vix crederet Andream in conspectu Dei talem gratiam inuenisse,vt eius intercessione tales infirmitates curari possent: attamen motus desiderio recuperandæ sanitatis, pollicitus est se facturum quidquid Andreas imperaret; tunc ait Andreas: Opus inprimis est, vt omnes has Iudorum consuetudines abiicias, post hæc, vt ieiuniis vocando Virginem Mariam summis precibus dies 8. flectere nitaris. Ioannes perfecit, quod sibi imperatum fuit, & finitis 8. diebus à sua infirmitate, omninò liber euasit,itaut sicut per prius in lecto semper iacebat, ita postea sine aliqua difficultate, vbique liberè ambularet,& vbi prius carnes erant corrosæ vsque ad os factæ fuerunt veluti pueri paruuli. Hoc factum referunt Pet.Casta.*fol. 309. in fin.* Iacob. de Volag.*fol.* 103. *in princ. Auctor.* Arn. *relat. per Sur.tom.*1.*de Vit. Sanct. die 6.Ian. pag.* 148. *aliàs* 144.*vers.ea tempestate.* Gab. Flam. *lib.* 1. *de Vit. Sanct. die 6. Ian. fol.* 29. *vers. Era allhora in Fiorenza,*Sylua Razz.*fol.* 560. *vers. in quei tempi,* & nouissimè Ioan. Pet. Maff. *de vit.* 17. *confess. Christi fol.* 490.*vers.E non lasciaua; &c.* & testes de publica voce, & fama super 11.articulo; ex quibus simul iunctis in materia antiquissima erit plena probatio,per ea,quæ diximus *supr. p.*4. §... Hoc idem asseritur in Breuiario Carmelitano in festo huius serui Dei *in* 5.*lect.* Et præbet adminiculum lata probatio miraculorum in genere, de quibus in proximo §. & probatio aliorum miraculorum in specie de quibus infra, quia vnum factum alteri eiusdem speciei adminiculatur, vt considerauimus *sup. p.* 3. §. 2. Quod autem hoc factum sit miraculum, non videtur dubitandum, quia hoc genus morbi inueteratum non videtur curabile saltem per breue tempus 8. dierum,vt tradit Galen.*lib. de atra bile c.*3.& signanter non videtur,quod tam breui spatio caro potuerit crescere,& fieri quasi pueri paruuli vnde hoc pro magno prodigio in curatione Nahaman connumeratur à scriptura *l.*4. *Reg.c.*5. *n.*14.Quod autem fuerit operatum intercessione huius serui Dei probatur ex præcedenti illius promissione cum effectu subsequuto.

261 Pro secundo miraculo in vita illud refertur, quod cum in Ciuitate Florentiæ quidam nobilis, & diues ciuis vnicam haberet filiam hectica febri laborantem, pro qua sananda, cum iuxta consilium medicorum omnia possibilia fecisset, nihilque profuisset, tandem ad puellam conuersus,illam percunctari cœpit num aliquod aliud remedium amplius desideraret eius anima, se enim nullo pacto eius desiderio de futurum,tunc puella respondit se in solo auxilio, & gloriosæ Virginis præsidio spem salutis habere, & propterea desiderare, vt Frater Andreas de Corsinis aduocaretur, vt manibus suis sanctissimis sibi cibum præpararet seruus Dei accersitus venit, & præuia oratione propinauit cibum puellæ, & statim obdormiuit puella, & paulo post excitata petit vestimenta, quoniam ab Andrea vocabatur, illis itaque induta pedibus suis sine alicuius auxilio Deo gratias actura libera, & sana, cunctis mirantibus,& Deum laudantibus, properauit,Andreas verò,vt fieret monialis S. Annæ curauit,& obtinuit.

Hoc factum referunt auctores supra in proximo miraculo relati,& testes de publica voce,& fama *super* 13.*art.* & concurrunt eadem adminicula de quibus proximè supra. Quod hoc factum fuerit miraculum apparet, quia per prius fuerunt adhibita omnia remedia, quæ non profuerant; item quia morbus agnoscebatur pro incurabili. Item quia curatio fuit in instanti,quod non facit natura,vt ponderauimus *supr p.* 3. Et denique, quia nedum incontinenti recessit febris, sed infirma recuperauit vires, & facultates ambulandi, quod non solet contingere in morbis longis,& diuturnis.Quod autem miraculum contigerit per intercessionem huius serui Dei apparet ex firma spe infirmæ,quod per illius intercessionem erat liberanda ex propinatione cibi, & oratione super infirma per B. Andream facta;per ea,quæ diximus *sup.p.* 3.§.2.

Tertium locum obtinet insigne miraculum illuminationis cœci, quod sic se habuit: Cum reuerteretur seruus Dei à studio Parisiense, applicuissetque Auenionem visendi causa Petrum Cardinalem Corsinum gentilem suum, cuius mentionem fecimus *supra p.*4. §. 2. visitaretque Ecclesias,& loca pia eiusdem Ciuitatis in Ecclesia S.Mariæ de Donis,hora meridiei inuenit ante ostium dictæ Ecclesiæ cœcum quendam eleemosynam petentem, quem cum interrogasset, quomodo cœcus euasisset, respondit cœcus,artem suam fuisse purgare aurum, & argentum, qua vxorem, & filios sustentare consueuerat,cumque vt ars ferebat, fixis oculis in igne continuò permanere cogeretur,se calore, & nimio lumine offensum cœcum euasisse, seque dolere vehementer non tam propter se, quàm propter filios, qui tam paruuli erant, vt non possent sibi victum quærere, & propterea se rogare Andream, vt pro eo ad Dominum intercederet. Non potuit seruus Dei continere lacrymas, respondítque: *Deus qui est vera lux te illuminare dignetur, vt valeas ad sui laudem filios tuos nutrire.* Quibus prolatis, cum Ecclesiam introisset, & ante altare maius prætentus per modum Crucis procubuisset,ac per spatium vnius ferè horæ permansisset,indè consurgens ad hominem cœcum properauit quem aqua benedicta aspersit,dixitque: *Deus, & Dominus noster Iesus Christus, qui cœcum à natiuitate illuminauit, & lumen cœco in via reddidit, sua virtute, & potentia lumen tibi reddat.* Istis verbis prolatis, statim cœcus aperuit oculos, & clarè vidit, & gratias Deo agens per vniuersam Ciuitatem, vt debuit publicauit. Hoc factum tanquam verum miraculum recenserit Petr.de Castag. Auct. ann.relat.per Sur.Iacob de Vorag.Gap.Flam. Sil. Mag.Io.Petr.Maff.*locis supra allegatis*, & vltra illos Franciscus Nar. *de vit. Sanct.fol.* 35. *vers. post paucos annos,*& concurrit publica vox, & fama per testes super 14.art.quæ probationes sufficiunt per ea quæ diximus in proximis miraculis.Quod illuminatio cœci sit miraculum non indiget probatione;& quod euenerit per intercessionem huius serui Dei, constat ex serie facti, videturque hoc miraculum commemorandum in secundo gradu miraculorum per ea,quæ diximus *sup. p.* 2. *vers. solent etiam.* 262

Quartum non minus illustre, quam tertium se offert nempe de multiplicatione panis, quod sic refertur. Postquam B.Andreas Episcopus fuit in quadam magna annonæ penuria singulis diebus panem inter pauperes dispensare consueuerat,cum quadam die pauperes in tanto numero multiplicassent, vt solitus panis non sufficeret, pluriesque 263

pluriesque ad locum vbi panis asseruabatur reuerti opus fuisset:cumque neque hoc sufficeret, seruus Dei custodi panis, vt denuò panem afferret impetrauit,custos respondit se 15. tantum panes reseruasse,qui erant necessarij pro prandio, & propterea illos afferre recusauit. Seruus Dei quasi non crederet deesse panem, suum custodem ad arcam panis venire iussit, quo vbi fuit peruentum, cum custos arcam claue aperuisset, inuenta fuit arca plena pane recenti, & calido, qui panis inter pauperes dispensatus fuit. Hoc factum recensent auctores in proximo miraculo citati,& habetur in Breuiario Carmelitano in facto huius serui Dei in octaua lectione.

Et super hoc adsunt testes super 18.art. de publica voce, & fama, quæ probationes sufficiunt per ea,quæ diximus in proximis miraculis, nec videtur elaborandum in probando, quod multiplicatio panis sit miraculosa,cum inter insignia, & illustria miracula referatur tam in veteri,quam in nouo testamento, vt habetur de multiplicatione panis facta per Eliseum *lib.4.reg.c.4 in fin.* & per D.N.Iesum Christum *Matth.c.* 14. *Marc. cap.6.Luc.c.9.* Vnde non immeritò similem multiplicationem in altiori gradu miraculorum connumerauimus in relatione B. Theresiæ *cap.* 4. Quod miraculum euenerit intercessione B. Andreæ,agnouit ipsemet custos, & referunt prædicti auctores, deponunt iidem testes super 8. art.& habetur in Breuiario Carmelitano, & ipsamet facti series ostendit.

264 Quintum miraculum de paupere habente tibias putrefactas integrè sanato non videtur omittendum,cum maximè patefaciat profundam serui Dei humilitatem, & possit non magis iuuare exemplo, quam mouere admirationem miraculo. Consueuit B. Andreas, vt dictum fuit *in* 4. *part.* §. 2 in singulis quibuscunque hebdomadis in 5. feria lauare pedes pauperum, & illis propriis manibus cibum subministrare, quadam die cum seruus Dei postquam lauasset pedes aliquorum, ad vnum deuenisset recusauit ille se posse ab Episcopo lauari, interrogatus de causa,respondit se habere tibias adeo putrefactas,vt indignum sit tantum virum illas videre,nedum tangere,aut lauare,cui Beatus Episcopus, veni, inquit, frater, & confide de potentia, & misericordia Dei, quoniam ipse sanabit omnes infirmitates tuas;obediuit pauper, misitque pedes, & tibias in peluim, Episcopus autem eas lauit,tersit, & cum lachrymis osculatus fuit, quo pretioso lachrymarum vnguento æger statim sanus euasit. Hoc factum legitimè probant auctores in proximis miraculis citati, & concludunt testes de publica voce,& fama super 2.art.& habetur in eodem Breuiario Carmelitano in festo huius B. *in 9. lection.* Quod sit miraculum denotat subitanea sanatio, quod ex intercessione Beati de quo loquimur ipsa facti series demonstrat.

§ III.

De particularibus miraculis B.Andreæ Corsini post mortem.

Restat,vt iuxta ordinem per nos in principio huius quintæ partis præscriptum agamus de miraculis, quæ post felicem Andreæ obitum D. O. M. per eius intercessionem operari dignatus est,& ad hæc vsque tempora operatur, ita tamen vt prius referantur miracula antiqua,deinde verò recentiora. 265

Primo loco se offert, quod concorditer scribunt historici supra in hac quinta parte enumerati de suaui odore,qui ex corpore B. Andreæ defuncti emanauit,itaut non solum mirum in modum oblectaret sensum odoratus, verum etiam multi ex diuersis languoribus, ac morbis fuerint liberati.Hoc factum videtur legitimè probatum auctoritate prædictorum auctorum, & ex testibus de publica voce, & fama super 27. art. qui etiam deponunt de odore, qui exalauit ex eodem corpore tempore translationis eius de Ecclesia Fesulana ad Ciuitatem Florentiæ, quod genus probationis in antiquissimis concurrentibus adminiculis,continuationis, deuotionis, & aliorum sufficere latè probauimus *sup.p.*4. Quod autem sit miraculum, quod corpus defuncti exhalet suauem odorem,& talem per quem curentur infirmi satis per se patet, cum ex cadaueribus pessimus odor,& ex illo infirmitates, & pestilentiæ oriri soleant, & similis casus inter miracula fuit computatus in relat S.Raymundi *p.*2. *art.* 10. *mirac.*8.& nouissimè per nos in alia B.Theresiæ *art.* 4.*mirac.post mortem.*

Secundum miraculum recensetur in persona cuiusdam D.Bettæ quæ cum anno 1440. careret vsu brachij sinistri, & similiter parte sinistra capitis,quod non poterat erigere, nec aure sinistra audire dum in Ecclesia plebis Sanctæ Mariæ de Prato audiret quendam Magistrum Petrum prædicantem miracula serui Dei Andreæ Corsini firma spe concepta eius se meritis liberari posse, mente conuersa ad Beatum Corsinum, illum ex toto corde rogauit, vt apud Deum pro sua sanitate intercedere dignaretur, quo facto fuit somno correpta, & obdormiuit per spatium medietatis horæ dum præfatus Magister Petrus persequitur suam concionem, dumque obdormiret,visum sibi fuit aliquid descendere de capite,& brachio, & experge facta sanam se esse deprehendit, quoniam sanitatem tanquam miraculosè acceptam per intercessionem huius serui Dei agnouit, & propalauit, & desuper instrumentum publicum rogatis Notario, & testibus confici voluit, quod fuit registratum in hoc processu Factum igitur probatur per assertionem infirmæ, de qua in præfato processu,& hoc idem recensuit Casta in vita huius serui Dei circa finem, quod genus probationis in materia antiquissima visum fuit sufficere; miraculum apparet ex instantanea sanatione sine remedio humano; quod per intercessionem serui Dei operatum, ipsa facti series demonstrat, nempè inuocatio, & statim subsequuta liberatio. 266

Tertium miraculũ nobilitate operis, multiplicitatę

citate factorum,& claritate probationis, superat omnia alia,& sic se habet. *Anno Incarnationis Domini* 1440. *Eugenio Papa IV. Florentiæ commorante, Philippus Maria Mediolani Dux Summo Pontifici,& Florentinis bellum intulit, ac per Nicolaum Piccinium præfectum suæ militiæ Florentinorum oppida deuastare cœpit. Cúmque multa deuastasset, & iamiam exercitus loca Ciuitati Florentinæ propinqua occupasset, iamque Florentinos, Cardinalesque ac Summum Pontificem magnus terror inuaderet, hisque rebus permota Ciuitas trepidare, armisque diffidere cœpisset; fuerunt electi decem viri, qui rebus bellicis præpositi darent operam, ne quid mali Respublica pateretur. Collectis itaque per eos vndique militibus, paratisque quantum pro temporis angustia fieri potuit legionibus, cùm iam tanto belli discrimine eorum animi in ambiguo versarentur, quippe, quia videbant se imperatos aduersus magnas, fortesque hostium copias, euenit, vt cum ex maxima deuotione, quam tunc temporis vniuersa Ciuitas habebat erga istum seruum Dei, populus ad Ecclesiam, vbi illius corpus requiescit, & adolescens quidam præcipuæ erga illum deuotionis vna cum cæteris adueniret, apparuit ei B. Antistes dicens. Adolescens propera ad viros belli præfatos, meaque hæc verba referas: Deus qui Israel de manu Pharaonis eripuit ipse confringet aduersarios vestros, ne timeatis cum hoste congredi, nam Deus dissipabit vires illorum, itaque audacter 5. die à proximo festo S. Ioannis Baptistæ, quod intra dies 8. celebrabitur cum hoste congredimini, quia de illis victoriam reportabitis. Paruit adolescens,& præfectis militiarum, quæ Sanctus apparens sibi dixit, nunciauit præsentibus auditis, Magistratibus fidem adhibuit, & die præfixo cum hoste conflixit, cúmque multum hinc indè pugnatum fuisset, tandem pro Florentinis stetit victoria, hostiumque copiæ vndique fusæ sunt, præcipuè ex magno hostium exercitu fuga euaserunt, vixque Piccininus eorum Dux; quam victoriam tanquam miraculosam,& per intercessionem huius serui Dei agnoscentes Florentini duxerunt processionem ad Ecclesiam Carmelitanorum, vbi fuit habita solemnis oratio de sanctitate vitæ huius serui Dei, & illius corpus cum funalibus,& thurificatione ostensum*, vt dictum est *supra in 4 p. in §* 1. Hoc factum sicut supra narratum concorditer referunt scriptores vitæ huius serui Dei, nempe Andr. Cast. Iacob Deuerard. Gabr. Flam Sil. Raz. Franc. Catan. Sur. & Io. Tomag. *p. 2. hist. mundi lib.* 9. narrat factum de magno exercitu exiguis Florentinorum copiis fuso, licet non narret intercessionem serui Dei, tanquam illud, quod non erat sui instituti. Corroboratur probatio istius facti per decretum Reipublicæ Florentinæ factum anno 1446. & sic per 6. annos post, de quo *supr. p.* 4. §. 1. per quod fuit ordinatum magistratibus, quod in memoriam accepti beneficij à seruo Dei Corsino, singulis annis impensis communitatis 20. pauperes vestirentur, quòd paulò post fuit etiam ordinatum vt decem Nouitij professi Conuentus S. Mariæ de Carmine, vbi asseruatur corpus istius Beati, vestirentur,& quædam alia præstarentur, de quibus in processu actorum *fol.* 289 *aliàs* 199. & testes super 29. & 31. Quod autem factum contineat miraculum, immò plura miracula, non videtur posse negari, consideratis circumstantiis, nempe apparitione serui Dei, prædictione victoriæ, quæ successit in die præfixo, & quod cum paruo exercitu ex gentibus collectitiis, & in expertis comparato superatus fuerit exercitus magnus,& veteranus,& illuc vsque victor, & ductus ab Imperatore inter insignes illius temporis, & quod mirabile est minimo victorum damni, adeò vt refert Tarend. decem, & secundum alios vnus tantum vir, nec quidem armis inimicorum, sed casu perierit, sunt enim illius verba hæc. *Dell'essercito vincitore non ne morirono più che dieci, alcuni vogliono, che in tutta la battaglia più che vno solo huomo non si morisse ne già di ferite, ma caduto da cauallo, e calpestrato dagli altri.* In sacris litteris extant exempla similia, inter quæ nobis retulisse sat erit de exercitu Gedeonis *lib.* 1. *Iud. cap.* 7. vbi paruus exercitus innumerabilem fudit gentium copiam, nullo de victore interfecto, quod miraculo attributum est. Vt similiter miraculo tribui potest prophetia, siue prænunciatio huius facti in die præciso, cùm prophetare sit miraculum, iuxta illud Petri *cap.* 1. *non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritusancto inspirati loquuti sunt sancti Dei homines*, S. Thom. 2. 2. *quæst.* 172. probat etiam adminiculum, quod fuerit miraculum illud, quod pro tali à maioribus vsque ad minores habitum fuit, vt apparet ex solemni gratiarum actione, de qua supra, etenim plusquam inuerisimile est, quod tantus numerus, qui interuenit facto,& vidit circumstantias, errauerit in habendo pro miraculo illud, quod non erat. Quod autem miraculum successerit intercessione serui Dei apparet per præfatam eius visionem, prædictionem, & communem totius Senatus populique Florentini reputationem, quin etiam D D. Cardinalium, Prælatorum,& Curiæ, qui interuenerunt præfatæ solemni gratiarum actioni, vt dictum est *sup.* 4. *p.* §. 1. ac etiam ipsiusmet Pontificis, qui eas modo ita solemni agi permisit; & signanter ex præcedenti totius populi inuocatione, & concursu ad illius sepulchrum pro gratia habenda, cùm iste sit vnus ex modis probandi intercessionem, vt diximus *supr. p.* 3. Alia itidem miracula inter antiqua narrat Petr. Andr. Casta *lib. de quo supr.* nempè de quadam Bilia muliere Florentina, graui infirmitate sanata; de quodam Petro Victorio ab alta Turri cadente ope serui Dei liberato; & de infantula patiente morbum vermium; & de punitione cuiusdam Nicolai, qui irridebat eos, qui venerabantur seruum Dei;& de curatione cuiusdam Leonardæ ab infirmitate brachij;& de liberatione Marci Antonij ab infirmitate, & dolore decennali in tibia; & liberatione Prouincialis Carmelitani à febri,& à dolore capitis, quæ non fuerunt per nos reiecta, sed tanquam minus necessaria,& non ita clara, vt superiora probata, illa voluntariè prætermissa iudicauimus tamen posse seruire pro adminiculo.

Quartum locum, licet longo interuallo inter miracula post mortem obtinebit sanatio Bonauenturæ infantis duorum annorum filij Cassandræ quondam Angeli Ricci. Quandoquidem iste de mense Augusti 1607. stetit per dies septemdecim in cuna,& in vltimis tribus diebus, neque cibum, neque potum sumpsit, adeo vt Parochus, & Medicus illum pro mortuo declarauerint; quibus permota eius mater curauit ad puerum perferri reliquias B. Andreæ provt factum fuit 25. eiusdem mensis Augusti, admotis ad puerum reliquiis, & recitatis nonnullis orationibus, puer statim experrectus fuit, vocando *Mamma*, quæ puerum in brachiis accepit suis, & cum tunc per viam transiret quidam dicens: *pira cotta*, puer 268

subiunxit

subiunxit: *Mamma pere cotte*, cumque mater dedisset illi vnum ex dictis piris, puer illud manducauit, & alios deinde cibos suscepit, voluit vestiri, & in viam adduci ad ludendum cum aliis pueris, & nullum aliud malum amplius sensit. Hoc factum probant tres testes iuxta 12. & deponunt de visu, nempè Cassandra mater pueri Catharina mater Cassandræ, & Gineura soror eiusdem Cassandræ, qui testes plenè probant factum, iuxta illud in ore duorum vel trium, &c. nec illud quod sint consanguinei pueri liberati tollit aliquid de earum fide, cum non agatur de interesse liberati iuxta not. per Bald. *in l. qui testam. §. quacunque col. 2. in fin. vers. tu autem dic.* Alb. *n.* 5. Aret. *pariter n.* 5. *ff. de testam.* Abb. *in c. super eo il* 2. *n.* 2. *& nota* 4. *de testib.* Gabr. *concl.* 17. *n.* 11. *eod. tit.* Miraculum resultat ex instantanea liberatione à longa infirmitate sine aliquo remedio humano, & totali abstinentia à cibo per tres dies, & signanter ex subita recuperatione virium, itavt potuerit se regere pedibus, & ludere cum aliis. Intercessio probatur ex deuotione matris, & admotione reliquiarum.

269 Quintum miraculorum locum obtinet casus sororis Angelicæ de Castro de Rio. Hæc mulier portauerat manus leprosas per 30. annos continuos, & pro sanatione adhibuerat omnia remedia medicinalia, assumendo vsque aquam ligni, sed frustra omnia fuerunt; quo viso, cum audiret fieri multa miracula per B. Andream recurrit ad eum, & rogauit, vt vellet à Deo impetrare sanitatem, promittens illaturam se duas manus votiuas, quæ statim cæpit conualescere, & infra octo dies fuit penitus mundata, & nunquam amplius malum huiusmodi sensit. Hoc factum recenset ipsa Soror Angelicæ 28. testis, omnes iuxta 12. nempe Angelica de facto proprio, & aliæ de visu. Probatio legitima oritur ex depositione trium testium. Miraculum ex instantanea liberatione à morbo habituali 30. annorum, non curato per remedia medicinalia adhibita, & licet intercesserint octo dies, attamen attenta subita melioratione, & quod octo dies non erat tempus sufficiens ad curationem tanti morbi, nullo maximè adhibito remedio exteriori, visum fuit non cessare vim miraculi per ea quæ diximus 1. *p.* 2. *vers. nos fœdere distinctionis.* Intercessio probatur per eosdem testes.

270 Sextò loco succedit liberatio Gineuræ q. Angeli Ricci de anno 1596. quæ in partu filij masculi incidit in infirmitatem, quæ durauit per tres menses, & curatio medicorum priuauit eam lacte, & beneficio menstruorum, & consequenter mentis sanitate, itavt amiserit omnium cognitionem, & faceret multas fatuitates, in quo statu medicus consuluit mutationem aëris, & Cassandra eius soror illam portare fecit ad locum Camalduli, vbi ipsa habitabat, & dicta Gineura ibi adducta faciebat maiora, & omnia proiiciebat per terram, & retineri non poterat, quæ videns d. Cassandra recurrit pro auxilio ad Beatum Andream, & eius sanctas reliquias ad d. locum portari curauit, quibus supradictam Gineuram positis, incontinenti recuperauit cognitionem, & in spatio trium horarum penitus liberata fuit. Hoc factum probant ipsa Gineura 31. testis, quantum sibi licuit percipere, & clariùs Cassandra 3. testis, Catharina 10. testis omnes iuxta 12. & deponunt de visu, quia fuerunt præsentes, factum legitimè probatur ex præfato numero testium; miraculum ex instantanea liberatione, intercessio ex depositione eorundem testium.

Septimum miraculum contigit in persona Elisabethæ de Cenanella infirma febri continua, & morbo comitiali, quo cadebat per quatuor vices in qualibet die cum omni asperitate; cumque hæc mala portasset per 30. menses, nulle adhibito remedio ob sui paupertatem, quadam die audiens, quod in domum vicinam debebant portari reliquiæ B. Andreæ pro quadam puella infirma, rogauit vt postea etiam ad ipsa portabantur, & interim toto corde orauit ad B Andream, vt dignaretur pro ea impetrare à Deo sanitatem, & portatæ fuerunt reliquiæ ad orantem, & positæ super lectulo, super quo iacebat infirma, quæ statim remansit libera à febri, & morbo comitiali, & sanata surrexit, & sic per annos quatuor cum dimidio vsque ad examen transactos conseruata fuit. Factum sic vt supra narratum est, deponunt ipsamet Elisabetha 65. testis Dominicus q. Thomæ eius maritus 92. testis, Magdalena Nicolai 67. testes omnes de visu, & præsentia iuxta 12. factum probatur ex præfato numero testium; miraculum ex instantanea liberatione à longo morbo præsertim comitiali, & hæc absque vllo remedio humano, intercessio Beati ex illius inuocatione, & admotione reliquiarum. 271

Octauum miraculum successit in persona Flammettæ Iacobi Ferri Florentini. Hæc mulier in vesperis D. Petri anno 1603. in propria domo cadens in terram confregit suum brachium sinistrum, & pro eo curando, stante sua paupertate, accessit ad hospitale S. Mariæ nouæ, vbi dictum brachium fuit illi curatum, & data illi quædam medicamenta, cum quibus mederi brachium deberet, cum istis domum suam reuersa expectauit per septem hebdomadas, & cum non solum dicta medicamenta brachium non solidauerint, verum etiam manum extraxerint, & dolores extremos induxerint, postquam pluries se B. Andreæ commendauerat, quadam die audiens Missam in Ecclesia de Carmine ad Altare eiusdem B. Andreæ posuit dictum Brachium confractum super d. Altari, & ex corde eum rogauit, vt vellet à Deo impetrare, vt posset cum d. brachio laborare, & sua negotia peragere, quo facto refert ipsa, vt infra *all'hora mi senti vna cosa, che mi toccò il bracchio, e mi pareua, che mi dicesse va vià, che adoperarai il tuo braccio, e sei guarita*; Et sic rediit domum, & vsa fuit d. brachio in suis negotiis, & nihil aliud mali in eo habuit, de hoc facto deponit ipsa Flammetta 169. testis, & sunt contestes Iacobus Ferrus eius maritus 82. testis, & Magdalena q. Iacobi 71. testis, omnes iuxta 12. factum probatur ex præfato sufficienti numero testium, miraculum ex subitanea liberatione à morbo, cui non profuerunt remedia humana; Intercessio ex eisdem testibus, & signanter admotione brachij super Altare eius Beati. 272

Postremum miraculorum legitimè probatorum locum obtinet illud, quod contigit in Catharina vxore Iulij del Garbo. Hæc per longum tempus surda, & nihil audiens permansit, cumque illi per nurus significatum fuisset, quod in die Ascensionis proxima, debebat ostendi populo corpus B. Andreæ in Vigilia de sero contulit se ad Ecclesiam Carmelitarum, & fratri qui ascendebat ad sepulchrum ad admouendas 273

coronas cum maxima deuotione, & fiducia dedit suam coronam, & postquam frater descendit, illam sibi restitutam deuoluta fuit, & facta ratione granum illius immissit in suas aures, & incontinenti *si senti vna cosa, che li calò abbasso*, & auditum recuperauit, & nunquam dum vixit surditatatem passa fuit. De huiusmodi facto deponunt Soror Maria Hiacyntha eius filia 95. testis Margarita Ioan. eius famula 98. testis, & Benedictus de Raistors 108. testis, omnes iuxta 12. qui sufficiunt quoad numerum, & concludunt miraculum, in subitanea liberatione à morbo inueterato sine remedio humano, & probatur intercessio ex ipsamet serie facti.

PARS SEXTA.

De actis causæ, & legitima illorum confectione.

275 Diximus supra in principio tertiæ partis circa probationes tria solere considerari. 1. quod sint legitimè propositæ. 2. quod sint perfectæ in genere suo. 3. quod materia sit probabilis per illud genus, seu gradum probationis. De iis quæ pertinent ad 2. & 3. considerationem diximus in 4. & 5. parte, dum disseruimus de sanctitate, & Miraculis B. Corsini, vnde restat tantum prima consideratio, sub qua cadit legitima ratio processuum in hac causa factorum.

276 Duo tantum reperiuntur fabricati processus in hac causa, primus de anno 1602. coram Ordinario Fesulano ex sua potestate, coram quo fuerunt extracta plura iura, & examinati 181. testes. Secundus fuit fabricatus per Subdelegatos ab Auditorib. Rotæ à fel record Clemente VIII. in hac causa deputatos, nempe à bon. mem Penia, & iusto & D Mellino nunc S R E. Cardinali meritissimo in quorum locum successiuè fuimus postea nos tres per S. V subdelegati.

277 Super primo processu non potuit per nos fieri fundamentum, quia fuit repertum fel. rec. Paulum PP. II. & Sixtum PP. IV. prius in hac causa apposuisse manus committendo illum tribus Cardinalibus, vt patet ex pluribus litteris, & instructionibus Reipublicæ Florentinæ per illa tempora datis, de quibus in 2. processu actorum fol. 294. vsque ad fol. 300. quæ in materia antiquissima visa fuerunt probare dictam manus appositionem ad trad. per Alex. *cons.* 90. *num.* 1. *lib* 6. Aretin. *cons* 42. *num.* 1. Soc. *cons.* 86. *num.* 2. *lib.* 1. Dec. *cons.* 13. *num.* 8. Crauett *de antiqu. tempor. p.* 1. *vers. ampliatur nunc, n.* 12. *cum duobus seqq.* quæ manus appositio operatur, vt inferior ex post non possit se intromittere, vt diximus *sup p.* 3. §. 1. *in* 1. *dub.* nec potest dici instantiam per lapsum 150. annorum fuisse peremptam, quia de iure Canonico per lapsum temporis minimè perimitur instantia *c. venerab. de indic.* existimarunt tamen prædecessores nostri, per quos iste articulus fuit disputatus sub die Sabbati 21. April. 1607. priuatum processum posse deseruire pro adminiculo.

278 Circa secundum processum adfuit modica difficultas, quia concurrunt omnia per nos firmata *super p.* 3. §. 1. *per tot.* Etenim de iurisdictione præfatorum Rotæ Auditorum constat ex commissionibus Apostolicis, de quibus in d. proc. fol. 11 & in actis Notarij causæ, & præfatas commissiones præcesserunt magnæ instantiæ apud Sedem Apostolicam, nempe Henrici IV. Francorum Regis, & Mariæ eius vxoris, necnon Ferdinandi Magni Etruriæ Ducis, totius Carmelitarum religionis, & denique nobilis Corsinorum familiæ, vbi patet ex dictis commissionibus. Ad fuit etiam in substantia dicti processus generalis informatiuus, cum pro illo deseruierit fabricatus potestate ordinario, & interuenerunt alia de quibus per scribentes *in c.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* licet non sint omninò necessaria, & teneat processus etiamsi talis ordo non fuerit seruatus, vt per Hostien. *d. c.* 1. *n.* 5. & Io. Andr. *n.* 3. *circa fin.* quos alij sequuti fuerunt.

De subdelegatione facta per dd. Auditores de Iudicibus, qui examinarunt testes, & extraxerunt iura, super quibus est fundata quarta, & quinta pars huius nostræ relationis, constat ex litteris Remissorialibus de quibus *in d. proc. fol.* 11. Aduertendum est, quod vnus ex tribus se excusauit, vt poterat iuxta formam Remissoriæ, vt in eius requisitione, de qua *in proc. fol.* 8. & in litteris missiuis 16. *fol.* 36. De deputatione Notarij, qui de prædicto processu fuit rogatus, constat in eius actis. De acceptione facta per Iudices circa examen testium reperimus fuisse per dd. Iudices processum seruatis seruandis, nempè præuio iuramento, congruis modo, loco, & tempore præstito, iuxta *not. in l. Iurisiurandi cum ibi not. C. de test.* citatio verò fisci, vel alterius pro illo non fuit habita pro necessaria per ea, quæ diximus supra *in* 3. *p.* §. 1. Testes fuerunt examinati, primò super interrogatoriis, & posteà super articulis iuxta formam Remissoriæ, & quilibet de per se, & secretò, iuxta not. *in c. cum venerabili de test.* & fuit per nos dictum *d p.* 3. §. 1. 279

Quod extractionem iurium cum in processu actorum ordinarij saluato pro adminiculo, vt diximus supra reperiuntur omnia iura ad causam facientia, Procurator Religionis cum DD. de Corsinis die 14. Aprilis 1606. produxit d. processum coram præfatis Dominis Archiepiscopo Florentino, & Episcopo Fesulano Iudicibus Remissorialibus, ac petiit, ac ab eis obtinuit mandari coram se exhiberi originalia iurium, instrumentorum, literarum, aliarumque scripturarum in d. processu registratarum, illaque recognosci, & cum eis exempla d. processus collationari, vt in d. processu Remissoriali *p.* 3. *fol.* 1. 280

Et die 17. eiusdem in archiuio publico reformationum Florentin. à custodibus fuerunt præfatis DD. Iudicibus exhibiti liber prouisionum, & liber minutarum literarum Reipublicæ Florentinæ de anno 466. & à duobus testibus medio iuramento fuerunt recogniti pro libris in dicto archiuio conseruatis pro libris Reip. & legalibus, & successiuè tenores literarum, & decretorum d. Reipublicæ in d. processu inserti fuerunt collationati cum dd. originalibus, & concordantes reperti *in d.* 3. *p. fol.* 5. *& seq.* 281

Postea die 19. eiusdem coram eisdem DD. Iudicibus scriba. & custos Curiæ Episcopalis Fesulan. & eius scripturarum exhibuit librum memoriale Episcopi nuncupatum, scriptum manu B. Andreæ, & alios libros dictæ Curiæ, & litteras missiuas à B. Andrea eius Vicario scriptas. Instrumentum duorum miraculorum de annis 1438. & 1440. 282

& 1440. & transumptum literarum bonæ memoriæ Cardinalis Sirleti, quæ iura pariter à duobus saltem testibus eo modo, quo potuit, fuerunt recognita, & cum illis copiæ registratæ in d. processu fuerunt collationatæ, & concordatæ vt *in d. 3. p. fol.* 10 *& seqq.* 14. *&* 16.

283 Deinde eadem die D. Gaudentius Canonicus Fesulanus exhibuit coram DD. Iudicibus præfatis librum Sacristæ Ecclesiæ Fesulanæ, in quo relatum est officium B. Andreæ, qui à legitimo numero testium fuit recognitus, & copia dicti officij scripta in d. processu fuit collationata, & concordata cum d. originali, vt *in d. 3. p. fol.* 19. Quod autem d. Iudices habuerint facultatem non solum examinandi testes super dictis articulis, sed etiam compellendi ad exhibenda iura, examinandi testes super illorum recognitione, eademque transumptandi patet ex literis Remissorialibus de quibus *in* 1. *p. proc. fol.* 11.

284 Neque obstare visum fuit, quod testes in recognitione dd. scripturarum antiquarum non dicant cognouisse manum, quia fuit responsum, quod impassibilitas ob maximam antiquitatem operatur, quod sufficiat recognitio librorum Archiuij, & per comparationem literarum, de quibus agitur ad trad. per Bald. *in auth. quas actiones numer.* 18. *C. de sacros. Eccles.* Alex. *consil.* 101. *numer.* 9. *&* 10. *lib.* 7. Afflict. *decis.* 251. *num.* 7. Put. *decis.* 151. *lib.* 1. Rot. *decis.* 54. *p.* 1. *diuers.*

285 Historias verò impressas quas allegauimus *supr. in* 4. *&* 5. *part.* non visum fuit esse opus producere, vel recognoscere, cùm sint notoriæ, ex quo omnes illas sciunt, vel de facili scire possunt iuxta not. per Bart. *in l. scriptus num.* 2. *vers. sed dicas ff. de reliqu. & sumpt. fun. quod verum notorium.* Menoch *de arbit. cas.* 166. *num.* 7. Et propterea sufficit illas simpliciter allegare, non opus est probare illarum existentiam. Glos. *in Clem. appellanti verb. alias causa de appell.* Innoc. *in cap. tua nos num.* 2. *& de cohabit. Cler.* Bald. *in l. si verò §. qui prò rei num.* 1. *ff. qui satisd. cog. cum concord.*

286 Ex quibus conclusimus processus esse legitimè confectos, & generaliter causam esse in eo statu, vt possit S. V. quotiescunque sibi placuerit, deuenire ad solemnem huius serui Dei Canonizationem, & in Albo Sanctorum descriptionem ad laudem Dei omnipotentis, &c.

CONSVLTVM II.

De Sanctis Religionum non Canonizatis, nec expressè beatificatis, quoad celebrationem Officij de ipsis.

SVMMARIVM.

De consuetudine faciendi officia de Sanctis Religionum. num. 1.
Cultus Sancti non tribuitur sine Papæ authoritate. num. 2.
Hac est ex causis maioribus Ecclesiæ. n. 3.
Competebat olim, sed non modò Episcopis. n. 4.
De Canonizatis nō fit officium sine nouo decreto. n. 5.
Etiamsi in Bulla Canonizationis id videatur concessum. num. 6.
Quia non præscribitur ritus. n. 7.
De beatificatis qui facere possint officium. n. 8.
Dubium est de aliis. n. 9.
De illis, de quibus est consuetudo fieri potest. n. 10.
Consuetudo æquipollet veritati. n. 11.
Parem habet vim cum lege. n. 12.
Potest introducere, quod Princeps. n. 13.
Et quod priuilegium. n. 14.
Aliæ ipsius proprietates. n. 15.
Maximè respectu vtentium Breu. Rom. n. 16.
Et gregorio XIII. n. 17.
Quid de Religionibus vtentibus alio Breuiario. n. 18.
Quid de Carmelitis. n. 19.
Ex decreto S Congregationis. n. 20.
Maximè si inserti sint Martyrologio Romano. n. 21.
Quid de non insertis. n. 22.
De aliis Martyrologiis. n. 23.
Obstantia ex Bulla Pij V. n. 24.
Dispositio generalis restringitur ex ratione particulari. num. 25.
Rescripta Summorum Pontificum, quomodo exponenda. num. 26.
An hæc consuetudo sit rationabilis. n. 27.
Semper cautum est in Ecclesia ne de falsis sanctis fiat officium. num. 28.
Quid in præsenti. n. 29.
Se Sanctis Prouinciarum, Ecclesiarum, &c. n. 30.
Consuetudinis legitimæ conditiones. n. 31.
Vrbani VIII. decretum. num. 32.
Ordinarij nomen in illo, quid importet. n. 33.
Quæ festa dicantur solemniter *celebrari. n.* 34.
Vbi verba non conueniunt dispositio non habet locum. n. 35.
Verbum solemniter *quid importet. n.* 36.
Singularem aliquem cultum. num. 37.
Quæ officia facienda. num. 38.
Opinio Rodriguez. num. 39.
De Sanctis Carmelitarum. num. 40.
Decretum Capituli Generalis. num. 41.
Antiqua Ordinis consuetudo. num. 42.
Pij V. Bulla. num. 43.
Institutio Religionis. num. 44.
Ordinis historia. num. 45.
Sancti contenti in Martyrologiis. n. 46.
Resumpti sub Paulo V. n. 47.
Kalendarium Romæ impressum. n. 48.
Non obstantia ex Bulla Gregorij XIII. n. 49.
Solutio illius. num. 50.
Bullæ verba. num. 51.
Breuiarij Carmelitani correctio quomodo facta. numer. 52.
Quem ob finem. num. 53.
Plures Sancti omissi. num. 54.
Ratio omissionis. num. 55.
An propter officium paruum B. Virginis. n. 56.
An Religio renunciauerit iuri suo. num. 57.
Quid requiratur ad renunciationem. n. 58.
Quomodo sibi derogauerit. n. 59.
Renunciatio strictè explicanda. n. 60.
S. Rotæ decisio. n. 61.
Exemplum PP. Discalceatorum. n. 62.
Auditorum Rotæ vota. n. 63.
Sacræ Congregationis decretum. n. 64.
Verba talis decreti. num. 65.
Inserta ea officia in Breuiariis. n. 66.
Sanctitas quid sit. n. 67.
Sanctitatis signa multa recensentur. n. 68.

Quia sunt supra naturam.num.69.
Quomodo id accipiendum.num.70.
Votum DD. Auditorum S.Rotæ.num.71.

IESVS MARIA

1 Q VÆRITVR an consuetudo recitandi officium, & dicendi Missam de de Sanctis Religionum, qui Canonizati non sunt ab Ecclesia, aut expressé Beatificati, retineri possit.

Responsio.

2 PRæmittendum primò, cultum, aut reuerentiam Sancti non posse alicui tribui, quantumuis miracula per eum fieri dicantur, sine Papæ authoritate. Ita enim habetur expresè *cap. Audiuimus, & cap.cum ex eo de Reliquiis, & venerat. Sanct.* vbi DD. communiter. Specialiter Innocentius, Butrius, Hostiensis, & Ioannes Andreas *in d.cap. Audiuimus*, & docent S.Antoninus *in Sum.par.3.tit.22.c.5.§.5.* Tabiena, & alij Summistæ *verbo Canonizatio.* Bellarmin. *de Sanct. Beatitud.tom.1.p.2.lib.1.cap.* 8. Contilorius *de Canonizatione cap.8.num.1. & 2. & c. 22.* afferens duo Diplomata Vrbani V. quibus præcipit acriter procedendum contra quosdam Religiosos, qui cultum Sancti tribuebant aliquibus sine consensu Papæ. Vide Directorium Inquisitor. *part. 2.*
3 *comment.*51. Et meritò, quia hæc est vna ex causis maioribus, quæ ad Sedem Apostolicam spectare debent, iuxta *cap.maiores de Baptismo*, cum Ecclesiæ esset valdè nocens publicè colere, vt Sanctum, qui verè sanctus non est. S. Congregatio Rituum die 12.Martij, teste Sellio *in Select. Canonic.c.1.num.22.* Gloss. *in cap. vnic. de Reliq. & venerat. Sanctor.in 6.* Layman. *lib. 4. tract.7.cap.5. numer.* 1. Vnde esto olim id competeret Episcopis ex tacito consensu Ecclesiæ Romanæ. Bellar-
4 minus, & Laymanus *supra.* Modò tamen hoc nequeunt facere. Iacobus Castellanus *de Canonizat. Sanctor.qu.3.art.1.* fœlix Contelorus *in Addit. ad illum*, apud Barbosam *in collectan. DD. ad d.cap. Audiuimus num. 6. & in tract. de Canonizatione Sanctor.cap.4.num.4.& sequentib.* Nec etiam legati à latere. Iacob. Castellanus *supr.art.2.n.3.* Barbosa *num.7.*

5 Præmittendum secundò, quod nec de sanctis Canonizatis fieri potest officium, aut celebrari Missa sine nouo decreto S. Congregationis distinctio à Bulla, seu decreto Canonizationis, prout dixi *tom.1.Summæ c. 2.num.* 37. Ex Gauanto, & Barbosa afferentibus decretum eiusdem S. Congregationis sub die 9.Decembris 1628. circa hoc.

6 Non obstante, quod in Bullis Canonizationis concedi soleat generaliter facultas celebrandi officium eorum quolibet anno in die obitus ipsorum; prout in Instrumento Canonizationis S. Andreæ Corsini his verbis expressit Vrbanus VIII. anno 1629. *Ad honorem S. & indiuiduæ Trinitatis, & exaltationem fidei Catholicæ, & Christianæ Religionis augmentum, authoritate eiusdem Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, de Fratrum nostrorum consilio decernimus, & definimus bonæ memoria Andream Corsinum Florentinum Ordinis Carmelitarum, & Episcopum Fesulanum Sanctum esse, ac Sanctorum Cathalogo ascribendum, ipsumque Cathalogo huiusmodi ascribimus, statuentes, vt ab vniuersali Ecclesia anno quolibet in die obitus dicti Andreæ festum, & officium ipsius sicut pro vno Confessore Pontifice deuotè, & solemniter celebretur.* Ratio verò huius est, quia quamuis ex vi decreti, 7 seu Bullæ Canonizationis concedatur generaliter cunctis facultas celebrandi officium, & festum Sancti Canonizati, non tamen præscribitur ritus, quo celebrari debeat, an scilicet sub duplici, semiduplici, &c. nec id exprimitur in Rubricis Breuiarij, & propterea necessarium est nouum Papæ decretum de tali ritu; quia iuxta *cap gloriosus Deus de reliq. & vener. Sanctor.* solus Papa potest vnum Sanctum præ aliis extollere, ac proindè facere decretum de tali ritu. Contelorius *supra cap. 1.n.22.* Gauant. *Commentar.in Rubric.Breuiar Rom. sect.2. c.2.n.30.* referens decretum S.Congregat. Rituum de hoc ipso casu interrogatæ. Et ita praxi receptum est in tota Ecclesia, cum constet non fieri generaliter ab omnibus officia de Sanctis omnibus Canonizatis, sed solum de aliquibus.

Præmittendum tertiò, quod de Sanctis Beatificatis nec ab aliis personis, nec alio die, aut loco quam designantur in Bulla Beatificationis fieri potest officium, aut celebrari Missa. Ratio est, quia cultus Sancti Beatificati omnibus est prohibitus, nisi iis, quibus expresè est concessus, nam inclusio vnius est exclusio alterius *l.cum præter ff. de iudic. & l.Maritus C.de procurat.* Torres 2. 2. *tom. 1. cap.13.dub* 8. Molfesius *in Summ. tom. 1.tr.11. c.6. n.51.* Diana *part.2.tr.15. resol.* 55. & ego loco relato ex *tom.1.Summæ*; sicque determinatum dicitur per Theologos Salmanticenses. Fauet Bordon. *Resol.30.num.26.* 8

Dubium ergo præsens solùm est de Sanctis non Canonizatis, nec speciali Bulla, aut decreto Beatificatis, de quibus tamen ex consuetudine Religionum fieri solet officium, an scilicet talis consuetudo retineri possit. 9

Et respondendum affirmatiuè. Prout tenent Thomas de Iesu *in Regul. Carmelitar, part.3.cap.7. dub.3.* Rodriqu *tom.2.quæst.Regular quæst.69. art.5.* referentes ex Doctoribus Complutensibus Franciscum Martinez, Vasquez, Salzedum, & Felicianum. Idem sequitur alter Rodriguez *in Compend Resolut. 65. num. 10.* & fauet Bordonus *sup. num.36.* & Anellus *tract.de Horis Canonic. cap. 6. dub.3.n.11.* Ac etiam Molfesius *to.2.in Addition. ad qq.vsual.conf.45.num.75. & seqq.* afferens responsiones Clementis VIII. & Pauli V. circa similes consuetudines colendi Sanctos non Canonizatos. 10

Constat id primò ex vi, & natura consuetudinis, quæ Primò æquipollet veritati *l.1.ff.de seruit. & aqua.* Bald. *conf.* 289. *in princip. lib. 4.* Cardin. Thusc. *concl.806.num.17.* 11

Secundò, parem vim habet cum lege *l.de quibus ff.de legibus §. ex non scripto. Instit. de iur.nat.gentium, c.fin.de consuet.c.consuetudo 1 dist.lib.2.C.quæ sit longa consuetudo* Guido *singular.* 83. Bellettus *disquisi.Cleric.p 1.tit.de fauore Clericor.§.3.n.10.* 12

Tertiò, quidquid potest Princeps concedere potest consuetudo inducere. *l.si quisquam ff.de diuersi & tempor.præscript.& lib.1.C.de feud. cap. super quibusdam §.præterea de verbor significat.* Henricus Boich. *in cap.quanto de iure iuran.dist.2.* Mising. *centur. 4. sing. obseru.* 24. Moron. *in responsis responso 3.num.7.* 13

14 Quarto

14 Quartò ad idem, potest introducere quidquid potest priuilegio concedi. Oldradus *consil.* 172. *in princip.* & *conf.* 146. *in fin.* & *conf.* 254. *num.* 8. Ancharan. *consil.* 50. Baldus *conf.* 49. *lib.* 1. Ex quibus, & aliis proprietatibus consuetudinis, scilicet; quod *faciat de non licito licitum*; quod *sit optima legis interpres*; quod *tollat omne ius*, *quod non sit naturale, vel diuinum*, & similibus, de qui-
15 bus Doctores, rectè eliciunt, quod de sanctis, de quibus est consuetudo faciendi officium possit fieri, etiamsi Canonizati, aut beatificati non fuerint.

16 Id maximè constat respectu Religiosorum vtentium Breuiario Romano ex ipsomet Breuiario, *vbi in Rubrica* 1. *de officio duplici* sic dicitur: *Officium fit duplex*, &c. & post alia: *Et in festis Sanctorum, qui apud quasdam Ecclesias, Religiones, vel Congregationes consueuerunt solemniter celebrari, cum officiis propriis à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis authoritate receptis, vel recipiendis (seruata tamen forma huius Breuiarij) alioquin de communi, etsi prædicta festa in hoc Kalendario non sint descripta.* Et iam quomodo ipsummet Breuiarium approbat consuetudinem faciendi Officium (etiam sub ritu duplici) de Sanctis, qui *apud Religiones consueuerunt solemniter celebra-*
17 *ri*, quales sunt Sancti earum Religionum. Thomas de Iesu, & Rodriguez cum aliis *supra*. Idem quoque supponitur in Bulla Gregorij XII. quæ præmittitur Martyrologio Romano, & de qua infra.

18 Respectu autem Religiosorum vtentium aliis Breuiariis distinctis à Breuiario Romano, procedunt ea quæ diximus de consuetudine. Hæc enim etiam extenditur ad diuinorum officiorum celebrationem, & ritum (accidentalem) Sacramentorum. Abbas *in cap. pastoralis n.* 9. *de offic. iud. ordinar.* Moronus *in Responsis Responso* 47. *num.* 10.
19 iuxta *cap. Trina. de consecrat. dist.* 4. Et respectu nostrorum Carmelitarum vtentium Breuiario particulari iuxta vsum antiquum Ecclesiæ Hierosolymitanæ specialiter ex rubrica 2. gener. eiusdem Breuiarij, vbi dicitur: *Item fit officium duplex minus de Sanctis tam contentis in Kalendario, quam non contentis, quorum corpora, aut notabilis reliquia est in Ecclesiis nostris: vel quibus intitulatæ fuerint. Capellæ; seu quorum festa in nostris celebrantur solemniter Ecclesiis.* Per quæ posteriora verba denotari videntur Festa Sanctorum Religionum, cum illa sint, quæ principaliter celebrantur solemniter in Ecclesiis Regularium.

20 Generaliter etiam ex decreto S. Congregationis Rituum, quod referunt Sellius *in select. Canonic. c.* 33. *n.* 18. & Barbosa *in Collect. Bullar. verbo officium diuinum* 1. & *in Apostolic. dec. collectan. collectan.* 532. *num.* 11. vbi in vna Visensi 21. Iunij 1605. sic dixit eadem S. Congregatio. *Officium pro sanctis etiam non Canonizatis potest recitari de communi, vbi viget consuetudo immemorialis recitandi.* Vidi etiam eiusdem Sac. Congregationis decretum pro fratribus tertij Ordinis S. Francisci, in quo idem, quod in Rubrica Breuiarij Romani conceditur ipsis indulgetur. Fauet etiam Decretum Vrbani VIII. in generalis, & vniuersalis Inquisitionis Congregatione de anno 1625. quod retuli *tom.* 1. *Summa cap.* 12. *num.* 39. & cuius verba referam infra.

21 Quod maximè procedit si tales sancti inserti sint in Martyrologio Romano; eo enim ipso censeri debent approbati, vt de illis fiat officium respectiuè in Ecclesiis, Religionibus, &c. Vnde Gregorius XIII. in Bulla *emendatio iam* præmissa eidem Martyrologio præcipit omnibus. *Vt in peragendo diuino in choro, officio* eo tantum vtantur. Quod etiam, vt inquit idem Pontifex, cupit vt fiat ab iis, qui horas Ecclesiasticas priuatim dicunt 22
Ne autem è contra existimaretur, quod non possit fieri officium de sanctis, qui non sunt in Martyrologio adiungit Pontifex: *Si quos alios habuerint sanctos in suis Ecclesiis aut locis celebrari solitos eos in hunc librum ne inferant, sed separatim descriptos habeant.* Quo etiam approbat id quod diximus, scilicet celebrari posse in Ecclesiis, aut locis Sanctos *celebrari solitos*. 23

Idem quod diximus de Martyrologio Romano dici etiam potest non solùm de Martyrologiis antiquis Bedæ, Flori, Vsuardi, Adonis, &c. sed etiam respectiuè de modernis Ioannis Molani, & Philippi Ferrarij Alexandrini; quia, & à viris doctis conscripta, & conformiter ad Ecclesiarum, & Religionum laudabilem consuetudinem. Licet enim in ordine ad Canonizationem vel beatificationem seruorum Dei, qui in ipsis referuntur, parum efficax argumentum desumi testetur Fortunatus Scacchus *in lib. de cult. & venerat. seruor. Dei sect.* 11. *c.* 4. nihilominus quoad recitationem officij Sanctorum, si adsit talis consuetudo, procedit eadem ratio.

Nec obstat contra dicta, quod Pius V. in Bulla *Quod à nobis* anno 1568. edita decreuerit, 24
quod recitantes officium conformari deberent Breuiario Romano, non obstantibus quibuscunque consuetudinibus in contrarium. Nam primò, solùm loquitur cum eis, qui receperunt illud Breuiarium, non cum aliis, quos in eadem Bulla excipit. Secundò, idem Pontifex in eodem Breuiario apponit Rubricam, de qua supra, & in qua conceditur celebratio Sanctorum, qui ex consuetudine celebrantur: Ne ergo dicamus Pontificem sibi ipsi esse contrarium in eadem dispositione, dicendum non excludere consuetudines illas positas in ea Rubrica. Quia 25
dispositio generalis restringitur ex ratione particulari. *l. cum prætor §. dulcissimis ff. de legat.* 2. *l. si de certa re, C. de transact.* Gironda *de priuileg. seu exempt. significat. num.* 277. Surdus *conf.* 389. *numer.* 9. & *seqq.* Et non comprehendit casum specialiter definitum *lib. cum in testamento §. final. ff. de hæred. instit. l. seruo manumisso ff. de pecul. leg.* Barbosa *in Axiomat. iur. Axiom.* 73. *n.* 9. Tertiò, 26
quia rescripta Summorum Pontificum exponi debent, iuxta iuris communis regulas. *c. cum causam de rescript. cap. licet de præbend.* Rubricæ autem Breuiarij sunt veluti iuris communis totius Ecclesiæ regulæ. Thomas de Iesu *sup. §. Secundò, quia rescripta.*

Nec etiam obstat si secundò dicatur huius- 27
modi consuetudines Religionum faciendi officium de Sanctis non Canonizatis, aut Beatificatis ab Ecclesia, expositas esse magno periculo falsitatis, & cultus falsi exhibiti iis, qui verè sancti non sunt, nec in cœlo, Prout sæpè contigit in Ecclesia, specialiter in casu *c. Audiuimus de reliquiis, & vener. Sanctor.* relato, qui fuit de quibusdam, qui hominem quendam in potatione, & ebrietate occisum quasi sanctum venerabantur: & in alio, quem refert Seuerus Sulpitius *in vita S. Martini Turonensis* de aliis, qui colebant, vt Martyrem quendam latronem; ad quod accedit illud S. Augustini: *Multorum corpora hono-rantur*

28 *rantur in terris, quorum animæ torquetur in gehenna.* Vnde propterea semper in Ecclesia magna diligentia cautum est, vt falsis sanctis veneratio aliqua non exhibeatur; vt patet ex Concil. Carthag. 1. c. 2. Laodiceno *cap.* 9. *&* 34. Grangrensi *cap.* 20. Carthag. 5. *c.* 14. Bracarensi *c.* 5. *aliàs* 6. Mogunt. *c.* 51. Lateranensi sub innoc. III. & maximè Tridentino *sess.* 25. *in tit. de Innocat. Venerat. & reliqu. Sanctorum*, quæ refert Carena *de off. S. Inquisit. p.* 2. *tit.* 17. *§.* 12. *num.* 41. Hoc inquam non ob-
29 stat, non solùm, quia casus relati, & alij similes fuerunt particulari Dei prouidentia manifestati, & verba illa S. Augustini vel in ipso non reperiuntur, & casu quo reperiantur, intelligi debent de peccatoribus qui sumptuosissimis sepulchris honorantur in terris, cum eorum animæ ardeant in infernis; vel de Donatistis hæreticis, qui suos colebant vt Martyres, vt habet Bellarminus *tom.* 2. *lib.* 1. *de Beatitudine Sanctorum cap.* 9. sed etiam, quia si argumentum propositum efficax esset, probaret etiam solùm canonizatos, aut beatificatos ab Ecclesia Romana, & eius capite Summo Pontifice haberi debere, vt sanctos, cum infallibilitas proponendi ea, quæ pertinent ad cultum vniuersalem Sanctorum solùm ad Romanam Ecclesiam, & Summum Pontificem spectet; constat autem innumeros coli, vt sanctos in particularibus Ecclesiis, Prouinciis, Regnis, &c. sine canonizatione, aut beatificatione Ecclesiæ Romanæ, imò sine expresso consensu eiusdem Ecclesiæ, aut Pontificis, sed solum tacito, & implicito, quem etiam dici potest adesse cum adest consuetudo legitima, prout in præsenti loquimur. Nam, iuxta dicta *tom.* 4. *verbo leges Re-*
31 *gularium num.* 55. ad consuetudinem legitimam introducendam requiritur non solum, quod sit rationabilis, vniuersalis, voluntaria, longæua, & inducta ab iis, qui legem seruare tenentur, sed etiam, quod adsit consensus, saltem tacitus Principis. Et sanè, cum ista consuetudo in Religionibus non sit introducta nisi per totam Religionem, ac per consequens sit vniuersalis, & consuetudines vniuersales non censeantur ignoratæ à Principe *cap.* 1. *de constitut. in* 6. fundari debent in scientia, & tacito consensu Papæ; ac per consequens habent eam moralem
32 certitudinem, quæ in hac re esse potest. Vnde Vrbanus VIII. in Congregatione S. & vniuersalis Inquisitionis ann. 1625. habita, quam retuli supra, prohibens venerationem, & cultum hominibus cum sanctitatis, vel martyrij fama defunctis, expresse declarauit: *Quod per suprascripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scien-*
33 *tia ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur.* Ecce iam quomodo absque expressa Canonizatione, aut beatificatione alicuius Sancti permittitur ipsi cultus, & veneratio, propter longissimi temporis scientiam, ac tolerantiam Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij. Cuius, scilicet, Ordinarij nomine venire possunt Prælati supremi Religionis scilicet Generalis, ac maximè Capitula Generalia propter dicta tum ex iure communi, tum ex aliquibus priuilegiis Religionum *tom.* 5. *mea Summa in Marimagno Carmel. numer.* 399. *&* 479.
34 Qui tamen tam in Rubricis Breuiarij Romani, quam Carmelitani dum conceditur facultas celebrandi festa Sanctorum, quæ consueuerunt celebrari etiam si in Kalendariis contenta non sint, est sermo de festis, quæ *solemniter* celebrantur, ideò hæc concessio suffragari non poterit Religionibus, nisi talia festa *solemniter* celebrare consueuerint. Siue enim dicamus hoc esse ius commune, siue priuilegium, commune est omni dispositioni, quod vbi verba non con- 35
ueniunt dispositio non habet locum, *l.* 4. *§. toties, ff. de damno infecto, l. quod constitutum, ff. de milit testam.* Bartol. *in d. l.* 4. *§. Prætor. ait*, Gemin. *cons.* 65. *in princ. num.* 2. latè Tiraq. *in l. si vnquam verb. Libertis, num.* 2. *C. de reuocand. donat.* vbi *numer.* 5. *cum seqq.* intelligit in legibus, statutis, & omni alia dispositione, Cardin. Tusch. *tom.* 8. *litt. V. concl.* 89. *à princ.* Mari. Anton. *var resol. lib.* 3. *resol.* 9. *num.* 4. Quid autem importet verbum *solemniter.* Gauant. *supr. numer.* 29. inquit, quod re- 36
spectu Cleri sæcularis significat festiuitatem, aut populi, aut Cleri cum pompa exteriori; puta processione, apparatu, concursu, & huiusmodi, & ita declarauit Sacra Rituum Congregatio die 28. Augusti 1628. Respectu verò Regularium, & Congregationum significat singularem quendam cultum communem aliis Festis de Calendario. Cœterum credo dicendum significare 37
singularem aliquem cultum vltra communem aliis Sanctis, alias esset superfluum tale verbum: cum tamen verba debeant aliquid operari, & non esse superflua in omni dispositione *l.* 3. *in princ. ff. de iureiur. l. si quando* 109. *de legat.* 1. *l. fin. ff. ne quid in loco publico, c. si Papa in fin. de priuil. lib.* 6. *c. si à Iudice, de appell. eod. lib.* Felin. *in cap. qualiter, & quando, num.* 25. *de accus.* Alex. *cons.* 214. *Ponderatis, num.* 10. *& seqq. lib.* 6.

Quia etiam in dicta Rubrica Breuiatij Ro- 38
mani dicitur: *Cum officiis propriis à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis, alioquin de communi,* ideò officia dictorum Sanctorum, qui apud Religiones *consueuerunt celebrari*, accipienda sunt de communi, nisi adsint officia propria à Sede Apostolica approbata. Quod enim inquit Rodriguez non solùm *tom.* 2. *quæst. regular. quæst.* 69. *art.* 5. relato, sed etiam *tom.* 1. *quæst.* 42. *art.* 21. scilicet *posse in* 39
Religionibus recitari officia propria de his Sanctis, etiam si hæc officia à Sede Apostolica non sint approbata, dummodò digna sint, vt approbentur, vel Religio eis vtatur animo ea à Sede Apostolica confirmandi: probans id ex prædictis verbis Rubricæ, in qua dicitur, *ex eiusdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis.* Defendi non potest; nam illa verba prædictæ Rubricæ *recipiendis* non intelliguntur, antequam recipiantur, sed pro tunc quando officia fuerint recepta, & non ante. Ita docet Layman. *tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. *dicto* 2. quem sequitur Bonacina *tom.* 1. *tract. de Hor. Can. disp.* 1. *qu.* 3. *punct.* 1. *num.* 22. in impressione Lugdunensi, & Annellus *supra num.* 13.

Ex quibus omnibus obiter colligitur quo 40
iure Carmelitæ officium faciant de Sanctis Elia, Eliseo, Dionisio Papa, Gerardo Episcopo, & Martyre, Petro Thoma Episcopo etiam, & Martyre, Angelo Martyre. Anastasio Martyre, Cyrillo Alexandrino, Andrea Corsino, Serapione, Spiridione, & Alberto Episcopis; Alberto quoque alio, Cyrillo Doctore, Bertholdo, Brocardo, Simone, Auertano Confessoribus; Euphrasia, Euphrosina, Theresia, & Magdalena de Pazzi Virginibus. Vt enim prætermittamus

Theresiam,

Theresiam,& Magdalenam posteriores,(ex quibus Theresia non solùm ratione Canonizationis, sed, & specialis concessionis Sedis Apostolicæ; Magdalena verò ratione specialis beatificationis a nostris celebrantur) pro aliorum Sanctorum celebrando officio in Capitulo Generali Ordinis Romæ celebrato anno 1564. in Con-
41 uentu S. Martini in Montibus factum fuit decretum huiusmodi : *Sancti Ordinis nostri redigantur in Catalogum seu Calendarium Sanctorum,& de illis fiat officium duplex.* Ex vi cuius decreti eodem anno Romæ apud Antonium Bladum Impressorem Cameralem typis mandatum est Calendarium officiorum recitandorum in ordine, in quo
42 prædicta Festa Sanctorum continentur. Ex eo autem, quod prædicta Sanctorum Festa in Catalogum redacta sint Romæ apud Impressorem Cameralem, venia à superioribus concessa, vt dicitur in fine illius libelli, infertur antiquam fuisse Ordinis consuetudinem ex antiquioribus Capitulis, vsuque Religiosorum receptam, prædicta officia recitare, neque enim alio modo Capitulum Generale id præciperet, aut Romani Reuisores illud Calendarium imprimi permitterent, maximè sub S. Cardinali Borromeo Ordinis tunc Protectore,& Romæ existente,sine cuius assensu, & consilio nihil à Capitulo actum(maximè in rebus tanti momenti) credi debeat.

43 Deinde ex Pio V. in Bulla *Quod à nobis* anno 1568.edita(tribus scilicet annis post prædictum decretum,& Calendarium, in quo prædicta festa Sanctorum erant, typis mandatum.) In qua cum Breuiarium Romanum reformasset Papa, & alia Breuiaria non approbata reprobasset, ea tamen permisit,quæ erant in vsu in Religionibus,seu Monasteriis, *quæ ab ipsa prima institutione à Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quæ, vel ipsa institutio ducentos annos antecedat,*
44 *aliis certis Breuiariis vsa fuisse constiterit.* Cum ergo institutio nostræ Religionis supra ducentos, & multò plures annos ante Pium quintum fuerit; Breuiarium nostrum, in quo prædicta festa Sanctorum ex decreto relati Capituli Generalis inserta,vel inserenda erant,& ipsa festa Sanctorum, ab ipso Pio V.approbata virtualiter dici debent. Vnde Didacus de Curia nostri Ordinis eo tempore Scriptor *lib.12.cap.10.* affirmat Pium V.approbasse, & confirmasse prædicta festa Sancto-
45 rum Ordinis nostri illi à Generali Baptista Rubeo præsentata;& in Bulla pro Breuiario Romano recipiendo,& aliis reprobandis,nostrum Breuiarium excepisse,& approbasse, abs dubiè propter dicta.

46 Accedit, quod prædicti sancti,vel continentur in Martyrologio Romano, prout sunt Elias, Eliseus,Angelus,Cyrillus Alexandrinus, Albertus,Anastasius,Dionisius Papa, Gerardus, Serapion,Spiridion, Euphrasia, & Euphrosina; vel in Martyrologio Ioannis Molani Antuerpiæ apud Philippum Nutium anno 1583. vt sunt Albertus Episcopus, Petrus Thomas Martyr, Cyrillus, Bertholdus,Brocardus,& Simon. Confessores. Auerranus autem in Catalogo Sanctorum Philippi Ferrarij Alexandrini doctissimi Authoris, qui dicit ex Molano *in addit.* illum sumpsisse. Iure ergo de prædictis Sanctis officium celebrari potest, siquidem eo ipso,quod in Martyrologiis recensentur digni videntur isto cultu.

Præsertim tertio, quia quamuis in correctione Breuiarij Carmelitani, & illius restitutione, 47
& accommodatione ad Breuiarium Romanum facta sub Gregorio XIII. anno 1585. plures ex prædictis Sanctis sint prætermissi, nec positi in dicto Breuiario,vt infrà dicetur, propter rationes ibi assignandas nihilominus sub Paulo V. anno 1610.illos resumpsit Religio authoritate Apostolica,prout constat ex breui Catalogo, seu Kalendario Romæ impresso eo anno apud Iacobum Mascardum superiorum permissu, cuius titulus est : *Officium Sanctorum Ordinis gloriosissimæ* 48
Virginis Mariæ de Monte Carmelo, quod olim in dicto Ordine recitabatur, nunc denuò authoritate Apostolica, reassumptum. Quod obtinuisse Henricum Siluium eo tempore Ordinis Generalem supponunt Franciscus Cherascus in vita ipsius,& Augustinus Biscaretus in M. S. cui titulus est *Palmites vineæ Carmeli* dum agit de Henrico Siluio.

Nec obstat si dicatur, quod cum in Breuiario 49
Carmelitano, de quo dictum est correctum, & restitutum fuisse ad normam Breuiarij Romani, & quod authoritate Gregorij XIII. approbatum fuit per Bullam *Vt Breuiarij* anno 1584. prædicto Breuiario præmissam,non contineantur multi ex prædictis Sanctis aut festiuitates ipsorum, imò in dicta Bulla præcipiatur Carmelitis, vt illo solo Breuiario vtantur, nec illi aliquid addere præsumant, nullatenus fuit postea in potestate Religionis reassumere Sanctos illos Apostolica authoritate illis sublatos, aut eos Breuiario inserere. Nam hæc ablatio Sanctorum ex dicto Breuiario non fuit facta ab ipso Gregorio, quasi ipse Pontifex ex se ipso voluerit de prædictis Sanctis celebrari non posse à Carmelitis. Constat enim euidenter contrarium ex ipsa Bulla; in qua habetur, ex decreto Capituli Generalis tunc proximè Romæ celebrati statutum fuisse,quod Ioannes Caffardus tunc temporis Prior Generalis Ordinis curam susciperet 50
Breuiarij corrigendi, idque egisse,adhibitis aliis piis,& doctis eiusdem Ordinis Professoribus, illud restituendo ad normam Breuiarij Romani, quantum fieri potuit,cum antea prædictum Breuiarium iuxta Hierosolymitanæ Ecclesiæ consuetudinem confectum fuerit, Pontificemque Gregorium prædictam restitutionem, correctionem, & emendationem approbasse, Breuiarioque sic restituto, & emendato solum in posterum illis vti præcepisse. Hæc enim sunt verba Bullæ : *In* 51
Generali Capitulo postremò Romæ celebrato statutum fuit,vt dilectus filius Ioannes Baptista Caffardus Prior Generalis dicti Ordinis tunc electus Breuiarij ipsius corrigendi curam susciperet. Quod cum ipse(sicut nobis relatum est) adhibitis aliis piis, & doctis eiusdem Ordinis Professoribus diligenter sit exequutus,&c. Et infra : *Nos restitutionem prædictam*, &c. Ex quibus manifestè elicitur correctionem prædicti Breuiarij,restitutione ipsius ad 52
normam Romani, & omissionem festiuitatum prædictorum Sanctorum,de quibus in præsenti, non fuisse facta præcipiente,mouente,aut cogente Summo Pontifice,sed spontanea, libera, & vltronea voluntate Religionis volentis complacere Summo Pontifici, qui Breuiarium Romanum à cunctis Ecclesiis recipi cupiebat. Ac per consequens,re posteà melius perspecta, potuisse dictas festiuitates reassumere non solum accedente authoritate Apostolica, qua ea reassumptio dicitur

facta in relato Kalendario, sed etiam authoritate propria, vt inferiùs dicetur. Prædictas autem festiuitates Sanctorum non ideò omissas, aut prætermissas esse à Religione Carmelitarum eo quod dubitaret de ipsorum Sanctorum sanctitate constat.

53 Primò, ex eo quod inter illos multi sunt indubitatæ sanctitatis, vt sunt Dionisius, Serapion, Spiridion, Euphrasia, Euphrosina, & Gerardus, qui propterea in Martyrologio Romano collocantur; aliorum autem sanctitas, etsi non tam manifesta sit, veruntamen tam ex historiis, quam ex miraculis ab ipsis respectiuè factis, vsque antiquo illos colendi, tacito, vel expresso Ecclesiæ accedente consensu, sufficienter constat

54 etiam.

Secundò, ex eo, quod etiam omiserunt, seu prætermiserunt in prædicta correctione Breuiarij quamplures alios Sanctos indubitatæ Sanctitatis, qui in antiquo Calendario Carmelitanorum decreto prædicti Capituli generalis anno 1564. edito continebantur, vt sunt Telesphorus Papa, & Martyr; Paulus primus Eremita; Barbasianus Episcopus, & martyr; Leander Episcopus; Herculanus Episcopus, & martyr; Victor Papa, & martyr; Anastasius Papa, & martyr; Ioannes Papa, & martyr; Honuphrius Heremita, Melchiades Papa, & Martyr; Lazarus Episcopus, & martyr; & alij plures quos etiam omiserunt.

55 Ratio ergo talis omissionis Sanctorum ea fuit, quam diximus, scilicet, vt conformarentur Breuiario Romano, quod Ecclesia Romana, quæ est mater aliarum Ecclesiarum suscipit, & vt complacerent Summo Pontifici Gregorio, qui prædictam reductionem desiderabat; insuper vt iuxta intentionem Ecclesiæ officia feriarum celebrare

56 possent. Nisi etiam dicatur ideò Sanctos illos tam sui Ordinis, quam alios omisisse, quia Carmelitas, vt veros filios Virginis Mariæ adstringere volebant ad recitandum officium paruum ipsius Virginis, quod aliàs non recitarent, saltem ex obligatione, & præcepto, si de illa multitudine Sanctorum, quam omiserunt, officia facerent.

57 Nec obstat si dicatur Religionem renunciasse iuri suo in omissione talium Sanctorum, quando suum Breuiarium corrigens non posuit in eo

58 ipsorum officia; ac proindè posteà nequiuisse iterum reassumere eorum festiuitates. Primò enim responderi potest, quod cum recitatio prædictorum Sanctorum fuerit ex vi decreti Capituli generalis, consuetudinis Religionis, & Bullæ Pij V. (prout dictum est) talis omissio non fuit renunciatio priuilegij, atque ita non procedere in præsenti communem regulam, scilicet, *quod priuilegia*

59 *amittantur per ipsorum renunciationem.* Secundò dicendum, esto quod Religio derogauerit sibi prædicta omissione quantum ad hoc, quod est dictos Sanctos in corpore Breuiarij collocari, non tamen quoad hoc, quod est de illis posse fa-

60 cere officium. Renunciatio enim strictè est interpretanda, vt minus lædat renunciantem, quàm fieri possit. *l. si domus, ff. de seru. vrb. præd.* Becc. *cons.* 111. *sub num.* 31. Surd. *cons.* 446. *num.* 22. Rot in vna Alexandrina *Archipresbyteratus* coram Merlino anno 1627. Quæ etiam addit sequentia, quæ

61 ad intentum nostrum deseruiunt. *Liberè cedens, & renuntians licet dicatur perdere dominium, & possessionem saltem de iure: attamen si posteà incumbat de facto, & realiter inhæreat possessioni, adhuc ad statum est manutenendus, imò, & reintegrandus, si spolietur,* Innoc *in c. super hoc de renuntiat.* Calderin. *cons.* 4. *eod. tit.* & sequitur Rota *decis.* 1. *num.* 2. *in nouis.* Cassad. *decis.* 4. *de restit. spoliat. n.* 2. *&* 4. *vers. credit tamen.*

Accedit ad hæc, saltem è simili, quod cum Patres nostri Discalceati ex vi Quinterni Sancto- 62
rum Religionis illis sub Sixto V. concessi non possent facere officium de omnibus illis Sanctis Ordinis, de quibus modo est sermo, sed solùm de aliquibus, illis scilicet, qui in dicto Breuiario Carmelitano sub Gregorio XIII. ad normam Breuiarij Romani restitutum erat continebantur: nihilominus posteà innitentes tum ipsorum sanctitati, vsui, seu consuetudini faciendi festa ipsorum, & authoritati Capitulorum generalium, eosdem vt beatos approbantium, ac præcipuè voto Illlustrissimorum Dominorum Auditorum 63
Rotæ Francisci Peñæ, Horatij Lancellotti, & Dionisij Simonis de Marquemont (quod apud me habeo authenticum) officia etiam aliorum Sanctorum, qui in dicto Quinterno non continebantur, celebrare cæperunt. Potuit ergo etiam totum corpus Religionis id efficere propter similes rationes. 64

Denique iis omnibus prætermissis, præfata officia à nostris Carmelitis celebrari posse, & debere constat clarè ex concessione, & approbatione S. Congregationis Rituum sub Vrbano VIII. die XII. Iunij anni 1628. in qua cum Quinternum Sanctorum Religionis, inter quos hi, de quibus est controuersia, erant, eidem Sacræ Congregationi proponeretur, edidit hoc decretum in fine dicti Quinterni Impressum. *Officia supra scripta Sanctorum Ordinis Carmelitarum ad instantiam Generalis eiusdem Ordinis, & fratrum Reformatorum, quos Discalceatos vocant, qui Breuiarium Romanum acceptarunt, ad vsum dicti Breuiarij Romani* 65
reformata, ab Illustrissimo, & Reuerendiss. Cardinali de Torres recognita, & subscripta, & quorum aliqua aliàs sub. die 20. Iunij 1609. ab Illustriss. ac Reuerendiss. Cardinali Bellarmino de mandato Sac. Rituum Congregationis reuisa, & approbata fuerunt, eadem S. Congregatio, vt ab vniuerso Carmelitarum ordine liberè, & licitè recitari, ac etiam pro maiori commoditate imprimi possint, licentiam, & facultatem dedit, & concessit. Die 12. Iun. 1628. Cos. Cardinalis de Torres. F. Fuluius Benign. Secret. locus † sigilli. Ex cu- 66
ius decreti vi non solum ea recitat tota Religio, sed, & iuxta concessionem in ipso factam, inserta sunt in Breuiariis Carmelitanis posteà impressis.

Quia autem sæpius de istorum Dei seruorum 67
non Canonizatorum, nec beatificatorum ab Ecclesia sanctitate inquiritur, & dubitatur an de ipsis officium fieri possit, præter dicta Consulto primo, quæ ad hoc intentum deseruiunt; monendi Religiosi, quod, etsi sanctitas secundum D. Dionysium *c.* 12. *de diuin. nominib.* sit omninò immaculata munditia ab omni immunditia libera; seu, secundum S. Thomas 2. 2. *quæst.* 81. *art.* 8. *ad* 1. sit generalis virtus complectens omnium virtutum actus, in Deum relatos. Troilus Maluetius *de Canonizat. Sanctor. dub.* 1. *num.* 5. Felix Contelorius *de Canonizat. Sanctor. cap.* 14 *num.* 3. Nihilo- 68
minus signa sanctitatis non solum sunt miracula, & Martyrium, vt alibi diximus; sed etiam primò, odor suauis è corpore defuncti manans. Rota *in relatione B. Paschalis Bailon, & in relatione S. Isidori Matritensis, & in relatione S. Theresiæ.*

Graffius

Graffius *lib. 5. consil de sent. excommunicat. cons.* 17. Contel. *supr. num.* 19. Secundò, liquor odoriferus manans è corpore serui Dei. Rota *in relatione B. Paschalis, & in relatione S. Andreæ Corsini*, & constat in eo liquore manante è corpore S. Nicolai Barensis. Contelorius *supr. n.* 20. Tertiò, conuersatio in vita cum Angelis. Rota *in relatione S. Raimundi, & in relatione S. Franciscæ, & in relatione S. Isidori.* Contelorius *supr. num.* 21. Quartò, splendor, seu fulgor in facie relucens dum viueret. Rota *in relatione S. Ignatij, & in relatione B. Bertrandi.* Contelorius *supr. n.* 22. Quintò, & multò magis, si id contingat post mortem. Rota *in relatione B. Bertrandi.* Graffius, & Contelorius *supr.* Sextò, Harmonia cælestis audita in loco vbi defuncti corpus post mortem ad seruatur. Rota *in d. relatione B. Bertrandi.* Contelorius *n.* 25. Septimò, estasis, raptus, seu eleuatio à terra. S. Thomas 2. 2. *q.* 175. *art.* 1 & 5. Rota *in relatione S. Xauerij*, Contelor. *n.* 27. Octauò Prophetia. S. Thom 2. 2. *qu.* 172. *art.* 4. Augustinus Triumphus *de potest. Eccles. qu.* 15. *art.* 5. Rota *in relatione B. Paschalis.* Nonò, habere reuelationes diuinas. S. Thom. 2. 2. *qu.* 172. *art.* 6. Tostatus *in Math c.* 23. *q.* 244. Antiochus Brondus *in Apocalyps. disp.* 2. *q.* 1. Decimò, quod irrationalia obediant seruis Dei contra naturalem inclinationem, vt si aues, pisces, arbores, flumina, vel alia huiusmodi aliquid agant, vel patiantur supra ipsorum naturas. Rota *in relatione S. Raimundi*, Panuinus in relatione S. Bonauenturæ. Vndecimò, ebullitio sanguinis, vel fluxus illius longo tempore post mortem, vel quod corpus sit ita flexibile, vt possit in quamcunque partem verti. Vnguium, vel capillorum continua augmentatio. Rota *in relatione S. Xauerij*, Contelor. *sup. n.* 35. 36. & 37, Et illi qui loquuntur de S. Ianuario, cuius sanguis ebullit sæpius Neapoli.

69 Hæc porrò omnia, & similia sunt signa sanctitatis, eo quod cum sint supra naturam debent ascribi miraculo, iuxta Rotam *in relationibus S. Franciscæ, S. Caroli, S. Andreæ Corsini, & S. Hiacinthi* ex doctrina S. Thomæ, & aliorum Theologorum, ac Glossæ *in cap.* 1. *verb. Sedis. Apostolicæ de reliq. & venerat. Sanctor. in* 6. & Panuini *in relatione S. Bonauenturæ.*

70 Hæc porrò signa non esse semper infallibilia, nisi quando sunt adminiculata, & ex circumstantiis manifestatiua sanctitatis, eo quod ferè similia contingere possint per illusionem, aut ante dæmonis, seu magorum, rectè ostendit Fortunatus Scacchus *in libro relato de notis, & signis sanctitatis*, Vnde non propter aliquod, vel aliqua ipsorum moueri possunt Religiosi ad faciendum officium pro aliquo putato Dei seruo, nisi seruatis aliàs seruandis, præsertim Sedis Apostolicæ consensu. Pro qua materia legendus est Andreas Molfessius *in Addit. ad quæstiones vsuales consil.* 45. Vbi multa eruditè, etsi cautè legenda, quia author non vidit decreti nouissima S. Congregationis sub Vrbano VIII.

71 Votum porrò Illustrissimorum DD. S. Rotæ Romanæ Auditorum per Auditorem Cameræ authenticatum, de quo *supr. n.* 63. mentionem fecimus, hic placuit adiungere, quia ex ipso nonnulla ad intentum nostrum depromere poterit studiosus lector.

VOTVM DD. AVDITORVM S. Rotæ Romanæ.

IN nomine Sanctissimæ, & Indiuiduæ Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Nouerint Vniuersi, & singuli hoc præsens publicum transumpti Instrumentum visuri, lecturi, pariterque audituri. Quod Nos Petrus Paulus Crescentius Prothonotarius Apostolicus, vtriusque signaturæ Sanctissimi Domini Nostri Papæ Referendarius, necnon Curiæ Causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditor, Romanæque Curiæ Iudex ordinarius, sententiarumque, & causarum tam in eadem Romana Curia, quam extra eam latarum ac litterarum Apostolicarum quarumcumque vniuersalis, & merus Exequutor ab eodem Sanctissimo Domino Nostro Papa specialiter deputatus ex parte, & ad Instantiam R. Patris Ferdinandi à Sancta Maria Vicarij Generalis ordinis Discalceatorum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo per publicum edictum, vt moris est citari mandauimus, & fecimus omnes, & quoscumque sua Communiter, vel diuisim interesse putantes ad dicendum contra infra dicenda Iura in actis exhibita, & excipiendus quicquid volunt, & possunt illaque adiecti videndus, ac per Infrascriptam Curiæ Nostræ Notarium transumi, & exemplari, & in publicam transumpti formam redigi mandari, qua quidem citatione coram Nobis reproducta, & in ter. illius comparuit. Idem R. Pater Ferdinandus Vicarius Generalis, & repetiit. Dubium propositum cum resolutionibus factis à Reuerendissimo Domino Francisco Penia vtriusque Signaturæ Sanctissimi Domini Nostri Papæ referendario, & Sacræ Rotæ Auditore, & Decano, & Reuerendissimis DD. Horatio Lancellotto, & Dionysio Simone de Marquemont. Pariter vtriusque Signaturæ Sanctissimi D. N. Papæ Referendariis, ac Sacræ Rotæ Auditoribus in calce dicti dubij annotatis sub infrascripto tenore V. S. in Religione Carmelitana sunt plures Sancti diuturna temporum serie existimati, & ita in Chronicis eiusdem antiquis in Martyrologio Vsuardi, & aliis auctoribus vocati nondum tamen Canonizati, de quibus in Breuiariis eiusdem ordinis à quadraginta circiter annis ex auctoritate expressa, vel Capitulorum generalium, vel ipsorum generalium fuerunt recitata Diuina officia, & an auctoritate Apostolica, non constat quæ consuetudo celebrandi eorum festa perseuerauit vsque ad annum 1584. quo dum Breuiarium Carmelitanum ad normam Romani emendaretur nullo monente, vel cogente omissi sunt ab ipsis Religiosis Correctoribus plures ex eisdem sanctis; & auctoritate fel. rec. Gregorij Papæ Decimi tertij fuit dicta Correctio ita confirmata, vt nihil addi, detrahi, vel immutari liceret; Regulares verò eiusdem ordinis Discalceati accepto Breuiario Romano, & auctoritate Apostolica retentis iisdem Sanctis in dicta Breuiarij Carmelitani correctione positis vi Rubricæ primæ eiusdem Breuiarij Romani, quod eo vtentes Regulares possint etiam ritu duplicis officij celebrare festa Sanctorum, qui apud ipsorum Religiones consueuerunt solemniter celebrari, licet prædicta festa in

Calendario

Calendario Romano non sint descripta reassumpserunt dictorum Sanctorum emissorum festa, & in eorum postremò Capitulo generale statuerunt de illis tantùm celebranda festa, quorum certa haberetur fides fuisse Carmelitanæ Religionis professores, posteà anno 1602. Clem. Papa octauus facultatem faciens generali dicti Ordinis Calceatorum Breuiarium Carmelitanum prædictum de nouo corrigendi, & conformandi quantum fieri poterit ad normam noui Breuiarij Romani concessit, quod præfati ordinis Breuiarium noua adhibita diligentia accuratius debeat inspici, examinari, & si quæ deprauata aut omissa præsertim circa festa Sanctorum dicti ordinis esse, & recognitione indigere videbitur ad prædicti Noui Breuiarij Romani normam emendari, & restitui procuretur. Quæritur an in huiusmodi emendatione liceat restituere prædictos Sanctos, de quibus recitabatur Diuinum officium, & an, licet non sint Canonizati, vigore tamen prædictæ consuetudinis ex decreto Capitulorum generalium, vel ipsorum fortè tantum generalium inductæ, liceat etiam, vt prius de illis horas Canonicas, & Diuinum officium recitare. Pro affirmatiua videtur sentiendum, quia nihil de nouo inducitur, sed solum, quod olim obseruabatur in Religione B.M. de Monte Carmelo retinetur, licet non appareant Apostolica diplomata super eorum Canonizatione, concurrunt tamen tria, quæ eam arguunt, Chronica vetusta, & aliquot martirologia eos Sanctos appellantia, auctoritas Capitulorum generalium eosdem beatos approbantium, nec est verissimile, quod leuiter fuerint inducti patres ad eos recipiendos, & eorum officium recitandum, & denique obseruantia subsecuta, quia sine contradictione multis temporibus eorum officium fuit receptum, & recitatum, noua disputatio, & inquisitio à Sanctissimo D.N. Clemente Papa Octauo institutum super præcauenda veneratione hominum mortuorum, nondum Canonizatorum, aut Beatificatorum non compræhendit beatos, de quibus hîc quæritur, quia Sanctissimus expresè præseruat antiquos, atque ita sentio in hoc facti specie, Ego Franciscus Penia Rotæ Auditor sub censura tamen Sanctissimi, & Sanctæ Sedis Apostolicæ. Romæ die 11. Augusti 1603. Et ego Horatius Lancellottus Rotæ Auditor sub censura Sanctissimi subscribo me supradictæ sententiæ R.P. & D. mei Decani, maximè respectu Congregationis Fratrum Discalceatorum, apud quos fuit semper in vsu, & consuetudo, quæ etiam huc vsque seruatur recitandi prædicta officia, & prædictorum Sanctorum festiuitates celebrandi, quod videtur conforme Rubr. primæ, & secundæ Breuiarij Romani die 16. Martij 1609. Horatius Lancellottus, &c. Et ego Dionysius Simon. de Marquemont Rotæ Auditor sub censura Sanctissimi subscribo me supradictæ sententiæ RR. PP. & DD. mei Decani, & Lancellotti, maximè respectu Congregationis Fratrum Discalceatorum ex ratione per D.M. Lancellottum, considerata die 18. Martij 1609. Dionisius Simon de Marquemont. D. Ioan. Maria Lucidus de Calderola medietatis recognouit manus retroscriptorum RR. PP. DD. Francisci Peniæ, & Horatij Lancelloti in forma hac die 30. Augusti 1610. Illustr. Bartolomæus Francus Tirasonen. Diœcesis medietatis, &c. recognouit supradictas manus retroscriptorum. RR. PP. DD. Francisci Peniæ, & Horatij Lancellotti S. Rotæ Auditorum in forma omni, &c. Illustriss. & R.D. Ioan. Lumbrer. presbyter Cæsaraugustanus Medietaris, &c. recognouit per similitudinem manus retroscriptorum RR. PP. DD. Francisci Peniæ, & Horatij Lancellotti in forma sub die 30. Augusti 1610. Illustriss. & Excellentiss. P. D. Baldus Morscius de Camerino V. I. D. Franciscus Sassola Clericus Linconensis med. &c. recognouerunt manum retroscriptorum DD. Dionisij, Marci Montij in forma dicta die. Postmodum verò. Idem R. Pater Vicarius petiit prædicta omnia transumi, & exemplari, & in publicam transumpti formam redigi, mandari. Nos igitur attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam, & rationi consonam, quodque iuxta petenti non est denegandus assensus, prædicta omnia transumi, & exemplari, & in publicam transumpti formam redigi mandauimus, decernentes, & statuentes, quod huic Nostro publico transumptio talis, & tanta fides in Iudicio in Curia, & extra, & vbique locorum detur, & adhibeatur quanta daretur, & adhiberetur si ipsamet originalia in medium exhiberentur, super quibus omnibus, & singulis tanquam ritè, rectè, & legitimè gestis, & factis nostram, nostrique officij auctoritatem pariter, & decretum interponendum duximus, & interposuimus. Et in quorum omnium; & singulorum fidem, &c. Datum Romæ ex Ædibus Nostris anno Domini, Millesimo sexcentesimo decimo, Indictione octaua, die verò Vigesima Mensis Septemb. Pontific. Sanctiss. in Christo Patris, & D N.D. Pauli Diuina Prouidentia Papæ Quinti. Anno sexto subscr. M. Burattus, &c.

Loco † Sigilli appensi Iulius Oliuellus Cur. earum Cameræ Apostolicæ Notarius.

Præsens copia extracta fuit ex suo originali in carta pergamina scripto propter R. P. Vicarium generalem ordinis Discalceatorum B. M. de Monte Carmelo existen. cum quo collationata concordat.

In fidem hac die 12. Septembris 1635.

Ita est Franciscus M. Belgius Notarius.

CONSVLTVM III.

De officio S. Eliæ Prophetæ.

SVMMARIVM.

Senibus reuerentia debita. num. 1.
Ex Cicerone, Solone, & aliis. num. 2.
Elias quasi in ius vocatus. n. 3.
Quæ notare deberent, qui eum vocant. n. 4.
Honor Regis iudicium diligit. n. 5.
Facultas faciendi eius officium antiqua. n. 6.
Approbatum à Gregorio XIII. n. 7.
Breuiarium Carmelitarum iuxta Ierosolymitanum. num. 8.
Et à Sixto V. num. 9.
Consuetudine Religionis. n. 10.
A Clemente VIII. n. 11.
Pro Græcis. num. 12.
Sub Paulo V. num. 13.
A S. Congregatione. num. 14.
Iterum ab eadem. n. 15.
Consequenter à Sede Apostolica. n. 16.

eD

IESVS MARIA.

Occasio scribendi hoc Consultum.

SENES non debere in ius *sine venia vocari* lex est, ad quam, non tam docti, quàm facti, non instituti, sed imbuti sumus. Præscribitur hoc *in l. generaliter ff. de inius voc.* Hinc apud Homerum *lib.3. Iliad.* Neptunus Iouis ex vtroque parente frater ipsum Iouem reueretur, nec audet illi palam obsistere, quod esset maior natu. Et Cicero disertè dixit, *miseram esse senectutem, quæ se oratione defenderet*, quasi indiga non sit huiusmodi adminiculis, quæ de se venerabilis est. Solon Atheniensis legislator, cum ex eo aliquando Pisistratus quæreret, qua tandem spe fretus sibi tam audacter obsisteret, *senectute*, respondit: Authore Tullio *de Senec.* Marcus Castritius, dum Placentiæ magistratum gereret, Cn. Carbone Consule iubente decretum fieri, quo sibi obsides à Placentinis darentur, nec summo eius Imperio obtemperauit, nec maximis viribus cessit, atque etiam dicenti, *se multos gladios habere*, respondit: *Et ego annos.* Testis est Valerius *lib.6.cap.2.* Tartesij adeò senectutem venerabantur, non liceret minori contra natum maiorem testimonium dicere. Tradit Stobæus *cap.42.* Sed, & Pharisæi, vt à Philone proditum, maiores natu sic venerabantur, vt nec contrarium alicui respondere ausi essent Elias tamen venerabilissimus senex,

1 (right margin, line 1); 2 (right margin, at "ex eo aliquando Pisistratus"); 3 (right margin, at "pondere ausi essent")

senex, longæuus, annoſus, probatus, quaſi in ius vocatus his diebus. Sed non *ſine venia*, quia non niſi à piis, doctiſque dum in dubium vertitur, quo iure Carmelitana familia eiuſdem Eliæ feſtum, Miſſarumque ſollennia, ritu annuo celebret. optari ſanè deberet per doctos Theologos aſpe-
4 xiſſe, quæ Liuius quodam 1. *Dec. lib.* 1. dixit, *Antiquitas humana diuinis miſcuit, & lib.* 5. *Antiquis in rebus, ſi qua veris ſimilia pro veris accipiuntur, & 4. Dec. lib. 4. nihil notum ex antiquo probabile eſt.* Ac ſi diceret, antiqua omnia certa, quod dixit Papa Gregorius *ſuper 7. Pſ. antiquorum geſta nobis Prophetia ſunt.* Hæc enim animaduertentes facilè crederent, antiquum ritum celebrandi Eliana ſollemnia in Carmelitana familia non ſine magno fundamento viguiſſe. *Nobilia ingenia* (Baronius dicebat) *tom. 12. in Appendic. ad tom. 1. magis laborent quomodo, quod per tot annos oſtenditur in Eccleſia eſſe receptum conſtare poſſit; & vt firmum perſiſtat, quaque aduerſantia recepta conſuetudini corrigant, & emendent.* Quia, vt ipſe *ibid.* ex Auguſt. *epiſt.* 118. optimo. *Ipſa mutatio conſuetudinis etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat. Quapropter quæ vtilis non eſt, perturbatione infructuoſa conſequenter noxia eſt.* Quid ſi dicamus vetuſtatem ipſam vim probationis habere, vel teſte Ouidio *lib. 4. Faſtor.*

Pro magno teſte vetuſtas
Creditur

Et *lib. 1. Metamorf.*

Saxa quis hoc credat? niſi ſit pro teſte vetuſtas
ponere duritiam cæpere.

Quia tamen boni zelatores rationem petunt fidei, qua hucuſque Elianum feſtum Canonicis præcibus celebrauimus, totique Eccleſiæ Eliam inuocandum egimus; rationem reddere fas ſit, *ho-*
5 *nor enim Regis iudicium diligit. Pſ.* 98. Maximèque ſi cauſa agatur paterna, de qua *cura habenda vſque ad vltimum ſpiritum*, (inquit Chryſoſtomus *hom. 24. in Ioan.*)

Reſponſio.

6 Dicimus, quod Antiqua eſt, & venerabilis, ſæpiuſque confirmata facultas à Sede Apoſtolica, facta Patribus Carmelitanis, recitandi officium Sancti Prophetæ Eliæ, prout ex Breuiariis, Quinternis, & aliis antiquis monimentis Religionis conſtare poterit. Primò enim in Breuia-
7 rio antiquo Venetiis apud Iuntas anno 1585. approbato à Gregorio Decimo tertio, & iuſſu Prioris Generalis Magiſtri Ioannis Baptiſtæ Cafardis de Senis edito, inter alia feſta, & officia Sanctorum, Elianum hoc officium, etiam cum octaua à fol. 80. reperitur. Approbatio autem Gregorij Decimi tertij eſt in Bulla *Vt Breuiarij* in principio eiuſdem ſita, anno 1584 edita, vbi inter alia ſic habetur. *Nos reſtitutionem prædictam à diligentibus, & ſcientia præditis viris, quibus eius recognoſcendæ munus demandauimus, probari intelligentes, ne eiuſdem ordinis Fratres in diuino officio, alio, atque alio modo, recitando vagentur, eorumque quaſi fluctuet deuotio; prædictum Breuiarium, ſicut præfertur, recognitum, & reformatum Authoritate Apoſtolica, tenore præſentium approbamus, omni alio vſu deinceps omnibus inter-*
8 *dicto.* Cum verò conſtet prædictum Breuiarium Carmelitanum iuxta Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conſuetudinem à multis ſeculis fuiſſe in vſu Religionis, (vt ipſemet Gregorius Decimus tertius in principio prædictæ Bullæ teſtatur dicens, *Vt Breuiarij, quo dilecti filij Fratres Ordinis Beatæ Mariæ Carmelitarum, iuxta Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conſuetudinem multis ſæculis vtantur, &c* videtur inferri officium Sancti Eliæ recitatum fuiſſe à tota Religione Carmelitana à tot ſeculis, vt horum principium propter antiquitatem aſſignari non poſſit.

Quidquid hoc ſit. Deinde Sixtus Quintus in 9
bulla, *Eximium, quod in nobis, anno 1589. die 27. Iunij* edita, & habetur *in 2. tom. Bullar. pag.* 665. approbat officia Sanctorum Ordinis Carmelitarum pro Patrib. Diſcalceatis eiuſdem Ordinis, *dummodò* (inquit Pontifex) *tam in Miſſa, quàm in recitandis horis Canonicis diurnis, ac nocturnis, modum, & formam deſcriptam in Quinterno, ſeu libello per dilectos Filios noſtros Antonium Sanctorum Ioannis, & Pauli Garrafam, & vincentium Sanctæ Mariæ in via titulorum Preſbyteros Cardinales Montis Regalis nuncupatos, de mandato noſtro reuiſo, correcto, & approbato, indè obſeruetis, & nihil penitus addatis, aut minuatis.* Cum autem in hoc Quinterno, ſeu libello Officium Sancti Patris Eliæ reperiatur fol. 38. in impreſſione Segobienſi pro comperto eſt, prædictum officium à Sixto Quinto approbatum eſſe, vtpotè de mandato ipſius reuiſum, correctum, & approbatum. Similiter cum in 10
prædicta bulla dicatur. *Quia vetus iam diu viget in veſtro ordine laudabilis conſuetudo dies feſtos in honorem Beatæ Mariæ, & quorundam Sanctorum ſollemniter celebrandi.* Cum inter illa prædictum feſtum Sancti Eliæ contineatur, coniicitur id quod, & ſupra diximus, ex antiqua, & laudabili Religionis conſuetudine tale feſtum celebratum fuiſſe.

Præterea Clemens Octauus in bulla, quæ inci- 11
pit, *Romanus Pontifex*, ſub datis Ferrariæ *die* 30. *Iulij* 1598. conceſſit, & indulſit Præſbyteris, & Monachis Græcis, præſertim Ordinis S. Baſilij, vt vti poſſent Breuiario quodam Græco, græciſque litteris, & characteribus impreſſo, in quo officium Sancti Eliæ Prophetæ *pag.* 459 continetur. Fuit autem prædictum Breuiarium ab Antonio Arcudio Archipreſbytero Soleti Hydrunt. Diœceſis ex mandato Cardinalis Iulij Antonij S. Seuerinæ in compendium redactum, & abſolutum, ad ipſumque Clementem Octauum per prædictum Arcudium Archipræſbyterum dedicatum, vt ex Epiſtola ipſius in principio talis Breuiarij conſtat. Ex hoc autem habetur Elianum officium, 12
præter approbationes ſupradictas, habere etiam illam à Sede Apoſtolica, & Clemente Octauo pro Præſbyteris, & Monachis Eccleſiæ græcæ.

Præſertim quartò, ſub Paulo Quinto anno 13
1609. Sac. Rituum Congregatio pro eiſdem Patribus Carmelitanis Diſcalceatis approbauit Officia propria Sanctorum Ordinis Carmelitarum contenta in quodam libello, ſeu Quinterno Romæ impreſſo apud Guilielmum Faciotum prædicto anno 1609. de mandato eiuſdem Sacræ Congregationis diligenter recognita, & ſubſcripta à Cardinali Bellarmino, prout in fine prædicti Quinterni habetur. In eo autem *pag.* 65. reperitur feſtum, & Officium Sancti Eliæ Prophætæ cum ſua Octaua pro vigeſima die Iulij, 14
& ſequentibus. Ac per conſequens clarè conſtat illud à Sede Apoſtolica, & Sac. Congregatione Rituum iam iterum approbatum, recognitum, & reuiſum.

15 Poſt

15 Post quæ ad instantiam Patris Generalis nostri Ordinis Magistri Gregorij Canalis Veneri eadem Sacra Rituum Congregatio approbauit alium Quinternum, seu libellum Romæ ex typographia Reu. Cameræ Apostolicæ 1629. vt constat ex ipsius Sacræ Congregationis decreto die 12. Iunij 1628. edito, & subscripto à Cosma Cardinali de Torres. In eo autem à pag. 107. reperitur idem of-
16 ficium, ac festum Sancti Eliæ cum octaua pro vigesima die Iulij, & sequentibus. Vnde clarè constat officium hoc non semel, aut bis, sed sæpius à Sede Apostolica, Sacravè Congregatione approbatum extitisse, re maturissimè, vt solitum est, reuisa, & discussa.

17 Veruntamen, de alio quoque Eliano officio, antiquo sanè, vtpotè, quod ante Concilium Florentinum in vsu apud incolas Cretensis Insulæ videtur fuisse, agit Gregorius Hieromonachus Magnus protosincelus *in responsionibus ex variis Sanctorum sententiis ad Epistolam Marci Ephesij in responsione ad obiectionem contra Beatitudinem Sanctorum*, asserens, Incolas prædictæ Insulæ rogasse Venerabilem Ephesi Præsulem, *vt sermonem scriberet, quem annua Sancti Eliæ celebritate in officio legerent*, annuisseque petitioni ipsorum, *non absque mercede*, inquit, *tum à Sancto ipso exigenda, tum exacta per vinum in vase, quod vulgo Barilem vocant*, scripsisseque sermonem cuius principium tale est. *Opus profecto, &c.* Huius vero Authoris liber 4. *t. Concil. impressionis Colonniensis* post acta Concilij Florentini extat impressus. Quo, sine dubio plusquam mediocris Authoritatis esse declaratur, & officium Elianum apud veteres illos Ecclesiæ græcæ Christianos in vsu fuisse, siue Ecclesiæ Romanæ assensu, & permissu, siuè suorum Antistitum Catholicorum concessu, vt moris antiquitùs erat.

18 Quod tamen celebrati officij, solemnisque festi Eliani apud veteres christianos maximum indicium præstat, id est, quod antiquissimus Ecclesiæ Doctor. S. Ioannes Chrysostomus, qui circa ann. Dom. 400. floruisse noscitur, homilias, conciones, seu sermones tres de Elia Sancto scripserit, vt ex 1. *tom. oper.* eiusdem Chrysostomi, vbi habentur, liquescit. Harum enim homiliarum, seu concionum declamatio fiebat in Sanctorum solemniis, quæ populus ritu annuo celebrabat, in natalitiis præsertim diuorum. Simeon quoque Metaphrastes, qui ante ann. 859. Sanctorum homilia, aut sermones scripsit, pro Eliæ quoque natali homiliam scripsisse constat, quam Surius latinam pro die 20. Iulij habet. In ea autem de Eliano festo verba faciens dicit: *Hunc diem habentes admirabilem, nobis complanantem eam, quæ ad ipsum ducit semitam, & ad cælestia deducentem tabernacula.* Quibus Elianum festum, & officium publicè ab Ecclesia receptum fuisse, non incongruè elicitur. Nec indè parum roboris nostrum intentum desumit.

19 Hinc fortè ortum habere potuit, quod in Breuiario Ecclesiæ Angriensis in Hungaria, quod in Bibliotheca Collegij S. Alberti Carmelitarum Hispali reseruatur, fuitque Venetis ann. 1514. typis editum, pro die 20. Iulij Antiphonæ, & Orationes sequentes, quas refert Munozius *in propugnaculo Eliæ lib. 3. tit. 2. cap. 2. art. 3. n. 5.* habentur Antiph. ad Benedict. *Cœlestis lætitiæ fac nos quæsumus participes tuis sanctis precibus, Iordanis, qui flumina sicco pede transmeasti, & in curru igneo per turbinem cœlum ascendere meruisti.* Antiph. ad Magnif. *Vatum summè, in hoc mundo qui fuisti vir pilosus, zona pellicea cinctus renibus, nos ad summa trahe post te superna gratia.* Oratio. *Deus, qui Beatum Eliam Prophetam tuum variis virtutibus decoratum igneo curru ad cœlum subleuasti, tribue fidelibus tuis ipsius meritis adiuuari, & patrociniis communiri*, &c. Alia in fine huius consulti ex Ecclesia Sclauonica habebit lector ad intentum.

Sed quoad sollemnia Missarum de ipso San- 20
cto Propheta Elia, præter Missas Officiis supra
relatis respondentes, quæ in Missalibus, seu
Quinternis à Sede Apostolica approbatis in vsu
Carmelitanæ Religionis sunt. Extant quoque
antiquiora Missalia, in quibus Missa de eodem
Sancto Propheta sæpius recepta conspicitur. Pri-
mò enim in antiquo Missali Carmelitano, quod
in Biblioteca S. Mariæ Transpontinæ de Vrbe 21
reseruatur, Venetiis impresso tempore Iulij ter-
tij anno 1551. habetur Missa de eodem Sancto
Propheta Elia folio 230. Cum autem in princi-
pio Missalis dicatur illud *secundum vsum Hiero-*
solymitanæ Ecclesiæ confectum fuisse, percipi
datur hanc Missam antiquam in Ecclesia esse.
Eadem quoque Missa habetur in alio eiusdem 22
ordinis antiquo Missali sub Ioanne Baptista Rubeo Generali Venetiis impresso, ad ritum etiam, & secundum vsum Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Cum autem prædicta Missa, etiam ante tempora Gregorij decimi tertij in vsu fuerit in ordine, manifestò liquet Gregorium Decimum tertium, aut Sixtum Quintum non fuisse primos, qui hanc Missam Religioni concesserant, sed credi par est, ab aliis antiquioribus illam accepisse, nisi dicamus à tempore, cuius principij memoria non extat hanc inoleuisse consuetudinem.

Sed quod maioris antiquitatis euidentiora 23
signa præstat, illud, est, quod in antiquissimo
Missali in Sacra, & Apostolica Bibliotheca Va-
ticana reperto, antiquis, & vetustis literis manus-
cripto, & membranis compacto, Missa in natali
S. Eliæ Prophetæ sub die 17. Iunij habetur. Ipsius
verò introitus est idem, qui pro Missis SS. Con-
fessorum assignatur ab Ecclesia, videlicet: *Os iusti*
meditabitur sapientiam. Vers. *Noli æmulari*, &c.
Numerus folij, seu paginæ est 159. Oratio-
nes quoque illius non leuiter S. Eliam compre- 24
hensorem esse indicant, vt infra ostendetur. Quo autem tempore Missale hoc descriptum fuerit, aut in prædicta Bibliotheca ad custodiam repositum, nec suspicari licet; Credere tamen fas est, ipsum ex vsu communi (non incerto, aut apochrypho) extractum, prædictæ Bibliothecæ ad custodiam traditum fuisse. Nec de authoritate huius Missæ, & Missalis dubitet quispiam, quod pro 17. Iunij assignetur, cum alias frequenter pro 20. die Iulij talis Missa Eliana in aliis Missalibus conspiciatur. Hoc enim euenire potuit ex varietate opinionum circa diem, quo raptus Eliæ ad Paradisum contigit, licet enim tam in Græca, quam in latina Ecclesia communiùs die 20. Iulij euenisse credatur, hoc tamen apud omnes certum non est, cum constet in Martyrologio Molani sub die 17. Iunij reponi. Hac ergo forsan de causa prædicta die talis Missa in dicto Missali fuit posita. De hoc tamen quidquid sit, negari non potest Missam in vetustissimo Missali repertam, & in Vaticana Bibliotheca asseruatam, magnum au-

thoritatis pondus, pro causa, quam disquirimus, habere.

25 Nec omitti iure potest, quod supposita Eliæ notissima sanctitate, quam solus Hæreticus negare poterit, cum ex Sacra Scriptura sæpissimé, Ecclesiæ traditione, Patrum, Theologorumque testimonio roborata, liquido cunctis innotescat; cum Carmelitana Religio eum, vt singularissimum Ordinis Patrem, & patronum semper habuerit, vt ex Summorum Pontificum bullis officiis approbatis, aliisque ex humana authoritate petitis fundamentis, facilè demonstrari potest, videtur potuisse, etiam seclusa speciali concessione Ecclesiæ, de ipso officium Ecclesiasticum celebrare, in eoque inniti consuetudinem ipsius festum colendi, rituque Ec-
26 clesiastico honorandi. Ex rubricis namque Breuiarij Romani *in §. de officio duplici* festum duplex celebrari conceditur de Patronis Titularibus, vel Sanctis, *qui apud quasdam Ecclesias, Religiones, vel Congregationes consueuerunt sollemniter celebrari.* Adiungiturque id fieri posse *etiam si prædicta festa in Calendario non sint descripta.* In Carmelitano quoque Breuiario *in rubr. 1. de officio duplici maiori* tale festum celebrare præcipitur: *In festo Patroni vnius, vel plurium alicuius loci, vel titularis Ecclesiæ.* Vnde Emanuel Rodri-
27 guez *tom. 1. quæst. Regul. q. 42. art. 21.* asserit posse Religiones recitare officia Sanctorum, qui Patroni, vel Titulares Ecclesiæ fuerint, etiamsi prædicta officia à Sede Apostolica non sint approbata (intellige specialiter) dummodò digna sint, vt approbentur, & consuetudo sit talia officia celebrandi. Quæ omnia in Sancti Eliæ officio concurrunt, cum & ipse sit Religionis Patronus multarum Ecclesiarum titularis dignus, vt tali officio decoretur, (vt constat ex adductis, & adducendis) sitque consuetudo in Religione illud recitandi. Ac perindè videtur, etiam cessante speciali Ecclesiæ concessione, posse de ipso Ecclesiasticum officium celebrari. Pro quo etiam faciunt dicta. Consulto secundo.

28 Habetur iam ex dictis, Elianum officium, Missarumque solemnia in Carmelitana Familia celebrari solita, Summorum Pontificum, Sacrarumque Congregationum concessionibus ac Breuiarium Rubricis inniti, roburque, & firmitatem longa consuetudine id faciendi accepisse. Cum enim antiqua sit vim præscriptionis quasi induit, quæ vt Iurisconsultis perspicuum est, *Excludit omnem actionem contra rem præscriptam,* habet vim assensus Superioris, ipsa est Titulus, vel ita efficax, ac si titulus esset, ac tandem habet vim Priuilegij à Principe concessi. Satisfactumque putetur piis zelatoribus de titulo, quo Carmelitanus Ordo prædictum officium celebra-
29 re consueuit. Nunc iam in sequentibus, qualiter Sanctus Elias dignus sit tali officij celebratione tot Iuribus illi, nobisque concessa, enucleatiùs expendamus.

30 Inter huius autem priuilegij titulos primum obtinere locum potest, quod, iuxtà plurium sententiam (quos inferiùs adducimus) visione fruatur beatifica in Paradiso, seu alio loco, in quo à Deo viuus seruatur; de quo quid sentiendum inferius quoque dicemus.

31 In præsenti autem extremos duos errores fugere compellimur, vt per illorum medium permeantes tanquam inter Carybdim, & Scyllam,
32 veritatis portum attingere possimus. Primus est, quorumdam Rabinorum, qui (vt Genebrardus de illis scribit *lib. 1. Chronolog.*) *putant, Eliam in illo suo raptu, laxatum corpore, & in sua solutum elementa, vbi ad ignis sphæram peruenisset.* Vnde ve- 33
rè mortuum iam esse Hebræi isti credunt. Eorum tamen error non modò aliis peritioribus ex Hebræis contrarius est, sed, (quod ponderis) Ecclesiæ Patrum venerandæ cohorti contradicit. Hi sunt Irenæus *lib. 5. aduersus hæreses cap. 5. & lib. 4. cap. 30.* Iustin. Philosoph. & Mart. *in quæst. ad Orthodoxos q. 85.* Tertull. *lib. aduers. Iudæos cap. 2. & libro de anima, cap. 35. & 50. & lib. de resurrectionis cap. 58.* Clemens Romanus *lib. 5. constit. Apost. cap. 8.* D. Cyprian. *lib. de montibus Sion, & Sina.* D. Hieron. *epist. 61. ad Pammachium, & lib. 3. contra Pelagianos, & in epist. ad Marcell.* D. Basil. *hom. 11. in Hexamer.* D. Chrysost. *hom. 21. in Genesim, & hom. 22. in epist. ad Hebr.* D. Ambros. *lib. de Paradiso cap. 3. lib. 4. de fide cap. 1. & lib. 2. in Luc.* Epiph. *lib. 1. aduers. hæreses, Hæresi 64.* D. Aug. *lib. 9. de Gen. ad litteram cap. 6. & lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione cap. 3.* Theodor. *lib. quæst. in Gen. quæst. 45.* D. Gregor. *lib. 9. Moral. cap. 4. & lib. 21. Mor. cap. 36.* Euchar. *lib. 1. in Gen. c. 18.* D. Anselmus, Theophyl. Oecum. D. Thom. *in cap. 11. epist. ad Hebræos,* & alij Hystoriographi etiam, qui res in mundo gestas diligentissimè exquisierunt, veritatem hanc communiter amplexati sunt. Ex millibus vnum, vel alterum proferam. Videlicet Otton. Frisingens. *in Chron. cap. 30.* & Herman. Contrac. *circ. ann. mundi 3064.* Quod ille prior conceptis sic expressit verbis. *Elias igneo curru in aëra viuus transvictus, adhuc manere creditur superstes.* Et posterior sic. *Elias curru igneo rapitur quasi in vsque cœlum.* Clariùs Gotfridus Viterbiensis in Chron. p. 8. sic. *Igneus est currus submissus ab Æthera cœli, viuus Elias, quo, scripto perhibente, resedit, viuere perpetuò cui Deus ipse dedit.* Et merito sanè prædicti omnes Eliam Sanctum nondum mortuum tradiderunt; cum Sacra scriptura id non obscurè subindicet, cum eum *4. Reg. 2.* in Cœlum translatum referat, *& Ecclesiast. 48. receptum* dicat *in turbine, & inscriptum in Iudiciis temporum, lenire iracundiam Domini,* &c. Accedit, quod de communi Pa- 34
trum, Doctorúque sententia, duo illi testes Christi, de quibus *Apoc. 11.* dicitur. *Hi sunt duæ oliuæ, & duo Candelabra in conspectu Domini terræ stantes,* Elias, & Enoc sunt. De illis autem paulò post docet à bestia, idest Antichristo, occidendos. *Et cum finierint testimonium suum, bestia, quæ ascendit de abysso, faciet aduersum eos bellum, & vincet illos, & occidet eos.* Si autem occidendi sunt, ergo nunc superstites, & inter viuos numerantur, nondum vita priuati. Melius ergo sapiunt Hebræorum alij, qui Eliam, *septimum humanæ vitæ con-* 35
tinuatorem dicunt, estque illorum traditio, septem viris omnem à mundi principio vsque in finem, vitam humanam continuatam esse. Primus est Adam, cuius vita vsque ad Mathusalem perueuit. Secundus hic Matusalem, qui vixit vsque ad Sem filium Noè. Sem iste, qui fuit tertius peruenit vsque ad Iacob. Quartus Iacob vsque ad Amram patrem Moysis. Hic Amram quintus in hac continuatione Ahiam Silonitem attigit. Sextus Ahias vsque ad Eliam, qui septimus vsque in finem mundi est victurus. Ita ex Sixto Senense *in Bibliotheca Sancta lib. 2. in verbo, Elias* extraximus.

Quin etiam, si hac de re hostium Christianæ 36
Religionis

Religionis Iudæorum, testimonia audire cupimus (nam veritas quæ ab inimico pectore, & ore interdum extorquetur, gratior esse solet) qui post alios scribens suam, & præcedentium sententiam explicauit, Rabbinus Dauid Pomarius, hæc habet in Tsemach. Dauid: *Sapientes locum vbi deliciantur Iusti, necnon, & acceptionem mercedis ipsorum, Gan Eden, idest Deliciarum hortum vocauerunt. Alij Pardes, seu paradisum appellitant, eo quod Hortus ille, quem Deus plantauit in Eden fuit, in quo collocauit primum Hominem. Et locus iste eligibilior est toto mundo proculdubio, idcircò istas delicias Gan Eden, idest Deliciarum hortum nominarunt. Et sunt, qui interrogant dicentes, postquam notum est locum illum in terra esse, qui Eden appellatur, de quo, & signa prodit Scriptura, quod sit in Eden versus Orientem, qui fiat, quod non extiterit vllus homo, qui eo in loco fuerit, viderit que hunc locum, & hortum istum? Responsio. Non est. Chanoch, & Elia, verum quotquot eò venerunt, non sunt reuersi propter multas delicias, quæ inueniuntur ibi. Quis enim tam stultus, qui indè denuò discederet? Quin potius eo in loco remanent. Aut fortassis accessum prohibet flamma gladij versatilis, vt in Genesi habetur, qui adhuc hodie ibi perseuerat, vnde nemo est (nolente Deo) qui possit ingredi.* Hæc ille. Ex quibus ad intentum nostrum id solum accipimus, nugis aliis Iudaicis explosis, quod Elias noster, etiam Hebræis assentientibus, terrestris Paradisi incola superstes sit. Quod etiam Galilæos quosdam (circunciforum abs dubiè) Monachos tradidisse, qui post longam trium annorum nauigationem ad terrestris Paradisi mænia vti fabulosè narratur peruenire ex libro quodam in Ecclesia Sancti Matthæi vltra Brittaniam reperto, apud Gotfridum Viterbiensem *in Chronic. p. 2.* habetur.

37 Secundus error in hac parte vitandus est quorundam, qui nedum mortuum Eliam dicunt, sed anima, & corpore glorificatum, cælestem Ciuem credunt. A Caluinistis forsan hunc hausit errorem Iacobus sextus Angliæ Rex, qui de Enoc, & Elia hæc protulit. *Qui possi hoc, cum Theologia, vel ratione consistere, vt hæc duo glorificata corpora de Paradiso, cœlovè descendant, prædicent, pugnent contra Antichristum, & interficiantur ab eo?* Quod rursus confirmat hoc dilemmate. *Nunc oportet illos, aut in Cœlo esse, aut in Paradiso, si in Cœlo (quod haud dubiè verum est) glorificata sint corpora eorum oportet, cum nihil corruptibile eo possit penetrare. Apoc. 20. Quod si sunt in terrestri Paradiso, primum scire oportet, vbi sit ille Paradisus?* Hoc vero Regis dogma sine errore non

38 posse defendi, conuincitur ex vniuersali Sacræ Scripturæ Regula, qua clarè habetur, nullum hominem cælestem gloriam, cælestemvè Paradisum, aut patriam ante Christum primum propalatorem ascendisse, id docuit ipse Christus Ioan. 3. dicens. *Nemo ascendit in Cœlum, nisi qui descendit de Cælo*, & Paulus ad Hebr. 10. *Habentes itaque fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi, quam initiauit nobis viam bonam*, idest vt Theofilatus exponit. *Nouam viam fecit, per quam primus iuit.* vnde ipse Christus Apostolis, & omnibus fidelibus Ioan. 14 dixit. *Vado parare vobis locum.* Ac si Christus pro ingressu Hominum in Cœlos ipsorum præcursor esset, prout conceptis verbis id expressit Paulus ad Hebr. 6. *vbi præcursor pro nobis intrauit Iesus*: Meritò ergo Innocentius tertius in cap. Maiores de Baptismo, *regnum Cœlorum vsque ad mortem Christi fuisse omnibus obseruatum* Et Ecclesia in hymno *Te Deum laudamus*, quem Lutherus hæreticorum omnium impudentissimus reiicere non est ausus, dicit: *Tu deuicto mortis aculeo aperuisti credentibus regna cœlorum* Immeritò ergo Rex Iacobus Eliam 39
nostrum cælestem incolam credit. Si verò quæras vbi nam sunt? In primis dicimus, quæstionem hanc curiosam plusquam necessariam esse. Sic respondet Augustinus *lib. 2. de pecc. orig. cap. 23.* Et Chrysost. *hom. 21. in Gen.* de Enoc. loquens. Ne tamen Eliam, & Enoc *viridariorum more vltro, citroque Cœlum inter, & terram cursitantes*, vt Rex, quasi irridendo dixit, faciamus; dicimus ipsos Paradisi Terrestris incolas esse, in eoque nunc existere. Quod præterquam 40
ab innumeris Patribus, Sacrisque Theologis asseritur, quos longum esse recensere, ex eo conuincitur, quod D. Irenæus 5. *aduersus Hæreses cap. 5.* dixit, *hanc traditionem se à Presbyteris, qui Apostolos audierunt accepisse.* Quare mirum est, quod Rex Iacobus, qui antiquam fidem Ecclesiæ dicit se profiteri hanc veritatem reiiciat. Sed, inquit, *blasphemum esse credere, ex quo Adam ab illo Paradiso eiectus est aliquem ex Adami* 41
posteris illuc peruenisse. Hoc verò si de accessu ad Paradisum propria virtute diceretur, tolerabile foret; De ascensu tamen non propria virtute humana, sed diuina, vel saltem Angelica, qua Ecclesia, & Patres, Eliam in Paradisum subuectum fuisse credunt, non blasphemum, sed pium, & religiosum dogma à fidelium cætu reputatur.

Nec refert si dicatur, Patres quosdam Enoc, 42
& Eliam immortalitate donatos credere, sic enim Tertullianus *lib. de resurr. Car. cap. 58.* ipsos appellat. *Æternitatis candidatos.* Iren. *lib. 1. cap. 5. coauspicantes incorruptelam*, & Iustinus Martyr *q. 85. ad Orthodoxon*, manere *in immortalitate.* Horum enim Patrum sensus est, Diuos istos etsi mortali carne vestitos, mortalitatis tamen 43
ærumnis, fame scilicet, siti, æstu, intemperieque orbatos. Ideo enim Tertullianus ipsos *Æternitatis candidatos* dixit, non Consules vt Bellarmi. *in Apolog.* aduertit, Irinæus *coauspicantes*; non habentes, idest auspicia, non perfectionem incorruptelæ possidentes, & Iustinus *in immortalitate* non immortales. Nec etiam quemquam moueat, quod Elias *in cœlum* raptus 4. Reg. 2. describatur: verbum enim *cœlum*, vel aëris regionem, quæ supra nos est, designat, vt cuique aut mediocriter in sacris Paginis edocto visum est, vel idem est *in cœlum*, ac *quasi vsque in cœlum*, vt graphicè Hermannus contractus in suo Chronicon circa ann. mundi 3064 edixit. Abeant ergo protestantes, qui cum Rege Eliam, & Enochum cælestis Paradisi Colonos, corporeque gloriosos efficiunt; nos enim Catholicæ Ecclesiæ traditioni credentes, illos Paradisi terrestris solummodo incolas veneremur.

In hoc ergò loco (vel esto sit in alio extra cœlum, si alicui placuerit) graues quidam Theo- 44
logi astruunt Diuos istos Eliam, & Enochum animæ beatitudine, visione scilicet, fruitioneque beata gaudere. Hi sunt Procopius Gazæus *in Genes.* Ambrosius Catharinus *in libello de consum. Gloria Christi.* Augustinus Eugubinus *in cap. 2. Genes.* Quam etiam sententiam Benedictus Pere- 45
rius *lib. 7. in Gen. q. 5.* probabilem putat, licet vt probabiliorem sibi oppositam teneat. Clarè etiam

etiam Eliam Sanctum visione Dei, vt verum comprehensorem, modò potiri probat Petrus Thomas Saracenus de Bononia *in vita S. Eliæ.* Qui tamen clarissimè hanc sententiam defendunt, Sanctos Eliam, & Enoch verè beatos, & comprehensores esse probantes, sunt ex recentioribus duo grauissimi, qui soli, si alij authores non essent, illam probabilem redderent. Primus
46 est Alphonsus Salmeron *t. 11. tract.* 32. circa illa verba *Ioan,* 24 *Sic eum volo manere, &c.* vbi clarè docet Enoc, & Eliam *in Paradiso terrestri seruatos iam beatitudine visionis Dei, ac fruitionis secundum Animas donatos esse,*(sic enim loquitur.) Referens pro eadem sententia Beatum Antoninum, & alios. Probansque illam tum ex eo, quod ab Ecclesia inuocantur, tum quia illis esset iniuria, quodammodo à Deo irrogata, si post tanta merita Beatitudinis, remunerationem tanto tempore ipsis distulisset. Eam etiam probat ex testimonio D. Augustini *lib. de Assumpt. Mariæ* inferius ad-
47 ducendo. Secundus est Sebastianus Barradas 4. *t. hist. Euang. lib.* 9. *cap.* 4. vbi eandem sententiam eisdem quoque fundamentis comprobat, concludens, non voluisse Deum *priuare Sanctissimos hos viros visione sua, qua dignissimi sunt per tot annos.*

48 His adde, nobilis notæ Theologos, & inter alios Thom. de Maluenda Dominicanum *lib.* 9. *de Antichristo cap.* 5. Franciscum Suarez *t.* 2. *in* 3. *p. disp.* 55. *sect.* 1. & Gabriel. Vasquez 1.2. *disp.* 216. *n.* 37. asserentes Enoc, & Eliam esse extra statum merendi, neque modò quicquam apud Deum mereri, donec tempore Antichristi aduersus ipsum pugnaturi in mundo conspiciantur. Hoc enim istorum Theologorum assertum nescio, qua probabilitate affirmari possit, nisi dicatur Sanctos istos viros, Eliam præsertim, faciali Dei visione potiri: si enim vt Patres, & Theologi ferè communiter astruunt in altissima Dei contemplatione, & quod ex indè sequitur feruidissimis charitatis actibus viri isti sancti, ad minus semper insistunt, quo iure merendo dignitatem ab illis rollunt? & quod communibus iustis Catholici contra Caluinistas concedunt, iustissimis, sanctissimis heroicisque viris denegare præsumunt. Certè non alio, nisi quia ipsos credunt extra communem hominum etiam Sanctorum Regulam viuere, quasi cælicos ciues illos reputantes, nec communi mensura aliorum iustorum, communibusque regulis Sacræ scripturæ metiendos. Quod sanè odorasse visus est Gotfridus Viterbiensis *in suo Chronico part.* 2. loquens de Enoch, de quo sic metricè cantat. *Inter iniquorum turbas, & gesta malorum, gemma Beatorum fit Enoch, & forma bonorum; quem legimus solum tunc meruisse polum.*

49 Nec mirum hos Theologos in hanc sententiam de Beatitudine Sancto Eliæ concedenda irruisse (quidquid sit de ipsius veritate, de qua posteà) cum ipsa non leuiter à Patribus indicata fuerit. Primò enim Sanctus Epiphanius
50 *hæres.* 64. de Elia sic loquitur. *Assumptus est in curru igneo, & est adhuc in carne. Carne autem spirituali, & non opus habente, vt per Coruos nutriatur velut cum in hoc mundo fuit, & vt de torrente Chorat bibat, & pellem ouilem induat: sed vt nutriatur alio quodam spirituali alimento, cuius suppeditator est, qui occulta cognoscit, & inuisibilia creauit, Deus, Ambrosium, quemdam, ac incorruptibilem cibum habens.* Gregorius Nazianz. *orat.* 2. *de Theolog.* de Enoc (de quo eadem quoad hoc militat ratio, ac de Elia,) sic loquitur. *Enochus autem translatus est ille quidem, nondum tamen liquet, naturam ne Dei iam comprahendat, an adhuc comprahensurus sit.* Diuus Hieronym. clarius loquitur *in Epist ad Pamachium*, sic. *Enoc translatus est in* 52
carne, Elias carneus raptus est in Cœlum, nec dum mortui, & Paradisi iam coloni, habent quoque membra, cum quibus rapti sunt, atque translati. Quod nos imitamur ieiunio, illi possident Dei consortio. Vescuntur cælesti pane, & saturantur omni verbo Dei, eundem habentes Dominum, quem, & cibum. Sequitur Bern. *sermone* 6. *Ascens. Domini.* Sic de Elia, & Enoc sermonem instituens. *Felices nimi-* 53
rum viri illi per quos Dominica ascensio legitur præsignata, Enoc raptus, translatus Elias. Felices planè, qui soli iam Deo viuunt, soli vacant intelligendo, diligendo, fruendo. Neque enim corpora, quæ corrumpuntur illas aggrauant animas, aut terrena inhabitatio sensus eorum, tanquam multa cogitantes deprimit, qui cum Deo ambulasse noscuntur. Factum est impedimentum omne demedio, occasio vniuersa sublata, materies nulla relicta est, quæ eorum affectum aggrauet, vel deprimat intellectum. Nec modus loquendi Augustini sententiam istam reiicit, sed potius amplecti videtur, dum *lib.* 9. *de Genesi ad litteram* de Elia sic loquitur *c.* 6. *Neque arbitrandum* 54
est, Eliam vel sic esse iam sicut erunt Sancti quando peracto operis die denarium accepturi sunt, vel sic quemadmodum sunt homines, qui nondum ex hac vita migrarunt, de qua tamen ille non morte, sed translatione migrauit. Vbi cum Eliæ medium quemdam statum concedat, illo, quem habent Sancti in Terris superiorem, eo autem, quem habent in cœlis inferiorem, non leuiter suspicari permittit, ipsum beatitudinem Animæ, non verò corporis, Eliæ Sancto tribuere. Hoc etiam indicare videtur in iis, quæ immediatè subiungit, videlicet. *Iam itaque aliquid melius habet, quàm in hac vita posset*; non ergo Dei sola contemplatione, quæ est per fidem, fruitur, cum illa sæpius in hac vita potitum fuisse credatur. Quæ verò subiecit, scilicet: *Quamuis nondum habeat, quod ex hac vita rectè gesta in fine habiturus est; pro nobis enim meliora prouiderunt, ne sine nobis perficerentur,* ex se ipsis manifestant loqui de gloria corporis, qua simul omnes in cœlo donabimur. Clarius id habet idem Augustin. *in li. de Assumpt. Mariæ.* (Alphons. Salmer. referente vt supr.) per hæc verba. *Nihil,* inquit, *de Elia, & Enoch, postquam rapti* 55
sunt, vita felicitate commendat, cunctis liquido scientibus eos beatè viuere, quos Dominus ex hinc in futurum saluandos voluit rapere. Hæc Augustinus. Fauet, & Ambrosius, qui *lib. de Nabuth. cap.* 15. Cum Elia curru, & equitibus quasi ad cœlum vecto sic fatur. *Constantiæ merito hos accepisti currus* 56
hos equos ad diuina currentes, quia moderatorem te humanarum mentium Dominus comprobauit, ideo tamquam boni auriga certaminis victor æterno præmio coronaris. Quorum verborum vltima sententiæ præiactæ abs dubiè adstipulantur. Idem etiam Ambrosius *lib. de Paradiso cap.* 3. inter eos, *qui operati iustitiam perceperunt repromissiones* Eliam connumerat. *Et lib.* 1. *de Cain, & Abel. c.* 2. dicit, *Eliam cum Dei Filio esse.*

Possumus his Patribus alios adiungere idem 57
propositum amplectentes, eo quod Enoch, & Eliam in Cœlum esse receptos, atque ibidem nunc degere, existimare visi sint. Cum enim de vero Cœlo Empyreo intelligi non possint, (cum

ea, quæ adduximus erroneum hoc dogma esse ostendant,) metaphoricè loquuto credendum est itavt per Cœlum, locum in quo Deus faciliter, & sine ænigmate cognoscitur denotare velint. Hoc in sensu prouerbialiter apud multos dicitur, *vbi Rex, ibi aula regia.* Et (secundum aliquos) Christus ad latronem dixit, *Hodie mecum eris in Paradiso.* Quod est, vt illi volunt, *clarè Dei videbis essentiam.* Hoc etiam forsan sensu loquitur Hermanus Contractus *in suo Chron. circa ann.* 3064. *Elias curru igneo rapitur quasi vsque in cœlum.* Verbum enim *quasi in cœlum* iuuare pro præsenti causa videtur. Clariusque opitulantur quæ supra ex Gotfrido Viterbiensi attulimus. Ergo ad intentum, hos Diuos assumptos in Cœ-
58 lum ideo isti Patres dicent, quia eo loco, in quo sunt, Dei visione fruantur. Horum primus est Sanctus Ambrosius loco adducto *ex libro de Paradiso, & Epist. ad Simplicianum* dicens, *Diues Enoch, qui quod habuit secum transtulit, & omnem illum suæ bonitatis censum cælestibus intulit receptaculis. Diues Elias, qui virtutum suarum thesauros curru igneo sublimis sedibus æthereis inuexit.* Et *libro de Pœnitentia cap.* 5. *Quia descensurus erat è Cœlo, & in Cœlum ascensurus, Eliam ad Cœlum leuauit, indè eum terris placito tempore rediturus.* Le-
59 gatur etiam *serm.* 84. Secundus est Diu. Hieronymus *Epist.* 152. *ad Minerium, & Alexandrum,* vbi refert Theodorum quendam Heracleotem sic loquentem. *Enoch, & Elias mortis necessitate superata, ita vt erant in corporibus de terrena conuersatione ad cælestia regna translati sunt.* Idem quoque de Apollinario referens ibidem, subiungit Hieronymus: *quod nunc de Enoch, & Elia credimus,* quo non longè abesse ab hac sententia de-
60 monstrare videtur. Accedit tertius Chrysostomus verbis inferiùs afferendis. *Homilia* etiam *de Ascensione Eliæ,* sic loquitur. *Mirum prorsus, & incredibile penè spectaculum equis currere supinis, vtique ad regna cælestia tendentibus.* Item ibidem clarissimum se huius partis fautorem ostentat, inquiens; *Quod si, quod credere magis libet, quia hæc iter ad Cœlum est, summum Regem visurus ascendis?* Rursus, Deum cum Elia ante raptum sic loquentem inducit. *Impeccabiles contuberniones posthac habiturus es, inter Angelorum Choros habitare te faciam.* Quæ si rectè librentur non leuiter huic parti fauent. Clarissimè quoque Dorotheus
61 *in synopsi Proph. in Vita Eliæ* inquiens. *Hic Elias primus ex hominibus est, qui hominibus cursum ad cœlos submonstrauit, primus, & ex hominibus, vnam Angelorum, & hominum viam ostendit; qui terræ fuerat sortitus domicilium, Cœlum quoque subitò penetrauit, qui mortalis factus fuerat, cum immortalibus conuersatur, qui humi incedebat, instar spiritus cum Angelis in Cœlis agit.* Mirum sanè est, quam clarè, & luculenter Eliam cœli incolam, Angelorumque collegam credat Dorotheus. Sanctus etiam Ephrem. Syrus *serm. de Transfigurat.* sic ait.
62 *Imperauit Christus Cœlo, & Eliam deduxit: innuit terræ, & Moysen suscitauit.* Fauet, & S. Augusti-
63 nus *serm.* 1. *de Dominic.* 1. *Quadrages.* per hæc. *Elias post quadraginta dierum ieiunia ad superna cœlorum de hoc mundo translatus est.* Et S. Gre-
64 gorius *lib.* 20. *moral. cap.* 26. dicens. *Ad cœlum raptus Elias esse perhibetur.* Quo etiam loquendi modo sybillina oracula sic de Elia rationabantur.

Tunc quoque cælesti curru deuectus ibit.
Terras de cœlo Thesbytes, signaque trina
Ostendet toti mundo vitæ pereuntis.

Alij quoque authores in Ecclesia celebres, 65
iureque inter Patres numerandi, eadem phrasi Eliam cœlum, cœlique sedes ascendisse credunt. Et vt omittatur Michaël Psellus non satis notus author, de quo apud Steucum *in cap.* 2. *Genesis.* Sedulius insignis Christianus Poëta assumptionem Eliæ hoc pacto metricè descripsit *lib.* 1. *oper.* 66
Paschal.

Aurea flammigeris euectus in astra quadrigis,
Qua leuis æthereos non exprimit orbita sulcos,
Sidereum penetrauit iter, curruque corusco
Dexteriora petens, spatio maiore triumphum
Duxit, & humani metam non contigit æui.

Alcimus Auitus de Elia, & Enoch canens, in 67
cœlestes, & supernas habitationes subuectos sic dicit, & primo de Enoch *l.* 4. *de diluu. c.* 6.

——— *Quem prisca fides, & conscia virtus*
In cœlum sine morte tulit, sic celsa petenti.

De Elia autem.

Quamquã quò Noë proauus conscenderat Enoch
Elias cursu post tempora longa secutus
Scribitur ignitis scandens penetrasse quadrigis.

Claudius quoque Marius Victor de Enoch 68
hæc carmina cecinit *lib.* 2. *Carm. in Genes.* quæ etiam Eliæ aptè congruunt, cum vterque, Ecclesia plaudente, in eodem loco ascenderit.

Cuius de serie pollens virtutibus Enoch
Descendens, meritis non etiam imparauitis,
Redditus in sedes Patrias, orbemque beatum
Viuit adhuc, & habet vitæ iam regna futuræ.

Sed liceat quoque inter huiusmodi Patres 69
alium speciatim referre, qui nedum Eliam cœli incolam credit, sed & ipsum Dei visione, & fruitione gaudere, clarissimè tuetur. Gregorium scilicet Hyeromonachum magnum Protosyncellum, & à confessionibus Summi Pontificis, qui posteà Patriarcha, & Romæ sepultus miraculis claruisse dicitur. Hic *in responsionibus ad Epistolam Marci Ephesij,* prout habetur in fine Concilij Florentini 4. *t. Concilior.* ex typis Coloniensibus, cum Marcus ille beatitudinem Sanctorum, velut hæreticus, & schismaticus negare videretur, ac proinde Sanctorum intercessionem refragari, illum impugnans, & vtrumque errorem falsitatis conuincere contendens, hæc habet de Elia nostro, cuiusdam quoque Ephesij Præsulis, quem ipse venerabilem vocat, verba referens. *Opus profectò esset nobis sermo granditate verborum turgidus, atque in cælestia peruolans, dum cupimus per eum vnà cum Sancto Dei aspectu dignato* (Elia scilicet) *sublimia petere.* Et inferiùs. *Ego verò licere quidem ipsi, sicut, & animabus Sanctorum quocunque voluerit per tempus sese conferre, vbique dicata templa inuisere, atque ad eos accedere, qui eius opem implorant, necessarium arbitror, & verum esse. Non tamen propterea dixerim abesse illum à Cœlis, & micantibus illic splendoribus, ut cum Angelis, & ipsum non assistere Domino, ita enim fieret, vt cæteris Sanctis minus haberet, qui ferè omnibus anteit, si quia carnem gestat, orbatus esset eorum consortio, & clara Dei visione non frueretur, cuius præcipuæ fruitionis non caruit per totum vitæ curriculum.* Hæc ille inter alia, à quibus si tollas hoc solum, quod Eliam Cœli incolam facere videatur (quod solùm metaphoricè intelligendum credo) quoad reliqua, & pium Theologum, Eliæque propugnatorem istum Patrem ex Græcis habemus.

70 His

70 His porrò Patribus, & Theologis consonant
etiam aliorum quoque Patrum dicta, quibus
Sanctum Eliam sæpius *Beatum* appellare solent;
Beati autem nomen veram animæ beatitudinem
sonare omnibus innotescit. Ex quibus Chryso-
stomus *hom. 2. ad populum Antiochenum* sic de
Elia. *Noui quod iustum illum Beatum putatis, & vel-
letis quisque esse vt ille.* Et *homil. 15. ex variis in
Matthæum. Abiit ergo Beatus Elias.* Deinde *hom.
42. in Genesis cap. 18. Talis erat*, inquit, *Beatus
Elias.* Item *serm. in Eliam Prophetam, qui tomo
primo habetur. Violentia, quam Beato Eliæ, Deus
omnium Dominus propter illos fecit.* Sanctus Am-
brosinus *lib. 2. Officiorum cap. 4.* de Elia loquens.
71 *Numquid ideo minus Beatus, quia pauper erat sibi?
Minimè. Immò eò magis Beatus, quia Deo diues.*
Quæ si librentur non parum adstipulantur, &
cum sequentibus cohærent: *Meritò ibi volebat
Petrus esse vbi istos videbat. Meritò in monte cum
Christo in gloria apparuerunt.* Item *lib. 1. de Iacob
cap. 8. Neque enim*, inquit, *minus Beatus Elias
quàm Moyses.* D. Hieronymus etiam in vita Pau-
li Eremitæ titulo *Beati* Eliam nominat. Ioannes
quoque Hierosolymitanus Patriarcha in libro
sæpius à nobis inferiùs afferendo *de Institutione
72 Monachorum cap. 2.* eodem *Beati* titulo ipsum
exornat. Cyrillus etiam Alexandrinus *lib. 3. con-
tra Iulianum*, Enoch, cui semper consors est Elias,
Beatissimum appellat. Basilius Seleuciensis Chry-
sostomi coætaneus *oratione 15. de Elia* illum vocat,
Beatum illum, & magnum Eliam. Et inferius, *O
beate Elia.* Veniamus ad Augustinum, qui mirus
est in hac parte pro titulo hoc Elianæ magnitu-
dinis, sermone enim 201. *de Tempore*, qui est ser-
73 *mo secundus de Dominica tertia post Trinitatem*,
vix duabus lineis interiectis, eodem Beati nomi-
ne ipsum bis compellat dicens. *Beatus enim Elias
typum habuit Domini Saluatoris. Sicut enim Elias
à Iudæis persecutionem passus est, ita & verus Elias
Dominus noster ab ipsis reprobatus est, & contem-
ptus. Elias reliquit gentem suam, & Christus deser-
uit Synagogam. Elias abiit in desertum, & Christus
venit in Mundum. Elias in deserto coruis ministran-
tibus pascebatur, & Christus in deserto Mundi hu-
ius gentium fide reficitur. Corui enim illi, qui Beato
Eliæ, iubente Domino, ministrabant, gentium populum
figurabant.* Sed quid moramur idem *Beati* cogno-
men ab Augustino Eliæ esse concessum octies,
aut decies in illo vno sermone legenti compro-
74 batur. Diuus Eucherius etiam *4. lib. in libros Re-
gum* eodem titulo cohonestat Eliam. *Habebat*, in-
quit, *Beatus Elias.* Rupertus quoque Abbas *in li-
bros Reg. lib. 5. cap. 19.* explicans illud, *Currus Is-
rael*, simili *Beati* titulo Eliam decorat. *Currus*, in-
quit, *quo moris erat Reges, ac Principes vectari, dig-
nitatem significat Beati viri.* Ex Patribus alia cu-
riosus inuestigator non difficilè eliciet, nobis au-
tem adducta sat erunt. Ex eis verò non contem-
nendum pro hac parte de Beatitudine Eliæ ar-
gumentum confici videtur. Etsi enim Beati no-
men non modò apud prophanos, sed & apud sa-
75 cros etiam authores, pro illo sæpius inculcetur,
qui fœlix, vel Fortunatus alioquin dicitur, quo
sensu Iuuenal. *Satyr. 1.*

Nunc via processus vetulæ vesica beatæ.

Et Horat. *l. 2. Carm. od. 4.*

Nescias an te generum beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.

Et *in Odis.*

Nihil est ab omni parte beatum.

In Sacra quoque Pagina non rarò idem conspici
posset. *Luc. 2. Beatæ steriles & ventres.* Et *3. Reg.
10. Beati serui tui.* Esa. *Beati qui seminant super
omnes aquas.* Ex vsu tamen Ecclesiæ, quem non 76
ignorant Patres; quin ex illis, Augustino præser-
tim, loquendi modulos aucupari soleat, *Beati*
nomen crebrius pro animæ gloriæ, & Deum vi-
dentium felicitate vsurpatur. Ea enim sola est,
quæ strictiori titulo (forsan, & pro priori) hoc
sibi nomen vendicat. Cum iuxta Boërium sit ip-
sa *status omnium bonorum aggregatione perfectus.*
Quod etiam subodorari visus est, sapiens ille, li- 77
cèt ethnicus, Seneca *lib. 6. epist.* dicens. *Hoc nos
docet beatum non eum esse, quem vulgus appellat, ad
quem pecunia magna confluxit. Sed illum, cui bonum
omne in animo est erectum, & mirabilia calcantem.
Qui neminem videt, cum quo se commutatum velit,
qui hominem ea solum parte existimat, qua homo est,
qui natura magistra vtitur, ad illius leges componi-
tur, sic viuit quomodo illa præscripsit, cui bona illa
nulla vis excutit, qui mala in bonum conuertit, cer-
tus iudicij, inconcussus, intrepidus quem si aliqua vis
mouet, nulla perturbat, quem fortuna cum in eum,
quod habuit telum nocentissimum vi maxima intor-
sit, pungit, non vulnerat. Sed talem hactenus videre
haud licuit. Nemini enim summa illa Beatitudo, nisi
exuto corporis impedimento potest contingere; adeo
vt verissima videatur Solonis illa apud Poëtam sen-
tentia, scilicet*

Vltima semper
Expectanda dies homini est, dicique beatus
Ante obitum nemo, supremaque funera debet.

Hæc ille. Ergo cum Patres non hoc ignorent,
cum *Beati* titulum Eliæ concedunt, animæ glo-
riam per illum sumere videntur.

Sed soli Patres hoc *Beati* titulo Sanctum insi- 78
gniunt Eliam? Nonnè, & Ecclesiæ officia? Si illa
namque consulamus, idem quoque reperiri pro
comperto erit. Ergo in Missa S. Eliæ in Missali
illo antiquo apud Transpontinæ Bibliothecam
reperto in collecta Missæ sic habetur. *Deus, qui
Beatum Eliam Prophetam per turbinem mirabili-
ter curru igneo sublcuasti ad Cœlum, quique Beato
Eliseo spiritum duplum petenti tribuisti, interue-
niente Magistro, da nobis ita viuere, vt ad eandem
requiem mereamur peruenire.* Ecce non solum *Bea-
ti* titulum Eliæ concessum, sed, & per illum deno-
tari animæ gloriam, quam omnes ambimus, ex-
positum. In oratione etiam, quæ *secreta* dicitur,
in eadem Missa, sic legitur. *Præsta nobis quæsumus
omnipotens Deus, vt nostræ humilitatis oblatio, &
pro tuorum grata sit honore Sanctorum, & interce-
dente Beato Elia,* &c. In oratione etiam post com-
munionem sic, *Clementissime Deus nostra ignosce
delicta, qui Beato Elia orante, &c.* Insuper in offi- 79
cio Eliano sæpius, vt diximus, ab Ecclesia appro-
bato, oratio, quæ pro laudibus, Vesperis, & aliis
horis habetur, sic dicit. *Præsta quæsumus omnipo-
tens Deus, vt sicut Beatum Eliam Prophetam tuum
ante communem mortem curru igneo aëreum eleuasti
ad cœlum, ita nos facias, eo interueniente, dum viui-
mus à terrenis semper ad cælestia spiritu subleuari,
& cum eo in resurrectione iustorum pariter gaudere.*
Eadem oratio pro collecta Missæ repetitur. Insu-
per in illa, quæ post communio vocatur, sic ha-
betur. *Deus, qui per Sanctum Angelum tuum Beato
Elia Prophetæ tuo cibum, & potum tribuisti, &c.* 80
Idem etiam reperiri constat in Missa quoque alia
extraordinaria, & votiua pro SS. Prophetis Elia,
& Eliseo in Missali quoque Carmelitano ab Ec-
clesia

clesia approbato reperta; in orationibus etenim eodem titulo *Beati* decoratur. Cum ergo *Beati* nomen à Beatitudine, quæ sanctis viris conceditur, vsurpetur, propriè, illam innuere videtur Ecclesia, Sancto Eliæ competere, cum simili nomine illum insignit.

81 Maximi tamen momenti, grauissimæque Auctoritatis pondus affert, quod in Missali illo vetustissimo in Sacra, & Apostolica Bibliotheca Vaticana reperto, de quo supra diximus, in Oratione quadam Missæ Sancti Eliæ, quæ sub die 17. Mensis Iunij in prædicto Missali reponitur, incipit autem, *Quæsumusque æterne Deus*, (quæ an significet per orationem, vel præfationem liquido constare non potest ob antiquitatem Missalis, insolitosque Caracteres) in fine ipsius sic habet, præcedentibus prætermissis, quæ nullatenus intelligi valuerunt. *Vbi etiam beatissimus Prophetas tuus Eliæ*, (manifestus est hic error scribentis pro *Beatissimus Propheta tuus Elias*) *sociatus exultat. Petimus ergo vt memor sit misericordiarum tuarum, & de tua misericordia nobis impetret beatitudinis suæ consortium.* Vbi cum Elias Sanctus non modò *beatissimus* compelletur, sed etiam *suæ Beatitudinis consortium* à nobis per ipsius intercessionem petatur, manifestum videtur, antiquissimam videri, & in Ecclesia receptam sententiam illam, quæ ipsum visione, & fruitione Beatifica potiri sustinet. Alioquin nec prædicta verba in sano sensu dici potuissent, nec Missale antiquitatis maximum monumentum ea contineret.

82 Nec minoris ponderis est, quod in officio, seu Menologio Græcorum (quod quantæ auctoritatis apud omnes sit, doctis in promptu est) in Hymno, seu Oratione, vbi Sancti Eliæ laudes referuntur, sic dicitur. *Propheta preco Christi, qui numquam à Throno Maiestatis separaris*, seu vt Gregorius ille supra adductus legebat, *Propheta Christi preco, tu numquam à Sede Maiestatis abiungeris.* Hæc verò themati nostro fauere ambiget nemo. Quid enim de Diuo aliquo, cum in eius officio, seu precibus ab Ecclesia receptis dicitur, *à Sede, Throno Maiestatis non separari*, aut *non abiungi*, intelligi valet, nisi illum Dei præsentia consortioque frui? Nec credi difficile erit verba hæc, vel similia ex Sacra Scriptura mendicare potuisse Græcorum Ecclesiam *Zachar.* namque 4. sic de

83 Elia, & Enoch iuxta D. Hieronym. Gregorium, Aretam, & alios vaticinatur Propheta. *Isti sunt duo filij Dei, qui assistunt dominatori vniuersæ terræ.* Et *Apocalyps.* 11. *Hi sunt duæ oliuæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.* Quid enim est assistere, aut stare *in conspectu Domini*, quod in his locis describitur, quàm *à Throno Maiestatis* non separari, aut abiungi, vt Græci laudes Eliæ referentes canunt? An autem ex his Zachariæ, & Ioannis testimoniis id quòd in præsenti intenditur eliciatur, S. videlicet Eliam, Dei præsentia, visioneque beata potiri, doctiores iudices sunto. Hoc solum addimus, si prædicta testimonia hoc sensu accipiantur, proprissimè, & rigorosè sumi, cum verbum *assistere*, & *in conspectu Domini stare*, luculenter visioni beatorum adaptari possit.

84 Ad idem quoque intentum de Eliæ beatitudine Ecclesiæ Martyrologia non leuiter iuuant, cum in illis solùm de verè comprehensoribus Diuis memoria nobis proponi soleat. Martyrologium ergo Romanum authoritate Greg. XIII. roboratum, & ad hoc (vt Pontifex inquit) institutum, *vt in peragendo diuino officio* ipso vti possint Ecclesiæ, die 20. Iulij sic habet. *In Monte Carmelo S. Eliæ Prophetæ.* In Martyrologio Molani, & additionibus ad Vsuardum die 17. Iunij, sic. *In Arabia raptus in cœlum S. Elia Propheta Domini, & Carmelitanæ Religionis Patriarcha, qui tantam inuenit coram Domino gratiam, vt verbo clauderet, & aperiret cœlum.* In Menologio etiam Græcorum ex Bibliotheca, & interpretatione Guilielmi Sirleti Cardinal die 20. Iulij sic dicitur. *Natalis B. Prophetæ Eliæ, qui de cœlo ignem detulit, pluuiam detinuit annis tribus, & mensibus sex, duos quinquagenarios combussit, in monte Chore Deum vidit, Iordanem scidit melote, & in cœlum curru igneo assumptus est.* Item in Kalendario Ruthenorum, quo Russia, & Moscouia vtitur, & de quo Posseuinus *in Appar. tom. 3. verbo Rutheni* pro ea die 20. Iulij etiam habet *S. Eliæ Prophetæ.* Ex alio etiam Græcorum Menologio die 20. Iulij, hæc accepimus. *Elias Thesbites Propheta.* Idemque haberi in veteribus Menologiis, & Martyrologiis Græcorum ex relatu Reuerendiss. Dom. Fortunati Scacchi Sanctiss. D. N. Sacristæ, traditum tenemus Ex eo autem redit argumentum factum de Eliana beatitudine non leuiter comprobanda, eo, vel maximè, quod ex Menologio Sirleti Cardinalis nomen Beati Eliæ concessum, conspiciatur.

Fauet præterea, quod de S. Elia non modò Ecclesiasticum officium, vt vidimus, sed & solemne festum ab Ecclesia Græca, nec quoad hoc à Latina correcta, celebretur. Vt enim constat ex Emmanuelis Imperatoris constitut. apud Theodorum Balsamonem *in nomoc. Photis tit. 7. c. 11.* & refert Baronius *in addition. ad Martyrolog. Rom. die 20. Iuly*, Græci prædictum diem sic colunt, vt in eo abstineant ab operibus seruilibus. Vnde Simeon Metaphrastes in homil. huius diei, illum *admirabilem* appellat, *nobis complanantem eam, quæ ad illum ducit semitam, & ad cælestia deducentem tabernacula.* Quibus non modò Eliam comprehensorem facit, sed diem quoque natalem ipsius à multis sæculis in Ecclesia solemnem ostendit, cum Metaphrastes circa ann. Dom. 800. claruerit. Eodem die festum hoc commendant Genebrardus in Calendario, & Thomas Maluend *l. 9. de Antichr. c. 12* Luitprandus quoque, seu, si mauis, Eutrandus *in lib. suæ legat.* refert se inuitatum ab Imperatore Nizephoro interfuisse Constantinopoli solemnissimæ celebritati Eliæ incredibili pompa, spectaculis, & iubilo demonstratæ. Ex eo autem ad intentum sic elicitur Eliana beatitudo. Nam festa Sanctorum, ea maximè in quibus fideles ab operibus seruilibus vacant, ideo ab Ecclesia statui, & definiri solent, vt ipsorum Diuorum beatitudine, Deique visione, qua perfruuntur allecti, *imitari non pigeat, quod celebrare delectat.* Etenim, vt inquit Augustinus serm. 47. de Sanct. *Qui Sanctos vel in quantum potuerit, noluerit imitari, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire.* Solum ergo Sanctorum verè beatorum festa ab Ecclesia celebranda proponuntur, ac perindè cum Ecclesia Latina (vt ex Gregorij XIII. Sixti V. & 86
Sacrarum Congregationum approbationibus, quæ adductæ sunt, constat) & Græca, festum S. Eliæ celebrandum à fidelibus statuant, credi par est, ipsum verè visione beatifica fruentem reputari, veréque comprehensorem esse Vnde Franciscus Suarez *tom. 2. in 3. p. disput. 55. sect. 3.* probat S. Ioannem Euangelistam esse Beatum, quia Ecclesia celebrat festum ipsius: *Cum tamen*, inquit, *neminem*

neminem colat, nisi beatum, Deoque fruentem. Quæ verba accuratè sunt perlibranda ad intentum nostrum, vtpotè à doctissimo huius temporis Theologo prolata.

87 Ad quod præterea deseruit, quod cum, nedum in Græca, sed in Latina quoque Ecclesia, templa Deo sub titulo S. Eliæ dedicata sint (quasi in hoc sensu accipiens illud Petri ad Christum Matth. 17. *Faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Eliæ vnum*) ipso facto eadem Ecclesia innuere videtur ipsum beatitudine animæ gaudere, Deique præsentia intuitiua frui, in loco sibi ad Dei beneplacitum designato. Ea enim est, & semper fuit, Ecclesiæ consuetudo, vt nunquam templa Deo, nisi in honorem Sanctorum verè beatorum erigerentur (loquor de illis, qui ex hominum consortio sunt assumpti; nam aliquibus inter viuos commorantibus templa, & Ecclesiâ dicata fuisse constabit ex dicendis.) Idemque argumentum fit de altaribus ipsi S. Eliæ dedica-

88 tis, quorum multa in Christiano Orbe reperiuntur; numquam enim Deo altaria, sicut nec templa eriguntur in honorem eorum, quos nondum visione ipsius Dei potiri credat Ecclesia, vt patebit per singula discurrenti. Porrò templa S. Eliæ dedicata fuisse euidens est, de Æde namque Eliæ, nomine *Dominicum* nuncupata extat Epigramma S. Gregorij Nazianz. *in edit. Leuuencl.* Deinde de templo Eliæ per Basilium Imperatorem restituto meminit Cedrenus in *Compendio Hist. in Basil.* & Genebrardus *Chronolog.* lib. 1. anno 3284 de Elia loquens sic: *Et post raptum Synagoga, siue Sacellum in Carmelo monte (vulgato ipsius habitaculo) habitum est, in quo vigebat oraculum, de quo Sueton. in Vespas. cap. 5. apud Iudæam Carmeli, Dei oraculum consulentem Vespasianum ita confirmauere sortes, vt quidquid cogitaret polliceretur.* Hîc, vt credo Philosophatus quondam fuit Pythagoras, Gamblico auctore apud Lypomanum (*in ps.* 4.) De hoc autem templo Eliæ post raptum erecto Ioannes de Iesu *in Comp. vit. S. Theresiæ ad Paul. V.* & Thomas Sarrazenus *in Menolog de Elia.* Insuper Nicephorus Callixtus *lib 8 hist. c. 30.* scripsit Imperatricem Elenam Ædem siue Ecclesiam Eliæ Thesbytæ dedicasse, quod & tradidit Andriconus *in Theatro Terræ Sanctæ in Tribu Issachar num.* 91. In tribu etiam Ephraim de Torrente Carith. loquens, dicit eo loco eandem Elenam postea Ecclesiam erexisse, quam abs dubiè in Eliæ honorem dicatam locus tanto Prophetæ sacer demonstrat. Insuper in Tribu Zabulon. *n.* 95. de Thabor monte, vbi transfiguratus est Christus loquens, Elenam Petro, Iacobo, & Ioanni Apostolis templum extruxisse affirmat. sub-

89 iungitque: *huic templo accesseru nt postea duo monasteria, vt hic essent quasi tria ex Petri desiderio tabernacula. Quorum vnum inuenio esse Græcorum, atque D. Eliæ consecratum, verissimile autem est, alterum fuisse Moysi dedicatum. Vtrumque autem videtur habuisse Abbatem.* De hoc autem Græcorum monasterio Eliæ sanctitati erecto forsan loquitur Nicolaus Eluehen *in suo Itinerario* dum illud cum pulchra Ecclesia, in loco, vbi raptus fuit Elias extructum fuisse commemorat. Præterea Hierosolymorum ciuitatem describens Adricomius *n.* 221. de alia quadam Ecclesia proculdubio etiam in honorem Eliæ erecta hæc dicit: *Domus Eliæ, in qua Elias Propheta aliquando habitasse perhibetur, vbi etiam postea constructa est Ecclesia.* Sed & de celebri alio templo, & monasterio Græcorum Monachorum sub insigni etiam titulo Eliæ instituto in itinere Hierosolymæ versus Betlehem mentio fit apud quosdam. Videantur sacerdos Gallicus in *suo Perclerin*, & Ægidius Camart. *l. de gest. Eliæ c. 5. sect. 9.* In Concilio quoque Constantinopolitano de Monasterio Eliæ habetur mentio, quod forsan fuit aliquod ex prædictis. Inter Patrum namque illius Concilij subscriptiones hæc habetur. *Silas Dei misericordia Presbyter, & Prior monasterij Eliæ.* Beniaminus quoque Iudæus *in Itiner. p.* 38. sic habetur: *Littori maris ex latere vno mons Carmeli imminet, ad montisque radices Israëlitarum quamplurimorum sepulchra sunt; inquè ipso monte Eliæ Prophetæ antrum visitur, iuxta quod Christiani sacellum construxerunt S. Eliæ dictum.* Legatur Salianus *in Annal. ann.* 3127. Ex fideli quoque relatu Reuerendissimi nostri D. Petri Vespæ in Cypri partibus Episcopi, & Sedis Apostolicæ ibidem Legati accepimus in prædicta Cypri Insula Ecclesiam Sancto Eliæ dicatam reperiri; quod etiam de Insula Zanthes sub dominio Veneto, & de alia Ecclesia sub titulo S. Eliæ in possessione Patrum Dominicanorum ibidem existenti retulit. In Insula etiam Sardiniæ, & Diœcesi Turritana duas alias Ecclesias rurales sub inuocatione S. Eliæ esse, & eas maximo populorum concursu, deuotionis ergo, frequentari, ex authentico testimonio Illustrissimi illius Archiepiscopi, quod apud me habeo compertum est. Alia quoque templa in Eliæ honorem dicata fuisse pro certo est; cum & Iranensis Archiepiscopalis Ecclesia in Appulia sub Eliæ nomine insignis extet, & apud Litium eiusdem Appuliæ ciuitatem ad quatuor milliaria Ecclesiam aliam Eliæ Sancto erectam ex fide digno relatu acceptum sit. Quin ad hanc Elianam domum populum ariditate terræ saucium, pluuiam postulantem accedere solitum, non sine fructu Propheticæ intercessionis, ab illius Religionis incolis haud ignoratur. Quod idem asseritur de Terra Cryptalearum in eadem Prouincia propter similem Ecclesiam eidem magno Eliæ dicatam. 90

Quàm iustè verò templa, aut oratoria Deo in Eliæ Sancti honorem dedicata sint, vbi pro pluuia, aut imbre Dominum precentur fideles, eiusdem Eliæ patrociniis innixi, nunc obiter ex quadam, nec inepta Hebræorum traditione, ex magno apud illos Doctore Rabbi Salomone, Lyra, & aliis non refragantibus, emendicata, placuit confirmare. Afferit enim Rabbinus iste, quod cum Elias 3. *Reg.* 18. in celebri illa contra Baalistas pro Dei cultu suscepta palestra, curauit, accedente ad se populo, altare quod destructum fuerat, *fecitque* (vt sacer textus loquitur) *aquæductum quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris*, iubens, vt ibidem etiam habetur, vt duodecim hydriæ aquæ super holocaustum funderentur; tunc Eliseo ministro Eliæ vnam ex illis hydriis effundente, aquam super manus Eliæ cecidisse, quæ sic diuinitus multiplicata est, vt cum magno incremento in fossam decidens, nedum ipsa impleretur, sed & aquæ circum altare abundè effluerent. Sic enim textus sacer loquitur: *Et currebant aquæ circum altare, & fossa aquæductus repleta est.* Qui enim tam paucæ hydriæ aquæ alueos efficere, & magnam fossam implere abundè possent (inquit Salomon) nisi quia aqua ipsa Eliæ manus primò tangens, indè sic diuinitus aucta efflueret, vt affluens, & redundans per altare, & fossam cernere- 91

tur?

92 tur. Fauet huic Hebræorum placito, quod dum Vulgatus noster loco adducto habet, fecitque aquæductum quasi *per duas aratiunculas in circuitu altaris*, ex Hebræo sic legat iste Salomon: *Fecit in circuitu fossam quinquaginta cubitos patentem.* Tam grandis enim, seu profunda cauerna impleri duodecim aquæ hydriis neutiquam posset. Hoc etiam sensu illud 4.*Reg.* 3. quando seruus Iosaphat Regis tribus Regibus siti pereuntibus, & Prophetam, qui aquam præberet quæritantibus dixit: *Est hic Eliseus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Eliæ*, accipiendum esse dicunt. Quasi diceret: Quemadmodum iste Eliseus olim aquam in manus Eliæ fundēs, aquæ fluenta inundare fecit, sic & nunc aquam è terræ latebris erumpentem nobis ministrabit. Traditio hæc Hebræorum à Lyrano, Petro Thoma Sarrac. in *vit. S. Eliæ* Francisco Mendoza *in* 1.*Reg. c.* 4.*n.* 11. & aliis relata nedum confirmat Ecclesiæ vsum pluuiam à Deo Eliæ meritis postulantem, sed, & iure quoque ad illam obtinendam templa in ipsius honorem dicata fuisse. Ex quo etiam, & ad nostri capitis intentum, meritò dixisse comprobatur S. Chrysostom. *serm.* 2. *de Elia: Clauis cœli fit sermo Eliæ, iubet, & clauditur cœlum, orat postmodum, & aperitur, vt Sanctorum meritum monstraretur, non solùm in terris posse, quod voluit, sed in cœlestibus posse impetrare quodcunque petierit.*

93 Ad quod præterea expendi oportet, nullam vnquam, Ecclesiam, inter Sanctum Eliam, aliosque Diuos Dei visione gaudentes, distinctionem fecisse, discrimenvè apposuisse, neque aliquod signum, quo Sanctum Eliam nondum Beatum crederet, adhibuisse. Sicut enim beatis aliis Canonica officia præstitit, sic & Eliæ, vt constat ex dictis. Si sub Diuorum aliorum titulis templa, aras, & altaria Deo dicauit sic quoque sub titulo Eliæ. Si aliis Sanctis imagines cum radiis, Diadematibus, insignibusque Beatitudinis apposuit, idem permisit Eliæ. Sanctos alios inuocandos esse Ecclesia concedit, Sanctum quoque; Eliam inuocandum fidelibus proponit, præsertim Carmelitis, qui in litaniis in Breuiario à Gregorio Decimo tertio approbato illum inter Prophetas post Sanctum Ioannem Baptistam retinent. Aliorum Diuorum reliquias religiosè veneratur Ecclesia, & Eliæ nostri partem pallij summa obseruantia custodit arca Ouetana, quæ in Hispaniam per S. Fulgentium Episcopum Astigianum fuit adducta, authore Sebastiano Episcopo Salmanticensi
94 *in sua historia* septingentis, & plus annis retrò literis commendata. Videtur ergo quasi per traditionem ab Ecclesia receptum indicari, Sanctum Eliam eo loco quo à Deo reseruatus creditur, sicut, & Diuos alios in Cœlo, Dei visione quidditatiua perfrui. *Si autem est traditio* (inquit Chrysostomus *hom.* 4.*sup.c.* 2. *ad Thessalonic.* 2.) *nihil aliud quæras.*

95 Ad in vltimò deseruit, quod cum Deus, iuxta Theologicum proloquium, *pronior sit ad præmiandum, quam ad puniendum, promptior ad misericordiam, quam ad iram*, cur per tam longum tempus Sanctissimum, sibique charissimum Eliam beatitudinis mercede, tot, tantis, namque eximiis operibus pro merita priuabit? Quorsum tanta, tamque diuturna, & longæua debiti denarij procrastinatio apud eum, qui *Leuitici* 19. dixit, *Non morabitur opus mercenarij tui apud te vsque mane,* & *Tobiæ* 4. *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim & mercedem restitue, & merces mercenarij tui apud te omninò non remaneat*; Et *Ecclesiast.* 7. *Non lædas seruum in veritate operantem neque mercenarium dantem animam suam?* Hac autem ratione vtuntur Salmeron, & Barradas superius adducti, & verè efficax videtur ad intentum. Quorsum enim munificentissimus, & misericordiarum 96
Pater Deus per duo millia, & quingentos annos, & eo fortè amplius, quo Eliam ab hominibus transtulit visione sui, tantopere desiderata orbari permisit. Rei amatæ absentia quancumque temporis moram vnum sæculum æstimat. Hinc nostri temporis Poëta.

Si credis amanti
quolibet in spatio sæculo mille traho.

Quid supra duo mille, & quingentos annos superstes dicet Elias? Iure, & meritò Gregorius ille Hieromonachus fidei Catholicæ Concilij Florentini propugnator iam adductus dixit. *Ita fieret, vt cæteris Sanctis minus haberet, qui ferè omnibus anteit, si quia carnem gestat, orbatus esset eorum consortio, & clara Dei visione non frueretur.* Abs dubiè clamare posset Elias Sanctus cum Dauide. *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* Et, si longitudine dierum repleuit me Deus quare non est mihi ostensum salutare ipsius? & similia. Vnde 97
Metaphrastes 20.*die Iulij in sermone de Elia* hunc locum psalmi in ipso adimpletum fuisse, & sententiam quam intendimus de eius beatitudine sic profitetur: *Elias ne in hodiernum quidem diem mortis fecit periculum, sed assumptus manet expers senij, qui vt arbitror, vna versatur cum Angelis, quorum incorruptionem, & materiæ vacuitatem per puram vitam est imitatus, de quo maximè à Dauide quoque dictum est, longitudine dierum eum esse impletum, & Dei salutare ei esse ostensum.*

Sed tandem pro Eliæ causa Chrysostomum 98
patronum producamus; eiusque verba ex homilia quadam de ipso Elia, ex tom. 1. operum eiusdem Chrysostomi excerpta, nostroque proposito concinnè apta audiantur. *Apud quosdam veteres Reges moris erat, vt si quis fortiter pro Rege fecisset in bello, & corpus, & animam periculis obiicere non timuisset, curru, atque aliis Regiæ dignitatis insignibus donaretur. Igitur Reges terreni, atque mortales, ita sibi deuotissimos remunerare consueuerunt. Quanto magis omnipotens Deus, quia Rex Regum, & Dominus Dominorum est, Eliam suum, tota se corporis, & animæ deuotione zelantem, post multorum laborum sudores, post dirarum persecutionum grauissimas fatigationes, post tantorum bellorum magnas, illustresque victorias, opima de mundo, & Diabolo spolia referentem, igneo curru, atque equis flammantibus impositum, triumphali gloriæ præfulgente ad sua regna voluit peruenire? Oportebat namque errantis populi rectorem, gubernatorem sacrorum, moderatorem discrepantium voluptatum, Israëlis aurigam, qui ad iugum timoris Dei lasciuos, & vagos animos reuocauit, frænis, lorisque astrinxit, & ad iter disciplinæ recto tenore currendum concordi quadam copulatione composuit, ad regna cælestia, curru, atque equis transuolaret euectus.* Si ex his Chrysostomi verbis illa, *sua regna*, & *regna cælestia*, beatitudinem solum animæ Eliæ demonstrent, & nostræ intentioni, & veritati congrua, facilè æstimari possunt.

Quamuis autem probabiliter sanè fundamenta adducta comprobare videantur Eliam nostrum, quoad animæ gloriam comprehensorem 99
esse,

esse prout etiam relati authores tenuerunt; meritoque proinde in publicis disputationibus, & grauissimis Gymnasiis in offenso pede sententia hæc à nostris sit propugnata; Quia verò multi, nec infimæ notæ Theologi, propter generales S Paginæ locutiones, quibus Dei visio negatur hominibus in hac vita degentibus, & quia hoc videtur fuisse peculiare Christi Seruatoris priuilegium, sicut quod simul esset viator, & comprehensor, Dei visionem Beatum Eliæ, & Enoch concedere renuunt, nos huius litis decisionem fidei Censoribus remittimus, iudicium nostrum interponere nolentes, sed Vaticani Responsa expectare. Ne tamen prædicta Pontificia concessio de officio Eliæ dubiæ opinioni inniti credatur, ideò in sequentibus, etiamsi Elias Sanctus comprehensor nullo modo sit, nec Dei fruatur intuitiua, claraque visione, nihilominus tali Officio Canonico ab Ecclesia honestari potuisse, pro virili ostendetur, ex eo sanè fundamento, quod in eo statu, quo est ab Ecclesia coli, venerari, & inuocari possit.

100 Cum enim Elias (vt communis consensus Ecclesiæ tenet, omnesque Theologi, etsi non explicitè, implicitè tamen suffragantur) in altissimo sanctitatis gradu, donoque perseuerantiæ, & confirmatione in gratia (prout specialiter tradunt Franciscus Suarez *3 p. disp* 55. *sect.* 1. *t.* 2. & Blassius Viegas *in Apocalyp. c.* 11. *sect.* 4. Ægidius Camartus *de gestis Eliæ cap* 3. *sect.* 17. Sanch *l.* 4. *Reg. cap.* 2. *n.* 33. & ante eos Abulensis *ibid. q.* 14.) constitutus sit, & à Spiritu sancto in Sacra scriptura sæpius ob signa, miracula, & portenta prodigiosa ab ipso patrata Canonizatus, dubium non erit, quin possit ab Ecclesia nedum coli, venerari, & inuocari, sed medio quoque Canonico eius intercessio apud Deum pro nobis pié postulari.

101 Id etiam indicant ex Patribus non modo illi, qui Sanctum Eliam cælicolam, cœlique ciuem putare videntur, quales sunt Ambrosius, Hieronymus, Chrysostomus, Dorotheus, Augustinus Ephrem, Gregorius, Sedulius, Alcimus, & Marius Victor relati, (si enim Eliam cum Beatis aliis cœli palatia ascendisse credunt, abs dubiè, eadem qua Diuorum cœteros veneratione colendum affirmabunt) sed & alij quoque, qui etsi Eliam terrestris Paradisi colonum æstiment, eum tamen statu quasi cœlesti potiri profitentur, ac proindè quasi cælestem hominem venerari posse. Ex quibus. Author Augustini nomine gloriosus *de mirab. Sac Script. l.* 2 Eliam dicit, *ab omnibus commutatum ad sublimiorem statum euectum.* Abulensis 4 *Reg.* 2. *q.* 24. sic ad intentum. *Elias, & Enoch assumpti sunt, ad statum tam perfectum, & iam potius sunt cælestes, quàm humani viri.* Fauet. & Tertullian. *de resurrect. carn. cap.* 58. sic. *Enoch, & Elias nondum resurrectione dispuncti, quia nec morte functi, quo tamen de orbe translati, & hoc ipso iam aeternitatis candidati, ab omni vitio, & ab omni damno, & ab omni iniuria, & contumelia immunitatem carnis edicunt,* Et infra *Credi oportet hæc futuræ integritatis esse documenta.* Adstipulatur etiam Sanctus Martyr Irinæus *lib.* 5. *c.* 5. sic habens. *Plantauit, Deus Paradisum in Edem contra Orientem, & posuit ibi Hominem, quem plasmauit, & indè proiectus in hunc mundum non obediens; quapropter dicunt Presbyteri, qui sunt Apostolorum discipuli, eos qui translati sunt, scilicet Enoch, & Eliam, illuc translatos esse. Iustis enim hominibus, & spiritum habentibus præparatus est Paradisus, & ibi manere eos, qui translati sunt vsque ad consummationem coauspicantes incorruptelam.* Dorotheus *in Synopsi.* *Elias, qui terræ sortitus fuerat domicilium, cœlum quoque subito penetrauit, qui mortalis factus erat, cum immortalibus conuersatur; qui humi incedebat, instar Spiritus cum Angelis in cœlis agit.* Lege Hieronymum, Epiphan. & Bernardum supra relatos. Hæc ergo, & alia, quæ ex Patribus, cuique obuia erunt, cum statum cælestem, aut quasi cælestem, & supra terrigenas Eliæ concedant, abs dubiè indicant, illum, sicut, & cælites alios à nobis venerari posse.

Porrò ipsum posse pro illis, qui eius intercessionem petunt intercedere, ac perindè ab omnibus inuocari, à Theologis supponitur. Ex quibus Thomas Maluenda iam relatus de illo, & Enoch sic loquitur. *Quod autem ad bona animi attinet, non hæsitamus asserere, eosdem vitam innocentissimam traducere, in precibus, Orationibus, Meditationibus, ac laudibus Dei perpetuò versantes pro Ecclesiæ statu continuas ad Deum preces effundere.* Et *eosdem lib. cap.* 14. explicans vaticinium. *Zachariæ* 4. *Isti sunt duo filij olei, qui assistunt Dominatori vniuersæ terræ,* de Enoch, & Elia, sequens Diuum Hieronymum, Victorinum, Gregorium, Andream, Aretam, & alios, dicit, *Ideo hos Diuos dici assistere Domino, quia stant in conspectu Domini orantes pro gente Iudæorum, pro felici statu Ecclesiarum Christi, &c.* Si tamen ab illo petamus, vnde preces ad ipsos fusas percipere possunt Enoch, & Elias, quasi respondens subiungit. *Frui frequenter colloquiis Angelorum diuinis imbui reuelationibus;* ac si diceret mediis illustrationibus, & reuelationibus diuinis preces ad ipsos fusas cognoscere posse. Cui accinit Franciscus Suarez *vt supra*, sic inquiens. *Tertiò colligo, maximis Dei consolationibus, diuinisque illustrationibus, ac frequentibus reuelationibus gaudere, de iis saltem rebus, quæ eorum statui consentaneæ sunt.* Cum autem nihil magis consentaneum Eliæ statui videatur, quàm quod preces illæ, & orationes, quibus ipsius intercessio, & patrocinium apud Deum postulatur, exaudiat mediis reuelationibus, & illustrationibus diuinis, quibus à Deo decoratur; certum videtur tales orationes exaudire, precesque, quæ ad ipsum funduntur, cognoscere, ac proindè posse vicem pro illis rependendo, Dominum exorare Optimè etiam, & maximè ad intentum nostrum Gaspar Sanchez doctus, & pius Bibliorum interpres *sup. lib.* 4. *Reg. cap.* 2. hæc scripsit. *Satis ergo habent viri illi sanctissimi* (scilicet Enoch, & Elias) *dum Angelicis fruuntur alloquiis, mirisquè rerum illustrationibus fruuntur, quo se oblectent, & quo diuturnam illam moram non solùm patienter, sed etiam perquàm suauiter ducant. Quod si illi humana curant adhuc, neque humanarum rerum statu edocentur ab Angelis, qui non semper optimus est, semper varius, neque deesse poterit materies, de qua familiaris instituatur sermo, neque quid doleat, aut curet, Dei, & gentis suæ maximus zelator Elias, qui licet abstractus à suis, non tamen de illorum salute curam abiecit.* Et paucis interiectis, quæ nos inferius inseremus. *Nec est verisimile ignorare duos hosce Principes, quid rerum fiat in mundo, in quo adhuc ipsi morabantur.* Habeatur ergo ex hisce Theologis, Eliam, & Enoch in eo statu esse, quo mundiales non ignorent res, quin de illis, diuinis illustrationibus irradientur, ac perindè preces nostras exaudire, & illos dirigi posse. 102

103 Ex patribus id quoque supponit D.Basilius *homil.40.* dicens:*Fortassis aliquem pium aduocabis, vt precibus, velut Propheta Thesbytes Elias remissionem tibi malorum impetret.* Clarius S. Gregorius *in 9.cap.Iob cap 12.* Hoc de Elia encomium proferens. *Qui furorem Dei placat aliis per intercessionem.* Adhuc clarius antiquus author Metaphrastes *in serm de Elia* apud Surium *die 20.Iulij. Scit enim ille, vel assumptus magna largiri iis, qui ei germanè, & sincerè adhærent: quoniam ille accepit à Deo omnium maxima.* Vnde in eodem sermone sic ab ipso inuocatur. *Is quoque adsit orationi, & proponatur argumentum, & maximè cum sit eius dies, quem iam celebramus.* Idque indicare visus est Drogus Hostiensis Episcopus *in serm.1.de passion.* dum dicebat. *Noli obliuisci pallium Eliæ, alioquin torrens tibi sine illo non diuidetur.* Alludens sanè ad factum Elisei, dum fluenta Iordanis pallio Eliæ, ipsiusque inuocatione diuisit, vt & dicemus inferius *n.8.* Omnium tamen enucleatius rem attigit Gregorius ille Hieromonachus *cap.præcedenti num.10.* relatus, verbis illis, *ex 4.t. Concil.* post Concilium Florentinum depromptis. *Ego verò licere quidem ipsi, sicut de animas sanctorum quocunque voluerit per tempus se se conferre, sibique dicata templa inuisere; atque ad eos accedere, qui eius opem implorant, necessarium arbitror, & verum esse.* Quæ si librentur, nostrum intentum clarè roborare cernuntur.

104 Idipsum confirmat communis plurium Theologorum consensus *circa q.12.1.p. S.Th.* asserentium, preces, & orationes, quæ ad Beatos in cœlo existentes à nobis viatoribus funduntur ab ipsis cognosci, non quidem ex vi visionis beatæ, vt dicitur, quasi id necessariò talis visioni natura exigatur, cum posset bene sine illo consistere; sed, vel per particulares reuelationes extra visionem factas, vel per eandem concomitanter visionem, itaut, quæ, suaptè natura ad Dei essentiam solùm terminabatur, ex voluntate, & peculiari Dei concursu ad tales orationes cognoscendas terminetur. Hocque ita contingat, eo quod talium precum, & orationum notitia ad statum Beatorum pertineat. Cum ergo ad statum etiam Sancti Eliæ Prophetæ spectet, preces, quæ ad ipsum funduntur, cognoscere; illas dicendum erit intelligere ex illis reuelationibus, & illustrationibus, quibus à Deo perfruitur. Non enim apparet cuius alterius obiecti congruentius diuinæ reuelationes ipsi fiant, nisi de illis, quæ ab ipso per orationes postulantur. Si autem illas cognoscit, cur non pro postulantibus exorare poterit, cum id & eximia ipsius charitas, & nostra necessitas efflagitare videatur?

105 Deinde ipsum Sanctum Eliam pro nobis intercedere, præcesque nostras, & orationes, exaudire posse ex iis, quas Ecclesia in officiis pro ipso approbatis ad ipsum fundit, intelligere possumus. Neque enim cum illo loquens petitiones suas vnquam Ecclesia proferret, nisi eas noscere, & audire certò putaret. Ex iis autem plura ex prædictis officiis excipi valent. Primò enim in officio ipsius sæpè, vt diximus, ab Ecclesia Carmelitanis concesso, in hymno ad primas Vesperas sic dicitur.

O Pater salue, placidus tuosque
excipe alumnos.

Clarius in hymno laudum.

Nos nunquam auxilium destituat Pater,
Optatusque tuus perpetuò fauor,
Nobis quin potius munera Spiritus
Angeri prace postula.

Et in hymno pro secundis Vesperis.

Nos tui præsens clypeo fauoris,
Ac tu a magna bonitate fretos.
Supplices dextra famulos benigna
Protege semper.

In officio etiam B. Petri Thomæ ab Ecclesia quoque, & Sanct. Congregatione Eminentiss. DD. approbato lect. 5. dicitur, quod cum ille pro sui Ordinis conseruatione, & augmento frequentius exoraret, responsum acceperit à B Virgine. *Confidito Petre, Religio enim Carmelitarum in finem vsque seculi est perseueratura. Elias namque eius institutor iam olim etiam à filio meo id impetrauit.* Ecce Eliam pro suis exorantem deuotis.

In Menologio etiam Græcorum, vbi sunt orationes, præces, & lectiones pro Sanctis, quorum festiuitates celebrantur, (inter quas,) vt diximus ex approbatione Clementis Octaui habetur de Sancto Elia sub die 20.Iulij) in quadam oratione quæ ad Christum dirigitur, sic subditur. *Huius deprecationibus salua nos.* Et in alia, de qua etiam mentionem facit Gregorius ille Hieromonachus iam adductus sic dicitur. *Propheta præco Christi, qui numquam à Throno Maiestatis separaris, & vnicuique infirmo præsto es in altissimis ministrans, mundum benedciis, vbique glorificatus, pete propitiationem animabus nostris.* Alij aliter vertere videntur sic.

Propheta Christi præco
Tu numquam à Sede maiestatis abiungeris.
Et singulis ægrotantibus semper ades.
In Ecclesiis fundens pro omnibus præces
Orbi terrarum beneficia tribuis
Et laudibus vbique celebraris.

Et post dictum *Gloria Patri*, &c. in alia oratione, quæ subditur, sic habetur. *Eius præcibus* idest Eliæ) *Christe Deus miserere nostri.* Et in oratione quæ sedendo dicitur. *Propterea ad te clamamus* (supple ad Eliam) *intercede apud Christum Deum, vt delictorum remissionem concedat.* Demum in alia Oratione hæc habentur. *Propheta, & præuisor magnalium Dei nostri, Elia celeberrimè, qui tuo dicto firmasti imbriferas nubes, intercede pro nobis, vnicum hominum amatorem*, idest Christum, vel Deum. Omittimus, quod in oratione, seu collecta pro officio latino, & eius Missa, eius intercessio postulatur dum Deum petimus: *Eo interueniente dum viuimus à terrenis semper ad cælestia spiritu subleuari, & cum eo in resurrectione iustorum pariter gaudere.* Idem conspicitur in aliis orationibus Missarum eiusdem. Omitti tamen non debet, quod in Missa, quæ in antiquo illo Missali in Bibliotheca Transpontinæ reperto sic habetur in versu post Alleluia. *Propheta venerande obsecra Omnipotentem, vt pluuiam nobis tribuat congruentem.* Multóque minus omittendum erit, quod in antiquissimo Missali illo in Vaticana Bibliotheca reperto, de quo superius diximus, Orationes Elianæ Missæ etiam ipsius intercessionem apud Deum interpellant. Vnde in illa, quam retulimus, *vt nobis impetret sua Beatitudinis consortium*, ab eo postulatur. Quantum verò ipsius oratio pro vbertate terræ, seu pluuia pro ipsa postulanda fidelibus proficiat, ex allatis ex veteri illa Rabbi Salomonis

lomonis traditione à Catholicis non reiecta, conspici valet, vt meritò exclamare cum D. Chrysostomo *serm. 2. de Elia* possimus. *Clauis cœli fit sermo Eliæ Sanctissimi, iubet enim, & clauditur cœlum, erat postmodum, & aperitur.* Quod expenditur *Iacobi* 5. dum dicitur *Elias homo erat similis nobis passibilis, & oratione orauit vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex, & rursum orauit, & Cœlum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.*

106 Item Eliam nostrum in eo statu, in quo modò est, post raptum, curam de suis amicis, & deuotis habere, non incongruè ex Sacra scriptura habetur 2. *Paralip.* 21. vbi ad Regem Ioramum allatæ sunt litteræ ab Elia Propheta missæ, in quibus, (vt Hebræi tradunt,) quæ ipsi euentura erant, explicabat, nimirum plagam totius Populi, & Vxorum, ac filiorum, morbum viscerum ipsius, & quemadmodum etiam tradunt Iosephus *lib. 2. Antiquitatum cap. 2.* Aben:Exora *in 4. Malach.* Lyranus in prædictum locum, Genebrardus *libro 1. Chronolog.* Acosta *lib. 3. de nouis temp. cap. 7.* Tornellius *in 5. ætat. circa annum 3139.* Sacer autem textus sic habet. *Allatæ sunt autem ei litteræ ab Elia Propheta, in quibus scriptum erat; Hæc dicit Dominus Deus, &c.* Ex quibus literis ab Elia Missis inferunt Sebastianus Barradas *tom. 1. lib. 5. cap. 11.* Gaspar. Sanchez 4. *lib. Reg. cap.* & Thomas Maluenda *vt supra cap. 2.* curam habere Sanctum Eliam in eo statu, in quo est, de rebus ad se spectantibus. Ex quo etiam infertur necessariò, eas cognoscere, ac per consequens ad ipsum posse preces nostras fundi, vt intercessio ipsius fit apud Dominum Imò, & Genebrardus vt supra, ex iis Elianis literis infert: *Ita Sanctis mortuis res viuorum sunt curæ*; manifestè subindicans Eliam nostrarum curam gerere rerum.

107 Efficaciùs tamen, vt credimus, Eliæ in Paradisum euecti merita, & intercessionem ab hominibus implorari posse, ex alio loco Sacræ scripturæ, quem vt Herculeum nodum Aduersariis soluendum offerimus, animaduertere possumus. Ergo, cum Eliseus Sanctus pij parentis Eliæ in cœlum euectioni testis oculatus astitisset, ne quid bonus hæres ex intestati bonis non susciperet, vt ait Sacra pagina 4. *Reg.* 2. *leuauit pallium Eliæ, quod ceciderat ei.* Postque: *Reuersusque stetit supra ripam Iordanis, & Pallio Eliæ, quod ceciderat ei, percussit aquas, & non sunt diuisæ, & dixit, vbi est Deus Eliæ. Etiam nunc.* Seu, vt Caldæus habet; *Suscipe petitionem meam Domine Deus Eliæ, etiam ipse.* His enim conspicuè sanè demonstratur, Eliseum, cum pallio Eliæ sibi derelicto Iordanis aquas in prima percussione non scidisset, ad Deum orando meritis, & fauore Eliæ fidenter recurrisse, vt quod propriis demeritis sibi à Deo, sancta humilitate, denegatum credebat, Eliæ Sanctissimi opitulatione adipisceretur. Neque enim alia de causa Deum Eliæ compellaret, nisi quia Eliæ opem, & auxilium apud Deum profutura non diffidebat. Hæc est expositio Carthusiani verba illa, *Vbi est Deus Eliæ?* Sic interpretantis. *Hoc est, non meritis meis, sed pietate, & gratia Dei, meritisque Eliæ precor hanc Iordanis impetrare diuisionem.* Quidam etiam ex 70. legunt. *Vbi est Deus & Elias?* in quo conspicuè Eliæ intercessio à Discipulo postulatur. Fauet huic expositioni Ambrosius *in psalmum 37.* Ex eo enim putat Eliseum Deum Eliæ inuocasse, quia *præsentiam eius in beneficiis requirebat.* Clarius Tostatus *quæst. 28. super hunc textum*, quærens enim cur in prima percussione non fuerint diuisæ Iordanis aquæ, causam subiungit, *Vt compelleretur orare ad Dominum, non fuerunt diuisæ in prima vice. Item factum est hoc, vt crederet Eliseus non meritis suis se ista obtinere, sed meritis Eliæ, ideo non diuisæ sunt aquæ, quousque dixit, Vbi est Deus Eliæ? Et tunc illico diuisæ sunt; In quo manifestè apparuit sanctitas Eliæ.* Idem sequitur Iacobus Salianus 4. *tom. Annal. super hunc locum lib. Reg.* Cœteris tamen breuiùs, & clariùs Cardinalis Caietan. ibidem. *Quia non fuerant*, inquit, *aquæ Iordanis diuisæ à Pallio Eliæ, ad merita Eliæ inuocanda apud Deum confugit, & sic altera percussione diuisæ sunt aquæ.* Dixerat autem Idem Caietanus superius, ideò Deum per Eliam Eliseo petenti duplicem Spiritum ipsius respondisse, *Si videris me erit tibi, quod petisti*, scilicet, *vt accenderetur magis Elisei mens, & præpararetur ad tantum donum, & ipsius Eliæ preces crescerent pro Eliseo.* Quo nihil maius pro Eliæ intercessione extollenda dici potuit, vt potè cum Deus, quasi illius desiderio ardeat, ipsamque cupidè expetat.

Nec minus fauet themati nobis præfixo locus 108
ille 4. *Reg.* 2. Vbi parentem Eliam per Æthera volantem suspiciens Eliseus clamabat, *Pater mi, Pater mi currus Israël, & auriga eius*; quo celebri Encomio nihil aliud vt putamus, significari, aptius potest, quam Eliam Sanctum, magnum, summumque præsidium, amicorumque columen, & anchoram, siue dum cum viuis moraretur, siue cum modò extra illorum contubernium existit, esse. Explorarunt hoc doctè huius loci interpretes, Hebræorum istud esse prouerbium putantes, simile illi Horatij *lib. 2. Ode 17.* quod de suo Mæcenate dixit.

Grande decus, columenque rerum.

Quod multis Maro assecutus non est verbis *l. 12. Æneid.* apud quem sic Latini vxor ad Turnum.

——— Spes tu nunc vna senectæ
Tu requies miseræ, decus imperiumque Latini
Te penes, in te omnis domus inclinata recumbit.

Id etiam clarè, concinnè, & aptè ad intentum expressit Caldæus, quem sequitur Vatablus, dum ita redit. *Qui melior eras Israëli oratione tua curribus, & Equitibus.* Fauet Caietanus, adstipulaturque Theodoretus, dum *quæst.* 8. inquit. *Ea de causa magnum Eliam appellauit, & currum, & equitem Israël, vt qui solus sufficeret ad profligandos, & fundendos hostes, & ad dandam alienigenis victoriam.* Auspicem quoque habemus Gregorium hom. 22. *in Ezech.* aientem. *Quid est quod Elias Currus, & Auriga Israël dicitur, nisi quia Auriga agitat, currus portat?* Et rursus; *Currus quia tolerando portat, Auriga quia exhortando agitat; Currus quia mala sustinet, & Auriga quia Populum bonis admonitionibus exercet.* Fauet quoque huic prouerbiali formæ loquendi verbum, *Currus.* Is enim languidos portat, lassos subleuat, frumenta conuehit, in acie milites sustinet, ac demum humanæ naturæ magna, multaque subsidia subministrat. Ergo Eliam Currum, & Aurigam (idest *Equitem* prout Hebraica vox sonat ab Eliseo nuncupatum, idem sonat, ac ipsius intercessionis, fauorisque erga populum fidelem sibi deuotum explicatissimum Encomium. Adstipulatur hebræus textus ex Abulensi 4. *Reg.* 2. *q.* 19. sic legens. *Currus est Israël, militia eius.* Quod sic exponit Rabbi Salomon apud eundem Abulens. *Quod ipse Elias erat currus Israël, & militia eius.*

Quasi

Quasi dicat, Gentes quando pugnant confidunt in curribus, & in militia; Israël autem habebat Eliam, dum viueret inter eos loco curruum, & militia, quia preces eius erant sufficientes magis ad defendendū Israël quā currus, & arma. Ex quo quantum roboris nostri capitis intentū resumat, cunctis liquido notescit.

109 Nec minus corroborat intentum eiusdem Rabbi Salomonis hebrçorum prçcipui sententia affirmans (vt apud Abulensem *q.*18. liquet) ideo Eliseo ab Elia magistro duplicem spiritum petenti responsum esse, *Si videris me; erit tibi, quod petisti. Innuens Elias* (inquit Salomon,) *quod quando manebat cum ipso non poterat ei conferre gratiam; postquam vero recederet, poterat conferre. Motiuum autem est, quia Elias quando manebat inter homines erat in minori statu; cum verò raptus esset erat in excellentiori gradu, ideò poterat aliqua facere, quæ prius non poterat. Hoc autem intelligendum est* (inquit Abul.) *per modū orationis, & meriti.* Ex iis verò maximè concluditur, ex Hebrçorum etiam mente Eliam, in loco, quo modò est posse pro nobis intercedere,
110 necdum vt antea poterat, sed, & plus etiam, & efficaciùs.

Ad id quoque deseruiunt aliæ Hebræorum traditiones, quibus apud eos notissimum esse constat Eliam Sanctum rerum nostrarum non paruam, aut modicam gerere curam; ac perindè iure à nobis in nostrarum miseriarum subsidium interpellari posse. Primò ergo *in Seder olam c.*17. (Genebrardo referente) sic habēt. *Elias post raptum scribit gesta omnium ætatum, & temporum.* In Chronologia autem maiori, quæ *Seder Olam Rabba* inscribitur, sic legitur. *Reconditus est Elias, neque comparebit, donec veniat Christus. Tum etiam apparebit, & recondetur secundo, donec prodeat Gog, & Magog. Nunc interim singularum ætatum res, & acta conscribit.* Adeo quoque recepto consensu tenent Eliam Sacræ scripturæ modos, ac difficultates explanaturum, vt vulgariter hoc prouerbium vsurpent: *Thisbi soluet dura*; hoc est quæstiones, & dubia, perplexitates, & ambiguitates paginæ sacræ. vt notant Ioannes Cellarius, & Ioannes Quinquarboreus *in abbreuiationibus Hebræorum.* Insuper recepta traditione putant Hebræi Eliam cunctis Iudæorum circumcisionibus præsentem assistere. Tradunt enim Deum hac gratia Eliam ornasse, vt nulla circuncisio apud ipsos
111 fieri contingeret, cui Elias præsens inuisibiliter non adesset. Quapropter statuisse Magistros Hebræorum, vt quoties circuncisio alicuius Infantis facienda esset, duæ ornatissimæ sedes pararentur, vna pro infante recepturo, alia pro Elia futuro ibidem præsenti. Mentionem huius traditionis faciunt Thalmudici *in tract. Berachoth,* Kimchius *in Malachiæ* 4. *& alibi*; & aliquot ex nostris, vt Galatinus *lib.*10. *de Arc. Cath. ver. cap.*6. Genebrardus *lib.*1. *Cronograph. pag.*115. Vnde insignis quidam Rabbinus Iudas exponens, cur dicatur à Mosè panis ille, qui coram Domino proponebatur, *Panis facierum,* hæc ait apud Galatinum *lib.*10. *cap.* 6. *Quia transmutabitur ex substantia Panis, cùm sacrificabitur in substantiam Corporis Messiæ, qui descendet de Cœlis, eritque inuisibilis, & impalpabilis. Cuius rei fidem facit sedes Eliæ.* Hæc ipse acutè sanè; nam sicut Elias præsens in Sella sedebat (vt isti putant) diuersis simul locis, vbi contingebat fieri infantium circuncisiones, ita Christus simul præsens adest diuersis Hostiis, in diuersis locis sub Eucharistia. Hæc ex Hebræis attulimus, non quia ipsorum traditiones apud nos indubitatam generent fidem, cum constet eas solùm veritatem continere posse, quæ fidei normæ non aduersantur, sed vt ex eis liquidò innotescat, totum hunc Populum Iudaicum in hoc vnum confluere videri, vt credant, Eliam Sanctum in Paradiso degentem nostrarum rerum sollicitum indagatorem, prouisoremque esse, ac proindè piè, & rectè ab Ecclesia eius intercessionem apud Deum inuocari posse.

Nec omitti debet id non leuiter ex Sacræ 112
paginæ contextu, si rectè expendatur elici posse. Constat enim *ex Matth. cap.* 27. Christo Domino in Cruce posito voce magna clamante *Eli Eli lammasabacthani,* hoc est latinè, *Deus meus, Deus meus vt quid dereliquisti me? Quidam illic stantes, & audientes dicebant, Eliam vocat iste, & continuò currens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere; cœteri verò dicebant, sine videamus an veniat Elias liberans eum.* Ex qua Euangelica hystoria non incongruè credi potest Ecclesiam illam populi hebraici putasse, Christum iam ferè exanimem Eliæ adiutorium postulasse, ideoque illorum vnum acceptam spongiam, & aceto plenam Christi ori obtulisse, vel vt citiùs moreretur, vt Theophilactus, & Recentiores volunt antequam Elias suppetias Christo dedisset, vel, vt accepto aceto recrearetur, vitamque vsque ad Eliæ aduentum differret, vt Maldonatus exponere visus est. Quodcunque autem horum dicatur, intentum nostrum non leui suspicione suadetur, nempè, vt credamus Eliam in eo statu à populo Iudaico semper reputatum esse, quo ab hominibus inuocari, & illis opi-
tulari posset. Quod adhuc corroborat sententia 113
à Hieronymo, & Beda non improbata existimantium verba illa, *Eliam vocat iste,* non ab imperito Hebræorum vulgo, vt Theophilactus asseruit, sed à Doctis Iudæorum Sacerdotibus, nempè Scribis, & Pharisæis prolata fuisse. Quin, etsi diceremus Romanos milites, qui inter Iudæos morabantur, Eliam inuocasse Christum credidisse, vt putant Hieronymus, Beda, Strabus, & Euthimius, adhuc suspicioni adductæ locus relinquitur. Cùm enim gentiles illi Hebræorum opinionem cognitam haberent de Eliæ inuocatione, & patrocinio postulando, poterant simul cum illis, cum Christus *Eli Eli lammasabacthani* protulit, credidisse, Eliam compellasse, vt sibi adiutorium moribundo præberet. Ex quo vt diximus, non leuidense indicium habetur, Iudæorum Synagogam constanti semper traditione tenuisse, Eliam ab illis compellari, & ipsis in angustia positis suffragari posse. Maximè quoque hoc confirmat intentum, quod cum Christus seruator in Transfiguratione de morte, & passione sibi futura in Hierusalem cum Moyse, & Elia colloqueretur, Petrus ob nimiam erga Christum dilectionem ipsum à morte eripere contendens, dixit
Domine, bonum est nos hic esse. Matth. 17. Ac si cla- 114
riùs, vt Theophilactus hîc exponit; *Bonum est hoc loco manere, & non descendere, & occidi; Nam si quis huc venerit, habemus, & Moysem, & Eliam nos adiuuantes. Moyses quidem Ægyptios deuicit, Elias autem ignem è cœlo deduxit. Tales erunt in inimicos, si qui huc contra nos venturi sunt.* Ecce concordem populi hebraici mentem, Eliam hominibus opitulari, & patrocinari posse.

Sed quid plura? Nonnè id liquidò constat ex 115
Diuorum precationibus, quas populus iste incredulus,

credulus,& recutitus adhuc retinet?In illis namque,prout videre est apud Genebrardum, qui illas collegit, post finem suæ Chronologiæ,sic habet. *Iniquitatis in proximum, & præuaricationis in Deum, ne recorderis;recordare autem obsecro Elia, atque Elisei.* Et rursus. *Qui exaudisti Eliam in monte Carmelo, exaudisti nos.* Adeò quoque Eliæ nomen Iudæi venerantur,vt eum venturum,& gloriosum Messiam futurum credant, apud Ioannem Pfeferkor olim Iudæum. Hinc diebus Sabbathi ei mensam stratam relinquunt, vt refert Antonius Margarita. Mirabilis quoque est versio illa Caldæi circa locum *Thuen.* 4. *Impleta est iniquitas tua filia Sion, non addet vltra vt transmigrare te faciat,* Sic enim vertit Caldeus. *Postea finire faciet iniquitatem tuam, ô Synagoga Sion, & redimeris per Christum, & Eliam sacerdotem Magnum* Quibus nedum huius capitis intentum, sed qualiter Elias apud Hebræos in maxima quoque veneratione semper fuerit, liquescit.

116 Sed hæc ex Hebraicis traditionibus missa facientes,ex aliis capitibus propositum nobis thema, videlicet de officio Ecclesiastico iure Eliæ Sanctitate ab Ecclesia concesso, quin esto quod visionis beatæ præmio à Deo decoratus non sit nihilominus, & à fidelibus coli,& honorari, officioque prædicto ipsius intercessionem postulari posse, ex simili ferè alio exemplo in Ecclesia reperto non leuiter confirmare liceat. Cum enim de fide certum non sit, Sanctum Ioannem Euangelistam mortuum esse, ac perindè nec verè diuinitatis compræhensorem, (quod est apud Antigonistas nostros euidens argumentandi genus) nihilominus Ecclesia festum ipsius indubitanter celebrat; abs dubiè credens,ad hoc, quod aliquis Sanctus ab Ecclesia solemni ritu officij diuini colatur, necessarium non esse, illum esse mortuum,compræhensorem, aut beatum;sed verè Sanctum, in gratia confirmatum, & in tali statu,quo fidelium præces,quæ ad Deum per eius intercessionem funduntur exaudire possit. Quæ cum Sancto Eliæ, vt probarum est in superioribus competant, neutiquam videtur negandum, illum tali honore ab Ecclesia decorari posse. Si verò obnixè aliquis contendat de fide

117 certum esse Ioannem Euangelistam è viuis excessisse,non verò Eliam,attendant obsecro tot Patres,& Theologos nondum mortuum esse Ioannem asserere, vt dogma istud de fide non esse manifestè conuincant. Hi sunt Hippolytus Martyr *oratione de consum Mundi.* Sanc. Ambros. *in 7.c.Lucæ* indicantque Theophilactus *Ioan.* 21. illis verbis. *Sic eum volo manere donec veniam,* & Euthim.*in Matth.*17.Eandemque sententiam docuisse inueniuntur Theophilus, & Ioannes Dominici Cardinalis vir sanctitate, & doctrina suo tempore clarus apud Sanctum Antoninum 4.*p. Theolog tit.*13.*cap.* 4. §. 3, Abbas Ioachim *in* 10. *Apocalip.* Treculphus *in Chronico t.*2.*lib.*2.*c.*9. Sabellicus *lib.*1.*de dictis,& factis memorabilib. cap.*8. Georgius Trapezuntius *peculiari libello in dictum Domini Ioan.*21.*Sic eum volo manere,&c.* Catherinus *in* 2. *Genes.* Vielmius *de sex dieb.conditi orbis lectione* 20.Pineda *in Ecclesiastica Monarchia lib.* 10.*c.*38.§.4 & alij, inter quos Alphonsus Salmeron, & Sebastianus Barradas relati superius id clarius defendunt.

118 Hoc idem confirmat non dissimile argumentum ex variis,& antiquis Historiarum monumentis desumptum; Ex quibus liquidò innotescit, Hominibus Sanctis adhuc in hac vita degentibus, templa, & Ecclesias à fidelibus dedicata fuisse,vel vt melius,& rigorosius loquamur, Deo in honorem ipsorum. Primò enim de Ecclesia Beato Petro viuenti Senonis erecta mentionem facit Lyranus *in ps.*18.& *Matth.*24. & adstipulantur Adrianus Phinus *lib.*5.*flagelli c.*10. Petrus Canis.*lib.*5. *de Maria cap.* 23. Deinde Martham, & Sororem eius Mariam intemeratæ Deiparæ adhuc viuenti Ecclesiam apud Massiliam extruxisse annales Francorum referunt, & notant Canisius *vt sup.* & Vincentius Bellouacensis *lib.* 8. *Specul. c.* 29. Apud Antaradum insulam in mari Phæniceo,Sanctum Petrum Apostolum ædificasse sacellum Diuæ Virgini adhuc in humanis agenti,in quo primum idem Apostolus Missæ sacrificium peregerit,ex incolarum fideli traditione acceperunt, qui cum Gotthifredo Bullonio in memorabilem illam Terræ Sanctæ expeditionem profecti sunt, & literis commendarunt Marinus Sanutus Torsellus *in lib.* 3.*part.* 14.*cap.*2 & Iacobus de Vitriaco *in hist.Ierosolymit. c.* 46. Iam quis nescit, quam certa,constansque sit Cæsaraugustana Ecclesia, ac totius cum primis Hispaniæ fidelis traditio, Sacrosanctam Deiparentem cum adhuc Ierosolymis in vita superstes esset Iacobo Apostolo Zebedæi filio in Hispaniis prædicanti,& ad ripas amnis Iberi Cæsaraugustæ oranti super Iaspideam columnam apparuisse, moxque ab eodem Apostolo Mariæ monitu, ipsi Diuæ Deiparæ Templum, seu Sacellum constructum, consecratum fuisse, quod nunc dicitur *Nuestra Señora del Pilar*, ac totius orbis veneratione celebratur:vt cuncti Hispaniarum Annales etiam testantur. Præterea Sanctum Marcum primum Alexandriæ Episcopum in eadem Vrbe Ecclesiam nomine Sancti Petri sui Magistri nondum defuncti fundasse, testatur Gelasius Papa Primus *in Concil Rom.* & Petrus etiam Damianus *serm.de S.Marco.* Apud Clementem quoque Romanum Pontificem *lib.* 10. *Recognit. cap. cap.vlt.* legitur, Theophilum nobilem quendam Ciuem Antiochenum à Petro Apostolo ad fidem conuersum, domum suam Ecclesiam in honorem eiusdem Apostoli viuentis consecrari fecisse,in eaque Petri Cathedram collocasse. Ad hæc celebrem apud Germanos vigere traditionem, veteresque Coloniensis, & Treuerensis Ecclesiæ docere Annales, maternum ex primis Petri Apostoli discipulis non procul à Molsheim propè Argentinam, templum in eiusdem Petri nondum defuncti honorem extruxisse, *domum Petri*, siue Germanicè *Thompeter*, appellatum, Canisius testatur *lib.*5.*de B.Virgine c.*23. Agit de Materno Rom. Martyrolog. 14.*Septemb.* Denique Ephesi Basilicam Ioanni Agostolo, & Euangelistæ in terris adhuc viuenti erectam, auctor apud Abdiam Babylonium *in vitis Apostolorum* narrat. Ex his autem non incongruum pro causa quam defendimus sumitur patrocinium; Si enim Hominibus adhuc in hac vita degentibus eò præcisè, quia ipsos Sanctos, & in gratia confirmatos.Ecclesia putabat, Aræ, & templa dedicata fuerunt, quidni de Elia idem affirmari possit?

Nec contemptibilis ea ratio habebitur, quæ 119
à similitudine animarum Purgatorij sumitur. Etsi enim illarum status,cum satisfactorius,& pœnalis sit,iure non mereatur, vt Ecclesia illis festum,aut sollemnitatem officij Ecclesiastici concedat,

cedat, verumtamen piè inuocari posse à fidelibus multi Theolog. affirmant, vt Gabriel *in Can. lect.* 58. Medina *Codice de Orat. q.* 4. *&* 5. Bellarm. *lib.* 2. *de Purg. c.* 15. Valent 3. *t. disp.* 6. *q.* 2. *punc.* 6. Quod fieri credibile constat ex D. Greg. *lib.* 4. *Dialog. c.* 40 Apud quem animæ Paschasij, & Seuerini miracula operabantur, etiam in Purgatorio existentes, quod euidens indicium affert, ipsas fidelium præcibus motas Dei auxilium impetrasse pro illis. Legatur Petrus Damianus Cardin. *in Epist. de miraculis sui temporis.* Si autem Sanctorum Animæ in Carcere, & tribulationibus detentæ eo apud Deum ponderis, & valoris habentur, vt propter earum intercessionem beneficia sua aliis elargiatur, quid dicendum sit de Sanctissimo Propheta Elia, non in Carcere tribulationis sed in Paradiso exultationis, non in terra miseriæ, & tenebrarum, sed in splendidissimo, & amænissimo totius orbis habitaculo constituto, dicere fas est? Certè nullus, (vt credimus) Theologus, inficiari poterit, quin ipsius intercessio apud Deum plurimum, & pro plurimis donis à
120 Deo impetrandis valeat. Idem argumentum, vel simile conficere licet ex eò quod Animæ Sanctorum non in Paradiso, sed in Limbo Patrum detentæ ante Christi Aduentum pro fidelis Populi statu, & augmentum Dominum exorabant, vt fidei Dogma est ex Sacra pagina 2. *Machab. cap.* 13. vbi de Onia summo Sacerdote dicitur, *orare pro omni Populo Iudæorum*, & de Ieremia Propheta. *Hic est fratrum amator, & populi Israël: hic est, qui multum orat pro populo, & vniuersa Sancta Ciuitate.* Liceat ergo, Pij Theologi, idem de altero Sancto Dei Propheta non in Limbi custodia, sed in terrestris Paradisi gaudio existente Catholicè sentire. Ac proindè dignum æstimare quod ab Ecclesia officij Canonici præcibus intercessio ipsius apud Dominum interpellari possit. Quod expendens Gaspar Sanchez egregius Bibliorum interpres, *Reg.* 4. *c.* 2. dicebat. *Si enim Ieremias in loco, & statu non magis ad orandum idoneo, in sinu videlicet Abrahæ, orabat tamen pro laborante populo, cur non idem de Elia, qui adhuc erat in viuis, licet à viuis procul, existimandum?*

121 Nec multum à Thematis propositi tramite deuiare censebimur, si vt intentum anteà præiactum de cura videlicet, ingentique sollicitudine, qua Sanctus Elias totius mundi res, acta, gestaque librat, aliquid vlterius adiungamus. Est enim peruulgata quædam, cælebrisque traditio, Eliam Sanctum de fine, consummatione, & duratione mundi prophetasse. De hac ex monumentis Hebræorum accepta agens Rabbi Iacob filius Salomonis, hæc ait; *Docet domus*, hoc est Schola, vel Academia, seu secta Eliæ: *Sex mille annis erit mundus. Duobus mille inanitas: Duobus mille lex: Duobus mille dies Christi. At propter iniquitates nostras, quæ multiplicatæ sunt elapsi sunt hi quos præterisse cernimus.* Ita ex Talmud *trac. Sanhedrin cap. Helec*, interprete Genebrardo accipitur. Etsi enim Eliam istum, non Tesbytem, & Prophetam nostrum fuisse, sed Rabbinum quemdam Caballicum, aut Thalmudicum, seu vt alij credunt, grammaticum, plures existimarint cum Genebrardo *lib.* 1. *Cronol. p.* 1. & alij cum Fino *lib.* 5. *cap.* 11. & osto *in typo Messiæ*, prædictam traditionem adscribant Filio viduæ Sareptanæ ex mortuo ad vitam ab Elia reuocato, posteaque ipsius socio, & discipuli, qui secundum Hieronymum *in præfatione Commentarij ad Ionam*, fuit ipse Ionas Propheta; aliorum tamen sententia est nec contemnendæ authoritatis, Eliam Tesbytem, Prophetam magnum, huius propheticæ traditionis primum authorem extitisse. Hi sunt inter alios Stratonicus Cumarum Episc *in Collectaneis.* Franc. Georgius *Harmonia Mundi Cant.* 3. *tomo* 7. *cap.* 7. Ludou. Viues *in l.* 20. *de Ciuitate Dei cap.* 7. Sixtus Senensis *lib.* 2. *Biblioth. in Helia & lib.* 5. *annot*, 190. & alij. Valeat ergo istorum assertio, non vt certa, & indubitatæ fidei (sed vt probabilis dumtaxat.) Eò præsertim, quod inter Thalmudica dogmata reperitur descripta, inter quæ nugas, & mendacia multa conspici Catholicis pro comperto est. Illud tamen annotare lice- 122
bit, in ora quoque magnorum Ecclesiæ Patrum traditionem hanc de sex millenaria duratione mundi irrepsisse, hi sunt Iustin. Martyr *in quæst. ad Gentiles quæst.* 71. Irenæus *libr.* 5. *aduersus Hæreses cap.* 28. Andreas Cesarien. *in Apoc.* Lactantius Firm. *lib.* 7. *c.* 14. D. Hieronym. *in Epist. expositione ps.* 89. *ad Ciprianum* clarissimè; elucidans namque illud Dauidis. *Quoniam mille anni ante oculos tuos sicut dies hesterna, quæ preteriit*, hæc scribit: *Ego arbitror ex hoc loco, & ex Epistola, quæ nomine Petri inscribitur, mille annos pro vna die solitos appellari, vt scilicet quia mundus in sex diebus fabricatus est, sex millibus tantum annorum credatur subsistere, & posteà venire septenarium numerum, & octonarium, in quo verus exercetur Sabbatismus, & Circumcisionis puritas redditur*: Nec de- 123
sunt rationes, aut coniecturæ probabili apparentia non penitus destitutæ, quibus sex millenaria hæc mundi duratio suaderi videatur. Prodit eas magni nominis Rabbinus Isaac. *Gen.* 1. in hanc fermè sententiam. *Primam, quia primus versus Genesis, qui continet summam operis Domini, & fabricæ mundi, Hebraicè conscriptus, sexies litteram Aleph exprimit Aleph autem in notis numerorum mille significat. Deindè sicut Deus sex diebus fabricauit, & absoluit mundum, & septimo requieuit, ac Sabbatum consecrauit, ita cum mille anni apud Deum sint vna dies, par est, vt labor generationis humanæ, & mundi opificij in sex millibus annorum consummetur, & septimo millenario conquiescat. His accedit quod senarius laboris, & septenarius requiei, tam in diedus, quam in annis diuina lege corroboratur; nam sex dies hebdomadæ ad opera exercenda lege conceduntur, septimus vero requiei dedicatur: sex annis pro agris colendis, indultis, septimo tam agro, quam cultori requies inducitur. Non mirum igitur si postquam per sex millia annorum variis ærumnis, ac diuersis magnisque agitationibus concussum laborauerit genus humanum, atque adeo ipsa Christi Ecclesia sub gladio Satanæ vehementer ingemuerit; tandem in septimo millenario sub felici illo venturi seculi statu sabbatizet. Denique sex primi parentes humani generis Satores, nempè Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared mortui sunt, septimus vero Enoc viuit ad hunc vsque diem in quempiam locum translatus, sic etiam post sex millenarios annorum quibus labor, & mors in mundo viguerit septimus millenarius erit initium quietæ, immortalis, atque beatæ vitæ.* Hæc 124
ideo à nobis adducta sunt, non vt credamus mundi consummationem alicui vnquam fine Dei reuelatione innotuisse, cum *de die illo vel hora nemo sciat, neque Angeli in Cœlo*, sed ne laneis, aut arundineis nixa fundamentis appareat sententia tenens Eliam Sanctum Dei Propheta authorem esse traditionis de sex millenaria Mundi duratione. Ex ea verò id solum ad nostrum inten-

tum deducimus, prædictum S. Eliam, & nostrarum rerum curam, memoriamque retinere, nec omninò à mundi consortio extorrem, aut exulem putandum, ac perindè, (quod consecta reum erit) nostris precibus iure ipsius fauorem interpellari posse.

125 Propius ad thema propositum accedere volentes, quæ ex fideli traditione pij, & Religiosi viri accepimus, hic placuit inserere. Ex eis enim liquidò innotescere quibit, qualiter Elias Sanctus, huius mundi, sibique deuotorum præcipuè, curam sollicitè gerat, vt meritò proinde ab Ecclesia possit eius patrocinium apud Deum precibus, & officio Canonico postulari. Ergo, vt ex prædicti Religiosi, qui apud Persas diù commoratus est, relatu, testimonioque subscripto, & sigillato à R. P. sacerdote Arabum, vel Caldæorum apud Persidem quoque commorantium, sub datis die 17. Martij 1608. hic Romæ commorantes perspeximus, celebris est, & peruulgata opinio apud Gentes illas S. Eliam illis sæpè apparuisse, sub eiusque tutela quendam locum ibi existentem, esse, multis indiciis crebrò submonstrasse. Est autem apud illam Persidis Regionem ciuitas quædam nobilis vulgò *Aspahano* nominata, Regis, & Principum magnifica sedes. Extra quam versus meridianam partem à tergo hortorum Regis, *Chiarbach* vulgò, parua quædam habitatio, seu domus (*serraglio* apud illos) sub dominio Emir Raffiadir Mehomed Califfæ est, quam Rex, pro retinendis quibusdam Caldæorum familiis in bello Turcico captis, concesserat. Ad cuius ianuam, & manum læuam à parte interiori, est locus quidam aptus ad sedendum, vbi, illis hominibus testimonium ferentibus, sæpius variis sub formis S. Elias apparuit. Primò enim vnus ex maioribus, *Anna* nomine, in quiete vidit S. Eliam cum duobus aliis versus portam illius habitationis venientem, tresque papiliones, cortinas, seu vela coloris viridis indè quasi remouentem; ipsique præceptum, locum luminibus, & incenso in posterum venerari. Quidam alius *Abdal Æt* relato somnio illudens, nocte sequenti ab Elia Sancto strangulari se vidit: veniam poposcit, subitòque liber extitit. *Nuri* quidam ab alio saxo percussus, & auriculæ vulnere infirmatus, morbo inualescente, voluit in loco Eliæ dicato, vel paululum requiescere, vt ab infirmitate liber esset: illum ergo veste viridi indutum, & tribus vicibus pedem supra læsam auriculam ponentem in modum crucis vidit, & sanus factus est continuò. Fæmina etiam quædam nomine *Chan Betk* Sanctum vidit Prophetam venientem cum alio quodam, vestibus albis indutos lanceas manibus gestantes, & equos super quos ascenderant ipsi tradentes: ingressosque prędictum locum disparuisse. Quædam alia *Sanaiz* nomine testata est se vidisse Eliam supra pellem quandam sedentem; legentique Euangelium duos alios astitisse manus supra pectus cancellatas in signum obedientiæ tenentes: Eliamque protulisse: *Ego sum Elias ille, adhuc viuens; curatè ne huic loco incensa, aut lumen desint.* Quidam nomine *Iusuf* cum alio litigans, pro arbitro iusiurandum in loco Eliæ dicato elegere: vbi cum *Iusuf* falsò iurasset, os sibi versus collum, & posteriorem capitis retortum pro supplicio recepit: donec post sex menses humiliter in eodem loco sanctum deprecatus ad pristinam sanitatem restituitur. Mulier etiam quædam Suriana *Anna* nomine, inter Christianos illos solita cognatos inuisere, dum per portam domus exiret, Sanctum Eliam habitu, & barba albicantibus obuium habuit, interrogatusque quis esset, respondit: *Ego sum Elias, meus locus est iste.* Cum quidam iuuenis Armænus, loci sancto sacri inscius, rem ibi indecoram facere aggressus esset, ab Elia sub specie iuuenis robusti reprehensus per vnum mensem infirmatus, & ferè moribundus, cum facti pœnituisset, sanus effectus fuit. *Abdalla* quoque quidam cum alio altercatus, domumque suam mæstus reuersus, cum dormitum iret, vidit S. Eliam barbam prælongam, & albam habentem, candidaque veste indutum: cui duo alij socij assistebant, imberbis vnus, alter nigra barba, vesteque albicante ornatus, cereisque accensis in manu. Illum Elias consolatus quod post *Annam* locum sibi sacrum venerari cæperit, vindictam de inimico promisit: quod post decem dies euenit. Demum illorum Christianorum Pater, seu Parochus, nomine *Cassis Petrus*, qui horum miraculorum examen (cum P. Ioanne Carmelitano ex Discalceatis qui Sedis Apostolicæ benedictione in illis Persiæ partibus ad Christi Euangelium prædicandum assistunt) faciebat, cum locum S. Eliæ sacrum inuiseret quadam die ad auroram de illo exeuntem, habitu Carmelitano indutum, & versus Ciuitatem iter facientem, recognouit. Hæc verò cum aliis, quæ ex prædictorum Patrum Discalceatorum relatu accepimus non incongruè, S. Eliam huius mundi rerum curam gerere, ipsiusque auxilium postulantibus præsto assistere, suadere videntur. Rectéque ab Ecclesia vniuersali inuocari posse, & per officium Canonicum eius intercessionem exorari, confirmant.

Accedit quod in hymno quodam, seu sequentia de S. Patritio Hyberno ex vetusto Missali manuscripto deprompto, quem in florilegio Sanctorum Hyberniæ Thom. Mesingamus transcripsit, sic dicatur. 126

Opprimens per triduum
Satan hunc vexauit,
Sed Elias artuum.
Robur reparauit.

Quorum verborum hic est sensus, quod cum semel S. Patritius Satanæ vexatione in membris suis torqueretur, Eliam Prophetam inuocans, ad eum veniens ab inimici pressura liberauit, artuum, sensuum, & membrorum robur restituendo. Habetur hoc *in vita eiusdem S. Patritij cap. 19.* prout à prædicto Mesinghamo scribitur. Ex quo intentum de fauore Eliam inuocantibus ab ipso præstito clarè innotescit.

Audiatur circa hos os aureum Ecclesiæ (Chrysostomum dico) cuius hæc sunt notanda verba *in sermone quodam de S. Elia*, quibus quantum apud Deum ipsius intercessio ponderis sit, liquidò innotescet. *Stabat* (inquit) *Elias medius inter Deum, & populum; stabat inquam inter sacrilegos Sanctus, inter peccatores iustus, inter prophanos deuotus: Aduocationem populis cunctis præstaturus, obiurgat populum, exorat Deum, iram Domini auertit, & erraneum populum à Dei cultura ad Dei latriam reuocauit. Coniungit Dominum populo, & Deo populum. Fit per Eliam vna concordia inter Deum, & hominem, inter populum, & genitorem. Et vt vniuersi dicerent: Verè Dominus Deus ipse est Deus. Clauis cæli fit sermo Eliæ Sanctissimi. Iubet enim, & clauditur,* 127

clauditur, orat postmodum, & aperitur. Claudit; inquam, cœlum, & aperit, ligat, & soluit, reserat quod conclusit vt Sanctorum meritum monstraretur, non solum in terris posse quod voluit, sed & in cœlestibus posse impetrare quodcunque petierit. Expendantur illa, *Aduocationem populis cunctis praestaturis.* Et *Clauis cœli fit sermo Eliæ*, quibus nihil aptius aut desiderari potest. Ex sermone quoque alio eiusdem Chrysostomi adeò eximia extrahi possent, vt seipsum in Elianis laudibus energia verborum, efficaciaque Eliæ intercessionis memoranda superare credatur. En pauca: *Viuit Dominus, inquit, & non erunt per annos illos ros, & pluuia: Deinde cum Deus ei responderet: Quid ergo si pœnitentes illi mihi blandientur, si lachrymas afferētes spectem, si à delictis resipiscentes videam, statim ne debeo dare pluuiam? Minimè, inquit viuit Dominus, nisi per os meum. Non viuit Dominus, illi Idolis se addixerunt; ego per deitatem tuam iuro. Ostende mihi, quod iuramentum hoc, & contra te valeat, vt & per hoc Idolorum infirmitas declaretur. Non viuit Dominus, non erit tribus annis ros, & pluuia, nisi per sermones oris mei. Non quando tibi videbitur pœna finem facias. Tibi enim pro clementia tua semper videtur misericorditer agendum. Sed tunc quando ego pro eis orauero, & iudicauero, quod dignam animæ suæ curam gerant probeque resipiscant. Igitur propheticam sententiam reueritus est Deus, & honorem iuramento illi dedit.* O verè singulariter miranda verba? quibus similia in laudem alicuius apud nullum ex Patribus reperiri queant. *Propheticam sententiam* (scilicet Eliæ) *reueritus est Deus, & honorem iuramento illi dedit.* Et rursum. *Non quando tibi videbitur pœnæ finem facias* (inquit Elias) *sed quando ego pro eis orauero, & iudicauero.* Quibus, ni fallimur, summa ferè efficacitas orationis, & intercessionis Eliæ, clarè demonstratur, simulque quanto iure à fideli populo inuocari possit, ac debeat, & quod exindè sequitur Ecclesiastico officio decorari non leuiter suadetur.

128 Rem concludit, quod Catholicè loquendo Sanctus Dei Propheta Elias à Deo Canonizatus censeri debeat: ac proindè quod nullus remaneat scrupulus quominus à fidelibus inuocari possit, & ab Ecclesia officio Canonico celebrari. Canonizatum porrò Eliam esse sic habemus ex Bellarmino *tom. 2. lib. 1. de Sanctor. beatitud. c. 7. §. His ergo*, vbi sic: *Vtiles esse Sanctos Canonizari, his argumentis demonstrari potest. Primò, quia Deus ipse voluit à Sanctis scriptoribus annotari in particulari gloriosam vitam, mortem eorum, qui tempore ipsorum floruerunt, vt patet de Ecclesiastico qui cap. 44. & sequentibus Canonizaui plurimos Sanctos, vt Henoch, Noë, Abraham Isaac, Iacob, Moysem, Aaronem, Phinees, Iosue, Chaleb, Samuelem, Dauidem, Heliam, & Heliseum*, &c. Ergo ex mente Bellarmini Elias Canonizatus est ab Ecclesiastico *cap. 44. & sequentib.* vbi illum, & prædictos numerando præmisit eorum laudes dicens: *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua &c.* quod etiam tenet Contelorius *de Canoniz. Sanctor. cap. 3.* & Gaspar Sanch. *in d. c. 44. Ecclesiastici vers. 1. §. Triplex hæc gloria*, loquens de commendatione hac Sanctorum veteris testamenti relata ab Ecclesiastico, & inquiens: *Hæc fuit prima martyrum sanctorumque Canonizatio, quam deindè secuta est particularis illa, & solemnis, quæ de more fit à Pontificibus.* Prudenter etiam Iacobus Granados *in 2. 2. controu. 1. de fide tract. 7. disp. 3. sect. 2. n. 10.* de Enoch, & Elia inquit. *Si attendatur quod de illis S. Scriptura testatur, & quod habet perpetua Ecclesia traditio constat eos gratos esse Deo, & in loco speciali nunc degere vitam sanctissimam, à qua nunquam excident, licet in fine mundi redituri sint ad conuersationem humanam, & nouo trimpho nouam coronam reportaturi, quod satis superque est, vt Dei testimonio canonizati censeri debeant.* Pro quo refert se ad Azorium *tom. 2. lib. 5. cap. c. q. 4.* & ad se ipsum *3. p. in controu. de nouissimis ferè in initio.* Fauet etiam Lucas Castel. *de dilatione Canonizatione pag. 16.* sequens Iacobum Castellanum, & Iansenium.

Immò potest Elias Sanctus ab Ecclesiâ Canonizari canonizatione illa solemnissima, quia alios Sanctos Canonizare solet. Ita enim de ipso, & aliis sanctis veteris testamenti, & si lustrali lauacro regenerati non sint, tenet Panuinus *in Relatione S. Bonauenturæ*, quem refert Castellan. *de Canonizat. q. 4. §. quæro*, & sequitur Contelor. *supra cap. 11. nu. 11.* Eo quod in Cantico Ambrosij, & Augustini nominentur ibi: *Te Prophetarum laudabilis numerus*, Et in Litaniis inuocentur ibi: *Omnes Sancti Patriarchæ, & Prophetæ orate pro nobis*; & quia ab Ecclesiastico 44. illis verbis: *Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua, &c.* canonizantur, vt dictum est. 129

Nec obuiat huic Canonizationi faciendæ, sicut nec cultui, aut officio Canonico illi ab Ecclesia concesso, quod adhuc in vita superstes sit. Nam translatio illius in Paradisum, separatio à communi consortio hominum, vitæque incorruptio, eum facit quasi ciuiliter moraliter & politicè mortuum, seu defunctum; vt optimè Abulensis *4. Reg. 2. qu. 24.* de ipso, & Enoch dixerit: *Elias, & Enoch assumpti sunt ad statum tam perfectum, & iam potius sunt cælestes, quàm humani viri.* Et Iacobus Salian. *4. tom. Annal. circa annum mundi 3139.* ista de ipso Elia: *Abiit ab hominibus, & quamuis sine morte, perindè tamen fuit tam suis, quam alienis, ac si iam vitam sicut cæteri, cum morte commutasset.* sequitur Bonacina *de Incarnat. disput. 3. qu. 1. punct. 1. §. secundo*, dicens de Elia, & Enoch: *Non sunt propriè viatores, & quodammodo sunt extra viam.* Rectè etiam Iacobus Granados *supra disp. 3. sect. 1.* reiicit definitionem Canonizationis traditam à Bellarmino, videlicet: *Canonizatio est publicum Ecclesiæ testimonium de vera Sanctitate, & gloria alicuius hominis iam defuncti; &c.* inquiens *In hac definitione illud non omninò placet, quod minus generalis sit; complectitur enim solos Canonizatos ab Ecclesia, cum tamen alij sint ipsius Scripturæ, aut traditionis authoritate Canonizati: & præterea nullum adhuc viuentem comprehendit; cum tamen Enoch, & Elias, qui adhuc viuunt, sint absolutè Sancti, & de hoc secundo recitetur; in illiusque honorem offeratur sacrificium à religiosis Ordinis Carmelitarum, & licet S Ioannes Euangelista nondum mortuus fuisset, vt aliqui, licet falsò putauerunt, censeri deberet Canonizatus.* Quibus etiam fauent plurima Patrum, & Doctorum testimonia de ipso Elia, quorum aliqua sunt iam relata, alia verò in Patribus, & Doctoribus aliisque Sacræ paginæ Expositoribus obuia sunt; ipsorum autem quædam in *tom. 1.* nostrorum Annal. habet Lector. 130

Tituli porrò, motiua, seu rationes, quibus Ecclesia Sancta permota Canonizationis solemnissimæ, & vsualis gratiam Eliæ concedere potuit; sicut etiam cultum, & officium Canonicum iāpridē, vt sępius ostensum est, concessit, ferè innumera sunt: ita vt Ouidianum illud *Metam. 15. Meritū* 131

ritis expendite causam, dicere possimus. Præsertim cum Ecclesiasticus 48. *cap.* de ipso dicat: *Quis potest similiter sic gloriari tibi? Et* alibi: *Amplificatus est Elias in mirabilibus suis.* Fuit etenim expressissima Christi figura; Sacerdos, & Propheta; Virgo, & Virginitatis in veteri lege primus Archimandrita; zelantissimus diuinæ legis prædicator; insigniumque miraculorum patrator. In fine quoque mundi Christi præcursor futurus est, & Martyr: Immò, iuxta plures Apostoli quoque munere dignus. Hæc, & alia passim in Patribus reperiet Lector, & aliqua in nostris Annalibus loco relato.

132 Quibus rectè, & diligenter recognitis, & expensis à Sacra Congregatione sancitum est, vt præfatum officium S. Eliæ à nostris quotannis, more solito, celebraretur imposito veluti perpetuò silentio piis zelatoribus, qui in illud impegerant. *Trepidauerunt timore, vbi non erat timor.* Nec sine specialissimæ Dei prouidentiæ signo, vt dicebatur; Quod iustis de causis silentio inuoluimus. In tantæ ergo victoriæ trophæum hymnum eiusdem S. Eliæ ex Sclauonico idiomate in latinum translatum, qui vel ob singularem raritatem Lectori placebit, hîc apponimus.

HYMNVS

DE S. HELIA PROPHETA

Ex Sclauonico in Latinum Translatus.

Cuilibet Strophæ accinitur versiculus.

Propheta Domini ora Deum pro nobis.

133 VIDERE cupientes Heliæ miracula, ignitam virtutem; in fortitudine Spiritus specie ignis apparentis linguæ merito conuenimus.

O Deifer, aperi os ignorantis linguæ, humilitatem quoque, & paupertatem vocis, virtute illius, qui in te est, Spiritus, & perfice ad cantanda miracula tua.

O Sanctissime, vox fuisti verbi. Propterea voces nostras ad te directas suscipe Propheta Helia, liberans nos à malis intercessione tua.

O Propheta, vt electus ciborum Minister, ipse à Coruis sustentatus omnes cibos procurrentes ad te.

Gratias agimus Benefactori, & Dispensatori, qui Viduam, & Prophetam cibauit indicibili prouisione.

Ille, qui conclusit plenas imbribus nubes ne pluerent; deficiente cibo Sareptæ, reliquias ciborum indesinenter manare fecit.

Sapientissime Propheta, malitiam ad radicem excidisti, bona opera vero plantasti, propterea Te benedicimus.

Reprehendit te verbis fœmina, & exprobrauit mortem, Pueri Resurrectionem credens.

Figurans Gloriam Trinitatis expressè, terna inspiratione, Matri filium viuum donauit.

O Helia, lex Patrum te laudat, vt Deprecatorem, conuertentem naturas rerum, & Sanctum sacrificium aquis comburentem.

Confudisti excellenter, vt seruus veritatis, Prophetas abominabiles; Sanctissime Helia, expressè designans Trinitatis virtutem.

Verbo gratiæ sanctificans, occidisti Sacerdotes improbos, Innocentibus manibus, Sicut igne Zelo consumptus.

O Helia, Deifer, miraculosissime, fuisti columna Pietatis, & Castimoniæ, Plantator Castitatis, Similis Archangelis.

O miraculosè Helia, ira commotus es in Propheticidam fœminam, qui potuisti ligare, & soluere.

Ascendisti, genna incuruasti, (intellectus altissimus oculus) prece excellenti soluens Cœlos, & glebas terræ inebriasti tempestate.

Gloriosè induisti tibi præparatam Diuinam virtutem, Ieiunio quadraginta dierum; reliquisti falsam viam. Atque ita in monte Horeb cecinisti: *Benedictus Deus Patrum nostrorum.*

Sibilum auræ tenuis ostendit tibi Dominus, dum Zelas pro omnipotente: neque Te terret Spiritus vehemens, neque terræ motus, neque ignis. Propterea mitissimo Iesu accinuisti: *Benedictus Deus Patrum nostrorum.*

Dignus factus es visionis Diuinæ, & Prophetiæ vt magnus Moyses, Prophetas, & Reges vngens Spiritu, & gloriam Christi in monte Tabor videns clamasti. *Benedictus Deus Patrum nostrorum.*

Excellentem probauit Achab Heliæ gloriam, de homicidio Prophetæ reprehensionem, turpis homicidij abominabilem inuentionem Thesbites vero Ignito intellectu Creatorem laudabat.

Ignis Te Cælestis glorificauit Helia, comburens quinquagenarios, vt Dei electum seruum.

Secretarium Te fecit Christus, vt Plantatorem Castitatis, Virginitatis diuina propago. Diuinæ Incarnationis, & Diuinitatis lux incomprehensibilis, in sua carne, in monte Tabor, seipsum tibi reuelauit.

Innocentes vias cum hominibus in terra absoluens, virtute Pallij flumina Iordanis transiit Thesbites, per aërem viam in Cœlum reperit.

Pietatis Zelo correptus Thesbytes, supra igneum currum assumitur pallium verò relinquens, & Eliseum cooperiens dat illi gratiam Diuinam.

Miraculum, Thesbytes Deum videns cum Moyse videt, quod oculus non vidit, nec auris, audiuit, nec in cor terrigenarum ascendit, Incarnatum Deum omnipotentem in monte Tabor.

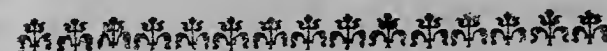

CONSVLTVM IV.

De Episcopo intromittente se in gubernio cuiusdam Monasterij Monialium Mendicantium, & acceptante obedientiam ipsarum.

SVMMA

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

ONASTERIVM Monialium de Scotiis nuncupatum in partibus Galliarum à prima seu fundatione fuit sub obedientia Generalis Ordinis N. cuius Ordinis sunt dictæ Moniales. Volentes autem aliquæ ipsarum à Generalis obedientia se eximere D. Episcopi N. se subiecere, & ipse aliquos actus iurisdictionis in dictum Monasterium exercuit, vt propterea res ad S. Congregationem Episcoporum, & Regularium venerit, pluresque declarationes circa eam emanauerint. Quæritur de iure dicti D. Episcopi, & Monialium. 1

Responsio.

SVbsistit immobiliter, parte etiam aduersa, id, licet inuita, fatente, monasterium de Scotiis in Galliis nominatum sub Generalis potestate institutum fuisse. Ex quo proindè sequitur, nec moniales d. monasterij submittere se potuisse iurisdictioni D. Episcopi N. Ordinarij illius diœcesis, nec ipsum D. Episcopum potuisse acceptare huiusmodi submissionem. Certi enim iuris quoad bona, loca, monasteria, ac personæ ordinum mendicantium immediatè subiiciuntur Papæ, prout constat ex Maremagno Eremitarum S. Augustini §. 31. propter priuilegium Bonifacij Papæ confirmatum à Sixto IV. *ibidem* §. 41. & ex Marimagno Carmelitarum, propter priuilegia Ioannis XXII. & Clementis VI. *ibid.* §. 5. *&* 6. relata, & approbata à Sixto IV. *ibid.* §. 60. Ex hoc enim infertur contra ius Papæ esse dictum monasterium, aut sanctimoniales ipsius iurisdictioni Episcopi se subiicere. Sicut esset cōtra ius Episcopi quod Clerici, aut Ecclesia aliqua illi subiecta immediatè alteri Episcopo subiicerentur. *cap. significasti de for. compet.* Pro quo maximè iuuat Rotæ decisio in vna Vlisipponen. *monasterij* coram Coccino 19. Nouemb. 1625. vbi in casu renunciationis cuiusdam monasterij monialium Ordinis minorum deciditur, & probatur non solum ipsas moniales non potuisse se subiicere iurisdictioni Ordinarij, sed neque Prælatum regularem illius Monasterij potuisse illud renunciare, ex eo scilicet quod illæ moniales exemptæ essent à iurisdictione Ordinarij, & sedi Apostolicæ immediatè subiectæ. Confirmatur, quia personæ, bona, & loca Mendicantium non solum sunt immediatè subiecta Sedi Apostolicæ, sed etiam sunt in ius, & proprietatem B. Petri, & Apostolicæ Sedi assumpta, prout constat ex Marimagno Eremitarum S. Augustini §. 31. propter Priuilegium Bonifacij VIII. & ex Marimagno Carmelitarum §. 5 propter priuilegium Ioannis XXII. & ex Marimagno Seruitarum §. 6. propter priuilegium Vrbani VI. Ex hoc enim infertur non potuisse dd. moniales subiicere se Episcopo, aut Episcopum illas recipere quia hoc est contra ius ipsius Sedis Apostolicæ, & S. Petri, cui traditæ sunt. Ad quod iuuat Sac. Rotæ decisio in vna Salisburgen. *exemptionis Præpositura* coram Seraph. anno 1593. vbi ex eo quod aliquod monasterium fundatum

2
3
4
5
6
7
8

fundatum sit sub tuitione Sedis Apostolicæ infertur acquisitum fuisse Ecclesiæ Romanæ, cui oblatum fuit, ad *text. in c. dilectissimis §. omnes vera, &c. Videntes 12. qu 1.* ac proindè esse effectum iuris B. Petri, & Ecclesiæ Romanæ per hanc oblationem, ita quod ad aliam Ecclesiam spectare
9 non potest. Oblata enim efficiuntur eius Ecclesiæ cui offeruntur, *cap. 1, de stat. Monach. c. cum inter vos, de verb. signif.* Fauet valdè *cap. cum tempore de arbitr. in fin. & cap. 2. de in integr. restitut. & cap. cum olim de priuilegiis* Glossa, Butrius, Panormitanus, Felinus, Ioannes Andreas, Iason, Mandosius, Tuschus, Rodrigu. Cochierus, & Tamburinus, quos retuli *tom. 5. meæ Summæ* in Marimagno Carmelitarum *num.* 264. Et nouissimè Franciscus Cepedes *in tract. de exempt. Regular. cap.* 23. ex Porello.

10 Quod etiam verum esset adhuc pro casu quo D. Episcopus simplex Legatus Sedis Apostolicæ esset. Propter eadem fundamenta, & exemptionem, quam ab huiusmodi legatis habent in suis priuilegiis Mendicantes, Carmelitæ præsertim, vt patet ex Marimagno Prædicatorum §. 17. Minorum §. 15. 16. & 17. Carmelitarum nostrorum §. 5. 46. & 88. Seruitarum §. 60. & Minimorum §. 10. Quod etiam ex *c. Si Abbatem de elect. in 6. & cap. 1. de verbor. significat. in 6.* firmat Sanch. *tom. 2. consil. moral. lib. cap. 9. dub. 1. numer.* 19. post Siluestrum, Angelum, Tabienam, Rosellam, Antoninum, Imolam, Panormitanum, Hostiensem, Francum, & alios, quos refert. Iungo Rodriguez *to. 2. q. Regul. q. 63. art. 4.* vbi affert priuilegium Sixti IV. pro Carmelitis quod *nullus Ordi-*
11 *narius, seu legatus quauis authoritate vtens quamcumque superioritatem super prædictos fratres sibi vendicare præsumat*, (quæ etiam affert nouissimè Pellizza *to. 2. tr. 8. c. 6. sect. 1. n. 2.*) & *art. 5.* vbi refert priuilegium Eugenij IV. pro Monialibus Minoritis, quo per communicationem fruuntur Carmelitanæ, & quo eximuntur *ab omni iurisdictione, ac dominio, & potestate quoruncunque legatorum, & Prælatorum Ecclesiasticorum.*

12 Quod autem, prout supponitur, dictum Monasterium sit, semperque sub obedientia, gubernio, & iurisdictione Generalis Ordinis Carmelitarum fuerit, omnino compertum est, nec vnquam sub lite. Constat enim ex litteris Sixti IV. datis Romæ apud S. Petrum ann. 1483. Franciscam Britanniæ quondam Ducissam, & tunc temporis Priorissam dicti Monasterij, aliasque Sorores exposuisse Papæ, qualiter dicta Francisca Monasterium fundasset propè Ciuitatem Venetensem *sub dicto Ordine B. Mariæ de Monte Car-*
13 *melo obseruantia*, dicto namque *sub* potestatem, & iurisdictionem indicat, vt colligitur ex *l. Pronunciatio §. 1. ff. de verbor. signif.* & ex vsu communi latinorum. Subiungitur etiam in dictis litteris expressius eandem Franciscam *professionem per Sorores eiusdem Ordinis emitti solitam emisisse.* Quod, & denotat intentum; nam professio fratrum, & soro-
14 rum Carmelitarum est sub expressa obedientia Generalis, illis verbis *Deo, & B. M. Virgini de Monte Carmelo, & Reuerend. P. N. Priori Generali, &c.* Clarius inferiùs: Cum enim dixisset dictum Monasterium authoritate Apostolica translatum fuisse ad locum *de Scotiis* nominatum, vbi modo est subiunxit: *Et præfata Francisca, quæ iam ad senium vergit, quando dictum Ordinem intrauit, per Priorem Generalem, & Religiosos dicti Ordinis de vera obseruantia, &c. reformari, & visitari intendebat.* Reformatio enim, & visitatio facienda à Generali proculdubio veram ipsius potestatem, & iurisdictionem in tale Monasterium demonstrat. Adhuc pressius, & clariùs inferiùs: cum enim propterdubium, quod habebant dicta Francisca, & aliæ sorores quod præfatum Monasterium per Prouincialem, & fratres Conuentuales visitari, & reformari deberet à Papa postulasset, *Vt eas, & earum quamlibet, nec non domum de Sco-* 15
tiis huiusmodi, & quascumque personas tam intra, quam extra dictam domum nunc, & pro tempore existentes sub generalis Prioris dicti Ordinis protectione perpetuò ponere, & deputare, & ipsas, ac earum quamlibet, necnon personas prædictas ab omni iurisdictione, & superioritate Prouincialium Priorum, & quorumcumque aliorum inferiorum dicti Ordinis pro tempore existentium perpetuò eximere; & liberare dignaretur; Pontifex hoc totum illis concessit eisdem verbis, quibus ab ipso postulatum fuit. Ex hoc enim, nisi cæci simus, manifestè colligitur dictum Monasterium, & personas illius relictas esse sub obedientia, iurisdictione, & gubernio Generalis, exclusis solum Prouincialibus, & aliis inferioribus dicti Ordinis. Quod euidenter demonstratur. Primò, quia concessum dicitur quidquid expresse non prohibetur *l. nec-* 16
non §. quod eius ff. ex quibus causis maiores, Campanile *in diuersor iur. Canonic. rubr. c. 7. c. 5. n. 1.* Cum ergo hîc non prohibeatur expresse Generali authoritas, & iurisdictio quam alias habebat, censetur ea concessa. Secundò, quia exceptio firmat regulam in contrarium, *l. quæsitum §. deni-* 17
que ff. de fundo instrum. Glossa *in rubric. de regul. iur. in 6.* vbi Dynus Bartolus *in l. 1. in fin.* vbi Dec. *num.* 20. & Cagnolus *num. 31. & 34. ff. eod. tit.* Exceptio ergo Prouincialium, & inferiorum Religiosorum à potestate, & iurisdictione super dictas Moniales firmat eam quam habet iure communi Generalis. Tertiò ad idem, quia *inclusio vnius est exclusio alterius l. Cum Prætor ff. de iudic.* 18
l. cum maritus, C. de Procuratorib. l. Quamuis C. de pignorib. cum ergo in ista exemptione Monialibus his concessa solum includantur Prouinciales, & inferiores alij Generali, rectè infertur Generalem non esse comprehensum, sed relictum in suo iure. Præsertim cum hoc axioma in omni 19
dispositione, priuilegio, & præscriptione includente certum locum, tempus, rem vel personas locum habeat, vt ex pluribus firmat Barbosa *in Axiomatib. iuris axioma* 120. *n.* 2. Ad quod ma- 20
ximè quartò deseruit, quod cum authoritas ordinarij Prælati sit priuilegiatissima, tum iure communi, *cap. cum contingat de foro compet. cap. 1. de offic. ordinar. cap. cum venerabilis de Religiosis domib.* & aliis iuribus, tum etiam propter innumera priuilegia Mendicantium, nunquam censeri debet exclusa, nisi expresse id di- 21
catur. Eò etiam quintò, quia cum exemptio à iurisdictione Ordinarij, qualis est Generalis, sit valdè odiosa, & strictè interpretanda, vt quam fieri possit minus noceat, nunquam est admittenda nisi sit clara, & manifesta. *cap. pastoralis de priuilegiis.* Francus *in cap. 1. de priuileg. in 6. not. 3.* Cokier *de iurisdict. exemptor. par. 1. q. 3. n. 7.* cum aliis multis.

Vnde propterea in eadem Sixtina expresse de- 22
claratur hæc authoritas Generalis supra dictum Monasterium illis verbis. *Cum omnimoda potestate, quam præfatus Prior Generalis in eas* (scilicet Moniales illius Monasterij) *habet.* Et illis: *Possit-*

que

que nihilominus Prior Generalis præfatus per se ipsum,&c.*visitare*, intellige, dictum Monasterium. Et in casu amotionis fratrum pro seruitio dicti Monasterij infra. *Solum per Priorem Generalem, vel Visitatorem præfatos amoueantur.* Ac inferiùs. *Quodque in euentu quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis, vt præmittitur, prouidere.* Propterea etiam à tergo talis diplomatis hæc potestas Prioris Generalis, eiusque iurisdictio etiam ex vi illius sic declaratur. *Exemptio monasterij Monialium de Scotiis Ordinis B. M. de Monte Carmelo Nannetensis Diœcesis de Obseruantia à Iurisdictione Prouincialium, & omnium inferiorum, & repositio sub protectione, & iurisdictione solius Generalis Prioris, & Magistri dicti Ordinis.*

23 Tollitur autem omnis scrupulus, si quis potest esse, non solum, quia ab eo tempore, per 170. circiter annos Monasterium illud semper fuit sub obedientia, regimine, & iurisdictione Generalium, illud visitando, prout personaliter fecit Generalis Nicolaus Audeth, vel Visitatorem mittendo prout fecit Generalis Ioannes Baptista Caffardus, qui anno 1587. Petrum Bertault Prouincialem Turoniæ pro Visitatore designauit, vt narrat Augustinus Biicarretus in libro, cui titulus *Palmites vineæ Carmeli*, dum de eadem Francisca loquitur, vbi etiam expresè habet, quod à Sixto IV. (vtique propter hoc diploma) constitutæ sunt illæ Moniales *sub immediata obedientia Prioris Generalis*; sed etiam, & præcipuè, quia Vrbanus VIII. anno 1639. litteris datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, pro die 7. Iun. approbauit, & confirmauit decretum S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, in quo inter alia dicebatur: *Dictas Moniales cum fratribus illis*
24 *inseruientibus iuxta formam dictorum priuilegiorum immediatè subiectas fore, & esse Patri Generali pro tempore dicti Ordinis.* Priuilegia autem ista, de quibus Pontifex, & S. Congregatio sunt ea, de quibus in hac Bulla Sixti IV. & in aliis Innocentij VIII. Alexandri VI. Iulij II. Leon. X. & Pauli III. de quibus ibi est mentio. Additur etiam in eadem Vrbani Bulla: *Decretum prædictum cum omnibus, & singulis ad quos spectat,* &c. *non obstantibus,*&c. *priuilegiis, indultis, & litteris Apostolicis eisdem Monialibus,*&c. *concessis, confirmatis, & innouatis.* Quibus verbis derogaretur Bullæ Sixtinæ, si in ipsa exemptæ essent dictæ Moniales à iurisdictione Generalis.

25 Item in alio Breui eiusdem Vrbani de ann. 1642. edito, vbi hæc sunt verba ad eundem Episcopum directa: *Cum aliàs debuisses temerarios præfatarum monialium rebellium, & inobedientium ausus reprimere, & pro eorundem priuilegiorum tuitione, & conseruatione tuam authoritatem interponere, occasionem sumpsisti vsurpandi eiusdem monasterij iurisdictionem,*&c *Memineris te non posse in eiusdem monasterij gubernio ingerere, & non posse superiores præfatos iure sibi attributo spoliari.* Quæ cum cla-
26 rissima sint expositione non egent. Quibus etiam accessit declaratio alia S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, quæ, Eminentiss. D. Cardinali de Spada referente ann. 1646 die 27. Iulij, dixit Moniales illas esse subiectas Generali Ordinis sui, & ordinetur tribus Episcopis, vt eas protegerent, & defenderent à molestiis per Ordinarium illatis, seu inferendis.

27 Nec contra hanc certissimam Generalis authoritatem obstat, quod in ea Sixtina dicatur *Sorores prædictas, & earum quamlibet, necnon domum, & personas huiusmodi sub Generalis Prioris dicti Ordinis protectione perpetuo ponimus, & deputamus.* Ea enim quæ adducta sunt, tum ex ipsa Bulla Sixti, tum ex aliis Vrbani, & decreto S. Congregationis, tum ex vsu, & praxi Religionis, qua constat Generales semper exercuisse authoritatem, & iurisdictionem in prædictum monasterium, manifestè conuincunt hâc protectionem non debere sumi eo modo, & cum ea restrictione, & natura, qua accipitur in DD. Cardinalibus Protectoribus Religionum, qui delegatam in certis tantum casibus authoritatem habent super Religiosos ipsarum, de iure speciali, & exorbitanti, vt constat ex eorum Protectoriis, seu Bullis, quarum plures extant in Bullario communi; sed accipi debere in latiori acceptione, pro speciali scilicet commendatione facta potestati, & iurisdictioni ordinariæ, & quæ de iure ordinario competit ipsi Generali, & propterea latius interpretanda, vtpotè de iure communi competens. Ad eum sanè modum quo subditus aliquando dicitur recipi sub protectione sui superioris, non quidem vt excludat subiectionem, sed vt superior promptius, & diligentiùs attendat ad eius defensionem quoties ab aliquo iniustè grauatus fuerit. Ita pulchrè Abbas *in cap. recepimus num.5. de priuileg.* Et Anchatanus *ibi num.* 28
4. notans propterea quod licet omnes Ecclesias subsint Papæ, tamen Papa quandoque recipit aliquas sub sua protectione speciali, vt magis timeantur, & gaudeant aliquo speciali priuilegio, vtque Sedes Apostolica promptius excitetur ad eis succurrendum. Nec talis protectio est inutilis, quia vt Glossa *cap. Ex parte de priuileg. verbo subtrahuntur*, inquit: *Solet plus timeri quod specialiter pollicetur, quam quod generaliter impetratur.* Et sanè si poni præfatum Monasterium sub protectione Generalis arguit excludi ab eius potestate, & iurisdictione, pari licentia dicere posset aliquis, quod cum Papa recipit Religiones (prout de facto recipit plures) sub sua protectione, cesserit dominio iurisdictioni, & potestati, quas super illas habet, quo nihil absurdius.

Vnde protectio hoc loco designat plenam iu- 29
risdictionem Generalis in d. Monasterium iuxta doctrinam Baldi *in l. vnic. num. 9. C. si quis prædit. potest.* vbi notat, quod nomine protectionis plena iurisdictio continetur. Et ita Baldum intelligit Natta *cons.* 36. *num.* 98. & colligitur ex Rota apud Seraphinum *decis.* 1025.

Accedit nouum non esse quod Papa mandet 30
seu committat alicui Ordinario cognitionem causarum suorum subditorum in quibus alias iurisdictionem ordinariam habebat, ac proindè mirum non esse quod Sixtus Papa in illa Bulla committat, seu mandet Generali Carmelitarum specialem protectionem illius Monasterij. Quemadmodum ergo per tale mandatum, aut commissionem nullatenus censetur derogari iurisdictioni Ordinarij, nec illi delegare iurisdictionem, seu nouam ipsi concedere; sed potius antiquam, & ordinariam ipsius excitare, prout ex *cap. licet de offic. ordinar.* communiter eliciunt DD specialiter ibi Abbas *num.* 3. Felinus *num.* 1. & 4. Idem Abbas in *cap. relatum de offic. delegati*, Iason *in l. ius ciuile num. 2. ff de iust. & iure.* Cenedus *ad decret. collect.* 157. *num.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt.* 16. *num.* 24. sic etiam in præsenti per protectionem demandatam Generali à Papa nul- 31
latenus

latenus alterata, aut diminuta est eius potestas, aut iurisdictio ordinaria, sed solum excitata, & vocata ad specialem protectionem, & curam illius Monasterij. Præsertim, cum non addat Pontifex clausulam *authoritate nostra*, vel *tanquam delegatus à nobis*, aut similem, per quam quandoque superior solet iurisdictionem ordinariam inferioris mutare in delegatam, iuxta textum *in l. 1. §. si quis simpliciter vers. cum adiicitur ff. de verb. oblig.* & DD. quos refert, & sequitur Barbos. *de clausul. vsu frequent. clausul. 12. num. 3.*

32 Pariter nec obstat quod idem Sixtus in ea Bulla post quædam priuilegia dictis Monialibus concessa, (quorum aliqua sublata sunt à S. Congregatione, & Vrbano VIII. in Bulla relata) dicat: *Quodque in euentu quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis, vt præmittitur, prouidere, Episcopus Nannetensis pro tempore existens, quoties pro parte Priorissæ, & Sororum prædictarum super hoc requisitus fuerit, in omnibus, & singulis præmissis, & aliis necessariis authoritate Apostolica, & sub censuris Ecclesiasticis prouidere valeat, eadem authoritate tenore præsentium concedimus pariter, & indulgemus.* Etenim ex his solum habetur præfatum Nannetensem Episcopum constitutum esse à Papa Sixto Conseruatorem

33 dicti Monasterij, & Monialium ipsius pro executione dictorum priuilegiorum illis concessorum. Quod luce clariùs constat ex sequentibus ibi: *Eisque tam in præmissis quam quorumcunque priuilegiorum, libertatum, & iurium dictæ domus conseruatione, efficacis defensionis præsidio assistens faciat Priorissam pro tempore, & Moniales ac personas præfatas,* &c. *pacifica possessione gaudere, non permittens eas, seu ipsarum aliquam contra exemptionem, liberationem,* &c. *impediri, seu molestari,* &c. Si enim expendatur clausula illa *in Conseruatione*, & quod omnes aliæ clausulæ ibi contentæ generaliter, & communiter apponuntur in aliis Bullis Conseruatoriis Religionum euidentissimè constabit solum præfatum Episcopum designatum à Papa fuisse Conseruatorem dicti Monasterij pro suorum priuilegiorum executione.

34 Quod clarè etiam denotatur in Breui illo relato Vrbani de anno 1642. ibi: *Cùm aliàs debuisset,* &c. *Pro eorumdem priuilegiorum tuitione, & conseruatione tuam authoritatem interponere.* Cum autem iurisdictio Conseruatorum sit delegata, & determinata solum pro certis causis particularibus *cap. 1. & vlt. de offic. delegat. in 6.* vbi DD. communiter, quorum plures allegat Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 106. num. 2. & 3.* Quo iure, aut fundamento affirmare potest pars contraria Episcopum constitutum esse superiorem Ordinarium dicti

35 Monasterij? Vnde nec in rigore potest vocari Iudex delegatus à Sede Apostolica, propter multas, & varias differentias, quæ sunt inter Iudices Conseruatores, & Iudices delegatos, de quibus DD. *in d. cap. 1. & vlt. de offic. deleg. in 6.* Azorius *tom. 2. Instit. moral. lib. 5. c. 34. quæst. 5.* Ludouic. Miranda *in Man. Prælat. tom. 2. quæst. 47. art. 3. concl. vnic.* & Barbosa *supr. num. 6.* Imò cum authoritas hæc Episcopo concessa solùm sit Iudicis Conseruatoris, videtur dici posse (quod tamen sapientissimo iudicio S. Congregationis relinquo)

36 reuocatam, & cassatam esse per Gregorium XV. in Bulla *Sanctissimus.* vbi reuocantur, & cassantur omnes electiones Iudicum Conseruatorum Religionum, Monasteriorum, &c. vsque ad illud tempus factas in vim quorundam priuilegiorum, etiam Apostolica auctoritate concessorum, & additur: *Seu aliàs quocunque iure, vel titulo hactenus factas.* Quibus denotari videtur cassari, & annullari etiam conseruatorias à Papa datas, qualis est, de qua in præsenti.

Casu etiam dato, & nullatenus concesso, quod 37 per verba relaxata in Sixtina fingeremus concessam esse præfato Episcopo authoritatem, & iurisdictionem ordinariam in dictum Monasterium, adhuc tamen nullo pacto censeri deberet sublata iurisdictio, & potestas etiam ordinaria, quam Generalis habet in illud. Certi enim iuris est, quod semper in dubio iurisdictio censetur data *cumulatiuè*, & non *priuatiuè* respectu superioris ordinarij; cum Papa nunquam censeatur derogare voluisse Ordinarij iurisdictioni, nisi hoc exprimat quod non facit in præsenti. Ita Abbas 38 *in cap. Cæterum num. 7. de iudic.* Bartolus *in l. 1. ff. de offic. præfecti Vrb.* Afflictus *decis. 41.* Menochius *de arbitr. q. 20. à num. 1.* Rota apud Farinacium *dec. 121. n. 4. p. 1. rec. & dec. 30. n. 3. p. 2.* & plures alij DD. apud Barbosam *de offic. & potest. Episc. alleg. 124. n. 1.* Ac propterea in tali casu daretur locus præuentioni, prout ex Guttier. *l. 3. pract. qu. 14.* & aliis habet idem Barbosa.

Ex quibus penitus corruit existimatio partis 39 contrariæ dicentis potuisse Moniales d. Monasterij subiicere se præfato Episcopo, cum, vt ostensum est, hoc sit in præiudicium non solum Religionis, & legitimorum Prælatorum eiusdem, sed etiam ipsius Sedis Apostolicæ, & talis Episcopus sit merus conseruator, & solum pro causa particulari, scilicet conseruatione priuilegiorum Monasterij, ita vt nec debeat vocari propriè loquendo Iudex delegatus Apostolicæ Sedis, & casu quo esset talis Iudex, imò Ordinarius, nihil agere possit in præiudicium Generalis, qui est magis legitimus ordinarius, vtpotè qui praxi, & vsu habet fundatam suam intentionem, quam non habet Episcopus, cum numquam illam exercuerit. Vnde non releuat quod dicitur ab aduersariis, quod quamuis exemptus non possit se subiicere 40 simplici Ordinario, potest tamen se subiicere Papæ delegato, eo quod iste Papam repræsentet; hoc etenim solum admitti potest de Papæ delegato ad vniuersitatem causarum, seu sine limitatione, qualis solet esse legatus à latere, non de eo, qui est merus conseruator, & non delegatus nisi pro aliqua causa particulari, & indiuidua, scilicet pro aliqua causa particulari, & indiuidua, scilicet pro priuilegiis alicuius Monasterij executioni mandandis, prout contingit in præsenti. Eò etiam 41 quod talis limitata auctoritas non est ipsi demandata, nisi, prout dicitur in d. Sixtina. *In euentu, quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis, vt præmittitur, prouidere.* Cum enim ista conditio faciat dispositionem conditionalem, ea non subsistente, nec dispositio sortitur suum effectum. *l. qui hæredi. l. Manius. ff. de condit. & demonstrat.* DD. ibid. Tiraqu. *de retract. tit. 2. §. 2. gloss. 1. num. 3. & 4.* Rota *decis. 315. num. 3.* apud Farinacium *p. 1. recent.* Non subsistit autem ista conditio, quia semper Generalis vult conseruari dicto Monasterio sua priuilegia, & semper potest, saltem per Vicarios, aut Commissarios suos, qualis est in præsenti P. Leo à S. Ioanne Commissarius tum Apostolicus, tum Generalis in illis partibus. *Posse enim dicitur qui facit quo minus possit. l. si bona fide 12. ff. de noxalib. actionib.*

42 Minimè etiam obstat clausula illa d. Sixtinæ. *& aliis necessariis*, ex qua nimis abusiuè pars contraria prætendit præfatum Episcopum esse verum superiorem illius Monasterij, & potuisse acceptare obedientiam, quam aliquæ Moniales per ignorantiam, forsan per dolum illi exhibere voluerunt. Non solum, quia, vt dictum est solum id posset esse pro casu quo Generalis non posset; aut nollet prouidere, quod non subsistit, quia
43 semper vult, & potest. Sed etiam, quia clausulæ generales, qualis est ista, restringuntur solum ad expressa, & enunciata. Riccius *in collect. decis. p. 4. collect.* 1100. Gratian. *discept. forens. cap.* 795. *num.* 18. Rota in Romana *societatis officij* 13. Ianua. 1600. coram Iusto. Marta *de clausulis p. 4. clausul.* 1.
44 *num.* 8. *&* 9. Et non extenduntur ad non verisimilia, quale est intentum partis aduersæ, prout ex pluribus probat Barbosa *in tract. de clausul. clausul.* 62. *num.* 14. Eo quoque quod dictio *alius* denota-
45 ta ibi *aliis necessariis* est relatiua, & repetitiua similium in substantia, & qualitate, pro quo sunt innumeri DD. apud Barbosam *in Tract. de dictionib. dict.* 26 *num.* 1. 3. 4. *&* 9. Quod, & notatur sæpissimè à Rota. Vt in vna Romana *Censuum* 24. Februarij 1612. coram Gregorio XV. & apud Paulum de Rub. *dec.* 104. *n.* 10. *to.* 3. *diu.* & in alia Rom. *Mensæ nummulariæ* 30. Iun. 1614. coram Cocc. & in Carpendtoraten. *pensionis* 29. Maij 1602. coram Lancellotto. Videant ergo modo aduersarij quo iure clausulam illam *Aliis necessariis* ex determinata materia, quæ est executio priuilegiorum illius Monasterij, amplient ad rem tam diuersam in substantia, & qualitate; & tam exorbitantem, qualis est quod propter illam dictus Episcopus censeatur habere posse iurisdictionem ordinariam, & acceptare obedientiam Monialium aut eam ipsi dari posse.

46 Vnde, salua reuerentia tum S. Congregationi, tum huic Domino Episcopo debita, videtur dicendum quod exigendo aut etiam recipiendo obedientiam à prædictis Monialibus, imò vsurpando, vt colligitur ex verbis Vrbani in Breui de anno 1642. relatis transgressus fuerit præceptum Alexandri Quarti in Marimagno Carmelitarum *n.* 38. quo præcepit Prælatis Ecclesiarum, ne ab ipsis obedientiam contra tenorem suorum priuilegiorum exigere, vel accipere præsumerent, sub pœna *indignationis Dei, & Apostolorum Petri, & Pauli*, quæ peccatum mortale arguit, provt dixi *tom.* 3. *verb. clausula n.* 34. *&* 35. Imò etiam incurrisse excommunicationem Papæ reseruatam, quam imposuit Eugenius IV. in fauorem Congregationis Montis Olineti contra perturbantes Iurisdictionem Religionis; & Iulij Secundi pro Augustinianis contra occupantes ipsorum bona; quæ priuilegia propter communicationem priuilegiorum competunt etiam Religioni ad quam pertinet Monasterium Monialium, de quo in præsenti, & de illis dixi *tom.* 2. *c.* 19. *n.* 51. ex Rodriguez, & Portello.

47 Ex quo etiam patet quid respondendum sit ad aliquos casus, qui propter obedientiam acceptatam ab hoc Domino Episcopo contigerunt. Primus est, quod, cum Generalis præcepisset dictis Monialibus ne procederent ad electionem Priorissæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipsis intimata, nihilominus ad electio-
48 nem processerunt. Secundus, quod admisit aliquas ex dictis Monialibus ad professionem. Tertius, quia extra casum visitationis ingressus fuerit clausuram dicti Monasterij. Quartus, quod illis designauit confessarios sibi beneuisos, non approbatos, neque receptos à superioribus Religionis.

Etenim ad primum dicendum, Moniales istas contra præceptum formale sui Generalis ad electionem procedentis transgressas fuisse dictum præceptum, ac proindè incidisse in excommunicationem latæ sententiæ à Generale impositam. Ratio est, quia cum Generalis sit verus, & legitimus ipsarum, superior, ac Prælatus, & id quod præceperit, fuerit de materia licita, & honesta, ac conuenienti ipsarum regimini: & alia parte Prælati Regulares, maximè Generales; qui sunt supremi Prælati Religionum, propter Iurisdictionem, quam habent in vtroque foro, possint per censuras procedere contra sibi subditos, iuxta ea, quæ dixi *tom.* 1. *meæ summæ c.* 18. *n.* 22. *& to.* 3. *verb. Censura Ecclesiastica. n.* 2. nullus relinquitur locus dubitandi, quin potuerit Generalis imponere illud præceptum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & quod Moniales illud transgredientes in illam inciderint. 49

Per accidens tamen, aliquæ illarum, simpliciores præsertim, excusari poterunt, saltem in foro conscientiæ, ab excommunicatione, si ex ignorantia, vel timore cadente in virum constantem, ad electiones processerunt, iuxta doctrinam generalem de requisitis ad incurrendas censuras, de quibus aliqua dixi eo *verbo Censura Ecclesiastica, num.* 11. 50

Ad secundum dico, professiones illas emissas à dd. Monialibus omninò inualidas, & irritas esse. Ratio est, quia, iuxta ea, quæ dixi *tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 25. *& tom.* 4. *verbo professio Regularis. num.* 13. ad validitatem professionis requiritur authoritas, seu potestas in admittente, seu acceptante; Dominus autem Episcopus talem authoritatem non habebat, non solum, quia illi denegata est per Breuia relata Vrbani Octaui, quibus declaratur non debere se in eius Monasterij gubernio ingerere, & præcipitur, ne vsurpet iurisdictionem Ordinis, aut ipsum expoliet iure, quod habet suprad. Monasterium; sed etiam, quia professio, cum sit contractus onerosus vltro, citroque obligatorius, quo professus fidem suam astringit Deo, obligaturque Religioni, & Religio ipsa obligatur Religioso ad retinendum eum, & alendum, & tractandum iuxta Religionis institutum, sola Religio, vel ex ipsius commissione aliquis alius habet talem authoritatem, seu potestatem. 51

Confirmatur, quia cùm d. Dominus Episcopus non sit Prælatus illius Monasterij, vtpotè exempti omninò ab ipsius iurisdictione, nullum omnino ius habet ad recipiendum moniales ad ipsum, prout constat ex cap. *Porrectum de Regularibus.* Et *cap. ad Apostol. eod. tit.* & docent Abbas, *& cap. porrectum num.* 12. Rosella *verbo nouitius num.* 21. Angel. *verb. Professio num.* 1. Syluest. *verbo Religio.* 3. *q.* 14. Armilla *ver. Nouit. num.* 11. Et ibi Tabiena *q.* 8. *n.* 9. Nauarr. *lib.* 3. *cons. tit. de Regularib. in* 1. *edit. cons.* 6. *à n.* 2. *vsque ad* 6. *in* 2. *cons.* 40. *à n.* 2. *vsque ad* 6. Antonius Cuchus *lib.* 3. *Institution. tit.* 1. *n.* 62. Rodriguez *tom.* 3 *qq. reg. q.* 17. *art.* 11. Azor. *lib.* 12. *Instit. moral. cap.* 5. *q.* 4. Sanch *in Decalog. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 74. Præsertim, quia admittere nouitias ad professionem solùm est illius superioris, qui potest illas Religioni incorporare, quod solùm competit superiori Regulari, non autem 52 53

Episcopo,

Episcopo, vt docent Rodriguez *supra articul.* 11. Azor. *supr.* Bonacina *de claus. quæst.* 2. *punct.* 10. §. 6. *diff.* 2. *num.* 4. Tambur. *de Iur. Abbatiss. disp.* 6. *quæst.* 5. *num* 6.

54 Confirmatur secundò, ex pluribus priuilegiis Religionibus concessis, quibus gaudent, vel propter communicationem amplissimam priuilegiorum moniales dicti Monasterij, & quibus subiiciuntur solum Prælatis Religionum, & eximuntur omnimodè à subiectione Episcoporum. Specialiter Greg. XIII. pro Monialibus S. Benedicti in Bulla quæ incipit *Ex nostri*, & Pij V. pro Cistercienfibus in Bulla quæ incipit *In eminenti*, & Pauli V. pro Fulienfibus reformatis in Bulla, quæ incipit *Quæ Regulares*, & pro Monialibus ordinis Minorum ex diuersis priuilegiis Summorum Pontificum apud Confectium *in Eugenio IV. Bulla* 1. *&* 2. Rodriguez *tom.* 1. *qq. regul. qu.* 17. *art.* 8. Lucam Vuadingum *tom.* 1. *Annal. in fin. in regiftr. Pontific. Constit.* 35. *Innocentij IV.* Et Tamburinum, *de iure Abbatiss. disp.* 14. *q.* 1. *num.* 4. 5. 6. *&* 7. Fauet, & priuilegium Nicol. V. apud Mirandam *tract de Monialib. qu.* 8. *art.* 1. Hieron. Rodrig. *in Compend. resolut.* 101. *n.* 2. Ex quo habetur nullam fœminam admitti posse ad habitum, vel professionem, nisi de suorum superiorum licentia. Vnde in vna S. decisione Rotæ Vlisbonensis *Monasterij* coram Coccino 19. Nouembris 1625. expressè habetur Moniales S. Claræ esse exemptas à iurisdictione Ordinarij Sedi Apostolicæ immediatè subiectas, & sub gubernio Prælatorum Ordinis. Et in alia Marsicana *Iurisdictionis* coram Comitolo ann. 1589. inter decisiones ipsius *n.* 83. deciditur illas esse sub gubernio Abbatis priuatiuè quoad Episcopum. Hinc etiam Rodriguez eius Compendiator *d. resolut.* 101. *n.* 2. expressè aiunt receptionem Monialium omnium Religionum pertinere ad superiores illarum, intellige, priuatiuè ad alios quoscunque.

55 Ad tertium dico. Videri vnum Episcopum ingredientem præfatum Monasterium sine necessitate, & legitima licentia Superioris Regularis eiusdem Monasterij incidisse in excommunicationem positam à Concilio Trident. *sess.* 25. *cap.* 5. illis verbis: *Ingredi autem intra septa Monasterij nemini liceat cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenta sub excommunicationis*

56 *pœna incurrenda.* Etenim sub Decreto isto Concilij includi Episcopos ingredientes Monialium Monasteria sibi non subdita sine Superioris licentia in scriptis, resoluunt Nauar. *Comment.* 4. *de regular. in cap. Statuimus* 19. *q.* 3. *num.* 39. *vers. quartus.* Gratianus *discept forens. cap.* 393. *num.* 5. *&* 20. Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.* 102. *num.* 42. *& in collect. super hunc locum Concilij num.* 61. Tamburinus *de Iure Abbatis. disp.* 24. *q.* 9. *n.* 1. & resolutum esse in vna Ianuensi 10. Maij 1631. resoluit Aldana *in Compend. Canonic. resolut. lib.* 3. *tit.* 25. *num.* 8. Similiter personæ aliæ cuiuscunque

57 sexus fuerint ingressæ dictam clausulam incurrerunt eandem excommunicationem. Cùm ea generaliter omnes comprehendat, prout patet ex

58 verbis relatis. Quamuis autem hæc excommunicatio à Concilio imposita reseruata non sit ab ipso Concilio, reseruata tamen postea fuit à Gregorio XIII. in Bulla: *Vbi gratiæ.* Vbi etiam contra transgressores imponuntur pœnæ *priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda.* Additur etiam in eadem Bulla: *Quin etiam sub* 59 *eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuscunque personis Ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam Ordinum quorumcumque etiam Mendicantium Regularibus, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus quibus illas concedendi in casibus necessariis tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur, ne Monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve Moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.* Ex 60 iis autem vltimis verbis elicitur easdem pœnas incurrisse Moniales ianuas aperientes, & consentientes ingressui. Quia tamen Pontifex vtitur *verbo præsumant*, ideò personæ seculares ingredientes, & Moniales illas admittentes ex bona fide licentiæ Episcopi non incurrent illas. Cum 61 enim in aliqua lege, seu Constitutione ponitur hoc verbum, denotatur solum per dolum, & præsumptionem, non per bonam fidem incurri culpam, & pœnam talis Constitutionis, vt benè notant Rodrig. *tom.* 3. *qq. regul. q.* 47. *art.* 1. Suarez *de Censur. disp.* 22. *sect.* 6. *n.* 14 Nauarr. *in Manual. cap.* 27. Azor. 1. *part. instit. moral. lib.* 13. *cap.* 8. *qu.* 6. Ludouicus Beia *respons. cas. conscient. part.* 1. *cas.* 30. Campanile *in diuers. iur. can. rubr.* 11. *cap.* 16. Armend. *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib.* 2. *tit.* 18. *lib.* 7. *de religionibus, n.* 10. Vgolin. *de offic. Episcopi cap.* 21. §. 3.

Addo etiam, quod casu quod Episcopus præ- 62 tenderet curam, & regimen illius Monasterij ad se pertinere non potuisset ingredi ipsius clausuram, nisi in casibus necessitatis, & à paucis, iisque senioribus, ac religiosis personis comitatum sub grauissimis pœnis, & censuris impositis ab eodem Gregorio XIII. in Bulla *Dubiis quæ emergunt* anno 1581. vbi sic: *Declaramus Prælatos omnes tam seculares, quam regulares, quibus cura, & regimen monasteriorum Monialium quouis modo incumbit facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta ità demum vti posse si id faciant in casibus necessitatis, & à paucis, iisque senioribus, ac religiosis personis comitati. Quocirca vniuersos, & singulos Episcopali, seu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non quorum vis Ordinum Abbates, Priores, Ministros, & alios quoscunque Superiores regulares seriò monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habent, præterquam in casibus, vt refertur, necessariis, neutiquam vtantur. Quod si contra fecerint statuimus qui Pontificalis dignitatis fuerint pro prima vice qua contra fecerint Ecclesiæ ingressu interdictos, pro secunda, à munere Pontificali & à diuinis suspensos, ac deinceps ipso facto absque alia declaratione excommunicatos existere; regulares verò omni officio, ac ministerio priuatos excommunicationi similiter subiacere.*

Ad quartum constat ex dictis Episcopum nul- 63 latenus potuisse designare Confessarios dd. Monialium, nec ipsos Confessarios earum confessiones audire, aut ipsas cum ipsis confiteri, & confessiones factas irritas, & nullas esse. Certi enim iuris est Monialium Confessarios eos solùm esse, qui à suis legitimis Superioribus licentiam habent ad earum Confessiones audiendas, Dominus Episcopus autem iste non solum non erat legitimus earum superior, eo quod ipsæ essent sub gubernio Religionis, sed, & specialiter ex Declaratione Vrbani Octaui in Breui relato. Ergo non potuit in eius Monasterij gubernio se ingerere, ac proindè nec de Confessariis illis prouidere.

64 uidere. Accedit ad hoc concessio Sixti Quarti in Marimagno Prædicatorum §. 29. & 30. Et in Marimagno Minorum § 31. & 32. Et in Marimagno Carmelitarum § 97. & 98. Et Iulij Secundi in Marimagno Minimorum §. 24. in quibus locis Pontifices præcipiunt vt subditi dd. Religionum solùm Prælatis ipsarum, & ab eis facultatem habentibus confiteri possint sua peccata, & inhibent Prælatis Ecclesiarum, ne circa eorum Confessiones se intromittant. Quæ concessiones de iure communi competunt ipsis Prælatis Religionum, cum ipsi sint legitimi Pasto-
65 res sibi subditorum, & non Episcopi. Casu verò quo illæ aliquod priuilegium continerent, extenditur etiam ad Moniales, etsi ibi non exprimantur, quia certum est ipsas gaudere Priuilegiis fratrum, prout ex variis Declarationibus, & Doctoribus dixi 5. *tomo, p. 2. in Marimagno Carmelitarum. num.* 385. Et specialiter circa confessiones faciendas *in eodem Marimagno Carmelitarum §.* 371. *&* 372. Idque manifeste supponitur à Gregorio XV. in Bulla *Inscrutabili,* vbi solum declaratur dictos Confessarios Monialium subditarum Religionibus non posse earum confessiones audire; nisi præmisso examine, & approbatione Episcoporum. Legantur Sorbus *in Annotationib. ad Compend. Mendicantium, verb. Quod præter,* Azor. *p.* 1. *lib.* 13 *c.* 9. *qu.* 2. Campan. *in diuers. Iuris Canon. lib.* 16. *rubr.* 1 *num.* 53. Tamburin. *de Iur.*
66 *Abbatiss. disp.* 16. *q.* 2. Quod adeò verum est, vt ne Confessarius extraordinarius assignari possit ab Episcopo, Monialibus exemptis è sua Iurisdictione, sed solum à Prælatis ipsarum, vt probant Lipæus *de Iur. Pontif. nouo, lib.* 3. *n.* 3. Polacc. *de Confessariis Monial. n.* 4. *vers. Monialibus,* etiam ex Decreto S. Congregationis ad Episcopum Antuerpiensem anno 1609. & sequitur Tamburinus *d. disp.* 16. *quæsit.* 2. *num.* 3. dicens: *In hac re non amplius immorandum est, cum praxis hodierna vbique obseruata, & Romæ præsertim doceat, vt diximus, Confessarium tam ordinarium, quam extraordinarium dandum, proponendum, & præsentandum esse à propriis Prælatis Monialium Ordinario loci, à quo debent approbari, & admitti ad præscriptum supradictæ Bullæ.*

67 Addendum pro coronide casu, quo D. Episcopus intromittere se posset in gubernium d. Monasterij, hoc solum esset subsidiariè, & conditionaté id est, posito quod generalis non posset, aut nollet id facere. Vt dictum est, & patet ex illis verbis Sixtinæ: *In euentu quo præfatus Prior Generalis commodè non valeret, aut non vellet in præmissis prouidere.* Vnde oporteret quod constaret D. Episcopo de impossibilitate, aut non voluntate Genera-
68 lis. Quia facultas alicui data cum certa qualitate, aut conditione, antequam constet de illa qualitate, seu adimpletione conditionis, non potest exerceri Felinus *in c. num.* 2. *vers. dicant de offic. delegati,* Soccinus *in cap. significasti num.* 21. *de for. compet.* Eo quod facultas data sub conditione ante impletionem conditionis non subsistit actu, sed habitu, vel spe. Glossa *in cap. cum plures de offic. delegati in* 6. Soccinus *consil.* 99. *num.* 10. *lib.* 3. Hoc autem non constabat, nec constare potuit D. Episcopo.

69 Similiter, cùm in dicta Sixtina dicatur *Quoties pro parte Priorissæ, & Sororum prædictarum super hoc requisitus fuerit,* quæ verba referuntur ad Priorissam, & Moniales coniunctim, & in eis agatur de commodo, seu interesse totius Monasterij, vtique denotant, quod Capitulariter, & non vt singulæ deberent facere huiusmodi requisitionem, iuxta pulchram doctrinam Antonij de Butrio *in cap si diligenti num.* 12. *de foro compet.* & Rotæ in Toletana *Iuris celebrandi* 20. Februarij 1620. Quia ergo non est facta secundum hanc formam, sed à nonnullis Monialibus, particularibus nullatenus suffragari potest D. Episcopo. Quia ipsæ non constituunt aliquod corpus nisi insimul conueniant. Abbas *in cap. scriptum num.* 6. *in fin. de elect.* Imola *ibi num.* 6. Felinus *in ca. Pastoralis n.* 9. *de constit.*

Claudat hoc consultum decretum Sacri Concilij Trident. *sess.* 25. *de Regul. c.* 9. ibi *Monasteria sanctimonialium, &c. quæ à deputatis in Capitulis Generalibus, vel ab aliis Regularibus reguntur, sub eorum cura, & custodia relinquantur.* 70

Quia tamen hæc causa in S. Congregatione Episcoporum, & Regularium agitata est; etiam si non viderim eiusdem Sac. Congregationis decisionem, protestor nihilominus nullatenus ab ipsa velle discedere, sed promptè, & humiliter acquiescere tali decisioni, si quæ fuerit, iuxta ipsius Sac. Congregationis mentem, quam semper sequi desidero. 71

CONSVLTVM V.

De quadam professione cuiusdam nobilis Equitis S. Ioannis Ierosolymitani.

SVMMARIVM

Differentia graduum Religionis in hoc statuto exprimitur.n.22.
Hoc videtur intentum à Religione.n.23.
Colligitur ex titulo statuti.n.24.
Designatio habitus non videtur denotare formam substantialem professionis.n.25.
Professio in quo essentialiter consistat.n.26.
Quid de Religionibus in quibus est distinctio habitus Clericorum,& Conuersorum.n.27.
Caremonia creandi Equites cum ense,calcaribus,&c. non est præscripta in Cæremonialibus.n.28.
Quid de noua ordinatione reformatorum Statutorum. num. 29.
Quomodo exponenda.n.30.
Clausula in fine ad quæ refertur.n.31.
Iura Iuribus debent concordare.n.32.
Finis talis legis qualis sit.n.33.
Apostilla talis ordinationis.n.34.
Non fuit facta à toto Capitulo. n.35.
Quid de confirmatione quadam ipsius.n.36.
Saltem valebit dicta professio in alio gradu.n. 37.
Quando actus non valet modo quo fit, valet prout valere potest.n.38.
An intret hic professio tacita.n.39.
Videtur illam emisisse nobilem N n.40.
Propter aliqua opera propria professorum. n.41.
An ignorantia excusare possit.n.42.
Adfuit consensus Religionis.n.43.
Id videtur supponere Religio.n.44.
Expressio pœnæ arguit subditum. n.45.
An obstet non fuisse registratam Professionem. n.46.
Non videtur obstare.n.47.
Pro eadem causa aliud votum.n.48.
Surreptiones,vel obreptiones Breuis.n.49.
Quales fuissent.n.50.
Bonus in dubio quilibet præsumitur.n.51.
Delictum non præsumendum.n.52.
Interpretatio excludit delictum. n.53.
Maximè cum agitur de persona illustri.n.54.
Et de salute animæ n.55.
Non est credibile in hoc casu.n.56.
Dolus nemini patrocinatur.n.57.
Maximè in damnum alterius.n.58.
Religio poterat non acceptare professionem.n.59.
An aliud breue censeatur subreptitium.n.60.
Causa dubitandi.n.61.
Papa non concederet nouam gratiam.n.62.
Consensus impetrantis validum reddit.n.63.
Sanatur subreptio consensu pars.n.64.
Factum proprium nemo impugnat.n.65.
Procedit in hoc casu.n.66.
Pro validitate professionis iudicandum.n.67.
S.Rotæ decisio in hac materia.n 68.

IESVS MARIA.

Factum, seu Casus.

1 OBILIS professionem fecit in Religione militari Hierosolymitana,& per quinquennium, & vltra, in ea secundum propria statuta, sicut & cæteri Religiosi militares,vixit. Quia tamen in emissione professionis non illi imposuerunt ensem super femur; habita restitutione in integrum à Sanctissimo, prætendit professionem eius nullam esse, eò quod in statutis eius Religionis, in titulo, de receptione fratrum Cap. 2. sic habetur: *Hora chi trouandosi atto, & idoneo secondo la forma degli Statuti, e consuetudine, dimanderà di essere riceuuto alla professione dell'Ordine nostro in grado di Caualiere; prima che pigli l'habito, e faccia la professione, è necessario che sia ornato del Cingolo della Militia.*

Et videtur omninò sustineri debere in vtroque 2
foro dictam professionem. Primò quidem, quia generalis regula iuris est, tam pro conscientiæ quam pro externo foro, quod quando pensaris pensandis dubitatur de validitate actus, censendum sit validum esse, & interpretari validum. Ex hac enim regula manifestè sequitur professionem hanc censeri debere validam in vtroque foro, præsertim propter adminicula inferius expendenda. Regula autem illa, scilicet, quod actus
in dubio debeat interpretari validus habetur 3
ex l. quoties ff. de reb. dub. l. quoties ff. de verbor. oblig. l. si quando ff. de legat. 1. *Abb. in cons.* 62. *in controu. col.* 1. *num.* 7. *vers. Tertiò, lib.* 2. *Roland. à Vall consil* 61. *num.* 23. *& seq. vers. Quintò considerandum, lib.* 3. vbi extendit ad omnem actum; latè *Roman. consil.* 180. *si admittimus, num.* 4. *cum seqq.* vbi extendit ad omnem dispositionem, videlicet contractum, testamentum, iuramentum; attestationes, & priuilegia. *Bertazol. de claus. instr. claus.* 1. *glos.* 4. *num.* 5. *& in repet. l. si quis maior C. de transact. num.* 506. *Pichard. ad §. si quis alium n.* 4. *instit. de inutil. stipul. Ferrer. in Constit. Cath. glos.* 1. *num.* 151. *Scacc de appell. q.* 2. *num.* 29. *& qu.* 3. *num.* 3 *&* 4. *& q.* 15. *num.* 225. *in fin. Rot. decis.* 469. *n.* 3. *part.* 2. *recent. Cardin. Tusch. tom.* 1. *litt. A. conclus.* 136. *Mar. Ant. var. resolut lib.* 1. *res.* 20. *num.* 16. *Surd. cons.* 44. *num.* 2. *Giurb. decis.* 36. *num.* 18. Nam omnis interpretatio admittitur ad sustinendum
actum. Rot. *decis.* 469. *num.* 3. *part.* 2. *recent Roland à Valle dicto consil.* 61. *num.* 26. *lib.* 3 *Card.* 4
Tusc. dicta litt. A. conclus. 136. *num.* 14 Et ista quæ 5
fit pro validitate actus, est Regina aliarum interpretationum. *Ceph. cons.* 51. *num.* 39. *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.* 12. *titul.* 17. *numer.* 13. etiamsi aliquid quandoque disponatur præter intentionem agentium. *cap.* 1. *§ idem quoque in fin. de desponsat. impub. lib.* 6. *Federic. de Sen. cons.* 15. *num.* 4 *vers. Item contra*; vel quatenus verba improprientur *Fulgos. cons.* 87. *visis superius allegatis col.* 2. *vers. ex illa quoque vulgari. Abb. consil.* 62. *in controuersia col.* 3. *num* 7. *vers. Tertiò principaliter lib.* 2 *Roman. dicto cons.* 180. *num.* 4. *in fin. & num seq. Cardin. Tusc. dicta concl* 136. *num.* 32. *&*
seq. Nam tanta est præsumptio, quæ oritur pro- 6
pter validitatem actus, vt omnes alias vincat præsumptiones. *Dec. in c. quoniam Abbas num.* 49. *vers. secundo limita de offic. deleg. & cons.* 77. *num.* 5. *Ruin. cons.* 72. *num.* 4. *lib.* 2. *Alciat. de præsumpt. reg.* 1. *præsumpt.* 30. *num.* 5. *Roland. à Vall. cons.* 61. *num.* 27. *lib.* 3. Vnde si verba possunt referri ad actus validos, & inualidos, etiam quod sint prolata in genere, & in certa scientia, referri debent ad actus validos. *Bolognin. con.* 30. *num.* 14. *vers. Tertiò, quem refert Cardin. Tusch. tom.* 4. *litt. I. concl.* 330 *num.* 60 *Rot. decis.* 643. *num.* 4. *p.* 2. *in posth. Farin. alias p.* 4. *recent.* Hæc omnia *Barbos. in tract. var. in tract. de Axiomat. Iur. Axiomat.* 12. *num.* 17. 18. *&* 19.

Procedit autem efficacius hæc regula in præ- 7
senti, quia agitur de validitate, non cuiuslibet actus, sed professionis, quæ instar matrimonij est omnino indissolubilis, nisi propter vrgentissimas

simas causas: Itavt in dubio de validitate professionis iudicandum sit, quod valeat, vt docent *Barbat.cons.59.n.1 .post med vol.2.Nau.lib.3.cons. 13.n.10.in 2.edit.de regul. Sanchez de matrim. lib. 7.disp.37.n.12.ad fin.Steph.Grat.to.3.discept.foren. c.413.n.17.Suarez tom.2.de Relig.lib.7.c.2.num.6. Less.lib.2.c.41.dub.7.n.66.* Idcircò Rota adhærens huic opinioni dixit, professionem in dubio præ-
8 sumi validam, nisi contrarium probetur. Ita habetur *in dec. 1361. n. 7. coram Cardin. Seraph.* & dictum etiam fuit in vna *Roman. Professionis 23. Iunij 1613.coram R.P.D.Remboldo* Quæ omnia *Barthol. de Vecch.in prax nouit.disp.13.dub.12.n.22.*

Casu autem dato, & non concesso, quod pro validitate actus, etiam professionis, iudicari non debeat in dubio illius; adhuc suppetunt plura, propter quæ dici debet professionem præfatam validam fuisse. Primò, quia cum solum in eo sta-
9 tuto habeatur illud verbum, *E necessario*, illudque sit idem quod, *oportet*; & verbum, *Oportet*, denotet solum decentiam, & honestatem, *vt per Glos.etiam verb.oportere in can. 1. 25. quæst. 1.vbi Archid.num.vnic.Turrecrem.num.2.& post.Felin.& Socc.notat Steph.Gratian cap 146.n.18. Salon.2.2. quæst.77.art. 1.controu. 8. col.5. vers.ex quibus sequitur Carbo de legib.lib. 7. disputat.4. ad fin. Sanchez in præcept. Decalog.tom. 2. lib.6.cap.4.n.37. vers.Ac verius:* Solum ex eo infertur, congruum, decens, & consentaneum fuisse id quod ibi dicitur de ense accingendo. Idem dicendum est, si verbum illud, *E necessario*, idem importet, quod *necesse est*. Dictio enim ista potius indicat consilium
10 & honestatem, quàm præceptum, & necessitatem simpliciter, prout colligitur ex *cap. Tuæ fraternitati, de spons.Suar.de legib. lib. 3. cap. 15. num. 10. Sanchez de matrim.lib.2. disputat.31.nu. 6. & alij.* Casu verò quo tam dictio, *necesse est*, importare
11 deberet omnimodam necessitatem præcepti, id solùm esset iuxta subiectam materiam, & in re grauissima, qualis non est ceremonia ista accidentalis de ense accingendo, de quo *Giurb. decision. 13.num.2*

12 Admisso etiam quod verbum illud, *è necessario*, importaret necessitatem, obligationem, & præceptum; cùm in dicto statuto non apponatur clausula irritans, & annullans professionem factam non accincto ense, aut cingulo militari professuro, non est aliquod fundamentum ad credendum eam esse nullam. Tritum enim est illud *ex c. Ad Apostolicæ, de Regul. desumptum: Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent roboris firmitatem. glos.in c.penult. de despons. impub. Suarez de legib.lib.5.c. 29. num. 1.* Eò præsertim, quod non solum in dicto statuto nulla sit clausula irritans, sed quod *in statut.17. de receptione fratrum*, etiam habetur idem verbum, *è necessario*, vt petens admitti ad *gradum militarem probet se genitum parentibus nobilibus*: & nihilominus est certum, quod si iste talis profiteatur in eo gradu cum falsis probationibus nobilitatis, non propterea corruit eius professio simpliciter; vt colligitur ex *statuto 24.& 25.* Ex hoc enim manifestè colligitur, verbum illud solum denotare prohibitionem actus, non autem ipsius irritationem. Eò quoque præcipuè, quod quando in illis statu-
13 tis decernitur aliquid cum irritatione actus contrarij, id decernitur cum clausula irritanti: ergo dum hic non apponitur, signum est talem ceremoniam non esse essentialem, aut substantialem professioni, sed posse sine illa constare.

Nec dici potest, in eo statuto positam esse formam recipiendi Professuros ad professionem, ac 14
proindè deberi obseruari ad vnguem, itavt si non seruetur, actus corruat. *l. cum hi §. si Prætor ff. de transact.l.traditionibus, C.de pact. c. cum dilecta de rescript.c.quia propter de elec.c.1 de reb. Eccles. non alien.in 6.c.quæ contra de reg.iur.in 6.*

Hæc enim procedunt in forma substantiali, & essentiali, non in accidentali: accidentalis namque 15
forma solum est quædam solemnitas, aut circumstantia extrinseca, quæ etiamsi deficiat, non propterea corruit actus, vt patet in Sacramentis, matrimonio, electione, iuramento, &c. Hunc autem cingulum militiæ, aut ensem, &c. præscriptum in tali statuto non pertinere ad formam substantialem, sed solùm ad accidentalem, colligitur ex eo, quod quoties datur alicui facultas ad faciendum id, quod antea poterat facere, præscribendo modum, seu formam, quo id fieri 16
debet, talis modus, seu forma est accidentalis. *c. dilectus 2.de præbend.l.1.C.de appell l.penult. Cod. de sent Glos.in Clem.1. de iurepatr. verb. Inhibentes. Felin.* & alij, quos refert, & sequitur *Suar. de legib. lib.5.c.31.n.10.* quos, & alios sequutus sum *4.tom. Sum. verb.leges Regularium num. 46.* Per huiusmodi autem statutum dari facultatem faciendi aliquid, quod antea fieri poterat, & præscribi 17
solum in illo modum, quo id fieri deberet, certò constat, cum sit factum pro Religione, quæ à primæua sui institutione facultatem habebat recipiendi ad illam, & admittendi ad professionem equites.

Ex pluribus etiam aliis capitibus colligitur mentem illius statuti non fuisse præscribere in eo aliquam formam substantialem pro professione, 18
& sine qua non subsisteret; sed solum accidentalem solemnitatem. Primò quidem, quia vt patet ex illis verbis statuti, *secondo la forma de gli statuti, e consuetudine*, solum videtur mens illius, hunc esse vsum, & consuetudinem laudabilem Religionis; non autem formam substantialem professionis. Secundò expendendo illa verba, *E necessario che sia ornato del Cingolo della Militia: se però da alcuno Principe Cattolico, ò vero da altro, che habbia auttorità di concedere il grado di Caualleria, non hauer à ottenuti gli ornamenti della Militia.* Ex his enim infertur manifestè, talem impositionem cinguli non esse de substantia profes- 19
sionis, cum id quod de substantia professionis est, solum in professionis actu exerceri debeat, non antea. Videndum ergo, quoad factum spectat, An N. ab aliquo Principe eo cingulo fuerit antea decoratus. Quod factum non fuisse, ab ipso est probandum, qui se fundat in negatiua, maximè cum Religio sit in possessione suæ professionis, & validitatis illius. Tertiò, quia cum ad legis, seu constitutionis explicationem maximè 20
conducat proœmium, seu præfatio, quibus legislator in ea condenda vtitur, quia vt plurimum causam finalem illius continet. *l. fin. ff.de hæred. instit.l. Titiæ §. idem respondit, ff. de verb. oblig. & l.Item quia §. fin.ff.de pact.* Cum in hoc statuto in principio solum exprimatur agere de differentia 21
graduum, qui sunt in Religione Herosolymitana. *Triplice è la differenza de nostri fratelli; percioche alcuni sono Caualieri, altri Sacerdoti, & altri Seruenti. Di più l'ordine de' Sacerdoti e Seruenti, è diuiso in due gradi, cioè quello de' Sacerdoti conuentuali,* 22
e Sacerdoti d'obedienza; e quello de Seruenti in seruenti d'arme, cioè riceuuti in Conuento, e seruenti d'ostaggio,

d'ostaggio, ò sia d'offitio. Colligi videtur mentem huius statuti solum fuisse, assignare huiusmodi distinctionem graduum, munera, & fines, ad quæ sunt instituti, non aliud spectans ad formam substantialem professionis. Idem quoque colligitur ex titulo talis statuti: qui talis est: *Della diuisione d'egradi d'esfa telli dell'Ordine nostro*. Quartò, quia
23
24 cum habitus non faciat Monachum, prout habetur *cap. Porrectum de regul. Conc. Trid. sess.* 14. *de Reform. cap.* 6. designatio habitus pro professione religiosa (quod maximé procedit in eo quòd est solum pars habitus, & non totus habitus, prout in præsenti casu contingit) non potest denotare formam substantialem professionis, sed merè accidentalem, & extrinsecam. Vnde communiter DD.
25 post *Abb. in d. cap. Porrectum num.* 13. *Specialiter Syluest. verb. Religio* 3. *q.* 1. & 18. *in fin. Azor. tom.* 1. *instit. mor. lib.* 12. *cap.* 5. *qu.* 7. *in fin. Sanch. in Decal. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 4 post alios, & *Barbos. in d. cap. Porrectum num.* 9. expressè tenent, quod quamuis Religionis regula certam profitendi formam præscribat, non sunt ea verba ita necessaria, vt aliàs facta professio sit irrita, sed quibuscunque aliis facta valebit.

26 Quintò, nec minus efficaciter colligitur non esse mentem illius statuti, talem cinguli positionem esse substantialem, aut essentialem formam professionis, ex eo quod non solum professio dumtaxat supponit pro emissione trium votorum ex deliberatione, & oblatione spontanea voluntatis in manibus superioris, & non pro alio quocumque, prout habetur ex *cap. Cum ad monasterium de stat. Monach. & cap. vnic de voto in* 6. *& cap.* 2. *de regul. eod. lib. Rota in Tirasonen. Pensionis coram Seraphino anno* 1570. *num.* 8. *& in Neapolitana professionis coram Bubalo anno* 1584. *n.* 4. *& in Meten. professionis coram Vbaldo anno* 1614. *num.* 1. *& in alia eiusdem tituli coram Carillo anno* 1636. Sed maximè ex vsu, acceptatione, stylo, & consensu Religionum. Etsi enim apud omnes fermè sint statuta, quibus decernitur forma professionis cum tali vel tali habitu, tali vel tali modo, aut talibus ceremoniis, aut benedictionibus, benedicto, aut consecrato, nihilominus vix auditum vnquam fuit quod propter defectum impositionis alicuius partis habitus benedictionis, vel consecrationis ipsius, professio censeatur nulla, vel irrita, aut professus propterea reclamauerit. Cur ergo hoc tam scrupulosé accipiendum est in sola Religione Hierosolymitana sancti Ioannis, quæ in genere Religionis minus stricta, & rigorosa est quàm plurimæ aliæ?

27 Accedit, quod in Religionibus, in quibus est distinctus habitus Clericorum, & Conuersorum, vt in Dominicana, in qua Clerici gestant Scapulare album, & Conuersi nigrum; si ex aliquo accidenti contingeret quod in professione Clerici non daretur illi scapulare album, sed nigrum, nullus Theologus dicet professionem illam esse inualidam: sicut nec è contra, quando Conuersus in sua professione reciperet Scapulare album pro nigro ex aliquo accidenti. Idem dico, si casu aliquo Clericus non profiteretur cum corona clericali, vel Conuersus cum illa. Et sanè cum Eques Hierosolymitanus possit à Religione propter culpas priuari gradu militari, manente nihilominus vero religioso; sicut in aliis Religionibus propter culpas possunt ex statu Clericorum deiici ad statum, & habitum Conuersorum; manifestè conuincitur gradum, & habitumin Religione Sancti Ioannis, & gradum, habitumque particularem in aliis Religionibus, non diuersificare essentialiter illas, ac proinde nec designationem determinati habitus in ordine ad gradum importare conditionem intrinsecam, aut essentialem.

Insuper accedit, quod ceremonia ista creandi 28
Equites Sancti Ioannis cum ense, calcaribus, &c. non est præscripta in vltimis Ceremonialibus pro Pontificatibus Clementis VIII. Leonis XI. Pauli V. Gregorij XV, & Vrbani VIII. (quo tempore dictus N. professionem suam fecit) nec practicata saltem generaliter, id testante Magistro Ceremoniarum Sanctiss. D. N. Innocentij X. ex hoc enim manifestè infertur, Romam, quæ est Caput Vrbis, magistra veritatis, & in qua residet & gubernat Summus Pontifex, qui est Generalissimus omnium Religionum, qui & potest tollere, abrogare, & præsertim explicare, & declarare omnium illarum statuta, non existimasse hanc ceremoniam dandi cingulum militare, seu ensem Equitibus Religionis S. Ioannis, esse essentialem, aut substantialem, sed potius accidentalem, nec necessariam.

Nec releuatur inualiditas professionis ex eo, 29
quod in noua ordinatione reformatorum statutorum huius Religionis innouetur *statutum de receptione fratrum*, supra relatum, & dicatur quod si secus fiat, *ita nullum fore, vt semper de inualiditate, & nullitate professionis impugnari possit, &c.* quod denotare videtur irritationem professionis aliter factæ, ac per consequens istius, in qua deficit ceremonia illa de cingulo, vel ense, de qua in dicto statuto. Hoc enim nihil probat: quia cum illud statutum habeat duas partes; in quarum prima tractat de gradibus huius Religionibus, in quibus fratres sunt recipiendi: in altera de mo- 30
do, seu ceremoniis, quibus recipi debent: d. ordinatio solùm innouat illud statutum, quantum ad primum, non quantum ad secundum, ac proindè clausula illa irritans trahi non debet nisi solùm ad primum: ita scilicet, vt qui recipiuntur in ea Religione, solum recipi debeant in aliquo ex tribus gradibus ibi assignatis: non verò ad secundum, scilicet de ceremoniis, quibus recipi debent ad illos gradus. Et quod hoc sit ita dicendum, colligitur primò ex his quæ dixi tom. 31
3. *verb. clausula num.* 5. scilicet quod clausula in fine posita (qualis est ista de irritatione) *refertur ad omnia præcedentia, quando est eadem ratio in ipsis, & quando salua recta ratione ad illa referri potest, aliàs solùm refertur ad id quod potest de Iure determinari*. de quo etiam *Surd decis.* 88. *num.* 13. *Pereir. de potest. elig. cap.* 11. *num.* 27. *Tusc. concl.* 291. *num.* 7. *Rot. decis.* 231. *num.* 1. *par.* 1. *diuers. & decis.* 767. *num.* 5. *part.* 2. *recent.* Manifestum autem est non esse eandem rationem de distinctione graduum in hac Religione, ac de Ceremoniis, quibus ad illos recipi debent fratres; cum primum sit substantialissimum, & essentialissimum Religioni, secundum verò nimis extrinsecum, & accidentale. Secundò, quia salua recta ratione non potest dicta clausula irritans referri ad illud secundum: nam si referretur, vtique necessario dici deberet ipsamet statuta sibimet contraria esse. siquidem Cap. 24. decernunt, *vt qui præter formam statutorum receptus fuerit, si fuerit frater miles, redigatur in fratrem seruientem armorum, sitque inhabilis ad bona Religionis.* Hoc enim statutum pœnale manifestè, & sine tergiuersatione

tione denotat defectum formæ commissum in receptione fratrum, culpabilem quidem esse, sed non irritare professionem: quomodo ergo fieri potest, vt irritetur in d. ordinatione talis professio, quæ à Religione aliàs admittitur? Præsertim cum iura iuribus debeant concordare, & iurium
32 correctio semper sit vitanda. *cap. cum expediat de elect. in 6. Surd. decis. 21. numer. 19. Tusc. pract. concl. tom. 2. litt. C. conclus. 1036. Pichard. ad princip. instit. de leg. Falcid. num. 34. Cephal. cons. 323. num. 18. vol. 3.* Omitto id colligi ex verbis ipsius ordinationis ibi. *Declarant, & mandant, ne de cetero tam in Conuentu, quam extra, aliquis ad habitum nostrum suscipiendum alio quocumque modo, gradu, seu denominatione admittatur, nisi in tribus distinctis gradibus declaratis in statutis 2. 29. & 30. de recept. fratr.* Et postea ponitur clausula irritans.
33 Item quod finis talis legis, vt colligitur *ex statuto 29.* solum fuit reprimere aliquos, qui prætextu alicuius seruitij in suis commendis, exhibiti recipiebant ad habitum Ordinis in gradibus insolitis, & diuersis à tribus assignatis. Item quod Appostill. d ordinationis cognoscendo, substantiam illius solum consistere in prohibitione recipiendi fratres in gradibus non expressis, sic epilogauit ipsum. *Veruno può essere riceuuto nella Religione, se non in grado di fra Caualiere, ò di fra Cappellano, ò di fra Seruente; altrimente sia nulla*
34 *la professione, e sia costretto à depor l'habito.* Quod cum fuerit impressum de mandato Capituli Generalis, optimè ostendit qualis fuerit eius sensus in d ordinatione. Clarè ergo ex dictis elicitur d. ordinationem, quatenus clausuram irritatoriam continet, solum trahi debere ad statutum relatum, quantum ad id, quod in eo habetur de non admittendis fratribus, nisi solum in tribus illis gradibus; non verò quantum ad alia, quæ solum accessoriè in eo ponuntur.

35 Eneruatur etiam vis d. ordinationis non solum ex eo, quia non fuit facta à toto Capitulo, seu Religione, sed à sexdecim Capitularibus (condere autem legem perpetuam solùm spectat ad totam Communitatem, vel ad eum qui authoritatem habet ab ipsa, iuxta doctrinam *S. Thom. 1. 2. q. 90. art. 3.* Sexdecim verò illi nec constat ab illa habuisse hanc facultatem; vnde Rota in vna Meleuitana *Commendæ de Mazara 15. Iunij 1635. coram Motmanno numer. 23.* expressè habet quod Religio Hierosolymitana solum per Capitulum Generale, non verò per sexdecim Equites Capitulares repræsentatur) sed etiam, & specialiter eo quod dato quod illi sexdecim Equites possent d. ordinationem facere, adhuc ipsa non subsistet: nam ordinationes factæ in ista Religione in vno Capitulo generali, solum durant vsque ad aliud Capitulum generale, nec trahuntur vltra nisi rursus in nouis Comitiis confirmentur, vt tradit Rota *in vna Meleuitana Pensionis 29. May 1637. coram Ghislerio*
36 *n. 1.* Et quamuis confirmata fuerit in vltimo Capitulo generali anni 1631. hæc tamen confirmatio eodem modo claudicat sicut prima ordinatio, quia fuit facta non à toto Capitulo, sed à sexdecim illis: & præsertim quia talis confirmatio robur non habet, nisi à Sede Apostolica confirmetur, eo quod Vrbanus VIII. solùm sub ista conditione id concesit, & idem Capitulum eam expressè reseruauit; nunquam autem hæc confirmatio à Sede Apostolica facta est, & constans veritas est, quod cum beneplacitum Apostolicum est reseruatum (maximè si aliàs est de iure necessarium: prout contingit in proposito, propter Vrbani VIII. decretum) si non habeatur, decisio frustratur, vt colligitur *ex Rota in Pisana Bonorum 28. Octobris 1585. coram Brauo, & in Aretina Capellaniæ 16. Januarij 1616. coram Buratto, & in Ferrarien. Decimarum 23. Iunij 1617. coram D. Patriarcha Pamphilio, & coram Greg. decis. 192. num. 1.* Et in materia alienationis bonorum Ecclesiæ, supponitur communiter ab eadem Rota specialiter in *Treueren. bonorum coram Dunozetto 15. Martij 1621. numer. 11. & 12. & in Romana, seu Viterbien. Cessionis bonorum coram Buratto anno 1619 num 1.*

Ne prætermittendum, sed expendendum ad intentum, quod casu dato, & nullatenus concesso, quod præfatus N. ratione defectus Cinguli militaris legitimus professus non esset, nec professio ipsius valeret in ratione professionis Equitis militaris; nihilominus valere deberet in ratione professionis in altero gradu, & è tribus, qui reperiuntur in dicta Hierosolimitana in Religione. Verissima enim est regula illa, quæ sumitur 37
ex *C. vni. de despons. impub. in 6.* scilicet, *quod quando actus non valet eo modo quo fit, valet eo modo quo valere potest*, quam approbat *Sanch. libro 5. in Decalog. cap. 4. num. 104.* in professione inualida: & necessario admitti debet in casu matrimonij inualidi, quia hic est casus illius textus. Ex 38
hac autem regula ad intentum applicata elicitur, quod etiam professio à N. facta non valeret in ratione professionis ad gradum Equitis, propter illum defectum; nihilominus deberet valere in ratione professionis ad aliquem alium gradum Religionis. Quod maximè corroboratur ex eo, quod in dictis statutis *stat. 24. de recept. fratr.* dicatur *admissum ad gradum contra formam statutorum, esse reducendum ad inferiorem gradum.* Ex hoc enim euidenter infertur, quod si professio inualida ad aliquem gradum ob defectum aliquem, debeat censeri valida in ordine inferiorem gradum, ad quem non requiritur illa forma.

Quibus omnibus addendum, quod casu gratis dato, quod professio expressa ab N. ob dictum defectum inualida esset, nullatenus tamen negari potest tacitam professionem emisisse, quæ per Conc. Trid. sublata non est, & sæpissimè à S. Rota Canonizata, specialiter in vna coram *Greg. XV. decis. 385. num. 6. & in Meten professionis coram Vbaldo ann. 1615. & in Vlixbonen professionis coram Merlino anno 1622. num. 7. & in alia Meten professionis coram Carillo anno 1636. n. 3. & 7.* Hanc verò tacitam professionem emisisse N. euidenter constat, ex eo, quod illam emisit duplici illo modo, quo iure commodi inducitur, scilicet, 40
delatione habitus professorum, iuxta *cap. ad nostrum, de Regul. & cap. constit. eod. tit. in 6.* & per exercituum actuum, qui proprij sunt professorum, iuxta *cap. vidua, de regul.* Etenim prædictus N. Crucem gestauit in Pallio: Crux autem illa est habitus professorum, & per quam distinguuntur à Nouitiis, vt in *statut. 3 de recept. fratr.* habetur. Similiter actus proprios professorum fecit, vocando se in actibus publicis, & priuatis fratrem Religionis Hierosolymitanæ, & acceptando eum titulum à Religione, & Religiosis ipsi concessum. Item acceptando commissionem 41
ipsi delegatam à Religione pro faciendis probationibus

tionibus nobilitatis cuiusdam petentis admitti ad illam. Delegationem autem istam, & acceptationem, solis professis propriam esse colligitur *ex ordinatione* 19. Similiter cum vocatus esset ad Insulam Melitensem, & non comparuisset, Religio eum adnotauit inter professos contumaces: ipse verò non negans, se esse professum, sed potius id admittens, excusationes adduxit. Præterea iudicialiter confessus est se esse professum, etiam facto ipso, petendo, & obtinendo assignationem sibi debitam in casu emissæ professionis. Partis autem confessionem efficacissimam esse ad probandum, constat ex *Paul. l.* 1. *ff. & C. de Confess.* vbi quod *confessus pro indicato est*: ipsamque esse fortissimam probationem, elicitur ex *l. generaliter de probat. c. per tuas de offic. ordin. cap. si sacerdos de inter. ac l.* 1 *§. fin.*

42 Nec potest dici, non intrare in hoc casu tacitam professionem, eo quod N. ignorauerit nullitatem expressæ. Constat enim ipsum esse virum scientem, & prudentem, & per consequens nullatenus præsumendum de ipso, ignorare ea, quæ substantialiter spectabant ad professionem suam. Eò vel maximè, quod ex litteris per ipsum receptis ab Equite quodam Vecchietto, sciuerit ob prætensum defectum non fuisse suam professionem à Vicecancellario registratam inter alias cum cingulo emitti solitas. Habuit ergo ipse sufficientem causam dubitandi de validitate professionis. Cum ergo perseuerauerit in illa, deferendo habitum, & exercendo opera propria professorum per quinquennium; procul dubio intrauit de plano ratificatio professionis, & professio tacita. Hæc enim est causa, quare Concil. Trid. *sess.* 25. *de regul. cap.* 19. non admittit reclamationem professi post quinquennium; quia scilicet præsupponit, ac præsumit, illum eo tempore ratificasse suam professionem, seu tacitè illam emisisse; prout dixi *tom.* 4. *vers. Profess. regul. numer.* 21.

Dato etiam quòd ad validitatem huiusmodi ratificationis, seu tacitæ professionis, requisitus sit nouus consensus Religionis (de quo variæ extant DD. sententiæ) procul dubio adfuit in præ-
43 senti. Tum quia, vt constat ex præfatis litteris Equitis Vecchietti, fuit hoc delatum ad Cancellarium; & Officiales Religionis, & nihilominus Religio non solum permisit N. in ea manere, sed etiam illi tribuit ea, quæ solùm professis conuenire poterant: scilicet, delegare illi commissionem ad faciendum informationes pro nobilitate cuiusdam: vocare seu citare illum ad comparendum ad Insulam Melitensem, adnotando illum inter professos contumaces ob non comparitionem; & admittendo postea ipsius excusationem. Tum etiam, quia cùm eademmet Religio cap. 24. *de recept. fratr.* disponat, *quòd receptus contra formam statutorum, si fuerit Eques, reducatur ad statum fratris Seruientis: Si frater Capellanus ad fratrum Obedientiæ; Si frater Seruiens, ad seruitutem*
44 *officij: quodque sit inhabilis ad omnem administrationem, & bona Ordinis*; manifestè supponit vnum de duobus: vel quod ex inobseruantia formæ statutorum Ordinis non erat inducta nullitas professionis; vel quod ipsa Religio approbat tacitam professionem illius, qui illam expressè emisit; non obseruata forma statutorum. Aliàs enim, quomodo non professum expressè, aut tacitè puniret, redigendo illum ad statum inferiorem, & inhabitando ipsum ab bona communia Ordinis? Expressio enim dictæ pœnæ & supponit, eum, cui infligitur, subditum esse; & declarat validè professum. Bald. *in l. non dubium C. de legib. num.* 28. Abb. *in cap.* 2. *n.* 5. *circa med. vers. si autem nullitas*, ibique Felin. *sub n.* 1. *vers. sed inter alios, de testib. Card. in Clem.* 1. *n.* 2. *post med. versic. sed si punit factum, de rescript.* Syluest. *in sum. verb. lex n.* 28. *ante fin. vers. secundò Cardinalem.* 45

Nec aliquid refert, quod Vicecancellarius (vt dicitur) noluerit registrare professionem factam à N. propter defectum in ea assertum cinguli militiæ, aut Insignium militarium. Cùm enim hoc sit factum particulare cuiusdam personæ, non potest derogare professioni factæ, & acceptare auctoritate Apostolica, & ratificatæ tum ab ipso profitente, tum à Religione ipsa, vt ostensum est; præsertim cùm pro illa facienda non desideraretur essentialiter talis ceremonia, vt etiam ostensum est ex statutis eiusdem Religionis. Sicut nec derogat baptismo, aut matrimonio aliquorum, quod Parochus propter aliquam causam non scripserit illos, prout tenetur, in libris ad hoc designatis. Ad quod accedit, quod ipse Vicecancellarius, prout constat ex litteris ipsius datis Melitæ 2. Decembris 1645. videtur id fecisse authoritate propria, non vero supremi Generalis Religionis, prout requirebatur pro re tanti ponderis, qualis est reprobare professionem factam in Religione, quæ professiones factas cum simili defectu approbat, & ratificiat, taliter professos, vt legitimè professos tractans, & reputans. Quod clarius, & manifestius procedit, loquendo de professione tacita, ad quam nullatenus requiruntur tales, aut similes ceremoniæ registrationis, &c. 46 47

Sic pro conscientia, & veritate interrogatus sentio, Doctiorum censuræ me submittens. Romæ apud Transpontinam 6. Ianuarij 1647.

Quia tamen pro contraria parte adducebatur nouum motiuum, ideo iussus illi satisfacere hoc etiam votum scripsi. 48

Interrogatus pro conscientia, An subreptiones, vel obreptiones prætensæ in Breui fel. record. Vrbani VIII. concesso ad instantiam N. Illustrissimi Equitis Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, vt posset emittere professionem in manibus Eminentissimi Cardinalis Antonij Barberini, illud reddant irritum, & cassum, ac per consequens etiam professionem ex vi illius emissam nullam, & irritam faciant. Censeo dicendum contrarium; ita vt Breue illud Vrb. VIII. legitimum credam, & professionem ex vi illius factam validam. Quod sic ostendo. 49

Nam tales subreptiones, vel obreptiones (si fuerunt in tali Breui) vtique essent affectatæ, malitiosæ, & dolosæ; quia erant de rebus, quas impetrans ignorare non poterat, scilicet de complemento Nouitiatus, & conditionibus requisitis ad professionem faciendam, quæ quidem notissima sunt Nouitiis Religionum ex praxi quotidiana illarum, lectione statutorum, & instructione suorum Magistrorum. Hoc autem nullatenus credi debet de viro probo, qualis est prædictus Illustrissimus, non solum quia bonus quilibet in dubio præsumitur *l. merito ff. pro socio. l. quoties §. qui dolo ff. de probat. cap. vnic. de scrutin. in ordin. fac. cap. Dudum, & cap. vlt. de præsumpt.* & ibi DD. sed etiam, quia delictum in dubio non præsumitur, & ideo actus qui potest sonare in delictum, & non delictum semper interpretatur vt absit delictum. 50 51

52 ctum. *l. merito ff. pro socio l. Prætor §. docere ff. de vi bon. rap. cap. Estote de reg. iur. in decret.* & ibi etiam DD. Adeo vt interpretatio semper facienda sit,
53 vt excludat delictum, Abbas *in cap. Cum tu de testibus.* Mascard. *de probat. conclus.* 496. Farin. *in prax. crimin. p. 3. q. 85. num. 1.*

54 Quod maximè procedit, cum agitur de persona de bono genere nata, qualis est prædictus Illustriss. Thomas de Thom. *in florib. leg. reg. 67.* Et bonæ educationis, qualis etiam est. Farinacius *in prax. p. 1. qu. 47. num. 282.* Ac præcipuè cum agitur de salute animæ. Menochius *de præsumpt. lib. 5.*
55 *præsumpt. 1. num. 29.* Et magis ad intentum nostrum, quando agitur de professione religiosa, quæ est veluti alter baptismus, & per quam plenissima omnium criminum commissorum condonatio concedirur, vt D. Hieronymus, Bernardus, Anselmus, & alij Patres, & Doctores demon-
56 strant. Prorsus ergo incredibile est prædictum Illustriss. ea occasione voluisse grauissimè peccare mortaliter, Papam decipiendo, prædictos defectus dolosè, & malitiosè in Breui permittendo, aut professionem fictè emittendo.

57 Secundò, quia tales defectus dolosi, & malitiosi proculdubio nihil iuuare possunt ipsum ad intentionem inualiditatis suæ professionis. Dolus enim nemini debet patrocinari, *l. nec ex dolo ff. de dol. l. 3. ff. de transact. l. is qui dolo ff. de rei vendic. l. pen. in fin ff. de Iur. dot. l. Si ex dolo ff. de re Iudic. l. etiam §. 1. ff. solut. matrim. c. audiuimus. de col-*
58 *lus. deteg.* Et casu quo illi aliquatenus patrocinari possent hoc non potest esse si id cedat in damnum alterius; Religionis videlicet Hierosolymitanæ, & alterius partis interesse habentis in validitate professionis illius, propter renunciationem illi factam de bonis ipsius. Dolus enim vnius non debet alteri nocere. *l. eleganter in princ. ff. de dol.* Card. Tuscus *pract. conclus. tom 2. litt. D. conclus.* 582. vbi *num 2.* post Castr. *cons.* 412. *viso facto*
59 *n. 3. lib. 1.* Verum quidem est Religionem potuisse non acceptare dictam professionem factam ex vi Breuis sic dolosi (si tale esset,) & cogere impetrantem ad ratificandum illam, iuxta doctrinam Basilij Pontij de Leone *lib. 2. de matrim. c. 5. num. 11. & lib. 4. cap. 15. num. 16.* & si id non fecerit, sed potius acceptauerit, vt dixi in alio scripto de hac re. Ipsi tamen impetranti dictum Breue dolus, & malitia ipsius nullatenus suffragari possunt.

60 Tertiò arma retorquendo contra eundem Illustrissimum. Si enim Breue concedens gratiam emittendi professionem extra Conuentum in manibus Eminentissimi Cardinalis Antonij redditur nullum, & subreptitium ob falsitatem ab eo expositam; vel ex eo quod non expressit ea quæ exprimere debebat, sequitur etiam manifestè subreptitium quoque esse aliud Breue eiusdemmet Summi Pontificis Vrbani VIII. quo illi concessit gratiam restitutionis in integrum ad reclamandum contra professionem non obstante lapsu quinquennij ad id requisiti à Concilio Tridentino, ac proindè nullatenus audiri posse in hac
61 causa inualiditatis professionis suæ. Etenim in postulatione gratiæ huius secundi Breuis exponere debebat subreptiones, & obrepriones, quæ erant in primo Breui, vel saltem (quod sine dubio videtur) exponere se velle impugnare professionem propter nullitatem prouenientem ex dolo, malitia, & fraude sua. Procul dubio namque si hoc exposuisset sinistrum aliquod de illo suspicatus fuisset Summus Pontifex, & non concessisset facultatem reclamandi contra professionem ex vi illius factam, potius illum puniret pœnis à iure taxatis. *cap. ad falsariorum in fin. de crimin. fals.* contra decipientes Papam, & impetrantes malitiosè, & dolosè literas Apostolicas.

Et casu quo non puniret, ad minus non concederet nouam gratiam, non solùm quia indignus esset ea, sed etiam quia in eo quo quis peccat in ipsa puniri debet. *C. quanto de transl. Episc. c. Cum olim de offic. & potest. Iudic.* & ibi DD. 62

Siue autem dicatur prædictos defectus Breuis contigisse ex dolo, & malitia postulantis, siue ex 63
ignorantia, & bona fide ipsius adhuc dicendum perseuerare illius validitatem propter consensum eiusdem impetrantis, qui ex vi illius professionem emisit, & millies postea ratificauit, verbis, & factis continuatis per quinquennium, appellando se fratrem, gerendo Crucem in pallio (qui est proprius, & caracteristicus habitus professorum) commissiones sibi, vt professo delegatas acceptando, & exequendo, ac reum se cognoscendo in transgressione præceptorum Religionis circa accessum ad Insulam pro illius defensione, & demum ab eadem Religione supplicando pro absolutione à contumacia incursa propter transgressionem talium præceptorum, vt
patet in Summariis. Etenim, vt habet Thesaurus 64
vir doctissimus, & Pœnitentiarius Apostolicus S. Petri de Vrbe *in prax. Eccles. p. 2. verb. Gratia c. 8. §. Limita etiam*, subreptio literarum Apostolicarum in præiudicium tertij sanatur consensu eius de cuius interesse agitur, ad quod adfert Rotam Seraphini *decis.* 268. vbi *n. 6.* habetur, eum qui acceptauit gratiam sibi factam, ea vtendo sibi præiudicasse, & hoc præiudicium non tam ex Principis dispositione, quam ex ipsius consensu oriri, iuxta doctrinam Parisij, & Socini. & *n. 7.* quod gratia etiam in præiudicium tertij facta teneat, ipso tertio volente, etiamsi superueniat voluntas post gratiam, iuxta doctrinam Deciani,
Antonij de Butrio, & aliorum. Ad quod deseruit 65
regula illa factum proprium nemo impugnare potest *l. post mortem ff. de adopt. l. & per fundum ff. de seruit. rustic. præd. l. sicut ff. de action. & oblig. l. cum à matre, C. de rei vendic. l. generaliter §. fin. ff. de non numer. pecun. l. non idcirco, C. de contrah. empt. l. si creditoribus Cod. de seru. com. pig. dat. l. cum profitearis C. de reuoc. donat. l. 1. C. de remiss. pign. c. veniens de fil. Presbyt. c. cum super de concess. præbend.* Thomas de Thomass. *in florib. leg. regul.* 26.

Maximè etenim procedit hæc regula *factum proprium nemo impugnare potest* in præsenti, eo 66
quod prorsus euidens videatur quod casu dato, & nullatenus concesso quod professio expressa istius Illustrissimi valida non fuerit propter hos, vel alios defectus prætensos; nihilominus negari non potest quin propter ratificationem illius, & tacitam professionem, quam fecit modis supra assignatis, de quibus in alio meo scripto de hac professione (accedente præsertim consensu Religionis eandem professionem approbantis, primò eum adnotando inter Professos in libris communis Ærarij. Secundò eidem delegando commissionem vti Professo. Tertiò, & imperando tanquam professo, vt ad Insulam veniret. Quartò eum inter contumaces referendo ob non accessum;

sum;ac demum.Quintò eum absoluendo,& inter Professos absolutos referendo)sit verè, & legitimè professus, & pro tali semper iudicandus, & habendus:maximè cum agatur de validitate professionis,in qua quando res est dubia, aut probabilis semper iudicandum est pro valore illius, vt ostendi in meo scripto relato.

68 Rebus tandem vtrinque diligentissimè disputatis, & prout decebat maturissimè discussis, S. Rota die Veneris 10. Decembris 1646. coram Illustrissimo D. Roxas hanc edidit decisionem. In causa Meleuitana *nullitatis Professionis*.

Ob defectum integri anni Nouitiatus requisiti à Sacro Concilio Trident.sess. 25. cap.15.de regul.& per Statutum Religionis Hierosolymitanæ cap.28. sub tit. de recept.fratr. ac ob omissionem ornatus Cinguli Militaris contra dispositionem dicti Satuti sub cap.2.eod. tit. diu controuersa professione D. Petri Corsini coram Eminentissimis DD. Ginetto, Cæsio, & Vidman; placuit Sanctissimo committere, vt ipsi procederent de voto Rotæ, & hodie discussa causa professionem esse validam DD. responderunt.

Nam defectus integri anni Nouitiatus ex facto tollitur, dum certum est profitentem permansisse ante professionem non solum spatio vnius anni iuxta disposita per Sacrum Concilium Tridentinum,& Statutum prædictum, sed spatio 21.mensium,ex quo admissus fuit in Conuentu 6. Februarij 1637. à quo solum discessit 4. Nouembris 1638. Et licèt dicatur à Petro, quod post dictum tempus discesserit è Conuentu non emissa professione cum licentia Magni Magistri habente conditionem redeundi infra terminum duorum annorum ad Nouitiatus annum peragendum, & cum tempus probationis fuerit prorogatum, debebat ante professionem nouum annum perficere;Nihil obstat, dum prædicta conditio in omnibus licentiis apponi solita non importat obligationem peragendi nouum annum,sed solùm illum perficiendi, quatenus non esset completus, cum hoc denotet verbum peragere, quod significat perfectionem,& complementum anni suscepti, non autem reiterationem,vt notat *glos.in l. qui procuratorem sub verb. peragere, & ibi Angel. & Castr. ff. de procurat.* & probat *text. in l. non distinguimus §. Item si quis Romæ ff. de recept. arbitr. l. filius §.multo magis de inoffic.testam. Rebuf.in l. 3. verb. peragendum ff.de verb.signif.* Stante perfectione anni Nouitiatus, & vltrà validè poterat professionem emittere, maximè quia recessus à Conuentu etiam sine licentia Superioris, non tamen animo dimittendi habitum; non obligat ad reiterandum annum Nouitiatus, vt firmant *Siluest.in verb.Religio 5. q.4.Roderig.quæst.regul.15.art 10. ad fin. Sanch. ad decalog.lib.5.c.4.n.34.*sed admittitur ad professionem qui peracto Nouitiatus anno extra Conuentum commoratus fuit,nisi alius obstet, vt censuit Sacra Congregatio Concilij relata per Barb. *de iur.Eccles.lib.1. cap. 42. num.129. & collect. decis. collect.525.num.8.& collect. 612. num.4.* Imò nec minus per huiusmodi recessum annus interrumpitur,vt admittit *Suar. de Religion. tom. 3. lib. 5. cap. 15.num.6.ad fin. Dian.part. 3 tract. 2.res.84. ad fin.& part.5.tract.5 res.19 circa fin.vers.si verò. Bordon.de profess.regul.cap 14.q.13.sub vers. Galuanus, & quæst. 19.* Hocquè comprobatur ex fide Equitum attestantium huiusmodi licentias cum hac conditione solitas esse expediri tam pro Nouitiis,qui impleuerant annum Nouitiatus, quàm pro illis,qui eum non perfecerant, sed illa conditio arctat solum eos ad Nouitiatus annum perficiendum,qui eum non compleuerunt,non autem alios,qui illum iam perfecerunt;Idcircò non obligat in casu proposito, dum prædictus annus perfectus remansit.

Defectus verò Cinguli Militaris, quem prætendebant esse necessarium in actu professionis emittendæ nullo modo illius omissio reddere potest inualidam ipsam professionem ex duplici ratione. Primò, quia dictus Cingulus non est de substantia professionis, quæ consistit solum in obligatione directa Deo per emissionem trium votorum,non autem in habitu, vel aliis actibus extrinsecis *cap. porrectum de regul. vbi Abb. num. 13.Suarez de relig.tom.3.lib.6.c.12.n.24. Castropal. oper. moral.p. 3.tit. de suscept.relig.stat.disp.2. punct.1.n.1.in fin.& punct. 6. n 9. cum aliis relatis per Rotam decis.216.n.3.p.2.diuers.& in Vlixbonen. nullitatis professionis 29. Ianuar. 1646. coram R. P. D.meo Arguelles.*

Nec refert,quod statutum in *dicto cap. 2.de recept.fratr.*disponat,quod Eques ante receptionem habitus,& emissionem professionis necesse est, vt decoratus sit Cingulo militari, vnde dicta solemnitas ornatus vti de necessario requisita omitti non poterat absque vitio nullitatis,attento præsertim decreto irritanti apposito in *ordinatione 2.de recept.frat.*Tum quia dd.verba vti præceptiua non sufficiant pro nullitate professionis *Abb in cap.quia in Insulis n.4.& c.porrectum n.13. de regul. Azor.instit.moral par.1.lib.12.cap. 5. q.7. in fin.Sanch.in decalog.lib. 5.cap. 3. n. 4.Suarez.de legib.lib.5.cap.29.num.7.Mirand. in manual. Prælat quæst.24.conclus.2.num. 2. cum aliis per modernum de profess.cap.2.q 49.*& hanc sententiam amplexa fuit Sac Congregatio Concilij Tridentini, vt refert *Peyrin.de prælat.reg.q. 3. c. 1. §.6.n.178. tom.2.Barbos de potest. Episc. part. 3. allegat. 101. num.105.& in collect.ad Concil. dicta sess. 25. cap. 15.num. 12. & seq.* vt in simili dicitur de Coniugibus absque licentia Episcopi profitentibus contra dispositionem *cap. si vir, & vxor 27.quæst.1.* vbi profitentibus contra dispositionem *cap.si vir, & vxor 27. quæst. 1.* vbi prohibetur huiusmodi professio sine licentia, & tamen absque illa facta valet, vt refert *Sanchez de matrim. lib. 7. disp.32. num 3. vers.quantum ad primum*, & de Nouitia professionem emittente non præcedente examine suæ voluntatis contra formam traditam à Sacro Concilio Tridentino sess.25.cap.17.de reg.& tamen dicta professio est valida, vt aduertit *Menoch.consil 396.num.22.Sanch.in decalog.lib. 5.c.4. num. 84. Pelizzar. de monial.cap. 3.session. prima num.3.*

Tum etiam quia dicta solemnitas Cinguli, vt Domini ponderarunt, inducta dumtaxat fuit ad distinctionem graduum militum, non autem pro validitate professionis, dum in *c.1. dicti statuti de recept.fratr.*vbi tribuitur certa forma in professione facienda à Militibus numquam legitur, quod profitens debeat esse Cingulo militari decoratus, vel decorandus, in secundo vero capite ordinato solummodò ad distinctionem graduum militum dicitur,quod solum Eques Iustitiæ decoratus sit dicto Cingulo, quem non requirit in aliis Equitibus Sacerdotibus,& seruientibus; Vnde infertur,

tur, quod dictus Cingulus requisitus solùm ad distinguendos milites, vt apparet ex lectura tam rubricæ dicti cap. ibi, *della diuisione de gradi de fratelli del nostro Ordine*, ex hac enim colligitur quænam fuit mens disponentis, & causa dispositionis, vt firmant *Roman cons.16.num.4. Curt.iun. consil.107.num.2. Honded.consil. 14. num. 13.lib.1. Mascard.de gen.statut.interpr.conclus.2.num. 192. & dixit Rota coram me in Fanen. nullitatis apoca 13. Martij 1648. §. Prima enim.* Quam ex verbis dicti cap. ibi, *Triplice è la differenza de nostri Fratelli, perciò che altri sono Sacerdoti, altri Seruienti, & altri Caualieri, Hora chi trouandosi idoneo domandarà d'esser riceunto in grado di Caualiero, prima che pigli l'habito è necessario, che sia ornato del Cingolo della militia, però li Cappellani, e Seruienti non è necessario ornarli di tali Insegne militari.* Idcirco dici debet, quod ornatus Cinguli necessarius non est pro validitate professionis faciendæ, sed solum ad distinctionem militum, maximè quia de illo nulla prorsus fit mentio in dicto primo cap. quod dat certam formam profitendi; Ideo non potest ex illius omissione induci nullitas professionis, vt dicitur de profitente absque habitu Religionis, cuius omissio non inualidat professionem, cum non habitus, sed professio faciat Monachum *ad text. in d. cap porrectum de regular.*

Itaque non afficit decretum irritans appositum in *ordinat. prima de recept. fratr.* vbi cum decreto irritanti prohibetur, ne aliquis ad habitum admittatur, nisi in tribus distinctis gradibus recensitis *in dicto cap.* 2. ac factis, & exhibitis probationibus Nobilitatis, & legitimitatis; Quia dictum decretum respicit solum casum admissionis in alio, quam in tribus gradibus relatis, & non facta legitima, & valida probatione Nobilitatis, & legitimitatis de quibus dumtaxat in illo fit mentio, ideo dictum decretum non est extendendum ad omissionem Cinguli, sed solum ad casum expressum, cum agatur de annullatione actus in qua strictissima fieri debet interpretatio *l. sancimus C. de testam. Duran. decis. 48. num. 14. Seraphin. decis. 627. num. 10.* præsertim quia decretum irritans non egreditur terminos casus expressi, sed regulatur secundum naturam dispositionis, cui adiicitur *Put. decis. 30. num. 2. lib. 1. Mantica decis. 359. sub num. 4 Comitul. decis. 19. num. 11. Duran. dicta decis. 48. num. 22. & decis. 632. num. 45. part. 3. diuers.* ac firmatum fuit *in Tarraconen. Parochialis* 10. *Nouembris* 1634. *coram Eminentissimo Panzirolo §. quibus non obstat, in Hispalen. matrimonij* 22. *Iunij* 1644. *coram Reu. P. D. meo Corrado, §. Quoniam ille, ac in Monasterien. Canonicatus* 10. *Iunij* 1648. *coram Reuerendissimo Dom. Terracinen. §. non obstat*; Idque comprobatur ex fide Episcopi Meliten, & Prioris Ecclesiæ, ac ex depositionibus Testium attestantium, professos omissa etiam dicta solemnitate ornatus Cinguli pro veris Religiosis habitos fuisse, & haberi.

Secundò, quia quamuis omissio prædictæ solemnitatis irritaret professionem factam, quod tamen ex deductis expressè refellitur, nihilominus prædicta locum sibi vendicant solummodò in solitis professionibus faciendis in Conuentu, non autem in hac professione in Vrbe emissa coram Eminentissimo Cardinali Antonio Barberino Delegato Apostolico, in qua satis fuit pro eius validitate obseruare formam præscriptam in Pontificali Romano confirmato per Clementem Octauum de anno 1596. in quo sub *tit. de creat. milit. regul.* non requiritur dicta solemnitas in actu professionis, quod comprobauit subsequuta obseruantia, vt testantur Magistri Ceremoniarum. Quapropter quamuis non interuenerit dicta solemnitas Cinguli, illa tamen necessaria non erat ex recepta conclusione, quod in solemnitatibus attendenda est dispositio Constitutionis illius loci, vbi actus celebratur *Anchar. in repet. cap. 1. de Constit. quæst. 12. in prin. Mascard. de gener. statut. interpr. concl 7. n. 41. vers. sexto quia solemnitas.*

Et ita vtraque, &c.

CONSVLTVM VI.

De statutis Religionum à Papa confirmatis.

SVMMARIVM.

Casus seu factum. num. 1.
Breue Vrbani VIII. ibidem.
Dubium circa illud. num. 2.
In rebus leuibus, frequentibus, & propriis dispensant Prælati Religionum. n. 3.
Authores id fatentur. num. 4.
Colligitur ex Concilio Tridentino. n. 5.
Item ex D. Bernardo. n. 6.
Tales Prælati dispensant in præceptis Ecclesiasticis. num. 7.
Voluntas Papæ præsumitur. n. 8.
Dispensatio in istis est necessaria pro bono regimine religionis. n. 9.
Quæ causæ sunt necessariæ ad istam dispensationem. num. 10.
Prima est tempus. n. 11.
Secunda vtilitas. n. 12.
Tertia qualitas personæ. n. 13.
Quarta necessitas. n. 14.
Quinta pietas. n. 15.
Sexta euitatio scandali. n. 16.
Septima euitatio offensæ. n. 17.
De obseruantiis aliis Regulæ, & constitutionum à Sede Apostolica confirmatarum. n. 18.
A quibus dispensari possint. Ibidem.
Inferior non potest in legibus suorum superiorum. num. 19.
Regula est veluti anima religionis. n. 20.
Constitutiones ordinantur ad obseruantiam regulæ. num. 21.
Priuilegia quoad hoc. n. 22.
Priuilegia Congregationis Casinensis. n. 23.
Quomodo intelligenda. n. 24.
An sublata per breue Vrbani Octaui. n. 25.
Clausulæ derogatoriæ quid respiciant. n. 26.
Regulæ Sanctorum, etiamsi sint dispensatæ, dici possunt obseruari. n. 27.
Differentia inter abrogationem, seu derogationem, ac dispensationem. n. 28.
Dispensatio non est cassatio legis. n. 29.
Dictæ Constitutiones dici possunt perpetuò obseruari, quamuis dispensentur. n. 30.
An in vim Iuris communis. n. 31.

Obligatio

IESVS MARIA.

CASVS.

1 CONGREGATIO Casinensis Ordinis S. Benedicti habet quasdam Constitutiones, ac declarationes super Regulam S. Benedicti, factas in quodam Capitulo Generali eiusdem Congregationis; approbatas, & confirmatas ab Vrbano VIII. litteris datis Romæ apud S. Petrum 27. Martij 1642. his verbis: *Constitutiones, & declarationes prædictas in d. Capitulo generali, vt petitur, correctas, & declaratas, dummodò tamen S. Canonibus, ac Concilij Tridentini decretis, ac Constitutionibus Apostolicis non aduersentur, neque sint reuocatæ aut sub aliqua reuocatione comprehensæ, Apostolica auctoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, ac omnes, & singulos, tam iuris, quam facti defectus, si qui desuper quomodolibet interuenerint supplemus, atque Constitutiones, & declarationes huiusmodi in eadem Congregatione perpetuò obseruari, sicque per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus. Non obstan. &c.*

2 Quæritur modo an alia Congregatio Generalis, seu Diffinitores Capituli, seu Congregationis Generalis eiusdem Congregationis Casinensis possint, non obstante dicta approbatione, seu confirmatione dictarum Constitutionum, & declarationum à Papa obtenta, sine Sedis Apostolicæ authoritate in iisdem dispensare, si aliquando ratio publici boni, vel alia vrgens, & rationabilis causa super illas dispensari postulauerit.

Responsio.

Dicendum primò, quod si sermo sit de rebus *leuibus*, id est, paruis obseruantiis, siue in Regula, siue in constitutionibus huius Religionis a Sede Apostolica modo relato approbatis, & simplici ordinatione intimatis; siue de rebus *frequentibus*, iis videlicet, quæ ordinariè, & fermè quotidie contingunt; siue *de propriis*, illis nempè, quæ sunt propria peculiaria, & veluti municipalia alicuius conuentus, non solum Congregatio Generalis, sed etiam inferiores Prælati, & Abbates respectiuè possunt in ipsis dispensare, causa iusta, & rationabili subsistente. 3

Ita communiter DD. specialiter Caietanus 1. 2. q. 97. art. 4. Sotus *lib.* 1. *de iust. q.* 7. *art.* 3. Rodrigu. *tom.* 1. *q Regular. q.* 27. *art.* 5. Val. *tom.* 2. *disp.* 7. *q.* 5. *punct.* 9. Suar. *de legibus lib.* 6. *cap.* 14. *à num.* 9. Peirinis *tom* 1. *de subdito q.* 1. *cap.* 8. §. 5. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 4. *quæsit.* 8. & alij. 4
Colligitur primo ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 1. *de Regularib.* vbi præcipiens Religiosis, Superioribus præsertim, obseruantiam Regulæ, & præceptorum subiungit. *Cùm compertum sit ab eis non posse eam quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent relaxari. Si enim illa, quæ bases sunt, & fundamenta totius Regularis disciplinæ exactè non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est.* Ex quibus, cum, iuxta commune illud: *Exceptio firmat regulam in contrarium*, & à contrario sensu (ex quo validum sumitur argumentum *l.* 1. §. *huius rei ff de officio eius, l. qui testamento* §. *mulier ff. de testament. l. si procuratorem* §. *si ignorantes ff. mandati*, & aliis iuribus, & DD.) colligitur Superiores Religionum dispensare posse in illis, quæ non pertinent *ad substantiam Regularis vitæ*, nec sunt *bases, aut fundamenta Regularis disciplinæ*, prout sunt ista *leuia, frequentia, & propria.* Secundò ex D. Bernardo *in lib. de præcept. & dispensat.* ibi: *Patet ergo quod magna ex parte Regularis traditio subest ei, qui præest, etsi non voluntati, certè discretioni.* Intellige, quoad ista minoris momenti. Vnde de illis etiam habet: *Ita necessaria dixerim, vt eis minimè præiudicetur necessariis, rationabilibusque dispensationibus.* Tertiò, quia tales Prælati dispensant cum suis subditis in præceptis Ecclesiasticis, ieiunij videlicet, abstinentiæ, &c. prout communiter docent Theologi, præsertim Suarez infra referendus *c.* 12. *à num.* 18. Ioannes de Cruce *lib.* 1. *de Voto obedientiæ cap.* 6. *dub.* 21. Tamburinus *supr. q.* 8. *n.* 8. & ego *tom.* 1. *Summæ cap.* 18. *num.* 55. tum propter ius commune, quia scilicet habent iurisdictionem veluti Episcopalem supra subditos; tum propter multa priuilegia Religionum. Multo ergo magis possunt in huiusmodi obseruantiis dispensare. Quartò, ratione, quia eo ipso quod huiusmodi sunt *leuia, frequentia*, & non communia toti Religioni, sed *propria* alicuius Monasterij prudentissimè creditur nolle Papam (multo magis alios Prælatos) esse sibi reseruata, sed commissa cuicunque Prælato etiam inferiori eo ipso quod illi commissa est cura Religiosorum, qui de ipsis, vtpotè accidentibus, quæ possunt adesse, vel abesse Religioni, pro bono communi, vel malo aliquo euitando, *vt prudens, & fidelis dispensator, quem constituit Dominus super familiam suam.* Luc. 12. prouidere possit. Rodriguez *supr. q.* 26. *art.* 1.

Margin numbers 5, 6, 7, 8 stand beside the lines beginning "Colligitur primo", "D. Bernardo", "cum suis subditis" (after "Tertiò"), and "rij prudentissimè" respectively.

9 *art.* 1. Tambur. *supr.* innitentes D. Bernardo, D. Thomæ, Siluestro, & Soto; Quæ omnia eo vel maximè procedunt, quia dispensatio in istis frequenter est necessaria pro bono regimine Religionis, & si ea non esset Prælatis concessa non esset sufficienter Regulari vitæ prouisum. Suarez 4. *tom. de Relig. tr.* 8. *lib.* 2. *c.* 12. *n.* 26. ex his ergò poterit Congregatio Casinensis, & Prælati ipsius dispensare, non obstante dicta confirmatione ab Vrbano Papa emanata.

10 Porrò causæ istæ ad dispensandum super huiusmodi obseruantiis Regulæ, vel Constitutionum *leuibus*, scilicet, *frequentibus*, & *propriis*, prout relati DD. loquuntur, communiter sunt prima,
11 *tempus*, quando videlicet propter solemnitatem
12 alicuius festi oporteat Regulæ rigorem mitigari. Secunda, *vtilitas*, maximè spiritualis, vt si contingat quod si cum aliquo Religioso rigidus, iuxta Regulam, vel Constitutiones procedatur, timetur desperatio, vel aliquod magnum peccatum
13 ipsius; tunc enim mitius cum ipso est agendum. Tertia, *qualitas personæ*, sic enim cum Religioso graui, & benemerito de Religione dispensari potest in aliquibus punctis; v.g. de cœna in refectorio; & cum occupato in studiis de assistentia ad chorum, prout Clemens VIII. ordinauit *in decre-*
14 *tis pro Reformat Regular.* Quarta, *necessitas*, ipsa enim sicut caret lege, sic petit vt quando adest dispensetur in ieiuniis, abstinentiis, & similibus.
15 Quinta, *pietas*, sic enim dispensari potest cum Religioso vt in vtilitatem propriorum parentum aliqua efficiat, quæ alias secundum Regu-
16 lam, & constitutiones fieri non deberent. Sexta, *euitatio scandali*, propter quam prudenter Prælatus parcit alicui Religioso pœnam ipsi debitam,
17 ne scilicet in ciuitate scandalum oriatur. Septima *euitatio offensæ*, alicuius nempe extranei magnæ authoritatis, qui offenderetur si rigor Religionis in aliquibus casibus obseruaretur. De his tamen & similibus Syluester, Angelus, Armilla, Rosella, Pisanella *verbo dispensatio*, Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *qu.* 30. *art.* 5. Salas *de legibus disp.* 20. *sect.* 8 Peirinis *suprà* §. 5 *conclus.* 4. Tamburinus *sup. p.* 10.

18 Loquendo autem de aliis obseruantiis tam Regulæ, quam Constitutionum prædictarum à Sede Apostolica modo dicto approbatarum, & confirmatarum, quæ non sunt *leues*, *frequentes*, & *propriæ* alicuius Monasterij, sed graues, notabiles, extraordinariæ, & communes toti Congregationi, quamuis dispensari non possint à communibus Prælatis ipsius, probabilius tamen censeo (sub eiusdem S. Sedis censura) posse dispensari à Congregatione Generali, non obstante dicta confirmatione, seu approbatione Vrbana.

19 Primæ partis ratio est, quia inferior non potest in legibus suorum superiorum dispensare *Can. Inferior* 21 *dist. cap. Cum inferior de maior. & obed. Clem. ne Romani de elect. l. fin. C de legibus. l. formam Cod. de officio Præfecti*, & ibi Doctores communiter. Regula autem, & Constitutiones Religionum maximè à Sede Apostolica approbatæ sunt leges Superiorum, scilicet fundatoris, vel institutoris; vel Capitulorum Generalium, non ergo possunt in illis inferiores Prælati dispensare. Salas *de legib disp.* 8. *sect.* 16 *num.* 68. Bonacina *de legib. disp.* 1. *q.* 2 *punct.* 1 *n.* 12. Tamburinus *supr. q.* 7. *num.* 15.
20 Procedit autem hoc præcipuè in Regula, eo quod ipsa sit veluti anima, seu forma substantialis Religionum. Etenim S. Gregorius Nazianzenus *Iambl.* 15. Officium religiosi complexus dicebat: *Quid est monachus? Est qui viuit, & regulæ, & Deo.* Vt propterea communiter teneant DD. Prælatum non posse dispensare super regulam, nisi quantum illi à Regula permittitur, vel priuilegio, vel à iure. Innoc. *in cap* 2. *de eo qui fur. ord. recept. & in cap. fin. de postul. Prælat. fine* Abbas *in cap. At si Clerici* §. *de adulteriis n.* 13. *de iudic.* Et *cap. Officij de elect. num.* 4. Angelus *verb. Dispensatio num.* 7. Syluester *eod. q.* 14. *num.* 20. *& q.* 4. *n.* 8. D. Thomas *prima* 2. *quæst.* 97. *art.* 4. *ad* 3. Rosellas *verb. Dispensatio num. vlt.* Peirinis *supr.* §. 5. *concl.* 1. 21
Suo etiam modo procedit in Constitutionibus, seu statutis Religionum, eo quod ordinata sint ad Regulæ obseruantiam, & pertineant ad perfectionem, seu complementum Religionum. 22

Ratio autem secundæ partis desumi potest ex priuilegiis non solum aliarum Religionum, cum quibus (vt credo,) communicationem habet Congregatio Casinensis, sed specialiter tum ex priuilegio amplissimo Eugenij IV. sub Dat. anno Incarnationis Dominicæ 1432. quod incipit *Etsi* 23
ex sollicitudinis debito. Tum ex altero consimili, & maiori Alexandri VI. datum anno 1501. incipit *Inter cæteros Religionis Monasticæ professores.* Qui duo Summi Pontifices concedunt diffinitoribus Capitulum Generale repræsentantibus non solum facultatem instituendi, ordinandi, interpretandi, declarandi omnia, & singula, quæ regulæ statum, obseruantiam, & indemnitatem tam in spiritualibus, quam in temporalibus concernunt, verum etiam sic instituta, ordinata, interpretata, vel declarata in toto, vel in parte, prout rerum, ac temporum qualitas exegerit *alterandi, & amouendi*, absque tamen ipsius Regulæ variatione substantiæ. Ex his enim elici datur concedi dicto Capitulo Generali facultatem dispensandi in iis, 24
quæ pertinent ad Regulæ statum, qualia sunt dictæ constitutiones. Verba enim *alterandi*, & *amouendi* hæc importent, cum dispensatio sine dubio sit quædam legis alteratio, & amotio illius, quoad obligationem.

Nec dicatur, hæc, & similia priuilegia sublata esse in d. Breui Vrbani VIII. illis verbis: *Non ob-* 25
stantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, & quatenus opus sit quibusuis aliis Ordinis, & Congregationis huiusmodi etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Etenim, præter dicenda inferius, (& omisso, an per clausulas tam generales dero- 26
gari possit priuilegiis, priuilegiatissimis Religionum, quæ requirere videntur specificam derogationem) huiusmodi derogatoriæ clausulæ solùm respiciunt contenta in ipso Breui, scilicet, tollere ea quæ impedire possent, quod dictæ constitutiones non sint approbatæ, & confirmatæ à Sede Apostolica, quod non habeant Apostolicæ firmitatis robur, &c. Non tamen quod in aliqua illarum rationabili subsistente causa dispensari à Capitulo generali non possit. Etsi enim decernatur dictas Constitutiones, & declarationes in ea Congregatione *perpetuò obseruari*, hoc tamen non tollit dictam dispensationem. Certum enim 27
est regulas Sanctorum Basilij, Augustini, Benedicti, Francisci, & Alberti dici *perpetuò obseruari* à Religionibus, quæ sub illis militant, etiamsi, vt constat, obseruentur cum aliquibus dispensationibus.

28 Declara

28 Declaratur hoc ex differentia quæ est inter abrogationem, seu derogationem legis ex vna parte, ac dispensationem ex alia: quod videlicet abrogatio est cessatio totius legis tam quoad materiam, quam quoad personas. Derogatio verò est cessatio legis pro aliquo tempore, vel pro aliqua parte communitatis, vel legis. Constat ex *l. derogatur* 102. *ff. de verbor. signific. & ex l. derogatur ff. de regul. Iuris*, ibi *derogatur legi cum pars detrahitur, abrogatur cum prorsus tollitur.* Sanch. *lib.* 8. *de matrim disp.* 1. *num.* 1. Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 1. Basilius Legioneñ *de matrim. lib.* 8. *cap.* 1. *num.* 5. At verò dispensatio nullo pacto est cassa-
29 tio legis, neque in toto, neque in parte, sed relaxatio illius, seu exemptio ab ipsius obligatione. Sic colligitur *ex cap. de multa de præben. cap. necessaria, cap. dispensationes, cap. tanta, cap. Si qui* 1. *q.* 7. quibus in locis vocatur dispensatio relaxatio, seu moderatio Canonum, & *in cap. ipsa pietas §. si inquirat* 23. *q.* 4. vocatur ab Augustino *vulnus contra integritatem seueritatis.* Denotans sanè quod per dispensationem solùm vulneratur lex, non corrumpitur; relaxatur non cassatur; moderatur non tollitur. Salas *supr.* Legioneñ *sup. n.* 3. Suarez *lib.* 6. *de legib. c.* 10 *n.* 7. Castrus Palaus *p.* 1.
30 *tr.* 3. *disp.* 6. *punc.* 1. *n.* 2. & alij communiter. Ergo ad intentum nostrum etiamsi aliqua Constitutio ex prædictis dispensari possit, aut dispensetur, non propterea tollitur quominus dictæ Constitutiones dici possint *perpetuò obseruari*, prout Pontifex Vrbanus decernit.

31 Quicquid tamen sit de hac dispensatione in vim Priuilegiorum, nihilominus in vim iuris communis posse Capitulum generale d. Congregationis in dictis Constitutionibus, aliquibus videlicet ipsarum dispensare colligitur ex eo quod certi iuris est potestatem dispensandi in le-
32 gibus competere legislatori ipsarum. Quia obligatio legis humanæ inducitur pro voluntate legitimi Superioris præcipientis. Ergo etiam per ipsius voluntatem potest auferri; iuxta illud *Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.* Quod habetur ex *Can. omnis* 27. *quæst.* 2. Et *cap. Omnis res de reg. Iur.* Et sic tenent communiter omnes specialiter Vasqu. *de legib. disp.* 178. *cap* 2. Azor *tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 15. *q.* 5. Salas *sup. disp.* 20 *sect.* 3. *n.* 16. Bonacina *de legib. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 1.
33 *num.* 3 & 4. Castrus Palaus *supr. pun.* 4. *n.* 1. Cùm ergo Capitulum Generale d. Congregationis has leges, seu constitutiones condiderit, poterit in illis in iure communi stando dispensare. Colligitur etiam hoc ex *cap. Cum ad Monasterium de stat. monach. §. In Refectorio verò*, vbi postquam esus carnium monachis prohibetur, subditur: *Quamuis ex indulgentia possit Abbas interdum aliquos fratrum, nunc hos, nunc illos (prout necessitas postulauerit) aduocare, ipsosque secum in Camera sua me-*
34 *lius, & plenius exhibere.* Vnde Glossa ibi *verb. Indulgentia* non solum in hoc casu, sed etiam in aliis posse dispensare Abbatem. Dicit enim: *Sic ergo Abbas potest dispensare in regula Monachali quantum ad esum carnium, vt hîc, & argum. de Consecrat. dist* 5. *Carnem. Item in Cella speciali constituenda.* 20 *q. vlt. Monachum. Item dispensat in Ordine infra de eo qui fur. or. recepit cum Hostien. Item dispensat cum eo qui excommunicatus ordines suscepit, infra de*
35 *sent. excomm. cum illorum Io.* Ex quibus efficax argumentum desumitur ad intentum. Si enim Abbas, qui est Prælatus particularis, potest in Regula Religionis, & aliis assignatis à Glossa dispensare, certè, & multò magis Capitulum generale, quod totam Religionem repræsentat id poterit facere. Fauet etiam *Can. Monacho* 20. *q.* 4. vbi conceditur Abbati facultas tollendi, siue dispensandi in votis factis à suis subditis. Si enim 36
in obligatione voti, quæ est de iure diuino, & veluti naturali, potest dispensare Abbas, cur non generalis Congregatio, quæ est Superior omnibus Abbatibus non poterit dispensare legibus à se latis?

Accedunt ex axiomatibus Iuris commune illud: 37
Prohibitum quod non inuenitur per legem concessum censetur. l. necnon 28. *post princ.* ibi: *Sed si lex non prohibeat, & §. quod eis*, iuncta glos. *verb. prohibeant, ff. ex quibus causis l. maior l.* 1. *ff. de testib. mutus §. quæritur, ff. de procur. l. ab ea parte, ff. de probat. l. Statuas, c. de relig. & sumpt. funer. cap. omnes*, & ibi glos. 3. *distinct. cap.* 1. *de translat. Prælat.* vbi glos. *verb. non inuenitur, cap. nuper* 29. *vers. in secundo. c. cum illorum* 32. *de sentent. excomm.* & ibi DD. ex quibus plurimos refert Barbosa *in axiom. Iuris axiom.* 193. *n.* 7. Item aliud ipsi simile, videlicet: *Permissa esse censentur omnia, quæ non sunt prohibita.* Oldradus *cons.* 218. Anchar. *cons.* 243. Alexand. *cons.* 57. *n.* 2. *lib.* 1. quos refert Tusch. *pr. concl. to.* 6. *litt. P. concl.* 298. *n.* 1. Quod adeo inualuit inter Doctores, vt lege non prohibitum censeri prohibitum superstitiosa prætensio dicatur, prout ex Surdo *cons.* 173. *n.* 72. & *cons.* 222. *n.* 5. elicit Barbosa *supr. axiom.* 178. *num.* 1. Ex his porrò validum etiam argumentum pro præsenti desumitur. Nam cum talis dispensatio nullo modo sit pro- 39
hibita in aliquo Iuris Canonici loco, censeri debet permissa, & tolerata Capitulo generali, quod habet summam authoritatem in Religione post Papam: Non solum de iure communi, sed & ex particulari religionum iuxta priuilegia Innocentij VIII. pro Cistertiensibus, Martini V. Eugenij IV & Leonis X. pro Camaldulensibus. Rodriguez *tom.* 1 *quæst Regular q.* 41. *artic.* 2. Suar. 4. *tom. de Relig tr.* 10.

Accedit præterea sententia plurium DD. qui 40
generaliter loquentes volunt quemlibet Prælatum posse dispensare in legibus suorum Superiorum etiam Papæ, quando necessitas reuera magna est, & est periculum in mora, vel impotentia adeundi Superiores, vel Papam; tunc enim ex rationabili interpretatione voluntatis eorum Superiorum, & etiam Summi Pontificis censentur habere eam potestatem. Prout tradunt Panormitanus, Felinus, Rebuffus, Syluester, Angelus, Armilla, Nauarrus, Sanchez, & alij, quibus subscribit Suar. *de legib. lib.* . *cap.* 14. *in fin.* Ex hac enim doctrina, saltem elici valet posse d Congregationem 41
Casinensem in prædictis casibus magnæ necessitatis, periculi in mora, & impotentiæ adeundi Papam in aliqua ex prædictis constitutionibus dispensare.

Quod præcipuè firmatur ex alia doctrina ge- 42
nerali S. Th. 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. vbi etiam Expositores ipsius, quod scilicet Doctores multitudinis possint in legibus dispensare. Hæc enim generalis doctrina ad minus applicari potest ad casus *leues, frequentes*, & *proprios*, iuxta dicta superius, & etiam ad casus extraordinarios, in quibus dictæ circumstantiæ necessitatis, periculi, & impotentiæ concurrunt.

Generaliter autem, & extra istos casus posse d. 43
Congregationem. Capitulum videlicet Generale ipsius in dictis constitutionibus, aliquo videlicet, vel

vel aliquibus ipsarum dispensare, non obstante approbatione, seu confirmatione illarum à Sede Apostolica, & Vrbano VIII. facta, colligitur ex
44 multis. Primò quidem, quia dicta confirmatio solum est in forma communi, non in forma speciali, id est, ex certa scientia, motu proprio, ac de plenitudine potestatis, vt patet ex contextu Bullæ, seu Breuis; ac proindè etiam si faciat quod dictæ constitutiones sint maioris authoritatis, intra limites constitutionum Religionis, & magis timeantur *cap. quamquam 23. dist.* quia funiculus triplex difficilè rumpitur *cap. 1. de tregua,*
45 *& pace*; non tamen propterea facit quod ille censeantur leges Papales; aut eas extrahit à ratione constitutionum Religionis. Eo quod habet rationem causæ accessoriæ, ac per consequens sequitur naturam principalis, cui adiungitur, iuxta illud commune: *Accessorium sequitur naturam sui principalis*, quod desumitur ex *l. etiam C. de iure dotium.* & ex *Regula Accessorium de regulis iuris in 6.* Sic fermè Rodrigu. *to. 1. quæst. Regular. quæst. 68. art. 5.* iuxta doctrinam Baldi, & Decij, & eius Compendiator alter Rodriguez *in Comp. qq. regul. resol. 90. num. 35.* ac Suar. *lib. 6. de legib cap. 26. num. 22.* Secundò id colligitur ex eo quod dicta confirmatio non tam videtur facta in fauorem Religionis, quam in fauorem eorum, qui tales constitutiones fecerunt, scilicet Capituli Generalis, vt patet ex contextu Breuis Vrbani.

46 Postquam enim in eo retulit Pontifex Gregorium de Parma Ordinis Procuratorem Generalem illi exposuisse dictas constitutiones, & Regulæ declarationes factas fuisse in quodam Capitulo Generali, subiungit: *Nos igitur eundem Gregorium specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis*, &c. *absoluentes*, &c. *huiusmodi supplicationibus inclinati, Constitutiones, & declarationes prædictas, in d. Capitulo Generali, vt petitur, correctas*, &c. *confirma-*
47 *mus, & approbamus*, &c. Hæc ergo confirmatio, & approbatio constitutionum fauor, gratia, & priuilegium est concessa à Papa illis qui dictas constitutiones, & declarationes fecerunt, scilicet Capitulo Generali, in quo id factum est. Si autem est gratia seu priuilegium, ergo potest illi renunciari ab eo cui est concessum. Generaliter enim quilibet potest priuilegio, & fauori suo renunciare, *cap. si terra, cap. accedentibus de priuileg. cap. ad Apostolic. de Regularib. l. si quis in conscribendo C. de pactis*, DD *ibid.* & Summistæ *verbo priuilegium.* Cum ergo concessum sit Capitulo Generali dictæ Congregationis poterit illi renunciare, & dispensare in suis constitutionibus ac si
48 non essent à Sede Apostolica confirmatæ. Ita in terminis Rodrigu *tom. 1. qu. Regular. qu. 10. art. 4.* iuxta doctrinam Bartoli, Miranda *2. tom. Man. Prælat. qu. 29. art. 8.* quos sequor *tom. 1. mea Summa cap. 8. num. 21.* Emmanuel Sà *in Summa verbo lex num. 30.* Portellus *in Dub. Regular. verbo statutum num. 11.* Tertiò, & ad idem, quia dicta confirmatio non est, vt inquiunt DD. essentialis, sed tantum accidentalis. Quod est dicere non est talis, vt per ea velit Pontifex vt dictæ constitutiones obseruentur veluti nomine suo, & vt ab ipso factæ, prout essent si per modum decreti,
49 aut mandati ab ipso confirmarentur; sed solum laudauit, approbauit, & confirmauit illas, prout factas à Religione, ac proindè non sunt leges Papales, sed merè municipales, & Religiosæ. Sic colligo ex Bonacina *de legibus disp. 1. quæst. 2. punct. 1. n. 15. & 16.* Tamburino *de iure Abbat. tom. 3. disp. 3. quæsit. 7. num. 6.* quos etiam retuli loco citato in vltimis impressionibus Venetis. Iunge Suarez *de legibus lib. 6. c. 26. nu. 16.* ex multis aliis, Salas *de legibus disp. 20 sect. 3. n. 29.* Basilium de Leone *lib. 8. de matrim. cap. 5. num. 6.* Castrum Palaum *par. 1. tract. 3. disp 6. punct. 4. num. 6.*
Confirmationis autem accidentalis, & non sub- 50
stantialis signum est quod tales leges fieri potuerunt à Religione, & ab illa habere potestatem obligandi. Tunc enim denotatur confirmationem non fuisse à Papa petitam ad hoc quod ipse dictas Constitutiones suas faceret, sed ad hoc quod illæ maiorem authoritatem, & robur acciperent intra limites tamen Constitutionum municipalium. Sic fermè Suarez, Bonacina, Castrus Palaus ex aliis.

Nec obstat, quod Pontifex in huiusmodi con- 51
firmatione decernat dd. Constitutiones, & declarationes *perpetuò obseruari.* Hæc enim clausula, vt tactum est in Superioribus nullatenus tollit facultatem dispensandi in illis, sed solum denotat perpetuitatem dictarum Constitutionum. Primò quidem prout emanarunt à Religione, & secundum obligationem, quam à Religione participant. Secundò; quantum ad abrogationem, seu totalem mutationem ipsarum; Ita videlicet vt à Religione non possint abrogari, inconsulto Rom. Pontifice. Tertiò, si quoad dispensationem quoad illam faciendam illegitimè, vt sine causa, vel à Prælatis particularibus, non verò quoad dispensationem faciendam legitimo modo, vt dictum est. Quod, præter alia, 52
ex eo colligitur, quod si Pontifex voluisset auferre à Religione facultatem dispensandi in illis constitutionibus id expressisset, quod nullatenus fecit. Verissimum namque est illud iuris axioma *lex si voluisset, expressisset*, quod desumitur ex *l. vnic. §. Sin autem ad deficientis C. de caduc. tollend. l. si seruus §. Prætor ait ff. de adquirend. hæredit. cap. ad audientiam 2. de decim. cap. 2. de transact. Prælat.* Quod axioma exornant Tiraquellus, Menochius, Surdus, Gutierrez, Gonzalez, Thuscus, & alij Iuristæ. Cum ergo nullum verbum sit in Breui Pontificio, quo exprimatur hæc ablatio potestatis dispensandi, & illa alias competat Religioni tum iure communi, tum ex priuilegiis, vt dictum est, vtique ex hoc habetur ablatam non fuisse.

Pariter nec obstat quod in Breui post illa *per-* 53
petuò obseruari apponantur illa verba: *Irritum, & inane, si secus super his à quodam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernimus*: Ex his enim colligi videtur non esse in potestate Religionis statuentis dictas constitutiones eas immutare; dicta enim clausula *Irritum,*
& inane eam vim habet, vt statuta à Papa con- 54
firmata cum ipsa non possint ab eisdem statuentibus reuocari, prout colligitur ex *cap. dilecto de præbend. verbo huiusmodi clausula*, Glossa *ibi*, Abbas *num. 14* Baldus *l. ex placito C. de rerum permutatione, & l. omnium C. de testamentis*, facit Rota coram Seraphino *decis. 538. num. 1.* Salas *disp. 18. sect. 5. num. 11. & disp. 20 sect. 3. num. 28.* Suar. *dict. cap. 26. num. 24.* Bonacina *supr. n. 16 § hoc*
tamen limita, & alij. Hoc inquam non obstat pri- 55
mò, quia dici potest clausulam illam *irritum, & inane*, &c. non referri ad omnia præcedentia, ac per consequens non ad illa *perpetuò obseruari,*

uari, sed tantum ad immediata, & proxima illa: *Sicque per quoscunque Indices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, ac diffiniri debere.* Etsi enim clausula in fine posita referri soleat ad omnia præcedentia, hoc tamen intelligi debet quando est eadem ratio in omnibus, prout dixi *tom. 3. Summæ verbo clausula num. 3. & 4.* Ex Decio, Nauarro, Sanchez, & alijs, in proposito autem non est eadem ratio in omnibus præcedentibus dictam clausulam *irritum, & inane*, ac propterea non est, quod cogat dicere referri debere ad omnia præcedentia, sed sufficit quod referatur ad proxima, & immediata.

56 Deinde, gratis admisso quod ea referri debeat ad omnia præcedentia, ac perindè ad illa *perpetuò obseruari*, ex hoc tantum elicitur, vt dictum est, dictas constitutiones non posse abrogari, aut in totum tolli, seu immutari à sola Religione, sine Papæ consensu, quo sensu intelligi debent *dict. cap. dilecto*, & DD. relati, non verò, quod in eis non possit dispensari quod vnam vel alteram legitimo modo, prout etiam est dictum.

CONSVLTVM VII.

De quadam causa ciuili quorumdam Religiosorum in qua quidam D. Episcopus se intromisit.

SVMMARIVM.

Casus, seu factum. num. 1.
D. Episcopus non potuit se immiscere in hac causa. num. 2.
Religiosi isti sunt exempti ab illo. n. 3.
Exemptione personali, locali, & reali. n. 4.
Ex Sixto IV. n. 4 & 5.
Decretum Sac. Congregationis sub Paulo V. n. 6.
Bulla Pauli V. n. 7.
Nullus prætextus iuuat D. Episcopum. n. 8.
Declarationes S. Congregationis. n 9. & 10.
Nec excusat ignorantia. n. 11.
Non ignorantia iuris. n. 12.
Non facti. n. 13. & 14.
Priuilegia solemnia non cadunt sub dubium. numer. 15.
Nauarri doctrina. n. 16 & 17.
Exemptio illa est notoria. n. 18.
Notorium quid sit. n. 19.
Non refert non allegasse suam exemptionem. numer. 20.
Quia erat notoria. n. 21.
Et quia solus Papa de ipsa indicare poterat. numer. 22.
Nec requirebatur probatio illius. n. 23.
Notorium probatione non eget. n. 24.
Num renunciauerint Religiosi dictæ exemptioni. numer. 25.
Iuri suo quilibet renunciare an possit. n. 26.
Renuncians an habent regressum ad ius renunciatum. num. 27.
An iure communi competat ista exemptio. n. 28.
An iure diuino. ibid.
Quando potest quis suo iuri renunciare. n. 29.
Priuatum commodum, non commune est sub dominio. num. 30.
Priuilegia concessa vniuersitati non perdit subditus. num 31.
Exemptus non prorogat iurisdictionem Ordinarij. ibid.
Exemptionis renunciatio est præiudicialis Papæ. numer. 32.
Per illam Papa se facit ordinarium. n. 33.
Interest Papæ habere sibi immediatè subiectos. numer. 34.
Exponitur cap. cum tempore de arbitr. *n. 35.*
Doctorum sententia. n. 36.
S. Rota decisio. n. 37.
Aliæ decisiones. n. 38. & 39.
Quid pro casu quo Episcopus esset in possessione. numer. 40.
In cuius manibus fieri debebat renunciatio. n. 41.
Sententia lata est nulla. n. 42.
Religiosi possunt resilire ab illa. n. 43.
Quomodo possunt se tueri. n. 44.
Interpretatio priuilegiorum ad quem spectat. n. 45.
Causa auocanda est ad Prælatos Ordinis. n. 46.
An peccauerit D. Archiepiscopus. n. 47.
Incurrit ne aliquas pœnas. n. 48.
Doctrina ad intentum. n. 49.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

CVM quidam secularis litem mouisset quibusdam religiosis Ordinis Carmelitarum super quadam summa pecuniarum, quam ab ipsis prætendebat coram D. Archiepiscopo N. ipsi coram ipso respondissent, ab eo condemnati sunt ad soluendam dictam summam. Quæritur de validitate huius causæ processus, & sententiæ datæ. 1

Responsio.

IN primis D. Archiepiscopus nullatenus potuit se intromittere in huiusmodi causa, aut formare processum, multoque minus sententiam ferre contra dictos religiosos. Primò, quidem quia certissimi iuris est eos exemptos omnino esse in omnibus, & quibuscunque causis à iurisdictione Ordinariorum, paucis casibus exceptis per Conc. Trid. scilicet *sess. 6. c. 3. sess. 7. c. 14. sess. 25. c. 4. & 14.* propter amplissima priuilegia Innoc. IV. Alexand. IV. Innoc. VI. Greg. XI. Ioannis XXII. & Clementis VI. quæ approbat, & confirmat Sixtus IV. in Bulla *Dum attenta*, quæ est Maremagnum huius Religionis anno Domini 1476. & habetur *in nostro 5. tom. Sum. qu. Regul.* 2 3

Est autem huiusmodi exemptio tum personalis, tum localis; seu realis, & vniuersalis non solum quoad principalia, sed etiam quoad accessoria. Vt patet ex dicta Bulla §. 60. vbi sic: *Exemptionem quoque Ordinis domorum fratrum, & bonorum prædictorum per Innoc. IV. Alex. IV. Innoc. VI. Greg. XI. Ioan. XXII. & Clement. VI. prædecessorum* 4

eorundem litteras prædictas concessum, & illius approbationem, & extensionem in Clementis VI. præfati litteris prædictis contentam, vtpotè notorias, allegatione, & probatione non indigere, ac quaslibet excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & quoscunque processus quasuis pœnas, & sententias generales, vel speciales continentes, quos, & quas promulgari vel haberi, & omnia, quæ contra Fratres, domos, loca, ac personas oblatas, & mantellatas d. Ordinis, & in illius exemptione huiusmodi quomodolibet comprehensa, etiam ratione cuiuscunque contractus, vel delicti, seu rei de qua ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, & res ipsa consistat, fieri vel haberi contigerit, etiam exemptione huiusmodi aliter non allegata, vtpotè notoria, nullius roboris, vel momēti, & pro infectis haberi debere pari motu, scientia, & authoritate decer-
5 *nimus.* Et etiam §.71. vbi sic etiam Pontifex derogando Constitutioni Innocentij IV. quæ incipit *Volentes* : *Et ne prætextu Constitutionis Innocentij IV. prædecessoris nostri, quæ incipit* Volentes, *locorum diœcesani, & alij Ordinarij, ac alij quicunque legati, aut quauis authoritate vtentes in personas, aut loca, & alia quæuis bona dictorum fratrum quouis iusto titulo ad eos pertinentia contra Ioannis XXII. & Clementis Sexti prædecessorum nostrorum Ordinationem sibi quamcumque iurisdictionem, vel superioritatem vendicare præsumant, districtius inhibemus, ne quis absque Sedis Apostolicæ speciali commissione, & authoritate huiusmodi, & aliorum prædecessorum nostrorum non in genere, sed verbo ad verbum specialem faciente mentionem, in personas, domos, loca, aut alia dictorum Fratrum Beatissimæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ de Monte Carmeli bona, vtpotè prorsus exempta aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias specialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, aut loca huiusmodi aliquam præeminentiam, aut superioritatem, & iurisdictionem quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei de qua ageretur vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, vel res ipsa consistat. Decernimus quoque ex nunc quaslibet excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & quoscunque processus quasuis pœnas, & sententias generales; vel speciales continentes quos, & quas promulgari, vel haberi, & omnia quæ contra fratres, domos, & loca dicti Ordinis quomodolibet fieri contigerit; etiam eorum exemptione, vtpotè notoria, non aliter allegata nullius roboris, vel momenti esse, & pro infectis prorsus haberi debere.*

6 Accedit secundò decretum Sac. Congregationis sub Paulo V. & eiusdem Pauli V. Bulla illud approbantis, quæ retuli *tom.1. Summæ quæst. Regular. cap.11. num.10.* & quæ hîc transcribere libet ex 3. *tom.* Bullarij *in Paulo V. Constit. 34. alias 23. Religiosorum sub suaui Religionis iugo Altissimo*
7 *famulantium quieti prospicere cupientes, quæ illam quoquo modo perturbare posse videntur opportuna nostra declaratione è medio tollere; ac alias desuper opportunè prouidere curamus, prout in Domino salubriter conspicimus expedire. Cum itaque nomine dilecti filij Basilij Angussolæ Procuratoris generalis Ordinis Fratrum Carmelitarum in Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Tridentini Concilij interpretum expositum fuerit in Hispaniarum Regnis, quosdam Ordinarios locorum contendere Religiosos intra claustra degentes coram ipsis Ordinariis conueniri debere in causis ciuilibus cap. Volentes de priuileg. in 6. comprehensis, propter illius innouationem à Concilio Tridentino factam sess. 7. cap. 14. quo præfatos Religiosos eorum priuilegiis abrogatis defendunt comprehendi. Præterea eosdem locorum Ordinarios pariter contendere eosdem Religiosos intra claustra degentes in prima instantia coram ipsis conueniri debere ex decreto eiusdem Concil. Tridentini sess. 24. cap. 20 de reformat. Cumque ab eodem Basilio Procuratore generali in eadem Congregatione supplicatum fuerit, vt super vtraque re responsa darent. Ab eadem verò Congregatione fuerit responsum; Neque constitutione in generali Concilio Lugdunensi edita, quæ incipit Volentes, neque decreto Concilij Trident. cap. 14. sess. 7. comprehendi regulares, ideoque eos iuxta eorum priuilegia coram suis Superioribus, vel Conseruatoribus esse conueniendos. Necnon decretum eiusdem Concilij Triden. dicto cap. 20. sess. 24. ad regulares non pertinere, nec eorum Conseruatorias imminuere, nec quoad primam illarum instantiam aliquid noui inducere, ipseque Basilius Procurator generalis nobis humiliter supplicari fecerit vt pro sui Ordinis quiete, supradictas declarationes ab eisdem locorum Ordinariis seruari debere, Apostolica auctoritate præcipere dignaremur. Nos illius huiusmodi supplicationibus inclinati omnibus, & singulis locorum Ordinariis, in virtute Sanctæ Obedientiæ, per præsentes districtè præcipiendo mandamus, ne Fratres, & Religiosos d. Ordinis Carmelitarum contra dispositionem declarationum prædictarum perturbare, vel inquietare quoquo modo audeant, vel præsumant, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.* Ex qua Paulina, & decreta Sac. Congre- 8
gationis non solum infertur illicitè, & inualidè D. Archiepiscopum Iudicem se in prædicta causa constituisse, sed etiam nullius momenti esse prætextus, quibus id facere potuisse prætendere poterat post priuilegia superius relata, scilicet decreta Concilij Tridentini, quibus innouari videtur *cap. Volentes* relatum, & concedi Episcopis primam instantiam omnium causarum.

Accedit tertiò, præter innumera priuilegia 9
Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, Seruitarum, & Minimorum, quæ retuli *tom. 5. in Marimagno ipsorum*, vbi etiam de aliis diuersarum Religionum in materia exemptionis, declaratio S. Congregationis anno 1573. in hæc verba: *Dubitatum fuit an Regulares possint ciuiliter coram Episcopo à creditoribus suis conueniri. Et fuit responsum quòd possint conueniri, si non sint sub Regulari obseruantia; at si sint sub Regulari obseruantia non possunt conueniri coram Episcopo, quia habent proprium Superiorem, & nihil habent cum eis commune Episcopi propter exemptionem.* Item 10
alia declaratio per Paulum Quintum anno 1607. quam refert Gauantus *in Manual. Episcop. verb. Regularium iura sub Episcopis, num. 55.* vbi sic: *In causis ciuilibus conueniantur Regulares coram Superioribus vel eorum Conseruatoribus.* Videantur etiam Nauarrus *com. 2. de Regul. num. 63.* Rodriquez *tom. 2. quæst. regul. quæst. 2. artic. 8.* Peirinis *tom. 1. Priuileg. Minim. in Constitut. 2. Sixti IV. §. 11. num. 30.* Barbosa *in Summ. Apostol. decis. verb. regularis, n. 45.*

Nec excusatur D. Archiepiscopus propter ig- 11
norantiam prætensam talium priuilegiorum. Non solùm ex parte ipsius, quia est & præsumitur vir doctus; sed nec ex parte ipsorum priuilegiorum.

uilegiorum. Si enim illa ad ius pertineant non præsumitur ignorantia ipsorum, quia ignorantia
12 iuris non præsumitur, nec excusat, *cap. ignorantia de reg. Iuris lib.6.* Gaill. *obseruat* 48. *num.* 22. Gabriel *sub tit. de regulis iuris, conclus.* 7. *num.* 1. Parisius *consil* 68 *à num.* 302. *lib.* 4. Menochius *præsumpt.* 23. *à num.* 10. Si verò pertineant ad factum, licet regulariter excuset ignorantia illorum, quia ignorantia facti alieni in dubio præsu-
13 mitur regulariter, & excusat, *l. verius ff. de probat. l. hoc autem ff. de administr. tutor. l. fin. in fin. ff. pro socio*, cum aliis citatis per Hondedeum *cons.* 9. *num.* 35. *& cons.* 55. *n.* 48. *& cons.* 109. *num.* 26. *lib.* 1, Gabriel *comm. sub tit. de regul. Iur. concl.* 5.
14 *num.* 11. Menochius *d. præsumpt.* 23. *à n.* 51. Nihilominus non excusat vbi aliquid proponitur, quod, & potuit, & debuit sciri per mediocrem diligentiam, vt quia factum vel est publicum, *cap. 1. de postulat. Prælat. cap. Cum illorum de sentent. excommun.* Gabriel *d. concl.* 5. *à num.* 18. Mascardus *concl.* 879. *à num.* 11. Menochius *supra à num.* 68. cum aliis, quos refert, & sequitur Barbosa *de*
15 *axiomat. Iur. axiomat.* 113. *num.* 6. Ad quod accedit quod cum illa priuilegia sint solemnia de his non venit dubitandum, sicut de casu legis, & non indigent fori disceptatione, vt notant Baldus *l. 2. ff. de stat. homin.* Tiraquellus, & alij quos refert Rolandus *cons.* 57. *à num.* 1. *vol.* 3. Sanchez
16 *tom. 2. cons. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 5. n.* 9. Vbi refert, & approbat sententiam Nauarri, qua respondit Vicarium cuiusdam Episcopi non potuisse cognoscere de quodam censu, qui à Fratribus minimis petebatur, quia habent priuilegium exemptionis.

17 Item quod in quadam causa, in qua monasterium S. Augustini Cordubensis conuenit Conuentum S.N. eiusdem ciuitatis coram Ordinario Cordubensi, pronunciatum fuit à Prætorio Granatensi, Conseruatorem electum à Conuentu S.
18 N. non intulisse vim ordinario Cordubensi illum inhibendo. Præsertim accedit quod cum dictorum Carmelitarum exemptio sit notoria, vt constat ex priuilegij adductis, & aliis per commu-
19 nicationem de quibus *in 5. to. Sum.* dixi non potuit esse, aut præsumi ignorantia illius. Etenim notorium est illud quod nulla tergiuersatione celari potest. Clarus *§. fin. qu.* 9. *n.* 2. Menochius *de arbitr. casu* 1 6. *n.* 4 Card. Tusch *pract. conclus. tom. 6. litt. N. concl.* 104. *n.* 2.

20 Consequitur etiam nec potest excusari D. Archiepiscopus, ex eo quod dicti Religiosi ab eo citati, & à parte conuenti non allegauerint suam exemptionem. Nam vt constat ex dictis priuilegiis, cum ea sit notoria, non requiritur ipsius allegatio. Quia iuxta dicta *tom.* 3. *verbo Exemptio Regularium n.* 14. etsi quando exemptio non est notoria, teneantur exempti exhibere ordinariis intra terminum ab illis præscriptum priuilegia suæ exemptionis, quia ita habetur ex *c. cum perso-*
21 *sonæ de priuil. in 6.* Et quia cum ordinarij habeant suam intentionem iure communi fundatam, qui se exempti esse prætendunt debeant exhibere priuilegium exemptionis, vt probent illam Syluest. *in Sum. verb. Exemptio q.* 7. Sanchez *tom. 2. cons. moral. lib. 6. dub.* 4. quando tamen ea est notoria, id non tenentur facere, prout colligi videtur ex Clement. *pastoralis de sentent. & re iudic. § Notorium.* Et ratio est non solùm quia
22 hoc esset facere Ordinarium Iudicem in sua causa, quod non licet per text. *in l. qui iurisdictio ff. de iurisd. omn. Iud. & C. ne quis in sua causa*; sed etiam quia cum dare exemptionem solum ad Papam spectet, ideò solum ipse debet de priuilegio exemptionis iudicare. Syluestr. & Sanchez *supr.* & Tambur. *de Iur. Abbat. to.* 1. *disp.* 15. *quæsit.* *n.* 3. Multo minus requirebatur probatur talis exemptionis. Siquidem, vt priuilegia adducta clamant, 23
est notoria, & iuxta commune proloquium, *Notorium probatione non eget.* Bellacombus *tom. primo commun. opinion. lib. 4. tit 9. num.* 265. Surdus *deci-* 24
sio. 259. *num.* 14. *& decis.* 326. *num.* 82. Farinacius *in praxi crim. par. 1. quæs.* 21. *à n.* 80. & alij plures. 25

At dicet, prædictos Religiosos renunciasse priuilegiis suæ exemptionis eo ipso quo ab eodem D. Archiepiscopo citati compartuerunt, ad obiecta responderunt, aliaque acta in processu posita egerunt; Siquidem certi iuris est priuilegia ammitti per contrarium vsum, & contrarium vsum esse veluti renunciationem ipsorum, iuxta dicta in mea Summa *tom.* 4. *verbo Priuilegia Regularium num.* 16. Præsertim, cum iuri suo 26
quilibet renunciare possit, *l. si quis in conscribendo. C. de Episcopis, & Cleric. l. penult. Cod. de pactis*; *cap. tuis* 39. *versic. nisi de testibus, cap. ad Apostolicam de Regularib. cap. si de tertia de priuilegiis.* Tiraquellus *de iure primogenit. quæs.* 24. *num.* 4. *cum seq.* Azor. *to. 1. instit. moral. lib. 5. c.* 22. *q.* 10. Card. Tusch. *tom. 6. litt. R. concl.* 170. *cum seq.* Ioan. Franc. Leo *in thesau. fori Ecclesiast. p. 2. c. 7. n.* 49. Ex quibus sequi videtur sententiam prolatam à D. Archiepiscopo validam, ac legitimam fuisse, ac sustineri debere, nec potuisse postea declinari forum ipsius.

Eo quod Ius suum cedens, vel renuncians non habet amplius regressum ad illud, *l. quæritur §. si* 27
vendita, ff. de ædilit. edicto, l. si maritus §. si negauerit. ff. de adulter. l. 1. §. qui semel ff. de success. edicto. Dec, *cons* 389 *Visa longa, n.* 10. Romanus *cons.* 369. *circa primum, n.* 16. Afflictus *decis.* 220. *n.* 19. Iason. *cons.* 133. *in princip. lib* 4. Crauetta *cons.* 74. *n.* 4. *& cons.* 166. *n.* 6. *& cons.* 191. *n.* 3.

Hæc verò nullatenus conuincunt intentum. 28
Primò, quidem si dicamus cum quibusdam exemptionem Religiosorum non esse priuilegium, ac per consequens nec posse renunciari, sed esse iure communi exemptos à Prælatis Ecclesiarum. *Can. Quam sit necessarium, cap nullam* 18. *q.* 2. *c. ne aliqui de priuileg. in 6.* exceptis grauissimis criminibus per quæ venirent deponendi, vt ait Glossa *in cap. quod de offic. Ordin.* & alij multi, qui eam sequuntur, & communem testatur Romanus *cons.* 375. *n.* 2. & Boërius *dec.* 271. *n.* 4. qui mouentur auctoritate *c. Sicut il. 2. de Simon.* vbi probatur Abbates aliquando suos Monachos iudicasse. Sed hoc omisso, & alio etiam, quod quidam dicunt asserentes, hanc exemptionem esse de iure diuino, ac per consequens irrenuntiabilem; ex aliis Capitibus ostenditur hanc obiectionem nullam vim habere.

Primò quidem, quia esto quod quilibet suo 29
iuri, aut priuilegio renunciari possit, id tamen solùm procedit in iis quæ singulorum priuatam respiciunt vtilitatem, non ita si publicam, prout contingit in præsenti. Nam renunciatio exemptionis dictorum religiosorum totam Religionem offendit cum talis exemptio non sit ipsorum, sed Religionis. *l. ius publicum ff. de pactis, & in l. 2. §. sed quia veremur, C. de iureiur. propter cal & in cap. Si diligenti de foro compet.* Fortun. *in l. 1. §. huius studij à n. 9. ff. de iustit. & iure.* Couar. *in*

in cap. quamuis pactum p. 2. §. 1. num. 5. & 6. Gu-
tier. *de iuram. confirm p 1 cap. 1. à n. 1. & cap. 16. n.*
50. Suarez *de legib. lib 8. cap. 6. num. 2. & 3.* vbi id
probat ex *cap. si diligenti, & cap. contingit. de sent.*
30 *excomm.* & ex *d. l. ius publicum ff. de pactis.* Et ratio-
ne quia priuatum ius, & commodum est sub do-
minio vniuscuiusque, & ideo potest illi cedere
per se loquendo: bonum autem commune non
ita pendet ex vniuscuiusque voluntate. Atque
ita hæc doctrina communis est, quam locupletant
Panormit. *in d. cap. Si diligenti, n. 7.* & latius *ibi*
Felinus, & ibi alij, & in *l. Si quis C. de pactis*, vbi
31 præsertim Bartol. Baldus, & Iason. Vnde priuile-
gia concessa vniuersitati non amitti per actus
subditorum, neque actus particularium subdito-
rum nocere vniuersitati, colligitur ex *c. accedenti-
bus de priuil.* Glossa *ibid in verb. renunciasse.* Inno-
centius similiter *n. 7. in fin.* Iason *in l. fin. n. 58 ff. de
const. princ.* Natta *consil. 160. n. 46. incip. in causa qua
agitur.* Moronus *in respons. respons. 21. n. 52. & 53.*
Et ad intentum exemptionis Rota coram Ere-
scentio *in tit. de foro compet. decis. 3.* vbi habetur
exemptum à iurisdictione Ordinarij non pos-
se prorogare iurisdictionem, nec inconsultum
Iudicem consentire, cum non de suo tantum, sed
etiam superioris præiudicio tractetur, iuxta do-
ctr. Abbatis *in c. cum tempore 5. not de arbitr.*

32 Secundò, & principaliter, quia dato, & non
concesso quod etiam priuati, aut particulares Re-
ligiosi possent renunciare cuicunque iuri com-
petenti suæ religioni adhuc non possent renun-
ciari huiusmodi exemptioni, eo quod talis renun-
ciatio esset iniuriosa ac præiudicialis Papæ, vel
Sedi Apostolicæ concedenti ipsis dictam exem-
33 ptionem. Nam per ipsum Papa, seù Sedes Aposto-
lica constituit se immediatum superiorem Iudi-
cem Ordinarium, & quasi Episcopum diœcesa-
num eorum; ac proindè sicut Clericus absque
diœcesani licẽ ia nequit se alieno Episcopo subii-
cere, & eius iurisdictionem prorogare *cap. signifi-
casti de foro comp.* quia consequenter noceret iu-
risdictioni proprij Episcopi; sic nec dicti religiosi
possunt se subiicere Ordinario, quia hoc esset
nocere iurisdictioni immediatè, quam habet Papa
supra ipsos.

34 Interest enim Papæ habere religiosos sibi im-
mediatè subiectos, & sub iure, & proprietate ip-
sius: qualiter sunt Religiosi Mendicantes, pro-
pter innumera ipsorum priuilegia de quibus
tom. 5. diximus. Quod expresse probatur ex *cap.
Cum tempore de arbit vbi §. fin.* Summus Pontifex
approbat quoddam compromissum inter Ec-
clesiam exemptam cum quodam Episcopo, &
35 excipit quæ contra libertatem illius Ecclesiæ
exemptæ in eo compromisso continentur, hanc
reddens rationem: *Cum etsi spontè volueris, de iure
tamen nequiueris sine licentia Romani Pontificis re-
nunciare priuilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ
monasterium illud indicant ad ius, & proprietatem
Romanæ Ecclesiæ pertinere.* Idem probatur ex *cap.
2. ad fin. de integr. restit.* ibi: *Non tam ius suum,
36 quàm nostrum,* & *cap. Cum olim il 2. de priuileg.* ibi:
Ius nostrum, & Ecclesia Romana tuebatur. Atque
ita tenent Glossa *fin. in Clement. penult. de sent ex-
comm.* Anton. de Butr. *in c. Significasti n. 12.* & ibi
etiam Panorm. *num 10. & 11.* & Marian. Soc-
cin. *n. 42. de for. compet.* idem Panorm. *in d. c. Cum
tempore n. 2. & 7. de Arbitr.* Felin. *in cap. Cum acces-
sissent in princ de constit.* Ioan. Andr. *in reg. sciente
de reg iur. in Mercurial.* Iason. *in l. si quis in conscri-*
bendo, Mandos *de signat. grat verb. Exemptiones ab
Episcopis, vers. Exemptus à iurisdictione.* Cardin.
Tusch *verb. renunciare concl. 171. n. 9.* Cokier *de
iurisdict. ordin. in exempt. p. 3. q. vltim.* Rodriguez
qq. regul. tom. 2 q. 63. art. 10. Sanch. *in decal. lib. 4.
cap. 39. n. 29. & aliis seqq.* Galerat. *de renunciat.
tom. 2. cent. 2 renunciat. 140. num. 18.* Tamburin *de
Iure Abbat. tom. 1. disp 15. quæsit. 12.* Hieronymus
Rodriguez *in Compendio Resolutione 18 num.
20. & Resolut. 63. nu. 23.* nos *tom. 5. in Mar. Magn.
Carmelit. n 280.* Confirmat latè Rota in Vlix-
bonen *Monasterij 2. Iunij 1626.* coram Rembol-
do, & in eadem causa 19. Nouembris 1625. coram
Coccino, in quibus contrariis respondet, subdit-
que non esse veram sententiam, Glossæ *verb. li-
bertatis, in cap Cùm tempore*, asserentis priuilegio 37
exemptionis renunciari posse in præiudicium
exempti, non verò eximentis, quia non potest
considerari aliquis effectus quantum ad exem-
ptum; nam ius libertatis est ita coniunctum in-
ter exemptum, & Superiorem, vt commodè se-
paratio fieri non possit, prout obseruat Abbas
in d. cap. Cùm tempore num. 7. & idem firmauit
Rota coram Greg. XV. *decis. 325. num. 23.* & in 38
Leodien. *Decanat.* 15. Ianuarij 1629. coram Pi-
roano. Maximè verò, & clariùs ac nouissimè ea-
dem Rota in Gandauensi *Exemptionis* coram D.
Celso 10. Maij 1647. vbi in simili casu de renun-
ciatione exemptionis quorumdam Religiosorum,
quam prætendebat D. Episcopus Gandanensis,
Rota dixit. *Renunciationem prædictam non sustineri
ex quo non potest exemptus sine consensu Pontificis
cui immediatè subiectus est renunciare priuilegiis
Apostolicis, & iurisdictionem alterius prorogare.* Et
infra. *Cum etsi spontè volueris, de iure tamen nequi-
ueris sine licentia Romani pontificis renunciare, &c.*
Item infra. *Quia interest superioris ne subditus ab
alio indicetur.*

Est autem adeo efficax hæc ratio Doctoribus, 39
vt etiam pro casu quo Episcopi essent in posses-
sione iudicandi de Religiosis exemptis suam
vim haberet. Prout tenent Diana *3. p tract. 2. de* 40
regular. resol. 134. Barbosa *de offic. & potest. Epi-
scop. alleg. 105. n. 76.* Bordonus *resolut. 7. num. 100.*
innitentes relatæ Rotæ decisioni sub Coccino.
Quos etiam sequimur *tom. 5 in Marimagno Car-
melitar. n. 420.*

Quibus pro maiori cautela addendum quod 41
casu quo prædicti Religiosi renunciare vellent
aut possent huic priuilegio exemptionis, id debe-
ret esse non in manibus d. Archiepiscopi, aut cu-
iuslibet alterius Prælati, sed in manibus Papę quia
hic solum est, illorum Superior. Sic Mandosius *in
signat. grat. tit. resignationes vers. exempti, & tit.
exemptiones ab Episcopis verb exempti*, & ex ipso
Sanchez *to 2. consil. mor l. 6 c 9. dub. 1. n. 25.* Fauet.
c final. de renunciat. c. Cum venerabilis de consuet.
Sanch *supra.*

Consequenter etiam ad dicta non solum sen- 42
tentia lata à D. Archiepiscopo censeri debet irri-
ta cassa, & inanis, propter priuilegia adducta, in
quibus id exprimitur, nec transiit, nec transire
potuit in rem iudicatam, nec debet exequutioni
mandari. Ad quod intentum Federicus *consil. 14.
n. 4. q. 2.* Calderinus *consil. 13. de Iudiciis.* Castrensis
consil. 342. in 2 lib. 1 Couarr. *tract. cap. 6. & 7.* Na-
uar. *cap 23. num. 13.* Villalobos *2. p. Sum. tract.
35. diffic. 4.* Hieronymus Rodriguez *in Compend.
resolut 63. n. 17.* & nos *tomo 3. ver. Exemptio Re-
gularium n. 8.*

43 Item cum ex negligentia, passi sint dicti Religiosi subijci D. Archiepiscopo, adhuc possunt resistire, & se tueri ex iure, quod Papæ competit, contra quem non præscribitur nisi per spatium 100. annorum *c. ad audientiam de præscript.* vbi Panorm. *n.* 12. Socinus *in c. significasti de foro compet. n.* 42. Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinamen. glos.* 1. *qu. vlt.* Mandosus *de signatur. gratiæ tit. de exempt. ab Episcop. p.* 2. Rodrigu. *tom.* 2. *quæst. Regular. q.* 63. *art.* 10. Alter Rodriguez eius Compendiator *d. resol.* 63. *n.* 23.

44 Secundò etiam se possunt tueri ex priuilegiis aliis quæ adduximus *tom.* 4. *verbo Priuilegia Regularium num.* 17. ex quibus habetur non perdi exemptionem Religiosorum ex eo quod per ignorantiam, vel negligentiam contra ipsam egerint.

45 Quod si hæc vel alia priuilegia voluerit D. Archiepiscopus interpretari agendum est contra ipsum ex aliis quæ adduximus eo verbo *Priuilegia Regularium n.* 11. & 12. ex quibus constat interpretationem priuilegiorum Ordinis non spectare ad Dominos ordinarios, sed ad Sedem Apostolicam, vel Prælatos Regulares.

46 Causa ergo, de qua in præsenti auocanda est ad Prouincialem, vel Generalem, qui sunt Superiores legitimi eius Conuentus, cum quo agitur, vel saltem ad Conseruatorem illius, iuxta dicta supra ex Bulla Pauli V. & declarationibus S. Congregationis relatis, ac aliis adductis *tom.* 3. *verbo causa iudicialis Regularium n.* 4.

47 Quia autem in relata Bulla Pauli V. præcipitur omnibus ordinariis in virtute S. Obedientiæ, ne Religiosos Carmelitas *contra dispositionem declarationum prædictarum perturbare, vel inquietare audeant*, ideo timendum ne dictus D. Archiepiscopus culpam mortalem commiserit aliter faciendo.

48 Pro pœnis autem, seu censuris, quas propterea incurrere potuit, consulat lector, quæ diximus *to.* 5. in Marimagno Prædicatorum *n.* 170. in Marimagno Mi[n]orum *n.* 158. *& sequentib.* in Bulla Aurea *n.* 1[illegible]. in Marimagno Eremitarum Sancti Augustini *n.* 93. *& n.* 154. Specialiter in Marimagno Carmelitarum *n.* 526. & Seruitarum *n.* 214. Maximè verò quæ Pater Thesaurus Pœnitentiarius Apostolicus in praxi Ecclesiastica *par.* 2. *verbo iurisdictio c.* 19. dixit, quibus etiam ea quæ adduximus illustrantur, his verbis. *Si ordinarius Ecclesiasticus vsurpare contendat iurisdictionem in exemptos, v. gr. Regulares, aut alios Sedi Apostolicæ immediatè subiectos.*

49 *Primò incurrit in excommunicationes contra vsurpantes iurisdictionem Ecclesiasticam latas in Trident. & Bulla Cœnæ Domini, de quibus dixi c. præcedent. & in Trident. continentur etiam vsurpationi consentientes. Secundò secundum aliquos doctores incurrit in excommunicationem latam in Bulla in Cœna Domini, c.* 20. *contra occupare, aut detinere præsumentes iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, vel supremam iurisdictionem Romanæ Ecclesiæ competentem, aut illam perturbare, aut vexare, aut in his auxilium, consilium, vel fauorem præstantes. Vnde etiam incurrunt in hanc pœnam ipsi exempti vsurpationi consentientes secundum eosdem authores. Ita tenet Erasm. Cokier tract. de Iurisd. in exempt. p.* 4. *qu.* 75. *n.* 1. *&* 7. *Sed contra est; quia communiter D D. intelligunt in dicto c.* 20. *agi de vsurpatione iuris, & iurisdictionis temporalis ad Romanam Ecclesiam alicubi pertinentis. Ita Sayr. lib.* 3. *c.* 24. *num.* 5. *Suarez de censur. disp.* 21. *sect.* 2. *n.* 104. *& de communi testatur Bonacin. qu.* 27. *punct.* 1. *n.* 15. *Illud verius est, quod Religiosi Prælati, seu officiales consentientes vsurpationi iurisdictionis in exemptos, seu subiectioni illi, itemque Prælati vsurpantes talem iurisdictionem incurrunt in pœnas extrau. Ambitiosè, de quibus dixi verbo alienatio c.* 1. *quia hæc renunciatio exemptionis est alienatio prohibita rei Ecclesiasticæ cap. cum tempore de arbitris ibi Host. & Abbas num.* 3. *& quia hoc ius reputatur inter immobilia per d. c. & gloss. in cap.* 2. *verbo, iura, de rebus Eccles. non alien. in* 6. *& text. in c. nulli extra eod. tit. & ibi Imola, & Redoan. eod. tract. tit. de alienat. redditũum, & iurium, numer.* 22. *& talis renunciatio est nullius momenti d. cap. cum tempore, & cap. si diligenti de foro compet.* Hæc Thesaurus, satis ad nostrum intentum conformiter.

CONSVLTVM VIII.

De quodam Nouitiatu interrupto.

SVMMARIVM

IESVS MARIA.

CASVS.

1 GST completum integrum annum Nouitiatus, & obtentam approbationem à Religiosis vt posset admitti ad professionem, antequam illam emitteret egressus ex illo Conuentu dereliquit habitum eius Religionis, causa peragendi quædam negotia sibi vtilia; & illis peractis, cum esset in alia Ciuitate postulauit à Religiosis Conuentus eiusdem Ordinis in ea existentibus professionem; quibus annuentibus eam eo in loco emisit. Quæritur de valore huius Professionis.

Responsio.

2 Dicendum, quod si nihil aliud obstet valori dictæ professionis, nisi quod illam non emiserit immediatè post completum annum Nouitiatus, sed mediante egressu ex illo Conuentu, vbi Nouitiatum peregerat; & derelictione habitus, ac profectione in aliam Ciuitatem, suorum negotiorum agendorum gratia, posessio valida est. Sic tenet Glossa *in Regulam iuris* 31. *Eum qui certus est,&c.* referens Ber. Brix. *in suis quæstionib.*

3 Ita etiam Lapus, Francus, D. Antoninus, Angelus, Sylvester, Tabiena, Armilla, ac Gregorius Lopez relati, & citati à Sanchez *in precept. decalog.lib.*5.*c.*4.*n.* 34. *&* 31. Speculator à Syluestro, & Sanchez relatus, Rodriguez *tom.* 2. *Summ. c.* 8. *n.*3.*&* 3.*to.quæst.Regular.q.*15.*art.* 10. *ad fin.* ipse Sanchez *eo n.*34. Layman *lib.*4.*de stat. Relig. Tract.* 5.*c.*5.*n.*2. Bonacina de clausura *q.*2.*punct.* 10.§.2. *difficult.*2.*n.*4. Pellizzarius *in Man.Regular.Tract.* 2.*c.*1.*n.*17. & ego *to.* 4. *mea Summa verbo professio Regularis num.* 10.

4 Potissimum fundamentum sumitur ex eo, quod hic reuera adimpleuit totum, quod erat necessarium ad professionem emittendam. Etenim integrum annum Nouitiatus peregit, in ipsoque austeritates omnes Religionis expertus est, & Conuentus ille, in quo Nouitiatum peregit dignum, & idoneum professione iudicauit, hæcque omnia nullatenus immutata fuerunt per dimissionem habitus, & egressum à Religione, & profectionem ad aliam Ciuitatem ex rationabili, scilicet causa concludendi negotia sibi conuenientia; quid igitur aliud desiderari poterit, vt professio
5 ipsi ab alio Conuentu eiusdem Religionis concessa valida fuerit? Præsertim cum certi iuris sit quod in dubio de validitate professionis iudicandum sit in fauorem illius. Rota *dec.* 1361. coram Cardin. Seraph. & dictum etiam fuit in vna Romana *Professionis* 23. Iun. 1623. coram Remboldo. Et communiter DD. specialiter Sanch. *de matrimon.lib.*7.*disp.*37.*n.*12. *ad fin.* Stephanus Gratianus *tom.*3.*discept.forens.cap.*413.*num.*17. Suar. *to.* 2.*de Relig.lib.* 7. *cap.* 2.*num.*6. Lessius *lib.*2.*c.*41. *dub.*7.*n.*66. Sanctarellus *variar.resolut.tom.*1.*quæst.* 48.*num.*48.

6 Accedit clarissima decisio S. Congregationis Concilij sub die 20. Martij 1621. quam refert Illustrissimus Barbosa *in Collectan.Bullar. verb. Professus*, videlicet: *profiteri potest in Religione ille, qui cum esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in nouitiatu, postmodum habitu retento fuit commoratus domi suæ vsque ad tempus* 16. *annorum requisitum ad professionem emittendam & cum fuerit reuersus ad Religionem, petit admitti ad professionem, si aliud illa non opponat.* Eandem affert idem Barbosa *de Iur.Ecclesiast.lib.*1.*c.*42.*num.* 129.*& in Summa Apostolic.decis. verb. Professio regularis nu.* 4. & ante ipsum Sellius *in Select.Canon. cap.*18.*n.*51.

7 Secundum fundamentum sumi potest ex regula illa inter regulas iuris *num.*31. videlicet: *Eum qui certus est certiorari vlterius non oportet*, quæ desumitur *ex l.* 1. *ff. de action. empt.* tradunt *Gloss. verb.cognouerunt, in princ. in cap. Cùm inter* 18 *de elect.* Tiraquellus *de retract.lign.glos.* 2.§.36.*n.*24. Geminianus *consil.*33.*num.* 5. vbi ampliat in actibus de sui natura prohibitis. 8 Cum enim Nouitiatus introductus sit in Ecclesia pro professuris Religionem, vt scilicet illi experiantur Religionis austeritates, Religio verò an sibi conueniat habere tales Religiosos, *cap.ad Apostolicam de Regul.cap.non solùm eod.tit.in* 6. Rota *decis.* 175 *num.* 2.*p.*1.*recent.* Item *decis.*121.*n.*2. Coram Seraphino. Regulæ D. Basilij, Serapionis, Macarij, Panuphij, & D. Benedicti, ac aliorum, apud Vecchium *de nouitiat.disp.*11. *dub.* 1. Cùm in casu præsenti totum hoc adimpletum fuerit, nihil desiderari potest ad rationem legitimi Nouitiatus necessarium, ac per consequens ad professionem subse-
9 cutam. Vnde Gloss. *in d. Regul.Iur.* Inquit: *Et est hac regula in argumentum ad quæstionem, qua quæritur an is qui ingressus Religionem ingreditur an debeat habere annum, & satis videtur quod non; per hanc regulam.*

10 Tertium, est, quia nullum ius extat, quod petat Nouitiatum continuari cum professione, aut quod vetet fieri professionem, si inter Nouitiatum, & illam tempus aliquod vitæ secularis in-
11 tercedat. Etsi enim Concilium Tridentinum *sess.*25.*de Regularib.cap.*16. dicat: *Finito tempore Nouitiatus, superiores Nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monasterio eos eiiciant.* Nihilominus Prælatum, & Conuentum, vel Capitulum dilationem ad profitendum Nouitio post annum nouitiatus probato à se pro idoneo, non obstante hoc decreto, iusta de causa concedere posse, resoluunt Nauarrus *cons.* 29.*in antiq.aliàs* 30.*in nouis de Regular.* Sayrus *in florib.*
12 *decis.sub illo tit.dec.*35. Enriquez *in Summ.p.*2.*c.*8. *nu.*3.*& qq.regul.tom.*3.*q.*15.*art.*10 *in fin. & q.*17. *art.*6. Bartholomæus à S Fausto *lib.*5.*q.* 168. Lessius *de Iust.lib.*2.*c.* 41. *dub.* 7. Sanchez *in precept. Decal.lib.*5.*c.*4.*num.* 6. Hieronymus Roderiquez *in Compend.qq. regular.resol.*101. *num.*83. qui duo posteriores asserunt in Ordine Minorum vsque ad decimum octauum posse dilatari professionem
13 iuxta eorum regulam. Hæc autem ratio procedit in præsenti, si quidem dilatio huiusmodi professionis, ac interruptio inter Nouitiatum, & ipsam habuerunt causam rationabilem, scilicet quod iste Nouitius perageret negotia illa sibi vtilia.
14 Immò etiam casu dato quod nulla causa talis dilationis, aut interruptionis extiterit, adhuc valor professionis subsistere deberet, non obstante dicto Concilij decreto. Quia illud tantum est præceptiuum, non autem irritatiuum professionis, vt benè Diana 3. *p. tr.* 2. *ref.* 128. iuxta doctrinam Suarez, Castri Palai, & aliorum.

Quartum sumitur ex eo quod per talem interruptionem nullatenus existimari debet Noui-

15 tium hunc renunciasse suo iuri, quod habebat ad professionem emittendam. Cuius ratio est, quia tali iuri non renuntiauit propter dimissionem habitum, cùm certum sit iuris illud axioma quod *habitus non facit monachum.c. Porrectum* 13. *de regular.* vbi Gloss.*verb.non faciat,cap. Consuluit qui Clerici,vel vouentes*, Concilium Trident.*sess.*
16 14.*de reform.cap.*6. Cardinal. Tuschus *pract.conclus.tom.*4.*litt.H.concl.*12.*n.*1.Campanil.*in diuers. Iur.Canon.rubr.*12.*cap.*4.*n.*5. Belletus *disquis.clerical.p.*1.*tit.de disciplina clerical.*§. 15.*n.* 10. Bartholomæus de Vecchis *in prax. Nouit. disp.* 11. *dub.*10.*sub num.* 1. Nec propter egressum à Con-
17 uentu,& professionem in aliam Ciuitatem. Nam hoc fuit,vt supponitur,factum ex consensu Prælati Conuentus in quo habuit Nouitiatum, ac per consequens de licentia ipsius, vt proindè moraliter censeatur fuisse intra Religionem. Quia in Monasterio dicitur esse Monachus, etiamsi alibi existat de consensu sui Prælati. Vt docent Panormitanus *in cap. Ex rescripto de*
18 *Iureiur.numer.*5. Syluester *verb.Religio* 3.*quæstion.* 19.*vers.Secundò inducitur*, Nauarrus *Comm.* 4.*de regul num.* 74. *vers. Aduertendum* 3. Passarellus *in Schol ex Genuensi n.*21.Enriquez *lib* 7.*de Indulg.cap.*14.*n.*3.*in comm.litt. O.* & Peirinis *tom.*1. *priuileg. Minim. in Constitut.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *num.*22.

19 Nec obstat quod aliqui Authores, scilicet Suarez *tom.*3.*de Relig.lib* 5. *c.* 5. *n.*8. Peyrinis *de Relig Prælat.q.*3.*c.*1. *n.* 99. Bartholomæus de Vecchis *supra dub.*3.Et Castrus Palaus,*p.* 3. *oper. moral.tr.*16.*disp.*1.*punct.*12.§.2.*n.*10.Oppositum su-
20 stineant.Tum quia sunt numero pauciores,quam ij quos pro nostra sententia attulimus.Tum quia loqui videntur generaliter, & non subsistente rationabili causa, & consensu Religionis prout in præsenti contingit,vt diximus.Tum quia non videntur habuisse notitiam declarationis S. Congregationis,quam adduximus, & quæ clarè probat nostram sententiam.

21 Nec etiam obstat secundò, quod plures ex authoribus nostræ sententiæ sequentes Glossam in d.Regulam *Eum qui certus*, eam limitent solùm pro casu.quo conditio personæ illius, qui Nouitiatum illum peregit, & ante professionem habitum, & Conuentum dimisit mutata non sit, in præsenti autem casu videtur,mutata conditio talis personæ.

22 Respondeo enim hanc immutationem personæ debere intelligi quantum ad experientiam onerum,seu asperitatum Religionis, vt benè Bonacina,& Pellizzarius relati quos, & sequor ego
23 *d.n.*10.Deinde tollitur hic scrupulus. Tum ex eo quod præfatus Nouitius hæc egerit ex consensu Religionis. Tum quia Prælatus illius Conuentûs,in quo postea professionem emisit id sciuit,
24 aut scire poterat, & cum nihilominus professionem illi concesserit censendus est existimasse nullam talem mutationem interuenisse. Quia in fauorem Iudicis, seu Prælati iudicandum esse omnia iura clamant.

Dici etiam potest,quod posito Nouitiatu legitimè peracto, & quod post illum Nouitius à
25 Conuentu legitimè per suffragia pro professione emittenda dignus, & idoneus approbatus fuerit, non potuisse licitè impediri quominus professionem emitteret quando illam postulauit in alio Conuentu.Non solum propter decretum Concilij Tridentini adductum quo Superioribus præcipitur admittere ad professionem Nouitios,quos habiles,expleto Nouitiatu inuenerint; sed etiam 26
quia per approbationem illam, seu electionem ad emittendam professionem habuit ius ad rem respectu illius emittendæ. Ius autem ad rem resultans ex electione,seu præsentatione considerabile esse,habet Rota in Tyrasconensi *eleemosinariæ* coram Lancellotto 28.Ianuarij 1602. apud Farinacium *decis.*52.*n.*3.*p.*2. *recent.* & Aloysius Riccius *in praxi rerum for.Eccles.dec.*195. *n.* 204. Ad 27
quod facit quod retrahens aliquem absque iusta causa à professione emittenda peccat mortaliter, prout colligitur ex Paludano, Caietano, Soto, Nauarro, Azorio,Sayro,Miranda,Suarez, & Lessio,quos ad simile intentum refert Vecchius citatus *disp.*12.*dub.*2.*n.*1.& 2.

Nec dictis obuiat quod nouissima Rota de 28
hoc anno 1649. in vna Burgensi *nullitatis professionis* coram Illustriss.D.meo Arguelles dicat, videlicet quod *possessio per momentum temporis perditur*,& quod *possessio semel amissa non continuetur cum possessione de nouo adquisita.* Item quod *duæ possessiones diuersæ speciei non possint coniungi.* Prout ex variis iuribus,& DD.probat.Quæ ad inten- 29
tum huius casus applicata probare videntur nullitatem istius professionis,propter dictam discontinuationem. Sed nihilominus, non solum quia casus huius decisionis Rotæ est valdè diuersus à nostro præsenti, quia est de Nouitiatu discontinuato, & professione violenter omissa;sed etiam quia separatio Nouitiatus à professione, de qua est in præsenti casu sermo, cum facta fuerit de consensu Religionis,& propter vtilem, & rationabilem causam ab ipsamet Religione approbatam non efficit possessionem Religionis deperditam,ammissam,diuersæ speciei, aut non continuatam moraliter cum professione.

Si ex alio capite obiiciatur talem Nouitiatum 30
validum non fuisse, quia professio non fuit facta in eodem Monasterio vbi habitus fuit nouitiatus. Respondeo parum ad rem id facere: nam nullo iure cautum est, vt professio fiat in eodem loco, vbi factus est Nouitiatus. Vt probat P Diana *p.*9. *tract* 7.*resol.*44.ex Bordono,& Pellizzario,contra Franciscum Syluium.

CONSVLTVM IX.

De quodam Religioso prouiso in Abbatem cuiusdam Monasterij cum onere emittendi professionem in ea Religione.

SVMMARIVM

Casus, seu factum. num. 1.
Assumendus ad Prælatiam debet esse professus.num. 2.
*Consuetudine in contrarium non obstante.n.*3.
In ea Religione.n 4.
Homines disparis professionis non admittuntur.n. 5.
*Professio hæc censetur valida.n.*6.
*Iudicandum pro validitate actus.n.*7.
*Omnis interpretatio ad id admittenda.n.*8.
*Quæ fit pro validitate actus est regina aliarum. n.*9.

Vincit

*Vincit omnes presumptiones.n.*10.
Maxime in casu validitatis professionis. numero 11.
*Hic videtur tacitè professus.n.*12.
*Per exercituum actuum qui sunt propriy professorum num.*13.
*Tacita professio non est sublata à Conc. Trident. numer.*14.
*Quæ gesserit iste Abbas.n.*15.
*Ad Abbatiam an requiratur expressa professio. num.*16.
*Quando prouidetur per electionem.n.*17.
Exponitur cap.nullus de elect.*in* 6.*n.*18.
*Electio an parificetur cum prouisione.n.*19.
*An obstet assumptio habitus.n.*20.
*Obstare non videtur.n.*21.
*Gestans habitum tenetur ad obseruantias.n.*22.
*Gestans habitum extra Monasterium.n.*23.
*Quid si sine legitima licentia.n.*24.
*Quando interrumpatur Nouitiatus.n.*25.
*Declaratio S.Congregationis.n.*26.
*Nauarri doctrina.n.*27.
*Monachus quamdiu censeatur esse in Monasterio. num.*28.
*Professio emissa post Nouitiatum iam pridem finitum.n.*29.
*Valida censetur.n.*30.
*Declaratio S.Congregationis.n.*31.
*Etiamsi dilatio sit ob leuissimam causam.n.*32.
*Quid de statuto præcipienti aliquid fieri determinato tempore.n.*33.
*Professio ista facta in manibus Episcopi.n.*34.
*Pauli IV.Bulla.n.*35.
*Intentio ipsius.n.*36.
*Episcopi assumpti ex Religionibus an tolerandi in officiis.n.*37.
*Acceptatio ad Religionem an actus iurisdictionis. num.*38.
*An competat Abbatissis,& fratribus laicis.n.*39.
*Non requiritur dignitas.n.*40.
*Admittitur à suspenso.n.*41.
*Ad quem spectat.n.*42.*&* 43.
*Non infert legitimo Prælato magnum præiudicium. num.*44.
*Scientia,& patientia operatur consensum.n.*45.
*Tacita licentia an sufficiat.n.*46.
*An fuerit hic professio tacita.n.*47.
*Retrohabitio comparatur mandato.n.*48.
*De Conuentu vacante Prælato.n.*49.
*S.Rotæ decisio in simili materia.n.*50.
*Alia Rotæ decisio.n.*51.

IESVS MARIA.

Factum, seu Casus.

1 VACANTE Abbatia cuiusdam Monasterij Ordinis Præmonstratensis in Regno Poloniæ, quod est de iure Regis, prouisus est in Abbatem D.N.cum onere tamen emittendi professionem. Is,accepto Ordinis habitu,non contentus loco, qui sibi pro Nouitiatu peragendo designatus erat, de illo discessit,& abiens in Aulam extitit ibi per quinque fermè menses; postea verò rediit in locum quendam sibi pro Nouitiatu designatum,vbi post septem circiter menses à Nouitiatu solutus est,& post alios quinque emisit professionem in manibus cuiusdam Religiosi delegati à quodam Episcopo, & sic munus Abbatis exercere cœpit. Quæritur,an valida sit hæc professio.

Responsio.

IN primis iure optimo ab isto D.N. requisitum 2
fuit onus emittendi professionem in ea Religione,cuius erat illud Monasterium, ad quod assumebatur pro Abbate.Assumendus enim in Abbatem,seu Prælatum Regularem debet esse Religiosus professus, *cap. cum causam cap. cum ad nostram, cap.cum in magistrum de elect.* Doctores *ibidem.*Ex quibus habetur quod non debet in magistrum assumi,qui non fuit discipulus, in ea scilicet facultate;nec præesse, qui non nouit subesse. Imò Glossa *in c.cum causam* relatum *verbo irritetis* dicit in hoc non præualere posse consuetudinem, quia est contra *can.Abbatem,& can.quam sit.*18.
*q.*2. ac per consequens contra ius commune, & 3
receptum.Miranda *in Man.Prælat tom.*2.*q.* 3.*art.* 11.Rodrig.*tom.*2.*qu.Regular.q.*52.*art.*8.Suarez *de Relig.tom.*4 *tr.*8.*lib.*2.*c.*3.*n.*11.Gonzal.*ad regul.*8. *cancell.gloss.*8.*n.*7.Barbosa *in collectan. D D.ad iura*
*relata.*Nec sufficit assumendum in Abbatem esse 4
professum in alia Religione, sed oportet quod profiteatur in illa, ad cuius Monasterij regimen assumitur.Clem.1.*de elect.* vbi prohibetur *ne Religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis vel habitus de cætero eligatur, quod si secus actum extiterit,sit eo ipso irritum, & inane*, Cuius
ratio assignatur à Pontifice, quia non congruit, 5
*vt homines disparis professionis vel habitus simul in eisdem Monasteriis socientur.*Et ab Innocentio III. in *cap.cum causam* relato: *Cum secundum legem diuinam non sit in bouea eandum, & asino, nec quisquam debeat vestem induere de lana linoque contextam.*Id est,non debere coniungi homines,quibus vota,& studia sunt diuersa. *Canon. Noua* 16. *q.*7. Panormit.*in cap.Cum in magistrum in fin. de elect.* & Sacra Congregatio, teste Gonzal.*sup.* die 12. Decembris 1585.Tamburinus *de iure Abbat.to.*1. *disp.*5. *quæsit.* 11. post Rodriguez, Suar. & Sigismundum de Bononia.adde Concil. Tridentinum *sess.* 4.*de reform.c.*10.& Rotæ decisiones,quas ibi refert Barbosa.*n.*11.

Deinde existimo sustineri debere professionem 6
factam de qua in præsenti. Primò, propter generalem regulam,quæ tam pro conscientia, quam pro foro externo procedit, quod quando pensatis pensandis dubitatur de validitate actus censendum sit validum esse,*l.quoties ff de reb.dubiis,l quo-*
*ties ff.de verb.signif.l.si quando ff de legat.*1. Abbas 7
*consil.*62.*in controu col.* 1.*n.*7.*vers.Tertiò,lib* 2.Rolandus à Valle *cons.*61.*n.* 23. *& seq. vers. Quintò considerandum lib.*3. vbi extendit ad omnem actũ; latè Romanus *cons.* 180. *Si admittimus, n.*4. *cum seqq.*vbi extendit ad omnem dispositionem,videlicet contractum, testamentum, iuramentum,attestationes,& priuilegia.Bertazolus *de claus.instr. claus.*1.*glos.*4.*n.* 5. *& in repert.l.si quis maior. C. de transact.n.*506.Pichard.*ad* §.*Si quis alium n.* 4. *Instit.de inutil.stipul.*Ferrer. *in constit. Cathol. glos.*1. *n.*151.Scaccia *de appell.q.*2.*n.*29 *& q.*3.*n.*3.*&* 4.*q.* 15.*n.*225.*in fin.*Rota *decis.*469.*n.*3.*p.*2.*rec.*Card. Tusch *tom.*1.*litt.A.concl.*136.Marc. Anton. *var. resol.lib* 1.*res.*20.*n.*16.Surd.*cons.*44.*n.*2. Giurba *de-*
*cis.*36.*n.*18.Nam omnis interpretatio admittitur 8
ad sustinendum actum.Rota *dec.*469.*n.*3.*p.* 2.*rec.* Rolandus à Valle *d.cons.* 61.*n.* 26.*lib.*3. Cardin. Tusch.

Tusch.*d.litt.A concl.*136.*n.*14. Et ista quæ fit pro validitate actus, est Regina aliarum interpretationum. Cephal.*conf.*51.*n.*39. Card. Mantica *de coniect.vltim.volunt.l.*12 *tit.*17.*n.*13. Etiamsi aliquid
9 quandoque disponatur præter intentionem agentium.*cap.*1.§.*idem quoque in fine de desponf.impub. lib.*6. Federic.de Senis *conf.*15.*n.* 4. *verf.Item contra.* Vel quatenus verba improprientur. Fulgos. *conf.*83.*visis superius allegatis col.*2.*verf.ex illa quoque vulgari.* Abbas *conf* 62.*in controu.col.* 3. *num.*7. *verf.Tertiò principaliter lib.*2. Roman. *d. conf.*180. *n.*4.*in fin.& n.seq.* Card Tusch.*d.concl.* 136. *n.* 32.
10 *& seq* Nam tanta est præsumptio, quæ oritur propter validitatem actus, vt omnes alias vincat præsumptiones. Decius *in c. quoniam Abbas*, *n.* 49. *verf. Secundo limita de offic. deleg. & conf.* 77. *n.* 5. Ruinus *conf.*72.*n.*4.*lib.*2. Alciat.*de præsumpt. reg.* 1.*præsumpt.*30.*n.*5. Roland.à Valle *conf.* 61. *n.* 27. *lib.* 3. De his omnibus Barbosa *in tr.de Axiom.Iur. Axiom* 12.

11 Hæc porrò regula fortius procedit in casu de validitate professionis, quæ cum instar matrimonij sit indissolubilis, nisi propter vrgentissimas causas, ideò in dubio de validitate illius iudicandum est quod valeat. *l. sunt personæ ff. de relig. & sumptib. funerum.* in qua dicitur. *Summa est ratio quæ pro Religione facit.* Rota coram Seraphino *decif.* 1361. & in vna Romana *Professionis* coram Remboldo 23. Iunij 1623. Nauarrus *lib.*3.*conf.*13. *n.*10.*in* 2.*edit.de regul.* Sanchez *de matrim.lib.* 7. *disp.*37.*n.*12.*ad fin.* Stephan. Grat. *tom.*3. *discept. forenf.c.*413.*n.*17. Suar.*tom.*2.*de Relig.lib.* 7. *c.*2.*n.* 6. Lessius *lib.* 2.*cap.*41.*dub.*7.*n.*66. Bartholomæus de Vecchis *in praxi Nouit. disp.* 13. *dub.* 12. *num.* 22. Sanctarellus *var. resolut. part.* 1. *quæst.* 48. *num* 49.

12 Deinde secundò, quia saltem videtur iste Dominus Abbas tacitè professus in dicta Religione. Nam cum tacita professio inducatur per delationem habitus professorum *c. ad nostram de regular. & cap.constitutionem eod.tit in.* 6. & Clem. *Fin. de regular.* & tradunt Abbas.*in d.cap ad nostram n.* 3. Nauarr.*conf.*43.*de regul.n.*2.*& Comment.*4. *de regular.n.*74. *notab.* 3. Rodriguez *tom.* 3.*qq. regul. qu.* 17.*art.*1. Angelus *verf.Nouitius n.*12. Tabiena *eod.*
13 *verb.q.*5.*n.*6. Syluester. *verb.Religio* 3.*q.*19. Secundò etiam inducatur per exercitium actuum qui sunt proprij professorum, iuxta *c. Vidua de regul.* Abbas *ibid.n.*6. Azor.*tom.*1.*lib.*12.*c.*4.*q.*3. Armilla *verbo Nouitius n.*7. Angelus *eod.verb.n.*12. Tabiena *quæf.*5.*n.*6. Syluest *verb.Religio* 3.*q.*19.*verf.Pri-*
14 *mò ergo.* Sanctarellus *fupr.n.*53. Et professio tacita non sit vllo modo per Concilium Trident. sublata, quin potius postea sæpius à Sac. Rota Canonizata, specialiter in vna coram Gregorio XV. *decif.* 385. *in* 6. & in Meteñ *professionis* coram Vbaldo an. 1615. & in Vlixboneñ *professionis* coram Merlino ann. 162 . *n.*7. & in alia Meteñ *professionis* coram Carillo ann. 1636. *n.*3. & 7. vt communiter Doctores, maximè Azor *tom.*1. *lib.*12.*c.*4.*q.*6. Nauarrus *conf.*28.*de regul.n.*5 Rodrigu.*in Sum. to.*2. *c.*8.*n.*1.*& to.*3.*qq.regular.q.*17.*art.*1.*in fin.* Menochius *vol.*4.*conf.*396 *num.*72. Sorbus *in Compend. priuileg Mendicant.verb.Nouitius notabil.*3.§.*Primo aliquid operatur.* Palacius *in* 4. *dist.* 38. *disp.*1.
15 *col.*32.*verf.Porrò autem.* Siquidem iste Abbas habitum professorum per vnum annum, & aliquot menses portauit, & officium Abbatis, (quod est etiam proprium professorum, vt ex relatis iuris habetur) per aliquod tempus exercuit, videtur tacitam professionem emisisse. Præsertim quia cum de illo credi debeat spontaneè, voluntariè, & scienter id gessisse, proculdubio non videtur saltem à tacita professione solutus.

Nec contra hoc obstat quod ad obtinendam d. 16
Abbatiam requiratur expressa professio, nec sufficiat tacita, vt colligitur ex *c.nullus de elect.in* 6. & ex Clement vnica §. *Cæterum Prioratus verf. sanè de stat. Monach.* & firmauit Rota *decif.* 647. *n.*1. coram Seraphino, ac confirmant Gloss. *in d.c.nullus verb.nullus religiosus,& in d.Clem.verb.expresfè.* Panormit.*in d.c.cum causam n.*6. Gemin.*in d. cap. Nullus n.*1.*&* 6 Franch.*in c.Ex eo num.* 1.*de elect.* Bartholomæus de Vecch.*de Nouitiatu disp.* 14. 17
*dub.*7.*n.*2.& alij plures. Hoc enim intelligi debet quando talis Abbas, seu Prælatus regularis assumitur ad id munus per electionem, non autem quando assumitur per collationem, seù postulationem prout contigit in præsenti. In prouisione enim quæ fit per viam collationis, vel postulationis, sufficit professio tacita, nec requiritur expressa. Vnde collatio Abbatiæ facta non expresfè professo valeret, vt post Ioannem Andr. notat Panorm.*in c.Quia ingredientibus,n.* 4. *de testam.* Ratio autem est, quia *d.c.nullus* loquens de electio- 18
ne, cum sit ius pœnale, non debet extendi ad prouisionem, vel postulationem. Tamburinus.*fupr. quæsit.* 10.*n.*8. Vnde generaliter loquendo in odio- 19
sis prouisio, non parificatur cum electione *c. cum illis §.illis verò de præbend. in.* 6. vbi Panormit. & Franch.*n.*6.*&* 7.*& Clem.*1.*eo tit.* Panorm.*in Clem. de elect.n.*1. Cosm. *in pragm. sanct. tit. de reseruat. verb dispositionem.* Felynus *in c. in nostra n.* 28. *ad fin.de rescrip.* & nouissimè multis relatis Garzia *de benef p.*1.*c.*6.*n.*33. & Sigismund.de Bonon.*de elec. Prælat.dub* 18.*n.*7.

Generaliter quoque contra dicta non obstat 20
id quod supponitur in casu, scilicet quod cum habitum assumpsisset die 6. Augusti 1644. & fuisset illi assignatus locus pro Nouitiatu peragendo, qui ipsi non placebat, discessit de illo cum licentia Commissarij generalis, manens in Aula vsque ad mensem Decembris. Ex quo videtur sequi non inchoasse tunc Nouitiatum, ac perindè quod cum postea eadem 16. Augustini 1645. à Nouitiatu solutus sit non peregerit integrum annum Nouitiatus, qui tam pro professione expressa, quam pro tacita requiritur è Concilio Tridentino *fess.* 25 *de regul. c.* 15. Respondetur enim, 21
quod si vt supponitur d. Abbas eo tempore fuit cum habitu Religionis, & cum licentia Superioris, illud tempus computandum est pro Nouitiatu. Nam eo ipso quod aliquis est cum habitu alicuius Religionis, & sub obedientia Superioris illius censetur esse in probatione talis Religionis, & experiri austeritates præcipuas ipsius, scilicet præstationem habitus, & subiectionem ad Superiorem potentem reuocare illum de loco, in quo est, & constituere in alio, & præscribere illum modum vitæ quem gerere debet in quocumque loco sit. Et etiam quia ipse gestans talem 22
habitum ne credatur mundum decipere tenetur quoad posse obseruare Religionis obseruantias, itaut si illas, non obseruat ipsi imputetur, non Religioni, quæ ex rationabili causa illi licentiam concessit extra Religionem manendi.

Colligo hoc ex Doctoribus asserentibus quod 23
si Nouitius de licentia Superioris cum habitu aliqua iusta de causa intra annum probationis extra Monasterium egrediatur, & ibidem per

aliquos

aliquos dies commoretur, post reuersum potest licite profiteri, annusque per hoc non dicitur discontinuus. Ita Nauarrus *cons.* 10. *n.* 3. *de cler. non resid.* & *cons.* 42. *de regular.* Iacobus de Graff. *p.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *post n.* 18. Flamin. Paris. *q.* 13. *n.* 12. Ludouicus Beia *resp. casuum const. p.* 4. *cas. vltim. in fin.* Sayrus *in florib. decis. sub tit. de regul. dec.* 15. Lorich. *in thesauro tit. de Regularib.* §. 9. *vers.* 4. Aloys. Ricc. *in prax. rer. flor. Ecclesi. decis.* 501. *in* 1. *edit. aliàs res.* 392. *n.* 3. *in* 2. *edit.* Armend. *l.* 7. *de relig. n.* 13. Bonac. *de clausura q.* 2. *punc.* 10. *diffic.* 2. §. 2. *n.* 26. Steph. Grat. *discept. for. c.* 66. *n.* 14. Suarez *to.* 3. *de relig. lib.* 5. *c.* 14. *n.* 13. Bartholom. de Vecchis *disp.* 11. *dub.* 3.

24 *n.* 10. Adde, hoc etiam intelligi etiamsi licentia illa illicitè, & sine rationabili causa concessa esset, quia licet Superior præstans indebitè licentiam peccet, talis tamen culpa sicut non derogat quominus Nouitius maneat sub obedientia Superioris, sic neque ipsius Nouitiatui. Suar. *supr. n.* 14. *post med.* Vecchius *n.* 11. Barb. *de Iure Ecclesi. lib.* 1.

25 *c.* 42. *n.* 125. Generaliter quoque non interrumpi Nouitiatum etiamsi Nouitius per multum tempus sit extra Monasterium, de licentia tamen sui Superioris, causa scilicet peregrinationis, locorum piorum visitationis, parentum, vel cognatorum inuisionis, seu morbi curationis; propter idem fundamentum, colligitur ex eisdem Authoribus,

26 & aliis, quos refert idem Barbosa *sup. n.* 126. Imò ex declaratione quadam S. Congregationis apud Armendar *supr. n.* 13. & Vecchium *sup. n.* 13. in qua dicitur: *Si nouitia curandæ valetudinis causa de licentia Superiorum à Monasterio exierit, & postea reuertatur, eodem tempore professionem emittet, perindè ac si nunquam egressa esset.* Specialiter, & in terminis huius casus Suar. *eo n.* 13. approbat ex

27 Nauarro *consil.* 32. *de Regul.* quod si Nouitius de mandato Prælati per magnam partem anni extra Monasterium versetur, etiam in Curia Principis tractans negotia semper intelligitur esse sub probatione, ac propterea possit suo tempore professionem emittere.

28 Hæc porrò omnia fundantur in receptissima doctrina Doctorum asserentium, quod Monachus censeatur esse in suo Monasterio, quando de licentia Prælati manet extra illud. Ex hoc enim infertur quod d. Abbas, siquidem extra Monasterium manebat de licentia sui Superioris, censeri debeat veluti manens intra illud, ac proindè non discontinuasse Nouitiatum. Illam autem doctrinam docent Abbas antiquus *c. cum illorum de sentent. excomm.* Panorm. *c. ex rescripto de Iureiur. n.* 5. Angelus *verb. Nouitius n.* 12. Syluest. *v. Religio* 3. *p. q.* 19. *dict.* 2. Nauarr. *com.* 4. *de Regul.* Henriqu. *l.* 7. *de Indulg. c.* 24. *n.* 2. *in Comment. lit.* O. & *c.* 25. *n.* 11. Suar. *eo n.* 13. Sanchez *to.* 2. *consil. moral. lib.* 6. *c.* 9. *dub.* 2. *n.* 4. Vecchius *supr. n.* 10. Et Peirinis, quem sequor *to.* 1. *mea Summa c.* 11. *n.* 0.

29 Minus obstat validitati dicti Nouitiatus aut professionis, quod illa non fuerit emissa finito anno Nouitiatus, sed aliquot postea transactis mensibus, scilicet mense Ianuarij anni 1646.

30 Certi enim iuris est non requiri quod professio fiat immediatè post Nouitiatum completum, sed sufficere quod fiat etiam post aliquod tempus. Vt obseruant Nauarrus *consil.* 30. *de Regul* Emmanuel Sà *verb. Religio n.* 3. Rodrigu. *to.* 3. *qq. regul. q.* 17. *art.* 10. Miranda *in Man. Prælat. to.* 1. *q.* 25. *art.* 1. Sanchez *in præcept. Decal. to.* 1. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 21. asserens ad id exemplum Ordinum Minorum, Minimorũ, Societatis Iesu, & pluriũ Monialium.

Colligiturque ex declaratione quadam S. Congregationis quam refert idem Sanchez, maximè 31
verò ex alia quam refero ex Barbosa *in Collectan. verb Professus* 4. *to. mea Summæ verb. Professio Regularis n.* 10. & quam etiam refert idem Barbosa *supra n.* 129. In ea namque dicitur, posse profiteri in Religione illum, *qui cum esset duodecim annorum, & permanserit per annum integrum in Nouitiatu, postmodum habitu retento commoratus fuit domi suæ vsque ad tempus sexdecim annorum quo reuersus fuit ad Religionem, & petiit professionem.* Addo, quod etiamsi talis dilatio professionis facta fuerit ob le- 32
uissimam, aut etiam nullam causam non propterea professio censebitur nulla. Quia licet Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 16. *de Regul.* præceperit, quod finito anno probationis Nouitius statim ad professionem admittatur; nihilominus quia illam non annullat, aut irritat; ideò etiamsi talis dilatio fuerit illicita, non tamen propterea annullabitur professio. Quia quando Statutum mandat fieri aliquid certo tempore actus contrafactus 33
non est irritus, cum non intelligatur circumstantia illa temporis, vt forma apposita. Ita in terminis similis casus tenet Diana 3. *par. tr.* 2. *de dub. Regul. res.* 128. dicens ita etiam sensisse aliquos Theologos Iesuitas, & Thearinos, & conformiter ad doctrinam Suarez, & Castri Palai, quos ibi refert.

Magis videtur obstare contra istam professio- 34
nem D. Abbatis, quod ea facta fuerit in manibus cuiusdam Religiosi ex authoritate delegata per quendam Episcopum, ex eo ordine assumptum, quem Religiosi eius Religionis in suum Commissarium generalem confirmauerant. Talis enim Episcopus non videtur habuisse aliquam authoritatem ad acceptandum d. professionem, & multo minus ad ipsam delegandam eo quod Paulus IV. in Bulla: *In sacra*, inter Bullas huius Pontif. *tom.* 1. *Bullar. n.* 21. Statuit nullum Episcopum ex 35
quocunque Ordine assumptum eligi posse ad dignitates, officia, seu superioritates eiusdem Ordinis, aut ea assequi, vel obtinere. Ex quo sequi videtur non fuisse legitimum Commissarium d. Religionis. Cæterum multa sunt propter quæ dici potest huiusmodi professionem non viriari ex hoc capite. Primò, quidem quia, vt patet ex titulo ipsius Bullæ, qui talis est: *Archiepiscopi, & Episcopi cuiuscunque Ordinis Professores ad claustra suorum Ordinum redeuntes, ad eius officia, & dignitates assumi non possint.* Intentio ipsius solum esse videtur, ne illi qui ad Episcopalem dignitatem as- 36
sumpti fuerunt si ad Religionem redeant possint habere talia officia, seu dignitates. Iste autem Commissarius non probatur rediisse ad Religionem.

Secundò, quia Bulla solùm prohibet, ne tales 37
eligantur, aut prædicta munera per electionem assequantur, aut obtineant, non verò quod nequeant confirmari, aut tolerari à Religione in ea dignitate aut officio quod antea habebant; prout contingit in proposito, siquidem iste Episcopus antea erat Commissarius Generalis dictorum Religiosorum, & post assumptionem ad Episcopatum in eo munere confirmatus, & toleratus ob rationabilem causam.

Præterea. Tertiò, quia cum acceptatio Mona- 38
chi ad professionem non sit propriè actus iurisdictionis, sed Superioritatis, vt docent Dominicus *in c. Constitutionum*, §. *in aliis, n.* 6. Franch. *n.* 7. *de Regul. in* 6. Rosella *tit. Nouitius num.* 21. *in fine.*

Sanchez

Tabiena *eod.tit.n.8.in fine.* Sanchez *lib. 5. in præ-*
cept.decalog.c.4.n. 78. & Vecchius *supra disp. 12.*
dub.1.n.2. quod adeo verum est, vt etiam frater
39 laicus, imò, & Abbatissæ recipere possint ad pro-
fessionem, vt docent Archidiac. *in cap. Constitutio-*
num n.1. de regular. in 6. Franch. *ibi n. 7.* Rosella
Nouitius in 6. Azorius *p.1.lib.12.c.5.q. 6.* & Vec-
40 chius *supra n.14.* quod, & sequor loquens de Ab-
batissis *tom.1.c. 26. n. 18.* Ideo ad acceptandum
Monachum ad professionem non requiritur dig-
nitas, aut officium aliquod iurisdictionem im-
portans, sed superioritatem tantummodo, qualem
supponitur habuisse saltem de facto dictum Epi-
41 scopum.
Quod etiam robur accipit ex eo quod pro-
fessio admissa à superiori à iure vel ab homine
suspenso est valida, vt docent Sanchez *lib. 5. in*
decal. c. 4. n. 79. Et sequitur Vecchius *supra n.5.*
quod deseruit ad intentum, etiamsi admittatur ta-
lem Episcopum propter assumptionem ad Epis-
copatum suspensum fuisse à Commissariatu, quem
antea habebat. Quartò cessat difficultas si acce-
ptatio ad professionem in ea Religione spectat
ad Abbatem, & Monasterium. Nam si ad vtrum-
42 que spectabat extat decisio *cap. si ad solum*
de elect. in 6. vbi Pontifex decernit, quod vacan-
te Monasterio si creatio Monachi spectabat ad
Abbatem, & Conuentum possit Conuentus no-
uum recipere Monachum. Ex qua decisione colli-
gitur quod etiamsi admittatur acceptationem
huius professionis ex parte Episcopi gerentis vi-
ces Abbates fuisse inualidam, non tamen ex par-
te Conuentus tacitè vel expressè consentientis
in dictam acceptationem. De iure autem commu-
43 ni creationem Monachorum spectare ad Abba-
tem, & Conuentum habetur ex Nauarro *cons. 9.*
n.12. sub tit. de Constit. in 1. edit. aliàs cons. 17. num.
2. de voto in 2. edit. & Barbosa *in Collectan. DD.*
44 *ad d cap. si ad solum.* Præterea. Quintò quia esto
præfatus Episcopus non esset legitimus Prælatus
illius Monasterij, aut illorum Religiosorum, nihi-
lominus, quia acceptatio ad professionem nullum,
aut modicum præiudicium intulit legitimo Præ-
lato eius Religionis, Generali videlicet, vel alij
eius Vicemgerenti, & scientia, & patientia in his
quæ sunt modici præiudicij operatur consensum,
vt tradunt Bartolus *in l. qua dotis n. 24 ff. sol ma-*
45 *trim.* Panorm. *in c. nonne n.3. de præsumpt.* & quam-
plures alij, quos cumulat, & sequitur Mascardus
de prob. concl. 1158. num. 34. ideo ratione huius ta-
citi consensus legitimi Prælati eius Religionis,
quisquis is fuerit, sufficiet ad validitatem accep-
tationis.
46 Tacitam autem licentiam sufficere in præsenti
tenet Vecchius *sup. n.18.* & Sanctorus de Melfi *in*
Comment. moral in Statut. Minor. c.1. Statut. 20. dub.
2. loquens pro casu longæ absentiæ Prælati ex
Hugone de Dina, & Sorbo qui casus similis est
ei de quo in præsenti.
47 Addendum vltimò, quod cum D. Abbas, de
quo in præsenti, saltem emiserit professionem ta-
citam propter dicta in Superioribus, & Prælati
non reclamauerint contra ipsam, censeri debere
ratam ex ratihabitione de præsenti. Eo quod
48 ratihabitio contrahatur, & mandato compare-
tur, *Regul. ratihabitionem, de reg. iur. in 6.* atque
ita docent Innoc. *cap. porrectum num. 5. de regular.*
& ibi Hostiens. Ioan. Andr. *num.4.* Henricus *num.*
5. Ancharan. *num.6. & cap finali ad fin. eod. tit in*
6. vbi Francus *num.6.* Rosella *verb. Nouitius num.*
24. & ibi Angel. *num. 13.* Syluest. *verb. Religio 3.*
q.16. & q.18. dec.2. idem Angel. *verb. professio n.1.*
vbi Armill. *n.1.* Tabien. *q.1. n.2.* Nau. *l.3. cons. tit. de*
reg. in 1. edit. cons. 6. n.7. cons. 40. n.7. Anton. Cuccus
l.3. Instit. maior. tit.1. n.56. & 77. Azor. *l.12. Instit.*
mor. c.5. q.7. Rodrig. *2. to. Sum. c.8. n.13. concl. 12. &*
qq. regul. to.3. in q.17. art.12. Sanch. *sup. n. 80.* Spe-
cialiter approbans doctrinam Franci de Conuen-
tu vacante Prælato, quod scilicet posset nomine
Prælati futuri admittere ad professionem, & eo
postea ratam eam habente, valeret. Quod valdè
deseruit ad intentum.
Deseruiunt etiam ad illud, & hanc materiam 49
duæ decisiones Sac. Rotæ Rom. vna coram Puteo,
& alia coram Seraphino, quas propterea huic loco
adiungere operæ pretium videtur.

Nouitij electi in Prælatum.

Coram Domino Iacobo Puteo.

SVMMARIVM

50 *Non potest quis eodem tempore habitum suscipe-*
re, professionem emittere, & in Abbatem eligi.

Decisio.

FVit resolutum in vna Melitensi Monasterij
pro Reuerendissimo Parisio, coram D.
Fabio 23. Martij 1545. quod eodem tempore,
non poterat quis suscipere habitum, profes-
sionem emittere, & in Abbatem eligi. Quia
qui non nouerat esse discipulus, non poterat esse
Magister. Per text. *in c. Officij in fine, de elect.* &
non obstat quod poterat ante susceptionem esse
instructus in Regula, & ideò in Abbatem pote-
rat eligi: quia non sufficit quod quis sit instru-
ctus, sed prius debet discere subesse, quàm præes-
se, vt ibi dicit text.
Habetur hæc decisio inter decisiones Iacobi
Putei *decis. 254. lib. 2.*

Vrgellen. Abbatiæ.

Coram D. Seraphino anno 1583. 50

SVMMARIVM.

1 *Electio Abbatis, qui non est professus est nulla, &*
vigore Concilij Trident. Abb. debet saltem per
annum stetisse in probatione antequam ad pro-
fessionem admittatur.
2 *Non debet admitti in Abbatem ille qui Monasti-*
cam regulam prius non didicit.
3 *Electio Abbatis qui non sit in Sacris ordinibus*
constitutus, non tenet.
4 *Dispositio* c. quia propter. de electio. *procedit et-*
iam in Abbatiis.

FVit resolutum pro nullitate electionis Fran- 1
cisci sine aliqua difficultate primò, quia non
erat expressè professus, *cap. nullus, de election. in 6.*
quod autem non esset professus probatur, ex
ipsomet

ipsomet instrumento electionis, & etiam ex, eo quod die decima Iunij 1577. ipse petiit sibi dari habitum regularem, qui fuit ei traditus, nulla tamen facta professione, & in omnem euentum etiam quod tunc fuisset professus, tamen cùm iste actus præcedat electionem per sex tantum dies non suffragatur propter decretum Sacri Concilij Trident. *sess. 25. cap. 15. de Regular.* vbi disponitur, quod suscipiens habitum stet in probatione per annum, antequam ad professionem admittatur, aliàs professio sit nulla, & tales non
2 debent admitti in Abbates, qui prius Monasticam regulam non didicerint, *c. officij, & c. cum in Magistrum de elect.* Put. *decis. 261. lib. 2.* Præterea non
3 tenet electio, quia non erat in ordinibus Sacris constitutus, *tuam de ætat. & qual.* vbi Anton. de Butr *n. 4.* & Abb. *ibid. in 5. notab.* Tertiò, ex alio non tenet electio, quia non fuit seruata forma *c. quia propter de election.* quod procedit etiam in
4 Abbatis. *Abb ibid. num. 7.* & 8. Et ex his conclusum pro nullitate electionis semoto etiam articulo Simoniæ, de qua in præsenti discussione non fuit habita ratio.

Habetur hæc decisio apud Seraphinum *decis. 647.*

CONSVLTVM X.

De confirmatione postulata cuiusdam Capituli Prouincialis, & electionum in ipso factarum.

SVMMARIVM.

Casus seu factum. n. 1.
Capitulum non debet confirmari. n. 2.
Celebratum est in discordia. n. 3.
Cum violentiis, & metu. n. 4.
Suspicio metus habetur pro metu. n. 5.
Iura pro Iudice præsumunt. n. 6.
Ad electiones admissi inhabiles n. 7.
Non potuerunt reualidari n. 8.
Extraneus quomodo posset admitti. n. 9.
Quid importet admitti, Si, & in quantum. *n. 10.*
Admissus est alius inhabilis. n. 11.
Effectus protestationis. n. 12.
Admissi electores illegitimi. n. 13.
Electio trina voce repetenda erat n. 13. & 14.
Forma actus obseruari debet. n. 15.
Etiam quoad minima. n. 16.
Est de genere indiuisibilium. n. 17.
Quid de forma accidentali n. 18. & 19.
Quando talis censeatur. n. 20.
Trina repetitio electionis vt quid petita. n. 21.
Quod pertinet ad obseruantiam iis communis. numer. 22.
Generalis interpretatur constitutiones n. 23.
Quomodo possit vnusquisque cedere iuri suo. n. 24.
Non spectatur vt forma. n. 25.
In rebus fauorabilibus. n. 26.
Et quæ respiciunt priuatam vtilitatem. n. 27.
Constitutio confirmata authoritate Apostolica numer. 28.
Electores se opposuerunt. n. 29.
Omnes de collegio admitti debent n. 30.
In Capitulis agendum de custodia ordinis. n. 31.
Duo fuerunt electi n. 32.
An sibi quis dare votum possint n. 33.
Ambitiosi indigni, etiamsi Sancti. n. 34. & 35.
An hoc esset certum. n. 36.
Violenta suspicio coarctat Iudicem. n. 37.
Præcipuè in rebus secretis. n. 38.
Electiones factæ in discordia. n. 39.
Dare sibi votum non licet. n. 40.
Constitutio ordinis. n. 41.
Regula singula quæ non prosunt, &c. *quando currit. 42. & 43.*
An requisitus legitimus oppositor. n. 44.
Generalis ex officio procedit n. 45.
Quomodo id facere possit. n. 46. & 47.
Simpliciter, Summariè, & de plano, &c. *n. 48.*
Quid si electores conferunt in electiones. 49.
Quid quando cum protestatione n. 50
Electio etiam digni an cassari possit n. 51. & 52.
An in casu metus. n. 53.
An in casu reclamationis. n. 54.
Regula Tacens consentire videtur. *numero 55. & 56.*
Dispensatio inhabilitate quantùm iuuat. num. 57. & sequentibus.
Præses Capituli non admitit inhabiles. n 60.
De suffragatoribus ignoranter admissis. numero 61. & 62.
Electio ante confirmationem indecisa. n. 63.
Exceptio à Iudice post eo poni. n. 64.
Approbatur votum à S. Congregatione. n. 65.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

In quodam Capitulo Prouinciali Ordinis N. contigerunt aliqua, propter quæ meritò dubitatum fuit, à Reuerend ss. Generali eiusdem Ordinis potuerit, aut debuerit confirmari. 1

Responsio.

Capitulum Prouinciale Prouinciæ Ordinis N. celebratum in Conuentu N. ac electiones Prouincialis, Diffinitorum, aliorum Officialium in eo factæ, non potuerunt, nec debuerunt confirmari à Reuerendissimo Generali eiusdem Ordinis 2

Primò, quia d. capitulum, ac per consequens electiones in ipso factæ celebratæ sunt in discordia, & tumultu notabili Religiosorum; itaut proindè nullatenus debeant confirmari. *Argum. cap Indemnitatibus §. Postremo de elec in 6. & cap. Ossius eod. tit.* Et quia vt inquit S. Basil. in quodam serm. *Iustitia violatur quotiescunque in communi Conuentu priuatæ aliquæ coitiones reperiuntur, aut sodalitates.* Fauet maximè *Can. si duo dist. 79.* infra expendendus. Et ex Doctoribus Laurentius de Peirinis, qui *in Formulario littera C. cap. 18.* ex Azorio. & Castellino approbat quod *electio facta in magna discordia, & sine magno excessu votorum possit à confirmatore cassari ad euitandas futuras discordias.* Quæ quidem pro casu præsenti valdè deseruiunt. 3

4 Secundò, quia celebratum est cum violentiis, & metu graui cadente in virum constantem incussis Præsidi Capituli,& electionum pro admissione ad suffragandum aliquorum, qui de iure Ordinis admittendi non erant. Electiones autem sic factas non solùm irritari debere, sed etiam pro ipso iure irritas esse colligitur ex *cap. Bonæ memoriæ de elect.* Nauarr. *cons.* 5.*n.* 2. *hoc tit.* Ludou.Miran.*in Man. Præl. tom.* 2.*quæst.* 23.*art.*1. Laurent. de Peirin. *tom.* 1. *de Relig. subd. qu.*1.*de obedient.cap.*31.§. 8. Castellino *de elect. c.*4. *num.* 56.Tambur.*de Iur. Abbat. tom.* 1.*disput.* 5. *qu.*22. *num.*7.& 8.Sigism.à Bonon.*de elect.dub.* 54. Lauorio *var.lucubrat.tom.*1.*tit.*4.*cap.*21.*ex n.*4. Barbosa *in Collect. Doct.in d. cap. Bonæ mem.num.*3.&
5 11.Quod adeò verum est,vt sola iusta, & probabilis suspicio metus ad id sufficiat, quia illa habetur pro metu.Bald.*in l.fin.num.*7.*C. de iur.delib.* Rimin.sen *cons.*15.*num.*6.Alban.*con.*77.*num.* 11. quos refert,& sequitur Rota *decis.* 374. *num.*18. coram Greg.XV.& Sigism.de Bon.*sup. n.* 15. In hoc autem Capitulo hunc metum interuenisse habetur, tum ex processu, tum ex litteris Præsidis Capituli ad generalem missis, cui maximè fidendum, vtpotè Legato misso ab eodem Generali,cuius actis credendum.*cap.Bon.mem.*relato,& quia vt ex Crau.*cons.*6.*n.* 24. approbat Moronus *in Respons.respons.*72.quæ est *de elect.num.*28. De eo qui publicè *aliquem actum gessit non est præsu-*
6 *mendum voluisse falsum committere.*Præsertim cùm iura semper pro Iudice præsumant.*l.*1.*in fin.ff.de offic.Præsid.l.*2.§.*Publicanus ff.de vi bonor.rapt.l.nimis,C.de adquir.poss. cap in præsentia de renunciat.* DD.ibid.& latè Tusch *pract.conclus tom.* 6. *litt.P. conclus.* 621. Ac maximè quia de facto proprio, scilicet metu,quem patiebatur tempore Capituli,deponit.Quo fit,vt magis ei credendum sit. Rota 4.*p.diuersor.decis.*25 *n.* 2. ex Innocentio *in cap. inquisit.de accusat.*& Aymone *cons.*2.*n.*9.& *cons.* 73.*num.*30.

Tertiò,quia ad electiones admissi fuerunt plures inhabiles, & non habentes vocem in illis contra *cap. Quia propter,* & alia iura *de elect.* DD. ibidem, dicentes solùm habentes vocem actiuam, vel qui sunt de Collegio admitti posse in electionibus. Primò Prior Conuentus N. falsificator schedularum pro electione sui socij, qui Prior legitimè auditus,clarè conuictus,confessus,
7 & insufficienter se excusans, & defendens validè exclusus per Decretum Definitorij à voce actiua habenda altera die extra tempus sine vlla figura iudicij illegitimè fuit reintegratus contra constitutiones Ordinis *part.*4. *cap.* 11. *num.*2. vbi agitur de forma celebrandi Capitulum Prouinciale,& exclusi à voce Capituli non permittuntur admitti nisi in fine Capituli de consensu Definitorum.

8 Vnde non potuit tunc rehabilitari contradicentibus Ordinis Constitutionibus. Nec erat sufficiens causa ad id faciendum, etiamsi posset;cum potius ratione boni communis, & in exemplum aliorum deberet manere punitus. Castellinus *de elect.cap.*20.*num.*13.& 16.Nec refert,
9 quod vt dixi *tom.*1.*Summ.cap.*15.*num.* 20. ex doctrina Nauarri,quæ etiam est aliorum, possit omninò extraneus admitti ad eligendum:ex quo videtur potuisse dictum Priorem etiam si aliàs priuatus esset voce admitti ad electiones.Tum quia, vt ibi dixi,id intelligitur ex vi iuris communis; cùm ergo ius particulare istius Religionis, vt dictum est,contradicat, non potuit id fieri. Tum quia, vt ibi etiam dictum est, id intelligitur, quando omnes de Capitulo, nemine discrepante,consentiunt,quod non contigit in admissione talis Prioris,quia aliqui reclamauerunt contra illam.Tum præterea, quia quamuis extraneus admitti possit ad electionem modo dicto, id intelligitur de extraneo capaci non habente iuris resistentiam,qualis non erat dictus Prior; siquidem
ad eius admissionem resistebant eius incapacitas,& Ordinis constitutiones.Barb. *de Episc.elec.* 10
*tit.*1.*cap.*3.*n.*24.ex aliis. Præsertim quia admissus est,atque dispensatus, seu reintegratus non absolutè,sed solum cum protestatione *Si,& in quantum,*idest eatenus, quatenus eius acceptatio ad votum valida visa fuisset postea Iudici electionis,scilicet Confirmatori.Hæc enim clausula nihil ponit in esse, sed introducta est ne retardetur electio,& eius valor pendet à futuro iudicio Iudicis.Ricc.*in prax. rer. for. Eccl. dec.*517.*num.*1. *aliàs resol.*413. Viuianus *in prax. Iurispat p.* 2. *lib.* 9.*c.*1.*n.*3.Marta *de claus. p.* 1. *claus.*362.*n.*1.Vnde operatur vt si ea est rationabilis censetur admissa secus si irrationabilis.Felinus *in cap. Cum contingit de offic. deleg.* Marta *supr. n.* 4. Barbosa *de claus.claus.*149.*n.* 8. Cum ergo à Reuerendissimo Confirmatore iudicatum sit iustè exclusum esse à gremio Capituli dictum Priorem, proculdubio ratione voti ipsius electiones erunt inualidæ, Iustè autem priuatum fuisse voce Capitulari (esto aliis pœnis puniri posset) ex eo colligitur quod deliquerit in materia electionis, & quod in eo quis debet puniri in quo deliquit. *cap. quanto de translat Episc.cap. An sit de appell* Bordonus *resolut.*26.*n.*4.

Secundò admissus est ad suffragium dandum 11
Prior Conuentus N.qui falsificauerat litteras sui socij circa diem electionis à qua pendebat validitas, vel inualiditas illius, & qui clarè conuictus,& confessus est hoc delictum licet cum qualitate insufficienter excusante, vt propterea admissus sit cum præfata protestatione. Vnde sicut dictum est de alio Priore, potuit, & debuit declarari à Reuerendiss. Confirmatore vt illegitimus suffragator, & infirmari electiones ad quas ipse concurrit, maximè electio Prouincialis, cum effectus huius protestationis sit saluare
Capitulum,seu protestantes à præiudicio, quod 12
illis poterat contingere si electiones fierent sine illa,scilicet quod essent illegitimæ, & non Canonicæ.Seraphinus *decis.*1303.*n.*7. Vnde iuxta doctrinam Ricardi *in* 4. *dist.* 18. *art.* 7.*q.* 7. *ad* 3. quæ innititur rationi naturali,quam explicat Suarez *in* 5 *tom.disp.*14.*sect.*2.*num.*11.& 12.& defendit Sigism.de Bon.*de elect.dub.*66.*n.*7.& 8. quando aliqui admittuntur cum d. protestatione ad aliquam electionem, attendendum est si excessus suffragiorum ex parte electi tantus sit, vt etiam illis deficientibus adhuc supersit numerus sufficiens ad electionem illius, vel non; si enim non supersit talis numerus, prout contingit in præsenti, in qua solum per excessum vnius suffragij Prouincialis fuit electus) tunc ea electio non valet;si autem supersit talis sufficiens numerus, tunc ea electio valida erit. Quo posteriori sensu dixi *tom.*1.*Summ.quæst.reg.cap.* 15. *num.* 7.& *tom.* 3.*verb.Clausula num.*64.electiones factas cum admissione suffragatorum cum ea clausula valere; non in priori, prout aduersarij non rectè interpretantur.

13 Tertiò

13 Tertiò admissi sunt ad suffragium dandum Socij Conuentuum N.& N. illegitimè electi, eo quod eorum electio non fuerit in paritate votorum tertia vice facta, iuxta formam necessariam
14 assignatam in Constitutionibus huius Ordinis *p.4.c.23.n.2.* & consuetudinem antiquissimam Religionis, ac nunquam interruptam, quod magis est, contra decreta *pro Reformat. Regular.* edita à Clem. VIII. & confirmata à Sac. Congregat. Concilij sub Vrban. VIII. illis verbis. *In Superiorum, & Officialium omnium electionibus forma præscripta à S. Concil. Trident. & ordinis Constitutionibus inuiolabiliter obseruetur.* Nec releuat quod eo loco non apponatur clausula irritans electiones sine prædicta trina repetitione factas. Nam præterquam quod, cum iste modus electionis ibi præcipiatur, & Generalis Confirmator potuerit, ac debuerit transgressores Constitutionum pœna proportionata, qualis est, quod in eo quis puniatur in quo delinquit, vt dictum est *sup.* Sine dubio potuit id facere.

15 Præter hoc inquam, cum in eo *cap.23.* præscribatur forma faciendi electionem Socij Prioris ituri, ad Capitulum Prouinciale, & eo *n.2.* dicatur in margine: *Qualiter sit Prioris socius eligendus*, proculdubio non erat necessarium adiungere clausulam irritantem tali Constitutioni. Certi namque iuris est apud omnes quod quando lex præscribit aliquid, vt formam, etiamsi talem clausulam non adiungat, ea debeat ad vnguem obseruari, aliàs actus nullus omninò erit *l. Mænius, l. qui hæredi, ff. de condit. & demonstr. l. 1. & 2. C. quando prouocare non est necess.* Glossa *verb irritum in c. delicta*, & ibi Panorm. *num.* 4. & Felin. *num. 6. de*
16 *rescrip.* & plures alij DD. apud Barbosam *in Axiomatib. Iur. Axiomat.* 100. *num.* 3. Adeò quod non seruata forma, etiam in parte quantumuis minima totus actus corruit. *l. cum hi, §. si Prætor, ff. de transact. l. qui Romæ §. Flauius, ff. de verbor. oblig.* Bald. *in c. 1. in verb. vocationem, & de milite vassallo.* Bartolus *in l. 1. §. ait Prætor. ff. ne quid in flum. public.* Alex. Dec. Tiraquell. Calderin. & innumeri
17 alij apud eundem Barbos. *sup. n.* 15. Vnde forma est de genere indiuisibilium, *l. si veritas, C. de fideicom.* Tiraquel. *de iure mar. gloss. 6. n.* 4. Molina *de primog. lib. 1. c. 9. n.* 17. Rota *dec.* 30. *n.* 5. apud Farinac. *p. 1. recen.*

18 Nec etiam releuat si dicatur hæc intelligenda de forma substantiali, quæ dat esse rei, *l. Diuus ff. de in integr. restit. l. Iulianus §. si quis rem, ff. ad exhibendum. l. qui hæredi l. Mænius*, & aliis iuribus, & DD. Non autem de forma accidentali, quia ipsa non dat esse rei, & ideo solemnitas non vitiat si in modico sit omissa. Angel. Aretin. *consil.* 68. *num. 6. vers. quinimò*, Abbas *consil. 7. col. 2. lib. 2.* Suarez *de legib. lib. 5. cap. 31. num.* 2. Salas *de legib.*
19 *quæst. 96. tract. 14. disp. 16. lect. 9. num.* 3. Nam præterquam quod in dubio forma præsumitur substantialis, non accidentalis. Marches. *singul.* 130. & 131. Roland. *cons.* 43. *num.* 13. *lib. 2. & cons. 30. num. 1. & cons. 55. num. 26. lib. 3.* Vantic. *de nullitat. numer.* 52. hanc repetitionem electionis socij substantialem, & non accidentalem esse ex
20 eo conuincitur, quod est propter obseruantiam iuris communis, quod statuit quod in nulla electione aliquis censeatur legitimè electus nisi habuerit maiorem partem suffragiorum Capituli; itaut non sufficiat habere maiorem partem suffragiorum comparatiuè ad minorem partem, sed comparatiuè ad totum Capitulum, *c. Ecclesia vestra, eap. quia propter de elec. c. cum in cunctis de iis quæ fiunt*, vbi Abb. & alij DD. communiter, & ita fuit resolutum in Tarraconen. *Abbatiæ* 14. Ianuar. 1630. coram D. Durano. Ad huius enim 21
iuris communis obseruantiam petitur in dd. Constitutionibus trina repetitiò electionis, vt scilicet vel electus habeat maiorem partem suffragiorum Capituli, vel saltem sistatur in tertia, ne detur processus in infinitum. Id autem quod pertinet ad obseruantiam iuris communis sæpius in ipso inculcatam nullus dicere poterit 22
non esse substantiale, sed solùm pertinere ad solemnitatem; & formam accidentalem. Tollitur autem omnis difficultas in hoc ex eo quod in Constitutionibus eius Religionis *p.2.c.1.n.9.* datur facultas Generali interpretandi illas, immò, & faciendi omnia quæ Capitula Generalia facere possunt, paucissimis exceptis; ex hoc enim infertur nonnisi temerè negari posse ipsum potuisse in- 23
terpretari d. Constitutionem, intelligendo eam de forma substantiali, & simpliciter necessaria, non de accidentali tantùm.

Minùs releuat, si dicatur, quòd cùm repetere 24
scrutinium tribus vicibus quando vota sunt paria sit in fauorem eligentium, & vnusquisque possit cedere iuri suo. *l. si quis in conscribendo. C. de Episcop. & Cleric. l. pen. C. de pact. cap. tuis 30. vers. nisi de testibus, c. ad Apostolicam de regular. cap. si tertia de priuileg.* Idcircò potuerunt electores iuri suo cedentes electum ante repetitionem trinam habere pro electo; vel ad abbreuiandam electionem. Hoc, inquam, nihil iuuat ad intentum. Tum 25
quia id quod petitur vt forma non potest omitti, etiamsi fiat ad faciliorem actus expeditionem. Glossa *in c. solet de sent. excommun. in 6.* Mascard. *de gener. statut. interpret. concl. 9. num.* 57. Barbosa *Axiom. 100. n.* 3. Tum quia id procedit etiam in 26
rebus fauorabilibus. Tiraquel *de retract. lign. §. 1. gloss. 21. n. 11.* Gram. *decis.* 79. *n.* 11. & 14. Roland. *cons. 72. n. 59. lib.* 3. Mascard *supr. n.* 64. Tum præcipuè quia regula illa: *Liberum est vnicuique iuri suo cedere*, solùm debet intelligi de iis quæ priuatam respiciunt vtilitatem, non de iis, quæ respi- 27
ciunt publicum commodum, iuxta text. *in l. ius publicum ff. de pact. & in l. 2. § sed quia veremur, C. de iureiur.* Fortun. *in l. 1. §. huius studij à n. 9. ff. de iust. & iur.* Couar. *in c. Quamuis pactum par. 2. §. 1. n. 5. & 6.* Guttierr. *de iur. confirm. p. 1. c. 1. à n. 2. & c. 16. n.* 50. Suar. *lib. 8. de leg. cap. 6. à princ.* Barb. *Axiom. 135. n. 14.* latè. In præsenti autem trina ista repetitio electionis adinuenta est ad obseruantiam Iuris communis, vt dictum est, & ad hoc quod electiones fiant maiori consideratione quàm fieri possint, non pro vtilitate eligentium, saltem principaliter.

Addi potest quod cum hæc constitutio sit 28
confirmata authoritate Apostolica Clem. VII. prout patet in constitutionibus Soretanis eiusdem Religionis *part. 5. de capit. Conuent. cap.* 3. nullatenus fuit in potestate eligentium illam omittere propter quemcunque finem. Maximè 29
addendum, & pro potiori cautela, quod, vt constat ex litteris testimonialibus Romam ad Generalem confirmatorem missis, electores se opposuerunt electioni ob defectum trinæ repetitionis.

Quartò, non potuit, aut debuit confirmari d. 30
Capitulum eo quod ab ipso indebitè exclusus fuit socius Conuentus N. prout probatur

in processu. Etenim certissimi iuris est electiones ad quas non admittuntur omnes, qui sunt de collegio, vel debent habere vocem in illis, esse irritas, & inualidas. *cap. quod sicut, cap. coram, cap. bonæ c. in generi, & c. quia propter de elect.* vbi Doct. communiter. Etiamsi vel vnus solus excludatur. Bellam. *in cap. Quia propter §. nisi forte vers. tertio quæro* Garzia *de benef. part.* 5. *c.* 4. *n.* 184. Azor. 2. *tom. instit. moral. lib.* 6. *c.* 14. *q.* 7. Sigism. de Bonon. *de elect. dub.* 3. *n.* 8. Rot. *in Treueren. Abbatiæ §.* 2. *principaliter circa fin.*

31 Quintò, insuper non potuit d. Capitulum confirmari, sed potius infirmari, & cassari, eo quod in ipso nihil prorsus actum sit de custodia Ordinis, & animarum salute, qui est finis celebrationis Capitulorum, vt colligitur ex Regula d. Religionis, vbi c. 11. dicitur: *Dominicus quoque diebus, vel aliis vbi opus fuerit de custodia Ordinis, & animarum salute tractetur: vbi etiam excessus, & culpæ fratrum si quæ in aliquo fuerint deprehensæ charitate media corrigantur.* Vel in pœnam ergo tantæ negligentiæ, & vt aliis esset exemplum potuit, & debuit Reuerendissimus confirmator ex vi sui officij Capitulum non approbare.

32 Specialiter electionem Prouincialis confirmari non debuisse præter dicta confirmat *Can. si duo dist.* 79 vbi Honorius Augustus ad Bonifacium Papam hæc scribit: *Si duo fortè contra fas temeritate concertantium fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus Sacerdotem, sed illum solum in Sede Apostolica permansurum quem ex numero Clericorum noua ordinatione diurnum iudicium, & vniuersitatis consensus elegerit.* Qui Canon manifestè applicatur casui præsenti, cum in illo *concertantibus gremialibus* fuerint duo electi, itaut vnus solùm vnico voto alium superauerit, vt dicetur. Sigism. de Bonon. *de elec. dub.* 47. *n.* 5. & *dub.* 100. *n.* 4. post Panorm. Butr. & alios.

33 Maximè verò, & principaliùs eo quod cum in electione Prouincialis essent 27. eligentes solum duo ex ipsis habuerunt vota pro Prouincialatu, videlicet M. D. vota 14. & M. T. vota 13. ex quo colligitur morali euidentia, (siquidem isti duo tantum competitores erant Prouincialatus) vnumquemque sibi votum dedisse, quod propterea computandum non est. Glossa *in cap. Cumana de elec.* Castellinus *de elect. cap.* 5. *n.* 45. Dare namque electorem in electione secreta si votum est signum intolerabilis ambitionis vtroque iure damnatæ & irritantis electionem. Iure quidem ciuili ex *l. planè*, & ibi post DD Gloss. *ff. quod cuiuscunque, l. si mandauero § si tibi*, & ibi Bartol *ff. mandati.* Iure autem Canonico *c. per nostras de iurepatr. c in script.* 8. *q.* 1. *cap. fin. de Inst.* Anton. à Butr. *in c. vbi periculum de elect. in* 6. Innoc. quem refert, & approbat Panormit. *in cap. cum post, num.* 5. *de elect.* & DD quos citat Bertach. *in suo repertor. verb. electio à quibus versic. Secundo* Gonzal. *sup. reg.* 8. *Cancell gloss* 2. *n.* 57. & Rot. *dec.* 6. *de elec. in antiq.* Sigism. de Bonon. *de elec. dub.* 24. & *dub.* 115. Barbosa *in Collect. in lib.* 1. *Decret. super cap. cum in iu-*

34 *re de elect. num.* 3. Si autem tales electi ambitiosi fuerunt vtique indigni reputantur. Indignus autem nedum confirmari, sed potius (vt per hyperbolem dixit Sigism de Bonon. *supra num.* 61.) decapitari mereretur. Gloss. *in l. qui cum vno verb. temporalium ff. de re milit.* Felin. *in c. si quando n.* 7. *de rescript* Rebuff. *in praxi tit. pœnæ contra collatores indignis conferentes, nu.* 26. Gonzal. *sup. reg.* 8.

35 *Cancell. gloss* 4. *n.* 59. Ambitiosus denique etiamsi aliàs esset Sanctus (prout de istis PP. religiosis existimari debet) ex ambitione redditur indignus, vt dixi *tom.* 3 *verb. Ambitio, n.* 2. ex *cap. principatus* 1. *qu.* 1. & Barbos. *de iure Eccles. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 135.

Nec obstat si dicatur non constare certò, & euidenter prædictos PP. M. D. & M. T. sibi dedisse vo- 36
tum pro Prouincialatu, cum dici possit vnum dedisse alteri suum suffragium. Nam cum vehementissima suspicione omnium fratrum illius Prouinciæ consensu firmata, ac ex eo fulcita quod totis neruis, & viribus ad inuicem contendebant sibi procurare vota, & à competitore auferre, id compertum sit, morali euidentia constat ita contigisse. Violentam autem, seù vehementem suspi- 37
cionem arctare Iudicem ad credendum delictum, itaut tergiuersationibus non excusetur, tenent Vmbert. Locat. *in Iudicial Inquis. verb. Suspicio n.* 4. Eimericus *in Direct. Inquisit. p.* 2. *q.* 55 *n.* 6 Farin. *de hæres. q.* 187. *n.* 45. Vnde in delictis occultis, & difficilis probationis, quale est istud, sufficit ad condemnandum, vt post Bald. Alex. Hercul. Paris. & plures alios DD. tenet idem Farin. *in pr. crim. q.* 86. *n.* 29. & 32. & 51. Præcipuè in tractatibus se- 38
cretis, qualis est electio, vt etiam post Bald. Brunum, Carrer. Menoch. & alios affert idem Farin. *ibi num.* 36.

Specialiter quoque debuit cassari, & infirmari d. Capitulum quantum ad electiones Diffinitorum, & Sociorum pro Capitulo Generali, quia factæ in discordia, & tumultu cum violentia, & metu, & quia in eis etiam habuerunt votum dicti Priores, & Socij inhabiles, & illegitimi suf- 39
fragatores. Præterquam quod vnus ex Diffinitoribus vt primus Definitor eligeretur sibi ipsi proprium votum dedit, & vnus ex sociis pro Capitulo Generali multiplicauit supra numerum sibi ipsi suffragia, electionem dehonestando. Propter quæ meritissimè Reuerendissimus confirmator nec potuit nec debuit in conscientia pro bono regimine Religionis, & scandalo, ac prauo exemplo in ea euitando, dictum Capitulum confirmare, sed potius cassare, & irritare, prout sententia diffinitiua data etiam de iurisperitorum consilio fecit. 40

Nec contra hoc obstat quod in constitutionibus huius Religionis *par.* 4. *c.* 15. *n.* 4. dicatur, dum est sermo de confirmatione Prouincialis electi: *Quem etiam prædictus Prior Generalis confirmare tenebitur, nisi in ipso, vel electoribus, aut electione error euidens appareret.* Tum quia ibidem subiungitur. *Quem errorem ab ipso Priore Generali indicandum determinamus.* Ex quo infertur ad ipsum, & non ad alium spectare iudicium de euidentia talis erroris. 41

Tum quia ea quæ adduxi sufficienter probant euidentes errores in ea electione interuenire. Qui enim euidentiores errores esse possunt, quàm discordia, tumultus, metus, violentia, & admissio inhabilium? Et dato ac non concesso, quod quoad aliquos probabilitet defendi possit, nihilominus hîc intrat *regula illa singula quæ non possunt simul collecta iuuant*, quæ desumpta est *ex l. Spadonum, §. qui intra ff. de excus. tutor. l. rationes, & l. Instrumenta C. de probat. cap. causam quæ eodem tit. l. stipulatus in principio ff. de vsuris.* Quæ procedit 42
præsertim in Ciuilibus, idest quando Iudex non procedit ad vindictam, seù punitionem sed pro bono regimine, & vtilitate publica, vt in præsenti. Hippolyt. *cons.* 20 *num.* 48. & Alex. *cons.* 21.

quos

quos refert Card. Tusch. *pract. concl. to. 7. lit. S. concl. 276 n. 14.* vbi *n. 15.* post Alex. subdit procedere vbicunque agitur de re difficilis probationis.

44 Nec etiam obstat quod non adsit in hac causa legitimus oppositor, seu contradictor, siquidem nullus contra illud reclamauit, aut protestatus est, vel si id aliquis fecit, non fuit seruata forma *cap. non licet de elect. in 6. cap. is qui contra eod. cap. vt circa etiam eod. & cap. concertationi de appellat.* Hoc etenim non obstat non solùm quia in ipso Capitulo fuit vnus ex grauioribus PP. Prouinciæ, scilicet M. S. qui se opponeret, & protestaretur contra illud, & eam oppositionem Romæ prosequeretur coram Reuerendissimo Generali, sed etiam, quia esto quod per modum appellationis non adsit legitimus oppositor; tamen per modum recursus, & querelæ semper adest aditus ad postulandam retractationem actus inualidi, & qui fuit contradictum. Vt supponit Rota *dec. 289. in p. 6. num. 55.* & ego *in Relectione Capituli Prouincialis Vallisoletani. n. 19.* Et præcipuè, ac dato, & non concesso, quod nullus legitimus adesset oppositor, seù contradictor, quia d. Reuerendissimus ex vi sui officij, & muneris Generalis poterat, & tenebatur sine respectu ad oppositorem, & contradictorem aliquem, immò eo excluso, diligenter examinare electionis processum, personas electi, & eligentium, etiamsi nihil contra illas obiiceretur, & confirmare, vel cas-

45 sare illud vt sibi videretur expedire, prout colligunt communiter DD. *ex c. cum nobis, & c. venerabilem vers. est enim generaliter de elect. & c. fin. de transact. Episc. in fin. Clement. Exiui §. demum de verb signif.* illis verbis *prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum diligenti examinatione præmissa confirmetur, vel infirmetur.* Et tradunt DD. nemine quoad viderim dempto in contrarium specialiter Nauarr. *cons. 1. in antiq. aliàs 2. in nouis hoc tit.* Sayr. *in florib. dec. sub eodem tit. dec. 1.* Sigism. à Bonon. *in tr. de elec. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum seqq.* Iul. Labor. *var. lucubrat. tit. 4 c. 25. n. 59.* Barb. *in c. postquam de elect.* Peirin. *tom. 1. de subd q. 1. c. 31. §. 11. concl. 2. & in formulario litt. C. c. 18. n. 3.* post alios quos referunt.

46 Potuit ergo Reuerendissimus Confirmator independenter ab oppositore, seu contradictore, viso processu procedere ad confirmationem, vel infirmationem d. Capituli. Immò id potuit facere siue iudicialiter in contradictorio iudicio, siue extraiudicialiter, prout habet relatus Sigismundus *eo dub. 46.* & Peirinus *in formulario* loco relato *num. 7.* ex variis Doctoribus, & praxi Religiosorum id comprobans. Pro quo videndus Barbosa nouissimè *in vot. decis. Canon. lib. 1. vot. 4. dub. 2.* vbi in casu simili probat ex multis Doctoribus potuisse Generalem Minimorum cassare electionem cuiusdam Prouincialis, vel per viam Iudicij

47 cum processu compilato, & oppositores, vel extraiudicialiter, & priuata scientia definiendo circa cassationem, vel confirmationem talis electionis, vnde subdit. *Cuius animum, & voluntatem in hac parte nullus Superior quacunque querela non obstante immutare poterit.* Ex quo infert quod à sententia cassationis prædictæ electionis non detur appellatio, id probans ex variis iuribus, & DD.

48 Quibus iungitur quod Prælati regulares ex multis priuilegiis Summorum Pontificum possunt, imò sæpius debent, procedere *simpliciter, summariè, de plano, & sola veritate facti inspecta,* prout sæpius dixi in summa.

Nec præterea obstat quod cum electores consenserint in electiones factas in d. Capitulo, vt Prælatus, & Superiores agnoscendo eos, qui electi fuerant, non possint contra illas, seù illos se opponere; propter multa, quæ in defensione cuiusdam Capituli Ordinis Carmelitarum Vallis Oleti in Hispania celebrati dixi *in relectione quadam de eo Capitulo dub. 1. n. 6.* ex variis Iuribus, regulis, & DD. ac casibus Romæ contingentibus coram S. Congregationibus, & Eminentissimis Cardinalibus. Tum quia vt constat *ex c. nulli de elect. in 6.* & aliis DD. ea *relect. n. 7.* relatis, etiam consentientes electioni se possunt illi opponere propter causas de nouo emergentes, & priùs ignoratas, plura autem ex adductis ignorabantur ab electoribus tempore electionis. 49

Tum quia quemadmodum electores inhabiles admissi fuerunt non absolutè, sed cum protestatione, ita eodem modo, & retenta eadem protestatione, scilicet *si, & in quantum*, &c. admissi sunt electi, cum protestatio semper durauerit, nec opus esset illam in singulis actibus replicare. Felinus *in c. cum M. Ferrarien. n. 70. & sequentib. de constit.* Afflictus *decis. 78. num. 5.* Achiles de Grassis *decis. 11. super Regul. Cancellar. tit. de pensionib.* Tum quia quicquid de hoc fuerit id non tollit authoritatem Confirmatoris, vt possit ex officio, etiam extraiudicialiter, prout sibi placuerit cassare, & annullare, dd. electiones, & Capitulum ob defectus in ipsis repertos, etiamsi nullus contradictor adsit, vt dictum est. Præsertim (quod est valdè ponderandum,) quia cum electi sint obedientiarij, & subordinati Reuerendissimo Confirmatori, vtpotè ipsorum supremo Prælato possunt rationabili causa subsistente non confirmari, prout Rota in vna Legionen. *Confirmationis* coram Sanctissimo D. N. Innocentio X. 13. Febr. ann. 1612. & in alia eiusdem tituli 7. Nouembris 1616. cor. eod. Sanctissimo decreuit, quod saltem est verum in iure communi stando, & posito quod ex vi voti obedientiæ religiosi non habent *velle, neque nolle.* Propter quam causam Dominicus Bañez *de iust. & iure 2. 2. q. 67. art. 2. ad 2.* expressè ait posse confirmatorem cassare electionem etiam digni sine iniuria ipsius. Quod ad minus est verum posita rationabili causa, prout doctrinam Bañez limitant Lauorius *de elect. tit. 4. c. 25. num. 59.* Castellinus *de elect. cap. 14. num. 56.* & Peirinis *in formulario litt. C. c. 18. n. 6.* Tum etiam quia cum d. Capitulum eiusque electiones cum violentia, & metu graui incusso celebratæ fuerint in principio, durauit hoc per totum Capitulum. Metus enim, seu violentia tandiù durat, quandiù durat eius causa, quamuis in actu externo appareat omnimoda libertas; vnde quicunque actus fiat etiam si præseferat liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum non purgant, Panorm. *in c. 1. de his quæ vi met.* Natta *consil. 451. num. 3.* Couar. *in epit. 4. decret. p. 2. cap. 3. §. 5. num. 1.* Menochius *præsump. 4. n. 23. lib. 3.* Rota *dec. 705. num. 1. dec. 465. n. 3. p. 2. in rec.* & præsertim *dec. 643. num. 4 p. 1. in rec. dec. 771. num. 8. & dec. 863. n. 1. 2. & seqq.* coram Card. Seraph. Sed potius eum magis confirmant, vt dixit eadem Rota in Neapolitana *professionis* 26. Iun. 1598. coram Orano, & *dec. 392. n. 3.* coram Greg. XV. & hoc procedit quamuis quodcunque temporis spatium intercedat inter actum, & metum incussum ad illius effectum. Bald. Aret. Dec. & alij, & Rot. *decis.* 392. coram Greg. XV. Quæ 50 51 52 53

Quæ omnia Sigismund de Bonon. *supr. dub.* 54. *num.* 14.

54 Similiter non obstat quod gremiales d. Capituli interrogati post electiones tribus vicibus: *Est ne qui se opponat?* nullus reclamauerit. Tum quia Axioma illud *tacens consentire videtur* desumptum ex *l.* 2. §. *voluntatem ff. solut. matrim.* & ex *l. qui tacet*, non procedit quando ius resistit, prout contingit in proposito; siquidem contra ius, & fas admittebantur inhabiles ad electiones, & excludebantur aliqui ex inhabilibus, vt dictum est. Glossa *in c. per hunc* 2. *q.* 7. Masch. *de probat. concl.* 1153. *num.* 52. Barb. *in Axiom. Iur. axiomat.* 217.
55 *num.* 6. Tum præcipuè quia quando tacens contradicendo actum impedire non potest tunc etiam si taceat non censetur consentire *l. Caius ff. de pign. act. l. sæpe* §. *cum autem ff. de re iud.* Gloss. *in l. sicut* §. *non videtur ff. quibus modis pignus, vel hypotheca*, Menoch. *consil.* 120. *num.* 10. Surd. *dec.* 294. *num.* 13. & *decis.* 302. *num.* 2. Pereira *de empt. & vend. cap.* 33 *num.* 81. Steph Grat. *discept. forens. c.* 38. *num.* 21. & *cap.* 68. *num.* 16. Rota *dec.* 513. *n.* 5. apud Farinac. *p.* 1. *rec.* Idem Grat. *cap.* 730. *num.* 41. At verò Gremiales huius Capituli ratione metus, & violentiæ illis incussæ, & perseuerantis, vt dictum est, securè reclamare non poterant.
56 Adde axioma istud intelligi in fauorabilibus, non in odiosis, maximè contrariis bono communi, quale est admittere electiones non Canonicas. *l.* 1. §. *penult. ff. nautæ, caupones. l. qui patitur ff. mandati. l. si fideiussor. in fin.* & aliis iuribus & DD. apud Barbosam *supra n.* 2. Maximè adde, quod cum ante prædictam interrogationem protestatum fuerit à M. S. de nullitate Capituli propter admissionem inhabilium, per talem taciturnitatem nihil derogatum protestationi. Quia vt habet Rota coram Seraphino in Romana *Prælationis* ann. 1576. *decis.* 295. *n.* 18. per taciturnitatem non receditur à prioribus protestationibus. Nec arguit renunciationem protestationis. Idem Seraphinus *decis.* 1322. *n.* 4.

57 Nihil etiam obstat quod contradicta opponitur, scilicet, quod cum à Præside Capituli gremiales illius absoluti, & dispensati fuerint ab omnibus, & in omnibus sententiis, pœnis, & irregularitatibus incursis ad effectum legitimæ electionis faciendæ, censeri debent omninò absoluti, & dispensati à quibuscunque impedimentis, & inhabilitatibus, ac proindè tam Capitulum, quàm electiones in illo factas confirmari debuisse Hoc, inquam, nihil obstat. Prout enim habetur in forma absolutionis præstanda à Præside, & quam præstitit Præses huius Capituli, & si gremiales absoluti fuerint à censuris, & dispensati in pœnis, & irregularitatibus, id tamen intelligitur, prout dicitur in d. forma absolutionis *exceptis censuris, sententiis, pœnis, & irregularitatibus ob defectus ad electiones faciendas in isto Capitulo pertinentes contractis, vel ad forum contentiosum deductis.* Solùm ergo pro foro conscientiæ, non pro externo, & multò minus pro defectibus commissis in electionibus Capitularibus absoluti, & dispensati fuerunt gremiales.

58 Quod adeò certum est, vt etiamsi id non exprimeretur in forma prædicta, adhuc eo dumtaxat sensu recipiendæ sunt huiusmodi absolutiones, & dispensationes, quia illæ nihil obsunt foro contentioso, vt ex Panorm Marchesi. Suar. Enriqu. Bonacin. & aliis tenet Sigism. *supr. dub.* 9. *num.* 6. &
59 7. Et sanè, si hæc absolutio, & dispensatio operaretur totalem abolitionem omnium inhabilitatum, superfluum omninò esset, quod confirmator inquisitionem faceret de habilitate Gremialium Capituli; quam tamen semper facit, & facere debet ex iure, & consuetudine Religionis. Casu verò dato, & non concesso, quod foro externo obesse possunt, & propter illas liberarentur à pœnis priuationis vocis actiuæ, seù passiuæ, quas propter aliquas culpas incurrere potuissent, non propterea liberari possent ab irregularitatibus, seù defectibus inhabilitatis negatiuæ, quas habebant plures ex illis, scilicet socij Conuentuum Cassani, & Montisleonis, qui non erant legitimi suffragatores, vt dictum est; nec sanaretur Capitulum à libertate qua carebat, aut ab indebita ex- 60
clusione Socij N. & multominus ab aliis erroribus, qui in processu Capituli contigerunt. Cum nec Præses Capituli, nec ipsum Capitulum facultatem haberent admittendi inhabiles, quibus nullo pacto competebat ius eligendi. Castellinus *de elec. c.* 20. *n.* 30.

Pariter nec obstat quod dixi *tom.* 1 *Summ. c.* 15. 61
n. 6 & *to.* 2. *c.* 12. *n.* 29. quod scilicet suffragatores inhabiles ignoranter admissi non vitiant electionem, etiam si postea constet de eorum inhabilitate; ex quo videtur colligi non posse cassari dictum Capitulum propter inhabiles suffragatores in eo ignoranter admissos, & postea de nouo cognitos.

Doctrina enim eo loco tradita intelligitur, si- 62
cut alia similis de excommunicato tolerato ad eligendum admisso, quando videlicet non interponitur exceptio, iuxta dicta *tom.* 3. *verb. Excommunicatio quoad Regulares num.* 31. ex *cap. denique, & cap. exceptionem de exceptionib.* Quæ quidem exceptio in quacumque iudicij parte opponi potest. Peregrinus *de iure fisci lib.* 3. *tit.* 11. *num.* 14. Ricciulus *de iure personar. extra gremium Eccles. lib.* 4. *cap.* 31. *num.* 24. Etiam post conclusum in causa. Surdus *de aliment. tit.* 8. *priuileg.* 83. *num.* 4. Ricciulus *n.* 24. Quod maximè procedit in ele- 63
ctione ante confirmationem; cum electio antecedenter ad confirmationem maneat indecisa non sit perfecta; & non tribuat electio ius in re, sed tantum ius ad rem; ac proindè (vt inquit Azorius *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 6. *cap.* 14. *q.* 4.) ius illud est
reuocabile, vel confirmabile. Præsertim adhuc, & 64
magis ad intentum nostrum, quia talis exceptio non solum opponi potest à parte, sed etiam à Iudice ex officio. Socinus *in c. Sacris n.* 337. *de sent. excomm.* Peregrinus *d. tit.* 11. *num.* 16. Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *disp.* 22. *n.* 36. Ricciullus *d. cap.* 31. *n.* 29. Barbosa *in Collect. DD. in cap. Exceptionem de exceptionib. num.* 5. Potuit ergo ritè, & legitimè Reuerendiss. Confirmator opponere dictam exceptionem dictis suffragatoribus inhabilibus admissis ignoranter, tum ad instantiam partis, tum ex officio, & propterea cum aliis adiunctis cassare, & irritare dictas electiones, &
Capitulum. 65

Sic sentio sub censura, &c. & approbatum est à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium die 10. Ianuar. 948. declarante irritum, & inualidum fuisse dictum Capitulum.

CONSVL

CONSVLTVM XI.

De dispensatione cuiusdam Equitis S. Ioannis Hierosolymitani ad matrimonium.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Facti relatio.

1 OBILIS valdè N. Ierosolymitanæ Religionis S. Ioannis Eques desiderans à SS. D. N. obtinere dispensationem ad contrahendum matrimonium non obstante voto solemni dictæ militaris Religionis S. Ioannis, consilium petit de iure, & facto in hac materia.

Responsio.

ET primò dicendum, in genere, & vniuersaliter loquendo, posse SS. si sibi bene visum fuerit dispensare cum isto Equite, vt validè, & licitè possit matrimonium contrahere. Nam sententia asserens posse Papam dispensare in solemni voto Religionis adeò grauissimorum DD. tum Theologorum, tum Iurisprudentium authoritate vallatur, fundamentis fulcitur, & Ecclesiæ praxi roboratur, vt non nisi temerè dici possit eam non esse probabilissimam. Ad quam etiam firmandam accedit robustissimum illud, & Achilleum fundamentum, scilicet quod authoritati Pontificiæ nil denegandum sit, quod absque absurditate aliqua concedi ei valeat: atque ad Ecclesiæ regimen expediens esse possit. Quippe credendum est Christum Dominum suauiter omnia disponentem, sic Ecclesiæ consuluisse, ne necessariis eius bono deficere videretur. At hanc potestatem in Ecclesia expedire in aliquo euentu, manifestum est, & constabit ex dicendis. Præsertim, quia in ea concedenda Summo Pontifici nulla est repugnantia, neque ex parte promissionis iure diuino, & naturali obligantis, cùm hæc eadem obligatio in voto simplici castitatis reperiatur; nihilominus ipse, & sæpius inferiores Prælati, in eo dispensent: neque ratione solemnitatis; quia ipsa sicut est ab Ecclesia introducta, sic ab ipsa pendet in conseruari: neque ex traditione, quæ in voto solemni reperitur; cùm illa etiam pendeat à voluntate rationabili summi Vicarij Christi, qui in his rebus spiritualibus maximè, suprema administratoris potestate qua fruitur, potest illas ex vno ad alium possessorem transferre, rationabili causa perurgente. De his plura Azor. *tom.* 1. *instit moral. lib.* 12. *c.* 7. *q.* 1. & Sanch. *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 8. *n.* 7. & Diana *part.* 8. *Tract.* 1. *Resolut.* 73. post innumeros alios. 2 3

Hæc autem multò magis procedunt in dispensatione voti solemnis castitatis, quod in Religione S. Ioannis Ierosolymitani emittitur. Talis namque Religio, etsi essentiam veræ Religionis participet, nihilominus inter eas, quæ laxiores vocantur iure recensetur. Cum constet Religiosos illius, Equites videlicet, etsi aliàs clarissimos ob nobilitatem, & egregia facta in Ecclesiæ Sanctæ obsequium, nihilominus fermè vt sæculares Equites se gerere, in priuatis domibus degere, sæcularium vestibus vti, Principibus in bello deseruire, lautis conuiuiis pasci, amplis reditibus perfrui, & vix vllis austeritatis obseruantiis vacare, quàm illis, quæ necessariæ sunt pro bello contra infideles gerendo, quod est proprium ipsorum institutum. Vnde à multis obseruantiis Religiosis omnibus communibus sunt exempti. 4 5

Prout sunt à contributione pro seminariis, de qua in Concil. Triden. *sess.* 23. *c.* 18 ex Greg. XIII. Bulla Quo magis ann. 1580. A pœnis contentis in Bulla Pij V. *De salute gregis* contra Regulares agitationibus taurorum, aliarúmve bestiarum assistentes; ex eodem Gregorio XIII. A Constitutione *de largitione munerum* Regularibus interdictas, ex Clemente Octauo in eademmet Constitutione. Item à Constitutionibus Pontificiis, quibus cauetur, vt bona Regularium vbique decedentium ex illicita. Nec comprehenduntur Religiosorum nomine, quoties in institutione maioratuum apponitur clausula exclusiua Religio- 6 7

 sorum

forum. Etenim illicita negotiatione adquisita vti spolia ad Cameram Apostolicam spectent; ex Pio IV. in Constitutione *Romani* ann. 1561. Præterea non afficiuntur Bulla Gregor. XV. *De Conseruatoribus*, quoad Iudices ordinarios habentes ordinariam iurisdictionem intra limites suorum Prioratuum; vt declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna *Meleuitana* de ann. 1627. De quibus omnibus Ioannes Maria Nouarius *in Lucerna Regularium verbo milites*, Ioannes Antonius Nouarius *in Summa Bullarij verbo de militibus D. Ioannis*, & ego sparsim *in mea Summa quæst. Regular.* præsertim *tom. 2. c. 5.* Paupertas, quam profitentur, est amplissima, nec in eis procedunt rationes, quæ in aliis Religiosis, & ita capaces sunt obtinendi maioratus. Molina *tom. 3. de iustit. disp. 623. num. 5.* Sanch. *lib. 7. in Decalog. cap. 15. num. 5. 47. & 49.*

9 Item succedunt in feudis, cùm tamen Religiosi omnes à successione feudorum excludantur. Baldus, Afflictus, Barbatius, Curtius, & alij quos sequitur Genuensis *in Tract. practicabil. Ecclesiast. qu. 20.* Quæ omnia, & alia, quæ afferri possent, manifestè concludunt Religionem Militum S. Ioannis à multis obseruantiis aliis Religionibus communibus liberam, & exemptam esse, ac proinde inter laxiores connumerandam, sicque facilius in voto solemni castitatis dispensari posse cum ipsius alumnis.

10 Quod autem Ecclesiæ, & Summorum Pontificum praxis sit in solemni voto castitatis Religiosorum, etiam arctiorum, & strictiorum Religionum, quàm sit Religio Militum S. Ioannis, dispensare, quamuis ex multis historiis, & authoribus comprobari posset, placuit tamen, quæ grauis author Ioannes Azorius supra relatus scripsit, hic apponere, hisce ipsius verbis. *Legimus in vita B. Laurentij Iustiniani. Iustinianos omnes ad vnum, aut ferro, aut morbo extinctos fuisse præter aliquos senes, qui ad sobolem procreandam apti non erant; euenisse tamen vt vnus tantum superesset adolescens. Nicolaus nomine apud Monachos S. Nicolai. Tunc Vitalis Dux Venetus impetrauit ab Alexandro III. Pontifice Romano, vt liceret adolescenti Monacho soluere vinculum Religionis, ad reparandam sobolem gentis, eique vnicam filiam nomine Annam despondet: faustæ fuere nuptiæ: dotauit eum Dominus sex filiis masculis, & tribus fœmellis: lætus tam prospera sobole Nicolaus, & Deo gratias agens voti veteris, & Religionis non immemor; ædificato prius apud Amianum Cœnobio Virginum sub nomine S. Adriani, in quo Anna vxor ipsa quoque monasticam vitam cœpit, ad monasterium reuersus est: multis miraculis ambo claruerunt. Item est etiam litteris consignatum, ac proditum Ramirum Aragoniæ Regem Monachum factum, cum pater eius sine prole decessisset, Romani Pontificis auctoritate è cœnobio eductum purpura, & regio sceptro ornatum vxorem duxisse, & ex ea filiam suscepisse. Legimus quoque Casimirum huius nominis primum Poloniæ Regem Cluniacensem Monachum S. Benedicti Religionem professum, & Diaconum effectum auctoritate Benedicti IX. vel Clementis II. Romani Pontificis à voto, & professione monastica absolutum, ad regnum maiorum suorum euectum; vxorem accepisse, & liberos procreasse. Constantia Rogerij regis Siciliæ filia iam ferè quinquagenaria Cælestini III. Romani Pontificis consensu, & indulgentia à Cœnobio Panormitano educta, & votiua virginitate soluta Henrico VI. nupsit. Auctoritate itidem Clementis VII. multis religiosis Equitibus professis in ordinibus Militaribus Calatraua, & Alcantara concessum est, vt si vellent, vxores acciperent.* Hæc Azorius, meritò carpens Dominicum Sotum, quod de his historiis dubitauerit, vel Summos Pontifices non iure, sed facto in hac causa processisse dicere velit. Vtrumque enim valdè licentiosum est, & indignum Doctore grauissimo. Refert similes dispensationes à Papa factas in solemni voto castitatis ex pluribus authoribus Barbosa *in Collect. DD. in cap. Cùm ad Monasterium de stat. Monach. num. 13.* & addit duas alias. Prima est ex Cenedo *Collect. 124. num. 5.* de Alexandro VI. dispensante cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani. Secunda, & quæ est magis ad intentum, quam refert Bartholomæus à S. Fausto *in Thesauro Religiosor. lib. 3. q. 36. à n. 8.* de Gregorio XIII. dispensante cum religioso quodam Capuccino, Sacerdote, & Prouinciali eius Religionis fratre Cardinalis Ioyosæ Galli, vt matrimonium contraheret. Easdem quoque dispensationes refert Pyrrus Corradus *in praxi dispensationum Apostolicarum lib. 8. c. 10. num. 27.*

Sic opponatur authoritas S. Thomæ; qui 2. 2. 11
q. 88. art. 11. negat Romanum Pontificem id facere posse. Respondeo cum Azorio ipso eidem S. Thomæ ipsummet S. Thomam opponi, qui 4. *d.* 38 *q. 1. art. 4.* ad 3. apertè ait, Papam posse dispensare in voto solemni Religionis. Et reuera S. Thomas ipsimet contrarius non est: cum enim negat Ecclesiam posse in solemni voto castitatis dispensare solùm intendit non posse consistere Religionem cum matrimonij vsu: non verò quod quis Pontificia auctoritate à Religione solutus nuptias contrahere, & matrimonio vti non possit. Quam expositionem voluntariam non esse, sed genuinam duo celeberrimi Thomisticæ scholæ sectatores Paludanus, & Caietanus, quos ipse Azorius refert, securitatem faciunt.

Sic etiam opponatur authoritas Innocentij 12
III. *in cap. Cum ad Monasterium de stat. Monachor.* illis verbis: *Abdicatio proprietatis sicut, & custodia castitatis adeo est annexa regulæ Monachali: vt contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.* Respondetur, quod quemadmodum abdicatio proprietatis, seu votum paupertatis non consistit in indiuisibili, sed habet magnam latitudinem, itaut non solùm veram paupertatem obseruent, qui proprio carent in communi, & in priuato, vt Minores de Obseruantia, & Capuccini, sed & Mendicantes, & Monachi qui in communi proprio fruuntur, etsi non priuatim, imò etiam Patres Iesuitæ post biennalem professionem proprium in communi, & in particulari habentes salua Religionis essentia iuxta Summorum Pontificum declarationem: sic pariter custodia castitatis in indiuisibili non consistet, sed suam latitudinem habere poterit, ita vt ad Religionis substantiam non solùm sufficiat ea castitas, quæ omni venereo actui siue intra, siue extra coniugium renunciat, prout communiter in Religionibus claustralibus obseruatur, sed etiam ea, quam præfati PP. Iesuitæ post biennij professionem obseruant, & à qua possunt liberari à Superioribus, & vxores ducere, si ad sæculum dimittantur: imò, (& ad intentum nostrum) ea quæ intra cancellos legitimi connubij continetur, prout in istis Ordinibus Militaribus contingit, quæ vocatur castitas coniugalis. Ad rem ergo obiectæ oppositionis respondeo. Innocentium III. solummodò velle non posse essentiam Religionis consistere, etiam Papæ

Indulgentia accedente, sine aliqua abdicatione proprietatis,& custodia castitatis, coniugalis saltem,non cum omnimoda. Atque ita saluari Militares Ordines veras Religiones esse cum sibi proportionata abdicatione proprietatis, & custodia castitatis. Secundò respondeo Innocentium Papam eo in loco, hanc facultatem cum Monacho dispensandi Romano Pontifici denegasse,Monacho manente in statu Monachali:non enim Romanus Pontifex potest proprietatem cum paupertatis voto, matrimonium cum voto castitatis, & libertatem cum obedientiæ voto vnà,& simul coniungere. Non tamen ibi Romano Pontifici potestas denegatur, quo minus possit id facere successiuè ex aliqua vrgentissima causa,videlicet faciendo de Monacho non Monachum,& sic exemptum à Religione, vxorem ducere, proprium habere, &, nulli in particulari esse subiectum. Quæ interpretatio ex dicti cap. contextu apertè colligitur;quia ibi Innocentius contra illum Abbatem Sublacen qui existimabat ipsum habere facultatem concedendi Monacho, vt haberet proprium sic argumentatur. Pontifex non potest cum Monacho in hoc dispensare:ergo neque Abbas. At ibi non fuit dubitatum an Abbas posset Monachum facere non Monachum, sed tantùm an posset Monacho tali existenti proprietatem aliquam indulgere, quod Innocentius negat,ea motus ratione, quia hoc nec Romanus Pontifex potest Monacho tali permanenti indulgere. Ita Bartholomæus à S.Fausto *d.q.36. nu.*11. Addit vlterius *num.*10.nomine Summi Pontificis quo vtitur Papa Innocentius intelligi Episcopos, qui hoc titulo olim nuncupabantur, vt habetur ex Anacleto Papa *epist.* 2. *ad Episcopos Italiæ*, & Melchiade Papa *in epist. ad Hispanos Episcopos*, & tradit Isidorus *lib.* 7. *Etymol.cap.*12.Addit quoque *n.*12. Pontificem Innocentium eo loco rem non diffiniuisse,sed vt priuatum Doctorem suam sententiam sequutum fuisse. Cœterum his prætermissis, solutiones aliæ relatæ solidiores sunt,& difficultatem euacuant.

13 Si autem aliqua reperiatur ratio,propter quam Sanctissimo non placeat dispensare cum N.Equite relato vt ad statum merè laicalem, seu sæcularem transeat, aut vt matrimonium contrahere possit,nihilominus nullo pacto, nullove iure dici potest non posse eundem Sanctissimum cum ipso dispensare, vt possit ad Ordines alios militares, videlicet S.Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, vel similes transire. Ratio est,quia aliàs dici deberet, absurdè valdè, Papam non posse dispensare in transitu Religiosi ad laxiorem ordinem. Etenim

14 præfatos Ordines S.Iacobi, Alcantaræ,Calatrauæ, & similes, qui tria vota essentialia Religionis, scilicet obedientiam, castitatem, & paupertatem profitentur,veras Religiones esse,communior,& probabilior DD. sententia tenet. Prout sunt duo grauissimi Nauarrus,& Suarez, quos sequor *tom.* 2.*meæ Summæ c.*5.*num.*6. Fortunius Garcia, Couarrubius,Medina, Auendario, Velluga, Bouadilla,& Rodriguez, quos etiam sequitur Sanchez *tom.*1.*Summæ lib.*4.*cap.* 16.*num.* 11. Hieronymus Cenedo, & Basilius Pontius de Leone magnæ æstimationis author, qui *in Tract. de impedimen. matrimon.cauf.*17.*q.*2.§.4.non solum tenet dictos Equites verè, & substantialiter religiosos esse, sed etiam addit esse sibi tam certum, vt oppositum credat *nimis licentiosè dictum*, & subiungit *ne dicam grauius.* Adde nostrum Michaëlem de Carranæa, Ioannem Sancium,& alios,quos etiam refert, & sequitur P. Diana *p.*1 *tr.*2.*de Immunit. Eccles.res.*50.& *p.*3.*tract.*2. *de dub. Regular. resol.* 30.& *p.*4.*tract.*1.*resolut.* 86 & Ioannem Mariam Nouarium *in Lucerna Regularium verb. Milites num.*16.& 17.Franciscum Bordonum *tom.* 1. *Resolut.*28.*num.*23.& *tom.*2.*Resolut.*52.*num.* 330.ac Pellizzarium *in Man. tom.* 1. *tract.* 1.*cap.*5.*n.*28. alios referentes. Plures quoque congerit Mota *de confirmat.Ordin. D. Iacobi lib.* 2.*cap.*1.§.29.& Ambrosius Machin Archiepiscopus Callarensis *in Defens.pro Iurisdict.trium Ordin. Equit. Milit. art.*1.*num.* 10. addens eandem sententiam tenere triginta,& vnum authores nostri temporis, quos consuluit.Ea porrò non solum tot Doctorum authoritate firmatur,sed etiam grauibus aliis ex ratione petitis fundamentis; qualia sunt primò; quod Summi Pontificis in suis litteris, seu diplomatibus eos *religiosos* appellent. Vnde Ambrosius Machinus relatus de quibusdam aduersæ partis fautoribus loquens(quod etiam affert Illustrissimus Didacus Trasmiera Siciliæ Inquisitor *lib.* 3. *de Polygam.q.*12.*n.*26.)inquit: *Si legissent Bullas Summorum Pontificum in fauorem istorum Ordinum emanatas,vtiquè hanc opinionem secuti fuissent, quod Equites horum trium Ordinum sint verè Religiosi.*Secundò,quia profitentur vitam altiorem,& 15 perfectiorem supra statum viæ sæcularium cum obseruantia consiliorum Euangelij, scilicet obedientiæ,castitatis, & paupertatis, cum perpetua sui traditione ad obsequium Dei, & professione in manibus Prælatorum,quæ sine dubio sunt manifesta signa status religiosi.Tertiò, quia viuunt, & profitentur viuere sub regulis Religiosorum, & à Sanctis Religiosis institutis. Nam Ordo S. Iacobi de Spatha sub regula S. Augustini, prout Tamburinus *de Iur. Abb.tom.*2.*disp.*24. *quæsit.* 4. habet,militat. Et ordines de Alcantara, & Calatraua sub regula S.Benedicti, vt Idem Tamburinus *ibid.quæs.*5.*num.*73. & 79.Quartò, quia cum Clemens VIII.*in Constit.de largit.muner.* omnes religiosos sub illa comprehendi declarasset, nihilominus Equites militares expressè exclusit, quod necessarium non erat, si ipsi veri religiosi non essent. Quintò, quia filij ipsorum ex copula fornicaria procreati,sunt sacrilegi:In confessione explicare tenentur circumstantiam professionis emissæ: Si dimittunt temerariè Crucem peccant mortaliter,sicut alij Religiosi habitum dimittentes.Possunt quoque esse veri apostatæ si Ordinem, quem professi sunt,dereliquerint. Gaudent priuilegio fori,& Canonis. De quibus omnibus Mota *in lib.relato.* Addunt sextò aliqui cum Ioanne Sancio,Riccio,Nouario,Martino de Sancto Ioanne,ac aliis posse confiteri sua peccata Confessori idoneo etiam non approbato ab Episcopo sicut alij Religiosi possunt; & si hoc non admittam propter praxim,& consuetudinem, quam in contrarium esse puto.Addi tamen potest; in ipsorum Ordinum professionem commutari vota simplicia aliàs emissa, quod est singularissimum priuilegium veræ Religionis. Id porrò supponit Sac. Rota in vna Caurien si *Iurisdictionis* coram Blancheto ann. 582. dum de ordine de *Alcantara*, qui prius vocabatur de *Pereiro* dicit: *Commutatio voti continentiæ in castitatem coniugalem non mutat Regulæ substantiam.* Et ad intentum præcipuum nostrum, approbans in eadem decisione reseruationem Magistratuum Ordinum S. Iacobi de Spatha,& de Calatraua, & Alcantara *gloriosissimo*

(vt

(vt ibi dicitur) *Carolo V.* subiungit: *Quæ Pontificum Summorum enunciationes, cum sint super re, quæ ad Pontificiam authoritatem spectant, cum Papa sit caput omnium Religionum, & ipse sit bene informatus sub qua Regula Religiosi viuant, faciunt plenam fidem.* Quibus satis clarè Ordines istos *Reli-*
16 *giones* vocat, & ipsorum *Religiosos*, & *Regulares*. Nec de eo dubitare potest, qui animaduerterit habitum Militum de Calatraua fuisse à principio Scapulare Cistertiensium Monachorum; vt habet Innocentius III. in Bulla *Quoties à nobis*, apud Tamburinum *sup. n. 73.* & refert Barbosa *in Summ. Apostolicar. decision. collect. 306. n. 3.* & militum de Alcantara fuisse cucullum Cistertiense, vt idem Barbosa *ibid. Collect. 308. num. 5.* Vnde de illis Iacobus Bossius *in Historia Ierosolimitanæ Religionis part. 1. lib. 8. circa ann.* 1177. inquit: *Portarono lungamente questi Caualieri per habito de la loro Religione vno scapulare da Frati.* Sic etiam Religiosorum more, quibus secundum iura nec in lectis habitum religiosum relinquere permittitur, tenebantur Equites Militiæ de Calatraua vestiti, & cincti dormire, vt habet Innocentius III. in Bulla relata, nihilominus à Clem. VII. instante Carolo V. Imperatore dispensati sunt in hac obseruantia religiosa, & concessum, vt nudi, & sine cingulo dormirent prout constat ex Bulla *Apostolicæ Sedis* eiusdem Clementis VII. in Bullario communi Laertij *num.* 18. Ne autem vel minimus scrupulus restet de veritate Religionis in
17 ordine isto Militari de Calatraua attendat Lector Innocentium III. in Bulla relata eos *veros fratres* Ordinis Cisterciensis appellare, regulamque illis sicut veris fratribus assignare illis verbis: *Vestes quoque moderatas, honestas, & commodas secundum consilium Merimundensis Abbatis, & Magistri vestri, cum scapulari pro habitu Religionis habebitis; vestiti, & cincti dormietis; & in Oratorio, dormitorio, refectorio, & in coquina silentium iuge tenebitis. Cauebitis autem ne qualicunque veste ac superfluitatis argui, aut curiositatis notari possitis. Tribus verò in hebdomada diebus, scilicet feria tertia, quinta, & Dominica die cum præcipuis solemnitatibus vobis carnibus vesci licebit; vno tantùm ferculo, & vnius generis, quod ad carnes pertinet contenti eritis, & ad mensam silentium iuge tenebitis. Ab exaltatione S. Crucis vsque ad Pascha tribus diebus, scilicet, feria secunda, quarta, & sexta; præter Natale Domini, Epiphaniam, Hypapante, & festiuitates omnium Sanctorum Apostolorum omnes qui præsentes domi fuerint in septimana qualibet ieiunabunt; qui autem in castris militiæ fuerint, pro Magistri arbitrio ieiunium obseruabunt.* Sanè, qui hanc Regulam perspexerit, eis, quibus data est, leuiter nimis Religiosum statum denegabit.

18 Ex quibus omnibus tale, nec inefficax, ad intentum depromitur argumentum. Certi enim iuris est Papam posse transitum ex arctiori Religione ad minus strictam, seu laxiorem concedere. Ita enim colligitur ex *cap. statuimus, cap. mandamus 19. q. 3. cap. non est, cap. sanè, cap. significatum,* & potissimè *cap. licet de Regularib.* & Concil. Trident. *sess. 25. de Regularib. c.* 19. ac ex communi DD. Atqui, vt abundè probatum relinquitur, Ordines isti militares sunt veræ Religiones: quamuis ergo Ierosolymitana strictior illis sit propter totale castitatis votum, quod in ea emittitur, hoc non tollet quominus Papæ authoritate ex ea ad istas transire Equites possint.

19 Ad hæc, si quid obstaret id esset quod castitatis votum quod Ierosolymitani milites emittunt sit perfectum, & totale, quod verò Iacobæi, Alcantarenses, & Calatrauenses faciunt, imperfectum sit, & veluti partiale, castitatis nempè coniugalis dumtaxat. Hoc tamen non ligat Summi Pontificis manus, nec eius supremam auctoritatem (causa rationabili præsupposita) obliquat; cum passim, & quotidie cernatur dispensasse in transitu ex Religione arctiori, & perfectiori ad laxiorem, & imperfectiorem; ex ea, in qua plura quàm tria vota substantialia emittuntur, ad eam in qua tria dumtaxat; & ex illa, in qua obseruantia viget, ad eam, quæ laxiorem vitam profitetur. Quæ omnia efficacius euincunt, si expendatur, quod secundum Philosophos, *Inter symbola facilis est transitus,* & secundum Iuristas. *A simili ad simile valet argumentum* sicuti docent Euerardus *in topic legal. loc.* 10. Petrus Andreas Gammarus *in Dialect. legal. lib. 2. in loco à simili.* Et quia de similibus idem est iudicium, *l. non possunt; & l. seq. ff. de leg. §. rectè, Instit. mandati* Albert. *in tract. de hæretic. qu. 24. n. 9.* vix restat dubium de Summa Papæ auctoritate in hoc negotio, cùm Hierosolymitani Equites prorsus similes sint in vitæ ratione Alcantarensibus, & Calatrauensibus, ac Iacobæis, vno solo voto castitatis magis vel minus perfecto excepto.

Ne autem vltra chorum progrediamur, sed in 20
casu simili fortioribus etiam terminis Papam dispensasse cum Equitibus Ordinum Militarium Alcantaræ, & Calatrauæ, vt non obstante solemni voto suarum Religionum vxores ducere possent pro certo apud omnes est. Id etenim constat primò in Clemente VII. qui vt Azorius supra relatus dixit: *Concessit multis Religiosis Equitibus professis in Ordinibus militaribus Calatrauæ, & Alcantaræ, vt si vellent, vxores acciperent.* Secundò, & solemnius in Paulo III qui votum castitatis perpetuum, & perfectum quod isti Equites in suis militaribus Ordinibus emittebant dispensatoriè commutauit in votum dumtaxat castitatis coniugalis. Rem sic exprimit Iacobus Bossius celebris Chronologus Ierosolymitanæ S. Ioannis Religionis dum *par. 1. eius historiæ lib. 8. circa annum* 1177. de Calatrauæ Ordine loquens, inquit: *Faceuano i Religiosi di quest' Ordine, à principio, ad imitatione de' nostri di S. Giouanni Gerosolimitano nella professione loro votó di osseruare perpetua castità. Ma furono anch' eglino come quei di Calatraua da Papa Paolo III. à prieghi dell' Imperatore Carlo V. dispen-* 21
sati in modo, che quelli che per l'auuenire farebbono professione in detto Ordine, non potessero essere astretti à tal voto, ma solamente promettessero di osseruare castità matrimoniale. Idem supponunt Dominicus Sotus *de Iust. & Iur. lib. 7. q. 5. art. 3.* Rota Cauriensis supra relata, eidem Soto inhærens, Rodrigu. *tom. 2. qq. regular. q. 62. art. 13.* Azor. *tom. 1. Instit. Moral. lib. 13 cap. 3 §. Deinde illud,* vbi loquens de Militibus Calatrauæ, & Alcantaræ inquit: *Consultus Romanus Pontifex, sua auctoritate constituit, vt Milites deinceps coniugalem solummodò castitatem, regulam profitendo, vouerent, ac proindè vxores possent ducere, & habere, à Magistro Ordinis facultate impetrata. Iis verò Militibus, qui tunc temporis viuebant, & castitatem simpliciter promiserant, priuilegium concessit vt si vellent, vxores ducerent; eorum enim votum sua Pontificia potestate relaxauit.* Ascanius Tamburinus *loc. relat. num. 73.* loquens de Ordine Calatrauæ, & dicens vouere tantùm castitatem coniugalem *indulto Pauli III. anno*

anno 1540. *cum hoc tamen, quod semel tantùm nubere possint*. Idemque dicit *num.* 75 de Equitibus de Alcantara. Carolus de Tapia *super authent. Ingressi verò Monasteria, cap.* 49. *num.* 3. vbi de Calatrauensibus sic habet: *Abstinebant etiam ab vxoribus, donec Paulus III die 4. Augusti* 1544. *dispensauit vt illas ducere possent, & sic castitatis perpetua votum in coniugale commutaretur, & in omnibus Militibus S. Iacobi æquiparauit*. Et aliis prætermissis Ambros. Machinus supra relatus *art.* 2. *n.* 11. Ex his autem clarè euincitur posse Sanctissimum cum vno solo Equite Ierosolymitano facere quod cum pluribus aliis eiusdem similis Militaris professionis Equitibus suos Prædecessores effecisse constat.

22 At inquient aliqui: Ad hoc quod Summus Pontifex in solemni voto castitatis dispensatoriam exerceat potestatem publicam causam desiderari, prout plures DD. sensisse videntur, & creditur affuisse in dispensationibus Ramiri Regis Aragoniæ, Casimiri Regis Poloniæ, & Constantiæ Regis Rogerij Siciliæ filiæ, scilicet Regnorum conseruationem, tranquillitatem, & pacem. Cœterum ex multis hoc obstaculum authoritati Pontificiæ obiectum debilitari in propatulo erit. Primò quidem (omittentes Hostiensem, & Pyrrhum Corradum, superius relatum, qui nullam causam præter supremam Papæ potestatem ad hoc requirunt,) quia plures, & graues DD. causam istam publicam non exigunt sola causa boni priuati ipsius cum quo dispensatur contenti. Hi sunt Ricardus *in* 4. *d.* 38. *art.* 9. *q.* 1. *in corp. & ad* 5. Caieta. relatus à Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 8. *n.* 8. Et ex recentioribus multi, qui cum Ochagauia, Raphaële de la Torre, Laymano, & Lessio admittunt ad voti castitatis dispensationem causam priuatam sufficere, scilicet periculum damni spiritualis vouentis, qui propter suam fragilitatem moraliter loquendo caste viuere non potest. Quæ causa in præsenti militat, ipsom et Oratore fatente. Adde Franciscum Bordonum *in decision. Miscell. dec.* 62. dicente sufficere pro causa vtilitatem vnius ciuitatis insignis; quæ etiam in præsenti inueniri potest.

23 Secundò, quia qui ita loquuntur oportet, vt probent Alexandrum III. in dispensatione Nicolai Monachi ex familia Iustinianorum, & Clement. VII. in dispensatione Nicolai Monachi ex familia Iustinianorum, & Clement. VII. in dispensatione Eqitum Militarium Calatrauæ, & Alcantaræ, ac Gregorium XIII. in dispensatione religiosi Capuccini Fratris Cardinalis Ioyosæ, & Paulum III. in dispensatione tot militum regularium ad matrimonia contrahenda causam ali-

24 quam publicam respexisse. Quod facilè non obtinebunt. Quin potius reperient causas harum dispensationum fuisse vel priuatæ fragilitati voto astrictorum consulere, vel saltem subuenire nobilissimis familiis successione carentibus ne ipsarum bona ad exteros perueniant. Quæ causæ in nostro etiam milite Oratore æquè procedunt. Vnde audiendus Dominicus Sotus superius relatus de similium militarium voto solemni, eiusque dispensatione loquens: *Commoditas autem dispensationis hæc est, quod castitas in eiusmodi vitæ instituto si humano loquamur more non est seruatu possibilis. Viuunt enim lautè, & splendidè, domi seruitrices habentes, forisque cum aulicis mulieribus iuge habentes commercium; torneamenta aliaque militaria exercitia meditantes. Qua ergo ratione isti voto castitatis astringendi essent?* Tertiò, quia esto 25 priuata hæc vtilitas sufficiens haud esset pro dispensatione in solemni voto castitatis Equitum Militarium S. Ioannis ad contrahendum matrimonium, prout aliqui cum Stephano Gratiano *discept.* 457. *num.* 16. tenere videntur, hoc solum esset pro casu, quo sic dispensati ad aliam Religionem non transirent, sed merè secularium more matrimonium contraherent. At noster Orator non absolutam dispensationem in suo voto à Sanctissimo postulat, sed contentus est commutatione in Religionem aliam Militarem ex assignatis. Commutationem autem voti multò minorem causam quàm eius dispensationem exigere certa veritas est, adeò vt pro ipsa confirmanda authores, & rationes afferre superuacaneum sit.

Sed ne oneri succumbere videamur causam 26 publicam, & non dumtaxat priuatam in hac dispensatione seu commutatione reperiri ex eo constat, quia agitur de interesse vnius Illustrissimæ, & clarissimæ familiæ Regni Maioricensis, quæ tota perit, & in nihilum vergit, si præfatus N. Orator matrimonio contracto prolem non habeat. Hanc autem esse legitimam causam dispensationis, seu commutationis huiusmodi refragabitur nemo, si aspexerit eandem ob causam cum Iustinianeis dispensatum fuisse ab Alexandro III. & cum Religioso Capuccino à Gregorio 27 XIII. imò ob similem causam non in vno, sed in multis matrimonij impedimentis dispensari solitum à Sede Apostolica tradunt multis specialiter Henriguez *lib.* 12. *cap.* 13. *num.* 9. *in gloss. litt. D.* afferens exemplum nobilissimæ cuiusdam Comitissæ Hispanæ. Esse autem hanc causam publicam ex eo quoque notum est, quia nobilitas est *fulcrum Reipublicæ*. Et vt inquit Cicero in Orat. pro Sextio *vtile est Reipublicæ nobiles esse homines dignos maioribus suis*. De quo Tiraquellus *de nobil. c.* 31. *n.* 193. *& c.* 47. *n.* 80. Vnde ad bonum publicum spectare ne nobilissima familia extincta remaneat, vno ferè ore testantur DD. specialiter moderni, vt sunt Sanchez, Hurtadus, Conink, Palaus, Trullenk, & innumeri alij qui præ manibus omnium habentur, loquentes pro casibus dispensationis à Papa in impedimentis matrimonij obtinenda, iuxta *l.* 1. *§. denunciare ff. de ventre inspiciendo*.

Huic etiam rationi similis alia est quæ petitur 28 ex conuenientia quæ omnium communi opinione est ne diuitiæ vnius familiæ ab ipsa eiusque alumnis procuratæ ad alienos transferantur; quod necessario eueniet si cum Oratore non dispensetur, prout postulat. Vnde hanc causam inter eas, quæ mouere possunt Summum Pontificem ad dispensandum in Matrimonij impedimentis colligitur ex Gutier *consil.* 18. *num.* 11. *in fin.* Castro Palao infra referendo, dum inquit: *Ad pietatem pertinet fauere patienti iacturam in propriis bonis*. Et ita Catholicus Rex in litteris infra referendis, quibus Marchioni de Castel Rodrigo præcipit vt talem dispensationem à Sanctissimo sollicitet, inter alia habet: *Vendra cessar la successiõn de su casa para los maiorazgos de sus padres, y pasariá à otros, de que se siguiria el desconsuelo que se dega considerar, por ser hazienda adquirida por sus padres*. Est enim familiis, nobilibus præsertim, huiusmodi translatio diuitiarum, seu bonorum valdè opprobriosa. Prout colligitur ex illo Threnor. 5. vbi Ieremias gemebundus ad Dominum dicebat.

bat. *Recordare Domine quid acciderit nobis : intuere & respice opprobrium nostrum. Hæreditas nostra versa est ad alienos : domus nostra ad extraneos.* Et ideò tanquam ignominiosum vulnus illud plangebat Isaias *cap.* 1. ibi : *Regionem vestram coram vobis alieni deuorant.* Et prophanis Maro Ecloga 1.

Impius hæc tam culta noualia miles habebit?
Barbarus has segetes?en quò discordia ciues
Perducit miseros:en queis conseuimus agros.

29 Adest, & alia ratio, etsi priuata, non prætermittenda, quod videlicet Orator professionem suam in Ierosolymitana Religione emiserit non solùm leuiter, & inconsideratè, sed ex timore reuerentiali Nam reuerentialis timor vel omninò irritat professionem, prout tenent Nauarrus, Rodriguez, Pontius, & plures quos refert Sanch. *lib* 4. *de Matrimon. disp.* 6. *n.* 17. & sequitur P. Diana *part.* 3. *tract.* 1. *res.* 91. & non semel in Sacris Romæ Tribunalibus decisum est, satis conformiter ad *Capuella* 20. *q.* 1. *cap. cum virum de Regul. cap. præsens* 20. *qu.* 3. vel saltem, quod intendimus, reddit faciliorem talis professionis dispensationem, aut commutationem, quæ in casu præsenti à Sanctissimo postulatur. Esto enim in causa propria testificanti Oratori credendum in foro fori non videatur, quia tamen de facto proprio deponit, nec res aliter probari potest, ipsi fides adhibetur, iuxta doctrinam Castrensis *in l. quicunque num.* 11. *C. de seru. fugitiu. & consil.* 331. *n.* 1. *par.* 1. Bartoli *de testibus, n.* 57. *ad fin.* Gabriel. *de testib. concl.* 1. *n.* 18. *limit.* 5. & aliorum. Maximè, propter ingenuam valdè ipsius nobilitatem. Pro nobilitate etenim maximè præsumi probat Mascardus *de probat. volum.* 2. *concl.* 1091 *n.* 1. ex Angelo, Ioanne Andrea, Romano, Corseto, Socino, Tiraquello, & aliis.

30 Accedit vltima, sed non vltimo loco habenda, huius dispensationis, seu commutationis causa; postulatio videlicet, & intercessio pro ipsa concedendi; Catholici Monarchæ Hispaniarum, de tota Ecclesia, ac Sede Apostolica vltra quam dici potest optimè meritissimi Regis. Quam maximi ponderis esse cordatus nullus vel in dubium reuocare poterit. Constat enim in grauissima, & ardu issima Canonizationis, & Beatificationis Sanctorum causa vix vllum vel minimum passum Sedem Apostolicam facere solitam nisi Regum, vel Magnorum Principum precibus illectam. Vt videre facile est in nouissimis decretis pro eadem causa ab Vrbano VIII. felic. record. editis, relationibus S. Rotæ pro Sanctorum Canonizatione, Troylo Maluetio, Iacobo Castelliano, Felice Contilorio, & aliis qui de simili causa scripserunt. Et in causis dispensationis matrimonij hanc in magno pretio habent communiter DD. Quia expedit Summum Pontificem remunerari Principes de Sede Apostolica benemeritos, vt vel sic alij animosiores reddantur ad similia exercenda. Id etiam probat textus *c. tali coniugio* 1. *q.* 7. ibi: *Vel euidens meritorum prærogatiua commendet.* Huc facit Centurionis historia Luc. 7. ibi: *Dignus est, vt hoc illi præstes; diligit enim gentem nostram.* Sic Gallego *de cogn: spir. cap* 22. *numer.* 17. Sanch *lib.* 8. *de matrim. disp.* 19. *num.* 32. Castrus Palaus post Conink, & Basilium Poncium *de sponsal. disp.* 4. *punc. vlt.* §. 2. *n.* 2. Adesse autem in præsenti Regis Catholici pro præfato N. Oratore intercessionem constat ex literis ipsius datis Matriti 6. Decembris 1637. ad Marchionem de Castel Rodrigo eius Oratorem apud Sanctissimum quæ tales sunt.

El Rey.

ILlustre Marques de Castel Rodrigo, Primo, de mi Consejo, y mi Embaxador. En nombre de Pelaio Quinct del habito de S. Ioan natural de Mallorca, me ha sido representado, que por haber muerto el Capitan Nicolas Quinct su hermano sin dexar succession, y no poderse casar conforme al voto de su orden, vendra à cessar la succession de su casa para los Mayorasgos de sus padres, y pasaria à otros, de que se seguiria el desconsuelo, que se dega considerar, por ser hazienda adquirida por sus padres. Y assi de sea que su Sanctidad mande dispensar con el dicho voto paraque pueda casarse Supplica eme que attento esto, y particularmente lo que me siruio su hermano en la occasion de la toma de las Islas de S. Honorato y S. Margarita, y lo que el se ha senalado en seruirme en las leuas de infanteria, que se han hecho en dicho Reyno de Mallorca sea seruido mandar escribiros sobre ello. Y considerando sus seruicios he tenido por bien en premio dellos, y por la iustificacion de las razones referidas, en cargar, y mandaros, que siempre y quando por parte del dicho Fr. Pelaio Quinct se à cudiere a su Sanctidad sobre la pretension que tiene de que mande dispensar con el voto de su Religion para poderse casar, hagais con su Sanctidad y sus ministros todos los officios y diligentias, que fueren necessarios mi conuengan para que mande concederle dicha dispensacion, representando las rasones que concoren, y obligan a esto. En que me seruireis, &c. Yo el Rey. Pedro de Villanueua Secretario. 31 32

Porrtas etiam Rex in fauorem Oratoris repræsentare quod ipsius familia est ex Illustrissimis, & Clarissimis Regni Maioricæ; bene merita de Regia Corona ob seruitia illi exhibita, etiam cum propriis triremibus, quas olim habuit; ac specialiter de Imperatore Carolo V. gloriosæ memoriæ, qui in Palatio eiusdem commoratus fuit, dum Maioricæ versaretur. 33

Esto autem aliquæ ex huiusmodi assignatis causis seorsim acceptæ non sufficerent ad inclinandam SS. D. N. benignitatem, pro concessione gratiæ ab Oratore postulatæ; nihilominus copulatim sumptæ efficassimæ videntur. Commune namque illud iuris axioma *Singula, quæ non prosunt, multa collecta iuant* desumptum ex *l. Spadonem* § *qui iura ff. de excusat. tutor. l. rationes, & l. instrumenta C. de probat. cap. causam quæ eod. tit.* & aliis iuribus, & DD. cum procedat in ciuilibus, in quibus agitur de modico præiudicio. Hippolyt. *cons.* 20 *n.* 48. Alexand. *cons.* 21. *repetitio. in princip. lib* 4 quos refert Tuschus *litt. S concl.* 276. *numero* 14. Secundùm stylum curiæ applicatur ad dispensationes, quæ à SS. postulantur, ita vt legitima dispensationis causa consurgat ex pluribus simul sumptis, etiam si ipsæ sigillatim sumptæ insufficientes putarentur. Sic Gallego *de cogn. spir. cap.* 24. *numer.* 8. Sanchez *d. disp.* 19. *numer.* 34. Conink *disp.* 33. *dub.* 5 Hurtadus *disput.* 26. *difficult.* 3. Palaus *supra*, & alij post ipsas. 34

Nec dictis obstat Concilium Tridentinum, non solum, quia ex ipso nihil colligi potest pro contraria

contraria parte expressè; sed etiam quia ex *cap. significasti de elect.* habetur potestatem Pontificiam excipiendam esse à Conciliaribus decretis; & maximè, quia ipsummet Concilium *sess.* 25. *cap.* 18. *de reformat.* statuit rigores canonum exactè ab omnibus obseruandos esse; sed excipitur *quando vrgens, iustaque ratio, & maior vtilitas dispensandos postulauerint.* Pro quo Franciscus Zipæus *in suo nouo Pontificio lib.* 4. *tit. de eo qui consanguin. n.* 7. Gutierrez *de matrim. cap.* 128. *numer.* 4. Auersa *de Matrim. q.* 19. *sect.* 4. *in fin.* Diana 7. *p. tract.* 12. *res.* 36. *in fin.*

CONSVLTVM XII.

De Prælato Regulari, cui manifestatum fuit quendam suum subditum hæreticum esse.

SVMMARIVM.

Factum. num. 1.
Prælati regulares non possunt de causis pertinentibus ad S. Officium iudicare. n. 2.
Antiquitus id poterant propter priuilegia. n. 3.
Hæc facultas quoad hoc reuocata. n. 4.
Cui solum concessa. n. 5.
Quando dicitur aliquod crimen ad Prælatos tanquam ad Patres deferri. n. 6.
Talis Prælatus tenetur suum subditum manifestare. num. 7.
Ex S. Scripturæ testimoniis. n. 8.
Hæresis æquiparatur Idolatriæ. n. 9.
Quisquis est obligatus manifestare hæreticum quomodocunque sibi notum. n. 10.
Etiam sub excommunicationis sententia. n. 11.
Ex Patrum testimoniis. n. 12.
Ex Decreto S. Inquisitionis. n. 13.
Quod decretum obligat etiam pro casibus occultis. num. 14.
Denuntiare hæreticos etiam occultos est necessarium ob bonum commune. n. 15.
Bonum commune præponendum bono particulari. numer. 16.
Hæresis pestiferum est venenum. n. 17.
Denuntiare hæreticos occultos est etiam necessarium pro bono ipsorum n. 18.
Error cui non contradicitur approbatur. n. 19.
An talis Prælatus possit procedere ad illius hæretici punitionem. n. 20.
Manifestare aliquid Prælato vt patri, non est manifestare sub secreto. n. 21.
Quilibet tenetur reuelare hæresim alterius quamuis sub secreto strictissimo, excepto Sacramentali. n. 22.
Et de hoc rationes n 23.
Etiam si quis sub iuramento promisit se non reuelaturum. n. 24.
Iuramentum de re mala non obligat. n. 25.
Iuramentum, quod est contra bonos mores non est obligatorium n. 26.
In malis promissis fides non est seruanda. n. 27.
Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis. num. 28.
Leges, & edicta publica priuatorum pactis, & promissionibus non possunt mutari. n. 29.
Quid si quis alteri diceret: manifesto tibi hoc sub confessione. num. 30.
Pater naturalis tenetur etiam denuntiare suum filium hæreticum. n. 31.
Multò magis Prælatus, qui solum veluti metaphoricè dicitur pater. n. 32.
Tenetur Prælatus denuntiare, nulla præcedente secreta admonitione. n. 33.
Et de hoc rationes, & authoritates. n. 34.
Rarissimè hæreticus per correctionem resipiscit. n. 35.
Quid quando constaret aliquem incidisse in hæresim ex ignorantia. n. 36.
Qui non paruerit edictis huiusmodi non leuiter peccat. n. 37.
Hæretici subdoli sunt. n. 38.
Denuntiandum est etiam si probari non possit hæresis ab ipso Prælato denuntiante. n. 39.
Huius rei rationes. n. 40.
Quilibet tenetur Superiori peccatum alterius manifestare, per quod infertur proximo grauis iniuria, & damnum. n. 41.
Et hoc maximè procedit in hæresi. n. 42.
An tenetur aliquis denuntiare in aliis delictis, quod probare non potest. n. 43.
An denuntiator reputari debeat calumniator. n. 44.
De iure denuntiator tenetur probare denuntiationem, secus tamen de consuetudine. n. 45.
Quando aliquis excusari potest à denuntiatione talis hæretici. n. 46. *& seqq.*
Et quomodo hoc sit accipiendum, & quid obseruandum. n. 50.
Quid dicendum sit de Consiliariis, Aduocatis, & Procuratoribus. n. 51.
An teneantur denuntiare. n. 52.
Seruare secretum est de iure naturæ. n. 53.
Hoc non obstat in crimine hæresis. n. 54.
Quid dicendum de iisdem Consiliariis, Aduocatis, &c. qui sub sigillo secreti sciunt furem detinere bona alterius furto sublata. n. 55.
Secreti, fidei, promissionis, aut iuramenti seruandi obligatio, non potest esse in præiudicium alterius. num. 56.
Huius rei limitatio. n. 57.
Et quid aliud est attendendum. n. 58.
Doctrina P. Dianæ. n. 59.
Expenditur. n. 60.
Quid pro Societate Iesu. n. 61.

IESVS MARIA.

Occasio scribendi hoc Consultum.

PRÆLATO cuidam regulari manifestatum est, non vt Iudici sed vt Patri dumtaxat, Religiosum quemdam sibi subditum hæreticum esse, vel in hæresim incidisse: & à me quæsitum, an talis Prælatus teneretur Religiosum illum Dominis Inquisitoribus denuntiare, an verò illum punire aut contra ipsum procedere, vel saltem paternè corrigere posset, vel ad quid teneretur.

Responsio.

1 PRæmittendum primò Prælatos regulares non posse his temporibus de causis suorum subditorum pertinentibus ad S. Officium, qua-

2 les sunt hæresis, & similia iudicare. Et si enim antiquitus plura essent quoad hoc ipsis concessa à Summis Pontificibus priuilegia, specialiter à Clemente VII. Carmelitis, & Innocentio VIII.
3 Seruitis, nihilominus propter Constitutiones Pauli V. ann. 160 . editam, vbi reuocat omnes facultates Superioribus Ordinum quoad hoc
4 concessas, & similes causas ad Tribunal. S. Inquisitionis solùm pertinere decernit, præcipitque sub magnis pœnis tam Prælatis religionum
5 quam religiosis subditis, quod religiosos de hæresi suspectos denuntient Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus, nullo pacto possunt Prælati regulares dictis priuilegiis vti, sed tenentur subditos suos de talibus criminibus sibi notos ad S. Tribunal Inquisitionis deferre. Peña *3.p.Direct. q. 28. commentar.* 77. Castrus Palaus *tom 1.tract.4.disp 3.punc.4.n.* 19. Et ego *tom.* 1. *Sum.c.*18.*n.*18.*& tom.*3.*verb. Hæresis, & Hæreticus num.*1.

6 Præmittendum secundò, tunc dici aliquod crimen ad Prælatos tanquam ad Patres deferri, quando illis manifestatur non ad inquisitionem, vel punitionem, sed ad emendam, correctionem, & medelam, Ouandus *in* 4. *dist.* 19. *post proposit.* 18.*§.Concludendo dico*, Sanch.*lib.*1.*in Decal. cap.* 18.*num.*50.*&* 56. Cardin. Lugo *tom.* 2. *de Iust. & Iur disp.*38.*sect.*2.*num.*1 Reuerendissimus Vincentius Candidus *tom.* 1. *Disquisit. moral. disqu.* 5.*art.* 2. *dub.* 1. Et ego *tom.* 3. *verb. Denunciatio num.* 3.

7 His positis dicendum talem Prælatum, cui vt patri manifestatum est aliquem subditum ipsius
8 hæreticum esse, teneri illum manifestare fidei censoribus Colligitur primò *ex Deuterón.cap.*13. *vers.*6. vbi dicitur: *Si tibi persuadere voluerit frater tuus, vel filius, vel vxor, vel amicus clam dicens: Eamus, & seruiamus diis alienis, non acquiescas ei, nec audias, aut parcat ei oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum: Sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum.* Quorum verborum sensus est, cum qui ad idola colenda alterum sollicitat esse statim accusandum, vt interficiatur, quando nempè publicè à Iudice fuerit condemnatus, tunc enim qui illum accusauit, debet primum in eum lapidem mittere, & postea totus populus.

9 Totum autem hoc optimè ad hæresim accomodatur, quæ idolatriæ æquiparatur à S.Hieronymo *Ezech.* 18. & *Oseæ* 10. Quare ait Simanchas *de Cathol. Instit. tit.* 19. *num.* 5. *Ne putes hanc legem loqui de apostatis dumtaxat, & idolatris cum Hieronymus, & Augustinus, & Vincentius Lirinensis hæreses, & aliena ab Ecclesia dogmata vocent Deos alienos.* Idem etiam colligitur ex *Deuteron.* 17.*in princ.* vbi dicitur. *Cum reperti fuerint apud te vir, aut mulier, qui seruiant diis alienis, & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter, & verum esse repereris, lapidibus obruentur.* Quæ verba eundem sensum habent quem præcedentia *cap.*13. Nam vt notat Caietan. *in d. cap.* 13. hæc verba intelligenda sunt seruato rectæ rationis ordine, & seruatis debitis circumstantiis. Sunt enim isti non occultandi, sed denunciandi, & postquam à Iudicibus fuerint condemnati lapidibus sunt obruendi.

10 Colligitur secundò *ex cap.* 2. *de Hæret. & cap. Quapropter* 2. *quæst.* 7. Quos textus ad hoc intentum de obligatione generali omnium ad manifestandum hæreticum quomodocunque sibi notum inducunt Gloss.*in d.cap.*2. Farinac. *de Hæres.q.*197.*num.*35. Sanctarellus *tract.de Hæres.c.*9. *dub.vnic.n.*2.

Maximè tertiò, id colligitur ex Bullis Summorum Pontificum præcipientium denunciare hæreticos quomodocumque notos etiam sub excommunicationis sententia. Hi sunt Gregorius IX. Innocentius IV. & Nicolaus III. quos communiter referunt Peña Farinac. Sanctarell. Carena *de offic.S.Inquis.p.*2.*tit.*9.*§.*1. & alij. 11

Quartò, ex Patribus, & specialiter S.Leone *ser.*4.*de Collectan.* vbi ait: *Manichæos vbicumque latentes vestris presbyteris publicate, magna est enim pietas prodere latebras impiorum, & ipsum in eis cui seruiunt diabolum debellare.* Et infra: *Non sinantur*, inquit, *latere homines, qui Prophetis, & S. Spiritui contradicunt.* Et infra: *Cauendi sunt ne in aliqua Ciuitatis nostræ parte consistant.* Idem S.Leo *serm.*5.*de Ieiun ex* 10.*mens. Illud moneo*, inquit, *dilectissimi, vt si cui vestrum innotuerit vbi habitent hæretici, vbi doceant, quos frequentent, & in quorum societatem requiescant, nostræ solicitudini fideliter indicetis contra communes hostes pro salute communi vna communis debet esse vigilantia, ne de alicuius membri vlcere etiam alia possint membra corrumpi, & qui tales non prodendos putant, in iudicio Christi inueniuntur rei de silentio etiamsi non contaminentur assensu.* S Ambrosius *lib.*2.*offic.cap.*24 *In causa Dei*, inquit, *vbi contaminationis periculum est, etiam dissimulare peccatum est non leue.* Alia ex Patribus omittimus. 12

Præsertim quintò, ex Decreto, seù edicto DD. Cardinalium S.Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis generalium Inquisitorum, quod tale est: *Vniuersis, & singulis Christi fidelibus tam Ecclesiasticis, quàm secularibus vtriusque sexus, cuiusvis status, gradus, ordinis, conditionis, & praeminentiæ existentibus, & quacunque dignitate, & auctoritate, & maxima fulgentibus harum serie, ac tenore auctoritate nostri, & huiusmodi nostri officij, qua fungimur præcipimus, & mandamus quatenus infra duodecim dies proximè computandos, quorum primos quatuor pro primo, & reliquos quatuor proximis quatuor immediatos pro secundo, & vltimos quatuor pro tertio termino, & peremptorio, ac trina monitione Canonica assignamus omnes, & singulos hæreticos, seù de hæresi qu modolibet suspectos, de quibus notitiam habuerint, debeant nobis, vel Romano Commissario nostro quoad habitantes in Vrbe, quo verò ad habitantes extra Vrbem, & vbivis locorum degentes Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis, vel eorum Vicariis generalibus sub excommunicationis maioris latæ sententiæ pœna, quam in contrarium facientes ipso facto incurrant, iudicialiter propalare, cuius excommunicationis maioris absolutionem S. D. N.PP. & nobis reseruamus* Hoc enim decretum, seu edictum comprehendit omnes Regularium Prælatos etiam respectu suorum subditorum, & omnes, & quascunque personas etiam Reges, Principes, & Duces, Suarez *de fid.disp.*20.*sect.*4.*num.*24. Car.*supr. n.*28. Illud verò, & similia decreta seù edicta à particularib. Inquisit. promulgata omninò licita, & honesta esse, & obligare respectiuè etiam pro casibus occultis, ex quo etiam sequitur idem dicendum in præsenti casu, colligitur ex Simancha, Sigismundo, Scaccia, Azor. & aliis, quos refert, & sequitur Farinac.*supr.num.*39. Sanchez, Rozas, Suarez, Bonacina, & alij, quos, & refert, & sequitur Castr.Palaus *tom.*1.*tr.*4 *disp.* 3. *punct.* 4.*num.*2. Genuensis, Sanctarellus, Lelios Zecch. 13 14

Lazarius

Lazarius,& alij apud Carenam *sup.n.*18.Specialiter Cardinalis Lugo *to.2 de Iust.& Iur. disp.*38.
15 *sect.2.n.*22.& Candido *sup.dub.*5.

Probatur primò,quia denuntiare tales hæreticos etiam occultos est necessarium ob bonum commune aliorum fidelium, ergo anteponendum est cuicunque obligationi propter particulare bonum , cum bonum commune præponendum sit
16 bono particulari,& quilibet magis teneatur consulere Communitatis incolumitati, quàm vnius priuati hominis famæ,*l.Sed illud , vers. Quæ est d.* 45.*ex l.penult.C.de Primipilo l.*12.*l Actione §.Labeo ff pro socio, cap. ratio nulla de præbend.* Præsertim cum hæresis sit pestilentissimum venenum, quod citò,& facilè Prouincias, & Regna inficit,
17 Antecedens,autem probatur;quia si quantumuis occulti hæretici denunciari debent,timore huius denunciationis non audebunt suos errores propalare , multominus aliis persuadere, vt eos sequantur ; necessarium ergo est ob commune bonum aliorum fidelium hæreticos quantumuis occultos manifestare.

18 Secundò , quia denuntiare tales hæreticos occultos , etiam est necessarium pro bono ipsorum, ergo non obstante , quod sint occulti debent denunciari;Consequentia patet,quia semper quoad fieri potest attendi debet ad bonum spirituale proximi. Antecedens autem patet: tum quia timore huius denunciationis multi non amplectuntur errores hæreticales. Tum quia , quando denunciantur sæpissimè redeunt ad bonam frugem, & fidem Catholicam , quod aliàs raró faciunt. Tum quia aliàs non credent suos errores repro-
19 bari,etenim error cui non contradicitur approbatur;*c.error q.*83. & negligere quod potest perturbari est idem quo i fouere , *c.negligere* 2. *q.* 7. Interest ergo hæreticis occultis,vt errores eorum manifestentur.

Tertiò , & maximè ad intentum casus nostri : Nam vel talis Prælatus non potest manifestare hæresim sui subditi,quæ sibi solùm, vt patri propalata fuit,quia illa est occulta, aut quia solùm vt patri sibi manifestata est,aut quia manifestata sibi
20 sub secreto.Non primum, vt ostensum est. Non secundum;quia ex eo quod talis hæresis manifestata est Prælato,vt patri,solùm infertur iuxta dicta,vt non possit procedere,ad illius punitionem, aut inquisitionem,vt iudex, præsertim cum Prælati regulares non possint hoc tempore id facere; vt dictum est.

21 Non tertium;quia manifestare aliquid Prælato vt patri non est formaliter loquendo manifestare sub secreto. Tum quia solùm per talem manifestationem fit quod Prælatus non possit , vt Iudex agere,non verò quod non possit de illo loqui quando oportuerit , aut fuerit necessarium. Tum quia esto quod manifestari aliquid Prælato
22 vt patri sit, manifestari sub secreto , nihilominus quilibet tenetur reuelare hæresim alterius quamuis sub secreto strictissimo,excepto Sacramentali illam sciat. Primò quidem quia alioquin præceptum de manifestando hæreticum occultum esset inutile cum quilibet alteri sub tali secreto suam hæresim possit detegere ad eamque trahe-
23 re.Secundò quia Ecclesiastici Superiores iustissimis de causis præcipiunt vt hæretici denuncientur quamuis occulti,& de hoc edicta, & leges ferunt , ergo credendum hanc legem esse iustissimam, ac illi standum non obstante quocunque humano secreto.Tertiò,denunciatio hæretici fit ob bonum commune , & spirituale tum aliorum,tum etiam ipsius hæretici, vt dictum est ; at seruare secretum ordinatur ad bonum priuatum, & temporale , ergo denunciatio hæretici est anteponenda.Quartò,quia quilibet tenetur quæ sibi sub secreto commissa sunt reuelare, si vergant in damnum publicum , vel tertiæ personæ comminentis in futurum,vt ait S.Th.2.2.*q.* 70.*art.*2. communiter receptus , at hæresis vergit in damnum publicum. Quintò, hîc agitur de vitandis malis grauissimis imminentibus Ecclesiæ , & de consulendo communi bono fidelium , ergò cum hæc sint rebus omnibus anteferenda lex de denunciando hæreticum tanquam fortior vincit legem de seruando secreto. Quæ doctrina etiam est 24
vera quando quis sub iuramento promisit se non reuelaturum,ita S.Th.22.*q.*70.*art.*1.*ad* 2. Guido Fulconius qui fuit postea Clem. IV. *in Consultat. ad Inquisit.q.*8.Roias *sing.*3.*n.*23.Peña *in direc.Inquis p.*2.*comm.*18.*vers.Et obligat.* Roder.à Cunha *de confes.solicit.q.* 8 *n.*16.Farin.*sup.§.*2.*n.*50.Suar. *de fide disp.*20 *sect.*4.*n.*17.Sylu. *verb. Denunciatio*
*in fine.*Nam tale Iuramentum est de re mala , & 25
consequenter non obligat,immò non est seruandum,*c. Quintaualis,c. Sicut il Secondo , c.Tua nos de iureiur.cap.*1.22.*q.*4. *cap. Intimauit de testibus,*
& Iuramentum quod est contra bonos mores 26
non est obligatorium , *de regul.Iur. in* 6.& regul.
In malis promissis fides non est seruanda , *l. ge-* 27
neraliter ff. de verbor. significat.l. Iuris gentium,§. & generaliter ff.de pactis, & iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis , *cap. Quanto de iu-*
reiuran.cap.Inter cœtera 22. *qu.* 4. Deinde tale iu- 28
ramentum includit tacitam conditionem nisi Superior aliud præceperit, alioquin iuramentum esset iniquum.

Præterea edita,& leges feruntur , vt hæretici 29
etiam occulti denuncientur,at leges,& edicta publica priuatorum pactis ; & promissionibus non possunt mutari,*l.Ius publicum l. Inter debitorem ff. de pactis,l.testamenti factio ff.de testam.c.Si diligenti de foro compet.cap.Contingit in princip. de sentent. excommunicat.l.nec pignus ff.de reg.Iuris.* Est etiam 30
hæc doctrina vera quando quis alteri diceret; manifestando tibi hoc sub confessione ; nam etiam in hoc casu tenetur homo reuelare occultam hæresim;nam hæc confessio non est Sacramentalis,nec ille habet animum confitendi, ita Nauarr. *in Summ.c.*17.*num.*55.Caietan.2.2. *qu.* 70. *art.*1. *ad* 2.Sot.*de sigil.memb.*7.*q.*7.*concl.*4. Aragon.2.2. *quæst.*70.*artic.*1.*ad* 2.Victor. *in Summ. de Confess. num.*190.Armil.*verb. Confessor.num.*6. Sanctarell. *sup.num.*10.

Maximè id suadetur ex eo quod pater natura- 31
lis tenetur etiam denuntiare filium hæreticum; ex hoc enim manifestè colligitur multo magis patrem spiritualem,scilicet Prælatum , cui dela-
tum est crimen sui subditi, vt patri, & qui solum 32
veluti metaphoricè pater dicitur , teneri suum subditum hæreticum denunciare. Porrò patrem naturalem teneri denunciare filium hæreticum habent Peña *part.*2.*Direc.Comm.*15.Petrus Binsfeld.*de Confess. malefic.membr.* 2.*versic. Pro parte negatiua* , Vmbertus Locat *post. Iudicial. Inquis. quæst.* 5. Lelius Zecch. *in Summ.p.* 1.*tit.de fide in Rubric. de hæresi cap.* 11. *num.* 12. Castrus *lib.*2.*de iusta hæresis punit.cap.vltim.*Roias *singular.* 3 *num,* 29.*& seqq & singul.*12.*numer.* 1. Mascardum *de probat. lib.* 2. *conclus.* 857.*numer.* 18. Ludouicus à Paramo *de orig.S.Inquisit. lib.* 3. *qu.*98.*num.*85.

Suarez *sup sect.* 4 *numer.* 21. Caietan. *in cap.* 13. *Deuteron.* Farinac. *supra numer.* 40. Azor. *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *quæst.* 13. Sanctarellus *supra num.* 14. Sanch. *lib.* 6. *consil cap.* 2. *dub.* 19. *num.* 3. Lugo *supr. num.* 34.

33 Addendum teneri prædictum Prælatum denunciare illum subditum nulla præcedente secreta admonitione, seu correctione prout in praxi obseruandum dixi *tom.* 3. *vers. denunciare numer.* 4. ita Suarez *sup sect.* 4. *numer.* 11. Auila *de Censur. p.* 2. *cap.* 5. *disp.* 4. *dub.* 3. *concl.* 1. quia inquir, nunquam sperandum est eum qui ausus est opponere se Ecclesiæ vniuersali corrigendum esse per
34 meam monitionem, quæ ratione vsus fui eo loco, Salmeron *tom.* 4. *in Euangel. p.* 3. *tractat.* 11. §. *Deinde*, Scaccia *de Iudic. caus. cap.* 16. *numer.* 13. vbi ait de consuetudine sic seruari, nec tales monitiones esse in vsu, Farinac. *supr.* §. 2. *numer.* 39. *Hæreticum*, inquit, *quis denunciare tenetur etiam non præcedente monitione secreta* Bañez 2. 2. *quæst.* 33. *artic.* 7. *ad* 4. Simanch. *de Catholic. Institut. tit.* 19. *num.* 10. vbi ait, *Hæreticus quantumvis occultus protinus est Iudicibus indicandus, neque opus est, vt antecedat vlla fraterna correctio, id enim nec legibus cautum, & multi Theologi, & Iurisperiti magno consensu tradunt necessariam non esse correctionem fraternam ante hanc denunciationem*, & citat Albertin. *lib. de secret. num.* 82. Castr. *lib.* 2. *de iust. hæret. punit. c.* 25. *qui ait:* Quarta rarissimè accidit,
35 vt per correctionem hæreticus resipiscat ideò securius censeo, vt in crimine hæresis sine vlla admonitione procedatur ad denunciandum, præsertim si hæreticus non est quiuis homo ple-
36 beius, & idiota, quando verò constaret aliquem incidisse in hæresim ex ignorantia, tunc hîc esset prius secretò admonendus, imò etiam ignoretur an ex ignorantia, vel malitia peccauerit, nam de proximo bonum semper, & non malum debemus præsumere quod præsertim verum est de homine idiota, aut parum docto; tunc enim præsumendum est per ignorantiam errasse, & ità secretò admonendus; citat deinde Simanchas Sotum *de rat. tegen secret. membr.* 2. *quæst.* 4. Idem Simanch. *numer.* 11. *quando*, inquit, *est magna spes quod hæreticus resipiscat, & nulli obsit, tunc quidam putant correctionem fraternam fieri debere, sed tamen nihilominus aiunt non esse fidendum huic correctioni, sed tutius esse, vt ad Inquisitores deferatur*, quam sententiam sequitur, & citat Canum *lib.* 12. *de loc. cap.* 19 *versus fin.* Idem Simanchas *d tit.* 19 *numer.* 12. *Hodiè*, inquit, *in Hispania occulti hæretici ad Inquisitores deferendi sunt*
37 *nulla præcedente correctione fraterna.* Id enim iustissimis edictis preceptum est ex auctoritate Apostolica sub pœna excommunicationis, & quicunque illis non paruerit, peccatum non leue committit. Adde quod hæretici subdoli sunt, & me-
38 tu pœnæ fingunt se esse correctos, & nulla est lex; quæ iubeat hæreticum corrigendum priusquam Iudicibus indicetur. Idem asserit in *Enchirid. tit.* 23. *num.* 5. *& seqq.* Mandos. *in Addit. repert. Inquisit. verb. Denunciator*, vbi *talem*, inquit, *esse vsum*, Royas *singul.* 3. *num.* 21. ait, *tutius, & rectius esse, vt confestim absque monitione aliqua denuncietur hæreticus.* Sanctarellus *supr. n.* 5. Diana etiam qui *p.* 1. *tract.* 4 *resolut.* 2. variis relatis sententiis hanc dicit se sequi.

39 Addendum secundò, deberi denunciari etiamsi, probari non possit hæresis ab ipso Prælato denunciante. Ratio est primò, quia etiamsi talis hæresis probari non possit à denunciante, nec eius testimonium sufficiat, vt Inquisitores possint contra illum procedere, aperit tamen illis viam ad vigilandum, & præcauendum, & ad hoc quod accedente alio denunciatore, vel aliis indiciis sint plenè informati de tali delicto, & ita hæreses profligentur, & caueantur Genuensis *in prax. Archiepiscop. Neapol. cap.* 18. *n.* 5. & alij apud Farinac. *sup. n.* 36. & Carenas *sup. n.* 18. Lupo *sup. n.* 25. *&* 26. 40

Tertiò, quia quilibet tenetur Superiori peccatum alterius manifestare per quod infertur proximo grauis iniuria, & damnum, præsertim quando Superior id præciperet, quamuis illud probare non possit, vt tradunt *Dried. lib.* 2. *de libert. Christian. cap.* 7. *in princip.* Nauar. *in Summ. c.* 22. *n.* 83. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 14 *n.* 5. Couarr. *in* 4. *Decret. p.* 2. *cap.* 6. §. 10. *n.* 11. Vega *in Summ. lib.* 3. *cas.* 136. At ex non manifestatione hæresis occultæ alterius infertur grauissima iniuria Deo, & Ecclesiæ, & redundat in notabilissimum damnum fidelium, vt patet ex dictis, ergo quilibet sub peccato mortali tenetur hæresim occultam alterius manifestare Inquisitoribus id præcipientibus per sua edicta, quamuis illam nequeat probare. Tertiò, quia in aliis delictis propterea, non tenetur quis denunciare, quod probare non potest, quia per tale testimonium non potest vitari aliquod peccatum, at si denuntietur hæresis occulta alterius, potest illi obuiam iri; sic enim timebunt hæretici suas hæreses prodere, cum sciant posse, & debere eorum hæreses manifestari, nec requiri, vt probentur, ergo, cum per huiusmodi denunciationem vitentur hæreses, tenetur quilibet sub graui culpa eas manifestare, quamuis sufficienter illas probare non possit. De hoc tamen latè Diana 7. *p. tract.* 12. *res.* 21. vbi plura ad intentum. 41 42 43

Neque obstat denunciatorem, qui delictum improbabile defert reputari calumniatorem, & de iure denunciatorem denunciationem probare debere, & ei assistere, quia loco accusatoris habetur, *l. ab accusatore §. nunciatores ff. ad Turpilianum*, & tradit Repert. *ver. Denunciatio vers. An eo ipso*, Vmbert. Locat. *in Iudic Inquis. eodem verb. Denunciatio num.* 1. Non inquam obstat, quia licet de iure denunciator teneatur probare denunciationem, de consuetudine tamen contrarium seruatur, etiam in Tribunali S. Inquisitionis iuxta dicta *tom.* 3. *verb. Accusare n.* 12. Et facit *cap. super his de accusat.* quia denuncians potest dicere solo Zelo boni communis motus delictum declarare, quod præcipuè locum habet in delicto hæresis ob eius grauitatem, & periculum infectionis, & bonum commune, & ita tradit Cymer. *Direct.* 3. *part. de secundo modo procedendi in causa fidei n* 68. *in princip.* & ibi Peña *comm.* 15. Scaccia *in tr. de Iudic. caus c.* 22. *n.* 4. Ludouicus à Paramo *de Orig. S. Inquis. lib.* 3. *q.* 8. *n.* 21. *&* 22. Suarez *supr.* Sanctarellus *supr. n.* 13 Diana *part.* 1. *tr.* 4. *res.* 1. Castr. Palaus *sup. n.* 2. 44 45

Excusari tamen potest à denunciatione talis hæretici si certò credat illum pertinacem non esse, sed quod per ignorantiam, in hæresim incidit, tunc enim prius corrigendus est, & experiendum an resipiscat. Toler. *lib.* 4. *Summ. cap.* 5. *numer.* 1. Farinac. *supr. numer.* 39. Bonacina *disp.* 2. *de Censur q.* 6. *punc.* 1. *n.* 20. Castr. Pal. *sup.* Secundò, si id sibi reuelatum est à persona non fide digna; non enim tenetur illi credere, nam leuis tunc 46 47

tunc haberetur iuxta doctrinam Cordubæ *lib.* 1. *quæst.*42.*dub.*2.§.*Sexto quando,& in Summ.q.* 64. *in fin.*§.*il sexto*, Petrus Nauar.*lib.*2.*de restit.cap.* 4.*part.*2.*dub.*10 *n.*108. Rodrigu. *de ordin. Iudic. cap.*4.*conclus.*10.*n.*12.Gutier.*lib.*1.*qq. Canon. cap.* 11.*n.*71.qui docent quod cum quis tenetur aliquid sub peccato mortali denunciare, seu reuelare excusari ab hac denuntiatione si id audiuit à persona leui, & indigna, cui habeatur fides.

48 Tertiò, si forsan ipse sit socius talis criminis. Sicut enim hæreticus ipse non tenetur se prodere, vt habent S.Thom.2.2.*q.*69.*art.*1. Simanchas *de Catholic.Instit.tit.* 42. *num.* 13. Peña *in Director. part.*3 *comm.*12. Suar. *supr. sect.*4.*n.*18. Auila *de Censur.p.*2.*cap.*5. *disp.* 4. *dub.*3.*concl.*9.Rojas *singul.*3.*n.* 33. Rodericus à Cunha *de confess. solicit. q.*10.Sot.*de rat.teg.secret.memb.*2.*q.* 7. Bald.*in l.*1. *C.in quib.caus. & integr. restit. non est necess. in fin.* Alex.*in l.Cum quidam* §. *quod dicitur ff. de acquir. hæredit.n.*13.Felyn *in cap. Cum olim de accusat.n.* 3.& patet *ex cap. Quis aliquando de pœnit.d.* 1. desumpto ex Chrysostomo *super Epist.Paul.ad Hebræos homil.*31.& 41. *ad Populum*, vbi dicitur; *Non dico tibi, vt te prodas, sed reuela ante Deum viam tuam.* Quod in casu hæresis, etiam procedere asserit Nauarr.*cons.*5.*n.*3.*de hæret.incip. Est pœnitens*; sic nec ipse complex, aut socius, quia non potest manifestare alium, quin etiam se ipsum manifestet. Si enim postea denunciatus interrogatur, vt debet interrogari, tenebitur denunciatorem Socium criminis manifestare. Sanctarel.*sup.n.*16.

49 Castr.Pal.*supr.n.*15. Quartò, si ob denunciationem timeat se interimendum, aut notabiliter, & grauiter malè tractandum. Peña 2. *p. Direct. q.* 53.*Comm.*78. Scaccia *de Iudic. caus. c.* 56.*num.* 4. quos refert, & sequitur Farinac.*sup.n.* 53. Sanctarell.*sup.num.* 16. Barbosa *de potest. Episcop. alleg.*

50 96.*num.*70.Cum grano tamen satis hoc accipiendum, si enim nocumentum, quod Reipublicæ obuenire potest sit valdè graue, nec alia via impedire potest, nisi denunciatione facta, tenetur illam facere, quia sine dubio bonum commune debet præferri priuato. Rojas *singul.* 3.*n.*30. *vers.Septimo ampliatur.* Castr.Pal.*supr.n.*10. Quintò excusabitur à denunciatione si illi certo constat subditum hæreticum se manifestasse, aut manifestandum fidei censoribus, quia iam cessat finis denunciationis, qui est certioratio Iudicis de crimine, & ex quo Iudex factus est certus fieri certior, *cap.Eum qui de reg.Iur.in* 6. & plures DD. apud Barbosam *sup.n* 68.

51 Ex quibus patet quid dicendum sit de Consiliariis, Aduocatis, & Procuratoribus, quibus crimen hæresis fuit communicatum sub sigillo se-

52 creti ab aliquo ad petendum consilium. Dicendum enim est eodem modo, quod scilicet tenentur illud denunciare, nisi adsit aliqua causa ex supra allatis ad omittendum denunciationem. Ratio

53 est, quia licet seruare secretum alicui sit de iure naturæ, maximè accedente promissione illius cui concreditum est secretum, idque sit necessarium pro commercio humano inter homines conseruando, præsertim in casu præsenti, quia aliàs arcerentur homines à petendo consilio pro sua conscientia, quod cederet in magnum detrimentum animarum; nihilominus quando serua-

54 re secretum cedit, aut cedere potest in graue detrimentum Reipublicæ prout contingit in præsenti, quia hæresis est cancer, & venenum Reipublicæ Christianæ, tunc ad præcauendum tale damnum non debet seruari, sed potius propalari, etiamsi adesset iuramentum, vt dictum est ex parte audientis secretum, cum iuramentum, vt dictum est, non sit vinculum iniquitatis nec possit esse contra bonos mores, nec debeat obstare, vt damnum commune caueatur. Ita Nauarrus, Salon. Aragon. Sayrus, Filiuccius, Bonacin. Azor. & alij quos refert; & sequitur Barbosa *supr. n.*63. Quibus iunge Sanchez *lib.*6.*consf.moral. c.* 2.*dub.* 20,*num.*1. Cardinal. Lugo *sup. num.* 37. & Reuerendissimum Candidum *supr.art.*4.*dub.*7. §. *Dico duodecimo.*

Idem quoque dicendum de iisdem Consiliariis, Aduocatis, Procuratoribus, &c. qui sub Sigillo secreti sciunt furem detinere bona alterius furto sublata, & iubentur à Iudice per censuras, aut alio modo reuelare tale furtum. 55

Tenentur enim id facere propter rationem adductam, quia scilicet secreti, fidei, promissionis, aut iuramenti seruandi obligatio, non potest esse in præiudicium innocentis, aut contra ius alterius, tunc enim esset vinculum iniquitatis. Ita Authores relati, qui etiam loquuntur pro casu quo obseruatio secreti esset non solum in damnum commune Reipublicæ sed etiam in damnum alicuius tertij, licet Candidus solum videatur loqui quando esset contra vitam innocentis. 56

Limitant hoc benè Nauarrus *in Manual. cap.* 25.*numero* 44.& *cap. Inter verba Corollar.* 65. *numero* 805. & Sanchez *supr.* Vt id solum sit verum quando alia via damno illi tertiæ personæ consuli nequit. Si enim alia via id fieri potest, seruandum est ius secreti. Attendendum etiam est, & prudenter considerandum an damnum quod sequitur furi sit magni momenti, infamia, v.g. fustigatio, &c. Et quod sequitur innocenti sit parui ponderis, scilicet restitutio rei parui pretij, tunc enim non videtur detegendum tale secretum, quia damnum parui ponderis innocentis non videtur præponendum iuxta charitatis regulam damno magni momenti peccatoris. Sic videntur intelligendi Nauarrus, & Sanch. relati, & fauet Candid.*sup.art.*4. *dub.* 1. §. *Dico tertio.* 57 58

Notet lector post hæc scripta me incidisse in septimam partem grauissimi Authoris P. Dianæ, vbi *tract.*3. *resol.* 63. latè disputatum video. An Hæretici sunt denuntiandi Inquisitoribus ante præuiam correctionem paternam, & quid de aliis criminibus contentis in edictis DD. Inquisitorum, Et post relatos Duuallium, Caspensem, Palaum, Fagundez, Castillum, vtrumque Hurtadum, Petrum Lorcam, & alios sic resoluisse quæstionem: *Dicendum est igitur quod sententia Doctorum asserentium esse premittendam correctionem fraternam cum certa, & firma spe emendationis in delicto hæresis, vel hæresim sapiente si est probabilis erit probabilis stando in iure naturæ, & communi, secus autem stantibus edictis, & præcepto DD. Inquisitorum, nam amplius non videtur admittenda, sed statim omnia delicta in dictis Edictis contenta sunt sine præuia correctione ad Iudices fidei deferenda, & maximè delictum hæresis, Confessariorum sollicitantium, & sagarum.* Postea verò §. *Hinc in omnium* refellit sententiam quam dicit esse meam *in Summa qq.regul.c.*10.*n.*34. scilicet quod Confessarius sollicitans (intellige ad inhonesta) de quo probabiliter speratur emendatio, non debeat denuntiari ante præuiam correctionem. 59 60

Cœterum diligentissimus Author non animaduertit me non dixisse *de quo probabiliter speratur,* sed de quo creditur esse fraternè corrigibilem, quod est aliquid maius quam probabiliter sperari Deinde me adiunxisse ad maiorem cautelam. *Cautissimè tamen procedere debent Confessarij circa pœnitentes ab aliis solicitatos.* Quod sanè explicabatur doctrina antea tradita. Ac maximè, quia in posterioribus aliis editionibus (sunt autem tres post illam, quam P. Diana citat) ad tollendum omnem scrupulum, & denotandum sententiam illam solum speculatiuè fuisse probabilem, eo quod eam plures Doctores defenderint, vt sunt Peærinis quem ibi retuli, & plures alij, quos ipsa Diana affert *part. 1. tract. 4. resol. 2.* non autem practicè, aut in praxi sequendam dixi: *Et nota quod in praxi non debent solicitati credere Confessarios solicitantes esse fraternè corrigibiles, aut emendatos cum sint de hæresi suspecti.*

Propterea tenentur illos ante quamcumque monitionem, seu correctionem Sancto Officio Inquisitionis denuntiare. Quid clarius pro mea mente exponenda dici potuit? Omitto errore Typographi dici me *c. 10. Summæ* id scripsisse cum non nisi *c. 19.* ea scripserim. Hæc porrò salua venia sapientissimi, & communis magistri dicta sint.

61 Hæc autem doctrina de manifestatione hæretici vel de hæresi suspecti ad S. Tribunal Inquisitionis etiam ante correctionem fraternam facienda procedit etiam posita sententia, quæ in Societate Iesu recepta est, scilicet licitum esse reuelare Prælato vt patri peccatum occultum fratris absque præuia correctione, quando melius sit per ipsum Prælatum corrigendus.

Et si enim dicta sententia admitti debeat, prout probant Suarez, Castrus Palaus, Trullenck, ConinK, Hurtadus, Caspensis, quos refert, & ex parte sequitur P. Diana *p. 7. tract. 3. resol. 44.* nihilominus in casu hæresis, vel suspicionis hæresis talis denuntiatio non ad Prælatum Societatis, sed ad S. Tribunal deferri debet prout probant adducta in superioribus, & Authores relati.

CONSVLTVM XIII.

Circa controuersiam Romæ acriter agitatam de validitate cuiusdam Capituli Prouincialis, & electionum in ipso factarum. In qua multa ad materiam de electione Prælatorum Regularium spectantia.

Notet lector huiusmodi Consultum typis editum fuisse in calce quarti tomi Quæstionum Regularium authoris; quia tamen illud continet notabilem doctrinam, ideo in hoc etiam loco, veluti magis proprio reponi debuit.

SVMMARIVM.

An

IESVS MARIA.

CASVS.

1 VALLISOLETI in Hispania de anno 1642.celebratum fuit Capitulum Prouinciale Carmelitarum quietè, & pacificè, nemine reclamante, aut contradicente. Postea verò, sex, vel septem circiter mensibus transactis, PP. aliquot graues eiusdem Prouinciæ obedientiam negarunt Prouinciali, & Priori Matritensi, prætendentes ipsos non esse legitimos Prælatos,ac propterea abstinere debere ab exercitio suorum officiorum. Cum autem ipsi contradicerent, & contra illos veluti rebelles procederent, eos etiam à Prouincia authoritate Illustrissimi Nuncij eiicientes, Romam idcircò venerunt, plures nullitates contra præfatum Capitulum,& electiones opponentes, primò coram Generali,deinde coram Sanctissimo,& ipsius delegatione,coram Eminentissimo,& Reuerendiss. Domino Cardinali Ginetto Ordinis Protectore, quo cum Reuerendissimis aliis coniudicibus in duabus Congregationibus in ipsius Palatio habitis,lis,& controuersia decisa fuit. Quia tamen circa ipsam multa,grauiaque dubia discussa fuerunt,ideo hîc proponenda. Primum est, an contra Capitulum præfatum, & eius electiones aliqua opponi possent. Secundum, dato quod possent opponi, an Patres prædicti legitimi oppositores essent. Tertium, an in eo casu contra inauditam partem Capituli aliquid decidi posset. Quartum, quod mandatum,vel procuratio requireretur, vt aliquis esset legitimus Procurator Romæ pro Capituli defensione. Quintum, an prædictum Capitulum,& eius electiones nullæ,& irritæ censeri deberent,eo quod socij Conuentuum,qui in illo erant Gremiales, non essent electi ab omnibus Religiosis Conuentuum in Sacris constitutis Sextum, an rectè impugnaretur prædictum Capitulum propter vota quædam in ipso adiuncta Septimum, an propter non seruatam formam *cap. Quia propter de electione* quoad numerum Scrutatorum. Octauum, an electiones Priorum factæ in ipso Capitulo, & non in Conuentibus validæ essent. De quibus omnibus sigillatim agendum.Notando primò,quod quamuis cognitio supra nullitate prædicti Capituli pertineret ad Reuerendiss.Generalem Ordinis, & non ad Emin.Protectorem,prout in simili declarauit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium 17. Augusti 1640. in causa, & pro Patribus Augustinianis: nihilominus hæc lis,& controuersia specialiter pertinebat ad Eminentissimus ex delegatione SS.

DVBIVM PRIMVM.

An prædictum Capitulum,& electiones in ipso factæ impugnari possint.

RESpondeo, tám prædictum Capitulum, & electiones in ipso factas, quam omnia, & quæcunque Capitula,cum electionibus ipsorum, impugnari posse ab iis,ad quos interest, seruatis tamen conditionibus, de quibus infra. Ita enim colligitur ex toto ferè titulo *de elec. in primo, & sexto Decretalium*,vbi id supponitur, & constabit ex Iuribus inferiùs referendis. Accedit, quod si impugnatio electionis de aliquo Officiali ad inseruiendum Reip.competit cuilibet de populo; vt per Auendaño *de Exequendis mandatis p.1.cap.19.n.17.* Azeuedo *l.1.n.6. tit.4. lib.5.noua recop.* Burgo de Pace *cons.10.n.20.*Matienzo *l.1.Gloss.8. tit.14.l.5.noua recop.* Bobadilla *in sua politica l.3. c.8.n.17.* Cabedo *p.1. decis.112.& p.2. decis.84. num.16.cum seq.*tenet Barbosa *in cap. vt circa de elect.in 6.num.12.* multò magis impugnatio cuiuslibet Capituli, seu electionis competet cuilibet Religioso,cum ad illum spectet, vt Prælatus vel Officialis suæ Religionis sit talis qualis decet. Layma.*in quæstionib.Canonic.de Prælator. elec. cap.11.q.115.* 1

3 Adde, etiam contra electionem confirmatam fieri

fieri posse obiectionem, seruatis etiam conditionibus seruandis. Quia si electio est inualida, confirmatio subsequens non dat illi validitatem. Abbas *in c. accedens de accusat.* Petrus Biaxius *in Direct. elect. p. 3. cap. 45. n. 2. & 3.* Sigismundus de Bononia *de Elec. Prælat. part. 1. c. 7. dub. 44. n. 19.* Quare quod idem Abbas *in cap. fin. qui matri accus. & in cap. cum olim de caus. possess.* & idem Biaxius *ibid.* dicunt, neminem esse audiendum post confirmationem factam, intelligi debet iuxta dicenda, & formam *ca. fin. de elect. in 6.* quando præcessit oppositor, & non comparuit termino præfixo ad opponendum. Sigismundus de Bononia *supr. dub. 46. n. 3.*

4 Dixi autem supra, ab iis, *ad quos interest*, quia alij non interesse habentes non possunt se opponere, nisi nomine Ecclesiæ, seu eorum, ad quos id spectat. *c. cum inter 1. de elect. l. 1. ff. de appell.* Castellinus *de elect. canon. c. 16. n. 4.* Layman. *supr.* ex Innocentio, & Abbate. Adde Iulium Lauorium *de Elect. tit. 4. c. 19. n. 119.*

5 Dixi etiam *seruatis tamen conditionibus, &c.* quia aliquæ sunt ad id faciendum necessariæ. Prima, quod subsit magna, & notabilis causa. Tum quia Ius Canonicum maximè aueisatur huiusmodi oppositiones *cap. fin. de dolo, & contumac.* Laym. *supr. q. 117.* Tum etiam, quia cum litium introductio criminum occasionem, & magna alia detrimenta præbeat, quæ videri possunt apud Tiraq. *de Retract. lign. §. 8 glos. 7. à num. 20.* Rebuff. *in Probem. Concordata verbo sumptibus. pag. 511. & in l. litis nomen 36. ff. de verb. significat.* Gonzales *ad reg. 8. Cancell. §. 7. Proœm. num. 12. cum seqq.* Barbosam *de Offic. & potest. Episcop. allegat. 79. à num. 10. & in dict. cap. finem num. 2.* quæ maximè procedunt in Religiosis, qui omninò ab huiusmodi forensibus negotiis abstinere debeant; proculdubio non sine magna causa huiusmodi oppositiones, seu impugnationes electionum fieri debent.

6 Secunda est, quod non consenserint tales oppositores in dictum Capitulum, & eius electiones. Quia si consenserunt, repelluntur ab oppositione, seu impugnatione illorum. Etenim, vt habetur ex Reg. Iuris *in 6. num. 21.* & sumitur ex *l. si ut C. de actionib. & obligat. Quod semel placuit, amplius displicere non potuit.* quod Glossa *ibidem* intelligit etiam in electo, iuxta *can. dilectissimi 8. quæst. 2.* Idemque confirmat Regula alia etiam Iuris *in 6. num. 33.* quæ desumitur ex *l. nemo potest mutare ff hoc titulo*, scilicet, *mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.* Quam Regulam procedere etiam in electione probat Barbosa *ibid.* ex Iuribus, & Doctorib. Fauet etiam Regula illa generalis, scilicet, *nullus potest venire contra factum suum.* Argument. *c. diuersis fallaciis de Cleric. coniugat. & c proposuit de fil. Præsbyt.* Glossa *in d. Regul, quod semel.* Layman. *supr. quæs. 116. in margine.* Consonat etiam *c. concertationi de appell. in 6.* vbi appellanti ab electione præscribitur spatium dierum decem, & iis transactis solum conceditur vti Iuris remediis, si tamen electioni non consenserit.

Ita colligunt ex textu Lapus, Abbas, Archidiaconus, & alij DD. quos ibi refert, & sequitur Barbos. Pro quo maximè facit declaratio quędam nouissima Sac. Congregationis Episcop. & Regularium die 2. Decembris 1643. vbi sic. *Proposita fuit causa Prouinciæ Apuliæ, inter PP. electores eiusdem Prouinc. necnon Patrem Thomam à Grumo electum, & P. Magistrum Felicianum à Polignano eius Procuratorem ex vna, & P. Magistrum Gregorium Capullum, &c. & DD. negotio maturè discusso, fuerunt in voto institutionem P. Capulli non posse, nec deberi ab eis impugnari, cum semel in eam consenserint, nec obstare Constitutiones, &c.* Facit etiam quod cum Eminentiss. & Reuerend. D. Cardinalis Ginettus Ordinis nostri Protector sciuisset quemdam Religiosum, qui ex vi Breuis SS. D. N. Vrbani institutus fuerat Prouincialis cuiusdam Prouinciæ, consensisse in electionem alterius, hunc, & non illum, vt legitimum Prouincialem hoc anno 1643. declarauit.

Tertia est, & veluti limitatio præcedentis, videlicet, quod, iuxta dicta *tom. 1. cap. 15. num. 37.* eligentes aliquem, vel consentientes ipsius electioni, non possunt illi se opponere, nisi ex causis postea emergentibus, vel propter defectus electi prius ignoratos. Ita enim habetur expressè *cap. nulli licere de elect. in 6.* vbi Doctores communiter. Quibus iunguntur Iulius Lauorius *supradicto cap. 19. num. 115.* Sigismundus de Bonon. *supr. dub. 46. num. 6.* Peirinis eo loco à me relatus, & Barbosa *super hoc cap.* Consonat etiam specialiter pro Ordine nostro, quod in Formula celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendissimo Theodoro Stratio Generali edita, & typis mandata Neapoli 1635. & quæ mitti solet ad Præsides Capitulorum Prouincialium, vt iuxta ipsam ea celebrari faciant, sic dicitur §. 21. *Qui in elect. expressè, vel tacitè, consenserint, illam postea secundum Sacros Canones impugnare nequeant; nisi ex noua causa, vel veteri, sed nouiter eis pandita, & manifesta.* In margine autem notatur dictum caput *Nulli.* 7

Quarta est, quando talis oppositio, vel impugnatio electionis fit per modum appellationis, tunc enim, vt dixi supra *n. 6.* ex *c. concertationi de appell* solùm admittitur talis appellatio intra decem dies, nec post illos vllo modo permittitur. Verum quidem est, quod ex *c. statuimus de elect. in 6. & c. cupientes eod tit.* extendi id potest ad vnum mensem. De quo Doctores *ibid.* & Sigismundus *supr. n. 12.* & Castellinus *supr. n. 5. 6. & 9.* ac Iulius Lauorius *supr. n. 122.* 8

Quinta est conformiter ad dicta *tom. 1. eo cap. 15. num. 37.* circa formam seruandam in oppositione, seu appellatione contra electionem. Taliter enim appellantes tenentur exprimere in instrumento publico coram personis authenticis, quæ super hoc testimonium perhibeant, omnia, & singula, quæ obiiciunt, & simul iurare quod credunt ea esse vera, & se posse illa probare, alioquin non possunt alia obiicere, nisi, iuxta dicta *supr. n. 7* ex *cap. nulli de elect. in 6.* forsan essent aliqua de nouo emersa, vel que verisimiliter ignorare potuissent. 9

Ita enim habetur expressè *in cap. vt circa de elect. in 6.* & tradunt ibi communiter Doctores. Quibus iunge Peirinis eo loco à me relatum Castellinum *supr. num. 2. 13. 14. 15. & 16.* & Sigismundum *supr. dub. 46. num. 11.* Notans *num. 12.* hanc formam esse ad vnguem obseruandam, ita vt sine illa opponens audiri non debeat. Nota tamen aliquo modo limitatam esse per Clement. *Constitutionem de elect. in 6.* quando quæ opponuntur directè respiciunt ius Ecclesiæ, vel opponentes. De quo Doctores *ibid.* maximè idem Sigismundus *supra* plura afferens ad intentum *num. 18. & sequent.*

10 Sexta

10 Sexta, & veluti explicatio præcedentis, est, quod, qui se opponit alicui electioni, & ad Sedem Apostolicam appellat, ita debet iurare quod omnia, quæ opponit, credit esse vera, & se posse illa probare vt non sufficiat iurare se credere esse vera, & posse probare ea quæ de ipsis deberent sufficere. Ita enim expressè habetur in *cap. is qui contra de elect. in 6.* vbi Doctores communiter, & Sigismundus *supr. d. dub. 46. num.* 12. Addens *num.* 14. id etiam esse verum in Procuratore appellantis ab electione. Maximè etiam addendum, in d. Clement. *Constitutionem §. cæterum* sic haberi. *Cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosecutione negotij super his audiendus, etiamsi circumstantias huiusmodi, vel probationes earum per iuramentum asserat ad se peruenisse de nouo.* De quo DD. sup. d. Clementinam, & Sigismund. *sup. num.* 15.

11 Nota autem, quod impugnata electione ante confirmationem, si contra formam sit oppositum, electus tenetur probare se ritè electum; si autem post confirmationem contra formam opponatur, opponens probare tenetur; si verò oppositum sit contra personam, semper onus probandi incumbit opponenti. *cap. 1. de elec. in 6. & cap. si compromissarius.* Thesaurus *in Praxi p. 2. verb. Electio c. 4. §. nota* 2. ex Butrio, Innoc. Compostel. & Mascardo.

12 Adde etiam, quod quando id quod opponitur post confirmationem, ante illam propositum, & discussum fuit, ac super eo pronunciatum, non debet admitti talis oppositio, quia iam taliter discussum, & pronunciatum transit in rem iudicatam. Cuchus *Instit. maior tit. de confirm potest. num.* 4. Biaxius *supra cap.* 45. Sigismundus *sup. dub. 46. num.* 5.

13 Quando verò oppositio est non contra electionem, sed contra electum, obseruandum est quod habetur *in cap. si fortè de elect. in 6.* videlicet, *si fortè inter cætera, quæ obiiciuntur electo, aut postulato, seu aliàs promouendo ad aliquam dignitatem, euidentem scientiæ, vel alium personæ defectum opponi contingat, in discussione obiectorum illum statuimus ordinem incommutabiliter obseruandum, vt promouendus super defectu ipso ante omnia subiiciatur examini, cuius euentus examinandus, aliis, aut dabit initium, aut negabit. Cæterum, si præmissi examinis exitus huiusmodi oppositiones docuerit veritate destitui, opponentes omnino à prosecutione causæ, in qua talia obiecerunt, excludimus, & proindè puniri decernimus, ac si penitus in probatione omnium, quæ obiecerunt, defecissent.* Castellin. *sup. n.* 8. Et quod magis est, non esse locum pœnitentiæ oppositori falso, *in c. ab eo, de elec. in 6.* sic decernitur. *Ab eo, qui contra electum, vel postulatum seu promouendum ad aliquam dignitatem, inter cætera quæ obiicit, euidentem, notorium, seu manifestum scientiæ, vel alium personæ defectum opponit: ipsius defectus oppositio, vel eius qualitas nequeunt postea reuocari.*

Cum enim opponens, si quid de defectu opposuit huiusmodi, destitui veritate contingat, à prosecutione causæ debeat omnino excludi, & puniri perindè ac si probatione omnium, quæ obiecerat, defecisset: iustum est, vt postquam ad oppositionem eamdem procedit nequeant in præiudicium eius, contra quem opposuit, vlterius pœnitere. Doctores ibidem, & Sigismund. *sup. n.* 8. 9. & 10. Pro huiusmodi etiam oppositionibus contra electiones factas, quod illis non obstantibus, electiones validæ censeantur, extant aliquæ declarationes Sac. Congregat. Episcop. & Regular. specialiter vna pro Minoribus Conuentualibus 7. Maij 1656.

DVBIVM SECVNDVM.

An prædicti Patres legitimi fuerint oppositores contra electiones factas in prædicto Capitulo.

Respondendum est negatiuè, prout manifestè colligitur ex adductis in dubio præcedenti. Primò quidem, quia ea, quæ contra præfatas electiones opposuerunt, non sunt magni, aut notabilis momenti, prout constabit dubiis sequentibus ea euacuando. Nec talia credi possent cum præfatum Capitulum, eiusque electiones celebratæ fuerint à Religiosis grauibus, & valdè doctis, Doctoribus, & publicis lectoribus in Sacra Theologia in clarioribus Vniuersitatibus Hispaniæ ac S. Tribunalis Inquisitionis Censoribus, & consultoribus sub Præside Magistro Ioanne de Orbea viro nedum nobilissimo, & magnæ authoritatis, sed & magnæ quoque experientiæ in agendis, qui quinquies idem munus exercuit, & de quo proindè bona præsumptio semper haberi debeat. Cum pro Iudice semper iura præsumant *l. vir bonus ff. iudicatum solui l. fin. C. ad l. Iul. repet.* 14

Secundò, quia prædicti Patres oppositores consenserunt in dictum Capitulum, eiusque electiones, non repugnantes, contradicentes, reclamantes, aut aliquid contra ipsum, vel ipsas protestantes, quinimò, vt in Actis authenticis Capituli §. *iam ergo* habetur, *acceptata fuit electio Prouincialis nomine reclamante*, & infra: *tandem solitam obedientiam nouo Prouinciali electo omnes Gremiales exhibent.* Eamdemque obedientiam præstiterunt Diffinitoribus, & Patribus tunc electis, à mense Maij, quo celebratum est dictum Capitulum vsque ad mensem Decembris, quo insurgere cæperunt contra Prouincialem, & Priorem Matritensem. Vnde propter regulas, & textus, de quibus supr. *dub. 1 n. 6.* manifestè excluduntur prædicti Patres à munere oppositorum, seu impugnatorum talium electionum. 15

Idem porrò, quæ dico de prædictis Patribus oppositoribus, qui fuerunt Gremiales ipsius Capituli, intelligendum etiam est de quodam alio Religioso, qui cum de gremio Capituli non fuerit, nihilominus etiam illud, & electiones in ipso factas impugnauit; & de quibusdam aliis eiusdem Prouinciæ alumnis. Illi enim omnes à mense Maij vsque ad mensem Decembris, Prouinciali, Diffinitoribus, & Prioribus obedientiam, & summissionem debitam multis actibus positiuis hinc, indéque, præstiterunt, quo gratum, & ratum habuisse comprobantur præfatum Capitulum cum gestis in ipso. Regula enim Iuris, quæ est 10. videlicet, *Ratihabitionem retrotrahi, & comparari mandato* in omni actu obtinet, vt notat Glossa *ibi* & maximè Glossa *in c. auditis de elect. vers. ex post facto*, vbi inquit, *ratihabitionem habere etiam locum in electionibus* 16

Nec obstat si contra dicta obiiciatur, quod ex dicto *cap. auditis de elect.* electio inualida non ratificetur 17

tificetur per subsequentem consensum. Ibi enim manifestè est sermo de electione facta per minorem partem Capituli, electiones verò, de quibus in præsenti, factæ fuerunt concorditer, vt ex ipsis Capituli Actis authenticis constat.

18 Tertiò, & maximè repelluntur dicti Patres à munere oppositorum, seu impugnatorum Capituli, & electionum in ipso factarum, quia scilicet causæ, quas contra ipsa obiiciebant, non fuerunt de nouo emergentes, aut de nouo panditæ, aut cognitæ, sed antiquæ, & tempore celebrationis Capituli ipsis manifestæ, & euidenter notæ. Clarè enim, & manifestè videbant, & sciebant quando Capitulum celebrabatur, quod admittebantur vt legitimi suffragatores Socij Conuentuum, qui solum ab habentibus viginti annos in professione erant electi, & aliqui de nouo adiuncti, & quod erat sufficiens numerus scrutatorum, ac tandem, quod Priores Conuentuum eligebantur in Diffinitorio ipsius Capituli, non in ipsis Conuentibus, quæ sunt causæ propter quas contendebant de nullitate Capituli, & electionum. Ex hoc autem manifestè infertur eos non potuisse admitti, vt oppositores, seu impugnatores illius, propter dicta sup *dub.* 1.*n.* 7. ex *cap. nulli licere, de elec. in 6.* & ex decreto Reuerendiss. Generalis Stratij ibi relato.

19 Similiter quartò expelli debuerunt à tali munere oppositorum, seu impugnatorum Capituli per modum appellationis, cum constet non solum post decem dies, aut vnum mensem à celebratione Capituli, sed post sex, & amplius menses, eam appellationem fecisse. Ex hoc enim constat repellendos necessariò fuisse, cum ex *cap. concertationi de appellat.* supra *dub.* 1. *num.* 8. relato manifestè habeatur solùm intra decem dies admitti posse appellationem ab electione. Et ex *ca. statuimus de elect. in 6. & cap. cupientes eodem tit.* id extendatur ad vnum mensem. Nec illis suffragari potuit, quòd dicerent se non fuisse appellantes, sed merè ad Sedem Apostolicam recurrentes. Oppositum enim constat tum ex Memorialibus ab ipsis porrectis, tum ex responsione ad Decretum Illustrissimi Hispaniarum Nuncij, nunc Eminentiss. D. Cardinalis Panzirolæ, vbi sæpiùs se appellantes ad Sedem Apostolicam vocant.

20 Quintò etiam, repelli debuerunt à dicto munere ob non seruatam formam præscriptam in *cap vt circa de elect. in 6.* quam retulimus *supr. dub.* 1.*num.* 9. Constat enim ex prædictis Memorialibus, & aliis scriptis, in quibus suam oppositionem manifestarunt, non seruasse dictam formam, nec id fecisse instrumento publico coram authenticis personis, nec sub iuramento eo loco præscripto.

21 Idem dico propter defectum sextæ conditionis pro oppositoribus contra electionem requisitæ, de qua *supr. dub.* 1.*num.* 10. *ex cap. is qui contra de elec. in 6.* Constat enim prædictos Patres oppositores variasse in oppositione causarum contra validitatem Capituli, & electionum ipsius. Si quidem in scripto oblato Matriti die 4. Decembris 1642. Prouinciali dictæ Prouinciæ Castellæ solùm obiecerunt quod Socij Priorum non fuerunt legitimi, eo quod electi non fuerint nisi solùm ab habentibus 20 annos in professione. In Memoriali autem postea ab ipsis porrecto Reuerendissimo Patri Ordinis quando Romam venerunt, non solum prædictam causam nullitatis, sed plures etiam aliàs obiecerunt.

In Memoriali verò postea Eminentissimo D. Cardinali Protectori oblato vlteriùs addiderunt aliam causam nullitatis Capituli, & electionum ipsius, videlicet quod pro illis fuerint adiuncti aliqui suffragatores, qui de iure tales non erant. Ac demum, postea post duos circiter menses opponere cœperunt, defecisse tres scrutatores in dicto Capitulo, & ipsius electionibus. Ex quo manifestè elicitur ipsos varios in opponendo extitisse, ac propterea repelli debuisse: tum ex dicto *cap. is qui contra*, cum ex communi dicterio de teste, scilicet *testis varius, testis falsus.* Quod etiam oppositori, seu impugnatori electionis applicari potest.

Repelli etiam debuerunt prædicti Patres oppositores, iuxta dicta supr. *dub* 1.*num.* 12. à munere impugnatorum, propterea quod cum ante confirmationem Capituli à Generali per litteras postulasset ne illud confirmaret, ipseque Generalis rem maturè discussisset, causasque, propter quas confirmationem negandam esse dicebant, considerasset, nihilominus ipsum confirmauit litteris datis eodem anno 1642. die 15. mensis Nouembris. Ex quibus omnibus liquidò patet præfatos PP. legitimos oppositores non fuisse in causa præsenti. 22

DVBIVM TERTIVM.

An in casu quo prædicti Patres legitimi oppositores Capituli essent potuisset decidi causa non citata, vel audita parte Capituli.

RESpondeo id nullo modo fieri posse. Primò ex *cap.* 1. *de causa possess.* vbi Gregorius Papa dicit, *nec Nos contra inauditam partem aliquid possumus definire.* Vbi verbum *(potest)* negatione præposita, importat necessitatem, vt ibi Panorm. *num.* 4. & Iason. *l. Gallus ff. de liber. & posthum. n.* 17. Glossa *cap.* 1 *de reg. Iuris in 6. versic. non potest.* De quo DD. in *d. cap.* 1. specialiter Ioann. Andr. Innocent. Imola, Hostiensis, & Ancharanus. Secundò, ex *cap.* 1. *de feudis sine culp. non amit.* vbi dicitur, *non debet quis priuari feudo etiam per Principem antequam de culpa sit conuictus.* Et Clement. *pastoralis de sentent. & re iud. versic. nec prædicta suppletio*, vbi dicitur, *Imperatorem non posse supplere citationem, quia est de iure naturali, & 2. quæst.* 1. *cap. Deus*, vbi dicitur, *Deum noluisse punire peccata Sodomorum, nisi descenderet, & videret, nec Adam, nisi prius eo vocato, & eius defensione audita*, Et *c. caueant, & c. omnia 3. qu.* 9. vbi habetur, *sententiam absque citatione nullam esse.* Tertiò, ratione, quia citatio partis, vt se defendat, est radix, & initium omnium litium. *Inst. de pœn. temp. litig. §. finali, & p. 3. tit. 7. initio.* Ergo velle sententiam ferre contra partem inauditam, est fundamentum totius processus iudicialis euertere. 23

Quartò, quia citare partem vt se defendat est de iure naturæ, quod dictat, vnicuique locum se tuendi concedendum esse. Item ius naturæ dictat, ante sententiam esse plenè, & perfectè cognoscendam culpam, quod effici non potest nisi pars citetur, & audiatur, an aliquid habeat quo à culpa

culpa purgetur. Sed Princeps immutare nequit ius naturæ, ergo non potest contra inauditam partem procedere. Hanc proindè conclusionem tenet Glossa *Extrauag. 1. de dolo, & contum. verbo Non obstantibus*, vbi dicit, *partis citationem esse de iure naturæ, contra quam nullus Princeps procedere potest*. Panorm. *cap. 1. de causa possess. num. 4. & 5.* vbi hæc dicit: *Etiam Princeps non potest supplere defectum citationis, nec valet sententia per Principem sine citatione lata, quia est contra ius naturæ non citare partem, & citatione præcedente, & causæ cognitione præsumendum est pro Principe, & non aliter*. Hæc Panormit. Qui & referr Cardinal. Et idem Panormit. *cap. inter quatuor de maior. & obedient num. 1.* vbi inquit: *De absoluta potestate potest Princeps procedere absque citatione in iis, quæ sunt in potestate ipsius Principis, secus in quibus non habet plenam dispositionem, quia tollere citationem est tollere defensionem, quæ est de iure naturæ*. Et Iason *dicta l. Gallus num. 18.* vbi dicit: *Nec Papam posse de plenitudine potestatis omittere citationem, quia est contra ius naturæ*. vbi Angel. *l. si accusatorib. C. de accusat.* & Glossa *l. fin. C. de legib. versic. quo minus*, & ibi Bald. *num. 1. & l. cum Fratrem C. de iis quibus, vt indig.* Con. *quæst. practic. cap. 23. n. 6.* Rebuff. *repetition. cap. 1. de possess. versic. sextò nota*. Pinellus plures referens *C. de rescind. vendit. 11. p. rubrica cap. 2. num. 21.* Alexan. *conf. 5. volum. 2. num. 2.* Oldradus, Maranta, Aretinus, Felinus, & alij Iuristæ.

Quibus iunge ex Theologis Sotum *l. 5. de iust. q. 3. art. 3. ad 1. versic. at vero vtrum*, vbi inquit, *si Princeps citra iudicij formã, & ordinem aliquid imperet, nefas est nec parendum est illi, quia Princeps tenetur ordine iudiciario procedere*. Caiet. *verb. Homicidium*, Mirand. *de ordine iudic. q. 14.* & alios.

24 Specialiter in materia electionis quod ea non possit cassari nisi citatis, & auditis electis, habetur ex *cap. vlt. de elect. in 6.* vbi Doctores communiter. Viuianus *de Iurepatronat. l. 9. cap. 1. numer. 24.* maximè Rota in vna Illerdensi *electionis Abbatissæ* coram D. Roxas 2. Iunij 1636. ex Caualer. *decis. 376. num. 1.* De quo etiam Rotæ decio *in recent. decis. 139. num. 7. p. 7.* & Portell. *in Respons. p. 2. cas. 4. n. 3.* Ad minus idest clarissimum quando electio est in conformitate facta, confirmata, & in possessione posita, ac reclamantibus electis, prout erat in præsenti.

25 Nec obstat, Panorm. *c. cum olim de sentent. & re iudicat. n. 20. & c. causam de rescript. n. 3.* Rebuff. *vbi supr.* Felin *dicto c. cum olim n. 1.* Marant. *de Ordin. iudic. 6. par. verbo Citatio n. 3.* & quosdam alios, quos retuli, & ex parte secutus sum *tom. 3. Summ. verbo Iudex, & iudicium Regular. n. 17.* dixisse, posse aliquando Iudicem contra partem non citatam, nec auditam procedere. Nam, vt ipsos legenti constabit, loquuntur in casu, quo crimen est notorium, & liquidò, ac certo constat nullam defensionem esse reo, quod non procedit in proposito, vt euidenter constabit, euacuando ea, quæ Patres oppositores Capituli obiiciebant.

26 Quare audiri non meruerunt aliqui insinuantes potuisse Eminentissimum D. Cardinalem Protectorem huius causæ Iudicem, vel etiam Reuerendissimum Generalem, electiones in dicto Capitulo factas extraiudicialiter, & sine strepitu iudicij, non auditis electis irritare, & cassare. Id enim contra Ius naturale, diuinum, & humanum esset.

Cum enim tales electiones non solùm in concordia factæ fuissent, sed etiam à Superiori confirmatæ essent, & per confirmationem adquisiuerint electi Ius in officiis, ad quæ fuerunt electi, & in ipsorum possessione per multos menses fuerint, & contradicerent tali causæ discussioni ipsis non citatis, aut non auditis; proculdubio nihil potuit in causæ decisione agi sine ipsorum citatione *cap. nostri, & cap. qualiter de elect. & cap. dudum de praebend. cap. fin. de elec. l. 6.* Petrus Gregorius *in partit. Iuris cap. non tract. de elect. num. 4.* Portellus *sup.*

DVBIVM IV.

Quod mandatum, vel procuratio requirebatur, vt aliquis esset legitimus procurator Romæ pro Capituli defensione.

SVppono, causas electionis agitari posse per procuratores tam partis impugnantis quam defendentis. Ita enim habetur ex *c. 1. de elect. in 6.* vbi etiam terminus illis præfigitur ad prosequendam appellationem. Doctores communiter ibi Layman. *sup. q. 117. & q. 118.* 27

Quo posito ad dubium propositum respondeo, procurationem, seu mandatum, quod requirebatur, vt aliquis esset legitimus procurator Romæ pro dicti Capituli defensione debere esse ab omnibus electis in ipso ad aliquod officium, videlicet Prouinciali, quatuor Diffinitoribus, Prioribus &c. vel saltem ab iis, qui repræsentant totam Prouinciam, scilicet Diffinitorio ipsius, quod confluatur ex Prouinciali, quatuor Diffinitoribus, & Socio, seu Secretario. 28

Ratio primæ partis est, quia procurator legitimus est ille, qui à parte principali interesse habente accepit mandatum. Etenim iuxta Vlpianum *in l. 1. ff. de procurat.* procurator est, *qui aliena negotia mandato Domini administrat*. Et infra. *Qui rebus suis ipsi superesse, vel nolunt, vel non possunt, per alios possunt, vel agere, vel conueniri*. Certum autem est principalem partem interesse habentem in dicto Capitulo fuisse electos in illo ad aliquod officium. Ergo. Confirmatur ex Regula illa 29. inter Regulas iuris, quæ sumitur ex *l. 1. & vlt. C. de auth præst & ex per fundum 11. ff. de seruit. rustic. prad.* videlicet, *Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari*. Constat autem negotium illius Capituli tangere omnes illos, qui in eo electi fuerunt ad aliquod officium in Religione, ac proindè procuratorem legitimum in hac causa illum fuisse, qui ab illis habuisset mandatum, seu procurationem. 29

Ratio etiam secundæ est, quod idem, quod fit à principali, fieri etiam potest ab eo, qui ipsum repræsentat, vt patet in Vicario, Delegato, Commissario, Procuratore, &c. Cum autem Diffinitorium repræsentet totam Prouinciam, vt colligitur ex nostris Constitutionibus *par. 4. cap. 19. num. 1. 2. 11. 13. & 14. & cap. 20.* præsertim *num. 4.* ideo habens procurationem, seu mandatum à dicto Diffinitorio censeri debuit habere illud à tota Prouincia, ac per consequens ab Officialibus in dicto Capitulo electis. 30

Videtur autem necessarium fuisse in tali casu 31

casu quod omnes Gremiales Diffinitorij, Prouincialis scilicet, & Diffinitores, conuenirent in designatione procuratoris; nec sufficere quod maior pars ipsorum id faceret. Ratio est, quia, licet ad statuendum ea, quæ pertinent ad omnes vt vniuersos, vel in communi, sufficiat consensus maioris partis *cap. cum in cunctis de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli, & cap. auditis de elect.* nihilominus ad statuendum ea, quæ spectant ad omnes vt singulos, seu in particulari, quale est in hoc casu constitutio procuratoris; siquidem omnes de Gremio Diffinitorij sunt electi in tali Capitulo, requiritur consensus singulorum, ita vt in his habeat verum Regula iuris *in 6.* adducta *Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari. cap. cum omnes de constit. l. per fundum ff. de seruit. rustic.* Glossa *in d. cap. cum omnes verbo Constitutum.* Angelus Syluester, & alij Summistæ *verbo Capitulum*, & DD. communiter, quos refert Barb. *in d. cap. cum omnes, & super d. Regulam quod omnes tangit.*

32 Imò etiam videtur necessarium fuisse ad designationem talis procuratoris, quod fieret à dicto Diffinitorio per modum Diffinitorij, congregato scilicet ad sonitum campanellæ, loco, & aliis circumstantiis, quæ secundùm consuetudinem Religionis obseruantur ad actiones Diffinitoriales. Hoc enim commune est omnibus, quæ fiunt à Collegio, Capitulo, Diffinitorio, &c. vt talibus. Vbi enim actus expediendus est de consensu alicuius Collegij, seu Communitatis non sufficit illos de collegio separatim consentire, sed necessario requiritur vt in vnum congregati collegialiter consentiant alias actus est nullus. *c. in gener. de elect. & l. 1. C. de decim. lib. 10.* Panormitan. *cap. cum Eccles. à n. 14. de caus. possess. c. Eccles. 1. n. 2. de sortileg. c. quia propter n. 12. de elect. & c. cum omnes n. 5. de constit.* vbi latè Felin. *n. 24.* Gonzal. *sup. Regul. 8. cancell. glos. 47. n. 64.* Sigismund. de Bononia *de elect. dub. 11. n. 3.* ex Rotæ decisione, & aliis authoribus. Quod etiam ex eisdem fundamentis sequitur Tamburin *de iure Abbat. tom. 3. disp. 1. quæst. 3. num. 7.*

33 Illud certiùs, procuratorem taliter constitutum potuisse renuere acceptare talem procurationem, & illam recusare. Ratio est, quia mandatum est contractus à mandatore, & mandatario spontè initus, & nemo inuitus cogitur ad procurandum pro alio *l. 1. ff. mandat. l. inuitus C. de Procuratorib.* Azor *tom. 3. Instit. moral. l. 9. c. 5.* Bonacina *de Contractibus disp. 1. q. 2. punct. 6. n. 11.* Layman. *lib. 3. sect. 5. Tract. 4. cap. 26. num. 9.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. Allegat. 79. num. 35.* post alios, quos refert. Credo nihilominus, quod si talis procurator esset eiusdem Religionis posset cogi à Superiori ipsius ad acceptandum tale mandatum, eo quod, iuxta dicta *tom. 1. cap. 4.* ex vi voti obedientiæ obligatur Religiosus ad obediendum in rebus licitis, & honestis, & quæ concernunt Regulam, quale est hoc, vt munus Procuratoris gereret pro defensione Capituli suæ Religionis.

34 Credo etiam Procuratorem Generalem nostri Ordinis potuisse suscipere talis causæ defensionem, tum ex vi sui muneris, quod est defendere Religionem, tum propter priuilegium Bonifacij Noni pro prædicatoribus quod retuli *tom. 4. verbo Procuratores Religionum num. 4.* in quo Procuratoribus Generalibus conceditur facultas assumendi quascunque causas Ordinis, etiam in iis, in quibus requiritur speciale mandatum, perindè ac si ab iis, ad quos interest, data esset omnimoda potestas. Idque supponitur à Rota in vna Theatina *Iurisdictionis* coram D. Coccino anno 1614. vbi habetur, Procuratores Generales Religionum communicantium in priuilegiis cum Dominicanis posse vti concessione Bonifacij IX. relata. Oporteret tamen rectè instructum esse in causa ipsa, aliàs non posset nec licitè, nec validè eam assumere.

DVBIVM V.

An prædictum Capitulum, & eius electiones annullari deberent eo quod socij Conuentuum, qui in eis vocem habuerunt, non fuissent electi ab omnibus in Sacris constitutis.

SVppono ex dictis *tom. 1. cap. 15. num. 4* ad electiones, quæ fiunt inter Regulares, admitti vt electores Clericos omnes in Sacris constitutos, prout ex *c. ex eo de electio. in 6.* & Clementin. *Vt ij de ætat. & qualit.* ac Concilio Tridentino *sess. 22. cap. 4.* dixi eo loco. Id etiam videtur esse de iure communi Religionis. Nam *part. 4. cap. 24. numero primo* dicitur excludendos esse ab electionibus professos, qui in Sacris non existunt. Ex quo denotatur quod omnes in Sacris existentes admitti debeant. 35

Nihilominus dicendum, propter ius particulare illius Prouinciæ non potuisse, nec debuisse ad electionem Sociorum Priorum iturorum ad Capitulum Prouinciale admitti omnes in Sacris constitutos, sed solùm illos, qui 20. annos in professione habebant, ac proindè non propterea Capitulum Prouinciale prædictum, aut electiones in ipso factas impugnari posse. 36

Et primò, antequam id probetur, nullatenus audiendos fuisse prædictos Patres oppositores in hoc, non solum liquido habetur ex dictis toto dubio primo, & secundo; sed specialiter ex eo quod in actis prædicti Capituli in authentica forma ad Generalem Romam transmissis §. *Tunc Reuerendus Pater* sic habetur. *Et statim rationem posuit* (scilicet Præsidens) *cum sociis Conuentuum, & ipsi litteras, in quibus status eorum, & bonorum eorumdem continebantur, exhibuerunt, quibus iam examinatis interrogauit: An quis esset qui impedimento aliquo Canonico, voce actiua, aut passiua esset priuatus, & nemine reclamante omnes habiles inuenti sunt. &, vt talia reputati à Reu. P. Præside.* Nullo ergo iure dicti Patres oppositores dicere potuerunt præfatos Socios Priorum illegitimos suffragatores fuisse, siquidem expressè, vel tacitè, ipsi qui erant Gremiales Capituli, eos in eodem Capitulo *nemine reclamante* habiles inuenerunt. Procedunt enim contra illos adducta supra dubio primo, & secundo, & præsertim Regulæ illæ Iuris: *Quod semel placuit amplius displicere non potuit*; & illa *Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum*, ac illa, *Nullus potest venire contra factum suum.* 37

Deinde planè conuincitur quod hic modus eligendi Socios debuerit omnino obseruari in Prouincia Castellæ. Cum enim prius diuisa esset in duas Prouincias, quarum vna Castellæ nouæ, 38

&

& altera Castellæ veteris vocabatur, vnitæ fuerunt authoritate Pontificia, Regia, & ordinaria Generalis in vnam Prouinciam Castellæ cum certis pactis, & conditionibus, quarum vna fuit *n.13.* quòd solùm haberent vocem in electione Sociorum Priorum ituorum ad Capitulum Prouinciale illi, qui habuissent viginti annos in professione, & quòd si alio modo fieret talis electio esset irrita, & omnino nulla ipso facto. Hæc autem conditio habebat robur, & firmitatem. Primò, quia facta est à Commissariis vtriusque Prouinciæ nomine Religiosorum ipsius, qui proindè cesserunt iuri suo, si quod habebant, ad oppositum. Secundò, quia facta est authoritate ordinaria Generalis, qui, iuxta constitutiones Ordinis *part.2. cap.1. n.9. & 11.* non solùm habet facultatem dispensandi in constitutionibus Ordinis ex legitima causa; sed etiam (quod est maximè notandum) habet totam authoritatem, quam habet Capitulum Generale, præterquam in tribus casibus, in quibus non includitur iste. Constat autem euidenter potuisse Capitulum Generale facere prædictam conditionem pro bono regimine Religionis. Tertiò, & præcipuè, ex eò quòd prædicta conditio facta fuit ex vi Breuis Sanctissimi D.N. Vrbani 30. Augusti 1636. in quo conceditur authoritas dicto Theodoro Generali eligendi aliquem Religiosum in Vicarium generalem cũ authoritate Prouinciales vtriusque prædictæ Prouinciæ absoluendi à suis Prouincialatus Officiis, si illa spontè renunciare *recusauerint, dictasque duas Prouincias in vnam Castellæ Prouinciam vnire cum illis pactis, & conditionibus, in quibus Fratres vnius, & alterius Prouinciæ Castellæ conuenerint.* Et postea in fine additur; *Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, dictique Ordinis &c. statutis, & constitutionibus, &c.*

Quartò, quia huiusmodi conditio cum aliis recepta, & approbata fuit à Gremialibus vtriusque Prouinciæ Congregatis in Capitulo Prouinciali Matriti celebrato 17. Octobris 1638. instrumento etiam facto coram Illustrissimo Domino Nuncio Hispaniarum tunc temporis Domino Campeggio, & eius Notariis. Gremiales autem Prouinciæ omnes Fratres ipsius repræsentant, ac per consequens potuerunt recipere, & approbare prædictam conditionem cum aliis.

Denique quintò, quia Magister Michael Nauarrus eo tempore Prouincialis curare debebat prædictam conditionem simul cum aliis seruari ex vi iuramenti præstiti in Capitulo Prouinciali Matritensi anni 1638. in quo fuerat electus. Vt enim constat ex Actis authenticis eiusdem capituli §. *Deinde* post suam in Prouincialem electionem genuflexus in conspectu omnium Capitularium fecit iuramentum iuxta formam præscriptam in pactis, & conditionibus vnionis seruandi inuiolabiliter in vtroque foro prædicta pacta, & conditiones, inter quas erat ista.

39 Et si autem confirmatione à Generali non egeret, vt potè, quia facta fuit authoritate Apostolica Papæ, authoritate etiam ordinaria Generalis, authoritate insuper Vicarij Apostolici, & Generalis, consentientibus, & approbantibus Gremialibus vtriusque Prouinciæ, qui illam totam repræsentant, vt præmissum est; nihilominus ab eodem Generali confirmata fuit Litteris patentibus datis 8. Ianuarij 1639. Constat enim ex Actis authenticis capituli intermedij eiusdem prouinciæ celebrati in conuentu Vallis morensi 28. Aprilis 1340. §. *Deinde.* Prouincialem exhibuisse Diffinitorio litteras eiusdem Generalis continentes confirmationem vnionis inter vtramque Castellam, & confirmationem legum, & conditionum sub quibus facta fuit vnio. Cui consonant Epistolæ eiusdem Generalis ad Prouincialem eiusdem Prouinciæ, & ad Magistrum Orbeam Præsidem capituli, de quo est controuersia, & ipsorum ad Generalem, quæ partim apud illos, partim in Registris litterarum pro Hispania cernuntur; ex quibus habetur hanc conditionem confirmatam fuisse cum cœteris à prædicto Reuerendissimo, simulque voluisse, vt ea executioni mandaretur. Idem etiam corroborat quòd huiusmodi etiam conditio innouata fuit in Capitulo Prouinciali, de quo est controuersia §. *tertia conditio*, quod nullatenus fieret, si ea à præfato Generali reprobata fuisset, vel non confirmata. Imò cum innouatio dictæ conditionis facta sit annuentibus, consentientibus, & subscribentibus dictis PP. oppositoribus, vt patet ex Actis dictis capituli, ideo nullatenus audiri poterant contra ipsam, propter dicta *sup. dub. 1. & 2.*

Nec obstat quod obiiciebant Patres oppositores contra præfatam, & alias conditiones vnionis, esse videlicet contra præfatum Breue Sanctissimi, eo quòd in ipso Papa concedat facultatem Vicario Generali à Generali deputato vniendi dictas Prouincias, & conuocandi ad Capitulum Prouinciale *pro noui Prouincialis electione, aliisque omnibus, & singulis faciẽdis, quæ in Capitulis Prouincialibus dicti Ordinis iuxta illius Constitutiones Apostolica auctoritate confirmatas fieri solent.* 40

Ex eo inferentes hanc conditionem inualidam esse, eo quòd contraria sit constitutionibus Ordinis. Sed futilem fuisse hanc obiectionem constat primò, quia, vt manifestè liquet ex ipso Breui ibi solùm loquitur Pontifex de Capitulo Prouinciali celebrato anno 1638. in quo completa fuit vnio Prouinciarum, non de capitulo celebrato ann. 1642. de quo modò est controuersia. Secundò, quia ibi nihil præcipit, aut disponit, sed solùm refert, quæ fieri solent in capitulis Prouincialibus, nec in verbis adductis dicitur *fieri debent*, sed *fieri solent.* Vnde argumentum ex prædicto Breui SS. sumptum nullius momenti esse comprobatur.

Nec etiam obstant adducta in principio huius dubij ex Iure communi, & constitutionibus nostræ Religionis; non solùm, quia ibi, maximè in Iuribus relatis ex Iure communi, solùm videtur permitti, aut concedi quòd omnes Clerici adsint electionibus, non verò præcipi; sed etiam, & præcipuè, ex eo quòd, vt patet ex Breui Sanctissimi adducto supra *n.38.* idem Sanctissimus concedit facultatem reuniendi dictas Prouincias in vnam, cum illis pactis, & conditionibus, *in quibus Fratres vnius, & alterius Prouinciæ conuenerint:* addendo in fine, *non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, dictique Ordinis statutis, & consuetudinibus.* Per hæc enim satis denotatur ex vi authoritatis à Papa concessæ potuisse dictos Religiosos statuere hanc conditionem pro vnione Prouinciarum, non obstantibus Iure communi, aut constitutionibus Ordinis. 41

DVBIVM VI.

An prædictum Capitulum, & eius electiones inualida fuerint propter vota quædam in illo adiuncta.

42 EXtollant præterea Patres oppositores obiectionem aliam contra validitatem capituli, videlicet, quòd, vt constat ex Actis ipsius, in eo numerantur quinquaginta Gremiales; cũ tamen, iuxta ipsorum computationem, tot nequiuerint esse. Vnde dicebant suppletum fuisse numerum aliquorum absentium contra Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 6. de Regularibus*; ac per consequens electiones inualidas fuisse, & suffragatores adiunctos inhabiles postea ad omnia officia Ordinis. Dicit enim Concilium. *Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere. Si verò contra huius decreti Constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita, sit; & is, qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat, facultatesque super his concessæ eo ipso abrogata censeantur, &, si in posterum aliæ concedantur, tanquam subreptitiæ habeantur.*

43 Hanc tamen obiectionem nullius momenti esse liquidò suadetur. Et primò quidem, cum nihil constaret de eo quod opponebatur, nec per testes idoneos, instrumenta authentica, aut processum formatum, proculdubiò Patribus oppositionibus credendum non erat. Sed si circa id fuisset aliquod dubium, citanda, & audienda esset pars Capituli, provt Iuris est, iuxta d. sup. *dub. 3.* Interim tamen secundò, audiri non debuisse præfatos Patres, conuincitur, tum propter superiùs dicta *dub. 2.* tum specialiter, quia ipsimet personaliter assistentes electioni Prouincialis, in qua vocem habuerunt prædicti quinquaginta suffragationes, eam, legitimam, & Canonicam (idem dico de electione Diffinitorum) acceptarunt, & approbarunt.

Vt enim constat ex verbis dictorum Actorum authenticorum capituli *§. iam ergo*, facta electione Prouincialis, *acceptatur* electio à R. P. *Præside, nemine reclamante, & vt canonica est habita.* Subditur postea, *& tandem solitam obedientiam nouo Prouinciali electo omnes Gremiales exhibent.* Quam etiam exhibuerunt per sex menses post capitulum celebratum. Et sanè tertiò, cum, iuxta Iura, & antiquam Ordinis consuetudinem, provt colligitur ex Formula celebrandi capitula Prouincialia *§. 21. & 26.* quam retuli supra *num. 7.* finito Scrutinio pro electione Prouincialis, & Diffinitorum, Præsidens capituli ter interroget Gremiales, an habeant illam electionem, vt legitimam, & prædicti Patres, qui Gremiales etiam erant, nihil dixerint, quin potiùs prædictas electiones acceptauerint, & approbauerint, proculdubiò signum euidens est nullum illegitimum suffragatorem ad præfatas electiones admissum fuisse.

44 Ad maiorem etiam abundantiam, & tollendum omnem scrupulum, dico, potuisse Patres illius capituli ex vi vnius conditionis præfatæ vnionis *num. 9.* (quæ erat quòd, vt in Capitulis Prouincialibus essent semper paria vota vtriusque Prouinciæ vnitæ, scilicet, Castellæ nouæ, & veteris, possent Patres illius partis Prouinciæ, quæ habebat minora vota eligere sibi tot suffragatores, quot essent necessarij ad adæquandum vota, seu suffragatores alterius partis) eligere, seu creare aliquot suffragatores.

Quod fecerunt vtentes iure præfatæ conditionis factæ authoritate Apostolica Papæ, ordinaria Generalis, & delegata Vicarij Generalis Apostolici, cõsentientibus non solùm Commissarijs vtriusque Prouinciæ, sed etiam Gremialibus illius totam Prouinciam repræsentantibus, vt dictũ est supr. *dub. 5. num. 38.* Hoc autem licitum esse constat ex declaratione quadam Sacræ Congregationis, quæ habetur simul cum alijs in Codice antiquo in Biblioteca Transpontinæ de Vrbe reseruato, vbi sic: *Cum Fratres Sancti Augustini postulassent declarari an institutio vocum, quæ non fit per creationem nouorum titularium, neque per supplementum vocum absentium, sed per habitationem eorum, qui cum non essent vocales efficientur vocales sit contra Concilium. Congregatio inclinauit non esse contra Concilium.*

Quod ergo dicebant huiusmodi adiunctionem votorum esse suppletionem votorum absentium sine ratione dicebatur, cum pariter dicere possent factam fuisse ad supplenda vota eorum, qui è vita discesserant Non enim talis electio, seu institutio illorum suffragatorum fuit ad supplendum vota absentium (quod prohibet Concilium, & non ignorabant docti illi Patres Capitulares) nec ad supplendum vota defunctorum, sed præcisè, solùm, & formaliter ad adæquandum vota vnius partis Prouinciæ cum votis alterius, prout, poterant, & debebant facere; ex vi præfatæ conditionis. 45

Nec obstat si dicatur hanc conditionem non fuisse confirmatam à Generali Stratio, quin potius fuisse ab eo reprobatam, quia videbatur contraria Concilio Tridentino. Respondeo enim non constasse de tali non confirmatione, seu reprobatione; & dato quòd de illa constasset adhuc executioni mandari potuisset. Tum quia cum illa facta fuerit ex vi Breuis Sanctissimi, de quo supra, authoritate etiam Generalis, & Vicarij Generalis ab ipso instituti, ac acceptata, & recepta à toto Gremio Capituli, non videbatur necessaria confirmatio Generalis, cum nullo Iure id probetur; & dato quòd ab ipso reprobata fuisset, solùm censeri debebat reprobata quatenus contraria præsumebatur esse Concilio Tridentino, videlicet, si per illam intenderetur supplere voces absentium, non alio modo Quare, cum prædicta votorum adiunctio facta non fuerit ad supplendas voces absentium, cessaret præsumptio Generalis reprobantis illam, ac per consequens executioni mandari posset. Vt enim dixi *4. tom. verbo Leges Regularium num. 61.* quando lex fundatur in præsumpione alicuius facti, vel defectus, seu delicti si præsumptio cessat, eo quòd de contraria veritate constat, cessat etiam obligatio legis. 46

Addendum ad maiorem etiam abundantiam quòd casu dato, & non concesso, quòd Patres illi capitulares supplerent votum alicuius absentis, cum id non fecerint propria authoritate, sed legitimè, & ex vi præfatæ conditionis, authoritate 47

ritate Pontificia, ordinaria, & delegata, vt præmissum est, nihil omnino contra mentem Concilij fecissent. Concilij enim intentio, dum negat vota absentium suppleri posse, solùm est, ne id fiat illegitimè, & authoritate solius Præsidentis Capituli, prout habent Rodrigu. *tom. 2. quæst. Regul. quæst. 51. art. 6.* Miranda 2. *tom. Manual. Prælator. quæst. 23. artic. 7.* Iulius Lauorius *cap. 17. numer. 33.* Franciscus Bordonus *Resolut. 26. num. 6.* Thesaur. *in Praxi part. 2. cap. 11. §. nota tertiò.* Referam autem Rodriguez, & Mirandæ verba, quos alij sequuntur. Rodriguez ergo sic habet: *Concilium enim solùm tollit consuetudinem quamdam antiquam, qua in aliquibus Religionibus Præsidentes in Capitulo vota absentium propria authoritate supplebant, dicendo, hic loco talis Prouincialis substituatur, & hic loco alterius, ad effectum electionis faciendæ, quod in magnum Religionis vertebatur detrimentum; cum hoc modo electiones non secundum Deum fieri contingeret.* Miranda verò sic: *Mens ergo, atque intentio supradicti Concilij loco præallegato tantum fuit tollere, ac penitus amouere deprauatam quamdam antiquam consuetudinem, quam habebant Superiores, & Præsidentes in Capitulis ad effectum suarum faciendarum electionum, absentium vota supplendi, & votum, & vocem cui volebant tribuendi propria sua authoritate dicendo illi: Tu esto Prouincialis talis Prouinciæ loco absentis, nam ego te substituto, & sic de aliis, &c. Quod quidem vergebat in magnam electionum fraudem, atque Religionum omnium detrimentum. Hoc itaque tantummodò fuit vetitum, atque prohibitum per supradictum Concil. Trident.*

48 Adde tamen, etiam ad maiorem abundantiam, prædictam adiunctionem votorum licitam, & legitimam fuisse. Quod probatur ex Reg. quadam à Doctoribus recepta ex *cap. vnico de despons. impub. in 6.* scilicet, quod *quando actus non valet eo modo quo fit, valet eo modo, quo valere potest.* Propterea enim ibi deciditur Matrimonium impuberum, quod ratione ætatis non valet, valere vt sponsalia; quia hoc modo valere potest. Vbi Glossa *ibid. versic. Matrimonium* ait, *si non valet vt ago, valet vt valere potest.* Et ita hanc Regulam vt certam supponit Sanchez *lib. 5. in Decalog. cap. 4. num. 104. & 105.* ex aliis, & ex ea deduci *tom. 1. cap. 2. numer. 28.* professionem nullam ex defectu facultatis in acceptante illam, vel propter seruitutem, aut similes causas, saltem valere, vt votum simplex. Quod si professio ob defectum ætatis, aut anni Nouitiatus nulla, non valet, neque, vt votum simplex, ideo est, quia Concilium Tridentinum ita disposuir, iuxta dicta eo loco; si enim ita non disposuisset, valeret vtique ex vi dictæ Regulæ. Ex ea autem ad propositum efficaciter sic argumentari licet. Admisso, & non concesso illam adiunctionem votorum non valuisse præcisè, vt talem, nec ex vi conditionis factæ in vnione Prouinciarum, nihilominus quia facta est à toto gremio Capituli, nemine reclamante, aut contradicente, proculdubio valere debuit propter Regulam adductam in quantum valere potuit. Potuit autem valere in ratione institutionis, seu creationis nouorum votorum, ergo valuit hoc modo. Potuisse autem valere dictam adiunctionem votorum in ratione creationis, seu institutionis nouorum votorum, constat non solùm ex declaratione Sacræ Congregationis relata supra *num. 44.* vbi id clarè habetur, sed etiam, quia iuxta communem doctrinam quam tradidi *tom. 1. cap. 15. num. 20.* omnes vnanimiter de Capitulo nemine discrepante possunt admittere extraneum ad eligendum cum eis; prout tenent Panormitanus *in cap. scriptum de elect. n. 3. & in cap. cum Vintoniensis eod. num. & tit.* Nauarrus *l. 5. Consilior. de Simonia Consil. 9.* Passarellus *in Scholiis de elec. dub. 6.* & Peyrinis *tom. 1. de Subdit. quæst. 1. cap. 31. §. 8. conclus. 9.* Et ratio est, quia sicut omnes vnanimiter de capitulo possunt totam potestatem eligendi in compromissarios transferre, iuxta dicta eo *c. 15. n. 11.* ex *cap. Quia propter de elect.* multo magis poterunt communicare aliis, vt cum eis colligant. Valuit ergo prædicta adiunctio votorum saltem isto modo, ac per consequens oppositio ex hoc capite petita nulla censeri debuit.

DVBIVM VII.

An tale Capitulum, & electiones in ipso factæ annullari deberent ob non seruatam formam. Capitis Quia propter de elect. *maximè quoad numerum Scrutatorum.*

Svppono ex dictis *tom. 1. cap. 15. num. 11. & tom. 2. cap. 12. num. 25.* & præsertim *tom. 3. verbo Electio inter Regulares n. 2.* in electionibus Prælatorum Regularium obseruari debere formam præscriptam in *c. Quia propter de elect.* Videlicet, de tribus Scrutatoribus assumendis pro ipsis, qui singulorum eligentium vota exquirerent, & postea publicarent; propter plures Sac. Rotæ decisiones eo loco relatas, vbi etiam, & eodem 3. *tom. verbo Capitulum num. 4.* qualiter nullum Capitulum possit alterare, immutare, aut supplere dictam formam eo *cap. Quia propter* designatam. 49

50 Ex quo magnum sibi argumentum contra validitatem Capituli, de quo modò agitur, & electionum in ipso factarum, desumere videbantur Patres oppositores. Credebant enim tantùm in eo fuisse vnum Scrutatorem designatum, & non tres, eo quod in actis Capituli ipsius §. *Sabbato adueniente*, dicatur, cum esset sermo de electione Diffinitorum, *Et statim ad ipsam proceditur per suffragia secreta, instituto iam scrutatore R. P. M. Ioanne de Erias ad ipsa suffragia regulanda*

51 Hanc verò prætensam nullitatem multa eneruant. Primum quidem, quia ibi non dicitur hunc tantum Scrutatorem institutum esse, sed illum fuisse institutum ad *suffragia regulanda*, quod denotatur institutos esse alios duos Scrutatores simul cum ipso, sed huic soli commissum fuisse, vtpotè viro ætate, grauitate, & morum probitate claro, regulare suffragia, idest: vel scribere in cartula nomina eorum, qui eligebantur, vt postea constaret quinam haberet plura vota, vel extrahere vota ex vrna, numerare, & euoluere, quod vni ex Scrutatoribus committitur in formula celebrandi Capitula, de qua *supra numero. 7. §. 19.* esto alij Scrutatores cum ipso vota suffragantium exquirerent, viderent, & in scriptis redacta publicarent, quæ sunt duo munia Scrutatorum ex eodem *c. Quia propter.*

52 Redigere autem vota in scriptis, seu scribere nomina eorum, qui eliguntur, quod potest dici illa regulare, per vnum ex scrutatoribus fieri debet, vt aduertunt Abbas *in d. cap. Quia propter num 9.* & Sigismundus de Bononia *supr. dub. 21. num. 16.* Non explicatur autem hoc in prædictis Actis Capituli, quia in ipsis non referuntur per extensum, & ad longum gesta in ipso, sed solum strictè, summariè, & imperfectè. Constat enim ex ipsis ea non esse perfecta, & completa, sed manca, mutilia, & imperfecta (in quo sanè repræhensione digni, qui in causa fuerunt quod sic fierent.) Secundò, quia, cum Patres illius Capituli in celebratione ipsius obseruauerint formulam dictam celebrandi Capitulum Prouinciale à Generali Stratio illis tradita proculdubio designarunt tres Scrutatores pro electionibus, quia ita præscribitur in dicta formula §. 16.

53 Tertiò, quia cum electiones factæ in dicto Capitulo celebratæ fuissent de consensu omnium eligentium, nemine reclamante, contradicente, aut protestante in contrarium, quin potius cunctis verbo, & opere acceptantibus, & recipientibus electiones, & electos per ipsas, non solùm tempore Capituli, sed multo etiam post illud, euidenter etiam denotatur non contigisse hunc errorem in electionibus ipsius, aliàs Patres aduersarij, nisi cœci essent, reclamassent, vel monuissent Præsidem, ne committeretur tam grandis error, quod nullatenus fecerunt, nisi solummodo Romæ existentes, & nouas oppositiones contra Capitulum quæritantes.

54 Quartò, quia id quod dicitur de vno Scrutatore designato in prædictis actis Capituli solùm est pro electione Diffinitorum, non pro electione Prouincialis, aut aliorum Prælatorum; quia pro horum electione in dictis Actis, vtpotè imperfectis, & mutilis (vt dictum est) nihil habetur erga numerum Scrutatorum. Formam autem iure communi præscriptam *cap. Quia propter* relato solùm esse attendendam in electione Prælatorum, non in electione Diffinitorum, Sociorum, Discretorum, &c. colligitur ex ipso *cap. Quia propter*, quia ibi solùm est sermo de electione eorum, quorum defectu Ecclesiæ manent viduatæ, quod solùm competit Prælatis, quia sunt sponsi ipsarum. Fauet *cap. Ne pro defectu, eod. tit. de elect.* Glossa *in d. cap. Quia propter*, verbo *Ecclesiis viduatis.* Glossa *in cap. Sicut de elect. in 6.* post alios, Syluester *in summa verbo Electio 2. q. 1.* Layman *sup. c. 7. q. 78.* Item Iulius Lauorius *supr. c. 19. n. 7.* & Barbosa *de Iur. Ecclesiastic. l. 1. c. 19. n. 154.* expressè asserentes formam dicti *c. Quia propter* non esse attendendam in electione Diffinitorium. Vnde infertur, quod hæc nullitas à præfatis Patribus prætensa ob defectum Scrutatorum nullatenus ipsis fauere poterat, si quidem in actis Capituli solùm id habetur pro electione Diffinitorum, pro quibus ipsi non sunt ex iure communi necessarij.

55 Quamuis autem ex dictis sufficienter euacuata fuerit obiectio à præfatis PP. oppositoribus facta contra electiones dicti Capituli, ob defectum Scrutatorum; nihilominus ad maiorem abundantiam, & pro veritatis explicatione addendum, quod, quamuis formula illa celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendiss. Generali Stratio pro celebratione illorum facta, iure obseruari debuerit in præfato Capitulo, & in aliis, si tamen non obseruaretur eo modo quo ab ipso præscripta fuit, vel in posterum non obseruetur (eo quod cùm fuerit solùm decreto ipsius facta per illius mortem iam cessauerit eius obligatio) nihilominus electiones validæ essent, & in posterum validæ erunt, si Præsidens in ipsis simul cum duobus antiquioribus Gremialibus exerceant munus Scrutatorum, vota suffragatorum exquirendo, & postea publicando. Ratio est, quia iste modus celebrandi electiones antiquissimus est in Religione, & consuetudine receptus. Tum quia est introductus authoritate Apostolica Clementis VII. in Bulla *Cum acceperimus* per modum Breuis data Romæ 2. Aprilis 1524. in qua in virtute Sanctæ Obedientiæ præcepit motu proprio, & ex certa scientia, Generali, ac Diffinitoribus Capituli Generalis Venetiis eo anno celebrandi, vt Reformationem vniuersalem Religionis, tam quoad mores, quàm quoad Ordinis instituta procedere deberent, dando illis omnimodam potestatem ad ea, ipsaque authoritate Apostolica confirmando, & roborando Ex vi cuius facultatis prædicti Generalis, & Diffinitores constitutiones antiquas Ordinis per d. Reuerendissimum Generalem Ioannem Soreth, & Diffinitores Capituli Generalis Bruxellis celebrati ann. 14 6. approbatas, & publicatas de nouo correxerunt, & emendarunt, atque ad meliorem, & probationem formam redegerunt, ipsasque toti Ordini obseruandas tradiderunt, vt patet ex *cap. vnico de Reformatione*, quod est in prædictis constitutionibus in principio. In prædictis autem constitutionibus Ioannis Soreth approbatis, & confirmatis à dicto Clemente VII. ex vi prædicti Breuis; imò ex vi eiusdem receptis *part. 5. de elect. Capituli Prouincialis cap 6.* sic dicitur: *Electio autem Prouincialis fiat modo, & forma. quibus electio prioris Generalis fit.*

De qua supr. cap. 1. & diligenter obseruentur omnia illa, quæ ibi ponuntur, excepto quod Prouincialis est per Priorem Generalem confirmandus antequam Officium exequatur. Quia ergo cum agitur de electione Prioris Generalis in eisdem Constitutionibus sic dicitur: *Electio autem eius fiat hoc modo. Præsidens in Capitulo iuxta declarata cum duobus Diffinitoribus primarum Prouinciarum conscribat voces singulorum Gremialium, ita quod ipse qui præsidet primò vocem suam aliis nescientibus scribat; Deinde secundus solo Præsidente audiente; postmodum tertius audientibus duobus primis. Deinde singuli aliorum coram illis tribus*; ideo, vt dixi hæc forma celebrandi capitula, ita vt prædicti Præses, & duo antiquiores capituli Patres, gerant munus Scrutatorum, seruari potuit in capitulo Prouinciali, de quo est controuersia, & in aliis sequentibus totius Religionis.

Nec obstat Reuerendissimum Stratium in dicta formula celebrandi capitula §. 16. statuisse, vt Præsidens de assensu Diffinitorum assumemere deberet tres ex Gremialibus capituli ad Scrutatorum munus exequendum, quo visus est supponere ipsum Præsidem, & duos antiquiores Patres Gremij non debuisse exercere hoc munus. 56

Respondeo enim (quod bona venia Reuerendissimi Generalis, & doctissimi viri dictum sit) ipsum non potuisse alterare, aut immutare modum præscriptum in præfatis constitutionibus Ioannis Soreth authoritate Apostolica, vt visum 57

visum est approbatum Ratio est, quia iuxta dicta à me *tom* 1. *cap.* 8. *num.* 22. ex doctrina Nauarri ibi adducta, constitutiones, seu statuta Religionum authoritate Papæ confirmata quando id fuit per modum decreti, mandati, aut ordinationis, non possunt, etiam à capitulis Religionum mutari. Quod multo magis procedit in Generali. Prædictam autem constitutionem, & omnes alias dicti Reuerendissimi Soreth hoc modo confirmatas fuisse à Clemente VII. constat ex verbis ipsius Breuis, quod habetur ante dictas constitutiones, & alias Reuerendissimi Generalis Audeth, quæ talia sunt: *Motu proprio, & ex certa nostra scientia vobis in virtute Sanctæ obedientiæ iniungimus, & mandamus, vt ad reformationem vniuersalem dictæ Religionis tam quoad mores. quàm quoad reliqua dicti Ordinis instituta procedere velitis, & debeatis. Dantes vobis facultatem, & omnimodam potestatem reformandi omnia, & singula, quæ vobis ratione prauia in dicta Religione indigere reformatione videbuntur. Quæ omnia ex nunc, prout ex tunc, & è conuerso authoritate Apostolica confirmamus, & roboramus.* Ex quo habetur prædictam constitutionem, & alias eiusdem Soreth approbatas, & confirmatas fuisse per modum decreti, mandati, & ordinationis authoritate Apostolica; ac proindè non potuisse alterari, aut immutari sola authoritate Religionis.

58 Ex quo etiam cessat obiectio, quam aliqui facere possent, videlicet: prædictam constitutionem Ioannis Soreth reuocatam fuisse per posteriores constitutiones, quales sunt Reuerendissimi Baptistæ Caffardi de Senis, & Capituli Generalis Romani de anno 1580. iussu editæ, *part.* 4. *cap.* 6. *num.* 5. & *cap.* 15. *num.* 4. aliæ etiam nouissimæ Reuerendissimi Gregorij Canalis, ac Capituli Generalis Romani de anno 1625. *part.* 4. *c.* 6. *n.* 3. & *c.* 15 *n.* 14 In eis enim omnibus Constitutionibus nulla fit mentio de prædictis tribus Præside, & duobus primis Diffinitoribus, sed solùm habetur quod datis suffragiis per schedas, *vnus de præcipuis Gremialibus ad nutum Præsidentis, singulatim dictas schedulas extrahat, & euoluat, & alius audiente toto Gremio, vota singulorum eligentium legat, & pronunciet.* Additurque in omnibus illis *p.* 5. *c. vlt.* *Quæ unque autem Statuta prædictis Statutis contraria, aut Regulæ nostræ dissonantia, in quibuscunque Capitulis præteritis edita, penitus reuocamus, & præsentia Statuta confirmamus. Prioribus Prouincialibus præcipientes per salutarem obedientiam, quatenus in singulis Conuentibus suarum Prouinciarum istas Constitutiones diligenter faciant custodiri omnibus aliis reuocatis.*

59 Respondeo enim nullatenus per prædictas Constitutiones posteriores censeri debere reuocatas priores illas Ioannis Soreth. Tum quia, vt dixi, id fieri non poterat sine authoritate Apostolica, cum priores illæ Ioannis Soreth Apostolica authoritate per modum mandati, & ordinationis editæ, & confirmatæ fuerint. Tum quia non sunt contrariæ ipsis, sed quod in prioribus illis Ioannis Soreth non exprimebatur de duobus illis, quorum vnus extraheret, & euolueret vota, & alius ea legeret, aut pronunciaret, exprimitur in posterioribus Baptistæ Caffarda, & Gregorij Canalis. Cuius signum est, quod, secundum consuetudinem etiam immemorabilem Religionis id soleant facere, vel ipse Præsidens, vel antiquiores Patrees, seu Diffinitores, qui munus Scrutatorum exercent, iuxta præscriptum dictæ Constitutionis Soreth.

Maximè videtur obstare contra prædictam Constitutionem Soreth, quod videatur reuocata per Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de Regularib.* *c.* 6. vbi decernitur, electiones omnes inter Regulares debere fieri *per vota secreta, itavt singulorum eligentium nomina numquam publicentur.* In præfata autem Constitutione oppositum habeatur, videlicet; *Præsidens in Capitulo iuxta declarata cum duobus Diffinitoribus primarum Prouinciarum conscribat voces singulorum Gremialium, ita quod ipse qui præsidet primò vocem suam aliis nescientibus scribat. Deinde secundus solo Præsidente audiente, postmodum tertius audientibus duobus primis. Deinde singuli aliorum coram illis tribus.* Et inferiùs in decreto electionis sic habetur: *Ego talis nomine meo, & nomine aliorum mecum in nominatione, & publicatione vocum in talem Fratrem concordantium eligo, & denuncio talem Fratrem esse Priorem Generalem Ordinis nostri, in quem tales, & tales consentiunt.* 60

Respondeo enim, quod, etsi prædicta Constitutio Ioannis Soreth censeri debeat reuocata à Concilio quantum ad hoc vltimum, videlicet, quod ille qui facit Decretum electionis dicat Generalem, vel Prouincialem electum fuisse illum *in quem tales, & tales consentiunt*, illos notando, quia hoc est expressè contra Concilium, & propterea sublatum in posterioribus constitutionibus Ioannis Caffardi, & Gregorij Canalis: nihilominus non est reuocata quantum ad primum, videlicet, quod Scrutatores audiant, vel sciant illum cui Gremiales suffragatores præbent suum votum, seu suffragium viua voce: Concilium enim solum præcipit quod electiones fiant per vota secreta, *ita vt eligentium nomina nunquam publicentur.* Vnde non prohibet quod Scrutatores sciant, vel audiant nomina eligentium, seu illum quem eligunt electores viua voce; cum adhuc id censeatur secretum, cum paucis sit cognitum, nec possint illud postea manifestare; imò ad id secretum astringi debeant iuramento, prout habetur in dicta Formula celebrandi Capitula §. 16. & consultum ac consuetum esse tenet Layman. *de elect. cap.* 7. *q.* 72 ex Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regular. q.* 52. *art.* 2. Consonant, quæ dixi *tom.* 3. *verbo Electio quoad Regulares n.* 11. *in fine* ex declarationibus Sacræ Congregationis, & ex Garzia, & Castellino, & *verbo Abbatissa, seu Priorissa n.* 3. ex declaratione etiam Sacræ Congregationis apud Naldum, & Barbosam eo loco relatos. Maximèque consonat, quod habet Rota in Netensi *Monasterij* 5. Iulij 1621. coram D. Coccino §. *vltim.* allegans Rodrigu. Zerol. & Azorium, asserendo, scilicet, dispositionem *cap. Quia propter; de elect* non esse sublatam per Concilium Tridentinum *vbi supra*, dum petit electiones fore secretas. 61

Fulciter etiam ab eodem Concilio *cap.* 7. vbi decernitur, vt ille, qui electioni Abbatissarum, &c. præest, *vota singularum audiat, vel recipiat.* Super quem locum Concilij Sac. Congregatio sic censuit, teste relato Garzia *de Benefic. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 190. & Barbosa *ibid. Superior, qui electioni Abbatissarum preæst, potest vnà cum Vicario, vel Secretario, vel alio ab Episcopo assumpto vota singularum Monialium oretenus audire.* Item *super c.* 6. *eiusdem Concily*, eodem Garzia *ibidem n.* 189. & Barbosa *super illud cap.* testantibus, sic habet eadem

eadem Sac. Congregatio *Si electi fuerint à Superioribus aliqui, vt puta quatuor, qui vota omnium recipiant, electio reputabitur Canonica, & secreta.* Et iterum eisdem Authoribus testibus, *In electionibus Abbatissarum vota ore tenus accipi possunt à suis Superioribus, licet quatuor aut quinque ea sciant,* prout Garzia *num.* 190 refert, vel prout Barbosa *ibid. cum duobus testibus.* Vnde non obstante Concilio Tridentino posse fieri electiones per vota viua voce data Scrutatoribus, tenent Garzia relatus Suar. 4 *tom. de Relig. Trac.* 8. *l.* 2. *cap.* 5. *num.* 10. afferens etiam aliquas ex declarationibus relatis. Sigismundus de Bononia *supr. dub.* 26. *n.* 11. & 12. referens vlterius aliam Decisionem Rotæ in vna Treuereñ. coram D. Coccino, & Tamburinus *de Iure Abbat. to.* 1. *disp.* 5 *q.* 6. *n.* 10.

62 Quamuis autem hæc ita sint, tutius tamen, & securius est, vt suffragia, seu vota per schedulas scriptas, & clausas Scrutatoribus tradantur, ita vt nec ipsis notum sit, quisnam à suffragatoribus eligatur. Tum quia iste modus approbatissimus, & receptissimus est in Religionibus, vt Authores relati testantur. Tum quia conformior videtur secreto requisito *in c. Quia propter*, & maximè in Concilio Tridentino relatis, adeò, vt aliqui Authores, videlicet Miranda *in Manuali Prælator. tom* 2. *q.* 23. *art.* 15. *concl* 2. & *art.* 29. §. *septimo,* quem sequitur Peirinis *tom.* 1. *de Subdito q.* 1. *cap.* 31. §. *Nota sexto.* dicant dictum *cap Quia propter* derogatum esse per Concilium Tridentinum. Tum quia declarationes Sacræ Congregationis, & decisiones Rotæ præcipuè videntur loqui de electionibus inter Moniales, eo quod inter ipsas, vt notaui 3. *tom. verbo Abbatissa num.* 3. aliquæ Moniales scribere nesciant, ac perconsequens nec votum dare possint, nisi oretenus. Idque, maximè obseruari debet, in Ordine nostro, propter constitutiones Caffardi, & Gregorij Canalis dicta *part.* 4. *cap.* 6. *num.* 3. dictamque Formulam Stratij §. 14. & 17. Vnde propter idem secretum exactiùs seruandum, quamuis in dictis constitutionibus Caffardi statutum esset, vt scriba à Præside capituli designatus ea vota scriberet, cautiùs tamen & prudentiùs in constitutionibus Canalis, & dicta Formula Stratij statuitur, vt vnusquisque propria manu votum suum scribat.

63 Præcipuè etiam videtur contra dictam constitutionem Sorethi obstare quod illa contraria appareat dicto *cap. Quia propter.* siquidem in illo statuitur, quo tres dicti Scrutatores *assumantur de Collegio fide digni,* quo denotari videtur solùm ab ipso Collegio posse assumi dictos Scrutatores, & illos, qui sunt de Collegio, & in eo præsentibus committi examen, & cognitionem de tali qualitate Scrutatorum; ac per consequens quod non possint esse antea assumpti, seu electi, etiam ex vi alicuius constitutionis, cuius contrarium habetur ex dicta constitutione Sorethi. Respondeo enim, iuxta dicta *tom.* 2. *cap.* 12. *num.* 28. & praxim multorum, talem designationem Scrutatorum per legem, seu constitutionem factam, & non ab ipsis, qui sunt præsentes in capitulo, non censeri contrariam dicto *cap. Quia propter.* Quia *personæ designatæ per legem præsumuntur esse fide dignæ; ordinariè enim designari solent, quæ ratione muneris, vel antiquitatis digniores censentur, vel certè quia nunquam excluditur consensus tacitus, vel expressus præsentium in tali Congregatione; quia illis non negatur ius suspicionem obiiciendi, si talem personam non reputent fide dignam.* Ita bene Suar. *sup. dicto c.* 5. *n.* 7. quæ procedunt in præsenti, & maximè deseruiunt ad intentum nostrum.

Fauet etiam Panormit. *in dictum cap. Quia propter.* Quem etiam sequuntur Tamburinus *dicto quæsito* 6. *num.* 6. & Layman. *de elec. cap.* 7. *q.* 72. asserens quod si tres aliqui inciperent scrutari, aliis videntibus, & tacentibus, electio valida esset, aliis seruatis, quia cum agatur de re meritoria, & concupiscibili sicut est, vt per canonicam electionem Ecclesiæ viduatæ de Pastore prouideatur, tacentes habentur pro consentientibus, non item in re onerosa, vel odiosa, tunc enim requiritur consensus expressus, vt in simili notant Glossa *in cap. Sicut. eodem tit. in* 6. *annotat.* Innoc. *in cap. in Genesi de elect.* & præfati Layman. & Tamburinus. Quæ doctrina probabilis est, quamuis Suarez supra de ea dubitet. Cessat præterea omnis difficultas in præsenti, cum præfata constitutio Sorethi facta sit, & confirmata authoritate Apostolica Clementis VII. qui potuit hoc modo explicare mentem dicti *c. Quia propter.*

Sed ad maiorem abundantiam supposito quod 64 verum esset id, quod Patres oppositores capituli opponebant, scilicet tantùm fuisse vnum Scrutatorem in electionibus ipsius, quod tamen falsum esse diximus; adhuc tamen probabile est, sustineri posse prædictas electiones, si cũ dicto vno Scrutatore duo alij testes assisterent, qui viderent vota, ne fieret aliqua fraus. Primò ex declaratione Sac. Congregationis, quam refert Barbosa *in cap.* 6. *sess.* 25. *de Regular.* videlicet, *in electione Abbatissarum vota oretenus accipi possunt à Superioribus cum duobus testibus* per quod denotatur numerum Scrutatorum suppleri posse per testes.

Nec obstat alia declaratio eiusdem Sac. Congregationis huic contraria, quam refert Garzia *sup. num.* 191. quia, vt ipse Garzia testatur, procedit solum quando testes adhiberentur per quos posset publicari electio. Secundò id colligo ex alia declaratione S. Congregationis, quam refert Peyrinis *in Formulario littera E. cap.* 3. *num.* 2. vbi consuetudinem suæ Religionis, quod in electionibus solùm sit vnus scrutator dicit approbatam esse à Sac Congregatione respondente, quod Religio continuaret in dicto modo eligendi. Tertiò, quia opinio est aliquorum, scilicet Vincentij Tancredi, Abbatis antiq. *num.* 17. Mandagot. *de elec. c.* 13. *ver. Irritari.* Asserentium substantialia formæ *cap Quia propter* non incipere à verbis illis, *assumantur tres de Collegio,* sed à verbis immediatè sequentibus, *qui vota cunctorum, secretò, & sigillatim diligenter exquirant, &c.* Ex hac enim opinione sequitur, quod etiamsi vnus tantum Scrutator in electionibus fuerit, maximè si fuerint etiam duo alij testes, vt dictum est, non propterea irritæ sint. Quartò, id expresse tenet ipse Peyrinis ibi, & fauet Portellus *in dub. Regular. verbo Electio num.* 14. dicens non esse de substantia electionis, quod Scrutatores sint tres, dummodo adsint, qui sufficiant ad fraudem impediendam. Quintò, ratione, quia iuxta dicta *tom.* 4. *verbo Leges Regularium num.* 36. in legis interpretatione attendendum est ad mentem, seu intentionem legislatoris, ea enim est veluti anima legis, prout ibi ex variis textibus ostendi. Cum autem intentio Ecclesiæ in dicto *cap. Quia propter* in designandis scrutatoribus solùm fuerit, vt negotium electionis fideliter, & faciliùs peragerctur, prout tenent Sigismundus *supra dub.* 19. *num.* 1. Barbosa *in Collectan. DD. in d. cap. Quia propter n.* 13.

n.13.ex Hostiensi,Petro Biaxio, Butrio, & Bertrando, idque saluetur cum vno Scrutatore, & duobus testibus, qui videant ne fiat aliqua fraus, ideo hoc videtur sufficere.

65 Dixi autem solùm probabile id esse, quia in praxi tenenda est communis sententia docens tres Scrutatores, & non pauciores, adhiberi debere in electionibus Regularium. Prout tenent Panormitanus, Imola, Baldus, Ioannes Andreas, Butrius, Hostiensis, Cardinalis, Ancharanus, Gofredus, Hostiensis, Petrus Biaxius, Bertrandus, Rebuffus, Angelus, Syluester, Tabiena, Rosella, Azor, Rodriguez, & alij, quos referuntur, & sequuntur Sigismundus *d.dub.* 19.*n.*1. Tamburin. *d.q.*6.& Barb.*sup.*

66 Idem porrò quod dixi de vno Scrutatore (seu etiam de duobus tantum) intelligi etiam debet de pluribus quam tres, ita scilicet, vt quamuis communis opinio quod tantùm in electionibus futuri sint tres Scrutatores, prout Authores relati supra tenent; cui fauent plures Sac. Rotæ decisiones, in praxi tenenda sit; nihilominus tamen probabile videtur, conformiter ad dicta *tom.* 2. *cap.* 12.*num.* 28. quod si quatuor Scrutatores fuerint non propterea electiones irritæ erunt. Primò propter declarationes Sac. Congregationis, quas ex Suarez eo loco adduximus, quæ videntur eædem, vel similes cum illis, quas supra *num.* 61. retulimus.

Secundò, propter doctrinam Glossæ in dicto *cap. Quia propter verbo Sanior.* quæ talis est. *Quod tres tantum debeant esse Inquisitores, non credo esse de substantia, dummodò tot sint Inquisitores quod fraus fieri non possit. Argum. sup. eod. cum dilecti. Quia qui plus facit non videtur facere contra. ff. de ser.Vrb.præd.Si arborem. Et superfla non vitiant, necessaria verò prætermissa diminuunt contractum. C. de testam l.testamentum, & ff. de sup. leg. legatus in princip.& l.Labeo.* Hæc Glossa. Tertiò, quia, vt habet Laymanus *d.q.*72. referens Abbatem, probabile est, & vsu receptum, quod Capitulum communi consensu alios viros idoneos præter dictos tres Scrutatores ad prædictum scrutinium faciendum adhibere possit.

Quartò, quia, vt dicitur, in Curia confirmata fuit electio Abbatis Tullensis, licet in ea fuissent electi sex Scrutatores, prout ex Mandagoro, Boërio, Menochio, & Cardinali, referunt Sigismund. *dicto dub.* 19.*num.* 8. Barbosa *num.* 15. Non constat autem an talis electio approbata fuerit ex benignitate Apostolica, an quia de iure posset sustineri Quod magis sustineri potest, si electiones fiant per schedulas scriptas, itavt nec nomina eligentium pateat Scrutatoribus, prout diximus supra fieri debere, saltem, vt tutius, & securius. Tunc enim nec contra secretum electionum, nec contra earum fidelitatem, quod est intentum *c. Quia propter* aliquid fiet.

67 Id quoque vltimò addendum, quod licet dispositio *cap. Quia propter* seruanda sit in omnibus electionibus Prælatorum Regularium, etiam Conuentualium, iuxta dicta *tom.* 3. *verbo Electio inter Regulares num.*2. nihilominus tamen, ad intentum nostræ Religionis, iuxta dicta 4.*tom. verbo Prælatus Regularis num.*2. quando Priores Conuentuales eliguntur non à Conuentibus ipsis, sed solùm à Diffinitoribus in Capitulo Prouinciali, non videtur necessaria talis forma, eo quod tunc non eliguntur dicti Priores ab Ecclesiis Viduatis, seu à Collegiis ipsarum, de quibus solùm loquitur *cap. Quia propter*, sed à Præside Capituli, & Prouinciali electo cum suis Assistentibus, scilicet Diffinitoribus. Præsertim, quia dispositionem prædicti capitis *Quia propter* non procedere quando Electores sunt pauci, prout contingit in præsenti, quia illi solum sunt quinque, aut sex, tenent non solùm Layman. eo loco relatus ex Gotfrido, & Abbate, sed etiam Tamburinus *dicto quæstion.* 6. *numero* 8. post Innocentium, Angelum, & Syluestrum.

DVBIVM VIII.

An electiones Priorum factæ in dicto Capitulo, & non in Conuentibus validæ fuerint.

Obiiciebant maximè prædicti Patres oppositores contra præfatum Capitulum, quod 68 in Diffinitorio ipsius, quod vt dixi supra *dub. præcedenti num.vlt.* constat ex Præside Capituli, Prouinciali electo, & quatuor Diffinitoribus, factæ fuissent electiones Priorum Conuentuum, ex quo illas irritas, & nullus esse existimabant, quia dicebant solùm in Conuentibus, & à Fratribus ipsorum fieri posse

Sed primò quidem, etsi admitteretur (quod omnino negamus) tales electiones inualidas esse, non 69 propterea indè sequeretur Capitulum ipsum in quo factæ sunt irritum esse, aut inualidum. Tales enim electiones solum sunt actiones quædam Capitulares particulares. Deindè, legitimas omnino, & validas esse ex eo colligitur, quod factæ fuerint iuxta constitutionem antiquam Ordinis approbatam à Clemente septimo, imò iussu ipsius factam, correctam, seu emendatam inter alias Ioannis Sorethi per Nicolaum Audeth, & Diffinitores Capituli generalis Venetiis celebrati iuxta dicta supr. *dub. præced. n.* 55. In prædictis enim constitutionibus 5.*part.* dum agitur de electione Prouincialis *cap.* 10. (quod est de processu Capituli Prouincialis, & terminatione eiusdem) sic habetur. *Volumus quod Prouincialis cum Diffinitoribus liberè possint absoluere Priores locales, & cæteros officiales, quorum institutio ex consuetudine, aut aliàs ad Prouinciale spectat Capitulum, seruato illæso indulto Apostolico in fauorem Obseruantiæ dato, quia Fratribus in Obseruantia efficaciter viuere studentibus non poterunt Priorem dare alium ab eo, quem elegerunt, sed habebunt confirmare. In cæteris autem poterunt ipsos Priores instituere, prout eis videbitur expedire.* His enim posterioribus verbis manifestè conceditur Prouinciali, & Diffinitoribus, seu (quod idem est) Diffinitorio, posse instituere Priores in aliis Conuentibus, præter illos, de quibus loquitur Indultum Apostolicum, ac per consequens infertur Diffinitorium præfati Capituli validè, & licitè potuisse eligere Priores Conuentuum. Indultum autem Apostolicum, de quo est sermo in dicta constitutione, non comprehendere Conuentus Prouinciæ Castellæ, in qua celebratum fuit præfatum Capitulum, constabit ex dicendis infra.

Nec obstat si dicatur, quod in constitutionibus 70 posterioribus Ioannis Cassardi de Senis *part.*4. *cap.*19. *num.* 1. videatur correcta præfata constitutio. Dicitur enim ibi. *Volumus quod Prouincialis cum*

cum Diffinitoribus liberè possint absoluere Priores locales, & cœteros officiales, quorum institutio ex consuetudine, aut alias ad Prouinciale spectat Capitulum, seruato illæso Indulto Apostolico in fauorem Regularis Obseruantiæ dato, vt in Conuentibus scilicet, in quibus extat vetusta, & laudabilis consuetudo quod Priores ab eorum Gremialibus eligantur, non alius instituatur Prior, sed illum, quem ipsi Gremiales elegerint Prouinciales, & Diffinitores habeant confirmare. Tum propter dicta supr. *dub. praced. num.* 57. scilicet, quod, cum prædicta constitutio Ioannis Soreth facta sit ex mandato Sedis Apostolicæ, corrigi, aut abrogari non potuit ex sola authoritate Religionis. Tum etiam, quia ex eo quod ibi dicatur quod *absoluere possint Priores, quorum institutio spectat ad Capitulum, non autem illos qui ex consuetudine ab eorum Gremialibus eligi solent.* colligitur in præfato Capitulo potuisse Diffinitorium ipsius eligere præfatos Priores; ex eo videlicet quod in dicta Prouincia fuerit talis consuetudo. Exstare autem illam testantur Patres ipsius Prouinciæ in Actis authenticis præfati Capituli §. *Sancitum est.* Item Patres Compromissarij, seu Commissarij pro conditionibus vnionis Prouinciarum Castellæ nouæ, & veteris in vnam Prouinciam Castellæ, de quibus *supr. dub.* 5. *num.* 18. In eis enim *cap.* 2. *num.* 1. expresse asseritur fuisse antiquam consuetudinem Prouinciarum faciendi Priores in Definitorio Capituli Prouincialis. Item Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Hieronym. Dommini Episcopus Caetanus, qui in litteris testimonialibus ad Eminentiss. Cardinalem Protectorem missis etiam sub iuramento attestatur, qualiter in Ordine nostro (ex quo ad Episcopatum fuit assumptus,) tam in partibus Hispaniæ, quàm in aliis, in quibus diuersa munia pro Religione egerat, semper viderit, & audierit, electiones Priorum fieri in Diffinitoriis Capitulorum Prouincialium; etiam post constitutionem editam anno 162 . Quod etiam in Prouinciis Italiæ, & aliis Religionis contingere testantur per litteras testimoniales eidem Eminentissimo porrectas, Reuerendissimus Vicarius Generalis Apostolicus, & Reuerendus admodum Sebastianus Massius Prouincialis Romæ, ac Reuerendi adm. Magistri eiusdem Prouinciæ ex Prouinciales, Ioannes Antonius Philippinus, & Gregorius de Marchis.

71 Secundò, validas fuisse prædictas electiones Priorum constat ex eo quod factæ fuerunt ex vi constitutionis, seu Statuti à Reuerendiss. Generali Chizzola edito auctoritate Apostolica Clemen. VIII. in Breui *Cum tu prope diem*; vbi facultatem ipsi concessit faciendi quascunque constitutiones. Constitutio autem, prout habetur in *c.* 10. dictarum constitutionum talis est. *Priorum electiones deinceps non fiant nisi à Capituli Prouinciali. Ita enim existimamus Fratres nostros maiori cum quiete Domino seruire, & à multis molestiis, & iniuriis liberari, quibus, & verbo, & facto aliqui Priores indiscreti afficere solent eos, quos in prædicta electione sibi suffragia non dedisse, vel leuiter suspicantur, vtque omnis subornationis occasio tollatur, & tumultus, & factiones, & fraudes, & alia, quæ in eiusmodi electionibus solent euenire plerumque, quæ maximam pariunt perturbationem, penitus extinguantur.*

72 Tertiò, ex nouissima Formula celebrandi Capitula Prouincialia, de qua *supr. num.* 7. quam Reuerendiss. Generalis Stratius typis edi curauit Neapoli 1635. & quæ mittitur ad Præsides Capitulorum, vt iuxta eam capitula celebrari faciant, & de qua ipse Generalis Theodorus in ipsa Formula dicit: *Necessarium duximus breuem hanc* tradere methodum à nostris Præsidentibus in celebrandis capitulis obseruandam; quamque Reuerendissimus Generalis Massarius litteris testimonialibus datis 17. Iunij 164 . etiam sub iuramento testatus est esse vniuersalem formulam in tota Religione obseruandam. In ea autem §. 15. 39. 40. 43. & 44. manifestè præscribitur, & supponitur electiones Priorum fieri debere in Diffinitorio capituli.

Nec obstat primum caput Regulæ nostræ, in quo dicitur, *Vnum ex vobis Priorem habeatis qui ex* 73
vnanimi omnium assensu ad hoc officium eligatur. Euidens enim est loqui ibi Regulam de electione Prioris Generalis, tum quia Beatus Brocardus, cui Regula data est, vt patet ex *cap.* 17. ipsius illis verbis: *Tu autem Frater Brocarde*, Prior Generalis totius Ordinis fuit, vt nostri Ordinis Historici communiter tenent, specialiter Ioannes Paleonydorus *l.* 3. *cap.* 2. Didacus Coria Maldonatus *in Chronicis Carmelitarum l.* 10. *cap.* 3. Michaël Muñozius *in propugnaculo Eliæ l.* 2. *tit.* 3. *cap.* 1. *art.* 2. Tum quia id colligitur ex ipso *cap.* 1. Regulæ, etenim post illa verba, *adhoc officium eligatur*, subiungitur, *cui obedientiam promittat quilibet aliorum. &c.* Constat autem certò Religiosos nostros numquam promittere obedientiam Priori locali, sed solùm Priori Generali, vt patet ex verbis professionis illorum. Tum denique, quia hic est vsus, praxis, consuetudo, acceptatio, & stylus totius Religionis, vt Priores Generales semper eligantur à Fratribus, locales verò, vel ab ipso Generali solo, vel à Diffinitoribus in Capitulo Prouinciali. Quod saltem de Conuentibus paruis, & non habentibus octo voces admittebant aduersarij Patres, & constitutiones, quas ipsi afferebant; cum tamen verba Regulæ ad omnes Conuentus extendi deberent, si de electione Priorum localium in illis esset sermo. Consuetudinem autem, seu acceptationem Religionis attendendam esse ad obligationem Regularum, sicut ad obligationem aliarum legum Ecclesiasticarum, habetur ex Abbate *cap. nam concupiscentiam num* 4. *de Constitut. & Rubric. de obseruat. ieiun. in fine & cap. relatum num.* 6. *ne Clerici, vel Monachi*, ex Syluestro *in Summa verbo Religio p. quæst.* 8. *in fine, &c.* Sanch *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 4. *num.* 23. & 27.

Idem dicendum ad Ius commune, quod iidem Patres afferebant, eo quod ex illo haberi videatur 74
electionem Abbatis ad Monasterium pertinere. Esto enim ita sit, iuxta dicenda infra *num.* 86. consuetudo tamen nostræ, & aliarum Religionum, quæ est optima legum interpres. *c. cum dilectus de consuetudine l. si de interpretat. ff. de legib.* accedentibus constitutionibus authoritate Apostolica factis, & Decreto Reuerendissimi Generalis Stratij *n.* 71. relatis, prædicto Iuri communi sufficienter derogarunt,

Explodenda pariter est obiectio alia, quam Patres aduersarij sumebant ex Breui Calixti ter- 75
tij, in quo dicitur, Conuentus reformatos eligere sibi debere Priores. Nam, vt constat ex ipso Breui, quod, etsi non extet, refertur tamen in alio Pauli secundi, quod habetur in Marimagno Ordinis, & ipsum Maremagnum extat apud Rodrig. *in Bullar. tom.* 1. *Bulla* 37. tam ipse Calixtus, quam Pius II. & Paul. II. ibi relati, loquuntur de Con-

uentibus

uentibus strictioris, & specialissimæ Obseruantiæ, ac Reformationis, quales sunt aliqui Prouinciæ Bœticæ, & Lusitaniæ in Hispania, plures etiam in Prouinciis Italiæ, Galliæ, & Flandrio, non autem in Prouincia Castellæ, prout Reuerendiss. Generalis Massarius declarauit Eminentissimo Domino Cardinali Protectori. Idque luce clariùs colligitur ex dicto Breui. Loquitur enim de illis Conuentibus Reformatis, qui non possunt per Vicarium Prouincialem visitari, sed personaliter per ipsum Prouincialem, & de Conuentibus, in quibus Priores dum eliguntur promittunt tam confirmanti, quam Conuentibus ipsis, fideliter obseruare, obseruari facere Regulam Ordinis, quæ omnino inaudita sunt in Prouinciæ Castellæ Conuentibus. Nota vlterius Breue Calixti terij, de quo supra repertum fuisse post hæc scripta, & repositum *quinto tomo Summæ* in Marimagno Carmelitarum *num.* 241.

76 Aliam quoque obiectionem ex nouissimis constitutionibus Gregorij Canalis *part.* 4. *cap.* 19. *n.* 1. *& part.* 2. *cap.* 2. *num.* 4. vbi habetur electiones Priorum Conuentuum maiorum, in quibus scilicet de familia fuerint vltra Priorem octo Fratres vocem, & locum habentes, debere fieri ab ipsis Conuentibus, quam Patres oppositores afferebant contra electiones Priorum in Diffinitorio prorsus inanem esse facilè ostenditur. Primò quidem, quia ea constitutio, vt potè noua, & non facta in capitulo generali, ad quod solùm pertinet condere leges generales, non fuit recepta in Religione, vt constat euidenter in Prouinciis Italiæ & aliarum Nationum.

Esto autem quod in Prouinciis Hispaniæ aliquando executioni mandata fuerit, non tamen semper, ac proindè non fuit in viridi obseruantia. Constitutionem autem, seu legem humanam non acceptatam generaliter non obligare, saltem ex eo quod legislator humanus esto possit, non tamen præsumitur velle obligare populum resistentem suæ legi, colligitur ex *cap. in isti dist.* 4. *& ex l. de quibus ff. de legib.* de quo Nauarrus *lib.* 1. *Consilior. tit. de constit. cons.* 1. *q.* 5. *& in Man. c.* 23. *n.* 41. Rodrigu. *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 6. *art.* 10. Tolerus *lib* 8. *cap.* 18. Azor. *tom.* 1. *Institut. l.* 5. *c.* 4. *qu.* 1. Valentia 1. 2. *disp.* 7. *qu.* 5. *punct.* 5. Naldus *in Summa verbo Lex n.* 9. Sanch. *l.* 3. *de Matrimon. disp.* 18. *num.* 1. & alij plures quos sequutus sum 4. *tom. meæ Summæ verbo Leges Regularium num.* 16. *&* 17.

77 Secundò, infirma est prædicta constitutio, eo quod, dato quod recepta esset, ea non potuit abolere consuetudinem immemorialem, quæ semper fuit, etiam in Prouinciis Hispaniæ, ante annum 1626. quo facta fuit, faciendi electiones Priorum in Diffinitorio Capituli, & non in Conuentibus Etenim, iuxta verissimam doctrinam Doctorum, consuetudo immemorabilis, cum sit priuilegiatissima, tantæ firmitatis, & roboris est, vt nullo modo abrogetur per legem contrariam, nisi id exprimatur in ipsa; quod nullatenus fit in præfata constitutione. Couarruuias *lib.* 3. *var. res. cap.* 13. *num.* 5. Naldus *supr. verbo Consuetudo n.* 22. & alij plures. Fuisse autem talem consuetudinem in Prouincia Castellæ constat ex dictis *sup. numer.* 70.

78 Tertiò, quia esto quod talis constitutio recepta esset, & posset abrogare consuetudinem immemorialem in contrarium, non tamen posset abrogare constitutiones illas antiquiores Ioannis Soreth, & Generalis Chizzolæ, de quibus *supra num.* 69. *&* 71. Tum quia eæ fuerunt authoritate Apostolica factæ, ac per consequens maioris roboris, & firmitatis, quam quod possent à lege ordinaria authoritate, & extra Capitulum Generale factâ abrogari. Quia, vt dixi 4. *tom. verbo Leges Regularium num.* 35. lex generalis non extenditur ad ea quæ specialiter prouisa sunt. Sanch. *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 24. *num.* 6. *& lib.* 7. *in Decalog. cap.* 7. *num.* 34. Naldus *in Summa verbo Lex numer.* 18. Thesaurus *in Praxi p.* 2. *verbo Munera cap.* 10. *num* 6.

Quartò, quia etiam dato, quod præfata constitutio nullum ex prædictis defectibus haberet, 79
adhuc tamen non propterea sequeretur electiones prædictas Priorum factas contra eam fuisse irritas, aut nullas. Etenim in dicta constitutione nulla est clausula irritans, aut cassans electiones aliter factas, nec in ea traditur formâ substantialis talis electionis, nec apponitur pœna irritationis, aut cassationis, aut alia quantumuis minima contra transgressores ipsius, quod est signum solùm esse legem simpliciter præceptiuam, nullo autem modo irritatiuam actus contrarij.

Imò si rectè expendatur, neque lex præceptiuâ videtur, sed solùm permissiua, solùm enim in ea dicitur posse Conuentus primarios sibi eligere Priores. Legem autem simpliciter permittentem, aut prohibentem actum, nec præscribentem formam substantialem illius, non irritare ipsum, dixi dicto *verbo Leges Regularium n.* 45. ex trito illo, *Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.* Glossa *in c. penult. de sponsat. impuber.* Suar. *de legib. lib.* 5. *cap.* 29. *num.* 1. Portellus *in Dub. Regular. verbo Lex num.* 9.

Denique quintò, quia constitutio illa si quo- 80
modolibet obligare poterat, dispensata fuit, tum per Illustrissimum D. Nuncium Hispaniarum, nunc Eminentiss. D. Cardinalem Fachinettum, tum etiam ad maiorem abundantiam per Reuerendiss. Generalem Stratium, prout constat ex litteris ab ipso missis ad Magistr. Orbeam Præsidem Capituli, & Magistrum Nauarrum Prouincialem, quas apud se habent, & quarum copia in Registro litterarum pro Hispania habetur, quod esse authenticum agnouit Reuerendiss. Generalis Massarius.

Nec obuiat, quod Patres aduersarij dicebant, 81
videlicet, Generalem non potuisse dispensare in dicta constitutione per litteras missiuas, aut familiares, sed tantùm per litteras patentes. Vt enim Reuerendissimus Generalis Massarius, & R. Adm. Magister Franciscus Montius Prouincialis Saxoniæ, & Secretarius Ordinis, ac R. Ioannes de Colonia Secretariæ Coadiutor, & Amanuensis, testantur in litteris testimonialibus perillustri Domino Ludouico de Gratia Eminentissimi D. Protectoris Auditori ostensis, Reuerendissimi Generales Ordinis, iuxta stylum, & praxim Ordinis (quæ proculdubio legem faciunt) soliti sunt, iuxta temporis, locorum, & negotiorum indigentiam super constitutionibus dispensare, non solùm per litteras patentes verum etiam per litteras familiares, & missiuas, & quod talibus dispensationibus per prædictas litteras missiuas, & familiares factis, fides adhiberi soleat à nostri Ordinis Religiosis, sicut si per litteras Patentes datæ essent.

Minus etiam obstat, quod Aduersarij obiicie- 82
bant,

bant, scilicet talem dispensationem exhibitam non esse in Capitulo Prouinciali. Etenim sine fundamento id asserebatur; cum Magister Orbea Præsidens Capituli, & Magister Nauarrus ex-Prouincialis, qui eam habebant, eam propalauerint non solùm aliis Patribus Diffinitorij, ad quos ex consuetudine Prouinciæ, constitutionibus authoritate Apostolica factis, & Formula celebrandi Capitula Prouincialia à Reuerendissimo Generali edita, vt præmissum est, id spectabat, sed etiam Conuentibus ipsis, ad quos Magister Nauarrus Prouincialis in Litteris vocatoriis ad Capitulum scripsit ne procederent ad electiones Priorum, quia faciendæ erant in Diffinitorio. Vltra quod præsumitur quod fuerint productæ Litteræ talis dispensationis, dum nullibi probatur talis negatiua non productionis, ex quo enim facta fuit electio, & acceptata ab omnibus, præsumitur omnia præcessisse, quæ requiruntur pro validitate electionis, vt latissimè firmat Rota *in Recent. decis. 289. num. 26. p. 6.* & in Toletana *Canonicatus Pœnitentiariæ* 25. Iunij 1640. coram D. Coccino.

Casu autem dato, & non concesso, quòd prædictam dispensationem Conuentibus præfati Patres Magistri non ostendissent, cum Conuentus, eisdem, vt par erat fidem in hoc adhibuerint, proculdubio cesserunt iuri suo, si quod habebant eligendi sibi Priores, maximè cum non reclamauerint, contradixerint, aut aliquid protestati fuerint. Ex quo proindè talium Priorum electio ad capitulum Prouinciale, seu Diffinitorium, iure deuoluta fuit.

83 Infirmum valdè quoque erat id, quod dicti PP. aduersarij obiiciebant, scilicet, necessarium fuisse, quod in electione talium Priorum declararetur eam fieri in vim talis dispensationis.

Primò, quia non constat id omissum fuisse, etsi in Actis Capituli Romam missis, quia non omnia in Capitulo gesta in illis referuntur, nihil de hoc habeatur Et sanè si id necessarium fuit, à viris illis doctis prætermissum non credendum; vel saltem interrogandi erant, quo titulo id fecerint, & ipsis credendum, quia vbi ille qui est causa efficiens, & formalis interpretatur se ipsum, non est opus extraneo interprete, seu extrinseco intellectu. *l. cum de indebito §. fin. ff. de probat. l. ex facto, ff. de vulgari. cap. inter alia, de sentent. excommunic.* Baldus *cons. 458. num. 2. vol. 3. & in auth. nisi rogatus num. 9. C. ad Trebel.* Bart. *in l. pro hærede n. 3. ff. de acquir. hæred.* Tiber Decian. *cons. 7. à num. 160. volum. 1.* Idem Bald. *cons. 313. num 1. versic. de animo autem suo interrogari quis potest, & statur eius responsioni vol. 4.* Barb. *in Votis decisiuis Canonicis lib. 1. voto 4. num. 2. & 3.*

Secundò, quia cum electio talium Priorum de iure Ordinis pertineret ad Diffinitorium, propter consuetudinem Prouinciæ, constitutiones authoritate Apostolica factas, & Formulam celebrandi Capitula Prouincialia, de quibus supra absque dubio necessarium non erat dicere electiones talium Priorum fieri in vim talis dispensationis.

84 Pariter etiam est valdè debile, quod aduersæ partis Patroni obiiciebant, scilicet dictam dispensationem à Generali dari non potuisse, eo quod electio Priorum per Conuentuum sit præscripta in Regula, in qua Generalis dispensare non potest, cum sit à Summis Pontificibus confirmata. Iam enim probaui supra *n. 37.* Regulam solum loqui de electione Prioris Generalis, non verò Prioris localis. Addo, communissimum, & certum esse inter Doctores, posse etiam Prælatos dispensare in Regula, saltem pro particularibus casibus. Angelus *in Summa verb. Dispensatio num. 8.* Syluester. *in Summa verbo Dispensatio qu. 14.* Suarez *4. tom. de Relig. Tract. 8. lib. 2. cap. 12. à num. 25.* & alij communiter.

Talis porrò dispensatio, etsi necessaria non esset propter dicta, postulata tamen meritò est, & concessa à Generali, tum quia aliqui ex ignorantia credere poterant talem constitutionem, etsi non legitimam, cum aliis tamen legitimis insertam, obligare. Tum ad pacandas conscientias scrupulosorum, & obstruendum ora inquietorum, & ad maiorem, & abundantiorem cautelam, quæ nulli nocere potest, & qua prudentiores Prælati vti solent. Cui consonat praxis, & stylus Curiæ, sæpè enim videmus à Summo Pontifice, & Sacris Congregationibus peti, & concedi solitas dispensationes, facultates, & licentias in casibus non necessariis, ad obuiandum ignorantiæ, scrupulis vel malignitati aliquorum. Ex quo cessat obiectio, quam aduersarij afferebant ex ista dispensatione petita, & obtenta. 85

Obiectio etiam alia, quam præfati Patres non omittebant, scilicet, quod electiones prædictæ Priorum debebant fieri à Conuentibus, & non à Diffinitorio capituli, inspecto iure communi, iam est reiecta *supr. num. 74.* Etsi enim id verum sit propter *cap. primum de electione, & cap. congregatio 15. quæst. vltim.* & alia Iura, ac Doctores, quorum plures refert Barbosa *in Collectan. Doctorum in d. cap. 1. de elect.* nihilominus iuxta dicta *supr. num. 74.* consuetudine, vsu, & praxi nostræ Religionis (sicut, & plurium aliarum Religionum) constitutionibus authoritate Apostolica factis, & aliis relatis, oppositum habetur. Idque esse rationi magis conforme propter magna inconuenientia, quæ ex electionibus ab ipsis Fratribus factas oriuntur, tenent doctissimus Nauarr. *Commentario 3. de Regularibus num. 3. §. septimò confirmatur.* Perez *in Regulam S. Benedicti cap. 64.* Suar. *tom. 4. de Religione tract. 8. lib. 2. cap 7. num. 8 & tract. 10. lib. 10 c. 3. à numer. quinto.* Vbi non sine peculiari Dei prouidentia, & Spiritus Sancti inspiratione, hunc modum prouidendi Prælatos in Societatem Iesu, ait esse introductum. 86

Quibus fauent ex Patribus Basilius, Chrysostomus, & Gregorius ab eodem Suarez relati. Iniurij ergo sunt tum prædictis Patribus, tum toti Religioni nostræ, in qua est more introductum, vt Priores locales aliter quam à Fratribus Conuentuum eligantur, ij, qui solùm volunt à Conuentibus eligi debere Priores, parum curantes de magnis incommodis, quæ ex eo oriri, vel ipsi testari possunt. Vnde Commissarij Apostolici (inter quos erat Generalis Stratius) deputati pro examine Statutorum Prouinciæ Turoniæ, quam perfectè reformatam nouit totus Ordo, limitarunt articulum, in quo dicta Prouincia statuerat electiones Priorum fieri debere à Conuentibus, ita scilicet, vt posset Diffinitorium Capituli Prouincialis legitima de causa non confirmare Priorem electum à Conuentu, & tunc subrogandus in locum non confirmati eligeretur à Capitulo Prouinciali. Et licet pauci quidam contra dictam Prouinciam id humiliter acceptantem, litem excitassent, contendentes huiusmodi electiones

remitti

remitti debere ad Conuentus;sententia tamen in iudicio contradictorio data per Reuerendissimum Generalem Massarium p onunciatum fuit, eas,non Conuentibus remittendas,sed à Capitulo Prouinciali faciendas. Quæ quidem sententia vt æquissima fuit ab Eminentissimo Domino Protectore,& posteà à Sede Apostolica, confirmata die 2.Iunij 1643.

87 Adiungebant etiam Patres aduersarij electionem Priorum per Conuentus esse vnam ex conditionibus vnionis Prouinciarum, de quibus *supr.num.* 38. Nam *cap.* 2. prædictarum conditionum *n.*1.dicitur, quod constitutio generalis, scilicet, loquens de electione Priorum per Conuentus, relinquatur in suo vigore in posterum. Sed hoc nihil ipsis suffragabatur, non solùm quia id non statuitur ibi per modum conditionis, sed solùm per modum permissionis, seu tollerantiæ dictæ constitutionis,si, & in quantum valere posset.

Sed etiam,quia ibi expressè dicitur,relinquendam esse dictam constitutionem quoad dispensationem faciendam in ipsa ab habente legitimam potestatem ad id faciendum. Cum ergo dicta constitutio(qualiscunque vigoris sit)dispensata fuerit pro Capitulo,de quo est controuersia à Domino Nuncio,& P.Generali Ordinis, vt dictum est superiùs.sine fundamento talem conditionem pro sua parte adducebant.

88 Expendebant quoque,quod tam in dicta conditione, quàm in aliis dispensationibus super præfata constitutione datis dicatur id fieri *pro vna vice*:ex quo validum sibi argumentum desumere credebant,vt probarent legitimam esse.Sed & hoc infirmum est. Nam cum ea constitutio, esto inualida sit,& incerta,cum tamen reperiatur cum aliis legitimis constitutionibus, ideo prudenter,modestè,& Religiosè,vt veri obedientes, solum pro illa vice dispensationem postulare debebant, Superiores, propter eandem rationem, solùm pro singulis vicibus eam concedere, ne se faciles ostenderent in dispensatione legis quantumuis dubiæ. Præsertim, quod isto modo, inferiores maiorem subordinationem ad Superiores suos haberent,nec præcluderetur aditus ad ipsos, & ad Curiam pro aliis occasionibus.

Decretum Eminentissim. Cardinalis Protectoris.

89 Rebus ergo diligenter, maturéque discussis Eminentiss.ipse Cardinalis cum Reuerendissimis aliquot Generalibus virisque grauissimis die 18. Decembris præsens Decretum, ac definitiuam sententiam in hac causa promulgauit in Capituli & electionum in ipso factarum fauorem.

Die 18. Decembris 1643.

In Congregatione habita coram Eminentissimo, & Reuerendissimo Domino Cardinali Ginetto Sanctissim D.N. Vrbani Papæ VIII. Vicario, ac Religionis Carmelitanæ Protectore in qua interuenerunt.

R.P. Magister Ioannes Baptista Berardus Generalis Fratrum Minorum Sancti Francisci.

R.P Magister Hippolitus de Monte Generalis Religionis S. Augustini.

R.P. Magister Leo Bonfiliolus Vicarius Generalis Carmelitanorum.

P. Magister Dominicus Campanella Procurator Generalis eorundem Carmelitanorum.

P. Ioseph à Matre Dei Procurator Generalis Discalceatorum Carmelitanorum Congregationis Hispaniæ, & D. Ludouicus Gratia ab Eminentia sua deputati ad dandum eorum votum super nullitatibus oppositis contra electiones Prouincialis, Diffinitorum & Priorum Carmelitani Ordinis factas in Capitulo Prouinciali, eiusque Diffinitorio de mense Maij 1642.In Ciuitate Vallisoletana Prouinciæ Castellæ, rebusque aliis,&c.super quibus pluries auditis,ac informantibus etiam in scriptis, Patribus Magistris Laurentio de Ossorio, & Celedonio de Aguero, necnon R.P.Magistro Ioanne Baptista Lezana Socio,& Assistente dicti R.P.Vicarij Generalis, ac dicti Capituli defensore, illisque maturè discussis, omnes fuerunt concordes in voto, dictas electiones impugnari non posse, & super dictis nullitatibus illarum oppositoribus perpetuum imponendum esse silentium.

M.Cardinalis Ginettus Protector.

Loco † sigilli.. Felix de Luco Secretarius.

Motiua verò,seu causæ, aut rationes, quibus permotus Eminentissimus, cum Reuerendissimis aliis,& grauissimis Consultoribus præfatum Decretum edidit,non solùm fuit, quod nullitates contra præfatum Capitulum,& eius electiones prætensæ,sufficienter ex dictis euacuabantur, sed etiam doctrina celeberrimi Doctori Nauarri *qui lib.* 5. *Consilior.de Iudæis consilio primo num.*6. dum quærit, quæ probatio sit necessaria ad excludendum aliquem ab aliqua electione hæc habet.*Respondeo,quod ad impediendam electionem videtur sufficere semiplena probatio.arg.text. sing. in c. præterea il* 2.*de sponsalib. qui probat propter dictum vnius testis,& semiplenam probationem impedimenti affinitatis, impediendum esse matrimonium nondum contractum,ne contrahatur, si autem est iam electus, & confirmatus requiritur plena probatio ad reiiciendum,& exauctorandum.arg cap super his de accusat. & pro vtroque dicto facit cap. quemadmodum de iureiur. quatenus probat, quod turpius eiicitur quam non admittitur hospes.* Quam etiam doctrinam recipit Iulius Lauorius *supr.dict. c.*19.*n.* 121. & fauet Rodriguez *tom.*1.*Quæst.Regul.q.*14 *art.*3. Accedebant etiam plurimæ tum Iuris, tum Iuristarum Regulæ. 90

Primò illa, *Reus in dubio est absoluendus l. Arrianus ff. de art. & obligat.cap. ex litteris de probatio.l.qui accusare C.de eden.* Secundò illa, *Reus est absoluendus cum actor minus probauit. §. commodum Instit.de interdic.c.ex litteris de probat.l.qui accus.C. de eden.*Tertiò illa,*In dubio de validitate actus debet interpretari quod valeat.ff. de iniur. l. apud Labeonem § si communem ff.de ser.cor. l. si quis seruum in fin.*Barthol.post Gloss.*in l.non solùm § sed vt probari,in* 1.*colu in fin.ff.de ope.no.n.* Bald.*in Rubr. C. de fid. Instr.* 4. *columm.in verb.iuxta hoc quæritur.* Quartò illa, *Dubia in meliorem partẽ interpretanda.* Bertachinus *in Repertor.* 2.*p. verbo Dubium.* Quintò illa, *Possessoris conditio melior est in pari causa.c.in p.de Reg.Iur.* vbi Dynus, & alij. Sextò illa,*Possessor etiam ini ustus debet citari quando est expellendus l.*1.*in fin. & ibi* Bartol. *in* 1.*not. C. si propter pub.pen. l. fin.* & ibi Bald. *Cod. si per vim, vel alio modo l.meminerit.* Septimò illa, *Cum iura partium sunt obscura pro possessore iudicandum est.l.* 2.*C.de prob. l. fin. C. de rei ven.cap.inter dilectos de fide Instrumentor.*

CONSVLTVM XIV.

De quodam Religioſo qui poſt profeſſionem matrimonium contraxit.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

CASVS.

1 IN Religione N. extat ſtatutum, ſeu conſtitutio, vbi habentur hæc, *Ætatem attendant, choro enim aſſignandi niſi annum* 18. *egerint, &* 40. *non exceſſerint, non recipiantur, niſi iuſta de cauſa Præpoſitus, vel Prouincialis diſpẽſauerit.* Quo non obſtante N. habitum eiuſdem Ordinis ſuſcepit, & probationis anno elapſo, cum ſolum 17. ætatis haberet annos, profeſſionem emiſit. Cognito poſtea defectu ætatis, & conſiderato tali ſtatuto, contra profeſſionem factam intra quinquennium reclamauit coram Ordinario, & Superiori Ordinis. Quia tamen hi à Magiſtratibus ſæcularibus impediti fuerunt ne ad ſententiam diffinitiuam procederent, Superiores prædicti Ordinis habitum ipſi deponere permiſerunt, eumque ad profeſſionem non eſſe obligatum declararunt. Quapropter, adhibito etiam Doctorum, & piorum virorum conſilio, matrimonium contraxit cum honeſta, & illuſtri fœmina, ex qua tres filios ſuſcepit, & per ſex annos cum ea vixit. Quia tamen adhuc dubitat de valore præfatæ profeſſionis, ideo petit reſolutionem, & quid agendum caſu quo illa profeſſio valida cenſeatur.

Reſponſio.

QVod attinet ad profeſſionem ab iſto emiſſam ante 18. annum in ſtatuto illius Ordinis præfixum credo exiſtimari debere validam, & firmam. Ducor primò ex generaliſſimo Iuris principio, & axiomate. *Actus in dubio debet interpretari validus l. quoties ff. de rebus dub. l. quoties ff. de verbor. obligat. l. ſi quando ff. de legat.* 1. Abbas *conſ.* 62. *in controuerſia columm.* 1. *num.* 7. Rolandus à Valle *conſil.* 61. *num.* 23. *lib.* 3. Quod principium, ſeu axioma adeo latè accipitur à Doctoribus, vt propterea dicant: *Omnis interpretatio admittitur ad ſuſtinendum actum.* Rota *dec.* 469. *num.* 3. *part.* 2. *Recent.* Rolandus à Valle *d. conſil.* 61. *numer.* 26. Cardinalis Tuſchus *pract. concluſion. littera A. concluſ.* 136. *num.* 14. Barboſa *in Axiomatib. iuris axiomat.* 12. *num.* 17. 18. *&* 19. Vbi multa ad intentum. Ducor ſecundò, ſpecialiter in hac materia profeſſionis, ex eo quod, cum priuilegiatiſſima ſit, & inſtar matrimonij indiſſolubilis, in dubio de validitate ipſius iudicari debeat in ipſius fauorem quod ſit valida. Ita enim communiter ſentiunt Doctores, ſpecialiter Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. diſp.* 37. *num.* 12. *in fin.* referens etiam Nauarrum; Bartholomæus de Vecchis *in prax. nouit. diſp.* 13. *dub.* 12. *n.* 22. plura iura, Rotæ deciſiones, & authores ad intentum adducens. 2 3 4

Tertiò, & magis ſpecialiter, quia ex communi etiam DD. conſenſu, approbante etiam ſæpius Sac. Congregatione, profeſſiones factæ contra ſimilia ſtatuta Religionum, in quibus præcipitur ne aliqui in ipſis admittantur niſi ſint conſtituti in tali, vel tali ætate ſupra 16. annum à Concilio requiſitum *ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 15. Si non habeant clauſulam expreſsè irritantem profeſſiones, validæ, & firmæ cenſentur. Ita enim loquendo de Religione Minimorum, in qua eſt ſimile ſtatutum tenent Rodrigu. *tom.* 3. *quæſt. Regular. qu.* 17. *art.* 20. Sanch. *lib.* 5. *in præcept. Decalogi cap.* 4. *num.* 6. Miranda *in Man. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 2, Portellus *in dub. Regular. verbo Profeſſio num.* 14. Paſſarellus *in cæremoniali Minimor. notab.* 8. Peyrinis *tom.* 2. *de Prælato qu.* 3. *cap.* 1. *§.* 6. vbi latè id probat contra Nauarrum, Sorbum, & Caſtillum. Tenent id quoque Hieronymus Venero *in Examin. Epiſcopor. lib.* 6. *cap.* 15. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopi allegat.* 101. *num.* 15. *& in collectan. ad Concilium Trident. loco relato num.* 12. & nouiſſimè poſt illos Caſtrus Palaus *part.* 3. *Tract.* 16. *diſput.* 2. *punct.* 2. *§.* 1. *n.* 2. Franciſcus Bordonus *to.* 1. *Reſolut.* 21. *num.* 11. Pellizzarius *tom.* 1. *Man. Regular. Tract.* 3. *c.* 1. *num.* 37. & plures alij quos ſequor *tom.* 4. *meæ Summæ verbo Nouitij, & Nouitia num.* 16. 5 6

Quam ſententiam firmauit Sac. Congregatio declarans profeſſionem in eo Ordine Minimorum

morum emissam post decimum sextum annum ante 18 annum in statuto eiusdem requisitum validam esse, prout refert Armendariz *in Addit. ad recopilat. leg Navarr lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num.* 14. & Peirin supra *num.* 176 referens decla-
7 rationem Sac. Congregationis Concilij, & *num.* 178. referens decretum eiusdem S. Congregationis de anno 1582. in quo id deciditur, & ex quo colligit hanc sententiam esse omnino certam.

8 Similiter, cum in Religione Sanctissimæ Trinitatis habeatur in constitutionibus ipsius à Sede Apostolica approbatis quod in illa non recipiatur aliquis ante 20. annum ætatis, & quæreretur per Superiores Religionis an pro validitate professionis in illa sufficeret emissam esse post 16. annum iuxta dispositionem Concilij, S. Congregatio die 2. Augusti 1631. & 24 Aprilis 1642. censuit professiones emissas iuxta dispositionem Concilij esse validas. Ita Sellius *in Select. Canon. c.* 18 *num.* 3. & Barbosa *loco allegato super Concilium num.* 13.

9 Quamuis autem hæc sufficienter conuincant idem dicendum esse in casu præsenti, quod scilicet professio istius, de quo est sermo, valida fuerit, non obstante quod fuerit facta contra statutum dictæ Religionis, siquidem eadem difficultas procedit in Religionibus Sanctissimæ Trinitatis, & Minimorum, vbi sunt similia statuta, & nihilominus Sac. Congregatio approbauit vt validas professiones factas contra illa; verumtamen idem intentum magis roboratur ex casu simili secuto in Religione Clericorum Regularium ministrantium infirmis, quem refert Peirinis *sup. n.* 179. Cum enim in ea Religione sit statutum in Regula à Sede Apostolica approbata, quod nullus recipiatur ad Religionem, qui in Minori sit 18 annorum ætate constitutus, nisi aliud Generali, & consultoribus propter aliquam euidentem vtilitatem visum fuerit, & casus occurrerit quod quidam Fabritius, qui à multis annis in ea religione professus erat, prætenderet dictam professionem fuisse nullam, eo quod illam emisisset ante dictum 18. annorum absque dispensatione Generalis, & consultorum, nihilominus Sac. Congregatio Regularium declarauit non esse audiendum. Quam declarationem approbauit Paulus V. die vltima Augusti 1620. Cum igitur hoc statutum simile sit ei, quod habet Religio, de qua agitur in præsenti dicendum videtur professionem contra ipsum factam validam esse.

10 Fauet ad intentum quod alia statuta similia aliarum Religionum eodem modo intellecta sint ab ipsarum professoribus Etenim restante Bordono *supr. n.* 12. quamuis Fratres Flandrenses eius Religionis, scilicet Tertianorum L. Francisci habeant statutum de non admittendo aliquem ad professionem nisi habeat 18. annos, nihilominus (inquit idem Bordonus) quod si non habet decretum irritans, professio in minori ætate *sine dubio tenet.*

11 Similiter, quamuis in Societate Iesu iure Religionis vota biennij non emittantur ante 17. annum completum cum in ea non admittatur Nouitius ante 15. annum expletum, si tamen Generalis dispenset quod aliquis admittatur ante 15. annum, eo ipso absque noua dispensatione, talis, expleto biennio probationis emittere poterit illam biennalem professionem, etsi nondum expleuerit 17. annum. Ita Pellizzarius *supra* dicens talem esse praxim Societatis Idem dicit ibidem *num.* 39. sequens Suarez *to.* 3. *de Relig. lib.* 6. *c.* 3. *n.* 8. de alia constitutione Ordinis Prædicarorum excludente Fratres Conuersos à professione emittenda ante annum 18. si nòn habet clausulam irritantem. 12

Ac demum, quamuis in decretis Clement. VIII. & Vrbani VIII. *pro reformatione Regularium, & receptione Nouitiorum* habeatur non esse recipiendos Conuersos ad habitum, vel professionem ante 20. & 21. annum ætatis, quia tamen ibi non apponitur clausula irritans receptionem, aut professionem ideo *to.* 4. *Summæ verbo Nouitij, & Nouitia n.* 16. dixi me sæpè respondisse, validas esse tales receptiones, aut professiones ante dictam ætatem factas, quod etiam tenet Bordonus *supr. n.* 13. & fauet Pellizzarius *num.* 40. 13

Hoc ipsum confirmat caput *Quia in Insulis de Regularib.* vbi quamuis caueatur ne quis ante 18. annum ad Religionem in illis Insulis recipiatur, quia tamen ibi non apponitur clausula irritans ideo, non obstante ea prohibitione, si aliqui in eis reciperentur ante annum 18. ad Religionem, receptionem validam esse tenent Abbas ibidem *n.* 4. Syluest. *verbo Religio* 3. *q* 4. Rosella, Angelus Armilla, & Tabiena *in Summis verbo Nouitius,* Sanch *lib.* 5. *in Decalog. c.* 4. *n.* 2. Suarez *supr. n.* 7. veluti repræhendens Hostiensem, & alios oppositum existimantes, Peirinis *supra n.* 189. Palaus, Bordonus, & alij. 14

Quorum omnium fundamentum desumitur ex *c. Ad Apostolicam de Regular.* ex quo habetur illud axioma *Multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, tenent.* Cum enim ibi sit sermo de professione Religiosa, manifestè deducitur quod quamuis facta fuerit contra simplicem prohibitionem, adhuc esset valida si talis prohibitio non habuerit clausulam irritantem. Quod, & 15
confirmat exemplum de Matrimonio, quod non redditur irritum ex eo quod sit factum contra 16
quodcunque simplex interdictum Ecclesiæ, vt probat Sanch. *lib.* 7. *de Matrim. disp.* 2. cum enim professio sit quoddam spirituale Matrimonium valet in ipsa argumentum desumptum ex carnali, vt habet idem Sanchez *d. c.* 4. *n.* 2. Confirmant etiam plura exempla, quæ ad intentum affert Passarellus *supra*, & ex ipso Peirinis etiam *supr n.* 170 Confirmant etiam multa iura, & Do- 17
ctores apud Barbosam *in Axiomatib. iuris axiom.* 9; *n.* 30. & quæ adduxi *tom* 4. *Summæ verbo leges Regularium num.* 45. & 47. vbi in terminis fortioribus dixi, quod etiam si prohibitio fiat cum clausula *non potest* (quod non contingit in proposito) adhuc sæpius actus contra illam factus non censetur irritus. Quod maximè procedit, 18
(& est valdè notandum) in materia tam graui, & quæ ius diuinum attingit, qualis est professio; si enim in lege ipsam prohibente non adsit clausula, vel verbum irritans, semper debet valida existimari. Suarez *eo num.* 7. Ex his autem omnibus coniunctim sumptis liquido innotescit professionem, de qua àgitur in præsenti validam existimari debere.

Vnde non obstat quod dicatur facta contra 19
legem præscribentem formam professionis, ac per consequens censeri debere irritam, quia *forma legis omissa corruit actus*, vt habetur ex *l.* M *cum*

cum hi §. si Prætor ff. de transact. l. traditionibus C. de pactis, c. cum dilecta de rescript. c. quia propter de elect. & aliis iuribus, Rotæ decisionibus, & Doctorib. apud Barb. *in Axiomatib. iuris Axiom.* 12. *n.* 24. *& Axiom.* 100. *n.* 17. Nego etenim prohibitionem illam, de qua in præsenti est sermo, habere vim legis præscribentis formam.

20 Eadem enim, vel similis prohibitio extat in aliis Religionibus, & tamen, vt vidimus, ex declarationibus S. Congregationis, & Doctoribus quod actus factus contra illam non censetur irritus. Deinde (quod ad idem tendit) dicendum solum censeri de iure vt formam accidentalem, prout Peyrinis *supra* sæpius repetit de simili illa prohibitione in ordine suo Minimorum existente, non de substantiali. Actum autem factum contra legem solùm præscribentem formam accidentalem validum esse dixi ex Suarez, & Portello eo verbo *leges Regularium n.* 46.

21 Nec etiam obstat quod in confirmatione Apostolica à Papa facta illorum statutorum inter quæ est illud, de quo in præsenti, habeatur in fine hæc clausula: *Decernentes easdem constitutiones ab omnibus, & singulis dictæ Congregationis fratribus perpetuò, & inuiolabiliter obseruari debere, ac irritum, & inane si secus à quodam quauis authoritate fulgente, siue scienter, siue ignoranter contigerit attentari, &c.* Ex ea enim inferri videtur dictum statutum habere clausulam irritantem. Hoc inquam minimè obstat, tum quia constitutiones aliarum etiam Religionum habentium similia statuta, siquidem confirmatæ sunt à Sede
22 Apostolica, habebunt etiam in fine Bullæ Confirmatoriæ eandem, vel similem clausulam, qua non obstante S. Congregationes declararunt professiones Religiosorum earumdem factas contra dicta statuta validas esse, prout visum est. Tum quia licet regulariter loquendo clausula in fine dispositionis posita referatur ad omnia præcedentia, hoc tamen maximè limitandum,
23 vt non referatur ad ea quæ longè distant prout est statutum, de quo in præsenti, prout ex Antonio Gabriele, Menochio, Moneta, & Sanchez affert Barbosa *in Tract. de clausulis clausula* 70. *num.* 21. Tum maximè, quia clausula in fine posita non refertur ad omnia præcedentia,
24 quando sequeretur absurditas, prout ex Gabriele, Menochio, Marta, Moneta, Thusco, & aliis affert idem Barbosa *supr. num.* 9. atqui si diceretur dictam clausulam referri ad omnia contenta in statutis huius Religionis, de qua est sermo sequeretur manifesta absurditas, cùm tam in illis, quam in aliis aliarum Religionum comprehendantur innumeræ prohibitiones rerum, quæ si in contrarium fiant, non nisi absurdè, & ridiculè dicerentur irritari, eo quod sunt res quæ consistunt in facto, & postquam factæ sunt, irritari nequeunt. Tum denique quia sensus legitimus illius clausulæ *ac irritum, & inane si secus super his, &c.* appellat supra illa, quæ immediatè præcedunt, scilicet *Easdem constitutiones ab omnibus, & singulis dictæ Congregationis fratribus perpetuò, & inuiolabiliter obseruari debere*, id est, eosdem fratres viuere debere sub dictis constitutionibus, & non sub aliis, & si aliter prætenderent, aut facerent, id *irritum* esset, & *inane*. Non ergo necesse est quod hæc irritatio cadat super singula statuta illarum constitutionum, aut super illud, de quo est controuersia præsens, irritando facta contra illa.

Casu etiam dato, & non concesso, quod præfatum statutum irritaret receptiones, seu professiones aliter factas, adhuc sustineri deberet vt 26
valida professio religiosi de quo in præsenti est sermo. Eo quod in tali statuto dispensare poterant Superiores eius Religionis, prout patet ex verbis ipsius, & eo ipso quod ad professionem admiserunt illum cum scientia, & notitia prout debebant habere, tum defectus ætatis illius, tum præfati statuti prohibentis admissionem habentis talem defectum, censeri debent facto ipso dispensasse. Certi enim iuris est quod cum Prælatus admitrit ad aliquem actum aliquem haben- 27
tem impedimentum, in quo potest dispensare, si saltem adest scientia talis impedimenti, censeatur facto ipso dispensare, prout tenent innumeri authores quos referunt, & sequuntur Sanc. *l.* 8. *de matr. disp.* 4. *per tot.* Sigism. de Bon. *de elec. dub.* 81. Ascan. Tamburin. *de Iur. Abb. to.* 1. *disp.* 5. *q.* 17. Nauar. & Rodrig quos sequor *to.* 1. *Sum. c.* 18. *n.* 63. loquentes in terminis fortioribus, & grauioribus materiis, scilicet dispensationis in irregularitatib. & cum illegitimis, & eo principio innixi, quod dispensatio non requirit certa verba, sed sufficiunt ad ipsam siue facta, siue verba, ex quibus sufficienter cognosci possit voluntas dispensandi, quæ omnia huic casui applicari possunt.

Nec suffragatur pro inualiditate prætensa 28
professionis huius, de quo in præsenti, quod, vt supponitur Superiores ipsius permiserint illi habitum regularem deponere, & ipsam inualidam iudicauerint per sententiam. Cùm enim per Tridentinum Concilium *sess.* 25. *de Regularib. c.* 19. Iudices de validitate, seu inualiditate professionis debeant esse copulatiuè Ordinarius, & Superior Religionis, vt decisum fuisse die prima Decembris 1593. testantur Armendariz *lib.* 7. *de Relig. n.* 18. quem refert Barb. *de authoritat. Episcop. Allegat.* 104. *num.* 12. *& super eum locum Concilij num.* 12. & magis specialiter resolutum sit à Sac. Congregatione mense Ianuarij 1618. vt refert Aloysius Riccius *in praxi aurea res.* 20. & ex eo Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 2 *num.* 3. quod si Superior Regularis per se solum professionem nullam declararet, inualidè faceret, & teneretur ad Religionem reuocare, vtique parum curandum videtur de sententia data à dictis Superioribus sine Ordinarij assistentia

Contra quod nihil facit, quod affert Bordo- 29
nus *tom.* 2. *Resolut* 69. *num.* 8. & 9. scilicet quod cùm Ordinarius non concurrit ad declarandam nullitatem professionis potuerit solus Superior id facere, quod colligit ex *cap. prudentiam de offic. delegat.* Cùm enim pro forma iudicij de nullitate professionis assignauerit Concilium concursum Ordinarij, & Superioris Religionis, vnus sine alio non potuit ad causam procedere, vt per Menochium *de arbitrar. casu* 187. *num.* 11. *& cons.* 1. *num* 207. Peregrinum *variar. lib.* 1. *ad Rubric. de offic. & potest. delegat. num.* 30. & alios affert Barbosa *in Collectan. ad d. cap. prudentiam num.* 2. 3. *&* 4. Decisio autem *cap. prudentiam* non fauet Bordono, quia, vt patet ex textu ibi est ser- 30
mo pro casu in quo causa committitur pluribus cum clausula *Quod si omnes interesse nequiuerint*, alij *eam exequantur*, Concilium autē Tridentinum non delegat istam causam de nullitate professionis cum hac clausula, sed absolutè vult

quod fiat coniunctim coram Superiori, & Ordinario.

31 Vt autem magis directè respondeam ad dubium propositum, dico, quod licet censeam dictam professionem validam fuisse, propter adducta, ac per consequens non potuisse Superiores Religionis sic professum dimittere, & multo minus ipsum matrimonium contraxisse, aut vxo-
32 rem duxisse; nihilominus, quia non caret probabilitate dicere eam professionem fuisse irritam, & legitimè declaratam, vt talem à solis Superioribus Religionis, siquidem Ordinarius nolebat, aut non poterat ad talem sententiam concurrere, & quia in foro externo orator est securus, eo quod id acciderit in patria, vbi non est receptum Concilium Tridentinum, ac præcipuè propter damnum notabile, quod sequi potest vxori contrahenti cum bona fide, & filiis qui reputari debent illegitimi, censeo etiam S. Congregationes S. Inquisitionis, vel Pœnitentiariæ (annuente Sanctissimo Domino Innoc. Papa X. pro summa authoritate quam habet ad dispensandum etiam in votis solemnibus Religionis, & legitimandi prolem susceptam in matrimonio inualido) permittere posse permanere dictum oratorem in Matrimonio quod contraxit, prout alias audio factum in similibus casibus; monitum tamen de obligatione, quam habet ad obseruantiam castitatis extra matrimonium, redeundum ad Religionem post mortem vxoris, & de aliis quæ eisdem Sac. Congregat. bene visa fuerint.

CONSVLTVM XV.

De quibusdam Religiosis Ordinis Minorum bona stabilia possidentis.

SVMMARIVM.

Casus, de quo est dubitatio. num. 1.
Videtur quod licitè possideantur talia bona stabilia. num. 2.
Quia non est contra substantiam voti paupertatis. num 3.
Maximè in Monialibus. n. 4.
Essentia paupertatis quæ. n. 5.
Habere bona in communi licitum. n. 6.
Ex cap. insinuante qui Clerici vel vouentes. *numer.* 7.
Quia non aduersatur Concilio. n. 8.
An priuatis Religiosis id liceat. n. 9.
An obstet Concilium Tridentinum. n. 10.
Non videtur obstare. n. 11.
Dispositio ipsius, & valdè fauorabilis. n. 12.
Dictio concedit *quantum valeat. n.* 13.
Ex mente cuiusdam Episcopi. n. 14.
Concilium an deroget priuilegiis. n. 15.
Priuilegiis non derogatur, nisi id exprimatur. n. 16.
Princeps non præsumitur auferre ius tertij. n. 17.
Præfati religiosi habebant priuilegium. n. 18.
An perdiderint illa. n. 19.
Decretum Capituli generalis. n. 20.
Confirmatum à Paulo III. n. 21.
An potuerint priuari d. priuilegio. n. 22.
Obstantia ex cap. recolentis de stat. Monachorum. n. 3.
Ecclesia alteri vnita assumit naturam illius. n. 24.
Quilibet se conformat Ecclesiæ in qua conuersatur. num. 25.
Non obstant prædicta. n. 26.
Actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. n. 27.
Vniti sunt hi Religiosi cum præseruatione priuilegiorum. n. 28.
An sit contraria regulæ S. Francisci. n. 29.
Videtur quod non. n. 30.
Pontifex dispensat in illa. n. 31.
Id constat ex Concilio. n. 32.
An per consuetudinem, aut præscriptionem. n. 33.
Ex magna congruentia. n. 34.
Profitentur vitam mixtam. n. 35.
Religiones excludentes bona immobilia, quæ patiantur. num. 36.
Minorem habent libertatem. n. 37.
Minus bene consulunt indigentiis Religiosorum. numer. 38.
Euitatur singularitas. n. 39.
Humilis protestatio authoris. n. 40.

IESVS MARIA.

Casus, de quo est dubitatio.

FRATRES Minores Prouinciæ Aquitaniæ in Gallia cùm essent ex Conuentualibus eiusdem Religionis transierunt ad Obseruantes, & illis aggregati fuerunt in Capitulo quodam Generali Niciæ celebrati de anno 1535. cum pacto acceptato ab eodem Capitulo vt retinerent priuilegia quæ antea habebant. Quo titulo hactenus obtinuerunt bona stabilia, seu annuos reditus in communi. Quæritur an potuerint id facere, & modo retinere talia stabilia, &c. 1

Responsio.

CRedo licitè, & tutè in conscientia posse retineri ista bona stabilia in communi à dictis Religiosis, & manutenendos in possessione illorum. Quod hoc argumento concludo. Vel enim talis retentio, seu possessio bonorum stabilium creditur illicita, quia est contra substantiam seu essentiam voti paupertatis, vel quia est contra perfectionem, seu modum eiusdem voti præscriptum à Concilio Trident. *sess.* 25. *c.* 2. & decretis Summorum Pontificum Clem. VIII. & Vrbani VIII. *pro reformatione Regularium* editis, vel denique quia est contra Regulam Sancti Francisci. Sed nihil istorum est. Ergo. Minor propositio quoad singulas partes probanda. 2

Et quidem quoad primam, quod scilicet talis retentio, seù possessio bonorum stabilium non sit contra essentiam, seu substantiam voti paupertatis euidentissimum est. Primò, quia alias sequeretur Religiones habentes dicta bona immobilia in communi quales sunt omnes præter Religionem Minorum de Obseruantia, & Capuccinorum, quæ excluduntur à Concilio loco relato *c.* 3. & aliquæ domus PP. Iesuitarum, & nostrorum PP. Discalceatorum, iuxta ea quæ dixi *tom.* 2. *Summ. c.* 1. *num.* 2. *&* 7. non obseruare substan- 3

substantiam voti Paupertatis, aut id quod est de ipsius essentia. Quod non solum est absurdum, sed etiam erroneum, vt colligi videtur ex Suar. *tom. 3. de Relig. lib 8. cap. 8. n. 13. in fin.* Quod ar-
4 gumentum efficacius probat de Monialibus. Si enim contra essentiam voti paupertatis esset habere stabilia bona in communi dicendum esset nullas Moniales esse veras Religiosas, siquidem omnes habent, vel saltem habere possunt bona prædicta, etiam post Concilij decretum, & ipso non obstante. Prout determinatum est à Sac. Congregatione Episcoporum, & Regularium in Parmens. 16. Ianuarij 1596. referente Sellio *in Select. Canonic. c. 16. n. 3.* & Barbosa ex ipso *in*
5 *Collectan. Concil. sess. 25. cap. 3. num. 7.* Secundò, quia essentia paupertatis solùm consistit in abdicatione priuati dominij rerum temporalium, vt dixi *tom. 1. c. 6. n. 5.* Et propterea S. Tho. 2. 2. *q. 188. art. 7.* & communiter DD. astruunt saluari essentiam Religionis cum proprietate, seu possessione bonorum in communi; prout etiam definitum videtur à Ioan. 22. in Extrauaganti *Quia quorundam de verbor. significat.* Aliàs sequeretur Apostolos, & ipsorum discipulos Hierosolymitas primitiuæ Ecclesiæ non obseruasse veram, & essentialem rationem paupertatis religiosæ, prout communiter credunt Theologi, & Doctores, siquidem etiamsi carerent in particulari bonis temporalibus nihilominus in communi ea ha-
6 bebant, vt colligitur ex illo *Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Et infra. *Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquod enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat.*

7 Fauet maximè tertio textus in c. insinuante, qui Clerici vel vouent. Vbi Innoc. III. approbat professionem cuiusdam fœminæ factam ea conditione vt in domo propria maneret cum omni substantia sua, ex eo videlicet quod talis conditio retinendi ea bona, dependenter tamen à Superioris voluntate non est contra substantiam voti paupertatis. Prout tenent ibi Innocentius *n. 1.* Ioan. Andr. *num. 9.* Abbas *num. 6.* Bartolus, Paulus, Decius, Iason, Imola, & innumeri alij DD quos referunt, & sequuntur Sanchez *lib. 5. in Decal. c 4. n. 97.* & Barbosa *in illud c. Insinuante n. 2. & 3. in Collect. D D* Ex hoc autem, & à fortioribus terminis colligitur nullo pacto esse contra substantiam voti paupertatis possessio bonorum etiam stabilium in communi quam isti Religiosi retinent.

8 Quoad secundam verò partem, scilicet nec hoc aduersarij decreto Concilij Trident. *sess. 25. cap. 2.* aut decretis Summorum Pontificum Clementis VIII. & Vrbani VIII. *pro Reform. Regula.* editis etiam est certissimum; Siquidem in eis solum prohibetur priuata possessio dictorum bonorum immobilium particularibus Religiosis etiam ad vsumfructum administrationem, seu commendam, non autem Monasteriis, seu Conuentibus, aut domibus Religiosorum, prout ex ipsis patet, & communiter ab omnibus intellecta sunt.

Præsertim, cùm expresè in dictis decretis Clementis VIII. & Vrbani VIII. quæ extant *in 3. to. Bullar. in Clem. VIII. constit. 60.* supponatur Monasteria, seu Conuentus Regularium habere prædicta bona stabilia, seu redditus §. 6. & 7. Ad quod accedit quod illis non obstantibus, 9
aut etiam Concilio Tridentino, est plurimorum DD. sententia, quos retuli *tom. 5. in Marimagno Carmelit. v. num. 101.* quibus fauet nouissimè Pellizzarius *in Manual. Regular. tr. 4. c. 2. sect. 3. n. 237.* asserentium posse priuatos religiosos bona stabilia, seu peculium habere, de licentia tamen Superiorum, & amouibiliter, ac dependenter ab ipsorum voluntate. Ex hac enim sententia (& si eam non recipiam propter decreta Clemen. VIII. & Vrbani VIII. relata) à fortioribus terminis, vt superius dixi, sequitur posse Religiosos, de quibus in præsenti, habere dicta bona immobilia in communi, accedente præsertim consensu Religionis, de quo infra.

Nec obstat contra illos, quod in eodem Tri- 10
dentino *sess. 25. cap. 3.* dicatur. *Concedit S. Synodus omnibus Monasteriis, & tam virorum, quam mulierum, & Mendicantium, exceptis domibus Fratrum S. Francisci Capuccinorum, & eorum qui minorum de Obseruantia vocantur, etiam quibus aut ex constitutionibus suis erat prohibitum, aut ex priuilegio Apostolico non erat concessum, vt deinceps bona immobilia eis possidere liceat.* Ex his enim inferri videtur non posse dictos Religiosos, cum modo sint ex Minoribus de Obseruantia, præfata bona immobilia etiam in communi possidere. Hoc inquam non obstat, propter multa. Primò, quidem quia intentio Concilij non videtur fuisse tollere huiusmodi bonorum stabilium possessionem illis Monasteriis Minorum de Obseruantia, quæ iusto titulo, aut ratione illam habebant, qualia erant Monasteria horum Religiosorum, vt infra dicetur, sed solùm non cōcedere illa iis qui ipsa non habebant. Tum quia dispositio istius 12
capitis est valdè fauorabilis, vt per se patet ex verbis relatis, & ex iis quæ adiungit Concilium, videlicet: *Quod si aliqua loca ex prædictis, quibus authoritate Apostolica similia bona possidere permissum erat; eis spoliata sint, eadem omnia illis restituenda esse decernit.* Fauores autem ampliandos esse omnia iura clamant, *l. cum quidam ff. de liber. & posthum. c. odia de Regul. iuris n 6.* Tum 13
quia dictio *concedit* qua vtitur Concilium, cùm sit verbum generale, sumens vim à natura rei cui adiicitur, Baldus *in l. non ambigitur in fin. ff. de legib.* Socinus sen. *consil. 93. n. 1. l. 4.* Iason. *in l. quod principali n. 4* post Glossam. *ff. de constitut. pecun.* arguit animum Concilij propensum potius in fauorabilia, quam in odiosa.

Secundò, quia, vt colligitur ex Rodriguez *to.* 14
3. Quæst. Regul. q. 29. art. 14 §. denique, iuxta mentem cuiusdam D. Episcopi, qui Concilio interfuit, intentio eiusdem Concilij fuit, vt omnia Monasteria tam virorum, quam mulierum cuiuscunque Religionis essent, haberent dicta bona stabilia, à qua generali confessione excepti sunt primò Capucini, quia id primò petiit Generalis Capuccinorum; deinde Minores de obseruantia, quia id etiam postularunt aliqui Patres ipsorum. Ex quo videtur sequi talem petitionem, & exceptionem factam ad istorum Patrum instantiam non potuisse præiudicare Religiosis, de quibus in præsenti est sermo. Præsertim tertiò, 15
quia cùm Concilium in ista sua exceptione Fratrum Minorum de Obseruantia non derogauerit priuilegiis particularibus Monasteriorum huiusmodi Religiosorum, proculdubio videtur noluisse

noluiſſe illos comprehendere, ſed alios dumtaxat
16 nullum habentes priuilegium. Certi enim iuris eſt Reſcripta, Conſtitutiones, ſeù decreta etiam Pontificia non comprehendere priuilegiatos, niſi expreſsè ipſorum priuilegiis derogetur. *cap. Cum ordinem de reſcript.* & ibi Doctores. De quo Felynus *in cap. 1. num. 14. verſic. tertio reſtrin-*
17 *ge*, & Bero. *num 72. hoc tit.* Imò præſumitur Principis reſcriptum noluiſſe auferre ius tertij. Maſcardus *de probat. concluſ.* 1003. *num.* 22. Cabedus Luſita *deciſ.* 93. *n* 2. *p.* 2. cum in eo ſemper intelligatur clauſula, *ſaluo iure tertij*, Brunon. à Sole *in locis communibus verbo reſcriptum num.* 1. Et in terminis Decretorum Concilij Trident. Nauarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 138. Corduba *ſuper priuil. Mendic. verb. diſpenſatio in fine* referens do-
18 ctorem Ortiz, Sanchez *conſil. mor. lib. 7. cap. 1. dub. 21. num.* . Præfatos autem Religioſos habuiſſe priuilegium habendi bona ſtabilia in communi ante d. decretum Concilij Tridentini conſtat ex Martino V. in Bulla circa ann. Dom. 1430. toto Ordini Minorum conceſſa, quæ incipit *Ad ſtatum Ordinis*. & ex Alexandro VI. qui in Generali Ordinis Capitulo Interamnæ habito anno 1501. prædictum priuilegium confirmauit, vt patet per ſtatuta *Alexandrina* ſic dicta, quia illic tunc eius authoritate facta ſunt, & ab eodem confirmata per Breue quod incipit, *Nuper attendentes, &c.* Et habetur in Firmamentis 3. Ordi-
19 num S. P. Franciſci 2. *part. tr* 2. *fol.* 8. Quæ priuilegia non amiſerunt per incorporationem cum fratribus de obſeruantia: quinimò ab illis acceptata, & recepta fuerunt in Capitulo Generali Niciæ celebrato anno 1535. vbi prædicti Religioſi admiſſi, & incorporati fuerunt cum aliis Obſeruantibus cum omnibus priuilegiis, immunitatibus, & exemptionibus quibus gaudere ſoliti
20 erant. Dicitur enim ibi; *Nos igitur attendentes vnitati Ordinis, & ſaluti animarum, atque deuotioni Principum, veſtriſque deſideriis deuotis volentes condeſcendere, ſerie præſentium, vos omnes Patres, & Fratres vnà cum tota veſtra Prouincia Aquitaniæ, & fratres omnes nunc, & pro tempore in eadem exiſtentes, ad noſtram, & reliquorum Miniſtrorum Generalium pro tempore exiſtentium curam, & obedientiam ad inſtar dictarum Prouinciarum Franciæ, Turoniæ, & Burgundiæ, cum priuilegiis, immunitatibus, & exemptionibus, quibus gaudere ſoletis, tanquam fratres, & filios chariſſimos, ac in Domino Benedictos recipimus, admittimus, & capiti noſtro tanquam membrum proficuum, & vtile incorporamus, receptoſque, & admiſſos, ac incorporatos per præſentes decer-*
21 *nimus.* Quod quidem decretum, & concordatum confirmatum, & approbatum fuit à Paulo III. anno 1538. per Bullam *Exponi nobis.*

22 Ex quibus quartò reſpondetur ad decretum Concilij adductum, quod cum præfati Religioſi aggregati fuerunt Obſeruantibus eius Ordinis cum præſeruatiua ſuorum priuilegiorum, quorum vnum erat habendi bona ſtabilia in communi, non potuerunt priuari illo niſi per ipſum Concilium id expreſſum fuiſſet. Hæc enim eſt natura præſeruationis, vt conſeruet ius præſeruantis. Decius *conſ.* 160. *num.* 4. Martha *de clauſ. tr.* 4. *clauſ.* 8 Et conſtat in clauſulis præſeruatiuis, de quibus Barboſa *in tr. de Clauſulis*, & alij. Et conſtat ex cap. *Inſinuante qui Clerici, vel vouent* relato de profeſſione illius fœminæ facta cum præſeruatione ſuorum bonorum, & approbata à Summo Pontifice.

Nec contra hanc doctrinam obſtat *cap. Recolentes de ſtat. Monach.* vbi habetur quod Religio- 23
ſi, qui alicui Ordini, ſeù Congregationi ſtrictioris obſeruantiæ aggregantur debeant ſe conformari moribus illius præſertim quoad poſſeſſionem bonorum. Dicit enim Pontifex Alexandr. III. loquens cum Abbatibus, & Conuentibus Ciſterciensis Ordinis: *Cæterum domus illæ, quæ de aliis Inſtitutionibus ad iuſtum ordinem ſe transtulerint veſtris omninò ſe ſatagunt vſibus conformare, & relictis poſſeſſionibus vel etiam commutatis, quas inſtitutio veſtra non recipit, ſic ſe in omnibus Religioni veſtræ coaptent, vt quemadmodum gaudent ſe in Societatem Ordinis, & habitus identitatem aſſum-*
ptas, ſic etiam in paupertate ſecularium rerum ſe læ- 24
tentur veſtris inſtitutionibus conformatas. Ex cuius Capitis deciſione habetur quod ſi vna Eccleſia, vel Monaſterium alteri vnitur, aſſumit naturam, & conſuetudinem illius, vt per Gregor. Lopez *l. 7. verb. Determino in princ. tit.* 20. *p.* 3. Notat Barboſa *in d. cap. recolentes*, & quod qui ſimilem vitam cum aliis ſuſcipiunt ſimilem debent ſentire in legibus diſciplinam, vt per Tiraquellum *de retract. lign. §. 1. Gloſ. 8. num.* 25. Rodrigu. *tom.* 3. *qu.* 52. *art.* 25.

Quilibet enim debet ſe conformare moribus 25
Eccleſiæ in qua conuerſatur. Zabarella *in Clement. fin. de celebrat. Miſſar. num. 1. verſ. quartò.* Vbi Vitalin. *numero* 52. Albert de Ferrariis *de horis Canon. num.* 36. Rot. apud Farinac. *deciſ.* 79.
num. 2. p. 2. recent. Hæc, inquam, non obſtant quia 26
ſolùm verificantur pro caſu, in quo talis vnitio, ſeù aggregatio fit abſolutè, & ſine vllo pacto præſeruatiuo, aut conditione, maximè à Sede Apo-
ſtolica confirmatis, prout contingit in præſenti. 27
Etenim cum actus agentium non operentur vltra intentionem eorum, *l. non omnis, ff. ſi certum pet. l. in agris, ff. de acquir. rerum dominio.* Et actus ſemper iudicetur à principali intentione agentium, *l. ſi quis nec cauſam, in princ.* & ibi Bald. *ff. ſi certum petat. l. qui exceptionem, ff. de condict. indeb. l. 1. C. ad*
leg. Cornel. de Sicar. Cum præfati Religioſi non 28
vniti fuerint aliis de Obſeruantia, niſi cum d. præſeruatione ſuorum priuilegiorum approbata non ſolùm à tota Religione, ſed etiam à Summo Pontifice Paulo III. vt dictum eſt, proculdubio non eſt vllo modo derogatum eorum priuilegiis, ſed manere debent in ſuo vigore.

Quoad tertium verò, ſcilicet quod talis reten- 29
tio bonorum ſtabilium non ſit contraria Regulæ S. Franciſci, imò quod, ipſa non obſtante, retineri poſſint, conſtat primo, quia regula Sancti Franciſci ſolùm præſcribit ne fratres habeant aliquid, neque in communi, neque in particulari: huic autem modo paupertatis non contrariatur habere dicta bona ſtabilia in communi; eo quod ius, & proprietas illorum, non pertinet ad ipſos Reli-
gioſos ſed ſolùm ad Papam, ſeù Sedem Apoſtoli- 30
cam iuxta declarationes Martini V. Alexandri VI. Innocentij VIII. Pauli III. & aliorum Summorum Pontificum.

Secundò, quia eſto talis poſſeſſio bonorum ſtabilium Regulæ puritati contraria eſſet, quia tamen in hoc eſſet diſpenſata à Summo Pontifice, ſeù Sede Apoſtolica vt patet ex adductis ideo, illa non obſtante poſſunt prædicti Religioſi dicta bona poſſidere. Compertum namque eſt inter D D. poſſe Summum Pontificem diſpenſare in Regula Religioſorum: itaut quemadmodum ad ipſum ſpectat approbare illam *capite ne*

re nimia de Relig. domib. & cap. de Relig. eod. tit. in 6. ita etiam ipsi competat, cum sibi visum fuerit,
31 eam relaxare, reprobare, aut abolere. Syluest. *in Sum. verb. Casus, qu. 1. cas. 45.* ex Paludano Azor. *tom. 1. Instit. moral. lib. 13. cap. 11. q. 14.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 2. quæst. 9. art. 6. concl. 2.* Peyrinis *tom. 1. de subdito. q. 1. cap. 8. §. 5.* & communiter Doctores. Idque constat euidenter ex Concilio
32 *Sess. 25. de Regular. cap. 3.* vbi Ecclesia dispensauit in possessione bonorum stabilium cum illis Religiosis, quibus ex Regula prohibitum erat illa possidere.

Tertiò, quia cum hoc priuilegium retentionis bonorum stabilium in communi fuerit à dd. Fratribus, totaque Prouincia legitimè præscriptum cursu temporis, etiam immemorabilis, seu spatio 100 annorum, & eo amplius, scilicet ab anno 1535. quo vniti fuerunt cum Fratribus de
33 Obseruantia, proculdubio tenendum est derogatum fuisse Regulæ; si quidem per consuetudinem aut præscriptionem legitimam ipsi derogari potest, prout etiam est communis sententia Doctorum, quorum plures refert, & sequitur Sanch. *tom. 2. in Decal. lib. 6. cap. 2. num. 26.* specialiter loquens de modo paupertatis de quo in præsenti; Et magis in particulari *lib. 7. c. 25. n. 16.* expressè asserens probabilius esse posse consuetudine induci, vt Fratres Minores habeant bona immobilia in communi. Quod etiam sequitur Pelizzarius *in manuali Regular. trac. 4. cap. 2. sect. 2. num 69.*

34 Videtur id etiam ex magna congruentia admittendum, non solùm quia sine dicta retentione bonorum immobilium vix possunt dicti Religiosi exequi alia munia, quæ ex suo instituto exequi tenentur qualia sunt manutenere studentis Parisiis, recipere gradus Doctoratus, habere Conuentus in Ciuitatibus hæreticorum, qui parum, aut nihil illis eleemosynæ tribuunt pro sua sustentatione, & similia.

35 Quibus accedit quod Religiosis profitentibus vitam mistam, quales sunt hi de quibus in præsenti, expediens satis videatur habere bona immobilia in communi. Primò, quia certa experientia constat ordines, qui tale genus paupertatis ab initio suæ institutionis professæ sunt, melius se conseruasse in regulari disciplina, minusque indiguisse reformari, cum aliàs non desint in Ecclesia Religiones ex instituto strictissimam sectantes paupertatem, quæ & minus diu se conseruarunt in primitiuo spiritu, & repetitis indi-
36 guerunt reformationibus. Secundò, quia eæ ipsæ Religiones, quæ etiam modò excludunt bona immobilia in communi, necessitate cogente, plures aduenerunt modos, quibus habere possint aliqua bona immobilia per æquiualentiam; plures admiserunt Pontificum declarationes circa obseruantiam propriæ paupertatis ipsius moderatorias; plures excogitarunt formalitates quibus haberent bona ad subleuandam propriam indigentiam. Tertiò, quia posito quod religiosi cogantur viuere ex eleemosynis hinc indè emendicatis minorem habent libertatem in vsu ministeriorum spiritualium, quæ exercent erga proximos, in reprehendendis eorum vitiis, in detegendis eorum excessibus, in procuranda eorum salute, idque ex metu ne ipsi offendantur, sicque illi postea priuentur solitis eleemosy-
37 nis. Quartò, quia refrigescente fidelium charitate, ac primitiuo Religionum feruore, nisi adsint bona immobilia in communi, minus benè consulitur indigentiis religiosorum à Monasteriorum Prælatis, sicque subditi coguntur aliundè sibi parare necessaria siue à consanguineis, siue ab amicis, siue ab aliis; & quidem interdum etiam aliqua præstando, quæ minus decent conditionem status religiosi, & apertè repugnant propriis Ordinis institutis. Quintò, quia sic in Religionibus pau- 38
latim inducitur particularium singularitas, & cum ea regularis disciplinæ omnimoda destructio; quod in specie aduertit Peyr. *de R. S. quæs. 2. cap. 2. §. 2.* hæc fermè Pelizzarius *supra tract. 4. c. primo sect. 1. num. 12.* quæ prudentium iudicio relinquuntur.

Id porrò quod diximus, qua decet animi sub- 39
missione, totum subiicimus Sac. Congregationis censuræ, & correctioni. Neque enim animus noster est vel leuiter veræ obseruantiæ Religiosorum contrarius esse, cum potius ipsam in nostro, & aliis Regularium Ordinibus animitus exoptemus, nec Sacr. Congregationis menti vllatenus aduersarij.

CONSVLTVM XVI.

De quodam nominato in Episcopum, cui opponebatur impuritas sanguinis.

SVMMARIVM

Dubij occasio. num. 1.
Eneruatur oppositio probatione de puritate. n. 2
Testibus eiusdem patriæ. n. 3.
Nobilibus qui sunt aduersarij patientibus istum defectum. n. 4.
Probatio illius pertinebat ad opponentes. n. 5.
Quilibet præsumitur bonus si non probetur malus. num. 6.
Probatio impuritatis debet esse euidens. n. 7.
Maximè cum agatur de priuatione. n. 8.
Casu negato non posset excludi. n. 9.
Capacitas est capax iure communi ex c. eam te de rescript. *num. 10.*
Iuuat c. Venerabilis de præbend. *n. 11.*
Facit c. Ad decorem de institut. *n. 12.*
Et Concilium Toletanum n. 13.
Et Extrauag. 2. de Iudæis. *n. 14.*
Item Concilium Basiliense. n. 15.
Maximè Nicolaus V. n. 16.
Approbans ordinationes quasdam Regias. n. 17.
Probat in fortioribus terminis. n. 18.
Præcipuè Paulus III. n. 19.
Sunt conformes eæ Constitutiones Sacræ Scripturæ. num. 20.
Maximè D. Paulo. n. 21.
Item Patribus. n. 22.
Chrysostomo, & Gregorio. n. 23.
Praxis Summorum Pontificum. n. 24.
Præsertim Pij V. & Gregorij XIII. n. 25.
Item Clementis VIII. n. 26.
Exemplis aliorum. n. 27.
Hæreticorum liberi irregulares, & infames. n. 28.
Statuta contraria an sint valida. n. 29.
Præsertim in Religionibus. n. 30.
Videntur tales esse neophytos. n. 31.

Non

Non sunt veri neophyti. num. 32.
Quid si essent. num. 33.
Non obstat Can.constituit. *num.* 34.
Quomodo intelligendus. num. 35.
Nec Constitutio Clementis VIII. num. 36.
Non est extendenda. num. 37.
Est odiosa. num. 38.
An sit in viridi obseruantia. num. 39.
Magis obstat suspicio.num. 40.
Quia filij præsumuntur imitari mores parentum. num. 41.
Quia in concernentibus animarum salutem pars securior tenenda.num. 42.
Multa,licent, sed non expediunt.num. 43.
Ex Clemente Alexandrino,& D.Bernardo.n. 44.
Possunt tales assumi, sed non decet.num. 45.
Hebræorum imprecatio sanguis eius super nos, & super filios nostros.*ibid.*
Opprobria sempiterna Hebræorum. num. 46.
Quando Deus misericors cum illis.num. 47.
Limitanda doctrina vt tēporis cursu purgetur.n. 48.
Et ex actibus positiuis contrariis.num. 49.
Doctrina Antonij de Corduba. num 50.
Præsumptio facti quomodo tollatur.num. 51.
Prudens, & rationabilis esse debet. num. 52.
Quid in hac causa verificetur. num. 53.
In fauorem consulentis decisum. num. 54.

IESVS MARIA.

Controuersiæ occasio.

1 Contingit quod cum N. designatus fuisset ad quendam Episcopatum obtinendum, antequam ad eam dignitatem à Sanctissimo assumeretur, oppositum illi fuit esse ex Hebræorum sanguine ac proindè neophytum, & talis dignitatis incapacem. Propterea quid de iure in hac parte sentiendum mihi propositum.

Responsio.

2 IN casu præsenti, in quo N. nominato ad Episcopatum N. opponitur impuritas sanguinis, responderi potest primò, omninò eneruari hanc oppositionem, eo quod ipse ex testimoniis nobilium, & qualificatarum personarum suæ patriæ in Vrbe existentium probet contrarium; videlicet se ex parentibus honestis, Christianis, nullatenus Hebraica, aut Mahumetana labe vitiatis natum esse. Hæc namque probatio, cùm sit ex testibus nobilibus deprompta, efficax est, vt probat textus *in cap. in nostra de testib. & attestat.* DD. *ibid.* specialiter Felynus *num.* 12. Tiraquellus *de nobilit. cap.* 20. *num.* 30. *cum seqq.* Meno-
3 chius *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 59. *num.* 9. Eò etiam quod sunt ex eadem patria, quibus tanquam magis informatis magis creditur. Felynus *supr.* Farinacius *de testibus qu.* 65. *num.* 166. post
4 alios, quos refert. Eò similiter quod nobiles in illa Patria sunt veluti inimici, & aduersarij ignobilium, & eorum, qui in sua familia habent prædictum defectum; ac per consequens magis credendum illis, & ex illis oritur non modica præsumptio veritatis, vt dixit Farinacius *supr. q.* 54. *num.* 67.

Similiter secundò dici potest, quod probatio 5
dicti defectus pertineat ad opponentes illum *l. ei qui, ff. de probat. l. actor. C. eod.* quia quilibet præ-
sumitur bonus donec probetur malus. *cap. vnic.* 6
de scrutin. in ord. faciend. cap. Dudum de præsumpt. l. seruos ff. de manu. testa. & l. cum pater §. rogo, ff. de legat. Et innumeri alij textus, & DD. apud Barbosam *in Axiomat. iuris axioma* 77. *num.* 4. Et quia nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur. *cap. Veniens in fin. de presbyt. non baptiz.* vbi Cardinalis, & Ancharanus *num.* 6. Butrius *num.* 5. Abbas *num.* 1. Imò quod talis probatio debeat esse clara, quia dubia nihil probat. Surdus *cons.* 5. *numer.* 47. & 48. & *cons.* 127. *num.* 40. Carena *de offic. S. Inquisit. p.* 3. *tit.* 6. §. 1. *num.* 2. Et quia exceptio impuritatis 7
sanguinis cum sapiat obiectum debeat plenè, & concludenter probari. *cap. super his de accusat. cap. accedens de elect. cap.* 1. & *cap. vt circa eod. tit. in* 6. Rota in Legionensi *denegatæ possessionis* coram Blancheto, in Toletana *Portionis* coram Millino.
Maximè cùm agatur de priuatione Episcopatus, 8
ad quem dictus N. destinatus erat. *cap. veniens* 1. *vbi Abbas num.* 4. & Decius *num.* 8. *de testibus.* Alciatus *cons.* 2. *num.* 41. *lib.* 1. Natta *consil.* 299. *num.* 15. *lib.* 2. Genuensis *in prax. Neapolitan. cap.* 37. *num.* 8.

Nihilominus ad maiorem abundantiam, etiam 9
casu dato, & non concesso, quod prædictus N. fuerit ex genere Hebræorum, aut Sarracenorum, non posse excludi ab Episcopali dignitate obtinenda validissimè comprobatur ex iure communi, Pontificum diplomatibus, & aliis fundamentis. Ea tamen limitatione in sequentibus adhibenda, & comprobanda, quod si id rationabili suspicione comprobatum fuerit, non deceat ipsum ad talem dignitatem promoueri.

Præfata autem capacitas ex iure communi 10
probatur primò ex *cap. Eam te de rescript.* vbi Alexander III. præcipit Tornacensi Episcopo, vt exequeretur quòd præceperat idem Pontifex eiusdem Ecclesiæ Capitulo, Sede Vacante; scilicet quod admitteret quendam P. *qui de gente Iudæorum originem duxit, & diuina gratia fidem suscepit.* Et infra. *Pro eo verò quod Iudæus extiterit eum dedignari non debes.* Ex quo textu communiter DD. inferunt descendentes ex Iudæis esse capaces beneficiorum Ecclesiasticorum, vt dixit Rota in Vlixbonensi *Quartenariæ* 15. Ian. 1624. coram Coccino. Quæ iuris Canonici dispositio fundatur in illa iuris diuini ad *Rom.* 10. *Omnis qui Credit in illum non confundetur: non enim est distinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium diues in omnes qui inuocant illum.* Et in eo quod, vt Glossa *d. cap. Eam te verb. Iudæus*, dixit: *De Iudæis conuersis Ecclesia fundata est.* Ex ea etiam colligitur intentum de capacitate talis N. ad Episcopatum.

Iuuat, & Gregorius IX. *in cap. Venerabilis de* 11
præbend. vbi cùm Capitulum Ecclesiæ Argentinæ, admittere ad præbendas nollet, nisi illos, in quibus secundum Ecclesiæ instituta nobilitas, & eminens scientia concurrerent, ibi, *Consuetudinem allegans antiquam inuiolabiliter obseruatam, iuxta quam nullum nisi nobilem, & liberum, & ab vtroque parente illustrem honestæ conuersationis, ac eminentis scientiæ in suum consortium hactenus admiserunt; nihilominus ipse Pontifex ita consultationi sibi factæ respondit: Nos igitur attendentes quod*

non

non generis, sed virtutum nobilitas, vita quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem. Discretioni vestræ mandamus quod ipsum ad eam recipi faciatis. Vbi mirabiliter Glossa *verb. Consuetudinem* habet: *Hæc consuetudo quantumcunque fuerit obtenta, & etiam antiqua, non est obseruanda. quia in talibus nulla distinctio nobilitatis est consideranda, sed vndecunque nati fuerint legitimè, dummodo honestæ vitæ fuerint, admittendi sunt.* Quod probat ex variis iuribus, & DD.

12 Facit *cap. Ad decorem de Institutionib.* vbi Innocentius III. reprehendit Patriarcham Constantinopolitanum, quod in Ecclesiis solùm prouideret Clericos certæ nationis, & præcipit Cardinalibus S. Marcelli, & S. Susannæ, vt eum monerent, *vt viros litteratos, & aliàs idoneos vndecunque originem duxerint*, institueret. Et ratio reprehensionis est quia, vt ibi dicitur id faciebat *non attendens quod in omni gente qui facit iustitiam acceptus est Deo.* Et quia quantum ad collationem, & prouisionem beneficiorum non est attendenda exceptio personarum. Rota *dec. 24. numer. 2.* apud Farinacium *in 1. Collect. nouiss. alias p. 4. diuers.* Massobrius *in prax. habendi concursum Prælat. 7. dub. 21. n. 37.*

13 Facit etiam Concilium Toletanum de anno 643. quod cap. 1. statuit hæc: *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se conuerterint, & fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuco seruauerint, ab omni ex actione, quam fisco persoluere consueti sunt, securi, extorresque permaneant, & suis vtilitatibus vt cæteri ingenui vacent, nam id æquitatis ordo deposcit vt qui fide decorantur coram hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.* Cui etiam consonat lex Regia Hispanica *numer. 6. tit. 24. p. 7.* vbi cautum est præfatos capaces esse officiorum, & dignitatum, quibus alij Christiani.

14 Facit quoque Extrauag. 2. *de Iudæis* inter communes, vbi Pontifex inquit, *Dignum arbitrantes, & iuri consonum fonte renatos baptismatis, Iudaica cæcitate dimissa, amplioribus fauoribus, aut gratiis quam antea abundare.*

15 Item Consilium Basiliense *sess. 19.* vbi de Iudæis, & Neophytis ad finem conuersis, inquit: *Quoniam per gratiam baptismi ciues Sanctorum, & domestici Dei efficiuntur, longèque dignius sit regenerari spiritu, quàm nasci carne, hac edictali lege statuimus, vt ciuitatum, & locorum, in quibus sacro baptismate regenerantur, priuilegiis, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quæ ratione dumtaxat natiuitatis, & originis alij consequuntur.* Quæ lex, & ratio legis etiam in hoc casu procedunt.

16 Maximè Nicolaus V. qui deprehenso, quòd in Regnis Castellæ, & Legionis quidam, quod vocat *nouos seminatores zizaniæ* affirmassent, quod qui *ex Gentilitate, aut Iudaismo, aut ex alio quouis errore christianam fidem agnouerunt, & baptizati sunt, & quod grauius est, eorum filios, propter nouam assumptionem fidei, non debere ad honores, dignitates, officia, tabellionatus, ad testimonium in Christicolarum causis perhibendum admitti,* in Bulla *Humani generis*, quam ex Ioanne Mariana *de reb. Hispan. lib. 22. cap. 8.* refert ad verbum Bzouius 17. *tom. Annal. ad ann.* 1449. *num. 6.* approbauit, & confirmauit ordinationes quasdam Alphonsi Regis cognomento Sapientis, Henrici, & Ioannis regũ Castellæ, & Legionis, quibus sanxerunt, *vt inter nouiter ad fidem conuersos, maxi-*
17 *mè de Israelitico populo, & antiquos Christianos, nulla in honoribus, dignitatibus, officiis tam Ecclesiasticis, quàm sæcularibus suscipiendis, & habendis discretio fieret,* adiungeset iam sequentia; *Ac omnibus, & singulis cuiuscunque status, gradus, aut conditionis fuerint, Ecclesiasticis, vel sæcularibus, sub excommunicationis pœna mandamus, vt omnes, & singulos ad Christianam fidem conuersos, aut in futurum conuertendos seu ex Gentilitate, vel Iudaismo, aut ex quauis secta venerint, aut venire contigerit, ac eorum posteros tam Ecclesiasticos, quàm seculares catholicè, & secundum quod Christianos decet, viuentes, ad omnes dignitates honores, officia, tabellionatus, testium depositiones, & ad omnia alia, ad quæ alij Christiani quantumcunque antiqui admitti solent admittant: nec propter fidei nouam receptionem inter eos, & alios Christianos discretionem faciant: nec verbis aut facto contumelijs afficiant, nec affici permittant; sed omni eorum possibilitate contradicant, & opponant, & eos anni charitate prosequantur; & profiteantur sine personarum acceptione, omnes Catholicos vnum esse corpus in Christo, secundum fidei nostræ doctrinam, quos omnes tales esse, & pro talibus ab omnib. haberi harum serie decernimus, & declaramus.*

Hæc porrò Pontificia constitutio in fortioribus terminis probat intentũ in nostro casu, cùm ea loquatur de nouiter conuersis ad fidem, & filiis ipsorum; is verò, de quo in præsenti, & eius parentes, aui, proaui, & progenitores Christiani veteres fuerint, adeo vt nullus in toto orbe sit, qui principium Christianitatis in ipsius familia designare queat, solumque ipsi (etsi omninò falsè) opponatur ex antiqua Hebræorum progenie ortum duxisse. 18

Præcipuè etiam Paulus III. in Bulla *illius vices* anno 1535. edita *in 1. tom. Bullar.* Laertij in hoc Pontifice *Constitut.* 8. qui approbans constitutionem aliam Clem. VII. in qua prædictos nouos Regni Portugalliæ, & Algarbiorum, eorumque successores ad dignitates habilitauit, & indultis aliorum Christianorum gaudere decreuit, inquit: *Ac omnibus, & singulis alijs priuilegijs, exemptionibus, fauoribus, gratijs, immunitatibus, libertatibus, & concessionibus in dictis litteris veniæ contentis, & quibus alij Christi fideles, eorumque filij, & nepotes, ac ab eis descendentes vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, vti, potiri, & gaudere, liberè, & licitè valeant, in omnibus, & per omnia perindè, ac si ipsi, eorumque aui, proaui, parentes, & alij genitores veri Christiani fuissent, & numquàm à fide Catholica deuiassent, de specialis dono gratiæ plenissimè dispensamus, eisque pariter indulgemus: omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam siue notam circa eos, præmissorum occasione, tam ex proprijs, quàm illorum parentum, consanguineorũ, & affinium culpis, & sententiis, earumque executionibus, & alijs quomodolibet insurgentes, ab eis penitus, & omninò abolemus.* Qua generalissima concessione manifestè concluditur intentum de capacitate N. ad dictum Episcopatum, etiam hypothesi data quod ex Israelitico populo originem habuisset. 19

Porrò huiusmodi iuris Ecclesiastici sanctiones conformes valdè esse iuri diuino in S. Scriptura expresso constat. Non solùm enim apud S. Paulum ad Rom. 10. verbis illis superius relatis: *Non enim est distinctio,* (intellige apud Deum, & Ecclesiam) *Iudæi, & Græci,* &c. sed etiam in veteri testamento Exod. 12. v. 48. ibi: *Si quis peregrinorum* 20

grinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere Phase Domini, circumcidetur prius omne masculinum eius, & tunc ritè celebrabit: eritque sicut indigena terræ Et *vers. sequent. Eadem lex erit indigenæ, & colono qui peregrinatur apud vos.* Item *Leuitici* 19. *v.* 33. & 34. ibi: *Si habitauerit aduena in terra vestra, & moratus fuerit inter vos non exprobretis ei, sed sit inter vos quasi indigena, & diligetis eum quasi vosmetipsos*, Maximè ex eodem Paulo *ad Rom.* 2. *v.* 10. & 11. ibi: *Gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primum, & Græco: non enim est acceptio personarum apud Deum.* Quo testimonio, sicut, & illo ad *Rom.* 10. vtitur Nicolaus V. in Bulla relata. Et *cap.* 3. *v.* 22. ibi: *Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes. & super omnes qui credunt in eum, non enim est distinctio.* Et 1. *ad Corinth.* 7. *v.* 19. illis verbis: *Circumcisio nihil est, & præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum Dei.* Item *ad Galat.* 6. *v.* 15. *in Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura.* Et Actor. Apostol. *cap.* 10. *v.* 3. 4. vbi S. Petrus Apostolorum Princeps, & primus Christi Vicarius dixit: *In veritate comperi, quia non est personarum acceptari Deus.*

22 Item SS. P. testimoniis, dum prædicta loca Sac. Scripturæ exponunt, & nobilitatem non in alio quam in virtute, & probitate constituunt, Specialiter D. Hieronym. *in Epist. ad Celantiam* dixit: *Summa nobilitas est clarum esse virtute.* D. Ambrosius *de Noè. cap.* 4. affirmans: *Probati viri genus virtutis prosapia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes sunt.* D. Augustinus *lib. de bono coniugij cap.* 16. relatus *in cap. vndecunque dist.* 56. ibi: *Vndecumque homines nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt.* Ex quo, & aliis probat Gratianus peccata parentum non imputari filiis. Vnde idem Augustinus super Matthæum: *Numquam de vitijs erubescamus parentum.* Deinde: *Non est omnino nec de virtute, nec vitio parentum aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo indè verè aut obscurus, aut clarus est.* Rursusque: *Non ergo contemni debes filius probus ex infimo patre natus, nam splendidum lumen de fumo, lilium candens de sentibus, rubens rosa de spinis exoritur.*

23 Plura ex Chrisostomo habes lector *ead dist.* 56. *cap. numquam.* Et *homil.* 3. ac 20. *in Matthæum.* Sed ex D. Gregorio *lib.* 10. *Epist.* 8. *ad Columbum*, quod, & refertur *d. dist.* 56. *can. satis* non omittendum illud aptissimum ad intentum nostrum: *Satis peruersum, & contra Ecclesiasticam probatur esse censuram, vt frustra pro quorundam voluntatibus quis priuetur, quem sua culpa, vel facinus ab officij, quo fungitur gradu non deijcit.* Quod etiam ad praxim reduxisse refertur indiscriminatim, & indistinctè dignitates Ecclesiasticas, & priuilegia recenter conuersis ad fidem distribuendo.

24 Praxi etiam Summorum Pontificum idem comprobatur. Etenim Pius V. familiam quandam ex primariis Iudæorum, vt testantur Genebrardus *in Chronic.* & Surdus *in Compend. histor.* ad fidem Christi conuersam in Ecclesia S. Petri magno populorum concursu, & apparatu manu propria baptizauit, stemmate nobilitatis, priuilegiis insignioribus, proprioque cognomine in-
25 signiuit. Postquam Greg. XIII. Salomonem quendam Corcossum inter Iudæos primarium ad fidem venientem baptizauit, propriumque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem pro se, suisque donauit, vt propterea postea velut verus nobilis Vrbis conseruator electus fuerit. Sic Barbosa *de Episcop. muner. tit.* 2. *glos.* 17. *n.* 10. Ex quo etiam *num.* 9. & totius Vrbis fama constat magis ad intentum nostrum Clem. VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem assumpsisse Alexandrum de Franciscis vulgò *Hebrainum* nuncupa- 26
tum, in Hebraismo natum, posteà tamen ad fidem conuersum, & PP. Dominicanorum Sacram Religionem professum. Quod de aliis pluribus ad Episcopatus, & maiores dignitates assumptis fama fert; prout in Catholica Hispania, quæ 27
propterea, & meritò, plus cœteris nationibus Hebraicam detestatur, & auersatur perfidiam, cernitur. Etenim Iulianus Pomerius Archiepiscopatum Toletanum; Paulus de Carthagena, Burgensis dictus, Episcopatum Burgensem; Alphonsus etiam de Carthagena eiusdem Pauli filius, etiam Burgensem; Gonsaluus similiter de Carthagena alter Pauli filius, Placentinum; Franciscus, Curiensem, ascenderunt, sic narrantibus Historiis. Saltem in aliquibus Christianitatis partibus plures hæreticorum filios ad easdem dignitates Ecclesiasticas euectos esse, Summis Pontificibus scientibus, & consentientibus, pro comperto est. Ex quo magnum sumitur argumentum pro casu præsenti, tales enim hæreticorum liberi vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per maternam sunt irregulares *cap.* 1. *de hæret. in* 6. *c.* 28
statutum 2. *eod. tit. in* 6. imò infames, secundum aliquos propter *l. quisquis C. ad legem Iuliam*, descendentes autem ex Hebræis nec sunt irregulares, nec infames.

Hinc plures, & graues authores dicunt quòd 29
leges, seu statuta prohibentia ne tales ad dignitates Ecclesiasticas promoueantur, sint inualida, nec subsistant. Huiusmodi sunt Turrecremata *in cap. constituit* 17. *qu.* 4. Abulensis *in Leuitic. cap.* 19. *qu.* 32. Henricus Monroi *in Apolog. contra Archiepiscopum Toletan.* Couarruuias *in Clem. si furiosus par.* 1. §. 2. *concl.* 6. & plures alij apud
Barbosam *sup. num.* 22. Item quamplurimi idcirco 30
negantes in Religionibus posse fieri statuta interdicentia ne illis conferantur officia Religionum, quales sunt Suarez, Rodriguez, Nauarrus, Miranda, & alij plures; quorum omnium placitum (quidquid de eo sit, de quo alibi) eatenus ad intentum nostrum deseruit, quatenus, ideo præcipuè in ea sententia versantur, quia in iure communi stando nullatenus extat talis prohibitio, & ideo putant ab inferioribus legislatoribus non posse aliter ordinari.

Nec obstat primò, si dicatur tales esse Neo- 31
phytos, quibus prohibitum est ad dignitates, præsertim Episcopalem, assumi, non solum ex illo Pauli. 1. *ad Timoth.* 3. *Oportet Episcopum, &c. non Neophytum, &c.* Sed etiam ex Canon. Apostolico 80. & *cap. Neophytus* 61. & aliis iuribus. Primò, enim quia, certum est, & indubitatum descendentes ex genere maculato Hebræorum, Sarracenorum, &c. non esse Neophytos, nec tales vocari posse, nisi iniuriosè, & contumeliosè; non enim sunt, aut dici debent Neophyti, nisi qui de recenti conuersi sunt ex reprobata secta ad fidem.

Non illi, qui à multo tempore, vel ab infantia 32
sunt Christiani. Turrecremata *in Summ.* 48. *dist.*

num.

*num.*2. Nauarrus *in Man.cap.*27.*num.*205. Sanch. *lib.*2. *in Decalog.cap.* 28. *numer.*11. Miranda *in Man. tom.*1. *qu.*19. *art.*7. Secundò, dato, quod tales Neophyti essent, aut dici possent, nihilominus quemadmodum cum veris Neophytis quando morum probitate, integra legis Euangelicæ instructione, & illibata Christianæ Religionis professione sunt conspicui, dispensatur etiam
33 ab Episcopo, vt ad Ordines, & beneficia assumantur, vt colligitur ex *cap.* 1. *dist.*57. & tenent Couarruuias *supra num.*8. *concl.*3. Auila *de censur. p.*7. *disput.*4. *dub.*4 Sanchez *lib.*2. *in Decalog.cap.* 28. *num.*12. & plures alij, sic possunt etiam ad Episcopatum saltem à Papa, prout contigit antiquitus cum D. Ambrosio, & aliis veris Neophytis dispensari. Quæ ratio efficaciter procedit in nostro casu, cum præfatus N. moribus, & doctrina sit conspicuus, ac Religione Christiana, eo quod ad ipsam plures hæreticos, & alios infideles conuerti fecerit, optimè meritus.

34 Nec etiam obstat *c.constituit* 17. *q.*4. ex Concilio Toletano quarto desumptus, vbi sacrilegi vocantur illi, qui Iudæis, aut ex Iudæis descendentibus publica officia committunt. Canon enim iste vel intelligitur de Iudæis, aut descendentibus ipsorum, qui ritus, & obseruantias legis Mosaicæ seruabant, prout Antonius Fuertes. *Canon.lect. lib.*1. *cap.*4. putat, quo etiam sensu explicatur à Nicolao V. in Bulla relata. Vel quod attinet ad descendentes ex Iudæis intelligitur de illis, qui nuper ad fidem ex Iudaismo sunt conuersi, prout ex aliis autumant Suarez 5. *tom.in* 3. *par.disput.*43. *sect.* 3. *num.*9. Sanch. *sup.num.*15.
35 quibus fauet Glossa *in d. cap.constituit verbo qui ex Iudæis.* Nullatenus ergo tangit casum præsentem de viro moribus, & doctrina, vt dictum est, conspicuo, etiam pro casu negato, quod ex vitiata progenie oriundus esset.

36 Nec pariter obstat Constitutio seu Breue Clem. VIII. 18. Octobr.ann.1600. vbi prohibitur ne descendentibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel maternam vsque ad septimam generationem aliqua collatio, seu prouisio fiat de Canonicatibus, præbendis, ac dignitatibus Ecclesiarum, Parochiis, Vicariis perpetuis, cæterisque Ecclesiasticis beneficiis curam animarum habentibus in Regnis Portugalliæ vacantibus.

37 Quod postea ampliauit Paul. V. 17. Ianuar. 1612. ad Vicarias amouibiles, & ad Ecclesias curam animarum habentes. Cum enim in huiusmodi constitutionibus, seu Breuibus non sit sermo de Episcopatibus, sed de inferioribus dignitatibus, vel beneficiis, & tantum restringantur ad Regna seu, Regnum Portugalliæ, sintque in materia odiosa, & exorbitante à iure communi, quod, vt dictum est, talem exceptionem non ad-
38 mittit in prouisionibus beneficiorum, dignitatum, Episcopatum, &c. nullo pacto ampliari debent ad Episcopatus à solo Papa conferendos in aliis Regnis, aut ditionibus, iuxta commune iuris axioma *Odia sunt restringenda. l.cum quidam ff.de liber. & posthum.cap. renouantes* 22. *dist.cap.*
39 *Odia. de Regul. iur. in* 6. Inspici etiam oportet an dictæ constitutiones in viridi obseruantia sint an vero legitima consuetudine abrogatæ.

40 Magis obstat, (& valdè notandum) quod etiam si in iure communi stando, & in fauore præfatorum diplomatum Summorum Pontificum, possit, & debeat concedi prædictum N. admitti posse ad præfatam Episcopalem dignitatem: nihilominus, si constet ipsum ex deprauato illo genere ortum habuisse, attenta malitia temporum, & pluribus scandalis, quæ in ipsius patria per similis farinæ homines perpetrata fuerunt, nullatenus expediat eam ipsi conferri, quin potius congruum valdè, & conueniens sit ne conferatur. Primò, quia iura præsumunt filios imitari mores suorum
parentum. *l. quisquis §. filij C.ad leg. Iul. maiest.* 41
ibi: *Paterno enim debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hæreditarij criminis exempla metuuntur,* quod probant Tiraquellus *lib.*7. *Connub. p.*7. *glos.*1. Cassanæus *in Catal.gloria Mundi p.*11. *consid.*25. Sanch. *in præcepta Decal. tom.*1. *l.*2. *cap.* 27. *num.*7. & 8. Antonius de Corduba *quæst.* 54. *concl.* 3. Augustinus Salutius *in cap.*1. *sui discurs.* Matius Cutellius *ad leg. Feder. cap.* 63. *not.* 73. *num.* 5. ac maximè Chrysostomus *in c.*25. *Matth. tom.*2. *hom.*45. *in medio* dicens: *Natura regula dicit, quia non potest fieri vt de bonis parentibus mali nascantur, aut de malis boni, sed quales fuerunt parentes, tales erunt, & nati,* vnde versus illi.

Qui viret in foliis venit à radicibus humor,
Et patrum innatos abeunt cum semine mores.

Secundò, quia in his, quæ animarum salutem 42
respiciunt pars securior tenenda est, prout ex variis iuribus probat Glossa in *Clem.Exiui.de verb. signif. verb. Item quia,* & approbat in simili casu Portellus *in responsionibus moral. tom.* 2. *cas.*73. Episcopale autem munus ad animarum salutem præcisissimè ordinatur, cùm Episcopus sit Pastor, & Superintendens ipsarum, ipsisque doctrinæ pabulum verbo, & opere præbere debeat. Ergo in ipsius prouisione securior pars attendenda; qualis videtur ne conferatur suspectis de sanguine Hebraico. Cum (prohdolor) non semel acciderit, quod similes de dignitatibus Ecclesiasticis prouisi, ipsis postea ore proprio fatentibus, Christiano populo Sacra solum fictè ministrauerint, cum maximo animarum detrimento.

Ad quod accedit illud à Paulo non semel, sed 43
bis (energiæ causa) repetitum *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt* 1. Corinth.6.1. Corinth. 10. adiungens vlterius versu sequenti: *Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant.* Quæ mirè, & ad amussim huic casui aptantur. Etsi enim, iure communi, & Diplomatibus Pontificijs inspectis *liceat* præfatum N. ad Antistitis dignitatem prouehi, nihilominus, circumstantijs prædictis attentis, *non expediat,* quia, etsi res hæc inter *ad aphoras,* & lege non prohibitas censeatur, est tamen ex illis, quæ *non ædificant.* Prout enim apposite valdè dixit Stromatæus Clemens *lib.*3. *Stro-* 44
mat. post principium: *Qui faciunt quidquid licet, facilè dilabuntur vt faciant quod non licet.* Et aptius ad intentum D. Bernardus *lib.* 3. *de considerat.ad Eugenium* Papam huiusmodi charismatum dispensatorem: *Spiritualis homo omne opus suum trina consideratione præueniet; primò an liceat, deinde an deceat, postremò an expediat. Nam etsi constat, in Christiana vtique philosophia non decere nisi quæ licent, non expedire nisi quæ decent, & licent; non continuo tamen omne quod licet, decere, aut expedire consequens erit.* Etsi ergo res, quæ in præsenti, inter licitas recenseri possit, inter eas tamen, quæ decent, & expediunt non numeranda.

Licet namque huiusmodi recutitorum san- 45
guine impuris, Christianitatem professis, communibus vti Ecclesiæ fauoribus; sed hoc liberta-

tem

tem largientis denotat, non necessitatem, vt in *l.diem proferre § si plures ff.de arbit.l.ff de interro. action.*& notant Menochius *cons.* 381.*numer.*23. Ceuallus *commun. contron. commun.qu.* 750.*& q.* 757.Etenim non *expedit*,neque *ædificat* id facere Imputentque hoc suis progenitoribus Matth. 27.dicentibus:*Sanguis eius super nos,& super filios nostros*, quoad pœnam videlicet, qualis est ista. Quia,vt prædixit Psalmographus ps.77.*Percussit inimicos suos in posteriora,opprobrium sempiternum dedit illis.* Et vt prædixit Daniel *cap 9. Vsque ad consumationem,& finem perseuerauit desolatio.*Sicut propter eandem imprecationem:*Sanguis eius super nos, & super filios nostros* aliqui apud Hugonem Cardinalem *in Psal.* 77. volunt hoc opprobrium sempiternum pati Iudæos,vt hæmorhoides, siue fluxum sanginis habeant, ideoque pallescant;& S.Vincenrius *in serm.de Parasceues* referat quod quando masculi eorum nascuntur,habeant manum dexteram sanguine plenam capiti innixam,exemplo Zaram,qui natus est filo rubro
46 alligato ad digitum.Et alij addant solere pati ipso die Parasceues fluxum sanguinis,totosque pallescere. Nec mirum id statuerit Deus ille, qui *Exod.*20. dixit: *Ego sum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationum eorum qui oderunt me.* Quidni enim Deus faceret pro iniquitate maxima occisionis Christi vindicanda?

47 Quia verò ipsemet misericors Deus *Ezech.* 18. quasi (humano modo loquendo) retractans hanc rigidam sententiam contra Iudæos illatam, dixit: *Quid est quod inter vos parabolam vertitis in prouerbium istud in terra Israel dicens; Patres comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt? Viuo ego dicit Dominus Deus, si erit vltra vobis parabola hæc in prouerbium in Israel*, hancque piissimam Dei dispensationem veluti audientes dicant ipsi *Psal.* 84. *Non in æternum irasceris nobis.* Idcircò piè limitanda videtur tradita doctrina.

48 Primò quidem, vt suspicio ista, quæ oritur ex progenie Iudaica temporis cursu purgetur, seu purgata intelligatur. Qualiter de iure Canonico vltra secundum gradum per lineam paternam, & vltra primum per lineam maternam purgata censetur. *cap. quicunque 2.§. hæretici*,ibi: *Vsque ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium admittatur, cap. statutum* 15. *iuncto §. hoc sanè de hæret. lib. 6.* ibi: *Ipsorumque filij vsque ad secundam generationem ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, seu publicum officium admittantur primum, & secundum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus, per maternam verò ad primam dumtaxat*, &c. De quo Couarrub. Clarus, Gom. Corduba, Molina, Suarez, Azorius, Sanchez, & alij.

49 Secundò, vt ista mala suspicio ex actibus positiuis contrariis sanam, & Catholicam doctrinam denotantibus purgetur, vt probat *text. in Can. laici 6. dist.* 33. & faciunt *l. desertorem* 5. §. *is qui ff. de re milit.* ibi: *Inspecto vitæ eius præcedenti tempore, &c. l. non omnes* 5.§. *à barbaris, ff. eod.*ibi; *Etsi bonus miles ante æstimatus fuit*, &c. *l. famosi, ff. ad l. Iul. maiest.* ibi: *nam, & personam spectandam esse an potuerit facere & ante quid fecerit.* Pro quo in simili de hæreticis legendus Farinacius *de hæresi,qu.*187.§. 1.*num.*20.post Simanchas, Peñam, & alios. Et in terminis nostris Antonius de Corduba *qu.*54.vbi loquens de huiusmodi suspicione inquit: *Purificari igitur, vel auferri potest non solum per diuturnitatem temporis,* 50
sed etiam per id omne per quod habilitas, seu idoneitas, & illustratio personæ, & generis secundum leges acquiri potest, puta per excellentes litteras, per heroica gesta ad vtilitatem Reipublicæ, per notabilem fidei, vel morum profectum ex tali persona prouenientem, per quæ, & per alia huiusmodi persona, aliàs vilis cum sua etiam posteritate,secundum leges, & rectam rationem in mundo apud homines illustris aptusque homo ille, & genus eius ad talem dignitatem, societatem, seu munus obeundum efficeretur.

Quibus addendum quòd cùm hæc præsumptio 51
non sit iuris,cùm potius iura contrarium canant, sed solùm facti, oportet quod tollatur per facta contraria: cùm præsumptio vna tollat aliam *l. Diuus ff.integr.restit.l.quidam testamento ff.de vulgar. & pupil.substit. l.1.C.qui, & aduersus quos*, & innumeri alij textus, & DD. apud Barbosam *axiom.*186. *num.*2. Præsertim, quia præsumptio quæ ducitur ex facto tollit præsumptionem ductam ex non facto. Abbas *in cap. veniens de filijs presbyt.*Menochius *de præsumpt.lib.*1.*qu.*29.*num.* 17. Carena *de offic. S. Inquis.p.*3. *tit.*3. §.11. Et quia præsumptio exclusiua delicti præfertur præsumptioni delictum includenti, Romanus *cons.* 68.*num.*8. vbi Mandosius *in addit.* Gramm. *cons. crim.*31. *num.*12. Bartazzolus *cons.* 261. *num.*11. *vol.*2. Farinacius *de reo confesso qu.* 85. *num.* 1. *& seq.* Carena *supra.* Quatenus etiam talis adesset 52
præsumptio ea tam rationabilis, & prudens esse deberet, vt nullam pateretur exceptionem. Etenim, prudenter animaduertit Suarez 5.*tom.in* 3. *p.disp.*43.*sect.*3.*num.*8.*Hoc suspicionis genus quod alicubi generale est in opinione vulgi per se non sufficit ad reddendas irregulares personas, licet possit sufficere, vt interueniente Pontificis authoritate possint condi statuta, quibus excludatur.* Item *ibid. Oportet tamen, vt suspicio sit rationabilis, & prudens, & indiuiduo de tali persona alioquin iniuria illi fiet.*

Cùm ergo omnia ista adamassum in præsenti 53
casu verificentur. Neque enim præfatus N. calumniam istam patitur propter originem à paucis annis, sed à multis forsan seculis eamque suspicionem ex actibus positiuis contrariis,bonis moribus, sana doctrina, laboribusque pro Ecclesia Catholica exantlatis, processuque formato iuridicè de suo puro,& immaculato sanguine,vtique præsumptio cedet veritati, iuxta *l. nupturæ filio, ff.de iure dotium, l.fin. in princip.ff.quod metus causa,l.cum de indebito ff.de probat.l.in rebus C.de iure dotium.*

Rebus ergo vtrinque matutissimè perpensis, 54
acerriméque discussis, processuque de sanguinis puritate diligenter examinato, S. Congregatio N.cui causæ decisionem sanctissimus D.N.commisit, declarauit præfatum N. assumi potuisse ad Episcopalem dignitatem, si eidem Sanctissimo placuisset. Placuit ergo eidem; & ritè, ac legitimè electionem, & consecrationem, plurium applausu, nemineque contradicente, per litteras in forma consueta obtinuit.

CON

CONSVLTVM XVII.

De quodam transeunte ad Religionem strictiorem sine legitima licentia Superioris Ordinis minus stricti.

SVMMARIVM

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

N. Ordinis N. volens transire ad strictiorem Ordinem N. petuit licentiam à superiori locali cuiusdam Ciuitatis, in qua morabatur, & antequam d. Superior licentiam illi concederet, aut negaret, aut aliquid ipsi responderet, assumpsit habitum eius Religionis, & post quatuor menses Nouitiatus professionem in illa emisit ex vi cuiusdam Breuis Pontificij in quo illi id concedebatur supposito quod talem transitum fecisset de licentia Superiorum vtriusque Religionis, & Canonicè. 1

Quæritur de validitate talis transitus, & professionis, & an posito quod inualida fuerit, possint Superiores eius Religionis à qua transitum fecit illum reuocare, vel ipse propria authoritate ad illam redire. 2

Responsio.

INcipiendo primò à professione facta ab isto Religioso in ea Religione strictiori videtur dicendum omninò inualidam fuisse, & irritam. Ducor ex eo quod Breue Sanctissimi D. N. Innocentij X. sub Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem 28. Augusti 1.4.. cuius vigore professionem emisit post quatuor menses Nouitiatus (cum tamen aliàs ex decreto Concilij Tridentini *sess. 25. de Regular. cap. 15.* per annum integrum esse deberet) fuit subreptitiè, & obreptitiè obtentum, ac perindè nullius valoris, & momenti ad effectum talis professionis eo tempore faciendæ *cap. ad aures. cap. Constitutus. cap. Super litteris de rescript. & cap. vltim. de fil. Presbyt. in 6.* Doctores *ibid.* etiamsi prætendatur ignorantia, vel bona fides in impetrante. Eo quod hæc vitiatio gratiæ obtentæ non tam est pœna obtinentis illam, quàm defectus intentionis, & voluntatis concedentis eam gratiam. Thesaur. *in prax par. 2.* post Sanch. Layman, & Filliucium. 3 4

Fuisse autem d. Breue subreptitiè, & obreptitiè impetratum constat facilè ex verbis, seu narratiua ipsius, videlicet: *Cùm itaque sicut nobis nuper exponi fecisti, &c.* Et post alia, nominatis Ordinibus à quo, & ad quem transire deside abat: *De illius hinc indè Superiorum licentia, ac aliàs Canonicè transferis*, ac post alia: *Idcirco nos, &c.* Cum enim his verbis Papa assignet causas concessionis abbreuiati Nouitiatus (nam dictio *Idcirco* causam denotat, & causaliter ponitur, vt ait Barthol. *in l. demonstratio falsa §. quod autem, ff. de condit. & demonstrat.* Barbos. *de diction. dict. 142.*) Nempè quod orator transierit ex illa Religione ad aliam de licentia Superiorum vtriusque, & *Canonicè*: & tales causæ minimè subsistunt, sed falsò sint suppositæ Papæ, manifestè infertur quod gratia concessionis corruat omninò, vt subreptitia, vel obreptitia. 5

Tunc enim subreptio, vel obreptio contingit quando vel exponitur falsum, vel reticetur verum in petitione gratiæ, Prout de communi sententia tradunt Nicolaus Garzia *lib. 6. de benefic. c. 2. n. 192. & seqq.* & S. Rota apud ipsum sæpius, ac Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 21. ferè per tot.* Conformiter sanè ad comune illud Iuris axioma. 6

Causa

Causa cessante cessat eius effectus l. adigere §. quamuis ff. de iure patron. l. si pater, ff. de heredit. Instit. l. generaliter C. de Episcop. & Cleric. & aliis iuribus, ac Doctoribus. Quod etiam ampliatur ad
7 causam impulsiuam, eam scilicet propter quam mouetur Princeps ad concedendam gratiam aliàs facturus sed non facilè, sed cum aliqua limitatione, aut conditione sicut in præsenti contingit. Prout tenent Garzia *sup. n.* 200. ex S. Rotæ decisionibus, & Doctoribus, & ferè innumeri alij apud Sanchez ea *disp.* 21. *n.* 10. Præterquam quod
8 dictio *Idcirco* qua vtitur Pontifex denotare videtur non solùm causam impulsiuam sed etiam finalem, ac per consequens ea non iustificata corruit gratia, iuxta communem sententiam, & indubitatam Doctorum.

9 Porrò causas illas à Pontifice assignatas pro hac gratia concedenda non iustificari, aut verificari in præsenti, manifestum est. Et primò de illa: *De illius hinc inde Superiorum licentia.* Etsi enim sic transiens habuerit beneplacitum Superiorum Religionis, ad quam transiit, quod potest vocari licentia, & de qua inferius constabit, an fuerit legitima; nihilominus pro comperto est non habuisse licentiam superiorum Religionis, à qua transire volebat. Tum quia licet illam à Superiori locali Conuentus illius Ciuitatis postulauerit, non tamen obtinuit; nomine autem li-
10 centiæ regulariter debet intelligi obtenta, & non tantum petita. Cassaneus *in Consuetud. Burgundiæ rubric.* 1. §. 8. Barbosa *de actionib. dict.* 371. *num.* 2. Tum quia esto sufficiat licentia petita, etsi non obtenta, nihilominus, hæc licentia, quæ secundum Canones postulari debet à volente transire ad Religionem strictiorem à suo Superiore, debet esse *cum humilitate, ac puritate.* Et
11 infra: *Nec bonum obedientiæ contemnere videatur,* prout expressè habetur *in cap. licet de Regular.* Religiosus autem iste petiuit hanc licentiam manendo in domo cuiusdam secularis, & scribendo ad Superiorem, quæ non arguunt humilitatem, aut puritatem, sed potius (quod bona venia dictum) superbiam, & obedientiæ contemptum, ac quod veluti pro cæremonia postularet illam. Vnde Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 31. propterea credit non sufficere petere licentiam per litteras, quod maximè procedit quando Prælatus à quo petitur est in eadem Ciuitate, prout in præsenti casu contingebat.

12 Tum præcipuè, quia licentia petita quæ posset dicere sufficere, deberet esse licentia quæ expectaret responsum Superioris, à quo petita fuit. Quia qui debet consilium, vel licentiam petere, eodem iure cogitur expectare responsum debito tempore; vt expressè habetur *cap. cum in veteri ad fin. de elect.* Atque ita docent Ioannes Andreas, Antonius, Abbas, Cardinalis, Ancharanus, Rosella, Angelus, Syluester, & Azorius, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 7. *n.* 3. Sanctarell. *in tract. de Apostasia cap.* 8. *dub. vnic. n.* 14. Bonacin. *de clausur. q.* 2. *punct.* 9. §. 3. *difficult.* 1. *n.* 6 Barthol. à S. Fausto *li.* 5. *quæst.* 239. Barbosa *de Iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 67. Castrus Palaus *tract.* 16. *disp.* 4. *punct.* 16. §. 3. *num.* 4. Tamburin. *de Iure Abb. tom.* 3. *disp.* 3. *q.* 1. *num.* 11. Pelizzar. *in Manual. Regular. tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 5.
13 *sect.* 3. *num.* 93. Hoc verò non contigit in præsenti casu, siquidem iste Religiosus antequam d. Superioris respõsum accepisset ad Conuentum illius Religionis strictioris se contulit, & habitum suscepit illius. Tum præterea quia si quæ licentia petita sufficeret ad eum transitum ea esse deberet, quam præcederet interrogatio Superioris de causa faciendi talem transitum, an scilicet esset maioris perfectionis desiderium, vel propositum diuinitus inspiratum, aut zelus; an verò leuitas aliqua, temeritas, seu inconstantia postulantis talem licentiam. Sic enim colligunt Do- 14
ctores ex *d. cap. Licet* Sanchez *num.* 36. post Innocentium, Ioannem Andream, Hostiensem, & Cardinalem, Suarez 4. *tom. de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 10. *n.* 30. Castr. Palaus *sup. n.* 3. Cum ergo in præsenti non fuerit ista interrogatio notitia seu informatio, licentia illa solum pro forma petita nullatenus sufficere potuit, vt ratione illius fieret transitus. Tunc etiam maximè quia tunc in casu præsenti sufficere poterat licentia petita quando Superior eam proteruè, & indiscretè negaret; 15
prout etiam habetur expressè in *d. cap. licet* ibi: *Non obstante proterua indiscreti contradictione Prælati*, & docent communiter DD. specialiter Innocentius Hostiensis, Ioannes Andreas, Antonius, Abbas, Cardinalis, Ancharanus, Rosella, Syluester, Tabiena, Azor, & Sanchez *sup. n.* 37. 16
At verò in præsenti casu Superior ille à quo postulata est hæc licentia non indiscretè, aut proteruè, contradixit, sed solum distulit eam concedere. Nullatenus ergo potuit postulantem iuuare ab illo postulata nomine tenus licentia.

Prudenter autem, & discretè se gessisse de Prælatum concessionem d. licentiæ differendo; Immò ita debuisse facere, vt legitimè se gereret in ea concedenda, non solum colligitur ex dictis, sed specialiter constat ex communi doctrina Doctorum, quorum plures refert & sequitur idem Sanchez *supr. n.* 38. Sanctarell. *sup. n.* 13. Barb. *sup.* 69. Castr. Palaus inferius referendus, asserentium, etiam posita iusta causa transitus ad strictiorem Religionem non esse concedendam licentiam ad illum nisi prius constet eam Religionem paratam esse ad recipiendum transeuntem, ne scilicet detur ipsi, vel alijs occasio vagandi, seu apostatandi. 17

Quod etiam statuit Sac. Congregatio Concilij 21. Septembris de anno 1624. quæ in decretis de Regularibus *Apostatis, & eiectis* Iussu Vrbani VIII. editis. Et quæ etiam ad hoc intentum adducunt Bartholom. de Vecchis *de Nouit. disp.* 15. *dub.* 2. *num.* 9. Barbos. *supr. n.* 70. Thesaur. *in Prax. p.* 2. *c.* 4. §. 1. sic habet. *Vt Apostatandi opportunitas Regularibus præripiatur, statuit vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem transire, nisi prius Superiori legitimè constiterit eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, tumque Regularis recta se transferat via ad arctiorem. Quod, vt re ipsa adimpleatur idem Superior omni studio, ac diligentia inuigilet.* 18

Vt ergo Superiori à quo postulata est hæc licentia constare posset *legitimè*, vt dicitur in hoc decreto, quod Religio illa strictior esset parata ad recipiendum talem Religiosum, prudenter, & legitimè, ac conformiter ad decretum Sac. Congregationis debuit differre concessionem talis licentiæ, ac per consequens illa simplex postulatio illius non potest pro vera licentia etiam petita computari. Præsertim quod præfatum Sac. Congregationis decretum habet in fine clausulam irlam irritantem, ibi: *Sit irritum, & inane quidquid secus à quoquam actum extiterit.* 19

Ex alio præterea capite deducitur transitum 20

situm hunc non fuisse ex legitima licentia factum, ac per consequens subreptitium esse Breue obtentum à sanctissimo, in quo oppositum narratur. Etenim ex Vrbano II. *in Can. Statuimus* 19, *quæst.* 3. habetur, quod transiens ad strictiorem Religionem, non solum non possit id facere inconsulto suo Superiori, sed etiam quod illum *nullus Abbatum, vel Episcoporum, nullus Monachorum sine communi litterarum cautione suscipiat.* Prout etiam tradunt DD. quos Sanchez *supra numero* 39. sequitur, Bonacina *supra numero tertio.* Castr. Palaus *tractat.* 16. *disputat.* 4. *punct.* 16. §. 3. *numero quarto.* Tamburin. *supr. numer.* 15. Cum ergo Religiosus, de quo in præsenti, admissus fuerit sine talibus litteris, solùm ex suo testimonio, dicendum est non adfuisse in eius transitu licentiam legitimam *hinc indè Superiorum*, prout narratum fuit in Breui, ac proindè illud fuisse subreptitium. Immò nullam ibi adfuisse licentiam, quia cum licentia à verbo *licet* deriuetur, *importat facultatem rationi consentaneam*, vt cum Bartol. *l. alio, num.* 8. *ff. de alim. & cibar. legat.* & multis alijs tradit Menochius *de arbitr. libro primo quæst.* 8. *numero* 45. non est autem rationi consentaneum, quod est contra Sacros Canones. Maximè cum ibi dicatur: *De illius hinc inde, &c.* Dictio etenim *De* denotat substantiam, ad differentiam dictionis *Cum*, quæ illam non denotat. Cenedus *singular.* 10. *numero septimo.* Bursatus *consil.* 90. *à numer.* 42. *volum.* 2. Tuschus *tom.* 2. *littera D. conclus.* 292. *num.* 21. Defuit ergo in hoc transitu substantialis, conditio licentiæ.

21 Quod verò etiam sit subreptio in illis verbis; *Et aliàs Canonicè transieris*, ac per consequens omninò corruat gratia concessa clarissimè constat ex dictis cùm talis transitus, & ingressus in Religionem illam arctiorem non fuerit ex vera, & legitima licentia, nec obtenta, nec etiam legitimè postulata, iuxta Canones, & decreta relata, nec ex parte Religionis, à qua fuit transitus, nec ex parte illius ad quam fuit factus: spectata præsertim qualitate, & grauitate negotij, & quod transitus de vna Religione ad aliam etiam sub

22 prætextu perfectioris vitæ gerendæ, non sit laudabilis nisi in ipso seruentur ad vnguē conditiones ex sacris Canonibus requisitæ. Vtpotè quia videtur esse contra illud Apostoli 1. Corinth. 7.

23 *Quisque in vocatione, qua vocatus est permaneat*, & mentem Patrum, specialiter Cassiani *collat.* 14. *c.* 5. & D. Bernardi *de precept. & dispensat.* Vbi sic transeuntes vocare videtur *vagos instabiles, fluctuantes, tumultuantes, quod non habent cupientes, & quod habent fastidientess.*

24 Præterea hunc transitum, & professionem ex illo sequutum Canonica non fuisse, ac proindè subreptitium Breue propter illa verba ibi narrata *Canonicè transieris*, colligitur ex eo quod Religio à qua fuit factus fruitur multis priuilegiis Summorum Pontificum, quibus interdicitur transitus absque licentia Superiorum obtenta.

Eo enim ipso quod est contra priuilegia non censetur Canonicus, vt potè contra contra Ius Religionis habentis illa. Hæc porrò priuilegia sunt Pij IV. & Pij V. pro Societate Iesu concedentium ne ab ipsa transiri possit absque licentia Superiorum obtenta, nisi solum ad Carthusiam. Illud referunt Sanchez *supra numer.* 28. Pellizar. *sup. num.* 74. dicentes eo frui omnes Mendicantes per participationem, & *numer.* 88. addit Sanchez ex vi talium priuilegiorum irritam esse professionem aliter transeuntium. Fauet etiam concessio Sac. Congreg. Episcop. & Regular. Generali Ordinis Sanctissimæ Trinitatis quam referunt Barbos. *sup. num.* 59. & Tamburin. *q.* 2. *numer.* 9. vbi habetur fratres eius Ordinis transire non posse ad alium quēcumque, nisi petita licentia à Superioribus, cognitaque, & approbata prius ab eadem Sac. Congregatione. Et alia quam refert ibi Barbosa *numer.* 56. Tamburin. *supr. q.* 2. *num.* 1. ex Eugenio IV. pro Monachis Benedictinis, & Cistercienfibus, quod non possint transire ad quamcumque Religionem sine Consensu Capituli generalis, seu Præsidentis, aut Visitatorum. 25 26

Item alia, quam ibi referunt idem Barbosa, & Tamburin. *numer.* 2. ex eodem Eugenio IV. pro Benedictinis Hispaniæ de non transeundo ad alias Religiones nisi ex licentia obtenta. Fauet etiam doctrina Laurentij de Peyrinis *tom.* 1. *de de subd. q.* 1. *cap.* 24. §. *Cæterum cum omnes* quatenus ex Bulla Sixti, V. quæ incipit *Immensa*, probabiliter infert, facultatem transeundi ad Religionem etiam strictiorem reseruatam esse Sac. Congregationi ex eò quòd Pontifex in ea Bulla istam facultatem d. Sac. Congregationi concedit. Ad quid enim eam concederet S. Congregationi, si de iure communi eam haberent Prælati Regulares. Fauet quoque Portellus *tom.* 1. *respon-sion. mor. par.* 2. *cas.* 6. Vbi multa de simili transitu cuiusdam Religiosi, & de priuilegiis Religionum circa hoc. Item Pellizarius *supra.* Postquam enim plura priuilegia Religionum ad intentum nostrum *num.* 74. & 75. retulit, & dixit ea communicari aliis Religionibus subiungit: *Vnum hìc notandum est quod quamuis supradicta priuilegia aliqualiter videantur retrahere Religiosos à maiori perfectione acquirenda, hoc ipso quod modis suprarelatis limitant transitum ad Religionem strictiorem; nihilominus ea censeri debent, & iusta, & licita, & valida cùm in re adeo graui, & spectante ad salutem animarum non possit Papa errare, & per ea non impediatur simpliciter ascensus ad statum perfectiorem, sed solum prohibeatur ne fiat sine maturo consilio, ac directione, & concesu proprij Prælati, aut etiam Sedis Apostolicæ quod vtique est valdè conueniens ad bonum commune, ad stabilitatem singularum Religionum, pacemque, ac vnionem Religiosorum inter se.* 27 28

Consequenter etiam ad dicta tenendum, posse Religionem istam à qua Religiosus, de quo in præsenti discessit, ipsum reuocare, prout ex quāpluribus DD. Canonistis, & Theologis docet Sanch. *sup. numer.* 95. Quod etiam tenent Bartholomæus à Sancto Fausto *sup. qu.* 341. Barbosa *in Collect. DD. ad cap. Licet de regular. numer.* 31. pluribus relatis. Quorum fundamentum est desumptum ex relato *cap. licet*, Vbi dicitur non esse reuocandum eum qui bono animo transiit, à contrario enim sensu colligi videtur esse reuocandum eum qui non bono animo transit, qualiter præsumitur is qui legitimè non postulat licentiam, contemnit bonum obedientiæ, & Prælatus non negat illam ex proteruia, aut transit contra Canonum decreta, prout de isto Religioso dictum manet. Ita Sanch. *eo num.* 95. *adiun. num.* 13. ex Lapo, Hostiensi, Abbate, Abulensi, & aliis, quos etiam sequuntur Sanctarellus *sup. n.* 4. Barbosa *sup. n.* 31. Et fauet Portellus loco relato. 29 30

Videtur

31 Videtur etiam religiosum ipsum sic illegitimè transeuntem, & professum propria authoritate posse redire ad suam primam Religionem. Eo quod prima professio in priori Religione valida fuit, hæc autem posterior in posteriori Religione irrita, sicut, & transitus. Ita Abbas *cons.* 95. *num.* 2. *vol.* 1. & ex eo Sanch. *sup. n.* 98. Addens etiam teneri redire si commodè, & absque scandalo id facere possit. Ad minus tamen credo teneri
32 inuocare prælatos prioris Religionis, ipsi enim quasi iure vendicationis, quemadmodum Dominus vendicat seruum vbicumque illum inuenerit; maximè si seruus, ipse reclamauerit, *l. in rem, ff. de rei vendicat.* tenebuntur illum vendicare, & ad propriam Religionem afferre.

33 Quia tamen pars aduersa in eo innititur quod ille Religiosus exierit è sua Religione cum licentia petita à Superiori Conuentus in quo morabatur, eamque licentiā credit fuisse sufficientem saltem ad validitatem transitus; si quidem etiam talis licentia non esset petita, adhuc tamen transitus validus esset, eo quod iura quæ talem licentiam exigunt scilicet *cap. Mandamus*, & *cap. Statuimus*, & *cap. Licet de Regular.* non habent clausulam irritantem, aut irritant transitum sine illa factum, & iuxta *ca. Ad Apostolicam de Regular. multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent*, quod maximè procedit in ijs quæ iuræ naturæ aliàs sunt permissa, quale est transitus ad arctiorem Religionem *c. peruenit* 2. *de iureiurando, cap. Scriptura de voto*, idcircò vt hoc fundamentum funditus, & omninò euertatur, animaduersione valdè dignum est ad transitum
34 Religiosi ad strictiorem etiam Religionem adeò strictè in iure exigi licentiam Superioris, vt eo *cap. mandamus* præceperit. Vrbanus II. vt Canonicus Regularis, qui ad Monachales Ordines transiret sine illa redire cogatur, & in pœnam sui delicti vltimum locum habeat in choro, & cucullam Monachalem in memoriam videlicet suæ præsumptionis (vt Glossa ait) differret. Vnde sic transiens dicitur indebitè translatus, vt tenent Glossa *in cap. intelligimus de ætat. & qualit.* Butrius *in d. cap. licet. n.* 13. Ancharanus *n.* 12. Abbas *n.* 2. Lapus *Allegat.* 130. *n.* 2. Roman. *cons.* 341. *n.* 4. Ricciul. *c.* 8. *n.* 17. *lib.* 8. *de Iure personarum*, & Barbosa *supr. n.* 65. & secundum Sylvestrum, Caietanum, & Nauarr. est excommunicatus, & apostata.

35 Esto autem positum sit sub opinione an talis transitus sit inualidus, quibusdam affirmantibus, vt sunt Abbas *cons.* 35. *n.* 2. Rosella *verbo Religio* 4. *num* 6. Mandosius *in Addit. ad Lap. Allegat.* 61. Sanch. *eo cap.* 7. *num.* 96. Layman *lib.* 4. *Trac.* 5. *cap.* 6. *n* 9. relatos authores referens, Thesaurus *in Praxi p.* 2 *verb. Religiosi cap.* 4. & Bordonus *resolut.* 29. *n.* 49. Alijs verò negantibus, vt sunt Syluester *verbo Religio* 4. *quæst.* 1. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *c.* 10. *n.* 22. Castrus Palaus *sup.* §. 4. & alij.

36 Nihilominus quidquid de hoc sit, cum Pontifex in Breui relato pro concessione facultatis professione emittendi post quatuor menses Nouitiatus assignet duas illas causas relatas, scilicet quod *de licentia* vtriusque Religionis. & *Canonicè* factus fuerit hic transitus, & istæ sint veluti conditiones, quibus talis concessio innititur, & illis non iustificatis Breue sit surreptitium, & gratia illa corruat, ac ex alia parte Religio à qua transitus factus est, fruatur priuilegiis à Sede Apostolica concessis, vt is non fiat sine licentia etiam obtenta ipsius; idcircò (quidquid sit de Iure communi) stando in terminis casus præsentis nullatenus talis transitus, & professio inde sequuta tolerari possunt, propter adducta.

Ad quod accedit magni ponderis ratio, & est: 37
quod esto gratis admitteretur sufficere pro præpræsenti transitu quamcumque, & qualemcumque licentiam Superioris Religionis, tamen quod his Superior non sit alius nisi eius Monasterij, Conuentus in quo præfatus N. non erat Conuentualis, aut de familia, sed solum hospes, & quasi peregrinus per aliquod tempus, veluti casualiter in eo commorans, non videtur vllo modo sustineri posse. Etsi enim fratres hospites quantum ad obseruantias communes, quotidia- 38.
nas, & ordinarias Religionis subditi sint Prælatis Monasteriorum, in quibus hospites ad tempus morantur, hoc enim exigit bonum regimen, & consuetudo Religionum; nihilominus quoad ea quæ concernunt extraordinariam aliquam dispositionem, seu mutationem Religiosorum, vt 39
sunt habere dimissorias pro Ordinibus suscipiendis transire de statu Conuersorum ad Clericorum facere longam peregrinationem tradere se seruitio alicuius Principis, vel exercitus, & similia, propter arduitatem quæ continent, vel sola ratione duce manifestatur Religiosos subditos esse Prælatis illorum Monasteriorum vbi sunt de familia, seu Conuentuales, non illorum in quibus sunt hospites, & veluti peregrini ac transeuntes. Quod in terminis fortioribus dici debet de licentia transeundi ad aliam Religionem. Etenim Religiosus transiens de vna Religione ad aliam omnino se alienat ab ea quam deserit per totam suam vitam.

Et sanè si propter rei grauitatem ad transi- 40
tum etiam ad strictiorem Religionem requirunt multi, quos referunt Innocent. *cap. final. num.* 1. *de renunciat.* Hostiensis *n.* 3. Ioannes Andr. *n.* 7. Anton. *num.* 13. & sequuntur Turrecremata *cap. Statuimus n.* 2. 19. *q.* 3. Bordonus *d. resolut.* 29. *n.* 16. & 17. conformiter satis ad illa eiusdem *cap. Statuimus*, videlicet *Sine patris, & totius Congregationis permissione* licentiam non solum prælati, sed etiam Conuentus, seu Monasterij, eò quòd negotia grauia tractari, & perfici debent cum consilio, & consensu Religiosorum. *cap. nouit. cap. quanto cap. ea noscitur de ijs quæ fiunt à Prælatis*; maximè quando agitur de alienatione alicuius rei, quæ erat sub dominio ipsius Conuentus, *cap. placuit, cap. sine exceptione* 12. *q.* 2. Similiter alij, & Antonius Cuccus *lib.* 3. *Instit. maior. tit.* 1. *num.* 137. Rebuffus *in prax. beneficior. tit. de translat. Monach. n.* 5. & Rodrigu. *tom.* 3. *qq. Regul. q.* 52. *art.* 3. non sine magno fundamento di- 41
cunt hanc licentiam postulandam esse à Generali, eò quòd hîc agitur de alienatione religiosi à tota Religione, ad quam capitis totius religionis consensus exigi videtur: Immò alij quoque requirere videantur licentiam Episcopi, vt Anton. 42
sup. Cardin. *cap. fin. de renunt. num.* 2. *q.* 3. Abb. *num.* 2. Ancharan. *cap. cum singula de præbend. in* 6. *n.* 2. Henricus *cap. licet, num.* 9. *de Regular.* certè iuxta horum sententiam, & veritatem ipsam dicendum vtique est adminus non satisfecisse præfatum N. hanc licentiam postulando ab vno Prælato immediato Conuentus, in quo ipse hospes erat.

Nec releuat si dicatur quod cum transitus ad 43
N 2 strictio

strictiorem Religionem sit de Iure naturali, &
diuino, quacunque, & qualicunque licentia fa-
ctus fuerit validus saltem reputari debet. Primò,
quia multi nec leui fundamento id negant, di-
centes solum esse de Iure positiuo in locis rela-
tis, non de Iure naturali, aut diuino; tum quia
potius est de Iure diuino, *vt vnusquisque perma-
neat in sua vocatione* 1. *Corinth.* 7. & de Iure na-
44 turali quod conseruetur ius adquisitum Religio-
ni primæ; tum quia licet sit de iure naturæ, &
diuino quod quis possit capere viam maioris
perfectionis, hoc tamen videtur fallere in Re-
ligiosis, qui per professionem hoc ius à se abdi-
carunt, & se per totam vitam tradiderunt Reli-
gioni.

Sic enim colligitur ex Azor. *tom.* 1. *Instit. Mo-*
45 *ral. lib.* 11. *c.* 17. *qu.* 18. Sayro *in Claui lib.* 6. *c.* 10.
n. 9. & Bordono *supr. num.* 44. Deinde esto id sit
de iure naturali, & diuino, vt volunt Caietanus
2. 2. *q.* 88. *ar.* 12. Sanch. *sup. num.* 3. Sanctarellus
46 *num.* 53. & alij intelligitur tamen cum grano sa-
lis, seruatis seruandis, & cum conditionibus, ac
47 circumstantiis ex iure requisitis. Et tandem quid-
quid de omnibus illis sit cum Pontifex pro pro-
fessione facienda illius, de quo in præsenti, re-
quisiuerit quod de vtriusque Religionis licen-
tia, & Canonicè transiuerit, cum non purificen-
tur huiusmodi conditiones semper absistere de-
bet quod talis professio fuerit irrita & inualida.
48 Placet præterea hîc apponere votum, quod
circa hunc eundem casum P. Antonius Thesau-
rus Pœnitentiarius Apostolicus Sancti Petri, vir
doctissimus, & de re litteraria optimè meritus
scripsit in hunc modum.

In casu proposito censeo transitum præfati Religiosi ad arctiorem fuisse illegitimum, eiusque professionem factam in secunda Religione nullam, & irritam extitisse, eumque teneri ad primam redire, & ab eius superiore esse reuocandum.

Primò, quia text. *in c. licet de regul.* concedit professis transitum ad arctiorem, venia seu licentia petita etiam non obtenta, quia non debet resisti motioni Spiritus Sancti vocantis ad maiorem profectionem; qui autem inordinatè transijt, & bonum obedientiæ contempsit, exiens à conuentu ante petitionem licentiæ, & transiens non expectato responso superioris, eiusque causæ cognitionem, non censetur motus à Spiritu Sancto sed ex leuitate, aut ira, aut contemptu, aut alia mala passione, & cum præiudicio, & scandalo suæ Religionis, quibus stantibus tex. in dicto *c. licet* non permittit transitum, vt patet ex dicto text. & ideo in tali casu transitus est illegitimus, & professio in secunda Religione est nullius momenti. Ita tenet glos. *in ca* 2. *ver. Monachus* 19. *qu* 3. & Glossa *in c. intelleximus ver. curam in fide æt. & qual.* Innoc *in d. c. intelleximus n.* 2. Host. *n.* 5. Io. And. *in d. c. licet n.* 21. Butr. *n.* 13. Anchar. *n.* 12. Abb. *n.* 10. Zabar. *n.* 3. Henric. *n.* 8. Barbosa *n.* 31. Lapus *alleg.* 130. *n.* 2. Rosel. *ver. Religio* 4. *n.* 6. Sanch. *lib.* 6. *in dec. ca.* 7. *num.* 89. Laym. *lib.* 4. *de stat. relig. ca.* 6. *num.* 9. Nauarr. *conf.* 52. *vel* 50. *n.* 2. *de regular.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *c.* 14. *q.* 6 Less. *lib.* 2. *cap.* 41. *n.* 101. & dixi *in praxi Ecclesiast. par.* 2. *ver. Religiosi. c.* 4. *n.* 2. Et hanc esse communem sententiam testantur Nau. *loco cit.* Abb. *conf.* 95. *n.* 2. *lib.* 1. *& in d. c. licet n.* 10 Roman. *conf.* 341. Mand. *in addit. ad Lap. loco cit. lit. K.* Quidquid aliqui dd. in contrarium dixerint, quos allegat Sanch. *loc. cit.* Et sequitur Suar. *tom.* 4. *de relig. lib.* 3. *ca.* 10. *n.* 22. Sanctarel. *tract. de Apost. c.* 8. *n.* 6. Bonac. *de Clausur. q.* 2. *punc.* 9. *n.* 7. Castro Palao *tom.* 3. *tract. de stat. relig. dis.* 4. *punc.* 16. §. 4. *n.* 2. Quorum sententia caret solido fundamento; & in materia tam ardua non est recedendum à communi, saltem pro foro externo.

Immò maior pars dd. qui allegantur pro hac secunda sententia, dici tunc solùm fore professionem validam transeuntis venia non petita, vel non expectato responso, quando constaret quòd bono zelo, & non ex leuitate, & sine iniuria suæ Religionis transisset ita tenet gloss. *in d. c. licet ver. licentiam*, & ibi Abb. Antiquus, Silu. *ver. Relig.* 4. *q.* 1. §. *aduerte* 4. Sanctarell. *loco cit.* & alij apud eundem Sanctarell. In casu autem nostro contrarium apparet: nempè quòd ex leuitate, & cum iniuria Religionis transierit. Ideo firmum remanet quod eius professio sit nulla, & quod debeat reuocari iuxta communem sententiam.

Secundò probatur, quia decreto Sacræ Congregationis Conc. Trid. quod est in Bullario inter constitutiones Vrbani VIII. *num.* 26. §. 3 statutum est vt nullus permittatur ad arctiorem transire, nisi prius legitimè constet superiori trāseuntis, illam religionem paratam esse eum recipere, & tunc recta via transferatur, idest immediatè de conuentu in conuentum. Et irritum, & inane decernitur quidquid secus fuerit attentatum. Vnde cùm iste religiosus non seruauerit prædictam formam, eius transitus nullum ius tribuit secundæ Religionis, eiusque professio nulla remanet.

Tertiò probatur, quia dictus religiosus professionem emisit in secunda religione non impleto ibi anno integro Nouitiatus; ergo nulliter professus est, quia decretum Trident. Concilij *sess.* 25. *ca.* 15. *de regular.* requirens annum Nouitiatus ad validitatem professionis sine dubio procedit etiam in casu transeuntis ad arctiorem, quando religiones à qua, & ad quam habent diuersas regulas seu constitutiones, seu obseruantias præsertim austeriores, & sunt sub diuerso regimine. Ita Sanch *in decal. lib.* 5. *ca* 4. *n.* 12. cum communi sententia, & melius P. Lezana *tom.* 4. *ver. transitus n.* 13. *& tom.* 1. *ca.* 22. *n.* 16. & est text. *in c. Abbate Sancti Syluani* §. *cum quadam vice*, & ibi Abb. *notat n.* 5. *de verb. signif*

Non obstat breue Sanctissimi D. N. Papæ Innocentij Decimi, quo fuit indultum dicto Religioso translato vt post quatuor menses posset professionem emittere. Quia respondetur illud breue fuisse subreptitium, & obreptitium, ex reticentia veri, & falsa narratione quòd de vtriusque superioris licentia, & aliàs Canonicè transisset, cùm certum sit eum sine licentia sui superioris, & contra formam Sacrorum Canonum vt dictum est transisse. Narratiua enim oratoris expressa in litteris per particulam vt asseris seu vt exponi fecisti, est verificanda de iure ad valorem gratiæ tanquam pars gratiæ eiusque conditio. Gonzal. *in reg.* 8. *gl.* 9. *in annot. contra nullit. num.* 228. *&* 231. Caualer. *decis.* 33. *num.* 5. Quia omnis gratia principis ad supplicationem concessa habet tacitam conditionem, si præces veritate nitantur *l. fin. C. de diuer. rescr. c.* 2. ibi glos. *ver. conditio de rescr.* Gonzal. *num.* 228. *cit.* Et quia narratiua præsumitur facta ad faciliùs mouendum Papam ad gratiam; & ideo verificari debet

debet in omni parte narratorum, aliàs est subreptio *cùm olim* ibi gl. *ver. ad omnia*, & ibi Abb. *n.3.* Rot. nouiss. *part.2. dec.438. n.2.*& procedit etiam si falsa narratio si facta sit ea simplicitate vel ignorantia. Mandos. *supr.reg.32.q.25.num.7.* Rot. *rec. par.2. decis.452. num.4.* Quare apparet Nouitiatum dicti Religiosi fuisse irritum ad omnem effectum iuxta Trident. *loco cit.* & ideo reuocandum ad suam Religionem.

Thesaurus Pœnitentiarius Apostolicus.

CONSVLTVM XVIII.

De quadam hæreditate, quæ contingere credebatur quibusdam.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

Mortuo ab intestato quodam Alexandro prætendebant ipsius hæreditatem non 1
solum aliqui ipsius consobrini, vel amitini, sed etiam filij cuiusdam consobrinæ titulo repræsentationis, quia scilicet repræsentabant ipsorum matrem defuncti consobrinam. Quæritur ergo de iure partium ad dictam hæreditatem, eò præsertim quòd quidam Religiosus ratione suæ matris illam quoque prætendebat.

Responsio.

Videtur quòd omni iure attento D. Angela 2
succedere debeat in bonis D. Alexandri ab intestato præmortui. Præmittendo primò arborem consanguinitatis, quæ in præsenti contingit. Et est talis. Camilla, Peregrina, & Sigismunda erant germanæ sorores. Ex Camilla orta est Hortensia, & ex Hortensia Simon, & Angela. Ex Peregrina ortus est Alexander. Ex Sigismunda verò natæ sunt Victoria, & Calidonia. Ita quod Hortensia, Alexander, Victoria, & Calidonia sunt consobrini, vel amitini, vulgò *fratelli cussint*, & in secundo gradu secundum ius canonicum, Simon autem, & Angela cum sint filij Hortensiæ, sint in tertio, cum prædictis, Alexandro, Victoria, & Calidonia secundum idem ius Canonicum; esto secundum ciuile, quod alio modo huiusmodi gradus numerat, aliter sit dicendum. Mortuo ergo Alexandro, præfatos Simonem, & Angelam admitti debere ad hæreditatem illius loco Hortensiæ eorum matris, omni iure, vt dixi, attento comprobari videtur.

Primò ex naturali, quod constat filium esse ve- 3
luti vnam personam cum patre. Signorolus *cons. 169. num 1.* Castrensis *cons.164.num.3.*& præsertim.*num.4 .lib.2.* vbi notat quod cum iura dicunt patrem, & filium esse vnum idest accipiendum non per fictionem iuris positiui, sed secundum veritatem iuris naturalis. Vnde pater, & filius vocantur vna indentitas.Baldus *cons. 294.num.1. libro primo.* Menochius *cons.124. num.100. & sequentib. lib.2.* Rota *dec.315. num.6. post. cons.Farinacij.* Et filius dicitur pars corporis patris *l.cum scimus de agri. & cens.lib.11.l.final.§. si quis C.de* 4
nupt. Franciscus Aretin. *in l.quod dicitur in princip.1. colum. de verb.oblig.* Marian.Socin *in consil. 31. incip. prosequendo, vers.circa tertiam quæstionem* Et filij vox dicitur patris. Ioannes Bertachinus *in Repertorio verbo filius* ex aliis. Vbi etiam quod filij caro dicitur quodammodo caro patris agmentata. Proprerea filius apud Hebræos vocatur *Ben*, à radice *Bana*, quod est fabricare, quia filius est fabrica patris, vt habet Cornelius *in Epist. ad Ephes. cap. 4. vers. 13.* Hæc autem ad intentum comprobant quod quemadmodum Hortensia præmortua admittenda esset ad hæreditatem dicti Alexandri, si viueret, sic,& Angela, & Simon eius filij admitti debent. Quia eodem iure censendi sunt filij, & parentes quoad effe-

ctum successionis, vt in specie tenent Castrensis *loco cit.* Menochius *supr.n.*106.

5 Iure etiam diuino id constat ex illo Pauli ad Galat. 4. *Quod si filius, & hæres per Deum*, vbi, etiam sub iuramento, quod denotat illud *per Deum*, iuxta aliquos DD. affirmat Apostolus quod qui est *filius* est etiam *hæres*. Et ex illo Ecclesiastici 30. *Mortuus est pater eius, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se.* Ex quibus etiam ad intentum præsens elicitur, quod si Angela, & Simon sunt filij Hortensiæ, succedere debeant in iis, in quibus ipsa si superstes esset, successisset, imò quod quoad istam considerationem non sit mortua, quia filij eius ipsam repræsentant.

6 Appellatione etiam filiorum filias contineri probat receptissima sententia DD. & textus *in l. si quis ita* 16. *ff. de testam. tutel. l. si ita scriptum ff. de legat.* 1. *l. iusta* 201. *ff. de verbor. significat.* Cum aliis, ex quibus hanc regulam constituunt Ruinus *cons.*140. *numero tertio libro secundo, & cons.*168.*n.*13.*libro* 3. Antonius Gabriel *commun. tit. de verbor. signific. conc.*6. Cardinalis Mantica *de coniectur. vltimar. voluntat. lib.*8. *tit.*7.

7 Quod procedit in materia quacumque etiam pœnali, & odiosa, *l. cum lege ff. de testam. l.* 1. *§. quod autem ff. de aleatorib.* Barbosa *in Tract. de appellat. verb. iur. appellat.* 99. *num.*54. Et etiam in contractibus, *cap. ex litteris de sponsalib.* Barbosa *supra num.*56. *&* 57. ex aliis. Quæ dixerim vt loco Hortensiæ demortuæ non solum Simon filius, sed etiam Angela filia substitui debere credatur.

8 Iure præterea ciuili id non incongruè suadetur. Etenim in *Authentic. Cessante Cod. de legitim. hæredib.* deciditur quod cessante successione descendentium, & ascendentium, (prout in præsenti contingit) *vocantur primo fratres, fratrisque præmortui filij*, ad hæreditatem videlicet. Cum enim fratris nomine aliquando veniant filij fratrum; vt ex Colerio *de alim. lib.*1.*cap.*9.*num.*28. *in fin.* & Mari. Giurba *decis.* 5.*num* 25.*p.*1. affert Barbosa *de appellat. verb. iur. signific. appellat.*102. *num.*7. Et tenet Decianus *cons.*43. *n.*3. *& cons.*60. *n.*37.*vol.*3. restat videre cur non applicari id possit huic casui, aut cur in præsenti Hortensia, Alexander, Victoria, & Calidonia, qui sunt filij fratrum, vel sororum, nequeant etiam fratres appellari, & Simon, ac Angela filij fratrum, & propterea simul ad hæreditatem vocari?

9 Similiter in Authentic. *Post fratres, fratrumque filios eod. tit.* deciditur quod post fratres, fratrumque filios vocandi sint ad hæreditatem *quicumque gradu sunt proximiores.* Per hos autem *gradu proximiores* denotantur proculdubio Simon, & Angela, non solum quia repræsentant Hortensiam eorum matrem, quæ est consobrina, vel amitina Alexandri defuncti, de cuius successione agitur, quæ repræsentatio non excluditur ibi; sed etiam quia *proximiorum* nomine veniunt agnati, & cognati vsque ad septimum gradum iuxta Baldum *cons.*80. *alias* 76. *circa fin. lib.*4. prout refert Tuschus *practicar. conclus. tom.*7. *littera S, conclus.*923. *num.*9. Et vsque ad decimum, prout Glossa *in Authentico de hæredib. ab intestato verbo cognatos*, & Peregrinus *de fideicomm. art.*22. *num.*33. Præsertim quia *proximiorum* appellatione veniunt etiam *proximi*; prout ex Baldo *cons.* 146. *in fin. lib.* 2. affert Rota in Bononiensi *fideicommissi* coram Pirouano apud Farinacium *part.*2. *decis.*693. *num.*2. *in fine*, quæ etiam refert Surdum *decis.* 189. *numero septimo, & decis.* 203. *n.*11. nullus autem negare poterit præfatos Simonem, & Angelam esse proximos Alexandri præmortui, ac perindè proximiorum appellatione venire posse.

Fauet, & §. *Cum filius instit. de hæredit. quæ ab intestato deferuntur*, ibi: *Cum filius, filiaue, & ex altero filio nepos, neptisve existunt pariter ad hæreditatem aui vocantur, nec qui gradu proximior est vlteriorem excludit. Æquum enim esse videtur nepotes, neptesque in patris sui locum succedere.* Quæ si expendantur ad intentum, vel per similitudinem illud comprobant, præsertim cum ratio illa legis: *Æquum videtur nepotes, neptesque in patris sui locum succedere.* 10

Prorsus, & omninò adaptari videatur Simoni, & Angelæ, vt videlicet in matris suæ Hortensiæ *locum succedant*; cum ratio legis sit anima legis, *l. cum oratio ff. de bonis damnat.* Et ratio vbi est eadem ibi debeat esse eadem iuris dispositio, *l. illud ff. ad legem Aquiliam, l. si postulauerit §.* 2. *ff. ad legem Iuliam. de adulter. l. quidam nummularios ff. de edendo.* Non solum extensiuè, sed etiam comprehensiuè, *l. his solis vers. satis etiam cautè putamus Cod. de reuocand. donat. l. illud Cod. de Sacrosancta Ecclesia, l. item veniunt §. ait Senator ff de petit. hæredi.* Ita vt generaliter loquendo ratio potius legis, quam verba est spectanda, *l. scire §. aliud ff. de excusat. tutor.* de quibus iuribus, & authoribus circa illa Barbosa *in Axiomat. iuris axiom.* 197. Quæ porrò omnia comprobant intentum, vel à simili, etiamsi *d. §. Cum filius* loquatur solum de successione aui. 11 12

13 Maximè fauet, & videtur textus irrefragabilis Authenticum *de hæredib. ab intestato §. Si verò neque fratres*, vbi sic. *Si verò neque fratres neque filios fratrum sicut diximus, defunctus reliquerit, omnes deinceps à latere cognatos ad hæreditatem vocamus secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuã, vt viciniores gradu ipsi reliquis præponantur.* Cum ergo in præsenti casu nostro non sint *fratres, neque filij fratrum.* Alexandri defuncti, cum omnes à latere cognati vocentur ad hæreditatem, vtique admittendi etiam ad illam Simon, & Angela relati. Glossa *in authentic. cessante in additione.* Molina *de iustit. & iure tomo primo Tract.* 2. *disput.*164. *conclus.*9. dicens esse communem Doctorum, quam referunt Antonius Gemez, & Couarruuias.

Quamuis autem Molina dicat solum dictos proximiores succedere debere, ex quo ad intentum nostrum colligi videtur solum Victoriam, & Calidoniam, quæ sunt in proximiori gradu cum defuncto, non autem Simonem, & Angelam qui sunt in remotiori comprehendi; quia tamen textus vocat *omnes à latere cognatos secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam, vt viciniores reliquis præponantur*, ideo omnes prædictos, & singulos eorum tangit. Vnde Cassaneus *de consuetudinib. Burgund. de successión. Rubric.*7. §. 1. *num.*9. dicit quod volens venire ad successionem *solum probet quod est in tertio, vel quarto gradu, nec tenetur probare quod nullus ante eum est proximior.* Quæ maximè deseruiunt pro prædictis Simone, & Angela. Eò etiam quòd propriè, & in rigore iuris sunt, & dicuntur cognati, siquidem sunt consanguinei ex parte fœminarum, qui dicuntur cognati, vt patet *ex §. vltim. instit. de successión. cognator.* Fauet & Rota in Firmana *Bonorum*

rum par. 1. *diversorum decis.* 78. *n.*7. vbi quod *in dispositione legis, siue statuti vocantis proximiores in gradu non excluditur repræsentatio.* De quo etiam innumeri authores idem testificantes, quos inferius referam. Quibus etiam fauet Rota Vrbeuerana *Hæreditatis* inter decisiones Duran. *decis.* 36.*n.*17. ibi: *Vbi proximiores vocantur à statuto filij sororum concurrunt cum patruis.*

15 Afferri etiam potest textus eiusdem Authentici *in §. si igitur* ibi: *Illud palam est quia Theiois defunctis masculis, & fœminis siue à patre, siue à matre, præponuntur, si etiam illi tertium cognationis similiter obtineant gradum,* quibus verbis, adiunctis etiam antecedentibus *soli in tertio constituti gradu, &c.* videntur comprehendi præfati Simon, & Angela, cum sint in tertio gradu consanguinitatis cum defuncto Alexandro.

Hoc tamen non vrget, quia esto quod secundum Iuris Canonici computationem sint in tertio gradu, cœterum iuxta iuris ciuilis computum sunt in remotiori. *leg.* 1. §. 4 *gradu, l. Iurisconsultus*

16 §. 4. *gradu ff. de grad.* Quæ graduum computatio secundum ius ciuile attendenda est in hæreditatibus, & successionibus deferendis, tam ex dispositione iuris communis, quam ex mente Doctorum. Glossa *in §. hactenus verbo generata propè finem institut. de grat. cognad.* Albert. Brun. *consil.* 70. *num.* 2. Marescotus *variar. res. lib.* 2. *cap.* 80. *num.* 23. & 24. D. Cardinalis Lugo *de instit. & iur. tom. secundo, disp.* 24. *sect.* 8. §. 3. *numero* 184. & alij.

17 Sed contra hæc dicta valdè obstare videtur Sac. Rotæ decisio in vna Romana *Hæreditatis* coram Ghisilerio 13. Iunij 1631. *in* 6. *tom. recentior. dec.* 48. ex qua plura elici videntur traditæ doctrinæ contraria. Primò, quod in ea *nu.* 16. & 17. dicatur, quod *priuilegium repræsentationis inter collaterales dumtaxat habet locum quando agitur de successione patrui, & propterea non debet ad alios gradus extendi.* Per quod omninò euerti videtur id quod dictum manet, videlicet quod Simon, & Angela repræsentent eorum matrem Horrensiam, siquidem hîc non agitur de successione patrui, sed de successione Alexandri qui non est patruus prædictorum, sed consobrinus, vel amitinus etsi in superiori gradu.

Secundò, quia etiam dicitur quod *non egreditur gradum fratrum, & sororum*, quo etiam euertitur casus noster, cum in illo non agatur de fratribus, aut sororibus. Tertiò, quia subiungitur quod ad quartum gradum *repræsentatio non datur*, præfati autem Simon, & Angela sunt plusquam in quarto gradu, iuxta computum iuris ciuilis cum præfato Alexandro. (Computationi autem secundum ius ciuile standum esse cum agitur de successionibus dixit Rota in Ferrariensi *fideicommissi* coram Merlino *dec.* 436. *num.* 14. *par.* 5. *recent.* Præterea quartò, quia pro prædicta doctrina referuntur in eadem decisione *l. iubemus C. ad Senatus Consult. Trebel.* Bartol. *in l. liberorum* 2. *num.* 6. *vers. vbicumque ff. de verbor. signific.* Rota in Romana *Iuris succedendi* 10. April. 1592. coram Cardin. Blanchetto, Textus *in authent. cessante C. de legit. hæred.* Authentica *post fratres* 2. Et ibi Bartolus, & Salycetus, Gutier. *lib.* 3. *practicab. qu.* 166. *n.* 2. *Mantica de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 9 *n.* 4.

18 Cœterum non propter ista discedendum videtur à decisis superius. Et prætermisso, quod quamuis S. Rotę decisionibus valdè, multumque deferendum sit, nihilominus eas non esse sequendas, vbi liquidò constat de rationibus in contrarium habetur ex Franco *cap. duobus de rescript. in* 6. *n.* 10. Iason. *in l.* 1. *num.* 30. *ff. si certum pet.* ibidem Decio *columm.* 6. *num.* 25. Felino *in c. qualiter, & quando* 2. *post numerum* 3. *de accusat.* & aliis apud Mascardum *de probat. volum.* 1. *concl.* 484. *in princip.* Hoc inquam prætermisso, dicendum primò casum huius decisionis diuersum valdè esse à nostro, ac perindè, quia vt ibi Mascardus *Decisio dominorum non constituit ius, nisi quoad partes inter quas iudicatur,* ideo in aliis *non constituit ius.* Casum porrò nostrum diuersum esse à casu dictæ decisionis euidenter monstratur, nam in ea agitur de successione consobrini in eodem gradu, concurrentibus materteris, noster autem casus est de successione consobrini in superiori gradu (qui est veluti patruus, vt dicetur,) & concurrentibus aliis consobrinis. 19

Deinde priuilegium repræsentationis inter collaterales solum habere locum quando agitur de successione patrui, prout Rota decidit, non videtur subsistere. Primò, ab exemplo de descendentibus, in quibus repræsentationi locus est in infinitum, §. *fin. ibi. & alias deinceps instit. de hæreditatib. quæ ab intestat deferuntur*, & latè probat post multos alios Salzedo *in Tract. de repræsentat. lib.* 2. *c.* 18. Cur ergo etiam in transuersalibus non dabitur dicta repræsentatio in infinitum, vt sic dicam. 20

Secundò, in fideicommissis, saltem pluribus, & perpetuis maioratibus, vt probat idem Salzedo *supra c.* 29. Tertiò, quia cum ex dictis superius ex §. *si verò neque fratres Authentic. de hæredib. ab intestato* constet omnes collaterales vocari ad hæreditatem defuncti ab intestato *secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam,* cum hæc clausula admittat repræsentationem, prout tenent Castrensis *cons.* 454 *in fin. lib* 2. Socinus iunior. *cons.* 126. *n.* 13. *volum.* 1. Simon. de Prætis *cons.* 37. *à n.* 25. & *de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *interpret.* 3. *dub.* 4. *solut. vltim. n.* 23. Portius *cons.* 54. *n.* 14. *Cephal. cons.* 489. *n.* 80 *lib.* 4 Decian *cons.* 14. *n.* 18. *volum.* 5. Menoch *cons.* 668. *n.* 10. *volum.* 6. Gutier. *lib.* 3. *pract. quæst.* 67. *alias* 68. *à n.* 43. & alij, quos refert Salzedo *sup. lib.* 3. *c.* 10. *à principio*, non videtur vllo modo restringi posse istam repræsentationem eo modo quo Rota relata illam restringit. Quartò, quia cum ius repræsentationis sit priuilegium à iure concessum, debet instar legis ampliari ad omnes casus similes, prout probat ex multis. Andreas Molfesius *in Comment. ad Consuet. Neapolit. p.* 4. *q.* 33. *n.* 4. 21

Esto autem tale priuilegium solum in successione patrui habeat locum, nihilominus quoad præsentem casum spectat iste Alexander habetur loco patrui respectu dictorum Simonis, & Angelæ. Tum quia etiam secundum vulgarem vsum consobrini in superiori gradu, qualis est Alexander respectu aliorum consobrinorum in inferiori gradu, quales sunt Simon, & Angela, Vocantur *patrui consobrini,* Italicè *Zij cussini.* Sicut filij fratrum, vel sororum vocantur *fratres consobrini,* Italicè *fratelli cussini.* 22

Tùm quia, cum in isto casu non sint aliqui proximiores in gradu; quemadmodum Victoria, & Calidonia intrant veluti sorores Alexandri, quo etiam modo intraret Hortensia si viueret, sic etiam præfati Simon, & Angela filij Hortensiæ intrant vt nepotes Alexandri, ac per conse- 23

quens ipse est veluti patruus,& illi dici possunt succedere ipsi vt patruo, filius enim non debet esse deterioris conditionis suo patre, *l.maximum vitium vers.sancimus C.de liber.preter.*& ibi Bald.
24 Corneus, Castrensis, & alij scribentes, & facit idem Baldus *in l.illam C. de collat.* quem sequitur Castrensis *cons.*119.*col.*2. *lib.* 3. Imò debet assumere gradum succedendi,qui patri competebat, & omnia iura gradui cohærentia, & quæ competerent parentibus si viuerent,vt dixit Rota in Clusina *hæreditatis* coram Merlino 18.Februarij 1633.*in* 6.*tom Recent.decis.*180.*n.*3. ex variis iuribus, & Doctoribus. Propter quod Cassaneus *cons.* 53. *n.* 19. citans Aretinum *cons.* 164. dicit hoc contingere, quia de secundo gradu fit primus Et fundatur in eo quod iure naturæ filius repræsentat Patrem,& est imago naturalis ipsius Nec hoc potest tolli per ius positiuum.

25 Ex quo etiam ad illud quod dicitur in Rota relata, quod scilicet priuilegium repræsentationis *non egrediatur gradum fratrum, & sororum.* Cum enim constet non solum ex S. Scriptura, sed etiam ex Patribus,& Doctoribus, specialiter ex D Hieronymo *contra Heluidium*, quod appellatione fratrum veniunt etiam consobrini,& cognati,qui vocantur fratres *cognatione*, quemadmodum qui sunt ex eisdem parentib. orti vocantur fratres *natura*, non est cur non extendatur hoc priuilegium etiam ad dictos consobrinos, & cognatos;præsertim,vt dictum est, non existentibus veris fratribus defuncti.Neque hoc per fictionem iuris, sed per præsumptionem iure inductam.Menochius *cons.*357.*n* 33.*lib.*4. post Parisium *cons.*38.*n.*14.*lib.*2.Cephal.*cons.*489.*n.*57. *lib.*4.

26 Illud etiam quod repræsentatio non detur ad quartum gradum corruit ex dictis, siquidem isti,de quibus in præsenti, eo quod deficiant alij proximiores, in gradu ipsis substituuntur loco ipsorum,quia,vt dictum est,Victoria,& Calidonia intrant vt sorores Alexandri, Simon autem, & Angela,vt filij sororis,ac per consequens non vt in quarto gradu. Quia scilicet succedunt in persona dictæ sororis præmortuæ, siue id dica-
27 tur esse *remotiuè*, siue *transmissiuè*. Ad quod deseruit optima doctrina,quam ex Iasone, Baldo, & Saliceto affert Cassaneus *de consuetudinib. Burgund.Rubric.*7.*de successión.*8.*n.*6. videlicet quod quando aliquis succedit loco alterius remotiuè, id est,remoto eo qui erat in primo gradu tunc succedit non ex persona primi,sed ex sua persona; quando verò succedit per transmissionem, quia scilicet primus transmisit illi hoc ius,tunc succedit ex persona primi. *l. qui in alterius ff.de Regul.iuris.l.Caius ff.de manumiss.*

28 Quod præterea adducitur ex *l. iubemus C. ad Senat. Consult. Trebell.* parum probare videtur; quia solum ibi §. *illud etiam* habetur ad intentum hoc:*Illud etiam admonemus ea quæ de falcidia portione non per reditus, sed per ipsas res hereditatis retinenda, & de satisdatione fideicommissorum(sicut supra dictum est) concedenda diximus, non vlterius quam in his personis, & casibus,quorum superius mentio facta est, oportere produci.* Quorsum ergo ad diuersam materiam,qualis est præsens hæc allegantur?

29 Bartolus à Rota citatus nihil loquitur de repræsentatione,sed disputans an filiorum nomen extendatur ad nepotes,dicit extendi, nisi per legem aliter restringatur, & limitetur; ad quod affert *l.iubemus* relatam, & cum ea nihil noceat nobis,sic nec Bartolus.

Rota in Romana *iuris succedendi* coram Blancherto quæ etiam allegatur non extat inter typis mandatas,& ita non potest constare de legitimo ipsius sensu. 30

Authentica *cessante de legitim.hæredib.*quæ etiam allegatur, nihil continet de casu præsenti, sed solum disponit quod cessante successione lineæ descendentis, & ascendentis vocentur fratres, & fratris præmortui filij in stirpes. Quod, vel per similitudinem fauet casui præsenti,iuxta dicta superius. 31

Authentica autem *post fratres, fratrumque filios* iam vidimus fauere nobis,dum decidit vltra fratres,& filios fratrum vocari gradatim proximiores in capita,& non in stirpes.Vlterius, non excludit repræsentationem. 32

Bartolus,Salicetus, Mantica, & Gutierrez à Rota relati eodem pacto debent intelligi. Specialiter Mantica relatus loquitur in casu testati, non in nostro. 33

Magis fauet præfatæ decisioni Romæ authenticum,*de hæredib.ab intestato* §. *si igitur*, vbi expresse priuilegium repræsentationis in ordine cognationis præbetur fratrum, & filiarum filiis aut filiabus solis, vt inquit textus, *& nulli alij omnino personæ.* Sed responderi potest tum iuxta dicta Alexandrum haberi pro patruo, Victoriam, & Calidoniam ac Hortensiam defunctam vt sorores,& Simonem, & Angelam vt veros filios sororis,ac proindè casum nostrum non esse exclusum hac lege, sed potius illa comprehensum. Tum quod dictio illa *Solis* qua vtitur textus,sicut, & dictio *solùm* non excludit casus similes, vt per Stephanum Gratianum *discept. forens.cap.*121.*n.*20.affert Barbosa *in Tract. de dictionib diction.*378.*num.* 4. Et loquens de dictione *Dumtaxat*, & de dictione *Tantum* ex quamplurimis iuribus,& Doctoribus, quæ ad casum præsentem applicari possunt. Tum præcipuè (quod est maximè notandum) quia à priuilegio repræsentationis solum excluduntur *eo §.si igitur* illi,qui sunt in ordine fratrum,patruorum, & nepotum,exceptis illis,qui ibi numerantur, textus enim dicit *in hoc ordine*, & postea *ex hoc ordine*, cum ergo non excludat alios collaterales, quin potius omnes illos vocet ad hæreditatem *in §. Si verò* sequenti, & hoc fine exclusione repræsentationis dicendum videtur quod in hoc ordine cognatorum collateralium,in quo sumus in casu præsenti,admittatur repræsentatio. Eo vel maximè quod lex vtitur clausula illa *secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuam*, quæ, vt dictum est, ex pluribus doctoribus non excludit repræsentationem. 34 35

Addendum pro potiori cautela, quod esto non concedatur successio in hæreditatem Alexandri dictis Simoni, & Angelæ, communi, & ordinario modo, scilicet per stirpes, vel etiam per capita, propter iura, quæ in contrarium adducuntur;nihilominus videtur negari non posse quin eis concedi debeat successio in tali hæreditate,extraordinario modo, & per partes inæquales cum dictis suis concurrentibus Victoria, & Calidonia. 36

. Tum ex æquitate, & ratione, quæ præferri debet omni iuri humano;tum ex voluntate præsumpta prædefuncti Alexandri, quæ sine dubio esset, vt præfati sui consanguinei participes essent 37

esse . t suorum bonorum , saltem quoad aliquam portionem,& quotam. Sic enim quilibet sapiens vir bonus , & secundum charitatis regulas statuisset. *l Lucius 2. in fin. ff. de hæredit. instit.* Baldus *cons. 40. num 1. versic. item in materia.* Socinus iunior *cons. 75. num. 20. lib. 3 & cons. 122. num. 23. & 25. eodem volum.* Rota *dec. 181. num. 8. part. 2. diuers. & part 1. ibid. decis. 640. num. 4.* Vnde Rota coram Merlino 26. Nouembr. 1 29. in Narniensi *Successionis num. 60.* dicit quod *regulariter*
38 *ab intestato succeditur per quotas*, cui etiam fauere videtur Rota coram Caualerio *inter decisiones ipsius decis. 339. n. 1.* Et Mantica *de ambiguit. lib. 23. tit. 31. num. 9. & seqq.* & præsertim *sub nu. 13.* vbi dicit beneficium repræsentationis vltra fratrum filios excludi non quoad successionem simpliciter , sed quoad successionem in stirpes, siue in capita , de quo etiam *num. 22.* id concludit.

39 His tamen non obstantibus , quia oppositum non solum in præfata Rotæ decisione , coram Ghisilerio, sed in aliis quoque, & communiter à Doctoribus recipitur . ideo Theologo iurisperitis in re merè iuridica acquiescendum. Rotæ porrò decisiones id tenentes sunt Bononiensis *fideicommissi* coram Matmanno 15. Maij 1634. *in 6. par. decis. 279.* vbi *n. 5.* deciditur priuilegium repræsentationis filiis fratris defuncti , non autem nepotibus in linea collaterali esse concessum , ex dict. *Authentic. de hæredib. ab intestato*, Aretino, Brunone, Curtio, & Bursatio , & in hoc casu nomine filiorum non comprehendi nepotes ex Alexandro , & Menochio. Ex Vrbeuetana *Successionis* coram Verospio *in eadem 6. part. decis. 349. numer. 27.* vbi quod locus repræsentationi non datur in transuersalibus in vlteriori gradu à tertiò, ex Authentic. *post fratres C. de legit. hæredit.* Angelo, & Menochio,

40 Item quod fratres, vel sorores patrueles, consobrinæ, vel amitinæ in successione ab intestato prædefuncti fratris , vel sororis consobrinæ, vel amitinæ præferuntur, & excludunt filios alterius fratris, vel sororis patruelis, consobrinæ, vel amitinæ vti vno gradu remotiores in terminis consuluerunt quamplurimi celebres Iurisconsulti, videlicet Corneus *cons. 186. per tot. signanter n. 3.* Curtius Iunior *cons. 5. in princip.* Gabriel. *cons. 135. præsertim n. 1.* Peregrinus *cons. 5. num. 6. & cons. 43. num. 1. lib. 3.* Albertus Brunus *cons. 70. nu. 2. & seqq.* & alij. Legendus etiam Salzedo *de repræsentatione* vbi plura ad intentum.

CONSVLTVM XIX.

De quodam Iuramento emisso ab Alumnis cuiusdam Collegij.

SVMMARIVM

Casus seu factum de tali Iuramento. num. 1.
Dubium circa illud. n. 2.
Validum videtur. num. 3.
Comites seu conditiones Iuramenti. n. 4.
Quomodo hîc interueniant. n. 5.
Etiam in ratione voti. n. 6.
Maius bonum est illud quod concernit communitatem. num. 7.
Hoc votum concernit Ecclesiæ communitatem. n. 8.
Conuersio infidelium media Euangelij prædicatione res vtilissima in Ecclesia. n. 9.
Ioannis Chrysostomi testimonia. n. 10.
Gregorij Nazianzeni, & Gregorij Magni. n. 11.
Abbatis Berengosij, Bedæ, & Alberti Magni. n. 12.
An conuersio Infidelium excedat professionem Religiosam n. 13.
Testimonium Chrysostomi. ibid.
Paphnutij Abbatis visio. n. 14.
S. Thomæ doctrina. n. 15.
Nauarri doctrina de comparatione cum martyrio. num. 16.
Martyrium præponitur Religioni. n. 17.
Testimonium Chrysostomi n. 18.
Tale votum est iuramentum præstitum Sacræ Congregationi. n. 19.
Non est commutabile. n. 20.
An in professionem seu ingressum Religionis. n. 21.
Præstitum est in gratiam S. Congregationis. n. 22.
Iuramentum homini præstitum debet omninò seruari. num. 23.
Authores pro hac parte. n. 24.
Iuramentum hoc est validum, & firmum. n. 25.
Etiam si alias à lege non obligante ad culpam prohibitum esset. n. 26.
Quid quando esset illicitum. n. 27.
A fortiori sequitur esse obligatorium. n. 28.
Expenditur c. commissum de sponsalib. *n. 29.*
Verba Pontificis. n. 30.
Est per modum contractus onerosi. n. 31.
Explicatio d c. Commissum *genuina. n. 32.*
Qui aliis sunt obstricti vinculo iustitiæ an possint ingredi Religionem. n. 33.
Authores huius sententiæ. n. 34.
Fauet valdè S. Thomas. n. 35.
Est de mente S. Congregationis. n. 36.
Obstant Rodriquez, & alij. n. 37.
Quamuis in casu diuerso. n. 38.
Expositio c. Scripturæ *de voto. n. 39.*
Differentia inter votum Deo factum , & iuramentum homini præstitum. n. 40.
Authores pro hac parte, & iura. n. 41.
Expositio c. Peruenit secundo de Iureiur. *n. 42.*
Attendendum est ad opus melius. n. 43.
An hoc iuramentum præstitum sit in vtilitatem Collegij. num. 44.
Responsio affirmatiua concluditur. n. 45.
Testimonium Chrysostomi. n. 46.
D. Bernardi. n. 47.
Gregorij XV. n. 48.
An melius sit ingredi Religionem. n. 49.
Prædicatio Euangelij munus Apostolicum. n. 50.
Optimum testimonium Innocentij III. in c. licet de Regularib. *n. 50.*
Impedit hoc iuramentum Religionis ingressum solùm ad tempus. n. 51.
Et sine speciali Sedis Apostolicæ licentia. n. 52.
Conditio iustificatissima. n. 53.
Papæ authoritas quanta in hoc. n. 54.
Conditio hac in omni voto. ibid.
Papa Generalissimus omnium Religionum n. 55.

IESVS

IESVS MARIA.

In Venerabili Collegio de Propaganda fide præstatur ab alumnis ipsius iuramentum talis formæ.

1 EGO .... *Filius* ..... *Diœcesis* ..... *plenam habens instituti huius Collegij notitiam, legibus, & Constitutionibus ipsius, quas iuxta Superiorum explicationem me spontè subiicio, easque pro posse obseruare promitto. Insuper spondeo, & iuro, quod dum in hoc Collegio permanebo, & postquam ab eo quocunque modo, siue completis, siue non completis studiis exiero ante elapsum triennium nullam Religionem, Societatem, aut Congregationem Regularem amplectar, vel ingrediar sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, neque in earum aliqua professionem emittam.*

Item spondeo, & iuro, quod volente Sac. Congregatione de Propaganda fide, statum Ecclesiasticum complectar, & ad omnes Sacros, etiam Presbyteratus Ordines, cum Superioribus visum fuerit promouebor. Denique spondeo, & iuro quod iussu eiusdem Sac. Congregationis de Propaganda fide sine mora in Prouinciam meam reuertar, vel ad aliam Prouinciam arbitrio eiusdem Sac. Congregationis proficiscar, vt ibi perpetuò in Diuinis administrandis laborem meum, ac pro salute animarum impendam. Quod etiam præstabo, si cum prædicta Sedis licentia, aut post triennium prædictum sine dicta licentia Religionem, Societatem, aut Congregationem Regularem ingressus fuero, & in earum aliqua professionem emisero, nec è dicta Prouincia sine aliqua vrgenti causa, & cum expressa S. Congregationis prædictæ licentia discedam. Sic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia, &c.

2 Quæritur ergo de valore huius iuramenti, & quid faciendum pro ipsius subsistentia, & vt ex ipso fœliciores progressus per illud intenti, proueniant.

Responsio.

3 QVoad valorem, videtur dicendum, proculdubio tale iuramentum validum esse. Seruantur enim in illo tres illi comites, seu circumstantiæ liciti, & validi iuramenti, scilicet veritas, iustitia, & iudicium, quæ habentur *Ierem.* 4. ibi: *Iurabis viuit Dominus in iustitia, in iudicio, in veritate.* Et tenent D. Hieronymus ibi, qui refertur *c.* 2. 22. *q.* 2 *& cap. vlt.* 22. *q.* 4. Et D. Thom. 2. 2. *qu.* 89. *art.* 3. eius expositores, & Summistæ *Verbo Iuramentum. Nam veritas*, quæ in iuramento promissorio consistit in voluntate rei promissæ adimplendæ. (S. Thom *sup. art.* 7. *ad* 1. Caietanus *ibidem.*) Supponitur in hoc iuramento ab

4

5 his Alumnis emisso, ne dicantur periurij, & falsitatis rei. Similiter *iustitia*, quæ in eo consistit, vt actus iurandi sit iustus, & rectus. (Sanch. *in præcept. Decalog. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 3.) etiam conspicitur in hoc iuramento, siquidem ordinatur ad obsequendum Ecclesiæ in re maximè necessaria, qualis est propagatio fidei, prædicatio Euangelij, & conuersio infidelium. Demum *iudicium* quod denotat discretionem, & prouidentiam, seu piam, aut necessariam causam emittendi iuramentum. (Sotus *l.* 8. *de Iustitia q.* 1. *art.* 3. Sanch. *sup. n.* 4.) proculdubio non desideraretur in hoc iuramento, propter dicta, & quia illud existimatur necessarium pro fine S. Congr. de Propaganda Fide consequendo.

Id etiam constat, si per verbum *Spondeo* denotetur, prout denotari videtur, *votum.* Cum enim 6
votum, iuxta S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 1. *&* 2. Et communiter Doctores, *sit promissio Deo facta de meliori bono*, & in hoc casu interueniat ista promissio, absque dubio etiam valebit vt votum, siquidem seruantur in eo ea quæ sunt de essentia voti. Præsertim, quia esse *de meliori bono*, & non impeditiuum melioris boni sic ostenditur.

Nam certum est apud omnes maius, aut melius bonum esse illud quod concernit communitatem, præsertim Ecclesiæ, quam quod concernit quamcunque priuatam personam; Vt enim 7
S. Thomas *opusc.* 18. *c.* 14. inquit: *Bonum gentis perfectius est, & diuinius quàm bonum vnius.* De quo etiam Innocent. 3. *in cap. licet de Regularib.* inferius expendendus atqui hoc votum concernit totam Ecclesiæ communitatem, assumptio autem status Religiosi solum salutem spiritualem priuatæ personæ. Minor subsumpta ex eo liquet quod id votum ordinetur ad conuersionem infidelium media Euangelij prædicatione, quo nihil vtilius toti Ecclesiæ esse potest. 8

Etenim S. Ioannes Chrysostom. *homil.* 79. *in* 9
Matth. inquit: *Nulla res Deo gratior est, quam vt vniuersam vitam ad commune commodum conferas.* Et hom. 40. in Genesim: *Nihil adeo gratum est Deo, vt salus animarum.* Et Homil. 3. *Nihil ita* 10
gratum est Deo, & ita curæ vt animarum salus, sicut clamat Paulus dicens: Qui vult omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Clarius Orat. de B. Philogono. *Si quis voluerit illi* (scilicet Christo) *commendatus esse, curam habeat ouium illius, publicam quærat vtilitatem, fratrum suorum saluti prospiciat. Nullum enim officium hoc Deo charius.* Et Gregorius Nazianz. *orat. in* 5. *lumin.* dicit: *Nulla re perindè Deus delectatur, vt hominis emendatione, & salute.* Et alter Gregorius magnus 11
iure vocatur *lib.* 1. *in Ezechielem homil.* 12. sic: *Nullum quippe omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum.* Quæ etiam di- 12
xit Abbas Berengosius in serm. de vno confessore. Beda allegatus ab Alberto Magno *c.* 26 *Parad.* hæc aurea: *Quænam sublimior, & Deo gratior conuersatio esse potest quàm eorum, qui quotidiano exercitio alios ad authoris sui gratiam student conuertere, & crebra animarum fidelium acquisitione gaudium cælestis patriæ semper augere.* Specialiter 13
autem hoc opus conuersionis infidelium excedere professionem status Religiosi sic videtur Chrysostom. relatus *homil.* 25. *in epist.* 1. *ad Corinth* expressisse: *Licet ieiunando, humi dormiendo corpus maceraueris, nullam autem proximi curam habueris, nihil egregium feceris.* Ac orat. 5. *contra Iudæos* sic: *Quod neque ieiunium, neque humi peracta cubationes, neque peruigilia, neque aliud quidpiam potest efficere efficit fratris procurata salus.* Hinc 8. *lib. vit. Patr. c.* 63. Paphnutius Abbas ma- 14
gnæ sanctitatis Monachus non præfertur tibicini cuidam aliàs scelerato homini, qui tamen pro salute spirituali quarundam fœminarum opera charitatis exercuerat.

Hinc quoque D. Thom. 2. 2. *q.* 91. *art.* 2. *ad* 3. quamuis laudare Dominum hymnis, & Canticis, prout

prout Religiosi faciunt Angelicum ministerium sit nihilominus inquit : *Nobilior modus est*
15 *prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam, & prædicationem, quàm per cantum.* Et q. 188. *art.* 6. dicit : *Sicut maius est illuminare quàm lucere solum, ita maius est contemplata aliis tradere, quàm solùm contemplari.* Accedit quod Nauarrus *eo cons.* 1. *de Regularib.* relato munus, ad quod ordi-
16 natur ministerium horum Alumnorum æquiparat Martyrio, dicit enim : *Respondetur primò negando quod votum Religionis excedat omne aliud bonum, quia Martyrium est eo maius, vt tradit S.Thom. 2. 2. quæst. 24. art. 3. & iuramentum factum videtur satis obligare ad Martyrium si res pensetur.*

17 Cum ergo Martyrium præponatur Religionis professioni, quia iuxta illud Christi Ioan. 15. *Maiorem charitatem nemo habet vt animam suam ponat, &c.* Rectè infertur votum hoc, per quod exponuntur Alumni Martyrio esse maius bonum quàm Monastica professio. Præsertim etiam, quia ipse labor conuertendi infideles ad Christum, ipsisque annunciandi veritatem fidei,
18 videatur à D. Chrysost. *hom.* 78. *in cap.* 24. *Mach.* anteponi Martyrio. Dicit enim : *Ponatur quempiam ieiunare, & martyrium comprobare, ac cremari; alium verò ad ædificationem proximi martyrium differre, nec differre modo, sed etiam absque martyrio discedere; vter igitur post hanc peregrinationem maior erit? Non est nobis multis in hoc loco rationibus opus, cum B. Paulus magna voce sententiam iam protulerit dicens. Cupio dissolui, & esse cum Christo; melius mihi autem in carne permanere propter vos.* Ex iis autem omnibus elicitur votum hoc ab iis alumnis emissum esse de meliori bono, ac per consequens vt validum sustineri debere.

19 Tertiò, quia tale votum, seu iuramentum, vel votum iuratum est præstitum S. Congregationi, prout ex verbis ipsius constare videtur. Ex eo namque elicitur validum, & licitum censeri debere, nec posse in melius commutari. Quia iuramentum quod per modum contractus, seu pacti onerosi præstatur in gratiam, seu vtilitatem alicuius Communitatis, seu Ecclesiæ, quando est de opere honesto perficiendo, semper obligat;
20 neque in aliud, quamuis melius, arbitratu iurantis commutari potest. Ita enim ex communi docet Syluester *in Summa verbo iuramentum.* 4. *q.* 20. Molina *to.* 1. *tr.* 2. *disp.* 149. *§. prioris verò partis,* Suar. *l.* 2. *c.* 12. *n.* 14. Sanch. *lib.* 3. *in præcept. decalog. c.* 9. *n.* 19. quos refert, & sequitur Laymanus *li.* 4. *Tract. de iuramento c.* 6. *n.* 6. Item Abbas, Paludanus, Rebellus, & Lessius, quos refert Sanchez *ibid.* Vnde nec posse commutari in professionem, seu ingressum Religionis habet expressè
21 idem Sanchez *eo lib.* 3. *c.* 21. *n.* 3. Ex Abbate Angelo, & Syluestro; quod etiam clarius tuetur *lib.* 5. *c.* 5. *n.* 45. eo fundamento, quod per tale iuramentum est ius acquisitum tertiò. Quod, & sequuntur Hieronymus Rodriquez *in Compendio Res.* 140. *n.* 6 Bartholomæus Vechis *in prax. Nouit. disp.* 13. *dub.* 4. *n.* 5. Dominus Barbosa *in Collect. DD. ad c. Scripturæ de voto n.* 2. Cum ergo Alumni, de quibus in præsenti hoc votum, seu iuramentum præstiterint in gratiam, seu vtilitatem S. Congregationis, & in ordine ad finem ab ipsa intentum scilicet fidei propagationem, validum erit, & neque in melius, aut etiam professionem
22 Religionis commutari poterit. Præsertim, cum per modum contractus, seu pacti onerosi, saltem implicitі, de alendis, & conseruandis dictis alumnis in conuictu, & aliis necessariis pro suis studiis fuerit præstitum.

Quod maximè quartò elicitur ex iure cano- 23
nico, *cap. quamuis pactum de pactis in* 6. *& c. cum contingat de iureiurando*, vbi tanquam generalis regula traditur, quod iuramentum homini præstitum, quod absque salutis æternæ dispendio seruari potest, debeat seruari. Vt propterea 24
hanc regulam generalem tradant Abbas eo *cap. cum contingat n.* 7. Molina *d. disp.* 149. *§. his exemplis,* & *tom.* 2. *disp.* 17. *§. hoc tamen loco,* Suarez *to.* 2. *de Relig. tract. de iuramento lib.* 2. *c.* 22. *n.* 3. Sanchez *supr. & lib.* 1. *de matrim. disp.* 32. *n.* 1. Barbosa *in collectan. DD. super dicta capita.* Ex quo ad intentum colligitur, quod iuramentum præstitum ab his alumnis S. Congregationi sit validum, & firmum, vt potè, quod absque salutis æternæ dispendio seruari potest. Nomine enim 25
dispendij salutis æternæ intelligitur secundùm omnes quod sine peccato seruari non potest, hoc autem iuramentum absque vllo peccato seruari potest. Quod à fortiori confirmatur ex Doctrina, quam idem Laymanus *supr. n.* 7. affert ex Abbate Syluestro, Molina, Azor, Lessio, & aliis, quod scilicet, iuramentum de faciendo in alterius gratiam, seu vtilitatem opere, etiam aliàs à lege ci- 26
uili non obligante ad culpam, prohibito, obliget saltem, & virtute Religionis. Cum enim hoc obsequium quod promittunt isti alumni non sit vllo modo lege ciuili prohibitum, vtique à fortiori, vt dari obligationem pariet. Item, quia et- 27
iam in casu quo iuramentum illicitum esset, dummodo materia per illud promissa in fauorem alterius posset absque peccato obseruari, obligaret ad sui adimpletionem. Prout constat ex *c. Etsi Christus de iureiur. & c. Monet* 21. *q.* 1. Vbi dicitur quod iuramentum per creaturas etiamsi sit illicitum, & peccaminosum, nihilominus obligagare si sit de re licita; & tenent Abbas, Alexander de Neuo, Molina, & Suarez, quos sequitur Sanchez *sup. n.* 22. Ex hoc enim, etiam à fortiori, 28
sequitur hoc iuramentum, de quo in præsenti esse obligatorium, cum non solùm sit de re licita, & honesta, scilicet subiectione, & obsequio ad S. Congregationem, sed etiam in se bonum, & nulla praua circunstantia vitiatum.

Specialiter etiam deseruit ad intentum, *cap.* 29
commissum de sponsalib. Vbi, cum casus esset quod quidam iuuenis promisisset matrimonium cuidam fœminæ, & promissionem iuramento firmasset; cum postea vellet intrare Religionem, Pontifex respondit dicens: *Tutius est ei, Religio-* 30
ne iuramenti seruata, prius contrahere, & postea, si elegerit ad religionem migrare. Ex hoc enim videtur inferri ad propositum, eum qui alicui se obligauit iuramento, teneri illud adimplere, prætermisso etiã ingressu in Religionem, quando videlicet ex tali iuramento orta est obligatio ex iustitia, prout in præsenti casu de iuramento horum alumnorũ dici potest, cum sit præstitum per modum contractus, & pacti onerosi, scilicet de sustentandis, & alendis dictis alumnis in suis studiis, conuictu, &c. Sic colligo ex Azor. *to.* 3. *l.* 11. 31
c. 5. *q.* 4. Fagundez *in* 2. *præcept. Decalog. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 5. *&* 6. Explicatio autem hæc *d. cap. com-* 32
missum. Magis genuina videtur, quàm aliæ, quas Abbas, Henriquez, Basilius Legionensis, Suarez, Sanchez, & Castrus Palaus adducunt. Confirmatur, quia vt habent Nauarrus *consil.* 1. *de*

Regularib.

33 *Regularib.*. & Fagundez *sup.n.* 5. Procuratores, tutores, & debitores aliorum non possunt ingredi Religionem, quia sunt vinculo iustitiæ aliis adstricti; cum ergo isti alumni sint etiam vinculo iustitiæ astricti S.Congreg. propter emolumenta quæ ab ipsa recipiunt in sui sustentatione, & manutentione in studiis, neque etiam poterunt ad religionem transire.

34 Vnde huiusmodi iuramentum licitum, & validum esse acriter tuetur Nauarrus *sup.* quem sequitur etiam Azorius *sup.§.ex his liquet*, Fagundez etiam *sup.n.*5. Laymanus etiam *supra §.Exinde patet.* Item Basilius Legionensis, & Castrus Palaus inferius referendi, dum inquiunt iuramentum de non ingrediendo in Religionem, nisi monito superiori Collegij, (quale est hoc, de quo in præsenti) esse obligatorium. Tenent id etiam viri alij docti de hac re consulti. Et quod
35 magis est videtur esse conformis Doctrinæ S. Th. qui *quodlib.*3.*ar.*14. hæc habet: *Contingit autem in aliquo casu quod absque peccato aliquis potest astringere aliquem iuramento ad hoc quod religionem non intret, puta si esset matrimonio ligatus, & vellet absque consensu vxoris Religionem intrare; vel in casibus similibus.* Vbi per casus similes intelligi videtur iste, de quo in præsenti, quia est similis illi quem affert S. Th. de eo qui est ligatus Matrim. Siquidem isti alumni sunt etiam ligati obsequio S.Congreg. imò totius Ecclesiæ ad propagationem fidei. Est etiam de mente S.Congreg. olim circa hoc negotium habitæ, in qua, ablatis quibusdam aliis, quæ etiam iuramento promittebant dicti Alumni, scilicet de fugienda *vita aulica*; adiuuando *Clero Ecclesiæ*, in qua essent; *in seruiendo populo, &c.* Relictum est eorum iuramentum in terminis, & iuxta formam illius, quod retulimus. Ex quo videtur ab eadem S. Congreg. approbatum iuxta formam dictam; sicut generaliter loquendo cùm lex corrigit aliam approbat illam in eo, quo non immutat.

37 Sed contra traditam Doctrinam obstare videntur Emanuel Rodriquez *tom.*3. *Qu. Regul.q.*10.*art.*10. Basilius Legionensis *l.*12. *de Sponsal. c.*8.*n.*27. Et Castrus Palaus *par.*3.*disp.*2.*punct.*14. *n.*15. Quatenus contra Nauarrum dicunt, quod non obstante iuramento, quod emittunt Alumni quorumdam Collegiorum eundi ad prædicandum Euangelium in certas Prouincias, & Regiones, possint nihilominus ingredi Religionem.
38 Quamuis enim iuramentum, de quo hi Authores agunt diuersum sit ab eo, de quo nos in præsenti, quia illud solum est de eundo in dictas Religiones ad Euangelij prædicationem, sine exclusione expressa ingressus Religionis; hoc autem iuramentum, de quo nos in præsenti, & quod amittunt Alumni Collegij de propaganda fide, est expresse de non ingrediendo, aut profitendo in aliqua Religione, durante Alumnatu, & post illum intra triennium, rursus est præstitum Sedi Apost. seu S.Congregationi, quæ illam repræsentat; vt patet ex verbis in principio huius Consulti relatis; nihilominus quia fundamenta, quæ affert Rodriquez aliquo modo contraria videntur nostræ Doctrinæ, ideo sigillatim expendenda, nam ex eorum enucleatione veritas magis elucescet.

39 Primum est ex *c.Scripturæ de voto*, vbi deciditur, quod omne temporale obsequium, ac omne votum possit commutari in religionis ingressum quia vt ibi Glossa: *Non frangit votum, qui illud in melius commutat.* Hoc verò argumentum nimis debile est, quia non sumus in casu voti dumtaxat, sed in casu iuramenti facti in commodum, seu obsequium Collegij, & totius S.Congreg. de propaganda fide, ac per consequens incommutabilis etiam in ingressum Religionis, propter Doctrinam traditam, & Authores relatos. Etsi enim votum, seu iuramentum soli Deo pręstitum 40 commutari possit in melius, ac maximè in ingressum Religionis, etiam propria authoritate vouentis, vel iurantis; iuramentum tamen homini (multò magis communitati grauissimæ, qualis est S.Congregatio) præstitum, propter ius illi acquisitum, nullo pacto commutari potest in quodcunque bonum melius, etiam ingressum Religionis. Cuius differentiæ ratio est, quia Deo iustissimo semper placet, id quod melius est, homini verò non ita, sed quod commodius, & vtilius, aut sibi est promissum. Sic fermè ex Abbate, 41 Angelo, & Siluestro, Sanchez *l.*3.*in Decal.c.*21. *n.*3. Castro Palaus *p.*3.*oper.mor.disp.*3.*punct.*1.*n.*6. Vnde de eo, quod homini debetur intelligitur *l.mutuam, ff.si certum petatur, & inst. quibus modis tollatur obligatio in princip.* Vbi habetur, quod *vnum pro alio, inuito creditore, solui nequit.* Et Authentic. *Sacramenta puberum C. si aduersus venditionem*, vbi de similibus iuramentis dicitur, quod *inuiolabiliter custodiantur.* Idem responderi potest 42 ad *c.peruenit* 2. *de iureiurando*, vbi dicitur: *Non enim propositum aut promissum infringit, qui in melius illud commutat.* Intelligitur enim de voto, aut iuramento soli Deo præstito, non de illo, quod in commodum, & vtilitatem tertij factum est, prout Authores relati rectè supponunt. De quo Abbas *eo c.peruenit n.*2. Deindè, etiam dato, quod in iis iuribus sermo esset de votis, aut iuramentis in commodum, seu vtilitatem tertij præstitis, adhuc tamen nihil inde fieret contra resolutionem nostram. Quod hoc argumento clarè euincitur. Eatenus in iis iuribus supponitur quácunque promissionem, votum, seu iuramentum com- 43 mutari posse in statum Religionis, quatenus talis status professio censetur opus melius, & Deo gratius, quam quodcunque aliud. Ita enim communiter supponunt DD. circa illa. Cùm autem hoc non procedat in casu nostro, quia, vt ostensum est, opus conuersionis infidelium, & prædicationis Euangelij, ad quod destinantur dicti Alumni, maximè cum occasione Martyrij; ad quod exponuntur, est opus maius, & excellentius, quàm ingressus in Religionem, gratius Deo, & vtilius Ecclesiæ, vt inferius ostendetur, manifestè sequitur dicta iura nullatenus esse contraria nobis.

Secundum fundamentum Rodriquez in eo in- 44 nititur, quod huiusmodi iuramentum non est præstitum in gratiam, & vtilitatem Collegij, sed in honorem Dei, ac per consequens induit rationem voti, & non iuramenti homini facti, & propterea commutari potest in melius bonum, quale est status Religionis, conformiter ad Doctrinam, quam refert ex Soto *l.*8.*de iustitia q.*1.*art.*9. Cæterum hoc fundamentum in multis claudicat. 45 Esto enim hoc iuramentum principaliter in Dei gloriam, & honorem præstitum sit, quis tamen negare poterit, quin etiam in commodum, & vtilitatem S.Congreg. de propaganda fide sit, præstitum. Cum enim S. hæc Congregatio ad eum finẽ ab Ecclesia instituta sit, vt fides in vniuerso mundo propagetur, & Domini Cardinales qui in

ea sunt, *missionibus omnibus ad prædicandum, & docendum Euangelium, & Catholicam Doctrinam superintendant, ministros necessarios constituant, & mutent*, prout habet Gregor. XV. *in Bulla inscrutabili*, anno 1622. edita luce. clarius sequitur interesse valdè S. Congreg. habere tales Alumnos, & necessarios esse potius quàm vtiles ipsi, vtpotè ministros, & operarios veluti cõductos ab illa, itaut ipsi dicere possint cũ D. Chrisostomo hom.

46 24. in Matth. *Mercenarij sumus conducti: si ergo mercenarij sumus, cognoscere debemus, quæ sunt opera nostra; mercenarius enim sine opere non potest esse: Opera autem nostra sunt opera iustitiæ, non vt agros nostros colamus, & vineas: non vt diuitias congregemus, & acquiramus honores, sed vt proximis proximus.* Quod argumentum maiores vires habet si animaduertatur, quod iuxta piam quorumdam existimationem totus fermè orbis in extrema veluti necessitate sit similium ministrorum: vt propterea D. Bernardus *lib. 2. de consideratione cap. 6.* Eugenium Pontificem vrgeat dicens;

47 *Tu leua oculos quosdam considerationis tuæ, & vide Regiones, si non sunt magis siccæ ad ignem, quam albæ ad messem. Nonne si ex is, & cernis ista, pudebit otiosam iacere securim?* Et Greg. XV. in Bulla

48 relata: *Quantum verò his calamitosis temporibus excreuerit errantium, & dispersarum ouium numerus, qui Ecclesiam Sanctam eius Catholicam, Christi ouile, vel nunquam cognouerunt, vel cognitam Sathanæ dolis deseruerunt, sine lacrymis commemorari non potest. Si enim mentis nostræ aciem conuertimus ad innumerabilem populorum multitudinem, iam tot sæculis Agarenorum impurissima dementia captam, insanique erroris, ac mendacij tenebris obcæcatam, miseratione commouentur viscera nostra, cernentes, tam multis ac variis cælestibus donis olim celebres nationes, per ignorantiæ, & pestilentis persuasionis stuporem, humanitatem in bestiarum naturam ferè mutasse, atque ad æterna incendia, Diabolo, & Angelis eius parata, ali, ac propagari. Et licet inter eas aliquæ sint gentes in iustitia detentæ, quæ Christi nomen inuocant; tamen ita antiquarum hæresum veneno sunt infectæ, vt sinceram veritatem paucissimæ agnoscant, ac ferè omnes, in multis, nedum in vno peccantes, factæ sint omnium reæ. Vbi verò peccatis nostris facientibus, inimicus homo super bonum semen in Septentrionalibus partibus seminauit hæresum zizania, ita dira contagia grassata sunt, vt animas innumerabiles iam diù perdiderit, ac Prouincias, & Regna Christo per summam iniuriam erepta, suæ tyrannidi mancipauerit.*

49 Præterea falsò supponit Rodriguez melius, aut maius bonum esse Religionem ingredi, quam Sac. Congregationi *de Propaganda Fide* in prædicatione Euangelij, &. conuersione infidelium, quæ sunt propria eiusdem Congregationis munia, ministrare, & deseruire. Oppositum enim constat ex dictis, conformiter ad Patrum doctrinam. Vnde Franciscus Bordonus *decis. 62.* ex Pe-

50 tro de Ancharano approbat, *quod Deo plus erit placitura conuersio creaturæ rationalis, pro qua Christus subire mortem voluit, quam continentia Monachalis.* Et de eo dubium vix esse potest cum tale munus Apostolicum sit, imò, & Angelicum, prout colligitur ex illo ad Hebræos 1. *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capient salutis.* Vnde ibi Chrysostomus: *Hoc est Angelicæ functionis officium, ad aliorum hominum ministerium Deo persoluere. Proinde hoc est opus Angelicum omnia facere pro salute proximorum.* Optimè etiam ad 51 hoc intentum quadrat illud Innocent. III. *in c. licet de Regularib.* videlicet: *Sicut maius bonum minori bono præponitur, ita communis vtilitas speciali vtilitati præfertur.*

Et in hoc casu rectò præponitur doctrina silentio solicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod vtique designandum vnigenitus Dei filius Iesus Christus non de Rachele secundum carnem natus est, sed de Lia; nec legitur eum in domum suam Maria recepisse, sed Martha. Hæc ponderanda contra illos, qui statum Religiosum horum alumnorum præferri volunt prædicationi Euangelij, & conuersioni infidelium, quæ ab illis peragi possunt, & solent.

Tollitur præterea omnis difficultas, quæ in hoc voto, seu iuramento poterat esse, ita vt de illo nullatenus locutum fuisse Rodriguez merito censeri possit; eo quod illud non impediat Religionis ingressum, nisi solùm ad tempus, videlicet, dum alumnus permanet in Collegio, aut postquam ab illo exierit, *ante elapsum triennium, & sine speciali Sedis Apostolicæ licentia*, vt dicitur in forma iuramenti.

Vtraque enim conditio rationabilissima est, 52 & prudentissimè addita, vtpotè deseruiens ad hoc quod talis ingressus in Religionem in maturiori ætate, & maturiori consilio fiat. Præser- 53 tim secundam conditionem de licentia Sedis Apostolicæ iustificatissimam esse negari non potest; tũ quia est præseruatiua iuris, seu Authoritatis, quam Summus Pontifex habet in vniuersos fideles, ad interpretandum præsertim ea, quæ spectant ad animarum salutem, cùm, D. Bernardus *lib. 4. de considerat. c. 10.* eum appellet *Sancti-* 54 *moniæ speculum, assertorem veritatis, fidei defensorẽ, Doctorem gentium, Pastorem plebium, Magistrum insipientium, Sal terræ, Orbis lumen, &c* Et à Patribus, & Doctoribus vocitetur *Regula viua in rebus fidei, & morum.* Tum quia talis conditio inest in omni voto, seu iuramento, non solum propter dicta, sed speciatim, quia Summus Pontifex est Generalissimus omnium Religionum, prout eum Theologi compellant.

Vnde quemadmodum licitè quis posset emit- 55 tere votum de non ingrediendo in aliquam Religionem sine licentia Superioris illius, quia ad eum spectat admittere recipiendos in Religionẽ. sic etiam, & potiori iure licitè vouebunt Alumni non ingredi aliquam Religionem *sine speciali Sedis Apostolicæ licentia*, quia ad illam, vtpotè supremum caput omnium Religionum spectat admissio recipiendorum.

CONSVLTVM XX.

De Episcopo volente renunciare suo Episcopatui.

SVMMARIVM.

C*Asus, seu dubium. num. 1.*
Resolutio num. 2.
Textus cap. nisi cum pridem. *num. 3.*
Capitis inter corporalia. *num. 4.*

IESVS MARIA.

Casus.

1 QVIDAM Episcopus volebat renunciare suo Episcopatui Papa nesciente. De quo quæritur an id facere potuerit.

Responsio.

2 NVllo modo potest Episcopus sine Papæ licentia suo Episcopatui renunciare, sic communiter Theologi, Sanchez *in præcep. Decal.to.*1. *l.*4.*c.*17.*n.*6.Suar.*tom.*3.*de Relig. lib.*1.*c.* 20. *n.* 1. Bartholom.de Vecch. *in prax.obseruanda in admittentis ad Religionis statum Nouit.disp.*2. *dub.*3. *n.*5.Valer.Regin.*l.*30.*tr.*3.*n.* 331. Illustrissimus Episcopus Barb.*Iur.Eccles.l.*1.*c.*11.*n.*238.

3 Colligitur primò ex *cap. Nisi cum pridem de renuntiatione*, vbi innocentius III. Archiepiscopo Calaritano petenti licentiam renuntiandi Archiepiscopatui inquit *propter conscientiam enim criminis, cedendi potest licentia postulari.* Et infra: *Pro defectu quoque scientiæ plerumque potest quis petere cessionem.* Et inferius: Personæ verò irregularitas, &c. *propter quam petere potest licentiam aliquis resignandi.* Ex quibus eliciunt communiter DD. Papæ licentiam requiri ad renunciationem seu cessionem Episcopatus. Lege Glossam huius *c.verb.Forsitan*,& *verb. Sed dumtaxat.*

4 Clarius secundò ex *c. Inter corporalia de translat. Episcop.* vbi idem Innocentius III. scribens Decano, & Capitulo Andegauensi inquit; *Non enim humana, sed potius diuina potestate coniugium spirituale dissoluitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Iesu Christi) Episcopus ab Ecclesia remouetur: Et ideo tria hæc quæ præmisimus, non tam constitutione Canonica, quam institutione diuina soli sunt Romano Pontifici reseruata.* Vnde ex hoc c. colligunt communiter DD. translationem, depositionem, seu cessionem Episcopi ab Episcopatu fieri non posse sine Papæ licentia.

Colligitur id tertiò ex argum.eiusdem *c.*quod 5
est desponsationem Episcopi cum sua Ecclesia assimilari coniugio maris, & fœminæ. Itaut quemadmodum coniugium viri, & fœminæ dissolui non potest nisi Papæ auctoritate, (quando videlicet matrimonium non est consummatum) sic etiam neque coniugium spirituale Episcopi cum sua Ecclesia.

Colligitur quartò, ex natura ipsius renunciatio- 6
nis, quæ est *Rei, vel iuris proprij legitima refutatio, vel dimissio Can.quàm periculosum* 7.*q.*1. Angelus, Syluester, & alij Summistæ *verb.renunciatio*, Pari- 7
sius *de resignat.l.*1.*q.*1.*n.* 34. Legitimitas autem renunciationis consistit in hoc, quod fiat in manibus illius, ad quem spectat institutio illius dignitatis, vel officij, cui renunciatur. *c. Admonet de renunciat.* Et ratio est nam illi interest ne di- 8
mittatur officium, vel beneficium quod ad eum pertinet, sine ipsius licentia; aliàs præiudicaretur. *c.Significasti de foro compet.Can.Clericum* 11.*q.*1. *Can.Non liceat* 3.*q.*6.Syluester *sup.q.* 3. Peyrinis *in Formular.litt.R.cap.*8.*n.*4. Tamburinus *de Iur. Abbat.tom.*1.*disp.*13.*quæsit.*1.*num.*3. Certum au- 9
tem est institutionem Episcoporum solùm ad Papam pertinere. In manibus ergo ipsius renuntiatio fieri debet.

Quintò id colligitur ex natura resignationis, 10
quæ est idem cum renunciatione, vel saltem parùm ab ea differt. Est enim *voluntaria beneficij abdicatio facta coram legitimo Superiore.* Bonacina *de Simonia quæs.*4.§.14.*in princip.*post alios. Legitimus autem Superior Episcopi proculdubio est Papa.

Sextò, quia renunciatio, vt habent Decianus 11
*respons.*45.*n.*4.& Mascard.*de probat. concl.* 1263. *n.*8.est quædam dilapidatio. Non ergo fieri potest ab Episcopo sine licentia Papæ, qui est Episcopus Episcoporum.

Nota verò quod electus in Episcopum ante 12
confirmationem potest sine Papæ licentia iuri suo renunciare in manibus eligentium, prout colligitur ex *c.Inter corporalia de translat.Episc.*Rota *decis.*8.*n.*3.*de Iurepatr.in nou.* Parisius *de resignat.lib.*7.*qu.*1.*n.*78.

Causæ verò renunciationis, quas latè decla- 13
rant Fuschus *de visitat.lib.*2.Parisius *sup. l.* 5.*q.*3. Dominus Barbosa *de Potest.Episc.par.*3.*alleg.*113. sunt istæ, prout ex *c.Nisi cum pridem de renunciat.* relato habetur, ibi: *Conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, graue scandalum, irregularitasque personæ.*

De senectute etiam quæ reddat Episcopum 14
impotentem ad exequendum officium Pastorale arbitrio Summi Pontificis id etiam habent Menochius *de arbit.cas.*53.*n.*3.Parisius *supr.q.* 3. *n.* 56.& *q.* 6. à *n.* 5. Rendina *in Promptuar.recept. sentent.tom.*1.*propè fin.in Miscellan.n.*4.

Huiusmodi autem renunciatio Episcopatus 15
dupliciter fieri potest, vel renunciando loco tantùm, vel renunciando loco simul, & dignitati. Loci renunciatio fit, quoties renunciatur cura, & administratio illius Ecclesiæ *cap. ad supplicationem, de renunc.* Et sic renuncians potest appel- 16
lari Episcopus, quia retinet dignitatem, & ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis: *cap.*1.*de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcop.* vbi omnes Fuschus *de visitat.lib.*2.*cap.*18.*numer.* 10. ac auctoritate Sedis Apostolicæ poterit ad Ecclesiam eandem redire, vel aliam, siue per viam electionis, siue per viam postulationis, siue per viam collationis

collationis habere Parisius *de resignat.lib.1.quaest.*
17 17.*n.*13.Potest etiam cum licentia Episcopi Ordines conferre.*d. c. 1. de ordinat.ab Episcopo qui renunciauit.*Thesaurus *in Prax.par.2.verb. Ordo, cap.22.num.1.*

18 At Episcopus qui renunciauit etiam dignitati Episcopali non potest Sacros Ordines conferre licitè,quamuis validè conferat: & ab ipso promotus in sacris non recipit Ordinis executionem Maiolus *de irregul.lib. 3.c. 6.* Parisius *supr.lib.1. quaest.17.à n.19.*Azor.*tom.2.lib.3. c. 48.q.13.* Si autem in minoribus promotus est,etiam scienter
19 habet liberam Ordinis executionem. Ita ex *d.c. 1.de ordinat. ab Episcopo qui renunciauit* elicit idem Thesaurus *supra.*

20 Nota præterea quod in dubio an Episcopus loco, vel dignitati renunciauerit, regulariter censeri debere tantum loco renunciasse. Tum quia renunciatio est stricti iuris,ac ita strictè accipienda,tum quia regulariter ita contingit, vt nullus velit dignitati renunciare. Sanchez *lib. 7. cons. moral. cap. 1. dub. 20.num.34.*post alios, Thesaurus *supra.*

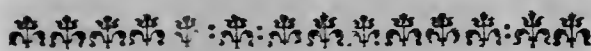

CONSVLTVM XXI.

De celebrante Missam non constituto in Sacerdotio, aut audiente Confessiones.

SVMMARIVM

IESVS MARIA.

Casus.

NON constitutus in sacerdotio Missam celebrauit;quæritur an incurrerit pœnas Constitutionum Gregorij XIII. Clementis Octaui,& Vrbani Octaui, & quas alias. 1

Responsio.

PRimò iste contraxit irregularitatem, si Clericus, vel Religiosus est, quia exercuit ordinem,quem non habebat,prout communiter DD. ex *c.1.& 2.de Clerico non ordin.ministran.*Syluest. *in Summa verbo Irregularitas q. 14.* Nauarrus *in Man.cap. 27. numer. 242.* Cornexo *de Irregularit.disp.7.dub.2.*Dixi *si Clericus,vel Religiosus est* quia,etsi,iuxta ea quæ dixi *tom.3. Summa verbo Irregularitas num. 59.* valdè probabilis sententia sit affirmans etiam laicos actus Ordinis, quem non habent, exercentes esse irregulares,prout tenent S.Antoninus,Syluester, Sotus, Nauarrus, 2 3

rus, Suarez, Auila, Valentia, & alij; tenendum tamen est propositũ tanquam benignius in materia odiosa, & quia non est id expressum pro Laico, sicut pro Clerico in iuribus relatis, & toto eo titulo, qui est de Clerico non ordinato ministrante. Sayrus *lib.7. c. 10. n. 6.* Cornejo *de irregularitate disput. 7. dub. 2.* Laymanus etiam *de irregularitate cap. 3. n. 3.* referens Couarruuiam, Angelum, Sà, Rosellam, Henriquez, & Armillam.

4 Secundò, dicens se esse Sacerdotem, cum talis non fuerit, est falsarius, & falsariorum pœna puniendus. Baldus *in l. quisub prætextu C. de Sacros. Eccles.* Bernardus Diaz, Salzedo, Franciscus Leo. & plures alij, quos referunt, & sequuntur Barbosa *in d. cap. 2. de Cleric. non ordin. ministr. num. 3.* Farinacius *de falsit. & simulat. q. 150. n. 85.* Sousa *in Aphorism. l. 1. c. 32 n. 11.* & Carena *de offic. S. Inquisit. part. 2. tit. 11. §. 2. n. 8.* Huiusmodi
5 autem falsitas probari potest recurrendo ad Matricem, si ex ea non constet esse descriptum in Catalogo Ordinatorum. Ex traditis per Couarruuiam *practic. cap. 19. vers. 4.* Menochium *remed. 4. adipiscendæ n. 736. & de arbitr. cas. 187. n. 431.* & Barbosam *supra.*

6 Tertiò, iste talis puniendus est à Dominis Inquisitoribus. Etsi enim olim de hoc posset esse controuersia propter *d. cap. 2. de Cleric. non ordin. ministr.* vbi hæc causa committi videtur Episcopo; eo etiam quod Ordinarius Ecclesiasticus est Iudex in crimine falsi, vt notant DD. *in tit. de crimine falsi*; nihilominus hoc tempore certum est DD. Inquisitores Iudices esse in hac causa, etsi non priuatiuè ad Ordinarios, sed cumulatiuè, prout habet Sousa *sup. n. 16.* Ita enim definitum fuit à Gregorio XIII. in Bulla *Officij nostri*, inter Bullas huius Pontificis *n. 21. in tom. 2.*
7 *Bullarij*, vbi hæc: *Nos itaque vt omnibus difficultas, dubitatioque tollatur, animaduertentes eos qui Presbyteratus non sunt insigniti, & se in administrandis dictis Sacramentis ingerunt facto Catholicam veritatem impugnare, quo solos Presbyteros ministros eorundem Sacramentorum constituendo, illis dumtaxat quibus eadem munera congruere existimauit, committi voluit eorum qui in Presbyteratus ordine non constituti Missas celebrant, ac confessiones audiunt, vt præfertur cognitionem, & punitionem ad Inquisitoris Officium, & Inquisitores ante dictos pertinere, & quod huiusmodi delicti ratione aduersus eos inquirere, procedere, & culpabiles repertos punire officium, & Inquisitoris prædicti valeant Apostolica authoritate præsentium tenore per-*
8 *petuò declaramus, & definimus.* Quæ constitutio licet directa solum videatur ad Inquisitores Hispaniæ locum sibi vendicat in aliis Inquisitoribus aliarum Prouinciarum, prout ex Bartholomæo Spino, Peña, & Flauio Cherubino probat Catena *supr n. 10. & 11.*

9 Sunt etiam aliæ Constitutiones præter dictam Gregorij, videlicet Clementis Octaui quæ incipit *Etsi alias*, quæ extat *3. to. Bullarij* inter Bullas huius Pontificis *n. 81.* vbi Pontifex inhærens aliis Constitutionibus Pauli Quarti, & Sixti V. de quibus Locatus *in Iudiciali Inquisit. inter decreta facta in Congregatione S. Officij Romæ*
10 *fol. 475. & 476.* hæc inquit: *Nos igitur animaduertentes huiusmodi perditos, & nefarios homines ad Sacrum Presbyteratus ordinem non promotos Missarum celebrationem vsurpare præsumentes non solùm actus idolatriæ saltem extrinsecè, seu per externa & visibilia religionis, & pietatis signa exercere, sed etiam quantum in ipsis est efficere, vt Christi fideles, qui credunt eos ordinatos esse, & ritè conficere Sacramentum Eucharistiæ, idolatriæ crimen ignoranter incurrunt purum videlicet panem, & vinum tanquam verum Christi Domini nostri Corpus, & Sanguinem eisdem adorandum proponentes, confessiones autem audientes non solum Sacramenti Pœnitẽtiæ dignitatem contẽnere, verum etiam Christi fideles decipere, dum scilicet iniquè sibi assumunt gradũ Sacerdotalem, & auctoritatem absoluendi à peccatis magno cum periculo, & scandalo plurimorum.*

Propterea, vt grauissima hæc scelera committentes posthac debito supplicio puniantur. Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine S. Inquisitionis iudicium conscientiæ consulere. Et ne in futurum de pœna hisce delinquentibus imponenda dubitari possit, prouidere volentes supradictorum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, hac perpetuo valitura Constitutione decernimus, atque statuimus, vt quicunque non promotus ad Sacrum *Presbyteratus ordinem, repertus fuerit Missarum celebrationem vsurpasse, vel Sacramentalem confessionem audiuisse à Iudicibus S. Inquisitionis, vel locorum Ordinariis tanquam Ecclesiæ misericordia indignus à foro Ecclesiastico abiiciatur, & ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit ritè degradatus, statim Curiæ seculari tradatur per Iudices seculares debitis pœnis plectendus.* 11

Postea Vrban. VIII. in Constitutione *Apostolatus* inter Bullas ipsius *n. 79.* prædictas constitutiones amplians, & extendens inquit: *Vt de cætero perpetuis futuris temporibus, qui imposterum ad sacrum Presbyteratus Ordinem non promotus Missam celebrare, aut Sacramentalem confessionem audire præsumpserit, ætate minoris annis 25. non excusetur, quominus eidem Clementis constitutioni subiiciatur, dummodò vigesimum suæ ætatis annum compleuerit. Ipseque non promotus sit delinquens, nulla habita consideratione præfatæ minoris ætatis, siue laicus, siue Clericus sæcularis, aut cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, etiam de necessitate exprimendæ Regularis, aut cuiusuis alterius instituti, etiam quantumuis exempti, & priuilegiati, nobisque, & Apostolicæ Sedi immediatè subiecti, necnon Militiarum quarumcumque, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani fuerit, tradatur Curiæ sæculari pœnis debi-* 12
tis plectendus. Quibus etiam addi potest, quod vt refert Sousa *supra numer. 12.* idem Papa Vrbanus VIII. per Epistolam Cardinalis Millini ad Inquisitorem Generalem Lusitaniæ quinta die Martij anno 1622. datam præceperit, vt prædicta pœna traditionis Curiæ sæculari plecterentur isti, qui hoc crimen commisisse reperti fuerint.

Quibus præiactis dicendum quartò, præfatum N. qui non constitutus in Sacerdotio celebrauit, etiam si fortè vnam tantùm Missam dixerit, vel celebrauerit, incurrisse pœnas dictarum Constitutionum. Ita expresse Sousa *in Opusc. de sollicit. tr. 1. c. 9. n. 8. & in Aphorismis Inquisitor. l. 1. c. 32. n. 9.* Et Franciscus Bordonus *in Sacro Tribunali c. 22. q. 8. num. 12.* 13

Primò, quia ad incurrendas pœnas contra transgressores aliorum præceptorum, siue naturalium, siue Ecclesiasticorum sufficit vnus actus contrarius dictis præceptis. Præcepta namque negatiua, (quale est hoc de non celebrando nisi 14

à

à constituto in Presbyteratus Ordine,)solo vnico actu violantur,& ita per solum vnum actum incurruntur pœnæ contra transgressores illorum taxatæ. Ita vt illud Iacob. 2. *Qui in vno offenderit factus est omnium reus*, intelligatur quantum ad pœnam, secundum Hugonem, & alios.

15 Secundò specialiter, nam ad incurrendam irregularitatem,& pœnam criminis falsi, quas iste fingens se sacerdotem, & celebrans incurrit, sufficit vnus actus, vt omnes admittunt; ergo etiam ad incurrendas taxatas pœnas à Summis Pontificibus.

16 Est enim eadem ratio, & vbi est eadem ratio est eadem lex. *l. illud ff. ad legem Aquiliam. l. si postulauerit* §.2. *ad legem Iuliam de adulter. l. quidam nummularios ff. de edendo*, & aliis iuribus, & DD. *ibid.*

17 Tertiò ex verbis Constitutionis Vrbani VIII. per quàm declarat suorum prædecessorum Constitutiones, videlicet: *Qui in posterum ad Sacrum Presbyteratus Ordinem non promotus Missam celebrare, aut Sacramentalem confessionem audire præsumpserit*, &c. *tradatur Curiæ sæculari*, vbi expressè loquitur de celebratione vnius Missæ tan-

18 tum. Vtitur enim verbo *Missam*, quod est singulare,& singularis locutio vno contenta est. *l. boues* d. *hæc sermone ff. de verbor. significat.* Ioannes Andreas *c. pluralis de Regulis iuris in 6. & in c. 1. de reb. Eccles. non alienand. in 6.* vbi exemplum ponit in alienatione rei Ecclesiasticæ, in qua vnus tantum requiritur tractatus, quia textus vtitur verbo singulari.

19 Quartò ex ratione motiua huius legis, seu Constitutionis, ex qua debet desumi sensus ipsius, cum ratio legis sit anima legis *l. cum oratio ff. de bonis damnat.* Alexander. *cons.* 32. *n.* 5. Thuscus *practic. concl. tom.* 6. *litt. R. conclus.* 31. *nu.* 15. Ratio autem motiua huius legis, seu Constitutionis præcipientis vt qui non constitutus in gradu Sacerdotali celebrauerit tradatur brachio sæculari, ea est, prout colligitur ex constitutione Gregorij XIII. *Officij nostri* relata, & ex consti-

20 tutione Vrbani VIII. *Apostolatus* etiam relata, quia tales *Catholicam veritatem, quæ solos Presbyteros dictorum Sacramentorum ministros esse docuit, facto impugnant.* Vel ea, qua vsus est Clemens VIII. in constitutione *Etsi aliàs* similiter relata, quia scilicet tales. *Non solum actus idolo-*

21 *latriæ, saltem extrinsecè, seu per externa, & visibilia religionis, & pietatis signa* exercent; *sed etiam quantum in ipsis est*, efficiunt, *vt Christi fideles idololatriæ crimen incurrant*, &c. vtraque autem ratio ex istis saluatur, & verificatur in casu celebrationis vnius tantum Missæ. Ex quo sequitur comprehendi sic facientem dictis constitutionibus,& pœnis ipsarum.

22 Quintò, quia talis pœna infligitur isti delicto quia illud committens redditur vehementer suspectus de hæresi hæreticorum nostri temporis asserentium, quod etiam Laici, & seculares sint ministri Sacramenti Eucharistiæ, vel quia abutitur Sacramento venerabili Eucharistiæ, saltem facto ipso, vt Pontifices dixerunt; Vel quia facit opus malum ab hæreticis laudatum, & commendatum. Hæc enim omnia causant huiusmodi vehementem suspicionem hæresis, vt latè Carena, Sousa,& Bordonus relati; Quibus adhæret Castrus Palaus *p. 1. tr. 4. disp. 8. punct. 16. §. 9.* quæ etiam procedunt in casu celebrationis vnius tantum Missæ, prout ex se patet.

Sextò, id maximè suadetur tollendo scrupulum, propter quem oppositum affirmari posset. 23
Videlicet, quia in constitutione relata Gregorij XIII dicatur in numero plurali *eos qui in Presbyteratus ordine non constituti Missas celebrant*, verbum enim *Missas* in plurali sumptum plures Missas,& non vnam tantum exigere videtur *l. vbi numerus de verbor. significat.* Et in constitutione Clement. VIII. dicatur etiam in numero plurali *Missarum celebrationem vsurpare præsumentes*, quo etiam excludi videatur vnica celebratio Missæ.

Tollitur autem hic scrupulus. Primò, quia vt 24
benè considerant ad alium casum similem infra referendum Vgolinus loquens de Censura Bullæ Cœnæ contra legentes libros hæreticorum *in glossa, ac eorundem libros num.* 1. & Farinacius *de hæresi q.* 180. *num.* 29. Ideo vterque Pontifex vsus est plurali numero *Missas*, quia loquebantur de transgressoribus etiam in numero plurali, videlicet ibi: *Qui in Presbyteratus Ordine non constituti*,& ibi: *Non promotos celebrationem Missarum vsurpare præsumentes*. Secundò, quia certa res 25
est quod pluralis numeri appellatione venit etiam singularis, quando eadem est ratio in vno ac in pluribus, prout contingit in proposito, & ex variis Iuribus, & Doctoribus probat Barbosa *de appellanti. verb. Iur. signif. appell.* 169. *n.* 1. Itaut nu- 26
merus pluralis resoluatur in singularem quando eadem est ratio vtrobique, prout ex iuribus etiam,& Doctoribus probat Illuminatus Moron. *in respons. resp.* 58. *n.* 4. & plures pro vno reputentur,& habeantur, prout etiam ex iuribus,& DD. probat Mascardus *de probat. volu* 3. *concl.* 1249. *n.* 52. Ex quo sequitur idem esse in his Pontificiis constitutionibus *Missas* celebrasse, ac vnam tantum *Missam* dixisse.

Quod tertiò roboratur appositissimo exem- 27
plo ab Vgolino,& Farin. supra relato, multis aliis quæ adduci possent prætermissis; Nam in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur *retinentes, seu legentes libros hæreticorum* in numero plurali,& tamen certum est, & indubitatum apud omnes, quod ad incurrendam huiusmodi excommunicationem sufficiat retinere, aut legere vnum librum alicuius hæretici.

Pariter ergo in præsenti dicendum numerum pluralem *Missas* denotare etiam singularem 28
Missam. Quartò, etiam dato, & non concesso, quod Gregorius,& Clemens plurium Missarum celebrationem ad præfatas pœnas incurrendas requisierint, quia tamen Vrbanus VIII. ipsorum Constitutiones amplians,& extendens, vt patet illis verbis *ampliantes, & extendentes* cum expressè dixerit in numero singulari: *Non promotus Missam celebrare præsumpserit*, censendus est extendisse dd. Constitutionos ad vnam tantum Missam celebrantes; quod præsertim maiorem 29
vim accipit ex eo quod quando sunt duæ leges contrariæ posterior corrigit, & emendat priorem, prout communiter DD.

Rigidissam porrò hanc pœnam his constitu- 30
tionibus Papalibus pro hoc crimine designatam satis rationi consonam esse, non solum confirmat quod hoc nefas tam grauissimum ab Ecclesia reputatum fuerit, vt propterea antiqui Pontifices eidem pœnam non statuisse videantur, vt habent Bern. Diaz *pr. c.* 12. *in princ.*& Palaus *sup.* sed etiam, quia stando in iure diuino veteris testamenti non obscurè indicata fuerit.

31 Primò,

31 Primò, in Core, Dathan, & Abiron, ac 250. viris *Numeror.* 16. qui propter affectatum Sacerdotij munus viui in terra absorpti, vel igne interfecti. Secundò, in Ozia Rege Iuda, qui, prout habetur 2. *Paralipomen.* 26. quia *adorare voluit incensum super altare thymiamatis*, (Sacerdotali more, & prout Iosephus addit, *sumpto sacerdotali habitu*) *orta est lepra in ore eius coram Sacerdotibus*, &c. & *fuit leprosus vsque ad diem mortis suæ.*

32 Nec obstat quod prædicta pœna relaxationis ad brachium sæculare non sit in vsu in aliquibus Inquisitionibus, vt in Hispanica, vt testatur Palaus *supra*, neque in Lusitanica, prout Sousa *d. cap.* 32. *num.* 12. nec in Sicula, prout refert Diana
33 4. *part. tract.* 7. *resolut.* 11. Credendum enim est ideo hoc esse, quia casus qui contigerunt in his partibus haberent aliquas circumstantias minuentes delictum, vt propterea à pœna ordinaria recedendum iudicarent DD. Inquisitores illorum Tribunalium, prout colligitur ex casibus, quos hi authores referunt, & ex iis quæ habet Carena *sup.* §. 7 adiungens etiam *ibid. n.* 13. hæc: *Si enim nullæ huiusmodi circumstantiæ interuenissent, vtique decretum SS. Domini*(scilicet Vrbani VIII. iam relatum) *debuisset ad vnguem obseruari, & illud sine dubio obseruassent Hispani, qui semper fuerunt, & pijssimi, & Sedi Apostolicæ obsequentissimi.* Addimus nos, id quod diximus de seueritate huius pœnæ saltem esse de iure communi, quidquid sit de consuetudine aliquarum Prouinciarum.

34 Id etiam confirmant duo casus, quos Tilmannus Brudembensis *lib.* 1. *sacrar. collat. c.* 60. *& l.* 9. *etiam* 60. refert, videlicet primò, quod cum in Parisiensi Vrbe in Ecclesia S. Mariæ quidam non Sacerdos sacrilego ausu Sacrum celebrare tentasset, in ipso accessu ad altare sordidas, & impuras eius manus Sacro Sacerdotali chrismate non delibutas flamma de cœlo cadens assumpserit. Item quod cum in Vrbe Goduensi Hollandiæ Caluiniani quidam Missam ioco, & ludibrio facerent, cùm ad illa verba *Agnus Dei* peruenissent, nuncius venit, vxorem illius qui sacerdotium fingebat dicens acerbissimis doloribus partus excruciari, & quod, cum re cognita, domum perrexisset, vxorem binos masculos peperisse inuenerit, & Missam exibilauerit; sed Deus iusto furore percitus, paulò post ambobus filiis, deinde vxori, & ficto Sacerdoti necem inopinatam intulerit.

35 Item alius qui refertur in prato spirituali *c.* 196. de tribus pueris Apamiensibus, qui cum ioco verba consecrationis, Sacerdotum more, proferrent, ignis cælitus delapsus saxum super quod id faciebant, panem, & vinum, quod apposuerant omninо consumpserit; ipsosque semimortuos (quia puerili leuitate id gesserant) reliquerit. Quæ sanè confirmant flagitium de quo in præsenti agimus, dignum morte, etiam iure diuino, censeri debere.

36 Monendus ergo est consulens, vt spontè compareat coram Tribunali S. Inquisitionis, & ibi fateatur suum delictum humiliter veniam petens; sicque illam consequetur, iuxta praxim, & benignitatem huius Sacri Tribunalis, quam referunt Guido Fulcodius Cardinalis, & postea Papa Clemens IV. dictus *q.* 2. *ad Inquisitores*, Concilio Bitterensi, quod Fulcodius appellat Tholosanum, Peña *in Commentar. ad Eimericum in directior.* 3 *par. Commentar.* 12. Bariola *in Aphorismis iuris verbo spontè*, & communiter alij, qui de S. Inquisitionis rebus tractant.

Sunt autem aliquæ conditiones necessariæ, vt prædictus N. & alij gaudere possint hoc beneficio spontè comparentium. Prima, & præcipua est, quod nullis præuenti indiciis coram fidei Iudicibus compareant. Colligitur *ex l. spontè de muneribus, & honoribus. l.* 4. §. *fin. C. de Sicar. l.* 2. *C. de his qui latron.* Fulcodius autem relatus allegat *l. fin. vers. Domini C. de his qui latron. & text. in l.* 2. §. *si modo ff. ad Tertull.* Archidiaconus *in c. vt commissi verbo obedientes de hæret. in* 6. Peña *ad Director. p.* 3. *comment.* 12. Farinacius *de hæres. q.* 193. *num.* 28. Carena *part.* 2. *tit.* 18. *n.* 1. Vnde qui indiciis præuenti fuerint pro spontè comparentibus non habentur, nisi fortè indiciorum nullam eos habuisse scientiam constiterit. Farinacius *supra*, & alij communiter. Vnde patet solutio plurium casuum, qui contingere possunt. 37 38

Primus est de eo qui non est vocatus, nec citatus, sed est ductus ad S. Tribunal propter aliud crimen ad idem Tribunal spectans, & in eodem instanti ipse fatetur delictum suum. Etsi enim tunc mitiùs cum illo agendum videatur, prout colligitur ex Paulo Garzia *in praxi fol.* 13. & Carena *part.* 3. *tit.* 8. §. 7. & etiam ex Locato *inter casus decisos Placentiæ cas.* 7. Nihilominus simpliciter, & absolutè non debet dici spontè comparens. 39

Primò, quia iam est inditiis præuentus; siquidem est perductus ad S. Officium propter delictam ad ipsum spectans. Secundò quia iure de illo suspicari potest metu probationum confessum fuisse suum delictum, nempè quia suspicabatur, vel suspicari poterat se præuentum. Tertiò, quia vt habet Peña relatus, & ex ipso Farinacius eo *n.* 28. spontè veniens dicitur is qui nullo præcedente stimulo Iudicem adit; hic autem de quo in præsenti, non Iudicem adiit, sed ad Iudicem est ductus, nec operatus est sine stimulo. Nam conscientia stimulabat ipsum. Etenim conscientia quasi gladius pungit Prouerb. 12. Ad quod deseruit satis apposite illud Sapientiæ 17. *vers.* 10. *Cùm sit timida nequitia dat testimonium condemnationis; semper enim præsumit sæua perturbata conscientia.* Vnde illud commune: *Nocens metuit pœnam.* Congruit, & illud Iac. *c.* 15. de mala conscientia: *Sonitus terroris semper in auribus illius, & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reuerti possit de tenebris ad lucem circumspectans vndique gladium.* 40 41

Quartò, quia quando aliquis scit rumorem esse, quod sit accusandus, & quod aliquis se preparatus ad accusandum illum, tunc etiam si ipse se accuset non censetur spontè comparens, Decian *in tr. crim. l.* 5. *c.* 56. *n.* 12. post Alphons. de Castro, quem refert, Farinac. *sup. n.* 37. post Ludouicum à Paramo. Hic autem de quo in præsenti videns se in Sancto Officio facilè credere poterat rumorem esse de suo delicto. 42

Quintò, quia quærelatus in S. Officio non censetur spontè comparens. Eymericus *p.* 3. *director. n.* 56. Peña *Comm.* 12. Bordon. *de S. Tribun. c.* 30. *n.* 24. Iste autem, siquidem perductus est ad Sanctum Officium, censetur quærelatus in ipso. Secus est de illo, qui ignorat se esse præuentum, cum tamen reuera præuentus sit, vel denunciatione, vel alio modo; talis enim pro spontè comparenti 43 44

comparenti haberi debet, & talium beneficio gaudere. Ratio est, quia quantum est ex se, & ex parte sua ipse omnino spontè compareret, & per accidens est respectu illius ea præuentio Farinacius *sup. n.* 28. 36. & 37. Carena supra *titul.* 18. *relatione* 9. Animaduertens *n.* 3. ex circumstantiis conicere posse iudicem an reuera ignorans præuentionem censeri debeat.

45 Ex quo patet quid dicendum sit, cum quis comparet præuentus de aliquo crimine, v.gr. de blasphemia aliqua, & ipse spontaneè fatetur alias blasphemias, de quibus nullo modo est præuentus, aut indiciatus, tunc enim distinguendum est. Aut enim dubitat se præuentum esse etiam quoad illas; aut non dubitat, quia certo scit eas protulisse quando nulli aderant testes. In primo casu non debet haberi pro spontè comparenti, sed eius confessio credenda facta metu probationis, & non omnino spontaneè, iuxta dicta superius. Secus verò in secundo casu, propter oppositam rationem, scilicet, quia quoad has blasphemias nec est præuentus nec potest præueniri, cum sint omnino occultæ. Carena *sup. n.* 6. & 7. ex Farinacio, & Peña.

46 Secunda conditio, vt is, & alij frui possint beneficio spontè comparentium, est, vt fateantur integrè, & perfectè suum delictum. Ita enim habetur in Concilio Bitterensi *c.* 2. illis verbis: *Infra quem terminum venientes pœnitentes, & dicentes plenam de se, & de alijs veritatem, habeant impunitatem, &c.* Colligitur etiam ex *cap. quem pœnitet de pœnit. dist.* 1. illis. *Quem pœnitet omninò pœniteat.* Et *de pœnit. dist.* 3. *Can.* 42. illis *Quedam enim impietas infidelitatis est ab illo qui iustus, & iustitia est, dimidiam sperare veniam. Iam enim foret sine pœnitentia inuenire gratiam.*

47 Tertiò colligitur ex eo quod hæc confessio spontanea quæ fit in S. Officio comparatur quãtum ad hoc confessioni Sacramentali, per quam non obtinetur venia, nisi fuerit plena, & completa. Peña *part.* 2. *Direct. q.* 34. *comm.* 9. Bordonus *de Sac. Tribun. c.* 30. *n.* 23. & 24.

48 Cum grano tamen salis hæc accipienda, quia agitur de vita hominis. Accipi enim debent quando obliuio non præsumitur, & diminutio plenè probatur. Symanch. *Cath. Instit. tit.* 48. *num.* 27. Roxas *de heret. p.* 2. *n.* 235. Peña *in comm. ad* 3. *p. Direct. comm.* 59. Sousa *in aphorism. lib.* 2. *c.* 48. *num.* 11. In hoc tamen Iudicis prudens at-
49 birrium attendendum est. Roxas *de har. p.* 1. *n.* 90. Peña *d. comm.* 59. Sousa *supr. n.* 9. Ad hoc autem vt prudens sit, attendere debet ad delinquentis ingenium, an sit obliuiosus, stupidus, an verò tenax, & memoratus. Peña *sup.* Sousa *sup.* Præ-
50 sumi etiam potest obliuio in factis antiquis, & in numero eorum criminum quæ delinquens habet in consuetudine. Peña *sup.* Sousa *lib.* 1. *ca.* 16.
51 *n.* 6 & 7. Si diminutio non plenè probetur, & considerabilis sit danda est reo tortura iuxta probationis qualitatem. Cantera *in qq. crimin. rubr. de haret. ca.* 1. *num.* 57. Farinacius *de hæresi quæst.* 185. *n.* 133. Sousa *dict. cap.* 48. *n.* 12.

52 Hæc porrò, quæ dicta sunt applicari proportionaliter debent etiam pro casu quo celebrans non sacerdos incipiat celebrare Missam, quamuis illam non perficiat, nec verba consecrationis proferat. Prout tradunt Sousa *in opuscul. de sollicitant. tract.* 1. *cap.* 9. *num.* 19. Et *in aphorism. Inquisit. lib.* 1. *c.* 32. *num.* 6. Carena *de offic. S. Inquisit. p.* 2. *tit.* 11. §. 3. *numer.* 15. *in fine* Bordonus *de S. Tribunali cap.* 22. *dub.* 10. *num.* 5. Et Illustrissimus Inquisitor Trasmiera *in stimulo fid. quæst.* 4. *cap.* 5. *numer.* 7. Ratio est, quia etiam in tali casu reperitur abusus Sacramenti, scilicet Venerabilis Eucharistiæ, quod in Missa celebratur. Etenim confessio, introitus, collecta, Epistola, & alia quæ sunt ante consecrationem sunt partes integrales Missæ, & non desinunt esse tales etiam si Missa non perficiatur. Vnde sic faciens redditur suspectus de fide, quia facto ipso denotat illa fieri posse à non Sacerdote, prout hæretici contendunt.

Si verò dicatur ex hoc etiam sequi quod qui 53
non sacerdos sed fingens se sacerdotem audiat confessionem alicuius non proferendo verba absolutionis incurrat etiam pœnas dictarum Constitutionum Summorum Pontificum, cuius oppositum tenenr Rodriguez *tom.* 2. *qq. regul. q.* 18. *art.* 2. Rodericus à Cunha *de confessar. sollicit. qu.* 13. *nu.* 14. Sanctarellus *de hæres. cap.* 42. *dub. vnic. num.* 5. Barbosa *ca.* 1. *numer.* 7. *in fin. de Clerico non ordin. ministran.* Carena *p.* 2. *de offic. S. Inquis. tit.* 11. §. 3. *num.* 14. Quibus etiam fauet Ioannes Sancius *in select. disp.* 11. *n.* 36. Quorum præcipuum fundamentum est, quia Clemens VIII. in sua Constitutione comprehendit *confessiones audientes*, & qui sibi assumunt *authoritatem absoluendi à peccatis*, vtrumque ergo requiritur. Clarius Gregorius XIII. in sua constitutione super hac re edita: solùm enim videtur loqui de illis, qui non solùm audiunt confessiones, sed etiam absolutionem impendunt. Dicit enim: *Ad aures nostras si quidem nuper peruenit, multos esse qui dubitent, an contra eos, qui in sacro Presbyteratus ordine non constituti, Missas celebrare confessiones audire, ac absolutionem impertiri*, &c. Etenim dictio illa *ac* posita cum illo verbo *absolutionem impertiri* est copulatiua, & ponitur pro &, prout ex iuribus, & Doctoribus probat Barbosa *in Tract. de diction. dict.* 3. *num.* 1. Copulatiua autem copulatorum requirit concursum secundùm regulas Iuris. Prout de dictione, & dixit Giurba *cons. crim.* 77. *num.* 3. & Barbosa *in Tr. de dict. dict.* 110. *nu.* 9. Secundò, quia talis non conficir Sacramentum siquidem non absoluit, in quo posita est huius Sacramenti perfectio.

Nihilominus probabilius videtur oppositum, 54
scilicet eum qui Sacerdotem se fingens audit confessionem alicuius etiam si illum non absoluat nec verba absolutionis super ipsum proferat comprehendatur in dictis constitutionibus. Prout tenent Freytas *in edit. nouiss. sollicit qu.* 13. *num.* 36. Sousa *in aphorism. Inquis. lib.* 1. *cap.* 33. *numer.* 3. & *in opusc. de sollic. tract.* 1. *cap.* 9. *numer.* 3. 4. & 7. Bordonus *de S. Tribun. cap.* 22. *qu.* 10. *num.* 5. Et Illustrissimus Trasmiera *in stimulo fidei q.* 4. *cap.* 5. *n.* 7. referens etiam Alberghinum *cap.* 25. *n.* 6.

Consequenter ergo ad hanc sententiam dico 55
primò. Non sacerdos fingens se sacerdotem, & audiens confessionem alicuius etiamsi illum non absoluat, aut verba absolutionis super ipsum proferat punitur à Dominis Inquisitoribus, & comprehenditur in Pontificiis Constitutionibus. Ita colligitur ex Constitutionibus Pontificiis Pauli IV. Gregorij XIII. Sixti V. & Clement. VIII. quas affert, & explanat Scortia *in Bulla Pontif. epit.* 162. *theorem.* 403. Zipæus *in iure Pontif. lib.* 5. *tit. de Cleric. non ordinato celebrante*, Franciscus Leo *in Thesaur. fori. Eccles. p.* 3. *ca.* 4.

c 4. *num.* 58. Emanuel de Moura *de incant. opusc.* 1. *sect.* 3. *cap.* 3. *num.* 9. Sanctarellus *de hæres. cap.* 42. *dub. vnic. num.* 5. Homobonus *in consult. part.* 1. *resp.* 150. *volum.* 1. Aldrere *de relig. discipl. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 14. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 110. *num.* 18. Sousa *opusc. de sollic. tract.* 1. *cap.* 9. *num.* 1. & Diana *p.* 4. *tract.* 7. *resolut.* 11.

56 Ratio est, quia talis etiamsi non absoluat, audiendo tamen confessionem dicitur esse minister talis Sacramenti, eo quod confessio ipsa etiam seclusa absolutione est pars sacramentalis, cuius signum est non solùm quia pœnitens ea intentione manifestat sua peccata, vt suppono, sed etiam, quia ipse audiens illa secundum communem sententiam tenetur sub sigillo sacramentali seruare secretum. Ex quo sequitur abuti Sacramento Pœnitentiæ quia abutitur Sacramentali confessione, quæ est pars tali Sacramenti.

57 Secundò ex constitutione Clementis VIII. illis verbis: *Statuimus vt quicunque non promotus ad Sacrum Presbyteratus Ordinem repertus fuerit Missarum celebrationem vsurpasse, vel sacramentalem confessionem audiuisse*, &c. Tertiò ex Constitutione Vrbani VIII. vbi amplians constitutiones

58 Gregorij, & Clementis, inquit: *Vt de cætero perpetuis futuris temporibus qui in posterum ad sacrum Presbyteratus Ordinem non promotus Missam celebrare, aut Sacramentalem confessionem au-*

59 *dire præsumpserit*, &c. Quartò, quia, vt inquit Sousa supra. *Malitia huius criminis consistit in abusu Sacramenti cum notabili detrimento proximi, & qui hoc facit est de fide suspectus, factoque approbat quod hæretici huius temporis falsè asseuerant.* Quæ omnia verificantur solum per auditionem confessionis, etiam si absolutio non tribuatur.

60 Quintò à simili, quia non sacerdos, qui celebraret tantum partem Missæ, scilicet introitum, collectam, Epistolam, Euangelium, &c. etiam si non proferret verba consecrationis, aut perficeret Missam, esset transgressor dictarum constitutionum Pontificiarum, vt tradunt Sousa, Carena, Bordonus, & Transmiera, quos retuli supra *num.* 52. Pariter ergo non sacerdos qui tantum audiret confessionem alicuius, etiam si ipsum non absolueret reus esset talium constitutionum. Sicut enim introitus, collecta, Epistola, Euangelium, &c. sunt partes Missæ, sic etiam confessio sine absolutione est pars Sacramenti pœnitentiæ.

61 Quare ad fundamentum contrarium desumptum ex constitutione Clementis VIII. dico quod licet in parte narratiua constitutionis sic loquatur Pontifex; in parte tamen dispositiua solum loquitur, prout vidimus, de audientibus cōfessionem, nulla facta mentione de proferentibus verba absolutionis. Quamuis autem pars narratiua considerari debeat ad intelligentiam constitutionis, quia influit in dispositiuam, eo quod legislator mouetur ad disponendum ex iis quæ narrauit; nihilominus multò magis attendi debet ad dispositiuam, quia in ipsa legislator declarat expresse suam mentem. Vnde verba narratiua non efficiunt plenam probationem, *l. ex hac ff. de donat. l. ex his verbis Cod de testament. milit.* cum similibus, de quibus Mascardus *de probat. conclus.* 622. & alij, & generaliter habetur pro axiomate iuris: *facti narratio non facit ius*, de quo ex variis iuribus, & Doctoribus Barbosa *in axiomat. iuris axiomat.* 93. *n.* 1.

62 Deinde dico ideo Papam posuisse in narratiua suæ constitutionis vtrumque scilicet audire *confessiones*, & assumere *authoritatem absoluendi*, quia regulariter, & vt in plurimum ita contingit. Isti enim ficti sacerdotes ne manifestent suam fictionem, & delictum cum audiunt confessiones, etiam solent proferre absolutionis verba. Et, vt habet axioma iuris desumptum ex *l. si cui ff. de annuis legat.* pro quo plures extant Doctores apud Barbosam *supr. numer.* 26. *factum præsumitur quod fieri consueuit.* Vide Bordonum *supra.*

Idem dicendum ad verba constitutionis Gregorianæ, scilicet ideo vtrumque posuisse Gregorium in dicta constitutione, quia regulariter, & vt in plurimum vtrumque fit ab huiusmodi fictis sacerdotibus seu confessariis. Addendum etiam dictionem *ac* qua vtitur illis verbis *ac absolutionem impertiri* regulari posse per dictionem, *&*, cui est similis: dictio autem, *&* quamuis regulariter sit copulatiua, sæpius tamen sumitur pro *vel*, & est disiunctiua; vt patet manifestè in constitutione Gregorij XIV. super immunitate Ecclesiarum, vbi Pontifex dicit ea frui non posse illos, *qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis* commiserint: ea enim dictio, *&* sumitur disiunctiuè pro *vel*, prout dixi 3. *tom. Summæ verbo immunitas Ecclesiarum num.* 11. & ita recipitur communiter. Id etiam probat Barbosa *in Tract. de dictionib. dict.* 110. *num.* 28. ex Oldrado, Portolo, Bursatio, & Thesauro, in casu quo quis diceret: *Concedo tibi omnia, quæ talis exercere potest de iure, & consuetudine*, quia tunc declaratur talis concessio, ac si diceretur *de iure, vel consuetudine.* Sic ergo in præsenti nostra constitutione Gregorij XIII. dictio *ac* declarari potest pro *vel.* Cuius signum est, quod ipsemet Gregorius in eadem constitutione ante verba relata in argumento solùm loquitur de illis qui *se in administrandis dictis sacramentis ingerunt.* 63

Secundum fundamentum corruit ex dictis. Non solum enim dicitur conficere hoc Sacramentum qui verba absolutionis profert, sed etiam qui audit confessionem peccatorum: siquidem talis confessio est sacramentalis, & pars ipsius Sacramenti, vt dictum est. 65

Dico tamen secundò prædictis non obstantibus, fictus sacerdos audiens confessionem alicuius, & eum non absoluens non est rigorosè puniendus pœna ordinaria dictarum constitutionum quoad traditionem brachio seculari. Ita expresse Bordonus *sup. n.* 16. fauet Sousa *d. c.* 33. *n.* 4. & *in opusc. de sollicit. tract.* 1. *cap.* 9. *num.* 10. dum inquit, quod qui solùm generalem confessionem audit, non autem specialem peccatorum etsi subiiciatur iudicio Inquisitorum, mitius tamen puniri debere. 66

Eadem refert, & non impugnat Diana *p.* 4. *tract.* 7. *resol.* 11. §. *sed difficultas.* Magis fauet Illustrissimus Trasmiera relatus ex Alberghino loquens de isto qui fingens se esse Sacerdotem eius confessionem audit, sed non absoluit. Dicit enim: *Vel saltem certum est puniendum esse ab Inquisitoribus pœna extraordinaria si non ea, quæ est decreta in Pontificijs Constitutionibus, vt rectè docet Alberghinus numer.* 10. Huius autem ratio est, quia tradere aliquem Curiæ, seu brachio seculari est summa, & grauissima pœna, cum sit idem ac tradere morti, seu vltimo supplicio, ac per consequens debet esse propter dictum consummatum in illo genere, vt ser- 67

uet

uet proportionem cum illo, iuxta illud Deuteron. 25. *Pro mensura delicti erit, & plagarum modus.* Præsertim quia pœna debet commensurari
68 dicto, *l. Paulus respondit ff. ad Trebell. l. rescriptum, ff. de hu quibus vt in deb.* Et non debet vltra delictum protrahi. *cap. quæsiuit 2. de hijs quæ fiunt à maior. part.* Cum ergo Sacerdos iste fictus non perfecerit, aut consumauerit delictum administrationis Sacramenti Pœnitentiæ, sed dumtaxat illud inchoauerit puniendus non erit ea pœna, qua ille qui illud compleuerit, & perfecerit absoluendo videlicet.

69 Deinde, quia vt benè Farinacius *in pract. crimin. qu. 17. num. 49.* inquit: *Ex communi, & generali totius mundi consuetudine hodie nunquam punitur attentatum, sicut consumatum in quocunque etiam grauissimo, & atrocissimo crimine.* Pro quo affert Alexandrum, Iasonem, Angelum, Boerium, Gomez, afflictum, & quamplures alios.

70 Item quia conatus in delicto non punitur pœna ordinaria, sed mitiori, & extraordinaria, prout ex Afflicto, Claro, Farinacio, Quaranta, & Nauarro affert Bordonus *supr. num. 17. & 18.* Concludens quod in casu nostro auditionis confes- sionis *imponenda solum est suspensio, seu depositio*
71 *ab exercitio horum Sacramentorum in perpetuum cum pœna triremium ad quinquennium, plus, aut minus iuxta qualitatem delicti probati.* Vel vt Sousa *supra c. 32. num. 13. Pœna sic arbitrari potest, vt si fictus Sacerdos fuerit laicus, ac vilis persona, fustigetur, ac triremes mittatur, & aliquæ spirituales pœnitentiæ ei addantur. Si verò fuerit persona honesta, aut religiosa damnetur ad triremes. Quod si talis sit qualitatis vt ad triremes mitti non debeat, in exilium mittatur, & si fuerit in aliquo ordine, ab eo suspendatur toto exilij tempore. Si delictum aliquas circumstantias habuerit aggrauantes addantur aliæ pœnæ secundum earum qualitatem.* Dicit etiam Diana *supra: supradicti rei si sint religiosi, vel Sacris Ordinibus initiati, non fustigantur, quod generaliter dictum esse volo pro omnibus alijs delictis.*

CONSVLTVM XXII.

De exemptione cuidam Monacho concessa.

SVMMARIVM.

Dubium ex facto ortum n. 1.
Abbatis titulus in quibus Religionibus conceditur. num. 2.
Insolita aggredi non debent. n. 3.
Abbas solo nomine ventosam dignitatem repræsentat. n. 4.
Titulus aliquando est non titulus. n. 5.
Titulus Reuerendissimi an tolerandus. n. 6.
Est proprius Episcoporum, vel Abbatum. ibid.
Sunt in dignitate constituti. n. 7.
Et Dominorum inquisitorum. n. 8.
Et generalium. n. 9.
Hoc priuilegium exemptionis an concedi potuerit. num. 10.
Est contra bonum regimen Religionis. n. 11.
Decreta Summorum Pontificum. n. 12.
Hæc exemptio videtur quædam dispensatio in voto numer. 13.
Doctores huius sententiæ. n. 14.
Concedi posset pro aliquibus casibus. num. 15.
Et cum quadam limitatione. n. 16.
Maximè si talis Abbas esset Abbatiæ deperditæ. num. 17.
Declaratio S. Congregationis. n. 18.
Hæc exemptio contraria intentioni Summorum Pontific. num. 19.
An contradicat voto obedientiæ. n. 20.
Derogat valdè ipsi. num. 21.
De constitutionibus Religionis. n. 22.
Bulla Pauli III. n. 24.
Præfatus Monachus non fruitur priuilegijs veri Abbatis. n. 25.
Decretum Sac. Congregationis Concilij circa facultatem concessam Abbatibus ad conferendam tonsuram, & minores ordines. n. 26.
S. Rota Rom. decisio ad intentum. n. 27.
Alia ad idem. n. 28.

IESVS MARIA.

Casus.

CVidam Monacho Præsidens Capituli generalis concessit titulum Reuerendissimi, & Abbatis, eximens illum ab obedientia Superioris immediati, & facultatem concedens vt eligeret socium qui eadem exemptione gauderet. 1

Quæritur autem an licitè, vel validè fuerit facta huiusmodi concessio numquam antea in illa Religone visa.

Responsio.

QVod attinet ad titulum Abbatis quamuis admitti posset hæc concesso in Religionibus, quibus talis vsus increbuit, vt de Benedictina dicitur; præsertim, quia hoc potest esse conueniens ad bonum regimen Religionis, & honorandos viros graues, & benemeritos illius; nihilominus tamen inconueniens videtur illum introducere. 2

Insolita enim aggredi non debent, *Argument. l. si negotia ff. de negot. gestor.* Et huiusmodi priuilegia insolita solent in Religionibus turbas, & tragedias excitare. Præsertim, quia vt dixit Rota in vna Hispalensi *Praeminentiarum* coram Peña 24. Octob. 1611. *Abbas solùm nomen Abbatis, non autem dignitatem, seù administrationem cum iurisdictione habens solùm impropriè, & abusiuè Abbas vocatur, ex eo quod quandam ventosam dignitatem repræsentat.* Et secundùm Bordonum *in decisionib. decis. 418.* solùm æquiuocè est Abbas. Vnde de tali titulo Abbatis verificatur id quod inquiunt Speculator *de instrum. edi. §. 1.* & Bertachinus *in repertor. verb. Titulus,* Titulus aliquando est non titulus. 3 4 5

Idem dicendum de titulo Reuerendissimi etsi enim tolerandus esset in Religionibus, vbi est talis vsus, vbi tamen non fuerit, reiiciendus videtur. Eo quod est proprius Episcoporum, vel saltem Abbatum veram, & legitimam administrationem, & iurisdictionem quasi Episcopalem habentium, *l. in contractib. §. in omni verò tempore C. de non numer. percun. ibi per virum Reuerendissimum* 6

dissimum Episcopum, aut *Vicariorum generalium*
Episcoporum, quia tales sunt in dignitate Eccle-
7 siastica constituti,suntque Prælati veram iurisdi-
ctionem habentes *cap.non putamus*, iuncta Gloss.
verb. videatur de consuetud. lib.6. cap. Romana in
princip.de appellat. eod lib. per Pauin.*in tr.de offic.*
& potest. cap. Sede vac.p.2. q.10.num.16. vers.an
autem Vicarius, Fuscus *de Visit. lib.1.cap.15. n.*
32. Anton.de Pretis *in tract.de iurisd. Episco.cap.*
6.*num.*50.vbi inquit Vicarium dici spectabilem,
& de mediis magistratibus. Barbosa *de iur. Ec-*
8 *clesf.lib.1.cap.15.num.26. & 27.*Vel etiam Domi-
norum Inquisitorum, quia sunt delegati Summi
Pontificis, & quidem in causis maioribus, &
illius locum tenent, cuius personam repræsen-
tant. *ca præcipimus, 93.dist.*Ludouicus à Paramo
*de Orig. S. Inquis. lib.3. qu.9. num.*23.*&* 24.Ca-
rena *de offic. Sanctissimæ Inquisit. p.1. tit. 4.§.6.*
9 Vel denique Generalium, aut Abbatum veram,
& propriam administrationem, & iurisdictio-
nem habentium, vt ex vsu, praxi, & stylo Curiæ
constat.

Quod attinet etiam ad priuilegium exemptio-
nis cum suo socio ab obedientia immediati, &
localis Superioris, seu Abbatis consequenter ad
10 ea quæ dixi *tom.1. Sum. cap.18. num.13.* dicen-
dum non potuisse concedi præfato religioso à
Præside de Capituli.Primò ex *Can.Frater noster.*
16.*q.1.* vbi supponitur quod exemptio Episcopi
à iurisdictione Archiepiscopi solum spectet ad
Summum Pontificem, ex hoc. n. idem videtur
dicendum de exemptione religiosi à suo Prælato
locali propter eandem,vel similem rationem.Se-
11 cundò,quia vt ibidem dixi,hoc est contra bonum
regimen & obseruantiam religionum: maximè
enim illis aduersatur quod religiosus aliquis in
aliquo Conuentu, seu Monasterio commoretur,
vbi non habeat Superiorem à quo in spirituali-
bus, & temporalibus dirigatur, & gubernetur,
& sit acephalus.

12 Tertiò, quia talis exemptio videtur contraria
menti Summorum Pontificum Clem. VIII. &
Vrbani VIII. quia in Decretis *pro reformat. Re-*
gular. præcipiunt, vt *nullus è Conuentu egredi au-*
deat, nisi ex causa, & licentia singulis vicibus im-
petrata, ac benedictione à Superiore accepta,intelli-
ge à locali, de quo subiungitur; *Qui non aliter*
eam concedat, nisi causa probata. sociumque exituro
adiungat, non petentis rogatu, sed arbitrio suo. Et
inferius: *Licentiæ verò generales, exeundi nulli om-*
no concedantur. Quæ omnia deficere videntur in
exemptione de Monachi.

Quartò, quia illa videtur vetuli quædam di-
13 spensatio in voto obedientiæ. Cum enim illud
non solùm sit respectu Prælatorum maiorum,sed
etiam & forsan præcipuè, respectu immediato-
rum,& localium,sanè si aliquis eximitur ab obe-
gientia Prælati localis, multum propterea dero-
gatur voto obedientiæ,ac perinde idcircò videtur
dispensari in illo. Nullũ autem Papa inferiorem
posse in votis solemnibus dispensare pro com-
perto est, & certum in Sacris Canonib. & Con-
ciliis. Adde, quod Abbas vt Abbas non excludit
subiectum, vt probat Pater Pasqualigus *in decis.*
*moral. decis.*35.& 38.

14 Vnde hanc sententiam communius tenent
Theologi specialiter Syluester *in Sum.verb.Casus,*
*qu.1.cas.2.*Rodriguez *tom.1.qq.regul.qu.23.art.3.*
Miranda *in Man.Prælat. tom.2.q.7.art.6.*à S.Fau-
sto *in suo Thesauro lib 6. qu.*146. Peregrinus *p.2.*
Constit. c.1.litt.D. §. 6. Fernandez *4.p. sui exam.*
cap.15.§.2. num.1.dic.5. Peyrinis *tom. 1. priuil.*
Minim. in Constit.5. Iulij II.n.6. & in Constit.15.
numer. 1.in fin. ac in formular. Prælat. litt. E.
cap.35.num.3.& alij plures quos refert, & sequi-
ter P.Diana *p.9.tract.8.resol.*38.

Aduertunt tamen plures hoc esse intelligen- 15
dum de exemptione totali subditi ab obedientia
sui prælati ordinarij, non autem pro aliquibus
casibus in particulari, ex rationabili causa, ve-
luti ab aliqua sententia contra ipsum ferenda,
auocando illam ad Prælatum Superiorem, & in-
hibendo inferiorem ne de illa cognoscat, Man-
dosus *de inhibit. quæs.4. num. 2.& qu.100. num.*
2. tom.5. tractat. Romanus *conf. 37. in princip.*
Tuschus *ver. exemptio,conclus.*554. *num.*7. & ha-
betur *in l.2.ff. de his qui sunt sui,vel alieni iuris,vt*
Instit. eodem tit.§.sed hoc tempore. Peyrinis *loc.re-*
lat.ex formular.

Posset etiam fieri d.exemptio, prout practica- 16
ri audio in Religione Societatis Iesu, si Genera-
lis; causa rationabili subsistente, eximeret ali-
quem Religiosum ab obedientia sui Prælati im-
mediati, & subiiceret ipsum alij Religioso
eiusdem Monasterij. Tunc enim non censeretur
exemptus ab obedientia Prælati localis, seu im-
mediati,sed esset illi assignatus aliquis pro Præla-
to immediato, seu locali diuersus ab eo, quem
cæteri Religiosi eiusdem Monasterij habent.

Præterea aduertendum,quod si præfatus Abbas 17
esset,vel fieret Abbas alicuius Abbatiæ, quæ de-
perdita esset, & maneret sub ditione infidelium
in partibus v.g. Angliæ, Scotiæ, Vngariæ, &c.
posset sustineri institutio illius, vti veri Abbatis
habentis per se administrationem,& iurisdictio-
nem, licet per accidens impeditam, ad modum
quo illam habent Episcopi Titulares in suis Ec-
clesiis.

Quod colligitur tum ex vsu Religionis Car- 18
melitanæ, & aliarum, quæ habent Prouinciales
titulares Prouinciarum quæ sunt in manibus in-
fidelium. Tum ex declaratione S. Congregationis
apud Barbosam circa *sess.25. ca.6. de regular.* vbi
cum Concilium ibidem prohibuisset *Prouin-*
ciales, Abbates, Priores, aut alios quoscunque ad effe-
ctum electionis faciendæ, S. Congregatio declara-
non excludi *titulares perpetuos habentes veros titu-*
los suarum Ecclesiarum, à quarum possessione vi ex-
cluduntur, vt sunt Priores Angliæ, Vngariæ, Hie-
rosolymæ.

Demum quod huiusmodi priuilegia officio- 19
rum Religionis concessa iis, qui illa non exer-
cent contraria sint intentioni Summorum Pon-
tificum, vt propterea aboleri debeant, ex vno il-
lorum Vrb.VIII. in Bulla *Inter cœteras* ann. 1629.
edita *in 4.tom.Bullarij num.99.* vbi sub pœna ex-
communicationis ipso facto incurrendæ, & aliis
etiam,prohibet concedi exemptiones officiorum
quæ non exercentur Fratribus Eremitis Ordinis
S. Augustini, satis constat. Ex quo etiam ad hu-
ius casus intentum colligi videtur reprobari de-
bere præfatam Abbatis institutionem.

Nec obstat, si dicatur institutionem talis Ab- 20
batis non contradicere voto obedientiæ ab ipso
emisso,cum per illam non eximatur ab obedien-
tia omnium Superiorum Religionis, sed tan-
tum ab obedientia huius vel illius superioris
immediati, vel localis. Esto. n. per talem in-
stitutionem non eximatur simpliciter omnino,
vel totaliter ab obedientia Religionis,nihilomi-
nus

vt dictum est, per illam valdè, multumque de-
21 rogatur Voto obedientiæ, si quidem eximitur ab obedientia Superioris immediati Monasterij, in quo degit, cui de Iure communi, & ordinario compertit gubernare, & regere omnes commorantes in dicto Monasterio.

Maximè, quia cum ipse alatur, & sustentetur à Prælato dicti Monasterij, oportet etiam, quod illi subiiciatur, quia ferendus non est, qui commoda amplectitur, & incommoda recusat. *l. manifestissimi §. penult. C. de furtis.* Stephanus Gratianus *disceptatione forensium tom.5. cap.916. numer.* 35. Barbosa *in Axiomatibus, axiomate* 44. *num. 6.*

22 Nec etiam obstat, quod Iura, & Constitutiones, seu statuta Religionis id non prohibeant, ac per consequens, quod sit permissum; siquidem; ea omnia censentur permissa, quæ non sunt prohibita. Oldradus *cons.* 2 8. Ancharan. *cons.*243. Alexan. *cons.*57. quos refert Cardinalis Tuschus *practic. conclusion. tom.6. litt. P. conclus.*298. Nam
23 sufficit, quod ius commune, ratio, & honestas religionis contradicant, prout dictum est præsertim, quia cum Paulus Tertius in Bulla *Exposcit debitum* in primo tom. Bulla *num.* 38. expressè prohibuerit, ne Priores dictæ Congregationis instituerentur vltra triennium, & in constitutionibus per reformationem Apostolicam factam tempore Sixti Quinti ann. 1586. cassentur, & an-
24 nullentur Priores Titulares, idem videtur dicendum de huiusmodi Abbatibus, qui solo nomine differunt à Prioribus, & illis succedunt.

25 Illud certissimum, Monachum istum, cui titulus Abbatis concessus est, cum iuxta dicta ex Rota coram Peña *solùm impropriè, & abusiuè Abbas vocetur, & quandam ventosam dignitatem repræsentet,* hoc est non habeat dignitatem, seu administrationem cum iurisdictione: idcircò propriorum Abbatum priuilegiis, de quibus communiter Summistæ *verb Abbas,* & ego *tom.* 3. *eodem verbo,* nullatenus frui posse.

26 Qui tamen inter priuilegia hæc Abbatum numerari solet facultas conferendi primam tonsuram, & minores Ordines, de qua plura dixi *tom.* 1. *cap.*18. *num.*64. *& cap.*14. *num.*13. *&* 4. *tom. verb. Ordines Sacri num.6.* Vbi etiam dixi, posse aliquos Abbates habentes quasdam conditiones dictam tonsuram, & minores ordines conferre secularibus Episcopi iurisdictioni subiectis, & Regularibus aliorum Ordinum, si dimissorias speciales ab Episcopis, & suis Superioribus habuerint.

Cùm tamen postea sub anno 1642. decretum exierit à Sac. Congregatione Concilij, quo prædicta moderantur, vel abrogantur: eo etiam quod Illustrissimus Dominus Franciscus Paulucius eiusdem S. Congregationis Secretarius dignissimus, meus benignissimus Patronus, & inter Curiæ Prælatos antiquitate, & integritate egregius, mihi præcipit, vt dictum decretum meis operibus intersererem, typisque mandari curarem; ideo morem gerens tanto prælato, illud hoc loco apponere libuit. Quod tale est.

In vna Catanien̄ Die 23. Nouembris 1641. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, vtraque parte informante, ore & scriptis, ac rationibus hinc indè deductis maturè perpensis inherendo decisioni Rotæ Romanæ sub die 27. Aprilis 1592. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, necnon declarationibus ipsius Sacræ Congregationis dictæ decisioni conformibus subsequutis, censuit, improbata opinione contraria Abbates Regulares etiam Benedictos Congregationis Cassinensis, seu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Instituti habentes etiam iura Episcopalia, seù quasi Episcopalia, vsumque Mitræ, & Baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonsuram, minoresque Ordines conferendi, non posse dictam primam tonsuram nec alios minores ordines nisi suis subditis Regularibus conferre, non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel Instituti etiam si habeant litteras dimissorias suorum Superiorum Regularium, & concensum Ordinatiorum intra quorum Diæcesum fines ipsi Regulares ordinandi existunt, & multominus personis secularibus etiam habentibus litteras dimissorias à suis ordinariis: Ac proprerea inhibuit Archiepiscopis, & aliis Prælatis inferioribus tam secularibus, quàm Regularibus, vt in futurum concedere non audeant supradictas dimissorias huiusmodi Abbatibus directas, nec ab istis recipi, quod si secus fiat tam concedentes, quàm ordinantes à collatione ordinum suspensi ipso iure remaneant præter alias pœnas arbitrio eiusdem Sacræ Congregationis reseruatas.

Quam declarationem Sanctissimus Dominus noster die 17. Ianuarij 1642. ad se cum rationibus relatam, approbauit, & inuiolabiliter obseruari iussit.

Petrus Aloysius Cardinalis Carafa.
Gratis etiam quo ad scripturam.
Franciscus Paulutius S.C.C. Secretarius.

Deseruiunt ad intentum duæ Sacræ Rotæ decisiones, vbi de simili materia, & ideo hic adiungendæ.

Hispalensis.

Præeminentiarum.

Coram Domino Penia, anno 1610.

ARGVMENTVM.

Abbas vt dicatur habere dignitatem quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ex quibus indiciys dignoscatur.*
2 *Abbatis nomen præsefere dignitatem.*
3 *Dignitatem ad constituendam non sufficit solum nomen, nisi etiam prærogatiuæ concurrant.*

DECISIO.

INter alias contentiones beneficiatorum Ecclesiarum Parochialium ciuitatis Hispalen̄ cōtra

tra Canonicos Collegiatæ S. Saluatoris eiusdem ciuitatis, hæc etiam deducebatur; quod beneficiatus, quem Clerici pro capite Vniuersitatis sibi eligunt; & vulgo nuncupatur Abbas, ratione prædictæ dignitatis Abbatialis esset præferendus Canonicis collegiatæ in processionibus, & actibus, quos simul inire contingit. Et cum pro parte collegiatæ id negaretur, dubitaui an constaret, beneficiatum ita electum in Abbatem non habere Ecclesiasticam dignitatem Abbatialem ad prædictum effectum. Et Rota (informante solum collegiata Sancti Saluatoris) non esse dignitatem censuit, quia non concurrebant in eo tria signa requisita ad dignitatem constituendam.

1 Primò, quod haberet administrationem rerum Ecclesiasticarum cum iurisdictione sibi perpetuò assignatam. Alterum quòd haberet nomen dignitatis, & prærogatiuas in Ecclesia, tam in Choro, quàm in Capitulo, licet non haberet veram administrationem, vel iurisdictionem.

Tertium quod ex Ecclesiæ consuetudine haberetur pro dignitate. Archidiaconus *in cap.* 1. *num.* 2 *consuetud. lib.* 6. quem ibi refert, & sequitur Gemin. *num.* 7. Sylu. *in tract. de benef. par.* 1. *qu.* 2. *num.* 42. Aret. *cons.* 23. incipit *in præsenti consultatione num.* 1. *& multis seqq.* Papa I I. *add. decis.* 9. Rota *de præb. in nouo super verbo, Dignitas.* In casu proposito testes deponebant quod nullam haberet iurisdictionem aut præeminentiam nisi inter eosdem beneficiatos ad ordinandum, quid esset faciendum inter eos, consequenter non erat dignitas: & maximè cum pro non dignitate reputaretur.

2 Nec refert quod Abbatis nomen præseferat dignitatem, & Abbatia dicatur dignitas Felin. *in cap.* 2. *in princ. de iudicijs.* Dec. *in repet. cap. Decernimus num.* 10. *&* 12. *de iudicijs,* vbi Rip. *n.* 30.
3 *& sequent.* testatur de communi: quia id non prouenit à sola nominatione; sed ab effectu, idest, à prædictis requisitis concurrentibus ad veram dignitatem.

Neque enim sufficit solum nomen nisi vlteriùs prærogatiua concurrat. Hostien. *in cap. De multa num.* 11. *vers. Sed nec est de præben.* Anchar. *in Clem. si dignitatem num.* 1. *vers. A nomine autem, eod. tit.* Ias. *cons.* 192. incipit. *In præsenti consultatione num.* 25. *vers. Ex omni ergo lib.* 2. Latè Decian. *cons.* 16. incipit. *Quoad primum dico, num.* 119. *&* 120. *lib.* 3. Et maximè quia in multis locis, simplices, & Clerici vocantur Abbates; & tamen notum est nullam eos habere dignitatem. Ideo & cætera.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum *in* 3. *o. de Iure Abbatum decis.* 4.

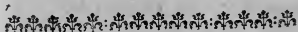

Hispalens.

Præeminentiarum.

28 Coram Domino Penia anno 1611.

ARGVMENTVM.

Abbas vt dicatur habere dignitatem quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ex quibus dignoscatur.*
2 *Dignitatem an, & quando habere dicatur deputatus pro capite personarum Ecclesiasticarum.*
3 *Collegium non constituitur ex solis Clericis, nisi adsint alia requisita, de quibus remissiuè.*
4 *Abbatis nomen sonat in dignitatem, & Abbatia dicitur dignitas.*
5 *Dignitas non prouenit à sola nominatione, sed ab effectu, qui colligitur ex exercitijs.*
6 *Dignitatem ad dignoscendam non solum nomen; sed substantia inspicienda est.*
7 *Abbas non habens administrationem perpetuam cum iurisdictione, non dicitur habere dignitatem.*
8 *Abbates de iure communi præcedunt Canocicos Cathedralis Ecclesiæ.*
9 *Dignitatem habere non dicitur habens nudum nomen absque præeminentia inter alios in Choro, & Capitulo.*
10 *Dignitas illa censetur, quæ communiter reputatur pro dignitate in loco, & Ecclesia; quamuis de iure communi pro tali non habeatur, & è contra.*
11 *Dignitatem non habet qui non eligitur à Collegio; sed ab aliis personis administratione, & iurisdictione carentibus.*

DECISIO.

Die 3. Decembris 1610. Collegiata S. Saluatoris solùm informante, fuit in hac causa decisum beneficiatum, quem Clerici pro capite Vniuersitatis sibi eligunt qui vulgo dicitur Abbas nec esse, nec habere dignitatem. Cœterum, quia pro parte beneficiatorum prætendebatur recedendum esse à decisis vtraque parte informante iterum causa proposita, Rota in decisis mansit ex eisdem rationibus, & potissimum ex eo quod non concurrebant tria requisita ad constituendam digni- 1
tatem, videlicet quod haberet administrationem cum iurisdictione; quod haberet nomen dignitatis, & prærogatiuas, tam in Choro, quàm in Capitulo; & quod ex Ecclesiæ consuetudine haberetur pro dignitate.

Nec obstabat, quòd concurreret requisitum 2
administrationis, cum Abbas iste deputetur pro capite beneficiatorum. Gloss. *in cap. Cum ab Ecclesiarum in verb. Ecclesiastica in fine, vers. Et illum dico Prælatum de offic. Ordin.* Quia fuit responsum, quod cum iste Abbas deputetur pro Præside, & velut capite beneficiatorum non facientium Collegium prout sequitur Gloss. *in dicto c. Cum ab Ecclesiarum* de constituto ab Episcopo, Abbas ab eis deputatus non consequitur dignitatem.

Nam non sufficit, quod adsint Clerici in Ecclesia, vt faciant Collegium nisi concurrant requisita

quisita ad constituendum collegium, de quibus fuit latè dictum in Verulana Abbatiæ die 11. Martij 1602. coram me.

4 Et licet nomen Abbatis sonet in dignitatem, & Abbatia dicatur dignitas, Felin. *in cap. 2. in princ. de iudic.* Dec. *in cap. Decernimus num.* 10. *&* 12. vbi Ripp. de communi *num.* 30. *& seq. eod. tit.* tamen hoc non prouenit à sola nominatione, sed ab effectu, qui colligitur ex exercitiis. An-
5 char. *in Clem. Si dignitatem num.* 1. *vers. A nomine autem de præbend.* Silu. *in tract. de benef. part.* 1.
6 *qu.* 2. *num* 37. *vers. A nomine autem.* Quia ad dignoscendum an sit dignitas, non solùm nomen, sed substantia inspicienda est hostien. *in cap. De multa numer.* 11. *vers. Sed nec est de præbend.*

7 Quod autem hic non sit verus Abbas, & cum effectu, patet; quia non habet administrationem perpetuam cum iurisdictione. Aretin. *cons.* 23. incip. *In præsenti consultatione, num.* 5. *&* 6. Anchar. *in d. Clemen. Si dignitatem num.* 1. *vers. A nomine autem, de præbend.* Supradictis accedebant testium depositiones affirmantium Canonicos Cathedralis Ecclesiæ in deambulando illum præcedere.

8 Et tamen veri Abbates de iure communi præcedunt Canonicos Cathedralis Ecclesiæ. Bald. *in cap. Pastoralis num.* 3. *vers. Extra quæro,* & ibi Felin. *num.* 9 *de offic. delegat* Dec. *consil.* 61. incip. *Pro D. præposito num. primo.*

9 Addebant præterea testes hunc Abbatem, nec habere præeminentiam inter alios in Choro, & Capitulo; & propterea non poterat dici dignitas. Boer. *decis.* 286. incip. *Præsuppono, quod in Ecclesia Cathedrali num* 9. Nec in Ecclesia reputari pro dignitate, quod magni momenti erat contra præ-
10 tensionem istius Abbatis, & beneficiatorum: quia sicut illa censetur dignitas, quæ communiter reputatur pro dignitate in loco, & Ecclesia, quamuis de iure communi pro tali non haberetur. Innoc. *in cap. De multa num.* 6. *de præbend.* vbi communiter Hostien. Ioan. Andr. & alij. Rota *decis.* 9. incip *De thesauria propè fin. de præbend. & decis.* 4. incip. *Fuit dubitatum, num.* 2. *& seq. de elect. in nou.* Sylu. *in tract. de benef. d. q.* 2. *num.* 36. *vers. Item secundum eum Abbatem.* Ita è conuerso illa censeri debet non dignitas quæ pro non dignitate reputatur licet habeat nomen, quod de iure communi videatur sonare in dignitatem.

11 Et eo minus iste Abbas censeri debet habere dignitatem: quia non eligitur à Collegio, sed à beneficiatis, administratione, & iurisdictione carentibus. Gemin. *in ca.* 1. *num.* 9. *vers. Si non sunt,* & *vers. Item non est signum. de consuetud. lib.* 6.

Habentur hæc decisio *in* 3. *tomo apud* Tamburinum, *de iure Abbatum decis.* 5. vbi etiam aliæ ad intentum scilicet decisio 2. 3. 6. & 7. coram eodem Penia, & decisio 8. coram D. Pamphilio, ac 9. coram D. Lancellotto seniore.

CONSVLTVM XXIII.

De quodam Religioso, de quo supponitur quod pulsando campanam cuiusdam Ecclesiæ sitæ in quadam Terra occasionem dedit, vt vicini illius occiderent aliquos milites, qui illam inuadere, & depredari minabantur.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

CVM quidam milites cum suo Duce minarentur inuadere, depredari, & depopulari Terram N. Religiosus (vt supponitur) quidam sonuit campanã Ecclesiæ illius Terræ, suadens conciuibus, vel vicinis illius, vt curarent defendere illam etiam scoplettis, & bellicis tormentis, prout fecerunt, secutis proindè homicidiis, mutilationibus, &c. Quæritur an iste Religiosus irregularitatem contraxerit. 1

Responsio.

REspondeo probabile satis esse hunc Religiosum excusari posse ab irregularitate, nullamque contraxisse. Primò quidem, quia etsi iuxta communem sententiam, quæ colligitur ex *cap. Clericum cap. de his Clericis dist.* 50. *cap. eos qui* 20. *qu.* 3. *cap. quicumque Clericus, cap. Clerici, cap. quicunque ex Clero* 23. *q.* 8. *cap. ex multa §. vlt im de voto,* & docet S. Thom. 2. 2. *qu.* 40. *art.* 2. & alij Theologi communiter, Clerici, aut Religiosi nequeant etiam in bello iusto pugnare, mutilando aut occidendo per se ipsos immediatè. Nihilominus possunt in bello iusto sine vllo periculo irregularitatis exhortari ad pugnandum, occidendum, &c. Sumitur ex *c. petitio tua de homic.* 3 vbi Sacerdoti pugnanti aduersus inimicos Christianæ Religionis, vbi multi extiterunt occisi, mandatur à celebratione abstinere, si de interfectione alicuius in illo conflictu dubium habeat. 2

Ergo à contrario sensu si ei constaret nullum interfecisse non obligabatur à celebratione abstinere.

4 Pro quo etiam stat Rota in vna Cæsaraugustana *Status* coram Bubalo, quæ est decisio 3. inter collectas à Farinacio *par. 2. rec. tom. 3.* vbi in fine sic: *Si Clericus exerceat militiam in Bello iusto etiam adhortando ad victoriam generaliter, & percutiendo non efficitur irregularis, nisi ipse occidat, vel deformet,* vt per Abb. *in d. c. petitio num. 3.* Nauarr. *in suo Manual. cap. 27. num. 215.* Et ita ex communi docent Panormit. *cap. penult. & vlt. de*
5 *Cleric. percussor.* Nauarr. *dicto cap. 27. num. 215.* Henriqu *lib. 14. cap. 12. num. 4. & cap. 13. n. 2.* Couarru. *Clement. Si furiosus 2. p. §. 3. n. 2.* Molina *tract. 2. disp. 110. concl. 2.* Auila *7. p. disput. 6. sect. 3. dub. 2.* Bonacina *disput. 7. de irregular. qu. 4. pun.* specialiter. *num. 7.* Layman. *lib. 3. Sum. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 8.* Gaspar Hurtado *de irreg. difficult. 12.* Castrus Palaus *de censur. disput. 6. punct. 14. § 5 n. 2.* & alij.

6 Procedunt autem ista in præsenti casu, quia posita iniusta inuasione, & comminatione depredationis facta ab istis militibus, titulo belli iusti posset illa Tertia contra ipsos militare, & Religiosus ille ipsos ad id exhortari sine periculo irregularitatis, si aliquem per se ipsum immediatè non interfecit, aut mutilauit.

7 Secundò, quia etiam ex communi ferè sententia quando Respublica est in extrema, vel grauissima necessitate licitum est Ecclesiasticis, & religiosis pro ea defendenda pugnare, mutilare, & occidere, quia tunc lex naturæ id præscribit, & ius Ecclesiasticum pro casu tantæ necessitatis non obligat.

8 Ac proindè etiam si tunc pugnando mutilent, aut occidant excusantur ab irregularitate, prout dixi *tom. 3. mea Sum ver. Bellum. num. 12.* & tenent Valentia *tom. 3. disput. 3. qu. 16. punct. 4.* Suarez *tom. 5. in 3. p. disp. 47. sect 6. n 2.* Coninck *de irregular. disp. 18 dub. 10. n. 97.* Bonacina *de censur. disp. 7. q. 4. punct. 4 num. 11.* Hurtadus *supra difficult. 12. n. 44.* Castrus Palaus *supr. n. 5.* & alij, quibus fauet text. *in c. 2. de Immunit. Eccles.* vbi in casu necessitatis etiam Clerici non excusantur à Vigilia, & custodia Ciuitatis.

9 Et ratio illius text. scilicet: *Quatenus cunctis vigilantibus melius valeat Ciuitatis custodia procurari* Et etiam quia expedit Reipublicæ plures habere defensores *ff de no. oper. nun.* Multo ergo magis excusari poterit ab irregularitate iste, qui in ista tam notabili necessitate suæ Reipublicæ non interfecit, aut mutilauit quemquam, sed solum exhortatus est ad defensionem, & occisionem in generali.

10 Tertiò, quia cum banniti obsident aliquam Ciuitatem, vel Oppidum, personæ Ecclesiasticæ pro defensione patriæ pugnare etiam mutilando, & occidendo, prout ex specialiter de bannitis tenet Tamburinus *de Iur. Abbat. tom. 3. disp. 12. q. 5. n. 5.* Idem ergo dicendum in proposito cum milites illi fuerint veluti banniti, volentes inuadere, & depredari Terram illam. Ac proindè à fortiori excusabitur ab irregularitate iste, qui nec pugnauit, mutilauit, aut interfecit aliquem, sed solum excitauit Ciues ad victoriam, & pugnam in genere, quod admittit etiam Lauretus de Franch. *in Controu. Episcop. & Regular. pag. mihi 432. in fine.*

11 Præterea quartò, quia certi iuris videtur posse etiam Ecclesiasticas personas pro defensione vitæ alicuius proximi, maximè innocentis, quando aliter vitam illius tueri non possunt iniustos inuasores occidere. Cum enim ad talem defensionem ex præcepto charitatis teneantur, non censentur obligari lege Ecclesiastica de non occidendo. Couarrubias, Maior, & Suarez, quos citat, & sequitur Turrianus *de Censur. lib. 9. disp. 65. dub. 4.* noster Cornexo, Mercerus, Tanderus, Hurtadus, Cóninck, Villalobos, & Filliucius, quos etiam citat, & sequitur Diana *part. 4. tract. 2. de irregular. resolut. 5.* Quæ sententia procul- 12
dubio in casu posito procedit, cum propter huiusmodi inuasionem militum iure, & cum magno fundamento timeri posset occisio alicuius, vel aliquorum innocentium, qui pro suorum bonorum defensione illis se opponerent. Potuit ergo præfatus Religiosus præuenire huiusmodi damna & pro illis euitandis populum ad defensionem incitare.

Nec nimirum id cuiquam, cum posita iniusta 13
inuasione horum militum, iustaque defensione à Ciuibus illius Terræ contra ipsos veluti infensos hostes, in grauissima necessitate, in qua plurium innocentium vita periclitabatur, posset hic Religiosus non solùm in genere, & in communi, hortari, & incitare ad occidendum aliquem determinatè, sine vllo periculo irregularitatis; prout ex Vasquez, Turriano, & Hurtado de Mendosa tenet Diana *part. 5. tract. 14. resolut. 98.* & Summa Diana *verb. irregularitas ex homicidio num. 46.*

Quæ magis procedunt, si præfati milites ma- 14
nus ad arma prius posuerint. Nam ex tali actu censebantur prouocatores, & ita ad sui defensionem possent homines illius populi arma etiam sumere, & interficere illos, si alio modo se defendere non possent. Iuxta doctrinam Blancardi *in pract. criminal. §. 3.* & Cæpollæ *cons. 18. n. 5. 7. & 9.* quos refert, & sequitur Moron. *in Responsis Responso 12. num. 22.* Qui enim manus ponit ad arma semper dicitur habere præsumptionem iuris contra se. Aretinus *consil. 34. col. 1. vers. 2.* Moron. *supra.* Et ex ista præsumptione dicitur probata necessaria defensio, cum non sit expectanda actualis percussio. Baldus *in l. 1. num. 17. Cod. vnde vi.* Bartholus *cons. 101. num. 1. & seqq. & cons. 1. n. 18.* post alios. Moron. *supra* Ad quod etiam deseruiunt quæ nouissimè affert Bordonus *in decisionib. Miscellan. decis. 80.*

Si tamen adhuc scrupulis agitetur is Religio- 15
sus, consulat pro dispensatione in huiusmodi irregularitate, ad maiorem scilicet cautelam, & pro quiete suæ conscientiæ, quæ dixi *tom. 3. Summa* verbo *Bannitus,* verbo *Bellum,* verbo *Irregularitas,* & quinto tomo circa Maremagnum Mendicantium.

CON

CONSVLTVM XXIV.

De Capellano cuiusdam Oratorij seu Capellæ cuiusdam confraternitatis.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus.

1 IN quodam Oratorio, seu Capella cuiusdam confraternitatis Ordinis Carmelitarum est quidam Capellanus, qui Confratribus administrat per annum Sacrum Eucharistiæ Sacramentum; reclamante tamen Rectore Parochialis Ecclesiæ qui dicit id non posse fieri sine eius licentia. Quæritur quid iuris.

Responsio.

2 DIco tamen Capellanum posse administrare dictis confraternitatibus Sacram Eucharistiam etiam contradicente Parochialis Ecclesiæ Rectore seu Parocho; Si tamen Sac. Congregationi, à cuius mente nullatenus discedere intendo, oppositum visum non fuerit.

Ratio est, quia licet stando in iure communi administratio huius venerabilis Sacramenti pertineat ad Parochos, eo quod ipsi sint pastores, ad quos spectat prouidere de pastu spirituali, qualis est Eucharistia, qua fideles spiritualiter pascuntur, Vasquez *de Eucharistia disputat.* 219. *ca.* 2. Vgolinus *de offic. Episcop. cap.* 15. §. 7. *num.* 1. Bonacina *de Sacrament. disp* 4. *q.* 5. *punct.* 1. *num.* 4. & 6. Layman. *in Theolog. moral. libro* 5. *Tract.* 4. *ca.* 7. *num.* 1. Barbosa *de offic. & potest. Parochi par.* 2. *c.* 20. *num.* 2. nihilominus ex priuilegiis Sedis Apostolicæ id fieri potest.

Primò quidem si tale Oratorium, seu capella fuerit sub dominio Ordinis Carmelitarum potest dictus Capellanus, si fuerit eiusdem ordinis Regularis id facere propter priuilegia Nicolai V. Sixti IV. Iulij II. & Pij V. quæ retuli *tom.* 1. *Summæ quæst. Regular. ca.* 21. *num.* 8. de quibus etiam & aliis Miranda in *Man. tom.* 1. *q.* 42. *art.* 1. & 2. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 5. *qu.* 3. Barbosa *supra num.* 8. Qui omnes, & alij plures concludunt, quod non *obstante Clementina* 1. *de priuilegijs*, vbi id prohibetur Religiosis sub pœna excommunicationis, possint id facere ex vi dictorum priuilegiorum in suis Ecclesiis. Ex hoc enim sequitur quod si dictum Oratorium vel capella fuerit ordinis Carmelitarum poterit aliquis Religiosus eiusdem Ordinis in eis administrare Eucharistiam quibuscunque sæcularibus, saltem extra Paschæ tempus. 3 4

Si autem dictum Oratorium, vel capella non fuerit sub potestate horum Religiosorum, sed sub dominio dictorum confratrum, vel confraternitatis ipsorum, adhuc poterit quilibet Sacerdos siue sæcularis, siue Regularis administrare dictis confratribus Eucharistiam quocumque tempore etiam interdicti. 5

Ratio sumitur ex priuilegio Clementis Septimi in Bulla *Ex Clementi* anno 1530. edita, quæ habetur in 1. tom. Bull. *num.* 31. inter constitutiones Clementis VII. vbi post plura priuilegia tum Ordini Carmelitarum, tum eius confraternitati, ac confratribus concessa hæc concedit: *Liceatque omnibus, & singulis vtriusque sexus confratribus prædictis, & cuilibet eorum habere altare portatile cum debitis reuerentia, & honore, super quo in laicis ad hoc congruentibus, & honestis, etiam non sacris, & quauis etiam Apostolica auctoritate interdictis, seu tempore cessationis à diuinis, dummodo causam non dederint huiusmodi interdicto, seu cessationi, & per eos non stet quominus pareatur Apostolico interdicto, etiam antequam illucescat dies, circa tamen diurnam lucem, seu circa meridiem cum qualitas negotiorum pro tempore ingruentium id exegerit, in eorum præsentia clausis ianuis excommunicatis, & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, & submissa voce Missas & alia diuina officia per Sacerdotes seculares, vel Regulares huiusmodi celebrare, ac quocunque tempore Eucharistiam, & alia Sacramenta Ecclesiastica à quocunque maluerint presbytero idoneo, & vbicunque sine rectoris parochialis Ecclesiæ præiudicio recipere, & administrare liberè, & licitè valeant.* 6

Quæ priuilegia licet quoad id quod in eis habetur de presbytero illo idoneo moderata sint à Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 15. itaut ille debeat esse approbatus ab ordinario; & quoad illud de facultate celebrandi cum altari portatili in locis non sacris res sit dubia an illud sit reuocatum, vel non, iuxta dicta *tom.* 2. *mea Sum. cap.* 15. *n.* 37. Nihilominus quoad alia in eis contenta omninò manent in sua vi. 7

Cum autē in ipsis concedatur dictis confratribus celebrare vel administrare, seu recipere Sacrā Eucharistiam in locis etiam authoritate Apostolica interdictis, vt patet illis verbis: *Etiam non sacris, & quauis etiā Apostol. authoritate interdictis, &c.* 8

&c. A quocunque maluerint presbytero idoneo,&c. manifestè colligitur posse dictum Cappellanum, si presbyter idoneus fuerit secularis, vel Regularis in dicto Oratorio, seù cappella celebrare,& ministrare Eucharistiam dictis confratribus omni tempore siue interdicti, siue non.

9 Certi enim iuris est dictionem illam *Etiam* esse extensiuam, augumentatiuam, & ampliatiuam, vt in *l.*1. *C. de testib.* notant Rimin. *cons.* 246.*num.*83.*vol.*3.Paris.*cons.*46.*num.* 30.*cum seqq. & cons.*144. *num.*15. *vol.*4. Staphil. *de lit. gratiæ tit. de prærogat.expectatiuar. num.* 2. *& in tit. de form.expectat.num.*3. Menoch.*cons.*331.*num.*7.*& cons.*336. *num.*17. Rota apud Farin. *decis.*567. *n.* 1.*p.*1.*rec.* Rot. apud Paul.de Rubeis *decis.*193.*n.* 3. *&* 4. *tom.* 3. *diuers.* vbi quod hæc dictio stat extensiuè, augmentatiuè, & duplicatiuè eadem Rot. *decis.*30. *numer.* 22.*p.*5. *recen.* Mens ergò huius Clementinæ ea est vt talis celebratio, & administratio Eucharistiæ possit fieri à dicto presbytero idoneo omni tempore, etiam interdicti.

10 Quod adhuc declaratur magis ex natura eius dictionis *Etiam*, est enim implicatiua,& explicatiua,exprimit enim casum magis dubitabilem,& implicat, seù includit minus dubitabilem *l.etiam ff.de verbor. signif. l. conuentiuncula C.de Episcop. & Cler.l.etiam C. si tutor, vel curator*, Dec. *in l. quanquam num.* 10. *C. de testam. milit. cap. vnic. de commodato*, vbi Panormit. *num.*3.*Clem. religiosi*, & ibi Zabarel *num.*1.*de præscrip.Clem.vnica*, *§. fin. in prin.*Gemin. *in cap. cum de beneficio, num.*7.*de præben. in* 6. Corn. *in pragm. Sanct. tit. de elect.verb. etiam fol.*67. Corn. *cons.*163.*num.*4. *vol.*3. Socin. *cons.* 23. *num.* 7. *vol.* 1. & innumeri alij, quos cum variis Rotæ decisionibus refert Barbosa *in tract.de dict.*112.*n.*1.

11 In hoc ergo casu explicat,seù exprimit casum magis dubitabilem, & implicat, seù includit minus dubitabilem scilicet pro omni alio tempore. Alias dicendum esset Pontificem concedere hoc priuilegium pro re magis dubitabili, & non pro minus dubitabili, quod valdè inconuenit. Et

12 si enim in priuilegiis argumentum non sumatur à maiori ad minus *ca. cui non de Sacerdotali de præben. in* 6. quando tamen maius,& minus sunt eiusdem qualitatis, qualia sunt celebrare, aut recipere Eucharistiam tempore interdicti, & tempore non interdicti, valet argumentum de maiori ad minus. Tuschus *pract. conclus. tom.*1. *litt. A concl.* 501. *num.* 10. Barbosa *in loc. com-*

13 *mun.loco* 67.*num.*4. alios referentes. Præsertim cum agatur de re fauorabili,& concernente spirituale commodum animarum, prout est dicta celebratio, & administratio Eucharistiæ. Ex communi sententia apud Barbosam supra *numer.* 7.

14 Tollitur autem difficultas ex illis verbis *ac quocunque tempore Eucharistiam, & alia Sacramenta, &c.* eis enim conceditur, vt quocunque tempore dictus presbyter idoneus possit supradictis confratribus ministrare Eucharistiam. Cum autem dictio *quocunque* sit vniuersalissima, & nihil excipiat, vt per Narbona *de appell. à Vicario ad Episcop.p.* 2. *fundam.* 1.*num.*33. tenet Barbosa *in tract.de dictionib. dict.*317.*num.*16. & dictio *quicunque* omnia includat, & nihil excludat, prout ex quamplurimis iuribus, Doctoribus, &

15 Rotæ decisionibus affert ipse Barbosa *ibi n.primo* manifestè colligitur, nisi extortè, diminutè, & nimis strictè contra naturam priuilegiorum Regularibus concessorum sumatur ea denotari posse dictum Capellanum præfatis confratribus omni tempore, siue intra, siue extra interdictum, Eucharistiam ministrare.

Nec obstant illa verba *sine Rectoris parochialis Ecclesiæ præiudicio.* Tum quia tale priuilegium 16 est potius in iuuamen pastoris, & in illo præcipuè considerari debet fauor animarum, prout rectè Doctissimus, & Reuerendissimus Theodorus Stratius Generalis Ordinis *in Instructione pro Fratribus Carmelitis cap.*5.*in fine.* Tum etiam quia vt habet idem author *ibid.cap.*6. *n.*8.expli- 17 cans hanc clausulam iuxta mentem Sixti IV. in Marimagno Carmelit. ea intelligitur quoad decimas, & primitias dumtaxat, quæ à Laicis solent Parochis exiberi.

Tum denique quia quemadmodum de simili 18 clausula dixi *tom.* 5. *in Marimagno Carmelit. n.* 223. ne censeatur esse inutilis,& in ea sibi Pontificem contradicere, intelligi debet de alio præiudicio, quam expresso. Quemadmodum ex Sac. Rotæ decisionibus, & pluribus DD. dixi eo loco,& affert. Barbosa *in tract. de claus.*157.

Minus obstat declaratio Sac. Congregationis 19 Cæsaraugustana 14. Ianuarij 1612. & in Neapolitana 18. Maij 1602. apud eundem Barbosam *in Collectan. Bullarij verbo Confraternitas*, vbi sic habetur: *Confraternitates non possunt in eorum Ecclesiis per suos Capellanos facere solemniter celebrare, confessiones audire, sepelire, Sacramenta ministrare, & similia, quæ ad solum Parochum spectant, absque expressa licentia ordinarij Parochi.* Nam præterquam quod de huiusmodi declaratione authenticè non constat,& cum talis est,ipsi fides non debeat adhiberi, prout eadem Sacra Congregatio alias expresse decreuit, certi iuris est, esto quod authentica esset intelligi debere in terminis iuris communis, & seclusis priuilegiis in contrarium,cum illis nullo modo deroget Sac. Congregatio,& priuilegiis Regularium non derogetur nisi hoc in decisione exprimatur. Seclusis autem talibus priuilegiis, decisio Sac. Congregationis certissima est. *cap. Ecclesia* 43. *cap. Quicumque* 44.16. *quæst.*1. *cap. ad audientiam* 3. *de Eccles. ædifican. cap. pastoralis de ijs quæ fiunt, & in Rubric. de Paroch.* Bordonus *in decisionib. Miscellan.decis.*421.

Legat lector sequentes Sacræ Rotæ decisiones 20 circa Capellanos huiusmodi Confraternitatum, & ipsarum institutionum.

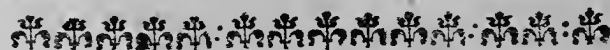

Eugubina.

Beneficij.

21 Coram Domino Buratto anno 1619. Veneris 1.Martij.

ARGVMENTVM.

Abbas est manutenendus in quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in Ecclesiis Abbatiæ subiectis: probata quasi possessione eiusdem Abbatiæ, & potest illos ad sui libitum amouere etiam sine causa, cessante tamen odio,& malitia.

SVM

SVMMARIVM

1 *Manutentio datur Abbati in quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in aliqua Ecclesia Abbatiæ subiecta probata generali quasi possessione respectu aliarum Ecclesiarum eidem subiectarum.*

2 *Manutentio datur, vbi causa est vniuersalis, licet non probetur exercitium particulare.*

3 *Pertinentia loci ad aliquam Ecclesiam ex quibus probetur.*

4 *Capellanus ad nutum amouibilis potest etiam sine causa amoueri cessante tamen odio, & malitia in amouente, & an hac arguatur ex amotione Capellani ab Ecclesia in qua commoratus fuerat per triginta annos. n. 7.*

5 *Inuerisimilitudo deducitur ex diuturnitate temporis.*

6 *Insalubritas aeris Monasterij non potest allegari à Monaco ibi professo cum ei proprius obstet consensus.*

DECISIO.

1 Domini perstiterunt in decisis 4. Iunij præteriti videlicet dandum esse D. Abbati S. Mariæ de Sitria mandatum de manutenendo in quasi possessione deputandi Capellanos ad nutum amouibiles in Ecclesia, de qua agitur, ex generali quasi possessione respectu omnium Ecclesiarum eidem Abbatiæ subiectarum optimè in alia positione probata per testes, scripturas, declarationes Sacri Concilij, & decisiones Rotales: quæ sufficit, quia (vt dictum fuit) vbi causa est vniuersalis datur manutentio, licet non probetur exercitium particulare. Rota *decis.* 17. *n.* 2. *& seq par.* 2. *diuers.*

2 Hodie tamen etiam ad probationem particularis quasi possessionis quoad istam Ecclesiam exhibita fuit pro D. Abbate visitatio de eius ordine, & mandato in illa facta anno 1592. tanquam in Ecclesia dependente à dicta Abbatia, vti Manuali membro, & cum assertione, quod Rector est R. D. Gherardus Philanga Monachus prædicti Monasterij prouisus à bon. mem. Cardinali Vastauillano tunc Abbate, ad prædicti Commendatarij, & successorum suorum beneplacitum, prout per litteras patentes expeditas sub anno 1584. Ex qua etiam corroboratur probatio pertinentiæ huius Ecclesiæ ad d. Abbatiam firmatæ in decisione ex testibus tunc datis *in Summario n.* 3. qui adminiculantur per duos ex infra scriptis testibus examinatis per Gherardum, deponentibus de auditu ab ipso, quod recognoscebat dignum beneficium à dicto Cardinali tunc Abbate, vt *in nouo Summario n.* 3. Et contra hanc quasi possessionem Abbatis nihil releuans deductum fuit per Fratrem Gherardum hodie informantem.

4 Sed quia in decisione fuit dictum, posse amoueri etiam sine causa cessante tamen odio, & malitia in amouente, prout aliàs declarauit Rota *in illa Regieñ. spolij* 24 *Ianuarij* 1611. *coram R.P.D. meo Manzanedo inter impress. nouissimas diuers. decis.* 325. *n.* 2. *par.* 2. Ideo ipse adduxit testes deponentes de quadam contradictione, & resistentia per ipsum facta à Ministris Abbatis, ne delerent quædam insignia bonæ memoriæ dicti Illustrissimi Cardinalis Vastauillani in pariete Ecclesiæ depictæ, & indè deducebatur causa odij; tum de asperitate loci, & insalubritate aeris d. Abbatiæ, ad quam reuocari prætenditur, in vertice montium sitæ, & expositæ prædonibus ibi continuò morantibus, adeo vt d. Frater Gherardus octogenarius subiiciatur certo mortis periculo, vt dicunt iidem testes super sexto: maximè cum triginta ab hinc annis commoratus fuerit in Ecclesia Sanctæ Mariæ sita (vt deponunt iidem testes super quarto) in plano, ac commodiori loco, ibique per totum dictum tempus laudabiliter animarum curam exercendo inseruierit; quæ in simili considerata fuerunt, *in dicta Regieñ. Spolij.* Verum hæc DD. visa fuerunt leuissima; nam 5 quoad prædictam contradictionem illa, (vltra quod non sufficienter probatur per duos testes de auditu tantum, & præsertim per secundum ab ipsemet Gherardo,) est nimis friuola, & remota, vt enim apparet ex altero teste, qui est tertius super 11. dum deponit de auditu ab eius patre, dictum impedimentum præstitum fuerat longo tempore elapso, & inuerisimile est, Abbatem si illud ægrè tulisset tandiu distulisse.

Quoad alia verò non videbantur Gherardus 6 posse allegare prauitatem loci, & aeris Abbatiæ in cuius Ordine ipse professus est, & sic proprium ei consensum obstare, & alterius coniecturam, si quæ hinc mala desumi posset, purgari omnino per oblationem Abbatis de illi prouidendo de alio consimili loco; seruitium verò per eum præ- 7 stitum in dicta Ecclesia ab annis triginta ex se solo non fuit receptum pro sufficienti coniectura malitiæ in amouente, prout, nec super eo voluit se firmare, Rota *in allegata Regieñ. Spolij*, Sed transiuit ad aliam partem.

Et ideo ex præmissis DD. steterunt in decisis, &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones Buratti *tomo secundo decis.* 382.

Tolana, seu nullius. Iuris celebran.

22 Coram Domino Buratto anno 1623.

ARGVMENTVM.

Confraternitas Sanctissimi nominis Iesu instituta in aliquo oppido in quo Fratres Prædicatores Ecclesiam non habent de licentia Superioris eiusdem Ordinis, ob constructionem nouæ Ecclesiæ dicti Ordinis non debet extingui, & ad eam transferri, sed perpetuò manere, vbi prius erecta fuerat.

SVMMARIVM.

1 *Iniustitia, licet non notoria, est sufficiens causa restitutionis in integrum.*

2 *Sententia quæ non iustificatur ex actis, dicitur notoriè iniustitia.*

3 *Confraternitas Sanctissimi nominis Iesu institui debet in Ecclesiis Ordinis Prædicatorum, vbi aderint, vbi verò non, de licentia Prioris Prouincialis, seu Conuentualis dicti Ordinis, in cuius districtu Societas est erigenda; alias Confratres indulgentias non lucrantur.*

4 *Monacho asserenti, se habere licentiam à suo Prælato aliquid faciendi, non creditur, sine exhibitione prædictæ licentiæ.*

5 *Notario licet non credatur, nisi in his, de quibus* fuit

fuit coram testibus rogatus, tamen eius assertio, iunctis aliis, magnum facit adminiculum.

6 *Confessio in supplicatione probat contra Oratorem.*

7 *Probationes imperfectæ iungi debent ad faciendam probationem perfectam.*

8 *Actus perfectus, & consumatus non vitatur etiamsi deueniat ad casum, à quo incipere non potuit.*

DECISIO.

Atis in partibus duabus sententiis conformibus ad fauorem Monasterij S. Hiacynthi Ordinis Prædicatorum per quas Confratres Sanctissimi Nominis Iesu fuerunt condemnati ad transferendam dictam Societatem ab Ecclesia Parochiali S. Mariæ, in qua fuit recta, ad dictam Ecclesiam S. Hiacynthi, quæ sententiæ, (vt supponitur) transitum fecerunt in iudicatum, & fuit processum ad plures actus pro illarum executione; & commissa pro dicta confraternitate in Rota causa restitutionis in integrum, *& coram Reuerendissimo Seleucien. præuia decisione, die* 11. *Februarij* 1620. expedito mandato de Manutenñ. ad fauorem prædictæ Confraternitatis; fuit dubitatum, an constaret de causis restitutionis in integrum; & per DD. affirmatiuè responsum, & fundamentum fuit iniustitia dictarum sententiarum de par-
1 tibus, quæ sufficit, etiam non notoria, vt quotidie seruat Rota Cæsar. de Grass. *decis.* 10. *n.* 12. *de sent. & re iud.* Serap. *decis.* 251. *num.* 2. Rota *decis.* 492. *nu.* 1. *par.* 1 *recent. & fuit dictam in Tirasoneñ.*
2 *beneficij* 26. *Decembris* 1621. *coram me*; Iniustitia autem fuit visa DD. patens, quia dictæ sententiæ sunt condemnatoriæ ad facień. dictam translationem, & non iustificantur ex Actis; sed pro RR. Fratribus Prædicatoribus deducitur Bulla Sanctę memoriæ Pij V. ad fauorem illorum Ordinis edita in eorum Summario *n.* 10. quæ est *in Bullario*
3 *nouissimo* 130. *volum.* 2. In quo etiam Motu proprio expressè disponitur, quod in ciuitatibus, oppidis & locis totius orbis Christiani, in quibus fuerint Ecclesiæ Ordinis Prædicatorum, vbi tantum, vel in huiusmodi ciuitatibus, Oppidis, & locis, & in dictis Ecclesiis prædictorum dumtaxat dicta Societas seu Confraternitas huiusmodi instituatur; in ciuitatibus verò, & Oppidis, & locis, in quibus non fuerit dicti Ordinis Dominus, aut in finitimis Ecclesiis cum licentia Prioris Prouincialis, seu Conuentualis dicti Ordinis in cuius districtu sita fuerit Ecclesia, in qua dicta Confraternitas, seu Societas est, vel erit erigenda; quod si secus factum fuerit, Confratres pariter admissi Indulgentias non consequantur, sicquæ volumus, & præcipimus, nihilominus dilectis filiis Conseruatori dicti ordinis per præsentes motu simili mandamus, vt contradictores nostra authoritate prohibeant. Quæ tamen Bulla non videtur posse conuenire, nec applicari, quia dicta Confraternitas fuit instituta de anno 1588. in qua parte conueniunt.

De quo tempore Ordo prædicatorum non habebat Monasterium, & locum in dicto oppido, vt probant testes dictæ Confraternitatis *in eius Sum. n.* 1. 2. *&* 3. Sed cæpit habere de ann. 1610. Vnde aut Monasterium prætendit, non præcessisse licentiam, aut illam præcessisse, sed fuisse temporalem, donec erigeretur Monasterium dicti Ordinis in eodem loco, etiam quod tunc ad illud Confraternitas transferri deberet.

Primum non subsistit, quia satis visum fuit DD. constare de licentia concessa per Fr. Didacum, qui asseruit, se habere licentiam à suo Generali, & deputauit Vicarium Capellanum, & illius Priorem cum omnimoda facultate, quam iste habet à suo Prælato, vt possit facere totum illud, quod ipse facere posset, si præsens esset, & dictam licentiam etiam per publicum Notarium rogatam propria manu subscripsit, *Summario Confraternitatis n.* 2. & quamuis illi non credatur sine exhi- 4
bitione prædictæ licentiæ ex alleg. Tamen id visum fuit DD. non procedere, pluribus concurrentibus adminiculis in prædicta decisione ponderatis. Primum videlicet ex assertione Notarij, 5
qui in ipso instrumento institutionis dicit, talem facultatem vidisse; & quamuis Notario non credatur, nisi in his, de quibus fuit coram testibus rogatus: tamen negari non potest, quin iunctis aliis magnum faciat adminiculum. Secundum ex verisimilitudine, quia prædicta licentia concessa fuit à dicto Fratre Didaco in loco de Madrideios in quo non aderat tunc temporis Monasterium Prædicatorum, & verisimiliter ad dictum locum se non transtulisset ad dictum actum faciendum sine licentia Generalis, & Superioris, cum eius incommodo populos decipień. Tertium ex obseruantia vltra viginti annos, quibus ibi Confraternitas fuit administrata, etiam cum interuentu Fratrum, qui ibi in festiuitatib. concionabantur, 6
vt dicto Summar. n. 3. & addebatur constare de dicta licentia ex confessione procuratoris dd. Fratrum Prædicatorum facta in commissione reformatoria *Summario Archiconfraternitatis n.* 6. quæ contra ipsos probat ad *l. cum precum, C. de liber. caus.* & passim dicitur.

Ex quibus saltem simul iunctis prout iungi 7
debent visum fuit DD. saltem probari, Confraternitatem erectam fuisse de Superiorum licentia, iuxta formam dictæ Bullæ, qua licentia supposita, per constructionem nouæ Ecclesiæ Ordinis Præ- 8
dicatorum non debet extingui, & ad illam transferri, sed perpetuò ibi manere, cum actus perfectus, & consumatus non vitietur, etiam si deueniat ad casum à quo incipere non possit, *ca. factum legitimè de regul. iur. in* 6. latè Tiraquell. *in tract. cessante causa limit.* 22. *n.* 1. *&* 15. Molin. *de primogen. Hispan lib.* 5. *ca.* 10. *n.* 12. Quatenus verò de dicta licentia non constaret, adhuc dictæ sententiæ ab iniustitia saluari non possent; quia ea non petita, & obtenta solum, in dicta Bulla disponitur, vt ex tenore supra relato, Confratres Indulgentias non consequi.

An autem Confraternitas aliàs erecta, quamuis nulliter, sit transferenda cum omnibus bonis quæsitis ad Ecclesiam dicti Ordinis, ex verbis dictæ Bullæ colligi non videbatur, nec valet consequentia, Confraternitas est nulliter erecta, ergo est transferenda cum omnibus bonis.

Et ita &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones Burrati Romæ impressos *anno* 1637. *decisione* 681. *in tom.* 3.

CON

CONSVLTVM XXV.

De quadam alienatione cuiusdam boni stabilis ad Ecclesiam pertinentis.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

ANTE 60. & plures annos quidam Episcopus Ecclesiæ Vratislauiensis in Polonia quoddam Mensæ suæ Episcopalis bonum stabile tanquam desertum, & incultum nobili Laico oppignorauit pro 6000.talerorum ad crediroris, & aliquot suorum hæredum vitam assignando vsufructum oppignorati boni pro interesse acceptæ pecuniæ sub conditione, vt idem bonum cum prædiis,ædificiis,piscinis, oppidis, & aliis emolumentis deberet meliorari,& reparari, accedente quidem Capituli consensu, sed non Sedis Apostolicæ. Deinde quatuor, vel quinque Episcopi succedentes, vnus pro 6000.alter pro 10000. alter pro 7000. & consequenter vsque ad 36000. idem bonum primi creditoris hæredibus oppignorarunt ad plures vitas, eisdem conditionibus; Et quidem intuitu tam meliorationum,quàm meritorum,quæ illi apud Episcopos,& Capitulum habebant, conuersis acceptis pecuniis in contributiones belli Turcici, vel aliarum extremarum necessitatum Episcoporum, & Capituli cum Capituli quidem consensu, sed Sedis Apostolicæ non requisito. 1

Cum verò iam instet præ foribus finis d. oppignorationis,& tempus recipiendi dictum bonum,& 36000.tal.creditori restituendi,creditor instat, vt memoratæ oppignorationis tempus ad quinquaginta annos alios iisdem conditionibus extendatur,offerens suo credito 36000. tal. Episcopo,& Capitulo superaddere 5000 taler. Hinc iam quæritur an modernus Serenissimus Episcopus cum Capitulo absque Sedis Apostolicæ consensu instantiæ creditoris deferre possit, an verò rectius idem Serenissimus renuerit id facere.

Responsio.

PRæmittendum primò his temporibus omne genus alienationis bonorum Ecclesiasticorum etiam per modum oppignorationis,aut hypothecationis prohibitum esse per text. express. *in cap.nulli liceat de rebus Eccles. alien.* maximè iuncto *c. Ambitiosæ eodem tit. in extr. communib. seu extr. Ambitiosæ* vbi Paulus II. sub grauissimis pœnis prohibet *omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem,omnéque pactum, per quod ipsorum dominium transferatur, concessionem, hypothecam,locationem, & conductionem vltra triennium,necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis,ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis,& cum Ecclesiarum euidenti vtilitate,ac de fructibus,& bonis,quæ seruando seruari non possunt.* Et *l.fin.C.de reb.alienis non alien.Sancimus* (inquit Imperator) *siue lex alienationem inhibuerit,siue testator hoc fecerit, siue pactio contrahentium admiserit non solum dominij alienationem, vel mancipiorum manumissionem esse prohibeñ. sed etiam vsufructus dationem,vel hypothecam,vel pignoris nexum penitus prohiberi, &c.* Et rectè cum enim in hypotheca,& pignore constituendo hoc 2

principaliter agatur, vt debitore in solutione moram faciente, pignus, & hypotheca distrahatur *tot.tit.ff. & C. de distract pign.* vel creditori iure dominij addicatur, iuxta formam præscriptam *in l.fin.C.de iur.domin.impetran.* Hinc est, vt is Iuris interpretatione alienare censeatur, qui talem contractum celebrat, quo mediante ex tacita conuentione contrahentium potest ad vlteriorem alienationem, & dominij translationem perueniri.

3 Præsertim, quia quamuis nomine alienationis propriè significetur actus quo transfertur dominium directum *l.1.C.de fundo dotal.* Nihilominus nomine alienationis latè acceptæ in materia fauorabili pro Ecclesia, qualis est ista, venit etiam actus, quo traditur dominium vtile. Vt communiter tradunt D D. & ex Molina, Quaranta, Rodriguez, Couarubia, & aliis affert Bonacina *de contract.disput. 3. quæs. 8.punct. 4.num.31.*

4 Præmittendum secundò, quod si huiusmodi boni stabilis distractio concessa fuisset à dicto tempore per modum emphyteosis, tunc non requiretur consensus Sedis Apostolicæ seruatis tamen illis conditionibus in Extr. *Ambitiosæ* relatis, videlicet, *in casibus à iure permissis, ac de rebus & bonis in Emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & cum Ecclesiæ euidenti vtilitate*, sed sine tali consensu posset dicta Ecclesia Vratislauiensis iterum illud in emphyteusim tradere. Ita enim colligitur ex d. Extr. *Ambitiosæ*, & docent communiter Doctores, specialiter Clar. *de emphyt.q. 6.* Couar. *lib.2. var.c.17.n.4* Less. *de Iust.& Iur.lib. 2. c. 24. dub. 11.n.59.* Marc. Anton. Genuen. *in pract. Eccles. quæs.459.num.2.* Franc. Leo *in Thes.for. Eccles.p.1. c.15.n.9.* Barb. *de offic. & potest. Episcop. alleg. 95. n.22.& seqq.* & alij Cuius etiam ratio est; quia

5 id non censetur noua alienatio, sed continuatio alienationis antefactæ; maximè cum vt bona in emphyteusim concedi solita dicantur sufficit vnica concessio, & esse elapsos 40.annos. Iason. *cons.155.col.2.lib.2.* Decius *cons.142.n.4.* Afflict. *dec.305.n.10.* Clarus *§.feudum,qu.13.n.4.* Ruin. *cons.35.n.30.lib.1.* Cephal. *cons. 155.n. 30. lib. 2.* Rebuffus *de reb.Eccles. non alienan. n. 33.* Gama *decis.342.n.4.* Imò secundum plures in isto casu Prælatus solus, sine consensu Capituli posset facere istam alienationem, sicuti docent Baldus *in c.1.col.1.qui feud.dare poss.* vbi Iaso *n. 7. vers. an autem* Felinus *in c.cum causa n.14 de iudic. & in c.Edoceri sub n.2.de rescript.* Feder. de Senis *cons. 109.incip. Quidam Prælatus*, Castrens. *cons. 134. lib.1.* Curt.Iun. *in tr.de feud.p.2.q. 1.n. 2. & p. 2.* Menoch. *cons.79 n.6.*

6 Quia tamen hoc dubium non est in terminis Emphyteusis, sed vel hypothecationis, prout supponit Capitulum Vratislauiense in supplicatione facta ad Serenissimum Episcopum, vel oppignorationis, prout supponunt Decanus, & Professores facultatis Iuridicæ Praghensis, & Decanus, Doctores, & Professores Iuridicę facultatis Catholicæ vniuersitatis Ingolstadiensis; ideo in his terminis resoluendum.

7 Nec obstat, quod secundum aliquot Doctores hypothecatio, seu oppignoratio præsertim ad multum tempus coincidat cum Emphyteusi, ac proindè idem dici debeat de hypothecatione, & oppignoratione ac de Emphyteusi. Nam prætérquam quod certum est distingui huiusmodi contractus quidquid de hoc sit, cum intentio contrahentium non sit dare, aut accipere illud bonum stabile per modum Emphyteusis, sed per modum oppignorationis, seu hypothecationis, vt præmissum est; ideo in terminis istis re- 8
soluendum est dubium. Cum certum sit, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, *l.non omnis,ff.si certum pet.l. in agris, ff.de acquir.rerum domin.* Ægid. Bellam. *cons. 33. n.38.* vbi subdit maximè procedere in iis, quæ pendent à potestate. Soccin. *reg. 10.* Alex. *cons. 146.in causa,n.10.& seq.l.5.* Mantica *dec.267.n.3.* Fauet, & aliud Iuris axioma: *Actus semper indicatur à principali intentione agentium, de quo l.si quis nec causam in princ.* & ibi Bald. *ff. si certum pet.l. qui exceptionem ff.de condict.indeb.l.1. Cod. ad legem Cornel.de Sicar.* Tiraq. *de retract.lig.§.30 glos. 1.n.4.* Couar. *lib.2.var.c.4.n.5.*

Respondeo ergo non posse fieri d. alienationẽ, 9
seù distractionem dicti boni immobilis sine consensu Sedis Apostolicæ, ac proindè rectè fecisse Serenissimum D. Episcopum suum consensum præbere renuendo, non præhabito eius Sedis Apostolicæ. Colligitur manifestè ex d. Extrauag. *Ambitiosæ*, in qua omnis alienatio prohibetur verbis relatis, & in sequentibus adiungitur: *Alienanti verò bono Ecclesiarum, monasteriorum,* 10
locorumque piorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra præsentis Constitutionis tenorem si Pontificali, vel Abbatiali præfulgeat dignitate, ingressus Ecclesiæ sit penitus interdictus, & si per sex menses, &c. Ita etiam communiter supponunt DD. Gaetan. *in Summ. verb. Excommunicatio,* Nauar. *c.75.de alienat n.14.vers.2.* Quaranta *in Summ.Bullar.verb.alienatio,n.5.* Franciscus Leo *in thesaur.for. Eccles.p.1.c.15.n. 54. & 57.* Filliucius *tr.44.de alienat.c.5.§.2. n.8.* qui testatur de stylo Curiæ, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de offic.& potest.Episcop.alleg 95.n. 2.* Cum enim olim nullus posset res, aut bona Ecclesiæ inconsulto Episcopo alienare, *c. Abbatibus, & c. placuit 12. q. 2.* Et id posset facere Episcopus 11
quando tales res Ecclesiæ incommodum potius quam vtilitatem afferrent, *c. sine exceptione cum seqq.c.non liceat ead.causa, & 9.* aut si tantum Ecclesiæ contulisset, quantum alienare voluerat *c.si quis qualibet ex ead. caus. & 9.* cum consensu tamen Capituli *d.c. placuit*; nihilominus quoniam non recto iudicio, cum detrimento Ecclesiarum, quandoque etiam ex ambitionis motiuo, id fiebat, ideo Paulus II. his malis obuiare desiderans omnem alienationem rerum Ecclesiæ prohibuit, inconsulto Pontifice Summo.

Præsertim secundò id non posse, aut potuisse 12
fieri ex solo consensu D. Episcopi ex eo elicitur, quod Præsules omnes Papæ authoritate creati, seu confirmati hoc iuramento tenentur, prout patet ex Pontif. Rom. fol. 81.& 120. vbi sic: *Possessiones verò ad mensam meam pertinentes, non vendam, &c. vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesiæ meæ, inconsulto Romano Pontifice.* Etsi ad aliquam alienationem deuenero pœnas in quadam super hoc edita Constitutione contentas incurrere volo. Gloss. *cap.vltim. de Eccles.ædific.& c.super de rebus. Eccl.alien.* Abbas *ibi, & c.ad nostram* Redoan. *de alienat. q. 55.* Quod iuramentum adeò annexum est Episcopi consecrationi, seu Episcopali dignitati, vel officio, quod etiamsi non emittatur præsumitur tamen semper interuenisse.

13 Nam

13 Nam quæ fieri solent,& debent,facta esse creduntur *l.vlt.C.de fideiussor.*Nauarr. *de alienat. n.* 12.Filliucius *sup.c.* 1. *n.* 13. Indultum porrò est hoc iuramentum ob reuerentiam Sedis Apostolicæ,& vt si alicubi Paulina *Ambitiosæ* non erat vsu recepta,Prælati tamen ea tenerentur, vt docet Filliucius *sup.n.*15. Nec hoc iuramentum de non alienando inconsulto Papa extenditur solùm ad alienationes illicitas, sed etiam ad illas,
14 quæ alias secundum ius licitè fieri possent:tum ne dicatur frustraneum esse , & nihil operari; tum quia illicitæ alienationes fieri non possunt nec à Papa, nisi de absoluta potentia. Nau.*sup. n.*12.Azor.*tom.*2.*Instit.Moral.lib.*9.*c.*9.*q.*9.*§. altera sententia*,Molina *Tract.*2.*disp.*468.Quaranta *sup. n.* 6. & verisimilius existimant Doctores Inglostadienses pro contraria parte interpellati. Vnde quod Barbosa *sup. n.* 30. ex aliis refert, quod scilicet hoc iuramentum non contineat solita alienari , intelligendum est in terminis d. Constitutionis *Ambitiosæ* , id est de solitis alienari per modum Emphyteusis,prout permittitur in ea constitutione , non de aliis ibi non permissis.

15 Accedit tertiò, meritò huiusmodi alienationem fieri non debuisse, nec fieri posse sine consensu Sedis Apostolicæ eo quod , vt audio,contractus iste cum hæreticis initus est. Contrahere autem cum hæreticis non est facilè permittendum sine magna causa à Sede Apostolica iudicanda. Primò, propter periculum subuersionis Catholicorum , quæ ex huiusmodi contractibus oriri solet,iuxta illud Ecclesiast.12. *Qui tetigerit picem , inquinabitur ab ea,& qui communicauerit superbo, induet superbiam.* Quod maximè verum est de superbia hæreticorum;speciatim verò propter illud 2.Timoth.17.*Prophana autem , & vaniloquia deuita, multum enim proficiunt ad impietatem & semo eorum,vt cancer serpit :* vbi loquitur de hæreticis , quos ait *subuerterunt quorundam fidem.* Et ratio est , quia hæresis est instar
16 morbi cuiusdam contagiosi ; sicut ergo nemo prudens facilè agit cum homine habente morbum contagiosum, ne veniat in periculum salutis corporalis ita nemo prudens facilè debet agere cum hæretico , ne det se in discrimen salutis animæ.

17 Secundò ratione scandali. Constat enim multos rudiores, & simpliciores scandalum pati,& in errorem induci cum vident suos Principes, nobiles,aut potentes,aut doctrina excultos, maximè Antistites , & personas Ecclesiasticas cum hæreticis contrahere, pacisci, matrimonia inire, & similia agere. Putant enim eos hac sua conuersatione doctrinam,& mores hæreticorum approbare;ac proindè se quoque errare non posse, si ipsorum exemplum imitentur.Vnde paulatim fit vt apertè incipiant hæresim pro vera doctrina amplecti,& propugnare, nec alio argumento tueri se possint,quàm quod prætendant tales viros errare non posse, seque bona conscientia illorum vestigiis posse insistere.

18 Tertiò propter improbitatem hæreticorum. Sunt enim illi,de quibus 2. ad Timot. 3. inquit Apostolus:*Erunt homines se ipsos amantes , cupidi, elati,superbi,blasphemi ,parentibus non obedientes, ingrati,scelesti,sine affectione, sine pace , criminatores,incontinentes,immites , sine benignitate,proditores,proterui,tumidi,& voluptatum amatores, magis quam Dei,habentes speciem quidem pietatis , virtutem eius abnegantes.* Et propterea subiungit idem Apostolus. *Et hos deuita.* Vnde D. Cyprianus *lib.* 19
1.*Ep.*3.*ad Cornel.* quomodo Catholici consortia hæreticorum declinare debeant sic habet *: Declinent fortiter,& euitent dilectissimi Fratres nostri verba,& colloquia eorum , quorum sermo vt cancer serpit,nulla cum talibus commercia,nulla conuiuia, nulla colloquia misceantur,sintque ab eis tam separati,quàm sunt isti ab Ecclesia profugi.* Cuius rationem veluti reddens S.Leo *serm.*5.*de Ieiun.*10. *mens.*inquit:*quia sermo eorum serpit vt Cancer,humiliter irrepunt,blandè capiunt,molliter ligant , latenter occidunt.*

Nec obstat quod contra dicta obiicitur per 20
vniuersitatem Pragensem , & Inglostadiensem, scilicet dictam alienationem vtilissimam esse d. Ecclesiæ Vratislauiensi , quia aliàs si non fiat, oportet bonum illud oppignoratum diluere , & soluere pro illo creditori 36000.taleros , quod est impossibile propter Ecclesiæ necessitates, & præsertim quod bonum illud propter bellicas calamitates est valdè deterioratum,& inutile Ecclesiæ, cui è contra valdè commodum est acceptare superadditionem illorum 5000. talerum, quos creditor vult super adiungere ac proindè necessarium non esse ad hoc faciendum Sedis Apostolicæ consensum. Siquidem *cap. vt super aliqua de reb. Eccles. alien. vel non*,expresè ait Cælestinus III.Rauennensi Archiepiscopo. *Possessiones verò,quæ tua Ecclesia minus vtiles sunt pro aliis vtilioribus de fratrum tuorum,& sanioris partis consilio,& assensu,alienandi, seu commutandi liberam concedimus facultatem.* Et *c.ea enim* 10.*q.*2. vbi res immobiles permittuntur dari pignori, quando mobiles non sufficiunt , prohibetur rei sterilis possessio,& prædium inutile alienari permittitur.

Hæc,inquam,& similia,non obstant, non so- 21
lum quia hæc omnia , præsertim de vtilitate Ecclesiæ in facienda alienatione debet plenè probari,& esse euidens, clara, & indubitata , itaut non stetur assertioni alienantis. Bartol. *in l.si facto ff.de Castrens.pecul.*Bald.*cons.* 256. *circa med. vers. præterea,* Feder. de Sen. *cons.* 143. *circa fin.* Alex.*cons.*160.*n.*5.*lib.*6.Roland.*cons.*15.*n.*19.*l.*1. Barb.*de Iure Eccles.lib.*3.*c.*30 *n.*16.& 17.Maximè Rota 1.p. diuers.decis. 181. num. 3. vbi expresè : *Certum est quod non statur assertioni partium circa causam vtilitatis.* Sed etiam, quia esto 22
euidenter constet de vtilitate huiusmodi alienationis,& damno de retentione talis boni adhuc requiritur iudicium Sedis Apostolicæ , quo iudicet de tali vtilitate,& damno,& si ita inuenerit consentiat in alienationem. Tum propter iuramentum ab Episcopo emissum , & d. Extrauag.*Ambitiosæ*,quæ vt dictum est , extenduntur etiam ad casus aliàs ex Iure licitos ratione vtilitatis.

Tum denique,quia intentio,& finis Ecclesiæ 23
in d.Extrau.est impedire alienationes factas prætextu vtilitatis sine consensu Summi Pontificis, eo quod,experientia docente , similes alienationes licet apparenter vtiles , repertæ postea sunt inutiles , & damnosæ Ecclesiis. Quaranta *supr. n.*5.maximè *n.*44 Filliucius *sup c.*5.*qu.* 8. Franc. Bordon.*in res.res.*27.*n.*33.Moron.*resp.*62.*n.*7. Et ego *tom.*3.*mea Summa verbo alienatio n.*26.in impressione Veneta anni 1646.Et constat manifestè ex stylo Curiæ,nam in rescriptis , in quibus conceditur facultas ad alienandum additur hæc clausula:

clausula: *Si in euidentē vtilitatem, &c.* Et casu quo non addatur tacitè subintelligitur. Rota *diuers. dec.*178.*n.*2.*vol.*2. Filliuc.*sup.q.*12. Bonac.*de alienat.disp.*2.*q.*1.*punct.*4.*n.*7. post Redoan. & alios. Ex quo liquidò constat præter vtilitatem Ecclesiæ, & adhuc ipsa posita requiri ad alienationem consensum Sedis Apostolicæ.

24 Nec releuat clausula illa posita in d. Extrauag. scilicet, *præterquam in casibus à Iure permissis*, per quam videtur concedi alienationes fieri posse sine consensu Sedis Apostolicæ in casibus vtilitatis Ecclesiæ, vel ad euitandum aliquam incommoditatem, vel inutilitatem. Siquidem isti casus sunt in iure permissi. Respondeo enim

25 clausulam istam exceptiuam non esse referendam ad omne genus alienationis relatum in d. Extrauag. Sed solum ad eam quæ fit per modum Emphyteusis vt constat manifestè ex verbis ipsius Extrauag. sicque communiter intelligitur à Doctoribus, estque secundum praxim Curiæ. Quaranta *sup.n.*39. Barbos. *de offic. & potest. Episcop. alleg.*95.*n.*22.*& seqq.* Bordon. *sup.* & alij ferè communiter.

26 Ex quo etiam patet quid dicendum ad aliud quod tangitur pro parte aduersa, præsertim ab Vniuersitate Pragensi, scilicet de necessitate quæ dicitur esse in huiusmodi alienatione, ita vt ratione ipsius, & iurium, in quibus propter necessitatem permittitur alienatio permitti etiam possit ista, inconsulta Sede Apostolica. Primò

27 enim, cum necessitas, & vtilitas in iure æquiparentur *c.*1.*de reb. Eccles. non alien.in* 6. Clement. 1.*eod.tit.* Glossa *ibid.verb.necessitas, aut vtilitas* ex aliis etiam iuribus id comprobans, Abbas in *cap. vt super de reb. Eccles. non alienand. & c.fin.de Eccles. ædific.* Moronus *d.resp.*62.*n.*4. ideo quæ dicta sunt de vtilitate applicanda etiam ad necessita-

28 tem. Secundò specialiter, quando iura concedunt aliquas alienationes rerum Ecclesiasticarum propter necessitatem Ecclesiæ non seruatis debitis solemnitatibus (inter quas vna, & præcipua post d. Extrauag. *Ambitiosæ* est expectare consensum Sedis Apostolicæ) solum intelliguntur quando necessitas est adeo vrgens, vt non patiatur eas seruari, vt alios notant Cardinalis *in Clem. de reb. Eccles. non alien. n.*19. Villadiego *tr. de leg. q.*11 *in fin.* Abbas *in cap.fin. de Eccles. ædific.* Turrecremata *in Summa lib.*12.*q* 2. Redoan. *qu.* 19.*n.* 34. Pasqualigus *in qq. moral. canon. cent.* 2. *q.* 174.

29 *n.*4. Propterea D D. dicunt quod quando necessitas instat, & est periculum in mora si Papa adeatur, vt pro alimonia pauperum, redemptione vrgente captiuorum, tunc alienari possint res Ecclesiæ inconsulto Papa. Abbas *in c.fin. n.* 8. *de Eccles. ædific.* Redoan.*q.*13.*n.*13 Quaranta *supr.n.* 42. Vgolin. *de potest. Episcop. c.*14.§.7. *n.* 5. Hæc autem summa necessitas non vrget in præsenti casu, vt de se patet.

30 Tertiò, cum hæc necessitas non sit legalis, aut iuridica qualis esset si bonum illud, de quo est controuersia peruenisset ad Ecclesiam cum conditione, quod alienaretur; aut cum Ecclesia non esset capax habendi illud aut quando illud alienare esset necessarium ex voluntate testatoris, aut ex lege contractus propter pactum de retrouendendo, in quibus, & similibus casibus authores communiter negant requiri consensum Sedis Apostolicæ, vt videre est in Quaranta, Bonacina, Barbosa, & aliis relatis, ac in Castropalao *tom.*2.*tr.*12.*disp.*1.*punc.*15.& Thesauro *in prax. p.*2.*verb. alienatio c.*1. sed sit quædam necessitas 31

orta ex indigentia Ecclesiæ volentis facere hanc alienationem, debet examinari à Sede Apostolica an sit sufficiens, & debet esse ab ipsa authorizata, & declarata quod sit ex illis, quas iura requirunt ad alienationes bonorum Ecclesiæ. *c. Diaconi c. si qua c. alienationes c. sine exceptione* 12. *q.* 2. Pasqualig. *supr. n.*5. Vnde id quod dicitur ex c. *Quod non est licitum de reg. iur.* scilicet necessitas facit licitum, quod alias licitum non erat, & quod habetur ex *l. si quis propter. C. de patribus qui filiis*, 32

scilicet *necessitas non habet legem*, intelligenda sunt de necessitate ita vrgente, quæ nullo modo permittat legem, vel solemnitatem, maximè quæ spectat ad consensum Sedis Apostolicæ pro ea requisitum, obseruari. Archidiacon. *in cap. Ea enim* §. *hoc ius verb. conflata* 10. *quæst.*2. Pasqualig. *supra.*

Ad id verò quod pro aduersa parte tangitur 33

in litteris Capituli Vratislauiensis ad Sereniss. Episcopum, & in responso Vniuersitatis Inglostadiensis, scilicet d. Extrauag. *Ambitiosæ* vsu receptam non esse in Partibus Poloniæ, ac proindè nullam vim habere ad obligandum volentes alienare ad petendum consensum Sedis Apostolicæ.

Respondeo primo ipsam Vniuersitatem Inglostadiensem supra de hoc dubitare, quin potius dicere, quod si esset recepta in locis vicinis, præsumendum esset, quod etiam Diœcesi Vratislauieñ recepta sit, ac proindè quod onus probandi contrarium in dominos consulentes (scilicet Canonicos eius Ecclesiæ) retorquendum sit. Et rectè sanè, cum hoc ad factum pertineat. Secundò, debere præsumi esse receptam, quia est inserta in corpore iuris, & est ipsum ius commune; prout in terminis resoluit Rota *in vna Brixiensi locationis* coram Pegna inter decisiones Farinacij *p.*1.*decis.*30.*n.*5. vbi sic: *Satis quoque leue visum fuit quod de non vsu Extrauagantis Ambitiosæ opponebatur; cum enim esset lata, & publicata, & passim iam impressa circumferatur vsu præsumitur etiam recepta.* Et ita tenent Benintend. *dec.*13.*n.*9. Redoan. *supr. q.*6.*n.*15.*& qu.*35.*n.*1. Berous *cons.* 8.*n.*9 *lib.*3. Gutier. *lib.* 1. *Can. qq. c.* 8. Riccius *in Collect. dec. p.*5.*collect.*1673. *& in prax. rerum for. Eccles. decis.*95. Et plures alij, quos sequitur, & refert Barbos. *d. alleg.*95.*n.*49.*& in Collect. DD. ad d. Extrauag. n.*3. allegans etiam alias Rotæ decisiones ad intentum. 34 35

Maximè ex illa Brixiensi iam relata clarè habetur Rotam non seruare decisionem Mohedani 36

8.*de locato*, dicentis probandum esse vsum huius Extrauagantis *quimmo*, inquit Rota., *cum vsu recepta præsumatur neganti vsum incumbit onus probandi.* Anton. August. *in epit. tit. de constit. num.* 3. Becc. *cons.*9.*n.*1. Plott. *cons.*19.*n.*62. Imò generaliter esse receptam, saltem quoad nullitatem contractus in illa positam contra alienantes, etsi non quoad censuras colligitur ex pluribus DD. relatis à Barbosa *supra d. numer.* 3. In dubio autem 37

de receptione præsumi debere esse receptam, eo quod possessio, & præsumptio stat pro ipsa, ita vt in fauorem ipsius debeat iudicari, & qui eam in sui fauorem allegat habeat suam intentionem fundatam, colligitur ex iis, quæ dixi *tom.* 4. *meæ Summæ qq. regul. verb. leges regular. numer.*17.& habent Sanch. *lib.*1.*in Decal. cap.*10. *num.*35. Salas *in* 1.2.*quæst.* 21. *tract.* 8. *disp. vnic. sect.* 26. *n.* 265. *in fin.* Laym. *lib.*1.*tract.*4.*cap.*3. *num.*6.

num.6.cum Rodriguez, Naldo, & Bonacina, quos ibi retuli.

38 Tertiò respondeo, quod siue hæc Paulina recepta sit, siue non in partibus Poloniæ, aut alibi, & quidquid sit de illa controuersia an lex humana non recepta, seu non acceptata obliget, de qua dixi loco relato *n.*16. & abstrahendo ab his omnibus, nihilominus eam obligare vbique gentium.

39 Ratio est, quia Papa potest obligare sua lege fideles, etiamsi illam non acceptent, & independenter ab eorum acceptatione; & ex multis coniecturis colligitur habere hanc intentionem circa obseruantiam huius Paulinæ. Primum constat ex eo quod hæc facultas competit illi ex potestate à Christo concessa illis verbis *Pasce oues meas*, & quia alias maioris potestatis esset grex quàm pastor, & quia aliàs etiam dici deberet quod potestas ipsi à Christo concessa non esset absoluta, & efficax, sed inefficax, & conditionata, scilicet si subditi voluerint obedire, sic colligitur ex Suar. *lib.*4. *de legib.c.*16.*n.* 2. dicente hoc esse de fide, & referente pro eo Castr. & ex Turrecrem. & ex Vasqu. 1.2. *disp.* 156. *cap.* 5. Rodriguez *tom.*1.*qq.reg.quæs.*6. *art.* 6. & Bonac. *de legib.disp.*1.*quæs.*1.*punct.* 4.*n.* 28. & 29. alios etiam referente.

40 Secundum verò, tum ex iuramento quod ex præcepto Papæ emittunt Episcopi de non alienando, inconsulta Sede Apostolica per illud enim, vt dixi, intendit Papa obseruantiam huius Paulinæ, non obstante eius non acceptatione; tum quia ad hunc finem inserta videtur in corpore Iuris, cum plures aliæ Pontificiæ Constitutiones etiam pro re grauissima editæ ibi non inserantur; tum quia passim iuxta eam in Curia iudicatur tam in foro externo, quàm in interno conscientiæ, puniendo, absoluendo, & dispensando transgressores illius; tum denique quia ita est praxis, & stylus Datariæ, & Pœnitentiariæ Romanæ. Quaranta *sup.n.* 49. Filliuc. *supra cap.*1.*dubio sexto.* Hieronym. Mainas. *in Consulto de spol.n.*276. vt testes experti loquentes.

41 Pro maiori autem abundantia, & corroboratione eorum, quæ dicta sunt, placuit hic adiungere tres Sacræ Rotæ Romanæ decisiones coram Illustrissim. DD. Mantica, Seraphino, & Dunozetto, ex quibus pleraque de hac materia elucidantur.

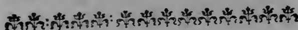

Romana siue Tiburtina.

Horti.

42 Coram Domino Mantica 12. Decembris 1588.

ARGVMENTVM.

Alienatio rei Ecclesiasticæ facta absque solemnitatibus debitis, inualida est, & reuocanda, licèt facta sit ex necessitate soluendi æris alieni.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei Ecclesiasticæ vt subsistat quæ requirantur*

2 *Gratia Papalis in forma simplicis commissionis non præsentata, morte Pontificis expirat, & num.*7.

3 *Gratia non suffragatur, si Breue, quod ex forma commissionis erat expediendum, non fuerit expeditum.*

4 *Gratia si in euidentem, locum habet, etsi Ecclesiæ vtilitas euidens non sit probata, & numer.*5.

8 *Alienatio facta pro soluendis debitis hæreditariis, beneplacitum Papæ non requirit.*

9 *Gratia præsentari debet etsi emptori lis fuerit mota.*

DECISIO.

PLACVIT Dominis alienationem non valere ex defectu solemnitatis. Nam in alienatione rei Ecclesiasticæ duo copulatiuà requiruntur, solemnitas, & causa. *cap.*1. & 2. *de reb. Eccles. non alien.l.*6. *Clem.*1.*eod.tit.c, sine exception.*12. *q.* 2. & communem hanc opinionem profitetur, & quamplurimos adducit Dec. *in consil.*142. *n.* 4. & Couarru. *var.res.l.*2.*c.*17.*n.*2. Et hoc in Rota sæpius decisum fuit. 1

Vnde quamuis alienatio facta fuerit ex necessitate æris alieni, non potest tamen sustineri, quia deficit forma requisita, hoc est, assensus, & authoritas Superioris.

Nec obstat supplicatio à fælic. record. Greg. XIII. obtenta, quia illa est in forma simplicis commissionis, nec fuit præsentata, & ideo per mortem Summi Pontificis expirauit. Bald. *in l. vlt.n.*3.*vers.sed pon.ff.de const.* Dec. *in c.relatum,n.* 22.*vers.Et ista conclusio intelligitur, de off. deleg.* Gabr. *in concl.*1.*n.*7.*de præb.l.*6. 2

Quod multo magis Dominis placuit quia in casu proposito posita est clausula, *& per Breue*, quæ facit vt sit necessaria expeditio Breuis, quod cum non fuerit expeditum, gratia non potest suffragari, quia obstat regula de non iudicando iuxta formam obligationis. 3

Neque ad rem pertinet, quod gratia *si in euidentem*, statim locum habeat, etiam priusquam Ecclesiæ euidens vtilitas probetur, vt aliàs dictum fuit in Rota, quia illud procedit, quando rescriptum fuit præsentatum, & res est in eo statu, vt confirmatio fieri possit, aliud est, si rescriptum non sit præsentatum, quia mandatum de re integra morte Pontificis expirat. *cap. licet, de offic.deleg.* Et perindè est ac si non esset obtentum. 4 5

Neque etiam refragatur quod hæc gratia facta fuerit simpliciter, & ideo quamuis non sit præsentata executori per mortem Papæ non expiret. *cap.si super gratia, de off.deleg. lib.* 6. Guido Pap. *decis.*491. quia hoc non habet locum quando executor debet adhibere causæ cognitionem. Rota *decis.*12.*de off.deleg.in nou.* Gemin. *in d.c. Si super gratia n.*7.*vers.Sed pone quod Papa, de offic. deleg.* Felin. *in d.c.relatum,n.*8.*vers. Limita istam limitationem, de offic.deleg.* Et sequitur Gabr. qui alios consonantes refert *in d.conclus.* 2.*n.*13.*de præb.lib.*6. 6 7

In proposito autem executor debuit adhibere causæ cognitionem, ergo ea non adhibita per mortem Pontificis expirauit, & cum Breuis etiam expeditio fuerit necessaria cessat omnis dubitatio.

8 Neque

8 Neque etiam dici potest beneplacitum Papæ non fuisse necessarium ex eo quod alienatio facta fuit pro soluendis debitis hæreditariis, quia per aditionem hæreditatis bona fuerunt acquisita à monasterio *l.sed si plures.§.filio. de vulg.& pupil.subst.& instit.de hæred. qual.& differ. in pr.* quem textum meliorem de Iure dicit Crot.*in leg. stipulatio hoc modo concepta,n.55. verb. oblig.glos.* & DD.*in l.1.§.veteres,ff.de acqu.poss.*

9 Neque etiam obstat quod emptori lis fuerit mota,& ideo gratia non fuerit præsentata, quia hoc nullum præstitit impedimentum, & quia Breue etiam nihilominus potuit, & debuit expediri,& præsentari.Ita,&c.

Habetur hæc decisio inter decisiones Manticæ *decisione* 41.

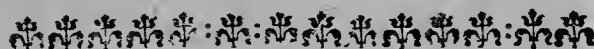

Romana.

Domus.

43 Coram Domino Seraphino anno 1604. Die Lunæ 16. Februarij.

SVMMARIVM.

1 *Ad validitatem alienationis bonorum Ecclesiæ requiruntur copulatiuè solemnitas, & causa.*

2 *In alienatione bonorum Ecclesiæ solemnitas non requiritur quando res est solita locari.*

3 *Res dicitur solita locari, quando præcedit vna locatio solemnis,vel duæ minus solemnes cum cursu quadraginta annorum,vt n.5.*

4 *Locatio non potest dici solemnis in qua non constat de beneplacito Apostolico, etiam quod ex lapsu temporis possit præsumi, ad effectum vt vnica sufficiat pro solito.*

6 *Locationes licet duæ,factæ iisdem personis habentur pro vna tantùm maximè si posterior sit prioris confirmatio.*

7 *Locatio non potest esse eadem cum prima quæ fuit alterata respectu nominationis in defectum generationis cum requirat nouam solemnitatē,& debet continere eandem causam concessionis.*

8 *In consideranda vtilitate in alienatione bonorum Ecclesiæ debet haberi ratio sextæ partis.*

9 *Non dicitur sufficiens causa alienationis bonorum Ecclesiæ ex quo domus sit ruinosa,quando cum parua impensa reparari potest.*

10 *In alienatione bonorum Ecclesiæ facta propter merita illa sunt probanda aliter quàm ex attestatione alienantis,& debent esse ratione obsequiorum Ecclesiæ præstitorum.*

11 *Melioramenta facta in re locata ab Ecclesia sine solemnitate,& sine causa,liquidari,& refici debent.*

DECISIO.

1 FVIT resolutum sententiam extra Rotam latam esse iniustam, & confirmandam,cum locatio facta Sebastiano corruat ex defectu solemnitatis,& causæ, quæ tamen ad validitatem alienationis bonorum Ecclesiæ copulatiuè requiruntur, *cap. 1.de reb.Eccl.non alienan.cap. sine exceptione.* 12. *quæst.2.*vbi latè Laurent.de Rodulph. *in 3.quæst.*

Neque obstat limitatio quæ pro Sebastiano deducitur ad sustinendam alienationem quod solemnitas non requiratur in re solita alienari,*c.2.* & ibi Doctor. *de feud.* & allegatur vna locatio, quam affirmant fuisse solemnem facta anno 1515.Mariæ,& Paulæ, quæ fuit confirmata per sententiam duorum Canonicorum Ecclesiæ Lateranensis. 2 3

Nam neque hæc locatio potest dici solemnis, cum non constet de beneplacito Sedis Apostolicæ,nec de Iurisdictione illorum Canonicorum, qui sententiam tulerunt,& licet ista possint præsumi stante lapsu tanti temporis, tamen ad hunc effectum non sufficit allegare præsumptionem vt fuit decisum coram me in causa Romana deuolutionis domus 30.Octobris 1602.neque sententia per dictos Canonicos lata fuit in exequutionem alicuius gratiæ,*Si in euidentem,* sed in lite mota per Priorem de,& super domo, & illius deuolutione,& euacuatione,itaut non possit deseruire pro confirmatione alienationis, & beneplaciti Apostolici,immò arguit hanc locationem non fuisse pacificam, Minus potest sustineri ex eo quod adsint duæ locationes cum cursu annorum quadraginta allegando prædictam factam anno 1515.& aliam factam anno 1520. quia habenda est pro vna tantum, cum factæ sint iisdem personis: & hæc posterior non est noua locatio, sed prioris confirmatio, cum eiusdem insertione facta à successore prioris, qui priorem concesserat. 4 5 6

Sed difficultatem tollit quod locatio de qua nunc agitur facta Sebastiano est alterata respectu nominationis in defectum generationis, quo casu requiritur noua solemnitas, vt notatur *in Auth. Qui rem, C. de Sacrosanct.Eccles.*Et fuit decisum in causa *Imolen. bonorum 21. Maij 1593.coram R. P. D. meo Pamphilio.* Et etiam requiritur vt adsit eadem causa concessionis. Cuit. *de feud. p. 2. quæst.1.num.* 10. Visum fuit etiam Dominis adesse defectum causæ, fatetur enim Sebastianus, quod eo tempore quo domus locabatur pro scutis quadraginta,& concessio fuit facta pro scutis sex, & pro summa 300.scutorum,cum obligatione expendendi scuta centum in melioramentis; adeo quod etiam habita ratione sextæ partis,nulla adest Ecclesiæ vtilitas. 7 8

Nec refert quod dicatur, domum fuisse ruinosam, quia poterat Prior cum centum scutis illam reparare absque aliquo eius incommodo, & sic ista non erat sufficiens causa alienationis vt fuit alias decisum coram me in causa *Placentina bonorum de Puteobonellis,* & in pluribus aliis causis.Neque hic cadit contemplatio meritorum Sebastiani, tum quia essent aliunde probanda quam ex attestatione alienantis,Ias.*cons.73.lib.3.* Federic.*cons.*143.tum quia necessarium esset, vt hæc merita essent ratione obsequiorum præstitorum Ecclesiæ, cuius bona alienantur, Ac coram bona *decis.* 43. & fuit dictum *coram R.P.D. meo Lancellotto in causa Posnaniens. bonorum 15.Februarij 1599.* Quantum ad melioramenta,ea sunt reficienda Sebastiano, facta illorum liquidatione, & in hoc fuit benè gestum per Reueren.D.Verospum,qui præfixo termino ad liquidandum,& nihil interim acto, processit ad exequutionem, præstita cautione *iuxta decis.* Put. 471. *lib.* 2. Et ita concessum pro nullitate concessionis. 9 10 11

Habetur

Habetur hæc decisio inter decisiones Seraphini decisione 490.

Treueren.

Bonorum.

44 Coram Reuerendissimo Dunozerto. Lunæ 15. Martij 1621.

ARGVMENTVM.

In alienatione bonorum Ecclesiæ copulatiuè requiritur causa, & solemnitas. Beneplacitum Apostolicum in alienatione bonorum Ecclesiæ hodie vigore Paulinæ est necessarium sub pœna nullitatis alienationis. Alienatio bonorum Ecclesiæ, licet fiat in aliam Ecclesiam, nihilominus requiruntur solemnitates.

SVMMARIVM.

1 *Bona Ecclesiæ, quando alienantur, duo copulatiuè requiruntur causa scilicet, & solemnitas.*

2 *Beneplacitum Apostolicum hodie requiritur in alienatione bonorum Ecclesiæ.*

3 *Alienatio bonorum Ecclesiæ facta sine beneplacito Apostolico est nulla.*

4 *In alienatione bonorum Ecclesiæ si interuenerint solemnitates de iure requisitæ, non requiritur beneplacitum Apostolicum, sed ista fuit opinio Beroi semper à Rota reprobata, & in quo D. Berous fallatur. n. 5.*

6 *Constitutiones frustratoriæ essent si se non extenderentur vltra terminos iuris communis.*

7 *Ecclesia quando alienat in aliam Ecclesiam, an sint necessariæ solemnitates requisitæ in alienationibus bonorum Ecclesiæ, & n. 8.*

9 *Cultus diuinus potest esse maior in vna, quàm in alia.*

10 *Ecclesiæ vni non est danda occasio, alteram spoliandi.*

11 *Alienatio bonorum Ecclesiæ si fiat in alteram Ecclesiam etiam de iure communi sunt necessariæ solemnitates.*

12 *Beneplacitum Apostolicum si in alienatione bonorum Ecclesiæ de consensu partium requiratur, & sub hac conditione fuerit conclusum.*

Tunc illo deficiente contractus dupliciter est nullus.

13 *Gratia Papæ quando est in forma simplicis commissionis, & non est præsentata expirat per mortem Papæ.*

14 *Iudicandum non est iuxta formam supplicationis.*

15 *Gratiæ forma si non seruetur irrita redditur ipsa gratia.*

DECISIO.

1 DOMINI vnanimiter venditionem fuisse nullam, & inualidam responderunt, est enim clara iuris conclusio in alienatione rei Ecclesiæ duo copulatiuè requiri causam, & solemnitatem c. sine exceptione 12. q. 2. c. 1. & 2. de reb. Eccl. non alienan. in 6 Card. Manc. decis. 41. n. 1. Et fuit sæpissimè decisum, quicquid enim sit vtrum adsit causa tamen cum deficiat beneplacitum Apostolicum quod hodie requiritur vigore constitutionis Pauli Secundi. Cæsar de Graff. decis. 4. in fin. de rebus Eccl. num. 14. vers. at in casu nostro, Cardin. Mant. decis. 41. Ricc. in praxi resolutione 383. numer. 1. & fuit sæpissimè resolutum, sequitur pernecesse istam venditionem fuisse ex defectu beneplaciti nullam, præcipuè cum agatur de bonis iurisdictionalibus, & magnæ considerationis. 2 3

Non obstat quod vbi interuenerunt solemnitates de iure requisitæ, non requiritur beneplacitum, vt dicit Ber. cons. 91. n. 18. lib. 1. vltra quod de hoc Domini multum dubitabant, eius opinio semper fuit à Rota reprobata, fallit enim Berous, dum ponderat verba Constitutionis ibi præterquam in casibus à iure expressis, nam illa important limitationem, quando debet seruari solemnitas Paulinæ, vt patet ex lectura Constitutionis, & declarat Caiet. in summ. vers. excommunicatio c. 75. Steph. Quarant. in Compen. Bullarij in ver. alienationes Eccles. num. 5. & 39. qui casus connumerantur à Bart. Peret. in d. extrauag. ambitiosæ in ver. præterquam in casibus à iure expressis n. 1. & seq. frustratoria enim esset constitutio Paulina, si non extenderetur vltra terminos iuris communis. 4 5 6

Minus etiam visum fuit obstare, quod Paulina non habeat locum quando vna Ecclesia alienat ad fauorem alterius, vt latè deducebant informantes pro Collegio, ponderando verba illa Paulinæ prophanis vsibus applicare quæ non possunt conuenire, quando vna Ecclesia alienat in aliam Ecclesiam, nam fuit responsum constitutionem non niti hac sola ratione, sed vlterius progredi, ibi, *aut cum maximo illarum, ac diuini cultus detrimento exquisitis modis vsurpare præsument*; quæ verba possunt conuenire vbi fit alienatio in aliam Ecclesiam, quia cultus diuinus potest esse maior in vna, quàm in alia Ecclesia, & daretur occasio vni Ecclesiæ, aliam spoliandi, vt notat Hostien. in cap. 1. de reb. Eccl. non alien. & ibi Ioan. Andr. n. 2. & in terminis alienationis inter duas Ecclesias respondit Rota in *Neapolitana spolij*, *Mercurij* 3. *Iunij* 1601. coram bon. mem. Card. Lancellotto, & optima ratione quia etiam de iure communi requiritur solemnitas, vbi fit alienatio in aliam Ecclesiam c. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6. Abb. in cap. tua n. 4. & ibi Dec. de his quæ fiunt à maiori parte c. Dec. cons. 174. n. 1. Rota decis. 1 de reb. Eccles. non alien. in nouis cum alleg. 7 8 9 10 11

Et quod omnem sustulit scrupulum, illud est quod ex partium conuentione illud beneplacitum fuit requisitum. Nam Capitulum dedit mandatum procuratoribus ad videndum sub beneplacito Apostolico, & Patres illud obtinere propriis sumptibus promiserunt, ex quo sequitur contractum fuisse inualidum, non solum ex defectu solemnitatum, sed etiam consensus, qui censetur deficere eo ipso, quod deficit beneplacitum consensui correspectiuum. Aym. cons. 461. num. 29. in fin. Rota in recent. decis. 428. num. 6. & 7. tom. 1. 12

Nec visa fuit suffragari supplicatio à fel. record. Clementis Octaui signata quia illa est in forma simplicis commissionis, neque fuit præsentata, & ideò per eius mortem expirauit. Becc. in cap. relatum num. 22. vers. & ista conclusio de offic. deleg. Et in terminis Cardin. Mantic. d. decis. 41. num. 2. Et postea fuit dictum in vna Ferrarien. 13

rarien. bonorum 19 Ianuarij 1613. coram me. Quod multò magis hoc casu Domini dixerunt esse recipienda, quia fuit apposita clausula in Litteris latissimè extenden. quæ operatur vt fuerit necessaria litterarum expeditio, vnde illis non expeditis obstat regula de non iudican. iuxta for-
14 mam supplicationis, vt respondit Rota in d. decis. Card. Mant. 41. num. 3.

Nec etiam supplicatio signata in actis exhibita vllo modo potest seruire pro confirmatione venditionis, nam in ea expressè Papa mandauerat, vt vnico contextu inuestiretur pretium in
15 rebus stabilibus vtilioribus mensæ Capitulari, quæ forma cùm non doceatur adimpleta redditur irrita gratia beneplaciti, c. cum dilecta, de rescrip. Et in term. fuit decisum in vna valentina Baroniæ 10. Martij 1613. coram Reuerendissimo Attrebaten.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones recent. Rubei 4 p. tom. 2. num 277.

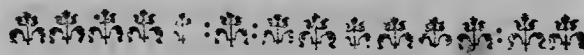

CONSVLTVM XXVI.

De Monasterio cuiusdam Religionis occupato per fratres alterius Congregationis.

SVMMARIVM

Casus, aut factum. num. 1.
Congregatio ista separata à Religione. n. 2.
Sub certa conditione n. 3.
An cessauerit separatio. n. 4.
Dispositio conditionalis, omissa conditione, non habet effectum. num. 5.
Deficiente conditione contractus resoluitur. n. 6.
Non obstat cessio, & renuntiatio Religionis. n. 7.
Cessio, & renuntiatio sub conditione, ipsa non purificata, reuertitur ad sua iura. n. 8.
Res de facili reuertitur ad suam primæuam naturam. num. 9.
Reditus ad ius commune facilis. n. 10.
Feuda quando ad primum patronum deuoluuntur. num. 11.
Priuilegium Innocentij VIII. proseruatis. n. 12.
An suffragetur titulus reformationis. n. 13.
Ea spectat ad Generalem, & Prælatos Ordinis. num. 14.
Talis attentata occupatio non fuit legitima. n. 15.
Impedimentum fuit legitimè reformationi. n. 16.
Non potuerunt in illam consentire Frat. d. Conuentus. num. 17.
Dictio Quicunque *comprehendit omne genus personarum. num. 18.*
Extenditur ad casus, & personas. n. 19.
Conditio apposita adimpleri debet in forma specifica. num. 20.
Videtur dd. Fratres in excommunicationem incidisse num. 21.
Non releuat consensus Principis. n. 22.
Nec creditur voluisse spoliare Religionem. n. 23.
Vtitur priuilegio notabili Sixti IV. n. 24.
Dictio Quoquomodo *quam vim, & energiam habeat. num. 25.*
Bona d. Religionis ad Sedem Apostolicam immediatè pertinent. n. 26.
Clementis VI. confirmatio. n. 27.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

QVIDAM Religiosi Congregationis N. separatæ à iurisdictione, & obedientia Ordinis N. cuius Regulam profitentur, occuparunt quoddam Monasterium eiusdem Ordinis in partibus Germaniæ existens sub prætextu quod quidam fratres in eo degentes ipsis illud concedebant, ea occasione qua Generalis Ordinis ipsum reformare per suum Visitatorem, & Commissarium conabatur. Quæritur quid iuris in hoc. 1

Responsio.

Separatio d. Congregationis à corpore Religionis facta fuit consentiente Religione per decretum factum in Capitulo quodam Generali Cremonensi de anno 1593. & confirmatum à Clem. VIII. eodem anno in Bulla *Pastoralis officij*, eo pacto, & conditione, *vt* (prout dicitur in d. Bulla) *dicta Congregatio N. vel eius Superiores omnino in perpetuum non præsumerent accipere loca, vel Conuentus huius Religionis N. etiam spontè à Ciuitatibus, vel Principibus, seu quibuscunque aliis eis exhibenda, vel offerenda: quod si contrarium aliquando eos fecisse compertum foret, nulla esset, & irrita ista concessio, & nullum ius omnino adquisitum eis intelligeretur.* Cum ergo ex facto constet Religiosos d. Congregationis præsumpsisse accipere tale Monasterium, proculdubio manifestè sequitur quod *concessio* talis separationis iam omnino cessauerit, non subsistet, *nulla* sit, & *irrita*, ac per illam *nullum ius omnino* dictis Religiosis *adquisitum* intelligatur; prout exprimitur in d. Decreto, & Bulla confirmationis ipsius. Certi enim iuris est quod dispositio conditionalis omissa conditione non sortitur effectum. *l. qui hæred. l. Mæuius ff. de condit. & demonstrat.* Rota *decis.* 315, *num.* 1. *apud Farinacium part.* 1. *recent.* Tiraquellus *de retract. tit.* 2. §. 2. *gloss.* 1. *num.* 3. & 4. Thuscus *pract. conclus. tom.* 2. *litt. C. conclus.* 483. *num.* 8. Et quod conditione deficiente contractus celebratus censetur resolutus ab initio *l. necessario* §. 1. *ff. de peric. & commod rei vend. l. pecuniam* vbi Alexander. *num.* 4. *ff. si cert. pet.* Menochius *cons.* 134. *nu.* 30. & 31. & *consil.* 139. & *seqq* & *cons.* 322. *n.* 39. Tiraquellus *in l. si vnquam verbò reuertatur n.* 277. *C. de reuocand. donation.* vbi quod *defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis.* Episcopus Barbos. *in Axiom. iur. Axio.* 48. *n.* 6. Nec obstat quod Religio cesserit, & renunciauerit iuri, seu iurisdictioni, quam habebat supra Religiosos D. Congregationis, ac perindè quod ad illam amplius regressum non habeat, iuxta *l. quæritur* §. *si vendita ff. de ædilit. edicto, l. si maritus* §. *si negauerit ff. de adulter.* Et alia iura. Etenim potius ex hoc firmatur quod dicimus. 2 3 4 5 6 7

Qui enim cessit, & renunciauit iuri suo sub conditione, ipsa non purificata, reuertitur ad iura sua. Caruetus *cons.* 127. *numer.* 13. Barbosa 8

supra

supra Axiomat. 135.*num.*12.cum ergo non fuerit purificata conditio non accipiendi Conuentus Religionis reuertitur Religio ad iura sua,& iurisdictionem,quam habebat supra d. Congregationem.Et d. Congregatio nullatenus iam perfrui potest iure exemptionis, seu separationis à Religione. Quia resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris.*l.si ex duobus* 6.§ *sed, & Marcellus ff.de in diem adiectione.* Sanchez *lib. quarto de Matrimonio disputat.*8. *num.* 11. Moronus *respons.*59.*num.*25.

9 Id ipsum corroborat, quod cum, iuxta Iuris axioma *Res de facili reuertetur ad suam primæuam naturam*, conformiter ad *l. filio quem pater ff. de liber & posthu.cap.ab exordio dist.*35.de quo Felinus *in c.cum omnes n* 8 *& c.cum accessissent num.*5. *de Constit.* Stephanus Gratianus *discept. forens. cap.*544.*num.*31.Moronus *Respons.*82.*n.* 36. Et reditus ad ius commune facilessit,& fauorabiles. Moneta *de option.Canon.c.*8. *n.* 39. Barbosa *in d.*
10 *c.ab Exordio n.*1.Cum d. Congregatio membrum sit d.Religionis;in ea, & sub obedientia Superiorum ipsius fundata,multisque annis, (& cum fælicibus progressibus) à Generalibus eiusdem gubernata;& per viros,ac fœminas eiusdem alumnos,& vitæ sanctitate illustres,propagata, vt ad eam veluti ad matrem,& fontalem originem reuertatur, ob non obseruatam conditionem separationis à Capitulo Generali impositam, à Papa confirmatam, & ab ipsa Congregatione semper acceptatam. Sicut propter similem causam feuda omnia ad primum patronum deuo-
11 luuntur. Quia sunt de gratia, & ideo faciliter reuocantur. Innocent. *in cap.* 2. *de feud.* Baldus *in Marg. verbo feudum.* Bertachinus *in Repertor. verbo feudum.* Quæ ratio militat etiam ad intentum.

12 Accedit quod ex priuilegio Innocentij VIII. pro Seruitis in eorum Marimagno §.59.quo Religio de qua in præsenti per communicationem priuilegiorum, quàm cum illis, & aliis Mendicantibus habet,fruitur, constat non potuisse præfatos Religiosos *procurare, quærere, seu tentare*,quod dictum Monasterium à Religione auferretur, aut aliis Religiosis traderetur, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, nisi hoc fieret apud Generalem Ordinis. Vnde videtur dictos Religiosos in excommunicationem hanc incidisse, & receptionem dicti Monasterij irritam, & inanem fuisse, etiamsi per ignorantiam id fecisse dicant, prout ex dicto priuilegio etiam habetur.

13 Nec suffragatur illis quod titulo reformationis, seu reformandi dictum Monasterium id fecerint. Primò quidem, quia reformatio legitima dicti Monasterij debebat fieri iuxta Regulam,quæ in illo obseruabatur, & decreta Summorum Pontificum pro Reformatione Regularium edita,non iuxta obseruantias,quas dicti Pattes,qui illud occupare tentabant, tenent, quia illæ non præscribuntur à Regula. Hinc Sorbus *in Annotationib. ad Compend. priuilegior. Mendicant.verb. Reformatio* inquit. *Reformatio debet fieri iuxta Regulam promissam.*Secundò, quia reformatio dicti Monasterij specialiter, & priuatiuè ad quoscunque alios spectat solùm ad Generalem Religionis, non solùm ex iure communi Concilij Trid. *sess.*25 *de Regularib. cap.* 1. & ex Sixto IV. in Bulla, quam refert Casarubius *in Compend.priuilegior. Mendicantium verb. Reform. n.*1.sed maximè ex Pio II. in Bulla, *Pontificalis authoritas* in Marimagno huius Religionis *n.*26. vbi non solum iniungit Generali, & Prouincialibus Ordinis reformationem, sed etiam omnibus aliis extraneis siue Ecclesiasticis, siue sæcularibus vt ad eam faciendam præbeant auxilium fauorem, & præsidium. Ac etiam ex Leone X. qui pro Minoribus in alia Bulla concessit, & in virtute S. Obedientiæ præcepit, quod nullæ reformationes fierent in ordine nisi de Generalis, & Prouincialium assensu, vt refert Casarubius supra,Rodriguez *tom.* 3.*quæst.Regular.q.*41.*art.*1. *& tom.*2.*qu.*73.*art.*2.*&* 3.Et alter Rodrigu. eius Compendiator *in Compend.resolut* 125.*num.* 50. Quo etiam priuilegio fruitur hæc Religio. Malè ergo dicti Religiosi titulo reformandi præfatum Monasterium illud occupare tentarunt. 14

Tertiò,quia talis attentata occupatio non solum non fuit legitima introductio reformationis vtpoté cum non fuerit facta à Prælatis Religionis,ad quos ipsa spectabat,vt dictum est, sed ex opposito fuit oppositio,obstaculum, & impedimentum veræ,& legitimæ reformationi, quam Generalis Ordinis eodem tempore curabat introduci in dicto Conuentu per suum Commissarium, & Visitatorem Generalem ad id munus faciendum ab ipso specialiter designatum. Ex quo proindè sequitur Religiosos istos machinantes hoc obstaculum, & impedimentum veræ, ac legitimæ reformationi,quæ erat veluti in ianuis, & proximè introducendæ incidisse, in pœnam excommunicationis latæ sententiæ Papæ reseruatæ impositæ à Pio II.in Bulla relata *quibuscunque Ecclesiasticis,& sæcularibus personis cuiuscunque dignitatis,gradus,status,ordinis,vel conditionis existant*, quæ, *quouis quæsito colore* reformationi introducendæ à Generali, & Prælatis Religionis se opponunt, aut eam impedire præsumunt; quam etiam confirmauit, & approbauit Paulus II.in Bulla *Circa quorundam*, quæ extat in Marimagno huius Religionis *n.*27. 15 16

Nec etiam suffragatur prædictis Patribus, 17 quod aliqui, etsi pauci,fratres inhabitantes in dicto Conuentu ipsis illum concedere, & exhibere voluerunt. Etenim ex conditione illa pro ipsorum separatione à corpore Religionis à Capitulo Generali facta, à Papa confirmata, & à Congregatione dictorum Religiosorum acceptata habetur non potuisse talem donationem, concessionem, seu exhibitionem acceptare. Vt patet ex illis verbis: *Non præsumerent accipere loca vel Conuentus huius Religionis,etiam spontè à Ciuitatibus,vel Principibus, seu quibuscunque aliis eis exhibenda,vel offerenda.* Dictio enim *Quicunque*,cuius ablatiuum est illa *Quibuscunque* comprehendit omne genus personarum propter sui 18 maximam vniuersalitatem.Rota *decis.*368. *nu.*5. *part.* 1.*diuersor.* Menochius *cons.* 224. Barbosa *de dictionibus dict.* 317. *num.* 5. Includit etiam omnes,& quascunque personas, etiam priuilegiatas.Farinacius *in prax.crimin.p.* 3.*q.* 108.*n.*6. Gutierez Canonicar.*lib.* 1.*c.* 34.*n.* 57. Extenditur etiam ad omnes casus, & personas. Menochius *de præsumptionib. lib.* 4.*præsumpt.* 198.*nu.* 21.Farinacius *in prax.p.*4.*cons.*65.*n.*8. & quamplures alij apud Barbos.*d.dictione* 317. *præsertim nu.* 12. Ex quo proindè etiam infertur, etiam si aliqui fratres dicti Conuentus eum exhibere voluerint dictis Religiosis, nihilominus

non propterea vitari, quod propter acceptationem illius ipsi inciderint in dispositionem illam, quod scilicet *concessio* separationis eorum à corpore Religionis sit reddita *nulla, & irrita*, pro-
20 pter dicta in Superioribus,& quia conditio apposita cuicunque contractui,concessioni,legato, &c.debet adimpleri in forma specifica. *l. qui hæredib. Mæuius ff. de conditio. & demonstr.* Bald. *cons.* 437. *in princip.* Oldradus *consil.* 244. *n.* 3. Angelus *consil.* 373. *num.* 2.

21 Ex eo potius quod præfati fratres commorantes id dicto Conuentu voluerint tradere illum dictis Religionis Congregationis N. cum talis concessió, seu traditio sit quædam alienatio bonorum immobilium, seu stabilium Religionis, sequitur claré incidisse in excommunicationem maiorem, & alias pœnas etiam Sedi Apostolicæ reseruatas,quas incurrunt alienantes bona Ecclesiastica, & Regularium. Extrauag Pauli II. *Ambitiosæ.* Decretum S. Congregat. Concilij de ann. 1624. sub Vrbano VIII. & alia iura. Imò esse omnino nullam, & irritam, prout in d. Extrauaganti, Decreto,& iuribus relatis habetur.

22 Nec etiam iuuat si dicatur ad fuisse consensum Principis sæcularis pro donatione d. Conuentus præfatis Religiosis Non solum quia is consensus fictitius præsupponitur,seu casu quod esset,sollicitatus,& procuratus à dictis Religiosis;& prorsus inutilis ad eorum intentum, cum in conditione separationis habeatur, vt supra relatum est: *Etiam sponte à Ciuitatibus,vel Principibus exhibenda, vel offerenda* Monasteria acceptari ab illis non potuisse. Imò nullatenus credi debeat Principem illum,vtpotè pissimum, voluisse spoliare Religionem dicto Conuentu contra priuilegia illius,& aliarum, cum quibus habet communicationem priuilegiorum, & quibus sub grauibus censuris, & pœnis prohibetur
23 similis violentia. Maximè eo tempore, & occasione, quando Generalis illum reformare per suum Commissarium Generalem curabat. Pro quo casu extat prohibitio Innoc. VIII. in Bulla pro Seruitis iam relata, qua prohibet Principibus quibuscunque quod *in faciendis huiusmodi reformationibus nullatenus se intromittant, aut ne fiant, opponant, vel contradicant, &c. sub excommunicationis sententia si contra fecerint eo ipso ex tunc incurrenda.*

24 Quæ omnia maius firmitatis robur accipiunt si animaduertatur Religionem,cui facta est hæc violentia,vti,& gaudere notabili priuilegio ipsi concesso à Sixto IV. in suo Marimagno *numer.* 100. scilicet quod nulla *persona Ecclesiastica, vel sæcularis prædicta loca* (scilicet Monasteria Religionis)*seu bona, occupare, accipere, vel vsurpare, aut quoquomodo sibi vendicare præsumant absque dictæ Sedis* (scilicet Apostolicæ) *licentia speciali.* Ex eo enim habetur præfatos Religiosos huius præcepti transgressores extitisse occupando dictum Monasterium, vel etiam ab aliis quibuscunque oblatum accipiendo, aut quoquomodo sibi vendicando, id est quocunque titulo, prætextu, motiuo, aut causa id fecerint, exclusa *Sedis Apostolicæ licentia speciali.* Etenim dictio illa *Quoquomodo*, qua vtitur Pontifex in hoc
25 priuilegio tantam vim, energiam, & efficacitatem habet; vt comprehendat omnem modum excogitabilem, seu qui excogitari possit. Rota *decis.* 505. *num.* 19. *par.* 1. *diuersor.* Et apud Farinacium *decis.* 68. *num.* 3. *p.* 1. *recent.* Cardin. Thuscus *practicar. conclus. tom.* 2. *littera D. concl.* 359. *num.* 4. Et extendatur ad omnes modos, & casus similes,& dissimiles,proprios,& improprios, iuxta tradita per Menochium *cons.* 344. *num.* 19. Mascardum *de probat. concl.* 1131. *num.* 16. Imò etiam ad casum imaginabilem, quod talis vsurpatio Monasterij esset licita, aut secundum ius,prout colligitur ex Cardinali Thusco *d. concl.* 359. *num* 8. 9. & 15. Ruinum *consil.* 32. *num.* 7. *lib.* 2. & *cons.* 77. *num.* 8. & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de dictionib. dict.* 334. *numer.* 14. 15. & 16.

Intentum tamen concludit ratio, qua Summus Pontifex vtitur in dicto priuilegio præfatæ Religioni concedendo de non accipiendis, 26
nec vsurpandis bonis, & locis illius à quacunque persona, quia scilicet *loca fratrum* (dictæ Religionis) *ad Apostolicam Sedem, & ad prædictum ordinem specialiter, & immediatè pertinere noscantur*, vt Papa loquitur Cui si adiungatur quod Ioannes 22. in Bulla *Sacer ordo vester* in Marimagno huius Religionis *n.* 5 dicat: *Vos, & prædictum ordinem, personas, & Ecclesias, Oratoria, domos, res alias, & loca vestra, ac spectantia ad eadem, in quibus inhabitatis ad præsens, vel inhabitabitis in futurum, cum omnibus iuribus, & pertinentiis suis ac personis degentibus in eis, in ius, & proprietatem B. Petri, & Apostolicæ Sedis assumimus:* eaque confirmet Clem. VI. in Bulla *Sacer Ordo* in eodem Marimagno *nu.* 6. irrefragabiliter sequitur præfatos Religiosos occupatores dicti Monasterij non modò iniustè egisse contra dictam Religionem, tale Monasterium occupare attentantes, sed etiam contra Sedem Apostolicam, ius,& proprietatem D. Petri, sub quibus loca, & bona dictæ Religionis sunt posita, & sub quorum protectione sunt assumpta, vt ex eodem Marimagno etiam habetur.

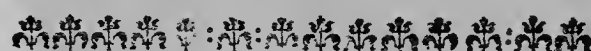

CONSVLTVM XXVII.

De quodam Religioso à sua Religione eiecto, eo quod celauerit morbum quendam, quem habebat, ante professionem.

SVMMARIVM

Casus, seu factum. num. 1.
Satutum Religionis validum est. n. 2.
Quæcunque Religio habet facultatem faciendi statuta. num. 3.
Liberum est illi non recipere nisi habentes aliquas conditiones. n. 4.
Non obstat ius commune. n. 5.
Nec quod defectus non sit contra substantiam Religionis. num. 6.
Licita, & valida fuit hæc eiectio. n. 7.
Quibus de causis. n. 8.
Petens Religionis ingressum ad quid teneatur. n. 9.
Maximè quando agitur de defectu substãtiali. n. 10.
Tenetur tamen postea Religio istum eiectum admittere. num. 11.
Cessante causa cessat effectus. n. 12.
Professio instar matrimonij indissolubilis. n. 13.

In

In dubio censetur valida.n.14.
Causa expulsionis est dubia n.15.
Non subsistit.n.16.
Etiamsi sententia expulsionis fuerit iusta.n.17.
Non transit in rem iudicatam.n.18.
Datur exceptio contra illam.n.19.
Est spoliatiua n.20.
Dubium incidens de expulsione Religiosorum.n.21.
S.Rota decisiones duæ.n.22.
Alia coram Vbaldo.n.23.
Alia coram Puteo.n.24.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 IN Religione Carthusiensium est statutum, quo præscribitur quod si Nouitius taceat morbum aliquem incurabilem, quem habeat, possit etiam post professionem expelli. Cùm autem contigisset quod in quodam Nouitio post professionem repertus esset morbus quidam secundùm opinionem quorundam Medicorum incurabilis, & propterea expulsus fuisset à Religione, post expulsionem tamen plures alij Medici insignes deponerent talem morbum incurabilem non esse, ideo quæritur an Religio teneatur illum acceptare, & de nouo recipere.

Responsio.

2 SVppono tale statutum validum esse non solùm si sit confirmatum à Sede Apostolica, vt credo esse, sed etiam si sit solùm factum à Reli-
3 gione. Cum omnis Religio habeat generalem potestatem condendi leges, vt colligitur ex Innoc.*in c.singulis, versus fin.de stat. Monach.* Caietano *in opuscul.tom.1. tract. 31. resp. 6.* Vasqu.1. *disp.153.cap. 1. num. 5.* Salas 1.2.*disp.8.sect.18.* Suar.*tom.4.de Relig.tr.10.lib.2.c.2.* Vech.*in prax. Nouit.disp.3.dub.1.n.4. & 5.* Et quia sicut liberum est, & gratuitum Religioni recipere, vel non recipere aliquem ad illam, ita etiam liberum est illi non recipere nisi habentem tales, vel tales conditiones.

4 Sic enim, vt dixi *tom.4.verb.Neophitus regularis num. 6.* valida sunt statuta quarundam Religionum non admittentium ad illas descendentes ex genere infecto, & Rota *dec. 297.num. 1.p.1. recent.* non est inualidum statutum Religionis Hierosolymitanæ, quo cauetur vt in eo ordine pro Fratribus militibus non admittatur ille qui ex patre, aut auo scriba Notario, aut tabellione publico natus fuerit. Similia quoque statuta sæpius eadem S.Rota approbauit. Nec obstat si dicatur esse contra ius commune: tum quia si à Papa approbatum est, vt suppono, cùm Papa sit supra ius commune, eo ipso quod illud approbauit in iure communi dispensasse censetur. Tum etiam quia prout dixi loco relato *ex 4. tom.* hoc, & similia statuta non debent censeri contraria iuri communi. Non enim sunt contraria iuri communi positiuè, sed tantum negatiuè Hoc est, ius commune non præcipere quod tales recipiantur, aut quod non possint excludi ab aliqua religione, sed tantum permittere quod recipiantur ad religionem, & ita non recipere illos aut prohibere ne recipiantur non est contra, sed præter ius commune.

Nec etiam obstat quod defectus, seu morbus corporalis non repugnat substantiæ Religionis, 6
non irritet professionem prout dixi *tom.1.Sum.c.2.n.23,* ex Nauarro, & aliis; quia hoc solum probat quod iure communi non sit irrita talis professio, non verò attento iure particulari Religionis nolentis admittere habentem talem defectum, ob defectum consensus in professionem illum habentis.

Ex quo colligo licitè, & validè potuisse eiici 7
à Religione Carthusiensium talem morbum habentem, vel iuxta opinionem Medicorum existimatum habere. Primò quidem ratione prædi- 8
cti statuti id præscribentis, adiuncta opinione Medicorum, cui vti probabili prudenter conformari potuit Superior illum eiiciens. Secundò, nam quemadmodum ordinandus habens aliquod vitium occultum tenetur, vel ab ordinibus abstinere, vel pandere vitium, quod reddit eum ordinis incapacem, vt si patiatur ætatis defectum, vel sit irregularis, vel habeat aliud simile impedimentum, vt constat *ex c. nisi cum pridem, de renunciat, vers. per graui, cap. innotuit, vers. multa enim, & can. ex pœnitentibus distinct.* 50. Et confirmatum est à Glossa *in d.c.nisi cum pridem, verbo non potuerit, & in d.c.innotuit, verbo reatum.* Archidiac.*in d.can.pœnitentibus.* Innoc.*in cap.Inquisitionis n.4.de accusat.* Panormit.*in d.c.innotuit, num.6* Felin.*in cap.Suscitatus num.8. de rescriptis,* D.Antonin.*3 p.tit.14.cap.16.§.13.* Angel.*tit.ordo 7.n.1.* Syluest. *Ordo 2. qu. 2.* & Tabiena *ordo 6. n.1.in fin.* 9. Ita eodem prorsus modo petens reli- 9
gionis ingressum, & habens aliquod impedimentum tenetur vel desistere ab ingressu Religionis, vel illud Superioribus aperire.

Nam quotiescunque proceditur non ad punitionem; sed vt vitetur peccatum, tenetur interrogatus aperire impedimentum occultum, quod procedit etiam si non sit de eo rogatus dummodò illud aduertat, vel saltem de eo dubitet. Nauarr.*lib.3.consil.25.de regul.& in 2.edit. cons.48.* Suar.*to.3.de relig.l.5.c.4.in fin.* Miranda *in Manual.Pralat.tom.1, qu.19. art. 2.* & Sanch.*in pracept.Decal.lib 4.c 16.n.35.* Vecchius *disp.6. dub. 1.num. 7. & 8.* Quæ omnia maximè procedunt 10
quando celatur defectus, qui secundum statuta Religionis saltem est substantialis, qualis est iste de quo in præsenti.

Nihilominus comperto postea ex opinione 11
aliorum Medicorum insignium quod morbus ille non sit incurabilis, sed curabilis, existimo teneri religionem illum admittere. Ad quod in- 12
duci potest primò commune illud axioma Iuris: *Cessante causa, cessat eius effectus, l.adigere §.quamuis ff.de iurepatron.l.si pater ff.de haredit. instit. l. generaliter, C.de Episcop.& Cler.l.cùm te, C.de pactis inter empt.c.magnæ in fin.de voto, c.cum cessante 60. de appellat.* Cum enim causa eiectionis istius professi fuerit morbus incurabilis putatus solùm probabiliter propter opinionem quorundam Medicorum; cum postea, iuxta aliorum eiusdem facultatis peritorum sententiam constet contrarium, vtique cessauit causa dictam expulsionem iustificans. Secundò, & præcipuè quia 13
cùm agatur de validitate, seu inualiditate professionis, & illa instar matrimonij consummati sit indissolubilis, nisi propter certas, & indubitatas causas, ita vt in dubio de validitate

professionis sit iudicandum quod valeat, vt docent Barbat. *cons.* 59. *num.* 12. *post med. vol.* 2. Nauarr. *lib.* 3. *cons.* 13. *num.* 10. *in* 2. *edit. de reg.* Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *disp.* 37. *num.* 12. *ad fin.* Steph. Gratian. *tomo* 1. *discept. forens. cap.* 413. *num.* 17. Suar. *tom.* 2. *de Relig. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 6. Less. *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *numero* 66. Et idcirco Rota ad-
14 hærens huic opinioni dixerit, professionem in dubio præsumi validam nisi contrarium probetur, prout habetur *in decis.* 1361. *num.* 7. coram Card. Seraphino, & dictum etiam fuit in vna Romana *Professionis* 23. Iuni. 1623. coram Remboldo. (Quæ omnia Bartholom. de Vecchis *in prax. Nouit disp.* 13. *dub.* 12.) Cum constet de no-
15 uo causam dictæ expulsionis non fuisse certam, sed potius dubiam, siquidem circa incurabilitatem illius morbi sunt variæ sententiæ Medicorum, quibusdam asserentibus esse incurabilem, aliis id negantibus, proculdubio non potest subsistere eiectio istius professi, sed veluti iniustè
16 eiectus debet reuocari ad Religionem. Maximè ipso reclamante.

17 Tertiò, quia licet sententia expulsionis data illi professo ob celatum illum morbum fuerit ex parte iudicis iusta, & valida, eo quod prudenter iudicauerit propter opinionem illorum Medicorum eum esse incurabilem, ac proinde professum expellendum ab Ordine propter statutum illius nihilominus re ipsa fuit iniusta, cum non fuerit certa, & iustificata causa talis expulsionis, siquidem iuxta aliorum Medicorum opi-
18 nionem moribus ille non est incurabilis. Ergo non transit in rem iudicatam, iuxta tradita per Vantium *de nullitat. tit. quoties, & intra quod tempus n.* 8. Magonium Lucensem *dec* 62. *n.* 15. *& decis.* 98. *n.* 5. Surd. *cons.* 61. *n.* 53. Azeuedo *lib.* 2. *nu.* 23. *tit.* 17. *lib.* 4. *nou. recopil.* Mar. Anton. *var. res. lib.* 7. *res.* 77 *n.* 14. Sed datur exceptio contra il-
19 lam *l.* 4. *§. condemnatum ff. de re iudic.* Tiraq *de retract. lign. §.* 1. *gloss.* 2. *à n.* 5. Rebuff. *ad leges Galliæ to.* 1. *tit. de sentent. execut. art. vlt. n.* 4. Barb. *in axio-*
20 *mat iuris axiom.* 200. *n.* 6. Vnde sententiam Auditoris Cameræ super executione Breuis latam non præcedente illius iustificatione esse nullam, & spoliatiuam censuit Rota in Maioricensi *Sacristiæ* 16. Decembr 1602. coram Pamphilio. Ergo similiter hæc sententia expulsionis, vt nulla, & spoliatiua censeri debet.

21 Obiter hîc notandum sententiam Iosephi Giballini *in Disquis. Canon. de clausur. regul di. quisit.* 2. *c.* 4. *§.* 13. dicentis non obstante decreto Sacræ Congregationis sub Vrbano VIII. quod prohibet quemquam, nisi propter incorrigibilitatem à Religione expelli, & declarat neminem incorrigibilem censeri debere, nisi vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus posse aliquem expelli propter vnum aliquod crimen graue, & scandalosum semel tantum commissum, non posse in praxi teneri: est enim expresse contra dicta decreta Sacræ Congregationis legitimè promulgata, & praxi recepta, & derogantia priuilegiis Religionum, vt benè P. Diana *p.* 9. *tr.* 8. *res.* 57. post Pellizzarium, & me relatos. Vnde concludit, quod dictus P. Gibalinus non est prorsus audiendus.

22 Est ad intentum huius Consulti vna S. Rotæ decisio coram Vbaldo 1 11. & ideo adiungenda, sicut, & alia coram Puteo.

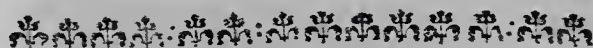

Bononien.

Professionis.

Coram D. Vbaldo. Veneris 9. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Professio Monachi numquid vitietur propter morbum comitialem, & quomodo talis morbus probetur per testes.

SVMMARIVM.

Monachus quando dicatur in sua Religione fecisse legitimam professionem. n. 1.

Professio non vitiatur ex quolibet grauissimo morbo de iure communi, & an vitietur propter morbum caducum iuxta formam Constitutionis Religionis. num. 2.

Professionis actus est vltro, citròque obligatorius. num. 2.

Professionis impedimentum probari debet ab allegante. num. 3.

Morbus caducus quomodo per testes probari debeat. num. 4.

Testes habentes affectionem ad causam repelluntur, vel saltem in concursu aliorum multum minuitur de eorum fide. n. 5.

Medici periti deponentes super infirmitate alicuius, quem non viderunt, nec curarunt, an, & quando probent. num. 5.

Medicis peritis in eorum arte standum est. n. 6.

Confessio extraiudicialis probata per testes satis probat. num. 7.

Morbus Comitialis an sit medicabilis. n. 8.

DECISIO.

DOMINI dixerunt professionem à Iosepho Maria emissam in Venerabili Religione Fratrum Minorum fuisse validam, cum esset ab eo facta in ætate legitima, & post annum probationis cum solemnitatibus requisitis, *c.* 1. *de reg. lib.* 6 *c. ad Apostolicam, eod. tit. c. cum Gonsaldus* 17. *q.* 2. Speculat. *in tit. de reg. n.* 1. *& seq.* Rota *dec.* 216. *n.* 3. *p.* 2. *diuers.* Et habetur per S. Concil. Trident. *sess.* 25. *de regul. c.* 15. *& seqq.* 1

Neque de iure communi obstare videbatur allegatus morbus caducus in Iosepho, cum quilibet morbus etiam grauissimus non vitiet professionem, vt dixit gloss. *in cap. sicut tenor, in verb. extra mentem, de regular.* & probatur *in c. Sicut nobis*, vbi Butr. Abb. & alij communiter, *cap. porrectum, eodem titulo.* Vnde difficultas oriebatur ex Constitutionibus d. Religionis, quatenus essent confirmatæ à Papa, per quas expresse cauetur, vt Nouitij professio laborantis tali morbo sit prorsus irrita, iuxta consil. Nauarr. 25. *de Regular. num.* 2. *lib.* 2. *& eiusdem decis.* 3c. Et ex eo quod protestatio dicebatur emissa à Fratribus in ipso actu professionis, iuxta formam dictarum Constitutionum, ex quo videbatur deficere consensus fratrum, & Religionis, casu, quo iste professus 2

professus laboret morbo caduco, qui tamen consensus necessariò debet interuenire, cum actus professionis sit, vltrò, citróque obligatorius, Abb. *in cap. perrectum, sub numero 10. de Regul.* Nauarr. *cons.26. num.16. eodem titulo, & consil. 17. num.2. de voto.* Ruyn *cons.128. numer.3. lib. primo.* Menoch. *de præsumpt. lib.6. præsumpt. 83. num.21. & seq.* cum aliis per Hond. *cons.78. n.5. lib.2.*

3 Sed hæc non videbantur DD. obstare, quia non fuit probatum Ioséphum laborasse tali morbo tempore professionis, prout erat necessarium, gloss. *in d. ca. Sicut tenor, in verb. extra mentem,* & ibi Doctor. supra allegati Bero. *cons. 29. numer. 12. lib. 1.* Rota *decisi. 107. n.24. p.2. diuers.* Honded. *d. consil. 78. n. 2. libro secundo.*

4 Neque obstant testes examinati pro parte Iosephi ad probandum, quod ipse etiam ante professionem, & de tempore pueritiæ laborabat dicto morbo, & quod viderunt eum in terram cadere, & alia signa eiusdem morbi; quia fuit responsum eos non necessariò concludere de morbo comitiali, vel caduco, cum adsint alij morbi similes, & causantes eadem ferè accidentia, vt est vertigo, quam appellant tenebricosam, quæ facit patientem in terram cadere, vnde ex hoc non infertur morbus caducus, vt fuit resolutum in causa Leondie. *Fructuum* 31. *Maij* 1604. coram bon. mem. Litta, cuius copia data fuit, sed solùm similitudo dicti morbi, vel ad eum propensio, vt fuit dictum in Panopilonem *Abbatiæ* 20. *Iunij* 1603. R. P. D. meo Ludouisio.

5 Accedit, quod dicti testes partim sunt Fratres eiusdem Monasterij, & ideo aliquo modo interessati, Natta *cons.672. num.58. lib.4.* Præsertim cum dicant se habere affectionem ad causam *in Summario Antonij num.3.* quo casu testes repelluntur, Paris. *cons 15. num 30. lib. 2.* Rot. *decis. 336. nu.4. p.1. diuers.* vel saltem in concursu aliorum multum minuitur de eorum fide. Afflictus *d.400. num.8.* Præterquam quod cum non sint periti non videntur posse deponere de tali infirmitate, Ancharan. *cons.330. num.6.* Aretin. *cons. 142. num.14. vers. sed tamen his non obstantibus,* Rota *in ead.* Leodi. *Fructuum* 14. *April.* 1606. coram Litta, partim verò licèt sint Medici, & periti tamen non deponunt nisi per modum responsi super facto eis proposito, non autem per sensum corporis, quia viderint patientem, & eius infirmitatis qualitatem diiudicare potuerint, quæ ex accidentibus potissimum dignoscitur, iuxtà tradita *in cap. communiter 33. dist.* & ibi Archidiacon. & alij, & inde Leodien. *Fructuum.* 30. Maij 1604. nec verificatur quod accidentia expressa in illo casu concurrant in hoc Fratre, & tamen ad effectum inualidandi professionem requiritur plena probatio, Mohed. *decis.3. de Regular.*

6 Tolli autem videbatur omninò fides dd. testium ex aliis pro contraria parte inductis, qui sunt numero plures contestes, & periti in arte, nec constat eos habere aliquam affectionem ad causam; nam in primis plures testes dicunt hunc fratrem solitum præsentire morbum suum, eique occurrere vel aliqui rei inhærendo, vel comedendo, vel aliud simile faciendo, & solitum recordari accidentium, quæ sibi occasione d. morbi euenerant.

Et tamen Medici deponunt in Summario Antonij, *n.* 8. quod patiens talem morbum non recordatur de eius initio, sicut etiam Medici, qui dictum Fratrem visitarunt deponunt illius accidentia non fuisse morbi caduci, sed vertiginis, vt supra, quorum iudicio tanquam in arte peritorum standum videtur, *l. septimo mense,* vbi Bald. *ff. de statu hominis.* Bart. *in l.1. n.4. ff. de ventr. inspic.* Rota *decis.107. n.6. p.2. diuers.* & fuit in nostris terminis dictum in dicta Pampilon, *Abbatiæ* coram Ludouisio.

Accedit confessio ipsius Iosephi Mariæ ante litem motam, quod ipse tali morbo non laborabat, sed finxit se laborare, vt de religione exiret, vt in Summario Antonij *n.2.* quæ confessio probata per tres testes, satis videtur probare secundum magis communem opinionem, de qua Hieronym. Gabriel *cons.40. num.57. lib.2.* præsertim cum duo ex dictis testibus sint Religiosi, & ex iis vnus ex eadem Religione Minimorum, quibus magis creditur, Castren. *cons.143. viso processu col. vlt vers. dictum ergo, lib.2.* Aym. *consil. 169. num.3.* & ista confessio etiam redditur verissimilis ex eo, quia iste frater aliàs aufugit ex septis Religionis, & fuit eo nomine condemnatus, vt *in d. Summ. n.13.* 7

Vltimò considerabant DD. testes, qui dicunt d. Fratrem per triennium, & vltrà ante professionem aliquid non fuisse passum, ex quo sequitur, vel quod ille non esset morbus caducus, quo patientes impossibile est non cadere frequentissimè, & exacto vigesimo secundo ætatis anno anguntur vehementius, vt deponunt testes periti *d. Summ. num.11.* & talis morbus vix vlla arte est medicabilis, vt ex mente Hipocratis, & Galeni fuit dictum in causa Salamantina *dimidiæ portionis* 23. Ianuarij 1609. Marcomontio, & propter eius vim, & magnitudinem morbus Herculeus à veteribus appellabatur, teste Galeno *in lib.6. Hippocratis de morb. vulg. comm.6.* quem refert pluribus aliis & propositum congestis, Brison. *lib.3. de verbor. signific. in verb. comitialem morbum,* vel quod tali morbo, quicunque ille esset fuisset liberatus, vt fuit dictum in d. Pampilonem *Abbatiæ* 20. Iunij 1603. coram Ludouisio. 8

Non obstat prædicta protestatio, quia videbatur non sufficienter probari, cum de ea deponant tantùm fratres ipsi interessati, & affectantes victoriam causæ, vt supra dictum est, cum tamen in illo actu professionis adfuerint plures Laici, quorum nullus hoc deponit, vt in dicto Summario *nu.12.* Vltra quod non probato morbo caduco, vt supra dictum est, protestatio illa nihil operatur. Ex quibus, & aliis allegatis per informantes DD. concluserunt pro validitate professionis, quæ etiam videbatur tutior opinio pro exoneratione conscientiæ d. Fratris, & animæ salute.

Habetur hæc decisio inter decis. Farinac. *cons. lib.2. num.346.*

Eiecti à Religione.

Coram Domino Iacobo Puteo.

SVMMARIVM.

Alimenta an debeantur eiecto à Religione, prætendenti se iniustè eiectum dum causa disputatur.

DECI

DECISIO.

Eorgius Bergomensis Frater S. Saluatoris per Superiores inquisitus fuerat priuatus habitu, & facta priuatione processus secundum statuta, & consuetudinem Religionis erat combustus ita vt de causa priuationis non apparebat. Agebat Georgius ad restitutionem, & dicebat se sine causa priuatum, quia de ea apparere non poterat. Ex aduerso fuit articulata, & vt prætendebatur, probata consuetudo ita procedendi, per quadraginta annos. Sed ante quam super dicta probatione disputaretur, petebat Georgius alimenta, & expensas litis, per not. per Abb. *in cap. Si quis contra in repet. col. 20. versicul. Sed quam formam sequetur Abbas, & in cap. Cum contingat. col. 10. vers. Sed quam formam sequetur Abbas &c. de foro compe.* & Guid. Papæ *decis.* 561. & Afflict. *decis.* 10. *cum seq.* & per decis. Rotæ 305. *aliàs* 10. *de iudic. in nouis.* In contrarium inclinauit maior pars Dominorum die 28. Nouembris 1541. quia considerabatur quod Georgius non erat in possessione Monachatus, per not. per Bart. *in l. Si neget. ff. de alien. liber.* Et in isto casu procedunt decisiones superius allegatæ. Et dum dicebatur quod Georgius prætendebat se esse iniustè eiectum, & spoliatum; respondebatur, quod ex quo fratres prætendebant, secum iuxta Constitutiones, & consuetudinem Religionis processisse, quam consuetudinem prætendebant probasse, quod in primis erat videndum, an verum esset, quod talis consuetudo esset probata, & ad hoc benè facit *dec.* Ægidij 88. & fuit allegatus Felin. *in cap. Cum dilecta col. 19. vers. Monachus non agit, &c. cum sequent. column. de rescript.*

Habetur hæc decisio inter decisiones Iacobi Putei decisione 202.

CONSVLTVM XXVIII.

De præcedentia in sessione in Capella Papæ inter Reuerendissimum P. Generalem Carmelitarum, & Reuerendissimum P. Vicarium Generalem Eremitarum S. Augustini.

SVMMARIVM.

Casus, seu factum. n. 1.
Generalis præcedit Vicarium Generalem. n. 2.
Ex Cæremoniali, seu Rituali Romano. n. 3.
Quæ sunt per se anteponi debent ijs quæ sunt per accidens. n. 4.
Ex Marimagno Mendicantium. n. 5.
Maior dignitas præcedit minorem. n. 6.
Causa naturalis attenditur in concursu, non accidentalis. n. 7.
Bartholi doctrina. n. 8.
Si Vicarius esset Generalis maiorem dignitatem haberet. n. 9.
Varia exempla. n. 10.
De oratoribus Principum. n. 11.
Ludouici Regis Galliarum factum. n. 12.
De Procuratoribus Episcoporum. n. 13.
De Concilijs Prouincialibus. num. 14.
De coadiutoribus Canonicorum. n. 15.
De Archipresbyteris. n. 16.
De Vicario Generali Episcopi. n. 17.
Habet eandem iurisdictionem cum ipso. n. 18.
Non præcedit Episcopos. n. 19.
Ita in praxi seruatum. n. 20.
Axioma vincens vincentem te, *&c. n.* 21.
Factum non præsumitur nisi probetur. n. 22.
Factum non attenditur, sed quod fieri debuit. numer. 23.
Subrogatum sapit naturam subrogantis *quomodo intelligendum. n.* 24.
Quomodo limitandum. n. 25.
Honor debitus Generali an tribuendus Vicario. numer. 26.
Quantum ad iurisdictionem. n. 27.
Decij doctrina. n. 28.
Baldi doctrina. n. 29.
Alia exempla. n. 30.
Esse Vicarium Apostolicum an releuet. n. 31.
Cum quibus, & in quibus. n. 32.
Vrbis praxis. n. 33.
Institutus à Papa quam prærogatiuam habeat. numer. 34.
Quando Pontifex manum apponit. n. 35.
An ex eo tribuatur maius ius. n. 36.
Non alteratur, aut mutatur natura dignitatis, vel officij. n. 37.
Breue SS. D.N. Innocentij X. n. 38.
Generalis Carmelitarum an Apostolicus dici possit. num. 39.
Quid de facto quod refertur Generalis Seruitarum. num. 40.
An Abbates præcedere debeant Generales Regularium. n. 41.

IESVS MARIA.

Casus, seu factum.

VM Generales, & Procuratores Generales Ordinum Mendicantium Prædicatorum, Minorum, Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum, & Seruitarum habeant locum in Capella Papæ, ex priuilegijs, & antiqua consuetudine, contingeretque quod propter obitum Generalis Eremitarum S. Augustini loco illius à SS. creatus fuisset Vicarius Generalis eiusdem Religionis, orta est controuersia inter Reuerendissimum P. Generalem Carmelitarum, & præfatum Reuerendissimum P. Vicarium Generalem Eremitarum circa præcedentiam in sessione. Quæritur ergo quid iuris in præsenti, & quid facti. 1

Responsio.

Certi omninò iuris videtur P. Generalem Carmelitarum præcedere debere in sessione in Capella Papæ P. Vicarium Generalem Ordinis Sancti Augustini. 2

Primò ex Ceremoniali Romano, seù Rituum Ecclesiasticorum *lib. 3. sect. 2. cap. 1.* quod est de ordine sedendi in Capella Papæ. Ibi enim solùm nume- 3

numerantur inter eos qui in ea Capella sedent, *Generales*, non autem *Vicarij Generales*. Ex hoc enim infertur vel Vicarios Generales non habere locum in Capella. vel si illum habent ex consuetudine nullatenus tamen debere esse ante Generales, sed post illos; siquidem ea, quæ sunt per se, quales sunt *Generales*, pro dicta sessione iure anteponi debent illis, quæ sunt solùm per accidens, prout sunt Vicarij Generales cùm pro
4 Generalibus substituantur. Ad quod accedit, quòd si intentio huius legis esset nomine Generalium intelligere etiam Vicarios Generales, vtique id exprimeret, vel nomine Vicarij Generalis, aut Vices gerentis ipsius, prout sæpius con-
5 tingit in Priuilegiis Mendicantium, vt in Marimagno Prædicatorum §.14.41. & 42. Minorum §.12. *&* 13. *ac* 40. Eremitarum S. Augustini §. 44. Carmelitarum §. 55. vel nomine capitis supremi Ordinis, prout facit Concilium Tridentinum *sess*.25.*de Regular.cap*.11.Quod etiam constat ex innumeris aliis Bullis,& Priuilegiis Religionum.

6 Secundò, quia certi eiam iuris est, quod maior dignitas præcedit minorem *cap. placuit*.18.*d.* *&* *cap. Episcopus d*.95 & tradunt communiter Doctores cum glossa *instit.de bonor. possess. §.Aliam*, Rota diuers. *part*.2. *decis*. 326. *num*.4. Et Rota coram Seraph. *decis*. 1223. ac S. Congregatio Rituum in vna Sanseuerini, Atqui Generalis dignitas maior est quàm Vicarij, siquidem illa est veluti qualitas principalis, primordialis, & per se;hæc verò,vt ex ipso nomine Vicarij, quod (vt Calepinus inquit) significat id quod Vices alterius gerit, est veluti accessoria, per accidens, subrogata, & veluti nomine alterius; ac per consequens illa isti præferenda. Collegium Bonon. *cons*.1. *n*.10. Menochius *cons*.51.*num*.27. Quia scilicet causa naturalis debet attendi in concursu,
7 non accidentalis *l*. 3. vbi Bartol. *de tutel.* Tiraqu. *de tract. lignag* §.30. *glos*.1. *num*.20. Menochius *sup. num*.28 Felix Contelorius *in qu de præcedentia n*.26. Vnde Rota illa diuersor.326. relata in similibus ferè terminis determinauit, quod Archipresbyteri sunt præferendi Vicariis Parochialium, quia nomen Archypresbyteri sonat dignitatem. *Vicarius verò* (inquit Rota) *non dicitur*
8 *possidere nomine proprio*. Quo etiam sensu dicebat Bartholus *in l. si quis in bello ff. de capat*. Quod firmius retinetur illud quod quis habet ex propria acquisitione, quàm ex aliena, & Rota inter *decis. nou. decis*. 2. *num*.1. quod minus ius, & minorem vtilitatem habet Vicarius in Ecclesia, quàm Rector, quod probat ex variis iuribus.

9 Et sanè id nullo modo negari posse videtur, cùm pro comperto sit, quod si præfatus P. Vicarius Generalis fuisset à Papa, vel à Religione institutus absolutus Generalis, maiori dignitate, & auctoritate frueretur tunc quàm modò, tantum est Vicarius.

10 Tertiò ex variis exemplis, ex quibus constat, quod illi, qui aliorum personas repræsentant, prout sunt Vicarij. Procuratores, Vicesgerentes, vel similes non sedent in eodem loco, in quo sui principales sedere debent, sed in inferiori. Primum desumitur ex ceremoniali relato *lib*.1.*ca*.3. quod est de ordine sedendi in Conciliis. Ibi enim statuitur, quòd Oratores Principum non sedeant
11 in Conciliis in eo loco, vbi sederent ipsi principes, quos repræsentant, idest inter Cardinales, sed in sedibus humilioribus pro Dominorum suorum dignitate.

Secundum de eisdem Oratoribus Principum, 12
qui in Capellis Regum non habent locum Principum, quos repræsentant, sed inferiorem: Vnde Rex Galliæ Ludouicus XII. voluit quod Dux Sabaudiæ, qui aderat ipsi, præferretur Legatis Venetorum. Decius *in cap. sanè* 11. *n*. 12. *de offic. delegat*. quod refert, & laudat Franc. Purpur. *in lib*.1.*n*.533.*ff.de offic.eius,cui mandata est iurisdictio*. Tertium de Conciliis Generalibus, in quibus prout ex vltimo illorum, scilicet Tridentino 13
constat, Vicarij, seù Procuratores Episcoporum absentium non admittuntur, nec scribuntur in locis Episcoporum, quos repræsentant, sed in alio inferiori, & separato. Immò, quod valdè deseruit ad intentum, nomenclator eiusdem Concilij numerat post Generalem Seruitarum Vicarium Carmelitarum,proculdubio,quia licet Generalis Carmelitarum præcedat Generalem Seruitarum, Vicarius tamen Carmelitarum non ita.

Quartum de Conciliis Prouincialibus,in qui- 14
bus etiam Vicarij, seù Procuratores Episcoporum, seù Abbatum absentium non admittuntur in locis eorum, quos repræsentant,sed in aliis inferioribus, & diuersis. Nauarrus *cons*. 107. *de maior. & obed*. Franc. Leo *in Thesaur. for. Eccles. p*.1.*cap*.9.*n*.4. Barbosa *in Collect. Doct. ad Concil. Trident.sess*.24.*de reformat.cap*.2.*n*.14. Quin- 15
tum de coadiutoribus Canonicorum, qui non sedent in loco Canonicorum,quorum sunt coadiutores sed in inferiori post omnes Canonicos, prout tenuit Rota in vna Salamantina *Coadiutoriæ* 25.Iunij 1593. coram Peña. Eo quod Canonici propria dignitate fulgeant, sintque verè Canonici, coadiutores autem solùm aliena,sintque fictè Canonici quæ ratio etiam militat in præsenti. Nicol.Garzia *de benef. p* 4. *cap*.5 *n*.66. *& seqq.* Gonzalez *in reg*. 8. *Cancell*. §. 9. qui idem dicunt de coadiutoribus portionariorum. Diana 4. *p. Tract*. 4 *resolut*.88. & Barbosa *de Canonic. & dignit. cap*.29.*n*.22. referens in seqq. quamplures declarationes S. Congregationis Rituum. Sextum de Archipresbyteris, qui præferuntur Vicariis Parochialium, quamuis Curati quos repræ- 16
sentant tales Vicarij præcedant Archipresbyteros Rota illa diuers. relat. *decis*. 326. referens etiam Rotam *decis*.9. *de præbend. in nou.&* 1.*de offic. Archipresb. in antiq*. Barbosa *de Iur.Eccles lib*.1.*cap*. 25. *n*.28.*& seqq.* ex illis principiis, quod Vicarius non dicitur possidere nomine proprio, & quod potentius est ius quod quis habet iure proprio, quàm alieno. Quod extendunt etiam Nauarrus, & Gonzalez relati ad Archipresbyteros rurales,qui præcedunt etiam Vicarios Parochiales.

Vrget maximè ad intentum exemplum Vica- 17
rij Generalis Episcopalis. Et enim etiamsi ordinariam, & non delegatam habeat iurisdictionem. Glossa *verb. officialem in cap*.2.*de offic Vicar.lib*.6. *& verb.Generaliter in cap.Romana de appel.eod.lib. & verb. Iurgia in ca. Perlectis dist*.25. ita vt æqua- 18
lis, immò, & eiusdem iurisdictionis sit cum Episcopo, cum eò vnum tribunal, & auditorium constituens, adeo vt de vno ad alium appellari non possit, *cap*.2. *de consuet. in* 6. Bart. *in l*. 1. *in fin.ff. quis, & à quo appell*. Abbas *in ca.Si quis, lect*.1. *num*. 26. *& lect*.2. *n*. 31. *de for.compet*. & ipsius Episcopi repræsentet personam,& authoritatem, eique debeatur idem honor, & eadem

præro

prærogatiua, Menochius *conſ.* 51. *n.* 16. Sbrozza *libro* 2. *quæſ.* 24.
19 Nihilominus numquam Vicarius Epiſcopi antiquioris præſumpſit habere præcedentiam ſupra Epiſcopos minus antiquos, aut accipere Sedem Epiſcopi etiam abſentis. Quinimò, referente Aldana *in Compend. Canonic. reſolut. lib.* 1. *tit.* 43. *num.* 19. S. Congregatio Rituum in vna Brunduſina 16. Iulij 1605. declarauit, non licere Vicario Generali occupare locum Epiſcopi, ſed eundem locum debere habere ipſo abſente, quem illo præſente habere conſueuit. Ex iis autem per manifeſtam conſequentiam infertur idem iuris eſſe de Vicario Generali regulari, quòd ſcilicet non poſſit prætendere locum Generalis, quem repræſentat, aut præcedentiam ſupra Generales.

20 Quoad factum verò ita ſeruatum fuiſſe refert D. Contelorius in Conſulto de hac re tempore Iulij II. in quo Generalis Seruorum fuit Prælatus, & ſedit in Capella Pontificia ante Vicarium Generalem Carmelitarum de anno 1510. Et ſub Innocentio VIII. Vicarius Generalis Prædicatorum ceſſit aliis Generalibus in eadem Capella. Immò etiam de præſenti id contingit: nam Vicarius Generalis Dominicanorum, qui eſt authoritate etiam Apoſtolica inſtitutus Reuerendiſſimus Magiſter Dominicus Merino cedit in præcedentia omnibus Generalibus Mendicantium, præcedere debet præfatum Vicarium Generalem Auguſtinianorum.

21 Ex quo per euidentem conſequentiam deducitur Generalem Carmelitarum præcedere etiam debere ipſum Vicarium Generalem Auguſtinianorum iuxta vetus illud axioma iuris: *Vincens vincentem te multò magis vincit te, l. de acceſionib. ff. de diuerſ. & temporal. præſcript. l. æquiſſimum ff. ad Tertul.* Gloſſa *verb. proximis in auth. defuncto. C. ad Orefic.* Soccin. *conſ.* 212. *in princip. lib.* 2. vbi id declarat per plures caſus, Romanus *conſ.* 383. *in propoſito caſu, verſ. Secundo principaliter, lib.* 2. Caſtrenſ. *conſ.* 2. *col. penult. in princip. verſ.*
22 *eodem ergo modo, lib.* 2. Si autem aliquando oppoſitum contigit, quod non admittendum, ſiquidem factum non præſumitur niſi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & poſtlim. reuerſ. l. ſi emancipati* 9. vbi Iaſo. & alij nihil indè inferri poteſt. Tum quia factum contra ius pro non facto habetur. *l. iubemus §. prædia, C. de Sacroſanct. Eccleſ. ca. quæ contra ius* 64. *de reg. iur. li.* 6.
23 Tum quia factum non attenditur, ſed quod debuit fieri, *l. nemo, C. de ſent. & interlocut.* Et ita de facto reuocandum, quia facta de facto etiam ſunt reuocanda de facto, iuxta not. *in l.* 1. *§. nunciatio ff. de nou. oper. nunciat. & in c.* 1. *vt lite pend.*
24 Alex. *conſ.* 179.

Nec obſtat contra dicta axioma illud iuris: *Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur l. ſi eum §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut.* vbi Bart. Bald. Angel. & alij. Primò quidem, quia id procedit quando ſubrogatus eſt æqualis conditionis cum eo, cui ſubrogatur. Menoch. *conſ.* 784. *n.* 12. Barboſa *in axiomat. Iur. axiom.* 273. *n.* 1. Atqui vt oſtenſum eſt, aliud eſt eſſe Generalem, aliud verò eſſe Vicarium Generalem. Secundò, quia id intelligitur quantum ad ſubſtantialia, non ad accidentalia. Surd. *de alim. tit.* 9. *qu.* 21. *numer* 22. Tertiò, in ſubrogato per legem, non per hominem, ex Rimin. Iun. *conſ.* 18. *numer.* 88. *& conſ.* 113. *numer.* 128. *& ſeq.* quem refert Cardin. Tuſchus *litter. S. concluſion.* 757. *n* 49. Vicarius autem Generalis de quo in præſenti non eſt à lege ſed ab homine ſubrogatus.

Quartò limitatur in eo quod eſt ſpecialiter attributum; tunc enim in eo ſubrogatum non ſapit eandem naturam, nec ſubrogationis regula id extendit, quod fuit ſpecialiter conceſſum. Surdus *ſupra qu.* 21. *n.* 21. Barboſa Senior. *in l. cum prætor, §,* 1. *num.* 421. *de Iudic.* & Barb. Iun. *ſup. n.* 5. Quintò limitatur in priuilegiis (quale eſt hoc de ſeſſione in Capella Papæ) vt ſcribunt Azeuedo *l.* 1. *n.* 27. *tit.* 1. *lib.* 6. *nouæ recopil.* Garc. Gironda *de priuileg. ſeu exempt. explicat. n.* 1313. 25

Nec etiam obſtat, quod idem honor, qui debetur generali Auguſtinianorum debeatur etiam eius Vicario, vt quemadmodum generalis Auguſtinianorum viuens præfertur generali Carmelitano, ita eo defuncto, ipſius Vicarius etiam Generali Carmelitarum præferatur, ex cap. *Grandi de ſupplend. neglig. Prælat. & c. præcipimus d.* 93. Quia ſcilicet vices alterius gerens, repræſentat perſonam illius, & eodem iure vti debeat, ſicut principalis. 26

Hæc enim omnia ſolùm probant d. P. Vicarium Generalem debere vti eodem iure, & eodem honore quantum ad iuriſdictionem erga ſubditos, non autem quantum ad prærogatiuam dignitatis, & ordinis; vt patet euidenter in exemplis adductis, maximè illo de Vicariis Epiſcoporum, qui etiamſi habeant eandem cum ipſis iuriſdictionem, nihilominus non habent eandem prærogatiuam dignitatis aut eundem locum in Conciliis, Synodis, Choro, &c. pro quo egregiè Decius *cap. Sanè de offic. Deleg.* dicens contra Abbatem, *dum ex hoc infert, quod Vicerector debet honorari ſicut Rector, hoc benè inferri non videtur; quia licèt quis debeat honorari tanquam repræſentans delegantem, vel Rectorem, non tamen ſequitur quod debeat honorari tantum, quantum principalis, quem repræſentat.* Nec etiam in ſe hoc verum videtur, quia maior reuerentia debetur principali, vt probatur *in l. Sed etſi, §. fin. ff. de in ius voc.* vbi reuerentia quæ debetur patrono, non debetur adminiſtratori. Immò dicit Baldus *ibi in d. l. Sed etſi has §. prætor ait ver. Semper autem*, quod maior honor debetur Epiſcopo, quàm Vicario eius. 27 28

Et ad hoc facit, quod fortior, & maior videtur dignitas quam quis habet iure proprio, quàm dignitas, quæ competit ex perſona alterius, vt notat Bart. *in l. quod Principi in fin. de leg.* 2. facit etiam quod notat Bald. de Epiſcopo, & Vicario eius in *l.* 2. *ver. not. ergo arg. ff. de offic. procon. & leg.* Et infra: ſimiliter videtur, quod Vicerector non ſit honorandus ſicut Rector. Legendi Gonzal *in reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *§.* 9. *num.* 105. Menoch. *conſ.* 51. *n.* 103. Gratian. *diſcep. forenſ.* 111. *n.* 27. Nauarr. *conſ.* 7. *de maior. & obed.* vbi quod Procurator Epiſcopi in Concilio Prouinciali non admittitur inter Epiſcopos, neque præfertur Abbatibus. A Ponte *deciſ.* 15. vbi quod Balij titulorum in Regno non tenent locum principalis Domini in ſeſſionibus, Gama *dec.* 1. *n.* 48. *& ſeq.* vbi quod ſubſtitutus, & Locumtenens Patriarchæ, vel Metropolitani debet honorari prout Patriarcha, vel Metropolitanus, in pertinentibus ad iuriſdictionem, non autem in aliis, quæ competunt reſpectu dignitatis, vel ordinis. Manriqu. *de præced. Eccleſ. p.* 1. *n.* 27. *& ſeqq.* vbi quod Procurator Epiſcopi, vel Abbatis non ſedet in Concilio inter Epiſcopos, & Abbates. Maximè legendus Nauarr. 29 30

Nauarr. eo cons. 7. commendans valdè doctrinam Decij relatum.

31 Nec releuat causam P. Vicarij Generalis Eremitarum, quod sit Vicarius Apostolicus vtpotè institutus immediatè à Papa, Generalis autem Carmelitarum non nisi à Capitulo Generali sui Ordinis. Ex quo videtur sequi praeeminentiam deberi tali Vicario, cum à maiori, vel digniori institutus sit iuxta doctrinam glossæ *in c. 1. vers. maior de maior. & obed.* Monachi *in cap. Statutum n. 20. de rescript. in 6.* Decij *in l. cum quid ff. si certum petat.* & aliorum. Primò enim responderi potest id procedere cæteris paribus, & cum æqualibus; itaut dictus P. Vicarius Generalis,

32 quia est Apostolicus præcedat omnes alios Vicarios Generales, non Apostolicos, non autem maiores in dignitate, quales sunt Generales. Contelorius *d. q. de præcedent. num. 43.* Monach. *sup.* dicens id esse verum nisi ordinati ab inferiori sint constituti in maiori dignitate. Dec. *sup. n. 12.* dum dicit hoc procedere inter Doctores eiusdem professionis. Immò addendum ad intentum nec id obseruari in Papæ Capella. Sæpissimè namque

33 contingit, quod aliquis Generalis, vel Vicarius generalis Mendicantium sit institutus auctoritate Apostolica, ac per consequens Apostolicus, nihilominus non propterea vllam præcedentiam habet super alios generales, vel Vicarios generales iure Ordinum suorum institutos.

34 Secundò, quidquid de hoc sit, illud certum, & compertum apud omnes, quod licet institutus à Papa ad aliquam dignitatem, vel officium, Canonicatum videlicet, Archidiaconatum, Vicariatum, vel similia habeat hanc prærogatiuam, quod inferior non possit cognoscere de tali institutione, aut illam in dubium reuocare, nisi titulo subreptionis, iuxta *cap. 1. & 2. de Confirmat.*

35 *vtil. vel inutil.* Eo quod vbi Pontifex in aliquo negotio manum apponit, censetur ad se illud auocare, ac subindè inferioribus auferre potestatem cognoscendi de illo, *argum ca. Vt nostrum 56. de appellat.* cum his quæ Gigas *de pens. qu 69. num. 1.* Couarru. *pract. cap. 9. num. 1.* & alij Doctores *in d. cap.* ac per consequens talis dignitas, vel officium habeant maiorem firmitatem, itaut ab inferioribus reuocari non possint, saltem sine causa legitima, iuxta doctrinam Abbatis *cap. Postulasti, num. 10. de Cler. excommun. ministr.* Decij *cap. Ad nostram num. 16 & 17. de confirm. vtil. & cap. Cum accepissent n. 47. de Const.* Mandosij *de*

36 *priuileg. ad instar. glos. 6. n. 4.* Nihilominus institutio facta à Papa talis Canonicatus, Archidiaconatus, Vicariatus, &c. nullum maius ius, nullum maius priuilegium prærogatiuam, aut præeminentiam præbet, quam si fieret ab Ordinario, & lege ordinaria.

Tum quia Pontifex in illa concurrit cum Ordinariis, & in defectum ipsorum, iuxta *cap. 2. de præben. in 6.* Tum quia in tali prouisione, seu in-

37 stitutione nullo modo alterat, seù immutat naturam dignitatis officij, seu beneficij, quod prouidet. Pro quo faciunt plures Doctores, quos refert Sanch. *lib. 7. in Decal. cap. 29. n. 133. & seqq.* Peyrin. *in Additam. ad Constit. Clementis VIII. ca. 9. n. 22.* Et ad intentum nostrum patet in Breui à Sanctissimo N. Innocentio dato pro institutio-

38 ne d. P. Vicarij Generalis, in quo solum ipsi concedit iura, & priuilegia aliorum Vicariorum generalium, non verò prerogatiuas generalium, aut alia speciali forma præter communem.

Adde ad maiorem abundantiam quod si prædictus P. Vicarius generalis Eremitarum S. Augestini est Vicarius generalis Apostolicus institutus, generalis Carmelitarum est generalis Apostolicus confirmatus, vt habet Sixtus IV. in Bulla. Cum attenta quæ est Maremagnum Carmelit. §. 68. vbi decreuit generalem Carmelitarum legitimè electum à Sede Apostolica esse confirmatum. 39

Minus adhuc releuat quod, vt dicitur, generalis Seruitarum locum cesserit eidem Vicario generali Augustinianorum. Pro comperto namque est quod factum vnius non debet alteri nocere *l. Si vnus §. ante omnia ff. de pact. l. de pupillo §. Si plurium ff. de nou. oper. nunc l. paterfamil. ff. de hæred. instit. l. non debet alteri ff. de reg. iur. l. cohærendi C. famil. hercisc. l. hæredes §. in illa ff. eodem.* Thom. de Thomasf. *in floribus leg. reg. 125.* Menochius *cons. 346. n. 26.* Et facto alterius nemo debet prægrauari, *l. Si quis in suo §. legis C. de inoffic. testamen.* Surdus *cons. 173. num. 84.* aut alieno facto onerari, *l. in causæ ff. de procurator.* 40

Ex dictis porrò elici posset decisio quæstionis inter aliquos controuersæ, an scilicet Abbates debeant præcedere Generales Regularium. De qua benè Zacharias Pasqualigus *in dec. moral. dec. 505.* post D. Contelorum *in opusc. de præced.* & alios. 41

CONSVLTVM XXIX.

De comminante se infamaturum aliquam Religionem.

SVMMARIVM.

Casus, seu factum. n. 1.
Sententia cuiusdam Theologi. n. 2.
Secundum dictum illius. n. 3.
Tertium dictum. n. 4.
Fama est maximum, & pratiosum bonum. n. 5.
Religiosi non renunciant suo honori, aut famæ. numer. 6.
Honor est connaturalis virtuti. n. 7.
Differentia inter seculares, & Ecclesiasticos. numer. 8.
Ecclesiastici an pro defensione honoris possint aliquem occidere. n. 9.
Honor Ecclesiasticorum consistit in exercitio virtutum. n. 10.
Sunt specialiores imitatores Christi. n. 11.
Textus Alexandri Papæ cap. suscepimus de homicid. *n. 12.*
Fortius procedit in casu nostro. n. 13.
Sententia S. Thom. n. 14.
Quorundam doctorum placitum. n. 15.
Tertium placitum huius Theologi reijcitur. n. 16.
Fundamenta huius. n. 17.
An liceat occidere minantem mortem. n. 18.
En eum qui paratus est falsum testimonium dicere. num. 19.
Solum licet occidere aggressorem cum moderamine, &c. num. 20.
Minæ attendendæ non sunt. n. 21.
Non præstatur fides detractoribus. n. 22.

super

IESVS MARIA.

Casus.

1 QVis minatur se sparsurum crimina ignominiosa, vel infamatoria de aliquo Religioso honesto, vel ipsius Religione, quæritur, an iustè ab eodem Religioso possit occidi quando alio modo non potest impedire illam infamiam, seu ignominiam.

Responsio.

2 IN hoc casu, quidam doctus, & grauis Theologus in suis scriptis tria habet. Primum: *Negari non potest quin saltem honorem, famamque illam, quæ ex virtute, & sapientia nascitur, quique verus honos est, iustè defendere Clerici, ac Religiosi valeant, ac sæpè debeant; cum hic sit proprius professionis ipsorum, quem si amittunt, maximum bonum, ac decus amittunt; Nam per hunc redduntur summoperè æstimabiles, & conspicui secularibus quos sua virtute, & sapientia dirigere, ac iuuare possunt; quo sublato, nec illos dirigere, nec iuuare poterunt.* Se-

3 cundum: *Ergo saltem hunc honorem poterunt Clerici, ac Religiosi cum moderamine inculpatæ tutelæ etiam cum morte inuasoris defendere; quin interdum lege saltem charitatis videntur ad illum defendendum teneri, si ex violatione propriæ famæ integra Religio infametur.*

4 Tertium: *Vnde licebit Clerico, vel Religioso calumniatorem grauia crimina de se vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non suppetat; vti suppetere non videtur si calumniator sit paratus ea vel ipsi Religioso, vel ipsi Religioni publicè, ac coram grauissimis viris impingere, nisi occidatur.*

5 Ex quibus, primum veritatem continet. Primò quidem quia fama, vel honor est maius, & pretiosius bonum hominis, quam omnia alia bona extrinseca, diuitiæ scilicet, dominia, potentatus, &c. vt docet S.Thom. 2.2.*q.*103.*art.*1.*ad* 2. Et ita pro conseruatione ipsius maximè laborandum, quia, vt inquit D. Augustinus relatus *ca. non sunt audiendi* 11.*q.*3.& *ca.nolo* 12.*qu.*1. etiam de Religiosis loquens; *Nobis necessaria est vita nostra alijs fama nostra; conscientia nobis, fama proximo.* Vnde D.Anselmus *in Epist. ad Philippens.* dicit: *Crudelis est, qui negligit famam suam.* Et Aristot. 3. *Ethic. cap.*6. inquit: *Timere, infamiam honestum est, non timere turpe est.* Fauent illud Prouerb. 6. *Melius est bonum nomen quam diuiæ multæ.* Et Ecclesiast. 4. *Curam habe de bono nomine.* Secundò, quia etiam si Religiosi sint mortui mundo, & per votum paupertatis renuncient omnibus bonis externis, non tamen renunciant honori, aut famæ. Vt bene S. Tho. 2.2. 6
*qu.*186.*art.*7. *ad* 4. Caietanus *ibid.* Nauarrus *cap. Inter verba concl.* 5. *n.*64. *fine, & comment.* 2. *de Regularib. num.*2. & *Miscellan.* 11. *de Orat. n.*9. *in fin.* Valentia *tom.*3.*disput.*3. *qu.*10.*p.*5. Sayrus *in Claui Regia lib.*11. *cap.*4. *n.*15. Suar. *tom.*3. *de Relig. lib.*8. *ca.*4.*num.*3. Peirinis *tom.*1. *de subdito qu* 1.*cap.*12. §.*noto quarto.* Tum quia honor est 7
debitus, & veluti connaturalis virtuti; tum quia non est in honorato, sed in honorante, ac per consequens non potest ipsi renunciare; quia nemo renunciat ei quod est in alio, sed quod est in se, S.Thom.*opusc.*19. *contra impugnant.Relig. c.*2. Caiet. & Suar. *supra.*

Secundum verò, esto sustineri possit inter seculares, & mundanos, prout tenent Nauarrus, 8
Nauarra, Valentia, Bañez, Salonius, & Aragonius, quos sequitur, & refert Tannerus *tom.* 3. *disp.*4. *q.*8. *dub.*4. *n.*73. Turrianus, Escobar, Azorius, Molina, & Gomez, quos refert, & sequitur Diana 5. *p. tract.*4. *resolut.*9. Cornego, Bonacina, & Cardinalis Lugo, quos refero, & sequor 3. *tom. Summ verb. Homicidium n.*9. Loquendo tamen de 9
Ecclesiasticis, maximè Religiosis difficilè videtur, & contrarium ipsorum statui, vt pro defensione honoris, seu ad fugiendam infamiam possint licitè alium occidere.

Ratio est primò, quia honor Ecclesiasticorum, 10
maximè Religiosorum, præcipuè consistit in exercitio virtutum charitatis, humilitatis, ac patientiæ, non in vsu armorum, prout eo loco dixi ex Toleto, & Layman, & ex communi docet Couarru. *in Clement. Si furiosus p.*3. §. *vnic. n.*4. Et fauent Abbas *in cap. Suscepimus n.*4. *de homicid.* & Maior *in* 4. *dist.*15.*qu.*20. Ergo magis honorari manebunt si has virtutes exercentes propter Deum parcant vitæ illius, qui ipsos in honore, re inferioris ordinis, offendit, quam si propterea eum occidant.

Secundò, quia hoc videtur contrarium illorum statui, ratione cuius sunt specialiores imitatores Christi, propterea namque tonsuram, seu coronam gestant vt spinam Christi exprimant, vt habet venerabilis Beda *lib.* 5. *hist. Anglor. ca.* 22. Et alij post ipsum. Christus autem est is, de quo dicitur Is. 42. *Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet* propter ipsius summam mansuetudinem, & patientiam, prout Hieronymus, Cyrillus, Hilar. Chrysostomus, Procopius, & alij exponunt specialiter Chrysostomus dicens: *Christus hostes suos non vlciscetur.* Vnde etiam de illo B.Petrus *epist.*1.*ca.*2. dixit: *Qui cùm malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, tradebat autem iudicanti se iniustè.* 11

Tertiò, quia etiam videtur contrarium intentioni Alexandri III. Papæ qui scribens Abbati cuidam S. Benedicti *cap. suscepimus de homicid.* pro casu, quo quidam Monachus occidit duos latrones timens ab illis se occidendum, inquit: *Verum quoniam expediebat potius post tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere iacturam, quàm pro conseruandis vilibus rebus, & transitoriis tam acriter in alios exardescere, abstineat iste humiliter* 12
ab

ab Altaris ministerio , &c. Et infra tam de alio, ipsius socio : *Vterque peccatum suum ad arbitrium tuum studeat expiare. Constat enim eos contra mansuetudinem Ecclesiasticam ex vtriusque ope interemptos.* Quæ Papalis dispositio habet adhuc maiorem vim in nostro casu, quàm in illo de quo in eo *cap. Suscepimus.* Nam ibi Pontifex loquitur in casu inuasionis vitæ, nos autem in casu inuasionis honoris , seu famæ , quæ minoris prætij sunt quàm vita. Vnde Glossa huius *cap. Suscepimus, verb. Ligauerunt* sic habet. *Clericus verò sua defendendo non debet armis resistere, nec aliquem propter res interficere, argum.* 23. *quæst.* 8. *cap.* 1. *&c. conuenior, & argum.* 36. *dist. Si quis vult, argum. contra supra eo cap.* 2. *Laicus verò potest res suas , & patriam armis tueri, & præuenire hostem, argum. C. vnde vi, l.* 1. *&* 23. *qu.* 2. *Dominus. Sed Clericus cum armis pugnare non debet etiam contra Saracenos sup. de vo. ex multa. &* 50. *dist. Clericum qui paganum.*

Quartò, idem argumentum efficitur ex mente Sancti Augustini, qui *in lib.* 1. *de lib. arbitr. ca.* 5. 14. *&* 15 *& Epist.* 154. *ad Publicolam, & lib.* 1. *de Ciuit. Dei c.* 21. adeò clarè damnat occisionem inuasoris, vt Sotus 5. *de Iust. qu.* 1. *art.* 8. Vasqu. *tract. de restit. c.* 2. §. 1. *dub.* 6. *nu.* 18. Turrianus *de Iust. & Iur. disp.* 27. *dub.* 1. *num.* 11. Layman. *lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 3. *p.* 3. *cap.* 3. *n.* 1. credant hanc fuisse sententiam S. Augustini. Si ergo secundum tanti Doctoris sententiam non licet communibus fidelibus occidere inuasorem vitæ , multò minus licebit Ecclesiasticis, & religiosis inuasorem fa-
14 mæ, seu honoris interficere.

Quintò ex mente S. Thomæ qui 2. 2. *qu.* 64. *art.* 4. dum quæsiuisset *vtrum occidere malefactores liceat Clericis*, Respondet : *Respondeo dicendum, quod non licet occidere duplici ratione. Primò quidem sunt electi ad Altaris ministerium , in quo repræsentatur passio Christi occisi, qui cum percuteretur, non repercutiebat , vt dicitur prima Petri* 2. *Et ideo non competit , vt Clerici sint percussores, aut occisores. Debent enim ministri suum Dominum imitari secundum illud Ecclesiast.* 10. *Secundum iudicem populi sic , & ministri eius. Alio ratio est, quia Clericis committitur ministerium nouæ legis, in qua non determinatur pœna occisionis, vel mutilationis corporalis. Et ideo vt sint idonei ministri noui te-*
15 *stamenti, debent à talibus abstinere.*

Sextò ex eo quod plures Doctores malè sentiunt de opposita sententia. Etenim Andreas Gail *obseruat.* 100. *num* 8. dixit ita sentientes *magis politicè, quàm christianè scribere , & disputare.* Couarrubias in Clementina *Si furiosus par.* 3. §. *vnic. num.* 4. eam appellare videtur immoderatam, inhumanam , & barbaris potius, quam Christianis conuenientem. Alij verò dixerunt id licere in foro fori , sed non in foro Dei. Ita Accursius apud Molinam *tom.* 4. *disput.* 11. *num.* 2. Et Augustinus de Ancona *tract. de potest. Eccles. q.* 52. *artic.* 3. Gerson. *tract. de Eucharist.* Ricardus de Sancto Victore *in Opusc. de Carit.* Et Bassolis relatus ab Abulensi *in c.* 5. *Matth. q.* 109. Layman verò *libro tertio sect.* 5. *tract.* 3. *p.* 3. *ca.* 5. §. *Dicendum* 3. ad similem alium casum dicit : *Res plena scandali ac pessimi exempli erit , si innotescat hominem de ca-*
16 *lumnia non conuictum per insidias occisum esse.*

Tertium verò dictum huius Authoris omninò videtur reprobandum , quatenus asserit licere Clerico, vel Religioso occidere calumniatorem grauia crimina de se , vel sua religione minantem spargere. Et multò magis dum dicit tunc non videre suppetere alium modum defendendi honorem quando calumniator est paratus infamare publicè, ac coram grauissimis viris religiosum, vel religionem. Primò, quidem propter di- 17
cta, quæ in hoc puncto efficacius probant , cùm multò minus sit minari, quam inuadere. Secundò , quia non licet occidere minantem mortem, 18
vt benè Malder. *in* 2. 2. *tract.* 3. *c.* 1. *dub.* 7. & Diana *sup. resol.* 10. Ergo multò minus licebit occi- 19
dere minantem infamare. Tertiò, quia adhuc de communibus fidelibus loquendo probabilissima sententia est , & in praxi sequenda , non licere occidere eum, qui paratus est falsum testimonium contra aliquem dicere, aut eum falsò apud Iudicem accusare etiamsi alio modo obuiari id non possit. Prout tenent Sotus , Cord. Solon. Turrian. Sylu. Vasq. Lessius, Rodrig. Coninck, quos referunt Card. Lugo *de iust. & iur. tom.* 1. *disput.* 10. *sec.* 7. & Diana 3. *p. tract.* 5. *resol.* 97. *&* 5. *p. tr.* 4. *resol.* 7. *& par.* 8 *tr.* 7. *resol.* 51. Multò ergo 20
minus licebit Ecclesiasticis , qui mansuetudinem Christi imitari debent, propter minas solum infamiæ inferendæ aliquem occidere. Quartò, quia ex communi DD. tunc solum licet occidere aggressorem in sui defensionem quando id fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, & tunc obseruatur hoc moderamen , quando spectatis circumstantiis loci, temporis , & personarum , nullum aliud medium superest ad euitandum illud damnum, quod iniustus aggressor infligere vult, nisi illud occidere. Tunc enim iura id permittunt *l. vt vim ff. de iust. & iur. l. vim vi, & l.* 3. §. *qui cum aliter , ff. ad l. Aquil. c. signif.* 3. §. *vlt. de homic. c. Si verò primo. de sent. excom.* vbi Alexander Papa dicit *vim vi repellere omnes leges , omniaque iura permittunt.* Sed in casu præsenti , & de quo hic author plures modi suppetunt ad euitandam ignominiam, & infamiam præter occisionem ipsius, ergo non potest occidi. Minor patet. Tum quia potest minator minas non implere: & ideo minæ solùm inducunt iustum metum si fiant à tyranno, vel homine pestilentioso. Barr. *in l.* 3. *ff. ex quibus caus. ma.* vel à persona verisimiliter timenda. Glossa , & Bart. *ibid.* vel à persona potente , & consueta malè facere; non si sit solita multa dicere, & pauca facere, nec si sit elusor, cuius minæ nō sunt timendæ Bart. *in l. metum quod met. caus.* Vnde si is qui minatus est sit abiecti, & demissi animi non præsumitur contra ipsum , vt est textus *in l.* 1. *C. si quis Imper. maled.* Et ita communiter teneri dixit Imola *in l. fin. col. penultim. vers. vltimò inducit ff. de hæredi institut.* quem sequitur Antonius Blanchus *in l. fin n.* 183 *ff. quæst.* & Menoch. *de arbitr. iudic. cas.* 361 *n.* 39. ac Mascard. *de probat. vol.* 1. *concl.* 98. *n.* 9. *&* 10. Tum secundò, quia po- 21
tuit iste minari ex iracundia : Minæ autem quib. aliquis ira feruens , & iracundia impulsus vsus est, attendendæ non sunt *l.* 1. *vbi Angel. C. Si quis Imper. maled. facit l. ob hac verba ff. de his qui no. infam. traditur in l. quod calore ff. de reg. iur. in c. Si quis iratus* §. *notandum* 2. *quæst.* 3 Paris. *consil.* 54. *numer.* 32. *vol.* 4. Tum tertiò, quia esto quod 22
adimpleat promissum , nihilominus viri graues regulariter loquendo non præstant fidem detractoribus , maximè de personis Ecclesiasticis detrahentibus ; sed potius cordatè , & maturè animaduertunt eos sæpè decipi , & decipere, inuidia, & passione agi, rem exagerare, & ex musca elephantem fingere ; ac propterea timent illud

illud Ecclesiast. 19. *Qui credit cito leuis corde est, & minorabitur*, id est, erit *modicus mente*, vt ait Arabicus, vel *amens*, vt vertit Syrus. Non ergo propter vanum istum timorem de contrahenda infamia apud graues viros licere poterit Religioso occidere sic minantem.

23 Præterea quartò, quia esto quod illi credant detractori, adhuc supersunt multa media ad tollendam hanc ignominiam; asserendo videlicet dixisse falsum, constare oppositum, esse maledicum, &c. non ergo ad tollendam illam suppetit vnicum solum medium, scilicet mors calumniatoris, quæ alioquin est malum irremediabile, & priuatio maioris boni, quam ignominia ipsa. Ad

24 quod etiam quintò deseruit Doctrina Suarez *in tom. de fide, spe, & charitate disp.* 13. *de bello sect. vlt. n.* 5. vbi inquit quod *calumnia non propulsatur vi sed veritatis manifestatione.* Calumnia ergo quæ timetur inferenda Religioso non debet propulsari tam violenta, & truculenta vi qualis est occisio suspecti calumniatoris *sed veritatis manifestatione.*

25 Vnde meritò propter hæc subdit author, quem impugnamus, sequentia: *Verum quoniam hæc apud alios scripta non legimus nolumus ita à nobis sint dicta, vt communi sententiæ aduersentur, sed solùm disp. gratia proposita maturo iudicio relicto penes prudentem Lectorem.* Dixerat autem *n.* 117. præcedenti oppositam sententiam esse communem, quam præter gloss. *in Clement. Si furiosus de homicid.* & Gloss. *in cap. Suscepimus de homicid.* Mordicus defendit Syluius *in* 2.2. *D. Thom. q.* 64 *art.* 7. *quæst.* 9. *concl.* 2. Binsfeldius *in Commment. de iniuriis,* & damno dato *c.* 1. *q.* 5. *concl.* 8. Bald. *lib.* 4. *cons.* 312. & alij, qui etiam loquentes de communibus fidelibus negant posse occidere aliquem ob defensionem honoris.

26 Est etiam conformis praxi sanctorum Monachorum. Etenim magnus ille Macharius Abbas, prout referunt Ruffinus *lib.* 3. *nu.* 99. & Auctor. *lib.* 5. *vitarum Patrum libello.* 15. *de humilitate. num.* 25. cum illi imputata esset fornicatio, & corruptio cuiusdam puellæ, propria fama contempta, patienter sustinuit. Idem fecit Marina Virgo sub Marini viri nomine in monasterio quodam degens; cui imputata etiam falso fuit corruptio cuiusdam adolescentulæ. Prout *in Vitis Patrum lib.* 1 habetur. Item S Eugenia quæ cum etiam sub Monachi habitu in quodam monasterio lateret, falsam sibi calumniam à quadam fœmina melanthia nomine irrogatam, etiam patientissimè sustulit. Prout ex historia ipsius *in* 1. *de Vitiis Patrum* eliciet lector. Mille alia huius rei exempla curiosus quisque reperiet, quæ saltem suadent Monasticæ perfectioni contrarium videri propriam famam morte alterius vindicare, maximè cum iactura talis famæ incerta sit & recuperatio moraliter possibilis.

27 Præterea Zacch. Pasqu. nouissimè à me visus *in qq. mor. cent.* 1. *q.* 32. conformiter ad ea quæ dixerat *in decision. moral. decis.* 441. acriter impugnat Authorem istum, quem nos etiam impugnamus, primò ex Doctoribus scilicet Cespedes, Bocero, Obrechto, Kremberg, Io. Harpprechto, Volzio, Romuleo, & aliis.

Secundò, quia leges Permittunt solam defensionem, non autem vindictam. *l. scientiam, §. qui cum aliter ff. ad l. Aquil. & l. furem ff. ad leg. Cornel. de Sicar. & l.* 1. *C. vnde vi, & Clement. vnic. de homic.* ibi: *Qui mortem aliter vitare non valens.*

Incidenter tamen quæri potest, an saltem posset Religiosus qui audit aliquem infamantem 28
suam religionem dicere ipsi: *mentiris*. Et quidem quæstio procedit in iure interno conscientiæ, non in externo, & ciuili. Nam in iure ciuili stando id esse licitum desumitur ex *l. quæ omnia* ibi: *Dicat Dominum mentiri*, & infra: *Ferendus pudorem suum purgans, ff. de procur. & l. Quicum*, ibi: *Si ab eo petitus retorsit, ignoscendum est ei, si voluit se vlcisci prouocatus ff. de Bonis libert.* & tradit Bart. *in l. Quæ omnia n.* 1. *ff. de procur.* Farin. *in prac. crimin. p.* 2. *q.* 125. *de homicid. p.* 7. *§.* 4. *num.* 526. Bald. *cons.* 45. *per tot. lib.* 4. quem sequitur Franciscus Corona apud Crispolitum *in casib. militar. post casum* 12 *n.* 12. *sui voti*, quia hoc non est aliud quam vim repellere. 29

In foro etiam conscientiæ stando posse talem religiosum dicere suæ Religionis contumelioso: *Mentiris*, colligitur ex plurium Doctorum sententia, quales sunt Sà *verb. Infamare n.* 4. Aragon. 2. 2. *q.* 70. *art.* 3. *conclus.* 3. Valent. *to.* 3. *disp.* 5. *q.* 16. *punct.* 3. Sayr. *l.* 12 *Clauis reg c.* 4. *n.* 12. *& seq.* Felin. *in c. Dilecti n.* 10. *de except.* Pitigian. *in pract. crimin. can. in* 3. *substant. iud c.* 4. Peregrin. *qu.* 3. *de duell. n.* 1. *ver. Quartò, & n.* 6. *ver. quartum.* Sotus *lib* 5. *de Iustit. & iur. qu.* 9. *art.* 2. *paulo ante resp. ad* 1. idem Franciscus Corona *apud Crispoltum cit. vot. n.* 16 Hurtadus de fid. sp. & Char. *tom.* 2. *disp.* 170. *sect.* 14. *§.* 116. & Pasqualigus *in decisionib. moral. dec.* 434.

Verumtamen hæc sententia quamuis probabilis valdè sit respectu secularium, quorum honor apud vulgi æstimationem præsertim consistit in simili propulsatione iniuriæ per verbum *Mentiris*, nihilominus loquendo de religiosis, 30
qui specialiori modo lenitatem, & mansuetudinem Christi imitari debent, & quorum præcipuus honor etiam apud seculares probos, & prudentes in exercitiis humilitatis, & patientiæ, aliarumque virtutum positus est, non videtur nisi in casu raro admittenda.

Primo, exemplo Christi Domini religiosi status Antesignani, & certissimi Prothotypi, qui 31
cum *Ioa.* 8. à Iudæis audiisset *Samaritanus es tu, & dæmonium habes*, ipse solum respondit: *Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum.* Cur ergo religiosus non posset dicere sic contumelioso, *non dicis verum*, siue: *non est verum, quod mea Religioni obiicis?* Secundò, ex doctrina Patrum id inferentium ex hoc loco Ioan. Etenim Gregorius 32
homil. 18. *Ecce*, inquit, *iniuriam suscipiens Deus, non contumeliosa verba respondet cum d. proximis contumeliam accipis, etiam eorum vera mala tacere debes, ne ministerium iustæ correptionis in arma vertatur furoris.* Et Chrysostomus: *Vbi oportebat Dominus eos docere, & contra eorum superbiam inuehi, asper erat, vbi verò exprobrantes sufferre, multa mansuetudine vtebatur, vt scilicet disceremus quæ ad Deum pertinent vindicare, quæ verò ad nos, despicere.* Et Augustinus: *Imitemur eius patientiam, vt perueniamus ad potentiam.* Tertiò, quia 33
saltem dicendo contumelioso, quod *fallitur*, & *falsum dicit* sufficienter depelleretur contumelia ipsius, & cum maiori ædificatione eorum qui ipsam audierunt. Fortassis etiam expediens erit obiicere ipsi contumelioso crimina ipsius publica, & notoria. Quia si hæc illi obiiciantur non læditur id honore propter eorum notorietatem, sed retunditur ipsius audacia, & ostenditur adstantibus quod ipsius authoritas nihil sit

habenda, eo quod malè audit apud omnes. Quo sensu accipendi Sotus, & Hurtadus *sup.* & Pasqualigus *dec.*458.

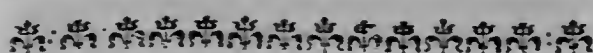

CONSVLTVM XXX.

De quadam fœmina coniugata volente ingredi Religionem de consensu mariti.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 QVædam fœmina coniugata habens maritum iuuenem non tamen potentem ob quandam infirmitatem quam patitur fieri Religiosũ, aut suscipere Ordines sacros, commisit forsan adulterium, sed pœnitens facti vult ex consensu mariti ingredi Religionem, & fieri Moniales. Quæritur quid iuris.

Responsio.

2 SI matrimonium inter istos coniuges solum est ratum, & non consummatum, certa res est posse dictam fœminam, coniugere relicto, etiam inuito, ingredi Religionem, & professionem in illa emittere. Ita enim habetur definitum ab Eusebio Papa *ca. desponſ.*27.*q.*2. Et à D. Gregorio Papa *cap. decreta legalia* 27. *qu.*2. à Ioann.22. in Extrauaganti *Antiqua de voto*, ab Alexand. III. *cap.*2. *& cap.ex publico de controuerſ. coniug.* Et ab Innocent. III. *cap.ex parte tua eod.tit.* & nouissimè à Trident.*seſſ.*24.*de matrim.can* 6.vbi anathematizatur contrarium dicens. Constat id etiam ex traditione, & vsu Ecclesiæ, exemplisque SS. præsertim S.Theclæ, S.Cæcil. S.Alexij, S.Valer. S.Iuliani, & aliorum, imò etiam, secundum aliquos S.Ioannis Euangelistæ, de quibus historiæ. Item ex communi consensu DD. vno vel altero excepto. Etsi enim inter eos cõtrouersia sit de iure quo per professionem Religiosam dissoluitur matrimoniũ ratum, non consummatum; quibusdã asserentibus id esse ex iure naturæ, seu ex naturæ, rei, scilicet ipsius professionis, prout D. Thom. Durandus, Paludanus, Altisiodorensis, Arboreus, Bellarminus, Turrecremata, Couarrubias, Ludouicus Lopez, Ledesma, & alij; quibusdam verò dicentibus solum ex iure Pontificio, prout Hostiensis, Ioannes Andreas S. Antonius, Ancharanus, Gaudauus, Medina, Lessius, Coninch, Hurtadus, Layman, Castrus Palaus, & alij; aliis autem id esse ex iure diuino positiuo, prout Scotus, Abulensis, Victoria, Sotus vterque, Gutierez, Basilius Pontius, Cornexo, Sanchez, & plures apud ipsum; nihilominus in doctrina tradita conueniunt communiter. 11 3

4 Si autem matrimonium horum coniugum fuit consummatum, certissimum videtur non posse vxorem ingredi Religionem etiam consentiente viro, nisi etiam vir pariter religionem ingrediatur; eo quod ipse non sit senex, quo casu, sufficeret emittere votum continentiæ; sed iuuenis de quo iura decernunt debere similiter ingredi religionem. Ita enim habetur expresse de ingressu viri in religionem, *cap.Cum sis de controuerſ. coniug.*ibi:*prohibemus ne virum, vel vxorem (nisi vterque ad religionem migrauerit) transire permittas. Verum si ita vxor senex est, & sterilis, quod sine suspicione possint se in seculo, dissimulare poteris, vt ea in seculo remanente, & castitatem promittente, ad religionem transeat vir eiusdem.* Et idem definitur *cap. vxoratus eod.tit.* Atque de alterutrius coniugis ingressu *deciditur idem c. Ad Apostolicam eod. tit.* ibi: *Non vt alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat, sed, & vitam debet mutare; nisi fortè sit eius ætatis, vt sine suspicione incontinentia valeat in seculo remanere.* Et iuxta honorum textum distinctionem debet intelligi *c.*1.*eod. tit.* vbi virum de Monasterio reuocandum decernitur nisi vxor ad religionem transierit, aut continentiam in seculo vouerit, non enim alterutrum horum semper sufficit, sed cum manens in seculo est iuuenis, necessarius est vtriusque ingressus; si verò senex satis est, vt in seculo voueat continentiam. 5 6 7

Prout alij textus expressere. Atque ita vniuersi Doctores in hoc conueniunt, conformiter etiam ad *ca. Agathosæ* 27.*q.*2. Quia ergo, vt in casu supponitur, licet maritus, de quo in præsenti sit iuuenis, nihilominus quia in nulla Religione recipietur, propter infirmitatem, quam patitur; ideo non poterit eius vxor, etiam de consensu illius licitè ingredi religionem. Quia iura relata manifestè supponunt quod non possit aliquis coniux religionem ingredi, altero in sæculo manente qui sit iuuenis. 8

Si tamen aliter fiat quòd scilicet vxor de consensu 9

ſenſu mariti religionem ingrediatur,& in ea profeſſionem emittat, profeſſio valida erit etiamſi maritus ſit iuuenis, & de incontinentia ſuſpectus. Tum quia iura relata ſolum prohibent ne id fiat, non tamen irritant factum; plura autem prohibentur fieri, quæ tamen contra facta tenent, *l.*
10 *parte furioſo, l. de his quæ ſunt ſui, l. circa ff. de inoffic.teſtam.l.*1. *§.biduum ff. quando appellandum ſit, cap. Ad Apoſtolicam de Regularib. cap.* 1. *de matrimon.contract. contr. interdict. Eccleſ. cap.fin. de diuortio cap.rurſus qui Clerici vel vouentes.* Tum
11 magis in particulari ex *cap. Agathoſæ* relato, vbi ad valorem profeſſionis coniugis conſiderat textus disiunctiuè, vel licentiam alterius coniugis, vel ipſius conuerſionem, ibi: *Experientiæ tuæ præcipimus, vt diligenti inquiſitione diſcutiat, ne fortè cum eius voluntate conuerſus ſit, vel ipſa ſe mutare promiſerit, & ſi hoc repererit illum in Monaſterio manere prouideat.* Tum denique ex *cap. ex*
12 *par.*1 *.de conuerſ. coniug.* vbi conſultus Pontifex de quodam, qui graui morbo laborans vxore ſpontè conſentiente, in religione profeſſus eſt, ac poſtea ſanitatem adeptus vxorem retinuit, & ea defuncta aliam duxit, ſic ait; *Quia Verò prædictus D.licet vxore ſua remanente in ſæculo de iure ad Religionem nequiuerit proficiſci; ea tamen ſublata de medio, votum ſine ſalutis ſuæ periculo non potuit violare, mandamus vt prædictum D.capellas v, muliere dimiſſa ad ſuum Monaſterium reuertatur.* Vbi tria ponderanda.

13 Primum, illud *de iure*, quo denotatur talem profeſſionem fuiſſe contra iuris ordinem, non verò fuiſſe inualidam. Secundum, illud *votum non potuit violare*, de quo denotatur valuiſſe profeſſionem. Tertium, illud *vt muliere dimiſſa,* &c. quo denotatur ſecundum matrimonium non valuiſſe, vtique quia profeſſio antea facta valida fuit. Et ita tenent non ſolum pro caſu, quo coniux manens in ſæculo votum continentiæ emittit, ſed etiam quando illud non emittit, ex Theologis Durandus, Maior, Ricardus, Adrianus, Palacius, Henriquez, & Azor. & ex Canoniſtis, ac Summiſtis Confredus, Hoſtienſis, Abbas, Aſtenſis, Roſella, & Sylueſter, quos, & alios ſequitur, & refert Sanchez *lib.*7*.de Matrim.diſp.*33*.nu.*4.
14 Quibus iunge Gutierez *de Matrimon.c.*95*.n.*11. *& ſeqq.* Baſilium Pontium *lib.*9. *de Matrimon. c.* 12. *num.*4. Caſtrum Palaum *de ſponſalib. diſput.*3. *punct.*6*.§.*11*.num.*14. Bartholomæum à S.Fauſto *in Theſaur. Religioſor. lib.*5*.qu.*65. *&* 66. Bonac. *de Matrimon.q.*3*.punct.*4. *num.*12. *§.ſecunda conditio.* Et Barboſam *in Collectan. DD.in d.ca. Agathoſæ n.*1.

15 Imò etiam erit licita profeſſio talis fœminæ accedente conſenſu ſui mariti, in caſu quo fuerit adultera, (prout in caſu ſupponitur (etiam ſi maneat in ſæculo ipſe ſine vllo voto continentiæ. Ratio eſt, quia iura prohibentia profeſſionem, ſeu mutationem ſtatus alterius coniugis, altero in ſæculo manente, ſaltem abſque voto continentiæ loquuntur pro caſibus, in quibus matrimonium integrum, & illæſum perſeuerat, & illius iura manent integra, & illæſa, non pro caſibus, in quibus ſunt læſa, & diminuta, qualis eſt præſens de adulterio commiſſo à fœmina. Nam cum ratione talis adulterij licitum ſit diuortium, ita vt liceat coniugi innocenti ſeparari à coniuge adultero quoad thorum, & habitationem, prout certa veritas eſt deſumpta ex illo. Matth.5. Omnis qui dimiſerit vxorem ſuam excepta fornicationis cauſa facit eam mœchari, & Math.19. ibi: *Quicumque dimiſerit vxorem ſuam niſi ob fornicationem, & aliam duxerit mæchatur.* Ad quæ accedunt *cap. Significaſti cap. Gaudemus cap. Ex litteris de diuortiis,* & communis conſenſus DD. ſicut licitum eſt in tali caſu coniugi innocenti ad Religionem tranſire, etiam inuito 16
adultero ex *cap. Conſtitutus, & cap. Veniens de Conuerſ. coniug. & Canon Agathoſæ* 27*.qu.*2. Eo quod adulter propter adulterium omne ius coniugale amiſit; ita etiam licitum erit innocenti concedere facultatem adultero vt tranſeat ad Religionem pro vt ex D.Antonio, Syueſtro, Tabiena, & multis aliis tradit Sanch. *lib.*10. *de diuortio diſp.*10*.n.*13*.&* 14. ſine vlla obligatione innocentis ad tranſeundum in Religionem, ſeu votum caſtitatis emittendum. Prout tenent Sotus *in* 4. *diſt.*36*.q.vnic. art.*5 *.ad* 3. Sanchez *ſup.n.*15. Layman *lib.*5*. Summ.Tract.*10. 3*.p.cap.*7*.num.*12. ConincK *diſp.*35*.dub.*5*.in initio concl.*1. Caſtr. Palaus *ſup.§.*7*.n.*4.

Eſt quidem verum quod cum ſint aliqui caſus 17
in quibus ſicut non eſt licitum facere diuortium propter adulterium coniugis, ſic nec erit licitum quod ingrediatur adulter Religionem, etiam de licentia coniugis innocentis. Primus eſt, *iuxta cap.fin.de adult.* quando vterque coniux commiſit adulterium.

Secundus quando vir dedit vxori cauſam pro- 18
ximam adulterandi, vt quando expreſsè, vel tacitè conceſſit vxori facultatem adulterandi, aut quãdo conſcius adulterij vxoris, non vult prohibere, cum poſſit abſque ſuo graui detrimento. Tertius, quando vxor commiſit adulterium tantum materialiter, credens illum cum quo commiſit adulterium eſſe proprium virum, aut credens mortuum eſſe priorem virum. Quartus, quando vxor carnaliter eſt cognita per violentiam. Quintus, quando coniux innocens condonauit alteri adulterium expreſsè per verba aut tacitè per ſigna, vt quando vir probabiliter ſciens vxorem commiſiſſe adulterium, adhuc illi ſpontè debitum reddit, vel petit, vel illam adhuc retinet, vel recipit, cum illam antea dimiſiſſet.

De quibus caſibus, & illis concernentibus latè Sanchez, Gutierez, Ledeſma, Baſilius Pontius, Layman, ConincK, Sà, Bonacina, & Caſtrus Pa- 19
laus. Vnde ad intentum noſtrum diligenter conſiderandum an in caſu præſenti aliquid ex prædictis contigerit, quia ſi ita eſt, non poterit vir concedere licentiam ſuæ vxori adulteræ ad ingrediendum Religionem, manente ipſo cum ſolo voto continentiæ extra Monaſterium; cum vt dictum eſt, ſit iuuenis, & iura id non concedant, niſi quando maritus eſt ſenex.

Caſu autem quòd aliqua ex prædictis conti- 20
gerint in præſenti adulterio vxoris, adhuc tamen plures ſuppetunt rationes, propter quas diſpenſari facilè poſſit, vt Religionem ingrediatur. Prima ſumitur ex eo quòd cauſa religionis eſt valdè fauorabilis, & ita, quantum fieri poteſt, pro illa iudicandum. Nam ſumma ratio eſt quæ pro Religione facit, vt dicitur *l.ſunt perſonæ ff. de Religioſ. & ſumpt. fun.* Secunda ex eo quod vt ſup- 21
ponitur non ſemel, ſed pluries adulterata eſt, vnde valdè timendum in ſimile delictum caſuram ſi maneat in ſæculo, & non ingrediatur Religionem. Quia à ſolitis fieri validum eſt argumentum. *l.ſi quis donaturus ff.de vſufructu, l. quod ſi*

si nolit §. qui assidua ff. de edilit.edicto,l. certi condictio §.si nummos ff.si certum pet. Castrensis *cons.* 466. *num.*5.*lib.*1. *& consil.* 333. *dubium videtur num.*3.*vers. licitum est.* Euerardus *in Topicis legalib.loco* 63. Decianus *cons.*46. *sub num.* 36.*vol.*2.
22 *& cons.*66.*num.*18. Et quia iura,& DD.clamant, quod semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali, *l.filius* §. 1 vbi Bortholus *ff. de accusat.& l. Cassius in fin.* vbi etiam Bartholus *ff.de Senatoribus*, Gregorius Lopez *in l.1.tit.*18. *partit.*6.Riccius *decis.*4.*Curiæ Archiepiscop. Nea-*
23 *politan. volumin.*2. Tertia, ex parte mariti, cum enim sit propter eam,quam patitur infirmitatem, impeditus vix, aut nullo modo obuiare poterit adulteriis vxoris. Præsertim cum qui similem infirmitatem, seu impedimentum patiuntur, numerantur inter miserabiles personas,quæ dicuntur, quia solum sunt habiles ad miseriam, non ad res magni ponderis,aut valoris.Rebuffus *tom.* 1. *ad leges Galliæ tract.de prouis.art.*3.*gloss.vlt.* Sigismundus Scaccia *de appell.q.*7.*n.*138.Denique
24 quarta,quia non obstante quod iura relata volunt quòd quando coniux est iuuenis debeat ingredi Religionem ad hoc quando alter coniux possit de licentia ipsius id facere,nihilominus Palacius *in* 4. *dist.* 27. *disp.*2. *colum.* 33. censet sufficere quod includatur in aliquo loco religioso, à vagationibus arceatur, cui fauet *c.vxoratus de conuers. coniugator.* ibi *à sæcularium hominum se conuersatione remoueat*,quod maximè procedit in præsenti, cum iste de quo in casu tum ratione infirmitatis, tum ratione loci pij, in quo manet, à vagationibus arcetur.

25 Pro maiori autem cautela obligari potest vt non solum emittat votum castitatis prout vult facere, sed etiam votum non egrediendi ex dicto loco pro viuente vxore. Sic enim sufficientissimè cautum erit iuribus relatis, quæ eatenus petunt dictam reclusionem in Monasterio vt consulatur periculo incontinentiæ coniugis reclusi. Menti enim legis magis attendendum est quam verbis, *l. scire leges ff.de legibus, l. non aliter ff. de legat.* 3. *l. nominis,& rei §.verbum ex legibus ff,de verbor. signific.* Surdus *dec.*35.*numer.*14, Marcus Antonius Genuensis *in practic.Ecclesiast.qu.*144. *num.*3.

26 Imò manens cum voto continentiæ,& de non egrediendo ex eo loco pio ita cautelatus manebit, ac si in Monasterio religionem profiteretur. Etenim æquipollentium vt eadem disciplina, *l. si mater cum gloss.&* Bart. *Cod. de instit. & subst.sub cond fac.& idem iudicium cle exiui §.cum autem,* & ibi Card. *de verbor.signif de consan. tua. de iud.ca.*1. *l.fin. ff. manda.de verbor.signif.in his.*

27 Hinc SS. D. N. Innocentius X. quorumdam Theologorum (ex quibus minimus ego fui) votis auditis decreuit, vt si de istius fœminæ adulterio constabat, in Monasterium quoddam Monialium Religionem professura ingrederetur;marito manente in sæculo, solo voto continentiæ emisso.

28 Pietas autem,& iustitia huius decreti Sanctissimi non solum concluditur ex dictis, sed etiam quia, iuxta aliquorum Doctorum sententiam, quos sequitur Texeda *to.*2.*lib.*4.*tr.* 1.*contr.*13 *n.* 71.vir tenetur dimittere vxorem adulterantem. Quia(inquiunt)ex natura rei tenetur vnusquisque auferre scandalum, quod scit, & cognoscit ex sua actione, aut cessatione actionis, fore originandum: sed ex eo quod maritus non recedat ab vxore in adulterio perseuerante, sequitur scandalum; cum non illam à se repellendo præbeat occasionem suspicandi ipsum esse adulterij participem,& ex consensu eius vxorem in adulterio perseuerare:ergo tenetur maritus conscius adulterij sub mortali culpa recedere ab vxore adultera. Scio plures Theologos id negare, sed non propterea sua probabilitate caret, & forsan certitudine pro aliquibus casibus. Solum ex eo ad rem nostram infertur, sapientissimè prouisum fuisse à Sanctissimo D. N. modo superius relato, pro casu quo constaret talem fœminam adulterium perpetrasse, quod tamen mihi non constat.

CONSVLTVM XXXI.

De quodam Religioso nato ex parentibus Mahumetanis, & in ætate infantili baptizato.

SVMMARIVM.

*Casus.seu factum.num.*1.
*Potuit ad Religionem admitti. n.*2.
*Non obstat ius commune aut particulare. n.*3.
*Ius diuinum fauet. n.*4.
Christi verba. Matthæi 19.*n.*5.
*D.Bernardi testimonium. n.*6.
*Ecclesia desiderat vt consilia Christi obseruentur. num.*7.
*Religio schola perfectionis. n.*8.
*Nonobstant constitutiones aliquæ Pontificiæ. n.*9.
*Non communicantur isti Religioni. n.*10.
*Nec constitutiones quarundam Religionum. n.*11.
*Quia non sunt pro hac Religione.n.*12.
*Potest hic Religiosus habere officia sui Ordinis.n.*13.
Ex cap.eam te de rescript.*n.*14.
An Iudæi sint capaces beneficij. num. 15.
*Clementis VIII. & Rotæ decisio. num.*16.
*Non incapax iste propter statutum particulare.n.*17.
*Nec propter ius commune.n.*18.
Ex cap. ad decorem de instit.*ibidem.*
*D.Hieronymi verba.n.*19.
*An valeat statutum solum admittens nobiles. n.*20. *&* 21.
*Quando filij sunt irregulares ob conditionem parentum. n.*22.
*Irregularitas nonincurr itur nisi in casibus expressis. num.*23.
*Infidelitas præcedens quando nocet conuerso. n.*24.
*An iste sit neophytus. n.*25.
*Quare neophyti excluduntur. n.*26.
*D.Hieronymi testimonium. n.*27.
*Hic Religiosus non est neophytus.n.*28.
*Neophyti qui dicantur. n.*29.
*Iste in infantia suscepit fidem.n.*30.
*Iniuriosè vocatur neophytus n.*31.
*De impropria locutione non curandum.n.*32.
*Non obstant statuta quarundam Religionum.n.*33.
*Non extenduntur ad alias.n.*34.
*Decisio S. Congregationis Episc.& Regular.n.*35.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 N. Natus in Africa ex parentibus Mahumetanis, cum esset trium annorum captus fuit à christianis, & ductus Panormum, ac ibi baptizatus. Postea in ætate debita ingressus est Religionem N. & in ea professus. Quæritur de illo, an potuerit ad Religionem admitti, & in ea officia, & dignitates obtinere absque dispensatione, non obstante quod filius fuerit infidelium.

Responsio.

2 QVoad primum quæsitum, dicendum, potuisse ad Religionem admitti, & in ea, aliis seruatis, professionem emittere. Ratio est, quia si aliquid obstaret vel esset ius commune, vel ius particulare illius Religionis: sed ius commune
3 non obstat, nullus enim textus est in iure communi Canonico, vel ciuili, quo descendentes ex parentibus Mahumetanis, vel infidelibus excludantur à Religione, nec etiam ius particulare illius Religionis, cum in illa nullum sit statutum, aut constitutio circa hoc. Ergo. Confirmatur ex eo quod in iure diuino stando omnibus,
4 & quibuscunque fidelibus patet aditus ad Religionem. Cunctis enim consulit Christus, quod adolescenti. *Matth.* 19. dum dixit: *Si vis perfectus esse vade, & vende quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me*, quibus verbis status Religiosus denuntiatur. S. Thom. 2. 2. q. 88 *art.* 4. Noster
5 Vualdensis *tom.* 3. *tit.* 9. *cap.* 83. & 84. Omnibus etiam ibidem dixit: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* his autem etiam verbis Religiosum statum commendasse Christum communi Expositorum sensu recipitur. Vnde pro omnibus Bernardus: *Hæc* (inquit) *nempè sunt verba, quæ contemptum mundi in vniuerso mundo, & voluntariam persuasere homi-*
6 *nibus paupertatem. Hæc sunt quæ Monachis claustra replent, deserta Anachoretis.* Ecclesia ergo, quę potius desiderat, vt consilia Christi quoad fieri
7 possit, à fidelibus adimpleantur, iure optimo concedit aditum ad Religiosum statum omnibus, & quibuscunque fidelibus. Eò præcipuè, quod cum ille sit schola perfectionis non debuit ingressum
8 in ipsum alicui interdicere. Iuxta dicta *tom.* 1. *Summæ c.* 24. *n.* 25. & *tom.* 4. *verbo Neophitus Regularis n.* 2. Nauarrus *lib.* 1. *consil. de Regular. cons.* 26. *nu.* 4. Rodriguez *tom.* 3. *Quæst. Regular. qu.* 11. *art.* 1. & 2.
9 Nec obstat quod aliquæ Constitutiones Pontificiæ sint pro aliquibus Religionibus emanatæ, in quibus prohibetur quod similes descendentes ex Saracenis in illis recipiantur. Videlicet Gregorij XIII. pro Minoribus, & Minimis, & Pij IV. pro Benedictinis Congregat. Vallisoletanæ,
10 quas retuli eo verbo *neophitus regularis n.* 3. Quia Religio de qua in præsenti non est ex istis, nec priuilegia huiusmodi odiosa communicantur inter ipsas, prout eo loco *n.* 4. dixi ex Portello, & *to.* 2. *c.* 1. *n.* 52. ex Confettio, & Sorbo.

Multo minus obstat quod aliquæ etiam religiones, scilicet Carmelitarum, Hieronymianorum, & Capuccinorum, quos retuli eo verbo *neophitus regularis n.* 5. habeant constitutiones prohibentes admitti ad ipsas tales descendentes ex Saracenis. Esto enim tales constitutiones obseruari debeant in dictis religionibus, maximè si sint approbatæ à Sede Apostolica; imò, etiamsi approbatæ non sint ab eadem Sede, si à Capitulis Generalibus, & legitimis legislatoribus factæ sint iuxta dicta *ibid. n.* 6. ex Rodriguez, Suarez, Portello, & Vecchio, contra Nauarrum, Sorbum, Mirandam, & Peirinis; nihilominus, cum religio, de qua in præsenti casu non sit ex istis, obiectio est nullius momenti. 11 12

Ad secundum quæsitum similiter dicendum, posse præfatum religiosum in dicta religione, in qua fuit receptus, & professus, habere omnia alia officia, administrationes, dignitates, &c. quæ alij religiosi illius absque aliqua dispensatione; iuxta ea quæ dixi eo verbo *neophitus n.* 9. conformiter ad doctrinam Rodriguez, & Mirandæ. Quibus adde Felinum referendum *infra.* 13

Colligitur id primò ex *cap. Eam te de rescript.* 14
vbi cum casus esset quod quidam Iudæus de nouo conuersus ad fidem impetrasset à Papa litteras vt ipsi conferretur quidam Canonicatus Ecclesiæ Tornacensis, Episcopus noluit eas admittere; Papa autem ipsi rescribit dicens: *Pro eo verò quod Iudæus extiterit, ipsum dedignare non debes*, vbi Glossa *verb. Iudæus* inquit: *Quoniam de Iudæis conuersis Ecclesia fundata fuit.* Et ita Iudæos esse capaces beneficij Ecclesiastici non solum colligitur ex hoc textu, sed etiam ex Apostolo ad *Rom.* 10. illis verbis: *Non enim est distinctio Iudæi, & Græci,* 15
nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Quod firmauit etiam Rota in Vlixbonensi *Quartenariæ* 15. Ianuarij 1624. coram Domino Coccino.

Et facto ipso Clemens VIII. Alexandrum de Franciscis in Hebraismo natum ad Episcopatum 16
Forolibiensem assumens, vt eo *n.* 9 retuli ex Barbosa. Ex iis autem ad intentum colligitur hunc religiosum, è Saracenis in infantili ætate baptizatum habilem esse ad quæcumque officia, beneficia, & dignitates Religionis.

Quod etiam firmatur ex superius allata ratione. Vel enim esset inhabilis ad prædicta, iure 17
communi, vel particulari Religionis; Non hoc secundum, quia supponitur non esse in dicta Religione aliquod statutum id determinans; nec primum, quia ex iure comuni nullus circa hoc textus, aut canon afferri potest. Ergo. Confirmatur 18
ex *c. Ad decorem de institut.* Vbi Innocentius III. præcipit Cardinali Legato vt in Ecclesiis Constantinopolitanis curet collocari omnium nationum Clericos, non vnius tantum, prout Patriarcha faciebat, *Non attendens* (inquit Pontifex) *quod in omni gente, qui facit iustitiam acceptus est Deo.* Maximè ex *cap. Venerabilis de præbend. & dignitatib.* vbi Gregorius IX. scribit Portuensi Episcopo, vt Præbendam quandam Ecclesiæ Argentinensis faciat conferri cuidam, cui oppositum erat quod non esset nobilis, sed ignobilis. *Nos igitur, &c. attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas, vitæque honestas, gratum Deo faciunt, & idoneum seruitorem, ad cuius regimen, non multos secundum carnem nobiles, & potentes elegit, sed ignobiles, ac pauperes; eo quod non est personarum acceptio apud ipsum, & vix ad culmina dignitatum*

(nedum

(nedum prebendas) viri eminentis scientiæ valeant reperiri, exceptiones huiusmodi non duximus admit-
19 *tendas.* Ex qua Pontificis decisione colligitur ignobiles, alias idoneos scientia, & virtute, admitti posse, & debere ad dignitates Ecclesiasticas. Et merito sanè, quia, vt D. Hieronymus *ad Calant.* dicebat: *Summa nobilitas est clarum esse virtute.* Et Iuuenalis.

Nobilitas sola est, atque vnica virtus.

20 Vnde inferunt aliqui (de quo alibi dicetur) non valere statutum, seu consuetudinem Ecclesiarum, quod solum nobiles admittantur in Canonicos. Abbas *hic n.* 4 Belletus *disquisit. clericat. par.* 1 *tit. de discipl. Cleric.* §. 15. *n.* 7. Barbosa in collectan. huius *c. Venerabilis.* Ex eo autem elicimus ad intentum quod ius commune potius suffragatur consulenti, etiamsi ex infidelibus pa-
21 rentibus ortum habeat. Et merito quidem, quia tales videtur potius honorari debere, vt vel sic parentes, & alij infideles ad Ecclesiæ gremium veniant. Montaluo, *l.* 2. *Glos. tanadizo tit.* 3. *lib.* 4. *fori.* Vanegas *p.* 1 *tit. de las differencias lib.* 3. *c.* 9. *p.* 122. & alij. Fauet extrauagans 2. *de Iudæis* inter communes.

22 Accedit quod nullibi in iure reperitur filios esse irregulares, seu incapaces ad officia & dignitates ob conditionem parentum nisi propter illegitimitatem. *c.* 1. *&* 2. *de filiis Presbyteror. & c.* 1. *eod. tit. in* 6. & aliis iuribus, vt dixi *to.* 1. *cap.* 18. *num* 7. *& tom.* 2. *c.* 12. *num.* 21. *& c.* 13. *num.* 50. *& tom.* 3. *verbo illegitimi Regulares n.* 7. *&* 8. vel propter hæresim, *cap.* 2. *de hæretic. in* 6. *cap. statutum* 2. *eod. tit. etiam in* 6. Intellige, si parentes eorum mortui fuerint impœnitentes, & delictum fuerit notorium, & pro illis Regionibus, in quibus hæretici non viuunt impunè, & palam, iuxta dicta
23 *tom.* 3. *verbo Irregularitas n.* 61. cum autem consulens non fuerit ex istis, & irregularitas non incurratur nisi in casibus iure expressis *c. is qui de sentent. excommunicat. in* 6. nullo fundamento dicetur eum esse incapacem officiorum suæ Religionis.

24 Maximè etiam, quia, vt inquit Felinus in *cap. Eam te de rescript. num.* 12. & sequitur Suarez 5. *tom. in* 3. *p. disp.* 43. *sect.* 3. *n.* 6. Infidelitas præcedens non nocet converso vt promoueatur nisi fuerit hæreticus, aut de recenti conuersus. Consulens autem nec fuit hæreticus vt de se patet; nec recenter conuersus, siquidem in infantili ætate baptizatus fuit.

25 Ex quo cessat obiectio, quæ fieri potest, scilicet quod sit neophitus, ac per consequens irregularis ad officia, & dignitates Ecclesiasticas, iuxta *cap. Quoniam, cap. sunt neophitus dist.* 48 imò iuxta illud Apostoli 1. *Timoth.* 3. de Episcopo dicente: *Non neophitum, ne in superbiam elatus, &c.*
26 cuius prohibitionis duplicem assignat causam Gratianus *in principio dictæ distinctionis,* ne scilicet superbiat neophitus credens fidem christianam ipso indigere; & propter ipsius inexperientiam. Quibus addit D. Hieronym. *ad Oceanum* turpe videlicet esse, quod *heri cathecumenus hodie Pontifex; heri in amphyteathro hodie in Ecclesia; vespere in circo mane in altario; dudum fautor*
27 *histrionum nunc Virginum consecrator.* Hæc inquam minimè obstant; certum enim, & indubitatum est talem Religiosum non esse dicendum propriè neophitum, neophitus namque propriè cum dicatur à *Neos*, quod est nouum, & *phitos*,
28 quod est fides est, idem quod nouus in fide. Cum ergo à primæua ætate fuerit christianus, non erit nouus, sed veteranus in fide. Accedit quod ex communi sententia DD. quos sequor *tom.* 3. *verbo Irregularitas num.* 11. Neophiti sunt illi, qui 30
nouiter in adulta ætate conuersi sunt ad fidem ex Iudaismo, Mahumetismo, vel Gentilissimo, prout tradunt Nauarrus, & Toletus ibi relati, Suarez *supra num.* 5. Sayrus *tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 13. Henriqu. *lib.* 14. *cap.* 4. Filliucius *tom.* 1. *Tract.* 19. *c.* 7. *qu.* 1. *num.* 184. & alij, quos refert, & sequitur Bonacina *de Censur disp.* 7. *qu.* 2 *punct.* 1. Iste autem non in adulta ætate, neque nouiter, sed in infantia, & à multis annis, non tam conuersus est ad fidem, cum ab ea numquam per actum proprium fuerit auersus, quam eam suscepit. Quod verò appelletur neophitus, quia descendens est ex Parentibus infidelibus, locutio est iniuriosa, & vulgaris, vt eo verbo *neophitus Regularis num.* 1. dixi ex Turrecremata, Nauarro, Sanchez, Miranda, Barbosa, & Candido, ac proindè spernenda. Imò cum sit impropriissima locutio, vt ibidem dixi, non est de illa curandum, *l. cum lege ff. de testament. l.* 1. §. *quod autem ff. de aleator.* 31
c. ad audientiam 12. *de decim.* Nec de verbis est dialecticandum. Cardinalis Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 4. Antonius Monac. *decis.* 72. *num.* 27. 32

Cessat etiam obiectio, quod in aliquibus Religionibus tales non admittantur ad dicta officia, Prælaturas, dignitates, &c. propter statuta particularia illarum, vt dixi eo verbo *neophitus Regularis n.* 10. de Religionibus Hieronymianorum, Minorum, & Benedictinorum Hispaniæ, quæ illa habent approbata per Alexandrum VI. 33
Paulum IV. & Pium IV. Quia, vt dixi eo loco *n.* 11. ea non extenduntur ad alias Religiones, ac per consequens nec ad istam, cuius iste Religiosus est alumnus, sed sunt statuta particularia ipsarum, & non priuilegia aliis communicata, iuxta dicta superius. Tamburinus *de iure Abbat. disp.* 17. *q.* 6. *tom* 1. 34

Demum, cum ista quæstio proposita esset S. Congregationi Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositæ, emanauit decretum huiusmodi. *In causa coram nobis proposita, an scilicet frater N. Religiosus cuiusdam Religionis approbatæ, natus in Africa ex parentibus infidelibus, sed infans Panormi baptizatus, & postea Religionem ingressus. An, inquam, propterea aliquid ei obstet, quominus possit consequi suæ Religionis gradus, & dignitates, fuit prouisum per modum, vt infra videlicet: Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita. Eminentissimo Caetano referente, attentis narratis benignè annuit, vt orator, concurrentibus in eo, aliis necessariis requisitis, ad omnes gradus, & dignitates suæ Religionis assumi possit, & valeat. Præmissis, cœterisque contrariis quibuscunque non obstantibus. Romæ die* 2. *Augusti* 1641. 35

Romæ ex Typographia R. Cameræ Apost. 1641.

CONSVLTVM XXXII.

De quodam Religioso habente pensionem à Papa, & transitum faciente ad aliam Congregationem.

SVMMARIVM

IESVS MARIA.

Casus, seu occasio huius Consulti.

1 QVIDAM religiosus Monachalis Ordinis Cistercienfis habens ex Papæ dispensatione pensionem quandam transitum fecit ad Congregationem Fuliensem strictioris obseruantiæ, seù magis reformatam eiusdem Ordinis, & dubitatur de illo, an post transitum retineat eandem pensionem, quam antea; an verò ea cessauerit, vel deuoluta sit ad eam Abbatiam, vnde transitum fecit.

Responsio.

2 PRæmittendum primò, quod quamuis Religiosi ex vi voti paupertatis incapaces sint pensionis propriè dictæ, eo quod (quicquid sit de iure antiquo) attento tamen Romanæ curiæ vsu, propriæ, & veræ pensiones, quibus beneficia onerantur ad certam redituum partem alteri dandam sola auctoritate Pontificia concedi possunt. Sotus 9. *de iustit.q.7. art.2.col.2.vers.2. conclusio*, Aragon.2.2.q. 100. *art.*4. Sanch. *lib. 7.in Decalog.c.29.n.94*. Attamen, Papæ authoritate, 3
seù priuilegio accedente, possunt Religiosi quicunque pensiones habere, prout supponunt communiter authores relati, & alij plures quos sequitur Tamburinus *de Iure Abbat.tom.3. disp. 9.qu.25 num.6.*

Præmittendum secundò, Ordinem Cistercien- 4
sem, & præfatam Congregationem Fuliensem possidere posse bona in communi, annuos reditus, &c. Tum propter Decretum Concilij Trid. *sess.25.cap.3.* vbi id omnibus religiosis conceditur, exceptis Capuccinis, & Minoribus de Obseruantia. Tum quia licet ex *c.recolentes de stat. Monach.* illis hoc videatur prohibitum, vsu tamen, & praxi totius Religionis, id modo iam est admissum. Rodriguez *to.3.qq.regul.q.75 art.* 1. Barb.*in Collect.ad d.c.recolentes n.2.*

His præiactis incunctanter dicendum talis re- 5
ligiosi pensionem nullatenus vacasse per transitum illius ad dictam Congregationem Fuliensem, aut deuolutam fuisse ad Abbatiam illam, ex qua fecit transitum, sed potiri posse illa per totum tempus vitæ suæ in d. Congregatione.

Ratio huius vnica, & efficacissima est, quia 6
pensio, sicut qualibet alia gratia facta, aut priuilegium, nullatenus cessat, nisi ex triplici capite, scilicet ex parte Principis illam concedentis, ex parte ipsius, vel ex parte personæ cui est concessa. Hæc autem pensio ex nullo ex his capitibus cessare potest, vt patet discurrenti per singula. Ergo.

Primò enim non posse cessare, aut de facto 7
cessasse ex parte Papæ, qui illam concessit, colligitur primò ex regula illa Iuris 16. *Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum.* Quæ desumitur ex *c.Si super gratia, de offic.deleg.in 6.* Et 8
c.si cui nulla, de præbend.in 6. Ex quibus colligitur quæcunque Principum beneficia secundum honestatem debere esse permansura, nisi contrarium ex intentione vel aliunde colligatur; etenim Princeps intendit beneficium quàm perfectum, & firmum conferre, vt ita plenior sit liberalitas.*c.1.de donat.* Molina *de primog.lib.4.c.3.n.10.* Barbosa *in d.regul. n. 2.* Cum autem nihil de hac intentione constet, proculdubio credendum mentem Papæ fuisse talem pensionem semper debere durare.

Secundò, quia tunc gratia aliqua concessa ex 9
parte Principis cessat, quando ipse apposuit aliquam conditionem, determinationem, aut modificationem in illa. Tunc enim censetur tale priuilegium non subsistere, nisi illis limitationibus subsistentibus. *cap.de causis de offic. Deleg. & in l. 2.& 4.C.de præc.Imper.offeren.* Panormit.& DD. *c.Cum accessissent de constitut.* Couarruu. 1.*var.c. 15.* Molina *tom.2.de Iust.disp.298.* Suar. *de legib. lib.8.c.29.n. 4. & 5.* atqui in præsenti gratia ista concessa est à Papa dicto Religioso absolutè, simpliciter, & fine vlla conditione, aut onere.

Tertiò, quia tunc cessare potest gratia à Prin- 10
cipis concessa, quando cessat causa motiua talis concessionis. *c.Cum cessante de appellat. l. adigere §.quamuis ff. de Iurepatron. l.Si pater ff. de hæredit. instit.*

instit. l. generaliter C. de Episcopis, & Cleric. l. Cum te C. de pactis inter empt. vbi DD. communiter, & Anchar. 344. n. 3. Roman. cons. 404. n. 5. & 6. Tuschus concl. 202. n. 27. Quod intelligunt communiter Doctores de sola causa motiua finali.
11
Anchar. cons. 47. n. 4. Euerardus in Topic. Legal. loc. 85. Tusch. litt. C. concl. 13. n. 14. Sanch. in precept. Decal. to. 1. lib. 4. c. 2. n. 42. Non de causa impulsiua. Bald. cons. 337. n. 2. lib. 3. & cons. 433. n. 5. lib. 5. Tuschus supra n. 28. & 41. Rota decis. 437. n. 3. & dec. 587. n. 6. apud Farin. p. 1. recent. Causa autem motiua finalis huius gratiæ factæ à Papa præfato religioso nulla alia videtur esse, vt ex ipso Breui constare potest, nisi vel beneuolentia ipsius Papæ erga ipsum, vel quod commodius sustentari posset iuxta suas necessitates. Vtraque autem hæc ratio fortius procedit in Congregatione Fuliensi, ad quam transitum fecit quam in Abbatia Ordinis Cisterciensis, in qua prius morabatur.
12
13

14 Nam cum transierit ad strictiorem obseruantiam magis sibi conciliare potuit Pontificis beneuolentiam; & cum Congregatio illa sit pauperior, magis necessaria erit ipsi gratia talis pensionis, ad sui videlicet sustentationem, & alimenta. Ex quo magis roboratur intentum. Pensio
15 enim ista, sicut & aliæ communiter, dantur pro alimentis; ita vt semper pensio æquiparetur alimentis, Romanus cons. 388. n. 3. Rota decis. 548. n. 1. p. 2. recent. Lotter. lib. 1. q. 45. n. 47. Et accedit ad naturam alimentorum, Crescentius decis. 3. de
16 solut. Rota decis. 407. n. 1. p. 1. recent. Alimentorum autem causa nullo modo est suspendenda, cum venter (vt dicitur) non patiatur dilationem. Cassadorus decis. vnic. n. 1. de mutuis petit. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 60. n. 5. 8. 10. & 11. Lotter. d. lib.
17 1. qu. 38. n. 3. Ad quod appositè nimis faciet l. Si quis de aliment. & cibar. legat. vbi deciditur, quod alimenta debita quibusdam libertis, seu seruis, licet ad fiscum bona fuerint deuoluta, ex quibus alimenta debeantur, præstanda sunt sicut ad quemlibet successorem transissent.

18 Clarius comprobari potest huiusmodi pensionem nullo pacto cessasse propter transitum d. Religiosi ad præfatam Congregationem ex parte ipsius pensionis. Cum enim non fuerit localis, aut alligata præfato Monasterio, vnde discessit, sed personalis eo quod contemplatione personæ est concessa, quod est ratio concessionis, seu priuilegij personalis l. 1. ff. de aq. quot. & æst & notant Glossa c. 1. 25. qu. 2. init. & in c. Tua, de his quæ fiunt à Prælatis. Bartol. l. 1. n. 2. ff. de constit. Princip. Aymon. cons. 239. n. 4. Alciatus resp. 203. n. 12 alias cons. 7. n. 16. l. 4. Ruinus cons. 217. n. 15. in fin. volum. 1. Ideo sequi debet personam, & comitari ipsam vbicumque fuerit. Hæc enim
19 est natura priuilegij, seu concessionis personalis l. In omnibus ff. de regul. iur. & cap. Priuilegium de reg. Iur. in 6. Tiraquell. de retract. lignag. §. 26. gloss. 1. n. 10. & de Iur. primog. quæst. 37. n. 1. Menochius cons. 136. n. 2. & cons. 1007. à n. 95. & de præsump. lib. 3. præsumpt. 103. n. 45. Cardos. in prax. Iudic. &
20 Aduocat. verb. Priuilegium, num. 4. Accedit etiam quod gratia, vel concessio solùm cessare potest ex parte ipsius quando redditur inutilis, iniusta, vel inhonesta, iuxta ea, quæ in simili de lege humana dicunt Isidorus lib. 5. Ethymol. c. 2. & 21. & l. 2. c. 10 D. Thom. 1. 2. q. 95. & 96. & Theologi communiter, ac Canonistæ: quod non procedit in præsenti gratia, vel concessione; cum, non obstante transitu talis religiosi, est vtilis, iusta, & honesta propter fines videlicet intentos à Summo Pontifice, qui illam dedit.

Quod verò non cesset ex parte personæ, cui 21
est facta, scilicet illius religiosi ratione mutationis, seu transitus ipsius ad dictam Congregationem, ex eo etiam conuincitur quia ille non transiit ad contractum matrimonij, quo casu sicut beneficia vacant c. 1 cum aliis de Cler. coniug. sic etiam pensiones, Gigas de pension. q. 54. Nicolaus Garzia de benef. c. 5. n. 108. & 109. par. 1. post plurimos alios. Neque ad statum Episcopalem, quo 22
etiam casu sicut vacant beneficia, sic & pensiones. c. Cum in cunctis § 1. de elect. Gigas quæst. 56. Garzia n. 110. & 111. post plures quoque alios. Neque ad aliquam Abbatiam, quo etiam casu 23
vacare creditur pensio, vt colligitur ex eisdem authoribus, & Azorio to. 2. instit. moral. l. 8. c. 10. q. 2. sed solum transiit intra terminos vnius & eiusdem Religionis, ex minori, seu laxiori obseruantia ad maiorem, seù strictiorem, quod non est transire ad alium Ordinem, seu Religionem, vt bene Suarez 4. to de Relig. tr. 8. lib. 3. c. 15. n. 15. Vnde quia generaliter loquendo priuilegium 24
alicui concessum non cessat per mutationem quando illud est compatibile cum statu mutato, vt tenet Rota apud Seraphinum 1444. n. 10. ex alia Rota in causa Burgensi, & in terminis pensionis, ideo cum d. Congregatio Cistertiensis Reformationis sit capax redditum, & bonorum etiam stabilium, vt patet ex Regula, & Constitutionibus ipsius, ac ex c. recolentes, & DD. ibid. de stat. Monachor. non est aliqua ratio cur dicatur eam pensionem fuisse extinctam propter talem transitum Religiosi.

Nec obstat si dicatur, vacasse d. pensionem, eo 25
quod religiosus ille in d. Congregatione professionem emiserit: Emissione namque professionis vacare pensiones, sicut, & beneficia communiter inferunt DD. ex c. Beneficium de regular. in 6. Rota sæpius apud Garzias relatum num. 114. Sanchez lib. 7. in Decatog. cap. 4. num. 13. & cap. 29. n. 8. post plures alios

Respondetur enim primò, pensiones solùm 26
vacare professione quæ fit à transeunte de seculari statu ad Religionem prout colligitur ex illis verbis d. c. Beneficium. Aut constet, quod vitam voluerit absolutè mutare, verba enim illo absolutè denotatur transitus ex seculo ad religionem.

Deinde id colligitur ex ratione decisionis illius textus, quæ est, vt tradunt Staphil. de litt. 27
Grat. tit. de var. mod. vacat. Et Sanch. eo c. 29. n. 2. quia homo per professionem moritur mundo, quæ ratio solùm verificatur in eo qui transit de seculo ad religionem, non de eo qui intra eandem religionem ex minori ad maiorem obseruantiam transit.

Secundò, pensionem vacare per professionem 28
quæ est absoluta mutatio status, prout colligitur ex verbis relatis textus, non per eam, quæ est veluti prorogatio præcedentis professionis, quia prorogatio fit cum omnibus qualitatibus rei, quę prorogatur, l lecta ff. si certum petatur. Cuius signum est quod emittens professionem in Ordine Cisterciensi dicit: Premitto stabilitatem meam, & 29
conuersionem morum meorum, & obedientiam secundum regulam S. Benedicti, &c. emittens etiam professionem in d. Congregatione dicit: Promitto stabilitatem meam, & conuersionem morum meorum, & obedientiam secundum regulam S. Benedicti,

cti,& constitutiones Congregationis Monachorum S. Bernardi reformatorum Ordinis Cisterciensis. En iam quomodo professio facta in ista Congregatione est quædam prorogatio alterius factæ in communi obseruantia eiusdem Ordinis ad constitutiones videlicet reformatorum.

30 Neque etiam obstat quod professio religiosa reddat profitentem incapacem pensionis. Quicquid enim sit de huiusmodi incapacitate certum omninò est tolli per dispensationem Pontificis.
31 Quam, quia præfatus religiosus habuit ab Vrbano Octauo censetur omnino dispensatus ad talem pensionem habendam in dicta Congregatione etiam. Sicut enim si ex Papæ dispensatione possideret aliquod peculium, & transiret ad aliam religionem, posset in illa frui ipso, sic de hac pensione dicẽdum. Et ratio est, quia cum in-
32 compatibilitas Religiosi status cum peculio, vel pensione non proueniet ex eo quod sit talis, vel talis Religio, sed ex ratione communi Religionis, ideo dispensatio Papæ ad habendum peculium vel pensionem in vna Religione extenditur etiam ad aliam. Prout in simili probat Rota *dec.311.nouissim.*cum Gigant.*de pension.q.54.* dicens quod si Papa dispensat ad obtinendam, vel retinendam pensionem non obstante Matrimonio non refert quod dispensatus contrahat cum Virgine, vel vidua, quia incompatibilitas super qua fuit dispensatus oritur ex matrimonio vt sic,
33 non ex qualitate matrimonij. Præsertim quia d. pensio collata ipsi fuit per totam suam vitam, ad sui sustentationem, & intuitu personæ, quo vltimo casu etiam vsusfructus illis concessus transiret cum ipso, vt habet Franciscus Bordonus *ref.29.num.88. & num. 89.* loquens de vsufructu, liuello, & pensionibus ipsi relictis. Vnde Bonacina *q.2.de Clausur.punct. 9.§.4. difficult. 2. n.9.* disertè affirmat vsumfructum religiosi illi concessum contemplatione sui transire cum ipso ad aliam religionem, eo quod sequitur personam, & dicitur Seruitus personalis *l.1.ff. de vsu, & vsufruct.*

34 Quod verò dispensatio illius religiosi ad habendam pensionem duret etiam post transitum ad dict. Congregationem, colligitur præter dicta, primò exemplo facultatis, seu dispensationis concessæ Monachis, vel Episcopis ad testandum; non enim coarctatur ad primum testamentum, sed extenditur ad alia, vt ex pluribus testibus, & Authoribus probat Sanchez *lib. 8. de matrim.*
35 *dist.1.n.18.* Deinde exemplo etiam dispensationis in voto castitatis, religionis, aut non nubendi, quæ si sit absoluta, & illimitata, ad matrimonium non extinguitur in primo Matrimonio, sed extenditur ad alia; prout idem Sanch. *eo lib.8. disp.31.n.8.& 11.* Item exemplo illegitimi, qui
36 quando dispensatus est ad beneficium absolutè, ea dispensatio non arctatur ad primum beneficium, sed eo dimisso extenditur ad alia, prout probabiliter putant Ioannes Andreas *c. 1.de fil. presbyt.in 6.& cap.non potest de præbend.in 6. n.5.* Angelus *verbo beneficium num. 24.* Armilla *ibi n. 29.* Syluest.*verb.beneficium 3.q.11.n.14.* Tabiena
37 *verbo beneficium 2.q.17.n. 19.* Rationem reddit Ioannes Andreas, quia dispensatio illa non respicit beneficium, sed personam; quæ quidem efficacius procedit in nostro casu, cum dispensatio illius Religiosi ad obtinendum eam pensionem manifestè respiciet illius personam.

38 Præterea quartò, exemplo dispensationis, qua aliquis dispensaretur in voto solemni ad contrahendum; si enim causa talis dispensationis adhuc permaneret, & dispensatio esset absoluta (quæ omnia concurrunt in nostro casu) posset sic dispensatus finito primo matrimonio contrahere alia. Stunica *q.6.de voto n.125.* Sanchez *supr.n. 12.* Fauet Angles *in floribus 2.p.vbi de voto q.vnica art.8.post 2.diffic.dub.1.*

Hæc porrò omnia efficacius probant intentum si Religiosus, de quo in præsenti, transitum hunc fecit de licentia, seu consensu sui Monasterij, seu Congregationis, quia in hoc casu clarius apparet eam pensionem ipsum comitari debere in secundo Monasterio, seu Congregatione. Prout in casu ferè simili probat Andreas Molfesius *in Commentar. ad consuetud. Neapolit. part.4 quæst.64.num.15.*ex aliis. 39

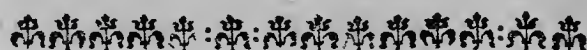

CONSVLTVM XXXIII.

De quodam Religioso Societatis Iesu, qui post emissionem votorum, seu professionem biennij ad sæculum dimissus est.

SVMMARIVM.

Casus, seu factum.num.1.
Dimissus sine causa non est securus in conscientia.num.2.
Talis dimissio est nulla.n.3.
Ex constitutionibus Societatis.n.4.
Ex Bulla Gregorij XIII.n.5.
Arbitrium regulatur à iure.n.6.
Ex sensu, & praxi Religionis.n.7.
Quid si assignatur causa non vera, sed ficta. n.8.
Quid si prauis moribus extorquet dimissionem. n.9.
Quid si solum postulauit dimissionem sine causa. num.10.
Talis postulatio an reddat concessionem inuoluntariam.n.11.
Congregationis Societatis decretum.n.12.
Dimissio facta cum causa.n.13.
Nullus dimittitur sine illa.n.14.
In fauorem Superiorum iudicandum.n.15.
S.Rotæ Romanæ sensus.n.16.
Quid si magna importunitate dimissio procurata est. num.17.
Iste de quo in præsenti, securus videtur.n.18.
Si dubitat quid facere possit.n.19.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

N. Professus in Societate Iesu professione biennali, postquam apud hos Patres per multos annos permansit, sine rationabili causa petiuit à Superiori eiusdem Societatis licentiam redeundi ad sæculum. Obtinuit ipsam. Dubitat tamen an sit securus in conscientia, an potius si contra castitatem peccat in sæculo existens teneatur explicare votum castitatis, quod in ea professione emisit; 1

emisit;& beneficium obtinens licitè retineat, & expendat fructus sine transgressione voti paupertatis etiam in ea professione emissi.

Responsio.

2 Dicendum primò, quod si iste ex nulla omnino causa rationabili dimissus est à Religione Societatis, non est securus in conscientia sed tenetur votis castitatis, & paupertatis à se emissis in illa professione biennali, &, si contra illa peccat, explicare illam circumstantiam.

3 Ratio est, quia talis dimissio sine illa causa rationabili est prorsus nulla, & nullius valoris, ac per consequens nullum producens effectum, ac si facta non esset. Etenim *nullum quod est nullum producit effectum* iuxta axioma iuris, de quo *l.4.§. condemnatum ff. de re iudicata, l. non putauit §. non quauis ff. de bonor. possess.* & DD. *ibid.* Et nullum esse, vel esse sine effectu paria sunt. Surdus *dec. 51. n.21.& 22.& conf.3.à n.8.& conf.157.à n.13.*

4 Esse autem nullam talem dimissionem ex eo colligitur, quod etsi in Examine Societatis *c. 7. §1.*& *2.& 5.part.constit.c.4.litt.B.& D.* Videatur relinqui voluntati Superiorum dimissio eorum qui in Societate tantum emiserunt vota illa biennalia, vt propterea aliqui innominati putauerint ad valorem ipsius sufficere meram, & solam liberam voluntatem dictorum Superiorum, nihilominus oppositum est verissimum, ita vt de voluntate rationabili, & prudenti arbitrio, ac ex iusta causa intelligi id debeat. Tum quia id exprimitur in Examine *c.7.§.1.* illis verbis, in quibus est sermo de iis qui talia vota emiserunt: *Libera tamen manebit Societas, nec tenebitur ad eos admittendos ad professionem, nec in coadiutores formatos, si studiorum tempore malè se gererent, adeo vt Superior Societatis existimaret Deo gratum non fore si in eam admitterentur, & tunc ipsi etiam suis votis soluti erunt.* Expenduntur enim illa *si studiorum tempore malè se gererent*, quæ denotant conditionem dimissionis, & illa. *Tunc ipsi etiam suis votis soluti erunt*, quæ denotant posita tali conditione, & non aliàs à suis votis solutos esse.

Et in examine generali *cap.6.* in eius declaratione dicitur: *Non est iniustum, si Societates libertatem ad eos dimittendos quando non faciunt quod debent, retinet*, Expendo enim conditionalem *quando non faciunt quod debent*, quasi ea non subsistente irrita censeatur dimissio. Vnde paulo inferius dicitur: *Nec* (talis dimissio) *sine causis iustissimis fieri debet.* Et propterea *2.par. Constit.* variæ præscribuntur causæ dimissionis, quod necessarium non esset si ex sola, & libera voluntate Superiorum fieri posset.

5 Tum quia Gregorius XIII. in Bulla *quanto fructuosius* id supponit, dum dicit scholares Societatis posse à Generali liberari à votis à se emissis *rationabili ex causa.* Tum quia esto nec Papa hoc diceret, nec in constitutionibus haberetur, cum sit hæc res grauissima, liberatio videlicet à votis Deo emissis, nullatenus censeri deberet relicta mero arbitrio humano, sed iudicio recto, & voluntati regulatæ, quæ necessario supponit iustam causam, vt probat Menochius *de*

6 *arbitrar.lib.1.q.13.* Præsertim cum arbitrium reguletur à iure, vt sæpius Rota determinauit, maximè *decis.179.n.1.& decis.235. n. 1. & decis. 547.n.1.* apud Farin.*part.1.recent.* Quo sensu Iulius III.& Paulus III. hoc relinquunt iudicio Generalis, dum & hoc puncto in suis Bullis loquuntur; nam iudicium in hoc, & similibus magni ponderis negotiis importat prudens iudicium, ac per consequens ex causa rationabili. Bartholus *in Gloss. in Extrauag. ad reprimendum*, & ex eo Abbas *cap.1. de constitutionib. n. 13. & cap.1. de sequestr. possess. n.18.* & alibi. Tum denique quia talis est sensus, & praxis Societatis, vt ex grauissimis scriptoribus ipsius colligitur, specialiter Eminentiss. Cardin. Lugo *in manuscripto de hac re*, Suar. *tom.4. de Religione tract. 10. lib. 3. c.9. à n.10.* Sanch. *lib.6 in Decalog. c.9. n.64.& 66.* Castro Palao *part.3. Tract.16. disp.4. punct. 20. n. 4.& 5.* Pellizzario *in Man. Reg. tract.3. c. 5. n. 4.* & aliis. 7

Dicendum secundò, si iste, de quo in præsenti, petens dimissionem à Societate assignauit pro causa dimissionis aliquam non veram, sed fictam, puta grauia peccata, lapsus carnis, vel grauem difficultatem in tentationibus superandis, vel similia non vera, sed falsa, non est securus in conscientia, sed potius apostata, & ab obligatione votorum quæ emisit nullo modo liberatus. Ratio est, quia dimissio facta in vim similis causæ non est voluntaria Religioni, sed coacta, & extorta, cum non sit ex causa rationabili sed falsa, & chimærica facta. Ita etiam traditur expressè in Congregatione 7. Societatis *decreto 18. §. 4.* & docent Cardin. Lugo *sup.* Sanch. *n. 67.* Castrus Palaus *n.9.* Pellizzarius *n.28.* 8

Idem tertiò dicendum, si ille prauis suis moribus, actibus, aut gestis, data opera, & ex intentione extorquendi dimissionem eam procurauit. Ratio est, quia etiam ista dimissio est inuoluntaria, & extorta; quia esto sit concessa occasione illorum actuum, quia tamen illi existimati sunt processisse ex mala indole, infirmitate, & inclinatione deprauata, & non ex industria, (quia nunquam hoc debet præsumi) ideo efficiunt eam inuoluntariam, & coactam, ac per consequens inualidam. Ita etiam habetur ex d. Congregatione 7. Societatis loco relato, & tenent Dom. Lugo supra, Sanch. *n.66.* Palaus *n.10.* Pellizzarius *n.28.* Qui etiam id probant exemplo illius, qui emisit votum sub aliqua conditione, & data opera non adimplet illam, vt à voti obligatione liber euadat. Talis enim non liberatur ab obligatione voti, vt tradunt communiter Doctores, quos referunt idem Sanchez *lib.4. in Decalog. c. 23. n.47.* & Palaus *Tr.15. disp.1. punct.17.* 9

Si tamen iste procurauit dimissionem non assignando falsas causas illius, nec committendo defectus, aut culpas data opera, & intentione vt dimitteretur, sed solum postulando dimissionem nulla causa rationabili existente, etsi grauiter peccauerit sic faciendo, quia ex vi professionis à se emissæ tenebatur perseuerare in Religione, & non recedere ab illa, causa rationabili non existente, eo quod ea vota sint perpetua ex parte vouentis, nihilominus credo validam fuisse talem dimissionem. Ratio est, quia talis postulatio sine causa facta non reddit concessionem simpliciter inuoluntariam, cum non cogat ad illam concedendam, & ex alia parte præstat Societati sufficientem dimissionis causam, quia cum ipsa non egeat subditis inuoluntariis, & non rectè affectis erga suum institutum, eo ipso quod vidit postulantem desiderare exire ex illa potuit iudicare ipsum vtpotè inuitum non esse aptũ Religioni, prudenter ergo dimissionem concedere potuit, 10 11

potuit, & indicare *Deo gratum non fore* quod in ea relinqueretur, iuxta dicta, & Examine *cap.* 7. §. 1. ac proindè dimissus securus erit in conscientia.

12 Quod etiam colligo ex supradictæ Congregationis decreto §. vbi statuitur quod ij qui dimissionem petunt nulla sufficienti causa ducti, neque Prouincialis monitis acquiescentes, Prouinciali referant propria manu subscriptas causas omnes, ob quas dimissiones procurant, quas Prouincialis cum Consultoribus diligenter examinatas ad P. Generalem mittere debet, simul declarans quid ipse, & Consultores sentiant. Quas si Generalis non iudicauerit ad dimissionem sufficientes, & idoneas, Prouincialis sub obedientiæ præcepto perpetuum silentium eis indicat, eosque si non obtemperent, pro delicti qualitate seuerè puniat.

13 Ex hac enim decisione à Religione facta colligi videtur manifestè, dimissionem factam à Religione istius, de quo in præsenti casu, ex legitima, & rationabili causa, saltem à Generali nota, factam esse, alioquin, si talis causa non substitisset, perpetuum silentium ei imposuissent, imò puniendo coërcuissent iuxta supradictam decisionem, quod non fecerunt.

14 Demum ratio efficax id concludit. Cum enim certum sit, & praxi receptum in Societate, vt ab ipsa non dimittatur aliquis post biennij professionem, nisi rationabili causa subsistente, cum iste ab ea dimissus sit, omnino credere debet se ob iustam, & rationabilem causam, cognitam

15 saltem Superioribus, dimissum fuisse. Præsertim, cum semper in fauorem Superioris, & Principis iudicandum sit secundum ius processisse, *c. innotuit de elect. c. proposuit* §. *licet autem de concess. præbend.* Mandosus *ad Regul.* 16. *Cancellar. q.* 7. *n.* 6. Menochius *de præsumptionib. lib.* 2. *præsumpt.* 12. *num.* 1. Et cum causæ cognitione. Rodulphinus *de suprema, & absoluta Principis potest. c.* 6. *n.* 3. Barbosa *de clausulis clausul.* 42. *num.* 34. Ita etiam colligo ex Castro Palao *supr. num.* 12. referente Sanchez, ex D. Cardinali Lugo, & aliis viris doctis, & piis eiusdem Societatis à me consultis.

16 Et fauet Sac. Rota Romana in vna Bononiensi *Successionis* coram Illustriss. D. Bichio 17. Maij 1641. vbi ex dimissione cuiusdam similis Religiosi Societatis facta à Generali infertur ipsum considerasse causas dimissionis, & dicitur standum esse dicto ipsius. *absque alia extrinseca probatione.*

17 Quin etiam addendum; etiamsi iste magna instantia, & continua importunitate dimissionem extorserit (dum tamen id non fecerit causis falsis, aut fictis, aut defectibus ex industria, &

18 hac intentione, vt dictum est, commissis) adhuc esse validam talem dimissionem, propter rationes assignatas, & ex eo quòd in dicta Congregatione 7. *decreto* 18. §. 3. decidatur tales, qui sola importunitate dimissionem extorquent, rarissimè permittendos esse ad sæculum redire. Ex eo enim quod id admittatur *rarissimè* infertur validè admitti. Palaus *eo n.* 12.

19 Directè ergo ad casum propositum respondendo censeo istum, qui, nulla rationabili causa subsistente, dimissionem postulauit, & obtinuit, securum posse esse in conscientia, & credere se omnino liberum ab illis votis in professione biennali emissis, expendere bona quæ habet sine præiudicio voti paupertatis, & casu, quo in peccata contra castitatem labatur, non confiteri circunstantiam voti à se emissi, vtpotè omnino iam sublati.

Si autem adhuc scrupulis agitetur, præterquam quod, vt Suar. inquit *supra n.* 19. quando *Prælatus Societatis bona fide procedat, & facta morali diligentia, ac debita consultatione iudicet expedire talem personam liberam dimittere talem, &c. in tali casu non est dubitandum de valore actus,* poterit ad maiorem abundantiam, cautelam, & quietem suæ conscientiæ iterum postulare à Reuerendiss. Generali Societatis suam dimissionem, vel confirmationem prioris, quam ipse poterit dare tum ex causis præsumptis primæ dimissionis, tum quia qui semel ad sæculum rediit indignus redditur quod iterum admittatur, & malè de illo suspicari potest, tum præterea, quia postquam aliquis dimissus est semel, potest iterum non admitti. Sanchez *eo c.* 9. *n.* 66. & inclinat Palaus *n.* 11. ac ita audio à viris doctis Societatis in ea practicari. 20

CONSVLTVM XXXIV.

De quibusdam Congregationibus Religiosarum personarum, virorum, & fœminarum, quibus præsunt fœminæ, opinionis sanctitatis prætextu.

SVMMARIVM.

Tales Congregationes permitti non debent. n. 1.
Ex D. Pauli testimonio. n. 2.
Aliis rationibus. num. 3.
Aristotelis sententia. n. 4.
Quo sensu D. Paulus intelligendus. n. 5.
Aliud testimonium eiusdem. n. 6.
Causa huius Apostolici præcepti. n. 7.
Conciliorum decreta. n. 8.
Prædicanti munus fæminis prohibitum. n. 9.
Marcellæ Romanæ gesta. n. 10.
Clementina Cum quibusdam. *n.* 11.
Vrbani VIII. factum. n. 12.
Hæreses fermè omnes per fœminas propagatæ. n. 13.
Fœminæ suppellex præcipua hæresiarcharum. n. 14.
Illarum sexus facilis. n. 15.
Citius imaginantur. n. 16.
Congregationes non approbatæ sunt reprobatæ. n. 17.
Fœminæ incapaces iurisdictionis. n. 18.
Nequeunt confessiones audire. n. 19.
Innocentij III. decretum. n. 20.
In Ecclesia veteri Holda Prophetissa. n. 21.
Olim Diaconissæ, Presbyterissæ, &c. n. 22.
Holda Prophetissa ex Dei dispensatione. n. 23.
Quæ erant Diaconissæ, & Presbyterissæ. n. 24.
Non exercebant iurisdictionem spiritualem. n. 25.
Ecclesiæ authoritate quid fieri posset. n. 26.
An fœmina initiari possit prima tonsura. n. 27.
An censuras ferre. num. 28.

IESVS

IESVS MARIA.

1 Congregationes, seù Conuenticula virorum,& fœminarum,quibus præsint in spiritualibus fœminæ etiam opinione sãctitatis prætextu nõ sunt in Ecclesia admittenda sine dispensatione Summi Pontificis,quin potius damnari debent.

Responsio.

2 PRobatur primò ex illo Pauli 1. *Corinth.* 14. *Mulieres in Ecclesiis taceant non enim permittitur eis loqui,sed subditas esse,sicut, & lex dicit. Si quid autem volunt discere,domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Hoc enim sensu intelligi videtur hic locus à D. Ambrosio,Anselmo, & aliis qui quinque rationes assignant huius præcepti.

3 Prima,quia contra ordinem naturæ est vt viros doceant cùm sint subditæ viris. Secunda,quia est contra ipsarum verecundiam,& humilitatem. Tertia, quia etiam est contra rationem cum vir sit melioris iudicij, discretionis, & discursus quàm fœmina Quarta,quia,vt inquit Anselmus, cum fœmina loquuta est viro suo persuasit peccatum,iure ergo præcipitur ipsi tacere. Quinta, quia oportet vt frenum iniiciatur eius loquacitati. Accedit Aristoteles *lib.9.de natur.animal.c.1.*
4 de fœmina dicens: *Inuida magis, & querula, & maledicentior,& mordacior,præterea anxia, & desperans magis, quam mas, atque impudentior, & mendacior, quin etiam facilior decipi.* Non ergo debet esse Magistra.

5 Quod autem Paulus loquatur etiam pro casu quo fœminæ sint personæ spirituales Prophetissæ,& bonæ famæ colligitur ex iis, quæ subdit. *Si quis videtur Propheta esse,aut spiritualis,cognoscat quæ scribo vobis, quia Domini sunt mandata.* Imò ex illis verbis: *quia Domini sunt mandata;* colligi potest esse de iure diuino, quod fœminæ non doceant viros,aut præsint illis in rebus spiritualibus.

6 Secundò ex eodem Paulo 1.*ad Timot.* 2. videlicet: *Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum,sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est,deinde Eua,& Adam non est seductus, mulier autem seducta in præuaricatione fuit.* Cuius præcepti Apostolici occasio fuit, vt notat ibi Theophylatus, quod mulieres aliquæ tempore Pauli acceperant donum prophetiæ, ne ergo putarent sibi fas esse in Ecclesia loqui, & prophetare,hic eis id inhibet Apostolus,idque tum honestatis,pudoris,infirmitatis,ac loquacitatis muliebris causa(inquit Chrysostomus) tum studio reuerentiæ,& subiectionis erga virum, quæ requirit,vt eo præsente,& loquente,sileat mulier,
7 præsertim in Ecclesia, & rebus sacris. Vnde ex hoc Apostoli loco infert Epiphanius *hæres.* 49. quod mulieres ad Episcopatum,aut presbyteratum assumi non possunt contra Quintilianos. Inferunt etiam Doctores moderni contra Lutherum,Christophorum Goodmanum,& Pepusianos,mulierem non posse ad regimen spirituale Ecclesiæ assumi.

8 Tertiò,& clarè ex Concilio Cæsaraugustano contra Priscillianum, qui huiusmodi fœminas Doctorissas in sua secta fouebat congregato, vbi sic iuxta Baron.*sup.an.*381. §. *Vt mulieres* statum fuit: *Vt mulieres omnes Ecclesiæ Catholicæ fideles à virorum alienorum lectione, & cætibus separentur; nec ad ipsas legentes alij studio,vel docendi, vel discendi conueniat,quoniam, & hoc Apost.iubet: Ab vniuersis Episcopis dictum est. Anathema futuros, qui hanc Concilij sententiam non obseruauerint.* Item ex Decreto Concilij Carthag.4. *Can.* 98. & 99. quod refertur *distin.*23.*Can.*29,Cuius titulus est *mulier in Conuentu viros docere non permittitur.* Verba autem Canonis sunt hæc. *Mulier quamuis docta,& sancta viros in Conuentu docere non præsumat.* Fauet Canon. *mulierem* 33.q.5.ex D.August. *in lib.qq.veteris Test.q.*45.vbi sic: *Mulierem constat subiectam dominio viri esse, & nullam authoritatem habere,nec docere enim potest, nec testis esse, neque fidem dare,nec iudicare,quanto magis non potest imperare?* De quo Tamburin.*de Iur.Abbatiss. disp.*33.q.3.

9 Quartò ex eo quod Euangelizandi, seu prædicandi functio fœminis prohibita est in Ecclesia prout communiter colligunt DD. ex locis S. Scripturæ,& Iuribus relatis. Vnde Abbas *in cap. Decernimus de Iudic.* ait quod in hoc non potest mulier dispensari ab vllo Prælato Summo Pontifici inferiori. Hinc etiam notauit D. Hieron.*in Epist.ad Principiam*,quod Marcella Romana eius discipula licet doctissima esset in S.Scriptura,& propterea à multis super ea interrogaretur,nihilominus(inquit) *sic ad interrogata respondebat,vt etiam sua non sua diceret,sed vel mea, vel cuiusvis alterius,vt in eo ipso quod docebat se discipulam fateretur; sciebat enim dictum ab Apostolo; Docere autem mulieri non permitto.* 10

Quintò ex Clement. *Cùm de quibusdam de relig.domib.* vbi mulieres statum Pœguinarum amplectentes ipso facto excommunicantur, ex eo quod,vt ibidem dicitur: *Earum aliquæ quasi perductæ in mentis insaniam de Summa Trinitate, ac Diuina essentia disputent,& prædicent, ac circa fidei articulos,& Ecclesiastica Sacramenta opiniones Catholicæ fidei contrarias introducant,& multos super his decipientes simplices eos in errores diuersos inducant, aliaque quamplura periculum animarum patientia sub quodam velamine sanctitatis faciant, & committant.* 11

Sextò ex facto Vrbani Octaui Summi Pontificis in Bulla *Pastoralis* ann.1630.edita damnantis Congregationem Iesuitarum, eamque penitus eradicari,& destrui præcipientis ea de causa quod,vt in eadem Bulla dicitur: *Specie salutis animarum promouendæ, aliaque opera permulta sexus, & ingenij imbecillitati, & modestiæ muliebri, ac virginali præsertim pudori minimè conuenientia, & quæ viri Sacrarum litterarum scientia, rerum vsu, vitaque innocentia spectatissimi,difficile admodum, & nonnisi magna circumspectione adhibita aggrediuntur attentare, & exercere consueuissent.* Ex quibus elicitur Ecclesiæ mentem esse penitus prohibere ne fœminæ quantumuis spirituales, & deuotæ huiusmodi operibus docendi alios incumbant. 1

Et meritò sanè quia hæreses fermè omnes propagatæ fuerunt per huiusmodi fœminas specie Sanctitatis velatas. Quod præter recentiora exempla pluribus nota D.Hieronymus *ad Ctesiphontem tom.* 2. sic habet: *Simon Magus hæresim condidit adiutus auxilio Helenæ meretricis. Nicolaus*

colaus Antiochenus omnium immunditiarum conditor choros duxit fœmineos. Marcion quoque Romam præmisit mulierem ad maiorē lasciuiam. Apelles Philomenem comitem habuit. Montanus Priscam, & Maximillam primùm auro corrupit, deinde hæresi polluit. Arrius vt Orbem deciperet sororem Principis antè decepit. Donatus Lucillæ opibus adiutus est. In Hispania Agape Helpidium, mulier virum cæcum cæca duxit in foueam, successoremque sui Priscillianum habuit, cui iuncta Galla alterius, & vicinæ hæreseos reliquit hæredem. Vnde etiam fœminæ suppellex præcipua hæresianarum, & hæreticorum fuerunt vt historiæ narrant de Simone mago, Ptolomæo, Apelle, Montano, Tertulliano, Elcesaitis, Paulo Samosetano, Manete, Elpidio, Mahomete, Aldeberto, Luthero, Carolsiadio, Oecolampadio, Caluino, Beza, & aliis.

14

15 Item quia illarum sexus imbecillior est, naturales, vel dæmoniacas suggestiones plurimum habet pro diuinis, multa quoque sibi somnia fingit quæ vera credit, iuxta illud paræmicum *Anus quæ vult somniat*: abundat passionibus admodum acribus, & vehementibus, quare quod à passione natum, id à veritate profectum putat. Sunt etiam fœminæ naturæ humidioris, & viscosioris, humidum verò facilè commouetur, & varias figuras recipit, egrius autem, ac serius à motu cessat. Ideo mulieres citius imaginantur, hæc Martinus Delrius *disqu. Magicar. lib. 4. cap. 1. quæst. 3. sect. 3.* addens propterea sæpius decepisse viros etiam doctissimos. Videlicet Tertullianum, & alios quos refert Iosephus à Costa *de nouiss. temporib. lib. 2. cap. 11.*

16

17 Septimò, quia Congregationes, Sodalitia, vel Conuenticula quæ ab Ecclesia approbata non sunt omninò damnari debent. Vt ex Iure ciuili constat *ex l. 1. in princ. ff. de Colleg. illicit. & l. 3. in vers. in Summa, ff. eodem*, & ex Iure Canonico *in Can. multis in princ. 16. dist.* vt notant communiter Doctores, specialiter Abbas Innoc. *in c. dilecta de excess. Præl. in glos. 1. in fine*, Bartol. *in l. fin. ff. de Colleg. illicit.* Cuiacius *lib. 7. obseruat. 5.* Petr. Greg. *lib. 15 c. 32. n. 10.* Mysing. *cent. 6. obseru. 2. n. 2.* Auiles *ad c. 2. prætorum verbo confederatio à princ. & n. 10.* Nauarr. *cons. 3. à n. 3.* Menoch. *de arbitr. cent. 6. cas. 593. à princip.* Vmbertus locat. *in Iudiciali Inquisit. verb. Collegium, n. 2.* Barbosa *de Iure Ecclesiast. lib. 2. c. 11. num. 69. & seqq.* Cum ergo istæ Congregationes, seu sodalitia in quibus fœminæ præsunt viris, & fœminis ab Ecclesia approbata, vel permissa non sunt reprobanda videntur.

18 Præsertim cum fœminæ incapaces sint non solùm iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed nullius rei, quæ iurisdictionem istam redoleat. Adeo quod Abbatissas Monialium non posse in loco publico benedictionem dare, nec aquam, aut vestes in forma Ecclesiæ benedicere, teneant Mayolus *de irregul. lib. 1. cap. 29. n. 26.* Gauantus *in Man. Episc. verb. Abbatissa n. 8.*

19 Octauò, quia propter hanc incapacitatem fœminarum ad iurisdictionem spiritualem habendam non solum nequeunt etiam Abbatissæ Monialium, confessiones illarum audire, aut aliquam authoritatem spiritualem circa earum conscientias exercere, prout colligitur ex *cap. Noua de pœnitent. & remissio.* S. Thom. *in 4. dist. 19 q. 1. art. 1. & dist. 25. q. 1. artic. 1.* Syluest. *verb. Abbatissa q. 3. n. 8.* Miranda *de Sacris Monialib. q. 6. art. 5. concl. 1.* Salas *de legib. q. 95. tr. 14. disp. 8. sect. 19. n. 91.* Sed etiam oppositum vocatur *absonum, & absurdum*, & præcipitur Prælatis, vt ea ipsis interdicant ab Innocentio Tertio in d. *cap. Noua* his verbis *Noua quædam nostris sunt auribus* 20
intimata, quod Abbatissæ moniales proprias benè dicunt, ipsarum quoque confessiones in criminibus audiunt, & legentes Euangelium præsumunt publicè prædicare. Cum igitur id absonum sit, pariter, & absurdum mandamus quatenus ne id de cætero fiat curetis firmiter inhibere. Quia licet beatissima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi sed istis Dominus claues regni cœlorum commisit.

Nec obstat primò, quod in lege antiqua fœminis videbatur permissum prædicare, & docere, vt patet in Holda prophetissa de qua dicitur *4. Reg. 22.* à Iosia Rege consultam fuisse, & habitasse in Ierusalem in *Secunda*, quæ erat domus doctrinæ, prout Caldæus exponit, & in ea habitabant Prophetæ, Doctores, & Recabitæ, quos illa instruebat. 21

Secundò, quia antiquitus erant in Ecclesia Subdiaconissæ, Diaconissæ, Presbyterissæ, & Episcopissæ habentes aliquod munus, & dignitatem. 22
Ad primum enim dicitur id contigisse ex speciali Dei dispensatione, & quia fœmina illa erat vera Dei Prophetissa spiritu Dei illuminata, vt propterea ad eam consulendam miserit Iosias Rex nuncios. 23

Ad secundum siue dicantur tales fœminæ illæ quæ Subdiaconis, Diaconis, Presbyteris, & Episcopis matrimonio coniunctæ erant, & ab eisdem ex mutuo consensu separatæ castitatem, & cælibem vitam ducebant, prout colligitur ex Concilio Turonensi *2. cap. 3. 12. & 20.* & Gregorio *lib. 4. Dialog. c. 11.* Concilio Altisiodorense *Can. 21.* Siue tales dicantur propter senectutem, prout colligitur ex Concilio Laodiceno *Can. 11.* Photio *in suo Nomocanone art. 1. c. 37.* siue etiam quia exercebant aliquas functiones in Ecclesia, quæ decenter à viris exerceri non poterant, vt cùm baptizabantur, vel oleo Sancto vngebantur fœminæ, prout colligitur ex D. Epiphan. *contra hæres. hæres. 79.* Clemente I. *l. 3. Constit. Apostolic. cap. 15. & cap. 19. & lib. 8. c. 32.* ac Concilio Nicæno I *c. 74.* Certum est huiusmodi fœminas non exercuisse aliquam iurisdictionem spiritualem in Ecclesia, prædicasse, aut docuisse præsertim coram viris. Esto autem id fieret, nonnisi Ecclesiæ authoritate fiebat, quæ his temporibus id non permittit, ipsa autem permittente possent etiam fœminæ huius temporis prædicare, & docere prout habent Abbas *in cap. decernimus de Iudiciis*, Salmeron. *1. Corinth. 14. disp. 31.* Tamburin *de Iure Abbat. disp. 32. quæsit. 10.* ponens exemplum in S. Catherina Senensi, quæ quia Sanctitate, & scientia, & dono reuelationis erat insignita in Consistorio apud Summum Pontificem, & Cardinales non semel sermonem habuit. 24 25 26

Qua etiam de causa iure permittuntur libri Sanctarum Hildegardis, Methildis, Birgittæ, Theresiæ, Magdalenæ de Pazzi, & aliarum, in quibus spiritualia, ac mistica docent. Quod etiam corroboratur ex eo quod quamuis fœminæ incapaces sint primæ tonsuræ, & ordinum, etiam minorum, loquendo videlicet de potestate veluti ordinaria Ecclesiæ, prout tenent Reuerendiss. Magister Candidus *de Sacrament. ordin. disquis. 4. art. 5. dub. 4.* Marchinus *de Sacrament. Ordin.* 27

din. Trac. 1 par. 4. c. 1. Villalobos *in Summa tom.* 1. *Tract.* 11. *diffic* 10. *n.* 1. Conformiter ad doctrinam D. Ambrosij, D. Thomæ, & plurium aliorum, maximè accedente Ecclesiæ praxi; nihilominus tamen, iuxta sententiam Paludani, Hurtadi, & Caspensis, quos sequitur P Diana *p.* 8. *Tr.* 1. *res.* 39. Potest Summus Pontifex ex sua veluti absoluta potentia priuilegium concedere fœminæ, vt prima tonsura, & Minoribus Ordinibus initietur.

Similiter, iuxta sententiam eiusdem Paludani, Armillæ, Silueftri, Sayti, Filliucius, Hurtadi, & aliorum, quos idem Diana refert, potest delegari fœminæ authoritas ferendi censuras ex Papæ priuilegio. In his ergo casibus admitti posset id quod in præsenti negamus.

CONSVLTVM XXXV.

De quodam Religioso translato de statu Choristarum ad statum Conuersorum

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus, seu Factum.

1 N. Religiosus choro destinatus in Religione N. postulauit à suo Generali vt eum transferret ad statum conuersorum, seu laicorum, ea de causa, & titulo, quod se inhabilem existimaret ad litteraturam requisitam pro Choristis, quod obtinuit. Postea verò dixit se id fecisse per vim, & metum, & constat esse mediocriter sufficientem. Quæritur ergo quid Iuris in hoc casu.

Responsio.

SVppono posse Prælatos Religionum transferre choristas illorum ad gradum seu statum Laicorum Primò quidam in pœnam delicti commissi. Sicut enim propter delicta possunt ad perpetuum carcerem, triremes, & similes pœnas condemnari *c. quanto de offic. ordin. & c. in singulis, & c. ea te, de stat. Monach.* multò magis ad istam quæ magis Religiosa est, & conformior religiosorum statui. 2

Secundò, propter insufficientiam, & inhabilitatem ad eas litteras adiscendas, quæ necessariæ sunt pro iis, qui choro deseruiunt. Eo enim ipso quod habent talem insufficientiam, & inhabilitem indigni sunt eo statu; ac per consequens ab eo repellendi. Argument. *c. Cum in cunctis de elect. & elect. potest. & cap. eam te de atat. & qualit. & c. ad Apostolic. de Regular.* Eo quod stante inhabilitate ad litteraturam, indecens omnino est, vt choro, qui solum pro sufficientem litteraturam habentibus institutus est, deseruiant. Ad quod maximè deseruit *c. Quamuis de atat. & qualit* Et in fortioribus terminis, vbi Episcopus iam promotus ob defectum scientiæ amouetur ab exequutione Pontificalium, & ab administratione Ecclesiæ. 3 4 5

Immò is textus probat defectum scientiæ præstare legitimam causam deponendi aliquem ab Episcopatu. Abbas *ibid. n.* 1. Flamin. *de resign. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 85. Multò ergo magis defectus scientiæ pro choro deputatis requisitæ causam præbebit deiiciendi existentes in tali gradu ad inferiorem conuersorum. Fauent *l. si seruus §. Proculus ff. ad l. Aquiliam, & l. vt gradatim §. reprobari ff. de munerib.* Et notant Bald *in l. sed vt reprobari ff. de accusat. tutor.* Et Gutier. *in pragmat. sanct. verb. indignorum.* 6

Tertiò propter specialem affectum, & singularem amorem Religiosorum ad obsequia humilia conuersorum. Quia excessus spiritualis profectus, quem ex altioribus ministris deducere poterant Religiosi, compensatur affectu isto humilitatis. Et ratio generalis huius sententiæ est, quia per huiusmodi translationem non variatur substantialis religionis status, sed illæsus manet, & cum eisdem votis Religionis. 7

Ita supponunt communiter DD. specialiter Sotus *lib.* 10. *de iust. q.* 9. *art.* 3. *col. penult. vers. ad aliud verò.* Aragon. 2. 2. *q.* 83. *art.* 12. *dub.* 4. *in arg. & ibi ver. Aduertendo* 2. *in fin.* Azor. *tom.* 1. *instit. mor. lib.* 10. *c.* 6. *q.* 7. Ledesma 2 *p. Sum. tr.* 9. *c.* 4. *concl.* 13. *dub.* 1. *pag. mihi* 740. Suar. *tom.* 2 *de relig. lib.* 4. *c.* 17. *n.* 7. ex professo Sanchez *lib.* 6. *in Decal. c.* 7. *n.* 80. Peyrin. *tom.* 1. *de subd. q.* 1. *de obed. c.* 24. *§. Tertio. Et in Additamentis ad Constitut. Leonis X.* 3. *tom. cap.* 4. *num.* 58. (Addens etiam ibi Faustum *in thesaur. lib.* 9. *q.* 177.) Bordonus *in res. res.* 30. *q.* 12. Et ego *tom.* 1. *Sum. cap.* 22. *n.* 25. Qui nouissimè vidi Castrum Palaum *p.* 3. *de vot. obedient. disp.* 4. *punc.* 26. *§.* 5. *n.* 11. & P. Dianam *par.* 9. *Tr.* 7. *res.* 74. 8

Quamuis autem eo *n.* 25. dixerim cum communi aliorum sententia hoc esse intelligendum de choristis, qui in Sacris ordinibus constituti non sunt, non de Diaconis, aut Subdiaconis, & ita

ita regulariter practicandum; nihilominus in casu grauissimi delicti commissi, etiam, vt credo, possunt isti in sacris constituti ad conuersorum gradum in pœnam talis delicti deiici.

10 Si enim possunt degradari, quare non deponi & deiici ad conuersorum gradum? Præsertim cum hoc videatur pertinere ad potestatem iurisdictionis, imo & dominatiuam, quam habent Superiores Regulares in sibi subditos, & aliquando expediens sit illa vti. Bordonus *d.q.*12. Addens etiam hos constitutos in sacris, & ad conuersorum gradum deiectos non teneri ad officium diuinum Clericorum recitandum, sicut de aliis non constitutis dixi eo loco. Sed de hoc aliàs. A quibus autem Superioribus id effici possit tractat Castrus Palaus relatus.

11 His præiactis dicendum potuisse Generalem huius Religionis transferre prædictum Choristam ad gradum, seu statum conuersorum. Primò propter dicta; cum enim vna ex causis, propter quas, iuxta Doctores relatos, id fieri potest, sit insufficientia, & inhabilitas, cum ea reperta fuerit in tali professo, vtique propter illam deiici potuit, ac debuit ad inferiorem gradum.

12 Secundò, quia si oppositum dici deberet maximè, quia illi facta fuisset iniuria deponendo ipsum ab eo gradu choristarum pro quo professionem emisit, hoc autem non subsistit; tum quia iniuria non nascitur vnde iura nascuntur *l. meminerint. C. vnde vi, c qualiter, & quando de accus.* Aymon *de antiquit. tempor. p.*1.*c.*2.*ampliat.*13.*n.*10.*cum seqq.* Barbosa *de Axiomat. iuris axiomat.*

13 126.*n.*3. Hæc autem traslatio iuri conformis est, & consuetudini Religionum; nec per eam mutatur Religio, sed solum exercitia, & ministeria illius. Tum quia iniuria non fit scienti, & volenti *l.*1.*§. vsque adeo ff. de iureiur. l.*1.*ff. de actionib. empti, l. nemo præsumitur ff. de regulis iuris c. scienti eod. tit. in* 6. Aristoteles *lib.*5. *Ethic. c.*9. *&* 11. S. Thom. 2.2.*q.*59.*art.*3. Sotus 3.*de iust. q.*3.*ar.*3. & Doctores communiter, iste autem professus voluntariè, prout tunc apparuit, acceptauit hanc translationem, & ipsam postulauit.

14 Nihilominus constito postea, quod iste professus sit mediocris litteraturæ, (maximè si adsit spes maioris,) & quod dicat se per vim, & metum postulasse talem translationem; etsi ratione inconstantiæ, & deceptionis aliqualis seu fraudis commissæ contra suum Superiorem dignus videatur quod non permittatur ascendere ad gradum choristarum, quia iuxta *Iacob.* 1. ostenditur *vir duplex animo inconstans,* &c. & *fraudem fraude repellere liceat* iuxta *l. cum pater §. Titio fratri ff. de leg.*2. Glossa *verbo malignantium in c. cupientes de elect. in* 6. maximè si non probet talem vim, & metum, cum *fraus, & dolus* nemini debeant patrocinari *l. itaque Fullo ff. de furtis. c. dictum* 30. *qu.*1. *c. intelleximus de iudic. c. tua* 12. *de Cleric. non resid. c. sedes, c. ex tenore de rescript. c.*2. *de dolo,*

15 & aliis iuribus, & Doctorib. nihilominus quia gradus choristarum est perfectior gradu conuersorum, cum ordinetur ad exercitia maioris perfectionis, scilicet chori, altaris, Sacramentorum, &c. & maioris perfectionis via nulli est præcludenda. *c. licet de Regularib.* ideo consultius existimo admitti debere ad dictum gradum choristarum.

16 Quamuis tamen per hæc sufficienter satisfactum sit quæsito præsenti, adhuc tamen dubitabit aliquis quomodo ille, qui fecit Nouitiatum pro clericatu possit ad statum conuersorum deiici; siquidem in tali Nouitiatu non potuit expediri difficultates, quæ sunt in statu conuersorum. Sed conformiter ad ea, quæ dixi *tom.* 4. *verbo Professio Regularis n.* 10 quæ etiam approbat Sapientissimus Pater Diana *part.* 9. *Tract.* 6. *Res.*12. relatis Tamburino, Sanctorio, Bordono, 17
Peirino, Pellizzario, & Quintana dueñas, cùm ad valorem Nouitiatus satis sit quod Nouitius vno integro anno sub obedientia Prælati existat, non videtur necessaria alia probatio austeritatum Religionis. Eo præsertim quod sufficiens videtur esse ea quæ in aliis cernitur.

Si vlterius dubitetur quomodo potuit iste Religiosus ex statu Clericali ad statum conuersorum transire sui Superioris authoritate, siquidem ex decretis Clementis VIII. & Vrbani 18
VIII. pro Reformatione Regularium habentur hæc: *Qui ad conuersorum habitum recepti fuerint ad Clericalem statum transire etiam durante tempore probationis non possint.*

Respondetur, in primis in illo decreto solum 19
esse sermonem de transitu conuersorum ad Clericalem statum, non è contra de statu Clericorum ad statum conuersorum, prout contingit in præsenti. Et notat Bordonus *tom.* 2. *Resolut.* 54. *n.*229. Deinde optimè notat Diana hæc; *Aliud est transire, quod respicit agere propria authoritate; aliud transferri, quod indicat actum alterius potentis transferre: itaque per illud statutum non aufertur potestas Superiori, sed subdito negatur transitus propria voluntate ad altiorem statum, ad quem nemo debet accedere, nisi prius vocetur.*

Accedit præterea praxis Religionum, quæ etiam post prædicta decreta Clementis, & Vrbani 20
VIII. Clericos ad statum conuersorum sæpius deiicit innitendo communi opinioni Doctorum propter rationes, & motiua, de quibus *supr.* Hanc verò praxim esse testatur P. Diana *p.* 9. *tr.* 7. *resol.*74.

An verò etiam è contra possit Religiosus 21
conuersus transire ad statum choristarum dixi *tom.*2. *meæ Summæ c.* 8 *n.* 22. Et nouissimè de eo agit Franciscus Bordonus *in suis decisionibus Miscellaneis decis.* 71. vbi dicit nec Nuncium Apostolicum in sua iurisdictione posse id facere, nisi id habeat expressum in litteris suæ Nunciaturæ.

Quod probat ex eo quod Regulares sunt exempti etiam à iurisdictione Dom. Nuntiorum Sedis Apostolicæ; & ex decreto Clement. VIII. quod supra retuli. De hac tamen Dom. Nuntiorum authoritate in Regulares egi *tom.*5 *Summæ in Marimagno Prædicatorum n.* 44. Et *in Marimagno Minimorum num.*112.

CONSVLTVM XXXVI.

De quodam statuto circa successionem Generalatus quando vacaret.

SVMMA

SVMMARIVM

Casus, seu statutum cuiusdam Capituli.n.1.
Dubium circa illud.n.2.
Decreta, & constitutiones quomodo inter se differant.num.3.
Decreti definitio.n.4.
Constitutionis etymologia, & definitio.n.5.
Quæ sint constitutiones ordinis.n.6.
Quæ decreta.n.7.
Minor notitia habetur de decretis, quàm de constitutionibus ordinis.n.8.
Decreta an sint perpetua, vel ad tempus.ibid.
Nomine constitutionum Ordinis an veniat decretum.num.9.
Verba qualiter sunt interpretanda.n.10.
Verba debent intelligi iuxta subiectam materiam. num.11.
Papa omnia iura habet in scrinio sui pectoris. numer.12.
Papa iudicium cæleste arbitrium appellatur.n.13.
Responsio ad dubium.n.14.
Constitutionum verba.n.15.
Earum constitutionum mens n.16.
Respondetur obiectioni.n.17.
Dictio Nisi *quid importat.n.18.*
Quid dictio Fortè.n.19.
Verborum constitutionum expensio.n.20.
Alia obiectio.n.21.
Responsio.n.22.
An obstet decretum Capituli generalis.n.23.
Lex posterior quando dicitur abrogare priorem.numer.24.
Generalis, & Vicarius Generalis possint facere soli quid quid totum Capitulum facere potest. n.25.
An possint dispensare in constitutionibus Ordinis. num.26.
Ad hoc oppositio.n.27.
Ea, quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.numer.28.
Consulti resolutio.n.29.

IESVS MARIA.

Casus, seu statutum cuiusdam Capituli.

1 IN quodam Capitulo generali Ordinis Carmelitarum, Romæ habito anno 1645. editum fuit decretum tenoris sequentis: *Quamuis in nostris constitutionibus p.4.cap.3.Statuatur, quod vacante quoquomodo offic. Generalatus, Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum erat assignatum, vel ipsius Vicarius fungatur auctoritate plenaria Prioris Generalis, & conuocet Capitulum Generale, præsideatque in ipso donec Prior Generalis sit electus, nisi aliter à Sede Apostolica fuerit ordinatum: nihilominus ad impediendа aliqua inconuenientia, quæ in huiusmodi prouisione, experientia comprobante, reperta sunt, statuimus, & mandamus, quod vacante quomodolibet officio Prioris Generalis, statim Procurator Generalis sit Vicarius Generalis, cum hoc tamen onere, vt vocem passiuam non habeat ad Generalatum; & si ipse officium Vicarij Generalis acceptare noluerit; primus Socius Reu. Patris succedat in d. officio cum eodem onere, & si iste etiam recusauerit, succedat secundus Socius Reu. P. Generalis cum eodem onere, & si iste etiam renuerit, succedat Secretarius Ordinis cum eodem onere; & si neque Secretarius voluerit se voce passiua priuare., in tali casu ordinamus quod prædicti quatuor Patres vnà cum R. admodum P. Priore Transpontinæ ad electionem Vicarij Generalis deueniant per vota secreta, & qui plura vota habuerit, sit ipso facto Vicarius Generalis, teneaturque officium acceptare cum prædicta conditione priuationis vocis passiuæ ad Generalatum, & vt habetur in præfatis constitutionibus intra annum a vacatione Generalatus conuocet Capitulum pro Priore Generali eligendo.*

Quod si terminum ordinatum plus distrahere oporteret, quàm per annum, quia fortè Generalatus officium tali vacaret tempore, quod propter disconuenientiam temporis non posset celebrari Capitulum Generale in Festo Pentecostes immediatè sequenti; celebretur in alio anno proximo, præsidente eodem Vicario Generali.

Cum autem Generalis eiusdem Ordinis diem vltimum clauserit de mense Februarij anni 1647. Et in vim eiusdem decreti Magister Hippolitus Sesoldi, tunc Prior Generalis, ad Vicariatum generalem ascenderit, & videretur quod ratione talis decreti teneretur conuocare Ordinem pro capitulo Generali celebrando anno 1648. Et ex alia parte inconueniens valdè videretur probis, & prudentibus Religiosis Ordinis, tam citò, & intempestiuè, scilicet vno solo triennio peracto celebrare capitulum generale magnis expensis, & sumptibus pauperis Religionis, & cum periculis gremialium venturorum ad capitulum, grassantibus præsertim vndique bellis, & itinerum prædonibus, vt propterea videretur debere differri vsque ad annum Sanctum 1650. quo plures Religiosi deuotionis gratia solent Romam accedere: Idcircò ex parte eiusdem Reuerendissimi Vicarij Generalis supplicatum est Sanctissimo, vt non obstante tali dectero capituli generalis anni 1645. prorogaretur alterius capituli generalis celebratio ad dictum annum Sanctum Iubilæi anni 1650. ad quam petitionem Sanctissimus respondit his verbis: *Obseruentur Constitutiones Ordinis*; quam etiam esse Sanctissimi mentem asseuerat Eminentissimus, & Reuerendissimus Cardinalis Gineti Ordinis Protector. 2

Modo quæritur an in vim huius rescripti, & oraculi Sanctissimi possit idem Reuerendissimus celebrationem dicti capituli generalis ad præfatum annum Iubilæi prorogare.

Pro quo præmittendum valdè differre inter se decreta etiamsi sint capituli generalis, & cõstitutiones Ordinis non solùm quantum ad nomen ipsum decreti, quod secundum Speculatorem est idem quod sententia diffinitiu, *ff.de re iud. l.decreta, vel interloqutoria, ff.de ass. l.1.in fin.* vel illud quod Capitulum, vel Ordo, vel Vniuersitas aut maior pars ordinabit, *ff.quod cuiusque vniuersit.l planè:* Constitutiones verò cum constitutio dicatur à *Con*, & *Statuo*, sunt eæ quæ fiunt à Principe cum suis Consiliariis. Panorm. *in rubr.de Constit.* Syluestr. *in Summ. verb. Constitutio:* Sed etiam, & specialiter quod Constitutiones Ordinis important solùm illas, quæ in volomine aliquo compræhenduntur, & sunt approbatæ à Sede Apostolica 3 4 5 6

Decreta autem Capituli generalis non sic, sed sunt ordinationes quædam scriptæ in libro, seu Registro Ordinis, & non sunt approbata à Sede 7

de Apostolica. Vnde etiam differunt in hoc, quod decreta Capitulorum generalium vel non obligant, iuxta D. Antoninum 3.*par.tit.*24.*c.*2.§.4. nisi vsque ad sequens Capitulum, prout contingit in aliquibus Religionibus; vel esto quod sint
8 perpetua, prout reuera sunt, quia sunt facta per modum legis, de cuius ratione est perpetuitas, nam per illam distinguitur à præcepto; nihilominus tamen minor de illis notitia habetur, quàm de Constitutionibus Ordinis, vel quia non practicantur, vel quia facilè traduntur obliuioni, vel præcipuè quia cùm non sint auctoritate Apostolica confirmata, proculdubio facilius omninò abrogantur, quàm Constitutiones Ordinis, quæ ab eadem Sede approbatæ sunt, ac proindè vel nullo modò, vel difficilè saltem abrogari possunt. Sic colligo ex Syluestro *supr.d. verb. Constitutio*, qui propterea pro inconuenienti affert, quod si hoc non esset, acta Capitulorum generalium, & Ordinationes factæ collegialiter in Ordine Prædicatorum non differrent à constitutionibus. Vide etiam Barbos. *in voc. decisiuis vot.* 104.

9 Secundò, præmittendum quod cum Sanctissimus in præfato rescripto, seu oraculo viuæ vocis dixerit, quod in præsenti casu obseruentur constitutiones Ordinis, proculdubio nomine constitutionum Ordinis non venit Decretum relatum capituli generalis, sed Ordinis constitutiones.

Primò, quidem quia verba sunt intelligenda,
10 & interpretanda secundum propriam significationem, & ab ipsa nullo modo recedendum, *l. non aliter, ff. de leg.* 3. Crauet. *cons.* 20. *n.* 9. *& cons.* 105. *num.* 2. *& cons.* 149. *num.* 7. *& cons.* 227. *num.* 11. *& seq. & consil.* 239. *num.* 3. *&* 4. Paris. *consil.* 22. *num.* 6. *lib.* 4. vbi ampliat etiamsi agatur de præiudicio tertij. Dec. *cons.* 113. *num.* 6. Surd. *cons.* 140. *num.* 63. *& seq.* vbi ampliat procedere etiam in materia odiosa, quando non præiudicatur tertio nec iurisdictioni ordinariæ, & *cons.* 288. *num.* 27. Decian. *cons.* 17. *num.* 45. *lib. primo, & cons.* 30. *num.* 22. *lib.* 3. Vnde prouenit quod vulgò dicitur verba debere intelligi quatenus propria eorum significatio patitur, *l cum lege ff. de testam. l.* 1. *§. quod autem, ff de aleat. cap. ad audientiam* 12. *de decim.* Card. Mant. *de Coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 35. Barbosa *Sen. in l. quia tale n.* 37. *ff. solut. matrim.* Rot. *decis.* 312. *n.* 1. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* Cùm ergo, vt dictum est, secundum proprietatem verborum constitutiones Ordinis, & Decreta Generalis Capituli valdè differant, absque dubio nomine constitutionum Ordinis non intelligit Sanctissimus præfatum Decretum Capituli Generalis.

11 Secundò, quia verba debent intelligi iuxta subiectam materiam, *l. cum pater, §. donatum, ff. de legat.* 2. *l. si verò*, & ibi Bart. *ff. locati, l. sed et si possessor.* 11. *§. item. si iuramento, ff. de iureiur. l. fin. C. de non. num. pecun. l. cum manu sata in fin. ff. de contrahen. empt. l. damni infecti in princ. ff. de damno infecto, l. fluminum §. hac stipulatio, ff. eodem tit. l. Proculus, ff. vsufructu, l. si stipulatus, ff. de vsuris; l. vbi ita donatur, ff. de donat. caus. mort. l. insulam, ff. de præscript. verb. l. si olei, C. locati, c. Constitutus de relig. dom. c. solitæ de maior. & obed.* Corn. *cons.* 239. *n.* 5. *lib.* 1. *& cons.* 138. *n.* 3. *lib.* 3. Beroi. *cons* 106. *n.* 24. *lib.* 1. Alex. *cons.* 129. *Puto de Iure. lib.* 2. *& cons.* 37. *viso num.* 5. *lib.* 3. Euerar *in topic. legal.* 46. Mascard. *de probat. concl.* 1131. *n.* 10. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 104. *num.* 28. Et plures alij, quos refert Barbosa Iun. *in trac. de Axiom. Iur. Axio.* 222. *n.* 8. Cum igitur in supplicatione facta ad Sanctissimum ab ipso peteretur, vt non obstante d. Decreto capituli generalis, prorogare posset Generale capitulum, & ipse responderit quod *obseruentur Constitutiones*, non verò responderit quod obseruetur præfatum decretum, clarè videtur inferri, quod etiam iuxta subiectam materiam nomine constitutionum non intellexit ipsum decretum, alioquin facillimo negotio posset respondere quod obseruaretur d. Decretum.

Hoc tertiò, maximè vrget quia cùm Sanctissimus sit Doctor sapientissimus, ac versatissimus in Tribunalibus S. Rotæ Romanæ, & Nunciaturarum Hispaniæ, & Neapolis, in quibus sæpè sæpius causæ Regularium agitari solent, ad quarum exactam notitiam necesse est scire qualiter inter ipsos distinguantur constitutiones generales Ordinum, & Decreta capitulorum generalium, nulla ratione, nulloue fundamento affirmari potest, quod ipse nomine constitutionum Ordinis intellexerit Decretum illud Capituli.

Præsertim quia de Papa dicitur omnia iura in 12
scrinio pectoris sui habere recondita, *cap.* 1. *de Constitut. lib.* 6. Tiraq. *de Nobilit. c.* 20. *n.* 41. *& c.* 31. *n.* 537. Valasc. *cons.* 51 *n.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 4. *proœm. n.* 85. Nullatenus ergo præsumenda de ipso ignorantia talis distinctionis, quæ potius ad ius, & naturam constitutionis, & Decreti spectat quam ad factum ipsum, de quo in Papa admitti potest nescientia.

Imo cum Papæ iudicium cæleste arbitrium ap- 13
pelletur *in l.* 1. *in fin. C de Summ. Trinit. & fid. Cath.* Loter. *de re benef. l.* 1. *q.* 11. *n.* 14, Abb. *q.* 1. *col.* 3. *n.* 3. Card. Tusch. *to.* 6. *litt. P. concl.* 49. *n.* 87. Specialis luminis, & assistentiæ Spiritus Sancti tribuendum videtur quod dixerit: *Obseruentur Constitutiones Ordinis*, non verò obseruetur decretum capituli generalis. Iam videndum, an ex vi Constitutionum Ordinis prorogari possit Capitulum generale vltra terminum præfixum per dictum Decretum.

Et respondendum affirmatiuè. Primò quidem 14
quia in constitutionibus generalibus Ordinis iussu Clementis VIII. factis, & authoritate ipsius confirmatis sic habetur 4. *p. c.* 1. quod est de capitulo generali, & eius Præsidente, & qui pos- 15
sunt interesse. *Generale Capitulum de sexennio in sexennium celebretur nisi fortè propter mortem, & assumptionem Prioris generalis, ipsum oporteat accelerari, vel nisi ex causis rationabilibus præcedens Capitulum generale diffinisset, tempus esse prolongandum.* Eadem similiter habentur in aliis constitutionibus generalibus posterioribus scilicet, in eis quæ factæ sunt sub Generali Io. Baptista Cafardo, & in aliis etiam adhuc posterioribus sub Generali Gregorio Canali *p.* 4. *c.* 1. quod est eiusdem Tituli in quibus etiam additur: *aut prior Generalis iisdem de causis in aliud tempus prorogandum esse iudicauerit assensu RR. Diffinitorum Capituli Generalis.* Ex his enim simul iunctis habetur, mentem constitutionum generalium Ordinis eam esse, vt capitulum generale de sexé-
nio in sexennium celebretur, ac proindè cum 16
Sanctissimus responderit: *Obseruentur Constitutiones*, posse ex vi illarum d. capitulum generale prolongari, saltem vsque ad annum Sanctum

præfa

præfatum, in quo quinquennium alterius capituli generalis finitur.

17 Nec obstant illa verba; *nisi fortè propter mortem, & assumptionem Prioris Generalis ipsum oporteat accelerari*; quia ista acceleratio capituli, de qua in casu præsenti, non solum non oportet, sed etiam est maximè disconueniens Religioni propter indicata inconuenientia, scilicèt propter intolerabiles expensas pauperioris inter Mendicantes Religionis, pericula itinerum, prædonum, &c. ac tam acceleratam, & intempestiuam capituli generalis celebrationem. Immò ex iisdem verbis colligi potest contrarium. Dictio
18 enim *Nisi* est exclusiua aliorum casuum præter numeratos, vt habetur ex *l. qui aliena § si libertas, ff de negot. gest. cap. si duo de procurat. in 6. cum concord. citat.* per Crauet. *cons.* 155. *num.* 1. Iacob. Sbror. *de Vicar. Episcop. lib.* 2. *q.* 111. *num.* 5. Nicol. Garz. *de benefic. p.* 1. *cap.* 5. *numer.* 70. Barbos. *in tract. de dict. vsufrequent. dict.* 217. *n.* 4. Cum ergo solum concedatur acceleratio capituli generalis citra sexennium, quando id oporteat fieri propter mortem, vel assumptionem Generalis, cùm in casu nostro id non oporteat, sed potius oporteat contrarium, vtique dicendum seruari debere dictam constitutionem de celebratione capituli solùm de sexennio in sexennium.

19 Expendenda etiam est dictio illa (*Fortè*) quæ est nota dubitationis vt *in l. vrbana prædia, & in l. absentem, ff. de verbor. signific. & in l. mutus, & l. filius famil. ff. de procur. & in l. si duo*, & ibi Gloss. *ff. de receptis arbitris, & in l. & si fortè in princ. & §. 1. ff. si seruitus vendicetur, & in l. 1. §. iuncta glossa verb. adiecta causa, ff. de rei vendic. & in cap. 2. de sponsalib.* Et tradunt rebuff. Paris. Ias. Ludouicus Gomez, Menoch. Tuschus, Cened. & alij quos refert, & sequitur Barbosa *in tract. relat. dict.* 127. *num.* 1. Ex hoc enim infertur Religionem maximè dubitasse de hoc, quod possit dari causa accelerandi capitulum generale citra sexennium, etiam pro casu mortis, vel assumptionis Prioris Generalis.

20 Insuper expendenda illa; *vel nisi ex causis rationabilibus præcedens Capitulum Generale diffinisset tempus esse prolongandum* Ex eis enim videtur inferri quod licet Capitulum generale possit prorogare capitulum vltra sexennium, non tamen possit illud accelerare infra, intra, vel citra sexennium, siquidem primum ipsi conceditur, non verò secundum.

21 Neque etiam obstant illa addita in posterioribus Constitutionibus: *Aut Prior Generalis iisdem de causis in aliud tempus prorogandum esse iudicauerit assensu RR. Diffinitorum Capituli Generalis*; ex quibus videtur sequi quod Generalis, ac Vicarius generalis non possint id facere nisi assentientibus Diffinitoribus capituli generalis.

22 Primò, quidem quia videtur esse sermo de prorogatione capituli generalis facienda alio capitulo generali præcedenti, & tempore quo celebratur; tunc enim solùm habent suam auctoritatem Diffinitores capituli generalis, non verò de prorogatione faciendæ extra illud.

Secundò, quod est maximè notandum, quia vt constat ex ipsismet constitutionibus tam antiquis, quàm modernis *p.* 2. *cap.* 1. *n.* 9. Generales (idem dico de Vicariis generalibus, quia succedunt ipsis in eadem authoritate) possunt facere se solis, quæ Diffinitores facere possunt. Dicitur enim ibi: *Etiam committimus eidem quod possit omnia facere, quæ nos Diffinitores facere possemus: absolutionibus Priorum prouincialium liberè sine culpa, & eorum institutionibus pro libito vbi potest fieri electio, & apertione sigilli communis Ordinis dumtaxat exceptis.* Cùm ergo ex vi prædictæ constitutionis possit Generalis prorogare capitulum generale assentientibus Diffinitoribus, poterit id facere sine illis, si quidem ipsimet committunt vniuersalem facultatem faciendi omnia, quæ ipsi facere possunt, illis tribus exceptis. Certi enim iuris est quod cùm alicui conceditur facultas faciendi aliquid de aliorum consensu, si illi se remittant ipsius prudentiæ, factum esse legitimum; siue consensus præcedat, siue sequatur actum, Antonius Gomez *l.* 53. *Taur. n.* 6. Tiraqu. *de iure mar. glos.* 6. *à n.* 1. Flamin *lib.* 8. *qu.* 8 *n.* 105. Calder. Pereira *de extinct. emphyt. c.* 11. *n.* 7. Viuian. *lib.* 4. *c.* 11. *n.* 36. *in* 2. *edit.*

Minùs obstat, si obiiciatur Decretum illud capituli generalis relatum quatenus in illo præscribitur tempus celebrandi capitulum generale post mortem Generalis, eodem vel sequenti anno. Etenim iuxta dicta in præcedentibus ex mente Sanctissimi, Religio quantum ad hoc punctum prorogationis capituli, non debet attendere ad præfatum decretum, sed ad constitutiones generales Ordinis. Deinde cum in d. Decreto non abrogentur constitutiones generales, sed solùm illa constitutio, quæ habetur *part.* 4. *c.* 3. vt patet ex verbis ipsius, & in qua dicitur quod mortuo, vel assumpto generali, sit Vicarius Generalis Ordinis ille Prouincialis illius Prouinciæ, in qua capitulum generale erat assignatum; vtique nihil per ipsum derogatur constitutioni illi ex 4. *p. c.* 1. à nobis relatæ. 23

Præsertim quia lex posterior non abrogat priorem, nisi de ipsa faciat expressam mentionem iuxta aliquos authores præsertim Spinum *in specul. testam gloss.* 30. *princ. n.* 10. Barbosam *in Collect. Doctor. in c. eam te de ætat. & qualitat.* qui id colligit ex *d. c. Eam te*; vel esto quod oppositum sit dicendum iuxta alios quos retuli, & sequutus sum *tom.* 4. *verb. leges regul. n.* 53. id tamen intelligitur, vt eodem loco dixi, quando lex prior non loquitur pro casu speciali solùm, prout contingit in proposito. 24

Deinde secundò, quo non solùm efficaciter concluditur posse Reuerendissimum Vicarium Generale prorogare celebrationem dicti capituli generalis, sed etiam id facere posse non obstantibus quibuscunque constitutionibus, & etiam Decreto illo Capituli generalis, quod affertur. Nam certum est generalem Carmelitarum, ac per consequens etiam Vicarium generalem, qui omnimoda cum ipso potestate pollet, posse facere se solo quidquid totum capitulum generale facere potest. Hoc enim colligitur ex verbis superius relatis *par.* 2. *constitut. cap.* 1. *n* 9. vbi dicitur: *Etiam committimus eidem quod possit omnia facere, quæ nos Diffinitores facere possemus; absolutionibus Priorum prouincialium liberè sine culpa, & eorum Institutionibus pro libito vbi potest fieri electio, & apertione sigilli communis Ordinis dumtaxat exceptis.* Cùm enim Diffinitores capituli generalis in Ordine nostro nullam extra ipsum capitulum authoritatem habeant, sed solùm in capitulo, imò ipsi sint, & repræsentent totum capitulum generale cum Priori generali concedunt totam authoritatem, quam habent, præterquam in illis tribus casibus, proculdubio liquido constat 25

committere illi totam authoritatem capituli generalis, ac perindè quod cum capitulum generale poſſit prorogare, & abbreuiare celebrationem capituli generalis rationabili cauſa ſubſiſtente, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus, aut Decretis generalibus in contrarium, ità etiam id facere poſſit Prior generalis, vel Vicarius generalis.

26 Tertiò ad id quoque deſeruit, quod ex vi Generalatus officij poteſt generalis, ſeù Vicarius generalis diſpenſare in conſtitutionibus Ordinis, prout patet non ſolùm ex eiſdem conſtitutionibus loco relato *n.*11. illis verbis: *Sciat Reuerendiſſimus Pater Ordinis quod habet quidem plenam poteſtatem diſpenſandi in iis conſtitutionibus non tamen ſine iuſta, & legitima cauſa.* Sed etiam ex vi Iuris communis iuxta dicta *tom. primo Summæ, c.* 8. *n.* 23. *& c.* 18. *nu.* 54. de quo medina 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. *concl.* 3. Mirand. *in Man. tom.* 2. *q.* 30. *art.* 11. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 6. *c.* 12. Rodriq. *tom.* 1. *qq. regul. q.* 26. *artic.* 1. Peirin. *tom.* 2. *de Prælato q.* 1. *c.* 8. *n.* 15. ex aliis: Si autem hanc facultatem habent generales ſuper diſpenſationem conſtitutionum generalium Ordinis, manifeſtè ſequitur etiam habere illam ſupra decreta generalium capitulorum, prout in ſpecie id explicat Peirin relatus.

27 Nec huic opponitur, quod in noſtris conſtitutionibus eo *c.* 1. *p.* 2. *nu.* 9. dicatur de generali: *Non poterit tamen illud quod in Capitulis generalibus ſtatutum fuerit, vel ordinatum caſſare, vel irritare, ſed in exemplum aliorum illud diligenter obſeruare, & ad obſeruandum alios efficaciter inducere, & coarctare, quia leges condere, & non obſeruare eſt Ordinem illudere, & animas fratrum illaqueare:* Nam immediatè ſubditur: *Niſi fortè aliquid foret, quod ipſi per has conſtitutiones reſeruaretur, & eſſet ipſi commiſſa facultas idem mutandi, et ſi videbitur expedire aliter faciendi.* Cùm ergo eodem *n.* 9. adiungantur illa verba: *Etiam committimus eidem quod poſſit omnia facere, quæ nos Diffinitores facere poſſemus,* &c. Et *n.* 11. *Sciat Reuerendiſſimus Pater Ordinis,* &c. manifeſtè infertur, ne dicamus has leges ſibi eſſe contrarias, quod verba relata intelligenda ſint, prout dicitur eo *n.* 11. ſine iuſta, & legitima cauſa. Quæ quidem vt ex dictis conſtat in præſenti caſu manifeſtè reperitur.

Et de nouo emergit, ac per conſequens ratione illius recedi poteſt à quacunque conſtitutione
28 iuxta Axioma illud: ea quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, quod etiam in conſtitutionibus, quæ tendunt ad noxam admittitur à Doctoribus, ſpecialiter Crauetta, *conſ.* 264. *n.* 5. Anchareno, *conſ.* 84. *n.* 4. Rolando à Valle, *conſ.* 1. *n.* 159. *lib. ſecundo,* & Barboſa *in tract. de Axiomat. Axiom.* 81. *n.* 3.

29 Ex his porrò concludendum poſſe Reuerendiſſimum Vicarium generalem in vim oraculi Sanctiſſimi quo dixit: *Obſeruentur Conſtitutiones Ordinis,* & ipſarum conſtitutionum prorogare celebrationem capituli generalis vſque ad annum Sanctum 1650. quo tempore plures religioſi ex diuerſis nationib. aliàs Romam confluere ſolent de conſilio tamen ſuorum Aſſiſtentium, non obſtante præfato Decreto capituli generalis celebrati anno 1645.

Adhæſit autem huius ſententiæ Sapientiſſimus P. Antonius Diana, vt patet ex ſequenti ſubſcriptione.

Idem ego ſentio Antonius Diana C.R.

Quia tamen, his non obſtantibus, Sanctiſſimo bene viſum fuit, vt tale capitulum generale non prorogaretur, propter motiua aliqua, quæ de nouo emerſerunt, ideo ſub anno 1648. celebratum fuit, & in eo prout ſum in poſterum pro occaſione vacationis Generalatus.

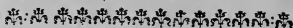

CONSULTUM XXXVII.

De quodam contractu alienationis facto à quibuſdam Religioſis.

SUMMARIUM.

Factum. num. 1.
Caſus reſolutio. n. 2.
Ad omnem contractum alienationis bonorum Eccleſiæ requiritur conſenſus Apoſtolicus. n. 3.
Verba Extrauag. Ambitioſæ. *n.* 4.
An talis contractus ſit validus, & quomodo. n. 5.
De Emphyteuſi, & eius ratione. n. 6.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica quando eſt licita ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ. n. 7.
Vtilitas Eccleſiæ debet plenè probari. n. 8.
Maximè tempore alienationis. n 9.
Ad quod tempus attendendum eſt. n. 10.
Vt ſit valida Emphyteuſis, quid requiratur. n. 11.
An contigit in præſenti contractu. n. 12.
Spatium 40. *annorum quid importat. n.* 13.
Quando Emphyteuſis dicitur confirmatoria, & quando noua. n. 14.
An Emphyteuſis fierit in perpetuum. n. 15.
Per perſonas generationes denotantur. n. 16.
An obſtent iura contraria, & quomodo illa intelligantur. n. 17.
An poſſit ſuſtineri hic contractus in vim locationis. num. 18.
Ex Emphyteuſi ad locationem valet argumentum. num. 19.
Locatio longi temporis æquiparatur Emphyteuſi. numer. 20.
An obſtet præſcriptio imaginata. n. 21.
Contra bona Regularium quo ſpatio currit præſcriptio. n 22.
Priuilegium Eugenij IV. n. 23.
Quid de iure communi. n. 24.
Clauſula, Quatenus opus eſt, *quid importat. numer.* 25.
Et eius explicatio. n. 26.
Quatenus valere poſſit huiuſmodi contractus. numer. 27.
Regula illa vtile per inutile non vitiatur. *ibid.*
Duæ S. Rotæ Rom. deciſiones. n. 28.
Alia Placentina bonorum. *n.* 29.
Alia Romana Caſſalis. *n.* 30.

IESUS MARIA.

Caſus.

De anno 1681. Fratres, & Conuentus Ordinis N. Roncilionis contractum fecerunt cum Maſſotto vice, & nomine Perſiæ, Lydiæ, & Euphemiæ filia 1

filiatum, & hæredum Astemij hæredis Petri Angeli Valerij quo quatenus opus sit denuò dederunt, & locauerunt quoddam terrenum cum omnibus, & singulis suis iuribus sub onere soluendi de Cānero illius terreni sex iulios quolibet anno, & pro residuo dicti terreni ad sextum redditum, &c. Quæritur de validitate talis contractus.

Responsio.

2 CRedo talem contractum irritum, & inualidum, ac nullius momenti esse, ac per consequens iure ipso rescissum, vel rescindendum, ac prædictum terrenum deuolutum ad dictum Cōuentum. Ratio est, quia talis contractus nullo pacto fuit initus de consensu Sedis Apostolicæ, qui
3 necessariò requisitus est ad omnem contractum alienationis bonorum stabilium Ecclesiæ maximè regularium. *Extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* ibi: *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum per quod ipsorum Dominium transfertur, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, nec non infeudationem, vel contractum*
4 *Emphyteuticum*, &c. Et infra: *Inconsulto Romano Pontifice:* Et inferius: *Alienata res, & bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, & loca pia ad quæ ante alienationem huiusmodi pertinebant liberè reuertantur. DD. communiter ibi.* Filliucius *tom. 3. tract. 44. c. 1.* Riccius *in prax. rerum fori. Ecclesiastici decis. 115. cum seqq. in 1. edit.* aliàs *resol. 100. cum multis seqq. in 2. edit.* Quaranta *in Summ. Bullar. alienatio rer. Eccles.*

5 Fundamentalis autem ratio est, quia talis contractus non potest esse validus neque in ratione contractus Emphyteutici, neque in ratione contractus locationis, seu conductionis. Non in ratione contractus Emphyteutici, quia id nullo modo exprimitur in instrumento, cum potius ibi bis habeatur verbum *locauerunt*, quod denotat locationem, quæ est contractus diuersus ab Emphyteusi, & verba in propria non in impropria significatione sunt accipienda. *l non aliter ff. de legat. 3.* Crauet. *cons. 20. n. 9. & cons. 105. nu. 2. & cons. 149. n. 7. & cons. 227. n. 11.* Parisius *cons. 22. n. 6. lib. 4.* Decius *cons. 113. n. 6.* Deinde, quia dictum terrenum non fuit datum ad meliorationem, seu
6 vt melioraretur, quod videtur esse de ratione Emphyteusis, vt ipsum nomen sonat, quod est *implanatio*, vel *insitio*, prout contingit quando datur ager vt conseratur arboribus, vel segetibus. Lessius *de iust. & iure lib. 2. c. 24. dub. 1. n. 1.* Introductus enim iste contractus ad fæcundandas terras. Card. Lugo *de iust. & iure tom. 1. disp. 2. sect. 4. n. 65. & tom. 2. disp. 29. sect. 5. n. 86.*

7 Præterea, quia tunc solum Emphyteusis est licita inconsulta Sede Apostolica quando ad illam concurrunt simul tres conditiones, scilicet prima, quod fiat in casibus à iure permissis; secunda, quod de bonis solitis ab antiquo dari in Emphyteusim; tertia quod fiat cum Ecclesiæ euidenti vtilitate. *Extrauag. Ambitiosæ*, DD. *ibid.* Panormitanus *c. supr. de reb. Eccles. non alien. à n 9.* Iulius Clarus *§. Emphyteusis qu. 6.* Molina *de contractib. disp. 468. n. 17.* Quaranta *sup. n. 39.* Post multos alios. Hæ autem conditiones non fuerunt seruatæ in tali contractu. Nam quidquid sit de prima, certum est in illo non fuisse verificatam tertiam conditionem de euidenti Ecclesiæ vtilitate, si quidem fratres, & Conuentus commemorati conquæruntur de eo, & volunt rescindi, & declarari nullum, & irritum ob damnum quod ipsis contingit ex ipso, & maiori fructu, & emolumento quod sperant si dictum terrenum ad ipsos deuoluatur. Et vtilitas Ecclesiæ debet plenè 8
probari. Bartol. *in l. si facto ff. de castrens. pecul.* Federicus de Senis *cons. 143. circa fin.* Alexand. *cons. 160. n. 5.* Rota *decis. 181. n. 3. p. 1. & dec. 475. n. 1. p. 1. diuers.* Imò tempore alienationis debet probari 9
euidens, clara, & indubitata. Baldus *cons. 256. circa med. vers. præterea* Corneus *cons. 244. n. 3. lib. 2.* Barbat. *cons. 4. in princip. lib. 1.* Insuper quoad hoc attendendum est ad tempus vltimæ alienationis, non ad tempus alienationis, antiquæ. Carolus de Grassis *decis. 3. numer. 16. de* 10
reb. Eccles. non alienand. Riccius *in prax. decision. 5.* Rota in causa *nullius Castri 9. Martij 1580.* coram Brauo, *in Romana domus 29. Nouemb. 1587.* coram Blanchetto Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat. 95. n. 34.*

Maximè verò Emphyteusim istam nullam validam fuisse conuincitur propter defectum secundæ conditionis; non enim fuit de bonis ab 11
antiquo dari solitis in Emphyteusim, prout requirebatur ex vi *d. Extrauag. Ambitiosæ.* Ad hoc enim necessario requirebatur vt præcessissent duæ concessiones eodem modo factæ, vt de communi sententia refert Quaranta *supra n. 40. §. notandum* ex Iulio Claro, Genuensis *c. 60. n. 5.* Bordonus *resolut. 27. n. 41.* vt saltem vna solemnis, & valida cum spatio 40. annorum, prout ex Iasone, Rebuffo, Decio, & pluribus aliis firmat Barbosa *sup. n. 36.* & ex aliis Doctoribus, & Rotæ decisionibus Tambur. *de iure Abbat. tom. 3 disp. 14. quæsit. 7. n. 3.* quod non contigit in præsenti, siqui- 12
dem, prout constat ex instrumento huius contractus tantum præcessit concessio illius terreni facta Petro Angelo Valerio *annis proximè elapsis*, vt ibi dicitur, per quos nequeunt denotari quadraginta anni, cum spatium quadraginta anno- 13
rum longum tempus, & remotum dici debeat, iuxta communem DD.

Casu verò, quòd secunda ista concessio valida esse posset in vim prioris necessarium omnino esset, vt fieret eodem modo quo prima, seu iuxta modum, quo terrenum traditum fuit in prima, & cum eisdem circumstantiis; si enim addita est noua conuentio, aut noua qualitas tunc facit vt 14
non possit dici confirmatoria primæ concessionis, sed noua diuersa ab illa, ac per consequens quod non verificentur verba illa Extrauagantis. *Ac de rebus, & bonis in Emphyteusim ab antiquo concedi solitis.* Iulius Clarus *q 6. citata, & verbo feudum q. 13.* Molina *d. disp. 468. n. 19.* Quaranta *supr. n. 40.* ex pluribus etiam DD. Bonac. *de Contractib. disp. 3. q. 8. punct. 4. n. 30* Bordonus *sup.* Tambur. *n. 2.* Barbosa *sup. n. 32. & 33.* Ex variis etiam Rotæ decisionibus.

Hoc autem non contigit in præsenti, cum in hac secunda concessione concessum fuerit illud terrenum auctum, alteratum, & melioratum quodam querqueto, Canneto, & Sterpalio, quæ non erant primitus in dicto terreno, quando primò concessum est d. Petro Angelo. Deinde in hac secunda concessione concessa sunt hæc omnia dictis Persiæ, Lydiæ, & Euphemiæ, quibus non erant concessa in prima concessione, vtpotè solum facta d. Petro Angelo.

Quatenus etiam contractus iste in vim Emphyteusis validus esse posset non poterat in perpetuum

petuum fieri nisi pro suscipiente, & filiis, & ne-
15 potibus ipsius *c. Apostolicus* 12. *qu.* 2. *Authentic. de non alienand.* §. *alienationis*, vbi glossa *verb. in perpetuum*, Molina *supr. disp.* 467. *n.* 1. & *disp.* 469. *n.* 3. Præsertim loquens de Emphyteusi Ecclesiastica quando aliud non exprimitur, & consuetudo patriæ ita exigit, prout in præsenti. Barbosa *de iure Ecclesiastico lib.* 3. *c.* 30. *n.* 23. Ex quo euidenter sequitur hoc tempore deuolutum esse dictum terrenum ad Monasterium, siquidem tres illæ generationes, quibus concessum fuit iam sunt extinctæ ob mortem personarum, quæ ibi numerantur; & quia per ipsas personas generationes denotantur, prout ex pluribus Doctoribus, & S. Rotæ decisionibus demonstrat Barbosa *sup. n.* 24. Nec obstat contra hoc quod *Authent. de alienat. & emphyt.* §. *Si verò quadam*, & §. *licentiam c. hoc ius porrectum* §. *perpetua*, & §. *Si quis ve-*
16 *rò* 10. *quæst.* 2. permissa fuerit Emphyteusis etiam bonorum Ecclesiasticorum in perpetuum. Quia hoc intelligitur quando res quæ in Emphyteusim datur est destructa, & ex qua nulli redditus percipiuntur, nec per Ecclesiam valent meliorari. Barb. *sup. n.* 23.

17 Quod autem nec in vim contractus locationis possit sustineri præsens contractus euincitur manifestè non solùm quia in dicta *Extrau. Ambitiosæ* omninò interdicitur, cessatur, & annulla-
18 tur locatio vltra triennium sine consensu Sedis Apostolicæ, sed etiam quia ex Emphyteusi ad locationem valet argumentum data rationis paritate, vt docet Bened. Ægydius *in repert. l. ex hoc iure, ff. de instit. & iur p.* 1. *c.* 9. *num* 8. Locatio enim
19 longi temporis æquiparatur Emphyteusi, sicuti scribunt Bart. Perett. *ad Extrauag. Ambitiosæ de rebus Eccles. non alien. c.* 2. *n.* 38. Card. Mantica *de Tacit. & ambig. Conuent. libro* 22. *tit.* 2. *n.* 55. Molina *de iustit. tract.* 2. *disp.* 445. *versic. hinc oritur*, Lessius *in simili tract. lib.* 2. *c.* 24. *dub.* 1. *n.* 4. Ex hoc autem elicitur quod quemadmodum contractus iste in vim Emphyteusis est irritus, & inualidus, sic etiam in vim locationis.

20 Nec contra dicta obstat præscriptio imaginata, quæ, vt aliqui autumant, adest in præsenti terreno pro illud possidentibus contra prædictum Monasterium non solùm quia contra bona Regularium non currit præscriptio nisi spatio 100. annorum propter priuilegium Eugenij
21 Quarti pro Benedictinis, quo etiam participant Fratres, & Conuentus de quibus in præsenti, prout dixi *tomo quarto meæ Summæ qq. Regular. verb.*
22 *Priuilegia Regular. n.* 15. ex Rodriguez, Ioanne de Cruce, Portello, & Tamburino; sed etiam stan-
23 do in iure communi, quia si Emphyteusis titulo præscriptionis comparetur non ad longius tempus censenda est præscripta, quàm ad tres vitas, siue descendentium tantùm, si Emphyteusis Ecclesiastica sit, siue etiam extraneorum si sit non Ecclesiastica.

Ratio est, quoniam non in longiùs tempus titulo præscriptionis cēsenda est comparata, quàm in minimum, & præsertim in id, in quod frequentius consueuit tradi. Ita cum Bald. Cou. 2. *variar. resc.* 16. *n.* 6. Mol. *dict. disp.* 469. *n.* 4. Præ-
24 sertim quia clausula illa posita in Instrumento huius contractus, scilicet, *quatenus opus est*, est limitatiua, iuxta tradita per Dec. *cons.* 385. *n.* 2. Bero. *cons.* 140. *n.* 17. *volumin.* 2. Surd. *cons.* 186. *n.* 14. Et alios apud Barb. *in dict. vsu frequent. dict.* 312. Ex quo infertur limitandum esse tempus talis contractus solum ad tres illas generationes, vel personas ibi nominatas, non in perpetuum.

Quod etiam maximè colligitur si dicamus eam clausulam esse solum conditionatam, & nihil ponere in esse prout habet Rota apud Paulum de Rubeis *dec.* 188. *n.* 8. *tom.* 2. *diuers.* Ex hoc enim in- 25
fertur solum explicari debere iuxta modum licitum, & ordinarium, qualis est ad tres illas vitas.

Id tamen admitti potest de hoc contractu siue 26
sit emphyteusis, siue locationis, quod quamuis factus vltra legitimam, solitamque metam non valeat, nec subsistat; valeat tamen, & subsistat quatenus fieri potuit. Regula etenim illa generalis pro omnib. dispositionibus. *Vtile per inutile non vitiatur* in separabilibus, & diuisibilibus communiter est recepta. Quod probant iura, & Doctores apud Barb. in *Axiomatib. iuris axiom.* 231. & Dianam *par.* 8. *Tract.* 7. *Resol.* 30. apud quos plura ad intentum.

Circa hanc materiam alienationis bonorum 27
Ecclesiasticorum offero lectori duas sequentes S. Rotæ Rom. decisiones coram Seraphino.

Placentina.

Bonorum.

19 Coram Domino Seraphino 7. Aprilis 1581.

ARGVMENTVM.

Alienatio rei Ecclesiasticæ facta ab Abbate absque euidenti cogente necessitate, vel vtilitate, inualida est, non obstantibus litteris, *si euidentem*, & confirmatione Apostolica subsecuta. Quæritur etiam hic vtilitas Ecclesiæ quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei Ecclesiasticæ non, nisi ob euidentem* Ecclesiæ, *vel necessitatem, vel vtilitatem, fieri debet.*
2 *Et requirit talis alienatio causam, & solemnitatem.*
3 *Papæ authoritas omnes solemnitates supplet.*
4 *Defectus causæ alienationis, inter positionem decreti Iudicis super ea factam nullam reddit, & num.* 5.
6 *Pro decreto in dubio præsumitur.*
7 *Probatio contra decretum Iudicis in dubio admittitur.*
8 *Abbas pecunias Monasterij dilapidans de propriis bonis refundere tenetur.*
9 *Inquisitio, de quibus bonis fieri deberet comparatio rei, quæ prætenditur, vtilis est ad causam ipsam principalem, & euidentem Ecclesiæ vtilitatem spectat.*
10 *Bona Ecclesiæ non sunt alienanda, quando ex peccunijs Ecclesiæ satisfieri, & præcaueri deterioratio potest.*
11 *Falsa expressio in rescripto Papæ* si in euidentem, *non attenditur, & n.* 12.
13 *Inquisitio, quid potius expediat alienare, necessaria est, si alienatio sit ex causa vtilitatis, & num.* 14.

DECI

DECISIO.

1 Fuit conclusum, alienationem terrarum, de quibus agitur, fuisse nullam non obstantibus litteris; *si in euidentem*, & confirmatione subsequuta.
2 Etenim in huiusmodi alienationibus copulatiuè requiruntur causa, & solemnitas, nec vnum sine altero sufficit, vt per DD. *in c. Sine exceptione* 12.
3 *quæst* 2. vbi latissimè Laur. de Rodulf. *in* 3. *quæst*. Couarr. *var. resolut. lib.* 2. *c.* 17. *n.* 2. Et licet autho-
4 ritas Papæ suppleat solemnitates, iuxta *cons.* Abb. 47. *lib.* 1. Non tamen supplet defectum causæ, imò defectus causæ reddit nullam interpositionem decreti super alienatione. Gemin. *cons.* 48. *n.* 9. Tunc enim verificatur cōditio sub qua Papa rescripsit, nempè si cedebat in euidentem, vel necessitatem,
5 vel vtilitatē Ecclesiæ; ideo si neutrum verificatur nulla est interpositio decreti. Ruin. *cons.* 68. *n.* 5.
6 *lib.* 1. Et licet pro decreto in dubio præsumatur, vt aliàs fuit dictum, tamen admittitur probatio in contrarium, quod non subsit necessitas neque euidens vtilitas, quæ quidem hoc casu concludenter probata videntur. Cum enim Abbas de anno 1519. vendidisset bona Ecclesiæ tanquam patrimonialia pro lib. 1744. ipse saltem erat de-
7 bitor Ecclesiæ prædictæ quantitatis. *ca. statuimus cum duobus seqq.* 12. *q* 2. cumque per quindecim dies ante celebrationem contractus de quo agitur, idem Abbas consequutus fuerit libras sexmille ex transactione inita cum Bottis, apparet, quod non suberat necessitas alienandi, cum enim debitum, quod vrgebat, esset tantum librarum 1998. & Commendatarius haberet in manibus lib. 7744. satis apparet nulla cogente necessitate factam fuisse alienationem.

8 Neque obstat quod respondetur quantum ad libras 174 . non præsumi quod extarent, quia de suo proprio Abbas tenebatur refundere, vt *d. c. Statuimus* 12. *q.* 2. Non obstat quod posset aliam summam ex mille librarum tanquam fructus Abbatiæ pro se retinere, quia hoc procedit, quando non subest necessitas alienandi, alias debet ex fructibus, si potest, prouidere, non autem bona Ecclesiæ alienare, *glos.* 1. *in verb. defensore de reb. Eccles. non alien. n.* 6. *& ibi* Ioan. Monach. *n.* 3. Abbas *c. Nulli n.* 5 *de reb. Eccles. non alien.* Syluest. *in verb. Alienatio, n.* 1. Tabien. 16. *nu.* 4. Soc. *cons.* 29. *num.* 16. *lib.* 1.

Quantum verò ad vtilitatem, probatur eam non subesse, imò constare de damno, ex quo poterat Abbas ex illis pecuniis nedum restituere melioramenta, sed emere aquas, quibus indigebat; nam pro his omnibus sufficiebant libræ 6998. Et ipse habebat in manibus libras 7744. & ita omnibus solutis superant ei adhuc libræ 746. ergo non fuit vtile tunc temporis vendere prædicta bona pro aquis emendis, quas comparare poterat ex pecuniis penes eum existentibus.

9 Inquisitio enim, de quibus bonis fieri debebat comparatio rei, quæ prætenditur vtilis, est inquisitio circa causam principalem ipsius alienationis, & sic circa euidentem vtilitatem. Frider. de Sen. *cons.* 249. *n.* 2. Franc. *c.* 1. *n.* 19. *de reb. Eccl. non alienan.* Et negari non potest quin expressio omnium istorum non solùm reddidisset Papam difficiliorem ad concedendum alienationem, sed etiam ipsum penitus retraxisset, & ideo videtur supposita pœna Pelagatti, ne hoc negotium, & facilitas consequendi aquas sine alienatione aliorum bonorum detegeretur.

Non obstant è contrario deducta, & primò quod dicitur has pecunias fuisse in melioramentis expositas, quia hoc non probatur, & plura deducuntur, quæ contrarium suadent, sed vt hoc admittatur, si res ita se habet, apparebit ex alio de damno. Nam euidens vtilitas aliàs considerata non prouenisset ex illis libris 3000. quibus comparatæ sunt aquæ, sed ex aliis sex millibus impensis in melioramentis, & ideo quod dicitur, nihilominus contractum in se fuisse vtilem non satisfacit; quia cum omnia possent commodè fieri sine bonorum alienatione, dãnosum fuit Eccle- 10
siæ, vno, & eodem tempore priuari bonis, & pecuniis, præterquam quod rescriptum est subreptitium, & nullum, vt supra deductum est, vt per Ruin. *cons.* 17. *n.* 26. *lib.* 1.

Neque obstat quod in huiusmodi litteris, *si* 11
in euidentem, non attenditur falsa expressio, quia Papa solum habet præ oculis euidentem vtilitatem tanquam causam finalem, vt per Soc. *cons.* 15. 12
n. 51. *lib.* 1. hoc n. procedit quando subreptio non versatur circa ipsam causam, tunc enim sine causa Papa non fuisset concessurus. Dec. *cons.* 147. *n.* 5. *&* 6. Et hoc est quod Frider. *d. cons.* 249. vo- 13
luit, quod quando alienatio fit ex causa vtilitatis, sit necessaria inquisitio quòd potius expediat alienare, quia hoc est inquirere de ipsa causa alienationis; secus verò quando fit ex causa necessitatis, sufficit enim quod subsit necessitas.

Et eò magis hæc procedunt, ex quo in simili- 14
bus alienationibus requiritur non solùm necessitas, sed etiam quod sit euidens vtilitas, Corn. *cons.* 243. *n.* 3. *lib.* 2. Barbosa *cons.* 540. *lib.* 1. *cum alleg.* Et ideo ex his, omissis aliis fundamentis, quæ leuiora Dominis visa sunt, conclusum, *alienationem neque necessariam neque vtilem fuisse*, & consequenter litteras *si in euidentem*, & confirmatoriam sequutam Dominis Puteobonellis non suffragari.

Habetur hæc decisio inter decisiones Seraphini, *num* 508.

Romana.

Casalis longhezza.

30 Coram Domino Seraphino anno 1593.

SVMMARIVM.

1 *In re concessa in Emphyteusim cum pacto affrancationis in concessione specialiter Conuento, verisimile est, quod si per multum tempus possessa fuerit non reclamante Domino, nec quidquam exigente ratione affictus, seu census, fuerit affrancata, & n.* 9.
2 *Item præsumitur affrancata, si postea libera, & franca ab omni onere seruitute, & recognitione vendita fuerit.*
3 *Papæ est credendum ne de mendacio redarguatur.*
4 *Res libera præsumitur, quæ vti talis per longum tempus sit possessa.*
5 *Assertionibus, & narratiuæ Papæ, standum est, etiam si sit de facto alieno, & maximè iteratis, vt num.* 7.

6 *Narra*

6 *Narratiua Papæ super facto alieno in rescripto motu proprio plenè probat; maximè si super huiusmodi narratiua disponat, vt numer.8.*
10 *Scientia probatur ex eo, quod quis habet penes se instrumentum, & illud produxit.*
11 *In eo quod respicit propriam Papæ vtilitatem ei non creditur.*
12 *Lis præsumitur habita pro derelicta per lapsum triginta quinque annorum, quibus ab ea cessatum fuerit.*
13 *Præscripto contra Monachos Cassinenses, non currit vigore priuilegiorum Eugenij Papæ nisi spatio centum annorum.*

DECISIO.

Gunt RR. Monachi Sancti Pauli aduersus Illustr. D. Leonem Stroccium pro recuperatione Cassalis longhezzę, quod olim de anno 1514. Monasterium concesserat in Emphyteusim perpetuam Dominæ Alphonsinæ Vrsinæ de Medicis pro se, & suis filiis, & hæredibus, & successoribus descendentibus pro annuo affictu, siue census perpetui solutione ducatorum mille auri de Camera cum prohibitione alienandi, sub pœna deuolutionis,& aliis pactis instrumento contentis: Prætendunt itaque prædictum Cassale ad eos esse deuolutum ex duobus potissimum capitibus; Alterum quia reperitur alienatum in Dominos Stroccios, quos non constat esse de descendentibus Alponsinæ; Alterum quia cessatum fuit non solum, per annum integrum contra formam instrumenti, sed etiam per quamplures annos à solutione canonis, seu affictus; & ideo dubitatum, an sint in probatis, itaut obtinere possint contra D. Leonem, vel potius danda sit ei absolutoria; & in præsenti discussione præsuppositum fuit sine veri præiudicio,quod constet penes Monasterium fuisse dominium dicti Casalis de tempore concessionis factæ lphonsinæ.

Et quia ex aduerso prætenditur hoc Casale fuisse affrancatum pro scutis viginti millibus iuxta pactum affrancationis in dicta concessione specialiter conuentum, ideo difficultas eo fuit redacta, An ex deductis pro D. Leone satis constaret de huiusmodi affrancatione. Quæ verò deducuntur hæc fere sunt.

1 Primò, quod conuentum fuerat de huiusmodi affrancatione, ex quo oritur circa hanc rem præsumptio ex primordio veritatis; Verissimile enim est Casale tanto tempore possessum non reclamantib Monachis, neque quidquam exigentibus ratione affictus, seu sensus, fuisse affrancatum; ne duplex oriatur inuerisimilitudo; Altera ratione negligentiæ ex parte fratrum; Alia vsurpationis ex parte possessorum.

2 Secundò, deducitur præsumptio ex eo quod felic rec. Clemens VII. anno 1526. vti priuata persona,& pro omni suo iure,& etiam tamquam patruus magnus, & tutor Catharinæ de Medicis pupillæ,ad quam dictum Casale spectare,& pertinere affirmauit, vendidit Illustriss. D. Clarici de Medicis Stocciæ dictum Casale vti liberum, & franchum ab omni homagio, censu, canone, nexu, seruitute,& recognitione obedientiæ, & reuerentiæ, præterquam ea, quæ per subditos erga Sedem Apostolicam præstari debet, ergo de eo
3 tempore necesse est in necessarium antecedens, quod Casale fuerit affrançatum, ne Papam redarguamus de mendacio.

Tertiò, deducitur motus proprius eiusdem Clementis de anno 1529. in quo narrat dictum Casale fuisse per quondam D. Alphonsinam de Medicis à Priore, & conuentu Sancti Pauli emptum pro pretio viginti millium ducatorum auri de Camera, & à se postea venditum Dom. Clarici Stocciæ: Vnde vt consulat hæredibus Cosmi, quorum interest assignat pro dictis viginti millibus ducatis creditum super Monte fidei ad fauorem dictorum hæredum.

Vltimò deducitur tempus 78. anno quod videtur excludere Monasterium ab omni iure, & actione stante perpetua obseruantia gestorum 4
per Clementem; nam vbi per longum tempus res vti libera possessa fuit, talis etiam præsumitur. Bald *cons.*402. *in fin. lib.*5. Castr. *cons.*345. *col. fin. lib.*1. Ias. *cons.*161. *col.*4. *lib.*2. Aymo. *cons.*101. *n.*4. Menoch. *de præsumpt. lib.*3. *præsumpt.*91. *num.*28. Quibus omnibus examinatis, Domini pro maiori parte censuerunt intentionem Monasterij non esse liquidam neque ad eius fauorem ferendam esse sententiam; Nam deuolutiones prætensæ ob contrauentiones deductas cessant data Casalis affrancatione, quæ satis probari videbatur ex duabus illis assertionibus Clementis, quibus 5
standum esse videbatur per text. *in Clem.*1. & ibi notant omnes, *de probat.* Felin. *in cap. cum à nobis de testib.* Dec. *cons.*152. *n.*2. Nec videtur obstare, 6
quod ista sit narratiua Papæ super facto alieno, quia cum rescripserit motu proprio, plenè probat, vt per Cardin. *d. Clement.*1. & ibi Anchar. & Ioan. de Imol. Alexan *cons.*112. *lib.*7. Cur. iun. *cons.*61. *n.*13. cum aliis cumulatis per Gabr. *de probat. conclus.*2. *n.*55. *& in tit. de clausul. concl.*2. *num.*89. & hanc sententiam sequuta fuit Rota, vt per Put. *decis.*101. *die* 1. *Februarij lib.*3. & Guidob. *Decis.*161.

Quod eo magis dicendum est cum habeamus duplicem enunciationem Papæ, quarum altera enunciat emptionem, altera enunciat Casale 7
esse liberum ab omni censu,& recognitione; Vnde fit vt iteratæ Papæ assertioni eam de facto alieno standum sit iuxta tradita per Corsett. *in tract. de verb gem nat. n.*1. *&* 2. Grat. *cons.*136. *num.*3. *& seq. & cons.*143. 9. *lib.*2. multos congerit. Addit. ad Rom. *cons.*191 & Gabr. *d. concl.*2. *de probat. nu.*43. *in fine.*

Præterea super huiusmodi assertionibus Papa 8
disponit, nam prior fit ad effectum venditionis, posterior ad effectum restitutionis pretij per ipsum habiti: Vnde videntur locum habere ea, quæ tradit Gabr. *de concl.*2. *de probat. n.*43. quæ opinio non patitur difficultatem, vbi attestatio est motu proprio facta; nam quæ in contrarium ibi deducuntur, loquuntur in simplici Papæ attestatione: Præterea magnum fomentum recipiunt præ- 9
dictæ attestationes ex tot annorum obseruantia, quibus Casale per emptores possessum fuit sine vlla molestia.

Neque est præsumendum dictos Priorem, & Monachos fuisse neglecturos ius suum, si verum non esset, sequutam fuisse affrancationem, cum nemo præsumatur iactare suum, *l. cum de indebito, de prob.* Maximè, cum pro ipsorum parte non 10
possit prætendi ignorantia, cum instrumentum emphyteusis esset penes ipsos, & ab ipsis fuerit productum, Aret *consil.*15. *in fin.* Felin. *in c. vigilante, n.*4. *de præscript.* Balb. *de præscript. q.*29. *n.*8.
Dec.

Dec. *conf.* 267. *num.* 6. Tiraq. *de retract. lign.* §. 55. *glos.* 4. *num.* 34. Non obstat quod Papæ non sit credendum in eo, quod respicit propriam
11 vtilitatem, quia hoc respiciebat priuatam vtilitatem Catharinæ & Claricis non autem Papæ vt liquet ex motu proprio, in quo de suo satisfecit de pretio viginti millium ducatorum, neque est verisimile, quod Papa voluerit fraudare summam tam insignis valoris, si aliter se se rei veritas habuisset.

Non obstat, quod deducitur de interruptione ob controuersiam motam contra Stroccios de an. 1555. coram Auditore Cameræ, quia adhuc non constat, an fuerit mota controuersia super possessorio, vel super petitorio. Præterea, cum tanto tempore fuerit cessatum à lite, præsumi-
12 tur habita pro derelicta, fuit enim cessatum per triginta quinque annos, & amplius, Achill. *de lit. dec.* 8. *&* 11. Put. *decis.* 236. *in* 3. Peregrin. *decis.* 110. *&* 129. *lib.* 2. Et hoc maximè cum
13 detegatur malum ius Monasterij ex affrancatione. Non obstat vltimò, quod deducitur ex priuilegio Eug. circa præscriptionem, vt non currat nisi spatio 100. ann. contra Monachos Cassinenses, quia adhuc non fuit productum hoc priuilegium, sed neque etiam videtur releuare, quia Stroccij defendunt se non ratione præscriptionis, sed probationis affrancationis; & ita non indigent præscriptione. Et in hanc sententiam procliuiores fuerunt Domini, ex quo aliqui ex senioribus recordati sunt alias in causa Romana viginti millium inter Serenissimas Catherinam Reginam Franciæ, & Margaritam ab Austria fuisse productum instrumentum affrancationis. Quare fuit conclusum pro D. Leone contra Monasterium. Habetur hæc decisio inter decisiones Seraphini decisione 1016.

CONSVLTVM XXXVIII.

De quodam seculari manu armata percutiente quosdam Religiosos, & deijciente quædam spectantia ad cultum Diuinum.

SVMMARIVM.

IESVS MARIA.

Casus.

QVidam sæcularis, aliàs ingenuus, & 1
nobis, ingressus Ecclesiam N. Ordinis N. impeditus à quibusdam Religiosis, qui de mandato Superioris eius Conuentus id faciebant, ne ingrederetur per quandam portam eos percussit; iterumque cum familia armata rediens ad eandem Ecclesiam iterato eos percussit, & pias quasdam imagines, seu figuras ad cultum Dei ibi existentes exturbauit deiecit, & lacerauit. Quæritur de pœnis quas incurrerit.

Responsio.

IMprimis certum, & indubitatum est hunc sæ- 2
cularem incidisse in excommunicationem latæ sententiæ Papæ reseruatam, *cap. si quis suadente.* 17. *q.* 4. ex Innocentio II. & fauent *cap. Non dubium, & cap. Cum illorum de sent. excommunic.* Nam
ibi imponitur ista excommunicatio contra vio- 3
lentas manus in Clericum, vel Monachum inijcientes.

Quia autem casus istius percussionis non

solum est publicus in Vrbe, sed etiam notorius notorietate facti, vtpotè qui contigerit in præsentia multorum, ita vt nullo modo negari possit; vel saltem notorietate iuris, propter confessionem rei in iudicio, quæ facit notorietatem istam iuris, Nauarrus *in Manual.cap.25.num.73.* Mascardus *de probationibus verbo notorium*, Corne.
4 *tom.2. in 3. par. Tract.5. de suspens. disp 4. dub.1.* Thomas de Iesu *de visitat.Regular.Tractat.2.cap.4.* Thesaurus *in praxi p.1.cap.21.* quos refero, & sequor *tom.4. Summæ quæst. Regular. verbo notorium num.2.* ideo talis percussor est excommunicatus vitandus, iuxta Extrauagantem Martini V. *Ad euitanda* ex Concilio Constantiensi, vbi notorius percussor Clerici decernitur ab omnibus euitandus: sicque receptum est stylo Curiæ, & communi DD. sententia.

6 Et ita non solum priuatur communibus bonis Ecclesiæ scilicet participatione Sacramentorum, & suffragiorum ipsius Ecclesiæ, ac communione fidelium, sed etiam alij fideles nequeunt cum ipso communicare neque in diuinis, neque in humanis, paucis casibus exceptis. *cap. Apostolicæ, & cap. Si celebrat de Clerico excommunicat. celebrant.c.cum illorum, cap. Si quem, cap. A nobis de sent. excommunic.* & alijs iuribus, & DD. communiter.

Deinde videtur incurrisse in pænas *cap. Super eo de Raptorib.* vbi manifestus raptor, seu violator Ecclesiarum (disiunctiuè videlicet, vt in eo textu ponitur) punitur, *vt nisi ipsius ablata restituat, si poterit: vel emendandi firmam, & plenam secu-*
7 *ritatem fecerit, pœnitentiæ beneficium ei penitus denegetur.* Id est, non possit absolui neque licitè, neque validè.

Nam particula *penitus* habet vim latæ sententiæ, & decreti irritantis, vt Tiraquellus cum magis communi tenet *in l.si vnquam verbo reuer-*
8 *tatur num.105.& 106.* Et sequitur Thesaurus *in praxi p.2. verbo incendiarius cap.2.num.2.* ac Barbosa *in Tract.de dictionib.dict.249.num.6.* Ex alijs.
9 Addit Tiraquellus *supra num.108.* quod ea particula idem valeat quod *nullatenus*, per particulam autem *nullatenus* denotari inualiditatem actus, (ac per consequens in præsenti nullitatem absolutionis) colligitur ex Authentic. *Si qua mulier,* vbi Glossa *verbo nullatenus, Cod.ad Senat.Consult. Velleian.* Clement. *vltim.* vbi Glossa *verb. nullatenus de sequestr.possess.* Rota *decis. 24. num.2.p.2. diuersor.* Puteo *decis.254.num.3.lib.2.in correct.* Et pluribus DD. apud Barbosam *supra dict.226.num.4. & 5.* Vbi etiam ex pluribus, quòd habeat vim decreti irritantis. Quod verò iste talis censeatur violator Ecclesiæ, ac per consequens incurrisse in pænas dicti *cap.Super eo constat*, quia violatio rei Sacræ est irreuerentia, seu iniuria quæ ipsi fit
10 indignè eam tractando. S.Thom. *2.2. q.99. art.1. & 3.* Lessius *lib.2.de iustit.& iure cap.45.num.6. dubit.2.* Laymanus *lib.4. Tract.10.cap.7.num.1.& 2.* Maximè quando res est publicè Deo dicata *l. in tantum ff. de rer. diuis. l. sacra ibidem.* Petrus Gregorius *lib.33.synt.cap.14.* Suarez *tom.primo de Relig Tract.3.lib.3.de Sacrileg.cap.2.num.1.* Thesaurus *in praxi p.2.verbo Sacrilegium cap. 1.* Hic autem irreuerenter, & iniuriosè tractauit illas imagines, seu figuras positas in dicta Ecclesia ad ornatum, & cultum publicum Dei.

11 Tertiò maximè incurrisse etiam videtur excommunicationem Papalem Clement. IV. pro Minoribus positam, propter communicationem priuilegiorum, qua gaudet hæc Religio, cuius est illa Ecclesia. Eam autem fulminauit hic Pontifex contra eos qui ausu temerario præsumpserint Ecclesias fratrum infringere, aut in illis violentiam aliquam damnabilem exercere. Cui prohibitioni cõtrauenit iste, de quo in præsenti, violentiam relatam in casu exercens in dicta Ecclesia.

Refert istud priuilegium Cassarubius *in Compend. Priuilegior. Mendicant. verbo Monasteria num. 7.* Et similia pro Fratribus Prædicatoribus ex Clement. IV. & Bonifacio IX. Confettius *in Collectar. litterar. Apostolic.in Clement. IV. Bulla VI.& in Bonifacio IX. Bulla I.* quos retuli *tom. 4. Summa quæst. Regular. verb. Monasteria Regularium num.24.*

Quartò etiam, cum commiserit sacrilegium non solum circa personas Deo sacras, scilicet Religiosos, in ipsos manus inijciendo; sed etiam 12
circa res sacras indignè eas tractando; (siquidem iuxtà S.Thom *sup.art.2.* tunc committitur sacrilegium quando *violatur res sacra per aliquam irreuerentiam in Deum redundantem*, & iuxtà alios Theologos omne peccatum, saltem externum, 13
per quod fit irreuerentia loco sacro est sacrilegiũ, maximè si cum scandalo fiat, prout contingit in præsenti, vt docet Suar. *de Relig. tom.1.lib.3. & 7.* post Medin. & alios) incidit etiam in criminis sacrilegij pænas inter quas, præter speciales pro diuersis speciebus sacrilegij designatas in iure, vna est veluti communis, scilicet *infamia iuris*, & consequenter irregularitas ex ea proueniens, quando delictum est publicum *l.lege Iulia ff.ad l.* 14
Iuliam pecul. & de sacril. cap. fin. de furt. cap. Si quis Presbit. 50. dist. Abbas, & DD. *in cap. conquestus de for. compet.* Salzedo ad Diaz *in prax c. 90.litt. A.* Etiam ante condemnationem quando crimen est notorium, prout in præsenti. Diaz *supr. num.2.* cum Hostiensi, Thesaurus *in praxi loco relato.*

Nec eum iuuat quod calore iracundiæ ea gessisse dicatur ac per consequens ipsi non imputari. 15
Primò, nam iracundia non excusat delictum *l. Si non conuitij C.de iniurijs* Bertacch. *in repertor.verb.* 16
Iracundia. Esto faciat mitiùs puniri *l.1.C. si quis Impera.maledi.l.famosi C. ad legem Iul. maiest.13. q.2. Si quis irascitur.l.2.C.de abol.2.q 3.§.nondum 16.q.1.inter Hebraicum l.fin.* Bartol & ibi Alex. *ad legem Iul. repetun.* Secundò, quia dato quod pro ijs, quæ gessit prima vice excusabilis quadantenus esset ratione caloris iracundiæ; pro ijs tamen quæ post duas circiter horas eundo in domum suam, & redeundo ad Ecclesiam cum hominibus armatis fecit, scilicet percutiendo de nouo dictos Religiosos, & lacerando ea quæ erant pro cultu, & reuerentia Dei prorsus est inexcusabilis.

Non solum quia dicto spatio temporis iam cessasset calor iracundiæ sed quia iracundia non 18
præsumitur ex geminato delicto, prout habetur in Regulis Iuris Ciuil. & Pontif. *lib.9.verb. Iracundia* ex Gloss. *cap. Si quis ira.us 2.q.3.* Sali. *l. Si non conuicy C.de iniurijs*, Cardin. *cap.fin.de offic. deleg.* Anton. Corse. *in tract.de potest.Regia quæs. 17.* Roma. *l.si verò §.de viro in 30. fallen.ff. solut. matrim.* Marsil. *l. 1 num.38. C. ad l.Corn.de Sicar. & l.1.§. quæstioni, num.2. ff.de 9.* Cum ergo bis inciderit, & discontinuatè in idem delictũ nullatenus excusabilis videtur, propter calorem iracundiæ.

19 Ad

19 Ad quod accedit concludenter quod geminatio actus enixam voluntatem, & maiorem deliberationem inducit, *l. Balista ff. ad Trebell.* Bart. *in l. cum scimus, n. 7. C. de Agricul. & cens. lib. 11.* Dec. *in l. 1. num. 30. C. de pactis, & cons. 51. col. 2. & cons. 180. col. 3.* Corn. *cons. 59. n. 8. & cons. 190. n. 2. l. 2.* Paris. *cons. 94. n. 4. vol. 2. & cons. 89. n. 23. l. 3.* Et plures alij apud Barbos. *in tr. de Axiom. Iur. Axiom. 105. n. 1.*

20 Nec etiam illi suffragatur prætensa ablutio ipsi data in foro conscientiæ seù Sacramentali ab
21 aliquo Confessario. Certi enim iuris est quod absolutio siue dispensatio in foro Sacramentali concessa non suffragatur pro foro externo seu contentioso, ita vt, ipsa non obstante, Iudex procedere possit contra reum ac si dispensatus, vel absolutus non fuisset. Glos. *in cap. de his, in fin. de accus.* Nauarr. *cons. 23. num. 4. de pœnit. & remiss. & cons. 51. de sent. excommunicat.* Couar. *lib. 2. cap. 10 n. 5. & in c. Alma p. 1. §. 11. num. 16.* Menoch. *de arbitr. casu 539. num. 71.* Suar. *de cens. disp. 41. sect. 2. num. 11. & tom. 4. de Relig. tract. vltim. lib. 9. cap. 2. num. 35.* Sanch. *in Decal lib. 2. cap. 11. num. 13. & de matrimon. lib. 8. disp. 34. numer. 29.* Genuen. *in prax. c. 25.* Quos refert, & sequitur
22 Thesaur. *in prax. part. 1. cap. 22.* Et ratio est quam adduci *tom. 3. verb absolutio, num. 7.* quod absolui aliquem in foro conscientiæ est absolui saluo iure Iudicis, vel Superioris ad faciendum ea quæ debet. Suarez *de Censur. disp. 7. sect. 5.* Bonac. *de Censur. disput. 1. quæst. 3. punct. 10.* Quamuis ergo constaret prædictum fuisse absolutum, nihilominus Iudex ad ipsius punitionem procedere potest.

23 Esto autem sit in potestate Iudicis, vel Superioris istam absolutionem acceptare etiam pro foro externo, vt plures DD. tenent, id tamen intelligi debet quando pars legitimè non contra-
24 dicit. Parte namque contradicente iniuria fieret ipsi reum absoluendo, & liberando à pœnis. Nauar. *cons. 4. num. 4. de fid. Instrum. & cons. 51. num. 3 de sent. excomm.* Genuen. *in prax. cap. 25.* & ex ipsis Thesaur. *supr.* Quod maximè procedit
25 quando pars (prout contingit in præsenti) prætendit sibi satisfactionem condignam. Etenim certi etiam Iuris est quod absolutionem à Censura, quæ incursa est cum damno tertij præcedere debeat satisfactio partis læsæ in totum si fie-
26 ri potest, vel saltem secundum eam partem, quæ possit præstari, vel casu, quod nec integra satisfactio, nec in parte præstari tunc possit ad minus adhibenda est cautio pignoratitia si fieri potest, sin autem saltem fideiussoria: quod si nec hæc præstari possit, saltem debet dari cautio iuratoria de prædicta satisfactione præstanda, hoc enim totum necessarium est pro conseruando illæso iure tertiæ personæ, cui facta est iniuria, iuxta doctrinam Nauarri *in Man. cap. 26. num. 7.* Ita enim colligitur ex *c. Parochian. de sent. excomm.* & ex vsu Ecclesiæ.

27 Nomine verò satisfactionis partis læsæ intelligitur honoris, vel famæ, vel aliorum bonorum, vel saltem petitio veniæ pro iniuria, Sot. *in 4. dist. 22. quæst. 5. art. 3.* Enriquez *in Sum. lib. 13. cap. 28.* Esto autem secundum plures huiusmodi satisfactio partis ante absolutionem non exhibita non irritet, aut inualidet absolutionem, sed solùm illam illicitam reddat, prout ex Sylu. & Nauarr. dixi *tom. 3. verb. Absolutio nu. 9.*
28 Nihilominus in casu præsenti, in quo agitur de violatore Ecclesiæ procedere videtur id quod dictum est supra ex *cap. super eo de raptor.* scilicet ipsius absolutionem fuisse nullam, & irritam, ac proindè iterum absolui necesse esse, satisfacta parte Monasterij, & Religiosorum læsorum, iuxta dicta.

Prælatum porrò dicti Monasterij teneri in hac 29
causa ius Ecclesiæ, & Religionis defendere omni postposito priuato commodo colligitur primò è Sacra Scriptura Ezechiel. 33. *Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit* 30
buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam; ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requirā. Et c. 34. *Viuo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium bestiarū agri, eo quod non esset pastor: neque enim quæsierunt Pastores mei gregem meum: sed pascebāt Pastores semetipsos, & greges meos non pascebant; propterea Pastores audite verba Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, vt vltra non pascant gregem, nec pascant amplius Pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit vltra eis in escam.* Quæ loca de Prælatis communiter intelligunt Doctores ex eis colligentes teneri defendere ea quæ ad bonum subditorum spectant. Vnde *c. 13.* eiusdem Prophetæ reprehenduntur Prælati, eo quia sibi commissum gregem non defenderint: *Non ascendistis* (dicitur) *ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo Israël, vt staretis in prælio in die Domini.* 31

Secundò ex eo quod Prælati Regulares Episcopis comparantur, quorum proprium munus est commissi sibi gregis commune bonum, omni postposita commoditate propria, procurare, prout, & significant nomina illis in S. Scriptura, Sacris Canonibus, & Patribus concessa, qualia sunt esse Pastores, sal terræ, Lucernas, Angelos, Du- 32
ces, Medicos, Tutores, & milites armatos. Prælatos autem Regulares Episcopis comparari, habent glos. *in Clem 1. verb. proprij de reb. Eccles. non alien.* Nauar. *comm. 2. de regular. n. 63. vers. addo secundo*, Cokier *de Iurisd. ordin. in exempt. part. 1. q. 17. num. 9. & 25.* Sayrus *de censur. lib. 4. cap. 2. num. 12.* Mandosius *de signat. grat. verb. Exemptio* Antonius Corn. *in tract. de absolut. à Iuram. p. 2. q. 4. n. 28.* Campanil. *in diuers. Iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 2.* Fuschus *de iustit. lib. 2. cap. 15. ante num. 1.* Zucch. *institut. Canon. lib. 2. tit. 6. num. 68.* Rodriguez *qq. regular. tom. 2. q. 63. art. 3.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. alleg. 105. num. 4.* & alij innumeri.

Ad quod tertiò accedunt innumeri Doctores, 33
qui hanc obligationem Prælatis regularibus imponunt. Specialiter videndi Bartol. *in auth. de hær. & falcid. in princ. num. 4.* Rodriguez *tom. 3. qq. reg. q. 34. art. 5.* Petrus Nauar. *lib. 3. de restit. cap. 4. n. 125.* Naldus *in Sum. verb. Prælatus num. 5. & 11.* Miranda *in Manual. Prål. tom. 2. q. 5. artic. 5.* Peyrinis *tom. 2. de Prelat. q. 1. cap. 7.* Ex quibus Barto- 34
lus, Rodrigu. & Peyrinis tenent hanc obligationem Prælatorum esse sub peccato mortali; imò quando agitur de bono spirituali subditorum quale est id quod est necessarium pro bono communi Religionis teneri Prælatos illud procurare etiam cum vitæ periculo.

Colligitur ex illo Ioannis 10. *Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis.* & 1. Ioan. 4. *Sicut*

Christus animam suam pro nobis posuit, sic, & nos debemus pro Fratribus animas ponere, & ex Augustino *in tract. de Pastor. c.7.* Ioanne Clymaco *de offic. Pastor. fol.734.* Diuo Gregorio *homil. 14. in Euang. Ioan.* ex Authoribus communiter cum S.
35 Thoma *2.2.q.26.art.5.* Nec posse renunciare suis iuribus Prælatos regulares præsertim quando ea renunciatio præiudicium afferret suæ Religioni, colligitur ex *cap. Si diligenti de for. compet. & ex l. 2.§. Sed quia veremur C. de iureiur. propt. calum. & ex l. ius publicum ff. de pact. & ex c. nulli, & cap Si quis presbyterorum, & cap. cum super de reb. Eccl. non alien.* maximè *ex cap. cum tempore de arbit.* de quo Panorm. *in cap. Si de terra de priuil. n.5.* Tabiena *verb. Priuilegium n.9.* Syluester *eod. q. 10. n. 10. vers. octauò.* Armilla *n.9.* Rosella *n.15.* Suarez *lib.8. de leg c.33.* Tamburinus *de Iur. Abbat. tom. 1. disp. 16. quæst. 15.*

36 Maiori etiam indagine disquirendum est delictum huius, de quo in præsenti. Si enim imagines aliquot, quantumuis paruas, Sanctorum deiecit, lacerauit, aut deturpauit videtur de hæresi suspectus, ac per consequens ad S. Officium deferendus, iuxta communem praxim Ecclesiæ in decreto ipsius S. Inquisitionis fundatam de denuntiandis ad S. Officium hæreticis, vel de hæresi suspectis.

Etenim talis criminis reos ad iudices fidei priuatiuè quoad laicos deferendos asserendum videtur. Primò, quia si aliquis verbo dixisset imagines Sanctorum non esse venerandas, vtique talis blasphemasset hæreticaliter, & per consequens puniendus esset ab Inquisitore priuatiuè quoad laicum, at voluntas alicuius non minus verbo, quàm facto declaratur. *l. reprehendenda,*
37 vbi DD. *C. de Institut. & subst.* quinimò voluntas magis facto, quàm verbis declaratur Barbosa *axiomat. 230. num. 4.* qui alios allegat Carena *in tractat. de offic. S. Inquisit. p.2. titul.7. numer 41.*
38 Secundò, quia tales habentur pro blasphemis. Etsi enim blasphemia in sola locutione consistat, nihilominus factum hoc pro blasphemia reputatur.

Facta enim potiora sunt verbis. *l. de pupillo, §. meminisse ff de nou. oper. nunt.* Et facere facto plus est, quàm verbo *c. Dilecti 52. de appell. iunc. glos.* Franciscus Bordonus *de Sac. Tribunali c.26. n.22* referens Castrum, Genuensem, & Carenam.
39 Tertiò, quia ità videtur decisum à supremo Regio consilio piæ, & Catholicæ Hispaniæ. Cum enim quidam nouiter conuersus imaginem B. Mariæ Virginis fregisset, is prima sententia condemnatus fuit ad amputationem manus, & ad suspensionem in furca, & cùm ab illa appellasset ad Regiam Pincianam Cancellariam iussu Dominorum de dicta Cancellaria causa hæc remissa fuit ad Inquisitores. Ita Azeuedius *ad Reg. Constit. lib.1. tit.1. l.3. n.7. & seqq.* Carena *sup. num.42.* Addit Azeuedius hanc remissionem iustissimè fuisse factam, & de hoc crimine solos Inquisitores posse cognoscere.
40 Qurtò, quia apud Græcos isti effractores imaginum vocantur hæretici, vt notauit Azeuedius *sup. n.9.* & ex ipso Carena *sup.* Quintò, quia Iudæi imagines Sanctorum hoc modo malè tractantes à DD. Inquisitoribus puniuntur, vt habent idem Carena *p.2. tit.14. num. 35.* Bordonus *sup. cap.25. numer.25.* Ergo idem dicendum de Christianis. Nec obstat, quod aliquando Iudex laicus processerit contra huiusmodi reos. Quia tale iudicium fuit de facto, non de iure, nisi vsurpato. Bordonus eo *cap. 26. numer. 23.* Vbi etiam quod tales rei traduntur brachio seculari vltimo supplicio perimendi.

Prout de tribus qui plures imagines Bononiæ 41
conspurcauerant dicitur, fuisse videlicet brachio seculari traditos de anno 1623. Pro quo videndi Azeuedius *sup.* Genuensis *in Prax. Archiep. Neapol. cap.18. in addit. num.17.* Sousa *in Aphorism. Inquisit. lib.2. cap.42. n.14. & seqq.* Carena *d. tit. 7. n.42.* referens etiam ex Mastrillo *c.26. num.14. & 15.* tam enorme esse hoc delicti genus, vt illius rei à Regis Catholici Hispaniarum indulto generali sint exclusi.

Iungendum tamen non omninò hunc reum releuari eo quod dicat causam ex qua id delictum commisit non præcessisse ex animo offendendi Sacrosanctam, & orthodoxam fidem, aut minus credendi ea quæ ipsa docet, sed vt offenderet illos religiosos. Quia in criminibus non attendi- 42
tur nisi illorum qualitas, delinquendique animus *l. 1. §. diuus l. diuus 14. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. l si seruus 27. §. et si puerum. 28. ff. ad leg. Aquil. l. desertorem 3. §. in bello ff. de re milit.* Nulla est etiam causa quæ in delictis extrinsecè prauis reum possit excusare *l. palam 43. ff. de ritu nupt.* Barbosa *in vot. decis. lib.3. vot. 119. num. 36. & 37.*
Nec ignorantia excusare poterat reum; hæc enim 43
quando est iuris, numquam excusat *l.9. C. de leg.* ibi: *Leges sacratissimæ, quæ contingunt hominum vitas intelligi ab omnibus debent.* Præsertim in hæresis, ac blasphemiæ crimine, quod nostræ fidei 44
Catholicæ articulis resistit; hoc enim casu numquam ignorantia potest excusationem afferre, *c.1. de Sum. Trin. c.1. de Hæret. l. Hisp. 1. tit. 1. lib. 1. Re op.* Alphons. de Castro *de iustit. hæret. punit. lib.1. cap.9.* Melch. Can. *de loc. Theolog. lib.12. cap. 9.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.1. cap. 12. & seqq.* Farinac. *de hæres. q.179. §.2. num.74.* Torreblanc. *de iur. spirit. lib.13. cap.2. num.33. & 34.* Castro Palao *in oper. moral. p.1. tract.4. disp.3. punct.2. ex n.2.* Bardosa. *sup. n.40.*

Hæc pro veritate non tam requisitus quam 45
iussus scripsi; cum hoc tamen moderamine accipienda, vt circa hoc delictum, & qui eum commisit, non solum consideranda sit qualitas personæ, quia, vt dixi, mobilis, & ingenus, ac ex nobili, & illustri domo oriundus dicitur; sed etiam quod non ex animi prauitate, multo minus errore intellectus, sed solum ex quandam iuuenili leuitate id fecit: quibus si iungatur facti displicentia, prudentissimorum, & sapientissimorum iudicum, ad quorum tribunal causa spectat, partes erunt, minorem pœnam, spectatis his, & aliis circumstantiis imponere

CONSULTUM XXXIX.

De gestis per quemdam Commissarium Generalem in quibusdam Prouinciis Regularibus.

SUMMARIUM.

Lis, seu controuersia. n. 1.

Actus in dubio debet interpretari validus. n.2

In

Lis, seu Controuersia.

1 QVidam Commissarius Generalis Ordinis Minorum in Prouinciis Lusitaniæ legitima authoritate designatus celebrauit quædam capitula Prouincialia per quosdam vocales, aliis reiectis, qui greimiales esse contendebant, & tempore extraordinario; Propterea contra ipsum Romam ad S. Congregationem Eminentissimorum super negotiis Episcoporum, & Regularium querelæ propositæ fuerunt, & à me interrogatum de valore gestorum à dicto commissario, an scilicet in iure stando sustineri possent, vel potius pro irritis habenda. Ego autem ad quendam Eminentissimum sic respondi, paucis postea adiunctis.

Eminentissime, & Reuerendissime Domine.

IVra clamant pro defensione gestorum à commissario Generali Ordinis Minorum in Prouinciis Lusitaniæ non obstantibus partis contrariæ oppositionibus. 2

Primò generalissimum illud Actus in dubio debet interpretari validus. *l. quoties, ff. de rebus. dub. l. quoties ff. de verbor. oblig. l. Si quando, ff. de legat. 3.* Abbas *conf. 62. in controuersia col. 1. n.* . *versic. Tertiò, lib. 2.* Rolandus à Valle *conf. 61. nu. 23. & seq. vers. Quinto considerandum lib. 3.* vbi extendit ad omnem actum, latè Romanus *conf. 180. Si admittamus num. 4. cum seqq.* Immò omnis interpretatio admittitur ad sustinendum actum, Rota *decis. 469. num. 3. p. 2. recent.* Rolandus à Valle *d. conf. 61. num. 26. lib. 3.* Tuschus *tom. 1. litt. A. conclus. 136. num. 14.* Quia interpretatio, quæ fit pro validitate actus est regina aliarum interpretationum. Cephalus *conf. 51. num. 39.* Cardin. Mantica *de coniect. vltim. volunt. li. 12. tit. 17. n. 13.* Et vincit omnes alias præsumptiones. Decius *in c. Quoniam Abbas: num. 49. vers. secundò limita, de offic. Deleg. & conf. 77. n. 5.* Ruinus *conf. 72. n. 4 lib. 2.* Alciatus *de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 30. num. 5.* Cum ergo euidentissimum sit aduersariorum oppositiones (si alicuius momenti æstimari debent) facere rem dumtaxat dubiam probabilem, & disputabilem, vtique in fauorem rei gestæ iudicandum venit.

Accedit quod in dubio quilibet præsumitur 3
elegisse viam, per quam dispositio sua sit vtilis, & habeat effectum, non autem vt impugnari possit, & reddi ad nihilum, *l. 3. ff. de testam. milit.* Alciatus *supra reg. 3. præsumpt. 33.* Socin. iun. *conf. 103. num. 28. lib. 1.* Maximè si sit persona genere 4
Illustrissima, qualis est præfatus commissarius. Thomas de Thom. *in florib leg reg. 67.* Et bonæ 5
educationis, qualis etiam est. Farinacius *in prax. p. 1. q. 47. n. 282.* Ac præcipuè cum agitur de sa- 6
lute animæ, prout agebatur in celebratione capitulorum, quæ ipsius authoritate celebrata fuerunt; cum in illis præsertim agatur de Religionis obseruantia, & Prælatorum institutione, qui illam promoueant, quod sine dubio ad animarum salutem spectat. Menochius *de præsumpt. li. 5. præsumpt. 1. n. 29.*

Secundò rem firmant Amplissima illa verba litterarum Generalis in commissione data præfato commissario; *Possis facere totum illud quod nos possemus præcipere, & exequi si præsentes essemus.* Cùm enim certum sit Generalem Ministrum vtpotè Principem Religionis potuisse facere cun- 7
cta illa, quæ prædictus commissarius gessit: sic etiam de ipso commissario sentiendum.

Est enim clausula ista valdè prægnans, & energica, vt colligitur ex Peyrino *in formular. litt. P. c. 8. n. 6.* Et sanè si præsentia Generalis præsumitur adfuisse in gestis à commissario vtique cessat omnis fraudis præsumptio, vt DD. proditum 8
reliquere *in l. Interpositas, C. de transf.* & ibi Curtius, & plures, cum quibus venit Mascardus *de probat. vol. 2. concl. 711. n. 18.* & talis præsumpta præsentia quod æquiualeat mandato non obscu- 9
rè habetur per notata apud eundem Mascardum *concl. 1005. num. 18.*

In specie etiam ad particularia descendendo, 10
quod Pater commissarius ritè, rectè, & legitimè Prouinciales, & Gardianos cessare fecerit à suis offi

officiis, ac proindè quod capitula Prouincialia
sine illorum suffragiis celebrata ex hoc capite im-
pugnari non possint constat ex Statutis Genera-
libus Ordinis Segouiensibus *c.7.*fundatis in con-
stitutionibus Leonis X. Sixti V. & Pauli IV. vbi
triennium dumtaxat pro horum officiorum dura-
tione taxatur.

Et quamuis Statuta aliqua generalia sex vl-
teriores menses Prouincialibus, & Guardianis
concedere videantur, id tamen intelligitur, si ita
visum fuerit ex bonis respectibus Generali Mi-
nistro vel commissario Generali, prout expresse
dicitur in Statutis Assisiensibus de anno 1526. Et
11 quod magis est quia ita declarauit Clemens VIII.
per hæc formalia verba: *Prælati Generales vltra
signatum tempus possunt differre Capitula Prouin-
cialia per sex menses si videbitur expedire.* Cùm au-
tem huiusmodi clausulæ importent consensum
dictorum Generalis, seu Commissarij, & arbi-
trium boni viri *l. fideicommissaria libertas la. 2. ff.
de fideicomm. libert. l. fideicommissa 11. §. quanquam,
ff. de legat. 3.* cum aliis allegatis in Commeñ. ha-
bitus 14. Maij 1607. coram iusto, latè Moneta *de
Commutat. vltim. volunt. c.7. n.142. cum seqq.* Gon-
zalez *ad reg.8. Cancell. §.7. proœm. n.112. & seq.* Et
talis consensus, seu arbitrium non affuerit, vtique
standum erat in iure antiquo præscribente solum
triennium pro duratione talium officiorum;
maximè cùm illud Ius antiquum sit Ius commu-
ne Religionis, ad quod facilis est transitus, iuxta
commune Iuristarum proloquium.

Omninò ergo abusiuè tales Prouinciales, &
Guardiani spoliati vocantur à parte contraria,
12 quia spoliatus solùm dicitur ille, qui violenter, &
iniustè à possessione excluditur, vt patet ex *tit.
& ff. de restitut. spoliat.* & innumeris aliis Iuribus,
& DD. non ille qui invim legis à suo Superiore
cogitur cessare in suo Officio, prout in casu præ-
senti. Non solum quoniam pro Iudice, & eius
facto in dubio præsumitur, vt inquit Glossa *in c.
præsentium 7. q.1. c. in præsentia de renunciat. l. Iustè
possidet ff. de acquir. possess. l. Herennius, §. Caia, ff.
de euict.* cum multis aliis congestis à Mascardo
vol 3. concl.1314. nu.2. Sed etiam quia spoliatus
non dicitur qui authoritate Prætoris spoliatur *l.
fin à contrario sensu*, & ibi Baldus *C. vnde vi*, Ber-
tachinus *in repert. verb. spoliatus.* Vnde sine funda-
mento prædicti postulant restitutionem, cum ve-
rè spoliati non sint, sed à iure priuati, seu deposi-
ti; & quatenus essent (quod negamus) viginti, &
octo sunt iuxta casus Bertachinum *supra*, in qui-
bus spoliatus non debet restitui, quod maximè
13 procedit in spiritualibus, qualia sunt officia Re-
ligionis, ne detur materia peccandi, & quod ali-
quis pro Prælato habeatur qui talis non est. Ol-
tradus *consil. 1.* quod incipit *In causa*, Abbas &
alij apud eundem Bertachinum.

Casu verò dato, & minimè concesso, quod in
dd. Officialium à suis officiis depositione dubium
aliquod intercedere posset an videlicet à P. Com-
missario deponi deberent, seu potius tolerari per
sex alios menses, cùm nihil magis tritum sit apud
Doctores qui de causis Regularibus scribunt,
quales sunt ex hoc Ordine Minorum Rodriguez,
Miranda, Portellus, Bordonus, & alter Rodriguez
quàm quod in dubiis standum sit in iudicio Su-
periorum, quia hoc tum iuri naturæ, tum multis
14 priuilegiis Religionum congruit, certè miran-
dum est viros Religiosos aduersæ partis propu-
gnatores derogare velle iuri certissimo Prælato-
rum Religionum, & sine quo vix possunt munus
suum rectè exercere, huic facto se opponentes.

Generalem autem si præsens adesset potuisse 15
ex causa differre Capitula dicti Regni Lusita-
niæ, & illa celebrare per vota solùm vocalium
qui tempus triennale non prætererierunt, ac per
consequens idem potuisse facere prædictum
Commissarium pro comperto videtur. Ex parte 16
quidem Generalis non solùm quia ipse est supre-
mus Princeps Religionis, veluti Patriarcha, &
Primas cùm sub se habeat Prouinciales, qui sunt
veluti Archiepiscopi, & Guardianos, qui veluti
Episcopalem Iurisdictionem in subditos exer-
cent, sed etiam quia habet supremam potestatem
in Religione, prout ex Marimagno Sixti IV. &
innumeris aliis Religionum priuilegiis habetur.
Et quia illi permissa sunt omnia quæ non sunt
prohibita, iuxta commune axioma iuris, de
quo Oltradus, Ancharanus, Alexander, & alij 17
apud Tuschum *præc. concl. tom.6. litt. P. concl.298.
n.1* & Barbosam *in axiomat. Iuris axiom.176. n.1.*
Vnde rectè & ad intentum Surdus *cons.173. nu.
72. & cons.222. n.5. Illud quod non reperitur à lege
prohibitum non debet superstitiosis prætensionibus
præsumi prohibitum.* Cùm autem constet nullam
legem siue communem Religionis, siue munici-
palem Regni Lusitaniæ talem dilationem ex cau-
sa (quæ in præsenti casu adfuit) prohibere, pro
licita, & permissa haberi debuit.

Ex parte etiam Vocalium ad eam admissorum 18
meridiana luce patet eos dumtaxat admitti po-
tuisse, cùm solùm ipsi legitimi suffragatores es-
sent non alij, qui iam cessauerant à suis officiis,
& à facultate suffragandi in Capitulis, quæ solùm
dictis officiis affixa erant vt patet ex statutis ge-
neralibus Segouień *c.8. §.5.* Solum autem legiti- 19
mos suffragatores ad electiones admitti debere
ex *c. quia propter de elect.* & toto eo titulo, ac con-
stanti doctrina Doctorum habetur. Ex parte quo-
que ipsius commissarij ipsius factum se ipsum
defendit, cum vt præmissum est Generalis perso-
nam repræsentaret, & posset facere quidquid Ge-
neralis si adesset.

Vlterius nam vel erat Iudex ordinarius, cum 20
fuerit pro vniuersitate causarum destinatus, &
plenitudine potestatis *l.1. §. cum Vrbem ff. de offic.
Præfat. Vrb.* & patet in aliis commissariis gene-
ralibus huius Religionis, præsertim in Curia Re-
gis Catholici, qui sunt Ordinarij vel esto quod
solùm esset delegatus, quia Iudex delegatus non
solùm de causa sibi nominatim commissa, sed,
& de alia quoque, quæ incidenter aduenit potest
cognoscere, vt per Tiraquellum *in Tract. res inter* 21
alios, vers. eaque procedunt, affert Barbosa *in collect.
DD. cap. causa de integ. restitut. n.4.* Ad quod acce-
dit tritum illud scilicet, quod concessa alicui fa-
cultate aliqua, censentur etiam concessa omnia
illa sine quibus talis facultas non rectè exequi
posset prout ex multis Iuribus, & capitibus *ex
tit. de offic. Deleg.* eliciunt Doctores.

Nec dici potest Religiosos illos, qui manse-
runt non fuisse in numero sufficienti vt per illos
fieri possent electiones in capitulis. Nam certis-
simum est fuisse in numero sufficienti. Et ad ma-
iorem abundantiam dicitur quod etsi non essent
nisi paucissimi in illis conseruabatur ius eligen-
di, & poterant eligere. Quod adeò am-
pliant Doctores, vt dicant quod quamuis ad
constituendum collegium de iure Canonico re- 22
quirantur saltem duo *c.1. de elec.* Et *c. cum dile-
ctus*

ctus de consuetudinib. Tamburin. *de Iur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 8. *n.* 2. Miranda *tom.* 2. *Man. q.* 6. & 11. Rodriguez *tom.* 1. *qu. Regul. q.* 41. *art.* 1. ac de
23 iure ciuili saltem tres *l. Neratius ff. de verb. signif.* Glos. *in c.* 1. *q.* 1. 10. Antonius à Butr. *in c. gratum, n.* 19. & *seqq. de postul. Prælat.* Alter. *de cens. lib.* 5. *disp.* 3. *c.* 2. *litt. P.* constitutum tamen semel in multis potest ius collegij venire ad vnum, & conseruari in illo, *l. sicut*, §. *fin. quod cuiusc. vniu.* Et notant Panormitanus, Anchar. Biaxius, Lamberrinus, Nauarrus, Rodriguez, & alij, quos affert, & sequitur Sigismund. de Bononia *de elect. dub.* 13. *n.* 3. & 4. Eo quod innocentes non sunt priuandi iure suo.

Quod opponitur contra factum P. Commissa-
24 rij, scilicet quod per litteras miserit ad Sanctissimum, & ad P. Vicarium Generalem deuoluendo ad ipsos celebrationem talium capitulorum non releuat aduersarios. Nullatenus enim hæc prudens consultatio commissarij cum Sanctissimo, D P. Vicario Generali, vt ab ipsis instrueretur quid agere deberet potest dici deuolutio. Ea
25 namque non est, aut inducitur extra casus in iure expressos, & tunc propter negligentiam Prælatorum *c.* 1. *de supplend. neglig. Prælat. in* 6. quæ non adfuit in præsenti.

Cùm autem transactis quatuordecim mensibus. nec à Sanctissimo, nec à Vicario Generali aliquid super negotio resolutum, aut responsum fuisset, necessitas Prouinciarum vrgeret, & instanter à commissario postularent pro celebratione capitulorum, vtique legitimè, & iuridicè potuit ad ipsorum celebrationem deuenire, prudentissimè existimando Papam, & Vicarium Generalem libenter consensisse in dd. Capitulorum celebrationem. Tacens enim longo tempo-
26 re consentire præsumitur. Baldus *in l. si filius*, *C. de petit. hæreditat.* Angelus *in l. qui in aliena in princip. ff. de acquir. hæredit.* Alex. *in l.* 2. §. *voluntate ff. soluto matrim.* Mascard. *de probat. vol.* 3. *concl.* 1218. *n.* 50. Et tacens per longum tempus iuri suo renunciare præsumitur, vt per Rotam, & DD. affert idem Mascardus *concl.* 1263. *n.* 27.

Item nec obstat quod *in cap. ne pro defectu de*
27 *elect.* statuatur ne Cathedralis, vel Regularis Ecclesia Prælato suo vacet vltra tres menses, alioquin ipsa eligendi potestas ad Superiorem deuoluatur. Primò, quia vt dictum est *n.* 11. Clemens VIII. declarauit posse *Prælatos Generales* (qualis erat dictus commissarius vtpotè commissarius Generalis, & Generalis personam repræsentans) *differre Capitula Prouincialia per sex menses si videbitur expedire.* Secundò, quia Pontifex author illius *c. ne pro defectu* loquitur in casu, quo Ecclesiæ manent viduatæ, vt patet ibi: *ne pro defectu, &c. Ecclesia viduata graue dispendium patiatur.* Quod non contingebat in præsenti, cum nec Prouinciæ, nec Conuentus carerent Prælatis, qui eas, & eos gubernarent. Tertiò, quia etiam loquitur Pontifex *iusto impedimento cessante*, vt expresè in textu habetur.

28 Atqui commissarius iustum habuit impedimentum differendi illa capitula; tum propter tempus æstiuum, in quo celebrari contingebat; tum propter recursum aliquorum ad tribunalia sæcularia. qui etiam pacem, & quietem ordinis turbabant; tum etiam, quia iure optimo potuit differre capitulorum celebrationem, donec visitatæ essent Prouinciæ; cum id conforme sit statutis huius Religionis, scilicet Barcinonensibus *c.* 7. *de elect.* §. 12. confirmatis in capitulis generalibus Toletanis de an. 1583. & 1606. & stabilitis in aliis statutis Vallisoletanis, Salmanticensibus, & aquilanis. Verba autem talium statutorum Barcinonensium sunt clara ad intentum: *Nullibi Capitulum Prouinciale celebretur absque eo quod præcedat visitatio facta à Prælatis Generalibus, vel ab alio de eorum commissione.*

Ratio quoque id suadet, quia cum capitula Prouincialia celebrentur pro electione Prælatorum, oportet, vt præcedat visitatio, per quam cognoscuntur qui sunt apti, & idonei ad hoc munus. Constat præterea non fuisse obligatum P. Commissarium Generalem ad celebranda dicta capitula tempore ordinario, ex illo iuris axiomate; *Impedito non currit tempus l.* 1. §. *fin. C. de annal. except. cap. quia diuersitatem de concess. preben. c. fin. de elec.* Tiraqu. *de retract. lign.* §. 3. *gloss.* 4. *n.* 6. & §. 35. *gloss.* 4. *n.* 29. & aliis apud Barbosam *de axiomat. iur. axiom.* 116. Etenim legitimè impeditum fuisse liquet ex dictis de tempore æstiuo; recursu fratrum ad tribunalia sæcularia; & quia Prouinciæ non erant visitatæ. Siue autem impeditus esset, siue non, nihilominus quia Minorum Religio fruitur pluribus priuilegiis circa exemptionem ab obseruando tempore pro electionibus requisito, quod retulimus 5. *tom. Summæ* in Marimagno Prædicatorum *num.* 17. in Marimagno Minorum *n.* 8. & in Marimagno Minimorum *n.* 11. & 12. ideo prefatum *c. ne pro defectu* nihil nocet gestis per P. Commissarium in præsenti. Pro quo videndus Miranda *tom.* 2. *q.* 23. *art.* 1. post alios.

Idem iuris est de Clementina *Exiui de verb signif.* §. cæterum, vbi dum de electione Prouin- 29
cialium est sermo dicitur: *Cæterum, si Capitulum memoratum die prædicta ministrum eligere prætermittat, ex tunc ministri Prouincialis prouisio ad Generalem ministrum liberè deuoluatur.* Non solum quia Pontifex hoc loco loquitur expresè pro casu quo capitulum fuerit congregatum, & pro die determinata: tunc enim procedit dispositio prædicta; in casu autem nostri consulti nec capitula erant congregata, nec dies pro ipsis celebrandis assignata. Sed etiam quia dici potest 30
hanc Clementinam procedere cessante iusto impedimento, aut causa rationabili. Prout non incongruè elicitur ex eo quod subiicit ibidem de Prouinciis Hiberniæ, Græciæ, seu Romæ.

Casu verò negato, & nullatenus concesso, 31
quod nullitates aliquæ in dictis capitulis concurrerent, nihilominus à S. Congregatione confirmari debere, & imponi silentium contradictoribus, multa suadent. Primum, bonum pacis dd. Prouinciarum, quod valdè, multumque per noua capitula turbaretur. Hanc enim ob causam 32
Summi Pontifices in similibus fermè negotiis iudicandum censuerunt, vt patet *in c. Consuetudinis de consuetud.* & *c. fin. de consanguinit. & affinit.* & *in Extrauag.* 1. §. *sanè, de priuil.* De quo optimè, & adamussim ad hoc intentum Iustus Lipsius *l.* 4. *Polit. c.* 9. & *lib.* 6 *c.* 3. referens post Dionysium Cassium *lib.* 52. Saluberrimum Mæcenatis monitum ad Augustum: *Optimum esse inimicitias omnes, & ambitiosa certamina prorsus exscindere, atque adeò nec nomina noua, aut aliud quid permittere, ex quo possint oriri discordiæ.*

Secundò, quia Religiosi in dictis capitulis 33
electi personæ valdè dignæ sunt, nec illis aliqua nota imposita. Ex quo non solum pro ipsorum

electione præsumptio oritur, vtpotè ex effectu ad causam, quæ *natura* præsumptio dicitur, sed etiam confirmatio electionis veluti debita postulatur. Si enim *finis actus est expectandus, l. diximus ff de accusat. tutor.* & *à fine res denominatur, l. ex imperfecto ff de legat.* & *legis finis potius quam verba attendi debent*, iuxta commune proloquium Doctorum, sanè cum in huiusmodi electionibus personæ dignæ electæ fuerint, ipsarum electiones, & capitula, in quibus factæ fuerunt, confirmationis robur iure postulant. Ad quod accedit celebris doctrina Nauarri, qui *lib. 5. consil. de Iu-*
34 *dæis cons. 1. n. 6.* inquit, quod ad impediendum electionem sufficiat semiplena probatio, ad reiiciendum autem iam electum plena, iuxta vulgare illud ex *c. Quemadmodum de iureiur. Turpius eiicitur quàm non admittitur hospes.* Tertiò, ad impediendas non solùm expensas, sed etiam ferè necessario euenturas turbationes Religiosorum, in nouorum capitulorum celebrationibus. Vix enim sine illis ob humanam fragilitatem contingunt, & ad illa applicari possunt quæ Diuus
35 Gregorius Nazianzenus cum ad quandam Synodum Constantinopolitanam vocaretur, sic scribit *in epist. 55.* ad Procopium: *Ego si vera scribere oportet, ita animo affectus sum, vt omnia Episcoporum Concilia fugiam, quoniam nullius Concilij finem lætum, faustumque vidi, nec quod depulsionem malorum potius quàm accessionem, & incremetum habuerit. Pertinaces enim dominandi cupiditates, & contentiones ne vllis quidem verbis explicari queunt.*

36 Accedit quoque praxis, & stylus Sedis Apostolicæ & huius S. Congregationis, quæ sæpius ob vitanda præfata inconuenientia, & aliquando minora solet nullitates capitulorum supplere, personas electas confirmando, vel de nouo instituendo, quod prudentissimè, & iustissimè efficitur ob commune bonum, & quia æquitas præfertur rigori, *l. 1. §. si ego, ff. si pars hæred. pet. l.*
37 *fin. in fin. ff. de offic. Præsid.* Est enim rectitudo iudicij naturalem sequens rationem. Baldus *in l. omnes populi n. 19. ff. de iust. & iur.* Et ipsa iustitia naturalis Fulgosius *in l. 1. n. 7. & 8. Cod. de legib.*
38 Et digna supremo Principe, qualis est S. Congregatio. *l. 1. ff de constit. pecun.* ibi: *Prætor fauet naturali æquitati, qui constituta ex consensu facta custodit.* Quod verò sæpius Sedes Apostolica, & S. Congregatio ita gesserit ex æquo, & bono iudicando tam certum est apud Eminentissimos, vt exempla referre superuacaneum videatur.

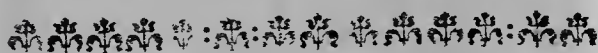

CONSVLTVM XL.

De Episcopo suspendente omnes confessarios, & concionatores cuiusdam Religionis.

SVMMARIVM.

Occasio controuersiæ. num. 1.
An Episcopus possit suspendere omnes Confessarios vnius domus, vel Collegij. n. 2.
Id non posse facere probatur per decretum Sac. Congregationis. num. 3.
Authores qui hoc decretum referunt. n. 4.
Adducitur eius tenor. n. 5.
Idem habetur ex alia declaratione Sac. Congregationis. num. 6.
An Religiosi Episcopo sic suspendenti teneantur obedire. num. 7.
Quid si causa rationabilis subsistat, Inconsulta eadem S. Congregatione. *n. 8.*
Dictio nullo pacto *quid importat. n. 9.*
An trahatur ad non specificata. n. 10.
Litteræ S. Congregationis, quibus præcipitur cuidam Episcopo, vt circa examen, & approbationem confessariorum Regularium omninò obseruaret declarationes Sac. Congreg. n. 11.
Declaratio ipsarum litterarum. n. 12.
An id etiam intelligatur de suspensione omnium Concionatorum. n. 13.
Respondetur affirmatiuè. n. 14.
Quando ratio legis adest, etiam adest ipsa lex. numer. 15.
Non solùm extensiuè, sed etiam comprehensiuè. num. 16.
An obstet hæc regula in pœnalibus. n. 17.
Respondetur negatiuè. n. 18.
In iure valet argumentum à verisimili. n. 19.
An posset Episcopus suspendere saltem aliquos Concionatores d. domus. n. 20.
Ad hoc vt Regulares prædicent in propriis Ecclesiis solum requiritur benedictio Episcopi petita, etiamsi non sit obtenta. n. 21.
Adducuntur Authores hoc affirmantes. n. 22.
An obstet Concilium Tridentinum. n. 23.
Quid illi respondendum. n. 24.
An obstet alia declaratio S. Congreg. n. 25.
Ad id faciendum requiritur rationabilis causa. numer. 26.
Et ad munus prædicatoris pertinens. n. 27.
Et debet esse communis omnibus concionatoribus suspendendis. n. 28.
Vniuersitas non debet condemnari pro peccato vnius certi, vel incerti. n. 29.
Quid de illis confessariis, qui ab ipsomet Episcopo approbati sunt. n. 30.
Et ab eius Prædecessoribus, & aliis Ordinariis. numer. 31.
Bulla Pij V. in fauorem confessariorum Mendicantium. num. 32.
An sit reuocata. n. 33.
Declaratio Sac. Congregationis in qua dicitur prædictam Constitutionem Pij V. non esse reuocatam. num. 34.
Alia declaratio eiusdem S. Congregationis confirmata ab Vrbano VIII. n. 35.
Explicatur eius mens. n. 36.
An obstet quod dicitur in relata declaratione Congregationis. n. 37.
Si superuenerit noua causa rationabilis. n. 38.
Ea debet esse rationabilissima. n. 39.
Vel ad minus iusta. n. 40.
Ea non existente procederet illicitè, & inualidè. numer. 41.
Lex posterior derogat priori. n. 42.
S. Congregationis verba. num. 43.
Eiusdem declaratio, & mens. n. 44.
An talis causa probari debeat. n. 45.
Reuocatio ad quod forum pertineat. n. 46.
Et in quo versatur. n. 47.
In quo consistat causæ cognitio. n. 48.
Adducuntur rationes pro parte D. Episcopi. n. 49.
An illæ iuuant. n. 50.
Gratia specialis non trahitur in aliorum exemplum num. 51.

Et

Et specialia non debent in argumentum, seu consequentiam efferri n.52.
Quid de confessariis ab ipso Episcopo, non approbatis, sed à suis prædecessoribus. n.53.
Approbatio Regularium an sit perpetua. n.54.
Videtur quod sic. n.55.
Adducantur authores, & Bulla Pontificum. n.56.
Item declaratio S. Congregationis. n.57.
Rationes, & authoritates id negantes. n.58.
Possunt à successore iterum examinari. n.59.
Pij V. Vrbani Octaui, & Sac. Congregationis limitatio. num.60.
Concessio qualificata limitatione non solum reponit illam in diuersam naturam, sed etiam vbi deficit, deficit ipsa dispositio. n.61.
Etiam si solum in casu particulari deficiat. n.62.
Quid quando confessarij cum scandalo, aut inhonestè viuerent, *vel aliquod delictum committerent. num.63.*
Pauli III. Bulla in fauorem Iesuitarum. n.64.
An religiosus semel approbatus ab vno Ordinario semper sit approbatus pro aliis diœcesibus. n.65.
Mendicantes à quonam iurisdictionem habent. numer.66.
Episcopi habent nudum ministerium in approbatione religiosorum. n.67.
Regularis ex Mendicantibus approbatus in vna Diœcesi, potest eligi in alia ab habente priuilegium Bullæ Iubilæi. n.68.
Non obstat declaratio S. Congregationis. n.69.
Omnes Sacerdotes certam iurisdictionem habent pro absolutione venialium. n.70
An confessarius vnius diœcesis quando est extra illam possit audire confessiones fidelium illius diœcesis in qua est approbatus. n.71.
Episcopi nequeunt contra Mendicantes per censuras procedere. num.72.
An possint id facere in vim constitutionis Gregorij Decimi Quinti. n.73.
An releuet Breue Vrbani VIII. n.74.
An releuent D. Episcopum aliquæ declarationes Sac. Congregationis. n.75.
Aut diplomata Pij V. & Clementis VIII. n.76.
Prælati Iesuitarum an possent procedere per se ipsos contra d. Episcopum. n.76.
Conseruatorum proprium munus. n.77.
Quæ sit notoria iniuria. n.78.
Et quæ dicitur. n.79.
Violatio priuilegiorum dicitur iniuria. n.80.
An possit dissimulari hæc iniuria sine peccato. n.81.
Et an possit renunciari priuilegio exemptionis à Iurisdictione Ordinarij. n.82.
Iudices conseruatores mediis censuris possunt procedere contra Episcopum. n.83.
Quæ eorum sit authoritas. n.84.
An infirmetur conseruatorum authoritas eo quod sint religiosi. n.85. & seqq.
An impugnetur conseruatorum electio propter inobseruantiam constitutionis Gregorij XV. n.88.
Ipsius constitutionis verba. n.89.
In partibus Indiarum non militat. n.90.
Non obstat conseruatoribus quod non assumpserint Assessorem. num.91.
Firmatur conseruatorum electio ex decreto Tribunalis Inquisitionis Mexicanæ. n.92.
Adducitur Bulla Pauli III. n.93.
Item alia eiusdem Pontificis. n.94.
Item alia Gregorij XIII. n.95.
An sint confirmatæ à Paulo V. n.96.
An videantur cessare per Conc. Trident. n.97.
Vel propter Bullam Vrbani Octaui n.98.
Eiusdem Vrbani reuocatio priuilegiorum ad audiendas confessiones sæcularium Religiosis concessorum. n.99.
An militet in partibus Indiarum. n.100.
Lex non promulgata non obligat. n.101.
Priuilegia Religionum sunt priuilegiatissima in Ecclesia Dei. n.102.
Videtur ea non posse reuocari. n.103.
Quando adest ratio vrgens possunt reuocari. n.104.
Pauli V. litteræ monitoriæ. n.105. & seqq.
Cardinalis Borghesij aliæ litteræ. n.108.
Authoris intentio. n.109.
Innocentij X. Breue. n.110.
Exponitur clausula Ad futuram rei memoriam. *num.111.*
Et clausula salua. *n.112.*
Decreta, & declarationes S. Congregationis, confirmatio, & approbatio Pontificis quantum ex vi huius Breuis solum procedunt pro Episcopo, & Episcopatu Angelopolitano. n.113.
Quid importent hæc verba Directè, & per se. *numer.114.*
An per hoc Breue supponatur Bullam Gregorij XV. Inscrutabili Dei prouidentia *suspensam esse pro Regnis Hispaniarum per Vrbanum VIII. num.115.*
Eiusdem Vrbani VIII. Breue. n.116.
Decisiones S. Rotæ Romanæ ad rem facientes. n.117.
Barcinonen. Incursus censurarum. n.118.
Oscen. Iurisdictionis. n.119.
Toletana Iurisdictionis. n.120.
Oscen. Iurisdictionis. n.121.

IESVS MARIA.

Casus.

Illustriss. D. Episcopus M. ob particularem quendam (vt dicitur) respectum sibi concernentem prohibuit ne Patres Iesuitæ Domorum, seu collegiorum Ciuitatis N. in partibus Indiarum audirent confessiones sæcularium, aut prædicarent, sub excommunicationis, & censurarum pœnis, quas contra illos ipsi non obtemperantes postea promulgauit. Illi ad Iudicem conseruatorem recurrentes Episcopum excommunicari fecerunt, qui vicissim ipsum etiam conseruatorem anathemate percussit. Quæritur quid de iure. 1

Responsio.

Qvoad primum articulum huius quæsiti de generali suspensione omnium confessariorum dictarum Domorum, seu Collegiorum PP. Iesuitarum, certum omnino est non potuisse illam facere D. Episcopum, de quo in præsenti, propter expressum decretum S. Congregationis Eminentissimorum D D. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium Præpositorum, approbatum, & confirmatum ab Vrbano VIII. per Breue Romæ expeditum anno 1625. quod refertur à Ludouico Caspensi inferius citando. 2

Decretum porrò, quod referunt inter alios Alphonsus Leo *in fin. 2. de Indulg.* Peyrinis *tom.* 3
1. Priuileg. Minim in Constit. 2. Sixti IV. num. 45. 4

Gauanti

Gauantus *in Man. Episcop. verbo Confessor n.23.* Guaslinus *in suo tr. Miscellan. fol.* 240. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 25. *n.* 30. Scroffa *q.* 36. *art.* 3. Ludouicus Caspensis *tom.* 2. *Curs. Theol. tr.* 24. *de Pœnit. disp.* 5. *sect.* 9. Franciscus Cespedes *de exempt. regul. dub.* 110. & ego *tom.* 1. *Summ. qq. regul. c.* 19. *n.* 9. Vtile etiam pro dicendis inferius, & propterea hic ad litteram exscribendum tale est. *Cum S.*
5 *Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit confessarios regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis confessionibus quauis de causa indiscriminatim suspenduntur, & propterea sæpè contingere vt ab eisdem Archiepiscopis, & Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus confessariis confessiones audiendi facultas adimatur Illustrissimi eiusdem Congregationis Patres rati vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingant; re maturè perpensa, ad omnem scandali materiam submouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, ac decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos confessarios approbandi ius spectat, confessarios regulares alias ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere post hac minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus confessariis, eadem S. Congregatione inconsulta, nullo pacto adimere posse, quod quidem decretum, vt iidem Illustrissimi Patres opportunum, & necessarium duxerunt; ita inuiolabiliter iubent obseruari. Romæ 20 No-*
6 *uembris 1615. A Mar. Episcopus Hostien. Cardin. Gallus V. Theatin, Secret.* Idem habetur ex alia declaratione S. Congregationis Episcoporum, & Regularium 21. Februarij 1642. pro Regularibus Russiæ, quam vidi.

Cùm autem hoc decretum authenticè constet non potest vlla ratione se D. Episcopus defendere quin transgressor fuerit illius. Ac proindè cum excesserit limites suæ authoritatis, quod Religiosi sic generaliter suspensi non tenerentur illi
7 obedire; imò quod possent sine scrupulo pergere in confessionibus audiendis, prout habent Peyrinis, Scroffa, & Cespedes relati, ac ego cum
8 ipsis eo loco. Expendit etiam rectè idem Cespedes quod cum in dicto decreto dicatur, *Inconsulta eadem Sacra Congregatione*, denotari per hoc quod etiam si causa rationabilis subsisteret ad suspendendum omnes confessarios, nihilominus id non posse fieri, non consulta eadem Sacra
9 Congregatione; nam ante illud non poterat fieri sine dicta rationabili causa. Expendo etiam quod dicatur *nullo pacto adimere posse.* Dictio
10 enim *nullo pacto* idem importat quod nulla ratione. Albericus *in Dictionar. verb. Nullo pacto* per text *in l pupillus* 24. vbi Gloss. *ff. quæ in fraudem cred.* & traditur ad non specificata Roland. *cons.* 2. *n.* 42. *lib.* 4. Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. omnia n.* 14. Stephanus Gratian. *dec.* 51. *n.* 14. Barbosa *in tract. de claus.* 92. *n.* 4. *in Tract. de Dict. dict.* 228. *num.* 6.

11 Accedit præterea quod cum nouissimè, iuxta dicta *tom.* 5. *in Marimagno Seruitarum n.* 55. sub ann. 1646. D. Episcopus Pisauriensis rigidè contra Regulares confessarios se gereret, ipsique mediis suis Procuratoribus Generalibus S. Congregationi conquererentur, Eminentissimus Cardinalis Carafa nomine S. Congregationis Concilij litteris ab ipso, & Illustrissimo D. Paulucio eiusdem S. Congregationis Secretario subsignatis, eidem D. Episcopo strictè iniunxit, vt circa examen, & approbationem confessariorum Regularium omnino, & adamussim obseruaret declarationes S. Congregationis eisdem litteris adiunctas. Inter eas autem vna erat pro
16. Ianuarij 1606 in qua declarabatur *Dominos Ordinarios non posse facultatem audiendi confessiones omnibus simul vnius Conuentus Regularibus eadem Sacra Congregatione inconsulta adimere.* 12

Quamuis autem in his decretis nihil dicatur 13
de prohibitione suspendendi omnes concionatores alicuius Ecclesiæ, vel conuentus, nihilominus quia ratio, quam assignat Sac. Congregatio, scilicet *vix fieri posse vt hæc sine scandalo magnaque animarum pernicie contingant, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur,*
non solum procedit in suspensione omnium 14
confessariorum, sed, & in suspensione omnium concionatorum; ideo dicendum S. Congregationis mentem fuisse prohibere etiam suspensionem omnium concionatorum vnius Ecclesiæ, vel conuentus ab Episcopo faciendam.

Quia quando ratio legis adest, etiam adest 15
ipsa lex *l illud ff ad l. Aquil. l. si postulauerit §. 2. ff. ad l. Iul de adult. l. quidam nummular. ff. de edendo, l. nauta, § fin. ff. nautæ caup. l. à Titio. ff. de furtis, ff. illud, C. de Sacros. Eccles. §. si igitur, Instit. quod cum eo,* Glossa *verb. Italia in cap. 1. de tempor. ordin. lib.* 6. Abbas *in cap. nihil. n.* 5. *de elect.* Decius *cons.* 15. *n.* 2. *& cons.* 301. *num.* 6. *&* 8. Calderinus *cons.* 147. *in princ. aliàs cons. vnic. vt lite pend. & cons.* 337. *vers. sed posito, aliàs cons.* 8. *de testam.*
Bald. *cons.* 324. *omissis in fin. lib.* 5. Non solùm ex- 16
tensiuè vt plures loquuntur, quia scilicet lex ad illum casum extendatur, sed etiam comprehensiuè, quia sub illa comprehenditur. *l. his solis, vers. satis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donat. l. illud, C. de Sacros. Eccles. l. Item veniunt, §. ait Senatus. ff. de petit. hæredit.* Tiraquellus *in l. si vnquam, verb. libertis, num.* 45. *&* 46. Rebuffus *ad l. in lege censoria* 203. *vers. itemque de seruis, vers. colligitur, ff. de verb. signif.*

Nec obstat, quod hæc regula limitari soleat 17
in pœnalibus, & correctoriis, ita ut in illis lex loquens in vno casu, non extendatur ad similem, etiamsi subdit eadem ratio, Calderinus *cons.* 147. aliàs *cons. vnic. vt lit. pend. vers. per prædicta* Portolus *in Tract. de consortib. & fideicommiss. c.* 6.
n. 15. Card. Tusch. *litt. R. conclus.* 31. *n.* 43. Nam 18
casus præsens est fauorabilis non solùm dictæ Religioni, sed etiam bono publico fidelium, qui, vt constat ex relato decreto, scandalizari solent ex ista suspensione ministrorum Ecclesiæ, & animarum perniciem contrahere, ac priuari spirituali consolatione.

Accedit præcipuè quod in iure valet argu- 19
mentum à verisimili, illudque pro dispositio habetur, quod verisimiliter fuisset dispositum, si disponens fuisset de illo interrogatus Bald. Paul. de Castro, & alij *in lib. Tale pactum paragrapho fin. ff. de pact.* Sousa *in Aphoris. Inquisitor. libro 4. capite 9. numero 7.* Verisimile autem est S. Congregationem ita dispositurum si de eo interrogaretur; ac proindè haberi debere pro disposito.

20 Ex alio etiam capite habetur non potuisse dictum D. Episcopum suspendere, neque omnes neque aliquos concionarores dictæ domus Patrum Iesuitarum illis prohibendo ne concionarentur in eorum Ecclesiis. Nam iuxta ea quæ dixi *tom.1.cap.20.n.3.* Et præsertim *tom. 3. verb. concionari, & concionator Regularis n.7.* conformi-
21 ter ad doctrinam Concilij Tridentini, Bullam Pij V. & declarationes Sac. Congregationis. Imò etiam specialem declarationem Vrb. VIII. in Breui misso ad Eminentiss. Cardinal. Sandoual, de quo inferius dicetur, ad hoc vt Regulares prædicent in propriis Ecclesiis solùm requiritur benedictio Episcopi petita, etiamsi sit obtenta itaut si petita est, etiamsi Episcopus contradicat, possunt Regulares in suis Ecclesiis prædicare. Cum igitur, vt supponitur, dicti Patres Iesuitæ concionatores postulauerint dictam benedictionem, non potuit postea eos suspendere, aut prohibere ne prædicarent.

22 Vnde generaliter Episcopum non posse prohibere ne Regulares prædicent in suis Ecclesiis tenent Cenedo *in qq. Canon. q. 26. n. 13.* & Vegha *in Summa tom. 1. c. 86. casu* 40 Bordonus etiam *resol. 7. n. 15.* Laurent. de Peyrinis, *to. 1. super Priuileg. Minim. in constit. 2. Greg. XIII. §. 2. n. 21.* omnes apud Dianam, *tr. 2. de Dubiis Regularium p. 3. resol. 58.* Quibus iungitur Cespedes *de exemptione Re-*
23 *gularium dub.* 200. Nec refert quod in Concilio Trident. *sess. 24. de Reformat. c. 4.* dicatur: *Nullus autem secularis, siue regularis, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum, contradicente Episcopo, prædicare*
24 *præsumat.* Hoc enim (ne dicatur Concilium sibi contrarium esse dum *sess. 25. cap. 2.* dicit: *Regulares posse prædicare in suis Ecclesiis sola benedictione Episcopi*) intelligendum est solùm pro tempore, & hora quo Episcopus prædicare voluerit, iuxta determinationem Concilij viennensis *in Clem. Dudum de sepult.* prout dixi eo *verb. concionari, & concionator, n. 6.* ex Rodriguez, Miranda, Tamburino, & Nauario, quibus modò addo Bordonum, & Cespedes *sup.* ac Barbosa *p. 3. de offic. Episcopi alleg. 76. num. 20.*

25 Nec etiam refert si dicatur, ex alia declaratione S. Congregationes pro 9. Nouembris 1655. quam refero eo verbo *concionari, & concionator Regularis n. 7.* in impressione Veneta anni 1646. haberi, quod possit Episcopus negare Regulari benedictionem ad prædicandum in Ecclesia Regulari si habuerit aliquam causam ad eam negandam. Tum quia, vt supponitur in casu præ-
26 senti, nullam rationabilem causam habuit D. Episcopus ad id quod fecit. Tum quia, si aliqua
27 fuisset ea deberet esse non solùm rationabilis, vt de se patet, sed etiam pertinens ad munus prædicatoris, prout colligitur à simili de confessione ex decreto relato, & quia omnis alia causa esset prorsus impertinens ac per consequens irrationabilis.

28 Tum quia, esto talis causa subsisteret pro vno vel aliquo ex concionatoribus suspendendo, quod tamen etiam subsisteret pro omnibus concionatoribus suspendendis, prorsus est incredibile. Et Vniuersitatem non debere condemnari pro peccato vnius certi, vel incerti habetur ex
29 Bald. *in specul. de sent. in 17. colum. ver. pro peccato in l. Polla in 1. col. ad fin. vers. extra quæro Cod. de his qui vt indi.* Bartol. *in l. sed si hac §. qui manumittitur de in ius vo. & in l. aut facta in §. fin. in pe. q. ff. de pœnis in l. sicut post glos. in fine principij ff. quod cu. vni. no. & in l. 1. vltim. col. in vers. vltimo facit ista gl. ff. quod quisque iur.* Bertachino *in Repertorio verbo Vniuersitas.*

Sed præterea ne dum omnes, sed neque ali- 30
quos ex prædictis confessariis (idem dico de concionatoribus, quia de illis est eadem ratio apud Doctores) potuisse, aut debuisse suspendi à D. Episcopo ex eo euincitur. Nam inter eos aliqui erant ab ipsomet simpliciter, & absolutè approbati ad confessiones audiendas; alij à suis Prædecessoribus, alij verò ab aliis Ordinariis. Ex qui- 31
bus priores nullatenus ab ipso suspendi potuisse, vel debuisse, habetur ex Pio V. in Bulla *Etsi Mendicantium* anno 1567. *in 2. tom. Bullar.* inter
Bullas huius Pontificis *n.* 41. vbi Pontifex hæc 32
decernit in fauorem confessariorum Mendicantium: *Statuimus etiam quod ille qui semel in vna Diœcesi admissus per Episcopum fuerit, semper in eadem Diœcesi habeatur pro admisso, nec amplius examinari, vel præsentari in dicta Diœcesi debeat, tam quoad prædicationes faciendas quàm quoad confessiones audiendas.*

Hanc porrò Bullam, seu constitutionem Pij 33
V. non esse reuocatam à Gregorio XIII. in alia constitutione *In tanta*, quæ extat *in 2. to. Bullar. inter constitutiones Gregorij n. 9.* Sed solùm quantum ad ea in quibus contraria erat decretis Concilij Tridentini habetur non solùm ex Rodriguez, Sorbo, Molphesio, Miranda, Ioanne de Cruce, & Peyrinis, quos refero *2. tom. Summæ c. 1. n. 16.* Quibus etiam accedunt Ioannes Præpositus *in 3. p. de Sacramento Pœnit. q. 8. dub. 3. n. 17.* loquens de alia simili, Villalob. *in Sum. tom. 2. Tract. 9. difficult. 53.* Castrus Palaus *p. 6. Tr. 23. punct. 18. nu. 13.* ex Suarez, Barbosa, & Fagundez. Sed etiam ex Rotæ decisione in vna Liciensi *Quartæ funeralium* 15. Ianuarij apud Barbosam *de offic. & potest. Episc. Allegat. 86. n. 17.* & Tamburin. *de Iure Abbat. tom. 1. disp. 15. quæst. 17.* Et in alia Tarentina *Quartæ funeralis* 5. Decembris 1629. coram Queipo; imò etiam ex declarationibus S. Congregationis, quas refero eo loco, *& to. 1. c. 9. n. 47. & to. 5. in Marimagno Seruitarum n. 55.* vbi referuntur litteræ Eminentissimi Cardinalis Carrafæ nomine S. Congregationis Concilij ab ipso, & Illustrissimo Dom. Paluccio Secretario subscriptæ de quibus supra dixi, & in quibus D. Episcopo Pisauriensi iniungitur, & intimatur declaratio S. Congregationis in vna Salernitana 15. Augusti 1591. vbi dicitur d. constitutionem Pij V. à Gregorio XIII. non fuisse reuocatam.

Accedit alia declaratio eiusdem S. Congrega- 34
tionis approbata etiam, & confirmata ab Vrb. VIII. in Breui relato apud Caspensem, in qua hæc habentur: *Plebanus semel examinatus ad con-* 35
fessiones audiendas non subest amplius examini Episcopi: neque Regulares semel examinati, & approbati subsunt amplius examini Episcopi. Hæc autem 36
generalis locutio, & coniunctio Regularium cum Plebanis, scilicet Parochis, seu curatis manifestè denotant ex mente Sac. Congregationis non posse Episcopum Regulares semel ab ipso approbatos iterum ad examen vocare, & multo minus eas suspendere.

Nec obstat si dicatur quod in illa Salernitana relata ad præfatum D. Episcopum Pisauriensem transmissa veluti explicando dictam constitutionem Pij V. dicatur non posse confessarios semel 37
approbatos iterum ab eodem Episcopo examinari, nisi noua superuenerit causa, quod etiam deciditur

deciditur in alia declaratione eiusdem S. Congregationis pro die 22. Ianuarij 1597. ad eundem etiam Episcopum Pisauriensem transmissa.

Imò in litteris Vrbani VIII. ad D. Cardinalem Sandoual transmissis, de quibus infra. Tum
38 quia, vt supponitur nulla noua causa rationabilis de nouo superuenit ad hoc quod D. Episcopus posset dictos Patres Iesuitas à se approbatos suspendere, aut velle de nouo examinare, vel ap-
39 probare. Tum etiam, quia si aliqua causa ad id faciendum adesset, ea deberet esse rationabilissi-
40 ma, prout inquit Vazquez *de pœnit. q. 97. art. 3. dub. 5.* ad minus deberet esse iusta, itaut ea non
41 existente non solùm illicitè, sed etiam inualidè procederet D. Episcopus, quia ageret contra ius rirè adquisitum, & reuocando sententiam iustè latam. Suarez *in 3. par. tom. 4. disp. 28. sect. 8. dub. 7.* Peyrinis *de priuil. Minim. tom. 1. constit. 26. Leonis X. §. 6 n. 7.* Diana *3. p. tr. 2. de dub. regul. res. 22.* D. Cardinalis Lugo *de pœnit disp. 21. sect. 3. num. 64.* Castrus Palaus *de Sacram. Pœnit. tr. 23. disp. vnic.*
42 *punct. 18. §. 4. n. 6.* Tum præterea, quia cum lex posterior deroget priori. *c. 1. de constit. in 6. & l. sed & posterior ff. de legib.* Siquidem in decreto S. Congregationis in principio adducta, quod emanauit ab ipsa 20. Nouembris 1615. ac per consequens post relatas eiusdem Sac. Congregationis declarationes dicitur, eas veluti expli-
43 cando *minimè licere Ordinariis, confessarios regulares alià ab ipsis liberè approbatos suspendere nisi ex noua causa, eaque ad confessiones ipsas petinente,* (id est, *si cum scandalo, aut inhonestè viuerent, aut crimen aliquod committerent, propter quod suspendi deberent,* prout declarauit eadem Sac. Congre-
44 gatio in vna Oriolensi 30. Augusti 1630. apud Barbosam *de Iur. Ecclesf. lib. 1. c. 43 n. 209.*) Aut *ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum,* vtique necessum fuit, vt talis causa pertinens ad ipsas confessiones, vel non obseruatio interdicti subsisteret, quorum neutrum contigit, ac per consequens suam authoritatem excessit D. Episcopus.

Dato etiam, & non concesso quod talis cau-
45 sa subsisteret, ea deberet probari ex *l. cum ij ff. de transat §. vlt. iunct. princip. eiusd. l.* Quod apertè, & in terminis huius dubij probat Moronus *resp.*
46 *29. n. 32. & 33. ex d. l.* Et ex eo quod reuocatio pertinet ad forum exterius, & versatur in adimendo iure quæsito.
47 Quod etiam tenet Cespedes *de exempt. regul.*
48 *dub. 150.* Vnde cum causæ cognitio secundum Menoch. *de arbitr lib. 1. q. 19. n. 3. 4. & 5.* consistat in citatione adhibenda, & litigantium iure exaudiendo, & hæc non præcesserint, manifestè elicitur D. Episcopum excessisse.
49 Quod enim pro parte ipsius afferri potest, scilicet quod Vrbanus VIII. concesserit Eminentissimo Cardinali Episcopo Giennensi, litteris ad ipsum datis 30. Ianuarij 1629. apud Barbosam *de Iur. Ecclesf. lib. 1. c. 43. n. 211.* non teneri eam causam regularibus edicere parum iuuat ip-
50 sum. Fuit enim hoc specialis gratia huic D. Cardinali concessa, intuitu forsan dignitatis Cardinalitiæ, & ita non trahenda in aliorum exem-
51 plum. Specialia enim non debent in argumentum, seu consequentiam afferri. Castren. *l. 2. consf.*
52 *97.* Tuschus *pract concl. to. 7. litt. S. conclus. 462.* post Abbatem *consf. 114.*
53 Quamuis autem loquendo de aliis confessariis, qui non ab ipso D. Episcopo, sed à suis prædecessoribus approbati erant ad audiendas confessiones maiori probabilitatis specie videatur potuisse illos suspendere, eo quod licet sit sententia plurium DD. id non licere Episcopis, prout tenent illi, quos infra referam, asserentes quod approbatio Regularium est perpetua, & quod semel approbatus semper est approbatus, & specialiter Zenedo *qq. Canonic. q. 26. n. 14. in fin.* Bar-
tholomæus Fumus *verb. Absolutio n. 23.* Rodriguez *tom. 3. qq. regul. q. 32. art. 6. & sup. Bull. Cruciatæ §. 9. n. 32.* Vega *lib. 1. cas. consf. cas. 58.* Baptista 55
Salis *de confess. n. 5.* & alij, quibus fauent verba relata ex Bulla *Etsi Mendicantium* Pij V. & de- 56
claratio illa relata S. Congregationis ab Vrban. VIII. approbata, & confirmata, in qua coniunguntur Plebanus, & regulares, cum constet Ple- 57
banum semel admissum ab Episcopo non examinari à successoribus, de quo D. Lugo *sup. nu. 63.* Nihilominus tamen, quia idem Pius V. in alia constitutione posteriori data scilicet anno 1571. quæ incipit *Romani Pontificis,* quam retuli *tom. 1. c. 19. n. 7.* & S. Congregatio Concilij ibi etiam relata, quam etiam video transmissam ad D. Episcopum Pisauriensem in litteris S. Congregationis ad eundem per Eminentiss. Carafam, de quibus supra, & approbatam ab Vrbano VIII. in constit. Vrbani VIII. transmissa ad Eminentiss. Card. Sandoual Episcopum tunc temporis Siennensem, quam refert Barbosa *lib. 1. de Iur. Eccl. c. 93. n. 210.* manifestè declarant quod licet Mendicantes præuio examine approbati ab Episcopo non possint ab eodem iterum examinari (per quod roboratur id quod supra dictum est) à successore tamen votum examinari possint. Et ita supponunt communius Doctores, specialiter Viualdus, & Miranda, quos eo loco retuli,
Ioannes Sancius, Riccius. Zanardus, Campanile, 59
Fagundez, & Villalobos, quos refert, & sequitur Diana *3. p. Res. 27.* Verumtamen parum iuuat hoc D. Episcopum, cum quo est ista controuersia.
Nam Pius V. Vrbanus VIII. & Sac. Congrega- 60
tio relata solùm concedunt hanc facultatem dicto successori Episcopi qui approbauit Regulares, cum hac limitatione, scilicet *pro maiori suæ conscientiæ quiete,* Vnde est concessio veluti qualificata illa limitatione ac proindè non solum reponit illam in diuersam naturam *§. propterea inst. de inutil. stipulat. c. cum Marthæ §. quæsiuisti*
de celebrat. Missar. c. statutum de elec. in 6. Sed et- 61
iam vbi deficit, deficit ipsa dispositio. Glossa *verbo auocandum in l. mancipium ff. de seruis fugit.* Menochius *de præsump. lib. 6. præs. 15. n. 47.* Fuluus Pacianus *de probat. lib. 1. c. 14. n. 8.* Nar. Anton. *variar. res. lib. 1. res. 82. n. 1.* Etiam si solum in casu
particulari deficiat. *l. 4. §. toties ff. de damn. infer. l.* 62
1. §. loquitur ff. de aqua quotid. c. indemnitatib. §. pen. de elect. in 6. Cald. Pereira *consf. 30. n. 39. vers. quamobrem illa qualitas,* Barbosa *in axiomat. iuris axiom. 196. n. 7.*

Deficere autem in hoc casu ex eo liquidum videtur, quia quies conscientiæ D. Episcopi ea-
tenus esse poterat, quatenus inquietus poterat 63
esse, quod prædicti confessarij, quos suspendit, *cum scandalo, aut inhonestè* viuerent, *vel aliquod delictum* committerent, prout S. Congregatio in Oriolensi relata dixit; vel saltem quod non essent idonei ad Sacramenta Pœnitentiæ administrationem, quorum neutrum erat in præsenti.

Primum quidem, quia Prælati Religionis tam reformatæ qualis est Societas Iesu tales non solent

solent permittere. Secundum verò, quia regulariter, & vt in plurimum semper præsentant pro confessariis idoneos, & habiles ad id munus exercendum. Vtrumque verò expressit Paulus III. in
64 Bulla *Cum inter cunctas* in qua amplissimam facultatem concionandi, & confessiones audiendi illis concedit, illis verbis : *Attendentes igitur ad fructus vberes, quos in domo Domini hactenus produxistis, & producere non desinitis, vestra Religione, integritate, scientia, doctrina, moribus, & experientia, &c.* Potuit ergo D. Episcopus illos veluti notoriè idoneos existimare, ac proindè non vocare illos iterum ad examen, iuxta ea quæ ex aliis dixi *tom. 5 sup. Maremagn. Seruitar. num.* 55. Imò, iuxta Concil. sess. 23. *cap.* 15. illis verbis, *Aut alias idoneus iudicetur*, quibus denotatur tale decretum non procedere cum notoriè idoneis.

Maiori autem probabilitatis specie processisse credi potest D. Episcopus sic se gerendo contra eos confessarios, qui nec à se, nec à suis prædecessoribus, sed in aliis diœcesibus approbationem obtinuerant. Et si namque sententia sit plurium Doctorum asserentium probabile esse
65 quod Religiosus semel approbatus ab vno Ordinario semper sit approbatus pro aliis diœcesibus, prout tenent Corduba, Enriguez, Koninch, & Rodriguez, quos refert, & sequitur Castrus Palaus *supra num.* 4 Et absolutè sequuntur nouissimè Ludouicus Cellotius *lib. 5. de Hierarchia cap.* 15. & Stephanus Baumi *in Theologia moral. p. 1. tr. 4. quæst.* 4. & fermè eodem modo Ioannes Præpositus *in 3. p. q. 8. de Sacram. Pœnitent. dub.* 4. Nihilominus, quia oppositum tum praxi Curiæ, tum maiori consensu Theologorum recipitur; ideò vt probabilius, & securius tenendum est Religiosis, prout dixi *tom. 1. cap. 19. num.* 4. ac proindè potuisse D. Episcopum impedire ne prædicti, qui solum pro diœcesibus aliis approbati erant in sua confessiones audirent. Cœterum id non debere fieri cum rigidè, conuincitur primò ex eo quod, vt dixi, opposita sententia à pluribus vt probabilis defenditur, & ab aliquibus
66 sine vlla limitatione. Ex hoc enim infertur probabilem quoque potuisse reputari à prædictis confessariis.

Præsertim quod ea quæ pro communi nostra sententia afferuntur, scilicet declaratio quædam Sacræ Congregationis, quam communiter referunt Doctores, & quam Rodriguez dicit se vidisse vbi dicitur: *In Diœcesi Valentinæ non censeri approbatum qui ab alio quam ab Episcopo Valentino approbatus est*, non incongruè à Castro Palao relato intelligitur de approbatione iurisdictione concedente, qualis non est approbatio Episcopi pro Mendicantibus, quia secundum plures, vt infra dicatur ille non concedit iurisdictionem Mendicantibus, sed ipsi eam habent à Papa, & Clementina *Dudum*, & Episcopus circa illos solum habet nudum ministerium declarandi eos esse idoneos.

Similiter constitutio Vrb. VIII. *Cum sicut accepimus*, cui maximè inhærent Eminentissimus de Lugo *supra sect. 2. n.* 29. Et Reuerendissimus Vincentius Candidus S. Palatij Apostolici Magister *to. 2. disquisit. Moral. dis. 24. art. 65. dub.* 7. & Pater Diana *p. 3. tr. 2. resol. 123. & p. 6. tr. 7. resol.* 59. solum loquitur in terminis Conc. Trident. & reuocat priuilegia in contrarium.

Tertiò, quia iuxta dicta, plures, quos retuli *to. 5 In Marimagno Eremit. S. Augustini n.* 4. tenent
Episcopos tantum habere nudum ministerium in 67
approbatione Religiosorum, nec illis tribuere iurisdictionem, sed eam habere à iure communi, seu à Papa *in d. Clement. Dudum*, quæ non est derogata per Concilium Tridentinum, quia cum sit lex inserta in corpore iuris, necessario deberet fieri mentio de illa, vt derogaretur.

Quo ergo iure tam acriter, & acerbè D. Episcopus contra dictos Religiosos procedere potuit. Præsertim quartò, quia saltem est probabilis valdè sententia quod regularis ex Mendicantibus approbatus in vna Diœcesi, potest eligi in alia ab habente priuilegium Bullæ Iubilæi, vel
similis, prout tenent Theologi Dominicani, & 68
Augustiniani, Iurisperiti Salmanticenses, Henriquez, Sanchez, Ledesma, Fagundez, Commissarius Cruciatæ, & alij, quos refert Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 25. n.* 27. Item Corduba, Antonius Gomez, Llamas, Ægydius, Reginaldus, & plures alij apud Ioannem Sancium *in select. disp. 44. num.* 1. & Ludouicum Caspensem *supr. sect. 8. num.* 60. ac Medinam, & Bonacinam, quos refert, & sequitur Reuerendissimus Magi-
ster Vincentius Candid *sup. art. 63. dub. 3. & art.* 69
64. concl. 1. Declaratio autem quædam Sacræ Congregationis pro Indiis Occidentalibus de anno 1633. quæ affertur in contrarium, vel fuit particularis pro diœcesi Limensi, vel non constat authenticè.

Cur ergo, si præfati confessarij hanc sententiam sequi voluissent, condemnari à D. Episcopo potuerunt Maximè etiam quintò, quia cum omnes Sacerdotes certam iurisdictionem habeant pro absolutione venialium, dum pœnitens venialia confitetur, videtur indirectè habere etiam iu-
risdictionem pro mortalibus, sequendo opinio- 70
nes probabiles reputatas, de quibus *sup.* prout notauit Ioannes Sancius relatus *n.* 24. Ad quod etiam accedit sextò, quod priuilegium Clementis VII. & Eugenij IV. pro Minoribus, & Gregorij XIII. pro Iesuitis, quæ refert Cellotius *sup.* & quibus videtur concedi quod semel approbati non egeant alia approbatione, etiam si habeant aliquas limitationes, nec sit certum, ea modo subsistere, tamen nec est ita certum, aut euidens contrarium, vt Patres Iesuitæ illis inhærentes, annuentibus à multis annis Prælatis Ecclesiarum, & viris doctissimis Indiarum, tam acerbè meruerint à D. Episcopo tractari.

Et quid si dicamus secundum plurium sententiam, quam sequitur idem Reuerendiss. Magister Vincentius Candidus *supr. art. 55. dub.* 9. ex Soto, & Enriquez, & ego eo *c.* 19. post Ledesmam, & alios, quod scilicet confessarius vnius
Diœcesis quando est extra illam possit audire 71
confessiones fidelium illius Diœcesis in qua est approbatus, si ad ipsum recurrant? Tali enim supposita sententia PP. illi Iesuitæ, qui erant approbati pro aliis diœcesibus poterant audire confessiones fidelium illarum Diœcesum, si ad ipsos recurrissent.

Casu porrò dato nec concesso, quod illi meruerint à munere confessariorum, vel concionatorum deponi, & puniri persistentes in eo exercēdo post monitionem illis factam, nihilominus negari non potest quin D. Episcopus excesserit contra eos per censuras procedendo, aut declarando

72 declarando illas incurrisse. Est enim certissimum & notorium Mendicantium priuilegium à Summis Pontificibus illis concessum, quod DD. Episcopi, aut quicunque alij Prælati, seu Legati nequeunt contra illos per censuras procedere, propter quodcunque delictum ab ipsis commissum, nisi ex speciali Sedis Apostolicæ commissione, qualis in aliquibus casibus dumtaxat conceditur in Concilio Tridentino, scilicet *sess. 22. in decret. de obseruand. & vitan. in celebrat. Miss. & sess. 25. c. 5. & 16.* Et quod si aliter faciant nullius roboris, vel momenti sit, & pro irrito, & infesto haberi debeat. Pro quo innumeræ extant concessiones in Marimagno Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, Seruitarum, & Minimorum, Sixti IV. Innocentij VIII. & Iulij II. & aliorum Pontificum quas *tom. 5.* retuli, imò Pauli III. pro ipsis Iesuitis, vt retuli *tom. 3. verbo Exemptio Regularium n. 8.* Conformiter etiam ad ius commune *c. 1. de priuileg. in 6.* Vbi cum decretum fuisset Episcopum habere iurisdictionem in exemptos in aliquibus casibus, subdit textus: *In eos autem quibus ne interdici, suspendi, vel excommunicari à quoquam valeant à Sede Apost. est indultum (sicut sunt religiosi quamplures) in quorum priuilegiis continetur, ne quisquam Episcopus, vel Archiepiscopus Monasteriorum suorum Monachos pro vlla causa, vlloue loco interdicere, suspendere, vel excommunicare præsumat iidem Ordinarij iurisdictionem suam quantum ad ista vbicunque illi fuerint, penitus exercere non possunt.* Pro quo maximè fauet concessio Sixti IV. pro Carmelitis in eorum Marimagno §. 71. Qua etiam Iesuitæ Patres ob communicationem priuilegiorum Mendicantium fruuntur vbi sic. *Et ne prætextu Constitutionis Innocentij IV. prædecessoris nostri, quæ incipit, Volentes, locorum Diœcesani, & alij Ordinarij, ac alij quicumque Legati, aut quauis authoritate vtentes in personas, aut loca, & alia quauis bona dictorum fratrum quouis iusto tituload eos pertinentia contra Ioannis XXII. & Clement. VI. prædecessorum nostrorum ordinationem sibi quamcumque iurisdictionem, vel superioritatem vendicare præsumant districtius inhibemus, ne quis absque Sedis Apostolicæ speciali commissione, & authoritate de huiusmodi, & aliorum prædecessorum nostrorum non in genere, sed verbo ad verbum specialem faciente mentionem, in personas, domos, loca, aut alia dictorum Fratrum Beatiss. Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ de Monte Carm. bona, vtpotè prorsus exempta aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias specialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare aut in personas, domos, aut loca huiusmodi aliquam præeminentiam, aut superioritatem, & iurisdictionem quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei de qua ageretur vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, vel res ipsa consistat.*

Decernimus quoque ex nunc quaslibet excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & quoscunque processus, quasuis pœnas, & sententias generales, vel speciales continentes quos, & quas promulgari, vel haberi, & omnia quæ contra fratres, domos, & loca dicti Ordinis quomodolibet fieri contigerit etiam eorum exemptione vtpotè notoria, non aliter allegata, nullius roboris, vel momenti esse, & pro infectis prorsus haberi debere. Optimo ergo iure potuerunt præfati PP. Iesuitæ ea quæ à D. Episcopo contra eos gesta fuerunt pro irritis, & infectis habere.

Nec dicatur id potuisse facere in vim constitutionis Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili*, quæ habetur in 4. tom. Bullarij inter Bullas huius Pontif. *n. 18.* vbi Pontifex confessarios, & concionatores tam seculares, quam regulares quomodolibet exemptos omnimodè iurisdictioni, visitationi, & correctioni diœcesani Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati subiicit, & subiectos esse declarat. *Itaut Episcopi (ait Pontifex) in suprascriptis casibus, in prænominatas personas, in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes quoties, & quando opus fuerit extra visitationem per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, vti eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeant.* Hæc etenim nullatenus suffragantur D. Episcopo, ad gestis ab ipso contra Patres Iesuitas relatos, maximè contra illos per censuras procedendo, non solum quia constitutio ista conformis est Concilij Tridentini decretis à quibus prædicti Patres non recesserunt, & quia plures declarationes à Sac. Congregatione Concilij pro ipsius explicatione, ac moderatione emanarunt, sed præcipuè, & maximè ad intentum quia vt dixi *tom. 1. cap. 19. numer. 35.* & aliis locis præfata constitutio Gregorij XV. iussu Vrb. VIII. suspensa fuit pro Regnis Hispaniarum, vt constat ex Breui Nuntij Apostolici tunc temporis existentis, nunc verò Eminentissimi Cardinalis Sacchetti 21. Aprilis anni 1625. quod hîc Romæ vidi. Supplicatum enim est pro ipsius suspensione ex parte Religionum Hispaniæ Regnorum, subscribente huic supplicationi (quam apud me habeo) D. Antonio de la Cueua, & Sylua egregio Iuris Doctore, & solicitante Excellentiss. Duce de Pastrana Regis Catholici Oratore obtentum fuit Breue ab Vrbano VIII. pro ipsius suspensione, quod de verbo ad verbum affert Antonius de Hinogosa *in direct. disc. regul. verbo confessarius*, de quo etiam P. Augustinus Bellis *in Tractat. pro defens. Relig.* Alphonsus de Carranza *in Informat. pro Religionib.* & alij.

Nec releuat factum Illustrissimi D. Episcopi Breue illud Vrbani VIII. ad Eminentissimum Cardinalem Sandoual transmissum, de quo superius vbi Pontifex hæc: *Quod si Regulares siue in confessionibus audiendis, siue in prædicando aduersus ea quæ superius declarauimus, quoquomodo deliquerint, in vim earundem præinsertarum litterarum ab Episcopo Gieneñ coërceri, & puniri possint etiam censuris Ecclesiasticis.* Pontifex enim Vrbanus intelligi debet in terminis Concilij Tridentini, & contra transgressores decretorum illius, quales non fuerunt dicti Patres Iesuitæ, & quod proprius est ad intentum Breue illud solùm pro prædicto D. Cardinali emanauit, atque ita solùm specialiter pro ipso, vel pro Episcopo Giennensi eiusque diœcesi vt patet ex procemio eiusdem, non pro aliis Episcopatibus aut diœcesibus, ac proindè non trahendum in exemplum, aut consequentiam aliorum iuxta dicta in Superioribus. 74

Sicut etiam nec releuant eiusdem D. Episcopi factum aliquæ declarationes Sac. Congregationis quæ circumferuntur, ex quibus videtur haberi Episcopum posse etiam sub censuris Eccles. compellere Regulares in his casibus in quibus in eos iurisdictio illi tribuitur à iure communi Sacro Concilio à constitutionibus Apostolicis. 75

Tum

Tum quia iuxta dicta esto autenticè sint huiusmodi declarationes intelligi debent quando Regulares sunt verè transgressores decretorum Concilij,& constitutionum Apostolicarum. Tum maximè de Regularibus non habentibus priuilegium in contrarium, prout colligo manifestè ex declaratione Sac. Congregationis de anno 1587. quam retuli *tom. 1. c. 25. num. 35.* & referunt Rodriguez *tom. 1. qq. regul. quæst. 45. art. 2. in fin.* Suarez *to. 4. de Relig. tr. 8 l. 1. c. 10. n. 27.* in qua dicitur: *Regulares adeuntes Monasteria Monialium sine licentia Episcopi incidunt in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi Regulares illi haberent ex priuilegio quod non possint excommunicari, & tunc deberent puniri à suis Superioribus alia pœna.* En iam quomodo Sac. Congregationis intentio ea semper est, vt Regulares habentes priuilegium ne censuris contra eos procedatur, ab Episcopis ipsis seruetur etiam quando deliquerint, sed quod à suis Superioribus puniantur.

76 Minus releuant ipsum D. Episcopum diplomata quædam Pij V. & Clementis VIII. quibus prætendit nedum cassata fuisse priuilegia PP. Iesuitarum quoad confessiones, sed etiam posse contra illos per censuras procedere. Nam diploma illud Pij V. reuocatum dicitur per Gregorium XIII. instante Catholico Monarcha Philippo II. vt testatur Salgado *de retent. Bullar. c. 4.* Sed quidquid de hoc sit, ne faciles videamur in huiusmodi reuocatione Bullarum admittenda, certum est hanc Bullam quæ incipit *Romani Pontificis* solum loqui in terminis Concilij Tridentini, & contra illos regulares, qui sub prætextu quod essent Lectores, vel graduati in suis Religionibus prætendebant audire confessiones sæcularium absque vllo examine Episcoporum, quorum priuilegia reuocat quoad hoc Pontifex, non tamen reuocat, aut reuocare potest quæ sui successores Greg. XIII. & Gregorius XIV. concessuri erant Iesuitis, atque ita non tangit illos, nec suffragatur D. Episcopo, quin potius in ea statuit Pontifex quod qui semel ab Episcopo est approbatus, non possit ab eo iterum examinari, benè tamen à suo successore pro maiori conscientiæ suæ quiete, vt dictum est.

Ac propterea contra ipsum D. Episcopum qui aliter fecit opponi potest. Bulla etiam illa Clem. VIII. quæ incipit *Quacunque* solum loquitur in terminis Concilij Tridentini, & de confessariis confraternitatum, seu confratrum quos statuit Pontifex debere esse ab Ordinariis approbatos. Quid ergo indè contra Iesuitas? aut vnde colligi potest ex iis Bullis potuisse contra illos D. Episcopum procedere?

Cum ergo præfatus D. Episcopus, etsi alias doctissimus, hæc non animaduertens contra præfatos Patres tam rigidè per censuras processerit, actio proculdubio contra ipsum omni meliori modo dabatur, vel in defensionem iurium, & priuilegiorum suorum. Et quamuis ex aliquorum sententia cui fauent Tamburinus *de Iur. Abbat.*
76 *tom. 2. disp. 14. quæsit. 3.* & Cespedes *in tract. de exempt. regular. dubit. 317. num. 6.* Videretur potuisse Prælatos Iesuitarum procedere etiam per se ipsos, & per censuras ac extraiudicialiter contra præfatum D Episcopum per *text. in cap. Dilecto, & cap. Venerabilibus de sent. excommun. in 6.* & DD. *ibid.* Vtpotè quia prædictus D. Episcopus vim inferebat dictis Religiosis; nihilominus cautius, prudentius, & securius; ac obseruata debita reuerentia ipsi Episcopo, ad Iudices conseruatores pro sui, & Ecclesiarum suarum iuribus tuendis recursum habuerunt.

77 Proprium enim munus conseruatorum est defendere sibi commissos contra iniurias *cap. Statuimus de offic. Iudic. deleg. in 6.* Azor. *tom. 2. lib. 5. cap. 35. quæs. 1.* Sorbus *in Compend. priuil. Mendicant. verb. Conseruator, vers. Sunt autem.* Moneta *de Conseruat. cap. 1. n. 8.* Miranda *tom. 2. Manual. Prælat. q. 47. art. 1.* Tamburinus *de Iure Abbat. tom. 3. disp. 17. q. 1. n. 1.* Maximè in manifestis, & notoriis iniuriis, & violentiis illatis, vel inferendis iis pro quibus assumuntur stando in iure communi *c. 1. & fin. de offic. Deleg. in 6.* Tamburinus *sup. q. 2. n. 1.* & in priuilegio Gregorij XIII. pro eisdem PP. Iesuitis in Bulla Æquum reputantes *in tom. 1. Bullar.* inter Constitutiones huius Pontificis *n. 1.* ac aliis aliorum Mendicantium, quorum etiam participes sunt, & quorum aliqua retuli *to. 2. c. 10. n. 3. & seqq.* ac etiam stando in rigore constitutionis Gregorij XV. quæ incipit *Sanctissimus*, in qua licèt dicatur: *Ad hæc statuit Sanctitas sua, vt coram ipsis Conseruatoribus regulares, ac personæ suprascriptæ conueniri quidem; aut trahi debeant; sed alios conuenire, aut trahere non possit, itaut memorati Conseruatores in causis in quibus regulares, & alij actores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant.* Nihilominus quia hoc durum videbatur ad S. Congregationem Concilij recurrerunt petentes *an per hæc verba sublata sit facultas quam habent Conseruatores defendendi regulares, & alios à manifestis iniuriis, & violentiis quæ illis de facto inferuntur dum à suis possessionibus deiiciuntur, & propriis bonis frui, aut vti impediuntur.* Ad quod eadem Sacra Congregatio anno 1624. respondit. *Eiusmodi verbis minimè sublatã esse facultatem quam habent Conseruatores defendendi regulares à manifestis iniuriis ac violentiis, dummodo obseruent formam præscriptam constitutionibus Innocentij IV. & Bonifacij VIII. relatis in cap. 1. & fin. de offic. Deleg. in 6.* Habetur hæc decisio *in 4. tom Bullar.* inter constit. Gregorij XV. *constit. 9.* In hoc autem casu interuenisse manifestam, & notoriam iniuriam ex eo euincitur, 78
quod talis dicitur illa, quæ per facti euidentiam ita notoria est, vt examinatione non egeat, vel si egeat, probari tamen potest clarè, & certitudinaliter per multos testes, itaut negari non possit. Tuschus *verb. manifestum concl. 71. num. 7.* Ioannes Monachus *cap. 1. num. 3. de Iud. deleg.* Tamburinus *d. q. 2. n. 12.* Iniuria autem id dicitur 79
quod non iure fit. *Instit. de iniur. in princ. l. 1. & l. lex Cornelia ff de iniur.* Ioan. Andr. *in c. in princ. verb. de iniur. de offic. delegat. in 6.* Archidiac *ibid. num. 2. verb. iniuriis*, Franc. *num. 2.* Tambur. *sup. num 10.*

80 Violatio quoque priuilegiorum iniuria dicitur, nam iniuria alteri infert qui eius priuilegia violat. Tambur. *sup.* ex Ioan. Andr. Hanc porro iniuriam interuenisse in præsenti clarum videtur; siquidem plures communitates Religiosorum contumeliosè, & scandalosè tractatæ sunt, suspendendo omnes, & singulos confessarios, & concionatores earum à munere quod exercebant, & expoliando eos iure adquisito ex Bullis Pontificiis, priuilegiis, declarationibus, & decretis Sacrarum Congregationum, consuetudine, & acceptatione Prælatorum Ecclesiarum illarum

illarum partium, ipsis non citatis nec auditis; ac contra eos per censuras procedendo quia huiusmodi sibi illatis iniuriis prout poterant, & debebant, restiterunt.

81 Dixi debebant, quia vix sine peccato poterant dissimulare dictam iniuriam, prout probans textus *c. quam periculosum 7. q. 1. c. placuit, & seqq.* 11. q. 1 *c. cum tempore de Arbitr.* vbi Abbas *num.* 2. & alij per text. *cap. Si diligenti, & cap. Significasti de foro compet.* Lucas de Peña *in l. prohibitum ver. & nota C. de iure fisci lib.* 11. Syluester. *in Sum. verb. Exemptio n.* 10. & 11. Viualdus *in Candelabr. aur.* 1. *p. de absolut. n.* 49. optimè Solorzanus *de Indiar. gubern. lib.* 3. *c.* 17. *num.* 89. *fol.* 820.

82 Nec poterant renunciare priuilegio exemptionis à Iurisdictione Ordinarij, aut immediatæ subiectionis ad Papam, quam habent ob sua priuilegia.

Tum quia, iuxta ea quæ dixi *tom.* 1. *cap.* 11. *n.* 5. ex Rodriguez, & Peyrinis, hoc priuilegium non est concessum priuatis Religiosis, aut familiis, sed toti Religioni, latè probat notabilis S. Rotæ decisio in vna Vlissipponensi Monasterij coram Coccino 19. Nouembris 1625. quam per extensum affero *tom.* 5. *in Maremag. Carmelit. nu.* 265. *& seqq.* tum etiam, quia talis renunciatio esset contra ius Papæ, sicut esset contra ius Episcopi, quod Clericus sæcularis permitteret se ab altero puniri *c. significasti de for. comp.* Abbas antiquus, Innocentius, Zabarella, Imola, Hostiensis, & alij DD. *ibid.* Couarrubias *pract. c.* 10. *num.* 5. *vers.* 8. & plures apud Carolum de Crass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *à num.* 53. Tum denique, quia sunt sub protectione, & tuitione Papæ veluti oblati, & commissi ipsi, & effecti iuris S. Petri, & Ecclesiæ Romanæ ex priuilegiis specialibus ipsorum, & aliorum Mendicantium, quorum plura retuli *supr. num.* 264. ac proindè nihil spectat ad Episcopum (nisi ex speciali Sedis Apostolicæ commissione procedat) *cap.* 1. *de stat. Monach. cap. cum inter vos de verb. signific.* Felynus *c. cum accessissent n.* 29. *de constit.* Mandosius *de signatura. verb. Exemptiones ab Episcop.* Tuschus *verb. renunciare concl.* 171. Cochier. *de iurisdic. ord. in exemp. p.* 3. *q. vlt.* Rota *supra* relata, & alia in vna Salisburgensi Exemptionis coram Seraphino an. 1593. Præsertim quia cum exempti habeantur loco extraneorum, locaque exempta parificentur extraneis, & existentibus extra diœcesim. *c. luminoso* 18. *q.* 2. Antonius de Rosellis *in tract. de Indulg. n.* 323. Henriq. *in Summ. lib.* 7. *c.* 15. §. 4. *litt. F.* Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 43. *n.* 182. & notorium esset D. Episcopo dictos Patres habere istam exemptionem, & casu quo notorium non esset non pertinebat ad illum interpretatio talis priuilegiij, iuxta ea quæ dixi *tom.* 4. *verb. Priuilegia Regularium n.* 11. *&* 12. rectè potuerunt ad conseruatores Iudices recurrere, vt illum cohiberent prout ex Sanchez, Tamburino, & aliis dixi *tom.* 3. *verb. Exemptio Regularium* maximè *n.* 14. & ad defensionem priuilegiorum iuxta conseruatorias Sixti IV. Clem. VII. & Greg. XIII. referendas.

83 Potuisse verò Iudices conseruatores sic vt præmittitur electos, seu nominatos mediis censuris procedere contra præfatum D. Episcopum, & eius officiales clarè colligitur iure quidem communi *ex c. sanè* 2. *de potest. Iud. Deleg.* Et supponitur *in c. Authoritate de priuileg. in* 6. Et etiam, quia quoties mandatur alicui negotium, mandatur etiam id sine quo illud impleri non potest. *l.* 2. *ff. de iurisdict. omn. Iud. c. pastoralis, cap. Præterea de offic. Deleg.* Eo etiam quod sunt delegati Papæ, quibus communiter conceditur hæc authoritas. Gloss. *in c. licet de offic. Vicar. c. de consuetud. in* 6. Couarr. *in c. Alma mater p.* 2. §. 2. *n.* 3. *de sent. excommun.* Nauarrus *in Manual. cap.* 27. *propè fin.* Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 2. *qu.* 35. *art.* 8. *concl.* 1. Præsertim quia frustranea est iurisdictio, quæ non habet coniunctam vim coactiuam. Azor. *tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 35. *q.* 10. Moneta *de Conseruat. cap.* 7. *num.* 279. Tamburinus *de Iur. Abbat. tom.* 3. *disput.* 17. *q.* 2. *n.* 22. ex aliis DD. Iure autem speciali propter priuilegia conseruatoria Religionum, & specialiter Sixti IV. pro Carmelitis in eorum Marimagno, Pij V. in Bulla *ad hoc nos Deus* pro Dominicanis, Iulij II. in Bulla *Aliàs Venerabilem* pro Minimis, ac speciatim Gregorij XIII. in Bulla Æquum reputantes pro Iesuitis.

Cùm autem conseruatorum authoritas tanta sit, vt impediri non possit ab Ordinariis, nec ab aliquibus Legatis, sed in causis eisdem commissis maiores sint prædictis Ordinariis, & Legatis, prout colligitur ex *c.* 2. *de potest. Iud. Deleg. in* 6. & tradit Sanch. *tom.* 2. *cons. moral. lib.* 6. *c.* 9. *dub.* 6. *num.* 4. post Anchar. Ruin & Mandos. ab eo relat. proculdubio attentata fuerunt ea quæ D. Episcopus, & eius officiales contra præfatos conseruatores fecerunt. 84

Immò videntur incidisse in excommunicationem, vel suspensionem à diuinis impositam à Pio V. in conseruatoria Dominicanorum illis verbis: *Qui* (scilicet conseruatores) *quamdiù dictum officium exercueritis, & ipsi exercuerint, à nemine quominus illud exerceatis, & exerceant sub aliquo prætextu, ac sub excommunicationis, seu suspensionis à diuinis latæ sententiæ, quàm eo ipso incurrere volumus, & declaramus respectiuè pœna impediri, vel molestari possitis* Certi enim iuris est Iesuitarũ Religionem frui, & potiori omnibus Priuilegiis PP. Dominicanorum, & aliorum Mendicantium. 85

Nec infirmatur authoritas dictorum conseruatorum eo quod sint religiosi. Etenim Religiosi si sint in dignitate Ecclesiastica constituti, vel personatum Ecclesiasticum habentes possunt eligi in Iudices conseruatores, tum iure communi *c. fin. in princ. de offic. Deleg. in* 6. Moneta *de Conseru. c.* 5. *q.* 8. *n.* 79 *&* 80. Tambur. *sup. q.* 4. *n.* 1. Cui fauet quædam declaratio Sac. Congregationis Episcoporum, & Regularium in vna Turritana pro die 6. Octobris anno 1617. quam refert Barb. *in Collect. Bull. verb. Conseruat.* licet Gauant. *in Manual. verb. Conseruatores* ex eodem Barbosa in contrario sensu eam referat. Prout etiam facit idem Barbos. *in Sum. Apost. dec. verb. Conseruator, n.* 12. vt propterea cùm variè referatur huiusmodi declaratio, nihil deseruiat, neque pro hac, neque pro contraria parte.

Tum propter eorum priuilegia vt patet in conseruat. Clementis VII. pro Minimis, quæ dirigitur ad Priores, quo nomine vocantur Prælati regulares. Rodriguez *tom.* 1. *qq. reg. q.* 65. *art.* 3. Peyrinis *tom.* 2. *priuil. Minim. in Constit.* 5. *Gregorij XV.* §. 2. *num.* 15. Tamburinus *sup.* Præsertim cum Superioratus Religionum sint dignitates. *c. nisi essent de præbend.* ibi: *non dignitas Prioratus, sed persona Prioris maneat onerata.* Ioan. Andr. *ibid. n.* 4. Antonius de Butr. *num.* 14. Cardin. *num.* 3. Abb, & alij quos affert Tamburin. *sup.* & *tom.* 1. *disp.* 86

1.*disp*.1.*q*.3.*&* 5. Nec refert si dicatur quod vnus ex ijs electis in conseruatores non erat Prior, aut Superior habens iurisdictionem in sua Religione, sed solum Definitor.

Nam vt dixi *tom.2.c.13.n.2.* Munus Definitoris in Religionibus esto non sit dignitas, est tamen personatus, ac proindè reddit capacem habentem illud vt conseruatorem eligatur. Tum iure communi *d.c.fin.de offic.delegat.in 6.& c.statutum de rescrip.etiam.in 6.* Tum iure speciali Clement.VIII. in constitutione Sanctissimus anno 1592.& Greg.XV. in constitutione etiam Sanctissimus anno 1621. Tum denique iure specialissimo (per quod tollitur omnis difficultas, quæ in præsenti potest esse) priuilegij amplissimi Gregorij XIII. anno 1579. die 24. Octobris concessi ipsis PP. Iesuitis pro partibus Indiarum ad eligendum in conseruatores loco qualificatarum personarum quosuis idoneos, & probos viros sæculares clericali charactere insignitos, non tamen
87 coniugatos. Et rursus in eadem Bulla: *Nec propterea dictam Societatem ad certos, & determinatos conseruatores alligare authoritate Apostolica, & tenore præfatis statuimus, & ordinamus.*

Ex iis enim clarè inferri videtur potuisse eligere in conseruatorem præfatum Religiosum diffinitorem, siquidem poterant eligere conseruatorem sæcularem, nec sunt allegati ad certos, & determinatos conseruatores. Ad quod etiam deseruit Bulla Clement.VII. quæ dicitur esse authenticata, & comprobata, in Conuentu S. Dominici Mexicanæ Vrbis, in qua ei concedit facultatem eligendi in conseruatores quascunque personas Ecclesiasticas, sæculares, & Religiosas, etiam in dignitate Ecclesiastica non constitutas, dummodo litteratæ existant, aut si litteratæ non sint Assessorem litteratum habeant, & in Sacris Ordinibus constitutæ sint. Quod, & vsu receptum dicitur in illis partibus.

Accedit ad maiorem abundantiam, quod dato, & non concesso quod dicta electio esset inualida respectu eius conseruatoris, qui non erat in dignitate constitutus, sed solum diffinitor suæ Religionis, nihilominus ex parte alterius qui erat Prior conuentus Religiosorum valida erit: siquidem Regula illa. Vtile non debet per inutile vitiari, quæ habetur inter Regulas iuris *in 6.n.37.* & sumitur ex *l.1.§. Sed si mihi ff.de verbor. oblig.* Vbi communiter DD. etiam procedere debet in præsenti.

88 Maximè, quia esto quod hæc Regula non procedat in rebus indiuiduis, & inseparabilibus, procedit tamen in rebus diuiduis, & separabilibus prout ex multis Sacræ Rotæ decisionibus, & DD. probat Barb. in collectan. DD. ad istam Regulam. Res autem ista de duplici conseruatore res diuidua est, & separabilis, vt de se patet.

Maiori probabilitatis specie impugnari posse videtur hanc conseruatorum electionem, eo quod, iuxta constitutionem *Sanctissimus* Gregorij XV relatam deficit illis ea conditio, quam Pontifex pro ipsis requirit, scilicet, quod *in Conciliis Prouincialibus, aut Diœcesanis prædicti Iudices electi seu designati sint.* Quod non contingit in præsenti, cum dicti duo Religiosi in conseruatores electi nullatenus erant in aliquo concilio Iudices electi, seu designati. Cæterum, non propterea eorum electio inualida censenda est. Primò quidem, quia constanter asseritur hanc Gregorij constitutionem in illis partibus nedum receptam, sed neque publicatam, multoque minus practicatam esse, prout Alfonsus de Carranza *in reformat.* & alij testantur.

Quibus iungitur Seraphinus Freitas Ordinis 89
Sanctæ Mariæ de Mercede *in scholiis ad Bullar. sui Ordinis in Gregor.XI. Bulla II.* Vbi loquens de alia simili constitutione Clemen.VIII. dicit solum fuisse regulam Cancellariæ, & expirasse morte Papæ, & non fuisse receptam in partibus Hispaniæ. Cuius etiam signum est quod plures authores Hispani, qui post eam de conseruatoribus Religionum scripserunt ipsius mentionem non faciunt, quales sunt Ioannes de Cruce *in Epitom. Stat. Relig.* Portellus *in dub. Regularib.* Et Hieronymus Rodriguez *in suo Compendio.* Et sanè licet non facilè admitti debeat constitutiones Pontificias Romæ more solito publicatas non esse receptas, aut publicatas in Prouinciis exteris, nihilominus Indiarum Prouinciis, aut Regnis vtpotè valdè distantibus à Romana curia, & in altero Orbe sitis plus quam aliis Religionibus in hoc concedendum. Præsertim, si iuxta dicta superius, ex Salgado, & Sôlozano, (quæ tamen mihi non constant) Rex Catholicus non permittit huiusmodi constitutiones Pontificias, quæ causa rixarum, & contentionum inter Episcopos, & Regulares esse possunt in illis partibus promulgari.

Addunt aliqui hanc constitutionem Gregor. XV. solùm loqui de conseruatoribus electis pro causis Regularium in quibus ipsi sunt rei, non autem de illis qui eliguntur pro causis in quibus sunt actores, qualis est causa, de qua in præsenti. Addi etiam potest quod ex contextu ipsius constitutionis colligi videtur quod etsi talis electio contra formam ipsius facta illicita sit non tamen inualida. Pontifex enim facit distinctionem inter electionem conseruatorum faciendam in posterum à Sede Apostolica, & ab ipsis regularibus, & de priori dicit nullius esse momenti, vel roboris, de posteriori autem nihil tale dicit, sed solum possit pœnas transgressoribus.

Quæ patent ex his verbis constitutionis: *Quodque deinceps litteræ conseruatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ, suprascriptis tantum dirigentur, & siquæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiusmodi, omniaque exindè sequenda nullius sint roboris, vel momenti* Et *nihilominus quisecus quàm iuxta formam superius præscriptam Conseruatores huiusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputari, aut electis, nominatis, seu deputatis vti ausi fuerint: Regulares quidem voce actiua, & passiua sint ipso iure priuati, adeo vt habilitationem à nemine, præterquam à Romano Pontifice, consequi valeant. Reliqui verò aliis pœnis arbitrio sanctitatis suæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monasteria, ac loca huiusmodi, eorumque personæ ac bona careant Conseruatore ad annum, itavt illorum causæ interea coram locorum Ordinariis dumtaxat cognosci, ac definiri debeant.*

Tollitur autem omnis difficultas ex eo quod 60
cum prædictis partibus vel non habeantur prædicta Concilia Prouincialia, vel diœcesana, vt dicitur, vel casu quo habeantur in eis non eligantur tales Iudices Synodales, ideo constitutio ista Gregorij quoad hoc punctum habetur pro lege impossibili, ac per consequens nullam vim habente. Quia impossibilia non obligant, seu ad impossibile nemo tenetur. *l. Si quis in graui in princ.* vbi Bartholus *ff. ad Syllan. l. si stipuler,*

puler, ff de verb. oblig. l. Paulus ff. quæ sent. sine app. resc. l. impossibilium ff. de reg. iur. §. Impossibilis Instit. de hæred. instituen. c. nemo potest de regul. iur. libro sexto. Thom. de Thomas *in florib. leg. reg.* 194. Oltradus *consf.* 232. *Quidam testator, versic. tertia actio*, Ioann. Iacobus de Lem. *inter Consf. Bruni consil.* 117. *n.* 212. *cum seqq. vbi n.* 214. ait quod procedit in contractibus, sententiis, & præceptis. Surd *decis.* 289. *nu.* 21. Flam in. *de resignat. benefic. lib.* 11. *q.* 13. *num.* 8. Bellet. *disquisit. Cleric. p.* 2. *tit. de Clerico debitore* §. 1. *num.* 4. Cardin. Tusch. *tom.* 4. *litt. S. conclul.* 54. Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 118. *num.* 7.

91 Minus obstat contra prædictam electionem conseruatorum, & gesta per ipsos quod ipsi non assumpserint secum Assessorem. Cum hoc nec ex iure communi, nec ex priuilegiis Religionum habeatur quin potius oppositum eliciatur ex dictis in Superioribus de priuilegio Clementis VII. pro Dominicanis Indiarum, faueatque Moneta *de Conseruat. cap.* 9. *num.* 58.

92 Maximum autem robur firmitatis recipit dicta conseruatorum electio ex decreto Tribunalis S. Inquisitionis Mexicanæ de ann. 1647. pro die 18. Maij, in quo Domini illi Inquisitores omnino prohibuerunt scripturas quosdam, seu manuscripta aut impressa contra præfatos conseruatores. Insuper præcipit in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ sibi reseruatæ, ne aliquis verba aliqua iniuriosa in cathedra, pulpito, vel alibi contra Religionem Prædicatorum ex qua erant dicti conseruatores, & Societatem Iesu, quæ illos elegit proferre auderet. Vbi etiam alia concernentia. Ex quibus elicitur hoc S Tribunal approbasse, & confirmasse dictam electionem ac præfatos conseruatores habuisse pro legitimis, & non intrusis.

Ad maiorem autem abundantiam, & pro maiori firmitate eorum quæ dicta sunt in fauorem PP. Iesuitarum circa hanc controuersiam, expendenda primò quidem Bulla Pauli III. anno 1545. edita, quæ incipit *Cum inter cunctas*, & habetur in Bullario Rodriguez in hoc Pontifice *num.* 7. in qua quoad concionatores, & confessores hæc ipsis concedit: *Cuilibet vestrum, qui ad hoc idoneus repertus, & per vestræ Societatis Præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, in quibusuis Ecclesiis, & locis, ac plateis communibus, seu publicis, & alias vbique locorum clero, & populo verbum Dei prædicandi, ac eos viam veritatis edocendi, & ad benè, beatéque viuendum, itaut in vobis verbo pariter, & exemplo ædificentur, in Domino hortandi, admonendi, nec non illis ex vobis, qui presbyteri fuerint, quorumcumque vtriusque sexus Christi fidelium ad vos vndecunque accedentium confessiones audiendi, & confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos, ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcumque grauibus, & enormibus etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die cœnæ Domini solita est legi) absoluendi, ac eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi.*

94 Item alia eiusdem Pauli ann. 1549. emanata, quæ incipit *Licet debitum* apud eundem Rodriguez *sup. num.* 8. in qua specialiter quod ad confessarios attinet inquit Pontifex: *Vniuersis vtriusque sexus Christi fidelibus vt cuilibet de Societate ipsa confiteri possint, Rectoris sui licentia minimè requisita*, &c. supple *concedimus*, vel *indulgemus*. Insuper aliæ Gregorij XIII. & Gregorij XIV. quibus conceditur *Presbyteris eiusdem Societatis, qui semel à Præposito Generali eiusdem Societatis pro tempore existente, vel saltem ab aliquo Episcopo approbati fuerint ad prædicandum, confessiones audiendum, & Missas celebrandum pro mysteriorum huiusmodi exercitio vlteriores licentiam, & approbationem ab aliis Episcopis petere, seu alias habere minimè teneantur, sed absque illis prædicare, confessiones audire, Missasque etiam extra Ecclesias consecratas super altaribus portatilibus*, &c. Hæc inquam non omittenda maximè, quia prætendi possunt confirmata à Paulo Quinto in alia Bulla *Quantum religio* an. 1606. edita, vbi confirmatur priuilegia Societatis cum clausulis amplissimis: Et quia consonant viuæ vocis Oraculo Pij V. in quo eisdem Patribus confirmantur priuilegia reuocata per Concilium Tridentinum, quod viuæ vocis Oraculum prætendi etiam potest dici debere Bullatum per illam Bullam Pauli V. ac per consequens non comprehensum in reuocatione generali huiusmodi Oraculorum facta per Gregorium XV. & Vrbanum VIII. 95 96

Cœterum hæc omnia, & si quæ sunt alia similia priuilegia, quatenus in illis conceditur facultas audiendi confessiones sæcularium sine examine, aut approbatione Episcopi Diœcesani, cessare videntur non solum quoad ea quæ præcesserunt Concilium propter ipsum *in sess.* 23. *cap.* 15. vbi oppositum cauetur, prout in terminis Bullarum Pauli III. dixit Suarez 4. *tom. de Relig. tractat.* 10. *lib.* 9. *cap.* 2. *numer.* 1. Et quoad alia, non obstante quod sint posteriora Concilio, ac per consequens potuerint illi derogare propter declarationes Sac. Congregationis relatas, & præcipuè propter Bullam Vrbani VIII. quæ incipit *Cùm sicut accepimus* de ann. 1628. cui maximè insistunt Cardinalis Lugo, Diana, & alij Authores communiter, quia Pontifex in ea omnia indulta, seu priuilegia ad audiendas confessiones sæcularium aliquibus Religiosis concessa, *etiamsi ab Episcopis Diœcesanis ad id examinati, & approbati non fuerint*, reuocat his vniuersalissimis verbis: *Nos huic malo opportunè prouidere volentes, de Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium negotiis Regularium præpositorum consilio, omnia, & singula indulta huiusmodi, audiendi sæcularium confessiones absque Ordinarij examine, & approbatione quibusuis Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, & etiam Societati Iesu, Congregationibus, & Ordinibus, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, necnon Monachorum quorumcunque etiam S. Benedicti, Cistercienfium, & Carthusiensium, ac etiam quibus vuis Militiis, etiam Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani, ac quibuscumque Ecclesiis etiam Patriarchalibus, & Metropolitanis, Monasteriis, cæterisque locis piis, siue eorum, & earum respectiuè Abbatibus Præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, etiam Generalibus, vel Prouincialibus, Cappellanis, Confessariis, aut aliis quocunque nomine nuncupatis Superioribus, & personis quibuscumque, etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, cuiuscumque dignitatis, præeminentiæ, & cōditionis existētibus, & quouis priuilegio nouitiis, & tam ad supplicationem partium, quàm motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine hactenus quandocumque, & qualiter* 97 98 99

qualitercunque ex quauis etiam de necessitate exprimenda causa, & alias quomodolibet concessa, Apostolica auctoritate, tenore præsentium reuocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu euacuamus, ac reuocata, cassa, sublata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, & fore, nec Religionibus, Societatibus etiam Societati Iesu, Congregationibus Ordinibus, ac Militijs, & Ecclesiis, Monasterijsque prædictis, eorumque Superioribus, & personis quibuscunque in posterum vllo modo suffragari minusque illos, & illas, etiamsi de ijs specialis, specifica, & expressa, ac de verbo ad verbum mentio habenda foret, indultis huiusmodi vti posse.

Quamuis autem hoc ita sit, nihilominus dicta Vrbana, & dictæ declarationes Sac. Congregationis in partibus Indiarum notæ non erant ob defectum publicationis in illis partibus, &
100 lex non promulgata non obligat *l. leges, C. de legib.* S. Thom. 1. 2. *q.* 90. *art.* 4. & DD. communiter.

101 Maximè quando talis lex est reuocatoria priuilegiorum prout ex Suarez Bonacina, & Portello dixi *tom.* 4. *verb. Priuilegia Regularium n.* 20. Adeo vt maximè tunc procedat (saltem pro foro conscientiæ) sententia, quam tenent Serarius, Sà, Solerus, Medina, Angelus, Sotus, Carbo, Conradus, Miranda, Victorellus, Molina, Layman, Becanus, & Homobonus, quos refert Diana 1. *p. tract.* 10. *de legib. resolut.* 8. & Celestinus, Duuallius, Marchantius, Ioannes Vvigers, Gordonus, & Bandelius, quos refert 5. *par. tract.* 14. *resol.* 25. asserentes huiusmodi leges non obligare ante promulgationem factam in Prouincijs, seu Diæcesibus.

Quod maiorem vim habet pro Indijs non solum propter maiorem distantiam ab Vrbe, sed etiam quia, vt viri docti inquiunt, Rex Catholicus ex commissione sibi à Sede Apostolica tradita pro concordia inter Episcopos, & Regulares non permittit quod huiusmodi Bullæ contra Regularium priuilegia in illis partibus promulgentur. Prout ex Solorzano *tom.* 2. *li.* 3. *cap.* 25. & Salgado *de retent. Bullar.* afferunt alij viri docti. Ideo ab obseruantia tum dictæ Bullæ Vrbanæ, tum dictarum declarationum S. Congregationis excusabantur dicti PP. Iesuitæ, & propterea D. Episcopus non debuit contra ipsos tam rigidè procedere.

102 Præsertim animaduertendo, quod priuilegia Religionum sunt, & debent esse priuilegiatissima in Eccesia Dei. Primò ex illo principio: *Summa ratio est, quæ pro religione facit*, iuxta *l. sunt personæ in fin. ff. de Relig. & Sum. fun.* Sanch. *lib.* 8 *de matrimon. disput.* 1. *num.* 13. ac proindè quod ipsis stare debeant priuilegiati Regulares, donec illis legitimè cõstet de reuocatione ipsorũ.

Quod etiam sequitur secundò, ex eo quod cum non vni, aut alteri personæ concedantur, sed toti Religioni, aut communitati, æquantur legi, ac perindè habentur ac si in corpore iuris inserta essent. Oltradus *cons.* 300. *num.* 4. *vers. Considerandum est.* Enriquez post alios *lib.* 7. *de Indulg. c.* 22. *num.* 3. & *c.* 24. *num.* 4. Sanch. *supra.* Tertiò, quia iuxta ea quæ dixi 4. *tomo verb. Priuilegia Regularium num.* 20. Sunt remuneratoria propter merita Religionum concessa, vt sæpius declarant Pontifices in dd. Bullis, & alijs de Societate loquentes.

Quæ ratio adeò efficax multis est, vt propter
103 ipsam censeant reuocari non posse. Quod etsi verùm non sit quando adest aliqua ratio vrgens, & bonum commune concernens, quando tamen ea non subsistit verum videtur, prout dixi eo loco ex Suarez, Salas, & Bonacina. Ad minus 104
ex eo sequitur, vt dixi, quod potuerint dicti Patres stare dictis priuilegijs, donec illis legitimè ipsorum reuocatio promulgata esset.

Quod maximè applicandum videtur huic Vrbanæ reuocationi, eo quod, vt dicitur, idem Vrbanus VIII. anno sequenti scilicet 1629. reualidauit priuilegium Iesuitarum pro partibus Indiarum.

Meritò proindè iidem PP. Iesuitæ ad Sanctissimi D. N. pedes prouoluti benignissimum ipsius patrocinium quærunt ad instar illius quod Paulus V. bo. me. eisdem Patribus in partibus Indiarum consistentibus tribuisse dignoscitur. Etenim cum quidam D. Episcopus in illis partibus parum benignè erga PP. Iesuitas se gereret ad ipsum litteris monitoriis, & exhortatoriis datis de anno 1608. inter alia sic scripsit: *Quantum* 105
autem ad Sacerdotes Societatis Iesu attinet, cupimus vt eos benignè ac paterna Sacerdotalique charitate tractes, & si quid animaduertendum in eis fortè Tibi videbitur, præcipimus, ac mandamus fraternitati tuæ vt illud prædictæ Societatis Prælatis significes, nosque de omnibus certiores facias, qui Deo adiuuante, vt par est prouidebimus.

Et in alijs anni sequentis ad eumdem Episcopum sic: *Sacerdotes Societatis Iesu egregiam operam hactenus nauarunt semper Catholicæ Ecclesiæ: propterea eos valdè diligimus, eorumque existimatio quies, & pax Nobis summoperè cordi est, vt commodius Deo seruire, & animarum vtilitati studere possint. Itaque fraternitatem tuam monemus, & hortamur, vt à similibus in posterum abstineas, & charitate, ac humanitate, qua decet dictos Religiosos tractes, vt bonus odor Christi sitis in Ecclesia Dei; etsi fortè aliquid in illis deprehenderis, quod Tibi videatur indigere correctione, illud nobis significes. Nos enim de opportuno remedio prouidebimus.* 106

Similiter in alijs durioribus eiusdem anni ad eundem Episcopum sic Pontifex: *Fraternitatem tuam hortamur, & in virtute Sanctæ Obedientiæ Tibi præcipimus, & mandamus, vt statim ac nostras litteras acceperis ab illis perturbandis omninò abstineas, Quod si renueris, aut distuleris, quod non credimus obedire nostræ voluntati, mandauimus Venerabili Fratri Episcopo Malioporensi, quid circa hoc agendum erit.* 107

Pro quarum litterarum exequutione Eminentissimus Cardinalis Borghesius litteris alijs datis ad Illustrissimum Hispaniarum Nuntium sic etiã scripsit: *Sarà V. S. informata da i Padri della Compagnia di Giesù de i danni notabili per causa delle persecutioni nuouamente suscitate da quei Vescoui, & in particolare da quelli della China, e del Cocin, li quali non contenti delle discordie, che vertono frà di loro, hanno medesimamente voluto molestare li Padri non solo con ingiurie, minaccie, e maladicenze, ma ancora con fatti, spogliandogli delle proprie Chiese, che amministrauano, e priuandogli del ministerio della parola di Dio, il che potrà V. S. per se stessa considerare di che scandalo, e consequenza sia in quei populi, oltre all' impedimento, che si fà al progresso di quella noua Christianità.* 108

Nostro Signore hà inteso tutto questo cõ gran suo dispiacere, e per il zelo particolare, che hà che Dio sia seruito, e glorificato in quelle parti, e che la Compagnia sia promessa à continuare il suo Instituto per il

il frutto che da lei se ne caua nella Chiesa, hà pensato di scriuere, si come fà alli medesimi due Vescoui vn Breue per ciascuno, ordinando loco, che desistino da queste molestie contra i Padri, e che non diano occasione di maggior scandali, e nouità, & in euento, che quel del Coccino non obedisca, ch'è quello, ch'è venuto alla priuatione delle Chiese, e della predica, si scriue vn'altro Breue al Vescouo di Maliapor, acciò ne formi processo, e lo mandi à Roma.

E parso anco à Sua Santità, che di tutti questi inconuenienti V. S. ne dia parte à sua Maestà, si come farà à nome della Santità sua con quelli officij considerati, che la prudenza sua le dettarà, tenendosi per fermo che la Maestà sua non hauerà meno à cuore la pace, e concordia di quei Vescoui, e Religiosi di quel che le siano le cose della medesima Religion Cattolica in quei suoi Regni.

Scripseram hæc fermè omnia pro veritate in
109 hac controuersia, quando à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium editæ sunt declarationes aliquot materiam istam concernentes, quas Sanctissimus Dominus noster Innocentius litteris datis apud Sāctam Mariam Maiorem die 14. Maij 1648. approbauit, & confirmauit, & inuiolabiliter obseruari mandauit. Idcircò præfatum Sanctissimi Breue, in quo tales declarationes inseruntur hìc placuit apponere, vt si quæ in prædictis continentur eisdem contraria, ad intentum Sanctissimi, & eiusdem S. Congregationis, prout iure debitum est, adaptentur; & prout libens profiteor meæ intentionis esse. Quæ porrò alia conformiter ad SS. D. N. mentem dicta sunt, magis roborentur.

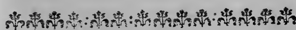

INNOCENTIVS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

110 CVm sicut accepimus aliquæ fuerint ortæ differentiæ inter Venerabilem Fratrem Ioannem Episcopum Angelopolitanum, siue Popule Sanctorū Angelorum in Indijs Occidentalibus ex vna, & dilectos filios Clericos Regulares Societatis Iesu partibus ex altera de, & super munere prædicationis verbi Dei in proprijs eorumdem Clericorum regularium petita solum Episcopi benedictione, quam in alienis Ecclesijs petita, & obtenta ab eodem Episcopo Diæcesano licentia exercendi; necnon super confessionibus laicorū audiendis præuio examine, sine approbatione eiusdem Episcopi Diæcesani, quæ dicti Clerici Regulares in vim priuilegiorum prædictæ Societati Apostolica authoritate concessorum sibi proprio iure licere prætendebant, & desuper in partibus fuerit deuentum ad plures actus iudiciales, & pro parte Clericorum Regularium huiusmodi ad electionem conseruatorum priuilegiorum huiusmodi: nobisque tam dilecti Ioannis Episcopi, quàm eorundem Clericorum Regularium nomine prosopiendis differentiis huiusmodi quædam dubia decisionem differentiarū præfatarum, necnon iurisdictionem Ordinariorum in exemptos, & ipsorum Clericorum Regularium exemptione à Iurisdictione Ordinarij concernentia fuerint proposita, ad quæ ambæ partes responderi, & quid desuper obseruandum sit auctoritate nostra Apostolica statui, & stabiliri desiderabant.

Nos qui omnium fidelium, & præsertim Ecclesiasticornm quieti libenter incumbimus differentias prædictas, totumque negotium particulari congregationi aliquorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum Romanæ Curiæ Prælatorum examinanda commisimus, qui auditis sæpius Procuratoribus prædicti Ioannis Episcopi, necnon Procuratore Generali Societatis prædictæ negotio maturè discusso omnibus dubiis, & petitionibus huic indè propositis responderunt prout sequitur, videlicet: Sacra Congregatio à Sanctissimo Domino nostro deputata super controuersijs vertentibus inter Episcopum Angelorum in Indijs Occidentalibus, & Religiosos Societatis Iesu sæpius auditis Procuratoribus ab eodem Episcopo ad Vrbem allegatis; necnon ipsius Societatis Procuratore Generali negocioque accuratè discusso censuit prædictos religiosos nequaquam posse in Ciuitate, & Diœcesi Angelopolitana personarum secularium confessiones audire sine approbatione Episcopi Diœcesani, nec verbum Dei prædicare in Ecclesijs sui Ordinis, non petita ipsius benedictione, nec in aliis Ecclesijs sine eius licentia, nec in Ecclesijs etiam sui Ordinis ipso contradicente, & contrauenientes ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato coerceri, & puniri posse etiam censuris Ecclesiasticis in vim constitutionis San. Mem. Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili Dei prouidentia.* Ac proindè memoratis religiosis qui huiusmodi approbationem, ac licentiam se obtinuisse non docuerint potuisse Episcopum, seu eius Generalem Vicarium præcipere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ vt à confessionibus audiendis, & verbis Dei prædicatione abstinerent, nec ob eam causam licuisse dictis Religiosis quasi à manifestis iniuriis, & violentijs eligere conseruatores, eosque, vt præfertur electos in Episcopum, eiusque Vicarium generalem indebitè ac nulliter excommunicationem fulminasse.

Cæterum S. Congregatio serio in Domino hortatur, ac monet Episcopum vt christianæ mansuetudinis memor erga Societatem Iesu, quæ laudabili suo Instituto in Ecclesia Dei tam fructuosè laborauit, ac sine intermissione laborabat paterno se gerat affectu, eamque in regimine Ecclesiæ suæ per vtilem adiutricem agnoscens benignè foueat, ac pristinæ suæ beneuolentiæ restituat, quemadmodum Sacra Congregatio ipsum facturum confidit, sibique certo pollicetur cum eius zelum, pietatem ac pastoralem sollicitudinem compertam habeat.

Datum Romæ die 16. Aprilis anno 1648. Et præmissorum occasione pro parte prædicti Ioannis Episcopi, necnon religiosorum Societatis Iesu in eadem Congregatione proposita fuerunt diuersa dubia de mandato Sanctissimi resoluenda, quæ quidem S. Congregatio sæpius auditis vt in præmissis eodē Episcopo ad Vrbem missis, necnon Procuratione Generali ipsius Societatis, negotioque maturè perpenso ad singula dubia ab vtraque parte proposita respondit ordine quo sequitur.

Primò, an in casu quo Episcopus præcipiat decreta aliqua Concilij Tridentini à Regularibus obseruari, & executioni demandari Regu-

lares

lares quicumque etiam Societatis Iesu sub prætextu quod huiusmodi præcepta infringant sua priuilegia possint eligere conseruatores? Congregatio respondit, si Episcopus præcipiat regularibus etiam Societatis Iesu, vt decreta aliqua Conc. Trident. obseruent, ac exequantur in illis casibus, in quibus per ipsum Concilium, vel constitutiones Apostolicas Regulares exempti subiiciuntur iurisdictioni, & correctioni Episcopi, minimè licere ipsis Regularibus ob eam caussam conseruatores eligere.

Secundò, an quando Ordinarius procedit iuris ordine seruato aduersus Regulares prædictos in casibus in quibus per Concilium Tridẽtinum vel constitutiones Apostolicas ipsi subiiciuntur possint conseruatores Iudices assignare? Respondit, vt ad proximum non posse.

Tertiò, an Regularibus etiam Societatis Iesu asserentibus se habere priuilegia quominus obediant Episcopo in executione decretorum iuris communis Concilij Tridentini, constitutionum Apostolicarum Ordinarij debeant ipsis adhibere fidem absque exhibitione huiusmodi priuilegiorum? Respondit, Ordinarios non teneri huiusmodi assertioni fidem adhibere absque integrali priuilegiorum exhibitione,

Quartò, An in casu quo Regulares quicunque etiam Societatis Iesu exhibeant aliqua priuilegia, & Ordinarij iudicent ea non suffragari casui de quo agitur & ad rem non facere Regulares præfati possint, & debeant prouocari ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotissimis ad Metropolitanum, siue Ordinarium viciniorem, vel potius possint hoc casu eligere Iudices conseruatores? Respondit. Si verba priuilegiorum sint obscura, & ambigua non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Episcopum, nec conseruatores eligere, sed Summum Pontificem pro interpretatione esse adeundum.

Quintò, vtrum constitutio fel. recor. Gregorij XV. circa conseruatores Regularium publicata an. 1621. cum declarationibus Eminentissimorum Sac. Congregationis Conc. Trident. interpretum desuper editis æquè afficiat, & comprehendat religiosos Societatis Iesu, ac reliquos regulares, itaut omnia alia prædicta Societatis priuilegia fuerint reducta ad terminos dictæ constitutionis, & sic in posterum debeant ab iis eligi conseruatores iuxta formam, & tenorem prædictæ constitutionis? Respondit, huiusmodi constitutionem cum declarationibus, vt prætenditur editis æquè afficere Religiosos Societatis Iesu, atque aliorum Ordinum, & conseruatores ad illius præscriptum esse eligendos non obstantibus quibusuis priuilegiis, quippe quæ omnia sunt redacta ad terminos ipsius constitutionis.

Sextò, an regulares prædicti grauati ære alieno, vel ad ratiocinia, testamentorum executores possint conueniri coram Ordinario, si conseruatores non nominauerint intra tempus habile ab Ordinario præscriptum? Respondit, Regulares in caussis præfatis coram Ordinario loci esse conueniendos, si ad præscriptum constitutionis San. Mem. Greg. XV. conseruatores non elegerint, ipsumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipsius Ordinarij non exhibuerint, ac dimiserint

Septimò, an dicti regulares conseruatores siue ad iura, siue ad priuilegia tuenda assumentes teneantur ante exercitium commissionis præstare cautionem coram Ordinario, siue alio Iudice competente de iudicio Sisti, & iudicatum soluendo, casu quo in lite, siue caussa succubuerint? Respondit, non teneri.

Octauò, an quando Episcopi iura, vel decimas cathedralium aduersus regulares prædictos dote sua spoliantes Ecclesia corã Iudice competente tuentur librosque memorialia, & allegatores producunt ius Ecclesiarum Cathedralium exprimentes, & acquisitiones Religiosorum aliaque id generis adnumerantes huiusmodi scriptorum occasione possint Regulares nominare conseruatores, prætendentes iniuriam sibi inferri in referendo immoderatas acquisitiones? Respondit, si Episcopi pro tuendis iuribus Cathedralium Ecclesiarum coram Iudice competenti huiusmodi scripta producat, & regularium immoderatas acquisitiones veraciter, & modestè referant, non licere Regularibus ob eam caussam ad conseruatores recurrere.

Nonò, vtrum regularis quicunque etiam Societatis Iesu possint administrare Sacramentum pęnitentiæ sęcularibus absque licentia Episcopi Diæcesani, etiamsi in aliena Diæcesi approbatus sit? Respondit, regulares etiam Societatis Iesu in vna Diæcesi ab Episcopo approbatos ad confessores personarum sęcularium audiendas nequaquam posse in alia Diæcesi huiusmodi confessiones audire sine approbatione Episcopi Diæcesani.

Decimò, an Episcopus contra dictos regulares audiendos in sua Diæcesi confessiones sæcularium absque sua approbatione, vel concionatores absque licentia Episcopi intra, & extra proprias Ecclesias possit procedere eos à talibus ministeriis remouendo, siue pręceptis, & aliis iuris remediis coercendo? Respondit eisdem regularibus, qui confessiones personarum secularium audiunt sine approbatione Episcopi loci vel prædicant in Ecclesijs sui Ordinis, non petita illius benedictione, aut in aliis Ecclesijs absque ipsius licentia, vel in Ecclesijs etiam sui Ordinis ipso contradicente posse Episcopum in vim constitutionis fel. record. Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili Dei prouidentia* tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum administrationem Sacramenti pœnitentiæ, ac munus predicationis interdicere, eosque Iuris remediis coercere, & punire.

Vndecimò, an quãdo Episcopo constat dictas licentias obtentas non fuisse, ipse possit præcipere, vt donec licentiam intra præscriptum tempus exhibeant à tali ministerio abstineant, & an requirendus sit per Episcopum pro his exhibendis Prouincialis in alia Diæcesi, vel longissimè existens, vel ipsi Regulares confessarij, vel eorum Superiores eiusdem Diæcesis, in qua prædicta exercent? Respondit posse Episcopum sic præcipere, nec pro huiusmodi licentiis requirendum esse Prouincialem, sed satis esse ipsos Religiosos requirere, aut eorum Superiores in Diæcesi Episcopi existentes.

Decimosecundò, an si contingat vt aliquis prædictorum regularium insurgat contra Episcopum in propria Diæcesi meledictis cum scripto, vel dicto populum scandalizando possit ab Episcopo puniri, & qua animaduersione, & quid si huiusmodi delinquens transiuerit ad aliam

Diæcesim

Diæcesim hoc casu seruandum sit? Et qua pœna puniendus sit Regularis, qui commorans in vna Diœcesi spargat famosos libellos contra Ordinarium alterius Diæcesis? Respondit, si regularis intra claustra degens extra ea in casibus in dubio expressis ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit Episcopo instante teneri Superiorē regularem infra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè illum punire, ac de punitione Episcopum certiorem facere, alioquin sic delinquentem ab Episcopo puniri posse ad præscriptum Concilij Tridentini cap. 14. sess. 25. de regular. quod si delinquens ad aliam Diæcesim migrauerit seruandum esse quod præcipitur in constitutione Sanc. Mem. Clementis VIII. incipien. Suscepti muneris ratio.

Decimotertiò, an conseruatores nominati, & electi à regularibus prædictis ante exercitium suæ iurisdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario sub pœna nullitatis actuum? Respondit vtique teneri.

Decimoquartò, an priuilegia, quæ sunt contra Iurisdictionem Ordinarij, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt regulares prædicti debeant Episcopis notificari, siue insinuari? Respondit, regulares teneri huiusmodi priuilegia Episcopo exhibere si eis vti voluerint.

Decimoquintò, an prædia rustica, metallorum fodinæ, saccari officinæ à regularibus Societatis, vel aliis possessa vel aliæ domus seculares, in quibus videlicet vnus vel duo regulares tantum cōmorantur gaudeant priuilegio collegiorū seu Conuentuum? Respondit non gaudere.

Decimosextò, vtrum regulares prædicti apothecas quarumcumque mercium, macella, & similia præsertim propè collegia, siue Conuentus exercentes possit ab Ordinario sub censuris inhiberi, ne huiusmodi exerceant. Respondit, non posse Episcopum hoc prohibere regularibus exemptis, sed si in præmissis ita notoriè delinquant extra claustra, vt populo scandalo sint, seruandum esse quod dictum est supra in responsione ad duodecimum.

Decimoseptimò, vtrum regulares etiam Patres Iesuitæ in suis prædiis, opificinis, aliisque suis Domibus secularibus sitis intra limites parochialium ad se non spectantium possint administrare Sacramentum baptismatis solemnis matrimonij, extremæ vnctionis, & Eucharistiæ in Festo Pascatis famulis, mercenariis, rusticis, siue aliis id genus hominibus secularibus absq; Ordinarij, vel Parochi licentia? Respōdit, non posse.

Decimooctauò, vtrum PP. Societatis in Ciuitate, & Diæcesi Angelorum possint consecrare vasa sacra, altaria, & similia in quibus vnctio requiritur? Respondit itidem non posse; pro parte verò religiosorum Societatis Iesu proposita fuerunt infrascripta dubia.

Primò, an Episcopi in partibus Indiarum possint ex integro totum vnum Monasterium, vel Collegium ab audiendis confessionibus suspendere? Respondit Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul vnius Monasterij, vel collegij confessariis adimere facultatem audiendi confessiones personarum secularium etiam inconsulta Sacra Congregat. Episcoporum, & Regularium negotiis præposita cum decretum ab ea editum sub die 20. Nouemb. 1615. ex intentionis defectu, & conuenientia morali non extendatur ad Regiones illas tam longè ab Vrbe dissitas. Verum ab hac generali suspensione, quæ vix sine scandalo, & animarum pernicie contingere potest abstinendum esse Episcopis, nisi grauissima subsistente causa, super quo S. Congregatio illorum conscientias grauiter voluit esse oneratas. Secundò, An Episcopus regularem pro confessionibus semel approbatum sine noua causa suspendere possit ab ipsis confessionibus audiendis. Respondit, regulares alias liberè ab Episcopo præuio examine approbatos ad audiendas confessiones personarum secularium ab eodem Episcopo suspendi non posse sine noua causa, eaque ad cōfessiones ipsas pertinere.

Tertiò, an Bulla Pij V. 34. in Ordine tom. 2. Bullarij concessa, instante, & supplicante Serenissimo Rege Catholico non ad petitionem Regularium sit reuocata in Bullis Summorum Pontificum in quibus exemptiones regularium mitigantur? Respondit agendum cum Sāctissimo, an velit declarare Bullam non esse reuocatam, illam tamen non suffragari, nisi in locis vbi est defectus Parochorum.

Quartò, an Episcopus possit cum censuris procedere contra regulares exemptos, si inobedientes fuerint in confessionibus audiendis, vel prædicatione verbi Dei, & hoc an vigore Concilij Tridentini, vel per quem Canonem? Respondit posse procedere non quidem in vim Concilij Tridentini, sed in vim constitutionis Gregorij XV. quæ incipit Inscrutabili Dei prouidentia.

Quintò, an licentia audiendi confessiones, & prædicandi ab Episcopo per literas missiuas, an solum per literas patentes Cancellariæ concedi possit? Respondit, posse concedi etiam per literas missiuas vel oretenus si ita Episcopo videbitur.

Sextò, an talis licentia oretenus sine scriptis concedi possit? Respondit, vt ad proximum.

Septimò, an facultas eligendi conseruatores concessa Societati à Gregorio XIII. suffragatur in locis in quibus non adsunt Iudices Synodales priuilegium Gregorij XIII. non suffragari quoad hoc, vt societas non teneatur ex illis eligere conseruatores dummodo tamen in reliquis seruetur forma constitutionis Greg. XV. hac de re editæ.

Octauò, an conseruatores Societatis Vicarios generales Episcoporum auctoritate Apostolica per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas compellere possint virtute Bullæ Greg. XIII. incipien. Æquum reputamus. Datum vltima Februarij 1573. Respondit posse à manifestis iniuriis, & violentiis eos compescere etiam censuris, & pœnis Ecclesiasticis. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648. Quapropter vt præmissa firmius subsistant, & inuiolabiliter obseruentur Nobis pro parte Ioannis Episcopi huiusmodi fuit humiliter supplicatum, vt illa authoritate Apostolica confirmare de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur dicti Ioannis Episcopi votis hac in re annuere, illumque specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, & eundem Ioannem Episcopum à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis si quibus quomodolibet innodatus existit ad effectum præsentium dumtaxat consequēdum harum

harum serie absoluendum, & absolutum fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinari prӕincerta responsa, seu resolutiones auctoritate prӕdicta tenore prӕsentium confirmamus, & approbamus, illisque Apostolicӕ firmitatis vim, & robur adiicimus, & inuiolabiliter obseruari mandamus, salua tamen semper in prӕmissis auctoritate dictӕ Congregationis decernentes sic, & non aliter in prӕmissis per quoscunque Iudices Ordinis, & Delegatos etiam Causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de Latere Legatos iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inanè si quid secus à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus Apostolicis, ac Vniuersalibus, Prouincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, & specialibus constitutionibus, & ordinationibus; necnon Ecclesiӕ Angelopolitanӕ, ac Societatis prӕdictӕ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis Statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis eidem Ecclesiӕ, & Societati sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam Derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac decretis etiam irritantibus etiam motu proprio, ac etiam consistorialiter, & alias quomodolibet in contrarium prӕmissorum quomodolibet concessis, cõfirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quӕuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores prӕsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habendis, illis alias in suo robore permansuris ad effectum prӕmissorum specialiter, & expresse derogamus, cӕterisque contrariis quibuscunque.

Datum Romӕ apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 14. Maij M.DC.XLVIII. Pontificatus nostri anno quarto.

M. A. Maraldus.

Circa quod Breue SS. D. N. Innocentij notatu dignum illud quod ipsi prӕponitur, scilicet:
111 *Ad futuram rei memoriam.* Non enim dicitur. *Ad perpetuam rei memoriam*, vt alibi sepè in Rescriptis Pontificum; non solum, quia perpetuum nihil potest esse sub Sole, *l. eum debere ff. de seruit. vrbanor. prӕdior.* cum traditis per Molinam *de primogenit. lib. 1. cap. 4. num. 15.* Sed etiam quia cum hoc Breue sit ad instantiam partis, quӕ poterat proponere multa, quӕ non probabantur, non debebat à Sede Apostolica emanare Breue quod obligaret omnes semper, aut in perpetuum. Tempus enim perpetuum in infinitum se extendit. *l. purè in fin. ff. de except. l. fundi §. Labeo ff. de act. empt.* & aliis iuribus, & Doctoribus apud Barbosam *in Tract. de dictionib. dict. 254. num. 2. & 3.* Solum ergo declarationes, & decreta Sac. Congregationis in eo Breui contenta obligant pro tempore, & quousque ab ipsamet S. Congregatione melius, & exactius informata aliter prouisum non fuerit.

Quod manifestè declarat Pontifex illis verbis:
112 *Salua tamen semper in prӕmissis authoritate dictӕ Congregationis.* Clausula etenim *salua*, &c. vel *saluo*, &c. est prӕseruatiua iuris, vt censuit Rota *decis. 610. in fin.* quam affert Barbosa *de clausul. clausul. 139. num. 4.* Et modificat, & limitat Angelus *consil. 27.* Tuschus *pract. conclus. tomo 2. littera D. conclus. 308. numero 1.*

Notandum prӕterea declarationes, & decreta Sac. Congregationis; Confirmationem, ac ap- 113
probationem à Sanctiss. factam solum videri procedere, quantum est ex vi huius Breuis; directè, & per se pro Episcopo, & Episcopatu Angelopolitano in Indiis Occidentaribus nouӕ Hispaniӕ, pro quo, & sedandis controuersiis inter ipsum, & Patres Societatis editum est.

Ita enim constat ex titulo prӕfixo eidem, scilicet: *Breue SS. D. N. Innocentij in causa Angelopolitanӕ iurisdictionis in Indijs Occidentalibus nouӕ Hispaniӕ.* Deinde ex toto contextu ipsius Breuis; maximè ex verbis prohӕmij: *Cum sicut accepimus aliquӕ fuerint ortӕ differentiӕ inter Venerabilem fratrem Ioannem Episcopum, &c. & dilectos filios Clericos Societatis Iesu, &c.* Adiunctis illis: *Pro sopiendis differentijs huiusmodi.* Dixi autem *directè, & per se*, quia directè, & veluti per 114
accidens aliquӕ declarationes, & decreta in Breui contenta videntur generalia pro aliis Episcopis, Episcoparibus, & aliis Religionibus à Societatis Iesu, maximè in partibus illis Indiarum.

Maximè animaduertendum, in huiusmodi Breui supponi Bullam Gregorij XV. *Inscrutabili Dei prouidentia*; non esse suspensam pro Regnis Hispaniarum per Vrbanum VIII. in speciali Breui super hoc edito, quod retuli supra n... Etsi enim, vt eo loco dixi verè extaret tale Breue Vrbani suspensiuum pro Regnis Hispaniarum dictӕ Bullӕ Gregorij XV. quia illud iam olim propriis oculis videram, vt dixi *tom. 1. Summӕ cap. 19. num. 15.* & retulerunt Antonius de Hinoiosa, P. Augustinus de Bellis, Alfonsus de Carranza, & alij; nihilominus quia in Registris Papӕ Vrbani non inueniebatur per tres menses, quibus super hoc diligentia adhibita est, vt testatur Ioannes Naldus vir singulariter doctus, & in Curia Aduocatus *in informatione super hac causa §. 59.* ideo S. Congregatio in decretis, & declarationibus prӕfatis confirmatis à SS. D. N. Innocentio, supposuit semper dictam Bullam Gregor. XV. esse in viridi obseruantia in Hispaniarum Regnis.

Cum verò postea repertum fuerit, (Deo sic prouidente) prӕfatum Vrbani VIII. Breue, nec illud reuocatum ab eodem Vrbano, aut SS. D. N. Innocentio, censendum est manere in sua vi, & vigore, ac proindè iuxta illud in hac, & similibus causis in Regnis Hispaniarum in dies emergentibus, iudicandum esse. Illud propterea hic apponimus, prout à viro fide digno accepimus.

BREVE VRBANI VIII.

Venerabili Fratri Iulio Episcopo Cariensi nostro, & Sedis Apostolicӕ in Regnis Hispaniarum Nuntio.

VRBANVS

VRBANVS PAPA VIII.

116 En.Fr. Aliàs à felic.record. Gregorio Papa XV. Prædecessore nostro Emanarunt litteræ tenoris sequentis vlt. Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei,&c. Cum autem sicut accepimus circa executionem litterarum prædictarum in Regnis Hispaniarum faciendam nonnulla per dilectum filium nobilem virum Rodericum de Sylua Ducem Pastranæ Charissimi in Christo filij nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici apud nos & Sedem Apostolicam Oratorem eiusdem Philippi Regis nomine coram dilectis filiis nostris Dominico Sanctorum duodecim Apostolorum Gymnasio, Ioanne Garzia Sanctorum quatuor Coronatorum Millino, ac Scipione Cobellutio Sanctæ Susannæ,necnon Antonio Sancti Onuphrij titulorum Presbyteris Cardinalib.respectiuè nuncupatis ad id à nobis specialiter deputatis deducta fuerint per Dominicum, Ioannem Garziam, Scipionem, & Antonium Cardinales prædictos, seu alios à nobis super his deputandos maturius,ac plenius videantur, atque considerentur;motu proprio,& ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine fraternitati siue per præsentes committimus,& mandamus, vt in Regnis Hispaniarum prædictis tantum ad executionem insertarum litterarum huiusmodi supersederi auctoritate nostra cures, & facias donec aliter à nobis, seu Romanis Pontificibus successoribus nostris prouisum fuerit, contradictores quoslibet,& rebelles, ac sibi in hoc non parentes per sententias,censuras,& pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia appellatione postposita compescendo,inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, non obstantibus præinsertis litteris huiusmodi,cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque.

Datum Romæ apud S.Petrum sub annulo Piscatoris die septima Februarii anno 1625. Pontificatus nostri Anno II.

117 Quamuis autem pro maiori robore eorum quæ in hoc consulto dicta sunt plures Sac. Rotæ Romanæ decisiones afferri possent,illis prætermissis solùm paucas aliquot ad rem facientes hic apponere libuit.

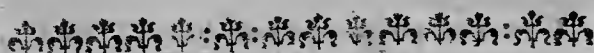

Barchinonen̄.

Incursus Censurarum.

118 Coram Domino Mantica anno 1593.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari ab Episcopo non potest, qui ab eius iurisdictione est exemptus.*

2 *Attentata intelliguntur, quæ pendente lite in Rota gesta sunt coram Ordinario,quando causa est commissa super toto negotio principali, & incidentibus,n.3.*

4 *Iurisdictio per consensum prorogatur:sed exempti non possunt prorogare sine consensu Romani Pont.cui immediatè sunt subiecti.n.5.*

6 *Absolutio à censuris,vt causa apertius cognoscatur,conceditur,cum reincidentia.*

DECISIO.

VIT conclusum Monachos ab excommunicatione esse absoluendos: Nam ex resolutionibus die 28. Nouembr.1583.& die 1.Iunij 1584.factis coram S.D.N. tunc temporis Sacri Palatij Apost. Auditore constat de exemptione Abbatiæ S.Cucufati,& Ecclesię S.Petri de Octauiano; 1
cui consequens est dicere vt sententia excommunicationis ab Archiepiscopo Tarraconen̄ contra Monachos illius Ecclesiæ sit nulla; quia exemptus non potest excommunicari ab Episcopo,à cuius iurisdictione ex exemptus, *c.2.ad fin. de in integr.rest.& c.quanto de priu.& Clem. 1. §. nonnulli de excess.prał.* Imol.*in c.ex parte de priuil.* Bellam.*in cons.20.n.14.vers.& est ratio.* Nat.*cons.257.num.7.*

Quod multo magis in casu proposito dicendum est:quia causa pendet in hoc sacro Audito- 2
rio:& ideo omnia quæcumque gesta sunt coram Archiepiscopo Metropolitano, & Episcopo Gerunden̄.subiacent vitio attentatorum,*c.non solum de appell.lib.6.*

Neque hæc causa potest dici non esse com- 3
prehensa in commissione: quia est commissa super toto negotio principali, cum omnibus incidentibus, & dependentibus;& commissio ad instantiam Episcopi Barchinonen̄ fuit in Rota præsentata.

Neque ad rem pertinet,quod iurisdictio Epi- 4
scopi Gerunden̄ à Monachis fuerit prorogata, cum in eius iurisdictione consenserint,*l.1.& 2. ff.de iudic.* quia exempti non possunt prorogare 5
alterius iurisdictionem sine consensu Romani Pontificis,cui immediatè fuit subiecti, *cap.cum tempore,in fine,*& ibi not.Abb.*n.2.de arbit.* Ioan. Andr.*in c.scienti, col. mihi 14. vers. soluit pro hac parte de reg.iur.l 6.*Felyn.*in c.P.& G.n.13.de offic. deleg.*

Neque etiam obstant constitutiones Prouinciales,quæ prohibent absolui eos, qui Clericis violentiam intulerunt nisi cum de omnibus satisfecerint,quia debent intelligi quando violentia infertur sine iusta causa:diuersum est, si cum iusta causa inferatur,*l.nec vim,* & ibi Bart. *n. 6. in fin.de iust.& iure.*

Sed, vt apertius causa cognoscatur, Domini censuerunt Monachos à censuris esse absoluendos,cum reincidentia eorum arbitrio.

Habetur hæc decisio inter decisiones Manticæ decisione 237.

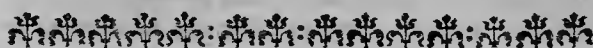

Oscen̄.

Iurisdictionis.

119 Coram Reuerendissimo P. D. Pirouano Decano.Die Veneris 11.Decemb.1637.

ARGVMENTVM.

119 Ordinarij cum habeant intentionem fundatam in iure super exercitio iurisdictionis in sua diœcesi,quousque eis non sit inhibendum. Ordinarij non habent iurisdictionem contra Regulares,&c.

SVMMA

SUMMARIUM.

1 *Contra Ordinarios, cum habeant intentionem fundatam in iure super exercitio iurisdictionis in sua diœcesi non est inhibendum, donec cognoscatur de iuribus prætendentium exemptionem num. 2.*

3 *In Visitationis, & executionis piarum voluntatum materia, plura in iure sancita sunt.*

4 *Regulis non semper, & indistinctè inhærendum est.*

5 *Ordinariis circa iurisdictionem non assistit ius contra Regulares, quod procedit etiamsi Ordinarij sint Sedis Apostolicæ delegati. n. 6.*

6 *Regulares Superiorum vigilantia relinquuntur.*

7 *Titulus vigore priuilegij allegari potest.*

8 *In possessione sua quis turbari non debet dum cognoscitur de eius releuantia.*

9 *Concilio Tridentino censetur derogatum licet de Tridentino non sit facta mentio, stante derogatione Conciliorum.*

10 *Ordinarius quando dicatur processisse vti piæ operæ exequutor in casibus à iure concessis.*

11 *Ordinarij tanquam Sedis Apost. delegati in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum tam in vltima voluntate, quam inter viuos sunt exequutores.*

12 *Ordinarius cessante negligentia non potest priuare exequutores testamentarios suis facultatibus.*

13 *Appellatio de iure semper datur ab vtrumque effectum scilicet deuolutiuum, & suspensiuum.*

14 *Iudex pro sua iurisdictione tuenda, & partium securitate debet inhibere partibus instantibus.*

DECISIO.

PATRES Societatis prætendentes se esse grauatos ex processu, & sententia Ordinarij Oscen. appellarunt, & causa ad Rotam delata cum facultate inhibendi causa cognita hodie fuit dubitatum, an esset inhibendum, & Domini affirmatiuè responderunt.

1 Nam, etsi vera sit conclusio, & per Rotam sæpè recepta contra Ordinarios nedum de iure communi habentes fundatam intentionem in exercitio eorum iurisdictionis, *c. conquerente de offic. ord. c. cum persona de priu. in 6. c. cum vener. c.*
2 *cum de Xenodochiis de relig. dom.* Sed etiam ex decretorum Trid dispositione *c. 8. sess. 21. c. 8. sess. 22. c. 20 sess. 25* non esse inhibendum, donec cognoscatur de iuribus prætendentium exemptioné aut præscriptioné. Caput. *dec. 201. p. 2.* Tolet. iurisdictionis quæ est 396. *p. 1. & in c. 493. p. 2.*
3 *recent.* & Theatina Iurisdictionis 501. *ead. p. 2. & 525. p. 2. recent.* Attamen quia tam in materia visitationis, quam executionis piarum voluntatum vtroque iure plura sancita fuerunt *c. tua nobis de test. Clem. 1. & vnica eod. tit. Clem. 2. de relig.*
4 *domib. & c. 8. sess. 21. c. 8. sess. 22.* non semper, & indistinctè regulæ inhærendum est, sed videndum quo iure Ordinarius processit contra Rectorem, & alios executores, vel tamquam piæ operis exequutor vel tanquam Visitator. Si de hac postrema parte materiam visitationis tāgente ageretur, & qui non est casus, nec ordinarius, & seu eius Vicarius ex tenore monitorij transmissi intendit visitare Collegium Patrum quoad regimen, & regularem disciplinam, aut bonorum
5 Ecclesiasticorum conseruationem, tunc indistinctè esset inhibendum, quoniam ius non assistit Ordinariis contra Regulares quinimò in decretis supradictis excipiuntur propter regularem obseruantiam, quæ in eorum Monasteriis viget, quorum Superiorum vigilantiæ relinquitur, & de iure competit etiam quod ordinarij sint Sedis Apostolicæ delegati. Clem. 2. vbi glos. *in verbo alia*, & ibi Vitalin. *in §. hoc igitur n. 4. & seq. de statu Monach. & in Clem. quia contingit, n. 73. de relig. domib.* quæ iuris assistentia eo minus Ordinariis deseruire posset contra Patres Societatis, habentes priuilegia Pauli III. Pij IV. & Gregor. XIII cum clausulis amplissimis exemptionis ab omni superioritate exemptione, & visitatione 7
quorumcumque Ordinariorum cum susceptione sub protectione Sedis apcstolicæ cum quibus possunt allegare titulum, & à die datæ illorum obseruantiam, & dum cognoscitur de releuantia in eorum libertatis, & exemptionis possessione turbari non possunt, *c. cum persona in fin. de priuileg. in 6.* Et comprobant Anchar. *ibid. n. 11.* Gemin. *n. 3. & 4.* Franc *n. 2.* Hancque declarationem sequuta est Rota *decis. 491. n. 4 & 5. 685. n. 2. p. 1. 382. n. 5. p. 2. recent.* Seraph. *decis. 595. n. 3. & 1279. in fin.* Et idem fuit firmatum in Lauretana Iurisdictionis 12. Maij 1631. coram Episcopo Vrgellen. & seruari debet, cum priuilegia Patrum post Concilium Tridentinum superuenerint cum derogationibus Conciliorum quæ sufficiunt, etiam quod de Tridentino in indiuiduo mentio facta non fuerit, vt in causa S. Angeli pensionis 16. Decembris 1594. coram Cardin. Hieronymo Pamphilio 179. *n. 6. p. 2. recent.* & in Alerien. pensionis 20. Martij 1626. coram D. meo Decano.

Rectius igitur existimarunt Domini, inspecto tenore monitorij, dici posse Ordinarium processisse vti piæ oper is exequutorem in casibus à iure concessis, *c. tua nobis de testam. Clem. vnic. eod. tit. c. quia contingit de relig. domib.* ad quæ iura Concil. Trident. se remisit *in c. 8. sess. 22.* ibi. *Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum tam in vltima voluntate, quàm inter viuos sint exequutores.*

Cœterum, quia iura prædicta præuident in casum negligentiæ abusus dissipationis, & dilapidationis bonorum, quicquid sit, an etiam in hoc secundo casu intrent priuilegia Societatis, attamen de negligentia Rectoris Collegij adhuc non constat, & eo minus aliorum exequutorum, quo nominati fuerunt in testamento Ludouici, quos ordinarius suis facultatibus priuare non potest. Bald. *cons. 39. num. 2. lib. 5.* Castr. *cons. 456. n. 1. lib. 2.* Alex. *cons. 106. n. 6. lib. 6.* merito cessante causa, & culpa aliorum exequutorum ius in hac parte non assistit Ordinariis ad sustinendum inordinatum processum, & grauamen dissimulari non potest propter quod de iure semper datur appellatio ad vtrumque effectum deuolutiuum, & suspensiuum *c. non solum c. Romana §. Si autem de appell. in 6. l. appellatione C. eod. tit.* & Iudex pro sua iurisdictione tuenda, & partium securitate, ne aliquid innouetur potest, & debet inhibere partibus instantibus. Lancell. *de attent. cap. 4 ampl. 10. n. 2. & c. 20. n. 7. & seqq.* Menoc. *con. 35. n. 14 lib. 1.* Et ita conclusum fuit.

Habetur hæc decisio inter collectas à Rubeo *p. num. 260. nouiss.*

Toletana.

Iurisdictionis.

120 Coram Domino Buratto anno 1616.

ARGVMENTVM.

Exempti ab Ordinariorum iurisdictione nequeunt ab ipsis Ordinariis, vel eorum ministris excommunicari. Notarij, & Nuncij relationi creditur, vbi adest stylus.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ad cautelam ex inueterato stylo Rotæ, sine causæ cognitione concedi solet.*
2 *Exempti à iurisdictione Ordinarij, inconsulto Summo Pontifice, nulliter excommunicantur sub prætextu, quod præcepto eiusdem Ordinarij non paruerint.*
3 *Absolutio à censuris non remittitur ad Ordinarium, quando constat de grauamine ab ipso, vel eius Officiali illato.*
4 *Notarij, & Nuncij relationi sine testibus statur, si adest stylus, & loquitur de stylo ciuitatis Tolet.*
5 *Nuncius refert per verba præteriti temporis.*
6 *Notario attestanti de causa deputatione creditur de stylo Rotæ.*
7 *Ad interdictum quomodo procedatur remissiuè.*

DECISIO.

1 Cum Abbas de Escalona, & alij appellantes à censuris, & interdictis per Commissarium Illustrissimi D. Cardinalis Archiepiscopi latis, prætenderent, se non esse remittendos ad dictum Illustrissimum eorum ordinarium pro absolutione ad cautelam, ex inueterato stylo, sine causa cognitione per Rotam concedi solita; proposito dubio visum fuit DD. constare de notorio grauamine per dictum Commissarium illato.

2 Fuit enim à S. D. N. concessa exemptio collegiatæ dicti loci de Escalona in limine illius erectionis à iurisdictione Ordinarij, cum immediata subiectione Nuncio Hispaniarum, & Sanctæ Sedi Apostolicæ: ita quod Ordinarius non posset excommunicare, suspendere, & interdicere, nec de defectu eius vacationis, & consensus opponere, cum decreto irritanti, & aliis clausulis amplissimis, de quibus in litteris Apostolicis eidem Commissario exhibitis, qui respondit, se scire de verbo ad verbum omnia in eis contenta, & quod propterea non indigebat earum lectura, vel intimatione, *vt in Summario Abbatis nunc dato num.* 3. Et ideo inconsulto Summo Pontifice, & non informato de exemptione Illustriss. D. Archiepiscopo, (qui alias præsumendum est quod pro summa eius prudentia, & erga Sanctam Sedem Apostolicam, & S. D. N. obseruantia. d. Commissario mandasset, vt à dictis censuris, & interdictis se abstineret, prout stantibus præmissis abstinere debebat) non potuit idem Commissarius ad illa procedere contra præbendatos eiusdem Ecclesiæ, & alios, prætextu, quod eius præcepto non paruerint prout processit, & sic nulliter, *cap. Ad quorundam*, vbi Socin. *num.* 1 *de excess. Prælat.* quæ sustineri non possunt. Innoc. *in cap. Ex parte, il* 1 *. col.* 2. *nu.* 3. *vers. licet de verb. significat.* & ibi Ioan. Andr. *col.* 2. *num.* 5. *vers. Quod si monitus.* Hostien. *in simili vers. n.* 5. Butr. *num.* 11. *Secundo casu.* Card. *num.* 6. *vers. Quod si monitus.* Et consequenter cessat manifesta offensa, & dubietas, nec debet fieri remissio pro absolutione ad Ordinarium, cuius Commissarius excommunicauit, *cap. Venerabilis* §. *Sanè, vers. Si verò.* Vbi Gloss. & Doctor. *de sentent. excommunic. in* 6. 3

Non obstat quod non sit danda fides attestationi Notarij sine testibus, qui exhibuit dictas litteras: quia imò illi statur de stylo illarum partium, si enim statur relationi Nuncij absque testibus, quando adest stylus, vt illi credatur, vt fuit dictum *in alia Toletana decimarum* 3. *Iunij de anno* 1590. *coram bon. mem. Penia in Vlixbonen. iuris deputandi Collectores* 14. *Maij* 1603. *coram Reuer. Attrebatensi, & in Placentina, & Toletana Canonicatus, & Beneficiorum* 26. *Iunij* 1609. *coram Reuerendissimo D. Bononien.* multo magis Notarij, *vt in dicta Vlixbonen. B.* Et sic cessat etiam obiectum, quod dicta attestatio sit facta per verba enunciatiua præteriti temporis, quia facta à Notario tanquam Nuncio, qui semper refert per verba præteriti temporis, ad not. *in c. Cum parat. de appell.* Et iuxta formam traditam à Speculat. *in tit. de citat.* §. *Sequitur videre num.* 11. Vltra quod est etiam subscripta per eumdem Notarium, & recognita per testes, citata parte, & cum eius interrogatoriis iuxta stylum Curiæ, vt in Actis. 4 5

Et prædicta fortius locum habent: quia ipse erat Notarius causæ pendentis coram Abbate, & eius assertioni de sua deputatione statur ex stylo Rotæ. Caputaque. *decis.* 245. *num.* 1. *part.* 2. Et fuit dictum, *in Firmana iurisdictionis* 26. *Iunij* 1610. *coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto. C.* Ex quibus etiam dictum fuit non potuisse procedi ad interdictum non seruatis præsertim traditis per Couar. *in cap. Alma mater part.* 1. §. 1. *num.* 4. *vers. Sed ob vnius de sentent. excommun. in* 6. 6

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de iure Abbatum tom. 5. decisione 118.

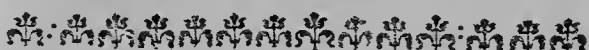

Oscen.

Iurisdictionis.

121 Coram Domino Vbaldo anno 1614.

ARGVMENTVM.

Conseruatores an habeant iurisdictionem iudicialem, & ex quibus illis talis iurisdictio concessa censeatur, & an Concil. Tridentin. sess. 24. cap. 20. tollat conseruatorias Regularium.

SVMMARIVM.

Conseruatores iurisdictionem non habent nisi manifestis iniuriis, & molestiis illatis iis, quibus dati sunt Conseruatores; nec possunt exercere iudicialem indaginem. num. 1.
Fallit in iis Conseruatoribus, in quibus retento eodem

dem conseruatorum nomine maior à Pontifice fuit potestas attributa, vt quia à Papa appellantur, vel habent facultatem in priuilegio expressam cognoscendi de iniuriis, & aliis causis si requirant iudicialem indaginem, n. 2. & 3. Vbi quod de style Curiæ Conseruatoriæ in hac forma conceduntur.

Litterarum Apostolicarum forma seruanda est.n.2.

Conseruatoribus per quæ verba censeatur concessa iurisdictio iudicialis.n.3.

Clausula Contradictores, &c.*importat vt censeatur concessa iurisdictio iudicialis.n.4.*

Conseruatoriæ Regularium non sunt sublatæ per Concilium Trid.sess.24.c.20.num.5.

DECISIO.

1 FVIT dictum Iudices Conseruatores Monasterij S. Ioannis de Piña Oscen. Diœcesis habere iurisdictionem iudicialem in causis ad dictum Monasterium, & eius Abbatem, & Monachos spectantibus, licet enim regulariter conseruatores iurisdictionem non habeant, nisi pro manifestis iniuriis, & molestiis in eos illatis, quibus dati sunt conseruatores, nec possint exercere iudicialem indaginem iuxta text. *in c. 1. & c. final. §. Vt autem de offic. deleg. in 6.*

2 Tamen id procedit in nudis conseruatoribus, secus autem in iis, quibus retento eodem conseruatorum nomine, maior à Summo Pontifice potestas attributa est, vt quia Iudices à Papa appellantur, vel habeant facultatem in priuilegio expressam cognoscendi de iniuriis, & aliis causis, etiamsi requirant iudicialem indaginem, itaut tota vis ster in litteris Apostolicis quarum forma seruanda est. *c. Cum dilecta de rescrip. l. Diligenter, ff. mand.* Et tradit in nostris terminis Ioan. Andr. *in d c. 1. sub n. 6. vers. in gloss. fin. de offic. deleg. in 6.* Et idem in addit. ad Spec. *in tit. de iudic. deleg. § fin. sub n. 24. in verb. Conseruatoribus* Host. & post eum Gemin *in d. cap. 1. sub num. 13. vers. Vel secundum.* Guid. Papæ *decis. 18. n. 3.* Franc. Marc. *decis. Delphin. 349. n. 5. lib. 1.* plenè Corn. *cons. 15. per tot. lib. 3.* Et formam huiusmodi conseruatoriæ satis similem præsenti, de qua agitur, ponit Prob. ad Ioan. Monac. *in dicto c. 1. n. 3. de offic. deleg. in 6.*

3 Quod autem in casu, de quo agitur, conseruatores prædicti Monasterij habent iurisdictionem iudicialem facilè deprehenditur ex lectura amplissimi priuilegij felic. record. Eugenij IV. sub datum Romæ septimo Idus Maij 1444. Nam ibi in primis *in vers. Discretioni vestra,* non simpliciter appellantur conseruatores, sed conseruatores Iudices, vt consideratur in puncto Corn. *d cons. 15. n. 6. lib. 3.* Præterea illis datur amplissima facultas non solùm defendendi Monasterium à quibuscumque molestiis, grauaminibus, & iniuriis ei illatis, vel inferendis, sed cum fuerint ab Abbate, & Conuentu, vel eorum Procuratoribus requisiti, personis quibuslibet super restitutione Castrorum, Villarum, Terrarum, & aliorum locorum iurisdictionum, iurium, & bonorum ad Monasterium spectantium iustitiam administrent, cum clausula in illis videlicet, *Quæ iudicialem requirunt indaginem,* per quæ verba iudicialis iurisdictio censetur concessa *dicto c. 1. & final. à contrario, seu de offic. deleg. in 6.* adeo vt vt propter hanc formam, quæ venit in stylum Curiæ parum inseruiat dispositio illorum iuriū, vt tradit Io. Andr. *in d c. fin. sub n. 3.* & ibi Dom. *in §. Conseru. sub n. 4. vers. An indistinctè.* Nau. *in Man. c. 28. n. 125. vers. Neque conseruator.*

Accedit alia clausula *Contradictores quoslibet, & rebelles per censuram Ecclesiasticam compescendo,* per quam dicitur concessa facultas iudicialiter procedendi Ioan. Andr. *in d. c. 1. n. 9. vers. Si ergo.* Et ibi Host. *n. 4.* & Dominic. *n. 13. de offic. deleg. in 6.* & rursus adest derogatio expressa constitutionis Bonifacij VIII. qua disponitur quod conseruatores de aliis quàm de manifestis iniuriis, & violentiis, ac aliis quæ iudicialem requirunt indaginem, pœnis in eos, qui secus agerent; & in id procurantes, se nullatenus intromittant quæ sunt expressè disposita *in d. c. 1. & c. fin. de offic. deleg. in 6.*

Nec visum est obstare Concilium Tridentinum *sess. 7. cap. 14. & sess. 14. cap. 5. de Reformat.* 4
Quia *in d. sess. 7. c. 14.* loquitur de Regularibus extra Monasterium degentibus, & in causis mercedum, & miserabilium personarum *sess. autem 14. c. 5.* expressè reseruat Regularia loca in vniuersitates.

Imò, quod tales conseruatoriæ Regularium non sint sublatæ per Sacrum Concilium *sess. 24. c. 20. de Reformat.* Censuit Sacra Congregatio Concilij Interpretum in vna Mediolanen̄ etiam quod causæ graues sint, & plenariam cognitionem requirant. Et ita fuit decisum Abbate cum Monasterio solùm informante.

Habetur hæc decisio inter collectas à Farinacio tomo 4. decisione 616.

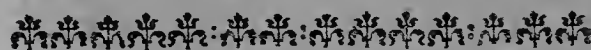

CONSVLTVM XLI.

De Ecclesia Parochiali quibusdam Religiosis concessa.

SVMMARIVM.

Occasio dubij. num. 1.

Regulares etiam Mendicantes possunt exercere munus Pastorum, seu curam animarum ibid.

Possunt illis conferri beneficia regularia n. 2.

Quid requiratur vt aliquod beneficium dici possit regulare. num. 3.

Quot modis beneficium regulare constituatur. n. 4.

Quid de Beneficiis Curatis secularibus. n. 5.

An vt eligantur Regulares ad huiusmodi Ecclesias requiratur aliqua dispensatio. n. 6.

Exponitur cap. Quod Dei timorem de stat. Monach. *num. 7.*

Et c. in Parochia 16. q. 1. *n. 8.*

An commune ius Regularium extendatur etiam ad Mendicantes. num. 9.

Quid dicendum ad Clem. 1. de regularib. *quam pro contraria parte quidam afferunt. n. 10.*

An extendatur etiam ad omnes regulares qui ad officium concionandi apti non sint. n. 11.

An obstet text. c. Quod Dei timorem. *n. 12.*

Ipsius textus explicatio. n. 13.

Quid quando populi necessitas, vel vtilitas id postulat. num. 14.

An sit necessaria ad electionem Regularis ad Ecclesiam Parochialem secularem dispensatio Episcopi. num. 15

IESVS MARIA.

Occasio dubij.

CONCESSA Eminentissimus, & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Harach quibusdam Religiosis Ecclesiam quandam Parochialem in Ciuitate Pragensi sitam, quam per aliquot annos possederunt, sed postea, quibusdam suggerentibus, dubitatum, an talis concessio valida, & legitima fuerit, & dicti Religiosi capaces seruiendi dicti Ecclesiæ Parochiali curam animarum in ipsa exercendo. Ad quod dubium sic respondi. 1

Regulares etiam Mendicantes posse exercere munus Pastorum, seu curam animarum gerere pro comperto omnibus est.

PRimò quidem loquendo de beneficiis regularibus. Quod ex ipsis terminis est manifestum, cum beneficia ista solum Regularibus conferantur, & ab eis solum ministrentur, ex hoc enim euidenter sequitur capaces esse illorum. Syluester *verb. Religio* 6. Nauarrus *Comment.* 4. *de regular. num.* 23. quos sequor *tom.* 2. *sum. qq. regular. cap.* 18. *num.* 2. Et supponunt commumuniter DD. quos in sequentibus referam. Vt autem aliquod beneficium regulare dicatur, non sufficit, quod ad Regulares eius collatio, aut præsentatio pertineat, neque quod ipsi Religioni vnitum sit; cum hæc omnia sæculari beneficio competere possint, sed necessariò requiritur, quod per Regulares administretur. Sic aliis relatis docet Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 8. *n.* 38. Sanchez *lib.* 7. *Summ. c.* 29. *num.* 13. Castrus Palaus *oper. moral. par.* 2. *tract.* 3. *disp.* 1. *punct.* 2. *n.* 2. Huiusmodi autem beneficium regulare dupliciter constituitur. 2 3

4 Primò ex fundatione, vt si fundator beneficij statuat esse per Regulares administrandum, cui fundationi Episcopus consentire debet. Secundò, fit regulare, si tempore quadragenni pacificè, & continuò per regulares administretur, quia præscriptione obtinetur hæc qualitas, tametsi antea à sæcularibus fuerit administratum, vt expressè deciditur. *c. Cum de benef. de præbend. in* 6. Castrus Palaus *sup.*

5 Deinde loquendo de beneficiis curatis secularibus quamuis quorumdam Canonistarum sententia sit non posse Regulares illa possidere, nihilominus verissima, & inter Doctores frequentissima sententia est absque vlla dispensatione stando in iure communi posse eligi regulares ad Ecclesias Parochiales seculares.

6 Quam tenent quamplurimi tum Iuristæ tum Theologi, specialiter Glossa, Hostiensis, Ioannes Andreas, Antonius, Anchar. Abbas, Cardinalis, Ananius, Henricus, Federicus, Archidiaconus, Dominicus, Francus, Imola, Præpositus, Felynus, Rochus, Lambertinus, Bertachinus, Selua, Corasius, Gregorius Lopez, Rosela, Angelus, Tabiena, Armilla, Syluest. Couarruuias, Nauarrus, Gambara, Antonius Cuccus, Villalobos, Monaldus, Thomas Zerola, Emmanuel Sà, Graffis, Azor, Rodriquez, & Lessius, quos refert,

refert, & sequitur Sanchez *lib.7.in Decalog.c.29. n.31*.Tambur.*de Iure Abbat.tom.3.disp.9.q. 8.n.* 4 Bordon.*res.92.n.* 7. Castrus Palaus *supra punc.* 3.§.1.*n.*12.Pelizzarius *tom.2.Manual.Tr.* 8. *c.4. sect.4.n.*104.Cespedes *in Tr.de exempt. Regular. c.8.dub.*168.

7 Habetur expresse *in c. Quod Dei timorem, de statu monach.* ibi: *Et per antiquos Canones etiam Monachi possunt ad Ecclesiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari.* Circa quem textum notatur ex illo elici absque vlla dispensatione id effici posse. Quia non dicitur posse fieri, quod remedio extraordinario, quale est dispensatio indiget, vt optimè tradit Innocentius *c.pastoralis n.1.verb.renunciatum de caus. poss. & propriet.*

8 vbi eius additionator ait hoc dictum esse notabile, & amplecti à Cardinali *cons.* 57. alias irregularis diceretur posse ordinari, & ad beneficium promoueri, siquidem ex dispensatione id potest fieri.

Idem colligitur ex *c. in Parochia 16. q.* 1. vbi Gelasius Papa iubet Monachum ad beneficium Parochiale præsentatum admitti ab Episcopo, & nullatenus verbo *dispensationis* vtitur, quasi voluerit dispensare, & ideo ius commune videtur explicare, quod hoc in fauorem curæ animarum inductum sit. Sanchez, & Tamburin *supra* & Castrus Palaus *num.*14.

9 Hoc porrò commune ius Regularium etiam ad Mendicantes extendi, contra paucos quosdam qui leui ducti fundamento id negarunt, expressè tenent Sanch. *supra num.* 37. post Rochum, Lambertinum Lessium, & Cordubam, quos refert; Palaus etiam *supra* Pellizzarius *num.*106.

10 Eo quod textus, & authores adducti generaliter loquuntur, & Clement.1.*de Regular.* Quam pro contraria parte quidam afferunt, potius pro nostra star.

Cum enim prohibet quod Mendicantes translati ad non Mendicantes non possint hæc beneficia obtinere manifestè supponit quod in propria Religione Mendicantium manentes ea obtinere possint; vt ait Sanch.*supra.* Solum ergo Minores excluduntur per Clement. *Exiui de verbor.significat.* Et illi Religiosi, quibus per specialia statuta suæ Religionis id interdicitur quales sunt PP. Iesuitæ, non alij. Sanch. Tamburinus, & alij.

11 Extenditur etiam ad omnes istos regulares etiamsi ad officium concionandi apti non sint. Nam occasio eligendi regularem est populi vtilitas, & necessitas: sed secluso publico officio concionandi potest regularis esse populo maximè vtilis, & necessarius: ergo potest in Parochum eligi, & sic docet expressè Abbas *cap. non est, n. 9.de vot.* Lambertin.*de Iurepatron.lib.2.p.* 1. *q.* 7. *art.*19.*num.*22.Sanch.*supr.num.*40. Palaus *supra num.*12.

12 Nec obstat textus in relato *c. Quod Dei timorem,* ibi: *Ex quo debent prædicationis officium quod priuilegiatum est exercere.* Quia officium prædicationis, cui communiter religiosi aptiores sunt præstat supradictum priuilegium quod amitti non debet, etsi in vno, vel alio religioso aptitudo ad illud exercendum non inueniatur.

13 Deinde in supradicto *cap.* non videtur sumi officium prædicationis, prout communiter fieri solet, sed pro officio doctrinæ quam quilibet Parochus suis ouibus præstare tenetur, & quia regulariter religiosi aptiores sunt ad docendum, ea de causa in fauorem animarum illis hoc priuilegium conceditur. Sic fermè Sanchez *supra n.*40. & Castrus Palaus *n.*12.

Maximè verò hæc procedunt quando populi necessitas, vel vtilitas id postulat. Cum enim hæc iuris concessi fauore boni animarum dimanauerit, & huic bono prospicere religiosorum proprium munus sit, proculdubio cùm talis necessitas, vel vtilitas adest ipsi præfici possunt huic ministerio curæ animarum gerendæ. Gloss. *cap. Quod Dei timorem, verb. regimen, de stat. monach. &* 16.*q.*1.*in Summa fin.* Rochus *de Iurepatron.verb.honorificum q.4.num.*13.Rosella *in Summa, verb. Monachus num.*4. Syluest. *verb. Religiò* 7.*q.*3.Bonif.*Clem.*1.*de elect.n.*45.*&* 65.Couarruuias *c.2.n.3.de testam.* Rodriguez *qq. regul. tom.* 1.*q.*34.*art.*5.*initio*, Lessius *lib.*1. *de iust. cap.* 41. *dub.*12.*n.*99.Sanch.*supr.n.*39. Tamburinus *supr. num.*7. Et fauet S. Pagina *Actuum Apostolorum cap.6.* vbi habetur quod cum necessitas Ecclesiæ id postulauit; *crescente numero discipulorum* asciti etiam sunt alij ministri pro animarum salute curanda. Vt notat Vincentius Parentius infra referendus. 14

Quamuis autem plures teneant ad hanc electionem regularis ad Ecclesiam Parochialem secularem sub eundam necessariam esse Episcopi dispensationem, prout tenent Gonzalez, Bellamera, Staphileus, Alexander, & alij, probabilius tamen est oppositum, prout tenent Gregorius Lopez, Couarruuias. Nauarrus, Lambertinus, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez eo *n.*35.& Palaus *n.*14. Ex eo quod in iuribus relatis nulla sit mentio talis dispensationis, neque sit aliqua incapacitas ex parte ipsorum regularium, vt ostensum est, & ostenderur in sequentibus. ita præter relatos authores id tenet Vincentius Parentius I.V.D. in consilio quodam apud Tamburinum *sup.num.*13. 15 16

Esse tamen necessariam licentiam Prælati omnes supponunt, & constat *ex c.Religiosus in princip.de elect. in 6.* vt specialiter notant Tambur. *sup.n.*10.& Castrus Palaus *n.*15. 17

Ex dictis autem manifestè constat posse Religiosos istos, de quibus in præsenti, exercere munus Parochi in dicta Parochia S. Galli Ciuitatis Pragensis, cum, vt ostensum est, iure communi id sibi liceat necessitas, vel vtilitas populi in patria bellorum tumultibus, & hæreticorum perfidiæ exposita, vt quotidie experiuntur, & suorum Prælatorum licentia adsit, & quatenus opus esset etiam dispensatio Episcopi, videlicet Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis ab Harach Pragensis Antistitis, qui dictam Parochiam Patri Magistro Sigismundo concessit anno 1626. annuente quoque piissimo Cæsare Ferdinando II. 18

Nihil obstat contra hæc Bulla Pauli IV. qua omnes regulares priuauit beneficiis secularibus quibuscunq; per ipsos acquisitis, vt refert Mandosius *de signat.gratiæ, verb. dispensatio Monachorum pro obtinen.benef.vers.hodie non solum.* 19

Quia vt ipsemet Mandosius *vers.penult.* refert, redacta est ad ius commune per Pium IV. & ita vt inutilem ad intentum eam reiiciunt Sanchez *sup.n.*35.Tambur.*n.*5.& Pellizzarius *n.*104. Bulla Pauli IV. incipit *Priusquam diuina bonitas,* Bulla autem Pij IV. de anno 1560. incipit *Sedis Apostolica solertia.* Pellizzarius *ibid.* 20

Magis videtur obstare declaratio quædam Sac. 21

Sac. Congregationis relata à Gonzalez *in Regula 8. Cancellariæ glos. 7. num. 53.* Tamburino *supr. n. 4.* Pellizzario *num.* 104. & aliis, in qua de mente Greg. XIII. hæc dicit S. Congregatio. *SS. D. N. Gregorius XIII. noluit licere Canonicis Regularibus, etiam de licentia sui Generalis, absque permissu Summi Pontificis, assumere curam animarum, etiam ad tempus, multoque minus beneficium curatum ad tempus.*

22 Sed plura sunt, quæ huiusmodi obiectionis debilitatem ad præsentem casum ostendunt. Primò etenim hæc declaratio solum fuit pro Canonicis Regularibus, vnde ergo locus vt in materia odiosa, & à iure communi exorbitante extendatur etiam ad Mendicantes, maximè in proprio Monasterio, vt expendemus inferius, commorantes? Deinde Gabriel Pennotus diligens author, & Ordinis Canonici chronologus *lib. 2. c.* 72. quem sequuntur Tamburin *supra num.* 11. *& sequentib.* Pellizzarius eo *num.* 104. contendunt dictam declarationem, seu decretũ nunquam in praxi fuisse; & Gonzalez retractasse id quod dixerat in contrarium; quinimò eandem S. Congregationem de anno 1602. (cum illa Gregorij XIII. dicatur esse de anno 1581.) declarasse oppositum; & S. Rotam Romanam idem decidisse; ac in praxi obseruatum fuisse dando Parochialem Ecclesiam, seu Præposituram aliquibus Canonicis Regularibus, scilicet Don. Theophilo Variso, & Don. Paulo Tapparello Pedemontano.

23 Quamuis autem propter hæc eneruata videatur dicta declaratio Sac. Congregationis; nihilominus, quia quoad alios saltem Regulares, Mendicantes præsertim, vsu, & praxi receptum videtur vt non admittantur ad beneficia curata sæcularia sine dispensatione Apostolica, prout supponant Mandosius *supra* Piasecus *in praxi Episcopor. 1. p. cap. 5.* Garzia *de benefic. part. cap. 10. n. 32.* & Sanchez *supra n.* 71. quos refert, & sequitur Castrus Palaus *supra num.* 10. ideo aliis modis satisfaciendum præsenti difficultati, & ita clarè, vt nullus omnino remaneat scrupulus circa ipsam.

24 Primò quidem ex dictis vt scilicet id non procedat in casu necessitatis, qualis sine dubio fuit quando d. Ecclesia S. Galli concessa fuit ab Eminentissimo de Harach Carmelitis Pragensibus. Etenim quemadmodum quando non inueniuntur Regulares sufficientes pro beneficiis Regularibus seruiendis præfici possunt sæculares, quia necessitas caret lege, *cap. si quis fortè de furtis*, sic è contra cum non inueniuntur Clerici sæculares sufficientes, vel quoad numerum (prout in casu nostro contigit,) præfici possunt Regulares beneficiis sæcularibus. Prout dixi *tom. 2. Summæ cap. 18. n. 1.* ex *cap. inter quatuor de Religiosis domibus*, & ex Gonzales, Garzia, & Tamburino ibi relatis. Quibus etiam modo addendi Rebuffus, Abbas, Azor, Barbosa, quos refert idem Tamburinus *d. disp. 9. quæsit. 2. n. 5.* & Castrus Palaus *supra n.* 11. Quia vt ipse inquit: *Conuenientius est beneficium gubernari per Clericos alienæ professionis, quam omni gubernatione destitui, vel iniquè gubernari.*

25 Dici potest secundò huiusmodi praxim, seu vsum quod Religiosis non cõcedantur Ecclesiæ parochiales seculares, vel etiam declarationem Sacræ Congregationis circa illud non derogare priuilegiis religionum, quibus fruuntur ad talia beneficia possidenda; Eo vel maximè quod Religionum priuilegia priuilegiatissima cum sint specifica, & speciali derogatione egent vt ipsis derogari possit. Extare autem aliqua huiusmodi priuilegia ex dicendis constabit. Verumtamen hac solutione prætermissa ad aliam quæ omnino, & totaliter difficultatem euacuat iam accedo.

Dico ergo Sac. Congregationis declarationem 26
vsum, & praxim etiam curiæ, Doctorum qui nostræ parti aduersari videntur mentem, & alia si quæ fuerint, quæ aduersari videantur, solùm probare beneficia curata secularia separata à Monasteriis, seu Ecclesiis Regularium itavt Religiosi ipsis inseruientes extra propria Monasteria in priuatis domibus commorentur ipsis concedi non posse sine Sedis Apostolicæ consensu, non verò quod illis dari, seu concedi non possint Ecclesiæ aliquot curam animarum habentes pro Monasteriis, & Conuentibus, vt in ipsis claustraliter, & religiosè viuentes eidem animarum curæ sub suorum Prælatorum obedientia incumbant.

Ac perindè nihil prorsus, & omnino contrariari casui nostro, in quo Religiosi hanc curam sæcularem administrantes, non in priuatis domibus, sed in ipsomet Monasterio S. Galli sub obedientia, & vita Religiosa commorantur. Id porrò clarè, & liquido monstratur ex toto iure communi tum antiquo, tum moderno; & fundamentis aduersariorum, quæ nostræ thesi obuiare creduntur.

Etenim primò Innocentius III. vir equidem 27
Sapientissimus, & inter Pontifices Romanos egregius in *d. cap. Quod Dei timorem de stat. Monach. §. licèt autem* id satis expressit illis verbis: *Licet autem in Lateranensi Concilio de Monachis caueatur, ne singuli per villas, & oppida, per quascunque Parochiales ponantur Ecclesias, &c.* Denotans sanè tam ipsum, quam Lateranense Concilium solùm auersari prouisionem Ecclesiarum secularium Religiosis manentibus sigillatim *per villas, & oppida*, non si claustraliter in Monasteriis degant.

Vnde Abbas *in cap. Monachi de stat. Monach.* 28
num. 2. inquit: *Concilium Lateranense statuit ne Monachi soli per Parochias habitent, quia væ soli, quia non est qui subleuet eum, si ceciderit.* Idem indigitat Alexander III. in *cap. Super eo de regular. & transeunt. ad relig.* vbi determinat quod Monasterium semel ingressi non *amplius in Ecclesiis sæcularibus debent assumi ne contra votum, quod Domino fecerunt ventre probentur*, indicans quoque manifestè solùm detestari seruitium regularium Ecclesiis Parochialibus si extra Monasteria degant.

Pariter id manifestè subindicat Honorius III. 29
in c. ad Audientiam de Capp. Mon. quo loco committit Archiepiscopo Burdigalensi, vt mandet omnibus Abbatibus sibi suppositis, quatenus reuocent omnes Monachos solitariam vitam ducentes in quibusdam Prioratibus Ecclesiarum secularium, & in iis ipse Archiepiscopus seculares Clericos constituat Deo famulaturos. 30

Quam etiam ob causam Clemens VIII. in decretis pro reformatione regularium confirmatis quoque ab Vrbano VIII. dixit: *Ineatur ratio, qua sublatis licentiis, ac facultatibus hactenus quibuscunque concessis, degentes extra Conuentus claustra, ad ea quamprimum reuocentur, nec de cætero, nisi ex*

ex grauissima causa, à Sede Apostolica probanda, huiusmodi facultates concedi possint. Ex quibus
31 clarissimè habetur Summorum Pontificum mentem dumtaxat esse, ne regulares extra Monasteria viuant etiam prætextu animarum saluti subueniendi, & Ecclesiis Parochialibus seruiendi. Vnde Sacra Rota Romana in vna Vlisbonensi Iuris conferendi coram Lancellotto ann. 1607. cum esset dubium, an Monachis interdicta esset cura animarum sic habetur ad intentum: Quæ denique dicuntur de resistentia iuris contra Monasterium cum Ecclesiæ præsumanrur liberæ, non autem subiectæ, & quod Monahis sit interdicta cura animarum procedunt in dubio, secus verò quando de contrario constat, prout etiam Rota respondit in allegata Vrgellen. coram Illustrissimo Pamphilio, & quidquid sit in Monachis particularibus, & quando monasterium non habet populos, in quib. terminis procedit textus *in cap. Placuit* 16. *q.* 1. Vt notat ibi Glossa *in verb. Placuit.* De iure non est prohibirum Monasterio habere curam animarum, an saltem de consuetudine à iure approbata, vt in *cap.* 1. *de Cappel. Monach. Clement. Ne in agro, § cœterum de stat. Monach.* Abbas *in d. cap.* 1. *num.* 1. *& 6. de Cappel. Monach.* Et ita conclusum, &c. Hæc Rota.

Idem iuris esto de fultris, quibus innixi aliqui
32 Authores hanc facultatem seruiendi Parochialibus Ecclesiis secularibus denegant Religiosis. Dicunt enim ipsos non habere neque velle nec nolle. *cap. si religiosus de elect. in* 6. Et notant Ioannes Andreas *in add. ad speculat. tit. de stat. Monach.* Iason *in l. legatum num.* 15. *cum simil.* Sed in acceptatione beneficij consensus, atque voluntas, aut saltem, vt ita dicam, voluntas, aut non resistentia acceptantis requiruntur, vt in *d. cap. Si Religiosus,* vbi religiosi electio *ibid.* ideo annullatur: quia ipse nullo modo poterat suum consensum præstare electioni de se factæ; ergo.

Accinunt alij apud Sanchez *supr. num.* 34. etiã refragantes eo quod dicunt religiosos per professionem mortuos esse mundo, & cum per assumptionem ad Ecclesiam curatam veluti resuscitentur, oportet vt id fiat suprema Papæ authoritate dispensantis.

33 Item quod professi religionem nihil proprij habere possint prout necesse est habituros illos, qui Parochijs secularibus deseruirent. Noratur
34 hoc *cap. Ioannes,* vbi Abbas *de regul. & cap. Non dicatis, & cet. Nolo* 12. *q.* 1. norat, & Abbas *in cap. Cum ad Monasterium de stat. Monach. & in*
35 *cap. Ad nostram de confirmat. vtil. vel inutil.* Hæc etenim applicata Parochis regularibus qui intra suorum monasteriorum mænia degunt, inania prorsus sunt.

Cum enim de Prælatorum regularium præcepto id munus obeant, non tollit quominus dici possint non habere *neque velle, neque nolle, & mortuos esse mundo.* Similiter cum religiosa disciplina obedientiæ, paupertatis, & castitatis funiculis illigata viuant, non habebunt propriũ. Hæc ergo obiecta, vt dixi, inania. Ad alia ergo pro nostro placito robustiora pergo.

Inter quæ vnum omnium oculis obiicitur,
36 quod scilicet per totum Orbem Christianum, in partibus quoque illis, in quibus non est penuria Clericorum secularium, (qualis cernitur in Bohemiæ Regio,) plures secularium Parochiæ sub gubernio religiosorum conspiciuntur. Nec solum in Indiis, propter eandem, quæ in Bohemia viget, necessitatem; sed, & in Hispaniis, & Galliis, & in Italia ipsa Ecclesiasticis secularibus referta.

Et in vna alma Vrbe, in qua ad 26. Ecclesiæ Parochiales regularibus demandatæ numerãtur, supra 60. circiter alias secularium Clericorum curæ commissas. Nouissimè etiam diebus istis sub Pontificatu SS. D. N. Innocentij X. Illustrissimus Taurinensis Archepiscopus Ecclesiam quamdam Parochialem in Terra *Summa Ripa* nuncupata sitam Carmelitis donauit.

Accedo etiam ad priuilegia, inter quæ primò referendum illud Sixti IV. pro Carmelitis *in eorum Marimagno num.* 6. in quo manifestè supponit ipsis concedi posse Ecclesias Parochiales. Dicit enim: *Cœterùm, ne si ratione Parochialium Ecclesiarum apud quas domus Fratrum eorumdem constructa fuerint, aut construentur in posterum, locorum Ordinarij in eosdem Fratres aliquam Superioritatem vendicare tentarent, Fratrum eorum quies in aliquo perturbaretur concedimus ipsis Fratribus, vt in sic concessis, & quas eis cõcedi contigerit, curatis Ecclesiis, possint per Capellanum per eos pro eorum nutu ponendum, & amouendum curam huiusmodi exercere.* Eadem fermè conceduntur 38
Prædicatoribus *in eorum Marimagno num.* 50. & aliis Mendicantibus, vt notaui tom. 5. Summæ in Marimagno Prædicatorum circa dictum priuilegium *num.* 158. *&* 159. vbi etiam, & 4. *tom. verb. Monasterio Regularium num.* 21. attuli notabile priuilegium concessum Eremitis S. Augustini à Iulio II. in constit. *Etsi* apud Peyrinis 39
tom. 1. *priuil. Minim. in constit.* 11. Huius Pontificis, per quod illis concedit facultatem ad recipiendum noua loca, & Ecclesias, etiam Parochiales, absque Sedis Apostolicæ licentia.

Verba autem Pontificis cum Ægidio Ordinis Eremitarum Priore Generali loquẽtis hæc sunt: *Cum igitur Superiori anno per nostras litteras quadam Religioni tuæ concesserimus, inter quæ id erat, vt loca oblata tu, Fratresque tui, tam qui sunt, quàm qui erunt capere pro religione possetis. Nunc per has nostras ea, quæ concessimus, clarius declaranda duximus. Eandemque locorum suscipiendorum facultatem ad alia quæcumque loca, domos, Ecclesias, etiam Parochiales, ac cuiuscunque sint Ordinis, aut conditionis suscipiendas, extendimus, domusque proprio tam motu, quàm scientia, atque de plenitudine potestatis, vt hæc omnia capere possitis, facta vobis potestate tam per litteras, quas supra memorauimus, quàm per harum concessionem declarationemque litterarum. Licere igitur vobis perpetuò decernimus hæc omnia posse capere absque alia Sedis Apostolicæ concessione, &c.* Expendat lector clausulam illam *etiam Parochiales,* & illam *absque alia Sedis Apostolicæ concessione,* & notet priuilegium hoc, & alia Ordinis Eremitarum S. Augustini communicari Carmelitis, & aliis Mendicantibus propter Bullam Leon. X. quæ incipit 40
Dudum per nos in 1. tom. Bullar. *num.* 32. & Pij V. quæ incipit *Romanus Pontifex,* quas retuli *tom.* 2. *meæ Sum. cap.* 1. *num.* 52. in quibus priuilegia omnia Mendicantium communia illis omnibus esse declararunt. Specialiter propter Bullam Clement. VII. quæ incipit *Ex Clement.* in tom. 1. Bullar. in hoc Pontifice *num.* 31. Vbi Carmelitis concedit priuilegia quorumcumque aliorum Ordinum, & illis *vti, frui, & gaudere posse, atque debere, in omnibus, & per omnia perindè, ac si eis concessa fuissent.*

Sed necesse non est in hac parte communicatione priuilegiorum cum Augustinianis inniti; cum Carmelitis ipsis in specie concessum sit accipere quascunque Ecclesias *etiam parochiales* ex priuilegio Sixti IV. in eorum Marimagno, vt notat Cassartubius *in Compend. priuileg. Mendicant. verbo ædificare num.*18. Verba autem eiusdem Sixti in d. Marimagno *num.* 103. hæc sunt: *Et quia in eadem regula conceditur, quod*
41 *eiusdem Ordinis professores possint habere loca in eremis, vel vbi eis donata forent ad eorum Religionis Obseruantiam apta, commoda, secundum quod eisdem Priori, & Fratribus videbitur expedire, & ex concessione præfati Vrbani IV. prædecessoris nostri si qui Christi fideles aliqua loca ad se spectantia, quæ feudalia, seu censualia, non existant eis contulerint, pietatis intuitu, liceat eis de licentia diœcesanorum illa suscipere, & in eorum singulis Ecclesiam vel Oratorium construere; deuotioni, ac petitioni eorum non plenè videtur satisfactum, concessionem prædictam ad alia quæcunque loca, domos; & Ecclesias etiam Parochiales, motu, scientia, & authoritate prædictis extendimus, ac concessionem prædictam effectum sortiri volumus, non obstante Constitutione fel.record. Bonifacij Papæ VIII. similiter prædecessoris nostri prohibente, ne cuiusuis Ordinum Mendicantium fratres habitandum noua loca recipere, vel recepta mutare præsumant sine dictæ Sedis licentia speciali faciente specialem, & expressam de prohibitione huiusmodi mentionem.*

Relictis etiam his, & aliis priuilegiis ad ius commune redeundo intentum nostrum roborari
42 potest *ex cap. Tua nuper de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, vbi Innocentius III. decernit non posse Episcopum concedere *Ecclesijs Conuentualibus Ecclesias baptismales* sine sui capituli consensu. Ex quo à contrario sensu (quod genus arguendi efficax est in hac materia) elicitur quod si adsit consensus capituli potest Episcopus concedere Regularibus *Ecclesias baptismales*. Idem habetur ex *cap. Pastoralis eod. tit.* vbi idem deciditur.

Et ita in terminis tenent Moneta *c.* 11. *de*
43 *mut. stat. Ecclesiar. in tract. de commut. vltim. volunt. num.*96. Stephanus Gratianus *discept. forens. tom.* 3. *discept.* 473. *num.* 2. Ioannes Randa *trac. de dispensat. Episcop. cas.*16. & Cespedes *in trac. de exempt. regular. c.* 8. *dub.* 168. Nec id reiicit Pellizzarius *sup. num.*113. Cum autem credibile omninò sit Eminentissimum D. de Harach vtpotè prudentissimum Prælatum talem Ecclesiam S. Galli de consensu sui capituli concessisse, vtiq; habetur intentum.

Nec obuiat si dicatur contrarium id esse Concilio Tridentino *sess.* 24. *de reformat. cap.* 13. vbi prohibet ne Parochiales Ecclesiæ Monasteriis Regularium vniantur. Nam vt bene ipse Cespedes ex Moneta relato, & Petro de Perusij
44 *in trac. de vnion. Eccles. c.* 1. nullatenus hoc fuit vnitio Parochialis Ecclesiæ Monasterio.

Quia vt dixi *tom.* 5. *in Marimagno Prædicat. n.* 159. aliud est vniri Ecclesiam Parochialem alicui Monasterio, seu illud annectere tali Monasterio, quod est illud vniri ipsi, & quod prohibetur à Concilio, aliud verò concedere alicui Religioni aliquam Ecclesiam Parochialem, vt in ipsa maneant, & habeant Monasterium ad seruiendum tali Parochiæ Religiosi talis Religiosis, quod non prohibetur à Concilio.

Addimus ad maiorem quoque cautelam alia ad intentum. Etenim vt habet Vincentius Parentius I.V.D. *in cons. relat.* Gregorius I. Summus Pontifex, qui floruit anno à Christo Do- 45
mino nato 94. supra quingentesimum, primus omnium statuit, vt Monachi possint Sacris Ordinibus initiari, & præfici Ecclesiis sæcularibus curatis ob Clericorum defectum. In Concilio Ferrariensis Collegij *in causa præcedentiæ Canonicorum Regularium, Monachorum* edito habetur; quod Bonifacius IV. supremus Ecclesiæ 46
Antistes hoc idem ipsis Canoncis concessit anno salutis octauo supra centesimum sexcentesimum. Verum, & quod idem munus Monachis iure communi competat habemus text. *in c. Doctos*, & 47
passim 16. *q.* 1. Et tenent omnes DD. & præsertim Abbas *in c.* 2. & *c. Quod Dei timorem de stat. Monach.* & *in fin. de Capell. Monach.* & *in c. Cum olim not.* 8. *de præscript.* & *cons.* 59. *lib.* 2. Ioannes Dert. *in tract. de Episcopo lib.* 2. *p.* 1. *q.* 39. Felynus *cons.* 131. Decius *in cap. Ad nostram de confirm. vtil. vel inutil. cum simil.*

Obiter etiam hic proponam dubium quod relatus Cespedes eo *cap.* 8. *dub.* 178. proponit; 48
An videlicet omnes Religiosi huius Conuentus Pragensis, cui est annexa cura animarum possint dici Parochi, an verò vnus solus à Superiore ad id munus destinatus. Ad quod ipse Cespedes sic respondet. Dico ergo idem puto dicendum de regularibus talis Parochiæ, ac de Canonicis collegiatæ, quæ habet curam animarum annexam, sed Canonici talis collegiatæ, vt notat 49
noster Alphonsus de Leone *de offic. Capellani q.* 3. *num.* 26. & *seqq.* sunt omnes curati, & ad omnes cura talis spectat, vt colligitur ex declaratione quam affert Parisius in suo opere *de resi-* 50
gnat. lib 8. *quæst.* 9. *num.* 93. in qua dicitur, quod quando Ecclesia in prima sua institutione, & origine est Parochialis, & postea erigitur in collegiatam cum retentione curæ animarum illius curæ exercitum singulis de collegio incumbit, vt ab ipsis Canonicis per turnum administretur, & tunc fructus qui ex cura procedunt debent diuidi æqualiter inter Canonicos, & dignitates, sicut onera fuerunt communia. Ergo idem proportionaliter dicendum de regularibus, nisi aliter in institutione, vel translatione fuerit ordinatum.

Et licet apud regulares curæ exercitium non 51
fiat per turnum à singulis; sed soleat committi alicui Capellano, qui est extra gremium capituli; attamen titulus semper manet apud capitulum, nec potuit transferri in dictum Capellanum, & liberari capitulum etiam immemorabili tempore vt aduertit dictus Alphonsus de Leone. Nec obstat dicere: Parochiam vnam non posse habere plures Rectores; sicut vna sponsa plures sponsos *ex cap.* 1. *de sponsa duorum*, nec vnum corpus potest habere duo capita, quia esset monstrum ex *cap. plerisque de officio ordinarij*; vnde sic etiam Ecclesia nec duos, vel plures Parochos, seu Curatos *per caput cum non ignores de præbend.* & *per cap. in Apibus* 7. *q.* 1. & *per cap. Sicut vnaquæque* 22. *q.* 2.

Nam respondeo talem Parochiam annexam 52
capitulo, & Monasterio habere vnicum tantum Parochum, & sponsum, habet enim capitulum, & singulos capituli, quatenus capitulum constiuunt. Hinc est, quod campanilis dicit, quod huiusmodi Canonici, scilicet qui in his Ecclesiis collegiatis curam animarum habentibus ponunt,

nunt, debent esse in ea ætate constituti, quæ requiritur ad exercendam curam animarum. Ita Rubric. 7. *c.* 6. quia licet non singuli Canonici sint curati, sed totum collegium, attamen à singulis exercetur cura animarum.

Quod si obiicias, Monasteria non possunt dici propriè Ecclesiæ collegiatæ; quia in odiosis non venit nomine collegiæ Ecclesia Regulariũ, vt vult Rodriguez *tom.* 1. *qq. q.* 43. *art.* 12. Vnde ex hoc concludit, non teneri Regulares cantare duas Missas, in casu in quo collegiatæ seculares tenentur, vt tradit Gauantus *in Rubric. Missalis p.* 3. *tit.* 12. *num.* 12. Respondeo Ecclesias Regularium saltem in fauorabilibus esse collegiatas, & tales æstimari, sed modo sumus in fauorabilibus: ergo. Quod autem Ecclesiæ Regularium collegiatæ sint, habet Moneta *cap.* 11. *de mutat. stat. Eccles. num.* 39.

55 Ex posita doctrina collige omnes illos Religiosos, qui sunt in Monasteriis sic curam animarum habentibus, cum debitis conditionibus, scilicet Sacerdotes, &c. esse tanquam Parochos reputandos. Hæc Cespedes, quæ tamen moderatur Pellizzarius *supra num.* 107. dicens: *Ve-*
56 *rum quia vsus videtur esse in contrarium; ideo in re adeo graui non auderem consulere praxim huius assertionis sine altiori indagine contra communem vsum, & maximè ad cauendam Ordinariorum offensionem, & ad vitandas tricas, & lites.*

Addendum etiam ad maiorem corroborationem eorum que dicta sunt, quod licet, vt sæpius dixi in variis locis meæ Summæ, præsertim *tomo prim. cap.* 2. *num.* 17. *& tom.* 2. *cap.* 18. *num.* 1. *& tom.* 4. *verbo Parochus num.* 2. *& tom.* 5. *in Marimagno Prædicatorum num.* 159. Regularibus non possint de facto sine Sedis Apostolicæ
57 consensu concedi Parochiæ sæculares; ita scilicet, vt illas administrent viuentes separati à Monasteriis, & Conuentibus in domibus priuatis, sicut alij Clerici sæculares faciunt; in casu tamen grauis necessitatis Ecclesiæ, ob magnam videlicet penuriam Clericorum sæcularium ad id
58 munus sufficientium, vel qui hæreses grassantur, & oportet ponere pastores, qui Christi oues defendant, ne à lupis (hæreticis) strangulentur, prout sæpius in partibus Germaniæ, & Bohemiæ contingit, credo posse Episcopum committere id munus Religiosis. Colligo ex Bellamera *in suis decisionib. Canonic. concl.* 750. *num.* 4. *&* 5. referente etiam Cardinalem Sancti Eustachij.

Et ratio est, quia pro comperto est apud omnes plura esse in materia dispensationum, & absolutionum, quæ licet iure communi ad Papam spectent, ratione tamen necessitatis, quæ lege caret, fieri possint ab Episcopis. Quod maximè debet attendi in iis, quæ spectant ad bonum commune populi christiani, quale est hoc munus Parochorum.

Corroboratur etiam exemptis in eodem Re-
59 gno Bohemiæ comprobatis, de Parochiis videlicet concessis fratribus nostris ob præfatam populi necessitatẽ. Etenim circa idem tempus anni scilicet 1626. quo, vt dictum manet, Eminentissimus Cardinalis ab Harach dictam Ecclesiam, & Parochiam eisdem donauit Illustris Baro D. Georgius Michna, qui oppidum Chisense decẽ milliaribus Praga distans tenebat audito quod Chisense Monasterium antiquitus erat nostrum, illud nobis de consensu Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi restituit, & Parochiam addidit.

Item Bartholomæus Matha Sacerdos nostri Ordinis Polonus in ciuitate Bohemica Turnou Parochialem Ecclesiam tenebat, donec cum exercitus Saxonicus anno 1634. mense Iulio ad inuadendam Pragam properaret, ab æquitatu illius penes illam Ecclesiam deprehensus, & aliquot sclopetorum globis traiectus ibidem statim mortuus est. Imò paulo ante hoc tempus cum res Bohemicæ quietiùs pro Catholicis procederent, prout ex fide digna relatione accepi, multi ex variis Religionibus in Bohemiam venerunt Silesij Poloni, & Belgæ, *& ob defectum aliorum Sacerdotum Parochijs præficiebantur.* En iam quomodo ob populi necessitatem Episcopi accedẽtẽ consensu sine Summi Pontificis expresso placito plures in ea Patria Religiosi secularibus Parochiis præfecti fuerunt.

Quidni? Tanta in hoc esse potuit necessitas, 60
vt tenerentur id munus ob bonum publicum acceptare. Etiamsi Prælatus regularis nollet, vel saltem cogere illum ad consensum. Populi enim tam grauis necessitas, stando in iure naturali, & 61
diuino, hoc totum postulat. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regular. q.* 30. *artic.* 5. Pellizzarius *sup. n.* 108. Palaus *supr. n.* 20. Alia quæ spectant ad huiusmodi Parochos habet Lector ex nostra Summa variis in locis, præsertim *tom.* 1. *c.* 17. de quo etiam Cespedes, & Pellizzarius relati.

Fauet ad intentum huius consulti S. Rota Romana in vna Ianuensi *Parochialis* vbi etiam 62
pro Monasterio Monialium concedit habere posse curam animarum; vt propterea huic loco adiungi debeat.

Ianueñ.

Parochialis.

Coram D. Vrgelleñ.

A R G V M E N T V M.

Ecclesia quando dicatur Regularis, & an ab Ecclesia Regulari possit exerceri cura animarum.

S V M M A R I V M.

Monasteria non dantur sine Ecclesiis. 1
Monasterium si sit regulare, Ecclesia etiam est regularis. 2
Monasterium quale est, talis etiam est Ecclesia. 3
Ecclesia regularis an possit exercere curam animarum, & num. 5. 4
Loci sanctitas ordinatur ad sanctitatem hominis qui in loco Sacro cultum Deo exhibet. 6
Deus non propter locum gentem, sed propter gentem locum eligit. Visitatori Apostolico multum est tribuendum circa qualitatem, & statum Ecclesiarum. 7
Possessio quadragenaria quid operetur. 8

D E C I S I O.

ORta lite inter Illustrissimum Archiepiscopum Ianueñ & Moniales Sãcti Andreæ de Porta nuncupatas eiusdem Ciuitatis super iure nominan. Vicarium pro exercenda cura animarũ in

in dicta Parochiali Ecclesia S. Andreæ; absoluto iam possessorio manutentionis, & super eo emanatis tribus decisionibus conformibus ad fauorem Monialium, quia nihilominus pro earum parte prosequitur petitorium, & tota difficultas stat in eo, An dicta Ecclesia sit regularis vel sæcularis, propterea de hoc hodie dubitaui, & fuit resolutum dictam Ecclesiam esse Regu-
1 larem quia cum Monasteria non dentur sine Ecclesiis *Rot. dec.* 204. *par.* 2. *recent.* vbi ab existentia Abbatis, & Monasterij arguitur, & infertur ad existentiam Ecclesiæ, & dictum Monasterium non habeat aliam Ecclesiam quam istam, cum
2 Monasterium sit Regulare, Ecclesia etiam est regularis *cap.* 1. *de cap. Monach.* & ibi glos. *in verbo Monast. in fin.* Barbat. *in cap. Cum dilectus, num.* 3. *de consuet.* præsertim, quia cum sit dicto Monasterio incorporata censetur eiusdem pars integralis. Vnde quale est Monasterium, talis etiam est Ecclesia. glos. *in cap.* 1. *in verbo exempt.*
3 *de priuileg. in* 6. Rota coram Greg. XV. *decis.* 370. *num.* 2. & 3. ex quibus propterea dubitari non potest quin moniales habeant de iure intentio-
4 nem fundatam, etiam quod in d. Ecclesia exerceatur cura animarum, prout deprehenditur ex Sac. Concilio Trid. *sess.* 25. *cap.* 11. *de Regular.* dum ibi fit mentio de cura animarum in Monasteriis, seu domibus mulierum; cum tamen cura in Ecclesia exerceatur, quæ ideo ex mente S.
5 Concilij venit appellatione Monasterij, seu domus mulierum, & fuit dictum in decisione in hac causa facta 19. April. 1627. cor. me.

Deinde cum iuris assistentia concurrit obseruantia regularitatis, quia cum hoc Monasteriũ antiquitus esset ordinis Sancti Benedicti, & esset fere destitutum, fuerunt in illum auctoritate Papæ de anno 1509. translatæ Priorissa, & Moniales Sanctæ Margaritæ Ordinis Sancti Augustini, quibus in specie fuit tradita possessio tam conuentus quam Ecclesiæ, & cum inuentario consignatæ suppellectiles Sacræ ad vsum, & curam Sacramentorum pertinentes. Vnde cum ex dicta consignatione bene arguatur, & inferatur curam animarum dictæ Ecclesiæ ad Moniales spectare prout spectat, vt fuit dictum in d. decisione in hac causa facta coram me in principio, multo magis infertur ad eam etiam Ecclesiam pertinere Sanctitas enim loci Ordi-
6 natur ad Sanctitatem hominis, qui in loco Sacro cultum Deo exhibet. 4. *dist. per tot.* & vt dicit Sa-
7 cra Scriptura (*non propter locum gentem, sed propter gentem Dominus locum elegit.*) D. Thom. 22. *quæst.* 99. *art.* 1.

Præterea pro Ecclesia Regulari, & dependenti à dicto Monasterio fuit habita per Visitatorem Apostolicum de anno 158 . & talis no-
8 minatur, & reputatur in pluribus visitationibus Ordinarium, quibus multum est tribuendum circa qualitatem, & statum Ecclesiarum Verall. *decis.* 158. *par.* 2. Seraph. *dec.* 780. *num.* 1. & 2. *dec.* 158. 1272. *num.* 3. & *in recent. dec.* 371. *num.* 2. *part.* 1. & *dec.* 573. *par.* 2. & fuit latè dictum in prædictis decisionibus in hac causa factis.

Tandem accedit quasi possessio Monialium deputandi Vicarios pro exercitio curę ad nutum
9 per vltra 40. annos, & qua quadragenaria possessione bene etiam infertur ad regularitatem, & in puncto Seraph. *dec.* 1304. *num.* 1. *vers.* 3. *comprobatur.*

Et ita Monialibus tantum informantibus, &c.

Habetur hæc decisio inter decisiones à Paulo Rubeo collectas *tom.* 1. *decisio* 165. & inter decisiones Durani *decisione* 144.

CONSVLTVM XLII.

De quodam Prouinciali capto à Turris.

SVMMARIVM.

Dubij occasio. num. 1.
Quot in eo discutienda. num. 2.
Prouincialis noui electio sustinetur tanquam legitima. num. 3.
Comprobatur rationibus. num. 4.
Obiectio. num. 5.
Solutio. num. 6.
Constitutio Ordinis. num. 7.
Alia constitutio. num. 8.
Consensus facto non minus quàm verbo elicitur. n. 9.
Plus est aliquid facto declarare. quàm verbo. n. 10.
Ratio celebrandi capitulum Prouinciale. num. 11.
Bonum commune anteponi debet cuicunque bono priuato. num. 12.
Rationes ob quas P. Generalis capitulum Prouinciale indixit. num. 14.
Ezechielis verba. num. 15.
P. Generalis etiam de iure communi potest, & debet id facere. num. 16.
Adducuntur verba Innoc. III. in c. qualiter, & quando. num. 17.
Subsistente causa possunt regulares à suis officijs amoueri. num. 18.
Adducuntur iura, & Authores. num. 19. *& seq.*
Differentia inter beneficia, siue officia regularia, & sæcularia, ibidem.
Beneficia regularia cuius sint naturæ. num. 21.
Exponitur cap. Cum ad Monasterium. n. 22.
Regularis priuatus ab officio an possit suo Prælato contradicere. num. 23.
Authoritas P. Suarez quod subsistente causa communi boni possunt Prælati regulares à suis officijs amoueri. num. 24.
Item authoritas aliorum. num. 25.
Responsio ad rationem partis aduersæ. num. 26.
Ius naturale est, quòd bonum commune præponatur particulari. num. 27.
Vna sponsa non potest habere duos sponsos, & similia. num. 28.
Non obstant iura, & alia adducta à perte contraria. num. 29.
Et quando illa procederent. num. 30.
Generi per speciem derogatur. num. 31.
Responsio ad aliam obiectionem partis. num. 32.
Adducuntur aliæ differentiæ inter beneficia sæcularia, & regularia. num. 33.
An Prouincialis liberatus possit petere restitutionem sui Prouincialatus. num. 34.
Factum legitimæ non debet retractari. num. 35.
Electiones conditionatæ an admittantur in iure. num. 36.
An obtet c. si Episcopus de Parochiis. *num.* 37.
Demonstratur rationibus illud non obstare. num. 38.
Differentia inter Episcopalem dignitatem, & Prouincialem. num. 39.
An saltem obstet Ius Postliminij. num. 40.
Rationibus, & authoritatibus probatur non suffragari

IESVS MARIA.

Dubij occasio.

1 PROVINCIALIS quidam Ordinis N. rediens è capitulo generali, captus in mari fuit à Turcis. De eius captiuitate factus sertior Generalis, creauit Vicarium Prouincialem,& iussit, vt pro redemptione Prouincialis captiui pecuniam repeteret ex Cœnobiis singulis. Mittitur pecunia collecta, sed ea non contenti Barbari Prouincialem detinent,magnam Summam pecuniæ pro ipsius redemptione postulantes, itaut impossibile videretur eam ex pauperi Prouincia exigere. Quod videns Generalis, & simul, quod Vicarius Prouincialis institutus conquereretur se non posse gubernare Prouinciam,& quod obseruantia Religionis valdè periclitaretur; nec esset aliud remedium, nisi quod Prouincialia comitia celebrarentur, & in ipsis nouus eligeretur Prouincialis, idque postularent ipse Vicarius, & alij Patres, annuit, & concessit vt dicta Comitia Prouincialia celebrarentur, nouusque Prouincialis eligeretur. Dumque id fieret, casualiter, & præter spem redemptus est Prouincialis antiquus, & sibi postulauit reddi Prouincialatum, non obstante quod nouus Prouincialis in dicto Capitulo electus esset. Quæritur ergo quid iuris in hoc casu.

Responsio.

2 AD duo specialiter puncta reducitur casus præsens. Primum, an electio istius noui Prouincialis vt valida, & legitima sustineri debeat, secundum, an esto valida sit, nihilominus prior ille Prouincialis à captiuitate rediens debeat in eiusdem Prouincialatus possessione de nouo constitui.

3 Et quidem quoad primum, sustinendam videtur vt ritè, & legitimè facta electio dicti noui Prouincialis. Primò quidem,quia celebrata fuit, vt supponitur, nec pars aduersa negat, secundũ
4 iura, constitutiones, & consuetudinem Religionis; maximè iuxta Sacros Canones *cap. quia propter de elect.* Concilij Tridentini, &c. Et decreta Summorum Pontificum. Secundò, quia facta fuit in vniformitate, & concordia Gremialium, nemine reclamante, aut renitente, quod euidenter denotat eius legitimitatem, & valorem. *cap. bon. mem. 2. de postul. Prælat. cap. Cum Ecclesia Sutrina de caus.possess.* Tertiò, qui si quid possit obstare id solùm esset quod Prouincialis apud Turcas detentus suum officium 5
non finierit, aut vita functus fuerit. Sed effugium præcluditur.

Posito namque, prout ex facto constat, quod ipsius liberatio desperabatur, necessitas Prouin- 6
ciæ vrgeret; detrimentumque graue illius, nisi nouus Prouincialis eligeretur,immineret potuit, & debuit P. Generalis Capituli Prouincialis celebrationem anticipare. Extat etenim expressa 7
constitutio Ordinis *p. 2. Constitut. cap. 1. num 7.* his verbis: *Poterit etiam* (intellige Generalis) *Capitulum Generale, vel Prouinciale mutare, & terminum, causa rationabili abbreuiare, vel elongare, & hoc idem committere Prouincialibus, aut Vicarij quando sibi videbitur expedire. Volentes quod Priores, Prouinciales, & locales, ac Vicarij in hoc sibi firmiter teneantur obedire.* Quia constitutione nihil clarius desiderari potest cum in casu præsenti causa valdè rationabilis fuerit, & vt talis approbata non solum ab ipso P.Generali, sed etiam à VicarioProuinciali Prouinciæ,aliisque gremialibus illius Fauet etiam alia consti- 8
tutio eodem *cap. 1. num. 1.* vbi cum esset sermo de authoritate Generalis dicitur: *Item poterit Prouinciales destituere, & restituere consentiente maiori, & saniori parte Capituli Prouincialis, cum sibi videbitur expedire.* Nam hic consensus maioris, & sanioris partis Capituli Prouincialis sufficienter apparet ex eo quod Patres illius Prouinciæ ad electionem dicti noui Prouincialis nemine reclamante, aut se opponente, vel contradicente, vltrò, & incunctanter processerint. 9

Etenim facto ipso, non minus quàm verbo consensus elicitur *l.Paulus, l.non tantum, ff.rem ratam haberi, l.de quibus circa fi.de legib.* Doctores plures apud Barbosam *in axiomat.Iur.axiom.* 10
93. num.6. Imò plus est facto aliquid declarare, quàm verbo. *Can dilecti filijs l 1.de appell.* & plures Doctores.

Accedit, & efficax ratio. Cum enim celebratio talis capituli fuerit necessaria pro bono regi- 11
mine, & obseruantia dictæ Prouinciæ, quæ in magno discrimine erat ob absentiam Prouincialis, cuius reditus veluti desperatus habebatur, nullatenus negari posse videtur electionem Prouincialis noui, ac alia gesta in eodem Capitulo valida, & legitima censeri debere, vtpotè facta legitima authoritate Superioris, & pro communi bono quod cuiuscumque priuati bono anteponi debet, & in huiusmodi prouisionibus 12
principaliter attendi. Quia,vt ait S. Tho. lib.1. de reg. c. 1. *Bonum gregis pastores quærere debent, & Rectores quilibet bonũ multitudinis sibi subiectæ.*

Et sanè, posita necessitate Prouinciæ; ruina quæ ipsi imminebat in obseruantia Regulari ob absentiam Pastoris qui non sperabatur tam cito ex Turcarum, partibus reuersurus; ac maximè 14
authoritate concessa per constitutiones Patri Generali ad abbreuiandum, vel mutandum Prouinciale Capitulum, *causa rationabili* subsistente; & destituendum Prouincialis *consentiente maiori, & saniori parte Capituli Prouincialis, cum sibi videbitur expedire*, prout habetur in constitutionibus relatis deses nimis, negligens, & culpabilis appareret, idem Pater Generalis, si Prouinciæ illi non prouideret, prout fecit: ac ex illis vnus, de quibus Ezech. 34. Dominus conqueritur dicens: *Quod infirmum fuit non consolidastis.* 15
&

& quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non alligastis, & quod obiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis.

16 Stando etiam in iure communi Canonico, & seclusa authoritate per constitutiones Ordinis P. Generali concessa, potuit,& debuit prouidere de nouo Prouinciali illius Prouinciæ, destituendo primum, qui apud Turcas detinebatur sine spe accelerasse redemptionis. Etenim in *c. Qualiter, & quando* 2. *de accusat.* postquam Innocentius III. qui est author illius capitis cum Concilio Generali Lateranensi modum præscripsisset quo Prælati Ecclesiastici contra sibi subditos proce- 17 dere deberent, etiam ad priuationem, seu depositionem officiorum, de Regularibus tamen hæc subiungit: *Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque obseruandum, quæ cum causa requirit, facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri.* Denotans sanè, quod subsistente rationabili causa, qualis 18 euidenter in casu præsenti reperitur, possint Regulares *facilius*, & *liberius* à suis officiis *amoueri*. Notant hoc Sigismundus de Bononia *de elect. Prælator. Regular. dub.* 49. *num.* 4. *&* 6. *dub.* 102. *num.* 6. Iulius Lauorius *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 23. *n.* . Barbosa *in Collectan. DD. in dict. cap. Qualiter, & quando n.* 18. & *in votis decisiuis lib.* 1. *vot.* 4. *n.* 46. maximè verò Iosephus de S. Maria Author Hispanus, qui in libro, cui titulus *Tribunal de Religiosos, tract.* 5. *cap.* 6. §. 1. 19 conformiter ad mētem Emmanuelis Rodriquez *tom.* 2. *quæst. Regular. q.* 25. *art.* 10. Sic habet *Mas para que se entienda assi la doctrina del dicho Padre, como lo que se deue tener en este caso se aduierta vna doctrina de Innocentio III. y la trae el mismo Autor en el ar.* 2. *dela question citada y se refiere en el c. qualiter y quando el* 2. *deaccus. donde auiendo tratado el Pontifice de como, y quando deuenlos Ecclesiasticos corregir à sus subditos, y auiendo puesto las causas y circumstancias que han de concurrir para suspenderlos ò priuarlos dize luego: Hunc tamen ordinem contra Regulares personas non credimus vsquequaque seruandum, quæ cum causa requirit, facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri. Empero este orden no creemos se ha de guardar contra las personas Regulares, las quales quando la causa lo pide mas falci, y liberalmente pueden ser quitados de sus administrationes. De donde se inferen dos cosas. La primera es hauer de priuar, ò suspender alguno de su oficio ha de hauer causa, y razon, que essoquiere dezir, cum causa requirit. Lo segundo que quando la ay, no es necessario sea tan grande quanta para priuar à vn Cura de su beneficio, ò à vn Canonigo de su Calongia, que esso es facilius, & liberius à suis possunt administrationibus amoueri. La razon desta differentia es, que los beneficios de los Clerigos son beneficios colados, y perpetuos, y por el consiguiente irreuocables sin graue causa, mas las Prelacias, y officios de los Religiosos aunque son beneficios Ecclesiasticos no son perpetuos sino à manera de los annales, que se quitan, y ponen con mayor facilidad, y assi les llama el Pontifice ministrationes administrationibus amoueri. Demas desto el Clerigo es Señor de su voluntad, y tiene querer, y no querer, y assi quando el Obispo lequisiere quitar el beneficio, puede responder, que no lequiere dexar, si para ello no hauiere razon, y causa bastante: mas el Religioso no tiene voluntad, ni es Señor della; por tener la renuntiada en manos de su Prelado por el voto expresso de obedientia; de maneraque quando lequiten el oficio aun sin causa bastante no tiene de que quexarse, pues en efeto su voluntad, y todo lo que tiene, y possee lo ha renunciado en manos de sus Superiores, y no quiriendo ellos que haga el tal oficio, no tiene accion alguna para pedirle.*

Item colligitur ex *c. cum ad Monasterium de* 20 *stat. monach.* §. *tales*, vbi idem, qui supra Innocentius III. agens de officiis Regularium dicit: *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò possidenda tanquam in sua sibi vita locetur, sed cum oportuerit amoueri sine cōtradictione qualibet reuocetur.* Ex quibus posterioribus verbis manifestè habetur Prælatos Regulares reuocari posse à suis officiis *cum oportuerit* Vnde circa hunc textum Barbosa in collectan. DD. habet, quod bene- 21 ficia regularia suaptè natura, & regulariter manualia sunt per Rebuffum, Campanile, Nauarrum, Flaminium, Garziam, Azor, Gonzalez, Sanchez, & alios, ac duas decisiones Rotæ. Vnde concludit ad libitum Prælati posse reuocari per Nauarrum, Rodriguez, Azor, Lessium, & Sanchez. Ac tandem circa illa *sine contradictione aliqua sic inquit: Notatur ad hoc quòd monachus Abbati contradicere. non potest si velit eum ab officijs remouere, & priuare, vt per Rodriguez qq. regular. tomo* 2. *quæst.* 18. *artic.* 1. Rectè etiam Iosephus de S. Maria superiùs relatus circa hunc textum inquit: *Y se confirma con la doctrina* 22 *del cap. cum ad monasterium de stat. Monach.* §. *tales, donde manda que en ninguna manera se prouean oficios perpetuos, y dize, sed cum oportuerit amoueri sine contradictione qualibet reuocetur. Que quando conuiniere ser quitando lo sea sin ningun genero de contradicion, porque delo contrario* 23 *se seguirian mil absurdos como lonota Rodriguez tomo* 2. *quæst.* 18. *art.* 1. *quales serian el poder los Religiosos contradeçir, litigar, y andar vagueando en seguimiendo de su pleyto, y finalmente se seguiria el oponer se imprudentemente ala voluntad del Prelado, por essa via se refriaria, o se acaboria la obedientia tan en cargada de los fundatores delas Religiones, y tan encarecida en el derecho c. nullam* 18. *q.* 2.

Nec solùm hi Doctores pro hac parte sunt. Communis namque omnium (quos viderim) consensus est, quod dum causa communis boni subsistit, prout in præsenti subsistere ea quæ adduximus, sufficienter demonstrant, possunt Prælati regulares à suis officiis remoueri. Pro quo Suarez 4. *tom. de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *n.* 25. 24 quærens an Prælatus maior possit inferiorem amouere, inquit: *Certum est ex iusta causa posse hoc, & licitè, & validè fieri, quia iurisdictio non deest, & ad licitum vsum sufficit iusta, & proportionata causa: quod ita explicatur: Nam hæc causa generatim loquendo duplex esse potest. Vna est culpa sufficiens ipsius Prælati: nam iustè potest à suo superiore puniri, sed priuatio officij potest esse iusta pœna: ergo. Alia est ratio aliqua vrgens maioris boni communis; nam hæc munera non ad priuatum commodum Prælatorum, sed ad bonum commune Religionis ordinantur: cura autem huius boni communis, & iurisdictio ad illud tuendum proportionata, maximè pertinet ad supremos, & vniuersales Prælatos, vt supra declaraui: ergo in eo casu, & ex parte eorum est sufficiens potestas, & ex parte causæ sufficiens ratio, vt talis mutatio sanctè fiat.* Et Ascanius Tamburinus *de Iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 13. *quæst.* 2. *n.* 9. sic ex mente Panormi- 25 tani,

tani, & Suarez dicens: *Alia iuſta cauſa remouendi Abbatem à ſua Abbatia eſt aliqua vrgens ratio maioris boni communis; cum enim Abbates non ad priuatum ipſorum commodum, ſed ad commune Religionis bonum ordinentur, & cum huius communis boni cura, & iuriſdictio ad illud tuendum proportionata, maximè ad ſupremos Religionis Prælatos pertineat, in eo caſu ſufficientem habent cauſam faciendi huiuſmodi mutationem, & remouendi Abbatem ab eorum muneribus.*

26 Vnde corruit euaſio partis aduerſæ dicentis non potuiſſe validè procedi ad electionem noui Prouincialis, niſi is, qui erat electus, & confirmatus fuiſſet prius abſolutus, aut declaratus abſolutus, vel propter completum tempus à conſtitutionibus conceſſum, vel per liberam renunciationem cum iuſta, & graui cauſa acceptatam, vel per deſtitutionem ob crimina, vel per mortem naturalem, aut per aſſumptionem ad aliquam dignitatem ſuperiorem. Hæc enim calculatio, & numeratio diminuta prorſus eſt cum ex iis quæ allata ſunt manifeſtè perſpiciatur potuiſſe dictum Prouincialem à Patre Generali deponi, & deſtitui ob eius deſperatum regreſſum ad Prouinciam, neceſſitatemque illius ad habendum Paſtorem qui Prouincialis nomine, & non ſolum Vicarij potiretur, vt ipſam in obſeruantia regulari conſeruaret, & difficultatibus obuiantibus reſiſteret. Idque non ſolum ex expreſſis ſtatutis Religionis, hanc facultatem concedentibus P. Generali; ſed ex iuris communis Sanctionibus, & ipſo iure naturali præſcribente, vt bonum commune ſemper præponatur bono
27 particulari. Accedit ad hæc quod quemadmodum in phyſicis, & naturalibus, *generatio vnius eſt corruptio alterius*, ſic quoque in huiuſmodi moralibus ſpectantibus ad electiones electio vnius eſt deſtitutio alteriùs, & ita electio noui Prouincialis fuit depoſitio antiqui. Cùm certum ſit quod vna ſponſa non poteſt habere plures ſponſos, *ex cap. 1. de ſponſa duorum*, nec vnum corpus poteſt habere duo capita, quia eſſet monſtrum, *ex cap. quoniam de Offic. Ordinar.* Nec vna Eccleſia plures Parochos, ſeu Curatos, *per cap. Cum non ignores de prabend. & per cap. in Apibus 7. quæſt. 1. & per cap. ſicut vnaquæque 22. q. 2.* Imò ipſa proxima præparatio ad electionem noui Prouincialis deſtituit antiquum ſicut in naturalibus vltima diſpoſitio ad formam aduenientem deſtruit præcedentem. Quod & ſupponitur in iure, *in tit. de elect.* ſæpius.

29 Euaneſcit quoque effugium aliud partis aduerſæ, videlicet, quod nullus beneficiatus ſiue Prælatus regularis poſſidens prælaturam regularem electiuam poſſit ab ea amoueri, *nullam poteſtatem 18. quæſt 2. & cap. Monachi in fin. de ſtat. monach.* vbi Gloſſ *verb. non mutentur*, & Panorm. *num. 8. verſ. in gloſſ. penult.* ibi. *qui per electionem*, Azor. *p. 2. lib. 3. c. 26. quæſt. 15.* & communiter DD. teſte Rota *deciſ. 772. num. 3. p. 1. diuerſ.* Nam prout ex eiſdem textibus, & authoribus probat Sigiſmundus de Bononia, *de elect.*
30 *Prælat. dub. 49. num. 4. & 6.* id intelligitur niſi iuſta, & rationabilis cauſa exiſtat, prout de facto extitit in præſenti. Ea enim exiſtente, Prælatiæ regulares etiam electiuæ poſſunt à ſuperioribus auferri ab iis qui illas poſſident, vt etiam probatum manet. Deinde id debet intelligi niſi lex particularis oppoſitum præſcribat, qualiter id faciunt ordinis ſtatuta relata, derogant enim iuri communi ſicut generaliter, *Generi per ſpeciem derogatur*, iuxta commune axioma. *l.* 31
in toto iure 91. ff. de Regul. iuris, l. Sanctio 41. ff. de pœnis, & aliis iuribus, & Doctoribus apud Barboſam *de axiom iur. axiom. 107. n. 1.* vbi *n. 3.* quod procedat in omni materia, ita vt ſemper ſpecialis diſpoſitio deroget generali, ſi ſunt incompatibiles. Caſtrenſis, Tuſchus, Nauarrus, & alij apud eundem Barboſam.

Si inſtetur beneficia auferri non poſſe, viuente beneficiato, niſi à ſolo Papa. Euacuatur 32
hoc ex dictis, & limitandum ad vera beneficia, qualia ſunt ſecularia: ea enim ſunt eſſentialiter, & ex natura ſua perpetua; quia in collatione ipſorum contrahitur matrimonium ſpirituale inter beneficiatum, & Eccleſiam, *cap. Sanctorum* 33
70. diſt. cap. penult. de cleric. ægrotante, cap. ſi gratioſè de reſcript. cap. inter de tranſlat. Epiſcopor. Abbas *cap. 1. num. 4. de conceſſ. præbend.* Gonzalez *ſup. Reg. 8. Cancellar. gloſſ. 5. num. 11. & 12.* ex Rebuffo, Gigante, & aliis. Officia autem Religionum non ſunt propriè, aut verè beneficia, ſed officio temporalia, & quaſi manualia, vel ſaltem triennalia, quadriennalia, &c. Vnde *faciliùs, & liberiùs* tolluntur & *cum oportuerit*, vt dixit Innocent. III. *in cap. Qualiter, & quando de accuſat. il 2. & in c. cum ad Monaſterium de ſtat. monach.* & vocantur bona de menſa. Barboſa de iure Eccleſiaſtico, *lib. 3. cap. 4. num.* 84. Tamburinus *de iure Abbat. tom. 3. diſp. 9. quæſit. 2. n. 9.* Ac per conſequens eorum conſeruatio, vel deſtitutio pendet à rationabili voluntate ſupremi capitis Religionum.

Liquet etiam, & dictis, ad ſecundum quæſiti 34
punctum reſpondendum eſſe, nullatenus Prouincialem à Turcis liberatum poſſe petere reſtitutionem, aut continuationem ſui Prouincialatus. Cum enim, vt oſtenſum manet, electio noui Prouincialis prudenter, ritè, & legitimè, ac ſecundum iura communia, & particularia ordinis facta fuerit, omnino erit in Prouincialem confirmandus. Tum quia factum legitimè re- 35
tractari non debet, *cap. factum legitimè de regul. iur. in 6. l. in ambiguis §. non eſt nouum ff. eodem.* Seu ad idem; quia factum legitimè nullam pœnam meretur. *l. nemo damnum ff. de iureiurand. l. qui ſeruum ff. de verb. obligat.* ſeu, vt obiiciebat Marcellinus *in quadam epiſtola* D. Auguſtino: *Mutari non debet quod rectè factum eſt.* Tum quia alias fieret contra ius ipſius, cui eo ipſo quod eſt legitimè electus, eſt debita confirmatio, *cap. fin. de elect. in cap. poſtquam de elect.* Et talis confirmatio non eſt liberalis, aut gratioſa, ſed neceſſaria. *l. rem legatam ff. de adm. leg.* Quia non impendit beneficium, qui exhibet debitum *l. ſi ſeruo §. 1. ff. de reb. inſt. l. proximè ff. de rit. nupt.* Tum præterea, quia illius electio non fuit conditionata, donec ſcilicet captiuus rediret, ſed omnino abſoluta; quia electiones conditionatæ ſunt in iure reprobatæ. *cap. in electionibus in 6.* Syluester *in ſumm. verbo electio 2. num. 6.* & plures apud Barboſam *in collectan. ad hunc textum.* Et non valet vllo modo electio facta ſub conditione *ſi vacat*, vel alia ſimili. Rebuffus *in concord. verbo innodatus verſ. intellige*, Couarruuias *l. 1. var. c. 16. n. 2.* Garzia *de benefic. p. 8. c. 2. n. 9.* Si autem iſtius noui Prouincialis electio fuit abſoluta, & efficax, ergo ex vi præciſè illius depoſitus, & deſtitutus eſt antiquus

Prouincialis; propter dicta superiùs; præsertim, quia secundum iura vna Ecclesia non potest habere duos sponsos, nec vna Prouincia duos Prouinciales?

37 Obstare tamen videtur pro parte antiqui Prouincialis, *cap. si Episcopus de Parochijs*, ex Concilio Africano desumptum: Vbi habetur quod cum quidam Episcopus factus fuisset Donatista hæreticus, fuit propterea priuatus, & alius Episcopus de nouo electus. Sed prior Episcopus ad meliorem frugem, & fidem redactus, dispensationem obtinuit, vt dignitatem reciperet, diuidendo Episcopatum. Ex quo inferri videtur idem dici posse in præsenti casu. Cæterum, si hic textus, & casus diligentius inspiciatur, nihil prorsus fauere, sed potius aduersari Prouinciali deposito manifestum erit. Primò sanè (vt omittamus inauditam esse huiusmodi diuisionem Prouinciæ vnius in duos Pruinciales) quia vt notat Glossa quæ summam huius capitis compilauit, id factum fuit propter multitudinem sequentium Episcopum depositum. In præsenti autem nullus fermè religiosus illius Prouinciæ pro antiquo Prouinciali loquitur. Secundò quia vt eadem Glossa inquit, *hodie non fieret talis dispensatio* propter absurditatem scilicet quam continet. Vnde Glossa, *Verbo Donatistis*, inquit: *Quod dicitur in hoc capitulo dispensatiuè dictum est*. Tertiò quia vt eadem Glossa subiungit: *non continet ius hoc caput*. Nihil ergo obstat ad intentum Rationem etiam addit, quia *alter Canonicè ordinatus est*, quod adamussim adaptatur nostro intento, cum nouus Prouincialis ritè, Canonicè, & legitimè ordinatus fuerit. Eo præsertim quia toto Cœlo differt quantum ad hoc
38
39 dignitas Episcopalis, & Prouincialatus alicuius Religionis. Episcopatus namque est beneficium ex natura sua perpetuum, & includit matrimonium spirituale Episcopi cum Ecclesia omnino inseparabile. Prouincialatus autem nec est propriè beneficium, nec perpetuum, sed officium temporale, à quo illud obtinens destitui potest per Generalem Religionis, *causa rationabili subsistente*, & consentiente Capitulo, *cum sibi videbitur expedire*, vt dicitur in Constitutionibus relatis. Prorsus ergo extra rem hoc caput, *si Episcopus* ad intentum adducitur.

40 Maiori apparentia obstare videtur ius postliminij, quod habetur, *l. Postliminij ff. de captiu. & de postlimin. & redempt. ab hostibus*, vbi sic: *Postliminij ius competit aut in pace, aut in bello. In bello cum ij qui nobis hostes sunt aliquem ex nostris cœderunt, & intra præsidia sua perduxerunt. Nam si eodem bello is reuersus fuerit, postliminium habet: id est perinde omnia restituuntur ei iura, ac si captus ab hostibus non esset. Et l. cum dux*, ibi: *Recuperet, & ipse ius suum. Et l. Postliminium* vbi sic: *Postliminium est ius amissæ rei recipiendæ ab extraneo, & in statum pristinum restituendæ. Et l. hostes*, ibi: *Ab hostibus autem captus, &c. Postliminio statum recuperat pristinum*. Ex his enim prætendit aduersa pars reuocari debere ad pristinum Prouincialatum.
41 Hoc tamen Postliminij præsidium ipsi nullatenus suffragari haud difficilè demonstrari potest. Primò sanè quia vt eodem titulo *l. Postliminio* habetur: *Postliminio carent qui armis victi hostibus se dediderunt*: id est vt Glossa, *verb. hostibus*, inquit: *licet non sponte, quia coacta voluntas est*. Nauis autem, in qua erat præfatus, Exprouincialis, *hostib. se dedit*, nec constat dimicasse, prout debebat facere, vt iure postliminij frueretur. Secundò, quia expresè *eod. tit. l. cum dux* habetur Matrimonium dissolui per captiuitatem, nisi nouus adsit consensus, ita vt vxor non restituatur marito nisi adsit nouus consensus in matrimonium. Dicitur enim ibi: *Non vt pater filium, ita vxorem maritus iure postliminij recipit, sed consensu redintegratur matrimonium.* 42
Cum ergo Prouincia quæ erat veluti sponsa, & vxor illius sui Exprouincialis non consentiat in matrimonium ipsius, sed alium sponsum sibi vltro, ac sponte acceperit, vtique dicendum in vim harum legum Postliminij non habere ius ad Prouincialatum præteritum. Tertiò, quia hoc ius Romanorum de Postliminio, stando in iure Canonico omninò cessat. Ius enim Canonicum supponit contrarium eius, quod supponebant Romani, scilicet, Turcam nullum dominum acquirere in rebus, vel personis Christianis captis, cùm Romani crederent hostes suos verum dominum supra res captas adquisiuisse. Sic Couarrubias, *tom. 2. in reg. peccat. par. 2. §. 11. n. 6.* Molina *tom. 1. de Iust. & iur. disp. 118. § obserua tamen.* Quartò, quia esto hoc ius Postliminij quod est merè ciuile iure Canonico, recipi deberet id solùm esset quantum ad iura priuata, quibus capti ab hostibus antea fruebatur, vt colligitur fermè ex toto titulo hoc *de captiuis, & de postliminio*. Specialiter ex *l. apud hostes, & l. bona eorum, & l. siquis prægnante*, non verò de publicis officiis. Ea enim hoc habent vt magis pendeant à publica potestate, quàm à iure priuatorum, quorum sunt. Vnde in causa iusta publicæ vtilitatis, seu necessitatis (prout erat in præsenti) possunt auferri à dominis seu quasi dominis illorum officiorum, & aliis conferri, neque postea cessante causa dicti periculi possunt iustè reuocari à prouisis, & prioribus officialibus restitui, quia officia publica sunt instituta ad bonum publicum principaliter, & inter est Reipublicæ vt possint ex causa reuocari, & alteri liberè conferri. Hæc tradunt Lessius, *lib. 2 c. 29. n. 84 vers. Tertiò quia*, Coninch, *de censur. disp. 13. dub. 13. n. 111.* Siue autem dicta de Postliminio secundum ius ciuile cessent, aut non cessent in iure Canonico stando; certissimum est cessare in terminis casus præsentis, in quo per municipales leges Religionis statutum est, vt vidimus, quod P. Generalis potest ex rationabili causa *abbreuiare* celebrationem Capituli Prouincialis, ac per consequens deponere Prouincialem antiquum, & ordinare quod alius eligatur de nouo, & quod consentiente maiori parte Capituli possit *Prouinciales destituere*. Quod cum egerit nullus locus querelæ parti aduersæ permittitur, præsertim cum loco relato ex constitutionibus *eo n. 7.* dicatur: *Volentes quod Priores, Prouinciales, & Locales, ac Vicarij in hoc sibi firmiter teneantur obedire*. Imò mirandum quod præfatus Ex prouincialis à dicta prouisione per Generalem facta appellauerit.
43
44
45
46
47

Pro quo præter innumera priuilegia huius Religionis, & aliarum cum quibus communicationem habet in quibus cauetur ne Religiosi à prouisionibus, seu obedientiis suorum Generalium appellare possint, extat vnum speciale Iulij II. pro ordine Prædicatorum in Bulla *Exposuisti*

sub

sub datis Romæ 14. Nouembris 1511. In qua expresſè prohibentur fratres appellare ab abſolutione ſuorum officiorum his verbis: *Statuimus vt ſi quis frater dicti Ordinis, aut ſoror ſub cura, & habitu eiuſdem ob abſolutionem ab officio Prioratus, Prouincialis, vel Conuentualis, ſeu monaſterio à quocunque ſuperiore dicti Ordinis, habente poteſtatem abſolutionem huiuſmodi faciendi, factam, vel faciendam appellauerit etiam prætextu grauaminis, aut appellationi huiuſmodi quocunque nomine interpoſitæ inhæſerit ſit ipſo facto abſque alia declaratione abſolutus, aut abſoluta ab huiuſmodi officio, pro quo appellatum eſt.* Quo priuilegio fruitur hæc Religio prout colligitur ex Paſſa-
48 rello, qui illud inſeruit inter priuilegia Ordinis Minimorum in libro qui ſcribitur *Priuilegia ſacri Ordinis Minimorum* pag. mihi 102. & Laurentio de Peyrinis in Priuilegiis Minimorum in Iulio II. Bulla 15. & Barboſa *in votis deciſiuis lib. 1. vot. 4. n.* 70. Ex eo autem colligitur præfatum
49 Exprouincialem per huiuſmodi appellationem abſque alia declaratione abſolutum remanere ab huiuſmodi officicio, quod prætendi, etiam caſu dato, quod aliquod ius ad ipſum haberet.

Pro quo etiam audiat quæ Laurentius Por-
50 tellus *in dub. regular. verb. Appellare n.* 2. circa hoc priuilegium Iulij II. dixit: *Ego non poſſum non laudare tantum Pontificis zelum, & tantum ſubditorum obedientiam pro ambitionis etiam vmbra reſecanda. Doleo verò è contra videns alicubi tot appellationes aliquando interpoſitas pro iuſta officiorum priuatione cum clamore cælum, ac terram implente quaſi prædicta officia paterna hæreditate fuerint comparata*, &c. Et illa refert Barboſa *ſupra num.* 122.

Minus obſtat, quod aliqui opponunt; vide-
51 licet quod cum fœmina aliqua ad ſecundas nuptias tranſijt credens quod primus vir erat mortuus, ſi poſtea reuertatur ipſi reſtituenda eſt, & à ſecundo viro ſeparanda; ex quo colligunt idem fieri debere in caſu præſenti, & Prouincia illa primo Prouinciali reſtitui. Sed exemplum hoc eſt valde remotum, & viris doctis indignum. Cum enim Matrimonij vinculum viro viuente
52 ſit iure diuino, & naturali perpetuum, & omnino indiſſolubile, ſecundum matrimonium prorſus irritum eſt, & inualidum, & ita vxor primo viro reſtitui debet tanquam legitimo domino, & proprietario. Prout expreſsè habetur *cap. cum per bellicam* 34. *q.* 1. vbi Barboſa, ex Rolando, Menochio, Sanchez, & Farinacio, & ex illis, ac aliis Illuſtriſſimus Inquiſitor tranſmiera *Poligamia lib.* 2. *q.* 6. Hoc autem non procedit in propoſito caſu, cum Prouincialatus multis de cauſis auferri poſſit à Prouinciali eum poſſidente, vt oſtenſum eſt; nec vinculum ipſius ſit perpetuum, ſed amouibile, etiam per voluntatem P. Generalis, cauſa ſubſiſtente rationabili. Vnde potius ſecundus Prouincialis manutenendus eſt in poſſeſſione. Tum quia à poſſeſſione eiici durius eſt quam de nouo non admitti. *cap. Quemadmodum* 25. §. *aliquin de iure iuran.* Gloſſa, Tiraquellus, Surdus, Belletus, Tuſchus, Menochius, & alij apud Tranſmieram relatum *num.* 2. Tum, quia fauorabilior eſt cauſa conſeruationis, quam nouæ adquiſitionis, & facilius ius adquiſitum retinetur quam de nouo adquiritur. *l. patre furioſo ff. de his qui ſunt ſui.* Menochius *conſ.* 32. *n.* 37. Surdus *deciſ.* 4. *n.* 5. Tranſmiera *n.* 3.

Quamuis autem hæc quæ dixi vera eſſe videantur, illiſque ſubſcribant viri doctiſſimi, in Curia exiſtentes, & ſuper eis conſulti, videlicet P. Antonius Diana, Pater Antonius Theſaurus, & P. Auguſtinus de Belis, quorum vita apud me habeo; nihilominus, ſi oppoſitum bene 53
viſum fuerit S. Congregationi Epiſcoporum, & Regularium, ad quam, vt audio, Prouincialis præteritus recurſum habuit, acquieſcendum eſt, & colla ſubmittenda prudentiſſimo iudicio Purpuratorum Patrum eiuſdem S. Congregationis.

CONSVLTVM XLIII.

De matrimonio cuiuſdam magni Principis Catholici cum fœmina hæretica.

SVMMARIVM.

Dubij occaſio. num. 1.
Reſponſio. n. 2.
Aliquorum in Iuriſperitorum ſententia irritum hoc matrimonium eſſe affirmans. n. 3.
Docetur oppoſitum. n. 4.
Comprobatur multis iuribus, & rationibus. n. 5. 6 *&* 7.
Videtur eſſe communis DD. ſententia. n. 8.
Reſpondetur Canoni 6. *Synodi ab aduerſarij relatæ. num.* 9.
Quid dicendum ſi ineatur tale matrimonium cum pacto quod quidam ex liberis naſcituris fidei catholicæ, quidam autem hæreticæ ſectæ adhæreant. num. 10.
Tale matrimonium eſſet contra ius Eccleſiaſticum num. 11.
Et contra ius diuinum. n. 12.
An ſi hoc matrimonium celebraretur ſine diſpenſatione Apoſtolica, vel beneplacito Papæ, eſſet validum, & ſine peccato. n. 13.
Ratio, qua probatur illud inualidum eſſe, & peccaminoſum. n. 14.
Tale matrimonium iure etiam naturali prohibitum eſſe, demonſtratur. n. 15.
Aduerſatur fini matrimonij, qui eſt legitima educatio prolis. n. 16.
Aduerſatur etiam alij fini matrimonij, qui eſt tranquilla habitatio. num. 17.
Probatur eſſe aliquo modo contra ius diuinum. n. 18.
Prohibitum eſſe iure Eccleſiaſtico poſitiuo, clarè oſtenditur. n. 19.
Afferuntur Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, quibus, hæreticos euitandos eſſe, docetur. n. 20.
Sanctorum Patrum teſtimonia, & conſilia. n. 21.
Illorumque exempta. n. 22.
Domicilia hæreticorum etiam fugienda. n. 23.
Defertur mirabile Coſmæ eunuchi exemplum. n. 24.
Horum omnium traditur ratio. n. 25.
Obiectio. num. 26.
Reſponſio. num. 27.
Fœminarum mores. num. 28.
Multos viros hæreticos fecerunt. num. 29.
Simon magus, cuius auxilio hæreſim condidit. n. 30.
Aliorum hæreticorum origo. num. 31.
Tale tamen matrimonium, cauſa aliqua eximia exiſtente, licitum eſt. n. 32.
Probatur exemplo. num. 33.

Probatur etiam ratione. n. 34.
Requiritur authoritas Summi Pontificis. n. 35.
Ratio. n. 36.
Quando hæc eximia causa adesse videtur. n. 37.
Aliquorum sententia. n. 38.
Impugnatur. n. 39.
Quid, si verè subsisterent causæ illæ in casu assignatæ. num. 40.
Quid, quando prima causa est dubia. ibid.
Affertur variorum hæreticorum exemplum pacem conturbantium. num. 41.
Quare eorum paci non credendum, duplici ratione conuincitur. n. 42.
Eorum superbia. n. 43.
Secunda causa etiam potest. esse dubia. n. 44.
Testantur plurima Europæ Regna. n. 45.
De tertia causa sensus. n. 46.
Mulier mala malorum causa. n. 47.
Authores id probantes. n. 48.
His causis verè subsistentibus Papa dispensare potest. num. 49.
Talis dispensationis exempla. n. 50.
An maior requiratur causa, vt vxor Catholica detur viro hæretico, vel è contra. n. 51.
Resolutio. n. 52.
Quid dicendum de Regina Saba. n. 53.
Fœminas esse fortieres viris testatur Sacra Scripura. num. 54.
Et Sanctorum Patrum testimonia. n. 55.
Quandoque fœminæ ad pietatem proniores sunt viris. num. 56.
De hoc historia. n. 57.
Aliæ historiæ. n. 58.
Alia fæminarum seductricum. n. 59.

IESVS MARIA.

Dubij occasio.

1 MAGNVS quidam Princeps Catholicus matrimonium contrahere volenscum fæmina clarissimi sanguinis, heretica tamen; his conditionibus, vt matrimonium celebraretur in Regno Catholico ritu Catholico, & quod filij, & filiæ qui nascerentur, in Religione Catholica educari deberent: & nutrices, quæ liberos lactarent, Catholicæ futuræ essent, ac domestici, & familiares Principis Hereticæ præstare deberent iuramentum fidelitatis prædicto Principi Catholico. Quæsitum ergo à me fuit, an tale matrimonium licitum esset, & casu quo non liceret, an posset Sanctissimus facultatem ad id concedere, vel sine causa, vel, dato quod causæ requirerentur, an sufficerent hæ tres, scilicet cuiusdam magni Regni quies; facilior recuperatio alterius; & pax vniuersalis.

Responsio.

2 QVamuis pauci aliquot ex Iurisperitis sentiant, simile matrimonium personæ fidelis cum hæretica irritum esse, quod consequenter etiam dicent de hoc matrimonio, videlicet Glossa *in c. fin. verb. contra substantiam de condit.*
3 *apposit.* Hostiensis *in c.1. de coniugio seruorum. n. 1.* Carrerius *de hæret. n.* 157. Simancas *de Cathol. Instit. c.* 40. *&* 46. & Royas *in singul.* 228. *n. vn.* ducti ex *Can.* 72. Sextæ Synodi generalis, vbi habetur: *Non licere orthodoxum cum hæretica coniungi, nec orthodoxam cum hæretico: sed, & siquid eiusmodi factum apparuerit, irritas nuptias existimari, & nefarium coniugium dissolui.* Nihilominus
pro certo tenendum oppositum, ac perinde ad 4
casus intentum, quod, si Princeps iste Catholicus de facto contrahat cum Principi hæretica matrimonium teneat.

Primò, quia *c. Decreuit, de hæret. in 6.* videtur 5
supponi, tale matrimonium valere. Dicit enim ibi Pontifex author eius capit. scilicet Bonifacius VIII. *Decreuit felicis recordationis Innocentius Papa IV. quod propter hæresim maritorum vxorum Catholicarum dotes non debeant confiscari. Quod intellgendam fore censemus, nisi fortè mulieres ipsæ cum viris matrimonia contraxissent, quos*
hæreticos tunc sciebant. Secundò, quia, quamuis 6
in pluribus textibus in sequentibus referendis tale matrimonium vitetur, nullibi tamen declaratur fore irritum: nec vsus Ecclesiæ obtinuit non valere: quin potius è contrario valere obtinuerit. Tertiò, quia, cum matrimonium sit Sa-
cramentum quoddam, solùm petit in suscipien- 7
tibus quoad necessitatem paritatem baptismi, qui est ianua sacramentorum præbens ius ad recipiendum alia sacramenta: ac per consequens validè suscipietur etiam ab hæreticis, cum verè
baptizati sint vt supponitur. Quartò, quia ista 8
est constans, & communis Doctorum sententia, quos in magno numero refert Sanchez, *lib. 7. de matrimo. disp.* 72. *n.* 2. specialiter id tenent D. Thomas, Albertus Magnus, Bonauentura, Ricardus, Argentina, Carthusianus, Caietanus, vterque Sotus, & Bellarminus: & ex Iurisperitis Bellamera, Abbas, Alexander de Neuo, Nauarrus, Couarruuias, & plures alij apud eundem Sanchez. Quibus iunguntur ex recentioribus Ægydius, Coninch, Hurtadus, Layman, Becanus & Castrus Palaus.

Canoni autem sextæ Synodi relatæ respon- 9
dent Sanchez, Gutierez, Coninch, & alij, nullius esse authoritatis, eo quod tales Canones suppostitij sint. Vnde nihil authoritatis habere, ostendunt Bellarminus, & alij innixi authoritati Bedæ, *lib. de sex ætatib. in Iustiniano,* vbi illos vocat *Synodum erraticam*, & ait à Sergio Pontifice fuisse improbatos. Deinde dato legitimæ authoritatis esse vt placuit Gratiano *in cap. Sextam Synodum cap. habeo* 17. *dist.* Et colligitur ex Anastasio Bibliothecario *in præfat. ad septimam synodum:* respõdeo antiquis temporibus matrimonia Catholici cum hæretico irrita fuisse, sicuti colligitur ex Concilio Carthaginensi 3. *can.* 12. & Calcedonensi, *can.* 14. & Illiberitano, *can.* 11. 16. *&* 17. Agathensi, *can.* 67. in quibus eodem modo de matrimonio cum hæreticis, ac de matrimonio cum infidelibus, & Iudæis est sermo: at postmodum consuetudine abrogata est annullatio matrimonij Catholici cum hæretico, perseuerante irritatione, & annullatione fidelis cum infideli. Præterquam quod nomen hæretici in prædicto *can.* 72. non incongruè sumitur pro infideli, vti explicuit Theodorus Balsamo *in Commentar. ad Nomocanonem Photij tit.* 12. *de hæreticis can.* 13. quem refert, & sequitur Basilius Ponce *in append. ad cap.* 46. *lib.* 7. *c.* 1. & consentit Reginaldus 2. *to. prax. lib.* 31. *n.* 169.

Casu

Casu autem dato quod hoc coniugium ini-
10 retur cum pacto quod quidam ex liberis nasci-
turis fidei Catholicæ, alij autem hæret cæ sectæ
11 adhærerent esset prorsus impium, & irritum.
Esset enim contra ius Ecclesiasticum præscri-
bent, vt soboles sequatur conditionem patris
fidelis, *cap. fin. in fin. de conuers. infidel.* & *can.
Iudai* 28. *q.* 1. ex Concilio Toletano 4. *can.* 62.
& quia eo ipso quod vnus parens est de Ecclesiæ
foro filij omnes ipsius de Ecclesiæ foro esse de-
bent, *can. Cum multæ* 15. *qu. vlt.* D. Thomas *in
4. dist.* 39. *q. vnic. art.* 4. Et contra ius diuinum,
in quo stando incumbit omnibus parentibus
cura educandi liberos in fide, iisque moribus vt
remedia saluti spirituali necessaria addiscant, &
vitam æternam consequi possint. Sic passim
Doctores, & signanter Nauarrus, Azorius, San-
chez, & Laymanus.

Nihilominus prædictum matrimonium sine
13 di pensatione Apostolica, vel beneplacito Papæ
celebratum, illicitum erit, & peccaminosum,
etiam cum prædictis conditionibus: ita vt non
liceat Serenissimo huic Principi illud celebrare,
sub reatu peccati mortalis. Sic fermè Sotus,
Nauarrus, Veracruz, Palatius, Ledesma, Va-
lentia, Sà, & alij apud Sanchez *supra, num.* 4.
14 Ratio est, quia prohibitum est aliquo modo
iure naturali, aliquo etiam modo iure diuino,
præcipuè autem iure Ecclesiastico, & positiuo:
vnde posita grauitate materiæ non potest non
esse peccatū mortale celebratio talis matrimonij.

Etquidem iure naturali quadantenus prohi-
bitum esse constat primò. Quia ius naturale
15 dictat peccandi periculum totis viribus cauen-
dum esse: at præsentaneum valdè periculum
imminet peruersionis coniugis fidelis, ac lapsus
ipsius in hæresim ob mutuum amorem, & arctis-
simam necessitudinem, qua coniuges deuinciun-
tur. Etenim experienda ipsa compertum est
plures Catholicos ob coniugia irrita cum hære-
ticis in multos errores lapsos esse. De quo Ste-
phanus Papa IV. *in epist. ad Francorum Regem*
apud Baronium *tom.* 9. *Annal. an.* 770. sic habet.
*Quamplurimos comperimus sicut externa historia
instruimur per alienæ nationis iniustam copulam à
mandatis Dei deuiare, & in magna deuolutos fa-
cinora.* Neque vitatur hoc periculum in præ-
senti eo quod Serenissimus hic Princeps valde
Catholicus, & firmus, ac securus in Romanæ
Ecclesiæ fide sit, talisque semper experientia
comprobatus. Hoc enim non tollit quominus
ex parte prædicti matrimonij periculum subsit,
ne à sua Eua seducatur. Præsertim cum Salo-
mon vir mira Sanctitate, & Sapientia præditus,
ob coniugium cum infidelibus fœminis ad infi-
delitatem tractus sit prout habetur 3. *Reg.* 11.
& notatur Ecclesiastic. 19. cum dicitur. *Vinum,
& mulieres apostatare faciunt sapientes.*

Secundò etiam, quia tale connubium aduer-
satur fini matrimonij, qui est legitima educatio
16 prolis; vbi enim parentes religione dispares
sunt, nequit proles benè in Catholica fide edu-
cari. Vterque enim parens ad suam religionem
pertrahere filios, & filias conabitur. Quod ti-
meri potest in casu præsentis coniugij nihil
obstantibus conditionibus assignatis; quia illæ
non tollent, quominus saltem occultè, & clan-
culum fœmina hæretica mater filios, vel filias
illecebris næniis, vel donis ad suam sectam tra-
here sæpius conetur, hæreses cum lacte instillan-
do, preces impias, & maledicta in Sacramenta,
Christi Vicarium, & Ecclesiæ cæremonias di-
cendo, &c.

Tertiò quia etiam aduersatur prædictum con-
iugium alij fini matrimonij, qui est mutua con-
iugum quieta, & tranquilla habitatio. Hæc enim 17
vix potest esse inter Catholicum, & hæreticum
iuxta illud 2. Corinth 6. *Quæ enim participatio
iustitiæ cum iniquitate, aut quæ societas luci ad
tenebras, quæ autem conuentio Christi ad Belial;
aut quæ pars fidelis cum infideli?* Quomodo enim
quies, & tranquillitas inter Catholicum, & hæ-
reticum consistere potest, cum fere necesse sit
inter eos lites, iurgia, & altercationes de fide;
religione, iei niis, cibis vetitis, festis diebus;
veneratione Sanctorum, & cultu imaginum
suboriri quotidie, nec terminari posse, sine ali-
quo odio, vel maleuolentia vnius erga alium.
Nicolaus Serarius *in opusc. de matrim. Cathol.
cum hæret. c.* 2.

Quod sit etiam aliquo modo contra ius diui-
num constat primò ex illo Exod. 34. *Nec vxo-
rem de filiabus eorum accipies filijs tuis.* Fuisse au 18
tem hoc præceptum non solùm legale, sed etiam
aliquo modo morale colligitur ex eo quod ad-
iungitur. *Ne postquam fornicatæ fuerint, fornicari
faciant, & Filios tuos in Deos suos.* Secundò ex
illo Deuteronom. 7. *Neque sociabis cum eis coniu-
gia; filiam tuam si dabis filio eius, nec filiam illius
accipies Filio tuo.* Quod etiam præceptum fuisse
morale constat ex ratione adiuncta. *Quia seducet
filium tuum ne sequatur me* Tertiò ex 3. Reg. 11.
*Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredien-
tur ad vestras*, vbi etiam adiungitur similis ratio,
ex qua colligitur hoc præceptum morale esse,
*certissimè enim auertent corda vestra, vt sequamini
Deos earum.* Quartò ex illo 2. Corinth. *Nolite
iugum ducere cum infidelibus, quæ enim participa-
tio iustitiæ*, &c. vt *supra* Quem locum D. Hie-
ronymus lib. 1 in Iouinianum, & epist. ad Ge-
rontiam intelligit de coniugio fidelis cum infi-
deli. Esto autem cum Theophylacto, & aliis in-
telligeretur de quocunque commercio, à for-
tiori contractus matrimonij, in quo summa con-
iūctio, & familiaritas reperitur cōprehenderetur.

Iure autem positiuo Ecclesiastico tale matri-
monium interdictum esse clariùs demonstratur 19
ex iuribus, quæ passim ad intentum referri so-
lent. Videlicet, ex Concilio Illiberritan *can* 16.
Laodiceno sub Siluestro I. *can.* 10. & 31. Car-
thaginensi 3. *can.* 12. Calcedonensi *can.* 14. &
ex 6. Synodo *can.* 72. de quo superiùs dictum.
Agharensi sub Symacho, & habetur *c. non opor-
tet* 28. *q.* 1. Vbi sic: *Non oportet cum viris hære-
ticis commiscere connubia, & vel filios dare.* Item
cap caue 28. *q.* 1. *ex* Stephano 4. *in Epist. ad
francor. Regem* apud Baronium. de qua supra.

Idque suadent plura ex Ecclesiasticæ historiæ
pænu deprompta, ex quibus constat commercia
cuncta cum hæreticis euitari debere, quantum 20
fas fuerit vero Catholico. Et primò, vt præter-
mittam pleraque patrum testimonia dicentium
hæreticos quasi pestes fugiendos, inter quos sunt
S. Ignatius *in Epist. ad Traian.* Cyprian *lib.* 1.
Epist. 3. *ad Cornel.* Clemens Rom. *lib.* 6. *constit.
c.* 18. S. Martialis *epist. ad Tolos.* Ireneus, Hila-
rius, Hieronimus, Chrisostom & plures alij,
qui passim referentur, celebre est illud quod
de S. Ioanne Euangelista refertur: ingres-
sum videlicet balneum quendam, cum vi-
deret

deret in eo Cherintum hæreticum eſſe ex eo
exiiſſe dicentem:*fugiamus ocyus ne balneus,in quo*
eſt Cherintus, ex templo corruat. Sic referunt Ire-
neus , & Euſebius. Additque Hieronymus *in*
Dialog.con. Luciferian. illico balneum corruiſſe.
Item illud,quod ex S. Policarpo habet eius hy-
ſtoria,& legenda in Breuiario, videlicet:*Cum ei*
fortuito obuiam fuiſſet Marcion(Hæſetius) *& di-*
ceret: cognoſcis nos? Reſpondit : cognoſco primogeni-
22 *tum diaboli.* Eius vel colloquium hoc ſcommate
fugiens Euſebius etiam Vercellenſis captus ab
Arrianis mallebat fame mori , quam ab illis ci-
bum ſumere;vt ex eius vita habetur.Item Libe-
rius Papa reiecit munera,quæ Euſebius Conſtā-
tis Imperatoris Arriani legatus S. Petro offere-
bat ; teſte S. Athanaſio *in vita S. Antonij* teſte,
idem Antonius diſcipulis dicebat:*Hæreticorum,*
& ſchiſmaticorum venena vitate,meumquè circa eos
odium ſectamini. Quod odium ſupra modum mi-
rabiliter habuiſſe videntur Samoſateni Ciues
circa Eunomium hæreticum. Vt enim Theodo-
ret *l.4.hiſt.2.c.1.*& Baronius *ann.Chriſti* 370.nar-
rant,cum pueri pila ludentes , caſu mulam Eu-
nomij ea tetigiſſent , in luſu pergere noluerunt,
niſi illam quaſi hoc tactu contaminatam , priùs
traiiciendo per flammas expiaſſent. Similia ferè
de Alexandrinis ſuis Arrianos auerſantibus ha-
bet S.Athanaſius *in epiſt.ad Solitarios.*Hinc Ab-
bas Chame (5. *lib Vit. Patr. libell.1. de profectu*)
proximè moriturus dixit filiis ſuis :*Nolite habi-*
tare cum hæreticis. Et Abbas Olympius *lib.* 10.
Vit. Patr. c. 12. interroganti vt diceret aliquod
verbum,hoc protulit : *Ne ſedeas cum hæreticis.*
Item celebris ille Ioannes eleemoſynarius, pro-
ut Leontius author Vitæ ipſius narrat , ſuis di-
cebat : *Nullatenus aliquando hæreticorum commu-*
nione , imò coinquinationis participemini , etiamſi
omni vita veſtra ſine communione permanſeritis.
Quod & æmulatus S.Hermenegildus Rex com-
munionem ab Epiſcopo Arriano nolens accipe-
re,prout de ipſo narrat D.Gregorius *lib.3. Dia-*
log.cap. 31. Abbas etiam Pachomius proximus
morti,prout in eius vita *lib.1.Vit. Patr.*habetur,
fratribus dicebat : *Nulla ſit vobis coniunctio cum*
ſectatoribus Meletis,vel Arrij,vel Origenis,ſeu cœ-
*teris Chriſti præceptis aduerſantibus.*Quod ſic ex-
actè obſeruabat ipſe,vt ex eadem ipſius hiſtoria
habeantur hæc:*Hæreticos autem deteſtabatur plu-*
rimum,& maximè Origenem , velut blaſphemum,
ac perfidum vehementer horrebat;qui prauius Arrij,
Meletiique declaratus ſub Heracla venerabili Ale-
xandrinæ ciuitatis Epiſcopo de Eccleſia pulſus eſt,
quique Sacræ Scripturæ dogmatibus exoſa , atque
deteſtanda;quæ nonnullorum corda ſubuerterent ex-
poſitionibus ſuis admiſcuit,& ſicuti ſolent,qui vene-
na temperant, amaritudinem melle contegere;ſic iſte
proprij virus erroris , celeſtium verborum dulcedine
liniens exitioſa rudibus dogmata propinauit. Qua-
propter vniuerſos fratres ſollicitius admonebat vt non
ſolum ipſi Origenis commenta non legerent,ſed ne-
que legentibus quidem aurem penitus admouerent.
Vnde fertur aliquando reperiſſe volumen eius, & in
aquas miſiſſe continuo teſtatus his verbis: Niſi ſci-
rem nomen Dei in eo eſſe conſcriptum,omnes garru-
litates blaſphemiarum eius ignibus concremaſſem.
23 Domicilia quoque hæreticorum fugienda
ſuadet mala mors cuiuſdam monachi Ægyptis,
de quo *lib.10.Vit.Patr.c.*177.legitur,quod cum
habitare voluiſſet in cellula Euagrij hæretici in-
uentus eſt poſt aliquod tempus *iniecto fune ſe ip-*
*ſum ſuffocaſſe.*Quantum porrò heroiſſa illa Ro- 24
mana Paula hæreticos auerſata fuerit ex eius
vita à D. Hieronymo ſcripta erui facilè poteſt.
Mirabile quoque eſt illud quod de Abbate Coſ-
ma eunucho refert Ioannes Moſcus *lib.10.Vitar.*
*Patr.c.*40.videlicet , quod cum ſepultus eſſet in
quadam Eccleſia , vbi etiam conditus iacebat
quidam Epiſcopus hæreticus ſingulis noctibus
audiretur dicens ad Epiſcopum:*Noli me tangere,*
hæretice , ne appropinques mihi,inimice Sanctæ Dei
Catholicæ Eccleſiæ. Ex qualiter nec cum mortuis
hæreticis commercia catholicis permittantur. 25
Quorum omnium ratio eſt , quia hæreſis eſt il-
lud *immedicabile vulnus* , quod vt Ouidius *lib.1.*
*fab.*8.dixit:*Enſe reſcidendum eſt , ne pars ſincera*
*trahatur.*Et de quo Iuuenalis *Satyra 2.ſicut grex*
totus in agris vnius ſcabie cadit,& prurigine porci,
vuaque contractâ liuorem ducit ab vua.
Porrò ſi dicatur in aliquibus regionibus in
vſu eſſe ſimilia matrimonia Catholicorum cum 26
hæreticis,ac proinde pro permiſſis , & toleratis
cenſeri debere,prout ex Nauarro , & Azorio te-
net Sanchez dicta *diſp.*72.*n.*5. Reſpondeo talem
vſum nec eſſe vniuerſaliter receptum ; maximè 27
inter Catholicos timoratæ conſcientiæ, nec in-
ter alios poſſe eſſe niſi abuſum ; nam eſto quod
in illis quandoque periculum peruerſionis , &
iniquæ educationis prolis, ac minus pacificæ
cohabitationis ceſſet , ſed non ſemper,nec cre-
briùs,vt puto. Vnde Cornelius à Lapide , Ægi-
dius Coninch , Baſilius Pontius , & Laymanus,
quos refert , & ſequitur Caſtrus Palaus *de ſpon-*
ſalib.diſp. 4. *punct.* 11. *n.* 10. non audent talem
vſum approbare;Nec Eminentiſſimus Cardina-
lis de Lugo *de fide diſp.*22.*ſect.*2.*n.*16.illum ap-
probat , niſi quatenus conſuetudinis legitimæ
vim habere poteſt,quam tamen non habet.Caſu
quoque dato, quod inter priuatos permitti poſ-
ſet, inter Principes tamen qui cęteris aliis exem-
plum,& normam rectè viuendi præbere debent
& ex ipſorum matrimoniis plura inconuenien-
tia ſequi poſſunt, prout ex Hurtado *de fide diſp.*
76.§. 233.approbat Diana inferius referendus,
nullatenus tolerari poteſt. Cuius ſignum eſt,
quod Principes Catholici illarum partium,cum
talia matrimonia inire volunt , Apoſtolicæ Se-
dis beneplacitum quærunt , prout illud petiuit
Rex Chriſtianiſſimus , vt ſuam ſororem Regi
Angliæ dare poſſet;& pro parte Sereniſſimi Re-
gis Poloniæ poſtulatum eſt, vt poſſet ducere fi-
liam Comitis Palatini hæreticam ; quod tamen
ab Vrbano VIII.non obtinuit;fœliciori quidem
ſorte ; ſiquidem Cæſaris ſororem poſtea ducere
potuit.
Fœminæ namque,quia illecebroſæ, blandilo-
quæ,& adulatrices ſunt,non paucos viros hære-
ticos fecerunt ; vel pro hæreſi propaganda opi- 29
tulatæ ſunt. Prout de multis hæreſiarchis dixit
D Hieronymus *in epiſt.ad Teſiphontem* hiſce ver-
bis *Simon magus hæreſim condidit adiutus auxilio*
Helenæ meretricis. Nicolaus Antiochenus omnium
immunditiarum conditor choros duxit fœmineos.
Marcion quoque Romam præmiſit mulierem ad
maiorem laſciuiam. Apelles Philomenem comitem 30
habuit. Montanus, Priſcam , & Maximillam pri-
mum auro corrupit,deinde hæreſi polluit. Arrius,vt
Orbem deciperet , ſororem Principis ante decepit.
Donatus Lucillæ opibus adiutus eſt Elpidium cæ-
cum Agape cæca duxit. Priſcilliano iuncta fuit
Galla,non gente, ſed nomine. Quid porrò diceret
de

de neothericis nebulonibus Luthero, Baleo, & aliis, qui à similibus scortis excæcati fuerunt? Qualis fuit vnus Bituricensis, cuidam fœminæ (Maria vocabatur) associatus, de quo Baronius *sub anno* 595.

32 Non tamen adeo illicitum est hoc matrimonium, vt nullatenus licitè celebrari possit. Causa etenim aliqua eximia perurgente, licitum erit. Ita Basilius Pontius *in Append. de matrim. Cathol. cum hæret. cap.* 3. Nicolaus Serarius *in opusc. de ead. re cap.* 2. & passim alij Doctores, & Theologi.

33 Probari id potest exemplo Sanctorum fidelium, qui similia matrimonia cum infidelibus contraxerunt, vt credi par est, licitè, & sine peccato; quia ob grauem causam. Hi sunt Iacob cum Rachele, & Lia Idolatris *Genes.* 29. Iudas Patriarcha cum Cananæa, *Genes.* 38. Hester cum Assuero *Hester.* 2. Similiter Iudith, secundum aliquos, ornabat se, vt placeret Holoferno in ordine ad matrimonium, & Iacob. *Genes.* 34. filiam Dinam nuptui tradebat Principi Idolatræ. Idem etiam exemplum secutæ sunt Sanctæ aliquæ fœminæ in nouo testamento, vt sunt Cecilia, & Lucia viris infidelibus desponsatæ; & S. Monica viro pagano iuncta, vt testatur eius filius S. Augustinus *lib. 9. confess. c.* 9. ac S. Clotildis nupta Clodouco Regi Francorum Ethnico, teste Gregorio Turonensi *lib. 2. c.* 28. Item, propius ad rem, Ingundis piissima, & catholica fœmina, Sigeberti Francorum Regis filia, cum Hermenegildo Icouigildi Regis Hispaniarum filio, quo tempore Hermenegildus ipse Arrianus erat; etsi postea Sanctus & Martyr, teste eodem Gregorio *lib.* 5. *cap.* 38. & Baronio *sub ann.* 583. Tum ex doctrina Patrum specialiter D. Hieronymi 1. *contra Iouinianum*, & D. Augustini *de fide, & operibus c.* 19. asserentium, hæc matrimonia suo tempore frequentia esse. Non est autem credendum, omnes,

34 qui sic contrahebant, peccasse. Tum tertiò ratione, quia, etiam si tale matrimonium sit contra ius Ecclesiasticum, & aliquo modo contra naturale, & diuinum, tales tamen rationes, congruentiæ, motiua, & circumstantiæ occurrere possunt, vt meritò censeri possit, ius Ecclesiasticum in hoc casu dispensari posse, ac ius naturale, & diuinum declarari, quod tunc non obligent.

35 Ad id tamen requiritur authoritas Summi Pontificis. Ratio est quia, ad ipsum solum spectat etiam posita tali causa eximia relaxatio Iuris Ecclesiastici, seu dispensatio in lege Canonica, & interpretatio, seu declaratio iuris naturalis, aut diuini; maximè in negotiis, & casibus arduis, ac spectantibus ad bonum commune Ecclesiæ, vel alicuius magni Principis, aut Regni, ex quibus multa mala, vel bona prouenire possunt, vt contingere potest in præsenti casu. Hurtadus *de matrim. disp.* 24. *diffic.* 2. Perez *de matrim. disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 7. P. Diana *part.* 8. *tr.* 1. *resol.* 74. Quibus etiam à fortiori adhærent illi, qui putant, Summi Pontificis partes esse dispensare etiam in matrimonio fidelis cum infideli non baptizato, vt sunt Rebellus, Præpositus, Coninch, & alij, quos citat, & sequitur idem Diana.

37 Hæc porrò eximia causa sine dubio videtur esse, quando certa spes adest de conuersione fœminæ hæreticæ. Sic enim habetur ex Concilio Chalcedonensi *can.* 14. his verbis: *Nisi fortè spoponderit, se venire ad orthodoxam fidem, dum coniungitur personæ orthodoxæ*: & ex *cap. non oportet* 28. *q.* 1. vbi dicitur, filias hæreticorum posse accipi, si spondeant, se professuras orthodoxam fidem. Confirmatur; quia, licet in lege veteri Exod. c. 34. & Deuter. 7. cautum fuerit, ne Iudæorum quispiam vxorem acciperet ex gentilitate, quia auertent corda ipsorum, vt sequantur Deos alienos, sicuti exemplo ostendit Salomon Rex: nihilominus Mahalon, & post ea Booz Dauidis proauus in vxorem duxit Ruth Moabitidem; & Salmon Raab meretricem, sicuti constat ex *c.* 1. *Matth.* propter hanc causam, quod Iudaismum suscipere paratæ essent. Nicolaus Serarius *de Coniug. Catholic. cum hæret. c.* 2. Sà *de matr. impedim. n.* 8 vbi ait: *mortale, est cum hæretico contrahere, nisi spes certa conuersionis esset*. Hurtad. *supr.* §. 229. Eminentissimus Lugo *sup. n.* 17.

Etsi tamen quidam apud Basilium Legionensem *in append. de matrim. c.* 5. *n.* 2 negent, matrimonium inter Catholicum, & hæreticam licitum esse posse, non subsistente præfata spe conuersionis; nihilominus, idem Eminentissimus *n.* 20. post Nauarrum, Sanchez, Reginaldum, Coninch. Azor. Filliucium, & ipsum Pontium meritò tenet contrarium. Quia, etiam non stante spe conuersionis, possunt cessare pericula, quæ reddunt quodammodo iure naturæ illicitum matrimonium, imò possunt aliunde concurrere alia bona, quæ compensent aliquod periculum, & reddunt illud matrimonium expediens ad bonum religionis. 38 39

Vnde si tres illæ causæ in casu assignatæ, scilicet cuiusdam magni Regni quies; facilior recuperatio alterius; & pax vniuersalis verè subsisterent, sine dubio propter illas concedi posset talis dispensatio. Prout supponit idem Lugo, vt *supra* post relatos authores. Qui etiam cum Salas, & Pontio Legionensi addit, tot, & talia bona ex tali coniugio sperari aliquando posse, vt non solùm possit, sed etiam debeat dispensatio concedi.

Dixi autem, si tales causæ *verè subsisterent*, 40
quia de omnibus illis valdè dubitari potest vanas, & illusorias esse, nec vnquam subsistentiam habituras. De prima quidem, quia vbi Religionis diuersitas est, pax, & tranquillitas vix vnquam sperari potuit. Hoc testatur Christus, cùm 41
ait: *Omne regnum in se diuisum desolabitur.* Hoc testantur omnes authores sacri, & Prophani, Christiani, & Gentiles. Quas enim turbas in toto Oriente non excitarunt Arriani? Quas in Græcia Macedoniani? Quas in Africa Donatistæ, & Circumcelliones? Quas in Anglia Vbiclephistæ? In Bohæmia Husitæ? In Germania Lutherani? In Belgio, & Gallia Caluinistæ? Tædet, ac pudet eas referre. Et quid mirum? Nulla vnquam familia fuit, in qua dissentiens religio pacem non turbarit. Exemplum sit discordia inter Isaac, & Ismaelem in familia Abrahæ: inter Iacob, & socerum Laban in Mesopotamia: inter Mosen, & vxorem Sephoram, dum proficiscuntur in Ægyptum. Quomodo ergo in toto Regno, prouincia, ciuitate, pax, & concordia sperari potest, vbi religionis, ac Fidei summa est discordia? Vidit hoc olim Iulianus Apostata, qui cum Christianorum Ecclesiam turbare, ac pessundare vellet, libertatem, & varietatem doctrinarum introduxit. Refert Ammianus, & ex illo Lipsius *in lib. contra Dialogist. de vna Religione*, & ex vtroque Becanus *de fide hæretic. seruand. lib.* 2. *cap.* 10.

42 *cap.10.* Cuius duplicem rationem assignat. Prior quia vbi est animorum dissensio, ibi pax esse non potest: atqui summa est animorum dissensio, vbi sectæ schismata, & diuortia doctrinarum sunt: ergo paci, & concordiæ locus non est. Altera, quia impossibile est, inter superbos seruari vnitatem, & amicitiam, at vbi hæresis, ibi superbia: Frustra ergo de vnitate conseruanda cogitatur. Quanta porrò eorum superbia sit vel ex vno

43 ipsorum spurcissimo Antesignano Luthero conijci datur. Is enim cum suam de Iustificatione per solam fidem stabilire vellet hæresim vsus est illo Apostoli ad Romanos 3. *Arbitramur hominem iustificari per fidem.* Addidit autem ipse *Solam* cum in textu non haberetur. Cumque rogaretur cur id fecisset, respondit in Epistola quadam ad amicum per hæc verba: *Si tuus Papista morosum, & difficilem se præbere volet de voce (Sola) statim dic Papista, & asinus eadem res est: sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas. Nolumus enim Papistarum esse discipuli, sed præceptores. Semel enim superbiendo gloriabimur aduersus eiusmodi asinos.* Et infra: *Rogo te, ne quid aliud huiusmodi asellis respondeas de voce (Sola) sed tantum dicas: Lutherus sic vult, ille Doctor omnium Doctorum in Papatu.* An superbior Luthero Lucifer?

44 De secunda quoque causa pariter dubitari potest, quod sit vmbratilis, fallax, & dolosa; cum hæresis potius mater diuisionis, & schismatum Regnorum sit quam ipsorum vinculum, & vnio. Hæresis namque, seu hæreticorum turba Turrem Babel construit, cuius ædificatores variis linguis, scilicet opinionibus diuiduntur; ita vt *non audiat vnusquisque vocem proximi sui.* Testantur id plus æquo, Hungaria, Germania, Bohæmia, & aliæ Prouinciæ ob hæreses scisse, & fermè desolatæ. Plura de hoc Thomas Bozius Eugubinus *in lib de robore bellico aduersus Machiauellum, & de Imperio Virtutis contra eundem.*

45 Plura quoque de Sacris, & Prophanis Scriptoribus, quia vulgaria prætermittenda. Sed meditanda quæ Cochlæus *lib 8. histor. hussitar.* & vetustus Chronicorum liber apud Bzouium *sub ann.1414.n.37.* vbi hæretici in Bohæmia inter se tumultuantes sibi & aliis vltimum exitium exhibentes cernuntur, in signum sanè propriæ conditionis, quæ has tragedias semper molitur. Quomodo ergo vnio regnorum ex hæresi speranda. Clarus est in hoc puncto Conradus Brunus in sex libris *de hæreticis in genere* vbi quamplurima ad intentum. Speciatim *lib.2.c.16.* probans ob Arrianam hæresim imperium Romanum diuisum fuisse, ad Turcam Orientem peruenisse, & per totam Africam Religionem, & iustitiam exulasse. Et propter vnum sergium hæreticum improbum Mahumetum quasi totius Orbis tyrannum euasisse. Quid plura in re plus æquo compertissima?

46 Ex quo quid de vniuersali pace, quæ par tertia huius dispensationis causa à parentibus assignatur, sentiendum innotescit. Cum mulier mala, qualis iure præsumitur ea quæ labe hæretica tabefacta est, bellorum potius inuentrix, quam pacis conciliatrix sit. Hinc illud Chrysostomi *in serm. de decollat. Ioannis Baptistæ*, dum de

47 muliere mala: *Per te bella fiunt, per te sapientes se perdunt, per te Sancti occisi sunt, per te ciuitates combustæ sunt, per te vita perdita est, per te mors inuenta est, per te diuites pauperes.* Super Matthæum sic: *Quid aliud est mulier, nisi amicitiæ inimica?* Quin secundùm Aristotelem lib. 8. de animal. *Mulier maioris est inuidiæ, & diligit lites, &* 48
malitiosior est viro, & facilius decipitur. Et, vt Iuuenalis *Satyr.6.*

Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem mouerit. Optimè etiam Ouidius. *lib.2.*

——————— *Nisi rapta fuisset*
Tyndaris, Europæ pax, Asiæque foret,
Fœmina siluestres Lapithas populumque biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere.
Impulit, in regno iuste Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc vrbe recenti
Immisit soceros, armaque sæua dedit.

Terentius quoque *in Phor.*

A mulieribus perit magnus Orbis.

Quæ porrò omnia in genere dicta sine præiudicio bonæ indolis, ingenuæ claritatis, & nobilissimi sanguinis huius fœminæ, de qua in præsenti, intelligenda: eam namque dumtaxat auersandam dico propter hæresis labem, qua mali magisterij improbitate imbuta dicitur; & ob eam solummodò causam à matrimonio cum tam Catholico Principe reiiciendam, non subsistentibus causis designatis.

Si autem præfatæ causæ verè, & legitimè 49
subsisterent, posse Papam dispensare in eo matrimonio, non solum colligitur ex dictis, sed maximè ex praxi & stylo Curiæ. Ex eo enim constat quod Clemens VIII. prout refert Dom. Lugo *sectione relata*, ac præsertim *disp. 8. de Sacrament. sect. 14. num. 227.* anno 1604. ex consilio Cardinalium in Congregatione, re disputata, & tractata, similem dispensationem concessit Catharinæ sorori Henrici IV. Regis Franciæ, vt 50
cum esset adhuc hæretica, nuberet Diui Barensi Catholico consanguineo suo, quod Breue datum Romæ 8. Februarij testatur legisse, & missum fuisse ad Innocentium Bubalum Episcopum Camerinensem tunc Nuncium Apostolicum in Gallia, & postea Cardinalem: non habuisse tamen effectum dictam dispensationem, quia prædicta Catharina antequam Breue ad eius manus veniret morte præuenta est. Addit etiam *n. 228.* quod iuxta praxim Curiæ in dispensationibus matrimonialibus, quæ expediuntur pro Regno Franciæ supprimitur clausula illa apponi solita: *Dummodo orthodoxæ fidei cultores existant*; quæ suppressio (inquit) videtur esse implicita permissio eiusmodi coniugiorum. Maximè etiam, vt obseruat Ioannes Præpositus *in 3. p. q. 7 de impedim. matrim. dub. 17.* & ex ipso P. Diana *supra* Paulus V. in Bulla quæ incipit, *Vt animarum saluti*, data anno 1616. 21. Iunij concessit Episcopo Funianensi in Iaponia, & superioribus societatis in Regno Chinarum, vt ad decennium possent dispensare in impedimento disparitatis cultus. Quæ concessio sic generaliter sumpta etiam extendi videtur ad matrimonium Catholici cum hæretica casu quo in illis partibus heretici reperirentur.

Obiter tamen satisfaciendum dubio quod 51
Basilius Pontius *supra c.4. n.16.* & post ipsum D. Cardinalis Lugo *d. sect. 2. n. 23.* curiosius mouent, an scilicet maior requiratur causa, vt vxor Catholica detur viro hæretico, quam, vt vxor hæretica iungatur viro Catholico. Et omissis va- 52
riis distinctionibus, de quibus ipsi, mihi videtur dicendum, regulariter loquendo, & cæteris paribus, maiorem causam requiri, vt dispensetur in

matrimonio hæretico. Ratio est, quia experientia ipsa testante faciliùs fœminæ trahunt viros ad sectam, vel religionem suam, quàm è contra viri fœminas vxores. Id constat manifestè in Salomone sapientissimo, & fideli Rege, qui suarum vxorum lenociniis in Idolatriam lapsus est, & non constat vel vnam ex mille vxoribus quas habebat, & inter illas *Mohabitidas*, *Ammonitidas*, *Idumæas*, & *Sidonias*, & *Hethæas*, *de gentibus*, vt dicitur 3. *Reg.* 11. eius monitionibus Dei veri cultum recepisse. Fateor id cum aliquo fundamento dici posse, de Regina Saba quæ ipsum inuisit, prout colligitur ex illo 3. Reg. 10. *Sed Regina Saba audita fama Salomonis in nomine Domini venit tentare eum in enigmatibus*, ac ex Theodoreto, Nisseno, Isidoro, vel Beda qui eam collaudant, & clariùs ex historia Æthiopiæ per Emanuelem Paz conscripta, quam affert Cornelius, 3, *Reg.* 10. *vers.* 13. Sed nec ista cogunt, & secundum Lyranum, cui fauent Dionysius, Hugo, Vatablus, Abulensis, & alij, ipsa antequam ad Salomonem veniret verum Dei cultum, & si non sub lege Mosayca tenuerat. Et saltem, esto concubina fuisset Salomonis per modicum tempus, prout ex ea historia, & Æthiopum traditione habetur, nihilominus vera vxor ipsius non fuit. Sunt etenim fœminæ suis lenociniis viris fortiores, & robustiores, ad eos sibi subiiciendos. Constat id in problemate illo à tribus custodibus corporis Regis Darij post splendidam cœnam dormientis proposito 3. *lib. Esdræ cap.* 3. & 4. vbi cum illorum vnus Regem præstare, & ex-
54 cellere omnibus rebus perorasset, alius, scilicet Zorobabel fœminas fortiores esse Regibus fœliciùs propugnauit. Inter alia sic dicens: *Si congregauerint* (Reges vel homines) *aurum*, & *argentum*, & *omnem rem speciosam*, & *viderint mulierem vnam bono habitu*, & *bona specie, omnia hæc relinquentes in eam intendunt*, & *aperto ore conspiciunt*, & *eam alliciunt magis quàm aurum*, & *argentum*, & *omnem rem pretiosam. Homo patrem suum relinquit, qui enutriit illum*, & *suam regionem*, & *ad mulierem se coniungit. Et cum muliere remittit animam*, & *neque patrem meminit*, *neque regionem. Et hinc oportet vos scire quoniam mulieres dominantur vestri.* Et inferius: *Videbam tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici concubinam regis, sedentem iuxta regem ad dexteram*, & *auferentem diadema de capite eius*, & *imponentem sibi*, & *palmis cædebat regem de sinistra manu. Et super hæc aperto ore intuebatur eam*, & *si arriserit ei*, *ridet, nam si indignata ei fuerit, blanditur, donec reconcilietur in gratiam. O viri, cur non sunt fortiores mu-*
55 *lieres?* Hinc illud Hieronymi in Epist. ad Nepotianum: *Nec Samsone fortior, nec Dauide sanctior, nec Salomone poteris esse sapientior.* Quasi diceret eximios hos viros à fœminis dominatos fuisse. Hinc etiam Ambrosius *in Hexameron. die* 4. notat, quod *Adam per Euam deceptus est, non Eua per Adam.* Hinc quoque Chrysostomus *in serm. de Decollat. Ioannis Baptistæ*, inquit: *Per mulierem Adam ab initio in Paradiso cecidit, mulier ipsum exterminauit.* Bene etiam Democritus: *Mulier multò quam vir promptior est ad astutias*, &
56 *malignitatem.* Quandoque etiam ad pietatem fœminæ promptiores, & potentiores viris suis euaserunt. Pro quo extat insignis historia apud Gregorium Turonensem, *lib.* 5 *historiar. cap.* 38. quam etiam refert Baronius *sub. ann.* 583. de Ingunde piissima, & catholica fœmina, & quæ pro fide Christiana ab auia Arriana calces, verbera, & multa mala passa est. Hæc etenim Herminigildo etiam Arriano Leouigildi Regis filio, vt 57
dictum est supra, matrimonio coniuncta, *Cœpit* (inquit Gregorius) *prædicare viro suo*, *vt relicta hæresis fallacia catholicæ legis veritatem agnosceret. Quod ille diu refutans tandem commotus ad eius prædicationem conuersus est ad legem canonicam.* Quam adeo constanter retinuit, vt pro ea non dubitaret postea martyrium sustinere, nolens communicare cum Arriano Episcopo à patre illi misso. Vt eius historia, ex D. Gregorio Papa excerpta narrat.

Nec sola Ingundes tam præclari fascinoris 58
causa fuit, sed aliæ fœminæ eo tempore id præstiterunt. Etenim, vt notat Baronius *ad ann.* 591. sicut Gothi in Hispania propter Ingundem; sic etiam franci in Gallia per Chrotildem Burgundam, & Longobardi in Italia per Theodolindam Bauaram, verum Religionis cultum amplexati sunt.

At regulariter fœminæ, quia molliores sunt, 59
fœmina enim est *mollis vir*, ad hæresim, quæ molliora, & sensui dulciora suadet, procliuiores cernuntur. Testatur, inter mille alias, vxor Saturi Hunerici Regis Procuratoris, quæ, teste victore in persecut. *Vuandalic.* maritum Arrianismum abnegantem à proposito, familiæ euersionis timore, abducere conabatur. Et vxor Thomæ Mori viri celeberrimi, quæ pari modo, vt historiæ Anglicæ narrant, à veritatis via seiungere virum contendebat.

CONSVLTVM XLIV.

Expediens ne sit in Religionibus constitui monasteria stricti oris Obseruantiæ Regulæ.

SVMMARIVM.

Ex

IESVS MARIA.

Consulti Occasio.

Requisitus à piis quibusdam Religionis grauissimæ Regularibus, & qui ipsius, & aliarum spiritualem profectum desiderabant, an expediens sit pro bono communi quod in Religionibus sint aliqui Conuentus, seu Monasteria, vbi Regula exactiùs, perfectiùs, & strictius obseruetur, an verò potius oppositum magis expediat, sic respondi. 1

Responsio.

Dico primò. Vsus antiquissimus, & inueteratus est in omnibus fermè Religionibus, quæ in Ecclesia fuerunt, vt in eis essent aliqua Cænobia, Monasteria, seu Conuentus, in quibus Regula Ordinis strictiùs, perfectiùs, & exactiùs obseruaretur, quam in aliis Cænobiis, Monasteriis, aut Conuentibus. Conclusio hæc, cum solum de facto procedat, non aliter probari potest nisi historicè; afferendo videlicet ea quæ ex Historiis, Annalibus, & Chronologiis deseruiunt ad intentum. Non quidem cunctarum Religionum, ne plus æquo consultum protendatur, sed earum duntaxat, in quibus hoc specialiori modo constat receptum, & quas aliæ imitantur. 2 3

4 Pro quo primò, & vt rem, vt dicitur, ab ouo eliciamus, occurrit, quod tempore etiam veteris Regis, & SS. Dei Prophetarum, Eliæ, & Elisei, ac ipsorum discipulorum, qui sæpius in S. Pagina *Filij Prophetarum* nuncupantur; qui etiam Monachi, seu Religiosi; Regis (quatenus tamen illa vtpotè vmbratilis, & imperfecta talem statum admittere poterat) communiter dicuntur à PP. & DD quos in magno numero retuli *to. 1. Annal. in Apparatu, maximè c. 5. & 6.* qui etiam eos Duces, Principes, & Patres Monachorum, seu Religiosorum vocitant; fuit ista diuersitas mansionum, Collegiorum, seu causarum, ita vt in aliis strictiùs, & perfectiùs, in aliis laxiùs, & delicatiùs viuerent, etsi cuncti sub norma, & methodo prophetalis instituti. Quod manifestè euincitur ex eo quod alij in eremis, seu locis desertis, alij verò in Vrbibus, & oppidis morabantur: nam ij, qui eremos, & deserta loca incolebant vtpotè cum anachoresim exercerent, rigidiorem, & asperiorem vitæ rationem gerebant, quam illi, qui in Vrbibus, & oppidis cum populo, & aliis hominibus conuersabantur. Aliquos verò ipsorum Eremi speluncas, seu cauernas; alios è contra Vrbium, & oppidorum habitacula incoluisse 5

luisse fide certum haberi debet. Nam de Elia eorum primo Patriarcha constat 3. *Reg.* 17. absconditum mansisse in Torrente Carith contra Iordanem; & habitasse in Carmelo 3. *Reg.* 18 ac de Eliseo quod etiam Carmelum montem incoluisset 4. *Reg.* 4. eo enim in monte ipsum conuenit Sunamitis illa, cuius Filium à mortuis suscitarit: & de Filiis Prophetarum, prout probaui eo 1. *tom. Annalium in Appar. cap.* 8. *& sub ann.* 3118. *num.* 4. & *sub ann.* 3893. *num.* 5. ac manifestè comprobat Oratorium, seu *Seunion*, eo monte ab Elia extructum, vt illuc orationis causa conuenirent, prout locis relatis ostendi; & confirmant verba illa Sixti IV. Iulij II & Greg. XIII. in suis diplomatibus dicentium: *Sanctorumque Prophetarum Eliæ, & Elisei, & aliorum Patrum, qui montem Sanctum Carmeli iuxta Eliæ fontem inhabitarunt*, &c. Porrò etiam Vrbes & Oppida populata inhabitasse certò etiam constat ex 4. *Reg.* 2. Vbi Filij Prophetarum dicuntur habitasse in Bethel, & Iericho, & ex Galgatis, ad eos aduenisse Eliam cum Eliseo, ac Eliseum post Eliæ raptum cum illis cohabitasse; sicut & in Samaria in alio Filiorum Prophetarum collegio, vt dixi eo loco *sub ann.* 3147. *num.* 2. ac *sub ann.* 3154. Vbi etiam de aliis locis vbi Prophetæ collegialiter viuebant, scilicet Gabaa Saulis, Naioth in Ramatha, Masphat, monte Ephraim, & aliis; sicut & de Eremitorio iuxta Iordanem ab Eliseo Filiis Prophetarum constructo 4. *Reg.* 6. Manet ergo pro compertissimo inter primos illos veteris testamenti Prophetalis vitæ cultores fuisse alios, qui sub austeriori disciplina eremi speluncas, seu antra incolerent, alios verò, qui sub mitiori in Vrbibus, & Oppidis populatis.

6 Hæc porrò quæ dixi; imò huius diuersitatis mansionum causam, mirificè, & ad intentum præsens corroborat Ioannes Ierosolymitanus Patriarcha in libro *de institutione monachorum* Patrum Bibliothecæ inserto *c.* 22. iuxta diuisionem capitum huius libri, quam tom. 3. Annalium sequor, sic inquiens. *Licet autem Elias, & Elisæus cum cæteris eiusdem propositi religiosis viris, filiis Prophetarum manerent præcipuè in eremis; iubente tamen Deo, propter vtilitatem sui populi, ciuitates, & villas interdum frequentabant, miracula in populis operantes, & futura eis prædicentes, vitiaque hominum castigantes, & eos ad Deum reuocantes, atque ad suam propheticam religionem multos attrahentes. Vnde in suburbanis quarundam ciuitatum, & villarum terræ promissionis, maximè autem in Galgala, & in Bethel, & in Hiericho, & in Samaria habuerunt cuneos filiorum prophetarum virorum religiosorum; sicut legitur in libro Regnorum, apud quos manebant dum ad ciuitates, & villas veniebant; & illos de populo, quos ad suam propheticam religionem trahere poterant, primò quidem in his conuentibus faciebant erudiri, & in disciplina prophetica, & in rudimentis religiosæ vitæ monasticæ, vt eos paulatim à conuersatione vrbium distraherent, quos postmodum ad eremos transferebant. His enim monachis filiis Prophetarum habitantibus in vrbibus postquam erant in rudimentis disciplinæ propheticæ, & vitæ monasticæ eruditi, videbantur vrbes quasi carceres, & solitudo eis paradisus apparebat. Saluti ergo suæ perfectiùs prouidere curantes, monasticam, ac prophetalem vitam longè ab vrbibus ducere malebant in solitudine, quàm appetentes ad eam secedebant nutu Prophetarum, qui eos regebant. Hinc in libro Regnorum legimus, hos filios Prophetarum dixisse ad Elisæum; Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis: eamus vsque ad Iordanem, & singuli tollant de sylua materias singulas, vt ædificemus ibi locum nobis ad habitandum.* Certè nihil clariùs ab Authore præsertim ante 1100. annos scribente dici potuit: iis enim intentum nostrum, motiuum ipsius, & causam huiusmodi discriminis inter monasteria eiusdem etiam Religionis perspicuè describit.

Corroborat idem intentum id quod dixi eo *to.* 1. *Annal. in Appar. cap.* 4. *num.* 9. ex D. Ignatio Martyre *in Epist. ad Philadelph.* D. Hieronymo *in Epist. ad Eustochium*, Bellarmino, Suarez, Ægidio Camartho, & Cornelio, ac præsertim ex Thoma Vualdensi *lib.* 3. *doctrinal. fidei art.* 1. *c.* 1. 7
quodque etiam ex S. Pagina non obscurè elicitus, fuisse videlicet inter filios Prophetarum, aliquos cælibes aliquos verò vxoratos. Ex hoc enim manifestè colligi datus fuisse eo tempore diuersas mansiones pro vtriusque: non enim cælibes & vxorati rectè compati possent in eodem Collegio, aut eisdem instituti Prophetici ritibus æqualiter vacare. Vnde sicut ritibus, & cæremoniis diuersi esse debebant, sic & in habitationibus, seu mansionibus; itaut illi qui rigidiori obseruantiæ addicti erant, ab aliis, qui laxiori vacabant, secernerentur. 8

Idem quoque argumentum depromitur ex Rechabitis, seu filiis Rechab in Sac. Scriptura *Ierem.* 35. valde commendatis Etsi enim ipsi quadantenus Religiosi dici, & inter Eliæ alumnos numerari deberent, prout eo *tom.* 1. *Annal. sub ann.* 1359. probatum manet ex D. Hieronymo, Ioanne Ierosolymitano, Ioanne de Malinis, Iacobo Boulduco, & aliis, nihilominus quidam ex illis, qui austeriori vitæ, & cælibatui dediti erant *in Tabernaculis* degebant, vt ex eodem *Ierem.* 35. loco habetur. Est autem *Tabernaculum* (Calepino teste) *subitarium quoddam tectum frondibus, strangulisque coopertum, aduersus Solis, tempestatumque iniurias*; ad instar tuguriorum, quæ, ex eadem materia fabricantur. Non sic alij ex ipsis, qui in Ciuitatibus commorati videntur. Prout elicitur ex relato loco Hieremiæ. Dicitur enim ibi: *Vade ad domum Recabitarum.* Et clariùs inferius: *Cum autē ascendisset Nabucodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite, & ingrediamur Ierusalem à facie exercitus Chaldeorum, & à facie exercitus Syriæ, & mansimus in Ierusalem* Quibus denotatur eos in vrbe quoque Ierosolymorum habitationem habuisse. Ex quo ad intentum nostrum elicimus etiam inter pios istos, & commendatissimos Rechabitas distinctionem mansionum repertam fuisse, itaut alij communiter cum populo in Ciuitatibus degerent, alij verò non nisi in agris, eremis, aut desertis in tabernaculis, vt dictum est. 9 10 11

Nec incongruè idem dicere possumus de Assidæis, de quibus mentio fit in Sacra pagina, 1. *Machab. cap.* 2. & *cap.* 7. Item 2. *Machab. cap.* 14. Hi enim cum iidem essent cum Essenis, vt eodem primo tomo latè probatum manet, præsertim in Apparatu *c.* 7. *n.* 9. ex Genebrardo, Serario, Iosepho, Stephano, Lorino, Torniello, Philippæo, Boulduco, Coria, Francisco à S. Maria, & aliis Catholicis, ac ex Sectariis Munstero Drussio & Bertramo, quemadmodum Esseni hanc varietatem mansionum, seu Collegiorum habebant, vt iam ostendetur, vtique idem de Assidæis 12

dæis

dæis dici debet. Quod sanè ratio ipsa conuincit. Si enim aliqui ex illis belligeri erant, & bellis gerendis cum hostibus Sinagogæ vacabant, prout habetur ex textu Sacro 2. *Machab.* 14. vbi Alcimus impius ad Regem Demetrium sic dicebat: *Ipsi qui dicuntur Assidæi Iudæorum, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt*: alij verò contemplationi, seu meditationi attendebat itaut *nouem horas orationi* vacarent *cum alij tres tantùm ei darent, ac nunquam ferè à Templo recedebant* prout ex Serario, Scaligero, & Ioanne Drussio dixi eo *tom.* 1. *sub ann.* 3622. clarè elicitur, intra idem Assidæorum institutum, seu congregationem diuersitatem cæremoniarum rituum, & obseruantiarum fuisse, ac perinde etiam mansionum, seu habitationum.

13 Maximè verò id suadetur de Essenis, quas in lege veteri incepisse, & in lege noua à Christo, Apostolis, Ioanne Baptista, & Marco Euangelista in Christianissimo, ac verò monachismo instructos fuisse exactè probaui *tom.* 1. *&* 2. Annalium, ex plurimis, & grauissimis Doctorum testimoniis. Hi autem partim in vrbibus, & oppidis habitabant. Prout sic describit Philo Iudæorum disertissimus *in* Apologia pro Iudæis

14 *Incolunt multas Iudææ vrbes, multos vicos magnos, numerososque hominum cætus.* Et Iosephus 2. de bello Iudaico: *Non est*, inquit, *illis vnica ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt.* Et inferiùs: *In singulis autem Ciuitatibus ex eodem Collegio specialis curator hospitum constituitur.* Vnde *sub anno* 3608. *n.* 3. dixi circa id tempus habitasse Essenos Ierosolymis iuxta portam *Vallis*, quæ etiam *stercoris*, seu *sterquilinij* vocabatur, vel etiam *porta Essenorum*, ex Villalpando, & Saliano. Porrò alios ex ipsis solitudinis loca incoluisse euidenter demonstratur ex eodem Philone *in libro de Vit. contemplat.* in quo de ipsis agit; vbi sic: *Singuli habent sacras ædiculas quæ Semmea vocant, siue monasteria, vbi solitarij sanctæ vitæ mysteriis dant operam.* Clarius ibidem: *Extra mœnia degunt in hortis, ac villis solitariis amantes solitudinem.* Item sic veluti exponens qualia fuerint huiusmodi habitatiunculæ in desertis. *Domicilia verò conuenarum sunt admodum fragilia parata contra æstum tantummodò, & frigora; non contigua vt in vrbibus; non placet id amantibus solitudinem, nec tamen longè remota, quia societatem diligunt, vt sibi possint inuicem succurrere contra latronum incursus fortuitos.* Nec est cur in hoc immoremur cum pro comperto sit, & sæpiùs à me corroboratum 1. & 2. *Tomo Annalium*, Essenos istos habitationes habuisse in Iudæa apud lacum *Asphaltites*, & in Ægypto apud lacum *Maria* nuncupatum, quæ erant deserta loca. Huiusmodi autem mansionum diuersitatem ex eo ortam fuisse, quod etsi inter ipsos vnus esset communissimus viuendi modus, specialibus tamen ritibus, & obseruantiis discreti erant; itaut alij obseruantiores, & strictioris, seu rigidioris vitæ essent; alij verò veluti mitigatiores, & laxioris disciplinæ, tetigi *tom.* 2. *in Apparatu cap.* 1. *num.* 11. *&* 26. & constat ex iis, quæ in vtroque tomo dicta manent.

15 Quamuis autem de monachis, asceris, seu therapeutis, qui post Christi, & Apostolorum tempora immediatè in Ecclesia floruerunt, & quos ad institutum Elianum, & Propheticum spectasse *in* 2. *tom. Annalium* sæpius comprobaui, nihil certi ex historiis dici posse videatur, quia eorum gesta non ita clarè, & perspicuè, sed lubricè, & subobscurè ab scriptoribus designantur, nihilominus in eo primo Christi sæculo inter monachos eam vitæ rationem viguisse, vt alij strictiùs, alij suauiùs; quidam in vrbibus, alij in desertis degerent, haud difficilè ostendi potest. Etenim Therapeutæ illi, seu monachi à D. Dionisio commendati *in lib. de Ecclesiast. Ierarch. c.* 6. Demophilus, & Caius, ad quos litteras scribebat, qui etiam Ascetæ, Therapeutæ, & monachi illius æui erant, quantum ex eodem Dionisio elici valet communiter cum sæcularibus aliis, & si sub monastica forma, in vrbibus conuiuebat. Martha etiam Virgo Christi Domini hospitio celebris duo eiusdem methodi Monasteria in Galliis construxit, virorum alterum, alterum fœminarum; vel saltem virginum vnum, prout 2. *tom. Annal. sub ann. Christ.* 48. dicebam, in locis sanè populatis, vbi Maximinus manebat. Similiter S. Elpidius Iacobi Apostoli discipulus alterum eiusdem normæ Cænobium Toleti in Hispania fundauit, prout ex Luitprandi fragmentis dixi eo loco *sub ann. Christi* 105. E conuerso autem alia Marthæ Soror Magdalena pedibus Domini per contemplationem assueta *asperrimam eremum petiit, & in loco diuinitus præparato* 30. *annorum spatio hominibus incognita mansit*, inquit S. Antoninus in ipsius historia, & alij plures. Quam etiam eremiticam viuendi methodum æmulatus est cum Carmeli Anachoretis S. Amator coniux Verenicæ, aliis Veronicæ, cui Dominus speciem suam expressam dedit. De eo enim extat luculentum illud testimonium, quod legitur in fragmentis Luitprandi *fragm.* 209. Videlicet. *S. Amator coniux Veronicæ, cui Dominus faciem suam expressam dedit, famulus S. Virginis Mariæ, & Ioseph, & Domini baiulus, ac nutricius post discessionem eius ad cœlos, eius hortatu S. Martialem cum coniuge sequutus est ad Gallias, vbi sicut viderat propè Nazareth eremitas Montis Carmeli eam vitam in editissimo monte sequutus est. Vixit ibi multos annos agens vitam magis cælestem, quàm terrenam, creditur discessisse anno* 75. *celebratur* 1. *die Nouembris.* Consonat etiam D. Antoninus 1. *par. Histor. tit.* 6. *cap.* 22. §. 2. vbi loquens de S. Martiali inquit: *Venit autem cum B. Petro Apostolo Romam, & per eum missus fuit in Galliam, habens in comitatu suo Amatorem, & coniugem eius Veronicam, quæ familiaris, & præcordialis amica fuit Virginis Mariæ. Sanctus verò Amator in rupe, quæ modò* Amatoris, *dicitur solitariam vitam egit, ibique obiit. Veronica autem S. Martialem prædicantem sequuta est in territorio Burdigalensi, ibique consenuit.* Adde Essenum illum, cui *Abbas* nomen, quem flauius Iosephus Iudæus æmulari cupiens in solitudine mira vitæ austeritate degentem adiit, & cum eo per triennij spatium conueniens, ipsum postea deseruit, Pharisæorum secta magis delectatus. Rem sic enarrat Cedrenus, *in histor. Compend. in Claud. Imper.* de Essenis agens: *In hoc studio, cum Iosephus ad summam perfectionem prouentus maiores adhuc facere progressus cuperet, audito quendam in solitudine vitam degere, Abbam nomine, cui sub arboribus latibula, vestis, cibus, quod terra vltro educeret, ductus æmulatione eius tam absolutæ exercitationis, ad ipsum se contulit, trienniumque cum homine versatus, in vrbem rediit, Pharisæorumque istam vitam coluit.* Eadem Georgius Peccator *in Chronic.* etiam *sub Claudio*, interprete Leone Allatio.

Allatio, commemorans Iosephum præfatum adiisse quendam Essæum Abbam nomine, qui ante alios eo instituti genere vteretur, nam vestem illi arbores subministrabant, alimenta vltro terra educebat,& quod eius summæ exercitationis æmulatione raptus ad illum se contulerat, sed postquam per triennium cum illo versatus esset, Romam rediit, & Pharisæorum sectæ nomen dederit.

16 In secundo Christi sæculo sequenti, sicut Anachoreticam ducebat vitam Telesphorus Papatum postea ascensurus, provt vnanimis fermè DD. sententia est; sic ciuilem, & Vrbanam S. Veneranda, aliis *Venera seu Venerdia* Virgo in Monasterio quodam sub Abbatissa, & contubernio Monialium, quemadmodum eo *tom.2.sub ann.*143. scripsi similiter sicut communem,& oppidanam vitæ rationem obseruasse visæ sunt Virgines illæ monialium instar consecratæ,de quibus Pius Papa I.*tom.1.Concil. inter decreta ipsius*, quod refertur *Can. Virgines non velentur* 20.q.1.his verbis: *Virgines non velentur ante vigintiquinque annos ætatis, nisi fortè necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis. Et non sunt consecrandæ, nisi in Epiphania,& in Albis Paschæ,& in Apostolorum natalitiis,nisi causa mortis vrgente.* Et aliæ, quarum meminit S. Soter Papa in Epistola quadam decretali præcipiens ne sacra vasa, vel sacratas pallas contigerent,provt habetur,*Can. Sacratas dist.*23. Et ex viris S.Helenus cum suis monachis Essenis in monasterio Alexandriæ, vbi postea S. Eugenia cum Protho,& Hiacyntho sociis vitam monasticam gessit. Item illi qui in Bannochorensi cænobio in Anglia sub hoc tempore viguisse historiæ huius nationis narrant. Sic quoque Anachoreticam seriem sectatas fuisse Serapionem,Episcopum postea Antiochenum,& Narcissum Hierosolymitanum Antistitem, ex eorum gestis,quæ retuli eo *tom.2.sub ann. Christi* 186.& 189. sufficienter habetur. En iam prudens lector, quomodo in eo etiam sæculo diuersitas vigebat Ordinis monastici professorum, ita vt alij communi via oppida, & vrbes incolerent,alij Anachoresim.

17 Extat & clarissimum, simulque luculentissimum huiusce rei exemplum in S.Frontinio huius secundi sæculi Abbate percelebri, provt ex Vitis Patrum, *lib.*1. in vita ipsius habetur; ibi enim constat in Nitriæ partibus ipsum cum monachis septuaginta in monasteria in populatis locis habitasse,& maioris perfectionis Zelo vt ad eremum pergerent consociis suasisse. *En quid nobis* (dicebat) *& mundo damnabili, cuius operibus renunciare omni modo condecet,vt cœlestem consequamur vitam? Quapropter pergamus ad eremum, nihil nobiscum ferentes ad acquirendam cœlestem gloriam, & superiorem inuestigemus ex virtutibus disciplinam. His dictis,vniuersi consensere: deferentesque ad eremum secum parua olerum semina,& bis acutos paruosque sarculos, vnde humum defoderent, profecti sunt, & venerunt ita in eremum.* Subiungit historicus,qualiter in eremo omnes habitarent Deo seruientes; & quomodo tentati fratres cogitatione redeundi ad Vrbem ob inopiam,& egestatem, quam metuebant,à Frontonio consolationem, & à quodam diuite subsidium, & prouisionem, per camelos annona onustos,vrgente Angelo,quia diuiti eidem in somnis apparens id præceperat. Quod maximo miraculo peractum est; eo quod cameli illi,nullo ductore,ad ipsos in eremo commorantes peruenerunt. Certè clarius nihil vel desiderari potuit pro intento nostro roborando de monachorum diuersitate strictiori, & laxiori, etiam sub eodem instituto communi.

Tertio quoque Christi seculo monachorum 18
fertilissimo plura suppetunt eius rei exempla. Nam primò de Eremitis, seu strictioris monachismi in deserto cultoribus extat vnus Palaus tam celebris,vt encomiasticè,& veluti per antonomasiam *Eremita primus* appellatus fuerit. Deinde Dionysius S. postmodum Romanus Pontifex ex Anachoresi ad Pontificatum euocatus,vt in prædicta 2.*tomo Annal sub ann.*247. ostensum manet. Item insignis Chariton, ex cuius gestis apud Lypomanum,Surium, Morigiam, & alios habemus fundatorem extitisse eorum Cænobiorum, quæ apud S. Ciuitatem Ierosolymæ vocata fuerunt *Lauræ*, in deserto. Et Sabbas,Isaias, & alij 36. Martyres, & monachi,qui in Sina monte Arabiæ degebãt;quosque commemorant Martyrologia, Romanum Græcorum, Molani, & alia apud Bollandum *in Actis Sanctorum* 14. *Ianuarij*. Et super omnes magnus Antonius, qui monachismi illustrator eximius,*solus contendit ad montem, & e emi adhuc monachis ignotæ vitæ rupto metu, viam conatus est pandere*, vt inquit Athanasius *in eius vita*. Quod gessit, prout ex eadem habetur, Monasteriola in Eremis condens. Præter hæc autem rigidioris monachismi habitacula fuisse quoque mitiora, & communiora alia in vrbibus,seu oppidis,elici videtur ex historia SS. Iuliani, & Basilissæ, qui in Antiochiæ partibus Monasteria virorum, & fœminarum c nstruxere,in quibus decem millia morabantur. De quo Bollandus supra *sub die* 9. *Ianuarij* ex pluribus Martyrologiis,fastis, & authoribus. Item ex iis, quæ de S.Fructuoso nostro dixi, *sub.ann.*237. Tyrocinium namqu sui monachismi habuisse videtur in Monasterio Alexandrino plurium monachorum lycæo,vt eo loco dictum. Ex quibus, & aliis quæ afferri possent satis colligitur eo etiam æuo diuersas vias, planiores alias, & alias rigidiores, per quas monachismi sectatores incedentes ad cœlestia Regna properabant.

De quarto porrò sæculo ab anno scilicet 19
Christi trecentesimo vsque ad 400. superfluum videtur loqui, cum innumeræ monachorum myriades hoc æuo militantes reperiantur, qui Christi sponsam, Ecclesiam, præfata varietate Cænobiorum circumdabant. Scilicet sub Antonij disciplina in Ægypto Hilarionis in Palæstina; Arnonis in Nitriæ monte; Cyrilli Nicomediensis in ea vrbe; Monasterij Hermopolitani in Thebaida (vnde magnus ille eremita Onuphius prodiit) Pachomij in Tabenna; maximi Basilij in Ponto; Hieronymi, & Paulæ in Betlehem; Ioannis Ierosolymitani, Eutitij, & Caprasij in Carmelo; D.Martini Turonensis in Galliis; S. Augustini Ecclesiæ iubaris in Africa; Apollonij in Thebaida; Oxyrinchanæ vrbis in eadem Thebaida; Posthumij circa eandem regionem; & Orsis,vel Oriasis in Tabenna. Ex iis enim aliqui strictiori vita, alij laxiori, alij media in diuersis mansionibus quas *Cellulas* appellant Ruffinus *libro* 2. *vit. Patr. in præfat.*

præfat. & *lib.* 3. *num.* 219. & Eucherius *in lib. de laud. Erem. ad Hilar.* vacabant; prout ex D. Hieronymo, Theodoreto, Euagrio, Palladio, Heraclide, Ioanne Hierosolymitano, & aliis, qui ipsorum acta descripserunt, quorum plurima eo secundo tomo Annalium exscripsi, luce meridiana clariùs coniici datur. Vnde de Hitriensibus monachis qui sub Amone in eo monte essenorum strictam vitam sectabantur Palladius, *lib.* 8. *Vitar. Patr.* seu *in Historia. Lausiaca cap.* 68. dicit: *Alij quidem ex ipsis versabantur in contemplatione: alij verò in actione.* En numerum diuersitatem in eodem instituto. Hinc Cassianus, *in præf. ad 7. vltimas collationes PP.* commendat Iouinianum, Mineruium, & Leontium, monachos quod non solum (inquit) *Cœnobialẽ professionem monachos apprimè expetere, verùm etiam anachoreticam sitire sublimitatẽ vestris institutionibus prouocastis.* Hinc etiam in Actis S. Epipha-

21 nij apud Surium die 12. Maij legitur de quodã monasterio sub Luciano, *quod habebat decem monachos, qui quidem libros diligenter scribentes ex iis sibi victum parabant.* Quæ si conferas cum aliis, qui merè soli contemplationi, & vitæ austeritati attendebant, comperies sanè in domo Dei mansiones multas, diuersá que esse iuxta Seruatoris nostri sententiam.

Sed rem altius petamus, ex his nempè, quæ in hoc quarto seculo, vel circiter contigere, aut scripta sunt: etenim ex illis liquidò constare poterit semper inter monachos eam consuetudinem extitisse vt præter communia Cænobia, in quibus collegialiter viuebant, haberent etiam loca separata pro anachoretica palæstra exer-

22 cenda. Primò enim Trullana Synodus *can.* 41. quam ad hoc intentum afferunt Posseuinus *in Biblioth. Selecta lib.* 5. *cap.* 4. & Haeftenus *lib.* 3. *Disquisit. monastic. tract.* 2. *cap.* 4. Definiuit loquens de transitu Cænobialis vitæ ad Anachoreticam: *Quadriennio toto multis modis in Monasteriis probatos, & accedente Episcopi examine, & iudicio ad illam admitti posse.* En iam habitationum, seu mansionum inter monachos approbatam distinctionem. Item celebris author noster Thomas Vual[illegible]nsis *tom.* 1. *lib.* 3. *art.* 1 *cap.* 10. expressè ait quod tempore S. Augustini præter Religiosos in eremis commorantes erant etiam alij Romæ, & Mediolani. Quod probat ipsius Augustini testimonio. En etiam eo tempore diuersitatem viuendi, arctiorem scilicet, & minus rigidam inter Religiosos. Clarissimè id quoque innotescit (estque perspicuum pro nostro intento argumentum) in historiis Sanctorum Sabæ, Euthymij, & Theodosij, quas ex Cyrillo monacho magnæ authoritatis viro, prout sæpius Baronius recitat, habet Surius, & ante ipsum Metaphrastes. In eis namque apertissimè constat fuisse in partibus illis Palæstinæ, præter Cœnobia, vbi monachi conuentualiter degebant, mansiones quasdam eremiticas à cœnobiis separatas, quas *Lauras* appellabant, ad quas Deo, sibique vacaturi, Prælato consentiente, ad tempus recedebant. Vnde hi duo Sabas, & Theodosius, curam omnium monachorum apud Ierusalem susceperant; Sabas Anachoretarum in *Lauris* viuentium; Theodosius verò Cænobitarum in Cænobiis: & propterea Cænobiarcha dictus. Sic Sabas decennium habitauit apud Theoctistum, & inde ad Anachoreticam Lauram pertransiit. Sic etiam è contra Aphrodisius cum 30. annos in Laura transegisset à S. Saba petiit, vt ad cænobium Theodosij transitum faceret. Sic quoque Barnabas Anachoreta, cum pes eius, ob infixam ex arundine festucam, esset læsus, coactus est ascendere ad Monasterium *Turrium*, sibique vnam cellam accipere, cum prius in quadam deserti iuxta Iordanem spelunca habitasset. Rem gestam refert. Pratum Spirituale *cap.* 10. De his porro Heaftenus relatus tum supra, tum *li.* 1. *Pract.* 6. *disquis.* 4. & *Tract.* 5. *disq.* 14 & *lib.* 3. *Tract.* 3. *disquis.* 1.

Præterea de quinto, sexto, septimo, & sequentibus sæculis vsque ad 12. vel 13. in quibus 24
Mendicantes florere ceperunt; vel de nouo exorti, vt grauissimi Dominicani, & Religiosissimi Franciscani; vel ex eremis ad vrbes excitati vt Carmelitæ cum Augustinianis, actum agere, & solem illuminare esset, si conaremur ostendere in ipsis eam diuersitatem Monasteriorum, seu Cænobiorum fuisse: aliorum nempe in quibus arctiùs, & rigidiùs monachi viuerent, in eremis præsertim, & desertis locis; aliorum verò, in quibus laxiùs, & liberiùs; & si intra veræ, & sanctæ disciplinæ Regularis limites, & cancellos. Pro quo Canonicorum Regularium Basilianorum, Benedictinorum, Cisterciensiũm, Cluniaciensium, Camaldulensium, Præmonstratensium, & similiũ historiæ mira, multaque suppeditant. Ac maximẽ Lerinensis Cænobij in Galliis celeberrimi, de quo id signanter animaduertit Haeftenus *in disquisit. monast. lib.* 1. *Tract.* 5. *disquis.* 3. ex testimonio Sidonij *lib.* 9. *epist.* 3. sic scribentis Fausto: *Precum peritus insulanarum, quas de palæstra congregationis Eremitidis, & de Senatu lerinensium cellulanorum, in Vrbem quoque transtulisti.* Vbi per *Cellulanos* Cænobitas, & per *Eremitides* Anachoretas intelligit. Vnde Thomas Bozius, *lib.* 9. *de signis Eccles. cap.* 4. *num.* 14. disertè notat, plerumque geminos in Ecclesia Dei excitatos Religiosorum cætus fuisse, quorum alter contemplationi magis, & solitudini deditus esset, alter verò actioni, & frequentiæ. Prioris quidem Ducem facit Antonium; posterioris Basilium: S. verò Benedictum, Romualdum, Rubertum, Brunonem, Antonij magis imitatum esse institutum; Augustinum verò, Euthymium, Studitas, Norbertum Basilij sectatos iter. Cæterum ipsum Basilium hanc vitæ diuersitatem in suis monachis affectasse ex his, quæ de ipso eius amicissimus Nazianzenus in Oratione de eius laudibus dixit, haurire possumus. Sicut etiam quod S. Benedictus non solùm Cœnobitas Monasterienses, sed & Eremitas quoque direxisse ex Belloto monacho Cassinensi approbat eius antiganista Gallonius *in Apologet. pag. mihi* 51. Elici id quoque egregiè potest ex historia Sanctæ illius quondam peccatricis Mariæ Ægyptiacæ dictæ, quæ extat, *tom.* 1. *Vit. Patr.* vbi habetur in quodam Monasterio degentes monachos ea lege astrictos fuisse, vt Quadragesimæ tempore illud desererent, & solitudinem petentes in ea habitarent circa Iordanem, donec resurrectionis Dominicæ dies aduenirct. Vnde cõtigit, vt vnus Zosimas id cum aliis peragens Mariam in ea Eremo reperirèt. Deinde ex Ioanne Climaco *ad Past. c.* 10. Vbi laudat Ioannem Monachorum Præsidem; quod haberet *Laurum* quandam præter Cænobium, quo *ad solitudinis quietem*

perfectiores

perfectiores deducebat. Item ex D. Isidoro *lib.2. de officiis, cap.15.* qui diuersitatem hanc mansionum refert,& approbat. Ac ex D.Romualdo, qui, vt habetur in histor. Camaldulensi *lib.1. cap.5.* Vbicunque loci opportunitas se offerebat non longè à Monasterio *Eremum* quoque condebat. Ante ipsos etiam S.Columba Pictorum Apostolus, & plurium monachorum Pater circa Scotiæ partes, non solùm Monasteria pro Cænobitis,sed etiam mansiones Eremiticas pro Anachoretis instituit, provt ex Adamnano in eius vita *lib.3. cap.18.* & Haefteno relato *disquis. monast. lib.1. tract.6. disquisit* 8. infertur. Ac maximè S. Fructuosus, qui in Hispaniarum partibus Monasterium *Complutum,* seu *Complutícum* appellatum instituit, vbi erant *Monachi,* & *Anachoretæ.* Sic enim ex testimonio Regis Chindasuinti elicit idem Haeftenus *Tract.7. disquis.7.*

15 Si verò petatur, an ex hoc duplici monachorum genere,solitariorum nempe, qui austeriori vitæ vacant;& Cænobitarum qui mitiori,(quorum primum cordi Ecclesiæ, secundum collo comparat Vualdensis, noster *tom 1. lib.2. art.2. cap.14.*) vnum ex alio progenitum esse debeat,
26 respondet Petrus Rouerias *in Illustrationibus Historiæ Monasterij Reomaensis num.11.* Quem refert Benedictus Haeftenus in *vita S. Benedicti Commentario num.12.* sic. *Quamuis monasticæ militiæ lex fuerit, solitarios ferè ex cœnobitis fieri; quos tamen Deus ad magna destinauit, eos fermè communi cœterorum hominum lege non coërceri. Cœnobitas enim ex solitariis contrario more existere plerumque voluit,quos religiosæ vitæ columnas, atque auctores esse toto terrarum orbe cupiebat. Ita Antonium ex Nilotica, Pachomium ex Thebana, Basilium ex Pontica, Hilarionem ex Palæstina, Macarium ex Scetica,alios alia ex eremo, ad instituendas in Oriente Cœnobitarum acies euocauit. Ita Martinum Turonicæ, Honoratum Lerinensis, Romanum Turensis, Benedictum Sublacensis, Columbanum Luxouiensis, aliosque non paucos aliæ solitudines Cœnobiorum Patres Occidenti dedere. Ad quorum exemplum & S. Ioannes Reomaensis Abbas duplicis se solitudinis inhabitatione ad re-*
27 *ligiosæ vitæ magisterium informauit.* Hactenus ille.Idem confirmat Gazzæus *ad cap.9.collat.18. Cassiani* dicens:Magni Antonij Abbatis exemplo,qui primò quidem Anachoreticam, deinde Cœnobiticam vitam exercuit, ac tandem ad Anachoreticam rediit, prout ex eius vita habetur,contigisse,reciproco quodam ordine, *Anachoretas* generare *Cœnobitas*, & vice versa *Cœnobitas* parere *Anachoretas.* Nihilominus communis fermè PP. Doctrina est, Anachoreticam vitam permittendam non esse, vel saltem non fuisse permissam,nisi iis,qui in Cœnobitica antea exercitati fuerunt. Sic habet Ecclesiæ lumitea exercitati fuerunt. Sic habet Ecclesiæ lumi- nare Hieronymus *epist.4. ad Rusticum*, Cassianus *collat.19.cap.10.& lib 8.Instit.cap.18.* Ioannes Ierosolymitanus noster in superioribus relatus. Et Sabbas *Laurarum* Pater,qui,teste Cyrillo *in vit. S. Ioannis Silentiarij*, hoc axiomate vtebatur:*Sicut flos fructum præcedit, ita vita Cœnobiaca Anachoreticam,* fauet Trullana Synodus in superioribus relata,quadriennij probationem exigens, vt ex cœnobiis ad eremos monachi transeant. Et D. Isidorus *lib.2.de officiis,cap.15.* xx. vel xxx. annos (iuxta alios) ad hanc mutationem requirens. De illa porro Haeftenus relatus *lib.3.tr.1.disquisit.4* Et ante ipsum,& alios 28
neothericos noster Arnoldus Bostius *in speculo historiali sectatorum Eliæ, & Elisei lib.2. præsertim cap.6. & 10.*

Ad Mendicantes porro accedendo, certo certius est,in iis semper hoc mansionum,seu habi- 29
taculorum discrimen visum fuisse: in quorum aliquibus Religionis forma adamussim, & exactè obseruata sit;in aliis verò non nisi mitiori, & benigniori methodo. Et vt ab Illustrissimo- 30
rum Patrum Dominicanorum familia clarissima exordiar,quam cæteris Mendicantibus S. Sedes Apostolica præcedere statuit, pro comperto est hoc obseruari, prout à Reuerendissimo eius ordinis Generali Ioanne Baptista Merino audiui; & iuxta ipsorum S. Constitutiones, *distinct.2. cap.1.* vbi hæc aurea ad intentum. *Cæterum, quia magis bona spiritualia, quàm temporalia in conuentibus nostris conseruari debent, declaramus pro reformatione obseruantiæ regularis istud à Bonifacio Papa IX. & à B. Raymundo Capuano Generali olim magistro statutum, & post in Capitulo Salmaticen.* 1551. *Rom.* 1558. *Bononien.* 1564. *Rom.*1569. *& Vallisoleti* 1605 *strictissimè mandatum esse omnibus Reuerendis admodum Patribus Prouincialibus, vt vnusquisque in sua Prouincia vnum,vel plures Conuentus iuxta qualitatem, & numerum fratrum deputet, in quibus Regula, & Constitutiones Ordinis nostri cum omni rigore ab omnibus illic degentibus ad vnguem obseruentur, nec cum aliquo ibi commorante in carnibus,vel aliis regulari vitæ repugnantibus quoquo modo,aut quouis prætextu,vel colore,nisi propter actualem infirmitatem duntaxat dispensari possit.In quibus Conuentibus,& locis nemo inuitus rogatur manere,nec aliquis nolens à suo retrahatur feruore, nisi quem iam arrepti propositi & captæ obseruantiæ pœnituerit.* Vidi hoc Diploma Bonifacij IX. in quo de- 31
cretum per B. Raymundum de Capua sacerrimæ huius familiæ Generalem, ac Sanctæ Catharinæ Senensis Confessarium promulgatum; quo statuerat, vt in qualibet Prouincia esset vnus locus dicti Ordinis, in quo regularis obseruantia secundùm statuta B.Dominici prædic. seruaretur,corroborat, & confirmat, & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda Conuentus sic reformatos à nemine impediri, aut reuocari mandat. Vidi etiam eiusdem Raymundi opusculum ad Philippum de Lauconio Cardinalem hostiensem directum,ex quo plura in sequentibus hauriam; & in quo præfatum decretum sanctissimè defendit. Vidi quoque in Capitulo Generali de anno 1580. sic haberi. *Confirmamus ordinationem toties factam de vno, vel pluribus Conuentibus in qualibet Prouincia, vel Vicaria in fauorem cupientium arctam obseruantiam regularem. Addentes tales à nemine posse quomodolibet impediri iuxta decretum Bonifacij IX. quod & Reuerendissimus magister ordinis obseruare intendit, & obseruari præcipit ab omnibus districtè.*

In Sanctissimo,& Seraphico, Minorum Or- 32
dine tam expresè, & clarè huiusmodi Monasteriorum diuersitas cernitur sub quatuor supremis Generalibus,conuentualium, obseruantium, capuccinorum,& Tertij ordinis, quibus etiam aliæ plures Congregationes adnectuntur, vt eam vel referre superuacaneum videatur. Nec mirum quidem, quia eorum primus Patriarcha Franciscus prout ex historiis eius ordinis

ordinis habetur hanc vitam separatam sæpius gessit in Eremis Camaldullæ, Lacus Perusini, fontis Plumbi,& aliis. Quod etiam imitati sunt SS. Antonius,Bonauentura, & nonnulli vetustiores. Ipse etiam Franciscus fratres hoc modo vitæ vtentes vocat collat.16. *Milites tabulæ rotundæ, qui latitant in desertis*, & in quadam collatione, *opuscul. S. Francisci collat.3.* Eremitis à Cœnobialem vitam gerentibus seiunctis viuendi formulam statuens dicit: *Illi qui religiosè volunt stare in eremitoriis sint tres, aut quatuor, &c.* Quod in Hispaniæ,& Lusitaniæ partibus nostro æuo vidisse operi mandatum, & magna cum intuentium ædificatione,testatur P. Lucas Vuadinghus *ibidem.* A Patribus etiam Capuccinis id quoque obseruatum, iuxta decretum primæ Congregationis Aluacinæ coctæ,scribit eorum Chronologus Bouerius *in Annalib. ann.*1529. Sed rem altiùs inuestigando clarè innotescit hunc vsum habendi strictoris obseruantiæ monasteria, seu Eremitoria in hoc Sacro Ordine conformem esse S. eius institutoris menti, *in lib.2. conformit.6.* Legitur S.P. Franciscum cuidam Theologo sui Ordinis petenti licentiam ad Religiosiora loca confugiendi, respondisse: *Quod à me postulas à Christo scias tibi esse concessum.* Christus ergo annuit huiusmodi *Religiosiora loca esse.* in Regula etiam *cap.*10. Idem P. Franciscus sic habet: *Vbicunque sunt fratres, qui scirent, & cognoscerent se non posse Regulam spiritualiter obseruare, ad suos ministros debeant, & possint recurrere. Ministri verò charitatiuè, & benignè eos recipiant.* Vtique de conuentibus Reformatis eos prouidentes. Quod qualiter faciendum in Constitutionibus antiquis Capituli Generalis Assisiensis de ann.1354. sic legitur: *Caueant Prælati ne fratres aliquos ad Eremitoria mittant pro residentia ibidem facienda, nisi solidos, & probatos,in obseruantia Regulari.* Supponitur ergo Eremitoriorum vsus in Seraphica Religione. Perseuerasse autem in posterioribus in sæculis supponitur etiam in Diplomatibus Pontificiis. In Bulla namque Leonis X. *Ite & vos in vineam meam* de anno 1517. leguntur ipsa: *Domus,loca,& Eremitoria,quæ fratres de obseruantia, seu alij Reformati hactenus tenuerunt,ipsi Ministro Generali,& Prouinciali perpetuò subijcimus.* Et in Bulla Clement.VII. *In suprema militantis Ecclesia.* Sic præseruatur hoc ius conuentuum strictioris obseruantiæ;& præcipitur Prælatis vt eos conseruent: *In virtute S.Obedientiæ strictius præcipiendo mandamus,quod fratribus dictam strictiorem obseruantiam desiderantibus per Prælatos ordinis Minorum S. Francisci de obseruantia assignentur quatuor, vel quinque loca.* Et in Bulla,seu Breui Pij V. *Iniunctum nobis desuper* clarè id quoque exprimitur ibi: *In qualibet Prouincia S.Francisci de obseruantia duæ adminus domus,& loca Recollecta esse debeant.* Egi de hac Pij V.Bulla *tom.4. mea summ. verb. monasteria Regularium num.*16. cum Rodriquez, & Portello *ibi* relatis. Vnde Antonius Corduba huius S. familiæ egregius alumnus *in cap.*10. *Regulæ quæst.*5.*circa fin.*inquit: *In singulis Prouinciis habentur Conuentus valde reformati vbi potest qui vult,ad puram Regulam obseruare, & libenter ministri mittunt illuc omnes volentes.* Et subiungit post: *Et vbi omnia deessent manet libera facultas occurrendi ad Papam, vel Ecclesiam pro debito remedio.* Et Hieronymus Rodriquez *in Compendio Resol.96.num.9.*inquit: *Apud Minores in vnaquaque Prouincia obseruantiæ ad minus duo Monasteria Recollecta vbi fratres arctiorem vitam degant constituenda esse.* Subiungitque: *In constitutionibus verò Toletanis præcipitur vt adminus tria loca pro Recollectis habeantur.* Plura alia in Chronicis huius sacræ Religionis, vbi etiam varia diplomata Summorum Pontificum, præsertim Pij V. Gregorij XIII. Clementis VIII. Pauli V. Gregor.XV. & Vrbani VIII. quibus plures fauores huiusmodi reformatis monasteriis concessi cernuntur;pro Discalceatis præsertim Hispaniæ, & Recollectis Galliæ. Mirum proinde est, quod eiusmodi Cœnobiorum strictioris obseruantiæ in hac Religione conseruatio,non rectis oculis à quibusdam conspiciatur.

Idem quoque cernitur in augustissima S.Augustini Eremitarum familia;non solùm propter plures congregationes Discalceatorum Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ, ex quibus constat; & in quibus plura extant Monasteria sub rigidiori disciplina, & obseruantia ordinis: Sed etiam propter diuersas congregationes vocatas Lombardiæ,Illicitanæ,Carroniæ,Perusinæ, Ianuensis, Montis Ortoni, Apuliæ,Calabriæ, & Dalmatiæ, in quibus etiam quadamtenus ea diuersitas animaduerti potest. Imò propria sacræ huius Religionis videtur, cum vitam Anachoreticam, seu Eremiticam simul cura Cœnobitica propter, vel ex nomine *Eremitarum*, quo fruitur, maximè si cum Canonicorum Regularium ordine coniungatur censeri potest. Eo quoque quod ab illo celeberrimo viro Ioanne Bono nuncupato, qui vitam solitariam exercuit, & huic ordini adiunctus est, sui magnam valde propagationem accepit. De illo enim noster Arnoldus Bostius *in speculo historial. sectator. Eliæ, & Elisei lib.2. cap.*10. hæc habet. *Erat quidam frater magnæ sanctitatis, rè, & nomine Ioannes Bonus;qui primò apud Videolum Tesenatensis diœcesis domunculam quandam de assensu diœcesani construxit, & ibi vitam eremiticam in arctissima duxit pœnitentia. Cumque fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret plurimi ad eum conuersi sunt, qui in honore S.Mariæ Virginis construxerunt ibidem monasterium, in quo simul cum dicto Patre virtutum Domino sedulò seruierunt. Crescente autem illorum monachorum numero, religio illa per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant extitit propagata. Vocabantur autem isti fratres eremitæ fratris Ioannis Boni,cum ipse fuerit primus institutor eorum, & quasi Prior Generalis ordinem illum paterna sollicitudine gubernaret. Cum autem ijdem religiosi aliquam de approbatis regulam non haberet, ordini eremitarum Sancti Augustini de mandato Sedis Apostolicæ sunt vniti; sicque iste vir Sanctus qui prius sine regula religiosè vixerat,postea sub regula S. Augustini militans per amplius in deuotione sedula virtutum Domino seruiebat. Tandem verò,vt liberius orationi, & contemplationi vacare posset, de licentia Prioris Generalis apud Ciuitatem Mantuanam locum solitarium elegit, ibique Deo deuotissimè seruiens, ibidem in pace vitam finiuit, & multis miraculis claruit.* En Eremitoriorum vsum in hac Sac. Religione practicatum ab vno eximio ipsius propagatore. Video etiam in Epistola Ioannis de excuria ordinis Prædicatorũ celebris alumni ad Carolum Ducem Burgundiæ scriptã mentionem fieri octoginta Conuentuum Regularium

larium S. Augustini in Alemania Reformatorum.

34 Porrò de nostra Carmelitarum vetustissima familia pro liquidò cunctis erit semper in ipsa huiusmodi monasteria,eremitoria , seu habitacula Religiosorum strictiorem obseruantiam regularis disciplinæ viguisse : ad instar & æmulationem eorum monachorum , quos in antiquis seculis hanc viuendi normam tenuisse, in superioribus demonstratum manet. Hi namque omnes Eliam,Eliseum,filios Prophetarum;& in lege noua Essenos,Ascetas , ac Therapeutas (inter quos talis etiam vigebat vsus)pro Ducibus, & Antesignanis agnoscunt , vt Annales nostri ostendunt. Et quidem Regula B. Alberti ab Apostolica Sede vicibus repetitis confirmata haud leuiter id indicat *cap.* 2. dum dicit : *Loca autem habere poteritis in eremis,vel vbi donata vobis fuerint ad vestræ Religionis obseruantiam apta , & commoda.* Cum enim primo loco habeatur *in Eremis* , & in secundo *vbi vobis donata fuerint*, indigitat sanè eremitoria, seu loca anachoretica præcipua , & primaria nostrorum habitacula fuisse. Vnde quia illa fratres reliquisse videbantur contra ipsos acriter insurrexit Nicolaus Gallicus ordinis Generalis Antistes circa annum 1270.aureo illo libello *sagitta ignea* nuncupato, quia aurea veluti cuspide eos qui talia eremitoria spreuerant grauiter pungit. Cuius aliqua ad intentum non extranea hic apponenda. Ex *cap.* 1.illud:*Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? Dispersi sunt lapides Sanctuarij in capite omnium platearum? Heu me mater,quæ me genuisti,Religio Sanctissima , de altitudine excellentis , ac eminentis circumcisionis spiritualis olim meritò nuncupata,propter te Propheta lamentatur , & tu propter te lachrymas non effundis.*Et cap. 2. *Quis dabit capiti meo fontem lachrymarum?vt die,noctuque plorans,gemens , & suspirans,tuum contra eos excitem plantatorem , qui te de terra solitudinis eradicantes fructifera , in terram salsuginis à malitia inhabitantium in ea miserabiliter transplantarunt Recordare & suspira,& suspirans recordare quàm digna , & quàm sancta eras in statu pristino , ac in oculis omnium mirabilis , & famosa, dum Patres nostros Eremitas sanctissimos in loco pascuæ spiritualis optimè collocatos, super aquam refectionis mirabiliter educatos , nutritiuo non cessabas pabulo saginare.* Et ex cap. 5. illa:*Audite ergo Eremitæ ab Eremo nuncupati,qui in corde ciuitatis habitaculum elegistis , audite inquam,non quod ego sed quod Propheta protulit.Vidi,*inquit,*iniquitatem,& contradictionem in Ciuitate die,ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas,& labor in medio eius,& iniustitia,& non defecit de plateis eius vsura,& dolus. O quam tuta,& secura existit mansio vestra , quæ tot excubiis vtique sollicitis tam interius,quam exterius , horis, momentis omnibus dignoscitur custodita. Ecce iniquitas super muros diligenter excubans , vt non sit in ea qui se abscondat à calore eius,Ciuitatis habitatores ambiens circumcingit, vniuersos sui signi charactere cupiens maculari.* Opere autem exercuit quod docuit pius iste Generalis Nicolaus;de ipso enim noster Bostius,*in specul histor. lib.* 2. *c.* 10. hæc scripsit:*Postquam aliquibus annis dictum ordinem laudabiliter rexisset, demum renunciauit officio,& ad eremum se transferens, solitariam vitam duxit,& tandem in maxima sanctitate secunda die mensis Aprilis ab hac luce migrauit.*

Quamuis autem Carmelitæ ad Ciuitates accesserint,& Eremos reliquisse viderentur, nihilominus Reformata,& strictæ obseruantiæ Cœnobia,siue in vrbibus,siue in desertis locis non respuisse, ex eo quod de sequentibus temporibus historici nostri narrant facilè euincitur. Sed multis prætermissis , occurrit primò decretum Capituli Generalis Venetiarum de anno 1524. vbi inter alia dicitur : *Ordinamus , quod in qualibet Prouincia constituantur aliqui Conuentus pro totaliter reformatis , in quibus sint benè reformati fratres* In Capitulo etiam Gen. Astensi de anno 1473. statutum erat sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, ne aliquis præsumeret. *Conventibus Reformatis in aliquo derogare.* Deinde , vnum vel alterum Pontificium diploma hoc loco apponendum , in quo talium Reformatorum conuentuum memoria extat. Præcipuè verò vnum Pauli II. quod habetur in Marimagno nostro *numero* 27.& in quo Pontifex vestigiis inhætens Calixti III. & Pij II.Prædecessorum , ad promotionem dictorum conuentuum Reformatorum , prouidit ne Prouinciales , aut capitulum Prouinciale possent pro suo libito Priores illis præficere , vel eos amouere; sed quos elegissent confirmare tenerentur : nec etiam possent fratres illorum extra ponere , aut alios loco ipsorum collocare : & alia fauorabilia pro ipsorum conuentuum manutentione,& conseruatione; prout ex Bulla ipsius Pauli , quæ talis est,liquido noscitur. 35

36 *Paulus Episcopus seruus seruorum Dei , ad futuram rei memoriam. Circa quorumlibet Regularium ordinum professores eo diligentius laboramus , quo fœcundius illorum Religionum fructum videmus afferre salubriorem , eosque posse ex nostris institutis laudabilibus profitere iugiter incrementis. Sanè pro parte dilecti filij Ioannis Soreth Prioris Generalis Ordinis fratrum Gloriosissimæ Dei Genitricis,semperque Virginis Mariæ de Monte Carmeli nobis nuper exhibita petitio continebat quod olim ne in ipso Ordine scissuram aliquam pullulare contingeret,& vt fratribus dicti Ordinis sub arctiori obseruantia Regulæ,etiam per felic. record. Eugenium Papam IV. prædecessorem nostrum mitigatæ Altissimo famulantibus , fauor debitus impenderetur,& vt quietius, abiectio omni timore humano id efficere possent , & in vnitate fraterna charitatis in præmissa obseruantia permanerent,in quibusdam generalibus,& prouincialibus in ipso Ordine celebratis capitulis,promouente dicto Generali,inter cætera statutum extitit,vt Priores prouinciales,aut prouinciale Capitulum non possent pro libito eisdem præficere Priores,vel etiam amouere sine eorum consensu,sed quos elegissent confirmare ; fratres etiam eorum absque Prioris , & fratrum assensu extraponere,siue alios præter eorum consensum ipsorum adiungere requirent consortio,quod quidem statutum , & nonnulla tunc expressa per piæ mem. Callistum III. confirmata sunt , necnon per Pium II. Romanos Pontifices,similiter prædecessores nostros ; etiam desuper adiunctum,ne quis sub excommunicationis latæ sententia pœna reformationem Conuentuum dicti Ordinis impediret , aut se illi opponeret quouis quæsito colore,à qua quidem sententia absolutionem, nisi resipiscerent,Sedi Apostolicæ duntaxat præterquam in mortis articulo , reseruauit. Quare pro parte dicti Generalis nobis fuit humiliter supplicatum,vt statuto , & aliis præmissis pro eorum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adiicere,*

adiicere, ac alias super iis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui dicti Ordinis statum prosperum, & tranquillum paterno Zelamus affectu, huiusmodi supplicationibus inclinati, statutum prædictum ratum habentes, & gratum, illud prout in litteris Callisti, & Pij prædecessorum huiusmodi continetur, authoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus ac plenum robur obtinere decernimus. Adiicientes nihilominus ad præmissa, quod nullus Prouincialis Conuentus dicti Ordinis Reformatos possit per Vicarium visitare, nisi talem Conuentus ipse requirat, sed personaliter teneatur eos visitare cum socio, qui fuerit perseuerans in vita consimili. Item, quod pro communibus expensis Ordinis Conuentus hactenus reformati, aut etiam qui in posterum reformabuntur, vltra summam consuetam quam antea persoluebant, taxari, vel compelli non possint. Volentesque, & districtius iniungentes, quod omnis Prior tam in Conuentibus reformatis prædictis quam de cætero reformandis promittat tam confirmanti, quam Conuentui, in quo recipietur, fideliter obseruare & obseruari facere Regulam secundum ipsius Eugenij prædecessoris mitigationem, vt præmissum est. Si verò in hoc deses, seu negligens notabiliter repertus fuerit, Prior. Generalis, seu Prouincialis teneatur eum absoluere, sub pœnis, & censuris contra impedientes reformationem, vt supra dicitur, latis. Cæterum, vt Prouinciales ad plantandam in dicti Ordinis Conuentibus suisque Prouinciis, confouendamque regularem obseruantiam peramplius animentur, volumus, vt Conuentus quos iam reformarunt, aut in posterum reformabunt, sub eorum obedientia seruatis præmissis conditionibus perseuerare debeant, nec Vicarius cuiuscunque hoc impedire præsumat, non obstantibus, &c. Hec porrò priuilegia Conuentuum Reformatorum recipiuntur in Cap. Generali Parisiensi de ann. 1456. Astensi iam relato, & in ipsorum gratiam præcipitur in Cap. Gener. Paduano de anno 1532. Vt capitula Prouincialia celebrentur in illis.

37 Eluxit hoc etiam temporibus sequentibus in Reformatione ordinis facta ab Heroissa illa cunctis sæculis mirabili S. Theresia Hispana Virgine. In duplici enim, ipsaque amplissima congregatione Hispanica, & S. Eliæ huius Sanctæ Reformationis, non solum conspiciuntur Monasteria, in quibus Regulæ exacta viget obseruatio, iuxta declarationem, & aliqualem mitigationem Innoc. IV. (cum tamen in Religionis corpore obseruetur secundum Eugenij IV. ampliorem mitigationem) sed & præter ipsa Reformata Discalceatorum Patrum Cænobia, vbi Cænobitica exercetur vita, extant quoque Eremitoria, deserta, & Eremis, in quibus Anachoreticam, & Eremiticam ducunt, cum magno sæcu-
38 larium exemplo. Prout videre fas est in eo quod vocatur in Castellæ Regno *Pastranæ desertum*, & alio de *Batuecas* nuncupato. In corpore quoque ipso Religionis, obseruantia videlicet, passim Cerni possunt conuentus strictioris, & arctioris disciplinæ. Quales sunt illi, quos *Primi instituti* inter Patres Siculos nostrates appel-
39 lant. Item plures in Belgij prouincia; ac in Neapolitano Regno, illi, qui de *Obseruantia S. Mariæ de la vita* nuncupantur. Florent, & insigniter obseruantes sunt ij, qui de *Taurinensi Reformatione* dicuntur. Nec in Boëtica Hispaniæ celeberrima Prouincia similes Reformari Cætus desiderantur. In Gallijs quoque, in multis Prouinciis, Turonensi præsertim, quæ magna in hoc cum laude cæteris aliis ducatum præbet, ob plurima eius generis Cænobia viris sanctitate, doctrina, & nobilitate referta. Eo etiam quod statutis à Sede Apostolica pro hac Turonensi Reformatione, & aliis approbatis *cap.* 2. *n.* 1. sic habetur. *Vt primæuum Sacri Ordinis nostri institutum, cuius pars olim vnica, nunc verò potissima est studium diuinæ contemplationis, & sanctæ solitudinis amor, perpetuo inter nos vigeat, ordinamus quod in qualibet Prouincia quantocius fieri poterit vnus habeatur conuentus Eremiticus ab Vrbibus, & sæcularium strepitu semotus.* Plura etiam in toto illo capite de huiusmodi conuentibus. Et quod magni ponderis est, in Prouincia Vasconiæ loco *Gratauilla* dicto Diœcesis Vasarensis, in secessu quodam, solitario loco, ac eremo, Eremitorium nouissimè extructum est, anno 1639. currente, curantibus Henrico Episcopo Vasatensi, & Henrico, de Gouanai Comite de Marcheville (qui eam ob causam Romam magno sui impendio, & labore venit) annuente Reuerendissimo Theodoro Generali, & confirmante Vrbano VIII. felic. recordat. per litteras datas Romæ eo anno sub quarta die Maij, in quo primæua, & omnino primitiua B. Alberti Regula absque vlla mitigatione introducta est. Speciali sanè Dei prouidentia, ne talis Regula obliuione sepulta maneret. Solicita præterea diligentia Reuerendissimi moderni Patri Generalis Ioannis Antonij Philippini Romani similium Cænobiorum reformatam vitæ normam sectantium in Germaniæ partibus erectio procuratur, & Dei gratia in aliquibus locis obtinetur. In Illustrissima demum huius ordinis Congregatione, *Mantuana* dicta eiusmodi Monasteriorum diuersitas cernitur; cum in pluribus communis obseruantia vigeat, in aliis verò, specialior Reformatio, prout in Conuentu, *Castellina* iuxta florentiam, his temporibus; & antea in Cænobiis, *Pistoriensi*, & *Syluarum*.

Ex ordine etiam deuotissimo PP. Seruitarum, qui inter Mendicantes quintum obtinent locum, plura suppetunt, quæ huiusmodi Cænobia specialiori vitæ norma Reformata propugnent. Et, vt omittam quæ de Reformata Sanarij Congregatione, ipsiusque per Vrbes plerasque propagatione, scribit Archangelus Gianius sacræ huius Religionis Chronologus, *Centur.* 3. *lib.* 1. *c.* 1. *Annalium*, video etiam fermè 40
ab initio ordinis, præter Cænobia in vrbibus, & oppidis constructa, in quibus Regulari Cænobiticæ vitæ serui Virginis vacabant, habuisse quoque Eremitoria in desertis, vbi Anachoresi, & Eremiticæ etiam attenderent, strictiori videlicet, vt par est credere, obseruantia. Qualia sunt, Eremus Balneorum *B. Philippi* dicta sub Pientinæ Diœcesis præruptas, præcipitesque rupes; Eremus S. Ansani inter Apeninos, & super fluuium Baniori; Eremus S. Angeli de monte Vicchio prope Burgum S. Sepulchri inter montes illos; Eremus Barucolæ in Massa Trabaria super Tiberim; Eremus S. Margaritæ de Barbiano extra Bononiam, in amæno situ; Eremus montis Regionis ad quartum millare Vrbis Senarum; & Eremus S. Margaritæ de Lamporecio à Pistorio distans. De quibus Gannius relatus *part.* 1. *Annalium*. Clarius autem huiusmodi diuersitatem Cænobiorum, in quorum

quorum aliquibus arctiùs, & strictiùs Religiosa vigeret disciplina, coniicio ex Marimagno huius Religionis per Innocentium VIII. compilatum. Ibi enim *sub num.* 59. habetur prohibitio facta *Fratribus de Obseruantia*, quos Scholiastes huius Marismagni appellat *Congregationis*, auferendi Monasteria à fratribus de communi obseruantia, qui ibidem *Conuentuales*, appellantur. Quo satis indicatur in hoc etiam ordine reperiri dictam diuersitatem Monasteriorum, ita vt alia mitiùs, & latiùs Regulam obseruent, alia verò strictiùs, & puriùs.

De Sacro præterea Minimorum ordine, qui etiam inter Mendicantes censetur, nec in obseruantiæ rigore, eo maximè, qui in Quadragesimalis vitæ iugi austeritate consistit, aliis cedere debet, huiusmodi variegata Regulæ disciplina, iure quoque prædicari potest. Et si namque non parua, nec exigua, aut minus laudabilis vitæ conformitas in eorum instituto cerni queat, nihilosecius cum aliis quoque Sacrorum Ordinum familiis, ad Regis supræmi dexteram astat, & ista, *in vestitu deaurato* (charitatis nempe, quæ ipsius thessera est) *circumdata varietate.* Alij namque cum eorum piissimo Patriarcha Francisco Paulensi, qui eremiticæ vitæ cultor olim fuit, deserta incolunt loca; alij verò gentibus obuia, & populata. Quidam excalceati incidunt; alij calceis honestis ornati. Rigidiori obseruantiæ alij intendunt, prout de iis, qui Paulense Cænobium Ordinis fontalem originem habitant, a fide dignis audiui, alij verò communi via suæ Regulæ, & statutorum consenti non paucos, nec exiguos in Ecclesia Sancta progressus faciunt. Hæc cunctis nota & ea, quæ franciscus Lauonius huius Religionis Chronologus *in minimorũ chronico* dissertè scribit. Ad quæ lector, si plura, pro dictorum robore desiderat, remittendus; ex quibus non pauca pro animæ suæ spirituali solamine haurire poterit pietatis, & veræ virtutis documenta.

41 Ex celeberrima tandem PP. Iesuitarum Religione, quæ etiam inter Mendicantes à Sede Apostolica censetur, & si pleraque, ipsaque piissima Sociorum exempla afferri possent, quibus satis, superque innotesceret, quanti apud ipsos semper fuit huiusmodi ad maiorem perfectionem sectandam a communi obseruantia secessus; eorum Patriarcha Ignatio exemplo comprobãte. Montis Serrati enim primum, deinde Manresæ, & hinc Rubricati amnis ripæ incolatu bene doctus, *ex hoc fonte* (inquit eius Religionis Chronologus Orlandinus, *lib.* 1. *n.* 24.) *quæ gessit tota vita pro causis animarum, quæque perpessus est, & multo plura quæ cupiit perpeti; ex eodem Sociorum adlectio, & ipsius Societatis constitutio, & vniuersa descriptio emanauit.* Vnde ipse S. Ignatius (eodem Orlandino *lib.* 10. *num.* 66. attestante) huic Manresano secessui totius à se instituti rationem tribuebat, Hinc specialia rigidæ obseruantiæ suorum statutorum domicilia (*domus professas* vocant) instituit, in quibus veluti Castris, vt ait huius familiæ splendidissimum iubar Franciscus Suarez, *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *l.* 4. *c.* 11. *n.* 12. Professi se exercent; sub stricta votorum disciplina, paupertatis præsertim, sine vllo dominio, vsufructu, immobilium, iurium, aut annuorum redditũum. Quod non sic in studentium collegiis, sed mitiori obseruatur modo. Elucet etiam hæc maioris, & arctioris obseruantiæ diuersitas in domibus pro instruendis tyronibus designatis, in quibus adamussim, & exactè absque vllo rigidæ custodiæ ordinis dispendio (vocant dispensationem) tyrocinium exercetur. Mitto plures huius sacræ Sodalitatis in desertis locis constitutas mansiones, vbi à mundanarum rerum tumultibus, & sæculi strepitu alieni noui isti Iessæi, sicut & veteres illi à Philone *in lib. de vita contemplatiua* commemorati soli Deo vacant, *Solitarij sanctæ vitæ mysterijs* (vt ille dicebat) *dant operam.* Illarum vna ea forsan est, quæ in Complutensi Tractu, Lorantiam versus, *Iesus del monte* nuncupata, cernitur; æstiuus Sociorum Complutensium secessus, à B. Borgia ipsis procuratus; in quo corporis, & mentis tranquillitati addicti, vt hilariùs, & vegetiùs litterariis laboribus in Gymnasio, hieme redeunte, intendere possint, commorantur. Hæc porrò de Sacro hoc Cætu dicta intenti nostri indicula sunt: cum equidẽ, & si vitæ vniformi impensiùs incumbat, nihilosecius mansionum diuersitatem, maioris, & minoris arctitudinis retinet.

Expedientem autem valde esse hanc Reformatorum Conuentuum institutionem, in quibus regularis vita strictiùs, & exactiùs à Religiosis obseruatur, ex multis, variisque fundamentis efficaciter euincitur. Abstrahendo tamen ab inuidia, quam causare potest verbum *Reformatio*, seu *Reformati*, quo Hæterologi nostri temporis abutuntur, suam sectam *Reformationem*, & suos sectarios *Reformatos*, nuncupantes: quia vt rectè D. Augustinus *de serm. Dom. in monte* admonuit: *oues non debent pelles suas deponere, si aliquando eis lupi se contegant.* Præsertim, cum Concilium Tridentinum hoc loquendi modo sæpissimè vtatur, sua decreta *de Reformatione* appellando. Primò equidem; quia huiusmodi consuetudo videtur veluti à Sede Apostolica canonizata etiam de iure communi, & pro omnibus, præsertim Mendicantibus religiosis. Etenim non solum Paulus V. in Bulla Romæ ann. 1606. expedita indulgentias concedit Religiosis, qui huiusmodi vitæ per decem dies vacauerint, quod est veluti typice, & vmbraticè approbare, talem separationem; sed etiam antiquitus *ca. vlt.* 20. *q.* 4. vbi conceditur, posse assignari monachis cellas separatas ad solitariam vitam, & asperiorem Regulam sectãdam. Item, quia cum *in cap. vnic. de Excessibus Prælat.* Bonifacius VIII. statuisset, Mendicantes *non posse acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare absque speciali licentia Papæ*, de locis tamen eremiticis sic subiungit: *Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint eremiticam, seu solitariam eligendam de maiorum suorum licentia, quin cellas, mansiones, seu habitacula in eremo, siue locis, vbi non sit hominum habitatio de propinquo, possint acquirere, ac mutare, non intelligimus interdictum.* Quibus satis indicat Pontifex, consuetudinem habendi loca anachoretica inter Religiosos mendicantes laude dignam esse. Vnde Glossa *ibid. verb. licentia*, inquit: *Nota, quod religiosus mendicans de licentia Prælati sui potest vitam eremiticam eligere.* 42

Idem argumentum sumitur ex *cap. Priuilegium de verbor. signif.* vbi idem Bonifacius VIII. approbare conspicitur huiusmodi loca separata pro religiosis contemplatiuam, & arctiorem vitam ducentibus. Dicit enim: *Priuilegium monasterio* 43

monasterio tuo concessum, vt monachi, siue fratres in cellis ad monasterium ipsum spectantibus habitantes ab alio, quàm Papa, vel eius Legato excommunicari, aut suspendi, vel ipsæ cellæ interdicto supponi non possint, non fratres in prioratibus, Ecclesiis, seu capellis eiusdem monasterij commorantes, aut ipsos Prioratus, Ecclesias, vel capellas ab ordinariorum iurisdictione in aliquo, sed residentes tantùm in cellis, & cellas ipsas, hoc est loca secreta, & solitaria, quæ ab hominum separata conuictu sunt ad contemplandum, & Deo vacandum specialiter deputata, defendat.

44 Suadet idem intentum id, quod in opere de *Reformatione Regularium* latius scripsi; esse videlicet nedum congruum, conueniens, & vtile valde, quin potius necessarium Ecclesiæ sanctæ Regulare institutum, eo quod eximium, præcelsum, & sublime à Patribus, & Doctoribus æstimetur; & *cælum terrenum, paradisus terrestris, tabernaculum fœderis, & reclinatorium Sponsi* ab ipsis compelletur; integrum, illæsum, & ab omni labe, & vitiosa fæde purgatum, & immune semper permanere. Ad quod necessarium esse comprobaui orationis valde iuge exercitium; monasterij clausuram quoad fieri possit, abstractionem à secularibus negotiis, dum charitas, vel obedientia aliud non præscripserint; ac maximè exactissimam, & illibatam Regulæ obseruantiam etiam quoad minima quæque, & ordinis constitutiones, ac statuta. Ad hæc enim necessarium quoque videtur, in Religionibus reperiri speciaiores mansiones, in quibus veluti in *Armatura fortium, Turre Dauidica, & Palæstra virtutum*, monasticæ perfectionis cultores, fortiores, & robustiores contra carnis vitia, Diaboli insidias, & mundi illecebras exerceantur. Si enim pro recta tyronum instructione peculiaria Monasteria, etiam à Summis Pontificibus, vt videre est in Decretis pro reformatione Regularium Clementis VIII. Pauli V. & Vrbani VIII. statuuntur: Item pro professoriis, vbi nouiter professi in iis, quæ in nouitiatibus didicerunt, strenuè exerceantur: ac pro studiis, & studentibus, vt sacris litteris imbuantur; sanè irrationabile prorsus videtur, nolle admittere peculiares etiam domos, & mansiones, vbi Religiosi strictiùs, arctiùs, & adamussim suæ Regularis disciplinæ rigorem ab omni relaxationis næuo immunem obseruent. Tangit hoc punctum B. Raymundus de Capua superius relatus in opusculo illo ad Cardinalem Lauonium directo, vbi sic: *Qualibet Prouincia habet in ordine nostro vnum Conuentum, in quo est assignatum studium generale, & si nolunt, & si volunt oportet, quod proficiant in scientia, & postquam ibi profecerunt fiunt lectores, & bachalaurei per diuersos conuentus, & iterum alij mittuntur loco illorum, & sic efficiuntur fratres scientifici. Quare obsecro, non potest sic fieri de obseruantia regulari, sicut de scientia, maximè cum scientia inflet, obseruantia verò regularis ædificet.*

Vrgeo deinde sanctissimum illud Concilij Tridentini *sess. 25. de Regularib. c. 1.* decretum. *Quoniam non ignorat sancta Synodus, quantum ex monasteriis piè institutis, & rectè administratis in Ecclesia Dei splendoris, atque vtilitatis oriatur, necessarium esse censuit, quo faciliùs, ac maturiùs, vbi collapsa est, vetus, ac regularis disciplina instauretur, & constantius, vbi conseruata est, perseueret, præcipere, prout hoc decreto præcipit, vt omnes regulares tam viri, quam mulieres ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum vitam instituant, & componant, atque in primis, quæ ad suæ professionis perfectionem, vt obedientiæ, paupertatis, & castitatis, ac si quæ alia sunt alicuius Regulæ, & ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum respectiuè essentiam, nec non ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia fideliter obseruent, omnisque cura, & diligentia à superioribus adhibeatur, tam in capitulis generalibus, & prouincialibus, quàm in eorum visitationibus, quæ suis temporibus facere non prætermittant, vt ab illis non recedatur, cum compertum sit, ab eis non posse ea, quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent, relaxari, si enim illa, quæ bases sunt, fundamenta totius Regularis disciplinæ exactè non fuerint conseruata, totum corruat ædificium necesse est.* Cum enim ad *professionis perfectionem*, quam Concilium tam enixè commendat, necessaria potius, quam per vtilis sit talium selectorum Conuentuum erectio, vbi Regularis disciplina exactè obseruetur: cum in communibus, & ordinariis id sæpius fieri nequeat, vel propter magnum concursum populi ad illos, & cum extraneis commercium, quod crebrius vitari non potest; vel propter exercitia Religiosorum, studia videlicet, in quibus occupantur; confessiones, quas audiunt; conciones quas prædicant, & consilia, quæ pro conscientiis quietandis præbent, vel scribunt; vel propter similes causas. Alioquin Religio patietur detrimenta, quæ Concilium auertere conatur; nempe quod ea *quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent* relaxentur: & illa *quæ bases sunt, & fundamenta totius Regularis disciplinæ exactè* non conseruentur.

Vrgeo etiam, quod cum via ad maiorem perfectionem nulli præcludi debeat, & *propositum diuinitus inspiratum impedire* non liceat. *cap. licet de Regularibus.* Vt propterea Religioso petenti transitum ad arctiorem, seu perfectiorem Religionem negari non possit sub peccati mortalis reatu, vt dixi *tom. 1. Summæ c. 22. n. 13.* ex Syluestro, & Miranda, & tenent Bartholomæus à S. Fausto, & Bartholomæus de Vecchis, quos refert, & sequitur Barbosa *in d. c. licet n. 16.* proculdubio Religioso ad perfectam, & exactam suæ professionis obseruantiam, ex proposito sibi diuinitùs inspirato anhelanti, non debet negari mansio, seu Ciuitas refugij, in qua omnibus obstaculis Regulari obseruantiæ obicem ponentibus, commodiùs, & securiùs obsistere queat. 46

47 Ad id porrò teneri Prælatos Religionum colligo ex Corduba *in Regula S. Francisci c. 10.* vbi assignans duplicem modum obseruandi regulam, quorum prior est obseruantia ipsius sine transgressione quoad præcepta, de posteriori sic loquitur conformiter ad intentum, dicens: *Secundò modo est regulam secundum perfectam puritatem, & rigorem in spiritus tranquillitate obseruare, & ipsi Ministri tenentur de præfato remedio perfectionis prouidere. Patet quia Regula subsequenter obligatoriè iniungit dicens; Ministri verò benignè, & charitatiuè eos recipiant. Item quia de iure diuino tenentur fauere perfectiori Regulæ, & legis Christi, vt habetur 2. Corinth. 10. Item quia iure ecclesiastico tenentur quilibet Prælati, vt in c. licet de Regular. Vbi sic habetur: Profecto Prælatus sine difficultate, & prauitate qualibet debet subdito ad frugem melioris vitæ transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire diuinitus inspiratum.* Hæc autem obseruantia Regulæ secundum

dum perfectam puritatem, & rigorem est idem ac illud quod eidem Patri S. Francisco à Christo reuelatum est, vt ipsius ordinis historiæ narrant, *ad litteram ad litteram; sine glossa, sine glossa.*

48 Specialiter huiusmodi Reformatorum cœnobia vtilissima pro Sancta Ecclesia esse; eo videlicet quod in ipsis veluti in arce fortissima strenuissimi milites semper Deo vacent pro populi Christiani necessitatibus ipsum assiduè deprecantes, elicitur quoque ex Concilio Augustodunensi sub Leodegario Episcopo, *can.* 15. vbi sic: *De Abbatibus verò, vel monachis ita obseruare conuenit, vt quidquid Canonicus, ordo, vel Regula S Benedicti docet, & implere, & custodire in omnibus debeant. Si enim hæc omnia fuerint legitimè apud Abbates, vel monasteria conseruata, & numerus monachorum, Deo propitio, augebitur, & mundus omnis per eorum orationes assiduas, malis carebit contagiis.* Quibus etiam fauet S. nostra Theresia, quæ, vt in eius vita *c.*7. habetur, Ecclesiæ calamitates Religiosorum relaxationi attribuit. Dicit enim Hispanico idiomate: *No se de que nos espantamos aya tantos males en la yglesia; pues los que auian de ser los dechados para que todos sacasen virtudes, tienen tamborrada la labor, que el espiritu de los Santos passados dexaron en las Religiones.* Similia ferme reuelata fuisse S. Francisco ex *libro Conformitatum conform.*7.*art.*9. Sic habetur: *Stante in oratione B. Francisco in S. Maria de Angelis apud Assisium dixit Christus Francisco: Si vis vt habeam misericordiam de populo Christiano, fac vt ordo tuus permaneat in quo positus est, quia non remanet mihi plus de toto mundo: & ego promitto tibi quod amore tui, & ordinis tui non permittam mundo euenire aliquam tribulationem, quia si in tua Religione non manserint nisi tres fratres perfecti adhuc ipsa erit mea Religio, & ipsam in perpetuum non relinquam, & vsque ad diem iudicij perdurabit.* Hæc ibi pia sanè, & piè intelligenda.

49 Vtilissima quoque Religiosis ipsis esse nedum conuincitur ex dictis; eo præsertim quod pro maiori ipsorum perfectione consequenda conducant; sed & quia per hanc viam infamem hypocrisis labem fugient, quam desides, & negligentes suæ professionis sectatores grauiter incurrunt. Tales etenim simulatores, & menda-
50 ces esse ex S. Thoma 2.2.*q.*184.*art.*4. elicitur, & notat Ioannes Tabiensis, *verb. Religio,* dicens: *Ex eo solùm quod Religiosi deponant intentionem perfectionem prosequendi, tales esse in contemptu, & poni à S. Thoma in statu peccati mortalis tanquam*
51 *mendaces, & simulatores facto, est clarum.* Et meritò quidem quia hypocrita est ille qui veluti mymus, & histrio aliam personam induit, quam gerit: Religiosus porrò habitu quem gestat suæ Regulæ exactum professorem se nominat, & si res cum nomine non cohæreat, fingit, & hypocrisi laborat: siquidem veri margariti, obseruantiæ nempè perfectæ, loco, vitrum apparentiæ ponit, vt benè Isidorus Pelusiota *lib.*2.*epist.*24. Vnde tritum illud: *Tanti vitrum quanti margaritum.* (De quo Tertullianus *lib.*4.*contra Marc.*) hypocritis quadrat. Quod satis à Deo in ipsorum
52 morte reuelare solet. Ita hypocrisim monachi cuiusdam reuelauit Deus S. Euthymio cùm Angelum vidit horrenda specie, tridente graui, animam illius è corpore extrahentem, teste Nice-
53 phoro *lib.* 14. 52. Ita hypocrita monachus fingens se abstinere cibis cùm occultè comederet in morte coactus id ipsum publicè confiteri, atque addere: *Ecce nunc ad deuorandum draconi traditus sum, qui cauda sua mea genua, pedesque colligauit, caput verò suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens extraxit.* Vti refert S. Gregorius 4. *Dialog.* 38. Ita hypocrisim suam detexit doctor Parisiensis: cùm enim in vita probus ab omnibus haberetur, mortuus ex feretro proclamauit: *Iusto Dei iudicio accusatus, iudicatus, & condemnatus sum.* Qua voce perculsus S. Bruno
cum sociis ordinem Carthusientium instituit. 54

Sed cur in hoc immorandum: cum exacta, & perfecta Regulæ obseruantia, ad quam huiuscemodi Conuentus specialibus Reformati diriguntur, tam per se expetibilis, amabilis, & desiderabilis sit, vt nihil aliud magis Religiosorum animis insitum esse debeat. Plura de hoc *in opere de Reformatione Regularium cap.*5 & 6. dixi, vbi etiam horrendos casus quorundam Regulæ monasticæ contemptorum recitaui. Nunc verò specialiora quædam Patrum, & Sanctorum te-
stimonia in medium producam. Ex S. Ephrem 55
Syro in *Adhortat.* 1. *ad nouit.* Illud. *Si in Cœnobio fratrum degeris, regulas conuentuales ne despexeris. Si solitariam vitam vixeris, caue optimas formas Anachoretarum, qui rectam tibi semitam strauerunt, deprauerìs.* Ex Gregorio Nazianzeno, *Iamblic.* 15. istud. *Quid est monachus? Est qui viuit, & Regula, & Deo.* S. Cæsarius in Regula Sanctimonial. sic: *Quia vos Angelis desiderio esse consimiles, iterum atque iterum rogo, & per omnipotentem Deum vos contestor, vt nihil de sancta Regula institutione minus permittatis, sed totis viribus eam custodire, auxiliante Domino, laboretis.* D. Bernardus de præcept. & dispensat. Sic: *Omnes magistram regulam sequantur, nec ab ea temere deuietur.* vbi temeritatis notam Regulæ transgressoribus indicit Bernardus. Alibi quoque, scilicet Epist. 321. sic: *Rogo vos fratres, & multum obsecro, sic agite, & sic state in Domino dilectissimi, soliciti semper circa custodiam ordinis, vt ordo custodiat vos.* Diuus Bonauentura *in specul. Disciplinæ p.*2.*c.*2. sic: *Communem ordinis obseruantiam sequantur perfectioni in silentio, & aliis institutis plenius obtinendis insistant: à qua nec exemplari leuium, vel negligentium aliquorum dissolutione diuertant.* Eodem quoque libro sic habet: *Optima religiosi perfectio est, perfectè communia quæque conuentualia seruare.* Clariùs cæteris D. Vincentius Ferrerius tam altè, & excellenter de Regulæ Religiosæ obseruantia sentiens, vt *in sermon. de S. Francisco* dixerit: *Qui Regulam seruat, sanctus est, & posset canonizari.* Istorum Patrum vestigia sequitur S. Ignatius de Loyola celeberrimæ Societatis Iesuiticæ Patriarcha; christianique orbis alter sol, dum Regulæ, & constitutionum exactissimam obseruantiam suis mandat his verbis: *Omnes constanti animo incumbamus, vt nihil perfectionis, quod diuina gratia consequi possimus, in absoluta omnium constitutionum obseruatione, nostrique instituti ratione adimplenda, prætermittamus.* Nonnulla etiam ex Sanctis nostris Virginibus Theresia, & Magdalena de Pazzi in eo opusculo *de Reformat. Regular. cap.*5. ad intentum hoc adduxi. Quibus modò addendum id quod eadem B. Magdalena in quodam raptu, seu extasi prout 4. *part. suæ vitæ cap.*18. scribitur, dixit quæ omnino ad nostrum thema deseruiunt si quæ alia: *La cognitione appartenente alla Religione è questa, conoscere quanto sia vtile, e necessario il conseruare la Religione,*

gione, è Regola in quella primiera cognizione, e rigore come quando ella fu instituta, con osseruar perfettamente le promesse, e voti, che ciascun'anima Religiosa hà fatto à Dio, e star del continuo con l'animo lontano dal secolo, quanto è possibile. Meritò autem hæc ab his Sanctis dicuntur, quia Regulæ specialiori quadam ratione dicuntur à Deo datæ, vel inspiratæ, prout ex Regula S. Francisci dixerunt Leo X. & Iulius III. in suis diplomatibus, & de Regula S. Brigittæ dicitur in eius reuelationibus, & tractat Corduba, *q.1. introductor. in Regul.* Quibus si iungatur, quod ex opposito veluti parallelè, tepidi Religiosi, Regularum transgressores in magno animarum suarum periculo versentur, propter quod D. Augustinus tritum illud protulerit: *Sicut non vidi meliores his, qui in claustris profecerunt, ita non vidi deteriores his, qui in claustris virtuosè se habere non studuerunt.* Et Dionisius Carthusianus *lib. de Reformat. Claustral. art. 6.* dixerit: *Quanto quis perfectiùs viuere obligatur, tantò vitiosior est conuersatio eius, si vt tenetur, viuere non conetur.* De quo Ioannes Eusebius Nierembergensis *in doctrina Ascetica lib. 1. doctrina 4. c. 36.* profectò manifestè conuincitur huiusmodi monasteria, seu cœnobia Regularium in quibus eorum Regulæ exactè &. adamussim obseruentur vtilissima valdè Ecclesiæ, & ipsis Regularibus esse.

56 Vix tandem omittere possum, quod si pro cuiuslibet Religiosi maiori in spiritualibus profectu, iuxta multorum piorum vsum, qui maximè in Religiosissima Societate Iesu cernitur (eiusdem Patriarcha S. Ignatio *4. p. constit. c. 8. regul. 7.* id præcipiente Sacerdotibus: *Vt in armorum spiritualium genere tractando, quod Dei gratia ad ipsius obsequium tantopere conferre cernitur, dexteritatem habere possint*) tempus, & loca speciatim designata sunt vt solitariæ vitæ attendere queat, eo quod à Cornelio Musio *in carmine* laudatum sit illud:

O beata solitudo,
O sola beatitudo
Piis secessi colis.
Quam beati candidati,
Qui ad te volant alati
Procul a mundi colis:

Quanto magis si pro pluribus id fiat, qui impensius Deo vacare studentes audiunt Saluatorem Marci 6. dicentem: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum?* Quis est iam qui communia ista orationis, silentij, & solitudinis habitacula auersari præsumat? Sanè temeritatis nota dignum censerem nisi me modestiæ regulæ reprimerent. Hoc quidem iudicasse visus est æternæ memoriæ Summus Pontifex Paulus V. dum, iuxta dicta in superioribus, diplomate dato, simili exercitio per decemnium vacantibus plenissimam piaculorum suorum Indulgentiam his verbis concessit. *Ijs verò, qui de suorum Superiorum licentia à negotiis per decem dies alieni in cella commorabuntur, aut ab aliorum conuersatione separati in piorum librorum, & aliarum rerum spiritualium animos ad deuotionem, & spiritum inducentium, lectionibus operam suam dederint, addendo sæpe considerationes, & meditationes mysteriorum fidei Catholicæ, diuinorum beneficiorum, quatuor nouissimorum, Passionis Domini nostri Iesu Christi, & aliorum exercitiorum orationum iaculatoriarum, aut vocalium, saltem per duas horas in diem ac noctem, orationibus mentalibus se se exercendo, faciendo eodem tempore confessionem generalem, aut annualem, vel ordinariam, sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint aut missam celebrauerint: quoties pro quolibet prædictorum exercitiorum plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino concedimus.*

At vehementer contra huiusmodi Reformatorum Conuentuum erectionem insurgunt quidam boni zelatores (vt par est credere) dicentes, ex illis sequi sectas, & diuisiones in Religionibus, ac proinde impediendos, cùm iuxta Origenis doctrinam, *hom. 26. in Numer.* quod ad præsens intentum applicari potest: *Discenda nobis magnopere est consonantia disciplinæ, quia tanquam in musicis, si harmonia chordarum fuerit consonanter aptata, sonum suauem modulati carminis reddit: Si verò sit aliqua in fidelibus dissonantia, ingratissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur: ita, & iis qui Deo militant si dissentiones, & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur, etiamsi multa bella conficiant, etiamsi spolia multa deferant, & multa munera offerant Deo.* Ad quod maximè vrget illud Christi Lucæ 11. *Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet.* Sed ad hoc obiectum B. Raymundus de Capua in opusculo illo superiùs relato sic se opponit: *Ad istud respondetur quod salua semper reuerentia dicentium, ipsi non videntur intelligere quid sit diuisio. Loquendo de illa diuisione, quæ habet destruere. Omnis enim congregatio multitudinis fit semper ad aliquod vnum, alias non esset congregatio absque vnitate, puta ad vnum actum, ad vnum propositum, ad vnum locum, ad vnum bonum; sicut multi scholares congregantur in vna schola ad audiendum vnum magistrum, milites multi congregantur in vno loco sub vno vexillo, & vno Capitaneo ad faciendam vnam victoriam, & sic de aliis: Religionum autem Congregatio secundum B. Augustinum facta est charitatis vnione clamante Propheta ista voce: Ecce quam bonum, & quam iucundum, &c. semper fit sub vno determinato modo viuendi.* Et post alia: *Dicere ergo quod fratres qui volunt seruare prædictum modum viuendi, & B. Dominicum imitari, diuidunt Ordinem, est sicut dicere, quod milites qui sequuntur vexillum, & obediunt Capitaneo deserunt, & diuidunt campum, vel exercitum; est sicut dicere, quod scholares qui libenter vadunt ad scholas, & audiunt magistrum, destruant studium, quia diuidunt se ab aliis, qui nolunt venire ad audiendum magistrum in scholis. Manifestum est etiam cuilibet vtenti ratione; quod accedentes ad vnitatem, in qua est, vel inquam congregatio fit non diuidunt, sed vniunt, non disgregant, sed congregant, non destruunt, sed construunt quod iam erat destructum.* Deinde hoc motiuum inane esse sic prosequitur. *Ex ipso enim formaliter sequitur quod nullus Rector istius Ordinis debet vnquam attendere, nec cogitare de Reformatione ipsius Ordinis. Nam arguo sic: Impossibile est citra Deum quod totus Ordo simul reformetur. Si autem pars reformetur, erit diuisio inter reformatos, & non reformatos, igitur nunquam cogitemus de hoc nisi quod Deus totum faciat simul, alias non apponamus manum. O si Sancti Apostoli timuissent hoc, scilicet ne ponerent, vel posuissent Diuisionem inter Christianos, & Paganos, profectò de cætero nunquam aliquem conuertissent, nec etiam instruxissent. O si Sancti Patres, & Doctores hoc attendissent,*

ſent, nunquam pro certo aliquem inſtruxiſſent. Quia verò intellexerunt verbum veritatis, quod non venerat pacem mittere ſed gladium inter bonos, & malos, ideo faciendo quod debebant non curabant, ſiqua ex hoc diuiſio ſequeretur. Nec ſequitur, ſalua eorum reuerentia, quod fierent duo ordines, & confunderentur ambo, imò vbi ſunt centum, quando quilibet facit quod ſibi placet, non eſt inter illos vnus ordo, qui tamen efficeretur paulatim vnus per vnitatem obſeruantiæ vnius vniformiter ſcriptæ, vbi non ſequuntur proprias voluntates, & diuerſas, ſed vnam ſtatuentem, & ordinantem, & tunc eſſet vnum ouile & vnus paſtor. Idem ſequitur Ioannes Excuria Vicarius Conuentuum reformatorum Congregationis Olandriæ eiuſdem Ordinis in Epiſtola ad Carolum Ducem Burgundiæ, dicens: *Nec eſt hoc Ordinem diuidere, ſtatum Ordinis mutare, aut eius hierarchycum, vt quorundam verbis vtamur, confundere, vel ſtruere.* Et inferiùs; *vnus magiſter Ordinis: vnum Capitulum generale, vna profeſſio ſub eiſdem Regula, & conſtitutionibus, abſque qua-*
59 *cunque diuiſione Ordinis vnitatem conſeruat.* Alius propterea eiuſdem Ordinis celebris Profeſſor Ioannes Nyder *in Opuſcul. de Reformatione Religioſorum* ſic ſe opponit contra eos qui Conuentuum reformationem reiiciebant, eo quod per illam ordo diuideretur. *Obiiciunt quod per reformationem quorundam, & non aliorum, Ordo diuidatur, & duo videantur Ordines. Meliùs fortaſſe arguerent quod apud Reformatos vnus reſuſcitatur Ordo, & apud deformatos nullus manet Ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.* Subiungit: *Imò reformatè viuere eſt vnire, & ordinare ſe in Dei exercitu ductum ſequendo ſui fundatoris.* Et inferiùs: *Et ita hodiè fit, vt docet experientia tam apud Religioſos, quam apud Sanctimoniales bene reformatas quidquid dicant conformatores ſæculi, & Reformatorum æmuli.* Ita Niderus *c.7 eius Opuſculi.*

60 Opponunt ſecundò alij quod ex huiuſmodi Conuentuum diuiſione ſequantur ſcandala, murmurationes, detractiones, odia, contumeliæ, & generaliter ſolutio totius concordiæ, & pacis, quæ maximè ſunt contraria perfectioni Religionis. Sed ad hæc idem Ioannes Excuria, qui vt ſupra in Epiſtola ad Ducem Burgundiæ ſic reſpondet: *Circa quod dicendum eſt ſecundum D.*
61 *Thomam in materia de ſcandalo, tractantem qualiter bona ſpiritualia debeant, vel non debeant dimitti propter ſcandalum. Bona enim ſpiritualia ſunt in duplici differentia, ſcilicet neceſſaria, & voluntaria. Bona ergo ſpiritualia quæ ſunt de neceſſitate non debent omitti propter ſcandalum paſſiuum aliquorum. Reformatio autem religioſorum eſt non obſeruantibus neceſſaria: ad quam faciendam obligantur Prælati de directo ex debito iuſtitiæ, ideo non debet omitti propter ſcandalum aliquorum. Bona verò ſpiritualia voluntaria poſſunt interdum differri, ſed ex toto illa dimittere, non eſt neceſſe. Nam ſi aliqui de bono opere ex ignorantia, ſeu fragilitate ſcandalizantur, vocatur ſcandalum puſillorum. Debent ergo puſilli tales inſtrui, & informari, & ſi ſcandalum deponere noluerint, tunc ſcandalum eorum videtur ex malitia procedere; nec propter eos bonum eſt ampliùs omittendum, vel differendum: quoniam eorum ſcandalum ſimile eſt ſcandalo Phariſæorum. Quod autem per tales lites, & odia ſuſcitentur, pacis, & charitatis fœdera diſſoluantur, Chriſtus amatur, & ſibi obediatur qui ait: Sinite illos cæci ſunt, &c. Si autem forte aliqui forent qui nolentes in obſeruantia pro ſalute ſua manere, aut ad Conuentum alium ſe transferre, & longè latéque vagari errabundi minus malum erit incomparabiliter, quàm poſteritatem ſuam per futura tempora periculo perditionis exponi. Timendum quippè eſt in propoſito Euangelium ſibi applicari, vbi Dominus ait. Væ vobis ſcribæ, & Phariſæi hypocritæ, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proſelitum, & cum factus fuerit, facitis filium gehennæ duplo quàm vobis.* Ferè ad idem reſpondet Ioannes Nyderus in Opuſculo citando, *c.13.*

Obſtant, & alij dicentes ſingularitatem eſſe 62
huiuſmodi monaſteriorum inſtitutiones, ac per conſequens auerſendas, prout ſæpiùs de ipſa Patres docent. Et ſignanter Caſſianus *lib.5. cap.13.* dicens: *Quidquid enim extra conſuetudinem præſumitur, vſumque communem, vt vanitatis, & gloriæ, atque oſtentationis morbo pollutum antiquiſſima Patrum traditio notat.* Vnde D. Bonauenturæ *in Specul. diſciplin. & in Alphabet.* hæc dogmata ſunt: *Optima religioſi perfecti eſt perfectè communia quæque conuentualia ſeruare. Qui communia ſectatur, & ſingularia vitat, magis diligetur, & citiùs ad bonum finem perueniet.* Et noſtra S. Thereſia *in Documenti Monial.* ſic; *Huya ſimpre la ſingularidad, quanto le fuere poſſible, que es gran mal de la Communidad.* Sed ad hoc obiectum benè reſpondet primo Ioannes Niderus Dominicanus *in Tract. de Reformat. Religioſ. cap. 5.* Sic dicens contra eos qui reformationem Religionis
impugnabant: *Ad quartam obiectionem vbi di-* 63
cunt reformationem eſſe rei nouitatem, & ſingularitatem; in hoc impij ſuam cæcitatem manifeſtant, & ignorantiam. Nouitas enim non ſemper in malo, ſed ſæpe in ſacra pagina in bono accipitur, imò nullus reformari poteſt abſque induitione nouæ formæ; vnde toto viſu cordis ſtudere debent religioſi quatenus innouentur ſpiritu. Seruiamus, inquit Apoſtolus ad Romanos 7. in nouitate ſpiritus, & non in vetuſtate litteræ. Aſſumere itaque quinque nouitates ſacra docet pagina. Primò, nouitatem cordium in pœnitendo de vita præterita, quam nouitatem Deus promittit Ezechielis 2 Dabo vobis cor nouum. Secundò, nouitatem oris, qua verbum vitæ prædicemus, & cantemus, quam Chriſtus promittit Matthæi vltimo: Linguis loquentur nouis. Et in Pſalmis: Cantate Domino canticum nouum. Tertiò, nouitatem conuerſationis, de qua 1. ad Corinth. 5. Expurgate vetus fermentum vt ſitis noua conſperſio. Quartò nouitatem bonæ famæ, & nominis, de quo Iſai 42. vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit. Quintò, nouitatem vitæ de qua Hebræor. 10. Habentes itaque fiduciam in ſanguine eius qui initiauit nobis vitam nouam. Sciant tamen reformationis æmuli, quod nouitas, cum à ſanctis vituperatur doctoribus, importat aliquid, quod nec à ſacris approbatum eſt ſcripturis, nec ab Eccleſiæ Sanctæ vſibus. Certum autem eſt, quod reformare mores ſecundum Regulam, & ſtatuta per Eccleſiam approbata diutinè nihil mali, ſed maiorem viuendi perfectionem importare dignoſcitur. Et poſt alia. *De ſingularitate pari modo ſe pandunt eſſe aut maleuolos, aut ignorantiſſimos Singularitas enim prout importat vitium, quemadmodum S.Thomas 2.2. q. 162. art. 4. ad 4. & habet à B.Bernardo, quidam eſt gradus ſuperbiæ. Quia quintus humilitatis gradus eſt tenere quod communis regula monaſterij habet, cui opponitur ſingularitas, per quam ſcilicet aliquis ſanctior vult apparere aliis.* Subiungit deinde: *Videat hic mentis compos quod apud religioſos ſingularis eſt, & dicitur: primo qui non vult tenere quod com-*

munis

munis tenet vita monasterij,quia in monasterio sæpe multitudo monachorum non sequitur quam professa est regulam, sed potius vitam imitatur mundanam, & huic seculo se conformare nititur totis viribus. Ad singularitatem etiam exigitur, vt quis sanctior velit apparere quàm existat. Hoc certè vitium hypocrisis importat,& superbiæ,aut inanis gloriæ, nedum in religioso,& monacho, sed etiam in quolibet Christiano fidem professo. Inferius autem sic : *Seruare autem regulam,& statuta à sanctis confirmata patribus,ab Ecclesia vniuersali approbata, & prædicata à viris qui olim prudentia pollebant,& virtutibus:hoc non est singularitatis incurrere vitium, sed sub voto,Deo reddere promissum. Nec de singularitatis vitio debet notari qui super alios opera supererogationis in victu,vel amictu exercet, nisi faceret illud propter iactantiam,vel superbiam, vt se cæteris præferat,quia sic esset vitium superstitionis, vt dicit S.Thomas 2.2. Si autem hæc facit, inquit, propter macerationem carnis, vel ad humiliationem spiritus, ad virtutem temperantiæ pertinet. Vnde Augustinus dicit lib.3.c.6.de Doctr. Christ. Quisquis restrictius rebus prætereuntibus vtitur quàm habeant mores eorum cum quibus viuit, aut intemperans,aut superstitiosus est. Et ita per omnia dicit Bonauentura lib.de perfection. Euangel.c.12.In cuius rei euidentiam primo dialogorum refert B.Gregorius.Cùm inter seculares in alpibus conuiuans S. Honoratus nollet carnes comedere purus existens secularis, & de singularitate à consodalibus corrigeretur exiuit mancipium volens aquam haurire per situlam,quam in montibus, vbi consueuerunt homines audire de piscibus,non eos videre, intrauit piscis miraculosè : qui ad sancti viri plura posset valere prandia. Per quod certè Dominus approbauit singularitatem supererogationis, & temperantiæ, non singularitatem superstitionis,& superbiæ. Ex quibus apertè iam conuincitur nullum reformationi beneuolum, censeri debere singularem, aut inuentorem nouitatum, quia se seculo conformare volentes religiosi tepidi,& Patrum sancita contemnentes vetera, potius singulares sunt vocandi.* Videndus etiam Corduba *in Regul.S.Francisc.c.10.q.5.*

64 Succlamant alij dicentes, se viuere sicut Patres eorum, apud quos non erat huiusmodi Conuentuum Reformatorum, & non Reformatorum discrepantia. Sed illis obstandum;eo quod fere semper in Religionibus talis diuersitas visa fuerit, vt aliqua ex iis quæ adduxi, sufficienter
65 demonstrant. Deinde illis opponitur Ioannes Nyderus relatus, *eo opusculo c.*8. Sic dicens : *Respondetur eis,quod,aut loquuntur de primis sui Ordinis Patribus,aut de modernis transgressoribus. Si de primis* hoc,inquit,non esse credendum. Si verò de modernis, ait : *Hoc primum responsum habeant quod mortui de quorum virtutibus apertè non constat,iudicium cordium cognitori committendum est,non temerè à viuis definiendum quo animo plura regulæ,& constitutionum non obseruauerunt. Piè enim credi potest multos animum habuisse ea seruandi: si hi cum quibus degerant Prælati ea omnino seruanda mandauissent,& multitudo fratrum sine qua plures cerimoniæ seruari nequeunt talia practicassent.* Quod si de illis conuincatur ita fecisse subiungit idem Author: *Lugeant potius talium filij pro patribus dicentes cum Ieremia illud Trenor. 5. Patres nostri peccauerunt,& non sunt, & nos iniquitates eorum portauimus. Et cum Psalmista : Peccauimus cum patribus nostris, iniustè egimus, iniquitatem fecimus. Nec mirum si patres eorum comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt.*

Opponunt præterea dispensationes in Re- 66
gularibus obseruantiis, quibus conformantur conuentus non Reformati. Sed istis obuiam vno verbo occurri potest, quod si tales dispensationes per Apostolicam Sedem factæ fuerint, ac-
quiescendum,quod illis vti possunt;& si melius 67
esset,præsertim si ipsa S. Sedes oppositum non præciperet,Regulę puritati sinceriter se conformare. Si autem per dispensationes intelligant laxas quasdam, & irrationabiles licentias, seu permissiones viuendi contra Regulam, tales non *dispensationes*, sed *dissipationes* meritò compellari debent. Est enim dispensatio, prout Hostiensis, Angestus, Corduba, & alij *Rigoris iuris, per eum ad quem spectat misericors canonicè facta relaxatio.* Expendatur illud *Canonicè facta.* Pro quo D. Bernardus *de considerat. ad Eugenium libr.* 3. sic. *Quid inquis ? Prohibes dispensare? Non,sed dissipare. Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem,non in destructionem. Denique quæritur inter dispensatores,vt fidelis quis inueniatur. Vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est : Vbi vtilitas prouocat,dispensatio laudabilis est. Vtilitas inquam communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* De tali etiam dispensationis genere optimè Nyderus *supra cap.9.*dixit: *Dispensare est cum licentia ad infernum intrare* Et inferius : *Satis igitur patet quam inanis sit obiectio de dispensationis velamine,per quod multi totaliter fere se ipsos conformant sæculo.*

Nonnulli etiam impugnant huiusmodi Cœ 68
nobia strictioris obseruantiæ, quia dicunt occasionem esse, quod aliqui propter ipsorum strictiorem vitam, Religionem deserant, & fiant Apostatæ. Cæterum, præterquam de istis dici posset commune illud, quod Pharisæorum scandalum passiuum non est curandum, sicut nec Christus curauit *Matth.21.& Ioann.2.* Vlterius Corduba *in Regul.S.Francisc.q.3.introductor.* sic dicit: *Respondeo illud ad Galat. 5. vtinam abscindantur qui vos conturbant. Nam vt ait S.Bonauentura q.14.super Regulam, gratiæ sunt Deo referendæ pro tanto beneficio:non quia apostans ad sæculum exiens peccauit frater,sed quia oues suas à contagiosa peste liberauit.* Et infra : *Nam minus malum est quod solus ille discolus damnetur in sæculo, & inter peccatores, quam in Religione inter sanctos in scandalum aliorum.* Ad quod affert exemplum Catholicæ Reginæ Elisabeth Hispaniarum, quæ cum reformasset quædam Monasteria Monialium, & aliqua illarum quæ ex Monasteriis exierant,in Lupanari existentes canerent hymnos, & cantilenas,& hoc esset illi relatum, ipsa dixit: *Optimè factum est, vt meretrix sit in suo loco decenti scilicet lupanari: illa erat meretrix in loco sancto,melius est vt sit in suo loco.* Vide Nyderum supra *c.*14. afferentem ad intentum oraculum cuiusdam sancti viri Ratisponensis Episcopi ad alium eiusdem Ecclesiæ Antistitem.

Item alij dicunt, horum Conuentuum spe- 6
cialiter Reformatorum institutionem prorsus esse charitati contrariam, quia ex ea sequitur quod non reformati vilipenduntur, calumniantur, & veluti ethnici, & publicani reputantur. Sed istis obstat, quod si hoc dicant de Re-
formatis, quasi ipsi sint, qui alios non Refor- 7
matos

matos vilipendunt, calumniantur, &c. Malè faciunt, & reprehensibiles valde sunt. Quia nemo strictiorem vitæ modum sequens alium iudicare debeat, eo quod videat ipsum laxioris vitæ normam sectari: ne similis sit Pharisæo illi, qui in Euangelio dicebat Luc. 18. *Non sum sicut cæteri hominum raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus, ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium, quæ possideo.* Etenim, vt Vualdensis noster, *tom. 1. lib. 2. art. 3. cap. 28.* contra similem Pharisæo Vuiclephum dicebat: *Hoc vnum credo nemini vnquam creato iudicio fore concessum ante tempus extremi iudicij zizania ventilare de tritico.* Et inter malos ipsos multi perfecti reperiuntur. Pro quo audiatur quod de Cirione, Squitione vel Isquirione Monacho Scythiæ legitur *3. l. Vitar. Patr. n.* 197. *& 6. lib. de Prouidentia n.* 14. vbi de ipso dicitur, quod cum Sancti illi Patres prophetarent de futuris monachis, quale videlicet essent futuri, ipse dixit: *Nos quidem adhuc mandata Dei implemus.* Interrogatus autem de successoribus, dixit: *Dimidium operis nostri operaturi sunt.* Interrogatus verò de aliis posterioribus, respondit. *Omnino non habet operationem generatio illa ventura.* Subiunxit tamen: *Qui reperti fuerint probati in tempore illo meliores super nos, & patres nostros erunt.* Et meritò quidem, quia sub cœnobitica, & laxiori vita degentes, si cum trium votorum obseruantia, & humilitate viuant, dubio procul alios excedent in perfectione, qui etsi arctiori vitæ vacent, id tamen ex amore proprio, & superbia faciunt. Prout aptissimo exemplo declarat Pelagius, seu Author *lib. 5. de vit. Patr. libell.* 14. *n.* 19. & colligi potest ex D. Basilio *in Regul. fus. disp. reg.* 7. Vnde (quod mirum videri posset) S. Franciscus, prout legitur in chronicis eius ordinis, & refert Corduba *supr. cap.* 10. *qu.* 2. prohibuit obseruari in suo ordine præceptum fratris Eliæ Generalis eiusdem de carnibus non comedendis.

71 Nec mirum sanè quia cum Christianæ vitæ perfectio, quam addiscere Religiosi profitentur, in conformitate cum diuina voluntate sita sit, quicunque religiosus eam fecerit, siue in strictiori, siue in mitiori via, perfectionem assequetur. Idcirco enim Abbas Nistero Antonij Magni amicus, vt ex 4. *lib. vitar. Patr. libello* 1. habetur, cuidam petenti consilium aliquod, post relata diuersa virtutum exercitia, in quibus antiquiores Patres occupabantur, dixit: *Quod vides secundum Deum velle animam tuam, hoc fac, & custodi cor tuum.* Vtique ad consolationem Regularium eorum, qui corporis nimis austeritatibus non incumbunt; si enim secundum Dei voluntatem vixerint, poterunt alios in vera perfectione excedere. Vnde Origenes *hom.* 10. *in Numer.* quem ad simile intentum affert noster Vualdensis *tom. 1. lib. 2. art. 4 c. 36. num.* 4. Claustrales omnes *Sanctos* appellat, etiam si sint peccatores, quia scilicet *se Deo vouerunt, & separauerunt à vulgo vitam suam, vt Domino seruiant.*

72 Possunt etiam dici obseruantes, sicut alij qui rigori vitæ vacant. Vt enim dissertè in *Opusc. illo relato* dixit Ioannes Excuria iam citatus: *Differentia inter obseruantes, & non obseruantes non consistit in hoc quod est vti dispensatione, & non vti: sed non obseruantes dici debent, qui passim, & indifferenter transgrediuntur statuta, & caremonias suæ Religionis: Obseruantes autem illi, qui regulariter, & ordinariè illas obseruant; quamuis interdum pro loco, & tempore, seu causa, vel casu vrgente, dispensationibus vtantur. Aut fortè, vt contingere potest, ex fragilitate sine dispensatione transgrediantur, dummodo se intendant emendare, & non passim frangere, & pœnis se submittere.* Bene etiam Ioannes Nyderus *in opusc. relato c.* 8. dixit: *Omnes in non reformatis existentes Monasteriis iudicare transgressores suæ Regulæ superbia non caret, aut ei est proximum.* Optimè etiam, & iuxta mentem nostræ Seraphicæ Virginis Theresiæ, Dominicus Grauina eiusdem florentissimæ Dominicanæ vineæ frugifer palmes, contra nebulones hæreticos, & quosdam ex Catholicis autumantes in Religionibus laxis nihil boni fere reperiri, sic insurgit. *Nulla est quamuis lassata, & defatigata congregatio quæ (vt B. Matri Theresiæ in eius vita reuelatum est) magno non sit Ecclesiæ adiumento: Bos lassus fortius figit pedem, scripsit Hieron. Ep. ad Aug. & in illa parte, quam pro exemplo perditionis ponunt hæretici (dicit Augustinus lib. de vnit. Eccles.) id est in Israel fuerunt Sancti Prophetæ, ibi erat ille memorabilis Elias, vt de aliis taceam. Vnde & se solum Dei seruum existimantem cum diceret: relictus sum ego solus: blanda obiurgatione à Domino reprehensum legimus, dicente Domino:* Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal. Et inferius sic: *Non est vinea ista Religiosorum, sicut vinea illa viri stulti à Salomone descripta, quam totam repleuerant spinæ, & vrtica, cum tot flores delegerimus, cum tot fructus collegerimus. Præclarè S. Augustinus in Psal. 47. illam vocem impiorum dicentium quod in Ecclesia vix inuenitur vnus, vel duo, sed paucissimi boni sic confutat. Non audiamus tales voces, ne putemus paucos esse istos multi sunt, sed inter plures latent. Et vt alibi idem Augustinus dixit: sunt ibi, & grana accede, tenta, excute, adhibe oris iudicium.* Facit etiam concinne ad hoc intentum quod nostra etiam Extatica virgo B. Magdalena de Pazzi in quodam Raptu, seu Extasi, prout refertur in ipsius vita *part. 4. cap.* 31. intellexit, scilicet: *Che oltre modo dispiaceuano à Giesù que' religiosi, che non solo non vogliono osseruare i voti promessi à Dio, e le regole, e statuti della lor Religione, ma son anche d'impedimento agli altri, che non caminano in osseruanza. Per lo contrario intese ancora, che molto aggradiuano agli occhi diuini que' Religiosi che dimorano in Religione poco osseruante procurano dalla parte loro, benche con grande incommodo, e patimento di corrispondere al vero, e perfetto viuere religioso. Onde di questi con somma compassione, e con gli occhi talora pieni di lagrime dicea: O quanto mi duole di non poter col proprio sangue far si, che quest' anime illuminate, le quali abitano in Religione larga, abbian quella facilità, e quell' ocasioni, che hò to di poter corrispondere al desiderio, e stimolo interno che hanno. E riuolta à se stessa dicea: O quanto meglio di me seruirebbono à Dio? O quanto più grate sarebbono di tanto dono, se si trouassero, dou' io mi trouo.* Possunt ergo esse, sicut de facto sunt plures sancti, etiam in laxioribus Cænobiis, & si vt tales non habeantur, vel quia alij non sic boni inter eos degant, & bonum ipsorum nomen obscurent; vel quia sanctitas vera, cum in interiorum virtutum exercitio consistat principaliter, non apparet exteriùs; vel quia ipsi se occultant. De quo D. Bonauentura *quæstion.* 16. *&* 19. *sup. Reg. D. Francisc.* & Corduba *ibid. quæst.* 3.

introduct. Vnde de similibus verificari poterit id quod superius ex D. Vincentio *in serm. de S. Francisco* dixi: *Qui Regulam seruat sanctus est, & posset canonizari.*

73 At dicent; saltem sæculares, & extranei, visa huiusmodi diuisione conuentuum, & fratrum, malè iudicant de illis, qui laxiori modo viuunt, illosque vilipendunt, calumniantur, &c. Sed istis opponitur quod malè faciant, & contra regu-
74 las charitatis, & iustitiæ. Tum propter dicta, quæ etiam ad hoc intentum deseruiunt. Tum quia, vt bene B. Raimundus relatus dixit: *Tota die videmus quod in diuersis locis, & conuentibus sunt aliqui fratres excellentes; quidam in scientia; quidam in sanctitate vitæ: & tamen non propter hoc alij reputantur ignorantes, vel mali.* Sic ergo quamuis conuentus, & fratres strictioris obseruantiæ boni iudicentur, non propterea alij, qui secundum mitigationem approbatam, vel laxiorem vitæ normam degunt, mali æstimari debent. Vt enim Nyderus *supra c. 7.* dixit: *In quolibet statu, ac Religione, & ordine quolibet non omnes sunt perfecti, sed in eis, sicut inter sæculares, sunt gradus: ita vt quidam sint boni; alij meliores; & quidam optimi. Non ergo sequeretur: isti Reformati sunt meliores, ergo vos, qui adeò strictè non viuitis, & tamen ad salutem necessaria seruatis, estis mali.* Deinde, vt idem Nyderus *ibidem* dixit. *Aut isti Religiosi habent, & seruant ea, quæ de necessitate salutis sunt seruanda in suo ordine: & tunc à nullis debent haberi pro publicanis, & ethnicis; possunt tamen, & arctari debent ad obseruandum ea quæ sunt professi, & sine quibus tria substantialia diu non queunt subsistere.* Et post alia: *Si autem non seruant ea, quæ salutis necessitate sunt seruanda non mirum si à cunctis æstimantur miseri. Ipsi enim si nomini religionis satisfacerent, meritò laudari deberent, iuxta illud Psalmistæ: secundum nomen tuum sic & laus tua. Postremo ipsi Religiosi in Ecclesia sunt velut sal positi, quorum bono exemplo mores aliorum condiendi forent, sed si sal infatuatum fuerit dicit Christus Matth. 5. ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Imputent ergo sibi si iudicantur sicut & sunt.*

75 Ex dictis porrò elicitur iure, meritóque Leonem X. in Bulla, quam retuli *tom. 5. meæ Summæ in Marimagno Seruitarum n.* 189. præcepisse sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ipso facto incurrendæ, & Papæ reseruata, quam referunt Cassarubius, & Corduba ibi relati, ne aliquis ex fratribus Minoribus appellaret alium *Priuilegiatum, Collectaneum, Bullistam, Amadeitam, Clarenum, de Euangelio, seu de Caputio, seu Bigotum,* aut alio nomine irrisorio, aut iniurioso. Quod, vt inquit idem Corduba *sup. c. 2. Reg. S. Francis. q.* 18. etiam intelligitur de appellantibus alios *alio quouis nomine, etiam de nouo reperto seu fortè in futurum.* An verò etiam intelligatur de illis Reformatis, qui alios, etsi obseruantes, non tamen ea strictioris vitæ norma degentes, vocant, vel vocari à Sede Apostolica faciunt, Calceatos, Mitigatos, Pannosos, &c alij viderint.

76 Elicitur secundò, conformiter ad dicta *supra num. 69. 70. & 71.* viuentes in laxioribus Religionibus, vel conuentibus esse in statu salutis, si alias obseruent ea quæ ad substantiam Religionis spectant, & quæ ipsi in professione promiserunt. Vnde Corduba *supra c. 2. q.* 18. contra Ioannem Pirrinum, quem ibi refert, dicit fratres Conuentuales sui ordinis Minores esse in bono statu salutis, *si alias (inquit) viuunt reformatè, vt tenentur, secundum alia obligatoria Regulæ.* Quod de aliis etiam Religionibus dispensatis, seu mitigatis dici debet. Quia tamen hoc maiorem exigit indaginem, & ad satisfactionem plurium conscientiarum, quæ circa hoc sæpius angi solent scrupulis, ideo diligentius inuestigandum quando tales sunt tuti in conscientia, & quando non. Pro quo huiusmodi positiones statuendæ sunt.

Prima est, iuxta dicta supra *n. 66.* Religiosi 77
viuentes in Religionibus mitigatis, seu dispensatis à Sede Apostolica tuti sunt in conscientia, & sunt in statu salutis, obseruantes Regulam Ordinis secundum talem mitigationem, vel dispensationem. Ratio est, quia eo ipso quod Papa, vel Apostolica Sedes dispensauit, vel mitigauit dictam Regulam, consequenter etiam approbauit modum illum viuendi sub ipsa. Cuius signum est, quod Pontifex in ea mitigatione seu dispensatione adiungere soleat *ad animarum salutem,* seu *profectum animarum,* prout Innocentius IV. & Eugenius IV. in simili dispensatione Regulæ B. Alberti pro Carmelitis dixerunt. Et quia obseruantibus Regulas sic dispensatas, & mitigatas concedere solent indulgentias, prout illas concessit idem Eugenius. Vnde tam certum est Religiosos sic viuentes esse in statu salutis quam certum est Papam errare non posse in approbatione Religionum. Quod etiam roboratur ex eo quod, vt est certum apud omnes, lex legitimè dispensata non obligat. Idque sæpius Pontifices dispensantes Regulas explicare soleant. Sic colligitur ex Corduba supra *cap. 10. q. 5. §. 2. notand.*

Secunda Religiosi etiam viuentes in Reli- 78
gionibus, vbi per legitimam consuetudinem Regula est relaxata, seu mitigata, dummodo illam sic relaxatam, aut mitigatam obseruent, sunt securi in conscientia, & in statu salutis. Ratio est, quia præcepta Regulæ (exceptis his quæ pertinent ad vota essentialia) sunt quasi leges adiunctæ Religioni; Quare tantum obligant dum vim legis habent: hanc autem vim amittunt, stante consuetudine contraria, sufficiente ad abrogandas alias leges Ecclesiasticas, cùm non maiorem vim, quàm leges Ecclesiasticæ habeant. Ergo illas non obseruans, neque peccabit, neque erit propterea in statu damnationis. Confirmatur, quia cùm superior dispensat in aliqua ex illis legibus, excusatur à culpa non obseruans: ergo similiter, quando in desuetudinem abiit: eandem enim vim contra legem habet legitima consuetudo, ac dispensatio. Secundò, quia tales religiosi iam in re non profitentur priorem illam, & pristinam regulam, sed aliam diuersam laxiorem; & nihil refert, in eum statum deuenerit siue per dispensationem, siue per legitimam desuetudinem. Ita Sanchez *lib. 6. in Decalog. cap. 2. num. 26.* ex aliis, quos etiam sequitur Pelizzarius *in Manuali Regular. tract. 5. cap. 2. num. 54. & seqq.* Conformiter ad id quod dixi *tom. 5. summ. cap. 7. num.* 17. ex Corduba, & Azorio.

Tertia, conformiter etiam ad dicta eo loco 79
n. 18. Religiosi viuentes in Religionibus, in quibus Regula, vel ipsa Religio relaxata est per legitimam consuetudinem quoad modos, vel circumstantias votorum essentialium Religionis,

ligionis, si illam isto modo relaxatam obseruent, sunt etiam in statu salutis, & tuti in conscientia. Ratio est eadem, quia scilicet consuetudo habet vim tollendi seu abrogandi tales modos; & circumstantias quia non pertinent ad substantiam votorum, sed ad maiorem ipsorum perfectionem. Sanchez *sup. n.* 26. *&* 29. Pelizzarius *supra n.* 54. qui ponunt exemplum in præceptis non equitandi, & non portandi calceamenta in Ordine Minorum, quia illa non pertinent ad substantiam votorum, sed ad perfectionem illorum.

80 Quarta, Religiosi viuentes in Religionibus relaxatis quantum ad substantiam votorum essentialium Religionis; isto modo viuentes non sunt securi in conscientia, sed sunt in statu damnationis. Ratio est ex opposito fundamento, quia scilicet essentia Religionis consistit in illis votis; propterea enim vocantur essentialia, ac proinde nulla consuetudine abrogari possunt. Confirmatur, quia vota Religionis saltem quoad substantiam obligant iure naturali, & diuino: quemadmodum ergo in iure naturali, & diuino non cadit dispensatio; sic neque illis votis. Ita etiam Sanchez, & Pellizzarius conformiter ad ea, quæ dixi eo loco *n.* 16.

81 Quinta. Religiosi viuentes in Religionibus, vel Conuentibus, vbi Regula, & Constitutiones rarò, vel numquam seruantur, sed passim franguntur; si hoc modo ipsi viuant, in statu damnationis, vel maximo saltem periculo ipsius sunt. Hanc probant quæ adduxi *in Tractatu de Reformatione Regularium cap.* 5. *&* 6. ex quamplurimis Patrum, & Doctorum testimoniis, variisque exemplis, etiam horrendis ibi relatis. Eamque docet Ioannes Excuria in opusculo superius relato dicens, quod talis modus viuendi *suos amatores, & defensores, si sic moriantur, ineuitabiliter damnat.* Ratio verò est, quia esto admittamus transgressionem Regulæ, & Constitutionum in iis quæ non spectant ad obseruantiam votorum non esse mortale peccatum, sed solum veniale; nihilominus consuetudo (potius corruptela, & abusus) taliter viuendi excusari non potest à peccato mortali, prout tenent Abbas, Felinus, Carthusianus, & Tabiena, quos sequitur Sanchez *supr. c.* 4. *n.* 18. vel quia est contemptus interpretatiuus, vt tenent D. Antoninus, Syluester, Valentia, quos refert idem Sanchez; vel quia vt ipse dicit, qui hoc facit, *probabilissimo contemnendi Regulas periculo expositus est*, & quia *grauiter Religioni suæ perniciosus est*, vt propterea mereretur è Religione expelli.

82 Sexta. Si tamen Religiosi viuentes in talibus Religionibus, vel Conuentibus, vbi Regula, & Constitutiones rarò, vel nunquam seruantur, sed passim franguntur, tali modo viuendi non se accommodent, sed doleant de illo, & curent qua possunt, illum euitare, non sunt iudicandi vt damnabiliter viuentes. Tutius tamen agerent, si ad alia loca se transferrent. Ita Ioannes Excuria relatus referens D. Antoninum. Ratio sumitur ex opposito fundamento; quia scilicet sic viuentes nec possunt dici contemptores suæ Regulæ, aut expositi periculo illam contemnendi, aut dici perniciosi suæ Religioni.

83 Ponit præterea idem Excuria duas has conclusiones. Prima est. *Religiosi, quorum voluntas renuit subiici ordinationibus Regulæ, & constitutionum: sed deliberatè magis volunt extra obseruantiam viuere regularem nolentes reformari; siue resistant, siue non resistant, si sic perdurant vsque in finem, non possunt nisi damnabiliter mori; nisi Deus faciat miraculum, quoniam vixerunt & mortui sunt formaliter contemnentes; & per consequens in peccato mortali.* Secunda est. *Religiosi, quibus nulla cura est de sui status obseruantia, aut regularitate, sed passim, & indifferenter cerimonias sui Ordinis frangunt: si sic vsque in finem continuauerint, etiam si positiuè, & formaliter non renuant cerimoniis subiici, quia tamen in schola sua Religionis prout promiserunt in sua professione non studuerunt, & per consequens tendentia in perfectionem non intenderunt, aut vacauerunt; vt humiliter, & compassiuè magis, quàm assertiuè loquamur: non videmus quin transitus eorum in tremendo Dei iudicio sit de periculo perditionis vehementissima trepidatione suspectus.* Hæc dictus author altè pensanda.

Hinc veluti corollariè sequitur primò, quod inducere aliquem ad Religionem valdè deformatam, saltem secundum vota essentialia Religionis, iuxta ea quæ dixi *tom.* 1. *Summæ cap.* 24. *num.* 29. meritò à pluribus existimatur esse peccatum mortale. De quo latè Corduba *supra c.* 2. *q.* 2. probans illud ex eo Christi Matth. 23. *Væ vobis, Pharisæi, qui circuitis mare, & aridam, vt faciatis vnum proselytum, & cum feceritis, facitis eum filium gehennæ.* Deinde, ex doctrina D. Thomæ, & Caietani dicentium non licere inducere nisi ad Religionem reformatam, & vbi regulariter viuatur, vt habeat inductus occasionem in melius proficiendi. Secundò sequitur, quod si Religiosi in Conuentibus dicto modo relaxatis viuentes petant à Prælatis transitum ad alia loca Reformata, tenentur Prælati eis prouidere, & peccant illos impedientes. Ita Corduba *supra c.* 10. *q.* 5. Quod probat ex ipsa Regula S. Francisci, declaratione Martini V. D Bonauentura, Hugone, & Bartholomæo Pisano. Idque constat manifestè ex mente Prælatorum Regularium, qui sunt pastores, & patres suorum subditorum, ac per consequens illis prouidere tenentur in necessariis ad salutem animarum, ne dicatur ipsis illud Matth. 23. *Væ vobis Scribæ, & Pharisæi; qui clauditis Regnum cælorum*, & illud Luc. 11. *Væ vobis legis peritis, quia tulistis clauem scientiæ, & non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.* Vnde de talibus inquit in *quodam Sermone* D. Bernardus. *Si quid Religionis oritur, quicunque repugnat, planè cum Ægyptiis, & Pharaone paruulos Israëlitici germinis necare conatur. Immò cum Herode nascentem persequitur Saluatorem.* Legant hæc Prælati negligentes, & quibus non cura inest maioris profectus spiritualis sibi subiectorum; & quæ scripsi *in Tr. de Reform. Regul. c.* 15. de bonis, & malis Prælatis agens. 84 85

86 Quia tamen hæc doctrina de distinctione Conuentuum, & Religiosorum strictioris obseruantiæ à communibus aliis videtur sæpius approbata à S. Rota Romana in variis decisionibus, ideo earum aliquas, quę hanc materiam concernunt huic loco adiungere congruum erit.

Tullensis.

Reformationis.

Coram Domino Dunozetto 22. Aprilis 1630.

ARGVMENTVM.

De tribus votis substantialibus Religionis: & an stabilitas in loco concernat ipsorum votorum essentiam.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi Professi essentia consistit in tribus votis substantialibus, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ.*

2 *Stabilitas in loco non concernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendorum.*

3 *Stabilitas in loco in Ordine Præmonstratensi non est de essentia Professionis.*

4 *Clausula non obstantibus Constitutionibus quibuscumque, & speciali stabilitate, &c. derogat stabilitati in loco.*

5 *Dispositio non intelligitur circa ista, de quibus in contrarium in ipsa dispositione disponitur.*

6 *Reformatio ex quibus actis censeatur sufficienter acceptata, & approbata.*

CVM per duas decisiones conformes fuisset firmatum; Bullas fel. recor. Pauli V. & Greg. XV. obtentas à Communitate, antiqui rigoris Præmonstratensis super Reformatione, esse iustificatas; nihilominus, quia dum pro parte ipsius Communitatis peteretur huiusmodi Iustificationem canonizari per sententiam, nonnulla motiua fuerunt in memorialibus pro retardanda expeditione pro parte Capituli, & Abbatis generalis datis excitata; Placuit Dominis pro tertia vice ipsis Capitulo, & Abbati concedere audientiam super istis motiuis. Vnde proposito à me dubio. An capita deducta in dictis memorialibus, quæ ad duo præcipuè reducebantur, obstarent, quominus ad dictam expeditionem deueniri posset? Domini negatiuè responderunt.

Nam quoad primum nempè quod formula Professionis Reformatorum non sit conformis primitiuæ regulæ, & antiquo rigori, prout requiritur in dictis Bullis, & fuit etiam decisum à Sacra Congregatione Regularium cum inter alia, quæ præcipiuntur Religiosis per dictã primitiuam, præcipiatur ipsis vt affilientur illi Ecclesiæ, à qua recipiuntur, & promittant stabilitatem in illo loco: quod non præstant moderni Reformati, sed genericam solum stabilitatem in vniuersa communitate.

1 Quoniam cum non differat in votis substantialibus, paupertatis videlicet, castitatis, & obedientiæ, quæ emittere debent Reformati, iuxta Bullam Iulij II. in quibus tribus votis consistit essentia Religiosi professi, *cap. cum ad Monasterium de statu Monach.* & docet S. Thomas 2.2.*quæst.*186.*artic.*9. Sanchez *super Decal. libr.* 5.*cap.* 1.*num.* 16 *& libr.* 6.*cap.* 4.*n.* 9. Nulla potest dici ad esse discrepantia: nec stabilitas in loco

2 concernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendorum. Sanchez *super decalog. loco supra citato.* Quod tanto magis suadetur in præsenti Religione Præmonstratensi, ne dum ex d. Bulla, cuius vigore conceditur facultas Ordini Præmonstratensi totaliter mutandi statuta; sed etiam ex concessione ipsiusmet Capituli generalis de anno 1618. quod singuli Religiosi possint transire ad Monasteria Reformata; quemadmodum re vera multi translati fuerunt: quod etiam firmauit Rota *in decisione sub die* 18. *Iunij* 1629. signum euidens quod dicta stabilitas in hoc Ordine non est de essentia professionis.

Et cessat omnis difficultas dum in litteris san. mem. Gregorij XV. derogatur dictæ stabilitati in loco, & expresè disponitur per hæc verba, quod Religiosi Communitatis antiqui rigoris sint ita communes, vt nullus magis huius, quam illius Monasterij dicatur, & habeatur professus cum clausula non obstantibus Constitutionibus quibuscumque, & speciali stabilitate promissa in professione, ex quibus satis censetur derogatum dictæ stabilitati in loco. Bero. *cons.* 147.*num.* 28.*lib.* 3. Mart. *de claus. concl.* 5.*num.* 12. Gonz. *gloss.* 36.*num.* 23. Rota *dec.* 506.*n.* 5. *part.* 1. recent. 3

Non obstant verba opposita in litteris Gregorij XV. ibi: seruetur formula solita cum additione antiqui rigoris. Quia illa debent intelligi præterquam de illis, quæ in contrarium expressè in ipsis disponuntur. Oldr. *cons.* 330. *in fin.* Paris. *cons.* 70.*n.* 12.*l.* 1. Mart. *de claus. part.* 3.*claus.* 157.*n.* 3. Pur. *decis.* 183 *lib.* 3.

Quo verò ad secundum caput circa approbationem Reformationis, & eius acceptationem factam à Capitulo, & Conuentibus, de qua non dicitur constare, nisi ex instrumento concessionis Reformationis factæ per Abbatem generalem de anno 1618. quod prætenditur non esse in forma probanti, sed esse simplicem copiam suspectam de falso, eo quia confecta fuit super folio albo subscripto ab Abbate, sine verò eius sigillo, illud etiam non releuare Domini dixerunt. 5

Nam visum fuit sufficienter constare de prædicta acceptatione, & approbatione, nedum ex dicta attestatione Abbatis, sed etiam ex alia fide Secretarij Capituli, & ex pluribus actibus Capitularibus datis in sum. numer. 4. & 6. iuncta obseruantia Statutorum Reformationis scientibus, & patientibus Abbate, & Capitulo generali vsque ad annum 1628. de quo tempore fuit mota lis, *l. semper qui non prohibet, ff. de reg. iur.* Soccin. Iun. *cons.* 139.*num.* 14.*lib.* 3. Surd. *cons.* 28.*num.* 22.

Neque obstat, quod imo appareat de expressa contradictione Capituli, & Abbatis generalis vsque de anno 1618 vt in summ. Capituli num. 2. 3. & 4. Quoniam contradictio Capituli in eo versabatur, ne scilicet per Reformationem obtentam in Litteris Pauli V. constitueretur vnum caput speciale præter Abbatem Generalem, & recederetur ab vnitate, & iurisdictione Ordinarij, ad quod euitandum fuit decretum, vt Abbas S. Mariæ Mussipontanæ renunciare deberet huiusmodi prætensioni, & se submitteret Capitulo generali, prout renunciauit, & proinde cessante huiusmodi suspicione diminutionis authoritatis Abbatis generalis, & defectionis ab vnitate, & Iurisdictione Ordinarij 6

Ordinarij vtique cessarunt etiam contradictiones supradictæ, & emanarunt secundæ litteræ Greg.XV.superioritatem,& Iurisdictionem Abbati generali reseruantes.

Non obstant alia deducta in dictis memorialibus quia illis visum fuit Dominis sufficienter satisfactum ex responsionibus datis in primis decisionibus,cum quibus transierunt.

Et ita vtraque,&c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de iure Abbatissarum in fine decis. 18.

Tullensis.

Reformationis.

Coram Domino Dunozetto 10. Ianuarij 1631.

ARGVMENTVM.

Professionis Regularis tres species recensentur, & explicantur.Reformati Præmonstratenses antiqui rigoris,sub quanam Professionis specie comprehendantur.

SVMMARIVM.

1 *Professio Religionis in genere generalissimo, est quando quis vouet in manibus Superioris obseruantiam Castitatis,Paupertatis,& Obedientiæ.*
2 *Professio Religionis in specie,seu in genere subalterno,est promissio obseruantiæ certæ alicuius Regulæ.*
3 *Professio in indiuiduo emittitur,quando quis vltra Professionem certæ Regulæ se adstringit ad eam obseruandam in certo Monasterio.*
4 *Reformati Præmonstratenses antiqui rigoris comprehenduntur sub Professione Religionis in specie,seu in genere subalterno.*
5 *Verba intelligenda sunt iuxta subiectam materiam.*
6 *Stabilitas in loco facit vt Monachus ascribatur vni præciso Monasterio, priuatiuè quoad aliud.*
7 *Papa non præsumitur voluisse incontinenti se corrigere.*

DOMINI steterunt in vltimo loco decisis,licet enim Informantes pro Abbate, & Capitulo generali obiicerent professionem emittendam per Reformatos Communitatis antiqui rigoris discrepare à primo Instituto Præmonstratensium, qui antiquitus vouebant stabilitatem in loco, & proinde etiam repugnare Bullæ San.mem. Gregorij XV.in qua inhærendo decreto Sacræ Congregationis Regularium, idem Pontifex adiecit clausulam. Dummodo in Iuramento per Religiosos in eorum Professione præstando,seruetur formula solita, cum additione antiqui rigoris, seu primitiuæ Regulæ.

Tamen obiectum visum est DD facile remoueri præmissa distinctione Calder. *conf.* 23. *vers. ad quod probandum, cum seq. de Regular.* qui triplicem modum professionis recenset.

1 Primus, quo aliquis Deo vouet in manibus Episcopi,aut alterius Superioris se obseruaturum Religionem quoad tria substantialia vota Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ: & sic profitentur Religionem (vt inquit Calder. vbi supra)in genere generalissimo, de quibus videtur loqui Text.*in cap.super eo, & in cap. consulti, de regul.*

Secunda species Professionis est illa per quam quis profitetur non quidem in genere, & in abstracto,prout faciunt professi primo modo, sed in specie,promittendo, & vouendo se seruaturum certam aliquam Regulam, Prædicatorum nimirum, Minorum, aut Cistercensium: & hi dicuntur professi in specie, seu in genere subalterno; qui debent perpetuò in eo ordine Deo famulari. 2

Tertio verò modo alij profitentur in indiuiduo,id est certam Regulam, & certum Monasterium:vt si quis profiteretur Regulam S.Benedicti in Monasterio S. Proculi:quo casu eius professio implicaret stabilitatem in illo præciso Monasterio,cui Religiosus ascribitur in limine professionis;quæ distinctio sumitur ex *c. in singulis, & c.ea,quæ de stat.Mon & c.cum deportati de iud. c.cum plantare de priu.& Clem.attendentes,de stat. Monac.* prout pulchrè declarat idem Calder. *dicto conf.*23.*de Regul.vers. Professi, in genere cum seq.*Butr.*in c.præsentia n.*64.*vers.puto tamen*, vbi Abb.*n.*65.*de probat.* 3

Supposita autem hac distinctione, clarum est Reformatos Communitatis antiqui rigoris comprehendi sunt secundo membro distinctionis.Non enim profitentur Religionem in genere generalissimo, prout faciunt professi primo modo,neque profitentur se seruatores Regulam Ordinis Præmonstratensis in aliquo certo Monasterio,in qua consistit formalitas stabilitatis in loco,prout faciunt professi tertio modo:sed profitentur Regulam Præmonstratensem simpliciter in manibus sui Superioris. Vnde meritò dici possunt professi in specie, seu in genere subalterno iuxta secundum membrum distinctionis Calder. Vnde quatenus ex dispositione Constitutionis Gregorij XV.debeant seruare stabilitatem,hæc quidem non est intelligenda in ordine ad aliquod certum,& indiuiduum Monasterium, quæ diceretur stabilitas in loco; sed de stabilitate in specie,quatenus importat permanentiam in eadem Religione, quam profitentur, cum verba intelligi debeant iuxta naturam materiæ subiectæ,ad *l.insulam, ff. qui pot. in pign.hab.l.si stipulatus.ff.de vsur.* Decian. *conf.* 45. *in* 2.*vol. num.*27. 4

Quod quidem clarius elucescit ponderando tenorem dictarum litterarum Gregorij, in quibus Papa, nedum statuit quod Religiosi Communitatis antiqui rigoris non sint magis vnius Monasterij,quam alterius:quæ verba repugnant stabilitati in loco,cuius vigore Monachus ascribitur vni præciso Monasterio priuatiuè quoad aliud,vt colligitur ex Calder.*præfat conf.*23.*vers. alij sunt qui profitentur.* 5

Verum etiam ad remouendum omnem scrupulum adiecit clausulam. *Non obstantibus Constitutionibus quibuscumque, & speciali stabilitate promissa in professione.*Per quæ verba fuit expressè derogatum stabilitati in loco, ex prægnantia, & efficacia derogatoriarum,*cap.*1.*de constit.in* 6. *Clement.eos in fine de sepult.*Rota *decis.* 506. *n.*5. *part.*1.*recent.* 6

Neque obstat quod Papa voluerit seruari formulam solitam cum additione antiqui rigoris. Nam vltra quod hoc debet intelligi, vt 7

vt fuit deductum in aliis decisionibus, in substantialibus, non autem in accidentalibus; cessat etiam difficultas; quia hoc intelligitur in omnibus, præterquam in iis, quorum contrarium fuit specificè dispositum. Paris. *cons.* 70. *n.* 12. *lib.* 2. Put. *decis.* 183. *lib.* 3. alias enim Papa voluisset in
7 continenti se corrigere, quod non est dicendum *l. præcipimus. C. de appellat. l. non ad ea*, vbi Glos. & Doctores, *ff. de cond. & demonstr.* Surd. *cons.* 33. *num.* 107.

Et ita vtraque, &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de Iure Abbatissarum in fine decisione 19. & inter decisiones diuersorum à Paulo Rubeo collectas part. 6. decisione 4.

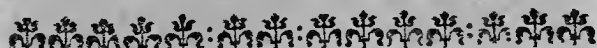

Tullensis.

Reformationis.

Coram Domino Motmanno. 6. Februarij 1632.

ARGVMENTVM.

Confirmatio Ordinationum Regularium quando impugnari non possint de defectu intentionis Principis. Stabilitas in loco, quæ promittitur in emissione Professionis quomodo intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Defectus intentionis Pontificis concedentis opponi non potest in confirmatione Ordinationum Regularium, quando ipsa sunt inserta in supplicatione.*

2 *Derogatio non ampliat gratiam neque supplet defectum intentionis, sed declarat voluntatem, & intentionem Principis.*

3 *Formula solita Professionis, vltra tria vota continet promissionem stabilitatis in loco.*

4 *Stabilitas requirit perpetuam permanentiam.*

5 *Promissio stabilitatis, quæ fit in Professione, intelligitur de stabilitate in Congregatione Communitatis.*

6 *Professionum diuersitas in ordinibus parit scissuram: & quo remedio illi occurratur. & n. 7.*

8 *Carthusiani non promittunt stabilitatem in loco certo, & indiuiduo sed clausuram.*

9 *Obedientia magis exercetur, quo pluribus successiuè Superioribus in diuersis locis Religiosi coguntur obedire.*

10 *Scripturæ testibus prævalere debent.*

RESOLVTVM fuit sententiam Rotalem latam pro obseruatione litterarum Apostolicarum, de quibus agitur, esse confirmandam. Quia nihil est, quod obiici possit aduersus illius validitatem, & iustitia comprobatur ex pluribus decisionibus in priori instantia coram Domino Dunozetto emanatis in quibus firmatum fuit litteras confirmationis tam à fel. rec. Paulo V. quàm etiam à Gregorio XV. illius successore concessas esse iustificatas.

Cui resolutioni non obstat quod posteriores litteræ sunt subreptitiæ, vel saltem possint redargui de defectu intentionis Pontificis concedentis, cum post narratiuam, in quo colligitur quod nouæ ordinationes communitatis antiqui rigoris tendebant ad instaurationem veteris disciplinæ, omissa fuerit expressio, quod illæ non erant conformes institutis à primordio dictæ Religionis obseruatis. Quia fuit responsum, ad euitandam subreptionem sufficere, quod stante in- 1
sertione ipsarum ordinationum in supplicatione, Pontifex, saltem in genere potuerit cogitare ordinationes huiusmodi non esse dictis institutis conformes: quando quidem adhoc, vt tanquam illis conformes obseruarentur non erat opus confirmatione, *l. qui iure, ff. de milit. testamen.* Corn. *cons.* 20. *n.* 14. *lib.* 2. Cassad. *decis.* 1. *de priuileg.* Intentio autem confirmandi huiusmodi 2
ordinationes, etiam non conformes dictis institutis; arguitur ex clausula derogante omnibus ac in specie promissæ stabilitati, quatenus dictis ordinationibus non sint correspondentes; cum ea sit proprietas derogationis, vt licet non ampliet gratiam, neque suppleat defectum intentionis, attamen declaret voluntatem, & intentionem Principis confirmantis, seu concedentis. Bald. *in l. eum quem, num.* 38. *C. de fideicommiss.* Felin. in cap. *nonnulli, numer.* 27. *de rescript.* Rebuff. *ad concord. in form. mand. Apost. gloss. in verb. non obstantibus, vers. & nota.* Surd. *in consil.* 303. *num.* 9. & 10. *lib.* 3. Rota *decis.* 532. *sub num.* 6. *part.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Romana pecuniaria 26. Martij 1627. coram Eminentissimo D. Cardinali Virili, impressa post tract. Moderni de Iurepatr.*

Neque in eo versatur defectus intentionis Papæ, quod inter alia confirmauerit ordinationem, quæ habet, quod omnes Religiosi dictæ Communitatis sint communes, & nullus eorum dicatur, vel habeatur professus magis vnius, quã alterius Monasterij dicti ordinis; sed legitima auctoritate transmissus ad aliud quodcumque Monasterium eiusdem Communitatis, iisdem iuribus gaudeat, ac si inibi expresse emisisset professionem: & deinde subiunxerit illa verba, Dummodo seruetur formula solita professionis; cum additione antiqui rigoris, quæ vltra tria vota continet promissionem sta- 3
bilitatis in loco, vt in formula descripta per Specul. *tit. de regul. in princ. & per Trull. de Canon. de Regul. lib.* 1. *cap.* 17. *in fin.* Cui stabilitati cum 4
requirat perpetuam permanentiam *cap.* 1. & 2. 19. *quæst.* 3. maximè repugnat transmissio professorum de vno ad aliud Monasterium, quia cum immediatè post dictam Clausulam, Dummodo seruetur formula solita, sequantur verba, quatenus in aliis, quam vt præfertur antiquis dicti ordinis institutis non repugnent; & nulla ratio possit assignari per quam Papa voluerit in eadem dispositione excipere stabilitatem in loco indiuiduo, & simul admittere contrariam ordinationem transmissionis Religiosorum de vno loco ad alium, vtrique ne à sapientibus redargui possunt verba hæc confirmationis, iuxta *l. Saluius Arist. ff. de leg. præst. & l. ex facto ff. de vulg. & pupill.* dicendum est tam ordinationes, quam dictam formulam cum additione fuisse limitatam ad antiqua instituta, præterquam in expressis, in quibus tanquam non exceptuatis secundum naturam exceptionis firma remanet confirmatio, *l. quæsitum, §. denique*, vbi Bart. *ff. de fund. instruct.* Dyn. *in rubr. num.* 16. *de reg. iuris* & declaratur intentio Principis

Principis volentis propositas ordinationes inexpressis, licet primæuo instituto repugnantes ad not. Dec. *in lib.1.num.25.ff.de reg.iur.* Alexand. *cons.217.num.29.lib.2.* Greg. *decis.609. num.3.* Ita vt promissio stabilitatis iuxta prædictas ordinationes intelligi debeat de stabilitate in congregatione communitatis iuxta secundum
5 caput distinctionis. Calder. *cons.23. de regul.* & decisionem in hac causa factam 10.Ianuarij anni præteriti.

Præterea non obstat quod per prædictas ordinationes non conformes primæuo instituto præiudicetur ordini, qui admissa diuersitate pro-
6 fessionum patitur scissuram, cui malo sit tempestiuè occurrendum, iuxta text. *in cap. licet de vitanda, de elect.* Quia huic malo sufficientem cautelam in eisdem ordinationibus adhibitam esse constat ex eo, quod statutum fuit, vt ab omnibus dictæ Communitatis Monasteriis reuerenter agnoscatur Abbas Generalis vti caput speciale, à quo Vicarius eiusdem Communitatis, suæ electionis tenetur petere confirmationem, & cui Abbati generali omnes Religiosi eiusdem Communitatis tenetur promittere in Professione obedientiam, vt in litteris: quod proculdubio tendit ad conseruationem vnitatis, & exclusionem scissuræ, quæ illi est contra-
7 ria, *cap. loquitur Dominus, & ibi gloss. 24. quæst. 1.* quod etiam in decisione huius causæ 22. Aprilis 1630. fuit comprobatum.

Minus obstat, quod ex professione cum dictis ordinationibus compatibili inducatur, relaxatio disciplinæ, quæ alias potius retinetur à Religiosis obseruantibus stabilitatem in loco tanquam perpetuum carcerem, quemadmodum de Carthusianis dicitur, quam ab aliis habentibus occasiones vagandi in transitu de vno ad aliud Monasterium. Quia huiusmodi transitus non temere, sed ex obedientia à Superiore iniuncta secundum eiusdem ordinis Constitutiones variis de causis, & plerisque casibus est præ-
8 missus ipsis Præmonstratensibus, ac etiam Carthusianis, qui non promittunt stabilitatem in loco, sed clausuram obseruant. Nauarr. *de regul. comm.4. num.30. cum seq.* quinimo eiusmodi debet recenseri inter officia promptæ obedientiæ, quibus tanto magis exercentur Religiosi,
9 quo pluribus successiuè Superioribus in diuersis locis coguntur obedire per ea, quæ tradit Azor. *institut. moral. lib.12. cap.11. quæst.3. in fin.*

Denique non obstant allegati defectus consensus Abbatis Generalis, & Conuentuum, qui pro oratoribus fuerunt in precibus Papæ porrectis nominati; & quod ex testibus constat de contrario; quodque respectu Religiosorum nominatorum non iustificetur eos esse professos
10 in Monasteriis ibi enunciatis. Quia huiusmodi obiecta quoque sublata in dictis decisionibus Domini Dunozetti ex scripturis, quæ testibus præualere debent. Seraphin. *decis.339. num.7.*

Et ita vtraque parte informante, &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de iure Abbatissarum in fine decisione 20.

Tullensis.

Reformationis.

Coram Domino Verospio 2. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

De Reformatione Religionis.

SVMMARIVM.

1 *Gratia vt non sit subreptitia, debet fieri mentio Priuilegiorum, & Constitutionum quas Papa probabiliter ignorare potest.*

2 *Dispositiua solum declarat quid verè concessum fuerit licet verbum fiat, ex quo gratia perficitur, referatur ad omnia.*

3 *Dispositiua vocatur à Practicis dispositio.*

4 *Clausula quorum tenores, ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem, etiam illarum Gratiarum, quæ propter derogatoriarum derogatorias requiruntur particularem mentionem.*

5 *Noua professio in quo casu sit repetenda.*

6 *Monachus de Iure communi non potest retinere, & habere iura in duobus Monasteriis, & num.9.*

7 *Actus ex se validus, & omnino ab alio separabilis, non potest per actum inutilem vitiari.*

8 *Amplia regulam, vt locum habeat etiam in rebus spiritualibus.*

10 *Reformationis nomen indicat rem ad suum primum principium restitutam esse.*

AGEBATVR in hoc dubio de confirmatione sententiarum Rotalium: & in tertia propositione hodie facta eiusdem Dubij, non solum repetitæ fuerunt eædem duæ obiectiones, quæ fuerunt sublatæ in aliis duabus disputationibus sub die 5. Iulij, & 20. Decembris anni 1632. quod scilicet non fuisset in litteris Reformationis derogatum voto stabilitatis; & quod non constaret de consensu Monasteriorum, à quibus dicebatur petita eadem Reformatio: verum etiam addita fuit tertia obiectio contra validitatem earundem litterarum, & gratiam dictæ Reformationis propter mentionem in ea non factam iuris Capituli Generalis, quod scilicet illius dispositioni esset reseruata facultas derogandi, aut immutandi, quidquid antiqua ordinis instituta iuberent, tam ex eiusdem ordinis Constitutionibus, quam ex priuilegiis Apostolicis illis concessis; vt propterea fuerit necessaria illorum mentio ad excusandam gratiam à vitio subreptionis dum eas Constitutiones, & Priuilegia potuit Papa, qui Gratiam dictæ Reformationis 1
concessit, probabiliter ignorare tamquam Constitutiones particulares, ex notatis *in cap. vltimo de offic. Archid. cap.1. de constitut. lib.6. cap. super litteris*, & ibi Felin. *num.8. de rescript. in 3. reg.* & fuit dictum in hac eadem causa, occasione alterius competentis Capitulo Generali in decisione facta coram Domino Dunozetto, 29. Nouembris 1629.

Ex his tamen obiectionibus non putarunt Domini ostendi iniustitiam dictarum sententiarum, vt singulis satisfaciendo, tertiò demum in

in hac cauſa reſponderunt. Quod enim eidem voto derogatum fuerit non vno in loco legebatur in gratia Reformationis. Immò vt in eadem deciſione dicebatur, neceſſaria fuit derogatio eiuſdem voti, tam dum in dicta gratia conceſſa fuit facultas quibuſcumque Religioſis huius Ordinis Præmonſtratenſis vt Reformationem amplecti poſſent: quod in neceſſarium antecedens videbatur ſupponere, vt qui eidem Reformationi ſe ſubiicere volebant, poſſent deſerere antiqua Monaſteria, in quibus erant affiliati (cum non omnia Monaſteria, pro eadem Reformatione inſtarent, ſed ſolum Monaſteria Sancti Pauli Virdunenſis, & Saliuæ vallis) quàm dum fuit in iiſdem litteris Abbas Generalis Vniuerſi Ordinis Præmonſtratenſis conſtitutis Caput huius nouæ Communitatis, & conceſſum Monachis in eadem Communitate victuris, vt non eſſe deberent magis Monachi vnius, quam alterius Monaſterij, & demum dum inducta fuit inter Monaſteria reformata rerum omnium communio; cum hæc omnia tamquam ea, quæ ſimul eſſe non poterant cum voto ſtabilitatis, neceſſariò concluderent eiuſdem voti derogationem, vt ipſa gratia inanis non eſſet, & fuit latè deductum tam in dicta deciſione facta coram me, quam in deciſione 22. Aprilis anni 1630. coram Domino Dunozetto.

Neque ad hunc effectum viſa fuerunt obeſſe ea, quæ ex parte Abbatis, & Capituli fuerunt ſæpius conſiderata quod ſcilicet tota hæc gratia reſtringeretur ab vnica clauſula, & conditione, in qua pro forma requirebatur, vt in Iuramento quod impoſterum contingeret præſtari ab his Reformatis, ſeruari deberet antiqua forma Profeſſionis. Quod quidem fundamentum hodie confirmabatur ex originali ipſius ſupplicationis; in qua eandem clauſulam non ſolùm apparebat poſitam fuiſſe in parte diſpo-
2 ſitiua; quod potuiſſet ſatis eſſe, ad hoc vt per eam dici deberet reſtricta tota gratia, cum eadem pars ſola declaret quod verè conceſſum fuerit, licet verbum fiat, ex quo ipſa gratia perficitur ad omnia referatur, vt ſcribit Rebuff. *in praxi tit. de Signatura Grat. in 3. part. ſignat. in verb. quod obſtantia Oratoris num.* 13. Rota *deciſ.* 642. *num.* 3 *part.* 1. *& deciſ.* 108. *num.* 2. *part.* 2 *recent.* vt propterea eadem pars vocetur etiam
3 à practicis diſpoſitio vt obſeruauit Rota *coram D. Decano in vna Romana Sancti Thomæ 27. Iunij 1607. inter alias impreſſas deciſ.* 361. *num.* 5. verùm legebatur eadem clauſula ante perfectam orationem, & ante ipſium nomen confirmationis: ex quo approbata fuerunt Statuta huius Communitatis, ita vt regerentur ab vna, & eadem diſpoſitione, tam ipſa prima, ac principalis diſpoſitio, quam hæc illius conditio, & reſtrictio inducta ex eadem clauſula. Sed huic fundamento fuit etiam reſponſum in eadem prima deciſione, quod poſt dictam conditionem, & clauſulam poſita fuit noua declaratio eiuſdem conditionis, quatenus ſcilicet eadem forma antiquæ Profeſſionis non repugnaret cum inſtitutis huius Ordinis, præterquam in expreſſis quod idem perinde erat, ac ſi dictum fuiſſet, vt ea reſtrictio intelligi ita deberet, vt non pugnaret cum iis, quæ ſuperiùs conceſſa fuerunt, & eſt de natura Reformationis, vt poſt Oldrad. *conſ.* 230. *in fin.* tradit Sarnen. *ad reg. de iure quæſit. non toll. quæſt.* 1. *num.* 41. Put. *deciſ.* 131. *num* 5. *lib.* 3. Et præterea derogatum apparebat eidem voto ex clauſula non obſtantibus, poſita in fine earundem litterarum, vt fuit in ſpecie conſideratum in deciſione facta coram Domino Dunozetto 10. Ianuarij 1631. quia cum in eadem clauſula facta legeretur particularis, & præcipua expreſſio eiuſdem voti ſtabilitatis in loco, quæ ſtabilitas ſolùm promittebatur ſecundum antiquam formam Profeſſionis, ceſſabat, omnis difficultas quæ fieri poterat ex eadem conditione, cum etiam ſatis eſſe potuiſſet, vt
aliquo modo conſtaret de voluntate Papæ de- 4
rogandi eidem voti ex clauſula, quorum tenores, quæ ex ſtylo Palatij continet pleniſſimam derogationem ad alias gratias, quamuis eædem gratiæ propter clauſulas derogatorias derogatoriarum requirerent etiam ipſe particularem, & expreſſam mentionem in derogatione quæ de illis fieret, vt de hoc ſtylo poſt Butr. *in conſ.* 2. & Caſſad. *in dec.* 2. *ſuper regul. atteſtantur.* Felin. in cap. nonnulli num. 7. de reſcr. Gabr. *de clauſ. concluſ.* 9. *num.* 12. *Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 36. *num.* 29. & fuit reſolutum coram Greg. *deciſ.* 109. *num.* 10. *& in deciſ.* 666. *num.* 2. *part.* 1. *recent. & in Cæſarauguſtana diſmembrationis* 29. *Nouembris* 1627. *coram Domino Pirouano.*

Altera obiectio erat ſuper defectus conſenſus duorum Monaſteriorum, à quibus petita dicebatur confirmatio huius Reformationis, Monaſterij ſcilicet Virdunenſis Sancti Pauli, & Monaſterij Sanctæ Mariæ Maioris Saliuæ Vallis. Et hæc obiectio duplici modo in hoc dubio proponebatur: cum, & negaretur, vt ij, quorum nomine data fuit ſupplicatio, eſſent Monachi in Monaſteriis, & daretur expreſſa contradictio illorum Monachorum. Verum ea, ex quibus dicebatur probari eadem contradictio, non viſa fuerunt Dominis aliquam fidem facere, non ſolum quia Scriptura ad hunc effectum data, erat ſcriptura penitus informis; ſed quia nihil officere poterant, quæ in eadem ſcriptura continebantur, cum eſſet ſolum ſupplex libellus datus nomine Reformatorum Abbati Generali contra quoſdam Monachos, qui licet tunc non eſſent in Monaſterio Saliuiæ vallis, ſed reſiderent in ſuis beneficiis, quorum Curæ præerant, iuxta diſpoſitionem *cap. quod Dei timore, de ſtat. Monachorum*; tamen aſſerebant ſe filios eiuſdem Monaſterij, & de facto interuertere tentarunt poſſeſſionem, quam illius Monaſterij obtinuerant Abbas Gomberuaux, & alij Monachi Reformati. Quod factum cum aliunde non iuſtificaretur, quàm ex eo libello, in quo hæ prætenſiones dictorum Monachorum impugnatiuæ narratæ fuerunt, viſum fuit præterea pendere ab inſpectione alterius articuli, in quo dicetur de validitate ceſſionis dicti Monaſterij factæ à Monachis, qui tempore eiuſdem ceſſionis verè in eo erant.

Quantum vero attinet ad perſonas Monachorum, qui ſe inſcripſerunt, & fecerunt Monachos eorum duorum Monaſteriorum, viſa fuit obiectio in hac parte tolli ex his, quæ fuerant conſiderata in ſecunda deciſione facta coram me 20. Decembris præteriti, quod ſcilicet tunc cum petita fuit ea gratia, & confirmatio, verè probaretur, vt quorum nomine porrectæ fuerunt pro eadem gratia obtinenda, eſſent Monachi in eiſdem Monaſteriis, licet ante eſſent

filij Monasterii Musipontani, propter Professionem in eo emissam.

Neque contra hoc fundamentum, quod in eadem decisione constitutum fuit obstare poterant ea, quæ dicebantur, tam contra dictam cessionem, ex qua possidere cœperunt Monachi hæc duo Monasteria, quam contra validitatem translationis factæ in vim eiusdem cessionis. Quia licet, vt ea translatio, & cessio valere potuissent, plura requirerentur tam ex particularibus Constitutionibus huius Ordinis Præmonstratensis, quam etiam ex dispositione iuris communis: ea tamen omnia, vel apparebant seruata fuisse, vel si fuerunt omissa, non potuerunt nullam reddere ipsam translationem: quia cum eædem Constitutiones loquerentur in statu, in quo ante Reformationem vigebat votum stabilitatis in loco, non poterant dici necessaria secundum statuta Reformationis, in qua eadem stabilitas non amplius in certo Monasterio, sed in vniuersa Religione promittebatur, cum semper quælibet dispositio intelligi debeat, dum antiquus rerum status mutatus non sit. Et examinatis in specie omnibus, quæ dicebantur opus fuisse ad validitatem dictæ translationis, quatuor illa erant, videlicet quod Monachi ad nouum Monasterium transituri, dimissi fuissent à tota Congregatione eius Monasterij, quod deserebant: quod obtinuissent absolutionem ab obedientia, quam in primo Monasterio promiserant proprio Abbati: quod reciperentur in filios ab Abbate, & maiori parte Monachorum eius Monasterij, ad quod fieri debebat hic transitus: & demum quod in eodem Monasterio instauraretur professio, & votum obedientiæ promissæ primo Abbati. Quæ omnia excepta noua professione, quæ tamen repetita fuit, cum id fieri debuisset etiam ex dispositione iuris communis, vt habetur *in cap. Abbatem de verbor. signific.* & ex eo notant Abb. *num. 5. & in consil. 96. num. 1. in fin.* Dec. *in cap. præterea num. 6. de præbend.* non potuerunt in hac translatione seruari. Cum enim antequam impetraretur à Sede Apostolica confirmatio huius Reformationis, inducta fuisset eadem Reformatio tam in Monasterio Musipontano, cui per professionem dicebantur fuisse affiliati Petrus de Slans, Claudius Moricet, & Petrus Thienuille, quam etiam in Monasteriis Virdunensi, & Saliuiæ vallis, pro quibus ijdem Monachi dictam confirmationem petierunt: & leges eiusdem Reformationis induxissent, non solum communionem inter omnia Monasteria reformata, verum etiam iuberent vt obedientia præstaretur Abbati Generali, qui licet esset caput vniuersæ Religionis, erat tamen etiam præcipuum ac peculiare caput huius communitatis, hinc patet quod vt ea translatio valere possit, non requirebat nisi eiusdem Abbatis Generalis auctoritatem, cum ipse esset Abbas vtriusque Monasterij, sicut etiam inde sequitur, quod ea, quæ dicuntur tam de licentia Abbatis primi Monasterij, quam de acceptatione alterius Abbatis in secundo Monasterio, non poterant conuenire in hoc statu Reformationis, in quo non dabatur hæc distinctio inter Monasteria reformata. Et faciunt ad horum, quæ dicta sunt confirmationem, quod hæc omnia potuit intelligere sanctæ memoriæ Gregorius XV. qui confirmationem dictæ Reformationis concessit tam ex eo quod narratum fuit in litteris hoc genus viuendi sub obedientia Abbatis Generalis, quod reseruabatur ex forma constitutionum, quàm ex quo confirmatio earundem constitutionum petita fuit, cum hoc nomen confirmationis supponeret existentiam, & obseruantiam dictarum constitutionum.

Nec dicatur, vt valere non potuerit eadem translatio, eo quia illi, qui erant filij eorum duorum Monasteriorum, non cesserint liberè iura quæ habebant in dictis Monasteriis, sed assignatis sibi certis pensionibus, præsertim cum in Monasterio Saliuæ vallis aliqui ex Monachis, qui dictam cessionem fecerunt reseruauerint sibi vtramque vocem tam actiuam, quàm passiuam in futuris electionibus, quod repugnabat tam Constitutionibus Ordinis, quam dispositioni iuris communis, ex quo prohibitum est, vt Monachus possit retinere, & habere iura in duobus Monasteriis. *cap. si quis translatus 22. quæst. 1. cap. vlt. de Relig. domib. gloss. in cap. constitutus in verb. vocem, de elect.* Quia præter ea quæ in satisfactionem huius obiecti adducta, fuerunt in postrema decisione sub die V. Iunij anni præteriti, vt tempore, quo petita fuit confirmatio Reformationis, non essent præsentes in iis duobus Monasteriis alij Monachi, præter eos, à quibus eadem confirmatio obtenta fuit; & quòd constaret de expresso consensu aliorum Monachorum, qui erant in eisdem Monasteriis, vt in illis hæc Reformatio induceretur; pluribus modis crediderunt Domini posse in hoc dubio euitari dictam obiectionem; & quia satis erat, quod tam cessio eorum qui prius inibi erant, quam translatio ad eadem Monasteria aliorum Monachorum processerint ex auctoritate Abbatis, ne possent ea, quæ postea sibi inuicem promiserunt iidem Monachi, irritam fa- 7
cere dictam translationem, tanquam actus, qui cum esset ex se validus, & non solum à dicta reseruatione separabilis, sed omnino distinctus, non poterat per actum inutilem vitiari, argumento *lib. 1. §. sed si mihi ff. de verb. oblig. lib. 1. §. item quæritur, & §. Trebatius, ff. de aqu. quotid. & æstiu. cap. vtile 37. de reg. iur. lib. 6.* quam re- 8
gulam diffundi per omnes humanas actiones, & habere locum etiam in rebus spiritualibus, aduertit Petrus Peck. *in expositione eiusdem cap. vtile in 6.* ex Innoc. *in cap. cum ex officiis, de præscript.* & quia neque omnes reseruarunt sibi eadem iura, sed duo solum Monachi in dicto Monasterio Saliuæ vallis. Immò quatenus conuenerunt ij duo Monachi, vt vsum vtriusque 9
vocis habere possent simul cum reformatis, & hoc iure prohibitum erat: non potuit idem pactum irritam facere dictam cessionem, & translationem, sed potius ipsum vitiabatur. *§. neque illud Auth. de non alienan.* & ex eo text. voluerunt Bald. *in Auth. si quas ruinas num. 3. C. de sacros. Eccles.* Castr. *in Auth. qui rem, num. 7. C. eodem tit.* Felin. *in cap. cum ordinem, num. 2. de resc.* & in terminis reseruationis factæ à Monacho, Imol. *in cap. cum M. Ferrarien. num. 41. de constitut.* Ias. *in l. non solum, §. morse, num. 20. ff. de nou. oper. nunc. & Auth. ingressi, num. 30. & 37. C. de sacros. Eccles.* Et demum quia hæc gratia, & confirmatio Reformationis, antequam expediretur, fuit sæpius examinata in Congregatione Regularium, & de ordine eiusdem Congregationis ab Episcopo Virdunensi; vt fuit

fuit consideratum in decisione 18. Iunij 1629. coram Domino Dunozetto: in qua in specie ponderatum fuit, quod iustificabatur consensus Abbatis Iustimontis, qui erat Pater Abbas Monasterij Saliuæ vallis, & ipsiusmet Abbatis eiusdem Monasterij Saliuæ vallis, cuius consensus defectus adducebatur hodie ex parte Abbatis, & Capituli generalis, tanquam præcipuum fundamentum ad probandam negatiuam, quod non interuenisset idem consensus. Et ex his visæ fuerunt Dominis cessare hæ duæ præcipuæ obiectiones, quæ semper, & in omnibus disputationibus repetitæ fuerunt.

Ad tertiam verò obiectionem, de qua nunquam actum fuit, vt hæc noua statuta, & mutatio in Religione fieri non potuerit, nisi de consensu Capituli generalis, propter priuilegia eiusdem Capituli, ne antiquis Ordinis institutis derogari posset sine illius consensu; Responderunt Domini, quod ex Reformatione in dictis tribus Monasteriis suscepta, nulla successit mutatio in Religione, neque quidquam ex causa eiusdem Reformationis factum fuit contra Ordinis instituta, sed solum restitutus rigor antiquæ disciplinæ, cum id concludat ipsum nomen Reformationis, ex qua res ad suum primum principium censetur restituta, *cap. ad exordio* 35. *dist.* & notat Sanchez *super precept. Decalog. lib.6. cap.2. num.27.* Et sola mutatio voti stabilitatis, quæ ante Reformationem promittebatur in certo Monasterio, secundum verò Reformationem promitti debebat in vniuersa Congregatione, non poterat dici contra constitutiones Ordinis, si omnia Monasteria reformata vnam Congregationem, & Communitatem constituere debebant, prout vnum caput eidem Communitati fuit præpositus, nempè Abbas Generalis vniuersi Ordinis Præmonstratensis, vt latè deductum fuit in prima decisione factam coram me 5. Iulij præteriti.

Et ita vtraque, &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de Iure Abbatissarum in fine decisione 4.

CONSVLTVM XLV.

De Prælatis exemptis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem.

SVMMARIVM.

Scribendi occasio. num.1.
Responsio. num.2.
Huiusmodi iurisdictio videtur inutilis. num.3.
De quo iure loquuntur ea quæ ex aduerso adducuntur num.4.
A quo tempore cœpit concessio exemptionis Regularium. num.5.
Prælati iurisdictionem spiritualem, & temporalem in seculares exercentes. num.6.
Huiusmodi sunt in duplici differentia num.7.
De iis qui habent territorium separatum. num.8.
Quomodo appellantur. n.9.
De iis qui territorium separatum non habent. n.10.
Eorum nomen n.11.
Loca exempta an sit in diœcesi num.12.
Distinctio Abbatum. n.13.
Eorum diuersa nominanum. 14.
Qui sint, & quam potestatem habeant. n.15.
Prælati, qui habent territorium, in quo iurisdictionem episcopalem exercent possunt omnia facere quæ in sua Diœcesi faciunt Episcopi. n.16.
Exceptuantur quæ ad ordinis Episcopalis potestatem spectant. n.17.
Declaratio S. Congregationis Concilij. n.18.
Eiusdem declaratio an comprehendat inferiores Episcopo num.19.
Tales Prælati sunt quasi Episcopi. n.20.
Quid de Prælatis non habentes proprium territorium, & exercentes iurisdictionem quasi Episcopalem in subditos. num.21.
Posse eandem potestatem exercere, iuribus, & ratione comprobatur. n.22.
An iurisdictio Episcopalis sit necessariò coniuncta cum consecratione Episcopali. n.23.
Horum omnium limitatio. n.24.
Eiusdem limitationis ratio. n.25.
Differentia inter esse Episcopum, & habere potestatem quasi Episcopalem. n.26.
Dictio quasi per modum causæ posita quid significet. n.27.
Quid quando ponitur per modum similitudinis. num.28.
Diuersitas inter habentes iurisdictionem Episcopalem in propria diœcesi separata, & habentes illam intra limites alterius diœcesis. n.29.
Diuersorum diuersum esse iudicium ostenditur. num.30.
Respectu quorum Prælatorum id maximè procedit. num.31.
Quid sit Episcopatus. n.32.
Quando ea quæ conceduntur Episcopis, Prælatis concessa non censentur. n.33.
Delegatus Sedis Apostolicæ est minor ordinario. num.34.
Rotæ decretum, siue decisio super dubio. n.35.
Qui Prælati sint similes Episcopis. n.36.
S. Congregationis Concilij declaratio. n.37.
S. Rotæ decisiones. n.38.
Huiusmodi Prælatorum potestas. n.39.
Territorium, & diœcesis an sit idem n.40.
Quid sit diœcesis. n.41.
In quo casu Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes beneficia prouidere possunt. num.42.
Quibus competat etiam hæc facultas, & an competat Episcopis. n.43.
Huiusmodi Prælati possunt in casu hæresis contra quoscunque exemptos procedere. n.44.
Cui solùm authoritate Apostolica id concedatur. num.45.
Huiusmodi Prælati possunt etiam clausuram monialium S. Sedi Apostolicæ immediatè subiectarum procurare. num.46.
Possunt earumd. monialium monasteria exempta visitare num.47.
Declaratio S. Congregationis Concilij super hoc. num.48.
Possunt etiam hospitalia reformare exemptos compellendo. n.49.
Et cui hæc potestas concedatur. n.50.
Posse etiam procedere contra prædicatores, ostenditur. n.51.
Possunt etiam prouidere animarum curæ. n.52.
Cui alteri hæc potestas concedatur. n.53.
Possunt etiam tales Prælati iurisdictionem Episcopalem cum diœcesi habentes Regulares quoscunque

Quid

IESVS MARIA.

Scribendi occasio.

SÆPIVS requisitus à diuersorum ordinum Regularibus circa facultatem, seu authoritatem, quam Abbates, seu alij Prælati Regulares habent in casu, quo non solùm sunt exempti à iurisdictione cuiuscunque Episcopi, seu ordinarij, sed ipsi sint veluti ordinarij iurisdictionem spiritualem, & quandoque temporalam in populum exercentes. Ad quam dubitationem sic, respondendum duxi, in re difficultatibus plena, nec satis expedita, sed confusim, & implexè ab authoritatibus disputata. 1

Responsio.

2 PRimò quidem videri illam inutilem prorsus esse, eo quod de iure communi monasteria omnia, monachi Regulares, & Prælati ipsorum sub Episcopi in cuius territorio sunt, obedientia manere debeant. 3 Etenim ex Concilio Arelatensi, quod refertur *in can. monasteria* 18. *q.*2. sic habetur: *Monasteria, & monachorum disciplina ad eum pertinent Episcopum, in cuius territorio sunt constituta* Et ita colligunt Petrus Rebuffus *de congr. portione num.* 121. Quintil. Mandos. *de signat.*

signat. grat. tit. Exemptiones ab Episcopis, vers. omnes Ecclesiæ. Paulus Fusc. *de visitat. lib.2. cap.8. num.9.* quos refert Cenedo *ad Decretal. Collect.87. num.4.* Vnde ex Concilio Aurelianensi 1. sic ibidem *can. Abbates*, deciditur: *Abbates pro humilitate Religionis in Episcoporum potestate consistant, & , si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur, qui semel in anno in loco, vbi Episcopus elegerit, accepta vocatione conueniant.* Hinc etiam Paschalis Papa, *ibidem can. Abbatibus* hæc statuit: *Abbatibus, qui neque sub Primate, neque sub Patriarcha, sunt nullus prorsus Episcoporum Episcopalia qualibet administret. Cum enim se nulli Episcopo omnino sub esse profiteantur; consequens est, vt nullus Episcoporum, quæ sua sunt, eis tanquam extraneis largiatur.*

4 Verumtamen hæc non cogunt, cùm solùm loquantur de iure communi vetusto, non de illo provt includit etiam exemptionem, & exemptionis priuilegia dictis Regularibus concessa, iuxta plurimorum communem sensum, quos refert Barbosa, *de offic. & potest. Episc. allegat.105. à num.3.*

5 Adeo quod à tempore Diui Greg. Magni hæc concessio ab aliquibus assignetur. Quod quamuis incertum sit, saltem de posterioribus Pontificibus id nullus negare poterit. Specialiter quoad intentum, quod pluribus Regularium præpositis à Sede Apostolica concessum fuerit, vt nedum ipsi, & eorum Religiosi subditi, ab Episcopis, & communibus plebis ordinariis exempti sint; sed & quod in aliquem populum iurisdictionem, Episcoporum instar, habeant, spiritualem, & temporalem in

6 sæculares iurisdictionem exercendo, constat in pluribus; provt de Generali monachorum S. Hieronymi in loco *Hospitaletti* dicto intra fines Diæcesis laudensis dicitur; & de Abbatibus Cassinensibus, & S. Mariæ Tremitanæ Congregat. Lateranensis, ac de aliis Abbatibus ordinis S. Benedicti in Cathalonia, & S. Dionysij Parisiensis, & Genouefæ Virginis Canonicorum Lateranensium, & similibus refert Barbosa de *Iur. Ecclesiast. lib.1. cap.17. num.22.* & de Abbatibus Cassinensibus Sairus *in Claui Regia lib. 6. cap.11. num.83.* Vbi etiam de Commendatariis S. Ioannis. De quibus omnibus, & aliis, quæ ad meam notitiam hucusque non peruenerunt, hæc procedet disceptatio.

Pro cuius clariori decisione præmittendum,

7 huiusmodi Prælatos, seu Abbates regulares, siue etiam sæculares habentibus populum sibi spiritualiter, & temporaliter subiectum, esse in du-

8 plici differentia. Alij enim habent territorium,

9 aut diœcesim omnino separata, & dicuntur esse *Nullius diœcesis*, quia neque in diœcesi, neque de diœcesi alterius sint, sed dicuntur habere propriam diœcesim per se; respectu cuius ipsi etiam *Diæcesani* dicantur, & Diœcesanorum appellatione veniant. Cardinal. *in Clement. 1. §. volumus, quæst.4. num.2.* & Panorm. *num.15. de foro compet.* Sanchez *de matrim. lib.3. disput.29. num.16. vers. ad primam confirmationem, & lib.8. disp.2. num.12.* Rota *decis.324. num.1. part.1. recent.* Sigismundus de Bononia *de elect. dub.51.*

10 Tamburinus *de Iur. Abbat. tom.2. disp.1. quæst. 5.* Alij verò sunt qui territorium, aut diæcesim separata non habent, sed sunt in alterius diæcesi; à diæcesano tamen, seu Episcopo exempti:

11 vnde communi vocabulo vocantur *exempti* existentes in aliena diæcesi. Exempti enim, & loca exempta, etsi non sint *de diæcesi*, sunt tamen *in diœcesi*, vt patet ex *cap.2. de constitut. in 6. & cap. cum Episcopus de offic. Ordin. in 6.* dum dicitur, 12
quod Episcopus in qualibet parte suæ diæcesis potest iurisdictionem ordinariam exercere, dummodo in loco non exempto id faciat: ergo locus exemptus est in diæcesi. Facit etiam textus *in cap. de monialibus de sentent. excommun.* vbi dicitur, quod Moniales absoluantur ab Episcopo, in cuius diæcesi monasterium situm est; & tamen Glossa *ibi* etiam intelligit de exemptis. Pro quo etiam extant plures S. Rotæ decisiones, & Doctores, quos referunt, & sequuntur Gonzalez *sup. Reg.8. Cancellar. gloss.43. à num.187.* Sigismundus, & Tamburinus relati.

Vnde ortum habuit distinctio illa de Abbatibus (eadem ratio est de Prioribus, Præpositis, 13
aut similibus nominibus appellatis.) Alij enim 14
dicuntur esse *in diœcesi*, & *de diœcesi*: alij *in diœcesi*, sed non *de diœcesi*: alij verò Nullius *diœcesis*. Primi sunt illi, qui in diæcesi aliqua consistentes omninò subduntur Episcopo, 15
seu Diæcesano, eo quod nullam habeant exemptionem. Secundi sunt illi, qui illam habent, sed non habent territorium, aut populum sibi subiectum. Tertij sunt illi, qui non solùm sunt exempti à Diæcesano, sed etiam habent territorium, & populum sibi subiectum, & exemptum ab omni alio Diæcesano. Sic colligo ex Stephano Aluino *in Tract. de potest. Episcop. Abbat. & 2. cap.22. num.31.*

His positis, dicendùm primò est, Abbates, 16
seu Prælatos Regulares illos, qui habent proprium territorium, & diæcesim, in qua iurisdictionem Episcopalem exercent, & dicuntur nullius diæcesis, nisi aliquo speciali iure prohibeantur, posse omnia facere, quæ faciunt Episcopi in sua Diæcesi, exceptis tamen iis quæ ad Ordinis Episcopalis potestatem spectant. Gloss. *in cap. Ordinarij*, vbi etiam Geminianus *de offic.* 17
Ordin. lib.6. Moneta *de Commut. vltim. volunt. cap.5. num.455.* Rota coram Orano in vna Burgensi *Iurisdictionis* ann.1596. Et *decision. 1386. coram Cardinal. Seraphino*, & *decis. 1052.* ac plures alij, quos etiam referunt, & sequuntur Sigismundus, & Tamburinus relati. Quibus iungitur Sanchez *consil. moral. lib. 7. cap.21. num.3.* ex pluribus iuribus, & Doctoribus. Colligitur primò ex declaratione S. Congregationis Concilij, quam refert 18
Rota *ea decis.1052.* Vbi non obstante quod in Concil. Trident. *sess.24. de Reformat. cap.20.* dicatur quod causæ matrimoniales Episcopi tantùm examini, & iurisdictioni relinquantur, nihilominus deciditur quod si *Prior est nullius diæcesis, & habet quasi Episcopalem iurisdictionem, litteræ dispensationum matrimonialium sunt ipsi committendæ.* Quod signum manifestum est tales Prælatos nullius diæcesis posse omnia quæ Episcopi possunt. Secundò ex aliis, 19
quas refert Sigismundus supra, vbi dictum decretum Concilij declaratur non comprehendere Prælatos inferiores Episcopo, qui sunt nullius diæcesis. Tertiò ex similibus aliis declarationibus in materia Confessariorum, & Concionatorum, de quibus in sequentibus. Quartò ex aliis decisionibus, quas refert Barbosa in locum Concilij relatum *num.47.*

num.47. & seqq. Ac demum ex ea ratione, quod
20 tales Abbates, seu Prælati regulares habentes tale territorium sunt quasi Episcopi, atque ita retinere debent omnem iurisdictionem, & potestatem Episcopalem.

21 Dicendum secundò, etiam Abbates, seu Prælatos Regulares non habentes proprium territorium, si tamen habeant iurisdictionem quasi Episcopalem in subditos, posse circa illos exercere omnem iurisdictionem Episcopalem, quam Episcopi circa suos subditos exercent. Sic ex Innocentio, Panormitano, Felino, Deciano,
22 Nauarro, & Sanchez eliciunt Sigismundus, & Tamburinus supra. Et fauet Rota coram Orano relata, vbi dicitur Abbatis territorium esse Ecclesias sibi pleno iure subiectas. Et ratio videtur esse, quia eo ipso quod tales, siue ex priuilegio, siue ex consuetudine legitimè præscripta habent iurisdictionem Episcopalem, necesse etiam est quod habent quidquid ea iurisdictione Episcopali denotatur, aliàs talis iurisdictio vana esset, inutilis, & ventosa, ac solum de nomine; nec haberet omnia, quæ ad eam sunt necessaria, contra *lib. 2. ff. de iurisdiction. omn. indic.* Quod ex eo etiam firmatur, quia iurisdictio episcopalis non est necessariò coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione episcopali, vt videre est in episcopo titulari, qui nullius Diœcesis est ordinarius Pastor, & in Episcopis qui cum licentia Papæ renunciarunt dignitati; aut ob crimen priuati sunt episcopatu: ergo poterit dari separata, ita ut aliquis habeat omnem iurisdictionem episcopalem sine ipsa episcopali dignitate. Barbosa *de Iur. Ecclesiast. lib. 1. cap. 8. num. 23.*

Dicendum tertiò, traditam doctrinam limi-
24 tandam esse, vt non teneat pro casibus, in quibus aliqua conceduntur episcopis provt episcopi sunt; vel episcopalem iurisdictionem habentibus in Diæcesi, seu territorio separatis, provt tales etiam sunt: ita vt ea extendi non possint ad alios talem qualitatem non habentes. Ita similiter Sigismundus, & Tamburinus relati post alios, quos referunt. Et ratio est, quia talia censentur ipsis concessa *priuatiuè* quoad
25 alios quoscumque, non *cumulatiuè*, ac perinde non debent extendi, iuxta communem doctrinam de dictionibus *priuatiuè*, & *cumulatiuè*, seu
26 *accumulatiuè*. Et etiam, quia sine dubio diuersum quid est, etiam quoad potestatem iurisdictionis, esse verè Episcopum, & habere potestatem *quasi* Episcopalem. Etsi enim dictio *quasi* quando ponitur per modum causæ, provt est in
27 illo Ioann. 1. *Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti à Patre*, denotet, & exprimat veritatem, Baldus *in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verbor. obligat.* Barbosa *in Tract. de dictionib. dict. 311. num. 3.*
28 quando tamen ponitur per modum similitudinis, (vt in præsenti) denotat improprietatem, fictionem, & diminutionem. Provt ex iuribus, S. Rotæ decisionibus, & pluribus Doctoribus Barbosa *ibid. num. 2.* Similiter diuersum quid est habere iurisdictionem Episcopalem in propria diœcesi, & territorio separatis, ac habere illam intra limites, seu fines alterius diœcesis, seu territorij, quia primum est esse veluti in domo propria, secundum verò esse in domo alterius.
29 Ergo ex vno ad aliud non potest fieri illatio, cum iuxta Axioma iuridicum *Diuersorum di-*
30 *uersum est iudicium*, ex *l. inter stipulationem §. sacram ff. de verbor. obligat.* Stephan. Gratian. *Marchiæ decision. 32. num. 8. & decis. 42. num. 10.* Vnde Magister S. Palatij *in indice librorum expurgandorum in expurgat. num. 6. pag. 461. Emmanuel. Sà*, inquit: *Prælati exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in suos non possunt in eos quidquid possunt Episcopi in sibi subditos, nisi ex speciali indulto Sedis Apostolicæ.* Quod maximè procedit respectu Prælatorum 31 exemptorum, qui sunt intra Diœcesim alicuius Episcopi, quia illi, licet aliquo modo dicantur extranei, vt probat Erasmus Cochier ex variis Doctoribus *in Tractat. de iurisdict. Ordin. in exempt. part. 1. quæst. 46. num. 2. & part. 2. q. 19. num. 3. & quæst. 45. num. 118.* nihilominus Ordinarius plus iuris vindicat in exemptos istos, quam in omnino extraneos. Rota *nouiss. decis. 702. num. 4. part. 1.* Cochier *num. 118. relato.* Et subiiciuntur in aliquibus ipsi Episcopo, vt inquit Hostiens. *in cap. cum contingat num. 1. de for. compet. in cap. quanto num. 13. & in cap. quoniam de offic. ordin.* cum Episcopatus sit vnum corpus, cuius caput est Episcopus, & si ponan- 32
tur ibi duo Episcopi fiet vnum corpus duo capita habens quod est monstruosum, siue prodigiosum, & quod natura abhorret, & ius respuit *can. in apibus 7. quæst. 1.* Sigismundus, *supra num. 11.*

Vnde dicendum quartò. Ea quæ conceduntur Episcopis vt Sedis Apostolicæ delega- 33
tis, seu (provt Barbosa antiquior notat *in l. cum prætor §. 1. num. 33. ff. de iudic.* quod idem est, quæ conceduntur illis *authoritate Apostolica*: siue iure communi, siue ex Concilio Tridentino, aut alio modo non censentur concessa aut permissa Prælatis habentibus iurisdictionem Ordinariam quasi Episcopalem intra fines, seu limites Diœcesis alicuius Episcopi, seu Episcopatus; bene tamen habentibus talem iurisdictionem extra diœcesim cuiuscunque Episcopi, seu habentibus proprium territorium, seu diœcesim; aut, quod idem est, qui sunt nullius *diœcesis*. Duæ partes huius conclusionis sigillatim probandæ sunt, supponendo cum communi Doctorum, quod Episcopi possunt multa ex vi iurisdictionis Ordinariæ Episcopalis, multa etiam ex speciali delegatione Sedis Apostolicæ, illis facta tum iure communi, tum præcipuè ex Concilio Tridentino. De quibus Azorius *tom. 2. institut. moral. lib. 3. cap. 54.* Franciscus Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastic. part. 2. cap. 2. num. 59.* Riccius *in praxi aurea Resolut. 449.* & Barbosa *de offic. & potest. Episcopi part. 2. in epilogo, & part. 3. allegat. 92.*

Prima ergo pars sufficienter suadetur ex dictis supra *num. 24.* Quibus iungitur quod cum 34
delegatus Sedis Apostolicæ sit superior, maior, & dignior Ordinario, *cap. sanè de Offic. & potest. iudic. delegat. cap. pastoralis de offic. iudic. Ordinar.* cum hæc dignitas conceditur Episcopo solum debet credi concessa vero Episcopo, vel æquali ipsi, qualis solum est iis qui habet diœcesim, & territorium de per se; quia magis confidit Sedes Apostolica de istis quam de aliis, qui existunt in aliena diæcesi: Vnde cum esset dubium in Rota propositum de anno 1607. coram Coccino, an scilicet quidam Archidiaconus veniret nomine Ordinarij quantum ad commissionem dispensationum, quas Ordinariis committi voluit Concilium Tridentinum *sess. 22. de Reformat.*

Reformat. cap. 5. eadem Rota, prout habetur *decis.* 346. inter decisiones eiusdem Coccini decreuit non comprehendi, ex eo quod, vt inquit: *Aliàs congregatio Illustrissimorum Interpretum Concilij censuit, tunc dispensationes huiusmodi posse committi inferioribus Ordinariis, quando sunt nullius diœcesis, & habent quasi Episcopalem iurisdictionem, vt dicitur in causa nullius della Serena* 19. *Nouembris* 1593. *coram Illustrissimo Seraphino. Quæ qualitas quod sit nullius diœcesis non potest verificari in isto Archidiacono, quia licèt habeat territorium exemptum non subiectum iurisdictioni Episcopi, tamen non potest dici, quod non sit de Diœcesi, & in Diœcesi Burgensi.* Ex quo saltem à simili colligitur, quod ea quæ committuntur Episcopis, vt delegatis Sedis Apostolicæ non censeantur concessa nisi veris Episcopis, & aliis habentibus iura Episcopalia cum Diœcesi,
36 & territorio separatis, sicut illa habent veri Episcopi.

Secunda verò pars quartæ conclusionis colligitur ex eo quod Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio, & diæcesi separata, sunt omnino similes Episcopis quoad potestatem iurisdictionis. Vnde cum Gregorius XV. in Bulla *de exemptorum priuilegiis* plura concessisset Episcopis Diœcesanis in ordine ad exemptos, nihilominus S. Congregatio Concilij declarauit non intelligi illis tributam aliquam facultatem *in personas nullius diœcesis.* Ex eo sanè quia tales personæ sunt plenè subiectæ Prælatis *nullius.* Hinc etiam de illis dixit Rota in Lucensi, seu nullius *Iurisdictionis* coram Seraphino *decis.* 1278. *num.* 4. haberi ac si essent *extra territorium Episcopi in omnibus, & per omnia.* Et in vna Pisciensi, seu nullius *iurisdictionis* coram Gypsio *decis.* 98. *num.* 3. *&* 4. inter collectas à Farinacio, quod nomine ordi-
37 nariorum veniunt, & quod ita declarauerit S. Congregatio Concilij. Similiter de illis habet alia Rota Volaterranensis *iurisdictionis in* 2. *par. diuersorum decis.* 207. quod illi, nec sunt *in diæcesi, nec de diœcesi,* ad differentiam aliorum Prælatorum qui habent suam iurisdictionem in diœcesi aliorum, tales enim licet non sint *de diœcesi*, sunt tamen *in diœcesi*, iuxta doctrinam Abbatis, Felini, & Vualdi, quos eadem Rota affert, impugnans eos qui dicunt quod *locus*
39 *exemptus constituat territorium de per se.* Et ita Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 2. *num.* 12. de illis dicit: *hi in sua diæcesi plenam Episcoporum iurisdictionem habent, ab illisque sola consecratione differunt, vt passim tradunt Doctores.* Ex quo rectè infertur posse illos facere omnia quæ veri Episcopi, etiam vt delegati Sedis Apostolicæ faciũt.

40 Supponimus autem territorium, & diæcesim idem esse, hoc solum excepto, quod Diæcesis est territorium quoad spiritualem iurisdictionem, & territorium quoad temporalem. *cap. si Episcoporum* 16. *q.* 2. Ioannes Andreas *in cap. cum Episcopus de offic. ordinar. lib.* 6. Ruinus *cons.* 22.
41 *num.* 5. *in fin.* Abbas *cons.* 82. *num.* 7. & Barbosa post illos *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 85. *&* 86. Et quod diæcesis est *Ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus*, vel *vbi est Episcopus, & Episcopatus.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 7. *num.* 8. Vide Erasmum Cochier *de iurisdiction. ordin. in Exempt. p.* 4. *q.* 74.

42 Ex his iam primò elicitur, præfatos Prælatos Regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem in populum, posse in casu negligentiæ Religiosorum exemptorum, authoritate Apostolica beneficia ad illorum dispositionem spectantia prouidere, iuxta *Clement. vnic. de supplenda negligent. Prælator.* Vbi Doctores communiter. Cum autem hæc facultas non compe- 43
tat Episcopis respectu exemptorum, nisi solum *authoritate Apostolica*, vt habetur in eadem Clementina, non competet aliis non habentibus territorium, aut diæcesim, iuxta dicta.

Secundò, posse etiam in casu hæresis proce- 44
dere contra quoscunque exemptos, iuxta *cap. Ad abolendam de hæreticis.* Quia tamen facultas hæc procedendi contra exemptos conceditur Episcopo solùm *authoritate Apostolica*, & vt de- 45
legato ipsius, ideo etsi competere possit dictis Abbatibus, &c. habentibus territorium, & diæcesim, prout tenent Ludouicus Molina, *de iustitia Tract.* 5 *disput.* 28. *num.* 11. Castrus Palaus *in oper. moral. part.* 1. *Tract.* 4. *disput.* 8. *punct.* 12. §. 1. *num.* 6. *in fin.* & Carena *de offic. S. Inquisit. part.* 1. *Titul.* 6. §. 4. Non tamen competet aliis non habentibus dictum territorium, aut diœcesim, etiam si habeant iurisdictionem Episcopalem, propter dicta in superioribus.

Tertiò, posse dictos Prælatos clausuram Monialium etiam Sedi Apostolicæ immediatè subiectarum eiusdem Sedis authoritate procurare. Ita enim conceditur Episcopis *cap. periculoso* 46
de statu Regular. in 6. Et in Concil. Trident. *sess.* 25. *de Regularib. cap.* 5. Cum autem hoc concedatur illis, vt delegatis Sedis Apostolicæ, ideo extendendum est ad Prælatos habentes iurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio, & diæcesi, non autem aliis, propter dicta.

Quartò, posse etiam dictos Prælatos mona- 47
steria exempta Monialium, quæ nulli alij superiori subdita sunt, nisi solùm Sedi Apostolicæ, annis singulis visitare. Ita enim conceditur Episcopo *in Clement. Attendentes de stat. monach.* quod innouatur à Concilio Tridentino *sess.* 25. *de Regular. cap.* 9. vbi disponitur quod *monasteria Sanctimonialium Sanctæ Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, etiam sub nomine Capitulorum Sancti Petri, vel S. Ioannis, vel alias, quomodocunque nuncupentur, ab Episcopis tanquam dictæ Sedis delegatis gubernentur, non obstantibus quibuscunque.* Quod quidem decretum Sacra Congre- 48
gatio declarauit esse intelligendum quoad spirituale gubernium, sed non quoad temporale, vt refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib.* 2. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Relig. num.* 93. vbi *num.* 94. subdit per illud Concilij decretum nullam iurisdictionem esse concessam Episcopo in monasteriis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, nisi in concernentibus spiritualia, in temporalibus verò, nihil agere posse. Hæc porrò sicut præcedentia solum possunt conuenire dictis Prælatis habentibus proprium territorium, non aliis carentibus ipso, & existentibus intra fines alterius, iuxta dicta.

Quintò similiter posse reformare hospitalia, 49
compellendo etiam exemptos ad hoc. Sic enim statuitur in Clementina. *Quia contingit de Religiosi. domib.* innouata à Concil. Trident. *sess.* 7. *cap.* 15. *de reformat.* & *sess.* 25. *cap.* 8. *de reformat.* Quia verò hæc concessio in ordine ad exemptos solum conceditur Episcopis, *authoritate Apostolica*, seu quod idem est, vt delegatis illius, non 50
competet,

competet, iuxta dicta, nisi illis Prælatis, qui habent proprium territorium, vel diæcesim.

51 Sextò, pariter posse procedere contra concionatores hæreses prædicantes, etiamsi sint exempti. Quia hoc conceditur Episcopo *authoritate Apostolica*, & vt Sedis Apostolicæ delegato in Concil. Trident. *sess.* 5. *de reformat. c.* 2. De qua concessione Rodriguez *tom.* 2. *quæst. Regul. q.* 32. *art.* 8. Portellus *in dub. Regular. verbo Prædicatores num.* 12. Alter Rodriguez *in Compend. Resolut.* 112. *num.* 12. De eadem pariter dicendum non extendi nisi solùm ad habentes Episcopalem iurisdictionem cum propria diæcesi ex dictis innotescit.

52 Septimò quoque posse prouidere, vt *per deputationem idoneorum Vicariorum, & congrua portionis fructuum designationem cura animarum nullatenus negligatur* à quibuscunque etiam exemptis ad residentiam personalem obligatis, & non residentibus. Propter decretum Concilij Trident. *sess.* 6. *de Reformat. cap.* 2. Quod tamen quia dicit esse *officium Episcoporum tanquam in hac parte à Sede Apostolica delegatorum* non incum-
53 bet dictis Prælatis habentibus iurisdictionem Episcopalem in diæcesi aliorum, iuxta probata. De hac porrò concessione agunt Mandosus, Salzedo, Franciscus Leo, Armendarij, & alij, quos citat Barbosa in collectan. ad hunc locum Concilij.

54 Octauò similiter posse dictos prælatos habentes iurisdictionem Episcopalem cum diæcesi, vel territorio punire quemcumque Regularem extra Monasterium degentem, etjam sui ordinis priuilegio non obstante. Propter decretum Concilij Trident. *sess.* 6. *de reform. cap.* 3. Vbi id statuitur. Cum verò id concedatur Episcopo *tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato*, ex-
55 cluduntur alij Prælati non habentes diæcesim tanquam Episcopi, propter dicta in superioribus. De hac porrò concessione, & decreto Concilij tractant Campanile *in diuers. iuris canonic. Rubric.* 12. *cap.* 13. Riccius *in decis. Curiæ Neapolit. p.* 1. *decis.* 223. *n.* 4. *& part.* 4. *decis.* 231. & alij, quos sequor *tom* 1. *meæ Summæ c.* 11. *n.* 8 *& tom.* 3. *verbo causa iudicialis Regularium num.* 13.

Nonò pariter, visitare, & corrigere capitula
56 Ecclesiarum, ipsorumque personas, non obstantibus quibuscunque, &c. Qui ita conceditur Episcopis in eodem Concilio Trident. *sess.* 6. *de reformat. cap.* 4. Quia verò additur ibi *etiam authoritate Apostolica*, propterea exclusi videntur Prælati non habentes diæcesim, & territorium, propter dicta in superioribus.

Decimò quoque posse examinare vniones
57 beneficiorum à quadraginta annis citra factas, iuxta eiusdem Concilij dispositionem *sess.* 3 *de reformat. cap.* 6. Sed cum hoc concedatur ordinariis tanquam à Sede *Apostolica delegatis*, pro vt dicitur in eodem Concilio non extenditur nisi ad habentes territorium, & diæcesim propriam, sicut de aliis concessionibus dictum est. De hac porrò materia aliquid dixi *tom* 2. *Summæ cap.* 41.

58 Vndecimò etiam posse visitare quascunque Ecclesias quomodolibet exemptas singulis annis, & opportunis remediis prouidere circa reparationem earum, & curam animarum. Quia ita conceditur in eodem Concilio *sess.* 7. *de reform. cap.* 8. locorum ordinariis, quod procedere
59 etiam in Prælatis inferioribus habentibus iura Episcopalia tenuit Rota in Pisciensi, seu nullius *iurisdictionis* coram Gypsio 16. Decembr. 1593. in decisionibus à Farinacio collectis *decis.* 798. vbi idem refertur decisum in alia Salmantina *Iurisdictionis*. Excludi autem videntur ab hac facultate alij, qui non habent territorium, seu diæcesim, iuxta probata in superioribus. De quibus autem Ecclesiis exemptis loquatur Concilium videndi Rodriguez *tom.* 1. *Quæst. Regular. quæst.* 36. *art.* 1. & Cespedes *in* 60
Tract. de Exempt. Regular. cap. 15. *dub.* 233.

Duodecimò, posse etiam in causis ciuilibus mercedem, seu mirabilium personarum procedere etiam contra Regulares extra Monasterium degentes, non obstante eorum exemptione. Propter decretum eiusdem Concilij *sess.* 7. *cap.* 14. Etsi quoad Regulares intelligi id debeat cum exceptione, quam posui *tom.* 3. *summæ verbo causa iudicialis Regularium num.* 6. *& tom.* 5. *in Marimagno Prædicator. n.* 10. *& sequentibus* ac, maximè *tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 10. Conceditur autem hæc facultas à Concilio *locorum ordinariis tanquam à Sede Apostolica delegatis*, & ita non extenditur ad Prælatos non habentes territorium, seu diæcesim, vt dictum manet.

Tertiodecimò, posse visitare; & corrigere 61
quoscunque clericos, etiam exemptos; & extra visitationem. Quia ita decernitur in eodem Concilio *sess.* 14 *de Reformat cap.* 4. pro omnibus Ecclesiarum Prælatis, & vt Sedis Apostolicæ delegatis. Vnde idem videtur dicendum de hac concessione, quod de aliis similibus dixi. Et illi cohæret ea quæ conceditur, *sess.* 24. *cap.* 10. *de Reformat.* De qua etiam idem censendum.

Quartodecimò, iuxta decretum eiusdem Con- 62
cilij *sess.* 21. *cap.* 5. posse vnire beneficia, seu Ecclesias parochiales suæ diæcesis. Quia verò id non conceditur nisi Episcopis, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatis, ideo non competet
Prælatis in diæcesi aliena existentibus quanta- 63
cunque potestate quasi Episcopali fulgere dicantur: nisi hoc ex priuilegio aliquo Pontificio, seu legitima præscriptione adquisierint. Rebuffus *in prax. beneficiorum tit. de vnionibus num.* 32. *&* 33. Sbrozza *de vicario Episcopi lib.* 2. *q.* 115. *num.* 12. Azor. *tom.* 2. *instit. moral. lib.* 6. *c.* 28. *q.* 10. Competet tamen Abbatibus, seu Prælatis in propria diæcesi, vel territorio Episcopalem iurisdictionem habentibus. Vt bene Sanchez *lib.* 7. *in Decalog. cap.* 29. *num.* 160. post Abbatem, & alios, quos etiam sequitur Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 66. *num.* 14.

Quintodecimò, posse item transferre benefi- 64
cia simplicia ex Ecclesiis collapsis in alias Ecclesias; & parochiales Ecclesias collapsas refici curare, iuxta modum assignatum ab eodem Concilio d. *sess.* 21. *cap.* 7. *de reformat.* Cum id concedatur Episcopis. Quia verò conceditur ipsis, vt delegatis Sedis Apostolicæ non poterit extendi hæc facultas nisi ad dictos Prælatos non solum habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, sed etiam diæcesim, vel territorium, propter dicta in superioribus.

Decimosextò, posse etiam commendata Mo- 65
nasteria, in quibus non viget Regularis obseruantia, nec non beneficia etiam curata, & Regulam annis singulis visitare, & ipsa Monasteria etiam, in quibus viget obseruantia, in casu quo superiores ea non visitauerint admoniti. Iuxta modum sanè, & præscriptum Concilij

Tridentini

Tridentini *sess.* 21.*cap.* 8. Quod quia conceditur
ordinariis,& Episcopis tanquam Sedis Aposto-
licæ delegatis, etiam si non extendatur ad Præ-
latos inferiores non habentibus diœcesim, seu
territorium, extenditur tamen ad illa habenti-
bus cum iurisdictione quasi Episcopali, propter
sæpius repetita. Videndus Azor. *tom.* 1. *institut.*
moral.lib. 12. *cap.* 18. *vers.* 6. quem sequitur Bar-
bosa in *collectan. ad hunc locum concilij num.* 5.
67 Decimoseptimò, posse quoque vbi facult-
te concessa ab eodem Concilio *sess.* 21.*cap.* 3. *&*
sess. 22.*c.*3.*de reform.* circa distributiones quoti-
dianas ex tertia parte fructuum beneficiorum.
Cum verò id cócedatur Episcopis tanquam Se-
dis Apostolicæ delegatis idem dicendum de hac
concessione, sicut de aliis præcedentibus quan-
tum ad exteńsionem illius ad Prælatos inferiores.
68 Decimooctauò, frui quoque posse facultate
concessa ordinariis in eodem Concilio *sess.* 22,
c. 5.*&* 6.*de reform.* circa dispensationes, seu com-
mutationes vltimarum voluntatum ipsis Com-
mittendas. Quod intellige sicut in superioribus
dicta, quando isti Prælati Episcopis inferiores
sunt nullius diœcesis,& habent iurisdictionem
quasi Episcopalem, cum proprio territorio. Vt
69 habet Rota coram Coccino decis. 346. referens
aliam in causa *nullius* de la Serena coram Sera-
phlno 19 Nouemb. 1593. Secus verò si non ha-
bent tale territorium proprium; sed in diœcesi
alia. Pro quo dicta Rota Coram Coccino dixit:
Quæ qualitas quod sit nullius diœcesis non potest
verificari in isto Archidiacono, quia licet habeat ter-
ritorium exemptum non subiectum iurisdictioni
Episcopi, tamen non potest dici quod non sit de diœ-
cesi, & in diœcesi Burgensi. De quo maximè vi-
dendus Nicolaus Garzia *de Benefic. p.* 9.*c.* 2.*num.*
142. *& seq.* & Flores de Mena *variar. Resolut.*
lib. 3. *q.* 14. *num.* 22.
70 Decimononò, posse videre pias omnes dispo-
sitiones quorumcumque Collegiorum, & hos-
pitalium iuxta modum, & dispositionem Con-
cilium Tridentini *d.sess.* 22.*cap.* 8. Quæ disposi-
tio cùm loquatur de Episcopis tanquam Sedis
Apostolicæ delegatis non videtur extendenda,
nisi ad Abbates qui non solùm iurisdictionem
71 Episcopalem, sed etiam proprium territorium
habent separatum. Quo sensu intelligendi ve-
niunt Flores de Mena *variar. quæst.lib.* 2. *q.* 24.
num. 22. *&* Riccius *in Prax. aur. resolut.* 303.
quos referr,& sequitur Barbosa super hunc lo-
cum Concilij *num.* 16.
Vigesimò, posse similiter iuxta decretum
72 Concilij Tridentini *eadem sess.* 22. *cap.* 10. Scru-
tari sufficientiam Notariorum, & ea non reper-
ta ipsos arcere. Quæ authoritas cum conceda-
tur. Episcopis tanquam delegatis Sedis Aposto-
73 licæ; pari modo, ac præcedentes limitanda est pro
Prælatis inferioribus Episcopo habentibus qua-
litatem territorij,& diœcesis separatorum. Et in
hoc sensu accipiendus Sellius *in select. Canon.*
c. 25.*n.* 16. referens id esse decisum, quem super
hunc locum Concilij affert Barbosa *ibi num.* 2.
Vigesimoprimò, posse similiter in casu spe-
74 ciali si Abbates monachorum negligentes fue-
rint in habenda lectione S.Scripturæ, eos ad id
opportunis remediis compellere. Provt decidi-
tur in eodem Concilio *sess.* 5. *de reform. cap.* 1.
Quia tamen hoc conceditur Episcopis, vt Sedis
75 Apostolicæ delegatis solum restringi debet ad
Prælatos istos nullius diæcesis, seu habentibus
propriam diæcesim, aut territorium, conformiter
addicta sæpius. Pro hac lectione videnda quæ
dixi, *tom.* 4. *Summæ verbo lectio quoad Regulares,*
numero secundo.
Vigesimosecundò, posse quoque cognoscere
de subreptione, vel obreptione alicuius gratiæ
concessæ alicui super absolutione alicuius cri-
minis, iuxtà decretum eiusdem Concilij *sess.* 13. 76
de reform. cap. 5. Quæ etiam concessio, cum so-
lum sit facta Episcopo vt Sedis Apostolicæ de-
legato, non competet illis Prælatis, qui habent
suam iurisdictionem in diæcesi aliena, provt di-
ctum sæpius.
Vigesimotertiò, posse similiter cognoscere de
subreptione, obreptione, & defectu intentionis 77
constitutionum, seu consuetudinum faciendi
quosdam deductiones fructuum beneficiorum
in admissione ad illa, &c. Sic enim decernitur
in eodem Concilio Trident. *sess.* 24. *cap.* 14. *de*
reformat. Cum autem id concedatur Episcopo
tanquam Apostolicæ Sedis delegato, non compe-
tet nisi solum Prælatis habentibus diæcesim aut
territoria separata, iuxta dicta. De hac porrò ma-
teria Nauarrus, Sayrus, Gutierrez, Leo, Riccius,
Bonacina,& alij, quos refert Barbosa *in collect.*
ad hunc locum Concilij.
Vigesimoquartò, posse pariter facere circa 78
Patronatus, accessiones, beneficia,&c. ea quæ
ordinariis conceduntur ab eodem Concilio *sess.*
29. *cap.* 9. *de reformat.* Quæ quia ipsi sunt con-
cessa vt Sedis Apostolicæ delegatis limitanda
sunt quoad extensionem, iuxta dicta. Idem di-
cendum de facultate procedendi contra clericos
concubinarios, iuxta decretum Concilij *eadem*
sess. cap. 14.
Elicitur secundò ex dictis facultatem conces- 79
sam Episcopis à Concilio Tridentino *sess.* 24.
cap. 6. illis verbis: *Liceat Episcopis in irregulari-*
tatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occul-
to prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homici-
dio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum
contentiosum dispensare, & in quibuscumque casi-
bus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, de-
linquentes quoscunque sibi subditos in diæcesi sua
per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter depu-
tandum in foro conscientiæ gratis absoluere, imposita
pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine in
eodem foro conscientiæ eis tantùm, non eorum Vi-
cariis, sit permissum. Elicitur inquam hanc fa-
cultatem nullatenus communicari Prælatis istis,
de quibus est sermo in præsenti, qui non ha-
bent territorium, aut diæcesim per se, sed sunt
in diæcesi aliena. Tum quia id colligitur ex illis
verbis *in diæcesi sua*, quibus denotatur ipsam
non concedi illis, qui sunt in diæcesi aliena.
Tum quia ita videtur decisum à S. Congrega-
tione in declaratione, quam his verbis refert
Garzia *de beneficiis part.* 7. *cap.* 11.& alij plures:
Non comprehenduntur inferiores habentes iurisdi-
ctionem ordinariam, & quasi Episcopalem, nec
etiam Prælati Regulares, sed tantum Episcopi pri-
uatiuè quoad omnes alios Et ita tenent commu-
niter Doctores, specialiter Suarez, Cenedo, To- 80
letus, Aragon, Rodriguez, Sanchez,& alij, quos
referunt,& sequuntur idem Garzia *supra*, & Si-
gismundus de Bononia *de elect. dub.* 51. *n.* 8. Vn-
de subditi talium Prælatorum, imò ipsi Prælati
exempti pro obtinéda gratia huius concessionis
possunt recurrere ad Episcopum illius diæcesis,
vt tradit Garzia *supra*,& alij post ipsum.

Loquendo etiam de aliis Prælatis habentibus territorium, seu diæcesim, quamuis secundum probabilem plurium opinionem posset
8. dici istam Conciliarem dispositionem ad illos extendi; nihilominus si relata S. Congregationis declaratio subsistit, prout subsistere debet, quia
82 communiter pro authentica habetur (vnde Suarez *tom.5.in 3. part.disput.* 41. *sect.2.num.7.* de ea dicit: *Sufficienti ratione & authoritate nobis de ea constat*) tenendum est contrarium. Ratio est, quia in ea dicitur non comprehendi inferiores Episcopis *habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem:* maximè cum addatur: *sed tantum Episcopi priuatiuè quoad omnes alios*, quæ verba tollunt omnem difficultatem. Præsertim quia hæc concessio ex ea parte qua derogat iuri communi est odiosa, & ideò limitanda ad proprietatem verbi Episcopus Suarez *sup.* Garzia etiam *supra*, & quamplures alij, quos citat, & sequitur Barbosa *in collectan. ad eum locum Concilij num.7.* ac Sigismundus *supra*, & P. Diana *part.4. Tract.4. Resolut.211.* vtramque partem probabilem vocans.

83 Elicitur tertiò, causas matrimoniales, & criminales non esse relinquendas iudicio horum Prælatorum exemptorum, quia non habent proprium territorium, aut diœcesim, sed sunt in diœcesi aliena. Ita enim colligitur ex Concilio
84 Trident *sess.24. de reformat. cap.20. §. Ad hæc*, ibi: *Ad hæc causæ matrimoniales, & criminales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & iurisdictioni relinquantur.* Verba enim illa *sed Episcopi tantùm* excludunt Prælatos istos. Prout illos etiam exclusit Rota coram Coccino *decis.346.* superiùs *num.69.* relata. Et Rota coram Octombergo in vna Constantiensi *iurisdictionis* 29. Nouembris 1617. Et fauet declaratio S. Congregationis, quam affert Sigismundus *supr. num.9.* apud quem, & Barbosam *in Collectan. ad hunc locum Concilij num.56. & de offic. & potest. Episcop. Allegat.84. num.2. & de Appellat.iur.Appellat.89.num.18.* alia ad propositum.

85 Quamuis autem propter illa verba *sed Episcopi tantum* exclusi etiam videbantur ab hac concessione Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem Episcopalem cum territorio, & diœcesi, seu nullius diœcesis; nihilominus eos non esse exclusos, sed posse illos de prædictis causis cognoscere resoluit Riccius *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol.decis.184.part.4.* & deci-
86 sum refert Narbona *lib.59.gloss.1.num.66.tit.4. lib.2. recop.* & sentit Rota in Burgensi *iurisdictionis* coram Pamphylio *num.6.* quam refert Tamburinus *tom.3. de iure Abbat. in fine decis.* 44. Item Rota in causa Salamantina *iurisdictionis* coram Aldobrandino die 1. Iulij 1565. Et constat ex dictis supra ex decis. Rotæ 1052. coram Seraphino. Videnda etiam alia Rotæ decisio in Burgensi *iurisdictionis* coram Orano apud relatum Tamburinum *supra dec* 41.

87 Ex præscriptione etiam immemorabili, consuetudine, vel priuilegio extendi posse hanc concessionem ad Prælatos exemptos præfatos territorio, seu diœcesi propriis carentes, & in diœcesi aliena existentes, resoluunt Glossa *in cap. litteras de restit. spoliat. & in cap.1. de consanguin. & affin.* Palat. *in repet. capit. per vestras notab.2.§.1.num.33.* Couarrubias *de sponsal.part.2.cap.8.§.12.num.1.vers. verum*, Nauarrus *consil.1.num.5.de offic.deleg.in antiq. aliàs consil 3. eod. tit. in nouis*, quia hoc decretum non sustulit consuetudinem in qua sunt inferiores Prælati, si sit immemorabilis, vt referunt decisum, additio *ad d.cons.3.Nauarri*, Gonzalez *ad reg.8.Cancell.gloss.33.n.5.*

Pariter id posse competere illis ex delegatione Papæ per *cap. proposuisti de probat. & cap. ex litteris de in integrum restit. & c.1. vt lit. non contest.* resoluunt Couarrubias *d.num.1.vers.est tamen.* Rendina *in promptuario recept.sent.tom.1. tit.72. num.6.* asserentes non solere Romanos Pontifices causas matrimoniales, nisi ex iusta causa aliis quàm Episcopis committere. 88

Elicitur quartò, nec posse dictos exemptos territorio, & diœcesi carentes, secluso speciali priuilegio, vti facultate concessa à Concilio Tridentino *sess.23. cap.15.* Episcopis, ad examinandum, & approbandum confessarios pro confessionibus sæcularium audiendis. Cum enim Concilium dicat: *Nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneũ reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examne, & c. approbationem obtineat*, colligitur hanc facultatem solis Episcopis priuatiuè ad omnes alios quoscunque inferiores Prælatos competere. Sic enim decisum testantur Armendarium *in addit.ad recopil. legum Nauar. lib.4.tit.29, lib.1. §.1. de confitendo semel in anno*, Sellius *in select. canonic. cap.14. num.27.* Stephanus Aluinus *de potest. Episcop. & Abbat. cap.19. num.6.* Barbosa *in collect.sup. hunc locum num.23.* & alij. Colligitur etiam ex declarationibus S. Congregationis, quas ex eisdem authoribus habet idem Barbosa *ibidem.* & Suarez *4. tom. de Pœnit. disp.28. sect.5. num.2.* maximè ex alia, de qua infra. Ac proinde Rota in Calaguritana *Iurisdictionis* coram Ortembergo die 6. Iunij 1611. apud Tamburinum in decisionibus adiunctis *tom.3.de iur.Abbat.decis.* 49. *num.1.* dixit hanc facultatem competere Episcopo *priuatiuè.* Et eadem Rota in alia etiam Calaguritana *iurisdictionis* coram Vbaldo inter decisiones relatas *decis.50.* dixit, Episcopum habere in hoc suam intentionem fundatam in iure communi, & assistentiam iuris. Additur autem in his duabus decisionibus id esse verùm non obstante quacunque consuetudine contraria etiam immemorabili. Conformiter sanè ad Concilij decretum, vbi hoc statuit *consuetudine quacunque, etiam immemorabili* non obstante. 89 90

Nihilominus tamen Abbates alios, seu Prælatos habentes territorium, seu diœcesim, & qui *nullius* dicuntur, dicta facultate Concilij vti posse, res est certa. Tum quia ita obtinuit vsus, & consuetudo, vt probant plura exempla, quæ asserunt Suarez *supr. num.3.* Barbosa *num.28.* Tum quia Confessarios approbare non est actus Ordinis, sed iurisdictionis, dicti autem Prælati sunt similes Episcopis in iurisdictione. Tum maximè, quia ita declarauit S. Congregatio Concilij, quam refert, & sequitur Rota in Calaguritana *iurisdictionis* coram Peña 4. Iulij 1604. & alia Rota eiusdem tituli 26. Iunij 1604. coram Ortembergo, quæ habentur inter decisiones à Tamburino adiunctas suo tertio tomo *decis.45. & 46.* Verba autem talis declarationis, ex quibus id totum quod diximus 91 92

diximus roboratur, sunt hæc: *Si Abbates non sunt nullius diœcesis, ius approbandi Sacerdotes ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, atque licentiam concedendi Regularibus, qui in aliis quam suorum ordinum Ecclesiis sacris conciones sunt habitari, ad ipsos nullo modo pertinere, sed tantum ad Episcopum intra cuius diœcesis fines existunt.* Et ita tenent Suarez, & Barbosa *sup.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disp. 6. qu.* 11. quam plures alios referentes.

93 Quintò elicitur, idem dicendum esse de facultate dandi licentiam Regularibus ad concionandum in Ecclesiis, quæ suorum Ordinum non sunt, iuxta decretum Concilij Trident. *sess. 5. de Reform. cap.* 2. hæc namque facultas non competit Prælatis exemptis non habentibus territorium, seu diœcesim; sed tantum illis, qui illa habent, & dicuntur *nullius diœcesis*. Ita enim colligitur manifestè ex declaratione S. Congregationis, quam immediatè antea adduxi: quæ credenda est authentica, vt potè quæ à S. Rota sæpius refertur Tamburinus *supra disp.* 11. *quæsit.* 2.

94 Sextò etiam elicitur, facultatem concessam aliquibus Abbatibus ad dandum primam tonsuram, & minores Ordines suis subditis, tum iure communi ex *cap. quoniam dist.* 69. *& cap. cum contingat de ætat. & qualit.* tum propter specialia priuilegia, de quibus inter alios plures Suarez *tom. 4. de Relig. Tract. 8. lib. 2. cap.* 29. nullatenus communicari huiusmodi Prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem in aliena diœcesi habentibus. Non solùm quia, vt dixi *tom. 4. Summæ verbo Ordines Sacri num.* 6. hæc facultas nullatenus extenditur ad alios præter illos, quibus est concessa; sed etiam quia Concilium Tridentinum *sess. 23. de Reformat. cap.* 10. inquit. *Abbatibus, ac aliis quibuscunque quantumuis exemptis, non liceat in posterum, intra fines alicuius diœcesis consistentibus, etiam si nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui Regularis subditus sibi non sit tonsuram, vel minores Ordines conferre.* Marchinus *de Sacramento Ordin. tract.* 1. *part. 2. cap.* 10. post alios. Vbi *num.* 16. cum Molfesio *in summa*, & iuxta declarationem quandam S. Congregationis, quam ex eo refert, excipit magnos Abbates habentes plenam iurisdictionem sæcularem, & spiritualem in subditos etiam laicos. Fauet & decisio, quam refert Sellius *in can. c. 19. n.* 21.

95 Idem septimò videtur dicendum de facultate concedendi litteras dimissorias suis subditis sæcularibus ad suscipiendos Ordines ab Episcopis, nisi obstent declarationes aliquæ S. Congregationis, quas refert Barbosa *de iure Ecclesiast. lib. 1. c. 33. n.* 61. vbi dicitur hoc spectare ad Episcopum viciniorem Ecclesiæ *nullius Diœcesis*. Licet enim hæc facultas competeret exemptis *ex cap. cum nullus de tempor. ordinat. in* 6. Vt ibi Antonius Andrea, Ancharanus, Franchus, & alij; hodie tamen post Concilium Tridentinum *d. sess. 23. cap.* 10. id non licet. Dicitur enim

96 ibi: *Nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut collegia, vel Capitula quæcumque etiam Ecclesiarum Cathedralium litteras dimissorias aliquibus clericis sæcularibus, vt ab aliis ordinentur, concedant, sed horum omnium ordinatio seruatis omnibus quæ in huius Sanctæ Synodi decretis continentur ad Episcopos, intra quorum diœcesis fines existant, pertineat, non obstantibus quibusuis priuilegiis, præscriptionibus, aut consuetudinibus, etiam immemorabilibus.* Et infra: *Concedentes autem dimissorias contra formam decreti ab officio, & beneficio per annum sint ipso iure suspensi.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disp. 2. quæst.* 26. *numer.* 1. Vnde etiam consequenter ad ea quæ dixi *tom. 3. sum. verb. Dimissoriæ numer.* 3. etiam in casu quo aliquis Abbas, vel Prælatus regularis habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, contentiosam, & voluntariam in sæculares, adhuc non poterunt dictas dimissorias concedere, sed hoc pertinet ad Episcopum, Henriquez *in summ. lib* 10. *cap.* 22. §. 3. Tamburinus *supra* ex decis. Rotæ in vna Vrbinaten. *Parochialis* 14. Decembris 1592. coram Blanchetto. Limita tamen nisi huiusmodi Prælatus esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet congregandi Synodum; contra hunc enim non procedere determinationem Concilij defendit Stephanus Gratianus *in discept. forens. capit.* 112. quem sequuntur Campanile *in Diuersor. iuris Canon. rubr.* 9. & Tamburinus etiam *supra num.* 2. ex alia decis. Rotæ in vna Salamantina *Iurisdictionis* die 9. Maij 1594. coram Seraphino. Pro hac tamen facultate concedendi dimissorias, & simili alia conferendi tonsuram, aut minores ordines consulendum decretum S. Congregationis Concilij, quod refero consulto 22. de mandato Illustrissimi Domini Paulutij eius Congregationis Secretarij. 97 98

Pariter octauò idem dicendum de facultate absoluendi à casibus Papalibus Sedi Apostolicæ reseruatis ob vrgentem necessitatem, & legitimum impedimentum adeundi Sedem Apostolicam, & quibus Nauarrus *in Man. cap.* 27. *à numer.* 88. Henriquez *in summ. libr. 6. cap. 9. numer. 7. & alibi sæpius*, Auila *de censuris part. 2. cap. 7. disp. 1. dub.* 6. Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 13. num.* 36. Angelus Bossius *in disceptationib. moral. disceptat.* 1. & alij. Talis enim facultas ita competit Episcopis *cap. ea noscitur, & cap. de his de sentent. excommunicat. & cap. eos qui de sentent. excommunicat. in* 6. vt non competat aliis Prælatis inferioribus, exceptis magnis illis, qui non solum iurisdictionem Episcopalem habent, sed etiam propriam diœcesim, aut territorium. Henriquez *lib. 6. summæ cap. 9 num. 7 littera n. in glossa*, Angelus Bossius *supra dub. 8. num.* 42. Et ratio disparitatis est, quia illi qui subduntur exemptis in diœcesi aliena existentibus possunt absolui ab Episcopo talis diœcesis; qui autem subduntur Prælatis nullius diœcesis nullum alium habent Episcopum, à quo eam gratiam obtinere possint. 99 100

Similiter nonò, Prælati isti exempti non habentes propriam diœcesim, sed existentes in aliena non possunt dare facultatem Episcopo Titulari vt in eo loco Pontificalia exerceat: sed hoc pertinet ad Episcopum illius Diœcesis. Prout decisum refert Aldana *in compendio Canonicar. resolut. libr. 1. tit.* 4. Esto talis facultas competat Prælatis *nullius Diœcesis*, seu habentibus proprium territorium. Prout ex Flores de Mena *variar. resol. lib. 3. q. 24. num.* 27. sequitur Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib. primo capit.* 17. *num.* 109. 101

Item decimò, Prælati isti exempti existentes sub aliena diœcesi non possunt remittere denunciationes requisitas pro Matrimonio celebrando iuxta Concilium Trident. *sess. 24. de Reformat.* 102

103 *format. cap.* 1. Propter declarationem quandam S. Congregationis, & viuæ vocis oraculum Sanctissimi, apud Nicolaum Garziam *de beneficiis part.* 5. *cap.* 8. *num.* 56. Basilium Pontium *de matrimon. lib.* 5. *cap.* 31. *num.* 3. Villalobos *in summa tom.* 1. *Tract.* 13. *diff.* 23. *num.* 6. & P. Dianam *part.* 3. *Tract.* 4. *de Sacrament. Resolut.* 237. pro quo etiam videndi Armendarij *in Addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de ma-*
104 *trim. numer.* 22. & Gaspar Hurtado *de Matrimon. disp.* 5. *diff.* 19. *num.* 63. Seclusa autem huiusmodi declaratione, & Papæ decisione, si forte authenticæ non sunt, quod mihi non constat, crederem hanc facultatem competere dictis Prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, etiam in diœcesi extranea, iuxta dicenda inferius *num.* 118. Illud tamen communiter receptum video, competere Prælatis habentibus territorium, seu *nullius diœcesis*, quia ipsi sunt verè Ordinarij, quibus hæc facultas conceditur à Concilio, & regulariter possunt facere quidquid Episcopi faciunt, in iurisdictionalibus. Ita ex Nauarro, Henriquez, & Rodriguez tenet Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. disp.* 7. *n.* 4. & ex illis, ac Flores de Mena, Sairo, Molina, Gratiano, Barbosa & Reginaldo tenet Tambur. *tom.* 2. *de iur. Abbat. disp.* 8. *quæsit.* 2.

105 Vndecimò, assistere, seu interesse Matrimonij contractui iuxta decretum Concilij *sess.* 24. *de reformat. cap.* 1. competere potest Prælatis habentibus iurisdictionem Episcopalem in propria diœcesi, aut territorio, quia sunt ordinarij, & iurisdictionem quasi Episcopalem habentes. Prout firmant Henriquez, Rodriguez, Ledesma, quos sequitur, & refert Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. disp.* 28 *numer.* 6. Reginaldus, Gutierez, Basilius Pontius, Coninch, Bonacina, & alij, quos etiam refert, & sequitur Tamburinus *supra quæs.* 1. An verò id competere possit aliis Prælatis qui in diœcesi aliena habent dictam iurisdictionem quasi Episcopalem, dicam inferius *num.* 119.

106 Duodecimò. Synodum congregare, & Constitutiones synodales facere, prout facit Episcopus, quia est hoc ius Episcopale *cap. conquærente de offic. ordinar.* Garzia infra referendus *num.* 139. solum videtur spectare ad huiusmodi Prælatos habentes diœcesim, & territoria separata cum iurisdictione Episcopali in ipsa. Propter declarationem S. Congregationis 17. Augusti 1616. vbi decernitur id solum competere Abbati habenti Prouinciam. Balbus *in Tract. de præscriptionibus* Flores de Mena *d. q.* 24. *n.* 9. Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 104. Videndus Tamburinus *de iur. Abbat. to.* 3. *disp.* 3. *quæs.* 3. Vbi de statutis, siue de legibus ab huiusmodi Prælatis condendis.

107 Consequenter tertiodecimò, poterunt ij Prælati (non alij non habentes Prouinciam) facere concursum ad prouisionem Parrochialium Ecclesiarum iuxta decretum Concilij *sess.* 24. *de reformat. c.* 18. Ita enim habetur ex multis apud Garziam *de Benefic. part.* 9. *c.* 2. *num.* 121. *& sequentibus* Aldanam *tit.* 9. *n.* 27. *&* 28. Tamburinum *supra disp.* 9. *quæsit.* 20. Eo quod concursus debet fieri per examinatores probandos in Synodis, iuxta decretum eiusdem Concilij loco relato.

108 Concedere autem indulgentias non competit his Prælatis, siue habeant suam iurisdictionem etiam Episcopalem in diœcesi, aut territorio alieno Episcoporum siue in propria diœcesi, aut territorio. Hoc enim communiter censetur esse proprium *priuatiuè* iurisdictionis Episcopalis. *Cap. accedentibus de excessibus Prælator. cap. nostro de pœnitent.* Bellarminus *Tract. de Indulgent. lib.* 1. *c.* 11. *q.* 3. Nauarrus *Tract. de Indulgent. & Iubilæo notab.* 31. Cochier *part.* 4. *qu.* 20. *&* 58. & alij communiter sequentes D. Thom. *in* 4. *dist.* 10. *q.* 1. *ar.* 4. *q.* 2. Qui etiam communiter supponunt hoc intelligi de iure proprio; nam ex priuilegio, & Papæ concessione id poterunt facere, si ab illo acceperunt hanc facultatem.

Nihilominus huiusmodi exempti, qui in 109
diœcesi aliena habent iurisdictionem quasi Episcopalem, habent multa communia non solùm cum aliis qui dicuntur *Nullius Diœcesis*, & habent proprium territorium, & diœcesim; sed etiam cum Episcopis. Primò enim præ aliis sunt honorandi. Zabarel. *in Clement.* 1. *n.* 3. *de rescript.* Card. Tusch. *tom.* 1. *litt. A. concl.* 5. *n.* 3. Quia habent dignitatem. *cap. hac constitut. de offic. deleg. lib.* 6. & Gloss. *in c. à Subdiacono* 93. *dist. c. vt Apostolicæ de priuil. lib.* 6. qui text. loquens de Abbatibus ait: *Quibus ex propria dignitate non competit. c. si quis deinceps*, & ibi Glossa. Panormitanus, Decius, Felinus, & plures alij communiter diuersis in locis.

Secundò, Prælati vocantur, & appellatione 110
Prælatorum veniunt. *Cap. decernimus, de Iudic.* ibi: *Sed Episcopi, Abbates, Archiepiscopi, & alij Ecclesiarum Prælati. Cap. Præsenti de offic. ordin. lib.* 6. *cap. vt Apostolicæ de priuileg. eodem lib.* Decius, Vitalinus, Burattus, Azor, Suarez, & alij quos refert Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 4.

Tertiò, dicuntur sponsi suæ Ecclesiæ, & ipsis 111
mortuis, Ecclesiæ viduatæ, sicut Episcopales. Innocentius *in cap. quia propter vers. viduatis de elect.* Bartholus *in l. si ita quis* §. 15. *cui n.* 3. *ff. de legat.* 2. Vide Tuschum *tom.* 1. *litt. A. Concl.* 5. *num.* 6.

Quartò, in Ecclesiis sibi subiectis dicuntur 112
ordinarij, & ideo possunt esse iudices in causis illarum; & quando agitur de alienatione bonorum Ecclesiæ requiritur consensus illorum. Aretinus *cons.* 99. Tuschus *sup. concl.* 11.

Quintò; præferuntur dignitate omnibus cle- 113
ricis, Dignitatibus, ac Personatibus post Episcopos. Lapus *Allegat.* 84. *num.* 11. Abbas *c. ex ore n.* 3. *de priuileg.* Illis exceptis, in quibus prædicti suam Ecclesiam cathedralem repræsentant, vt processionibus, & similibus actibus Barbosa *supr. num.* 72.

Sextò, generaliter loquendo, possunt ea fa- 114
cere, quæ vel ex consuetudine, vel priuilegio illis competunt. Prout de facultate dispensandi, & commutandi vota habent Syluester *in summ. verbo votum* 4. *q.* 3. Azorius *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 11. *c.* 19. *q.* 2. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 13. *&* 14. Erasmus Cochier *de iurisd. ordin. in Exempt. part.* 4. *qu.* 20. *num.* 4. & Maximè Sayrus *in clau. Regia lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 82. quamplures alios citans. Est autem eadem ratio de iuramentis, prout habet communis sententia Doctorum.

Specialiter videtur ipsis concedi iure com- 115
muni facultatem ferendi censuras, & consequenter absoluendi ab illis. Hæc enim facultas maximè annexa est iurisdictioni quasi Episcopali, & in

in foro externo. Vnde si isti Prælati habent istam iurisdictionem non videtur illis posse negari dictam facultatem, ne dicatur eam esse de solo nomine, ventosam, & vanam, iuxta dicta supr.n ..... Et ita supponere videntur Bonacina *de Censur.disp.*1.*q.*1.*punct.*2.*n.*5. Erasmus à Cochier *supr.n.*2.& Castrus Palaus *de Censur.disp.* 1.*punct.*4.*n.*2.Esto alij solum videantur hanc facultatem agnoscere in istis Prælatis habentibus territorium,aut diœcesim,seu *nullius.*

116 Similiter possunt, si fuerint Abbates vsum mitræ, & baculi habentes, quando certus Episcoporum numerus à iure requisitus non potest assistere Episcopo deponenti,ac degradanti clericum, loco illorum ipsi assistere ad talem degradationem. Ita enim statuitur in Concilio Trident.*sess.*13. *de Reformat. c.* 4. Tales tamen Abbates esse iudices assessores, ac per consequens eorum suffragio standum esse post Geminianum,& Syluestrum resoluit Suarez *tom.*5. *de Censur.disp.*30.*sect.*1.*n.* 20. contra Alderese *de Religiosa disciplina tuenda lib.*2.*c.*17.*num.*15. dicentem eos nec assessores,nec consultores esse sed adhibitos ad talis actus solemnitatem. De quo etiam Barbosa *de offic.& potest.Episcop. Allegat.*110.*num.*26.

117 Præterea probabile mihi est posse vti iurisdictione concessa Episcopis à Concilio Tridentino *sess.*25.*de Regularibus c.*11. circa visitationem, & correctionem exercentium curam sæcularium personarum in iis, quæ ad dictam curam spectant. Et si enim hoc maximè competere debeat Prælatis habentibus territorium, & diœcesim separata,qui dicuntur *Nullius diœcesis*, quia de iis maximè procedunt Rotæ decisiones afferendæ; tamen quando alij Prælati exempti existentes in aliena diœcesi habent iurisdictionem quasi Episcopalem in aliquas Ecclesias,competet illis dicta authoritas, saltem *Cumulatiuè* cum Episcopo diœcesano, ne iurisdictio quasi Episcopalis,quam supponitur habere,fit inutilis,vana,ventosa,& de solo titulo, iuxta dicta in superioribus. Pro quo videnda Rota in Pisciensi *iurisdictionis* 16.Octobr.1580. & 5.Maij 1589.Coram Gypsio,& in eadem 20. Octobr.1593.Cosam Pena, & 15. Iunij 1590. Coram Plato. Fauet Nauarrus *lib.*4. *Concil. de sponsalib.consil.*5.dicens:*Prælati exempti,qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt regulariter facere omnia, quæ possunt in diœcesi sua Episcopi, circa ea quæ sunt iurisdictionis, iuxta glossam, quæ putatur singularis Clement.* 1. *verbo proprij de reb.Ecclesi.non alienand.*

118 Similiter, si non obstaret declaratio S. Congregationis,& oraculum sanctissimi, quæ refero *supr.n.* 103. crederem posse huiusmodi Prælatos in diœcesi aliena habentes iurisdictionem quasi Episcopalem remittere denunciationes pro matrimonio contrahendo requisitas à Concilio *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 1. Saltem quando id fuerit praxi receptum, vt inquit Villalobos *in Sum.to.*1.*Tr.*13.*diffic.*23.*n.*6 eo quod id spectet ad dictam iurisdictionem quasi Episcopalem, & quia Concilium non Episcopo, seu Diœcesano, sed ordinario concedit hanc facultatem, isti autem Prælati sunt ordinarij.Ita colligo ex Sanchez *lib.*3.*de Matrim. disp.*7.*n.*4.Garzia *de beneficiis par.*5.*c.*8.*n.*57.& 58 Nauarro,Zerola,Flores,Henriquez, Rodriguez,& aliis,quos refert idem Garzia.

De facultate autem assistendi,seu interessendi contractui matrimonij, vel eam committendi alteri sacerdoti iuxta decretum Concilij loco relato,dicendum primò, quod, si hi Prælati in diœcesi aliena habentes iurisdictionem Episcopalem,exerceant munus parochi, sine dubio possunt assistere matrimoniis celebrandis; eo quod Concilium solum petat præsentiam Parochi,*vel alterius Sacerdotis,de ipsius,vel ordinarij licentia.*Tamburinus *de iure Abbat.tom.*2.*disp.* 8.*quæsit.*1.*n.*3.Si autem Parochi non sint, & si probabile id videatur,quia hoc videtur sequi ex eo,quod habeant iurisdictionem veluti Episcopalem, & ita tenere videatur Nauarrus *lib.* 4. *Consil.in* 1.*edit.tit.de sponsalib.cons* 47.*n.*1.hæreo nihilominus, quia forsan in re quotidiana erit aliqua declaratio S. Congregationis in contrarium,quam non vidi,ideo censeo standum legitimæ consuetudini locorum. 119

An teneantur ad canonicam portionem Episcopis soluendam, & charitatiuum subsidium, latè Erasmus Cochier *part.*4 *quæst.*6. *&* 9. cum aliis,quos refert. An verò possint illud petere, agit Tamburinus *de iur. Abbat.tom.* 3. *disp.* 10. *quæs.*2. 120

Tenentur tamen ad synodum Diœcesanam, seu Prouincialem accedere, si Ecclesias curatas habent, *cap. Quod super his de maiorit. & obedientia.* Concilio Tridentino *sess.* 24. *de reformat. cap.* 2. Imò etiam si Ecclesias curatas non habeant,si ipsi non sunt Regulares Capitulis Generalibus subiecti. Si enim decernitur eo loco à Concilio. *Synodæ quoque Diœcesanæ quot annis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui alias cessante exemptione interesse deberent,nec Capitulis Generalibus subduntur,accedere teneantur.*Vgolinus *de offic,Episcopi cap.*48. §. 2 *nu.*1. Erasmus Cochier *de iurisdict. ordin. in Exempt. part.*4.*q.*19.Tamburin.*de iure Abbat.to* 1.*disp.* 24.*quæsit.*4.*n.*8.*&* 9. Cum voce tamen, & voto decisiuo. Tamburinus *ibid.*. Quo autem loco, quo amictu,& ornamentis, idem Tamburinus *ibid.quæsit.*6. 121

Beneficia porrò suarum Ecclesiarum sibi pleno iure spectantium conferre, non videtur negari posse huiusmodi Prælatis, etiam in aliena diœcesi habentibus territorium,aut districtum. Quia hoc est munus ordinariorum *c. qui se sit in princip.* 2. *q.*6. Et talis collatio non est actus ordinis, sed iurisdictionis. Flores de Mena *variar.resol.q.*24.*n.*21.Riccius *in prax.for. Ecclesiastic decis.*424.*n.*1. Maffobrius *in prax. requis.*2. *n.*4.Maximè Tamburinus *de iure Abbat.tom.* 3. *disp.*9 *quæsit.*1. Consuetudini tamen atttendere cautius iudico. 122

Cum prouidentur in Consistorio tenentur ad faciendum processum informatiuum, sicut qui promouentur ad Cathedrales, & superiores Ecclesias.Ex Gregorio 14.in Bulla *Onus Apostolicæ* ann.1590. die 15. Maij. Tamburinus *de iur. Abbat. tom.*1. *disp.* 8. *quæs.* 1. vbi *quæs.*2.de modo fabricandi dictos processus ex Vrbano VIII. & *quæstion.* 3. de professione fidei ab ipsis facienda, iuxta Concilium Tridentinum *sess.*24.*cap.*12. & dispositionem Pij IV. in Bulla *iniunctum nobis* edita idibus Nouembr. anno 1564. 123

Infertur,hos Abbates, & Prælatos prouisos à Summo Pontifice resignare non posse, nisi in manibus ipsius,sicut de Episcopatibus,& superioribus 124

tioribus dignitatibus docet Glossa in Clement. 1.*de renunciat.* Ostiensis, Panormitanus,& alij relati per Flaminium Parisium *de resignat. benefic.libr.7.quæst.11.à num.* 17. Et cum deponuntur,vel priuantur,à Papa, prout Episcopi priuari,& deponi debent. Azorius*tom.2.lib 4 c.20.* & Barbosa *in vot. decisiu. lib. 3 vot.89.num.34.* vbi etiam de aliis spectantibus ad huiusmodi Prælatos.

125 Ex dictis porrò aditus patefit ad solutionem quorundam dubiorum,quæ mihi proposita sunt ab aliquibus. Primò enim quæsitum fuit, an Episcopus,saltem, vt Sedis Apostolicæ delegatus,possit visitare Ecclesias Parochiales Regularium, quibus imminet cura animarum personarum sæcularium; quoad omnia altaria ipsarum,etiam illa,in quibus nulla fit administratio Sacramentorum.

126 Ad quod primo dicendum, quod si Prælati talium Regularium iurisdictionem Episcopalem,& temporalem exerceant in Parochos, & Parochianos illius populi, vbi sunt tales Ecclesiæ parochiales,non possit illas, aut ipsarum altaria quæcunque visitare Episcopus. Ratio est,quia nullam super illas authoritatem videtur habere, cum sint bona Regularium, quæ omnimodam exemptionem ab ordinariorum iurisdictione habent, vt suppono ex sæpius dictis in quinque tomis meæ Summæ *quæstionum Regularium*: visitatio autem est actus iurisdictionis,potestatis,seu authoritatis, *cap.conquerente de offic. ordinar. cap. cum ex officij de præscript.* Glossa *ibid.verbo visitationem cap. cum venerabilis de censibus*,& aliis iuribus, & Doctoribus passim. Deinde, quia si Episcopus talem iurisdictionem,& potestatem haberet, maximè id esset ex Concilio Tridentin. *sess. 25. de Regularib.cap.*11. vbi est sermo de iurisdictione, & potestate Episcoporum super Parochias etiam Regularium, & datur illis facultas super personas tam Regulares, quam sæculares illas administrantes:ibi autem expressè excipiuntur domus,seu Monasteria, in quibus Abbates,seu Regularium Superiores *iurisdictionem Episcopalem,& temporalem in Parochos, & Parochianos*

127 *exercent.* Vnde consequenter hoc Concilij decretum non habere locum in Monasteriis, in quibus Abbates habent vtramque iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, decisum est à Sanctæ Rotæ in Marsicana *iurisdictionis* 17. Iunij 1587. Coram Robusterio, & in eadem 23. Octobris 1589. Coram Comitolo, & in Legionensi S. Facundi 19. Martij 1590.Coram Pamphylio seniore, & in *nullius* 11.Februarij 1594.Coram eodem. Refert Barbosa *in collectan. ad locum Concilij relatum numer.*27. Addo Rotam coram Seraphino in Ciuitatensi *iurisdictionis* de ann. 1594. *decis.*1067.

128 Dico secundò, etiam si tales Ecclesiæ Parochiales non subsint Prælatis vtramque iurisdictionem exercentibus in Parochos, & Parochianos, nihilominus non posse ab Episcopo visitari quoad dicta altaria, in quibus nullum administratur Sacramentum. Ratio est, quia nullibi constat, hanc authoritatem concessam fuisse Episcopo, vt patet discurrendo per singula,de quibus id videtur posse colligi. Primò enim decretum Concilij Tridentini *sess. 25. de Regular.cap.*11. Nullam authoritatem concedit Episcopo visitandi altaria; sed solùm personas tam Regulares, quàm sæculares curam animarum personarum sæcularium exercentes. Dicitur enim ibi:*In monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum,quibus imminet animarum cura personarum sæcularium præter eas quæ sunt de illorum monasteriorum seu locorum familia personæ tam Regulares, quàm seculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in iis quæ ad dictam curam, & sacramentorum administrationem pertinent iurisdictioni,visitationi, & correctioni Episcopi in cuius diœcesi sunt sita.* Vnde Rota in Piscienſi *Iurisdictionis* 15.Iulij 1590. coram Plato, quam refert,& sequitur Barbosa *in collectan. ad Concil. Trident.sess. 7. de reform. cap. 7.num.*10. inquit ex vi huius decreti ordinarium visitare tantum personas inibi curam animarum exercentes,& hoc cumulatiuè, non autem priuatiuè Abbatem. Si autem intendat Episcopus per 130 visitationem, & correctionem talium personarum intelligenda quoque esse dependentia à tali cura, seu habentia connexionem cum illa eaque denotari illis verbis. *In iis quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent*,prout colligi videtur ex Mario Antonino *var.resolut. lib.* 1. *resol.* 112. *cas.*50.*propè fin.* Marco Antonino de Amatis *decis.* 89. *numer.*5. Campanili *in diuersor.Iuris Canon. rubr.* 12.*cap.* 13.*num.*51 Barbosa *de offic. & potest. Episc.allegat.* 74. *num.* 20. Tamburino *de iure Abbatiss. disput.*17.*quæst.*3. *num.*3.*in fin.* & aliis. Veluti si inquiratur quomodo conseruentur Sanctissimum Sacramentum,& Ecclesiastica ornamenta;*nam hoc quodammodo venit in consequentiam visitationis personarum*, prout dixi relata Rota in Ciuitatensi *Iurisdictionis* coram Seraphino inter decisiones ipsius *num.* 1067. & conformiter ad declarationem quandam S. Congregationis,quæ ibi refertur, & vt calices, & decentia paramenta ad decorem administrationis Sacramentorum prouideantur; sicut referunt decisum Campanile *loc.citat.num.* 49. & Franciscus Leo *in Thesaur.for. Eccles.part.* 2. *cap.* 31.*num.*3. 131 Hæc,inquam,non releuant facultatem Episcopi in causa præsenti,cum altaria illa, quæ visitare prætendit nullatenus spectent neque ad conseruationem Sanctissimi Sacramenti, seu Ecclesiasticorum ornamentorum, aut prouisionem calicum, & decentium paramentorum ad decorem administrationis Sacramentorum spectantium;sed omninò casualiter,& per accidens in ordine ad hoc intentum curæ animarum erecta sint.Quia nec sunt annexa, neque connexa cum illa cum nec ab ipsa dependeant, neque ad eundem finem dirigantur, in quo annexionis,siue connexionis ratio posita est iuxta Abbatem *in c.quando n.*5.*& 6.de Iudic.*Ruinum *cons.*108.*n.6.lib.*5.& Curtium Senensem, *cons.* 20.*n.*23.sed sunt omninò disparata, & diuersa, quorum diuersum debere esse iudicium habetur ex *l.inter stipulationem §.Sacram.ff.de verbor. obligat.*& Stephano Gratiano in Marchiæ *decis.* 32.*n.*8.& *decis.*42.*n.*10.

132 Secundò nec id potest facere Episcopus in vim decreti Concilij Tridentini *sess.* 7.*cap.*7.*de Reformat* Licet enim ibi Concilium dicat: *Beneficia curata, quæ cathedralibus: collegiatis, seu aliis Ecclesiis, vel monasteriis, seu beneficiis, seu collegiis,aut piis locis quibuscunque perpetuo vnita, & annexa reperiuntur ab Ordinariis locorum annis*

nis singulis visitentur. Hoc tamen decretum solùm intelligendum venit sicut, & præcedens, quoad ea quæ spectant ad dicta beneficia curata, non quoad illa quæ omninò disparatè ad illa se habent, prout sunt prædicta altaria. Vnde Aldana *in Compend. Canonic. resolut. lib. 3. tit. 2. num. 7.* dicit resolutum fuisse in vna Curiensi 15. Aprilis 1631. visitare posse Episcopum *non solùm Ecclesiam parochialem vnitam monasterio Ordinis S. Benedicti, cuius cura geritur à Monacho dicti Ordinis, sed etiam Baptisterium, & Tabernaculum, vbi asseruatur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia exempta existens.* En quomodo nulla fit mentio de visitatione altarium, seu aliarum rerum, quæ nullatenus spectant ad administrationem Sacramentorum, seu curam animarum; sed solum de Baptisterio,

133 & Tabernaculo SS. Sacramenti, eo quod illa ad talem administrationem spectant. Hinc etiam Pius V. in Bulla. *Exposcit tom. 2. Bullar. inter constitutiones huius Pontificis 136.* Huiusmodi visitationem exponens dicit: *In his tamen dumtaxat, quæ animarum curam, illiusque exercitium, & Sacramentorum administrationem respiciunt.* Sicque etiam dicit esse decisum Armendarium *in addit. ad recopilationem legum Nauarræ lib. 1. tit 6. de visitat. numer. 102.* Dictio autem *dumtaxat*, addita maximè verbis Concilij, eam emphasim habet, vt non solum sit taxatiua, & restrictiua, *l. Iulianus ff. de petit hæred.* Extrauagan. *Suscepti Regiminis* Ioann. 22. *de elect.* sed concludat negationem in aliis. Cardinal. *in Clementina 1. de sequestr. possess. & in cap. contingit de fide instrumentor.* quia eius natura est excludere omnia alia *libro tertio § cum Titio ff. de adimend. legat. lib. 2. C. de legib cap. cum Ecclesia de verbor. significat.* & aliis iuribus, & DD.

134 Tertiò, nec id posse facere in vim Concilij Trident. *sess. 21. cap. 8.* quatenus dicit: *Commendata Monasteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpositura nuncupata, in quibus non viget Regularis obseruantia, nec non beneficia tam curata, sæcularia, & Regularia, qualitercunque commendata, etiam exempta ab Episcopis, etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis*

135 *visitentur, &c.* Nam præterquam quod Concilium in hoc decreto loquitur de Monasteriis, & beneficiis commendatis, & vbi non vrget Regularis obseruantia, quæ in præsenti casu non subsistunt, adhuc etsi subsisterent, solum intelligi deberet in iis dumtaxat quæ ad curam animarum, & exercitium Sacramentorum pertinent, iuxta dicta. Vnde Barbosa in collectan. ad illud *num. 7.* affert ex Armendar. superius relato decisum fuisse: *Ecclesias, vbi cura animarum exercetur, visitari posse ab Ordinariis etiam si illæ essent militum Ierosolymitanorum; ita tamen vt illa dumtaxat visitent, quæ animarum curam, illiusque exercitium, & Sacramentorum administrationem respiciunt.* Ad quod accedit quod cum decretum Concilij *sess. 25. de Regul. capite 11.* superiùs relatum posteriùs sit præsenti decreto, & alio *sessionis 7. cap. 7.* etiam relato, & in illo ponatur illa limitatio *in iis quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent*, credi potest per illam explicasse Concilium decreta anteriora. Lex enim posterior explicat anteriorem etiam generalem, & abrogat ipsam *cap. 1. de cognat. spirit. & cap. 1. de constit. in 6. & l. non est nouum ff. de legib.* & ex communi DD. notat Suarez *lib. 6. de leg. c. 27. n. 12.* & naturale est posteriora derogare prioribus *l. sed & posteriores ff. de legib. l. cum in plures §. locator ff. locati*, & aliis iuribus.

Nec fauet Episcopo declaratio S. Congregationis authenticata subscriptione Eminentiss. Cardinal. Matthæi, & Illustriss. D. Fagnani Secretarij, quam nouissimè affert D. Cornelius Margarinus in Bullario Cassinensi *in Clem. 8. constit. 255.* in qua S. Congregatio sic: *Congregatio itidem Concilij censuit Episcopos, aut alios locorum Ordinarios vigore cuiusuis decreti eiusdem Concilij nullam habere facultatem quouis tempore in monasteriis, domibus, & Ecclesiis Regularium exemptorum, quibus non imminet cura animarum personarum sæcularium, visitandi Sacristias, paramenta, vasa sacra, altaria, & cætera huiusmodi, aut etiam tabernaculum, seu Pyxidem in qua Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asseruatur.* 136

Ex eo enim quod in hac declaratione dicatur *Ecclesiis Regularium, quibus non imminet cura animarum, &c.* colligit D. Episcopus quasi à contrario, & subintellecto sensu, quod in Ecclesiis Regularium, quibus è contra imminet cura animarum possit ipse visitare *sacristias, paramenta, vasa sacra, altaria, &c.* Hoc inquam nihil prorsus fauet Episcopo. Primò, quia constat ex dictis ex ipso Concilio, Pio V. & decisionibus relatis, hoc solùm debere intelligi in iis quæ pertinent *ad animarum curam, illius exercitium, & Sacramentorum administrationem*, non in aliis omnino disparitatis, & nullam habentibus connexionem, aut dependentiam cum illis, qualia sunt Altaria, de quibus in præsenti fit sermo. Similiter, quia per subauditos sensus, & intellectus, non debent antiqua iura corrigi. Glossa solemnis *cap. cupientes, §. quod si per viginti, de elect in 6.* Erasmus Cokier *tractat. de Iurisdict. Ordinar. in exempt. part. 2. quæst. 45. num. 113.* Maximè cum legum correctio sit in dubio vitanda, *lib. si quando C. de inoffic. testament. l. b. 1. C. de inoffici. dotibus. l. præcipimus in fin. C. de appellat.* & aliis iuribus, & DD. passim. Secundò, quia licet argumentum à contrario sensu validum vulgariter æstimetur; *libr. 1. §. huius rei ff. de officio eius, cui manata est iurisdictio*, & aliis iuribus, ac DD. nihilominus præter innumeras exceptiones, quas hoc dictum patitur, illa est ad intenrum, quod non procedat in dispositione concepta negatiuè, ita, vt ex illa deducatur argumentum affirmatiuè, nam verba negatiua semper negant, & nunquam affirmant, vt docent Baldus, Euerardus, Falconius, Fachinus, Pacianus, Riminus, Tuschus, & alij Doctores, quos refert, & sequitur Barbosa *in Tract. de locis communib argument. iur. loco 27. num. 25.* Quod contingit in proposito; siquidem ex eo quod S. Congregatio dicat Episcopos *nullam habere facultatem visitandi Sacristias, paramenta, vasa sacra, Altaria* in Ecclesiis quibus *non imminet cura animarum*, quod est dispositio negatiua, infert D. Episcopus argumentum affirmatiuum, scilicet quod in Ecclesiis vbi imminet talis cura habeat facultatem prædicta omnia visitandi. Ad quod accedit tertiò, quod non sumitur argumentum à tacito, vel præsumpto ad destructionem expressi, sed benè è contra, quia *expressum facit cessare tacitum*, prout ex multis iuribus, & Doctoribus probat idem Barbosa *in Axiomat.*

(margin numbers right column: 137 beside "Ex eo enim quod…"; 138 beside "ex dictis ex ipso Concilio"; 139 beside "visitandi. Ad quod accedit tertiò")

*Axiomat.iur. Axiom.*89.*num.* 3.*&* 4. Cum ergo expressum id quod dixi, quod Episcopus non habeat facultatem visitandi nisi ea, quæ pertinent *ad animarum curam;&c.* illud faciet cessare tacitum,& præsumptum à D.Episcopo, scilicet quod etiam si non pertineant possit illa visitare Merito ergo Rota coram Seraphino 1342.*n.*1. dixit: *In decisionibus Rotæ non solet admitti argumentum à contrario sensu.* Vnde idem dicendum in proposito.

140 Secundum mihi propositum dubium fuit, an Oratorium per laicos erectum intra fines Parochiæ Regularium, quibus incumbit cura spiritualis,& temporalis loci, vbi erectum est tale Oratorium, debeat visitari per Episcopum diœcesanum, an verò per Abbatem, seu Superiorem eorum Regularium. Ad quod

141 In primis dicendum, tale Oratorium erigi non potuisse sine Episcopi authoritate. Ita enim habetur *cap. quidam* 18. *quæst.* 2. ex Concilio Chalcedonensi *cap.* 4. ibi: *Placuit igitur neminem aut ædificare, aut construere Monasteria, aut Oratorij domum sine conscientia ipsius ciuitatis Episcopi.* Idem colligitur ex Authentic. *vt nullus fabric. orator.* Et fauet Tridentinum *sess.* 22. *in decret.de obseruand.& vitand.in celebrat. Missar.* Imò, nec exemptis licet ædificare Ecclesias in diœcesi Episcopi sine eius licentia *cap. cum olim* 2.*de priuil. cap. auctoritate eodem in* 6. alioquin cederent dominio,& iurisdictioni Episcopi, vt inferiùs dicam. Et ita nulli permittendum est propria auctoritate Oratoria, Cappellas, Ecclesiasue fundare. Selua *tract.de benef. part.*1. *quæst.* 6. vbi latè. Erasmus Cokier *de iurisdict. Ordinar.in exempt.part.*1.*quæst.*36.*num.*1. Vnde semper præsumitur authoritate Episcopi erectum esse Oratorium, præsertim quando habet altare lapideum stabile, & non portatile. Decianus *in Tract. criminal. lib.* 6.*cap.*25.*num.*19. Farinacius *de immunit. Ecclesiar. num.* 267. & Barbosa *de iure Ecclesiastic.lib* 2.*cap.* 8. *num.*7. *& sequentib.* quos sequor *tom.* 4. *Summæ verbo*

142 *Oratoria quoad Regulares num.*1. Et ratio est ea quæ sumitur ex ibi dictis, videlicet, quod in hoc distinguuntur Oratoria priuata à publicis, quod illa priuata authoritate, & in priuatis domibus construi possunt, *cap. vnicuique de consecrat.dist.*1. Angelus, & Syluester *in Summa verbo Oratorium*, non verò publica. Cum enim ordinentur ad publicum Dei cultum *cap. fin.* 42. *dist.* Pasqualigus *in decisionib.dec.*165. Cespedes *de exemption.Regul.c.*5.*dub.* 92. authoritate publica Episcopi erigi debent.

143 Siue autem erectum sit authoritate Episcopi, siue sine illa, nihilominus dicendum secundò, posse ab Episcopo visitari. Primò, ex Concilio Tridentino *sess.*21.*cap.*8.*in princip.* ibi: *Quæcunque in diœcesi ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis vbi oportet prouideri æquum est.* Cum ergo tale Oratorium *ad Dei cultum*, etiam publicum,& commune, spectet, ab Episcopo qui est verus Ordinarius, *cu-*

144 *rari,& prouideri* debet; ac per consequens visitari, cum visitatio ad hæc ordinetur. Secundò ex eodem Concilio *sess.*22. *cap.* 8. ibi: *Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate, quàm inter viuos, sint executores. habeant ius visitandi hospitalia, collegia quæcunque, ac confraternitates laicorum etiam quas scholas, siue quocunque alio nomine vocant, non tamen quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia eleemosynas Montis Pietatis, siue Charitatis,& pia loca omnia, quomodocumque nuncupentur etiam si prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio sint munita, ac omnia quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos, instituta sunt, ipsi ex officio iuxta Sacrorum Canonum statuta cognoscant, & exequantur, non obstantibus quacunque consuetudine etiam immemorabili, priuilegio, aut statuto.* Ex hoc enim capite, & iis quæ ibi dicuntur non solùm à simili de hospitalibus, collegiis, confraternitatibus,& scholis, quæ ibi numerantur, sed etiam ex illis verbis *pia loca omnia quomodocunque nuncupentur etiamsi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio sint munita*, manifestè colligitur intentum. Ad quod accedit decisum esse, prout 145
referunt Marta *de Iurisdict. part.* 2.*cap.*18.*num.* 5. Armendariz *in addit.ad recopilat. Legum Nauarræ lib.*1.*tit.*6.*de visit.num.*74. Episcopum visitare posse pia loca quocunque nomine nuncupentur, etiam si sint priuata laicorum. Addit Stephanus Vveyms *in Constitut.*24.*constitut.* 16. *num.* 9. cum Renato Chopino Synodum in hoc nouam potestatem Episcopis non attribuere, quia,& olim similium piorum locorum cura Episcopis, Ecclesiasticisque relicta fuit. Ter- 146
tiò, quia cum Episcopus habeat suam intentionem probatam, & assistentiam iuris quantum ad ius visitandi omnia loca suæ diœcesis, non potest hoc iure priuari, neque quia tale Oratorium fundatum fuerit sine ipsius licentia, quia si exemptus ædificet in loco exempto sine licentia totum acquiritur Episcopo cum fructibus. Franc. *cap auctoritate num.* 2. *de priuil. in* 6. Antonius de Pratis *tract.de iurisd. Episcop. cap.*1.*num.*3.*&* 4. Angelus *in Summ. verb. Exemptus num.* 11.*&* 12. Fumus *verb. Exemptio num.*10. Selua *de benef.part.*1.*qu.* 6. quos refert, & sequitur Erasmus Cochier *de iurisdict. Ordin.in exempt. part.* 2. *quæst.* 45.*num.* 36. Neque quia terra illa subiecta sit etiam in temporalibus Abbati, vel superiori Regulari, quia talis exemptio non tollit subiectionem Episcopo ratione membrorum, Cappellarum, Oratoriorum,&c. Abbas *cap. Ex ore num.*1.*&* 4. *de priuil.* vbi Innocentius. Licet enim ex eo probetur exemptio capitis, non ideo censetur probata exemptio membrorum. *arg. l. liberorum ff. de adopt.* Innocentius *d.c.ex ore*,& præsertim, exempta Ecclesia non censentur exempta Cappellæ Ecclesię subiectę accedentes, vel connexæ. Glos. *c.rogamus* 24.*q.*1. glossa *cap.cum, & plantare*, & text. *cap. cum Cappella de priuileg.* Brixiensis *in repert.verb.an exempto monasterio.* Cochier *supra num.*70.

Credo tamen, hoc ius visitandi dictum Ora- 147
torium competere Episcopo, non quidem *priuatiuè*, sed *cumulatiuè* cum Abbate, vel superiore Regularium habente iurisdictionem spiritualem, & temporalem in illo loco. Colligo primò ex decisione, quam refert Armendariz *supra num.*65. in qua dicitur, decretum Concilij concedentis facultatem Episcopis visitandi hospitalia, & cætera pia loca, non prohibere quin,& iudices seculares eadem visitare possint, si hoc eis aliàs legitimè competat. Thomas

Vueyms

Vueyms *in* 24.*Constitut.const.*16.*n.*10. Secundò, ex declaratione Sacræ Congregationis, quam idem Vueyms *n.*12.refert,in qua Sacra Congregatio censuit Episcopos cumulariuè constitutos esse executores cum aliis quibuscunque inferioribus piarum dispositionum executoribus. Ex quo à simili idem videtur dicendum ad intentum.

148 Præterea circa authoritatem, seu iurisdictionem quam potest exercere Reuerendissimus P. Generalis ordinis monachorum S. Hieronymi Lombardiæ in locum *Hospitalette* nuncupatum situm intra Diœcesim Laudensem,in statu Mediolanensi, in quo supponitur habere iurisdictionem spiritualem , & temporalem in causis ciuilibus , & criminalibus , etiam capitalibus, b..nni,sicut alij fundatarij Regij, sæpius requisitus;primò,an in eo loco possit constituere Parochum , qui curam habeat animarum sæcularium ibi existentium;secundò,an talis parochus ab ipso designatus teneatur accedere ad congregationes casuum conscientiæ cum aliis Parochis;tertiò , an possit audire confessiones aduenarum,seu peregrinorum ad illum locum , seu oppidum in dies venientium;quartò , an possit dictus parochus absoluere Parochianos eidem curæ creditos à casibus reseruatis à D. Episcopo Laudensi, in cuius Diœcesi extare dicitur dictus locus *Hospitalette* , quintò an possit absoluere dictos aduenas à casibus reseruatis à propriis Episcopis,maximè à D. Episcopo Laudensi,an generaliter possit facere ea omnia,quæ alij ordinarij per potestatem iurisdictionis exercent in suis diœcesibus; denique septimò, an d.D.Episcopus ius aliquod habeat visitandi Ecclesiam, seu Monasterium dicti loci;respondeo, consequenter ad dicta per sequentes conclusiones.

149 Dico ergo primò,pro comperto videtur posse præfatum Reuerendiss. Generalem constituere in eo loco Parochum idoneum sibi bene visum, qui curam habeat animarum sæcularium illius oppidi, ipsisque Sacramenta etiam Pœnitentiæ
150 administret. Ratio sumitur tum ex inueterato vsu ita faciendi,qui supponitur esse ; tum quia facultas ista deputandi Parochum competit omnibus iurisdictionem Episcopalem in populum habentibus,maximè cum tali iurisdictioni spirituali temporalis adiungitur, prout contingit in Reuerendissimo Generali,de quo in præsenti. Prout firmant Flores de Mena, Barbosa, Riccius,& Massobrius,quos refert, & sequitur Tamburinus *de iure Abbat.tom.*3.*disp.*9.*quæst.*1. Et generalis ratio id suadet , quia hic actus deputandi Parochum non est actus ordinis Episcopalis,sed iurisdictionis, ac proinde competere poterit omnibus illis , quibus iurisdictio Episcopalis competit , maximè coniuncta cum temporali.Rodriguez,Tambur.& alij, quos sequor *to.*3.*sum.in verbo Beneficium n.*12.*in vltima impress.* Et talis Parochialis censetur annexa Monasterio,vel de eius mensa , ac perinde eius prouisio spectabit ad Monasterij Rectorem, qualis est P.Generalis. Rota in Vlixbonensi *iuris conferendi* coram Litta ann. 1605. inter collectas à Farinacio *to.*1.*decis.*102.*n.*1.ex aliis decisionibus,& iuribus.Item esse de dominio Monasterij,vtpotè existens in territorio ipsius. Eadem Rota *n.*8.& alia eiusdem tituli coram Lancellott.ann.1.07.*n.* 1. apud eundem Farin.*to.*3. *dec.*204. Vbi etiam *n.* 2 quod Ecclesiam parochialem esse de iure Monasterij colligitur ex dominio territorij;perceptione decimarum;præsentatione vicariorum ; solutione congruæ sustentationis.Felin.*cons.*2.*n.*22.& 25. & fuit resolutum in Pamphilonensi de Stella 1598. corā Seraph. & aliis decisionibus. Nec dicatur mo- 152
nachis,& Monasteriis hoc repugnare , quia vt eadem Rota *n.*8. dixit inhærens alij Vrgellensi coram D. Pamphylio hæc procedunt in dubio, & quando de contrario non constat,prout constat in præsenti;siquidem,vt supponitur, à tempore immemorabili,hoc ius competit d. Monasterio. Deinde quidquid sit in monachis parti- 153
cularibus , & quando Monasterium non habet populum sibi subiectum , in quibus terminis procedit text.*in c. placuit.* 16.*q.* 1. vt notat ibi Gloss.*in verb.placuit* de iure non est prohibitum Monast.habere curam animarum,aut saltem de consuetudine approbata, *c.*1.*de Capell. monach.* Clem.*ne in agro* §.*cæterum de stat.mon.* Abbas *in d.c.*1.*n.*1.& 6.*de Capell.mon.* Rota relata coram Lancellotto *n.vlt.*Bordon.*to.*1.*Res.*7.*n.*45.& ego *tō.*1.*Summæ c.*2.*n.*17. Consuetudinem porrò in 154
hoc casu subsistere , cum sit res ad factum spectans non tam probari,quàm supponi debet, & quod est certum,quod si ea verè subsistit sufficiens est ad præbendum iurisdictionem,Recole dicta superiùs *n.*122.

Secundò dico , probabile valde esse non teneri dictum parochum designatum à P.Genera- 155
li accedere ad Congregationes casuum conscientiæ,quibus intersunt alij Parochi d.diœcesis Laudensis.Ratio est,quia etsi Curati Regulares communiter loquendo similibus congregationibus assistere debeant , propter illa quæ dico *tom.*1.*meæ summæ c.*19.*n.*44.& *tō.*2.*c.*18.*n.*40.ac quæ affert Bordonus,*dicta Resol.*7. *n.*44. hæc videntur vacare in casu præsenti , in quo agitur de Parocho Regulari , qui nullo modo pendet ab Episcopo Diœcesano , in deputatione , approbatione , destitutione, aut alio quopiam ; & qui solùm in iis pendet à sui ordinis Generali habente in illo oppido omnimodam iurisdictionem spiritualem , & temporalem,ac per consequens pleno iure. Accedente præsertim decreto Concilij Tridentini *sess.* 25. *ca.*11. de quo postea , vbi deciditur Episcopum diœcesanum nullam iurisdictionem habere in personas tam Regulares quam sæculares curam animarum habentes in Monasteriis, seu domibus , *in quibus capita ordinum Sedem ordinariam principalem habent* , seu *Superiores iurisdictionem Episcopalem,& temporalem in Parochos, & parochianos exercent* , prout in præsenti verificatur. Etenim si daretur D. Episcopum Laudensem cogere posse monachum Parochum illius Ecclesiæ ad accedendum ad dictas congregationes , sanè admitti deberet præfatam Parochum subiici iurisdictioni D.Episcopi, ac corrueret dispositio ista conciliaris. Prudentis- 156
simè ergo, & conformiter ad dictam Concilij dispositionem S. Congregatio Concilij ad d.D.Episcopum litteras has scribi, & transmitti decreuit. *Reuerendissime Domine vti frater vti frater. Exposuerunt Monachi Congregationis Sancti Hieronymi Lombardiæ Sac. Congregationi Eminentissimorum Patrum Concilij Trident.interpretum , Monasterium S.Petri loci Hospitaletti* C *curam*

curam habens personarum sæcularium esse caput eiusdem Congregationis, in eoque Generalem sedem ordinariam principalem habere, atque iurisdictionem spiritualem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercere, & nihilominus Amplitudinem tuam iurisdictionem super eo exercere, & curam animarum ibi exercentem ad Congregationem casuum conscientiæ compellere velle. Quod si vt proponitur res se habeat, eisdem Monachis assistit eiusdem S. Concilij c. 11. sess. 25. dispositio. Quare Amplitudo tua hac in re distinctè edoceat, nihil interim innouando, vt quid iustum fuerit maturiùs decerni possit, & Amplitudinem tuam in Domino valere optamus. Romæ die 6. Augusti 1634.

157 Referuntur etiam ad intentum declaratio S. Congregationis eiusdem die 22. Septemb. de anno 1571. referente D. Cardinali Rusticuccio, & alia fauentina *visitationis* 12. Ianuar. 1618. Referri etiam possunt plura priuilegia Religionum circa exemptionem Parochorum, seu Capellanorum, qui designantur à Prælatis Regularibus pro Parochij eorum Ecclesiis vnitis, de quibus priuilegiis dixi *to. 5. mea Summa* præsertim in Marimagno Carmelitarum *num.* 393. vbi etiam de similibus priuilegiis aliorum Mendicantium.

158 Tertiò dicendum, posse dictum parrochum audire confessiones non solùm incolarum illius populi, vt de se patet, sed etiam aduenarum, seu peregrinorum illuc confluentium. Ratio est quia talis Parochus non habet minorem authoritatem, quàm haberet si positus esset à verò Episcopo, cum verè obtineat parochiale beneficium, quod solùm requiritur à Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 15.* quilibet autem Parochus potest peregrinorum, & aduenarum confessiones audire. Ita enim habetur tum ex vsu Eccle-
159 siæ, & tacito consensu propriorum Parochorum; tum ex concessione Summi Pontificis mediante tali vsu iurisdictionem tribuentis. Syluester, Sotus, Ledesma, & victoria, quos refert, & sequitur Suarez 4. *tom. de pœnitentia disp.* 25. *sect. 2. n. 8.* Sanchez, Sà, & Laymanus, quos etiam citat, & sequitur Castrus Palaus *de Sacramento pœnitent. Tract. 23. disp. vnic. punct. 13. n. 12.* Quibus adhærent Eminentiss. Lugo *de pœnitentia disp. 19 sect. 1. n. 7.* dicens, & in hoc conuenire fere omnes, Conradus *p. 1. sua Summ. q. 11.* Zerola *in pract. Confess. cap. 15. §. 4. & cap. 16. §. dico secundò.* Posseuinus *de offic. Curat. cap. 7. de pœnit. §. 5.* & alij multi eam consuetudinem approbantes.

160 Probabiliùs tamen reputo, imo verum, requiri bonam fidem ex parte talium peregrinorum, seu aduenarum venientium ad locum illum *Hospitalette.* Si enim eâ solum de causa ad eum locum accesserunt, vt proprium parochum fugerent, vitarentque confessionem cum illo faciendam, vtique non possent vti tali facultate; cum ea solum suffragetur iis qui habent tacitum consensum proprij Parochi, & Ecclesiæ, qui deficit in hoc casu; eo quod in eo interuenire videtur fraus, & dolus, qui nemini debet patrocinari *l. itaque fullo ff. de furtis*, & aliis iuribus. Vnde ita tenent Suarez *supr. n. 9.* Vasquez *de pœnit. q. 93. art. 1. dub. 4. n. 8* Dom. Lugo, & Palaus supra relati, Bonacina *de Sacram. Pœnit. disp. 5. qu. 7 punct. 2 n. 6.* post Coninck, Reginaldum, & alios recentiores, quibus adhærent etiam Posseuinus, & Megallius.

Addendum tamen quod si Religiosi huius ordinis S. Hieronymi de Lombardia habent, 161
vel per communicationem cum Mendicantibus, aut aliis Religiosis, facultatem absoluendi omnes ad se venientes, etiam ex alienis diœcesibus; prout audio illos habere ex Martino 5. & forsan aliis Summis Pontificibus, cessabit difficultas præsens, & ex vi talium priuilegiorum poterit dictus Parochus audire confessiones omnium ad se venientium non solùm bona fide, vt dictum est, sed etiam alio prætextu; si tamen alia priuilegia generaliter loquantur, & non cum ista restrictione de bona fide, aut simili. De priuilegiis porro hoc intentum aliquo modo concernenribus aliqua dixi *tom. 1. mea Summæ c. 19. n. 11. & tom. 5. in Marimagno Carmelitarum n. 198.*

Quartò, dico posse dictum Parochum absol- 162
uere suos Parochianos à casibus reseruatis D. Episcopo Laudensi. Fundamentum sumitur ex conciliari dispositione Concilij Tridenr. *sess. 25. de Regularibus c. 11.* sæpius relata vbi cum generaliter disposuisset Concilium, quod *personæ tam Regulares, quam sæculares*, curam animarum exercentes *in Monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cu-* 163
ra personarum sæcularium, &c. subsint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius diœcesi sunt sita, &c. postea facit exceptionem ab hac generali regula, de tribus generibus Monasteriorum. Primum est *de Monasterio Cluniacensi cum suis limitibus.* Secundum *de iis Monasteriis, seu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita ordinum sedem ordinariam principalem habent.* Tertium, *de aliis Monasteris, seu domibus, in quibus Abbates, aut alij Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in parochos, & parochianos exercent.* Cum ergo Monasterium hoc sit ex illis, *in quibus capita ordinum sedem ordinariam principalem habent*, quia ibi residet ordinariè, & principaliter dictus Reuerendiss. Ge- 164
neralis Hieronymianorum; & ex illis, in quibus *Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem & temporalem in parochos, & parochianos exercent*, quia talem iurisdictionem aliquo modo exercet ibi dictus P. Generalis, sanè clarescit Parochum seruientem dictæ parochiæ non subiici vllo modo iurisdictioni D. Episcopi Laudensis, *in iis quæ ad dictam Curam, & administrationem Sacramentorum pertinent*, vt Concilium loquitur. Quod & comprobant S. Rotæ decisiones *supr. n.* 127. relatæ, ac decisio quam ex Sellio *in select. canon. c. 112. n. 25.* in Theatina 11. Septembr. 1621. refert Barbosa *in Collectan. Concilij sup. hunc locum n. 13.*

Cum igitur reseruatio casuum concernat *cu-* 165
ram animarum, & administrationem Sacramentorum. prout ex se patet, & colligitur ex eodem Concilio *sess. 14. c. 7.* & aliis, manifestè hinc colligitur non posse D. Episcopum sua reseruatione casuum obstringere parochum, & parochianos dictæ parochiæ, vtpotè, quia Concilium eximit illos à iurisdictione Episcopi Diœcesani; ac proinde veluti si talis reseruatio non esset in rerum natura, poterit d. Parochus suos parochianos absoluere.

Accedit, quod stante eius loci exemptione 166
D. Episcopus non se intromittit in designa-
tione

tione parochi mihi curam animarum exercentis; vt dictum superius manet; ac perinde nec facultatem absoluendi prædicto parocho tribuit: ex quo etiam fit, quod talis facultas absoluendi auferri ab eo non possit per casuum reseruationem à D. Episcopo factam. Casuum enim reseruatio est quædam limitatio, & restrictio facultatis absoluendi à peccatis, vt habent Nauarrus *in Man.c.27.n.* 259. Bonacina *de pœnitent.disp.5.q.7.punct.5.§.1.n.* 2. & supponunt Coninck *de pœnitent.disp.8.dub.11.n.78.* & D.
167 de Lugo *de Sacram.Pœnit.disp.20.sect.5.n.73.*

Ad hæc siquidem facultas Episcopi circa reseruationem casuum ad inferiores Sacerdotes sibi subditos restringitur.*l.fin. de iur. omn. Iud. &c. Vt animarum de const in 6.* Nec reseruatio Episcopi affici exemptos à iurisdictione illius, vt per Francum *in c.2.n.6.de pœn.& remiss. in 6.* Cùm certum sit talem Parochum subditum non esse D.Episcopo, sed ab eius iurisdictione exemptum, pro comperto quoque erit non habere ligatas manus ad absoluendum quando opus fuerit suos Parochianos etiam à casibus à prædicto D. Episcopo reseruatis. Esto non possit absoluere ab iis, quos P.Generalis reseruauit.

168 Dicendum quintò, posse dictum Parochum absoluere dictos aduenas, & peregrinos illuc confluentes à casibus reseruatis à propriis Episcopis in suis diœcesibus, & speciatim subditos D.Episcopi Laudensis à casibus ab illo reseruatis. Hoc assertum generaliter de confessariis vnius diœcesis respectu pœnitentium aduentantium ex aliis reddunt probabilissimum contra Sotum, Medinam, Nuñum, Graffium, Zerolam, & alios illud negantes plures qui illud concedunt, specialiter Caietanus, Paludanus, & Antoninus, quos affert, & sequitur Suarez *de Pœnitentia disp.30.sect.1.n.4.* Henriquez, Reginaldus, Homobonus, Villalobos, quos etiam refert, & sequitur D. Cardinalis de Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ disp. 20.sect.5.n.71.* quibus etiam adhærent Diana *p.3.tract. 4.res.103.* Bonacina *de Pœnitentia disp.5.q.7.punct 5.§. 2.n.9.* Fagundez *præcept.2.lib.8.c. 8.n. 19.* Comitolus *lib.1.q.28.*& Megalius *p.1.lib.1.cap.13.num.8.*
169 Quorum fundamentum est, tum quia confessarius non tenetur scire casus aliis Episcopis reseruatos, alioquin multis præmeretur scrupulis ferè semper dubitans aliquem casum esse aliis Episcopis reseruatum: tum quia reus iudicari solet iuxta leges, & consuetudines loci in quo reperitur. Ad quod accedit, quod iura quæ vetant absolutionem impendi à reseruatis Episcopo, loquuntur de iis, qui in eadem Diœcesi sub eius obedientia degunt. Cum ergo præfatus Parochus non sit sub obedientia, nisi solum sui Generalis, poterit absoluere quoscunque ad se venientes ex prædictis diœcesibus, etiam à
170 casibus in illis reseruatis. Quod eo fortiùs procedit, quod reseruatio casuum est quid pœnale, ac stricti iuris, ideoque interpretanda strictè, nec vllo modo dilatanda. Homobonus *part.2.exam.tr.11.cap.6.q.9.resol. 3.* Et quia ita videtur introductum consuetudine satis rationabili, prout ex Suarez, & aliis affert idem Lugo *supr.n.72.*

171 Requiritur tamen ad hoc bona fides istorum aduentantium, ne scilicet ea de causa ad dictum locum aduenerint, vt effugerent propr ios pastores. Hoc enim fraudem, & dolum, vt in superioribus dixi, sapere videtur, & disciplinæ Ecclesiasticæ contrariatur, & omninoest contra intentionem ipsorum Pastorum, in quorum consensu tacito fundatur consuetudo relata. Prout etiam tenent inter alios Diana *supra*, & supponit D.Lugo *num.68.* ac sequitur à fortiori ex dictis *supra num.168.* Si enim ad hoc quod illi peregrini absoluantur in aliena diœcesi, seu territorio à peccatis non reseruatis requiritur bona fides ipsorum, multò magis id erit verum respectu reseruatorum: siquidem difficiliùs absoluuntur.

Sextò dicendum, consequenter ad dicta in 173
superioribus, præfatum P. Generalem, non solum non posse facere ea quæ sunt propria Ordinis Episcopalis, vt per se patet, cum non sit Episcopus; sed neque illa omnia quæ sunt Episcopalis iurisdictionis, quæ competunt Prælatis, qui vocantur *nullius diœcesis*, qu a isti omnimodam, & æqualem iurisdictionem habent sicut Episcopi, nisi in casibus ipsis specialiter prohibitis, iuxta dicta in superioribus, *num.16.*
17.18.19.& 20. Pater autem Generalis non est 174
Prælatus *nullius diœcesis*, quia ad hoc requirebatur, vt nullam omnino iurisdictionem in loco illo *Hospitalette* D.Episcopus exercuisset, cuius contrarium videtur constare. Nec sufficit habere aliquem districtum, aut territorium, sed necesse est, vt inquit Rota in Calaguritana *Iurisdictionis* coram Ortembergo ann. 1604. ex Abbate *in cap.nimis n.1.versic.hæc vera de iur.iuran.* quod *tanquam proprium territorium ad eum spectet, ita vt faciat term num separatum à Prouincia. Item quod habeat omnia iura Episcopalia ex priuilegio Papæ, qui solus potest hoc concedere.* Quod in proposito non probatur. Ita Rota, relata ex Abbate, Ioanne Andrea, & maximè ex Felino ex quo affert illud satis ad intentum: *Licet locus non sit de iurisdictione Episcopi, tamen est de territorio, & diœcesi.*

Quia tamen præfatus P.Generalis habet ali- 175
quale territorium, scilicet oppidum illud *Hospitalette*, & in ipso exercet aliquam iurisdictionem spiritualem, siquidem, vt dictum est, in eo deputat ex vsu antiquo Parochum, qui curam animarum exercet, ideo ipsi applicanda ea omnia, quæ in hoc consulto dicta sunt, *num. 21. 22. & 23.* cum limitationibus tamen positis, *num.24.& sequentibus*, ita vt nequeat facere illa, quæ competunt Episcopis, vt Episcopi sunt, vel
vt Sedis Apostolicæ delegatis. Etsi quoad causas 176
matrimoniales, & criminales ipsi relinquendas expendi debeant quæ dixi *num. 87.* Et quoad facultatem approbandi confessarius, & dandi licentiam concionatoribus ea quæ dixi *num. 91. 92.& n. 93.* Et circa facultatem remittendi denunciationes requisitas pro Matrimonio illa quæ dixi *num. 104. & 118.* Et circa facultatem assistendi Matrimoniis, quæ dixi *num. 105. &*
119. Quæ tamen dixi *num. 109.110.111.112.* 177
& 113 aptari videntur D. Patri Generali. Et etiam quæ dixi *num. 114.* si tamen adsit consuetudo, vel priuilegium, prout ibi dictum manet. Et quæ dixi *num. 115.* si habeat iurisdictionem spiritualem in foro externo, quod mihi non constat Recolenda quoque quæ dixi *num. 125.& sequentib.*

Dicendum septimò, non posse D. Episcopum 178

pum visitare Ecclesiam, seu Monasterium d. loci Hospitalette. Hoc enim manifestè infertur ex adductis; præsertim *num. 126. & sequentibus*, ac maximè ex conciliari illa dispositione Concilij Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 11.* vbi clarissimè habetur Monasteria illa, in quibus *Abbates Generales, aut capita Ordinum Sedem Ordinariam principalem habent*, vel in quibus *Regularium Superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent*, (quæ omnia competunt præfato Monasterio) exempta esse à iurisdictione, visitatione, & correctione Episcopi diœcesani; quibus alias subiici deberent propter curam animarum personarum sæcularium, & administrationem Sacramentorum Idque obseruari mandasse Clementem VIII. colligitur ex Francisco Leone *in Thesauro for. Ecclesiastic. part. 1. cap. 8. num. 20.* quem affert Barbosa *de offic. & potest. Episcop. Alleg. 74. num. 18.* Quod etiam confirmat in
179 terminis fortioribus, etiam pro casu quo talem curam in dictis Monasteriis exercentes essent personæ sæculares, declaratio S. Congregationis apud Zerolam *2. part. prax. verbo visitatio quæst. 13.* & Tamburinum *de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. quæst. 7. num. 49.* quæ talis est: *In Monasterio in quo Generalis alicuius Religionis Regularium sedem ordinariam principalem habeat, licet personæ seculares sint in eodem Monasterio curam animarum exercentes quantum ad ipsam curam, & Sacramentorum administrationem spectat, nulli visitationi Episcopi Ordinarij diœcesis, in quo ip-*
180 *sum Monasterium situm est, subiectæ sunt.* Ac maximè, & concludenter in hac causa decretum eiusdem S. Congregationis die 25. Maij 1641. talis tenoris: *S. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum respondit non licere Episcopo Laudensi Ecclesiam Monasterij nuncupatam dell'Ospidaletto, in qua Generalis Ordinis S. Hieronymi habet sedem ordinariam, & principalem, visitare, nisi Episcopus sufficienter probauerit sibi competere maiorem administrationem in præfatam Ecclesiam, vel in illius personas. Ioannes Baptista Cardinalis Pamphilius loco † Sigilli. Franciscus Pauluccius S. Congregationis Concilij Secretarius.* Quod recognitum, & intimatum fuit Illustrissimo Episcopo per Apostolicæ Cameræ Auditorem litteris superinde confectis, quarum initium est; *Vniuersis*, &c. *Noueritis qualiter infra dicta die fuit coram nobis comparitum, & pro parte, & ad instantiam Reuerendissimi Patris Generalis Monachorum Ordinis S. Hieronymi, &c. Datum Romæ anno Domini 1641. die 4. Iunij. P. Paulus Caballetus Locumtenens.* Ex hoc autem S. Congregationis decreto in terminis propriis huius causæ loquente manifestè habetur constitutionem Gregorij XV. *Inscrutabili*, quæ est *de exemptorum priuilegiis* nullatenus suffragari parti aduersæ; si enim ipsi faueret, & per ipsam Concilio derogatum fuisset, nullatenus à S. Congregatione Eminentissim. Concilij Interpretum tale decretum emanaret.

181 Quia tamen, quamuis prædicta concludant respectu petitorij, nihilominus quoad possessorium præfatus D. Episcopus ius sibi competere prætendit, ideo aliqua circa hoc notanda. Primum quidem, quod cum Parochus d. Monasterij, vt dictum est in superioribus, à P. Generali, in totum, & per totum absque aliqua dependentia à D. Episcopo deputetur, in necessariam consequentiam venit quod nulla visitatio poterit esse legitima, sed intrusa, eo quod facta fuerit à non habente vllam iurisdictionem. Secundum, quia dato quod aliqua visitatio taliter qualiter facta præcessisset nullum ius D. 182
Episcopo præterea obuenire poterat, nisi verum titulum demonstrasset, ex quo talis visitatio sustineri deberet. Etenim contra eum, qui habet suam intentionem in iure communi, vel conciliari dispositione fundatam, non aliter vnius vel alius actus releuare posset. Gutierrez *practic. lib. 3. q. 19. à n. 11.* Rodriguez *tom. 2. quæst. Regular. q. 63. art. 7.* Barbosa *in collectan, ad c. cum* 183
persona de priuileg. in 6. num. 16. Item tertium, quod probari debuisset adfuisse scientiam præfati P Generalis, vtpotè quia de eius præiudicio principaliter agebatur, prout certi iuris videtur. Ac præterea quartum, quod cum agatur de spoliatione iuris competentis Ecclesiæ videtur quod esset probanda consuetudo præscri- 184
pta spatio quadraginta annorum, Purpuratus *l. 1. num. 200. ff. de offic. eius qui est*; Andreas Siculus *cons. 5. lib. 2.* Præterea deberet probari quod 185
actus essent facti eo animo, & fine, vt consuetudo induceretur, quia cum possint fieri ex gratia, vrbanitate, & modestia religiosa, ac obseruantia dignitatis Episcopalis, debet probari finis, ne detur proprij iuris renunciatio. Decius *in cap. cum accessissent col. penul. ante fin. vers. Et hoc comprobatur. de constit.* Illuminatus Moronus *in suis respons. respons. 5. n. 26.* Concludens etiam 186
ex Baldo, Purpurato, & Menochio: *Tandem vnusquisque potest recuperare ius suum, & possessionem præcedentiæ, si fortè sui maiores perdidissent, non enim fuit suum ius deperditum.* Quia tamen in relato *cap 11. sess. 25.* dicit Concilium: *Saluo tamen eorum Episcoporum iure qui maiorem in prædicta loca, vel personas iurisdictionem exercent*; 187
ideò præseruatum manet ius D. Episcop. si maiora prætendat prout dicitur in decreto S. Congregationis adducto supra *n. 180.* his verbis: *Nisi Episcopus sufficienter probauerit sibi competere maiorem administrationem in præfatam Ecclesiam, vel in illius personas.* 188

Quia etiam plures extant S. Rotæ decisiones circa similes materias, ideo aliquot ipsarum, notabiliores videlicet, hic placuit apponere pro studiosis.

Marsicana Iurisdictionis.

Lunæ 23. Octob. 1589.

Coram Comitolo.

SVMMARIVM.

Abbati datur mandatum de manutenendo quoad gubernationem Monasterij Monialium, & quoad exercitium Iurisdictionis in clericos, & Presbyteros deseruientes in Ecclesia eiusdem Monasterij priuatiuè quoad Episcopum, & per tot. 4.

Præterquam in casibus quibusdam, de quibus n. 12. & seqq. & n. 21.

Quasi

Quasi possessio ante motam litem probatur ex antiquis scripturis, & Testium depositionibus, n. 2.
Quae apparet titulata ex priuilegiis Pontificis, n. 3.
Moniales, & earum clerici probantur exempti à Iurisdictione Episcopi ex priuilegiis Pontificum, & quod subsunt Abbati ex reseruatione iurium, n. 3. & 4.
Obseruantia subsecuta declarat, & iustificat superioritatem, quam Abbas exercuit, n. 4.
Episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicae gubernant Monasteria Sedi Apostolicae immediatè subiecta, ex concilio, n. 5.
Sed vide num. seqq.
Exempti à Iurisdictione Episcoporum possunt habere suos immediatos Praelatos, n. 6.
Et expedit eis habere exemptionem Papalem, n. 7.
Esseque specialiter sub protectione Sedis Apostolicae, num. 8.
Episcopi actus Iurisdictionales in Moniales non attenduntur, si praecesserunt SS. Concilium Tridentinum, n. 9. & 10.
Actus facti postea quando non attendantur, n. 11. & seqq.
Moniales, & earum Clerici sunt exempti à Iurisdictione Episcoporum, n. 10.
Episcopalis ordinis est administratio Sacramenti Confirmationis, & collatio ordinis, n. 12.
Episcopi quae exerceant in exemptos ex Concilio referuntur, n. 13. & seq.
Possessione antiquiori non priuatur quis per actus turbatiuos, & pro illa magis praesumitur. numer. 20.

DECISIO LXXXIII.

1 DOMINI non recesserunt à decretis 26. Iunij ann. 1587. coram Reuerendissimo Oriolen. Dandum esse mandatum de manutenendo R. P. Abbati quoad gubernationem Monasterij Monialium SS. Cosmae, & Damiani; & quoad exercitium iurisdictionis in Clericos, & Praesbyteros deseruientes in Ecclesia eiusdem Monasterij.

2 Nam de quasi possessione Abbatis Cassinensis ante litem motam constat ex antiquis scri-
3 pturis, & Testium depositionibus alias, & nunc denuo consideratis, quae possessio satis apparet titulata stantibus Romanorum Pontificum priuilegiis; praesertim Clementis IV. & Alexandri III. quibus eximuntur à Iurisdictione Episcoporum Marsicanorum Moniales, & clerici eiusdem Ecclesiae, & recipiuntur sub protectione
4 Sedis Apostolicae, salua debita reuerentia, & iustitia Monasterio Cassinensi, quae reseruatio ex obseruantia subsequuta declaratur, & iustificat superioritatem, quam Abbates pro tempore exercuerunt. *l. si de interpretatione de leg.* Bald. *cons.* 145. *lib.* 3. Roman. *cons.* 277. *n.* 4.

5 Neque verò haec exemptio concludit Monasterium esse sub immediato regimine Sedis Apostolicae, vt locus sit dispositioni *cap.* 9. *sess.*
6 52 *de Regul.* in ea parte, in qua monasteria Sedi Apostolicae immediatè subiecta Episcoporum, tanquam d. Sedis Delegatorum, gubernationi subiiciuntur; Cum notissimum sit exemptio à iurisdictione Episcoporum habere posse suos immediatos Praelatos adnot. per gloss. &
7 DD. *in cap. graue de eff. ord* quibus etiam expedit habere exemptionem Papalem, Ach *decis.* 1. *& seq. de exempt.* & esse specialiter sub prote- 8
ctione Sedis Apostolicae, ad c. cum ibi notat. *in c. recepimus de priuileg.*

Non obstant huic manutentioni actus Iu- 9
risdictionales facti per Episcopos Marsicanos.

Nam qui praecesserunt Sacrum Concilium 10
Trident. non sunt considerabiles, propter expressas exemptiones Monialium, & Clericorum, *cap.* 1. §. *in eos, & cap. si Papa ac priuil. lib.* 6. 11
& fuit resolutum coram b. m. Lauretano 7. Ianuarij 158. & rursus coram Reuerendiss. 12
Oriolen. 26. Iunij 1587. Si qui autem facti fuerunt post Concilium Tridentinum, praeter concernentes ea, quae sunt ordinis Episcopalis, qualis est administratio Sacramenti Confirmationis, & collatio Ordinum, *can.* 3 *de confirm.* 13
sess. 7. *& can.* 7. *de Sacram. ordin. sess.* 23. & alia, quae ex eodem Concilio specialiter competunt Episcopis in Clericos exemptos siue ratione curae, quae in Ecclesia exercetur, iuxta *c.* 11. *sess.* 14
25. *de Regul.* propter quam tenentur, & exempti interesse Synodo, ex *c.* 2. *in fin. sess.* 24. siue ratione Iurisdictionis in causis ciuilibus mercedum, 15
& miserabilium Personarum, iuxta *cap.* 14. *sess.* 16
7. siue ratione correctionis Episcopis residentibus permissae in exemptos, qui alias eorum 17
iurisdictione subderentur. *cap.* 4. *sess.* 14. Siue ratione facultatis reseruatae Episcopo Dioecesano concedendi dimissorias clericis exemptis, 18
intra eius Dioecesis fines existentibus, per *cap.* 10. *sess.* 23. & inhibendi etiam Regularibus, nequis ipso contradicente, etiam in Ecclesiis suorum ordinum, praedicare praesumant, per *cap.* 4. 19
sess. 24. Necnon ratione clausurae in Monialium monasteriis restituendae, & conseruandae, iuxta decretum Concilij *cap.* 5. *sess.* 23. *de Regul.* 20
fuerunt pariter turbatiuè, nec priuarunt Abbates eorum quasi possessione antiquiori, pro qua magis praesumitur, *cap. licet causam*, vbi Felin. *num.* 23. *& seq. de probat.* Anch. *in Clem.* 1. 4. *notat. de sequestr. possess.* & Facit Castr. *cons.* 395. *n.* 2. *lib.* 2.

Quare conclusum fuit concedendum esse mandatum de manutenendo generaliter P. Abbati, quoad gubernium Monialium, & quoad exercitium iurisdictionis in Clericos in Ecclesia SS. Cosmae, & Damiani deseruientes, priuatiuè quoad Episcopum, praeter quam in casibus in quibus Concilium Tridentinum Episcopis, tanquam Sedis Apostolicae delegatis, potestatem tribuit circa clausuram Monialium, & in exemptos clericos infra dioecesim existentes, qui casus in mandato concedendo, si expedire videbitur, specificari poterunt.

Habetur haec decisio inter decisiones Comitolli *numer.* 83.

Lucen.

Iurisdictionis de Samos.

Coram Domino Mantica anno 1596.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio Episcopalis, vel quasi Episcopalis ex quibus actibus per testes probetur, & infra.*

2 *Abbas qui habet proprium territorium, & loca pleno iure sibi subiecta, intelligitur habere Episcopalem, seu quasi Episcopalem iurisdictionem: Item quando temporalem intelligatur habere iurisdictionem num. 3.*
4 *Iurisdictionis quasi possessio acquiritur per actus iurisdictionales, qui per testes probantur.*
5 *Iurisdictio cum mero, & mixto imperio probatur per testes.*
6 *Res iudicata facit ius, & pro veritate habetur.*

DECISIO.

ALTERA parte non informante cum causa ageretur per audientiam contradictarum decisum fuit Abbatem S. Iuliani habere iurisdictionem Episcopalem, seu quasi Episcopalem, & temporalem, in parochos, & parochianos Ecclesiarum, & locorum districtus Coti, siue Cauti vulgariter nuncupati, Abbatiæ siue Archidiaconatus de Samos.

1 Nam per primum, & secundum testem probatur ab immemorabili tempore dictos Abbates in dictis locis exercuisse iurisdictionem ciuilem, & criminalem, puniendo delinquentes pœna etiam vltimi supplicij, deputando vicarios, prætores, & iudices absque alicuius contradictione; & similiter exercuisse iurisdictionem Ecclesiasticam visitando Ecclesias sitas intra limites dicti Archidiaconatus, & coërcendo clericos delinquentes, & de criminibus accusatos. Idemque alij testes deponunt licet non probent immemorabilem, qui tamen ad annis 60 deponunt de visu.

2 Vnde cum Abbas dicti Monasterij habeat proprium territorium, & loca sibi pleno iure subiecta intelligitur Episcopalem, seu quasi Episcopalem habere iurisdictionem, *cap. Abbates ad fin. de priuileg. libro sexto gloss. in clem. 1. in verbo proprij de rebus Eccles. non alien.* quod Domini dicebant etiam fuisse resolutum coram R.P.D. meo Decano in Salamantina *iurisdictionis*, & coram R. P. D. Orano in Burgeñ *S. Ioannis*.

3 De temporali etiam iurisdictione dicti Abbatis satis constat, quia ex depositionibus testium apparet, eum deputasse prætores, & curasse delinquentes coërceri.

4 Nec dubium est, quin per actus iurisdictionales, de quibus testes specialiter deponunt de visu, acquiratur quasi possessio iurisdictionis, & per ea probetur iurisdictio etiam cum mero, & mixto imperio Bart. *in l. 1. §. si quis hoc interdicto de itin. actuque priua. & in cons. 189. n. 6. & 7. lib. 1.* Bald. *in c. cum causam, n. 20. de testibus, & in l. data opera n. 43. qui accus. non poss.* Soz. sen *in cons. 15. n. 1. vers. secundo præmittendum lib. 3.* Natta *cons. 636. n. 72.*

Extant etiam duæ sententiæ, quarum altera de anno 1549. lata fuit à Priore Vallisoleti iudice delegato, altera Votalis quæ fuit lata à bonæ memoriæ Cotta die 9. Iulij 1568. in quibus fuit pronunciatum Abbatem, & omnes tam Laycos, quam clericos habitantes in d. Archidiaconatu ab immemorabili tempore fuisse, & esse exemptos ab omni Luceñ Episcopi correctione, & visitatione, nullamque eidem Episcopo in eos competiisse, neque competere iurisdictionem, sed eam omnem tam criminalem quam ciuilem in omnes, & singulos, ad ipsum Abbatem priuatiuè ad Episcopum pertinuisse, & pertinere, quæ sententiæ transierunt in rem iudicatam, & decretæ, & relaxatæ fuerunt litteræ executoriales.

Proinde cum res iudicata faciat ius, & pro veritate habeatur. *l. ingenuum de stat. hom. l. res iudicata, de reg. iur.* tollitur omnis dubitatio. 6

Habetur hæc decisio inter decisiones Manticæ decisione 361.

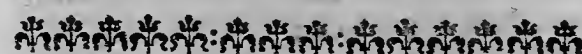

Burgeñ.

Iurisdictionis S. Ioannis.

Coram Domino Hieronymo Pamphilio anno 1598.

ARGVMENTVM.

Abbas Regularis potest in Ecclesiis sibi pleno iure subiectis cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio in Ecclesiis exemptis spectat ad Sedem Apostolicam; non autem ad Episcopum.*
2 Alius *dictio est similium explicatiua.*
3 *Abbates Regulares habentes iurisdictionem in Clericos, etiam seculares, dicuntur in primo post Pontificalem dignitatem gradu constituti, non autem de inferioribus subordinatis Episcopo, & n. 4.*
5 *Abbas quoad Clericos Ecclesiæ sibi pleno iure subiectæ comparatur Abbati habenti territorium quoad personas sui territorij.*
6 *Abbas habens territorium separatum potest cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus personarum sui territorij, nec comprehenditur sub dispositione Conc. Trid. sess. 24. c. 20. §. Ad hæc, & n. 8.*
7 *Iurisdictio in personis consistit, etiam sine territorio.*
9 *Abbas habens iurisdictionem Episcopalem, potest imponere pœnam degradationis licet actus degradationis sit postea ab Episc. faciendus.*
10 *Archidiaconus, & Decanus habentes territorium separatum, & immemorabilem possunt cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus.*
11 *Archidiaconus, & Decanus non possunt degradare.*

DECISIO.

PLACVIT omnibus Dominis declaratio Illustriss. DD Sacri Concilij interpretum quod Abbates Regulares habentes iurisdictioné criminalem in Clericos, etiam sæculares non cóprehenduntur sub decreto *c. 20. §. Ad hæc sess. 24.* ex rationibus pro hac parte deductis sub die 6. Nouembris 1596. coram D. meo Orano.

Intentio enim Concilij fuit restituere Episcopis iurisdictionem criminalé exclusiuè ad Decanum, Archidiaconum, & alios inferiores subordinatos ipsi Episcopo in quibus militat ratio

ratio præsumptæ vsurpationis;non autem illam auferre ab Abbate Regulari exempto à iurisdictione Episcopi,& immediatè à subiecto Sedis Apostolicæ, in quo cessat præsumptio vsurpa-
1 tionis, præsertim quoad personas Ecclesiæ sibi pleno iure subiectæ,in quibus aliàs iurisdictio esset ipsius Sedis Apostolicæ, & non Episcopi. Gloss. *in cap. Authoritate de priuil. in 6.* & alij omnes.

2 Et hoc etiam colligitur ex verbis ipsius §. *Ad hac* dum loquitur de Decano, Archidiacono,& aliis inferioribus,quod intelligitur de similibus præfatis Decano,Archidiacono, & sic sæcularibus subordinatis Episcopo iuxta naturam dictionis *alius*, quæ est similium explicatiua. Gloss. fin. *in l.Si fugitiui, & ibi* Bald. *C. de seru.fugit. cap. Sedes.* Vbi Felin.*in fin.de rescript.*
3 non autem de Abbatibus Regularibus habentibus iurisdictionem in Clericos etiam sæculares, qui dicuntur in primo post Pontificalem dignitatis gradu constituti, *cap. Deinceps 16. quæst.7.* Archid. *in cap.2.sub num. 2. de præbend. in 6.* Et nec ratione facultatis, nec dignitatis,
4 nec ordinis dicuntur de inferioribus subordinatis Episcopo,Lap. *alleg.*84. Bald. *in cap. Pastoralis.* in Gloss.*in verb.Superiores,& ibi* Felin. *col.4. de off. deleg.* & nullam habent similitudinem cum Decano,& Archidiacono,ita vt ex eorum expressione inferatur ab Abbates, qui & minores sunt, etiam de quibus Concilium magis confidit, quod delicta impunita non relinquat, & specificam mentionem facere consueuit,quando voluit illos comprehendere.

5 Maximè (provt hoc casu) agitur de iurisdictione Abbatis, quoad Clericos Ecclesiæ sibi pleno iure subiectæ, in quibus militant omnia quæ dici possunt de Abbate habente territorium quoad personas sui territorij.Vitalin. *in*
6 *Clement. Rursus num.*10. *de stat. Monach.* Quo casu cessat dispositio §. *Ad hac*,etiam quoad dignitates sæculares, vt fuit resolutum *in causa Salamantina iurisdictionis coram bon. mem. Aldobrãdino sub die* 1.*Iulij* 1565.Quod tamen dictum fuit per Dominos ex abundanti, cum ad hunc
7 effectum non requiratur territorium, cum etiam sine eo consistat iurisdictio in personis. Bart. *in l.*1 *ff.de iurisdictione omn. iudic.* Butr.& alij in *cap. Cum contingat. de for. compet.* Roch. *decis.*227. & ex vnanimi Dominorum sententia fuit in hac causa decisum *sub d. die* 6. *Nouembris* 1596. coram D.meo Orano.

Nec prædictis vsum fuit obstare quod dicitur de dictione taxatiua, *tantum*;quia illa intel-
8 ligitur respectu Decani,Archidiaconi, & aliorum inferiorum sæcularium similium; non autem respectu Abbatis in hac Ecclesia pleno iure sibi subiecta habentis similem iurisdictionem cum Episcopo, ad notata per Bald. *in l.*1. *num.*4. *C. de bon. poss. contra tabul.* Curt. Sen. *cons.*75. *num.*14. Cephal. *cons.* 257. *numero* 24. *lib.*2.

Nec etiam obstat,quod in cognitione causarum criminalium veniat aliquando imponenda
9 pœna degradationis:quia non ideò Abbas redditur incapax huius iurisdictionis, qui provt alij iudices criminales potest imponere pœnam degradationis sit posteà faciendus ab Episcopo. Gloss. *in cap.Cum & plantare,in verb.pleno iure, & ibi* Host.Butr. *num.*27. & alij *de priuileg.* Vltra quod hæc ratio militat quoque in Decano, & Archidiacono habente proprium territo- 10
rium,& immemorabilem,quos sub hoc decreto non comprehendi sæpius resolutum fuit tam per Illustriss. DD. Sacri Concilij interpretes, quàm etiam in Rota in quampluribus causis. Et tamen indubitatum est non posse degrada- 11
re. *c. Degradatio.de pœn.in 6.cap.*1.*de Hæret.eod. lib.* Beros. *in cap.*1.*sub num.*26. *de rebus Eccles. non alienañ.* &c.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum *de iure Abbatum tomo* 3. *decisione* 44.

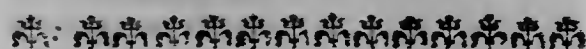

Nullius Seu Squillaceñ.

Iurisdictionis.

Coram Domino Martino Andrea, anno 1616.

ARGVMENTVM.

Territorium quando dicatur exemptum, & nullius diœcesis, latè in hac decisione explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio non datur absque læsione.*
2 *Loca exempta,licet non sint de diœcesi, sunt tamen in diœcesi.*
3 *Prouincia plures comprehendit sub se diœceses.*
4 *Sententia præiudicat ei, ad quem primo loco spectabat definitio,licet sit lata contra alterum, si sciens permisit alterum subditum agere.*
5 *Sententia in causa status facit ius quoad omnes.*
6 *Sententia facit vehementissimam præsumptionem boni iuris.*
7 *Locus exemptus, in quo abdicatur ab ordinario omne ius Episcopale, & transfertur in inferiorem,efficitur proprium territorium inferioris,& non est amplius, neque de diœcesi,neque in diœcesi.*
8 *Decisio* in causa Constantieñ. iurisdictionis, 18. *Maij,* 1611.*ibi coram Attrebatensi declaratur.*
9 *Verba enunciatiua in dubio accipienda sunt demonstratiuè;non autem taxatiuè,nec limitatiuè.*
10 *Enunciatiua non probat, quando principaliter agitur de veritate enunciati.*
11 *Enunciatiuæ vt probent,locum esse in diœcesi, debet concurrere aliquod adminiculum longeuæ possessionis.*
12 *Locus, in quo inferior exercet iurisdictionem quasi Episcopalem in homines tum de Clero, quàm de populo,censetur verè, & realiter nullius diœcesis, etiam si sit circundatus limitibus Episcopatus.*
13 *Enunciatiuæ plures,antiquissimæ,& à diuersis personis emanatæ, plenè probant etiam contra tertium.*
14 *Sententia antiqua probat etiam sine actis.*
15 *Dictio,scilicet, regulatur secundum subiectam materiam,& quo casu stet declaratiuè.*
16 *Pertinentiarum appellatione quæ veniant.*
17 *Scientia præsumitur ex lapsu longi temporis.*

18 *Scientia præsumitur ex actuum multiplicitate.*
19 *Obseruantia declarat, quid in priuilegiis, & concessionibus comprehensum fuerit.*
20 Pertinentiarum *appellatione quæ veniant, declaratur ex obseruantia.*
21 *Solemnitates supplentur ex beneplacito Apostolico.*
22 *Consensus Capituli præsumitur ex temporis antiquitate, vna cum obseruantia, etiam quod enunciatus, aut reseruatus non appareat.*
23 *Beneplacitum Apostolicum præsumitur ex temporis diuturnitate, vna cum obseruantia.*
24 *Locum non esse nullius diœcesis, non probatur ex dispensationibus matrimonialibus, & excommunicationibus in forma* Significauit *directis Episcopo, intra cuius fines locus esse prætenditur.*
25 *Episcopi in casibus, in quibus vigore Concilij Tridentini iurisdictionem in exemptos exercere possunt, non procedunt vti Ordinarij, sed vti delegati Sedis Apostolicæ.*
26 *Seminario contribuere tenentur etiam qui sunt Nullius Diœcesis, si aliter non sint exempti.*
27 *Obseruantia præscripta non interrumpitur per litem.*
28 *Lis non interrumpit quasi possessionem, quando sententia fertur pro possessore.*
29 *Priuilegia concessa Monasterio, ac rebus, & non personis, censentur realia, & perpetua, & suffragantur quibuscumque personis, ad quarum manus ipsa bona decreuerint.*
30 *Priuilegia concessa successoribus, censentur perpetua.*
31 *Priuilegia concessa Monasterio, seu loco, & eius bonis, censentur perpetua, & suffragantur successoribus.*

DECISIO.

LATA sententia per Illustrissimum D. Cardinalem Farnesium vigore Commissionis cum clausula, *appellatione remota,* in qua de voto Dominorum meorum Manzanedi, & Pamphilij pronunciatum fuit, omnimodam ordinariam iurisdictionem in spiritualibus, & temporalibus, quam habebant Episcopi Squillacenses ante, & de tempore donationis Theodori, Ioannis, & Donati in Parochos, & Parochialium Casalium Serræ, Spatulæ, Biungi, Montauri, & Gasparinæ, spectasse, & spectare ad Priorem, & Monasterium Sancti Stephani de Nemore Venerabilis Congregationis Carthusiensis, eosdemque in eorum possessione, seu quasi iurisdictionis præfatæ fore, & esse manutenendos: illisque ex Apostolicis indultis licuisse, & licere consecrationes, chrisma, cæterasque Episcopalis officij indigentias, à quo voluerint Episcopo consequi, vt latiùs in sententia *summ num* 9. Cum aduersùs eam Episcopus non acquiescens causam restitututionis in integrum, prout de iure Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto de voto Rotæ committi obtinuisset; pro eodem voto habendo fuit dubitatum coram me, an constaret de iustis causis restitutionis in integrum. Et Domini, vtraque parte informante, non constare censuerunt, nisi obstet excessus quoad loca, de quo videatur.

Nam ex donationibus, tam Comitis Rogerij, quàm Theodori, Ioannis, & Donati, Episcoporum Squillacensium à Sede Apostolica confirmatis, nec non ex priuilegiis eiusdem Sedis, Monasterio S. Stephani concessis, vna cum obseruantia subsequuta, apparet manifestè de 1 iustitia dictæ sententiæ. Vnde cessat læsio, sine qua non datur restitutio. Rota *decis.* 1. *de restit. in integr. in non.* Serap. *decis.* 1238. *num.* 1. & fuit dictum *in Cæsaraugustana fructuum 26. Iunij* 1602. coram Reuerendissimo D. meo Damasceno, & *in Marsiliensi pecuniaria, 26. Iunij* 1609. *coram Reuerendissimo Bononiensi,* & aliàs sæpè.

Nec pro læsione probanda suffragatur in sententia loca de quibus agitur, enunciari Prouinciæ Reginensi, cuius contrarium, imò quod sint in diœcesi Squillacensi patere dicebatur, ex nonnullis ex dictis iuribus. Vnde licet præ- 2 dictæ donationes, ac priuilegia, & confirmationes Apostolicæ continerent exemptionem quantumuis amplissimam: ita quòd dicta loca vri exempta non essent ampliùs de diœcesi attamen in diœcesi permanebant, *cap. Cum Episcopus,* & *ibi* Gemin. *num.* 3. Franc. *num.* 2. *de offic. Ordin. in* 6. cum aliis adductis *in Constantien. Iurisdictionis* 18. *Maij* 1611. *coram Reuerendissimo Attrebatensi:* & hic per informantes: quia 3 simul stare possunt quod dicta loca sint in Prouincia Reginensi, & nihilominus sint in diœcesi Squillacensi, ex quo Prouinciæ nomen est generale, plures comprehendens sub se diœceses, *cap.* 26. *quæst.* 3. Bartol. *in Extrauag. Qui sunt rebelles.* §. *Lombardiæ num.* 7. Ruin. *cons.* 22. *num.* 4. & 5. *lib.* 1. & habetur in Prouinciali omnium Ecclesiarum, in quo Squillacensis Episcopus est descriptus inter alios suffraganeos Archiepiscopi Reginensis.

Præterea dicta casalia non fuerunt simpliciter exempta à iurisdictione Episcopi Squillacensis: verum etiam cum omnibus suis hominibus tam de Clero, quàm de populo subiecto Monasterio S. Stephani, & illius Priori, quibus per Episcopos Squillacenses fuit concessum omne ius, omnisque iurisdictio, & correctio, quæ in dictis casalibus ipsis competebat; adeo quod Episcopi nullum sibi retinuerint in eis, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæterasque Episcopalis officij indigentias, quas à quocumque voluerint Episcopo recipiendi eis tribuerint facultatem, vt in donationibus præfatorum Theodori, Ioannis, & Donati, ac confirmationibus Apostolicis Vrbani II. & Honorij III. aliorumque Pontificum. *Sum. num.* 2. & 3. Quod etiam patet ex antiquissima sententia lata de anno 1283. per Cantorem Cathacen. Delegatum Apostolicum, *eodem Summæ num.* 4. in qua narratis, ac visis donationibus, & confirmationibus supradictis, nec non examinatis testibus declaratur, Syndicum dicti Monasterij liquidè, & plenariè suam intentionem probasse, videlicet quod spiritualia præfatorum casalium pleno iure spectabant ad Monasterium, & à longis retro temporibus vsque tunc ab eo pacificè tenebantur, & possidebantur. Quæ sententia, & si lata fuerit inter Priorem Monasterij, & Archidiaconum Squillacensem, & sic 4 inter alios; attamen plenè probat contra modernum D. Episcopum, ex quo illius prædecessor, ad quem primo loco expectabat defensio, permisit, Archidiaconum agere, *cap. pen. de re* 5 *iudic. l. sæpè ff. eod.* Et quia dicta sententia fuit lata in causa status, *l. ingenium. ff de stat. hom.* Alex.

Alex. *in d l. Sæpè, num.* 56. Achill. *dec.* 5. *de sent. & re iudic.* Seraph. *decis.* 1422. Et in omnem
6 casum facit vehementissimam præsumptionem boni iuris, vt ait Seraphin. *vbi supra in versic. Verum.* Put. *decis.* 133. *in fine lib.* 1. Concurrente maximè illius antiquitate, & obseruantia circa exercitium omnimodæ iurisdictionis in casalibus præfatis, quæ obseruantia, & antiqua possessio Monasterij, optimè probatur, tam ex testibus pro illius parte formaliter examinatis, *Summario num.* 6. 7. & 8. quàm ex authenticis scripturis in processu *d. fol.* 209. *vsque ad* 240.

7 Vnde sequitur quod cum omnis iurisdictio quæ Episcopo in dictis locis competebat fuerit ab eo totaliter abdicata, & in Priorem, ac Monasterium translata, dicta loca, & casalia fuerunt effecta proprium territorium ipsius Monasterij, & non sunt ampliùs neque de diœcesi, neque in diœcesi Squillacensi. Gloss. in *Clem.* 1 §. *Volumus in verbo Diœcesanis*, & ibi Card. *num* 2. *in* 4. *quæst.* Abbas *num.* 15. Imol. *num.* 28 Vital. *num.* 4 *de for. compet.* Anchar. *in cap. Postulasti, num.* 45. *ad finem vers. licet rationes, eod. tit.* Franc. *in cap.* 2. §. *Statuto, num.* 10. *ad finem vers Sed si per priuilegium, de const. in* 6. Rota *decis.* 207. *in fine part.* 2. *diuers.* & fuit resolutum *in Nullius iurisdictionis* 19. *Martij* 1586. *coram Bubalo. Et in Vrbinatensi iurisdictionis,* 19. *Martij* 1594. *coram Gypsio, & in Burgensi iurisdictionis,* 16. *Decembris* 1594. & 28. *Aprilis* 1595. *coram Orano, & in Nullius, seu Luceñ iurisdictionis* 12. *Februarij* 1596. *coram Mantica. Et in Constantiensi iurisdictionis* 16. *Nouembris* 1607. *coram Reuerendissimo Attrebatensi,* & nouissimè *in Adriensi, seu Nullius iurisdictionis* 28. *Maij* 1612. & 21. *Martij* 1613. *coram R. P. D. meo Vbaldo.*

8 Hinc patet responsio ad aliam decisionem Reuerendissimi Attrebateñ, *in causa Constantien. iurisdictionis* 18. *Maij* 1611. quia dicta decisio fuit facta cum præsupposita, quod Parochiales, de quibus ibi agebatur, essent in diœcesi Constantiensi; & priuilegia quibus Abbas S. Gailli nitebatur, solum continebant simplicem exemptionem, & eam restrictam ad Monasteria, & eorum membra non autem ad loca, & castra, siue populum: & denique ibi non fuerat abdicatum omne ius Episcopale; & translatum in Abbatem, provt hæc omnia in contrarium se habent in casu nostro.

Illa igitur enunciatio, in prima donatione Comitis Rogerij, & aliæ in confirmationibus Vrbani, & Honorij, ac in dicta sententia delegati, quatenus dicta casalia enunciantur diœcesis Squillacensis, referri potest ad tempus,
9 antequam essent nullius diœcesis; vel dicta verba stant demonstratiuè, vt in dubio accipienda sunt, non taxatiuè, nec limitatiuè Bart. *in l. Cum pater.* §. *Mense, num.* 8. *ff. de leg.* 2. Dec. *cons.* 183. *num.* 1. *vers. Et ad hoc facit. Est cons.* 468. *num.* 3. Crauett. *cons.* 301. *num.* 5. Ceph. *cons.* 137. *num.* 37. vel non probant, quando
10 provt in hoc casu, principaliter agitur de veritate enunciati. Put. *decis.* 38. *in fine lib.* 1. Verall. *decis.* 19. *num.* 4. *part.* 2. & in specie fuit dictum in *Luceñ. seu nullius iurisdictionis* 4. *Maij* 1598. coram Seraphino, *inter impressas decis.* 1178. & *in dicta Adrieñ. seu nullius, coram D. Vbaldo*; stante maximè, quod non concurrit aliquod adminiculum longææ possessionis pro Episcopo, sed pro Priore, & Monasterio: vt 11
esse necessarium dixit Rota *in dicta Adrieñ.* Et in omnem euentum postquam Monasterium retinet territorium distinctum per vnam 12
leucam, in quo extant dicta loca, vna cum iurisdictione quasi Episcopali in homines, tam de Clero, quàm de populo, vt in trina donatione Comitis Rogerij, *Summ. num.* 1. & in dictis concessionibus Episcoporum Squillacensium, Apostolica authoritate vallatis, sequitur manifestè, dictum Monasterium, & dicta loca, & casalia esse verè, & realiter nullius, etiam si dictum territorium sit circundatum limitibus Episcopatus Squillacensis, vt in puncto fuit dictum *in Calaguritana, seu nullius iurisdictionis.* 7. *Februarij* 1607. *coram Reuerendissimo Attrebatensi*, per Gloss. *in d. Clem.* 1. §. *Volumus, in verb. Diœcesanis*, cum alijs ibi allegatis.

Non obstat quod sententia declaret, ad Monasterium spectare omnimodam iurisdictionem, quam habebant Theodorus, Ioannes, & Donatus Episcopi Squillacenses: & tamen de priuilegio Theodori non constet, nec constare possit: quia Fratres loca de quibus agitur in tempore Theodori, nondum acquisiuerant priuilegium autem Ioannis loquatur tantummodo de loco Arsafiæ; tertium verò priuilegium Donati videatur restrictum ad eundem locum Arsafiæ, scilicet, Montaurum, Liuianum, & Aruncum, non autem ad castra Gasparinæ, & aliorum locorum, de quibus in sententia.

Nam quoad priuilegium Theodori, satis illud probatur ex narratiua Episcoporum Ioannis, & Donati, nec non ex confirmatione Honorij III. & narratiua sententiæ dicti Iudicis 13
Apostolici de anno 1283. quæ quidem enunciatiuæ, cum sint plures, & à diuersis personis emanatæ, & antiquissimæ plenè probant, etiam contra tertium, Bald. *in l. Cum aliquis, num.* 4. *vers. Item quod dicit* Salycet. *num.* 3. *vers. Si tamen plura* Castren. *num.* 7. Ias. *num.* 4. *C. de iur. delib.* Aret. *in cap. Cum causam, num.* 23. *de probat.* Crauet. *de antiq.* 1. *part* §. *ampliatur num.* 14. Mantica *de tacit. & ambiguit. lib.* 2. *tit.* 6. *num.* 21. Put. *decis.* 209. *num.* 1. & *decis.* 319. *in fine lib.* 2. Verall. *decis.* 337. *num.* 6. & *decis.* 344. *num.* 2. *part.* 3. Rota *decis.* 684. *num.* 1. *part.* 1. *vers. Et præsertim.* Quia in dicta sententia non solùm enunciatur donationes omnium supradictorum Episcoporum: sed etiam affirmatiuè dicitur de illis per instrumenta eorundem Episcoporum euidenter ipsi Iudici constitisse: & cum dicta sententia sit de antiquo, non solùm vltra 100. verum etiam 300. annos probat etiam sine Actis, Bald. *in l. Emancipatione num.* 3. *C. de fide instrum.* Alex. *consil.* 30. *num.* 7. *lib.* 5. Dec. *cons.* 375. *num.* 3. Gabr. *de sent. conclus.* 4. *num.* 34. Cassad. *decis.* 3. *sub num.* 2. *de procur.* Put. *decis.* 338. *lib* 2 Ant. August. *decis.* 145. *lib.* 3. & fuit sæpissimè resolutum.

Quo verò ad priuilegia Ioannis, & Donati, 14
quod scilicet, verè comprehendant dicta loca, & casalia, provt illa comprehendebat etiam priuilegium Theodori, patet ex eo, quia dicta priuilegia confirmant donationem à Comite Rogerio factam Beato Brunoni de Monasterio, & loco Arsafiæ cum omnibus pertinentiis suis, in spatium vnius leucæ pro dote dicti Monasterij: qui locus Arsafiæ licet non exprimatur in prima

prima donatione;tamen exprimitur in secunda, & in vtraque designatur,& nominatim circumscribitur situs dicti loci,videlicet, inter locum Arenæ, & oppidum Styli,super territorio dicti loci Styli,prout etiam exprimitur in tertia donatione. Dicta autem prima donatio fuit confirmata per Vrbanum II. & Episcopum Theodorum vt in ea dicitur, & successiuè, tam prima, quàm reliquæ per dictum Vrbanum, per Ioannem, & Donatum Episcopos, ac demum per Honorium III. *Summ.num.*1.*&* 2. ita quòd sumus certi,quod dictum Monasterium, & dictus locus Arsafiæ existit inter Arenam, & oppidum Styli, & in territorio dicti oppidi Styli. Vnde cum Episcopus in sua septima positione, & testes super ea inducti *Summ. num.*10. concludentissimè probent, quod dictum Monasterium,& casalia terræ Spatulæ,& Biungi, sunt intra territorium eiusdem oppidi Styli:& quoad Montaurum, & Gaspatinam habeamus donationem tertiam Rogerij confirmatam,in qua specificè dicta casalia nominantur. Vtique necesse est,fateamur, quod omnia dicta loca fuerunt comprehensa in dictis priuilegiis Episcoporum Squillacensium, & confirmationibus Apostolicis: ac propterea dicta sententia D. Cardinalis in aliquo non grauauit.

Vlteriùs,& si in priuilegio Donati fiat mentio de loco Arsafiæ, scilicet,Montauro, Liuiano,& Arunco;tamen per illam dictionem *scilicet*, non restringitur concessio, sed potiùs ampliatur,provt est de natura illius dictionis,quæ
15 regulatur secundum subiectam materiam, vt dicit Fulgos. *cons.*147. *num.*2. & propterea cum subiecta materia in casu nostro non admittat, quod ista dictio, *videlicet*, stet restrictiuè: quia non concordaret cum præcedentibus donationibus ibidem confirmatis; ideo potius dicendum est, quod stet declaratiuè, & quod propterea non excludat alia casalia, vt in puncto declarat Dec. *cons.*47.*num.* 2.*vers.sed prædictis*, vbi dicit quod in istis terminis illa dictio *videlicet* debet intelligi declaratiuè, ita vt non excludat alia loca sita in territorio,& contenta in dispositione,ad quam fuit habita relatio.

Et tanto magis,quia in dicto priuilegio Donati post expressionem loci Arsafiæ, Montauri, Liuiani,& Arunci,sequuntur alia verba generalia cum omnibus pertinentiis suis,&c. provt in alio priuilegio Ioannis,& in Donatione Comitis Rogerij,ad quam se referunt dicta verba,& similia reperiuntur expressa,quarum pertinentiarum appellatione veniunt omnia ibi
16 existentia, quamuis sint penitùs separata, *l. Si quando,la prima C.de bon. vacant.lib.*10.Bald. *in cap.*1. *num.*2. *de Capit. qui cur. vend.* Mandel. *cons.*322. *num.*34. & quicquid concedens ibi habeat. Alex. *cons.*105. *num.*2. *lib.*6. Imò licet de eo tempore nondum existerent omnia dicta casalia;sed aliqua post modū fuissent fabricata, vt de casali Serræ deponit Ioannes Baptista Spatea Notarius super 81. interrogatorio; nihilominus in dictis priuilegiis, & donationibus adhuc essent comprehensa. *l. Verbum illud pertinere in fin. ff. de verb. signif.* Paris. *cons.*58. *num* 43. *lib.*3. Decian. *cons.*123. *num.*28. *eod. lib.*3. Præsertim quia in priuilegiis dictorum Ioannis, & Donati, leguntur hæc verba: *cum omnibus pertinentiis, & cum omnibus hominibus tam de Clero, quàm de populo, quos ad præsens præfatum Monasterium habet, vel in posterum habiturum est, de extraneis quoque omnibus, qui in potestate ipsius Monasterij habitant, vel habituri sunt.*

Omnis denique cessat difficultas ex antiquissima obseruantia subsequuta, & vsque de præsenti continuata, ex qua apparet,Monasterium semper,& continuè omnimodam iurisdictionem spiritualem, & temporalem in dictis casalibus exercuisse,& exercere,vt in dicta sententia Delegati de anno 1283. & depositionibus testium pro parte Monasterij examinatorum, quorum aliqui non solùm deponunt de scientia, & patientia Episcoporum; sed etiam de actibus positiuis: vltra quod dicta sententia præsumitur ex lapsu longi temporis.Rota *decis.* 28. *num.*7. *& decis.*147.*num.*3. *part.*1. *diuers.* vbi quòd in pluribus causis ita fuit resolutum: 17
*& decis.*166. *num.*2. *vers. Secundò,ex lapsu temporis,ead. part.*1. Et fuit dictum *in Hispalen. legitimitatis,*11. *Maij* 1611. *coram R. P. D. meo Vbaldo* quemadmodum præsumitur ex actuum multiplicitate Abb. *in cap. Cum Ecclesia num.* 18
25.*de caus.poss.& propriet.*Aym.*de antiq.tempor.* 4.*part.* §. *Materia num.*61.Put.*decis.*217.*in fin. & decis.*264.*num.*2.*vers.Concurrebat etiam lib.*1. Rota *dicta decis.*166. *num.*4.*part.*1. Seraphin. *decis.*306.*num.*7. & fuit resolutum in Calaguritana *iurisdictionis de Oñate*,7. *Maij* 1610. *coram Illustrissimo Lancellotto.* Quæ obseruantia declarat,quid in præfatis donationibus, & pri- 19
uilegiis fuit actum, & verbis comprehensum, *l.Sed & Iulianus,§.Proinde ff. Ad Macedon.* Cast. *cons.*347.*num.*4 *lib.*1. Crauett. *cons.*101.*num.*3. 20
*& cons.*211.*num.*8.Gabr.*cons.*66. *num.*24.*lib.*2. Rota *diuers. decis.*571.*num.*3.*part.*1. Seraphin. *decis.*600. *num.*3. Et in terminis de interpretatione verbi *pertinentiarum*, ex obseruantia post concessionem tradit Mandel. *cons.*538. *num.*9.

Vnde etiam tollitur aliud obiectum de defectu consensus Capituli in priuilegiis Ioannis, & Donati,in quibus neque etiam fuit enunciatus, aut reseruatus. Nam vltra quòd interuenisse narratur in litteris Honorij III. & in dicta sententia, & omisso, quod Apostolica authoritas,de qua in confirmationibus Vrbani II. 21
& dicti Honorij III. supplet istam, & alias solemnitates Abb. *cons.*41. *num.*3.*lib.*1.*sæpius canonizato*, & in specie de hoc defectu consensus Capituli tradit Capic. *decis.*16.*num.*1.*in fin.& seq.* Rebuff. *in comp. alien. rer. Eccles. num.*15. *vers. Fallit quando Papa, & num.*95. *in fin.* Seraph. *decis.*338. *num.*2. *&* 3. Ex dicta temporis 22
antiquitate, vna cum longissima, & antiquissima obseruantia dictus consensus interuenisse præsumitur, etiam quod in dictis priuilegiis enunciatus, aut reseruatus non appareat. Alex. *cons.*79. *num.*3. *in fine,& seq. lib.*1. *& cons.*219. *num.*16. *lib.*6. Dec. *cons.*341. *num.*13,*vers. Non obstat illud.* Proland. *cons.*99.*num.*34.*lib.*2. Gozad. *cons.*73.*num.*29. Cephal. *cons.*47. *num.*10. *& seq. & cons.*90.*in fine.*Surd. *cons.*28. *num.*116. Et hanc sententiam esse communem, & veram ait Felin. *in cap. Albericus. num.*4. *in fin. vers. Si autem in instrumento, de testib.* Idem *in cap. Sicut num.*33. *vers.septimo,& vltimo de re iudic.* Redoan.*de rebus Eccles.non alien.quæst.*39.*num.* 3. *&* 29. *in fine* quam etiam perpetuò sequuta est Rota, attestante Seraph. *decis.*142. *num.*3. & constat ex Put. *decis.*355. *num.*2. *lib.*1. *& decis.*365.

decis. 365. n. 7. l. 2. & ex aliis antiquis, & modernis decisionibus, *vt in Conchen. fructuum 10. Februarij, 1586. Coram Gypsio, Tarraconen. Sacristiæ 9. Iunij 1600. coram Iusto. Papien. bonorum 10. Maij 1602. coram bon. mem. Card. Pamphilio. Calaguritana de Alberite, 16. Iunij 1608. coram Reuerendiss. Attrebatensi. Et in Papien. dotis, & legatorum, 20. Dececembris, 1610. & 16. Iunij 1611. coram R.P.D. meo Pamphilio* in quibus, & aliæ referuntur.

Defectus autem consensus Apostolici gratis allegatur, cum nedum fuerit enunciatus in prima donatione Comitis Rogerij; sed etiam expressæ adsint confirmationes Vrbani II. & Honorij III. *Summ. num. 3.* in quibus tam præfatæ
23 donationes Rogerij, quàm priuilegia, & concessiones Ioannis, & Donati confirmantur. Et nihilominus ille præsumeretur ex diuturnitate temporis 500. annorum iuncta obseruantia perpetua, & inconcussa, etiam quod reseruatus non fuisset ex prædictis.

Non obstat prætensa in obseruantia: quia non probatur. Nam quoad ordinum collationes, Ecclesiarum consecrationes, & alias Episcopalis officij indigentias potest Monasterium Indultis Apostolicis, ea à quocunque malueri Episcopo petere, & exerceri facere. Quo verò
24 ad dispensationes matrimoniales, & excommunicationes pro reuelationibus in forma *Significauit*, ea per Sedem Apostolicam solis Episcopis diriguntur. Et propterea ipsi D. Episcopo suffragari non possunt, vt in simili fuit dictum *in villa Adrien. seu nullius iurisdictionis, 28. Maij 1612. & 18. Martij 1613.* coram R.P.D. meo Vbaldo. Quod autem D. Episcpus in multis casibus hodie vigore Concilij possit exercere suam iurisdictionem in exemptos, & qui sunt
25 nullius, hoc in sententia non fuit ademptum; & ideo non grauauit, cum Episcopi in dictis casibus non procedant vti ordinarij, sed tanquam delegati Sedis Apostolicæ, vt fuit in specie consideratum *in eadem causa.*

Nec subsistit in facto, quod aliqua lis vnquam fuerit ab anno 1566. inter Priorem, & Episcopum super iurisdictione ista, nisi ab anno 1597. citra, vt in litteris Cardinalis Alexandrini. *Summ. Episcopi, num. 9.* quæ magis videtur fuisse extraiudicialis, & de facto, quousque de anno 1606. hæc causa fuit commissa, & actus ex aduerso allegati *Summ. num. 8.* sunt super contributione Seminarij, quæ nihil commune habet cum iurisdictione, cum ad contributionem Seminarij teneantur etiam, qui sunt
26 nullius diœcesis, si aliter non sint exempti, vt ex decreto Sacri Concilij *sess. 23. cap. 18. circa med.* firmauit Rota coram R.P.D. meo Vbaldo. Et quidquid sit de initio istius litis, & omisso quod illa obseruantia iam fuerat præscripta de
27 tempore litis motæ, vnde non potuit interrumpi Card. *cons. 131. num. 4.* Abbas *in cap. Auditis. num. 10. de præscript.* Felin. *in cap. illud. num. 13. eod. tit.* Cum appareat manifestè de antiquissima Priores, & Monasterij quasi possessione iurisdictionis præfatæ, quam etiam post litem iure medio continuarunt, ac demum fauorabilem sententiam obtinuerunt, huiusmodi lis ad interrumpendam eorum quasi possessionem obesse
28 se non potuit: quia interruptio non inducitur per litem, quando sententia fertur pro possessione. Felin. *in d. cap. Illud num. 17. in 14. conclus.* Balb. *de præscript. 6. part. princ. 3. part. quæst. 4. num. 37.* Rota *decis. 534. num. 6. part. 1. diuers.* Card. Seraph. *decis. 1027. num. 14. & decis. 1273. num. 3.*

Postremò, non obstat, quòd per mutationem Monachorum Carthusiensium, & inductionem Cisterciensium in dicto Monasterio, fuerit extincta priuilegia ipsis Carthusiensibus, vt *supra* concessa: & licet deinde suppresso ordine Cisterciensium post annos 300 superuenerit priuilegium Leonis X. de nouo concedentis domum S. Stephani dictis Carthusiensibus: attamen hoc fuit cum solis priuilegiis quæ ipsi habebant in aliis eorum Domibus, inter quæ non probatur adesse priuilegia episcopalia. Nam vltra quod dicta concessio Leonis de præfata domo facta fuit cum omnibus, & singulis eius mobilibus, & immobilibus, bonis, iuribus, & pertinentiis suis, vt in ea legitur expresè, cum dicta priuilegia, vt constat, ex præfatis donationibus & concessionibus Episcoporum Squillacensium, ac confirmationibus Apostolicis, fuerint concessa ipsi Monasterio, nec non 29
locis, ac bonis eidem donatis, & sic rebus, & nō personis; ideo fuerunt realia, & perpetua, & consequenter illa suffragantur Priori, & Monachis S. Stephani de Nemore, ad quos Monasterium, & loca, bonaque præfata deuenerunt, *l. Ætatem. §. fin. l. Forma §. Quamquam, ff. de censibus* Rota *decis. 4. de priuil. in antiq.* Dyn. *in reg. priuilegium, num. 7. & ibi* Ioan. Andr. *num. 1. in 4. cas.* Franc. *num. 3. in fine vers. Aliquando, & 4. de reg. iur. in 6.* Bart. *in l. 1. num. 2. ad finem vers. Si verò priuilegium conceditur rei, & seq. ff. de constit. Princ.* Anchar. *cons. 327. num. 2. vers. primo namque.* Natt. *cons. 627. num. 12. & seq.* Idem *cons. 649. num. 16. & 17.* Menoch. *cons. 276. num. 8. & præsumpt. 103 num. 24. lib. 3.* Surd. *cons. 525. num. 26.* vbi alios cumulat Schrader. *cons. 23. num. 62. vers. Deinde quoque, lib. 2.*

Et tantò magis, quia dictum Monasterium, & dicta loca, & bona fuerunt donata, & confirmata Beato Brunoni, illiusque sociis, & successoribus, ac cum omnibus hominibus, tam de Clero, quàm de populo, quos tunc prædictum Monasterium habebat, vel in posterum habiturum esset de extraneis quoque tunc habitantibus, & habitaturis. Vnde sine dubio illa priui- 30
legia competunt Carthusianis ibi hodie degentibus, & in homines tam de Clero, quàm de populo, & extraneos omnes ibi nunc habitantes. Bald. *cons. 159. num. 4. vers. Primo namque lib. 3.* Crauet. *cons. 404. num. 5.* Latè Schrader. vbi supra *num. 62. vers. Et hoc potissimum, & vers. Idem est.* Menoch. *de præsumpt. 103. num. 44. vers. Nono sumitur. lib. 2.* Etiam quod dicti Carthusienses olim exinde recesserint, attento quod postea ad eundem locum fuerunt per Leonem X. redintegrati, & dicta priuilegia ordinem, & per- 31
sonam Monachorum non respiciunt, sed fuerunt concessa Monasterio seu loco, & ipsius bonis Innocent. *in cap. Abbate in fin.* Butr. *num. 22.* Abb. *num. 16. ad fin. verb. signific.* Franc. in istis terminis *in cap. Cum personæ. §. fin. num. 4. vers. Sed, si ipsa Ecclesia, & vers. Si verò Papa de priuileg. in 6.* Prob. ab Monach. *in cap. Cum de beneficio num. 47. & seq. de præbend. eod. lib.* Quinimo dicta priuilegia realiter nunquam fuerunt extinctam, cum etiam Monachi Cistercienses, dum in Monasterio permanserunt, dictis priuilegiis

legiis ex concessione Honorij III. & aliorum prædecessorum gauisi fuerunt, vt in dicta confirmatione Honorij III. *Summario, num. 3.*

Ex quibus ita decisum vnanimiter non constare de causis restitutionis in integrum. Et licet ex prædictis non videretur adesse aliquis excessus in sententia quoad omnia quinque loca, & casalia, de quibus in ea Domini tamen pro sua prudentia, & maturitate reseruarunt, vt de hoc particulariter videretur.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum *tom. 3. de iure Abbatum, decis. 69.*

Nullius seu Aquitana

Iurisdictionis.

Coram Domino Dunozetto, anno 1624.

ARGVMENTVM.

Locus quando dicatur exemptus, & nullius diœcesis, & quando dicatur esse in diœcesi.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet intentionem fundatam de iure communi exercẽdi iurisdictionem spiritualem in omnibus Ecclesiis suæ diœcesis, & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus.*

2 *Ordinario conceditur manutentio exercendi iurisdictionẽ spiritualem in omnibus Ecclesiis, & in omnes personas degentes intra limites suæ diœcesis ex sola iuris assistentia, nulla alia possessione probata. Limita vt num. 5.*

3 *Loca omnia, seu castra præsumuntur esse alicuius certæ diœcesis, & illius, cui sunt viciniora.*

4 *Fines antiqui probantur leuioribus probationibus.*

6 *Exemplum exempli nullum facit gradum probationis.*

7 *Enunciatiua Papæ quæ emanauit ad supplicationem partis non probat in præiudicium tertij.*

8 *Enunciatiua non probat quando principaliter disputatur de enunciato.*

9 *Limites, & fines debent esse ita coniuncti, vt ab omnibus lateribus capiant, & quodammodo includant omnia loca connata.*

10 *Esse hoc non probatur quod ab hoc contingit abesse.*

11 *Mappa non facta seruatis seruandis parum aut nihil probat, sicut etiam scriptura typis impressa.*

12 *Testes deponentes super certis finibus, & limitibus, debent, etiam non interrogati, assignare rationem concludentem, non per actum intellectus, sed etiam per sensum corporis.*

13 *Testibus referentibus se ad scripturas, non plus creditur, quàm ipsis scripturis.*

14 *Visitatio non probat iurisdictionem Episcopi in locis visitatis.*

15 *Probatio æquiuoca, non autem vera, elicitur ex actu, qui potest referri ad plures causas.*

16 *Iurisdictio non acquiritur absque scientia, & patientia illius, contra quem prætenditur.*

17 *Ratio, quæ dependet à ratiocinatione, & intellectu testis, & non à sensu corporeo, non stringit.*

18 *Testes de auditu non specificantes personas à quibus audierunt, non concludunt etiam in antiquis finibus probandis*

19 *Testes de auditu, vt probent, quæ requirantur.*

DECISIO.

Mota lite super iurisdictione spirituali castrorum seu locorum Murri, Musciani, & Notaresci inter D. Episcopum Aprutinum, & D. Abbatem S. Mariæ de Properzano, & Sancti Angeli de Musciani, causa ad Rotam deuoluta, mihique commissa die Mercurij 26. Iunij 1619. dubitatum, cui dandum esset mandatum de manutenendo in exercitio iurisdictionis spiritualis dictorum locorum. Verùm quia in disputatione huius dubij pro parte dicti D. Episcopi prætendebatur manutentio ex sola assistentia iuris communis, quam habent ordinarij in omnibus Ecclesiis suæ diœcesis, & pro parte dicti D. Abbatis acerrimè negabatur, supra dicta loca esse intra fines diœcesis Aprutinæ, sed esse nullius; ideo Domini voluerunt videre particulariter, vtrum prædicta loca probarentur esse intra limites dictæ diœcesis ad effectum, vt ex assistentia iuris communis competeret dicto D. Episcopo manutentio. Quo dubio multoties proposito, maturéque discusso, tandem hodierna die 1
Domini negatiuam sunt amplexi.

Non dubitarunt Domini Episcopum iuxta Sacros Canones habere fundatam intentionem de iure communi, exercendi iurisdictionem spiritualem in omnibus Ecclesiis suæ diœcesis, & in omnes personas degentes intra limites sui 2
Episcopatus, *Canon. omnes Basilicæ, & ibi* Doct. 16 *quæst. 7. Conquerente, de off. iud. ordin. cap. 1. de appell.* Et ex sola assistentia iuris communis nulla alia probata possessione ordinario conceditur manutentio, *cap. Cum personæ, & ibi* Doct. *de priuil. in 6.* Certumque est omnia loca, seu castra præsumi esse alicuius diœcesis certæ. Felin. 3
in cap. graue num. 6. vers. Imò debetur, de off. iudic. ordin. Et præsumptio est esse illius diœcesis, cui sunt viciniora Natt. *cons. 672. n. 17.* Rota *in vna Fauentina iurisdictionis 18. Maij 1609. corã Iusto; & in vna Adrien. iurisdictionis 22. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Pirouano.* Nec etiam contro- 4
uertitur ad probandos fines antiquos leuiores requiri probationes, *cap. Cum causam de probat. cap. Cum olim.* vbi Gloss. *de censibus cap. Si Papa, & ibi* Gloss. *in vers. Probatur de priuil.* Mantic. *decis. 143. num. 12. vers. secundo.* Rota *decis. 405. num. 8. part. 1. & decis. 334. num. 1. part. 2. recentior.* 5

Verùm omnes istæ regulæ limitantur, & non habent locum quotiescumque inferiores Prælati probant se exercuisse iurisdictionem spiritualem in iisdemmet locis, super quibus Episcopus petit manutentionem ex sola assistentia iuris communis, vt in hoc casu pro parte D. Abbatis multi dantur actus iurisdictionales, cum scientia, & patientia Episcoporum Aprutinorum, ex quibus prætendit, se esse in possessione forsan immemoriali exercendi omnimodam iurisdictionem spiritualem supradictis locis: eo enim casu tenetur Episcopus probare claré, & concludenter illa loca sita esse intra limites suæ diœcesis.

diœcesis. Abbas *in cap. Cum olim num.2. de censib. Doct. in cap. Cum venerabilis, de Relig. Domib.* Anchar. *cons.* 310 *n.* 5. Paris. *cons.* 95. *lib.* 4. Surd. *cons.* 429. *lib.* 1. *n.* 61. Rota apud Seraph *dec.* 1278. *num.* 4. vbi in simili denegauit manutentionem Episcopo, quia non concludenter probauerat, loca controuersa esse intra fines suæ diœcesis cum cumulatis *in vna Constantien. iurisdictionis* 16. *Nouembris*, 1607. *coram Reuerendissimo Attrebatensi*; *& in illa Adrien. iurisdictionis* 29. *Maij* 1612. coram R. P. D. meo Vbaldo. Nec sufficiunt præsumptiones, cum probatur possessio inferioris ibidem exercentis iurisdictionem. Rota *diuers. decis.* 207. *part.* 2. *& in d. Adrien. iurisdictionis*: tunc enim ad probandos antiquos fines coniecturis non est locus, duriorique onere probandi grauatur Episcopus. Menoch. *præsumpt.* 3. Surd. *cons.* 429. *n.* 61.

Hoc posito fundamento existimarunt Domini examinatis omnibus probationibus adductis pro parte D. Episcopi, eas omnino esse imperfectas, aut saltem non esse sufficientes ad probandum, dicta loca esse sita intra fines diœcesis Aprutinæ, siue fundet se in scripturis, aut in depositionibus testium.

6 Et primò quoad Bullam Anastasij IV. ea est scriptura informis, exemplum exempli, quod nullum gradum probationis facit. *Auth. si quis in aliquo, & ibi* Doct. *c. de eden.* Deinde ex eius
7 lectura apparet eam emanasse ad supplicationem partis: & sic non probat in præiudicium tertij Abbas *in c. Dudum. n.* 3. *de decimis* Imol. *in Clem.* 1. *col. penult. de probat.* Innocent. *in c. Inter dilectos num.* 6. *de fide instrumentor.* Roman. *cons.* 208. *n.* 3. Rota *decis.* 760. *n.* 1. *par.* 1. *diuers.* Seraph. *decis.* 278. *n.* 12. præsumitur inesse dictæ Bullæ
8 clausula, *si ita est, c.* 2. *de rescript.* Vltra quòd dicti limites sunt enunciatiuè in Dicta Bulla positi: & certum est tunc non probare enunciatiuas, quando principaliter disputatur de enunciato, Felin *in c. Per tuas. n.* 12. *vers.* 2. *de probat.* Alex. *cons.* 136. *n.* 11. *lib.* 1. Aym. *cons.* 29. *n.* 3. Put. *decis.* 381. *n.* 3. *lib.* 1.

Considerarunt denique Domini, dictam Bullam Anastasij IV. quæ videtur assignare confines diœcesis Aprutinæ, aut non fuisse in vsu, aut saltem nullum probationis gradum facere: quia intra limites ibidem assignatos plurimi vicini Episcopi habent multa loca, & castra in quibus exercent iurisdictionem spiritualem, & sunt in effectu Asculanæ, Firmanæ, Montisfal-
9 ti, & Ripanæ diœcesum, vt constat ex fide authentica dictorum Episcoporum, & id non controuertitur certum est autem in iure, eam esse naturam limitum, & finium, vt debeant ita esse coniuncti, vt ab omnibus lateribus capiant, & quodammodo includant omnia loca confinata, *l. Patronus §. Sempronius. ff. de leg.* 3. *l. inter eos, ff. de acquir. rer. domin.* Montan. *de finibus c.* 15. *n.* 8. Rota *in Cesenaten. bonorum, coram Cardin. Platto,* 15. *Maij* 1589. *& in eadem* apud Mantic. *decis.* 169. *num.* 4. Ex quo per necesse sequitur, limites in dicta Bulla Anastasiana specificatos non esse
10 fines certos, & inconcussos, ita vt super his debeat fieri fundamentum cum non probetur, hoc esse, quod adhoc contingit ab esse, *cap. In præsentia de probat. l. Neque naturaliter. C. de probat.*

Nec existimarunt Domini aliquod fundamentum posse fieri in Mappa, quæ circumfer-
11 tur: nam vltra quod supradictos defectus patitur ea non facta fuit seruatis seruandis, & ideo parum, aut nihil probat, sicuti de scriptura typis impressa, Guid. *decis.* 67. & licet *in decis.* 405. *n.* 1. *part.* 1. *recentior.* fuerit dicta Mappa pro adminiculo considerata idem factum fuit: quia vtraque pars concorditer eandem Mappam agnoscebant fuisse legitimè factam.

Quòd verò ad probationes quæ ex depositionibus testatam pro parte D. Episcopi examinatorum eliciantur, visum fuit, eas non esse sufficientes: certum est enim testes omnes, qui depo- 12
nunt super certis finibus, & limitibus, debere etiam, si non sint requisiti assignare rationem concludentem, non per actum intellectus sed etiam per sensum corporis, ad hoc vt eorum depositionos stringant Baldus *cons.* 286. *num.* 3. *lib.* 2. Dec. *cons.* 221. *n.* 5. Aym. *cons.* 61. *n.* 5. In hac autem facti specie testes pro D. Episcopo examinati non assignant rationes concludentes pro probandis finibus: maior enim pars se refert ad Bullam Anastasianam, & ad Mappam, quas scripturas ex supradictis non probare firmatum fuit. Et ita non probant dicti testes; non enim 13
plus creditur testibus referentibus se ad scripturam, quàm ipsimet scripturæ. Aym. *cons.* 112. *n.* 13. Seraph. *decis.* 106. *n.* 1.

Alij verò reddunt rationem sui dicti: quia fuerunt in visitatione cum Episcopo: quæ ratio non concludit: cum enim ex dispositione Sacri 14
Concilij Tridentini possint Episcopi, vti delegatis Sedis Apostolicæ visitare omnes Ecclesias viciniores, etiam si sint nullius diœcesis, *cap.* 9. *de Reformat sess.* 24. vide sequitur, ex actu, qui potest referri ad plures causas non elici veram probationem; sed æquiuocam, quæ in hoc casu non sufficit. Surd. *cons.* 168. *n.* 33. *lib.* 2. & in iisdemmet terminis Rota *coram R. P. D. meo Vbaldo respondit in causa Adrien. seu nullius iurisdictionis,* 26. *Maij* 1612. *&* 18. *Martij* 1613.

Sed consideratum fuit, quod iidem testes expressè dicunt, quod Episcopus non visitauit loca de quibus agitur. Vnde ratio visitationis non applicatur casui nostro.

Imò consideratum fuit, quod etiam si dare- 16
tur aliqua visitatio, vel aliquis alius actus iurisdictionalis necesse esset vt probaretur id factum fuisse cum scientia, & patientia dicti D. Abbatis, quæ fuisset necessaria constituendum D. Episcopum in quasi possessione iurisdictionis, Doct. *in c. Cum Ecclesia,* vbi Rip. *num.* 64. *de caus. poss. & propr.* Abb. *in c. Cum contingat. n.* 11. *de for. compet.* Calderin. *cons.* 12. *in fin. de iure patr.* Rota apud Cæs. de Graff. *decis.* 7. *n.* 9. *de testib.* & apud Put. *decis.* 281. *n.* 3. *&* 4. *lib.* 2.

Alij verò testes reddunt rationem vicinitatis asserentes dicta loca, vti propinquiora comprehendi intra fines diœcesis Aprutinæ. Nam vltrà 17
quod etiam hæc ratio non stringit, redditur æquiuoca probatio, cum hoc dependeat à ratiocinatione, & intellectu testis, & non à sensu corporeo. Bald. *cons.* 286. *in fin. lib.* 2.

Alij verò, qui nullam aliam rationem reddunt 18
quam de auditu, & non specificant personas à quibus id audierunt etiam in antiquis finibus probandis non concludunt. Montan. *de finibus num.* 51. 69. Ad effectum enim vt testes de auditu probent præcipuè in antiquis deberent concurrere requisita, *c. licet ex quadam de testi-* 19
bus. Corn. *cons.* 78. *n.* 5. *lib.* 3. Aymon. *de antiqu. part.* 1. §. *Viso de fama. n.* 12.

In quam sententiam eò libentiùs iuerunt Domini: quia pro parte D. Abbatis adducuntur vehementes probationes tam per scripturas, quàm per testes, ex quibus iustificarunt multos actus iurisdictionales per longissimum tempus ab Abbatibus prędecessoribus factos, & cum scientia, & patientia Episcoporum Aprutinorum, quæ ex eo necessariò colligitur, quod ipsimet Episcopi Aprutini multis Clericis sacros ordines contulerunt cum litteris dimissoriis dicti D. Abbatis; & cum expressa narratiua, quod dicta tria loca controuersa erant nullius diœcesis, ex quibus & aliis quæ in disputatione dubij principalis super mandato de manutenendo particulariter examinabuntur, visum fuit, probationes factas per D. Episcopum, aut elidi, aut saltem turpidas reddi; ita vt ad effectum manutentionem obtinendi ex sola assistentia iuris communis non probauerit supra dicta loca, de quibus agitur esse intra fines diœcesis.

Et ita decisum vtraque parte informante.

Habetur hæc decisio apud Tamburinum de iure Abbatum tom. 3. decisione 71.

Sancti Angeli Longobardorum.

Iurisdictionis.

Coram Reuerendissimo P. D. Pirouano Decano Die Veneris 6. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Monasterium aliquod ex quibus probetur, quod sit extra Diœcesim alicuius Episcopatus, & habeat statum nullius Diœcesis.

SVMMARIVM.

1 *Ordinario ad effectum exercendi iurisdictionem, canones vltra fines non assistunt.*

2 *Confines describendi modus qualis dicatur indubitatus.*

3 *Testi vassallo, & amica non est multum credendum.*

4 *Ad confines probandas testes debent reddere sufficientem rationem.*

5 *Confines licet oculis subijciantur tamen illorum distinctio non per sensum visus sed per actum intellectus haberi debet, & ideo testes super eis deponentibus debent reddere rationem.*

6 *Ad confines probandos sola testium scientia non sufficit nisi rationem scientiæ concludant.*

7 *Ecclesiarum finium distinctio si esset posita in sola scientia testium frustra ageretur de diuisione facta per Dionysium Papam.*

9 *Enunciatiuæ dum contingit dubitari enunciato, nec plenam, nec semiplenam probationem faciunt.*

10 *Abbas Generalis suæ Ecclesiæ, & Ordini siuè ignoranter, siuè scienter non potest præiudicare.*

11 *Præsumptiones tolluntur ex contrariis probationibus.*

12 *Probationes validiores in concursu semper preferuntur aliis debilioribus.*

13 *Territorium, quod sit separatum à Iurisdictione Episcopi, ex quo doceatur.*

14 *Licentia audiendi confessiones ab aliquo Monasterio petita Ordinario, & accessio ad publicas supplicationes citra ius, & nomen subiectionis contingere non possunt.*

15 *Testibus vilibus iunctis aliis exceptionibus multo minus est credendum. Testes non probant id quod deponunt si post eorum attestationem referant se ad alium testem, qui absolutè id negat.*

16 *Prælati confessio expressa si non præiudicat Ecclesiæ, multo magis præiudicabit tacita.*

18 *Monasteria etiam exempta si parum distent à Ciuitate possunt compelli per Ordinarium ad accedendum ad publicas supplicationes.*

19 *Sententiæ respicientes statum si transiuerint in iudicatum facit vnius quoad omnes.*

20 *Subiectio, & superioritas iudicatur ex solutione Canonis.*

21 *Testis qui deponit se aliquid fecisse, & asserat se nescire quare id fecerit, non releuat.*

22 *Testes singulares loco, & tempore nihil probant, cum pro vno teste reputentur.*

23 *Testes redduntur singulares ex diuersitate loci, & temporis.*

24 *Iudicium cœptum, si remanserit indefinitum, non est habendum in consideratione.*

DECISIO.

OMISSA discussione actuum iurisdictionalium in summariissimo retinendæ quippè qui pendeant, vel à statu nullius diœcesis huius Abbatiæ S. Guilielmi, vel à statu exempto; nam primo casu semper cessat totalis Iurisdictio Ordinarij in Monachos, & Monasteria existentia extra illius limites; Secundò casu in multis Ordinarij habent iurisdictiones in exemptos; propterea sequendo mentem Dominorum ex integro dubiũ proposui, an Abbatia S. Guilielmi sit nullius Diœcesis, & Domini causa maturè discussa censuerunt Abbatiam esse nullius.

Nam quicquid sit de fundamentis, & rationibus Decisionis 14. Martij 1635. in qua dictum fuit Monasterium prædictum esse intra fines Diœcesis S. Angeli, & dandum esse mandatum de manutenendo D. Episcopo in quasi possessione approbandi confessarios, hodie ex nouo processu remissoriali, & aliis deductis pro Monasterio, clarè patet Abbatiam esse extra fines Diœcesis S. Angeli, & ab omni subiectione liberam probari.

Dantur enim quinque testes formaliter examinati vigore litterarum remissorialum Rotæ, & duo in Curia recepti, & postremo super sexto deponunt de situatione Monasterij inter Diœcesim S. Angeli, & Diœcesim Nuscanam, & primus illorum est Vicarius Episcopi Nuscani, cum prædictis concordant testes de partibus in situatione primus, & secundus qui est Boutus Vicarius Episcopi S. Angeli, ac tertius, ac omnes insimul concludunt Casale, & Monasterium S. Guilelmi nunquam fuisse suppositum Iurisdictioni S. Angeli, nec de præsenti esse. Ordinariumque nunquam visitasse Monasterium, nec Parochos in concernentibus curam animarum, nec aliquam iurisdictionem exercuisse in Parochianos, Monachos autem nunquam accessisse ad Episcopum S. Angeli pro licentia audiendi confessiones, nec ad processiones, & synodum per Episcopos celebratas, & è conuerso Abbatem Generalem Montis Virginis esse Diæcesanum Monasterij S. Guilielmi, omnimodamque iurisdictionẽ in Monasterium, & Parochianos exercuisse, visitationes fecisse, licentias audiendi confessiones Monachis concessisse, Synodum

nodum tenuisse, iura quasi Episcopalia habere, & in omnibus locis Congregationis subiectis omnimodam iurisdictionem priuatiuè quoad ordinarios pro tempore S. Angeli exercuisse.

Quoad situationem, & separationem dicta eorundem testium benè comprobantur ex inuentario antiquissimo continente scripturas Ordinarij Montis Virginis conseruatas in Archiuio Sanctissimæ Annunciatæ Neapolis, in quo sunt distincti confines Monasterij S. Gulielmi à Territorio, & Diœcesi S. Angeli, & aliorum Episcopatuum, & concordat Martyrologium Romanum, in quo dicitur Monasterium S. Gulielmi habere territorium separatum, & declaratio Caroli Secundi, & Roberti eius primogeniti Monasterium S. Gulielmi non esse de Iurisdictione S. Angeli, sed immediatè suppositum Sedi Apostolicæ.

Similiter quoad visitationes benè iustificantur dicta testium, quoniam dantur plures factæ per Abbatem Generalem ab anno 1588. vsque in præsens, & Synodi celebratæ per Abbatem Generalem dantur vsque de anno 1593. ex quibus veritas depositionum vndique conuincitur, & infertur.

1 Primò ex situatione intra fines non probata per Episcopum, & extra limites eiusdem probata per Monachos deficere fundamentum iurisdictionis Episcopi, cui vltra confines non assistunt canones. *cap. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. cap. conquerente de offic. Ordinarij*, Abb. *in cap. cum olim num. 2. de cens.* Anchar. *cons. 310. num. 5.* Caputaque *decis. 306. part. 1. 145. num. 6. p. 2. diuers. & 491. n. 2. p. 1. recent.* Seraph. *dec. 1278. & 1419. n. 1.* & coram Papa Greg. XV. *312. num. 4.*

Non obstant tres testes pro D. Episcopo examinati super situatione, & comprehensione Monasterij S. Gulielmi intra fines S. Angeli, quorum secundus, & tertius assignant certos, & distinctos confines Diœcesi prædictæ, nempè ab Oriente attingere diœcesis Biscinianen, & Laudonien; à meridie se extendere vltra flumen olfantem, ab occasu pertingere diœcesim Nuscanam; & ab Aquilone adhærere aliis diœ-

2 cesibus scilicet Mintmarano, & Treuiso, qui modus describendi confines dicebatur indubitatus ad probandum existentiam inter eosdem *cap. cum olim* vbi Innoc. *in princ. de cens.* Decis. *in cap. cum causam quæ num. 7. & 8. circa finem de probat.*

Quia vltra exceptiones, quæ dantur contra

3 personas dictorum testium, & ex propria illorum confessione desumuntur, Primus est vassallus, & amicus Domini Episcopi, secundus est villicus, & operarius; tertius ad opus Testinum intentus. Rursus super interrogatoriis respondent multa nescire, quæ pertinent ad confinium distinctionem, & nihilominus circa confines

4 ab eisdem allegatos in causa scientiæ nihil concludunt, dum sufficientem rationem non assignant, provt requiritur ad probandum limites,

5 qui etsi oculis subiiciantur, cum tamen illorum distinctio non per sensum visus, sed per actum intellectus haberi debet, suffragari non possunt absque reditione concludentis rationis Bald. *consil. 286. num. 3. libro secundo.* Dec. *consil. 220. num. 15.* Crauet. *consil. 61. numero quinto*, & in his terminis idem fuit dictum in Aprutina *iurisdictionis* 10. Martij 1624. coram bon. mem. Seleucien. cui satisfacere non possunt verba te-

stium vno, & eodem sermone deponentium (e questo lo sò per la longa prattica, che hò hauuta, & hò di quel paese, e per la publica voce, e fama) quoniam in hac materia sola testium scientia non sufficit, nisi rationes scientiæ illam 6
concludant, provt in supradicta Aprutina *iurisdictionis* testes concludebant, scilicet Episcopum peragrasse totam prouinciam, & finitima loca visitasse, iurisdictionem exercuisse, alias si in sola scientia testium posita esset distinctio fi- 7
nium Ecclesiarum frustra esset agendum de diuisione facta per Dionysium Papam, de qua in *cap. 1. part. 1.* & gloss. *in cap. 1. verbo ante Christi aduentum in fin. vers. sed diœcesis 99. distinct.* 8
& tamen incursu ferè quingentorum annorum non dantur actus, qui per scripturam possunt dici indubitati ad hanc probationem sustinendam. Neque dicta eorundem testium ratione carentium adminiculari, aut suppleri possunt ex littera Abbatis Generalis directa Episcopo, aut ex Breue Sanctissimi D. Nostri, & enunciatiuis quæ dantur. Quoniam enunciatiua in Breue transportationis Reliquiarum de anno 1628. & aliæ ex litteris Leonis X & demum ex historia vitæ S. Gulielmi, cum incidenter, & propter aliud fuerint emissæ, & absentibus Monachis, & contingat super enunciato disputari neque 9
plenam, neque semiplenam probationem faciūt secundum veriorem. De qua per Crau. *de antiq. tempor. part. 1. sectione propositum nostrum principale n. 24. & seqq.* Seraph. *decis. 1278. n. 2.* Rot. *decis. 31. de probat. in antiq. & 380. num. 26. p. 5. diuers.* Altera verò enunciatiua litteræ Abbatis Generalis prouenit ab eo qui suæ Ecclesiæ, & 10
Ordini siue ignoranter siue scienter præiudicare non potest Calder. *consil. 5. num. 1. de Confess.* Castr. *cons. 338. num. 3. lib. 1.* Rot. *decis. 480. n. 4. part. 1. recent.* & simili litteræ Abbatis respondet Seraph. *d. decis. 1278. num. 3.* & quatenus ex prædictis oriretur aliqua præsumptio illa benè tollitur ex contrariis probationibus Monachorum in maiori numero testium, qui magis qua- 11
lificati sunt respectu personarum Bouuti, & Aulisæ, qui respectiuè officio Vicarij fungebantur in Diœcesi S. Angeli, & Nuscana, & concurrentibus adminiculis inuentarij, Martyrologij ac declarationis Caroli II. & Roberti eius primogeniti supraponderatis semper præualere debet 12
in concursu Crau. *eod. tract. & sect. num. 34.* Rot. *decis. 34. num. 9. part. 4. recent. & in Adrien. seu nullius iurisdictionis 28. Maij 1612. & 27. Martij 1613. coram bon. mem. Francisco Vbaldo.*

Secundò principaliter infertur ex eadem testium depositione Abbatem Generalem Montis Virginis esse Diœcesanum Monasterij S. Gulielmi, visitare, licentias confessiones audiendi concedere, Synodum congregare, beneficia conferre, iura quasi Episcopalia habere, & prædicta in locis Congregationi subiectis exercere, quæ 13
omnia concludunt territorium S. Gulielmi esse separatum, & perinde haberi extra Diœcesim Episcopi in omnibus; & per omnia Gloss. *in clement. 1. §. volumus verbo Diœcesanis*, vbi Cardin. Abb. Vitalinus, & Imola *de foro competent.* Federicus de Senis *consil. 54. numero 4.* Rot. *decis. 207. in fin. part. 2. diuers.* Seraphin. *d. decis. 1278. numero 4.* & in Squillaceñ *iurisdictionis* coram Andræa, quæ est 54. *in eius impress.* in Adrien. seu nullius *iurisdictionis* 28. Maij 1612. & 15. Nouembris 1613. coram bon. memor. Vbaldo,

Vbaldo, & in nullius seu Fanen. *iurisdictionis* 27. Octobris 1617. coram D. meo Decano, Marsicen. *iurisdiction.* 11. Ian. 1621. coram bon. mem. Buratto, & in Papilonensi *iurisdictionis* 15. Decemb. 1623. coram D. meo Merlino. Neque in quolibet actu supra per testes enunciato deficiunt scripturæ, & documenta publica comprobantia veritatem depositionum; nam Summario Monachorum *num.* 8. dantur visitationes, & quidem plures factæ in Monasterio S. Gulielmi per Abbatem Generalem, & Visitatores ab eo deputatos continuatæ ab anno 1588. citra; Similiter *sub num.* 9. dantur Synodi celebratæ in Monasterio Montis Virginis, in quibus interuenerunt omnes Parochi, & Rectores Ecclesiarum Parochialium, tam sæcularium, quam Regularium, & signante Abbas S. Gulielmi, qui inibi curam animarum exercet, & *num.* 8. *summ. supradicti* datur collatio beneficij per Abbatem Generalem vti Ordinarium, & Diœcesanum S. Gulielmi de anno 1608. & de licentiis audiendi confessiones sufficit, quod duo Vicarij Nuscanus, & S. Angeli concludant affirmatiuam. Demum de iuribus quasi Episcopalibus dantur Summorum Pontificum priuilegia supra enunciata. Neque obstant depositiones supradictorum testium pro D. Episcopo asserentium Abbatem pro tempore recognouisse
14 Episcopum, & illius superioritatem, petendo licentias audiendi confessiones, & accedendo ad publicas supplicationes, quæ citra ius, & nomen subiectionis contingere non poterant. Quia de licentia audiendi confessiones non dantur documenta publica sed ex tribus testibus datis, duo sunt viles personæ, quæ non versabantur in Palatio Episcopali, aut in illius
15 Cancellaria, vnde solent similia decreta emanare, quibus parum defendendum est, & eo minus cum se referant ad Vicarium Bouutum, cui
16 absoluti negat hanc subiectionem. Et de accessu ad publicas supplicationes nihil refert ad fundamentum subiectionis, quia sicuti expressa
17 confessio Prælati non præiudicat suæ Ecclesiæ Calder. *consil.* 5. *num.* 1. *de Confess.* Seraph. *d. decis.* 1278. *num.* 3. cum aliis supra alleg. multò minus tacita, quæ resultat ex prædicto accessu, maximè in actu merè voluntario, vt in præsenti, in quo non etiam subiecti absque controuersia ob lo-
18 ci distantiam medij milliaris ab ipsa Ciuitate possunt compelli, vt sæpius Sacra Congregat. Concilij declarauit 5. Maij 1592. & 9. Martij 1597. Tertiò denique principaliter infertur ex depositionibus testium Monachorum, Abbatem Generalem Ordinis Montis Virginis exercere omnimodam iurisdictionem in omnibus locis Congregationi subiectis priuatiuè quoad Episcopum S. Angeli, quorum depositiones benè iustificantur ex obseruantia à die, quo emanarunt Bullæ, & priuilegia Cælestini, Alexandri, Vrbani, & Clementis supracitata, in quibus iura quasi Episcopalia dicto Abbati Generali cōceduntur, & contra Episcopum Auellinum eadem priuilegia fuerunt canonizata in cuius Diœcesis erat situm Monasterium Montis Virginis, dum per tres sententias pronunciatum fuit esse nullius, & territorium separatum, quæ sententiæ tanquam facientes rem iudicatam, & si inter alios, faciunt tamen ius quoad mona-
19 steria subiecta, cum respiciant statum. Mohed. *dec.* 8. *de sent. & re iud.* Seraph. *dec.* 1422. *num.* 8. & firmatur in his terminis *in alleg. decis. Squillacen. Iurisd.* 234. *part.* 4. *recent.* Non obstant actus contrarij totali iurisdictioni abdicatæ, ex quo testes Domini Episcopi, qui dantur *summ. num.* 20. deponunt de solutione carolenarum 24. ratione fontis Baptismalis Ecclesiæ parochialis S. Gulielmi, & ex eadem causa dentur sequestra contra affictuarios Abbatiæ prædictæ *sub num.* 11. & 12. ex quibus iudicatur respectiuè superioritas, & subiectio. *cap. cum olim* vbi Abb. *num.* 3. *de censur. cap.* 1. cum gloss. & *ibidem* Abb. *num.* 5. *de relig. domibus.* Cassan. *cons.* 16. *num.* 7. & *seqq.* Quia quoad testes primus deponit se exigisse tanquam procurator Archipresbyteri Vallatæ eius patrui à Procuratore S. Gulielmi 24. vel 25. carolenos causam exactionis nesciens, sed illam audiuisse referens ab Archipresbytero Zona admodum sene qui tenebat libros introitus Episcopi, scilicet carolenos 24. solut *per il Ius che haueа detto Monsignore in detto Monasterio del fonte Battismale*, & tamen neque locum, diem, mensem, aut annum exactionis exprimit, neque nomen Procuratoris S. Gulielmi, nec demum exhibentur libri Achipresbyteri Zenonæ, qui fuit Vicarius Sancti Angeli pro iustificatione causæ per testem narratæ; secundus verò testis deponit de visu in actu solutionis per D. Mercurium procuratorem S. Gulielmi factæ Archipresbytero Zonæ exprimendo locum, & tacendo tempus, & causam exprimendo pro fonte Baptismali; tertius verò de auditu tantùm deponit, quorum depositiones vltra exceptiones contra personas, & in concursu inferioris fidei fidei cum sint singulares lo- 22
co, & tempore nihil probant, cum pro vno teste reputentur. Bald. *in l. Iusiurandi num.* 19. *C. de Testib.* Menoch. *cons.* 96. *num.* 12. Rol. *consil.* 95. *num.* 20. *volum.* 4. idem Bald. *consil.* 39. *num.* 4. *volum.* 3. Dicens non esse dubitandum, quin ex diuersitate loci, & temporis testes reddantur 23
singulares, quorum singularitas nec potest adminiculari ex sequestro, & actis in illo Iudicio factis pro exigendis dictis carolenis 24. quoniam ex eisdem actis datis *sum.* 11. & 12. contrarium colligitur, dum Monachi nunquam comparuerunt, & per consequens, subiectio- 24
nem non agnouerunt consentiendo in Iurisdictionem Episcopi, neque verè caroleni exacti fuerunt, dum iudicium quoad subhastationem frumenti sequestrati remansit in definitum.

Etsi ex prædictis sufficienter visum fuit probari, Monasterium S. Gulielmi esse extra fines Diœcesis S. Angeli, & habere statum nullius Diœcesis, & ita vtraque, &c.

Habetur hæc Decisio inter collectas à Rubeo *part.* 7. *nouissimarum num.* 203.

CONSVLTVM XLVI.

De meretricio, an in Republica Christiana permittendo.

SVMMARIVM.

Occasio scribendi hoc Consultum, n. 1.
Authores, qui huiusmodi permissionem damnant. n. 2.

Nauarri

IESVS MARIA.

Motiuum scribendi hoc Consultum.

1 IVssvs aliquando loqui in Eminentissimorum DD. quodam consessu, an expediat in Republica Christiana meretrices permittere impunè, aliqua dixi, quæ in ampliora forma hic placuit inserere; ea tamen protestatione præmissa quod nec leuiter Catholicorum, & & prudentissimorum Principum, multò minùs Ecclesiasticorum, Præsulum iudicio, aut sententiæ contrarius esse velim, sed ipsis humillimè aliqua in præsenti meditanda, si ipsis benè visum fuerit, proponere, vt si fieri queat innumera flagitia quæ per huiusmodi fœminas perpetrari solent euitentur, & Deus minus offensus per homines reddatur, qui vel pro vno solo læthali piaculo impediendo, iterum de cœlo ad terras descenderet, si id necessarium foret, vt Patres, & Theologi docent.

2 Igitur nonnulli, nec exiguæ notæ Authores valdè inclinant in eam partem, vt damnent morem, seu consuetudinem Christianorum Principum permittentium, seu tolerantiam in suis dictionibus vrbibus, seu ciuitatibus, lupanaria, prostibula, seu publicas meretrices, qui turpis lucri gratia sui corporis copiam viris præbent. Et prætermittendo pro nunc sectarios, ac inter ipsos Molinæum, speciatim cōtra Summum Christi Vicarium, quod ipsa in Alma Vrbe toleret, ad latrantes, inter Catholicos Authores pro hac parte sunt referendi Bertachinus *in Repertorio verb. Meretrix*, & si enim dicat tolerari ab Ecclesia, vt maius malum euitetur, nihilominus inquit: *Meretrices, & lenones sunt à ciuitatibus expellendi argum. text. in auth. de lenon. col. 3. & l. nullus, C. de Sum. Trinit. & ibi Iacobus Butr.* Item Claudius Spencæus Doctor Parisinus *lib. 3. de continentia cap. 4.* vbi acriter etiam contra orbis Metropolim Romam ea de causa inuehitur. Deinde Doctor celebris ille Martinus Azpilcueta, Nauarrus vulgò nuncupatus, *in Manuali Confessariorum cap. 17. n. 195.* 3 cum enim de peccatis circa locata, & conducta ageret, & dixisset peccare illum, qui suam domum, aut aliam rem locat ei quem putat peccatum mortale ea abusurum, plura subiungit, quibus in hac parte inclinare videtur, esto enim id licere Potestati publicæ fateatur, nihilominus quod magis expediens esset id non permittere pluribus prosequitur in sequentibus. Similiter Ioannes Mariana acris ingenij, & singularis doctrinæ author *lib. de Spect. c. 16.* quem Cornelius infra recitandus pro hac parte differentem affert. Et Ioannes Lorinus *in Deuteronom. 24.* Ac Gutierez *Canon. quæst. lib. 1. cap. 7. num. 29.* Quibus etiam annumerari potest ipse Cornelius à

à Lapide præclarus Sacræ Scripturæ Commentator, qui in *c.* 19. *Ecclef. verf.* 3. ex fua & Ioannis Marianæ, fententia, & fi modêftè, permiffionem hanc auerfari videtur. Accinit etiam illis Antonius Ricciullus Archiepifcopus Confentinus *in tr. de perfon. quæ in ftat. reprob. verfantur lib.* 2. *c.* 6. dum inquit *meretrices in Chriftiana Republica non effe neceffarias, neque vtiles.* Maximè verò Bartholomæus Fernandez Clericus Hifpanus *in quadam quæftione* de hac re.

4 Habet autem in fui fuffragium horum Scriptorum placitum facræ paginæ teftimonium in Deuteronom. 23. *verf.* 17. vbi inter alia, quæ Deus Iudæis prohibuit illud etiam cenfetur: *Non erit meretrix de filiabus Ifrael, nec Scortator de filiis Ifrael.* Vnde fubiungitur in tanti piaculi abominatione: *Non offeres mercedem proftibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quidquid illud eft quod voueris: quia abominatio eft vtrumque apud Dominum Deum tuum.* Notauit autem D. Hieronymus in Ifai. 66. quod *pulchrè canis, & meretrix copulantur, quia vtrumque animal pronum eft ad libidinem.* Notant & alij: *vtrumque etiam ob impudentiam, vilitatem, turpitudinem, & fœtorem abominantur homines, præfertim Hebræi.* Hunc porrò locum de prohibitione permittendi meretricium intelligi debere, expofitores, quos vidi, teftantur, & vnus eorum Cornelius inquit, moneri hac lege *Magiftratum, vt non toleret in politica fua publicam fcortationem, & lupanaria.*

5 Si autem dicatur, oppofitum obferuatum fuiffe, cum conftet fuiffe in eo populo has fcortantes fœminas fiquidem 3. Reg. 3. dicitur: *Venerunt duæ mulieres meretrices ad Regem* Salomonem, & Ofeæ 1. dicatur ipfi à Deo: *Vade, fume tibi vxorem fornicationum* meretricem videlicet, vt plures autumant; refpondert poteft cum Abulenfi *in c.* 19. *leuit. q.* 27. *& c.* 21. *q.* 12. eatenus folùm fuiffe has impudicas fœminas permiffas, quatenus non *occidebantur*, nec ipfæ,

6 nec cum ipfis fcortantes; non verò quod mitiori modo non punirentur, ficut patet ex illis relatis: *Non offeres mercedem proftibuli nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quidquid illud eft quod vouerint, quia abominatio eft vtrumque apud Dominum Deum tuum.* Et Leuit. 21. quatenus Sacerdoti præcipiebatur: *Scortum, & vile proftibulum non ducet vxorem.* En pœnæ huius flagitij, ac perinde quod non fimpliciter permitteretur. Vel dici poteft cum eodem Abulenfi d. q. 12. quod *non omnia quæ Deus iuffit fiebant.* Hoc eft, quod non obftante prohibitione legis, contra eam permitterentur iftæ fœminæ. Per quod refpondetur ad obiecta de meretrice in vxorem accepta ab Ofea, & de duabus meretricibus ad Salo-

7 monem venientibus. Forfan etiam dici poteft, & melius, quod cum mulier *meretrix* dupliciter dicatur, vel minus propriè pro ea quæ facilè cum aliquibus carnaliter mifcetur, quo fenfu dicitur *c. Vidua dift.* 34. *meretrix eft, quæ multorum libidini patet*; vel pro ifta, quæ omnibus indifferenter fe exponit, prout definitur à Sayro, *lib.* 8. *clau. Reg. c.* 2. *n* 9. hoc eft, publicè, & pro omnibus venalis extat, ipfifque fui corporis copiam facit, quæ videtur effe propria huius nominis acceptio, expreffa *in c. meretrices* 32. *q.* 4.

8 ibi: *Quarum publicè venalis eft turpitudo* huius pofterioris generis non effent meretrices in lege veteri, fed folùm prioris; & ex eis effent illæ commemoratæ. Cuius fignum eft quod vna earum, quæ Salomonem conuenit, filium pepererat: non enim quæ huius generis funt meretrices, parere folent, quia vt Abulenfis *Genef. c.* 30.

§ tertia ratio, ait, *mulier quæ in eodem tempore vicino cum pluribus coit, ex nullo gignere poteft, ficut accidit meretricibus*; cuius rei caufas affert Illuftriffimus Transmiera *de Polygam. q.* 15. ex medicis, & philofophis: vel efto quod concipiant, 9

& pariant, fœtus ftatim interficiunt, vt patet de vna, quam Speneæus *fupra* refert feptem proles barbariffimè interemiffe. Meritò proindè Chaldæus interpres, & Hebræi, quos fequitur idem Spencæus has Salomonicas meretrices *Cauponarias* vocant, quarum viri tunc fortè abeffent, alibi negotiantes. Non igitur erant ftricta fignificatione *meretrices* nuncupatæ, fed minus rigorofa. Quod etiam forfan dici poffet de vxore Ofee meretricia; præfertim cum Lyrarius, & Burgenfis myfticè tantum hoc matrimonium intelligant, & Haymo *per vxorem fornicationum* non meretricem propriam lupanaricam, fed fœminam, quæ aliàs nupta cum procis aliis adulterium commiferat, accipiat. 10 11

Nec huius argumenti vis infringitur à quibufdam dicentibus propriè, & ftricti iuris meretrices in populo Hebraico fuiffe eo quod *Genef.* 34. filij Iacob conquererentur de Sychem, quia Dina eorum forore vfus effet vti fcorto. Et *Genef.* 38. Iudas rem habuerit cum Thamare nuru putans meretricem. Et *Iofue* 2. exploratores Ierico hofpitati fuerint apud Rahab meretricem, & poftea *c.* 6. ea relicta fuerit in Ifrael. Hæc enim leuia valde funt, nam tempus illud Sychem, & Dinæ non ad legem Mofis, fed ad legem naturæ fpectabat, & Rahab illa ex etnicis Iericunthinis erat, non Ifraelitica; & cum poftea inter Ifraelitas commorata eft meretricium reliquit; fiquidè Salomoni Principi Iuda nupta eft. Adde Chaldæum, & Rabbinos *Cauponariam* feu *Tabernariam* hanc Rahab nominaffe, forfan, quia non erat proftibularia, aut Lupanaria meretrix. 12

Sed placeat audire, quæ circa hanc Mofaycæ legis prohibitionem de fcortationibus fenfit Claudius Spoñcæus Parifinus fuperius relatus. Is enim poftquam in principio capitis malè fentire de permiffione earum vifus eft, dicens: *Huius enim permiffionis nos non femel pudiut, Chriftianam fcilicet Rempublicam eo carere non poffe, quod tandiù, hoc eft, annis plus* 1500. *non admifit Mofayca*, refert Origenem, Lactantium, Clementem Alexandrinum, & Philonem eam prohibitionem Iudæis factam fuiffe approbantes. Subiungit deinde hæc noftris chriftianis Principibus iure meditanda: *Quo minus autem hanc fœditatem lex vetus impunitam tulerit, obeft etiam præter fuperiora, in hodiernum vfque diem Iudæorum vbiuis, & inter quofuis degant, praxis, fuas meretricium facere non permittentium, dici nequit quàm incredibili Chriftianorum tum pudore tum etiam eorum qui verè tales funt, cordolio, vt Iudæ filiæ fcortari non liceat, Dei filiæ liceat: imò Ifraelis filia meretricari non aliter ante poffit, quàm facta per Sanctum Baptifma Chrifti foror, & filia. Nam que Iudæa puella præ vel inopia, vel libidine proftare ftatuit, quoniam inter populares fuos non fineretur, ad Chriftianifmum fcilicet conuertitur, & tingitur, inter Chriftianos profeda futura. Res non talis tantum, vti propheta deplorat Ierem.* 2. *fed* 13

 omnibus,

omnibus, & Superis, & Inferis miranda stupenda, luge da. Subticeam alia, quæ hic Doctor contra consuetudinem Romanæ Almæ Vrbis has peccatrices fœminas tolerantis scribit, liberiùs sanè, quàm sit fas Ecclesiæ filiis, ne ipsis dicatur: *Posuerunt in cœlum os suum.* Cælum voco Vrbem à Summo Nauclero, Christi Vicario diligentissimè institutam. Quæ propterea *Ciuitas Sancti*, imo & *Sanctissimi* dici potest.

14 Vrgent etiam vim huius argumenti hæc ex Mariana, & Cornelio desumpta: *In partem negantem facit primò, quod Deus Iudæis olim vetuerit meretrices Deuteron. 23. 17. Non erit, ait, meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel. Vnde Origenes lib. 4. contra Celsum: Nullæ, inquit, fuere meretrices inuentutis pestes in eorum Republica. Idem docet Clemens lib. 3 Strom & Philo lib. de spectacul. leg. ait, apud Iudæos capitale fuisse corpore questum facere. Quod si sanctitas Iudaismi non patiebatur meretrices, multò minus eas patietur sanctitas Christianism, præsertim cum in eo maiora suppetant gratiarum, Sacramentorum, concionum, exemplorum auxilia ad castè viuendum, quam in Iudaismo.*

15 Vrgent aliqui, etiam ad intentum, illud Ezechielis 16. vbi exprobrans Deus Ierosolymæ impietates suas inter alia dicit: *Et accidit post omnem malitiam tuam (væ, væ tibi, ait Dominus Deus) & ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ, & abominabilem fecisti decorem tuum: & diuisisti pedes tuos omni transeunti, & multiplicasti fornicationes tuas. Et fornicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnium: & multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me.* Hæc tamen prope nihili sunt, quia fornicati, prostitutio, pedumque diuisio, quam Deus hoc loco Ierosolimæ exprobrat, mysticè, & Metaphoricè accipiuntur; pro Idololatria videlicet Synagogæ, quâ *lupanar, & prostibulum*, id est, excelsa, vbi idola colebantur extruxit; sacrificando etiam diis immundis, sordidis, & fœdis, sicut Ægyptij, qui teste Strabone *lib. 7.* felem colebant, & testante Plinio *lib. 30. c. 11.* etiam scarabæum immundissimum animalculum, stercorarias, pilulas fingens, ac versans; & quod magis stupendum, cepas, & porros, vt merito Iuuenalis eos irriserit Satyra 15. dicens:

Porrum, & cepe nefas violare, & frangere morsu,
O sanctæ Gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina

Parum igitur hic locus pro præsenti casu iuuat, in quo de carnis fornicatione sermo agitur.

16 Iuuat magis Patrum authoritas, quam iidem Authores afferunt. Primò illud D. Hieronymi *in epist. ad Ocean.* dicentis: *Cæsarem, non Christum, Papianum, non Paulum, viris impudicitiæ fræna laxare, & lupanaria permittere.* Secundò quod D. Augustinus, etsi *l. 2. de ord. c. 4.* meretricij permissionem probare visus fuerit, ætate tamen, & vsu sapientior, videtur retractasse sententiam.

17 Nam *l. 2. de Ciuit. c. 20.* lupanaria numerat inter illicita, & exitialia. Dicit enim pessimam, ac flagitiosissimam esse Rempublicam, vbi *abundant publica Scorta, vel propter omnes quibus frui placuerit, vel propter eos maximè qui habere priuata non possunt*, & vbi *non prohibentur impura.* Vnde etiam *l. 14. c. 18.* qui per errorem apud S. Thomam *l. 4. de Regimine Principum c. 14.* dicitur *l. 13 vsum scortorum*, ait, *terrena ciuitas licitam turpitudinem facit.* Apud August. *Terrena ciuitas est, in qua sunt inimici Ciuitatis Dei*, prout ex illo opere *l. 1. c. 1.* habetur. Ex ipso etiam *in c. nubendi 27. q. 1.* habetur illud: *fornicatio autem nulli impunè conceditur.* Tertiò illud Lactantij quod sic referunt iidem Doctores. *Lactantius l. 6. c. 23. docet à Dæmone lupanaria esse inuecta; ac ne quis esset, ait, qui pœnarum metu abstineret alieno, lupanaria quoque constituit, & pudorem infelicium mulierum publicauit, vt ludubrio haberet tam eos qui faciunt, quàm quas pati necesse est.* Sed nescio cur ista prætermisere eiusdem Lactantij huiuscemodi scortationes execrantis, quæ tamen retulit Spencæus: *His obscænitatibus (Diabolus) animas ad sanctitatem genitas, velut in cœni gurgite demersit, pudorem extinxit, pudicitiam profligauit.*

Iuuat etiam maximè, quod meretricium, meretrices, & scorta infinita propemodum afferunt Reipublicæ damna, vt propter illa fugienda nullatenus permitti debere videatur. Etenim præterquam quod aliquando destructionis vrbium sunt causa, iuxta dicenda inferiùs, facultates absumunt *Prouerb. 29.* Apostatare homines faciunt *Ecclesiast. 19.* prout in Caluino, Luthero, Bucero, Balæo, aliisque nostri æui nouatoribus, iisdemque hæreticis, imò hæresiarchis, magno cum sui detrimento experta est Romana Ecclesia. Nec mirum, quia, vt ibidem Ecclesiasticus inquit; *qui se iungit fornicariis erit nequam*, seu *audax*, vel *audacior*, vt Complutensis, & Clemens Alexandrinus. Talis enim, vt scholiastes quidam dixit *erit comessator, ebriosus, & si pecunia egeat fur, vt ventri satisfaciat, rixosus, & subinde homicida, magus, veneficus* (ait Palacius) *ac tandem hæreticus, & atheus.* Vnde meretrices scortantes iram Dei prouocant *Deuteron. 22.* Earum familiaritate, homines non secus, ac venenis inficiuntur, *l. 1. § ipsas etiam, C. de natal. l.* Hinc apud *Eccles. c. 7.* nuncupantur laqueus venatorum, & Diogenes, formosa scorta similia dicebat nullo læthalibus venenis temperato, quod affert quidem initio voluptatem, quam perpetuus dolor est consequuturus, Laërtius *l. 6.* Hinc fideiubens pro meretrice, aut illi credens, pecunias de mandato iuuenis, non habet actionem mandati, *l. si verò, 12. §. si adolescens ff. mandat.* ac emens à protinus scorto daturo dicitur in mala fide versari, *l. si quis cum sciret ff. pro emptore.* Sunt etiam meretrices garrulæ, vagæ, quietis impatientes, huc, atque illuc discurrentes, nec valentes loco consistere *Prouerb. 7.* sunt stultæ, procaces, clamosæ, illecebris plenæ. *Prouerb. 9.* sunt venales, *l. palam ff. de ritu nupt.* prodigæ simul, & auaræ. Tiraq. de leg. concub. gl. 9. n. 157. sunt fallaces, & subdolæ, nam vt Faustus ait:

Scortũ non est aliud, nisi blãda, & subdola Siren,
Quæ trahit humanum sub vnda cæca genus.

Exultant præterea amantium paupertate. Naso *1. Amor. 10.*

Sola mulier spoliis exultat ademptis.

Sunt impudentes, proprio non parcentes pudori *d. l. palam ff. de ritu nupt.* Sordidæ proprij corporis locatrices. Naso *loc. cit.*

Sola locat noctes, sola locanda venit.

Sunt inuestigabiles, *Prouerb. 5.* Adulatrices, *Prouerb. 2. & 7.* Quarum lingua æquiparatur gladio ancipiti, *Prouerb. 5.* Familiaritatis veneno, *Ecclesiast. 7. Prouerb. 5. l. 1. § ipsas etiam, C. de natural. liber.* Sapientissimus proinde Salomon rem ex- 19
pertus imaginem meretricis in hæc verba refert

fert Prouerb.c.7. *De fenestra domus meæ per cancellos prospexi, & considero ve cordem iuuenem, qui transit per plateam, iuxta angulum, & propè viam domus illius, graditur in obscuro, aduesperacente die, in noctis tenebris, & caligine, & ecce occurrit illi mulier ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas, garrula, & vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians apprehensumque deosculatur iuuenem, procaci vultu blanditur dicens: Victimas pro salute voui, hodie reddidi vota mea, idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, & reperi. Intexui funibus lectum meum, straui tapetibus pictis ex Ægypto, aspersi cubile meum mirrha, & aloë, & cinnamomo. Veni inebriemur vberibus, & fruamur cubilis amplexibus, donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua abiit via longissima, sacculum pecuniæ secum tulit, in die plenæ lunæ reuersurus in domum suam. Irretiuit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum, statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciuiens, & ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius; velut si auis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo animæ illius agitur. Nunc ergo, fili mi, audi me, & attende verbis oris mei, ne abstrahatur in viis illius mens tua neque decipiaris semitis eius, multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Viæ inferi domus eius penetrantes in interiora mortis.* Hæc Salomon. Hæc quoque Antonius Riceiullus superiùs commemoratus, ad intentum vrget.

20 Iuuant, & alia in odium meretricum, & Lupanarium ex illo Prouerb. 23. *Fouea profunda est meretrix.* Profunda namque vocatur, quia veluti est alta vorago in quam cadentibus difficilis sit spes emergendi. Vnde Boetius de Ecclesiast. discipl. *Meretrix est inferni ianua, via iniquitatis scorpionis percussio; viscarium scelerum, puteus interitus.* Ita enim meretrix melleis suis laqueis, & meretriciis artibus detinet amasios, vt ex ea se expedire nequeant. Vnde Comicus:

Nil amor est aliud, nisi tristis, & ægra voluptas.
Nil nisi dulce malum, nil nisi triste bonum.
Diminuit famam, factis melioribus obstat,
Exiguo magnas tempore perdit opes.

Est etiam fouea profunda, quia scortantium cum ipsa est amara mors; amasiorum enim animas, & sæpe corpora interficit; quoniam causa est, vt inter se rixentur iuuenes, seque mutuò digladiando occidant. Hinc S. Isidorus de fornicariis agens: *Hi*, inquit, *sunt quos iam lethale obsignat.* Per enim Iudices olim reos damnabant ad mortem. Vnde illud persij: *Et potis est vitio nigrum præfigere theta* S. Chrisostomus verò homil. 49. in Matth. *Luxuria*, inquit, *non solùm petulantes, sed & homicidas facit*, vti Hexodiadem fecit homicidiam S. Ioannis Baptistæ. Præterea, *fouea profunda*, id est, Sepulchrum, est meretrix; sed dealbatum, vt ait Chrysostomus *in Psal.* 50. quia exteriùs alba, & compta apparet, sed interius plena est sordibus, putredine, lue venerea, aliisque morbis, quibus amasios inficit, & perdit. Est item *fouea profunda*, quia sordida, imò sordes meræ; pauperrima, sordidissima, fœtidissima, plena putore, sanie, putredine Vnde Chrysostomus homil. 29. in Matth. *Sepulchra sunt meretricum diuersoria cum multo fœtore, multa putredine sunt repleta.* Est maximè *fouea profunda*, quia pernicies amasiis, perdit enim nobilissimos iuuenes, & ciues. Est denique *fouea profunda* meretrix, in qua, etiamsi Crœsi opes iniicias, effluunt, & prodiguntur. Vnde Menander misit Venerem ad aurifodinas, quod nullo auro eius inopia, & sitis expleatur, teste Rhodigino *lib.8.cap.5.*

Specialiter idem corroborari videtur ex temporalibus damnis, quæ ex libidinosa fornicarij cum scorto copulatione oriri solent. Quod notauit Ecclesiasticus *c.19.* relato ibi; *Putredo, & vermes hæreditabunt illum, & extolletur in exemplum maius, & tolletur de numero anima eius.* Libido enim corrumpit humores, spiritus, sanguinem, totamque hominis complexionem, ideoq; carnes putrescere facit, vt vermes ex eis ebulliant, ac iure dicat scortator: *Putredini dixi, Pater meus es: mater mea, & soror mea, vermibus.* Iob, 17. Scortatio enim, quia sanguinem, spiritus, & succum exhaurit, corpusque exiccat, eneruat, infirmat, abbreuiat vitam hominis, mortemque accelerat. Ita Raban. Lyra. Iansen. Palacius, & alij. Quot porrò, quantique morbi ex libidine, quasi turpissimæ voluptatis stipendia, promanent recenset Actius *l.3 Atrabil.* nimirum: *Exolutio virium, cruditates, hebetudo sensuum, obliuio, tremor, articulorum dolor, renum, & vesicæ morbi, oris graueolentia, dentium dolor, gurgulionis inflammatio, vlcera in membris phthysis.* 21 22

Fauet quoque, quod pro huiuscemodi, & aliis similibus fugiendis Principes plurimi nedum Catholici, sed, & infideles, lupanaria cum lupis, prostibula, & scorta interdixere. Siquidem Perander Rex apud Corinthios meretrices omnes vndis submergi iussit, vt Herculeus testatur *de Polit. Corinthior.* Scipio scorta, & aruspices castris depulit, vt Suidas scribit. Iustinianus Bizantij meretricum, & Lenonum sodalitias sustulit, vt refert Procopius *l. de ædific. iust.* Theodosium etiam seniorem, & Catholicum Imperatorem quod destruxerit *sistras*, scilicet arctas domunculas, vbi mulieres explendæ omnium petulantiæ exponebantur; adnotat Spencæus *supra*, ex Socrate, & Nicæphoro. Qui etiam de S. Ludouico Galliarum inclyto Rege hæc habet: *Sed & apud nostratem Gaguinum lego S. Ludouicum Regem nostrum inter leges generali Lutetiæ Conuentu de reformanda Republica habito, latas, scortis domos, & lustra habere ad explendam libidinem interdixisse.* Addit Cornelius in c. 19. Ecclesiast. ex Mariana superiùs relato hæc de Philippo IV. Pio, & Catholico Hispaniarum Monarcha: *Sic nuper Philippus IV. Hispaniarum Rex tota Hispania lupas, & lupanaria publica lege eiecit.* De ipso autem, & Hispanorum circa harum misellarum mulierum salutem procurandam pietate, inferiùs aliqua. Iungit ista. *S. Ludouicum imitatus est recenter hoc anno 1624. inauguratus Lotharingiæ Dux, qui primordia Ducatus sui à Deo, Deique cultu auspicatus, legem tulit, & seuerè sanxit, vt blasphemis lingua perforetur, Lenones suspendantur, meretrices flagellentur, & in exilium expellantur. Hoc sui regiminis pij, sanctique præbens auspicium dedit prælustrari futuri specimen, & omen. Felix tali Duce Lotharingia. Felix tanta religione, & castimonia Dux.* Barthol. autem Fernand. relatus inter Catholicos principes lupanarium euersores non solum Philippum IV. modo piè, & catholicè regnantem, sed etiam Alphonsum Arragoniæ Regem affert. 23 24

25 Sed

25 Sed exteris exemplis Roma non eget, cum piissimus, & Religiosissimus Summus Pontifex Pius V. propter eximias animi virtutes, ea gessissent, quæ idē Cornelius sic scribit relato loco. *Memorabile est exemplum Pij V. qui Romæ, omnique statu Ecclesiastico meretrices intra quindecim dies excedere iussit, paucas tantum permisit, easque loco separato iuxta Mausolæum reclusit, sanxitque ne inde egrederentur ac per Vrbem nocte, vel die vagarentur: sacellum eis attribuit, in quo concionem audirent: quæcunque contra facerent, acriter diuerberabantur. Obstitit irritio Pontifici Conseruator Populi Romani, dictitans id cessurum in Romæ detrimentum, quæ cum sit ciuitas libera meretrices semper permisit, ideoque numero, & gente accreuit. Respondit Pius, nosse se quanta hæc peccati sit illecebra tum populo, tum Clero, ac quantum per hoc apud exteros probrum Romæ & Sedi Apostolicæ, puta Pontifici, qui eius est Princeps, tum secularis, tum Ecclesiasticus, creetur. Hæreticos enim perpetim illud Romanis obiicere; ac proinde se in conscientia teneri hoc scandalum, & probrum tollere. Vrgente Conseruatore hanc fore ruinam Romæ, respondit: Si per hoc sum futurus ruina Romæ ea excedam, & Sedem Apostolicam mecum in aliam vrbem transferam: ac Romanis suas lupas relinquam cessit Conseruator; ac Pontifex rigidè sanctionem suam executioni mandans Romam hoc scandalo, & probro liberauit. Ita habet eius vita.* Eadem, cum aliis ad hoc intentum spectantibus, de quibus infra, habet Hieronymus Catena author vitæ eiusdem Pij V. libro Romæ edito anno 1586. *pag.* 49.

26 Vrgeri etiam possunt Principes, huiusmodi fœminarum genus suis dictionibus permittentes, quod cum *meretrix*, vel ex ipsa ethymologia nominis idem sit *ac me ratio trahens à bono opere, scilicet virginitate, & castitate*, prout affert ex aliis Farinacius *in praxi q.* 136. *n.* 77. & 80. Idque, experientia rerum magistra comprobet, si

27 quidem, vt Pius Doctor Nauarrus *supra*, dixit: *Multi pueri incipiunt hac occasione prius peccare, quàm alioquin inciperent*; Item: *Ipsemet noui pueros castitissimos venientes ad Academias ex terris, vbi non est eiusmodi occasio fornicandi ob eam, quæ in illis se offerebat, animas, studia, & corpora ipsa, contagio infecta perdere*; proculdubio meretri-

28 cium erit *lapis offensionis*, & *petra scandali*, scandalum mundi, & omnium scandalorum apertissimum; si autem simul animaduertatur quod Prædicator gentium Paulus ad Roman. 14. Iudicibus populorum dixerit: *Iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum*, & Chri-

29 stus ipse Saluator dixerit Matth. 18 *Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Et rursus: *Væ homini illi, per quem scandalum venit*; absque dubio pij, & catholici Principes, ac Dynastæ, scandalum hoc meretricium abscindere melius iudicabunt, vel taliter permittant, vt minus Reipublicæ noceat.

30 Maximè tamen huic piæ causæ suffragatur, quod per meretricis in Republica tolerantiam non assequuntur Principes, & Magistratus eum finem, quem prætendunt, & sub cuius prætextu illud permittere sibi licere autumant. Talis enim finis absdubiè est, quem præfixit sibi Solon Atheniensium legislator, qui primus fermè omnium hoc piaculum pro lege induxit, vt videlicet effuso illic libidinis iuuenum impetu, quid turpius cogitare desisterent. Sic enim ex Cælio, Alexandro ab Alexandro, Alciato, & aliis eliciunt Couarruuias 1. *p. c.* 4. *de sponsal. num.* 9 Graffius *in decis. aureis lib.* 2. *cap.* 75. *n.* 4. & alij. Hinc autem finem frustrari, nec hac via obtineri demonstratur facile. Nam cum lupa- 31
naria, & prostibula *schola Veneris, Priapi Cathedra, Cupidinis Arx*, & omnigenæ libidinis *Consistorium* sint, potius in eis omne genus carnalium criminum addidiscent iuuenes, tanto faciliùs, quanto impuniùs. Verissimum enim videtur illud Nauarri, quod ij qui assueti sunt adire meretrices, *tanto magis honestas sollicitant, quo maiori impetu naturæ, & vitij feruntur*; & illud ex Mariana à Cornelio relatum; *Per lupanaria non cauetur, sed augetur libido qualibet, etiam contra naturam, vti liquet in Vrbibus, vbi ea permittuntur.* Et ratio euidens est, quia, vt ipsi inquiunt: *Vna libido inflammat aliam; libido enim vaga quasi cancer serpit; & quia insaturabilis, alios, & alios quærit, & excogitat modos, & species; nec vllis finibus consistit.* Quod etiam dixit Nauarrus; *Libido non extinguitur, nec refrenatur; imò accenditur eius vsus additur malæ inclinationi sensualitatis malo habitu.* Et meritò quidem, quia luxuria lu- 33
xuriæ lenocinatur, &, vt dixit Ambrosius *de fuga secul. Si te comprehenderit, nec de die, nec de nocte requiescere sinet, exagitat, vrit, incendit.* Est etiam *Ambitiosa fames apud Lucanum IV. Pharsaliæ.* Et est *sanguisuga*, non solum quia optimum sanguinem, semen videlicet, & optimos spiritus absumit, sed quia est illa, quæ Prouerb. 30. dicit. *Affer, affer*, propterea enim ibi vocatur *os vuluæ, & terra, quæ non satiatur.* Vnde Hieronymus *contra Iouinianum* cum septuaginta legens *amor mulieris*, sic ait: *Non hic de meretrice, non de ad-* 34
ultera dicitur, sed amor mulieris generaliter accusatur, qui semper insatiabilis est, qui extinctus accenditur: & post copiam rursum inops est, animumque virilem effæminat, & excepta passione quam sustinet aliud non sinit cogitare, nec ipso vsu extinguitur, sed immoderatiùs, ac vehementiùs inflammatur. Vnde, vt rectè speculantur prudentes plures experientia compertum est, quod vix solum in Vrbibus, & maioribus ciuitatibus, vbi meretricia publica tolerantur non verò in villis, seu paruis oppidis, vbi non permittuntur, adulteria, raptus, & peccata contra naturam crebrius cernuntur. 35

Corroborat intentum quod huiusmodi prostibularia ars, sicut, & Bachanalia ludi Circenses, gladiatorij, congressus cum bestiis, monomachia aliaque similia ex Gentilitatis penu deriuata videntur. Non enim ex Iudæorum ritibus id accepit Christiana Religio, cùm vsque ad hunc etiam die huiusmodi vitiorum cloaca hebraicus careat populus. Etsi enim ob proteruissimam perfidiam recutiti, fœx mundi sint, nihilosecius huius contagij sunt immunes. Adiicienda ergo à Christianis ratio viuendi solum apud cœcam Gentilitatem reperta. 36

Vltimò, & pro magni ponderis argumento affertur, huiusmodi meretricum permissionem (tolerantiam alij vocant dulciori vocabulo) contrariam videri præcepto naturali conseruationis, seu propagationis generis humani à Domino Deo indicato Genes. 1. illis verbis: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Quod etsi insulsè ab hæreticis singulis hominibus applice

applicetur communitatem tamen generis humani obligare certum videtur, ne scilicet sinat speciem humanam intermori, vt D. Thomas, & alij exponunt: itaut tale præceptum non solùm in principio mundi quando pauci homines erant, sed nunc, & semper extare vsque ad ipsius finem, innumeri Theologi doceant cum eodem S. Thoma *in 4. dist. 26. q. 1.* Huic autem præcepto côtrarium esse meretricium ex eo liquet, quod per illud non solùm meretrices ipsæ impediuntur prolem facere, sed & viri qui cum illis turpiter commiscentur; nam matrimonia idcirco honesta non ineunt, alias id facturi, nisi spurcissimum hoc diuerticulum in promptu haberent. Quemadmodum ergo simplex fornicatio, & quæcunque alia seminis humani effusio extra connubium legitimum illicita est ipso naturæ iure, vt boni Theologi tenent cum Basilio legionensi *de Matrimonio lib. 10. c. 12. n. 6.* ea præcisè ratione, quia est contra finem intentum à natura, scilicet prolis susceptionem, aut procreationem, prout satis clarè indicat Isidorus Pelusiota, Rubertus, Clemens Alexandrinus, imò, & D. Augustinus ab eodem legionensi relatis; ita similiter permissio huiusmodi meretricij concubitus, per quem susceptio, aut procreatio prolis impeditur contraria videtur naturali illi præcepto.

Quamuis autem hæc omnia efficaciter intentum concludere videantur, quis tamen sine singularitatis nota improbare audebit, quod à tot Catholicis, & Christianissimis Regibus, Principibus, ac Dynastis toleratum pro comperto est? Et quod magis, quis quod Ecclesiarum Principes Sanctissimi, sine vllius piaculi reatus nota permittendum censent, damnare præsumat. Eo præsertim; quod cum Pauli III. tempore Romæ discuteretur an huiusmodi piacula in Vrbe impunè tolerari possent, pro permissione iudicatum fuit, quibusdam tamen cautionibus adhibitis, vt Spencæus relatus testa-
37 tur. Pro ea cui vacat præter Theologos, & Summistas; legere debeat Couarubiam *de spons. part. 1. cap. 4. num. 7. & 9. vers. Ecclesia igitur.* Royas *de success. c. 10. ex num. 27.* Menoch. *lib. 1. illustr. c. 48. ex n. 1.* Spin. *in specul. testam. glos. 15. princ. n. 113. in princ.* Petr. Magdalen. *de num. test. in testam. part. 1. c. 3. n. 54. in fin.* Anton. Scap. *lib. 1. cap. 54. ex num. 22.* Menoch. *cas. 535. num. 6. cum seqq.* Matiens. *lib. 6. glos. 1. n. 13. tit. 8. lib. 5. noua recop.* Chald. Pereira *in l. si Curatorem verb. cum non absimilis, num 12.* Mascard. *de probat. conclus. 1063.* Hieron. Fernan. de Otero *in interpret. cap. vlt. de consuet. num. 68.* Bonacinam *de Matrimon. q. 4. punct. 14.* plures alios affert Ricciullus *supra n. 12.*

Colligitur id primò ex *can. meretrices 32. q. 4.*
38 ex D. Augustino desumpto illis verbis: *Meretrices esse, & ad meretrices accedere prohibet Dominus, quarum publicè venalis est turpitudo.* In quibus licet meretricij malitia demonstretur, simul etiam ipsius tolerantia denotatur. Clarius *ex cap. Inter opera de spons.* vbi Clemens III. sic inquit: *Statuimus, vt omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in vxores quod agunt in remissionem proficiat peccatorum.* Quibus similiter, & malitia Fornicationis, &
39 eius permissio in lupanaribus designatur. Et ratio est, quia Ecclesia Sancta quandoque tolerat minus malum præsens, vt euitet maius malum futurum, quod verisimilibus coniecturis timetur. *c. requisiuit de sponsalib.* quem textum ad hoc dicit singularem Ioannes Lapi *in c. per vestras §. 10. n. 16. de donat. inter vir. & vxor.* Graffius *in decis. aur. lib. 2. c. 75. n. 3.* Etenim minus malum de duobus est eligendum; *canon. duo mala* ex Concilio Toletano §. vbi sic legitur: *Duo mala, licet sint omninò cautissimè præcauenda, tamen si periculi necessitas ex his vnum perpetrare compulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligare.* Vnde Turrecremata in hoc Cap. 41
n. 1. inquit, quod minus malum in comparatione maioris mali videtur habere quodammodo rationem boni, & desinere esse peccatum, iuxta verba Augustini *in lib. contra mendac. c. 7. & 9.* dicentis, quod illa desinunt esse peccata, quæ
propter grauiora vitanda suscipiuntur. Quæ non 42
sic intelligenda in præsenti, vt fornicatio desinat esse peccatum, sed tantùm, vt permissio tolerantia, seu impunitio illius in meretricibus peccatum desinat esse. Quo etiam sensu intelligenda sunt verba Aristotelis *lib. 5. Ethic. c. 3.* per Couarrubiam *1. part. c. 4. de sponsal. n. 9.* dum inquit, minus malum boni vicem habere si maiori malo comparetur. Coitus ergo cum meretri- 43
ce, etsi malus, & omni iure prohibitus, nihilominus in foro exteriori impunitus ex partes vtriusque extremi est. Glossa *in l. vnica, C. de raptu virgin.* Bartolus *in l. si vxor ff. ad l. Iuliam de adult.* Marsilius *in l. 1.* Grammaticus *dec. 107. n. 6.* Bursattus *cons. 218. n. 13. lib. 2.* Boerius *decis. 317. sub n. 7.* Vincentius de Franchis *decis. 47. n. 6.* Ricciullus *supra cap. 75. n. 1.* Etenim in huiusmodi scortantibus vulnerata videtur iustitia, 44
vt latè Stephanus Nathen. *in lib.* cui titulus est: *Iustitia vulnerata christianè, iuridicè, & politicè, cap. 6. & 9.*

Ad idem intentum deseruiunt quæ D. Au- 45
gustinus, & D. Thomas summi Theologi, & sacræ doctrinæ Coriphæi tradiderunt. Etenim D. Augustinus *lib. 2. de ordine c. 4.* inquit. *Aufer meretrices de rebus humanis, turbaueris omnia libidinibus.* Non video tamen in ipso quæ, veluti ex ipso, refert Couarrubias superiùs relatus D. Thomam infra referendum secutus, in quo fere similia habentur, nempè: *Et sodomia totus efficietur reprobus*, scilicet *mundus.* Potius reperio ista, quibus veluti pharmaco lenit quæ dixit: *Quid sordidius, quid inanius decoris, & turpitudinis plenius meretricibus, lenonibus, cæterisque hoc genus pestibus dici potest.* Et. D. Thomas *2. 2. q. 10. art. 11. in corpore,* præfatis D. Augustino verbis inhærens dicit. *Sic ergo in regimine humano* 46
illi qui præsunt rectè aliqua mala tolerant, ne aliqua bona impediantur, vel etiam ne aliqua mala peiora incurrantur, sicut Augustinus dicit in libr. de ordine. Aufer meretrices, &c. Item *lib. 4. de Regimine Principum c. 14.* postquam ex Aristotele contra Platonis sententiam dixit. *Minus malum est mulieribus carnaliter commisceri, quam in vilia declinare flagitia,* id est, Sodomitica, de illis enim loquitur ibi, subiungit. *Vnde Augustinus dicit quod hoc facit meretrix in mundo quod sentina in mari, vel cloaca in palatio. Tolle cloacam, & replebis fœtore palatium, & similiter de sentina. Tolle meretrices de mundo, & replebis ipsum sodomia.* Ex quibus, etsi in Augustino non appareant, vt etiam notauit Espencæus in superiori-

bus relatus, nihilo tamen seciùs ex ipso Angelico Præceptore robur authoritatis accipiunt.

47 Commune autem horum Patrum, & aliorum authorum fundamentum est, id, quod in præcedentibus tactum, nempè quod ad euiranda maiora mala, quæ prudenter timet Potestas humana, potest minora, scilicet fornicationes cum scortis permittere, non quidem illa approbando, aut pro licitis habendo, sed non puniendo, & Dei iudicio punienda relinquendo. Sic expresse Lyranus *in cap.* 19. *Genes.* maximè, & latè Abulensis locis superiùs relatis, Couarrubias, & Stephanus Nathen etiam relati, qui vltimus ad intentum affert illud Plauti *in sticho.*

Quanta mea sapientia est
E malis multis,
Malum quod minimum est.

48 Quibusdam tamen limitationibus coarctandum id credam, si sacris Ecclesiarum Prælatis, Catholicisque Dynastis, quorum iudicio cuncta mea subiicio benè visæ fuerint. Prima est, vt harum probosarum mulierum turba non in omni loco, sed in determinato, ac certo ciuitatum collocetur, vbi exemplo minus obesse possit. *Argum. lib.* 4. *C. de spect. publ.* Meretrices enim in matronatum cœtum in virtutum con-
49 cilium adducat, vt Cicero inquit *de finib.* Hinc Romani, veteris Hercíniæ templum extra vrbem inualesceret, vt refert Alexander ab Alexandro *Genial lib.* 2. *c.* 4. Hoc idem apud Gallos lege Regia præcipi testatur Rebuffus *in l. Massurius, col.* 2. *vers. adde quoque ff. de verb. signif.* subdens in monte Pessulano collocatas esse ad Ciuitatis pomeria. Hoc etiam fit in Hispaniis, quando tolerantur. Id quoque Sanctissimus Pius Pontifex intendit, dum ad Mausolæum scorta relegauit, vt dictum manet.

50 Dicerem secundò, talem determinatum locum viliorem, & semotiorem Vrbis esse debere. Et meritò sanè, quia meretrix, teste Oleastro *in cap.* 38. *Genes.* hebraicè est *chedessah*, id est *se-*
51 *parata*, quia *in loco semoto.* Eo quia cum meretricium exercentes fœminæ, spurcissima Ciuitatum pars sit, proculdubio incongruit, vt in nobilioribus locis, & plateis Vrbium, honestarum personarum naribus fætorem subministrent. Rectè enim D. Augustinus *de Ordine cap.* 4. inquit de istis impudicis femellis: *Constitue matronarum loco, labe, ac dedecore dehonestaueris,*
52 Matronas scilicet. Idque suadet *cloacæ* titulus, quo lupanaria D. Thomas relatus cognominat. Non enim *cloaca* in palatij qualibet parte, sed in viliori, & ab oculis remotiori, ponitur. Idem dic de *sentina*, quam etiam idem S. Doctor pro exemplo affert. *Sentina* etenim (vt Calepinus
53 inquit) *pars nauis inferior est, in quam omnes confluunt sordes.* Infimus ergo omnium locus huiuscemodi scortis applicandus, prout etiam in Hispania obseruatur, sub pij, & Catholici Regis auspiciis. Hinc in fornicibus, seu auribus ædificiorum, subobscuris nempè locis, hoc fœminarum impudicum genus, olim conuersaba-
54 tur, vt propterea *fornicatio* ab huiusmodi *fornicibus* deriuetur. Vnde Seneca *libr.* 1. *controuers.* cuidam dixit: *Redoles adhuc fuliginem fornicis.* Et in Priapeia. *Nigri fornicis oblitus fauilla.* Hinc etiam Chrisippus apud Origenem *contra Celsum lib.* 4. *meretrices olim* (inquit) *personatas & velatas extra Vrbes primò; deinde velamine ablato etiam extra mœnia impudici corporis copiam viris impudicis præbuisse.* Hinc quoque Martialis lib.... Epigr. sæpius ipsas *submænianas*, aut, *Summenianas* vocat, quia in destinatis, & Semotis locis à Romanis tolerabantur. Hinc præterea Thamar illa Iudæ Patriar- 55
chæ nurus, *Genes.* 38. vt prolem ex eo haberet, mirabili, & si illicita, ea stropha vsa est, vt meretricem fingens se *in biuio itineris* collocauerit, cum ipso coitura, vt contigit. Non enim id scelus in domo aliqua Ciuitatis, vel oppidi perpetrare ausa est, sed *in biuio itineris*, vel *ad portas Ænam*, vt habent septuaginta; siue *in compito*, vt D. Hieronymus; aut *in diuisione fontium*, vt Chaldæus Paraphrastes, in loco vi- 56
delicet ab hominum habitatione discreto. Hinc æternæ memoriæ Pontifex Pius V. commemoratus, vt in eius vita *pag.* 49. refert Hieronymus Catena, quamuis, vt dictum est, meretrices Roma eiecisset, cum aliquæ minus famosæ remanerent, *comandò che tolerate si ritirassero in vn luogo della Città separato, assignato loro appresso il Mausoleo nè d'indi sotto pena della frustra, e del bando, vlcissero per andar vagando per Roma nè di dì, nè di notte.*

Hæc porrò etiam asseruanda crederem in 57
casu quoque, quo meretrix, alias nobilis esset. 58
Per meretricium namque, licet non amittatur ipsa nobilitas, Lucas de Peña *in l. mulieres, C. de dign. lib.* 12. tamen amittuntur nobilitatis priuilegia. Ita docemur *ex l. Senatoris filia* 47. *ff.* 59
de ritu nuptial. & ex lib. 3. *paragrapho emancipatus ff. de bonor. possess. contra tabul.* Peña *loco citato.* Baldus *in d. l. Senatoris, & iterum in l. cum in antiquioribus, in princ. quæstion.* 8. *C. de iur. delib.* Angelus Aretinus *consil.* 74 *numero* 16. Tiraquellus *de nobilit. cap.* 24. *num.* 1. & 5. Bonifacius *de nobilit. nu.* 194. Triuisanus *decis.* 33. 60
n. 6. *p.* 2. Adeo vt attento iure antiquo Pandectarum etiam illa; quæ meretricari desiderabat, erat infamis. *lib. palam* 43. *§. non solùm, ff. de rebus nupt.*

Vnde consequenter meretricem posse ab ho- 61
nestis locis expelli probat textus *in l. non aliter, ff. de vsu, & habit. & in l. si pendente, versic. Et istud solùm obseruandum, ff. de vsufr.* & ibi Peña *in l.* 4. *de spectac. & scenic. public. lib.* 11. ibi: *in loco honesto non debent inhonestè personæ versari,* per quem ita scribunt Bartolus, Baldus, Castrensis, & reliqui *in l.* 2. *de Summ. Trinit. & fid. Cath.* & plures alij apud Ricciullum *supra c.* 21. 62
Estque prouidis Constitutionibus ferè vbique sancitum, & præsertim in Ciuitate Neapolitana ex priuilegio Regis Catholici, vt in Constitutione, quæ incipit. *Quæ passim venales sub rubric. de summota conuersatione inter fœminas lib.* 4. *tit.* 77. & in Principatu Cataloniæ, vt per Pegueram *decis.* 12. Et in ciuitate Ferrariensi, vt *in Statutis lib.* 1. *c.* 23. in Sabaudia in constitut. sub rubr. *de muliere fornicar. & meretric.* vbi Antonius Sola *n.* 6. & 12. & *sub rubric. de meretric. public.* Maxime hoc procedit loquendo de Monasteriis, & Ecclesiis; illa enim sunt loca honestissima, & ita procul ab eis debent collocari hæ fœminæ scandalosæ. Authent. *de lenonib.* §. *quasdam verò, & in l.* 4. *C. de spectacul.* Ricciullus *supra c.* 21. ex aliis.

63 An

63. An admittatur scortum ad licitationem domus, quod tractat idem Ricciullius *cap.* 24. dubiæ quæstionis est, quæ quia ad meum non spectat institutum, Authoribus ab ipso relatis remittenda. Notarem solùm, quod cùm meretrices odiosæ personæ sint. *l. his solis, C. de reuocandis do-*
64. *nationibus*, quæ in generali dispositione non comprehenduntur, *l. Lucius Titius* 90. §. *Lucius Titius*, & ibi Bartolus, & reliqui, *ff. de legat.* 2. Calderinus *cons.* 8. *de re iudicat.* Alexander *cons.* 99. *num.* 2. *lib.* 6. *& cons.* 213. *num.* 4. *eodem lib.*
65. Iason. *cons.* 124. *lib.* 4. Idcirco iura loquentia in fauorabilibus de mulieribus, ipsas non comprehendunt. *d. l. Lucius Titius ff. de leg.* 2. *lib.* 2. *cum aliis allegat.*

In communi autem illa quæstione, an huius-
66. modi fœminis locari possint domus ad habitandum. Quamuis scrupulosius loquatur Nauarrus
67. superiùs relatus, dicens: *Difficile defendi posse quod non peccat mortaliter qui facit, vel locat domum meritrici ad meritricandum, etiam in ea parte ciuitatis, in qua permittitur habitare*, &c. Nihilominus communis sententia tenet id licere.
68. Ita Sanchez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 7. *num.* 20. qui Azorium, & Valentiam referens, sentit, etiam, nulla causa iusta interueniente, licere, domum locare meretrici. Eo quod locatio domus sit res indifferens, & omninò per accidens se habeat in ordine ad meretricium, quod non committitur nisi propter malitiam meretricis. Idem sequitur Bonacina *de Matrim. q.* 4. §. 14. & Castrus Palaus *de charit. tr.* 6. *d.* 6. *p.* 12. post Lessium. Vazquez, & Rebellum, & Riccillus *supra cap.* 23. referens Lopez, Molinam, Veiam, Gutierrez, & alios. Et colligitur *ex l. ancillarum* 30. §. *fin. ff. de petit. hæredit.* Vbi Vlpianus pronunciat pensiones, quæ ex locationibus domorum perceptæ sunt, venire in petitione hæreditatis, licet à lupanario emanauerint. Nam, vt inquit, *in multorum honestorum virorum prædiis lupanaria exercentur.* Item quia meretrix non priuatur rebus ad vsum necessariis, qualis est habitatio domus, *l. legatis* §. *fin. ff. de adimp. & cibar. legat.* & quia habitatio ciuitatis solùm denegatur illis, qui in ea non tolerantur, *cap. vnic. de vsur. in* 6. Quamuis tamen sic res se habeat, nihilominus, vt animaduertunt Valentia, Salon, Sanchez, Rebellus, Bonacina, & Palaus aliquando loca-
69. tio domus meretrici ob aliquas circumstantias, quia scilicet domus sit in tali loco, vt fornicandi occasionem præbeat, cooperatio erit ad pec-
70. catum, & ita talis locatio illicita, & inhonesta. Pariter etiam illicitum erit domum meretrici locare ea intentione siue principali, siue minus principali vt ibi fornicetur, vt post eundem Nauarrum tenet Graffius *in decis. aur. lib.* 2. *cap.* 124. *num.* 4. Imò generaliter loquendo illicitam esse talem locationem ex D. Antonino, & Siluestro tenet Corradus *in respons. ad cas. conscient. quæ-*
71. *sit.* 169. Ad minus tamen non credam personas timoratæ conscientiæ domos suas locaturas huiusmodi fœminis, nisi forsan aliis commodè lo-
72. care non possint sine notabili sui damno. Cæterum quamuis Nauarrus, quem sequitur Graffius *lib.* 2. *decis. aurear. cap.* 124. *num.* 4. dicat non licere locare domos meretricibus carius quam honestis personis; nihilominus satis probabiliter tenet contrarium Castrus Palaus relatus. Nec
73. enim sic faciens cooperatur turpibus actibus ipsarum, vt ex dictis liquet; nec facit iniuriam ipsis; eo quod domus locata vilibus, & infamibus personis vtilior efficitur, ita vt honestæ illam postea locare nolint, ac proinde ad resarciendum hoc damnum potest maiori pretio eam locare meretricibus. Adde, hoc spectare ad iustam vexationem illarum, vt vel sic retrahantur à meretricio. Patroni porrò meretricum, si solum ad eas custodiendas, & curandas ne contagioso morbo inficiantur instituti sint, tolerari possunt, provt Ledesma, Sanchez, Rodriguez, & Bonacina tenent; secus verò si in meretricicio cum illis participent, aut aliquo modo ad illud cooperentur, provt sæpius contingit, vt Nauarrus, & Sanchez notant.

Crederem tertiò, posse Principes, & Magistratus meretrices cogere, vt deferant habitum, seu signum aliquod, quo ab honestis fœminis 74.
discernantur. Si enim tenent Baldus, Salicetus, Fulgosius, Castrensis, Decianus, & plures alij, quos refert Ricciullus *supr. cap.* 30. contra Benedictum Ægidium *in tract. de priuileg. honest. art.* 9. *num.* 15. Ratio est primò, quia publici, & no- 75.
torij peccatores, maximè qui aliis scandalum præbent peccandi, quales sunt mulierculæ istæ, sunt digni tali nota. Idcirco enim cum pessimo Caino sic se gessit Deus. Dicitur enim Genes. 4. 76.
Posuitq; Dominus Cain signum. Siue illud fuerit *cornu in capite*, provt Hebræi dicunt; siue littera nominis *Abel*, quem interfecerat, vt alij ex veteribus Hebræi, putant; seu timor, & tremor corporis, vt recentiores autumant; siue vultus ferus, & truculentus, vt quidam Rabbini; siue quid aliud incertum, provt verius forsan. Secundò, quia æquum, & iustum est, vt quilibet 77.
deferat habitum, vel signum professionis, quam gerit. *lib.* 1. *& l. qui pileati C. de latina libert. tollend. cap. vt periculosa ne cleric. vel monach. cap. in nonnullis de Iudæis.* Tertiò, quia etiam Hebræi, 78.
vtpote publici, & notorij peccatores, & infideles; pileum flauum gestat, vt pro talibus habeantur, iuxta Concil. Lateranens. Pauli IV. Pij V. & Caroli V. edita. Quartò, quia hic mos in vsu gentium semper fuisse videtur. Sic enim 79.
Thamar Iudæ nurus, vt meretricem se fingeret Genes. 38. *assumpsit theristrum, & mutato habitu sedit in biuio.* Sic etiam Romanæ meretrices olim habitu diuerso à matronis vtebantur, vt patet ex Vlpiano *in l. apud labeonem* §. *si quis virgines ff. de iniur. & ex cap. in audientia de sentent. excommunicat.* Vtebantur autem honestæ mulieres stola, quemadmodùm Nonius Marcellus *in cap. de genere vestimentorum* scribit, & non obscurè colligitur ex eodem Vulpiano *in l. vestis ff. de aur. & argento.* Vnde Festus *lib.* 11. matronas tradit appellatas eas, quibus stolas habendi ius esset, quod quidem vetitum fuisse meretricibus, liquet ex Tertulliano *in libro de cultu fœminar.* 80.
Quare Martialis *lib.* 1. inquit.

Quis floralia vestit, & stolarum
Permittit meretricibus pudorem?

Et Ouidius de Ponto *lib.* 3.

Scripsimus hæc illis, quorum nec vita legatos,
Attinget vires, nec stola longa pedes.

Apud Sparthas etiam meretrices à matronis 81.
floridarum vestium, & mundi aurei gestatione distinctæ erant, provt ex Clemente Alexandrino *lib.* 4. *Pedagog.* elicitur. Id quod etiam Athe- 82.
niensibus legibus fuisse constitutum Suidas probat. In Hispania enim id obseruatum vidi, auspicante catholico Rege, vt huiusmodi infamis conditionis

conditionis fœminæ peplum, seu velum vulgo *manto* non extensum à capite ad pedes, vt aliæ honestæ, sed plicatum gestarent. Legibus quoque habitum distingui, restatur Tholosan. *Syntagm. iur. lib. 10. cap. 2. num. 38.* Venetorum Decianus *tract. crimin. p. 2. lib. 8. cap. 7. sub. n. 10. circa fin.* Sabaudiæ, paret ex eius constitutione *tit. de Meretricibus public.* Mediolanensium constat *ex statut. cap. 473.*

Iudicarem præterea quartò, vt Romanæ Curiæ laudabilis vsus, quo fœminæ istæ infamis notæ, nec sellis, lecticis, aut rhedis, seu curribus, matronarum instar, vehi non sinuntur, vbique reciperetur. Sic etenim & iustè vexarentur, & ab honestis fœminis omnino distingui possent. Provt etiam sub Paulo III. Romæ iudicatum fuisse tradit Spencæus relatus: & apud veteres Romanos fuisse consuetum elici potest
86. ex Alicarnas. *lib. 58.* Alexandro ab Alexandr. *lib. 5. Genial. cap. 18.* & aliis. Est autem hæc lex exactè adeo in vrbe Alma rigorosè obseruata, vt meretrices eam transgredientes nudæ per plateas, carnificis manu, ductæ flagellentur. Quod & hoc sancti Iubilæi anno 1650. cum magna piorum ædificatione contigit, cum duabus fœminis malè famigeratis, & si aliquorum potentium fauore protectis. Iustissimè sanè, ne eo tempore, quo Christianus populus Sanctam Vrbem, magno concursu, communitatum, societatum, & congregationum, aduenerat; maximaque deuotione, quam non semel admiratus conspexi, quatuor præcipuas Basilicas visitabat, huiusmodi scandalosæ mulierculæ veluti triumphantes rhedis, seu curribus cernerentur. De hac porrò satis laudabili Romæ consuetudine, accente maximè prouido Vrbani VIII. edicto de anno 1624 loquitur Ricciulus *supra cap. 6. n 21. & cap. 30. num. 10.*

Maximè id quintò dicerem de simili prohibitione huiusmodi fœminis facta iuxta Pij V.
87. piissimum decretum superius relatum, de non ambulando noctu per Vrbem, nec habitando cauponas; (cuius etiam meminit Ricciullus loco relato *ex cap. 6.*) sicut & non habendo apud se puellas, præsertim nulla sibi consanguinitate coniunctas, provt Romæ obseruari, habet idem Ricciullus *ibi num. 21. relato.* Imò generaliter
88. loquendo idem dicerem de quacunque vexatione illis illata, illæsis tamen regulis iustitiæ, & charitatis; quas ritè obseruauit S. Thomas Aquinas vnam ex his mulierculis ad ipsius castitatem labefactandam introductam titione fugans, quod genus quoddam vexationis fuisse videtur. Vexari ergo possunt, vt & illud, Sapient. 19. in illis verificetur: *Vexationes peccatoribus superuenerunt:* idest supplicia, quæ ipsis irrogantur ad vindicandum Dei honorem, vt ait Cœlius *lib. 6. cap. 14.* Et vt in illis quoque comprobetur illud Isaiæ 28. *Sola vexatio intellectum dabit auditui.* Huiuscemodi namque peccatricum genus *non nisi plagis emendatur*, vt de Phrygibus olim prouerbium erat. Sic enim Isai. 26. dicitur: *Cum feceris iudicia tua in terra iustitiam discent habitatores orbis.* Quia plerique ita suis vitiis sunt affixi,
89. vt non nisi per grauia flagella corrigi possint, provt Sanctus Thomas, Adamus, Sanchez, Cornelius, & alij exponunt. Vnde consequenter subditur: *Misereamus impio, & non discent iustitiam*, quod D. Bernardus *serm. 42. in Cantic.* exponit dicens: *Misericordiam hanc ego nolo.* Sic & Plato *in Symposio: Stultus*, inquit, *post acceptam plagam sapit.* Hinc Agesilaus de quibusdam Asiæ populis dicebat: *Si libertate fruerentur, malos; si seruirent, bonos fore.* Mulierculæ ergo istæ si libertate fruuntur, malæ semper erunt; sin autem vexentur, bonæ.

Arceri etiam debent non solùm à venerabilis Eucharistiæ perceptione, sicut, & alij publici 90.
peccatores, dum in eo statu perseuerant, vt per se est notum, & ab omnibus receptum Doctoribus, sed etiam à Sacramento Pœnitentiæ, quoad absolutionem quidem. Nam quoad confessio- 91.
nem audiri debent, vt paret *ex cap quod quidam de pœnit.* vbi dicitur, recipiendam esse confessio- 92.
nem eorum, qui publici sunt peccatores, & vitam emendare nolunt, etiamsi absolui non debeant. Et ratio est: quia fortè consiliis adiuti confessarij resipiscent. Non tenentur tamen con- 93.
fessarij, sub læthali, totam, & integram con- 94.
fessionem illæsum audire, quando prudenter præuident, non esse emendationis spem, licet teneantur audire bonam partem illius, vt nacta occasione salutaribus monitis eas ad veram pœnitentiã inducant. De quibus Viualdus *in Candelabr. aur.* vbi de confessione *dub. 63.* Couarruuias, *in cap. Alma mater, de sent. excom. lib. 6. p. 1. §. 4.* Medina *in summa lib. 2. cap. 7. fin.* Zerola *in prax. Episcopal. verb. lupanaria*, Fagundez *de secundo Ecclesiæ præcepto lib. 3. cap 4. n. 16.* An verò illis danda sit schedula confessionis 95.
quamuis ipse Fagundez *ibid. num. 18.* cum Coninch *tom. 2. de Sacram. disp 9. de sigillo, dub. 1. num. 14. in fin.* dicant dandam illis esse: veruntamen nisi consuetudine, aut præcepto Superiorum id sit receptum, veriùs iudicarem oppositum, eo quod schedula illa est signum absolutionis receptæ, vel validæ confessionis, quæ non contingunt in casu præsenti. Præsertim quia scandalum non paruum esset si alij scientes eam, quæ ad confessarium accessit esse meretricem, postea viderent recepisse schedulam, quæ videtur signum veræ confessionis, & absolutionis.

Præsertim quoque priuari debent meretrices sine pœnitentia decedentes Ecclesiastica sepul- 96.
tura in Ecclesia, aut Cœmeterio, *cap. quibus, & cap. cùm grauia 13. q. 2. de raptor.* Turrecremata *in c. placuit in fin. 23. q. 5.* Nauarrus *in sum. c. 25. num. 8.* Etiamsi forsan in Paschate essent confessæ, & sacram confessionem accepissent, quia 97.
ad effectum vt denegetur sepultura Ecclesiastica sufficit quod decesserit in statu peccati notorij *d. cap. quibus, & cap. cum grauia 13. q. 2. cap. placuit in fin. 23. quæst. 5.* Iure ergo Romæ meretrices decedentes in statu peccati sepeliuntur in loco prophano extra Vrbis mænia, vulgò *Muro torto* nuncupato. Cum tamen Pius V. vt in eius vita relata habetur, voluerit, *che qulle che nella loro sozza vita moriuano, fossero nello sterco sotterate.* Quæ autem in vita emendata, vel quæ in infirmitate pœniten- 98.
tiam egit, & obtinuit saltem absolutionem à peccatis, potest & debet in Ecclesia sepeliri, *c. 15. qui in infirmitate, 26. q. 6. d. cap. quibus, & cap. cum grauia 13. q. 3.* Quæ etiam signa pœnitentiæ dedit, & per ipsam non stetit quominus con- 99.
fessionem faceret, & si Episcopi arbitrio pendeat, an in loco sacro sepeliri debeat *cap. si quis de corpore in fin. 16. q. 6.* & in odium criminis meretricij, & terrorem in illo viuentium videatur quod non debeat in loco sacro sepeliri, provt de

de decelente in duello, vel taurorum agitatione colligitur *ex cap. 1. de torneamentis:* nihilominus piè adhærere possunt ij ad quos spectat mediæ viæ, eam scilicet sepeliendo in cœmeterio sine honore, clero, &c. provt Ricciullus *supra cap. 40. num. 5.* dicit cum casus accidisset in Vrbe, & ibi Vicesgerentis fungerentur officio se fecisse ductum authoritate textus *in cap.2.* vbi Glossa *in verb. dare, & verb. sepultura de raptoribus.* Videatur Sebastianus de Medices *de sepultur. quæst.* 11. Et quæ dico *in Consulto* 49. de simili fermè casu.

Prudentissimè etiam, & sanctissimè coguntur
100. huiusmodi fœminæ venire ad conciones audiendas more Hebræorum, vt Dei verbo audito ad meliorem frugem reducantur. Etiam in Ecclesiis, siquidem non prohibentur Ecclesiam ingredi, ibique Missam, aliaque diuina officia audi-
101. te, vt in facti contingentia alias Sacra Congregatio super negotiis Episcoporum respondit, scribens Episcopo Perusino, *sub die 23. Iulij 1602.* Vnde æternæ memoriæ dignus Pius V. vt in eius vita habetur *pag. 49. Volse che il giorno di feste vdisjero predica in vn Tempio statuitu ove ancor Messa vdiuaro.* Per prædicationes autem, seu conciones plures ad pœnitentiam inductas fuisse non semel expertus sum in Curia Regis Catholici Matriti existens, sæpius videns pleras-
102 que illarum ad conciones audiendas perductas in medio concionum ad vocem clamentis prædicatoris surrexisse, imaginem crucifixi illis ab ipso oblatam, accepisse, pedes ipsius exosculasse, lacrymis eluisse, & postea ab honestis fœminis in domos delatas, pœnitentia peracta, honestè vixisse, & honesto connubio vitam christianè peregisse. Ad quod intentum Orlandinus *in historia Societatis Iesu p. 2. lib. 2. num.143. & 144.* de Petro Madridio eiusdem Societatis refert, quod Compluti existens pridie Cinetalium, quem potissimum diem cœci mortales licentiæ, ac nequitiæ adiudicare solent, prostibulum meretricum socio, & viris honestis adierit, illas conuocauerit, ipsisque Dei verbum ardenter proponẽdo ad conuersionem, & pœnitentiam induxerit.
103. Omitto plura antiquitatis monumenta de huiusmodi scortis ad sanctitatem perductis piorum exhortationibus. Vt de vna Tyria meretrice vocata *Porphyria* habetur *in vita S. Ioannis Eleemosynarij*; de alia ab ipsius fratre ad statum salutis conuersa, *in 3. lib. vit. Patr. num.* 217. de altera *Maria* nomine ad Monasterium tracta *lib. 10. vit. Patr. cap. 31.* & de alia, quæ verbis S. Ephrem Syri pœnitentiam egit in ipsius Ephrem vita *cap. 5.* ac de multis Abbatis Vitalij opera à meretricio seruatis, *in vita S. Ioann. Eleemosynarij* adducta.

Ne autem post peccati lapsum clausas sibi pu-
140. tent pœnitentiæ ianuas, quin potius vt habeant asylum, quo diuinæ iustitiæ flagella confugientes euitent, pijssimè sancitum in Vrbibus Christianis est, vt meretricibus ad bonam frugem per pœnitentiam redactis loca pia, seu monasteria in promptu adsint, vbi castitati, & aliis christianæ perfectionis virtutibus incum-
105. bere possint. Hinc primus omnium Iustinianus Imperator Byzantij pro mulieribus pœnitentibus monasterium extruxit, vt Procopius est author *in lib. de ædific. Iustiniani* Hinc quoque Romæ Leo Pontifex X. in Ecclesia Sanctæ Luciæ in regione Columnæ, pro huius generis mulieribus insigne monasterium ædificauit, illudque pluribus exornauit priuilegiis, vt in Constitut. quæ incipit *Saluator noster*, quæ postea aucta, & extensa fuerunt per Clementem VII. in Constitut. *Cum ex corpore.* Et huic monasterio Pontifices deputare consueuerunt in patrem titularem insignem aliquem ex Sacro Collegio Cardinalium cum ampla potestate moderandi in temporalibus, & spiritualibus.
Alia etiam similia cænobia extructa in Vrbe 106.
Pontificum pietate cernuntur; sicur, & in Hispania sub auspiciis Regis Pij. Tales autem sic conuersæ, & emendatæ non dici debent amplius meretrices, sed pro honestis habendæ, vt probant multi Doctores apud Ricciullum *supra cap. 4.* & colligitur *ex l. penultima ff. de his qui notan. infam.* & *ex l. Imperialis 23. C. de nupt.* & *ex can. Cum renunciatur. & can. Apud misericordem, & can. Si quis vxorem 32. q. 1.*

Illa porrò maioris dubij quæstio est, an gabella, seu tributum licitè meretricibus specialiter 107.
imponatur. Ex vna enim parte videtur, id fieri posse, non quidem quia Caligula Imperator primus omnium id onus imposuerit, tantum 108.
videlicet à meretricibus, & lenonibus exigendo, quantum turpi questu quærere potuissent, vt eius vitæ Authores tradunt; quia in hoc reprehensibilis fuit ethnicus hic Imperator. Nec quia Zosimus *lib. 2.* scribat tributum meretricibus, & Lenonibus à Constantino Magno Romæ impositum fuisse. Eiusnamque calumniam refellunt Euagrius *lib. 3. cap. 40.* Baronius *tom. 5. pag. 676.* Iulius Cæsar Bulinger *de vectigal. Populi Romani cap. 26. & 34.* Sed quia aliquorum Principum catholicorum vsus id suadeat, in hoc fundatus, quod questus ex meretricio acquisitus, licèt ex parte causæ turpissimus sit, tamen in se ipso illicitus non est, cum meretrix secundùm Sorum, & plures alios Doctores communiter 109.
possit pro actu turpi mercedem accipere, ita vt meretrix teste Valla *lib. 3. elegant. cap. 110.* dicta sit à *merendo* quia stipendia, seu mercedem meretur. Vnde, vt quidam volunt, *meretrix* idem est, ac *mercatrix.* Quemadmodum ergo mere- 110.
trix accipiendo totum lucrum non facit actum illicitum, non aget illicitè Princeps, qui accipiet aliquam illius partem. *argum. l. quæ de tota, ff. de acquir. hæred.* Præsertim, quia ex bonis per eam acquisitis potest facere eleemosynam, Ecclesiam dotare, imò iuspatronatus acquirere 111.
iuxta plures Doctores, de quibus Ricciullus, *supra cap. 35. & 36.* poterit ergo etiam Prin- 112.
ceps talium bonorum partem exigere, seruatis aliàs seruandis. Vnde Graffius superius relatus 113.
tale tributum ratione consuetudinis approbare videtur, quam dicit esse in Regno Neapolitano, & in statu Papæ. Ex alia vero parte formidabile Principibus videtur illud Michææ 1. *Omnes mercedes eius comburentur igne; & omnia Idola eius ponam in perditionem, quia de mercedibus meretricis congregata sunt.* Vnde tale tributum vocat impurum, detestabile, absurdum, Deo inuisum, indignum, & execrandum Nicephorus *lib. 16. histor. cap. 20.* Commendantur etiam Alexander Seuerus, Theodosius, & à quibusdam, Anasta- 114.
sius Imperatores, quod illud auersati fuerint. Tertullianus etiam *in lib. de fuga* tale tributum 115.
illicitum esse, indicat. Idemque sequuntur Albericus, Angelus, Petrus Rauenna, Auendaño, 116.
Bullingerus, Nauarrus, & alij, quos refert, &

amplectitur Ricciullus *supra cap.* 37. Quorum præcipuum fundamentum est, scandalum, quod sequitur ex talis tributi impositione: nam per eã
117. videtur Princeps approbare statũ meretricalem, & cooperari velle meretricio. Propterea enim *Deuteronom.* 23. vt dixi in superioribus, prohibetur oblatio ex mercede prostibuli, & *in Authentic. de lenonibus* §. *præconizamus*, *& l. qui domum cum sequenti ff. ad l. Iuliam de adulter. & l. auxilium in ff. de minor.* Similis quæstus est interdictus.
118. Vnde Gregorius XIII. in Constitutione. *Dum rectè n.* 26. in reformat. Curiæ de Sabellis §. 13. inquit: *Postremo exactiones illas, quæ à mulieribus inhonestis singulis annis, singulisque sex mensibus, aut alias sub nomine tributi fieri solebant omninò prohibemus, proposita Marescallo illas attentanti pœna priuationis officij ipso facto incurrenda.* Meritò autem dicit Pontifex, *nomine tributi*, quia verè tributum non erat, sed merces talis iudicis pro eius labore in iudicandis meretricibus, provt Ricciullus *supr.* defendit contra impium quemdam Authorem Cathechismi Anglicani, qui dixerat, Romæ pinguæ vectigal à meretricibus exigi.

119. Ex quibus sequitur primò, vt inquit Nauarrus *supra*, pessimam esse permissionem, quia caupones intra domos suas, vel intiguis permittunt meretrices, quia hoc est cooperari meretricio, & participare velle de turpi quæstu ipsius, quod est valdè improbandum, & oppositum faciens, seu permittens appellari poterit iuxta Isaiam 42. *Laqueus iuuenum*, & iuxta Oseam cap. 5. *Rete expansum super Thabor.* & cap. 9. *Laqueus ruinæ.* Moraliter enim loquendo cauponas accedentes iuuenes ab huiusmodi scortis coguntur meretricari cum ipsis. Teste enim Euripide *Saturo venus adest*, & Athenæo *Saturis vnus adest, cæterum infælicibus.*

120. Infertur secundò, multò peius, & abominabilius, esse, fœminas cogere ad meretricandum,
121. quidquid dicant aliqui Doctores, qui inconsideratè ob malè intellectos quosdam textus iuris ciuilis oppositum sentire videntur. Ratio est,
122. quia, cùm fornicatio, seu actio meretricandi intrinsecè mala sit, omni iure diuino, & naturali etiam prohibita, nullus ad illam cogi potest, provt etiam ex iure ciuili multis in locis probat Ricciullus *supra cap.* 31. vbi etiam de iure Regni
123. Neapolitani, per quod inferens vim meretrici libidinis causa, punitur pœna vltimi supplicij, ex Constitut. quæ incipit *Omnes nostri regiminis, sub rubric. de violent. meretr. illat. rubric.* 21. *lib.* 1. De iure etiam Almæ Vrbis inquit in ea extare statutum, quo cauetur, vt si quis ex illis, qui eius statutis subduntur, violentiam in meretricẽ simul cum raptu commiserit, nisi infra decem dies immediatè post condemnationem persoluerit ducatos auri 200. amputatur illi manus. Si
124. verò violentia sit sine raptu, quæ in vrbe peculiari vocabulo nuncupari solet *Trentunu*, punitur in quatuor ictibus funium, & in carceribus ad mensem retinetur *in cap.* 52. *lib.* 2. Vnde nec in pœnam delicti à fœminis commissi posse in
125. fornicem detrudi, vel cogi sui corporis copiam facere fornicatiè, bene habet Couarruuias superius relatus oppositum improbum vocans, & laudans Theodosium Imperatorem, qui, teste Socrate, *lib.* 5. *histor. Eccles. cap.* 18. tale statutum improbauit.

Infertur tertiò, quod ducere meretricem in vxorem, vt ipsam in meretricio confoueat, & quæsitis ex meretricio viuat scelus sit improbatissimum. Tum quia est abusus Sacramenti matrimonij: tum quia sic faciens operatur directè contra bonum prolis. *cap. non enim.* 32. *q.* 1. Turrecremata *in cap.* 1. *n.* 3. *&* 4. 32. *q.* 1. Angelus *in sum. verbo meretrix n.* 2. Menochius *cons.* 18. *n.* 12. 126.
Ioannes Andreas *in cap. inter opera n.* 4. *de sponsal.* Vnde contra sic facientes Sixti V. in Bulla *ad compescendam* meritò procedi iubet. Non tamen prohibitum est cum meretrice matrimonium 127.
contrahire ob fines licitos, & honestos. Vt probat manifestè textus *in cap. inter opera de spons.* & sequuntur communiter Doctores. Vnde D. Hieronymus relatus *cap. final.* 32. *q.* 1. inquit; *Non* 128.
est culpandus Oseas Propheta si meretricem quam duxit ad pudicitiam conuerterit, sed potius laudandus, quod ex mala bonam fecerit. Non enim qui bonus permanet ipse polluitur si societur malo, sed qui malus est in bonum conuertitur. Imò matrimonium cum meretrice contrahire opus est misericordiæ. Provt Bertachinus *in Repertorio verb.* 129.
meretrix, & alij communiter apud Barbosam *in Collect. DD. ad cap. inter opera de spons. n.* 1. Quin etiam preficit sic contrahenti in remissionem peccatorum. Ita enim expresse habetur *in cap. Inter opera de sponsal.* vbi Pontifex Clemens III. 130.
sic habet: *Inter opera charitatis non minimum est, errantem ab erroris sui semita reuocare: Et infra? Statuimus, vt omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in vxores, quod agunt in remissionem proficiat peccatorum.* Et sic docent, vel supponunt Cassaneus *in consuet. Burgund. rub.* 1. §. 5. *verb. s'il n'a grace, n.* 98. *pag.* 207. Plaza *de delict. cap.* 34. *n.* 6. *ad fin.* Menochius *cons.* 18. *num.* 12. Antonius Scap. *de iur. non script. lib.* 1. *cap.* 54. *n.* 19. Couarruuias *de sponsal. p.* 2. *c.* 8. §. 11. *num.* 3. Viuian. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 9. *tit.* 33. *n.* 1. *vers. meretricem*, Guttierrez, *can. quæst. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 25. Farinacius *fragment. crimin. litt. C. n.* 642. plures, quos refert Cenedus *ad Decretal. collect.* 140. *n.* 10. An verò hæc remissio peccatorũ 131.
intimata contrahenti cum meretrice sit per modum indulgentiæ, an verò solùm propter bonitatem, & satisfactionem ipsius operis latè Ricciullus *supra cap.* 8.

Dicerem præterea casu quo permittantur à Principibus Christianis lupanaria, & meretrices generaliter loquendo talem cautionem adhiberi debere, vt obstrui possint hæreticis contra sanctã Ecclesiam Romanam debacchantibus, eo quod publica peccata permittat. Hac enim de causa Pius V. huiusmodi genus flagitium tolerare nolebat, vt ex ipsius vita constat. Quin teste 132.
Æenea Syluio *in histor. Bohem.* Hussitæ propterea Catholicos in Concilio Basiliensi incusabant; quod valdè vrget Spencæus relatus dicens, non constare de responsione illis facta.

Sed placet illud maximè christianis Principibus pensitandam proponere, quod quemadmodum propter abominabile Sodomiæ scelus Pe- 133.
napolitana Regio *Genes.* 19. cælesti igne combusta deperiit, dicente Iuda Apostolo in sua canonica: *Sodoma, & Gomorrha, & finitimæ ciuitates simili modo exfornicatæ, & abeuntes post carnem alterã facti sunt exẽplũ ignis æterni pœnã sustinentes.* Sic similiter Ierichuntina Vrbs Iosue c. 6. propter meretriciũ, & scortatiũ scelera cõcremata. & prodigiosè omnino euersa est, quod in aliis Chanan. Vrbibus ab Hebræis expugnatis factum non legitur.

gitur. Quam acriter autem id Deus præceperit, ac Hebræi sub Iosue duce opere expleuerint ex
134. dicto *cap. 6.* Iosue expresse habetur. Dicitur enim ibi: *Ecce dedi in manu tua Iericho, & Regem eius, omnesque fortes viros.* Deinde: *Muri funditus corruunt Ciuitatis, ingrediunturq; singuli per locum contra quem steterint.* Et infra Iosue sic ad populum: *Vociferamini: tradidit enim vobis Dominus ciuitatem: sitque ciuitas hæc anathema: & omnia quæ in ea sunt, Domino: sola Rahab meretrix viuat, cum vniuersis qui cum ea in domo sunt: abscondit enim nuncios quos direximus. Vos autem cauete, ne de his, quæ præcepta sunt, quippiam contingatis, & sitis præuaricationis rei, & omnia castra Iraël sub peccato sint, atque turbentur. Quidquid autem auri, & argenti fuerit, & vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris eius. Igitur omni populo vociferante, & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illicò corruerunt: & ascendit vnusquisq; per locum, qui contra se erat; ceperuntque ciuitatem, & interfecerunt omnia quæ erant in ea, à viro vsque ad mulierem, ab infante vsque ad senem, boues quoque, & oues, & asinos in ore gladij percusserunt.* Infra quoque. *Vrbem autem, & omnia quæ erant in ea succenderunt.* Subiungitur postea dira hæc imprecatio facta à Iosue de instinctu, vt par est credere idque eo fine, vt æternum in ruderibus Ierichuntinis extaret monumentum diuinæ potentiæ, & vindictæ in impios eius ciues, provt ex Massio, Aria Montano, & aliis colligitur: *In tempore illo imprecatus est Iosue, dicens: Maledictus vir coram Domino, qui suscitauerit, & ædificauerit ciuitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, & in nouissimo liberorum ponat portas eius.* Quæ dira maledictio impleta fuit in Hiel, qui Ierichuntem reædificans filios amisit, vt patet 3. *Reg. 16.* vbi dicitur. *In diebus eius ædificauit Hiel de Bethel Iericho, in Abiram primitiuo suo fundauit eam, & in Segub nouissimo suo posuit porta eius, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Iosue filij Nun.* Muri etiam
135. huius ciuitatis prodigioso euentu corruerunt, non quidem supra terræ superficiem manentes; sic enim impedirent milites ingredi ad illam concremandam, sed vt Rabini apud Tostatum, Lyranum, Serarium, & Magallianum testantur, muri vrbem ambientes à terra absorpti planum Israelitis ingredientibus ad prædam aditum fecere. Dehiscens enim terra totam hanc molem ad superficiem vsque sinu suo concidit. Vnde Caietanus inquit; *Maiori miraculo sub terram cassurus erat murus, vt Israelitæ non impedirentur à ruinis muri, sed liberum haberent ingressum circum circa in ciuitatem.*

Quamuis autem prodigiosæ, & omnino sin-
136. gularis ac extraordinariæ huius Vrbis ruinæ causæ plures assignentur à Doctoribus, à Iosepho quidem, Theodoreto, & aliis, quod Deus Ierichuntem primam hostilem vrbem sibi quasi primitias Chananææ deposceret; primitiæ enim integræ Deo persolui debebant, ab aliis verò, vt Deus ostenderet, quod ipsius solius vi hæc parta esset victoria, & Iericho expugnata, cum in cæteris vrbibus subigendis Hebræi acriter decertarint, & eas insultu militari superarint. Sine dubio tamen id contigisse videtur in exemplum seueræ vindictæ cæteris Chananææ vrbibus propter sceleratissimam vitam quæ in ea agebatur. Hæc autem flagitiosissimæ vitæ ratio præ- 137.
cipua erat quod Iericho ciuitas Veneris, & Lunæ Dearum cultui emancipata erat, vt de Corintho legitur in Strabone *lib.* 11. de Babilone apud Baruch *cap.* 5. & apud Herodotum *lib.* 1. & alios de Atellana vrbe, aliisque consimilibus, vbi lupanaria in Veneris, aut Lunæ honorem omni spurcitiarum genere plena instituta erant. Quod autem Iericho his Veneris, & Lunæ simulachris addicta esset non pauca fidem faciunt. Præcipuè ipsum nomen Iericho. *Iericho* quippè *Luna* interpretatur, inquit D. Gregorius *homil.*8. *in cap.* 11. *Luc.* Vrbes enim vrgente paganismo ex diis quibus inseruiebant vocati solitas testes sunt, Carthago dicta Iunonia à Iunone, Heliopolis à solis cultu, Diospolis à Ioue, Heraclea ab Hercule. *Luna autem* (inquit D. Gregorius supra) *in sacro eloquio pro defectu carnis ponitur.* Deinde, quia meretrices lunæ adductæ, & sacræ erant, vt luculenter Strabo *lib.* 2. *Geog.* loquens de Comana vrbe sic: *Conueniunt eò homines sub exitu Deæ (Lunæ) vndique ex vrbibus, & agro viri, & mulieres ad festiuitatem semperque etiam alij multi peregrini causa votorum, & sacrificia Deæ exhibendi gratia ibi degunt, Delicato victu vtuntur incolæ, & omnia ipsorum prædia vitibus sunt consita. Multæ ibi sunt mulieres corpore quæstum facientes, quarum pleraque sunt sacræ. Nam vrbs hæc quasi parua quadam est Corinthus quod hic quoque propter multitudinem meretricum Veneri sacrarum plurimi peregrè agebant, ac festos dies agitabant.* Præterea quia mulieres corpore quæstum facientes, seu amantes scortationes colebant, & aduocabant Deam Lunam, provt ex Plutarcho de Iside docet Cælius Rhodiginus 138.
lib. 5. *lect. antiq. cap.* 6. Forsan ob eam causam, quod existimarent Lunam ab Endymione amatam, atque in eo suscepisse filias quinquaginta, vt ex Pausania docet idem Rhodiginus *lib.* 20. *cap.* 6. Accedit, quod Rahab meretrix in ciuitate notissima erat, & veluti sacra, vt propterea domus ipsius à Regis ministris minimè violata est, nec in eam sunt ausi ingredi, vt exploratores vi auferrent, sed foris stantes dixerunt. *Educ viros qui ingressi sunt ad te.* Quia scilicet sacrarum meretricum ædes maximo in honore erant apud Lunæ cultores, ac Veneris, atque instar asyli cuiusdam habebantur. Item accedit, quod provt Rabbi Salomon apud Lyranum, & Abulensem, quem plerique ex Rabbinis sequuntur, existimat, quod omnes illarum regionum Dynastæ apud Iericho domos ædificauerant (provt ait Ægydius Camartus *de rebus gest. Eliæ Prophet. cap.* 8. §. 2.) *in quibus magnam anni partem consumebant, vt libidini, ludis, & otio cum meretricibus illis sacris vacarent, id enim fiebat in honorem Lunæ, & Veneris.* Subiungit Camartus: *Inde factum est, vt Iericho diuitiis omnibus abundaret, cum omnium vicinarum gentium opes in eam veluti ad sacrum aliquod prostibulum confluerent.* Causa autem talis concursus erat loci Ierichuntini fertilitas, amænitas, & abundantia, quæ maxima erat, vt habent Strabo *l.*16. *Geograph.* Plinius *l.*5.*c.*14. 139.
Iosephus *de Bello Iudaic. l.* 5. *c.*4. & *l.*1.*c.*5. vbi: *Ierichus pinguissima Iudææ regio, & palmarum plurimum, & balsamum nutrit.* Veneris namque illecebræ sunt soli, terræque fœcunditas. Iusto igitur Dei iudicio perpetuo anathemati damnata ciuitas exemplum iræ Dei in libidinosos, Venerique deuotos offert, & ad aures loquitur Prin-

liam. Vnde Hieronymus: Luxuriosa mens inepta ardentius prosequitur, & quod non licet, dulcius suspicatur: sicut etiam quandoque sibi dulcius videtur peccare more incensueto, vel cõtra naturam, quàm more vsitato, cum tamen primus magis Deo displiceat.
157. *Quartò per luxuriam Deus magis vilipenditur in eo quod anima eius spiritualis filia prostituitur, & eius sponsa in adulterium trahitur, Prouerbiorum 6. zelus, & furor viri non parcet in die vindictæ. Quintò quidem patet quod per luxuriam Deo contumelia infertur, quia per eam luxuriosus omnibus bonis spiritualibus priuatur. Iob 35. Si deceptum est cor meum super mulierem. Et post: Ignis vsque ad consommationem deuorans, & omnia genimina eradicans: Genimina omnium bonorum sunt dona, & virtutes. Gregorius: Illam mentem Spiritus sanctus fugit, quam mundam non inuenit. Vnde dicit Gregorius in lib. Dialog. cap. 32. quod cum quidam Episcopi Africani contra Arianos pro defensione fidei fortiter resisterent cum exhibiti essent Regi eorum Vuandalo, nec posset eos inflectere ad errorem suum fecit eis linguas radicitus amputari, quibus diuino miraculo datum est, vt ita bene vt prius loquerentur, vnus autem illorum in luxuriam verbi lapsus, statim priuatus est illo domo lingua miraculi, & iustè, vt dicit Gregorius. Vt qui seruare noluit continentiam carnis sine lingua carnea non haberet verba veritatis. Nedum verò bonum spirituale per luxuriam amittitur, sed etiam bonum æternum. Vnde Augustinus: O quam breuis est concubitus, hora pro qua amittitur vita æterna. Sextò per luxuriam ideo maior contumelia infertur, quia ab amicis Dei, & sanctis maximè detestatur. Quod patet per exempla veteris, & nouæ legis. Nam Io-*
158. *seph magis periculum mortis, & carceris subire voluit, quàm adulterium committere. Et Susanna potius mortem subire voluit Daniel. 13. Melius est mihi incidere in manus hominum, quàm derelinquere legem Dei mei. Item beata Agatha magis voluit in mammillis torqueri, beata Agnes flammis exuri, beata Catharina magis in rota gladiis dissipari. Item in vita Pauli primi heremitæ legitur de quodam sancto martyre, qui cum non posset frangi tormentis vt Christum negaret, tentauerunt eum superare per blandimenta luxuriæ, vnde paratus est ei lectus suauissimus in orto amœnissimo inter rosas, & lilia, & positus est in lecto nudus, & ligatus est, & introducta est meretrix nuda, & speciosa ad eum, qui cum incitaret eum ad libidinem tractans membra eius, & ille non haberet vnde se defenderet amputauit sibi linguam proijciens eam cum sanguine quasi expuendo in faciem meretricis, & sic per linguæ vulnus resecauit vulnus libidinis. Septimò perpendi potest, quod per luxuriam Deo maxima contumelia*
159. *exhibetur, quia per eam luxuriosus indignus redditur gratia Dei. Matth. 9. Nemo ponit vinum bonum, & nouum in vteres veteres, quia cor luxuriosi est vter sordidus vetus, & putridus non valens continere nouum vinum gratiæ. Item indignus est luxuriosus corpore Christi. Matth. 7. Nolite sanctum dare canibus. Ad Hebr. 13. Habemus altare de quo non habent edere, qui tabernaculo carnis deseruiunt in gula, & luxuria, hoc altare est corpus Christi. Nulli periculosius sumunt corpus Christi, quàm luxuriosi. Item: Quid tibi cum mulieribus qui ad altare Domino famularis. Dic Sacerdos, dic clerice qualiter cum iisdem labiis oscularis filium virginis, quibus parum ante osculatus es labia meretricis. O Iuda osculo filium hominis tradis. In vitijs Patrum legitur cum quidam presbyter adductus esset ad sanctum Macharium Alexandrinum habens totum caput cancro corrosum, ita vt os capitis appareret, & maneret ante cellam eius, nec vellet eum sanctus videre, compassus est ei S. Hieronymus, qui ibi venerat ad visitandum Sanctum, rogauit eum, vt misereretur eius, qui respondit: Habet, inquit, morbum sibi à Deo datum, quia fornicator sacramenta Dei indignè tractauerat, & ideo non merebatur curari. Ipsi autem infirmo beato Hieronymo iuramento firmante, quod de cætero sacramenta non contingeret, nec ad Sacerdotis officium accederet, & peccatum suum manifestè confitenti supplicanti beato Hieronymo beatus Macarius manum ei imposuit, & curatus gratias agens Deo ad propria rediit. Item indignus est luxuriosus Ecclesiastica sepultu-* 160.
ra. Vnde in 4. Dialog. legitur de Valeriano Mediolanensis Ecclesiæ defensore, qui fuit multum lubricus, & defunctus positus est in Ecclesia beati Sixti martyris, quem custodes Ecclesiæ viderunt nocte media trahi à teterrimis spiritibus ligatis pedibus vociferantem nimis extra Ecclesiam vbi in mane inuentus est: vbi dicit Gregorius, quod hi quos peccata grauia præmunt, si in loco sacro sepelıri se faciunt, restat vt etiam de sua præsumptione iudicentur. Et ibidem dicit varia exempla de eodem. Quartò principaliter luxuriosus malè se habet ad Angelum. Primò quia coram Angelo facit quod non 161
faceret coram ribaldo. Bernardus: In quouis diuersorio, in quouis angulo reuerentiam habeas Angelo tuo ne audeas illo præsente quod ne vidente non auderet. Secundò, quia in hoc peccato homo exhibet contumeliam Angelo; nam cum homo sit Angelo similis secundum animam, & intelligentiam in luxuria magis vult assimilari iumentis. Psalm. Homo cùm in honore esset, &c. nam in fornicationis opere sic totus homo absorbetur à carne, vt iam dici non possit ipse animus suus esse, sed simul totus homo dici possit caro. Tertiò, quia luxuria infert naribus Angeli intolerabilem fetorem. Legitur in vitas Patrum quod mortuo quodam peregrino in sylua Angelus apparuit heremitæ dicens quod iret cum eo ad sepeliendum dictum peregrinum. Quod cum fecisset, & vellet eum sepelire heremita nares suas obturabat non valens ferre fetorem cadaueris, sed Angelus non; quo sepulto obuiauerunt cuidam iuueni pulchro, ornato, & luxurioso, ad quem appropinquantes Angelus nares suas obturabat, dicens quod fetor luxuriæ eius erat ei grauissimus ad tolerandum, & cadauer peregrini suauissimi odoris. Quintò principaliter lu- 162.
xuriosus malè se habet ad diabolum ei in luxuria complacendo, cui meritò displicere debemus, vltra omnia enim luxuria placet diabolo. Quod patet ex multis. Primò, quia facit de Sion, & templo Dei Babylon, & habitationem diaboli. Apocal. 17. facta est habitatio omnis spiritus immundi, & volucris immundæ. Iob 40. Legitur Beemoth in locis humentibus dormire, loci humentes sunt luxuriosi. Secundò, quia dicit Glossa super Lucam, quod cum dæmones de omni peccato gaudeant, præcipuè tamen gaudent de fornicatione, & idololatria. Et tangitur ibi causa quare de fornicatione ita gaudent, quia ibi corpus, & anima maculantur, & etiam quia ibi duos lucrantur, & pro vili pretio. Prouerb. 6. Pretium scorti vix est vnus panis, mulier autem viri pretiosam animam rapit: pretium scorti dicit esse vix panis, quia vnus panis diutius sedat ardorem appetitus; quàm delectatio illius peccati. Tertiò, quia per luxuriam ludificat tam dormientes, quàm vigilantes, & quandoque ipsammet materiam administrat, vt patet in incubis. In vita Sanctorum Patrum legitur

legitur de quodam heremita habitante in deserto omnibus virtutibus ornato, qui cum summa esset abstinentia incepit habere sanctitatis præsumptionem, ad quem accessit diabolus in specie pulcherrimæ mulieris per heremum errantis, quæ in speluncam eius se iniecit, & eius proholuta pedibus rogabat eum, vt eius misereretur errantis ne bestijs exponeretur. Ille compatitur ei, causas erroris quærit, illa multa fingit. Ad vltimum post blandimenta verborum, & tactus decipitur, & dum libidinem explere vellet cum vlulatu, & derisione euanescit, tunc multitudo dæmonum, quæ spectaculo aderat maximo cachinno irridens clamauit: O monache qui vsque ad cœlum te extollebas vsque ad infernum dimersus es, qui confusus, & desperans, & consortia bonorum fugiens ad seculum rediens fit dæmonum præda. Quartò
163. ex hoc patet quod luxuria diabolo placet, quia cum maxima instantia, subtilitate, & diuturnitate, diligentia, & labore de hoc peccato tentat, vt homines maximè bonos in hoc peccatum deiiciat. Gregorius: Assidua tentatione tentat vt saltem tædio vincat, & cum vicerit gaudet. Ecclesiast. 18. Si præstes animæ tuæ concupiscentias eius, dabis te in gaudium ini-
164. micis tuis. Legitur in vitis Patrum: cum filius cuiusdam Sacerdotis idolorum mansisset solus in templo, vidit ibi venire principem dæmonum inuestigantem de actibus singulorum dæmonum. Vnus dixit quod prelia concitauit, & effusionem sanguinis, & fecit illum cedi. Alius dixit quod multas naues submersit, & homines occidit spatio viginti dierum, & similiter fecit illũ cedi. Tertius dixit, quod in nuptijs seditionem concitauit vbi sponsus, & sponsa, & multi alij sunt occisi in decem diebus, & fecit eum similiter verberari. Quartus dixit, quod per quadraginta annos in heremo fuerat tentans vnum monachum, & vix eum in ipsa nocte fornicari fecerat. Quo audito surrexit diabolus osculans eum, & dyadema suum posuit super caput eius, & suum fecit conscendere soliũ dicens: Magnum rem fecisti. Quod audiens puer cogitauit quod erat magnum esse monachum, & postmodum factus est monachus. Sextò principaliter luxuriosus malè se habet ad proximum, quod
165. tripliciter ostenditur. Primò per hoc quod aufert ei non sua, sed seipsum. Prouerb. 6. Non grandis culpa est cum quis furatus fuerit, qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Quod enim aliquis adulter est accidit propter cordis inopiam: nam si cor haberet indignaretur subiici vilissimæ parti suæ, & pro tam vili lenocinio se dari vel propter còrdis inopiam, id est propter sapientiæ defectum. Secundò pro hoc quod ille qui hoc vitio laborat nulli fidem seruat. Vnde 1. Reg. Dauid fidelem militem fecit occidi pro vxore illius, & 2. Reg. Amon sororem suam Thamar corrupit. Tertiò pro hoc quod per hoc vitium aliquis aufert primo proximo hæreditatem suam. Ecclesiast. 23. Omnis mulier relinquens virum suum peccauit statuens hæ-
166. reditatem ex alieno matrimonio, &c. Hæc omnia Ioannes Beëtz, quæ etsi quadantenus fusiora, prætermitti non debuere, ob antiquitatem, & pietatem authoris, & in odium meretricis, de quo in hoc consulto.

CONSVLTVM XLVII.
De quodam matrimonio per metum celebrato.

SVMMARIVM.

Reserantur

Pallorem

IESVS MARIA.

Casus series.

1. N. Vir Illustrissimus potens in opere, & sermone grauis, & seuerus erga filios, filiam 14. annorum in matrimonium tradere adolescenti perillustri cuidam destinauit; quod tamen puella sciens sæpius protestata est coram multis domesticis contra voluntatem suam esset, quin potius illud auersari. Pater nihilominus cum adolescente illo contractum conclusit, & de conclusione certiorem filiam fecit, media perillustri quadam fœmina, quam reuereri, & honorare tenebatur. Quo cognito, puella clarè dixit, nullatenus se velle cum tali iuuene matrimonium contrahere. Cœpit tunc fœmina illa ei suadere, vt opinionẽ mutaret, & patris voluntati annueret, qui, si hoc non egisset, contra ipsam ostenderet magna displicentiæ signa. Durante autem per plures dies huiusmodi continua suasione, tandem filia suasionibus fatigata, & valdè timens patrem grauem, & seuerum, dixit se consentire in tale matrimonium: cæterum incõtinenti, & immediatè cum pluribus personis suæ familiæ, exagerauit, suspirauit, & fleuit suam infelicitatem dicens, necessitatam se esse ad contrahendum contra suam voluntatam, & sine libero sui consensu. Adueniente postea nuptiarum die, quasi in agonia posita nolebat ad Ecclesiam accedere; sed eam fœmina illa solitis instantiis, & suasionibus ad Ecclesiam perduxit, præmissis tamen ex parte puellæ solitis suspitiis, & singultibus. Vnde, cum à Parocho interrogaretur, an vellet in coniugem, seu maritum illum perillustrem adolescentem acceptare, in respondendo *Si*, pallidissima instar motuæ visa est. Item post isto modo contractum matrimonium ferè nunquam coniugem sibi datum in faciem aspexit, quin postea nocte adueniente, quando cum ipso in lectum ire debebat, & consumare matrimonium, absolutè protestata est illi fœminæ, se nolle id facere. Quæ propterea maioribus instantiis, imò ipsi comminando se relaturam patri, quomodo resisteret ipsius voluntati, ei suasit, vt cum marito dormiret, provt fecit amaro tamen planctu premisso. Sequenti etiam die in lacrymis, & suspiriis versabatur, vt proinde necessarium fuerit, vt eadem fœmina eisdem instantiis, suasoriis fere quotidiè, & semper vteretur quando marito adhærere debebat; versus quem etiam auersionem maximam ostendit. Quod causa etiam fuit, vt ipse maritus eam similiter auersari cœperit, itavt propterea inter vtrumque coniugem odia, & dissidia plura nascerentur. Tandem filia patri palam protestata est, se nullatenus viuere velle cum illo, etiamsi propterea vitam perdidisset. Quin etiam in talem morbum incidit, vt medici nullum pro ipso remedium repeterint vsque adhuc, ipsa in mortis pallore præ animi passione perseuerante. Coactus idcirco pater fuit, generum ex ea patria in aliam mittere. Quæritur, ergo an hoc matrimonium validum, seu potius irritum, & nullum censeri debeat ob defectum voluntarij consensus.

Responsio.

PRo huiusmodo matrimonij validitate, & indissolubilitate militat primò, quod coram Parocho, testibus, & cum nullo impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, aut simili, contractum sit, imò consummatum, vt supponitur, quo casu procedit à fortiori illud Genes. 2. & Matth. 19. *Erunt duo in carne vna*; specialiter Matth. 19 *Iam non sunt duo, sed vna caro*, & immediatè: *Quòd Deus coniunxit, homo non separet.* Quibus denotatur omnimoda indissolubilitas matrimonij; provt ex Conciliis Illiberitano, Grangensi, Mileuitano, Agathensi, Africano, Metensi, sexta synodo, & Tridentino; Summorum Pontificum, præsertim Innocent. I. & Leonis I. decisionibus; Patrumque testimoniis, & Ecclesiæ traditione passim confirmant Doctores, Scholastici, Theologi, & Summistæ, qui de Sacramento Matrimonij scripserunt. Militat secundò, quod ea, quæ pro parte aduersa adduci possunt, ad summum probant, dubium esse, an hoc matrimonium sit validum, necne. In dubio autem Matrimonij validi, cum pro se habeat iuris præsumptionem, per notata à Felino *in cap. causam Matrimonij num. 6. de offic.deleg.* Gomez *variar. lib.2. cap. 14.num.*27.& Sanchez *de matrimon. lib. 4. disp.9. num.9. & 12. & disp. 10. num.*7. pro valido censendum. Eò etiam matrimonium inter fauorabilia sit maximè fauorabile, *cap. videtur qui matrimon. accus. poss. cap. ex litteris de probat. cap. licet ex quadam de testib. & cap. fin. de sent. & re iudic.* DD. ibidem, specialiter Stephanus Gratian. *discept. forens. tom.*4. *cap.*692. *num.* 7. Mascard. *de probat.tom.* 2. *concl.* 1027.*aliàs* 1023. *num.*1.& Rota coram Robusterio *decis.*117.*num.*2.*&* 4. Et ita in fauorem ipsius matrimonij iudicandum esse. *cap. duobus §.fin.de sentent. & re iudic.* vbi Summus Pontifex definit, quod duobus Iudicibus diuersas proferentibus sententias, præfertur, & tenet sententia pro reo, seu in fauorem rei, quod subdit fallere in causa fauorabili, matrimonij scilicet, libertatis, dotis, seu testamenti, quibus in casibus vult tenere sententiam pro actore promulgatam. Ex quo textu Glossa *verb. in liberali in d.cap.Ex litteris de probat.* elicit hanc doctrinam generalem, scilicet, quod dubio iudicandum sit pro matrimonio, quam approbant communiter Doctores *in cap. ex parte despons.* & plurimi alij, videlicet Panormitanus; Cardinalis, M.Antonius Cuccus, Parisius;

Margin numbers: 2. (beside first line of Responsio), 3. (beside "cano, Metensi"), 4. (beside "qui de Sacramento").

5. Parisius, Hieronymus Gratianus, Mascardus, Menochius, Nauarrus, Gallus, Aloysius Riccius, Gutiertez Barbosa, Franciscus Molinus, Sanchez, Sayrus, Reginaldus, Basilius Pontius, Lopez, & alij, quos refert, & sequitur Ioannes Angelus Bossius *de matrimon. c.3. § 46. num.227.*
6. *& sequentibus.* Tertiò; quia dato, nec concesso, quod in principio inualidum fuerit ante consummationem, post illam tamen reuixisse, & validum fore ex eo euincitur, quod copula, seu consumatio matrimonij cum animo maritali (qualis præsumitur in præsenti) saltem secundum ius antiquum, quod, & modò viget, vbi non est publicatum, & acceptatum Tridentinum, arguit consensum in matrimonium, *cap. veniens, & cap. is qui fidem de sponsal. cap. attestationes de desponsat. impuber. & cap. vnic. eod. tit. in 6* & DD communiter, quorum plures referunt, & sequuntur Gucierez *de matrimon. cap.27. num.4. cap. 40. num.3. & cap. 70* Sanchez *lib.1. disp. 49. num. 1. & lib.3. disp.40. num.2.* Basilius Pontius *lib.2. cap.12. num.3* Hurtadus *disp. 3. disp.*
7. *14. num. 51.* Ea scilicet ratione, quod Ecclesia præsumit tunc adesse consensum coniugalem, saltem tacitum per eandem copulam præstitum, & non delictum, quale esset, si post contractum matrimonium sine debito consensu subsecuta fuisset talis copula, quia tunc esset merè forni-
8. catia. Quod etiam extenditur pro casu, quo matrimonium præcedens celebratum esset ex metu graui; & timore mortis Couarruuias *1. p. cap.4. §.1. n.11.* Mascardus *de probat. concl.1031. num.10.* Menochius *lib.6. præsumpt.4. num.31.* &
9. alij apud ipsum Et est adeo certum, vt non admittatur probatio in contrarium, cum sit præsumptio iuris, & de iure; nam contra præsumptionem iuris, & de iure non admittitur regulariter probatio, Glossa *in cap. is qui fidem desponsf.* Mascardus, Menochius, Cuccus, & alij, apud Barbosam *tom.2. collect. lib.4. tit.1. cap.30. num.40.*

Specialiter quartò, quia ea, quæ contra ip-
10. sius valorem in casu notantur, leuia videntur. Primò illud de protestatione puellæ coram sua
11. familia, facta ante contractum, de voluntate non consentiendi in ipsum, & post contractam, de voluntate non dormiendi cum sponso, aut de non consumendo matrimonio. Non solùm, quia protestatio contraria facto non releuat, *l. cum in plures §. locatur, ff. locati cap. gratum de*
12. *offic. deleg.* Oldradus, Baldus, Cephalus, Surdus, Tuschus, & alij apud Barbosam *in axiomat.*
13. *iur. axiom.194. num.1.* sed etiam, quia protestatio tollitur, & cessat per actum subsequentem contrarium. Cephalus Crauetta, Surdus, Menochius, & Rota *decis. 539. num. 6.* apud Farinacium *part.2. recent.* Et protestans, si non repetat in omnibus protestationem, censetur ab ea
14. recessisse. Rota apud Paulum de Rubeis *decis.29. num.19. & decis.91. num.12. tom.2. diuers* aliàs *p.6. recent.* Hæc autem in præsenti casu non contingunt.

Secundò id quod etiam notatur de instantiis,
15. & suasionibus, seu, quod idem est, de precibus, & blanditiis, parum releuat intentum, non solùm quia importunæ, & molestæ non erant, quo casu nihil penitus cogere, etiam si à Principe
16. prouenirent, colligitur à contrario sensu *ex l. fin, C. de his quæ,* vbi *venditiones, donationes, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt, præcipimus infirmari,* nam extorquere violentiam significat *l. fidei commissa §. si rem ff. de legat.3.* Et quia alias Principibus nihil petere liceret, cum tamen vnde iura nascuntur iniuriarum occasio præsumi non debeat, *l. meminerint C. vnde vi.* Et ex opposito Princeps semper censetur operari secundum 17.
leges, *l. ex imperfecto C. de testament. l si hæredem C. de inoffic. testam. l. Papinianus §. Imperator ff. eodem.* Sanchez *lib.4. de matrimon. disp.7. num.1.* Basilius Pontius *lib.4. cap.5. num.13* Bossius *c.12. §. 7. num. 112. & 113.* In specie id etiam dicens ex Vasquio, & Genuensi de matrimonio contracto ad simplices preces, vel rogatu Principis. Sed etiam quia dato quod essent importunæ, 18.
quales sunt illæ quæ sunt instantissimæ, sæpius repetitæ, & inculcatæ, adhuc tamen non sunt sufficientes ad annullandum matrimonium, & quod non videntur habere tantam vim, vt virum constantem commouere debeant. Prout ex 19.
Iuristis tenent Abbas, Rolandus, Antonius Gabriel, & alij, ac ex Theologis Henriquez, Lopez, Villalobos, & alij, quos sequitur Bossius *supra num.118.* quibus fauent Nauarrus *in Man. cap.17. num.16.* & Ledesma *2. part.4. q.49 art.3. ad finem.* Item tertiò (quod magis vrgere videtur) id quod affertur de timore, seu metu patris 20.
grauis, & seueri erga filios; qui cum causa fuerit consensus in matrimonium; & copulam ex ipso secutam, illud, & illam inualidasse videtur ad effectum præsentem; nec etiam concludit, quia talis timor, aut metus solum potuit esse reuerentialis, qualis est ille, qui reperitur in illis 21.
qui iure aliquo aliis subiiciuntur, vel sub potestate eorum viuunt, vt in clericis respectu Episcopi: Religiosis respectu suorum Prælatorum; subditis respectu Principis, vel Magistratus, & similibus. Hic autem reuerentialis timor, esto quod secundum aliquos sufficiens sit ad irritandum matrimonium quando est causa illius; nihilominus secundum plures, quorum sententia magis communis est, magisque recepta, non potest annullare matrimonium, aut quemlibet 22.
alium contractum prout sæpius tenuit S. Rota Rom. *decis.242. num.5. & dec.260. num.10.* apud Farinacium *l.2. cons. crimin.* & *decis.783. num.10. & dec. 628. num.6.* apud Buratum, *& ibidem in annot.* Ferentillus, & etiam *in ann. ad dec. 205.* quibus in locis refert eandem Rotam ita sensisse etiam *decis. 342. num. 2. part. 2. diuersorum, & decis. 223. num. vltimo. apud Verallum part. 2. & decis.120. num.1. apud Ludouisium,* & in Valentina *Donationis 3. Iunij 1624. coram Merlino.* Quæ S. Romæ decisiones à quibusdam recensioribus relatæ, fundantur *in l. si patre cogente ff. de ritu nuptiar. & in l. fideiussor §. pater ff. de pignoribus,* ac iure canonico *in cap. 1. de desponsat. impuber.* 23.
cap. ex litteris eod. titul. & cap. 2. de pact. in 6. & in eo quod timor reuerentialis non est ita grauis, vt habeat vim ad cogendum voluntatem, aut terrere virum constantem, prout probant Antonius Gomez *lib. 2. variar. cap. 14.* & Thesaurus *q.52.* ex variis iuribus, & Doctoribus de quibus etiam Bossius *§.6. num. 99.* Multò magis 24.
quartò illud quod etiam affertur de pallore in facie tempore proferendi verba significantia consensum coram Parocho, & testibus, infirmum est ad intentum. Pro comperto etenim est illud D. Ambros. *in Luc. cap.1. Trepidare virginum est, ad omnes viri ingressus pauere, omnes viri affatus vereri.* Et illud Ouidij *Metamorphos. lib.5. fab.3. Omnia terrent virgineas mentes.* Virgineus

neus ergo pudor pallorem illum effecit. Pudicitia enim est animi virtus, qua quis verecundatur de aliquibus actibus, venereis præsertim, secundum D. August. *lib. 14. de Ciuit. Dei.* Maximè in nobilibus, quia vt Cyprianus *de 12. abusionibus*, inquit: *Pudicitia est ornamentum nobilium.* Et dos
26. præcipua Virginum. Vnde interrogata Lacæna quædam paupercula virgo, quam dotem marito esset allatura, aptè respondit: *Pudicitiam.* Quidni ergo nobilis Virgo consensum in matrimonium ad carnalem coitum ordinatum præstitura, pallesceret? Sanè si vultu sereno responsum daret inuerecunda appareret. Nec omnes Socratem imitari queunt, de quo dicitur, semper eodem fuisse vultu, siue cum vxorem duxit, siue cum venenum bibit.

Nec maiorem vim habere videtur illud de lachrymis, suspiriis, gemitibus, &c. Tam pro ma-
27. trimonio contrahendo, quam pro illo consummando, & continuando commercium cum marito; non solum quia lachrymæ aliquando oriuntur ex animi teneritudine, vt in pueris, & puellis, vt docet S. Th. 2. 2. q. 82. art. 4. ad 3. puellis maximè, quia vt Euripides *in Med.* ait: *Mulier ad lachrymas nata est.* Et aliquando sunt falsæ, & fallaces: Vnde Ouid. *de remed. amor.*

Neve puellarum lachrymis moueare caueto,
28. *Vt flerent oculos erudiere suos.*

Item *in Epist. ad Demophoonta*

Vidi etiam lachrymas, an, & est pars fraudis in illis?

Hæ quoque habent artes, quoque iubentur, eunt.

Sed etiam quia sæpiùs sunt signa lætitiæ, & ex iucunditate cordis oriuntur. D. Thom. *eo art. 4.* D. Ambrosius *de obitu Valentin.* dicens: *Mentem alleuant fletus, & mæstum consolantur.* Et Ouid. 4. *de Tristib. Est quædam flere voluptas.* Quorsum ergo huius puellæ lachrymæ solum ad tristitiam, seu dolorem pro matrimonio contracto, seu contrahendo restringuntur? Quod etiam de gemiti-
29. bus accipiendum, præsertim, cum gemitus iuxta illud Virgilij *Æglog. 1.* genus quoddam iucundi cantus sint.

Nec gemere aeria cessabit turtur ab vlmo.

Et de suspiriis. Præsertim, cum illa sæpiùs animi dederia significent. Vnde iuuenal. *Satyr. 11.*

Suspirant longo non visam tempore matrem.

Et Tibullus *lib 4. eleg. 5.*

Quod si forte alios iam nunc suspirat amores.

Et Ouidius *1. fastor.*

Hanc cupit, hanc optat, solam suspirat in illam.

30. Nec præterea illud de comminatione illi ab illa fœmina facta de referenda patri displicentia, & resistentia in ordine ad consummationem istius matrimonij. Hoc enim solum indicat, ipsi præpositam, & intimatam esse reuerentiam, & obedientiam patri debitam, ob quam filij, & præsertim filiæ, et si non teneantur obedire parentibus, quantum ad contrahendum, vel consummandum matrimonium cum aliqua persona, nec parentes illos, vel illas ad hoc obligare, *cap. cum virum de Regular,* Concil. Trident. *sess. 24. cap. 1. de matrim.* D. Thom. *in 4. dist. 29. q. vnic. artic. 4* nihi-
31. lominus possunt parentes non solum dirigere filios, & filias ad prædicta, sed etiam moderata, & leui coactione, scilicet paterna increpatione ad illa cogere. Sotus *in 4. d. 29. qu. 1. art. 4.* Bellarminus *lib. 1. de matrim. c. 19. propos. 3.* Sanchez *lib. 4. disp. 22. num. 5.* Imò etiam in casu aliquo grauis causæ vrgentis tenentur filij, & filiæ parentibus in hoc obedire, prout ex pluribus Doctoribus 32.
communiter receptis affert Bossius *supr. cap. 11. §. 7. num. 77.*

Nihilominus tamen, re vndique, hinc, & illinc, perspecta, & cum circunstantiis tam antece- 33.
dentibus, quam comitantibus, & subsequentibus, hoc matrimonium, multum, valdeque probabile, imo probabilius esse censeo, fuisse irritum, & inualidum in vtroque foro, ob defectum consensus ad illud omni iure requisiti: & quo absente, ex omnium sententia, corruit matrimonium moueor, quia protestatio sæpius facta à puella de voluntate non contrahendi, nec consummandi illud; minæ, seu comminationes virtuales coniunctæ precibus importunis; timor reuerentialis erga patrem, adminiculatus timore 34.
alicuius grauis mali, quod à patre rigido, & seuero erga filios prudenter potuit metuere, lachrymæ, suspiria, faciei pallor, & alia signa displicentiæ, doloris, & tristitiæ, & malus exitus ipsius matrimonij, si simul coniungantur, pro moraliter certo probant, illud meticulosum, inuoluntarium, & coactum, ac proinde irritum, & nullum fuisse.

Et primò, vulgare illud Iuristarum axioma: *Singula, quæ non prosunt, multa collecta iuuant,* quod 35.
desumitur ex *l. Spadonem §. qui iura ff. de excusat. tutor. l. rationes, & l. instrumenta C. de probat. cap. causam quæ eodem tit. l. stipulatus in princip ff. de vsuris.* de quo Antonius Gabriel *Commun. tit. de probationib. concl. 1. num. 1.* Menochius *cons. 284. num. 43.* Cardin. Tuschus *practic. conclus. tom. 7. liter. S, conclus. 276.* & alij plures; si in aliquo casu procedit, maximè erit in isto. Cum *singula* ista 36.
sint in genere suo perfecta, non vitiosa; quo euentu axioma procedit. Abbas *consil. 16. ad claram in fin. libr. 1.* Menochius *de præsumpt. libr. 3. præsumpt. 39. n 6.* Tuschus *supra num. 8.* Et tendant ad eundem finem. Francus *Personal. cons. 23. ex num. 14. lib. 1.* Hippolytus Rimin. *cons 52. n. 112. lib. 1.* Cephalus *cons. 608. num. 58. & 59. vol. 4.* Rota in Hispalensi *Matromony de Alcala* coram Ludouisio postea Gregorio XV. *decis. 374. num. 3.* Maximè cum agatur de re difficilis probationis, scilicet de interno consensu fœminæ ad contrahendum matrimonium. Quo etiam casu præcipuè procedit axioma. Alexander *cons. 115. num. 9. & seqq. libr. 4* Barbosa *in axiomat. Iur. axiom. 209. num. 3.* Maximè *in vot. decisiu. lib. 3. vot. 77. n. 110. & 111.*

Deinde, si, iuxta aliud Iuris axioma: *Medium præsumitur probatis extremis, videlicet principio,* 37.
& fine. lege sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pignus, vel Hypotech. Bartolus *in lege Celsus, numero 21. ff. de vsucap.* Alteratus *de præsumptione reg. 3. præsumptione 22.* Baldus *consilio 247. circa med. libro 2.* vbi ampliat in omni materia, & in omni actu, qui recipit continuationem: eo quod media declarantur ex præcedentibus, & se- 38.
quentibus. Rollandus à Vale *consilio 25. numero 30. & 31. libro 4.* Barbosa *supra axiom. 145. numero 2.* Et semper media talia præsumuntur, 39.
qualia sunt extrema. *argumentum textus in lege sicut, §. non videtur, ff. quibus modis pign. l. existimo, ff. de verb. signif.* Rota *dec. 111. n. 41. p. 5. recent.* Profectò moraliter certum videbitur non adfuisse in actu contrahendi hoc matrimonium voluntarium consensum, sed potius inuoluntarium, meticulosum, & coactum, siquidem lachrymæ, suspiria, protestationes, preces importunæ me-

tum afferentes, tam quæ antecesserunt, quàm quæ consequutæ sunt, idem manifestant.

40. Ad hæc, si, iuxta aliud axioma Iuris: Animus ab operibus dignoscitur, & talis præsumitur, qualem facta demonstrant, *l. 1. §. fin. ff. de dolo*, Mascardus *de probat. concl. 95. num. 1. & seq. & concl.* 1304. *num.* 24. *& seq.* Farinacius *in*
41. *prax. crim. q.* 89. *num.* 76. Maximè, si verba etiam iungantur, quia ex illis etiam cum operibus benè dignoscitur animus, & intentio hominis, *l. Labeo, ff. de supellect. leg. cap. Secundò requiris de appellat.* Albanus *cons.* 119. *& cons.* 626. *num.* 9. Surdus *cons.* 82. *num.* 33. *& cons.* 471. *num.* 33. Sanè cum verba, & opera quæ dixit, & fecit hæc puella, significent dissensum erga hoc matrimonium, manifestè denotare videntur, defuisse consensum pro illo necessarium. Præser-
42. tim cum talia verba, opera, seu facta, non solùm antecedentia, sed etiam consequentia fuerint. Rota *decis.* 64. *num.* 5. *part.* 2. *recent. & decis.* 306. *num.* 3. *ead. part.* 2. *recent.* Menochius *cons.* 1. *num.* 294. *cum seqq.*

Quod adhuc maximè, & præcipuè probat,
43. quando sumus in actu de sui natura delectabili, qualis est contractus matrimonialis, puellis puberibus, & exire de potestate patris rigidi, & seueri, ac fieri matres familias, dominæ, &c.
44. In simili enim euentu quæcunque animi declaratio sufficiens videtur ad animi demonstrationem. Natta *consil.* 474. *num.* 20. *lib.* 2. Barbosa *in tract. de claus. clausul.* 105. *n.* 6.

Specialiter, singula, quæ in hoc matrimo-
45. nio interuenerunt expendendo, protestatio illa à puella facta sæpius de dissensu, quem habebat circa hoc matrimonium, ipsi suffragari debet. Est
46. enim protestatio declaratio voluntatis illius, qui protestatur. Seraphinus *decis.* 1168. *num.* 9. Rota *decis.* 567. *num.* 7. apud Farinacium *p.* 1. *recent.* Et ita, sicut declarat animum alienissimum à consensu, ita omnino remouet illũ. *l. si quis §. plerique de relig. & sumpt. fun. l. si mihi, & tibi, §. interdum ff. de legat.* Rota coram Ludouisio *dec.* 326. *num.* 9. Præsertim stantibus aliis adminiculis. Angelus *in l. motus ff. de eo quod met. caus.* Rota relata coram Ludouisio *num.* 30. Esto autem pro-
47. testatio contraria facto regulariter non releuet, limitatur tamen hoc non procedere quando actus est inuoluntarius, & inuitus, vt contingit in præsenti. Seu, quod idem est, quando actus non est contrarius, ita vt possit compati cum protestatione. Bartolus, Alexander, Tuschus, & alij, quos refert Barbosa *in tract. de axiom. iur. axio.* 194. *num.* 4. *&* 5. Cum ergo actus contrahendi, & consummandi hoc matrimonium, eo quod fuerit inuitus, & coactus possit compati cum protestatione, non tollet illam, ac per consequens talis protestatio releuans erit. Adde quod illud axioma non procedit in iis, in quibus factum dependet à sola voluntate protestantis, quia tunc attenditur protestatio contraria facto. Bartolus *in l. qui in aliena §. Celsus, ff. de acquir. hæred. & in l. non solùm §. morte, num.* 17. *ff. de nou. oper. nunciat.* Alexander *cons.* 7. *Videretur, num.* 12. *vers. nec obstat.* Cùm igitur protestatio hæc à puella fuerit, in re à sola eius voluntate pendente, scilicet à consensu interno attendi debet talis protestatio, etiamsi videatur contraria facto subsequuto, scilicet contractui matrimonij figurato.

Deinde preces, & instantiæ importunæ ab illa fœmina nomine patris puellæ factæ videntur etiam concludere intentum. Primò, quia vul- 48.
gatissima sententia est huiusmodi preces importunas siue per se sumptas, siue coniunctas cum metu reuerentiali inferre metum, seu coactionem sufficientem ad annullandum matrimonium, & rescindendos alios contractus. Ita Couarruuias, Mascardus, Afflictus, Basilius Le- 49.
gionensis, Naldus, & alij, quos refert Bossius *supra cap.* 12. *num.* 115. Raphael Auersa *de matrim. q.* 4. *sect.* 5. Dicens experientia constare plus sæpè valere, quam terrores ad flectendum, & labefactandum generosum, & ferrem. Bartholomæus de Vecchis *in prax. nouit. disp.* 13. *dub.* 12. *num.* 20. aliique quamplurimi, quos affert Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 7. *num.* 4. Quod etiam tenet P. Diana *p.* 3. *tract.* 5. *resol.* 20. ex Glossa, Ho- 50.
stiensi, Imola, Rebuffo, & aliis. Specialiter Barbosa *in votis decisiuis lib.* 1. *vot.* 1. *num.* 30. *& sequentibus,* vbi *num.* 31. quod *nimiæ persuasiones habentur loco compulsionis, & coactionis.* Ac maximè Rota coram Ludouisio *decis.* 326. *num.* 13. illis verbis quasi pro casu præsenti dictis: *Concurrunt importunæ, & continuæ persuasiones, quibus nomine patris solicitabatur à nouerca.* Deinde: *Quæ sufficiunt sine minis, & verberibus.* Quæ sententia validum habet fundamentum in Sacra Scriptura. Luc. 11. vbi de petente ab amico panes, amicoque negante, pondetat Christus vim precum importunarum, & qualiter cogant, atque ita ait: *Si ille perseuerauerit pulsans, etsi non dabit* 51.
illi eo quod amicus eius sit, propter improbitatem eius surget, & dabit illi. Interpretatio Syriaca vertit, *propter importunitatem.* Et fortiùs vrget illud Iudic. 16. vbi fortissimum Samsonem importunis vxoris precibus coactum detegere veritatem, Scriptura commemorat his verbis: *Cumque molesta esset ei, & per multos dies iugiter adhæreret,* &c. Vbi versio Septuaginta Interpretum, ait. 52.
Et factum est quando vexauit illum sermonibus suis. Chaldaica, *cum molestaret illum in verbo suo, & oppressit eum,* Vatablus *ibid. num.* 34. vertit, *coarctaret, & penè cogeret.* Abulensis super ea verba *quæst.* 15. in fine, ait; *Molestabat, & per istum modum necesse erat, quod tædio affectus exponeret veritatem.* Deinde ex *Extrauag. Execrabilis. Ioannis* 22. *de præb.* statim in principio, ibi. *Et im-* 53.
probitas importuna petentium à nobis prædecessoribus nostris, non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur. Vbi Glossa verb. *Extorsisse*, ait, *ab inuito per talem importunitatem.* Quibus etiam accedunt *tex. cap. fin. de rescr. in* 6. *& l.* 1. *C. de* 54.
petit. bonor. lib. 10. *& l. vnic. C. de rapt. virg. ad fin. & l.* 3. *ff. de lib. hom. exhib.* & alij textus, quos præfati Authores expendunt, & Sanch. latè refert.

Secundò, quia esto quod huiusmodi sententia vtpote extrema, & procedens in re valdè 55.
odiosa, qualis est dissolutio matrimonij in facie Ecclesiæ celebrati quæ non est facienda, nisi propter vrgentiora fundamenta, teneri non debeat, media tamen sententia, quæ, vtpote media via incedens, semper est eligenda §. *penul. Inst.* 56.
quibus ex causis manum. non licet. §. *cum ex aliena Institution. de rerum diuision.* Thom. de Thomassettis *in flor. leg. reg.* 178. Tuschus Cardinalis *pract. conclus. tom.* 5. *litt. M. concl.* 170. *per totam*

Asserens

Asserens preces importunas à persona, cui debetur reuerentia, prouenientes, seu metui reuerentiali coniunctas incutere iustum metum, & vim coactionis habere sufficientem ad annullandum matrimonium, & alios contractus rescindendos, in hac parte viderut sequenda.. Quam tenent Innocentius, Socinus, Curtius iunior, Aymon, Albanus, Ioannes Baptista Ferretus, Farinacius, Sanchez, Coninch, Layman, Bonacina, Lessius, Hurtadus, quos refert Bossius *supra num.* 117. Quibus iunguntur alij à Farinacio *2. part. fragm. criminal. verbo metus, num.* 99. relati, & Raphaël Auersa *de matrim. quæst.* 4. *sect.* 5. dicens hoc casu preces istas, etiamsi non sint importunæ, & instantissimæ, ac sæpius repetitæ, & inculcatæ, si habeant tamen adiunctum periculum grauis indignationis, & offensionis in patre, quod ex eius conditione, & consuetudine discernendum est, eas sufficere ad reddendum irritum matrimonium, quia talis casus reducetur ad metum grauem iniustè incussum, quam sententiam Bossius appellat magis communem, magísque receptam,
57. subiungens, *Fortasse ab ea in praxi non recedendum quoad forum exterius.* Quod inquit propter Rotæ Romanæ authoritatem *decis.* 242. *num.* 8. *apud Farinacium lib.* 2. *cons. crimin.* quæ ipsam tenet. Cuius etiam solidum fundamentum est, quia cum ex vna parte non videatur posse ne-
58. gari instantes, & importunas preces habere multam vim constringendi, & valde vrgere, ac opprimere. Et ex altera parte reuerentia alteri debita reddat rogatum pusillanimem, & timidum, nec audentem contradicere, ex his duobus consurgere videtur coactio sufficiens ad extorquen-
59. dum consensum etiam viri constantis. Confirmatur, quia vbi concurrit reuerentia alteri debita, leuior, & minor coactio sufficit ad incutiendum iustum metum, & ad rescindendos contractus, matrimoniúmque annullandum, vt post Franciscum Marcum *decis.* 1190. *num.* 1. *part.* 1. tradit eadem decisio Rotæ *num.* 5. & colligitur ex alia *decis.* 205 *num* 19. apud Burattum, & ex alia Hispalensi 23. Iunij 1603. coram Ludouisio *decis.* 374. *num.* 14. & alibi sæpe, vt refert eadem Rota, *dicto num.* 19. Ad quos accedit inter neothericos Authores Castrus Palaus *Oper. moral. part.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 7. *num.* 7. vbi inquit,
60. huiusmodi preces importunas, & sæpius repetitas ab his, quibus reuerentia debetur, probabilius esse cadere in virum constantem, quia molestissimum est has preces sustinere, & vix est, qui
61. possit diu resistere: graue enim est, & intolerabile subdito habitare cum superiore, cuius voluntatem continuò despicit; ex tali enim despectu necessariò Superior implacidum, & inoffensum se subdito ostendet, quod certè de se graue malum est. Barbosa etiam *in vot. decisiu. lib.* 1. *vot.* 1. *num.* 38. innitens præcipuè Rotæ *in decis.* 326. *num.* 13. & 14. coram Ludouico. Item Diana *supra* referens, Socinum, Afflictum, Mandellum, Guttierrez, Garziam, Barbatium, & Paulum de Castro. Fauet etiam Ludouicus Caspensis *in cursu Theolog. tom.* 2. *tractat.* 26. *disp.* 5 *sect.* 2. *num.* 13.

62. Ad maiorem etiam abundantiam, & ad abundantiorem cautelam, quæ non nocet, sed iuuat, iuxta commune axioma, esto quod preces importunæ etiam coniunctæ cum reuerentiali timore non irritarent matrimonium, aut alios contractus, nec facerent metum iustum, seu cadentem in virum constantem, si tamen tales preces vlterius sunt armatæ, seu coniunctæ minis tacitis, vel expressis alicuius mali grauis, quales in præsenti casu contigere; siquidem fœmina illa perillustris, quam puella alias reuereri tenebatur sæpius suadendo ipsi consensum in hoc matrimonium, & consummationem ipsius, illi comminabatur se relaturam patri contradictionem, & dissensum, proculdubio nullus refragari poterit, quin causent consensum inuoluntarium, meticulosum, & sufficientem ad rescindendum quoscumque contractus. Ita Eminentissimus Lugo *tom.* 2. *de Iustit. disp.* 22. *sect.* 7. *n.* 145. Basilius Legionensis *lib.* 4. *cap* 5. *n.* 16. dicens, id esse verum, *etiamsi mina non adeo graues sint*, Castrus Palaus *supra*; idémque supponit Bossius *supra num.* 118. maximè Bonacina *de matrim. q.* 3. *punct.* 8. *num.* 6. §. *Addo cum aliquibus*, Antonius Thesaurus *in prax. Ecclesiast. p.* 2 *verb. Moniales, cap.* 1. §. *Amplia primò*, & fauet Caspensis relatus. Et ratio est, quia hoc ad minus probant ea quæ adduxi *num.* 51. & 52. pro sententia ibi relata; & quia si tale malum per se solum immineret sufficiens esset ad extorquendum consensum, multò magis id faciet quando est coniunctum cum precibus importunis, & comminatione expressa, vel tacita talis mali. Præsertim cum metus dicatur sic, quia *mentem terret.* Butrius *in cap. ad Audientiam, n.* 14. *in fin. de his quæ vi, metusq; caus. fiunt.* Rota relata *decis.* 326. *n.* 3. dicens: *Præsertim quando infertur à patre filia secum habitanti.* 63.

Porrò tale graue malum erit in præsenti, maximè respectu teneræ puellæ non habentis aliud refugium nisi patris amorem, & beneuolentiam, ipsius patris vultus asperitas, rigida tractatio, exprobratio ordinaria de non acceptato matrimonio ab ipso oblato, vel similia, prout aliqui ex relatis authoribus expresè tenent, maximè Bonacina plures alios referens, Castrus Palaus, & Thesaurus, quorum verba inferius referam. 64. 65.

Potuisse autem, imò debuisse, prudenter hanc puellam timere hoc malum imminere si patri non obtemperaret consentiendo in matrimonium istud, præter communia plurima de variis quæ referuntur de parentibus, quibus filiæ in similibus casibus morem non gerunt, specialiter in præsenti vrget conditio, seu natura illius patris, quæ vt supponitur in casu, est rigida, & seuera erga filios: hoc enim magni ponderis est ad cogendum. Rota coram Ludouisio *decis.* 326. *num.* 12. & *decis.* 374. *n.* 16. Sigismundus à Bononia *de elect. dub.* 54. *n.* 7. Valdellus *lib.* 1. *disput.* 22. *n.* 13. in rebus etiam minoris momenti; prout de facto contigisse dicitur, & experientia comprobatum in quodam ipsius filio. 66. 67.

Multò ergo magis tenera adolescentula, quatuordecim annorum, omni humano auxilio destituta timere iustè potuit patris sæuitiam, & sic contrahere contra propriam voluntatem. Etenim ætatem principaliter attendi debere in eo qui metum patitur resoluunt communiter Doctores, & tenuit Rota *decis.* 326. *num.* 24. & 26. & optimè notatur de pueris (quod potiori ratione dicendum de puellis) Menochius *lib.* 6. *de præsumpt.* 50. *num.* 31. quia ipsæ *omnia maiora quam sint iudicant, & quibuscumque etiam leuissimis terrentur.* Præsertim quia ad timorem iustum non est necessarium quod vis actu inferatur, sed sufficit timere ne inferatur, spectata conditio 68. 69.

70. conditione personæ, *l. nouissimè, ff. quod falso tutore*, ibi, *aut metuens ne compelleretur*, *l. si donationis, ff. quod metus causa, l. interpositas, C. de transactionibus*, & aliis multis allegatis à Mascardo *de probationibus, verbo metus, concl.* 1055. *num.* 49. quem sequitur Castrus Palaus suprà. Quod maximè procedit respectu personæ non potentis facilè resistere, qualis erat puella, de qua in præsenti. Litigare enim cum superiori *furiosum est*, prout ex Seneca habet Baldus *cons.* 218. *lib.* 3. Castrus Palaus *suprà num.* 10. ex Siluestro, Cucco, Sanchez, Coninch, Bonacina, & Basilio Legionensi. Metus enim grauis attendendus est non tam absolutè, quam respectiuè in ordine ad fragilitatem
71. personæ, quæ illum patitur, *cap. indignantur* 32. *quæst.* 6. & *cap. sicut, de homicidio*, prout ex Soto, Veracruz, Palatio, Rodriguez, Aragon. Nauarro, Sanchez, & aliis approbat D. Lugo relatus *nu-*
72. *mer.* 133. Et sufficere probabilem suspicionem, ita vt suspicio probabilis metus æquipararetur metui, habet. Baldus *in l. in repositas, num.* 6. *in princip.* & colligitur ex Rota apud Seraphinum *decis.* 863. *num.* 3. vbi quod ita sæpius fuerit resolutum. Latéque probat ex iuribus, & Doctoribus Barbosa *in vot. decisiu. lib.* 3. *vot.* 77. *num.* 135. *cum sequentibus.*

Maximè tertiò in hoc contractu matrimonij ponderandus venit metus reuerentialis filiæ illud
73. contrahentis, erga patrem suum. Etenim in eo adfuisse talem metum negari non potest, si circunstantiæ relatæ in casu, & quæ dicta sunt de minis, teneritudine puellæ, & rigorosæ conditionis patris, &c. ac alia tangenda in sequentibus inspiciantur. Eo etiam, quod, regulariter saltem, timor reuerentialis præsumitur *in filiis erga parentes*, prout ex Cancerio *variarum resolutionum tom.* 3. *cap.* 15. *num.* 243. elicit Barbosa *in vot. decisiu. lib.* 1. *vot.* 1. *num.* 48. Hunc autem timorem reuerentialem etiam solitariè sumptum sufficientem esse ad rescindendos quoscumque contractus; imò illos irritos, & nullos reddere tradiderunt plures DD. Iuristæ, & Theologi, quos referunt Farinacius 2. *part. fragment. criminal. verbo metus, num.* 118. Gomez *tom.* 2. *variarum, cap.* 14. *num.* 27. Sanchez *lib.* 4. *disput.* 6. *num.* 4. & Bossius *suprà cap.* 12. *num.* 92. non leuibus fundamentis
74. nixi. Et verò opposita sententia verior, & plausibilior sit id negans, quam tenent multo plures authores, quos iidem Farinacius, Sanchez, & Bossius referunt, & sequuntur, innixi etiam variis textibus, & S. Rotæ decisionibus: nihilominus omnium verissima opinio, &, vt videtur, sine dubio sequenda, quam non negarent secundæ sententiæ sectatores (quia solum loquuntur de metu purè, & nudè reuerentiali) est, timorem reuerentialem non nudè, ac solitariè sumptum, sed adminiculatum, & coniunctum cum timore alicuius mali imminentis, vel minis ipsius, vel precibus importunis, vel quando incutitur à persona, vel
75. propter personam, quæ est seuera, aut terribilis, cassare, & annullare matrimonium, & alios contractus. Pro qua sententia, quia in ea cardo difficultatis consistit, aliqui DD. in particulari afferendi sunt.

76. Præmittendo tamen cum Castro Palao *supra num.* 6. timorem, seu metum reuerentialem non sum, in præsenti pro pudore, & verecundia, quam subditus pati timet, si neget petitum à superiore, sed sumi pro vultus asperitate, rigida tractatione, & iugi exprobratione, quæ subditus pati timet, si Superiori contradicat. Primus enim timor non videtur tanta consideratione, vt propterea contractum matrimonij rescindat, aut cadat in virum constantem, vt etiam notat D. Lugo *supra* 77.
num. 150 bene tamen secundus, quem optimè describit Baldus in Tractatu de Schismate, & viuis coloribus repræsentans eum, qui adfuit in casu præsenti. *Est meticulosa voluntas prægnans, impura, & multiplicans quendam dispensum cum consensu, & quadam cum affirmatione negationem: habet enim* 78.
in superficie volitionem, in medulla nolitionem: & scinditur cor hominis in duas partes, & vna pars est velle, altera non velle, prima superficialis, secunda realis. Nunc iam Authores referendi, qui metum reuerentialem adminiculatum, & circumstantiatum, metum *grauem* appellant *cadentem in virum constantem*, & sufficientem ad rescindendum *matrimonium*, & alios contractus.

Leonardus Lessius *lib.* 2. *de Iustitia, cap.* 17. *dub.* 6. *num.* 36. *Ad metum quoque grauem pertinet metus reuerentialis, quo filius timet offensionem parentum, pupillus tutorum, subditus Principis, vxor viri, Monachus Abbatis, Clericus Episcopi, nimirum si hæc offensio putetur fore magna, & diuturna cum asperitate vultus, vel verborum, vel alia mala tractatione. Item, si parens vel alius, cui hæc reuerentia debetur, aliquid importunè, & assiduè petat. Vnde non quiuis metus reuerentialis censetur grauis, sed ingens, vel si coniunctæ sint minæ, vel timor malæ tractationis, vel preces importunæ, id est vehementes, & sæpius repetitæ: hæc enim, dum iunguntur illi reuerentiæ, quæ superioribus deferri solet, æquiualent metui graui.* 79.

Martinus Bonacina *de matrim. q.* 3. *punct.* 8. *num.* 6. sic inquiens: *Addo cum aliquibus Doctoribus, ad metum cadentem in constantem virum reduci timorem reuerentialem, non quemcumque, sed grauem, quo scilicet aliquis timet offensam patris, vel alterius sui Superioris diuturnam cum vultus asperitate, cum verberibus, aut cum aliqua mala tractatione. Quare non quilibet metus reuerentialis censetur grauis: sed ille tantum, qui coniunctus est cum minis, vel cum timore malæ tractationis, vel cum alio graui incommodo, vel etiam cum precibus importunis, vehementer & sæpius repetitis à Patre, vel à Superiore.* Refert autem postea Lessium, Rebellum, Henriquez, Valentiam, Reginaldum, & alios. 80.

Thomas Sanchez *de matrim. disp.* 4. *lib.* 6. *n.* 14. vbi postquam dixit ex aliquibus Authoribus: 81.
Tertiò infertur, si filia matrimonium contrahat non præcedentibus minis, solum eo timore, ne patris indignationem incurrat, esse validum: non enim is metus censetur cadens in constantem virum. Subiungit postea pro horum sententiæ moderatione. *Hoc tamen moderarer, vt intelligatur quando indignatio* 82.
illa patris, vel viri non diu permanebit, sed spes est futuræ reconciliationis: si enim teneret probabiliter diuturnam fore indignationem, & semper se habituram patrem, aut virum valdè infestum, & indignatum, obiecturumq; passim illam inobedientiam, crediderim, esse timorem cadentem in virum constantem. Quis enim vir constans, aut prudens non reputabit graue malum semper coram oculis habere infensum patrem, aut virum, aut alium, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est: maximè, cùm vix inuenias, qui linguam moderari valeat, ne malè sentiat, peiusq; loquatur de eo cui infestus est. Et confirmatur, quia vir prudens ita graue hoc existimat, vt potius eligat, relicta patria, domoq; paterna exul esse.

Quæ

Quæ posteriora verba, adiuncto eo, quod supra
83. dictum est *num.* 67. de filio huius patris, satis efficaciter seruiunt ad intentum. Notat autem
84. Castrus Palaus supra contra Basilium Legionensem, non fuisse sibi contrarium Sanchez, dum *dicta disp.* 6. *num.* 7. dixit metum reuerentialem non cadere in virum constantem; quia ibi loquitur solùm de metu reuerentiali pudoris, & verecundiæ, quem patitur subditus Superiori contradicens, non de metu rigidæ tractationis implacidi vultus, & similium. De quibus loquitur *num.*14.*relato.*

85. Idem Castrus Palaus *supra* præmissa distinctione de metu reuerentiali superius adducta, inquiens: *Si metus reuerentialis primo modo sumatur, non videtur metus sufficiens, vt cadat in constantem virum. Non enim pudor, & verecundia ita subditum occupare debet, vt eius liberam dispositionem impediat; neque pati illum pudorem, & verecundiam, quæ statim transeat, est malum tantæ considerationis, vt obinde contractus rescindendus sit. Verum, si non solùm timet, hanc verecundiam pati, cum negat, sed continuò, quia continuò sibi obiici timet, timetque, vt officium, austerum, & implacidum superiorem habiturum, talis timor sine dubio cadit in virum constantem.*

Ægydius Coninch de matrimonio disp 28.
87. dub.2.n.35. *Disputant autem Doctores, vtrum metus reuerentialis, aut ortus ex precibus importunis cadat in virũ constantẽ. Sed verius est, neutrum per se cadere in constantem, nisi aut ille coniunctas habeat graues minas, aut periculum diuturnæ offensionis cum asperitate vultus, & verborum eius, cui reuerentia debetur; hæc enim inferior meritò grauissimum malum iudicat: aut nisi vtraque coniuncta sint: tunc enim fortissimum animum possent concutere, cum grauissimum sit diuturnas, ac continuas preces Superiori semper reiicere, cùm hoc non fiat sine periculo grauissimæ offensionis. Aliàs, etsi hæc solitariè sumpta aliquo modo dicantur cogere, non tamen virum constantem.*

Paulus Layman *l.4.tr.5.de Statu Religionis c.5.*
87. *n.6.§.His adde*, dicens de professione Religiosi, de qua est eadem ratio, ac de contractu matrimonij, quia secundum iura, & Doctores ex vno ad aliud valet argumentum, vt post Suarez, & Sigismundum de Bononia probat Barbosa *lib.* 2. *voto* 37 *n.*7. hæc *Licèt metus reuerentialis propter preces, vel imperium Prælati, aut consanguineorum,*
88. *plerumq; à Doctoribus non censeatur grauis, aut sufficiens ad infirmandam professionem, sicut videre est, apud Abbat. c. cum virum de reg. n.8. Couar. in epit. 4. decr. p.2. c.3. §.6. n.8. Sanchez l.4. de matrim. d.6. n.18 contra Nauarrum cons 89. de Reg. edit.2. & in Manual. c.22. n.50. secus tamen esse, si alia concurrant, quæ difficilè homo à se repellere possit: puta precum, aut imperij sæpius repetiti importunitas, adiũctæ frequentes blanditiæ, quæ interdum efficiunt, vt toties cum auctoritate instanti homo contradicere omnino non audeat: grauis item offensio, aut diu duratura indignatio eorum, v.g. consanguineorum, à quibus hominis vita, aut fortuna dependet, præsertim, si minæ expressæ adiunctæ fuerint, videlicet nihil amplius subsidij prabendũ, si ex Religione egressus fuerit. Hæc enim vel singula, vel certè simul iuncta, viri prudentis iudicio, considerata etiam hominis conditione, vt si rudis, & ad importunitates repellendas minus idoneus sit, metum iustum efficere professionemque irritam reddere possunt.*

Antonius Thesaurus Pœnitentiarius S. Petri *in Praxi Ecclesiast. p.* 2. *verb. monialis, cap.* 1. 89.
Loquens de metu irritante professionem, de qua, vt dixi, est eadem ratio, ac de matrimonio: *Adde, quod sufficit metus reuerentialis coniunctus cum timore incurrendæ grauis, ac diurnæ offensionis patris sui sibi exhibendæ cum asperitate vultus, verborum, & tractationis.* Quæ verba omninò ad vnguem, & adamussim colludunt cum casu præsenti.

Zacharias Pasqualigus *in decis. moral. dec.*125. 90.
num. 8. *Dices: Reuerentialem metum non cadere in virum constantem vt cum pluribus docet Sanchez lib.4. de matrim. disp.6. num.7. & ideò non impedire ex se libertatem disponendi, sed tantum ex imbecillitate disponentis. Respondeo, quod quidquid sit, quando metus reuerentialis concipitur ex sola qualitate personæ, an impediat liberam dispositionem; quando tamen concipitur, non solùm ex persona, sed etiam ex qualitate petitionis; quia videlicet ostendit animum omninò determinatum ad obtinendum, quod petitur: tunc certè cadit in constantem virum; quod rationabiliter sibi persuadet, quod, nisi obsequatur, petens grauiter indignabitur; vnde verecundia coniuncta est cũ timore indignationis, & damni, quod potest ex ea sequi: & ideo est sufficiens, vt cadat in constantem virum. Imò, si non timeret, non esset constans, sed temerarius.*

Angelus Bossius superius relatus *cap.*12.*n.* 99. inquiens metum purè reuerentialem, cui non 91.
coniunguntur minæ actuales, vel virtuales, non censeri legaliter iustum, & cadentem in virum constantem, ac proinde non irritare matrimonium; ex hoc enim sequitur à contrario sensu, quod è contra, si tali metui reuerentiali adiungantur prædicta, tunc annullare matrimonium. Quid verò intelligat per minas virtuales (quod valde deseruit ad intentum) sic explicat *num.*69. *Absque minis, aut præcedentibus verberibus, solo iussu, aut præcepto, vel precibus eius, cui debetur* 92.
reuerentia, inducitur iustus metus, & in virum constantem cadens, sufficiens ad annullandum matrimonium, vel rescindendos contractus eo metu celebratos, si ille (siue sit pater, siue dominus, siue quilibet alius Superior) sit terribilis, seuerus, & asper, quique facilè sæuire solet in non obtemperantes voluntati: tunc enim adsunt virtuales minæ. Hæc Bossius aptè ad casum.

Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. d.*13. *dub.* 12. *num.* 19. ibi. *Sicut in muliere sufficit metus reuerentialis ad rescindendum contractum, quando* 93.
habet virum rigorosum, iracundum, & solitum inferre iniuriam is, qui illius mandatis non parent, &c. ita pari ratione hic metus reuerentialis censetur sufficiens ad irritandum professionem causa huius timoris emissam à filio, vel filia talem patrem habente. Quod confirmatur, nam reuerentia cum seueritate, & terribilitate censetur sufficiens pro iusto metu. Quod probat ex Panormitano, & Felino, ac ex Rota coram Ludouisio sæpius relata, & ex aliis duobus vna Neapolitana *Professionis* coram Gypsio, & alia *Professionis* coram Pamphylio.

Tannerus 4. *part. disp.* 18. *quæst.* 3. *dub.* 2. sic:
Metus autem reuerentialis per se non grauis, vt ex communi docent Sotus, Lopez, Henriquez, & 94.
Sanchez. Secus, si ad metum reuerentialem accedant minæ non inaniter iacturi solitæ, vt ex communi docent Henryquez, Lopez, & Sanchez post Couarruuiam, &c.

Quia tamen metus est difficilis probationis Parisius *cons.*53.*n.*63. Seraphynus *decis.*771. *n.*1 tam.

tam ex parte illum patientis, cùm in eius animo sit reconditus, *l. 1. ff. quod metus causa*, Ancharanus *cons. 299. num.* 1. quàm ex parte incutien-
94. tis, cum secretò, & clam inferatur. Seraphinus *decis.*818.*n.*3. Ludouisius *decis.*326.*n.*2.*cum seqq.* Rota *decis.* 242. *num.* 1. apud Farinacium *tom.* 2. *cons.* Ideò pro eo probando sufficiunt leuiores
95 probationes, indicia, coniecturæ, & verisimilia. Rota apud Seraphinum, & Ludouisium relata, & plures Doctores apud Farinacium *tom.*2.*consil.* & Barbosam *in votis decis. lib.*3. *vot.*77. *num.* 52.
96. *& seqq.* De huiusmodi indiciis ergo, & præsumptionibus agendum pro probatione huius metus, ex quo simul ea, quæ in hoc matrimonio interuenerunt, expendentur.

Et primo occurrit nimia auersio animi huius
97. puellæ ad matrimonium cum isto adolescente, quæ arguit efficaciter talem metum. Rota coram Ludouisio *decis.*326. *num.* 7. & apud Farinacium *decis.*260. *num.*1.*post tom.*2. *cons.* ibi: *Maximum auttem indicium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias.* Eadem Rota *decis.*779.*num.*1.*p.*1.*in posthum.* ibi: *Quæ auersio, & repugnantia Renati multum confert ad metum probandum*, &c. De auersione porrò puellæ ad hoc matrimonium meridiana luce clarius constat
98. ex iis, quæ in facto narrantur, de protestationibus, lacrymis, gemitibus, suspiriis, & renitentia adeundi Ecclesiam, & ad lectum cum marito, pallore in facie, quando interrogata à Parocho dixit *si*, & quod vix vnquam in faciem aspexerit, ac quod idcirco idem adolescens eam auersari ceperit, ac tandem, quod in morbum incurabilem inciderit, & protestata fuerit patri, se nolle cum ipso viuere, etiam si propterea vitam perdidisset, cum aliis in casu relatis.

Secundò, lacrymæ illæ, gemitus, & suspiria iterata, & fermè continua signum euidens sunt,
99. quod inuita, coacta, & meticulosa celebrauit matrimonium. Ita S. Rota sæpius, præsertim in relata coram Ludouisio *decis.* 326. *num.* 40. *cum sequentibus.* Vbi inter indicia metus enumerat mæstitiam, lamentationes, conquæstiones, & suspiria. Item *decis.* 260. apud Farinacium *tom.* 2. *Consil.* ibi: *Sed etiam continuæ lamentationes, quas vbiq;, & omni tempore emittebat, suspiria, lacrymæ*, &c. Ac eadem Rota *decis.* 779. *num.* 5. *p.* 1. in posthumis Farinacij ibi: *Quarò de mæstitia, afflictione, lamentationibus, lachrymis, & suspiriis*
100. *Renati, tam ante, quam post*, &c. & alia Rota apud Seraphinum *decis.* 859. *num.*2. illis verbis: *Hanc metus continuationem clarè probant querelæ, & lachrymæ ipsius Ludouicæ tunc temporis recusantis matrimonium contrahere.* Ex Doctoribus etiam Menochius *lib.*3. *præsumpt.* 126.*n.* 17. illis etiam verbis: *Quarta coniectura, quando is, qui contraxit, vel contractui consentit, eo tempore lachrymabatur.* Nec mirum, quia teste Diogene *in Troade: Suspirium morsus est doloris*, & vt *lib.* 3. *de Ponto elegia* 1. dixit Ouidius, aptè ad hoc intentum.

Interdum lachrymæ pondera vocis habent.

Tertiò fere assidua, & continuata repugnan-
101. tia, & resistentia dormiendi cum marito, ex qua nullus prudens non eliciet matrimonimm illud inuoluntarium, coactum, inuitum, & meticulosum fuisse. Cum nihil magis appetibile sit iuuenibus, & adolescentulis in ea ætate, quam carnalis coniunctio. Item, quia cum maritalis coniunctio sit operatio, executio, & effectus matrimonij (D. Thom. *in* 4. *dist.* 27. *q.*1. *art.*1.) ex auersione ad illam rectè infertur auersio ad matrimonium. *Causæ enim, & causati est idem iudicium, l. quominus ff. de fluminibus, l. etsi amicis ff. ad leg. Iul. de adulter. l. si autem in fin. ff. de aqua pluu.* Et quia *causatum regulatur secundum naturam causæ.* Baldus *cons.* 150. *lib.* 5. Tuschus *concl.* 138. *num.*10. Rota *decis.* 287. *num.* 1. apud Farinacium *part.* 1. *recent.* Fuit etiam ista auersio consummandi matrimonium, seu accedendi ad lectum cum illo adolescente, veluti fuga quædam à domo paterna eo modo, quo puellæ teneræ, & delicatæ fuit possibilis. Hanc autem 103.
fugam esse manifestam præsumptionem dissensus matrimonij contracti, probat Rota *dec.* 643. *num.*16.*part.*1.*recentior.* Petrus de Barbobus *cons.* 24.*num.* 7. *inter consilia matrimon.* Borbosa *in vot. dec.lib.*1.*vot.*1. *relato num.* 68. Etiam si sit matrimonium taliter qualiter contractum, quia metus, non solùm probatur ex præcedentibus, sed etiam ex consequentibus. Provt sæpius relata Rota coram Ludouisio *decis.* 326. *num.* 42. ex Alexandro de Neuo, & aliis.

Item quartò pallor vultus in ista puella visus, 104.
quando in præsentia Parochi consensum pro matrimonium hoc visa est præstare. Etenim talem pallorem vultus, sicut, & mæstitiam, indicia esse metus, decidit Rota relata coram Ludouisio, *num.* 42. ex Parisi, & Petro de Barbobus. Et merito sanè, quia mens per corpus, & faciem pellucet, sicut fax per laternam, & Sol per vitrum, iuxta illud Pacati *in Panegyrico Theo-* 105.
dosij Imperatoris intimos mentis affectus proditor vultus enuntiat, vt in speculo frontium imago extet animorum. Vnde *de modo viuendi c.* 65. sic Bernardus: *Facies hominis speculum est cordis.* Et Author Catenæ Græcæ circa illud Prouerb. 15. *Cor gaudens exhilarat faciem, in mœrore animi deijcitur spiritus*, sic oppositè: *Quando cor gaudet, facies viret, cum autem in mœrore iacet, spiritus tristis, ac tetrus incedit.* Maximè autem pallorem metus indiculum esse habet Calepinus *verbo pallor* dicens, quod illè *accidere solet in subito metu.* Ouidius 6 *fastorum.*

Abstulerat vires corporis ipse timor.

Et *Epist.* 14.

Vires substrahit ipse timor.

Lucanus *lib.*1.*belli Pharsalic.*

Diriguere metus, gelidus pauor occupat artus.

Pro coronide autem, & maiori eorum, quæ 106.
dicta sunt, firmitate, illud animaduersione dignum, quod etiam dato, & minimè concesso, quod ea, quæ pro probatione metus, seu dissensus, qui in hoc matrimonio interuenerunt, adduxi, non probent metum iustum, legalem, aut cadentem in virum constantem; nihilominus pro comperto esse debeat, probare omnino præfatum metum respectu puellæ, virginis, quatuordecim annorum, & humanis quibuscunque auxiliis destitutæ; pupillæ, & sub patris, rigidi, & seueri fercula constitutæ; ac per consequens vocari debere hunc metum cadentem *in fœminam constantem.* Pro quo solum afferenda verba 107.
S. Rotæ Romanæ coram Ludouisio *decis.* 374. ex qua, & aliis eiusdem Ludouisij, quia tangunt materiam de quadam illustrissima Marchionissa, quæ matrimonium etiam meticolosum contraxit, plura in hoc Consulto referuntur. Quæ talia sunt. *Considerarunt etiam Domini qualitatem personæ tam incutientis metum quam patientis, iuxta consilium*

consilium Calder. 1. *de his quæ vi metusve causa fiunt. Agebatur enim cum patre potente, seuero, irato, & minante, ac solito minas exequi contra oppugnantes suam voluntatem*, &c. (Aliqua prætermitto, quæ ad rem non faciunt.) *E contra aderat Marchionissa filia puella, & virgo, quæ, vt dicunt testes, patrem valde metuebat, & non est dubium minorem metum requiri in muliere quàm in masculo, iuxta Glossam communiter receptam in cap. cum locum, verbo metus, de sponsal. facilius enim in fragiliori sexu metus toleratur, & præsumitur. Aret. cons.* 24. *post num.* 7. *& in debiliori persona minor metus sufficit. Imola in cap. cum dilectus, post num.* 8.
108. *de his quæ vi, metusve causa fiunt. Neque est verum quod in muliere requiratur metus, qui in virum constantem cadat, quia sufficit ille qui cadit in constantem mulierem. Anton. de Butr. in cap. consultationi, in 4. notab. & ibi Preposit. in vlt. not. Abbas num.* 4. *de sponsal. Aretinus consul.* 24. *num.* 7. *Roman singul.* 229 *Felin. cons.* 14. *sub num.* 8. *Dec. in cap. causam matrimony, sub num.* 7. *de offic. deleg Boër. decis.* 100. *sub num.* 2. *ad fin. Et ad d. cap. consultat. quod loquendo de muliere requirit metum cadentem in constantem virum, bene respondet Prepos. & Dec. vbi suprà. Et, si verum esset quod indistinctè tam in fœmina quàm in masculo requireretur metus cadens in virum constantem, inanis esset regula, quod metus probetur inspecta qualitate personæ. Quam constituunt Bald. in cap. super eo, in fin. de testib. Alber. in Rubr. ff. ex quibus causis maior num.* 1. *Purpur. dict. consil.* 579. *num.* 4. *cum aliis adductis in decisione.* Hæc Rota appositissimè ad intentum huius
109. Consulti. Negans etiam *num.* 10. *& seqq.* quod ad annullandum matrimonium requirantur *minæ mortis, aut cruciatus corporis.* Non enim inquit requiritur nisi metus cadens in virum constantem (& ad propositum *in fœminam constantem*) & quod talis metus relinquitur arbitrio iudicis; & quod minus metus sufficiat quando est illatus ab eo, cui reuerentia debetur, & quod minæ iunctæ cum metu reuerentiali inducant iustum metum, etiam si non sint minæ mortis, & quod ille inducitur ex terribilitate personæ, cui reuerentia debetur; & quod dato quod requireretur metus mortis, &c. sufficeret quod passus metum ita suspicati posset, quia metus iustus ex affectu metuentis dignoscitur, & matrimonium requirit libertatem animi non solùm à compulsione, sed etiam à timore compulsionis. Quæ etiam congruunt etiam valde casui præsenti, & tacta sunt in superioribus. Ac ferè Tannero superiùs relato, §. *posterioris generis*.

Illa tamen omnia infirmari quis forsan cre-
110. det, eo quod metus istæ videatur omnino euacuatus, & purgatus per verba illa, quibus in Ecclesia existens hæc puella significauit se consentire in matrimonium cum adolescente illo, nulla præmissa protestatione, aut signo metus seu dis-
111. sensus. Sed facile hoc corruit. Primò, quia ex pallore vultus optimè manifestauit metum, & dolorem animi in tali matrimonio contrahendo, quia vt dictum est supra *num.* 105. *Facies hominis speculum est cordis.* Secundò, quia solitis instantiis, & suasionibus ad Ecclesiam accedere coacta est, præmissis etiam solitis suspiriis, & sin-
112. gularibus. Tertiò, quia protestationes antecedentes talem contractum sufficientes erant ad manifestationem sui dissensus; nec requirebatur quod fierent à virgine verecundissima in publica Ecclesia. Rota sæpius relata coram Ludouisio *decision.* 326. *numero* 30. Geminiano, Corneo, Parisio, & Couarruuia, quos etiam sequitur Barbosa *voto illo* 77. *relato numer.* 100. *& sequentibus.* Quartò, quia postea tempore consummationis 113. matrimonij expresè protestata est se nolle id facere. Ex quo etiam manifestabatur metus; siquidem non solum ab antecedentibus, sed etiam à consequentibus manifestatur, vt dictum est supra ex Rota relata *decis.* 326. *n.* 42 & ex Alexandro de Neuo, quod etiam tenet Parisius, & alij à Rota relati, & Barbosa *supra n.* 102.

Demùm hæc regula generalis est tam pro hoc, quàm aliis casibus, quod metus semel illa- 114.
tus semper durare præsumitur, nisi per actus contrarios sublatus doceatur. Bartolus, Iason, Rebuffus, Osaschus, & alij, quos refert, & sequitur Rota *decis.* 273. *n.* 5. apud Farinacium, *to.* 2. *cons. crimin.* & apud eundem Farinacium *decis.* 705. *n.* 2. *in recent. part.* 2. Quod de plano procedit apud omnes, vigente causa, & ratione metus semel il- 115.
lati, quæ quandiu durat, semper etiam perdurare, & in omnes actus sequentes influere præsumitur metus, prout ex innumeris Authoribus, & S Rotæ decisionibus probant Genuensis *in prax. cur. Neapolit. c.* 105. Bossius supra, *c.* 12. *n.* 406. & Barbosa etiam *supra n.* 121. *& vot.* 1. *etiam relato num.* 122. *& sequentibus*, ac maximè ferè in terminis huius causę Rota coram Ludouisio *decis.* 392. *n.* 2. *&* 3. vbi quod quandiu durat causa metus *quicunque actus fiant, etiam si præ se ferant liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, ne-* 116.
dum metum non purgant, sed potius magis confirmant, quodcunque temporis interuallum intercedat. Vnde Oliuetius Beltraminus *in annot.* ad huiusmodi decisionem Ludouisij notat ex decisione Rotæ 643. *num.* 4. *p.* 1. *recent.* quod *nec oscula, nec amplexus, nec alij actus præ se ferentes liberam voluntatem inducunt purgationem quando durat eadē causa metus.* Sic similiter, 117.
quod nec risus in ipso actu contrahendi sit indicium consensus, aut purgationis metus, vt ex Abbate antiquo, Ioanne Andrea, Butrio, Imola, & aliis probat Genuensis *supra* Barbos. *vot.* 1. *relat. n* 107. afferens ex Alciato *cons.* 5. *num.* 38. *l.* 1. illud: *Quāuis in desponsatione interuenerit risus, vel oscula præsumitur tamen durare metus, & fingere risum.*

Quia verò inquiri potest quandiu censeatur durare causa metus ad effectum hunc auferendi liberum consensum ab actibus sequentibus, & impediendi actus meticulosi ratificationem, ve- 118.
rissima sententia est tandiù durare istam causam metus quandiù durat eadem cogendi, & nocendi potestas illius qui ab initio metum intulit. Ita ex aretino. Socino, Boerio, Sanchez, et pluribus Rotæ decisionibus probat Bossius *supra n.* 410 Maximè Rota illa relata coram Ludouisio *decis.* 392. *n.* 5. *&* 6. dicit metus causam durare donec viuit ille qui metum intulit, & ille qui metum passus fuit non est in sui plena libertate, sed sub potestate illius, qui metum induxit. Quod etiam habet Rota *decis.* 859. *n.* 2. apud Seraphinum, & *decis.* 863 *n.* 2. *&* 3. apud eundem, quarum decisionum hæc est ratio, quia paria sunt quod quis compellatur, vel quod compelli possit, *l. no-* 119.
uissimè, ff. quod fals. tut. gestum. Cum autem aliquis est sub potestate illius, qui semel illum ad aliquid faciendum compulit cùm possit iterum compelli, censetur compulsus. Quia *in causis* (inquit Cassiodorus 3. *var. epist.* 36.) *semper est spectā potentiæ?*

Ex quibus omnibus non solùm habetur me-
120. tum incussum puellæ, de qua in casu, à parte, mediante illa fœmina, cum per nullum actum contrarium doceatur sublatus; & permanserit causa illum inferens, pater scilicet, & ipsa fœmina; & puella semper fuerit sub patris potestate; imò pluribus actibus positiuis, lachrymis videlicet, auersione ad maritum, infirmitate, & aliis relatis videatur confirmatus, præsumendum esse semper manere, nec vllo modo purgatum aut euacuatum fuisse. Sed etiam ea, quæ pro contraria parte afferri possunt: nihil omnino ipsam releuare.

Primò enim si dicatur consensum in copu-
121. lam purgasse talem metum, facilè corruit ex dictis; cum non solùm ptopter protestationẽ antecedentẽ, sed & propter, lacrymas & suspiria, quæ postea secuta sunt, clarè demonstretur inuitam, coactam, & miticulosam fuisse; sed etiam quia adhuc quando voluntaria fuisset, non idcircò euacuatus esset metus dum puella erat sub pote-
122. state patris, & fœminæ, qui metum à principio incusserunt. Vt tradit Rota *decis.* 863. *num.* 7. & 873. *num.* 1. apud Seraphinum, referens se ad Rotam in Ianuensi *Matrimonij* coram Pamphylio, & in Niciensi *Matrimonij* coram Gypsio. Et alia Rota in vna Veneta *legitimitatis* apud eundem Seraphinum, quam sequitur relatus Sarbosa *eo vot.* 1. *num.* 123. & 124. Et in terminis Nouarius *in collect.* 34. *num.* 3. Sicque decisum refert in Curia Archiepiscopali Neapolitana Riccius *decis.* 15. *part.* 2.

Item secundò, si dicatur purgatum fuisse ta-
123. lem metum per cohabitationem per notabile tempus. Etenim durante eadem causa metus, & potestate cogendi in eo, qui ipsum primò intulit, & deficiente plena libertate recedendi, non præsumitur metus purgatus etiam per longam cohabitationem. Rota in Tolerana *Matrimonij* coram Seraphino *decis.* 873. & 887. Sanchez *lib.* 4. *de matrim. disp.* 18 *num.* 7. Bossius *supra num.* 412. & 417. ex aliis Doctoribus.

Quod idem respondendum, si dicatur tertiò,
124. quod, si voluisset, puella potuisset aufugere, & in aliquo Monasterio recludi, ac sic effugisset vim sibi illatam. Optimè enim respondet Rota in Niciensi *Matrimonij* coram eodem Seraphino *decis.* 771. *num.* 12. dicens appositè ad nostrum casum, hanc obiectionem esse *nullius momenti, inspecta ætate, & qualite puellæ, quæ sola nunquam*
125. *ausa fuisset talem fugam, ne animo quidem, concipere, cum esset ab omnibus destituta, & à familia protomedici* (intellige pro hoc casu, *patris*) *custodia.* Et *in decis.* 873. *num.* 2. coram eodem ibi: *Quod autem dicitur, eam aufugere potuisse, est omnino ridiculum considerata ætate puellæ.* Fauet etiam alia Rota coram eodem *decis.* 887. Addit alia Rota apud eandem *decis.* 881. & sequitur
126. Bossius *supra* 422. ex Præposit. *in cap. ad id quod num.* 1. *de Sponsabilibus.* Dato quod aufugisset, non tamen ideo cessaret causa metus, quandoquidem durarer eadem superioritas patris valde potentis super filiam. Sicut (inquit Additionator Præpositi) ex eo quod vxor alicuius fugiat
127. è domo mariti ad aliquod Monasterium, non propterea cessat superioritas mariti in ipsã. Rota, & Bossius *ibid.* Idem responderi potest ad aliam obiectionem, quæ fieri posset, scilicet potuisse hanc puellam recurre ad Magistratum Ci-
128. uitatis, & ita liberari à metu sibi incusso. Hoc enim videtur chimæricum, spectata ætate, & qualitate puellæ, & potentia, ac authoritate magna patris. Rota coram Ludouisio 326. *num.* 34.

Corruunt pariter ex dictis adducta pro parte cõtraria in principio huius Consulti. Primò qui- 129.
dem illud de matrimonio rato, & consummato, & si enim sit verissimum omni iure indissolubile esse; sed intelligendum id est cum grano salis, quando scilicet non constat, provt in præsenti constare videtur ex antecedentibus, consequentibus, & concomittantibus, inuoluntariè, inuitè, coactè, & meticulosè celebratum esse; quando enim tale fuerit, ex praxi Ecclesiæ, communi DD. sententia, & omnium Tribunalium, maximè S. Rotæ Romanæ vsu etiam constat, dissolui posse, imò non dissolui, sed declarari dissolutum, cassum, irritum, & inane fuisse.

Similiter illud de dubio huius matrimonij,
quo casu pro ipsius valore iudicandum est, ex 130.
dictis etiam corruit. Etsi enim id verissimum sit in dubio speculatiuo, seu etiam practico, quando æqua lance pro vtraque parte probabiles possunt esse rationes; non tamen quando pro parte matrimonium impugnante sunt adeo graues, & efficaces, vt moraliter certa reddatur nullitas ipsius, provt in præsenii contingit; accedentibus præsertim S. Rotæ decisionibus, quæ adductæ sunt, & in similibus ferè terminis matrimona irrita, & cassa fuisse, iudicarunt.
Vnde Rota coram Seraphino in vna Toletana 131.
Matrimonij decis. 893. *num.* 32. inquit: *Neque debemus in hoc matrimonio procliues esse in eius fauorem, iuxta cap. vlt. de re iudic. quia, cum constet metu esse contractum, non debemus ei fauorem, vt bene tradit Purpurat. in consil.* 579. *num.* 16. *lib.* 2. *nam nuptiæ coactæ malos exitus habere solent, cap. cum locum de sponsalibus cum aliis deductis per Riminald. iunior. in consil.* 362. *num.* 50. Item alia
Rota *decis.* 246. *num.* 17. apud Barbosam *vot.* 1. 132.
relato num. 137. etiam habet: *Nec eos mouit, quod in dubio pro validitate matrimonij pronunciandum est, nam stantibus prædictis sumus extra probabilem dubitationem, nec procliues esse debemus in fauorem huius contractus, alieno impulsu potius, quam propria inductione celebrati.* Hinc Alexander *in consil.* 98. *in princip. vol.* 3. rectè ait: *Nec minus peccatum est iungere non coniungendos, quàm separare*
non separandos, vt notatur, *in cap. iurauit de* 133.
probat. cum similibus per Parisium, *cons.* 58. *n.* 47. *vol.* 4. & Monaldus *cons.* 6. *n.* 14. *part.* 2. inquiens: *Et in hoc multum oneratur conscientia Iudicis, cum æque fauor sit, dissoluere matrimonium contra legem Dei contractum, sicut legitimum confirmare.*

Id porrò, in quo Sacra Rota, & Authores relati fundantur scilicet: *Nuptiæ coactæ malos exi-*
tus habere solent, seu provt *in cap. cum locum de* 134.
sponsal. dicitur: *Ne per timorem dicat, sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de inuitis solet nuptiis prouenire:* quia sanè, quod quis non diligit, facilè contemnit, *cap. præsens* 20. *q.* 3. de quo Farinacius *p.* 4. *decis.* 69. *num.* 16. Cœnedus *ad decretal. collect.* 161. *n.* 1. In hoc matrimonio ad vnguem adimpletum videtur, cum con-
stet, puellam pergraui infirmitate ex passione 135.
animi proueniente torqueri: inter ipsam, & coniugem dissidia, & odia exorta fuisse: & ipsum à patria exulare, patre puellæ iam, & si serò sciente, & consentiente, fuisse coactum. Et sanè, si iuxta commune axioma iuris: *Exitus acta probat,*

probat, *l. quidam ff. de rebus dubiis*, *l. cum Sylla-*
136. *nianum*, *C. de his quibus*, & aliis iuribus rectè infertur matrimonium, quod tales exitus habuit in principio malè contractum fuisse.

Id quoque, quod tangitur de matrimonia reuiuiscente per copulam animo maritali factam
137. his temporibus nihil iuuat, quando ad verum matrimonium requiritur concensus per verba de præsenti coram Parocho, & testibus expressus, iuxta doctrinam Tridentini. Vnde Rota coram
138. Ludouisio *decis*.395. in simili causa de matrimonio per vim, & metum celebrato determinauit tale matrimonium non reuiuiscere, nisi de nouo cum solemnitatibus ab Ecclesia requisitis celebraretur; conformiter ad declarationem Sacræ Congregationis Concilij, & aliam Rotæ decisionem in Toletana *matrimonij* coram Seraphino, ac doctrinam Victoriæ, Gutierrez, & aliorum, *quorum rationes* (inquit Rota) *placuerunt*
139. *Dominis*, *quicquid in contrarium dicat Moder. Cordub. lib*.2. *de matrim. disp*.37. In hoc notans, & si nomine patriæ Thomam Sanchez, qui oppositam sententiam tenuit. Quod maximè procedit, quando in celebratione matrimonij
140. defuit consensus; nihil enim est, à quo ita dependeat, quàm à consensu. *cap. tua nos in fin*.vbi *Gloss. pen*.Ant. de Butreo *num*. 10. *& seqq*.Abbas *n. vlt. desponsal*. Rota eadem coram Ludouisio. Adde, dato quod subsisteret ea doctrina, solùm
141. esset pro casu, quo copula fuisset spontanea, & non coacta, qualis non præsumitur ea, quæ in præsenti potuit contingere, provt ex protestationibus antecedentibus, lacrymis, & suspiriis sequentibus, de quibus in casu colligitur. Illud etiam, quod affertur in obiectione de matrimo-
142. nio præcedente, etiamsi celebratum esset per vim, & metum, solùm videtur applicandum ad casum, quod vir, seu sponsus cogeretur coire cum sponsa, non pro contrario, in quo sponsa cogeretur coire cum sponso. Menochius *de præsumpt. lib*.3. *præsumpt*.1.*&* 4. Bossius *supra cap*.3. *num*.79.
143. Similiter id quod affertur de nullitate protestationum, eo quod essent contrariæ facto, & cessarent per actum subsequentem contrarium,
144. infirmatum est ex dictis *num*. 47. Sicut, & infirmum illud est, quod protestans si non repetat in omnibus protestationem censetur ab ea recessisse. Hoc enim solùm est admittendum in Iudicialibus protestationibus, iuxta resoluta per Mohedanum *dec*.2. *de Iudic*. Ludouisium *decis*. 44.
145. *num*. 8. non tamen in præsenti casu, quando agitur de metu illato ad consensum. Tunc enim non requiritur protestatio pro omnibus actibus, sed sufficit aliqua, vel aliquæ præcedentes. Geminianus *cons*. 15. Parisius *cons*. 60. & Couarruuias, quos refert, & sequitur Rota relata coram Ludouisio *dec*. 326.*num*. 30. & adhæret Barbosa *vot*.77.*relat*.*n*.99 *&* 100.

Quod etiam iudicandum de eo quod additur
146. de instantiis, & suasionibus, quod scilicet non essent importunæ, neque molestæ, & dato quod essent, quod non possent habere tantam vim, vt virum constantem commouere possent, constat ex dictis supra *num*.54.*&* 55. præsertim, quia ad minus tales preces sufficientes essent mouere *fœminam constantem*, puellam videlicet virginem, & teneram sub patria potestate constitutam, & ab ipso media illa fœmina illustri instanter solicitatam, iuxta tacta etiam in superioribus.

Vbi etiam *à num*. 73. qualiter timor reueren- 147.
tialis adminiculatus, provt contigit in præsenti sufficiens fuerit ad causandum grauem metum, tollendum consensum, & irritandum matrimonium; respectu scilicet constantis fœminæ, vt Tannerus *supra* dicit.

Illud præterea, quod adiungitur de pallore in facie tempore proferendi verba necessaria pro 148
matrimonio, item lacrymas, & suspiria, ac gemitus vera fuisse, non ficta, nequa ex alio capite dimanasse, quàm ex dolore, displicentia, & metu talis matrimonij, ea quæ adducta sunt in casu, & circumstantiæ antecedentes, & consequentes matrimonium, morbus, seu infirmitas puellæ, dissidia, & odia inter ipsam, & coniugem sibi copulatum plus æquo demonstrant. Quibus addendum potius rubedinem, quam pallorem signum esse pudoris, filia Aristotelis testante: *Optimus color est, quem pudor gignit in genis*. Rubedo videlicet, non pallor; qui potius tristitiæ, & timoris index est. De quo Calepinus, & Thesaurus linguæ Latinæ, *verbo Pallor*. Sed quid in hoc morandum? siquidem, *vbi timor ibi pudor*. Erasmus *Chiliad*.1.*cent*.2.

Communicationem quoque illam huic puellæ factam de referenda patri contradictione ip- 149.
sius, quod non fuerit mera intimatio, aut propositio reuerentiæ, & obedientiæ patri debitæ, sed potius implicitè, & virtualiter saltem de malo aliquo graui à patre ipsi infligendo si non obtemperaret suæ iussioni, cuncta quæ antecesserunt, & subsequuta sunt de protestationibus, lachrymis, pallore in facie, & aliis quæ tacta sunt, satis superque demonstrant.

Quia tamen ea quæ adduxi non solùm con- 150.
tendere videntur matrimonium hoc in foro conscientiæ inualidum fuisse, sed & in foro externo à Iudice legitimo dissolui posse, seu potius declarari cassum, & irritum à principio; cum forus externus quãdo non innititur falsæ præsumptioni semper colludat interno, ipsumque sequatur, vt aduertunt Sotus 4. *de iust.q*. 5.*art*.3.Couarruuias *cap. Cum esses num*. 7. *de testam*. Ledesma 2. *p*. 4. *q*.18. *art*.1. *dub*.12. & Sanchez *lib*.1.*de sponsal. disp*.5.*num*.20.ideo adnimaduersione dignum censeo, quod casu quo matrimonium hoc per legitimam Iudicis authoritatem dissoluatur, nul- 151.
lam prorsus perinde honestati, & decori puellæ nobilis, & quæ illud contraxit, & consummauit, notam, aut maculam contingere posse. Nedum quia vt colligitur *ex l. his verb*. 18.§. *Interdum, ff. de hæred.instit*. in omnibus quæ quacunque ratione permittuntur *ius honestatis censetur reseruatum*. Sed & quia, cum matrimonium 152.
illud præcedens *in facie Ecclesiæ* celebratum sit, siquidem coram Parocho, & testibus, denunciationibusque præmissis, quod est in facie Ecclesiæ celebrari, iuxta Nauarrum *in sum.cap*.22. *num*. 70. Coronam Confessorum 4.*p.de matrim. cap*.8.*num*.18.& Sanchez *lib*.3.*de matrim.disp*.15. *num*. 20. nemo prudens dicere potest illud consummasse, vel legem decoris notam puellæ indidisse; sicut nec alij contractus ab Ecclesia in foro externo recepti, & approbati illam inurere possunt. Et sanè si fœmina, quæ vni tantùm se 153.
subiecit etiam luxuriosè non potest dici turpis persona, vt probat Ricciullus *in tract. de personis quæ in statu reprobo versantur lib*. 2. *cap*. 15. *n*.13. profectò, imò incomparabiliter maiori ratione, puella nobilis, honesta, & verecunda, quæ

inuita,

inuita, & coacta matrimonium legitimè figuratum cum vno contraxit, & consummauit ab omni turpitudinis labe immunissima erit. Quod
154. idem de marito illam ducente eodem iure affirmari debet: nunquam enim fœmina per legitimum putatum matrimonium violata notam aliquam dedecoris secundo viro attulit. Pro quo egregia adest historia 2. *Reg. cap.* 3. in nobilissi-
155. mo, & inter Reges superclarissimo Dauide, qui cum Michol filiam Saulis sibi desponsatam iniustè à patre sublatam, & Phaltiel filio Lais in matrimonium datam, ac ab ipso violatam agnouisset; nihilominus mortuo Saule ad Isboseth Saulis filium nuncios misit dicens, *Redde vxorem meam Michol, quam despondi mihi centum praepetiis Philistiim.* Repetiit ergo vxorem, & iterum accepit sine vlla honestatis nota quod corrupta fuisset ab alio viro, quia videlicet id contingerat per matrimonium vi celebratum; quæ ad hoc intentum valdè deseruiunt: sicut, & illa Leonis
156. Papæ *can. cum per bellicam,* 34. *quæst.* 1. *Redeant ergo in suum statum voluntaria redintegratione coniugia: neque vllo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio necessitatis extorsit.*

Quia tamen plura ex his, quæ dicta sunt, ex
157. aliquibus S. Rotæ Romanæ decisionibus coram Ludouisio postea Gregorio XV. Summo Pontifice, extraxi, eas hîc placuit adiungere pro studioso lectore; sunt etenim pro casu ferme simili.

Hispalen Matrimonij de Alcalà.

Lucæ 18. *Iunij* 1607.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Metus in filia matrimonium contrahente ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

Metus probatio maximè pendet ex eo, an extiterit principium meticulosum. num. 1.
Metus est difficilis probationis. n. 2.
Metus dicitur, quasi mentem terrens. n. 3.
Metus maximè est difficilis probationis, quando infertur à patre filiæ secum habitanti. n. 4.
Metus huiusmodi probatur ex lenioribus probationibus, & ex testibus domesticis, & aliàs inhabilibus, ac etiam ex indiciis, & coniecturis. n. 5.
Metus valde arguitur à verisimili, sicut etiam è contra à verisimili excluditur. n. 6.
Metus probatur ex magna animi auersione, & repugnantia circa actum gestum. n. 7.
Metus in muliere respectu matrimonij contracti colligitur ex declaratione, quam fecerat de nubendo cum alia diuersa persona. n. 8.
Metus probatur ex lamentationibus, & protestationibus. n. 9.
Metus arguitur ex qualitate personæ tam incutientis, quàm patientis metum. n. 10.
Metus solus reuerentialis iuxta magis communem opinionem non sufficiat ad annullandum matrimonium, iunctus tamen cum alio etiam leni metu sufficit. n. 11. *& n.* 31.
Metus illatus à persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis, quando illa persona erat multum terribilis, & seuera. n. 12.
Metus reuerentialis sufficit, quando vnà cum reuerentia concurrunt importunæ, & continuæ persuasiones, quia illæ iustum metum inducunt. n. 13.
Metus valdè incutitur ex indignatione. n. 14.
Virginali pudori non conuenit eligere sibi maritum inscio patre. n. 15.
Metus illatus ex propria culpa non debet prodesse. n. 16.
Fallit in matrimonio, quod nullum est propter metum, licet metuens in illum culpa sua inciderit. num. 17.
Metus inducitur ex minus illatis à persona, cui debetur reuerentia. n. 18.
Metus inducitur ex minis de nece, & de priuatione successionis. n. 19.
Melioramenta, & augmenta primogenituræ spectant ad liberam dispositionem miliorantis. n. 20.
Metus iustus inducitur etiam ex amissione magni lucri. 21.
Successio paterna dicitur, quasi debita filio, & illius priuatio sonat potius in damnum, quàm in l cri amissionem. n. 22.
Metus inducitur ex minis paternis, etiamsi non fuerint facta in faciem filiæ, dummodo fuerint ei notificatæ. n. 23.
Metus redditur verisimilis attenta persona metum patientis. n. 24.
Metus minor requiritur in muliere, quàm in masculo. n. 25.
Metus minor exigitur in minore, quàm in maiore. num. 26.
Metus eò magis est considerabilis, si constat, quod metum passus valdè metuebat illum, qui metum incussit. n. 27.
Metus minor sufficit in filia matre carente, & non habente personam, quæ illam confortet. n. 28.
Metus, & incussio arguitur à solito. n. 29.
Metus, licet non probetur ex protestationibus, valdè tamen ex illis coadiuuatur; etiam si non sint factæ in ipso actu, nec parte præsente. num. 30. *& num.* 43.
Metus arguitur, quando contrahens non erat in sua libertate planè constitutus. n. 31.
Metus arguitur ex diligenti custodia facta personæ metum passæ. n. 32.
Item arguitur ex prohibitione commertij, & loquelæ. n. 33.
Metus iustus dicitur quando non potest adiri Magistratus sicut è contra non est iustus metus quando potest adiri. n. 34.
Metus multùm præsumitur ex serie facti, & ex circunstantiis. n. 35.
Metus arguitur ex modo insolito, & ex nimia festinatione. n. 36.
Metus præsumitur interuenisse in matrimonio, quod fuit celebratum ianuis clausis. n. 37.
Item astantibus hominibus armatis. n. 38.
Metus præsumitur in matrimonio, quod fuit celebratum nullis interuenientibus consanguineis. n. 39.
Metus præsumitur contractum matrimonium ex lamentationibus, & conquestionibus. n. 40.
Item ex lacrymis. n. 41.
Metus in contractu matrimonij arguitur non solum ex præcedentibus, sed etiam xe subsequentibus. n. 42.
Metus adhibitus in ratificatione arguit etiam violentiam in ipso contractu adhibitam. n. 43.
Metus, postquam est probatus, difficile est probare contrarium. n. 44.

Testes

Testes duo deponentes de metu præferuntur mille deponentibus de libera voluntate.n.45.
Metus probatur ex testibus singularibus.n.46.
Minæ probantur ex testibus singularibus.n 47.
Restitutio vxoris non est impedienda marito, non obstante quacunque exceptione, etiam notoria.n.48.
Arbitrium minuit iuris rigorem, & operatur, vt possit cumulari petitorium cum possessorio reintegrande.n.49.

DECISIO CCCXXVI.

1. VONIAM vbi de metu agitur, attendi debet in primis (si adsit) principium meticulosum, à quo cætera subsecuta regulantur, *vt admonet Barbat. cons. 54. col. 12. in fin. lib. 1. & post eum Riminal. Iun. cons. 77. post. n. 29. inter cons. matrim.* summa ratione Domini statuerunt, vt ante omnia particulari dubio discuteretur. An constet de metu Marchionissæ de Alcalà ab initio contracti matrimonij cum Don
2. Philippo de Aragon, & de Guzman, quod vtraque parte infirmante, omnibus idem sentientibus, fuit affirmatiuè resolutum, pro resolutione autem præmittebatur, metum esse difficilis probationis. *Paris. cons. 53. num. 63. lib. 4. Menoch. de arbitr. cas. 116. num. 17. dixit Rota in vna Nicien. Matrim. 6. Martij 1587. coram Illustriss. Card.*
3. *Seraphino*, tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus. *l. 1. ff. quod met. caus. Anchar. cons. 299. num. 1. Alciat. cons. 5. num. 25. lib. 1.* Dicitur enim metus, quasi mentem tenens, *Ant. de But. in cap. ad audientiam. num. 14. in fin. De his quæ vi metusue caus. fin.* quam ex parte in-
4. ferentes cum secreto, & clam inferatur. *Alciat. reg. 3. præs. 7. num. 3. & cons. 5. n. 9. lib. 1. And. Gail. obseruat. 93. num. 19. lib. 2.* præsertim, quando infertur à patre filiæ secum habitanti. *Corn. cons. 124. num. 4. lib. 3. Purpur. consil. 579. num. 11. in fin. &*
5. *num. seq. Socin. Iun. consil. 47. sub num. 33. lib. 3.* Et propterea in eo leuiores probationes sufficiunt. *Corn. d. cons. 124. sub num 4. Alba cons. 77. num. 9. Alciat. & Andr. Gail. vbi supr.* admittuntur testes domestici. *Purp. d. cons. 579. num. 11. in fin. & n. seq.* & qui aliàs non admitterentur. *Alex. cons. 156. num. 15. lib. 5.* & etiam indicia, & coniecturæ. *Anchar. consil. 299. sub n. 1. Alex. cons. 98. num. 6. lib. 3. Dec. in l. in omnibus num. 7. ff. de reg. iur. Ruyn. cons. 121. num. 12. lib. 4. Paris. consil. 60. n. 21. lib. 4. Cepoll. consil. ciuit. 2. num. 5. Corn. d. consil. 124. sub num. 4. Socin. Iun. cons. 77. num. 45. lib. 1. Purp. d. cons. 579. num. 12. Grat. qui dicit communem cons. 38. num. 25. lib. 2. fuit dictum in illa Nicien. Matrimonij, & in vna Romana legatorum 13. Nouemb. 1595.*
6. *coram bon. mem.* Et multum in eo valet argumentum ductum à verisimilibus. *Bald. cons. 364. sub num. 5. lib. 3. Anchar. d. cons. 299. num. 3. Paris. cons. 139. num. 21. in fin. & num. 27. lib. 4. Rimin. Sen. cons. 15. n. 18. & seq. Aym. cons. 49. n. 5. Rolan. cons. 100. n. 118. lib. 4.* sicuti è contra à verisimili arguitur libertas animi, & quod spontè, & libenter fiat. *Syluest. Aldob. cons. 23. num. 34.* præsumitur enim metu, & coactè fecisse, qui facit actum quem verisimiliter non fecisset. *Paris. cons. 53. n. 46. lib. 4. & d. cons. 139. n. 20. Aym. d. cons. 49. num. 4. Albat. cons. 77. num. 24. Rolan. d. cons. 100. num. 112. Menoch. præsump. 4. num. 13. lib. 3.* sicuti è contra cessat metus præsumptio in actu, quem aliàs verisimiliter fuisset facturus. *Bald. de Sch. in princ. num. 27. circa medium.* Hoc argumento vsi sunt Domini verisimilitudinem deducendo à nimia animi auersione, & repugnantia, quæ erat in Marchionissa nubendi cum Don Philip- 7.
po, prout in terminis arguit, *Rim. Iun. d. consil. 77. sub num. 24. inter consil. matrim. post. Alex. quem allegat.*

Animum autem Marchionissæ alienum, & 8.
contrarium probat, primò cedula scripta, & subscripta manu ipsius, in qua promittebat nubere Don Francisco de Zuniga, & ad ipsum transmissa, velle enim nubere Don Francisco, erat nolle nubere Don Philippo, *argumento c. gaudemus, de diuort.* Tantò magis, quia vt deponunt 2. 3. & 4. Testis super 2. artic. benè informati de animo Marchionissæ, non tam fecerat prædictam cedulam, vt nuberet Don Francisco, quàm vt se liberaret è periculo nubendi Don Philippo, quod est etiam multum verisimile, tum quia cedula scripta, & transmissa fuit pendente tractatu matrimonij cum Don Philippo, tum quia non apparet, quod Marchionissa vnquam fuerit conquesta, quod impediretur nubere Don Francisco, cum tamen continuæ sint lamentationes, quod inuita cogeretur contrahere cum Don Philippo.

De veritate autem cedulæ, & quod esset scripta manu Marchionissæ, dubitari non potest, cum de ea deponant primus, secundus, tertius, quartus, & quintus Testis super 2. artic. quorum aliqui viderunt eam, dum scriberetur, aliqui scriptam, & habent bene notam eius manum, aliquibus Marchionissa exposuit, se illam scripsisse. Et, si non fuisset scripta manu ipsius non ita fuisset turbatus, & in furorem raptus Marchio pater, quando illi fuit ostensa, nec ita fuisset sollicitus, quod Marchionissa illam negaret, & manum contrafaceret, vt dicunt testes in Summario Marchionissæ *num. 3.*

Nec refert, quod Marchionissa cedulam negauerit, quia, vt dicunt testes, fuit vi, & metu compulsa ad negandum, prout etiam eodem metu territa nouerca negauit, se cognoscere, An esset manu Marchionissæ conscripta, vt ipsa testatur super 2. art. Secundo, & apertius repu- 9.
gnantiam animi declarant lamentationes, & protestationes continuæ, quibus cum iuramento, & maximis imprecationibus negabat, se vnquam nupturam Don Philippon, quæ sicut declarant animum Marchionissæ alienissimum à contrahendis dictis nuptiis. *l. si quis. §. plerique ff. de relig. & sumpt. fun. l. si mihi, & tibi, §. interdum. ff. de leg. 1.* ita remouent consensum à contractis. *l. si quis in principio testam. ff. de leg. 3. Natta consil. 451. n. 20. & dixit Rota in vna Toletana matrimonij 3. Martij 1589. corã Illustrissimo Cardinali Seraphino.*

Et quoniam multum inspici debet qualitas 10.
personæ, tàm incutientis, quàm patientis metum. *Calderin. cons. 1. circa prin. vers. secundo quod metus, sub tit. de his quæ vi metusuè cau. fin. cum aliis, quos refert, & sequitur Tiber. Decian. cons. 30. num. 24. lib. 4. Surd. decis. 194. num. 3.* Inferens metum in casu isto est pater, cuius solam reuerentiam in filio pro iusto metu sufficere voluerunt, *plures relati à Menoch. cons. 1 num. 492. & seq.* quorum opinio, licet communiter non 11.
recipiatur, negari tamen non potest, quin propter huiusmodi reuerentiam minor metus requiratur. *Franc. Marc. decis. 1090. num. 1. part. 1.* & quod non sufficiat iunctis adminiculis. *Alciat.*

conſ.1. num. 15. lib.8. & dixit Rota in Valen. profeſſionis 17. April. 1570. coram Illuſtriſſ. Cardin. Lancelloto.

Accedit, quod Marchio, vt dicunt teſtes, erat multum terribilis, aſper, & ſeuerus, quæ
12. qualitas præcipuè in perſona, cui debetur reuerentia, eſt multum conſiderabilis. *Alba poſt Ang. quem allegat conſ. 77. num. 19. Felin. con. 14. ſub num. 9. verſ. & aduerte ad perſonam iſtam patris, Iaſ. ex mente Bal. quem allegat conſ. 3. col. penul. verſ. non obſtat dictum Bal. lib. 1. deciſ. Pedem. quæ alios cumulat, & de communi teſtatur 179. poſt num. 10. Hond. conſ. 29. ſub num. 36. lib. 1. Quam qualitatem magni fecit Rota in vna Neapolitana profeſſionis 15. Iunij 1598. coram bo. me. Gipſio.*

Nec in contrarium faciunt teſtes aduerſarij, dicentes, quod erat homo placidus, quia non loquuntur, quando erat iratus, & quando contrauenie-
13. batur eius voluntati, vt loquuntur teſtes Marchioniſſæ, ſed quando erat ſedato, & tranquillo animo cum reuerentia paterna concurrunt importunæ, & continuæ perſuaſiones, quibus nomine patris ſolicitabatur, tam à nouerca, quàm à quodam Sacerdote, quæ ſufficiunt ſine minis, & verberibus. *Affl. deciſ. 69. num. 4. Aym. conſ. 461. num. 21. Hond. d. conſ. 29. num. 34.*

Huiuſmodi enim perſuaſiones importunæ, quando ſumus in perſona, cui debetur reuerentia iuſtum metum incutiunt, & vim coactionis habent. *Innoc. in cap. petitio de iureiur. Soc. conſ. 263. num. 8. lib. 2. Cur. Iun. conſ. 41. num. 18. Aym. conſ. 10. num. 17. & d. conſ. 461. num. 11. Alba. d. conſ. 77. num. 10. Ioan. Bap. Ferret. conſ. 296. n. 17. & ſeq. Et fuit dictum in illa Romana legatorum 13. Nouemb. 1595. coram Orano.* Et huiuſmodi importunitatem ſuadendi conſiderauit *Rota in Valen. profeſſionis 15. Iun. 1587. coram Illuſt. Card. Pamphilio,* & multo magis, quia vltra perſuaſiones apparet de repetitis contradictionibus Marchioniſſæ, *Aym. d. conſ. 461. ſub num. 11.* De quibus contradictionibus bene deponit Doctor Sebaſtianus Martinez iuxta interrogatorium 2. art. in Summar. num. 10.

Conſideranda eſt etiam in patre magna illa indignatio quàm concepit ex apoca, quam filia
14. confecerat, & ex eo quod nolebat ſuæ voluntati obedire quæ indignatio plurimum conducit ad incuſſionem metus. *Boer. conſ. 20. num. 37. ver. & idem Abb. fuit dictum in illa Valen. profeſſionis coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio.*

Nec facit quod iſta indignatio proceſſerit culpa Marchioniſſæ, cum non ſit pudoris virgina-
15. lis eligere ſibi maritum inſcio patre. *c. honorantur 32. quæſt. 2.* & propterea metus illatus ex ſua culpa non debet illi prodeſſe, *l. ſi mulier in princ. ff.*
16. *quod met. cauſ.* quia reſpondetur hoc non procedere in matrimonio, quod nullum eſt propter metum, licet metuens in illum culpa ſua inciderint, *cap. veniens el ſecondo, vbi Franc. num. 6. in fin. Ant. de Butr. in 4. not. de ſponſ. gloſ. in cap.*
17. *Clericum, in gloſ. vlt. 50. diſtinct. Abb. in cap. 2. num. 8. de his quæ vi met. cauſ. fin. Alex. conſ. 99. in princ. lib. 3. Pariſ. conſ. 61, num. 19. lib. 4. Rim. Iun. d. conſ. 77. num. 20. inter conſ. matrim.*

18. Concurrunt etiam minæ, quæ cum reuerentia perſonæ debita minanti generant iuſtum metum. *Bart. in l. 1. in fin. ff. quar. rer. act. non det. Dec. conſ. 232. poſt num. 4. Purpur. qui de communi d. conſ. 579. num. 6. Pariſ. conſ. 26. n. 67. lib. 3. Alba de communi d. conſ. 77. num. 5. Rol. conſ. 95. num. 30. lib. 1.* quæ minæ ſunt de iis quæ iuſtum metum ingerunt. Tum quia de nece ſunt, *c. cum dilectus de iis quæ vi met. cauſ. fin. Bald. & alij in l. interpoſitas, C. de tranſact.* Tum quia de priuatione 19.
ſucceſſionis Marchionatus; Iuſtus eſt enim timor amiſſionis maioris partis bonorum. *Bald. poſt Guid. & Gyn. in l. iſti quidem. §. ſi is in fin. ff. quod met. cauſ. Abb. in c. 2. num. 1. eod. tit. Pariſ. conſ. 77. num. 34. lib. 1. latè Aym. conſil. 387. num. 19. & 20.*

Nec facit quod maioratus ad illam ſpectaſſet ex prouiſione maiorum, & propterea pater in illo præiudicare non potuiſſet, quia vt dicunt teſtes pater illum in maxima parte auxerat, & de 20.
hoc augmento loquebatur, quod vti ſeparatum à maioratu illi non cedebat, ſed erat ſub libera diſpoſitione Patris augentis. *ad latè trad. per Molin. de Primog. lib. 1. cap. 26.*

Nec etiam facit, quod iſtud contineat non damnum, ſed amiſſionem lucri, quæ non cauſat iuſtum metum, quia vltra quod non procedit, quando agitur de amiſſione magni lucri, *Cyn. in* 21.
l. interpoſitas, C. de tranſact. Iaſ. in l. Titia ſub num. 10. verſ. 2. notabiliter ff. de verb. oblig. Ruyn. conſ. 121. num. 10. lib. 4. Neuiz. conſ. 47. num. 18. Cephal. conſ. 295. num. 17. Rol. conſ. 100. num. 126. lib. 4. Cùm agatur de ſucceſſione paterna filio 22.
quaſi debita potiùs ſonat in damnum, quam in amiſſionem lucri, *l. vlt. ante fin. C. de Codicil. Bart. in l. ſi quis teſtamento circa medium, ff. de cond. iuſt. Alex. conſ. 144. num. 15. lib. 6. Aret. conſ. 2. col. 1. verſ. pro iſta concluſione, latiſſimè Tiraq. in l. ſi vnquam in præfat. num. 19. C. de reuocan. donat.* licet in hoc non ſit laborandum, cum minæ ſint etiam de morte. Prout nec etiam eſt neceſſarium diſcutere, an in patre minante ſit neceſſe probare, quod ſit ſolitus exequi minas, de quo latè *per Rimin. Iun. in repet. cap. 1. num. 27. de offic. deleg.* quia ſolitum probant concludenter teſtes benè informati.

Non obſtat, quod non probetur Marchioniſſam fuiſſe præſentem quando Pater minabatur, quia multum eſt veriſimile, quod pater 23.
fuiſſet illi in faciem minatus: ſed forſan probari non potuit, quia minæ à patre illatæ ſunt difficilis probationis. *Bertra. conſ. 64. num. 5. part. 1. in antiq. Boer. deciſ. 101. num. 1. Alba d. conſ. 77. n. 9.* ſufficit, quod fuerint Marchioniſſæ notificatæ à nouerca, & illo ſacerdote, qui adhibiti fuerunt mediatores ad terrendum, & minandum nomine patris.

Multum etiam attendi debet qualitas perſonæ 24.
metum patientis vbi de illius iuſtitia agitur, vt dictum eſt, *& tradit Dec. in l. in omnibus ſub n. 2. verſ. & aduertendum de reg. Purpur. d. conſ. 579. num. 7. Boer. deciſ. 100. num. 2. Alba d. conſ. 77. n. 2. Menoch. de arbit. caſ. 135. num. 4. & dixit Rota in illa Nicien. Matrimonij.* ſumus autem in muliere in quia requiritur minor metus, quam in maſculo, *Gloſſ. & Doct. in cap. quod locum de ſponſ.* 25.
Innoc. & alij in c. cum cauſam matrimonij de offic. deleg. Calder. conſ. 1. verſ. 3. quod ſub titulo quod met. cauſ. Anchar. conſ. 24. ſub num. 7. Abb. conſ. 4. num. 5. lib. 1. Felin. conſ. 14. num. 2. & 3. & in pue- 26.
rula, vt dicit vnus Teſtis, aut ſaltem in conſtituta in minore ætate, minor autem metus exigitur in minore, quam in maiore, & perfectæ ætatis, *Paul. de Caſtr. conſ. 174. poſt num. 3. lib. 1. Purpur. d. conſ. 579. num. 7. Rimin. Sen. conſ. 15. num. 21.*

Marchioniſſa etiam valdè metuebat patrem, vt plenè

27. plenè dicunt testes, primus videlicet, secundus, & tertius super 13. articulo secundæ instantiæ, quæ qualitas est consideratione digna, provt eam considerat, *Alex. de Neuo cons. 3. num. 7. in fin.* ratione enim huius timiditatis minor requirebatur metus *vt per Boss. de plur. violen. sub n. 80.*

Non est etiam ommittendum, quod Marchionissa non solùm carebat matre, quæ illam haberet confortare, sed habebat nouercam, quæ haberet illam terrere, & odio patris ponere, vt in proposito considerandum dicit, *Paul. de Castr. d. cons. 174. n. 2. ad fin.* quod in casu nostro non stat in terminis præsumptionis, quia sumus in claris, quod nouerca assiduè terrebat Marchionissam, vt ipsa fatetur, & deponunt alij testes.

28. Ad probandum metum matrimonio adhibitũ multum confert vis, & metus illatus quod compulsa fuit Marchionissa ad negandum cedulam à se conscriptam, tùm quia vis illa tendebat ad eundem finem, videlicet ad tollendum impedimentum, quod præstabat matrimonio con-
29. trahendo cum Don Philippo, tùm quia à solito benè arguitur incussio, & coactio, vt in proposito arguit, *Aym. cons. 461. num. 8. in fin. Rim. Sen. cos. 15. num. 15. seq. Tib. Dec. d. cons. 30. num. 20. lib. 4. Rot. in illa Romana professionis coram Illustriss. Card. Pamphilio.*

Conferunt etiam multæ protestationes Mar-
30. chionissæ de vi, & metu, quæ licet illum non probent *l. metum, C. quod met. caus.* multum tamen coadiuuant, & operantur, vt faciliùs probetur. *Ang. in l. metum la 3. ff. eodem. Dec. in c. fin. sub num. 21. vers. benè verum est de appell. Rip. in cap. cum M. Ferrariens. sub num. 93. vers. protestatio enim, de constit. Natt. cons. 50 num. 18 Couar. in Epit. de spons. part. 2. cap. 3. §. 5. num. 12. Honded. d. cons. 29. num. 55.*

Nec refert quod non sint factæ in actu contrahendi matrimonij: sed ante, *Gemin. cons. 15. ante num. 13. Corn. d. cons. 41. num. 14. Paris. consil. 60. num. 14. lib. 4. Couar. vbi supra, sub num. 12. vers. si verò fiat.* Provt nec etiam, quod sint factæ absente patre, & Don Philippo, *Glos. & Doct. in cap. 1. de his, quæ vi met. ve. caus. fin. Dyn. Bal. Paul. de Cast & Imol. in l. qui aliena. §. fin. vbi Ias. num. 46. ff. de acquir. hæred. latè*
31. *Natt. cons. 451. num. 22.* Ad arguendum insuper metum maximè perpendi debet, an contrahens esset in sua libertate constitus, *Bal. cons. 117. sub num. 1 vers. 1. est, & 364. sub num. 5. lib. 3. Aym. cons. 49. num. 6. Rimin. Iun. consil. 215. num. 58.* præsertim in contrahendo matrimonio in quo contrahentis animus debet plurima securitate, & libertate gaudere, *cap. cum locum, & ibi Abb. num. 4. de spons. Felin. d. cons. 14 sub num 5. Io. Bapt. Ferret. consil. 311. num. 7.*

Marchionissa autem, vt dicunt Testes custodiebatur cum maxima vigilantia, & obseruabatur diligentissimè, ne posset loqui cum aliqua persona, cui detegeret animum suum, & Marchio Pater vetuit ne ipsa iret ad confitẽdum peccata sua solitis Confessariis: sed voluit, quod proprio ipsius Marchionis Cõfessario confiteretur, & quod non accederet ad aliquã Ecclesiã, nisi ad Ecclesiã cuiusdam Hospitalis propè domũ, vt illi subtraheret tempus, & locum loquendi cum
32. aliquo in itinere. Quæ tàm diligens custodia procuildubio excludit libertatem, imò plurimum conferrad probationem metus, *Barba. cons. 14. n. 19. 1. Corn. d. cons. 41. sub num. 12. vers. maximè cum custodirent. lib. 2. Paris. cons. 61. num. 16. lib. 4. Aym. d. cons. 461. num. 7. in fin. & num seq. Rimin. Iun. cons. 77. num. 19. inter cons. matr.* Est enim talis custodia species carceris. *Fulgos. cons. 5. ante fin. Ang. Aret. consil. 96. sub num. 2. Dec. consil. 219. num. 5. Io. Bapt. Ferret. consil. 311. post num. 8. Aym. vbi supra.*

Prohibitio etiam commerrij, & loquelæ, non 33. parùm conducit ad arguendum metum. *Aym. d. consil. 461. post num. 25. Alba d. consil. 77. sub num. 7. Grammat. decis. 103. sub num. 56. vers. maximè ex prohibitione commertij fuit dictum in illa Nicien. matrimonij.*

Et Marchionissa, quæ desiderabat poni in libertate procurabat propterea Breue Nuncij Aposto- 34. lici postquàm Archiepiscopus Ispalen. ad cuius officium spectabat. *cap. cum locum, vbi glos. in vers. nihil etiam timere, & Doct. de spons.* illud expressè negauit: sed nec etiam breue obtinere potuit, etsi non est iustus metus, quando adiri potest Magistratus. *l. fin. in princ. ff. quod met. caus. Bellon. consil. 18. num. 14.* à contrario iustus erit in Marchionissa cui aditus vndique præcludebatur.

Considerare etiam oportet, non solùm amicitiam, quæ maxima erat inter Archiepiscopum, & Marchionem, provt considerat *Grammat. d. decis. 103. num. 63.* sed etiam persuasionem, quibus continuò vrgebat Marchionissam, vt obediret Petri, cum enim prouenirent à persona, cui Marchionissa reuerentiam debebat, *iuxta tradita per Aym. consil. 483. num. 16.* incutiebant illi metum, vt dictum est de suasionibus Patris, Considerandus est etiam abusus iustitiæ. *Angel. concl. 215. num. 3. in fin.*

Perpendebant etiam Domini seriem facti, & circumstantias, vt admonet *Alex. consil. 99. n. 7.* 35. *circa med. lib. 3. Paris. consil. 53. num. 55. lib. 4.* & modum insolitum ex quo arguitur, non bona 36. fides, *vt dixit Rota in illa Nicien. matrimonij.*

Illa enim nimia festinantia mittendi Tabellarium pro habendo mandato procuræ Don Philippi, & in aliis non carebat suspicione. *Aym. cons. 6. num. 34.* & similem celeritatem ad fraudem, & metum addùcit. *Paul. de Cast. de consil. 174. num. 3. circa med. ver. est etiam hæc præsumptio, & considerauit Rota in illi Valent. professionis coram Illustriss. Pamphilio.* Immò in casu nostro est manifestè fraudulenta, quia vt dicunt expresse testes, ista sollicitudo erat, ne superueniret aliquod impedimentum.

Accedit pro metu, quod matrimonium fuit celebratum Ianuis domus clausis. *Alex. d. con-* 37. *sil. 99. sub num. 4. ver. item coadiuuant prædicti testes, Cepol. consi. ciuil. 2. sub num. 5. ver. 3. coniect. Io. Bap. Ferret. consil. 311. sub num. 7. Petr. de Barbob. consil. 24. num. 20. & 31. inter consil. matrim. Rimin. Iun. d. consi. 77. num. 18.* Item astan- 38. tibus famulis armatis. *Corn. d. consil. 41. n. 10. & 11. Paris. consil. 60. num. 15. lib. 4. Io. Bap. Ferret. vbi supra, & consil. 296. sub num. 13. Menoch. præsumpt. 4. num. 8. num. 3.* Et nullis interuenien- 39. tibus consanguineis. *Alcia cons. 5. num. 22. lib. 1. Grat. consil. 38. num. 18. & 20. lib. 2. Ferret. d. consil. 296. n. 11. post med. Menoch. d. præsumpt. sub num. 14.*

Concurrunt etiam alia indicia metus in ipsa- 40. met nocte, vt lamentationes, & conquestiones, quod contra propriam voluntatem inducebatur, & cogebatur ad contrahendum. *Aym. d. cons. 461. num. 12. Honded. consil. 29. num. 39. lib. 1.* Assiduæ

41. lacrimæ *Menoch.d.præsumpt.4.n.11. & præsumpt. 126.n.17.eodem l.3.Suspiria, Alex d.cons.99.n.11. vers.secundo est præsumptio,* Pallor vultus, mestitia, deliquium. *Paris.cons.53.n.33.l.4. Petr.de Barbob. d.cons.24.n.20. & seq.*

Arguitur etiam metus Marchionissæ, non so-
42. lùm à præcedentibus, & ab ijs, quæ circa actum contrahendi matrimonium interuenerunt: sed
43. etiam à secutis post matrimonium. *Alex. de Neuo cons.3.n.11. Paris.d.consil.53. num.56. Grat. d. consil.38. num. 23.* & ad hoc deseruiunt protestationes post illud emissæ. *Anchar. consil. 299. sub num.1. Alexand.d.consil.99.post num.4. Grammat. decis.76. num.9. Rimin.Iun. cons.362. num. 81. & seq. cum alijs per Menoch.d.præsumpt.126.num.23.* & apertissimè demonstrant maxima tristitia, & inconsolabilis afflictio, qua Marchionissa afficiebatur. Ploratus, & maximi clamores quos emittebat, dum ex Ciuitate Ispalen. duceretur ad Oppidum de Coria, ad ratifican. matrimonium, ità vt ipsa præ nimia tristitia facta fuisset valdè deformis, & omnes cogeret ad collacrimandum, vt plenè deponunt testes in Summario Marchionissæ num. 13. Quod etiam contigit in actu ratificãdi, quem fecit cum magna displicentia metu, & violenter, vt abundè dicunt testes in dicto Summario à *num.*13. vsque in finem. Et ista violentia in ratificatione optimè detegit violentiam in ipso contractu adhibitam, *vt per Rimin. Sen. consil. 15.num.15. & plurib.seqq.*

44. Non est verum, vt ex aduerso prætenditur, quod intentio Marchionis esset solum, quod filia non nuberet Don Francisco, & indignationem, minasque processisse, ex eo quod ipsa vellet illi nubere, quia sicut intentio principalis filiæ non erat nubendi Don Francisco: sed impediendi ne contrahere cogeretur cum Don Philippo, ita è conuerso intentio Patris, prima erat, quod nuberet Don Philippo, non quod se opponeret matrimonio cum Don Francisco. Primus enim testis in Summario num.7. dicit, quod Pater erat iratus, & collericus, quia Donna Antonia sua filia recusabat nubere Don Philippo; Et secundus ibi dicit, quod Marchio dixerat vxori; vt illam suasionibus, & minis induceret ad contrahen. cum Don Philippo. Decimus testis in Summario num.3. dicit quod Pater nunquàm libenter aspexit Marchionissam, nisi postquàm nupsit Don Philippo. Quintus num.4. quod fiebat violentia, vt contraheret cum Don Philippo. Primus num. 4. quod ita collericus euaserat intelligendo, quod recusabat nubere Don Philippo, & quod nisi nupsisset illam interficeret, quod etiam dicunt tertius, & sextus n. 6. Et lamentationes, ac protestationes Marchionissæ (vt supra dictum est) non erant, quòd impediretur contrahere cum Don Francisco: sed quod vi, & metu cogeretur ad contrahendum cum Don Philippo.

Non obstat, quod testes exaduerso examina-
45. ti videantur dicere Marchionissam spontè, & libenter contraxisse, quia cum fuerit pro parte Marchionissæ probata vis, & metus difficile est probari contrarium. *Alba d.consil. 77. num. 12.* immò quasi impossibile, *Abb.in c. super hoc, sub num. 34. de renunciat. Ias. in §. quadrupli num.72.*
46. *instit.de act.* sed quicquid sit sufficit, quod in concursu plus creditur duobus testibus de metu, quam mille deponentibus de voluntate spontanea, & libera. *Innoc.in d. cap.super hoc, Bald.in l. obseruare. §. profecisse num. 15. in fin. ff. de offic. procons. Rom. in Rub ff. de arbit. num.22. Alex.consil.156.num.3. lib.5. Purpur.consil.282.n.14. Crot. consil.106. num.27. Ias. in l. interpositas num.5. C. de transact. cum alijs per Gabr. de testibus. concl. 4.num.15. Menoch.d.præsumpt.126.num.31.* quod sine scrupulo procedit, quando testes non solùm deponunt de metu sed etiam de minis, & aliis actibus metum inferentibus. *Alciat. post Imol. quem allegat consil.55.n.22. l.9. Gabr.d. concl.n.16.*

Minus etiam verum est, quod testes sint singulares, quia immo sunt contestes in multis sal- 47.
tem, & vbi essent singulares adhuc probarent metum. *latè Crot. consil. 106. in 2. dub. Sur.consil. 295. num. 26.* prout etiam testibus singularibus probantur minæ. *Grammat. dec.5. num.15. Gabr.* 48.
de test. concl.2.num.56.

Non obstat, quod deducatur metus ad effectum impediendi restitutionem vxoris marito, 49.
quo casu non admittitur exceptio etiam notoria. *cap. porrò de diuort.* quia adest clausula arbitrio, quæ minuit iuris rigorem, & operatur, vt possit à dicta regula recedi, vt in hac specie cumulationis petitorij, & possessorij fuit firmatum *in Romana Cottiui 6. Martij anni præteriti coram R.P.D. meo Sacrato.* Alia benè tolluntur per informantes.

Oppositiones verò, quæ pro parte Don Philippi dantur contra examen, & Testes Marchionissæ, Domini reseruarunt videre in alia positione.

Hispalen. Matrimonij de Alcalà.

Lucæ 28. Ianuarij 1608.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Testes ad probandum metum ad effectum rescindendi matrimonium quales esse debeant, & qui sint admittendi, & plura in fine decisionis circa validitatem examinis.

SVMMARIVM.

Testes idonei præsumuntur, donec contrarium non probetur.n.1.

Testes omni exceptione maiores requiruntur ad effectum rescindendi matrimonium.num.2.

Testes omni exceptione maiores qui dicuntur, est Iudici arbitrarium.n.3.

Testium numerus supplet defectum etiam ad effectum, quod censeantur omni exceptione maiores. num.4.

Procedit etiam si omnes patiantur aliquas exceptiones, si sunt vltra numerum trium.n.5.

Metus per patrem filiæ illatus censetur illatus intra domesticos parietes non palam coram extraneis personis.n.6.

Testes ad probandum factum intra domesticos parietes admittuntur etiam consanguinei domestici, & aliàs inhabiles.n.7.

Domestici in his quæ domi fiunt non solùm repelluntur in testes, sed imo eis magis creditur, quam extraneis, sub n.16. & n.8.

Testes

Testes vbi aliàs debent esse omni exceptione maiores, non requiritur ista qualitas concurrentibus aliunde adminiculis, præsumptionibus, & serie. n. 9.
Testis Sacerdos est maiori fide dignus, quàm laicus num. 10.
Testis deponens de facto proprio maiorem fidem meretur, quàm testis ordinarius Testis in facto proprio quam probationem faciat, num. 50. & n. 11.
Parochus non prohibetur esse testis pro eo, quem baptizauit. n. 12.
Testis quilibet est idoneus, qui non reperitur specialiter in iure prohibitus esse testis. n. 13.
Testis malum adiuuat fidem nobilitas. n. 14.
Testi deponenti contra proprium interesse multum creditur. n. 15.
Nouerca desinit esse talis eo ipso, quod desinit vxor esse patris. n. 16.
Confessio cum qualitate actus acceptari potest reiecta qualitate metus, quæ habet contra se præsumptionem iuris. n. 17.
Malum minus est præsumendum. n. 18.
Iuramentum in teste non præsumitur etiam ad effectum, vt probet. n. 19.
Periurium, vt euitetur est facienda omnis interpretatio. n. 20.
Testes non dicuntur contrarij, nec varij si vnus deponat plus, quàm alter. n. 21.
Testis deponens plus in secundo examine, quàm in in primo, non propterea dicitur se corrigere. n. 22.
Testis vt patiatur se examinari, licèt vti iussu, prece, & pretio. n. 23.
Socius criminis admittitur in testem in casibus, in quibus veritas aliunde haberi non potest. n. 24.
Testis deponens de facto proprio maximè probat, adeo quod etiam si esset inhabilis, faciat semiplenam probationem. n. 25.
Testis omni exceptione maior dicitur, qui est benè informatus, & nulla exceptione legitima repelli potest. n. 26.
Domestica personæ non repelluntur à testificando. 27.
Testis vanus, & contrarius circa accidentalia, non circa substantialia, non repellitur. n. 28.
Testis mendax, & falsus circa accidentalia non repellitur. n. 29.
Testes vt ad concordiam reducantur, interpretari debent, vt deponant de tempore diuerso, & successiuo. n. 30.
Testis vnus si non deponit de aliqua qualitate, de qua deponit alius, qui fuit præsens eidem actui non propterea tollitur ei fides, quia fortasse non aduertit, aut non audiuit, prout aduertit, & audiuit alter. n. 31.
Testis habilitas, & inhabilitas inspicitur de tempore depositionis. n. 32.
Coniunctus admittitur in causa matrimonij, quando non est disparitas inter coniuges. n. 33.
Famulus admittitur in testem, si de tempore depositionis non erat in seruitio. n. 51. & n. 34.
Famuli illustrissimæ personæ admittuntur in testes maximè circa gesta domi. n. 35.
Testium dicta non sunt cauillanda, sed adiuuanda, & sustinenda pro viribus n. 36.
Testium contrarietatis, quàm maximè fieri possunt sunt conciliandæ. n. 37.
Possessorium sæpe in Rota terminatur per depositum, & per sequestrum. num. 38.
Restitutio non datur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu. n. 39.
Matrimoniale possessorium habet admixtam causam proprietatis. n. 40.
Et in eo admittuntur probationes excludentes consensum. n. 41.
Metus excludit consensum in matrimonio. n. 42.
Restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta. n. 43.
Probationes quando sunt in promptu respectu nullitatis matrimonij, non est danda restitutio propter periculum amittendi virginitatem. n. 44.
Testium examen non est nullum ex omissione interrogatoriorum. n. 45,
Interrogatoria si non fuerunt exhibita coram Iudice, sibi imputare debet pars, quæ non exhibuit, n. 52. & num. 46.
Testium receptor, qui habet facultatem solùm examinandi super articulis non potest admittere interrogatoria, sed recurrendum est ad Iudicem. num. 47.
Intimatio commissionis Receptoris in qua dicitur, quod examinarentur testes super articulis supplet defectum citationis ad dicendum contra articulos. n. 48.

DECISIO CCCLI.

ESTES Marchionissæ esse idoneos pro nullitate matrimonij, & ritè, ac validè examinatos fuit conclusum vnanimiter per Dominos, & commissis multis, quæ informantes pro parte D. Philippi inculcant extra dubium circa probationem mætus iam decisam.

Quantum ad idoneitatem, quæ est prima pars dubij, cum illa præsumatur etiam ad effectum de quo agitur, quamdiù contrarium non 1. probatur, *vt per Caputaquens. decis. 276. num. 7. part. 3.* sufficit respondere obiectionibus, quæ multæ exaduerso dantur in genere, & in specie. Et quoniam fundamentum super, quo tota obiectionum machina construitur est, quod ad 2. effectum rescindendi matrimonij requirantur testes omni exceptione maiores, ad illud labefactandum Domini (quorum arbitrio remissum 3. est, qui testes dicantur omni exceptione maiores, *Abb. in cap. cum Ioannes num. 13. circa fin. vers. Ego concordando, vbi Felin. num. 44. post med. vers. in hoc multum versabitur, de fid. instrum. Couar. de sponsal. part. 2. cap. 8. §. 12. sub num. 8. vers. Nam in hac coniungali causa)* Dixerunt non deesse Marchionissæ, testes huiusmodi, & ex eorum discussione apparebit. Et quando deessent, qualitatem hanc in casu isto, aut non requiri, aut suppleri ex tribus.

Primò ex numero testium, qui sunt decem 4. & octo, *Alex. cons. 47. num. 2. lib. 2. Dec. cons. 163. num. 14. Natt. cons. 161. num. 11.* qui omnes loquuntur in causa matrimoniali. Et quod in ea suppleat numerus hanc qualitatem, *dixit Rota apud Cæsar de Gras. decis. 5. num. 8. de sponsal. Et latius in Valentina professionis prima Martij 1584. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto*, vbi etiam fuit dictum, id maximè procedere, quando negocium est difficilis probationis, & in terminis nostris ad probandum minas paternas pro annullando matrimonio tradit, *Alex. de Neuo consil. 37. numero 3. inter consilia matrimonialia, & tenuit Rota in vna Nicien. matrimonij 27. Ianuarij 1586. coram bon. mem. Gypsio.* Et est regula generalis, & trita, *gloss. in l. 3. in vers. numerus. ff. de test.* 5.

quæ procedit etiam, vbi omnes patiuntur aliquas exceptiones, si testes sunt vltra numerum trium, *Cæs. de Graff. dicta decis. num. 9.*

Secundò, quia agitur de annullando matri-
6. monio ex metu illato à Patre Marchionissæ, qui cum inferatur intra domesticos parietes, non coram extraneis personis, *Purpur. cons. 579. num. 11. in fin. Cor. cons. 124. num. 4. lib. 3. Socin.*
7. *Iun. consil. 47. sub num. 33. lib. 3.* non requiruntur testes omni exceptione maiores, *Purpur. ibi n. 11.* sed admittuntur, qui aliàs non admitterentur, *Alex. cons. 156. num. 15. lib. 5. Honded. consil. 29. num. 24. lib. 1.* Et propterea admittuntur consanguinei, & domestici, *Pupur. ibi num. 11. in fin. & num. seq. Ang. de Cast. cons. 36. num. 1. & Alexan. de Neuo cons. seq. num. 1. inter consilia matrimonia-*
8. *lia.* In his enim quæ domi fiunt, non solùm admittuntur domestici in testes, *l. consensu, C. de repud. cap. veniens el secundo de test. Car. in l. lex qui tutores num. 3. C. de administr. tutor. Bald. consil. 427. num. 5. lib. 5. Alex. consil. 151. num. 3. in fin. lib. 5.* Sed etiam eis magis creditur, quàm extraneis, *Aret. cons. 13. num. 17. Felin. in cap. in literis post num. 6. de test. cum aliis per Gabr. de test. concl. 10. num. 38.*

Tertio, non requiruntur testes in casu isto, omni exceptione maiores, propter adminicula,
9. præsumptiones, & seriem facti, de quibus in decisione, & latius per informantes, vt resoluit Rota, in vna Toletana, seu Mediolaneñ Matrimonij 17. *Martij* 1572. *coram Orano.*

Non obstat, quod dicitur prædicta non procedere in testibus patientibus plures defectus, quia vltra quod non omnibus dantur exceptiones, illæ quæ adducuntur visæ fuerunt Dominis læues.

Nam quoad Sebastianum Martinez, quem Domini sine difficultate dixerunt esse omni ex-
10. ceptione maiorem, tùm quia Sacerdos, & ob id maiori fide dignus, quam laicus. *Alex. cons. 143. num. 5. lib. 7. Socin. Iun. consil. 31. num. 30. lib. 2. Aym. consil. 267. num. 1. faciunt tradita à Gabr. de*
11. *test. concl. 4. num. 40.* Tùm quia deponit de facto proprio, & propterea maiorem fidem mæretur, quam testis ordinarius, *Aym. cons. 178. num. 7. circa med.* & facit plusquam semiplenam probationem, *Cæs. de Graff. decis. 2. in fin. de empt. & vend. fuit dictum in Vrbeuetana bonorum 4. Iunij 1596. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & sæpius in aliis.* Tùm, & vltimo, quia fuit à parte aduersa approbatus, adhibendo illum ad solemnizationem matrimonij.

Neque eius fidei aliquid est detrahendum ex eo quod sciret animum Marchionissæ alienum à contrahendo matrimonium cum Don Philippo, quia de mandato Cardinalis de Castro Archiepiscopi interfuit, & ad effectum illum excusandi sufficit, quod in actu matrimonij Marchionissa non reclamauit.

12. Minus facit, quod vti Parochus baptizauerit Marchionissam, quia nullibi in iure cauetur, quod propterea repellatur à testificando pro ipsa,
13. & clarum est ædictum de testibus esse prohibitorium certarum personarum, itavt quilibet admittatur in testem, qui non prohibetur *lib. 1. in princ. vbi Bald. ff. de test. Nell. in tract. de test. par. 1. num. 1. & 2. Socin. Iun. cons. 32. num. 26. & seq. lib. 2.*

Multum etiam deferebant Domini Donnæ Franciscæ Enriquez, tùm quia plenissimè informata, tùm quia est de nobilissimo genere, quod 14.
multum auget eius fidem, *Bal. in l. testium, n. 36. 6. de test. Aym. cons. 6. n. 28. Latè Tiraq. de nobilit. cap. 20. n. 33.* vbi post Gerard. quem allegat, dicit testimonium mulierum nobilium præferri testi- 15.
monio virorum non nobilium; Item quia deponit contra proprium interesse in præiudicium propriæ filiæ, vt benè deducunt informantes, quo casu multum creditur testi, *Soc. Iun. cons. 61. sub n. 19. vers. quod etiam lib. 2. Surd. dec. 107. n. 5.* & multum considerare solet Rota, *vt decis. 11. de iure pat. in nou. Pu. decis. 243. lib. 2.*

Non obstat obiecta domesticitas, quia vt di- 16.
ctum est non munit, sed potius auget fidem testis in hac materia ratione præsumptæ mulieris scientiæ, & veritatis, *vt per Purpurat. cons. 579. sub n. 12.*

Provt nec etiam qualitas affinitatis ex eo quod esset Nouercha Marchionissæ, vltra quod eo ipso, quod desiit esse vxor Marchionis Patris, 17.
desiit esse Nouerca Marchionissæ, *Alex. cons. 207. n. 10. in fin. lib. 6.*

Quod fuerit consultrix, & mediatrix in hac causa, non benè probatur, & mirum est, quod notetur de magna affectione erga personam Marchionissæ, cum in Adagium abierit Nouercalis Amor.

Et quatenus dicitur eam mendacem, & periuram, dũ dicit se aliàs deposuisse non cognoscere, quod Apoca esset scripta manu Marchionissæ, nec iuuari ex eo, quod subiungit negasse ob mætum mariti, quia potest acceptari confessio ne- 18.
gationis, & reiici qualitas mætus, quæ habet contra se præsumptioné. Respondetur potius esse præsumendum mætum, quia cùm clarum sit apochã fuisse scriptam manu Marchionissæ, vt fuit ostensum in decisione, & indubitatum Donnam Franciscam habuisse notam manũ Marchionissæ, excludendo metum, includeremus fraudem, & dolum in negando. Vnde pro minori malo dicere debemus, vt fuit dictum in decisione, quod mætu mariti territa id fecerit *ad tradita* 19.
per Gabr. de crimin. concl. 1. num. 6. & mætus est multum verisimilis propter indignationem, & furorem, qui maritum inuaserat, propter talem scripturam, & quia coegit Marchionissam mætu, & minis ad illam negandum, & contrafaciendum manum.

Quoad periurium, non est agendum an ex mæticuloso iuramento incurratur in quod contendunt Doct. & laborant informantes pro vtraque parte. Quia non dicit se negasse cum inramento, nec de illo apparet, & non præsu- 20.
mitur iuramentum in teste, etiam ad affectum vt probat, *Abb. in cap. tuis, num. 8. de test. Crot. de test. part. 7. num. 15.* Vnde multò minus ad effectum, vt notetur de periurio pro quo euitan- 21.
do semper est omnis interpretatio facienda, *cap. quemadmodum, de iureiurando cum aliis per Bero. consil. 149. n. 12. lib. 1.*

Non obstat, quod in primo examine nullum verbum dicat, quod Marchio eius vir fuisset occisurus filiam, cùm tamen id deponat in secundo. Quia non propterea debet iudicari sibi contraria, nec varia, provt non sunt con- 22.
trarij, nec varij testes, si vnus deponat plusquam alter, *Anton. de Butr. in c. 1. in secunda oppositione, de off. leg. Alex. cons. 64. num. 11. lib. 2. Dec. cons. 163. num. 15. vers. & pro fundamento, Corn. cons. 220. col. 2. vers. tamen dicta Thomasina lib. 1.* potest

enim

enim esse, quod super eo non fuerit interrogata, & testis potest examinari super ommissis in primo examine, nec propterea dicitur se corrigere, *latè Gabr. de crim. conclus. 28. num. 7. & seq.* Nec faciunt tradita *per Innoc. & Abb. in cap. præterea de test. cogen.* quia loquuntur quando est timor, quod testis potuerit instrui à patre, quod non potest applicari in casu nostro, attento quod Donna Francisca erat omnium benè conscia, & dicit ibi, *Abb. num. 12. circa med.* quod hoc est arbitrarium Iudici, qui habet considerare qualitatem personæ, & alias circumstantias. Non est etiam inconueniens, quod ipsa dixerit eius
24. famulæ, quod se examinaret, & diceret veritatem, quia licuit non solùm iussu, sed etiam præce, & prætio id facere, *Dec. qui alios allegat cons. 189. num. 16. Rip. in lib. 1. num. 37. ff. si cert. pet.*

Minus etiam facit, quod dicitur fuisse sociam criminis in inferendo mætum Marchio-
25. nissæ, omisso enim quod in casibus, in quibus veritas aliundè haberi non potest admittitur particeps, & socius criminis, *Dec. cons. 189. n. 10. Aym. cons. 178. post num. 3. Alex. de Neuo dicto con. 37. sub num. 2. inter consilia. matrimonia, Caputaquens. decis. 277. num. 8. & sequen. part. 3. fuit dictum in vna Romana releuationis indemnitatis, 1. Iulij 1593. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.* Donna Francisca non intulit, sed retulit minas paternas, intuitu forsan pietatis, dubitans (vt ipsa testatur) ne pater verè minas exe-
26. queretur in filiam, quando illa suo non obtemperasset imperio, & cùm deponat de eo, quod ipsa fecit, tantò magis probat, vt in terminis *per Mandel. cons. 77. num. 7.* Imò si alàs esset inhabilis ex eo solum, quod deponit in facto proprio, faceret semiplenam probationem *Paul. de Cast. in lib. 2. §. si absens, post num. 5. ff. si ex noxa cau. aga. Dec. cons. 363. num. 3. Afflict. decis. 369. n. 7. Siluest. Aldobr. cons. 14. n. 14.*

27. Lupus Deslaua, fuit etiam habitus omni exceptione maior, quia erat benè informatus, cùm de tempore contracti matrimonij esset Secretarius Marchionis Patris, & nulla exceptione legitima repelli potest, *glos. in cap. 1. in ver. maiores, vbi Hostien. num. 2. ver. maiores, Abb. num. 5. Præpos. num. 7. de consang. & affin. Rolan. cons. 7. num. 13. lib. 1.* Licèt enim de tempore examinis esset familiaris, & domesticus Donnæ
28. Franciscæ Nouercæ attamen domesticus personæ domesticæ non repellitur à testificando *Innoc. & alij in c. insinuanti, de off. deleg. Corset. in ver. testis sing. 20. Aufrer. de test. num. 34. Gabr. concl. 10. num. 53. de test. fecit decis. Ægyd. 605. & Rotæ 12. de test. in nou.*

Et nihil facit, quod dicat Sebastianum Sacerdotem de tempore contracti matrimonij fleuisse, & tamen Sebastianus examinatus id non dicat, quia non fuit de hoc interrogatus, & sufficit quod non neget.

Dum dicitur conuinci de mendacio, quia dicit retulisse Hieronymæ suæ matri Marchionem sibi dixisse, quod filiam occidisset si in sua perseuerasset opinione, Hieronyma autem dicat
29. filium sibi solùm dixisse de exhæreditatione, quia cum hæc varietas, seu contrarietas, non sit circa substantia non est attendenda, *Alex. con. 5. num. 10. lib. 1. Ias. in lib. 2. sub num. 16. vers. confirmo, C. de honor. poss. secund. tab. Dec. cons. 100. post num. 4. vers. tertio hoc, Ruin. cons. 36. num. 2. l. 4. Caputaquens. decis. 270. num. 2. circa med. part. 3.* provt nec mendacium, & falsitas, *Dec. d. cons. sub num. 4. vers. similiter falsitas, Rim. Sen. consil. 44. num. 6. Ruin. d. cons. 36. num. 3. Caputaquens. vbi supra.* Vlterius facilè euitatur contrarietas re- 30.
ferendo illam dictionem (solum) ad verbum, sibi, idest quod sibi soli, & non aliis dixerit, aut ad alia verba, ex quibus tollatur repugnantia, licèt in originali materno sermone concepto non reperiatur huiusmodi dictio, sed errore interprætantis fuerit adiecta.

Facile etiam conciliatur alia prætensa contrarietas, quod dicat se fuisse præsentem, quando Cardinalis loquebatur cum Marchione Patre, cùm tamen septimus, & nonus testis dicant neminem vidisse, quia testis iste deponit de tempore, antequam Marchionissa fuisset vocata, al. j de tempore quo ibi reperiebatur Marchionissa, præsumendum est enim, quod loquatur de tempore diuerso, & successiuo ad euitandam contrarietatem, *Felin. in cap. translato num. 8. circa med. de constit. Ruin. cons. 130 num. 6. lib. 4. fuit dictum in vna Vlixbonen. professionis 9. Maij 1580. coram Lauretano.* 31.

Corruit etiam alia prætensa contrarietas inter suum dictum, & depositionem Sebastiani Martinez, quia dicit nullum extraneum fuisse vocatum ad celebrationem matrimonij, & Sebastianus attestatur fuisse præsentes nedùm famulos, sed etiam Equites, & nobiles. Quoniam idem Sebastianus subiungit dictos Equites, & nobiles fuisse de domo Marchionis.

Sunt etiam vanæ exceptiones, quæ dantur contra Donnam Hieronymam, licèt enim dicat Nouercam fecisse minas mortis, quas Nouerca examinata non dicat fecisse. Attamen satis est, quod non neget fecisse.

Et dum obiicitur, quòd testes dicunt nullum remansisse in cubiculo in quo erat Cardinalis, respondetur Hieronymam nullibi deponere, quod aliquis remanserit.

Ad illud, quod alij qui fuerunt præsentes non deponant de minis mortis, vt deponit ipsa, respondetur, quod forsan non aduerterunt, aut non audiuerunt, provt aduertit, & au- 32.
diuit ipsa, vt in fortioribus terminis dicunt, *Alex. cons. 10. num. 5. lib. 1. Corn. cons. 202. num. 2. lib. 4.*

Nullam etiam exceptionem patiuntur Antonius de Galarza, & Donna Francisca de Figueroa. Quia licet dicatur fuisse eiectos à Marchione, eo quia suspicabatur, ne ipsi præstarent consilium Marchionissæ, Marchio erat mortuus 33.
de tempore depositionis, quod tempus semper inspicitur ad effectum habilitandi, vel inhabilitandi testem, *lib. 3. in princ. ff. de test. glos. in l. Carbonianum §. causæ in ver. non eandem. ff. de Carbo. ædict. Bart. in l. ad testium §. conditionem num. 4. ff. de testam. Alex. cons. 149. num. 7. lib. 5.* & nihil habent agere cum Don Philippo cùm quo causa agitur.

Nihil etiam refert, quando esset verum, quod Donna Francisca desiderasset, quod Marchionissa nuberet cum Don Francisco de Zuniga, quia Don Franciscus de tempore examinis erat vxoratus, & sic euanuerat huiusmodi desiderium.

Donna Ioanna Enriquez, licèt sit soror Marchionissæ, attamen admitti debet in causa matri- 34.
monij, præsertim quando non est disparitas inter

inter coniuges, *gloss. & Doct. in cap. super eo el 2. de test. Abb. in cap. videtur, num. 2. & sub num. 6. qui matrim. accus. post. Dec. cons. 163. num. 26. Paris. cons. 58. sub num. 24. lib. 4. & dixit Rota in illa Valentina professionis coram Illustriss. Blanchetto.* Imò præfertur extraneis, quia præsumitur habere plenam notitiam contractus matrimonij, *Abb. vbi supra.*

35. Quod Ruffina Lopez inseruiuerit Marchionissæ nihil est, quia quando etiam seruientes repellerentur, non esset repellenda ipsa, quæ tempore depositionis non erat in seruitio, *Spec. de test. §. 1. num. 13. vers. quid si olim, Abb. in c. in literis num. 6. vbi Felin. num. 8. de test. Alex. cons. 5. num. 9. lib. 1. Crot. cons. 131. num. 56.*

36. Contra Ioannam de Segura, Mariam de Naruaez, & Ioannem Antonium Galarza opponitur quod sunt famuli Marchionissæ: sed nihilominus admitti debent famuli Illustrimæ personæ, *Lanfranc. de test. num. 63. Aufrer. de reprobat test. sub num. 43. vers. fallit si sit famulus*, præsertim ad testificandum de his, quæ domi facta sunt, *ad not. in l. consensu. §. seruis etiam seu ancillis, C. de repud. Crot. d. cons. 131. num. 26. Alex. de Neuo, cons. 4. num. 15. qui de probatione metus loquitur.*

37. Catherina de maiorga, Magdalena, & Aloysia de Figueroa non prohibentur testificari pro Marchionissa, eo quia sunt famulæ Donnæ Franciscæ Nouercæ, vt supra dictum est de Lupo de Slaua.

Aliæ exceptiones; quæ dantur, visæ sunt Dominis, parui momenti, & benè sublatæ per informantes pro Marchionissa, dicta enim testium non sunt cauillanda, sed iuuanda, & substinenda pro viribus, *Cassad. decis. 3. num. 5. de probat.*

38. etiam per supplicationem, *Dec. cons. 292. num. 2. & 595. num. 5.* & contrarietates, quam maximè fieri possunt sunt conciliandæ, *Cas. de Gras. decis. 4. n. 5. de test.*

Ad secundam partem dubij, quæ respicit validitatem examinis; duæ principaliter obiiciuntur nullitates. Prima ex suspensione petitorij; Ex ommissione interrogatoriorum altera.

39. Quoad primam fuit dictum possessorium fuisse terminatum per depositum Marchionissæ, prout sæpè contingit in Rota per sequestrum, & alio modo terminari non poterat, quia restitu-

40. tioni non erat locus, cum ea non detur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu, *c. ex transmissa, vbi glos. in ver. legitimè, Io. And. num. 5. Ant. de Butr. sub num. 10. vers. Ioannes Andraas approbat, Abb. sub num. 5. vers. contra quod de rest. spol. c. ex parte, vbi Butr. in*

41. *Summaria Bellamer. sub num. 12. eod. tit.* & ratio est, quia non potest in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu *Bellamer. ibi sub num. 13.* & propterea possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis. *Card. in d. cap. ex part. num. 4. Bellamer. num. 2. Anchar. in d. cap. ex transmissa in fin. Mill. in verbo possessio, & quasi iuris matrimonialis, Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune, sub num. 83 ff. de acquir. poss.*

42. Hinc sequitur probationes Marchionissæ ad excludendum consensum fuisse admittendas, non solùm ratione mixturæ, sed etiam quia in hoc procedit possessio iuris, *vt dicit Imol. in d. cap.*

43. *ex parte post num.* 10. & probationes super mætu benè excludebant consensum, qui adesse non potest, vbi mætus, & coactio interuenit, *cap. cum locum, de sponsal.* & in filia à Patre territa. Quod non dicatur matrimonio consensisse, *tradit Felin. cons. 14. n. 6.* facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta, *Specul. de petit. & possess. §. fin. n. 2. in fin. Goffred. in Summa de restit. spoliat. n. 2. ad fin.* 44.

Rursus cùm negaretur matrimonium, & essent in promptu probationes debebant admitti, 45.
& retardari restitutio, propter periculum animæ, & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita *c. gaudemus, de diuort. Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune num. 20. vbi Rip. sub n. 83. ff. de acquir. poss. Couar. de sponsal. par. 2. cap. 7. §. 5. n. 9. post med. cum multis per Gabr. de restitut. spoliat. conclus. 1. n. 150.* Vbicunque enim ad restitutionem faciendam possessio dat occasionem peccati debet admitti pars aduersa ad docendum de proprietate, *Feder. de Sen. cons. 283. n. 4.*

Præsertim quia concurrebat aliud periculum propter virginitatem, & incorruptionem Marchionissæ, *glos. in c. 1. in verb. suspectum, vt lit. non contest. Specul. vbi supra sub n. 2. latè Bellam. in c. ex parte sub. n. 11. vers. secunda conclusio de restit. spoliat.*

Ad secundam nullitatem ex ommissione in- 46.
terrogatoriorum fuit dictum ex tali ommissione non concludi ad nullitatem examinis, *Alex. cons. 172. n. 9. lib. 2. Dec. in c. licet causam, n. 56. de probat. Put. decis. 417. lib. 3. & 317. lib. 2. Accoramb. decis. 49.*

Et imputare sibi debet pars aduersa, quòd illa 47.
non exhibuerit coram Nuncio, prout fuerat monita sub comminatione, quòd aliàs examinarentur sine illis, *Pereg. decis. 129. libro 1. & 68. lib. 2.*

Neque obstat, quod dicitur fuisse exhibita quædam interrogatoria, tùm quia de dicto tempore erant examinati plures testes. Tùm quia 48.
cùm receptor haberet in mandatis solum facultatem examinandi super articulis non poterat aliquid addere, & alterare formam sibi traditam, & benè fecit illa non admittendo, & debuisset pars redire ad Iudicem, *vt per Franc. Marc. decis. Delphin. 427. par. 2.* & in omnem euentum sufficere possunt testes examinati ante illorum exhibitionem.

Alia expositio ex defectu citationis ad dicen- 49.
dum contra articulos non placuit, quia satis est, quod fuit intimata commissio receptoris in qua dicebatur, quod examinaretur super articulis hinc inde deductis. Vnde pars tunc potuit opponere, *Cas. de Gras. decis. 15. numero 4. de fid. inst.*

Cætera deducta exaduerso pro nullitate examinis benè tolluntur per informantes, quorum responsiones placuerunt Dominis.

Ex quibus fuit conclusum testes esse idoneos & validè examinatos, &c.

Hispalens. Matrimonij de Alcalà.

Lunæ 23. Iunij 1608.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Ex quibus metus probetur ad effectum annullandi matrimonium.

SVMMARIVM.

Metus probatur per indicia, & coniecturas, etiamsi agatur

agitur de infirmando, matrimonio ex causa metus. num.1.
Hoc tamen procedit in coniecturis propinquis, & mediatis, non autem in remotis, & distantibus. num.2.
Coniectura, & indicia metus in muliere contrahente matrimonium, quaenam sint. n.3.
Metus multum praesumitur ex protestationibus metum passi.n.4.
Et concurrentibus indiciis protestationes plenè probant metum.n.5.
Metus valdè arguitur ex qualitate personarum tam incutientis, quàm patientis metum.n.6.
Metus minor requiritur in muliere, quàm in masculo propter fragilitatem sexus.n.7.
Et ideo in muliere non requiritur metus qui cadat in constantem virum, sed sufficit, vt cadat in constantem mulierem.n.8.
Metus reuerentialis licet solus, & nudus sufficiat ad infingendum matrimonium, tamen secus est si cum eo concurrant alia metus inditia.n.9.
Coactio leuis non sufficit pro iusto metu. n.10.
Metus ad annullandum matrimonium non est necesse quod sit tallis quod interueniant minae mortis, aut cruciatus corporis, sed sufficit metus cadens in constantem virum, & sub n.13. respondetur ad plures auctoritates in contrarium facientes. n.11.
Metus cadens in constantem virum qui sit, relinquitur Arbitrio Iudicis. n.12.
Metus minor sufficit quando est illatus ab eo, cui reuerentia debetur, quàm si esset illatus ab extraneo. n.13.
Minae iunctae cum metu reuerentiali inducunt iustum metum, etiamsi non sint minae mortis.n.14.
Metus iustus inducitur ex terribilitate personae, cui reuerentia debetur.n.15.
Metus iustus, dato quod esse debeat mortis, aut cruciatus corporis, sufficit quod passus metum de istis probabiliter suspicari potuerit.n.16.
Metus iustus ex affectu metuentis dignoscitur, num.17.
Matrimonium requirit libertatem animi non solum à compulsione, sed etiam à timore compulsionis. n.18.
Minae paternae sunt difficilis probationis, & ideo admittuntur ad illas probandas testes, qui aliàs non admitterentur.n.19.
Metus probatur ex testibus singularibus reprobata contraria opinione. n. 20.
Testes singulares probant concurrentibus adminiculis.n.21.

DECISIO CCCLXXIV.

DIE 18. Iunij anni praeteriti resolutum fuit constare de metu Dominae Marchionissae ab initio contracti Matrimonij, sed quia informantes pro patre D. Don Philippi, aut non acquiescebant Decisioni, aut saltem eam tantum admittebant ad effectum, qui tunc agebatur, cumulandi petitorium cum possessorio iuxta arbitrium Rotae traditum à Signatura Sanctissimi, non autem ad effectum infringendi matrimonium, placuit Dominis, quod particulariter dubitarem, An constet de tali metu, qui sufficiat pro annullando matrimonio, Et parte vtraque informante fuit vnanimi omnium voto affirmatiuè conclusum, Regula enim rationibus, & authoritatibus in decisione firmata, quod metus probetur per indicia, & coniecturas, procedit etiam quando agitur de infirmando matrimonio, ea enim in his terminis passim vtuntur Doctores, & *signanter Barbat. latè cons.45. in secundo dubio lib.2. Alex.cons.98. n.6. lib.3. & cons.21. n.8. inter cons. matrim. Purpurat. cons. 579. n.12. Paris.cons.60.n.20.lib.4. Couar. in Epitom.de sponsal.p.2.c.3.§ 5.n.10.& vsa fuit Rota in Nicien.matrimonij 6. Martij 1588. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.* 1.

Hec turbabat Dominos doctrina Salic.ex aduerso allegata *in l. interpositas n. 3. C. de transact.* dum ex illo text. Notat non sufficere probare quasdam verisimilitudines, vel hominis coniecturas ad probandum metum, quia debet intelligi de coniecturis, & verisimilitudinibus remotis, & distantibus, non autem de propinquis, & immediatis, vt declarat *Bald. in d. l.num.6. Paul. de Cast.num.4.Ias.n.1.in fin.* aliàs Salic.ita simpliciter, & indistinctè intelectus loqueretur, non solùm contra veram interpretationem illius text. sed etiam contra receptissimam regulam in materia metus. 2.

Coniecturae autem propinquae, & immediatae hic plures concurrebant sigillatim perpensae in decisione, tàm ex praecedentibus, & sequentibus, quàm ex ipso actu matrimonij.

Maximum autem inditium videbatur nimia auersio animi Marchionissae erga huiusmodi nuptias, cuius apertissimum reddebant testimonium, non solùm contradictio, quam saepius fecit importunis sollicitata precibus eorum, quorum nutui alias obedire debuisset, sed etiam continuae lamentationes, & frequentes protestationes, quas vbique, & omni tempore emittebat: suspiria, lachrymae, animi deliquium, & tristitia, & alia signa quod inuita trahebatur ad dictas nuptias. 3.

Ex circumstantiis etiam facti praecedentibus matrimonium vehementia metus oriebantur inditia, & praesertim, quia Marchionissa fuit in perpetua custodia posita omni destituta libertate, tàm eundi, quàm loquendi, nisi quo, & cum quibus placuisset Marchoni Patri.

Et illi erat non solùm interdicta omnis spes recursus ad Superiorem pro libertate consequenda, sed etiam patiebatur contrarium Superioris Imperium, & vim. Ex circumstantiis insuper in actu matrimonij multa se offerebant argumenta metus, videlicet, nimia festinantia, clausura ostij, praesentia virorum armatorum ceteris introitum prohibentium, absentia propinquorum, & alia in decisione adducta.

Quae saltem simul iuncta metum sufficientem probant, praesertim stantibus potestationibus toties iteratis, quae multum conferunt ad probationem metus, *Ang. in l.metum la ij. ff.quod met. caus. Dec. in cap. fin.sub num.21. vers. benè verum est, de appellat. Purpur. d. cons. 579. num.4. in fin. Rip. in c. cum M. Ferrarien. sub num.93.vers.protestatio enim, de const.Natt.cons.50.num.18.Couar. in Epit.de Sponsal.part.2.cap.3.§.5.num.12.*& concurrentibus coniecturis, & inditiis eum plenè probant *Bald. in cap. quae causa num. 4. in fin. de his, quae vi, metusue caus. fin. Ang. in l. metum autem la seconda in princ. vers. tunc qualiscunque, ff. de eo, quod met. caus. Purpur. d. cons. n. ante med. Petr. de Berbob. cons. 24. num. 14. inter cons. matrim.* 4. 5.

6. Considerarunt etiam Domini qualitatem personæ tàm incutientis metum, quàm patientis *iuxt. consil. Calder. 1. de his quæ vi metusue. caus. fiunt.* Agebatur enim cum Patre potente, seuero, irato, & minante, ac solito minas exequi contra oppugnantes suam voluntatem, qui ad magis terrendum adhibuerat etiam Superioris, & Archiepiscopi imperium, Econtra aderat Marchionissa filia, puella, & Virgo, quæ, vt dicunt testes Patrem valdè metuebat, & non est dubium minorem metum requiri in muliere, quàm in mas-
7. culo, *iuxt. gloss. communiter recept. in c. cum locum, in verb. metus, de sponsal.* faciliùs enim fragiliori sensu metus tolleratur, & præsumitur *Aret. cons. 24. post. n. 7.* & in debiliori persona minor metus sufficit. *Imol. in cap. cum dilectis post n. 8. de his, quæ vi met. caus. fin.*

8. Neque est verum, quod in muliere requiratur metus, qui in virum constantem cadat, quia sufficit ille, qui cadat in constantem mulierem, *Ant. de Butr. in c. consultationi in 4. notab. & ibi Prapos. in vlt. not. Abb. n. 4. de spons. Aret. cons. 24. num. 7. Roman. sing. 229. Felin. cons. 14. sub num. 7. Dec. in c. causam matrimonij sub num. 7. de offic. deleg. Boër. decis. 100. n. 2. ad fin.* & ad *d. c. consultationi*, quod loquendo de muliere requirit metum cadentem in constantem Virum, benè respondent. *Prapos. & Dec. vbi supra.*

Et si verum esset, quod indistinctè, tàm in fœmina, quàm in masculo requireretur metus cadens in virum constantem, inanis esset regula, quod metus probetur inspecta qualitate personæ, quam constituunt *Bald. in c. super eo in fin. de Testib. Alber. in rub. ff. ex quib. caus. maior n. 1. Purpur. d. cons. 579. num. 4. cum aliis adductis in decisione.*

Non obstat, quod exaduerso dicitur non sufficere probare metum in genere, sed debere probari in specie, quia hic habemus metum in spe-
9. cie probatum, videlicet metum reuerentialem, qui licet solus, & nudus non sufficiat, attamen secus est si cum eo concurrant alia metus inditia, & adminicula, *Bald. in l. si cogente. ff. de rit. nupt. Alciat. cons. 1. n. 15 lib. 8. Molin. qui alios congerit, de primog. Hispan. lib. 2. c. 3. n. 9. & 10. qui dicit præcipuè verum in muliere, & dicit Rota in Valentina professionis 17. Aprilis 1570. coram Cardinali Lancelloto.*

Iura autem, ac auctoritates, quæ exaduerso allegantur, vel loquuntur in metu reuerentiali nudo, & solo, ita enim loquitur allegata *l. si cogente*, cum sic eam intelligant *Bald. ibi, & Abb. in c. 1. n. 4. de spons. impub.* vel loquuntur de coactio-
10. ne non graui, sed leui, quæ non sufficit *gloss. in cap. præsens in verb. patrem in fin. 20. q. 3. Abb. in c. cum virum num. 8. circa med. de regul. Felin. in c. causam matrimonij n. 3. ante fin. vers. modo probatur, & ibi Dec. sub num. 7. de offic. deleg. Couarr. de spons. p. 2. c. 3. §. 6. circa fin.*

Nec obstat illud in quo informantes pro Don Philippo faciunt præcipuum fundamentum, quòd ad annullandum matrimonium requirantur minæ mortis, aut cruciatus corporis pro sufficienti metu, quia fuerunt datæ plures responsiones.

11. Et primo hoc non esse verum, quia ad istum effectum sufficit metus cadens in constantem Virum *d. c. consultationi de spons.* quis autem sit metus cadens in constantem Virum relinquitur
12. arbitrio Iudicis, *Alex. cons. 156. n. 5. in fin. libr. 5. Socin. Iun. cons. 77. n. 45. lib. 1. plures cumulat Thomas Sanchez lib. 4. disputationum disp. 5. num. 1.* qui rationem assignat, eo quia non possunt in particulari exprimi omnes casus, & in discursu dictæ disputationis enumerat duodecim casus metus cadentes in virum constantem. Non posset autem esse arbitrarium Iudici si esset absolutè in iure diffinitum, quod requirerentur minæ mortis, aut verbera, & non esset verum, quod reperiantur tot casus, in quibus verificari posset metus Viri constantis.

Non obstat *l. interpositas C. de transact.* nam 13. quatenus requirit salutis periculum, vel corporis cruciatum hoc habet locum quoad verba edicti, & actionem directam, secus est quoad vtilem actionem, & mentem Prætoris, quia sufficit minor metus, & aliunde prouenienss, vt declarant ibi Doctores, & in specie *Ang. & Paul. de Castr. in princ.* Et propterea *Bald. ibi num. 8. Salic. num. 5. & Cur. Iun. num. 7.* dicunt sufficere si timeatur graue damnum in bonis.

Gloss. in d. cap. consultationi in ver. in constantem Virum intelligi debet, vt loquatur per modum exempli, quod metus mortis, aut cruciatus corporis sint quidem metus cadens in constantem, sed non ita, quod non possit aliter dari talis metus hoc benè comprobat *Anp. in d. l. interpositas in princ.* dum dicit nota quod metus debet esse talis, qui cadat in virum constantem, putà, mortis, vel corporis cruciatus, facit etiam quod tradit, *Cald. cons. 1. circ. princ. de his quæ vi met. ve. caus. fiunt*, vbi dicit metum iustum iudicari ex circumstantiis, vt non solùm quæ continent crutiatum corporis, sed etiam quæ continent verba comminatoria maximè mortis.

Alex. cons. 156. num. 20. lib. 5. refert se ad superiùs per ipsum dicta, supra autem *num. 5. vers. & etiam* dixerat, quod potest variis ex causis, & per minas, & aliter inferri iustus metus cadens in constantem Virum.

Secundò principaliter respondetur, quod dicitur de metu cruciatus corporis, aut mortis, procedere in extraneo, non in eo, qui reuerentiam debet *Bart. in lib. 1 §. quæ onerandæ num. 4. §. quar. rer. act. non det.* clarum est enim propter reuerentiam debitam minorem metum sufficere *Franc. Mar. dec. 1090. n. 2. p. 1.* & fuit dictum in decisione. 14.

Accedit, *quod Bar. in d. §. qui onerandæ in fin.* & concordantes adducti in eadem decisione, 15. dum dicunt minas cum metu reuerentiali sufficere loquuntur simpliciter de minis, nec se restringunt ad minas mortis, *& Ant. Gomes. var. resol. Thom. 2. cap. 14. num. 17. vers. sed his non obstantibus*, iib, *præterquam si cum prædicto metu*, dicit, quod quales debeant esse istæ minæ, cum non reperiatur à iure determinatum pendet ab arbitrio iudicantis, & est de mente *Abb. in cap. cum Virum num. 8. circa fin. vers. Iudex ergo circumstantiis, de regul.* Et propterea dicit *Abb. paulo superiùs*, quod reuerentia cum terribilitate personæ sufficiunt pro iusto metu, quod etiam vlut *Felin. in cap. causam matrimonij sub num. 4. vers. quod talis reuerentia, de offic. deleg.* 16.

Tertiò respondetur, quod vbi verum esset timorem debere esse mortis, aut cruciatus corporis, non tamen propterea requirerentur minæ mortis, aut cruciatus, sed sufficeret, quod Marchionissa probabiliter suspicari potuerit de morte, aut cruciatu. *Alex. consil. 98. num. 5. & Alex. de Nuo consil. seq. num. 6. & 7. lib. 3. idem Alex. cons.* 17.

conf. 21. sub num. 5. inter conf. matr. Rimin. Iun. conf. 361. num. 73.

18. Timor enim iustus ex affectu metuentis dignoscitur *Alber. in rub. ff. ex quibus caus. maior. num. 1.* & iusta metus suspicio sufficit pro metu *Bald. in lib. fin. num. 7. C. de iur. deliber. Rumin. Sen. conf. 15. n. 16. Albu. consil. 77. n. 11. Gram. decis. 5. num. 7. cum duobus seqq. Paris. conf. 60. n. 13. lib. 4.* & dicit *Bald. conf. 165. ad fin. lib. 2.* quod in matrimonio animus debet esse liber, non solùm à compulsione, sed etiam à timore compulsionis.

19. Marchionissam autem talem metum, & suspicionem concepisse, probat Doctor Sebastianus Martinez super 6. qui deponit se ab ea rogatum fuisse ne abiret propter dubium, quod habebat ne Pater aliquid damni sibi afferret. Melius etiam Donna Maria de Natuaez, quæ deponit Marchionissam dixisse, quod timebat ne à suo Patre occideretur: sed dixisset nolle contrahere matrimonium cum Don Philippo. Et quod ista suspicio non esset omninò vana probat depositio Materteræ, quæ benè informata de animo, natura, & ira sui viri dicit se pro certo habere, quod Marchio occidisset filiam si sibi in hoc non obtemperasset.

Quartò præsupposito ad omne peius, quod requirerentur minæ mortis, aut verberum. Respondetur minas huiusmodi intercessisse, illas enim probant Lupus de Slaua, & Donna Hieronyma de Mendoza, quorum dicta coadiuuantur ex dicto Donnæ Franciscæ de Figuerta deponentis de auditu, & depositione Donnæ Hieronymæ de Mendoza, & Donnæ Franciscæ Enriquez, quæ dantur in Summario.

20. Nec obstant obiectiones, quæ dantur contra personas, & eorum dicta, quia placuerunt Dominis responsiones datæ in vltima decisione facta 28 Ianuarij præteriti supponendo minas Paternas esse difficilis probationis, *Bertran. conf. 64. n. 5. part. 1. in antiq. Alb. conf. 77. n. 9. Boer. decis. 101. n. 1.* itaut propterea admittantur Testes, qui alias non admitterentur *Alex. conf. 156. n. 15. lib. 5. Hond. conf. 29. num. 24. lib. 1.*

21. Nec obstat, quod dicitur testes esse singulares, & propterea non probare minas, quia magis placuit Dominis sententia *Angel. Crot.* & aliorum volentium, quod in hoc admittantur Testes singulares, & Doctores in contrarium adducti, vel non dicunt id, ad quod allegantur, vel procedunt quando ageretur de probandis minis solis, & propter se, non autem pro eruendo metu *iuxt. distin. Anchar. consil. num. 7. circa med. quem sequ. Sylu. Aldobr. exaduerso alleg. conf. 71. num. 38. & 39. qui facit pro opinione Ang. & Crot.*

Præterea Testes singulares probant concurrentibus adminiculis, *Paul. de Cast. consil. 281. n. 10. ad fin vers. item non obstat, quod Testes sunt singulares lib. 1. & consil. 250. post num. 3. lib. 2. Aym. consil. 178. num. 8. Cephal. consil. 141. sub num. 12. vers. & propterea Gabr. de Testib. conclusione 3. in fin. Rolan. consil. 82. num. 47. libr. 2. Surd. consil. 93. num. 65. fuit dictum in vna Bisignanien. pensionis 17. Maij 1574. coram Card. Lancelloto, & in vna Romana fideicommissi 20. Decembris 1582. coram Bubalo.*

Adminicula autem sunt ex depositionibus aliorum Testium, & ex multis circumstantiis ponderatis per informantes, & adductis in prima decisione huius causæ.

Alia exaduerso deducta vel sunt sublata in dicta decisione, vel tolluntur ex deductis per informantes pro parte Dominæ Marchionissæ.

Hispalen matrimonij de Alcalà.

Lunæ 15. Decembris 1608.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Metus nunquam censetur purgatus durante eadem causa metus, non obstante, quod actus gesti præseferant liberam voluntatem, & non obstante quocunque temporis interuallo.

SVMMARIVM.

Metus semel illatus durare præsumitur n. 1.
Quod de plano procedit vigente eadem causa metus, num. 8. & n. 2.
Meticulosi censentur omnes actus facti durante eadem causa metus, etiam si præ se ferant liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum. num. 3.
Ampliatur procedere non obstante quocunque temporis interuallo. n. 4.
Metus causa dicitur durare, donec viuit ille, qui metum intulit. n. 5.
Metus purgatio requirit, vt ille, qui metum passus fuit sit in plena libertate constitutus. n. 6.
Metus purgatio cessat stantibus præcedentibus protestationibus metum passi, maximè vigente eadem causa metus, n. 7.

DECISIO CCCLXXXXII.

CTVM fuit de purgatione metus per Dominam Marchionissam passi in contrahendo Matrimonio cum Don Philippo, quæ discussio triplicem habuit inspectionem, prout tria respiciebat tempora, Tempus videlicet quo hac vita functus fuit Don Petrus Lopez Portocarero Marchio Pater Marchionissæ, Tempus quo Marchioni superuixit Cardinalis de Castro Archiepiscopus Hispalen. & demùm tempus post obitum vtriusque.

Domini pro nunc determinantes primum tempus tantùm sine contradictione, & difficultate resoluerunt per actus factos viuente Marchione Patre non fuisse purgatum metum. Moti ex 1.
regula quod metus semel illatus durare præsumitur, *Bart. in l. 2. num. 10. C. de his, quæ vi, metusuè caus. fin. Aret. conf. 14. num. 18. Ias. conf. 165. col. penul. vers. benè facit quod notabiliter libr. 2. Rebuff. conf. 68. num. 24, decis. Pedem. quæ alios allegat, & rationem adducit 179. sub num. 11. vers. hic infert.* Qua regula ad excludendum purgationem metus vsa fuit Rota *in Neapolitana Professionis 26. Iunij 1598. coram Orano.*

Et de plano procedit vigente causa, & ratione metus *c. cum locum de spons. c. accedens. de Procurat. Bart. in l. penult. num. 7. vbi etiam Ias. sub num. 3. vers. 3. limita. ff. de condit. ob turpem caus.* 2.
Bald.

Bald. in l. 2. sub num. 10. vers. 2. casu. C. quod metus caus. Angel. in l. qui aliena §. Celsus ff. de acquiren. hæred. Barbat. cons. 54. n. 6. & 13. lib. 1. Alex. cons. 98. sub num. 7. libr. 3. latè Dec. consil. 219. num. 4. circ. med. vers. sed his, & similibus Purpur. cons. 579. num. 14. & 15. Corn. consil. 42. num. 5. in fin. l. 2. Paris. cons. 139. in fin. lib. 4. Grat. cons. 38. num. 17. libr. 2. Alba cons. 77. num. 14. dixit Rota in Toletana Matrimonij, coràm Illustriss. Cardinali Seraphino 23. Ianuarij 17. Martij, & 27. Octobris anni 1589. & prius in Nicien. Matrimonij 27. Ianuarij 1586. coram Giptio.

3. Quamdiù enim durat causa metus, quicumque actus fiant, etiam si præseferant liberam voluntatem & latum, iucundumque animum, nedum metum non purgant, *Abb. antiq. in c. super hoc vers. filia cuiusdam Ciuis de renunc. vbi etiam Ioann. Andr. Imol. & Abb. Alex. consil. 99. sub num. 8. lib. 3. Barbat. dicto consil. 54. num. 5. Paris. cons. 43. num. 7. lib. 4. Grat. dicto cons. 38. sub num. 17. cum aliis quos refert, & sequitur Menoch. præsumpt. 4. num. 23. lib. 3. plures etiam cumulat Thom. Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 18. num. 7. & fuit dictum in illa Toletana 17. Martij 1589.* Sed potiùs eum Magis confirmant, vt dixit Rota *in præallegata Neapolitana Professionis coram Orano.*

4. Quod verum est, quodcumque temporis interuallum intercedat *Bald. in l. 2. sub num. 10. C. de his quæ vi, metusuè caus. fi. Aretin. in l. interpositas num. 4. C. de transact. Dec. in l. in omnibus causis sub num. 12. vers. sed eadem causa ff. de reg. iuris, & dicto consil. 219. sub n. 4. vers. 1. ex eo cum aliis per Thom. Sanchez vbi suprà.*

5. Durauit autem proculdubio causa metus quamdiù vixit Marchio metus illator *Glos. in capite 1. in glos. fin. circa med. vbi Hostien. in verb. non timore mortis, Abb. n. 12. Imol. n. 14. de his, quæ vi, metusuè caus. fin. Prob. ad Monach. in c. vnic. n. 8. ad fin. eod. tit. in 6. Calder. consil. 1. quod metus causa Alex. dicto cons. 99. n. 8. Dec. consil. 219. sub n. 5. vers. septimo adduco. Ruyn. consil. 120. n. 28. lib. 4. Purpur. cons. 579. n. 15. Natt. cons. 451. n. 17. Rebuff. dicto consil. 68. sub n. 24. Ioan. Baptist. Ferret. cons. 79 num. 12. & tenuit Rota in dicta Neapolitana professionis.*

6. Ad effectum enim, vt metus durare præsumatur, sufficit, quod duret eadem cogendi, & nocendi potestas *Aret. cons. 14. post n. 18. Socc. cons. 263. post n. 11. lib. 2. Corn. dicto cons. 41. num. 14. & 15. Boër. decis. 100. n. 13.*

Accedit, quod dicto tempore Marchionissa nunquàm fuit in plena libertate constituta, vt requiritur ad purgationem metus, *c. accedens de Procurat. c. cum locum de spons. Barbat. dicto cons. 54. sub n. 15. Neuiz. cons. 52. n. 53. circa fin. & dixit Rota in dicta Toletana Matrimonij 3. 12. & 17. Martij 1589. & in Neapolitana Professionis 26. Iunij 1598. coram Orano.*

7. Considerabant etiam Domini plures protestationes Marchionissæ præcedentes emissas tempore contracti Matrimonij, siuè ante, quæ, cum remouerent consensum ipsius ab actibus futuris, vt plenè fuit deductum in prima decisione huius causæ, impediebant purgationem metus, præsertim eius causa adhuc vigente, vt resoluit Rota *in dicta Toletana Matrimonij 17. Martij 1589.*

Ex quibus, & aliis deductis per informantes resolutum fuit pro continuatione metus toto tempore vitæ Marchionis Patris.

Hispalens. Matrimonij de Alcalà.

Lunæ 26. Ianuarij 1609.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Matrimonium à principio nullum non potest per ratificationem conualidari, nisi denuo contrahatur cum omnibus solemnitatibus à Concilio requisitis.

SVMMARIVM.

Matrimonium, quando fuit ab initio contractum per metum, vel ex aliquo impedimento est nullum, cessante metu, & impedimento non conualidatur, sed requiritur, quod de nouo ex integro contrahatur cum solemnitatibus requisitis à Concilio. num. 1.

Consensus est de substantia matrimonij. n. 2.

Consensus deficit stante metu. n. 3.

Matrimonium, in quo deficit consensus non solùm est ipso iure nullum, sed etiam dici potest, non fuisse contractum, & ideo omnia sunt de nouo iteranda. num. 4.

Presentia Parochi in matrimonio requiritur de forma. n. 5.

De forma dicitur, quando quid requiritur sub pœna nullitatis. n. 6.

De forma, quæ sunt, debent interuenire in tempore, quo actus producitur in esse. n. 7.

Matrimonium ipso iure nullum ex defectu consensus non reconualescit ex consensu subsequenti, vt tunc, sed vt ex nunc. n. 8.

In ratificatione actus nulli consideratur tempus ratificationis, n. 16. & n. 9.

Ratificatio actus inualidi nihil aliud est, quàm nouus actus. num. 10.

Ideo requiritur eadem forma, & solemnitas in ipsa ratificatione, quæ est necessaria in actu denuo facto, num. 17. & n. 11.

Retrotractio non fit, quando actus est omnino nullus, quia non venit in principium conseruabile. n. 12.

Consensus, vbi requiritur certo tempore, nunquam retrotrahitur. num. 13.

Resignatio nulliter facta à procuratore, qui non implet mandatum, non conualidatur ex ratificatione principalis resignantis, sed denuo est præstandus nouus consensus formalis. n. 14.

Manifestum non occultum dicitur, quod probari potest. num. 15.

DECISIO CCCXCV.

PRÆTENDEBATVR pro parte D. Philippi purgatio metus, ex longa cohabitatione, & multis actibus, quos, dicebat, esse spontaneos, & non solum libero, verum etiam læto animo factos, pro parte verò Marchionissæ respondebatur, non probari purgationem, & probatam non releuare, eo quod metu cessante, & animo ad suam libertatem redacto, requirebatur matrimonium denuò contrahi, adhibitis, seù

seù repetitis solemnitatibus à Sacro Concilio Trid. requisitis. Et propterea dubitaui de ordine Rotæ, An constet de purgatione metus, quæ suffragetur D. Philippo? Quo dubio proposito, Domini resoluerunt, per actus factos viuente Marchione patre, non fuisse metum purgatum, respectu autem temporis post mortem, nihil fuit resolutum.

Pro faciliori autem, & celeriori causæ expeditione, Rota, instante Marchionissa, & citato Procuratore D. Philippi, statuit, vt videretur, An fuerit necessarium, quod matrimonium de nouo cum solemnitatibus ab Ecclesia requisitis, celebraretur? si enim requiritur, frustra laboratur super purgatione metus, quæ non sufficeret.

1. Quod dubium Domini, informante tantum Marchionissa, affirmatiuè resoluerunt, sequendo declarationem Sacræ Congreg. Illustrissimorum Interpretum Concilij, quam in propriis terminis prius fuerat amplexa Rota *in Toletana matrimonij, coram Illustriss. Card. Seraphino.*

Quotiescumque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est, quod omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis bene comprobat. *Victoria in suis Relectionibus Theologicis Relect. 7. de matrim. in 2. punct. 1. par. vers. in contrarium num. 9. Io. Gutierez in Canon, quæst. cap. 19. num. 4. & trib. seqq. relati in illa Toletana, & Nauar. consil. 14. de sponsal. & alij per Informantes adducti,* quorum rationes placuerunt Dominis, quic-

2. quid in contrarium dicat *Moder. Cordub. lib. 2. de matrim. disp. 37.*

Et si hoc generaliter est verum in impedimentis, maximè procedere debet in defectu consensus, quia nullum est impedimentum ità dirimens, & nihil à quo ità dependeat matrimonium; est enim consensus de substantia matrimonij: *c. tua nos, in fin. vbi glos. pen. Ant. de Butr. num. 10. & seqq. Abb. num. vlt. de sponsal.* & causa efficiens ipsius: *c. sufficiat. 27. q. 2. c. cum apud, &c. tua de sponsal. c. tuas: de sponsa duor. Concil. Florent. in decret. de matrim. & probat. l. nuptias ff. de reg. iur.*

3. Defectus autem consensus in Marchionissa est clarus, stante metu, quo nihil magis contrarium consensui: *l. nihil consensui. ff. de reg. iur. c. super hoc & ibi not. Abb. de renun.* præsertim iunctis præcedentibus protestationibus, vt benè per *Ruin. cons. n. 24 & seq. lib. 4.*

4. Vbi autem in matrimonio deficit consensus, *Abb. in c. 2. n. 2. vbi alij communiter de eo, qui dux, in matrim. quam pollu. per adult.* sed etiam dici potest, non fuisse contractum, quia vbi deficiunt substantialia, nihil dicitur actum, *Io. Andr. in c. 1. n. 3. vbi etiam Ant. de Butr sub n. 7. Io. de Anan. n. 1. de sacr. vnct.* Et propterea omnia sunt iteranda, & non est locus suppletioni, vt dicunt *post Host. Io. And. & alij ibi.*

5. Accedit etiam, quod præsentia Parochi à Concilio requiritur pro forma, vt dixit *Rota in vna Floren. matrimonij, 1. Februarij 1580. coram Vicecomite,* & probatur, quia Concilium procedit annullando matrimonium eo absente factum

6. *Bal. in l. 1. post n. 2. vers. in contrarium ff. de lib. & posthu. Fel. in c. cum dilecta. in quinto signo formæ, de rescript. Dec. cons. 528. n. 11. Sarn. in reg. de*

7. *idiom. q. 8. in princ.* Quæ autem sunt de forma debent interuenire in tempore, quo actus producitur in esse, *Bal. in l. obseruari. §. fin. num. 3. de off. Procons. Ant. de Butr. in c. cum consuetudinis, num. 20. de consuet. Fel. in d. c. cum dilecta. num. 8. vers. & ideo.*

Nec potest agi de ratificatione, ex subsecuto 8.
consensu, quia si matrimonium metu contractum ex consensu subsequenti reconualesceret, reconualesceret, vt ex nunc, non vt ex tunc: *vt not. Abb. in c. ad id in 1. not. n. 1. in fin. de sponsal.* in ratifi- 9.
catione enim actus nulli, consideratur tempus ratificationis: *Surd. qui alios allegat decis. 241. n. 7.* cum ratificatio actus inualidi nihil aliud sit, quàm nouus actus: *l. asse toto. ff. de hered. inst. l.* 10.
obuenire solet. ff. de verb. signif. Socc. cons. 92. n. 11. lib. 3. Menoch. cons. 80. num. 66. Et propterea 11.
omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire debet, iuxta ratificationem, *Socc. ibi cum multis cumulatis per Informantes, & tenuit Rota in vna Romana donationis 13. Iunij 1586. coram Illustriss. Card. vna Cornetana bonorum, coram Illustrissimo Cardinali Platto, & sæpius in aliis.*

Nec potest deseruire solemnitas per prius seruata, quoniam, vt dictum, illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari. Neque iuuare potest fictio, aut retrotractio, cum 12.
non fiat quando actus est omninò nullus: *Bar. in l. obseruari, n. 4. ff. de off. Procons. Alex. consil. 78. n. 24. lib. 7. Dec. in l. semper qui non prohibet. n. 16. ff. de reg. iur.* quia tunc retrotractio non inuenit principium conseruabile: *Bal. in l. fin. n. 2. C. ad velle.*

Et vbi consensus requiritur certo tempore, prout requiritur, ex dispositione Concilij, tempore quo Parochus est præsens, nunquam retrotrahitur, *Bal. in l. fin. sub n. 2. C. ad velle.* Facit si- 13.
mile de consensu præstito, iuxtà formam regulæ à Procuratore, qui non implendo mandatum nulliter præstitit: resignatio enim non conualidatur ratificatione resignantis, sed denuò est præ- 14.
standus alius consensus formalis, *Put. decis. 111. lib. 3. Cotta decis. 399. fuit dictum in Hispalen. & Corduben. præstimoniorum 1. Iunij 1592. coram Gypsio.*

Nullus autem remanet dubitandi locus, cum habeamus in terminis declarationem Sacræ Congregationis, qua audita ad relationem Ponentis, sine aliqua discussione, Rota in illa Toletana omisit longam disputationem super metus purgatione, & ordinauit, vt causa expediretur, prout fuit expedita.

Cessat etiam omnis scrupulus, quia non su- 15.
mus in impedimento metus occulto, sed manifesto, cuius fuit conscius Ordinarius, Sacerdos, qui interfuit celebrationi matrimonij, & plures testes, qui postea de eo deposuerunt; manifestum enim non occultum dicitur quod probari potest. *gloss. in c. vestra. in ver. Notorium circa med. de cohab. cler. & in c. manifesta. 2. q. 1. Card. in cle. nolentes, in ver. Notarij. n. 1. de heret. Gemin. cons. 54. sub n. 3. ver. restat igitur, Abb. cons. 22. col. 2. vers. item, & secundo lib. 1.* & in nostris terminis plures refert, & sequitur, *Thom. Sanchez de matrim. lib. 2. disput. 37. n. 11.*

Hispalens.

Hispalens. Matrimonij de Alcalà.

Veneris 15. Iunij 1609.

Coram Ludouisio.

ARGVMENTVM.

Remissoria est deneganda super materia alias articulata, & probata in partibus. Item quando continet magnam inuerisimilitudinem, & quando adest vehemens suspicio calumniæ.

SVMMARIVM.

Remissoria denegatur super articulis, super quibus in partibus fuerunt examinati testes, quia tunc præsumendum est fuisse examinatos testes magis idoneos. num 1.

Paterna maledictio est perhorrescenda. n.2.

Remissoria denegatur stante inuerisimilitudine materiæ articulatæ. n.3.

Aut saltem tunc est dandus fumus non leuis, quia testes non ita de facili audiuntur contra inuerisimilitudinem. n.4.

Inuerisimilitudo operatur, vt quis non sit admittendus ad probandam. n.5.

Suspicio calumniæ ex quibus deducatur. n.6.

Ignorantia non cadit super eo, quod omnes publicè sciunt. num.7.

Remissoria licet de facili propter suspicionem calumniæ non soleat denegari tamen secus est, quando suspicio est multum vehemens, & declaratur sub num.13. & num. 8.

Suspicio calumniæ quando est vehemens est necessarius fumus. num. 9.

Remissoria super articulis tendentibus ad reprobandum testes non de facili admittitur; quia est materia, quæ sapit crimen, & agitur de detegendo periurio. num.10.

Virginali pudori non congruit, quod inscio patre tractet de se nubendo, & quod scribantur literæ missiuæ amasio. num.11.

Testis vnicus, dato quod probetur quod per metum deposuerit, non inde infertur quod etiam alij testes deposuerint per metum. n.12.

DECISIO CCCCXIV.

1. POST plures positiones Domini resoluerunt, Don Philippo non esse dandam remissoriam, nam quoad articulum continentem liberam, & libentem voluntatem Marchionissæ in contrahen. matrimonium cum ipso, ea fuit pluries in partibus articulata, & plurimi inducti, & examinati testes, quo casu Rota solet denegare remissoriam *Caput. Dec. 5. n.6. par.3. & denegauit in vna Veneta illegitimitatis 23. Iu. 1589. coram Illustrissimo Cardinali Platto. in vna Caputaquen. vnionis 26. Maij 1594. coram R. P. D. meo Decano, & in vna Pampilonen. decimarum 15. Iunij 1598. coram bon. mem. Orano.* Credendum est enim, quod induxerit, & examinauerit Testes quos habuerit magis idoneos, *Ægid. decis. 38. post princ.* & fecerit meliorem, ac pleniorem probationem quam potuerit *Aym. cons. 134. n.3.* & tantò minus venit iterum admitten. Don Philippus ad probandum liberum, & lætum animum Marchionissæ, quia ipsemet cum iuramento in iudicio declarauit sciuisse antequam duceret Marchionissam, Marchionem Patrem illi dixisse, quòd non nuberet Don Francisco; sed ipsi Don Philippo, & quòd, nisi ità faceret, eius maledictio 2.
super eam caderet: quæ maledictio paterna quantum esse perhorrescenda à filia Virgine, nemo est qui nesciat.

Quoad alium articulum in quo articulatur testes, qui de metu Marchionissæ in hoc iudicio deposuerunt, prius in alio inter ipsam, & Don Franciscum de Zuniga deposuisse de spontanea, & libera voluntate, visum fuit Dominis ab omni verisimilitudine alienissimum decem, & octo testes pro maiori parte graues, inter quos est etiam Sacerdos, & Parrochus in re tam graui inter magnates, & potentes tàm breui temporis spatio in eodem Tribunali contraria deponere fuisse ausos. Qua inuerisimilitudine stante reiiciuntur 3.
articuli, & denegatur remissoria *c. quia verisimile, de præsumpt. Specul. de probat. §. nunc dicen. n.1. Rot. decis. 23. de test. in antiq. Than. decis. 86. fuit dictum in Toletana portionis 10. Maij 1595. coram Reuerendissimo Pacen.* aut saltem debet dari fu- 4.
mus non læuis, quia testes non sunt facilè audien. contra verisimilitudinem. *Anch. cons. 330. n.8. ante fi. vers. Quinimò, contra id Tiraq. in l. si vnquam. in præfat. num. 39. in fin. C. de reuoc. donat.* Et quandò est tanta inuerisimilitudo non 5.
admittitur quis ad probandum sine causæ cognitione *c. super eo. de renunc. Imol. in d. c. quia verisimile sub num. 1. vers. quandoque est tanta, & Abb. sub n. 2. vers. quandoque verisimilitudo est maxima.*

Accedit vehemens suspicio calumniæ: cùm 6.
sit quasi impossibile, quod habeantur Testes, qui viderint, legerint, & obseruauerint depositiones decem, & octo Testium; & post tantum tempus recordari possint, quid singuli deposuerint.

Augetur magis suspicio calumniæ, quia neque in articulis pro parte Don Philippi exhibitis, neque in interrogatoriis datis in examine Testium Marchionissæ aliqua vnquàm facta fuit mentio de contraria Testium depositione, quæ si fuisset vera, proculdubio fuisset opposita, cum Don Philippus contrà istos testes plures opposuerit exceptiones; Tanto etiam magis, quia petiit restitutionem in integrum aduersus omissam probationem, & tamen in articulis datis in gradu dictæ restitutionis nihil articulauit super prætenso examine.

Nec iuuat allegata ignorantia, quia Don Philippus 12. *Iunij* 1602. fassus fuit coram Ordinario cum iuramento se habuisse scientiam litis agitatæ inter Marchionissam, & Don Franciscum de Zuniga. Nec facit quod non propterea concludatur notitia depositionis dictorum Testium, quia Domini nullo pacto adduci poterant, vt crederent quòd fuerit actum de validitate matrimonij cum Don Philippo contracti, ipso non so- 7.
lum non citato, sed etiam inscio, præsertim cum articuletur fuisse publicum, & notorium; non enim potuisset ignorare id, quod omnes publicè sciebant. Vndè excluditur præcipuum fundamentum, quòd istas exceptiones contra Testes nunquam

nunquàm adduxerit vsque quo de anno 1605. cognouit processum fuisse occultatum,& mirum est,enim sciuisse, quòd contineret processus post amissionem,& non antè,quod præbet suspicandi occasionem, fuisse expectatum hoc tempus, quia si fuisset oppositum, antè occultationem ex visione processus statim conuinci potuisset oppositio.

8. Et licet Rota non facilè soleat denegare remissoriam propter suspicionem calumniæ, id tamen non procedit, quando suspicio est multum vehemens,*vt fuit dictum in Caurien. Iurisdictionis 16. Februarij 1587. Coram Oriolens. & in aliis congestis in Corduben.re decimarum 27.Martij 1607.coram R.P.D. meo Coccino.*

9. Ad minus videbatur Dominis pro excludenda tanta præsumptione calumniæ necessarius fumus *Cassad. decis.3. num. 2. de dilat. Put. decis.*
10. *366.n.7.lib.2.* Præsertim,cum articuli tendant ad reprobandum Testes,quæ reprobatio sapit quandam naturam criminis,vt dicit *Old.cons.*311.sub *n.*8.& de redarguendo ipsos de contrarietate,qui sine periurio contingere non potest *Menoch. de arbitr.cas.*108. *n.*9. ad quod periurium detegendum non facilè conceditur remissoria. *Put.decis.* 18 *de dilat.facit dec.Caputaquen.62.& 63.par.3.*

Nullus autem datur fumus, non solum, quòd isti Testes contrarium deposuerint, sed neque, quod fuerint in dicto iudicio examinati, immò nec quod aliqua lis fuerit cum Don Francisco super matrimonio Don Philippi.

Preterea occultatio processus ex parte Marchionissæ, quando esset probata, nullum præstaret indicium talis depositionis, nec quòd fuisset occultatus,ne ea detegeretur,non enim defuisset alia verisimilior ratio, videlicet, nè in publicum prodiret,quòd virgo talis conditionis non solum
11. inscio,sed etiam inuito Patre, procurasset nubere, & misisset apocham propria manu scriptam illi,cum quo cupiebat matrimonio copulari.

Non obstat, quòd dicitur, nouercam fateri, se aliàs contrarium deposuisse,quia ipsa dicit, quod metu mariti adducta fuit ad dicendum, se non cognoscere, an apocha esset scripta manu Marchionissæ,non autem dicit,quòd contrarium deposuerit circa metum, & sicut vltrò ipsa circa cognitionem scripturæ dixit se aliàs aliud dixisse,idem etiam dixisset de metu,si contrarium de metu prius deposuisset *ad l.vni,§.sin autem C. de*
12. *cad.tol.* Præterea malè infertur, quòd sicut ipsa dixit contrarium, ita, & alij Testes, præsertim, quia dicit se metu Marchionis Mariti territam dixisse, qui metus non cadebat in personis aliorum Testium.

Articulus concernens absentiam aliquorum Testium à loco, vbi ipsi dixerunt, fuisse præsentes, vltrà quod non percutit omnes,& ob id est irreleuans, non est admittendum etiam sinè fumo, cùm agat de conuincendo Testes non solum de periurio,sed etiam de falsitate per prædicta.

Super aliis articulis Domini non fecerunt aliquam vim, & placuerunt dicta per Informantes pro parte Marchionissæ.

CONSVLTVM XLVIII.

De opinione singulari, an tenenda.

SVMMARIVM.

Dubij ratio. num.1.
Quid sit opinio. num.2.
Et quotuplex. num.3.
Responsio. num.4.
Quot conditiones requiruntur, vt opinio vnius Doctoris in praxi teneatur. n.5.
Referuntur Doctores, qui hanc sententiam sequuntur. num.6.
Ex quo colligi videatur hæc sententia. n.7.
Videtur esse antiqua praxis scholæ. n.8.
An in hoc recipienda sit aliquorum limitatio n.9.
Vel alia limitatio tradita à Corduba. n.10.
Quando limitatio, quam Portellus affert locum habeat. num.11.
Ratio dictorum generalis. n.12.
Roboratur ex verbis l. 1. §. neque, C. de veteri iure enucleando. *num.13.*
Et ex verbis Cantic.6. num.14.
Item ex aliis iuribus,& Doctoribus. n.15.
Quid veritas apud Gellium. ibid.
Obiectio prima comprobata à plurimis Doctoribus. num. 16.
Confirmatio obiectionis ex iuribus. n.17.
Respondetur obiectioni, & declaratur, quid, & quando procedit obiectio. n.18.
Secunda obiectio. num.19.
Responsio,vbi demonstratur, quando opinio dicitur temeraria. num.20.
Prima conditio requisita est vt Doctor sit pius, & probus. *num.21.*
Authores, qui hanc conditionem afferunt,& confirmant. ibidem.
Iacobi Granadi verba. num.22.
Quid per pium, & probum Doctorem *intelligatur. num.23.*
An hæc tantùm conditio sufficiat pro Magisterio, vel requiratur conditio alia, scilicet quod sit doctus. num.24.
Huiusmodi doctrina an debeat esse in ea materia,an in alia diuersa. num.25.
Sententia Bresseri,& eius verba.n.26.
Affertur tertia conditio, & Authores qui illam tradunt. num.27.
Ratio huius tertiæ conditionis. n.28.
Resolutio incidenter facta an præiudicet veritati. num. 29.
Vnde colligatur quarta conditio pro opinione vnius singularis Doctoris. num.30.
Non tam respiciendum est ad numerum Authorum, quàm ad rationes eorum. num.31.
Quod censeatur melius, aut firmius fundamentum. num.32.
Refertur quinta conditio. n.33.
Ratio huius conditionis. num.34.
Quid de vanitate, & singularitate opinionis dixerint Authores. num.35.
Sexta conditio qualis. n.36.
Huius conditionis ratio. num.37.
Quando maximè hæc de opinione singulari procedant. num.38.
Adducuntur plura exempla pro confirmatione. n.39.

IESVS MARIA.

Dubij Ratio.

GITATVR sæpius inter plures difficultas quædam communis, & generalis, ex qua quamplurimarum in materiis diuersis resolutio pendet: an videlicet opinio, seu potius sententia singularis, vnius scilicet tantum doctoris, tantum robur authoritatis habere possit, vt ipsi conformari quilibet queat, relicta etiam opposita communi. Vidi autem quosdam adeo philautiæ morbo, propriisque affectibus, & passionibus laborantes, vt quamcunque sententiam à Doctore quocunque, etiam exiguæ notæ, aut æstimationis, prolatam viderunt, magna obstinatione sectandam crediderint, aliisque idem facere posse, cum notabili animarum detrimento, in publicis etiam congressibus, prædicauerint, *nugas tenentes* (vt quondam D. Hieronymus dixit) *& fonte veritatis amisso, falsarum opinionum riuulos consectantes.* Alios verò è contra (etsi pauciores) qui, etsi sententiam aliquam à pluribus emeritis, & Sapientibus Doctoribus approbatam cernerent, nihilominus, quia pro parte aduersa plures quoque astare videbant, veluti in biuio ancipites manentes, nec operari, ne resolui, nec alteram partem sectari auderent. Pro vtrisque ergo hoc consultum scribam, quia, vt ille quondam *est modus* 1

modus in rebus, inhærendo, quoad potero, quamplurium Doctorum, recentiorum præsertim, scriptis, & iis, quæ *tom. 4. meæ Summæ Quæstionum Regularium verbo opinio Regularibus tenenda*,
2. dixi. Præmittendo, vt eo loco *num. 1.* annotaui, quod opinio est *assensus incertus intellectus ad aliquam partem contradictionis, cum formidine contrariæ.* Sic enim habetur non solum ex Sayro, & Cornexo nostro, quos eo loco retuli, sed ex communi Doctorum Theologorum, & Summistarum. Item, quod, vt in eodem etiam
3. loco dixi, opinio alia est improbabilis, alia probabilis, alia probabilior. Improbabilis, ea, quæ nulli, aut debelli fundamento, seu rationi innititur; vnde melius sententia falsa, quam opinio dici debet, etiamsi plures authores pro se habeat. Probabilis autem opinio ea est, quæ innititur rationibus, seu fundamentis alicuius momenti, & pro contraria parte nihil euidens, aut conuincens sit. Probabilior vero illa, quæ pluribus, seu melioribus fundamentis innititur: Ita habetur ex Sanchez, Portello, Ioanne Sancio, & Bordono, quos eo loco adduxi, & sequuntur communiter Doctores, tam antiqui quam moderni, ex quibus vltimis rem exactiùs, & pleniùs tradiderunt Martinus Bresserus Boxtellanus ex PP. Iesuitis, in opere, seu tractatu *de conscientia*, & Candidus Philalethus Clericus Genuensis *in disputatione de opinion. praxi*, tum Matriti ann. 1645. tum Cremonæ ann. 1646. typis edita Marcus Vidal *in opere moral. de opinione probabili*, & Iulius Clemens Scotus *in Opusculo de Probabilitate opinionum.*

Responsio.

4. RESpondeo ergo ad quæsitum. Opinio vnius, & singularis Doctoris teneri in praxi potest, & secundum illam quilibet operari, positis
5. tamen sex istis conditionibus. Prima est, quod Doctor ille sit pius, & probus. Secunda, quod sit doctus, & versatus in illa materia. Tertia, quod rem ex professo, non casualiter, obiter, aut incidenter, discusserit. Quarta, quod meliùs, aut firmiùs fundamentum, quam alij attulerit. Quinta quod ea opinio non reiiciatur communiter ab aliis Doctoribus, vt falsa, seu improbabilis. Maximè sexta, quod ea reprobata non sit Ecclesia, Summo Pontifice, aut Sede Apostolica.

Et quidem, quod vnius authoris opinio, seu opinio singularis tantæ authoritatis possit esse, vt eidem conformari aliquis possit eam in praxi sequendo, & secundum ipsam operando, contraria quantumuis communi relicta communis fer-
6. mè sententia Doctorum est. Specialiter Angeli, Syluestri, Nauarri, Valentiæ, & Sà, quos refert, & sequitur Sanchez *tom. 1. in Decalog. lib. 1. capite 9. numero 7.* Merollæ, & Filliucij, & aliorum, quos refert Diana *4. part. Tractat. 4. Resolut. 30.* Azorij, Sayti, Vazquez, Villalobos, Ioannis Sancij, Castri Palao, Mascardi, Baldi, Abbatis, Moditij, Baldelli, Azoguidi, Rolandi, Rimini, & aliorum, quos etiam refert, & sequitur Pasqualigus *in decisionib. decis. 2. & 3.* Quibus etiam adhærent, Montesinos, Tannerus, Granadus, Caspensis, Arriaga, & alij, Tractatus conscientiæ cum S. Thoma scribentes. Bonacina *de peccatis disp. 2. q. 4. punct. 9. num. 1.* Fauet Naldus *in Summ. verbo Doctor, num. 4. & verbo litigare num. 2.* vbi ex *decis. Gratianopolitan. Guidon. Pap.* sæpius referr decisam opinionem vnius Doctoris reuelare ab expensis, & loquuntur Marcus Vidal *supra num. 37.* & Iulius Clemens *supra positione 30.*

Colligunt communiter DD. hanc sententiam ex D. Th. *quod lib. 3. art. 10.* Sed melius notat Candidus Philalethus *in disputat.* relata *de opinion. praxi q. 8. in princip.* potius oppositum 7.
colligi debere ex S. Thom. quia expressè dicit: *In his, quæ pertinent ad fidem, & bonos mores, nullus excusatur, si sequatur erroneam opinionem alicuius magistri.* Nihilominus efficaciter suadetur. Quia illam opinionem potest homo prudenter sequi, quæ in re incerta habet fundamentum non leuis momenti: sed authoritas vnius Doctoris probi, & pij, docti, & versati in illa materia, quam non casualiter, obiter, aut incidenter discussit; & suam sententiam firmiori, quam alij fundamento fulciuit; nec in ea ab Ecclesia reprobatus est, aut ab aliis Doctoribus communiter reiectus, est fundamentum non leuis momenti: ergo licitum ipsi conformari, & talis opinio in praxi teneri poterit. Confirmatur, quia in speculabilibus prudenter faciet aliquis, si credat homini probo, pio, cordato, & qui rem scire potuit, dicenti se aliquid vidisse, v. g. Romæ, aut Matriti: ergo etiam in rebus practicis faciet homo prudenter, credendo tali viro, & positis illis circunstantiis. Secundò, 8.
quia hæc videtur antiqua praxis scholæ, vt opinio vnius singularis Doctoris reciperetur, etiam contra reliquos omnes, quando scilicet illa habebat præfata requisita. Vnde, vt inquit *supra* Montesinos, *Diuus Thomas multa scripsit, & docuit contra alios, qui ante ipsum scripserunt, & tamen eius opiniones statim ac ab ipso traditæ sunt, existimatæ sunt probabiles, tum propter eius magnam authoritatem, apud omnes Theologos; tum etiam quia non leuibus, sed rationabilibus fundamentis ductus est ad sic opinandum.* Addo ergo; quia in ipso exactè concurrebant conditiones adductæ.

Neque in hoc recipienda est limitatio, quam tradunt Adrianus, & Corduba, quod scilicet so- 9.
lum admitti debeat hæc doctrina in iis, quæ pertinent ad ius humanum, non in iis, quæ spectant ad ius diuinum; eo quod in iuris humani rebus indagandis non requiritur tanta diligentia, ac in rebus iuris diuini. Non inquam est admittenda, quia in vtrisque non est leuis, sed magni ponderis authoritas, viri probi, pij, docti, & versati, positis circumstantiis relatis? atque ita eius sententiæ credi potest. Ita fermè Sanchez, Granadus, Pasqualigus, Bresserus *lib. 3. de conscient. c. 3. n. 39.* & alij.

Similiter, nec recipienda limitatur alia eiusdem Cordubæ, quod scilicet doctrina tradita de 10.
recipienda opinione vnius tantum Doctoris solum sit vera respectu viri simplicis, idiotæ, aut indocti, non respectu viri docti, qui de ea re iudicare possit. Vt enim bene Sanchez, Granadus, & alij dicunt, esto quod vir doctus rationes examinare, ac ponderare debeat, nihilominus illis examinatis, in re dubia acquiescere poterit sententiæ singulari vnius Doctoris habentis relatas qualitates.

Limitatio porrò, quam Portellus *in Dub. Regular. verb. opinio eligenda num. 4.* affert, scilicet, 11.

quod tradita doctrina solum sit vera in casu no-
uo, nunquam ab alijs disputato; tunc enim so-
lũ poterit quilibet acquiescere doctrinæ singu-
lari vnius, non videtur necessaria; tum quia ra-
tiones adductæ pro omni casu probant; tum
quia quando vnus solus rem disputauit non ha-
bet pro se Doctores in contrarium, ac proinde
tunc est certum posse teneri sententiam singula-
rem illius, si non leui fundamento eam fulciat, &
dictis qualitatibus sit ornatus. Pasqualigus *supr.*
Castrus Palaus 1. *part. disp.* 2. *punct.* 1. *n.* 3.

Generalis porrò dictorum ratio est, quia in
12. eligenda opinione, quam homo prudenter sequi
potest, magis attendere debet ad fundamentum,
& rationem illius, quam ad multitudinem au-
thorum illam tenentium. Sic enim Clemens III.
aliàs Cælestinus III. *in cap. Capellanus de feriis,*
sequitur quandam sententiam, non, quia à plu-
ribus teneatur, sed quia (inquit) *meliori, & sub-
tiliori nititur ratione.* Neque enim homines de-
bent esse veluti pecudes, & oues, aut aues, quæ
aliarum nutu diriguntur ambulando, & volan-
do, prout ex Decio *in quodam consilio* docet
pius author Nauarrus *in Man. capite* 27. *nume-
ro* 289. Cum ergo possit contingere, quod vnus
author probus, & pius; doctus, & versatus in ali-
qua materia: quam ex professo, & non casuali-
ter, aut perfunctoriè tractauit, adinuenerit soli-
diùs, & firmiùs fundamentum quam alij minus
pij, & docti, minusque versati in ea materia inue-
nire potuerunt, proculdubio eius sententia teneri
poterit, etiam relicta communi contraria; cum
conditionibus tamen assignatis.

13. Robotatur ex *l.* 1. §. *neque C. de veteri iure enu-
cleando*, vbi habetur: *Sed neque ex multitudine
authorum, quod meliùs, & æquiùs est, iudicari debet:
cum possit vnius forsan, & deterioris, sententia, &
multos, & maiores aliqua in parte superare.*

Item roboratur, quia Ecclesia est veluti *Auro-
14. ra consurgens*, vt habetur *Cantic.* 6. id est, pro-
grediens, seu progressus quotidie faciens. Quo-
tidie etiam à Deo illuminatur, propterea enim
etiam vocatur *Luna*, quæ semper lumen recipit
à Sole. Interdum quoque reuelatur minori, quod
maioribus notum non erat. Glossa *in cap. ad no-
stram de consuetud. verbo incipientibus. cap. esto
15. subiectus dist.* 95. ex D. Hieronymo ibi: *Si ali-
cui fuerit reuelatum prior taceat*, & *cap. Si habes*
24. *q.* 3. ex D. Augustino ibi: *Si habes de hac re
sententiam certis rationibus, vel Scripturam testi-
moniis exploratam, nos quoque docere digneris.*
Deinde, *veritas*, (vt ait Gellius) *temporis filia est.*
Quid ergo mirum quod sententia vnius Docto-
ris prædictis conditionibus ornati, qualis fuit
suo tempore S. Thomas, & etiam D. Bonauentu-
ra, præponatur aliis communiter oppositum se-
ctantibus? Si temporis cursu magis probata re-
peritur.

16. Sed dices primò, contra rationem omnino vi-
deri, quod relicta cunctorum sententia, id aliquis
sectetur, quod vnus quispiam docuit. Prout pro-
bant concorditer Doctores post Bartholum, &
Baldum, specialiter Guid. Pap. *decis.* 134. *& sin-
gul.* 291. *&* 212. Gaillus 2. *obs.* 39. *n.* 27. *& obs.* 94.
num. 18. Carotius *in Tractat, comm. opin.* Mascar-
dus *de probat. concl.* 1138. Pro quo facit illud Ec-
clesiast. 4. *Væ soli, quia cum ceciderit, &c.* Vbi
hoc, quod est cadere *soli* tribuitur, veluti pro-
prium. Cum paulò ante dixisset, *meliùs esse
duos simul quàm vnum*, quod, & vsurpatur *in
cap. in omnibus, dist.* 81. & *cap. illud* 7. *quæst.* 1.
Vnde Plinius *in Panegyr. ad Traianum Imperat.*
Melius, inquit, *omnibus, quàm singulis creditur,
singuli enim decipere, & decipi possunt, nemo omnes,
neminem omnes fefellerunt.* Et Cicero 1. *Tuscu-
lan.* inquit: *Omnium consensus naturæ vox est.*
Græcorum quoque vetus prouerbium est: *vir
vnus nullus est.* Et proinde prudens est monitum
poëticum.

Iudicium populi nunquam contempserit vnus.

Pro confirmatione prædictorum multa solent
adduci iura *cap. vlt. dist.* 20. *cap.* 5. *dist.* 64. & 17.
passim DD. Præsertim, qui vbi adest commu-
nis opinio Doctorum, ibi dicitur esse ius cla-
rum. Puteus *decis.* 123. *libr.* 3. Respondetur ta- 18.
men hæc omnia solum probare, passim, aut cre-
brò non licere vnius singularis Doctoris senten-
tiam sequi, relicta communi aliorum, vt benè
Azor. *tom.* 1. *constit. moral. lib.* 2. *c.* 16. *q.* 6. Imò,
vt bene etiam Palaus *supra* ex Nauarro inquit,
talis Doctor timere debet, *ne lumen, quod tibi
esse videtur, tenebræ sint*, non verò, quod in casu
quo vir probus, pius, & doctus, ac in illa mate-
ria versatus, rem non obiter, aut casualiter tra-
ctans, meliori, & firmiori fundamento nitatur,
& cum aliis circumstantiis relatis, non possit
eius sententia teneri, relicta etiam alia commu-
ni aliorum.

Si autem secundò obiiciatur, quod sententia 19.
vnius Doctoris contra cæteros videatur omni-
no singularis, ac veluti temeraria; ergo non se-
quenda. Respondeo, quod etsi possit dici sin- 20.
gularis, quatenus scilicet singularitas denotat
esse tantum vnius Doctoris, non tamen poterit
dici singularis, quatenus singularitas denotat
aliquid vitiosum, & repræhensibile; de qua in
sequentibus. Multominus debet dici temera-
ria, quia ad hoc vt talis sit, debet esse non so-
lum in re graui, sed etiam ex leui fundamen-
to. Sic fermè Montesinos post Cordubam, &
Vasquez.

Prima porrò conditio illa ad hoc, quod opi-
nio vnius Doctoris prudenter teneri possit, vi- 21.
delicet quod is sit *pius, & probus*, assignatur à
Nauarro *in Man. c.* 27. *n.* 288. dum dicit, posse
nos sequi opinione eius, *quem merito censemus
esse virum scientia, & conscientia præditum.* Ete-
nim per *conscientia præditum*, intelligitur *pius,
& probus.* Et à Valentia *tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 14.
punct. 4. *dub.* 4. ibi, *quàm aliquis probus, & do-
ctus putaret esse veram.* Item à Bonacina supra
ibi: *Sufficit authoritas vnius Doctoris valdè periti,
bonæ conscientiæ.* Idem Sanchez ibi: *Vnius Docto-
ris probi, & docti.* Martinus Bresserus supr. *libr.* 3.
cap. 3. ibi: *Vnius viri pij, & docti authoritas.*
Et Caspensis: *Vnius viri docti, & probi, & re-
rum moralium bene periti:* Fauent Panormitanus,
Imola, & Villalobos, quos refert, & sequitur Ca-
strus Palaus *part.* 1. *disp.* 2. *punct.* 1. *n.* 4. ibi: *Alicu-
ius doctoris pij, & probi.* Ac Pasqualigus *supra de-
cis.* 2. *num.* 8. illis verbis. *Si author sit celebris, &
bonæ existimationis.*

Præ cæteris autem Iacobus Granadus doctus, 22.
pius, & modestus author *in* 1. 2. *S. Thom. Con-
trou.* 2. *Tract.* 12. *disp.* 4. *sect.* 1. sic habet ad in-
tentum. *Tertiò ergo maximè attendendum est,
vt sit probabilis opinio alicuius viri docti, an ille
sit vere in re morali sufficienter instructus, an
sit pius, & liber ab inordinato affectu, & denique,
an sit cordatus, & minimè singularis in opinando:*
nam

nam si istæ circumstantiæ non concurrant, meritò timeri poterit an in eo, quod modò dicit, habeat sufficientem auctoritatem, vt ego deponam meam conscientiam, & illius doctrinæ adhæream; qui enim non est à passionibus liber, aut frequenter docet opiniones valde singulares, aut respondere solet audacter sine matura consideratione, facilè me decipere poterit, & consulere rem improbabilem. Et infrà Dico ergo breuiter, per se loquendo esse probabilem opinionem quæ habetur in aliquo Doctore ex recentioribus, qui sit doctus in morali Theologia, pius, & minimè singularis. Inferius quoque: Quibus adde, quod si scirem illum esse singularem, aut præcipiem in opinando aut amplecti sententias planè improbabiles, non possem tuta conscientia illius opinionem reputare probabilem sine maiori examine, aut consilio maximè in re graui. Consonat Bresserus inquiens: considerandum est, an is non loquatur magis ex passione, quam ratione, an non sit præceps, singularis, & audax in sententiis suis.

23. Vno autem verbo dicerem ego per *pium*, & *probum* Doctorem intelligi hominem timoratæ conscientiæ. Etenim iuxta Ecclesiast. 15. *Qui timet Deum faciet bona.* Et infra: *cibabit illum* (scilicet Deus) *pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum.* Et inferius: *In medio Ecclesiæ aperiet os eius, & adimplebit illud spiritu sapientiæ, & intellectus.* Vnde Ecclesiast. capite 1. *Plenitudo sapientiæ est timere Deum*, seu vt Rabanus exponit: *quantò quis magis Deum timet, tantò sapientior apparet.* Timoratæ ergo conscientiæ virorum opinio receptibilis erit. Vnde Conradus *de contract. quæstione* 100. & ex eo Candidus Philalethus *disputatione relat. quæstione* 8. nomine literatorum, quibus fidendum est in opinionum electione intelligunt *timentes Deum*.

24. Qui tamen pro magisterio non sufficit timorata conscientia, sed vlterius doctrina, idcirco secunda conditio Doctoris singularis, vt eius sententia teneri possit, est quod sit *doctus*. Quam assignant Mauarrus, Valentia, Bonacina, Sanchez, Caspensis, Pasqualigus, Bresserus, Vidal, & Granadus relati, & Arriaga *in* 1. 2. *disput.* 24. *sect.* 3. ibi *vnius Doctoris ingeniosi, prudentis*, seu, vt in principio sectionis dicit: *à viro docto, & prudenti, ac boni nominis.* Montesinos, dum *disput.* 29. *quæst.* 5. *in* 1. 2. *S. Th.* inquit: *Potest esse opinio probabilis, quæ vnius viri docti est, etiam si sit contra reliquos omnes, qui de illa scripserunt; præsertim, quando iste vir doctus pollet ingenij acumine, maturitate iudicij, atque consilij, & clarè soluit argumenta contrariæ partis, neque ex leui fundamento ducitur ad id asserendum.* Huiusmodi autem doctrina, & sufficientia Do-

25. ctoris debet esse in ea materia, non in alia diuersa. Non enim sufficit ad hoc quod aliquis tenere possit sententiam in materia purè Theologica, quod Doctor illam docens sit celebris iurista; neque è contra in materia purè iuridica, quod Doctor sit magnus Theologus. Imò etiam? quia sermo est in præsenti non de opinionibus in rebus speculabilibus, sed maximè, & præcipuè in practicis, & operabilibus, circa moralia videlicet, ideo oportet, quod talis Doctor do-

26. ctus in Theologia morali. *Constat enim* (inquit rectè Bresserus supra) *multos insigni ingenio, & doctrina in Theologia Scholastica, parum in morali, ac casibus versatos esse. Quorum proinde authoritas* resolutionem casus practici non reddat probabilem, nisi diligenter illum examinauerint. Intra quoque ad intentum: *Vt quis opinionem reddat probabilem, absolutè debet esse actu, vel potentia probatus Doctor, id est, cum approbatione facultatem aliquam publicè docuisse, aut calamo, & impressis libris, vel saltem iudicari ad id idoneus, idque potentia aliquo modo proxima, habita ratione doctrinæ iam acquisitæ.* Item inferius: *Ad probabilitatem absolutam non sufficere authoritatem cuiuscumque publici professoris, seu lectoris; constat enim aliquos isti muneri non satisfacere, vel quia non satis docti; vel quia in delectu opinionum nimis præcipites sunt, ac singulares.* Adhuc inferius: *Clarius est, non sufficere ad eiusmodi probabilitatem authoritatem Doctoris, idest, promoti in aliqua Vniuersitate ad Doctoratum, nedum Licentiati, & Baccalaurei. Nam experientia testatur ad illos gradus promoueri multos tenuiter solida doctrina tinctos: neque isti tituli conferunt doctrinam ex opere operato.* Hæc porrò, etsi ab Authore neotherico dicta, hîc placuit adiungere, quia veritatem continent, & vtilia pro dicendis erunt.

Tertia autem illa conditio opinionis singularis tenendæ, videlicet quod author ipsius ex professo, non casualiter, obiter, aut incidenter rem discusserit, traditur à Nauarro *in cap. si quis autem de pœnitent. disp.* 7. *n.* 53. Granado supra relato dicente: *Non posse tutò reputari probabilem opinionem alicuius Doctoris, quando ille non respondet seriò, sed veluti obiter, & parum consideratè: tunc enim illius authoritas non facit sufficientem fidem* Castro Palao *supr. n.* 5. dicente: *vt opinio alicuius Doctoris aduersus communem probabilis censeatur, non sufficit, si perfunctoriè, & incidenter, & occasione alicuius argumenti dicta sit.* Bressero etiam *supra* cum Nauarro, & Granado sentiente. Et colligitur ex Menochio *de præs. lib.* 2. *præs.* 71. *n.* 39 & Alciato *de præsumpt. reg.* 1. *præs.* 51. *n.* 2. Et Arriaga *supra*. 27.

Ratio porro huius conditionis ea est non solùm quia illa quæ dicuntur incidenter minus consideratè dicuntur, & quandoque ex necessitate soluendi aliquod argumentum, pro quo alia solutio non supetit, sed etiam quia vt Castrus Palaus *supra* ex Mascardo animaduertit ea quæ dicuntur incidenter ad colorem potius, quàm ad probationem dicuntur. Vnde quemadmodum confessio incidenter factæ non præiudicat confitenti, vt asserit Glossa *in cap. pœnitentibus* 50. *dist.* per DD. *in cap. At si Clerici in princ. de Iudic.* ita etiam resolutio incidenter facta non præiudicabit veritati, nec merebitur fidem. 28. 29.

Quarta porro illa conditio pro opinione vnius singularis Doctoris amplectenda, communi relicta, scilicet, quod *melius, aut firmius fundamentum quam alij* attulerit, colligitur satis ex *cap. Capellanus de feriis*, vbi Pontifex eam sententiam amplectitur, quæ *meliori, & subtiliori nititur ratione* fauet *l. sed licet*, & ibi Bartol. *ff. de off. Præsid.* Et ita ex Theologis relatis hanc conditionem tradunt Azor. *decis. quæst.* 6. Sanchez *supra num.* 9. Palaus *num.* 3. Pasqualigus *decis.* 2. *numero* 5. Caspensis *de conscientia disput.* 3. *sect.* 1. & alij. Et meritò, quidem, quia in hoc casu rectè intrat, illud Poëtæ: *non vis, aut numerus melior, sed causa triumphat.* Et ita S Rota Rom. vt videre est in Robusterio *decis.* 501. *post princip. part.* 1. *diuers.* Seraphino *decis.* 1360. *num.* 2 & Eminentiss. Panzirolo in Romana de Ghezzis 9. 30. 31.

Februar. 1635. & alibi sæpè, non tam respicit ad numerum authorum, quam ad rationes eorum; vide Iulium Clementem *supra.*

Quia verò dubitari potest, quodnam censeatur melius, aut firmius firmamentum, seu melior, aut firmior ratio; ideo dicendum, attendendum esse primò, an tale fundamentum sit S. Scriptura, Traditio Ecclesiæ, vel authoritas ipsius desumpta ex definitione aliqua Summi Pontificis, vel Concilij ab eo confirmati; quia ista habent primum locum. Deinde authoritas PP. & DD. aut communis Ecclesiæ sensus. De quo Coratius *in tract. comm. opin. lib.2. tit.9.* & Felinus *in cap. ne innittaris de constit.* Inter fundamenta verò ex ratione petita, videtur dicendum cum Stephano Nathen. *in tract. de Iustitia vulnerata par.2. tit.5. c.5.* quod *illa ratio efficacior habeatur, quæ est secundùm ius naturale, quàm quæ est secundum ius ciuile; item illa est efficacior, quæ est secundum ius Diuinum, quàm quæ est secundùm Canonicum; item illa, quæ est secundum æquitatem scriptam, quàm quæ est secundum rigorem; item efficacior est, quæ secundum mentem, quàm quæ secundum verba; item potior illa, quæ est secundum verba, quàm quæ est secundum similitudinem, quæ fallax est; vti & illa, quæ fit per incertam rationem; item euidentior est illa, quæ est secundum regulam iuris, quàm ea, quæ tenet, vt sit speciale.* Hæc ille, quæ rectè intellecta satis sunt ad intentum.

33. Quintam conditionem requisitam ad hoc, quod opinio singularis teneri possit, videlicet, quod ipsa non reiiciatur communiter ab aliis Doctoribus, vt falsa, seù improbabilis, assignant Bresserus, Caspensis, & fauet Sanchez *supra n.11.* maximè verò Azorius *d. q. 6.* dicens: *Animaduertendum tamen, quod quando vnus, vel duo, vel tres classici Doctores contra communem sententiam opinantur, non continuò esse adhærendum, quia tres, quatuorue sint; videndum enim est, an post eos etiam alij plures scripserint, qui eos communi consensu refellant.* Ex hoc enim sequitur multò magis, & à fortiori, vt dicitur, id esse dicendum, quando sententia est vnius solius Doctoris. Cuius con-

34. ditionis ratio ea esse potest, quod casu quo opinio vnius Doctoris ab aliis communiter reprobetur, iam debet censeri omnino singularis, ac vitiosa; & author illius is, de quo *in Ps.79.* dicitur: *Exterminauit eam aper de Sylua, & singularis ferus depastus est eam.* Alij *fera agrestis.* D. Hieronym. *omnes bestiæ agri.* Quia scilicet tantum damni facere conscientiis potest iste solus, quantum plures simul. Vnde Hugo hunc locum interpretatur de superbo, quia superbus sit *aper*, id est asper; singularis in opinione: *ferus* in disputatione, siue locutione. Pro quo facit illud Ioannis

35. Cassiani *lib. 5. cap. 13. Quidquid extra consuetudinem præsumitur, vsumque communem, vt vanitatis, & gloriæ, atque ostentationis morbo pollutum, antiquissima Patrum traditio tenet.* Vnde de tali vitiosè singulari opinione rectè *de constantia cap. 5. & 6.* Lypsius: *Et vana rationis imago, & vmbra malè consulens, malè iudicans.*

36. Sexta etiam conditio pro opinione singulari contra communem tenenda, scilicet, quod non sit reprobata ab Ecclesia, Summo Pontifice, vel Sede Apostolica, est de mente Suarez in 1. 2. *disp. 12. sect. 6. num. 11.* vbi ponit exemplum in opinione illa de absolutione absentis reprobata à Clement. VIII. Sanch. *supra n. 11.* vbi ponit pro conditione opinionis probabilis, quod non contineat errorem, quod est dicere, ne sit ab Ecclesia reiecta Palai *supra num. 4.* Caspensis etiam *supra §. vnde infero,* & Bresser. *supra §. ex quibus.* Arriagæ etiam *supra.* Et ratio est, quia, si opinio singularis desinit esse probabilis eo, quod sit communiter reiecta ab aliis DD. vt dixi, multò magis id erit, quando fuerit reiecta ab Ecclesia, 37.
aut Sede Apostolica, quæ maioris authoritatis est quam consensus DD. Sedes enim Apostolica comparatur horologio Solis, quod est mensura horologiorum pulsantium, scilicet Doctorum opinantium, vt dicebat Seneca.

Hoc porrò, quod dixi de tenenda, vel sequenda opinione singulari alicuius Doctoris, si tamen 38.
habeat conditiones, seu qualitates designatas, maximè procedit, quando talis opinio singularis fauet causæ piæ, qualis est, quæ fauet iuramento, *argum. cap. quamuis de pact. lib.6. & cap. cum contingat de iureiur.* Matrimonio, doti, testamento, aut libertati, *l. quoties dubia ff. de reg. iur. cap. fin. de re iudic.* aut aliis piis, & religiosis rebus, *l. sunt personæ ff. de relig. & supt. fun.* Aut pupillo, viduæ, peregrino, aut alteri personæ miserabili, *argum. totius dist. 85.* Qualis etiam est, quæ priuato fauet contra fiscum, cum fiscus in delicto priuati fundatur, *l. non puto ff. de iure fisc.* Item generaliter cum agitur de valore actus, *l.* 39.
quoties ff. de red. dub. l. quoties ff. de verb. significat. & aliis iuribus Nauatrus *supr. n. 287.* Villalobos *tom. 1. summ. tract.1. difficult.7.* noster Petrus Cornexo *in 1. 2. S.Thom. circa q.19. tract.8. disp.3. dub.6.* Castrus Paulus *sup. n. 12.* & plures alij, quos refert & sequitur Sanchez *lib. 1. de matrim. disp.18. n.7.* loquens maximè de casu matrimonij dubij.

Procedit etiam tradita doctrina, quando Doctor, qui consulitur, vel qui opinionem singularem docet, est vir spiritualis, Deum assuetus me- 40.
dia oratione consulere in rebus dubiis. Pro tali enim stat præsumptio, cum non constat de opposito, quod eius sententia sit probabilis, & secundum Deum, & rationem regulata. Etenim, in *Ecclesi. 37.* habetur: *anima viri sancti enunciat aliquando vera, quam* (id est plusquam) *septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum;* id est, *plusquam multi Doctores qui sedent in Cathedris, vt circumspiciant, id est, speculentur veritatem,* vt exponit Cornelius. Anima enim sancta 41.
peculiariter illustratur, & dirigitur à Deo, prout constat ex iis, quæ de Antonio scribit Athanasius; de Hilarione, Hieronymus; de S. Francisco, Bonauentura; & de Sancta Theresia, ac B. Virgine Magdalena de Pazzi, qui earum vitam scripserunt. Et generaliter colligitur ex D. Basilio *in proham. in Isaiam.* & S. Maximo *Centur. prima de charit. c.95.* & pluribus aliis. Et ex eo, quod veri- 42.
tas non de riuulis, sed de fonte hauriri debet, Deo scilicet, qui est prima veritas.

Procedit quoque tradita doctrina, quando Doctor, qui consilium dat, vel scribit, est verita- 43.
tis amator; non vanitatis, aut alicuius inanis gloriæ cupidus. Qui enim veritatis amator est, lucem habet in agendis specialem. Hinc Christus Ioan. 17. dicebat: *Omnis, qui est ex veritate audit vocem meam.* Plato etiam *lib.5. de legib. veritas hominibus ad omnia bona dux est.* Philo quoque: *veritas est facultas res obumbraias in lucem producens.*

Ex

Ex opposito autem, qui vanitatem sectatur, in tenebris ambulat, nec veritatem assequi potest: quia vanitas ipsa falsitas est, & mendacium. Hinc Exod. 20. illud *non assumes nomen Dei tui in vanum*, idem est ac, *ad mendacium*. Et ita alij vertunt *non periurabis*, id est, non mentieris. Sic si non Æneid. 2.

Finxit, vanam etiam, mendacemque improba finget.

46\. Vnde rectè Philosophus quidam mundum definiens inquit: *Est schola vanitatis, forum impostorum.* Si ergo Doctor, vel Magister de re aliqua inquisitus, veritatem, non vanitatem, pro scopo habebit, à prima veritate de veritate illuminabitur, & eius sententia veritatem assequetur.

Ex dictis porrò elicitur eos, qui singularem
47\. alicuius Doctoris sententiam præfatis conditionibus non munitam, sequuntur, in rebus ad mores spectantibus, contra conscientiam omnino agere, nec tutos dici posse. Sic colligitur ex Salone 2.2.*q.63.art.3.controuers.2.* dicente eos, qui in rebus moralibus parum versati sunt, non posse tuta conscientia, quod in vno, vel altero Doctore inuenerint, sequi. Et supponunt ex relatis Doctoribus Montesinos *supra.* §. *ex quibus*, Granadus *n.* 10. Nauarrum sequens, & §. *quintos hac*, verbis quæ ex ipso retuli, &c. *num...* &
48\. Caspensis etiam *supr.* §. *vnde infero.* Et ratio in promptu est, quia talis opinio non est probabilis, imò, non tam opinio, quam sententia falsa, si quidem opponitur communi, cui, cæteris partibus, est inhærendum. Vt enim Ioannes Maior *in 4. quæst. 3. prolog. concl. 5.* inquit duobis circumspectis maior fides datur, quam vni, tribus, quatuor plusquam tribus sententia. Vnde de illo, qui sequitur opinionem singularem, quando non concurrunt in illa conditio-
49\. nes assignatæ dici potest illud Ecclesiastic. 10. *Qui cito credit, leuis corde est, & mirabiliter.* Et illud Senecæ *in prouerb. Ad pænitendum properat, cito qui iudicat.* Prouerbialiter etiam de talibus dicitur *quod ad primam tabernam subsistunt*, quia scilicet sine delectu opinionem operantur. Verendum etiam est, ne illis aptetur illud Isaiæ. 30.
50 in principio: *Væ filij desertores, vt faceretis consilium, & non ex me.* Et infra: *os meum non interrogastis.* Ac maximè illud Apostoli 1. ad Timoth. 4. *sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur.* His enim verbis carpuntur à Paulo illi, qui temerè, & sine delectu, prout eos agit libido, seu inordinata aliqua cupiditas, quærunt sibi Doctores ad suos pruritus, & desideria accommodatos; non qui verbo mordeant, & abradant vitia, sed qui vitiis ablandiantur, auras scalpant, & omni cubito puluillum assuant; dum noua, curiosa, voluptaria, & mellita suadent.

Infertur pariter Doctores illos, qui singula-
51\. res istas sententias vel ore, vel scripto proferunt, grauiter quoque peccare, & in statu damnationis esse, donec palinodiam cantent, & ea, quæ dixerunt, vel scripserunt, quoad fieri poterit, retractent. Ita enim supponunt authores relati Nauarrus *supra num.* 288. Suarez etiam *sup. num.* 9. dicens: *Tenetur preceptor saniorem, & veriorem doctrinam docere, in quo potest per gradus peccare, iuxta materiæ qualitatem.* Bresserus quoque *supra cap. 4. in fin.* inquiens de similibus:

Merentur etiam censuram alicuius temeritatis, & arrogantiæ, qui tam libenter, & facilè ob leuem aliquam rationem, ac speculationem dicunt aliquid paradoxum, & alienum à communi hominum sensu, præsertim in moralibus, & sacris. Cuius rei ratio 52.
iam assignata est, videlicet, quia tales singulares sententiæ non sunt probabiles opiniones, sed improbabiles, & falsæ, scandalum, & offendiculum animabus infirmorum præbentes. De quibus Doctoribus loquitur Apostolus 1. *Corinth.* 8. ibi: *Videte, ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis.* Et infra: *Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est? Si autem peccantes in fratre, &* 53.
percutientes conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis. Quondam etiam de illis prophetatum erat cap. 13. Ezechielis: *Vident vana, &* 54.
diuinant mendacium dicentes: Ait Dominus: cùm Dominus non miserit eos: & perseuerauerunt confirmare sermonem. Et infra, *ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus: Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, & diuinant mendacium: in concilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non sciribentur, nec in terram Israel ingredientur: & scietis, quia ego Dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum.* Et infrà: *Væ quæ consuunt puluillos sub omni cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas: &, cùm caperent animas populi mei, viuificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmen panis, vt interficerent animas, quæ non moriuntur; & viuificarent animas, quæ non viuunt, mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad ad puluillos vestros, quibus vos capitis animas volantes, & dirumpam eos de brachiis vestris: & dimittam animas, quas vos capitis, animas ad volandum. Et dirumpam ceruicalia vestra, & liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt vltra in manibus vestris ad prædandum, & scietis, quia ego Dominus.* Circa quę Theodoretus & alij. 55.
Puluillus, inquiunt, *& ceruical sunt molles, & blandiores sermones ad lucrum compositi, qui ad tempus titillant auditum, sed animas euertunt.* Sic, & Gregorius XVIII. Moral. 4. *Quisquis*, ait, *male agentibus adulatur, puluillum sub capite, vel cubito iacentis ponit; vt, qui corripi ex culpa debuerat, in eo fultus laudibus molliter quiescat.* Ergo ad intentum, consuere puluillos, & ceruicalia, est adagium significans palpare, & adulari; quod faciunt mali Doctores, dum singulares illas opiniones, quas dixi, se consulentibus proponunt. Etenim, vt Plutarchus *lib. de discrimine adulatoris, & amici*, adulationes similes sunt puluillis, & ceruicalibus, quæ, cum videantur incumbentium capitibus resistere, & 57.
reniti, cedunt magis, & obsecundant. Sic enim, & adulator assumit fucatam dicendi libertatem, & subinde quædam carpit, & reprehendit, videturque attolli, & tumere, vt subsidens, & contrahens sese capiat, & pariter abripiat in ipsam se coniicientem. Et hoc est, quod subdit Propheta, *ad capiendas animas.* Simili phrasi Plautus, alij dicunt, *consuere dolos, fraudes, mendacia.* Sic ex Origene, Theodoreto, Hieronymo, & aliis moderni expositores. Quibus 58.
addendum illud D. Hieronymi ad Eustochium epist. 19. *Quoniam mel in Dei sacrificiis non offertur, nimia dulcedo arte mutata est, & quadam*

vt ita dicam, piperis austeritate condita. Apud Deum enim nihil voluptuosum, nihil tantùm suaue placet, nisi quod in se habet mordacis aliquid veritatis.

59. Militant etiam contra Doctores istos opiniones singulares consulentes quamplurima, quæ ex PP. Doctoribus, & Philosophis contra nouitates,&nouitatum amatores scribentibus cunctis vulgaria sunt. Quale est illud D. Bernardi *epist.* 174. Nouitas est *mater temeritatis, soror superstitionis, & filia leuitatis.* Et Baldi *consil.* 112. *l.* 2. dicentis: *Rarò benè loquitur, qui contra omnes loquitur.* Sed sufficeret illis ethymologia nominis *nouitas*, quæ est *non veritas*, & illud Ciceronis 2. *de diuin. Eumque, quem tibi rei nouitas attulerit, naturæ ratione depellito.* Ac præsertim, quæ celebris valde author Vincentius Lerinensis aduersus prophanas nouitates egregiè scripsit. Quæ, etsi præcipuè hæreticos *nouantes*, seu *nouatores* tangant, non idcirco Catholicos singularium opinionum studiosos præseruant.

61. Ex his autem, quæ adducta sunt facile erit de quibusdam neothericorum sententiis inter singulares recensitis iudicium ferre, & an probabilitatis, seu potius improbabilitatis nota censeri debeant, disquirere. Et primò quidem Ioannes Azorius in superioribus relatus *d. tom.* 1. *inst. moral. lib.* 2. *cap.* 16. *q.* 6. postquam dixit, in foro conscientiæ licere *contra communem opinionem vnius tantum classici authoris sententiam tenere*, explicare volens, quales sint huiusmodi singulares opiniones, sic habet, quæ in præsenti referenda, & enucleanda erunt, pro maiori firmitate eorum. quæ dixi. *Ponamus exemplum: Communis opinio est, Beneficium Ecclesiasticum, quamuis tenue, & exiguum nos vinculo iuris obstringere, ita vt totum diuinum officium persoluere debeamus: contra quam opinionem sensit, & scripsit Sotus ea*
62. *ratione ductus, quod beneficium propter officium confertur: ergo, si tenue est, & exiguum, nulli subiicit obligationi possessorem, quæ preces horarias recitare cogatur. Et certè quibusdam valdè probabile videtur, quod Sotus ait; quod sanè si quispiam*
63. *sequeretur, non condemnarem. Præterea communis est opinio, peccatum læthale contrahere siquis matutinis precibus non peroratis, & absque iusta, & debita causa faciat missæ sacrificium. Contra quam sententiam Sotus lib.* 10. *de Iust. q.* 5. *art.* 4. *concl.* 2. *& in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. *ad finem scripsit, negans læthale in ea re peccatum inesse: eo quod tale quippiam nec ex iure colligatur, nec ex vsu, & more, nec ratio efficaciter comprobetur; quia non omnes consuetudines tanti sunt ponderis, & momenti, vt violatores earum tanquam reos peccati læthalis condemnent. Negari non potest, quin Soti sententia sit mediocriter probabilis, nec facilè, & cito condemnanda, nisi vbi Episcoporum constitutiones sanciuerint, nequis matutinarum precum non absoluto penso rem diuinam faciat. Insuper, vt exemplum quorundam vtar, est omnium ferè communis*
64. *sententia, constitutiones Pontificias, quas Bullas vulgò nominamus, si in curia Romana promulgentur, omnes vbique locorum tenere, ita vt vniuersi eas obseruare debeant. Contra quam opinionem scripsit Sotus, probans eas vbique terrarum vim obligandi non habere, nisi in singulis Prouinciis Antistitum opera, & cura denuncientur. Et Sotum secuti sunt alij, & id ipsum ante Sotum tradiderant Angelus, & quidam alij sanè mihi in hac re opinio communis semper visa est, non solùm tutior, sed verior etiam, & certior, & in agendo amplectenda. Veruntamen aliquos nonnunquam audiui dicentes, dubitari non posse, quin opinio Soti aliqua probabilitate innitatur, quippe quæ non ipsius duntaxat classici alioquin auctoris; sed Angeli quoque, & quorundam aliorum auctoritate, & testimonio muniatur. Ex quo efficitur, inquiunt, vt siquis eam fuerit in agendo secutus, in foro conscientiæ nullum temeritatis, aut imprudentiæ crimen incurrat. Cæterum aliter ego dicendum existimo; siquis Soti in hac parte sententiam sequatur, iustam excusationem non habet, quia, vt suo loco fusius explicabo probabilis opinio Soti non est, nisi quando Pontificæ constitutiones vsu receptæ non sunt, quamuis alioqui in Romana Curia publicè promulgatæ. Item communis est Theologorum opinio, Missæ sacrificium certi, ac finiti esse fructus, & ponderis, ac proinde pro pluribus oblatum minùs singulis prodesse, quàm* 65.
si pro vno tantum offerretur. At Caietanus tom. 2. *opuscul. tract.* 3. *q.* 2. *& quidam alij, de quibus Herueus quod l.* 10. *q.* 13. *censent; non esse certæ, & finitæ efficaciæ per se, sed infinitæ, finiri tamen eam in iis pro quibus offertur, & ipsi non offerunt, sola Christi Domini voluntate; in iis verò pro quibus offertur, & ipsi sunt offerentes, finiri pro maiori, minoriue eorum studio, & affectu, & quando pro his affertur, etiamsi pro multis offeratur non minus singulis prodesse, quam si pro vno tantum offerretur. Mihi semper verior est visa prima sententia; sed, vt aliqui sentiunt Caietani opinio sua probabilitate* 66.
non caret, vt suo loco explicabo. Insuper communis omnium opinio sentit irregularitate affici, siquis, vt innocentem parentem, vxorem, aut filium, immò etiam cognatum, vicinum, amicum, aut etiam extraneum defendat ab iniqua morte, occiderit eum, qui per iniuriam in aliquem ipsorum irruit; aut Couarruuias Fortunium sequutus probabiliter censuit in nullam irregularitatem incurrere. Item constans est omnium sententia, irregularitatem contrahere, siquis occiderit furem, vt res suas tueatur, & seruet. Couarruuias oppositum tradit, certè in vtraque quæstione eum, qui, vt probabilem sententiam Couarruuiæ sequeretur non damnarem. Et idem dicendum de Clerico qui ne patria euerteretur ab hostibus, aut ne exercitus Christianorum deleretur, aut ne Rex, vel Princeps necaretur, hostem occideret communis opinio sentit eum in irregularitatem labi, at Couarruuias putat oppositum esse valdè probabile, quamuis contra eum facere videatur, quod respondet Pontifex in cap. Petitio de homicid.

Hanc ergo Azorij doctrinam enucleando, primò negari non potest, probabilem esse illam 67.
opinionem, quam ex Soto refert, scilicet, quod clericus (qui alias non babet ordinem sacrum, Subdiaconatus saltem) habens beneficium perexiguum, & tenue, non teneatur totum officium canonicum, seu horarum canonicarum recitare. Ita enim tenent ex probabili fundamento non solum Sotus, sed etiam Lessius, Ledesma, Mal derius, Arragonius, Rodriguez, & Molfesius, quos refert Diana *part.* 2. *Tract.* 12. *resolut.* 9. item Palatios, & alij, quos refert Sanchez *to.* 1. *consil. moral. lib.* 2. *c.* 2. *dub.* 66. Quod tamen non tollit maiorem probabilitatem, & securitatem oppositæ sententiæ, pro qua sunt multo plures authores apud eosdem Dianam, & Sanchez, & Annellum *de Horis canonicis cap.* 5. *dub.* 5. apud quos etiam quodnam sit beneficium tam tenue vt excuset à totali obligatione secundũ opinionẽ probabilẽ?

Similiter

Similiter secunda illa opinio Soti ab Azorio relata, & ab ipso *mediocriter probabilis* appellata, scilicet quod non sit peccatum mortale dicere Missam ex rationabili causa non recitatis matutinis, non solùm *mediocriter probabilis*, sed satis probabilis his temporibus est, quam ex eodem Soto, Suarez, & aliis secutus sum *in mea Summa tom.*1.*cap* 21.*num.*3. Vbi etiam ex Syluestro, & aliis, quod ad minus erit peccatum veniale id facere sine rationibili causa.

Circa tertium quod tangit Azorius de obliga-
69. tione obseruandi Constitutiones Apostolicas, seu Bullas Pontificias, quamuis plura dici possent, quæ sæpiùs diuersis in locis tetigi, hoc solum pro præsenti dicam; videlicet mihi certum videri eas in foro conscientiæ non obligare nisi ipsarum notitia habeatur; promulgatio enim intrincecè requiritur pro legis obligatione in foro autem externo, cum Summi Pontifices in eisdem Constitutionibus dicere soleant quod publicatæ in locis publicis Romæ singulos per orbem astringant, non videtur id negari posse. De hac tamen materia latius Vazquez *in* 1. 2. *disp.*156. Auersa *in* 1.2. *q.* 95. & Diana sæpius, scilicet *part.*1.*Tract.*10. *Resolut.*8.*&* 9. & *part.*4. *Tract.*4. *Resolut.*127.& *part.*5.*Tract.*14. *Resol.*25. post plures alios, quos refert.

Circa quartum porrò, de quo Azorius, vide-
70. licet de valore sacrificij Missæ quantum ad applicationem pro multis, an scilicet sit finitus, vel potius infinitus, etsi multa etiam dici possint,
71. credo tamen ad sufficientiam dixisse 4.*tom. mea Summa verbo Missa num.*2.*& sequentibus.* Solum in hoc loco dicam, quod licet sententia affirmans valorem sacrificij Missæ infinitum esse, ac proinde applicatum multis singulis prodesse ac si pro ipsis solis applicaretur, ita vt propterea Sacerdos plura stipedia pro Missa accipere possit, probabilis iudicetur, attentis fundamentis, quæ habet; nihilominus stante dec. S. Congreg. Concilij, quod *eo verbo Missa n.*10.retuli, vbi vocatur *teterrimus abusus, è Christiana Republica conuellendus, atque eradicandus*, iam non est ad praxim reducibilis, seu practicabilis. Pro quo notandum, id, quod pro præsenti consulto, & aliis occasionibus est valde necessarium. Quod non omnis opinio speculatiuè probabilis potest practicari, seu ad praxim reduci. Stat namque quod aliqua opinio in se probabilis sit, nihilominus quod accedente præcepto, seu mandato Superioris id prohibentis, practicari non possit, aut ad praxim reduci, ac per consequés practicè probabilis amplius dici non possit. Quarum opinionum plura exempla affert Castrus Palaus *part.*1.*oper.moral.d.*2.*punct.*5.*num.*6. Et indicat Suarez inferius referendus loquens de opinione illa antiquata (si nomen opinionis merebatur) de absolutione absentis per litteras; dato enim, (exempli causa) quod illa ante decretum Clementis VIII. apud aliquos esset probabilis, modo tamen talis non est, sed *falsa, temeraria, & scandalosa*, vt Pontifex decernit. Idem dici deberet casu, v.g. quod Summus Pontifex, aut alius legitimus Superior prohiberet practicari aliquam opinionem, quæ aliàs probabilis censebatur, vt sæpius facere solet S. Congregatio Eminentiss. DD. Cardinal. in diuersis materiis: tunc enim talis opinio, esto in se probabilis sit, non est tamen ad praxim reducibus, propter extrinsecam Superioris prohibitionem.

Ex quo sequitur conciliatio duarum sententiarum, quæ sunt circa hanc difficultatem an omnis opinio speculatiuè probabilis. Prima 72.
enim, quæ est ferme communis, & præsertim Gersonis, Nauarri Suarez, Salas Lessij, Garziæ, Becani, & Merollæ, quos refert Pasqualigus, *decisil.* 362. *num.* 1. quibus etiam adhæret sæpius Sanchez, & alij, negat omnem opinionem speculatiuè probabilem esse talem practicè, aut in praxi. Secunda verò, quam tenent Ioannes Sanciùs *in suis selectis disp.*54. *num.* 11. Pasqualigus, *supra*, & Pellizzarius *tom.* 1. *Man. Regul. tract.*4.*cap.*1 *sect.*2.*num.*129.affirmat omnem opinionem speculatiuè probabilem, esse etiam in 73.
praxi, seu practicè probabilem. Conciliantur namque hæ duæ sententiæ, ita vt prior sit vera attendendo non solùm ad principia intrinseca probabilitatis alicuius opinionis, quæ fundamenta, quæ pro illa sunt, & authoritas DD. qui illam tenent; sed etiam ad extrinseca, scilicet præceptum, vel prohibitionem Superiorum consuetudinem, legem, &c. in hoc enim sensu manifestum est aliquas opiniones speculatiuè probabiles non esse tales in praxi, vt dixi, propter præceptum, vel prohibitionem Superiorum. Posterior autem sit vera attendendo solum ad principia intrinseca probabilitatis opinionis, hoc enim modo considerata opinione, ea quæ est speciatiuè probabilis, etiam est in praxi talis, quia praxis oritur ex speculatione tanquam effectus ex causa, & sequitur naturam ipsius quod est fundamentum Ioannis Sancij, & aliorum.

Circa quintum de irregularitate ex homincidio in defensionem facto, quod etiam tangitur 74.
ab Azorio supra, sufficienter dixi *tom* 3. *summa verbo Bannitus, verbo bellum, verbo homicidium, & verbo irregularitas num.* 56. & sequentibus.

In hac tamen materia irregularitatis ex homicidio videtur extare congruum exemplum de eo quod in superioribus dixi, scilicet quod tunc 75.
opinio vnius authoris singularis poterit haberi, vt probabilis, etiam si sit contra communem aliorum, quando ea, & non leui nititur fundamento, & ab aliis communiter non reiicitur. Etenim singularis sententia, fuit P. Vazquez asserentis irregularitatem ex homicidio iustè facto, quæ vocatur ex *defectu lenitatis*, & contingit quando quis publica authoritate occiditur 76.
vt malefactor, non incurri nisi ab iis, qui concurrunt ad talem occisionem vt ministri publici, & iustitiæ, non ab iis qui concurrunt vt personæ priuatæ: eo quod iura imponentia talem irregularitatem solùm loquuntur de prioribus, non de posterioribus. Quia etenim fundamentum hoc non est leue, cum certum in iure sit nullam irregularitatem incurri nisi sit in ipso iure expressa; & ex alia parte hanc sententiam postea secuti sunt Turrianus *de censur.lib.*9 *d.*66. *dub.*3. Gaspar Hurtadus *disp.*2.*de irregul. diff.*11. *num.*39 Diana *p.*2. *tract.*5.*resol.* 79. *& in addit.ad* 2.*p.resol.* 15. *& expressius* 5.*part. in addit. ad resol.* 46. *tract.* 5. ac Celestinus *in compend. Theolog. moral.tract.*4.*cap.*5. *q.* 1. ideo videtur probabilis, non obstante quod contraria communior valde sit, & propterea illam secutus sim *tom.* 3. *summæ verbo irregularitas num.* 21. 22. *& sequentibus*. Ex dicta autem opinione probabili sequitur etiam probabilis resolutio ad plures casus conscientiæ, de quibus relati authores, Diana præcipuè.

Suarez etiam loco relato superius, scilicet in
77. *1.2.disp.12.sect.6.* affert aliquot exempla, in quibus opinio minus probabilis, relicta probabiliori, teneri possit, quæ etiam deseruiunt ad intentum. Primùm est de opinione illa quorumdam, quod scilicet absens posset in casu necessitatis Sacramentaliter à peccatis absolui, quàm dicit olim probabilem fuisse non paucis, licet modo standum esse Deplomati Clementis VIII. circa
78. hanc rem editi. Cæterú, quidquid sit de antiqua probabilitate huius opinionis, siuè à multis, siuè à paucis ea recepta fuisset; certum est his temporibus nullatenus amplectendam esse, propter decretum Clementis VIII. emanatum die 20. Iunij 1602. vbi eam damnat vt falsam, temerariam, & scandalosam, ac prohibet ne deinceps doceatur, defendatur, aut imprimatur, sub pœna excommunicationis Papæ reseruata, his verbis apud, Quarantam *in summ. Bullar. verb. confessio Sacramentalis*, & alios.
79. *S. D. N. auditis votis, &c. hanc propositionem, scilicet licere per litteras, seu internuntium confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absens absolutionem obtinere, ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, ac prohibuit; præcepitque ne deinceps ista propositio in publicis, priuatisq; lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neuè vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur: quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit (nisi forsan impugnando) vel ad praxim directè seu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, etiam S. R. E. maiori Pœnitentiario, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolui, aliis etiam pœnis pro arbitrio infligendis subiaceat.*

Ex his porrò magis firmatur id quod dixi
80. *supra n....* de sexta conditione requisita pro opinione singulari vnius Doctoris vt probabili habenda, videlicet, quod talis opinio non sit à Sede Apostolica reprobata. Si enim opinio ista de absolutione absentis per litteras quamuis à multis probabilis reputaretur, nihilominus, accedente postea Clem. VIII. decreto relato, iam nullo modo est probabilis, sed *falsa, temeraria, & scandalosa*, multò minùs opinio singularis ab vno solo Doctore promulgata, probabilis erit, si à Sede Apostolica (quæ est veluti Lapis Lyrdius probationis, vel reprobationis sententiarum) reprobetur, aut improbabilis, seu falsa declaretur.

81. Secundum exemplum, quod affert Suarez, est de opinione illa, quod scilicet possit absolui Sacramentaliter aliquis, qui nullo modo confiteri potest, & solùm signa contritionis dedit. Sed de ea dixi *tom. 3. summæ quæstion. regul. verbo confessio n. 9. & sequentibus* ex doctrina D. Cardin. Lugo, P. Dianæ, & aliorum, vbi etiam de aliis casibus similibus. Et sanè negari non potest, quin probabilis valdè sit siquidem extremè necessitati spirituali proximi succurrit, & nullum incommodum in praxi continet, ac à multis docetur, & practicatur.

82. De aliis quoque opinionibus, quæ vulgò vt probabiles censentur, loquendo primò occurrit in materia Sacramentorum illa asserit posse in articulo mortis non Sacerdotem, seu etiam Laicum se ipsum communicare; ac etiam in eodem articulo, seu extrema necessitate aliis ministrare Sacram Eucharistiam. Quia tamen de huius opinionis probabilitate sufficienter dixi *eo 3. tom. summæ verbo Eucharistia quoad regulares num. 15.* ideo solùm addendum, quod cum hæc sententia 83.
valdè faueat saluti animarum, quæ pendere potest ex receptione venerabilis huius Sacramenti in ea extrema necessitate; siquidem, iuxta S. Thomæ, & aliorum sententiam confert aliquando primam gratiam, & remissionem peccatorum mortalium, & ex ista alia parte iura, quæ hanc facultatem solis Sacerdotibus tribuunt, intelligi possint extra casum dictæ extremæ necessitatis, non videtur negari posse esse probabilem; præsertim cum plures Doctores pij, & docti, quos eo loco retuli, eam sequantur. Etiam si Bordonus nouissimè *in Sacro Tribunali cap. 22. num. 42.* eam vocet valdè præiudicialem *iuri Sacerdotali.*

Secundò, sententia illa, quæ habet opinio- 84.
nem Glossæ præferendam esse communi, prout tenent Baldus *in l. 1. ff. de vulg. & pup. & l. cum hæreditas C. depos. & l. fin. §. necessitate C. de bon. quæ lib. & l. precibus C. de impub. & al. subst. & cons. 398. lib. 1. & consil. 159. lib. 2. & consil. 450. eod. lib.* Bartolus *in l. vt vim. ff. de iust. & iur.* Iason *ibid.* Decius *consil. 23. circa fin.* Curtius iunior *consil. 160. num. 12.* Ferretrus *consil. 43. num. 3.* Azoguidus *lib. 3. de com. opin. cap. 8. n. 2.* Butrius relatus per Angelum *in leg. 1. C. qui per. sua iurisd.* Villalobos *1. p. summæ tract. 1. diffic. 4. num. 6.* Modicus *in §. lex est, dub. 52. num. 2. & in §. Prudentum responsa dub. 6. num. 10.* vt puto est falsa, & vt rectè Pasqualigus *supra dec. 4.* ex illis opinionibus quam sine discussione Doctores sequuntur. Ratio est; tum quia Glossa est quidam doctor particularis, cuius authoritas non est tanta, vt præferri iure debeant communi sententiæ Doctorum: tum quia sæpè relinquitur, reiicitur, & impugnatur à Doctoribus. Ergo saltem iuxta communem praxim opinio Glossæ non debet præferri communi sententiæ. Vt enim habet vulgatis versiculus.

Practica est pluris quàm tota scientia Iuris.

Tertiò, materia Officij Diuini, seu Hora- 85.
rum Canonicarum, sententia Philiberti Marchioni *de Sacramento ordin. tract. 2. part. 6. diffic. 3. num. 5.* dicentis, omissionem vnius Horæ Canonicæ (paruæ scilicet, nempè Tertiæ, Sextæ, aut Nonæ) non esse peccatum mortale, est falsa, & improbabilis. Ratio est, quia leui nititur fundamento, scilicet, quod sit parua materia respectu totius Officij Diuini; non enim est nisi notabilis deformatio, & mutilatio Diuini Officij: & quia est contra torrentem Doctorum, nempè D. Antoninum, Syluestrum, Tabienam, Sotum, Nicolaum de Ploue, Nauarrum, Azorium, Lessium, Suarez, Sanchez, & Reginaldum, quos refert, & sequitur Petrus Anellus *de Hor. Can. cap. 8. dub. 2. num. 5.* Item Molanum, Vvigers, Fabrum, Vegam, Fernandez, Ledesmam, Belloquium, Bonacinam, Naldum, Molfesium, Oliuerium, Bonacinam, Macigmam, Squillantem, Merollam, Faustum, & alios, quos etiam refert, & sequitur Diana *p. 6. tract. 6. resol. 6.* Adde, quod ratione huius, & quarundam aliarum propositionum, quæ in hoc libro continentur, delatus est ad S. Congregationem indicis. Excusabilis tamen author est, quia dicit se,

se, ita arbitrari *saluo meliori iudicio.* Hanc porro sententiam ideo inter improbabiles, & falsas recensere volui, timens de malitia temporum, ne plus æquo serperet, aut plausibilis fieret, cum bonarum conscientiarum dispendio.

86. Quartò, in materia ieiunij, sententia illa, quæ ex Caietano à pluribus refertur, quod scilicet præceptum ieiunij non obliget per se ad mortale peccatum, secluso contemptu, provt colligitur ex eodem Caietano *in summ. verbo ieiunium cap.* 4. *&* 2.2. *q.* 147. *art.* 3. *§. ad huius*, falsa est, & improbabilis. Etenim talis communiter reputatur ab omnibus, specialiter D. Thoma, Durando, Ricardo, Gabriele, Paludano, Panormitano, Archidiacono, vtroque Medina, Syluestro, Soto, Ledesma, Cano, Nauarro, Azorio, Angles, Syluio, Gordono, Palatio, Couarruuia Valentia, Toleto, Victoria, & aliis, quos referunt, & sequuntur Sanchez *consil. moral. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 1. *num.* 5. & Pasqualigus *de ieiunio decis.* 30. *num.* 3. Ad quod accedit quod id videtur denotari *cap. non liceat*, *& cap. non oportet*, *& cap. placuit de consecrat dist.* 3. *& cap. quadragesima*, *& cap. ieiunia de consecrat. dist.* 5. Item *ex can.*68. *Apostolorum*, Concil. Grangens. *cap.* 69. & Toletan. 4. *can.*7. Adde, quod secundum aliquos hoc constat ex viua voce Apostolorum ab ipsorum tempore.

87. Nota tamen quod non propterea sententia Caietani censeri debet erronea, aut temeraria, quia ipse concedit ex consuetudine Ecclesiæ introductum esse hoc præceptum. Est tamen falsa, & improbabilis, vt dixi, quia etiam seclusa consuetudine, ex vi institutionis Ecclesiæ extat tale præceptum ad mortale obligans. Sanchez *supr. num.* 6. Ex quo magis robotatur id quod in superioribus dixi, scilicet opinionem aliquam non propterea esse probabilem, quia à viro doctissimo (qualis erat Caietanus) doceatur, si communiter ab aliis Doctoribus reiiciatur.

88. Quintò, in eadem materia ieiunij, sententia, quæ affirmat, potionem illam ex indiis Hispaniam aduectam vulgo *chocolate* non frangere ieiunium (intellige, quando in aliqualiter notabili quantitate sumitur) non videtur mihi probabilis, sed potiùs falsa. Quod quidem, salua pace meorum Hispanorum, quos valdè veneror, dictum sit. Primò, quidem, quia, vt dixi in superioribus, sententia illa, quæ ab vno, vel altero authore defenditur tunc tantùm est probabilis, quando non leui, sed graui alicui innititur fundamento, & ab aliis doctoribus communiter non reiicitur, quæ singula huic

89. sententiæ deficiunt. Etenim fundamentum, cui ea innititur, scilicet, quod *chocolate* non sumatur per modum cibi, sed per modum potus, debilissimum prorsus est; concors enim, & constans doctrina Theologorum asserit, quod quando id, quod sumitur est verè cibus, nihil omninò refert in ordine ad non frangendum ieiunium, quod sumatur per modum potus; aliàs in magna absurda incidere possemus, scilicet dicendo potum lactis, potum iurium ex gallina, vel carnibus; imò potum stillatus gallinæ, vel carnium, italicè pisto, non soluere ieiunium; ista namque omnia per modum potus sumuntur, & aliquando ad extinguendam sitim, quod est proprium rei potabilis. Cum ergo *chocolate* sit verè cibus, & cibus substantialissimus, valde nutritiuus, ita vt in nutritiua virtute excedat fere omnes alios cibos, & vt habet Pasqualig s *de ieiunio disp.* 141. *num.* 3. vna tantum vncia illius sufficiat pro hominis sustentatione per 24. horas absque vlla corporis debilitatione; imò expellat somnum, & sufficiat, quod eo non egeant homo, profectò leuissimè dicitur, non soluere ieiunium eo, quod sumatur per modum potus. Roboratur intentum ex eo, quod à viro grauissimo, dignitate, & scientia clarissimo in Vrbe audiui. Occasione namque cuiusdam functionis laboriosissimæ, in qua necessum erat ipsi, assistere per multas horas, mihi cum ipso loquenti dixit, sumptione *chocolate* roboratum non timere fastidiosissimum laborem, quem passurus erat in illa functione. 90.

Quod autem hæc sententia ab authoribus communiter reiiciantur, constat, ex Paludano, 91. Abulensi, Angles, Palatio, Henriquez, & alis, qued refert, & sequitur Sanchez *to.*2.*consf.moral. lib.*5. *cap.* 1.*dub.* 23. *num.* 1. dicentibus liquida, quæ traiiciuntur per modum potus, si verè habeant rationem cibi (provt contingit in *chocolate*) frangere ieiunium. Deinde ex Azorio, Laymano, Villalobos, Ludouico à S. Ioanne, Siluio, & Fagundez, quos etiam refert, & sequitur Diana 1. *part. tract.* 4. *resol.* 194. dicentibus liquida, seu potus habentia rationem cibi (sicut habet *chocolate* ieiunium soluere. Item ex Antonio de Leone in quæstione morali Hispano idiomate de hac re edita, Trullenck *lib.*3.*in Decalog. cap.* 2. *dub.*2. *num.*15. quos sequitur Pasqualigus 92. supra, qui idem dicunt. Notet tamen lector P. Pasqualigum inaduertenter me in ea decisione *num.* 1. citasse pro opinione negante, potum *chocolate* frangere ieiunium. Nunquam enim fui, nec ero in tali sententia, vt patet ex iis quæ dixi *tom.* 3. *mea summa verbo ieiunium num.* 2. solum enim ibi dixi, aliquos apud Dianam existimasse oppositum pro Hispania. Non tamen illud approbaui. Aliqui autem Doctores ex Societate Iesu, & Ordine Eremitarum S. Augustini, in vniuersitate Salmanticensi Professores, quos P. Diana loco relato refert ex relatione Illustrissimi D. Didaci Trasmiera Inquisitoris Siciliæ, tenuisse, potum *chocolate* non soluere ieiunium, cum suam sententiam in scriptis non protulerint, solùm intelligendi erunt, quando talis potius modicissimam quantitatem *chocolate* contineat, præsertim, si sumatur in ea modicissima quantitate ad stomachi conformationem. Nec aliud credendum, est eos sensisse, aut prædictum Illustrissimum de ipsis retulisse.

Secundò, roboratur intentum, quia id solùm non derogat abstinentiæ per ieiunium ab Ecclesia indictæ, quod est verè, & substantialiter potus, vt communiter tenet schola: sed porro ex *chocolate* confecta non est verè potus; tum, quia, vt probatum manet, potius est vere cibus; tum quia non sumitur, vt vehiculum cibi, aut ad extingendam sitim, quod est natura, vel signum potus, sed ad sustentationem, vel conformationem stomachi; tum, quia vix vnquam sumitur frigida, sed potius calida, quod signum etiam est quod non verè sit potus, cum potus sit propter sitim, quæ est appetitus frigidi, & humidi, tum denique, quia, provt ex D. Thoma, Lessio, Laymano, & aliis Theologis, & Philosophis elici Diana supra, merus potus per se, & principaliter deseruit ad alterationem, siuè refrigerationem, vel ad deiiciendum cibum in 93.

ventriculum,

ventriculum, & alimenti, sanguinisque distributionem, non ad nutriendum, alendum, & confortandum corpus, vt chocalate: Ergo non est potus.

Nec valet dicere, quod vinum etiam nutrit,
94. & tamen eius sumptio non frangit ieiunium. Primò quidem, quia propterea multi DD. dixerunt, vinum frangere ieiunium; & esto hæc sententia communiter reiiciatur, saltem est certum, quod, si vinum, misceatur aliquibus ingredientibus cibariis, videlicet sacaro, canela, pipere, & huiusmodi, provt dicitur de vino *Hypocras* in Hispania, tale vinum in notabili quantitate sumptũ franget ieiunium, quod idem erit de *chocolate* propter eandem mixtionem similium rerum. Deinde, vinum in omnium sententia est verus liquor, non autem *chocolate*. Tertiò, vinum extinguit sitim, quod est proprium potus, non sic *chocolate*. Quartò, (inquit Diana) vinum nutrit aliquantulum per accidens; nam per se, & principaliter non ordinatur adhoc: quod è contra accidit in *chocolate*.

95. Cum etiam *chocolate*, vt dictum est, sit substantialissimus, & maximè nutritiuus cibus, vtique vsus ipsis tempore ieiunij, maximè contrariatur fini intento ab Ecclesias, scilicet macerationi corporis, ac proinde vellem Hispanos, alioquin veræ pietatis, & Religionis cultores, aliis nationibus non præbere in hoc disciplinæ Ecclesiasticæ relaxandæ exemplum, sed sanioris, & securioris Theologiæ magisterium. Nec credant vsum in contrarium, qui apud aliquos forsan viget, veram, aut legitimam consuetudinem, sed prauum abusum esse.

96. Quænam autem sit parua materia huius *chocolate*, quæ propterea excusare posset à transgressione ieiunij illam sumentes, non pertinet ad meum institutum id discutere. De eo tamen agunt Antonius Leo, & Pasqualigus relati, ac Diana *5.p.tract.5.resol.* 11.

Sexto, de materia priuilegiorum Regularium
97. plures extant falsæ, & improbabiles opiniones, quas in mea summa per quinque tomos sæpius reieci; inter alia, quia propterea talia, quia propterea redduntur exosa apud Ecclesiarum Prælatos, & idcirco sæpius instant pro eorum derogatione à Sede Apostolica facienda, provt quotidie accidit, specialiter vna, vel altera ex huiusmodi opinionibus referenda, & refellenda occurrit. Qualis est, ea quam *tom. 4. summæ verbo Missa num.* 31. in impressione Veneta *de ann.* 1646. retuli ex Marchino, quem immeritò alij docti sequuntur, quod scilicet cum, Sedes Apostolica reducit Missas vnius Conuentus alicuius Religionis ad minorem numerum per Breue, vel alio modo, possint Monasteria eiusdem Religionis, quin & omnia aliorum Ordinum habentium communicationem priuilegio-
98. rum cum illa, vti eadem facultate. Hæc enim sententia omnino est contra praxim Ecclesiæ, & Religionum; generans magnam confusionem, vt ibidem dixi, imò scandalum, vt aliquando expertus fui, & propter ipsam liber ipsius Marchini à S. Congregatione Indicis, me teste, non approbatus.

Inuitus etiam, & veluti coactus, quia Do-
99. ctorum virorum opinionibus contrarius videri non vellem, inter huiusmodi improbabiles sententias vnam referam, quam circa huiusmodi priuilegia Regularium video apud P. Franciscum Amicum vrum valdè doctum *tom. 5. de Iust. & Iur. disp 9. sect. 10. num.* 148. vbi loquens de priuilegiis Societatis, inquit à Gregorio XIII. concessum illi fuisse in Bulla *Aequum reputamus*, vt *nullius indulti, aut priuilegij reuocatio Societatis iuribus præiudicet, nisi sit illi per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentes tribus similiter distinctis vicibus intimata, & insinuata foret*, eidem scilicet Societati, vt Bulla loquitur. Sed 100.
miror doctorem istum hæc protulisse, quæ tum ipsi Societati, tum aliis Religionibus, quæ cum ipsa communicationem priuilegiorum habent, & possunt vti eiusdem priuilegiis, veluti proriis occasionem sæpissimè errandi in grauissimis rebus ad conscientiam spectantibus, si videlicet, quando à Papa reuocantur eorum priuilegia, non crederent ea pro reuocatis haberi, aut reuocata esse, nisi seruata illa forma, quod scilicet *per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentes tribus similiter distinctis vicibus intimata, & insinuata foret*, talis reuocatio dictis Religionibus. Et primò, quidem Pontifex Gregorius neutiquam tale priuilegium Societati in dicta Bulla concedit, provt videre potuit in ea, 101.
quæ est in Bullario communi Laertij Cherubini *tom. 2. in Gregorio XIII. Bulla prima*, & in Bullario Rodriguez *tom. 2. inter Bullas Gregorij XIII. Bulla* 18. Solùm enim in dicta Bulla concedit, vt ea, qua Pius V. prædecessor Societati concesserat, *licèt eius superueniente obitu litteræ Apostolicæ desuper confectæ non fuerint, suum sortiantur effectum*. Pius autem V. solùm concessit facultatem assumendi Iudices conseruatores pro causis Religionis, cum amplissima facultate illis concessa ad procedendum in ipsis. Addens postea quod litteris dictorum conseruatorum nullatenus derogari censeretur, nisi seruata illa forma, & aliis conditionibus, quas sic exprimit Pontifex: *Ac tunc desuper conficiendis litteris, & in eis contentis dispositionibus per quascumque derogationes, in quibusuis aliis litteris Apostolicis gratiam, vel iustitiam, & mixtim conuenientibus per eundem prædecessorem, & sedem Apostolicam etiam cum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, & per quas earundem litterarum tunc desuper conficiendarum tenor, ac si de verbo ad verbum in eis insertus foret pro expresso haberetur quibuscumque* 102.
personis seu in eorum fauorem etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine concessas, & factas, ac faciendas, & concedendas nullatenus derogatum censeretur, aut derogari posset, nisi tenor earundum tunc desuper conficiendarum litterarum de verbo ad verbum, nihil pœnitus omisso, foret in illis insertis, & derogatio pro tempore facta huiusmodi per trinas distinctas litteras eundem tenorem continentes, tribus similiter distinctis vicibus eidem Societati intimata, & insinuata foret, & quod aliter earundem litterarum tunc desuper conficiendarum pro tempore facta derogationes nemini suffragarentur. Forma ergo ista, & cum conditionibus in illa positis solum seruari debet, vt Pius V. concedit, & Gregorius XIII. obseruari, & publicari præcipit, quantum ad derogationem litterarum spectantium ad dictos conseruatores, non quantum ad derogationem aliorum priuilegiorum Religionis. Quo ergo iure extenditurur hæc concessio ad derogationem aliorum priuilegiorum Religionis? Præsertim, cum valde exorbitans sit non solùm à iure communi, sed etiam à communi modo concedendi

concedendi priuilegia, & praxi Ecclesiæ in derogandis priuilegiis. Quod verò hæc sit planissima intelligentia dictæ concessionis, non solùm
103. constat ex ipsa Bulla, & verbis relatis, sed etiam ex Summario clausulæ prædictæ in Bullario Rodriguez, vbi *num.* 4. dicitur: *Conseruatoriæ per quascumque alias derogationes non censetur derogatum*, & ex margine eiusdem clausulæ in Bullario Laertij, vbi sic: *Et istam concessionem per quascunque derogationes non ablatam, diminutam censeri, decreuit.* Sicque illam intellexit vir doctus Socie-
104. tatis; cum quo rem communicaui. Flauius etiam Cherubinus à P. Amico relatus sic quoque eam intellexit in Compendio huius Bullæ, hoc enim modo compilauit dictam clausulam. *Et huic priuilegio* (scilicet conseruatoriæ) *non censeri derogatum, statuit per quasuis litteras Apostolicas quibuscunque suffultas clausulis derogatoriis, nisi illius tenor ad verbum esset insertus, & derogatio eiusmodi Societati intimata foret.* Quo etiam modo loquitur *in Schol.* 2. *eiusdem Bullæ.* Dicit enim. *Quæro; huiusmodi Societatis indulto eligendi in suis causis conseruatores in Iudices, erit ne derogatum à Sixto V. qui Rota Maceratensi causarum Ecclesiasticarum cognitionem infra in sua constitutione* 94. *concessit aliorum priuilegiis plenissimè derogando? Resp. Rota mei Maceratensis in causa in ea promota à Gesuitis censuit, non fuisse derogatum multiplici ratione, & præsertim quod eorum priuilegio* (non dixit priuilegiis, *priuilegio*, præsenti videlicet) *nulla præiudicat derogatio eisdem non intimata, vt videre est in decisionibus Prouinciæ Marchiæ collectis à M. Antonio Amato decis.* 17. *per totam.* Ergo nec Flauius Cherubinus, nec Amatus fauent P. Amico. Fauet quidem illi P. Diana, quem refert *ex Tract.* 2. *de dub. Regular. resol.* 68. quod mirum est, & si de ipsius pietate credam se explicaturum fore in alia occasione, pro bono conscientiarum.

Addo, quod cum Gregorius XV. in Bulla
105. *Sanctissimus* de anno 1621. reuocauerit omnes conseruatorias Religionum, nouamque formam præscripserit conseruatores eligendi, cum reuocatione quoruncunque priuilegiorum eisdem Religionibus, etiam Societati concessorum *seu, quibuscunque tenoribus, & formis, ac quibuscunque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficatioribus, & insolitis clausulis*, &c. prout in dicta dicitur; probabilius videtur cessasse dictum priuilegium Societati concessum, etiam dato, & minime concesso, quod illud tam amplè, & supra ipsius veram intelligentiam, accipiendum esset.

Concludam tandem hoc consultum asserens,
106. quod tunc Doctorum, seu Magistrorum opiniones probabiles erunt, cum præuia humili, & deuota ad Deum, vel Christum Saluatorem oratione meditatæ fuerint. Hoc enim condimento Deo, & proximo sapidæ erunt. Sic D. Hieronymus in Regula Monachorum per Lupum collecta: *Tunc scriptura vtilis est, cum absque Christo non discitur.* Sic etiam & bellè Nillus Abbas *in cap.* 17. *de oratione* dicebat: *Si es Theologus verè orabis, & eris Theologus, & verè orabis, Theologus verè eris.* Optimè etiam S. Vincentius Ferrerius *de vit. spirit.* sic: *Qui legit, & studet debet ad Christum inflectere, cum ipso loquendo, & ab ipso intelligentiam postulando.* Plura de hoc in nostro opere *de Reformatione Regularium* præsertim *cap.* 3. 4. *&* 11. ex Patribus, & Doctoribus.

Sed quid in hæc ipsi dixerint, ethnicus homo Seneca epist. 7. dixerit: *Quoties quid fugiendum sit, aut quid petendum voles scire, ad summum bonum totius vitæ respice.*

Dicam ergo, nunc, & semper, de rebus du- 107.
biis interrogatus, antequam respondeam. *Tu Domine Iesu Christe, qui es via, veritas, & vita prope semper es inuocantibus te in veritate faciē tuā illumina super seruum tuum, & doce me iustificationes tuas. Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam. Domine videam lumen. Ne auferas de ore meo verbum veritatis. Illumina lucernam meam Domine, illuminà tenebras meas. Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuis, & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.* Vel cum Leone à S. Ioanne Ordinis vestri viro doctissimo de vera Religione lib. 3. in fin. *Deus meus, & omnia; luminum parens, fons amoris, origo sapientiæ, da quæso nosse sanctissimam voluntatem tuam bonam, beneplacentem, perfectam. Et quando, ò bone! tu mihi principium, tu finis, creator, reparator, sanctificator, cognitam lumine tuo, fac viuens, moriensque exequar, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus sancti in sæculorum sæcula. Amen.*

CONSVLTVM XLIX.

De Sepultura cuiusdam de hæresi, & duellæ suspecti.

SVMMARIVM.

Casus, seu factum. n. 1.
Responsio. n. 2.
Prima ratio desumpta à Iure. n. 3.
Delictum in dubio non præsumitur. n. 4.
Et hoc maximè procedit in mortuis. n. 5.
Mortui sunt mirabiles personæ. n. 6.
Regula illa: Morte delicta extinguuntur, *an procedat etiam in crimine hæresis. n.* 7.
Maximè, quia mortui diuino Iudicio sunt subiecti. n. 8.
In hæreticos inquiritur etiam post mortem. n. 9.
Ad damnandam hæretici defuncti memoriam requiritur plena probatio. n. 10.
Nec sufficiunt suspiciones. n. 11.
Maior probatio contra mortuum requiritur, quàm contra viuum. n. 12.
Testes deponentes in fauorem mortui. n. 13.
Interesse Missæ cuius naturæ sit apud hæreticos. numero 14.
Missa per antonomasiam appellatur mysterium fidei. n. 15.
Matris occisi testimonium. n. 16.
An illi sit credendum. n. 17.
Et ad hoc rationes. n. 18.
An obstet præsumptio inuenti libri hæresim continentium. n. 19.
Præter coniecturas huius libri debent concurrere grauissimæ aliæ præsumptiones. n. 20.
Hæreticus non denunciatus potest tradi Ecclesiasticæ sepulturæ. n. 21.
Et propter hoc Ecclesia non polluitur. 22.
Huius rei fundamenta. n. 23.
Possumus communicare cum mortuis illis, cum quibus viuis communicauimus. n. 24.

Excommunicatus toleratus non priuatur sepultura Eclesiastica. n. 25.
In Germanica locis quibusdam Lutherani sepeliuntur in locis sacris. n. 26.
Quid sentiendum de duello. n. 27.
An plenè probetur. n. 28.
Probatio dubia, & generalis non concludit. n. 29.
Duelli factum. n. 30.
In quo consistat verum duellum. n. 31.
Quomodo quis effugere poterit duelli censuras. n. 32.
Concilij Trident. & Clementis VIII. de duellantibus expositio. n. 33.
Quid dicendum de notorio peccatore mortaliter. numero 34.
Peccatores notorij moraliter carent Ecclesiastica sepultura. n. 35.
An constet occisum peccatorem mortaliter notorium fuisse. n. 36.
Notorium id dicitur quod nulla tergiuersatione excusari potest. n. 37.
Quid de non inuocando nomen Iesu. n. 38.
Generaliter loquendo excommunicatus quoties dubitatur vtrum pœnitens discesserit an possit in loco sacro sepeliri. n. 39.
Decretum S. Congregationis Inquisitionis. n. 40.
Cautissimè in hoc procedendum. n. 41.
Casus singularis ex Prato spirituali. ibid.
Nicolai Myleri hæretici assertum expenditur. n. 42.

IESVS MARIA.

1. CONTINGIT Romæ, vt Iuuenis quidam natione, vt dicebatur, Hollandus, repertus fuerit lethaliter percussus, & mortuus. Cum autem quod eum inuentus esset libellus quidam idiomate Flandrico, vel Hollandico descriptus, in quo apparebant multa quibus denotabatur libri authorem hæreticum esse; eo quoque quod dicebatur occisus erat à socio quodam eiusdem patriæ, diffidatus, & in duello; & cadauer sepeliendum esset in nostra Parochia Transpontinæ, dubitatum fuit, an sacræ sepulturæ tradi posset, & de hoc interrogatus à meis Religiosis sic respondi.

Inclinor valdè ad credendum Hollandum
2. istum de quo in præsenti posse sepeliri in loco sacro, non obstante suspicione hæresis, & dubio quod mortuus fuerit in duello.

3. Primò ex generali illo axiomate Iuris: Bonus quilibet in dubio præsumitur. *l. merito ff. pro Socin. l. quoties*, §. *de probat. cap. vnic. de scrutin. in Ordin. facien. cap. Dudum, & cap. vlt. de præsumpt.* DD. communiter. Cui consonat illud etiam: Delictum in dubio non præsumitur, & ideo actus, qui potest sonare in delictum, & non delictum semper interpretatur vt absit deli-
4. ctum. *d. l. merito ff. pro soc. l. Prætor*, §. *docere, ff. de vi bonorum rapt. cap. estote, de reg. Iur. in Decretal.* Vbi etiam DD. communiter, inter quos Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 13. q. 1. num. 72. & lib. 14. q. 7. num. 55. cum seqq.* vbi ait, quod vbi alia coniectura sumi potest,
5. non est delictum præsumendum. Quod maximè procedit in mortuis, seu defunctis. Illi enim sunt mirabiles personæ, & inter miserabiles miserabiliores, & ita sunt sub protectione
6. Ecclesiæ. *cap. super quibusdam in fin. de verbor. signif.* & eas debet Iudex ex officio tueri ne opprimantur. Bertachinus *in Repert. 3. part. verb. miserabiles personæ.* In mero ergo dubio facti de suspicione hæresis, & morte in duello, in fauorem defuncti, qui non potest loqui, nec se defendere, vel excusationem aliquam afferre, iudicari debet.

Accedit quod licet regula illa. *Morte delicta extinguuntur*, de Vulp. *l. vltim. ad l. Iul. Maiest.* 7.
& Modestinus *l. ex Iudiciorum ff. de accusat.* & ibi per illos textus hoc notant omnes, quia mortui diuino Iudicio subiecti ab humano sunt exempti, vt dicitur *in cap. quorundam dist. 23.*
&c. ex epist. ibid. præuenti enim à Summo Iudice Deo sunt, & vocati ad maius Tribunal, 8.
vt latè hæc exornantes probant Symanchas *in Enchir. Iud. Viol. reliq. tit. 61. num. 1.* & Dec. *tract. crim. lib. 5. cap. 67. num. 1.* Licet, inquam, hæc regula in crimine hæresis ob eius immanitatem non procedat; sed in hæreticos etiam post mortem inquirantur. Symanch. *de Cath. Iustit.* 9.
tit. 18. num. 1. & seq. Decian. *loc. cit.* Peña *p. 3. comm. 92.* Ludouicus à Paramo *de Orig. S. Inquis. lib. 3. quæst. 4. num. 78. & seq.* cum aliis cumul. per Farinac. *de Hæres. q. 197. num. 86.*
Nihilominus certum est ad defuncti hæretici 10.
memoriam damnandam plenam requiri probationem, nec sufficere solas suspiciones, vt probat longa serie Farinac. *de hæres. q. 197. num. 103.* & supponit Carena *de offic. S. Inquis. p. 2. tit. 19.* §. *quinto, num. 9.* Quia contra defunctum plenior, & clarior probatio requiritur, quàm con- 11.
tra viuum. Carena *ibid.* ex Symanch. & Farinac. Cum igitur in præsenti non adsint hu- 12.
iusmodi plenæ probationes, sed solùm meræ suspiciones in fauoram defuncti iudicare debemus.

Accedit quoque in fauorem illius (quod attinet ad amouendam hæresis suspicionem) quod 13.
ipse actibus positiuis contrariis eam purgasse videtur. Cum testes ad hoc inducti expressè dicant se cognouisse defunctum de tempore immediatè præcedente obitum pro Catholico, & bonæ conuersationis; cum ipso sæpius Sacræ Missæ officio interfuisse, & cum ipsomet visitasse Ecclesias ad effectum lucrandi indulgentiam anni Iubilæi, ac habuisse ad caput lectuli pendentem coronam precariam. Qui actus nullo modo sunt æquiuoci, sed necessariò inferunt ad Religionem. Immò interfuisse Missæ est talis
naturæ apud hæreticos illius Patriæ, vt vix alia 14.
maior, aut expressior protestatio fidei Catholicæ reperiatur. Et meritò quidem cum in illa celebretur venerabile Sacramentum Euchari-
stiæ, quod per antonomasiam *Mysterium fidei* 15.
appellatur.

Quartò accedit matris huius defuncti testi-
monium petentis sepulturam pro filio *iuxta ri-* 16.
tum Romanum, vt ipsa loquitur, cui multum valdéque deferendum, quia in causa status filij ma-
tri fides adhibetur, iuxta sententiam Bartoli, & 17.
aliorum, prout referr Mascardus *de probat. vol. 2. concl. 1020. n. 12.* Immo ex hoc facto matris tale nec ineffieax emergit argumentum. Vel enim ea est Catholica, vel hæretica: Si catholica, cum peccaret petendo sepulturam Catholicam pro hæretico, credendum est existimasse filium suum pro Catholico: si autem est hæretica, nullatenus pro filio hæretico postularet Catholicam sepulturam: quia hæretici illius partis, Caluinistę videlicet, magis horrent consepeliri cum Catholicis, quàm Catholici cum hæreticis. Experientia náq;

compertum

compertum est, quod hæretici in vrbibus captis à Catholicis ossa Catholicorum effoderunt, & proiecerunt, ne cum illis commiscerentur. Mater ergo postulans, vt filius Catholica sepultura condiatur pro Catholico ipsum habet.

18. Nec obstat liber inuentus apud ipsum, in quo Cathechismus Hæreticorum continebatur, ex
19. quo præsumptio oriri videtur de hæresi iuxta tradita per Archidiac. Felyn. Arnal. & alios apud Mascardum *supra concl.* 862. *n.* 6. & alios plures. Nam præterquam quod in libello illo multa continebantur ad pietatem conducentia, scilicet Psalmi Dauidici, preces, quibus Deus exorandus est, & laudandus manè, & vespere, qua ratione Christiani hominis vita instituenda, & similia. Vlterius quod ad suspicionem hæresis attinet Mascardus *sup. n.* 15. ex Gundisaluo, Menochio, Conrado, Bursacio, & Arnaldo expresse ait præ-
20. ter coniecturam inuentionis libri hæresim continentis, debere concurrere grauissimas alias præsumptiones, vt qui illum habebat hæreticus præsumatur, quæ præsumptiones in præsenti non subsistunt.

Cessat autem omnis difficultas in hoc, quia etsi admitteremus hunc Hollandum fuisse verè hæreticum, quia tamen non erat hæreticus notorius, nec pro hæretico denunciatus, potest illi sepultura concedi. Provt expresse tradunt Hen-
21. riquez *lib.* 13. *c.* 11. *num.* 3. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. disp.* 12. *sect.* 4. *numer.* 13. Ægidius Coninck *disput.* 14. *de excommunicat. dub.* 8. *concl.* 2. *num.* 64. & colligitur ex Laymano *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 4. §. *altera quæstio est*, referente Nauarrum, & Auilam, & ex Cardinali Lugo *de Sacram. Euchar. disput.* 20. *sect.* 2. *num.* 56. vbi fatetur non pollui Ecclesiam per sepulturam hæretici non denunciati, quod etiam fatentur Baldellus *in Theolog. mor. tom.* 2. *libr.* 1. *disput.* 42. & Diana *part.* 9. *tract.* 8. *Resolut.* 1. etiam si dicant hæreticum non denunciatum priuari Ecclesiastica sepultura. Sed nostrum asserium probatur. Primò *ex cap. Qui-*
22. *cunque de Heret. in* 6. vbi dum excommunicantur tradentes sepulturæ Ecclesiasticæ hæreti-
23. cos, eos vocat *damnatos*, per quod verbum denotantur hi qui *per publicam sententiam de hæresi damnati sunt*, *nam solùm illi videntur in rigore dici damnati*, vt inquit Suarez, & sequitur Coninck. Secundò ex Clement. I. de sepult. vbi etiam excommunicantur sepelientes excommunicatos expresse dicitur *excommunicatos publicè*. Tertiò ex extrauag. Martini V. *ad euitanda*, vbi expresse statuitur ne quis in posterum in perceptione, vel administratione Sacramentorum, aut in diuinis officiis, aut etiam extra teneatur ligatos excommunicatione, aut alia censura sit nominatim contra eos à iudice publicata, vel denuntiata exceptis Clericorum percussoribus ita notatiis, vt factum nulla tergiuersatione possit celari, aut excusari. Ex hac enim Extrauag. manifestè euincitur, provt Authores relati comprobant hæreticos non denuntiatos, maximè, si
24. notorij non sunt, posse tradi sepulturæ Sacræ. Confirmatur, quia possumus communicare cum illis mortuis cum quibus viuis communicare poteramus, vt apertè colligitur à contrario sensu ex *cap. Sacris de Sepult.* ibi: *Sacris est canonibus institutum, vt quibus non communicauimus viuis, non communicemus defunctis*: sed cum hæreticis non denunciatis viuis possumus communicare inhumanis, & diuinis, ergo etiam cum illis mortuis, ac perinde tradere illos sepulturæ. Ita ex Coninck, & Laymano.

Ex quibus elicitur nihil obstare dictis quod præfatus Hollandus repertus fuerit cum libello illo in quo continebantur hæreses, & de Religione tractabatur quod prohibitum est in prima excommunicatione Bullæ Cœnæ, quæ est Papæ reseruata. Etsi enim propterea incurrere posset dictam excommunicationem, non tamen idcirco tradi non potest sepulturæ, eo quod esset excommunicatus toleratus, qui nullatenus sepultura priuatur, vt tradunt relati Authores, & colligitur ex Bonacina *de censur.* 25.
disput. 2. *quæst.* 2. *punct.* 3. §. 3. *num.* 2. referente Suarez, Henriquez, Reginaldum, Filliucium, & alios. Quibus adde Cardinal. Lugo relatum.

Addi etiam potest quod vt refert Laymanus *supr.* §. *Nota etiam*, & supponunt Suarez, & Fagundez, quos refert, & sequitur idem Cardin. Lugo in quibusdam Germaniæ locis diuturna consuetudine permittitur, vt Lutherani in locis sacris sepeliantur. Si enim hoc fit cum notoriis 26.
hæreticis, & excommunicatis tum propter hæresim, tum propter retentionem librorum hæreticorum eo solum quia tales non sunt denuntiati, cur id permitti non poterit in isto Hollando, qui non constat hæreticum fuisse, nec notorius, aut denuntiatus erat?

Quod verò attinet ad duellum propter quod 27.
creditur priuandus sepultura Ecclesiastica plura sunt quæ huiusmodi obstaculum auertunt. 28.
Primum quod tale duellum non probatur plenè, provt requiritur ad priuandum Christianum communibus Ecclesiæ suffragiis, quæ in ipsa sepultura includuntur. Etenim probatio dubia, & generalis non concludit, provt declarat Abbas *in cap. Bonæ*, *num.* 15. *de appellat.* Et 29.
quatenus dubia est adaptari debet ad partem per quam euitetur delictum, iuxta notata per Bartolum *in l. non solum*, §. *sed vt probari*, *ff. de oper. nou. nunc.* & per Bald. *in leg. precibus colum. secunda vers. & scias*, *C. de impuber.* & aliis apud Mascard *de probat. volu.* 3. *concl.* 1174. *numero* 49. Secundò, quia factum, provt refertur tale fuit. Hollandus iste nocte præcedente suam occisionem verba habuit cum quodam N. sed illicò inter ipsos intercessit ani- 30.
morum sedatio, nihilominus manè sequente N. adiit Hollandum eumque expergiscens ipsi dixit: *Sequere me, habeo quod te conueniam.* Fuerunt igitur simul; purgauerunt, & læthaliter percussus est Hollandus. Ex his autem non colligitur manifestè duellum. Duellum namque provt constat ex Diplomatibus Gregorij XIII. & Clementis VIII. consistit in pugna orta ex 31.
condito, & composito, id est ex pacto cum designatione loci, & temporis. Quod non constat interuenisse in præsenti casu cum potuerint ad eum locum accedere animo non pugnandi, sed petendi, & dandi satisfactionem de iniuria prætensa, & tuendi suum honorem. Pro quo faciunt Lucas Floronus *in Tractat. de Duello c.* 6. §. 2. Filliucius, *tract.* 15. *cap.* 5. *quæst.* 5. *num.* 107. Naldus *in Sum. in verb. Duellum num.* 2. Diana *part.* 3. *tract.* 6. *resol.* 1. à quibus non recedit. Barbosa *in Collect. DD. in Concil. Trident. sess.* 25. *de reform. c.* 19. §. *nono quæritur.* Item faciunt Iosephus Ludouicus, Canedus, & Aloysius Riccius, quos refert idem Barbosa *ibidem* §. *decimo quæritur*, &

& plures alij quos refert, & sequitur Diana *supr.* dum incipiunt excusari à pœnis duelli, qui calores iracundiæ incontinenti accederent ad aliquem locum, ibíque dimicarent. Quod forsan in præsenti contigit casu. Quid etiam si dicamus Hollandum istum fictè, & non animo pugnandi, sed ea solùm intentione videretur fortis, animosus, & non vilis se contulisse cum N. ad eum locum, vbi fuit pugna cum morali securitate, quod non esset futura, sed pax componenda? In hoc
32. autem casu effugere poterat duelli censuras, iuxta ea quæ dixi *tom. 3. qq. regul. verb. Duellum, n. 17.* ex Naldo, Diana, & Filliucio. De quo videndus Trullench *in Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 13. n. 22.* Et maximè ponderandum, quod iuxta Stephanum Baunnium *in Theolog. moral. disp. 3. tract. 2. q. 19.* cui adhærere videntur Castr. Palaus *tom. 1. tract. 6. disp. 5. part. 7.* & Diana *part. 7. tract. 11. resol. 44.* ad hoc quod duellans occisus careat Ecclesiastica sepultura necessaria est declaratio criminis à Iudice facta, saltem quando delictum non est notorium.

Præterea expendendum, quod cum Conci-
33. lium Tridentinum, & Clemens VIII. pœnam carendi perpetua sepultura imponant duellantibus, si in ipso conflictu decesserint, vt patet illis verbis Clementis VIII. *Et si in ipso conflictu obierint, sepultura Ecclesiastica perpetuo priuatos esse volumus.* Ideò si aliquo tempore post peractum duellum obierint, etiamsi ob vulnus in duello acceptum talis mors ipsi contigerit, non sunt priuandi dicta Ecclesiastica sepultura. Concilium enim, & Pontifex loquuntur de illis, qui in ipso conflictu non post ipsum decesserint; & cum sit lex pœnalis extendi non debet, sed potiùs restringi. Prout tenent Laurentius Pontellus *in respons. moralib. part. 3. cas. 10. num. 4.* Et P. Diana *part. 2. tract. 16. resol. 52.* quos sequor loco relato *num. 14.* Cum autem constet hunc, de quo in præsenti non decessisse in duello, sed finito duello per aliquod tempus dum curreret post suum inimicum, qui ipsum læthaliter vulnerauerat, probabiliter excusari videtur à pœna carentia sepulturæ Ecclesiasticæ.

Difficilius obiici potest, si dicatur, hunc Hol-
34. landum priuari debere Ecclesiastica sepultura, eo quod esset notorius peccator mortaliter, non tam propter suspicionem hæresis, aut duelli, quàm propter retentionem illius libelli, qui non solùm hæreticus erat, & hæreses continebat, sed etiam cur catechismus hæreticorum; & quia, vt diximus, insequebatur suum occisorem proculdubio vt se de illo vindicaret; ac maximè, quod cum in terram cecidisset, & fœmina quædam ad illum accessisset, & dixisset, vt Iesum inuocaret, nullum motum, nec signum pietatis, aut pœni-
35. tentiæ ostendit. Peccatores autem mortaliter si notorij sint, & absque pœnitentia decessisse præsumantur sepultura sacra priuari debere habetur, *ex can. Quibus, & seqq. 13. q. 2.* & docet Gloss. *in cap. Quia, de vsuris,* Abbas *in cap. ex parte 1. in fin. de sepult. & cap. Fures, de furtis,* Paludan. *in 4. dist. 18. q. 18. art. 1. §. quantum ad 4. concl. 5.* Syluester *verb. sepultura, q. 9. dict. 7.* Sa *num. 3.* Layman *lib 3. sect. 5. tract. 5. cap. 12. n. 12. §. Quartò omnis,* ponens exemplum ad intentum: vt si aliquis in ipso facinore quod nullo modo excusari potest à mortali occisus deprehendatur. Quia mutatio animi est quid facti, quod non præsumitur, sed ostendi debet.

Sed nec ista cogunt omnino, aut tollunt, quod cum aliqua probabilitatis specie dici possit, hunc de quo in præsenti sepeliri posse in loco sacro. Nam ea quæ adducuntur non probant omnino 36.
ipsum fuisse notorium peccatorem mortalem: nam, vt colligitur ex Extrauagant. *Ad euitanda* relata, notorium solum dicitur illud, quod nulla tergiuersatione excusari potest. Hic autem cum 37.
aliqua benignitate excusari potest à peccato mortali. Quoad hæresim, & duellum propter dicta; à retentione libelli, partim propter ignorantiam, & partim propter vsum suæ patriæ; & à voluntate insequendi suum inimicum, propter calorem iracundiæ, quæ absorbere solet vsum rationis, & à non inuocando nomen Iesu propter priuationem sensus, quæ ex vulnere mortali sibi inflicto, & sanguinis fluxu ipsi prouenire poterat. Alioquin quantumuis hæreticus esset nomen Iesu inuocaret, cum hæretici etiam cùm sint Christiani, sciant Apostolicum illud. *Om-* 38.
nis quicumque inuocauerit nomen Domini sanus erit, & illud Petri Act. 4. *Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.* Horum porrò ratio est, quia nullus quantumuis peccator præsumitur immemor suæ salutis æternæ in extremis constitutus, vt docent Plaza *de delictis, lib. 1. cap. 23. num. 9.* & Ioannes Sancius *disput. 36. num. 3.* Ad quod facit Menochius *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 1. num. 29.* Propter hanc enim causam adulteri deprehensi in adulterio, & à marito interfecti sepeliuntur in loco sacro, vt docent etiam Grassis *tom. 1. consil. lib. 3. de sepultur. cons. vnic. num. 6.* & Sancius *supr.* Qui idem dixit de rixantibus, & mutuo se occidentibus, licet in conflictu iaceant mortui, nullis pœnitentiæ signis exhibitis. Et de illis, qui in cornibus taurorum vitam finiunt, cum Villalobos *tom. 2. Summæ tract. 31. difficult. 3.* Item propter similem causam Nauatrus *lib. 3. consil. de sepultur. cons. 4.* & Portellus suprà *num. 5.* approbant quod meretrix, quæ in domo sui amasij inuenta est vulneribus confossa, & mortua, possit in loco sacro sepeliri. Et generaliter loquendo Ægidius Coninch superius relatus *conclus. 5. num. 66.* inquit sepeliendum esse in loco sacro 39.
excommunicatum quoties dubitatur vtrum talis pœnitens discesserit, *quia* (ait) *melior pars præsumenda est.* Quę ratio etiam deseruit ad intentū.

Quamuis autem hæc solum sub probabili opinione scripta à me fuerint, & sub censura Se- 40.
di Apostolicæ, & SS. Congregationum, magnum tamen authoritatis pondus habere iam videntur propter decretum sacræ Generalis & vniuersalis Inquisitionis Romanæ, in quo permissum fuit sepulturam in loco sacro concedi præfato Hollando; prudentissima tamen adhibita cautione, scilicet *secreto, & sine pompa,* prout ex eodem decreto, quod hic adiungimus, innotescit.

Feria 4. die 6. Iulij 1650.

In generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis habita in Conuentu S. Mariæ super Mineruam coram Eminentissimis, & Reuerendissimis DD. S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus à sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Relato processu fabricato in Curia Burgi circa cadauer quondam Nicolai Roy depositatum vsque ad ordinem huius sacræ Congregationis, in loco non *sacro*

sacro Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinales Generales Inquisitores prædicti mandarunt dictum cadauer consignari D. Theodoro à Mayden nationis Flandriæ Prouisori ad effectum illud sepeliri faciendum in loco sacro, secreto tamen, & sine pompa.

Esse porrò prudentissima cautione proceden-
41. dum in similibus casibus, provt dixi S. Congregationem S Inquisitionis processisse, ex eo euincitur, quod ipsi etiam mortui fideles, auersantur, & exhorrent apud hæreticos sepeliri. Provt mirabiliter constat ex casu, quem Sophronius Ierosolymitanus, vel potius Ioannes Moschus *in pract. spirit. cap.* 40. refert, de Cosma videlicet sancto Abbate eunucho miraculis claro, inter quæ vnum erat, quod cum post mortem sepultus esset in quadam Ecclesia, vbi etiam sepultus erat quidam Episcopus hæreticus singulis noctibus audiebatur clamare, ac dicere ad Episcopum: *Noli me tangere, hæretice; ne appropinques mihi inimice sanctæ Dei Catholicæ Ecclesiæ.* Quod fiebat provt Abbas Gregorius Patriarcha dicebat, *vt senis virtus, zelusq; fidei nobis innotesceret, qualis scilicet fuerit, qualisque sit etiam post carnis occubitum, vtque Episcopi nobis proderetur opinio, ne illum arbitraremur orthodoxum fuisse, atque Catholicum.*

Post hæc autem scripta vidi Nicolaum Myl-
42. lerum in addit. ad comment. Martini Rumellini super auream Bullam Caroli IV. *p.3. dissert.2. num.6.* sic dicentem: *obseruandum, cum ad antiquissimam Patauiæ Academiam innumeri studiosi Augustanæ Confessioni, ac reformatæ Religioni addicti accedere soleant, ibique sæpè vnius, vel alter, vt fert fortuna mortalium, è viuis decedat: Serenissima Respublica Veneta nationibus hisce exoticis etiam si diuersæ Religionis sint, singulari priuilegio ius sepulturæ in Ecclesiis concessit: quod ius cum meo tēpore Anglo cuidam reformatæ Religionis piè defuncto ab Ecclesiæ Parocho denegaretur, eo quod priuilegium hoc Pontificum decretis repugnaret: contraria enim Religioni addictos in Cæmeteriis Catholicorum sepelire Canonibus auuersatur: attamen Parochus Anglo sepulturam concedere à Prætore Ciuitatis Patauinæ per viam iuris adactus fuit.* Ita hic Author. Sed quia hæreticus est, vt verbis ipsius manifestè conuincitur, plena fides ipsi deneganda, nec credendum piissimam Venetorum Rempublicam sepulturam notoriorum hæreticorum cum Catholicis permittere, vel si id facit ex assensu Sedis Apostolicæ id efficere, existimandum. Quæ dixerim ne propter dicta aliquis imprudens similium aliquid de valde Catholica, & Serenissima Republica suspicetur.

CONSVLTVM VLTIMVM.

De singularissimo D. Petri Apostoli Primatu in totam Ecclesiam supra omnes fideles; supra D. Paulum Coapostolum etiam.

SYNOPSIS, SEV SVMMARIVM. Contentorum in hoc Consulto.

Casus, seu facti occasio, *in principio.*

Anonymi propositio, quod S. Paulus sit Ecclesiæ caput sicut S. Petrus sublata subordinatione Pauli ad Petrum, num. 1.

Propositio ista est schismatica, ibid.

Est etiam scandalosa, n.2.

Adeò quoque singularis, vt populus Christianus eam cum admiratione audierit, n.3. Item temeraria, ibid.

Potest etiam dici Blasphema, n.4.

Etiam dici potest hæretica, n.5.

Colligitur hæc censura ex illa Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc Petram ædicabo Ecclesiam meam, &c. *n.6.*

Ex clauium etiam methaphora, ibid.

Ex Ioannis 21. illis verbis. Pasce agnos meos; Pasce oues meas, &c. *n.7.*

Ex illo Lucæ 22. confirma fratres tuos, n.8.

Ex ministerio, seu munere, ad quod vocatus fuit S. Paulus, n.9. & 10.

Ex eo quod Hierosolymam ascenderit communicare cum Petro Euangelium quod prædicabat. n.11.

Ex eo etiam, quod Petrum reprehenderit, sicut minor potest reprehendere maiorem. n.12.

Ex eo quoque quod ascenderit Hierosolymam videre Petrum. num.13.

Maximè ex Concilio Hierosolymitano, vbi solus Petrus, non Paulus præsidebat. n.14.

Ex perpetua sibique constanti Ecclesiæ traditione. num.15.

Testimonia Patrum primi sæculi. n.16.

Testimonia Summorum Pontificum, & Patrum secundi sæculi. n.17.

Pontificum, & Patrum tertij sæculi testimonia. num.18.

Quarti sæculi Conciliorum, & Patrum authoritates. num.19.

Quinti sæculi Patrum, ac Doctorum testimonia. num.20.

Sexti sæculi Summorum Pontificum, & Doctorum authoritates. n.21.

Synodi Generalis, & aliorum septimi sæculi Patrum dicta. n.22.

Octaui sæculi testimonia. num.23.

Conciliorum, & Patrum noni sæculi authoritates. num.24.

Authores decimi sæculi, n.25.

Vndecimi sæculi Patrum, & Doctorum testimonia. num.26.

Sæculi duodecimi Doctorum placita, n.27.

Tertiodecimi sæculi Patrum, & Doctorum asserta, n.28.

Quartidecimi sæculi Doctorum testimonia, n.29.

Concilij Florentini Pij II. & aliorum Doctorum quintidecimi sæculi placita, n.30.

Pontificalis Romani Gregorij XIII. & Authorum decimi sexti sæculi testimonia, num.31.

Doctorum decimi septimi sæculi placita, n.32.

Historicorum, Chronologicorum, & Annalistarum consensus, n.33.

Quod solus Petrus Christi Vicarius, & Pastor totius Ouilis Christi fuerit, n.34.

Nullum assignatur tempus quo S. Paulus Ecclesiæ Primatum à Christo acceperit, num.35.

Argumenta quæ probant in Ecclesia debere esse aliquem Iudicem controuersiarum, probant etiam vnicum debere esse, n.36.

Quæ aduersarius Anonymus præse affert Leuidensia sunt, n.37.

Quæ ex S. Clemente in lib. Constit. Apostolic. afferuntur nihil probant. n.38.

Etia dato, quod liber iste apochryphus non esset, n.39.

IESVS MARIA.

Casus, seu facti occasio.

EX quodam libro, in quo *de frequenti communione* sermo erat hauserunt nonnulli in Galliarum partibus propositionem illam de Diuis Petro, & Paulo Apostolis, quod scilicet fuissent (Gallicè) *Deux chefs de l'Eglise*, latinè; *duo Duces, duo Principes, & Ecclesiæ Coriphæi.* Quia tamen illa in bonum, & Catholicum sensum trahi poterat, curiosiùs rem alij inuestigantes, eam sic exprimere ausi sunt, vt eosdem Petrum, & Paulum duo Ecclesiæ capita quæ vnum constituerent cum omnimoda æqualitate inter ipsos, & sine vlla subordinatione Pauli ad Petrum, compellarent. Provt constat ex libro Gallico idiomate conscripto, cui titulus: *La grandeur de l'Eglise Romaine establie sur l'autorité de S. Pierre, & de S. Paul.* absque nomine authoris, ac loco impressionis, in quo Anonymus quam plurimis authoritatibus, & rationibus conatur defendere, & comprobare dictam propositionem. Item ex Epistola etiam sine nomine authoris ad SS. D. N. Innocentium Papam X Parisiis ann. 1645. missa cum libro eiusdem argumenti, huius tituli: *De suprema Romanæ Ecclesiæ amplitudine in Petri, & Pauli, ex Summorum Pontificum, Patrum, & Conciliorum testimoniis, indiuidua authoritate fundata.* Et si autem grande aliquid hic titulus sonare videretur; quippè supræmam Rom. Ecclesiæ amplitudinem in eo præfixam; nihilominus, quia res ipsa intimius perspecta Ecclesiam Christi inconsutilem tunicam bicipitam, ac perinde monstrosam reddebat; D. Petri Apostolorum Primatis iuri derogabat; insinuatio alterius præter ipsum Papæ schismati nefario de duplici permittendo Romano Pontifice viam sternebat; ac perinde quod nullus esset qui omnino supræma, & integra potestate frueretur; idcirco paradoxa hæc adinuentio piis scandalum, impiis lætitiam, imperfectis, & fluctuantibus dubitationem; ac vrbi solitudinem accreuit. Quid ni faceret Supræmus Vigil Innocentius. Rem agitandum acriter, discutiendam solerter, & ne cancer serperet, dispiciendam celeriter, grauissimis aliquot purpuratis Patribus, Prælatis præstantissimis, ac Theologis peritissimis commendauit. Quia tamen idem Sanctissimus inter hos Theologos pusillitatem meam cooptandam sua benignitate indixit, ea propter, quæ hac de causa eiusdem de mandato transcripsi, inter consulta hæc recenseri censui. Id animitus protestans me nec in capitis pilo iniurium videri velle Epistolæ, & librorum, de quibus dixi, authoribus; mihi enim formiter credendum arridet, ipsos, & alios ipsorum fautores, Sorbonicæ Scholæ, vt dicebatur, alumnos, quos pro ipsis propugnatores Romæ aspexi, colla iam Pontificiæ definitioni, vt veros orthodoxos, & doctrinæ reconditæ viros submisisse; ipsisque contigisse, quod pluribus

ribus aliis, Ecclesiæ etiam luminaribus, qui priuato sensu aliquid scribentes; vel docentes, postea veritate à Summo Pastore decisa comperta, humiliter acquieuerunt, & palinodiam recantarunt.

1. Propositio illa: *Sanctus Petrus, & Sanctus Paulus sunt duo Ecclesiæ capita, quæ vnum constituunt,* quatenus ponit omnimodam æqualitatem inter ipsos in potestate, & regimine vniuersalis Ecclesiæ, sublata scilicet subordinatione S. Pauli ad S. Petrum, prout explicatur in libro Anonymo, Gallico idiomate impresso anno 1645. cuius author *Eranistæ* ab aliquibus nuncupatur ad instar illius, cum quo Theodoretus *dialog.* 1. pugnam adorsus est, in primis est *schismatica*, & viam parans ad Ecclesiæ diuisionem. Ita sensit facultas Theologica Parisiensis contra Marcum Antonium de Dominis malæ notæ authorem, qui *in lib.* 1. *de Republica Ecclesiastica, c.* 2. *n.* 18. *& lib.* 4. *c.* 6. Similem doctrinam scripserat, dicens: *Petrus non habuit quidquam peculiare in quo ei dari debeat magis quam cæteris successio:* Et: *Disparitas potestatis inter Apostolos est humanum inuentum.* Vtramque enim propositionem *schismaticam* esse declarat, & de prima dicit quod sit *Hierarchici ordinis perturbatiua.* Ita etiam ferè in terminis Simancas *Cath. institut. tit.* 54. *n.* 14. Ludouicus à Paramo *de orig. S. Inquisit. lib.* 4. *q.* 3. *n.* 111. Ricciullus *de Iure personarum extra Ecclesiæ gremium lib.* 5. *c.* 8. *n.* 18. Molfesius *in sum. tom.* 1. *tract.* 11. *c.* 2. *num.* 62. Carena *de offic. S. Inquisit. p.* 2. *tit.* 16. §. 3. *n.* 9. Nam ratio quare à Christo, speciali, & extraordinaria prouidentia, nascente Ecclesia, ordinatum est, iuxta huius Anonymi placitum, vt duo isti Apostoli duo Ecclesiæ capita essent fuit, ad vniendum, & coagmentandum duos populos Iudæorum, & Gentium, moribus, studiis, & institutis dissimiles in vnam Ecclesiæ societatem, ita scilicet vt Petrus pro Iudæis, Paulus verò pro Gentibus, constituerentur. Hæc autem ratio etiam modo perseuerat, cum plurimi Iudæi, & Gentiles ad fidem eodem modo dissimiles conuersi non sint, nec conuerti velint, & Ecclesia pro ipsorum conuersione laboret. Esto autem eadem ratio modo non vigeat, saltem similis, vel æquiualens alia adinueniri potest, propter quam ex speciali etiam, & extraordinaria Christi dispensatione duplex caput Ecclesiæ necessarium esse fingatur, ad vniendum videlicet Græcos cum Latinis, Orientales cum Occidentalibus, &c. Talis ergo propositio Schismatica est, & viam parans ad Ecclesiæ diuisionem introducendam.

2. Consequenter etiam est hæc propositio *Scandalosa*; quia in materia grauissima doctrinæ ansam præbet fidelibus errandi, & existimandi dari posse duos simul Romanos Pontifices, aut duo Ecclesiæ Capita. Ricciullus *supr. n.* 14. Molfesius *supr. n.* 60. Carena *supr. n.* 12. Suarez *de Fide disput.* 19. *sect.* 2. *n.* 19. Ex quo quis non videt infinitis errorem sensibus vniuersam cruentari Ecclesiam? Pontifices summos è Petri Sede deturbari? Euocari è barathro innumeros Christi sponsæ perduelles? Ac turbam gannionum ex Orco ad nouas tragædias excitari?

3. Est etiam adeo singularis, vt totus Christianus populus cum primum audiit ab Anonymo asserentem, veluti admiratione obstupueris, dicens *Manu*, quid est hoc? Quod indicat eam non solùm paradoxon esse, sed veritatem oppositam communi totius Ecclesiæ consensu recipi. Ita etiam singularis, vt Hæres. archarum pestilentissimus Caluinus ab ea dissenserit, Paulum subiacuisse Petro agnoscens, vt docti quidam apud ipsum legere potuerunt. Sic quoque singularis, vt in eam nullus Catholicus consenserit, nec ex hæreticis vix vnus, aut alius impegerit. Et si enim hæreticorum ferè omnium post Vvicleph ab Vvaldensi impugnatum communis error sit Petrum nequaquam superiorem aliis Apostolis fuisse, nullus tamen eorum specialiter de Paulo dixit æqualem Petro in authoritate fuisse, vno forsan excepto Raynaldo Anglo *in Colloq.* & Marco Antonio de Dominij locis relatis ex *lib.* 1. *& 4 de Repub.* Vnde propterea *temeraria* etiam censenda est, vtpote quia in re grauissima singularis, & contra torrentem Doctorum, quod proprium est propositionis temerariæ?

Potest etiam dici *blasphema*, prout eam vocat Ioannes Matthæus Caryophylon Archiepiscopus Iconiensis *in refutat. Pseudochristianæ Cathec.* editæ à Zaccharia Gergano græco, *plasphem.* 35. Licet enim blasphemia ex vsu Patrum, & Theologorum regulariter solùm accipiatur pro contumelia in Deum, qui est summæ excellentiæ, & dignitatis, nihilominus in quadam læta significatione accipitur pro conuitio, & maledicto in personam alicuius dignitatis, & excellentiæ, vt ex authoribus profanis constat, & ex Apostolo 1. *ad Corinth.* 4. *Blasphemamur, & obsecramus.* Et *ad Titum* 3. *Admone illos neminem blasphemare*; hoc est maledicere, conuitiari, vt Hieronymus ibidem docet. Cum ergo dicta propositio conuitiosa sit D. Petro, vtpote, cum per ipsam derogetur eius honori, & dignitati, ratione cuius præest omnibus Apostolis, & etiam Paulo; vtrique *blasphema* appellari poterit. Præsertim, quod contumelia Sanctorum in Deum ipsum redundat, ac per consequens quadantenus habet rationem blasphemiæ. Lessius *de Iustit. & Iur. lib.* 1. *c.* 45. *dub.* 5. *n.* 23. iuxta doctrinam Nauarri. 4.

Maximè etiam, & toto iure, dici potest, & debet talis propositio *hæretica*. Hac enim censura illam notat facultas Theologica Parisiensis relata, quod magni ponderis esse poterit Anonymo Gallo Antigonistæ. Cui censuræ fauet Sotus *in* 4. *dist.* 24. *q.* 2. *art.* 5. dicens, non solùm erroneum, sed & hæreticum esse asserere, posse esse duos Summos Pontifices in Ecclesia. Quamuis enim non loquatur de Petro, & Paulo, ratio tamen, quæ ad id adducit, scilicet quia regimen Ecclesiæ debet esse monarchicum, etiam ipsos comprehendit Bañez 2. 2. *q.* 1. *ar.* 10. *dub.* 4. *conclus.* 1. adiuncta solur. *ad* 1. *arg.* Clarius Paulus Grysaldus *in dec. Fid. Cath. verb. Petrus*, vbi vocat hanc propositionem hæreticam *Petrus non erat super omnes Apostolos.* Azor *p.* 2. *lib.* 4. *c.* 12. ex glossa *in Can. si autem* 7. *q.* 1. Gersone, & Soto, dicens esse improbabilem, & pugnantem cum iure diuino, & institutione Christi sententiam asserentem, *posse esse duos Summos Pontifices.* 5.

Hoc elicitur, nedum, vt dicitur *negatiuè*, ex eo quod nullum vel minimum S. Paginæ oraculum pro aduersæ sententiæ suffragio afferri possit ab Antigonista Anonymo, sed & *positiuè* plura ipsorum referendo, quibus nostra veritas cunctorum applausu euincitur. Desumitur primum ex illo Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt* 6.

ualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues Regni Cœlorum: Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cœlis: Et quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cœlis. In quibus specialiter expendendum ex communi Patrum, & Doctorum expositione illis promitti Petro Primatum Ecclesiæ, postea concedendum Ioan. 21. illis verbis: *Pasce oues meas*, &c. Promitti autem illi hunc Primatum super omnes etiam Apostolos, & Paulum ipsum, colligitur ex duplici illa metaphora *Petræ*, & *Clauium*. Ex eo enim, quod specialiter appellatur *Petra* denotatur ipsum solum, & non alium cum ipso esse lapidem fundamentalem super quem totius Ecclesiæ structura firmatur. Vnde Cyprianus *Tract. de Vnit. Eccles.* ait: *Primatus Petro datur, vt vna Christi, Ecclesia, & Cathedra vna monstretur*: Hieronym. *lib. 1. contra Iouin.* *Vnus eligitur, vt capite constituto schismatis tolleretur occasio*: Ambros. *serm. 4. Petra dicitur Petrus, eo quod tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem, molemque sustineat.* Augustin. *serm.*16.vel 28. *de Sanct. Solus Petrus inter Apostolos meruit audire. Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Dignus certè, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad fundamentum.* Eò præsertim, quia, cum ipse Christus sit petra 1. *Corinth.* 10. & c. *Cum Paulus* 1. q. 1. *Cap. fin. de Presbyt. non baptizato* Petrum vocando *Petram* denotat ipsi concessisse totam authoritatem, quam habebat super cunctos, etiam Apostolos, ac proinde etiam super Paulum. Vnde S. Leo Papa I. ex hoc titulo Petræ Petro à Christo concesso infert *Can. Ita Dominus d.* 19. ipsum in consortium indiuiduæ vnitatis assumptum fuisse. Vnicus ergo Pastor Petrus fuit, super omnes Apostolos, Paulum etiam. De quo iterum n...

Ex clauium etiam metaphora idem elicitur: Claues enim non nisi Regibus, & Gubernatoribus conceduntur: specialiter ergo Petro concessæ, & non aliis, denotant Christum ipsum constituisse vnicum Regem, & Gubernatorem Ecclesiæ. Vnde Augustin. *super solus Petrus inter Apostolos meruit audire. Tu es Petrus, &c. Clauis ad Regnum, &c.* Ad idem Leo Papa *serm.* 2. *de natal. Apost. & serm. 3. de anniuers. sui Pontificat.* Optatus Mileuitanus *lib. 2. contr. Parmen. & lib. 7. de schism.* S. Thomas 4. *contr. Gent. c.* 76. & ante eos Tertullianus *in Scorpiaco.*

7. Secundò, ex Ioan. 21. illis verbis: *Simon Ioannis diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis diligis me? Ait illi: etiam Domine tu scis, quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Amas me? Et dixit ei: Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oues meas.* Ex hoc enim loco habetur Petrum non solùm esse Superiorem communibus fidelibus per *agnos* denotaris, sed etiam ipsis Apostolis designatis per *oues*, ac per consequens Paulo. Vnde Chrysostom. Theophyl. & Euthimius eum vocant, *os, verticem, & eximium Apostolorum*, Epiphanius *hæres.* 51. *Ducem Discipulorum.* Hieronym. loco relato ex *lib. 1. contr. Iouinianum* egregiè satis inquiens: *Propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto schismatis tolleretur occasio.* Et S. Leo *serm.* 3. *de Assumpt. sua ad Pontif. De toto mundo vnus Petrus eligitur, qui, & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur*: Et rursus; *Si quid* inquit, *cum eo Petro commune cæteris voluit esse Principibus, nunquam, nisi per ipsum dedit, quidquid aliis non negauit.* Idem Epist. 89. *Huius*, ait, *muneris Sacramentum ità Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in Beatissimo Petro Apostolorum omnium Summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet*: Et Bern. *lib. 2. de Consid.* loquens de Petro: *Non modò ouium, sed etiam Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini: Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè, & indiscretè totæ commissæ sunt oues? Si me amas Petre pasce oues meas.* Et Optat. Mileuit. *lib. 7. contra Parmen. Bono vnitatis*, inquit, *Beatus Petrus præferri omnibus Apostolis meruit, & claues Regni Cælorum communicandas cæteris solus accepit.* Et Innocent. III. *C. solitæ de Maiorit. & obed.* notat, quod Christus oues commiserit Petro, non distinguens inter has oues, & alias, & Eucherius Lugdunens. in *vigil. S. Petri*, illum appellans, non solùm Pastorem, *sed Pastorem Pastorum.* Alia apud Caietanum, Bellarminum, Dualium, Maldonatum, & alios. Petrus ergò superior erat Paulo, & Pastor ipsius.

Accedit, & illud *Lucæ* 22. ad Petrum dictum: *Confirma fratres tuos*: Quo testimonio veluti egregio fundamento Primatus Petri à Patribus, & Doctoribus ac Greg. IX. Pap. *in Ep. ad Patriarch. Constantinop.* inferius referenda defenditur. Nec opus illorum testimonia referre, quia cuique obuia sunt; intentumque specialiter etiam de Paulo probant, qui sæpius à Patribus *frater*, & *socius Petri* nuncupatur. Erant ergò Petri partes, Paulum, sicut, & alios Discipulos cunctos Primicerij Primatus potestate confirmare. Cur ergo ipsi suppar dici poterit? De hac Pauli fraternitate cum Petro iterum infra erit sermo, & de hoc loco pro Petri Summo Patriarchatu apud Patres, & expositores plura, specialiter Theophilactum inferius *num.*26. 8.

Tertiò, ex vocatione Pauli *Act.* 9. vbi Christus ministerium, ad quod eum vocabat, exprimens solùm dixit: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israel.* Non enim dixit, sicut de Petro: *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*; aut: *Tibi dabo claues Regni Cœlorum*; aut: *Pasce oues meas*: sed, *vt portet nomen meum*, sicut præco, aut doctor Gentium, vt Doctores exponunt. Non ergo erat Pastor Ecclesiæ, sicut Petrus. 9.

Corroboratur maximè ex eo, quod dicitur *Act. cap.* 13. videlicet: *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi, eos*, idest, *accersiui eos*, vt Pagninus, & Tigurina, seu *aduocaui eos*, pro vt alij, velut melius alij exponunt, *prædestinaui eos.* Atqui Paulus, & Barnabas non fuerunt assumpti, accersiti, aduocati, vel prædestinati ad opus supremi, & præcipui gubernij, & regiminis totius Ecclesiæ, vt Petrus. Quis enim de Barnaba cum Paulo hìc parificato id vel somniauit? Deinde ex sequentibus eiusdem capite verbis elicitur manifestè, hoc opus solùm fuisse ibid. *Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto abierunt Seleuciam, & inde nauigauerunt Cyprum, & cum venissent Salaminam, prædicabant verbum Dei, &c.* Ecce totum Pauli negotium, verbi Dei prædicationis limitibus circumseptum. Vnde ergo locus 10.

Pauli

Papatui :nec abs re eſt,quod idem textus eo loco habet ſcilicet : *Erant autem in Eccleſia, quæ erant Antiochiæ Prophetæ,& Doctores, in quibus Barnabas,& Simon,qui vocabatur Niger,& Lucius Cyrenenſis , & Manahen , qui erat Herodis Tetrarchæ collacteneus,& Saulus , Miniſtrantibus autem illis Domino,& ieiunantibus dixit illis Spiritus ſanctus, ſegregate mihi Saulum , & Barnabam in opus , ad quod aſſumpſi eos. Tunc ieiunantes , & orantes, imponenteſque eis manus, dimiſerunt illos.* Non ſolùm , quia Paulus vltimo loco poſt Prophetas, Doctores, Barnabam , Symonem Nigrum, Lucium Cyrenenſem , & Manahenum numeratus, quod dedecens, & indignum valdè eſſet , ſi ipſe eſſet totius gregis Chriſti, vt alter Petrus,Summus Coryphœus : ſed etiam, quia nominati illi dicuntur impoſuiſſe ipſi *manus*. Siue enim hæc manuum impoſitio ſit ordinatio in Epiſcopum, prout Chryſoſtomus, Leo , Bellarminus, & alij putant, ſiue precatoria quædam apprecatio , ſeu acclamatio prout Arias Montanus , Caietanus, Suarez , & alij autumant ; ſemper arguit , Paulum non fuiſſe ſupremum Eccleſiæ caput,quippe qui tali manuum impoſitione egebat. Vt enim ipſe Paulus *ad Hebr.7.* dixit : *ſine vlla contradictione , quod minus eſt à meliore benedicitur.* Idem elicitur ex verbo *Dimiſerunt* , quod etiam arguit authoritatem dimittentis. Adde,quod ſecundum aliquos illa manuum impoſitio fuit traditio quædam iuridica poſſeſſionis,ſeu adminiſtrationis Apoſtolatus Pauli.

11. Iuuat,& illud ad Galat.2.in princ. *Deinde poſt annos 14. iterum aſcendi Hieroſolymam cum Barnaba aſſumpto & Tito. Aſcendi autem ſecundùm reuelationem,& contuli cum illis Euangelium, quod prædico in Gentibus , ſeorſum autem iis , qui videbantur aliquid eſſe , ne forte in vacuum currerem , aut cucurriſſem.* Certum enim eſt , & communi calculo Doctorum receptum , eos, cum quibus Paulus ſuum communicauit Euangelium , fuiſſe Petrum , & alios Apoſtolos, & cauſam communicandi illud, fuiſſe eam, *ne forte* (inquit) *in vacuum currerem, aut cucurriſſem.* Quæ omnia denotant ipſum non fuiſſe primarium Eccleſiæ caput , ſed Petrum , cui illud communicauit. Si enim ipſe Summus Eccleſiæ antiſtes eſſet, prout Anonymus, quem reprobamus, exiſtimat,neceſſarium illi non fuiſſet, hoc facere, ſicut fecit aſcendens Hieroſolymam , & cum teſtibus Barnaba ſcilicet, & Tito,ſed vt inquit Hieronymus ſupra relatus in Epiſt. ad Auguſtinum 89. *Id fecit oſtendens , non habuiſſe ſecuritatem Euangelij prædicandi, niſi Petri, & qui cum eo erant, fuiſſet ſententia roboratum.* Expendit etiam rectè egregiùs author Thomas Vvaldenſis *tom. 1. Doctrinal. fid. lib. 2. art. 1. c. 3.* quod S. Marcus Euangelium ſuum cum Petro dumtaxat contulerit , non cum Paulo : *Beatus Marcus* , inquit , *Euangeliſta tantum ſub authoritate Petri probatum, & viſum ſcripſit, & retulit ſuum Euangelium* ; quod probat authoritate Hieronymi *de ſcriptoribus Eccleſiaſt. in Marc.* dicentis : *Scripſit Euangelium, quod , cum Petrus legiſſet probauit , & Eccleſiis legendum ſua authoritate tradidit.* Authoritas ergo ſola Petri deſiderabatur pro Euangelio , quod condidit Marcus, & prædicauit Paulus , ac proinde ſolus Petrus Paſtor Eccleſiæ primarius erat. Expendit etiam Auguſtinus *contra Fauſtum cap.4.* quod, ſi Paulus ſuum Euangelium cum Petro , & aliis Apoſtolis non communicaret , Eccleſia illi non crederet. *Cum ipſe*, inquit , *Apoſtolus Paulus poſt auerſionem Domini de Cœlo vocatus , ſi non inueniret in carne Apoſtolos,quibus communicando Euangelium eiuſdem Societatis eſſe appareret , Eccleſia illi non crederet.* Egregiè etiam ad intentum Gregorius Papa IX. *in epiſt. ad German. Patriarch. Conſtantinop. ſeu Archiep. Græcor.* quæ extat in Bullario Roman. *nouiſſ. num.14.* Primatum Petri etiam ſupra Paulum comprobans inquit : *In Petro authoritatis officium recognoſcens , & ideo ad eum, tanquam Primatem , & Euangelij Dominici fontem venit Hieroſolymam , & poſtmodum cum ipſo,& aliis ſecundum reuelationem contulit Euangelium,ne in vacuum curreret,vel etiam cucurriſſet.* En Petrum,non Paulum,Eccleſiæ Primatem.

Ad hæc, ex reprehenſione Petri à Paulo facta eo *cap.2. epiſt. ad Galat. verſ. 11. & 14.* quæ magnum argumentum ſubminiſtrare videtur prætenſæ æqualitati Pauli cum Petro,potius colligitur contrarium. Si enim Patrum,& Doctorum mentem circa huiuſmodi reprehenſionem inueſtigemus , videbimus ſanè , ipſos tenuiſſe Paulum,& ſi reprehenderet Petrum,nihilominus reprehendiſſe illum iuxta modum , quo inferiores poſſunt ſuos ſuperiores , humili videlicet charitate, corrigere. Ita enim habent Cyprianus *epiſt. ad Quintum* , laudans humilitatem Petri , quod permiſerit corrigi à Paulo,ſcilicet minori. Gregorius homil. 18. in Ezech. dicens : *A minori ſuo reprehenditur , vt reprehendi non dedignatur.* S.Thom.*2.2.q.33.art. 4. ad 1.*inquiens : *Paulus, qui erat ſubditus Petro, propter imminens periculum ſcandali circa fidem Petrum publicè arguit.* Aquinatem autem ſequuntur Abulenſis *in cap. 18. Matth. q. 86.* & contra Vviclephum Thomas Vvaldenſis *in Doctrinal.fid. tom.1.lib.2.art.1. cap.3.* ſed pro omnibus audiendus eſt hæreticorum malleus Auguſtinus *epiſt. 19. ad Hieronymum* his verbis rem concludens. *Rarius, & Sanctius exemplum Petrus poſteris præbuit, quo non dedignentur à poſterioribus corrigi , quàm Paulus, quo confidenter auderent minores maioribus pro defendenda veritate, ſalua charitate , reſiſtere.* Item tractans de hac Petri reprehenſione : *Firmitas , & charitas Petri, cui ter à Domino dictum eſt Amas me ? Paſce oues meas ; obiurgationem talem poſterioris Paſtoris pro ſalute gregis libentiſſime ſuſtinebat.* Ad idem deſeruiunt , quæ alij dicunt, quos æmulatur Græġorius IX. *in epiſt. ad German. Patriarch. Conſtantinop.* Paulum *diſpenſatiuè* , Petro in faciem reſtitiſſe , quod dicit in orthodoxis Patribus legi ; hæc enim diſpenſatio in eo poſita eſt,vt,qui non erat ſuperior, nec æqualis,reprehenderet Summum Paſtorem. 12.

Nec prætermittendum illud , quod in eadem epiſtola ad Galat. *c. 1. verſ. 18.* dicitur *Deinde poſt annos tres veni Hieroſolymam videre Petrum, & manſi apud eum diebus quindecim.* Intentum enim Pauli eo loco eſt , commendare Euangelium à ſe prædicatum Galatis , ne illud deſererent , eo quod illud non accepiſſet ab aliquo etiam ex Apoſtolis, niſi ſolùm à Chriſto. Nam propterea dicit in principio capitis : *Paulus Apoſtolus non ab hominibus , nec per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum.* Deinde : *Notum vobis facio Euangelium , quod Euangelizatum eſt a me , quia non eſt ſecundum hominem , neque enim ego ab homine accepi illud , neque didici , ſed per reuelationem Ieſu Chriſti.* Et poſtea : *Cum autem placuit ei, qui me ſegregauit ex vtero matris meæ , & vocauit* 13.

cauit

cauit per gratiam suam, vt reuelaret filium suum in me, vt Euangelizarem illum in Gentibus, continuò non acquieui carni, & sanguini, nec veni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos.

Cum ergo specialiter dicat, se venisse Hierosolymam, vt videret Petrum, & mansisse apud eum *diebus quindecim*, manifestè denotat, Petrum fuisse sibi superiorem, ac propterea venisse ad ipsum ad communicandum cum eo Euangelium, quod à Christo acceperat. Vnde Tertullianus *de præscript. prope fin.* inquit: *Ascendit videre Petrum ex officio, & de Iure*, id est, quia ad id tenebatur, tanquam subditus. Clarius Gregorius IX. *in epist. illa ad German. Patriarch.* illis verbis: *Ad Petrum tanquam ad Primatem, & Euangelij fontem ascendit.* Chrysostomus *hom.* 87. *in Ioan.* inquit: *Petrus erat Apostolorum, & Princeps, propterea, & Paulus eum præter alios visurus ascendit.* Et Hieronymus in hunc locum: *Venit Paulus videre Petrum, honoris priori Apostolo deferendi*, scilicet gratia. Item *in epist. ad Augustin.* 89. *Tantæ Petrus authoritatis fuit, vt Paulus in epistola sua scripserit: Deinde post annos tres veni Hierosolimam videre Petrum, ostendens, se non habuisse securitatem prædicandi Euangelium, nisi Petri, & cæterorum Apstolorum, qui cum eo erant, fuisset sententia roboratum.* Et Ambrosius *in cap.* 1. *ad Galat. Dignum fuit*, inquit, *vt cuperet, videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curam Ecclesiarum.* Et Theodoretus *in epist. ad Leon.* de ead. re sic loquitur: *Paulus præco veritatis, Tuba sanctissimi spiritus, ad magnum Petrum accurrit, vt iis, qui Antiochiæ de legalibus institutis contendebant, ab ipso adferret solutionem.* Et in hoc *cap* 1. *ad Galat. Cum humana doctrina non indigeret, vt qui ab vniuersorum Deo eam accepisset, Apostolorum Principi, quem par est, honorem tribuit..* Et Occumenius in hunc locum, *Post tot, tantosque agones pergit ad Petrum, tanquam maiorem visurus.* Theophylactus: *Honorans eum ceu maiorem.*

14. Similiter ex 15. *cap. Act. Apost.* expendendum, quod, cum propter controuersiam ortam Antiochiæ, an Gentiles christiani facti deberent circumcidi, & legem Mosaycam seruare, missi essent ad Apostolos, scilicet Petrum, Iacobum, & Ioannem Hierosolymis commorantes Paulus, & Barnabas, vt controuersia dirimeretur, congregato Concilio Apostolorum, & Seniorum Petrus determinauit non esse obligandos christianos ex Gentilitate venientes obseruare legem Mosaycam; quod etiam approbat Iacobus Apostolus Hierosolymorum Episcopus; & remittitur Paulus cum Barnaba, & aliis litteras Concilij ad Antiochenses portantes de determinatis in ipso. Ex hac enim historia plura notari possunt, ex quibus elicitur solùm Petrum, non autem Paulum, fuisse caput Ecclesiæ. Primò, ex eo, quod Paulus missus fuerit à fratribus ad Petrum, & alios Apostolos pro huius controuersiæ decisione. Si enim Paulus caput Ecclesiæ esset tantam quantam Petrus authoritatem in eius regimine habens, cur pro dubij decisione ad Petrum mittitur. Mitti enim subditorum est. Nec vis huius argumenti eneruatur ex eo, quod etiam ipse Petrus dicatur missus *in Act. Apost. cap.* 8. ibi: *Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Ioannem.* Potius etiam ex hoc vires resumit argumentum. Constat enim, Patres, Doctores, & Expositores loci relati dubium, & quæstionem excitare, quomodo Petrus Apostolorum vertex *missus* dicitur; nunquam autem de Paulo: hanc quæstionem, seù dubium excitarunt, etiamsi sæpius missum fuisse comprobetur. Quod est euidens signum Primatus Ecclesiæ recogniti in Petro, & non in Paulo. Ad hæc, si Paulus æquè, ac Petrus Pontificia summa dignitate fulgebat, & ea fulgere in Ecclesia compertum erat, cur ipse quæstionem non decidit? Cur, qui illam mouerunt, Pauli sententiam non sequebantur? Vnde Theodoretus dict. epist. ad Leonem. *Si Paulus*, inquit, *præco veritatis, tuba Sancti Spiritus ad magnum Petrum cucurrit, vt iis, qui Antiochiæ de legalibus institutis contendebant, ab ipso afferret solutionem: multò magis nos, qui abiecti sumus, & pusilli, ad Apostolicam vestram Sedem currimus, vt Ecclesiarum vulneribus medicinam à vobis accipiamus. Vobis enim per omnia primos esse conuenit.* Accedit non leuis ponderis argumentum ex eo capite 15. desumptum. Accessus enim Pauli, & Barnabæ ad Petrum, & alios Apostolos Hierosolymis agentes non vltronea, aut spontanea, sed coacta fuit; videlicèt, quia accusabantur, quod impediebant nouiter christianos Mosaycam legem derelinquere. Ait enim Irenæus *lib.* 3. *cap.* 13. sic: *Quoniam autem iis qui ad Apostolos vocauerunt eum* (scilicet Paulum) *de quæstione acquieuit Paulus.* &c. Clariùs D. Hieron. *epist.* 11. *seu* 89. *ad Augustin.* inquiens: *Statuerunt ascendere, & ipsi, qui accusabantur, & ij, qui accusabant ad Apostolos.* Quos etiam plures alij etiam ex expositoribus sequuntur. Quis autem prudens exstimare poterit, Paulum ab Ecclesia summum Pastorem æstimatum fuisse, quem ad Petrum, & alios Apostolos prouocantes accusabant christiani? Deinde, si Paulum eadem cum Petro in Ecclesiæ regimine authoritate potiebatur, cur non in isto primo, & generali Concilio, in quo maximè agebatur de spectantibus ad ipsum Paulum, scilicet de gentibus cogendis, vel non cogendis ad legem Moysis simul cum ipso quæstionem hanc definiuit? Cur non Petrus, & Paulus simul Præsidum munus gerunt? Solus enim Petrus, vt Princeps Apostolorum, & Primas Ecclesiæ eam quasi Iudex, audita vtriusque partis disceptatione definiuit, vt habet S. Hieronym. epist. 89. q. 11. est inter epist. S. Augustini c. 3. vbi ait, Petrum fuisse Principem huius decreti. Et quod magis est, cum Iacobus Apostolus, qui solùm erat Hierosolymorum Episcopus sententiam suam in hoc concilio protulisset Petri decretum approbantem, laudantem, & corroborantem: Paulus tamen nihil tale fecit, sed solùm narrabat, veluti testis, ea signa, & prodigia, quæ per eum in gentibus fiebant. Dicitur enim eo cap. 12. *Tacuit autem omnis multitudo*, (vtique hoc suo silentio reuerens Petrum, ipsiusque decretum) *& audiebant Barnabam, & Paulum narrantes, quanta Deus fecisset signa, & prodigia in Gentibus per eos.* Præterea ex verbis, quibus Petrus rem definiuit, infertur, solùm ad ipsum, non autem ad Paulum, qui præsens aderat, id negotij spectasse. Dicit enim: *Viri fratres, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire Gentes verbum Euangelij, & credere. Et qui nouit corda Deus, testimonium perhibuit, dans illis Spiritum Sanctum, sicut, & nobis, & nihil discreuit inter nos, & illos.* Id est, iuxtà expositorum mentem,

mentem, me elegit Deus, vt per os meum Gentes audiant Euangelium, & credant, quod credere debent, siquidem mihi dixit Christus. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Ex quo infertur fundamentum Authoris propositionis, quam reprobamus in eo valde deficere, quod putet Petrum solùm pro Iudæis, Paulum verò pro Gentilibus designatos esse, ac propterea duo capita Ecclesiæ fuisse. Constat enim ex hoc loco, Petrum dixisse, se electum fuisse à Deo, vt *per os* ipsius Gentes *audire* possent, & *credere* Euangelium. Demum ex huius capitis historia elicitur, falsò affetuisse authorem Anonymum propositionis relatæ, S. Paulum æquè ac Petrum fuisse Ecclesiæ Summum Pontificem. Primò vers. 12. relato, dum referuntur Paulus, & Barnabas, in Concilio loquentes, ponitur primo loco Barnabas, & posteà Paulus. Dicitur enim: *Audiebant Barnabam, & Paulum narrantes,* &c. Et quod pluris est, in Epistola Concilij ad Antiochenses missa etiam Barnabas præmittitur Paulo. Sic enim ibi dicitur; *Placuit nobis collectis in vnum eligere viros, & mittere ad vos cum carissimis nostris Barnaba, & Paulo.* Secundò, quia, vt constat ex vers. 36. 37. 38. & 39. orta fuit dissentio inter Paulum, & Barnabam super assumptionem Marci, ita vt stomacati fuerint, vt inquit S. Hieronymus *in Apolog. contra Rufin.* & ad inuicem discesserint, & Barnabas non acquieuerit Paulo roganti, & deprecanti. Quæ omnia arguunt, Paulum non fuisse totius Ecclesiæ primarium Antistitem, alioquin Barnabas vir Sanctissimus ipsum audiret, & vti superiori obtemperaret.

15. Corroborari id quoque potest ex perpetua, sibíque constanti traditione Ecclesiæ, Summorum Pontificum, Conciliorum, Patrum, Doctorum, & Scholasticorum, quæ Petrum solùm Christi Vicarium, Papam, & Summum Romanum Pontificem agnoscit, ipsi soli hanc prærogatiuam concedendo, & eum sæpius, nedum cunctis fidelibus, sed Apostolis etiam aliis, quandoque quoque Paulo nominato, præferendo. Quæ traditio, vt clarissimè innotescat quàm rectè Concilium Ephes. dixerit. *Sæculis omnibus notum Petrum principem, & caput Apostolorum fuisse*, euidenter comprobatur discurrendo per 17. sæcula, quæ à Christo nato numerantur, & ipsorum seruata antiquitate, loca in quibus id dicunt referendo, ac aliquorum testimonia sigillatim notando.

Etenim primò sæculo id habent S. Clemens
16. Romanus ep. 1. in initio vocans Petrum Apostolorum *primum, fundamentum Ecclesiæ*, & *Comitem Christi.* Non enim fuit primus inter Apostolos ætate, vocatione, aut dilectione: sed Primatus dignitate, vt inferiùs expendemus: Sicut, & quod inaniter pro aduersa parte citetur. Dionys. Areopag. Pauli Discipulus *de Diuin. nomin. c.* 3. post medium eum vocans *verticem.* Seu vt Ioann. Matth. Caryophil. Archiep. Iconiensis vertit, *Coryphæam, & honoratissimam summitatem.* Refertur etiam à Thoma Vualdensi *tom.* 1. *Doctrin. fidei, lib.* 2. *artic.* 1. *cap.* 6. Melchiore Cano *de locis lib.* 6. *cap.* 3. Alexandræ de Turre, *de Hierarch. Ecclesiast. libr.* 4. *radic.* 12. Feliciano Ninguarda *in Assert. Cathol. art.* 12. & Francisco Maria Torrigio Romano *in libro, cui titulus: I Sacri trofei Romani del trionfante Principe degli Apostoli S. Pietro c.* 10. ex eodem Dionysio *in Epist. ad Timoth.* quod, cum ad mortem Petrus, & Paulus ducti separarentur, Paulus dixerit Petro. *Pax tibi fundamentum Ecclesiarum, & Pastor Agnorum. & Ouium Christi*; & Petrum vicissim Paulo: *Vade in pace Prædicator bonorum, mediator salutis, & Dux Iustorum.* Quibus verbis discrimen quod est inter munera Petro, & Paulo concessa graficè describuntur, & machina Anonymi, quem impugnamus miserè corruit. Extat huius historiæ trophæum Romæ in Cappella, vbi id contigit, his verbis effigiatum. *In questo luogo si spartirono S. Pietro, è S. Paulo andando al martirio, e disse Paolo à Pietro: Pace à te, ò fondamento delle Chiese, e Pastor delle pecorelle, & Agnelli di Christo, e Pietro à Paulo: Vanne in pace Predicator de' buoni, e guida della salute de' giusti. Dionys. in ep. ad Timoth.* Concinunt, & alia eorund. Petri, & Pauli verba ad inuicem prolata tempore, quo Magus misero casu ex aëre, quo vocitans Diaboli opera ascenderat ad inferos detrusus est. Tunc enim dixit Paulus ad Petrum. *Meum est orare tuum imperare.* Et Petrus ad Paulum, *erige caput, & vide.* Ipsa refert D. Antonin. 1. *part. cap.* 4. *tit.* 6. §. 2. Ex illis porrò bene patet discrimen dignitatis Petri, & Pauli. Pro quo legendus Ioannes Echius *de primat. Petri lib.* 3. *c.* 37.

In secundo seculo Papa Anacletus *in epistola 3. ferè in princip. & inferiùs.* Papa Pius primus *in* 17.
epist. sua prima ad Vniuersos, quæ extat *tom.* 1. *Concil.* S. Irenæus Martyr *lib.* 3. *aduers. hæres. cap.* 1. *&* 3. malè intellectus ab Anonymo nostro, vt inferiùs dicetur, Theophyl. Antiochen. Patriarcha *lib.* 2. *Allegor. in Euangel. Marci* in initio. Extat *tom.* 1. *Biblioth. Patrum edition. Pariens. anno* 1589. dicens, quod Ecclesia sit filia S. Petri Tertull. *de Præscript. cap.* 22. *& in lib. de Monogamia cap.* 8. *num.* 58. vbi notat Petrum solum maritum per Ecclesiam, quæ super illum ædificata, idest solum ipsum dici sponsum Ecclesiæ. Non ergò Paulus, aut alius tale nomen meretur. Notabilia etiam eiusdem Tertulliani verba *lib.* 1. *in Marcum.* post initium scilicet. *Nec inter Reges plurifarium videri potest summum magnum, sed vnicum, atque singulare.* Illis enim mirè firmatur Monarchia Ecclesiæ in vno Petro constituta, & euertitur *plurifarium* Petri, & Pauli ab Aduersario adinuentum.

Et in tertio seculo, quamplurimi; adeo con- 18.
stanter, vt Porphyrius Ethnicus infensissimus Christianitatis hostis, in libris contra christianos editis, solius Petri primatum, excluso Paulo, & vt inuidiam ipsi constaret, prædicare non erubesceret, prout ex D. Hieronymo notat Genebrardus *libr.* 3. *Chronolog. sub hoc tempore.* Ex illius vnus est S Hyppol. Martyr. *in orat. de Consumat. mundi* à quo vocatur Petrus *Princeps, fidei Petra, Doctor Ecclesiæ, Primus Discipulorum, qui Regni claues habet.* Origen. *Homil.* 5. *in Exod & in lib.* 5. *explan. in Euangel. Ioannis*, referente Eusebio *lib.* 6. *Historia cap.* 19. æditionis Latinæ Colonien. *& Homil.* 17. *in Lucam, & in epist. Pauli ad Roman. lib.* 5. Quibus in locis Petrum compellat *magnum Ecclesiæ fundamentum, Petram solidissimam, & Apostolorum Principem.* S. Anter. Pap. & Martyr. *in epist ad Episcop. Bethicæ, & Toletanæ Prouinc. propè init.* S Lucius Pap. I. & martyr *ad Episc. Galliæ, & Hispanæ* S. Cyprianus *in epist.* 40. vbi inquit. *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super*

super Petram Domini voce fundata. Solus ergo Petrus, non Paulus Ecclesiæ caput primum vocandum. Similis est sibi Cyprian. *in epist.* 55. *ad Cornel. &* 70. *ad Ianuar. &* 79. *ad Iubaian.* specialiter *in lib. de exort. ad martyrium*, qui alio titulo *de vnitate Ecclesiæ, seu simplicitate Prælatorum*, vocari solet, comparans Petrum cæteris Apostolis, inquit; *Erant vtique, & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus pari consortio præditi, & honoris, & potestatis, sed exordium ab vnitate proficiscitur, Primatus Petro datur, vt vna Christi Ecclesia, & Cathedra vna monstretur,* non ergò Paulo relinquitur Primatus. Euseb. Alexandr. *in Homil. de Resurrect.* apud Cocc. *lib. de Summis Pontif. art.* 4. Sic introducit Christum cum Petro loquentem. *Veni ne timeas nihil tibi de gloria Apostolici chori minui, non tè à dignitate remoui, non feci te secundum infra alterum, non dedi alteri claues: ne timeas, quod promisi impleo, super tuam fidem, quæ sit Petra ædificabo Ecclesiam meam.* Exclusus ergò Paulus à Primatu Ecclesiæ.

In quarto seculo S. Marcell. Pap. I. *in ep.*1. *ad*
19. *Episcop. Antioch. Prouinc.* Petrum appellans *totius Ecclesiæ caput.* S. Melchiades Pap. *in epist. ad Episc. Hispaniæ*, asserens, *inter Beatos Apostolos fuit quædam discretio potestatis, vt licet cunctorum par electio foret, beato tamen Petro concessum est, vt aliis præemineret.* Ergo Paulo etiam. Adstipulantur in hoc seculo Euseb. Cæsarien. *in Chron. anno* 44. *& lib.* 2. *Historiar. cap.* 13. *edit. Latinæ.* Concilium Nicæn. 1. *can.* 39. secundum translationem ex Codice Arabico factam apud Coccum *lib.* 7. *de Hierarch. Eccles. art.* 4. S. Hilar. *in Ps.* 131. *& can.* 16. *in Matth.* vbi vocat eum *Ecclesiæ fundamentum.* S. Basil. *in Is. c.* 2. *& lib.* 2. *contra Eunom. & in Præfat. Reg. fusiùs disputaret in orat.* 3. *de Peccato.* S. Cyrill. Hyerosol. *in Catech.* 2. 11. *&* 17. eum compellans *supremum omnium caput, Apostolorum Præsidem*, & Ecclesiæ *Summum Præconem.* S. Gregor. Nazianz. *in Orat.* 7. Petrum vocitans *Ecclesiæ columnam.* S. Epiphan. *Hæres.* 51. *& in Author. inter init. & med.* (quomodo autem nihil Aduersario faueat inferiùs dicetur) S. Ambr. *in c.* 24. *Lucæ, & serm.* 11. *de mirab. & serm.* 47. ac 68. Idem optimè. *Ps.* 40. *circa finem. Ipse* inquit, *est Petrus, cui dixit: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo*, &c. Et addit, *vbi Petrus, ibi Ecclesia.* Pacian. *ep.* 3. *ad Simpron.* inquiens; *Ad Petrum locutus est Dominus, ad vnum ideò, vt vnitatem fundaret ex vno*, & statim refert verba, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Expendant quæso verbum illud *vnum* his repertitum, & verbum *vnitatem*, qui duo summa capita, & dualitatem in Christi Ecclesia fingunt. Optat. Mileuit. *libr.* 2. *contra Parmen.* schismaticos plura capita Ecclesiæ fingentes sic impugnans. *Inde Cephas appellatus est, in quo vno cathedræ vnitas ab omnibus seruaretur.* Et inferiùs. *Ergo cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sed, & Prior Petrus, cui successit Linus, &c. Iulio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Siricius hodiè, qui noster est socius.* Cur non numerat Paulum si cùm Petro vnum caput Ecclesiæ constituit: Aurelius Prudentius sic mirè ad intentum concinens *in hym. S. Laurentij.*

Hic nempe iam regnant duo
Apostolorum Principes:
Alter vocatur Gentium,
Alter cathedram possidens
Primam, recludit creditas
Æternitatis Ianuas.

S. Ephrem Syrus *in serm. de Transfigurat.* S. Hieron. *in cap.* 2. *ep. ad Galat. & lib.* 1. *contra Iouin. & epist.* 89. superiùs relata ad Augustin. Aliis autem locis quæ Anonymus opponit, quibus Paulum Petro parem fuisse existimare visus est rectè exponitur de Apostolatus dignitate, non de Primatu Ecclesiæ. Legatur Sixt. Senens. *lib.* 6. *Bibl. annot.* 269.

Et in quintò seculo S. Ioannes Chrysost. *in Orat. Encomiast. in Petro, & Paulo, & Homil.* 2. *in Psal.* 50. *& Homil.* 83. *in Matth. & Homil.* 87. 20.
in Ioann. & Hom. 80. *ad Popul. Antiochen.* quæ est *de Pœnit. & Hom.* 39. quæ est 6. aduersus Iudæos, & *Homil.* 42. quæ est in S. Ignatium Martyr. & *Homil.* 53. quæ est prima *de Pœnit.* & *Homil.* 59. quæ est 9. *de Pœnit.* & Homil. 69. Quibus in locis Petrus à Chrysostomo vocatur *Orthodoxæ fidei principium, Apostolorum Doctor, Coryphæus, Columna Ecclesiæ, fidei Basis, Apostolici chori caput, Apostolorum vertex, inter Apostolos Primus, Crepido immobilis*, & aliis epithetis singularitatem ipsius Primatus exprimentibus. S. Nilus Chrysostomi discipulus *in epist. ad Magnam* Petrum dicens, τὸν πρόκριτον idest *Primarium Apostolorum.* Idem faciunt S. Augustin. Hæreticorum malleus *lib.* 2. *de Baptis. contra Donatis, c.* 1. *& in enarrat.* 1. *in Ps.* 108. *& in quæstionibus noui Testam. q.* 75. *& serm.* 13. *de Verb. Domini, & serm.* 15. *de Sanct.* qui est *de Festo Cathedræ S. Petri*, & *serm.* 16. *de eodem Festo, & serm.* 26. *de Sanct. & serm.* 124. *de tempore, & serm.* 29. *de Sanct. & Conc.* 2. *in Ps.* 13. S. Innoc. Pap. I. *in epist.* 2. *ad Victricium, & in epist.* 1. *ad Decentium, & epist.* 31. *ad Arcadium Imper.* S. Paulinus Rolan. *in Quarto Natali S. Felicis.* S. Cyrillus Alexand. *lib.* 2. *in Ioann. c.* 12. *lib.* 4. *c.* 28. *lib.* 10. *c.* 4. *& lib.* 12. *c.* 64. Audiatur specialiter sic Petrum commendans, & differentiam, qua Paulus minor ipso est, assignans. De Petro enim sic dicit: *Ipse sanctorum discipulorum Prælatus.* De Paulò verò sic: *Mysteriorum ille dispensator, Præco, & Apostolus, & euangelicarum sanctionum sacer administrans sapientissimus.* En discrimen Aduersarij sententiam euertens. Sozomenus *lib.* 7. *Histor. Ecclesiast. c.* 4. S. Isidor. Pelusiota *l.* 1. *epist.* 142. *ad Ironem, & l.* 2. *epist.* 58. *ad Schirionem, ac epist.* 96. *ad Aphrodisium.* S. Maximus Tannensis *Hom.* 1. *de Natali Petri, & Pauli, & Homil.* 3. Theodoret. Locis superiùs relatis. S. Leo Magnus Papa perperam pro aduersa parte ab Antigonista nostro relatus *in serm.* 2. *de Anniuers. sui Pontif. & serm.* 3. *& serm. de Transfigur. & in epist.* 89. *aliàs* 97. Eius verba in Can. *Ita Dominus dist.* 14. relata satis indicant intentum. *Vocat enim S. Petrum Apostolorum omnium Summum, & in consortium indiuiduæ vnitatis assumptum* à Christo, eò quod eum appellauit *Petram*, quo nomine idem Christus insignitur 1. Cor. 10. Quemadmodum ergo Christus vnicum, & indiuiduum Ecclesiæ caput fuerit, sic, & eius Vicarius Petrus. Et quod magnum est; Concil. Calcedonense *in sententia contra Dioscorum.* S. Prosper Aquitanus *in lib. de Ingrat.* Cassian. *lib.* 3. *de Incarn. c.* 12. Arnobius *in Ps.* 38. Petrum appellans *Episcopum Episcoporum.*

In sextò seculo Symmachus Papa *in Apolo-* 21.
get. contra Anastas. Imperat. Ioannes secundus

Constantin.

Constantinop. Patriarcha *in epist. ad Hormisdam* Pap. Bonifacius secundus *in epist. ad Eulalium Alexand.* Cassiod. *in lib. de Amicitia cap. Quali dicretione.* Elpis vxor Boëtij *in Hymno* ab Ecclesia recepto graphicè discrimen, quod est inter Petrum, & Paulum delineans. De Petro inquiens: *Iam bone Pastor Petre.* De Paulo verò *Doctor egregiè Paule*, &c. Idem facit Venantius Fortunat. eius seculi decor his carminibus.

Cælorum Portæ,latiduo lumina mundi
Ore tonat Paulus,fulgurat arce Petrus,
Inter Apostolicas radianti luce coronas
Doctor hic monitis, celsior ille gradu.

Et *lib.9.ad Chilperic.Reg.*

Excellit cum claue Petrus, Cum dogmate Paulus,

Ex quibus vtpote clarioribus explicandus in aliis, in quibus eos pares, *& Sedis honore Curules* vocat. Arator Poëta *in lib. 1. & 2. Histor. Apostol.* Euagrius *lib. 2. Histor. Ecclesiast. cap.4.* S. Gregor. Magnus *libro 1. epist. 24. & libr. 3. epist. 33. & libr. 4. epist. 32. & lib. 6. epist. 37. & Homil. 21. in Euangel.* specialiter dicta *epist. 37.* vbi sic: *Cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen Principatu sola Apostolorum Principis Sedes in authoritate conualuit,quæ in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit. Ipse firmauit sedem, in qua septem annis sedit.*

22. In Septimò seculo S. Isidor. Hispalens. *in lib. de vita, & morte Sanctor. capite 69. & lib. 2. de offic. Ecclesiast. capite 5.* S. Adhelmus Schireburgens. *Episc. ad Geruntbium.* S. Agatho Papa *in epist. sua ad Constantin. quartum Imper. maiorem.* Sexta Synodus generalis *in sermone acclamatorio ad Imperator. Constantinum quartum de S. Petro, deque eius successore S. Agathone.* Studiosè legendus hic Agatho Papa ea sexta Synodo, vbi sæpius Apostolum Petrum *Principem discipulorum,& Apostolorum Christi* compellat, vt mirum sit, Anonymum sibi in patronum hunc Papam adscribere voluisse. Imperator Constantinus IV. in sua *diuina iussione ad Synodum.*

23. In octauo seculo Venerabilis Beda *in capite 13. Ioann. & in Homil. de Vigil. Sanctor. Petri, & Pauli,& in Homil. de eorum festo,& in lib. de sex ætatibus Mundi,* S Ioannes Damascen. *in Orat.Transfigurat. Domini,& in orat. de Assumpt. B. Mariæ, & in historia Barlaam capite 11.* vbi conceptis verbis Petrum vocat. *Discipulorum Principem, Fidei Petram, totius orbis Magistrum institutum.* Germanus Constantinop. *tom. 2. Bibliot. Patrum* dicens *Duodecim lapides Apostoli: Petra Apostolus Christi Archierarcha,seu Hierarcharum Princeps,* Alcuinus *in lib. de diuin. offic. cap.de celebrat. Missæ.* Concil.7.generale,quod est 2. generale Nicænum *can. 4.* eundem Petrum compellans *Primarium Apostolorum Apicem, & Principem Apostolorum.*

24. In nono seculo Haymo *Dominic. 2. post Pascha,* Ionas Episcop. Aurelianens. *lib. 3. de Cultu Imagin.* specialissimo encomio Petrum commendat,eum vocans *Eminentissimum Sanctæ Ecclesiæ membrum.* Simeon Metaphrast. *in Vita S. Iacobi Apostoli,& in Encomio S. Ioannis Euangelistæ.* Rabanus *in c. vltimo Ioann.* Concil. octauum generale,quartum generale Constantinopolitanum anno 869. sub Hadriano I[illegible] celebratum *Can. 21.*

In decimo etiam sæculo, licet aliàs infelici ab authoribus nuncupato propter penuriam Scriptorum, Regino Abbas *libro 1. Annal. anno 865.* Sic habet. *Stultitiæ quodam elogio notandi sunt, qui illam Petri Sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt.* Vbi, cùm Ecclesiam Romanam antonomasticè *Petri Sedem* appellet, à consortio Pontificij Paulum excludit. 25.
Item Luitprandus Papiensis Historicus *lib.6.c.8.* Petrum *Apostolorum Principem* compellans. Et *lib. 4. capite 3.* inquiens: *Petrus Antiochena dimissa Ecclesia, ad Romanam Vrbem, quæ potentiæ magnitudine cunctis tunc nationibus imperabat, postmodum transuólauit. Vbi cum disponente Deo sanctam toto orbe venerandam fundaret Ecclesiam.* De Leone etiam VI. Imperatore non sine causa *Sapiente* cognominato, qui sub hoc sæculo vixit, aliqua etiam ad intentum habebit Lector, si eius scripta diligenter euoluerit.

In vndecimo, sæculo Oecumenius *in [illegible] 1. Act. Apost. & in epist. ad Galat. capite 1.* verbis superius relatis. S. Leo Papa IX. *in epist. sua ad Petrum Patriarch. Antiochen.* Petrum Apostolum commendans, quod ipse *vertex*, atque *Cardo Apostolorum* sit, & Thronus eius Roma. Petrus Damianus *in epist. 12. quæ est ad Nicolaum Pap. capite 5.* Theophylatus *in capite 16. Matth. & Lucæ 22. & in capite 21. Ioan.* nam in illum locum Lucæ sic inducit Christum cum Petro loquentem: *Quia te habeo, vt Principem Discipulorum, postquam negato me fleueris, & ad pœnitentiam veneris confirma cæteros: hoc enim te decet,qui post me Ecclesiæ petra es,ac firmamentum.* Et in locum Ioannis. *Totius orbis ouium præfecturam Petro committit, non autem alij, sed huic tradit. Primum quidem quia omnes præcellebat, & totius cœtus os erat.* Expendat Anonymus, cum quo contendimus,verbum illud *non alij.* 26.

In decimo secundo sæculo Rupertus *lib. 9. de processione Spiritus Sancti capite 18.* & in *vol.4. Euang. lib. 1. capite 25.* S. Bernardus *lib.2.de consid. ad Eugen. Pap. 3. capite 8.* vbi Petrum omnium Apostolorum Pastorem vniuersalem appellat illis verbis: *Cui non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè, & indiscretè totæ commissæ sunt oues? Si me amas Petre pasce oues meas. Quas? Illius, vel illius populi Ciuitatis, aut regionis, aut certi Regni. Oues meas inquit. Cui non planum non designasse aliquas, sed assignasse omnes. Nihil excipitur vbi distinguitur nihil.* Expendendum etiam, quod cum eo loco Eugenius Papa ab ipso nuncupetur sic: *Sacerdos magnus Summus Pontifex, tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu Primatu Abel, Gubernatu Noë, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchisedech, Dignitate Aaron, Authoritate Moyses, Iudicatu Samuel, Potestate Petrus, Vnctione Christus,* nihilominus nullam mentionem Pauli fecit, neque Eugenium aliquo modo Paulum esse asseruit. Hugo de S. Victore *serm. 64.* qui est Sanctis Apostolis Petro, & Paulo, sic loquens ad intentum, & controuersiam, totam dirimens, si quæ potest esse. *Petrus enim cæteris eminet excellentia potestatis. Paulus excellentia prædicationis. Petrus Sol, Paulus Luna; Petrus Sol per collatam sibi diuinitus potentiam; Paulus Luna per collatam sibi cœlitùs sapientiam.* 27.

In 13. sæculo pro mille vnus S Thomas Aquinas

28. nas *in opusc.* 1. quod est contra Græcorum, & Schismaticorum errores, & *in opusc.* 5. quod est in Symbolum Apostolorum, & *in opusc. de Regimine Princip. capite* 14. *& lib.* 3. *capite* 10. Maximè verò, & proprius ad intentum rem fermè totam concludens 2. 2. *q.* 33. *art.* 4. vbi in *solut. ad* 2. loquens de correctione Petri à Paulo facta, etiamsi dicat quod Paulus Petrum non reprehendisset, nisi aliquo modo par esset, quantum ad fidei defensionem, subdit tamen. *Sciendum tamen est, quod vbi immineret periculum fidei etiam publicè essent Prælati à subditis arguendi. Vnde, & Paulus qui erat subditus Petro propter imminens periculum scandali circa fidem Petrum publicè arguit.* Optimè etiam Papa Gregorius IX. *in epist. superiùs relata* Germanum Constantinop. Patriarch. Schismatis labe infectum redarguens, & dicens. *Primum, & præcipuum Ecclesiæ fundamentum, in quo sicut in capite alij omnes continentur Petrum esse.* Secundò Paulum in ipso authoritatis officium recognouisse, & ideo ad eum tanquam ad Primatem, & Euangelij Dominici fontem Hierosolymam venisset. Tertiò ipsi soli oues suas indiscrerè Christum commisisse. Quartò claues regni cœlorum solum ipsum accepisse. Quintò propterea Christum pro ipso rogasse ne deficeret fides ipsius. Vnde sextò concludit per hæc verba. *Ex quo colligitur euidenter quod ad Sedem Petri omnis sit quæstio fidei referenda.* Hæc latiùs dixi, quia Antigonista noster ea non vidit, vel si vidit vidisse dissimulauit. Concinit Nicephorus Calixtus eiusdem sæculi author *lib.* 1. *Histor. cap.* 24. conuocans Petrum *Apostolorum Principem*, & *lib.* 2. *c.* 14. appellans *Antesignanum, & Primatem.* Et *cap.* 44. de Choro Apostolorum loquens. *Coryphæus itaque, & Princeps Chori eius est Petrus.*

In 14. sæculo solus sufficeret ad Anonymi,
29. peruicaciam infringendam, & rem totam firmiter comprobandam Ioannes XXII. Papa, qui in Bulla contra duos Antichristi præcursores Marsilium Paduanum, & Ioannem Iandunum, quam refert Bzouius *sub anno* 1327. *num.* 7. ex m. s. Bibliothecæ Vaticanea plura dogmaticè scribit pro intento. Primo illà. *Isti Filij Belial dogmatizare præsumunt, quod B. Petrus Apostolus non plus authoritatis habuit, quàm alij Apostoli habuerunt, nec aliquis Apostolorum.* Et infrà. *Quod autem B. Petrus plusquam alij Apostoli authoritatis habuit ex prædictis concluditur euidenter. Certum est enim, quod maior est authoritas Pastoris, quàm gregis. Petrus autem totius gregis Dominici generalis constitutus est Pastor, vt probatum est superius, quod de nullo alio Apostolo potest dici. Præterea constat, quod maior est potentia, vel authoritas non limitata, quam limitata. Omnes autem alij Apostoli receperunt authoritatem limitatam.* Et posteà subiungit de Petro. *Petro autem sine limitatione aliqua commisit curam Dominici gregis, cum sibi dixit. Pasce oues meas, pasce agnos meos. Item sibi soli*, &c. Et post alia ex D. Clementis authoritate concludit. *Non ipsorum Apostolorum par fuit institutio, sed omnibus præfuit vnus, scilicet Petrus.* Augustinus quoque Triumphus Anconitanus *in Summ. de Potest. Ecclesi. q.* 7. *art.* 2. *ad* 1. sic triumphat de Anonymo nostro. *Paulus fuit minor Petro, & maior, & æqualis. Minor quidem fuit potestate Prælationis, quia solus Petrus fuit Cephas, idest caput totius Ecclesiæ. Maior autem prærogatiua electionis, quia electus fuit à Christo post resurrectionem, &c. Sed æqualis fuit officio prædicationis, & fidei defensionis.* Et *q.* 20. *art.* 3. sic. *Dicendum, quod singulariter solus Petrus dicitur habere claues per immediatam commissionem, per immediatam deriuationem; per vniuersalem administrationem.* Noster Guido Carmelita Elnensis Episcop. *in Tract. de Hæresib. in* 3. *errore Græc. c.* 3. *& in* 15. *error. Armenor. c.* 15. *& in* 26. *eorundem Armenor. error. c.* 26. *& in* 1. *error. Vualdens. c.* 1. Petrus de Palude *in* 4. *Sententiarum dist.* 24. *q.* 6. dicens: *Potestas iurisdictionis, quæ ad regendum populum tota in suo fonte data fuit soli Petro, & in eo successoribus eius quando cura Ecclesiæ sibi soli commissa fuit, dicente Domino Ioan.* 21. 17. *Pasce oues meas. Hoc nulli aliorum dictum fuit, nec nunc, nec ante, nec post.* Durandus de S. Portiano *in* 4. *distinct.* 24. *q.* 5. Aluarus Pelagius *lib.* 1. *de Planctu Ecclesiæ artic.* 68. Ludolphus Carthusianus *in* 2. *part. Vit. Christi c.* 1. Cardinalis Bertrandus *in Tract. de orig. & vsu Iurisdictionum q.* 2.

In 15. sæculo Summus Pontifex Pius II. in Bulla anno 1463. data his verbis, quæ sola sufficerent, vt aduersarij ceruicem iugularent. *Pastor Primus ipse Christus fuit, & pastor bonus, qui posuit animam suam pro ouibus suis. Secundus Pastor Petrus extitit ab ipso Domino institutus, atque omni potestate dotatus, quæ ad benè regendum commissas oues necessaria dicitur.* Et infrà. *Quamuis plures per orbem Ecclesiæ institutæ fuerint, & plures Episcopi, idest plures greges, & ouilia plura, & Pastores plures, omnes tamen sub vno Pastore, & in vno Grege, atque ouili continebantur, sicut, & hodie continentur, quia vnus est Christi thalamus, vna sponsa, vnum ouile, & vnus Pastor, & omnium episcoporum vnus Episcopus Romanus Præsul beati Petri successor, & Iesu Christi Vicarius.* Inferius etiam; *Dedit ergò & regimen pacis amicum, idest Monarchicum sub B. Petro, & successoribus suis administrari, cuncta præcipiens, clauibus illi commissis, & cura gregis demandata.* Egregius Author noster Thomas Vualdens *tom.* 1. *doctrin. fid. lib.* 2. *art.* 1. *per* 7. *c.* agmen ducit Vuicleff. impugnans; dicit enim *c.* 3. de Petro, & Paulo loquens: *Attendat Vuicleff. Petrum maiorem, Paulum minorem fratrem, & hoc in potestate Apostolatus, in qua fuerunt omnes æquales*, & infrà; *Paulus in ministerio æqualis est, minor frater in comparatione culminis, &* inferiùs; *In comparatione ergò Pauli Petri prioratum accepimus; in comparatione autem Petri Pauli Posterioritatem quæramus*, & *c.* 6. præponit Petrum in ordine Apostolorum, *omnes ergò Apostoli fundamentum; sed post Christum Petrus fundamentum fundamentorum, & omnis Ecclesiæ fundamentum.* Celebris etiam Parisiorum Cancellarius Ioannes cognomento Gerson, qui in sermone quodam de Dominici circuncisione Petrum, ait, fuisse Papam; Paulum verò Cardinalem; seu, vt ait in *Tract. de appellat.* eius Theologum. En latissimum discrimen inter Petrum, & Paulum ab hoc clarissimo authore prædicatum. B. Laurent. Iustin. *in lib. de obed. cap.* 12. Card. Ioann. de Turrecremata *in summa de Ecclesia*, & quod magis est Concilium Florentinum *sess. vlt.* his verbis; *Definimus, sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum Orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicariū, totiusque Ecclesiæ caput, & omniū Christianorum

norum Patrem, ac doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur. Qua definitione cum nullo modo Paulus, sed solum Petrus referatur, manifestè infertur, solùm Petrum, & non Paulum Ecclesiæ Pastorem esse, alioquin ipsa manca, mutila, & trunca esset, quod nullus Catholicus fatebitur. Annumerandus etiam insignis Christianus Poëta Baptista Mantuanus noster *in oper. de sac. dieb. in Mense Iunio* Petrum, & Paulum, eorumque excellentias sic discriminans. De Petro quidem sic primò canens.

Nomen erat Petro Simon ab origine, sed cum
Vellet eum Deus esse basim templo ædificando
Fecit ei solida nomen de nomine petræ
Posteritas, quia Rector erat, clauumque tenebat
Appellare Cepham voluit.

De Paulo verò sic:

Nomen & euasit Paulus, qui voce per Orbem
Intonuit tanta, vt Boreas audiret, & Auster
Ortus, & Occasus, maria vndique, & vndique terræ.

Item Alphonsus Tostatus Abulensis Episcop. non solum in c.16. *Matth.* q 66. sed etiam in c.18. qu.86 Paulum Petro subditum dicens.

31. In 16 sæculo ingens admodum numerus est eorum, qui animosè pro hac veritate dimicarunt, præcipuè isti: Nicolaus Sanderus, Cardinalis Hosius, Gulielmus Lindanus, Ioannes Ekius, Thomas Stapletonius, Cardinalis Caietanus, Honuphrius, Thomas, Elisius, Grysaldus, Todorus Coctius, Laurentius Arturus, Franciscus Turrianus, Petrus Canisius, Cardinalis Baronius, Dominicus Sotus, Dominicus Bañez Azorius, & alij innumeri. Quibus annumerandus Summus Pontifex Gregorius XIII. qui in Pontificali Romano sub eodem Pontifice edito in quadam collecta pro consecratione Summi Pontificis sic habet: *Deus, qui Apostolum tuum Petrum inter cæteros Apostolos Primatum tenere voluisti, eique vniuersæ Christianitatis molem super humeros imposuisti.* & infrà; *In Thronum eiusdem Apostolorum Principis sublimamus.*

32. In 17. sæculo veritatem hanc prædicant Concilia duo Prouincialia Senonense, & Aquense, quæ referunt Andreas Duualius *in lib. de suprema Romani Pontificis in Ecclesiam potestate.* & Iacobus Gualterius *in tabul. Geograph. sub hoc sæculo*, in quibus damnatur liber Anonymus contra Summi Pontificis authoritatem editus, Cardinalis Bellarminus, Franciscus Suarez, Nicolaus Coeffetheau, Hieremias Fetterius, aliique quàm plures expositores sacræ Scripturæ, & S.Thomæ, quos referre prolixum esset, & de quibus docti aliqui pro nostra causa pugiles.

33. Referri etiam possent Historici, Chronologi, & Annalistæ Ecclesiastici cuncti, qui rem summorum Pontificum seriem, nomina, gesta, historiamque referunt, nunquam S. Paulum Apostolum *Papam* nominarunt; alioquin si *Papam* cognouissent, vtique sex Pauli Summi Pontifices in Pontificum linea recenserentur, itaut, qui Paulus primus ab ipsis dicitur, secundus diceretur, & qui secundus tertius, & tertius quartus, & quartus quintus, ac quintus sextus. Nec enim sicut Petro hoc obseruantiæ genus Paulo præstitêre, vt ipsius nomine frui nollent. Vnde vel hinc agnosci potest disparitas Petri, & Pauli.

Quamuis autem Anonymus in epistol. quam ad Sanctissimum Dominum Innocentium scribit, suam sententiam rationibus non comprobandam dicat, ne opposita rationibus destituta, veluti irrationabilis sicut aduersa, quæ illis orbata est, existimetur aliquibus comprobanda. Prima desumitur ex eo quod vt certa fides Orthodoxorum Summorum Pontificum, & Conciliorum definitionibus firmata tenet Petrus Apostolus constitutus fuit locis illis *Matth.* 16. *Io.* 21. & *Luc.* 22. Christi Vicarius, Ecclesiæ vniuersalis caput, & Pastor totius ouilis, & omnium ouium Christi: etiam ipsos Apostolos, aliosque discipulos comprehendendo. Vnde Caiet *in opusc. de auth. Pap. c.3.* inquit, *Etiam ipsi Apostoli oues erant Christi, a quo statutum est, vt sit vnum ouile, & vnus Pastor.* Et infrà: *Petrus inuenitur ille vnus Pastor, cui dictum est. Pasce oues meas, non has, vel illas, & reliqui inueniuntur vnius ouilis oues.* Cum ergò Paulus fuerit ouis ouilis Christi, membrum Ecclesiæ, & vnus ex fidelibus, quis hoc neget? Præsertim, cum ipse *ad Rom.* 12. se Ecclesiæ membrum appellet illis verbis: *multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter de alterius membra.* Proculdubio inferior erat summo Pastori, & capiti Ecclesiæ, ac omnium fidelium Petro, ac proinde non æqualis ipsi. Nec tollitur vis argumenti, si dicatur hæc, & testimonia adducta duntaxat probare, Petrum quidem Summum Pastorem, & Caput Ecclesiæ fuisse iure ordinario, non autem ipsum solum, præsertim ex speciali priuilegio, pro Paulo contingebat. Hoc enim, quod attinet ad particulare priuilegium Paulo concessum, cum Aduersarius illud non probet, reiiciendum est vt figmentum. Præsertim, cumque pro illo confirmando affert subobscura, & ambigua sint: illa verò, quæ pro Primatu indiuiduali Petri allata sunt liquida, & manifesta, & iuxta *l. vlt C. de compens.* liquidum non compensetur per non liquidum, sed solum per liquidum Quoad aliud verò, constat soli Petro singularissimè, & priuatiuè, quoad omnes alios concessam fuisse supremam hanc, & monarchicam potestatem super totam Ecclesiam, & omnia ipsius membra. Equidem prima ex testimoniis Conciliorum, & Patrum relatis, quorum plura expressis verbis id demonstrant; alia verò, & si id non exprimant, tamen ex contextu, & intentione loquentium; id etiam denotare manifestè conuincitur. Secundò, quia solùm priuilegium ad personam, de qua in ipso sermo extenditur, vt communiter Iuristæ. Hoc verò priuilegium Primatus Petri super totam Ecclesiam ipsi tantùm, & ipsius successoribus legitimis concessum fuisse suadetur ex eo, quod illud Matthæi 16. *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.* concessum ipsi fuit, eò quod aliis aberrantibus, circa Christi personam ipse solus dixit: *Tu es Christus filius Dei viui,* & illud Lucæ 22. *Tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*, ideò etiam illi concessum, quia solùm illi dictum; *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua* Et illud Ioan. 21. *Pasce agnos meos, & pasce oues meas*, ex eo etiam illi datum, quia præmissum fuit: *Tu scis Domine, quia amo te.* Hæc enim omnia denotant priuilegij singularitatem, vt etiam Iuristæ communiter loquuntur. Tertiò, quia dictio illa *Tu*, qua vtitur Christus cum Petro loquens locis relatis ex Matt. 16. & Lucæ 22. *est personalissima*, & demonstratiua ad

ad oculum, vt habent Iuristæ, specialiter Steph. Gratia. *in decis. March. decis.* 51. *numero* 28. Barbosa *in tract. de dictionibus dict.* 411. & sequitur Rota *decis.* 101. *num.* 3. *&* 8. *part.* 5. *recent.* Ergò singularissimè, & indiuidualissimè Petro, & ipsius successoribus, non autem aliis concessum est hoc priuilegium. Quartò, quia vt communiter iidem Iuristæ astruunt, forma legis, priuilegij, vel rescripti in indiuisibili consistit, & est omninò indiuidua, & singularissima, vt notatur *in l. si veritas C. de fideicom.* Tiraq. *de iure mariti, glos.* 6. *num.* 4. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 17. Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 8. *q.* 8. *num.* 94. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 18. *num.* 76. *cum seqq.* Pereira *de potest. eligendi cap.* 7. *numero* 13. *propè fin.* Escobar *de ratioc. cap.* 11. *num.* 19. & alij vulgariter. Cùm ergò iis locis Christus tradat formam regiminis Ecclesiæ, scilicet sub vno Petro, vt etiam concorditer supponunt Patres, & Doctores proculdubio denotatur eam omninò indiuisibiliter, & solitariè competere Petro. Quintò, quia etiamsi in Sacra Scriptura solum habeatur *Verbum caro factum est*, & quod filius factus sit homo, non verò habeatur expressè, quod solus filius sit factus homo, aut solum Verbum factum fuerit caro; nihilominus, vt de fide tenetur; etiam stando in terminis Sacræ Scripturæ, quod solum Verbum diuinum, non autem Pater, vel Spiritus Sanctus carnem assumpserit similiter quamuis in sacra Scriptura non dicatur expressè Deum non produxisse duos mundos, sed tantum sit sermo in illa de productione vnius mundi; nihilominus de fide quoque censetur, etiam in terminis sacræ Scripturæ, quod non sint duo mundi, sed vnus duntaxat. Pariter, cum Christus in institutione Baptismi dixerit: *baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, etiamsi non dixerit solùm, aut duntaxat *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, nihilominus de fide certum est, quod si quis baptizaret etiam in nomine B. Virginis, aut alterius sancti N. talis forma non teneret. Similiter ergo in præsenti, etiamsi in testimoniis relatis non exprimatur, quod soli Petro, & non alij concessum sit priuilegium Primatus in Ecclesiam, censendum erit soli ipsi singularissimè, & indiuidualiter, eiusque successoribus, non alij cuicunque concessum esse.

35. Secunda ex eo desumitur, quod cum ad probandum valorem alicuius gratiæ, seù priuilegij necesse sit tempus ipsius concessionis assignare, vtpotè de ipsius substantia, prout colligitur ex *l. non solum §. sciendum ff. de oper. non. nunciat.* & ibi Bar. aliisque Iuristis, quæram ab Anonymo nostro, quo tempore Christus priuilegium hoc Primatus Ecclesiæ, ac paritatis cum Petro Paulo concesserit. Et quidem cum omninò irrationabile sit aliquod tempus ante ipsius conuersionem pro hac concessione designare, cum tunc Paulus Christi iuratus hostis, & Ecclesiæ Dei acerrimus impugnator esset, solùm à conuersionis tempore incipere debemus. Et primò, quod Anno Christi 36. quo conuersio Pauli contigit talem à Christo gratiam non susceperit, ex eo conuincitur, quod tunc Christus munus, ad quod ipsum destinabat designans Actor. 9. solùm dixerit; *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram Gentibus, & Regibus, & filiis Israël, & ego ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* In quibus nullo prorsus modo includitur talis concessio. Nec ipse aliquando id dixit. Potius, prout ex eod. Actor. cap. 9. constat cum tentaret se posteà iungere Christi Discipulis, omnes timebant eum non credentes, quod esset discipulus, ità vt necessarium fuerit, vt Barnabas eum apprehensum duceret ad Apostolos, vt pro Christiano ab ipsis haberetur. Pariter nec hoc contingere potuit ante annum Christi 39. quo Hierosolymam venit, *vt videret Petrum.* Vt enim supra visum est Petrum adiit communicandi Euangelij cum ipso, causa, *ne fortè*, vt ipse inquit, *in vacuum curreret*, quo denotatur tunc omninò subditum, & inferiorem Petro fuisse, non ipsi æqualem. Maiori veritatis apparentia id dici potest de anno Christi 44. quo Paulus iturus euangelizatum gentibus raptus est vsque ad *tertium Cœlum*, maximè si per illud *Cœlum* Empireum, quod est beatorum sedes intelligatur cum Damasceno, Theophyl. Pomerio, S. Thoma, & aliis passim. Sed nec hac occasione hanc gratiam ipsi concessam fuisse ex eo conuincitur, quod nunquam ipse hoc affirmauit, prout necessarium videbatur, vt Euangelium quod prædicabat maius pondus authoritatis haberet. Præsertim quod de tempore raptus loquens solùm dicit 2. Cor. 10. Audiuisse *arcana verba, quæ non licet homini loqui*, quod de cognitione Angelorum, dotibus gratiæ, & gloriæ intelligitur prout exponit Gregorius: Vel de Paradisi pulchritudine, & sanctorum gaudiis, prout autumat Theodoret. vel de ordine diuinæ prædestinationis, seù reprobationis, præsertim Gentium, cuius specialis prædicator erat, prout Baronius putat; vel denique de arcanis redemptionis, ac Euangelij Christi ministeriis prout alij existimant. Vnde postea anno sequenti missus est aliis Christi discipulis cum Barnaba ad prædicandum Gentibus, iuxta historiam *cap.* 13. *eorund. Act. Apost.* ex qua vt supra probatum manet, potius infertur ipsum omninò subditum, & inferiorem aliis esse, & nullo modo supremum Ecclesiæ Pastorem: præsertim cum Spiritus Sanctus dicat: *Segregate mihi Paulum, & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos.* Quod, vt constat ex contextu ipsius Capitis, & dixi supra solum erat prædicare Euangelium per Orbem. Similiter, cum anno sequenti, qui erat Christi 45. solus Petrus Romam veniens ex Antiochia Romanam cathedram constitueret, & primam epistolam ad fideles dispersos per Ponthum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, & Bithiniam scripserit, Marcumque Alexandriam miserit, Euangelio ab ipso conscripto approbato, cum in iis nullas partes Paulus in Syria occupatus, haberet manifestè etiam elicitur, nec tunc hanc à Deo gratiam obtinuisse. Idem dicendum de sequentibus annis 46. 47. 48. 49. 50. quibus solùm prædicationis munus obiisse sacra pagina describit, nihil commemorans de summo ipsius in Ecclesia principatu ab Anonymo confictо. Vnde postea anno Christi 51. ad Concilium Hierosolymitanum ab Antiochia cum Barnaba mittitur vbi erat in synodo nihil decidens, sed audiens, quæ à Petro decidebantur, eaque posteà ad Antiochenses deferens, quæ, iuxtà notata superiùs, potius euincunt nihil ad Paulum spectasse Primarium regimen Ecclesiæ. Quod confirmat acris contentio inter ipsum, & Barnabam exindè orta, quæ nullatenus contingeret si Paulus totius Ecclesiæ gubernacula teneret. Si enim sic

sic esset, Barnabas humilis, & Sanctus, ipsi, vt dicebat, morem gereret, non contentiose resisteret. Sequentibus petro annis à 52. Christi vsque 58. & si Paulus in Orbis peregrinatione, ac Euangelij vbique Gentium prædicatione laboraret, quod tamen Romanum Papatum sicut Petrus à Christo acceperit omninò sine fundamento in pagina sacra, aut aliis scriptoribus dicetur. Quamuis autem anno Christi 59. Romam peruenerit vinctus, Petro ab Vrbe absente, (quod Claudius Imperator sub anno Christi 51. Roma expulerit Iudæos) qua occasione congruum videbatur, vt hæc authoritas ipsi concederetur ob supremi Pastoris absentiam, tamen nihil de hoc in Sacra Scriptura *Act.* 28. vbi de hoc aduentu Pauli Romam mentio reperitur; neque in aliis Ecclesiasticis, aut etiam prophanis historiis aliquid ad intentum cernitur. Et, quod mirum est, cum eo capite 28. dicatur Paulum cùm primò Romam attigit Iudæos ad se vocasse, ipsosque ad eum conuenisse, quod tamen Christiani ad eum, vel inuisendum accesserint, nihil prorsus ibi habetur. Quod si ipse supremum Ecclesiæ caput, vt alter Petrus, esset, vtique fideles omnes ipsum reueriti essent, & Lucas Actor. Apostolic. Author id non tacuisset. Narrans quidem hunc casum, secundum aliquos, idem Paulus 2. *ad Timoth.* 4. inquit: *Dominus mihi astitit, & confortauit me, vt per me prædicatio impleatur, & audiant omnes gentes, & liberatus sum de ore Leonis*, idest Neronis, vt plures exponunt. Sed hæc tantum probant in hac sua tribulatione Dei adiutorium speciale habuisse, non tamen, quod similis Petro in Ecclesiæ regimine constitutus esset. De sequentibus annis, quibus epistolas ad Philippenses, Ephesios, Colossenses, Philæmonem, & Hebræos scribebat, variasque Prouincias, ac nominatim Hispaniam Euangelizando peragrabat, quod hanc dignitatis prærogatiuam acceperit, futiliter, & inaniter dicitur, cum nullum, vel leue fundamentum ad id afferri possit. Redierunt posteà Petrus, & Paulus Romam sub anno Christi 68. vt collabentem penè Ecclesiam ob Neronis incæptam persecutionem instaurarent, & Simoni Magno, ac Apollonio Thiœnæo opponerentur. Sed, quod hoc tempore. Primatus hanc dignitatem Paulus acceperit omninò gratis, & sine vlla veritatis specie effigiatur. Præsertim, cum in concertatione cum Simone Mago habita, provt supra visum est ex D. Antonin. Paulus Petro dixerit Principatum agnoscens. *Meum est orare, tuum est imperare.* Et cum postea, anno sequenti ad martyrium ambo ducerentur, iuxta dicta etiam supra, Paulus Petrum vocauerit *fundamentum Ecclesiarum, & Pastorem ouium Christi*; Petrus verò Paulum *Prædicatorem bonorum, & ducem Iustorum.* Nullum ergo superest tempus quo Pugil noster hanc Primatus dignitatem Paulo concessam fuisse confingere possit.

Similiter expendendum quod quemadmo-
36. dum argumenta, quæ probant Deum esse, probant etiam *vnum* esse ita vt *Numinum pluralitas*, sit *Numinum nullitas*, provt ex Athanasio *Orat. contra Idol.* eliciunt diligentiores Polytheismi impugnatores, sic etiam omnia argumenta, quæ probant in Ecclesia debere esse aliquem Iudicem controuersiarũ fidei, seu supremũ Pastorem, probant etiam eum debere esse solùm vnũ. Id porro constat in argumento illo petito ex modo regiminis, qui est *Monarchia.* Implicat enim eam esse vbi sunt duo Rectores, aut Gubernatores, etiamsi fingatur, vt Anonymus fingit, in eis esse vnam numero potestatem; cùm enim in eis sint duæ diuersæ volũtates, oportet quod id illis potius Aristocratia, quam monarchia conseruetur. Si dicatur miraculosè à Deo effectum fuisse vt vna indiuisa, & numerica potestas vtrique Apostolo attributa sit provt aduersarij autũmare videntur, certè vel tyrones Theologi in ipsos insurgent, quod miraculum nouum à sæculis inauditum, & sine necessitate confingant, & vnam veluti naturam indiuisæ Pontificiæ dignitatis in duabus realiter discretis suppositis consistentem. Si vlterius dicant veram monarchiam cum voluntatum diuersitate constare posse, alioquin Christi Monarcha non esset, cum in illo duæ voluntates diuina, & humana reperirentur: admittendum dumtaxat id est, quando inter illas subordinatio vnius ad aliam provt in Christo contingit daretur, etsi hoc pacto in Petro, & Paulo constituuntur, vtique cessabit quæstio, iam enim Paulus Petro subiectus esset, ac proinde non æqualis cum ipso authoritatis. Dicere autem Pauli voluntatem nedum diuersam, sed nec subordinatam Petri voluntati esse, & nihilominus ex vtroque fieri potuisse vnum caput, & Monarcham Ecclesiæ, merum, & inauditum commentum est. Et in alio, quod etiam communiter additur ex eo, quod si essent duo Summi Pontifices, posset esse dissensio inter illos, provt de facto fuit in Petro, & Paulo ratione cessationis legalium. Quid enim (Anonymum conueniam) si cum Petrus Marcum Alexandriam mittere volebat, diceret Paulus, mittendum non esse? Cui staret Ecclesia? vtrique? contradictio est. Petro? Ergo Paulo superior. Paulo? Ergo supra Petrum. At tu dicis, neutrum alteri anteferri. Neutri ergo stare poterat. Rectè ergo dictum est, quod Papatus *binitas, nullitas* est. Vide, si arridet consecutio. Vtinam non ita. Item in alio, quod sumitur ex vnitate Ecclesiæ, vt quemadmodum Ecclesia est vna, ita & caput ipsius tantum debeat esse vnum. Accedit, quod, si Ecclesia habuisset, vel per breue tempus duos Summos Pontifices, non posset dici tota pulchra, sed biceps, & mõstruosa, vtpotè quæ haberet duo capita, & duos sponsos. Vnde Gregor. IX. in epist. relata Petrum solùm Regni Cælestis claues accepisse, *cum vnus*, inquit, *sit Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnum principium, vnum corpus Ecclesiæ militantis, & corpus cum pluribus capitibus monstruosum.* &c. Et Bonifacius VIII. in Extrauag. *Vnam sanctam de maiorit. & Obed. Igitur Ecclesiæ vnius, & vnicæ vnum corpus, vnum caput, non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, Petrique Successor.* Ex eo etiam, quod duos Sponsos Summos Pontifices, vel per instans habuisse dicatur, & ipsos veluti bigamos, & ipsam quasi spiritualiter diuersam fuisse, conuinceretur, nec sine iniuria. Si porrò istis obuiet Annonymus, quod salua Monarchia in Romano Imperio, quondam plures essent, qui Imperatores, vocabantur, nihi faciet; cum constet illos diuersis Regionibus, Gentibus, negotiis, bellisque præfuisse, cum dominij partitione; & quod magis est, minoris ad maiorem, asciti ad asciscentem quadam subiectione; & (quod Summum) magna scissionum, tumultuum, ac seditionum

seditionum confusione. Etenim, vt rectè ille: *Nulla fides regni sociis, omnisque potestas impatiens consortis*, &c. vel notet Romulum, & Remum; Iulium, & Pompeium; Octauianum, & Antonium; & videat, an sibi placeat, similia discrimina à sapientissimo Ecclesiæ artifice præpedita non fuisse, aut imperfectam, & mancam Monarchiæ œconomiam illi prouidisse.

37. Quæ verò Aduersarius Anonymus pro sua singulari sententia affert, ex Lutheri penu, & Marco Antonio de Dominis malæ notæ authore, magna ex parte forsan mutuam, leuidensia sunt contra relata fundamenta. Et vt vno verbo cunctis satisfiat, illud animaduertendū, quod nullus ex iis, quos pro se ex Patribus adducit, rem hanc ex professo disputauit; sed solùm obiter, incidenter, encomiasticè, & panegyricè, ac concionatorio modo Apostoli Pauli excellentissimam Sanctitatis prærogatiuam extollentes. Cuius signum est, quod plura ex illis applicantur vniuersaliter omnibus Apostolis, qui sæpissimè vocantur *Principes Ecclesiæ*, vel *Orbis Columnæ, fundamenta, lapides fundamentales, Rectores*, & *Pastores Ecclesiæ*. Ex quibus si arguens consequenter loqui vellet, inferre etiam posset fuisse Apostolos omnes Summos Pontifices Ecclesiæ Romanæ. Quod maximè cernitur in Iacobo Apostolo fratre Domini cognominato, de quo Clemens Rom. Chrysostomus, Laurentius Iustinianus, & plures alij similia fermè encomia protulere. Idem dicemus in sequentibus de Barnaba. Et de Ioanne Apostolo, & Euangelista plura pariter reperiet curiosus lector. Idem de Summis Pontificibus, Conciliis, & Doctoribus similiter ab eo coaceruatis intelligendum. Expendi etiam oportet in præfatis Summorum Pontificum, & Patrum testimoniis, nunquam Paulum à Petro segregatum appellatum fuisse *Petram, vniuersalis Ecclesiæ Caput*, seu *Pastorem Supremum, Romæ primum Antistitem*, vel aliis similibus Epithetis, quæ iidem Pontifices, & Patres eidem Petro etiam seorsim à Paulo attribuunt. Nihil ergò ex testimoniis pro se relatis ad intentum elici valet, cum quæstio iam sit theologico sensu, ac rigore agitanda. Sed sigillatim singulis obuiandum, vt vel aduersarij prolixæ importunitatis satisfiat.

38. Et primò libr. *Const. Apostolic.* S. Clementis Papæ attributus vanè, & inutiliter affertur. Constat enim, ab Hæreticis vitiatum, vel saltem apocriphum esse, prout elicitur ex Epiph. *hæres.* 30. dicente, Ebionitas hæreticos deprauasse ea, quæ Clemens Romanus de Gestis S. Petri scripserat, idque agnoscunt Græci in Concil. Trullan. *cap.* 2 & speculantur Baronius *sub anno* 102. Bellarm. *de Scriptorib. Ecclesiast. in Clem. Rom.* Cornelius à Lapide *in Act. Apost. cap.* 15. *vers.* 2. & alij, idque suadetur ex eo, quod Author ipsius libri dicat omnes duodecim Apostolos per Orbem dispersos Hierolymitano Concilio, vbi de obseruantia legalium agebatur, adfuisse, Mariam Magdalenam non fuisse Mariam sororem Lazari, quartas nuptias esse libidinē, & manifestam impudicitiam, seruandùm sabbatum sicut Dominicam, Iacobum fratrem Domini, & primum Episcopum Hierosolymorum esse extra numerum Apostolorum, & alia similia absurda.

39. Dato autem, & non concesso, quod liber iste S. Clementis Pap. legitima proles esset, adhuc nihil pro suo intento habebit Anonymus, cum quo pugnamus. Etenim præterquam ex ipso *lib.* 8. *cap.* 4. & *lib.* 6. *cap.* 8. plura colligunt aliqui nostræ sententiæ præclari propugnatores, quæ ipsis relinquimus, verba illa ex *lib.* 7. *cap.* 47. quæ obiicit, scilicèt (iuxta versionem Turriani) *Ecclesiæ verò Romanæ Linus Claudiæ filius primus à Paulo, Clemens verò post mortem Lini secundus à me Petro ordinatus est*, solùm suadent S. Linum à Paulo ordinatum fuisse Episcopum Coadiutorem Petri in administratione Pontificatus, præsertim tempore, quo ipse Petrus à Roma abesset, Petrum verò ordinasse Clementem vel ad idem munus, vel vt ipsi in Papatum succederet? fuisse enim Linum, Cletum, immò etiam Clementem Episcopos Romæ Coadiutores Petri, vel ex vno Annalist. Coryphæo Baronio *sub anno Christi* 69. colligitur, vt alios omittamus. Hæc autem Lini ordinatio sicut, & alia Ignatij eo loco recensita Paulo competebat, vel ob Apostoli dignitatem, cum constet Ioannem in Asia, & Iacobum in Hispania plures Episcopos ordinasse, vel ex voluntate, & consensu Petri, vel saltem cum subordinatione ad ipsum, vtpotè Summum, & Primarium Pastorem, & sanè, si ex eo quod Paulus Linum Romæ Episcopum ordinauerit, elici valet, Paulum Episcopum Romanum extitisse, pari licentia dici etiam posset Antiochenum quoque Episcopum fuisse, siquidem eodem loco dicitur Ignatium Antiochenum Antistitem à Paulo ordinatum fuisse. Quis autem sanæ mentis Author vnquam Paulum Episcopalem Sedem Antiochiæ habuisse fatebitur? Legendus relatus Turrianus, qui etiam circa illud *lib.* 8. *cap* 33. (quod etiam Anonymus noster notat) *Ego Paulus & ego Petrus constituimus*, inquit, positum esse nomen Petri, œconomicæ, modestiæ, humilitatis, & vrbanitatis causa, iuxta consilium ipsius *in Epist. ad Rom.* 12. dicentis *honorem inuicem præuenientes*: præsertim cum sublatus esset iam scrupulus eodem libro *cap.* 4. vbi sic: *Nos igitur duodecim Apostoli Domini, qui vnà sumus, has vobis constitutiones de omni Ecclesiastica forma indicimus præsente Paulo vase electionis, & Coapostalo nostro, & Iacobo Episcopo, ac reliquis Presbyteris, & septem Diaconi. Ego igitur Primus Petrus dico.* Quibus verbis inter duodecim Apostolos, & Paulum ipsum Petrus vocatur, & loquitur Primus. Vnde ipse Clemens *in Epist.* 1. *ad Iacob. Fratrem Domini*, quæ maioris authoritatis est quàm liber Apostolic. Constit. sic inquit Petri Primatum super cunctos Apostolos exprimens: *Notum sibi facio Domine quia Simon Petrus qui veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu fundamentum esse Ecclesiæ definitus est: qua de causa etiam Domini ore diuino cognominatus est Petrus, qui fuit primitiæ electionis Domini, Apostolorum Primus.* Alia de hoc Clemente vrgent disserti alij veritatis Pugilles.

Immeritò etiam S. Lucius Pap. pro parte 40.
aduersa ab Aduersario nostro notatur. Ex eo enim quod in epistola ad Galliæ, atque Hispaniæ Episcopos dicat: *Hæc sancta, & Apostolica mater omnium Ecclesiarum Christi Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicè traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt in exordio normam fidei Apostolicæ percepit ab*

Authoribus suis Apostolorum Christi Principibus, solùm sequitur Rom. Ecclesiam normam fidei Apostolicæ percepisse tùm à Petro, tùm etiam à Paulo. Diuersimodè tamen quia à Petro veluti à primo Pastore, à Paulo verò vt ab egregio concionatore: Petri potestate, & authoritate Pauli sapientia, & Doctrina. Vnde ipse Lucius in principio eius Epistolæ hoc agnouisse videtur cum Romanam Ecclesiam *B. Petri Apostoli Sedem* compellat. *Litteras*, inquit, *dilectionis vestræ, quas ad Beati Petri Apostoli Sedem pro vestri causa negotij misistis*. Non eam Pauli, aut Petri & Pauli, sed solius Petri Sedē cognominat.

41. Nec maius pondus authoritatis habet, quod ex *epist.* 3. B. Anacleti Pap. adducitur, videlicèt: *Adhibita est etiam societas in eadem Romana Vrbe Beatissimi Apostoli Pauli vasis electionis, qui vno die, vno quoque tempore gloriosa morte cum Petro sub Principe Nerone agonizans coronatus est, & ambo Sanctam Romanam Ecclesiam consecrarunt, aliisque omnibus Vrbibus in vniuerso Mundo eam sua præsentia, atque venerando triumpho prætulerunt.* Hæc enim societas Pauli cum Petro in Romanæ Ecclesiæ consecratione malè arguit Primatus, seu Pontificatus Romani communionem, nisi solùm in præsentia, doctrina, morte, & triumpho, provt ex ipsis Anacleti verbis infertur. Idque colligitur ex anterioribus eiusdem Epistolæ verbis, vbi in iis quæ in ea Epistola decernit, inhæret statutis à Beato Petro singulariter nominato, & à reliquis Apostolis, Paulo non expresso, & à B. Clemente Papa quod satis denotat diuersimodè consecratam fuisse Romanam Ecclesiam à Petro, quàm ab aliis Apostolis Paulo quoque. Ipsius hæc sunt verba. *Quantum hactenus de his à B. Petro Apostolo, & à reliquis Apostolis, ac beato Clemente nostro sancto prædecessore, & martyre nouimus statutum.*

42. Referuntur à S. Victore Pap. *epist.* 1. hæc *licèt Ecclesiæ, in qua S. Apostolus residens docuit quodammodo nos gubernacula teneamus, tamen profitemur nos honore, & sanctitate minores esse.* Sed ea nec in Epistolis eiusdem Victoris inueniuntur, nec intentum vti mediocriter probant. Si vis aliqua fiat in verbis illis eiusdem Epistolæ, videlicèt nisi Apostolorum *suorumque Successorum terminos transgredi*, &c. quibus denotat Romanos Pontifices Apostolorum successores esse, ac proinde etiam Pauli, animaduertatur, ibi loqui Victorem de omnibus Apostolis, propterea enim dixit in antecedentibus; *ita constitutum liquet à tempore Apostolorum.* Si ergo propterea existimatur Paulus Romanus Pontifex, quia Victor dicat Antistites Romanos successores esse Apostolorum, pariter de omnibus Apostolis affirmari id posset, ac proinde non duos tantùm, sed duodecim simul Romanos Pontifices extitisse. Facessat hæc fabula.

43. Exigui etiam momenti sunt verba illa Siricij Pap. *in epist. 1. ad Himer. Tarracon. Episcopum* (quæ etiam habentur in Epist. 9. Simplicij Pap. ad Zenonem. Imperat.) videlicet. *Si ergo Beatus Propheta ad lugenda populi peccata non sibi ait lachrymas posse sufficere, quanto nos possumus dolore percelli, cum eorum qui in nostro sunt corpore compellimur facinora deplorare? Præcipuè quibus secundum beatum Paulum, instantia quotidiana, & solicitudo omnium Ecclesiarum indesinenter incumbit.* Quid enim inde? nunquid propterea Romanæ Ecclesiæ Paulus Summus Pontifex erit? Eadem sanè facilitate dici posset Ioannem, Iacobum, & Iudam Apostolos pariter eiusdem Ecclesiæ Antistites fuisse, cum sæpius Pontifices eorum instituta sequi profiteantur. Æquiùs expenderet Anonymus noster eiusdem Siricij verba circa initium eiusdem Epistolæ. *Portamus onera omnium, qui grauantur, quinimò hæc portat in nobis beatus Apostolus Petrus, qui nos in omnibus, vt confidimus, administrationis suæ protegit, & tuetur hæredes.* Quibus solius Petri hæredem se nominat, non Pauli.

Leuissimum quoque quod ex Adriano 2. Pap. *in epist. ad Imper. Basilium* affertur: ibi enim solùm memoria extat Principum Apostolorum, & ipsorum Sedis Romæ. Hæc enim, iuxta dicta solùm suadent eam Sedem à Petro, & Paulo, diuersimode tamen, vt explicatum est, & in sequentibus dicetur, erectam. Notatur insuper alia eiusdem Adriani epistola ad eundem Basilium Imper. in qua etiam Roma vocatur *Petri, & Pauli Apostolorum Sedes*, & quæ lecta fuit in 8. Synodo Constantinop. 4. act. 1. iisdem verbis relatis. Quæ etiam habent eundem sensum, provt indicatur in eadem *Action.* 1. vbi Petrus. *Apostolorum eximius* compellatur, Paulo nec nominato. 44.

Epistola Acacij ad simplicium omninò abs re adducitur, nihil enim prorsus ex illa excipiet lector pro aduersa parte. Idem est iudicium de epistolis Ioannis 8. scilicet *169. 181. 202. & 219.* quæ referuntur quasi eidem parti aduersæ adstipulantes. Ac de Epistola Nicolai I. ad *Aduentium Episcop. Metens* & S. Bernar. *ad Eugen. Pap.* & Ioann. Sarisburgens. de nugis Curialium *lib.* 8. *cap.* 23. Item de Epistola Leonis I. *ad Theodoretum*, quæ est *61. in 2. tom. Concil.* vbi potius video contrarium, scilicet, quod Roma appelletur *Sedes Petri*, Pauli nulla mentione facta. Item de Epistola Innocentij I. ad Concil. Mileuitanum, quæ est 93. inter epistolas Augustini. Quid enim infert Anonymus ex eo, quod Innocentius in ea dicat: *Diligenter, & congruè Apostolico consulitis honori, honori inquam illius, quem præter illa, quæ sunt extrinsecus, solicitudo manet omnium Ecclesiarum.* Nunquid ex eo inferri valet: Ergo Paulus fuit Pontifex? Vnde locus? Solus Petro id tribuere videtur idem Innocentius inferius dicens: *Non nisi ad Petrum, id est sui nominis, & honoris authorem referre debere*, &c. *quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.* 45.

De sermone S. Leonis Papæ *in Natali SS. Apostol. Petri, & Pauli*, & si latissimè expendatur ab Aduersario in suæ sententiæ fauorem, nihil vsque ad hæc tempora Catholici hauserunt, nisi Romanam Ecclesiam, cum Petrum, tum Paulum sui authores, patres, promotores, & prouectores agnoscere. Inæqualiter tamen, & hierarchico modo, iuxta dicta, Petrum quidem ratione potestatis, & authoritatis Primatus Ecclesiæ; Paulum verò ratione doctrinæ, & prædicationis; vtriusque etiam sanctitate, conuersatione, & sanguinis ea in Vrbe effusione. Quæ etiam differentia inter Petrum, & Paulum à Leone cognita fuit, vt loca ex ipso supra relata manifestant. Nec ex eo, quod dicat Leo *in eo sermone: Isti sunt Patres tui, verique Pastores* inferri vllatenus potest, Paulum æquè, ac Petrum Ecclesiæ gubernacula tenuisse. Tum, quia 46.

Apostoli

Apostoli omnes Ecclesiæ Pastores in Missæ præfatione nuncupantur illis verbis: *Eisdem contulisti praeesse Pastores.* Tum, quia, cum Pastoris nomen à pascendo dicatur, cum Apostoli cuncti fideles omnes ex vi Apostolici muneris pascere possent, Pastores abs dubiè Ecclesiæ dicuntur. Quod idem S. Leo dicat: *Isti sunt, quos electio pares, & labor similes, & finis fecit æquales,* solum etiam euincit ipsos, quoad Apostolorum, & Apostolorum munia dumtaxat, non impares, aut dissimiles extitisse, non quoad Ecclesiæ primatum. Siquidem ipse Leo *ser.* 3. *de Assumpt. sua*, & maximè *ep.* 87. *ad Episcopos Prouinc. Viennensis cap.* 1. rotunde, & disertè ait, Petrum omnibus Apostolis, Patribus, & doctoribus præpositum esse, & in consortium indiuiduæ vnitatis assumptum, idest, quod, quemadmodum Christus primum, & vniuersale Ecclesiæ caput est, sic & Petrus post ipsum Vicaria authoritate. Quod dixerim contra Marcum Antonium de Dominis, qui in hunc locum Leonis impegit Ducatum præbens Anonymo concertatio nostro.

Pro quo animaduertendum inter Apostolorum omnium priuilegia hæc iure à Theologis recenseri. Primò esse Christi Legatos, veluti à latere, idest ab ipso missos, iuxta illud Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes*, adiuncto illo 2. Corinth. 20. *Pro Christo legatione fungimur.* Secundò, prædicare Euangelium in toto orbe, iuxta illud relatum: *Docete omnes gentes:* & ad Roman. 1. *Ad obediendum fidei in omnibus gentibus.* Tertiò, scribere Libros Canonicos: Vnde Paulus hunc dignitatis, & potestatis suæ titulum suis præfigit Apostolis, dicens. *Paulus vocatus Apostolus*, vt faciunt modò Legati dicentes. *Nos N. Dei gratia Legatus*, &c. Hoc etiam pacto Ioannes, Iacobus, & Iudas libros canonicos ediderunt. Quartò fundare vbique Ecclesias, & creare Episcopos, & Presbyteros, &c. pro ipsis, ac pascere, & regere cunctos fideles doctrina, & fide vbique gentium Hierarchico tamen modo, & cum obedientia, & subordinatione ad Petrum, qui propterea cap. 10. Matth. inter Apostolos non solùm ponitur primus, sed etiam vocatur *Primus* illis verbis, *Duodecim Apostolorum nomina sunt hæc. Primus Simon, qui dicitur Petrus*, &c. Non enim dicitur *Primus* ætate, quia eo senior erat Andreas, teste Epiphanio *hæres.* 51. *sub med.* non etiam vocatione, quia prior eo vocatus à Christo fuit Andreas, vt patet *Ioann.* 1. non etiam dilectione, qui præ omnibus à Christo dilectus fuit S. Ioannes, ideóque in vltima Cæna ipse in pectore Christi recubuit. Superest ergo, vt Petrus Apostolorum sit *Primus* excellentia, & authoritate, quia scilicèt eorum fuit Caput, superior, & Rector. Vnde poterat aliis Apostolis quasi superior præcipere, & si errarent eos corrigere; & si dissiderent, eiusdem erat lites eorum dirimere; onera insuper, & Prouincias cuique distribuere. Ita S. Cypr. *lib. de Vnit. Eccles.* Vnde rectè infert Cornelius à Lapide *in Epist.* 1. *Petri cap.* 5. circa illa verba. *Qui in vobis est*, Apostolos fuisse totius orbis Episcopos, & Pastores quod tamen sic accipiendum, vt veluti in actu primo, seu habitualiter tales essent, non actualiter, & in exercitio nisi subordinatè illi cui dictum est à Christo *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claues,* &c. *& quodcunque ligaueris*, &c. *& pasce oues meas*, &c. *& confirma fratres tuos*, &c. Addit idem Cornelius hoc voluisse S. Clementem *epist.* 1. vbi S. Iacobum vocat *Episcopum Episcoporum, & Regentem omnes Ecclesias.* Idque colligitur ex Hymno Ecclesiæ, vbi omnes Apostoli vocantur *Ecclesiarum Principes*; & ex eo, quod illis omnibus applicat illud *Constitues eos Principes super omnem terram:* & illud: *Nimis confortatus est Principatus eorum.* Ex quibus liquet intelligentia epithetorum, quæ S. Leo beato Paulo simul cum Petro in relato sermone tribuit, corruuntque machinæ sententiæ, quam reprobamus: quæ propter similes titulos Paulo à Leone Papa, & aliis Patribus concessos eum æquiparare voluit cum Petro. Et sanè, si propter hæc, & similia encomiastica epitheta à Leone, & aliis Patribus Paulo concessa eum Summum Ecclesiæ Apicem, & Petro similem credere possemus, idem de Barnaba Apostolo (alios omitto) dici posset, qui ab Alexandro Monacho, initio vitæ ipsius his elogiis decoratur. *Barnabas magnus Ecclesiæ orator, Euangelicæ prædicationis tuba, magna Christi vox, Spiritus Sancti cithara, diuinæ gratiæ plectrum, Christi miles robustissimum, Chistiani ouilis Dux certus, fidei germen, pietatis magister, fidei columna, ac fastigium, turris firma, & immobilis, fundamentum stabile, crepido indissolubilis, Christi mysteriorum thesaurus, orthodoxorum minister, Christiani gregis custos vigilantissimus, Gentium Dux, Ecclesiarum præco, electum Dei vas, Sanctæ Trinitatis Templum.* Alia prætereo.

Adducitur etiam ab Aduersario Antigonista Gelasius Papa dicens: *Sancta Romana Catholica, & Apostolica Ecclesia nullis Synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed Euangelica voce Domini, & saluatoris nostri Primatum obtinuit. Tu es Petrus*, &c. *cui data est etiam societas B. Pauli Apostoli Vasis electionis, qui non diuerso sicut hæretici garriunt, sed vno tempore, vno eodemque die gloriosa morte cum Petro in Vrbe Roma coronatus est, & pariter supradictam sanctam Romanam Ecclesiam Christo Domino consecrarunt, talemque omnibus Vrbibus in vniuerso mundo sua præsentia, atque venerando triumpho prætulerunt.* Sed hæc verba *in Can. Sacro sancta d.* 22. relata non tribuuntur Gelasio, sed Anacleto *epist.* 3. *cap.* 3. Cuiuscunque tamen sint parùm iuuant aduersæ parti. Quod enim Paulus socius Petri appelletur nullatenus apud prudentes infert tantæ authoritatis, ac illum fuisse. Etenim Exod. 31. Ooliab vocatur socius Beseleel in architectura Tabernaculi, & tamen ex ipso textu luce splendidius liquet Beseleel principalem, Ooliab verò inferiorem fuisse. Petrum autem, & Paulum per Beseleel, & Ooliab Architectos in structura Ecclesiæ indigitatos fuisse conceptis verbis exprimit Glossa. Item *Lucæ* S. Iacobus, & Ioannes vocantur socij eiusdem Petri, & tamen ipsi inferiores erant. Verba etiam illa *pariter & prætulerunt* solùm probant Romanam Ecclesiam ab vtroque consecratam fuisse, seruata tamen inæqualitate, vt dictum est.

Ex D. Ggregorio Pap. plura asseruntur. Primò ex 1. *Diacog. cap.* 12. illa: *Nunquid nam nescis quoniam Paulus Apostolus Petro Apostolorum Primo in Principatu Apostolico frater est! Petr. Diac. Scio planè, nec dubium est.* Secundò ex *lib. Sacram. in Vigil. Sanctor. Apostol. Petri, & Pauli*, illa: *Deus qui ligandi soluendique licentiam tuis*

tuis Apostolis contulisti. Tertiò in octaua eorundem : *Beatorum Apostolorum tuorum Domine Petri, & Pauli desideria solemnia recensentes, presta quæsumus, vt eorum supplicationibus muniamur, quorum regimur Principatu.* Quarto ex *Hom.* 18. *in Ezech.* illa: *De duobus Ducibus cælestis exercitus loquor.* Quinto, ex *lib.* 4. *in* 1. *Reg. c.* 10. hæc : *Qui talis extitit Christum persequens ad Christum conuersus caput effectus est Nationum, quia obtinuit totius Ecclesiæ Principatum. Dum ergo tàm magnum peccatorem conuersum tàm sublimi dignitate à Domino honoratum conspicimus, peccatorum nostrorum inuenire non posse remissionem præsumamus.* Sed quis propter hæc Primatum Petri supra cunctos Apostolorum Sacræ Scripturæ testimoniis, & constanti doctrina Patrum vallatum relinquet? Paulus enim *Frater* Petri vocatur tùm natione, quia vterque Iudæus, tùm religione, quia vterque Christianus; tùm doctrina, quia vterque catholicam docebat; tum Principatu, quia vterque Apostolorum Princeps; & si Hierarchico modo, vt dictum est; tum morte, & passione, quia vterque Romæ prædicantes Ecclesiam Romanam sanguine suo dedicarunt. Propterea Ecclesiam eorum regi Principatu dicitur; & vtrique licentia ligandi, & soluendi concessa fuit. Sed nunquid ex eo quod Paulus Petri *Frater* appelletur par ipsi censendus? Minimè; alioquin Cardinales, & Episcopi fratres Papæ dicti ipsi compares essent, potius ex eo, quod frater Petri Paulus vocitetur indigitatur eum ipsi subditum fuisse cum generaliter Saluator noster Petro Luc. 22. dixerit *Confirma fratres tuos:* Paulum ergò firmare, seu confirmare poterat Petrus. Quinimò cum ipse Petrus in sua ep. 2. cap. 3. Pauli canonizans doctrinam eum vocet carissimum illis verbis: *& carissimus Frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam*, &c. Paulus verò nunquam eo titulo Petrum compellet, sed Petrum, vel Cepham, quod interpretatur *Caput* provt Gregor. IX. in litteris superius relatis animaduertit; satis superque notatur Petrum Summum Ecclesiæ, & solum Pontificem fuisse; Paulum verò illi inferiorem; cum Pontifex Romanus Petrum æmulando Episcopos omnes alios Fratres, vel carissimos Fratres in litteris Apostolicis appellare soleat. Quod etiam *cælestis exercitus Duces* dicantur nihil probant ad intentum, cum cunctis Apostolis commune hoc sit, de quibus Amb. *in hymno* ab Ecclesia cãtato *Eccl. Principes, Belli triũphales Duces.* Porrò Paulus dicitur *Caput Nationum:* quia doctrinam Christi in totum orbẽ influebat, tùm scribendo, tũ docendo. Obtinuisse autem totius Ecclesiæ Principatum nihil etiam conuincit pro arguente. Nam præterquam quod, vt dictum est, Apostoli cuncti totius Orbis, &
50. Ecclesiarum Principes dicuntur, specialiter id competit Paulo propter eximiam eius sapientiam, & doctrinam, ac Petri, qui omnium Apostorum vertex erat, vt Patres dicunt, societatem. Sanè, mirandus est Aduersarius quod cum in D. Greg. clarissima multa inuenire potuerint pro orthodoxa firmanda veritate ipse obscura, & ambigua solum scrutari voluerit illius instar, qui Lymphas limpidissimas respuens turbidas eporandas eligit. Propinet ista ex eod. Greg. *in registro lib.* 4. *in dict.* 13. *c.* 82. & vix clariora desiderabit: *Certè Petrus Apostolus primum membrum sanctæ, & vniuersalis Ecclesiæ est Paulus, Andreas, Ioannes quid aliud quam singularium sunt plebium capita?* Quid amplius desiderandum?

Quod Roma, seu Romana Ecclesia obtinuisse dicatur Principatum supra omnes Mundi Ecclesias, provt ex S. Maximo *Homil.* 1. *de Natal. Apostol.* Petro Dam. *serm.* 1. *de S. Vital. & epist. Episcop. Prouinciæ Arelatensis* ad S. Leonem inter Leonis Epistolas, ac Alexandro 3. *ep.* 21. Regibus, & Principibus Daniæ, & Noruegiæ affert noster Anonymus omninò extra rem est, cum nec alij Catholici id negare queant. Necessum tamen illi foret, vt ad intentum loqueretur probare id æquæ Paulo, ac Petro tribuendum quod non facit. 51.

In medium quoque producit tabulam marmoream ad Porticum S. Petri parieti affixam à D. Gregorio, vt dicitur; in qua sic. *Dominis sanctis, ac beatissimis Petro, & Paulo Apostolorum Principibus Gregorius indignus seruus. Quotiens laudis vestræ vsibus seruitura quædam licèt parua conquirimus, vestra vobis reddimus; non nostra largimur, vt hæc agentes non simus elati de murere, sed de solutione sicuri. Nam quid, inquam, sine vobis nostrum est? Qui non possumus accepta reddere, nisi quia per vos iterum, & ipsum hoc, vt redderemus accepimus? Vnde ego vester seruus rereducens ad animam multum me vobis, beati Apostoli Petre, & Paule, esse debitorem; propter quod ab vberibus matris meæ, diuina potentia gratia protegente intra gremium Ecclesiæ vestræ aluistis, & ad incrementum per singulos gradus vsque ad summum apicem sacerdocij licèt immeritum, producere estis dignati. Ideoque hoc priuilegij munusculum humili interim offerre deuotione prouidi.* Hæc enim omnia, sicut, & alia, quæ ex D. Bernardo ep. 242. ad Romanos congerit idem Author, solùm suadent, Petrum, & Paulum Aostolorum Principes esse Romæ Protectores, eiusque suis orationibus apud Deum suffragatores. De Petro enim id indubitatum, & de Paulo id colligitur ex epistola ad Roman. cap. 1. dicente; *Testis, enim mihi est Deus, cui seruio cui spiritu meo in Euangelio filij eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis.* 52.

Quod ex Tagione Episcopo ante *lib.* 1. *Moral.* Greg. refert idem Author, in quo denotatur, Pontifices Romanos successores Petri, & Pauli esse, non releuat. Possunt enim illorum successores esse; Petri quidem, quoad Primatum in Ecclesia; Pauli verò quoad doctrinam; non æquè ab vtroque. Verba ibi relata, ne à lectore desiderentur, hæc damus: *Duo illi, quos præcedentes, seque inuicem manu inserta vides complectentes, beati Apostoli sunt Petrus, & Paulus. Reliqui verò, quos post eos cernis stantes, ipsi sunt successores eorum, huius Apostolicæ Sedis Pontifices. Et eodem ordine, quo eas in Episcopatu sunt sequuti, etiamnum eos sequuntur.* 53.

Testimonium etiam Agathonis Papæ in epist. ad Imper. videlicet; *Hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia per Omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, sed, vt ab exordio fidei Christianæ percepit ab authoribus suis Apostolorum Christi Principatus, illibata fine tenus permansit.* Item illud eiusdem Agathonis ad eosdem, *Catholicæ fidei, lumen ex veri luminis fonte* 54.

tanquam de radio viuifici fulgoris per ministros Beatos Petrum & Paulum Apostolorum Principes, eorumq; Discipulos, & Apostolicos successores gradatim vsque ad nostram paruitatem Dei opitulatione seruatum est. Hæc, inquam, quanti roboris sint; cum ex ipsis solum habeatur Petrum, & Paulum *Christi Principes* fuisse, *Authores fidei Catholicæ*, seu *Ecclesiæ Romanæ*, *ministros Christianæ fidei*, *Apostolorum Principes*, *& quorum Romani Pontifices successores sunt* ex dictis innotescit. Eo præsertim, quod idem Agatho sæpius inculcat, Petrum Discipulorum, & Apostolorum Principem extitisse, nulla facta mentione Pauli. Adeò vt meritò Habertus comprætiator noster dixerit ex mente Agathonis, esse Principem intellige Primarium Apostolorum, ipsum vero Agathonem Petri, non Pauli successorem.

55. Sergij etiam I. verba *in epist. ad Geolphrid. Abb.* in quibus vocantur Petrus, & Paulus Apostolorum Principes, Domini, ac Protectores, parum etiam vrgent ad intentum, sicut & similia Gregorij Papæ, quæ etiam inculcat Anonymus. Quomodo enim ex iis inferre potest, tum Petrum, tum similiter Paulum Romanos Pontifices fuisse? Præsertim cum S. Leo *epist. 62. ad Galliæ Episc.* solum Petrum, non Paulum, suum Dominum appellet.

56. Minus illi fauent Papæ Gregor. III. *in epist. 3. ad Carolum Martellum*, & Ioannes 8. *epist. 87. ad Ludouicum Regem*, dum Petrum, & Paulum protectores Romæ compellant. Quid enim inde ad intentum? Nunquid vterque Papa propterea? Idem iudicium esto de aliis, quos congerit, eo quod asserant Romanorum bona, res esse Apostolorum, præsertim cum idem Gregorius III. res Beati Petri, non nominato Paulo, illas vocet.

57. Coaceruat etiam idem Antigonista testimonia Adriani *Papæ I.* quæ piget referre, quia nihil aliud continent, nisi Petrum, & Paulum Apostolorum Principes esse, sedem ipsorum tenere ipsum Adrianum, ipsorum sequi doctrinam, & alia huiusmodi, quæ ex dictis eneruata sunt.

58. Idem esto iudicium de verbis Nicolai I. *ad consulta vulgarorum*, *cap. 92.* vbi inquit Romanam Ecclesiam Petrum, & Paulum prædicatione sua instituisse. Et epist. 32. dicentis eosdem Apostolos agone suo illam consecrasse, & similia alibi; patui ponderis certè ad intentum.

59. Magis vrget epistola 8. eiusdem Nicolai *ad Michaël. Imper.* quam ad longum refert, in qua Nicolaus inquit S. Petro additam esse societatem S. Pauli, & ipsos tanquam duo lumina magna cæli in Ecclesia Romana diuinitus constitutos totum orbem illustrasse, & ipsum Nicolaum hæredem esse potestatis, quam à Domino acceperunt. Sed nec ista releuant. Esto enim Paulus Petri socius sit, perperam inde æqualem ipsi esse, elicitur iuxta dicta. Similiter, quod Petrus, & Paulus *luminaria magna cæli* dicantur, parum obstat veritati, quam tuemur. De omnibus namque Apostolis Christus dixit: *Vos estis lux mundi*, & de omnibus illis canit Ecclesia in Hymno; *Vera mundi lumina.* Lumina ergo magna cæli esse Petrum, & Paulum solum arguet, aliis Apostolis præferri, non Paulum Petro coæquari. Etsi enim vtrumque luminare magnum orbis sit, ad inuicem tamen comparati Petrus erit luminare maius, & Paulus *luminare minus*, ad instar illorum, quæ fecit Deus in principio mundi, *Genes. 1.*

Adriani etiam I. Pap. authoritates ab Anonymo in medium prolatæ ferè nihil ipsi fauent. 60.
Quod enim ex ipsis eliciat, Romanam Ecclesiam dici Petri, & Pauli sedem, solùm concludit vtrumque Apostolum sedisse Romæ, Petrum quidem, vt Papam: Paulum, vt coadiutorem, Coapostolum, & socium, non æquali potestate. Quo etiam sensu accipiendus Ioan. 8. etiam ab eodem relatus, quatenus inquit: *Petrus Apostolus sanctam Romanam Ecclesiam in fide fundatam proprio sanguine cum Paulo, qui ab Hierusalem, vsque ad Illyricum, Regionem scilicet, in qua nunc vos habitatis, Euangelio repleuit. Domino Deo consecrauit, & dedicauit.* Hæc enim omnia solum arguunt cooperationem, non principalitatem, prout ex ipsis verbis, si rectè expendantur inferet prudens lector. Idem esto iudicium de authoritate Nicolai Pap. II. quam etiam affert. Item de authoritate Gregorij VII. vbi Ecclesiam Romanam specialem Apostolorum Petri, & Pauli Ecclesiam dicit, ipsorumque thronum. Et Paschalij II. dicentis: *Episcopos sub obedientia Principum Apostolorum persistere*, ac Martini V. & Pij II. similia fermè dicentium.

Adiicit etiam, pleraque Summorum Pontificum testimonia, præsertim Gregor. VII. Innocentij III. Pij II. Pauli III. Iulij II. in quibus hi Summi Pontifices sæpius dicunt, se facere, decidere, definire, comminari aliqua ex parte, authoritate in persona *Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli.* Sed nec ista iuuant aduersarium, sicut enim ex illis malè arguet, Petrum & Paulum authores esse authoritatis qua funguntur Pontifices Romani, itaut ab ipsis eam acceperint, cum certum sit, Romanos Pontifices legitimè electos suam potestatem, & authoritatem à solo Christo immediatè accipere, vt probat Turrecremata *de potestate Eccles. lib. 2. cap. 42.* & faciunt in simili, quæ notantur in *l. vnum ex familia*, *§. sed si de fiducia*, *ff. de legat. 2.* Ideò testimonia illa, & similia solum conuincunt, orationibus, protectione, ac defensione Apostolorum Petri, & Pauli eam authoritatem Summis Pontificibus concessam fuisse. Ex quo nihil ad intentum. Quod si verba illa, non sumantur causaliter modo explicato, sed formaliter, ita vt illis iudicetur, Summos Pontifices habere eamdem authoritatem, quam habuerunt Petrus, & Paulus, intelligi debent respectiuè, proportionatè, & secundum distributionem accommodam, ita scilicet, vt, quemadmodum sanctus Petrus fuit caput, & Pastor vniuersalis Ecclesiæ, Vicarius Christi, & Supremus Pontifex, & Paulus fuit prædicator Euangelij per totum Orbem, Doctor Gentium, Fundator Ecclesiarum, &c. Sic etiam Summi Pontifices hæc omnia habeant. Non tamen inde sequitur, Paulum Petro fuisse æqualem in Summi Pastoris Hierarchica, Monarchica, & suprema dignitate. 61.

Authoritas Alexandri III. *in epistola quadam ad Archiepisc. Vrspalens.* omnino abs re adducitur, ibi enim, licet Pontifex successorem se vocet Apostolorum, & in eorum Cathedra præsidere se dicat, non tamen loquitur determinatè de 62.

de Apostolis Petro, & Paulo, sed genericè de omnibus Apostolis, de quibus dictum est. *In omnem terram exiuit sonus eorum*: quo non solùm colligitur, valde infirmum esse hoc argumentum; sed etiam quomodò intelligenda sint similia testimonia, & quod Romana Ecclesia, non solùm Apostolica dicatur propter Apostolos Petrum, & Paulum, sed propter Apostolos cunctos, in quorum doctrina fundata est.

63. Inculcat propterea innumera ex Officiis, & solemnibus Ecclesiæ festis eorundem Apostolorum Petri, & Pauli, quæ leuiter inducta esse ex dictis, & dicendis, liquet manifestè; præsertim, cum plurima illorum de omnibus Apostolis similiter prædicantur, & quæ specialiter de solo Petro, & Paulo enunciantur intelligenda veniunt secundum distributionem accommodam, prout Logici dicunt; scilicet de Petro, vt de primatio capite Ecclesiæ totius; de Paulo autem, vt de eius præcipuo cooperatore, eximio prædicatore, & sapientissimo Ordinis doctore.

64. Veritatem præterea quasi obruere volens innumera coaceruat sanctorum Patrum testimonia; præsertim Ignatij, Ambrosij, Hieronymi, Augustini, Maximi, Paulini, Theodoreti, Chrysologi, Prosperi, Hilarij, Fulgentij, Bernardi, Catharinæ Senensis, B. Laurentij Iustiniani, quæ ex dictis omninò euanescunt, eò præsertim cum illorum plures contrarium expressius docuerint locis relatis in superioribus. Et ideò omninò prætermittenda, illis exceptis, quæ specialem ingerere videntur difficultatem.

65. Quale est illud desumptum ex D. Cyrillo Hierosolym. *Catech. 6.* Petrum, & Paulum Ecclesiæ *Caput* appellantis. Sed non ita id accipiendum est, vt istos duos Apostolos vnum caput Ecclesiæ existimemus eo sensu, quo Anonymus putat, sed itavt vterque Ecclesiam plantauerit, rexerit, & ædificauerit, hierarchico tamen modo Petrus, vt primarium Caput ratione regiminis, & potestatis supremæ: Paulus verò, vt secundarium ratione summæ sapientiæ, & doctrinæ.

66. Item authoritas Epiphanij *hæres.* 27. dicentis, Linum, & Cletum fuisse successores in Pontificatum Petri, & Pauli. Sed ipsius mens nullatenus, fuit Paulum Petro exæqoare; cùm constet ipsum *in Ancorato* Petrum appellare primum Apostolum, & Petram solidam, super quam Ecclesia ædificata est: Et quod ipse pro magno in eodem *Ancorato* referat, quod Petrus Paulo dexteram dedit, quod magnum non esset, si Paulus æqualis Petro esset. Ergo Linum, & Cletum vtriusque Apostoli successores solùm eatenus appellauit, quatenus hi Apostoli fuere Romanæ Ecclesiæ fundatores; Petrus quidem regendo, & Paulus concionando, & docendo. Quo etiam modo satisfit eidem Epiphanio *hæres.* 41. dum ait, Higinium Papam nonum locum successionis à Petro, & Paulo habuisse. Præsertim, quia etiam dicit, successisse Iacobo, de quo nullus tam procax hæreticus fuit, qui Petro in Papatu Romano eum exæquaret.

67. Vrgentior videtur eiusdem Epiphanij locutio, dum eadem *hæres.* 27. inquit, Petrum, & Paulum Romæ non solùm Apostolos, sed etiam Episcopos fuisse. Quæ cogunt, vt diligentius examinetur, an aliquo vero sensu Paulus Romæ Episcopus appellari possit. Et affirmatiuè respondendum censeo, non solùm si *ly* Romæ non sit genitiuus possessionis, vt dicitur, sed sit idem quod *in Roma*, quia in hoc sensu pro comperto est, Paulum fuisse *Romæ* Episcopum, idest, fuisse Episcopum, quando erat Romæ, sed etiam in alio propriori sensu. Primò quidem, quia Apostolus erat, Apostolis autem commune fuit, vt totius Orbis Episcopi, & Pastores dici possint, iuxta dicta superius: habitualiter quidem, & in actu primo, non in exercitio, aut actu secundo, aut sine subordinatione ad Primatium Episcopum, & Pastorem Petrum. Quod magis congruit Paulo, cum esset Apostolus Gentium, quarum caput ratione Imperij Roma erat. Secundò, quia sine dubio Petri Coadiutor Episcopus Romæ fuit, immò egregius coadminister, & cooperator excellentiori modo, quàm Linus, Cletus, & Clemens, qui in eo munere Petro inseruiebant, cùm absens ab vrbe erat: Paulus verò etiam ipso præsente. Tales erant iis, qui antiquitus Chorepiscopi vocabantur, etsi enim aliquando forsan non Episcopi, sed sacerdotes simplices essent, prout colligi videtur ex Concil. Neocesatiens. *cap.* 13. Isidoro *lib.* 2. *de offic. cap.* 6. S. Damas. *epist.* 4. Francisco Turriano *in Annot. ad Concil. Nican. can.* 54 & Aiala *de tradit. Ecclesiast.* 3. *part. Consid.* 4. nihilominus sæpius etiam Episcopus fuisse colligitur ex Concil. Antioch. *cap.* 10. Baronio *tom.* 3. *anno* 357. *num.* 54. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *disp.* 238. *cap.* 7. & aliis. Tales quoque ij, qui his temporibus Episcopi suffraganei aliis Episcopis subseruientes vocitantur. Tertiò etiam, quia Romæ pontificalia, & Episcopales fúctiones sine dubio exercuit, prout habet Lorinus *in Act. Apost. c. vlt. in fine.* Credendum etiam, quod quemadmodum in pluribus Orientalibus præsertim, & Græcis Ecclesiis, ipsa etiam Hierosolyma, fuerunt plures Patriarchæ, siuè Episcopi pro diuersis nationibus Christianorum ibi commorantibus, Syris videlicet, Græcis, Armenis, Latinis, &c. inter quos veluti diuisæ essent operæ pro illis Nationibus, sic Romæ contingeret, itavt Petrus Paulo maximè committeret ea, quæ ad Gentes spectabant. Ex quibus omnibus patet, qualiter Epiphan. veritati contrarius non existat.

Idem de D. Iræneo censendum, quatenus 68. *lib.* 3. *cap.* 3. Sedem Romanam à Petro, & Paulo fundatam fuisse, & primos in ea Episcopos sedisse indigitat. Primum enim istorum sæpius ex præcedentibus euacuatum est, posteriùs verò in præsenti. Illud etiam quod idem Irenæus eo loco dicit videlicèt: *Fundantes igitur, & instruentes BB. Apostoli Ecclesiam Lino Episcopatum administrandæ Ecclesiæ tradiderunt.* Quod attinet ad primum de Ecclesiæ Romanæ fundatione, & institutione iam in superioribus explicatum. Secundum verò de traditione Episcopatus Lino datà ab eisdem Apostolis parum iuuat aduersarium. Tùm quia cum tàm Paulus, quàm Petrus Apostoli essent, vtique competebat facultas ordinandi Episcopos: Tùm quia, si id intelligatur de Episcopatu Romano magis recepta est sententia illorum, qui dicunt Petrum in successorem ordinasse Clementem, non Linum. Et casu quo Paulus illum in successorem ordinasset, proculdubio, annuente Petro, id fecisset. Quid inde ergo?

Item Ambrosij *lib.* 2. *de Spiritu sancto cap.* 12. 69. asserentis nec Paulus inferior Petro, Accipiendus

dus namque quantum ad Apostolatus dignitatem, doctrinam, & sanctitatem, quod ipse recognoscit verbis sequentibus, in quibus Petrum Ecclesiæ fundamentum vocat: Paulum verò sapientem Architectum. Quibus discrimen Petri, & Pauli manifestè indigitat.

Iniustè autem affertur Chrysostomus pro Ad-
70. uersarij partibus, cum ex testimoniis superiùs ex ipso relatis constet, ipsum prætulisse sæpiùs Petrum Paulo, &, si quandoque illos exæquauit, non in potestate regiminis, sed in Apostolatu, doctrina, & sanctitate est accipiendus, encomiastico, panegyrico, & exclamatorio more, in quo os aureum Chrysostomi valdè excelluit. Quod verò ipse Chrysostomus Petrum, & Paulum fundatores, & Episcopos Ecclesiæ Romanæ appellare videatur, provt ex ipso accipit Anonymus in textu Græco parùm eum iuuant; nam quomodo fundatores, & Episcopi Rom. Eccles. fuerint sæpiùs explicatum est. Pro Chrysostomi autem intelligentia rectè annotauit *in Biblioth. sua lib. 6. annot.* 271. perdoctus Author Sixtus Senensis, quod, cum Chrysostomus ait, Paulum fuisse honore parem Petro, *verborum sensus, & occasio palam arguunt, cum loqui de honore Apostolatus, & dignitate Euangelicæ prædicationis, quibus Paulus nihilo Petri inferior fuit*; non verò *de Petri Monarchia, & de primaria Petri authoritate, ac iurisdictione super omnes Apostolos, & in omnem Ecclesiam*; monens propterea Germanum Brixiensem, & Erasmum annotasse, ea cautione legendum esse Chrysostomum, cum Paulum parem dicit Petro.

71. Nomen *Primatus*, quod Author Commentarij in Paulum *in ep. ad Galat.* provt etiam abiicit Anonymus, tribuit eidem Paulo nullatenus denotat Primatum regiminis, seu gubernij Ecclesiæ S. Petri propriam, sed solum dignitatem Appostolicam in Paulo præ cæteris magis fulgentem doctrinam, sapientissimam, & egregiam prædicandi Euangelij gratiam.

Verba quoque illa S. Fulgentij *serm.* 58. *in*
72. *Natal. Apost.* ab Aduersario obiecta scilicèt: *O beata Apostolorum merita, vt vna duobus concessa sit gratia, in tantum, vt amborum videaris appellare nomina; si enim Paulum dices, Petrum non taces, & si Petrum dixeris, Paulum non siles. Denique vtraque sibi pro cognominibus habentur vocabula*; nisi cum grano salis intelligantur, absurdissima, & ineptissima ex eis inferentur, videlicet, quod quæcunque in Euangeliis, Actibus Apost. & aliis Canonicis Scripturis, historiis etiam Ecclesiasticis de vno illorum dicuntur, de alio etiam intelligerentur. Solum ergo accipiẽda, vt ipse Fulgentius indicat, quantum ad merita, itavt quoad sanctitatem, doctrinam, fidem, prædicationem, Apostolatum, & similia pares veluti sint, non quoad Primatum, cum soli Petri præ cunctis hominibus dictum sit. *Super hanc petram*, &c. *Tibi dabo claues*, &c. *Pasce oues meas*, & cætera: *Confirma fratres tuos*, &c.

73. Quæ ex Petro Dam. obiiciuntur ab Anonymo, eiusdem ponderis sunt, ac cætera alia. Solùm in eo videntur scrupulũ ingerere verba illa *Opusc.* 35. *cap.* 4. Dum inquit, Paulum Christi similitudinem tenere, *quod non vni dumtaxat Ecclesiæ, sed omnibus præsidet.* Itèm illa. *Ipse in toto terrarum Orbe vniuersalem fundauit Ecclesiam, dignum est, vt sicut in omnibus fidei semen sparsit, sic etiam in omnibus ius teneat Præsidentis.* Illa quoque: *Cùm omnes Apostoli distributi terrarum Regionibus proprias obtineant Cathedras, iste, dum nullam specialiter teneat, videtur, aliquatenus communiter omnibus præsidere.* Hæc enim omnia accipienda sunt ob Prædicatoris, & Doctoris Gentium munus, quod in toto fermè orbe exercuit, Asiam, Græciam, Italiam, Hispaniã, & Galliam, provt historiæ narrant, peragrando. Et ob munus Apostoli, quo per totum orbem Euangelium seminare, Ecclesias fundare, & Episcopos consecrare poterat. Propter quod, vt dictum superius est, poterat dici Episcopus totus Orbis habitualiter tamen, & in actu primo, non actualiter, in actu secundo, nec sine dependentia, & subordinatione in prædictis omnibus ad Petrum, qui Pastor communis erat omnium ouium Christi. Expendat lector, quæ nos superius de Damiano adduximus, & legat ipsum *in epist.* 16. *ad Desiderium*, & sic videbit eum cum nobis palam esse.

Idem de authoritatibus Concilij Aquisgra- 74.
nens. & Concil. VIII. Oecumenici, & Lateran. Portigonens. Constantiens. ac Florentini, quæ leuem ob causam ad intentum producit, sentiendum, ac de authoritatibus Sanctorum Patrum relatis. Solùm aliqualem difficultatem habere videntur verba Concilij Ticiniens. sub Ioann. 8. vbi 15. Pontifex vocatur *Vicarius Apostolorum Petri, & Pauli.* Sed quidquid sit de proprietate huius nomenclaturæ, cum certum sit, Romanum Pontificem solius Christi Vicarium esse, & Petri successorem, quod ea tribuatur Pontifici isti, solùm probat, ipsum successisse Petro, & Paulo; respectiuè tamen, & diuersimodè iuxta diuersa munera, quæ Petrus, & Paulus Romæ obibant, de quibus sæpiùs. Quod idem sentiendum de testimonio Luitprandi *l.* 1. *historiæ cap.* 8. Sergium vocantis *Apostolorum Vicarium*, & de Concilio Constantiensi *sess.* 8. damnante illos, qui negant, Summum Pontificem non esse *Vicarium Apostolorum Petri, & Pauli.*

Præterea, vt nullum non moueat lapidem 75.
pro suæ sententiæ firmitate, plurimorum grauium Authorũ testimonia pro illa refert, specialiter Aurelij Prudentij, Dorothei Tessalonicens. Euodij Papiensis, Primasij Vricensis, Vincentij Lirini, Fortunati, Tarasij, Flori, Reghynij Mosis Barcœphæ, Oecumenij, Ruperti, Ioannis Sarisberiensis, Iacobi Cardinalis S. Georgij, Ægidij Viterbiensis, Ioannis Baptistæ Gargæ, Pauli Æmilij, Cardinalis Contareni, quorum vis, & efficacia ex dictis in superioribus euacuata omninò manet. Aliqua tamen ex iis, quæ specialiorem indaginem exquirunt, ad trutinam vocanda.

Ex quibus vnus est Claudius Episcopus 76.
Taurin. *in epist. ad Galat. tom.* 1. *Biblioth. Sanctorum PP.* illis verbis. *Qui operatus est Petro in Apostolatu Circumcisionis, operatus est mihi inter gentes, idest, non illi sum inferior, quia ab vno sumus ambo in in vnum ministerium ordinati.* Et illis: *Petrum solum nominat, & sibi comparat. Quia Primatum ipse accepit ad fundandam Ecclesiam, se quoque pari modo electum, vt Primatum habeat in fundandis Gentium Ecclesiis.* Et illis: *Ab Apostolis itaque probatum dicit donũ, quod accepit à Deo, vt dignus*

dignus esset, habere Primatum in prædicatione Gentium, sicuti & Petrus in Prædicatione Circumcisionis. Et ibidem: *Gratiam Primatus sibi soli vindicat concessam à Deo, sicut, & Soli Petro concessa est inter Apostolos.* Cæterum hæc omnia specietenus solùm dumtaxat fauent Aduersario, quia, vt ex ipsis rectè expensis colligitur, solum infertur æqualitas Pauli cum Petro in Apostolatu, facultate fundandi Ecclesias prædicatione, &c. non in suprema, & monarchica potestate regendi Ecclesiam, & cunctos fideles, quæ soli Petro propria est.

77. Mirum etiam quod inter istos referat Goffrid. Abb. *lib. 1. epist. 7. ad Paschas. Pap.* ibi enim nihil pro se, sed pro veritate nostra potius patronus ostenditur. Dicit enim: *Firmiter credimus, nec erramus, Dominum nostrum Discipulis, Petro videlicet, & Paulo Ecclesiæ dedisse Principatum, Petrum fidei Catholicæ Principem fecit, Paulum doctrinæ.* His enim huius authoris verbis clarè denotatur discrimen, quod inter Petrum, & Paulum versatur, quòd scilicet Petrus sit *Catholicæ fidei* Princeps, ratione regiminis, seù potestatis Monarchicæ sibi à Deo concessæ, Paulus verò ratione *doctrinæ*, idest prædicationis.

78. Verba illa Lilani *ad Galat. 2.* circa illud: *In faciem eius restitit*, videlicet *quod non auderet, nisi se non imparem sciret*, quæ etiam habentur *Can. Paulum Petrum 2. q. 7.* nec sub Hieronymi, nec Augustini, vt ibi notatur, vbi hoc pacto exponuntur. *Hoc non de officio Ecclesiasticæ dignitatis, sed puritate vitæ, & sanctitate conuersationis intelligitur, solus enim Petrus inter Apostolos Primatum gerebat.* Addo ego, ea intelligi de æqualitate Apostolatus.

79. Subobscura Cardinal. de Cusa *epist. 2. de vsu Comm. ad Bohemos* verba, quibus indicare videtur, Pontificem Romanum Successorem esse Petri, quantum ad Iudæos, & Pauli quantum ad Gentes, & per illos constitutam esse vnam Sedem, & Episcopatum; iuxta dicta intelligi debent; respectiuè videlicèt, & cum subordinatione Pauli ad Petrum, qui erat Apostolorum omnium *Apex, vertex, & Coryphæus*, vt Patres sæpiùs dicunt, & indicat ipsemet Cardinalis, dicens eo loco *per Principatum fortissimum Petri, debiles demum conformati in fide ad eius vnionem reducti sunt; vnde infallibilitatis refugium est, in vnione esse cum Principe in Ecclesia* Notet & lector, hunc Cusanum non bene audire apud plures; fuit etenim Conciliabuli Basiliensis coadminister.

80. De Cardinali Bellarm. multa affert Anonymus inutiliter sanè. Tùm, quia in præcedentibus euacuata sunt. Tùm præcipuè, quia ipse *lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 27.* perspicuis verbis affirmat Primatum, & superioritatem Petri, etiam super ipsum Paulum. Dicit enim *eo capite 27. §. Quod autem* sic: *Tametsi satis constat, Petrum Paulo authoritate maiorem fuisse, vt suprà docuimus testimonio Cypriani in ep. ad Quintum, Augustini Ep. 19. ad Hieron. Hieronymi ep. 89 ad Aug. Greg. homil. 18. in Ezech. Theodor. in epist. ad Leon. & Oecumenij in 1. capite ad Gal.* & infra §. *Et fortasse. Etsi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientia*: Illa autem, quæ habet *eo §. Quod autem, & seq.* videlicèt: *Tamen, etiamsi constaret Paulum Petro omnibus nominibus anteponendum esse, nihil id Romanis Pontificibus officeret, aut ipsi etiam Petri Summo Pontificatui. Non quidem Pontificibus Romanis, quoniam ipsi tàm Petrum, quàm Paulum prædecessorem, & parentem agnoscunt. Si quidem vterque Apostolus Romanam Ecclesiam fundauit, & gubernauit, vt præter alios testatur Irenæus lib. 3. capite 3. & in Vrbe Roma vterque per martyrium vitam finiuit. Itaque omnis Pauli gloria ad Romanos Pontifices pertinet. Nihil etiam Petri Pontificatui officeret summa dignitas, & authoritas Pauli: quoniam extraordinaria erat, quanta tandem esset. Quare, quemadmodum in populo Iudæorum maior erat Moses Aarone, & nihilominus tamen Aaron verè, ac propriè Summus Pontifex fuit, & non Moses, sed Aaronis posteri in summa illa dignitate patri successerunt, quoniam potestas Mosis extraordinaria, Aaronis ordinaria erat: ità quoque, si admitteremus, extraordinario priuilegio Paulum Petro maiorem fuisse, non propterea negaremus, Petrum ordinarium, ac Summum Pontificem fuisse.* Hæc inquam verba, cum solùm hypotheticè, & conditionatè dicta sint, nihil obsunt veritati, siquidem iuxta dialecticorum regulam *conditionalis nihil ponit in esse*, & familiare sit Doctoribus, etiam cum hæreticis disputantibus, aliqua admittere, seù potiùs illis permittere, non, quia vera sint, sed, vt ostendant inefficacitatem argumentorum, quæ conferuntur. Sic in proposito de Bellarm. sentiendum.

Quod addit idem Anonymus, quod si Paulus dicitur à Patribus *minor Petro*, id intelligendum de minoritate in ætate, vel Apostolatu, prorsus falsum esse constabit legenti superiùs dicta; & præsertim, quia inter Apostolos Christi nunquam de maioritate in ætate, vel vocatione ad Apostolatum curatum est, cùm constet Andream natu, & vocatione Petro maiorem, ipsi postpositum fuisse; ac Ioannem natu minimum cæteris in dilectione præpositum; ac in discumbitu in mensa: siquidem præ aliis in vltima cœna *supra pectus Domini discubuit*, quòd non fieret nisi proximior Christo aliis esset. Idem de cæteris Apostolis facilè eliciet lector ipsorum historias euoluendo. Vnde Ioann. Matth. Cariophil. Archiep. Iconiens. *in Refutat. Pseudochristianæ Catechesis editæ à Zaccharia Gergano Græco Blasphem 42.* inter blasphemas istius Gergani refert istam. *Non quia primus numeratur Petrus, est Ecclesiæ fundamentum. Numeratur enim primus, quia primo loco sedebat, quia senex erat, quia primo vocatus.* Hinc etiam Marcus Antonius de Dominis, qui solùm Primatum Petri in ætate, vocatione, & feruore constituebat, à Sorbonensi Academia rigidissimè etiam, vt hæreticus, damnatus est. 81.

Ad vulgare argumentum de aliquibus imaginibus, seù picturis, in quibus Paulus ad dexteram Petri collocatus cernitur, multi multa dicunt ad quorum scripta lector remittendus. Perstrictim verò rem tangendo. Primò astruendum, quod ad dexteram, vel sinistram sedere non semper maiorem dignitatem; imò nec æqualem arguit: Tùm quia antiquitus in pluribus locis, & nationibus dignius erat sedere ad sinistram, quam ad dexteram, vt probat Anton. Nebriensis *in annot. ad Quinquaginta loca scripturæ*, Baronius *anno Christi 213. & 325. & 451.* Bellarmin. *supra*, Stephanus Gratian. *Discept. forens. capite 106. num. 43.* Barbosa *in Collect. Doct. in capite solitæ de maiorit. & obedien.* ex pluribus Rotæ decisionibus; Tum quia is, qui ad dexteram Petri, 82.

Paulus in vtriusque Apostoli imagine cernitur, si ad inspicientes referatur, sinistrum locum obtinet. Ex inspicientium autem obtutu dexteram vel sinistram partem metiri debere, plura astruunt exempla; legatur Petrus Marca *in opusculo de hac re.* Et animaduertatur in S. Pagina nonnunquam istam localem positionem, sicut, & priorem nominationem minus digni non valde curari siquidem. *Act. capite* 15. Paulus, & Barnabas indiscriminatim modò vnus, modò alius priori loco nominantur; & quod magis est ad Galat. 2. vers. 9. refertur primo loco Iacobus, quam Petrus illis verbis: *Iacobus, & Cephas, & Ioannes.* Secundò dicendum plura esse, & potiora antiquitatis monumenta, in quibus Petrus ad dexteram Pauli collocatur, vt notant aliqui ex relatis Authoribus. Tertiò plura quoque esse rationum monumenta propter, quæ Paulus sine præiudicio Primatus Petri ad dexteram ipsius collocari potuit. Scilicet, quia plus Ecclesiæ profuisse videtur prædicatione, zelo, litteris, scriptis, & prouinciarum peragratione, & quia Doctor, & Apostolus Gentium, Petrus verò Iudæorum, Gentiles autem antepositi sunt Iudæis, iuxta illud. *Maior seruiet Minori*, & quòd Paulus fuit Apostolus electus à Christo immortali, & in cælo regnante; Petrus verò ab eodem Christo mortali, & passibili, ac in terris constituto. Innoc. III. *in serm. de Euangelist. Petr. Damianus in ep. ad Desid.* S. Thomas *lect.* 1. *in epistol. ad Galat.* Addit Damianus id fieri potuisse, quia Paulus fuit ex Tribu Beniamin, qui interpretatur *filius dexteræ.* Alij addunt ideò hoc contigisse, quia Paulus particeps fuit beatitudinis æternæ, quando raptus est ad 3. Cælum, quod non contigit Petro. Per dexteram namque significari æternam beatitudinem habet inter alios D. Greg. *homil.* 21. *in Euang.* Addiderim etiam, quod mihi arridet, quod, cum iuxta vsum Ecclesiæ Imagines, seù picturæ correspondeant veritati in sacra Scriptura contentæ, hinc enim Ioannes Apostolus depingitur in Cæna supra pectus Domini recumbere, quia in sacra Scriptura id continetur, & Ioannes Baptista Agnum demonstrare, quia etiam id habetur in Euangelio, & Petrus cum clauibus in manu, quia illi à Christo in Euangelio promissæ, & datæ sunt. Cùm ergo Paulus ad Galat. 2. dicat, Petrum, Iacobum, & Ioannem ipsi *dexteram dedisse*, idest, cum illo societatem, & amicitiam iniisse, itaut, sicut ipse Iudæis, sic Paulus gentibus Euangelium prædicaret, ideò ad denotandum hoc factum, quod in Pauli gloriam cedebat potuit proculdubio ad dexteram Petri depingi sine præiudicio supremæ Petri potestatis. Alia de hoc Franciscus Mucantius *in peculiari libello de SS. Apostol. Petri, & Pauli imaginibus*, & Marcus Anton. Georgius *in libello inscripto statua D. Pauli ad dexteram D. Principis Ecclesiæ Petri non remouenda.* Quibus etiam addendum, maximè pro illis horum Apostolorum perantiquis imaginibus, quæ etiam in S. Palatio Sancti Petri in Vaticano vsque hodie cernuntur, meritò dici posse, ob vrbanitatem, quæ nec à Cælitibus abest, factum fuisse, vt Paulus in domo, & Vrbe Petri dexteram, & nobiliorem partem, hospitij iure teneat. Annectitur etiam, alicui forsam arridere posse, quod, cum Paulus specialis Legatus à latere Christi fuerit pro Gentilitatis, cuius caput Roma erat, conuersione, & Petrus Ordinarius Pastor meritò ipsi locum dextrum honoris, & hospicij causa concedere debuisse. Etenim Legatum præcedere debere Ordinarium Pastorem colligitur ex *capite sanè de offic. Delegati*, & tenent Sbroz. *de offic. Vic. lib.* 2. *quæst.* 62. *numero* 10. Bellencin. *de charit. subs. q.* 91. *n.* 1. Franc. Molin. *de Brach. secul. capite* 6. *num.* 12. Steph. Gratian. *discept. forens. capite* 3. *n.* 65. cum seqq. Bobadil. *in sua polit. lib.* 2. *capite* 21. *num.* 59. Gutier. *de matrim. capite* 63. *numero* 29. Ioseph. Ald. *de Relig. discept. tuen. lib.* 1. *c.* 3. *num.* 33. Molin. *de iust. tom.* 6 *tract.* 5. *disp.* 26. *numero* 1. & Barbosa *de Iure Eccles. libro* 1. *capite* 2. *numero* 83.

Quod Paulus vocetur Antonomasticè *Apostolus*, prout ex August. *lib.* 3. *ad Bonif.* colligunt 83.
alij communiter, solùm conuincit Paulum Petro superiorem fuisse sapientia, prædicatione, Canonicorum librorum scriptione, Orbis peragratione, &c. non in Ecclesiæ gubernio, Primatu, potestate, iurisdictione, aut hierarchica, & Monarchica dignitate. Si enim ad hæc attendatur, Petrus antonomasticè quoque Apostolus vocari posset. Ex scriptura nanquè, & Patribus iuxta superiùs dicta colligunt Catholici contra ethero doxos plura priuilegia, pluresquè prærogatiuas, ex quibus ipsius Petri Primatus superioritas, ac eminentia super alios Apostolos, ipsumque Paulum manifestè deducunt. Ex sacra Scriptura sunt hæc præcipuè Petri priuilegia collecta. Primum, quod Christus soli Petro inter omnes Apostolos proprium nomen mutauerit: Secundum, quod quando in Euangelio recensentur nomina Apostolorum, semper primo loco ponatur Petrus. Tertium, quod scriptura loquatur de Petro tanquam de Principe, de aliis Apostolis tanquam de Subditis. Quartum, quod Petrus sæpè loquatur nomine omnium Apostolorum, tanquam illorum Antesignanus. Quintum, quod inter omnes Apostolos, soli Petro facta sit prima reuelatio diuinitatis Christi. Sextum, quod soli Petro inter Apostolos promissa sit stabilitas fidei, & Cathedræ. Septimum, quòd Christus pro solo Petro, & se ipso voluerit tributum solui in Capharnaum. Octauum, quòd post Resurrectionem inter omnes Apostolos soli Petro primum apparuerit. Nonum, quòd Petrus sua authoritate vocauerit alios ad electionem noui Apostoli, in locum Iudæ proditoris. Decimum, quod primus promulgauerit Iudæis Euangelium post acceptum Spiritum sanctum. Vndecimum, quod primum miraculum apud Iudæos fecerit in confirmationem Euangelij. Duodecimum, quòd etiam primùs prædicauerit gentibus Euangelium; & quod ipsi soli oblata sit visio Cælestis de vocatione gentium, Tertiodecimum, quòd primus in Concilio Hierosolymitano sententiam dixerit. Ex Patribus autem plura etiam eiusdem Petri Priuilegia deducunt Theologi, quæ etsi tacta sint in præcedentibus omitti hoc loco non debent, vel pro Synopsi eorum, quæ allata sunt, & maiori ipsorum confirmatione.

Aliqui enim vt Arnobius *in Psal.* 138. eum 84.
appellant *Episcopum Episcoporum*; Aliqui *Vicarium Christi*, vt Ambros. *ad caput* 24. Lucæ Anselm. *ad caput* 16. *Matth.* Bernard. *lib.* 2. *de Considerat. ad Eugen.* Gennadius Scholarius *de Primatu Pap. sect.* 2. Alij *caput Ecclesiæ*, vt Hieronym. *in Psal.* 13. Chrysost. *homil.* 11. *in Matth.* Philo Carpacius *in Cantica.* Alij *Caput fidelium, & Pastorem gregis Dominici*, vt August. (vel quisquis

quisquis author est) *in lib. quæst. Veteris, ac noui Testam. quæst.* 75. Alij *Caput omnium Apostolorum*, vt Optat. Mileuit. *lib.* 2. *contra Parmenian.* Cirillus Alexandrinus *lib.* 12. *in Ioann. cap.* 64. Alij *Principem Apostolorum*, vt Cyrillus Hierosolymitan. *cath.* 2. *&* 11. Basilius *in Proæmio præceptionum latius disputatarum*, Hieronymus *in Cathalogo Scriptorum Ecclesiasticorum*. Alij *Pastorem Pastorum*, vt Bucherius Lugdunensis *in Vigil. S. Petri*, Bernard. *lib.* 2. *de Consid, ad Eugen.* Alij *Coryphæum Apostolorum*, vt Doroth. Tyrisius *in Synopsi*, Isidorus Pelusiota *lib.* 1. *Epist.* 142. Andreas Cæsariensis *ad capite* 13. *Apoc.* Alij *verticem Apostolorum*, vt Origenes *hom.* 2. *in diuersa loca noui testamenti*, Chrysostom. *in homil. in Petrum Apost. & Heliam Prop.* Alij *Apicem Apostolorum*, vt Cyrillus Alexandrinus *lib.* 14. *Thesauri capite* 1. Alij *Antesignanum Apostolorum*, vt Isidorus Pelusiota *lib.* 2. *epist.* 58. Alij *Petram, & crepidinem Ecclesiæ catholicæ, & rectæ fidei fundamentum*, vt Synod. Chalcedon. *act.* 3. Alij *Principem Ecclesiæ Christianorum*, vt Ephrem Syrus *serm. de Transfig. Domini.* Alij *Ducem Discipulorum Christi*, vt Epiphan. *Heref.* 51.

85. Nec effugiet Anonymus Antigonista noster censuras contra propositionem ipsius relatas eam explicando prout quidam ipsius sectator, & assecla facit dicendo videlicet, se non negare, S. Petrum fuisse à Christo Domino institutum Ecclesiæ vniuersalis caput, totius christianitatis Pastorem, & eiusdem Christi Vicarium, immò ex ipsiusmet Christi institutione vnicum, solùm, & singulare Ecclesiæ caput, & totius Christianitatis Prælatum, posteà nihilominus Ecclesiæ necessitate permotum ipsum Christum elegisse contra primam à se factam institutionem etiam Paulum in comitem, socium, & collegam Petri cum eadem authoritate cum ipso, & ea solùm subordinatione, quam frater ætate minor habet ad fratrem ætate maiorem. His inquam dicteriis non effugiet Anonymus censuras contra ipsius sententiam superiùs prolatas. Nam, quod attinet ab subordinationem Pauli ad Petrum, tam certum est, eam debere credi non solùm ratione maioratis in ætate, aut vocationis, sed etiam ratione supremæ monarchicæ, & hierarchicæ potestatis, & dignitatis super totam Ecclesiam, quam est certum singularissimè, indiuidualissimè, omninò solitariè, & primatiuè eam Petro competere prout ea, quæ allata sunt manifestè conuincunt. Quod etiam adducitur de institutione Pauli ad eamdem dignitatem cum Petro facta à Christo contra primam institutionem à se primo de solo Petro promulgatam ob necessitatem Ecclesiæ, temeritatis conuincitur, non solùm, quia iuxtà dicta, *numer.* 1. etiam aliis temporibus fuit, immò est modò eadem necessitas, qua non obstante solus vnus Romanus Pontifex à Christo semper institutus perseuerat: sed etiam, quia ponere huiusmodi institutionem Pauli contrariam institutioni Petri euidenter arguit in Christo vnum de duobus, ignorantiam videlicèt dictæ futuræ necessitatis tempore Pauli; vel inconstantiam, & mutabilitatem, quod hoc argumento conuincitur. Vel enim, quando Christus instituit Petrum in vnicum, & singularissimum Ecclesiæ caput, & ipsius Vicarium cognouit illam necessitatem futuram, vel illam non cognouit; si primum, cùm tunc solùm habuerit voluntatem instituendi Petrum in summum, & supremum Pastorem Ecclesiæ, & non Paulum, posteà verò etiam Paulum eadem dignitate, & præeminentia decorauerit manifestè sequitur in Christo fuisse contrarietatem voluntatum, etiam efficacium contra totam Theologorum Scholam, Patres, & Doctores, & quod magis est contra 6. Synod. *act.* 4. *in epist. Agath.* vbi plura refert Sanctorum testimonia, *& act.* 11. *in epist.* Sophron. *act.* 17. *indefinit. fidei.* Concil. Lateran. *sub Matt. consult.* 5. *capite* 16. Immò etiam vitiosam inconstantiam, quæ ex illa contrarietate voluntatum efficacium sequitur. Si verò dicatur secundum, scilicèt Christum quando Petrum in summum Pastorem Ecclesiæ instituit non præcognouisse præfatam futuram necessitatem, impinget Anonymus in non dissimilem scopulum, & falsitatis baratrum, cùm communis sententia totius Scholæ teneat Christum Seruatorem, quem iuxta Isaiam *cap.* 11. repleuit Deus *Spiritu sapientiæ, & scientiæ*, & in quo iuxta, Paulum ad Colosen. 2. *sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei*, vidisse omnia, quæ Deus ipse videt scientia visionis; scilicèt præterita, præsentia, & futura; ea præsertim, quæ ad Ecclesiæ statum pertinebant, qualis erat dicta conficta necessitas, ità vt nullam ignorantiam doctorum habuerit. Habet etiam contra se Anonymus in hoc suo nouo glossemate præposteræ institutionis Pauli in Ecclesiæ Primatum contrarios Euseb. Alexandrin. supra inter Patres 3. sæculi relatum illis verbis Christi ad Petrum. *Nihil tibi de gloria Apostolici chori minui, &c. non dedi alteri claues, &c.* & Theophylactum inter Patres 11. sæculi relatum verbis illis: *totius orbis ouium præfecturam Petro committit, non autem alij.* Et Pium II. 13. sæculo relatum verbis illis: *Ipsi soli oues suas indistinctè Christus commisit.* Item Augustinum Triumphum inter Doctor. 14. sæculi adductum, & specialiter Petrum de Palude eo loco relatum dicentem de verbis illis: *Pasce oues meas, hoc nulli aliorum dictum fuit, nec nunc, nec ante, nec post.* Quibus si iungas, nullum assignari posse cum fundamento aliquo tempus, in quo tale Priuilegium à Christo Paulo concessum asseratur, iuxta dicta in superioribus, manifestè conuincitur, præposteram hanc eiusdem Pauli ad Papatum assumptionem merum commentum Anonymi, & ipsius sectatorum esse.

Huic tandem controuersia finis, & terminus 86.
fœliciter impositus est decreto Sanctissimi Domini Nostri Innocentij Decimi cum Sacræ Congregatione S. Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Romæ ex Typographia Cameræ Apostolicæ Anno 1647. quo prædicta propositio Anonymi hæretica censetur, & declaratur, librique pro ipsa editi, aut edendi interdicuntur, & prohibentur. Quod talis tenoris est.

Feria 5. die 24. Ianuarij 1647.

IN Congregatione generali S. Romana, & Vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctissimo Domino Nostro Innocentio Diuina prouidentia Papa Decimo, ac Eminentissimis, & Reuerendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in vniuersa Republica Christiana aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus generalibus à S. Sede Apostolica specialiter deputatis.

Editus est anno 1645. *liber Gallico idiomate impressus,*

pressus, cui titulus De l'Autoritè de S. Pierre, & de S. Paul, qui reside dans le Pape successeur de ces deux Apostres, absque nomine authoris, & impressionis loco. Huius libri euulgationem subsequuta est editio alterius libri Anonymi eodem idiomate impressi, cui titulus. La Grandeur de l'Eglise Romaine establie sur l'autoritè de S. Pierre, & de S. Paul: nec non epistola eiusdem argumenti latino idiomate conscriptæ, ac typis excussæ plurimis adductis, atque congestis Sanctorum Patrum, Summorum Pontificum, sacrorum Conciliorum, & Doctorum locis.

Quo circa, ne in re tanti ponderis error aliquis mentibus Christi fidelium irreperet, libris prædictis de mandato Sanctissimi maturè examinatis, locisque adductis diligenter inspectis, ac ponderatis.

Sanctissimus relata vnanimi Theologorum ad hoc specialiter deputatorum censura, & auditis votis Eminentiss. & Reuerendiss. DD. Cardinalium Generalium Inquisitorum, propositionem hanc; S. Petrus, & Sanctus Paulus sunt duo Ecclesiæ Principes, qui vnicum efficiunt: vel: sunt duo Ecclesiæ Catholicæ Coriphæi, ac supremi Duces, summa inter se vnitate coniuncti; vel: sunt geminus vniuersalis Ecclesiæ vertex, qui in vnum diuinissimè coaluerunt; vel: sunt duo Ecclesiæ summi pastores, ac præsides, qui vnicum caput constituunt, ita explicatam, vt ponat omnimodam æqualitatem inter S. Petrum, & S. Paulum sine subordinatione, & subiectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema, & regimine vniuersalis Ecclesiæ, hæreticam censuit, & declarauit.

Epistolam verò, ac libros prædictos, aliosque in quibus propositio, vt supra, explicata, & damnata asseritur, & defenditur, tam impressos, quàm imprimendos quocunque Idiomate, aut quomodolibet etiam in scriptis euulgatos, vel in posterum euulgandos, sanctitas sua omninò damnatos, & prohibitos esse, voluit, prout præsenti decreto damnat, & prohibet.

Mandans, vt nemo cuiuscunque gradus, & conditionis existat, etiam speciali, seù specialissima nota dignus libros prædictos, aut aliquem ex illis apud se retineat, aut legat, nec imprimere, aut imprimi curare, audeat, sub censuris, & pœnis contra huiusmodi delinquentes statutis, sed statim à præsentis decreti notitia, quicunque illos habuerit locorum Ordinariis, seu Inquisitoribus consignare, teneatur.

F I N I S.

R. P. M. IOAN. BAPTISTÆ
DE LEZANA,
ADDITIONES
AD
CONSVLTA
THEOLOGICA IVRIDICA
ET REGVLARIA,

Quibus ſubjuncta ſunt Auctoris eiuſdem quædam Opuſcula, nimirum:

Columna immobilis.
Turris Dauidica.
Appannagium.

ADDITIONES AD CONSVLTA THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA.

PER P. M. IOAN. BAPTISTAM DE LEZANA.

CONSVLTVM QVINQVAGESIMVM.

De Epiſcopis, Canonicis, & Beneficiaris.

SVMMARIVM.

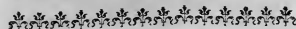

IESVS MARIA.

De Episcopis, Canonicis, & Beneficiariis.

1 Varia dubia mihi proposita ad Episcopos, Canonicos & Beneficiarios spectantia sub hoc consulto claudere placuit.

DVBIVM PRIMVM.

2 D. Episcopus N. qui possidebat beneficium Thesaurariam nuncupatam, cum fuisset promotus ad Episcopatum, obtinuit à Pontifice dispensationẽ retinendi supradictam Thesaurariam, quam post tres annos resignauit ad fauorem certæ personæ, cum reseruatione omnium fructuum quoad vixerit, quam dispensationem obtinuit sub narratiua, quod huiusmodi Thesauraria esset beneficium residentiam non requirens quodque nullas percipere consueuit distributiones quotidianas, tacita qualitate, quod esset dignitas in Cathedrali, quæ dispensatio, & fructuũ reseruatio emanarunt sub causa conseruandi statum Episcopalem, secundum illius exigentiam, qua à pluribus annis non indiguit. Ideo dubitatur, an dicta reseruatio fructuum à principio valuerit, & quatenus sic, an adhuc duret.

Responsio.

3 Plura in hoc facto includuntur, ex quorum enucleatione resolutio quæsiti pensanda est. Primum de retentione huiusmodi Thesaurariæ ab Episcopo, cum ad Episcopatum fuit promotus, an valida fuerit. Secundum, an resignatio ipsius ad fauorem tertiæ personæ cum reseruatione fructuum, quoad vixerit, valida etiam aut licita fuerit. Tertium de narratiua illa, quod Thesauraria esset beneficium non requirens residentiam, & quod nullas perciperet distributiones, an vitiauerit dispensationem Papæ. Quartum, quod tacuerit Episcopus illam qualitatem, quod esset dignitas Ecclesiæ Cathedralis, an scilicet huiusmodi reticentia vitiauerit dispensationem. Quintum quod dispensatio, & fructuum reseruatio emanauerint sub causa conseruandi statum Episcopalem secundum illius exigentiam, posito quod à pluribus annis citra iam cessauerit. Sexto, an saltem præsumpta dispensatio cum regula *de triennali possessione* suffragari possit D. Episcopo, posito quod per triennium, & vltra, potitus fuerit fructibus D. Thesaurariæ illi datis à resignatario. Septimò an immemorabilis consuetudo non residendi, nisi pro libito suæ voluntatis ipsi suffragetur.

Et quod primum attinet, respondendum videtur retentionem talis Thesaurariæ cum Episcopatu illicitam, & inualidam fuisse. Ratio est, quia omnia beneficia vacant per adeptionem Episcopatus, *cap. cum in cunctis* §. *cum vero de elect.* Vbi Panormitanus *n.* 3. & Sanchez *consil. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 30. *num.*1. & dispensatio illam retinendi cum Episcopatu, fuit inualida, & illegitima, vtpotè facta per literas vitiatas subreptione, & obreptione. Vt enim dixi *tom.*4. *meæ summæ verbo litteræ Apostolicæ n.* 3. ex Iasone, Graffio, & Layman, quod etiam alij sequuntur communiter, Literæ *subreptitiæ* illæ dicuntur, quæ impetrantur exprimendo falsitatem, seu tacendo veritatem, seu illa quæ ius, & stylus Curiæ exprimi iubent. *Obreptitiæ* verò illæ, quæ impetrantur supplicato Papa sic inuolutè sub inuolucro verborum, vt non perceperit veritatem. Hæc porrò omnia in præsenti impetratione contigisse constat. Nam primò subreptio contigit exprimendo, quod Thesauraria illa esset beneficium residentiam non requirens, quod est falsum. Non solum, quia cum ea 5
sit de primariis officiis Ecclesiæ, adeo vt *c.* 2. *de offic. custod.* Custos (idest Thesaurarius, vt habent Azor. *tom.* 1. *instit. mor. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 16. *q.*8. & Barbosa *in dict. c.* 2. *de offic. custod.*) Archidiaconus, & Archipresbyter, vocentur *tres Ecclesiæ columnæ, & meliores, & sanctiores*, vtique residentiam petit, ipso etiam iure naturæ dictante, *vt* sicut *eo cap.* dicitur, *nulla negligentia in S. Dei Ecclesia videatur:* sed etiam 6
quia Concilium Tridentinum *sess.* 24. *de Reformat. cap.*12. generaliter pro omnibus huiusmodi beneficiis hæc statuit. *Præterea obtinentibus in iisdem Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt, alioquin primo anno priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos, quod si iterum eadem fuerit vsus negligentia priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit: Crescente verò contumacia contra eos iuxta sacrorum Canonum constitutiones procedatur.* Cui iuri cohærent alia antiquiora, & plures summorum Pontificum constitutiones, quæ 7
postea emanarunt: itaut quæcunque consuetudo etiam immemorialis nullo modo excuset à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, sicut attestantur resolutum Nicolaus Garsia *de benef. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 197. Armendariz *in addit ad recopil. leg. Nauar. lib.* 2. *tit.* 23. *n.* 20. Sanctarellus *var. resol. q.* 4. *n.* 33. Vitiari autem gratiam beneficiis non narrata qualitate ipsius, quod requireret residentiam, colligitur 8
ex Menochio *lib.* 2. *de arbitr. casu* 201. *num.*24. Castro Palao *tom.*2. *tract.* 13. *disp.* 2. *pun.* 31. §. 4. *num.*14. referente Azorium, & Sanchez.

Contigit etiam subreptio (alij vocant obre- 9
ptionem) tacendo id quod secundum ius, & stylum Curiæ exprimi deberet, scilicet, quod talis Thesauraria esset dignitas in Cathedrali Ecclesia. Vere enim dignitas est, vel pro dignitate computatur. Etsi enim de iure communi dignitas non sit, sed officium Ecclesiasticum, vt tradunt Rebuffus *in praxi tit. secul. benef. n* 9. Petrus Gregorius *syntagm. iuris lib.*15. *c.* 39.

Antonius Fabric. *de re benef. tit. de benef. cum dignit. num.* 59. De consuetudine autem, & omnium ferè Ecclesiarum Cathedralium statutis, inter dignitates refertur vt per Abbatem *in cap. de multa num.* 23. *vers. secus de prabend.*
11 tenent. Azor. *instit. moral. lib.* 3. *cap.* 13. *q.* 1. 4. *&* 5. *ante fin.* Rota in Pampilonen. *Thesaurariæ* 23. Ianuarij 1617. coram Coccino, & latè in Taurin. in *Thesaurariæ* 15. Maij 1520. coram Buratto inter eius impressas decis. 473. ex n. 5. & Barbosa *de Canonicatibus c.* 4. *n.* 35. Pon-
12 derans ex d. Rota coram Buratto probari Thesaurariam esse dignitatem, primo ex solutionibus, tam Apostolica, quam ordinaria auctoritate factis, de illa tanquam tertia dignitate. Secundo, ex declaratione Capituli, visione Bullæ erectionis Thesaurariæ, & aliis iuribus in protocollis Capituli existentibus. Tertio, ex pluribus actibus, & functionibus capitularibus factis, videlicet conuocatione Capituli. Quarto, communi reputatione nedum Capituli, sed etiam aliorum penes quos communiter habita fuit pro dignitate, quam reputationem ponderauit Rota. *decis.* 518. *num.* 2. & magis in specie eadem Rota *decis.* 29. *num.* 3. *p.* 2. *recent.*
13 Et sanè cum sit administratio cum iurisdictione, in quo consistit natura dignitatis, vt dixi *tom.* 2. *summ. c.* 13. *num.* 2. negari non potest, quin verè dignitas sit. *Cap. cum accessissent de constit.* ibi Innoc. Host. Abb. & Dec. & tenet. Gonzal *gloss.* 5. §. 11. *num.* 3. Azor *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 16. *q.* 6.

Tertio contigit subreptio, seu vt alij vo-
14 cant, obreptio reticendo quod talis Thesauraria esset in Ecclesia Cathedrali. Huiusmodi enim qualitas etiam est exprimenda; nec sufficit nomen generale beneficij, quia sub nomine beneficij in mandatis ambitiosis non venit beneficium in Cathedrali situm, *cap. quamuis* 1. *de præben. in* 6. Menoch. *supr. num.* 73. Castrus Palaus *supr. num.* 13.

15 Si autem dignitas est, & in Cathedrali Ecclesia, vt supponitur, certè reticentia talis qualitatis reddit subreptam impetrationem literarum, in quibus Episcopus dispensabatur, vt possit illã retinere simul cum Episcopatu. Etenim, quando illud reticetur, quod si fuisset expressum, Papa iudicio prudentum, vel non concessisset gratiam, vel non eodem modo, tunc contingit subreptio. Prout latè Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 21. *num.* 13. Garzia *de beneficiis part.* 6. *c.* 2. *num.* 100. Thesaurus *in prax. part.* 2. *verbo gratia c.* 8. §. *limita quod.*

16 Ex quibus etiam infertur contigisse in impetratione huius gratiæ, etiam obreptionem, quæ vt dixi, tunc contigit, quando Papa supplicatur obscurè, & cum æquiuocatione, seu inuolucro verborum, non clarè, & distinctè, ita vt Pontifex intelligat naturam, & qualitatem rei, quæ ab ipso petitur, & conditiones personæ, pro qua petitur. Nihil autem obscurius esse potuit, quam rei, quæ postulabatur qualitates celare & non vera pro veris supponere.

17 Hoc autem contigit, etiam casu dato, quo Thesauraria non sit *dignitas, sed personatus*; nam cum sit talis qualitatis, vt ratione ipsius Thesaurarius habeat gradum, & locum honorificum in choro, consessu, Comitiis, & suffragiis ferendis, vt habet Azor. *d. c.* 16. de quo latè Sebastianus Ces. *in relect. de Ecclesiastica Ierarchia q.* 2. *proœm.* §. 5. proculdubio exprimenda erat Papæ, vt sciret gradum gratiæ, quæ ab ipso postulabatur.

Contingere etiam poterat prædicta subreptio, 18
seu obreptio, si D. Episcopus non narrauit patrimonium, si quod habebat, præter dictam Thesaurariam, præcipuè si ad titulum dicti patrimonij fuit ordinatus. Tunc enim tale patrimonium loco beneficij subrogatur: ita vt quemadmodum si aliud beneficium haberet, illud deberet exprimere, sic si habebat patrimonium. Azor *supra lib.* 6. *cap.* 33. *quæst.* 8. Castrus Palaus *supra num.* 9.

Quoad secundum de resignatione d. The- 19
saurariæ cum reseruatione fructuum, cum non satis exprimatur in casu an facta fuerit auctoritate Apostolica, respondendum, quod si ea facta est sine Papæ dispensatione proculdubio valida, aut licita esse non potuit, sed potius Simoniaca. *Ca. quam pio* 1. *q.* 2. *cap. fin. de pactis*, maximè ex Pio V. in Bulla *intolerabilis*, quæ extat *tom.* 2. *Bullarij*, inter constitutiones huius Pontificis *num.* 85. & quam ad verbum referunt Quaranta in *summa Bullarij verbo simonia*, &
Nauarrus *in Man. c.* 23. Etenim vna ex actioni- 20
bus, quæ ibi sub grauissimis pœnis prohibetur, vt simoniaca, est resignatio beneficij, vt *illius fructus, vel eorum pars alij, vel aliis concedantur.* Vbi nomine *alij* etiam intelligitur ipse resignans, vt habent Salzedo *super practicam Bernardi Diaz cap.* 91. Rodriguez *tom.* 2. *summ. cap.* 56. *num.* 7. Sanchez *consil. mor. lib.* 2. *cap.* 3.
dub. 34. *num.* 9. Imo vt Simonia confidentialis, 21
vt rectius putant Corduba, Rodriguez, Salzedo, Mascardus, & Maiolus, quos affert Sanchez *supra num.* 11. ac etiam Suarez *lib.* 4. *de Simonia cap.* 43. *num.* 7. Garzia *de Beneficiis part.* 11. *cap.* 3. *num.* 194. Castrus Palaus *tom.* 3. *de Simonia disp.* 3. *punct.* 18. *num* 6. contra Vgolinum, Menochium, & Lessium apud eundem Castrum; imo & contra Sanchez *supra*. Nec leuibus funda-
mentis hoc assertum nititur. Primum id est, 22
quia ex proœmio legis, seu dispositionis colligitur causa finalis, & intentio disponentis. *l. fin. ff. de hæred. instit.* & docent Nauar. *Summ. lat. cap.* 23. *num.* 109 §. *quod autem* Gomez *reg. de Annali possess. q.* 1. Mandosius *reg.* 9 *Cancell. q.* 5. *num.* 3. Gutierez *lib.* 1. *pract. q.* 89. *num.* 5. *&* 6. At Pius quintus in proœmio dicti motus proprij significans mala, quæ ex Simonia confidentiali, quam ibi ponit, sequuntur, dicit. *Beneficia in alios deponunt, & in plerisque fructus, ipsorum, aut eis ministrantur, aut quibus ipsi statuunt, alij vt beneficia infantibus, aut aliis nascituris asser-
nent, facto interdum circuitu retrocessionis cum re- 23
seruatione fructuum; alij aliis beneficia dari procurant, vt de illis postmodũ ad libitum suum disponatur, fructus etiam percipiẽtes illorũ.* Vbi sæpius reperit, quando eidem fructus reseruantur. Secundum quia in fine motus proprij inter coniecturas, quibus simoniaca confidentia probatur, ponit
hanc Pius quintus, quando resignans post fa- 24
ctam resignationem, & acceptam ab alio beneficij possessionem, adhuc percipit fructus. Tertiũ quia si resignare cum pacto, vt det alij fructus est simonia cõfidentialis; ergo & cum pacto dandi eidem resignanti fructus, eadem enim vi-
detur ratio. Quartum, quia vt dixi per illa ver- 25
ba *alij*, vel *aliis* non debet resignans excludi,

26 imò potiùs debet comprehendi: cum enim ibi loquatur Pontifex de accipiente beneficium, vt constat ex illis verbis: *si quis quacunque authoritate Ecclesiam, vel monasterium &c. receperit, & fructus, vel eorum pars alij, vel aliis conferantur, vel*
27 *pensiones soluantur, ex eisdem hac confidentia censeatur*: Resignans autem alius est à recipiente. Ergo si recipiens promittit illi soluere pensionem, vel fructus pro resignatione facta, hoc crimen confidentiæ censetur commississe.

28 Consequenter etiam incursæ erunt pœnæ simoniæ confidentialis, quæ prout Castrus Palaus *supra pun.* 25. *n.* 8. sunt sequentes: Prima, excommunicatio Papæ reseruata tam dantibus, quam accipientibus. Secunda Episcopis, & collatoribus interdictum. Tertia, resignatio, & collatio beneficij nulla. Quarta inhabilitas ad idem & alia beneficia obtinenda. Quinta, reseruatur illud beneficium, in quo hæc simonia est commissa sedi Apostolicæ, ita vt ordinarius non possit in illius prouisione se intromittere. Sexta, fructus malè percepti Cameræ Apostolicæ applicantur. Septima priuat committentem omnibus beneficiis, & pensionibus antea obtentis, & inhabilitatem inducit ad alia obtinenda. De quibus pœnis, & ipsarum intelligentia ipse Palaus, & Sanchez relati.

29 Si porrò ea resignatio facta est ex Papæ dispensatione, oportet quod literæ hanc gratiam concedentes vitiatæ non fuerint subreptione, aut obreptione, de qua circa primum punctum dixi; alias nullæ erunt, & nullius valoris, prout ex *cap. ad aures cap. constitutus, cap. super literis de rescript.* & *cap. vlt. de fil. Presbyter. in 6.* Grassio, & Laymano dixi *tom.* 4. *summ. verb. literæ Apostolicæ n.* 4. Vbi etiam ex Sanchez, Laymano, & Thesauro, etiam si surreptio, vel obreptio per
30 ignorantiam, & bonam fidem contigerit, quia hoc non est pœna, sed defectus voluntatis Papæ. Nec reualidatur, aut sanatur vitium per causam falsam expressam ex postfacto verificatam. Thesaurus *in praxi par.* 2. *verbo gratia c.* 8. *§. amplia quod si gratia.*

31 Circa tertium, quod attinet ad illam narratiuam de Thesauraria illa quod non requireret residentiam, iam est dictum circa primum punctum, id esse falsum, at perindè narrationem illius reddidisse literas Papæ subreptitias, & consequenter vitiosas, & inualidas, iuxta modo di-
32 cta. Idem dicendũ de alia narratiua, quod ex illa Thesauraria nullæ perciperentur distributiones quotidianæ, posito quod perciperentur; non solum quia Pontifex diuersum iudicium de illa formaret in vtroque casu, & ita posset, vel non cõcedere dispensationem ad illam retinendam, & resignandam; vel alio modo, aliaue limitatio-
33 ne concedere *argum. cap. cui de præbend. in 6.* Et quia in impetratione beneficij, secundum Regulas Cancellariæ, valor illius exprimi debet, esto quod iure communi id non requiratur.
34 Menochius, *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 201. *n.* 78. Castrus Palaus *tom.* 2. *Tract.* 13. *disp.* 2. *punct.* 31. *§.* 4. *n.* 16. Constat etiam ex dictis quid dicendum ad quartum punctum de reticentia illius qualitatis. Generaliter enim loquendo in impetratione dispensationis non solum exprimenda sunt ea quæ iura iubẽt exprimi, sed & ea quoque quæ secundum stylum Curiæ, aut consuetu-
35 dinem exprimi debent. Cum stylus Curiæ faciat ius *cap. quam graui de crim. fals.* & consuetudo pro lege obseruanda sit. *l. minimè ff. de legib.* Mascardus, Decianus, Menochius, Gutierrez, Flaminius, & Suarez, quos refert & sequitur P. Diana *p.* 8. *tract.* 3. *resol.* 50.

Porrò circa quintum, quamuis probabilis videatur sententia multorum dicentium, cessante causa dispensationis, non cessare ipsam dispensationem, prout tenent aliqui, quos refert Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disput.* 30. *n.* 13. alij quoque quos refert, & sequitur P. Diana *p.* 8. *tract.* 3. *resol.* 24. quia tamen probabilior & securior est contraria, quam cum multis aliis tenet Sanchez *ibidem n.* 14. Amicus *tom.* 5. *disput.* 6. *sect.* 10. *num.* 173. Pottellus *in responsionibus moral. tom.* 2. *cas.* 49. *num.* 19. specialiter Gonzalez *sup. Regul.* 8. *Cancellar. glos.* 13. *n.* 67. Vbi quod cessante causa reseruationis cessat reseruatio ipsa, ideo consulenda est D. Episcopo. Eo præsertim quod quando dispensatio, & eius causa 37 habent tractum successiuum, nec finiuntur vnica actione, tunc cessante causa, cessat etiam dispensatio, vt rectè Suarez *lib.* 6. *de legib. c.* 20. *n.* 18. & Thesaurus, *in prax. p.* 1. *c.* 20. *differentia* 9. eo quod si talis dispensatio per modum vnius concipiatur, re tamen vera est multiplex, & vnaquæque propriam causam suo tempore requirit, & ita ea cessante, cessat etiam dispensatio. Sicut cessaret in casu in quo Papa dispẽsaret cũ aliquo ratione infirmitatis, ne ieiunaret, aut quod comederet carnes, aut ne recitaret officium diuinum, si postea sic dispensatus sanitatem integrè recuperaret. Ad quod accedit, quod cum 38 gratia reseruationis fructuum sit valdè exorbitans, & non solita concedi, nisi DD. Cardinalibus, excepto quando occurrit magna aliqua causa (Parisius de *resignat. lib.* 6. *q.* 4. *n.* 34.) strictè est explicanda, vt minus lædat ius commune, obligans ad sui obseruantiam: nec credendum Papam dispensantem aliter voluisse. Eo quoque quod quando aliquid datur ex vna causa, si illa non sequatur, reuocatur, *l.* 1. *ff. de* 39 *condict. causa data.* Quia causa est proxima conditioni, ita vt sicut necesse est purificare conditionẽ, sic & causam. Barbosa *in axiomat. iur. axiom.* 40. post alios. Præsertim quia reseruationem esse odiosam quia detrahit iurisdictioni ordina- 40 rij, ex pluribus probat Gonzalez *sup. Regul.* 8. *Cancellar. §.* 6. *proœm. n.* 6. *&* 12. Etiam si sit per vim legis generalis, & in corpore iuris clausa. *ibidem n.* 12.

Multominus iuuat D Episcopum Regula 41 Cancellariæ *de triennali possessione*, qua cauetur, quod qui *pacificè aliquod Beneficium absque simoniaco ingressu, vel intrusione per triennium possedit præscribat contra actionem cuiuslibet impeditores.* Et si enim Regula ista procedat non solum in foro externo, sed etiam interno prout contra Couatr. Molinam, Turrian. & Castrum Palaum, & alios tenent Lessius, Azorius, Sanchez, Garsia, Hurtadus, Tannerus, & D. de Lugo, quos refert, 42 & sequitur Diana *q.* 9. *tract.* 8. *resol.* 67. nihilominus multa sunt propter quæ D. Episcopus excluditur à beneficio huius Regulæ. Primò quidem, quia ipse non videtur possessor bonæ fidei, sed malæ fidei, eo quod sciens, & prudens dispensationem sibi concessam inualidam fuisse, ea vsus est, & communis sententia tenet cum Tannero, Dicastillo, Becano, Reginaldo, Layman, Hurtado, Sanchez, & aliis, quos sequitur Diana supra, possessorem malæ fidei non iuuari

43 iuuari hac Regula. Præsertim cum Regula generalis illa sit, quæ habetur in 6. quod malæ fidei possessor non præscribit, & hæc Regula etiam in spiritualibus procedat, vt benè glossa *cap. contingit de dolo & contum. verb. Constituatur.* De quo plura piè, & doctè Genuensis *in practicabilibus q. 62.* Secundò, quia esto admitti posset oppositam sententiam negantem esse necessariam bonam fidem, esse probabilem, prout
44 docuerunt Emanuel Sa (etsi correctus à Magistro sacri Palatij) Couarruuias, Palaus, Ludouicus Gomez, imò & Eminentissimus de Lugo relati ab eodem Diana, nihilominus cum Regula ipsa loquatur expresè de titulo beneficiali, seu de vero titulari, non iuuat Episcopum, qui purus & merus reseruatarius fructuum est sine officio, seu administratione spirituali. Parisius *supra n. 44.* Thesaurus *in prax. p. 1. cap. 32. q. 5.* Genuensis *supra.* Et sanè si hæc Regula
45 *de triennali* non habet locum in Beneficio vnito, quia iam est extinctum, & non entis nullæ sunt qualitates, *l. eius ff. si cert. pet.* Gomez *in d. Regul. de trienn. 98. n. fin.* Mandosius *ibidem 9. 14.* Caputaquens. *decis. 339. par. 3.* Gonzalez *sup Regul. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 7. n. 8.* multo minus procedet in mero reseruatario fructuum, cum reseruataria ista nec sit, nec fuerit vnquam beneficium, de quo solum loquitur Regula *de triennali.* Præterea si eadem Regula non suffra-
46 gatur possessori vigore concordiæ, cui contrauenit, vt fuit resolutum in vna Placentina *Decanatus* 21. Ianuarij 1597. coram Peña vt habet idem Gonzalez *supra gloss. 27. n. 8.* nec suffragabitur ei, qui pluribus aliis legibus contrauenit. Maximè, quia si hæc Regula non habet locum in pensionibus, ita vt illas per trien-
47 nium non soluens non iuuetur ipsa, prout docent Rebuffus *de pacifica possess. n. 92.* Gomez *de Regul. trienn q. 50.* & Sanchez *lib. 2. consil. moral. c. 1. dub. 29. num. 12.* multo minus habebit locum in reseruataria pura fructuum, quæ magis distat à beneficio, quam pensio. Tertio quoque quia ipsamet Regula videtur exclusus D. Episcopus, siquidem excluditur in ipsa, qui
48 beneficium simoniaco ingressu possedit, in hanc autem reseruatariam videtur ingressum fuisse Episcopum, simoniacè, simonia quidem confidentiali, quæ, vt dixi in superioribus, committitur ab eo qui renunciat sine legitima Papæ licentia aliquod beneficium alicui cum reseruatione fructuum, prout contigit in præsenti in resignatione d. Thesaurariæ per literas subrep-
49 titias, aut obreptitias, vt dictum est. Quarto, quia poterit aliquis existimare D. Episcopum censeri debere vt intrusum in huiusmodi reseruatariam; siquidem non est ingressus in eam legitimè, seu per collationem, aut prouisionem legitimam, sed nullam, & inualidam ob subreptionem, aut obreptionem; Regula autem *de triennali* excludit huiusmodi intrusos. Gomez *in d. Regul. de trienn. q. 47 & 48.* Cosmas *in pragmat. sanction. tit. de pacific possess.* Sanchez *supra dub. 34.* Thesaurus *in prax par. 2. c. 1.* licet hoc non videatur subsistere, quia Regula loquitur de intruso in beneficium, ista autem reseruataria beneficium non est, vt dixi.

50 Quia verò plura ex dictis melius intelligi possunt, si afferantur verba ipsius Regulæ *de trienn.* quæ est 33. inter Regulas Cancellariæ, eam hic placet referre. *Si quis quæcunque Ecclesiastica beneficia qualiacunque sint absque simoniaco ingressu ex Apostolica, vel ordinaria collatione, vel electione, & electionis huiusmodi confirmatione, seu præsentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio, & præsentatio, seu quæuis alia dispositio pertinet, per triennium pacificè possiderit, dummodo in beneficiis, si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa, reseruata fuerint, se non intruserit super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat. Nec non impetrationes de beneficiis ipsis sic possessis factas irritas, & inanes censeri debere decreuit, antiquas lites super illis motas penitus extinguentes.* Hæc porrò Regula ortum habuit ex quodam decreto Concilij Basiliensis, 51
sess. 21. Vbi sic. *Quicunque non violentus, sed habens coloratum titulum pacificè, & sine lite prælaturam, dignitatem, beneficium, vel officium triennio proximo hactenus possedit, vel in futurum possidebit, non possit postea in petitorio, vel possessorio à quoquam etiam ratione iuris nouiter impetrati molestari, excepto hostilitatis casu, vel alterius legitimi impedimenti, de quo protestari, & illud intimare* 52
teneatur. Ratio autem tum decreti Concilij, tum huius Regulæ *de triennali est*, non solum propter vitandas lites in materia beneficiorum, sed etiam ad puniendum negligentiam non reclamantium contra iniustos possessores illorum. Gomez *de Regula trienn. q. 28.* Sanchez, *supra dub. 20.*

Vnum tamen, & septimum ex adductis, 53
stare videtur pro D. Episcopo, ex quo plura ex iis, quæ adducta sunt corruere apparent. Illud autem est, quod, vt supponitur, Thesaurarij, qui pro tempore d. Thesaurariam obtinuere, nunquam in ea Ecclesia residentiam fecere, nisi iuxta arbitrium voluntatis eorum: ex quo videtur sequi consuetudine immemorabili introductum fuisse, vt tales Thesaurarij non teneantur 54
residere: eo præsertim quod Concilium Tridentinum loco illo relato *ex sess. 24. c. 12.* nihil faciat ad intentum, cum & si præcipiat talem residentiam cum derogatione consuetudinum in contrarium, non tamen derogat consuetudinibus immemorabilibus, quibus non derogatur, nisi expressa mentio de illis fiat: ex quo etiam corruere videntur ea quæ dicta sunt de subreptione aut obreptione in impetratione huius dispensationis.

Ad hæc tamen plura dici possunt. Primò qui- 55
dem, quod quamuis admitteretur ex hoc excusari posse d. dispensationem ob reticentiam residentiæ requisitæ pro d. Thesauraria, non tamen excusaretur ob reticentiam qualitatis illius, quod scilicet esset Dignitas, & *in Ecclesia Cathedrali*, quæ reticentia fuit in impetratione dispensationis, vt dictum est. Cum enim hæc qualitas sit diuersa à residentia, diuersum 56
iudicium de illa est formandum. Etenim diuersorum diuersum est iudicium *l. inter stipulationem §. sacram ff. de verbor. obligat.* Gratianus *Marchiæ decis. 32. n. 8. & decis. 42. n. 10.* Barbosa *in Axiomat. iur. axiomat. 24. numer. 6.* 57
Deinde dico, esto quod loco relato ex sess. 24. Concilij non derogetur consuetudinibus immemorabilibus, derogatur tamen ipsis ab eodem Concilio etiam in materia residentiæ *sess. 21. cap. 3. & sess. 22. cap. etiam 3.* Vnde nihil est in Concilio pro D. Episcopo, sed potius multa contra ipsum. Addo tertio nec *cap. illud 12. sess.*

sess.24. illi suffragari, eo quod non fiat mentio
58 ibi de consuetudinibus immemorabilibus. Etsi enim generaliter loquendo consuetudo immemorialis non censeatur auferri, nisi de ea fiat expressa mentio in lege, vel decreto reuocante consuetudinem, etiam apposita dictione vniuersali, vt docent Glossa *in auth.vt de cætero §.vt de cætero, verb. præscriptione collat.5*. Angelus, Tiraquellus, Afflictus, Couarruuias, Gutierez, & plurimi alij, quos refert, & sequitur Santarellus *var.resol.q.4.num.34*. Nihilominus tamen hoc fallit in casu præsenti de isto decreto residentiæ. Extenditur enim etiam ad casum, quod
59 esset immemorabilis consuetudo in cõtrarium: propter declarationem S. Congregationis sub Gregorio XIII. quam referunt Garzia *de benefic. p.3.cap.2. num. 197.* Armendariz *in addit. ad recop.l.Nauarr.lib.2.tit.23.de residentia num.20.* Sanctarellus *supra num. 33*. Barbosa *in Collu. Concil. ad illum locum num.60.* & alibi sæpius. Vnde Leonardus Lessius *in Relationibus Theolog. posthumis verbo beneficium cas.18*. Etsi admiserit
60 posse per consuetudinem derogari iuri de residentia, dicit tamen hoc intelligi nisi Romæ aliter statutum fuerit. Ratio autem huius declarationis S. Congregationis ea est, quia cum
61 tollitur consuetudo tanquam iniqua, & irrationabilis, censetur etiam sublata consuetudo immemorabilis, vt notant Azebedo *in l.3.tit.1. lib.2.recopil.n. 21*. Dueñas, *Regula 144.ampl.3.* Felin. *in cap. cum ex officij de præscript. num.13.* Tiraquellus *lib.2.de retract. Conuent. §.1.gloss.2. num.25*. Couarruuias *lib.3.var.cap.13.num.5. ad med.vers. Aduertendum tamen.* Concilium verò
62 derogans consuetudini de non residendo simpliciter, vel de non residendo vltra tres menses videtur illi derogare tanquam irrationabili. Accedit quod probandum restat quod talis con-
63 suetudo fuerit introducta, & obseruata cum tolerantia Ecclesiæ, vel Papæ, aliàs nihil valeret, vt docent Carolus de Grassis *de effectib. Clericat. effect. 3.* post Baldum *in consil. quodam post decis. Pedemont.69.num. 39*. Riminald. iun. *lib.1.consil.25.n. 25.* & Sanctarellus *supr.n.40.*

Si vrgeas vlterius quod non obstante Con-
64 cilio, aut declaratione ipsius adducta potuit consuetudine introduci quod habentes dignitates in aliqua Ecclesia possint ab illa abesse, etiam vltra tres menses, & interim percipere fructus, vt docent Nauarrus *in summ. c.25.num. 121*. Selua *de benefic.4.p.q.2.num.5*. nec dissentit Lessius *lib.2.de iust.c.24.num.162*. maximè loco relato ex *relectionibus posthumis*. Respondeo,
65 quod quando lex reprobat aliquam consuetudinem, tanquam iniquam, & irrationabilem, prout contingit in præsenti, non potest de nouo introduci consuetudo contra talem legem; vt habet Sanctarellus *supr.num. 42*. post Abbatem Butrium, Tiraquellum, Couarruuiam, & plures alios, quos refert. Idem dico
66 de non receptione talis legis, seu declarationis, propter eandem rationem, & quia ad hoc erat necessaria scientia, & conniuentia Principis ferentis legem, scilicet Papæ, prout etiam ex multis aliis DD. comprobat idem Sanctarellus *num.44*. quæ tamen non adsunt in hac materia residentiæ.

Aliud quod in fauorem Episcopi afferri pos-
67 set, scilicet quod saltem ratione vsucapionis triennalis ipsorum fructuum potuerit præscribere ne teneretur illos restituere; eo præsertim quod fructus beneficij præscribuntur triennio, cum sint res mobiles, Couarruuias *Regula possessor 2.p.§.2. num.5*. Sanchez *lib. 2. in Decalog. c.5. num.12*. Hoc inquam nec fauet Episcopo, cum etiam ad vsucapionem, (siue sit res distin- 68
cta à præscriptione, siue non) requiratur bona fides. Molina *tom. 1. de iust. & iure tract.2.disp. 60.§. vsucapionem*. Thesaurus *in prax.p.1.c.32.* hæc autem bona fides non potest esse in Episcopo, quia bona fides est *credulitas, qua quis prudenter iudicat rem esse suam*. Molina, Reginaldus, 69
Lessius, Lopez, Filiucius, & alij, quos refert, & sequitur Bonacina *de Restitut.in genere disp.1.q. vlt.punct.2. §.2. num.15*. at verò Episcopus non potest *prudenter* iudicare illos fructus esse suos, cum dispensatio ad illos retinendum fuerit subreptia, aut obreptitia, & esto quod legitima esset, cessauerit ob cessationem causæ, vt dictum in præcedentibus; vbi etiam de confidentiali simonia.

Ex quibus iam patet ad quæsitum huius consulti, prædictam reseruationem fructuum d. 70
Thesaurariæ neque à principio valuisse, neque modo temporis tractu valere posse. Innititur enim baculo arundineo, scilicet dispensationi irritæ, & nullæ, ex qua vtpotè ex fonte vitiato nunquam puri latices. Vnde nullum ex tali dispensatione commodum consequi potuit, aut potest Episcopus *Cap.super lit.de rescript.* ibi *nullum ex illis literis commodum consequantur, & cap.* 71
sedes eod.tit. ibi. *Mendax precator careat penitus impetratis*, quod etiam habetur *l. & si legibus 5. cap.si contra ius*. Abbas *in d.cap.supr.lit.n.1. not.2.* Imola *num.6*. Barbatius *n. 24*. Sanchez *lib.8.de Matrim.disp.21.num.65*.

Consequenter etiam nec resignatarius titularis cui Episcopus resignauit d. Thesaurariam 72
potest illam retinere, etiam post Episcopi obitum; aut aliquod emolumentum recipere ex ipsa. Innititur enim eidem vitiatæ dispensationi, quæ sicut resignanti nullum commodum afferre potuit, sic nec resignatario; correlatiuorum enim idem est iudicium & eadem disciplina, & de vno dispositum trahitur ad aliud, *l. fin. ff.de acceptil.l. fin. C.de indicta viduit. tollend.* & correlatiuo vno destructo, destruitur, & aliud, *l.filio §.matri, ff. de adiment. leg.* ac regula corre- 73
latiuorum est regula parium, *l.Iulia §.si procur. ff.de actionib. empt.* de quibus omnibus Barbosa ex variis iuribus, & *DD. in Axiom.iur. Axiom. 61.per totum.*

Eo vel maxime, quia cum resignatio talis Thesaurariæ, vt dictum in præcedentibus, fuis- 74
se videatur simoniaca simoniæ conuentionalis, ideo præfatus resignatarius titularis incurrit nõ solum pœnam excommunicationis Papæ reseruatam, sed nullitatem Thesaurariæ sibi resignatæ, incapacitatem ad idem, & alia beneficia, & fructus ipsorum, prout patet ex Bulla *intolerabilis* Pij V. & authoribus relatis. Vndè nec datur illi actio contra bona relicta ab Episcopo, casu quo mortuus sit, quia cum talis resignatio irrita, & inualida fuerit, nullum ius resignatario tri- 75
buit, & actus principio nullus, nullum producit iuris effectum *l.4. §. condemnatum ff. de re iudic. cap.ad præsentiam de appellat.* & ibi DD.

Nec fauet illi clausula illa, *siue quouismodo* 76
vacet; Quidquid enim sit de huius clausulæ intelligentia, de qua Nicolaus Garzia *de Beneficiis*

p.11.

*p.*11. *c.*1. Semper debent iustificari literæ Papæ concedentis talem resignationem cum illa, vel alia quacumque clausula, quod fieri non potest, posita subreptione, & obreptione qua laborant, vt dictum manet.

77 Solum ergo restat consulendum de resignatario possidenti d. Thesaurariam, Vt quia in præsenti agitur de periculo animæ, in quo casu, vt ait Genuensis *in practicabil. q.* 62. non est attendendum *ad subtilitates*, recurrat ad S. Pœnitentiariam, quæ in similibus casibus benignissimè solet dispensationem concedere, reualidando titulum inualidè à principio obtentum, vel alio modo, præsertim si casus sit occultus, aut non deductus ad forum contentiosum.

IESVS MARIA.

Dubium Secundum.

78 DE pensione imposita ab Episcopo super quodam beneficio, & postea redempta.

Casus.

ILlustrissimus Episcopus N. cuidam per concursum ad quoddam beneficium curatum electo pensionem imposuit 100. florenorum tribuendorum cuidam ab ipso nominato: qui postea illam transegit beneficiario propter pecuniam datam. Quæritur quid iuris.

Responsio.

79 DIco primo, impositio huius pensionis super beneficium non potest fieri stando in iure communi, nisi solum per Papam. Ratio est, quia ita deciditur *in cap. Vnico. Vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur*, vt ibi firmant DD. communiter, ac sequuntur, specialiter Rebuffus *in prax. benefic. tit. Requisita ad collationem à n.* 6. *& de pacific. possess. num.* 117. Flaminius *de confident. q.* 28. *num.* 120. Vgolinus *de simonia tabula* 1. *de simon. in genere cap.* 28. §. 3. *num.* 6. Azor. *tom.*2.*lib.* 8.*c.*6.*q.* 1. dicens hoc esse *extra omnem controuersiam.* Secun-
80 do, quia solus Papa est, ad quem pertinet bonorum omnium Ecclesiasticorum libera administratio, *cap.* 2. *de præbend.in* 6.*& Clem.*1.*in fin. vt lite pendente*, Gigas *de pension. q.* 6.*n.*1. Gar-
81 sia 1.*par. de benefic. cap.* 5. *n.* 274. Debet tamen iusta causa huius impositionis subsistere, *v. g.* vtilitas Ecclesiæ, quæ semper est præsumenda, dum contrarium non constet, Gigas *q.* 1. *num.* 4. *& q.* 6. *num.* 7. Garsia *sup. numer.* 278.

82 Nec obstat si pro Episcopo dicatur ipsi competere facultatem imponendi pensiones super beneficia iusta causa subsistente *cap. pastoralis, de iis, quæ fiunt à Prælatis cap. prohibemus de cen-*
83 *sib. & duobus sequentib.* Abbas *in cap. conquerente. n.* 5. *de Cler. non resid.* Felyn. *in cap. ad audientiam n.* 4. *&* 5. *de rescript.* Rebuffus *de pacif. possess. n.* 23. & alij relati à Rota in vna *Meliten. Canonicatus* 6. Martij 1595. & in alia *Albiganen. confidentiæ p.* 2. *recent. decis.* 166. & multis aliis relatis à Gonzalez *sup. regul.*8.*Cancellar. gloss.* 5. §. 5. *n.* 27. Hæc enim doctrina solum est accipienda de pensione non perpetua, seu imposita super personam beneficiarij, ac per consequens quæ non duret post eius mortem; non de pensione perpetua imposita super beneficium, quæ durat ad vitam pensionarij. Rota *decis.* 437. *n.* 2. *par.*1. *recent.* apud Farinacium. Gigas *q.* 6. *de pensionibus* cum Innocentio, Imola, Felino, Ancharano, Oldrado, Decio, Anton. & alijs quos citat. Quod etiam tenet, & latè probat Gambar. de *offic. & potest. legati lib.* 6. *cap.* 77. & videtur posse probari ex *cap. Constitutum de religiosis domibus.* & *C. cum venisset de restit. spoliat.* & *cap. Veniens, c. de cetero de transact.* Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 3. *lib.* 4. *de simon. cap.* 24. *n.* 37. *& cap.* 34. *n.* 16. Lessius *de iustitia, & iure lib.* 2. *c.* 34. *n.* 206. Azor supra relatus, Naldus *in summa verbo pensio n.* 1. Bonacina *de simon. quæst.* 4 §. 15. *n.* 9. Barbosa *de offic. & potest. Episcopo. allegat.* 85. *num.*1. innumeris aliis, Castrus Palaus *p.* 2. *tract.* 13.*disp.*1.*pun.*11.§.2.*n.* 4. Casu autem quod intelligantur de pensione imposita ipsi beneficio 84
solum est id accipiendum in casu litis, causa pacis, & concordiæ, prout tenent Panormitanus, Cardinalis, Gigas, & Caccialupus, quos refert, & sequitur Suarez *suprà cap.* 51.*n.* 18. & Palaus etiam *supra.* Quamuis nec hoc admittant Garsia *de benefic. par.* 1. *c.* 5. §. 2. *num.* 333. Azor, & Reginaldus, quos etiam refert, & sequitur Bonacina *supra*, referens quoque Rotam in vna Calaguritana *beneficij* de Oudareg. 28. Martij 1583. coram Lancellotto, & in alia Calaguritana *beneficij de Arsiola* 18. Iunij 1593. coram Gipsio.

Quidquid autem sit de iure communi, nihilominus quod de facto propter stylum Cu- 85
ris non admittentis huiusmodi pensiones super beneficia, non possint imponi ab Episcopo, ac per consequens in casu præsenti hanc pensionem non potuisse ab Episcopo imponi, certa veritas est. Quam tenent non solum Suarez, Lessius, Bonacina, & Palaus relati, sed etiam Granutius *de reseruationibus* 9. 62. *n.*6 *&* 7. allegans decretum Pauli IV. & declarationem S. Congregationis, Sanchez *tom.* 1. *consil. moral. lib.* 2. *cap.*3. *n.*12. referens etiam Lopez, Sotum, Toletum, Aragon, Rodrigez, Nauarrum, & Beiam, Adde Laymanum *lib.* 4. *tract.* 2.*c.*18. *n.* 2. Naldum *supra* Salon 2.2.*q.*93.*art.* 2.*controu.* 6. Petrum Ledesmam 2.*p. sum. tract.*12.*consil.*20. 86
& 21. & alios. Nam vt inquit Lessius citatus *stylus Curiæ ius facit: quod maximè in pensionibus verum est, quarum ius vniuersum constat ex consuetudine.*

Potuit tamen imponi pensio etiam super be- 87
neficium, si id fieret cum reseruatione *assensus Apostolici*: ita scilicet vt valida non censeretur, nisi ipso accedente. Rota *decis.* 437. *n.* 1. *in p.*1. *recent.* apud Farinacium. Talis enim conditio purificat actum, & reddit ipsum licitum, eo quod per ipsum nihil stabiliatur de facto, sed dependenter à beneplacito Apostolico. Nauarrus *in Man. cap.*23. *n.*108. Thesaurus *in prax. p.* 88
2. *verb. simonia cap.* 2. *in fin.* Imò quoad simoniam ipsum purificat. Quia si conditio non adimpletur nihil dicitur actum. *l. pecuniam, quam* 36. *ff. si cert. pet.* & ibi Paulus, & Ias. *l. si quis sub condit.* 8. *ff. si quis omissa cau. testam.* & in terminis tradit Caputaque *n. dec.* 205. *n.* 3. *& dec.*

338.

338. *n.* 3. *&* 4. *p.* 1. Cæsar de Graffis *dec.* 1. *n.* 3. *de præb.* Rota *dec.* 673. *&* 682. *lib.* 3 *p.* 3. *diu.* Nauar. *conf.* 1. *de rebus Eccles.* Flamin. Parif. de *resignat. lib.* 1. *quæst.* 3. *ex num.* 20. *& fere per tot.* Rebuff. *in prax tit. de noua prouis. n.* 29. *&*
89 *n.* 35. *&* 36. Gonzalez *super Regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 12. *n.* 80. si autem conditio aduenit iam contractus est absolutus, & sortitur suum effectum *l. necessario* §. *quod si pendente ff. de peric. & com. rei vend. & l. si pecuniam ff. cert. pet.* Vbi etiam Doctores. Et quia contractus conditionatus ex-
90 pectans consensum sedis Apostolicæ, non est propriè contractus, sed potius simplex tractatus. Aretinus *conf.* 11. *num.* 2. Menochius *conf.* 63. *n.* 30 Pasqualigus *in quæstionibus moralib. q.* 303. *n.* 4. Vnde remanet in suspenso vsque ad beneplacitum Apostolicum superueniens.

91 Quatenus etiam ista pensio legitimè imponi posset ab Episcopo necessarium erat quod adesset causa imponendi illam; si enim deesset, nulla esset, & inualida pensio. Corras. *de benef.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 13. Ioannes Nicolaus *lib.* 1. *de Iure patr. n.* 70. Sarnens. *in compend. vtriusque signat. & in Regul. de Annal. q.* 2. Garsia *de benef par.* 1. *cap.* 5. §. 2. *n.* 322. post alios, quos etiam sequitur Filiucius *tract.* 42. *de pensionib. cap.* 2. *n.* 8. *&* Palaus *par.* 2. *tract.* 13. *disp.* 1. *pun.* 11. §. 2. *n.* 6. Est enim pensionis impositio contra ius, *Cap. vnic. vt Ecclesiast. benefic.* cui
92 Episcopus non potest derogare. Imo debet esse talis contra expressa, & de illa constare. Oldrad. *conf.* 226. Gigas *q.* 9. *num.* 2. Rebuffus *de pacif. possess. n.* 123. *alias* 107. & *in repetit.* §. *qui vero*, Garsia *supr.* 325. Filiucius *supra, & n.* 3. ex Nauarro, & Azorio. Barbosa *de offic. & potest. Episcopi Allegat.* 85. *num.* 12. dicens quod *hæc causa debet probari concludenter.* Et ita decisum est à Rota in Melitensi, seu Mileuitana *Canonicatus* coram Millino, ibi: *licet sit nulla ipsa pensio si non constet de causa.* Præsumitur enim imposita in fraudem, si de illa non constat. Pro-
93 vt cum Ancharano, & Cardinali tradunt Rebuffus, & Corrasius, ac sequitur idem Garsia *supra n.* 324. & posset alioquin argui de confidentia simoniaca, Filiucius *supra* ex Flaminio, & Garsia. Nec sufficit assertio Episcopi asserentis talem causam interuenisse. Nam ei non creditur, cum actum liberè facere non possit, *l. si*
94 *fortè*, vbi Bartholus, *ff. de castrensi peculio* & in proposito Rebuffus *supra*, Abbas *in cap. diuersis fallaciis de Cleric. coniug.* Oldradus *supra* Corrasius *d. cap.* 4. *num.* 14 & Garsia *supra numer.* 326. *&* 327. Barbosa, & Palaus supra relati.

95 Similiter quatenus valida esset, oportebat quoque quod consensus beneficiarij accederet: sine illo enim inualide pensio beneficio imponitur. Est namque lege Pontificia cautum in Regula Cancellariæ, Adriani videlicet 41. & Leonis X. 43. vt nulla pensio imponatur, nisi de consensu illius beneficiarij, qui pensionem soluere debet, qui si fuerit in Curia personaliter præstet consensum, & solitum iuramentum, sin minus per procuratorem ad id specialiter constitutum. Gigas *de pensionibus q.* 10. ex authoritate Innocentij, Romani, Oldradi, & Ancharani, Caccialupus *de pension. q.* 5. Azor. *tom.* 2. *instit. moral. lib.* 8. *c.* 8. *q.* 6. Garsia *de beneficiis lib.* 1. *c.* 5. *n.* 320. Palaus *p.* 2. *tract.* 13. *de Benef. disp.* 1. *pun.* 11. §. 5. *n.* 1. Barbosa *in prax exigen. pension. in proœm. n.* 13. asserens etiam neque ipsum Papam concedere solitum pensionem sine consensu titularis. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *tr.* 3. *cap.* 8 *n.* 131. affirmans pensionem obtentam sine consensu beneficiarij haberi subreptitiam. Quam etiam doctrinam amplectitur Marcus Vidal *in Area vital. inquis.* 5. *de Iudic. n.* 25.

Pariter quoque si beneficium istud grauatum 96
alioquin erat alia pensione, videtur non potuisse de nouo ita grauari, nisi valor vtriusque pensionis exprimeretur; iuxta Regulam Cancellariæ *de exprimendo valore beneficiorum*, quæ, secundum plurium sententiam (de qua Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 28. *n.* 36. Mandosius *reg.* 33. *q.* 6. *n.* 2. 3. *&* 9. Gambarus *lib.* 6. *à n.* 350. Rebuffus *de pacif. possess. n.* 31 *alias* 114.) ad pensiones etiam extenditur. Prout ex Caccialupo, 97
& aliis affert Garsia *de benefic. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 101. Adminus tamen hoc procedit quando pensio imponitur in beneficio pensione alia grauato prout habet Palaus *supra d.* §. 5. *n.* 7. quia tunc ne beneficiū vltra vires grauetur oportet exprimatur valor vtriusque pensionis. Quod necessario sequitur ex his quæ dicta sunt supra, scilicet pensionem non posse imponi causa non expressa.

Imò generaliter loquendo si beneficium il- 98
lud grauatum erat vna pensione non potuisse grauari altera, nisi de priori facta fuisset mentio quantumuis à Papa fieret talis reseruatio, & etiam ex motu proprio, tenet Garsia *supr. n.* 561. ex Cassadoro. Caputaquensi, Gambaro, Mohedano, Mandosio, Parisio, Azorio, & tenet Rota in vna Conchen *medietatis fructuum*, & in vna Valentina *pensionis*, quas refert ipse Garsia, & ratio est, quia nec Papa ipse censetur velle onerare beneficium duplici onere. Vnde idcirco Palaus *supra n.* 6. ex Gambaro, & Azorio inualidam censere videtur huiusmodi pensionem.

Præcipuè tamen, vt prædicta pensio licitè, & 99
valide imponi posset ea esset soluenda alicui personæ de præsenti determinatæ ab Episcopo non determinandæ postea ad eius arbitrium. Sic enim colligi videtur ex Pio V. in Bulla *Intolerabilis* quæ in Bullar. est 85. in qua confirmans Bullam aliam Pij IV. inter casus, in quibus confidentia beneficialis incurri statuit, sic habet §. *Itidem. Si ordinarius, vel alius collator contulerit* 100
ante hac, aut conferat in futurum beneficium Ecclesiasticum quouis modo vacans, ea conditione tacita, vel expressa, vt postea in alterum pro arbitrio collatoris, seu alterius cuiuscunque contra iuris communis ordinationem disponatur, siue vt de eo prouisus fructus illius vel partem ad vtilitatem, vel libitum conferentis, vel decedentis, aut alterius relinquat, & remittat seu pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens, vel alius per se, vel alium scripto, aut verbo iusserit, seu dignificauerit, persoluat, & pariter si à patrono etiam Laico, vel alteri præsentatori, seu electori contigerit, aut contingat id fieri, si enim expen- 101
dantur illa *pensionem illi, vel illis, quem, vel quos idem Collator, aut cedens iusserit, seu significa-* 102
uerit, persoluat, &c. rectè sequitur id quod dixi. Hæc etiam est sententia Rotæ in Albiganem *confidentiæ* supra relata, vbi explicans hanc Bullam Pij V. inquit. *Illa loquitur de collatione facta cum conditione, quod contra iuris communis ordinationes prouisus soluat pensionem alicui personæ, quam postea Episcopus nominauerit.* Clarius ex alia Mileuitana coram Millino, etiam superius relata.

relata, vbi sic: *Pensio imposita per Episcopum*
103 *ad fauorem certæ personæ, etiam de consensu prouisi, etiam coram Notario præstito in forma, non facit prouisionem simoniacam, licet sit nulla ipsa pensio, si non constet de causa. Si autem pensio fuisset imposita per Episcopum personæ sibi bene visæ, & postea declarandæ, esset simoniaca, & confidentialis ex Bulla Pij V. quo casu solum est intelligenda.* Est quoque expressa Garciæ supra *numero* 313. Vbi sic. *Dicta con-*
104 *stitutio Pij V. §. Itidem procedit, & loquitur, quando pensio fuisset imposita per Episcopum personæ sibi bene visæ, & postea declarandæ, quo casu esset simoniaca, & confidentiaria, ex d. constitutione, quæ hoc casu solum est intelligenda, vt in terminis resoluit Rota in vna Mileuitana Canonicatus 6. Martij* 1595. sequitur Filiucius *supr. numero* 5. §. *secundo infertur.*

105 Vnde si hoc contigit in præsenti intrant pœnæ ab eodem Pio V. his verbis taxatæ. *Omnes & singulos qui huc vsque Ecclesias, Monasteria, beneficia, fructus, pensiones, aliasue res intercedente hoc confidentiæ vitio, receperunt, ac retinent, nisi statim ad se reuersi, & resipiscentes celeri dimissione sibi prospexerint, & qui quid tale admiserint in futurum, etiam omnibus, & singulis aliis Ecclesiis, Monasteriis, dignitatibus, officiis, & beneficiis obtentis, quæ pariter sub dicta reseruatione comprehendi volumus, nec non fructibus, pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis, ac etiam Romanæ Curiæ, & aliis officiis temperalibus, præsentium authoritate priuamus, & ad futura inhabiles decernimus, & in iuris subsidium, excommunicationis sententia innodamus, à qua nullos nisi in mortis articulo constitutus ab alio, quam à Romano Pontifice absolutionis beneficium valeat obtinere.*

106 Videtur tamen beneficiarius, qui hoc beneficium tali pensione grauatum recepit ab his pœnis immunis, si id non fecit, mediante aliquo facto explicito, vel implicito sed simpliciter recepit beneficium ita ab Episcopo grauatum ad instantiam, seu preces ipsius. Colligitur enim ex verbis illis ex §. *Itidem* superius
107 relatis: *ea conditione tacita, vel expressa*, hoc enim arguit pactum. Et quia plures Doctores sentiunt Constitutiones istas Piorum tantum damnare vt simoniacam confidentiam eam, quæ antea talis erat, attento iure communi, scilicet quia in ipsa intercedebat pactum tacitum, vel expressum. Ita Sanchez *tom.* 1. *consil. moral. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 34. *numero* 2. specialiter de nostro casu loquens *numero* 9. referens Rodriquez, & Salcedo. Fauet Lessius *de Iust. & Iur. lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 16. *numer.* 95. Azot. *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 27. *q.* 6. Nauarrus *in Man. cap.* 23. *numer.* 109. & 110. Suarez, *lib.* 4. *de simon. cap.* 43. *numer.* 9. & 12. Castrus Palaus *par.* 3. *disp.* 3. *de simon. pun.* 18. *numer.* 3. dicens, hanc sententiam esse probabilem quod maximè procedit, posito quod resolutio huius pensionis facta fuit cum præseruatione consensus sedis Apostolicæ, prout Sanchez *eo numer.* 9. habet. Pro quo etiam
108 quamplurima Garca *de benef. p.* 11. *cap.* 3. §. 2. *à numero* 165. pro hac sententia referens plurimos authores, & S. Rotæ decisiones, maximè 169. referens vnam Rotæ decisionem in Calaguritana *confidentiæ* 14. Decembris 1592. coram Pena, vbi inter alia sic: *Postremò in Bullis Pij IV. & Pij V. non poterat fieri aliquod fundamentum; nam confidentia quam in casu proposito Fiscalis affuisse contendebat, non erat talis, qualis damnatur in præfatis Constitutionibus: cum enim duplex sit confidentia beneficialis, vna simoniaca, qua quis confidit quem collaturum beneficium mediante pretio, pacto, vel conditione expressa, vel tacita digno, vel indigno: altera qua quis confidit aliquem collaturum aliquod beneficium ob cognitione, vel amicitiam digno, vel indigno, sine tamen pacti, modi, vel conditionis interuentu, prout contigit in hoc casu, in quo non apparebat inter resignantes præcessisse pactum aliquod, conditionem, vel modum, talis confidentia non damnatur per illas constitutiones, cum non fuerint editæ contra omnem confidentiam illicitam, sed tantum contra illicitam simoniacam. Nauarrus in Man. cap.* 29. *n.* 109. *ver. ad* 12. *Ex prædictis autem patebat talem confidentiam illicitam simoniacam præcedente videlicet pactione, conditione vel modo irritam pro parte Fisci, & Andreæ ei adherentis, non fuisse probatam, & propterea Iustinum, & Didacum fore absoluendos, & in statum pristinum plenarie restituendos.* Hæc ibidem. 109

Intrat modo quæsitum alterum de hoc beneficiario præfata pensione grauato, cum reseruatione tamen assensus Apostolici, an videlicet possit illam cum pensionatio redimere sine periculo simoniæ ante obtentum sedis Apostolicæ consensum. Et respondendum affirmatiue. Cuius ratio est, quia dicta pensio non est imposita absolute, sed conditionate, scilicet supposito consensu sedis Apostolicæ. Conditio autem nihil ponit in esse, nec actus conditionalis valet, nisi posita conditione. *l. si quis sub conditione, ff. si quis omissa causa, l. cedere diem, ff. de verb. signif. l. si quis fundum ff. de contrahen. empt. l. ex facto ff. de hæred. instit.* Afflict. *dec.* 355. *numero* 4. Cephal. *cons.* 56. *numero* 11. & *seq.* Rolandus à Valle *cons.* 56. *numero* 14. & *seq. lib.* 3. Cum igitur talis sedis Apostolicæ consensus habitus non fuerit, pensio illa nihil ponebat in esse, ac perinde illam redimere, non est actus simoniacus. 110 111

Secundo & proximus ad intentum, quia clausula reseruationis beneplaciti Apostolici apposita in contractu illum reddit conditionalem. Cephal. *cons.* 118. *numero* 9. Panzirola *cons.* 35. *numero* 5. Borellus *cons.* 47. *numero* 17. Ioannes Baptista Costa *de Clausul. conuent. clausul.* 26. *num.* 2. Vnde concordiam initam sub beneplacito sedis Apostolicæ dici conditionalem post Glossam *in l. Item Labeo, in vers. si prece ff. famil. hercisc.* Paulum *cons.* 288. *ad med. & col.* 2. *vers. modo ita est, lib. tertio* Verallum *decis.* 12. *p.* 3. censuit Rota in Verdunen. *Abbatæ* S. Maij 1614. coram Buratto impressa per Farinacium *dec.* 542. *numero* 7. *p.* 2. *recent.* Contractum autem conditionalem dependere à conditione, ita vt ipsa in re non posita contractus nihil valeat, certi iuris apud omnes est. Hæc igitur impositio pensionis sub conditione dicti beneplaciti ante ipsum obtentum nihil valet. Ac proinde illam redemisse nihil fecisse est. 112 113

114 Tertiò, accedit Iuris axioma de quo Baldus *cons.* 478. *lib.* 1. & Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 48. *numer.* 2. videlicet, quod *deficiente conditione, deficit conditionatum:* deficiente igitur assensu Apostolico in impositione huius pensionis requisito deficit ipsa pensio, ac propterea de illa contrahere non est contrahere de pensione, sed de non pensione.

115 Ad hoc quarto idem corroborat, quod *conditione deficiente contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio. ex l. necessario* §. 1 *ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam* vbi Alex *n.* 4. *ff. si certum pet.* Menochius *cons.* 134. *n.* 30. *&* 31. *& cons.* 139. *& seq. & cons.* 322. *n.* 39. Tiraquellus *in l. vnquam verb. reuertatur n.* 277. *C. de reuoc. don.* Vbi quod defectus conditionis

116 habet oculos retro ad tempus dispositionis, Surdus *de alim. tit.* 9. *q.* 4. *n.* 23. Flamin. *de resignat. benefic. tom.* 1. *lib.* 1. *quæst.* 3. *n.* 27. Barbosa *supra n.* 6. Cum igitur defecerit sedis Apostolicæ consensus, quæ est conditio impositionis huius pensionis, ipsa impositio censebitur resoluta, & pensionem non subsistere, nec esse materiam simoniæ.

117 Hinc, quod paria sunt nihil fieri, & fieri sub conditione, quæ non purificetur, habet Rolandus à Valle superius relatus, & ex ipso Barbosa similiter *supra num.* 2. Et quod actus habetur ac si non esset factus, non purificata conditione, & Flaminius *de resignat. lib.* 1. *q.* 14. *numer.* 9. Barbosa *supra.* Et proximius

118 ad intentum quod conditione beneplaciti in transactione posita non adimpleta, nihil sit actum, habet Gonzalez *super regul.* 8. *Cancellar. glos.* 12. *n.* 80. ex Paulo, Iasone, Rotæ decisionibus, & aliis auctoribus. Quæ etiam conuincunt intentum.

119 Si autem huiusmodi pensio ante obtentum sedis Apostolicæ beneplacitum *nihil* erat vtique ipsius redemptio *nihil* quoque erant ex *nihilo* enim *nihil fieri* ex Philosopho *lib.* 1. *de generat. & corrupt.* & ex *l. seia ff. de tutor. & Curat. l. eius ff. de reb. dub.* Insuper cum *nihil*, &

120 *non ens* idem importent, & ex *non ente non fiat ens*, Farinac. *consil.* 60. *numer.* 90. *libr.* 1. Giurba *in consuet. Mess. c.* 16. *gloss.* 1. *nu-*

121 *mer.* 8. non poterit ex ipsius redemptione simonia aliqua procedere. Præsertim quia *non entis nullæ sunt qualitates, l. eius, qui in Pro-*

122 *uincia vers. ff. si certum petat. l.* 4. §. *condemnatum ff. de re iudic. l.* 2. *ff. de vsufruc.* Nec etiam secundum apparentiam, *non entis & non apparentis idem est iudicium, & paria sunt rem non esse & non apparere. l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. l. in lege ff. de contrahend. empt.* Surdus *decision.* 149. *numer.* 2. Rota *decision.* 167. *numero* 35. apud Farinacium *part. prima recent.*

123 Quæ maius robur accipiunt si animaduertatur, quod simonia est iuxta communem diffinitionem, *voluntas emendi, aut vendendi, seu commutandi rem spiritualem, seu spirituali annexam pro temporali*, vbi cum pro materia simoniæ assignetur *res aliqua*, manifeste elicitur quando id quod commutatur emitur, aut venditur non est *aliqua res*, non committi vllo modo simoniam. Si igitur pensio, de qua in præsenti nihil erat, vt probatum manet tempore huius contractus, clarè elicitur illum non fuisse simoniacum. Nec 124
iuuat quod ipsa pensio etsi tunc non esset, attamen futura esset quando Papa concederet suum beneplacitum: quia res non iudicatur ab eo quod erit, sed ab eo quod est. Felynus *Cap. Cum adeo numero* 4. 5. *&* 6. *de rescript.* Tuschus *concl.* 83. *numero* 29. Maxime vbi spes futuritionis proxima est fallibilis, prout contingit in præsenti. Barbosa *in axiom. Iur. axiom.* 6. *numero quarto.*

Exempla quoque rem clariorem efficiunt. 125
Primum de alienantibus bona Ecclesiastica sine assensu sedis Apostolicæ alienari prohibita. Sic enim alienantes si in contractu opponant clausulam istam, *saluo assensu sedis Apostolicæ*, vel similem; si nihilominus rem alienatam tradant, nihil efficiunt, & contractus est nullus: eo quod protestatio est contraria facto, & illa clausula faciat contractum manere in suspenso, & quia talis contractus est conditionatus, ac conditio nihil ponat in esse: prout 2. *tom. meæ summ. qq. regul. Cap.* 19. *numero* 61. dixi post Quarantam, Peyrinis, & Bonacinam, quod & sequuntur Genuensis *in Prax. Archiepisc. cap.* 52. referens declarationem Clementis VIII. & alij authores apud Bordonum *in resolut. resol.* 27. *num.* 37. A simili 126
ergo, cùm impositio ista pensionis facta ab Episcopo cum reseruatione assensus sedis Apostolicæ ante illum nihil fuerit, propterea nec materia simoniæ esse potuit, quando de illa redimenda actum est.

Secundum est de contrahentibus sponsalia, seu etiam matrimonium, qui habent 127
impedimentum dirimens, consanguinitatis v. g. & contrahunt sub conditione, *si Papa dispensauerit.* Tales enim nihil faciunt ante dispensationem à Papa obtentam; adeo vt etiam post illam obtentam indigeant nouo consensu, seu noua ratificatione consensus prius habiti. Vt ex communiori sententia tenent innumeri, tum Theologi, Canonistæ, ac plures S. Rotæ decisiones apud Angelum Bossium *de matrimonij contractu capit. decimo numero* 308. *& seqq.* eo videlicet quod in contractibus præsens rei status, non venturus, consideratur, 128
l. Continuus §. *cum quis ff. de verb. oblig.* Eo etiam quod conditio illa si Papa dispensauerit censetur de iure *impossibilis*, quia quæ 129
à Principis voluntate dependent à iure censentur impossibilia, *l. apud Iulianum* §. *constat ff. de legat.* 1. *& d.* §. *Cum quis* cum aliis Iuribus & DD. allegatis à Surdo *dec.* 183. *n.* 5. *& cons.* 90. *n.* 23. & Angelo Bossio *supra n.* 315. Hæ autem rationes ad intentum nostrum applicatæ illud corroborant. Si enim in contractibus ad præsen- 130
tem rei statum non ad futurum attendi debet, sanè cum pensio illa tempore in quo de ipsa tractabatur, nihil esset; nec contractus de illa simoniacus esse poterat. Deindè si ea quæ pendent à mera voluntate Principis censentur à Iure impossibilia, cum dispensatio in beneficio onerando tali pensione à mera Papæ voluntate penderet, vtique ipsa tunc pro re impossibili habebatur de illa ergo redimenda contrahere simonia-

cum

cum non erat, cum simoniæ materia res possibilis debeat esse

Nec dici potest solum à iure iudicari impossibilia, quæ vel ex natura sua non possunt à
132 Principe concedi, vel difficile conceduntur, non verò quæ facilè. Contra hoc enim est, quod etiã id quod Princeps concedere solet, impossibile reputatur à Iuristis; & ita intellexerunt omnes *d.* §. *constat*, specialiter Menochius, Surdus, & alij apud eundem Bossium. Nam ius non considerat an Princeps, v. g. Papa dispensare facilè possit nec ne, sed an res sit impossibilis præsenti statu considerato: cum ergo impositio pensionis ab Episcopo facta tempore quo facta fuit, fuerit impossibilis, quia Episcopus non potuit illam imponere, ideo censeri debet de iure impossibilis.

133 Huius etiam manifestum signum est, quia Papa cum concedit pensionem impositam ab Episcopo, nullatenus intendit approbare factũ ipsius, sed gratiosè illam concedere, nulla habita ratione præcedentis facti per Ordinarium. Sic enim habet Rebuffus *in prax. tit. de reseruat. n.* 17. *ad fin. vers. & confirmatio pensionis*, quem Barbosa *in prax. exequendi pensiones, in proœm. n.* 6. sic
134 refert, & sequitur: *si de facto Ordinarius pensionem reseruat, petaturque illius confirmatio à Papa; nusquam talis confirmatio conceditur; vel enim reiicitur supplicatio, vel ipsemet Papa nulla habita ratione præcedentis facti per Ordinarium, prouidet de beneficio, & pensionem reseruat.* Pro quo etiam videndus Mandosius *in tract. de signat grat. tit. de*
135 *confirmationib. ad medium.* Sic etiam in casu, quo aliqui contraxerunt sponsalia, vel matrimonium sub conditione dispensationis Papæ dicunt Rota, Gratianus, & Barbosa ab Angelo Bossio *supra n.* 310. relati requiri nouum consensum, quia intentio Papæ, quando dispensat in gradu prohibito, est solum dandi facultatem contrahendi, non autem approbandi quod illicitè gestum est. Impositio ergo pensionis ab Episcopo facta nulla prorsus fuit, & iure irrita; vt proindè ipsius redemptio simoniaca non fuerit.

136 Idem quoque dicendum de transactione pensionis facta ex parte prætensi pensionarij, propter fundamenta adducta, quæ idem probant de illa, ac de redemptione. Cum enim illa connexionem habuerit cum redemptione se tenente ex parte beneficiarij, ita vt veluti fuerit vnus, & idem contractus ex parte beneficiarij vocatus *redemptio*, ex parte verò pensionarij *transactio*, ea-
137 dem erit ratio vtriusque: siquidem *connexorum idem est iudicium l.* 3. §. *Iudicio contrario ff. de contrar. act. tutel. l. proinde, ff. ad l. Aquil. l. cum actum ff. de negot. gest. cap. translato de constit. Cap. præterea de Offic. Deleg.* Et correlatiuorum regula
138 parium, *l. Iul.* §. *si procurator ff. de act. empti.* Et de vno illorum dispositum traditur ad aliud. *l. fin. ff. de accept. l. fin. C. de indic. l. siquis seruo C. de furt.* Vnde Baldus *cons.* 14. *super legitimatione n.* 2. *lib.* 4. ait, quod valet argumentum de vno ex correlatiuis ad aliud & ponit exemplũ
139 in emptore, & venditore. In hoc autem casu beneficiarius fuit veluti emptor pensionis, & pensionarius veluti venditor ipsius. Eo etiam quod
140 contractus claudicare non potest *l. Iulianus* §. *si quis ff. de act. empt. l. si cum dies* §. *penult. ff. de verb. signific. &* aliis Iuribus, & DD. apud Barbosam *in axiom. axiom.* 57. *numero* 2. *&* 5.

Ex dictis porrò infertur solutio ad aliud dubium, an scilicet talis contractus validus fuerit. Dicendum enim fuisse nullum, & inualidum. Cum enim fuerit supra rem non existentem, neque futuram, aut de iure possibilem, imo potius imaginariam, & fictitiam, quæ potius *non ens*, aut *nihil* appellari deberet, scilicet talis prætensa pensio, vtique & contractus ipse irritus, cassus, & fictitius existimandus. Actus enim ex origine falsa procedens est prorsus nullus *l. ex initio C. de falsis.* Simoneta *de reseruat. q.* 61. *n.* 7. Gonzalez *supra regul.* 8. *Cancellar. glos.* 31. *n.* 29. & sublato fundamento totum ædificium corruit, *l. egi tecum* 26 *ff. de except. rei iud. l. fin. ff. de constit. pecun. l. vectigal, ff. de pignor.* Rota *decis.* 10. *in fin. de præben. in antiq.* Ac deficiente fundamento superædificari non potest, *Cap. Cum Paulus* 1. *q.* 1. *cap. veniens de presbyt. non baptizato.* Gonzalez *supra n.* 31. & sublato antecedenti, tollitur consequens, *l. si cum te ff. de pact. c. ad petitionem de accusat.* cum aliis adductis per Euerardum *in loco à destructione antecedentis n.* 1. *per tot.* Gonzalez *sup. n.* 35. sublato etiam præsupposito, tollitur omne id quod ex eo sequitur. *l. mancipia C. de furt.* Roman. singul. 489. Gutierrez *cons.* 21. *n.* 6. Decis. *cons.* 644. *num.* 14. Rota *decis.* 589. *num.* 1. *diuers.* Sic institutio, seu confirmatio facta ad electionem, vel præsentationem nullam est similiter nulla, vt latè per Lamberrinum *de Iurepatr. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 3. *art.* 4. *num.* 2. *&* 3. Cum ergo probatum maneat pensionem ex qua originem habuit iste contractus, & in quo fundabatur tanquam in antecedenti præsupposito omnino fuisse fictitiam, & chimæricam, idem quoque sentiendum de ipso contractu. Ac quod etiam accedit, quod cum ex erroneo fundamento aliqua procedunt, omnia corruunt, *l. quod non ratione ff. de legib. l. si is qui putat* 15. *cum l. seq. ff. de acquir. hæred.* Achilles de Grass. *dec.* 1. *n.* 2. *qui filij sint legitimi*, Rocchus, *de consuet. sect.* 4. *numer.* 1. *cum seq.* Cum igitur hic contractus processerit ex erroneo fundamento illius pensionis omnino corruisse existimandum est. 141 142 143 144 145 146 147 148

Maximè verò nullitas eius contractus suadetur ex eo quod, vt supponitur in casu, ille coactus fuit, & meticulosus ex parte beneficiarij, eo videlicet quod pensionarius, qui erat vir potens opere, & sermone impediebat ipsi efficaciter possessionem beneficij, ita vt pro ea obtinenda coactus fuerit contractum hunc celebrare: Contractum porrò meticulosum, & coactum per metum iniustè incussum (qualis iste erat, siquidem nullum ius habebat assertus pensionarius ad illum incutiendum) irritare contractum certi iuris apud omnes est, quia metus consensui aduersatur iuxta regulam *nihil consensui* 117. *ff. de Reg. iuris*, ibi: *Nihil consensui tam contrarium est quàm vis & metus.* Et *Cap. Cum locum de sponsal.* ibi: *Cum locum non habeat consensus; vbi metus; vel coactio intercedit.* Esto sub trutina Doctorum sit, an iure naturæ, seu potius Ecclesiastico talis contractus irritus sit, de quo alibi dicendum. 149

Ex quo pariter resoluitur aliud dubium, an videlicet dictus beneficiarius 150

repetere possit pecunias dictas prætenso pensionario pro redemptione pensionis, & ipse pensionarius, aut hæredes ipsius illas restituere. Affirmatiuè namque videtur respondendum, prout ferè in terminis huius casus habent Marchesan. *p.* 1. §. 2. *de commiss. appellat. in caus. pens. fol.* 592. *num.* 94. *&* 97. Ioannes Baptista Costa *de clausul. conuent. claus.* 26. *num.* 2. Et ex ipso Barbosa de *clausul. claus.* 3.
152 *num.* 10. Propter multa. Primo, quia, vt iuris axioma habet, *nullum quod est nullum producit effectum*, vel *nullum esse*, *vel esse sine effectu paria sunt*, vel *nullum quod est*, *ius aliquod tribuere non potest*, pro vt ex Iuribus, Doctoribus, & Sacræ Rotæ decisionibus exornat Barbosa *axiom.* 164. Recte ergo sequitur præfatum pensionarium nullam pecuniam, nihilque emolumenti accipere potuisse ex relato contractu, vel occasione ipsius; cum nullum, & irritum fuisse in præcedentibus probatum maneat, ac proinde ad restitutionem rei acceptæ teneri. Secundo, quia con-
153 tractus nullus, seu irritus nullam potuit parere obligationem. *l. cum lex. ff. de fideius-sor. l. non dubium C. de legib.* Angelus Bossius *de matr. contr. cap.* 10. *num.* 312. Si igitur talis contractus nullus fuit, vt probatum manet, nullam parere potuit obligationem soluendi dictam pecuniam; ac propterea à dante repeti potest, & à recipiente restitui
154 debet. Tertio, quia metum incutiens in aliquo contractu tenetur metum passo ad damna, & interesse, & ad fructus perceptos, vt habent Aretinus *cons.* 96. *num.* 54. *& seqq.* Tuschus *pract. concl. verb. metus concl.* 222. *num.* 7. Farinacius 2. *par. fragm. crim. verb. metus num.* 9. Angelus Bossius *de matrimon. contract. cap.* 12. *num.* 214. 219. *&* 250. de quo Sanchez *lib.* 4. *de matrim disput.* 9. *num.* 4. ex pluribus DD. *num.* 5. loquens etiam pro foro externo. Metus ergo illatus beneficiario à pensionario asserto causa sufficiens erit ad restituendum pecuniam ob talem metum
155 ipsi datam. Quarto, quia regula generalis est in materia restitutionis, quod qui vi, vel fraude impedit habentem ius ex iustitia ad aliquam rem, & peccet contra iustitiam, & teneatur ad restitutionem damni. Prout ex Molina, Lessio, & aliis infert D. Cardinalis de Lugo *de iust. & iur. tom.* 1. *disput.* 18. *sect.* 5. *num.* 90. Atqui beneficiarius iste propter legitimam prouisionem sibi factam de beneficio debita illi erat, etiam ex iustitia, ipsius beneficij possessio: pecunia ergo data pensionario ne impediret talem possessionem recepta est contra iustitiam, & ex iustitia resti-
156 tui debet beneficiario. Quinto, quia etiam regula generalis est, quod ministri iustitiæ impedientes, aut non facientes id, ad quod tenentur ratione sui muneris, peccent contra iustitiam, & teneantur ad restitutionem, pro vt ex D. Thoma, Gabriele, Syluestro, Adriano, & multis aliis habet Sayrus *in clau. reg. lib.* 10. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 6 Sed pensionarius iste, cum esset Vicarius Episcopi tenebatur ex vi sui muneris, ac per consequens ex iustitia ponere in possessionem beneficij prouisum ad illud, vel saltem non impedire
157 eius possessionem: sunt enim Vicarij Episcoporum ipsorum Coadiutores *cap. inter cætera de off. ordin. cap. ex frequentib. de instit.* & circa beneficia, vel officia ab Episcopo prouisa nihil possunt alterare, nisi de Episcopi licentia, *cap. licet de offic. Vic. in* 6. Sbroza *de offic. Vic. lib.* 2. *q.* 111. *num.* 7. *&* 9. 130. *num.* 4. *& q.* 155. potius debent operari iuxta mentem Episcopi, cum eius personam repræsentent, & vnum tribunal cum ipso constituant. Cum ergo aliter fecerit, non solum non cooperando Episcopi prouisioni, sed etiam eam impediendo, contra suum munus egit, & contra iustitiam peccauit, & ad restitutionem damni illati, scilicet pecuniæ tenetur. Quod adeo verum est, quod etsi Sotus, Martinus de Ledesma, Nauarrus, Lopez, & Beia apud ipsum Sayrum *num.* 8. 158
teneant sic accipientem non teneri ad restitutionem antequam repetatur à dante, vel condemnetur à iudice, nihilominus Adrianus, Medina, Salonius, Banez, Valentia, Angles, & Molina, quos citat, & sequitur ipse Sayrus, rectius docent, statim ex natura rei, & ex ratione iniquæ acceptionis ante omnem requisitionem restituere debere. Ratio est, quia sic acceptum 159
verè contra iustitiam recipitur, & consequenter sic recipiens simpliciter ex natura rei illud restituere tenetur. Et confirmatur; 160
quia sic accepta inuoluntariè dantur, cum coactione ad redimendam vexationem, non enim darentur si alter, vt deberet, gratis illa facere, aut omittere voluisset. Et ita non solum potest repeti, sed res extra repetitionem iudicialem restitui debet *l.* 3. 6. *&* 7. *C. de cond. ob turp. caus. & l.* 4. *ff. eod. & l. Iuris gentium* §. *si ob maleficium ff. de pact*, Fauet quinto illud veluti commune *in debitum solutum repeti potest*. Quod saltem 161
est verum quando recipiens est factus ex eo locupletior *l. si non sortem* §. *libertus* & ibi Barthol. & Alexand. *de cond. indeb. & in l. si in area eod. titul.* prout in hoc casu contingit. Et præsertim, quando soluens indebitum, dolo aduersarij recipientis id facit, gloss. & Bald. *in l.* 1. *C. ne fil. pro pa.* & Alexand. *in l.* 1. *in fin. ff. de condit. indeb.* Prout si- 162
militer in præsenti casu accidit. Vnde quod ait Glossa cum textu *in l.* 2. §. *solet ff. de hæred. vel act. vend.* quod *indebitum solu-* 163
tum extra iudicium non repetitur, intelligitur quando id fit sine dolo aut coactione: alioquin est sicut solutum tyranno propter metum quod potest repeti. Bart. *in l. penult. in* 2. *col. vers. Idem dico ff. de condit. ob turp. caus.*

Nec quæ pro parte contraria afferuntur aliquid euincunt. Quod enim dicitur, *standum esse conuentioni*; & *valere transactionem super pensione*; & quod scienter soluens indebitum non repetit: Vnico verbo corruunt, dicendo videlicet vera esse, quando talia fiunt spontaneè, & voluntariè, non coactè, & meticulosè ad redimendam vexationem iniustam, prout in casu contingit. Propter dicta in superioribus, & quia violentia, seu vis est crimen omni iuri etiam naturæ, odiosum, *l. secundum naturam ff. de condict. indeb. l. si quis in tantam C. vnde vi. Mascardus de probationib. volum.* 3. *concl.* 164

concl. 1409. *n.*4. & quia *redimere licitum est sanguinem proprium*, habet Berthachinus *in Repertor. verbo Redemptio.*

165 Quod adeo verum est, quod etiam dato, & non concesso, quod pensio illa super qua fuit iste contractus, legitime imposita fuisset ab Episcopo, & sine vlla conditione reseruationis consensus Sedis Apostolicæ, si tamen Vicarius pensionarius possessionem illius impediret, prout fecit contra prouisionem ab Episcopo factam cuius erat administer, itavt illi dici posset: *Aliud Index nunciat, aliud præco clamat,* nihilominus pro redemptione talis vexationis potuit sine vllo crimine simoniæ beneficiarius

166 dare talem pecuniam. Ratio est, quia possessio ipsa est aliquid facti, non iuris, & tota spiritualitas pensionis est in ipso titulo, non in possessione, quæ est spiritualis, nisi solum ratione tituli cui est annexa: adquisito ergo titulo possessio erit quid corporale, & proinde sine simonia redimibilis. Prout tradunt innumeri authores, inter illos vnus pro mille D. Thom.

167 22. q. 100. *art.* 2 *ad* 5. dicens. *Antequam alicui acquiratur ius in Episcopatu, vel quacunque dignitate, vel præbenda per electionem, vel prouisionem, seu collationem, simoniacum esset aduersantium obstacula pecunia redimere: sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam: sed postquam ius alicui acquisitum est licet per pecuniam iniusta inpedimenta remouere.* Quod, & sequuntur Aragon. *ibid. dict.* 3 Manuel Rodriguez 2. *tom. sum. cap.* 59. *n.* 5. *& cap.*61 *n.*2. Vega *in sum.* 2. *p. cap.* 101. *cas.* 19. 33. *&* 44. *ad fin. &* 67. Petrus de Ledesma 2. *p. sum. trat.* 12. *concl.* 26. *&* 27. Suarez *lib.* 4. *de simonia cap.* 50. *n* 31. Lessius *lib.* 2. *cap.* 35. *dub.* 18. *n.*100. Sanchez *lib. consil. moral. c* 3. *dub* 30. *n.* 11. dicens hoc esse probabilius, Castrus Palaus *p.* 3. *de simonia disp.* 3. *punct.* 20. *n.*3. dicens hanc sententiam esse communem: & Canonistæ communiter *in cap. Matthæus, & cap Dilectus* 1. *de simonia cap. ad aures* 1. *de simonia.* Loquuntur autem

168 hi Doctores quando beneficium est ad ipsum per certam, & indubitatam institutionem, prout supponitur contigisse in casu præsenti. Ex hoc clarius innotescit id quod dictum est in superioribus. Si enim pro redemptione pensionis veræ, ac legitime impositæ, etiam absolutè,

169 & sine vlla conditione potest dari pecunia iniustè impedienti possessionem ad redemptionem vexationis, multo magis id fieri potuit pro redemptione pensionis fictitiæ, & imaginariæ nec subsistentis ante sedis Apostolicæ consensum, vt dictum in antecedentibus.

170 Friuolum etiam videtur quod aliquis dixit, scilicet pecuniam istam datam fuisse omnino liberaliter, ac proindè qui eam accepit, aut eius hæredes ad restitutionem non teneri. Donatio enim liberalis regulariter non præsumitur, nisi

171 probetur, Paulus *in l. Campanus ff. de oper. libert.* Bald. *in l.* 1. *numer.* 6. *c. ad Velleia.* Marsil. *sing.* 97. Mascard. *de probat vol.* 1. *concl.* 555. *n.* 1. Quia donare nihil aliud est, quam iactare, & dilapidare, vt dixit Vlpianus, *in l. filiis familias in princ. ff. de*

172 *donat.* & Caius *in l. contra iuris* §. *si filius ff. de pact.* & asseruit Bartholom. Cepo, *in tract. de simul. contract. in* 7. *præsumpt. n.*43 Nullus autem præsumitur velle iactare suum, & bona sua dilapidare, sed potius acquirere, & ditari. Aristo-

173 tel. *lib.* 3. *Ethic. cap.* 1. cum dixit, *neminem suas fortunas sponte eiicere*; ad quod pertinet context us *in cap. super eo de renunc. & cap. quia verisimile præsumpt.* Paulus *in l. cum de indebito vers. Qui enim soluit ff. de probat* Mascadus *supra num.*2. Adeo quod error potius aut stultitia præsumatur quam donario liberalis, prout etiam ex pluribus Doctoribus probat idem Mascardus 174
*supra num.*5. *&* 7. Vnde donatio cum sit actus inuerisimilis debet per probationes claras, & manifestas probari. Sic ex Decio, & Abbate idem Mascardus *n.*8. 9. *&* 10. quod multo ma- 175
gis procedit in donatione, quæ est in magnum preiudicium donantis, aut est immoderata, qualis fuisse videtur ista, de qua in præsenti Baldus *Cons.*102. *num.*3 *vol.*2. Bartol. *in l qua dotis, ff. sol. matrim.* Alciatus *cons.*1. *num* 15. *lib.* 8. *& cons.*2. *lib.*1. Et generaliter loquendo donatio non præsumitur, quando apparet de alia causa, vt ait Baldus *cons.*378. *num.*7 *vol.*5 Et cum quis 176
dat aliquid illi cum quo litigat, seu contendit, vt cautum est ab Alciato *cons.*52. *n.*7. prout in præsenti contigit; siquidem beneficiarius iste contendebat cum pensionatio super possessione sui beneficij.

DVBIVM III.

De Canonicis, & Capellanis, seu Beneficiatis.

Casus.

DVo Clerici beneficiati cuiusdam insignis Ecclesiæ Collegiatæ cum deberent ire ad 177
chorum cum Canonico pluuiali induto pro celebratione Vesperarum vnius Dominicæ per annum, & illis iuxta consuetudinem illius Ecclesiæ, per ministros ipsius darentur duo pluuialia, quibus induerentur pro associando d. Canonico, noluerunt ipsis indui, dicentes in Congregatione Clericorũ beneficiatorum illius Ecclesiæ fuisse decretum, seu statutum ne induerentur prædictis pluuialibus. Vnde contigit quod Vesperę differrentur, & esset aliquod scandalum inter sæculares, qui erant in Ecclesia, & dissidium inter Canonicos, & dictos beneficiatos. Quæritur quid iuris.

Responsio.

178 IN primis non leuiter deliquerunt isti DD. beneficiati nolentes indui dd. pluuialibus, posita consuetudine, quæ erat in illa Ecclesia sic faciendi. Quia, vt habetur *cap. Canonum de constit. Canonum statuta custodiantur ab omnibus. Et nemo in actionibus, vel indiciis Ecclesiasticis suo sensu, sed eorum authoritate ducatur.* Eadem enim est vis Canonis, & consuetudinis. Vnde istorum beneficiatorum facto sic opponitur D. Hieronymus 179
vt habetur *cap. ne innitaris eod. tit. de Constit. Ne innitaris prudentia tua. Prudentia sua innititur qui ea quæ sibi agenda, vel dicenda videntur patrum 180decretis præponit.* Eo etiam quod consuetudo firmata nulla eget probatione, sed propter eius generalitatem transisse videtur in ius commune non scriptum ex §. *Ex non scripto instit. de iur. nat. gen. & ciu.* & apertè tradidit Bal. *in l. post dotem* Decius *in cons.*483. *n.*2. Mascard. *de probat. vol.* 1. *conclus.*428. *n.*1. Quod maximè procedit, si talis 181
consuetudo Romæ sit recepta, prout in hoc casu

contingit, quia ad particularem consuetudinem vrbis Romæ confugiendum est in subsidium iuris. Mascardus *sup. num.* 3. *&* 6. & aliis.

182 Deinde, quia Officiali, & Ministro Principis resistere in his quæ pertinent ad suum officium, vel ministerium nefas est. *l. si seruus*, & ibi notat. Bartol. *C. de his qui ad Eccles. confug.* Hi autem qui dictis beneficiatis pluuialia illa præbuerunt, vt ipsis induerentur, veluti ministri & officiales sunt Eminentissimi & Reuerendissimi D. Cardinalis N. illius Ecclesiæ Superioris, & Prælati, cui à Gregorio XIII. in Bulla Ecclesiarum omnium

183 de anno 1576. conceditur *omnimoda iurisdictio, & superioritas in spiritalibus, & tẽporalibus in beneficiatos prædictos, ac illorum correctio, & visitatio.* Et infra, *ac circa diuinorum celebrationem in eadem Ecclesia.* Resistentes ergo dictis ministris, seu officialibus valde deliquerunt, etiam contra obedientiam, & reuerentiam, & honorificentiam debitã d. Eminentissimo propter decisionẽ Honor III. *in c. His quæ de maiorit. & obedientia*, vbi Pontifex præcipit ista exhiberi debere Cardinali illius Ecclesiæ, etiam vsque ad impositionem censurarum contra inobedientes.

184 Aliquale etiam scandali peccatum commiserunt malum præbentes exemplum sæcularibus, qui erant in Ecclesia expectantibus, quod cantarentur Vesperæ à Canonicis, ac Officium diuinũ perturbantes, & impedientes, quod hora debita & solita celebraretur. *Cap. qui scandaliza-*

185 *uerit de Regul. iur.* Cum tamen vt ista non contingerent maiora incommoda sustinere deberent quam pluuialia aliquantulum grauia deferre: ad hoc enim quod scandalum, seu malum exemplum euitetur, multa sunt concedenda, quæ alias concedi non deberent, vt firmant Menochius *in cons.* 51. *n.* 44. Rebuffus *de priuileg schol. priuil.* 110. *par.* 2. Lancellot. *de attent. par.* 2. *c.* 4. *ampl.* 21.

186 Contra reuerentiam etiam debitam DD. Canonicis deliquisse manifestum videtur, ipsos prouocantes, contemnentes, & facto ipso publicantes, quod ipsi erunt in causa, quod Vesperæ non cantarentur hora & modo solitis. Quæ eo magis vrgent quod Canonici sunt membra nobiliora, & omnibus aliis præeminent

187 vt tradit Antonius de Pretis *in Clypeo Pastor. c.* 3. *n.* 3. Pasqualigus *in qq. moral. cent.* 1. *q.* 79. *n.* 10. & sunt Clerici primi gradus, vt notant Geminianus *cap. Episcopus d.* 17. Felinus *in rubrica de maior. & obed.* Menoch. *consil.* 52. *n.* 84. Quæ

188 etsi de Canonicis Cathedralis Ecclesiæ, non de Collegiata intelligi videantur, vt Pasqualigus supra sentire videtur, est tamen in hac materia singulari nota dignum, quod Canonicatus Collegiatæ in Romana ciuitate est dignior Canonicatu Cathedralis alterius ciuitatis, vt censuit S. Congregatio Concilij. Teste Zerol. *in prax. Episcop. p.* 2 *verbo Canonici* §. 4. Vbi etiam refert ita in facto fuisse responsum ab eadem S. Congregatione de mente summi Pontificis Episcopo Borsamensi. Beneficiati

189 autem sunt veluti seruitores tantum Ecclesiæ prout habet Glossa *in cap Cum ad hoc de cler. non residen. verb. Assisios*, & Rota *decis.* 183 *par.* 1. *recen. n.* 2.

190 Sed quod magis dolendum, id est, quod prædicti Beneficiati renuentes indui dd pluuialibus transgressores videantur iuramenti ab ipsis emissi de obseruandis constitutionibus, & consuetudinibus capitularibus illius Ecclesiæ, ac per consequens periuri. Delictum namque periurij peius, & grauius est homicidio, & aliis peccatis, quę in proximum committuntur: quippè tendit directè contra diuinum honorem. D. 191
Thomas *quodlib.* 1. *art.* 18. Abulensis *c.* 5. *Matth. q.* 302. *& seq.* Sotus *lib.* 8. *de Iust. q.* 2. *art.* 3. & alij, quos sequitur Sayrus *in Clau. reg. lib.* 5. *cap.* 4. *à numer.* 9. Imo peccare magis periurum quam parricidam, ait Medina *lib.* 1. *sum. cap.* 14. §. 5. *fol.* 83. etsi aliis id non placeat.

Nec suffragatur dd. Beneficiatis, quod dicunt 192
se ex decreto, seu statuto Congregationis Beneficiatorum illius Ecclesiæ id egisse. Certi enim iuris est Beneficiatos non habere ius capitulandi idque solum competere solis Canonicis, nisi ex consuetudine legitimè præscripta, aut priuilegio eis id competat. Rota *decis.* 708. *n.* 2. *& 3. par.* 2. *recent.* Imò quod non sint admittendi ad tractatus capitulares, sed solum Cano- 193
nici, nisi certis casibus. Glossa *cap. cum ad hoc d. verb. Assisios de Cler. coniug.* Genuensis *in Prax. Neapol. cap.* 69. *n.* 18. Rota *decis.* 183. *& decis.* 197. *& decis.* 211. *n.* 2. *par.* 1. *recent.* Ac proindè cum in tractandis negotiis cum Canonicis admittuntur non debere sedere, sed stare capite detecto, Canonicis tecto capite sedentibus, vt pote ipsis superioribus Ploca *par.* 1. *dec* 416. *n.* 2. *&* 3. Propterea enim S. Congregatio Rituum in vna *Mediolanen* 28 Septembris 1602. apud Gauantum *in manuali Episcopo. verb.* 194
Ecclesia Collegiata, *n* 4. & Barbosam *de Iur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 2. decreuit quod statuta Ecclesiæ Collegiatæ quærenda sunt à proprio Episcopo. Nullum ergo decretum, aut statutum potuerunt facere dicti Beneficiati, inconsulto Eminẽtissimo Cardinali, qui in ea Ecclesia Iurisdictionem habet Episcopalem. Alioquin si statuta, vel decreta facere possent sine prædicto Eminentissimo, aut Collegio Canonicorum, ipsi Beneficiati perse constituerent Ecclesiam Collegiatam. Manifestum enim signum Ecclesiæ Collegiatæ est facere posse statuta. Mantica *dec.* 175. *n.* 1 *vers. Item quia habent, & dec.* 215. 195
num. etiam 1. Barbosa *supra n.* 11. *& de Canonic. & dignit. cap.* 2. *n.* 15. Oporteret etiam, vt Congregationes ad modum Capitulorum facere possent quod haberent sigillum commune, arcam communem, & alia signa Collegialitatis, Rota *dec.* 201. *n.* 4. *par.* 1. *recent.* Et quod haberent vnum caput distinctũ ab Eminentissimo Cardinali, & eius Vicario: Rota *decis.* 673. *n.* 2. *par.* 196
1. *recen.* Quæ omnia cum ipsis desint, prorsus attentatum videtur fecisse Congregationem, & in ipsa decretum, seu statutum aliquod. Casu etiam quod aliquod statutum vel decretum facere possent, id non deberet esse contra statutum generale Ecclesiæ. *Cap. cum omnes de const.* 197
Innoc. Abbas, Butrius, Felynus, & alij *ibidem.* 198
Maximè cum rationabile valdè sit, quod Canonici propter præeminentiam quam habent super beneficiatos diuersis pluuialibus vtantur quam ipsi, vt vel isto signo dignoscantur. Nouarius *in forens. q.* 24. *n.* 15. *tom.* 1. Riccius *in prax. rer. for. Eccles. p.* 4. *resol.* 363. *n.* 1.

Corrigendi propterea veniunt ab eodem Emi- 199
nentissimo. duo ad obuiandũ similia in futurum & ne inter Canonicos, & Beneficiatos dissidia, & contentiones cum scandalo sæculariũ, ac maximè

ximè in rebus ad cultum diuinum spectantibus exoriri possunt: tum propter Constitutionem
200 relatam Gregorij XIII. vbi ipsi conceditur Iurisdictio super Beneficiatos *cum plena, & libera facultate*. Tum ex Honorio III. in cap. *His quæ de Mai. & Obed.* Vbi etiam conceditur ipsi facultas procedendi contra ipsos per censuras. Dicitur enim: *Correctionem ipsius Cardinalis recipientes humiliter, & excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententias, quas tulerit in eos, & Ecclesias eorundem inuolabiliter obseruantes.*

201 Et si autem de benignitate, & clementia eiusdem Eminétissimi iure credi possit non processurum contra illos per impositionem aliquam pœnarum, nisi quatenus necessarium fuerit pro casibus futuris, eo etiam quod ignorantia, seu inaduertentia, culpa lata, & sine dolo pœnitentia post commissum delictum, & aliæ similes causæ, de quibus Tiraquellus, Iulius Clarus, & alij ipsos excusare prossunt: nihilominus in vigore iuris stando, possunt ad tempus priuari suis beneficiis, si tamen admoniti fuerunt ne ita
202 facerent, *arg. cap. ex literis de constit.* & applicari ipsis pœnæ periurij, quæ sunt plures, & grauissimæ, scilicet infamia Iuris, & irregularitas, saltem in pluribus casibus. *Can. infantes 6. q. 1.* Repulsa à testimonio perhibendo. *Can. Quicunque. 6. q. 2.* & ad iurandum in litem, ex Iasone, & Doctoribus *in l. qui iurasse §. vltim. n. 3. ff.*
203 *de Iureiur.* Et secundum aliquos priuatio beneficiorum ex Barbatio *in cap. cum non ab homine col. 1. de Iur.* & inhabilitas ad beneficia, prout de communi testatur Clarus §. *periurium vers. Item Clericus.* de quibus pœnis Thesaur. *in prax. p. 2. verb. Periurium.*

204 Videtur etiam dicendum, quod cum faciendo decretum, seu statutum de non portando dd. pluuialia vsurpauerint Iurisdictionem Capituli d. Ecclesiæ, ac Eminentissimi Cardinalis, inciderint in excommunicationem latę sententiæ Papæ reseruatam in Bulla Cœnæ *cap. 17* Ea enim ibi imponitur cótra vsurpáres iurisdictiones, fructus, redditus, velprouentus ad Papam & ad sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes. Eo præsertim, quod d. ex-
205 communicatio incurritur ab omnibus vsurpantibus d. iura, siue publica, siue priuata potestate siue Laici sint, siue Ecclesiastici, prout ex Vgolino, Sayro, Duardo, & aliis firmat Thesaurus *in prax. par. 2. cap. 1. de Vsurpantibus bona §. Procedit autem.*

206 Quia tamen pro casus maiori enodatione iure desiderari poterit, quid sit Ecclesia collegiata, quæ pro ipsa conditiones requisitæ, aut pro agnoscenda quæ signa sint; de quo Felynus, Cosmas, Lambertinus, Villadiego, Corrasius, Caputaquensis, & alij apud Garsiam de *Benefic. p. 5. c. 4. n. 70.* Ideo primo dicendum, quod Ecclesia collegiata, seu collegialis est, *in qua est Cleriorum Collegium, & non est Cathedralis, nec Regularis.* Sic Azorius *p. 2. Instit. moral. lib. 9. c.*
207 *3. q. 14. §. Collegiata.* Pro quo etiam sciendum quod Ecclesia est multiplex, scilicet *Collegiata*, de qua dictum, & præter eam *Parochialis, Baptismalis, Cathedralis, Metropolitana, Conuentualis, Curata, Matrix. Parochialis* est ea, quæ habet Parochiam,, Territorium, ac populum certis limitibus Episcopi authoritate distinctum Archid. *in cap. licet canon, de elect. in 6. Baptismalis* vocatur ea Ecclesia, in qua est fons aquæ ad baptismű sacratæ, & destinatæ: quæ non eo ipso 208
quo est baptismalis pro parochiali habetur, cum non habet Parochiam, territoriű, & populű suæ Curæ subiectum. Federicus de Senis, *cons.* 135. *Cathedralis* Ecclesia est, in qua Episcopus præsidet, ob cuius Cathedram, & sedem dicta est 209
Cathedralis. Azorius *supra §. Cathedralis.* Metropolitana est, quæ habet Archiepiscopum, sicut *Primitialis*, quæ Primatem, & *Patriarchalis* 210
quæ Patriarcham habet. Azor. *ibid. Metropolitana. Conuentualis* Ecclesiæ nomine venit ea quæ conuentum, seu cœtum Clericorum habet. 211
Pro quo videndi Mandosius *in Regul. 3. Cancellar. q. 9. n. 3.* & Abbas *in cap. cum in terra de elect. notabil. 1. Curata* Ecclesia est ea quæ Cu- 212
ram animarum habet exteriorem, interioremve, hoc est siue in foro contentioso, siue pœnitentiali. Innocent. *Cap. Dudum 2. de elect.* Abbas 213
Cap. de multa n. 24. de præbend. Matrix Ecclesia dicitur ea quæ habet alias Ecclesias sibi subiectas. *Cap. ad audientiam 1. de ædific. Eccles.*

214 Ecclesia porrò Collegiata probatur primo si hoc apparebit ex institutione ipsius Ecclesiæ, ad quam prius erit confugiendum, vt admonuit Abbas *in c. nobis n. 7. de Iure patr.* & cessante institutione siue alio ordine potest probari Collegiata per priuilegia, quæ constituunt illam Collegiatam, vt author est Innocent. *in cap. postulasti n. 1. de Iure patr.* quod etiam colligitur ex Martiani responso *in l. 3. ff. de Colleg. illicit.* Cui sententiæ se subscripsit Andr. Barbat. *in* 215
cons. 17. Probatur etiam Collegiata per exercitiű actuum arguentium Collegium, vt si communi vtatur sigillo, vt habent Panormitanus *in cap. cum Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propriet.* Mascardus *de probat. concl.* 584. *n. 3.* Item si arca vtatur communi, vt colligitur *ex l. 1 ff. Cuiusque Vniuers. & ex c. quam quam de vit. & honest. Cleric. & ex cap. Cum ad monasterium de stat. Monach.* Mascard. *supra.* Deinde ex communi etiam fraternitate, & similibus; nam per huiusmodi signa probatur Ecclesia collegiata, iuxta sententiam Cardinalis *in C. nobis de iure patr. in 2. & 3.* & idem sequitur, & attestatur Andreas Barbar *in d. cons.* 17. Quinimo si præ- 216
sidens in Ecclesia faciat aliqué actum cű sociis, qui non consueuerit fieri, nisi collegialiter, talis actus approbat Ecclesiam illam esse Collegiatam. Alex. *cons. 74. & 75. lib. 4.* Federic. de 217
Senis. *cons.* 71. *& alij plures.* Similiter si Clerici exercent Iura spectantia ad Collegium, vt si faciant Syndicum, per eum iurent, Prælatum eligant, & ad hæc facienda in locum aliquem certum conueniant. Prout ex Iuribus, & Doctoribus comprobat Mascardus *supra n.* 10 Præcipuum tamen signum Ecclesiæ Collegiatæ est, quando Canonici, seu Clerici faciunt propria statuta iuxta superius dicta. Numerus autem trium Canonicorum congruus est ad Collegiatam constituendam, Innocentius, Felynus, 218
Romanus, quos refert, & sequitur Parbosa *de Iure Eccles. lib. 2. cap. 6. n. 8.* cum Rotæ deci- 219
sionibus. Adiungens vlterius ex Felino, Archidiacono, Innocentio, & Mascardo, quod si recesserint, vel saltem de præsenti non existat Collegiata, adhuc tamen sufficit illam habitu esse ad hoc, vt talis censeri debeat.

Dubiæ autem quæstionis est, an Collegiatæ 220

erectio à solo Papa fieri possit. Nonnulli namque id negare contendunt, & solum ad Episcopum id pertinere posse affirmant, vt per tex. *in cap. Quoniam de vit. & honest. Cleric.* tenent *ibidem* Abbas antiq. *n.* 1. Ioannes Andreas *n.* 3. Butrius *n.* 2. *ad fin.* Panormit. *n.* 2. *&* 6. Imola, qui attestatur de communi *n.* 1. quos retulit, & sequi visa est Rota in Regien *Vnionis* 12. Maij 1625. coram Coccino, Azor. *par.* 2. *lib.* 5. *c.* 29. *quæst.* 25. Ex opposito autem nullum Papa inferiorem posse erigere Ecclesiam in Colle-
221 giatam concludunt Rebuffus *in prax benefic. tit. de erectione in Collegiatam*, Paulus Tuschus *de visit. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 6. Filiucius *tract.* 41. *de benefic. cap.* 3. *n.* 112. Massobr. *in sua prax. habendi concurs. pra.* 2. *dub.* 1. & censuit S. Congregatio Concilij *in vna Conuersana* 27. Iunij 1626. prout refert Lotterius *q.* 14. *n.* 49. & seruat stylus Romanæ Curiæ, Ferantellus *in Annot. ad decis.* Burrati 112. *n.* 14. Lotterius *de re benef. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 38. *cum seqq.* quos sequitur Barbosa *de Canonic. & Dignitat. cap.* 2. 8. & *de Iure Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 1. Forsan tamen dici posset cum Nicolao Garsia *de benefic. par.* 12. *cap.* 5. aliquando Ecclesiam erigi in Collegiatam per Episcopum, sed solere fieri authori-
222 tate Apostolica. Vel forsan dicendum quod cum Collegiata erigitur cum authoritate concessa Præfecto, seu superiori illius, quasi Episcopali, vel Abbatiali, cum hoc solum ad Papam spectet, tunc solum Papa Collegiatam eriget. Secus verò si talis Præfectus non quasi Episcopali, aut Abbatiali authoritate fulgeat.

223 Similiter nec quæ sit Collegiata insignis dicenda in Iure determinatum est. Hinc Doctores diuisi manent. Etenim Cardinalis Mantica *decis.* 175. *n.* 2. id videtur deducere ex numero magno Canonicorum, copiosis redditibus, maiore qualitate seruitij, & depositionibus testium sed in huius rei iudicio consideratio habenda ex qualitate loci, vbi est talis Collegiata, prout decisum fuit à S Rituum Congregatione in vna Collegiata Ecclesia S. Pauli Ciuitatis no-
224 uæ Firmanæ Diœcesis, quam refert Barbosa *supr. d. Cap. n.* 18. fauent Riccius *in collect. decis. p.* 6. *collect.* 2350. *vers. Insignis*, & Lotterius *de re benef. lib.* 1. *q.* 15. ex Rota. Id certius Collegiatam insignem ab eius erectione præcedere alias Collegiatas, quamuis antiquiores non insignes, vt censuit S. Rituum Congregatio *in vna Firmana* 24. *Mertij* 1612. sicut & Collegiata simplex præcedit omnibus Ecclesiis simplicibus, & quæ tantum Parochiales sunt, ex eadem S. Congregatione *in vna Nolana* 10. Iulij 1602. & *in Senogallien* 23. Martij 1619. etiamsi antequam erigeretur in Collegiatam illis cederet, vt in *Terracin. Sonnissa* 23. Februarij 1606. Hæc omnia Barbosa *supra numer.* 19. *&* 20.

225 Dubium etiam est an Canonici, siue Collegialis, siue Cathedralis Ecclesiæ Missas celebrantes pro sui Canonicatus obligatione possint accipere noua stipendia, & ipsas applicare pro dantibus illa.

226 Respondeo primo, regulariter loquendo non posse id fieri. Ratio est, quia fundator censetur sibi voluisse consulere omni meliori modo, cum agatur de salute animæ suæ, de qua præsumendum est vnumquemque habere curam: ergo censendum est sibi voluisse Missam applicari, licet id formalibus verbis non expressisset, quia Testatoris mens, & voluntas dicitur expressa, & euidens, quando colligitur ex coniecturis, *l. licet Imperator ff. de legat.* 1. Abbas *consil.* 68. *par.* 2. Vnde Testatoris voluntas coniecturata idem operatur quod expressa. *l. si seruus plurium ff. de legat.* Præsertim quia maior pars funda- 227
torum Canonicatuum in suis dispositionibus exprimunt applicationem: ergo si ab aliquibus omittatur, præsumitur id per accidens euenisse, & ex inaduertentia, seu negligentia scriptorum, & non ex intentione fundatorum, qui si ad hoc aduertisset, sine dubio mandasset exprimi in suo testamento: Testatoris enim dispositio extenditur ad eum casum, de quo verisimiliter disposuisset, si cogitasset. Decius 228
cons. 227. *num* 11. *& cons.* 189. Signorol. *cons.* 183. *num.* 10. & testator in dubio videtur se referre ad id quod quilibet sapiens disposuisset. Rota Rom. *vol.* 2. *dec.* 18. *num.* 8. sic ferè Bar- 229
bosa *cons.* 14. Bonacina *de sacram. disp.* 4. *quæst. vlt. pun.* 7. §. 2. *num.* 13. Gauantus *in rubr. Missal. p.* 3. *tit.* 12. *num.* 5. Homobonus *in exam. Eccles. p.* 1. *tract.* 4. *cap.* 13. *q.* 121. *in fin.* Ghilinus *in sum. verb. Missæ celebratio num.* 23. Diana *p.* 6. *tract.* 6. *retol.* 13. Bordonus *in controu. moral. controu.* 40. *num.* 6. *& seqq.* Et hoc sensu intelligenda est declaratio S. Congregationis Concilij de anno 1626. dicens: *Sacerdotes quibus* 230
diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas etiam pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique applicationi satisfacere.

Respondeo secundo, si tamen fundator, vel 231
institutor Canonicatus expresse declarauit se solum velle, vt à Canonicis celebraretur Missa tali, vel tali tempore, tali vel tali Altari, &c. non autem quod sibi applicaretur, tunc potest Canonicus non solum Missa aliis applicare, sed etiam stipendia ab illis accipere Ita Suarez, Vasquez, Alphonsus de Leone, Fraxinellus, & alij quos referunt, & sequuntur D. Cardinalis de Lugo *de sacram. Eucharist. disp.* 21. *num.* 21. & Pellizzarius *in Man. regul. tom.* 2. *Tract* 6. *c.* 3. *num.* 20. *&* 27. contra Gauantum, & Barbosam. Et ratio est, quia cum diuersa sint celebrare, & 232
applicare Missam, ita quod prius stare possit sine posteriori, cum solum voluerit talis fundator quod Missa illa celebraretur cum illis circumstantiis, liberum relinquit Canonicum, vt possit pro aliis eam applicare, ac proinde ab ipsis stipendium accipere sicut pro aliis Missis.

Respondeo tertio, etiamsi fundator non ex- 233
presserit se solum velle, quod Missa à Canonicis dicatur cum talibus circumstantiis, sed nihil de hoc dixerit; nihilominus si consuetudine generali habeatur quod Canonici applicant talem Missam pro dantibus sibi eleemosynam, possunt id facere. Ratio est, quia talis consuetudo cum parem vim habeat cum lege, *l. de quibus ff. de legib.* §. *ex non scripto, cap. fin. de consuet.* & æquipolleat veritati, *l.* 1. *ff. de seruit. & aqua*, potest explicare voluntatem fundatoris solum fuisse quod celebraretur à Canonicis illa Missa tali, vel tali tempore, in tali, vel tali Altari, pro vtilitate, commoditate, vel deuotione populi, non autem quod applicaretur pro se. Præsertim quia consuetudo non solum 234
est optima legum interpres, sed etiam est in-

terpreta

235 terpretatiua contractuum, *l. quod si nolit*, §. *qui assidua*, *ff. de ædil. edic.* Menochius *de arbitr. cas.* 83. *num.* 10. Surdus *decis.* 223. *à num.* 11. Barbosa *in axiomat. axiom.* 56. *num.* 12.

236 Ex quibus infertur sententiam Philiberti Marchini *de sacrament. ordin. Tract.* 2. *p.* 3. *cap.* 27. *à num.* 5. dicentis, quod quando solum constat Capellanum (idem dic de Canonico) teneri celebrare in tali Ecclesia, vel tali Altari, non teneatur applicare valorem Missæ pro fundatore Capellaniæ, solum intelligendum esse in casu secundæ, & tertiæ responsionis, propter dicta ibidem, non autem absolutè, aut in casu primæ. Fundamenta autem eiusdem Marchini soluit Bordonus *supr. n.* 8. & 9.

DVBIVM IV.

237 ***De Canonicis in Choro non canentibus, aut recitantibus Diuinum officium, sed confabulantibus, iocantibus, ridentibus, aut similia peragentibus.***

238 HOs peccare aliquando etiam grauiter, imò mortaliter iuxta frequentiam, seu quantitatem locutionis, ioci, risus, &c. & alias circumstantias pro comperto apud omnes videtur. Elicitur enim, non solum ex Authoribus infra referendis, sed ex illo Marci 11. *nonne scriptum est, quia Domus mea, Domus orationis vocabitur omnibus gentibus? vos autem fecistis eam speluncam latronum.* Et ex illo Ierem 48. *maledictus qui facit opus Dei negligenter.* Sic enim septuaginta verterunt pro eo quod vulgatus tex-
239 tus dixit *fraudulenter*. Per *opus* autem *Dei* intelligi diuinum officium clarè constat ex D. Benedicto, qui sæpius hac phrasi vtitur in sua Regula, cui fauet Bernardus *serm.* 47. *in Cantica*, & alij Patres & DD. apud Benedictum Haeftenum *in disquisit. monasticis lib.* 7. *tract.* 2. *disquis.* 2. & 3. Idem colligitur ex *cap. in loco* 5. *q.* 4. ibi:
240 *In loco benedictionis confidentes Domini sacerdotes nullis debent, aut indiscretis vocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbari, nullis etiam vanis fabulis, vel risibus agi, & (quod deterius est) obstinatis disceptationibus, tumultuosas voces effundere: (si quis enim, vt Apostolus ait, putet se Religiosum esse non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio,) cultum enim suum iustitia perdit, quando silentia Iudicij obstrepentium turba confundit, dicente Propheta: erit cultus iustitiæ silentum.* Et infra: *Quicumque ergo in conuentu Concilij hæc, quæ præmissa sunt violanda crediderit, & contra hæc interdicta, aut contumeliis, vel risibus, concilium conturbauerit, iuxta diuinæ legis dictum, quo præcipitur (eiice derisorem, & exibit cum eo iurgium) & cum omni dedecore de confessione abstractus à communi cœtu secedat, & trium dierum excommunicationis sententiam perferat.* Et ex *cap. Cum ad*
241 *monasterium de stat. Monach.* Vbi Innocentius Papa III. inquit: *In oratorio vero continuum semper silentium obseruetur.* Oratorij autem nomine, Ecclesiam, seu Chorum intelligi benè probat ex constitutionibus Carmelitarum, Theatinorum, & Iesuitarum Benedictus Haeftenus relatus *in Monasticis disquisitionibus p.* 2. *lib.* 6. *tract.* 3. *disquisit.* 7. Deinde ex Ioanne XXII. in Extrauag. *Vnic. de vit. & honest. Clericor.* ibi: *Docta. SS. P. P. decreuit authoritas, vt in diuinæ* 242
laudis officiis, quæ debitæ seruitutis obsequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, sermo non cespitet, & modesta Psallentium grauitas placida modulatione decantet. Item ex Concilio Bracarensi apud Nauarrum *sup.* relatum *cap. In loco num.* 17. illis verbis: *Thesaurarius inquit, siue* 243
ædituus, ne permittat ministris, ne beneficiariis quidem tam elata in sacrario voce loqui, vt foris audiatur, nec vaniloquio, aut nugis se ibidem recreare, quin è vestigio pœnam his iniungat, & castiget. Præterea ex Concilio primo Prouinciali Mediolanensi *par. p. tit. quomodo versandum in Choro fol. mihi* 32. Vbi sic: *omnes in Choro di-* 244
uina officia, vt temporis ratio postulauerit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant. Id non cursim, non perturbatè, non oscitanter, sed leniter, distinctè, ac studiosè faciant. In Choro pro temporis, & officij ratione ex instituto, & more Ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, cætera æque eius generis adhibeant, omnes verò æquidem faciant. Facessant somnus, risus, ioci, rixæ, colloquia, ne vagentur in Choro, vel Ecclesia, néue locum mutent, ne occasione quidem genua flectendi, néue literas, libros, aliave scripta legant. Ne exeant, nisi diuino officio confecto, &c. Ad hæc ex Concilio Aquigra- 245
nensi *cap.* 131. illis verbis: *Canonicis Religiosissimè in Choro standum, & psallendum est.* Ratio- 246
ne etiam id conuincitur, quia sic facientes primo peccant contra virtutem religionis, & reuerentiam debitam loco sacro, ita vt illis applicari possit illud Iacobi in sua Canon. *cap.* 1. *Qui putat se Religiosum esse, non refrenans linguam suam, huius vana est religio.* Secundò, quia peccant etiam peccato scandali, vt colligitur ex Gersone *tit.* 3. *lib. de vita spirituali lect.* 6. §. *cæterum.* Tertio, quia etiam peccant contra 247
iustitiam, scilicet, quia peccant contra munus proprium Canonicorum, quod est deseruire in Choro, & cultui diuino, pro vt colligitur ex Concilio Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 12. & ex declaratione S. Congregationis, quam refert Comitolus *lib.* 1. *respons. moral. q.* 62. *num.* 2. & Moneta *de distributionibus quotidian. p.* 2. *q.* 2. *n.* 31. de qua inferius.

Accedit quod Canonici in Choro non ca- 248
nentes, aut cantantes, præcisè quia non canunt aut cantant; etiamsi non confabulentur, nec iocentur, aut similia alia faciant, non excusantur à peccato mortali, posita grauitate materiæ, & aliis necessariis pro mortali peccato, pro vt ex Nauarro, Soto, Sandoual, Beia, Aragon, Graffio, Zecchio, Azorio, Suarez, Moneta, Vgolino, & aliis tenet vir doctissimus Nicolaus Garsia *de Beneficiis par.* 3. *c.* 2. §. 2. *num.* 513. id confirmans ex variis iuribus, & Conciliis, profecto multo magis id dicendum est de illis, qui non solum non cantant, sed confabulantur, iocantur, &c. quia 249
isti posteriores sunt positiuè irreuerentes, & contrarij suo muneri, & obligationi, illi autem solum negatiuè. Confirmatur ex declaratione S. Congregat. Concilij *sub.* 20. *Aprilis* 1602. quam etiam refert Barbosa *de Canonicis cap.* 34. *num.* 9. vbi habetur quod ad interrogationem factam de huiusmodi Canonicis respondit ead. S. Congregat. *teneri omnino psallere,* 250
alioquin

alioquin obligationi suæ non satisfacere. Similem aliam declarationem S. Congregationis Rituum in Egitaniensi 23. Nouembris 1602. refert idem Barbosa pro quo legendus Vgolinus *de potest. Episc. c.* 19. §. 1.

251 Tales etiam Canonici in Choro confabulantes, iocantes, ridentes, aut similia facientes, non possunt accipere distributiones quotidianas, & si eas acceperunt, tenentur ad restitutionem. Ita communius DD. specialiter Nauarrus, Petrus de Ledesma, Petrus de Aragonia, Iacobus à Graffiis, summa Corona, Conradus, Rodriguez, Lopez, Azor, Suarez, Lessius, Bonacina, Diana; quos refert Petrus Annellus *in Tract. de diuino, & Ecclesiastico Offic. c.* 4. *dub.* 3. Raphaël de la Torre, Frangipan. Vgolinus, Squilante, Bartholomeus à S. Fausto, quos citat Barbosa *de Canonicis c.* 34. *n.* 13. & sequitur ibi, & *lib.* 3. *iur. Ecclesiastic c.* 18. *n.* 84. *& de Offic. & potest. Episcop. Allegat.* 53. *n.* 132. Quibus etiam adhærent Moneta *de distributionib. p.* 2. *q.* 2. *n.* 22. Cenedo *in quæstionib. Canonicis q.* 2. *numer.* 7. Castrus Palaus *p.* 2. *tract.* 7. *disp.* 3. *pun.* 4.

252 Huius porrò assertionis fundamentum est, quia istæ distributiones conceduntur ob præsentiam, & assistentiam humanam, & honorariam, cedentem in cultum, & gloriam Dei, authoritatem diuinorum officiorum, & ædificationem populi; *l. coram Titio ff. de verbor significat. cap. vnic. de Cleric. non residen. in 6.* & ibi Gloss. *in princip.* Probus ad Monach. *num.* 5. Abbas *in cap. licet de preben. not.* 2. Bordonus *in contr. contr.* 50. *n.* 13. & 14 præsentia autem Canonicorum confabulantium, iocantium, ridentium &c. nihil
253 horum habet, sed potiùs oppositum; cum sit merè materialis, & corporea, offensiua Dei, & & impeditiua cultus Diuini, & deuotionis populi: qualis est ea, quam habent audientes Mis-
254 sam, si interim confabulentur, iocentur, rideant &c. Qui propterea nullo modo satisfaciunt Ecclesiæ præcepto, quia illud est de præsentia humana morali. & ad cultum Dei spectante, iuxta communem sententiam DD. & Summistarum. Roboratur assertio ex eo quod iuxta plurimorum DD sententiam, quos referunt Barbosa *in*
255 *Collectan. Concilij sess.* 24. *de reformat. c.* 12. *n.* 118. & Petrus Anellus *tract. de horis Canonic. c.* 2. *dub.* 4. *n.* 13. etiam si præfati Canonici non alio modo irreuerenter se gerant in Choro, nisi solum non canendo, aut non cantando non lucrantur distributiones quotidianas, ac per consequens si illas acceperunt, ipsas restituere tenentur, multo ergo magis, & in fortioribus terminis, id dicendum de illis, qui non solum non cantant, sed etiam irreuerenter, & indecenter modo dicto in choro se gerunt.

256 Limitanda tamen est hæc doctrina de non accipiendis distributionibus quotidianis, & acceptis restituendis à Canonicis prædictis tempore Officij diuini in Choro non canentibus, sed confabulantibus, ridentibus, iocantibus, & similiter facientibus, si videlicet adsit in contrarium legitima consuetudo, scilicet, vt Canonici choro satisfaciant interessendo, & faciendo, vt Capellani, & Cantores cantent, & psallant. Ita enim colligitur ex Patro Nauarra, Azorio, Garzia, Suarez, Cenedo, Lessio, Squillante, Laymano, sancto Fausto, & aliis, prout refert, & sequitur Barbosa sup. & ex Sanchez *l.* 2. *consil. moral. c.* 2. *dub.* 100. qui etiam refert Medinam, Henriquez, & alios. Ac ex Diana *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 149. Item ex Annello supra *c.* 4 *dub.* 3. *n.* 3. Et ratio est, quia posita tali consuetudine, Canonici per meram assistentiam aut præsentiam in Choro satisfaciunt suo muneri in ordine ad receptionem talium distributionum. Et si enim per illam excusari non possunt à peccato irreuerentiæ, quod committunt ita indignè & irreuerenter in Choro se gerendo, quia hoc est contra ius naturæ, præcipiens quod *sancta sanctè* tractentur, contra quod non potest consuetudo introduci, excusari tamen possunt ab illicita receptione talium distributionum, & obligatione illas restituendi; quia hoc potius spectat ad ius Ecclesiasticum, & Canonicum, contra quod potest consuetudo introduci, vt benè Azor *p.* 1. *instit. moral. lib.* 10. 257
c. 11. §. *ad argumentum,* Suarez, *tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *de hor. Canon. c.* 12. *n.* 13. Et si non loquantur in casu tam stricto sicut est præsens, videlicet de Canonicis non solum non canentibus, sed etiam confabulantibus, iocantibus, ridentibus, &c.

An verò de facto sit in aliqua Ecclesia hæc 258
consuetudo, cum quæstio sit de facto, & non de Iure, & factum non præsumatur, nisi probetur *l. in bello §. facta ff. de capt. & posth. reuers. l. si emancipati* 9. & ibi DD. debet constare de tali consuetudine: eam porro esse in aliquibus Ecclesiis supponunt Garzia, Sanchez, Annellus, & alij. Notandum tamen, quod vt talis consuetudo possit deseruire ad intentum, necessarium esse, quod habeat conditiones illas pro consuetudine legitima, necessarias, quas ex communi 259
DD. retuli. *tom.* 4. *meæ summæ verbo leges Regularium n.* 55. scilicet, quod sit *rationabilis, inducta per actus voluntarios, inducta etiam ab his, qui legem seruare tenentur,* & quod sit *ita vniuersalis, vt maior pars communitatis illam induxerit,* & quod sit *Longæua, & introducta per frequentiam actuum publicorum,* imo quod adsit consensus saltem tacitus Principis, vel superioris. Alioquin non consuetudo, sed abusus, vel corruptela dici potest.

Limitari etiam debet tradita doctrina, vt non 260
procedat pro casu, quo in aliqua Ecclesia esset statutum, quo declaretur Canonicos solum teneri ad exhibendum præsentiam Choro, sine vllo onere canendi, vel recitandi, eo enim casu, & si vt dixi, peccent, irreuerenter in Choro se habentes, nihilominus poterunt recipere distributiones. Eo quod non est hoc contra ius 261
naturale, nec etiam contra aliquod positiuum expressum, & talis esse videatur conuentio inter fundatorem, seu Ecclesiam, ac Canonicos: præsertim cum illa assistentia qualiscunque sit, ad authoritatem Chori spectare videatur. Sic fermè Suarez *supra* ex Nauarro. Addens cum illo oportere, vt tale statutum sit à Papa confirmatum.

Maximè quoque limitanda ea doctrina, etiam 262
pro casu, quo in Ecclesiis non sit talis consuetudo, aut tale statutum; Vt videlicet ea non procedat, quoad totas distributiones, sed proportionabiliter pro parte correspondente defectibus, quos tales Canonici committunt, non solum non cantando, sed etiam confabulando, iocando, &c. Ita vt illi qui non totum illud

tempus

tempus in talibus actibus irreuerentibus, & choro indecentibus insumunt, sed solum partem illius possunt etiam recipere distributiones proportionatas alteri parti temporis, in quo
263 modestè, & vt decet, se gerunt. Ita enim omni iure consentaneum est cum pœna culpæ debeat commensurari, *l. sancimus* 22. *C. de pœnis cap. non afferamus in fin.* 24. *q.* 1. *cap. quæ sicut de iis, quæ fiunt à maiori parte Capituli.* Et colligitur ad intentum præsens ex Suarez *eo cap.* 12. *num.* 10. Vega *in summ.* 1. *p. c.* 128 *casu* 10. *& tom.* 2. *c.* 102. *ad fin.* Rodriguez *in summ.* 1. *tom. c.* 145. *num.* 5. Maximè Barbosa *de iur. Ecclesiastic. lib.* 3. *c.* 18 *num.* 85. post Squillantem, Lopez, Beiam, & alios.

264 Placuit tamen pro istorum Canonicorum instructione pias quasdam monitiones S. Caroli Cardinalis & Archiepiscopi Mediolanensis hoc loco adiungere: in eis enim plurima continentur memoriæ digna. Hæ porro tales sunt. *Vos qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis, Canonici item tum eiusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumuis Ecclesiarum collegiatarum, vel Vrbanarum, vel Diœcesanarum quicunque sitis in omni Canonicalis disciplinæ officio ita agite, vt Canonicè, nempè Canonum legibus ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & constitutionum Prouincialium Diœcesanarumque ratione congruenter viuatis, idque primo maximè studete, vt in conspectu Dei omnipotentis puro corde, & casto corpore ministretis. Tum singuli vos ordinis, dignitati, aut Canonicatui annexi functiones explete, canonicalisque muneris partes præstate, omnes in Choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias, religiosasue fundite precationes. Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Iesum Dominum, cui seruite cum timore. Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vaga, non vagis oculis, non indecenti corporis statu. Attentè, studiose, ritè, piè, religiosè diuinas laudes concelebrate, & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino. In Choro nemo tacitè officium recitet, sed omnes pariter quicunque adestis, senes cum iunioribus laudate nomen Domini in psalmis, hymnis, & canticis. A quibuscunque colloquiis, & à literarum ac librorum lectionibus, atque omni vagatione abstinete. Pro temporis autem, & officij ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite, & inclinate. Accuratè demum omnia obseruate, quæ eo de genere præscripta sunt, ita vt vestro exemplo aliis sacerdotibus, Clericisque & rectè, ritéque psallendi, & sanctè orandi, & piè agendi animum addatis. In psalmorum autem, canticorum, hymnorum intelligentiam studiosè incumbite, vt dum psallitis pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis ratione vos ad omnem pietatis, deuotionisque affectum excitetis. Non ordinariè distributionum lucro adducti, sed Dei charitate, Religionisque cultu commoti, diuinis officiis adestote, vt verè ex animoque psalmi verba illa concinatis: voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Diuinis officiis absolutis, paululum omnes in Choro piè orate, inde abeundi signo per præfectum dato consurgentes, quo ordine ad Chorum accessistis, eodem in Sacristiam redite, vbi cappas, qui illis induti estis, & superpelliceo sine strepitu vllo, & susurratione deponite. Canonicales vestros conuentus statis hebdomadæ diebus capitulariter habete. Omnes qui debetis ad illos conuenite. Inde ne discedite, nisi missione à capituli Præfecto impetrata. Singuli ordine, & loco sedete. Sententiam modestè dicite, & suo quisque loco non præposterè. A verbis scurrilibus abstinete. In rebus consultandis rixas, iurgia, & contumelias cauete. In initio, & fine vniuscunque Capituli statas orationes dicite. Priori loco tractanda proponite, quæ ad diuinum cultum, ad spiritualis vitæ progressum, ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent, ne negligite Cætera hoc de genere toto seruate, quæ prouincialibus constitutionibus præscripta sunt. Omnia in primis agite pace mutua, concordi voluntate, & charitate fraterna, vos inuicem diligite: Canonici enim estis, qui pro Collegij ratione ex antiquo instatuto vna in Collegiata Ecclesia, vnoque item in Canonicali domicilio collocati fuistis, ita vno pacis, & charitatis fœdere, vnaque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentes Ecclesiæ ministri, quorum erat cor vnum, & anima vna, experiendo viuite, sicut in psalmo scriptum est. Quam bonum, & quam iucundum sit habitare fratres in vnum.* Hactenus monitiones S. Caroli ad Canonicos.

DVBIVM V.

De Clerico inquisito de Crimine simoniæ, an sit excludendus ab assecutione Beneficij. 265

Responsio.

SI ex tali inquisitione orta est infamatio huius Clerici de eo crimine apud plures & graues personas, excludi debet ab assecutione talis Beneficij; secus autem si ex ea inquisitione non est orta talis infamatio. 266

Ratio primæ partis est, quia in tali casu ille Clericus incurrit infamiam facti: ea enim oritur ex graui aliquo delicto, propter quod delinquens apud plures, & bonas personas male audit. Vel eius opinio manet grauata. *l. licet ff. de obseq. à lib. cap. inquisitionis de accusat.* §. *quæsiuisti, cap. qualiter, & quando de accusat.* & communiter DD. quorum plures referunt Garsia *de Beneficiis par.* 7. *cap.* 8. *num.* 13. Sanchez *lib.* 6. *consil. moral. cap.* 3. *dub.* 4. *&* 5. infamia autem facti reddit hominem irregularem, ita vt ad Beneficium promoueri nequeat. *cap. omnipotens de accusat.* & ibi glossa, & Panormitanus *num.* 1. *&* 2. *can. qui in aliquo dist.* 51. *&* 2. *q.* 3. *cap. Euphemium* D. Antoninus, Syluester, Armilla, Tabiena, Angelus, Nauarrus, & alij, quos afferunt, & sequuntur Garsia *supr. num.* 4. *&* 5. & Sanchez relatus *de dub.* 5. *n.* 14. In specie etiam quod hæc infamia facti, seu irregularitas incurratur per inquisitionem, sicut etiam per denunciationem, vel accusationem ita vt interim non debeat quis promoueri, habent Glossa, & Panormitanus relati, Garsia *num.* 6. & Sanchez *num.* 15. & colligitur ex *d. capite omnipotens*, & ex *l. qui à latronibus* §. 1. *ff. de testam.* & ex *l. turpia ff. de legat.* 1. *l. reus ff. de muneribus l. reum criminis C. de procurat. l. Vnica C. de rei postul.* Seraphino *decis.* 3. *q.* 3. *n.* 2. Thesauro *in prax. par.* 1. *c.* 21. §. publicum autem, *& cap.* 33. §. *limita* 8.

Ratio

270 Ratio autem secundæ partis est, quia si desit hæc infamatio apud plures & graues personas, non est vlla infamia, neque iuris, neque facti, ac proinde neque irregularitas, aut impedimentum aliquod impediens promotionem. Vt docent Abbas, Felinus, Romanus, Selua, Baisius, Nauarrus, Zerola, & plures alij, quos refert, & sequitur Garsia *supr. num.* 7. 8. *& seqq.*
271 Vndè si probetur quod Clericus, de quo in præsens non sit infamatus apud plures, & graues personas, sed solum apud paucas, & leues, esto sit rumor sparsus, & creditus, apud ipsas, non debet excludi à tali beneficio, quia tunc non adest infamia, cum apud plures bonos, & graues viros, fama eius maneat integra. *Cap. inquisitionis, & cap. qualiter, & quando de accusat.* & plures DD. quos loco relato meæ summæ *num.* 9. cum Sanchez *supr. dub.* 4. *num.* 2. & Sà *in summa verbo infamia num.* 1. *retuli.*

272 Addo tamen, quod etiam si talis Clericus infamatus de simonia apud plures, & graues personas excludi debeat, vt dixi, ab assecutione Beneficij propter talem infamiam facti, nihilominus non excluditur à Beneficio iam obtento. Vt dixi *tom.* 3. *mea summa verbo infamia n.* 12. ex Molina, Sanchez, & Layman, quod etiam tenet Garsia *supr. num.* 35. *&* 36. Cum multis aliis. Vnde si probetur quod iste, de quo in casu tales habeat qualitates, vt ipse solus esset necessario admittendus ad Beneficium, non verò alius ex oppositoribus, videtur posse censeri adquisij se per oppositionem ius ad illud, & pro iam adquisito iudicandum, si S. Rotæ ita placuerit.

273 Præsertim cum esto quod adfuisset infamia facti, illa tamen non irritauit prouisionem, seu collationem, aut electionem Beneficij, iuxtà plurimorum DD. sententiam, quos allegat, & sequitur Garsia loco relato *num.* 47. & quam *num.* 48. dicit esse æquiorem, & benigniorem, præsertim iuxta mores huius temporis: & de qua Thesaurus *supr. par.* 2. *verbo ludus c.* 4 dicit esse probabilem, & ferè æquali numero Doctorum suffultam, sicut contrariam.

274 Ad quod accedit, quod eo ipso, quod iste Clericus se opposuit huic beneficio, plures habens qualitates, quam cæteri oppositores, cum esset omninò præsentandus, assimilatur præsentato, & illi ius certum videtur adquisitum. Rota in Calagurritana *Beneficij* coram illustriss. Bichio 1652. *&* 3. *par. recent. decis.* 97. *num.* 3. & taliter opposito plures habenti qualitates ius quæri in Beneficio firmauit Rota in Calagurritana *Beneficij* S. Ioannis de Molinar 17. Nouembris 1651. coram Cerro & in Calagurritana Beneficij de Logrono XI. Februarij 1650. coram Verospio.

DVBIVM VI.

275 *De quodam onere celebrandi certas Missas per quosdam Canonicos.*

Casus.

276 Ecclesia quædam non Parochialis nuncupata *SS. Viti, & Modesti* vnita est authoritate Apostolica Papæ Alexandri VI. cuidam Collegiali insigni dictæ *S. Victoris*, eo cum onere, vt Præpositus, & Canonici dictæ Ecclesiæ S. Victoris tenerentur quotidie vnam Missam cantatam in ipsa celebrare, & vnam aliam in dicta Ecclesia SS. Viti, & Modesti in die S. Hilarij, & Altari huic sancto dicato in ea Ecclesia. Quæritur igitur an præfati Præpositus, & Canonici has Missas, quas tenentur cantare propter huiusmodi vnionem, possint etiam applicare in satisfactionem aliorum legatorum relictorum eidem Ecclesiæ S. Victoris. 277

Responsio.

Respondeo, posita veritate facti, & quod conforme sit Bullæ Vnionis, quam non vidi, nisi mutilatam, & imperfectam, Quod si constet dictam Ecclesiam SS Viti, & Modesti antequam vniretur dictæ Ecclesiæ S. Victoris fuisse obligatam ad celebrandum aliquas Missas ratione alicuius beneficij, seu Cappellæ, legati, aut salarij non posse Canonicos dictæ Ecclesiæ applicare illas Missas pro legatis relictis Ecclesiæ S. Victoris, sed teneri illas applicare pro oneribus, quæ antea habebat Ecclesia SS. Viti, & Modesti. Si vero non constet eam Ecclesiam habuisse antequam vniretur, aliqua onera Missarum ab aliquo fundatore, institutore, testatore, &c. liberum esse illis eas Missas applicare pro legatis relictis propriæ Ecclesiæ S. Victoris. 278 279

Primæ partis huius resolutionis fundamentum sumitur ex decretis S. Congregationis Concilij sub Vrbano VIII. de ann. 1625. vbi districtissimè prohibetur vnam Missam pro pluribus obligationibus applicare. Accedente etiam decclaratione authentica eiusdem S. Congregationis circa eadem decreta. Vbi ad 4. dubium propositum pro declaratione, sic ipsa respondit. *Ad quartum, sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu Cappellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.* Ad quod accedit, quod cum per huiusmodi vnionem transierint omnia emolumenta Ecclesiæ SS. Viti, & Modesti in Ecclesiam S. Victoris, Petrus de Persio *cap.* 2. *num.* 1. *&* 22. Rota *decis.* 758. *&* 779. *par.* 1. *diuersor.* Garsia *de benef. p.* 12. *cap.* 2. *num.* 34. pariter debeant transire incommoda, & onera ipsius. Etenim incommoda illum sequi debent, quem commoda sequuntur, *l.* 1. *§. fin. ff. de aqu. pluuial. arc. l. secundum naturam ff. de regul. iur.* Itavt Episcopus, qui non sentit onera iurisdictionis, non debeat habere emolumenta eiusdem. Barbosa *in axiom. iuris verb. damnum num.* 2. referens Romanum, & Cardinal. Tuschum. Maximè quia si Ecclesia illa SS. Viti, & Modesti grauata erat aliquo onere Missarum, id fuit ea voluntate fundatoris talis Ecclesiæ; Institutoris beneficij, vel Capellaniæ, testatoris seu legata illa relinquentis: cui voluntati nunquam Papa censetur derogare, saltem nisi id expresserit, iuxta communem DD. sententiam. 280 281 282 283 284 285 286

Secundæ autem partis fundamentum est, quia non est vnde oriatur obligatio celebrandi dictas Missas pro illa Ecclesia SS. Viti, & Modesti. Non enim oritur ex voluntate alicuius fundatoris, institutoris, testatoris &c. Cum de 287 288

288 de illa non constet, & certum sit neminem obli-
gari, maximè in materia iustitiæ, nisi constet de
causa talis obligationis: tum quia in dubio *me-*
289 *lior est conditio possidentis* suam libertatem iuxta
vulgaria iura. Tum quia obligatio omnis est in-
290 star legis, seu præcepti, quod num ligat nisi
sufficienter sit promulgatum, & de eo habea-
tur clara notitia. Sic ferme Filibertus Marchi-
291 nus *in tract. de sacram. ord. tract. 3. p. 2. cap. 27.
n. 5. & 6.* referens Nauarr. *cons. 1. de præscript. to. 1.
cons.* Nec oritur hæc obligatio ex vnione ha-
292 rum Ecclesiarum: nam Papa in Bulla huius vnio-
nis nullam mentionem facit (quatenus tamen
videre potui in Bulla mihi data non integra, sed
mutilata) si autem illam non expressit omis-
293 sam esse intelligendum: tum ex *l. quidquid
astringendæ ff. de verbor. obligat.* ibi: *quidquid
astringendæ obligationis causa dictum est, id nisi
palam verbis exprimatur, omissum esse intelligen-
dum est:* tum ex vulgari illo *si voluisset vtique ex-*
294 *pressisset* ac ex illo *propositum in mente retentum
nihil operatur.* Accedit etiam quod Pontifex in
illa Bulla solum videtur esse contentus pro con-
295 pensatione illius Ecclesiæ vnitæ, quod in Ec-
clesia S. Victoris, cui est vnita, cantaretur vna
Missa quotidiè, & alia quolibet anno in festo
S. Hilarij in supradicta Ecclesia SS Viti. & Mo-
296 desti. Cum ergo nemo grauari debeat duplici
onere *l. 4. §. sed si nauis ff. ad S. Rhod. de iactu:*
Cassador. *decis. 3. n. 2. de pensionib.* Caputaqueñ
decis. 86. n. 3. p. 3. Gonzalez *supr. 8. Regul. Can-
cellar. gloss. 5. §. 4. n. 64.* solum videntur manere
obligati dicti Canonici ad cantandum supra-
dictas Missas, liberos tamen esse ad illas appli-
297 candas pro aliis oneribus. Eo etiam quod istæ
duæ obligationes sunt diuersæ, & vna est se-
298 parabilis ab alia: aliqui enim sacerdotes in mul-
tis casibus solum sint obligati celebrare propter
cultum diuinum, commodum populi confluen-
tis, vel deuotionem Ecclesiæ, vel altaris vbi ce-
lebrant; non tamen applicare Missas pro aliquo
in particulari prout supponunt Bartholomeus à
S. Fausto *in tract. de Iubil. lib. 1. quæst. 81.* Ho-
mobonus *de exam. Eccles. tom. 1. tract. 4 cap. 13.
quæst. 121.* Alfonsus de Leone *in tract. de Iubil.
par. 3. quæst 20. nu. 27.* Fraxinellus *de obligat.
sacerdot. sect. 4. concl. 4. §. 8.* Marchinus *supr. n. 7.*
299 alios etiam referens. Addens etiam *n. 9.* innu-
meras esse Cappellanias absque tali onere ap-
plicationis Missæ Florentiæ, Bononiæ, Papiæ,
& Cremonæ; & antiquitus ita fieri solitum.
Addo etiam ego hoc etiam ind casse Papam in
300 Bulla vnionis verbis illis *ex quo inibi cultus di-
uinus augmentum susciperet.* Sicque credo existi-
mandum, nisi adsit consuetudo in contrarium
inter Canonicos dictæ Ecclesiæ S. Victoris.

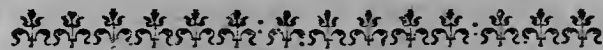

IESVS MARIA.

De habitu gestari solito à quibusdam Monialibus

SVMMARIVM.

Casus siue factum. num. 1.
Moniales solicitæ esse debent de proprio habitu. n. 2.
Religionum omnium consensus. n. 3.
Habitus religiosus ad quem vsum assumitur. n. 4.
Carpitur Monachorum affectatum studium in vestibus. n. 5. & 7.
Benedictinarum vestium forma. n. 6.
Referuntur, & reprehenduntur quædam genera vestimentor. n. 8. & 9.
Reuelatio S. Brigittæ excessum in habitu monachorum taxans. n. 10.
Singularitas habitus monachis interdicenda. n. 11.
Habitus est argumentum vitæ. n. 12. & 21.
Verberans Clericum incedentem in habitu laicali, & credens esse laicum, an teneatur. n. 13.
Quid si verberauit portantem habitum; & tonsuram, non tamen Clericum. n. 14.
Desertores proprij habitus qualiter à Deo puniantur probatur ex historia. n. 15.
In monachos religiosum habitum in profanum conuertentes animaduersio. n. 16.
Lachrimatur luxus in vestimentis religiosis. n. 17.
Respondetur prouerbio Habitus non facit monachum, *& aliis similibus. n. 18.*
Fiducia Monachorũ in habitu, quot mala generet. n. 19
Habitus signum est monachismi. n. 20.
Ioannis Baptistæ, & aliorum vestes. n. 22.
Proprius Benedictinorum habitus qualis esse debeat; num. 23.
Apparitio S. Benedicti in habitu nigri coloris. n. 24.
Coloris nigri vsus, & hyerogliphicum. num. 25.
Benedictini per antonomasiam, nigri monachi *dicti. n. 26.*
Cliani Monachi, quibus vsi sunt vestibus. n. 27.
Quibus Moniales. n. 28.
Monachorum, & Monialium vestes laneæ esse debent. n. 29.
Christus, eiusque mater quibus vestibus vtebantur. num. 30.
In vestibus regulariũ consuetudo attẽdi debet. n. 31. Vbi plura de vi, & natura consuetudinis. & n. 47.
An verò requiratur consuetudo rationabilis, & bono titulo introducta. n. 32.
Institutores congregationum ordinis S. Benedicti, eorumque vestes. n. 33.
Visio sanctissimæ Deiparæ de vsu cucullæ Cisterciensium. n. 34.
Item apparitio S. Benedicti cuculla candidissima induti. n. 35.
Essenorum vestes. n. 36.
Honestas in vestibus iubetur. n. 37.
Colores nigri, & albi, quare aliis coloribus præponuntur in regularium habitu. n. 38.
Coloribus Virginum proprius. n. 39. Eius principatus. n. 41.
Candoris Symbolum. n. 40.
Coloris nigri, & albi variæ significationes. n. 42.
Vestium vanitas in Ecclesia non est obsurda. n. 43.
Subditi obedientiam præstare tenentur in rebus dubiis, & controuersis suis Prælatis. n. 44.
Appellatio an admitti debeat in eo quod à maiori parte Capituli deciditur. n. 45.
In vestibus, de quibus habenda est ratio. n. 46.
Monastica Regula non constat in indiuisibili. n. 48.
Expedit nimiam partem legum Iudicum arbitrio relinquere. n. 49.
Causa cur in interioribus vestibus albus color Benedictinis permittitur. n. 50.
Regula an abrogari possit consuetudine etiam quoad eius præcepta ad mortale obligantia. n. 51.
Tunicæ albæ mistica expressio. n. 52.
Moniales quando peccare dicuntur contra Religionis disciplinam in vsu sui habitus. n. 53. & 54.
Concordia disciplinæ Religiosæ commendantur. numero 55.

IESVS MARIA.

Casus.

1 N Monasterio Monialium N. Ordinis S. Benedicti ab immemorabili tempore citra etiam, vel vltra 200. annos, vsu continuato receptum est, videntibus, scientibus, & consentientibus. Abbatissis, ac Prælato vrbis, sub cuius regimine, & cura sunt dictę moniales, & monasterium, vt Abbatissa semper, & in quocunque loco vtatur habitu nigri coloris, prout etiam moniales cæteræ in principalioribus anni solemnitatibus, & in funere Abbatissarum vti consueuerunt: in aliis verò diebus dictæ moniales continuè vtuntur scapulari quidem nigro, supra verò alia interiora indumenta lanea, vestem lineam albam induunt à renibus vsque ad tales, supta quam deinde laneum scapulare nigrum deferunt; sicque annum probationis expertæ sunt vitam monachalem, eamque sunt professæ. Nunc verò à paucis quibusdam ex his rumor, & schisma surrexit inter moniales: aliquot nãque ex eis tenaciter asserunt delationem dictæ vestis lineæ albæ esse abusiuã, ideoque eam deferẽtes grauiter peccare: reliquæ verò innitentes dicto immemorabili vsui, annuoque experimento Regulæ, ac professionis emissæ constanter prætendunt non solum nulliter peccare, imo alias priuata auctoritate vsum prædictum, Abbatissa reclamante peruertere nitentes lethale crimen, contra obedientiam, & publicam pacem, quam sine dubio notabiliter perturbant, committere: maximè posteaquam earũ Prælatus de re tota certioratus decretum suum super hoc interposuit, quo decreto nihil innouari mandauit, nisi quatenus à maiori capituli parte nouus hic modus fuerit acceptatus, tuta conscientia id fieri posse declarans. Quo quidem capitulo legitimè congregato, lecto decreto, collectisque omnium monialium vocem in capitulo habentium suffragiis, quatuordecim pro amplectendo nouo illo modo, pto retinẽdo verò antiquo, & cõsueto quadraginta lex repertę sunt.

Responsio.

2 CEnseo primo prefatas moniales reprehendi non posse, eo quod solicitæ sint de proprio
3 habitu Religionis ab ipsis gestando. Communi enim omnium Religiosorũ Ordinũ consensu, ac traditione receptũ est, quod quemadmodũ religiosę omnes personæ in sua vocatione stabiliter permanere tenentur, sic quoq; propriũ Religionis habitũ, veluti professionis thesserã, & notam
4 caracteristicam deferre. Non enim ad humanum duntaxat vsum, vt quidã non recte dixit, sed tãquã insigne propriæ professionis assumitur. Optime enim Conciliũ Aquisgran. *c.* 125. dixit: *Habitus singulorum ordinum idcircò in Ecclesia ab inuicem discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquide*
5 *cognoscatur.* Hinc Cassian. *lib.* 2. *c.* 3. habitus nouitatẽ, & studiosas accurationes interdicit. Carpit ex hunc excessũ D. Bernard. *homil.* 4. super *missus est*, inquit, *Pudet dicere, vincuntur in suo studio mulierculæ, quando à monachis pretiũ affectatur in vestibus, non necessitas; nec saltem forma Religionis retenta in habitu ornari, non armari appetunt milites Christi, qui dũ se præparare ad prælium, & contra aëreas potestates prætendere paupertatis insigne debuerant, in mollitie vestimentorũ pacis potius præferentes indicium vtro se hostibus sine sanguine tradunt inermes.* Proindè Clement. *Ne in agro* volẽs debitam 6
Benedictinarum vestium formam præscribere, statuit vt *vestis ipsa sit rotunda per circuitum, nec longitudine nimia, aut breuitate notanda. Itemquè vt cucullas deferant, & honestas.* Quibus Benedictus XII. alia etiam adiicienda putauit, pœnã quoq; in preuaricantes præscribens: *Interdicimus*, ait, *expresse vniuersis, & singulis ipsius ordinis, seu Religionis monachis, quod nullus eorũ de cætero rodundelliũ, clochiã, cucullã manicatam, vel tabardatã, seu epithogiatã, aut in veste superiori habitui proxima manicas ligatas cõsuticias, seu quomodolibet botonatas portare præsumant: sed quales portare statuit præfata constitutio eiusdẽ Concilij Viennensis. Qui verò interdicti huiusmodi transgressor extiterit, auferatur ab eo per suum superiorem vestis ipsa transgressionis, & trãsgressor sic alias debite puniatur, quo cæteri à similibus arceantur.*
Merito autẽ hæc prohibet Pontifex, quia vt longe 7
ante eum dixit S. Oddo Cluniacensis Abbas *lib.* 3. *collat. c.* 22. *De vestitus qualitate, vel immutatione ipsi sæculares contra monachos indignantur, quia semper illa superbia detestabilior est, quæ ibi se ostẽdit, vbi maior humilitas regnare debuerat.* Miseriam horum Ieremiã deplorare ait, cũ dixit; *Quomodo mutatus est color optimus? Color optimus est habitus prætendens Religionẽ cunctis amabilem. Qui color tunc immutatur cum quædã indumenta studio iactantiæ quæsita opinionẽ vtentis apud laicos vilescere faciunt.* Idemq; apostasiæ crimen esse censet de habitu traditiones per B. Benedictũ præfixas contemnere. *An non est Apostasia humilem vestitũ spernere, & decorẽ vestimenti quærere; cũ Angelus apostata perfectus decore superbiens in terrã ruerit. Nobis inquã hæc apostasiæ verba conuenirent, quandoquidẽ Religionis habitũ per tot retro annorum curricula retentũ lasciuientes, quiq; inter nos, & petulantes in hac nostra ætate mutare ausi sũt.* Perstringit autem potissimum Abbates huius rei authores, in quos hæc habet: *Nam genus quidẽ vestimenti, quod Religioni dedicatum est penitus propter humanã reprehensionẽ abiicere erubescut, colores tamẽ, & mollitiem studiosè quærunt: quamuis nonnulli etiã Abbates, vt apertas etiam inimicitias inter se, & sanctam Regulã protestentur, monasticum schema videlicet cucullam indicere dedignantur.* Hęc S. Oddo. Refert ista Benedictus Haeftenus *in disquisit. monast.* 8
lib. 5. *tract.* 8. *disquisit.* 4. Vbi etiam quæ Thomas Cantipratanus *lib.* 1. *c.* 7. de quodã Abbate à se viso irregulariter vestito dixerat, refert sic: *Preuerat in sacerdotibus rotundã communis habitus, cappam, & tabardum, quẽ Gallici canem dicunt, idest, vlieger, induerat. Vestis eius ex carleta forata vario, duplices, vix genua cõtingentes. Cereas habebat in cruribus, quasi ci sinnatæ esset sine plica porrectas. Nec aliud defuit nisi sertum in capite, quod non noui tirocinij militem loqueretur. Proh dolor? vbi senatus Principis Christi in Hierusalem venientis? vbi nobilissimi Ioannis Baptistæ ex pilis hirsutis camelorum zona? vbi melota, vel cilicium B. Benedicti, aut Hilarionis?* sic ille refert quo- 9
que ex Brouero *in antiquit Fuldensibus lib.* 2. *c.* 16. ita, quibus Fuldẽsibus monachis particularis quędã vestis in Marquardo Abbate displicuisse noscitur: *Marquardus Abbas per Decanũ, cœterosque Prælatos sæpè monitus, vt in ipsorum maximè præsentia nõ nisi in cuculla, vel cappa appareret: respondebat eorũ se monita non tanti facere ipsorum muneris esse chori disciplinam procurare: eam itaque rem, omisso se ipsi diligenter agerent. Suũ esse, taparda, seu toga, & qua libeat veste vti. Ergo cũ nihil proficiunt monasterij proceres, expectant videlicet diem S. Marci Euangelistæ, qua die*, inquit scriptor, *more solito Domini nostri,*

nudus

nudus pedibus cum crucibus, & reliquiis in Ecclesiam Hermbach prodeunt. Tunc Abbas Marguardus tapardo indutus, pelliculis laute suffulto pene Domini instar adequitabat, nec sine comitum fastu, templi odium subibat. Id verò Domini, & Prælati non ferentes, Decanus, & cum eo primarij Abbatem adeunt, togaque exutum, veste Religionis, vel reluctantem amiciunt. Atque ita illic Abbas, eiusque sectarij in magna confusione steterunt. Ipse quoque Christus perfectorum monachorum Antesignanus apud S. Brigitam *lib.4. reuelat.c.127.* ipsorum excessum in habitu sic taxat: *Nunc autem fratres S.Benedicti quærunt vestes, quæ excitant luxuriam, & abominantur asperitatem, quærunt indumenta, quæ placent hominibus, & quæ carnem excitant ad carnale. Nam pro cuculla assumunt cappã ita rugosam, ita latam, & longam vt videantur potius superbi ostentatores, quã Religiosi homines humiles. Pro scapulari vero habent breuem panniculum ante, & retro, & caput muniunt cum caputio secularium, & secularibus se conformant. Et sic nec similes sunt hominibus mundi, nec laborant cum humilibus seruis Dei.*

11 Merito etiam huiusmodi singularitatem habitus monachis interdici si ille propriæ professioni non congruat ex Iuristarum penu comprobare possumus Apud illos etenim vnusquisque præsumitur esse talis, qualis habitus eum ostentat. Sic innuere videtur Vlpianus *in l. Item apud labeonem §. si quis Virgines*, & ibi Bart. *ff. de iniur.* Vbi quis non tenetur actione iniuriarum, & minus peccat, qui appellauit Virgines earum pudicitiam blando sermone attentando ancellari veste indutas: & multo minus si meretricia veste feminæ, non matrum familias vestitæ fuissent. Idem sensit Roffred. *de libell. super iur. Pontif. par. 9. rub. quot sint necessar. vt quid fiat relig. num. 9.* cui accedit Abbas *in cap. si verò il 2. num. 2. & 6. de sent. excom. & in cap. in audientia num. 7.* Vbi etiam Felyn. *in fin. eod. tit* sic censuit, & Baldus *in l. non ignorat. num. 4.*
12 *C. de iis qui, & in l. dirrectis sub num. 1. C. de testam. manumiss.* Hinc consequitur, vt habitus, & tonsura longo tempore publicè portata talem probet esse interius, qualem exterius repræsentat vt inquit Bald. *in l. 1. §. sed, & qui in princ. C. de lat. liber. tollen.* idem decidunt Domini Rotæ *in decis. 13. alias 312. no. quod clericus n. 3. de praben. in antinq.* Vnde inferre solebat Bartolus *in d. l. Item*
13 *apud labeonem §. si quis Virgines*, quod ille qui verberat Clericum, quem credit laicum, quia incedat in habitu laicali, non teneatur, per ea, quæ notantur *in l. si ignorans ff. loc.* Idem tenet Dynus *in l. gerit. ff. de acquir. hæred.* Quod tamen verum est, nisi percutiens sciuisset eum fuisse Clericum, quia in pœnis præponderat
14 culpa *l. qui occidit ff. ad l. Aquil. cum simil.* Contra verò si verberauit portantem habitum, & tonsuram, tamen non erat Clericus an teneatur? Dynus *in d. l. gerit* sensit non teneri, *arg. l. vlt. ff. de crim. expill. hæred. & l. cum qui §. si iniuria ff. de iniur.* Cui rei quadrat quod tradidere glos. & Bald. *in cap. 1. in cap. si Capitanei quib. mod. feud. amitt.* Vt si quis insultet Dominum quem nescit esse Dominum suum, non amittat feudum suum, nisi esset ignorantia crassa, & supina, quia paria sunt scire, vel scire debere. *l. quod te ff. si cert. pet.* Hinc simile est quod ibidem quoque infert Gloss. *in verb. Adulterauit*, quod si concubuit cum vxore Domini sui nesciens eam vxorem, non perdat feudum. Et illud cognoscentem monialem, si nesciat eam monialem non puniri tanquam de stupro monialis, vt *ibid.* dixit gloss. quam menti esse tenendam idem Bald. eodem in loco asseruit *n. 3.* Hæc fermè ex Mascardo *de probat. vol. 2. conclus. 848.*

Meritò etiam proprij habitus desertores à Deo notabiliter puniri solent, iuxtà illud propheticum Sophon. 8. *Visitato super omnes, qui induti sunt veste peregrina.* De quo memorabilem hanc historiam refert vita S.Odonis cum discipulos suos regularibus instrueret disciplinis. *Ante hos annos persistente monastica congregatione apud Ecclesiam B. Martini, quæ est Turoniæ cœperunt modum suum, consuetudinesque relinquere, ac propriis volũtatibus vitam suam propositumque corrumpere. Relictis namque natiuis, & assuetis vestimentis, cœperunt fucatas, atque fluxas, pallioque ornatas circumferre cucullas, & tunicas. Calciamenta quoque, quibus induebantur, adeo erant cocleata, ac nitida, vt vitreum colorem viderentur assumere. Ad laudes namque nocturnas ne aliquo pedem modo offenderent cum luce diei surgebant. Ita & horum similia multa contra Regulæ iura faciebant. Quibus rebus cũ Deus decreuisset finem imponere, nocte quadam omnes quiescentes cum vnus ex eis eandem horam insomnẽ duceret, vidit duos viros dormitorium ingredi, vnum videlicet gladium manu tenentem, qui aliis imperabat, indicans sigillatim eos his verbis: Percute hunc, & hunc percute. Cumque eum qui hac intuebatur, gladio voluisset appetere, emissa voce adiurauit eum dicens: Adiuro te per Deum viuentem, vt non interficias me statim percussor gladium contraxit, & ipse solus euasit ex omnibus.* 15

Hæc porrò fortius rem conuincunt, quando Religiosus habitus in profanum conuertitur. De quo præter adducta audiendus Basilius reg. 22. ex fusis: *si in eo standum est nobis, vt omnium infimissimus sine dubio, & quod in hoc genere indumentorum infimum est, id summopere est nobis amplectendum: vt enim gloriæ cupidi, gloriam, & inanitatem ex vestium cultu, ac splendore aucupantur, sic videlicet humiles, & religiosæ vitæ studiosi ex vestimenti quoque vilitate debent venari humilitatem, & eam consectari.* Sanctus quoque Ephrem Syrus paræn. 4. ad monachum quendam sic loquitur. *Vestium ornatu ne delecteris.* Et in doctrina varia sic: *Superfluus vestium ornatus mortem conciliat.* Legatur D. Paulinus *Epist. 7.* ad Seuerum vbi monachos molliora vestimenta quærentes multo cum felle carpit, & arguit. Optime etiam Hugo Victorinus, *de monach. institut.* sic eos instruit: *Debent amatores religionis opere demonstrare quantum ipsi terrena despiciant, nec carnem, quæ moritura est cultu superstitioso excolere, sed pompæ indumentorum morum ornamenta anteferre, vestimenta plus vilia, quam pretiosa, plus grossa, quam subtilia, plus aspera, quam mollia, plus fusca, quam nitida, plus neglecta, quam accuratè composita.* Ioannes quoque Rusbrochius *in tractat. de fid. & iudic.* religiosos iure capit: *Quod curiosum, & comptum ferre habitum licet, nec vlla apud eos vestimenta plus nimio pretiosa habentur, quæ obtinere possint.* Et *in tract. de contemplat. cap. 61.* deplorat, quod *ipse etiam externus habitus quantum maximè fieri potest ad hominum mundanorum consuetudinem formatur, nec quicquam fermè ab eorum habitu distat colore, & effigie.* Claudat 16

istorum agmen nostri Ordinis decus Ioannes Soretius Generalis *super. reg. Carmelit. text.*10. *c.* 5. durè satis de aliquibus suæ Religionis hæc scribens. *In ipso quoque fratrũ habitu iam non calor*
17 *quæritur, magisuè cultui vestium quam virtutum insistitur. Pudet dicere, vincuntur in suo studio mulierculæ, cum à fratribus pretium affectatur in vestibus, cum sine necessitate nec saltem forma Religionis retenta in habitu ornari, non armari appetunt milites Christi, qui dum se præparare ad prælium contra aëreas potestates prætendere paupertatis insigne debuerant, quod vtique aduersarij valde formidant, in mollitie vestium potius præferentes indicium vanitatis vltro se hostibus sine sanguine tradunt inermes. Hodie quæritur ad induendum, non quod vtilius inueniri potest; non quod frigus expellat, sed quod superbire compellat; non deniq. iuxta Basilij regulam, quod vilius comparari potest, sed quod venustius, imò vanius ostentari.* Deinde sic lacrymatur. *Heu me miserum! cur adhuc viuo, videre ordinem nostrum, scilicet qui primus fuit in Ecclesia, quo nullus in terra similior Angelicis ordinibus, nullus vicinior ei, quæ in Cœlis est Ierusalẽ, mater nostra, siue ob decorẽ castitatis, siue propter charitatis ardorem, cuius Prophetæ institutores, cuius hi quos Paulus toties sanctos appellat inchoatores extiterunt: fusi sumus nunc exterius, & de regno Dei, quod intra nos est relictis veris, ac perennibus bonis, foris quærimus vanam cõsolationem, in vanitatibus, & insaniis falsis, ac iam Religionis antiquæ non solum virtutem amisimus, sed nec speciem retinemus. Ecce enim habitus noster (quod & dolens dico) qui humilitatis esse solebat insigne à fratribus nostri temporis in signum gestatur superbiæ. Vix iam in nostris Prouinciis inuenitur, quo vestiri dignemur Miles cum fratre ex eodem panno partitur sibi cappam, & chlamydem. Omnis de seculo quantumcunque honoratus etiam si Rex, etiamsi Imperator fuerit ille tamen non horrebit nostra indumenta, si suo sibi modo præparata fuerint, & aptata. Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior superfluitas interioris vanitatis indicium est, mollia indumenta animi mollitiem indicant. Non tanto studio curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Operiuntur huiusmodi impietate, & iniquitate sua.*

18 Nec eneruantur ista ex trito illo *habitus non facit monachum*: Quod Clemens III. Honorius itidem III. & Conciliũ Tridentinum *sess.* 14. *c.* 6. eisdem verbis expresserunt, & contra Eustachiũ quendam, de quo Baronius *ad annum Domini* 361. *n.* 53. hoc fulmen intorquet Gangrense Concilium *cap.* 12. *si quis virorum propter continentiam, quæ putatur, amictu pallij vtitur quasi per hoc habere se iustitiam credens, & despicit eos, qui cum reuerentia birris, & aliis communibus, & solitis vtuntur, anathema sit.* Est quoque ex Graiis fontibus exhaustum. Etenim Cœlius Rhodiginius *lib.* 3. *cap.* 12. ex Plutarcho citat illud: *Non philosophum facit promissior barba, nec vestis pertrita.* Et apud Agellum Herodes ait: *Video barbam, & pallium, philosophum nec dum video.* Chrysostomus etiam apud Gratianum *dist.* 4. *canon. multi*: *Non cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedram, non locus sanctificat hominem, sed homo locum.* S. Ephrem *aduersus vitiosè vi-*
19 *uentes* diserte clamat: *non putetis in cingulo, aut veste longa consistere perfectionem monachi, &c. nam habitus absque operibus nihil est.* Idemque *serm. de vita monast. Ne igitur quis erret, vt exteriore Religionis habitu se aliquid esse existimet: nam qui se putat eiusmodi apparenti specie religiosum esse, se ipsum potius fallit, ac decipit, & illa simulata religio quam sit falsa ex ipsa protinus conuersatione facile cuiuis constare potuit.* Vides nimirum quantum fiduciæ in habitu monachi ponant, quem quidem sine operibus foliis idem Auctor comparat *in illud attende tibi ipsi cap.* 9. *Ne ergo* inquit *contemptores suæ salutis imiteris, & qui solum sibi habitum arrogant; vt non similis addaris militi ab aduersariis capto, qui Regis quidem gerit insignia, ipse vero inimicis sui Regis inseruit. Verax quippe est, qui ait: Amen dico vobis, quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Foliis enim similis est habitus. Fructus vero est ipsum opus.* Eodem pertinet illud Hieronymi ad Eustochium *epist.* 22. *Ne hoc ipsum tibi iactantiam generet, quod seculi iactantiam contempsisti: nec cogitatio tacita subrepat, vt quia in auratis vestibus placere desiisti, placere coneris in sordidis.* Et ad Paulinum: *Humilitatem vestium tumenti animo ne appetas*, Anselmus *in cap.* 3. *ad Roman.* apponens illud Pauli: *Circumcisio prodest si legem obserues. Si autem præuaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est*, ait: *Ante saluatoris aduentum prodest carnalis circumcisio si legem obserues, idest si & moribus circumcidaris. Signum prodest, si res adsit. Cœterum signum sine re superfluum est. Sic & monacho dici potest: Cuculla prodest, si regulam obserues. Si autem præuaricator, Regulæ sis, cucullа tua inutilis facta est.* Hæc inquam & plura alia non obstare ea quæ adduximus sufficienter comprobant Et si nam- 20
que Habitus *Monachum non faciat*, signum tamen, tessera, & caracteristica proprietas monachismi censetur, & B. Hildegardis *lib.* 2. *vision.* de habitu monachali dixit: *Qui pura voluntate eodem vestititu induitur*, & infra: *qui eum per abiectionem contempserit, cum illo erit, qui angelicum ordinem spreuit*; Optimè etiam Auctor Epistolæ ad fratres de monte Dei sub titulo D. Bernardi clarissima: *Non pietatis solum modo formam, sed & veritatem in omnibus, & præ omnibus habitus noster repromittit.* Etenim religiosa vestis, vt Iuuenalis 21
vtar verbis *sat.* 15. *separat nos à grege*, atque vt Clemens Alexandrinus *lib.* 3. *Pedagog. cap.* 11. affatus est: *Vt signa quæ ad causas maximè accedunt rei naturam, ac proprietates maximè demonstrant: ita amictum nostrum indicare qualis sit morum nostrorum institutio.* Quin etiam proloquium est illius Diuini spiritus, qui nec falli potest, nec fallere Eccles. 19. *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo.* Quemadmodum igi- 22
tur (vt vela colligamus) ille qui antea sanctus, quam natus, Ioannes Baptista, pro sua veste camelorum setis contexta, scorteaque zona dimicaret: & is cuius spiritus æmulator erat, Elias noster, de pallio suo non nisi discipulo Eliseo tradendo insisteret; & Paulus Eremita primus dictus suam palmaceam vestem soli Antonio pro exuuiis relinquendam cogitaret; & Senuphius sanctus, & celebris Ægypti monachus superhumerale suum (quod ad Theodosium Imperatorem misit, vt eo indutus victoriam contra hostes obtineret, prout contigit, sicut in actis SS. Cyri, & Iannis apud Metaphrastem, & Surium 31. Ianuarij habetur) magno pretio haberet; ac vt à singularibus

laribus abstineamus exemplis omnes quotquot Religiosi nominis nota cēsentur proprij habitus magnam habendam rationem semper censuere, sic quoque sanctimoniales istæ, de quibus in præsenti, pro legitimi sui ordinis habitu materia, & colore, iure meritoque discutere, & salua Religionis disciplina contendere poterunt, absque vllius reprehensione.

Censeo secundo, vt propius ad rem accedam, proprium, & legitimum habitum Ordinis S. Benedicti, ac perinde istarum monialiū esse debere
23 nigri coloris. Id enim Cassinenses ipsi Patres huius sacerrimæ familiæ, veluti primæui cultores in suo declaratorio sic exposuerunt: *Assumpsimus colorem nigrum, Beatissimum Patrem nostrum Benedictum sectantes; qui (vt legimus) nigro vsus est colore*. Similia habent Camaldulenses. Et iam olim Petrus Diaconus coram Lothario Imperatore cum Cistellensi quodam Monacho de obseruantia Regulę S. Benedicti disputans, cum interrogatus esset, cur nigris Cassinenses vterētur vestibus, respondit: *Quia talibus Benedictus Pater vsus est, vt habitui quoque mundo renuntiasse videretur*. Quam responsionem Imperator suo calculo approbauit. Hinc ipse Sanctus Pater Benedictus in variis, quæ de eo leguntur apparitionibus, nigro plerumque visus sit habitu, vt Benedictus Haeftenus *disquisit. monast. lib. 5. tra. 6. disquis. 2.* notat. Et eisdem vestibus conspectus fuit in aëre Nursiam patriam suam defendere. Et, referente Yepes *in chronic. ad ann. 523. c. 5.* ac suffraganribus Sabellico *lib. 10. exemplor c. 6. §. vlt.* & Matthæo Laurero *de existent. corpor. S. Be-*
24 *nedict. in mont. Cassin. lib. 1. c. 32.* Cum Gundisaluus Fernandez de Corduba magnus Hispaniæ nationis militum ductor, & cognomento *Gran Capitan*, afflictus admodum, & Barulana obsidione à Gallis pressus esset, & nocte ad S. Benedictum (cui plurimum addictus erat) cōfugisset, eo dormiente apparuit illi S. Pater eum confortans, & auxiliis securum reddens, hanc tantum beneficij accepti postulans vicem, vt ad Cassinatem montem se conferret, idque ageret, vt Monasterium illud vniretur incæptæ tunc in Italia Reformationi S. Iustinæ de Padua. Postridie eius diei euocari monachos quosdam iussit, quibus visum explicauit. Verum cum duo montis Oliueti, qui candido habitu sub Regula S. Benedicti militant oblati fuissent; non hos, inquiebat se quærere, quod S. Pater tali amictu non apparuisset. Euocati deinceps alij fuere ex monasterio S. Seuerini Neapolitani congregationis S. Iustinæ, quos *nigris* indutos vt vidit: hic, inquit, est habitus quo se Benedictus mihi videndum obtulit; iisque ex ordine totam visionem enarrauit. Apparuit ergo S. Benedictus in habitu nigro, vt se suosque Duci Gundisaluo patefaceret. Petrus quoque Venerabilis Abbas Cluniacensis *lib. 4 epist. 17.* latè id probat. Primo ipsius S. Benedicti authoritate. Secūdo S. Martini exemplo. Tertio diuersorum Patrum testimoniis. Quarto denique subiungit rationem huius nigri coloris
25 vsus: *Nam, vt quod sentio, inquit, fatear, visum est, vt mihi videtur, magnis Patribus illis nigrum hunc, de quo agitur colorem magis humilitati, magis pœnitentiæ, magis luctui conuenire: Quibus studiis quia totam monachi vitam maximè inuigilare oportet, decreuerunt, vt color moribus, vestis virtutibus, qua possent cognatione iungerentur. Vestes enim candidas magis gloriam, quam abiectionem, magis gaudium quam mœrorem antiquitus designasse, magis etiam Ecclesiæ, vt olim notum est, sic interpretantibus, & Angelus resurgentis, & Angeli ascendentis Domini præcones indicarunt, ipseque Saluator in illa transformationis suæ gloria vestibus niueis præclarus apparens, ostendit.* Nec de hoc controuersia videtur esse posse, cū primis quatuor seculis Benedictini non nisi atro vestirentur colore, itavt pro Synonymis haberetur *Nigri monachi*, & *Benedictini:* quo nomine in Pontificum decretis, iure Canonico passim appellātur. Primam autē huius nun- 26
cupationis originem in Anglia ortum habuisse, atque inde per reliquam Europā diffusam asserit Clem. Reneus *in Hist. de antiq. Bened. tr. 1. sec. 1. §. 18.* ex diplomate Regis Erhbaldi: & si antiquiorē esse hanc nomen daturam statuat idem Haeftenus supra *disquis. 3.* Monachorum vetustiorum 27
Eliani, & Prophetici ordinis cultorum, quos idē Benedictus æmulari studebat, instar Hos etenim nigra, fusca, atra, seu grissea veste vsos fuisse ex D. Hieronymo *Epistola 26. ad Pammachium* dixi *to. 2. Annal. ad ann. Christ. 385. n. 9.* Et constat ex veteri historia Galactionis, & Epistemes Martyrum apud Metaphrastem, & Surium, *to. 6.* vbi *qui sunt nigro pallio induti*, idest Monachi, dicuntur *similes esse Angelis*. Nec dissentit D. Augustinus *epist. 199. ad Ediuiam*, ac supponit D. Athanasius *in lib. de virginit.* Quos multi alij sequūtur apud 28
Haeftenum relatum *disquis. 2.* & Laurentium de Peirinis *comment. in Regul. Minim. cap. 3. §. 4. q. 6. n. 1* Qui & *n. 4.* contendit etiam Christum scrutatorem, eiusque genitricem sanctissimam hoc vestium colore vsos fuisse. Id porro indiscriminatim de monachis viris, & sanctimonialibus feminis accipiendum Claudius Hemeræus *in peregr. dis. 3. cap. 7.* clare ostendit, dum ait, *nigris stolis indui* apud Græcos idem esse, atque fieri *Monasten* Probatque ex Zonara *in Constantin. Leon. filio* ita scribente: *Claudit monasterio vxorem Mariam Constantinus, & tonderi iubet, & huic circumponi vestes pullas.* Idem in Michaële Rangabi *Theophanonē Stauracij coniugem monacham factam, & nigra indutam stola, donauit multa pecunia.* Rursus idem in Constantino Monomachio: *Tornicio comam detondit Constantinus gladiator, se spem eius vna detonsurum ratus, & nigram lacernam induit, quasi eo colore expectatum illi fortunæ splendorem obscuraturus.* Concilium in Trullo: *Sanctimoniales iubet sine pompa vlla citò vestibus atris amiciri cum vota faciunt.*

Accenseo tertio, vestes Benedictinorum, ac 29
proinde etiam sanctimonialium, de quibus in casu, non lineas, sed laneas esse debere. Zacharias enim Papa rescribens Pipino, & vniuersis Episcopis, & Abbatibus Franciæ de multis ad disciplinam Ecclesiasticam spectantibus apud Baronium *ad ann. 744.* hæc habet: *Monachi laneo indumento iuxta normam, & regulam monasticæ disciplinæ, atque traditionem sanctorum probabilium Patrum, sine intermissione vtantur.* Probatque hanc suam constitutionem; *quia Monachi ab omnibus illicitis debent abstinere. Apostolis autem diuinum datum esse mandatum, duas tunicas non habendi. Tunicas dixit itaque laneas, non lineas.* Eandem etiam prohibitionem de lineis non gestandis à monachis Innocent. III. Gregorius IX. Nicolaus IV. & Benedictus XII. postea fecerunt. Conformiter etiam ad sacrarum virginum vetustissimum vsum, quem Diuus Hieronymus commemorat

in Epitaphio S. Paulæ, quo solum linteaminibus pro manibus tergendis, alioquin lana purissima vtebantur. Quod etiam pro vsitato more cernitur in vitis S. Odilonis Abbatis, S. Vldarici, &
30 aliorum plurium. Sed quid maius? Christum Dominum, Deiparamque sanctissimam laneis, & non lineis vsos vestibus recte probat contra Scherlogum Sanctorus de Melfi *in commentariis super constitut. Minor. c. 2 statut. 68.*

His tamen parum, aut nihil obstantibus censeo quarto, posse præfatas sanctimoniales vti habitu, quo vsque modo vsæ fuerunt sine scru-
31 pulo alicuius peccati. Quod primò fulcitur ex vi, & natura consuetudinis, quæ vt in casu dicitur ab immemorabili tempore est, vltra etiam ducentos annos vsu continuato recepta, videntibus, scientibus, & consentientibus Abbatibus Ordinis, ac Prælato Illustrissimo vrbis, sub cuius regimine, & cura sunt. Consuetudo enim tam legitima primò æquipollet veritati, *l. 1 ff. de seruit. & aqua*, Bald. *cons. 289. in princ. lib* 4. Cardin. Tusch. *concl. 806. num.* 17. Secundò parem vim habet cum lege. *l. de quibus ff. de legibus §. ex non scripto instit. de iur. nat. gentium, c. fin. de consuet. cap. consuetudo 1. dist. l. 2. C. quæ sit longa consuetudo*, Guido *singular. 83.* Belletus *disquisit. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Clericorum §. 3. n. 10.* Tertio quidquid potest Princeps concedere, potest consuetudo inducere. *l. si quisquam ff. de diuers. & tempor. præscript. & l. 1 C. de feud. cap. super quibusdam §. præterea de verbor. significat.* Henricus Boich. *in cap. quanto de iure iuran. dist. 2.* Mising. *centur. 4. singul. obseru. 24.* Moren. *in respon. respons. 3. n. 8.* Quartò ad idem, potest introducere quidquid potest priuilegio concedi. Oldrad. *cons. 172. in princ. & cons. 146. in fin. & cons. 254. n. 8.* Ancharan. *cons. 50.* Bald. *cons. 49. lib. 1.* Ex quibus, & aliis proprietatibus consuetudinis, scilicet quod *faciat de non licito licitum, quod sit optima legis interpres*, quod *tollat omne ius, quod non sit naturale, vel diuinum*, & similibus, de quibus Doctores, omnino necessario euincitur posse præfatas Moniales vti dicto habitu, ac si per legem, priuilegium, aut voluntarem legitimi superioris id illis esset concessũ.

Secundo etiam ex eo quod dicta consuetudo rationabilis, & bono titulo introducta videtur.
32 Quod præcipuè desumitur ex earum Patriarchæ S. Benedicti verbis *in Regula c. 55.* vbi dum *de vestiariis, seu calciariis fratrum* (idem dico monialium) sermonem ageret, nihil prorsus curandum ipsis ostendit de colore vestium monachalium, sed id totum Abbatis arbitrio, Prouinciæ, & locorum consuetudini relinquit. Dicit enim: *vestimenta fratribus secundum locorum qualitatem, vbi habitant, vel aërum temperiem dentur: quia in frigidis regionibus amplius indigetur, in calidis verò minus. Hæc ergo consideratio penes Abbatem est. Nos tamen mediocribus locis sufficere credimus monachis, per singulos, cucullam, & tunicam. Cucullam in hyeme villosam, in æstate puram, aut vetustam, & scapulare propter opera. Indumenta pedum, pedules, & caligas. De quarum omnium rerum colore, aut grossitudine, non causentur monachi, sed quales inueniri possunt in Prouincia, qua habitant, aut quod vilius comparari potest. Abbas autem de mensura prouideat, vt non sint curta ipsa vestimenta vtentibus eis, sed mensurata.* Quæ si rectè expendantur manifestè denotant non curasse de colore, vt diximus, vestiũ. Cuius signum euidens est, quod qui postea ad Ordinis Benedictini instaurationem varias excitauerunt congregationes, liberum sibi existimarunt, eum accipere colorem, qui pietati, deuotioni, aut occasioni congruere videbatur. Hinc Camaldulenses sub S. Romualdo Duce 33
album accepere. Et B. Ioannes Gualbertus *de suarum ouium varia lana* (alba scilicet, vel nigra) *iussit pannum promiscuum fieri*, vt refert Haefrenus *sup. disquisit. 1.* Landulfus quoque congregationis fontis Auellanæ fundator, & B. Petrus Damiani indumentis albi, & Cærulei coloris pallio, vna cum suis monachis vsi sunt, vt habet Ricordatus *in histor. monastic. diar. 1.* Cistercienses album retento nigro scapulari assumpserunt. Quinimò vt ex ipsorum historiis refert Benedictus Gononus *in chronicon SS. Deiparæ ad ann. 1109.* Cum illi nigris cucullis vterentur, ob quandam visionem eiusdem Dei Genitricis *cucullæ colorem mutarunt, & quæ antea nigri erant coloris, repentè candidissima instar niuis colore sunt tinctæ.* Oliuetani 34
albũ dumtaxat; & Cælestini nigrum in cuculla, in aliis vestibus candidum, vt constat, retinent. Quin Antonius de Yepes *in chronic. Benedictin. ann. Christi. 553. c. 5.* testatur in pluribus Monasteriis Congregationis Vallisoletanæ Hispanicæ vsu receptas tunicas albas, quibus de nocte vterentur. Hinc video versificatorem quendã apud Vuionem *in ligno vitæ lib. 5. c 11.* sic dicentem: *sacer ordo Benedicti vtitur amictu miti pro suo velamine. Albo, nigrò, Camelino lana texta sine lino, prout est Religio.* Monachi præterea illi, & Martyres, quos S. Eulogius in Memoriali *sanctorum lib. 3. c. 10.* in vita S. Columbæ commemorat; qui, esto antiquissimo Monachismo Elianorum ascribi possunt, vt *in 3. to. nostrorum Annal. ad ann. 847.* annotamus, opinione tamen vulgari Benedicti creduntur, albicantis coloris vestibus indui videbatur, vt de S. Columba eo loco notatur. Nonne etiam idem Pater Benedictus, ne forsan album colorem auersari videretur, cuculla candidissima indutus quondam apparuit Elisabeth, 35
Schocunagiensi celebris sanctitatis fœminæ, ipsa *lib 1. vision. suar. c. 5.* referente? Æmulatus porrò in hoc, sicut & aliis S. Benedictus antiquorum Monachorum vsum, qui pro nihilo fermè habentes habitus colorem præfixum, de ipso omnino tacent, prout D. Basilius in Regulis fusius disputatis *q. 22.* clarius Nazianzenus *epist. 1.* inquiens *colorum amœnitates ne exquirantur*, & non subobscure Cassianus *lib. 1. c. 3.* ibi, *nulla coloris vel habitus nouitate, &c.* Igitur Monialium istarũ 36
vsus, nec à Regula D. Patris sui Benedicti, nec ab aliorum priscorum Patrum praxi discordat. Eo præsertim quod essent instituti cultores, qui primitiæ fuerunt monachismi post Apostolos in primæua Ecclesia vestibus quoque albis vtebantur, prout *to. 1.* nostrorum Annalium *circa annum mundi 3545. n. 29.* ex Iosepho, Porphyrio, & *to. 2. in Apparat. c. 3 n. 17.* ex aliis ostendimus.

Suadetur etiam huius consuetudinis Monia- 37
lium honestas, neruosè, & efficaciter ex eo quod cùm Clemens V. in Concilio Viennensi modum vestium Monachalium statuere voluisset, eo qui honestati minus congruebat relato, Clement. *ne in Agro de stat. monach. cap. 1.* sic habet. *Statuimus vt superior vestis ipsorum habitui proxima nigri, aut albi coloris existat, iuxtà morem apud eos seruari solitum in regione qua degunt.* Circa quæ maximè expendendum quod Pontifex hoc loco non de omnibus monachis genericè loquitur, sed specialiter de monachis nigris, quales sunt Benedictini

dictini Cassinenses, quibus adhærent Sanctimoniales istæ, de quibus in casu. Id enim constat ex eodem Pontifice in procemio huius Clementinæ, ibi: *Ne in agro Dominico sacra videlicet Monachorum nigrorum Religione indecorum aliquid obrepat. &c.* Et ex summario præfixo ipsi Clementinæ, Glossa, & aliis. Ex hoc enim satis elicitur Monialibus istis sub hac
38 lege contentis licitum esse vti veste *nigri*, *aut albi coloris*. Quod norat Glossa ibi *verb. coloris* dicens: *Isti colores sine tinctura ex lana possunt haberi, & ideo potius approbati.* Vrgeamus & nos verba Pontificis: *superioris vestis ipsorum habitui proxima*, si enim vestis superior, quæ præcipuè inter alias professionem monasticam veluti magis conspicua demonstrat, indifferenter *nigri, aut albi coloris* præscribitur, multo ergo magis id accipiendum de aliis interioribus indumentis: ac proinde harum monialium vsus vt legitimus habendus. De intelligentia tamen huius Clementinæ, & diuersitate habitus monachorum, de qua ibi loquitur Pontifex videndus inter alios Arnoldus Vuion eiusdem instituti in vita S.Gerardi *in annotationib. ad cap.* 21.

39 Preterea, quia si quis color in vniuerso mundo est qui magis deceat virgines sacras Deo, is est albus. Etenim in S.scriptura *Matth.* 17. *Marc.* 9. *&* 16. ac *Apocalyp.*7. maximè commendatur. Expressè *Apocal.* 7. dum illi qui dicuntur *stantes ante thronum, & in conspectu agni* dicũtur quoque *amicti stolis albis*. Quia candida vestis sym-
40 bolum est victoriæ, & triumphi, vt patet ex eo Apocal. 3. *qui vicerit vestietur vestimentis albis.* Virgines autem triumphatrices voluptatum
41 esse pro comperto est. Color insuper albus ex Aristotele *de sensu, & sensat.* primus est, & aliis nobilior. Decet ergo Virgines sacras, quæ nobilior Ecclesiæ sanctæ pars est sub Pastorum statu. Interdum etiam *albus* pro bono, aut felici,
42 sicut è contrario *niger* pro malo, aut infelici accipitur. Sic Persius: *Per me equidem sint omnia protinus alba.* & Horatius:

Hic niger est, hunc tu Romane caueto.

Felicitas ergo Sanctimonialium Deo soli vacantium per album colorem quem gestant rectè indigitatur. Denotat præterea, mentis, & corporis puritatem, quæ paucis etiam maculis defœdatur, sicut ipse candidus color. Hinc Cæsarius Arelatensis Monialium indumenta *in Regula numero* 42. describens nulla tinctura nisi *laya, & lactina* infecta denunciat. Aurelianus etiam Cæsarij successor *in Regul. Monach. cap.* 26. Cæsarium sequens: *vestimenta*, inquit, *alio colore non induatis nisi laya lactina* &c. Ex his autem, & aliis, de quibus Cassanæus *in Cathal. par.* 12. *consid.* 93. Mendoza *in Viridar. lib.*4. *problem.* 30. *num.* 156. & Peyrinis *comment. in Regul. Minim. cap.* 3. §. 4. *q.* 6. satis superque firmatur, honestas consuetudinis harum sanctimonialium.

43 Sed rem concludit Petrus Blesensis *Epist.*97. ad quendam Benedictinum Abbatem, sic piè docteque, nostroque intento valdè congruè hæc scribens, vt propter ipsa eius verba merito querulis Monialibus dicere possemus quod *de colore* non causentur; albo scilicet aliarum sororum. *Christus diuisus non est, siue in alba, siue in pulla veste, in omni professione, & ordine, in omni gente quicunque operatur voluntatem Domini acceptus est illi. Inter album, & nigrum habitum non distinguit ille apud quem non est distinctio Iudæi, & Græci. Attendit Dominus mentem, non cutem, merita non colorem. In monte Cassino schema monasticum quo B. Benedictus est vsus vsque hodie sicut dicitur perseuerat. Quis audeat tanti Patris habitum blasphemare in filiis? nam si delibatio sancta, & massa, si radix sancta, & rami, siue cum Nazaræis candidior niue sit aliquis, siue cum B. Iob. super carbonem denigrata sit cutis eius, vterque salutem in Domo Domini operatur. Sanè in ouili Iacob sunt agni albi, & nigri. In vinea Sorec sunt vuæ albæ, & nigræ, sed & sponsa quæ liliis conuallium prælbescit, ipsa eadem dicit: nigra sum, sed formosa. Apud sponsam Christi non est absurda varietas, cum ipsa circumamicta varietatibus describatur. Ipsa varietas vniformitatis causa est: nam in Cythara ex diuersitate chordarum fit vniformis modulatio ad concentum.* Cesset ergo lis, & controuersia inter sacras virgines istas, ea quæ Blesensis dixit animo ruminantes.

Cessare insuper ab ea deberent, vel propter authoritatem Illustrissimi, & Reuerendissimi D. N. earum Antistitis, & superioris legitimi, qui ita obseruandum præcipit, suffragiis visis maioris partis monialium. Certi enim iuris est, quod Prælatis subditi debitam præstare teneantur obedientiam in rebus dubiis, & controuer- 44
sis. Sic enim dicitur Deuteronom. 17 *si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, &c. Venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis &c. & facies quodcunque dixerint, qui præsunt.* Et colligitur ex *can. Quid ergo* 11. *q.* 3. *& ca. Quid culpatur* 23. *q.* 1. Et ex PP. plures docent, & specialiter D. Bernardus *in opusc. de præcept. & dispensat. c.* 12. dum dixit: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus accipiendum est, quam si præcipit Deus.* & infra: *ipsum proindè, quem pro Deo habemus, tanquam Deum, audire debemus.* Et apud Ethnicos pro comperto veluti habebatur sacerdotum suorum iudicio gubernari. Prout de Achiepiscopis restatur Strabo *lib.* 17. de Ægyptiis, Ælianus *lib.* 14. *variar. histor.* de Persis eorumque Magis Eusebius *in Chronic.* Agathias *lib.* 2. & alij; de Atheniensibus, & Areopagitis, Iosephus *lib.* 14. *antiquit.* 19 de Gallis, & Druidis Cæsar *lib.* 6. *de bello Gallic.* & de Romanis & eorum Auguribus Cicero *lib.* 2. *de legibus*, si igitur (quod Socrates apud Xenophontem *lib.*4. *de dictis Socratis* dicit) *quod omnibus gentibus obseruatum est, id non nisi à Deo sancitum esse credi debet*; sanè prudenti iudicio eiusdem Illustrissimi standum fore, prudentes Virgines existimare possunt, nec causari de habitus colore.

Eo quoque, præcipuè, quod Illustrissimus hic Dominus matura discussione, & sententia maioris partis Capituli ipsarum Monialium, videlicet 46. suffragiis; (cum pro contraria non nisi 14. fuissent recepta) visis, suum decretum interposuit erit. Quod etenim à maiori parte Capituli legitime congregati (prout in præsenti contigit) deciditur, præualere debet, appellatione remota. *cap. cum in cunctis de his quæ fiunt à maior. par. Capit.* ex Concilio Lateranensi sub Alex.III. *& cap. ex parte eod. tit.* Et quod maior pars facit ab omnibus fieri censetur: *l. quod maior ad municip.* & de maiori parte ad totum validum est argumentum, vt per Cantiunc. *in*

Topicis legal lib. loco 6. Andreas Gammat. *in dialect. legal. l. 1. loco. 5.* Menoch. *c 855. n. 10.* & plures alij.

46 Est autem eadem, vel similis ratio de qualitate, & de materia vestium, seu indumentorum dictarum sanctimonialium. Cum enim earum legislator in verbis relatis non videatur rationem habuisse de tali qualitate, & materia, sed solum de qualitate locorum, consideratione Abbatis, & quod non sunt pretiosa, sed qualia in Prouincia, in qua habitant inueniri possunt, aut vilius comparari; cum hæc omnia aptari queant dictis indumentis non videntur contraria Regulæ. Deindè cum Clemens V. in d. Clementina *Ne in Agro* solum Benedictinis præscripserit colorem superioris vestis, scilicet quod *nigri, aut albi coloris existat*, & de aliis vestimentis dumtaxat adiunxerit: *ne in qualitate panni Regularis excedatur modestia, nec quæratur quod pretiosius, & subtilius, sed quod vtilius valet inueniri*, cum hæc etiam omnia quadantenus applicari queant dictis indumentis, nec etiam videbuntur contraria Clementinæ. Esto autem aliquo modo contraria videntur, cum consuetudo legitima talis naturæ sit, vt visum est, quod æquiualeat veritati, legi, & priuilegio; imo quod contra quamcunque humanam le-
47 gem præualere possit, eam abrogando, explicando, moderando, prout communiter S. Theologiæ, & vtriusque iuris Doctores tenent, quorum aliqui adeo extollunt vim, & naturam consuetudinis, vt ab eis appelletur forma, & quasi alterum ius naturale, & quod omnia possit. Baldus *cons.* 433. *lib.* 3. Surdus *de aliment. tit.* 1. *n.* 7. Cardinal Thuschus *pract. conclus. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 806. *n.* 16. profectò videtur stare posse consuetudini quæ est in contrarium plusquam immemorialis: siquidem supponitur esse supra ducentos annos confirmata authoritate legitimi superioris, & consensu maioris partis Capituli.

48 Nec dictis, obuiat, quod monastica Regula veluti in indiuisibili consistere debet, ita vt ipsi nihil addere, aut ab ipsa aliquid demere liceat. Hoc enim in omni Regula D. Chrysost. *Homil.* 12. *in Epist. ad Ephes.* requirit dicens: *Regula nec addi sibi quicquam, nec demi sustinet; alioquin hoc ipsum quod Regula est, amittit, ac perdit.* Antiquissimus etiam Author *libri de conflict. virtu. & vit.* quem alij immeritò S. Leoni Papæ, ailj S. Ambrosio. alij S. Augustino tribuunt, alij verò prudentius Sigebertum sequuti S. Isidoro Hispalensi, vel forsan S. Gregorio, sic inquit: *Tu igitur iuxta Regulas Patrum viuere semper stude, maximè autem S. Confessoris Benedicti: non declines ab ea quoquam, nec illi addas quippiam, nec minuas: totum enim quod sufficit habet, & nusquam minus habet. Cuius verba, atque imperia sectatores suos perducunt ab Cœli palatia.* Quibus fauet S. Virgo Hildegardis quæ *in exposit. Benedictina Regulæ* sic habet. *Quoniam ipse* Sanctus Benedictus, *in timore, & pietate, in charitate, & castitate doctrinam suam scripsit; ideo nihil eidem doctrinæ addendum, vel inserendum est, quia nihil ei deest; quoniam in spiritu sancto facta, & completa est.* Ac maximè illud Prouerb. 22. *ne transgrediaris terminos, quos posuerunt Patres tui.* Quibus accidunt multa, quæ in tractatu *de Reformat. Regularium c.* 5. *&* 6 ad intentum congessi. Hæc inquam
49 non obuiant dictis. Primo quidem quia ipse Aristoteles qui *lib.* 1. *Rethor. cap.* 3. dixit. *Maximè expedit bene institutas leges omnia quæcunque possunt complecti, ac definire.* subiungit: *minimamque partem Iudicum arbitrio relinquere*; quasi denotans pro intento nostro, Regulæ complemento, aut perfectioni nihil prorsus derogari, eo quod minimum aliquid ipsius *Iudicum arbitrio relinquatur.* Nil ergo mirum, quod minima ista, in quibus Moniales istæ à Regula deflectere videntur sui Illustrissimi Prælati iudicio, circumstantiis ponderatis, & ad maiora incommoda euitanda relicta sint. Deindè quia præcipua dissonantia à Benedictina Regula, quæ in huiusmodi Monialium vestimentis notatur, sumitur ex delatione vestis lineæ albæ: contra quod (præter dicta in superioribus, vbi etiam quod color albus maximè deceat Virgines Deo sacras) audiatur à simili Paulus Diaconus egregius huius Regulæ commentator, qui sup. *c.* 55. sic inquit: *non debent Monachi causare si pedules albi fuerint, & tunica fusca, id est si pedules alterius coloris fuerint, & alterius tunicæ, atque alterius cucullæ.* Audiantur etiam Constitutiones, quibus dictæ Moniales adhærent, statuentes de indumentis interioribus, quod *sint alba, vel nigra, bertina.* Itē Burfeldenses in Germania huius ordinis reformati *in Primum dist.* 3. *c.* 14. Vbi duas tunicas cuilibet assignantes, alteram volunt esse *albam.* Ac etiam Yepes superius relatus, qui de Benedictinis Hispanis loquens dicit vsu apud illos receptas esse tunicas albas pro noctibus. Si igitur hæc alba indumenta in monachis sine Regulæ dispendio permittuntur, cur non in Monialibus, quæ delicatioris sexus sunt, albæ tuni- 50
cæ sustineri possunt Causam verò, cur in interioribus vestibus hic albus color permissus sit sic tradit Haeftenus relatus *disquis.* 1. quod maxime procedit in casu nostro. *Assumptum autem hunc album colorem in interioribus vestibus idcircò existimo, vt facilius lauari queant. Niger enim,* 51
vel alius quicunque tinctus color abluendo dilutior fit, & in alium sensim facessit. Sed quidquid de iis omnibus sit, consuetudine abrogari potuisse Regulam, dato etiam quod expresse dictas albas tunicas prohiberet, liquido constat ex communi DD. quod etiam quoad regulæ præcepta ad mortale obligantia tenent Nauarrus in *Man. c.* 12. *n.* 50. Rodriguez *tom.* 1. *q.* 69. *art.* 2. Peirinis *tom.* 1. *priuil. Minim. in const.* 4. *Iulij* 2. *n.* 21. Bordonus *t.* 2. *Resolut.* 85. *n.* 36. & alij. Quanto magis præcepta Regulæ non obligantis ad mortale, nisi solum in iis quæ spectant ad tria vota Religionis, sed ad veniale dumtaxat, imò etiam secundum aliquos, nec ad veniale, sed solum ad pœnam, qualis est Benedictina, vt latè Haeftenus supra *l.* 2. *tr.* 8. *disquisit.* 1. post alios, potuit consuetudine ducentenaria abrogari?

Et sanè (vt mysticam talis tunicæ significationem afferamus, & eo magis eam deferentes ad spiritualia exercitia excitentur) si ea à *Domini inconsutilis tunica est mutuata*, prout notat Honorius Augustodunensis *l.* 1. *Gem. animæ*, siquidem inconsutilis tunica Christi alba fuit, vt potè interior, & camisiæ, seu indusiæ loco; decuit etiam tunicam monialium albam esse, vt vel sic Christi sponsi earum crebrius recordentur. Et quod ad talos vsque descendat, quia vt D. Gregor. *lib.* 1. *Moral. c.* 20 ait: *Quid est talaris tunica, nisi iustitia consummata?* Quo de perseuerantia in ipsius amore vsque ad finem vitæ moneantur. 52

Quamuis

Quamuis autem in superioribus dixerim sanctimoniales istas, de quibus in præsenti, pro legitimi sui habitus materia, & colore iure, meritoque discutere potuisse, absque illius reprehensione, hoc tamen intelligendum est, vt ibi dictum, *salua Religionis disciplina*, idest; quando res erat sub lite, & controuersia, & à legitimo superiori non erat prudenti, & matura discussione præmissa decisa aut declarata.

53 Quando etenim hoc modo res decisa fuerit proculdubio grauiter peccabunt Moniales non obedientes, aut contradicentes: tunc enim agent contra *Religionis disciplinam*, quæ præcipit, vt subditi obediant suis superioribus in rebus dubiis concernentibus obseruantiam suæ Regulæ. Ita enim est communis fermè sententia DD. quorum plurimos tum Theologos, tum iuristas refert, & sequitur Sanchez *lib. 6. in præcept. Decalog. c. 3. num. 3.* colligitur id primo ex adductis superius. Secundo, quia tunc maxime procedit Regula illa, scilicet quod Religiosus *non habeat velle, neque nolle*, quæ ex iure habetur *cap. si Religiosus 27. de elect. in 6. cap. fin. de testam. & sepultur. ibidem*, quia videlicet debet habere *velle, & nolle* sui superioris, cuius dominio per professionem se subiecit, & cui vice Dei gubernandum se tradidit *cap. quid culpatur in fin. 23. q. 1.* Couarruuias *Regul. peccatum 1. par. num. 5. ad fin.* Sanchez *supra* Bordonus *Resolut. 19. num. 5.* Tertio, quia tunc etiam intrat Regula illa vulgarissima *Possidentis melior est conditio*, ex pluribus iuribus desumpta; & propter quam dicitur. *Beatus qui possidet*, Glossa *verbo requirat in cap. 1. de pace tenend. in vsibus feudor.* Cum enim Prælatus sit in possessione potestatis præcipiendi subdito, est melior ipsius conditio, ac proindè non potest spoliari dicta possessione, aut perturbari in ipsa; quod fieret si Religiosus non teneretur stare eius iudicio. Quartò, quia quemadmodum licet ante determinationem factam ab Ecclesia de aliqua veritate potest inter Doctores esse circa illam varietas sententiarum, postquam tamen Ecclesia determinauit quid sentiendum, coguntur fideles stare tali determinationi; eo quod Papa, seu Ecclesia, est interpres voluntatis diuinæ: sic etiam ante decretum, seu præceptum superioris (qui etiam, vt rectè Sotus *de secret. memb. 3. q. 2. concl. 1.* & Sanchez *supra*, est interpres voluntatis diuinæ) licet subdito resistere, cum res est dubia, non tamen post illud. Quinto, quia in hoc fundati Summi Pontifices pacis Religiosorum amatores sæpius non tam concesserunt, quam declararunt, ipsos posse, & teneri stare declarationibus suorum superiorum, in rebus dubiis, & scrupulosis, vt videre est in Leone X. apud Cassarubium *in compend. priuileg. Mendicant. verbo declarare*, Portellum *in dub. Regular. verbo scrupulus*, & Mirandam *tom. 2. manual. Prælat. q. 44. art. 2.* & aliis qui ferè similia fecerunt circa priuilegia Benedictinorum apud Cornelium Margarinum *in Bullar. Cassinensi tom. 1.*

54 Cum ergo vt apparet ex decreto Illustriss. & Reuerendiss. Dom. eiusdem Monasterij Monialium superioris, & Prælati sub dat. 27. Ianuarij 1651. ipse præceperit, & ordinauerit, acceptantibus etiam, & consentientibus eisdem monialibus, vt post earum suffragiorum receptionem, nisi maior pars aliter iudicauerit, *non si facci nouità, & che tutti vniformi vestino l. habito vel modo sin' hora vsato, con le regole, &c. e moderationi contenute nell'ordini, & decreti di SS. illustrissima, & de suoi predecessori; dechiarando, che cosi possano esser sicure in conscienza, &c.* iam est sublatum dubium, quod alias poterat esse, & scrupulis præclusa via; ac proindè moniales omnes sub mortali etiam culpæ reatu (posito scandalo, & occasione seditionum, quæ in opposito cernuntur) tenentur acquiescere tali decreto, & vti vestibus, & habitu solitis in eodem Monasterio, nisi velint, vt inquietæ, inobedientes, & partiales æstimari. Audiant Origenem homil. 26. in Numer. *Discenda igitur nobis magnopere est consonantia disciplinæ, quia tanquam in musicis si harmonia chordarum fuerit consonanter aptata, sonum suauem modulati carminis reddit: si verò sit aliqua in fidibus dissonantia ingratissimus sonus redditur, & carminis dulcedo corrumpitur: ita & iis qui Deo militant, si dissensiones, & discordias inter se habeant, ingrata erunt omnia, & nihil acceptum Deo videbitur.* Et D. Hieronymum in Reg. monach. *cap. 1. Charitas religiosos monachos facit, sine hac monasteria sunt Tartara, habitatores sunt dæmones: Cum hac verò sunt paradisus in terris, & in eis degentes sunt Angeli. Ideoque licet vos longa macerent ieiunia, abiecta, & nigra vestis deformet, longa officiorum, & operum texatur series, si intus desit charitas ad infirmum nondum religionis gradum peruentum est.* Et Antiochum in Pandect. S. script. homil. 80. *Eadem sit, & sententia, & par voluntas, cum vnum, idemque simus corpus. Quemadmodum enim examen apum fauum sibi conficit mellis, ita fratrum congregatio Regnum repræsentat Dei. Sicut tubarum clangor bellantium promouet, & excitat alacritatem, ita & practica virtutis doctrina studia discipulorum mirè exacuit. Nam quisquis se à cæteris segregat, & in totum auellit nihil differre videtur ab aue, quæ è nido proprio euolauit, eoque cogitur è loco permutare. Auicula quæ talis est nihil difficile capitur per aucupis, aut venatoris insidias.*

De Cadauere cuiusdam malefactoris ad Ecclesiam delato.

SVMMARIVM.

Casus, seu factum. num. 1.
Gaudet hic mortuus immunitate Ecclesiastica. num. 2.
Non magis quam homo viuus. num. 3.
Verba debent intelligi per prius, non per posterius. num. 4.
Cadauer potitur immunitate Ecclesiæ. num. 5.
Iuris axiomata ad intentum. num. 6.
Leges immunitatis Ecclesiarum generaliter loquuntur. num. 7.
Ratio potius quam verba attendenda in statutis. num. 8.
Ratio est anima legis. num. 9.
Vbi est eadem ratio, est eadem lex. num. 10.
Statuta plura tam ad viuos, quam ad mortuos extenduntur. num. 11.
Prohibitio de non communicando cum excommunicatis. num. 12.
Ex Innocentio III. & Alexandro III. num. 13.

Pœna

IESVS MARIA.

De cadauere cuiusdam malefactoris ad Ecclesiam quandam delato.

Casus.

1 ONTIGIT in quadam Hispaniarum nobilissima Ciuitate, quod cum malefactor quidam à Magistratu suspendij in furca pœna punitus fuisset, & ipsius cadauer quidam furripientes ad cuiusdam Ecclesiæ ianuam detulissent, ministri Iustitiæ illud auferentes iterum ad furcam portauerunt; quos tamen Iudex Ecclesiasticus in excommunicationem incidisse declarauit. In varias ergo sententias circa ius & factum distractis Doctoribus, mihi propositum est, vt meam quoque sententiam proferrem.

Responsio.

PRimo mihi valde arridet sententia eorum, 2
qui dixerunt hominem istum mortuum, seu cadauer ipsius gaudere potuisse immunitate Ecclesiæ, qua reorum plures iuxta sacros Canones & Pontificia diplomata gaudere solent & debent; & qua iste gauderet si homo viuus esset. Quam vltimam limitationem ex eo statuo, quia 3
cum homo mortuus non sit vere homo, sed potius non homo aut æquiuoce homo, prout logici inquiunt; ita vt iuxta Baldum *in l.* 1. *C. de Confess. Titius mortuus non est Titius*; sicut nec bestia mortua est bestia, Bartol. *in l. C. de Lanion. in princ. ff. de fim. Instrum.* priuilegium immunitatis pro hominibus concessum non debet magis extendi ad mortuos quàm viuentes, cum potius pro viuentibus primario sit concessum, pro non viuentibus autem nonnisi secundario; præsertim cum verum sit illud Iuris axioma: *verba debent intelligi perprius, non per* 4
posterius, l. hoc legatum ff. de legat. 3. Tuschus *tom.* 8. *lit. V. concl.* 92. *num* 15. Barbos. *de axiom. Iur. axiom.* 221. *num.* 31. Quod etiam colligitur à simili de reo capto & à carcere vel exilio confugiente ad Ecclesiam, qui non gaudet immunitate qua antea non gaudebat, eo quod manet in ipso eadem causa, & quousque pœna purgatus non sit, idem quoad omnes effectus reputatur. Vt enim recte Vlpianus *l.* 1. *ff. si is qui testamento* inquit *natura æquum est non esse impunitum eum qui hac spe audacior factus est.* Farinac. *de Carcer. cap.* 28. *num.* 46. Peregrinus *de Immun. cap.* 5. *num.* 10. Thomas del Bene *de Immun. p.* 2. *cap.* 16. *dubit.* 10. *sect.* 6. *num.* 6.

Principalis porro restitutio, nempe quod 5
istius hominis cadauer gaudere deberet Ecclesiæ immunitate ex eo mihi probabilior apparet, quia iura tam Ciuilia quàm Canonica, tam particularia quàm generalia summorum Pontificum, Conciliorũ & Decretorum quæ hanc immunitatem Ecclesiis aut locis sacris concedunt, vel concessam esse supponunt, indistinctè & indiscriminatim loquuntur de fidelibus siue, viuis, siue mortuis, siue qui superstites sint, siue defuncti: cum ergo illa sint fauorabilia toti Ecclesiæ, statui Ecclesiastico, locis sacris, imo pietati & charitati Christianæ, proculdubio ample intelligenda: si quidem in illis maxime procedit vulgare illud & tritissimum: *fauores sunt ampliandi l. Cum quidam ff. de libert. & posthum. cap. Odia de regul. iur. num.* 6. & tota DD. vtriusque iuris cohors. 6

Accedunt & alia quæ in ore omnium versantur iuris axiomata, videlicet: *Lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, l. de pretio ff. de public. in rem act. l. in fraudem §. vlt. ff. de testam. mil. l* 1. *§. generaliter ff. de legat. præst. l.* 1. *§. Quod autem ff. de aleat. l. fin. in fin.* vbi DD. quorum aliqui cum Fusario *de substit q.* 394. *num.* 56. *&* 57. ampliant etiamsi sit maior

ior ratio in vno quàm in alio. Et illud *lex vbi distinguit, nec nos distinguere debemus, l. non distinguemus, ff. de recept. arbitr. l. Præses ff. de offic. Præsid. l. 2. §. Conuenire ff. de Iudic. l. quos prohibet ff. de postulando l. 1. §. generaliter, ff. de legat. præst.* & alia iura & DD. Ac illud *lex si voluisset expressisset. l. vnica §. fin autem ad deficientis C. de caduc. tollenda, l. si seruus §. Prætor ait vers. non dixit ff. de acquir. hæred. cap. Ad audientiam 2. de decim. cap. 2. de transact. Pral.* Sanctæ ergo istæ leges immunitatem Ecclesiarum roborantes cum generaliter loquantur, nec distinguant inter viuos & mortuos homines, cum si voluissent id expressissent, generaliter intelligendæ erunt.
7

8 Hanc porro extensionem iure admitti debere in huiusmodi iuribus exponendis sumitur etiam ex alio iuris principio apud omnes recepto, quod videlicet *in statutis ratio potius quàm verba est spectanda, l. scire §. Aliud ff. de excusat. tut.* Menoch. *cons.* 998. *n.* 13. Est enim *anima legis, l. Cum oratio ff. de bon. damn.* Et ita
9 ampliat illam tanquam ipsius anima, Surd. *de aliment. tit.* 15. *q.* 44 *num.* 15. Adeo quod vbi est eadem ratio dicitur esse eadem lex non extensiue sed comprehensiue. *l. His solis vers. satis etiam, C. de reuoc. donat. l. illud, C. de sacros. Eccles.* & aliis iuribus à Doctoribus exornatis;
10 præsertim Gonzal. *super* 8. *regul. Cancel.* §. 7. *procem. num.* 105. Etenim si diligenter, Ecclesiæ, imo & Imperatorum intentio immunitatem ab extractione reorum locis sacris concedentium expendatur, ea non fuit alia, nisi reuerentia talibus locis à Christiano populo exhibenda; quæ ratio pari passu, & forsan potiori iure, procedit in mortuis quàm in viuis hominibus. Quod larius in sequentibus expendam.

11 Roborantur hæc pariter ex eo quod plura alia statuta de hominibus in genere loquentia tam ad viros, quàm ad mortuos extenduntur, propter æquam rationem in vtrisque repectam. Sic enim excommunicatio *Can. si quis suadente* expenditur etiam ad defunctos, ita ut percutiens cadauer Clerici mortui incidat in illam. Prout tenent Felynus *in c. A nobis 2. n. 4. de sent. excomm.* Boërius *dec.* 316. *num.* 12. Dueñas *reg.* 99. *ampliat.* 6. Hippolytus *in l. vnic. num.* 53. *C. de rapt. virg. & in l. fin. num.* 56. *ff. de quæst.* Toletus *lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 1. Squellante *de priuil. Cleric. cap.* 6. *num.* 36. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 17. *diff.* 22. *num.* 16. Naldus *verb. sepultura num.* 5.
12 & alij: Sic & prohibitio Ecclesiastica de non communicando cum excommunicatis, limitata per Extrauagantem *Ad euitanda*, extenditur non solum ad communicationem cum viuis, sed & cum mortuis. Ita vt sepulturæ tradens, atque etiam cooperans, vt puta, vestiens, lauans, aut associans cadauer excommunicati vitandi, in excommunicationem incurrat. Vt notant communiter DD. id desumentes ex *cap. sacris de sepultur.* vbi Innocent. III. satis ad intentum nostrum dixit *quibus non communicauimus viris, nec communicemus defunctis:*
13 *& cap. Ad hæc de priuileg.* vbi etiam Alexand. III. in integra littera optime *Quoniam graue sit eis in morte communicare, quos dum viuerent, Ecclesia à suo sinu pro suis excessibus segregauit.* Sic pariter Decius *in d. cap. ad hæc num.* 20. notant quod qui non potest morari in monasterio, nec potest ibi sepeliri. *cap. Is cui de sent. excommun. in* 6. Sic quoque in Iure Ciuili *l. 2. ff. de Cadauer. puniter.* pœna imposita deportatis seu rele- 14
gatis quod non possint transferri ad ciuitatem comprehendit etiam illos post mortem: vnde Martianus in ea lege inquit: *Siquis in insulam deportatus vel relegatus fuerit, pœna etiam post mortem manet; nec licet eum inde transferre alicubi, & sepelire inconsulto Principe, vt sæpissime Seuerus & Antonius rescripserunt.* Couarru. *lib.* 2. *var. c.* 1. *num.* 11. Decius supra relatus notans ex Bartolo quod qui in vita non potest morari in ciuitate, nec potest post mortem.

Robur etiam maxime accipiunt ex vsu, & 15
praxi Christianitatis, in partibus præsertim Italiæ, de quibus audio non solum homines viuos, sed & mortuos etiam hoc priuilegio immunitatis Ecclesiarum gaudere, pro aliquibus delictis, præsertim de non exceptis in Bulla Gregorij XIV. de qua postea.

Potest id quoque piè roborari exemplo à non- 16
nullis ad hoc intentum relato, quod contigit tempore Sancij Regis Nauarræ & Castellę. Cum enim aper quem venationis causa insectabatur ad obuios quosdam parietes, qui supererant memoriæ cuiusdam Templi S. Antonini Martyris confugisset, ipsumque venabulo appetere contenderet, diuina prouidentia actum est, vt brachium eleuatum ad aprum feriendum mox torpedine reditum senserit inutile; sed reatum agnoscens. martyrem deprecatus, pristinum eiusdem vsum diuinitus receperit, & suo damno didicerit quanta deberetur locis sacris immunitas, etiamsi corruisse visa fuissent, vt nec bestiam illuc confugientem lædere liceret. Tradunt hęc Hispaniarum rerum scriptores, & ex ipsis Baronius *ad annum* 1032. Ex his autem inferri potest etiam hominum cadaueribus 17
huiusmodi immunitatem prodesse; siquidem bestiis quoque profuisse historia ista comprobatur.

Veluti à priori etiam resolutio tradita fulci- 18
tur: eo quod iuribus quæ de hac Ecclesiarum immunitate loquuntur diligenter inspectis, pro comperto videtur, eam potius respicere ipsarum Ecclesiarum reuerentiam. seu venerationem, quàm personas ad eas confugientes, ac per consequens esse potius reale quàm personale hoc priuilegium: ex quo proinde sequitur veluti per accidens esse quod tales personæ sint viuæ, vel mortuæ, sed omnibus prodesse posse. Id autem inspicitur *in cap. miror* 17. *q.* 4. vbi Ecclesia seu Templum vocatur *fidei murus*, & proinde damnatur extractio alicuius ex tali loco. Et *cap. reum ead. caus. & quæst.* idem de- 19
cidirur, *vt honor Dei & sanctorũ eius conseruetur*, quod etiam denotat loci reuerentiam. Et *c.* Paret *ibid.* illis verbis, *vt hominem in sanctuariis constitutum, &c. violenter abstraherent.* Et infra: *Nullus enim intra limina tantæ venerationi deputata, &c.* Inferius: *Qui iniuriam sanctorum locorum protulisse probantur.* Propterea etiam similia perpetrantes *in cap. Ad Episcopos ibid* dicuntur, *Ecclesias violasse.* Et *can. Nullus* etiam *ibid.* illis verbis: *A loco, cui honorem non dedit segregetur.* Maxime *ca. siquis contumax*, etiam *ibid.* vbi sic: *siquis contumax, vel superbus, timorem Dei, vel reuerentiam sanctarum Ecclesiarum non habuerit, & fugientem seruum suum, vel quem ipse persecutus fuerit, de atrio Ecclesiæ: Vel de porticibus*

quolibet modo Eccleſiæ adhærentibus, per vim ab-
ſtraxerit, &c. Et *can. Diffiniuit*, etiam *ibid* eis
verbis, *in quibus triginta paſſibus vniuſcuiuſ-*
que Eccleſiæ in toto circuitu reuerentia defen-
20 *datur.* In quo Canone notandum propter di-
cenda inferius, quod Concilium illud Tole-
tanum XII. cuius eſt, non ſolum vult hoc
priuilegio vti *confugientes ad Eccleſiam*, ſed
etiam in ea *reſidentes*, quod deſeruit intento
noſtro: ſiquidem etiam ſi homo iſte mortuus
non poſſit dici confugiſſe ad Eccleſiam, quia ta-
men ad eam delatus eſt dici poteſt in ea *reſidens.*
21 Ius etiam Ciuile ſuffragatur. Præſertim *l.*
Præſenti C. de his qui ad Eccleſ. confug. vbi Leo
Imperator hæc protulit verba: *Præſenti lege*
decernimus per omnia loca valitura, &c. nullos
penitus cuiuſcunque conditionis ſint, de ſacroſan-
ctis Eccleſiis orthodoxæ fidei expelli aut tra-
hi, vel protrahi confugas: & infra: *His qui*
hoc moliri aut facere aut nuda ſaltem cogitatio-
ne atque tractatu auſi fuerint tentare, capitali,
& vltimi ſupplicij animaduerſione plectendis. Ex
his ergo locis, eorumque finibus quos anterio-
rum legum præſcripta ſanxerunt nullus expelli,
aut eiici aliquando patimur. Et infra: *Sed*
ſiquidem ipſi refugæ appareant in Eccleſia pu-
blicè, etſi in ſacris locis offerant quærentibus con-
ueniendos, ipſi ſeruata locis reuerentia Iudicum
quibus ſubiacent ſententiis moneantur, reſponſum
daturi qualem ſibi quiſquam præſpexerit conue-
22 *nire.* Expendat hîc lector, qualiter in hiuſ-
modi immunitate Eccleſiarum recenſenda, Im-
perator, non tam ad perſonas ad ipſas confu-
gientes, quam ad loca ipſa reſpexerit. Et ex eo
colliget priuilegium hoc, vt dixi, non tam per-
ſonale, quam reale eſſe, ſeu locale; hoc eſt,
non tam perſonis ad ſacra loca confugientibus,
quàm locis ipſis, & ratione illorum perſonis,
conceſſum fuiſſe: ac perinde extendi ad omnes
ibi exiſtentes, iuxta communem Doctorum
intelligentiam, qui id accipiunt ex duobus
illis iuriſprudentiæ Principibus, Bartolo *in l.*
Cunctos populos, C. de ſum. Trinit. & fid. Cathol. &
in l. fin. C. de teſtam. & Baldo *in l. ſi non ſpeciali,*
C. eod.
23 Huius porro ſignum eſt, quod nedum Chri-
ſtiani, Catholicæ Eccleſiæ filij, ſed & ab ipſa
perduelles, & qui ex ipſius gremio abſceſſerunt,
hæretici nempe (in aliis tamen criminibus
præter hæreſim) hoc immunitatis priuilegio
fruuntur, prout contra Gundiſaluum, Oldra-
dum, Boërium, Couarruuiam, Nauarrum, Clarũ,
Peregrinum, Gambacurtam, & alios ex probabi-
liori tenent Silueſter, Suarez, Palaus, Farinacius,
Trullenc, Bonacina & alij quos ſequor *to. 3. ſum-*
mæ verbo immunitatis Eccleſiarum num. 3. quibus
etiam citatis nouiſſime adhæret Thomas del Be-
24 ne *de immun. p. 2. c. 16. dub. 10. ſect. 4.* Imo etiã Iu-
dæi, Saraceni, & Gentiles, ſaltem ſi conuerti ve-
lint, prout eo loco dixi, & tenent quamplures
apud eundem Thomam del Bene *ſupra*, fauente
declaratione S. Congregationis, quæ vt ait Bar-
boſa *de iure Eccleſ. lib. 2. c. 3. n. 44.* cum ſemel &
iterum fuiſſet hæc controuerſia ipſi propoſita,
ita declarauit de anno 1631. menſe Februarij.
25 Maneat igitur ex dictis, Eccleſiarum immuni-
tatẽ reale ſeu locale illarum priuilegium eſſe, vt
propterea non tam ad perſonas, quæ ad illas ve-
niunt, vel in illis ſunt, quam ad ipſas Eccleſias
attendendum eſſe in ipſius explicatione. Diana
p. 1. trac. 1. reſol. 22. Thomas del Bene *ſupra*, fauet
Couarruuias *lib. 2. var. cap. 20. n. 6.* & plures alij.
Ac ex eo firmari huius Conſulit intentum, quod
nempe cadauer iſtius hominis, de quo in caſu,
potiri deberet Eccleſiæ immunitate.
Ex his porro eneruata manent nonnulla, 26
quæ pro parte aduerſa à docto quodam propo-
ni video, aliqua videlicet iuris axiomata, ex qui-
bus hauſit nullatenus huiuſmodi priuilegium
cadaueri vel mortuo homini fuiſſe conceſſum in
dictis iuribus aut legibus. Primum quidem quia
quod diſponens non loquitur, voluiſſe non præſumi-
tur. Secundum, quod *expreſſio vnius caſus alterius* 27
excluſionem inducit. Tertium, quod *omiſſum à le-*
ge pro omiſſo habendum eſt. Quartum, quod *quando*
deficit prouidentia legis in caſu de quo agitur, nec
caſus ipſe cogitatus cenſetur. Hæc enim etſi non 28
ſint *Centones* aut *Brocardica*, prout non nemo
dicere voluit, cũ ſint vera principia iuris, ex qui-
bus plures veluti concluſiones in variis materiis
eliciuntur, nihilo ſeties infirma eſſe ad inten-
tum ex dictis conuincitur. Talia nanque iura
etſi de hoc caſu expreſſe non loquantur, nec ip-
ſum expreſſe contineant, virtute tamen & impli-
cite ipſum continent, & de ipſo loquuntur; eo 29
ipſo quod priuilegium immunitatis non tam
perſonis ad Eccleſiam confugientibus vel in ea
exiſtentibus, ſiue viuis ſiue mortuis concedunt,
quàm ipſi Eccleſiæ & locis ſacris & conſequen-
ter omnibus aliis perſonis in ipſis repertis. Vt 30
proinde, ſi vera illa Iuriſtarum regula eſt, quod
expreſſi & taciti idem eſt iudicium, l. Cum quid. ff. ſi
certum pet. l. ſi filius famil. ff. eod. l. vlt ff. de legat. 2. &
aliis iuribus & DD. iſte caſus non cenſebitur
omiſſus, aut excluſus, ſed incluſus potius, cum
taciti & coniecturati par ſit virtus cum expreſſo.
Alex. *conſ. 109. n. 7. verſ. Præterea in quæſt. prope fin.* 31
lib. 7. Tuſchus *pract. concluſ. tom. 8. lit. T. concl. 7.*
num. 13.
Eneruari etiam oportet fulcrum præcipuum, 32
cui pars aduerſa innititur, &c. verbis Pontificis
Diplomatis Gregorius XIV. in conſtitutione
cum alias de anno 1591. *in tom Bullar.* inter Bul-
las huius Pontificis *n. 7.* depromptum, vbi de im-
munitate Eccleſiarum, ſeu ſacrorum locorum
agens, eam reſtringere videtur ad delinquentes
confugientes ad talia loca: verbum enim *confugere*,
ſicut & ſimilia, ex communi vſu etiam Gramma-
ticorum, ſolas perſonas viuentes denotat, non
mortuas, aut cadauera, prout in præſenti caſu
contigit. Etenim reſponderi poteſt per *confugien-* 33
tes Papam intelligere omnes illos qui quomo-
docunque in eis locis verſantur aut exiſtunt, qui
confugientes eo dici poſſunt, quia vt in plurimum
(quod lex ſemper reſpicit) ita contingit, vt illi
confugientes ſint. Cuius ſignum eſt quod in ea-
dem Bulla eos appellet *cõfugientes & in eis ſe reci-*
pientes atque morantes, quo vltimo verbo non ſo-
lum eos, qui vitali, vt ita dicam modo, ad Eccle-
ſias veniunt, ſed omnes in eis quomodolibet
exiſtentes, quocunque modo ad illas ipſi vene-
rint, vel adducti, vecti, ſeu tracti fuerint, cõpre-
hendit: ac conſequenter etiam mortuos, qui iſto
modo poſſunt in eis eſſe. Hanc porro expoſitio- 34
nem nedum genuinam & legitimam, ſed neceſ-
ſario etiam amplectendam eſſe ex eo habetur,
quod ex oppoſita intenta in argumento abſur-
da plura ſequerentur. Primo quidem quod ſi ali- 35
quis vſu rationis priuatus, ebrius videlicet, vel
phreneticus ad Eccleſiam ob timorem iuſtitiæ
ſæcularis,

sæcularis propter aliquod crimen perpetratum à parentibus,vel amicis afferretur, non posset hac immunitate frui, eo quod ipse humano modo
36 ad Ecclesiam nõ confugisset.Secundo & magis, quod si aliquis intra Ecclesiã, habitationem habens, posset ex ea extrahi propter delictum à se alias commissum;eo videlicet quod de ipso non verificaretur quod ad Ecclesiã *confugisset.* Tertio & amplius quod si ægrotus ad Ecclesiam adductus à suis amicis esset,non posset hac immunitate frui, quia ipse non confugit, sed vectus est
37 ad Ecclesiam.Si autem dicatur,in hoc posteriori casu præsumi voluntatem ipsius infirmi fuisse vt ad Ecclesiam veheretur, idem dicam de mortuo seu defuncto,voluntatẽ ipsius viuentis fuisse vt ad Ecclesiam post mortem efferretur,vt tali
38 priuilegio frui posset. Quilibet enim præsumitur velle ea quæ sibi commoda & vtilia sunt, prout vulgaria iura proclamant. Idem quoque generaliter dicendum pro quocunque casu in quo reus casualiter, vel etiam omnino præter intentionem in loco sacro fuerit;etiamsi ad ipsũ non confugerit;vere enim tunc gaudere poterit dicto priuilegio;ne dicatur Ecclesiã esse minus piam erga delinquentes,quàm olim cæca genti-
39 litas erat erga suos: siquidẽ prout ex Plutarcho *in Numa* constat, *qui ad supliciũ mortis ducebatur huius pœnæ immunis erat si eidem Vestalis virgo forte nulla data opera obuiam iret.* Quod notat Couarruu. *supra num.6.*

40 Et quia de Gentilico vsu circa immunitatem reorum aliquid dixi,nonnulla etiam alia adiungenda, quibus Ethnici denotabant huiusmodi exemptionem delinquentibus tribui debere ob eorundem iuxta falsam ipsorum existimationẽ, sacrorum locorum reuerentiam. Etenim apud Plautum *in Mostellania act.5.sc.1.*Tranio seruus ne à Teuropide & Lorariis puniretur ad aram
41 confugiens,inquit:*Interim ego hanc aram occupabo.*Te:*Quid ita?*Tra.*Nullam rem sapis,ne enim illi huc confugere possint,quæstioni quos dabit.*Et rursus ipse Tranio:*sic tamen hinc consilium dedero, nimio plus sapio sedens,tum consilia firmiora sunt de diuinis locis.*Item apud eundem Plautum *in Rudente act.3.sc.3.* Trachalio admonet Palestram,& Ampeliscam vt in ara assideant, ne per vim abducantur: sic enim inquit: *Ne inquam timete, assidite hic in hac ara.* Ampelis. *Quid ista ara plus prodesse nobis potest quàm signum Veneris in phano hic intres,quod amplexæ modo,vnde abreptæ per vim miseræ?* Et *sc.4.* Labrax inquit:*Mihi non liceat ancillas meas Veneris ad aras abducere?* Dœmones:
42 *Est lex apud nos.*Hactenus apud Plautum. Athenis etiam erat ara misericordiæ, quam Herculis nepotes postquam is è terris migrauit collocarunt, vt esset eis Asylum, à qua nemo abduci posset, timentes insidias eorum quos auus afflixerat,authore statio *lib.21.Thebaid.*

Vrbe fuit media nulli concessa potentum
Ara Deum mitis posuit clementia sedem.

Cum legito,apud quem satis constat hanc aram misericordiæ omnium confugium fuisse, nullique Deorum nominatim dicatam.

Huc victi bellis, patriaque è sede fugati
Regnorumque inopes, scelerumque errore nocentes.
Conueniunt,pacemque rogent.

43 Aræ item misericordiæ meminit & Pausanias *lib. 1. in Actic.* qui eam in foro fuisse tradit. Idem scribit in Phalera Portu Acticorum aras constitutas & dicatas esse Heroibus & Diis qui ignoti vocantur. Templum quoque Dianæ Ec- 44
clesiæ cuiusmodi fuit, vt ex eo nemo quouis crimine damnatus educi posset. Cuius Cicero *in Verrem act.* meminit. Scribit & ad hæc Iustinus *lib. 28.* in hunc modum: *Laodamia autem cum in aram Dianæ confugisset concursu populi interficitur. Quod facinus Dij immortales assiduis cladibus gentis, & prope interitu totius populi vindicauerunt, nam sterilitatem, famemque passi, & intestina discordia vexati externis ad postremum bellis pene consumpti sunt. Miloque Laodamiæ percussor in furorem versus, nunc ferro; nunc saxo, in summo dentibus laceratis visceribus duodecimo die interiit.* Hactenus Iustinus mentionem faciens Aræ Dianæ non Ephesiæ sed Epirotæ. Hinc & 45
Pausanias *in Attic.* existimat non ob aliam causam Sylam in diram incidisse calamitatem, quam quod Aristonem, qui in Mineruæ Templum confugerat,vi extractum interfici iussisset. Hæc & alia curiosi ingenij digna Couarruuias in superioribus citatus Etsi ea, vt dixi, in falsa ethnicorum existimatione fundata sint.

Dicta porro in præcedentibus maius robur 46
accipiũt in casu præsenti,in quo agitur de mortuo seu defuncto ad Ecclesiam delato, proculdubio,vt sepeliretur.Nam præterquamquod sepultura fidelium est maxime fauorabilis:interest enim Reipublicæ mortuos sepelire. Surd. *dec. 255.n.9.& 26.* & priuatio sepulturæ sit magna pœna.Barbos. *in collect.DD.ad tit.de sepult.*Mortuus,& cadauer cum careat sensu puniri corporaliter & affligi non valet, vt considerat Baldus *in l.vnic.C.ex delicto defuncti*, Doctores *in l.Defuncto; ff.de publ. iudic.& in l. fin. C. si reus vel accusat.* Menoch. *conf.99. num. 154. lib. 1.* Fernandez Vasquez, *lib. 3. contron. illustr. cap. 96. n.7.& seqq.* Bertazolus *conf.33.num.2.lib.1.*Recte enim dixit Stobæus *ferm. 122. viuos castigare decet & non mortuos.* Et Sophocles: *Quid iuuat mortuos qui amplius non sunt, affligere?* 47
Item Fabius *declam. 12.* scribit, *mortem finem esse nec sæuitiam vltra facta procedere, esseque eum valde crudelem; qui adeo hominem exuit, vt ibi pœnam quærat, vbi sensum doloris non inueniat.* Sebastianus Medices *in tract. Mors omnia soluit p. 2. conclus. 2. in princ. & concl. 27. num. 76. & conclus. 32. num. 86.* Peregrinus *de iur. fisci lib. 4. tit. 5. in princ.* Simanchas *de Cathol. inst. tit. 18. num.2.* Clarus *in fin.q.51. num.12.* Rojas *sing.50.& sing.134.in princ.* Gomez *de delict. cap.1. num.18.* Dueñas *regul.173.* & Sanctarellus *in tract. de hæres. cap. 26. fere ad fin.* Etiamsi talis defunctus damnatus fuerit, 48
quia per mortem delinquentis dicitur crimen quoque extinctum & pœna, *l. defuncto* relata, vbi dicitur: *Defuncto eo, qui fuit reus criminis & pœna extincta est. l. fin. ff. ad leg. iul. maiest. l. Lucius ff. de iure fisci, l.ex iudic. ff. de accusat.* & est communis opinio, prout ex multis nouissime habet Mutius Cartarius *in tract. de legit.soluen. per patrem art.3.num.633.& seqq.* qui tractatus prælo traditus est ab Illustrissimo D.Carolo Cartario S.Consistorialis Aulæ Aduocato.Sanctarellus supra ex aliis.Debuit ergo Ecclesia fauere huic defuncto,etsi delinquenti. Eo 49
præsertim quod Iudex Ecclesiasticus debet fauere miserabilibus personis omni auxilio destitutis. *cap.super quibusdam de verb.signif.87. dist. per tot.*qualis est defunctus,cum non habeat amplius velle, *l. 1. C. sacros. Eccles.* Penuensis *in Prax.*

Prax. Archiep. Cur. Neap. ex impreſſ. Veneta
1645. *pag. mihi* 333.
50 Si ramen dicatur quod damnati ad mortem
ſunt veluti ſerui Reipublicæ, ſeu Magiſtratus
temporalis, *l. Imperatores ff. de Iur. fiſci*, ibi:
Ipſe te huic pœnæ ſubdidiſti, *l. vlt. C. ad leg. Iul.*
Marius Curtellus *de immun. Eccleſ. lib.* 1. *q.* 40.
Seruos autem ſi ſe à ſeruitio ſubtraxerint reſti-
tui debere, *l. præſenti* 6. *§. ſane, C. de his qui ad Ec-*
51 *cleſiam confug.* Marius Curtellus *ſupra.* Dein-
de quod damnati ſunt ſerui pœnæ, ad quam
damnati ſunt, *l. rei Capitalis* 2. *l. aut damnum*
ff. de pœn. §. ſerui, Inſtit. quibus modis Ius patr.
poteſt. ſoluat. Iaſon *in l.* 2. *C. qui teſtam. facere*
poſſunt num. 2. Abbas *in cap. Ad hæc de priuil.*
quos affert & ſequitur Torreblanca *lib.* 13. *Iur.*
52 *ſpir. cap.* 16. Item quod ſecundum iura cada-
uera punitorum non debeant ſepeliri ſine li-
centia Magiſtratuum, *l.* 1. *ff. de cadauer. punit.*
l. 2. *eod. tit.* DD. ſpeciatim Gloſſa ad *Clement.*
1. *de pœnit. & remiſ. verb. de ſepult.* Gloſſa *in*
cap. Quæſitum 13. *quæſt.* 2. *verb. in patibulis*, Sil-
ueſt. *verb. ſepultura quæſt.* 10. Panormit. *in cap.*
ex parte il 2. *de ſepult.* Anania *in cap fures de*
furt. num. 2. & poſt alios Couarruu. *lib.* 2. *var.*
cap. 11. *n.* 11. ac Barboſa *ad Clem* 1. *de pœnit. &*
53 *remiſſ. num.* 5. His omnibus vnico verbo ſatiſ-
factum credo, multis prætermiſſis, quæ circa
ſingula ipſorum dici poſſent, de quibus aliàs,
ſolum conuincere cadauer iſtius hominis ex-
trahi potuiſſe à loco ſacro vbi poſitum fue-
rat, ſed non aliter, neque alio modo, niſi
de licentia Epiſcopi vel eius officialis, & cum
interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo autho-
ritatem habentis. Ita enim clare deciſum video
à Gregorio XIV. in Conſtitutione relata illis
verbis: *Ne autem Curiæ ſecularis prædictæ mini-*
ſtri facultate illos per ſe, & propria authoritate
extrahendi & abducendi ſibi olim, vt præfertur, at-
tributa, & per præſentes reuocata abutantur, volu-
mus, dictaque authoritate decernimus & decla-
54 *ramus, vt Curia ſecularis, eiuſque Iudices & offi-*
ciales ab Eccleſiis, monaſteriis, locisque ſacris
prædictis laicum aliquem, vt ſupra delinquentem,
in nullo ex caſibus prædictis ſine expreſſa licen-
tia Epiſcopi, vel eius officialis, & cum interuen-
tu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo authoritatem haben-
tis, ad quos ſolos & non alios Epiſcopis inferiores,
etiamſi alij ordinarij ſint, aut nullius diœceſis, aut
conſeruatores ab hac ſede, ſpecialiter vel generali-
ter deputati, prædictam licentiam dandi facultas
pertineat. Et ita contra aliquos oppoſitum aſſe-
rentes ante conſtitutionem Gregorij tenent
quamplurimi, quos affert & ſequitur P. Diana
55 *p.* 1. *tract.* 1. *reſol.* 14. *& p.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 42.
loquentes de reis qui commiſerunt crimina ex-
cepta in d. conſtitutione, & pro caſu quo ea
eſſent notoria. Etſi enim ſolum loquantur de
reis viuentibus, non de mortuis, aut cadaueri-
bus ipſorum, tamen eadem ratio militat in vtriſ-
que, vt dictum eſt.
56 Vnde illud extrahentes ex dicto loco videtur
excuſari non poſſe à ſacrilegio commiſſo per
extractionem *non ſacri de ſacro* iuxta Can. *Quiſ-*
quis 17. *quæſt.* 4. Erat enim tale cadauer iam in
Eccleſia non omnino materialiter & quaſi per
accidens repoſitum, ſed veluti formaliter & ex
intentione depoſitum, vt ab Eccleſia protege-
retur & à poteſtate ſeculari defenderetur, & Ec-
cleſiaſticæ traderetur ſepulturæ: & ita extrahere
ipſum ex illa ſine dubio fuit contra reueren-
tiam loco ſacro debitam: ſiquidem res ipſi com-
mendata ad pium finem clam ſurripiebatur;
prout ex Nauarro, Valentia, Suarez, Azor, Leſſio
& aliis dico 4. *tom. meæ ſummæ verb. ſacrilegium*
num. 5. & ex aliis tractat Barboſa *in collect. DD.*
ad d. Can. Quiſquis; quidquid ſit de opinione eo- 57
rum qui dicunt quod quando res, quæ ſurri-
pitur ex Eccleſia ſolum per accidens & caſuali-
ter erat in illa, prout contingit quando fur ſur-
ripit crumenam alicuius in Eccleſia exiſtentis
non committatur ſacrilegium: de qua eo loco
dixi, & tractat Eminentiſſimus de Lugo *tom.* 1.
de iuſt. & iur. diſp. 16. *ſect.* 1. *num.* 19. *& tom. de pœ-*
nit. diſp. 16. *ſect.* 10. *num.* 470. ac Barboſa *ſupra.*

Difficile etiam excuſari poterunt qui tale ca- 58
dauer ex Eccleſia abſtulerunt à tranſgreſſione
cap. cum Eccleſia de immun. & *cap. Decet in* 6. *eod.*
tit. Cum enim ibi prohibeantur actus iudiciales
in locis ſacris, & inter illos numerari poſſit vio-
lenta, & occulta extractio illius cadaueris à mi-
niſtris iuſtitiæ facta; ideo etiam cadere videtur
ſub dicta prohibitione.

Quod obiicitur de inueterata conſuetudine 59
eiuſdem ciuitatis & Regni, quod videlicet in ca-
ſibus ſimilibus non admittatur immunitas Ec-
cleſiarum, audiri non debet. Tum quia agitur de
ciuitate & Regno non ſolum valde piis & Ca-
tholicis, ſed etiam Sedis Apoſtolicæ & Eccleſiæ
ſingulariter deuotis, de quibus talis vſus (potius
abuſus) non eſt credendus. Oportet igitur quod 60
probetur: quia vt concors Doctorum ſententia
aſtruit, cum conſuetudo ſit *quid facti* probari de-
bet vt aliquid virium habeat, *l. in bello §. facti ff.*
de capt. & poſt liminium reuerſ. & *l.* 2. *ff. de probat.*
Surd. *lib.* 3. *conſ.* 354. *num.* 24. Menoch. *tom.* 1.
conſ. 37. *num.* 92. Imo & quod probetur quod 61
poſt Concilium Tridentinum, Pium IV.
eius confirmatorem, & conſtitutionem relatam
Gregorij XIV. introducta & præſcripta ſit. Tho-
mas del Bene *de immun. p.* 2. *cap.* 16. *dub.* 7. *per tot.*
præſertim num 4. Conſtare etiam debet quod in 62
ipſa concurrant omnes conditiones ad legiti-
mam conſuetudinem requiſitæ. Et ita non ſolum
quod fuerit rationabilis, ſed quod ſit vniuerſa-
lis, inducta ab his qui legem ſeruare tenentur,
& per actus voluntarios, publicos, & à maiori
parte communitatis, &c. de quibus vulgariter
Doctores. Caſu etiam quo probetur, intereſt 63
etiam probare quod poſſit ius diuinum, quod
dictæ immunitati fauet, abrogare. Hoc autem
quam difficilis probationis ſit omnes norunt.
Alia prætermitto, quia communia. Solum di- 64
cam quod aliud eſt ſolitum, aliud conſuetum,
vt notat Bartolus per textum *in l. Mela, §. ſed*
ſi alimenta ff. de alim. legat. num. 1. & cum aliis
Gonzal. *ſuper regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 36. *num.* 85.

Et ita credendum quod iſti appellant
conſuetudinem, conſuetudinem
non eſſe, ſed forſan, prauum
vſum, abuſum, vel cor-
ruptelam.

***

De

De electione vnius Prouincialis cuiusdam Religionis.

SVMMARIVM.

Casus seu factum. n. 1.
Electio est inualida. n. 2.
Ex vitio subornationis. n. 3.
Subornatores sunt veluti simoniaci. n. 4.
Simoniaci sunt excommunicati. n. 5.
Constitutio Pij V. & aliorum Pontificum. numero 6.
Pij V. verba. n. 7.
Clementis VIII. n. 8.
Statutum huius Religionis. n. 9. & 10.
Aptantur huic Casui. n. 11.
An excusentur transgressores, quia delictum non est consumatum. n. 12.
Conatus ipse quando puniatur. n. 13.
In hoc casu delictum fuit consumatum. numero 14.
Quæ subornatio est iure permissa. n. 15.
Tractatus de electione facienda est licitus, & permissus. n. 16.
Expedit Religioni quod eligantur digniores. numero 17.
An sit necessarius iste tractatus. numero 18.
An suffragatur, quod electus fuerit dignior. numero 19.
Quomodo admittendus. n. 20.
Ex statuto huius Religionis quid colligatur. numero 21.
Ex defectu libertatis vitiatur hæc electio. numero 22.
Qualis libertas requiratur ad electionem. numero 23.
Non adfuit in hac electione. n. 24.
Prout refertur in facto. n. 25.
Caij Marij sententia. n. 26.
Ex testimonio supremi capitis Religionis. num. 27. & 28.
Adfuerunt preces importunæ, quæ causant metum. num. 29.
Si sint personæ, cui debetur reuerentia. numero 30.
Adfuit magna persuasio. n. 31.
Item rescriptio electionis. n. 32.
Quæ illam vitiat. n. 33.
Declaratio S. Congregationis. n. 34.
Adfuit publicatio votorum. n. 35.
Contra Concilium Tridentinum. n. 36.
Quale secretum requiratur. n. 37.
Decretum irritans. n. 38.
Vota fuerunt propalata. n. 39.
Constat ex testimonio iurato. n. 40.
An obstet Confirmatio superioris. n. 41.
Non videtur obstare. n. 42.
Varia iuris axiomata. numero 43. & 44.
Quæ fiunt de plenitudine potestatis, quomodo accipienda. n. 45.
Quo loco fuerunt hi rumores. numero 46. & 47.
Connexiorum idem est iudicium. n. 48.
A connexis valet argumentum. n. 49.
An iuuet, quod Præses Capituli vnum tantum proposuerit. n. 49.
Quæ non rectè fiunt pro non factis habentur. numero 50.
Id fecit Præses ex metu. n. 51.
An obstet non fuisse appellatum ab hac electione. num. 52.
Verba D. Gregorij Nazianzeni. n. 53.
Fides adhibenda Præsidi Capituli. numero 54.
Prælatus legitimus est testis pro suo Monasterio. numero 55.
Maximè quia illi negotium est commissum. numero 56.
Quando committitur aliquid eius conscientiæ dicto ipsius fides adhibetur. n. 57.
Maximè cum agitur de officio proprio. numero 58.
Præses erat talis ex vi sui officij. numero 59.
Creditur ipsi etiam in præiudicium tertij. numero 60.
Deponit contra ea, quæ ipse gessit. numero 61.
An obstet quod sit vnicus testis. numero 62. & 63.
Officiali etiam vnico testi creditur. numero 64.
Maximè quando agitur de euitando peccato. numero 65.
Appendix de alia electione. n. 66.
Electio ista debet sustinere. n. 67.
Ex variis iuris principiis. n. 68.
Ex præcepto Reuerendissimi Generalis. numero 69.
Actus præsumitur factus in vim præcedentis mandati. n. 70.
Quia electio fuit confirmata. n. 71.
Quia contra eam nullus reclamauit. numero 72.
Quia quidam scrutator eam approbauit. numero 73.
Ex informatione facta per Generalem. numero 74.
Quia fuit approbata in Capitulo Generali. numero 75.
Actus iustificatur propter patientiam Superiorum. num. 76.
Ex forma præscripta à constitutionibus. numero 77.
Oppositio contra ipsam. num. 78.
Contra electionem confirmatam an quis sit audiendus. num. 79. & 80.
Ex capite nulli de electione in sexto. num. 81. & 82.
Fuit facta pacificè. num. 83.
Interpretatio dicti capitis nulli. 84.
Stylus Curiæ. num. 85.
Excluduntur ab oppositione qui consentiunt electioni. num. 86. & 87.
Ex actis Capituli. num. 88.
Schedulæ fuerunt conbustæ. num. 89.
Scrutatores non sunt audiendi. num. 90.
Nec testes varij. num. 91.
Obuiandum est oppositioni contra hanc electionem. num. 92.

IESVS MARIA.

De electione vnius Prouincialis cuiusdam Religionis.

Casus.

1 N Capitulo quodam Prouinciali cuiusdam Religionis satis reformatæ, & magnæ ædificationis in Ecclesia Dei, cum ageretur de electione Prouincialis, extiterunt aliqui, qui precibus, verbis, clamoribus, minis, & contestationibus procurarunt eligi in Prouincialem quendam prout de facto contigit. Sed quia instantibus partibus res est ad Sanctissimum, (& ad S. Congregationem delata, pro iustitia, mihique pro voto dando oblata, ideo respondendum censeo.

Responsio.

2 TAlem electionem irritam, & inualidam fuisse, & pro tali declarandam ex multis
3 capitibus. Primum ex vitio subornationis, seu procurationis, suffragiorum factæ per quendam Religiosum, quæ electionem irri-
4 tat. Primò nam subordinatores in materia Ecclesiasticorum beneficiorum sunt veluti simoniaci, cum lingua saltem, vel munere à lingua, vt dicitur, veluti prætio obtinere velint sibi vel aliis talia beneficia *l. alij propter. ff. de accusat. l. 1. & l. Diuus ff. de iur. patr. l. 1. §. incidit. ff. ad Turpil. Clement. de testibus in fin.* ac maximè *cap. nemo presbyterorum de simon. & cap. ordinationes, 1. quæst. 1.* & plures DD. quos affert Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. cap. 4. numero 1.* & sequi videtur Sanctorus de Melphi *in exam. pœnal.*
5 *cap. 15. quæst. 3. §. Respondeo.* Cum autem simoniaci in materia beneficiali sint ipso facto excommunicati, ita & subornatores prædicti, ac per consequens inhabiles ad habendum vocem actiuam, seu passiuam in electionibus. Casu verò, quod ex vi Iuris communis, & propter crimen simoniæ hanc excommunicationem non incurrerint, id euincunt constitutiones Pontificiæ Pij V.
6 *Pastoralis officij num. 128.* quam referunt Sorbus *in compend. priuil. mendic. verbo Electio in annot. §. ac ibidem* ex Rodriguez *tom. 2. qq. Regul. quæst. 56. artic. 1.* Gregorij 13. *consueuit Romanus Pontifex*, & Clementis VIII. in decretis *de reform. Regularium* confirmatis per Paulum V. & Vrbanum VIII. ex quibus
7 Pius V. sic habet. *Qui vero in electionibus omnibus, vel ante per sex menses pro se, vel pro alio subornauerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat, ac voce actiua, & passiua perpetuo careat.* Clemens autem VIII. & posteriores Pontifices in dictis decretis
8 pro reformatione Regularium: *Vt omnis officiorum ambitus occasio præcludatur, caueant omnes à directa, vel indirecta vocum, seu suffragiorum procuratione, tam pro seipsis, quam pro aliis. Tum in Capitulis locorum, tum in cæteris, præsertim Generalibus Capitulis, aut Congregationibus, seu alibi: Quicunque secus fecerint præter alias pœnas, & censuras hactenus contra huiusmodi ambientes inflictas, quas in suo robore permanere volumus, in pœnam priuationis officiorum, quæ obtinent eo ipso incidant, & ad futura quæcunque pariter inhabiles habeantur, super quo cum eis dispensari à nemine possit, nisi à nobis, vel successoribus nostris, & pro qualitate culparum grauius etiam plectantur.* Maximè quoque ex statuto speciali huius Religionis, quod sic refertur. *Qui in electionibus, vel ante per sex menses* 9 *pro se, vel pro alio, per se vel per alios subornauerit excommunicationis sententiam ipso facto incurrat. Ministro, aut Commissario Generali reseruatam, qui si in eadem damnatione fuerint à solo Summo Pontifice absolui possint. Insuper subornatores actibus legitimis ipso facto priuamus.*

Nec vllo pacto effugere posse præfatos Reli- 10 giosos subornatorum notam manifestè elicitur ex alio statuto eiusdem Religionis vbi sic. *Subornatores declaramus, qui donis, & promissis, comminationibus, aut obsecrationibus importunis, laudis aut vituperationibus falsis aliquem inducere conantur, vt sibi vel alteri suffragium in electionibus ferat, aut non ferat, quiue colligationes, aut inductiones fecerint.* Quæ si conferantur cum facto quod in hac 11 electione contigisse referunt fide digni, specialiter de quodam, qui alta voce *ò vocali miei, adesse si vede se mi sete fideli, sapete bene quanto hò fatto per voi questo triennio per sostenerui, & auanzarmi adesse si vede se mi sete fideli*, manifestè elicitur clarissimam subornationem verbalem in hac electione adfuisse, ac perinde incursas fuisse pœnas relatas.

Nec excusari possunt dicti subornantes, 12 si dixerint ad incurrendum dictas pœnas requiri delictum consumatum, non solum attentatum. Quidquid enim sit, an sub- 13 ornationis delictum ex illis sit, in quibus conatus pari pœna punitur, de quo alibi, certum videtur ex hac causa excusari non posse. Nam quando sub censura prohibetur conatus, censura incurritur, antequam effectus sit completus, vt tradit Bonac. *de censur. in commun. disput. 1. quæst. 1. part. 3. num. 12.* ex Vgolino, Nauarro, & aliis, & sequitur Pellizarius *in manual. Regular. tom. 2. tractat. 7. cap. 6. sect. 2. num. 32.* in præsenti autem casu, vt ex iuribus allegatis constat, per illa interdicuntur ipsæ subornationes, etiam non secuto effectu, & ita ante electionem delictum fuit consumatum. Vndè expresse, vt in 14 terminis huius dubij hos subornatores has pœnas incurrisse, tenet Portellus *de dub. Regul. verb. subornatio num. 5.* ex Suarez, & Rodriguez, & ex alij Pellizarius relatus, ac Sanctorus *supr. cap. 15. q. 7. §. Respondeo affirmatiuè.*

Minus illis suffragatur, quod subornatio in 15 electionibus iure videatur permissa *cap. in Genesi de elect.* & docent Gloss. *c. Cum in veteri, verbo in tractatu de elect. & cap. in nomine Domini, verbo*

tractantes

tractantes, *distinct*. 23. Tolos. *cap*. 15. *tit. de elect. in fin*. Buttius *cap. cum inter*, *num*. 7. &
16 *cap. in causis de elect*. & alij. Aliud enim est licitum, & legitimum esse tractatum de electione facienda, vbi etiam mores eligendorum discutiantur, & etiam veræ virtutes, veraque ipsorum vitia propalentur; aliud verò vitiosa, clamorosa, & factiosa subordinatio; quæ in præsertim casu intercessit. Et si enim hoc se-
17 cundum merito interdictum. Sit, primum tamen illud omni iure permittitur, quia expedit Religioni, vt ad officia digniores assumantur, *cap. nihil, de electione*, & *cap. fin. eod. tit. in* 6. Azorius *tom*. 2. *lib*. 2. *cap*. 21. *quæst*. 4. Rodriguez *tom*. 2. *q*. 56. *art*. 1. & communiter om-
18 nes adeo vt Pasqualigus *decis*. 252. *num*. 3. dicat Electionem, in qua non præcedit debitus tractatus nullam esse, refragante tamen Sigismundo de Bononia *de electione dub*. 55. *n*. 11. de quo alibi.

Nec etiam illis suffragatur si prætendant eum, qui fuit electus digniorem cæteris de gremio capituli fuisse, ac proindè pro ipsius electione
19 merito aliquos adlabrasse. Et si enim iuxta aliquos Doctores procuratio suffragiorum pro se, vel pro aliis licita sit, quando respicit bonum electionis, quod contigit, quando pro digniori fit, prout tenent Rodriguez, & Naldus, quos sequitur Pasqualigus *supra decis*. 255. Corduba, Sotus, & alij, quos refert Sanctorus
20 supra *cap*. 15. *q*. 4. nihilominus, quia vt ipse latius prosequitur, generaliter à Summis Pontificibus procuratio votum pro electionibus interdicitur, & talis procuratio sæpius ex ambitione, quam ex charitate procedit, ideo nullatenus est admittenda, nisi quando quis humaniter & blandè modo quodam ciuili sine importunitate, & sordidis instantiis, vt ipse Sanctorus loquitur, suffragia procuraret. Quia non subornat qui licitè regat. Quod in casu præsenti minimè contigit, vt ex dictis, & dicendis liquidum erit.

Ex verbis quoque statuti eiusdem Religionis superius relatis palã colligitur dictum sol-
21 licitatore inter subornatores censeri debere. In eo namque statuto subornatores declarantur, qui obligationes aut inductiones fecerint. Eas namque fecisse liquet ex illis verbis iam relatis: Et constat effectum habuisse, siquidem prout etiam ex facto elicitur, aliqui ex Electoribus verbis, & factis annuerunt.

22 Secundum caput nullitatis electionis sumitur ex defectu libertatis Gremialium, quæ tam intrinsecè necessaria est, vt sine ipsa essentia electionis non subsistat; cum eligere sit vnum ex pluribus voluntariè capere, & quia non est electio, vbi voluntas libera non est, *Can. notificasti*. 33. *quæst*. 5. *cap. vbi periculum* §. *cæterum de elect. in* 6. Tamburinus *de iure*
23 *Abbat. disp*. 5. *quæst*. 22. *num*. 7. ex aliis. Vnde pro electione secundum aliquos summa libertas est requisita. Sigismundus de Bononia *de*
24 *elect. dub*. 52. *num*. 1. Hanc autem libertatem omnino sublatam fuisse huic electioni constat, quia fuit meticulosa, formidolosa, & per magnum metum celebrata. Quod patet primo ex verbis à Religioso quodam repetitis, prout refertur in facto huius electionis ad S. Congregationem, in quibus fiebat mentio de armis.
25 Etenim armorum metus est cadens in virum constantem. *l. qui armati ff. de vi, & vi armor*. & notat Bartol. *ibidem* Cuchus *lib. instit. maior. tom*. 12. *num*. 158. & alij apud Sanchez *de matr. lib*. 4. *disp*. 5. *num*. 5. Hinc apud Mascard. *de probat. vol*. 2. *concl*. 639. *num*. 15. dicere solebat Caius Marius *armorum virgines strepitus non sinere leges exaudiri*. Quid ergo meticulo- 26
sius esse poterat respectu pauperum, & humilium Religiosorum? Secundo, ex testimonio 27
supræmi capitis eius Religionis, qui alterum digniorem pro Prouincialatu iudicabat, & nihilominus spontè fatetur in mente sua à Domino postulasse, vt ille non eligeretur, &c. *non vedere quel male che poteua suspettare*. Cuius 28
etiam euitandi causa fatetur idem Prælatus se dedisse suum votum illi Religioso, qui electus fuit, eumque confirmasse, reddendo Deo infinitas gratias. Si igitur in supremo Religionis Præside talis timor tunc erat, qualis esset in aliis inferioribus? Tertio, quia vera doctrina 29
est preces importunas & continuam persuasionem, iustum metum causare, Rota *decis*. 226. *num*. 3. coram Gregorio XV. Afflictus *decis*. 96. *num*. 4. Aymon. *cons*. 29. *num*. 34. Maxime si sint personæ cui reuerentia debetur. Prout ex pluribus iuribus & DD. comprobat Sanchez *supra*, *disp*. 7. *num*. 5. & 7. de quo & Mascardus *prob. concl*. 193. *num*. 9. Pontius *de matrim. lib*. 4. *cap*. 5. *num*. 17. Diana *par*. 3. *Resolut. moral. tract*. 4 *Miscellan*. & post plures alios Barbosa in votis decisionis *lib*. 1. *vol*. 1. *num*. 30. 30
& *seqq*. vbi etiam ex aliis, quod persuasio vim 31
coactionis habet. In hoc autem casu interuenisse tam preces importunas, quam magnam persuasionem per aliquos potentes in opere, & sermone manifestum est ex dictis, & dicendis, ex facto ipso.

Tertium caput nullitatis desumitur ex re- 32
strictione electionis ad vnum tantum eligendum, scilicet ipsum qui electus est. Quam contigisse ipse Præses testatur in facto relato sic: *Ende presi risolutione di restringere l'elettione in vno, ancorchè io non hauesse tale autorità*. Ele- 33
ctione autem sic restrictam ipso iure nullam, & irritam esse bene probat Sigismundus de Bononia *de elect. dub*. 52. *num*. 1. & 4. ex Iuribus, DD. & Sacræ Rotæ decisionibus, & habetur ex Butrio *cap. Cum in iure num* 30. *de elect*. Iulio Lauorio *de elect. cap*. 21. & aliis multis, ac liquet ex declaratione S. Congregationis Concilij, quam refert idem Sigismundus *in Addit. ad d. dub*. 52. Cum enim quæsitum fuis- 34
set à S. Congregatione, an stante libertate electionis liceat Prælato superiori proponere duos, vel tres, ex quibus necessariò vnus eligatur, respondit S. Congregatio *non licere*.

Quartum præterea nullitatis caput deduci- 35
tur ex eo, quod in hac electione adest publicatio votorum contra expressam decisionem Concilij *sess*. 25. *de regular. cap*. 6. ibi: *Per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur*. Et additur infra: *si verò contra hu-* 36
ius decreti constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit, & is qui ad hunc effectum se in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiserit, deinceps ad omnia officia in religione obtinenda inhabilis existat. Quæ secreti qualitas 37
adeo necessaria est electoribus, vt etiam si vnus tantum ex electoribus suum votum propalet, electio nulla sit. Pachia *de Benef. p*. 5. *c*. 4. *n*. 184. Sigis

Sigismundus *supra dub.* 31. *num.* 4. *&* 5. ex
Rota in Treueren. *Abbatiæ* coram Coccino,
quam etiam affert Barbosa *in Collect. ad d. cap.*
38 *Concilij num.* 6. Et ratio id concludit, quia
cum decretum irritans appositum *in cap. quapropter de elect.* & Concil. Trident. hoc loco inducat formam, & forma sit indiuisibilis. *l. sit veritas C. de fideicomm.* & illa, in parte, quamuis minima non adimpleta, in totum actus
corruat. *l. cum hi §. si Prætor. ff. de transact. l. qui Romæ §. Flauius ff. de verb. oblig.* Manifestè sequitur ob vnici dumtaxat voti manifestationem totam electionem corruisse. In hac porro electione vota pluribus propalata fuisse plus
39 æquo constat ex facto eiusdem Præsidentis in
electione dicentis *illi fuisse factam de hoc instantiam*; ipse etiam fatetur se quoque dedisse
suum votum electo. Constat etiam ex alio facto, quod vidi, & ex fide iurata duorum gra-
40 uium Religiosorum, quæ mihi ostensa est, &
S. Congregationi, vt credo manifestata. Vnde
negari non potest quin in hac electione fuerit
hæc publicatio votorum contra formam à S.
Concilio præscriptam, ac proinde ex hac, &
ex aliis assignatis causis sustineri non posse.
41 Nec quæ pro ipsius validitate afferri possunt,
quidquam probant. Quod enim sit confirmata à Superiori nihil valet; cum certi iuris sit,
quod cum electio est nulla, qualem istam fuisse
sufficienter probatur, nulla etiam est confirmatio illius. Est enim confirmatio iuris *prius*
42 *habiti per electionem corroboratio*, & cum principale non tenet, accessorium tenet, *cap. inter dilectos de fid. instrument. §. cum ergo.* Peirinis *tom.* 1. *de subdito q.* 1. *de obedientia cap* 31. §. 11. *conclus.* 8. Castellinus *de elect. cen. Prælat. c.* 14. *num.* 5. & ego 2. *tom. summ. quæst. Regular. cap.* 12. *num.* 40. Præsertim quia quæ non ri-
43 te fiunt pro non factis habentur. Hippolytus
in l. de vno quoque n. 120. *ff. de re iudic. & singul.* 431. Tiraquell. *de retract.* §. 1. *glos.* 10 *num.* 31.
Et quæ de facto, non de iure fiunt, etiam sunt
44 de facto reuocanda *l.* 1. *§. nunciatio ff. de nou. oper. nunc.* & *in cap.* 1. *vt lit. pend.* Alex. *cons.* 179.
lib 6 si verò dicatur de plenitudine potestatis
45 id egisse hic congruit, paræmia illud *quæ sine causa fiunt de plenitudine potestatis dicuntur fieri de plenitudine tempestatis*, vt obseruauit Menchaca *illustr. cap.* 5 *num.* 17. Henriq. *in sum. lib.* 14. *cap.* 17. *num.* 5. *in comm. litt. Z.* Pere-
46 grinus *de Iure fisci lib.* 1. *tract.* 3. *num.* 65. Nec
etiam vrget quod aliqui dicunt, videlicet rumores qui in huiusmodi electione contigerunt, accidisse extra Refectorium, seu locum
47 capituli, non in ipso loco. Nam prout ex facto
quod vidi, constat, in ipso Refectorio quidam
Religiosus ad ianuam ipsius instanter deprecabatur pro eligendo quodam alio; comminando etiam vocalibus quod alias nihil esset habituri, & illis dicendo quod si non eligeretur
ipse exirent secum è Refectorio. Et quidquid de
hoc sit, cum ea quæ in Refectorio contigerunt, connexionem habeant cum illis, quæ antea perpetrata sunt, idem iudicium de vtris-
48 que erit. Connexorum enim idem est iudicium.
Glossa *verb. Annexi in cap. Cum singuli de preben. in* 6. Gloss. *verb. Connexa in cap. Quanto de Iudic.* Et à connexis valet argumentum, vt
latè probant plures apud Barbosam *in loc. com.*
49 *loc.* 11. Pariter nec vrget, quod P. Præses Capituli proposuerit pro Prouinciali eligendo solum præfatum quia, vt dictum est, *quæ non*
rectè fiunt, pro non factis habentur: & quia vt 50
ipse Præses inquit, potuit ita facere: & quia
actus è principio nullus, nullum producit effectum, *l.* 4. *§. Condemnatum ff. de re iud. cap. ad præsentiam de appell.* & plures DD. apud Barbosam *in axiom.* 12. *num.* 25. Eo etiam quia, vt 51
dictum est, id agit P. Preses ob metum, seu
timorem quem habebat de magno aliquo malo euenturo, si non fecisset.
Quod dicitur non fuisse legitimè appellatum 52
ab hac electione, nihil vrget cum de ordine
sanctissimi, vt audio, sacra Congregatio de iustitia prouisura sit; prout ex munere suo ipsi
incumbere videtur, ne similia fiant in Religionibus, maximè tam reformatis, qualis est ista,
de qua timendum illud *corruptio optimi pessima*;
& cui applicandum id quod D. Gregor. Nazianzenus *in quadam oratione*, dixit: *Illud velim ne ignores, rugam vnam tibi turpiorem esse, quam*
maxima vulnera iis, qui in mundo viuunt. Quo 53
maiore studio tibi prospiciendum est, ne quid professione tua indignum admittas. Neque enim tam mirabilem, ac conspicuam in sordidis, quam in puris, vniusque, & eiusdem coloris vestibus, labes aliqua fœditatem habet.
In huius dubij decisione fidem adhiberi cen- 54
sui, quod ad factum, relationi factæ à Præside
relato. Plurima enim sunt, quæ fidem ipsi adhibendam suadent. Primò quidem vniuersalissimum illud, quod testis de vniuersitate admittitur ad testificandum pro causis ipsius. Baldus *in cap. Insuper num.* 3. & ibi etiam Felynus *num.* 1. *vers. Est etiam reg.* vbi affert duas rationes de testibus. Item & illud, quod Prælatus
legitimus est testis pro suo monasterio. *Cap. In-* 55
super de testib. & ibi Felynus, Abbas, & innumeri alij apud Mascardum *de probat. lib.* 1. *concl.* 3. *num.* 1. *& concl.* 624. *num.* 6. & Farinacius *de testibus q.* 60. *num.* 545. vbi etiam *num.* 553. Quod Prælatus id potest facere, etiam si deponat super actu, vel contractu per ipsum gesto. Speculator, Ioan. Andreas, & alij apud
eundem. Specialiter etiam, quia hoc nego- 56
tium à S. Congregatione est ipsi commissum,
& eius conscientiæ derelictum inter varia in-
formantium placita. Quando enim conscien- 57
tiæ alicuius aliquid committitur eius dicto fides adhibetur, vsque eo vt in dubitationem reuocare id non liceat, vt traditum fuit à Glossa insigni *in cap. statutum §. assessorem in vers. conscientiæ*, vel *in vers. relinquatur de rescript. in* 6. *Clem.* 1. *vers. oneramus de iurepatr.* & vna mente asserere D. Anton. Cardinal. Imol. Abbas, & alij plures apud Mascardum *de prob. volum.*
1. *concl.* 4:4 *num.* 1. Quod maximè procedit, 58
quando agitur de officio proprio. Officiali
enim credendum esse in his quæ pertinent ad suum officium tradunt omnes scribentes *in cap. Cum parati de appell.* idque communiter ab omnibus esse receptum dixit Iason *in l. properandum §. & siquidem col.* 2. *num.* 8. *C. de Iudic.* & hanc esse veriorem opinionem asseuerauit Lanfrancus de Orien. *in repet. cap. quoniam contra num.* 22. *de probat.* & ita communiter seruari ibidem testatur Imola *col.* 3. *num.* 17. *vers. In*
glossa citationes, & plurimi alij. Pater ergo Præ- 59
ses, qui ex vi sui officij Præse sorat Capituli,
& electionis factæ, iure venit credendus, vt
potè

potè circa rem ad suum officium spectantem.
60 Eo etiam vel maximè quod quando Iudeæ deponit contra ea quæ ipse gessit, creditur etiam in præiudicium tertij, vt habetur per Salicetum *in l. ne in arbitris num. 3. ad fin. C. de arbitr.* Felynus *in cap. cùm à nobis n. 11.* & ibi etiam Imola *num. 3.* & plures alij apud Farinacium *supra num. 134.* In hac autem relatione iste Pater de-
61 ponit *contra ea quæ ipse gessit*, scilicet contra electionem electi ab ipso factam, & confirmatam. Si dicatur eum esse vnicum testem, ac proindè re-
62 iiciendum, quia vt in omnium ore est, *Dictum vnius, dictum nullius. C. licet vniuersis, c. veniens, c. Iureiurando, & c. in omni negotio de testib. l. Iusiu-*
63 *randi C. eod.* Præcluditur hoc effugium nedum quia non est vnius, sed plures alij cum ipso consentiunt, quorum testimonia audiui, & vidi: sed etiam quia quando cum vnico teste concurrunt præsumptiones (prout in hoc casu sunt) tunc induit plenam probationem, vt & Baldum *in cons. 136. proponitur quod Titius ante fin. lib. 2. & cons. 3. casus talis est, quidam Petraiius in fine lib. 3.* cumulatus per Decianum *cons 92. n. 8. lib. 1.* Et quia officiali etiam vnico testi credi-
64 tur. Felynus *in cap. veniens il primo num. 20 post med. de testib.* Gabriel *lib 1. tit de testib. concl. 1. num. 34.* Permaximè quando agitur de euitando peccato, prout contingere solet in casu
65 impedimenti matrimonij, *cap. Insuper de testib. cap. præterea de sponsal.* Anton. de Butr. *in d. cap. Veniens il primo num. 8. vers. primo, quando agitur de testib.* Iason *in l. admonendi num. 179. ff. de iureiur.* Romanus *singul. 622. dictum vnius* Bonifac. de Vicalinis *de malef. rubr. de prob. num. 18. vers. Item matrimonio*, & multi alij apud Farinacium *de testibus quæst. 63. num. 48.* In hoc autem casu agi de euitandi peccato compertissimum est, cum si Prouincialis iste non est legitime electus, fomes, & origo esset plurimorum peccatorum, vt per se patet.

APPENDIX.

66 *De alia electione facta inter Regulares de qua dubitabatur an valida, vel legitima esset.*

67 Electio in Vicarium Generalem Congregationis N. facta in persona P. Anselmi videtur sustineri debere vt Canonicam, & rite factam.

Primò, ex generali regula, quæ tam pro conscientia quam pro foro fori deseruit, quod videlicet, quando pensatis pensandis dubitatur de validitate actus, credendum sit validum esse, & pro illo interpretationem faciendam.
68 Hæc enim regula desumitur ex *l. quoties ff. de reb. dub. & l. quoties ff. de verbor. obligat.* Rota *decis. 15. num. 1. de conceß. præbend. in nouis*, Gomezius *in reg. de impetr. benefic. quæst. fin. per tot.* Mandos. *in reg. 27. quæst. 20. num. 8.* Gonzalez *sup. 8. regul. Cancellar. gloss. 4. num. 133.* Et Barbosa *in aximat. iur. axiom. 12. num. 17. 18. & 19.* Hanc regulam valde amplians ex iurib. & DD. ad omnes actus, & quod talis interpretatio sit resina aliarum interpretationū, & ea præsumptio præcedat omnes præsumptiones. Quibus etiam addendum, quod vt actus valeat præsumitur præcedere omne illud quod est necesse Rota *decis. 1. de præsumpt. in antiquiorib.* Felinus *in c. Pastoralis in princip. num. 5. post medium de rescript.* Cassadorus, Caputaquens. & Achiles, quos affert, & sequitur Gonzalez *supr. num. 134.*

Accedit secundo, quod Reuerendiss. Gene- 69
rali huius Religionis in litteris, quibus prouidebat de modo celebrandi hanc electionem expressè mandauit vt aduerteretur numerus vocalium eligentium, vt videlicet omnino canonicè, & legitimè fieret. Actus enim præsumitur factus in executionem præcedentis tractatus, seu mandati. *l. 3. §. verum ff. de manumiss. l. qui in aliena §. si is qui putabat ff. de adquir. hæredit.* Al- 70
ciatus *de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 24.* Alexand. *cons. 15. num. 9. lib. 2.* Barbosa *supr. num. 1.*

Eò etiam tertio, quod hæc electio confirma- 71
ta est à Præside ipsius à Generali designato, qui propterea vir prudens, & doctus existimatur; ac proinde etiam quod diligenter examinauerit, & rectè cognouerit validitatem talis electionis; cum hoc sit munus confirmatoris, *cap. cum nobis, & cap. cum venerabilem vers. est enim de elect. & cap. fin. de transact. Episcop. in fin. Clement. exem. §. demum de verb. signif.* Sigismundus de Bonnon. *de elect. dub. 46. num. 7.* Samuelius *de elect. Canonic. Tract. 1. disp. 8. controu. 2. conclus. 8.*

Insuper, quia contra eam nullus reclamauit, 72
prout poterant facere electores, etiam post confirmationem, dummodo in continenti id facerent. Panormitan. *in cap. accedens col. fin. de accusat.* Biaxius *in direct. elect. p. 3. cap. 45. n. 2. & 3.* Sigismundus *supr. num. 19.* Samuelius *supr. conclus 15.*

Quod maximè procedit, quia vnus ex scruta- 73
toribus, qui concurrebat ad electionē, & de cuius interesse agebatur, non solū non sic opposuit illi, sed etiam vrbis, & factis illam approbauit. Testimoniū enim partis contrariæ valde probat. Salicetus *in l. quoniam liberi, num. 6. in fin. C. de testib.* Campegius *de testib. in 4. fallent.* Corrad. *in practic. §. de testib. rubric. persona testium n. 49.* Et quia testimonium immò in fauorem alicuius est valde efficax Bordonus *in controuers. moralib. controu. 3. n. 28.* etiam ex doctrina Patrum, quos affert.

Præcipuè etiam, quia cum postea reclama- 74
tum esset ad P. Generalem, quasi ea electio canonica non fuisset, ipse Generalis, destinato commissario pro processu, & informatione faciendis, ea facta, & ad eundem transmissa, cum sua congregatione fuit de nouo confirmata d. electio? ita vt iam bis fuerit confirmata; semel à Præside electionis, & iterum à generali in iudicio contradictorio. Actus autem geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur quam simplex, *l. Balista 32. ff. ad Trebell. l. 4. iuncta gloss. vlt. ff. de pignor. act.* Bartholus, Tiraquellus, Pinetus, Bruno, & plures alij apud Barbosam *supr. n. 14.*

Et concludit intentum quod in capitulo ge- 75
nerali proximè sequenti, nemine reclamante, aut mussitante, parte etiam contraria præsente, & tacente; cum tamen tempus opportunum tunc esset ad oppositionem faciendam contra electionem dicti P. Vicarij Generalis, ne electio Generalis, qui est caput totius Religionis vitiaretur ex voto illegitimi suffragatoris; fuit

76 admissus cum aliis Gremialibus ad dandum suum votum in d. electione. Omnis autem actus iustificatur propter scientiam, & patientiam Superiorum, *l. quis sit fugitiuus 17. §. ego puto, l. quod si 31. §. quia assidua ff. de aedilitio edicto, cap. nisi essent de praebend. cap. constitutus de Religios. domib.* Vbi Abbas *num. 6.* Tiraquellus *de poenis semper. caus. 42.* Gutierrez *in quaest. practic. 29. num 20 cum seqq.* Gonzalez *supra gloss. 9. §. 2. num. 88.*

77 Tandem veluti à priori concluditur intentum, quia in hac electione dicitur, obseruata forma praescripta à constitutionibus huius ordinis, *par. 3. cap. 3.* quae est conformis *cap. quia propter de elect.* & conformiter ad decretum pro electionibus Praelatorum Regularium à Concil.

78 Trident. *sess. 25. de Regularib. cap. 6.* Opponitur tamen contra eam quod testantibus aliquibus ex tribus illis scrutatoribus, qui designati sunt pro praefata electione, d. Vicarius Generalis non habuit in ipsa maiorem partem votorum, sed, quod cum 29. eligentes essent solum habuerit 14. vota, quae non est maior pars; similis autem electio pro nulla, & cassa habetur. *Cap. quia propter de elect.* Sigismundus supr. *dubit. 47. num. 1. & 2.* ac DD. communiter.

79 Caeterum oppositio ista ex multis capitibus nulla videtur. Primo equidem, quia contra electionem confirmatam non est quis postmodum audiendus. Panormitanus *cap. fin. qui matr. accusat. & cap. cum olim de caus. possess.* Biax. *in direct. elect. p. 3. cap. 45. num. 3.* Cuchus *instit. ma-*

80 *ior. tit. de confirm. & confirm. potest. num. 43.* Quod adeo verum est, vt etiam quando legitimus suffragator non fuit vocatus, sed contemptus, non debet audiri, postquam electio est confirmata, sed ante confirmationem: *cap. fin. de elect. in 6.* Additio ad Panormit. *in cap. in Genesi num. 10. litera B.* Allegans Franchum. Biaxius *in suo direct. elect. p. 3. cap. 7.* & additio ad Geminian. *in cap. ex eo quod de elect. i. 6 litera A.* Cuchus *supr. lib. 4 tit. de elect. num. 51.* Sigismundus *de elect. dub. 10. num 4.* Quae fortius procedunt in electione confirmata à Praeside capituli, reformata postea à Generali, & postmodum acceptata à toto Capitulo Generali, qualis est ista, vt dictum est.

81 Secundo, & efficaciter, ex *cap. nulli de elect. in 6.* desumpto ex Gregorio X. & Concilio Lugdunensi, vbi expresse dicitur eligentes, vel electioni consentientes non posse se opponere contra electum nisi ex causis postea emergenti-

82 bus, aut de nouo cognitis. Textus est talis. *Nulli licere decernimus postquam in scrutinio nominauerit aliquem, & electio fuerit subsecuta: vel postquam praestiterit electioni de ipso ab aliis celebratae consensum, illum super electione ipsa, nisi ex causis postea emergentibus, impugnare: vel nisi ei morum ipsius antea celata de nouo pandatur improbitas, seu alicuius latentis vitij vel defectus, qui verisimiliter ignorare potuerit.* Hic autem textus tam expressus est, vt loquatur in terminis huius casus, & eum directè tangat. Cum enim scrutatores in hac electione fuerint ij, qui principaliter elegerunt dictum Vicarium Generalem; ita vt vnus illorum illam celebrauerit omnium nomine dicens: *Ego N. nomine &c. eligo, &c.* & tam ipsi, quam alij suffragatores omnino pacifice consenserunt electioni, & electo obedientiam praestiterint; ac modo non emergat noua aliqua causa, aut pādatur aliquis defectus, qui tunc verisimiliter ignorari potuerit; cum 83 defectus ipse de nouo adinuentus, quod non habuerit maiorem partem votorum, non sit verisimile quod si adfuisset, ab illis ignoraretur; ei quod ipsi fuerint, qui schedulas votorum prae manibus habuerunt, legerunt, euoluerunt, & comburi fecerunt, patet euidenter quod ipsi sint comprehensi in hoc decreto Concilij Generalis, ac proindè, quod nullatenus audiri debeant. Praesertim cum haec sit 84 legitima intelligentia huius textus, & communis inter DD. specialiter ex recentioribus Peirinis *de Religios. subdito. tom. 1. quaest. 1. cap. 31. §. 12.* Lancellot. *inst. canonic. lib. 1. tit. 7. de elect.* Layman. *in quaestionib. canonic. de elect. quaest. 116.* Barbosa *in collectan. DD. ad d. cap. nulli*, & Sigismundum *supr. dub. 48. num. 6.* Ac, quod, hic 85 videatur stylus curiae, vt patet ex declaratione S. Congregationis, & alia Eminentiss. Cardin. Ginetti SS. D. N. Vicarij, quas attuli in meis consultis *consulo 13. num. 6.*

Iuuant similiter ad intentum, quae eo loco 86 retuli ad probandum quod repellantur ab oppositione, seu impugnatione electionis illi, qui in ipsam consenserunt, quales fuerunt in praesenti casu non solum praefati scrutatores, sed etiam omnes gremiales eius Capituli, vt dictum est. Etenim, vt habetur ex Reg. iuris *in 6. num. 21.* & sumitur ex *l sicut C. de actionib. & obligat. quod semel placuit, amplius displicere non potuit.* Quod glossa *ibidem* intelligit etiam in electo, iuxtà *canon. dilectissimi t. q. 2.* Idemque 87 confirmat Regula alia etiam iuris *in 6. num. 33.* quae desumitur ex *l. nemo potest mutare ff. hoc titulo*, scilicet *mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.* Quam Regulam procedere etiam in electione probat Barbosa *ibid.* ex Iuribus, & Doctoribus fauet etiam Regula illa generalis, scilicet, *nullus poterit venire contra factum suum.* Argument. *cap. diuersis fallaciis de Cleric. coniugat. & cap proposuit. de fil. Praesbyt.* Glossa *in d. Regul. quod semel.* Layman. *supr. quaest. 116. in marg.* Consonat etiam *cap. concertationi de appellat. in 6.* Vbi appellanti ab electione praescribitur spatium dierum decem, & iis transactis solum conceditur vti iuris remediis, si tamen in electionem non consenserit.

Sed maximè fauent in terminis propriis Acta eius Capituli, in quibus dicitur, subscribenti- 88 bus Praeside eius electionis, & quatuor diffinitoribus, ac Visitatore: *Habita oratione de noui Praesulis electione deuenerunt ad electionem Vicarij Generalis, & sic per communē inspirationem per secreta suffragia electus fuit in Vicarium Generalem admod. R. P Baccalaur. Fr. Anselmus Florentinus.* In quibus expendenda verba illa *per communem inspirationem.* Sunt enim praegnantia valde, & habent magnā emphasim, & energiam. Cum enim non possint intelligi de electione verè, & realiter per *quasi inspirationem* celebrata, de qua *in cap. Quia propter de elect.* Est sermo, quia ea est tertia species electionis condistincta à duabus aliis ibi designatis, scilicet per compromissum, & per scrutinium; haec autem electio facta sit per scrutinium, vt euidenter patet ex facto ipso, & quia pro ipsa fuerunt designati tres seruatores, quod proprium est electionis per scrutinium: ideo existimandum est propterea appella

appellatam fuisse per *communem inspirationem*, quia *communiter, concorditer*, *ex inspiratione Spiritus sancti*, & sine vllo scrupulo inualiditatis celebrata sit. In attestationibus enim, qualis est ista, verba debent aliquid operari, & non esse superflua. Romanus *cons.* 180. *num.* 5. Cardin. Thuscus *practicar. conclus. littera S. conclus.* 895. *num.* 17. *& littera V. conclus.* 95. *num.* 24. Nullatenus ergo præfata electio impugnari potest à præfatis oppositoribus de inualiditate.

89 Eo etiam, quia schedulæ in quibus scripta erant nomina eorum, qui eligebantur à suffragatoribus, fuerunt combustæ igne. Ex hoc enim euidenter habetur non posse oppositores istos, seu contradictores aliquid facere contra dictam electionem: quia non constat de corpore delicti: & solum id possent facere ostendendo ex ipsis schedulis, quod dictus electus in Vicarium Generalem non habuerit maiorem partem votorum. Si autem non probant suam intentionem omnino sunt reiiciendi. *l. actor C. de probat. l. qui accusare C. de edendo.*

90 Nec illis magis credendum, eo quod ipsi fuerint scrutatores. Tum ex dictis: tum quoque quia, cum iam sint functi suo officio seu munere scrutatorum, quod tantum durabat pro tempore celebrationis Capituli, modo solum possunt testificari vt priuatæ personæ: & vt tales non sunt testes idonei, quia sunt varij, vtpote quia tempore electionis asseruerunt præfatam electionem fuisse validam, modo vero id negant: testes autem varios nihil concludere certa sententia est. Imo quemadmodum
91 quando testis dicit aliud in iudicio, & aliud extra iudicium, standum est priori testimonio, iuxta doctrinam Bartoli *in l. eos num.* 4. *ff. de falsis*, & DD. *in cap. per tuas de probat.* Baldum *in l. generaliter C. de non numerata pecunia notab. vlt.* ac Sayrum *in clauf. Reg. lib.* 12. *cap.* 21. §. *quarta propositio*; Etiam iuxta eundem Baldum, Felinum, & alios apud ipsum Sayrum, quando mortis tempore diceret se in priori testimonio falsum dixisse: sic in præsenti dicendum de istis, qui in actu electionis eam dixerunt esse canonicam, postea vero eam impugnant vt inualidam.

Et sanè, si post celebratam aliquam electionem, & ab scrutatoribus publicatam, admittitur ipsorum reclamatio contra eam, vtrique aperitur via ad infinitas similes reclamationes, & lites, quotiescunque videlicet, ipsi scrutatores, aut duo ipsorum vniri velint ad
92 contradicendum. Litibus autem obuiandum esse iura clamant, *cap. finem litibus de dolo, & contumacia, l. terminato de fruct. & lit. Expend. l. non distinguemus §. quæsitum ff. de arbitr.* & aliis iuribus, & DD. obuiandum igitur oppositioni huic contra hanc electionem.

***

De Epispopo quodam habente quandam Cymbam piscatoriam.

SVMMARIVM.

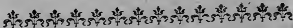

IESVS MARIA.

1 EPISCOPVS Ciuitatis Marittimæ Cymbam Piscatoriam emit, vt sibi, Prædicatoribus Aduentus, & Quadragesimæ Hospitibus, atque suæ familiæ de piscibus esset prouisum, & ad illius Ministerium conduxit cum determinato pecuniæ stipendio sex homines ad Cymbæ gubernium, pisciumque capturam, & venditionem, qui per totum Annum seruientes, per totum etiam cum mercede assignata alerentur, & quod superesset deductis prędictis assignationibus, stipendiis Operariorum; ac necessariis ad conseruationem Cymbæ,

Cymbæ, id totum Episcopus applicauit pro Eleemosyna distribuenda à Deputato per Instrumentum iuratum inter Regulares pauperes vtriusque sexus.

2 In eadem Ciuitate est imposita gabella à Communitate vnius Iulij per singulis centum libris piscium captorum, nec non Vendirores piscium tenentur etiam soluere singulis quatuor Regulatoribus taxantibus prætium piscibus vnam libram pro qualibet piscatione, & vnam pariter Capitaneo Portus: propterea quæritur pro veritate.

3 Primò. An Episcopus licitè emere, & retinere possit Cymbam piscatoriam absque vllo scrupulo etiam minimo in vtroque foro, piscesque captos in sui, & suorum moralem necessitatem, & eleemosynam, prætiumque ipsorum in stipendia Piscatorum, Cymbæque manutentionem conuertere.

4 Secundò. An Episcopus sit omnino immunis à solutione gabellæ, & alterius grauaminis supra expositi.

5 Tertiò. An dicti homines seruientes Episcopo cum stipendio sufficienti pro alimentis totius Anni gaudeant priuilegio fori.

Ad tria dubia proposita nomine Illustrissimi Domini Episcopi, sic pro veritate respondendum censeo.

6 Ad primum quidem, licitum videri talis Cymbæ piscatoriæ vsum; ac per consequens emptionem, & retentionem ipsius licere Episcopo absque vllo scrupulo. Id enim constat primo ex Iure Diuino: eo quod Apostoli, qui Episcopi, immo & Religiosi, erant, talem Cymbam piscatoriam habebant Ioan. 21. Quod ibi D. Chrysostomus, D. Augustinus, ac maximè Diuus Gregorius licitum fuisse fatentur, etiam

7 post conuersionem. Quare Gregorius: *Negotium quod ante conuersionem sine peccato extitit, post conuersionem repetere culpa non fuit.* Et Diuus Hieronymus in Epistola ad Rustic. relatus in cap. Nunquam 33. de consecrat. dist. 5. *Texantur & lina capiendis piscibus.* Loquitur autem de Monachis. Id maximè robur accipit ex eo quod Christus Dominus eo loco ipsis præcepit piscari dicens: *Mittite in dexteram nauigij rete*; Diuinum enim præceptum non cadit nisi supra

8 rem licitam. Secundo ex iure communi gentium, apud quas liberum, & licitum est omnibus piscari, & ipsum mare est *liberum*, & quasi *fundus* communis omnium quoad piscandum in eo, & pisces ex ipso capiendo, vt constat *Instit. de rerum diuis. §. Et quidem, & §. flumina autem*, vbi expresse dicitur *ius piscandi omni-*

9 *bus commune est.* Vnde cuilibet licitum est in mari piscari. *l. venditor, ff. de com. præd.* vbi quod mare *natura omnibus patet.* Sebastianus Medices *in tract. de venat. & piscat. quæst.* 49. & alij infra referendi. Vnde quia res omnis primi occupantis est, pisces in mari capti sub dominio

10 primi capientis remanent. *d. Instit. de rer. diu. §. feræ*, ibi: *feræ igitur, bestiæ, volucres, & pisces, & omnia animalia quæ mari, cœlo, & terra nascuntur, simul atque ab aliquo capta fuerint, iure gentium statim illius esse incipiunt.* Conformiter quoque ad ius naturale, quod præbet dominium homini super pisces maris, iuxta illud

11 Genes. 1. *Dominamini piscibus maris.* Tertiò, quia licet iure Canonico venatio sit prohibita Clericis *Cap. Esau dist.* 86. *& cap. Episcopum de Clerico venatore*; nunquam tamen, vel leuiter piscatio illis reperitur prohibita: quod in honorem Apostolorum factum creditur. Et quia vt in dicto *Cap. Esau* dicitur: *non inuenimus in scripturis sanctis, Sanctum aliquem venatorem, piscatores inuenimus Sanctos*, Et ita notant Salzedus, Menochius, Graffius, Azeuedo, & Belletus, quos sequitur, & refert Barbosa ad *d. cap. Episcopum num.* 5. Prorsus ergo sine scrupulo est Episcopum habere nauiculam piscatoriam.

Licere etiam ipsi Episcopo talem Cymbam habere in ordine in piscationem piscium, inde 12
etiam euincitur, quia cum ipsa piscium piscatio licita sit, tale etiam erit instrumentum ad id faciendum; eo quod finis trahit ad se omnia, quæ ad ipsum tendunt, *l. etsi non sunt, §. vt perueniamus, ff. de auro, & argento legat.* Et quia media sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur, *l. Oratio, ff. de sponsal. Barbosa in axiom.* 99. *num.* 2.

Si autem licita est piscatio Episcopo, licita 13
etiam erit ministris ipsius pro ipso, illis scilicet piscatoribus ab eo conductis ad hoc ministerium ex regula Iuris 53. *Cui licet, quod est plus, licèt vtique quod est minus, ex l. non debet, ff. hoc tit. l. in suis ad fin. ff. de liber. & posthum.* Et ex Regula 72. *Qui facit per alium perinde est, ac si faciat per se ipsum, l. Quod iussu alterius, ff. hoc tit.* Ad quod deseruit plurimorum Doctorum sententia asserentium, etiam negotiationem illicitam Clericis fieri licitam, si exerceatur per alios. Prout tenent Molina, Malderus, Aragon, Tabiena, Salas, Squilante, Rebellus, & alij communiter, quos refert, & sequitur P. Diana *tom.* 1. *tract.* 8. *resol.* 72. Ex quo à fortiori sequitur multo magis id esse dicendum de piscatione, quæ vt inferius constabit, est negotiatio licita.

Licere quoque eidem Episcopo pisces captos 14
per hanc piscationem in sui, & suorum moralem necessitatem conuertere pro compertо etiam est. Quia hoc non est aliud nisi *suæ domui bene præpositum esse*, quod tantùm abest à damnatione, vt potius exigatur à Paulo 1. ad Timoth. 3. pro Episcopo: aliàs vt ibidem subiungit: *Si domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* Et sanè si rebus 15
propriis vnicuique licitè vti licet, & rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, *l. in traditionibus, ff. de pact. l. in re mandat. C. mādati*, & iniquum sit dicere liberum non esse homini ingenuo de rebus suis disponere, *l. Non vsque adeò, ff. si quis apparente*, cum ex dictis constet pisces captos in mari industria Episcopi, esse suos, & tanquam fructus ex proprio fundo collectos, iniquum videtur negare posse de illis disponere ad suum libitum.

Similiter licitum quoque erit D. Episcopo 16
pisces per suos ministros in nauicula illa captos, qui superfluunt suæ familiæ vendi facere per illos; sicut potest fructus ex suis prædiis prouenientes, v. g. vinum, triticum, oleum similiter vendi facere. Siquidem tales pisces per capturam fiunt sui tanquam fructus ex communi fundo recepti, & est verus, ac legitimus dominus eorum, non per negotiationem, aut mercaturam, sed per vsum proprij iuris, quod quilibet habet capiendi fructus fundi sui. Nec eos per suos famulos in Ciuitatem introducens,

cens, dici potest mercimonia introducere, sed potius iustè, & legitimè acquisita bona per modos licitos distrahere.

17 Nec iure dici potest hoc exercitium Episcopo non licere, quia ditari, aut locupletari maxime auersari debent Ecclesiastici, dicente Apostolo 1. ad Timoth. 6. *Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, quæ mergunt homines in interitum; & perditionem. Radix enim omniũ malorum est cupiditas.* Nam hoc facilè eneruatur. Etsi enim ditari, aut locupletari modo illicito, aut cum detrimento populi non sit Clericis permissum; id tamen modo licito, aut cum vtilitate populi illicitum non est, sed omni iure

18 permissum. Quod in casu præsenti contingit, cum hoc exercitium, vt dictum est, & licitum sit & ex eo populis emolumentum hoc proueniat, vt maiores, & pinguiores eleemosynæ Religiosis personis, pauperibus, & egenis

19 elargiantur, quæ alias elargiri non possent. Præsertim cum pro eleemosynis elargiendis, licita quoque esset etiam propria, & rigorosa negotiatio, prout ex Redohano *de spol. quæst.* 2. *num.* 43. & 54. elici videtur. Quod proinde lucrum aliquod moderatum Episcopo obueniat, damnabile non est, sed potius permissum, & bono fine factum omninò licitum. Sic enim Doctores cum Innocentio *in cap.* 2. *Ne Clerici, vel Monachi*, quos sequitur Genuensis *in cap. mihi* 77. *num.* 11. *in annot.* dicentes Clericum posse ex artificio lucrari etiam sine necessitate.

20 Nec his obstat, quod Albericus *in l. legatis seruis, ff. de legat.* 3. quem sequitur Sebastianus Medices *supra quæst.* 59. & 60. quos etiam refert, & non reiicit Genuensis *in prax. Archiep. Neapol. d. cap. mihi* 77. in fine dicere videantur, quod piscatores vendentes pisces, dicantur negotiatores; negotiatio autem penitus prohibita sit Clericis *cap. fin de vita & honest. Cler.* &

21 aliis iuribus, vbi Doctores communiter. Etenim *negotiatio* tam latum vocabulum est, vt actum omnem otio contrarium significet, teste Siluestro *in sum. verb. negotium*: & tam æquiuocum, & varias significationes importans, vt de illo dicatur, *l. natura, ff. de præscriptis verbis* quod *plura sint negotia, quàm vocabula.* Sed il is prætermissis, quoad præsens attinet, duplex est negotiatio. Alia non lucratiua, sed industriosa, & œconomica, qua videlicet quis sibi, suæ familiæ, & suo statui necessaria, aut conuenientia procurat, quæ propterea non est propriè; sed impropriè solum negotiatio, & omnibus etiam Clericis licita. Quia vt ait Eminentissimus de Lugo *de iust. & iur. tom.* 2. *disp.* 26. *sect.* 3. *num.* 22. *Est vtilis, & necessaria Reipublicæ: potest enim honesto fine exerceri ad necessariam familiæ sustentationem, vel ad subueniendum pauperibus.* Alia est mere lucratiua, propriè & rigorosè negotiatio, qua videlicet res emitur, vt integra, & immutata manens carius vendatur. Quæ sola Clericis interdicta, &

22 prohibita est, prout vnanimiter, & constanter Doctores tenent, quorum plures retuli 4. *tom. meæ Sum. verb. Negotiatio.* Addo Abbatem 1. *par. consil.* 200. *cons.* 6. *in fin.* Federicum de Senis *consil.* 200. & plures Sac. Congregationis declarationes, quas affert Barbosa *de iur. Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 127. Authores ergo, qui dicunt piscatores vendentes pisces, quos capiunt esse negotiatores solùm de lata, & impropria acceptione *negotiationis* intelligendi, minime autem de propria, & rigorosa; alioquin gratis loquererur, & contra ipsam *l. Legatis seruis.* In ea enim expresse, & clarè piscatores non esse negotiatores exprimitur. Forsan tamen ideò pis- 23
catores, qui pisces quos capiunt, vendunt, negotiatores appellant, quia non raro, sed sæpius contingit, quod huiusmodi homines non solùm vendant pisces, quos ipsi capiunt, sed & alios quos emunt ab aliis sociis piscatoribus minori pretio à se emptos. Hoc enim casu propriè, & rigorosè negotiatores, & mercatores, dici possunt. Hoc autem toto cœlo abest ab exercitio Episcopi, qui solum pisces in sua nauicula captos vendi facit per suos famulos, in quo non magis reprehensibilis, quàm alij Episcopi qui in Gallia, Corsica, & Italia vendi faciunt auiculas, quas prændunt in suis prædiis, & fundis. De quibus Siluester *verb. Venatio*, §. *Sic ergò concludo.*

Si dicatur, ex hoc scandalum in populis contingere posse, idque maximè euitandum Episcopis, dicente Paulo 1. Corinth. 8. *Videte ne licentia vestra offendiculum fiat infirmis.* Et infra *sic peccantes in fratres, & percutientes, conscientiam eorum infirmam in Christum peccatis.* Maximè quia vt Basilius *in Regul. breuior. Regul.* 64. ait, *eo scandalũ est maius, quo is, qui illud dat maiori scientia, aut gradu præditus est.* Huic obiectioni obuiandum ex communi Theologorum cõsensu, quod scilicet scandalum passiuum euitari non debeat, quando ex mera hominum malitia oritur. At qui si Episcopus ex lucro prædicto 25
omninò indigentiis Ecclesiæ, Religiosorum, & pauperum subueniat (deductis expensis cymbæ, & ministrorum) iniquum prorsus erit aliquem scandalizari, cum potius laudari posset prouida pietas ipsius, qua ad talia pia opera, & alia etiam honesta, qualia sunt hospites illustres excipere, & Concionatores verbi Dei alere, etiam per Instrumentum publicum, & iuratum (quod rarum est pietatis exemplum) se adstringit. Etenim hospitalitatem propriam Episcoporum thesseram esse denunciat Apostolus, dum 1. ad Timoth. 3. dicit esse debere *Hospitalem*, & D. Gregorius ad Ioan. Episcop. aiens: *Hospitalitatem nesciens, non fiat Episcopus.* Munificum quoque in elargiendis eleemosy- 26
nis, omnia iura clamant, adeò vt in publico eas facere, & ante se *tuba canere*, teneatur, teste Gersone in Opusc. de temperantia. Quod igitur Episcopus noster hæc velit agere, media ista industriosa piscatione, scandalum non erit, nisi forsan illis, de quibus Christus Matth. 15. *Cæci sunt, & duces cæcorum.* Et propterea non audiendi, dicente D. Gregorio hom. 7. in Ezec. *Si de veritate scandalum sumitur, vtilius permittitur, nasci scandalum, quàm veritas relinquatur.*

Ad secundum dubium etiam pro certo res- 27
pondendum, Episcopum omninò immunem esse à solutione gabellæ, vel alterius cuiuscunque grauaminis, dum pisces istos in sua nauicula per famulos ipsius captos per eosdem ad vendendum mittit. Quia Clerici (multò magis Episcopi) de rebus suis ad nullas tenentur gabellas. *Cap. Quanquam de censib. in* 6. & millies alibi: ostensum autem manet hos pisces

pisces captos inter bona propria Episcopi accenseri. Ad quod facit clarissimè Abbas *1.par. cons. 6.* probans sæculares à Clericis nihil exigere posse de bonis ipsorum. Et sanè cum bona Ecclesiasticorum dicantur *Patrimonium Christi*, Abbas *in cap. Cum super, num. 20.* Quemadmodum Christus non teneretur de huiusmodi rebus gabellas soluere, sic (suo modo) nec Episcopus, aut alij Clerici. Si datur, saltem teneri aliquid in portu soluere propter sustentationem eorum, qui præsunt molo, seu
29 portui, aut foro piscario. Contra hunc & similes prætextus obstant generalia iura interdicentia gabellarum impositionem pro Ecclesiasticis. *Cap. Non minus, & cap. Aduersus de Immun. Ecclesiast. l. Sancimus, C. de Sacrosanct. Eccles. Auth. Item nulla, C. de Episc.* Et quia regalia portus sunt veræ gabellæ, *l. Inter publica, §. fin. ff. de verb. signif. l. Cum in plures, §. vehiculum, ff. de locat.* Et ex communi Doctorum, firmat Thomas del Bene *de immun.par.1.*
30 *cap.5.dubit.5. à num.6.* Quæ omnia euidentiùs procedunt cum Episcopis, qui sunt cæteris Clericis, & Sacerdotibus superiores, Apostolis æquales, & Patres Principum sæcularium. Suarez *contra Reg. Angliæ lib. 4. c. 10. num. 6.* Valboa *tom. tom. 2. ad cap. 1. de iudic.* Maximè cum scrupulus qui potest esse de negotiatione iam sit in superioribus omninò sublatus.

31 Ad tertium dubium de dictis hominibus seruientibus Episc. in piscium captura cum stipendio sufficienti pro toto anno, an videlicet priuilegio fori gaudeant, affirmatiue quoque videtur respondendum. Eò quod sint veri familiares, & de familia Episcopi; cum talis dicatur ille, qui est deputatus ad aliquod seruitium, & officium, *l. fin. C. de proxim.* Bartolus *in l. 1. §. Familiæ, num. 5. ff. de tribut. & vectigal.* Mascardus *de probat.concl. 759. num. 1.*
32 Et quia priuilegium quod habet Episc.tanquam principalis, & Caput, trahi necessariò debet ad eius membra accessoria, & appendices quales sunt famuli isti, & seruientes ipsi, *cap. quantis, de Priuil. & cap. liceat, eod. tit. in 6.* Albericus *in l.1.C. de Episcop. & Cleric. num.4.* Gratianus *tom. 3. cap. 340. num. 1.* P. Diana *6. par. tract. 2. resol. 3.* Eo etiam quod cum sit Priuilegium dignitatis Episcopalis est fauorabile, & ita extendendum. Gratianus *tom. 2. disp. 340. num. 21.* Gambacurta *de immun. lib. 4. cap. 3. num. 3.* & plures apud Farinacium *in Append.*
33 *de immun. cap. 2. num. 21.* Vnde etsi illud concessum non censeatur famulis particularium Clericorum (cum tamen sub lite, & controuersia hoc sit) quod verò famulis Episcoporum concedi debeat, suadent innumera priuilegia tum iure Diuino, tum humano, Ecclesiastico, & Ciuili Episcopis propter ipsorum dignitatem concessa, quæ aliis non sunt permissa, vt obseruant Guazzinus *tom. desens. 20. cap. 9. n. 23.* Capicius *dec. 12. num. 1.* Gratianus *dec. March. 133. num. 2.* Idque euincunt Sacræ Congreg. declarationes, & litteræ Illustriss. Auditoris Cameræ, etiam de ordine Sanctissimi, quas idem, qui vt supra P. Diana refert *resol. 4.* Et quibus omninò standum, vt pote veluti Sanctissimi oraculis, & purpuratorum Patrum responsis, ad quorum præsentiam Doctores alij, qui oppositum sentiunt, silentium tenere debent. Casu autem quod familia ista laica Episcopi non gauderet hoc fori priuilegio iure attento, ex consuetudine tamen ea gaudere affirmant plures Doctores, quos refert, & sequitur Thomas del Bene *de immun. par. 1. cap. 4. sect. 2. dubit. 15. à num. 16. & sect. 1. num. 13.* generaliter dicens: *Ex vi prærogatiuæ, & in fauorem personæ, cui seruitur, priuilegium fori familiaribus* (Scilicet Episcopo) *tàm in criminalibus, quàm in Ciuilibus indistinctè conceditur.* 34

Sic sub censura, &c. Romæ apud Transpontinam 8. Martij 1653.

Fr. Ioannes Baptista de Lezana Carmelita SS.Congregat.Rituum, & Indicis Consultor.

SVperius dictis à doctissimo Patre Magistro Lezana libenter calculum meum adiungo; & 35
quidem certum est exercitium piscationis non esse Clericis interdictum; sed dices hoc procedere, si pisces non venderent, quod quidem facit Episcopus in casu nostro, Ergo. Respondeo Illustrissimum Antistitem Cymbam Piscatoriam primario tenere ad suam, Prædicatorum Hospitum, & totius familiæ sustentationem; si verò postea pisces vendat, qui supersunt, hoc euenit per accidens, nec principaliter ab ipso intenditur. Ergo hoc erit ei licitum. Quod probatur, nam vt obseruat Marcellus Vulpe *in Praxi Iudiciali cap. 17. num. 17. & cap. 33. n. 11.* Molina *de iust. tract. 2. disp. 342. num. 41.* Castrus Palaus *tom. 3. tract. 16. disp. 4. punct. 13. §. 3. num. 6.* Pellizarus *in Manuale Regularium tom. 2. tract. 6. cap. 10. quæst. 8. num. 1.* Ermannus Busenbaus *in Medulla Theologiæ Moralis lib. 3. tract. 5. cap. 3. dub. 7. num. 15.* Genuensis *in praxi Archiep. cap. 77. num. 12.* Et Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *vbi infra num. 108.* Possunt Clerici emere pro victu suo, & suæ familiæ in abundantia, si quid superest, postea vendere, etiam si vendant carius, quàm emerant, nec hoc diceretur negotiatio, nec tenerentur soluere gabellas; quod etiam docet in terminis Gabriel Pereyra Auctor, non tam affectus Ecclesiasticæ Immunitati *Tract. de Manu Regia, par. 1. cap. 10. num. 3.* vbi sic ait. *Illud tamen semper prænotandum duco, quod si contingat, vt Clericus aliquid emat, prout vinum in proprios vsus, & postea illud vendat, quod super excreuerat, vel ille iam non indigeat, quod non ex eo amittit suum Priuilegium, vt ab omni tributo sit immunis.* Hæc Pereyra. Itaque cum in casu nostro certum sit non esse interdictum Episcopo tenere Cymbam piscatoriam pro sua Prædicatorum Hospitum, & totius familiæ sustentatione; sequitur ex dictis, & secundum Pereyram, posse pisces remanentes, & qui supersunt per alios vendere absque nota negotiationis, & onere alicuius gabellæ. Et ratio est. Quia illa piscatio ab Episcopo non efficitur, vt in fortiori casu notauit Eminentissimus Lugo *de iust. tom. 2. disp. 26. sect. 3. num. 19.* in fraudem, & directè ad pisces vendendos; sed primario, & sincero animo ad proprium vsum Prædicatorum Hospitum, & suæ familiæ sustentationem. Ergò, &c. Et ita ego sentio, saluo aliorum meliori iudicio. Romæ in Domo S. Siluestri Montis Quirinalis, die 20. Aprilis 1653.

Antoninus Diana C. R.

Dubitari

36 DVbitari quidem non poteſt, licitum eſſe D. Epiſcopo, tenere Cymbam piſcatoriam ad vſum menſæ, & familiæ ſuæ, ad quam ſpectant non ſolùm illi, qui ei ordinariè inſeruiunt, ſed etiam Concionatores, & Hoſpites, quos eidem alere, vel inuitare placuerit. Hinc conſequens videtur, vt de eo quod ex piſcatione ſupereſt, liberum ſit Domino Epiſcopo diſponere, donando, vel etiam vendendo abſque onere Gabellarum, quia videlicet per ſe, & ex intentione Cymbam tenet, non ad lucrum, ſed ad vſum: & per accidens, ac præter intentum eius eſt, quicquid ſupereſt, quod proinde cùm iam licito modo, & citra labem negotiationis, proprium eius affectum ſit, redditum eſt immune ab onere gabellarum, ſicut alia, quæ ſunt Epiſcopi propria. Debet autem in hac re credi D. Epiſcopo ſuper eius pura, & ſincera intentione, non ſolùm ob ſublimitatem ipſam Epiſcopalem, ſed etiam propter probitatem, & pietatem huius Illuſtriſſimi Præſulis, de quo nunc quæritur. Eoque magis, quod ipſe non ſolùm adeò ſe alienum oſtendit ab omni auiditate lucri; quinimmo potiùs adeò liberalem, & pium, vt nō ſolùm ſpontanea largitione conſueuerit, ſed etiam iurato inſtrumento ſe obligauerit, id quod ſupereſt diſtribuere pro eleemoſyna inter Regulares, & Pauperes, & ſolùm ne præiudicium aliquod aduerſus immunitatem Eccleſiaſticam patiatur, gabellas ſoluere recuſauit.

Raphaël Auerſa Cler. Min.

De profeſſione cuiuſdam Religioſi tum expreſſa, & poſtea ratificata, tum etiam tacita.

SVMMARIVM.

Caſus. num. 1.
Reſolutio. num. 2.
Forma profeſſionis emittendæ. n. 3.
Annus in valida profeſſione requiſitus quomodo accipiendus. n. 4.
Conſuetudo pro baptizandis. n. 5.
In dubio quis qualis præſumendus. n. 6.
Liber baptiſmi an probet ætatem baptiZati. numero 7.
Infirmitas quid operetur. n. 8.
Modus probandæ ætatis. n. 9.
Quæ reddere poſſunt de falſitate ſuſpectum baptiſmi librum. n. 10.
Reclamare à profeſſione cui & quando licet. numero 11.
Forma reclamationis. n. 12.
An profeſſus continuo contra ſuam profeſſionem proteſtari, & priuatim reclamare poſſit. n. 13.
Quid ſi continuatio ſit cum aliquo interuallo. numero 14.
Religioſus quomodo propriam Religionem deſerere, & ad ſeculum redire poſſit. n. 15.
An aliquando obſtet profeſſionis ratificatio. numero 16.
Ratificationem an præcedere debeat nouus nouitiatus. n. 17. *Vbi plura de tali ratificatione profeſſionis etiam remiſſiuè.*
Ratificatio profeſſionis ſufficienter probanda. numero 18.
Falſitas quomodo probetur. n. 19.
Falſitatem in dubio quis præſumatur committere. numero 20.
Ad hoc vt reclamatio iuuet quid requiratur. numero 21.
Ratificatio etſi legitima quomodo tamen inualidatur. num. 22.
An metus irritare poſſit ratificationem profeſſionis. num. 23.
Metus quomodo probandus. n. 24.
Metus vt ſufficiat ad annullandam profeſſionem qualis eſſe debeat. n. 25. *&* 27.
Quomodo euacuatur. n. 26.
Profeſſio tacita quomodo iudicatur. n. 28.
Quomodo probetur. n. 29.
Ordinum ſuſceptio profeſſionem tacitam inducit. numero 30.
An per Concilium Tridentinum abrogetur omnis profeſſio tacita. n. 31.
Conditiones ad profeſſionem tacitam requiſitæ. numero 32.
Quando profeſſio tacita inualidatur per Conſtitutiones Religionis. n. 33.
Religio an excludere poſſit tacitam profeſſionem. n. 34. *Vbi aliqua de quarundam Religionum ſtatutis.*
Religio poteſtatem habet condere noua ſtatuta. numero 35.
Quomodo intelligendæ Conſtitutiones illius Religionis quæ non admittant profeſſionem tacitam. num. 36.
Conſtitutiones non impreſſæ an habeant vim obligandi. num. 37.
In promulgatione Conſtitutionum conſuetudini ſtandum. n. 38.
Tacita profeſſio quando ſuſtinetur, ac infirmatur. num. 39.
Proteſtatio in profeſſione tacita quid operatur. numero 40.
Contraria facto non prodeſt. ibid.
Limitatur. ibid.
Vt vere annullet profeſſionem quid in ea obſeruandum. n. 41.
Quando expreſſa requiratur. n. 42. *&* 45.
Sufficiens quæ dicatur. n. 43.
An debeat eſſe publica & iuridica. n. 44.
Quando cenſeatur ab ea recedere. n. 46.
Simplex quando præſumatur repetita. n. 47.
An tollatur per actum illi contrarium poſtea factum. n. 48.
Limitatur doctrina. n. 49.
Ex præſumptionibus quando iudicandum. n. 50.
An probent profeſſionem religioſam. n. 51.
Præſumptio iuris & de iure *qualis ſit. n.* 52.
An contra talem præſumptionem detur probatio. num. 53.
An detur proteſtatio. ibid.
Metus quomodo præſumatur purgatus in materia matrimonij. n. 54.
Reclamatio contra profeſſionem qua ratione concedatur. n. 55.
Inconſtantia humanæ naturæ effectus. n. 56.
Ad veram profeſsionem emittendam quid ſufficiat. num. 57.
Geſtatio habitus Profeſſorum an inducat profeſsionem. n. 58.
Officia in Religione exercens præſumitur profeſſus. num. 59.

regul. verb. profeſſio Regularis num. 23. & ſequitur Bordonus. *reſol.* 8. *dub.* 6. *& dub.* 4. poſt Nauarrum, & alios. Idemque ſupponitur in conſtitutionibus huius Religionis infra afferendis ibi: *Qua propter donec quis expreſſe profiteatur liberè, abire, & à congregatione, ſicut nouitius, expelli poterat.* Etenim iuxta vulgata iura paria ſunt nulliter, aut inutiliter aliquid eſſe factum, ac non eſſe factum.

16 Valdè tamen contra prædicta obſtare videtur, quod idem N. de anno 1647. pro 30. die Iulij coram Prælato eiuſdem Monaſterij in quo de anno 1635. profeſſionem emiſerat, & quinque aliis Religioſis aſtantibus, eam ratificaſſe aſſeratur, & dixiſſe illam veram, & realem fuiſſe, ac reclamationem ab ipſo factam de eius nullitate geſtam fuiſſe *irato animo, & abſque iuſta cauſa*, ſimulque declaraſſe *ſpontè*, ac *libenti animo*, ac *plena voluntate* de nouo ſe profeſſionem emittere, renunciando etiam cuicunque iuri, aut ratione reali, ſeu apparenti, quam prætendere poſſet ob dictam reclamationem. Si enim huiuſmodi ratificatio vera eſt, aut ſubſiſtens, prorſus, & omnino corruunt omnia adducta contra validitatem dictæ pro-

17 feſſionis. Huiuſmodi enim ratificatio eſt noua profeſſio. Bordonus *in Reſolut. reſolut.* 8. *n.* 42. etiamſi pro illa non præceſſerit nouus nouitiatus. Azor. *lib.* 12. *inſtit. mor. cap.* 1. *q.* 6. §. *ſi quæras*, quem ad hoc intentum affert Sanchez clarius id tenens *lib.* 7. *de matrim. diſput.* 37. *num.* 47. & etiam ſi dicatur Religionem non præbuiſſe nouum conſenſum, pro vt dixi loco relato ex *tom.* 4. Summæ *num.* 20. poſt Sanchez, Tamburinum, & alios, de quo in ſimili ferè caſu Eminentiſſimus Lugo *lib.* 3. *reſponſ. mor. reſponſ.* 16. Ac ſimiliter, quantumuis cæremoniæ, quæ ex lege, vel conſuetudine Religionis adhiberi ſolent in profeſſionis emiſſione iteratæ non fuerint; prout etiam eo loco poſt Nauarrum, Azorium, Sanchez, Peirinis, & Bonacinam ſcripſi.

18 Veruntamen huiuſmodi ratificationem profeſſionis non probari ſufficienter, ac proindè eius authoritatem claudicare, nec propter illam N. cenſeri debere legitimè profeſſum ex multis euinci videtur. Primo quidem, quia ſicut conſtat ex proceſſu, quamuis ſæpius fuerit facta inſtantia parti pro talis ratificationis productione, tempore, etiam & occaſione, qua illi valdè neceſſarium erat ad ſuum intentum probandum illam producere, nihilominus nunquam eſt producta ſed ſemper reſpondit non extare, furto ſublatam fuiſſe vel ſimilia. Hoc enim arguit inueriſimilem eſſe talem ratificationem. Inueriſimilitudinem autem falſitatis imaginem in ſe habere omnes dicunt, & proſequitur Farinacius *de falſit. q.* 153.

19 *num.* 176. & in ſpecie quod ad probandum falſitatem maximè attenditur inueriſimilitudo, ſcripſerunt Socinus *conſ.* 28. *num.* 9. *lib.* 3. Alba *conſ.* 224. *in fin. ſub num.* 6. *& ſeq.* vbi ponit plura exempla, & plures alij apud eundem Farinacium. Maximè autem & magis in ſpecie, quia falſitatis præſumptio oritur ex tarditate in producendo ſcripturam. *l. ſi quis fortè* §. 1. *ff. de pœn.* ibi: *Nec enim debebant tam magnam rem tamdiu retinere.* Aymon *conſ.* 28. *num.* 6. *& conſ.* 75. *num.* 9. *& conſ.* 134. *num.* 3. Plot. *conſ.* 79. *num.* 14. *&* 15. Paulus de Caſtro *conſ.* 281. *ſol.* 1. *lib.* 1. Tollerius *in prac. crim. in verbo Item quod commiſit falſitatem num.* 16. Bertazolus *conſ.* 521. *num.* 28. Cæphalus, *conſ.* 287. *num.* 32. *& ſeq.* Menochius *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 91. *num.* 8. *& lib.* 3. *præſumpt.* 122. *num.* 94. *& lib.* 5. *præſumpt.* 20. *num.* 39. *& præſumpt.* 3. *num.* 105. *eod. lib.* 5. Maſcardus *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 740. *deciſ.* Pedemont. 117. *num.* 9. Farinacius *ſupr. num.* 112.

Quod magis eſt, ſecundo quia non ſolum de falſitate præſumpta eſt, ſed etiam in ſe falſa videtur. Continet enim quod facta fuerit à dicto N. in Conuentu S. Charoli Taurini, cum tamen tunc temporis erat, vt dicitur, de familia, & in Conuentu S. Mariæ de Pace Montis Regalis. Dicitur etiam in ea quod ſuperiores Religionis impediebant ipſius ordinationem; cum iam eſſet ordinatus, & in ſacris conſtitutus, Preſbyteratus ordo, quem non erat eo tempore recipiendus, nec de ipſo tunc agebatur, cum anno ſequenti illum ſuſceperit; vt etiam aſſeritur. Inueriſimilis igitur redditur talis ratificatio; ac perindè de falſitate intrinſeca præſumpta. Tiraquellus *in l. ſi vnquã in princ. num.* 40. *C. de reuocand. donat.* Menochius *conſ.* 1. *num.* 258. *& conſ.* 2. *num.* 300. & alibi ſæpius Maſcardus *de probat. concluſ.* 740. *num.* 35. *& concluſ.* 1364. *num.* 4. Teſtes quoque deponentes de d. ratificatione inueriſimili de falſo ſuſpecti redduntur, Abbas *in cap. quia veriſimile in fin. de præſumpt.* Crauett. *conſ.* 171. *n.* 6. ac proinde illis ex iuſta cauſa crimine credendum. Pariſius *conſ.* 107. *num.* 70. *lib.* 1. Curtius iunior *conſil.* 17. *num.* 6. Crauett. *ſupra* Adeſſe etiam videtur cauſa alia ipſis non credendi, quia, vt conſtat ex literis teſtamentalibus propalationis dictæ ratificationis, quatuor Religioſi, qui illam teſtantur, videntur ferè ſimiles in ſubſcriptionibus, ita vt ab vna manu videantur factæ: ſimiliter, & duæ ſubſcriptiones duorum teſtium, qui dicunt adfuiſſe dictæ probationi, etiam ferè ſimiles, & ab eadem manu factæ videantur. Cum autem ſubſcriptio ſit vox, ſeu teſtimonium ipſius ſcribentis, *l. ſi procuratorem ff. de procuratoribus.* §. 1. *inſtit. de emption. & vendit.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 183. *num.* 26. Gonzalez *ſup. Regul.* 8. *Cancellar. gloſ.* 60. *num.* 1. tales literæ teſtimoniales videntur falſæ. Præcipuè etiam d. ratificationis, & propalationis ipſius falſitas denotari videtur ex eo, quod, quamuis vt dictum manet, ſæpius requiſita eſſet, pars aduerſa dicta N. pro productione talis ratificationis, nec illam produxiſſet, quin potius dixiſſet non extare, aut furto ſublatam fuiſſe; quando tamen & ſi tardè, illam producit, non docet quomodo, quando, aut vbi ſit reperta, in quo libro regiſtrata, archiueo reperta, vel ſimili loco, in quo profeſſiones, vel ratificationes ſolemnes profeſſorum conſeruari ſolent. Omnes enim huiuſmodi circumſtantiæ explicari deberent, ſicut in aliis etiam depoſitionibus, in graui, & controuerſa cauſa, qualis eſt ea, de qua in præſenti.

Si autem falſa eſt, aut conficta huiuſmodi ratificatio profeſſionis, nullus ex ea ſequetur effectus: data enim origine falſitatis, actus ſequens eſt nullus. *l. ex initio C. de falſis*, Simoneta *de reſeruat. q.* 61. *num.* 7. Gonzalez *ſupra gloſ.* 31. *num.* 29. Quis porrò falſitatem hanc 20
committe

commiserit? Iura indicant, vt commissa præsumatur ab eo, in cuius commodum, & lucrum redundat. Alberius *in l. diuus num. 3. ff. ad l. concl. de fals. & in l.1. §. si quis ita in suo num. 1. & seq. ff. ne quid in loco publico*, vbi per illum textum, cuius literam dicit auream, facit generalem conclusionem quod *ille præsumitur fecisse delictum, qui ex eo commodum sentit*, & ibi allegat bona iura canonica.

Casu porro, quo vera, & legitima esset nihil suffragari parti ex eo etiam tertio elicitur, quia informiter, & absque citatione contrariæ
21 partis producta est. Requiri autem partis citationem ad dicendum contra iura tempore productionis ex eo habetur, quia instrumenta alias non probant, nec dicuntur de actis. Rota *decis. 1. num. 3. de fid. instrum. in not.* Caputaquensis *decis. 99. num. 1 p. 2. & decis. 117. num. 5. p. 3.* Cæsar de Graffis *decis. 16. num. 4. de probat.* Felinus *in cap. quoniam contra num. 40. de probat.* Cassadorus *decis. 8. num. 6 de rescript. & decis. 12. super regulis.* Gonzalez *super regul. 8. cancellar. glos. 18. num. 40.* Imo etiam sunt recognoscenda post productionem, si de illorum fide opponatur, *cap. 1. de fid. instrument.* DD. ibi Oldradus *cons. 227. num. 6.* Socinus *cons. 32. lib. 1.* Parisius *consil. 115. n. 4. & 5. lib. 5.* Caputaquens. *decis. 99. num. 2. p. 2.*

22 Dato etiam, quod veram, & legitimam fuisse talem ratificationem ostendatur, adhuc tamen videtur de iure non subsistere, quia factam fuisse propter metum, & coactè, vt permitteretur suscipere ordines ex ipsamet ratificatione ostenditur illis verbis, *Però stante che li nostri superiori ostano la mia ordinatione con dire, ò che ratifichi la professione, ò sequiti la lite*, prout habetur in literis testimonialibus dictæ propalationis è Taurino missis. Et ita video sentire aliquos qui circa casũ huius dubij scripserunt. Veruntamen meo iudicio, nec rectè, nec solidè id asseritur. Et si enim verum sit, quod metus posset irritare talem ratificationem; eo quod non minor libertas requiratur in ratificatione professionis, quam in ipsa professione: vt supponit Rota in Vlizbonensi *nullitatis professionis* coram Carillo 17. Maij 1641.
23 apud Dianam *par. 6. decis. vlt.* & Bordonus *in controuers. moralib. controuers. 32. num. 32. & 55.* post Menochium, & alios. Cæterum non interuenisse in hoc casu talem metum, meritò censeri debet; non solum quia non probatur nisi per attestationem ipsius N. quæ cum sit in causa propria, nihil probat, iuxta vulgaria iu-
24 ra. Nec quia metus grauis (qualis solus sufficeret ad talem irritationem iuxtà probabiliorem sententiam quam tenent post plures alios Sanchez *de præcept. decalog. lib. 4. cap. 3. num. 24.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 4. num. 12.* Bonac. *de legib. disp. 4. q. 2. p. 3. §. 1. num. 7.* & Rota in Romana *professionis* 23. Iunij 1623. coram Remboldo) est difficilis probationis; vt notant Paris. *cons. 53. num. 63. lib. 4.* Menochius *de arbitr. cas. 116. num. 17.* & Rota in Nicens. *Matrimonij* 2. Martij 1587. coram Seraphino, *& decis. 326 num. 2.* coram Ludouisio. Maximè quando agitur de annullanda professione. Rota *decis. 1128. num. 3.* coram Seraphino, Vichius *in prax. nouitat. disp. 13.*
25 *dub. 12. num. 5.* Sed maximè, & præcipuè, quia metus, qui sufficere posset ad irritandam talem ratificationem, seu professionem, deberet esse iniustè, & irrationabiliter illatus; prout supponunt communiter DD. specialiter Sanchez *sup. num. 21.* post Medinam Sa, & Sotum, Bonacina etiam *supr. num. 5.* post Azorium, Valentiam, Suarez, & alios, ac Vichius *supr. num. 7. & 15.* post alios etiam. Insuper deberet esse etiam ad extorquendam professionem; prout etiam supponunt iidem authores, & Rota relata coram Remboldo, allegato Afflicto, *decis. 296. num. 4.* At verò in præsenti, nec metus iste esset iniustus, aut irrationabilis; nec erat illatus determinatè ad extorquendum professionis ratificationem. Ergo non est cur dicatur irritasse professionem.
Primum porrò constat ex dictis; quia cum ea 26
Religio dubitare posset an N. esset verè, & legitimè professus, cum etiamsi in foro Ecclesiæ professionem expressam emisisset, nihilominus contra eam reclamauerat, postea à reclamando cessauerat; sæpius in priuatis colloquiis eam nullam fuisse dixerat; è contra autem professorum habitum proprium semper gestauerat, & actus proprios continuo exercuerat prudentissimè, & sine vlla iniuria, aut iniustitia illi illata, imò pro quiete ipsius, & totius congregationis dicere illi poterat illud Ioan. X. *Quovsque animam nostram tollis? Si tu es professus, dic nobis palam.* Optionem tibi damus, vel *ratifica professionem*, vt sciamus certò te esse professum, vel *prosequere litem*, vt si in ea obtinueris, sciamus te talem esse. Non igitur propterea metum aliquem iniustum, aut irrationabilem illi intulerunt. Præsertim, quia ad remouendam dubitationem plura tolerari possunt, *l. qui mutuam 57. ff. mandati, l. quæ intrinsecus ff. de verbor. obligat. l. quæ dubitationis tollendæ causa ff. de regul. iur.* Vbi Decius *num. 1.* 27
& alij DD. Secundum verò, scilicet, quod etiam si illi illatus esset aliquis metus, non tamen is erat determinatè ad extorquendam professionem, sed indeterminatiuè, patet ex ipsismet verbis relatis *ò ratifichi la professione, ò sequiti la lite*, vnum scilicet, vel aliud. Etenim ad disiunctiuè verificationem sufficit altera pars, *l. si hæred. plures ff. de condit. instit. l. plerumque §. fin. ff. de iure dotium*, & aliis iuribus, ac Doctoribus vulgariter. Ad rem igitur, non rectè eneruatur d. ratificatio casu, quo verificaretur, ex eo quod per metum facta dicatur.

Ex alio autem capite præfatum N. pro verò professo haberi debere; esto prima professio inualida fuisset, & ratificatio, de qua supra dictum est, non subsistat, neruosè satis roborari videtur, ex professione tacita, quam sæpius emisisse pro comperto apparet. Cum 28
enim certa res sit hanc professionem induci per delationem habitus professorum *cap. ad nostram de regularib. & cap. constitutionem eod. tit. in 6.* & per exertitium actuum, qui proprij professorum sunt ex cap. *vidua de Regularib.* & ibi DD. communiter, & constat talem habitum per multos annos gestasse; & sæpius tales actus exercuisse, proculdubio videtur facilè professum censeri debere. Et quidem professorum gestasse habitum etiam ad præsens, ex ipso aspectu euidenter agnoscitur. Proprios autem professorum actus exercuisse liquidum est. Primo, quia in electionibus votum, seu suffragium,

Prælatiæ Regulares inter Ecclesiastica beneficia numerantur.60.
Vere non professus & Prælatias in Religione exercens an incurrat aliquas censuras.n.61.
An saltem incurrat in peccatum mortale.n.62.
Vere non professus an possit recipere sacros ordines. num.63. & 65.
Prælati Regulares concedere possunt dimissorias Nouitiis vt ad sacros Ordines promoueantur. numero 64.
Suscipiens Ordines sine legitimis dimissoriis in quas pœnas incurrat.n.66.
Priuilegium pro Ordinandis Religiosis.n.67.
In dubio pro validitate professionis iudicandum. n. 68.& 69.

IESVS MARIA.

1 NOVITIVS fecit professionem expressam in Religione, N.& post quatuor circiter annos contra ipsam reclamauit, sæpiusque verbis & factis eandem reclamationem prosecutus est; & si impeditus tum à Religiosis, tum à consanguineis intentum suum obtinere non potuerit; nihilominus sacros ordines, & Presbyteratum in eadem Religione suscepit, ac tandem pro iustitia obtinenda ad SS. D. N. Innocentium recurrit, qui causæ decisionem Illustriss. N. delegauit. Quæritur quid iuris, & an sit censendus professus.

Responsio.

2 QVod attinet primo ad professionem istam expressam, videtur planè dicendum irritam,
3 & inualidam fuisse. Habet enim contra se decretum manifestum Concilij Trident. *sess.* 25. *de Regular. cap.*15. illis verbis: *In quacunque Religione tam virorum, quam mulierum professio non fiat ante decimum sextum annum expletum, &c.* & infra: *Professio autem antea facta sit nulla nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel ordinis obseruationem, aut alios quoscunque effectus.* Constat namque eam professionem emissam fuisse 28. Augusti anni 1635. quo tempore non poterat explesse 16. annum, siquidem ex libro authentico baptismi constat baptizatum fuisse die 12. Maij 1620 ac proinde quod ex die baptismatis, qui vt supponitur, fuit paucis diebus post natiuitatem vsque ad diem professionis solum interfuerint anni quindecim, menses tres,
4 dies & sexdecim. Eo præsertim, quod dictus 16. annus adeo strictè requiritur completus, vt iuxtà Galletum *in Margar. cas. consc. verb. Profiteri*, & Riccium *in praxi decis.* 656. *in* 1. *edit. alias resol.* 549. *in* 2. *edit.* si vnus dies deficiat annus decimus sextus non censetur expletus ad effectum professionis: imò ex Sellio, & decisione quam ipse refert *in select. canon. cap.*18. *n.*3. duarum horarum defectus obest professioni.

5 Id autem quod supponitur, scilicet, quod paucis diebus post natiuitatem, octo videlicet, aut quindecim, vel circiter baptismi lauacro regeneratus fuerit, sufficienter suaderi potest ex eo quod hic est stylus totius populi Christiani; stylus autem seu consuetudo, maximè vniuersalis, qualis est ista, tantam vim habet, quo ad sui obligationem, vt sit quasi forma,& alterum ius naturale, Bald. *cons.* 433. Surdus *de aliment. titul.* 1. *numero* 7. Tuschus *in practic. conclus. tom.* 2. *lit. C. conclus.* 806. *numero* 16. Quomodo ergo credi poterit pios, & nobiles parentes ipsius per octo circiter mensium tempus distulisse filij Baptismum cum periculo animæ ipsius, & sine vlla necessitate? Eo quoque quod etiam est consuetudo illius patriæ in qua natus est, quæ etiam est valdè catholica, & prout ab aliquibus fide dignis, qui in ea orta sunt, audiui, semper hoc seruat, quod infantes recenter nati baptizentur paucis diebus post ortum. Eam ergo obseruarunt parentes ingenui, & conspicui. Cum tales soliciriores præ cæteris esse soleant in huiusmodi consuetudinum obseruantia. Præcipuè etiam quia illius Diœcesis lex Synodalis prohibet talem dilationem baptismi infantibus conferendi. Ex quo etiam sequitur parentes illum 6
obseruasse, cum in dubio quilibet præsumatur obediens legibus, & bonus *cap. vlt. de præsumpt. & l. meritò ff. pro socio, & l. socio §. qui dolo ff. de probat.* & nemo præsumatur deliquisse, Abbas *in cap. cum tu de testibus*, Nauarrus *cons.* 549. *numero* 11. Et sanè cum hoc sit valdè verisimile haberi debet pro vero, quia verisimilitudo cognata est naturæ, Bald. *cons.* 180. *lib.* 3. Oldradus *cons.* 13. & habetur pro lege,& veritate, Riminus iunior *cons.*362.*n.*18. Crauett. *cons.*61.*num.*9.

Standum porrò fidei libri baptismi ex quo ex- 7
tracta fuit, etiam quo ad ætatem baptizati, docent Caputaquensis *decis.* 714. *numero* 1. *p.* 1. Mandosius *ad regul.* 18. *cancellar. quæst.* 10. *à numero* 1. Rota *decis.* 592. *numero* 2. *p.*1. *recent.* & *decis.* 15. *numero* 2. *part.* 2. etiam *recent.* & in Romana nullitatis obligationis 16. Ianuarij 1626. coram Durand. & plures alij DD. apud Barbosam *de offic. & potest. Paroch. par.* 1. *capite* 7. *numero* 4. Eo etiam quod Parochus iste qui N. baptizauit dicatur omni exceptione maior, vt probari dicitur per duos testes: Et quia talis fides formiter, & citata parte extracta, & collacionata sit in processu, vt etiam dicitur; ac similiter propter testes aliquos fide dignos, qui de ea ætate testimonium præbent. Ac maximè quia pater istius N. dum ægrotaret infirmitate qua mortuus est, vt testatur quidam Religiosus, qui socius illius fuit, requisitus de ætate ipsius eum remisit ad fidem baptismi: quod est virtualis quædam confessio, per quam sufficienter probatur. His enim adminiculis fides prædicta roborata efficaciter videtur concludere intentum, prout ex Farinacio in fragmento *part.* 1. Mascardus *de probat. conclus.* 667. & 668. & pluribus aliis elicitur. Eo quoque quod testimonium Patris in 8
ea ægritudine constituti, qua obiit, magni ponderis est, quia præsumitur quis eo tempore veritatem loqui: cum infirmitas sit, veluti quædam spiritualis tortura ad veritatem dicendam. Farinacius *de testib.* q.80.*n.*108. Mascard. *de probat. conclus.* 899.*n.*5. & *conclus.* 174. *num.* 1. Eo præsertim, quod idem

idem Pater de filij ætate requisitus Romam ipsius Baptismi fidem transmisit, vt ex processu liquet.

Nec tollitur ius præiacti fundamenti ex eo quod testes plures affirment, quod Pater dicti N. requisitus pro fide baptismi ipsius, responderit, quod si desiderabant scire veram
9 ætatem illius non erat quærenda fides à Parocho, quia illum in baptizatum retinuerat ferè per biennium, sed quod illa erat quærenda ex proprio ipsius libro, vbi sincere natiuitatem eiusdem annotauerat. Qui modus probandæ ætatis, vt pars contraria supponit, admissus legitur à Doctoribus apud Guazzimum *in suo tractat. ad defens. reor. capite 2. defens. 30. numero vltim. folio 83.* qui allegat Mascardum *de probat. conclusion. 666. volum. 1.* & est maximæ considerationis, vt dixit Menochius *de arbit. lib. 2. cas. 116. numero 4.* Caualer. *decis. 1. numero 3.* & dixit Rota *decis. 262. in fin.* post 2. *volum. consil.* Farinacij: addita inscriptione in lib. eiusdem Patris familias, quæ auget probationem. Menoch. *d. numero 40.* Odd. *de restitut. p. 1. quæst. 37. numero 92.* & dixit Rota Beneuentana *molemeini.* 28. Iunij 1634.
10 coram Merlino. Respondetur enim plurima esse quæ valde eneruant fidem huius libri, quin potius de falsitate reddunt suspectum: videlicet, quod nec sit notis numeralibus notatus, quo casu facilè possent, in ipso folia noua inseri, aut detrahi; nec in eo omnes filij descripti inueniantur, nec ordinatim, aut tempore natiuitatis, quin potius vnus ibi describatur natus 22. diebus post eius baptismum, quæ omnia contraria prorsus sunt prudentiæ, & diligentiæ patris, ac per consequens incredibilia. Et quod magis est, quia cum egressus dicti N. à Religione esset in damnum aliorum hæredum paternorum bonorum facilè suspicionis locus habetur, vt credatur hoc fine, & intentione fuisse confectum ab aliquo, vel aliquibus, qui ad dictam hæreditatem ius haberent. *Auri enim sacra fames,* (vt ille dixit) *quid non mortalia pectora cogit?* In his autem, & similibus casibus Patris liber nihil probat. Curtius *Iuri. conf. 118. num. 8.* Mascard. *de probat. conclus. 669. numero 12. & 13.* Multo magis, si verum est, quod dicitur, videlicet, quod Pater contractus esset filio in negotio suæ professionis; quia tunc nihil probare Petrus librum respondit Baldus *cons. 19. lib. 5. numero 4.* & sequitur Crauett. *in tractat. de antiquit. tempor. §. Vidimus. numero 36 in 1. p.* & Mascard. *sup. numero 16.* casu autem dato, quod aliqua præsumptio sumi posset ex eo, sicut non posset facere, nisi semiplenam probationem, prout aliqui apud Mascardum *supra numero 14. & 15.* agnoscunt sic cedere debet veritati. *l. nuptura filio ff. de iur. dot.* & in concursu tot probationum silere, quia præsumptio vna cedit pluribus *l. 3. §. 1. ff. de testib.* imò vni soli fortiori *l. Diuus ff. de integr. restit.* quæ verò sunt adductæ, & plures numero, & fortiores sunt. Ea præsertim, quam modo adduxi de præsumptione falsitatis eius libri paterni interesse hæreditaris; quia delictum præsumitur commissum ab eo, cuius commodo cedit Bart. *in l. fin. n. 5. ff. de q.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 31. n. 15.*

Posita ergo inualiditate dictæ professionis ritè, & rectè potuit N. de illa reclamare, prout fecit de anno 1639. 17. Maij coram diffinitorio, & Vicario Generali suæ Religionis; 11
siquidem erat intra quinquennium, & ante quatuor annos transactos. Etenim iuxta Concilij decretum *sess. 25. de Regular. cap. 19.* id permittitur illis verbis: *Quicunque Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque de causa, aut etiam habitu discedere sine licentia superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis.* Quia tamen ibidem subiungit Concilium: *& tunc non* 12
aliter, nisi causas prætenderit, deduxerit coram superiore suo, & ordinario, ideo dictum diffinitorium causam remisit ad Vicarium Archiepiscopalem N. qui erat ordinarij ipsius Diœcesis, & Priorem Conuentus eiusdem Religionis, in quo dictam professionem emiserat, prout de iure necessarium erat, & decisum sub die prima Decembris 1593. vt testatur Armendaris *in addit. ad recopil. leg. Nauarri lib. 2. titul. 18. lib. 7. de Relig. num. 18.* & in vna Metensi, & Romana 7. Aprilis 1629. vt refert Sellius *in select. canon. cap. 80. numero 10.* & Barbosa *in collect. in Concil. loco relato num. 22.*

Potuit etiam propterea, prout fecisse dicitur sæpius, & continuò fermè contra professionem factam protestari, & priuatim reclamare. Cum enim nulla esset, nullum deberet producere effectum *l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. l. non putauit §. non quæris ff. de bonor. possess.* Idem enim est, & paria sunt, nullum esse, vel sine effectu esse. Surd. *decis. 51. numero 21. & 22.* & *cons. 3. à numero 8* & alibi sæpius, Menoch. *decis. Bonon. 40. pun. 7. numero 20.* vt nullum ius Religioni ex dicta professione oriri videretur. Rota *decis. 572. numero 9.* apud Farinac. *p. 1. rec.* Barbosa *in axiom. Iur. axiom. 164. num. 3.* etiam verbis replicatis, & nullitatem professionis exprimentibus; quia verba sunt signa conceptus *l. habeo §. idem. ff. de suppellect. legat.* Et verba geminata magis operantur *l. Balista ff. ad Trebell.* Corneus *cons. 187. numero 12. lib. 4.* Maximè continuata; Eo quod continuatio inducit præsumptionem melioris iuris *Clemen. §. quod si vnum vt lit. penden. §. commodum instit. de interdict.* Gonzalez *sup. regul. 8. cancellar. glos. 45. §. 1. num. 30.* etiam si talis continuatio fuerit cum interuallo aliquo, quia illud non excludit. *cap. final.* iuncta glos. *verbo continuo de verb. signific. in 6.* Idem Gonzalez *gloss. 43. num. 56.* Nec eum requirebatur talis protestatio in omnibus actibus, quia erant quotidiani, vt sedere inter profanos, præcedere aliquos, & similes: alioquin Religiosis esset molestissimus, & importunus. 13 14

Posita etiam certitudine de nullitate suæ professionis, si sibi Iustitiam denegari videbat, nec alius modus propriæ libertati consulendi, supererat, secluso tamen scandalo, & aliis circumstantiis extrinsecis in foro conscientiæ stando poterat Religionem deserere, & ad sæculum redire. Prout conformiter ad doctrinam Sanchez, Lessij, Laymani, & aliorum dixi *tomo 4. summ. qq. regul.* 15

gium, aut vocem actiuam habuit, quod est proprium professorum, *cap. ex eo §. in Ecclesiis de elect. in 6.* Ancharanus *ibid. num. 3.* Barbosa *in collectan. DD ad istud cap. num. 6.* post Syluestrum, Tamburinum, Suarez, & alios.
29 Secundo quia etiam habuit vocem passiuam ad officium quoddam religionis, scilicet vicariatum cuiusdam Conuentus, ad quem per fratrum electionem promotus est. Hoc autem solum professis veris competere potuit, *cap. cum ad nostram, cap. cum in Magistrum de elect.* & aliis iuribus, ac dd. specialiter Suarez, Barbosa, & aliis relatis. Tertio, quia etiam tale officium per aliquod tempus, tempore videlicet cuiusdam Capituli exercuit; quod similiter est proprium professorum. *cap. nullus de elect. in 6.* Clement. 1. *de elect.* Concil. Trident. *sess.* 14. *c.* 10. *de reformat. & sess.* 25. *cap.* 21. *de regularib.* Pellizarius *tom. 2. tract. 9. cap. 2. n.* 121. & DD. communiter.

30 Accedit etiam, quod cum sacros ordines, etiam Presbyteratus susceperit, videtur ex hoc quoque capite professionem tacitam emisisse. Horum enim ordinum susceptio talem professionem inducit. Prout ex declaratione S. Congregationis in vna Beneuentana 20. Decembris 1619. referunt Barbosa *iure ecclesiastic. lib. 1. cap. 42. num. 167. & in collectan. Bullar. verbo professio Regularis*, Tamburinus *de iure Abbat tom. 3. disp. 6. quæsit. 13. num. 12.* ac Nauarrus *in lucern. Regularium, verbo professio num 23.* Quam declarationem, quia non viderunt Nauarrus, Rodriguez, & Bonacina, ideo oppositum dixerunt. Id quoque habetur ex priuilegio Iulij II. pro Augustinianis. quod refert Cassarubius *in compend. Priuileg. mendicant. verbo nouitius num. 24.* & Corduba *in annotat. apud eundem*, vt retuli *tom. 4. meæ summæ verbo professio Regularis num. 4.* Et merito quidem, quia cum Religiosus sacros ordines suscipit, ad titulum paupertatis professæ eos recipit, quod est tacita quædam professio. Vnde propterea Federicus Borromæus Cardin. & Archiepiscop. Mediolanen. iuramentum de vera professione à Regularibus ante ordinationem postulabat. Refert Diana 4. *p. tract. 2. resolut.* 82. ex Gauanto.

Quæ omnia incongruè fulciri possunt. Quia si præfatus N. electionibus suffragator adfuit; ad officium Religionis electus, vel assumptus fuit; sacrosque ordines instar verè professi, & ad titulum professæ paupertatis suscepit, vnum de duobus affirmari necessario debet, vel quod veræ professionis titulo ea gesserit, vel quod grauiter, & mortaliter sic gerendo sæpius deliquerit. Etenim hæc munia sine aliquo titulo vero gerere; cum per illa in re graui ius alterius vsurpetur, peccatum mortale esse rectè fatentur Angles *in florib. 2. p. de voto quæst. vnic. art. 1. difficult. 4.* Rodriguez *tom. 2. summ c. 92. conclus. 5. num. 5.* Sanchez *lib. 7. de matrimon. disp. 37. num. 42.* Vechius *in praxi nouitiat. disp. 14. dub. 2. num 9.* Bordonus *resolut. 8. num. 37.* & alij. Arqui peccasse mortaliter, præsertim frequenter, virum pium, sacerdotem, & sub habitu Religioso, in Religione strictæ obseruantiæ, & perfectionis vitam agentem, omnino incredibile videtur: maximè cum delictum in dubio non præsumatur, *l. merito ff. pro socio l. Prætor §. docere ff. de vi bonor. raptor.* Et vbi alia coniectura sumi potest, non est delictum præsumendum. Farinac. *in crimin. p. 3. q. 85. num. 26. & p. 4. cons. 61. num. 12.* & alibi sæpè, Tuschus *tom. 2. littera D. conclus. 165.* Et interpretatio semper facienda est exclusiua delicti. Mascardus *de probat. conclus. 496.* Farinac. *d. p. 3. q. 85. num. 1. cum seq.* Præsumi ergo debet N. titulo alicuius veræ professionis, saltem tacitæ, ea gessisse, ac proindè esto professionem expressam non emiserit, aut non ratificauerit, saltem ratione tacitæ professionis verum professum censeri debere.

Nec dici potest, hæc omnia vacare hoc tempore, quia per Concilium Tridentinum omnis professio tacita abrogata videtur. Certum enim 31
est professionem tacitam validam hoc tempore esse, nec per Concilium sublatam fuisse, dummodo in ea obseruentur duæ conditiones ab eodem Concilio *sess. 25. de Regular. cap. 15. & 16.* 32
assignatæ, scilicet quod ea non valeat ante expletum integrum nouitiatus annum, & decimum sextum profitentis, vt latè probaui *eo verbo professio regularis num. 3.* ex Sixto V. declarationibusque S. Congregationis, & S. Rotæ decisionibus, ac Communi Doctorum sententia, specialiter Azorij, Nauarri, Sorbi, Laymani, & Tamburini. Si ergo noster N. professionem aliquam tacitam emisit, prout ex relatis causis, vel diuisiuè, vel saltem coniunctiuè sumptis emisisse elici videtur; verus, & legitimus professus censeri debet, nec vllo modo potuit à professa Religione recedere. Eo etiam quod conditiones ad professionem tacitam requisitæ, scilicet quod *scienter, sponte animo vouendi, & ex authoritate eius, ad quem spectat in corporare Religioni*, fiat, de quibus DD. communiter, specialiter Panormitanus, Nauarrus, Sanchez, Vechius & alij in ipso non desiderentur, sed præsumantur adesse.

Nec etiam eneruatur hæc tacita professio huius Religiosi, ex eo quod in ea Religione per 33
constitutiones particulares ipsius à Paulo V. Romę apud Sanctā Mariam Maiorem die 5. Maij 1620. approbatas, & confirmatas omnis tacita professio videatur exclusa, & solum expressa admissa. Sic enim dicitur par. 2. earundem constitutionum cap. 3. *Nec ratione elapsi .... nec habitus gestatione, nec exercitio aliquorum actuum, qui professi peculiares sint, apud nos volumus tacitam professionē induci, solam enim expressam congregatio vult admittere. Quapropter donec quis expressè profiteatur, libere abire, & à congregatione, sicut nouitius expelli poterit* Nec refert quod dictæ constitutiones non ostendantur, nisi manu scriptæ: quia cum sint ab Apostolica Sede approbatæ, non perdunt suum vigorem, ex eo quod typis mandatæ non fuerint. Quod contigit forsan, ob superiorum negligentiam, vel quia pauper Religio ab expensa huiusmodi fauenda abstinere desiderabat. Nec etiam refert, quod cum professio tacita valida sit in iure communi stando, per textus supra allegatos, nec à Concilio Trident. reiecta, vt etiam ex dictis est manifestum, non potuerit à Religione excludi. Cum enim modus talis professionis 34
vix iam sit in Ecclesia receptus, & quia, vt inquit Sanchez *lib. 5. in decalog. cap. 3. num. 13. rarissimè post Tridentinum contingit sic validè profiteri*, & Pellizarius *in Man. Regular. tom. 1. tract. 3. cap. 1. num. 3. Quam rarissimè contingit, quod*

quod validè fiat, quod etiam alij sequuntur; meritò hæc Religio potuit illam non admittere. Quod & contingit in aliis, prout supponunt Vechius *in praxi nouitiat. disp.* 3. *dub.* 8. *num.* 13. & Sorbus *in annotat. ad Cassarubium in compend. priuileg. mendicant. verbo nouitius* §. *quid autem dicendum.* & de militari Melitensi scribit Bordonus *resolut.* 100. *num.* 30. ac de Societate Iesu tenet Pellizarius relatus *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 6. *num.* 12. *&* 13. Si autem illam non admisit, nisi solam expressam, hæc expressa dumtaxat, & non tacita in hac Religione spectanda. Megala *lib.* 2. *de pœnitent. cap.* 6. *n.* 3. & Bordonus *supra* ex Nauarro *consil.* 20. *de Regularib.* propter commune fundamentum, quod vbi expressum requiritur, non sufficit tacitum, *cap.* 2. *de prabend. cap. fin. de procur. in* 6. Tuschus *litera E. conclus.* 654. & quia expressum facit cessare tacitum *l. eum ex filio impubere ff. de vulg. & pupil. substit.* Craueta *consil.* 92. *num.* 3. Potuisse autem hanc, & alias Religiones non admittere professiones tacitas, sed solum expressas colligi videtur ex declaratione S. Congregationis, quam referunt Vechius *supra disput.* 14. *dub.* 7. *num.* 4. & Tamburinus *de iure Abbatissar. disp.* 6. *quæsit.* 1. dum in ea dicitur: *singula monasteria liberum habent tacitè vel expressè profitendi.* Et quia quamuis tacitè huiusmodi professiones iure communi, etiam Concilij Tridentini permissæ, & licitæ sint, suis sub legibus & conditionibus; nihilominus Ecclesia non præcipit Religionibus, vt illas admittant, & ita possunt illas non admittere. Sicut propter eandem rationem statuta quarundam Religionum, quæ requirunt maiorem ætatem supra sexdecim annos ad professionem, qualis est Religio Minimorum valida sint, esto quod Cōcilium solum requirat decimum sextum annum expletum: & statuta non admittendi in Religionibus Neophitos, seu descendentes ex genere Hæbreorū, vel Sarracenorum valida quoque sunt, esto quod ius commune permittat talium receptionem ad Religiones, vt dixi post alios *tom.* 4. *qq. regular. verb. Neophitus regularis num.* 6. Cessat etiam difficultas, eo quod statutum huius Religionis non admittentis professiones tacitas approbatum sit à Sede Apostolica, Paulo V. videlicet, vt dixi, & addatur in confirmatione: *Sicque per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, & definiri debere, ac initum, & inane, quidquid secus super his à quopiam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c.* Papa enim, vt potè habens omnia iura in scrinio pectoris sui *l. omnium C. de testament. cap.* 1. *de constitut. lib.* 6. & ibi DD. potuit concedere huic Religioni exclusionem omnis professionis tacitæ, esto iure communi licita, & permissa esset; sicut dicitur posse *adequare quadrata rotundis.* Hostiensis *in cap. cum conuenissent de iudiciis num.* 5. Gonzalez *supr. regul.* 8. *cancellar.* §. *præm. num.* 38. Pariter nec refert quod aliis constitutionibus huius Religionis etiam impressis non habeatur tale
35 decretum excludens tacitas professiones. Hoc enim nihil est, cum Religio potestatem habeat, non obstantibus, seu statutis prioribus, siue impressis, siue solum manuscriptis alia de nouo statuere, quæ siue typis edita, siue solum manuscripta vim habent obligandi Religiosos, accedente maximè Sedis Apostolicæ approbatione, & confirmatione, prout in præsenti cōtingit.

Eneruatur nihilominus efficacius huiusmo- 36
di constitutio sic adminiculata, solum admittens expressam professionem, & tacitam excludens, quia vt bene Pasqualigus *in quæstionib. moral. centur.* 1. *quæst.* 22. *num.* 5. *Apud illas Religiones quæ non admittunt professionem tacitam, exclusio professionis tacitæ apud ipsas intelligitur de prima professione, non autem de ratificatione professionis alias nulliter emissæ.* Quamuis ergo admittatur huiusmodi constitutionem vim habere, solum intelligenda est de prima professione, non de ratificatione illius; ac proindè non manebit exclusa professio tacita in ratione ratificationis prioris expressæ nulliter emissæ. Addit etiam rectè: *imò hæc ratificatio potest dici professio expressa, quia consensus tacitus coniungitur cum expressione præterita, quæ in foro exteriori præsumitur valida, & exhibetur ad sanandam nullitatem professionis expressæ.* Ex quibus verbis infertur, quod professio tacita emissa ab N. coniuncta cum expressa in foro Ecclesiæ facta, censeri poterit expressa, ac proindè per illam saluari posse dictam constitutionem in toto rigore sumptam. Addo tamen, & fortius ad intentum, quod cum d. constitutio quatenus excludit professionem tacitam, vulneret, ac corrigat ius commune, permittens, vt dictum est, etiam post Concilium Tridentinum, talem modum professionis, sit odiosa, & veluti exorbitans ab ipso iure communi, aut saltem ab ipso recedens, est restringenda, vt minus quam fieri possit ipsum corrigat, aut recedamus ab ipso, *l. præcipimus in fin. C. de appellat. cap. cum expediat. de elect. in* 6 Regula, quæ à iure cōmuni exorbitant *de regul. iur. in* 6. Quod enim est cōtra ius commune est stricti iuris, & odiosum, teste Baldo *l. non sine ante num.* 5. *C. de bonis, quæ liberis,* Abbate *in cap. quia circa num.* 3. *de priuileg. & cap. olim. num.* 7. *de verbor. significat.* cum pluribus aliis adductis à Gonzalez *sup. regul.* 8. *cancellar.* §. 6. *prohem.* solum ergo intelligi debet constitutio ista de prima professione, ita scilicet, vt ea semper debeat esse expressa; non vero de aliis, quæ fuerint ratificatoriæ ipsius, ac proindè tacita, in hac Religione.

Ex alio insuper capite eneruari videtur d. 37
constitutio, videlicet quod cum ea non sit typis mandata aut impressa, sed solum manuscripta apud aliquos Religiosos non videtur sufficiēter promulgata, ac per consequens non habere vim illos obligandi; sicut generaliter nulla constitutio, aut statutum Religionum eos obligare poterit, nisi sufficienter promulgata fuerint; vt ex commun. dd. dixi *tom.* 1. *summa quæst. Regular. cap.* 8. *num.* 27. *& tom.* 4. *verbo leges Regular. num.* 4. ac constat ex *l. leges C. de legibus.* Etenim consuetudo Religionum, conformiter etiam ad aliarum legum, siue Ecclesiasticarū, siue ciuilium morem esse videtur, vt promulgatio constitutionum, seu statutorum fiat dum typis mandatur codex, in quibus sunt. Et rationabiliter satis cum vix alio modo euulgari sufficienter possint, præsertim in Religione, seu congregatione ampla, & extensa, qualis est ista; siquidem per totam Italiam, & Germaniam extenditur. Consuetudini autem standum esse in 38
modo promulgationis constitutionum habet Suarez 4. *to. de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 8. *n.* 14. *&* 15.

39 Nihilominus hoc quod assero de huiusmodi racita professione huius Religiosi, ob quam sub Religionis iugo contineri debeat, valdè multúque infirmari videtur ex communi fermè DD. placito statuentium tunc so'um subintrare posse tacitam professionem, & veluti pro expressa, aut expressæ nulliter factæ ratificatione haberi, quando Nouitius non protestatur per actus illos inductiuos professionis tacitæ se nolle pro-
40 fiteri; secus autem si id protestetur. Quia talis protestatio præsumptioni consensus aduersatur, & eum remouet ab actu, qui videbatur illum denotare. Et si enim iuxtà vulgare placitum protestatio contraria facto non prosit, hoc tamen limitatur in iis, quæ à voluntate protestantis pendent, vt dixit Rota *decis.* 859. *num.* 5. coram Seraphino: & refertur ex Bartholo *in l. non solum §. morte num.* 17. *ff. de nouit. oper. nunc.* & ita talis protestatio est declaratoria anima non consentientis in professionem. Sic fermè Glossa *Clem. fin. verb. professorum de regular.* & ibi Cardin *n.*6. Anchat. *n.*4. Imola *n.*8. Bonifacius *num. penult.* Syluester *verb. Religio* 3. *q.* 19. Rosella *verb. Nouitius num.* 17. Armillia *ibi num.* 10. Tabiena *q.* 7. *num.* 8. Nauarrus *Comm.* 4. *de regular. num.* 74. *notab.* 3. quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 5. *in Decal. in cap.* 3. *n.* 35. Item Barbatius *cons.* 59. *num.* 2. *vol.* 2. Boich. *in cap. statuimus num.* 3. *de Regular.* Angelus *tit. Nouitius num.* 17. Menochius *præsumpt.* 83. *num.* 17. Hondedeus *cons.* 78. *num.* 25. quos etiam refert & sequitur Vechius *in prax. Nouit. disp.* 13. *dub.* 8. *num.* 13. & Barbosa *in collectan. DD. ad Clement. eos, qui de Regularib. verbo professorum.* Et ita resolutum fuit à Rota *decis.* 579. *num.* 3. *p.* 1. *recent. & decis.* 705. *num.* 5. *p.* 2. *recent.* & etiam in vna Brixien *Parrochialis* 29. Martij 1620. coram Vbaldo, prout refert Beltraminus *in annot. ad decis.* 385. Rotæ coram Gregorio XV. Vechius, & Barbosa *supra.* At verò nostrum N. quantumuis actus plures Professorum exercuerit, nihilominus protestatum fuisse non velle profiteri aut per professionem nulliter à se factam ratificare, dicunt aliqui haberi ex processu *fol.* 29. 30. 31. 32. 33. *&* 39. ac proindè professionem tacitam in ipso impeditam fuisse, & in eo locum non habere, iuxtà doctrinam Glossæ, Syluestri, Nauarri, Sanchez, Laymani, & Bordoni.

41 Cæterum hæc non solida esse, nec per illa impeditam fuisse tacitam professionem N. veritati omnino videtur conformius. Primò etenim, quia & si in processu *fol.* 30 31. 32. 33. *&* 34. videam ipsum sæpius protestatum fuisse se nolle perseuerare in Religione, aut *astringi aliquo voto*, ac *velle exire ex illa*, nihilominus nunquam repetio protestatum fuisse, quod actus proprios professorum, quos exercuit eos exerceret sine intentione profitendi: hæc enim sola protestatio est, quæ poterat impedire ne tacita professio in ipso locum haberet, non illa quam fecit, & quæ est valdè diuersa ab ista, vt per se patet. A diuersis autem non fit illatio, *l. vlt. in fin.* & ibi Bart. *ff. de calumn.* & diuersorum diuersum est iudicium. *l. inter stipulatio-*
42 *nem § sacram ff. de verb. oblig.* Requisitum porro fuisse huiusmodi protestationem expressam, videlicet, quod exercitium actiuum professorum nihil ipsi noceret, vt haberetur pro professo ex authoribus, quos pars aduersa pro se affert, elici valet. Glossa etenim *in Clement. eos qui de regularib. verbo professorum* ait non censeri professum, eum, qui per annum portat habitum professorum, *quando protestatur, quod per ipsum non intendit obligari Religioni.* En iam quomodo loquitur de protestatione facienda circa actus proprios professorum, qualis est gestatio habitus illorum. Quo etiam sensu loquitur Syluester *verbo Religio* 3. *q.* 19. dicit enim quod quando *agens protestatur, quod non agit actu ad finem hunc, puta vt profiteatur, &c. iuuat* talis protestatio, pro quo etiam Panormitan. *in cap. ex parte de Regular.* Eodem etiam 43 modo intelligendus venit Nauarrus *comment.* 4. *de regularib. num.* 74. *notab.* 3. clarius Sanchez *lib.* 5. *in Decalog. cap.* 3. *num.* 35. Adhuc clarius Laymanus *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 1. loquens de actibus professorum propriis, & dicens, *debeat apertè protestari sibi non esse animum propterea Religionem profitendi.* Sic quoque expressè, & clarissimè Barbosa *in collectan. DD. ad Clem. eos, qui de Regularib. num.* 7. inquiens: *notatur ad hoc quod si nouitius protestetur se nolle profiteri per eos actus, quibus inducitur tacita professio, tunc talis protestatio prodest, eo quod non est contraria facto, sed animi declaratoria.* Item Vechius *in prax. nouitiat. disp.* 11. *dub.* 7. *num.* 7. loquens enim de gestatione habitus professorum ad hunc finem, vt propterea censeretur tacitè professus dicit: *si casus contingeret concedendi alicui nouitio habitum professorum, deberet ille vtique expressè protestari nolle ob talis habitus susceptionem* ad aliquam Religionem obligari. Cum igitur nullatenus constet expressũ, quod viderim, præfatum N. protestatum fuisse, quod per exercitium actiuum professorum non intenderet tacitè profiteri, aut professionem expressam ratificare, sanè per tale exercitium, vt verus tacitè professus censeri debet.

Secundo, quia quatenus illa sua qualiscunque & insufficiens, vt dictum est protestatio, quod *nollet esse Religiosus*, aut *obligari votis Religionis*, aut *manere in illa*, ipsi suffragari posset, id solum, vt videtur, esset si fuisset publica, aut iuridica. Protestatio enim est *denunciatio* 44 *publicè facta causa iuris conseruandi.* Cardinal. *in Clement.* 1. 13. *quæst. de procur.* Bertachinus *ver. protestatio.* Et si repetita foret in quolibet actu, saltem solemni, extraordinario, & principali, per quem tacita professio induci posset. In interuentu videlicet ad electiones; suffragio, seu voto in illis dando; in susceptione sacrorum ordinum; ac maximè in acceptatione officij vicariatus cuiusdam Conuentus, ad quem electus fuit. In his enim solemnibus, principalibus, & extraordinariis actibus ad minus videtur requisitam fuisse talem protestationem; alioquin si non reperiretur, censendus esset ab ea recessisse. Iuxta doctrinam commu- 45 nem, quam sæpius S. Rotæ canonizauit, præsertim apud Seraphin. *decis.* 1057. *num.* 2. *&* 502. *num.* 3. referens Puteum *decis.* 218. *lib.* 2. & 46 Mohedan *decis.* 44. Item alia apud Ludouicum *decis.* 44. Item alia apud Ludouisium *decis.* 44. *numero* 8. & apud Caualerium *decis.* 348. *num.* 5. *&* 349. *num.* 6. *&* 483. *num.* 8. & aliis decisionibus in istis relatis. Et firmat Barbosa *in vot. decisiu. lib.* 3. *vot.* 126. *num.* 310. Talem ergo protestationem his occasionibus prætermisisse significat ab illa recessisse.

Maximè

47 Maximè tertio, quia protestatio simplex non præsumitur repetita in actu, qui postea fit ex interuallo,& idcircò actum illum non impedit. Ita Bartolus *in l. non solum §. morte num. 16. ff. de nou. oper. nunciat. alleg. l. per retentionem C. de vsur. & arg. l. si quis ita ff. de auro, & arg. leg.* Idem tenet ipse Bartholus *in l. qui in aliena §. fin. ff. de acquir. hæred. & in l. Item quia §. fin. C. de pact. & in l. Titia §. penult. ff. de verb. oblig.* Imola, Romanus, & Alexander *in l. non solum §. morte,* & ibi Iason *num.* 13. & alij plures apud Mascard. *de probat. concl.* 1242. *num.* 1. Protestatio igitur illa simplex, & non solemnis ab isto N. priuatim, & coram aliquibus fratribus facta, *quod voluerit esse Religiosus, perseuerare in Religione, &c.* non præsumitur repetita in actibus propriis Professorum, quos postea ex magno interuallo exercuit.

Ad hæc quarto protestatio quæcunque per actum illi contrarium postea factum tollitur.
48 Ita voluit Bartholus *in d. l. non solum §. morte num.* 17. *ff. de nou. oper. nunc.* & idem ibi tenent Iason *num.* 14. Alexander, Imola, & reliqui communiter scribentes, Baldus *in l. pacta nouissima C. de pactis,* idem tenent communiter Doctores *in C. cum M. Ferrariensis, & in d. l. pacta nouissima,* vt testatur Felynus *in d. c. cum M. n.* 77. vbi etiam aduertit glos. & post eam Anton. Butr. *in c. cum olim extra de cens.* Et ideo dixit Baldus *in l. Nesennius ff. de negot. gest.* quod protestatio nihil operatur si ab ea receditur per factum contrarium, quia facta derogant verbis, *alleg. in d. c. cum M. Ferrariensis & l. cum in plures §. locator horrei, ff. loca.* & probatur idem *in cap. solicitudinem de appellat.* Socinus iun. *cons.* 101. *num.* 3. *vol* 2. Vbi ad id alleg. text. *in l. pro hærede §. Papinianus ff. de acquiren. hæred.* &
49 ibi id communiter à DD. teneri testatur, quos & plures alios congerit, qui vt supra Mascardus *num.* 3. & 4. Addens etiam *num.* 12. Limitationem ad id quod dicitur de protestatione contraria facto quod non tollatur, quando actus dependet à voluntate protestantis.

50 Demum, si ex præsumptionibus in indicandum, sicut reuera ita faciendum; cum agatur de foro externo, in quo plurimum, valdeque ipsis defertur ad differentiam interni fori, in quo solum veritas inspicitur plures, & vrgentissimæ sunt ad credendum N. aliquando interiori animo consensisse in statutum Religiosum, tacitam professionem, vel ratificationem expressæ, quæ nulla extitit, emittendo. Prima sumitur ex mente Concilij Tridentini, vt fortis valdè habenda. Ex eo enim *sess.* 25. *de Re-*
51 *gularib. cap.* 19. non permittit, vt aliquis *audiatur* volens reclamare contra suam professionem, *nisi intra quinquennium tantum,* quia supponit, & præsumit Concilium, eum qui vltra quinquennium in Religione vixit, in ea consensisse. Sic enim tradunt Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. disput.* 37. *num.* 9. & 10. Bordonus *in controuers. moralib. controuers.* 32. *num.* 46. 57. & 58. & supponit Pasqualigus *in suis decisionib. decis.* 432. & ego dixi *tom.* 4. *mea summa verbo professio Reguraris num.* 21. Cum igitur N. de quo in præsenti vltra quinquennium per plures annos in Religione vixerit, proculdubio de ipso præsumit Concilium veram aliquam
52 professionem emisisse. Imò hanc præsmptionem esse illam, quæ vocatur *iuris, & de iure,* contra quam nulla datur probatio, iuxtà communem doctrinam, supponunt Bordonus *eo num.* 46. & Pasqualigus relatus. Quin etiam 53
contra hanc præsumptionem nihil iuuare protestationem, eo quod lege contrarium præsumente protestatio non iuuat, habetur ex Castrensi *consil.* 274. *col.* 2. & Mascardo *de probat. conclus.* 44. *num.* 8. Secunda sumitur ex iure antiquo. Etenim *cap. ad id desponsalib.* ex diu- 54
turna cohabitatione coniugium præsumitur purgatus metus, quo matrimonium inualidè celebratum erat, illudque ratificatum esse. Et *cap.* 15, *qui fidem eod. tit.* ex copula habita post spōsalia præsumebatur matrimonium validum. Potiori ergo ratione ex tot annorum permanentia in Religione, & continua cum Religiosis familiaritate præsumi debet N. aliquando in Religiosum statum consensisse. Tertia, quia ideo quando Sedes Apostolica post transactum quinquennium concedit reclamationem, non concedit illam, nisi reclamans prius iurauerit se non ratificasse suam professionem, neque expressè, neque tacitè, prout testatur Bordonus *sup. eo n.* 46. & 57. & *tom.* 2. *Resolut.* 57. *n.* 140. 55
qui scilicet Papa supponit, & præsumit quod is qui per tam longum tempus in Religione permansit professionem veram aliquam emisit, & solo iuramento probari non ita contigisse; eo quod præsumptio iuris eliditur iuramento. *cap. cum intra de eo qui matrimon.* Gloss. ibi *in fin. cas.* Bordon. *supr.* Quarta, quia hæc est humanæ 56
naturæ inconstantia, vt cunctos ferè homines afficiat, interpositione saltem longi temporis, *l. si non sortem §. libertus ff. de condit. indebiti.* Vechius *in prax. nouitiat. disput.* 11. *dub.* 3. *num.* 4. Quomodo ergo credere fas erit, vt per 18. annos, quibus N. fuit in Religione à tempore primæ professionis, saltem, vel semel vna die à Deo inspiratus dixerit apud semetipsum: *nunc, seu hodie volo esse Religiosus.* Quod quidem 57
ad veram professionem emittendam, vel ratificandam sufficere ait Rota coram Catillo in præcedentibus relata §. *prædictis tamen* ex Hostiensi *in cap. porrectum col.* 1. & ibi Abbate *in* 3. *notab.* & ex alia Rota *decis.* 216. *p.* 2. *diuersor. num.* 1. & expressius Bordonus *d. controuers.* 32. *num.* 60. Piè ergo, & prudenter existimari potest id fecisse; ac proindè verum professum esse.

Specialiter discurrendo per singulos actus, 58
veluti solemnes, & principaliores, Professorum (omittendo tamen permanentiam in Religione, & gestationem habitus Professorum per tam longum tempus, quia quoad hæc facilius excusari N. posset, ob necessitatem, vel ignorantiam) quo ad actum tamen interueniendi electionibus, & in eis votum, seu suffragium habendi; cum pro illo non possit dicta excusatio adhiberi; & ex alia parte graue peccatum videatur non verò professum, saltem tacitè, illi se immiscere, iuxtà dicta in superioribus; sanè, vt ibi dictum manet, vt delicti præsumptio euitetur, *l. meritò ff. pro socio,* intrare debet præsumptio de tacita professione, vel ratificatione præcedentis irritæ. Quæ for- 59
tius, & efficacius procedit in susceptione vicarius cuiusdam Conuentus, ad quem fuit electus. Cum iuxta dicta, etiam in superioribus, valdè graue peccatum sit non verè professum obtinere aliquam Regularem Prelaturam, etiam per

per breue tempus; huiuſmodi autem Vicariatus officium Prælatiam Regularem eſſe, communiter DD. affirmant, & dixi *to.1. ſummæ c.18. num. 3.* & *tom. 2. cap. 13. num. 39.* & *tom. 4. verbo Vicarij num. 2.* ac proindè tales Vicarios poſſe facere omnia, quæ alij Prælati faciunt, di-
60 xi eiſdem locis. Imò, quia Prælatiæ Regulares à pluribus numerantur intra Eccleſiaſtica Beneficia, de quo etiam ex Suarez, & Peirinis dixi *tom.3. verbo Beneficium, & Beneficiati n. 3.*
61 dubitare poterit an N. talem Vicariatum aſſumens, ſi non erat verè profeſſus in Religione, cenſuras, & pœnas intruſorum incurrerit; ac
62 proindè ipſius peccatum maximè aggrauari. Sed vtcunque id fuerit, à peccato tamen mortali excuſari non poſſe iſtam Prælaturam acceptando, certum omnino videtur. Quid igitur dicendum, ſi tempore illo, etſi paruo iſtius Vicariatus, ſeu Prælatiæ confeſſorem ſibi elegit, confeſſorem fratrum nominauit, ipſorum confeſſiones audiuit, à cenſuris reſeruatis abſoluit, vel aliis priuilegiis Prælatorum fuit vſus? Ne ergo dicamus pium & bonum virum tot peccata commiſiſſe æquius, & iuſtius eſt præſumere ipſum tacitè in ſtatum religioſum conſenſiſſe, ac per conſequens illa omnia tum validè, tum etiam licitè exercere potuiſſe.

63 Fortior adhuc præſumptio deſumitur à ſuſceptione trium ſacrorum Ordinum, ſcilicet ſubdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotij. Si enim verus profeſſus non erat, non poterat licitè ordines iſtos ſuſcipere cũ dimiſſoriis Prælatorum ſui ordinis; alioquin Prælatus illas concedens eſſet ſuſpenſus, prout Peregrinus ait *in comment. conſtitut. ſuæ Religion. p.1. c.4.* Imo & ipſe ex vi talium dimiſſoriarum, ordines recipiens, ex conſtitut. Pij II. vt ait Bordonus *reſolut. 8. n. 32.* referens Portellum, vtrumque Rodriguez, & Dianam: imo etiam ſi ſolos ordines minores ſuſcepiſſet, propter decretum Concilij Trident. *ſeſſ. 14. de reformat. cap. 2.* vt vult idem Bordonus *cap. 6. de profeſſione quæſt. 5.* quem ſequitur Pellizarius *in Man. Regular. tract. 7. cap. 3. ſect. 3. num. 98.* Quia tamen, vt dixi *tom. 1. ſummæ cap. 24 num. 6.* poſt Dianam, & alios, probabile eſt Prælatos Regulares poſſe concedere dimiſſorias nouitiis, vt ad ſacros ordines promo-
64 ueri poſſint. Ideo relictis huiuſmodi ſuſpenſionibus, certius eſt, quod ſi non erat verè profeſſus incurrit aliam ſuſpenſionem impoſitam à Pio V. in Bulla *Romanus Pontifex* de anno 1568.
65 Vbi Pontifex prohibet Religioſos non profeſſos ordinari ſine titulo, aut patrimonio. Hanc enim Bullam extendi ad nulliter profeſſos habet Rota in Vrgellenſi *Canonicatus* coram Blancheto, & ex Nicolao Garzia, Sanctarello, Riccio, & Maiolo affert Barboſa *in collectan. D.D. ad Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 2. de reformat. num. 5.* & dixi *tom. 1. ſummæ c. 14. num. 10*, ac tenuit Pellizarius *ſup. num. 97.* Imo ſtando in iure communi Porellus, & vterque Rodriguez, quos refert, & ſequitur P. Diana *p. 3. tract. 2. Reſolut. 113.* Quod ſi ſuſpenſus ordines ſuſcepit, & illos exercuit, ac propterea in irregularitatis Barathrum incidit; & iterũ, ac millies celebrauit; & Epiſcopum ordinantem, Eccleſiamque decepit, ad titulum pauperratis profeſſæ, & vt verum profeſſum ordines ſuſcipiendo, profectò multis, quibuſque cenſuris, irregularitatibus, & peccatis mortalibus innodatum fuiſſe, neceſſe eſt dicere. Cum autem incredibile, & inueriſimile hoc ſit reſpectu viri timorati, & probi ſacerdotis, oportet vehementer ſuſpicari ipſum aliquando profeſſionem ſaltem tacitam emiſiſſe, ratione cuius prædicta gerere potuiſſet ſine peccato, cenſuris, aut irregularitatibus.

Nec refert ſi dicatur, prout audio dici, non ſuſcepiſſe ordines cum legitima ſuperiorum licentia. Ex hoc enim magis aggrauatur id quod dixi, videlicet multis peccatis, & cenſuris irretitum manere; ſiquidem ordines ſuſcepit ſine 66
legitimis dimiſſoriis, neque Epiſcopi, cui ſubditus erat ſi fuiſſet ſæcularis, neque Prælati Regularis, qui illas dare poſſet. Incurreret enim ſuſpenſionis cenſuram à Pio II. latam, & irregularitatem cum illa celebrando. Merito propterea iuxta dicta cum à tot vinculis liberum eſſe credi fas erit, aſſerendo aliquam profeſſionem emiſiſſe, ratione cuius ab ipſis liber maneat.

Quod vltimo firmatur ex eo, quod in ſuperioribus dixi ex Caſſarubio, & Corduba, de priuilegio videlicet ordini Eremitarum S. Auguſtini 67
conceſſo, quo etiam vtitur Congregatio hæc, cuius eſt Religioſus N. vt ſcilicet ſacrorum ordinum promotio pro profeſſione habeatur. Tale autem priuilegium extat in Bullario Rodriguez *in Iulio 12. Bulla.* Vbi Pontifex loquens cum Aegidio Priore Generali Ordinis Eremitarum S. Auguſtini inquit, *Volumuſque vt quiuis in ſua Religione ſiue profeſſus, ſiue ad ſacros ordines promotus in ea fuerit (quam rem profeſſionis loco, & eſſe, & haberi ſtatuimus) habitum dicti Ordinis relinquere, aut mutare nulla auctoritate poſſit, niſi miſſionem, literaſque à Generali ordinis obtinuerit. Quod tam de iis, qui hactenus exierunt intelligi volumus, quam de iis, qui in poſterum exituri ſunt, etiam ſi Apoſtolicas literas obtinuerint.* Quæ omnia in Religione detinent præfatum N. maximè ſi verbum illud *ſtatuimus* non pro ſimplici conceſſione, aut priuilegio, ſed pro vero ſtatuto, & præcepto, intelligatur, vt debet.

Caſu tamen quod ipſe dubitet, an profeſſio- 68
nem tacitam, ſeu ratificationem expreſſæ irritæ fecerit, tenetur profeſſione iudicare, quia in dubio pro Religione iudicandum eſt, vt bene tradunt Nauarrus *lib. 3. conſ. tit. de Regular. in 2. edit. conſ. 13.* per *l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſumpt. funer.* ibi: *ſumma eſt ratio, quæ pro Religione facit.* Sanchez *lib. 7. de matr. diſp. 37. n. 12.* Stephanus Gratianus *to. 3. diſcept. forenſ. cap. 413. n. 17.* Suarez *tom. 2. de relig. lib. 7. c. 2. n. 6.* Leſſius *lib. 2. c. 41. dub. 7. n. 66.* Vechius *in praxi Nouit. diſp. 13. dub. 12. n. 22.* Tamburinus *de iur. Abb. tom. 3. diſp. 6. quæſ 16. n. 16.* Bartholomæus de S. Fauſto *lib. 5. theſaur. relig. q. 251. n. 1* & alij plures.

Vnde merito proindè (quod valdè notare de- 69
bet Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus à ſanctiſſimo in hac cauſa delegatus) S Rota ſæpiſſimè in dubio de validitate profeſſionis pro ipſius valore pronunciandum eſſe dixit. Ita habetur *in deciſ. 1361. n. 7.* coram Cardinali Seraphino, & dictum etiam fuit in vna Romana *profeſſionis* 33. Iunij 1613. coram Remboldo, & affirmat Rota coram Carillo in ſuperioribus relata. Cuius rei ratio eſt, quia profeſſio priuilegiatiſſima eſt, & inſtar matrimonij indiſſolubilis, niſi quando conſtat irritam fuiſſe, vt dixi *conſul. 14. num. 4.*

Hæc dixerim pro conſcientia, & veritate, ſub cenſura, Maiorũ Superiorum, & Doctorum, &c.

De

De præcedentia in Capella Pontificia inter Generales Ordinum Mendicantium, & Abbatem Generalem Cœlestinorum.

SVMMARIVM.

Sumitur

IESVS MARIA.

De Præcedentia in Capella Pontificia inter Generales Ordinum Mendicantium, & Abbatem Generalem Cœlestinorum.

Casus.

1 CAVSA vertente circa præcedentiam in Capella Pontificia Patrum Generalium, ordinum Mendicantium, & Patrem Generalem Cœlestinorum, sic scripsi in fauorem Generalium Mendicantium pro sacra Congregatione Rituum, adiunctis etiam postea aliis ad intentum.

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

2 QVod Patres Generales Ordinum Mendicantium debeant præcedere in Cappella Pontificia Patrem Abbatem Cœlestinorum ex mulris capitibus constat Eminentiis vestris, Reuerendissimi.

3 Primum ex illo communissimo: *Dignior debet præcedere minus dignum cap. Episcopus* 2. *d.* 95. & tradunt communiter DD. cum Glossa *instit. de bonor. possess. §. Aliam.* Generales autem Ordinum mendicantium digniores esse præfato P. Abbate constat ex eo, quod tales Generales sunt veluti Primates, & Patriarchæ. 4 Quemadmodum enim Hierarcha Ecclesiastica constat ex Parochis, Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & Primaribus, qui omnes summo Pontifici subduntur; sic Hierarchia Religiosa constat confessoribus, qui sunt veluti Parochi habenres solum iurisdictionem in foro interno conscientiæ; Prioribus, Guardianis, qui sunt Episcopi, quia habent iurisdictionem etiam externam quasi Episcopalem; Prouincialibus, qui sunr veluti Archiepiscopi habentes sub se superiores immediaros Monasteriorũ, qui quasi Episcopalem auctoriratem habent; & Generalibus, qui sunt veluti Primates, & Patriarchæ, cum sub se contineant Prouinciales, & hi omnes sub summo Pontifice tanquam Pastore vniuersali. Rodriguez *tom.* 1. *qq. regul. q.* 12. *ar.* 5. Alrer Rodriguez *in compend. resolut.* 68. *num.*7.
5 Vnde in causa præcedentiæ Archiepiscopi Toletani supra alios totius Hispaniæ Archiepiscopos hoc tirulo Patriarchæ vtuntur ad id comprobandum

probandum Garsia de Loysa *in not. ad decret.* §. 2. *& seqq.* Alcedo *in prax. Episcop. cap.* 10. *num.*42.*& seqq.*Narbona *de appell.p.*2. *num.*1.*in primo fundamento à n.*32. & Manriquez *in tract. de præcedent.q.*4.*num.*8.

6 Secundo,quia Generales Mendicantium non præsunt negotiis vnius tantũ Congregationis, aut nationis,quemadmodum P.Abbas Cœlestinorũ, sed præsunt negotiis plurium Prouinciarum,& nationum per totum orbem, Asia, Africa, & Europa,ac America. Qui autem præest pluribus & maioribus negotiis de iure est dignior. *l.*2. *C.de primiceriis lib.*12. & authen. *nouel.*15. *de defens. Ciuit.* §. *Nos igitur in fine.* Laudens *de dignit. q.* 23. Pasqualigus *in decis. moral. decis.* 505. *num.* 5. Pellizzarius *in Manual. Regul. tract* 8.*cap.*6.*num.*228.

7

8 Quod argumentum efficax videtur siquidem eodem vsus est Eugenius IV. in epistola ad Henricum Cantuariensem Archiepiscopum ad stabiliendam præcedentiam Cardinalium super Archiepiscopos illis verbis: *Quis non videat, Cardinalatus dignitatem Archiepiscopali maiorem esse dignitatem? quia cum illa priuatæ vnius patriæ præsit vtilitati, ista publicæ totius populi Christiani; illa vnam duntaxat regit Ecclesiam, ista cum Sede Apostolica vniuersas.* Quæ posteriora congruè aptantur ad intentum.

9 Quæ fortius vrgent, si expendatur, P.Abbatem Cœlestinorum non solum nimis curtam, & strictam suæ iurisdictionis Prouinciam habere, sed in ipsa quoque non potiri ea authoritate veluti Monarchica,& suprema, qua Generales Mendicantium potiuntur. Ipse enim,ipsiusque Monachi solum Aristocratico gubernio eisdem à S.Petro Cœlestino Papa descripto, & ordinato, vsi sunt, & in præsenti vtuntur, vt notat Ascanius Tamburinus *de iur. Abb. tom.* 3. *disp.*1.*q.*2.*num.*15. & habetur in eorum Constitutionibus nouissimè Romæ impressis *tract.* 2. *cap.*15.§.1.*&* 2.Etenim etsi §.1 concedatur Abbati Generali *Diffinitoriali Capitulo praeesse, ac in omnibus,& singulis in ipso tractandis, ordinandis, terminandis, statuendis, fauendis rebus, causis, & negotiis primum votum dare:* nihilominus §.2. ipsius authoritas maxime restringitur, ita vt suum munus exercere non possit,nisi cum consilio, sententia, & interuentu Coabbatum, Visitatorum,& Definitorum. Sic enim dicitur ibi: *Solus autem Abbates, Priores, & Prælatos in monasteriis principalibus (excepto principali monasterio Abbatiæ) instituere, seu actu legitimo, & voce actiua, & passiua priuare, suspendere, aut transferre, non nisi de consensu Patrum, vt supra, aut ad officia obtinenda perpetuò seu ad tempus inhabilitate nequeat, neque onera imponere, neque vendere, neque alienare, neque pignorare, neque ære alieno bona ipsius Reliogionis obstringere, aut statuta condere, vel supra constitutionibus aliquid innouare, vel magnas lites, & causas, præcipuaque ipsius Congregationis negotia terminare, aut per Capitulum Generale, aut Definitoriale degradatos, priuatos, suspensos, aut etiam inhabiles redditos in pristinum restituere; Religiosos alterius instituti recipere ad habitum, aut etiam monachis nostris veniam Commorandi extra claustra Congregationis, concedere, aut vt impetrent litteras, & priuilegia contra harum constitutionum edicta, seu forsan illorum dispensationem permittere, seu*

10

11

bona stabilia, vel mobilia; aut se se mouentia donare, vel distribuere, vltra id, quod sibi à iure, & priuilegiis, ac Constitutionibus permittitur; Sed omnia, & singula præmissa, & similia cum Coabbatibus, Visitatoribus, & Definitoribus, vti ipsorum aliquibus respectiuè conferat, eorumque interuentu, consilio, & sententia (dum congregantur) faciat, & exequatur; secundum modum, & formam in his constitutionibus expressam. 12

Vnde quod habentes maiorem potestatem, administrationem, vel iurisdictionem, qualem habent Generales Mendicantium,siquidem ad omnes mundi plagas extenditur, in quibus habent colonias, & subditos, in quos exercent Monarcharum instar, plenam authoritatem, præferri debeant haberi maiorem, qualem habent; P. Abbas est argumentum *cap. ad hæc* 7. *de offic. Archid. & in auth. Constitutio, quæ dignitatibus, & Episcopatu filium liberat à patria potestate*, §. *generaliter*, ibi: *Et nobiliores adhuc Patres ostendant*, & ibidem Glossa *ver. & nobiliores*, & Glossa *in cap. statuimus, ver. consueta vers. sed cum maioritas de offic. legat. in* 6. Quod etiam recipiunt Geminianus, Decius, Iacobatius, Abbas, Peregrinus, Cassaneus, Gama, Menochius, Nauarrus, & alij, quos in simili causa præcedentiæ retulit D.Contelorius *de præcedentia q.*1.*n.*14. 13

14

Tertio regula illa: *Prior tempore potior est iure. l. qui balneum in princip. l. potior in princip. ff. qui potiores in pignore hab. l. si fundum; C. eod. cap. qui prior* 54. *de ragular. iur. lib.* 6. & innumeri DD. apud Barbosam *in axiomat. iur. axiom.* 188. *num* 1. Quæ procedit etiam in materia præcedentiæ, vt patet *ex l.* 1. *C. de cons. lib.* 12. *& l.* 1. *C. de Præpos. sacr. sub eod. lib.* & Doctores *in l. cum quid ff. si cert. pet.* cum aliis adductis per Menochium *cons.* 51. *num.* 39. Cum igitur Mendicantium Religiones (vt certum est) per plures annos, (imò aliquæ per sæcula (præcesserint institutionem ordinis Cœlestinorum, dubitari non poterit, quin earum Generales præcedant etiam dictum P. Abbatem. Quo argumento vtitur Rota in vna Romana *præcedentiæ* coram Lancellotto 24. Maij 1600. vbi etiam fuit dictum monachos *trium fontium*, & *Sanctæ Crucis in Hierusalem* debere precedere Monachos *S. Eusebij* (qui sunt Cœlestinorum) ex quo eorum ordo, qui est Cisterciensium, fuit prius institutus, & approbatus: Etenim illum instituit S. Robertus Monachus S. Benedicti anno Domini 1098. Cassaneus *p.* 4. *consid.* 58. & paulo post Vrbanus II. approbauit, vt post alios refert Platina in vita eiusdem Vrbani II. in fine. At verò iste Ordo, qui est Cœlestinorum fuit per ducentos annos, postea à S. Petro Moroneo, qui fuit Papa Cœlestinus V. institutus sub eadem Regula S. Benedicti, Cassaneus *d.p.* 4. *consid.* 60. Hierom. Rom. *de Republ. Christ. lib.* 6. *cap.* 8. Illescas *in hist. Pontif.* Hanc autem prioritatem in tempore attendendam esse inter superiores Religionum, quando sunt singulariter, & non cum suis Religionibus optimè dixit Nauarrus *lib.*1.*Cons.cons.*1.*de maior.& obed n.*13. 15 16 17 18 19

Vnde generaliter, quod Ordo prius institutus, & approbatus per Sedem Apostolicam 20

præcedere debeat alij recentioribus non solum habetur ex præfata regula iuris; sed ex Glossa *in cap. Quorundam ver. Prædicatorum de elect. in* 6. Tobia Nonio *cons.* 71. *num.* 35. Rota in Oriolen. *Præcedentiæ* 10. Martij 1600. coram Licta, & in dicta Romana *Præcedentiæ* 24. Maij 1600. coram Card. Lancelloto, in Campanien. *Prioratus* 18. Maij 1618. coram Seleuiciensi, & 10. Maij 1619. coram Coccino. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 25. *quæst.* 6. *num.* 5.

21 Nec refert si pro parte Patris Abbatis Cœlestinorum, quod Mendicantes iuniores sint monachalibus, ac proindè, quod semper, & vbique
22 ab iis præcedi debeant. Præcluditur enim hoc telum, non solum propter maiorem, & vetustiorem institutionem, quam ex Mendicantibus Carmelitæ, & Augustiniani iure prætendere
23 possunt: sed etiam quia esto quod monachalis ordo, prout à S. Benedicto institutus, videlicet quatenus solum continebat plura monasteria sub Episcoporũ superioritate constituta, *C. quam sit necessarium c. de monachis, c. monasteria* 18. *q.* 2. & aliis iuribus, quæ monasteria erant inter se separata, & distincta sub diuersis Abbatibus, & non sub aliquo Generali Abbate, vt notat Panormitan. *de regul. cap. vlt. num.* 1. ex dictis textibus; sit antiquior mendicantibus sub
24 mendicantium titulo; quatenus tamen prædictus monachalis ordo habet Generales Abbates, non censeri debet antiquior mendicanti-
25 bus. Etenim secundum istam qualitatem Congregatio Cassinensis, cui est annexa Congregatio Patrum Cœlestinorum non incepit, nisi anno 1408. seu 1410. sub Gregorio XII. prout habet, & ex variis authoribus refert Barbosa *Iur.*
26 *Eccles. lib.* 1. *cap.* 41. *n.* 39. *&* 74. Ex quo elicitur, solum ab eo tempore posse dici talem Congregationem habuisse Abbatem generalem. Cum igitur mendicantes ordines à pluribus antea annis Generales superiores habuerint, & talis
27 qualitas Generalatus in præsenti casu solum attendatur, liquet dicendum Generales mendicantium antiquiores esse Abbate generali Cœ-
28 lestinorum. Casu etiam quod oppositum censeretur nihil inde in fauorem dicti P. Abbatis hauriri posset, quia pro cõperto est, quod iuniori
29 sæpius debeatur præcedentia supra seniorem, quando iuniori competit maior iurisdictio, quam seniori, prout in præsenti contingere dictum est in superioribus. Ad notata per Marsilium *cons.* 26. *num.* 55. *& cons.* 27. *num.* 5. Fab. de Anna *cons.* 40. *num.* 14. Marta *not.* 101. Mastrillum *decis.* 130. *num.* 13. *& de magistrat. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 68. Ponte *decis.* 8. *num.* 1. Marcellum de Mauro *alleg.* 50. *per*
30 *tot.* & præcipuè *num.* 14. *tom.* 1. *fol.* 160. Vnde posse hic inferri (ait) quod postquam maiori dignitate præest Dux Florentiæ, licet posterior sit creatus quam Dux Ferrariæ, ex hoc
31 præcedere debeat. Extatque de hac re nobile exemplum inter Regem Aragoniæ Ioannem II. & eius filium Ferdinandum Catholicum Castellæ Regem, de quibus Antonius Nebrissensis *in Chron. Reg. Cathol. p.* 3. *cap.* 93. dicit, Ferdinandum hunc filium, & minorem, habuisse præcedentiam supra Ioannem Patrem, & vetustiorem ipso, propter maiorem
32 iurisdictionem, quæ filio competebat. Nebrissensis verba Hispanico idiomate vetusto hæc sunt, loquens de ipso Ferdinando filio. *Otro si se puso à su mano izquierda, y el Reis de Aragon no lo consencio, y assi entraron en la Ciudad, el Reis de Aragon a la mano izquierda del Reis su hijo: y el Reis fue con el Reis su padre hasta su posada, y descavalgo en ella para le poner en la camera: y el Reis de Aragon quando supo que aquesta era su posada le dixo: Vos, hijo, que sois señor principal de la casa Real de Castilla, donde yo vengo, sois aquel a quien todos los que venimos de aquella Casa somos obligado de acetar, y seruir como a nuestro señor, y pariente mayor; y los honores que os devo en este caso han mayor lugar que la obediencia filial, que vos me deueis como à Padre: por tanto tornad a caualgar, que y ohire con vos a vuestra posada, porque assi loquiere la razon. El Reis por los ruegos que su padre le hizo, consentio que fuesse con el.* Deseruit ad hoc quod 33
Pater tenetur exhibere reuerentiam filio Episcopo, saltem quando est in Ecclesia, propter maiorem iurisdictionem spiritualem, quam Episcopus habet. Hostiensis *in cap. indecorum* 3. *num.* 5. *de ætat. & qualitat. ordin.* Contelorius *supr. num.* 63. Ad intentum 34
ergo præsens ex iis elicitur, quod cum Generales Mendicantium multo maiori iurisdictione potiantur, quam Generalis Cœlestinorum, debeant illum præcedere in Capella Papæ, in qua maximè attenditur ad hanc dignitatem maioris iurisdictionis.

Roboratur etiam, quia P. Generalis Cœle- 35
stinorum non est Generalis propriè, vel saltem tam proprie, sicut alij Mendicantium: non solum quia tantum est Generalis vnius (& si grauis) Congregationis non tamen magnæ; sed quia solum est Generalis veluti *negatiuè*, quia non habet supra se alium Generalem; non *positiuè*, quia non habet 36
sub se species aliquas Congregationum, seu aliquas Congregationes, & Prouincias sicut habent Generales Mendicantium, qui propterea propriè vocantur Generales; si- 37
cut in Methaphisicis genus est propriè tale, quia habet sub se plures species, & Concilium dicitur Generale, quia habet sub se Concilia Prouincialia, seu nationalia, & 38
coalescit ex Prælatis plurium Prouinciarum, seu nationum. Locus autem in Capella 39
adeo est proprius Generalium, qui propriè Generales nuncupantur, vt P. Nicolaus Rodulfus ordinis Prædicatorum Præses Generalis vniuersi huius ordinis ab Innocentio Papa X. constitutus *Cum plena, & omnimoda* 40
facultate, authoritate, & potestate, ac si ordinis huiusmodi magister Generalis existeret. prout ex literis sibi datis apparet, nihilominus loco Cappellæ nunquam positus est credens vir doctissimus, qui magister S. Palatij munus, & plurium sacrarum Congregationum consultorem per plures annos egerat, talem locum sibi non deberi, eo quod propriè Generalis non esset.

Si verò prætendat talem præcedentiam, quia 41
eius Congregatio est veluti ramus vel palmes ordinis S. Benedicti, ipsum repræsentet, præterquam quod idem prætendere poterunt Generales sexdecim Congregationum eiusdem S. Benedicti, quod admittere absurdum videretur; & vilesceret hæc præeminentia, prout de

de dignitatibus in genere dixit Abbas *in cap.* 1. *num.* 4. *de priuileg.* & de Referendariis
42 Iacobarius *de Concil. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. Vicarius solum habebit hoc ius præcedentiæ, veluti repræsentans ordinem S. Benedicti, & Generalem illius; & vt sic certius erit non æqu ri in dignitate Generalibus Mendicantium, ha-
43 bentibus illam ex propria persona: si quidem pro comperto est, quod dignitas quæ competit ex persona propria, est maior quam ea, quæ competit ex persona alterius. Bartholus *in l. quod principi in fin. de leg.* 2. Decius *l.* 217. *de Regul. iur.* Menochius *conf.* 51. *num.* 28. *& conf.* 32. *num.* 125. Cum aliis cumulatis per Gonzalez *ad* 8. *regul.*
44 *Cancellar. glos.* 5. §. 9. *num.* 103. *&* 104. Vbi specialiter quod qui propriæ authoritatis lumine coruscant, præferri debeant illis, qui aliena luce fulgent, aut vices aliorum gerunt. Purpuratus *in l.* 1. *de offic. eius cui est mandata iurisdictio numero* 632. *vers. Et quoad*
45 *cæteros.* & quod potentius sit ius quod quis habet iure proprio, quam alieno. Iason *in l. more numero* 4. *ff. de iurisd. omn. iud.* vbi plura adducit Rota *decis.* 326. *numero* 3. *p.* 2. *diu.* vbi fuit propterea resolutum Archipresbyteros rurales præferendos Vicariis Parochialium, etiam si ipsi Vicarij in aliquibus habeant stallum in Choro cathedralis: sic Nauar-
46 rus *conf.* 8. *de maior. & obed.* consuluit quod in Synodo non debet habere procurator Abbatis eundem locum inter alios Abbates, quem habere deberet Abbas, si præsens fuisset, quia alterius vices gerens non debet tantum honorari, quantum ille. Vbi allegat illud,
47 quod adducit Decius de Rege Franciæ, qui præposuit Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum. Ad hæc valdè etiam dubitari potest, quo iure P. Abbas repræsentet totum Monachalem ordinem S. Benedicti, cum nec sit procurator, Vicarius, Coadiutor, Minister, aut hæres ipsius, quibus solis titulis secundum iura ius re-
49 præsentationis competit. Qua etiam de causa nullus Mendicantium ordò, aut Generalis alios ordines, aut Generales Mēdicantiū repræsentat.

Accedit præterea eximia dignitas ordinum
50 mendicantium supra Patrum Cœlestinorum Congregationem. Nam præter quam apud quatuor Mendicantium ordines comparantur quatuor illis capitibus fluuij egredientis de loco voluptatis *ad irrigandum paradisum* Genes. 2. Quod ipsi faciunt, dum per totum Orbem mittuntur, veluti Missionarij Apostolici ad prædicandū infidelibus Euangelium, baptizandū, &c. Et mysticis quatuor illius animalibus vehenti-
51 bus Deum gloriosum in suo solio, Ezechiel 1. de quibus dicitur: *Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec reuertebantur, cum ambularent.* Et quatuor illis rotis horrendæ altitudinis, etiam
52 *Exechiel.* 1. quæ pariter cum quatuor animalibus incedebāt, & de quibus dicitur: *spiritus enim vitæ erat in Rotis.* Et Quatuor Cherubinis, scientia &
53 sapiētia præditis de quibus etiam *ibid.* Vt meri-
54 to idcirco Procuratores Generales quatuor Mendicantium examinatores sint in Archigymnasio sapientientiæ Romanæ pro Laureandis. Insuper meritò conferri possunt quatuor præ-
55 cipuis Ecclesiæ sanctæ Patriarchis, qui post summum Patriarcham Patriarcharum Rom. Pontific. in orbe fulgent, scilicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Ierosolymitanus. Et quatuor præcipuis ventis; 56
quatuor mundi plagis; quatuor elementis; quatuor humani corporis humoribus; & quatuor anni temporibus. Vnde iure optimo cœlestis Hierusalem *Apocalip.* 21. dicitur *Ciuitas in quadro posita*, quadrata enim figura commodiorem; pulchriorem, profectiorem, & fortiorem architecturam reddit. 57

Prætor hæc inquam alia suppetunt congruentia forsan ad intentum. Sunt siquidem Mendicantes à iure cooperatores Ecclesiæ Prælatorum scilicet Episcoporū, qui præcipue cum Papa assistunt in Capella, vt colligitur ex *Clem. Dudum de sepultur.* ibi: *Eos in prædicationis officio, & propositionibus verbi Dei, ac in omnibus aliis supradictis, tanquam cooperatores eorum idoneos, & laborum suorum participes prompta benignitate recipiant.* Ad quod alludit *cap. inter cætera de offic. iud. ord.* vbi Innocentius III Eos etiam vocat *coadiutores, & cooperatores*, & antea *potentes in opere, & sermone.* Eò digniores, quòd à Papa, & non ab ipsis Episcopis electi sunt ad hoc munus, *cap. sæpe & c. si à sede de præbend. n.* 6. *c. per tuas*, & ibi Abbas *not.* 2. Felin. *num.* 2. *de maior. & obed.* Vt propterea, ad præsens institutum, inter ipsos, & Episcopos nullus alius intercedere debeat; eo quod inter Coadiutores, & Coadiutum nullus mediat. Michaël Ferrus *de præcedent. q.* 15 & fauet Eugen. 4. Papa Constit. 15. §. 4. Habent etiam veluti ab incunabulis, & à prima sui institutione, vel saltem confirmatione amplissimam exemptionem, quo ad personas, & bona, & protectionem sub Sede Apostolica, ita vt ipsi sint singularius filij Sedis eiusdē, & Summus Pontifex sit immediatus eorum superior, prout constat ex multis ipsorum priuilegiis. Et vt habet Pius V. in Bulla *Etsi Mendicantium*, & in Bulla *Romanus Pontifex* sunt illi qui *portant pondus diei, æstus tam in prædicationibus, quam in cæteris spiritualibus muneribus.* Vndè Generales ipsorum, & non Monachorum habent locum in processionibus, in quibus Papa personaliter adest, qualis est ea de festo Corporis Christi. In iis enim Generales, & Procuratores generales mendicantium separatim incedunt. Habent quoque eorum Religiones cathedras, seu lectiones in Archigymnasio Romano, de iure sibi assignatas, cum emolumentis, & salariis. Item Procuratores Generales eorum ordinum sunt, vt dixi examinatores admittendorum ad gradus in d. Archigymnasio, seu sapientia Romana.. Maximè verò habent sermonem in Capella, prout patet ex vsu, & ex Cæremoniali *lib.* 3. *sect.* 3. *cap.* 8. & ex Innocentio VIII. in Bulla *Apostolicæ Sedis.* Quod maximè notandum est pro hoc puncto præcedentiæ, quia potest dici propter hoc munus oratorum, quod habēt Mendicantes in Capella esse ibi in actuali seruitio Papæ, & esse membra viua corporis illius Capellæ, ac officiales ipsius: ac perindè præcedere monachos, qui non sunt in tali actuali seruitio, sed sunt ibi, quando sunt, vt membra mortua nihil operantia sicut propter eandem rationem, vt inquit Contelorius *q.* 1. *de præceden. n.* 60. Episcopi assistētes præferūtur in Capella oratoribus Principū; & Subdiaconi Auditoribus Rotæ. Ac etiā Leo X. statuit vt Capellani Capellæ Regiæ Franciæ præcedant Canonicos Ecclesiæ Cathedralis. Cassaneus *in Cathal. p.* 4. *consid.* 57. Idē fere audio de Capellan. Regis Catholici. Ferr. *sup. q.* 12. *n.* 13.
58
59
60
61
62
63
64

66 Sic quoque Eugenius IV. vt refert Angelus Rota Apostolici sacrarij Præfectus *in chron. historia de eod. Apostolico sacrario pag.* 50. Carmelitas vocat *suos Cappellanos.* Sic etiam in opusculo. Paridis de Graffis infra referendo, & Diariis, Generales Mendicantium numerantur inter officiales, & ministros Capellæ. Quin notat idem Paris in eodem opusculo fol. 52. quod Monachi olim excludebantur à Capella. Eorum omnium signum est, quod Mendicantium Generales semper assistant Ca-
67 pellæ: at verò Abbates Cisterciensium, & Camaldulensium monachorum ipsis Cœlestinis antiquiorum nunquam. Quo ergo iure id singulariter prætendere vt debitum tentant Cœlestini Patres?

68 Expendendum etiam Religiones Mendicantes amplecti principaliter vitam contemplariuam, & actiuam, Congregationem autem Patrum Cælestinorum solum contemplatiuę principaliter debere insistere. Sic enim suponunt,
69 & probant DD. qui de institutis sacrarum Religionum loquuntur, iuxta *cap. Vt de Religios. domibus* §. *sanè.* Vnde propter vitam actiuam annumerantur inter clericos à nonnullis. Si autem clerici sunt, certum erit præcedentiam habere supra Monachos. Ex Pio IV.
70 in Constit. *Sedis Apostolicæ* 75. Et ex vtraque vita infertur habere non solum maiorem perfectionem supra dictam Congregationem, sed & præeminentiam supra illam. Vt elicitur ex D. Thom. 22. *q.* 188. *ar.* 6. Caietan. *ibid.* D. Anton. *in sum. par.* 3. *de statu Religionum tit.* 16. *cap.* 1. §. 2. *de praeminen.*

71 Iuri etiam factum, seu consuetudo cui maximè attenditur in præcedentiis iuxta Ruinum *cons.* 19. *num.* 6. *lib.* 1. *& cons.* 155. *num.* 4. *volum.* 4. Decian. *cons.* 7. *num.* 5. *&* 14. *volum.* 3. Rotam *decis.* 866. *num.* 2. *& decis.* 867. *num.* 1. *par.* 4. *diuers.* Sacræ Capellæ, omninò suff. aga-
72 tur. Primò quia prout constat ex diario Magistri Cæremoniarum in Bibliotheca Vaticana, hæc habentur: *Prima Dominica Aduentus in Capella Pontificia ann.* 1505. *Generalis ordinis Cœlestinorum fuit positus post quatuor Generales ordinum mendicantium in eodem bancho ante Pœniten-*
73 *tiarios Papæ*; Additur autem etiam ibi: *Abbas Vallis vmbrosæ positus est ad sedendum in terra cum aliis fratribus Religiosis.* Ex quo etiam mirifice roboratur intentum, cum Vallis Vmbrosana Congregatio vetustior Cœlestina valdè sit, & eiusdem ordinis S. Benedicti ramus, & tamen neque infra quatuor Mendicantium Generales eo-
74 rum Abbas admittitur. Item *die veneris prima Ianuarij* 1507. *Generalis ordinis Cruciferorum voluit esse in bancho Generalium supra omnes, Magister Cæremoniarum voluit, vt præcederet, & fuit illi dictum, vt pro illa vice re-*
75 *cederet.* Præterea in Capella in die cinerum 1509. Generalis Canonicorum Regularium fuit post alios Generales ante Pœnitentiarios.

76 Deindè sub Gregorio XIII. vt legitur *in lib.* 1. *Diariorum* Francisci Mucantij *in fin.* & *tom.* 2. *in princip.* & affert D. Contelorius *in d. quæst. num.* 65. Cum in Capella Pontificia Abbas Oliuetanus habens vsum mitræ vellet sedere ante Generales ordinum, recusarunt Generales: & cum Papa mandasset magistris cæremoniarum, vt dicto Abbati daretur locus in Capella ante omnes Generales, acquieuerunt Generales: sed in Capella amplius non interfue- 77
runt, donec Controuersia fuit extincta per discessum Abbatis.

Videtur autem omnino sublata controuersia 78
ex decreti S. Congregationis Rituum sub Vrbano VIII. felicis record. quod in forma authentica ostenditur, talis tenoris. *Eminentissimo* 79
Cardinali Cæsarino pro Eminentissimo Burghesio absente, referente controuersiam circa præcedentiam in Capella Pontificia inter Generales Ordinum Mendicantium ex vna, & Generalem Congregationis S. Gregorij in Alga partibus ex altera, sacra Rituum Congregatio, pluries citato Generali S. Georgij respondit, ad Generales dictorum Ordinum Mendicantium spectare præcedentiam in Capella Pontificia supra Generalem S. Georgij in Alga, & ab ipso non posse molestari in sua quasi possessione præcedendi. Die prima Aprilis 1634. *C. Episcopus Portuen Cardin. Pius loco Sigilli Iulius Rospliosint Secretarius.*

Ex quo decreto irrefragabile hoc sumitur 80
argumentum. Nam isti Canonici S. Gregorij in Alga præcedunt Canonicos etiam Lateranenses ordinis S. Augustini, propter declarationem Pij V. 2. *tom. Bullar. constit.* 92. *&* 127. qui Canonici præcedunt omnes Monachos propter declarationem etiam Sedis Apostolicæ, post causam grauissimè, & diutissimè agitatam tempore Pij IV. si ergo ex præfato de- 81
creto S. Congregationis Rituum Generales Mendicantium in Capella Pontificia præcedunt præfatum Generalem S. Georgij, multo magis præcedent alios Generales Monachorum, qui sine vlla controuersia cedunt dicto Generali S. Georgij. In hoc enim casu præcedentiæ, si in aliquo intrare debet, maximè intra regula illa: *Si vinco vincentem te, multo magis vincam te.* 82
l. de accusationib. ff. de diuers. & tempor. præscript. l. æquissimum ff. ad Tertyllianum, Rota *decis.* 59. *num.* 2. *p. p. recent.* Menochius *cons.* 52. *numero* 28. Alias sequeretur inextricabilis 83
labyrinthus, & implicantia, quod scilicet, Generales Mendicantium præcedere debeant Generalem S. Georgij, & præcedi à Generalibus Monachorum, quos ipse Generalis S. Georgij præcedit. Nec obstat quod eadem S. Con- 84
gregatio de ann. 1624. pro 30. die Martij declarauerit præfatum Generalem S. Georgij debere præcedere Generalem Prædicatorum. Quidquid 85
enim sit, an talis declaratio authentica sit, vel non. cum certum sit legem posteriorem explicare, moderari, & etiam abrogare posse anteriorem, ideo nostro decreto, quod est de anno 1634. standum est. Prout nouissimè prouisum audio ab eadem S. Congregatione.

Idem quoque intentum adumbratum cerni- 86
tur in Rituali, seu Cæremoniali antiquo sub Leone X. de anno 1516. Veneriis impresso, vbi *lib.* 3. *sect.* 2. *c.* 1. *de ordine sedendi in Capella*, dum numerantur ij, qui sedent in Capella Pontificia: post Oratores Regum, Prælatos, Archiepiscopos, & Episcopos, ac Prothonorarios
referuntur, Abbates *Generales ordinum.* Et enim 87
nomine *Abbatum Generalium* ordinum proculdubio veniunt Generales Mendicantium; tum quia certum est illos semper habuisse locum in in Capella, & non fit de ipsis mentio alio loco:

loco: tum quia satis hoc exprimi videtur, dum immediatè subiungitur: *Abbates solent habere proprium locum vltimum in ordine.* Maximè quia inferius dum de Procuratoribus generalibus
88 ordinum agitur, dicitur: è Regione Papæ sedent Procuratores *quatuor ordidum Mendicantium, & post eos Procuratores aliarum Religionum.* Si enim Procuratores Mendicantium sedent in Capella, multo magis Generales mendicantium, cum sint capita ipsorum; &, si Procuratores Mendicantium præcedunt Procuratores
89 *aliarum Religionum*, etiam Generales Mendicantium debent præcedere Generales *aliarum Religionum*, cum sit eadem proportionalis ratio, & oppositum videtur absurdum.

90 Meritò autem Generales Mendicantium *Abbates Generales* in præfato Rituali nuncupantur; nam siue vox *Abba* ex Hebraica, siue ex Syriaca, siue ex vtraque hac lingua deprompta sit, est idem quod *Pater*, iuxta illud ad Rom.
91 8. in quo clamamus *Abba Pater.* Et ita tribuitur Deo Marc. 14. ad Rom. 8. & ad Galat. 4. quia ipse est *Pater noster*; & Christo Domino, propter eandem causam. Thomas Vualdens *de sacram. tom.1. lib. 3. cap.6.* Albertus Crantzius *metropol.8.cap.4.7.* Gerson *Alphabet.42.* Pennotus *in Histor. tripart. lib. 2. cap. 5. num.1.* Cum igitur Generales Mendicantium *Patres* appellari possint, sic & Abbates. Vndè Prælatos omnes Abbates dici posse fatetur Tamburinus *de iur. Abbat. tom.1. disp.1. quæst.1. num.7.*

92 Adstipulantur etiam alia ex eisdem monumentis deprompta. Etenim in opusc. cæremoniarum Patidis de Graffis in Biblioth. Vatic. sub num. 5634. dum igitur de incensatione in Capella Papæ. fol.217. dicitu: *Incensantur Generales quatuor ordinum Mendicantium, & deinde Generales aliorum ordinum.* Et in tit. de Pœnitentia. fol.179. sic *Pœnitentiarij locum tenent sub Generalibus Ordinum quotquot illi sint, etiamsi præter quatuor Generales Mendicantium alij adfuerint.* Qui modus loquendi denotat Mendicantium generales quasi per se, alios vero Getales veluti per accidens Capellæ Papali adesse. Quod clarius dicitur in Diariis Francisci Mucātij 25. Maij 1580. ibi. *Generales quatuor ordinum Mendicantium habent locum super alios Generales.* Item in cæremoniali *lib. 3. sect 2. cap. 1.* ibi: *E regione Papæ sedent Procuratores Generales quatuor ordinum Mendicantium, & post eos Procuratores aliorum ordinum.* Cur ergo non seruabitur idem ordo inter Generales, vt Generales Mendicantium sedeant ante Generales aliorum?

93 Nec suffragatur P. Generali Cœlestinorum *can. si quis deinceps 16. quæst. 7.* vbi: cum numerentur Prælatiæ, post Episcoparum solum Abbatia numeratur. Ibi enim est sermo de Prælatiis, quæ conferebantur à laicis, inter quas nunquam fuerunt Generalatus, quia nun-
94 quam à laicis collati fuerunt. Nec etiam iuuat, quod Paulus III. & Pius IV. in Bullis spectantibus ad Concilium Tridentinum post Archiepiscopos, & Episcopos nominauerint Abbates, non autem Generales. Nam si numerarentur Cenerales Mendicantium, ante Abbates numerari possent tanquam digniores; sicut si nominarentur Auditores Rotæ, Prothono-
95 tarij, & alij qui præcedunt Abbates. Pariter nec iuuat, quod aliquando in Conciliis Generales Mendicantium sint in inferiori loco quam Abbates. Quia sessiones in Concilio, in quorum est Papa, non dant regulam sessionibus in Capella Papæ. Iacobatius *de Conciliis cap. 1. num.113. & seqq.* Contilorus *in quæst. de præcedent dum.39.* Dici etiam potest quod Abbates in Conciliis intersunt cum indumentis Pontificalibus, & propterea debetur illis locus supra Generales Mendicant. *cap. vt Apostolicæ de priuileg. in 6.* Geminian. *ibi. num. 4.* Minus iuuat quod in Cathalogo eorum, qui interfuerunt Tridentino Concilio Abbates ponuntur ante Generales Mendicantium. Quia non constat, talem cathalogum authoritatiuè confectum fuisse, ac proinde non dat illi ordini aliquam authoritatem. Quod ex eo euincitur, nam etiam in Concilio Lateranensi, vt etiam notauit Contilorus supra *num.69.* ex sess 12. Sic per- 96
mixtim, & confusim referuntur Generales Mendicantium, & Abbates: *Generales ordinum Vallis Vmbrosæ Carmelitarum, ac Minorum, & S. Dominici, Abbas S. Sebastiani, Abbas S. Gregorij.* Probatio autem dubia, seu æquiuoca nihil suffragatur. cap. *in præsentia de probat. cap. ad audientiam de decim.* Sed quidquid de his 98
omnibus sit, & an Abbates Monachorum debeant præcedere Generales mendicantium in processionibus, & aliis actibus non curatur modo, sed solum de præcedentia in Capella.

Ex quo eneruatur obiectio alia pro parte P. 99
Generalis Cœlestinorum, scilicet quod Monachi debeant præcedere Mendicantes. Non enim hic est sermo de prçcedentia Religionum, sed de præcedentia Generalium concurrentium in Capella Papæ, non conuentualiter, sed singulariter, quo casu attenditur antiquitas Religionum. Vt optime ad intentum Nauarrus *lib. 1. cons. de maiorit. & obed. cons. 1. num. 13.* Nec est sermo de præcedentia in processioni- 100
bus, & aliis actibus, sed solum de præcedentia in Capella Papæ, in qua, vt probatum manet, religiosi Mendicantes, non autem Monachales per se & principaliter locum habent. Et stat bene quod in Capella Pontificia prçcedant, & extra illam non præcedant. Cum constat, vt 101
dictum manet quod in Capella Episcopi Assistentes præcedunt oratores Imperatoris, & Regum, & Subdiaconi Auditores Rotæ, imo etiam Pœnitentiarij S. Petri ipsos Auditores Rotæ, extra Capellam autem Papæ è contrario contingat. Quod etiam mille aliis casibus contingit, ita vt ex præcedentia in vno loco non inferatur præcedentia in aliis. Vt notant 102
Iacobacius *de Concil. lib. 1. cap. 1. num.113. & 114.* & in simili dixit Rota in Asten. Sedis 27. Februarij 1589. quæ est *decisio 865. num.7. p.4. diuers.* Geminianus *in Can. Episcopus num. 4. d. 17.*

Futilis etiam est obiectio, qua dicatur Cœ- 103
lestinorum Congregationem præcedere debere ordines Mendicantium, quia militat sub regula D. Benedicti, qui vetustior est mendicantibus. Primo etenim Carmelitani, & Augustini cum suam institutionem prætendant multo ante D. Benedictum negabunt suppositū. Deindè Prædicatores Augustiniani, Seruitæ, & Mercennarij anteriores erunt Benedictinis, quia viuunt sub regula S. Augustini, quæ fuit prior regula S. Benedictini. Præterea Carmelitani dicent cum pluribus se viuere sub Regula D. Basilij modificata

ficata per B. Albertum. Basilius autem vetustior est Augustino, & Benedicto. Non ergo attendi debet ad antiquitatem Regulæ, sed ad institutionem Religionum.

104 Nec releuat causam P. Generalis Cœlestinorum, quod ipse gestet habitum Clericalis Prælaturæ, non verò Generales Mendicantium. Quia præter quam quod huiusmodi honoraria parum conferunt ad præcedentiam iuxta textum *in l. omnes C. vt dignitat. ordin. l. 12.* Et Authores quos affert Mauriquez, de præcedent.
105 *quæst. 17. num. 3.* Præter hoc inquam, salua veritate facti, iure, meritoque dubitari potest, qua authoritate possit talem habitum, & præsertim mitram coram sanctissimo, & ipsius Capella gestare. Cum certum sit, quod Abbates, quibus simile priuilegium conceditur, nisi aliud in ipso exprimatur, non possint ea gestare coram Episcopo, vel alio maiori Ecclesiæ Prælato. *cap. Denique 21. d. cap. ministrare 26. q. 6. cap. cum ad celebrandas de consecr. d. 1.* Barbosa
106 *de iur. Eccles. l. 6. 1 cap. 17. num. 49.* Quibus fauent declarationes quædam S. Congregationis Rituum, & Episcoporum, ac Regularium,
107 quas ibi refert, & quæ affert Tamburinus *de*
108 *iur. Abb. tom. 1. disp. 21. quæst. 3.* Deinde quia Paulus V. in Bulla *Ex iniuncto in 4. tom. Bullar. post Bullam 24. Vrban. 8.* solum concedit facultatem Abbati Generali huius Congregationis ferendi habitum prælatium, *tam in vrbe, quam in omnibus aliis ciuitatibus, & vbique*: qua clausula, & si generali, non videtur comprehendi Capella Papæ, quæ est specialissimæ notæ digna. Item vtendi baculo, & mitra *in Ec-*
109 *clesiis, & Monasteriis suo ordini subiectis.* Quo ergo iure ad Capellam Papæ extendi potest hoc priuilegium? casu etiam dato, quo illo vti posset, nihil iuuaret ipsum pro casu præsenti.
110 Quia qualitas extranea à Collegio qualiscunque illa sit nihili penditur in persona respectu Collegij. Lotherinus *lib. 1. quæst. 16. num. 59.*
111 nimis enim exorbitat à iure qualitatem extraneam à Collegio nocere Collegiis in articulo præcedentiæ, Lotherinus *ibidem* alios referens; Illuminatus Moronus *in responsis respons. 5. n. 19.*
112 Habitus autem Prælaturæ Clericalis, qualitas est omnino extranea respectu præcedentiæ in
113 Capella Papæ. Deinde quidni P. Abbas gestet talem habitum? nunquid propterea non poterunt illum præcedere Generales Mendicantium? Certum enim est Magistrum sacri Palatij, etiam si habitum Prælati non gestet præcedere omnes Auditores Rotæ præter Deca-
114 num. Imò Generalis Prædicatorum, præcedit vbique Decanum, & Auditores Rotæ, & Clericos Cameræ, quamuis Prælaturæ habitum non gestet, sicut ipsi.

115 Denique nihil releuare causam P. Abbatis, quod in aliqua occasione aliquis Generalis Mendicantium ipsi cesserit facilè demonstratur. Nam ius prælationis non amittitur eo non vtendo, aut etiam patiendo aliquem præce-
116 dere. Gratian. *discept. forens. cap. 298.* Imò tali iuri, nec tacitè, nec expressè potest renunciari, vt in puncto decidit Decianus *cons. 21. num. 74. lib. 1.* Moronus *supr. num. 7.* licitumque sit
117 ei resistere, qui ius præcedendi infringit. Baldus *in l. obscurare §. antequam in fin. ff. de offic. Proc.* Menochius *cons. 257. num. 55. lib. 3.* Deinde esset probanda consuetudo præscripta spatio quadraginta annorum. Purpuratus *in l. 1. n. 200. ff. de offi. eius, qui est.* Andreas Siculus *cons. 5. lib. 2.* 118
& ipsam alleganti incumbit onus eam probandi, cum sit quid facti. *l. in bello §. facta ff. de capt. l. 1. C. de probat. l. de quibus ff. de leg.* Moronus *supr. num. 25.* Præterea deberet probari 119
quod actus essent facti eo animo, & fine, vt consuetudo induceretur, quia cum possent fieri ex gratia, simplicitate, vel propter modestiam Religiosam, aut reuerentiam debitam Papæ præsenti, debet probari finis, ne detur proprij iuris renunciatio. Decius *in cap. cum accessissent col. penult. ante fin. vers. & hoc comprobatur de constit.* Abbas per text. *in cap. legimus in princip. 93 dist. 5.* Moronus *supr. num. 26.* Dato etiam quod talis adesset consuetudo, nihil operaretur, cum si contra ius, & impræscriptibilis secundum Abbatem *cons. 21. num. 4. & 5.* Tandem vnusquisque potest recuperare ius suum, & possessionem præcedentiæ, si fortè sui maiores perdidissent, non enim fuit suum ius deperditum, vt in specie concludit Bald. *cons. 382. lib. 2.* Purp. *cons. 540. num. 19. lib. 2.* Menoch. *cons. 902. num. 78. lib. 10.* 120 121

Nec similiter obstat casus adductus de ann. 122
1580 quod videlicet Gregorius XIII. ordinauerit, vt Abbas quidam Oliuetanus poneretur in banco Generalium Mendicantium ante illos. Nec enim creditur Papam hoc præcepisse, sed, quod illum Magister cæremoniarum non rectè intellexerit. Præterquam quod dici potest, quod cum Generales postea non interfuerint Capellæ, existimasse summum Pontificem non bene fuisse informatum, ac proindè potuisse recedere, & reclamare. Præsertim cum isti actus subitanei importantes manutentionem, cum sint veluti per modum prouisionis, & non sententialis diffinitionis, nec discusso negotio, parum solent releuare.

Sed pro coronide, & epilogo considerandum, quod dato & admisso quod Abbas 123
Generalis Cœlestinorum locum aliquem habeat in Capella Pontificia is non debeat esse bancus Episcoporum vbi sedent Generales Mendicantium, sed bancus Prothonotariorum. Id enim constat ex cæremoniali Romano *lib. 3. cap. 1. sect. 2.* vbi dum est sermo de Banco Episcoporum dicitur quod in eo sedent *Archiepiscopi, Episcopi, Prothonotarij, Abbates Generales ordinum, & Pœnitentiarij.* Deinde hæc modificantur, & explicantur sic: *Sed Prothonotarij, & Abbates solent habere proprium locum vltimum in ordine.* Deinde subiungitur: *Alij supradicti* (scilicet Generales ordinum, & Pœnitentiarij) *sedent post Episcopos.* Et iam locus Generalium Mendicantium in banco Episcoporum distincto à banco Prothonotariorum, & Abbatum. 124
Similiter in opusculo cæremoniarum *in tit. de ordine sedendi fol. 59.* dicitur: *Prothonotarij, & Abbates sedebunt immediatè apud sedilia Diaconorum.* Id est, à tergo sedilium Cardinalium Diaconorum, prout hodie cernitur in Capella. *Et tit. de incensatione fol. 217.* clarè sic: *Prothonotarij, Abbates, qui omnes manent in subsellis ordinatè deputatis: tum in alio sedili generales quatuor ordinum Mendicantium.* Clarius adhuc *in tit. de osculatione, fol. 222.* Ibi enim dicitur quod 127
Pax datur *Primo Prothonotario in illorum scamno, & si qui sunt in iisdem scamnis, vt Abbates, & Præceptor S. Spiritus. Generales vero quatuor ordinum* 125 126

dinum Mendicantium, & Pœnitentiarij proprium habent locum sedendi. Notatur etiam hoc idem
128 in Diario Paridis ann. 1505. in die Palmarum, sic: *Abbates, quia alias solent esse post Prothonotarios in banco eorum, hodie quia fuerunt parati manserunt ante Prothonotarios in banco Episcoporum.* Vnde consequenter de ann. 1601. S. Con-
129 gregatio Rituum 27. Iulij decreuit *Vt in posterum Abbates vsum mitrhæ habentes post Prothonotarios, in banco ipsorum Prothonotariorum sedere*
130 *deberent.* Quibus etiam consonat, quod in Conciliis, Mendicantium Generales sedent in Banco diuerso ab Abbatibus, vt de Lateranensi testatur Matheus Vgo Episcopus Famagustanus *in tractat. de sess. in Concil. fol.* 87.

131 Ex industria omitto, quod aliqui contendunt, ex dicto opusculo *titulo de sedibus S. Senatus fol.* 20. & *tit. de ordine sedendi fol.* 59. ex Paride *de cæremon.* Bucantio *in suis Diariis sud die* 25. *Maij* 1580. ac ex Diariis eiusdem Paridis, & Bancardi *pro prima Dominica Aduentus*
132 *ann.* 1505. Abbates, qui habent locum in Capella Pontificia solum esse Abbates Benedictos, perpetuos, & habentes vsum mitræ; non vero Abbates triennales. Si enim hoc ita est, omnino exclusus erit P. Generalis Abbas Cœlestinorum, cum ipse non sit perpetuus, sed tantum triennalis.

De Commendatariis sæcularibus præpositis Monasteriis Regularium.

SVMMARIVM.

Casus. num. 1.
Responsio. num. 2.
Commendatarij sæculary nihil authoritatis habent super Regulares in his, quæ spectant ad disciplinam Regularem. n. 3.
Quid de Episcopis. n. 4.
Episcopi de iure communi habent omnimodam iurisdictionem in tota sua diœcesi. n. 5.
Regulares de delictis contra Regulam commissis quis iudicare debet. n. 6. *& n.* 7.
Appellationis remedium quare inuentum. numero 8.
Omnis potestas priuatiuè *quoad alios competit Abbatibus suos subditos iudicandi. numero* 9.
Monachi, in his, quæ concernunt Regularem disciplinam, illi teneantur obedire. numero 10.
Mendicantium priuilegia de iurisdictione in suos Religiosos. n. 11.
Commendæ definitio. n. 12.
Commendatarius æquiparatur depositario. numero 13.
Commendarum concessio qualis. n. 14.
Damna, quæ in Monasteria ex Commendis inferuntur. n. 15.
Incommoda, quæ ex ipsis oriuntur. n. 16.
Commendatariorum authoritas est odiosa. numero 17.
Incongruum est, vt Regulares sæcularibus supponantur. num. 18.
Rationes, quibus demonstratur Commendatarios Monasteriorum non esse superiores illorum quantum ad Regularia Instituta. n. 19.
Praxis Ecclesiæ pro Commendatariis Monasteriorum Regularium. n. 20.
Commenda perpetua beneficij an sit titulus canonicus. num. 21.
An hoc suffragetur Commendatariis. ibid.
Iurisdictio Commendatariorum, in quo consistit. num. 22.
Eorum litteræ Apostolicæ quomodo limitandæ. numero 23.
Clausulæ generales, ad quæ restringuntur. numero 24.
Expenditur præiudicium Regularium, quod ex talibus Commendis oriri possit. n. 25.
Ad euitandum præiudicium quælibet interpretatio sufficit. num. 26. *vbi alia.*
Alia responsio ad similem ferme casum. numero 27. *& seq.*

IESVS MARIA.

Casus.

CONTINGIT sæpius, vt sanctæ Sedis Apostolicæ facultate insignes aliquæ personæ sæculares præficiantur Monasteriis sub nomine Commendatariorum, vel quia inhabiles sunt ad titulum; vel vt beneficium cum alio incompatibile possint per viam commendæ retinere; vel ob Ecclesiæ necessitatem, seu vtilitatem. De quorum commendatariorum authoritate super dicta Monasteria non leuis controuersia est, cuius resolutio à me est postulata. 1

Responsio.

ET resolutoriè dicendum præfatos DD. Commendatarios sæculares præfatos Monasterij Monachorum, seu Regularium nihil 2
prorsus authoritatis, aut iurisdictionis habere super illos in his, quæ spectant ad disciplinam regularem, seu regularia instituta, ita supponitur vel determinatur sæpius à S. Rota, cum loquitur de Episcopis, quibus Monasteria aliqua Monachorum, seu Regularium subduntur. Et enim in vna *Montis* Regalis *Iurisdict.* 6. Aprilis 1601. coram Coccino inter decisiones ipsius *num.* 16. in principio, vbi de Archiepiscopo Montis Regalis, qui est caput illius Ecclesiæ, & in qua Monachi sunt Canonici, dicitur, quod idem Archiepiscopus *nihil prætendebat in his, quæ pertinent ad Regularia instituta illorum Monachorum.* Et in alia eiusdem tituli 8. Martij 1604. coram eodem decis. 157. in princ. vbi etiam dicitur: Et DD. vnanimiter censuerunt, omnimodam Iurisdictionem ipsorum habere, & in omnibus casibus, exceptis iis, quæ concernunt regularia instituta. Et infra num. 2. 4
Et idem Episcopus etiam de iure communi, exceptis iis, quæ concernunt regularia instituta, habet omnimodam iurisdictionem in Monachos Cathedralis regularis. Idem etiam clarè deciditur in alia eiusdem tituli coram eodem *decis.* 316. *num.* 1. Item in alia *Cæsaraugustana emptionis coram Orano anno* 1587. *inter collectas à Farinacio tom.* 1. *decis.* 15. vbi latè id probatur, & clarissimè in alia

alia eiusdem tituli coram eodem de anno 1588. apud eundem Farinacium decis. 17. vbi de delictis contra regulam commissis ait Rota: *In his nemo dubitauit iurisdictionem Abbati, aut Priori priuatiuè ad Episcopum competere.* Et refert se ad aliam in Augustana *iurisdictionis* coram Oriolo. Ex his enim, etiam in terminis fortioribus, clarè elicitur Commendatarios sæculares nullum habere ius procedendi contra Monachos, & Regulares Monasteriorum sibi
5 commendatorium quantum spectat ad disciplinam regularem, siquidem idem deciditur de Episcopis, qui non ex delegatione, sicut Commendatarij, sed de iure communi habent omnimodam iurisdictionem in tota sua diœcesi, & intentionem fundatam per text. *in cap. cum persona de priuil. in 6. cap. cum contingat, & ibi DD. de for. compet. cap. 1. de offic. ordin. cap. omnes Basilicæ 16. q. 7.* Firm. *de Episcopis in 4. lib. p. 2. q 35. num.* 8. Decius *in cap. tua nobis 4. notabili de confir. vtili, vel inutili.*

6 Accedunt secundo iura, & textus canonici, in quibus etiam clarè habetur solos Abbates, vel superiores Regulares, non alios quoscunquè iudicare debere de delictis Regularium contra regularium commissis. Et primò *cap. hoc tantum* 18. *q.* 2. ex Concilio Toletano 4. c 50. sic: *Hoc tantum sibi in Monasterio vendicent sacerdotes* (idest Episcopi) *quod præcipiunt canones, idest Monachos ad conuersationem sanctam præmonere, atquè extra Regulam facta corrigere.* Idest, quæ non concernunt Regulam. Sic enim intelligitur hic textus à Rota relata coram Orano anno 1587. dum ait: *Hinc enim arguere licèt in delictis contra Regulam commissis Abbates cognoscere.* Deinde *in cap. ea, quæ de stat. Monachor.* quod etiam affert eadem Rota, Honorius III. scribens Abbatibus, & Monachis in Lombardia, & Marchia Taruisina constitutis: præcipit, vt Visitatores ipsorum *de statu Monachorum, & obseruantiis Regularibus diligenter inquirant, & tam in spiritualibus, quàm in temporalibus corrigant, & reforment, quæ viderint corrigenda: ita tamen, quod Monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant, eisque iniungi pœnitentiam salutarem iuxta B. Benedicti regulam,* vbi Glossa circa illud. *Per Abbatem loci* inquit: *Correctio Monachi primo loco spectat ad Abbatem.* Additur autem etiam in eodem capite in fin. *Ipsi etiam Visitatores, Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles iuxta modum culpæ, vice nostra regulari censura percellant, absque personarum delectu, non pariendo rebellibus ob suam pertinaciam, vel potentiam amicorum quin ouem morbidam eiiciant ab ouili, ne inficiat sanas oues. Si verò Abbates in corrigendis iuxta Visitatorum mandatum, & regularia instituta in seipsis, seu Monachis, inuenti fuerint negligentes, proclamentur, & corripiantur, & ita puniantur publicè in Capitulo generali, quod pœna ipsorum sit aliis in exemplum.*

7 Hinc etiam in sacris canonibus, cum de specialibus delictis Monachorum contra Regulam perpetratis agitur, Abbatis munus esse illos punire deciditur, vt patet *in cap. Non dicatis* 12. *q.* 1. vbi ex D. Augustino: *Quicunque autem in tantum progessus fecerit malum, vt occultè ab aliquo litteras vel quodlibet munus accipiat, si hoc vltro confitetur parcatur illi, & oretur pro illo. Si autem deprahenditur, atque conuincitur, secundum arbitrium presbyteri, vel præpositi grauius emendetur.* Et *cap. si quis Monachus dist.* 90. ibi: *Si quis Monachus contentiones, vel rixas amauerit, vel manifestum conuitium fratri intulerit, iuxta arbitrium Rectoris, modumquè peccati diurna expietur pœnitentia. Qui contentiosus aut murmurans extiterit, secundum arbitrium Prioris tamdiù pœniteat quamdiù culpæ qualitas extat.* Et *cap. Monachi de sent. excommunicat.* vbi Alexander III. Senonensi Episcopo hæc. *Monachi verò, & Canonici Regulares quocunquè modo se in claustro percusserint, non sunt ad Apostolicam sedem mittendi, sed secundum prouidentiam sui Abbatis disciplinæ subdantur: & si discretio Abbatis non sufficit ad eorum correctionem, est prouidentia Diœcesani Episcopi adhibenda.* &c. *cap. ad nostram de appellat.* quod etiam affert eadem Rota coram 8
Orano, vbi Alexander III. Abbati S. Petri ait. *Quia verò remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à Religionis, & ordinis obseruantia exorbitanti debeat in sua nequitia patrocinium existere: mandamus quatenus si quando quilibet subditorum tuorum ad remedium appellationis conuolauerit, non ideo minus eum iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula continetur, & institutionem ordinis corrigas, & castiges.* Quod clariùs ostendit idem Alexander III. in Concilio Lateranensi, & *cap. reprahensibilis eod. tit.* Prout similiter affert eadem Rota coram Orano, ibi: *Præcipuè verò hoc in Religiosis volumus obseruari, ne Religiosi cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra Regularem Prælati sui, & Capituli disciplinam appellare præsumant: sed humiliter, ac deuotè suscipiant, quod pro salute suæ fuerit eisdem iniunctum.* En quomodo in regulari disciplina Monachi solùm subdantur suis Regularibus superioribus.

Hinc propterea omnem potestatem competere Abbatibus supra Monachos, intellige *priuatiuè* ad Episcopos, & quoslibet alios Prælatos, supponitur, imo statuitur *cap. nullam* 18. *q.* 2. vbi Gelasius Papa hæc: *Nullam potestatem de cætero, nullam licentiam Monachis relinquimus pro arbitrio suo, aut Abbates expellere, aut sibimet alios ordinare, quia nulla authoritas remanebit Abbati, si Monachorum potestati ceperit subiacere, vt de cætero fideliter, & studiosè vniuersa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem eiusdem Monasterij pertinent Abbatis solicitudo, ad quem potestas tota pertinere conuenit, debeat adimplere.* Qui textus, vt inquit Rodriguez *tom. 2. quæst. Regul. q. 63. art. 1.* probat *Monachos esse in potestate Abbatis in his, quæ pertinent ad obseruantiam Regulæ, & gubernationem ordinis.* Et *cap. Abbates eadem causa, & quæstione* illis verbis Concilij Aurelianensis. Primi *c.* 21. *Monachi autem Abbatibus omni obedientia, & deuotione subiaceant. Quod si quis per contumaciam extiterit indeuotus, aut per loca aliqua vagari, aut peculiare aliquid habere præsumpserit, omnia, quæ acquisierit, ab Abbatibus auferantur secundum Regulam Monasterio profuturam. Ipsi autem qui fuerant peruagati, vbi inuenti fuerint cum auxilio Episcopi tanquam fugaces sub custodia reuocentur, & reum se ille Abbas futurum esse cognoscat, qui in huiusmodi personas non regulariter animaduerterit, vel qui susceperit Monachum alienum.* 9

Hinc quoque loquendo etiam de Monachis 10
respectu Episcoporum, quod illi in his, quæ concernunt Regularem disciplinam, seu obseruantias

uantias Regulares magis teneantur obedire suis Prælatis Regularibus, quàm Episcopis, habet Rota relata ex Cardinali *in Clement.* 1. §. *quia vero q.* 8. *n.* 3. *de stat. Monachor.* Brix. *in verbo Monachus vers. an Monachus debeat obedire.* Et habetur ex D. Thoma *in* 2. *dist.* 44. *in fin.in exposit.liter.ad* 3. & ibi Durand. *q.*5.*n.*4.Innocentio *cap. quanto num.* 2. *de offic.ordin.* vbi quod cum superior confirmauerit Regulam censetur dedisse Abbati facultatem faciendi ea, quæ in Regula continentur, Abbate *eo cap.quanto. n.*4. Siluestro *in summa verbo obedientia q.* 8. *& q.*10. *dict.*2. Sanchez *lib.*6. *in Decalog. cap.*1.*num.*13. & aliis.

Hæc autem omnia omnino, & in fortioribus terminis probant, vt dixi DD. Commendatarios Monasteriorum Regularium nullam prorsus habere iurisdictionem super illos in iis, quæ concernunt disciplinam Regularem, aut Regulares obseruantias; siquidem nec Episcopi, qui sunt maiores Commendatariis, non habent illam, & argumentum à maiori ad minorem negatiuè sumptum validum sit *l.in suis in fin.ff.de liter.& posthum.l.nec in ea* 22.*ff.de adulter.* & aliis iuribus DD. *in tract. de locis communibus loco* 67.*num.*1.*&* 2.

11 Accedunt tertiò priuilegia Monasteriis concessa, quibus totalis, & omnimoda iurisdictio super illa, ac Religiosos in illis commorantibus conceditur Prælatis Regularibus, superioribus ipsorum. Ad quod deseruiunt innumera fermè priuilegia, quæ *in* 5. *tomo meæ summæ* in Bullis Mendicantium, quæ *mare magnum* vocantur, retuli. Sed specialiter pro Monachis, quorum Monasteria commendari solent, extat priuilegium Eugenij IV. datum Florentiæ anno Incarnationis 1434. vbi Congregationi Monachorum de obseruantia S Iustinæ ordinis Benedicti hæc concedit Pontifex: *Motu proprio, non ad Congregationis prædictæ, vel alterius pro ea nobis super hoc oblatæ petitionis Instantiam præsentis perpetuò valituræ Constitutionis edicto Apostolica auctoritate statuimus, & ordinamus, quod in antea perpetuis futuris temporibus Monasteria, & Prioratus Congregationis huiusmodi, quæ nunc sunt, & temporis successu auctore Domino præfatæ Congregationi quomodolibet vnientur, incorporabuntur, aut subiicientur per Prælatos dumtaxàt de Congregatione prædicta regantur, atque gubernentur.* Infra etiam hæc subiungit Pontifex: *Et vt personæ Congregationis huiusmodi eo liberiùs, quo quietiùs Altissimo sua dirigere vota possint, & super prædictis illius Monasteriis, Prioratibus, & locis, aliorum potiùs facultates, & redditus, quàm proficere in dicta Congregatione quærentium motibus, & instantiis improbis non turbentur per quascunquè literas Apostolicas, etiam motu simili, & cum reseruationibus præmissis, ac quibuscunquè derogatoriis propter quas affectus præsentium quomodolibet impediri, vel differri possent clausulis concessas hactenus, & imposterum concedendas aduersus nostra statuta, & ordinationes huiusmodi, nullus de prædicta Congregatione, vel aliter cuiuscunquè status, gradus, ordinis, seu conditionis sit etiamsi Cardinalatus Pontificali, vel alia quauis dignitate præfulgeat, aliquod ex ipsis Monasteriis, Prioratibus, & locis eiusdem Congregationis in titulum, aut commendam, siue administratione, vel aliàs, seu super quibusuis illorum fructibus, redditibus, & prouentibus, quamcunquè pensionem sibi vendicare, vel ius de super acquirere possit; nisi in dictis litteris de præsentibus, ac ipsa Congregatione specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum mentio fiat, & aliàs ex ipsarum tenore litterarum euidenter apparuerit, singulos Romanos Pontifices, qui eas concesserint ex certa scientia, cum rationabilis subiunctione causæ prædictis nostris statutis, & ordinationibus derogare voluisse, atquè velle. Decernẽtes ipsas litteras ad aliquod ex eisdẽ Monasteriis, Prioratibus, & locis ipsius Congregationis, aliàs contra huiusmodi nostrorũ, statutorum, & ordinationum continentiam, atquè formã nullatenus extendi debere, necnon irritum, & inane quidquid in contrarium à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Rursus interdicimus omnibus, & singulis, etiam præmissa dignitate præditis, ne sub excommunicationis pœna, quam aliàs ipso facto incurrant, contra nostra statuta, & ordinationes huiusmodi, postquam eis illa innotuerint, vel facta de ipsis fides extiterit, quocunquè quæsito colore quempiam de dicta Congregatione super quouis ex illius Monasteriis, Prioratibus, & locis prædictis ratione tituli, siue commendæ, vel administrationis, aut pensionis huiusmodi, vel aliàs impetere, siue molestare quoquomodo præsumant.* Habetur hæc Bulla in Bullario Cassinensi in Eugenio IV. *constitut.*57. Ex qua ad intentum elicitur qualiter summi Pontifices intendant indemnitatem Monachorum, seu Regularium in Monasteriis commendatis. Quod maximè procedit in disciplina Regulari solùm Prælatis Regularibus relicta, & non concessa Commendatariis.

Quod etiam quarto elicitur ex natura ipsa *Commendæ*, & Commendatarij, *Commenda* enim nihil aliud est, quàm *depositum*, & *commendare* idem est, quod deponere in custodiam seu custodiæ causa *cap.nemo de elect.in* 6.*& l.Commendare* 186.*de verb.signif.l.lucius ff.depositi cap.*1.*de depos.*Rota *in Argentina Commendæ coram Coccino apud Farinacium p.*2.*decis.*672.*n.*3. Puteus *decis.* 25.*n.*2.*lib.*1.Simoneta *de reseruat.q.*69.*n.*2. Rebuffus *in prax.benef. de Commenda num.* 2. Gonzalez *super regul.* 8. *Cancellar.* §.8.*gloss.* 5.*n.*38. 12

Quemadmodum ergo depositarius alicuius rei, vel qui eam in deposito tenet, non vtitur ipsa cum detrimento sui Domini, sic nec Commendatarij in Monasteriis sibi commendatis poterunt habere iurisdictionem in his, quæ pertinent ad Regularem disciplinam, cum hoc esset in detrimentum Monachorum, & Monasteriorum. 13

Quinto, quia huiusmodi Commendæ, nisi cum grano salis, legitima authoritate, ob finem valdè honestum, & debitis circumstantiis concessæ sint, valdè odiosæ in Orbe Christiano, propter maxima inconuenientia, quæ ex ipsis sequuntur, reputari solent: vt propterea è Clement. 5. reuocatæ fuerint vt testatur Rebuffus *supr. num.* 11. & licèt commendæ temporales, id est ad aliquod tempus concessæ, olim in vsu essent, tempore scilicet Gregorij I. Pelagij I. & Leonis IV. modus verò (inquit Azor. *tom.*2. *Instit. mor. lib.*6. *cap.*31. *q.*2.) *quo alicui in perpetuum commendatur Ecclesia res noua est, & præter canones, vsu, & consuetudine in Ecclesiam inducta.* Propterea etiam Leo X. in Concilio Lateranensi, & Bulla *supernæ dispositionis* in tom. 1. Bullarij in Leone X. Bulla 7. sic dixerit: *Et quoniam ex commendis Monasteriorum, vt magistra rerum experientia sæpius docuit,* 14 15

Monaste

Monasteria ipsa, tam in spiritualibus, quam in temporalibus grauiter læduntur, quippe quorum ædificia partim Commendatariorum negligentia, partim auaritia, vel incuria collabantur, & in dies diuinus cultus in his magis diminuitur, passimque obloquendi materia personis præsertim sæcularibus præbetur non absquè dignitatis Apostolicæ Sedis diminutione, à qua Commendæ huiusmodi proficiscuntur, vt eorum indemnitati salubricis consulatur, volumus, ac sancimus, vt cum ille per obitum Abbatum, qui illis præerant, vacauerint, nullo pacto cuiquam possint commendari (nisi pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ Sedis, & ad occurrendum malitiis illam impugnantium pro temporum qualitate aliter nobis de fratrum nostrorum consilio visum fuerit expedire) sed de persona idonea iuxta præscriptam constitutionem eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates, prout decet, præfuturi sint. Hinc de huiusmodi Commendis, & Commendatariis aliqui obloquentes *Commendas* vocant, *comedendas*, & *Commendatarios Comestores.* Rebuffus autem acriter satis supra *num.* 10. ait, quod hæc commendarum *nimia indulgentia est princeps, & exitium totius*
16 *Reipublicæ Christianæ.* & referens incommoda, quæ ex eis sequuntur, pro primo affert quod *diuinus cultus minuitur.* Pro secundo, quod *animarum cura negligitur.* Pro tertio, quod *hospitalitas debita non seruatur.* Pro quarto, quod *ruinis ædificia patent.* Pro quinto (ait) *omnia iura, tam spiritualia, quàm temporalia ex Ministrorum defectu collabuntur, & fere læduntur, quia extranei qui istas Abbatias, vel Episcopatus possident, nihil nisi lac, & lanam quærunt.* Pro sexto inquit: *nam omnia iura Monasteriorum, & Ecclesiæ destruuntur, deuastantur, & deglutiuntur ab istis comestoribus.* Pro septimo, quod *bigamia contrahitur in Ecclesia*, quod intelligit, quia isti Commendatarij sæpius habere solent plures commendas, vel plura beneficia, vnum in titulum, alterum in commendam. Pro octauo autem, quod *decoloratur vniuersalis Ecclesiæ status*; quia *non est* (inquir) *sæcularis Abbas, qui Regulam seruet, vel disciplinam, nec qui præcipiat seruari.* Quamuis autem hæc incommoda à Rebuffo relata non semper ex eiusmodi commendis eueniant; cum sepe quoquè si viris piis, & timoratis concedatur, in ipsarum administratione rectè se gerunt, & conformiter ad mentem Ecclesiæ, quæ ipsis eas concedit; nihilominus fere semper odiosa sunt Monachis, seu Regularibus, quibus ij Commendatarij præficiuntur; eò quod videant sibi præfici sæculares, qui nihil, vel parum de disciplinam Regulari nouerunt, aut in praxi vn-
17 quam obseruauerunt. Cum autem, iuxta vulgaria iura *odia sint restringenda l. cum quidam ff. de liber. & posthum. cap. renouantes* 22. *dist. cap. odia de Regulis in* 6. vtiquè rectè sequitur horum commendarariorum authoriratem supra Monachos, & Regulares, vtpore odiosam, restringi debere, ita vt nullatenus extendatur ad ea quæ concernunt obseruantiam, seu disciplinam Regularem.

Accedit sexto ratio, quam tangit Rebuffus *supr. num.* 24. nam vt ait Pontifex Innocentius III. *in cap.* 2. de Capellis Monachorum *incongruum videbatur vt Regulares sæcularibus*
18 *supponantur*, vt propterea etiam dixerit generaliter in vrbe seruari, vt nullum *Monasterium titulo*, id est *Plebi sæculari*, vt Glossa ibi ait, *sit subiectum.* Cum igitur per commendationem Monasteria *sæcularibus supponantur*, vt euitetur hæc incongruitas necesse est dicere non supponi ipsis vllo modo quantum ad Regularia instituta. Sicut propter similem causam prohibentur iidem sæculares cum Regularibus habitare *cap. peruenit* 18. *q.* 2. & habere in Monasteriis aliquam potestatem *cap. dudum ead. caus. & quæst.*

Iuuant septimo alia, quæ tangit Rodriguez 19
tom. 2. *quæst. Regular. q.* 52. *art.* 8. *per errorem.* 9. & probant sufficienter Commendatarios Præfectos Monasteriorum non esse superiores illarum quantum ad Regularia instituta. Quia non conuenit rationi, vt homines dispares professione ita in vnum socientur, vt qui vnius professionis est præficiatur iis, qui sunt diuersæ, prout expresse habetur Clement. I. *de elect. in princ.* Nec quod quis præficiatur Ecclesiæ Regulari nisi in Regula sit instructus *cap. officij tui de elect.* vbi solùm id admittitur *postquam fuerit in Regula competenter instructus.* Nec quod aliquis velit esse magister antequam sit discipulus. *eod. cap. officij tui*, & *cap. si clericatus* 16. *q.* 1. Nec esse miles antequam tyro. *eod. cap. si clericatus.* Opposita autem euenirent, si Commendatarij sæculares vellent habere iurisdictionem super Monachos quoad obseruantias Regulares, & instituta Religionis.

Deniquè rem totam euincit communis pra- 20
xis totius Ecclesiæ per Orbem diffusæ, vno vel altero Commendatario per abusum, errorem, vel ignorantiam intruso excepto; quæ est, quod isti Commendatarij non se intromittant in iis, quæ concernunt Regularem obseruantiam Monachorum, quorum Monasteriis præficiuntur. Prout ad oculum cernitur in Eminentissimis Cardinalibus, quorum plures, quamuis sint Abbates Commendatarij perpetui plurium Abbatiarum Monachorum videlicet subiacentis, Farfensis, Assisiensis, & aliarum; & sint viri egregij, & maximæ authoritatis, nihilosecius nullatenus se ingerunt in regimine Monachorum quoad obseruantias Regulares, sed hoc totum relinquunt iudicio, & prudentiæ superiorum eorundem Monasteriorum, qui titulo Priorum, vel Proabbatum ea moderantur, & regunt. Si autem hæc est praxis Ecclesiæ, ipsa erit *optima legum interpres, l. si de interpretatione ff. de legib. l. Item si alias, l. sed & Iulianus* 7. *§. perinde ff ad Macedonianum*, & aliis iuribus, & DD. apud Gonzalez *supr. regul. octauam Cancellar. gloss.* 9. §. 1. *num.* 40. & *sequentib.* Nam, *quod lege non cauetur, in practica non habetur.* Bald. *in cap. nihil sub num.* 15. *de elect.* Tiraquellus *de pœnis temperand. causa prima num.* 87. Gomez *in regul. de annal. q.* 52. *num.* 2. & à praxi nunquam est recedendum *l. illud vsitatissimum* 19. vbi notat Baldus *ff. de excusat. tutor.* & Gonzalez. *supr.* §. 2. *numero* 65.

Nec suffragatur DD. Commendatariis etiam 21
perpetuis, quo commenda perpetua beneficij est titulus canonicus *cap. dudum il* 2. *de elect.* Rebussus *de pacific. cap. si plures* 21. *quæst.* 1. Rebussus *de pacific. possess. num.* 53. Lambertinus *de iur. patronat. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 6. *art.* 14. & parum, aut nihil distet à beneficio Gonzalez *supr. gloss.* 5. §. 8. *n.* 3. & 4. Ita vt propterea appelletur dispensatio palliata

palliata ad obtinendum aliud beneficium. Geminianus *cons.* 38. *num.* 11. Cassadorus *decis.* 33. *num.* 5. Mandosius *in reg.* 33. *quæst.* 30. *n.* 3. Et quod Commendatarij perpetui censeantur Prælati. Rota *decis.* 346. *num.* 2. *par.* 3. *diuers.* Gonzalez *supr. num.* 27. Et quod omnia iura de titularibus loquentia in commendatariis perpetuis sibi vendicant locum. Clement. fin. & ibi Imola *quæst.* 1. *num.* 6. *de procurat.* Mandosius *in Regul.* 33. *quæst.* 7. Gomez *in Regul. de trienn. quæst.* 5. *à num.* 11. *vsquè ad num.* 20. Qui etiam *in regul. de infirmis* §. *quibus non obstantibus* scitè ait, quod *commendæ nostri temporis ex vsu Patris familias hodie loco titulorum habentur.*

Hæc enim omnia solùm sunt vera de commendis, & Commendatariis, si suis terminis, & limitibus circumscripta, & definita maneant.

22 Hoc est quatenus Commendatarij sunt custodes, tutores, defensores, & administratores suarum Commendarum; quia in ordine ad istud munus habent iurisdictionem super personas, & bona ipsarum ad instar titularium, Beneficiariorum, & Prælatorum: non vero in ordine ad disciplinam, & obseruantiam Regularem talium personarum, quæ est quid diuersum. A diuersis autem non fit illatio iuxta vulgata iura, & diuersorum, diuersum est iudicium, *l. inter stipulationem* §. *sacram ff. de verb. obligat.* Stephanus Gratianus Marchiæ *decis.* 32. *num.* 8. *& decis.* 42. *num.* 10. Vnde Gomezius supr. *in fin. d. quæst.* 5. postquam plura liberaliter de huiusmodi Commendatariis dixit concludit: *Et ista omnia de plano procedunt quoad superiùs dicta: quoad alia vero, quæ concernunt statum Ecclesiæ, Commendatarius non æquiparatur Titulari.*

Ex quibus concernunt ea, quæ pro Commendatariis afferuntur ex litteris Apostolics iuxta formam Cancellariæ emanatis, & quibus tale munus ipsis conceditur. Illa enim *in regimine, & administratione eiusdem Monasterij, illiúsque bonorum, rerum, & iurium quorumcunquè in spiritualibus, & temporalibus cum plena, libera, & omnimoda potestate, facultate, & authoritate*

23 *faciendi, dicendi, gerendi, & exercendi omnia, & singula, quæ ad huiusmodi officium de iure, vsu, & consuetudine, priuilegio, aut alias quomodolibet spectant, &c.* limitanda sunt, vt nullatenus compræhendant ea, quæ spectant ad disciplinam regularem, seu obseruantias regulares illorum Monasteriorum: sed solùm ea, quæ conducunt ad munus, & officium Commendatariorum, quod solùm est, vt dixi, esse custodes, tutores, & defensores ipsorum, & administratores bonorum.

24 Huius tamen limitationis causa necessaria sumitur ex iuribus, Rotæ decisionibus, praxi totius Ecclesiæ, & aliis quæ adducta sunt; probant enim solùm hoc modo esse intelligendas eas litteras. Præsertim quia clausulæ generales restringuntur solùm ad ea, quæ specialiter sunt expressa, prout ex DD. & sacræ Rotæ decisionibus probat Barbosa *de clausul. claus.* 62. *num.* 1. in huiusmodi autem litteris nullo modo exprimitur, quod Commendatarij præsint Regularibus quoad Regularia instituta. Accedit, quod cum clausulæ regulentur secundum naturam dispositionis, cui sunt adiectæ, Cassadorus *decis.* 10. *num.* 4. *ad regul. Cancellar.* Caputaquensis *decis.* 521. *p.* 1. Marta *de clausul. p.* 1. *claus.* 176. *num.* 17. cum dispositio harum litterarum non sit constituere Commendatarios veros, Religiosos, cuius signum est, quod in plurimum sunt sæculares, & non coguntur professionem emittere in aliqua Religione, ita etiam non erit constituere illos capita Religiosorum, quantum ad obseruantias, & instituta religiosa.

Maximè accedit, quod cum constituere 25
Commendarios sæculares capita Religiosorum in his, quæ ad Regularia instituta, seu obseruantias spectant, sit in euidens præiudicium ipsorum Regularium; cum per illud authoritas superiorum omnino lædatur, & ipsi subiiciantur personis extraneis ab eorum instituto; ideo nunquam tales litteræ, nisi id expresè, & clarè contineant, præsumi debent ad id extendi. Quia Principis concessiones semper præsumuntur sine præiudicio tertiis *l. p.* §. *si quis à Principe ff. ne quid in loco publico cap. cum dilectus de consuetud. cap. dudum* 31. *de de priuileg. cap. quamuis* 8. *in fin. de rescript. lib.* 6. Rota *decis.* 21. *num.* 5. *de præbend. in nou.* Alciatus *de præsumpt.* 11. Lambertin. *de iur. patronat. lib.* 2. 3. *p. q.* 9. & alij, quibus adhæret Gonzalez *sup. regul.* 8. *Cancel.* § 4. *prohemial. num.* 21. Vt propterea ad illud præ- 26
iudicium euitandum quælibet interpretatio, etiam leuissima admittitur. Tiraquellus *in l. si vnquam verb. donatione largitus num.* 208. *C. de reuoc. donat.* Rota *decis.* 27. *num.* 4. *p* 2. *diuers. & num.* 6. & potiùs præsumatur obliuio Papæ, quàm quod velit derogare iuri tertij iam quæsito. Rota *decis.* 33. *num.* 5. *& num. fin. in fin. de preben. in antiq. & decis.* 3. *num.* 8. *de præben. in antiquiorib.* Et possint impropriari verba dispositionis, vt euitetur tale præiudicium *cap. super eo de offic. delegat.* Gonzalez *supr. gloss.* 28. *num.* 9. Et potiùs sit præsumendum rescriptum falsum, quàm quod voluerit Princeps tollere ius tertij, vt docuit Abbas *in cap. ex parte il* 2. *num.* 3. *& fin. de offic. delegat.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 9. *num.* 9. Gonzalez *supra num.* 10. Quæ omnia si rectè expendantur à DD. istis Commendatariis, nihil iuris prætendere poterunt super Regulares suarum commendarum, quantum ad Regularia instituta ipsorum.

Ad simile etiam intentum interrogatus hoc responsum quondam dedi:

IESVS MARIA.

IN casu proposito, An scilicet Abbas commendatarius Monasterij ordinis Cisterciensis possit acceptare professionem alicuius monachi illius Monasterij; posito quod sit Commendatarius perpetuus, & Episcopus alterius loci; licèt videatur ita fieri posse, eò quod commenda perpetua sit titulus canonicus *cap. dudum il* 2. *de elect. cap. si plures* 21. *q.* 1. Nauar. *cons.* 9. *num.* 2. *de præben. in nou.* Aloys. Riccius *in praxi rer. for. Eccles. p.* 4. *resol.* 346. Et plures alij aqud Barbosam *de iur. Eccles. lib.* 3. *c.* 9. *num.* 26. Ita vt commendatarius perpetuus ha- 28
beatur, vt Titularis, & reputari debet Titularis, habeatque

habeatquè liberam potestatem in temporalibus, & spiritualibus. Rebuffus *de pacific. possess. num.* 41. Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 2. *quæst.* 17. *num.* 13. Gonzalez *ad regul.* 8.
29 *cancell. gloss.* 5. §. 8. *num.* 13. Ac per consequens sit verè, & propriè Prælatus. Decius *in cap. edoceri num.* 4. *de rescrip.* Barbat. *cons.* 2. *num.* 18. *&* 25. *lib.* 2. Ludouicus Gomez *super reg. de Triem. quæst.* 5. *num.* 17. *& seq.* Rebuff. *cons.* 77. *num.* 1. Riccius *in collect. decis. collect.* 999. *vers. idem.* Gonzalez *super dicta gloss.* 5. *&* §. 8. *n.* 27. Rot. *decis.* 346. *num.* 2. *p.* 3. *diuers.* Buratt. *decis.* 610. *num.* 3.

30 Nihilominus non videtur illi concessa facultas ad acceptandam professionem Religiosorum; Fundamentum est, quia Monachi, & Regulares in his, quæ spectant ad Regularia instituta non subduntur, nisi propriis Prælatis, prout sepiissime sacra Rota decreuit, & signanter *in Montis Regalis iurisdictionis coram Coccino decis.* 157. *num.* 1. Et in alia eiusdem tituli coram eodem *decis.* 316. *num...* Ad quod accedit ratio, quod, cum professio sit contractus onerosus, vltro citroquè obligatorius, quo Professus fidem suam adstringit Deo, obligaturquè Religioni, & Religio ipsa obligatur Religioso ad retinendum eum, & alendum, & tractandum iuxta Religionis institutum: ideo solùm ad professionem admittere potest ipsa Religio, non extranea persona. *cap. Porrectum de Regular. cap. ad Apostolicam eod. tit. l. in omnibus ff. de act. &*
31 *obligat. l. sicut C. eod. tit.* Propter quam causam Episcopus quamuis de iure communi habeat suam intentionem fundatam ad exercendum potestatem, & iurisdictionem in tota sua Diæcesi, *cap. cum persona de priuileg. in* 6. *cap. omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. Roman. *cons.* 180. *num.* 4. *vers. habet enim Episcopus* Federicus de Sen. *cons.* 145. *num.* 6. *ante fin. vers. vnde si*
32 *aliquis.* Nihilominus non potest admittere professionem exemptum Abb. *eo cap. Porrectum num.* 12. Rosella *verbo Nouitius num.* 21. Angel. *verbo professio num.* 1. Syluester *verbo Religio* 3. *quæst.* 14. Armilla *verbo Nouitius num.* 11. & ibi Tabiena *quæst.* 8. *num.* 9. Nauar. *lib.* 3. *cons. tit. de Regular. in* 1. *edit. cons.* 6. *à num.* 2. *vsquè ad* 6. *in* 2. *cons.* 40. *à num.* 2. *vsquè ad* 6. Antonius Cuccus *lib.* 3. *instit. maior. tit.* 1. *num.* 62. Rodriguez *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 11. Azor. *lib.* 12. *instit. mor. cap.* 5 *quæst.* 4.

33 Vnde fere in terminis huius casus, quod non possit administrator Monasterij ad professionem admittere eò quod non sit legitimus superior (intellige respectu eorum, quæ concernunt Regularia istituta) tenent Syluester *in summ. verbo Religio* 3. *quæst.* 18. Angelus *verbo professio. num.* 1. Azor. *tom.* 1. *instit. moral. lib.* 12. *cap.* 5. *q.* 4. Sanchez *in præcept. Decalog. lib.* 5. *c.* 4. *num.* 75.

34 Nec obstat in fauorem præfati D. Episcopi, & Abbatis administratoris, quod in instrumentum commendæ sit apposita hæc clausula *committimus Regimen in temporalibus, & spiritualibus.* Hæc enim clausula limitanda est, vt non procedat in his quæ concernunt Regularia instituta, prout colligitur ex iuribus relatis, adiunctis decisionibus Rotæ. Et etiam quod clausula apposita ad vnum finem, ad alium extendi non debet; Et quia clausulæ regulantur secundum naturam dispositionis, cui sunt adiectæ, prout ex pluribus DD. probat Barbosa *de clausul. in genere numero* 4. *&* 8. Huiusmodi autem clausula, solum 35
ponitur in istis communibus Commendatariorum ad finem intentum ab Ecclesia, qui est; Commendatarij sint veluti tutores, & defensores Ecclesiarum, quæ illis commendantur, non verò, vt se intromittant cum Regularibus in ea, quæ spectant ad Regularia instituta.

Hinc communiter DD. dicunt priuilegia 36
concessa Abbatibus Regularibus non extendi ad Commendatarios etiam perpetuos, cum non profiteantur ordinem, siue Regulam Monachorum Abbatiæ illis commendatæ. Rodriguez *tom.* 3. *quæst. Regular. quæst.* 51. *artic.* 9. Tamburin. *de iur. Abbat. tom.* 1. *disput.* 16. *quæst.* 4. Hoc autem, quod est acceptare professionem Monachorum est proprium ius, & priuilegium superiorum Regularium, quia talis acceptatio est incorporatio acceptati ad Religionem, quæ non potest fieri, nisi ab eo, qui fuerit pars Religionis. Ne- 37
mo enim dat, quod non habet *l. traditio ff. de acquir. rer. domin. l. nemo plus* vbi Dec. & Cagnol. *ff. de reg. iur. l. si filius C. de donat. cap. quomodo de consecrat. dist.* 4. *cap. quod autem de iur. patronat. cap. nemo plus de reg. iur. in* 6.

Hoc autem eo fortiùs probant, quod secundum iura huius Religionis ex Sixto IV. & Clemente VIII. Benedictio Nouitiorum solùm committitur Prælatis Religionis, non verò Commendatariis, & ita istis nullo pacto censebitur concessa hæc potestas, nisi in litteris commendæ specialiter esset expressa cum derogatione priuilegiorum Religionis. Iura enim, & priuilegia Religionum sunt valdè priuilegiata, & non censentur reuocata, nisi isto modo.

Consequenter etiam non potest prædictus 39
D. Commendatarius aliquam Iurisdictionem exercere in Monachos, corrigendo, deponendo, &c. quando agitur de institutis Regularib. & de his, quæ pertinent ad Regularem disciplinam. Ita enim colligitur ex Rotæ 40
decisionibus relatis, quæ procedunt in terminis fortioribus, quando scilicet Episcopus est verus superior Monachorum, quia illi sunt Canonici Ecclesiæ Episcopalis, ad quod etiam deseruiunt plures aliæ decisiones à Rota emanatæ de eadem materia. Et eo efficaciùs, quod Pius V. in Bulla sua anno 1563. edita in fauorem ordinis Cisterciensis Motu proprio clarissimis verbis id prohibet dicens: *nullam in Monasteriis prædicti ordinis sibi commendata, & eorum Monachos iurisdictionem exerceant.*

COLVMNA

COLVMNA IMMOBILIS; seu de antiquissima, & continua Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ de Columna Cæsaraugustanæ.

SVMMARIVM.

Dissertationis Argumentum. num. 1.
Deipara vocatur Cathedra. *ibidem.*
Item Columna. *num.* 2.
Authoris intentum. n. 3.
Controuersiæ status. n. 4.
Cathedralitas quid importet ibidem.
Est ratio constituta Ecclesiæ Cathedralis. ibidem.
Cathedralis Ecclesia est quæ habet Episcopum. num. 5.
Ecclesia Romana Cathedra Petri. num 6.
Coniugium inter Episcopum, & Ecclesiam. numero 7.
Veritas hæc in facto consistit. num. 8.
Factum non prsumitur nisi probetur. num. 9.
Facta sunt sui natura incerta. num. 10.
Veritas pertinens ad historiam quomodo probanda. num. 11.
Historia venerabilis de admirabili fundatione huius Ecclesiæ. n. 12.
Apparitio SS. Virginis Mariæ super vnam Columnam. n. 13.
Habetur ex firmissima traditione. n. 14.
Reuelatio Beatissimæ Virginis. num. 15.
Author huius dissertationis. n. 16.
Decreta Curiæ Iustitiæ Aragonum. n. 17.
Veritas certa de aduentu Sancti Iacobi in Hispanias. num. 18.
Comprobatio Cathedralitatis. num. 19.
S. Iacobus Apostolus fuit Episcopus. n. 20.
An Apostoli fuerint Episcopi totius Orbis. numero 21.
Subordinati tamen dignitati Sancti Petri. ibidem.
An Sanctus Iacobus Episcopus Cæsaraugustanus. num. 22.
Apostoli Episcopi Ecclesiarum, quas fundabant. num. 23.
Testimonium Turpini Rhemensis. n. 24.
B. Thomæ de Villanoua. n. 25.
S. Iacobus sedit Cæsaraugustæ. num. 26.
Verbum Sedere *dignitatem Episcopalem denotat. num.* 27.
S. Iacobus munia Episcopalia Cæsaraugustæ exercuit. n. 27.
Facultas ordinandi Ecclesiasticos ministros propria est Episcopi. n. 29.
S. Iacobus ordinauit in presbyterum Theodorum. num. 30.
Erat quasi Vicarius, & Legatus Christi. n. 31.
Constituit Cæsaraugustæ. n. 32.
Sicut alij Apostoli faciebant in Ecclesiis, quas fundabant. num. 33.
Is Episcopus fuit Athanasius. n. 34.
Constat ex historiis. n. 35.
S. Rota decernit quod hæc Ecclesia fuerit Cathedralis. num. 36.
Probatio ex historiis efficax est ad intentum. numero 37.
Maximè cum versemur in antiquis. num. 38.
Præsertim in rebus Hispaniarum. n. 39.
Aulus Poëta Gallus corroborat Episcopatum Athanasij. num. 40.
Cathedralitas antiquissima huius Ecclesiæ non euertitur nisi per euidentes probationes. n. 41.
De tempore ad tempus quando valeat argumentum. num. 42.
Exempla de hoc. num. 43.
Præsumptio de Cathedralitate posteriori non tollit ipsam, sed potius ab ipsa tollitur. num. 44.
Oppositio ex cap. quis nesciat, *& Innocent. I. n.* 45.
A S. Rota diluitur. num. 46.
Approbatur hæc solutio à multis. num. 47.
Alij Apostoli præter S. Petrum fundarunt Ecclesias. num. 48.
Alia solutio. num. 49.
Verbum instituo *quid significet. num.* 50.
Verbum instituisse *in illo Canone, & Epistola Innocentij, quid importet. num.* 52.
Expositio quadrans Epistolæ Gregorij VII. num. 53.
Suadetur hæc expositio. num. 54.
Cathedralitas huius Ecclesiæ pro primo Christi sæculo ostensa. num. 55.
Pro secundo sæculo quomodo probetur. num. 56.
Ex decretis Curiæ Illustrissimi Iustitiæ Aragonum. num. 57.
Verba ipsorum. num. 58.
Dictio successiue *ordinem successiuum denotat. num.* 59.
S. Rotæ decisiones. num. 60.
Zuritæ testimonium. num. 61.
An alius Episcopus hoc secundo sæculo post Athanasium. num. 62.
Testimonia M. Maximi, & aliorum. numero 63.
Felix Episcopus pro tertio sæculo. num. 64.
Et Valerius, seu Valerus. num. 65.
Residentiam habuit in Ecclesia Sanctæ Mariæ. num. 66.
Testimonium Aymonij. ibidem.
Aliorum etiam. num. 67.
Item S. Rotæ. num. 68.
Vestigia, quæ actu remanent. num. 69.
Eadem Cathedralitas pro tertio sæculo colligitur etiam ex Prudentio num. 70.
Comprobatio pro quarto sæculo. num. 71.
Luitprandi testimonium. num. 72.
Reparata fuit hæc Ecclesia tempore Constantini Imperatoris. ibidem.
Aliæ ædificatæ. num. 73.
Synodus Cæsaraugustana habita in hac Ecclesia. num. 74.
In ea damnata hæresis Priscillianistarum. numero 75.
Prudentij carmina ad intentum. num. 76.
Pro quinto sæculo. num. 77.
Lucij Plauij Dextri testimonium. num. 78.
Francisci Biuarij. num. 79.
Alia ipsius Dextri. num. 80.
Detractores ipsius. num. 81.
Reiiciuntur. num. 82.
Innumeri authores illum recipiunt. num. 83.
Ipsique grauissimi. ibidem.
An sint dubia, & paradoxa, quæ in Dextro leguntur. num. 84.
Ipsius laudes. num. 85.
Qualis sit stylus eius libri. num. 86.

Erectio

Vel

Quid de Bullis quorumdam Pontificum ? num. 445.
Nomine donationis quid intelligant ? numero 446.
*Conclusio operis. num.*447.

IESVS MARIA.

COLVMNA IMMOBILIS, seu de antiquissima, & continua Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ de Columna Cæsaraugustanæ.

ARGVMENTVM.

1 *ATHEDRA CHERVBI-*
CA, seu *non inferior Cherubica*,
Dei Parens sanctissima in Hesy-
chio, *Orat. 2. de Deipar.* & *Ca-
thedra Regis portans omnia por-
tantem* in Hymno Græco de B. Virg. apud Bu-
teonem *pag.* 116. vocitatur. Quia nempe ipsa
est, vt clamat Ecclesia, *Sedes Sapientiæ.* Iure er-
go, meritoque Ecclesia Cæsaraugustana S.Ma-
riæ, eiusdem Sacerrimæ Virginis iussu erecta,
Apostolicisque Iacobi manibus constructa,
Cathedralitatem super cunctas alias, & cum insi-
gni Metropolitana, ea, quæ *S. Saluatoris* nun-
2 cupatur asserendam contendit. Eo quoque
quod dicitur *de Columna*, vulgo *del Pilar*; cog-
nomine namque isto non solum ipsa *Christipa-
rens* denotatur, quæ etiam *Columna* ab Andrea
Crerens. *Orat. 2. de Assumpt.* & Hymno Græco
apud eumdem Buteonem *pag.* 138. ac maxime
pag. 122. vbi *Columna ignea* dicitur: quin, & à
Cardinali Hugone in sua Cythara *Columna sta-
bilis*: sed & hæc *Cathedralitas* adumbrata vide-
tur cum *Columna* à *culmine*, iuxta Festum, vo-
cetur: seu quia *culmina sustinet* tanquam pri-
mum fundamentum. Eadem igitur Virgine iu-
stissima (quæ propterea à Ioanne Geometra
3. *hymn. 4. de B. Virg.* nuncupatur *ius dirimens li-
tes*) suppliciter interpellata, *Cathedralitatem*
eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, simulque pe-
rennem, stabilem, & immobilem, ab Eccle-
siæ primordiis ad hæc vsque tempora perman-
sisse; atque Sacræ Rotæ Romanæ decisiones,
quibus vtrumque asseruit, vindicandam pro-
posui. Vnam præcipue, cuius titulus est *Cæsar-
augustana Cathedralitatis*, coram Coccino pri-
ma die Martij 1630. in qua adeo exactè, do-
ctrinaliter, & copiose, hæc causa discutitur,
vt vix aliquid ipsi posse adiungi videatur: quæ
habetur impressa inter decisiones Recentiorum
*par. 5. decis.*353. Vnde propterea stemmate illo
vtor *Columna immobilis*, quo etiam ab anti-
quioribus hoc sacrum Templum notatum
video, & dicam *num.*107. Hæc scri-
bens in festo Assumptionis
eiusdem Sacerrimæ Vir-
ginis Matris anno
1654.

CAP. I.

Controuersiæ Status.

IN limine autem, vt basis dicendorum, præ- 4
mittendum, quid *Cathedralitas* sit, quidve
hoc nomen importet: ex eo namque lucidius li-
quescet præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ *de Columna*
Cæsaraugustanæ rem per illud indicatam ab an-
tiquissimis temporibus adaptari debere. Cum
ergo *Cathedralitas*, sit, vt Scholæ more loquar,
ratio constitutiua Ecclesiæ Cathedralis; quemad-
modum Ecclesia Cathedralis ea est, & dicitur,
in qua Cathedra Episcopalis, & Sedes Episco-
pi sita est, *cap. statutum de rescript. in 6. cap. ne* 5
pro defectu de elect. Rebuff. *in concord. tit. de col-
lat. §. 1. verb. Cathedralis.* Barbosa *de Canonic. &
dignitatibus cap. 2. num.* 4. sicut Parrochialis ea,
vbi residet Parrochus; ita etiam Cathedralitas
erit *Dignitas talis Ecclesiæ cathedralis de habendo
Episcopum in ea sedentem.* Abulens. *in cap. 1.
Matth. quæst.* 70. Barbos. *supra num.* 5. Quod 6
constat à simili de Ecclesia Romana, quæ ex eo
dicitur *Cathedra Petri*, quia in ea Sanctus Pe-
trus sedit. Ioannes Scotanus *contra hæretic. in-
terrogat. 5. de primatu Petri, & Eccles. Romanæ*
Cochier. *in Schol. ad preces primar. littera E. ver-
bo in singulis Cathedralibus.* Barbosa *supra*, &
Sacra Rota Romana relata *num.*87.& 88. Quæ 7
etiam *num.* 29. id colligit ex coniugio, quod
est inter Episcopum, & Ecclesiam: Vlterius
etiam id colligo ego, & eo quod Episcopus de-
bet esse *Doctor* iuxta Paul. 1. *ad Timoth.* 3. Do-
ctor autem, seu Magister *Cathedram* erigit, vbi
suam doctrinam doceat. Si igitur ostendatur
prædictam Ecclesiam S. Mariæ *de Columna* ab
antiquissimis temporibus Sedem fuisse Epis-
coporum, vtique ostensa manebit eius Ca-
thedralitas, & semper fuisse, ac esse Cathe-
dralem.

Quia tamen veritas ista ex illatum genere est, 8
quæ in facto consistit, scilicet in actuali fun-
datione, seu erectione dictæ Ecclesiæ cum Epis-
copo, & factum non præsumitur nisi probetur,
l. in bello, §. factæ, ff. de captiu. & post limin. re- 9
uer. l. si emancipat. 6. vbi Iason *C. de collat. l. 1.
C. de probat.* Mascard. *de probationibus, volum.2.
conclus.*732. *num.* 1. Quia facta sunt sui natura 10
incerta, *l. in omnibus, ff. de iur. & fact. ignorant.*
Mascard. *supra num.* 2. Barbos. *de axiomat.* 93.
num. 28. ideo diligenter probanda. Et quia ad
historiam spectat non nisi ex monumentis, Bre-
uiariis, historiis, & Chronicis, & Scripto-
ribus. Quæ probatio in puncto antiquæ Ca-
thedralitatis efficax est. Romanus *disceptat. fo-
rens. lib. 5. cap.*893. *num.*6. *& sequentibus.* Rota
relata *num.*25. Insuper ex indiciis, fama, & te- 11
stibus de auditu, & credulitate. Quia hæc om-
nia in factis antiquis sunt legitimæ proba-
tiones, vt late Mascard. *supr. conclus.* 733. ex
Iuribus, & Doctoribus, ac maxime ex traditio-
ne Ecclesiastica, quam soli perduelles hæreti-
ci contemnent, non Catholici, cum quibus
præsens est concertatio. Hæc igitur omnia per
17. sæcula à Christo nato vsque ad præsens de-
ducenda sunt. Vt idcirco Sacerrima hæc Eccle-
sia cum sua Patrona Deipara canere possit.

Beatam me dicent omnes generationes.

Inter

12 Inter quæ primum locum, & veluti originarium, ac fundamentalem reſpectu dicendorum, tenet hiſtoria illa omni ſæculo venerabilis de admirabili fundatione, erectione, ſeu conſtructione præfatæ Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Columna, facta iuſſu Deiparæ Virginis adhuc vi-
13 uentris, & Beato Iacobo Apoſtolo Cæſarauguſtæ agenti viſibiliter apparentis ſuper Columnam, ſeu Pilare quoddam marmoreum, primo Chriſti ſæculo, & anno eiuſdem Chriſti nati 37. vel 39. Quam veluti antiquiſſimam, & indubitatam traditionem conſtanter tuentur
14 innumeri, & grauiſſimi Hiſpanicarum rerum Scriptores, quorum plurimos Sacra Rota Romana de anno 1630. relata affert *num.* 21. & 22. & alij etiam, quos adducit D. Ioannes Solorzano *de iure Indiar. lib.* 1. *cap.* 14. *grauiter reprehendens nonnullos hæſitantes*, Michael Martinez à Villar. *in notis, ſeu ſcholiis ad decreta Curiæ Illuſtriſſimi Domini Iuſtitiæ Aragonum ſuper præcedentia dictæ Eccleſiæ fol.* 7. ac alij, qui poſt dictam Sacræ Rotæ deciſionem, & decreta ſcripſerunt, prout eſt D. Antonius Fuertes Quæſtor Magiſtratus Mediolanenſis *in hiſtoria de hac Eccleſia*, & Michael Erce Ximenez vtriuſque Iuris Doctor, & diligens Author *in lib. de prædicat. S. Iacob. in Hiſpan. par.* 1. *Tract.* 1. *cap.* 18. & ſequentibus: vbi tot fundamentis ex authoritate, & ratione petitis, totque authoribus rem
15 confirmat, vt vix aliud ad intentum deſiderari poſſit. Notet lector in hoc authore *cap.* 19. *num.* 28. reuelationem Beatiſſimæ Virginis circa hoc à quodam inſigni Religioſo Carmelita relatam, quam etiam refert Modernus quidam Cæſarauguſtanus *in commentar. ſuper hanc hiſto-*
16 *riam à pag.* 342. His porrò authoribus, & ſi indignus, innumerari ambio, cum eam amplectar *tom.* 2. *Annal. Carmelitar. ſub anno* 39. *n.* 11. Romæ typis edito anno 1650. antequam, vel minimam huius controuerſiæ notitiam habuerim; ſub compendio relatis, Vaſæo, Beutero, Goes, Garibai, Morales, Illeſcas, Zurita, & pluribus aliis. Abſtineo autem ab aliis authoribus recenſendis, ne actum agere videar: ſed non prætermittenda, quæ in decretis Curiæ
17 Illuſtriſſim. Dom. Iuſtitiæ Aragonum relatis *fol.* 7. ſic dicitur de dicta Eccleſia. *Quæ Angelicis manibus iuſſu ſacratiſſimæ Reginæ Virginis Dei Genetricis, dum adhuc in humanis ageret, authore Diuo Iacobo Maiori, Chriſti Apoſtolo, conſobrinoque conſtructa, erectaque fuit.* Vnde antiquitas, & dignitas illius Eccleſiæ vocatur fol. 6. *lon-*
18 *giſſima, honorificentiſſima, venerandiſſimaque.* Sicut etiam abſtinendum cenſeo à comprobatione alterius certiſſimæ veritatis, cui præſens innititur; de aduentu ſcilicet eiuſdem D. Iacobi Apoſtoli in Hiſpaniam; quia nec illam negat pars aduerſa, nec aliquis ſanæ mentis negare poterit, prout dixit Laurentius la Varre Gallicus author *in notis ad Tertull. lib. aduerſ. Iudæos, not.* 4. & quia *veritati iniurius eſt, qui vel eam ad iudicium trahit.* Et quia ita habetur expreſsè in Breuiario Romano iuſſu Vrbani Octaui poſt maximam diſcuſſionem.

* * *

CAP. II.

Vetuſtiſſima, & iugis Cathedralitas Eccleſiæ S. Mariæ del Pilar.

EX his porrò elicitur intentum huius Operis, nempe *Cathedralitas* præfatæ Eccleſiæ 19
ab hoc tempore, & anno Chriſti 37. vel 39. ex pleriſque motiuis: Primum (quod etſi à nullo ex patronis huius cauſæ tactum videam, efficax tamen eſſe credo) eſt, quia cum Apoſtolus Iacobus huius Eccleſiæ fundator, Epiſcopus fuerit, quia omnes Chriſti Apoſtoli Epiſcopi erant 20
ab ipſo Chriſto creati, prout ex Cyrillo, Chriſoſtomo, Theophilato, Ruperto, & aliis comprobant Cornelius *in Act. Apoſtol. cap.* 2. *verſ.* 3. & Suarez *in tom. de fide diſp.* 10. *ſect.* 1. *num.* 1. 2. 3. 4. & 6. ac maxime 7. vbi id probat ex Gloſſa 1. *Corinth.* 12. & pluribus Theologis *in* 4. *diſtinct.* 24. & præſertim ex D. Auguſtino *lib. quæſt. noui, & veteris teſtament. quæſt.* 97. dicente de Chriſto, *Priuſquam in Cælos aſcenderet, imponens manum in Apoſtolos, ordinauit in Epiſcopos*: proculdubio recte ſequitur hanc Eccleſiam ab ipſo fundatam à primo ſuæ erectionis initio fuiſſe Epiſcopalem, &, quod idem eſt, *Cathedralem, & Cathedralitatis* dignitate fulgentem; ſiquidem ab Epiſcopo in ea reſidente fundata fuit.

Corroborat etiam intentum plurium DD. 21
ſententia aſſerentium, Apoſtolos omnes, ne dum Epiſcopos, ſed & totius Orbis Epiſcopos fuiſſe, authoritate ipſis à Chriſto Domino delegata, ſubordinata tamen dignitati Sancti Petri, vtpote Apoſtolorum Principis, in quo erat ordinaria, & tranſmittenda per ſucceſſionem ad ipſius ſucceſſores. Sic enim elicitur ex illo *Euntes in mundum vniuerſum prædicare Euangelium omni creaturæ*, & ex eo hymni Eccleſiæ, vbi omnes illi vocantur *Eccleſiarum Principes*, & quia illis applicat Eccleſia illud Pſalmi *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram*, & in præfatione de Apoſtolis eos vocat *Rectores, Vicarios, & Paſtores.* Ac maxime ex Clemente Romano *in Epiſtola prima ad Iacobum fratrem Domini*, ideſt *minorem*, vbi in principio Epiſtolæ ſic: *Clemens Iacobo fratri Domini, & Epiſcopo Epiſcoporum, Regenti, Hebræorum ſanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ vbique Dei prouidentia fundatæ ſunt.* Quibus accedunt ex aliis Doctoribus Caietanus *in opuſc. Tract. de Authorit. Papæ*, Suarez *ſupr.* Bellarmin *lib.* 1. *de Roman. Pontif. cap.* 11. Petauius *de Eccleſiaſt. Hierarchia lib.* 1. *cap.* 5. *num* 8. referens Victorem Carthaginenſem Epiſcopum in quadam Epiſt. ſynodic. Binius *in not. ad Epiſt.* 2. *Anacleti* quæ habetur *tom.* 1. *Conciliorum*, Auguſtinus de Bellis *de abſoluta D. Petri Monarchia oppoſit.* 1. *ſolut.* 3. Cornel. à Lapide *in* 1. *Petri cap* 5. *circa illa verba, Qui in vobis eſt.* Si enim hoc eſt verum (quod ego credo veriſſimum) vt idcirco illud ſecutus fuerim in meis Conſultis *conſulto vlti-*
mo num. 46. antequam huiuſmodi controuerſia 22
mihi nota eſſet; manifeſte etiam ſequitur Diu. Iacobũ, qui Epiſcopus erat totius Orbis, etiam fuiſſe Epiſcopum Cæſarauguſtanum, & Eccleſiam ab eo in ea Ciuitate erectam fuiſſe Epiſcopalem,

palem, & Cathedralem, vtpotè institutam, & fundatam ab Episcopo eius Ciuitatis, & in illa sedente. Sicut etiam nullus negare poterit quin Ecclesiæ Asiæ, quas fundauit D Ioannes Apostolus, dicente D. Hieronymo *de Scriptor. Ecclesiastic.* de ipso, *Totas Asiæ rexit, gubernauitque Ecclesias*, fuerint verè Episcopales, & Cathedrales, propter coniunctionem quidem cum illo, qui erat Episcopus illarum. Fuisse autem Ioannem Episcopum Ephesi clare docet Bellar-
23 min. *lib.2. de Roman. Pontif. cap.7. §. respondeo, in primis.* Ex quo infertur idem dicendum de illo respectu aliarum Ecclesiarum quas fundauit. Et ita Augustinus de Bellis *supr. opposit.2. num 26.* ait, *Omnes Apostoli appellari solent Episcopi illarum Prouinciarum, quas erudiendas in fide susceperunt, vt Andreas Achaiæ, Bartholomæus Armeniæ, Matthæus Ethiopiæ.* Et in terminis præsentis casus D. Iacobum appellant Episcopum Cæsaraugustanum, Abbas Carrillus *in hist. S. Valeri in aduertentiis*, §. *Ædem hanc*, recens author Cæsaraugustanus *in comment. ad histor. Virg. del Pilar. pag.* 190. Murillus *in fundat. Capell. Angelic. cap.* 20. referens Anonymum quemdam exterum, & Dom. Alphonsum de Mendoza, idque late corroborans variis fundamentis.

24 Ad ea, vt credo, accedit non incongruum aliud ex eo desumptum fundamentum, quod Turpinus Rhemensis Archiepiscopus *in Tractatu quodam de gestis Caroli Magni* dicato Luitprando Aquisgranensi Decano, loquens de sancto Iacobo, Apostolo, quem dicit Hispaniam appulisse, & in Galletia Euangelium prædicasse *cap.* 19. ait: *Sicut per B. Ioannem Euangelistam B. Iacobi fratrem in Orientali parte apud Ephesum Christi fides, & Apostolica Sedes instituitur, sic per B. Iacobum in Occidentali parte Regni Dei apud Galletiam fides eadem, & Apostolica Sedes constituitur. Hæ sunt proculdubio Sedes, Ephesus scilicet, quæ est ad dexteram in Regno terreno Christi, & Compostella, quæ est ad sinistram; quæ videlicet sedes his duobus fratribus filiis Zebedæi in diuisione Prouinciarum contigerunt: quia ipsi petierant à Domino vt vnus ad dexteram in Reg-*
25 *no eius sederet, & alius ad læuam.* Cui concinit etiam B. Thomas de Villanoua Valentinus Archiepiscopus *in concione S. Iacobi* dicens: *Ad minus in hoc Regno Cælorum, Ecclesia, petitionem illorum impletam videmus. Nam Ioanni Sedes data est in Asia, quæ est ad dexteram Ierusalem, & Iacobo in Hispania, quæ est ad sinistram partem.* Quemadmodum ergo Ioannes Apo-
26 stolus, vt dixi, in Ecclesiis Asiæ, Ephesi maximè, sedit vt Episcopus, prout elicitur ex Euseb. *lib.* 3. *cap.* 23. & Niceph. *lib.* 3. *cap.* 16. in cuius signum *insigne Episcopale gestabat*, teste eodem Niceph. *lib.*2. *cap.* 44. idem erit di-
27 cendum de Iacobo Cæsaraugustæ agente. Verbum enim *sedere*, quo vtuntur Turpinus, & Villanoua, dum de Iacobo, & Ioanne loquuntur, dignitatem Episcopalem denotat, vt etiam indicant Origines *Tract.* 24. *in Ioann.* Tertullian. *de præscriptionibus cap.*36. Osius Cardinalis *lib. de confess. fid. cap.* 28. de Paulo agens, & Cardinalis Cusanus *lib.* 1. *concord. cap.*16. de Ioanne. Et quia vtraque Ecclesia Cæsaraugustana, & Compostellana eiusdem Iacobi Apostoli filiæ sunt; vt propterea indiuiduam, & singularissimam Confraternitatem habeant, publico etiam instrumento super hoc confecto Compostellæ 19. Iunij 1536. cuius agit mentionem in commentariis pag. 281. Cæsaraugustanus ille modernus author supra relatus *num.* 15.

Sedisse autem Iacobum Cæsaraugustæ veluti Episcopum eius Ecclesiæ ex eo clare hauriri potest quod in ea Ecclesia munia Episcopalia exercuit, Presbyteros ordinando. Etenim facultas ordinandi Ecclesiasticos ministros soli Episcopo competit; prout ex Epiphan. *hæres.* 75. Hieronymo *epist.*75. *ad Euagrium*, Augustino *in Breuiculo 3. cap.*5. Chrisostomo, Theophilato, & Theodor. *in* 3. & 4. *cap.* 1. *ad Timoth.* ac ex Conciliis Niceno, Hispalensi, Antiocheno, Ancirano, Carthaginensi, ac nouissimo Tridentino, eliciunt DD. & Theologi. Eam vero Sanctum Iacobum exercuisse ordinando in Præsbyterum Theodorum eius discipulum colligit eadem Sacra Rota de anno 1630. *num.* 22. §. *quo vero* ex Dextro, Biuario eius commentatore, M. Maximo, Vgone Portugalensi, Beuter, Blanchas, Morales, Mauro, Castella, Pereda, Padilla, Ribadeneira, Cianca, Valdes, Comestabili Castellæ; Carrillo, Murillo, & Pennoto, quibus iungo ego Episcopum Taionem *in historia de fundatione Capellæ sanctæ Mariæ de Pilari* inferius referenda Clamps Doctorum Canonicum Barcinonensem *in histor. de S. Oleguer. fol.* 31. & 32. asserentem Sanctum Iacobum præsidem fuisse dictæ Ecclesiæ, & in ea Episcopos, Presbyteros, & Diaconos consecrasse. Quod non primus asseruit Beuter, prout eadem Rota *num.*46. etsi non assertiuè, sed argumentando dixit, cum ante illum extent duo Summi Pontifices, scilicet Leo Tertio, & Calixtus II. apud eundem Beuter *lib.1. cap.*24. & Biuarium *in comment. ad dexteram pagina mihi* 71.

Casu porrò, prorsus, & omnino negato, 31
quod Iacobus Apostolus Cæsaraugustæ moram trahens Episcopus non esset, ac proinde, quod proprerea Ecclesia ab ipso extructa Episcopalis, aut Cathedralis appellari non posset; cum in ipsa vt Episcopus non sedisset: nihilominus quia ipse, Apostoli authoritate qua fungebatur vt Vicarius Christi, quales erant omnes Apostoli, vt ait Becanus *tom.*5. *opuscul. lib.*2. *cap.*4. *num.* 3. etsi alio, & inferiori modo, quo Petrus: & vt Legatus eiusdem Christi (quia tales etiam erant omnes Apostoli, prout colligunt Doctores, specialiter Cornelius *in epist. ad Roman. cap.*1. *vers.*5. ex illo Pauli 2. Corinth.6. *Pro Christo legatione fungimur*: & *ad Ephes.* 6. *Pro quo legatione fungor*) Episcopum in ea constituit, qui in ea sederet, munia Episcopalia exerceret, & Christi gregem vt pastor ordina- 32
rius regeret, nullus refragari poterit, quin talis Ecclesia ab eo tempore *Episcopalis, & Cathedralis* dignitate poriri debeat. Singula autem hæc constent. Primum quidem de potestate consecrandi, & constituendi Episcopos in Eccle- 33
siis, quas fundabant ex Tertulliano, Cypriano, & Irenæo, quos refert Pamel. *ad Tertullianum de præscriptionibus aduers. hæretic. cap.* 20. Francisc. Bursatio *consil.* 125. & 126. Villar. *in notis ad decreta relata littera E*, & contra Salmatium Nouatorem Petauio *de Ecclesiast. Hierarch. lib.* 1. *cap.* 2. ac Tirino *controuers.* 8. *de pastoribus Eccles.* Et quia talis erat consuetudo Apostolo

Apoſtolorum dum Eccleſias fundabant. prout ex eiſdem Tertulliano, Irenæo, & Burſario diſe te affirmat Rota noſtra *num.* 39. addens etiam in teſtem Georgium Ederum *lib.* 2.*c.*12. *concluſ.* 13. *& cap.* 5 *concluſ.* 2. *&* 4. Addo Tirinum relatum, & Barboſam *de Epiſc.tit.*1.*cap.* 3.*n.* 1. Alioquin nec rectè, nec prudenter Eccleſiis quas erigebant, prouidiſſent. Quod maxime procedit in D. Iacobo, qui poſt modicum tempus Hiſpanias erat dimiſſurus, Hieroſolymam reuerſurus. Secundum vero, quod videlicet S. Iacobus id vere fecerit, admittit eadem S. Rota loco relato ex eiſdem hiſtoriis, & authoribus, qui dicunt Sanctum Iacobum ordinaſſe in Presbyterum dictum Theodorum, quos ſupra adduxi. Is porro Epiſcopus à D. Ia-
34 cobo Cæſarauguſtæ tunc conſtitutus, fuit Athanaſius, qui à Dextro in Chroninicon Ann. Chriſti 50. vocatur *primus Epiſcopus Cæſarauguſtanus*, & *Diſcipulus Sancti Iacobi*, & de eo canit M. Maximus *in epigrammate* adiuncto eius Chronicon. Cæſarauguſtæ 1619.

Primus Athanaſius noſtra ſit Præſul in Vrbe,
Angelicæque Domus Paſtor honorificus.

Has porro hiſtorias Dextri, & M. Maximi, fidem, humanam vtique, mereri, dum loquar de ipſo Dextro in quinto ſæculo, & de Maxi-
35 mo in ſexto, oſtendetur. Intentum autem præſens de Epiſcopatu iſtius Athanaſij latè confirmant Baſeus, Beuteri Morales, Padilla, Murillus, Carrillus, & generaliter omnes qui Catalogos Epiſcoporum Cæſarauguſt. deſcribunt.

36 Vndæ prædictis conſideratis S. Rota Romana de ann. 1630. in præcedentibus relata amplectitur *num.* 80. quod præfata Eccleſia *del Pilar* fuerit antiquitus *Cathedralis*. Quod probat ex teſtimoniis authorum, qui id expreſſe aſſerunt; videlicet Aymonis, ſeu Aymonij antiqui Monachi, Martini Garziæ, Zuritæ, Hieronymi Romani, Mauri Caſtellæ, Valençuelæ, & Franciſci de Aynſa. Eis iunguntur Murillus *in fundatione Capellæ del Pilar cap.* 18. *& duobus ſequentibus.* Gabriel Pennotus *in hiſtor. Tripart. lib.* 2. *cap.*30. *num.*9. *verſ. Quam ſententiam,* Michaël Erze Canonicus Legionenſis, & Regius Capellanus *in Tract. prædicat. S. Iacobi par.* 1. *Tract.*1. *cap.* 19. cum tribus ſequentibus, Regens Villar, *in ſcholiis ad ſententiam Illuſtr. D. Iuſtitiæ Aragonum litteris I. K. L. M.* Antonius Fuertes in hiſtoria relata *cap.* 8. Probationem autem ex hiſtoriis fidem mereri, ex *cap. cum cauſam* 13. *de probat.* DD. ibidem habe-
37 tur: & tradunt Bartolus *in l.* 1. *num.* 22. *ff. ſi certum pet.* Ripa *num.*27. Alciatus *num.*28. Gratian. *tom.* 5. *diſcept. Forenſ. cap.* 893. *num.* 6. *Larea* 17. *deciſ. num.* 29. *tom.*1. Valençuela *conſil.* 33. *num* 84. & alij apud Barboſam *in d. cap.*
38 *cum cauſam num.* 4. Maxime cum verſemur in rebus antiquiſſimis, in quibus leuiores probationes ſufficiunt; prout firmat eadem S. Rota de anno 1630. *num.* 81. ex Baldo, Socino, Couarru. & aliis Ac præcipuè in rebus Hiſpaniæ Regionis, in qua propter Gentilium perſecutiones, Maurorum inuaſiones, Regnorum-
39 que reuolutiones, Chriſtianorum antiquitates iacturam magnam paſſæ ſunt; ſicut non ſolum Suarez, & Gaſpar Sanchez ab eadem Rota *num.* 83. in hoc recepti, ſed & omnes ferme eius nationis Scriptores, paſſim deplorant. Et hanc fidem eius hiſtorias mereri ſcribunt Garzia *de nobilitate gloſſ.* 7. *num.* 18. *fol.* 195. Mexia *in l. regia Tolet. in* 24. Otalora *de nobilit.* 2. *par. c.*4. *num.* 3.

Non vidit autem Sacra Rota relata, etſi diligentiſſimè antiquitatis monumenta euoluerit, 40
Aulum Hallum Poëtam Burdegalenſem, qui à 500. circiter annis in viuis erat, & librum de Aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam metricé compoſuit, Typis mandatum, & eruditis notis illuſtratum per Ioannem Tamaium Salazar Matriti anno 1628. Hic ergo apponenda huius inſignis, & peruetuſti Poëtæ carmina, quibus D. Iacobum Cæſarauguſtæ commorantem Athanaſium in Epiſcopum ordinaſſe demonſtrat.

Moreque Apoſtolico, duodeno cingitur almo
Concomitum Choro, quos plane myſticè ſacrat
Eccleſiæ officiis: nam Baſilio, Pia iunctim,
Maximo, Chryſogono, Athanaſio detulit altum
Ordinis officium.

Epiſcopatum videlicet, qui ſupremus Ordo eſt.

Cum autem ex dictis ſatis ſuperque comprobatum maneat ius Cathedralitatis hoc tempore primi ſæculi præfatæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ *del Pilar* conueniſſe, idcirco pars aduerſa animaduertere debet, quod ſi per euidentes probationes non conuincat talis *Cathedralitatis* mutationem contigiſſe, ſemper credendum eſt eam perſeueraſſe: quia ſicut certum eſt, quod à tempore ad tempus valet argumentum, *l. omnes,* §. *à barbaris, ff. de re milit. l. non eſt neceſſe, ff. de probationibus,* Euerardus *in topic. legalibus, loco* 42. ſic etiam certum eſſe debet, quod à tempore præterito ad futurum rectè inferatur, *cap. cum ad ſedem de reſtitut. ſpoliat. l. ſiue poſſidetis, C. de probat.* Sigonius *de Epiſcop. Bononi. in princip.* Villar. *in not.* ſeu *ſcholiis ad Decr. Curiæ &c. littera* S. Imo de præteritis ad præſens etiam valet argumentum, ita vt ex eo quod fuit tempore præterito colligitur idem eſſe in tempore præſenti. Sic enim qui fuit excommunicatus tempore præterito, etiam præſumitur nunc excommunicatus. *cap. ſicut nobis de ſentent. excommunicat. & cap. propoſuit de Cleric. excommunicat.* DD. ibidem, & Maſcard. *volum.* 2. *concluſ.* 704. *n.*1. *& ſequent.* Et qui olim dominus fuit, & hodie dominus præſumitur, *l. ſiue poſſidetis. C. de probat.* Felin. *In cap. ſcribebam poſt n.* 3. *de præſumpt.* Rota *deciſ.* 4. alias 124. *de probation. in nouis.* Maſcard. *ſupr. num.* 4. *&* 5. Hinc optime Rota in ſuperioribus adducta de ann. 1630. *numero.* 84. *&* 85. ait, quod præſumptio de Cathedralitate poſteriori, non tollit iſtam priorem, ſed potius tollitur ab ipſa. Intellige, vt dixi, ſi manifeſtis documentis pars aduerſa non probet contrarium, quod non facit.

(Right-margin numbers in this column: 41 beside "Cum autem ex dictis ſatis ſuperque compro-", 42 beside "nes, §. à barbaris", 43 beside "tempore præſenti. Sic enim qui fuit excommu-", 44 beside "optime Rota in ſuperioribus adducta de ann.")

Nec eſt magni momenti, quod contra dicta opponitur *ex cap. quis neſciat* 11. *dict. int.* & Innocentio primo *epiſt.* 1. *ad Decentium Epiſcopum Eugubinum* ſic dicente. *Præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque inter adiacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores conſtituerunt ſacerdotes: aut legant ſi in iſtis Prouinciis alius Apoſtolorum inuenitur, aut legitur docuiſſe.* 45
Etenim, prout eadem Sacra Rota *num.* 34. & deinceps vſque *ad* 41. diſertiſſime ait, mens huius 46

huius Pontificis, & illius Canonis, est, nullum etiam ex Apostolis fuisse, qui eas Ecclesias instituerit, aut prædicta egerit sine mandato, iussu, aut permissione B. Petri Apostolorum Principis, cui videlicet ea competebant potestate ordinaria, quatenus erat supremum caput totius Ecclesiæ, & Christi Vicarius: non vero quod Apostoli alij non potuerint ea facere, aut non fecerint, vt Christi Legati, & authoritate ipsius delegata ab ipso, sciente, & consentiente eodem Petro. Quam esse genuinam huius nodi solutionem recipiunt plures DD. quos ipsa Rota refert, quibus adhærent decreta relata Curiæ
47 Illustrissim. Iustitiæ Aragonum de anno 1605. *num.* 17. & doctissimus Villar. *in notis*, seu *scholiis ad ipsa*. Michaël Erce *de prædicat. S. Iacobi in Hispan. par.* 1. *Tract.* 7. *cap.* 7. Paulus Belli *in Gloria Messanen. cap.* 7. adeo vt prudens nullus contra eam nec mutire permitti debeat. Præsertim cum conformis sit plurium Ecclesiarum traditioni, quæ primos fundatores aliquos præter Petrum ex Apostolis agnoscit, vt Mediolanensis Barnabam, Hispanicæ, & Gallicæ Paulum, Asiaticæ Ioannem, Africanæ Simonem Cananæum, Armenicæ Bartholomæum, Ethyopicæ Matthæum, & aliæ alios; prout historiæ Ecclesiasticæ earum nationum, & Bellus relatus ostendunt. Petro autem sciente, & consentiente venisse S. Iacobum in Hispaniam diserte affirmat Iulianus Petri *in suis aduersariis n.* 437. *&* 438. quem ad hoc intentum affert Erce relatus.

49 Liceat tamen mihi huius epistolæ Pontificiæ, & Canonis, aliam adhibere solutionem, quam credo esse genuinam, & textui aptissimam; nec contra ipsam aliquid opponi posse, quod eam euacuet. Sumitur autem ex proprietate huius verbi *Instituo*, quod habetur ibi *instituisse*. Etsi
50 enim illud sæpe significet idem, quod *incipio*, iuxta illud Cicer. *pro Cluent. Quæso vt me iudices, sicut facere instituistis, benignè, attentèque audiatis.* & *in Verrem, vt institui dicere.* Sæpius tamen, & proprius forsan, sumitur pro eo quòd est *doceo, instruo*, &c. sic Paulus 2. *ad Timoth.* 4. dixit: *Assecutus es meam doctrinam, institutionem,* &c. sic Cicero *pro Quintio* dixit, *quem tu à puero instituisses*, & pro Cælio, *adolescentem instituere*: & 2. *de Orator. Rudem ad dicendum instituere.* & Quintilianus. *lib.* 1. *cap.* 7. *Ad lectionem aliquam instituere.* Mille alia prætermitto, quia participium *institutum*, seu *instituta* ab hoc verbo deriuatum, id manifeste demonstrat. Ver-
52 bum ergo illud *instituisse* in præfato Canone, & Epistola Innocentij, in hoc secundo sensu, non in primo, accipi debet. Ita vt sensus sit, nullum, neque Apostolos *instituisse* dictas *Ecclesias*, idest, dedisse illis leges, ritus, cœremonias, &c. nisi Petrum, & eius successores. Propterea enim in titulo præfixo eidem Canoni dicitur *Ab omnibus obseruari debet, quod Romana seruat Ecclesia.* Et infra, Ecclesia Romana vocatur *Caput institutionum.* Et inferius. *Quem morem teneat.* Adhuc inferius: *Si qui in Romanæ Ecclesiæ institutionibus aberrant, &c.* Non ergo in hoc textu negatur id, quod in præsenti intenditur de fundatione, seu erectione dictæ Ecclesiæ, & creatione pro illa Episcopi, Presbyteri &c. sed de institutionibus, ritibus, aut cœremoniis Ecclesiasticis, quæ temporis cursu ab Ecclesia Romana fuerunt mendicata. Legatur textus illius Canonis, imo tota illa distinctio 11. & constabit hanc esse legitimam illius intelligentiam. Nec refert si dicatur quod ibi etiam dicitur nullum Apostolum illis Regionibus aliquid *docuisse*: Hoc enim verbum, iuxta subiectam materiam, idem est quod dedisse dictas institutiones, leges, ritus, cæremonias, &c. quia ista ab Ecclesia Romana postea sunt accepta.

Quæ etiam expositio optimè quadrat Epistolæ Gregorij VII. ad Reges Hispaniæ, quæ est 53
lib. 1. *epist.* 64. vbi de septem Episcopis ab Vrbe Roma in Hispaniam missis, dicit instituisse populos, Christianitatem fundasse, Religionem plantasse, & ex eis susceptum esse Religionis exordium. Hæc etenim omnia, præterquam quod nihil derogant eis, quæ Sanctum Iacobum recisse dixi, quatenus supra ea addunt aliquid, solum denotant, Hispaniam instructam fuisse ab huiusmodi Episcopis quoad institutiones, ritus, & cæremonias Ecclesiæ Romanæ.
Quam expositionem voluntariam non esse, sed 54
omnino legitimam suadet primo intentum Papæ in illa epistola, quod erat monere Reges Hispaniæ, vt reciperent ritum, & Breuiarium Romanum. Secundo, illa verba, *& officium in diuinis cultibus ostenderunt.* Tertiò, quod Pontifex ibi se remittit ad Epistolam Innocentij Primi relatam, quam nihil præter hoc continere, ostensum est.

Habetur igitur ex dictis satis roboratum, 55
primo Christi sæculo Ædem Beatissimæ Virginis *del Pilar* dictam, Cathedralitatis dignitate in Cæsaraugustana Vrbe potitam fuisse. Nunc iam idem probandum sequentibus sæculis.

Quod enim eadem Cathedralitas præfatæ 56
Ecclesiæ Sanctæ Mariæ *del Pilar* primo sæculo inchoata, etiam secundo perseuerauerit, esto, propter monumentorum inopiam, quę ob Gentilium persecutionem perierunt, non ita clare comprobari queant; nihilominus si ea, quæ in superioribus dixi, recolantur, vberior probatio necessaria non erit. Si enim, iuxta dicta superius *n.* 41. à præterito ad futurum; imo etiam ad præsens, recte infertur, nisi oppositum manifestis argumentis ostendatur si primo sæculo præfata Ecclesia *Cathedralis* fuit, talis etiam debebat esse secundo, nisi pars aduersa oppositum ostendat. Quod cum nullatenus efficere possit, causa cadet, & subsistet pro hoc etiam sæculo *Cathedralitas* eius Ecclesiæ. Sed
specialiter intentum corroborat, quod in cōtra- 57
dictorio iudicio, & causa vertente, inter hanc Eccl. & Cæsaraugustanum Antistitem, partibus auditis, pronunciatum est de anno 1502. prout refertur in decretis Curiæ Illustriss. Iustitiæ Aragonum *n.* 4. à Vicario Generali Archiepiscopi Cæsaraugustani, dictam Ecclesiam S. Mariæ Cathedralem fuisse à primordiis Christianitatis (scilicet primo sæculo) vsque ad translationem, seu vnionem; ac propterea non debere subsidium charitatiuum soluere. Illis verbis: *Constat etiam quod d. Ecclesia, in qua gloriosa Dei Genitrix Virgo, dum in humanis ageret B. Iacobo Apostolo mirabiliter super Pilare marmoreum Angelicis manibus deportatum apparere dignata est; in qua* 58
primaria sedes Cæsaraugustana per multa annorum curricula collocata fuit, Beato Braulio, & aliis dignissimis Episcopis successiue præsidentibus. Sic enim expēdātur illa per multa *annorū curricula*, & illud *successiue*

ſucceſſiue etiam comprehendi præſens tempus
59 ſecundi, & tertij ſæculi, facile innoteſcet. Præſertim, cum dictio illa *ſucceſſiuè* ordinem ſucceſſiuum denotet, vt *in l. auia in princip.* vbi Gloſſ. *ff. de condit. & demonſtrat.* Surdus *conſil.* 365. *num.* 9. Quin etiam præcedentium qualitatum repetitionem indicat, iuxta Rotam *deciſ.* 453. *num.* 1. *in fin.* apud Farinac. *par.* 2. *recent.*
60 Barboſa *de dictionibus dict.* 387. Vnde etiam hoc ſecundo ſæculo perſeueraſſe hanc Cathedralitatem Eccleſiæ S. Mariæ ſupponunt Rota coram Motmanno de anno 1633. *recent. par.* 6. *deciſ.* 177. *num.* 7. & maxime Rota alia de ann. 1630. ſæpius recitata *num.* 50. vt inferius expendetur, & fere omnes authores relati pro principali intento huius operis, maxime Zurita, qui veluti
61 Princeps eſt inter hiſtoricos Aragoniæ, & *in Indicibus ad annum* 889. diſerte affirmat, *Heleca, & Senniori, ac ſuperioribus, poſterioribuſque Epiſcopis*, ideſt, tam illis qui *Helecam*, & *Senniorem* præceſſerunt, quam qui poſtea ſecuti ſunt, hanc ſacroſanctam Ædem, *ſedem*, ac *domicilium* præbuiſſe. Epiſcopi ergo huius ſæculi; & omnium ſequentium in ea ſederunt. De hoc Zuritæ teſtimonio iterum dicetur cum Rota de anno 1630. *n.* 109. eiuſdem deciſionis.

62 Nec deeſt fundamentum, vt dicatur, hoc etiam ſecundo ſæculo aliquem extitiſſe Epiſcopum Cæſarauguſtæ in eius Vrbe Cathedrali Eccleſia ſedentem poſt Athanaſium, & alium Theodorum, *Epitectum* videlicet, ſeu *Epitatium*, quem commemorat Flauius Dexter *ad annum* 105. qui huic ſæculo correſpondet: de eo enim dicit: *S. Eugenius, M. Marcellus rem primatus Hiſpaniæ confert cum Viris ſanctis, & primariis Epitecto Cæſarauguſtano, &c.* in Concilio nempe Toletano, ad quod Epiſcopos conuocauerat, teſte Biuario *in comment. ad eumdem eo anno* 105.
63 *num.* 6. De eo quoque M. Maximus loquens de primis Cæſarauguſtanis Antiſtitibus in Hymno ſic loquitur:

Laudo te nunc Athanaſi ſacrate;
Teque præſtanti Theodore cantu,
Non minus noſtris Epitete Præſul
Dignus es odis.
Tertium, & primum videt ipſe Iberus
Fortiter paſſum, ſed enim ſecundum
Sacra per tractus Lybicos ſerentem
Clara Syrene.

Adſtipulantur inter Celtiberos Scriptores de Epiſcopis etiam Cæſarauguſtanis loquentes Carrillus, & iunior ille Cæſarauguſtanus, ac etiam Dexter ſub anno 185. dicens; *Plurima Collegia iuuentutis per Hiſpanias ad Clerum inſtituendæ, præſertim Cæſarauguſtæ, Tarraconæ, Hiſpali, Carthagine, Toleti, Bracaræ, Auguſtæ, Illiberi, præcipuis Vrbibus, Præſulum diligentia eriguntur.* Ex his enim liquido conſtat Præſulem Cæſarauguſtanum aliquem eo tempore extitiſſe, cuius diligentia Cæſarauguſtæ Collegium iuuentutis imbuendæ inſtitutum fuerit; prout Eccleſiæ antiquæ vſus erat, vt Biuar. *in Commentariis ad hunc locum Dextri* confirmat.

64 De tertio autem ſæculo clarius conſtat Antiſtitem aliquem Cæſarauguſtæ, & in præfata Eccleſia Sanctæ Mariæ del Pilar floruiſſe, Sanctum videlicet Felicem, qui à D. Cypriano *epiſt.* 68. *num.* 22. ſic decoratur: *Felix de Cæſarauguſta fidei culto, ac defenſor veritatis.* Fuiſſe autem eiuſdem Vrbis Epiſcopum, contra Biuarium *in commentar. ad Dextrum circa ann.* 1255. ſatis corroborant Baron. *tom.* 2. *Annal. ann.* 258. Carrillus, Murillus, & recentior author Cæſarauguſtanus, dum agunt de Epiſcopis Cæſarauguſtanis, & alij apud ipſos; ſpeciatim Prades, dum de hac Eccleſia loquitur *pag.* 79. & dicens in ea floruiſſe hunc Fælicem. Et Ioannes Franciſcus Andreas de Vrtarroz *in lib. de Patria S. Laurentij fol.* 50. Ac præ cœteris Martinus Garzia inſignis author, qui quamuis fuiſſet Eccleſiæ Sancti Saluatoris Canonicus; nihilominus in ſuis ſermonibus ſerm. 150. diſertis verbis affirmat, hoc ſæculo, tempore perſecutionis Diocletiani, & Maximiani, *Cæſarauguſtæ erant multi Chriſtiani propter deuotionem Virginis Mariæ, quæ ibi Eccleſiam dimiſerat.* Quod clarius exponit in ſequentibus dicens, quod *in ea Eccleſia Metropolis tunc erat.* Quid aptius ad intentum?

In teſtem quoque huius Cathedralitatis vocandus Valerius, ſeu Valerus, alius Cæſarauguſtanus Epiſcopus huic tertio ſæculo coæuus, & in eadem Eccleſia Sanctæ Mariæ del Pilar ſuam Epiſcopalem Cathedram moderans. Et quidem Epiſcopum Cęſarauguſtanum fuiſſe verbis conceptis exprimit Dexter ſub anno 300. *num.* 2. dicens: *Vrena patitur Valerius Epiſcopus Cæſarauguſtanus* 10. *die Ianuarij relinquens poſteris conſtantiæ exemplum.* Adſtipulatur Viuarius eius Commentator, & plerique alij Hiſtoriographi. 65
In hac autem Sanctæ Mariæ Eccleſia reſidentiã habuiſſe, non ſolum ex dictis, ac ex eo quod nulla alia eo tempore Cathedralis erat, facilè deducitur, ac grauiter ex Aymonio Monacho (de quo in ſequentibus) qui agens de tranſlatione reliquiarũ Sancti Vincentij Martyris tẽpore quo *Sennior* (ſic dictus) *eam* Eccleſiam regebat, inquit: *Sennior Epiſcopus ſtupens, nimiumque admirans, & æſtimans omnino, quod erat planè alicuius Sancti Martyris corpus, iuſſit illud auferri, atque in Eccleſia Beatæ Mariæ ſemper Virginis (quæ eſt Mater Eccleſiarum eiuſdem Vrbis) veneranter recondi, in qua olim ſub Valerio Pontifice idem Martyr, ſtrenuuſque athleta Archidiaconi arcem inſignis tenuerat.* Siue enim hic Valerius, cuius Archidiaconus erat Sanctus Vincentius, ſit primus huius nominis, ſiue ſecundus, ſiue duplex ſit Vincentius vtriuſque Valerij Archidiaconus, & vterque Martyr (quod hiſtoricis relinquendum) teſtimonium huius Aymoni probat intentum. Cui etiam fauent Prades *lib.* 2. *cap.* 5. 66
pag. 79. & clare ſequitur ille modernus *pag.* 198. ac tam de iſto Valerio; quam de omnibus aliis Epiſcopis Cæſarauguſtanis ab Athanaſio vſque ad ann. 1118. ingenue fatetur inſignis illa Rota in hac cauſa coram Coccino de anno 1630. 67
pluries nominata: id comprobans *num.* 50. generaliter ex Murillo: & in ſpecie de iſto Valerio, quicunque is fuerit, ex dicto Aymonio, Garzia, Villar, eodem Murillo, Prudentino, Aynſa, & M. Maximo. Ac præſertim *num.* 51. 68
52. 53. ex eo quod in dicta Eccleſia *del Pilar* appareant hodie veſtigia memoriæ S. Valerij, & præ cæteris quædam Aula verſus flumen Iberum, quæ antiquo *Aulæ Valerianæ* cognomentum retinet; & quia ex huiuſmodi denominatione argumentum perſonalis reſidentiæ reſultat, cum agatur de reſidentia Epiſcopi, quæ ſemper præſumitur penes Cathedralem. 69

Sumitur

70 Sumitur etiam adminiculum pro Cathedralitate dictæ Ecclesiæ S. Mariæ pro eodem tertio sæculo, ex alio Cæsaraugustano Antistire, Prudentio nominato, qui prout ex Iuliano in *aduersariis* elicit Cæsaraugustanus ille *pag.* 199. floruit anno 270. & prorsus, ac sine fundamento, dici potest, alio loco, aliáve Ecclesia Sedem fixisse, quam in ea, quæ à principio Cathedralis fuit, & successu temporis Cathedralitatem non amisit.

71 Quartum autem sæculum, quod incipit ab anno 300. vsque ad 400. Christi, plura suggerit pro eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ prima Cathedralitate, vt omittatur id, quod in superioribus probatum manet, de continua successione Cæsaraugustanorum Antistitum in eo Templo, veluti propria Cathedra. Quales recensentur ab historicis, vnus, vel alter Valerius, Clemens, seu Clementius, Costus, seu Castus, & Basilius. *Tunc reparata est Sancta Mariæ de Columna Matrix Orbis Ecclesia,* &c. Ita loquens
72 de hoc sæculo Luitprandus, seu Eutrandus *in suis fragmentis num.* 11. de cuius authoris fide dicam infra sub sæculo 10. Eius autem in hac re sententiam sequuntur Michaël Ecce *de prædicat. Sancti Iacobi in Hispan. par.* 1. *Tract.* 1. *cap.* 20. *n.* 3. & Cæsaraugustanus modernus *supra pagina* 200. Occasio autem reparationis huius Matricis Orbis Ecclesiæ fuit decretum Constantini Imperatoris recenter ad fidem conuersi, quo permisit Christianis Ecclesias ædificare, & reparare. Vnde in ea nunc aspicitur Constantinianum illud stemma, *Labarum* appella-
73 tum. Hinc etiam Cæsaraugustæ plures Ecclesiæ ædificatæ tunc temporis fuerunt. Prout de Ecclesiis S. Ingratiæ, & innumerabilium Martyrum, Apostolorum Petri, Iacobi Philippi, Andreæ, S. Helenæ (vbi postea Carmelitæ fuerunt) & Sancti Ioannis Baptistæ, dicitur. Etsi autem istæ, vel aliæ Ecclesiæ Vrbis Cæsaraugustanę ex vi huius Constantiniani Indulti ædificatæ dicantur, nulla earum tamen reædificata, aut reparata dicitur, nisi Ecclesia *de Pilari*, quod manifestè arguit eam solam tunc extitisse, vel esto aliæ etiam adessent, de ipsa solum mentionem habitam, vtpote omnium Matre.

74 Eo quoque sæculo Cæsaraugustæ habita est synodus Catholicorum Antistitum, quam commemorat Dexter. *in Chronic. ad ann.* 384. Iulianus Petri *in Chronic. fol.* 47. *num.* 187. Biuar. *in annot. ad Dextrum*, & plerique. Habita porrò est in ea Matrice Deiparæ *del Pilar*, de qua est sermo, Ecclesia, & in ipsa, hæresis Priscillianistarum damnata fuit. Sic testatum reliquit M. Maximus *in Chronic. ann.* 280. dicens: *Consilia celebrantur in Sede Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ; vt olim sub Priscillianis Sedes collecta est.* Clarius Luitprandus *in fragmentis num.* 184. huius enim facti rationem reddens, sic inquit: *Prima hæresis, quæ venit damnanda in Hispania, fuit, Priscillianistarum, quæ foris huc prorupit: damnata vero est in* Secretario *S. Mariæ de Pilar Cæsaraugustæ, quod Sanctus Iacobus ædificauit, & non alibi decuit damnari.* Quæ posteriora verba nostri intenti rationem etiam reddunt. Ecclesia etenim Cathedralis, & *Matrix*, propria Sedes absdubie est, vbi Concilia celebrari, & hæreses damnari solent. Clarius, & & fusius Iulianus Petri *in suis aduersariis n.* 55. dixit: *in membranis Gothicis manuscriptis, quæ seruantur in Ecclesia Cathedrali Sanctæ Iustæ, & Ruffini Martyrum Toletana, reperi, Ecclesiam Cæsaraugustanam de Pilari, primo Concilio contra hæreticos in Hispania collecto, nobilitatam. Nam vbinam commodius debuissent Episcopi Hispani conuenire, quam in Templo, quod totius pietatis, & Religionis non solum in Hispania, sed in omnibus Occidentis partibus, fons, & origo fuit?* Eadem fermè num. 473. de hoc Concilio, & Ecclesia dicens: *Collectum est ibi præcipuè, propter honorem Virginis, & Templum, quod primum Orbis fuit S. Mariæ per Iacobum dedicatum.* His subscribunt Aragonenses Sciptores.

Nobilis etiam author Regens Michaël Martinez del Villar *in Tract. interpretat. trium. Epigrammat.* anno 1609. Typis edito, ex antiquissimo Poëta Prudentio, qui in hoc quarto sæculo floruit, hæc affert, quæ rectè inspecta intentum comprobant. 76

Præstat adhuc, Templumque gerit veneranda
Columna.
Nosque docet cunctis immunes viuere flagris.
Plena magnorum domus Angelorum,
Et hinc Sacerdotum domus Infulata
Valeriorum.

Etenim *Columna* ista (quidquid aliqui dicant) non Columnam, cui ligatus Christus flagellatus fuit, sed eam in qua Filius, & Mater coluntur, indigitat.

77 Quintum porrò Christi sæculum ab anno 400. vsque ad 500. protractum, veritatis, quæ modo controuertitur, magnum fulcimentum præbet, non solum per iugem Cæsaraugustanæ Ecclesiæ successionem, Episcoporum Petri, Simplicij, Luciani, Isidori, quos Cathalogistæ referunt, supponentes, in ea Ecclesia S. Mariæ *de Pilari* suam Sedem fixisse: sed maximè ob clarissimum, quem habuit virum Flauium Lucium Dexrrum Hispanum Barcinonensem, S. Pariani filium, & Præfectura Prætoria decoratum. Hic enim author *in suo Chronicon anno Christi* 37. *num.* 3. de B. Iacobo Apostolo Zebedæi filio dicit: *Templum, vel Oratorium Beatæ Virgini, ex eius iussu, præsentiaque super Columnam, Cesaraugustæ erexit.* Circa quæ Franciscus Biuarius Cisterciensis Monachus, vir doctissimus, & Dextri commentator, 79 hæc subiúgit: *Nihil æque stabilitum testimoniis grauissimorum Authorum, nihil tota Hispania sacratius, ac venerabilius, animis hominum insedit, atque historia fundationis Angelicæ Domus Sanctæ Mariæ de Columna Cæsaraugustanæ Ciuitatis, quam hoc loco refert Dexter* (Pergit idem Dexter) *eodem sub anno num.* 2. dicens: *Athanasius fuit primus Episcopus Cæsaraugustanus.* Item sub eodem anno *num.* 3. *Beata Virgo Iacobo præces fundenti Cæsaraugustæ in Columna apparet.* Et sub anno 38. *numero* 3. *Prima totius Orbis Ædes erecta B. Virgini Cæsaraugustana fuit.* Ac eriam *sub anno* 41. hæc scripra reliquit de eodem Iacobo Apostolo, *Impleta honorificè Legatione sua, ac rebus Hispaniæ sanctissimè compositis, relictaque Ecclesia Theodori curæ, quæ de* Columna *dicitur, quam B. Virgo sua præsentia sospitauerat, beauerat, & consecrauerat, vbi & præclaram suam Imaginem reliquit (quæ cælestis Ædes ex eo tempore fidelium deuotioni frequentatur) Iacobus cum lachrymis Hispanorum Hierosolimam reuertitur.* Ex Chronico

78 (beside "Hic enim author"); 80 (beside "refert Dexter")

nico etiam ipsius,& sub ann. 42 :. iuxta Biuarium, hæc habentur, appositè ad intentum: *Prudentius Roma Cæsaraugustam rediens ad Sedem Cæsaraugustanam S. Mariæ plenus dierum,&c.* Hæc porro Dextri testimonia tam luculenta sunt,vt eo sufficerent pro Cathedralitate eius
81 Ecclesiæ firmanda. Cæterum(quod desperatorum est confugium)eo deueniunt nonnulli, vt oneri succumbentes, huic Dextri operi fidem negent, incertum,apochryphum,spurium,consarcinatum,aut assutamentis refertum,vocitantes. Hi sunt exteri aliquot extra Hispaniam Scriptores, quibus forsan ea quæ de ipsa Dexter habet non satis arrisere; & (quod pudet dicere) nonnulli etiam Hispanici authores,qui ea
82 intelligere nequiuere. Vt igitur(si fas est dicere) illorum liuori,& istorum errori occurratur,capita fundamentorum attingamus,quibus Dextri Chronicon sinceritas cuilibet cordato,& sapienti viro suaderi debet.

83 Primum, grauissimorum virorum authoritas qui hunc librum vti legitimam Dextri prolem agnoscunt: inter quos Doctor Michaël Erce *lib. in superioribus citato par.* 1. *Tractat.* 7. *cap.* 18. *num.* 20. numerat. 20. Prælatos ex Eminentiss. DD. Cardinalibus, Archiepiscopis, & Episcopis. Numerat etiam ibidem *num.* 15. Prælatos, S. Congregationis super reformatione Breuiarij Romani de anno 1631. sub Vrbano VIII. fel. record. Accedunt etiam Illustrissimi S. Rotæ Rom. auditores, qui in ea decisione de anno 1630. multoties relata sæpius suam doctrinam Dextri authoritate corroborant,& *num.* 47. referunt plures authores, qui *Flauij, Lucij, Dextri, fidem acerrime vendicant, ac historiæ veritatem latè defendunt.* Adstipulantur tres graues, & in rebus historicis versatissimi, Franciscus Biuarius Cisterciensis Monachus, Rodericus Caro, & Dom. Thomas Tomaio de Vargas, qui rerum Hispanicarum diligentissimi indagatores, eiusdem operis commentatores sunt. Ex Scriptoribus etiam Societatis Iesu, Dextri opus recipiunt Andreas Escotus, Cosmas Magallanes, Gabriel Vasquez, Petrus Oxada; Franciscus Portocarero, Martinus de Roa, Ferdinandus à Salazar,& qui eos nouissimè refert,intentumque perdoctè confirmat Antonius de Quintana Dueñas *in lib.* Matriti typis edito de anno 1651. cui titulus *Sanctos de la Imperial Ciudad de Toledo, aduertentia* 10. *num.* 4. vbi etiam ex mea Carmelitana Familia affert Franciscum de Iesu, alias Xodar, Emmanuelem Romanum, & Michaëlem Munozium; quibus, etsi indignus libenter adhæreo, in tribus tomis Annalium meæ Religionis typis Romæ editis. Plerosque alios non sine tædio referendos, etsi magnæ authoritatis viros, sacrorum Ordinum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, & Iesuitarum, Sæcularium Presbyterorum, aliorumque authorum, numerant Doctor Erce *cap.* 18. relato & Quintana Dueñas *supra.*

84 Secundum ex præcipui partis aduersæ propugnaculi euersione. Illud enim est, quod in hoc Dextri Chronico plura legantur incerta, dubia, paradoxa,& parachronymis inspersa, sic acres critici, an ex illis, de quibus Iudas Apostolus in sua Epistola. *Quæcunque ignorant blas-*
85 *phemant*, alij viderint. Hoc tamen desiderandum quod sic loquentes animaduertissent, Dextrum non fuisse vulgarem aliquem, seu de plebe hominem, sed ingenuum, nobilissimum, doctissimum, & in historiis versatissimum, vt qui in Orientis partibus Præfectus, & in Occidentalibus Toleti Rector, seu Gubernator fuerat: quo tempore Tabularia, Archiuia, Bibliothecas, arcana etiam, & recondita antiquitatis scrinia euoluere poterat. Quidni ergo vulgaria, communia, trita, & peruia cerdonibus, & vetulis, crebrius prætermiserit; singularia solum, & tanto viro digno proferens?

Ex quo ad eos, qui huius libri stylum rudiorem censent, ac perinde fœtum illegitimum Flauij Dextri. His namque obuiam eundum & libri stylus contra ipsos commendandus, vt pote altus, sublimis, egregius, legibus communibus non astrictus, sed sententiarum, veluti Apophthegmatum, varietate discretus. Qualem in Sacris paginis in Iobi libro, Dauidicis psalmis, & sapientialibus Salomonis non raro cernitur. Discertè satis de eo Biuarius in Apolog. 86
pro hac historia Dextri sic dicit: *Res in ea contentæ sinceritatem, & antiquitatem authoris redolent; grauitate: & perspicuitate plenæ sunt; nihil non dignum memoria, nihil vulgare, rarissima multa, & hactenus inaudita. Quæ omnia authoris nondum euulgati argumenta sunt: stylus purissima eloquentia pro captu materiæ plenus, vt decebat æui eloquentissimi Palatinum hominem, & Ciuem nobilem, Romanorumque Imperatorum in Præfectura Pratorij ministrum: D. Hieronymi familiarem, & præclarè ab eo laudatum.* 87

Tertium præstat tricuspide telum, quo huius libri ingenuitas neruose defenditur, & aduersariorum cæcuties demonstratur. Vel enim reiiciunt, quia sit suppositirius omnino, aut confictus, eo quod à Dextro nec ipse, nec alius similis compositus sit: prout supposita sunt plura volumina grauissimis DD. quos larga manu, & eruditione, etiam per Alphabetum per illos discurrens, addensat P. Theophylus Raynauldus *in Tract. de bonis, & malis libris part.* 1. *Erotemat.* 10. §. 2. Aut esto quod ab ipso compositus similis liber sit, iste tamen qui ostenditur, additamenta aliqua ab impostore conficta contineat; quemadmodum etiam contigisse pluribus PP. & Scriptoribus narrat idem Theophylus *eodem Erotem.* 10. §. 5 & res est apud omnes inconfessa: aut denique quisquis author libri sit, quia ille falsa aliqua, à veritate aliena habere comprobetur. Et quidem primum dicentes Solis lumini se opponunt, cum constet D. Hieronymum, qui meritò Ecclesiæ Sol vocatur huius libri,& à Dextro compositi, memoriam agat *in lib. de Ecclesiastic. Scriptoribus*, quem sequuntur M. Maximus in epistola ad Argebatum Episc. Portucallens. Heleca *Episc. Cæsaraugustan. in addit. ad Dextrum*, narrans, tempore captiuitatis Hispanicæ hanc Dextri historiam inter Christianos fuisse, Eutrandus *in quadam epistola ad Regimundum Episcopum Illiberritanum.* Hugo Portugallensis *in epistola ad Mauritium Braccarensem*, Honorius Augustodunensis *in lib. de Scriptioribus Ecclesiasticis*, Volaterranus *in Anthropologia litera D, lib.* 15. Gesnerus *in Cathalogo testium veritatis*, Posseuinus *in Apparatu sacro littera D*, Ioannes Rioche *in Compend. tempor. lib.* 2. *cap.* 24. Baronius *sub anno* 388. 392. 395. Prætermitto innumeros alios, quos tædet referre. Secundum vero ex eo præscinditur quod (vno verbo audens dicam (nullum 88 89 90

Tt volumen,

volumen, nullus liber, nullum monumentum, etiam PP.DD.& insignium Scriptorum à principio mundi vsque ad nostra tempora extitit, quod si solum manuscriptum fuit, non Typis in continenti mandatum, sed per scriptores, transcriptores, copiatores, & plurium manus transmissum, euulgatumve; à curiosis, studiosis, & aliquando malignis, lectoribus, similem non sit passum iniuriam, detractione, additione, alteratione, glossis, seu apostillis, aut simili mutatione: & tamen inoffenso pede per Orbem
91 incedunt dicta volumina. Quorsum ergo Dextri Chronicon fide carebit, quod eam etiam tulerit; cum infinita aliorum volumina simili labe aspersa cernantur, & nihilosecius fide non careant. Sapientibus hoc sufficiet. Sed addam, Dextri Commentatores, Biuarium, Carum, & Tamaium relatos, adeo exactè, & solerter suum munus exegisse, vt eorum qui ipsius opus pro-
92 pter hæc calumniantur, ora obtrudant. Adderem etiam, quod quando de veritate libri, scripturæ, aut instrumenti constat, prout in hoc casu accidit, nihil nocet additamentum occultum ab aliquo extraneo superadditum. Quod elicitur ex notabili doctrina Innocentij Hostiensis, Butrij, Cardinalis, & plurium aliorum apud Farinacium *de falsitate, & simulatione q.* 152.
93 *num.* 14. Tertium autem de falsitatibus affinctis huic Chronico Dextri facilè retundi potest; si cum Iuristis dicatur, quod allegans aliquem defectum, *maxime si is est illegitimatis* illum probare tenetur. Baldus *in l. cum apud, C. de commun. seru. man. per l. miles, §. defuncto, ff. de adulter.* Idem Bald. *in Addit. ad specul. de probat. ver. qui dicit, & no. in cap. si forte de elect. in 6.* Mascard. *de probationibus conclus.* 78. *num.* 5. *&* 9.
94 Quia ergo ea quæ pro falsis in hoc libro allegantur ab ipsius Commentatoribus rectè vendicantur, nihil operabitur talis allegatio. Retundi etiam potest, D. Hieronymi *in prologo ad Chro-*
95 *nicon Eusebij*, verbis, contra Calumniatores sui Chronici: *Non ignoro multos fore qui solita libidine detrahendi omnibus (quod vitare non potest, nisi qui omnino nihil scribit) huic volumini geminum dentem infigant; calumniabuntur tempora, conuertent ordinem, res arguent, syllabas ventilabunt; & quod accidere plerisque solet, negligentia librariorum ad authores referent. Quos cum possem meo iure repercutere, vt si displicet non legant, malo tamen breuiter placatos dimittere.*
96 Sed demus, falsa aliqua, aut à veritate deuia Dextrum in suo Chronico protulisse, nunquid idcirco totum opus exsibillandum? Certè mali isti argumentatores idem dicere deberent de operibus Clementis, Cypriani, Epiphanij, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Theodoreti, & prope sine numero aliorum; qui simili nęuo, vnius, vel alterius falsi; seu etiam plurium, salua eorum authoritate in reliquis, notantur. Quod etiam acriter (& meritò in hoc reprehendendus) vnus; Melchior Canus *de locis Theologic. lib.* 11. *cap.* 6. de Vincentio Beluacensi, &
97 D. Antonio dixerit: *Quorum vterque non tam dedit operam vt res veras, certasque describeret, quam vt ne nil omnino præteriret, quod scriptum in schedulis quibuslibet reperiretur.* Modestius Abulensis *in secunda par. defensor. cap.* 18. sic: Licet *Patres Antiqui in summo pretio habiti sint, & eorum dictis requiescendum sit, tamen aliqua inuenerunt moderni authores, & ea litteris mandarunt, quæ antiqui Patres non cognouerunt.* Sed melius Psal- 98
mographus, *Omnis homo mendax.* Omnem namque veritatem delibasse proprium est Canonici Scriptoris, & sacrorum Voluminum. Addo, vt rectè Prudens quidam dixit: velle libros errore aliquo carere est velle *libros omnes esse canonicos.* Hinc Baronius in Martyrologio 99
sub die nona Octobris. *Quod si ob vnum errorem, vel alterum, in vitis Sanctorum inuentum, cætera quæ manent fide carere dixerimus, profectò* 100
omnes fere Sanctorum vitas in maximum discrimen inducimus, cum pene in omnibus aliquid notari possit, quod corrigendum videatur; sitque canonicarum tantummodo Scripturarum singularis prærogatiua, vt in eis cuncta verà, inconcussa, certaque narrentur. Et in appendice ad tom. 12. *Prima illa censeri debet Scriptorum fælicitas, si à veritate nunquam pedem efferre contingat, sed istud diuinis dumtaxat libris esse concessum, vt nullum penitus in eis sit reperiri mendacium, grauissimi Ecclesiæ Doctores affirmant, quamuis non cum eis ita fœliciter actum sciamus, quin librariorum iniuria, vel interpretum imperitia, aliquod mendum interpserit, quod corrigatur.* Si dicant Critici, hæc falsa Dextri ab 101
aliis inserta, negatur hæc intrusio. Et, si admittatur, audiant Christum, Matth. 13. *Colligite zizania, triticum autem congregate,* &c. Nec damnent totum opus. Rectè enim Iuristæ, quod quando falsitas Instrumenti non à Notario, sed ab alio commissa est, non vitiat illud. Gloss. *penult. in* 102
l. 2. *C de veter. iur. enucleand.* Baldus, Aretinus, Butrius, Felinus, ac Mascardus illos referens *de probat. concl.* 742. *num.* 6.

In sexto etiam sæculo ab anno 500. vsque 103
ad 600. continuato, non desunt testes Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar, Episcopi nempe, Lucius, Vincentius II. Ioannes I. Vincentius III. Simplicius I. In ea namque Ecclesia sedisse ex dictis in superioribus elicitur & de Vincentio II. id ex pluribus Scriptoribus refert Cæsaraugustanus *in Commentar. supra histor. eius Eccl. pag.* 220. & de Simplicio *pag.* 222. 104

Sed integer, & clarissimus pro ea veritate eius sæculi testis adest Marcus Maximus eiusdem Eccl. Antistes, de quo hæc testimonia extant *in Chronico*, circa annũ enim Christi 483. 105
sic dicit: *Simplicio Episcopo Cæsaraugustano succedit in Sede Pontificali Sanctæ Mariæ de Columna Ioannes vir egregius.* Et infra circa ann. 502. *Ioanni Cæsaraugustano Episcopo Vincentius in Sede successit.* In qua Sede? Certe in illa *Sanctæ Mariæ de Columna*, de qua antea dixerat; alioquin sibimet esset contrarius Maximus. Inferius quoque *circa ann.* 568. loquens de ea Ecclesia, quam *Sedem Pontificalem*, supra appellauerat. *Ego M. Maximus, qui hæc scribo, vixi multos dies in æde Sanctæ Mariæ de Columna à B. Iacobo Zebedæi filio exædificata, sub regula Sancti Benedicti.* Et circa ann. 612. *In Vrbe Cæsaraugustana frequentissimè visitatur Ecclesia Sanctæ Mariæ Primogenia à Sancto Iacobo condita, quæ, confluentibus, ex variis locis peregrinis, in pretio est, & miracula.* Expendatur verbo *Primogenia*, & constabit præ- 106
sens intentum de *Cathedralitate* eius Ecclesiæ. Vnde propterea ad eam transtulit bonam partem Reliquiarum *S. Principis, & Martyris Hermenegildi*, vt loquitur inferius. Propterea etiam in eadem Ecclesia sedisse dum viueret, & requieuisse post obitum scripsit S. Braulius in Epigrámate quodam de ipso, in initio quidem sic.

Maximus

Maximus hic situs est, dictus cognomine Marcus
Nobilis historicus, preco, Poeta, Vigil.

Et in fine.

Confectus senio superas reuocatur ad auras,
Cuius membra tenet dicta Columna Domus,
In qua Pontificis præclari munere functus
Iudici; extrema luce resurget ouans.

107 In fragmentis etiam carminum eiusdem Maximi ab Heleca collectis sic lego.

Prima domus Mariæ sacrata est dicta Columnæ.

Quod explicans in sequentibus sic canit.

Quæ ceu prima foret præ cunctis sedibus vna.

Et in Hymno eiusdem ad hoc sacrum Templũ B. Virginis: *Templum Columnæ immobilis, quæ diceris plus omnibus sacris Iberis Ædibus.*

108 Hæc porro Maximi opera, *Chronicon* præsertim, legitima, authentica, & propria ipsius esse, firmant Trictemundus Illiberritanus Episcopus *in epist. ad Eutrandum*, ipse Eutrandus *in Chronicon ad ann. 6 6.* Adstipulatur Braulius relatus, & Heleca *in addit.* Ac eius sanctitatem, & scripta commendant Girald. *de Poëtis.* Baseus *in Chronic. num. 610.* Antonius Augustin. *epist. ad Hieronym.* Blancas *in Indic. Antist. Cæsaraugust.* Sandoual. *lib. 1. fundat. Sancti Benedicti*, Iepez *in histor. Benedictin.* Rus *in histor. Gienn. fig. 1. cap.* 1 Hoc etiam Chronicon Typis editum fuit simul cum Chronico Dextri Cæsaraugustæ ann. 1619. per Ioannem Calderon Minoritam, & ann. 1627. notis illustratum per Rodericum Carum, &, vt Antonius de Quintana-Dueñas Iesuita refert *in lib. de Sanctis Tolet. aduertent. 10. n. 5* Matriti nuper Typis edebatur cum Commentariis Francisci de Biuar. quæ vsque modo non vidi Innumeri autem sunt alij authores Hispani, qui istud opus Maximi referunt, commendant, & sequuntur. Obmurmurent iam increduli Critici, & audiant quæ circa defensionem Dextri superius dixi.

109 Sæculum septimum ab anno Christi 600. vsque ad 700 computatum, suppeditat Ioannem Cæsaraugustanum Episcopum in eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ *del Pilar* in Sede veluti Episcopali sedentem. Sic enim Hispani Scriptores clare colligunt ex Braulio eius fratre, qui in additionibus ad Maximum dixit. *Omnes Episcopi ferè iacent in B. Sede Sanctæ Mariæ de*
110 *Columna dicta, in quibus Maximus Vir sanctissimus, & eximia doctrinarum cognitione conspicuus, & Ioannes S. memoriæ frater meus in pace requiescunt.* In quibus ad præsentis causæ intentum expendi debet illud *in B. Sede Sanctæ Mariæ de Columna*; quod, dubio procul, Ecclesiam Episcopalem indigitat. *cap. statutum de rescript. in 6. cap. ne pro defectu de elect.* Nec est aliud, cui *Sedis* nomen antonomasticè sumptum congruentius aptetur *cap. auditis de in integer. restit. cap. 1 verb. Ecclesiæ de rebus Ecclesiæ in 6.* & ex toto titulo *Ne sede vacante* & DD. ibi. Item illud *omnes Epi-*
111 *scopi ferè iacent, &c.* quo etiam denotatur eam Ecclesiam sepulchrum veluti commune fuisse omnium fere Episcoporum, ac proinde eorum Cathedralem. Siquidem, prout ex iuribus, & DD. firmat Rota relata de anno 1630. *num.* 54. 55. & 56. ex sepulchro deducitur præsumptio habitationis, maximè in Episcopis, propter spirituale matrimonium, quod contrahunt cum sua Ecclesia, quod exigit, vt neque in vita, neque in morte ab illa separentur, prout etiam regulariter conspicitur per totum Orbem.

Hunc Ioannem Episcopum secutus est in 112
eodem Episcopatu S. Braulius eius frater, qui etiam assistit Cathedralitati Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, prout colligitur ex quadam prosa vetusti Missalis Cæsaraugustani ibi:

Iubila Cæsaraugusta.
Pro vicinis Vrbs onusta
Festa colens Braulij,
Aulæ, qui Sanctæ Mariæ
Fuit Præsul monstrans pie
Iter veri gaudij.

Ac ex verbis Breuiarij antiqui fratrum San- 113
cti Hieronymi; vbi dum esset sermo de iis, quæ egerat Sanctus Braulius in sexto Concilio Toletano cum aliis Episcopis; dicitur: *Disputatione autem longa consummata, in Synodo celebrata, vnusquisque ad propriam Sedem est reuersus. Beatus vero Braulius dum in Ciuitate Cæsaraugustana in sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset, &c.* Nec dicat pars aduersa, potius contrarium deduci ex iis verbis, quasi denotent eam Ecclesiam pro sua Sede elegisse, ex particulari deuotione ad ipsam; non quia ea esset 114
consueta Sedes Episcoporum. Hoc enim effugium Sacra Rota relata satis præcludit dicendo verbum illud *diuinitus*, solum respicere miraculosam eius electionem ad Episcopatum, quæ scilicet, facta fuit mediante globo igneo super caput eius descendente, & voce de cælo lapsa, prout historię huius Sancti referunt. Vnde huic prudenti expositioni inhærendo, addo, illud *situasset*, non ad tempus reuersionis ex Concilio, sed ad tempus suæ electionis esse referendum; est enim temporis plusquam perfecti, quod hanc intelligentiam exagitat. Eam porro expositionem genuinam esse suadent Ribadeneira, Marieta, Villar, Padilla, & Murillus ab 115
eadem S. Rota relati, Iungam & ego M S. antiquum vitæ eiusdem Braulij, quod indicat Murillus *in fund. cap. 28.* & refert modernus ille *pag.* 227. sic inquiens: *B. vero Braulius dum in Ciuitate Cæsaraugustana in Sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset.* Ac quoddam Instrumentum authenticum ab eodem Authore *pag.* 228. & 229. relatum de anno 1318. quod decimo quarto sæculo referam. Idem etiam suadent sententiæ de anno 1502. & 1605. quas Rota refert, & ego afferam sæculo 16. & 17. & alij qui generaliter aiunt sine illa temporis distinctione Sanctum Braulium sedisse in dicta Ecclesia. Maximeque fauet sepulchrum eiusdem B Braulij, quod extat in eadem Sanctæ Mariæ Ecclesia; non quidem, quod ad illum translatum fuerit ex Ecclesia Sancti Saluatoris, vt modernus quidam dixit in quodam suo opere *cap. 3. pag.* 183. non rectè intelligens Baronium *in not. ad Martyrolog. Roman. pro die 26. Martij.* Non enim dicit Baronius corpus ipsius Sancti translatum fuisse ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, sed fuisse *inuentum, translatum, reconditumque solemniter in Ecclesia Sanctæ Mariæ*, in casu ablatiui; denots ibi fuisse inuentum, & translatum, ad locum videlicet, honestiorem. Quod etiam suadetur, quia nec minima quidem Reliquia corporis huius Sancti in Ecclesia Sancti Saluatoris extat; quod non contingeret si in ea fuisset inuentum, & ex ea ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ translatum.

Ex aliis etiam istius sæculi Antistibus idem 116
intentum roborari potest. Ex Taione quidem

Sancti Braulij successore; quia vt in propria Sede,& iuxta propriam sponsam sepeliri voluit in ea Ecclesia testante Vvaldero, postea etiam Cæsaraugustano Episcopo in ipsius tumuli Epitaphio, ibi.

Mortuus antiqua tumulatur in Æde Columna. Et ex eodem Vvaldero de quo in eadem Ecclesia conditum fuisse testatur Luitprandus *in fragmentis num.* 94.dicens: *Sepultus est in sacratissima Sede Beatæ Mariæ Virginis de Columna à Sancto Iacobo ædificata.* Nec mirum huius Ecclesiæ Episcopos eam sic decorare studuisse; cum ab eodem Luitprando in *Chronic. ad ann.* 677. qui huic sæculo correspondet, vocetur *Beatissima Sedes.* Et dicat, quod eo tempore *celeberrimo multorum peregrinorum contubernio visitatur.*

117 Hic autem Taio Episcopus non solum sua præsentia, ac sui corporis sepultura, testis integer est Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ; sed verbis, & scriptis id demonstrauit. Scripsit enim historiam de aduentu Beatissimæ Virginis Mariæ in Hispaniam, ex Palæstina, & fundatione Cappellæ Beatæ Mariæ de Pilari Cæsaraugustanæ,quam Typis mandauit, & notis illustrauit ille modernus Cæsaraugustanus Compluti anno 1649. & ex Bibliotheca Laurentij Ramirez de Prado in supremo Consilio Castellæ togati, etiam prælo mandauit Mattiti 1648.Ioannes Tamaius Salazar *in notis ad Aulum Hallum Poëtam pagina* 73. In ea enim Historia, inter multa pietatem, & deuotionem spirantia ait:Diuum Iacobum consecrasse prædictam Ecclesiam, ipsamque intitulasse *Sanctam Mariam de Pilari.* Subiunxit autem & magis ad intentum: *Hoc est enim prima mundi Ecclesia in honorem Virginis, Apostolicis manibus dedicata.Hæc est Angelica Camera primordiis Ecclesiæ fabricata. Hæc est Aula sanctissima, sæpius per Virginem visitata, in qua cum Angelicis Choris visa est sæpius Dei Genitrix matutinos psallere Psalmos.* Expendantur ista, & habebitur intentum. Notet & Lector, hunc Taionem Cæsaraugustæ Episcopum Romæ inuenisse, Dei specialissima prouidentia, Diu. Gregorij Papæ *Moralia*, eaque Cæsaraugustæ in Æde Sanctæ Mariæ reposuisse; prout inter plerosque alios refert *serm.* 91.pergrauis author Martinus Garsia: vtique in Ecclesia Sancti Saluatoris ea repositurus, si talis Ecclesia tunc temporis in ea Vrbe esset.

118 Pro octauo sæculo, etsi lubrica sit Cæsaraugustanorum Antistitum successio, ob Mahumetanorum in Hispaniam, ipsamque Cæsaraugustam, inuasionem, quæ hoc æuo, contigit; præsertim cum Benetius eo tempore Episcopus Tyrannorum barbariem fugiens Sanctæ Mariæ Ecclesiam de Columna reliquerit, & ad Pyrenea montana perrexerit. Cæterum Cathedralitatem eius Ecclesiæ perseuerasse, nec vllatenus amissam fuisse,quatenus miserum illud captiuitatis sæculum patiebatur, ex multis ostenditur.
119 Primo, quia Ecclesiarum Iura, & priuilegia nunquam cessant, sed semper ea possident semel adquisita *cap. libert.* 12. *quæst.* 2. *l. raptores.* §. *sin autem*, *C. de Episcop. & Cleric.* Anton.de Mauro. *Allegat.* 27.*num.* 4. Barbosa *de iur Ecclesiastic. lib.*2.*c.*13.*n.*15. 16.40.& 41.
120 Secundo,quia in ea, vel iuxta eam per 400.annos,quibus à Mauris oppressa est,semper adfuere Canonici,Presbyteri,vel Clerici, qui eam regebant, & fidelibus Sacramenta ministrabant. Prout colligitur ex Prades *lib.* 2.*venerat. Imag. in cap.*5. §.1.Murillo *in fundat. Capellæ Angelicæ c.*30. & Cæsaraugustano *in Commentar.p.* 238. *ac p.*181.vbi de hoc Epitaphio repetto in Claustro eiusdem Ecclesiæ,duodecim Canonicorum huius temporis, de quo nunc est sermo.

Hic duodenorum sunt condita Canonicorum
Ossa sub hac petra,quos Christi sumat in æthra.

Tertio, quia ex hoc colligitur fuisse eo tempore Parrochiam totius Ciuitatis, ac proinde demonstrasse esse Ecclesiam Cathedralem, quæ vocatur *Parochia totius Ciuitatis*, prout ex pluribus accumulatis affert idem Barbosa *supra lib.* 1. *cap.* 28.*num.* 19. Quarto, quia esto,quod tunc temporis Episcopus in ea Ecclesia personaliter præsens non adesset nihilominus Presbyterum aliquem Episcopi Vices gerentem ibi adfuisse, constat clare ex Luitprandi Chronico ad ann.Christi 787.vbi loquens de secunda Synodo Nicæna circa idem tempus celebrata, ait: *In qua interfuit Pantaleo Episcopus Valentinus ex Hispania,& Theodorus Presbyter Badæ prope Carthaginem Spartariam, nunc vocata est Baga, olim dicta Thiar; interfuit etiam Nicephorus Presbyter Sanctæ Mariæ de Columna Ecclesiæ Cæsaraugustanæ,& Agapius S.Thyrsi Monasterij Toleti: Abbas pro Domino Helipando Pontifice Toletano, eiusque Vicario.*Quibus similia Iulianus *in Chronicon*,quæ etiam refert Tamaius *in notis ad Luitprandum*. Etenim nisi iste Nicephorus Episcocopi munus in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar ageret,nullo iure in Synodo generali cum Episcopo Valentino,& Vicario Toletani Antistitis & ante illum nominaretur. Omitto, quod nomen *Presbyteri* sæpius apud antiquos pro Episcopo ponitur, saluo Hierarchico ordine inter Episcopum, & Presbyterum, quem Ecclesia contra hæreticos concedit. Sit ergo testis *Cathedralitatis* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna pro hoc sæculo octauo iste Nicephorus Presbyter, Chorepiscopus, aut Episcopus forsan Suffraganeus, vel Episcopi absentis Vicarius. 121 122

Nonum etiam sæculum testes fide dignos 123
pro præsenti causa offert,duos videlicet Episcopos, *Senniorem*,& *Helecam*, qui eo sæculo Cæsaraugustanam rexere Ecclesiam prout Cathalogi Episcoporũ eius Inclytæ Ciuitatis demonstrant Hos enim *Senniorem*, & *Helecam* Episcopos in hac Ecclesia Sanctæ Mariæ de Columna,veluti in propria Cathedra sedisse,luculentum testimonium Zuritæ *in Indicibus fol.*13.*sub ann.* 889. qui huic sæculo correspondet, cor- 124
roborat.Dicit enim de ipsa: *Vnde & Helecæ, & Senniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, & Ecclesiastico cætui, sacrosancta ea Ædes Cedem, ac Domicilium præbuit.* Quod testimonium egregie vrget Rota relata de anno 1630. *num.* 109. dicens, ex eo probari Cathedralitatem dictæ Ecclesiæ, non solum pro tempore inundationis Maurorum, sed etiam temporibus anterioribus. Dicam & ego *& posterioribus.* Quomodo autem locus iste Zuritæ non sit ab eadem Sacra Rota deprauatus, aut truncatus, vt satis liberè scripsit quidem modernus, probabo infra *c.*6.*sub n.*430.

Adest

125 Adest & alius integer testis huic sæculo, & præfato Sennior; Cæsaraugustano Synchronus Aymoinus Monachus Benedictinus Gallus, qui *in lib. Inuentionis*; seu *translationis Sancti Vincentij Martyris cap. 6.* cum dixisset, Audaldum Monachum reliquias eius Martyris Cæsaraugustam asportase, subinfert: *Sennior Episcopus stupens, nimiumque admirans, & æstimans omnino. quod esset plane alicuius Sancti Martyris corpus, iussit illud auferri, atque in Ecclesia Beatæ Mariæ semper Virginis (quæ Mater est Ecclesiarum eiusdem Vrbis) veneranter recondi, in qua olim sub Valerio Pontifice idem Martyr strenuusque athleta Archidiaconij arcem insignis tenuerat.* Sit ergo ex huius Aimoini testimonio Ecclesia del Pilar
126 *Mater Ecclesiarum* Cæsaraugustanæ. Hunc authorem, & eius opera commemorat Posseuinus *in Apparatu*: fallitur tamen dum dicit ann. 990. claruisse, cum dicere deberet ann. 899.

127 Decimum porro sæculum ab historicis communiter pro infelici putatum, hanc suam infaustam sortem in causa etiam præsenti demõstrat: cum propter Mahumeticam sectam in Hispaniam, ac Cæsaraugustam inductam, ac Christianorum à barbaris illatam persecutionem, Antistes Cæsaraugustani (aliquot enim eo tempore fuisse diligentiores aliqui ex Iuliano hauriunt) in locis remotis à sua Sede Sanctæ Mariæ *de Pilari* abesse exules cogebantur, vel ad
128 alias Ecclesias promoueri. Propterea enim ex ipsis Cathedralitas huius Ecclesiæ comprobari non potest; nisi solum ex generalibus principiis superius inductis, quod videlicet, omnes quorquot tales fuerunt etiam captiuitatis huius æuo. eam Ecclesiam, non aliam, pro sua Sede agnoscebant. Quod etiam firmatur ex eo quod Christiani Cæsaraugustæ sub Sarracenico iugo gementes, iuxta eam degerent, & per loca subterranea. quorum vestigia etiam nunc extant, incedentes, ipsam veluti Matricem frequentarent. Vt testatur ille Cæsaraugustanus, *supra par.* 180.

129 Nihilominus egregius alius huius Cathedralitatis pro hoc sæculo testis adest Luitprandus, seu Eutrandus, è Subdiacono Toletano, & Ticinensi Diacono, Episcopus Cremonensis, Berengario secundo Italiæ dicto Regi à Secretis, & pro Othone Primo German. Imperatore, ad Pont. Max. & Imperat. Constantinopol. Legatus. Hic enim clarissimus Vir in suo Chronicon plura testimonia præsentem causam concernentia protulit, quorum aliqua in præce-
130 dentibus allata sunt. Vnum illud est in Chronicon ad ann. Christi 677. videlicet: *Beatissima Sedes de Columna in Vrbe Cæsaraugustana, quæ constructa est iussu Virginis à Beato Iacobo &c. hoc tempore celeberrimo multorum peregrinorum contubernio celebratur.*

131 Etenim illud *Beatissima Sedes de Columna*, hunc primatum, seu dignitatem *Cathedralitatis* indigitare ex titulo illo *Beatissimi*, Papæ concesso, elici potest. Ille enim denotat eminentiam & excellentiam Pontificæ authoritatis super omnes alias, prout ex Iunipero à Drapano, Henrico Kalteisen, & aliis haurit Theophylus Raynaudus *in Corona aurea Summi Pontificis in verbo Beatitudo.* Indicat ergo in præsenti illud *Beatissima Sedes* primæuitatem, & præcedentiam huius Sanctæ Ecclesiæ super alias Cæsar-
132 augustanas. Concursus quoque ille peregrinorum ad eam Ecclesiam id denotat: talis enim concursus vt in plurimum, est ad Ecclesias Matrices, & primarias Ciuitatum. In fragmentis etiam eiusdem Luitprandi *num.* 11. hæc præclara leguntur, dum agit de reparatione Ecclesiarum tempore Constantini Imperatoris facta. *Tunc reparata est Sancta Maria de Columna Matrix orbis Ecclesia.* Quibus etiam non solum Ecclesiarum Cæsaraugustæ, sed & totius Orbis *Matrix* appellatur ea Ecclesia. Fragmento quoque 94. dum dicitur de Vulderedo Cæsaraugustano Episcopo: *Sepultus est in sacratissima Sede B. Mariæ Virginis de Columna à S. Iacobo ædificata.* Idem insinuatur, tum ex titulo illo *Sacratissima Sede*, tum ex sepultura Antistitis, vt tactum in superioribus, fuit. Fragmento præterea 184. dum ait de hæresi Priscillianistarum, *Damnata est in Secretario Sancta Mariæ del Pilar Cæsaraugustæ, quod Sanctus Iacobus ædificauit & non alibi decuit damnari.* Idem subindicat, præsertim si cum præcedentibus coniungatur, & expendatur vox illa *Secretario*, quæ propria videtur Ecclesiarum Matricum, seu magnarum Basilicarum.

133 Nec audiendi, qui scrupulum aliquem quoad fidem, & authoritatem, huic Luitprando incondite affigunt. Ea enim, quæ pro Dextro in quinto sæculo dicta sunt, Luitprando concinunt. Eum namque tuentur Sigibertus, Bellarminus, Gerardus, Tritemius, Posseuinus, & Hispana Bibliotheca, dum *de Scriptoribus Ecclesiasticis agunt.* Bossius, Rus, Portocarrero, Baronius, Vasquez, Escolanus, Murillus, Calderon, & Carus, quos congerunt Erze *de prædicat. Sancti Iacobi in Hispan. par. 1. Tractat. 1. cap. 20.* & Quintana Dueñas *de SS. Toleti aduertent. 10. num. 6. & 7.* eumque sæpius in meis Annalibus retuli. Vnde merito Dom. Thomas Tamaius de Vargas insignis eruditionis author, eius opera miris notis illustrata Matriti edidit ann. 1635. quæ etiam postea Antuerpiæ ann. 1640. per Hieronymum Higueram Iesuitam, ac Dom. Laurentium Ramirez de Prado Regium Consiliarium decorata prodiere. Fragmenta autem eiusdem Luitprandi ab eodem Tamaio edita ex variorum exemplarium fide recensita sunt, vt ipse testatur. Et quamuis ea non semel diligenter euoluerim, nihil in eis reperi tanto authore non digna, imo potius ipsius raræ, singularis, & exquisitæ doctrinæ indices esse comperi. Vt merito de eo dixerit *tom. 10. ad ann. 363. num. 2.* Baronius, *Græcarum litterarum par eruditio, & Poëticæ, cæterarumque litterarum facultas, eadem hoc sæculo* (decimo videlicet de quo nunc est sermo) *haud adeo inuentu facilis.* Sit ergo integer testis pro causa præsenti Eutrandus, seu Luitprandus.

De vndecimo sæculo, quod ab anno Christi 1000. vsque ad 1100. extenditur, pauca suggerunt Historici Hispani: acerbum namque Mahumetanorum iugum Christianos captiuos tributis; & exactionibus sic premebat, vt vix conseruari possent. Nihilominus duo Episcopi, Paternus, & Iulanus censentur, qui cum Clericis aliquot S. Sanctæ Ecclesiæ del Pilar in Sacrorum dispensatione, & diuinorum celebratione assisterent. Eam enim veluti Matricem ab his omnibus habitam fuisse adducta in superioribus sufficienter corroborant.

139 Plura, & maiora pro pia causa *Cathedralitatis* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ dictæ *de Columna* monumenta suppeditat sæculum duodecimum ab anno Christi 1100. vsque ad 1200. protensum. Non enim dumtaxat sicut sæcula præterita Episcopos habet Vincentium, quibusdam tertium, aliis, quartum appellatum, Petrum secundum, & Bernardum primum, in hac Sacra Sede
140 Assistentes; sed etiam profert Petrum, de Librana primum post Cæsaraugustæ restaurationem Episcopum, & Garziam de Guerra in ea etiam residentes, prout ex Zurita *lib. 1. annal. cap. 44.* & *in Indicibus*, seu *Chronico pag. 62.* testatur Cæsaraugustanus *pag. 250. & 254.* & Bernardum secundum in ea sepultum. In quo maxime notandum, quod cum isti Episcopi residerent in Ecclesia Sanctæ Mariæ, facto ipso ostendebant Sedem Episcopalem in ea esse Cæsaraugustanam, sicut & in Ecclesia Sancti Saluatoris; propter vnitatem videlicet, vel identitatem Cathedralitatis, de qua sæpe dixi. Facto autem demonstrari animum, etiam plusquam
141 per verba, habetur ex *l. certum, ff. si cert. pet. l. fin. ff. de diuort.* & aliis iuribus.

Est & ad intentum, quod cum iste Petrus de Librana à Rege Alphonso Cæsaraugustæ restauratore ad eum Episcopatum electus esset, & missus ad Papam Gelasium II. pro consecratione obtinenda, eamque obtinuisset, Papa per litteras, quas Baronius *tom. 12.* anno 1118.
142 refert, Indulgentias concessit iis, *qui præfatæ Vrbis Ecclesiæ à Sarracenis, & Moabitis dirutæ, vnde reficiatur, & Clericis ibi Deo famulantibus, vnde pascantur, aliquid donaret, vel donauerint.* Ex iis enim non modo elicitur Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, de qua loquitur Pontifex, eo captiuitatis tempore per Clericos inseruiri solitam, sed etiam eam solam Cæsaraugustæ relictam fuisse; vel esto aliæ etiam permanerent,
143 ipsa tamen nomine *Ecclesiæ* in singulari, & antonomasticè à Papa appellari: quod est *Cathedralitatis* signum; cum nomine *Ecclesia* antonomasticè sumpto, maxime in fauorabilibus, veniat Cathedralis: prout ex antiquo stylo Curiæ, Monacho, Geminiano, Abbate, Mandosio, Gambara, Gratiano, & alia Rotæ decisione probat Magistralis illa Rotæ Decisio de anno 1630. *num. 62.* in superioribus citata. Quibus iungo Barbosa *de Canonic. cap. 2. num. 6.* & *de appellat. verb. Iur. signif. appellat. 85. numero 7.* ex Fulgosio, Tusco, & Sacra Rota. Et notat Villar. *in scholiis ad decret. Curiæ littera I.*

144 Vnde idem Episcopus Petrus in Epistola, quam scripsit vniuersis fidelibus apud eundem Baronium supra, de ea Ecclesia dicit: *Quam beato, & antiquo nomine sanctitatis, ac dignitatis pollere nouistis.* Hi enim tituli, vt notat idem Villar *supra*, ex traditis à DD. *in cap. statutum de rescript.* Menochio *consil. 52.* Cassaneo *in Cathalogo. 4. consil. 32.* tantum competunt Ecclesiæ Cathedrali: quod etiam comprobat Rota illa Magistralis toties reperita de anno 1630. *n. 63.*

146 Viuebat etiam hoc sæculo insignis author Iulianus Perez, vel Petri, Toletanus; Archipresbyter Sanctæ Iustæ, vir doctissimus in lingua Arabica, Hispanica, Gothica, Hæbraica, Græca, & Latina; Regis Alphonsi Hispaniarum Historicus, & in historiis versatissimus; qui propterea integer, & grauissimus testis pro hac causa esse potest. Is autem in suo Chronico *num. 405.* luculentum istud protulit testimonium. *Septimæ Synodo Generali interfuit Nicephorus Presbyter Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ,* 147 *dictæ de Pilari, quæ prima fuit omnium Ecclesiarum Hispaniæ, & vt creditur, ante Nazareticam: & ob id meretur dici Prototemplum Beatæ Mariæ à Sancto Iacobo Zebedæi filio constructum iussu eiusdem Sanctæ Virginis.* Et in suis aduersariis *num. 438.* post plura ad intentum de aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam, & Cæsaraugustam, apparitione Beatæ Virginis, & iussione ipsius circa erectionem huius Ecclesiæ, concludit. *Hoc Templum primum erectum est Beatæ Virgini in toto terrarum Orbe.* Dixerat autem *num. 56.* 148 in eisdem aduersariis: *Prima totius Orbis* (scilicet Ecclesia) *fuit Cæsaraugustæ*, & *num. 172.* loquens de Ecclesia Bracharensi, inquit: *Quæ post Ædem Cæsaraugustanam secunda fuit in Hispania.* Ac *num. 55. & 473.* egregia illa, quæ supra adduxi circa sæculum quartum. Præterea *num. 497.* ista: *Beatæ Virginis de Columna Templum Sacratissimum est, & successione Pontificum, & multorum eius domus sepulchrorum habitatione, & celebritate.* Demum alia huius authoris testimonia diligentioribus ipsius operum scrutatoribus relinquens, illud non prætermittam, quod ipse scripsit anno 1100. ex quo numerari incipit sæculum duodecimum *in Tractatu de Eremiteriis num. 17. fol. 139.* quia plura continet 149 scitu digna. *Ecclesia nunc sub Sarracenis Cæsaraugustæ dicta de Columna Beatæ Virginis Mariæ, à Beato Iacobo Iesu Christi Discipulo, filio Zebedæi ædificata, eodem in Hispania prædicante, & iubente Beata Virgine Maria, quæ Apostolo suo dilectissimoque consanguineo diuinitus supra Columnam apparuit, quæ ab eo tempore in Columnis permansit, & Ecclesia Pontificia fuit: domus vere quidem Angelorum ibidem libenter inhabitantium, & schola tot Sanctissimorum Præsulum, & Palestra validissimorum Martyrum, anno 1100. cum hoc scribebatur, in pretio, & veneratione habebatur, vt omni tempore est habita.* Expenditur illud *Ecclesia Pontificia fuit*, & illud *Palestra validissimorum Martyrum*, &c. & pro comperto erit quod intenditur *de Cathedralitate* huius Ecclesiæ.

Si autem libidinosa contradicendi prurigo 150 dubium aliquod circa fidem huius authoris, & operum ipsius alicui ingesserit; euanescet vt fumus hæc opinatio, si animaduertatur, Iulianum hunc Virum Illustrissimum fuisse, vt ex dictis liquet, & eius opera commendationem magnam habere apud celebres Hispaniæ Scriptores; maxime Florianum de Ocampo Regium Chronologum, Ioannem Marianam Iesuitam egregium Historicum, Sancium Dauila Episcopum Segũtinum, Franciscum Biuarium, Rodericum Ca- 151 rum, & plures alios, quos nouissimè congerit Antonius de Quintana Dueñas *de Sanctis Toleti aduertent. 10.* Vt propterea merito Dom. Laurentius Ramirez de Prado toti Europæ notissimus propter egregia sui ingenij euulgata monumenta, huius Iuliani opera, è Vormatia Hispaniam per P. Torraluam Iesuitam ad Hieronymum de Higuera eiusdem Societatis transmissa, Typis mandauerit ann. 1628. paulo antequam S. Rota de ann. 1630. sępius relata prodiisset, vt idcirco dignissimum hunc authorem non retulerit. Iuuant etiam pro ipsius authoritate firmanda, quæ de Dextro, Maximo, & Luitprando,

prando, in superioribus dixi, si applicentur. Ac pro omnium eorum fide facit, quod, vt recte idem Quintana Dueñas *supr. aduertent.* 1.
152 probat, quatuor isti Scriptores omnimoda fide digni in iis quæ ad Hispaniæ historiam spectant, censeri debent, ob ipsorum antiquitatem; quia scripserunt de illis, quæ ipsorum tempore, vel non multo antea acciderant; quoniam ex Archiuiis Ecclesiarum, Dypticis, Tabulariis,
153 & Cathalogis ipsarum, ea hauserunt; quia omnes ipsi Hispani, & inter se, vt plurimum concordes fuerunt; quia iuxta antiquas eius Regionis traditiones scripserunt; ac tandem quia sunt testes affirmatiui, sæpissimè loca, tempora, dignitates, & alias circumstantias rerum, ac personarum, de quibus scribebant, diligentissimè annotantes. Vnde sæpius mecum cogitaui quod quemadmodum diuina prouidentia actum est, vt pro tota Ecclesia, quatuor essent Euangelicæ historiæ Scriptores, & Euangeli-
154 stæ; quatuor etiam præcipui Doctores; sic suo modo quatuor quoque isti Dexter, Maximus, Luitprandus, & Iulianus, Scriptores etiam (etsi humanæ, ac fallibis authoritatis) rerum Hispanicarum essent, qui abstrusa, & recondita eius nationis, Orbi euulgarent.

155 In testem quoque huius causæ, & in hoc sæculo duodecimo, florens, iure compellandus Aulus Hallus præclarus Poëta, natione Gallus, & patria Burdegalensis, Regi Alphonso Sexto, qui Cæsaraugustam hoc tempore manibus Sarracenorum liberauit, gratus amicus. Hic enim in lib. quem scripsit de aduentu S. Iacobi in Hispaniam, & fundatione Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, loquens de eodem Iacobo Apostolo, cui eam facere præceperat B. Virgo illi apparens ait:

Protinus hic cellam lætus fabricare Mariæ
Incipit, & manibus propriis erexit, & Aram,
Quæ prouidus voluit præesset iuncta Columnæ.

Etenim verbum illud *præesset* denotat Apostolum hanc Aram, seu Ecclesiam in Cathedralem erexisse. Prout notat Doctor Erce *in addit. ad lib. de prædicat. D. Iacobi in Hispania fol.* 289. Huiusmodi autem opus Halli notis Ioan. Tamaio Salazar illustratum, & ex M.S. Gothico correctum, prodiit anno 1648. Matriti. Fidem accipit hic Hallus à Iuliano Petri supra relato, ac vicissim illi fidem præstat; siquidem Iulianus in Chronicon à 500. annis, & amplius à se composito,
156 loquens de 1132. qui in hoc 12. sæculo clauditur, inquit: *Viuebat hoc tempore iam ætate decrepitus Aulus Hallo Poeta Burdegalensis: Semper hic Poëta celebris fuit: Scripsit enim elegantissimo carmine aduentum S. Iacobi Zebedæi filij ad Hispanias, fundationem ab eo factam B. Mariæ Cæsaraugustanæ de Pilari; idque vno libro versibus heroicis.* Hic quadrat illud Dialecticum axioma, *verum consonat vero.*

* * *

C A P. III.

Erectio Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem nihil nocet Cathedralitati Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilari.

NEc eà quæ dicta sunt vllo modo eneruantur ex facto, quod contigit hoc tempore, 157
quo Cæsaraugustæ Ciuitas ex Barbarorum manibus vindicata fuit, de anno videlicet 1117. vel 1118. quod scilicet Regis Alphonsi eius Vrbis Restauratoris voluntate, Episcopique, ac Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar consensu, Mezquita maior Sarracenorum ibi relicta, in Ecclesiam Cathedralem fuit erecta, & consecrata 158
sub titulo Sancti Saluatoris: vel quia mos erat Regum Hispaniæ cum Vrbes recuperabant, Maurorum præcipuas Mezquitas ibi repertas in Ecclesias Matrices consecrare, prout plures Historici Hispani astruunt: vel quia, vt alij volunt, votum emiserat sic faciendi: vel, vt alij inquiunt, quia Rex imminentium bellorum causa grauatus, non poterat præfatam Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, etsi non destructam, ruinosam tamen, & labefactatam condigne reparare: vel denique, quia, vt Martinus Garsia egregius author, Episcopus, Inquisitor, Regum Catholicorum Concionator, & quod pluris est ad intentum præsens, 159
Canonicus Ecclesiæ Sancti Saluatoris dixit *serm.* 144. verbis illis cedro dignis: *Quia Mater habebat Ecclesiam, & filius non haberet diuersorium, consecrata est Mesquta maior in Ecclesiam filij, & nunc à die illa dicitur i Ecclesia Sancti Saluatoris.* Quomodocunque autem res fuerit ex hoc facto deduci videtur Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Columna *Cathedralitatem*, quam habebat, amisisse; ac perinde, omnia, quæ in præcedentibus pro ipsa allata sunt, prorsus euanescere; cum solum probent de tempore antecedenti, non de subsequenti istam Vrbis recuperationem; præserrim cum ab eo tempore, per 500. ac amplius annorum spatium, talis Cathedralitas in Ecclesia Sancti Saluatoris perseueret: ex quo intrat præsumptio primordialis, & originariæ Cathedralitatis, etiam ab initio; prout ex *l. ex persona num.* 2. *C. de præsumpt.* Saliceto, Alexandro, Alciato, Euerardo, Menochio, & Rotæ decisione arguit Rota illa relata de anno 1630. *num.* 1. & 2.

Hoc enim partis aduersæ fulcrum, quamuis 160
fortissimus Achyles ab ea existimetur, debile tamen esse multis ostenditur, tum ex parte Regis, qui eius erectionis in Cathedralem Ecclesia Sancti Saluatoris author esse dicitur; tum ex parte Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari, qui in eam consensisse affirmatur; tum ex parte ipsius erectionis secundum se consideratæ. Et primò ex parte Regis, id constat ex eo, quod quemadmodum solius Papæ est Episcopum Ecclesiæ 161
Sponsum creare, sic & dare illi Sponsam Ecclesiam, videlicet Cathedralem, cuius ipse Sponsus est, *cap. præcipimus* 16. *quæst.* 1. *ne se de vacante.* Rebuff. *in prax. beneficiorum, titulo de erect. in Eccles. Cathedralem num.* 1. Azor. *instit. moral.*

moral.par.2. lib.5 cap.29. quæst.25. & lib.6.cap. 30. quæst. 2. & 4. Gambarus *de offic. Legati à latere, tit. de variis ordin. nominibus num.* 160. Garzia *de besic.par.12. cap. 5. num* 1. & Barbosa *de Canonic.& dignitatibus cap.2. num.2.* Cum igitur nulla Papæ authoritas interuenerit in tali erectione, nulla prorsus, & cassa ex parte Regis, qui author fuit ipsius, æstimari debet.

163 Non potuisse autem Regem id facere, sed solum Papam, ex eo etiam clarè elicitur, quod cum is idem Rex tempore quo Toletana Vrbs sub Maurorum ditione erat, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de *Alfizen* Ordinis Carmelitani, in qua Christiani tunc temporis Sacra peragebant, Cathedralem Ecclesiam facere vellet, id perficere non potuit, quia Papæ non placuit, sicut *tom. 3. Annal. pag.* 503. *num.* 5 dixi, ex relato Iuliano Perez, seu Petri Archipresbytero Toletano *in Chronic. ad ann.* 1085. *num.* 554. vbi id expresse

164 habet. Ex eo autem pespicuè ostenditur, Regem nec voluisse, nec potuisse hanc erectionem huius Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem facere non accedente Papæ authoritate. Vnde optimè Lotherius *de re beneficiaria lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 128. inquit, quod non debet *pendere à potestate alterius quam Papæ, facere, vt Cathedralis desinat esse talis, cap. mutationes 7. quæst. 1. Imola in Clement. in plerisque num. 9. de elect. Gratianus vbi supra num.* 47. sic

165 Lotherius. Deinde id expresse videbatur prohibitum per Gregorium VII. qui in Bulla, seu litteris datis sub anno 1073. Sanctio Regi, & eius successoribus, concedit facultatem ipsis super distributionem Ecclesiarum tam è manibus Turcarum ereptarum quam ab ipsis ædificatarum, *Sedibus* (inquit

166 Pontif.) *dumtaxat Episcopalibus exceptis.* Nullum ergo ius Rex Alphonsus habebat supra Cathedralitatem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ distribuendam Eccl. S. Saluatoris. Præterea esto, quod Papæ consensu talis erectio Eccles. S. Saluatoris in Cathedralem facta fuerit, vtique necessario fieri debebat sine præiudicio, aut læsione Cathedralitatis Ecclesiæ S. Mariæ del Pilar, cui ea à 1100. circiter annis competebat, nisi Papa, aut Rex qui nomine ipsius hoc faceret, id exprimerent. *Extrauag. vlt. de concess. præben. Ioan.* 22. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de erect. in colleg.* Gratian. *discept. foren. tom.* 5. *cap.* 867. *num.* 18. Barbosa *supra.* Et in simili casu harum Ecclesiarum, & preæminentiarum huius del Pilar dixit Clemens VIII. sæpius vt patet in quodam Breui, quod refert Rota in vna cotam Coccino de ann. 1609. inter de-

167 cisiones ipsius *num.* 452. Ostendat ergo pars aduersa rescriptum aliquod Papale, vnde constet per Cathedralitatem concessam S. Saluatoris Ecclesiæ Papam derogasse Cathedralitati, qua Ecclesia S.Mariæ del Pilar à multis sæculis fruebatur. Corruit ergo partis contrariæ fundamentum ex parte causæ efficientis huiusmodi erectionis desumptum.

168 Quod iure, meritoque, roborari potest ex doctrina celebris Doctoris Ioannis Vvamesij Iurisconsulti, qui *in tom.* 1. *consiliorum consil.* 10. in terminis terminantibus, seu etiam fortioribus, de translatione, seu erectione cuiusdam Ecclesiæ in Cathedralem, loquens. Primò expresse ait, quod per talem erectionem *Aliud nihil ademptum sit, quam quod directis, & apertis, seu dispositiuis verbis, in Bulla erectionis continetur.* In casu autem, de quo in præsenti est sermo, nec extat *Bulla erectionis*, & multo minus constat *de talibus directis, & apertis, seu dispositiuis verbis*; ac proinde intra doctrina Vvamesij, quod *nihil ademptum sit* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris. Deinde secundo ait, quod 169
ciuili modo omnes huiusmodi gratiarum, & prærogatiuarum; concessiones accipiendæ sunt, vt scilicet non redundent in alterius incommodum. Cathedralitatis ergo concessio Ecclesiæ Sancti Saluatoris facta, accipienda est, huius Doctoris mente, ita vt non redundet, *in alterius* (Ecclesiæ scilicet de Pilari) *incommodum.* Tertio, id probans ex variis iuribus adiungit: *id* 170
solum concessum intelligitur, quod ad substantiam gratiæ, & præeminentiæ esse potest; & id minime, quod ad alterius vexationem, vel eius diminutionem tendit. Quæ etiam ad vnguem nostro casui adaptantur: esto enim admittatur concessam fuisse Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris; siue à Rege; siue etiam (quod non subsistit) à Papa, nihilominus hæc concessio *solum intelligitur quod ad substantiam gratiæ esse potest*, vtpote, Episcopi residentiam, & similia: non autem *quod ad alterius vexationem, vel eius diminutionem tendit*: videlicet extinctionem, seu suppressionem priuilegiorum Cathedralitatis, quæ à primæua Ecclesiæ erectio- 171
ne Templo Sanctæ Mariæ de Pilari competebant. Subiungit quarto Theodosij Imperatoris exemplum, qui *exornando Berythum Ciuitatem dignitate Metropolitana, nihil voluerit detrahi Tyro de suo iure, sed quod vtraque dignitate simili perfrueretur.* Sic ergo prudenter credendum de Alphonso Rege, vel Imperatore, hanc mutationem faciente. Vnde quinto addit, rationem veluti à priori designans, quia *Generalitas priuilegij, & ipsum priuilegium sic semper restringitur, ne ius commune lædatur, si priuilegium totaliter potest habere effectum.* Quæ etiam 172
astipulantur Ecclesiæ de Pilari; cum non obstante quocunque priuilegio Cathedralitatis Ecclesiæ Metropolitanæ concesso, adhuc stare poterant exemptiones, quæ prætendit, & antea habebat. Item sexto & vrgentius inquiens: *Nec Papa, aut Imperator præsumatur in dubio velle tollere ius quæsitum etiam Iudæo.* Quæ sunt con- 173
formia iis quæ supra adduxi, Præsertim, quia, vt septimo concludit: *Aliter dicendo oportet fateri priuilegium esse iniquum: quod, cum superue-* 174
nit, vel detegitur, etiam si ab initio æquum fuit, reuocari, & cassari debet. Adhuc clarius octauo, dum ait: *Sic in proposito, sublimatio, seu erectio Collegiatæ Ecclesiæ A. in Cathedralem, nulla facta mentione, aut derogatione priuilegiorum, seu iuris Monasterij B. non debet in aliquo diminuere eiusdem Monasterij iura, aut priuilegia.* Et quasi digito tangens controuersiam, de qua in præsenti, hæc subiungit nono. *Hoc est in proposi-* 175
to alternatiuam illam, & necessitudinariam præcedentiam ab antiquo inter hanc Ecclesiam, & Monasterium seruari solitum. Quæ antiqua consuetudo, & obseruantia, in omnibus, & potissimum in dubio retinenda; & seruanda est, in constituendo, & seruando ordine, vel paritate graduum inter homines. Ita vt quemadmodum Ecclesia A. aduersus Monasterium B. prius nullam prærogatiuam prætendere solebat, sed illi loco cedere, cum ad illam Processionum causa ventum erat; & è

diuerso

diuerso Monasterium Ecclesiæ priorem locum deferebat in suo patronatu, ita quoque nunc vtrumque, & respectiue deferre debeat, non iure alicuius praeminentiæ, seu prærogatiuæ; sed & velut honoris, familiaritatis, hospitalitatis, & amicitiæ, & in qua quisque aduenientem honorificentius excipere, & honoris prærogatiua dignari solet. Pergit vlterius ad propositum dicens. *Neque enim nulla erit Cathedralis Ecclesia, si hoc quoque non habeat; quia huiusmodi praecedentia non est substantifica qualitas Ecclesiæ Cathedralis.* Quod probat exemplo peruetusto Monasterij Sanctæ Genouevæ Parisiensis, & Canonicorum Cathedralis eiusdem Ecclesiæ Parisiensis; *in quo seruatur* (inquit) *paritas illa, per obseruationem illius vicissitudinariæ praecedentiæ.* Demum pro sua, & pro præsenti causa, sic tacitæ aliæ ob-
177 iectioni satisfacit: *Nec dura, aut violenta dici potest hæc interpretatio, propter specialis exemptionis per longissimas successiones amplitudinem, eousque etiam porrectam, vt nec deuotionis, precum, aut processionum causa, statio aliqua Episcopo in Monasterio, & Monasterij patronatu permittatur.* Hæc porro omnia, etsi quadantenus fusiora, eo adduxi, quia sicut ouum ouo similia videntur iis, quæ in præsenti controuersia tanguntur, & pro eiusdem decisione valent, sicut valuerunt pro casu, in quo præfatus Ioannes Vvamesius loquebatur. Habeatur ergo ex dictis debile esse fundamentum partis aduersæ, ex parte eius desumptum, qui dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris in Cathedralem erexit.

178 Quod vero flaccidum etiam sit ex parte Ecclesiæ Sanctæ Mariæ consentientis in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, pro comperto videtur, eo quod nullo fundamento, nulloque instrumento (quod viderim) affirmari potest in eam consensisse cum præiudicio suæ Cathedralitatis, quam possidebat. Nullus
179 enim præsumitur iactare suum, *l. cum de indebito de probat.* quia, vt dicebat Apostolus. *expedit mè magis mori, quam vt gloriam meam, quis euacuet.* Baldus *in consil.* 312. *lib.* 4. Crauettus *consil.* 2. *num.* 18. *& consil.* 49. *num.* 7. Villar. *in scholiis ad decret. Cur. Iustit. Aragon. littera S.*
180 Et quia regula iuris est, *id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.* Vlpian.
181 *lib.* 5. *ad Sabinum.* Ac quia *nemo eligit viam, per quam iudicium suum subuertatur, l.* 3. *versic. nec credendus, ff. de milit. testam. l. quoties, ff. de verborum obligat. cap. Abbate, iuncta glossa, verbo potius de verborum significat.* Mantica *de coniecturis vltim. volunt. lib.* 2. *tit.* 1. Menochius *de præsumpt. lib.* 6. Barbosa *in axiomat. axiom.* 160. *num.* 3. Constat etiam hoc ad oculum ex dicendis in sequentibus, ex quibus clare innotescet
182 Ecclesiam del Pilar, nunquam consensisse in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, nisi saluis suis iuribus, & semper retinuisse, ac continuasse præeminentias proprias Cathedralitatis; pro illis conseruandis litigasse, & sententias in sui fauorem tam à Iudicibus Cæsaraugustanorum Tribunalium, quam à Sacra Rota obtinuisse.

183 Quod similiter aduersæ partis fulcrum omnino infirmetur ex parte erectionis ipsius secundum se consideratæ, liquescit etiam ex eo, quod ipsa nullatenus fuit per modum translationis, proprie de translatione loquendo; non solum quia, vt dixi, translatio (propria intellige) Ecclesiarum non fit nisi ex Papæ authoritate, prout est textus expressus *in cap. nisi specialis de offic. legati*, vbi ne credatur nouam institutionem fuisse Innocentij Tertij, qui est author illius capitis, dicitur contrarium fieri, *spretis canonicis sanctionibus, & consuetudine generali.* Quas sanctiones glossa *ibidem verb. sanctioribus* enumerat. Fauet etiam *cap. quod translationem eodem titulo*, & Glossa *ibidem, verbo reseruata*, & Villar. *in scholiis ad decreta Curiæ Iustit. Aragon. littera M.* ponderans hanc translationem factam fuisse absque extinctione præeminentiarum, quia non interuenit Summi Pontificis consensus, vt requirebatur. Deinde id ostenditur, quia translatio propriè, & non late sumpta, importat omnimodam extinctionem, seu cessationem Ecclesiæ, quæ transfertur à loco in quo erat prius, ita vt etiam cessent in illo priuilegia, quæ habebat: Glossa *cap. si quis vult.* 16. *quæst.* 1. Rebuff. *supr. num.* 17. *&* 19. Ea autem, quæ adduntur in sequentibus, apertè demonstrabunt, iura, & priuilegia Cathedralitatis in Ecclesia Sanctæ Mariæ permansisse. Præterea ad idem, quia hæc propria Ecclesiæ translatio non contingit, nisi simul transferatur totum Capitulum, Canonici, & Dignitates, qui sunt partes ipsius Ecclesiæ, relictis in prima Ecclesia aliquibus Præsbyteris, qui ibi ministrare debeant. *cap. si quis vult.* 16. *quæst.* 1. Præposit. *in cap. Temporis qualitas* 7. *quæst.* 1. Rebuff. *supr. num.* 18. Quod argumentum maiorem vim habet si supponatur, prout supponi debet, quod essentia Cathedralitatis alicuius Ecclesiæ est, quod habeat Capitulum, idest Canonicos, Dignitates, &c. *cap. nouit. cap. quanto de his quæ fiunt à maiori parte capituli.* Barbosa *de Canonic. & Dignitatibus cap.* 2. *num.* 2. Quin addendum, quod manente Clero, & populo, manere debet Ecclesia Cathedralis: sicut è contra illis non manentibus ipsa non manet; quia contrariorum eadem est ratio. Lotherius *de re benefic. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 1. *&* 128. Cum igitur in ista erectione non fuerint translati Canonici Sanctæ Mariæ del Pilari, sed mansere rint, Canonici, Clerus, & Populus; vtique nec dici debet propriè translatam Cathedralitatem. Dixi *propriè*, quia *impropriè*, & *abusiuè* id admitti potest, cum aliquibus fautoribus huius causæ, & cum Ferrerio in sententia quadam, de qua infra *sub ann.* 1502. Et quatenus scilicet per eam factum est, vt Episcopi, qui in dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ semper residentiam habuerant, cursu temporis in alia Sancti Saluatoris, veluti capaciori, & commodiori loco, eam habere ceperint.

Talis ergo Cathedralitatis erectio non fuit aliud, nisi quædam *vnio, communicatio*, & *extensio* Cathedralitatis primariæ, quæ erat in dicta Ecclesia *del Pilar*, illi Ecclesiæ S. Saluatoris, iuxta modum, quo Philosophi dicunt, quod eadem indiuisibilis anima rationalis, aduenientibus per nutritionem nouis partibus corporis humani, vnitur, & communicatur illis, & ad eas extenditur: & Theologi, quod bonitas, vel malitia actus interioris efficacis, adueniente actu exteriori, vnitur, & communicatur illi, & extenditur ad ipsum. Omitto (propter Mysterij singularem Maiestatem) quod fides docet in mysterio Trinitatis contingere, quod scilicet

licet eadem diuina natura indiuidua, & singularis existens, quæ est in Patre, communice-
191 tur etiam Filio, & Spiritui Sancto. Nam Regula generalis est; quod actus præsumitur fieri eo modo quo validè, & licitè fieri potest, *l. quoties, ff. de rebus dub. l. merito, ff. pro soc.* Rota coram Ludouisio *decis.* 493. *num.* 5. ex aliis.
192 Et quia semper dispositio præsumitur facta in casu iure permisso, non in prohibito, Bartholus *in l. gerit. de adquirend. hæredit.* Baldus *in l.* 3. *de milit. testam.* Vantius *de nullitat. ex defect. iur. num.* 171. Surdus *consil.* 19. *lib.* 1. Monter. *decis.* 41. *num.* 19. & ex illis Michaël del Villar *de scholiis ad decret Curiæ Iustit. Aragon.* littera
193 *M.* Vnde quia translatio propria sine Papæ authoritate fieri non poterat, solum facta est vnio, communicatio, & extensio Cathedralitatis, quæ fieri potuit; tum ab Episcopo, *cap. sicut vnire de excessibus prælat.* Lother. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 111. tum etiam à Rege; eo quod propter bella cum infidelibus illis temporibus permittebatur Principibus, *cap. si quis vult* 16. *quæst.* 7. Rebuff. *in praxi supr. n.* 7. Villar. *supra, littera I.*
194 Ex quo fit (est quæ summè notandum) dictam Ecclesiam Sanctæ Mariæ del Pilar, dici debere *vnam* in ratione Cathedralitatis cum dicta Ecclesia Sancti Saluatoris, prout expresse habent Fetrerius in sententia data anno 1502. Decreta Curiæ Iustitiæ Aragonum de ann. 1605. Villar *ibidem littera N.* ex traditis ab Innocent. *in cap.* 2. *de oper. enunciat.* Ancharan. *in Clement. in plerisque de elect. in princip.* & aliis apud ipsum. Sicut etiam colligitur ex Rota de anno 1631. coram Coccino *par.* 6. *recent. decis.* 15. *num.* 6. & 19. vbi capitula vtriusque Ecclesiæ vocantur *vnum Corpus.* Et ita Ecclesiam S. Saluatoris esse Cathedralem *accumulatiuè* cum Ecclesia Sanctæ Mariæ, non *priuatiuè*: iuxta modum quo cum fundator beneficij, vel Ecclesiæ nominat extraneum in patronum, aut patronus dat alij ius ad præsentandum; & generaliter quando alicui conceditur ius, quod alteri competebat, intelligitur id esse *accumulatiuè*, non *priuatiuè*; prout hæc, & alia exempla afferens, aptissimè docet ex pluribus aliis DD. Gonzalez *sup. regul.* 8. *Cancellar.* §. 2. *prohem. à num.* 32.
195 Non obstante ergo huiusmodi Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem erectione, nihilominus præfatam Ecclesiam Sanctæ Mariæ verè, & propriè permansisse *Cathedralem,* & perseuerasse in sua antiqua *Cathedralitate*, colligitur non solum ex dictis in superioribus, sed etiam & maxime ex dicendis in sequentibus, ex Summis Pontificibus; sententiis in hac causa latis; Sacræ Rotæ decisionibus; signis, effectibus, & adminiculis Cathedralitatis, quæ sigillatim suo ordine afferentur, quia ex illis, & solutione eorum, quæ pars aduersa obstare credit, ea quæ dicta sunt clarius roborantur.
196 Et primò, quia hoc eodem tempore, quo talis Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erigebatur, vt habet ille modernus Cæsaraugustanus *in commentar. supr. histor. Eccles. del Pilar,*
197 *pag.* 185. ipse Rex Alphonsus, qui Cæsaraugustam recuperauerat, & Ecclesiam Sancti Saluatoris in Cathedralem erigere curauerat, voluit, vt vtraque Ecclesia, eisdem stemmatibus, agno scilicet cum paruo quodam vexillo in manu, frueretur: prout cerni dicit in vtraque Ecclesia, & in illa *de Pilari* in Claustro cum hac inscriptione: *Agnus docet iste hanc Sedem fuisse.* Quando verò valeant stemmata Ecclesiarum, domorum, familiarum, Principum, &c. ad eorum dignitatem, & nobilitatem indicandam, magis certum apud omnes est, quam probatione egeat.

Item hoc eodem tempore erectionis Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, Petrus de Librana, & Garzia de Guerra Episcopi in Ecclesia Sanctæ Mariæ residentiam habuerunt. Et Benardus Secundus etiam Episcopus in ea sepultus fuit, iuxta dicta *supra num.* 140. non ergo hæc Ecclesia ius suæ Cathedralitatis amiserat. 198

Deinde, prout Canonicus Pantaleon Palatius in quodam scripto pro hac causa refert, & ante eum, etsi cum aliqua verborum varietate, Murillus *cap.* 19. *lib. relati*, extat quoddam testamentum Lupi Arzez Peregrini, tempore dicti Garziæ Episcopi confectum, in quo disponens dicit de sua Vxore: *Si post mortem meam acceperit virum, aut quando obitus illam euenerit, quod faciant illam meam medietatem amici mei tres partes: prima parte ad Sanctam Mariam de Saragoza, & ad Episcopum, & successores eius, qui ibi fuerint.* Ex quibus, etsi barbarè à Notario scriptis, satis euincitur non fuisse priuatam sua Cathedralitate hanc Ecclesiam Sanctæ Mariæ per erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris. 199

Item eodem Murillo, vt supra, teste, reperitur quoddam testamentum Vice Comitissæ de Bearnè de anno 1135. vbi facit quandam donationem eidem Ecclesiæ. *Et Cæsaraugustanorum Episcopo Garziæ, eiusque successoribus Ecclesiæ ipsi Præsidentibus.* Præsidebant igitur in eadem Ecclesia. Alij dicunt id accidisse de ann. 1174. 200

Præterea hoc eodem sæculo, pro anno videlicet 1143. extat quoddam instrumentum donationis factæ per Mariam Vxorem Saluatoris, cum voluntate Belitæ suæ Matris, cuiusdam domus, & prædiorum Episcopo, & Canonicis S. Mariæ *Maioris*; prout refert Cæsaraugustanus *supra pag.* 257. & Michaël Martinez del Villar. *in scholiis ad decreta Curiæ Iustitiæ Aragon. littera L.* Titulus autem iste *Maioris*, arguit Primogenituram. Baldus *in l. cum antiquioribus de iur. de lib. num.* 11. Paulus *consil.* 164. *lib.* 2. & alij apud ipsum Villar. Similiter, si erant Episcopi, & Canonici in ea Ecclesia, erat ergo tunc Cathedralis. 201 202

Insuper circa ann. 1181. datæ sunt litteræ quædam Confraternitatis, & Canonicatus, cuidam Petro de Cascallo à Petro Cæsaraugustano Episcopo, & Guillelmo Priore Ecclesiæ Sanctæ Mariæ del Pilar, & toto Conuentu, in præsentia totius Capituli, quas refert idem Cæsaraugust. *pag.* 260. ex eis autem etiam colligitur Cæsaraugustanos Episcopos hoc etiam tempore in ea Ecclesia, veluti propria Sede, suam residentiam habuisse. 203

Isto etiam tempore post erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem ipsa non obstante, Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari iura Cathedralitatis prætendebat, & obtinebat; nolendo videlicet venire ad Ecclesiam Sancti Saluatoris 204

Saluatoris certis diebus, habere decimas in Territorio Cæsaraugustano; habere etiam Parrochiam, & Cœmeterium; celebrare nuptias, infantes baptizare, Sacramenta omnia administrare, pulsare Campanas antequam Ecclesia Sancti Saluatoris illas pulsaret; corpora defunctorum libere sepelire, & alia facere, quæ, saltem simul sumpta, non solum erant signa, & vestigia antiquæ Cathedralitatis, sed propria præsentis; & notæ æqualitatis cum Ecclesia Sancti Saluatoris. De quibus Rota illa insignis de anno 1630. *num.* 72. *& sequentibus*, ac Barbosa *de Canonicis & dignitatibus cap.* 2. *num.* 7. post eam, & alias Rotæ decisiones, iura, &
205 DD. Circa quæ maximè aduertendum, quod, vt dixi, non solum dicta Ecclesia hæc iura prætendit, sed etiam obtinuit, prout testatur Rota relata, quæ *num.* 78. sic habet: *Quæ quidem vestigia, & Cathedralitatis antiquæ reliquias, Ecclesia ista de Pilari post translatam à se Cathedralitatem retinuit, & hunc vsque in diem retinet: quemadmodum constat ex sententiis, & concordiis desuper emanatis, & latè expendit Murillus in Tractat. sæpius citato cap.* 19. *fol.* 159. *& sequentibus, & concordant testes in summar. num.* 19. *cum tamen ad effectum retinendi, ac continuandi ius antiquæ Cathedralis, vnicus etiam actus censeatur sufficere. Adden. ad dec.* 557. *sanct. mem. Greg. num.*
206 10. Hæc Rota relata. Ex iis autem, & aliis, quæ dixi, firmiter suadetur, quod, nihilominus obstante erectione Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, Ecclesia Sanctæ Mariæ non amiserit suam Cathedralitatem, aut iura ipsius, sed ea semper retinuerit, & pertinere prætenderit.

207 Cum autem Canonici Sancti Saluatoris prædictis se opponerent, & de Canonicis Sanctæ Marię conquererentur, quod ad ipsorum Ecclesiam certis diebus non venirent, & quod aliquas decimas in Territorio Cæsaraugustano perciperent, ac quod haberent Parrochiam, Cœmeterium, & pulsarent Campanas antequam Ecclesia Sancti Saluatoris id faceret; præsertim quod administrarent sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, Communionis, & Matrimonij, simulque efferrent corpora defunctorum liberè, & sine dependentia ab Ecclesia Sancti
208 Saluatoris. E contra vero, cum Prior, & Canonici Ecclesiæ Sanctæ Mariæ conquererentur de Priore, & Capitulo Sancti Saluatoris, quod cum vtraque Ecclesia deberet habere *vnitatem in Spiritualibus, & temporalibus*, Canonici Sancti Saluatoris eam denegabant Canonicis Sanctæ Mariæ; ideo pro bono pacis in eam concordiam deuenerunt, de qua infra dicetur. Prius ponderando, quod cum dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ, prout ex verbis relatis colligitur, prætenderet prædictam *vnitatem in Spiritualibus, & temporalibus* cum Ecclesia Sancti Saluatoris, in
209 illa concordia non negatur hæc *Vnitas*, quin potius tacitè admittitur, etsi cum aliquibus limitationibus de partium consensu admissis,
210 prout constabit ex dicendis. Hic autem intrat commune illud axioma. *Tacens consentire videtur, l.* 2. *§. voluntatem, ff. soluto matrimonio, l. qui tacet, ff. de regulis iuris; l.* 2. *C. de adquirend. possession.* & aliis iuribus, & Doct. Quod etsi limitetur in præiudicialibus, *l. inuitum, ff. de seruit. Vrban. l. in eo, §. penult. ff. de ritu nuptiarum*; sublimitatur tamen in iudicialibus, in quibus tacens consentire censetur, etiam in sibi præiudicialibus. Tiraquell. *de iure Mariti, gloss.* 7. *num.* 37. Surd. *decis.* 47. *num.* 9. Barbosa *in axiomat. axiom.* 217. *num.* 4. Expendi etiam po- 211
test illud verbum *deberet*, quod plerumque necessitatem importat, vt *in cap. proposuit, §. super quo.* Et *in cap. oblatæ de appellat.* Et *in l. prætor. in princip. ff. de eden. in l.* 1. *§. qui magistratur, ff. quod quisque iuris*, & aliis iuribus, & DD.

Igitur de anno 1221. qui sequenti sæculo 212
decimotertio Christi correspondet, coram Sanctio de Ahones Episcopo Cæsaraugustano, & tribus Canonicis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari, ac aliis tribus Ecclesiæ Sancti Saluatoris, de omnium voluntate, & consensu concordatum, & statutum est, vt certis diebus, in quibus Canonici Sanctæ Mariæ debebant venire ad Ecclesiam Sancti Saluatoris; *Stent Canonici* 213
Sanctæ Mariæ in Choro Sancti Saluatoris, & Canonici Sancti Saluatoris dent Canonicis Sanctæ Mariæ dexteram partem Chori totam, & Prior Sanctæ Mariæ sedeat in capite Chori honorificè. Quæ præeminentia sedendi in dextera parte Chori concessa Canonicis Ecclesiæ S Mariæ Maioris, proculdubio arguit; si non præcedentiam, saltem æqualitatem, & vnitatem ipsius cum Ecclesia Sancti Saluatoris. Etenim etsi antiquitus sinistra manus apud aliquos in maiori æstimatione, quam dextera esset, de quo nonnulla dixi in meis Consultis *consult.* 50. *num.* 82. nihilominus, secundum iura pro comperto est, quod dextera manus honorabilior habeatur, *cap. solitæ de maioritat. & obed.* vbi DD. & Barbosa *ibidem.* De quo etiam alia dicam infra *cap. sequenti num.* 323. *& seq.* Deinde 214
Sedes illa, *in capite Chori* concessa Priori Sanctæ Mariæ etiam dictam æqualitatem, ne dicam superioritatem, demonstrat: cum prima pro optimis, ac probatissimis authoribus accipiantur. Caro *rei rustic. cap* 1. Terent. *in Adelphis*, Salust. *in Catilin.* & habetur *l.* 2. *ff. de orig. iur.* & quia Seniores primo loco sedere debent, *l.* 2. *cap. de Præf. Prælat. lib.* 1. *&* 2. & multis aliis iuribus, & DD. apud Tiraquell. *tom.* 1. *de iure primogenior. in præfatione num.* 115. Item statui- 215
tur in eadem concordia, quod *quando contigit Canonicum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ mori, omnes Canonici Sancti Saluatoris eant ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & sepeliant eum insimul honorificè, & è conuerso.* Et infra: *Quod semel in anno Canonici Sancti Saluatoris faciant semper Anniuersarium pro Canonicis Sanctæ Mariæ, & è conuerso.* Quæ etiam æqualitates in huiusmodi funebribus officiis faciendis, etiam arguit vnitatem illam, quam Ecclesia Sanctæ Mariæ semper prætendit. Quoad decimas vero statuitur in eadem 216
concordia *Quod Ecclesia de Pilari retineat sibi omnes decimas de illis hæreditatibus, quæ pertinent ad communitates ipsius Ecclesiæ, videlicet ad mensam Canonicorum, & ad vestiarium ipsorum, & Sacristiam maiorem, & minorem, & opera ipsius Ecclesiæ, & Infirmariam.* Aliæ vero decimæ applicantur Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Quatenus vero aliquæ ipsi conceduntur, etiam indicatur eius Cathedralitas: quia Ius exigendi 217
Decimas soli Cathedrali Ecclesiæ competere potest. *cap. quoniam, & cap. cum contingat de Decimis.* Rota illa magistralis de anno 1630. *num.* 74. ex aliis Rotæ decisionibus, & DD. Eo etiam,

etiam, quod vt testatur Murillus *lib. relato pagina* 158. hoc ius recipiendi Decimas creditur
218 huic Ecclesiæ conuenisse à tempore quo Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erecta est, itaut aliquæ ipsi tribuerentur, aliæ vero dictæ
219 Ecclesiæ ob cathedralitatem antiquam. Parochia autem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ illi fuit permissa, etsi magis limitata, ad certos limites redacta. De cœmeterio etiam statuitur,
220 quod illud *sit commune*. Similiter Canonicis il-
221 lius limitatur facultas pulsandi campanas, administrandi Sacramenta, & sepeliendi cadaue-
222 ra defunctorum. Huiusmodi porro limitationes iurium Ecclesiæ Sanctæ Mariæ nihil ipsi præiudicasse etiam pro comperto haberi debet. Quia cum factæ sint ex concordia, quæ talis dicitur *à coniunctione cordis*, Ancharanus *in cap. indemnitatibus in fin. in verbo concordia de elect. in 6.* Alexander *in l. 1 sub num. 3 ff. de pact.* Felinus *in cap. causam quæ il 2. sub num. 1. de testibus*. Et pro conseruanda pace inter Ecclesias: etiam si alias licitæ non essent, quia contra ius Cathedralitatis dictæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, nihilominus permitti poterant, *cap. nisi essent de præbend. cap. hisque ibi pro bono pacis, de maiorit. & obedient. cap. 2. de arbitr. cap. 1. de mutuis petitionibus ibi concordia terminetis*, & aliis iuribus, & DD. apud Gonzalez *super Regul. 8. Cancellar. gloss. 25. num. 12.*

223 Eodem etiam sæculo decimotertio, & pro anno 1239. ostenditur priuilegium Vrbis Cæsaraugustanæ eidem concessum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vbi vocatur *Sancta Maria Maioris*. Quod etiam dicitur dixisse Benedictum, Papam appellatum, in quadam Bulla, & haberi in quodam codicillo D. Poli de anno 1305. & in aliquibus Actis etiam nostri temporis. Quod etiam lego in quadam sententia Garziæ Archiepiscopi Cæsaraugustani de anno 1391. & in illa, quam Ioannes Ferrer Vicarius Generalis Archiepiscopatus Cæsaraugustani super Charitatiuo subsidio dedit, de qua infra, & aliis monumentis. Quomodo autem id faueat præsenti intento inferius dicam.

224 Sæculum porro decimumquartum non minus cæteris testimonium perhibet veritati *Cathedralitatis* iugiter perseuerantis in Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar. Etenim pro anno 1318. qui in ipso clauditur, extat insttumentum quoddam in Archiuio eiusdem Ecclesiæ conseruatum, & per Guillelmum de Calatayud Notariũ Cæsaraugustanum signatum; quod refert Cæsaraugustanus *in libro in præcedentibus relato pagina* 228. in quo hæc habentur: *Nouerint vniuersi, quod anno Domini 1318. comparuit Venerabilis, & discretus Eximenus Donatus Canonicus, & Infirmarius Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ Procurator*, &c. Et infra de eadem Ecclesia sic legitur: *Præfulsit temporibus prædictis multorum Sanctorum, quippe Valerij, & Braulij, eiusdem Ecclesiæ successiuè Episcoporum, & B. Martyrum Laurentij atque Vincentij dictæ*
225 *Ecclesiæ Archidiaconorum.* Etenim hac posteriori clausula inspecta manifestè conuincit antiquam Cathedralitatem huius Ecclesiæ, & quod Episcopalis Sedes fuerit SS. Episcoporum Valerij, & Braulij, prout etiam ostensum est in superioribus. Per priorem etiam clausulam; cum in ipsa dicatur Ecclesia Sanctæ Mariæ *Maioris*, & hic titulus *Maior*, eamdem Cathedralem Sedem indigitet; cum *Maioritas* nobilitatem importet, *cap. super eo de testibus*, & ibi DD. *cap. de multa in fin. & cap. penult. de præbend. atque cap. qui contra pacem 24. quæst. 1.* vbi Glossa, latissimè Bartol. *in l. 1. C. de dignit. lib. 12.* Mascard. *de probationib. vol. 2. conclus. 999. num. 10. & sequentibus*, plura congerens. Scripturis autem ex Archiuiis extractis fidem adhiberi, *argument. authentic. ad hæc in fine* comprobant DD. cum Bartholo, *C. de fid. instrum.* Felin. *in cap. 2. de fid. instrum. num. 9.* & plerique.

Similiter sæculum decimumquintum præcedentium sæculorum sequax, non minus ipsis Cathedralitatem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ sartam rectam tuetur. Etenim de anno 1448. sub Dalmatio Archiepiscopo Cæsaraugustano, cum similiter lis esset, & controuersia inter Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Sancti Saluatoris, inita est concordia inter dictas Ecclesias. In qua conformiter ad aliam de anno 1221. assignatur pro loco Capituli Ecclesiæ Sanctæ Mariæ (quæ in ea concordia vocatur *Maior*) dextera pars, & pro loco Prioris, is, qui antea erat in vsu, scilicet primus, & præcipuus. Explicando magis difficultates, quæ circa hoc occurrere possent. Deinde statuitur, quod in Processionibus Crux Ecclesiæ Sancti Saluatoris incedat in manu dextera, Crux verò Sanctę Mariæ in sinistra. Cuius rei ratio ibi assignatur, quia Ecclesia Sancti Saluatoris *est Cathedralis, & etiam Metropolitana.* Quo denotantur duo, primum, quod Ecclesia Sancti Saluatoris dextram manum pro nobiliori, & digniori æstimet; quam sinistram, iuxta ea, quæ dixi supra *num.* 213. Secundum, quod hæc manus dextra ideo concedatur Cruci Ecclesiæ Sancti Saluatoris, & non Sanctæ Mariæ, eo quod illa non solum sit *Cathedralis*, sed etiam *Metropolitana*; hæc vero, etsi *Cathedralis*, non tamen *Metropolitana*. Item statuitur, quod in funeralibus defunctorum eadem eleemosyna pecuniarum, & candelarum detur Canonicis, Portionariis, & seruitoribus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & Sancti Saluatoris. Præterea etiam decernitur, quod in aliquibus Processionibus Capitulum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ deberet congregari in Ecclesia Sancti Saluatoris, in aliis autem è contra Capitulum Sancti Saluatoris in Ecclesia Sanctæ Mariæ. Huiusmodi autam æqualitas pactorum non solum arguit, quod bona fide inita sint, *l. non solum, §. de vno, ff. de rit. nupt. l. sed & milites post princip. ff. de excusat. tut.* Baldus, Iason, Decius, Castrensis, & alij apud Bertachinum *in Repertor. verb. æqualitas*; sed etiam denotat æqualitatem Iurium vtriusque Ecclesiæ ratione Cathedralitatis.

Pro coronide etiam sæculi decimiquinti perpendar, obsecro, lector, statutum Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ de anno 1471. die nona Maij promulgatum, apud Biuarium in commentar. ad Dextrum *pag.* 59. vbi ex eo, quod D. Iacobus Apostolus (vt ibi dicitur) *Primam huius Ciuitatis Ecclesiam ipse fundauit* (scilicet Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilari, vt constat ex sequentibus vbi refert apparitionem eiusdem Sanctissimæ Virginis adhuc viuentis pro ipsius fundatione) statuitur, quod festum eiusdem Apostoli *sub solemnitate sex capparum in Metropolitana*

politana Ecclesia Cæsaraugustana perpetuis temporibus celebretur. Condistinguens sanè eam primam Ecclesiam à Sancto Iacobo fundatam à Metropolitana, & clare indigitans hanc Metropolitanam neutiquam à Sancto Iacobo fundatam fuisse. Sequens etiam Ioannem II. Aragoniæ Regem, qui in quodam priuilegio apud eundem Biuarium hæc dixit anno 1459. die 26. Octobris: *Contemplatione, & fauore ipsius Ecclesiæ, quæ inter alias Hispaniæ, diuinis mysteriis, & miraculis refulget, de illius institutione, & ædificatione (testante historia) multa miraculosa referuntur, & principaliter illud mirabile, quod in vita ipsius Beatæ Virginis, eiusque iussu, à Beato Iacobo Maiore Apostolo constructa, & ædificata extitit: in cuius capite ipsa Beata Virgo Pilare marmoreum, quod sibi à Cælo transmissum habuerat, & supra quod ipsi B. Iacobo apparuit, firmari, & collocari iussit.*

233 Maximè vero decimumsextum sæculum pro huius controuersiæ decisione in fauorem Ecclesiæ Sanctę Mariæ de Columna plura præstat adiumenta. Nam primo, de anno 1502. adest celebris quædam sententia lata per Ioannem Ferrerium Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustáni, & confirmata per eumdem Archiepiscopum, de cuius interesse, & præiudicio principaliter agebatur. In qua dicta Ecclesia declaratur exempta à solutione *subsidij, charitatiui, aut alterius cuius-*
234 *cunque gratiosi seruitij* dandi Archiepiscopo. In ea etiam, veluti pro causa dictæ exemptionis dicitur: *Constat etiam, quod dicta Ecclesia, in qua Dei Genitrix Virgo, dum in humanis ageret Beato Iacobo Apostolo mirabiliter super pilare marmoreum, Angelicis manibus deportatū apparere digna-*
235 *ta est, in quo primaria Sedes Cæsaraugustana per multa annorū curricula collocata fuit, Beato Braulio, & aliis multis dignissimis Episcopis successiuè præsidentibus. Et licet postea dicta Sedes Cathedralis translata fuerit, nihilominus tamen multa insignia, & prærogatiuæ Cathedralis Ecclesiæ penes eam remanserunt, & quasi vna Ecclesia cum maiori Cæsaraugustana reputatur in prærogatiuis prædictis.* Additur etiam: *His igitur, & aliis quamplurimis causis coram nobis deductis, & allegatis, & aliis in iure, & iustitia consistentibus*, &c. Quæ clausulæ; cum valdè vniuersales sint, quia dictio *aliis* hāc
236 generalitatem habet, ita vt etiam compræhendat non expressa. Curtius *consil.* 38. Caputaquens. *decis.* 296 Barbosa *de dictionibus diction.* 26. *n.* 15. & facit positionem eiusdem qualitatis ad pręcedentia, *l. quidam relegatus*, & ibi Barthol. *ff. de rebus dubiis*, *l.* 3. *C. de seruis fugitiu. cap. sedes de rescript.* & aliis iuribus, & DD. apud eumdem Barbosam *sup. n.* 1. arguunt dictam exemptionem eius Ecclesiæ à solutione subsidij Charitatiui debitum ipsi esse non solum propter excellentiam illius, sed propter alias plures causas. Vnde huiusmodi sententiæ Vicarij Generalis
237 valde multumque defert Rota magistralis corā Coccino de anno 1630. edita *n.* 68. *& sequentib.* ex eo, quod illa tempus litis super Cathedralitate principaliter motæ per centum, & amplius annos antecedat: & quia de executione seu Canonizatione illius nunc non agatur, sed tan-
238 tum adducatur ad probationem. Quibus iungam ego, Ferrerium istum, qui istam sententiam protulit, virum fuisse insignem litteris, & gubernio, & à Xixto IV. Romano Pontifice in Vicarium Generalem Cæsaraugustanum nominatum: & (quod magni ponderis est) Ecclesiæ Sancti Saluatoris alumnum: sic enim habet pergrauis Author Carrillus *in histor. Sancti Valerij fol.* 274. Et (quod magis ruminandum)
quod hæc sententia expressè acceptata fuit ab 239
eodem Archiepiscopo Alphonso, de cuius interesse agebatur, prout expendit eadem Rota *num.* 68. Ac proinde præiudicat omnibus, *l. ingenium*, vbi Glossa, & DD. *de stat. hom.* Pantaleon Palatius *in scripto super hanc causam pag.* 7. referens plures alias Rotæ decisiones, quæ idem intentum corroborant.

Pro anno etiam 1513. qui decimosexto 240
sæculo correspondet, extat sententia quædam arbitralis Alphonsi de Aragonia Cæsaraugustani Antistitis inter Ecclesiam Sancti Saluatoris, & Sanctæ Mariæ, quæ in discursu illius vocatur *Maior*. Conuocato autem vtriusque Ecclesiæ Capitulo, & vtraque in Arbitrium seu Arbitratorem præfatum Archiepiscopum ad sedandas omnes lites, & controuersias inter vtramque dictam Ecclesiam exortas, eligente; Archiepiscopus confirmauit concordias factas per Sanctium Episcopum, & Dalmatium Archiepisco- 241
pum Cæsaraugustanos, quæ adductæ sunt in præcedentibus pro ann. videlicet 1221. & 1448. cū suis limitationibus & declarationibus. Quia tamen in ista arbitrali sententia, non semel, aut bis, sed sæpius, repetitur Ecclesiam Sancti Saluatoris esse *Matrem*, seu *Matricem*, *Superiorem*, *& Magistram, & vt talem* honorandam ab Ec- 241
clesia Sanctæ Mariæ Maioris, considerandum, quod quamuis magis videantur operari, sicut verba geminata magis operantur, *l. balista, ff. ad Trebell.* Barbat. plura ponens exempla *cons.* 37 *in princip. lib.* 3. Quia tamen talis repetitio erat superflua, & verba superflua solent stomachari prudens, Rolandus à Valle *consil.* 39. *num.* 2. *lib.* 2. & *consil.* 61. *in princip. lib.* 3. quem refert Cardinalis Tusc. *tom.* 7. *littera S, conclus.* 895. *num.* 31. & ne dicatur positam esse per *affectationem*, quæ neque prodest, neque attenditur, *l.* 2. *§. vlt ff. si quis caut.* *l.* 1. *C. qui milit. poss. lib.* 12. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 35. *gloss.* 4. *n.* 29. Surdus *consil.* 32. *num.* 4. *& consil.* 42. *num.* 23.
ideo credendum, repetitionem illorum ver- 242
borum additam esse ad maiorem energiam, & vim. Rei tamen veritate inspecta, cum nihil aliud importent quam quod Ecclesia Sancti Saluatoris, sit actualis *Sedes Episcopalis, Diœcesana*, & *Metropolitana insignis*, nihil nocet Ecclesię
Sanctæ Mariæ, quæ nihil contra hoc prætendit, 244
sed solum olim fuisse primam Cathedralem, & nunc esse talem; ac frui debere Cathedralitatis priuilegiis. Quin addendum, quod cum Ecclesia de Pilari non consēserit in hanc arbitralem sententiam, nisi prout in ea dicitur: *Iuris ordine seruato, & per viam iuris, & iustitiæ tantum & solummodo potestatem, & non aliter, & vltra*; si hæc obseruata non sunt, verba illa tam honorifica solū sonabunt *in fictionem*: ac proinde nullatenus nocere possunt Ecclesiæ Sanctæ Mariæ: eo quod regula certa sit, quod fictio cessat vbi veritas locum habet, *l. nec ei, §.* 1. *ff. de adopt.* Decianus *consil.* 11. *n.* 139. *lib.* 1. vbi quod *fictio semper cedit veritati.*

Optime etiam dici potest ex Sacra Rota de 245
anno 1630. sæpius in medium producta *n.* 86. hæc epitheta: *Superior, Magistrata*, &c. quæ tam in hac arbitrali sententia, quam alibi reperiuntur

riuntur concessa Ecclesiæ Sancti Saluatoris, solum ipsi concedi pro tempore communicationis Cathedralitatis: eo quod ab eo tempore facta est Sedes Episcopi, quæ est ratio propria Cathedralitatis, prout ex D. Hieronymo, & Tostato refert; & ego dixi supra *num.* 4. Ex quo infertur, nullo modo per illa derogari Ecclesiæ
246 Sanctæ Mariæ, eo quod non amisit suam Cathedralitatem per talem communicationem; quin potius, iuxta dicta *supra num.* 194. est *vna*;
247 *& eadem* in ratione Cathedralitatis cum ipsa: & ita vna, & eadem epitheta ipsi sub hac ratione Cathedralis consideratæ, competere debent; quia quæ sunt eadem, significant identitatem in omnibus, & per omnia. Glossa *in l. cum hi, §. qui in perpetuum, ff. ager vectigalis.* Menoch. *de præsumptionibus lib.* 4. *præsumpt.* 173. *num.* 1. Rota *decis.* 455. *num.* 2. apud Farinacium in prima collect. nouissimarum, Barbosa ex his; & aliis *in Tract. de dictionibus dict.* 99. Rebuff. *in praxi beneficiorum in regul. de vnionibus, gloss. vlt.*
248 Et quia per vnionem, seu subrogationem non perdidit suæ excellentiæ, & antiquitatis priuilegia, vt habet relata Rota *n.* 97. & *l. proponebatur, ff. de iudic. l. stipulantem, § sacram, ff. de verborum bligat. l. qui res, § areamf, ff. de solut. l. si grege. ff. de leg.* 1.
249 Expendat & lector, quod hic Cæsaraugustanus Antistes Alphonsus, qui præfatam arbitralem sententiam protulit, in qua Ecclesiæ Metropolitanæ Sancti Saluatoris plusquam Ecclesiæ Sanctæ Mariæ fauere videtur, approbauit, & confirmauit sententiam illam Ferrerij; quam de anno 502. superius dixi fuisse latam. In qua dicitur, constare Ecclesiam Sanctæ Mariæ fuisse primariam Sedem Cæsaraugustanam *per multa annorum curricula*, ibique sedisse Beatum Braulium, & alios dignissimos Episcopos: ac post translationem mansisse in ea *multa insignia, & prærogatiuas Cathedralis Ecclesiæ, itaut quasi vna cum Ecclesia Maiori Cæsaraugustana reputetur in prædictis prærogatiuis*: Ex quo, quia contrarietas,
250 seu contradictio verborum vitanda est, *l. vbi repugnantia, ff. de regul. iur. cap. cum expediat de elect. in* 6. Paulus *consil.* 159. Bertachinus *in repertorio verbo Contradictio*: & contraria allegans non auditur, Fulgosius *consil.* 20. *in fin.* Bertachinus *supra verbo Contraria*; quod magis procedit in viro egregio, qualis erat præfatus Archiepiscopus: ideo iure præsumendum nihil voluisse dicere contra Ecclesiæ Sanctæ Mariæ priuilegia in dicta sententia arbitrali ab ipso pro-
251 lata adducta. Ac proinde verba illa: *Matrem, Matricem, Superiorem, & Magistram* intelligi debere tantummodo in ordine ad alias Ecclesias Cæsaraugustanæ Ciuitatis, Diœcesis, & Metropolis. Eo quod verba dubia intelligi debent in aptiori significato, *l. quoties idem sermo, ff. de regul. iur.* Roman. *consil.* 350. *num.* 22. Non in ordine ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ iuxta Aymonium Monachum, qui anno 890. floruit, est *Mater Ecclesiarum* Vrbis Cæsaraugustæ, vt dixi supra *num.* 125. & iuxta Iulianum Perez, qui ante 500. annos vixit, est *prima omnium Ecclesiarum Hispaniæ*, vt tetigi etiam supra *num.* 147.
252 Post hæc de anno 1520. in fauorem eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari edita fuit Synodalis quædam Constitutio, in qua sic deciditur, circa locum tenendum in Synodis: *In eisdem autem publicis sessionibus sedeant primò Abbates, & post eos promiscuè ad vtrumque latus nostrum, Priores, Canonici, & alij in dignitate constituti, Ecclesiæ nostræ Cathedralis prædictæ, & Beatæ Mariæ Virginis de Pilari, ordine quo in Choro sedere, & Processionibus incedere consueuerunt.* Cum autem modus sedendi in Choro, & incedendi in Processionibus esset, quod Prior Sanctæ Mariæ de Pilari primum locum, & manum dexteram teneret, magnum inde argumentum desumitur pro Cathedralitate dictæ Ecclesiæ, quia si illam non haberet omnino absurde ipsi permitteretur præcedentia supra Ecclesiam Metropolitanam, quæ actu Cathedralis est. Nec refert si opponatur, oppositum decisum esse à 253
Rota in duabus decisionibus de anno 1626. Quia illæ non sunt in terminis præsentibus, quibus constat de Cathedralitate, sed fuerunt factæ per *in interim*, & per modum *prouisionis*, quando de illa non constabat. Etenim quo tempore præfatæ Sacræ Rotæ decisiones editæ fuerunt, non constabat Rotæ de tali Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ: prout patet ex verbis illis Decisionis de eo anno 1626. coram eodem Coccino *par. quinta, recentior. tom* 1. *decis. tertia, num.* 14. videlicet: *Quod antiquitus Cathedralitatis prærogatiua gauderet, nō adhuc liquet.* Idemque videtur dicendum de aliis decisio- 254
nibus de annis 1627. 1628. & 1629. quæ sunt *in dicta quinta par. recentiorum tom.* 1. decisiones 57. 111. 208. & 235. Modo autem iam con- 255
stat de illa ex posteriori Rotæ decisione de anno 1630. in principio, vt notat Rubeus in annotatione ad illam decis. 3. dicens: *Decisa est hæc controuersia, parte vtraque acerrimè informante, sub die prima Martij 1630. coram eodem bon. mem. Reuerendissimo Coccino, quæ decisio insignis est, & habetur infra in ordine 353. in hac parte.* ac ex aliis de annis 1631. & 1633. infra adducendis. Ac per consequens illæ anteriores decisiones sunt, & censentur per has posteriores moderatæ. Hæc porro Synodalis Constitutio roborata est per Decretum (*firmam vocant*) manutentionis in possessione, prout de anno 1643. loquens dicam.

Pro eodem etiam sæculo decimosexto, non 256
solum habet pro se Ecclesia Sanctæ Mariæ Bullam Clem. VII. de anno 1529. in qua Pontifex omnimodam exemptionem ipsi concedēs, miraculosam ipsius fundationem astruit, & quod in ea affirmetur, *Primam totius Hispaniæ fuisse.* Sed etiam de anno 1557. extat mandatum Auditoris Cameræ ex commissione Pauli IV. de manutenenda Ecclesia Sanctæ Mariæ in suis præeminentiis contra Ecclesiam Sancti Saluatoris. Quod ampliatum etiam, & declaratum est ab eodem Auditore Cameræ de anno 1562. In his autem mandatis, plura, & insignia priuilegia huius Ecclesiæ circa accessum Ecclesiæ Sancti Saluatoris ad ipsam certis diebus; manum dexteram eidem Sanctæ Mariæ Ecclesiæ dandam, & similia. Pro quo mandato exequendo extat etiam de anno 1567. obligatio Cameralis Capituli Sancti Saluatoris.

Iniurius sanè præsenti causæ, & historiæ apparerem, si in huius decimi sexti sæculi calce non referrem ea, quæ Inclytus, & Felicissimus ille Ferdinandus Rex, re, & nomine Catholicus, in quodam priuilegio de Sacrosancta Ecclesia

Sanctæ

Sanctæ Mariæ Cæsaraugustanæ de Pilari dixit: ac quæ de eadem Ecclesia celebris ille Author Martinus Garzia, Aragoniæ Inquisitor, Barchinonensis Antistes, eiusdem Ferdinandi Concionator eximius, sermone 91. scripsit. Ferdinandus ergo apud Viuar. supra relatum, sic dicebat: *Sanè ex Catholicis occiduis neminem latere existimamus, apud Vrbem Cæsaraugustam quandam esse mirificæ deuotionis sacram, & antiquissimam Ædem, seu Templum celebre, purissimæ, ac intemeratæ Virgini Dei Genitrici dicatum, sub vocabulo Beatæ Mariæ de Pilari, innumeris, & assiduis miraculis præfulgens. Ibi ipsa suauissima Virgo adhuc in humanis agens Hispani populi miserata nōdum orthodoxæ fidei lumen intuentis, sed D. Iacobo, & circumstantibus mirum in modum super lapideam Columnam corporaliter videndam obtulit. Vt de cunctis Hispaniæ populis cæca Gentilium credulitate obduratis lux salutaris exorta est. Quo tamen in loco relicta, ab eadem immaculata Virgine, Columna & desuper candida eius effigie, ab ipso B. Iacobo, & eum sectantibus Sacellum ibidem perexiguum constructum fuisse asseritur, quod primum Ecclesiæ nomen in Hispania obtinuit. Attamen, crescente cum tempore deuotione, piisque largitatibus suffragantibus, domus ipsa, vt tantæ Reginæ Palatiū decebat, longè quidem amplificata est, & tandem in statum, quo hodie est, adducta.* Expendatur illud *Quod primum Ecclesiæ nomen in Hispania obtinuit*, & pro comperto habebitur id, quod pro nostræ Dissertationis scopo mihi præfixi. Martinus autem Garzia relato loco hæc dixit. *Hæc autem Ecclesia Cæsaraugustana principaliter fundata à Christo, sicut aliæ: sed specialiter ad hanc fundandam non misit vnum de 72. Discipulis, scilicet vnum de 12. Apostolis: & non Philippum, vel Bartholomæum, &c. sed vnum de principalioribus, scilicet Iacobum, qui erat Consobrinus Christi Iesu: qui missus in Hispaniam singulariter hanc Ecclesiam per suam sanctissimam prædicationem fundauit: & quia maiorem fructum in ipsa fecit, vt mandatum fuit ei à Virgine Maria Ecclesiam in ea fundauit, & ædificauit, quæ dicta est S. Maria de Pilari, vel Columna: & sic licet Iacobus in tota Hispania sua prædicatione Ecclesiam fundauerit, singulariter hoc fecit in Ciuitate Cæsaraugustæ, vt patet.* Iungantur ista cum aliis quæ ex hoc Authore in superioribus attulimus, & constabit manifestè causæ præsentis singularem Patronum extitisse. Nec præter mittenda ponderatio circa verba relata, quod, si, prout ex ipsis elicitur, tam singulariter hæc Ecclesia à Christo, mediante Iacobo eius consobrino, & mandante Deipara Virgine, extructa fuit, proculdubio non rectè sapiet, qui negauerit eam ab Apostolo Cathedralitatis munere decoratam fuisse; cum ingratitudinis, & illiberalitatis notam tanto Apostolo propterea inurere videatur.

257 Sed præ cæteris anterioribus sæculis hoc vltimum decimum septimum multo plura, & clariora monumenta pro ea Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ *de Columna* comprobanda suppeditat. Primò, pro anno 1604. Bullam Clementis VIII. qua declarat, quod per reductionem ad sæcularitatem Ecclesiæ Metroplitanæ nihil præiudicetur præeminentiis Ecclesiæ S. Mariæ. Deinde de anno 1605. extant decreta Curiæ Illustriss. Dom. Iustitiæ Aragonum, quibus multum defert Sacra Rota Magistralis relata de anno 630. *num.* 70. Vbi deciditur, Ecclesiam de Pilari, debere, & posse in Comitiis Aragonum præcedere Cathedrales omnes præter Metropolitanam Sancti Saluatoris Ecclesiam. Vocatur autem in eis antiquitas, & dignitas huius Ecclesiæ *de Pilari, longissima, honorificentissima, venerandissimaque.* Deinde, quod est *gloria, & ornamentum totius Hispaniæ, & Orbis.* Item: *obtinet inter omnes Ecclesias mundi vetustatis, & excellentiæ originis primatum.* Præterea: *Ab initio nascentis Ecclesiæ Episcopum habuisse, Matrem Ecclesiarum dictæ Vrbis fuisse, Cathedralemque extitisse authoritate præexcellentissimi Iacobi Zebedæi, quousque vnita, seu trāslata fuit in Ecclesiam Sancti Saluatoris Ecclesiam, Arabibus Cæsaraugusta exturbatis.* Ac infra: *Ex quibus satis liquet, hanc Sanctam Ecclesiam ab eius initio Cathedralem dignitatem, & nomen habuisse.* Et post alia: *Corruscat enim radiis prioris dignitatis, vltra quod semper quo ad dictam prælationem pro Cathedrali habita est.*

Ex quibus omnibus plura ex dictis in superioribus confirmantur, & id quod modo intenditur de Cathedralitate in ea Ecclesia perseuerante suadetur ex posterioribus verbis relatis. 258 Ac ex eo quod dicta *Cathedralitas* dicatur *vnita*, seu *translata*, etiam deducitur id quod in præcedentibus *num.* 189. dixi, videlicet: huiusmodi Ecclesiæ mutationem, etsi impropriè *translatio* dici possit, propriùs tamen dicendam *vnionem*. 259 Quod declaratur in illis verbis horum decretorum, quæ in sequentibus dicuntur, scilicet *Nec tandem obstat ob dictam translationem dictam Ecclesiam amisisse priuilegia, præeminentiasque omnes Cathedralis Ecclesiæ. Ex quo constat translationem factam fuisse, non cum omnimoda dictarum præeminentiarum extinctione; sed, imo potius, cum expressa reseruatione earumdem præeminentiarum, vt fuit pronunciatum à sæpe dicto Ioanne Ferrerio: Et iure sanè quandoquidem non delictum.* 260 Quod bene vrget Villar. *in scholiis ibidem littera M*, dicens: *Si enim ob delictum facta fuisset translatio, seu destructio, tunc nec nomen, nec priuilegia retineret, cap. ex hoc diximus 17. quæst. 7. cap. placuit de consecrat. distinct* 1. Quomodo autem ex præcedentia Ecclesiæ Sancti Saluatoris supra Ecclesiam Sanctæ Mariæ in huiusmodi Comitiis iuxta hæc decreta concessa, nihil derogetur eidem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ dicam infra *cap.* 4.

Post quæ de anno 1609. Sacra Rota Romana coram Coccino inter decisiones ipsius *num.* 452. declarauit Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilari manutenendam esse in possessione suarum præeminentiarum contra Ecclesiam Sancti Saluatoris; nec id ius derogatum fuisse per sæcularizationem, conformiter ad mentem, & Breue Clementis Octaui, & vt dixi etiam supra *num.* 257. 261

De anno etiam 1610. extat alia S. Rotæ decisio coram Ludouisio *par.* 1. *recentior. decis.* 245. & inter decisiones ipsius 472. vbi deciditur Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pilari posse celebrare Festum suæ Dedicationis pro die 12. Octobris, non obstante contradictione Ecclesiæ Sancti Saluatoris: *Quia ex testibus, & aliis deductis apparet, Ecclesiam de Pilari antiquitus fuisse Cathedralem, & in ea extitisse Sedem Episcopalem Cæsaraugustanā, &c. & quolibet anno fuisse solemniter in dicta Ecclesia celebratā pro dedicatione propria.* Quę decisio magni pōderis est, cum in ipsa astruatur Cathedralitas antiqua huius Ecclesiæ, & hæc 262 263

non sit de præsenti ab ipsa ablata, sed communicata Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vt probatum est in præcedentibus.

264 Vnde etiam consequenter eadem Sacra Rota de anno 1611. coram eodem Ludouisio *par.* 1.*recentior. decis.*385. & inter decisiones ipsius *decis.*493. idem determinauit, dicens etiam, dictam Ecclesiam fuisse antiquitus Cathedralem, & habuisse multas prærogatiuas, & præeminentias; ac non obstare suæ Cathedralitati, quod sit Ecclesia Parrochialis, & Collegiata.

265 Insuper de anno 1613. cum dubitaretur an dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ posset in Dedicatione suæ propriæ Ecclesiæ facere Processionem extra illam; eadem Rota coram Verospio *decis.* 533.*par.*1.*recentior.* affirmatiuè respondit. Cum etiam postea dubitaretur an eadem Ecclesia teneretur ad instar aliarum, Dedicationis Ecclesię Metropolitanæ Festum celebrare, Sacra Rota de anno 1614. coram eodem Verospio *par.* 1. *recentior.tom.*2.*decis.*616. negatiuè respondit: eo quod eadem die Dedicationem propriæ Ecclesiæ celebrat. Addit *num.* 5. hæc: *Vlterius, ex*

266 *quo Ecclesia del Pilar olim fuit Cathedralis, censetur prærogatiuam celebrandi suam Dedicationem retinuisse. Ioannes de Platea in l.* 1.*&* 2. *de Præfect.Prat.lib.*12.*Guido Pap.decisione* 377.*Quæ ratio dignitatis antiquæ non militat in aliis Ecclesiis, & ideo hæc non tenetur, sicut aliæ Metropolitanæ Dedicationem celebrare.* Quæ tam pro dictis, quam pro dicendis expendenda.

267 Consecutiuè etiam de anno 1626. extat *firma*, seu Decretum Curiæ Iustitiæ Aragonum de executionemandatorum circa priuilegia, & exemptionis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, non obstante sæcularizatione Ecclesiæ Metropolitanæ.

268 Maximè tamen inter alias Sacræ Rotæ decisiones, veluti Sol inter sydera, fulget aurea illa sæpius inculcata, & cuius vestigiis semper insisto, de anno 1630. coram Coccino. In qua adeo exactè, dilucidè, & concludenter præsens intentum deciditur, vt merito Erize Ximenez *vt supra cap.* 22.*num.* 5. dixerit, nimis obstinatum, & proteruum fore, cui ipsa non satisfecerit. Modestius tamen; ea est accuratissimè, & diligentissimè elaborata, inter plurimas alias, quas ego, plusquam aliquantulum in eis euoluendis versatus, viderim. In ea enim in principio, cum dubium esset propositum, *an constet Ecclesiam Beatæ Mariæ Virginis de Columna fuisse antiquitus Cathedralem*, vt ibidem dicitur, *tandem negotio*

269 *maturè discusso*, Domini de Rota *affirmatiuè responderunt*. Proponendo videlicet motiua partis contrariæ à *num.*1. vsque ad 19. & confirmando suam decisionem à *n.*26. vsque ad 83. ex historicis, Chronicis, & Breuiariis, sententiis, concordiis, adminiculis, & aliis documentis. Ac respondendo contrariis à *n.*84. vsque in finem, vbi dicitur, ita conclusum esse *parte vtraque acerrimè informante.* Conclusum ergo sit, si Deo, & eius Beatissimæ Parenti, cuius causa agitur, placuerit.

270 Conformiter etiam ad prædictam decisionem, in alia de anno 1631. coram eodem Coccino *par.*6. *recentior. decis.*15.*num.*18. *stabilitur constare Ecclesiam Beatæ Mariæ fuisse antiquitus Cathedralem.* Et ex eo deducit eadem Rota ibidem, *posse propterea dubitari an Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentia iuris communis contra præfatam Ecclesiam Beatæ Mariæ, quæ videtur retinuisse iura antiquæ Cathedralitatis, vt latè decisum fuit in decisione coram me.* (idest præfato Coccino) *facta sub die prima Martij anni præteriti.* Illa videlicet de qua supra. Ex quo elicitur hanc Rotæ decisionem de anno 1631. confirmatoriam esse alterius de anno 1630. supra relatæ.

Adest etiam mandatum eiusdem Coccini pro eodem anno 1631. de manutentione priuilegiorum eiusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ contra Metropolitanam: & aliud de eadem re eiusdem Coccini pro anno 1633. Item aliud instrumentum sententiæ ab eodem Coccino latæ de anno 1631. in qua liti finem imponens, hæc magni ponderis verba dixit: *De, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Pilari, antiquitus fuisse Cathedralem, in eaque primam Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, & propterea mandata desuper necessaria, & opportuna decernenda fore, & esse, prout decernimus, & declaramus, molestationesque, vexationes, perturbationes, & impedimenta per dictum Decanum, & Canonicos, atque Capitulum Ecclesiæ Sancti Saluatoris prædictis Priori, Canonicis, & Capitulo Beatæ Mariæ desuper præstitas, & illatas, fuisse, & esse iniustas, temerarias, & indebitas; ac iusta, iniqua, temeraria, & indebita; illisque de iure minimè facere licuisse, nec licere; eisdemque perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, & victos victoribus in expensis coram nobis in causa legitimè factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure in posterum, reseruamus, & ita dicimus non solum præmisso, sed omni alio de iure meliori modo, &c.* 271 272

Confirmat etiam eandem Rotæ decisionem de anno 1630 supra relatam, alia eiusdem Rotæ decisio de anno 1632. coram Vbaldo, quæ est 35.*par.*6.*recentior.*. Cum enim pars Ecclesiæ Sancti Saluatoris opponeret contra præfatam decisionem de ann.1630. quod fuerit nulla ex defectu iurisdictionis, Rota decernit, debere sustineri, & fuisse validam, & in casu dubij pro illius validitate præsumi debere. Meritò ergo dicitur confirmatam fuisse in hac decisione. Hæc autem decisio confirmata etiam fuit ab eadem Rota in alia coram eod. Vbaldo eodem ann.1632. quæ est 91. *par.*6. *recentior.* vbi pluribus rationibus probatur ipsius validitas, & dicitur, quod etiam in dubio esset confirmanda. Similiter confirmata fuit in alia coram eodem Vbaldo, quæ est 102. in ead. 6. *par. recentior.* 273

Insuper idem Vbaldus eodem anno 1632. sententiam datam per Illustrissimum Coccinum Decanum Rotæ super antiqua Cathedralitate Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris de Pilari declarauit bene fuisse pronunciatam, sententiam, & diffinitam, maléque, & perperam fuisse appellatum, reclamatum, & prouocatum pro parte Ecclesiæ Sancti Saluatoris, & propterea eam confirmauit, & approbauit, ac partem dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris in expensis condemnauit. 274

Maximè autem ea fundamentalis, & magistralis Decisio Rotæ Coccini de anno 1630. roboratur ex alia coram Normanno eodem anno 1632. quæ est decisio 142. *in* 6. *par. recentior.* In ea enim Domini negarunt remissoriam parti 275

parti Eccleſię Sãcti Saluatoris,*propter irreleuantiam articulorum*, & quia (vt inquit Rota) *cum non percutiant tempus anterioris, & antiquiſſimæ Cathedralitatis,ad fauorem prædictæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Pilari,quæ luculenter, vt ex pluribus venerandæ antiquitatis monumentis firmata fuit in deciſione Reuerendiſſimi Domini mei Decani, dictã anteriorem Cathedralitatem alterius Eccleſiæ nequaquam excludunt , & quatenus etiam tenderent ad illius excluſionem ſunt improbabilia per teſtes, quibus in probandis antiquis præferuntur ſcripturæ.* Quæ quidem ſi rectè expendantur valdè corroborant quæ in præcedentibus dixi. Accedẽtibus præſertim illis,quæ eadem Rota ſubiungit *n* 8. & 9.nempe; *Præterea viſum fuit Dominis , quod agentes pro Eccleſia Sancti Saluatoris, figurauerint conſuetudinem immemorabilem,cæteroſque articulos conceperint ad euitanda fundamenta dictæ elaboratiſſimæ deciſionis Reuerendiſſimi Domini Decani. Vnde oritur ſuſpicio calumniæ.* Hinc *n*.10. & 11. ſic concludit : *Non obſtat, quod ſcripturæ,de quibus in dicta deciſione Reuerendiſſimi Domini mei Decani, non contineant factum , ſed ſimplices aſſertiones , ſiue enunciatiuas Cathedralitatis Eccleſiæ Beatæ Mariæ , & cum illæ emanauerint à perſonis ſuſpectis quibus non creditur , ſit recurrendum ad probationes qualitatum ſcripturarum. Quia placuit reſponſio , quod poſtquam ſcripturæ cum omnibus ſuis qualitatibus abunde fuerint diſcuſſæ in ſæpe allegata deciſione huius cauſæ coram Reuerendiſſimo Domino Decano non eſt amplius de illis inquirendum.* Sanè hæc deciſio,ſicut valde confirmat cauſam Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ſic etiam multum eneruat partem Eccleſiæ Sancti Saluatoris , & os illi ad reclamandum obſtruere videtur.

276 De anno etiam 1633.cum iterum poſtularetur remiſſoria præfata , reſolutum eſt à Rota coram Netmanno *6. par. recentior. deciſ.* 177. quod iterum ſuſciperetur diſputatio ſuper negotio principali, ſcilicet de Cathedralitate Eccleſiæ Sanctæ Mariæ , pro qua dicit ſtare plura argumenta, videlicet, *antiqua traditio,tam hiſtoricorum, quam aliorum ſcriptorum narrationibus,ac teſtimoniis comprobata : ſcriptura extra Codicem moralium Sancti Gregorij conſiderata: ſimplex dicti agni ſignum , circumſcripta illius inſcriptione conſideratum : enunciatiuæ in litteris Apoſtolicis,maximè Gelaſij II. ſimul cum litteris Petri Libani Epiſcopi , ac ſententiis antiquis contentæ : conſuetudo inueterata celebrandi Feſtum Dedicationis Eccleſiæ B. Mariæ ipſo eodem die , quo dedicatio Eccleſiæ Cathedralis celebratur : facultas exigendi Decimas in territorio Cæſarauguſtano : mutua in ſepeliendis vtriuſque Eccleſiæ Canonicis officia: omnium Sacramentorum prout in Cathedrali indiſtincta adminiſtratio : ac denique prærogatiuarum , & præeminentiarum in Proceſſionibus & ſeſſionibus æqualitas;quæ omnia etiam teſtibus iudicialiter examinatis fuerunt comprobata.* Ex quibus Sacræ Rotæ ſæpius replicatis deciſionibus euaneſcit ſcrupulus , qui eſſe poteſt circa vnam aliam de ann.1626.coram ſæpius relato Coccino.quæ eſt tertia *in 5.par.recentior.tom.1.*videlicet,quia iam liquet de hac Cathedralitate, de qua tunc non conſtabat.

277 De anno etiam 1637.cum propoſita, & probata eſſent coram Tribunali Cæſarauguſtanæ Ciuitatis,& eius Iudice *Zalmedina* nuncupato, quod *Sancta Eccleſia de Pilari gauiſa fuit , & gaudet ſuis priuilegiis , & honoribus , quia eſt Eccleſia Angelica, & Apoſtolica erecta cum corporali præſentia Deiparæ Sanctiſſimæ Virginis Dominæ noſtræ,& eius iuſſu,per glorioſiſſimum Sanctum Iacobum Patronum, & Fundatorem ipſius,eiuſque Diſcipulos à tempore naſcentis Eccleſiæ:& quia ex tunc fuit prima Cathedralis Cæſarauguſtæ,& totius Hiſpaniæ :& ſemper habuiſſe,& conſeruaſſe fidem Catholicam;ac ſupra* 1100. *annos Sedem Epiſcopalem Cæſarauguſtanam per Dominos Epiſcopos gubernatam , ſpecialiter per Sanctam Athanaſium Iacobi Apoſtoli Diſcipulum ; Sanctum Theodorum, S.Taionem , S. Valerum (cuius Archidiaconus in dicta Eccleſiæ fuit glorioſus Martyr Sanctus Vincentius) S Braulum Epiſcopum, & alios:ac ſemper retinuiſſe, & retinere iura Cathedralis Eccleſiæ:* Ipſe Zalmedina ſententiam protulit in fauorem dictæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ , approbando per illam propoſita. Quæ etiam confirmata fuit in Curia Cæſarauguſtana Iuſtitiæ Aragonum, vt conſtat ex reſcripto de anno 1638. pro die 26. menſis Ianuarij.

Pro anno quoque 1643. extare video *Firmam*, ſeu Decretum Cæſarauguſtani Tribunalis, vbi præcipitur executioni mandari Synodalem Conſtitutionem ſupra *num.* 252. relatam, in qua ſtatutum fuit, quod in publicis ſeſſionibus in Synodis habendis , Prior Eccleſiæ *de Pilari*,ſedeat eo ordine quo in Choro ſedere,& in Proceſſionibus incedere conſueuerat. Qui modus ſedendi , & incedendi ſupponitur eſſe in primo loco. Pro huius autem *Firmæ* , ſeu Decreti defenſione doctè ſcripſit Cæſarauguſtæ 15.Aprilis currentis ann. 654.Canonicus Pantaleon Palacius. 278

Iam pro coronide expendatur,quod cum pro Deiparæ Virginis honore tuendo, quæ Eccleſiæ de Pilari Titularis Patrona exiſtit , tum Eccleſiaſtici,tum ſæcularis Brachij poteſtas fœdere mutuo concurrant, eius Eccleſiæ Cathedralitati adſtipulando : & ſecundum iura duplex funiculus , ſeu ligamen magis ligat, & difficilius rumpitur,*l.ſi non le.ff.de hæred.inſtit.l.diſcretum , C.qui teſtament. facere poſſ.l.penult.§.ſi vero , C.de adoption.* adeo firmata hæc veritas manere debet , vt veluti *Columna immobilis* (quæ apud veteres Symbolum fuit firmitatis, & æternitatis, iuxta Raynaudum *in Nomenclator. Marian.verbo Columna in gloſſario*)aduerſæ partis telis concuti , aut conquaſſari, nullatenus queat. Prout etiam ſequentia demonſtrabunt. 279

CAP. IV.

Adminicula probantia Cathedralitatem Eccleſiæ Sanctæ Mariæ.

SAcra illa Rota de anno 1630. ædita , & ab aliis eiuſdem Rotæ deciſionibus , vt viſum eſt in præcedentibus, confirmata, cuius veſtigiis præſertim inſiſtendum , decidit *num.* 49. Dominos in eam ſententiam de Cathedralitate dictæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ tanto libentius inclinaſſe , quanto veritas illius *pluribus adminiculis , & quidem vrgentioribus, corroboratur.* Ea igitur diſpicienda, & confirmanda 280

meritò veniunt in præsenti; & applicanda ad thema propositum de dicta Cathedralitate, etiam post erectionem Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, perseuerante.

281 Primum est desumptum ex residentia Episcoporum Cæsaraugustanorum in ea, à prima sui fundatione vsque ad annum 1118 Etenim Episcoporum residentia, penes Cathedralem Ecclesiam præsumitur esse, cum *cap. Episcopus dist.* 41. dicatur: *Hospitium quoque non longè ab Ecclesia habeat.* Innocent. *cap. ex ore de priuileg.* Archidiaconus, & Ioann. Andr. *in cap. statutum*, §. *cum vero de rescript. in 6.* Socinus *in cap. licet num.* 22. *de foro competenti.* Rota eadem *num.* 52. *&* 53. Ita autem contigisse in hac Ecclesia manifeste probant adducta toto ferme *cap.* 2. Quod vero etiam idem acciderit per aliquot saltem annos posteriores, etiam comprobant, quæ dixi *cap.* 3. *numero* 198. 199. 200. *& num.* 224. & 225.

282 Secundum adminiculum desumit eadem Rota *num* 60. *& sequentibus*, ex litteris Gelasij II. directis exercitui Christianorum Cæsaraugustam obsidentium, de quibus dixi supra *num.* 842. In eis enim Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari vocatur per Antonomasiam *Ecclesia*, quod denotat Cathedralitatem ipsius, prout ibi notaui ex adductis à Sacra Rota & aliis. Similiter ex aliis litteris Petri Libranæ, in quibus Indulgentiæ conceduntur elargientibus eleemosynam pro reparatione dictæ Ecclesiæ: eo quod in eis dicatur eam *Beato, & antiquo nomine Sanctitatis, & dignitatis pollere.* Quod etiam denotat ipsius Cathedralitatem, prout etiam dixi *num.* 144. *&* 145. eadem Sacra Rota, & aliis. Nunc vero speciatim notandum, has litteras subscribi etiam ab aliis Episcopis, & Prælatis, videlicet Bernardo Archiepiscopo Toletano, Subo scitano Episcopo, Sanctio Caleguritano Episcopo, Guidone Lascurrensi Episcopo, & Bosone Cardinali Apostolicæ Sedis Legato. Ex hoc enim deducitur ab omnibus his Prælatis approbari titulos illos *Sanctitatis*, & *Dignitatis* concessos eidem Ecclesiæ, & ex quibus eius Cathedralitas elicitur.
283 Litteræ porro istæ sunt apud Baronium *tom.* 12. *sub ann.* 1118. ex Hieronymo Blanca. Sed maximè aduertendum, & proprius ad institutum præsens, quod, cum huiusmodi litteræ scriptæ sint ab hoc Petro Libranæ postquam iam
284 Cæsaraugustana Ciuitas in manus erat fidelium, & Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem erecta; valde ex eis indicatur Ecclesiam Sanctæ Mariæ non amisisse suam Cathedralitatem ob præfatam erectionem, sed, ipsa non obstante, eam retinuisse.

285 Tertinm desumit eadem Sacra Rota *num.* 66. 67. *&* 68. ex antiquis Imaginibus *Agni*; eo quod cum sint propria Insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustanæ, proculdubio denotant Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Cathedralitatem; iuxta dicta supta *num.* 196. Accedente etiam illa inscriptione *Agnus docet iste hanc Sedem fuisse.* Etenim eiusmodi Insigniis, & inscriptionibus valde probari antiquitatem etiam Cathedralitatis rectè probat eadem Sacra Rota ex Iuribus., & Doctoribus, quos refert. *Non enim* (inquit) *est verisimile, quod dicta inscriptio tandiu per Archiepiscopos, & Ecclesiam hodie collitigantem fuisset tolerata, si contra veritatem leuioribus innixa probationibus, ac fundamentis, emanasset.* Vnde concludit: *Adeo vt ius antiquæ huiusmodi Cathedralitats ex hoc videri posset præscriptum contra Ecclesiam Sancti Saluatoris, propter illius scientiam, & patientiam, ad text. in l. quoties la seconda, ff. de seruit. l. si quis diuturno, ff. si seruitus vendicetur.* Addi etiam potest, quod cum iuxta dicta eo loco ex Cæsaraugustano illo, huiusmodi stemmata, seu insignia data sint à Rege Alphonso Cæsaraugustæ liberatore, dictæ de Pilari, & Princeps alicui armaconcedens illi nobilitatem concessisse debeat æstimari, vt habent Ioannes Rayn. *in Tract. de nobilit. in* 1. *quæst.* 3. *quæst. princip.* Tiraquellus *de nobilit. tom.* 1. *cap.* 6. *num.* 12. cum hæc insignia signa sint nobilitatis Cathedralis Ecclesiæ, eam competere eidem Ecclesiæ, non obstante erectione Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem, credidisse existimandus est. Nec enim, vt iidem Authores inquiunt, refert, dictisne, an factis quis animum suum declaret, per not. *in l. de quibus, ff. de legibus.* Insuper considerandum, quod vt notat Rota de anno 1633. coram Motmanno *decis.* 177. *n.* 4. hoc signum agni etiam reperitur sine illa inscriptione: quo denotatur, hanc Ecclesiam, non solum præteritis temporibus Cathedralem fuisse; sed & in præsentibus id non amisisse. 286 288

Quartum adminiculum sumit eadem S. Rota ex sententia lata super Charitatiuo subsidio per Ioannem Ferrerium Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani de anno 1502. & ab eodem Archiepiscopo confirmata, de qua supra *num.* 233. dixi. Quod meritò vocat *vrgens*, propter multà quæ in ipsa considerari possunt. Primò, quod Archiepiscopus, qui hanc sententiam confirmauit, is erat, de cuius interesse & præiudicio principaliter agebatur: Episcopus enim solus est cui de iure competit hoc charitatinum subsidinm postulare, *c. conquerente in fin. de offic. Ordinar. cap. cum Apostolus* §. *prohibemus de censib.* Oldradus *consil.* 204. *&* 234. Zerola *in praxi noua Episcop. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 11. Azorius *tom.* 2. *Instit. Moral. lib.* 9. *cap.* 14 *quæst.* 5. si autem dicatur, etiam Prælatos Episcopo inferiores posse postulare huiusmodi charitatiuum subsidium, si ex priuilegio, vel consuetudine id obtinuerint. Bellencinus *de charitatiuo subsid. quæst.* 4. Azor. *supr.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. Allegat.* 87. *num.* 17. ex hoc etiam firmatur intentum, cum saltem ex eo inferatur, hanc facultatem competere Ecclesiæ S. Mariæ, ex priuilegio, vel consuetudine, quæ non possunt aliud fundamentum habere quam inueteratam Cathedralitatem eius Ecclesiæ. Secundò, quia hoc denotat hæc sententia, cum de hac Ecclesia S. M. dicit ea, quæ loco relato recitaui: videlicet, quod in ea *Primaria Sede Cæsaraugustana per multa annorum curricula collocata fuit, B. Braulio & aliis multis dignissimis Episcopis successiuè præsidentibus.* Et quod *licet postea dicta Sedes Cathedralis translata fuerit, nihilominus tamen multa insignia & prærogatiuæ Cathedralis Ecclesiæ penes eam remanserunt.* Tertiò, quod cum factum proprium nemo impugnare possit, *l. post mortem ff. de adopt. l. & per fundum ff. de seruit. rustic. præd. l. sicut C. de action. & obligat.* & aliis vulgaribus iuribus, rectè inde deducitur, non posse Ecclesiam S. Saluatoris hanc 288 289 190 191 192

hanc præeminentiam Ecclesiæ S. Mariæ declaratam ab Archiepiscopo , & Vicario impugna-
293 re. Quartò , quia hanc sententiam per præfatum Ioannem Ferterium Vicarium Archiepiscopalem latam valdè commendat alia sententia Curiæ Iustitiæ Aragonum de anno 1605. data, de qua *num.* 257. dixi. Dicit enim, eam latam fuisse *cordatè , & maxima cum deliberatione , & partibus auditis.* Demum cum factum Iudicis reputetur factum partis,*l.si ob causam C.de euictionibus* , vbi Bartol.Baldus, & alij;
294 cum hæc sententia (idem dico de aliis in superioribus relatis) lata sit per Iudicem Ordinarium , scilicet Vicarium Archiepiscopalem , & approbata ab ipso Archiepiscopo, quasi factum partis reputari debet , & ita contra illam agere non potest; quia vt dixi *factum proprium nemo impugnare potest* , iuxta vulgaria Iura & DD. communiter. Alia notaui supra dum de hac sententia esset sermo.

Quintum prætetea adminiculum Cathedralitatis Ecclesiæ S.M. depromit eadem S.Rota à
295 *n.*72. ex vestigiis, atque reliquiis eiusdem Cathedralitatis actu in ipsa permanentibus,& quę citra ius Cathedralitatis ei competere non poterant, ad *text,l.pro hærede §. Papinianus* vbi DD. *ff. de adquirend. hæredit.* Alexand.in simili de
296 collegiata *cons.*74.& 75.*lib.*4. videlicet primò, quia celebrat à multo tempore die 12. Octobris festum Dedicationis eius Ecclesiæ, tãquam *Primatiua Cathedralis.* De quo dixi *n.* 262. Secundò,quia exigit aliquas decimas in territorio Cæsaraugustano.de quo etiam *num.*216.aliqua
297 scripsi. Tertiò, quia habet Capellanum Maiorem , quod munus importat dignitatem solius Ecclesiæ Cathedralis propriam , pro vt de vsu Hispaniarum testatur eadem Rota *num.*74. Est autem huiusmodi maior Capellanus instar Archipresbyteri , vt habet Murillus *lib.relato pag.*
298 159. Vnde de illo intelligendam credo declarationes quasdam S.Congregationis,quas referunt Sellius *in Select. Canonic. cap.*40.*num.*51.& Barbosa *in Collectaneis Decis. Apostolicar. Collect.* 122. *n.*6. Vbi deciditur,Cappellanos Ecclesiæ Cathedralis , qui sunt membra Ecclesiæ, debere incedere in processionibus , & sedere in Choro immediate post Canonicos,nec inter eos debere interponi Rectores Ecclesiarum aliarum, etiam prætextu Doctoratus. Quartò , habere Campanam,quam vocant de *Interdicto*,& quam habere non potest nisi Ecclesia Cathedralis, vt
299 testatur eadem Rota *num.*75. Quinto , mutua in sepeliendis Canonicis vtriusque Ecclesiæ of-
300 ficia;conformiter sane ad concordiam sub Sanctio de Ahones de ann.1221. cuius memini su-
301 pra *num.*212. Sexto,ius extrahendi Defunctorum cadauera ex alienis patrochiis , illaque sepeliendi,quod,vt habet eadem Rota *n.*76. solis Cathedralibus indulgetur , *cap.ex parte il 1.cap. cum liberum,cap.cum super,cap.in nostra*, vbi DD. *de sepultur.* Quod tamen limitatum fuit,iuxta
302 dicta *sup.num.*221. Septimo,ius administrandi Sacramenta,quod etiam fuit limitatum , vt eo loco dixi. Omnia autem hæc signa,seu vestigia
303 Cathedralitatis, eam probare , saltem si simul iuncta accipiantur,constare videtur,non solum, quia,vt inquit eadem Rota *num.* 78. sunt primæui status indicia , ex Dyno , Baldo , Natta, & Tiraquello. Et quia , vt probat *num.*81. pro-
304 bationes sese ad inuicem coadiuuant. Sed quia
signatum cognoscitur ex signis,*l.1.§.si intelligatur, ff.de ædil. edict. l. stigmata*, vbi Bartolus C. 305
*de fabricens.lib.*11. Surdus *consil.* 126.*num* 15.
Et quia hic intrat illud vulgare , *singula quæ non* 306
præsunt multa collecta iuuant. l. Spadonem, §.qui iura, ff. de excusat. tutor. l. rationes , & l. instrumenta. C.de probat. & aliis iuribus , & DD.apud Barbosam *in axiomat. axiom.* 209. quod saltem procedit , vbi agitur de re difficilis probationis. Thuscus *littera S. concl.*276.*num.*15. post Alexand. *consil* 115.*num.*9.& *seqq.lib.*4. Barbosa *supr.n.*3. Huiusmodi etiam adminiculum notatur à Rota supra relata coram Montmanno de 1633.

Sextum adminiculum huius Cathedralita- 307
tis accepit eadem Rota *num.*80. ex testimoniis DD.qui in specie asserunt præfatam Ecclesiam S. Mariæ de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem. Quia tamen plures ipsorum in præcedentibus retuli , iterum referendi non sunt, sed videndi suis locis. Notat etiam hoc adminiculum Rota eadem relata de anno 1633. coram Mortmanno.

Præterea septimum desumit ex quampluri- 308
mis testibus , qui hanc Cathedralitatem comprobant,ex præeminentiis videlicet,Dedicatione Ecclesiæ, & antiquissima fama ac traditione. Circa quæ , & pro ipsorum maiori firmitate occurrit prænotandum , quod testes , etiam si deponant de auditu quando versamur in antiquis, prout in præsenti contingit , bene probant. Hondedeus *cons.*17.*n.*52. *lib.*1. Rota *decis.*694. 309
n.1.par 2. & alia coram Coccino 5.*p.recent.to.*1. *decis.*360. *num.*7. Similiter testes de fama recte 310
etiam probant in antiquis. Iason. *in l.admonendi in* 2. *lectur. num.* 143. *ff. de iureiurand.* Seraphin. *decis.*1461. *num.* 2. Rota coram Virili 5. *p. recent. tom.* 1. *decis.* 79. *num.* 5. & Rota ista, de qua in præsenti , *numero* 28. ex multis. Notat quoque hoc adminiculum sæpe relata Rota de anno 1633. coram Montmanno.

His porro à S.Rota adminiculis notatis iun- 311
gam,& ego aliud, quod hauriam ex eo quod ex Beatiss. Virginis promissione Templum hoc ipsi nuncupatum in perenne sæculorum æuum duraturum sit.Sic enim ex eiusdem Deiparæ Virginis , prout in historia Taionis legitur , verbis accipio:*Eritque Pilare illud in loco isto vsque in finem mundi.* Idque corroborat longæua super 1600.annos experientia. Miraculosa sane si ex- 312
pendatur, quod cæcæ gentilitatis tempore,quo sæuiente Ethnicorum in Christicolas rabie, à trucissimis Diocletiano & Maximiano Cæsaraugustam sæuus Decianus fuit missus ; nihil non diabolicam malignitatem intentasse , vt Christi nomen aboleret:& quod sub Gothorum postea iugo, Arrianismo gens infecta Dei Filio,Matri, & verè fidelibus infensa esset : ac quod sub Mahumetanorum captiuitate vix respirare Christianis concedebatur.Ast nihilominus ac Ethnicis , Arrianis , & Agarenis Sacrum hoc fanum, vt pote *Columna immobilis* , & fidissimum Christianitatis fortalitium, semper intactum , & veneratum perdurauerit. Hinc illud Iuliani Perez *supr. num.*149. relatum de hac Ecclesia : *Anno* 313
1100. *cum hoc scribebatur* (erat autem tunc sub Mauris) *in pretio , & veneratione habebatur , vt omni tempore est habita.*Hinc,& Zurita *in Indicib. fol.*13.*Cæsaraugustæ satis constat , reliquis sacris*

Ædibus, siue tectis sanctis, depopulatis, sanctum,
& religiosum Templum D. Mariæ Virgini dica-
tum, quod vulgus de Pilari nuncupat, miseris illis
temporibus,(scilicet sub iugo Infidelium)*sancti-*
tatis Religionis, & consilij publici tanquam sacram
aram, & perfugij portum nostris fuisse, &c. Hinc
quoque inferas Cathedralitatem iugem Cæsa-
315 raugustanæ Eccl. sicut ex illo Math. 16. *super*
hanc petram ædificabo Ecclesiam meam,& portæ in-
feri,&c hauriunt DD.Perri,totius Ecclesiæ eam
Cathedralitatem.D.August. *in serm.de Cathedra*
Petri dicenre : *Petra dicitur eo quod primus na-*
tionibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam sa-
xum immobile totius operis Christiani compagem
molemque contineat : ac serm. 16. de Sanctis.*Pe-*
trus esset ad fundamentum, columna ad sustentacu-
*lum.*Applicet hoc Iberi suæ S.Mariæ Ædi,quod
prima *nationibus fidei fundamenta posuerit,& tan-*
quam saxum immobile, &c. & illud (*Columna ad*
sustentaculum:& deducent intentum huius Dis-
sertationis, de perenni videlicet Cathedralitate
Ecclesiæ S. Mariæ de *Pilari*. Eo vel etiam,quod
Columna illa, super quam eadem sanctissima
Parens Cęsoraugustæ apparere dignata est ,non
solum fuit veluti Thronus ipsius, vt Martinus
Garsia insignis author serm. 52. circa finem di-
xit ; sed & veluti *Cathedra*, provt satis exprimit
idem Martinus serm. 102. post medium, hæc
dicens:*Magnum est videre Romæ Cathedram Pe-*
tri, quæ à vermibus consumitur ; *sed Cæsaraugustæ*
maius est videre columnam , in qua Virgo Maria
316 *sedet, &c.* Hæc igitur Columna Cathedra Vir-
ginis fuit.Et quia vt idem author infra ait,*Vir-*
*go Maria non descendit à Columna,*id est immo-
bilis semper in ea stetit, liceat pie argumentari,
ex hoc adumbratam fuisse perennem Cathedra-
litatem eius Ecclesiæ.

317 Nec prætermittendum aliud huius Cathe-
dralitatis adminiculum , & vrgens sanè apud
prudenres,& cordatos,ex eo depromtum,quod
vt habetur ex dictis *cap. 3. num. 256.* extat
mandatum Auditoris Cameræ de Anno 1557.
ex commissione Pauli IV. de manutenenda Ec-
clesia Sanctæ Mariæ in suis præeminentiis con-
tra Ecclesiam Sancti Saluatoris. Quòd amplia-
tum etiam est,& declaratum ab eodem Audi-
tore Cameræ de ann. 1562.In eo enim dicitur,
quod Prior , Canonici , & Capitulum Sancti
Saluatoris tenentur inuitare Priorem, Capitu-
318 lum, & Canonicos Sanctæ Mariæ de Pilari,*Ad*
quascumque Processiones generales per Ciuitatem ex
quauis causa faciendas in die præcedenti hora ves-
perarum per duos ex antiquioribus Portionariis.
319 Cum enim Ordinarius,seu Episcopus,plenam,
& liberam authoritatem habear super Proces-
sionibus,ad illas indicendum, dirigendum , &
ordinandum , *priuatiuè* ad omnes alios , provt
colligitur ex declararionibus Sacr. Congregat.
Rituum in Turalens. 17. Decembr. 1602. El-
borens. 14. Ianuar. 1617. & 28. Martij 1628.
ac ex Campanili, Belleto, Francisco Leone , &
Riccio,quos affert,& sequitur Barbosa *de Offic.*
& potestate Episcopi allegat. 78. *num.* 3.Non ob-
stante quasi possessione contraria per longum
tempus,aut etiam immemorabili consuetudine;
ex declarationibus Sacr. Congregat. Concilij
16. Februarij 1619. & Sacr.Congregation.Ri-
tuum in Camerinen. 24. Augusti 1619. quas
affert idem Barbos. de *Iur. Ecclesiast. lib. 1. cap.*
320 43. *num* 161.*&* 162.Et hoc propter generalem
rationem, quia scilicet in omnibus actionibus
spiritualibus concernentibus cultum diuinum
omnes subsunt iudicio Episcopi , Bartholus in
l.fin. ff. de collegiis illicitis,Genuensis *in prax.*
Neapolit. Archiepiscop. pag. mihi 204. Nauarr.
consil. 3. *de foro competenti* : & quia nullus se in-
gerere debet in iis, quæ sunt alterius Ecclesiæ,
cap. Nullus alterius,& *cap. Nullus Primas 9.quæst.*
2 Profectò mirabile & supermirabile est, quod
Ecclesia Metropolitana,qualis est Ecclesia San-
cti Saluatoris, & Archiepiscopus, qui est caput
ipsius, adeò ligatam, & coarctatam suam pote-
statem habeant , vt nequeant Processionem
aliquam generalem instituere, nisi ad eam Ec-
clesiam Sanctæ Mariæ conuocent ; & modo illo
singulari , & extraordinario iam assignato.Cu- 321
ius rei nulla prudens alia ratio assignari po-
test, nisi quod dicta Ecclesia Sanctæ Mariæ Ca-
thedraliratis honore gaudeat sicut Ecclesia
Sancti Saluatoris : & quod ius super gene-
rales processiones indiuisum sit à iure Cathe-
dralitatis.

Augetur etiam vrgentet admiratio ; quia in 322
tali conuocatione præfatæ Ecclesiæ ad genera-
les Processiones, ex vi Mandati relati tenetur
eadem Metropolitana Ecclesia non solum eam
honorificè recipere , & admittere , sed etiam
In quibuscumque actibus, in quibus simul conueni-
re,aut interesse contigerit , ad dexteram partem, seu
manum, tam in Choro, quàm extra etiam in Pro-
*cessionibus prædictis, collocare.*Cum enim manus, 323
seu pars dextera dignior , & nobilior sit sini-
stra, luce meridiana clarius ex hoc demonstra-
tur,Ecclesiam Sanctæ Mariæ, digniorem,& no-
biliorem reputari;vel saltem,æquè dignam , &
nobilem,cum Ecclesia Sancti Saluatoris;ac pro-
inde,æque, vel magis Cathedralem. Partem au-
tem,seu manum dexteram,generaliter loquen-
do,digniorem,ac nobiliorem sinistra esse(quid-
quid sit de vsu Gentilium Græcorum, vel pri-
scorum Latinorum, ac pro casibus quibusdam
particularibus)adeo notum est,vt inutile videa-
tur de eo disputare.Si enim manus dextra no-
bilior non est, quorsum pro Christi Seruatoris
excellentia in Symbolis dicitur : *Sedet ad dexte-*
*ram Patris?*Quorsum etiam Matth.25.de electis
respectu reproborum scribitur;*Statuet oues qui-* 324
dem à dextris suis, hædos autem à sinistris ? Vnde
super hunc locum Sanct. Thom.inquit: *A dex-*
tris , idest,*honoratiori, & nobiliori loco.* Et Cor-
nelius ibidem:*Dextra enim Symbolum est felicita-*
tis,gloriæ,Regni,victoriæ, & triumphi ; *sinistra ve-*
rò infelicitatis , opprobrij, seruitutis, calamitatis,&
miseriæ. Quorsum etiam Diaconus ad manum
dexteram Subdiaconi incedet?Quorsum Inno-
cent. III.in *cap. solitæ de maioritat.& obedient* :
Constantinopolitanum Imperatorem repre-
hendisset, quia Patriarcham ad sinistram ma-
num sedere permisisset?Quorsum cum ab Eccle-
sia depinguntur tres Personæ Sanctissimæ Tri-
nitatis, Secunda semper ad latus dextrum,Ter-
tia verò ad sinistram depinguntur, nisi vt note-
tur Filium priorem esse origine Spiritu sancto?
Quorsum denique(vt mille alia prætermittam)
Domini Cardinales, Patriarchæ,Episcopi, Au-
ditores Rotæ, & alij Prælati in Romana Curia
(quæ Mater est totius ciuitatis) strictè seruant,
vt dignior dexteram manum semper teneat?
Hinc in concordiis factis in terminis huius 325
controuersiæ de ann.1221.& 1448.in superio-
ribus

ribus relatis pro eodem accipitur locus honorificus, & manus dextra. Quod etiam patet in alia concordia de ano 1513. etiam in præcedentibus adducta. Et in ampliatione, & extensione præfati mandati de anno 1562. vnde Sacra Rota coram Coccino de anno 1627. *vers. vnde*
326 *part. 5. recentior tom. prim. decis.* 111. dum agit de controuersia ista inter has duas Ecclesias pro certo supponit manum dexteram nobiliorem esse sinistra. Et in alia coram Buratto *decis.* 488. *numer.* 7. dum dicit *quod antiquitus in pluribus locis* dignius erat sedere ad sinistram, quàm ad dexteram, quo etiam suponit quoque quod his temporibus posterioribus, generaliter loquendo, vt dixi, dignius sit sedere ad dexteram Maximè vero eadem Sacra Rota de anno 1631. coram relato Coccino *par. 6. recentior. decis.* 15. id clarè corroborat, præsertim §. *id autem*, & quod magis est (quia agitur de interesse partis aduersæ) ipsamet in quodam statuto de Anno 1607. facto, decreuit Decanum
327 Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ sedere debere ad manum dexteram: & coram S. Rota enixè curauit id obtinere; etsi eadem Rota de Anno 1631. relata contra ipsam deciderit, vt postea dicam. Si autem factum partis pro facto Iudicis habetur, Areti-
328 nus in *l. si filius, qui patri in vlt. column. vers. illud autem de vulga. & pupill.* Bertachin. *in repertor. verb. factum*, & contra factum proprium
329 nemo venire potest, *l. post mortem ff. de adopt. l. & per fundum ff. de seruit. rustic. præd.* & aliis iuribus, & DD. non video quomodo eadem pars aduersa hanc prærogatiuam Ecclesiæ S. Mariæ impugnare possit, aut quomodo ex illa non sequatur ius Cathedralitatis, de quo in præsenti.

330 Adhùc firmiùs id roboratur ex eo, quod non solum manus dextra concedi debet, & de facto conceditur eidem Ecclesiæ S. Mariæ à præfata S. Saluatoris, & Metropolitana quando simul concurrunt in eandem S. Saluatoris Ecclesiam; sed etiam quando Capitulum, & Canonici S. Saluatoris accedunt ad eandem S. Mariæ Ecclesiam. Ità enim relata Rota de anno 1631. coram Coccino clarissime resoluit, recedendo à decisis in aliis Rotæ decisionibus de anno 1627. Idque probat primo ex verbis illis gene-
331 ralibus præfati mandati *In quibuscumque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, &c. collocare*: cum enim sint vniuersalia omnem locum comprehendunt ac si specificè eadem Ecclesia S. Mariæ fuisset expressa, prout deducit ex Tiraquello, Surdo, Crauetto, & Oldrado, & Ruino. Secundò, ex obseruantia; & quia Metropolitani coacti sunt per censuras ad executionem talis mandati hoc
332 modo intellecti, & quia ipsimet cōfessi sunt ita obseruasse. Vndè §. 2. *in fin.* ait, quod Prior de Pilari *videatur habere fundatam intentionem pro retentione suæ sedis Prioralis*, videlicet in manu dextera, etiam quando ad eam accedit Ecclesia S. Saluatoris. Hoc autem tam clarè, & euidenter demonstrat Ecclesiæ S. Mariæ competere Cathedralitatem *cumulatiuè* cum Ecclesia S. Saluatoris, vt mirum sit in dubium à viris doctis reuocari. Cum enim in propria domo, etiam maior cedat minori, iure hospitij id efflagitante teste enim Homer. in S. Odiss. *Iupiter honorator*
333 *est hospitum*, & Paulo Veneto *lib. 1. cap. 46. Orient. Region. Cedit hospiti Pater familias*: vt propterea (vt aliqui animaduerterunt) in Palatio Vaticano cernatur effigies S. Pauli ad dexteram S. Petri, non obstante quod Petrus maior sit 334
Paulo; profectò si Ecclesia S. Mariæ in propria domo non cedit Ecclesiæ S. Saluatoris, ideo est, quia eandem cum ipsa Cathedralitatis dignitatem participat: itavt, prout Rota relata *n.* 19. inquit, *vtrumque Capitulum facit vnum corpus*; alioquin irrationabiliter prorsus manum dexteram abtineret: si quidem omni iure cautum est quod dignior debeat præferri, *l. 1. ff. de albo scribend.* Rota coram Seraphin. *decision.* 1213. *num.* 2. Nec dicat pars aduersa, situm, seu 335
sessionem ad manum dexteram non semper arguere præeminentiam, prout ex Rota in Calaguritana *praeminentiarum* 2. Decembr. 1602. coram Iusto, & in Cæphadulenens. *Archidiaconatus* 18. Martij 1624. coram Dunozetto elicit Barbosa *in Collectan. DD. ad caput solitæ de maioritate, & obed.* Etenim, & si pro casu raro, 336
actu, functione, & persona particulari, id admitti possit, cæterum *generaliter* pro omnibus casibus, actibus, & functionibus, prout in præsenti contingit, ex vi illorum verborum Mandati *in quibuscunque actibus*; & pro Ecclesia Diœcesana. & Metropolitana insigni, qualis est Ecclesia S. Saluatoris, de qua etiam in præsenti, nullus pertudens aut cordatus id admittet.

Corruit etiam ex hac doctrina aduersæ par- 337
tis præsidium, quo sibi persuadere videtur, insignem istam præeminentiam de habenda dextra manu *in quibuscunque actibus*, qua Ecclesia S. Mariæ feliciter fruitur, eneruari ex eo, quod ex opposito, Ecclesia S. Saluatoris, vel eius Decanus in Comitiis, & Congregationibus Aragonum, præcedat dictam Ecclesiam S. Mariæ, prout clarè habetur ex decretis Curiæ Illustrissimi D. Iustitiæ Aragonum, quæ retuli *supra cap.* 3. *n.* 257. inferens etiam, quod in omnibus aliis concursibus idem fieri debeat. Primò etenim expendatur, quod in dictis Decretis concedi- 338
tur præcedentia, & per consequens dextera manus, præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ super omnes Ecclesias Cathedrales Regni Aragoniæ. Ex hoc enim rectissime elicitur, ipsam esse Cathedralem; nullo enim iure subsistere potest, quod Ecclesia merè Collegialis, & non Cathedralis præcedat Cathedrales; sicut neque quod Episcopalis dignitas, quæ Cathedralitati connexa, & correlatiua est, præcedatur à non Episcopali *cap. Venerabili in fin.* vbi Glossa *de verb. significat.* 339
cap. cum Canonicis de Censib. Rota in Cæsaraugustana Synodi 13. Februarij 1616. coram Coccino. Nec id decideret Illustriss. Iustitia Aragonum, cum in materia præcedentiæ plumbeo pede, quia est res magni præiudicij procedendum sit. Nec super illa potest fieri concor- 340
dia sine Superioris licentia. Rota coram Sera- 341
phino *decis.* 22. *n.* 2. Moronus *in Respons. respons.* 5. *n.* 7. Et hoc vt vitetur ne minor præferatur maiori, contra quod Iura clamant. Dispiciatur secundò, quod in eisdem decretis asseritur, quod præfata Ecclesia Sanctæ Mariæ *in aliquibus præcedere meruit dictam Metropolitanam Ecclesiam.* Ex quo, à fortiori, vt dicitur, concluditur *quanto maiori cum ratione poterit ipsa easdem præcedere.* In quibus notetur, per ipsa 342
approbari præcedentiam Ecclesiæ S. Mariæ supra

pra Metropolitanam, *in aliquibus* videlicet; siquidem ex hoc veluti principio, tanquam ex maiori ad minus (quod est validum argumentum *l. in suis in fin. ff. de liber. & posthum. l. nec in cap. 22. ff. de adult. authent. multo magis C. de sacrosanct. Eccles.* infert, præcedentiam super alias Ecclesias Cathedrales. Ex quo iterum ad intentum deducitur Cathedralitas dictæ Ecclesiæ Et quod proximè ad intentum spectat, quod non
343 præferri in huiusmodi Comitiis non tollit prælationem illam generalem, quam habet *in quibuscunque actibus*: ex singulari enim ad vniuersale non valere argumentum, etiam Tyrones Dialectici norunt Tertiò, & proximius ad intentum: quemadmodum in eisdem decretis dicitur, quod non obstante, quod in Comitiis Tirassonæ celebratis anno 1592. præfatæ Ecclesiæ Cathedrales Regni Aragoniæ prælationem habuerint suprà Ecclesiam Sanctæ Ma-
344 riæ del Pilar, nihilominus hæc Ecclesia debeat ipsas præcedere in dictis Comitiis, quia constat talem prælationem fuisse *ex consensu partium, iureque dicti consensus, & familiaritatis, & non animo, nec titulo adquirendi possessionem*;
345 sic etiam in præsenti dico, huiusmodi prælationem concessam Ecclesiæ Metropolitanæ super Ecclesiam Sanctæ Mariæ fuisse de consensu partium in vim concordiæ factæ sub Alphonso Archiepiscopo, de qua dixi *supra cap. 3. num.* 240. ac per consequens nullatenus derogare iuri præcedentiæ, quod habet in omnibus aliis actibus, quales sunt Processiones, assistentia in Choris vtriusque Ecclesiæ, & aliorum Ciuitatis, imò in Synodis, ad quas con-
346 currunt cum habitibus Choralibus.

Quartò etiam, & valde expendendum, quod cum Prælatio Ecclesiæ Sanctæ Mariæ supra Ecclesiam Sancti Saluatoris præcipue ordinetur ad actus merè, & purè Ecclesiasticos, quales sunt Processiones, Officia diuina in Choro, Synodi, &c. Comitia verò Regni non importent actus pure Ecclesiasticos, sed sæculares, & laicos, vel saltim mixtos, ideò Illustrissim. Iustitia Aragonum in huiusmodi Comitiis prælationem concessit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, quæ, quia est Diœcesana, & Metropolitana, Caput est totius Ciuitatis, & *Populi*, non autem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ id non habet. Vera enim doctrina est, quam affert Moronus
347 *supra eo respons. 5. num. 7.* quod scilicet ius præcedendi debeat intelligi in ordine ad illos actus, quibus tractatur de præcedentia. Quod benè probat ex Rota coram Seraphino de anno 1585. quæ est 716. inter decisiones ipsius, vbi id probatur exemplo Eminentissim. DD. Cardinalium, inter quos antiquior Cardinalis præcedit in Consistorio: in Cancellaria autem præcedit Cardinalis Vice-Cancellarius in Pœnitentiaria Cardinalis Pœnitentiarius; & in
348 negociis Cameræ Cardinalis Camerarius. Et probari id posset ex eadem decisione, vbi affertur exemplum de Auditore Rotæ, qui est Episcopus: hic enim non præcedit alios Auditores ratione Episcopatus, sed est in loco secundum antiquitatẽ Auditoriatus. Cùm igitur Prælatio Ecclesiæ Sanctæ Mariæ non sit nisi in ordine ad actus purè Ecclesiasticos, non ad sæculares, laicos, aut mixtos, ideo sine præiudicio suæ præcedentiæ supra Ecclesiam Sanctæ Mariæ, potuit, postponi Decano Ecclesiæ Metropolitanæ.

Nec prætermitti potest, quod inter adminicula strictè probantia Cathedralitatem Ecclesiæ 349
Sanctæ Mariæ, iure numerari possit, quod ex eodem Mandato habetur, Ecclesiam Sancti Saluatoris teneri accedere ad Ecclesiam *de Pilari* pro benedictione Candelarum in die Purificationis Beatissimæ Virginis; & in die Defunctorum pro suffragiis ipsorum; ac in Dominica Palmarum pro ipsarum benedictione. Etenim quemadmodum istæ functiones non sunt 350
faciendæ nisi à Parochis, & in propriis Parrochiis, prout ex Sacra Congregatione Rituum 5. Martij 1633. apud Barbosam *in Collectan. Bullarij verbo Palma* elicitur; cui accinit Riccius *in Prax. par. quarta resolution. 306. & 309.* ex Quaranta, Catat. & aliis, ita etiam non sunt faciendæ ab Episcopo, aut Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, quæ est totius Ciuitatis, & Diœcesis Parochia, nisi in Ecclesia Cathedrali.

Inferat ergo mecum Lector, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, in qua fiunt, Cathedralem etiam nunc esse.

CAP. V.

Casu dato, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ actu Cathedralis non sit, nihilominus frui debet priuilegiis Cathedralitatis.

HVius capitis doctrina ex numero illatum 351
est, quæ traditur ad maiorem cautelam. Quæ non nocet, *l. testamentum. cap. de testamentis.* vbi Baldus in *3. notab. l. si pupilli, §. item procurator.* per Barthol. *in 1. col. versic. & sic not. §. de negot. gest.* Francus in *dicta l. testamentum*: Præsertim in magnis quantitatibus *l. final.* & ibi Baldus in *prima column. C. si certa pet.* Barthol. *in l. Modestinus verbo item quæro, §. de donation.* Bertachinus *in Repertor. verbo Cautela.* Etsi enim satis ostensum sit in superioribus Ecclesiam de Columna Cathedralem actu esse, nihilominus sufficere quod fuisset, vt priuilegiis Cathedralitatis frueretur, nunc asseritur.

Veritatem autem continere constat primo, 352
non solum ex eo, quod Cathedralitas non amittitur, nisi ex Papæ authoritate; prout ex Lotherio, Imola, & Gratiano dixi *num.* 164. quæ authoritas non adfuit in proposito, prout scripsi *num.* 162. Sed etiam ex eo, quod euidens est fuisse primitus Cathedralem, prout vel apices eorum quæ adducta sunt, ex historicis, scriptoribus, signis, vestigiis, sententiis, concordiis, & Sacræ Rotæ decisionibus, demonstrant. Ex iis namque elicitur, priuilegiis, exemptionibus, & honoribus, dictæ Cathedralitatis nunc frui debere, vel in memoriam pristinæ 353
Dignitatis. Tiraquell. *in Tractat. cessante causa limitat.* 15. & quia ex eo quod habuit illam *coruscat radiis prioris Dignitatis*, vt aiunt Decreta 354
illa Curiæ Iustitiæ Aragon. *num.* 8. & ampliat Villar Additionator, seu Glossator *ibidem* ex Tiraquello, Hippolyt. de Marsil. Guidopapæ, Baldo, Cassanæo, & Natta: ac notat Rota coram

Ludouisio

Ludouisio inter decisiones ipsius *decis.* 493. *n.* 3. ex Guidone relato, & Ioanne de Platea : & Rota illa coram Verospio de anno 1614. relata supra *num.* 266. dicens *num.* 5. ex prædictis Platea, & Guidone, *ex quo Ecclesia del Pilar olim fuit Cathedralis, censetur prærogatiuam celebrandi suam Dedicationem tenuisse.*

355 Quod etiam Rota illa Magistralis de an. 1630. *num.* 73. amplecti videtur. Idque pluribus exemplis declarant aliqui. Primo, de eo qui fuit Legatus, cui debetur reuerentia ob dignitatem quam habuit. Secundo, de Archiepiscopo, qui potest deferre Crucem in locis exemptis in signum pristinæ dignitatis. Tertio addi potest exemplum de Ecclesia Collegiata, quæ talis vocari debet, etiam si collegium actu non habeat, eo quod antea habuerit illud. Prout ex Alexandro, Innocentio, & Felinus comprobat Mascardus *conclusion.* 584. *numero quinto.* Alia omitto, quæ sunt vulgaria.

356 Nec est incongrua ad intentum ratio quædam theologica desumpta ex illo Pauli ad Rom. 11. *sine pœnitentia sunt dona Dei.* Grecè *impœnitibilia*, id est, *immutabilia*: Syriacè, *non mutauit Deus donum suum.* Et Ecclesiast. 3. *Didici quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseuerent in perpetuum, non possumus eis quidquam addere, neque auferre*: Cum enim Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Columna à Deo fuerit, medio Christi Apostolo Iacobo eiusdem Christi Legato, vt dixi *num.* 31. certè videtur ad instar, vel quasi de iure diuino inducta; ac per consequens immutabilis, sicut ipsum : ita vt, saltem quoad præeminentias, & priuilegia nullatenus censeatur translata. Eo quoque, quod, vt dicitur *cap. si ergo quæst.* 1. *Gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit, & cap. omnes dist.* 22. *Quisquis cuilibet Ecclesia ius suum detrahit, iniustitiam facit.*

357 Deinde, non amisisse huiusmodi præeminentias, & priuilegia; secundò, & neruose suadetur, quia non consensit in Cathedralitatem Ecclesiæ Sancti Saluatoris, nisi cum expressa reseruatione ipsorum. Sic enim habetur expresse in Decretis Curiæ Iustitiæ Aragon. *num.* 21. quæ retuli *supra num.* 260. pro anno 1605. Vbi etim refertur ita pronuntiatum fuisse à Ioanne Ferrerio Vicario Archiepiscopali, vtique in sententia ab ipso prolata de anno 1502. quam retuli *num.* 253. & ita tenet Villar Additionator illorum Decretorum, ex eo quod cum in illa

358 Cathedralitatis translatione (qualiscumque ea fuerit) non interuenerit Summi pontificis consensus, qui requirebatur, prout ex Petro Perusino, & Rebuffo tradit idem Villar, & ego dixi in

359 præcedentibus necesse est dicere factam fuisse cum dicta reseruatione; quia vt ibi ostendi, actus præsumitur fieri eo modo quo validè & licitè fieri potest : & dispositio semper præsumitur facta in casu iure permisso, non in prohibito.

360 Pro cuius luce considerandum quod ex triplici modo, quo vna Ecclesia potest alteri vniri, seu communicari, scilicet. Primo *per viam subiectionis*, ita vt vna alteri subiiciatur. Secũdò, *æque, & principaliter* cum communicatione priuilegiorum. Terriò, cum iuribus distinctis, & separatis, ac non communicatis ; de quibus Glossa *in cap. & temporis qualitas* 16. *quæst.* 1. & Gloss. *in cap.* 1. *ne sede vacante*, & ex multis aliis Gonzales *super regul.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 7. *n.* 26. *& seqq.* vnio hæc, quæ per communicationem Cathedralitatis facta est inter Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Sancti Saluatoris, videtur tertio modo facta; quia fuit cum reseruatione priorum iurium, priuilegiorum, exemptionum &c. 361
Tum quia obseruantia, quæ est in huiusmodi iuribus, priuilegiis & exemptionibus in vtraque Ecclesia id suadet, *argument. leg. si de interpretatione ff. de legibus, leg. sed & Iulianus §. perinde ff. ad Macedonianum*, Paris. *consil.* 35. *n.* 20. *lib.* 1. Mandos. *in Regul.* 29. *q.* 2. *n.* 3. *&* 4. Gonzales *supra num.* 135. Tum etiam, quia in dubiis præsumendum est vnionem factam esse æque principaliter, & non accessorie. Abbas *in cap. extirpandæ §. qui vero in prima lectura num.* 4. *de præbend.* Gonzales *supra num.* 134. ex Rebuffo & Hoied. 362 363

Terriò, non amisisse sua priuilegia, & exemptiones propter communicationem suæ Cathedralitaris Ecclesiæ Sancti Saluatoris, colligitur ex pactis, initis inter vtramque Ecclesiam de fruendis huiusmodi præeminentiis in superioribus adductis; & quæ, saltem secundum limitationes in eis positas, omnino obseruari debent. Quia naturalis ratio dictat, vt quæ contrahentibus placuerunt ea seruare teneantur. *l.* 1. *ff. de pactis, l. non minorem, C. de transact. cap.* 3. *de pact.* Ius etiam diuinum hoc præcipit, Deuteron. 23. *Quod semel egressum est de labiis tuis obseruabis.* Vnde Psalm. 88. *Quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.* Et quia viro bono non conuenit, vt quod semel dixit, postea reuocet. Ægid. *decis.* 3. Guidopap. *decis.* 254 Caputaquensis *decis.* 190. *num.* 1. *par.* 1. & graue est fidem fallere, *l.* 1. *ff. de constitut. pecunia.* Gonzalez *sup.* 8. *Regul. Cancellariæ, gloss.* 28. *n.* 20. Et casu quo faciens pactum resiliat, non debet commodum aliquod consequi, *l. Iulianus, §. offerri de act. empt.* Goz. *consil.* 1. *n.* 1. & *consil.* 31. *numero* 4. Rota 1. *par. diuersorum decis.* 134. *n.* 3. 364 365 366

Quæ adeo vera sunt, vt nec Papa censeri debeat lædere pacta, concordata, acceptata, & obseruata, qualia sunt ista de quibus in præsenti. Eo quod omnis dispositio Principis censetur facta sine præiudicio, & læsione tertij, *l.* 2. *§. si quis à Principe, ff. ne quis in loco. cap. cum dilectus de consuetud.* cum aliis iuribus, DD. apud Gonzalez *supra dicta glossa* 28. *num.* 1. *&* 2. Ita vt potius præsumatur obliuio Papæ, quam quod censeatur tollere ius alteri quæsitum. Rota *decision.* 33. *numero* 5. *& numero fin. in fin. de præbend. in antiq. & decision.* 3. *numero* 8. *de præbend. in antiquior.* Gonzalez *sup. n.* 6. 367 368

Quarto, propter obseruantiam huiusmodi præeminentiarum; quæ summè præualet ad declarationem voluntatis contrahentium, seu talia pacta facientium. *argum. leg. seruus plurium, §. fin. ff. de regul. iur.* Aretinus *consil.* 11. Aymon. *consil.* 101. *num.* 4. cum aliis relatis per eundem *consil.* 211. *num.* 8. Ruinus *consil.* 104. Rota 1. *par. diuersor. decis.* 571. *num.* 3. hæc omnia referens. Ac, quia, vt Ioannes Vuamesius *dicto consil.* 10. *tom.* 1. *consil.* dixit : *Antiqua consuetudo, & obseruantia, in omnibus, & potissimum in dubio, retinenda, & seruanda est, in constituendo, & seruando ordine, vel paritate* 369 370

graduum

371 *graduum inter homines.* Tum etiam, quia præeminentiæ sunt de iure positiuo, in quo maximè præualet obseruantia, & consuetudo. Ipsa enim est quasi alterum ius naturale. Baldus *consil.* 433. *lib.* 3. Surdus *de alimentis tit.* 1. *numero sexto.* Et æquipollet veritati, *l.* 1. *ff. de seruit. & aqua,* Baldus *consil.* 289. *lib.* 4. & dubia, quæ possent esse remouet. *argument. l. si de interpretatione, ff. de legibus, l. sed & Iulianus, §. perinde, ff. ad Macedonianum.* Paris. *consil.* 35. *num.* 20. *lib.* 1. Mandos. *in Regul.* 29. *quæst.* 2 *num.* 3. & 4. Gonzalez *supra Regul.* 8. *Cancellariæ glossa* 5. §. 7. *num.* 135. Ac denique est optima cuiuslibet dispositionis interpres, *dicta l. si de interpretatione, l. minimè, ff. de legibus,* idem Gonzalez *supra glossa* 5. *n.* 87. ex Romano, Aymone, Surdo, Parisio. Extare autem obseruantiam dictarum præemi-
372 nentiarum, status præsens eius Ecclesiæ manifestat. & constat ex sententiis, concordiis, Rotæ decisionibus, & aliis in superioribus adductis, & quia cũ Ecclesia Sancti Saluatoris contra eas prætẽderit, sæpe succubuerit, & causa ceciderit.

Si autem Cathedralitatis priuilegiis frui de-
373 beat, proculdubio dicendum videtur, in hoc anteponi debere Ecclesiæ Sancti Saluatoris actuali Cathedralitate gaudenti. Hic enim intrat Regula illa tam certa, quam vulgaris, quod *prior in tempore est potior in iure. ex leg. qui Bal-*
374 *neum in princip. ff. qui potiores in pignore, l. si fundum, C. eodem. cap. qui prior* 64. *in Regul iuris,* & concors DD. sententia super hæc iura scribentium. Et firmat Rota in Oriolensi *præcedentiæ* coram Litta de anno 1600. *par.* 2. *recentior. decis.* 26. & alibi sæpe. Quod ampliant aliqui etiam si prioritas sit in hora aut puncto. Decian. *cons.* 109. *num.* 22. *lib.* 2. quem refert Thuschus *littera P, conclus.* 465. *num.* 4. Quan-
375 to magis id verum erit in præsenti, cum Cathedralitas Ecclesiæ Sanctæ Mariæ anterior sit per plusquam mille annos. Antiquiora etenim nobiliora sunt, cæteris partibus. Geminian. *in*
376 *cap. quamuis §. quamquam num.* 3. *de præbend. in* 6. Nonius *cons.* 71. *num.* 35. Ioannes Vvamesius in superioribus relatus *consil. tom.* 1. *cons.* 10. *num.* 6. dicens quod *temporis prioritas, & antiquitas in diffiniendis quæstionibus & controuersiis, quæ de præcedentia suboriuntur, plurimum valet ad hoc quod vt pro illis decidatur, qui ex origine, & fundamento antiquiores sunt.* Subdit hæc, quæ veluti adamussin, casui præsenti adaptantur, si prudens lector rem dispiciat: *Deinde*
377 *concurrit hic dictæ Ecclesiæ prima origo, eaque talis, quæ hoc videtur exigere, vt Ecclesia Monasterio, non Monasterium Ecclesiæ vbique cedat. Ex eo scilicet quod hæc Ecclesia velut Colonia deriuata, & deducta sit ex dicto Monasterio.* Etenim pro comperto est, Ecclesiam Sancti Salua-
378 toris potius ex Ecclesia Sanctæ Mariæ, quam è contra istam ex illa originem hausisse. Et inferius: *Quæ sane originis, & subiectionis consi-*
379 *deratio hoc efficit, vt quemadmodum Colonia Metropoli non tantum non præferri, sed nec adæquari debet, propter originis, & maioritatis disparitatem, & tunc tantum adæquari cum Metropolis dignitas ei ex priuilegio Papæ, vel Principis adicitur.* Quia tamen hæc rei præsenti adaptata duriuscula cernentur, eo quod Ecclesiam Sancti Saluatoris *Coloniam* Ecclesiæ Sanctæ Mariæ
480 appellare videat, eo duntaxat sensu, à me, sciat lector, relata, vt, salua inclytæ Cæsaraugustanæ Sanctæ Saluatoris Metropolis dignitate, solum nitar, cathedralitatis præeminentiis cum eadem Metropoli Ecclesiam Sanctæ Mariæ perfrui debere; sine præiudicio tamen eorum iurium, quæ eidem Metropolitanæ Ecclesiæ, *Metropolitanæ, Diæcesanæ,* & *Episcopalis* titulis, *priuatiuè* competunt.

Non vero prætermittendum quod cum, 381
provt ex dictis in superioribus liquet, Ecclesia Sanctæ Mariæ in ratione Cathedralitatis vna sit cum Ecclesia Sancti Saluatoris, ita vt Cathedralitas non *priuatiuè*, sed *accumulatiuè* Ecclesiæ Sancti Saluatoris competat, comparatiuè ad eamdem Sanctæ Mariæ Ecclesiam, idcirco non incongruè existimare quis poterit, priuilegia cuncta, quæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris competunt, non præcisè, vt est talis Ecclesia Sancti Saluatoris, sed quatenus Cathedralis, & Cæsaraugustana est: competere etiam suo modo Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ in ratione Cathedralitatis talem vnitatem, & coniunctionem cum ipsa habet. Regulariter enim extensio fit de vno æquiparato ad aliud, vt per Bart. & alios *in leg.* 1. §. *de legat.* 1. Curt. *iun. consil.* 124. *numero* 17. Gabr. *consil.* 21. *numero* 37. & *seq.* Cephal. *cons.* 257. *num.* 17. & *seq.* Euerard. *in loco à natione legis larga num.* 52. & *in loco à simili numero* 7. Et quia hic intrat illud vulgare, *eadem quæ sunt eodem iure censeri debent.* Specialiter, cum vnitas harum duarum Ecclesiarum sit in temporalibus, & Spiritualibus, provt elicitur ex concordia de anno 1221. & in qua fundatur priuilegium de non soluendo charitatiuo, subsidio de quo in superioribus actum. Præsertim, cum hoc priuilegium concessum etiam fuerit Ecclesiæ Cæsaraugustanæ à Lupo de luna Cæsaraugustano Antistite 15. Iulij 1361. ea de causa quod in ea residentiam habuerint Sanctus Valerius cum ipsius Archidiacono Vincentio; in quo quomodo Ecclesia Sanctæ Mariæ iure proprio intret, dictum est *supra num.* 65. & *sequentibus.* Si autem (pius lector attendat) priuilegia cuncta Ecclesiæ Sancti Saluatoris, quatenus Cathedralis est, & non merè Sancti Saluatoris, concessa, etiam Sanctæ Mariæ de Pilari Ecclesiæ concessa esse censeri debent, propter sæpius inculcatam non tam *vnionem* quam *vnitatem* in qualitate *Cathedralitatis,* profecto hinc prudens argumentator eliciet, etiam priuilegium Metropolitanatus eidem Ecclesiæ Sancti Saluatoris competens, suo etiam modo Ecclesiæ Sanctæ Mariæ adaptari. Fuit enim hoc priuilegum quoddam illi Ecclesiæ concessum à Ioanne 22. Rom Pont. Auenione anno 2. ipsius Pontificatus, qui anno 1318. correspondere videtur. Eo vel magis, quod in hac Bulla Metropolitanatus, quam integrè legi, solum conceditur hoc priuilegium Ecclesiæ *Cæsaraugustanæ* sub hoc nomine, nulla prorsus mentione facta de Ecclesia Sancti Saluatoris. Quid etiam si dicatur, per talem concessionem nihil omnino iuris Ecclesiæ Sanctæ Marię detractum esse, provt probant ea, quę ex doctrina Ioannis Vvamesij attuli supra *cap.* 3. *à num.* 168. & quod Pontifex iste Ioann. XXII. sine læsione priuilegiorum aliorum Ecclesiarum priuilegium concessit? Quid vltra, si cum egregio Authore Martino Garzie *serm.* 150. dicatur, quod Gentilitatis

tilitatis tempore, pro anno videlicet 289. aut circiter, Ecclesia sanctæ Mariæ de Pilari Metropolitana esset? Verba integra habet lector supra *numero* 64. Hæc sane sapientiss. Iuris prudentiæ Doctoribus relinquenda, sed in præsenti, etsi non decidenda, quia ad intentum præsens non spectant: tangenda saltem erant, ob connexionem.

CAP. VI.

Nouis quibusdam cuiusdam Neotherici Authoris obiectis occurritur.

382 HÆc fermè scripseram, cum Neothericum authorem Ioannem de Arruego Portionarium Sacræ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ in libro vulgari idiomate Hispano scripto, cui titulus *Cathedra Episcopal de Zaragoza*, legi in quo ob pietatem, & deuotionem, quam erga eandem, Sanctam Ecclesiam habere ostendit, plura ex iis quæ dicta sunt, acriter impugnare, & prosternere nititur. Quamuis autem multa ex illis in præcedentibus, etiam à Sacra Rota in decisionibus relatis, reiecta sint, alia vero ex se ipsis corruant, quia nullam, aut paruam difficulatem continent; nihilominus, quia veritas examinata magis elucescit. *cap.*
383 *graue 36. quæst. 9. cap. inter dilectos de fide instrumentorum*: & quia disputando *inuenitur l. munerum*, §. *final. ff. de muneribus, & honoribus*, ideo omnibus illis satisfacere curabo, eo ordine, quo pro hoc authore proposita video; sine præiudicio tamen vllo sui honoris, aut reputationis.

384 Et primo proponit *pag.* 3. Bullam Vrbani II. in qua Pontifex concedit Petro Hispaniæ Regi eiusque successoribus facultatem distribuendi Ecclesias, quas ex Sarracenis accepissent, vel ipsi ædificassent: *Sedibus duntaxat Episcopalibus exceptis*. Ex his enim infert, Ecclesiam Sancti Saluatoris ante Hispaniæ inuasionem fuisse Cathedralem, & eius Cathedralitatem restitutam, quando Rex Alphonsus Cæsaraugustam recuperauit. Cœterum, hic author ex antecedenti vero consequens infert de Cathedralitate eius Ecclesiæ ante Maurorum inuasionem; quod neque subsistit, nec ab ipso probatur. Aptius enim ex illis verbis, *Sedibus duntaxat Episcopalib. exceptis*, inferre poterat, id quod supra dixi *num.* 165. conformiter etiam ad aliam Bullam Gregorij VII. Regem Alphonsum non potuisse transferre Cathedralitatem, quæ erat in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari, nec eam transtulisse, sed solum ex consensu eiusdem Ecclesiæ, ipsius Cathedralitatem communicatam fuisse Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vt dixi etiam *num.* 189.

385 Opponit secundo *pag.* 5. quod idem Rex Alfonsus de anno 1118. cum Cæsaraugustam recuperauit, concessit Ecclesiæ Sancti Saluatoris, Petro eius Episcopo, & successoribus ipsius, decimas, & primiritias, ac quartum Episcopale omnium Ecclesiarum illius Episcopatus. Ex quo etiam e'icit, quod si Ecclesia Sanctæ Mariæ esset Cathedralis, ista essent iura ipsius, ac propterea Rex non posset ea alteri Ecclesiæ concedere. Respondeo tamen quod quatenus hæc 386
concessio extendi poterat ad ea, quæ erant iura Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, præsumi debet facta ex consensu ipsius, quia iuxta dicta *sup. à n.* 191. omnis dispositio & actus præsumitur fieri in casu à iure permisso. & quatenus valide sustineri potest, & omni iure certissimum est illud, *nostrum quod est, non potest sine facto nostro auferri*. Menochius *consil.* 161. *num.* 19. & *consil.* 196. *num.* 10. & *consil.* 477. *num.* 7. Melchior Phæbos. *decis.* 28. *num.* 12 *tom.* 1. Dici etiam potest quod cum Ecclesia Sanctæ Mariæ semper fuisset inclyta, celebris, insignis, & cunctis fidelibus deuotissima, ac per consequens 387
speciali nota digna, non videtur comprehensa in huiusmodi generali dispositione, iuxta vulgata iura. Cuius signum est, quod, vt audio, nunquam soluit primitias; & pro decimis conseruandis, saltem secundum limitationes factas in concordiis & sententiis, semper litigauit, & suum intentum obtinuit. Placet etiam quod affert Mutillus *lib. relato pag.* 158. videlicet, 388
in communicatione Cathedralitatis facta Ecclesiæ Sancti Saluatoris, vtramque Ecclesiam inter se diuisisse decimas. Adde quoque, quod si expendatur clausula illa *iure proprio* in hac donatione posita, per eam excludi videtur Ecclesia Sanctæ Mariæ; quæ cum Cathedralis etiam permansisset post dictam communicationem, erat quasi *vna* cum Ecclesia Sancti Saluatoris, vt dictum est *supra numero* 194. ac perinde non subita, aut sub iure illius, quantum ad Cathedralitatem istam, quæ vtique Ecclesiæ erat communis *cumulatiue*.

Idem dici potest ad id quod opponit *pag.* 5. 399
de donatione quadam à Petro Librana Episcopo facta Canonicis Sancti Saluatoris de medietate decimarum Cæsaraugustæ; pro anno 1123. Si enim hæc donatio fuit de decimis 390
spectantibus ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ præsumi debet affuisse consensum ipsius, propter dicta. Si autem non fuit de illis, pro vt ex dictis elicitur, nihil facit ad intentum: Deseruiunt etiam ad illud adducta superius.

Vrget prætetea *pag.* 8. confirmationem do- 391
nationum per Alfonsum, & Ramirum Reges factarum Ecclesiæ Sancti Saluatoris, datam per Hispaniæ Imperatorem Alfonsum circa ann. 1134. In ea enim vocatur dicta Ecclesia *Inter cæteras aliqui nominis famosissima excellentia priuilegio gloriosissima*: & ipsi conceditur Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari. Sed adeo exactè, & luculenter Sacra Rota de anno 1630. *num.* 88. 392
& *seqq.* huic obiectio respondet, vt superuacaneum sit aliquid addere, sed solum remittere lectorem ad eam decisionem. In ea enim comperiet huiusmodi Alfonsi priuilegium in multis claudicare. Caret enim diuini numinis inuocatione; qua Catholici Reges in suis rescriptis vti solent: loco concessionis: recognitione, & legalitate, cum non sit extractum ab origi- 393
nali, sed ex quadam copia, & ex Archiuio eiusdem Ecclesiæ Sancti Saluatoris non satis autentico, & quod est partis interessatæ. Similiter cum emanasse dicatur ab extero Rege, parum, aut nihil informato de Cæsaraugustæ aut Aragoniæ Ecclesiis, eius authoritas debilescit. Expendam

pendam, & ego, quod cum Iulianus Perez de quo *supra à n.* 146. qui hoc tempore viuebat, Al-
394 fonsi Regis familiaris & historicus esset; ac tam eximia, & gloriosa de Ecclesia de Pilari dixerit, qualia eo loco retuli, certe mirabile est quod iste Alfonsus tam frigide de ea Ecclesia locutus fuerit in isto suo rescripto, non communicato Iuliano. His vero omissis, &, si
395 Deo placet, authoritate eius admissa, quod specialiter attinet ad titulos illos *Antiqui nominis famosissimæ, gloriosissimæ, &c.* nihil nocent Ecclesiæ S. Mariæ, quia illi concessi sunt dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris intuitu Cathedralitatis illi communicatæ, & ratione talis communicationis. Cum enim hæc Cathedralitas perseuerauerit in eadem Ecclesia Sanctæ Mariæ, ipsi etiam competunt; quia est eadem quæ antea fuit. Vt ait eadem Rota *n.* 97. Pro quo videnda quæ dixi *supra n.* 194.

396 Quantum vero attinet ad donationem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, sapientissime ait eadem Rota *supra numero* 98. *&* 99. *&* 100. *Quidquid sit de viribus illius aduertendum est, quod Alfonsus non simpliciter donauit Ecclesiæ Sancti Saluatoris Ecclesiam de Pilari, sed donationem Alfonsi debellatoris, ac Ranimiri prædecessorum cõfirmauit: ac propterea, licet in confirmatione Ecclesiam de Pilari specificauerit, ad illam tamen veluti in donationibus confirmatis nullatenus contentam priuilegium dictæ confirmationis non extendebatur; ex eo quod in hac parte non inueniebat subiectum confirmabile. Abbas in cap. inter dilectos num.* 8. *de fide Instrumentor. Dec. consil.* 541. *num.* 20. *Rota decis.* 111. *num.* 2. *&* 580. *num.* 3. *ad fin. par.* 2. *recentior. & cum constet de donationibus in confirmatione relatis, standum est illis, potiusquam confirmationi referenti. Rota decis.* 439. *num.* 2. *apud San. memor. Gregorium.* Hæc in
397 relata Rota. Quibus etiam addi potest, quod etsi absolute admitteretur Ecclesiam Sanctæ Mariæ donatam esse Ecclesiæ Sancti Saluatoris, ac per consequens ex hac parte minorem ipsa esse? considerando videlicet Ecclesiam præfatam Sanctæ Mariæ quatenus precise pure collegialis, aut Parochialis est: quatenus tamen Cathedra is est, non est ipsa minor aut inferior: Sed æqualis, imo antiquior, iuxta dicta *supra num.* 374. Et ita secundum hanc rationem non potest dici data, seu donata dictæ Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Neque nouum est, vnam & eamdem rem diuersis respectibus consideratam esse maiorem, & minorem, subditam, & superiorem, subordinatam, & non subordinatam. Vt Archidiaconus, qui quantum ad iurisdictionem est maior Archipresbitero, & quantum ad ordinem minor illo; & Parochus, qui quantum ad administrationem Sacramentorum est maior Canonico; quantum vero ad ea quæ spectant ad cultum diuinum, cantare in Choro videlicet, incedere in processionibus &c. Canonicus est maior Parocho. Alia exempla
398 affert Moronus in suis Responsis *Respons.* 5. *num.* 9. *& sequentibus* ex Sacræ Rotæ decisionibus, & DD. Et magis ad intentum de duabus Ecclesiis habentibus ad inuicem certas maioritates id dixit Rota in vna Messanensi *præeminentiarum* 14. Decembr. 1584. coram Blanchero. Sic etiam fermè Gonzalez *in Reg.* 8. *Cancellar.* §. 7. *prohem. num.* 110. & Decio, Tyraquello, & Pinello. Hos autem titulos continere Ecclesiam Sanctæ Mariæ, formaliter vel eminenter facilè confitebitur, qui eam *Angelicam, Apostolicam, & primam sedem* esse perspexerit.

Vrget etiam *pag.* 13. *&* 14. verba illa Imperatoris Alfonsi in dicto priuilegio dicentis, 399
dictam Ecclesiam Sancti Saluatoris *Barbaræ gentis longa seruitute pauperrimam, pæneque omnium recordatione bonorum obliuione deletam* Ex eis inferens (quod & alibi sæpius inculcat) quod dicta Ecclesia Sancti Saluatoris à tempore primitiuæ Ecclesiæ fuerit erecta, & habuerit eum titulum *Sancti Saluatoris*, & quod sub potestate Maurorum constituta, ad maximam paupertatem redacta fuerit, suis bonis spoliata Cæterum id quod dicit de erectione eius Ecclesiæ, & titulo Sancti Saluatoris à primitiuæ Ecclesiæ tempore, etiam si sit totius disputationis nu- 400
cleus, cardo controuersiæ, & punctus difficultatis: imo, & contrarium veritati, cum Martinus Garzia author probatissimus, & Ecclesiæ Sancti Saluatoris commensalis, potius oppositum asserat *serm.* 144. dicens de Rege, & Principibus, qui ceperant Ciuitatem: *intrauerunt, & ceperunt Ciuitatem Cæsaraugustæ, & in Sancta* 401
Maria inuenerunt puerum cum Maria Matre eius & procidentes adorauerunt eum, & cum vidissent, quod Mater habebat Ecclesiam, & Filius non habebat diuersorium (audi lector) *consecrata fuit* 402
Mesquita maior in Ecclesiam Filij, & nunc à die illa dicitur Ecclesia Sancti Saluatoris; nullo tamen modo ab hoc Authore probatur, nec probari potest. Antiqua enim non probantur nisi per famam, libros, vel historias antiquas, litteras scriptas, seu insculptas in lapidibus, coniecturas, indiria, seu præsumptiones, aut similia, vt latè ex iuribus, & Doctor. affert Mascardus de *probationibus volum.* 1 *concl.* 05. *&* 107. Nihil autem istorum in præsenti affertur, aut afferri potest sed solum quorumdam modernorum testimonia. & non magnæ authoritatis, quia quidam ipsorum sunt partes interessatæ, & alij nec grauiores, nec vetustiores Garzia relato. Verba etiam illa *pauperrimam*, & *deletam*, provt Magistralis illa Rota *num.* 95. inquit, referuntur ad Eccl. Cathedr. Cæsaraugustanam consideratam *in abstracto*, idest, provt abstrahebat ab hoc, vel illo loco, in quo sita erat Cathedralitas, non verò *in quantum adherebat Ecclesia S. Saluatoris*. Etsi enim in eo priuilegio nominetur hæc Ecclesia *Sancti Saluatoris*, est quasi per accidens; *materialiter*, & causa exempli, quia illo tempore ad illam erat translata (per modum communicationis. & vnionis) dicta Ca- 403
thedralitas. Quod ipse etiam Arruegus intellexisse videtur, cum verba illa huius Regij priuilegij Cæsaraugustanam Ecclesiam Sancti Saluatoris, sic vertit Hispanicè: *La Iglesia de Zaragoza, llamada de San Saluador*, ac si diceret *Ecclesiam Cæsaraugustanam*, hoc tempore vocatam *Sancti Saluatoris*. Hæc porrò omnia veluti gratis dicta censeantur, cum præfatum rescriptum authenticum non sit iuxta dicta.

Opponit præterea *pagina* 16. *& sequentibus*, 404
quod aliqui Summi Pontifices confirmauerunt donationes supra relatas, dicentes etiam, Ecclesiam S. Saluatoris ritè, & canonice possidere Ecclesiam Sanctæ Mariæ. Sed neque hoc est momenti,

405 menti, non ſolum, quia iſtorum Pontificum Bullæ (omnes ſaltem) non oſtenduntur: & eſto quod omnes oſtendantur, nihilo plus valent quam ipſæ donationes. Quia confirmatio Papalis ſi eſt in forma communi, cum ſolum ſit
406 *iuris quæſiti corroboratio*, non dat maius ius. Si autem eſt ex *motu proprio*, aut *certa ſcientia*, tametſi habeat vim nouæ conceſſionis, dum conſtat Papam habuiſſe plenam notitiam, ſine illa tamen caret hoc effectu. Barboſa *de clauſulis, clauſula* 59. *num.* 19. & 20. ex Iuribus, Doctoribus & Sacræ Rotæ deciſionibus Et quia confirmatio ſemper extenditur ad valida, & licita. Surd. *conſil.* 47. *num.* 19. Thuſcus *concl.* 340. *num.* 42. Rota *deciſ.* 780. *num.* 6. *par. prima diuerſorum*, Cunctis his criticis implicatur hoc obiectum. Ac tandem, illis omnibus ſuperatis, animaduertenda dicta in ſuperioribus de Eccleſia Sanctæ Mariæ, quæ cum ſit *Angelica*,
407 *Apoſtolica*, & *primaria*, propter ſui eminentiam formaliter, vel eminenter continet plures rationes diuerſas, propter quarum aliquas ſubdi potuerit Eccleſię Sancti Saluatoris, eſto, quoad alias ſit *vna*, & eadem cum ipſa, & antiquior, vt dixi.

408 Inſuper *pagina* 27. & *ſequentibus* obiectat, quod in quadam ſententia alterius Regis Alphonſi de anno 1169. præcipitur, vt omnes decimæ. & primitiæ totius Epiſcopatus ſoluantur Eccleſię Sancti Saluatoris: confirmantur etiam prædeceſſorum donationes eidem Eccleſiæ factæ. Hæc tamen etiam inefficacia ſunt ad
409 intentum. Nam quod attinet ad hoc vltimum, de confirmatione donationum, cum confirmatio habeat rationem cauſæ acceſſoriæ, ac per conſequens ſequatur naturam principalis, cui adiungitur, iuxta commune illud *Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis*, quod deſumitur ex *l. etiam: C. de iure dotium*, & ex Regula *Acceſſorium de regulis Iuris in* 6. tantum valebit hæc confirmatio quantum valeant donationes confirmatæ: de quibus ſupra. Quod vero ſpectat ad conceſſionem Decimarum, & primitiarum, ex contentu ipſius ſententiæ conſtat, illam litem non fuiſſe inter Eccleſiam de Pilari, & Sancti Saluatoris; ſed ſolum inter Epiſcopum Cæſaraugustanum, Parrochianos eiuſdem Epiſcopatus; illos ergo tantummodo tangit; non autem Eccleſiam de Pilari, quæ, nec nominatur, nec propter ſui excellentiam comprehendi poteſt ſub hac vniuerſalitate, vt tactum eſt ſuperius: nec erat neceſſarium, quod expreſſe excluderetur, cum contra illam lis mota non eſſet, nec ipſa audita in iudicio. Hæc autem omnia ex obſeruantia in contrarium, ſententiis, & deciſionibus poſterioribus, ſatis ſuadentur.

410 Ponderat etiam à pag. 33. quod Alphonſus Rex Aragonum conceſſerit caput ſancti Valerij Epiſcopi Eccleſiæ ſancti Saluatoris, inquiens, *Vt illud ad honorem Dei, & Eccleſiæ Cæſaraugustanæ, quæ caput totius noſtri Regni eſt, & cui paſtoraliter, & corporaliter olim præfuit, ſpiritualiter quoque præeſſet*: inde inferens, Sanctum Valerium reſediſſe in Eccleſia Sancti Saluatoris. Sed
411 nihil minus ſequitur ex prædictis verbis. Quod enim Eccleſia Cæſaraugustana ſit *Caput totius Regni* Aragoniæ non controuertitur: nec quod Sanctus Valerius *paſtoraliter, & corporaliter olim* illi præfuerit: ſed non in Eccleſia Sancti Saluatoris, quæ tempore Sancti Valerij non erat in rerum natura; ſed in Eccleſia Sanctæ Mariæ, vt dictum eſt *ſup. à numero* 65. Quia tamen Cathedralitas illius translata erat ad Eccleſiam Sancti Saluatoris (modo nempe in ſuperioribus dicto) ideo verba illa non referuntur niſi ad Eccleſiam Cæſaraugustanam in abſtracto ſumptam, vt dictum eſt *numero* 402. & dicit Rota ſæpius nominata §. 114.

Pro quorum luce, & clariori intelligentia eorum quæ dicta ſunt, ac vt ſatisfieri poſſit multis, quæ author relatus opponit, animaduertenda, primò, vulgaris illa regula vtriuſque iuris, *Qui ſuccedit in ius alterius, iure eius vti debet, l. ſi aquæductus, ff. de contrahenda emption. l. qui in ius* 137. *ff. de Regulis iuris, cap Eleutherius* 18. *quæſt.* 2. *cap. dilecti de foro competenti, Regul.* 15. *qui in ius* 47. *de Regulis iuris in* 6. Gonzalez *ſupra regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 15. §. 1. *n.* 79 & *gloſſ.* 24. *num.* 114. Secundo, expendendum celebre illud iuris axioma, *ſubrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur, l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut l.* 1. §. *hæc actio, ff. ſi quis teſtament. liber. l. filiæ, §. Titia, ff. de condit. & demonſtrat. l. vnica, §.* 1. *C. de rei vxor. act.* Doctores ibidem. & alibi. Eſt namque huiuſmodi axioma quædam regula Magiſtralis, vt ait Ancharanus *conſil.* 42. & ex eo Barboſa in axiomat. *axiom.* 213. Imo adeo latè. & vniuerſaliter explicanda, vt ea denoretur, quod ſubrogatus ſapit naturam illius in cuius locum ſubrogatur, cum omnibus ſuis qualitatibus primordialibus, & accidentalibus. Prout ex eiſdem iuribus, ac ex Socino, Gomeſio, Tiraquello, & aliis ſubinfert Gonzalex *ſuper* 8 *Regul. Cancell. gloſſa* 5. §. 9 *num.* 99. Animaduertendum tertio, quod nomen *Eccleſia* quandoque ſumitur pro Eccleſia *materiali*, ſcilicet Templo, aut 414
Domo Deo dicatis: quandoque vero pro Eccleſia *formali*, ſcilicet, collectione fidelium. Prout habetur ex *cap. Eccleſia de conſecrat. diſt.* 1. Archidiacono *in princip. de electione in* 6. Iaſon. in *l.* 1. *C. de Sacroſancta Eccleſia.* Villar. in *Annotationibus ad ſententiam Curiæ Iuſtit. Aragon.* de anno 1605. Rota Magiſtrali crebrius relata *num.* 110. & aliis.

Ex his autem infertur, non ſolum quod nomen *Eccleſiæ* in conceſſione illa Regis Alphonſi, poſſit, & debeat intelligi de Eccleſia *formaliter* accepta, prout importat Congregationem fidelium, quæ erat in Inclyta Cæſaraugustana Vrbe, ſed etiam. quod eſto quod ſtrictè intelligatur de Eccleſia *materialiter*, ſcilicet de Eccleſia Sancti Saluatoris, optime illi quadrent verba relata; ex eo quod cum Cathedralitas Eccleſiæ Cæſaraugustanæ, quæ à tempore primiriuæ Eccleſiæ erat in Eccleſia Sanctæ Mariæ, trãslata poſtea fuiſſet (modo ſæpius expoſito) ad dictam Eccleſiam Sancti Saluatoris. hæc Eccleſia Sancti Saluatoris non ſolum eſt veluti *vna* cum Eccleſia S. Marię, vt ſepius inculcatũ eſt in præcedentibus, ſed etiam, eſto quod diuerſa ſit, ſuccedit tamen in iure ipſius, & eſt veluti ſubrogatum quoddam eiuſdem, & ita iuribus illius vti poteſt, & naturam ipſius, quantum ad Cathedralitatem ſapere. Quia ergo Sanctus Valerius in Eccleſia Sanctæ Mariæ, veluti in Cathedrali ſingulari, & vnica, quæ eo tempore erat, ſuam Sedem habuit iuxta dicta in præcedentibus

416 dentibus *num.66.* & Rota illa Magiſtralis *num.* 50. & ſequentibus latè conuincit : ideo proprie dici poteſt Sanctum Valerium reſediſſe in Eccleſia Sancti Saluatoris, non quidem *materialiter* ſumpta, vt eſt Eccleſia Sancti Saluatoris, ſed *formaliter* vt eſt Eccleſia Cathedralis vna cum alia. ſuccedens in iura ipſius, & ipſi ſubrogata.

417 Ex his ergo, aliis in ſuperioribus adductis, rectè, & reſpectiuè applicatis, eneruantur innumera ferme probi huius authoris obiecta. Illud videlicet quod affert *pag.37.&* 47. de Breuiario Cæſarauguſtano ; & *pagina* 40. de concordia quadam inita inter Petrum Epiſcopum Cæſarauguſtanam, & Michaëlem Tiraſonenſem ; & *pagina* 42. de donatione Arnaldi Epiſcopi, & *pagina* 43. de vnione quarundam Eccleſiarum : & *pagina* 45. de priuilegio Regis Martini ; & *pagina* 49 de verbis Hieronymi Zuritæ Hiſtorici ; & *pagina* 161. *&* 162. de quibuſdam Inſcriptionibus, in quibus dicitur, quod Sanctus Valerius fuerit Epiſcopus Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ, & Sanctus Vincentius Archidiaconus ; & *pagina* 175. *& ſequentibus* de verbis in Breuiariis aliquibus repertis ; & *pagina* 188. de verbis cuiuſdam Synodi. Ac ſimilia multa.

418 Plurima etiam accumulat de excellentiis, prærogatiuis, priuilegiis, facultatibus conceſſis Eccleſiæ Sancti Saluatoris circa decimas, proceſſiones, cadauerum ſepulturas, præcedentias, & ſimilia. Quæ parum vrgent, ſi ani-
419 maduettatur, plura ex iis emanaſſe à parte ipſa Capituli Eccleſiæ Sancti Saluatoris, vel membris ipſius: quæ propterea nullum præiudicium parti Eccleſię Sanctę Marię afferre poſſunt: cum certi, & aperti iuris ſit, quod teſtis in cauſa propria inutilis eſt, *l. nullus, ff. de teſtibus, l. omnibus, C. eodem, cap. inſuper eodem titulo,* & ibi
420 Doctores. Et cauſa propria eſt, in qua quis intereſſe, aut commodum aliquod habet, *l.1. §. in propria cauſa, ff. quando appelland ſit.* Adeo quod talis teſtis audiri non debeat. Baldus *dicta l. omnibus, C. de teſtibus.* Deinde, eſto non emanauerint ab ipſa parte Capituli Sancti Saluatoris, cum tamen curſu temporis mutata ſint per de-
421 creta, concordias, & ſententias, maximè Rotales poſteriores, de anno videlicet 1630. & ſequentium annorum, nihil valent, iuxta textum in *l. certa, §. deficientium, ff. de excuſat. mult.* Barthol. *in l. cura, §. 1. ff. de munerib. & oner.* & ex iis, ac aliis Maſcard. *de probationibus volum.* 1.
422 *concluſ.* 33. *num.* 42. Præſertim, quia vltima derogant primis. Signorolus *conſil.* 87. *num.*7. *&* 8. Thuſchus *concluſ.* 36. *num.* 112. Barboſa *in axiomat. axiom.* 197. *num.* 26. Et poſteriora derogant prioribus, *l. ſed & poſteriores, ff. de legibus, l. cum in plures, §. locator horrei, ff. de legibus. l. 1. in fin. ff. de ſtipul. ſeruorum,* & aliis iuribus, & Doctor. ibidem, ſpecialiter Alexand. *conſil.* 121. *lib.*4. Ancharan. *conſil.* 208. *num.* 15. Rota *quarta par. recentior. deciſ.* 593. *num. ſecundo.* Caſu vero, quod hæc omnia ſubſiſterent, & apertè dictæ Eccleſiæ Sancti Saluatoris competere debere conuincerent, adhuc ex illis non concluditur intentum; cum pars Eccleſiæ Sanctæ Mariæ non prætendat Cathedralitatem *priuatiuè* ad dictam Eccleſiam Sancti Saluatoris ; ſed *cumulatiuè* & coniunctim cum
423 ipſa : quia ipſa ſemper fuit Cathedralis, & nunquam Cathedralitatem, & iura ipſius amiſit. Nec iſta prætendit malo illo iure, quo meretrix illa 3. Reg. 3. dicebat: *Nec mihi, nec tibi ſit, ſed diuidatur.* Sed bono illo fraternæ charitatis, quo ſapient. 7. dicitur: *Sine fictione didici, & ſine inuidia communico.*

Reiici etiam ſæpius vt apochryphos, & ſu- 424
ſpectos, vel ſaltem viciatos, & corruptos, libros Aymonis, ſeu Aymonij Monachi, Flauij Lucij Dextri, Helecæ, Teionis, Luitprandi, ſeu Eutrandi, ac Iuliani Perez. Verumtamen iſtorum Scriptorum authoritas (humana videlicet) ſufficienter ex dictis, quando de ipſis fuit ſermo, firmata manet. Eo etiam quod eorum vetuſtas veneranda ſit, iuxta illud Sapientis *Senectus Venerabilis eſt.* Et illud Macrobij *l.3. Saturn. Vetuſtas* (ſi ſemper ſapimus) *adoranda eſt.* Et quod antiquitas ſit Catholicorum notat prout 425
colligitur ex D. Epiphanio *hæreſ.* 75. Catholici enim ibi appellabantur *Antiquarij* ab Aetio Anomæorum parente. De quo plura, omnigena, vt ſolet, litteratura Theophilus Raynaudus in *Tract. de bonis, & malis libris partit.* 1. *Erom.* 20. Repeta etiam quod alibi dixi. Si propter vnum aut alterum ſcrupulum, næuum, ſeu mendum in his Authoribus repertum, ipſorum fides vacillat, & authoritas deſpicienda eſt, pari certe licentia, vetuſtis omnibus Patribus, Doctoribus, & Scriptoribus, ſimilis nota inurenda erit, & fides deneganda. Eadem enim ratio ſubeſt in priſcis authoribus omnibus, quorum ſcripta non niſi poſt longum tempus publici iuris facta fuerunt. Miror etiam prudentem Scriptorem Hiſpanicæ gloriæ inuidium apparere velle, dum præfatos authores, Dextrum maximè, Maximum, Luitprandum, & Iulianum, qui Hiſpanicarum rerum, infidelium malignitate abditarum, diligentiſſimi ſcrutatores extiterunt obſcure nititur. Cum tamen conſultius illi eſſet pro parte quam tueri conatur antiquum aliquem Scriptorem afferre (quod non facit) quam quos contraria pro ſe ex antiquioribus profert, deiicere. *Firmius* enim, vt ait D. Auguſtin. 2. *de Ciuitat. cap.* 4. probant *vetera* quam noua.

Reiicit præterea hic author nonnullos mo- 426
dernos, qui pro Cathedralitate Eccleſiæ Sanctæ Mariæ piè ſcripſere. Quorum defenſionem non ſuſpicio, quia ipſi, vel alij pro ipſis abunde occurrere huius authoris obiectis poſſunt. Acriter etiam carpit, pagina præſertim 447. & ſequentibus, quendam Cæſarauguſtanum, qui plura etiam piè, & accurate ſcripſit pro Eccleſia Sanctæ Mariæ de Pilari, eiuſque Cathedralitate; eo videlicet quod ignobili arti piſtoriæ ex officio vacauerit. Cæterum, omiſſo an talis 427
ara vrilitatem inducat, & eo pro nunc admiſſo, quamuis ipſe animi ingenuitatem, & ſtudioſitatem in ſuis ſcriptis pręſeferat, vt pręterea eum aliquoties, etſi non proprio nomine, ſed *authoris moderni,* vel *recentioris Cæſarauguſtani* citauerim ; certe cum ex plurium DD. ſententia, quos ſequitur Farinacius *in praxi quæſt.* 57. *num.*61. *&* 62. Vilitas à teſtificando neminem repellat, neſcio cur quis à ſcribendo, & ſuam ſententiam ex congruis, & probabilibus fundamentis, aliorumque ſcriptis confirmando, cum repellere poſſit. Præſertim, cum *Perſona honorata* ab hoc authore vocetur, & generalis regula ſit, quod in omni caſu honeſtas perſonæ ſpectanda

ſpectanda ſit, *leg. ſed etſi vnius §. interdum. ff. de iniur. §. fin. Inſtit. de ſuſpect. tut. l. ſuſpectum tutorem ff. eodem. leg. humilem C. de inceſt. nupt.* Farinac. *ſupra num.* 76. Ergo in hiſtoria *Veritas obſeruetur* (Cicero *in* 1. *de legibus*) authoris nobilitas commendetur, non deſideretur.

428 Sæpius etiam video, maxime toto *cap.* 21. quod Sacræ Rotæ Romanæ deciſionem de ann. 1630. ſuper quam veluti ſuper firmiſſimam baſim hanc meam lucubrationem erigendam decreui, deiicere, impugnare, & tacitè ſaltem, contemnere videatur. Cum tamen Rota Romana veluti ſplendor Vrbis, & Orbis, totam
429 mundi machinam illuminet, vt dixi Theſautus *in prohem. deciſ. Pedemont. num.* 32. Et ipſius cenſuræ, Imperatores, ac Reges ſe libenter ſupponant, vt Quintilianus Mandoſius *in prax. commiſſ. formul.* 14. ait. Ipſi etiam Romani Pontifices eius iudicio vti non dedignentur, vt aſſerit Præpoſ. *in can. multis poſt princip* 17. *diſt.* Imo & olim ad ipſius relationem iudicabant, vt inquit Speculator *in tit de Auditor. num.* 3. Ac ex eius prudentiſſimis reſponſis Decretales Epiſtolæ, quibus conflatum eſt Ius canonum, prodierint. vt aſſerit Veſtr. *in prax. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 2. Ex quo prouenit, quod eadem loquente, cuncti reuerenter ſileant, non ſecus ac Gentiles Oraculo Delphico audito ſilebant, vt inquit Mandoſius de *Monitorib. quæſt.* 27. *n.* 6. Et ab ea recedere nefas quodammodo videatur, teſtante Marc. Anton. Marſil. *in Tract. de redditib. Eccleſiaſtic. cap.* 36. *num.* 8. Quæ omnia eo magis procedunt in hac Deciſione de an. 1630. cum ea in aliis poſterioribus confirmata, & à Ponente doctiſſimo, grauiſſimo, & vitæ integritate in hac Alma Vrbe inſigni (talem eum agnoui) & eiuſdem Tribunalis Decano, ſtudioſiſſimè elaborata, & publicata ſit: non ad partis contrariæ ſubreptitiam ſugeſtionem, vt authot, cuius obiectis nunc occurritur, ſuſpicatur.

430 Sed propterea valde mirandum, quod author iſte, pius aliàs, & deuotus erga Sacra, & Eccleſiaſtica tribunalia, nihilominus eo *cap.* 21. *pagina* 635. potuerit Sacr. Rotam in deciſione illa relata de anno 1630. notare, quod *deprauauerit*, & *truncauerit* teſtimonium quoddam Zuritæ *in Indicibus fol.* 13. quod eadem Rota affert *num.* 109. & ego retuli *ſupra num.* 124. & 314. Etſi enim verum ſit quod illi teſtimonio Zuritæ deficiant iſta verba *Atque inde ampliſſimos*; quæ interponi debebant poſt illa *Domicilium præbuit*, & ante illa *Ei maximos honores*; ſed hic defectus, neque eſt deprauatio, aut truncatio dicti teſtimonij; cum ipſius legitimum ſenſum nullatenus variet, aut immutet, ſed adhuc eo poſito, eundum ſenſum retineat; ita vt propterea, etiam à conſilio, omitti poſſent verba illa, ſicut generaliter etiam viri doctiſſimi in teſtimoniis, quæ aliorum referunt, prætermittere ſolent aliqua, quæ ad rem, de qua agitur, nihil faciunt. Caſu etiam, quod illa verba quæ deſunt ad rem facerent, cum ipſorum defectus tribui poſſit ſcriptori, ſeu Typographo, prout non raro contingit, etiam in Summorum Pontificum Diplomatibus, malè refunditur in Sacram Rotam, quaſi ipſi ipſa à conſilio, & ex arte, illum commiſerit, vt ſuam intentionem fundaret Nec iuuat hunc Authorem, quod in margine (non in corpore libri) dicit, videlicet, non Sacram Rotam, ſed partem contrariam, feciſſe hanc truncationem, cum imprimebatur ea Deciſio. Nam præterquam quod hoc eſt imponere crimen falſi parti Eccleſiæ S. Mariæ collitiganti, quæ eſt grauiſſima, & venerabilis; vlterius ſuſpicio corruit ex eo quod, vt ex ſtylo Curiæ conſtat, Rotæ deciſiones nunquam prima vice Typis dantur niſi ſubſcriptæ ab Auditore Ponente: pars ergo collitigans non potuit illum defectum committere.

Sed quia Author, cum quo modo diſſeritur, nimis acriter contendit dictionem illam *Inde*, teſtimonij Zuritæ, ſolum ſignificare, quod Hiſpanè dicitur *deſde entonzes*, id eſt *ex tunc*, ſeu *ex illo tempore*, quaſi illa denotetur, quod à tempore, quo Saraceni Cæſarauguſtam obtinebant, & non antea, nec poſt Epiſcopi Cæſarauguſtani in Eccleſia Sanctæ Mariæ ſuam Sedem haberent, & Chriſtiani ibi aſſiſterent, &c. Ideo ipſi obiiciendum, quod etſi verum ſit inter quamplures eius dictionis ſignificationes, de quibus Theſaurus linguæ Latinæ, Calepinus, & alij, hæc etiam numeretur; nihilominus familiariſſima, ac vulgatiſſima ipſius ſignificatio eſt, vt ſumatur *illatiuè*, & *cauſatiuè* ſicut & dictio *proinde*, quæ etiam ſumitur pro *ergo*, vel *igitur*, in *l. proinde*, vbi Gloſſa, *ff. ſi certum petatur*, & *l. pronunciatur*, & *l. vrbana prædia, ff. de verborum ſignificationibus*. Sic communiter Scholaſtici dicunt *inde ſequitur*, & eo ſenſu accipitur in Iure, præſertim *l. notionem, ff. de verborum ſignificationib. l. ſi calumnietur, ff. eodem, l.* 1. *ff. de pact. l. & tertium, ff. de iudic. & in l. item obſtetrix: ff. ad legem Aquiliam*. Ac inter prophanos authores apud Terentium *Heauthon.* 1. ibi *Inde adeo quod agrum proximè mercatus es.* Et Plinium *epiſtola* 125 *lib.* 7. ibi *Quod non conſueuimus abeſſe, inde eſt, quod magnam partem noctium in imagine tua vigil exigo: inde quod*, &c. Hoc quoque ſenſu optimè currit Zuritæ teſtimonium, vt legenti patebit, & ita merito à Sacra Rota intellectum, dum ex eo elicit contra id quod author iſte contendit, Cathedralitatem Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, *etiam ante Maurorum inundationem*, eo quod in ipſo dicatur, eam Eccleſiam *Elecæ, & Sennio ri, ac ſuperioribus Epiſcopis Sedem præbuiſſe. Nam, cum apud hiſtoricos non controuertatur, quin Eleca, & Sennior primi fuerint Epiſcopi ſub Maurorum Tyrannide, ſequitur verbum illud* ſuperioribus *eſſe referendum ad Elecæ, & Sennioris anteceſſores, qui ſub Gothorum, Gentiliumque Imperio in Eccleſia Beatæ Mariæ reſederunt.* Hæc S. Rota egregiè ſatis.

Illud vero, quod veluti pro Achyle fortiſſimo huic authori apparet, quomodo videlicet 431
poſſit Eccleſia Sanctę Marię *Cathedralis* nuncupari, cum careat Epiſcopo in ea reſidente, quod denotatur hac voce *Cathedralis*, iuxta dicta ſuperius *cap.* 1. *in principio*, leuidenſe, & parui momenti æſtimari poſſe ex dictis, & dicendis conuincitur. Et primo, retorquendo argumentum contra partem aduerſam. Si enim 432
Eccleſiam Sanctæ Mariæ Cathedralem ſemper fuiſſe, & eſſe, omnia, quæ adduximus, vel minima etiam, ex ſententiis, concordiis, & Sacræ Rotæ deciſionibus, maximè eis, quæ ab anno 1930. emanarunt, mandatis, obſeruantiis, &c. manifeſtè concludunt; concludent etiam non carere Epiſcopo, qui in ea, veluti Cathedrali ſedeat.

deat. Etenim à *connexis* valeat argumentum, vt late probant Andr.Gamarr.*in dialect.legal.lib.*
433 2.loco 12. & Cantiuncul. *in Topic. legalib. loco* 15. Item à *correlatiuis, leg. 1. C. ne liceat potent. leg. fin.C. de indicta*, & ibi DD. quorum plures affert Barbos. *in tract. de loc. communib. arg. iur. loc.* 29. Cathedralitas autem, & Episcopus in Cathedra sedens sunt *connexa*, & *correlatiua*. Adeo, vt Ecclesia Cathedralis dicatur fulgere radiis Episcopi, sicut Augusta radiis Imperatoris. *l. si Augusta ff. de legat. 2. & leg. fœminæ ff. de Senatu* Pasqualig. *in quæstion. moral. quæst.* 79. *num* 6. Deinde si iuxta *dicta supra cap. 3. n.* 183. & 188. erectio Ecclesiæ Sancti Saluatoris in Cathedralem non fuit per modum *translationis* propriæ; videlicet Cathedralitatis Ecclesiæ S.Mariæ ad Ecclesiam Sancti Saluatoris; cum extinctione scilicet, seu cessatione ipsius in Ecclesia Sanctæ Mariæ, sed per modum *vnionis, communicationis*, & *extensionis* eiusdem Cathedralitatis, ita vt vtraque Ecclesia in ratione *Cathedralis* sint vna, & prout dixit Rota superius relata de anno 1631. coram Coccino, efficiant *vnum corpus*; vtique recte sequitur esse sub eodem Episcopo, tanquam *capite*. Quia ex toto ad
434 partem, maximè cum pars est tam essentialis sicut caput, bene valet argumentum, *leg. quæ de tota ff. de rei vendicat.* Eueratdus *in Topic. legalibus loco* 80. Cantiuncul. *in simili tract. loc.* 5. Præterea, si, iuxta dicta etiam *supra cap. 5. n.* 360. ex triplici modo, quo vna Ecclesia potest alteri vniri, hæ duæ vnitæ sunt, tertio illo modo, scilicet cum reseruatione propriorum iurium, priuilegiorum, & exemptionum; non ergo amisit Ecclesia Sanctæ Marię ius quod habebat antea habendi Episcopum, scilicet Cæsaraugustanum.

435 Vnde tandem dicendum, Ecclesiam Sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ frui eodem capite, & Episcopo, ac Ecclesia Metropolitana Sancti Saluatoris; ita vt Archiepiscopi Cæsaraugustani, vtriusque Ecclesiæ Episcopi dici possint, & debeant: prout colligitur ex dictis in superiorioribus de vnitate vtriusque Ecclesiæ in ratione Cathedralitatis, ex concordiis, quę inter ipsas sunt, ac ex mutuo concursu ad functiones Episcopales, etiam in Ecclesia Sanctæ Mariæ, Nec mirum, aut singulare est, sub vno Episcopo esse plures Cathedrales Ecclesias. Nā præterquam quod, id esset in Ecclesiæ infantia, quando D. Petrus iuxta Flaminium, & Archiflaminium Ethnicorum distinctionem Diæce-
436 ceses diuisit, *cap. in illis 8. dist. & can. 1. 99. distinct.* & expresse id eo tempore contigisse ait Antonius Fuertes *in Hist. del Pilar cap.* 8. vsque ad tempus vltimi Concilij Africani. Id etiam contigit sæpius in nouissimis temporibus Præcipuè inter alias apud Tuschum *tom. 3. conclus.* 298. in Ecclesia Cathedrali Regiensi, & alia Ecclesia Sancti Prosperi, quæ etiam est Cathedralis, & vtraque sub vno Episcopo. Deinde apud Gonzalez *in 8. Regul. Cancellar. Gloss.* 5. §. 7. *num.* 29. & 32. in Ecclesiis Viterbiensi, & Tusculana, ac in Hispania in Ecclesiis Calaguritana, & Calciarensi. Item, vt audio, etiam in Hispania in Ecclesiis Iaensi, & Biacensi. Gabriel etiam Pernotus *in sua histor tripartit. lib. 2. cap. 30. fol. mihi* 337. dicens, Cathedram Cæsaraugustanam extitisse in Ecclesia Sanctæ Ma-
437 riæ del Pilar, non solum ante recuperationem Cæsaraugustæ, verum etiam post illam, erecta etiam Ecclesia Sancti Saluatoris in Cathedralem. Subiungit ad intentum. *Quod in aliis etiam Vrbibus factum legimus. Nam Mediolani duplex eodem prorsus tempore Cathedralis olim extitit. Sancti Ambrosij, & Sanctæ Teclæ, & Bergomi duplex etiam Cathedralis Sancti Alexandri, & Sancti Vincentij.* Præterea, Antonius Fuertes supra relatus idem asserit de Ecclesiis Pampilonensi, & Sanctæ Mariæ in Hispania, & Regno Nauarræ. Vbi etiam addit, idem contigisse in Ecclesiis Sanctæ Mariæ del Pilar, & Sancti Saluatoris Cæsaraugustæ. En iam, quomodo larga manu parti aduersæ conceditur ratione, & exemplis, qualiter Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar ius habeat Cathedralitatis, & sub Episcopo Cæsaraugustano, sicut illud habet Ecclesia 438
Sancti Saluatoris: ac proinde quod cum Rota illa insignis de anno 1630. coram Coccino dum *num.* 19. dicit, quod *duæ Cathedrales in eadem Ciuitate non dentur*, intelligi debet, vt eadem Rota se explicat, *tamquam duo capita æque principalia*: vel de duabus Cathedralibus Metropolitanis, aut Diæcesanis, aut de duabus Cathedralibus non vnitis, aut coniunctis, sed cum duobus Episcopis, quo sensu loquitur Rota alia ibi citata.

Nec incongruè dicti quidam præsenti obie- 439
cto occurrunt, asserentes, quod cum Ecclesia Sanctæ Mariæ del Pilar, ratione priuilegij exemptionis à Clem. VII. illi concessi de anno 1529. prout *cap. 3. num.* 256. notaui, eam sibi Papa immediatè subiecerit cum omnibus suis iuribus, & ipse sit Episcopus Episcoporum, elici debeat habere Episcopum. Eo etiam quod per eam exemptionem ipsius iura, Cathedralitatis præsertim, non extinxit, sed veluti succedens in partem illam sollicitudinis, quæ ad Archiepiscopum Cæsaraugustanum pertinere posset, corroborat, & præseruat. Tanto maiori vi, & authoritate, quanto Papa maior est eo 440
Archiepiscopo. Cum certum sit quod tanto quis dignior, & honoratior est quanto sublimiori, & digniori subest. Decret. Curiæ Iustit. Aragon. littera P, Villar *in annotat. margin. ad dicta decret. ibidem.* Menchaca *in præfat. controu. Illustr.* dicens *Quanto quis sublimiori subest tanto honoratior.* Sed pro hoc puncto consulendus Cenedus vir doctus; & huius Sacræ Ecclesiæ Canonicus *in suis allegationibus, fol.* 8. & 9.

Aliqua prætera ad limam trahenda, emun- 441
genda, vel saltem modificanda, affert idem Arruegus libro relato. Primo, id quod dicit de hac Bulla Clement. VII. *pagina* 349. videlicet, ex ea constare, etiam ex ore proprio partis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Pilari, quod ab initio suæ fundationis soli iurisdictioni Prioris ipsius Ecclesiæ subiacuerit. Sed non bene. Etsi enim ibi dicatur, *Ecclesia ab initio suæ miraculosæ fundationis, vt prædicitur, & illic affirmatur, prima totius Hispaniæ fuerit, & soli iurisdictioni ipsius Prioris subiacuerit.* Cæterum illud ab initio suæ fundationis non est construendum cum illo *soli iurisdictioni ipsius Prioris subiacuerit*, sed cum illo *prima totius Hispaniæ fuerit.* Sunt enim istæ propositiones diuersæ, & ita ab vna ad aliam non est illatio, iuxta vulgare illud *A diuersis non est illatio.*

Secundo, id quoque quod asserit *cap. 2.* 442

pagina

pagina 57. & *cap.* 3. *pagina* 195. Ecclesiam nempe Sanctæ Mariæ erectam fuisse in *Collegialem* à Bernardo Episcopo anno 1141. Idque colligit ex Bulla Innocentij II. quam affert *pagina* 792. Hoc inquam non subsistit, nec in ea Bulla habetur, sed solum, quod idem Bernardus Regularitatem secundum Regulam Sancti Augustini in ea Ecclesia instituerit: eo videlicet, quod cum sub Maurorum tyrannide antea fuerit, per aliquod tempus eam amiserit: Nec
443 ex institutione Regularitatis infertur constitutio Ecclesiæ Collegiatæ; cum etiam Ecclesia Sancti Saluatoris ab eodem Bernardo circa idem tempus Regularia effecta fuerit, & non propterea dicitur aut effecta Collegialis, aut amisisse Cathedralitatem, quam antea habebat. Cur ergo idem non affirmabitur de Ecclesia Sanctæ Mariæ? Præsertim, cum certissimum sit innumeras Ecclesias in Orbe fuisse, & aliquas modo esse, Cathedrales, Regulares. Etenim Hostiensis *in cap. causam, quæ in princip. de indic.* plures in Anglia fuisse testatur, & duas in Sicilia, Panormitanam scilicet, & Montis Regalem commemorat Abbas ibidem, & signa Regularitatis in iis Ecclesiis refert Barbosa *de Canonic. cap.* 1. *num. vndecimo.* Potuit ergo in Ecclesia Sanctæ Mariæ constitui ab hoc Episcopo Bernardo Regularitas, & perseuerare in ipsa Cathedralitas, quam antea habebat, prout ex dictis in superioribus colligitur, & in specie ex Zurita Authore probatissimo, qui in suo Indice, sub anno 1134. septem videlicet an-
444 nis ante institutionem dictæ Regularitatis, inquit, *Garzias Cæsaraugustanus Episcopus in Ecclesia Beatæ Mariæ Conuentui Canonicorum sæcularium præsidet.* Erat igitur tunc Ecclesia Cathedralis, siquidem ipsi præerat Episcopus, quod est ratio Cathedralitatis constitutiua, vt in superioribus probatum manet.
445 Præterea tertio, circa id, quod inculcat *cap.* 1. *pag.* 20. & 21. ex Bullis Adriani IV. & Alexandri III. præterquam ex dictis *supra n.* 396. & 397. sufficienter euacuatum manet, vlterius animaduertendum, in eis non dici, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ donatur *Ecclesiæ Sancti Saluatoris*, sed vel *Ecclesiæ Cæsaraugustanæ*, vel *Episcopo Cæsaraugustano*: quod nullatenus derogat iuri Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ. Cum enim ea esset eo tempore Cathedralis *acumulatiue* cum Ecclesia S. Saluatoris, vt probatum manet, quemadmodum Ecclesia ipsa Sancti Saluatoris poterat dici donari, aut esse donata Ecclesiæ Cæsaraugustanæ sic etiam idem dici posset de Ecclesia Sanctæ Mariæ. Et quemadmodum de ipsa Ecclesia Sancti Saluatoris iure dici posset donari Episcopo Cæsaraugustano, sic similiter idem affirmari posset de Ecclesia Sanctæ Mariæ; eo quod vtraque est Sedes eiusdem Episcopi Cæsaraugustani, & sub illo, vt dictum est *num.* 455.
447 Concludam tandem cum eo, quod Ecclesia de quadam Virgine, quæ ab ipsa vocatur *Columna immobilis* canit, id applicando ad Cathedralitatem Ædis Sanctissimæ Virginis Dei parentis: *Tanto pondere eam fixit Spiritus Sanctus, vt Virgo Christi immobilis permaneret.* Cathedralitas igitur huius Sacræ Ecclesiæ veluti *Columna immobilis* (quod fuit thema huius Dissertationis) semper permaneat. Et quod de Templo illo ab Argonautis olim extructo plures Scriptores concelebrant, quos congerit inter eos insignis D. Ioannes Solorzanus *de Iure Indiar. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 40. concinnè dicatur.

Huius, cui Mariæ nomen Sanctissima Mater,
Agnoscet Templum proprium sibi rectè dicatum.

Ad Laudem Dei Patris, Filij, & Spiritus Sancti, eiusdem Dei Genitricis, & omnium Sanctorum.

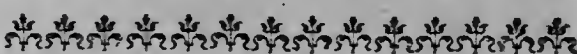

TVRRIS DAVIDICA, seu de Angelicæ, Apostolicæ, & miraculosæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris de Columna Cæsaraugustanæ iugi, perpetua, & refirmata Cathedralitate.

SVMMARIVM.

Scopus huius Dissertationis. n. 1.
Iustitia comprobata in aliis anterioribus decisionibus. num. 2.
Signa Cathedralitatis. num 3.
Alia signa. num. 4.
Antiquus status Cathedralitatis. num. 5.
Vnus Episcopus in vna Ciuitate duas Ecclesias, vnam Cathedralitatem constituentes habere potest. ibidem.
Primum Corollarium de non iure Eccl. S. Saluatoris. num. 6.
Secundum quod ipsi non inferatur læsio. ibidem.
Constare de re iudicata, & non de causis restitutionis. num. 7.
Nucleus totius decisionis. num. 8.
Veritas, & conformitas pro eodem vsurpari possunt. num. 9.
Concordia sine iustitia non potest esse. ibidem.
Ecclesia S. Mariæ fuit antiquitus Cathedralis. numero 10.
Firmatum in quodam magistralissima Rota. ibidem.
Ipsius fundamenta. ibidem.
Decisio hac coram Illustriss. Bichio firmata in alia coram Coccino. n. 11.
Et in alia coram Vbaldo. n. 12.
Permaximè in alia coram eodem Vbaldo. num. 13.
Adhuc in alia coram eodem Vbaldo. n. 14.
In alia similiter coram Motmanno. num. 15.
Comprobatur intentum de Cathedralitate. n. 16.
Accuratius ruminatur ea coram Montmanno. num. 17.
Supponitur id haberi per traditionem. ibidem.
Alia ad Historiam de eadem Cathedralitate. ibidem.
Octo decisiones Rotæ ad intentum. n. 18.
Transiisse videtur in rem notoriam. ibidem.
Intentionis suæ fundamentum quilibet tenetur probare. num. 19.
Vnitas in Cathedralitate cum Ecclesia S. Saluatoris. ibidem.
Hanc vnitatem supponit potius quam probat S. Rota. num. 20.

De

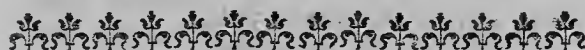

IESVS MARIA.

TVRRIS DAVIDICA, seu de Angelicæ, Apostolicæ, & miraculosæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris de Columna Cæsaraugustanæ iugi, perpetua, & refirmata Cathedralitate.

ARGVMENTVM.

1 TVRRIS illa DAVIDICA à sapientissimo Salomone Cantic. 4. prædicata, quod *ædificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium*: sicut Ecclesiam Catholicam indigitat, teste Magno Gregorio; quod ipsa sit fortis sicut Dauid; & quia ædificata *cum propugnaculis*, Prædicatoribus videlicet Sacris; ex qua *mille clypei pendent*, virtutes nempe, quibus se defendunt contra spiritualia nequitiæ; & *omnis armatura fortium*; quia quisquis hostium cuneis fortiter resistere vult, in eis exempla videt, quibus armatus strenuè valet hostes superare. Sic quoque adumbrat Cathedram Petri, seu Sedem Apostolicam, quæ est quasi *Pharus Ecclesiæ*, vt ex ea, nauigantes in hoc vitæ pelago, veram Ecclesiam, quæ suos fideles ad Deum, & fœlicitatem ducit, agnoscant. Propugnacula eius, item clypei, & omnium armorum panoplia, sunt diuinæ Scripturæ, traditiones item Apostolorum, & successorum, decreta Conciliorum, Patrum testimonia, & exempla; consensus omnium sæculorum, doctrinæ puritas, & stabilitas, cæteraque argumenta, quæ pro auctoritate Pontificis, & Notis Ecclesiæ afferunt DD. passim. Adumbret etiam, etsi per quandam accommodationem, Ecclesiam Cathedralem S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ in Iberia Augustissimam. Sitque, & ipsa *Turris Dauidica*, sicut & Deipara eadem, quæ in ea honorificentissimè colitur; cum in Lauretanis precibus *Turris Dauidica* cognominetur. Et propugnacula sint solidissima ea fundamenta, quibus prior Dissertatio euicit, Cathedralem verè, ac propriè esse, eadem quoque Cathedralitatis prærogatiua, qua inclyta S. Saluatoris Metropolis congaudet. Et *mille clypei* ex ea pendentes sint insignes omnigenæ Litteraturæ Scriptores, qui ipsam corroborant: ac tandem *armatura fortium*, sit Sacra, & Apostolica Rota Romana, quæ sæpius, & constanter ipsam suis decisionibus iterum, atque iterum replicatis, tuetur. Vna nouissima præsertim, quæ hoc anno 1655. die Lunæ 21. Iunij edita est coram Illustrissimo Domino Bichio, eiusdem Sacr. Rotæ prudentia, doctrina, & dexteritate, egregio Auditore, sub hoc titulo *Cæsaraugustana Cathedralitatis*: quæ in hac dissertatione non tam elucidanda, cum ipsa lucidissima sit, quam præ oculis omnium ponenda, vt tenebræ procul abigantur. Eo insuper quod Domini Rotæ Auditores sunt *Iuris lumina*; & *in scrinio pectoris, veluti reposita habeant iura omnia*, Decius *cons.* 218. *in princip.* Erit igitur ex hoc, quod *Columna* illa *immobilis* in priori dissertatione proposita, iam ingentiori mole adaucta, *Turris Dauidica*, quæ Stephano Dather *in instit. vulner. pag.* 416. teste, non eliditur, euaserit, seu deuenerit.

CAP. I.

Cathedralitas Ecclesiæ S. Mariæ Cæsaraugustanæ à Sacra Rota Romana nouissimè propugnata.

HÆc igitur Rotalis Decisio §. 1. veluti pro scopo totius controuersiæ, si quæ iam esse potest statuit; Sacerrimæ huiusmodi Ecclesiæ antiquam & primæuam Cathedralitatem à Sac. Rota coram bon. mem. Coccino, & Vbaldo bis pronunciatam fuisse sententiis de anno 1631. & 1632. ac de earum validitatè non controuerti. Sic: *Beatissimæ Virginis de Pilari Ecclesiam existentem in Ciuitate Cæsaraugustæ fuisse antiquitus Cathedralem; in eaque primitus Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, his pronunciauit Rota in sententiis de anno* 1631. *à clar. memor. Coccino, anno sequenti à Cardinali Vbaldo* 1

Vbaldo latis, quarum validitas non controuertitur.

2 Deinde harum sententiarum iustitiam comprobatam esse in anterioribus decisionibus Rotæ ex traditione tam Historicorum, quam Scriptorum, sic §. 2. decidit. *Iustitia vero comprobatur ex adductis latissimè respondendo omnibus contrariis,&c.*

3 Deindè §. 3. ex aliis etiam antiquioribus Decisionibus afferuntur hæc, quæ sunt signa, & effectus talis Cathedralitatis *Antiquæ Imagines agni Paschalis, quæ sunt propria insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustanæ, & reperiuntur depictæ in partibus superioribus Cappellæ maioris Ecclesiæ S. Mariæ, incisæque in antiquissimo lapide ad ostium Sacristiæ S. Mariæ de Pilari. Enunciatiuæ in litteris Apostolicis, maxime Gelasij II simul cum litteris Petri Librani Episcopi, ac sententiis antiquis co tentæ. Inueterata celebrandi diem festum Dedicationis huius Ecclesiæ Cathedralis. Consuetudo canonizata in decis. 472. & 493. coram san.memor.Gregor.XV.in decis.616.num.5.p.1.recent.& in d. decis.353.num. 73.p.1.*

4 Præterea §. 4. me indignissimo citato, alia signa præfatæ Cathedralitatis sic referuntur. *Facultas exigendi Decimas in Territorio Cæsaraugustano; mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis officia: indistincta omnium Sacramentorum, prout in Cathedrali administratio, dignitas Capellani maioris; retentio Campanæ nuncupatæ de interdicto; prærogatiuæ, & praeminentiarum, &c. à Patre ‹ ezana,&c.*

5 Deinde §. 5. non obstare ait, quod ista Ecclesia fuerit aliàs à Mauris occupata. *Quia* (inquit) *illis postea expulsis, recuperauit antiquum statum libertatis iure quasi postliminij. Et § 6.* quod etiam non obstet Ecclesiæ S. Saluatoris aduersariæ in Cathedralem erectio: *Quia non indè sequitur abdicatio antiquæ Cathedralitatis ab Ecclesia de Pilari, quia per erectionem non præiudicatur aliis Ecclesiis.* Addens illud, aureis literis notandum, quod in prima dissertatione latè prosecuti sumus, & in ista prosequemur ex variis etiam fundamentis, & Rotalibus Decisionibus: *Nec est nouum, quod vnus,& idem Episcopus in sua Ciuitate habeat duas Ecclesias, vnam Cathedralitatem constituentes, ob ipsarum Ecclesiarum vnionem.*

6 Ad hæc *§.6.&* 7. duo corollaria infert quæ rem totam conuincunt. Primum, *quod cum ex Actis constet de non iure Ecclesiæ S.Saluatoris, quod ex decis.353.par.5.recent.&* 177.*par.6.ipsi notum erat, eaque appellationem à dictis sententiis Rotalibus bon. mem. Montmanno commissam, prosecuta non fuerit ab anno 1633. nec fatalia prorogari obtinuerit, eademque sententia ob tam longam taciturnitatem transierit in iudicatum, & causa dicatur deserta.* Secundum: *quod ex dictis sententiis vti iustis, & validis, nulla Ecclesiæ S. Saluatoris inferatur læsio, sine qua non datur restitutio in integrum.*

7 Ac demum veluti Procoronide huius Cathedralitatis, ait eadem Sacra Rota, *Constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum hodie decisum fuit, informante tantum Ecclesia de Pilari, citatis tamen pluries, ac diu expectatis Procuratoribus Ecclesiæ Metropolitanæ S. Saluatoris.* Hæc ibi.

8 Hic nucleus, summa, & Epilogus est totius huius decisionis ab Apostolico hoc Tribunali editæ Quia tamen conformitas ipsius cum aliis eiusdem Rotæ sententiis, valdè, multumque corroborat ipsarum veritatem, quæ est veluti anima, & spiritus omnium dispositionum, ideo capite sequenti ostendetur præfata conformitas.

CAP. II.

Conformitas huius Decisionis cum aliis Rotalibus veritatem Cathedralitatis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris egregiè corroborat.

Veritatem, & conformitatem quasi pro eodem vsurpari debere, ita vt *Conformitas* sit 9
idem, quod *Conformis veritas*, ex conformi quoque D. D. calculo elici valet. Præsertim ex Theologorum Vertice Diuo Thoma *prima par.q.16.* & eius asseclis, & expositoribus, qui hanc tradunt veritatis definitionem desumptam ex Isac. *in l.de def.* Veritas est *adæquatio*, idest Conformitas, *rei, & intellectus*. Vndè Philosophus *in prædicam. cap. de substantia circa finem, eo,* inquit, *quod res est, aut non est, eo etiam oratio vera, vel falsa esse dicitur.* Vt ergo veritatem huius Sacræ decisionis dilucidè demonstremus, opere pretium est, conformitatem ipsius cum aliis Rotalibus ostendere. Vndè etiam ipsius iustitia elucidabitur, quia concordiam *sine iustitia nullo pacto esse posse* disertissime dixit *lib. 2. de Ciuitate cap. 21.* magnus P. Augustinus.

Primo igitur, quo ad illud, quod in prima 10
decisionis fronte dicitur: *Beatissimæ Virginis de Pilari Ecclesiam existentem in Ciuitate Cæsaraugustæ fuisse antiquitus Cathedralem, in eaque primitus Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, &c.* firmatum fuit ab eadem Sacra Rota Romana in vna Magistralissima coram illustrissimo Coccino die Veneris prima Martij, anno 1630. sub hoc titulo *Cæsaraugustana Cathedralitatis, p.5.recent decis.353* in cuius etiam prima fronte hæc lego: *Dubitatu, an constet Ecclesiam B. M. Virginis de Columna, seu (vt vulgo dicitur) de Pilari, fuisse antiquitus Cathedralem? Et Domini, post susceptam pluries super hoc dubio disputationem, nempè 10. Maij 1627. 30. Aprilis 1629. & 28. Ianuarij præteriti, hodie tandem negotio mature discusso, affirmatiuè responderunt.* Huius porrò decisionis iustitia, prout notat illa coram D. Bichio, de qua *cap. præcedenti*, comprobatur, respondendo omnibus contrariis ex deductis latissimè in ipsa *à num.* 20 vsque *ad* 114. nempè ex historia mirabilis fundationis, seu constructionis huius Ecclesiæ; Scriptoribus, & Historicis; residentia Episcoporum in ipsa tanquam in propria Sede; Breuiariis, Imagine Agni Paschalis, sententiis in Curiis sæcularibus emanatis; Indulgentiis *Ecclesiæ* nomine antonomastice accepto; &c. prærogatiua celebrandi festum Dedicationis; iure exigendi decimas; Capana *de interdicto* vocata; iure extrahendi cadauera ex aliis Ecclesiis. & Sacramentorum administratione. Quæ omnia late

etiam

etiam expendi in priori dissertatione ferè per totam.

11 Secundo hæc eadem decisio coram D. Bichio firmata videtur in alia coram relato Coccino de anno 1631. die Veneris 14. Februarij sub titulo *Cæsaraugustana praeminentiarum*, vbi *num.* 18. sic legitur. *Non obstat assistentia Iuris communis fundata in præsenti statu Cathedralitatis, quo quingentis ab hinc, & amplius annis, gaudet Ecclesia Metropolitana Sancti Saluatoris. Quia cum iam fuerit resolutum constare Ecclesiam B. Mariæ fuisse antiquitus Cathedralem, potest hodie dubitari: an Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentia Iuris communis contra præfatam Ecclesiam B. Mariæ, quæ videtur retinuisse iura antiqua Cathedralitatis, vt latè deductum fuit in decisione coram me facta sub die prima Martij anni præteriti.*

12 Maximè verò fulcita manet in alia coram Vbaldo die Lunæ duodecima Ianuarij 1632. sub eodem titulo *Cæsaraugustana Cathedralitatis.* Cum enim pars Ecclesiæ S. Saluatoris opponeret contra præfatam decisionem de anno 1630. quod fuerit nulla ex defectu iurisdictionis, Rota decernit, debere sustineri, & fuisse validam, & in casu dubij pro illius validitate præsumi debere. Sic enim in principio ipsius dicitur: *Dum agebatur de expedienda causa, coram me pendente in secunda instantia per appellationem interpositam à sententia Reuerendiss. Domini mei Decani, lata super Cathedralitate Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari: altera pars opposuit de nullitate dictæ sententiæ ex defectu Iurisdictionis. Quæ nullitas, cum sit ex tribus, & sententia nulla confirmari non possit, ideo volui super illa consulere Dominos. Qui hodie responderunt pro validitate dictæ sententiæ.*

13 Permaximè etiam præfata decisio confirmata etiam fuit ab eadem Rota in alia coram eod. Vbaldo, eod. anno 1632. die Mercurij 4. Februarij, quæ est 91. *par. 6. recentior.* vbi probatur ipsius validitas, & dicitur. *Iterum posui dubium: an sententia Rotalis sit valida. Et Domini pro validitate responderunt, confirmando decisionem in hac causa factam 12. Ianuarij præteriti, moti rationibus tunc adductis, & aliis infra deducendis.* Obiectis etiam contrariis, & Cathedralitatem præfatam impugnantibus, satisfacit. Erenim primò oppositioni factæ à parte aduersa, quod articulus Cathedralitatis fuerit iam in Iudicium deductus coram Domino de Clericis, vigore commissionis emanatæ vsque de anno 1536. & ideo non potuerit Dominus Coccinus super eadem Cathedralitate pronunciare vigore alterius commissionis, *iactationis, molestationis, & molestationum*, stante clausula in eadem commissione apposita, *Non tamen iudicialiter illatarum:* quæ limitat, & restringit iurisdictionem ad molestationes extraiudicialiter illatas: Respondet, quod *Commissio antiqua directa Clerico non loquitur de Cathedralitate, sed de praeminentiis.* Deinde, alteri obiectioni de clausula illa in antiqua commissione apposita, *rebusque aliis in actis causæ deductis, & deducendis:* respondet, quod ex reuolutione processus, & inspectione actorum constat negatiua non existentiæ scripturarum. Alia etiam obiecta proponit, quibus non tàm Iudicis, quàm Aduocati, & Patroni vices gerit sacra Rota. In fine concludens, *ex cuius fundamentis, & aliis supradictis clarè constat de validitate dictæ sententiæ, quæ etiam in dubio esset confirmanda.*

Nec his contentum idem Sacrum Tribunal Rotæ coram eod. Vbaldo die Veneris 13. Februarij 1632. in alia decisione sub hoc titulo *Cæsaraugustana Cathedralitatis* in ead. *sexta par. recentior. decis.* 102. omnia dicta in præcedentibus decisionibus confirmat his verbis: *In relationibus causarum feci Verbum in Rota super expeditione istius causæ, quæ coram me pendet in secunda instantia. Et Domini ordinarunt, vt expediretur. Quia de iustitia sententiæ D. mei Decani, de cuius confirmatione agitur, apparet ex decisione coram eo facta sub die 1. Martij 1630. Et de illius validitate apparet ex duabus decisionibus factis coram me sub die 12. Ianuarij, & 4. Februarij præsentis anni.* 14

Adhuc tamen præfata fundamentalis, & magistralis decisio Rotæ coram Coccino de anno 1630. roboratur ex aliis coram Montmanno; vna quidem pro anno 1632. quæ est decisio 142. *in ead. 6. par. recentior.* & alia de anno 1633. in ead. 6. *par. decis.* 177. quas refero in priori dissertatione *num.* 275. & 276. & tam concludenter comprobant huius capitis intentum de Cathedralitate præfatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vt vix aliqua causa in Sacræ Rotæ Tribunali magis, aut copiosius decisa inueniri possit, & mirabile omnino sit, quod contraria pars, reclamante Sacta Rota, iam audiri queat. 15 16

Sed accuratius ruminanda hæc coram Montmano decisio 177. de anno 1633. suppeditat namque quamplura pro intento Cathedralitatis, quæ inuestigatur, mirificè iuuantia. Primum, id quod ait eadem Rota *in principio.* Videlicet, *cum pro parte Capituli Ecclesiæ Cæsaraugustanæ peteretur remissoria super articulis continentibus actus, gesta, priuilegia, concessiones, enunciatiuas, ritus, & cæremonias denotantia illius maioritatem, & prærogatiuam, die 21 Iunij superioris anni, proposui dubium, an super huiusmodi articulis danda esset remissoria, rationibus tunc deductis, negatiuè reponderunt.* Adeo enim *Turris* nostra *Dauidica*, Cathedralitatis Ecclesiæ sanctę Mariæ, clypeis propugnaculis, omnigenaque panoplia, munita, & roborata visa Dominis fuit, vt superfluum censerent aduersam partem iterum circa hoc audire. Forsan quia pro re notorie comperta tunc censebatur; cum notorij appellatione veniat, quod *ex actis iudicij constat*, secundum Tiraquellum *de retract. lignor.* § 36. *glos.* 2 *n.* 44. Menochium *remed.* 1. *recuper. n.* 232. *& de arbitr. cas.* 166. *num.* 6. *& cons.* 100. *n.* 6 Subdit proinde nostra coram Montmanno Rota num. 4. quod *fuit hodie resolutum, vt circumscriptis pro nunc probationibus Ecclesiæ B. Mariæ, quoad contenta in articulis datis, iterum suscipiatur disputatio super negotio principali.* Quod fuit dicere, quod circumscriptis tanquam non necessariis, sed superfluis, quæ in iure reprobantur, probationibus Ecclesiæ S. Mariæ quibus eludebantur articuli dati pro Ecclesia S. Saluatoris, iterum ageretur de negotio principali. Subditur propterea de hoc negotio principali *num.* 7. 8. 9. & 10. *Ex his igitur videbitur, an sufficienter firmari possit, quod de traditione dictæ antiquæ Cathedralitatis Ecclesiæ B. Mariæ, quasi per manus accepta, referunt vltra* 50. *Authores, non modo Hispani, sed etiam aliarum nationum Historici, cumulati,* 17

mulati in dicta Reuerendiss. Domini Decani: quod scilicet ab aduentu S. Iacobi Apostoli, & miraculosa B. Mariæ, quam ipse meruit, apparitione, sumpserit initium, & an huic traditioni deferendum esse suadeat, constans de ea Ecclesia in Hispaniis professio, ita vt in casu proposito applicari possint, quæ de obseruatione traditionum Ecclesiasticarum, Sacrorum Canonum, ac SS. Patrum sententiis, & auctoritatibus, vt S. Augustini in Epistola ad Ianuarium relata in cap. Catholica, vbi glos. 11. distin. S. Hieronymi ad Lucinam relata in cap. Vtinam distin. 76. Nicolai magni Pontif. in cap. ridiculum 12. distin. & aliorum, quos cumulat Greg Tholos. in repub. lib. 12. cap. 9. sub n. 4. ex Basilio Magno docens traditiones à maioribus confirmatas, esse irrefragabiles, quas etiam in Ecclesiis particularibus suam habere auctoritatem, vt in Iure obtinent consuetudines moribus vtentium receptæ, tradit Azor. Instit. moral. lib. 8. cap. 4. q. 4. & in terminis Pater Murillo lib. de hac Ecclesia latè prosequitur materiam, capitulo 1. 2. 3. & 5. Ex quibus aureis sanè elicitur intentum de præfata Cathedralitate, per traditionem quoque per manum quasi acceptam, & per vltra 50. authores non modò Hispanos, sed & exteros quoque testatam; ac pro traditione Ecclesiastica approbatam. Præsertim, cum in fine hæc quoque aptissima subiungat eadem Rota. *Quod si ex præmissis resultaret fortè sufficiens probatio Cathedralitatis dictæ Ecclesiæ à D. Apostolo instructæ, quod tempore Christianis in vno, eodemque loco, vel Ciuitate, neque amplas, neque plures Ecclesias habere permissum erat: inde facilius quoque capi poterit resolutio, quod præsumptio primordialis, ac originaria Cathedralitatis Ecclesiæ S. Saluatoris, vsque ab initio referri debeat, ad initium illorum temporum, quæ subsecuta fuerunt statum Cathedralitatis alterius Ecclesiæ: quodque Ecclesiæ S. Saluatoris eorundem posteriorum temporum respectu conueniat antiquitas, de qua in denominationibus antonomasticis, & aliis in dicta decisione Reuerendissimi Domini Decani latè deductis.* Hæc Rota, aurea quoque inferius enucleanda.

18 Ex his iam vela colligendo, cum verissimum sit illud Christi, Matthæi 18. *in ore duorum, vel trium stat omne verbum*, Cathedralitas præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ tot, ac tantis, octo videlicet S. Rotæ decisionibus, aliis adiunctis, quibus adminiculata est, de quibus loco relato dixi *n.* 277. *&* 278. comprobata maneat, in rem iudicatam transiisse existimari debet. Et, si solum in tribus roborata maneret; quia, vt Hispane dicitur *à tres vala vencida.* Quid ni ergo de octo decisionibus dici oportet, nisi eam transiisse in rem notoriam? Notorium enim dicitur, quod oritur ex sententia, *l. emptorem in princip.* & ibi Cardin. Alban. *in lucubrat. num. 2. ff. de act. empt. cap. vestra de cohabitat. Cler. & nul.* Barthol. *in l. ritus ff. de his, qui not. infr.* Paris. *cons.* 23. *n.* 218. *lib.* 1. Mascard. *concl.* 1102. *num.* 31. Farinacius *de dict. & pæn. q.* 21. *num.* 36. post alios etiam. Decisio porrò Rotæ, etsi sententia diffinitiua non sit, præparatio tamen ad illam veluti proxima est. Subsistat ergo, Columna hæc *immobilis*, iam adeo communita vt *Turris Dauidica*, propugnaculis, clypeis, & armatura fortium roborata, merito censeatur.

CAP. III.

Vnitas Ecclesiæ S. Mariæ cum Ecclesia S. Saluatoris Cathedralitatem ipsius euincit.

INtentionis suæ fundamentum quilibet probare tenetur, *l. actor. C. de probationib. l. qui accusare, C. de edendo*, Ioseph Ludouicus *tom. 3. commun. opinion. concl. vnic. sub tit. de probation.* Bruno à sole in locis communib. *verb. actor.* 3. Mari Antonin. *Var. resol. lib.* 1. *resol.* 70. *num.* 15. *& resol.* 106. *num.* 21. *& lib.* 3. *resol.* 1. *num.* 12. *& resol.* 9. *num.* 9. & alij, quos congerit Barbosa *in tract. de axiomat. axiom.* 28. *num.* 1. Cum ergo fundamentum, veluti intraneum, Cathedralitatis Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris de Pilari Cæsaraugustanæ, prætermissis illis, quasi extrinsecis, quæ sumuntur ex signis, vestigiis, proprietatibus, & priuilegiis, &c. sit vnitas, quam habet in genere Cathedralitatis cum Metropolitana Ecclesiæ sancti Saluatoris eiusdem inclytæ Vrbis, quemadmodum in terminis Metaphisicis, iuxta Aristotelem, S. Thom. & alios Philosophos, omnis relatio similitudis fundatur *in vnitate*, ideo hæc maximè hoc loco roboranda ex deductis in alia Dissertatione *pag.* 111. *& sequentibus*, & deducendis inferius. Consilium sanè non valdè diuersum ab eo quo D. Cyprianus *in lib. de Vnitate Ecclesiæ* eam comprobauit ex vna ipsius Cathedralitate. 19

Equidem primo hanc vnitatem supponit potius, quam probat, Rota præsens coram Domino Bichio, præsertim §. *minus obstat*, illis verbis, *minus obstat Ecclesiæ sancti Saluatoris Aduersariæ in Cathedralem erectio, quam pleraque ab informantibus pro eadem Ecclesia deducta conuincunt, quia non indè sequitur abdicatio antiquæ Cathedralitatis ab Ecclesia de Pilari, quia per erectionem non præiudicatur aliis Ecclesiis.* Affert autem ad intentum Ioannis Vvamesij doctrinam quam latè extendi in præfata priori dissertatione, *pag.* 102. *& seq.* quia per ipsam mirabiliter confirmatur. Affert quoque aliam S. Rotæ decisionem coram Seraphino *decis.* 1444. *n.* 7. Quia verò illa non mediocriter à simili fauet parti Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris, ideo diligenter examinanda. 20

Erat lis, & controuersia, an Rector Vniuersitatis Louaniensis, qui ex variis Summorum Pontificum priuilegiis ius habebat nominandi ad quoddam beneficium Ecclesiasticum in quibusdam Ecclesiis vnum Clericum dictæ Vniuersitatis, amiserit illud ius, ex eo quod aliquæ ex illis Ecclesiis erectæ fuerint in Cathedrales. Et respondet Rota negatiuè, his verbis. *Tamen per hanc mutationem Ecclesiarum in Cathedrales non est dicendum illatum fuisse præiudicium Rectori; cum in vnaquaque dispositione semper censeatur reseruatum ius tertij, cap. cum olim de censibus. cap. 2. de religios. domib. Rota decis. vnic. de sepultur. in antiq. cum aliis, & facit Extrauagant 1. & 2. Ioann. XXII. in tit. concess. prabend. facit Innocent. in cap. 2. n. 2. de oper. nou. nunc & Rebuff. in Concord. tit. de reg. ad Prælat. nomin. § fin. in verb. priuilegia,* 21

legia, & concessa. Quæ quidem valdè faciunt ad intentum præsens; cum ex eis legitimè inferatur, quod per erectionem Ecclesiæ sancti Saluatoris in Cathedralem nullatenus derogatum fuerit Cathedralitati, & priuilegiis Cathedralitatis competentibus alias Ecclesiæ sanctæ Mariæ, prout probant iura, & DD. à Rota relata. Id quoque suadet exemplum ab eadem Rota adductum de pensione concessa super Collegiata, *quæ si postea erigatur in Cathedralem, non tamen ideo extinguitur*. Non ergo per erectionem talis Ecclesiæ sancti Saluatoris ad Cathedralitatem perditum fuit ius, quod ad illam habebat Ecclesia sanctæ Mariæ. Idque corroborat eadem Rota ex Magistrali doctrina, quam in alia decisione coram eodem Seraphino, quæ est 1410.*n.* 20.adduxerat, videlicet quod regula illa, *in vnaquaque dispositione semper censetur præseruatum ius tertij*, intelligitur in rebus compatibilibus, non in incompatibilibus: cum namque Cathedralitas Ecclesiæ sanctæ Mariæ sit compatibilis cum Cathedralitate Ecclesiæ sancti Saluatoris, quia non habet vllam incompatibilitatem, aut oppositionem cum ipsa, debet censeri præseruata. Eo quoque quod gratia vni concessa non tollit alteram gratiam super eadem re, etiam concessam. Rota *decis.* 59.& *decis.* 63.*de rescript. in antiq.* Gonzales *super* 8. *Regul. Cancell. glos.* 53. *n.*46. Nec priuilegium vnius tollit priuilegium alterius. Verall. Caputaquens. *decis.* 109. *num.*2. *p.*2. Gonzales *num.*52.

22 Propius ad intentum vnitatis vtriusque Ecclesiæ prosequitur Rota illa nostra coram D. Bichio dicens: *nec est nouum, quod vnus, & idem Episcopus in sua Ciuitate habeat duas Ecclesias, vnam Cathedralitatem constituentes, ob ipsarum Ecclesiarum vnionem*. Quod larga manu ostendi in priori dissertatione *pagina* 219. *&* 220. ex vsu antiquæ Ecclesiæ in sui infantia; & in nouissimis temporibus in Ecclesiis Regiensi, & sancti Prosperi; Viterbiensi, & Tusculana; Calagurritana, & Calciatensi; Iaensi, & Biacensi; sancti Ambrosij, & sanctæ Teclæ Mediolanensium; S. Alexandri, & S. Vincentij Bergomensium: & constabit ex aliis infra afferendis. Idque probat clarè *cap. nouit ne Sede vacante*; ex quo manifestè habetur Cœlestinum III. erexisse Monasterium Glatoniense in Ecclesiam Cathedralem, vniendo illud Ecclesiæ Bathoniensi, vt *idem esset Episcopus vtriusque*, vt ait textus. Vbi ruminandum, Innocentium III. hanc vnionem confirmasse: imo, vt Glossa in figuratione casus ait, mandasse quibusdam, vt *Monasterium ipsum sub priori regimine* facerent gubernari, & Episcopus certis redditibus esset contentus, vnione manente, quod Episcopus res Monasterij non expenderet. Et quod maximè vrget id præcepisse Pontificem, non obstante, quod erat tam pauper ipse Episcopus, quod vt Glos. ait verb. *Bathoniensis Episcopi*, dum distribuerentur debita huius Episcopi, quemdam illi dixisse: *Domine, pone me creditorem in legione secunda*. Tot enim erant creditores, vt legiones constituere posset. Quanto magis id prouidere posset Papa quando Episcopus diues, & locuplex esset.

23 Quod autem duæ Ecclesiæ vnam Cathedralem constituentes, post ipsarum vnionem possint esse sub eodem Episcopo, affert Rota coram Domino Bichio relata ex alia in Vercellen. *vnitatis Capituli* coram Peña; quæ est in eius impress. *decis.* 558.*num.*8. confirmata 18. Aprilis 1614. coram Archiepiscopo Seleuciensi, & 24. Aprilis 1643. coram D. Dunozetto Decano, ac 9. Maij 1644. coram Eminentiss. D. Card. Othobono. Idque decisum ait in Aretina *vnionis* 22. Iunij 1643. 2 Iunij 1645. 1. Aprilis 1647. coram Reuerendissimo Episcopo Tarracinen. & 18. Martij 1652. coram Verospio. Ideo sigillatim huiusmodi decisiones expendendæ ad intentum vnitatis nostræ Cathedralitatis vtriusque Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.

Et Primo, in illa Aretina *vnionis* 22. Iun. 1643. quæ est coram Ghislerio, & in alia etiam eiusdem tituli coram eodem de anno 1645. pro die 2. Iunij, supponitur Ecclesiam Collegiatam *S. Mariæ Plebis* nuncupatam, vnitam esse Cathedrali Ecclesiæ S. Petri Aretinæ Ciuitatis ab Episcopo Aretino, ita vt non solum essent sub vno, eodemque Episcopo, sed etiam haberent communes honores, & priuilegia Cathedralitatis, imo idem Capitulum: eamque vnionem confirmasse Innocentium IV. Ex quo ad intentum nostrum elicitur, iuxta mentem etiam Rotæ coram D. Bichio, de qua in præsenti, vtramque Ecclesiam Cæsaraugustanam, vnitam, imo vnam esse in ratione Cathedralitatis, sub eodem etiam Episcopo, & cum eisdem priuilegiis, & honoribus. Cum etiam hæc eadem Aretina decis. de an. 1645. vlterius afferat, Clem. VIII. ex sententia duorum DD. Cardinalium approbasse, & confirmasse dictam vnionem, etiam cum communibus illis priuilegiis, & honoribus, quibusdam dumtaxat exceptis, idque afferatur ad intentum vnionis vtriusque Ecclesiæ Cæsaraugustanæ; etiam deducitur idem dicendum de illis. Maximè, quia in sententia dictorum DD. Cadinalium declaratur, quod *eidem Ecclesiæ Plebis*, eiusque Capitulo, & Canonicis, honores, & priuilegia dictæ Cathedralis censeantur, & sint communicata, & competant, ac competere intelligantur: & Canonici Collegiatæ ad instar Cathedralium habeantur, nominentur, & reputentur. Quæ adamussim quadrant præsenti causæ. Præsertim, cum in eadem decisione dicatur quod cum dicta vnio per longa temporum interualla, & plures, & diuersos actus executioni demandata sit, & ad effectum vnionis satis sit quod illa in vna parte effectuata fuerit, prout ex Garzia *de benefic. par.* 12.*cap.*2. *n.*294.*& seqq.* & variis Rotæ decisionibus comprobat, profecto mirificè roboratur intentum nostrum de Cathedralitate Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ: siquidem eius vnio in Cathedralitate cum Ecclesia S. Saluatoris non in vna parte tantum, sed in pluribus, imo fere omnibus pro Cathedralitate requisitis, effectuata sit, vt ad oculum patet intuenti ea, quæ in priori Dissertatione dicta manent ex signis, vestigiis, & priuilegiis Cathedralis Ecclesiæ. Legenda quæ dixi cap. 4. eiusdem dissertationis.

Similiter alia decisio Rotæ Aretina *vnionis* coram eodem Ghislerio pro prima April. 1647. etiam relata ab eodem Illustrissimo Bichio corroborat præsens intentum. Dum in ea ponuntur aliæ decisiones de eadem re pro anno 1643. & 1645. relatæ, & sententia DD. Cardinalium à Clemente VIII. confirmata. 25

Præ

26 Præ cæteris autem facit ad intentum illa decisio etiam *Aretina vnionis* articula pro 8. Martij 1652. coram D.Verospio.In ea namque non solum supponuntur, & approbantur deducta in præcedentibus de vnione, & vnitate in Cathedralitate,& Capitulo dictarum Ecclesiarum in vna Ciuitate, sub vno, & eodem Episcopo (qui est casus nostræ Dissertationis) sed etiam veluti pro fundamento ipsorum iacitur, quod illa Ecclesia Collegialis sanctæ Mariæ de Plebe Aretinæ, vnita fuerit Ecclesiæ Cathedrali eius Ciuitatis *æquè principaliter*. Cum enim, vt dixi
27 in priori Dissertatione *num.* 361. *&* 362. Vnio facta inter Ecclesias sanctæ Mariæ de Pilari, & sancti Saluatoris fuerit *æquè principaliter*,& non accessoriè,ac cum iuribus distinctis, separatis, ac non communicatis, prout ex obseruātia,quę est in vtraque Ecclesia, vsque ad hodiernum diem,iuribus,& DD.ibi comprobaui.Sed quod de nouo adiungo, non potuisse, nisi hoc modo
28 fieri; Quia vt probat Garzia *de benefic. par.*12. *cap.*2. ex *cap. & temporis* 16. *quæst.* 1.& ex Rota in Maceratensi *Iurisdictionis* coram Gypsio 1596.quando duæ Cathedrales vniuntur,vtraque principaliter censetur vnita. Liquidum ergo videtur idem ius validitatis, & iustitiæ censeri debere esse inter has Ecclesias Cæsaraugustanas, & illas Aretinas. Præsertim, quia sicut in hac vnione Aretinarum repetiuntur aliqui casus excepti expressi in dictis decisionibus, in quibus non reperitur hæc communicatio, aut confusio; sic etiam in vnione Cæsaraugustanarum cernitur, ex obseruantia, concordatis, & aliis sententiis, prout ex dictis in priori Dissertatione constat. Aequo ergo passu, & pari inoffenso pede, istæ duæ Ecclesiarum,vniones incedere debent.

29 Quia autem arduum est absque exemplo res magnas lucide ostendere, vt colligitur ex Platone *de Regno*, & exemplis res clariores fiunt, prout rerū magistra experientia docet,ideo hoc quod asseritur de vnitate, & Cathedralitate Ecclesiæ sanctę Mariæ Maioris Cæsaraugustanę cum Ecclesia sancti Saluatoris, sicut exemplo
30 Aretinorum ostensum est, sic etiam exemplo quoque Ecclesiarum Vercellensium,scilicet Ecclesiæ sancti Eusebij, & sanctæ Mariæ Maioris eius Ciuitatis,ostendi potest. Cum enim orta lis esset inter Canonicos vtriusque Ecclesiæ,an videlicet,dicta Ecclesia sanctæ Marię Cathedralis appellari posset, & Nuncius Apostolicus Taurinensis ad fauorem Canonicorum sanctæ Mariæ Maioris pronuntiasset, causa per appellationem in Rota introducta corā Peña in Vercellensi *vnitatis Capituli* 12.Iulij 1598.relata in illa coram D.Bichio,de qua supra, decisum est, dandum esse mandatum de manutenendo, Canonicis Ecclesiæ sanctæ Mariæ, quo ad omnes actu,etiam Iurisdictionales, competentes aliis Canonicis Ecclesiæ Sancti Eusebij.Eo videlicet, quia vtraque Ecclesia Cathedralis erat, & in ratione Cathedralitatis *vna*, seu *vnita*. Ex hoc enim manifestè deducitur, quod, sicut non ob-
31 stanre, veluti materiali diuersitate harum Ecclesiarum, nihilominus in ratione Cathedralitatis sunt vna, eadem sub eodem Episcopo, & in eadem Ciuitate, sic & nostræ, de quibus sermo est in præsenti, Cæsaraugustanæ
32 erunt.Id autem sic probat Rota.*Ex pluribus enim Actibus possessoriis spectantibus ad Canonicos S. Mariæ,tanquam Canonicos Ecclesiæ Cathedralis se gessisse,& consequenter pro talibus habendos, reputandos,& manutenendos fuisse.* Hæc enim ratio à fortiori idem probat in casu præsenti; cum nedum plures,sed innumeri ferè actus possessorij Cathedralitatis competanr Ecclesiæ & Canonicis sanctæ Mariæ Maioris, sicut ex deductis in prima Dissertatione manifestè constat.Præterea id etiam confirmat Rota sequenti argumento. *Supradictis etiam accedebat, quia Episcopi Vercellenses in adeptione possessionis Episcopatus proinde stallabantur in Sede Ecclesiæ sanctæ Mariæ,in Sede sancti Eusebij, qui actùs tanquam significatiuus, quod Ecclesia sancta Maria sit etiam Episcopalis, arguebat iustam prætensionem Canonicorum sanctæ Mariæ,saltem respectu possessorij, de quo agebatur, cum possessio Episcopatus aquiritur per installationem in Sede, vel loco deputato dignitati Episcopali.Innoc. in cap.in litteris n.7.vers. Credimus autem de restit.spoliat. Bald.in l.2.num.*54. *vers.respondeo ad primum Capitulum C.de seruit.& aqua.*

Quæ etiam ratio congruentissimè aptatur casui præsenti, cùm constet ex dictis in tota fermè Dissertatione priori,quod Episcopi Cæsaraugustani installabantur tanquam in propria Sede, vel loco deputato dignitati Episcopali in Ecclesia sanctæ Mariæ, non solum ante erectionem Ecclesiæ sancti Saluatoris in Cathedralem,sed etiam aliquoties post illam. Colligit quoque Rota præcedentem doctrinam de vnitate Cathedralitatis inter dictas Ecclesias; ex eo, quod Ecclesia intitulata sanctæ Mariæ antiquior sit Ecclesia sancti Eusebij: siquidem constat ex Iacobo de Voragine in vita eiusdem Eusebij, quod cum primum fuit Episcopus constitutus,ingrediens Vrbem ante ostium maioris Ecclesiæ, *quæ est*, inquit, *B. Mariæ, genua flexisset.* Quod argumentum multò fortius procedit in casu nostræ Dissertationis,cum clarissimè innotescat Ecclesiam sanctæ Mariæ per plura sæcula fundatam, & erectam fuisse in Cathedralem, antequam Ecclesia sanctæ Saluatoris in mundo esset. Denique concludir Rota supradictis non obstare, *quod vtriusque Ecclesię Capitulum faceret actus particulares, quia satis erat, quod vtraque Ecclesia constitueret vnum corpus, & vnum Capitulum, quoad gubernium vniuersale, sub quo comprehenduntur omnia concernentia Cathedralitatem.* Quæ eriā adamussim veluti adaptantur scopo nostro. 33 34 35

Sed singulariter ipsi fauet alia Sacræ Rotæ decisio eiusdem tituli, scilicet Vercellensis *vnitatis Capituli* 18.Aprilis 1614. coram Archiepscopo Seleuciensi, quæ etiam refertur in illa coram Domino Bichio sæpius commemorata. In ea namque non solum supponitur totum id quod decisum erat in præcedenti de anno 1598. coram Peña, sed etiam deciditur Canonicos vtriusque Ecclesiæ Vercellensis *constituere vnum corpus, vnicum Capitulum Cathedrale constituens*, quod est in simili scopus nostræ Dissertarionis. Adiungitur quoque ad intentum eiusdem vnitatis *Considerarunt etiam Domini Dignitatem Ecclesiæ sanctæ mariæ in omnibus actibus incedere cum Dignitatibus Ecclesiæ S. Eusebij,præcedereque ipsos Canonicos sāncti Eusebij.* Quæ consideratio facit, quod casus huius decisionis, sicut ouum ouo, similis sit casui nostro, & probet non modo dictam vnitatem, & Cathedralitatem, sed etiam aliquam superioritatem 36 37

tarem ex parte Ecclesiæ sanctæ Mariæ: siquidem, vt ait alia Rota similis tituli coram Emi-
39 nentissimo Othobono, de qua infra, *non videtur sapere honestatem, quod minor præcedat maiorem, cap. ad hoc,*& *ibi glos.* dist.89. Hostiens. *in cap.1. num.2. de maiorit. & obedi.* Abbas *cons.21. num.4. lib.1.* Retinus *cons. 155. num. 11. & seq. lib.4.* Constat autem iuxta dicta, & probata in priori Dissertatione, præsertim à *num.322.* & à *num. 330.* quod Ecclesia S. Mariæ præcedat Ec-
40 clesiam S. Saluatoris, non solum quando Canonici vtriusque Ecclesiæ concurrunt in Ecclesia S. Saluatoris (sed quod mirabile prorsus est) etiam quando concurrunt in eadem Ecclesia S. Mariæ. Vnde id quod subiungit eadem Rota: *Nan si qualibet Ecclesia constitueret corpus separatum, prædicta Dignitas incederet cum Canonicis S. Mariæ,* æquipollenter est idem, ac si diceretur ad nostrum casum: *Si vtraque Ecclesia Cæsaraugustana constitueret corpus separatum, Dignitas S. Mariæ non incederet cum dignitat. & Canonicis S. Saluatoris, illosque præcederet; saltem quando con-
41 currunt in eadem Ecclesia S. Mariæ.* Formetur igitur argumentum concludens dictam vnitatem ex præfata præcedentia.

42 Altera etiam S. Rotæ decisio eiusdem tituli, coram Illustriss. D. Dunozeto Decano pro 22. Iunij 1643. quæ etiam refertur in illa coram Domino Bichio crebrius commemorata, facit valdè ad intentum huius Dissertationis. In ea etenim nedum referuntur, & approbantur decisa in præcedentibus decisionibus circa eandẽ materiam de vnitate Cathedralitatis, & Capituli dictarum Ecclesiarum Vrbis Vercellensis, sed etiam prouidetur de modo, & ordine, quo deberent simul conuenire Canonici vtriusque Ecclesiæ constituentis *vnum corpus, & vnum Capitulum.* Qui est casus non tam similis, quam idem prorsus cum nostro præsenti de Cæsaraugustanis Ecclesiis.

43 Firmantur porrò hæc omnia, adhuc luculentius, etiam in alia eiusdem tituli pro 9. Maij de ann. 1644. coram Eminentissimo Othobono. In ipsa namque primo DD. dixerunt, vtramque illam Ecclesiam constituere *vnum, & idem Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Vercellensis.* Secũdo, quod talis *vnitas, & Cathedralitas harum Ecclesiarum satis videbatur concludenter probata ex decisionibus in alia instantia emanatis.* Tertio, quod fuerit decisa ab Innocentio III. in quadam Bulla de anno 1209. in qua habetur Canonicos vtriusque Ecclesiæ esse tanquam *vnum corpus constituens Capitulum Vercellense.* Quarto, ex alia Bulla Gregorij IX. & Vrbani IV. in quibus etiam dicitur, *Ecclesias sanctæ Mariæ Maioris, & Sancti Eusebij constituere Capitulum Vercellense.* Quinto, hic agi *de vnico Capitulo, gratia commodioris habitationis, vsus, ac seruitij
44 materialiter diuisio in duas Ecclesias.* Ex eis enim, saltem simul sumptis, non solum infertur id quod in præsenti capite intenditur de vnitate, & Cathedralitate vtriusque nostræ Cæsaraugustanæ Ecclesiæ, sed etiam (quod maius est)
45 etiam Capitula vtriusque Ecclesiæ constituere vnum integrum formaliter Capitulum Cathedrale Dignitatum, & Canonicorum, etsi materialiter diuersum in duas Ecclesias, scilicet S.
46 Saluatoris, & sanctæ Mariæ. Nec mirum id cuiquam videri potest, quia, vt concludenter à simili arguit Rota coram Archiepiscopo Seleuciensi de anno 1614. supra relata, si hæc duo Capitula essent diuersa (intellige *formaliter*) non posset Dignitas Ecclesiæ sanctæ Mariæ incedere cum Dignitatibus Ecclesiæ sancti Saluatoris, nec illas præcedere; cuius oppositum constat ex facto, vt dictum est. Vnde etiam consequenter, quemadmodum Innocentius III. in Bulla relata dixit (& Rota ista coram D. Othobono approbat) quod Canonici Ecclesiæ sancti Eusebij, & Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris *sint, & esse debeant Canonici Ordinarij vtriusque Ecclesiæ:* idem pariter de Canonicis sancti Saluatoris, & sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ suo modo dici possit, quod *sint, & esse debeant Canonici Ordinarij vtriusque Ecclesiæ.* Id 47
enim requiritur ad veram vnitatem, quæ, iuxtà Philosophos importat *indiuisionem*, seu indiuisibilitatem. Quinimo, quod maioris ponderis est,
Metropolitanatus competens Ecclesiæ sancti 48
Saluatoris, cum illi non competat præcisè, vt talis Ecclesia sancti Saluatoris est, sed vt est Ecclesia Cathedralis, etiam videtur suo modo, competere Ecclesiæ sanctæ Mariæ; si quidem ipsa etiam est Cathedralis, & eadem Cathedralitate, qua Ecclesia alia sancti Saluatoris. Ad quod iu-
uat, quod in Bulla Ioan. XXII. in qua Cathedra- 49
lis constituitur, solum vocatur Ecclesia *Cæsaraugustana*, quod nomen æquè etiam competit Ec-
clesiæ sanctæ Mariæ, vt sæpissime visum est. Et 50
quod vbi ratio est eadem ibi debet esse, eadem iuris dispositio, *l. illud ff. ad legẽ Aquiliam, l. si postulauerit §.2. ff. ad legem Iuliam de adult. & l. quidam ff. de edendo*, ac aliis iuribus. Et quia disposita in causato magis procedunt in causante.
Castr. *cons.*421. *lib.*2. Tusch. *conclus.*138. *num.*11. 51
Barbos. *in axiom.*40. *num.*28.

Extat, & aliud, vel quadamtenus simile 52
exemplum de aliis duabus Ecclesiis in Italia, & Appulia, nominis valde celebris; Sypontina scilicet, seu Manfredoniẹ Metropolitana; ac collegiata sancti Angeli in Monte Margano. Etenim, non obstante quod Sypontina illa, quæ sub inuocatione sancti Laurentij Manfredomiæ extat. Cathedralitatem repetat à tempore Apostolorũ Principis anno salutis 42. Synpontum appulsi, antiqua traditione, historiis, literis, & priuilegiis summorum plurium Pontificum, nihilominus Garganica ista sanctæ Michaëlis eandẽ quoque prætendit Cathedralitatem ex funda-
mentibus aliquo, inter quæ Põtificia diplomata 53
non refero, quia pars aduersa fictia esse contendit. Vnum est desumptum ex aliquanta mora, quam in eorum Oppido (veluti æstiuo tempore frigidioris Cœli, vel aliqui rupe inaccessa, & immuni ab exitialibus bellis, quæ passim gerebantur in Apulia) quandoque Archiepiscopi faciebant. Alterum, ex quadam inscriptione, quæ in antiqua marmorea sede, in qua sedentes Archiepiscopi, post veneratum SS. Sacramentum in ea existens, possessionem, capiunt, reperitur. Videlicet.

Sedes hæc numero differt à sede Syponti
Ius, & honor sedis, quæ sunt ibi, sunt quoque monti.

Tertium, ex quodam Epitaphio Alexandri III. quod in atrio eiusdem Ecclesiæ habere dicunt, in quo Papa, Capitulo Syponrino scribens ait;
*Quoniam Ecclesia vestra, & Ecclesia montis Gar-
gani vna sedes esse consueuit.* Quidquid enim 54
sit de iure harum Ecclesiarum, in quo nec Iudicem

dicem ago, nec sententiam ferre debeo, id solum pro me assumo, quod hæc fundamenta Ecclesiæ Garganicæ nostrum intentum corroborant. Primum quidem; quia nihil clarius est in priori dissertatione quam plures per plura quoque sæcula, Cæsaraugustanos Episcopos in ea Ecclesia installatos fuisse, vt in propria Sede, non solum ante erectionem Ecclesiæ S. Saluatoris, in Cathedralem, sed aliquoties post ip-
55 sam. Secundum etiam propter antiquam imaginem Agni, & illam inscriptionem, *Agnus docet iste hanc sedem fuisse.* Tertium verò propter Bullam Gelasij 2. Papæ. de qua dixi num. 142. 143. & 282. Omitto innumera alia ex sententiis, S. Rotæ decisionibus, historiis &c. in quibus Ecclesia Sanctæ Mariæ hanc Garganicam excedit, sicut in multis aliis, sic & in hoc iure Cathedralitas cum Ecclesia Sancti Saluatoris.
56 Hic solum animduertam, quod id quod aliqui dicunt, quod non possit dici numero diuersa à sede Syponrina, si est eadem Sedes; facilè corruit ex dicendis cap. *sequenti* de his Ecclesiis Cæsaraugustanis, quæ etiam si dici possint *phisicè*, & *materialiter*, duæ etiam *numero* diuersæ: possunt tamen dici, & esse vna *moraliter*, & *formaliter*.

CAP. IV.

Ex aliis etiam motiuis ostenditur hæc vnitas, & Concathedralitas Ecclesiarum Cæsaraugustanarum.

57 PRimum depromitur ex eo quod vnitas etiam ex coniecturis, & præsumptionibus probari potest, Abbas *in cap. Pastoralis num.* 7. *in fin. de rescript.* Felinus *ibidem sub num.* 9. *vers. & cum recurrendum*, Galeot. *controuers.* 22. *num.* 17. *lib.* 1. Rota coram Eminentissimo Othobono, cap. præcedente discussa, §. *Adstipulatur.*
58 Tales autem coniecturas, & præsumptiones in præsenti adesse probatione non eget, cum omnia fermè, quæ in priori Dissertatione deducta sunt eam corroborent. Videlicet quæ de fundatione admirabili Ecclesiæ Sanctæ Mariæ dixi *num.* 12. *& seqq.* de Episcopatu Sancti Iacobi in ipsa *num.* 22. 26. *& seqq.* de Episcopatu Athanasij, & aliorum successorum à *num.* 34. de Synodo Cæsaraugustana habita in hac Ec-
59 clesia *num.* 74. de stemmatibus *num.* 196 de manu dextra, & præcedentia supra Ecclesiam sancti Saluatoris ad ipsam *num.* 215. de decimarum perceptione à *num.* 216. de Parochia *num.* 119. de cœmeterio *num.* 220 ac, vt vno Verbo plura comprehendam, de historiis, monumentis, sententijs, decisionibus, & aliis ad intentum in dicta Dissertatione discussis.
60 Quia verò Rota illa Aretina *Vnionis* coram D. Verospio de anno 1652. *cap. præcedenti* commemorata, *vnionem*, seu sententiam pro illa vnione ex duplici capite, scilicet *validitatis*, & *iustitiæ* confirmari posse inquit; ideo vtrumque hoc in ista vnione Ecclesiæ S. Saluatoris, ex qua resultat præfata *Vnitas, & Concathedralitas*, interuenisse, ac proindè omnino subsistere debere ostendendum est.

Et quidem primo de validitate ostenditur 61
non solum ex principiis generalibus, quod videlicet interpretatio est facienda pro actus validitate, *l. quoties ff. de verbor. obligat.* Rota *decis.* 15. *num* 1. *de concess. prabend. in nouis*, Gomezius *in regul. de impetrand. benef.* 9. *fi. per tot.* Mandos. *in reg.* 27. *q.* 2. *num.* 8. Gonzales *sup. reg.* 8. *Cancell. glos.* 4. *n.* 133. Et, quod vt actus valeat, semper præsumitur præcedere omne illud, quod est necesse. Rota *decis.* 1. *de præsumpt.* 62
in antiquioribus. Felinus *in cap. pastoralis in princip. n.* 5. *post med. de rescript.* Cassadorus, *decis.* 21. *num.* 1. *de præbend.* Caputaquens. *decis.* 271. *num.* 7. *par.* 3. Gonzales *supra num.* 134. Sed etiam specialiter, quia validitatis huius vnionis satis constat ex dictis in priori Dissertatione *cap.* 3. *à num.* 157. vbi dictum manet, 63
quod cum de anno 1117. vel 1118. inclyta Cæsaraugustana Ciuitas ex barbarorũ manibus ab Alphonso Rege vindicata esset, ex voluntate ipsius Regis, accedente maximè consensu, tacito, vel expresso Papæ; consentiente etiam Ecclesia S. Mariæ Mezquita maior Sarracenorum ibi relicta, in Ecclesiam Cathedralem fuit ere- 64
cta, & consecrata sub titulo *S. Saluatoris.* Vel quia mos erat Regum Hispaniæ, cum Vrbes recuperabant, Maurorum præcipuas Mezquitas ibi repertas in Ecclesias Matrices consecrare, provt plures historici Hispani astruunt: vel quia vt alij volunt, votum emiserat sic faciendi; vel vt alij inquiunt, quia Rex imminentium bellorum causa grauatus, non poterat præfatam Ecclesiam S. Mariæ de Pilari, etsi non destructam, ruinosam tamen, & labefactatam condignè reparare: vel denique quia, vt Martinus Garzia egregius Auctor, Episcopus, Inquisitor, Regum Catholicorum concionator, & quod pluris est ad intentum præsens, Canonicus Ecclesiæ S. Saluatoris dixit *ser.* 144. ver- 65
bis illis cedro dignis: *Quia Mater habebat Ecclesiam, & filius non haberet diuersorium, consecrata est Mesquita maior in Ecclesiam filij, & nunc à die illa dicitur Ecclesia S. Saluatoris.* 66
Deindè etiam quoad iustitiam, quia ex nulla parte de iniustitia argui potest. Non quidem ex parte Regis, cum Papæ consensus supplere posset defectum potestatis, quam habebat ad instruendum Cathedralitatem, ita vt defectus talis consensus impugnari non valeat, vt notat Petr. de Vbald. *de vnion. cap.* 4. Rota coram Peña *decis.* 449. *num.* 8. *&* 9. & in Teramnens. *Vnionis* 7. Aprilis 1617. coram Verospio, & in Getunden. *Prioratus* 4. Martij. 1619. coram Vbaldo; provt hæc omnia refert, & sequitur Rota relata Aretina coram D. Verospio. Nec etiam ex parte Episcopi Cæsaraugustani, quia 67
Episcopo etiam licet ex legitima causa id facere *cap. sicut vnire de excessib. Prelat. cap. exposuisti de præberd.* vbi Panormitanus, & alij, *cap. consultationib. cap. pastoralis de donat.* Clem. *si vna vna de reb. Eccles.* & Clem. 1. §. *ad hæc de stat. Monach. &* plures DD. ac S. Rotæ decisiones apud Garziam *de Benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num* 62. 68
Potuit ergo Cæsaraugustanus Antistes hanc vnionem efficere. Etiam sine iniuria cuiusquam, cum Caput esset illius Diœcesis, & vtriusque Ecclesiæ vniendæ. Prætereà quod bono iure fa- 69
cta sit talis vnio, sufficienter probari potest ex eo quod approbata est, & veluti canonizata per octo S. Rotæ decisiones, quas *cap. præce-*

dentibus adduxi, vt enim ex multis aliis præcedentibus decisionibus, Rota Aretina relata coram D. Verospio affert, *causæ iustitiam Rota confirmat*.

70 Tertium autem caput firmitatis præsentis vnitatis in Cathedralitate præbent multa, quæ contingere post erectionem Ecclesiæ S. Saluatoris in Cathedralem. Inter quæ primò occurritur. quod Petrus de Librana primus post Cæsar Augustę reparationem Episcopus Ecclesiam S. Mariæ de Pilari, pro eius Vrbis Ecclesia singulariter, & antonomasticè habuisse videtur; nulla habita consideratione ad Ecclesiam S. Saluatoris iam erectam. Id enim constat ex litteris Papę Gelasij II. ad quem pro consecratione obtinenda missus est, quas referunt

71 Zurita *tom. 1. lib. 1. c.* 44. & Ioannes Arruegus Portionarius Ecclesiæ S. Saluatoris, & partis aduersæ propugnator *in lib. de Cathedra Episcop. Cæsaraugust. pag.* 778. Cum enim litteræ istæ Papales ab isto Episcopo impetratæ sint ac in eis nomen Ecclesiæ *singulariter*, & antonomasticè soli Ecclesiæ S. Mariæ tribuatur, profectò

72 sequitur tunc eam vel solam, vel saltem *cumulatiuè* cum. S. Saluatoris Ecclesia titulo *Cathedralis* dignam, tum à Ppapa, tum ab ipso Episcopo, habitam fuisse. Vt enim eo *n.* 143 abundè satis comprobatum manet ex DD. & S. Rotæ decisionibus *Ecclesiæ* nomen *singulariter, & antonomasticè* sumptum, solum pro Cathedrali supponit.

73 Eo quoque id suadetur, quod in ea Ecclesia S. Mariæ, *Clericos* tunc adfuisse Deo, diu, noctuque famulantes, in ipsis litteris à Papa con-

74 cessis, & ab Episcopo obtentis satis exprimitur illis verbis, *Qui præfatæ Vrbis Ecclesiæ à Sarracenis, & Moabitis dirutæ, vndè reficiatur, & Clericis ibi famulantibus, vndè pascantur, aliquid donant*. Quod etiam refert idem Episcopus Librana, dum in Litteris, quas *vniuersi mundi Ecclesiæ fidelibus* scribit apud eundem Arruegum *pag.* 779 de ipsis ait. *Tum quia clerici ibidem diuino famulatui die, noctuque vacantes, vnde viuant, non obtinent*. Et enim Canonici, illis maximè antiquis temporibus, non erant aliud, quam Clerici Ecclesiæ seruitio, quo ad Dei cultum, & famulatum deputati.

75 Vrgent etiam valdè illa ex præfatis litteris Episcopi Libranæ extracta, ac encomiasticè de Ecclesia S. Mariæ dicta, *quam beato, & antiquo nomine sanctitatis, ac dignitatis pollere nouistis*. Hi enim tituli, provt in præfata Dissertatione *num.* 144. ostendi ex Villar, Menochio, Cassaneo, & S. Rota, Ecclesiam Cathedralem indigitant. Quam etiam inferius *nostram Ecclesiam* idem Episcopus appellare videtur, dum de præfatis Papalibus literis ait; *quas in nostra Ecclesia signatas habemus*. Notetur etiam id quod dixi *num.* 282. de Episcopis Hispaniæ has litteras approbantibus.

76 Et sanè solum commemorasse hunc Episcopum Ecclesiam S. Mariæ Maioris, nulla facta mentione Ecclesiæ S. Saluatoris, quam pars aduersa contendit solam tunc Cathedralitatem obtinuisse, absdubiè designat oppositum: Cum iuxta Iuristarum regulam, notabilia, si non exprimitur, neglecta intelliguntur, *l. apud Labeonem §. hoc edictum ff. de iniuriis. cap. quamuis de præbend. in 6. c. quia periculosum in fin. de sent. excommunic. in 6*. Vel ad minus concludenter elicitur, hunc Antistitem Cæsaraugustanum parum attentè, ne dicam negligenter, se gessisse, nullam de Ecclesia S. Saluatoris, si ea solum ipsius Cathedra esset, mentionem agendo.

Ex Constitutionibus etiam ab eodem Petro Librana editis anno 1128. apud eundem Arruegum pag. 716. Cathedralitatem Ecclesiæ S. Mariæ cum Ecclesia S. Saluatoris haurio; eo quod in illis prohibentur fieri aliqua, nisi in *Sede*, videlicet candelas benedicere *in die Purificationis*; habere Baptisterium, aut facere *signaculum*, aut *nuptias*, aut infirmis *pœnitentiam*, seu *Communionem* dare: recipere Reges, Principes, aut Prælatos, aut *pulsare Campanam* ante alias Ecclesias. Cum enim ista etiam ab antiquis temporibus in Ecclesia S. Mariæ fiant, vt constat ex dictis in priori dissertatione *num.* 301. 302. *&* 349. & ex querelis ab Ecclesia S. Saluatoris contra ipsam datis, apud eundem Arruegum, *pag.* 718. ac maximè ex obseruantia, cuius magnam vim, & energiam in rebus maximè dubiis expendi in ea dissertatione *n.* 369. *& seq.* clare innotescit Concathedralitas supradicta. 77 78

Colligitur etiam ex Bulla Innocent. II. anno 1141. data, & apud Arruegum *pag.* 792. registrata, quatenus in illa, erectio Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari in Regulam approbatur, pluribusque priuilegiis communitur, *venerabilis fratris nostri Bernardi Episcopi vestri* (inquit Pontifex) *precibus* Titulus enim iste *Episcopi vestri* satis denotat hunc Bernardum Episcopum fuisse Ecclesiæ de Pilari, non generaliter sicut aliarum Ecclesiarum diœcesis Cæsaraugustanæ, sed specialiori ratione, quia videlicet in ea tanquam in propria Sede residentiam habebat; & sepulturam post mortem habuit, provt dixi in prima dissertatione *num.* 140. *&* 198. & adhærent Murillus *Tract.* 2. *pag.* 135. & modernus Cæsaraugustanus pag. 255, & cum ipsis Abbas Carillus *pag.* 245. ex memoria, quæ extat in eadem Ecclesia de Pilari. 79

Plura etiam enuntiatiua ad intentum suppediat Bernardus iste Episcopus, quæ constant ex authenticicis scripturis in Processu originali super *Cathedralitate*, folio 115. & 119. & etiam extant in libro quodam M. S. partis aduersæ *à fol.* 501. *vsque ad* 514. inclusiuè. Primum Æra 1185. *vbi dicitur D. Bernardo Cæsaraugustano Episcopo, atque Canonicis S. Mariæ*. Et sub Æra 1185. *vbi dicitur D. Bernardus Episcopus, & Canon. S. Mariæ*. Cōiunctio enim ista Episcopi, & Canonicorum satis indigitat eam Ecclesiam *Sedem* esse illius Episcopi, & Canonicos, in ea installatos. Sed clarius eo loco *Dominus Bernardus Episcopus, & Canonici S. Mariæ, & Sancti Saluatoris*. Rursus: *quod Episcopus, & Canonici S. Mariæ, & S. Saluatoris*. Ibi enim Episcopus nominarur iste Bernardus vtriusque Ecclesiæ; & cum iuxta Apostolum 1. *ad Timotheum* 3. oporteat *Episcopum esse vnius vxoris virum*, apertè comprobatur vtramque Ecclesiam, vnam sponsam Episcopi Cæsaraugustani esse, quo sæpius inculcata indiuisio Cathedralitatis demonstratur Maximè etiam in huiusmodi enunciatiua notetur, quod Canonici S Mariæ primo loco nominantur, Canonici autem S. Saluatoris secundo loco: quod non solum arguit præfatam vnitatem, sed & maioritatem. Etenim prior nominatio maiorem dignitatem arguit, 80 81 82

arguit, Tiraq. *de iure primogen. quæst.* 19. *num.* 2.
83 Et quia prior descriptus dicitur dignior, & præcedere debet, *l.* 1. *ff. de albo scrib.* Paris. *cons.* 38. *num.* 1. *vol.* 4. Peregr. *cons.* 3. *num.* 60. *lib.* 1. quos refert Mari. Antoni. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 81. *num.* 1. & Barbosa *in axiomatib. axiomate* 188. *num* 6. Quod etiam vrget si dicamus
84 priorem nominationem arguere dilectionem. *l. si Communis seruus* 2. *ff. de stipulat. seru. cap. si quis de electione in* 6. & DD. apud eundem Barbosam *num.* 5. Vtrumque autem elicitur ex alia
85 enunciatiua eiusdem Bernardi Episcopi in eodem libro manuscripto fol. 503. Ibi: *Ego Bernardus Cæsaraugustanus Episcopus auctoritate omnium Canonicorum S. Mariæ facimus, &c.* Verba namque illa *authoritate Canonicorum, &c.* denotant coniunctionem cum ipsis in ea Ecclesia. Inspiciatur processus.

86 Comprobatur etiam eadem vnitas Ecclesiæ, & coniunctio cum eodem Episcopo ex monumento alio in dicto libro manuscripto *fol.* 503. *&* 504. vbi Petrus de Roxas, qui Episcopus erat post præfatum Bernardum coniunctim cum Guillielmo Priore, & Canonicis Ecclesiæ S. Mariæ de Pilari concurrebat ad quoddam instrumentum cuiusdam donationis factæ eidem Ecclesiæ, in qua dicebatur, *vobis Petro Episcopo, & Guillielmo Priori, & Canonicis dictæ Ecclesiæ, quod sedeant in isto donatiuo iam dicto:* Eamque etiam acceptabat cum eo, Priore, & Canonicis, & dicebant: *Ego Petrus Episcopus, & Gulielmus Prior, & prædicti Canonici damus tibi Columbæ, &c. sub Era* 1215. *in processu fol.* 115. Quibus non solum probatur vnitas vtriusque Ecclesiæ in ratione Cathedralis tempore, quo Episcopi residebant in Ecclesia de Pilari, prout probatum est in superioribus; sed etiam quo residebant in Ecclesia S. Saluatoris: cum iste Episcopus Petrus de Roxas hoc tempore in Ecclesia S. Saluatoris residentiam habuerit. Sic enim referunt communiter Catalogistæ Episcoporum Cæsaraugustæ.

87 Facit non solum, & testamentum Lupi Araez Peregrini: quod retuli in alia Dissertatione *num.* 199. & habetur in præfato Manuscript. *fol.* 507. sed aliud testimonium ibi relatum pro anno 1190. *fol.* 504. ibi *Sanctæ Mariæ Sedis.*

88 Sed præcipuè vnitas ista Concathedralitatis crebrescit ex sententia arbitrali per Episcopum Sancium ann. 1221. lata, nedum, quia vt ponderaui in alia Dissertatione à *num* 208. cum Canonici S. Mariæ eam prætenderent *in spiritualibus, & temporalibus*, eam non denegarunt Canonici S. Saluatoris, sed cum quibusdam conditionibus pro bono pacis adiunctis, admiserunt: cum tamen (& est permaxime adnotandum) nullum tempus aptius, nullaque occasio opportunior esse poterat ad illam denegandam, quam ista, qua coram communi Episcopo hæc causa agebatur. Imò (quod mirabile prorsus est) in hac sententia, de Episcopi, & partium consensu, statuitur, quod certis diebus, quibus Canonici Sanctæ Mariæ debebant venire ad Ecclesiam S. Saluatoris, haberent *dexteram partem Chori totam, & Prior S. Mariæ sedeat in capite Chori honorificè.* Item quod ad processiones accedat Ecclesia de Pilari ad Ecclesiam S. Saluatoris, & faciat illas cum ipsa, *& insimul stet, donec perficiatur Missa:* & quod Prior de Pilari incedat cum Dignitatibus, illasque præcedat. Qui actus efficaces sunt valde ad inferendum vnitatem harum Ecclesiarum. Maximè autem hic posterior est tam efficax, vt non solum probet vnitatem ipsarum Ecclesiarum, sed etiam vnitatem vtriusque Capituli: nam si esset diuersum, talis Prior non incederent cum Dignitatibus alterius Capituli, aut eas præcederet, sed cum Canonicis propriæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ. Sic enim in causa Vercellensium Ecclesiarum arguit Rota illa coram Archiepiscopo Seleuciensi de anno 1614. quam retuli *c præcedent.* Ibi: *considerarunt etiam Domini Dignitatem Ecclesiæ S. Mariæ in omnibus actibus incedere cum Dignitatibus Ecclesiæ Sancti Eusebij, præcedereque ipsos Canonicos S. Eusebij. Nam si quælibet Ecclesia constitueret corpus separatum, prædicta Dignitas incedet cum Canonicis Sanctæ Mariæ.* Quod maximè confirmatur, quia Cœmeterium vtrique Ecclesiæ relinquitur *commune*, ibi: *Cæmeterium vero, quod est extra parietes Ecclesiæ, sit commune*, quod inuiolabiliter obseruatur. & constat ex mandatis Rotalibus, die præcipuè animatum. Sic in mandato Rubis fol. 5. num. 24. *Super Cæmeterio, & sepulturis defunctorum, absolutiones, & suffragia pro defunctis insimul respectiuè celebrare.* Huiusmodi autem communitas harum rerum magnum suppeditat argumentum ad probandum vnitatem Cathedralitatis, quæ prætendiur, quia communitas in indiuiduis operatur, vt priuilegium vnius partis suffragetur alteri; vt probat Gonzalez *super Regulam Octauam Cancellariæ Glossa* 24 *à num.* 52. Et, si adest possessio, intrat hic commune illud axioma, *communi in re, melior est conditio possidentis. l. Sabinus, §. communi diuid. l. per fundum, ff. de seruit. rust. præst. cap. in re communi. de regulis iuris, lib.* 6. Surd. *consil.* 43. *num.* 3. Rendina *in prompt. sen. tom.* 1. *tit.* 36. *num.* 14. 89 90 91 92 93

94 Nec dici potest hanc diuisionem iurium, sed bonorum harum Ecclesiarum factam in prædicta sententia arbitrali iniustam esse. Vt enim dixi in alia Dissertatione *n.* 322 cum sit facta ex concordia partium, & pro conseruanda pace inter Ecclesias, nulli præiudicat, prout eo loco ex iuribus, & DD. comprobaui. Ad quod accedit pulchra doctrina optimi Doctoris Hieronymi Gonzales *supra Gloss* 11. *num.* 3. videlicet, quod illa est congrua partitio, & diuisio quando pro rata potestatis, & ponderis distribuitur etiam vtilitas, & commodum. *l.* 1. *in principio, ff. de institutoria actione, l. secundum naturam* 10. *de regul. iuris, cap. Charitatem* 12. *quæst.* 2. *cap. qui sentit onus de reg. iur in* 6. cum ergo hæc diuisio talis sit, congrua, & honesta censeri debet. 95

96 Minus obstat, si dicatur, hanc partitionem, seu diuisionem contrariari naturæ vnitatis, quæ apud Philosophos, & Metaphysicos importat *indiuisionem, & impartibilitatem.* Huic enim obiecto rectè, & sapienter se opponit Sacra illa Rota *cap. præcedente* relata, coram Eminentissimo Othobono in causa *Vercellen. vnitatis Capituli*, de anno 1644. In simili enim causa de vnitate Ecclesiæ. & Capituli sanctæ Mariæ Maioris Vercellensis, & Ecclesiæ S. Eusebij eiusdem Ciuitatis, sæpiùs inculcat aliquam diuisionem iurium, seu bonorum illarum Ecclesiarum non derogare vnitati illarum: propter plures rationes, quas affert: quas etiam hic afferre

afferre oportet, quia pari passu, etiam in præsenti causa procedunt. Prima est, quia *diuisio,*
97 *præcedentem vnitatem, & communionem demonstrat, l. magis puto, §. fin. cum l. seq. ff. de rebus eorum,* Oldrad. *cons.* 296. *num.* 4. Decius *cons.* 647. *num.* 4 Parisius *consil.* 16. *num.* 46. *lib.* 2. Decianus *cons.* 30. *num.* 15. *lib.* 1. Surdus *consil.*
98 260. *num.* 2. Secunda, quia *maxima vnitatis coniectura resultat non solum ex eo, quod bona communia diuiserint, sed etiam, quia eadem corpora, quæ hodie possidentur à Canonicis vtriusque Ecclesiæ antiquitus ab eisdem pro indiuiso possessa fuisse*
99 *apparet.* Tertia: *Euidens resultat probatio intrinsecæ, & primæuæ vnitatis, cum vnaquæque Ecclesia habuerit eadem bona communia, & ante diuisionem pro indiuiso possessa.* Et infra: *Non enim potuissent*
100 *deuenire ad eandem diuisionem, nisi prius bona prædicta fuissent communia, ad text. in l.* 1. *&* 2. *ff. famil. hercisc.* Gozzadin. *cons.* 58 *num.* 12. Gregorius *dec.* 308. *num.* 1. Quarta ibi. *Cum hic*
101 *non agatur de vnione duarum Ecclesiarum, sed de vnico Capitulo, gratia commodioris habitationis, vsus, ac seruitij materialiter diuiso in duas Ecclesias, nihil mirum est, si facta decisione bonorum*
102 *omnium diuersos retineant officiales.* Quinta, quæ est veluti conclusio eorum quæ dicta sunt ibi. *In hoc casu actus diuisionis est talis, vt citra ius, & nomen Canonici, aqualis cum aliis Canonicis, & Cathedralitatis ex vtraque parte generi non possit, vt in simili de hæredibus bona communia diuidentibus, quod ex ipso actu diuisionis, colligatur omnes esse hæredes, & ante diuisionem habuisse omnia bona, & iura communia, est textus in l. pro hærede, §. Papinianus, vers. tunc itaque, ff. de adquirend. hæredit.* Paris. *cons.* 16. *num.* 46. *in fin.*
103 *vers. & actus iste diuisionis lib.* 2. Elisio autem præcedentis obiecti hæc est, quod huiusmodi diuisio bonorum, & iurium vtriusque Ecclesiæ solum arguat distinctionem *phisicam, & materialem*, non autem *moralem, & formalem*, provt ex hac etiam Rota §. *cum igitur* elicitur.

104 Expendenda magis præfata Arbitralis sententia. Etenim in ipsa habetur, quoad concordiam de decimarum receptione, quod *Ecclesia B. Mariæ retineat sibi omnes decimas de hæreditatibus, quæ pertinent ad Communitatem ipsius &c.* Non solum propter dicta in priori Dissertatione *num.* 217. Videlicet, quod ius exigendi decimas ad solam Ecclesiam Cathedralem spectat; provt ex iuribus, & Rotæ decisionibus, eo loco dixi; & adamussim probat rotundus textus *in can. Ecclesiæ* 15. *q.* 1. ibi: *Ecclesiæ antiquitus constitutæ* (seu, vt habet titulus huius Canonis *antiquiores Ecclesiæ*) *nec decimis, nec vlla possessione priuantur, ita vt nouis Oratoriis tribuantur.* Sed etiam quia verbum *retineat* denotat antiquam possessionem, & apud aliquos idem est, quod *conseruet.* Et saltem, quia retentio, iuxtà *l. cum soluta,* & ibi Bald. *C. de condi. ind.* fortius datur ei, cui actio competit. Magnum ergo ius præbet Ecclesiæ S. Mariæ illud *retineat.*

105 Similiter etiam dum in eadem sententia dicitur *Parochiam limitauimus, &c.* etiam arguitur vnitas primæua, originaria, in habendo Parochiam. Limitare enim, Calepino, est rem *limitibus circumscribere,* & limitatio *de regula esse debet,* iuxta *l. in his ff. de legib. l. pen. §. nam quod liquida ff. de pen. l.* 1. *ff. de regul. iur* Bertachinus *in repertor.* ex aliis etiam. Arguat ergo in præsenti ius quod habebat ad dictam Parochiam Ecclesia S. Mariæ ob Cathedralitatem communem cum Ecclesia S. Saluatoris, & hoc ius limitetur ob istam concordiam.

Auget intentum id quod dicitur in eadem 106
sententia de Capellanis vtriusque Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, videlicet. *Statuimus quod Capellani Ecclesiarum Cæsaraugustæ non impediant sese ad inuicem in Cœmeterio illo, nec perturbent processiones Canonicorum S. Mariæ, nec alter accipiat iura alterius in aliquo.* Etenim per illud *Ecclesiarum Cæsaraugustæ*, intelliguntur duæ istæ Ecclesiæ, 107
de quibus est disputatio, eo quod Cœmeterium illud, de quo ibi est sermo, est commune vtrique, vt dictum est supra: nomen autem *Ecclesiæ* antonomasticè, & sine aliqua limitatione acceptum, supponit pro Cathedrali, provt non solum constat ex dictis supra, & in alia Dissertatione *num.* 143. sed ex partis contrariæ testimonio, quæ sæpius vtitur hoc argumento ad probandum Ecclesiam S. Saluatoris solum esse Cathedralem, quia ipsa sola vocatur Ecclesia *Cæsaraugustana.* Arruegus *pag.* 11. *&* 171. & alibi.

Eadem præterea vnitas in Cathedralitate 108
etiam fulcitur ex alia arbitrali sententia Dom. Garziæ Cæsaraugustani Archiepiscopi de anno 1391. apud præfatum Arruegum *pag.* 728. quatenus in ipsa statuitur æqualitas, & Communitas, imo etiam vnitas omnimoda in funere, & sepultura Canonicorum vtriusque Ecclesię nominata etiam prius *Ecclesia S. Mariæ*, quam Ecclesia S. Saluatoris (quod etiam est notandum) Sic enim ibi dicitur. *Item statuimus, quod quando contigerit Canonicum Ecclesiæ sanctæ Mariæ mori, omnes Canonici S. Saluatoris eant ad Ecclesiam S. Mariæ & sepeliant eum honorificè, & è conuerso: & Capitulum S. Mariæ celebret officium defuncti funeris sui in Ecclesia sua, & sepeliat eum, & è conuerso.* Etsi enim mos omnia soluat, *l. in summa ff.* 109
de re iudic. & l. Neratius de regul. iur. in authentic. de nupt. §. deinceps, nihilominus mortuo exhibetur idem honor, qui viuo exhiberetur, *cap. gloriosus de reliq. & venerat. SS. in* 6. idque constat ex communi consensu fidelium. Hæc igitur omnimoda æqualitas honoraria in funeribus Canonicorum vtriusque Ecclesiæ Cathedralitatem vtriusque arguat.

Quia vere eadem pars aduersa enixè con- 110
tendit huiusmodi sententiam arbitralem ab Archiepiscopo Garzia latam valde aduersari intentioni Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Pilari, maximè notandum, eam latam fuisse ex compromisso Ecclesiæ sanctæ Mariæ, & cum protestatione grauissima facta ab eadem Ecclesia sanctæ Mariæ, quæ in eadem sententia sic leguntur. *Placet dictis Priori, & Capitulo* 111
sanctæ Mariæ, quod pro sedandis discordiis super hoc confirmetur compromissum cum pœna in posse dicti Reuerendissimi Domini Archiepiscopi Cæsaraugustæ, vt in Arbitrium, Arbitratorem, & amicabilem Compositorem; & placet eisdem Priori, & Capitulo S. Mariæ, quod super restitutionem, quæ petitur dicti funeris, & omnium emolumentorum ex eo prouenientium quam restitutionem, vt credunt dicti Prior, & Capitulum S. Mariæ facere non tenentur, firmetur etiam compromissum in dictum Dominum Archipiscopum, vt in Arbitrum, & cum Arbitratorem, amicabilem Compositorem, & cum pœna: Et volunt dicti Prior, & Capitulum S. Mariæ, quod compromissum super dictis quæstionibus firmetur,

metur, & modo prædicto, cum protestatione tamen, quod idem Dominus Archiepiscopus in Arbitrum, & Arbitratorem eligendus per sententiam inferendam nequeat aliquod pronuntiare contra tenores, & mentes prædictorum pactorum, conuentionum, compositionum, & sententiarum, inter Priorem, & Capitulum S. Saluatoris, & Priorem, & Capitulum S. Mariæ, quæ nunc sunt, & fuerunt pro tempore, ac dictas Ecclesias initorum, & initarum, factarum, prolatarum, seu alicuius ipsorum, & ipsarum, aut præter ipsorum, & ipsarum. Imo, siquid in contrarium fieret, quod sit ipso facto nullius efficaciæ, & valoris, ipso iure, & facto, cum ad infaciendum dicti Prior, & Capitulum S. Mariæ non dent, nec dare intendant dicto Domino Archiepiscopo in Arbitrum eligendo aliquam pote-
112 *statem, & hoc expresse protestantur, & protestari intendunt.* Cum enim compromissum restringatur ad rem compromissam, *l. si cum dies, § plenum, ff. de arbitrs* & ibi Doctores & *cap. cum dilectus de arbitris* ibi, *cum arbitri iudicare non valeat, nisi de his tantum, super quibus in eos extiterit com-*
113 *promissum.* Vbi etiam DD. & Barbosa *in Collectan. ad hoc caput n. 3.* vbi etiam, quòd laudum alias erit nullum; quia, iuxta communem sententiam est quasi quidam contractus voluntatem contrahentium requirens: protestatio
114 declarat quo animo quid fiat. Natta *consil. 649. num. 10. volum. 4.* Mascardus *de probat. volum. 3. concl. 242. n. 21.* & conseruet ius protestantis. *l. si debitor, §. si in venditione, ff. quibus mod. Pign. vel hypothec.* ibi Barthol. post Dynum, & Glossam, Mascardus *supra num. 22.* post plures, non video quomodo ex hac sententia arbitrali facta per compromissum, & cum protestatione tam expressa derogetur aliquo modo iuribus Ecc. S. Mariæ.

115 Ex alia etiam sententia D. Archiepiscopi Dalmay de anno 1448. apud Arruegum *pag.* 80. præter ea, quæ dixi in altera Dissertatione ann. 227. ex ipsius suspensione constat in ea confirmari fauorabilem illam Sancij de ann. 1221. supra commemoraram, vt clarè constat ex *pag.* 84. in illa enim etiam indicitur æqualitas in distri-
116 butionibus funeralibus, & festiuis. Insuper dignior locus assignatur Priori, Canonicis de Pilari *pag.* 81. & 82. Quæ maiora vnitatis Cathedralitas signa desiderari possunt? At dicitur, prædicta concessa Ecclesiæ S. Mariæ *causa honoris.* Optimè sanè, quia non *honoris* gratuiti, liberalis, aut spontanei; sed honoris debiti, promeri-
117 ti, & condigni. Honor enim *Virtutem sequitur*, iuxta Platonem, Aristotelem, Ciceronem, S. Thomam, & bonos Philosophos. Quid ni ergo hæc concedantur Ecclesiæ *Cathedrali antiquissimæ, primariæ, originariæ, Angelicæ, & Apo-*
118 *stolicæ?* Nam maioribus honoribus functos ad minores deuocari non oportere, rationis est, *l. in maioribus honoribus C. quemadmod. ciuil. mun. indic. lib. 10.* Adeo, vt secundum quosdam, non valeat consuetudo in contrarium: nam ascen-
119 dere, non descendere licitum est. Gonzales *super 8. Regul. Cancell. glos. 5. n. 113.* ex Rotæ decis. & Francisco Marches. & faciunt quæ affert *gloss. 34. de optionibus* loquens Pulchrà ad intentum de hoc honore exhibito Priori, & Canonicis S. Mariæ Chrisostomus relatus *in Cau. multi Sacerdotes dist. 40.* dixisse videtur. *Qui bene sederit super Cathedram, honorem accipit ab illa.*

Indicata etiam fuit hæc vnitas in sententia D. Alfonsi de Aragon de anno 1513. quam affert Arruegus *pag.* 743. dum in ea asseritur, quod Prior S. Mariæ *sedeat. & habeat locum ad dexteram in capite chori honorificè, Priore S. Saluatoris in sua propria Sede permanente.* Etenim ex hoc cognoscitur indiuidualitas vnius Corporis Ecclesiæ Cathedralis compositi ex Clericis vtriusque. Lotetius *de re Beneficiaria lib. 3. quæst. 4. num. 7.* qui etiam censentur pars Corporis Episcopi. Loterius *num. 9* ex Rotæ decis. Inspiciantur etiam verba illa *in capite Chori*, & pro certo habebitur. quod locus Prioris de Pilari sit nobilior: præcipuè cum primo nominetur. Ex prioritate enim in nominatione cognoscitur prioritas in dignitate, vt dixi supra, & præcisè dixit Eugenius IV. in Bulla *Non mediocri*, quam nouissime affert Pax Iordanus *in lucubrationibus. vol. 1. prælud. 11. §. 11.* eius Bullæ ibi: *Ex ordine nominandi, quæ sit maior luculenter apparet.* Nec his obstant verba illa *Priorem S. Saluatoris in sua propria Sede permanente.* Iste enim Prior pro diuersitate temporis duas diuersas, & proprias habet Sedes: tempore concursus vtriusque Ecclesiæ, primam Sedem Chori sinistri; tempore verò, in quo non concurrunt ambæ Ecclesiæ, primam Chori dexteri: ex quo fit, quod accedente Priori de Pilari, Prior S. Saluatoris necessariò debeat manere in sua propria Sede Chori sinistri, quæ illius dicitur propria, respectiuè ad Priorem de Pilari, cuius propria est prima dextri. Minus obstat particula illa, *In aliis vero, &c. Prior Sedis Metropolitanæ, &c.* quia casu dato, & non concesso, quod clausulæ istæ, vel similes aliqualem habeant valorem, ad summum probant diuisionem præcedentiæ, vt patet ex verbis aduersatiuis, *in aliis verò*, ad quam præcedentiæ diuisionem nullatenus deuenire possent absque vnitate, & communione antecedente inter vtramque Ecclesiam Quia, vt ait Rota relata coram Eminentiss. Othobono, ex Iuribus, & DD. diuisio præcedentem *Vnitatem, & communionem demonstrat.* 120 121 122 123 124 125

Idem intentum roboratur, quia in ista sententia dicitur. *Quia tamen dicta Ecclesia B. Mariæ per tempora longissima constat intrare alienas Parochias, & corpora defunctorum inde deduxisse, & per consuetudinem legitimè præscriptam huiusmodi facultatem adquisisse, eo, & alias pronuntiamus, & declaramus Ecclesiam prædictam potuisse, & posse intrare dictas Parochias, & corpora deducere, dum tamen sit processionaliter intrando. &c.* Nam hoc solum competere potest Ecclesiæ Cathedrali, eo quod sit vniuersalis Parochia totius Ciuitatis, vt omnes admittunt, & dixi in prima Dissertatione *num.* 121. 126

Pariter idem dicendum de prioritate in pulsandis Campanis: *pag.* 753. *num.* 9. obseruari mandatur sententia Sancij Episcopi, in qua deciditur prædicta præeminentia, quæ propria est Sedis, ex Constitutionibus Petri Libranæ. Et quatenus in *pag.* 755. Ius Parochiale in decimis, & primitiis diuiditur in has Ecclesias: ex hac enim diuisione idem firmatur: sicut etiam ex *pag.* 756. *num.* 17. in qua concursus vtriusq; Ecclesiæ stabiliuntur, & *pag.* 757. offertoria æqualiter diuidenda præcipitur. Quæ æqualitas vna cum aliis præeminentiis in hac sententia notis, prædictam vnitatem satis comprobat. 127 128

Quia

129 Quia tamen in præmemorata sententia aliqua sunt, quibus derogari videtur Cathedralitati præfatæ Ecclesiæ S. Mariæ,& suis præeminentiis, ideo permaximè notandum eam sententiam quoad ista inualidam, & reuocandam
130 esse. Primò, quia facta est ex compromisso, vt patet ex lectura ipsius in Manuscript. authentico huius sententiæ (esto id non appareat clarè apud Arruegum relatum.) At vero compromissum circa iura, priuilegia, & immunitates Ecclesiæ Cathedralis, sine licentia Papæ est inualidum, *cap cum tempore de arbitr.* vbi clarè,& precisè id habetur, & notant ibi DD. Maximè ibi dicentes Innocentio III. Papa, *etsi sponte*
131 *volueris, de iure tamen nequiueris sine licentia Romani Pontificis renuntiare priuilegiis de indulgentiis libertatis.* Concinit etiam *can. mutatione* 7.q.
132 1. vbi sic. *Quoties vtilitas, aut necessitas cogent supradicto modo & mutare,& introni͡zare, potestatem habent, non tamen sine Sacrosanctæ Romanæ Sedis authoritate,& licentia.* Pulchra sanè verba, quibus clarè probatur nullam sententiam arbitralem, concordiam, transactionem. aut pactum obesse posse iuri Cathedralitatis Ecclesiæ de Pilari, quæ *sine Sacrosanctæ Romanæ Sedis*
133 *auctoritate, & licentia* facta fuerint. Cum non debeat pendere à potestate alterius, quam ipsius Papæ facere vt Cathedralis desinat esse talis, Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1 *.quæst.* 14.*n.* 128.
134 Præsertim, cum Ecclesiastici non sint domini suorum iurium, sed administratores, custodes, & Conseruatores, etiam propter iusiurandum, quod præstant. Pax Iordanus *tom. 3. lib.* 13.*tit.*
135 2. *de iurisdict.n.* 32. Secundo, quia nullo modo adfuit compromissum circa hunc punctum, vtrum Ecclesia de Pilari fuerit Cathedralis, sed vtrum Ecclesia S. Saluatoris, vt talis habenda
136 esset, ab eadem Ecclesia de Pilari. Constat autem ex dictis in superioribus compromissum non valere, nisi circa compromissa. Tertio, quia
137 in materia præeminentiarum, cum res sit mani præiudicij, multo magis in materia Cathedralitatis, quæ est fundamentum præeminentiarum, non potest esse compromissio, non præcedente Iuris solemnitate. Provt in Rota coram Seraphino 30. Iunij 1368. quæ est Calagurritana *præeminentiarum*, & alia Syracusana eiusdem
138 tituli coram Bubalo 28. Februar. 1578. affert Gonzalez *super Regulam* 8.*Cancellariæ*, §.4.*proœmial. num.* 30. & 31. Hæc autem solemnitas non constat hic adfuisse. Maximè quia, vt dictum est, non adfuit Papæ licentia, quæ est præcipuum ex requisitis pro Iuris solemnitate, vt compertum est apud omnes de alienationi-
139 bus loquentes. Præsertim etiam quarto, quia vt dixi in priori Dissertatione *num* 244. Ecclesia de Pilari non consensit in huiusmodi compromissum, aut sententiam, nisi *iuris ordine seruato, & per viam iuris, & iustitiæ tantum*, &c.
140 *Et non alias, aliter, & vltra*, Hæc enim verba habentur in dicto compromisso, esto apud Arruegum ea non videam. Cum autem clausulæ istæ sint valde prægnantes, omnino excludunt quidquid contra iura Ecclesiæ S. Mariæ fieri tentaretur. Alia dixi circa hanc sententiam in ea Dissertatione *num.*240. & *seqq.*
141 Rursus, & maximè confirmatur eadem vnitas in Cathedralitate ex S.Rota coram Ludouisio de anno 1610. quam refero in eadem Dissertatione *à n.*262. Et præter ibi dicta considerandum, quod cum Ecclesia S. Saluatoris tentauerit celebrare Dedicationem Ecclesiæ Cæsaraugustanæ 12.Octobris,& septem diebus sequentibus, priuatiuè ad Ecclesiam de Pilari, contrarium fuit resolutum à Rota his verbis in 142
principio eius decisionis. *Dubitaui an Ecclesia S.Saluatoris Cæsaraugustanæ esset dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione celebrandi sub die 12. Octobris; & septem sequentibus Dedicationem Ecclesiæ priuatiue ad Ecclesiam Beatæ Mariæ de Pilari eiusdem Ciuitatis; & fuit resolutum non esse dandum, quia ex testibus, & aliis deductis apparet Ecclesiam de Pilari antiquitus fuisse Cathedralem, & in ea extitisse Sedem Episcopalem Cæsaraugustanam, illiusque dedicationem esse die 12. Octobris, & quolibet anno fuisse solemniter in dicta Ecclesia celebratam pro dedicatione propria, vt bene probant plures testes, de visu, & auditu, qui deponunt de pluribus annis vsque ad tempus motæ litis. Et licet Ecclesia S.Saluatoris, quæ prius erat Mesquita Maurorum, & postea, illis eiectis, cultui diuino dicata,& consecrata 6.Ianuarij, & in Metropolitanam 17. Iulij vltra festum Dedicationis, quod in diebus solemniter celebrat, celebret etiam Dedicationem primææ Cathedralis Ecclesiæ illius Ciuitatis, & sic Ecclesiæ de Pilari 12. Octobris; attamen eiusdem festiuitatis celebrationem continuauit semper ipsa Ecclesia de Pilari.*
Audis lector, quomodo vtraque Ecclesia *cumulatiuè* celebret Dedicationem Ecclesiæ Cathe- 143
dralis, & ex hoc collige, si consequenter vis loqui, vnitatem Cathedralitatis vtriusque. Alia etiam pro hoc puncto celebrationis festi Dedicationis Ecclesiæ ex posterioribus S. Rotæ de- 144
cisionibus vide in alia Dissertatione.

Efficaciter etiam concluditur intentum ex 145
mandato Ioannis Baptistæ Rubei Auditoris Cameræ ex commissione Pauli Papæ IV. de anno 1557. pro 22. Decembris quod tetigi in Dissertatione priori *num.*256. Ibi enim pro manutenenda Ecclesia Sanctæ Mariæ in præeminentiis, præcedentiis, antelationibus, & priuilegiis hæc præcipiuntur.

Quod Reuerendi Domini Prior, Canonici, & 149
Capitulum Ecclesiæ S.Saluatoris, Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustan. teneantur cum effectu annuatim in diebus Purificationis B.Mariæ Virginis, ac Dominicæ Palmarum,& Commemorationis animarum, processionaliter, mane, hora diuinorum, cum Cruce,& pertica, seu hasta deaurata, seu honorabiliori, eorum arbitrio, accedere ad dictam Ecclesiam B.Mariæ Maioris de Pilari, recepturi honorifice per præfatos Dominos, Priorem, Canonicos, & Capitulum eiusdem Ecclesiæ,& in Ecclesia cum ipsis, benedictionem candelarum, & palmarum, ac super Cæmeterio, & sepultis defunctorum absolutiones, & suffragia pro defunctis insimul respectiue
celebrare. Necnon etiam eodem modo teneantur 147
accedere in secundis feriis Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes Domini nostri Iesu Christi,
ac in festiuitatibus B.Mariæ Assumptionis, ac S. 148
Brantij; ac prima die Litaniarum:& inibi pariter etiam recepti, vna cum eisdem Priore, Canonicis, & Capitulo B. Mariæ de Pilari, Missam Conuen-
tualem solemniter celebrare. Pariterque teneantur 149
eosdem Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum dictæ Ecclesiæ Maioris B.Mariæ de Pilari, ad quascunque generales processiones per Ciuitatem ex quauis causa faciendas in die præcedenti, hora vesperarum per duos ex antiquioribus portionariis

dictæ

150 *dictæ Ecclesiæ S. Saluatoris inuitari facere, illosque tam pro dictis processionibus, quam etiam in festiuitatibus Epiphaniæ, Ascensionis Domini, Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, S. Valerij, ac Sanctarum Iustæ & Rufinæ processionaliter; etiam cum Cruce in pertica, seu hasta argentea; non tamen aurea, ac sceptro, & maza argenteis, etiam sine vllo velo, ac Reliquiis, & Imaginibus Sanctorum, ad ipsam Ecclesiam S. Saluatoris accedentes, honorificè recipere, & admittere, ac illos tam in prædictis, quam in aliis quibuscunque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem seu manum, tam in Choro, quam extra, etiam in processionibus*
151 *prædictis collocare, seruato ordine consueto in collocatione, seu dispositione, vel ordinatione Dignitatum, Personatuum, Officiorum, nec non & Canonicorum Ecclesiæ Metropolitanæ, si sint plures, vel pauciores præsentes, & cum eis diuinum Officium celebrare, ac processiones ipsas, Cruce ipsius Ecclesiæ S. Sal-*
152 *uatoris, cum Cruce B. Mariæ æqualiter, sed ad dexteram partem incedente, peragere, relaxandum, & quatenus opus sit de nouo decernendum, duximus, & relaxamus, & decernimus, reseruato iure super aliis iuribus, si iustitia suadebit, elaxan. seu decernen. ac etiam sine præiudicio ambarum partium, quibus interim præiudicare non intendimus. Quæ omnia, & sin-*
153 *gula suprascripta vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet, necnon dictis Dominis Priori, Canonicis, & Capitulo Ecclesiæ S. Saluatoris ex aduerso principalibus, omnibus, omnibusque aliis, & singulis, quorum interest, intererit, aut interesse poterit, quomodolibet in futurum intimamus, insinuamus, & notificamus, ac ad vestram, & cuiuslibet vestrum notitiam deducimus, & deduci volumus, per*
154 *præsentes. Et nihilominus vos, & vestrum quemlibet tenore præsentium requirimus, & monemus primo, secundo, tertio, & peremptoriè; vobisque nihilominus, & vestrum cuilibet, in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub excommunicationis maioris pœna, quam in vos, & vestrum quemlibet canonica monitione præmissa ferimus in his scriptis, de sub trium millium ducatorum pœna, Cameræ Apostolicæ applicand. nisi feceritis, quæ vobis in hac parte committimus, & mandamus: districtè præcipiendo manda[...] quatenus*
155 *statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte dictorum Dominorum Prioris, Canonicorum, & Capitulum Ecclesiæ Maioris B. Mariæ de Pilari principalium desuper, vigore præsentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus (ita tamen, quod in his exequendis, vnus vestrum, alterum non expectet, nec vnus pro alio, seu per aliū se excuset,) præfatos Reuerendos Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ B. Mariæ Maioris de Pilari Cæsaraugustan. in eorum possessione seu quasi supradicta agen. facien. recipien. & con-*
156 *sequen. videlicet præfati Domini Prior, Canonici, & Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris Metropolitanæ Cæsarguistan. teneantur cum effectu annuatim in diebus Purificationis B. Mariæ Virginis, ac Dominicæ Palmarum, ac Commemorationis animarum processionaliter mane hora diuinorum cum Cruce in pertica, seu hasta deaurata, seu honorabiliori eorum arbitrio, accedere ad dictam Ecclesiam B. Mariæ Maioris de Pilari recepturi honorificè per præfatos Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum eiusdem Ecclesiæ, & in Ecclesia cum ipsis benedictionem Candelarū & Palmarum, ac super Cæmeterio & sepulturis defunctorū absolutiones, & suffragia pro defunctis respectiue insimul celebrare. Necnon eodem modo teneantur accedere in secundis ferijs Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes Domini nostri Iesu Christi, ac in festiuitatibus As-* 157
sumptionis B. Mariæ, & S. Brautij, ac prima die Litaniarum: & ibi pariter, & recepti vna 158
cum eisdem Priore, Canonicis, & Capitulo B. Mariæ de Pilari, Missam Conuentualem solem- 159
niter celebrare: pariterque teneantur eosdem Dominos Priorem, Canonicos, & Capitulum B. Mariæ de Pilari ad quascunque processiones generales per Ciuitatem, ex quauis causa faciendas in die præcedenti, hora vesperorum per duos ex antiquio- 160
ribus Portionariis dictæ Eccl. S. Saluatoris inuitari facere: illosque tam pro dictis processionibus, quam etiam in festiuitatibus Epiphaniæ, Ascensionis Domini, Natiuitatis S. Ioannis Bapt. S. Valerij, ac Sanctorum Iustæ, & Rufinæ processionaliter etiam cum Cruce in pertica, seu hasta argentea, non tamen aurea, aut sceptro, & Maza argenteis, etiam sine vllo velo, & cum Reliquiis, & Imaginibus Sanctorum ad ipsam Ecclesiam S. Sal- 161
uatoris acceden. honorifice recipere, & admittere: ac illos tam in prædictis, quam aliis quibuscumque actibus, in quibus simul conuenire, aut interesse, contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quam extra, etiam in processionibus prædictis collocare, seruato ordine consueto in collocatione, seu dispositione, vel ordinatione Dignitatum, Personatuum, ac officiorum, necnon Canonicorum Ecclesiæ Metropolitanæ, si plures, vel pauciores præsentes: Et cum eis diuinum Officium celebrare, ac processiones, ipsa Cruce ipsius Ecclesiæ S. 162
Saluatoris, cum Cruce B. Mariæ æqualiter, sed ad dexteram partem incedente, peragere, manuteneatis, ac ab aliis manutenere faciatis, etiā inuocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, &c. Hæc ibi.

Hæc autem omnia luce meridiana clarius 163
denotant non solum Cathedralitatem Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, ac quod ex illa sequitur Concathedralitatem cum Ecclesia S. Saluatoris, sed etiam superioritatem, & antelationem dictæ Ecclesiæ S. Mariæ ipsi debitam propter primæuam, & originariam rationem Cathedralitatis ipsi competentem à prima institutione sub D. Apostolo Iacobo, & postea communicatam alteri Ecclesiæ S. Saluatoris tempore restaurationis Cæsaraugustanæ Ciuitatis.

Circa quæ præter notata in priori Dissertatione, & in superioribus ac notanda inferius, est 164
specialiter expendenda dictio illa *insimul*, quæ reperitur in hoc mandato. Hæc enim dictio significat congregationem, & connexitatem, vt in *cap. 2 ibi cum reliquis insimul, de consuet. lib. 6. & in l. 3. circa princ. ff. si fam. furt. fec. dic. & in l. Arethusa ff. de statu hom. & in l. qui duos ff. de vulgari & pupill.* Tradit Paris. *cons. 79. n. 20. lib. 3.* & ex eo Barbos. *in tract. dictionib. diction. 164.* Si autem vlterius expendatur illa totalis, & om- 165
nimoda commistio, communio, & confusio Dignitatum, & Canonicorum vtriusque Ecclesiæ, quæ obseruari præcipitur in hoc mandato in concursibus in ipso relatis, optimè elicitur vnitas originalis, & primæua Concathedralitatis, iuxtà tex. *in l. prædiis 89. §. Titio Seiana in fine ff. de legat. 3.* Mantica *de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 3. num. 9. & tit. 10. num. 2.* Galeot. *contr. 22. num. 6 & seqq. lib. 1.* Rota Vercellen. *vnitatis Capituli* coram Eminentiss. Orthobono de anno 1644. Etiam quoad Capitulum vtriusque Ecclesiæ, prout tactum est in superioribus.

Præfatum autem mandatum postea quo- 166
que

que fuit confirmatum, declaratum, & ampliatum 18. Martij anno 1562. per D. Auditorem Cameræ. Et quia obedire recusarunt Canonici aduersarij fuerunt excommunicati, & absoluti, præcedente tamen obligatione Camerali de parendo mandato, sub pœna decem millia ducatorum auri de Camera, & reincidentia ip-
167 so facto, toties, quoties contrauenirent: ad cuius solutionem obligata fuerunt bona Capituli & expresse consenserunt ipsos, & successores posse cogi, incarcerari, & detineri, vsque ad plenam, & integrum solutionem, super Sancta Euangelia iurantes.

168 Totum hoc fuit confirmatum postea ex variis, decretis, & S. Rotæ decisionibus, partim in priori Dissertatione relatis, partim verò inter monumenta, partis Ecclesiæ S. Mariæ reseruatis.
169 Ex quibus, & eorum obseruantia patet, etiam ad oculum, vnitas vtriusque Ecclesiæ siquidem conueniunt tanquam vnum, & idem corpus, & Capitulum Cathedrale; eo quod conueniunt
170 ad actus Cathedralis Ecclesiæ, vt patet ex ipsis; & vt dignitates, & Canonici, qui sunt partes Ecclesiæ Cathedralis. Illæ enim inferunt totum corpus esse Cathedrale. Quia ex partibus ad totum bene valet argumentum. Menoch. *cons.* 855. *n.* 10. Pichardus *ad princip. instit. de hæred. cap. de repræsent. num.* 42. Rota *decis.* 174. *num.* 5. apud Farinacium *par.* 1. *recent.* Et quia totum non est aliud, quam suæ partes. Menoch.
171 *cons.* 2. *num.* 86. Surd. *decis.* 78. *num.* 18. Maximè vero id constat ex graduatione personarum
172 vtriusque Ecclesiæ in concursibus. In his enim non graduantur Capitula, vt Capitula, sed personæ Capitulorum, vt singuli. & sic in ordine ad vnum, & idem Capitulum, quod sortitur denominationem Ecclesiæ totalis, & adæquatæ Cæsaraugustanæ, vt constat ex ampliatione, & declaratione mandati de ann. 1562. de quo su-
173 pra ibi: *Quod in loco magis venerabiliori, seu praeminenti propè Gremiale Prioris dictarum Ecclesiarum collocentur. Videlicet, Prior Sanctæ Mariæ de Pilari ad manum dexteram, & Prior S. Saluatoris del Asseo nuncupatæ, ad manum sinistram, ac statim immediatè ante dictos Priores, Dignitates eiusdem Ecclesiæ S. Saluatoris, si existunt, transeat vna ad latus dexterum, & altera remanens ad latus sinistrum, vt pares incedant vna cum aliis; & vbi contigerit remanere aliquam Dignitatem in Choro S. Saluatoris imparem, tunc transeat vnus ex antiquioribus Canonicis dictæ Ecclesiæ S. Saluatoris ad Chorum Sanctæ Mariæ de Pilari, vt par incedat cum tali Dignitate. Collocatis Dignitatibus forma supradicta statim ante illas sequantur Canonici dictarum Ecclesiarum, videlicet Canonici S. Mariæ de Pilari*
174 *ad manum dexteram, Canonici verò Ecclesiæ S. Saluatoris ad manum sinistram, &c.* Ex his enim clarè constat in prædicta graduatione non agi de præcedentia Ecclesiarum inter se, sed personarum singularum in ordine ad vnam ordinatam, & bene compositá constituendam Ecclesiam. Si enim ageretur de præcedentia Ecclesia-
175 rum inter se vna totaliter ab alia esset discreta.

Sed quod negotium totum concludenter, & ineluctabiliter sigillat, duæ sunt grauissimæ Rotales sententię ab Illustriss. D. Bichio in decisione ipsius in principio notatæ: vna quidem de ann. 1631. pro septima die Iulij ab Illustriss. D. Ioanne Baptista Coccino pronuntiata: alia vero ab Eminentiss. Vbaldo anno sequenti pro die 14. Mensis Februarij. In priori etenim sententia idem Coccinus S. Rotæ Decanus sic pronunciauit. *Nos Ioannes Baptista Coccinus I. V.* 176
D. Sanctiss. D. N. Papæ Capell. ac ipsius causarum Sacri Palatij Apostolici Auditor, causæque huiusmodi Iudex Commissarius subrogatus in locum bon. me. R. P. D. Rembòldi dum vixit S. Rotæ Auditoris, & huiusmodi causæ Iudicis Commissarij, ab eodem Sanctissimo D. N. Papa specialiter, atque expressè deputati, in causa Cæsaraugustana Synodi, & Cathedralitatis coram nobis, vt supra verten. inter. RR. DD. Priorem, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ B. Mariæ de Pilari ex vna, & RR. DD. Decanum, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ S. Saluatoris dictæ Ciuitatis. In qua quidem causa, seruatis omnibus terminis de iure seruandis, ac visis omnibus actibus, &c. Citato denique D. Doctore Ioanne Fuertes ex aduerso ad audiendam sententiam, aduenienti die, & hora audientiæ illam in loco solito iudiciali, atque consueto ferimus tenoris sequentis, videlicet, Christi nomine inuocato, pro Tri- 177
bunali Seden. & solum Deum præ oculis habent. per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam etiam Coauditorum nostrorum consilio pariter, & assensu in his scriptis ferimus, in causa, & causis coram nobis in prima instantia vertentibus inter Priorem, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ B. Mariæ Virginis, de Columna, seu, vt vulgo dicitur, de Pilari, Ciuitatis Cæsaraugustæ actores ex vna, & Decanum, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris eiusdem Ciuitatis reos conuentos partibus ex altera, de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari; antiquitus fuisse Cathedralem, in eaque primam Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, & 178
propterea mandata desuper necessaria, & opportuna decernenda fore, & esse: prout decernimus, & declaramus; molestationesque, vexationes, & perturbationes, & impedimenta, per dictos Decanum, & Canonicos, atque Capitulum Ecclesiæ S. Saluatoris, prædictis Priori Canonicis, & Capitulo B. Mariæ desu- 179
per præstita, & illatas, fuisse, & esse iniustas, temerarias, & indebitas, iniusta, iniqua, temeraria, & indebita, illisque de iure minime facere licuisse, nec licere, eisdemque perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, & victos victoribus 180
in expensis coram nobis in causa legitimè factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure imposterum reseruamus. Et ita dicimus, non solum præmisso, sed & omni alio de iure meliori mo- 181
do, &c. Ita pronunciaui Ego Ioannes Baptista Coccinus Rotæ Decanus.

In posteriori qorò idem qui, vt supra Cardi- 182
nalis Vbaldus hoc etiam modo pronuntiauit: *Benedictus Vbaldus I. V. D. Sanctissimi D. N. Papæ Capellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici causarum Auditor, causæque, & causis, ac partibus infra scriptis Iudex Commissarius subrogatus in locum Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini Lucæ Antonij Cardinalis Virilis, dum in minoribus esset nostri Coauditoris ab eodem Sanctissimo Domino nostro Papa specialiter deputatus. Nouerint vniuersi,* 183
& singuli hoc præsens publicum sententiæ instrumentum visuri, lecturi, pariter, & audituri, quod verten. alias lite, & causa in Sacro Rotæ Auditorio, & coram nobis, vti subrogato prædicto in locum præfati Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinalis Virilis, vigore specialis commissionis Signaturæ Iustitiæ prædicti S. D. N. PP. tenoris, prout in ea, inter DD. Priorem, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Columna, seu, vt vulgo

vulgo dicitur, de Pilari, Ciuitatis Cæsaraugustanæ actores ex vna; & DD. Decanum, Canonicos, & Capitulum Eclesiæ S. Saluatoris eiusdem Ciuitatis reos conuentos, de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Pilari, rebusque aliis in actis, ac processu causæ, & causarum huiusmodi latius deductis, partibus ex altera, & in eodem Sacro Rotæ auditorio causa huiusmodi per nos pluries proposita, ac auditis partibus, cum earum Procuratoribus, & Aduocatis in Facto, & in Iure, seruatisque terminis substantialibus de stylo Curiæ, & huius Sacri Tribunalis seruari solitis, tandem visis processibus, ac Iuribus in huiusmodi causa productis, ac registro causæ huiusmodi, visisque viden. ac consideratis considerandis, citato prius ad sententiam pro parte, & ad instantiam prædictorum DD. Prioris Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Columna, seu, vt vulgo dicitur; de Pilari principalium DD. Ioanne de Fuertes ex aduerso principali, ac Procuratore respectiuè prædictorum DD. Decani, Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ, S. Saluatoris, ac nomine, de quo in actis, per vnum ex S.D.N.PP. Cursoribus, vt moris est, pro die, & hora certis: quibus aduenientibus de RR.PP. DD. Coauditorum nostrorum consilio, & assensu tulimus, & promulgamus sententiam diffinitiuam
184 *tenoris infrascripti, videlicet: Christi nomine inuocato pro Tribunali seden.. & solum Deum præ oculis haben. per hanc nostram diffinitiuam sententiam, quam etiam de Coauditorum nostrorum consilio, pariterque & assensu in his scriptis ferimus in causa, & causis, quæ in prima coram Reuerendissimo D. Coccino Decano, & nunc coram nobis in secunda vertuntur instantia, inter Priorem, Canonicos, & Capitulum Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, & de Columna, seu, vt vulgo dicitur, de Pilari, Ciuitatis Cæsaraugustan. actores ex vna, & Decanum, Canonicos, & Capitulum S. Saluatoris eiusdem Ciuitatis reos conuentos, partibus ex altera, de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ S. Mariæ Maioris,*
185 *& de Pilari, rebusque aliis, &c. Dicimus, sententiamus, decernimus, declaramus, & diffinitiuè pronuntiamus, bene fuisse pronuntiatum, sententiatum, & diffinitum per D.R.D. Decanum ad fauorem DD. Prioris, Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ S. Mariæ Maioris de Pilari, maleque, & perperam fuisse appellatum, reclamatum, & prouocatum pro parte DD. Decani, Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ S. Saluatoris, & propterea dictam sententiam Reuerendissimi D. Decani confirmandam fore, & esse, prout illam confirmamus, & approbamus, & mandatum,*
186 *seu mandata quæcunque desuper necessaria, & opportuna decernen. fore, & esse prout decernimus, & relaxamus, & victos victoribus in expensis in causa legitimè factis condemnamus, quarum taxationem nobis; vel cui de iure in posterum reseruamus. Et ita dicimus, &c. Non solum præmissio, sed omni alio meliori modo, &c. ita pronuntiaui, Ego Benedictus Vbaldus Rotæ Auditor.* Hic finis hic scopus, vltra quem progredi vix datur.

187 Quia tandem de vnitate hæc Dissertatio est, placuit *ad vnum*, mihi fortissimum argumentum omnia fermè, quæ ad propositum dicta sunt, enucleatius examinanda reducere: quod forsan demonstratio quædam, non tam Logica, aut Metaphisica, quam moralis, politica, & iuridica erit. Sic ergo agam. Comperta veritas est,
188 quod Ecclesia S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ Cathedralis fuerit à tempore suæ primæ conditionis vsque ad annum 1117. aut 1118. quo Ecclesia S. Saluatoris suam Cathedralitatem accepit. Quid enim aliud apparitio Beatissimæ Virginis S. Iacobo Apostolo dum Cæsaraugustæ esset, facta; iussio de ea Ecclesia construenda, eiusdem Apostoli residentia, & Episcopatus in ipsa; munia Episcopalia ibi ab eo exercita; iugis quoque residentia Episcoporum in ea; sepultura post obitum; Synodus Cæsaraugustana in illa celebrata; Christianus cultus ibi retentus; concursus Orbis ab ipsam; & innumeri ipsique grauissimi auctores pro hac veritate adducti, quæ omnia in priori Dissertatione per totum caput primum, & secundum retuli, demonstrant? Tanta enim hęc fundamentorum congeries veritatem hanc traditionem Ecclesiasticam esse apertè confirmant. Idque valde corroborant, quæ in superioribus *c.1.* & retuli ex S.Rota coram Motmanno *Cæsaraugustana Cathedralitatis* de ann. 633. in *6. par. recent. dec.* 177 Si 189
autem traditio est, prout reuera est, quis audeat ipsi aduersari? Vt enim *can. scit sancta dist.* 12. dicitur: *Scit Sancta Romana Ecclesia, quod nihil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco, eo tempore consuetudines, si illis canonica non obstat auctoritas.* Et Canon illud eadem *dist.* vbi etiam *Illud breuiter te admonendum puto traditiones Ecclesiasticas, præsertim, quæ fidei non officiunt, ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt, nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti.* Et Canon *ridiculum* ibi: *Ridiculum est, & satis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, infringi patiamur.* Et etiam *cap. vtinam dist.* 76 vbi illud aureum D. Hieronymi, ac etiam *cap. certificari de sepult.* ex eodem D. Hieronymo: *Vnaquaque Prouincia in suo sensu abundet, secundum rationabilem consuetudinem Regionis.* Optimè quoque Stephanus PP. ad Episcopos 192 Africæ: *nihil innouetur, præter id quod traditum est; id enim proprium est Christianæ modestiæ non sua posteris tradere, sed à maioribus accepta seruare* Et Martinus de Aiala in lib. de traditionibus assert. 8. inquiens: *Traditiones particulares consuetudine fidelium obfirmatæ ad cultum Dei, & pietatem pertinentes, necessariò in Ecclesia, vbi vigent, retinendæ sunt.* 193 Maximè Rota illa coram Motmanno relata: vbi quod etiam ad traditiones particularium Ecclesiarum extenditur ea doctrina de auctoritate traditionum. 194 Accedit quoque quod pars aduersa nec illam negare possit, prout constat ex testimonio eiusdem Ecclesiæ S. Saluatoris, & statuto ipsius, quod retuli in priori Dissertatione *n.*232. ac testimonio Martini Garziæ eius Ecclesiæ Canonici, quod etiam retuli eo loco *pag.* 138. ac præsertim ex verbis Abbatis Carrillo eiusdem Ecclesiæ etiam Canonici, qui in historia S.Valerij anno 1616. typis mandata ingenuè fatetur *pag.4. & pag.*11. hanc Ecclesiam S.Marię de Pilari fuisse primam Ciuitatis ab Apostolo Iacobo fundatam, & eum esse primum Episcopum ipsius. 195 Testimonium autem partis, seu socij partis probare contra illam Doctores admittunt, specialiter Salic. in *l. quoniam liberi n.6 in fin. vers. sin autem socius. C. de testib.* Campegius *de testib. in* 4. *Fall.* Corrad. *in pract.* §. *de testibus rubr. persona testium, num.* 49. *verbo Socius fol.* 94 Menoch. *de arbitr. quæst. lib.* 2. *casu* 474. *num.*11. Mascard. *de probat. lib.* 3. *concl.* 1302. *num.* 4. & Farinacius *in prax. quæst.*60. *n.*396.

Extenditur autem hæc traditio etiam ad 196
tempus

190 (right margin, beside "dicitur: Scit Sancta..."); 191 (beside "sticas, præsertim...");

tempus captiuitatis, seu mansionis Sarracenorum in ea Ciuitate, provt constat ex adductis in prima Dissertatione, præsertim ex testimonio aliquoties repetito Zuritæ Historicorum
197 Iberiæ facile Principis *in Indicibus pag.* 13. sic dicentis: *Cæsaraugustæ satis constat, reliquis Sacris ædibus, siue sartis tectis, siue depopulatis* (sic enim legendum, non vero vt per errorem dicitur in priori Dissertatione *num.* 313. *siue sanctis tectis depopulatis*) *sanctum & religiosum Templum Diuæ Mariæ Virgini dicatum, quod vulgus, de Pilari, nuncupat, miseris illis temporibus sanctitatis, religionis, & consilij publici, tanquam sacram aram, & perfugij portum nostris fuisse. Vnde, & Elecæ, & Seniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, Ecclesiasticoque cætui, Sacrosancta ea Ædes, Sedem, ac domicilium præbuit, a que inde amplissimos, & maximos honores eius fani Antistibus semper habitos, & vetustis Tabulis, & memoria superiorum temporum pro certo firmare possumus.* Cui concinunt Abbas Carrillus *supra*
198 *pag.* 236. *&* 237. Prades *lib.* 2. *de venerat. Imagin. cap.* 5. §. 1. *pag.* 77. *&* 78. Murillus *in fundatione huius Ecclesiæ pag.* 253. modernus Cæsaraugustanus *in Comment. super hanc historiam à pag.* 238. & Ioannes Arruegus fortis propugnator contrariæ partis *in lib. de Cathedra Episcopali Cæsaraugustana pag.* 636. testimonium Zuritæ
199 exponens. Imo dato quod per aliquod tempus huius miseræ captiuitatis cessasset actualis assistentia Episcopali in ipsa Ecclesia, certum est non propterea Cathedralitatem illius cessasse; propter dicta, scilicet in priori Dissertatione
200 *num.* 119 quod scilicet Ecclesiæ iura non cessant; quod maxime procedit quando id contingit propter tyrannicam inuasionem infidelium, & *num.* 120. quia in ea semper Canonici, aut Presbyteri adfuerunt, ac *num.* 121. & 122. quia tunc erat Parochia totius Ciuitatis, & illi assistebat aliquis Episcopi Vicesgerens: ac denique quia vt nouissima Rota coram Domino Bichio, ait §. *nec obstat*, Mauris expulsis, *recuperauit antiquum statum libertatis iure quasi postliminij cap. prima actione* 16. *q.* 3. Bel'am. *num.* 9. & *cap.* 2. *de nou. op. nunc.* Innocent. *n.* 2. *vers. hoc autem certum est.*

201 Et quo præsupposito argumentum à me promissum sic procedit. Aut enim Cathedralitas huius Ecclesiæ, quæ ipsi à 12. fermè sæculis competebat, perseuerauit cum ipsa in posterum, sæculis posterioribus, vel fuit extincta, suppressa, & reuocata Si primum manus damus & habetur intentum huius capitis de vnitate Cathedralitatis Ecclesiæ S. Mariæ cum Ecclesia S. Saluatoris. Siquidem certum est duas Cathedralitates formaliter non posse dari in vna Ciuitate. Si verò secundum existimatur, validissimè
202 impugnari, quin & expugnari potest. Ex capite quidem possessionis, vsque ad id tempus retentæ; non solum propter adducta in priori Dissertatione toto *cap.* 3 *& seqq.* sed etiam, & singulariter ex natura ipsius possessionis, quæ veluti fœcundissima parens est plurium effectuum, qui possidentem, iuxta vulgare dicterium *bea-*
203 *tum* faciunt. Vnus est, quod qui possidet plus iuris in retinendo consequitur, quam actor in agendo. Speculator *in tit. de Emphitheusi q.* 66. *n* 83. Mandosius *in reg.* 33. *q.* 4. *num.* 2. cum aliis. Id igitur ad minus habeat pars nostra contra aduersam, vt supposita Cathedralitatis possessione vsque ad id tempus plus iuris habeat in retinendo, quam ipsa in agendo. Alius est, 204
quod eo ipso quod constat de possessione in huiusmodi iuribus Ecclesiæ præsumitur titulus & proprietas, quia sine illis possideri non possunt. Sic sæpius formauit S. Rota, maximè *dec.* 423. *num.* 2. *dec.* 595. *n.* 8. *& dec.* 802. *n.* 2. *&* 4. in *par.* 1. *recent.* Imola *Clement* 1. *vt lit. pend. n.* 10. Gonzalez *super Regul.* 8. *Cancell.* §. 3. *proœm. n.* 55.
Omissis autem pluribus aliis generalibus motiuis ad naturam possessionis attinentibus, idem quoque suadetur ex specialibus. Et primo, quia possessio præterita Cathedralitatis, quam non negat pars aduersa, efficaciter concludit præsentem; non solum propter deducta in prima Dissertatione *num.* 42. *&* 43. Sed adhuc specialius. Nam qui semel possedit, & hodie præsumitur possidere. Hæc enim est communis conclusio, vt habet Mascardus *de prob. volum.* 3. *concl.* 1196. *n.* 1. ex pluribus iuribus, & DD. Et quia possessio præsens præsumitur ex præterita, si ex Aduersarij confessione hæc constet. Pro quo est pulcher textus *in cap. præterea il.* 2. *de transact.* vbi si Monachi confiteantur se solum fuisse subditos, condemnantur tanquam de præsenti subditi. Ad quod etiam deseruit Glossa *in l. certum*, §. 1. *ff. de confess.* dicens, præsumi fundum hodie actoris esse, si reus confiteatur olim actoris fuisse. Alia Mascardus pro hoc motiua *sup. n.* 17. Quod vtiliter etiam ad intentum limitat *n.* 45. ad commodum possessoris, ex Bartholo, & aliis. Secundo, ex natura possessionis antiquæ. qualis est ista, ex ea enim præsumitur non solum contigisse, ex auctoritate Superioris, sed etiam titulus. Idem Mascardus *sup. concl.* 1323. *num. & seq.* Imo habere Iustitiam permanentem. Baldus *in c.* 1. §. *cum autem de controu.* Rolandus à Valle *cons.* 66. Mascardus *super conclus.* 1371. *à num.* 20. 205 206 207 208

Quæ omnia magis firmantur ex eo quod tetigi in alia Dissertatione *num.* 356 quod scilicet hæc antiqua Cathedralitas Ecclesiæ S. Mariæ sit inducta quodammodo ex Iure diuino. Primo quidem, quia ab Apostolo Christi Legato. Nam, vt probat Nicolaus Papa II. & refertur *Can. omnes dist.* 22. Christus fundauit Romanam Ecclesiã, quia illam fundauit Apostolus Petrus ipsius auctoritate: propterea enim dicit: *Illius certe priuilegio fungitur, cuius authoritate fulcitur.* 209 210

Vulgaria etiam Iura ostendunt, quod gesta à Papæ Legato, ipsi Papæ tribuuntur: Vnde illud axioma *nostra omnia facimus, quibus auctoritatem nostram* impartimur *l.* 1. §. *omnia C. de veter. iur.* 211

Quibus specialiter fauet id quod in Sacra Historia fundationis Ecclesiæ eiusdem S. Mariæ Cæsaraugustanæ afferenda capite septimo, eadem Sanctissima Virgo, quando Iacobo Apostolo apparuit, dixit, *Ecce Iacobe fili, locus signatus, meoque honori deputatus, in quo in mei memoriam tua industria mea Ecclesia construatur. Conspice quinimo Pilare hoc, in quo sedeo, nam filius meus magister tuus per manus Angelorum illud transmisit exalto.* Ex hoc autem conuincitur fuisse immutabilem, sicut & ipsum Ius diuinum immutabile est, nisi per ipsum Deum. 212 213

Et sanè cum pars contradicens nitatur probare Ecclesiam S. Saluatoris ab initio fuisse Cathedralem, eo quod nunc temporis Cathedralis sit; certè efficacius multo discurritur pro Ecclesia S. Mariæ, à contrario; scilicet à præteri- 214

to ad præsens: tum propter dicta: tum quia à primo ad vltimum validum est argumentum in Iure secundum Euerardum *in Topic. legalib. loco 67.* Andream Gramat. *in Dialectic. lega. lib. 2. loco 9* Ludouicum Rudolphinum *in Tract. de brach sæcular & Ecclesiast. num.* 55. Tum quia
215 à præsenti ad præteritum non valet tale argumentum, quando facies rerum est tempore mutabilis. Seraphin. *decis.* 1075. *num.* 7 Rota *decis.* 54. apud Farinacium *in 1. Collect. nouissim. alias par. 4. diuersorum.* Quod in casu præsenti contigisse sequens argumentum demonstrabit.
216 Quæro enim an toto tempore 12. ferme sæculorum, quod præcessit erectionem Ecclesiæ S. Saluatoris Cæsaraugustanæ in Cathedralem, fuit aliqua Cathedralis Ecclesia in ea Ciuitate; vel non: si hoc secundum placeat Dominis aduersariis; primo, valde derogant sibi ipsis, quia neothericam, ac modernam credunt esse Cæsaraugustanam Ecclesiam, & aliis multis Aragoniæ recentiorem, quæ maiorem vetustatem in Cathedralitate prætendere, & probare
217 possunt. Deinde valde quoque iniurij sunt toti Hispaniæ, quæ maxime gloriatur hac antiquitate Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, & inde probat Hispanicæ Ecclesiæ vetustatem contra alias exteras Regiones, & Regna. Authores, qui id referunt non affero, quia mei instituti res non est, & quia plures ipsius patronos, incidenter tamen, in priori Dissertatione retuli. Rem tamen palam esse omnibus Iberis credo, nec vllum tam præstrictè frontis futurum, qui
218 refragari audeat, aut queat, Igitur pro comperta re habita petam vlterius, quænam materialis Ecclesia quod Templum, quodue Sacellum, aut Oratorium Cæsaraugustæ fuit à tempore primæ Christianitatis in ea vrbe à beato Apostolo Iacobo institutæ vsque ad annum 1117 seu 1118. quo Ecclesia S. Saluatoris ad Cathedralitatis dignitatem erecta fuit. cui hæc prærogat-
219 tiua adaptari possit. Quia qualitas non potest stare sine subiecto *l. eius qui in Prouincia ff. si certum pet.* cum aliis multis DD. à Rota coram Ludouisio inter impressas ipsius decision. 381. *n.* 3. 4. & 5. congestis. Necesse autem esse hoc ab illis probari, non solum tota Metaphisica cla-
220 mat: sed etiam Iura ipsa, dum dicunt, *non entis nullæ sunt qualitates*; prout elicitur ex relata *l. eius qui in Prouincia, & l. 4. §. Condemnatum ff. de re iudicata l. 2. ff. de vsufructu* cum authoritate magna DD. Et *non entis, & non apparentis idem*
221 *est iudicium. L. duo sunt Titij ff. de testam. tut. l. in lege 77. ff. de contrahen. empt. l. cum lex §. itaque ff. de legat.* 1. Cum DD. quos congerit Barbosa *in Axiom. iur. axiom.* 162. *n* 1. & 2. vbi etiam
222 *n.* 3. quod digito tangit rem præsentem, quod non esse, & non posse probari paria sunt. Legant ergo Antigonistæ nostri, perlegant, ruminent, scrutentur, libros, monumenta, scripta, chroni-
223 ca, & historias, Iberiæ, Hispaniæ totius, & cuncti, si placet, Christiani Orbis; nullum reperient (vno, vel alio non satis clari nominis autore) scriptorem, qui asserere comperiatur, Ecclesiam aliquam, præter eam, quæ S. Mariæ Maioris de Pilari nuncupatur, hoc honore deco-
224 ratam fuisse. Quorsum iam aliud argumentum peteretur, cum istud peremptorium sit, vias omnes subter fugiendi præcludens?
225 At dicunt noui quidam Scriptores, suspicio, & præsumptio est tacite ab Scriptoribus annotata, Ecclesiam S. Saluatoris ab eo tempore Cæsaraugustæ extitisse, ac perinde illi Cathedralitatem hanc iure tribui posse. Sed hanc præsumptionem, suspicionemve, seu tacitam rei enun-
ciationem, nihil omnino aduersæ parti suffragij præstare, iura, & iuris Doctores testantur. 226
Primò dum dicunt, quod *præsumptio*, seu suspiciones *cessant in claris,* Anton. Monachus Florent. *decis.* 51. *num.* 49. Barbosa *supr. axiom.* 186. *n.* 5 Gonzales *sup.* 8. *reg. Cancellar. gloss.* 18. *n* 48.
& 49. Secundo, dum aiunt, quod *præsumptio* 227
cedit veritati, aut quod *veritas praualet præsumptioni, l. nuptura filio, ff. de iure dotium, l. fin. in princ. ff. quod metus causa, l. cum de indebito ff. de probat.* & DD. quam plures ab eodem Barbosa *sup. n.* 1. congesti. Tertio, cum inquiunt, quod
expressum facit silere tacitum, l. si fundum sub con- 228
dit. 81. *§. stichum ff. de legat.* 1. *l. cum ex filio, ff. de vulgari,* Castrensis *d. l. fundum n.* 1. Gonzales
supra gloss 15. §. 2. *n.* 62. Hæc porro omnia ad 229
intentum faciunt; cum eo tempore, de quo est sermo, extitisse Ecclesiam S. Mariæ, veritas sit *clara,* & expressa mille fundamentis in priori, &
posteriori hac Dissertatione cumulatis; extitisse 230
verò Ecclesiam S Saluatoris, nonnisi imaginatio quædam nulli veritatis apparentiæ fulcro innixa; dicente maximè Rota relata coram Mormanno, quod eo tempore quo à D. Iacobo extructa est Ecclesia, S. Mariæ, Christianis in vno, eodemque loco, vel Ciuitate, *neque amplas, neque plures Ecclesias habere permissum erat.*

Sed detur omnino gratis Dominus contra- 231
riis, etiam ab eo tempore infantis Ecclesiæ, & primæ Christianitatis in Cæsaraugustana vrbe innectæ primordiis, aliquod vestigium Ecclesiæ S. Saluatoris, vel rudera impolita imaginari posse. Certè tamen à Beato Iacobo extructam fuisse, in ea sedisse, Episcopalia munia ibi gessis-
se, non nisi somniando dici potest Tum 232
propter dicta ex S. Rota coram Mormano: tum etiam quia supposito mandato Dei Geni-
tricis ad S. Iacobum de ædificanda Ecclesia ei- 233
dem Virgini. Cathedralitas illi soli iure debita & affixa erat. Quorsum ergo alia effingenda? Præsertim, quod ante Ecclesiam S. Mariæ erectam fuisse nullus dicere ausus est Vbi autem contenditur de iure duarum Ecclesiarum pro prima, & antiquiori standum est. Glossa *in*
can. quicunque 16. quæst. 1. de religios. domibus 234
cap. 1. & facit textus *tex. can. Ecclesiæ antiquitus ead.* 16. *quæst.* 1. adiuncto titulo illius canonis, qui est. *Antiquiores Ecclesiæ nec decimis, nec vlla possessione priuentur.* ac Ambrosius de morales *lib.* 1. *cap.* 49. loquens de Ecclesia Toletana, & ad hoc intentum Morlanus in sua allegatione *n.* 38.

Si verò quis imaginetur, esto in primor- 235
diis Christianæ Ecclesiæ Templum S. Mariæ Cæsaraugustæ fuisset. nihilominus Maurorum nequitia, quo tempore illi vrbi dominabantur, euersum esse: præter plura alibi dicta, huic imaginationi opponitur vnus pro mille habitus
Zurita celeberrimus chronologus Aragonum 236
insigni illo suo alias repetito testimonio *in Indicibus fol* 13. *sub ann.* 889. dum de eo tempore loquitur: *Cæsaraugustæ satis constat reliquis sacris ædibus, siue sartis tectis, siue depopulatis, Sanctum, & religiosissimum Templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod vulgo de Pilari nuncupatur, miseris illis temporibus Sanctitatis, Religionis, & consilij*

filij publici, tanquam Sacram Aram, & perfugij portum nostris fuisse. Vndè, & Lecca, & Senniori, ac superioribus, posterioribusque Episcopis, & Ecclesiastico cætui Sacrosancta ea Aedes, Sedem, ac domicilium præbuit: atque inde amplissimos, & maximos honores eius Fani Antistibus semper habitos, & vetustis tabulis, & memoria superiorum temporum pro certo affirmare possumus. Quod Zuritæ testimonio magno pretio habetur à S. Rota in illla magistrali coram Coccino de anno 1630.

237 §. *quantum verò*, illud vocante *luculentum æque ac constans testimonium*, & in ipso, quantum attinet ad auctores, maxime fundante Cathedralitatem præfatæ Ecclesiæ. Quinimo §. *secundum adminiculum in fine*, ad intentum præsens, illud sic disserte corroborat; *Nec appareat tum temporis aliam in Ciuitate Cæsaraugustana Ecclesiam adfuisse: imo constet hanc solam sub diuturna Maurorum dominatione, reliquis sacris ædibus penitus excisis, atque depopulatis, veluti Sacram Aram, perfugij portum, Antistitumque Sedem fuisse seruatam: vt testatur Zurita in præcitato Indice rerum Aragonen. anno* 889. *pag.* 13.

238 Probet iam sancta Saluatoris Ecclesia, etiam hoc tempore Sarracenici dominij Cæsaraugustæ extitisse, vel vestigium aliquod ipsius, & testimonia hæc S. Rotæ, & Zuritæ corruent: alioquin ipsa non probante, vnica, & singularissima Cathedralitas Ecclesiæ sanctæ Mariæ sicut *Columna immobilis* & *Turris Dauidica* subsistere debet.

239 Si autem hæc non sufficiant pro firmanda eo æuo Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ Maioris, ac infirmanda pro Ecclesia S. Saluatoris, sufficiat saltem, quod Cathedralitatis effectus, ac vestigia, seu adminicula, in illa, non in ista, veluti Solis radij relucent. Sicut innumera, quæ in priori Dissertatione, & plura, quæ in hac posteriori congessi, manifestant. Etenim ab effectu ad causam valet argumentum, *l. non*

240 *codicillum, C. de testam. cap. ac si Clerici in princ. de iudic. cap. cum cessante de appellationib.* Euerad. *in Topicis legalibus loco* 77. Et præ cæteris sufficere poterunt *quamplurima, & infinita miracula* (sic loquitur Papa Calixtus III. in quadam Bulla 23. Septembr. 1456.) quæ in hac Ecclesia sanctæ Mariæ, Dei gratia, & eiusdem

241 Virginis intercessione patrata dicuntur. Vnum præcipuè stupendum, valde mirabile, quod 24. Martij 1640. contingit, & ab Ecclesia S. Saluatoris, quæ est pars aduersa in hac causa, ap-

242 probatum fuit 27. Aprilis 1641. Ex quo patet Beatissimæ Virginis *de Pilari* intercessione Ioannis Pelicierij crus totum cum pede ipso ante duos annos ab eo abscissum, in terra sepultum, ac iam prorsus, & omnino corruptum, veluti è postliminio ipsi restitutum fuisse, Orbe toto mirante de tam insigni, patentissimo, & euidentissimo miraculo. Cum enim vera miracula solum à Deo fieri possint, & veluti

243 sigilla, quibus Deus veritatem aliquam confirmat, prout ex Theologorum apice D. Thom. 3. *p. quæst.* 43. *ar.* 4. *in comp. & quodlib.* 2. *ar.* 6. *ad* 4. Scoto *q.* 2. *prolog.* §. *de octauo*, Bellarmino *tom.* 1. *lib.* 4. *de notis Eccles. c.* 14. & Toleto *annotat* 2. *in cap.* 3. *Ioann.* elicitur: cum hæc miracula,

244 maximè illud postremum, patentissimum, & indubitatum, attentis saltem circumstantiis, quæ in ipso, vt in ipso, vt audio, acciderunt, piè sane demonstrant, quod Domus illius sit *firmiter ædificata*, Dei voluntate, Dei Genitricis iussu, Angelicis manibus, & B. Iacobi Apostoli, in ea Episcopali iure sedentis ministerio; ac perindè verè Cathedralem; vt propterea *Officina miraculorum* sit, sicut & eadem Dei 245
Parens, quæ talis nuncupatur à Damascen. *orat.* 2. *de Natiuit. B. Mariæ Virg.* Idcirco eius sacræ Domus historiam, prout ex Ecclesia sanctæ Mariæ de Monserrate in Vrbe antiqua in tabula descripta habetur, capite septimo dabimus.

CAP. V.

Obiectis in contrarium occurritur.

Eiusdem scientiæ est (inquit Philosophus 4. 246
Metaph.) *opposita considerare.* Quia vt ipse *Rector.* 2. dixit, *iuxta se posita magis elucescunt.* Cum igitur *Dauidicæ Turris*, quibus ædificata est, *propugnacula*, & qui ex ea pendent pro sui tuitione *Clypei mille*, ac præterea *armatura fortium*, qua ineluctabiliter defenditur, elucidata maneant; tela quibus impugnari videtur, in medium adducere etiam oportet. Vt vel sic 247
coniici detur, id quod Os aureum Chrysostomi de Ecclesia dixit, *Impugnari potest; tela mittuntur, sed eius murus non perforatur; machinæ præparantur, sed Turris Dauidica non eliditur* Ecclesiæ S. Mariæ Cæsaraugustanæ Cathedralitati aptissimè accommodari. Ecclesiæ etenim proprietas est, quod *tunc viuat cum leditur, tunc* 248
intelligat cum arguitur; & tunc obtineat, cum superari intenditur.

Primum, quod prima facie, primoquem intuitu opponi potest contra deducta in præcedentibus, id est, quod asperum, & durum videtur asserere, duas Ecclesias omnino, & realiter diuersas, ac separatas, talem vnionem inter se habere posse, vt vnam Cathedralem Ecclesiam constituant. Vnum enim, & plura valde distinguuntur, & pluralitas non contentatur vno, *l. vbi numerus, ff. de testibus l. libertas* §. *vlt. ff. de manum. testam. l. inter illa*, §. *fin. ff. de verb. obligat. l. vlt. ad Trebell. cap. pluralis locutio* 40. *de regul. Iuris lib.* 6. Hæc tamen prima obiectio leuissima est, cum nihil familiarius in scientiis, artibus, negotiis, & rebus naturalibus, artificialibus, & politicis sit, quam quod ea quæ sunt in vno ordine, seu genere diuersa, in alio sint vnita, seu vna. Sic omnia mūdi entia, vnum Orbem constituunt; Deus ipse, qui est mundus maximus, est trinus in personis, ac vnus quoad essens iam; Christus duplex in natura, vnus quoad suppositum. Omitto infinita alia omnibus obuia in quocunque ordine, genere, classe seu serie rerum, quibus obruere possum oppositionem istam. 249 251

Secundum obiectum à quodam grauissimo 252
viro propositum, & magni ponderis visum, illud fuit, quod post erectionem Ecclesiæ S. Saluatoris in Cathedralem, non manserunt in Ecclesia S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ, ea quæ ad veram Cathedralem Ecclesiam necessaria sunt, Capitulum videlicet Canonici, &c. Sed illud eliditur ex inspectione, & repertione eorum, quæ in priori, & hac posteriori Dissertatione deducta sunt. Ex priori namque con- 253
stat ex *num.* 196. Ecclesiam sanctæ Mariæ post erectio

254 erectionem Ecclesiæ sancti Saluatoris in Cathedralem, conseruasse stemmata, & inscriptionem Sedis Cathedralis. Et *num.* 198. in ea resedisse Petrum de Librana, Garziam de Guerra, & Bernardum secundum Episcopos. Ac ex *num.* 199. 201. 202. *&* 203. ab exteris quoque
256 vocatam fuisse *Sedem*, & Ecclesiam *maiorem*, & fieri ibi mentionem de Canonicis ipsius. Insuper ex *num.* 204. 205 *& seqq.* prætendisse, & obtinuisse præeminentias Cathedralis Eccle-
257 siæ. Insuper ex *num.* 212. *& seqq.* illas fuisse con-
258 firmatas à Sanctio de Ahones Cæsaraugustano
259 Antistite. Ac ex *num* 227 *cum seqq* sub Dalmatio Archiepiscopo initam fuisse Concordiam, per quam plura Cathedralitatis antiquæ adhuc etiam perseuerantis non tam signa, aut vestigia, quam proprietates illi assignentur. Omit-
260 to quæ *à num.* 233. scripsi de Concordiis, Sententiis, Sacræ Rotæ decisionibus ad propositum. Ex posteriori autem hac Dissertatione, si caput tertium, & quartum, præcedentia le-
261 gantur, adeo neruose euincitur, id quod peti-
262 tur, vt obiectio ista omnino euanescat. Quo modo autem dicatur manere in dicta Ecclesia idem Episcopus, qui antea erat, etiam liquet ex dictis in priori, & hac posteriori Dissertatione, ac magis patebit infra ad quintum obiectum.

263 Obiectum autem tertium ex tradita doctrina consurgit; ex eo formatum, quod si in Ecclesia S. Mariæ Capitulum, Canonia, & Canonici destincta manserunt post erectionem Ecclesiæ sancti Saluatoris in Cathedralem, profecto corruere videtur totum fundamentum nostræ Dissertationis, scilicet asserta vnio harum
264 Ecclesiarum. Cum enim aliqua aliis vniuntur omnia sua iura censentur cessasse, ac illis, qui-
265 bus vniuntur, incorporata, & adquisita, cap. *quia Monasterium de Religiosis Domibus*, vbi loquens Pontifex de Monasterio alteri Monasterio vnito, ait: *Quia Monasterium, quod in fundo Martiano positum est, hostilitate faciente, dicitur desolatum, illud tuo Monasterio, cum omnibus rebus suis, vel quæ ei competunt actionibus perspeximus vniendum.* Gregorius Lopez *leg.* 7. *verbo de termino*, *tit.* 20. *par.* 3. Barbosa *in Collectan. DD. ad d cap. num.* 2. Gonzalez *sub Reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. *num.* 27. *&* *cap. recolentes de*
266 *stat. Monach.* vbi Pontifex loquens de Monasteriis vnitis aliis Monasteriis dicit: *Domus illæ, quæ de aliis institutionibus ad vestrum Ordinem se transtulerint, vestris omnino se satagant vsibus conformare, & relictis possessionibus, vel etiam commutatis, quas Institutio vestra non recipit, sic se in omnibus Religioni vestræ coaptent, vt quemadmodum gaudent se in societatem Ordinis, & habitus identitatem assumptas, sic etiam in paupertate sæcularium rerum esse latentur vestris institutionibus conformatas.* Id quoque constat, quia si
267 vniatur aliquod Castrum alicui Ciuitati, vel si villa vniatur Castro, ex eo tempore, Castrum, & villa vnita regulantur secundum regulas eius Ciuitatis, aut Castri, cui vniuntur; & eisdem legibus, & priuilegiis sunt gubernanda, & amittunt proprias regulas, & priuilegia, vt docuit Bart. *in l. si conuenerit*, *§. si nuda sub num.* 2. *vers. breuiter*, *& num.* 3. *ff. de pignorat. actione*, & alij plures citati per eius additionatorem. *arg. tex. in l. peculium in princ. ff. de leg.* 2. *& l. grege ff. de leg.* 1. Felinus *in cap. translato. num.* 6. 7. *&* 8. *de Constitutionibus*, Gonza- 268
les *supr. num.* 34. *&* 35. Hinc Beneficium vnitum dicitur conuerti in naturam eius, cui fuit vnitum, & accrescere illi. *argum. l. si ex toto in principio, ff. de legat.* 1. & *in l. inter socerum §. cum inter, de pactis dotalib. l. si in rem §. Item si quæcunque*, & ibi notat Bald *ff. de rei. vin. c. super eo de preben. in* 6. Palat. Rubeus *in rubr. c. per vestras §.* 62 *num.* 16. *de donat. inter vir. & vxorem.* Ac, 269
quod magis est, Beneficium post vnionem dicitur prædium illis, cui fuit vnitum. Gambarus *in tract. de offic. & potest. legati lib* 5. *de potestate leg. in vniendo num.* 139 Caputaquen. *decis.* 349 *num.* 2. *&* 3.

Cæterum hæc leuia sunt, quia solum pro- 270
bant de vnione solum accessoriè, & per modum subiectionis, de qua est sermo in illis *cap. quia Monasterium*, & *recolentes*, & apud DD relatos. At verò nostra, de qua in præsenti est sermo. vnio, facta est æque *principaliter*, *& non accessoriè*, & cum reseruatione propriorum iurium, priui- 271
legiorum, exemptionum, &c. prout dixi in priori Dissertatione *num.* 361. *& seqq.* & de vnione Aretinarum Ecclesiarum dixit Rota, *Aretina vnionis* coram D. Verospio octaua Martij 1652. in superioribus relata. Addens etiam ad intentum, quo per vnionem factam æque 272
principaliter vt *vtraque Ecclesia pro vnica Cathedrali constituitur, vnicoque Collegio, quoad negotia tantummodo communia; quo vero ad particularia vnicuique Capitulo reseruantur specialiter*: quæ aureis litteris annotanda sunt. quia directè tangunt totum negotium huius Dissertationis, & factum ipsius enunciant. Idque tenent commu- 273
niter DD loquentes de vnione Beneficiorum, quæ est æquè principaliter. Specialiter Petrus Rebuffus, & Gambarus, quos affert, & sequitur Gonzales Glos. 5. §. 7. n. 55. dicens, quod *quando beneficium est vnitum alteri beneficio æquè principaliter, & iura vtriusque Beneficij salua permanent, licet ad inuicem communicentur.* Et generaliter loquendo de vnionibus Ecclesiarum, Coruinus *in suo Iure Canonico lib.* 1. *tit.* 23. di- 274
cens, *Ecclesia principaliter vnita, non tantum pristinam naturam, priuilegia, consuetudines, & iura retinet, sed altera alterius priuilegia mancisscitur.* Et de duabus Diœcesibus in vicem vnitis æquè principaliter, quod iura cuiuslibet integra remaneant, scripsit Mandosius *cons.* 27. *per totum.* Ex antiquioribus etiam DD Bar. *in l. si conuenerit. § si nuda, num.* 3 *ff. de pignoratitia* 275
actione dicit, quod si duo castra, vel Prouinciæ vniantur, non accessoriè, sed ad inuicem, quod quælibet illarum conseruauit iura, & priuilegia sua, & propriis legibus antiquis gubernabitur: & adducit exemplum de comitatu Tholosæ, qui fuit datus Regi Franciæ, ita quod est Rex, & Comes, quia debet regi dictus Comitatus secundum leges, & consuetudines suas: & allegat adhoc Bart. Glossam *in cap.* 1 *ne Sede vacante*, *& l. si quando Ducia. o* 36. *C. de appellationib.* Sic etiam constat in Regnis potentiss. Monarchiæ Hispaniarum Philippi IV. 276
qui quamuis habeant vnum Regem, ac Principem, tamen iura vtriusque Regni salua permanent, & secundum suas leges, statuta & consuetudines gubernantur, vt prius. Acevedus *in Rubric tit.* 12. *num.* 15. *lib.* 6 *recopilat. supr. num.* 112. Vnionem porro, quæ est inter 277
Ecclesias Cæsaraugustanas æquè principaliter accipien

accipiendam esse, ac per consequens non tangere illas, quæ in hoc obiecto adductæ sunt, non solum conuincitur ex superius adductis sed etiam quia Ecclesiæ ampliatio intelligitur facta remanentibus iisdem prærogatiuis, vt dixit Rota coram Gypsio 28. Iunij 1589. & confirmatum 29. Martij 1610. *dec.* 463. *num.* 1.
278 coram Ludouisio. Hæc enim vnio facta fuit per modum extensionis, & communicationis, vt dixi in alia Dissertatione *num.* 189. & *seqq.*

279 Quartum obiectum desumi potest ex eo, quod Sede Cæsaraugustana vacante aliqui actus iurisdictionis exerceantur à solis Canonicis sancti Saluatoris; ex quo videtur inferri, non esse inter has Ecclesias vnitatem Cathedralitatis; eò quod iurisdictionalia ad Capitulum tantum Ecclesiæ Cathedralis, Sede Episcopali vacante, transeant, *cap. cum olim de maior. & obed. cap. vnic. eodem tit. in* 6. Gloss. *in Clem.* 1. *§. propter quod, verbo capere de hæretic.* Zabarella *ibidem num.* 11. Vital. *num.* 46. Fede-
280 ricus Senens. *consil.* 16. *num.* 2. Respondetur tamen, nullum actum iurisdictionis spectantem ad Cathedralitatem Ecclesiæ exerceri posse à Canonicis S. Saluatoris, qui de iure etiam exerceri non possit à Canonicis S. Mariæ. Hoc enim efficaciter conuincitur ex accumulatis copiosè superius pro vnitate Cathedralitatis, quæ est
281 inter has Ecclesias. Præsertim, quia, vt dictum est, non solum est ea vnitas in Cathedralitate, sed in Capitulo *formaliter*, vt Capitulo Ca-
282 thedralis Ecclesiæ. Idque confirmat, quod cum Cathedralitas Ecclesiæ S. Saluatoris sit illi ab Ecclesia S. Mariæ communicata, prout ex adductis in præcedentibus apparet, sine dubio necesse est dicere, quod iurisdictio dictæ Cathedralitati competens intelligatur *cumulatiuè*, non *priuatiuè*; ac per consequens cum facultate exercendi eosdem actus iurisdictionis. Maximè quia de natura iurisdictionis est, quod
283 censeatur *cumulatiuè*, non *priuatiuè* concessa. Aretin. *cons.* 102. *num.* 1. Baldus *in l. vnic. §. vbi autem num.* 6. *de caduc. tollend.* Ias. *in l. quod in rerum* 24. §. *si quis potest num.* 8. *ff. de legat.* 1. cum multis aliis, quos affert, & sequitur Gonzalez *in Regul.* 8. *Cancell.* §. 2. *proœmial. num.* 20. & nouiter Pax Iordanus *volum.* 3. *elucubr. lib.* 13.
284 *tit.* 2. *num.* 36. Quod adeo verum est, vt etiam si concessio iurisdictionis habeat dictionem taxatiuam, adhuc iurisdictio, & potestas concedentis non remanet restricta, nec limitata. *l. Viros spectabiles, C. de diuers. offic. lib.* 12. Gonzalez *supr. num.* 27. Plura etiam ad intentum *num.* 22. & *seqq.*

285 Imo quod non possit talis iurisdictionis potestas per præfatos actus præscribi etiam posita possessione, habent Goffredus, quem sequitur Ioannes Andreas *in Apostilla ad glos. fin. in cap. quia indicante de præscript.* & Iordanus *supra lib.*
286 14. *tit.* 24. *num.* 188. Et ratio est quia actus aliqui non habent hanc vim præscribendi contra possessionem Tertij, nisi fiant cum animo illum spoliandi. Abbas 1. *par. concl. cons.* 54. *num.* 3. *in fin.* loquendo de Patronis respectu aliorum Patronorum in ordine ad præsentandum, & dicens non fieri præiudicium illis, *nec circa proprietatem, nec circa possessionem*, Rota coram Manzanedo 2. *par. recent. decis.* 640. *num.* 4. & alia in superioribus relata coram Guisilerio Aretina *vnionis* 1. Aprilis 1647. Non adfuisse autem 287
talem animum colligitur, tum ex eo quod non obstante hac singularitate actuum pro tempore Sedis vacantis, Ecclesia, & Canonici sancti Saluatoris concordarunt & concurrerunt cum Ecclesia sanctæ Mariæ, non solum ad plures actus Cathedralitatis, sed etiam superioritatis: vt patet ex Concordiis arbitrariis, de quibus in superioribus actum. Huiusmodi autem concursum aperte arguere non adesse animum immutandi vnitatem Cathedralitatis, expresse habet 288
dicta Rota coram Guisiletio. Tum etiam quia iure non præsumitur talis animus. Rota coram 289
Peña Senensis *iuris Patronatus* 9. Ianuarij 1598
Et meritò sanè, quia sumus in claris, Cathe- 290
dralitate videlicet Ecclesiæ sanctæ Mariæ, quæ est clarissima, in quibus, iuxta dicta etiam supra cessat præsumptio. Antonius Monach. Florentin. *decis.* 51. *num.* 49. Barbos. *in Axiomat. iur. axiom.* 186. *num.* 5. Gonzales *super Reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 18. *num.* 49. ex pluribus, quæ congerit. Et quia delictum in dubio non præsu- 291
mitur, in piis, probis, & timoratis. *l. merito ff. pro socio l. prætor §. docere ff. de vi bonorum rapt. cap. estote de reg. iur.* Iniusta autem spoliatio alicuius 292
Ecclesiæ delictum, & iniustitia absque dubio est. Quia *quisquis cuilibet Ecclesiæ suum ius detrahit, iniustitiam facit*, ex *cap.* 1. *dist.* 12. Iordanus *to.* 3. *tit.* 2. *de iurisdict. n.* 32. referens se ad *lib.* 10. *tit.* 13. *à num.* 139.

Nec etiam posset ad hoc iuuare consuetudo, 293
quæ potius esset corruptela, & abusus; cum iurisdictionis potestas sit omnino inpræscriptibilis, prout in simili casu de Cathedralitate duarum Ecclesiarum Vercellensium dixit Eminentissimus Otthobonus in causa Vercellensi *Vnitatis Capituli* in præcedentibus relata. Faciunt Hostien. *in cap.* 1. *sub num.* 2. *vers. verum si subtiliter attendas*, & ibi Io. Andreas *num.* 3. *de maior. & obed.* Abbas *cons.* 21. *num.* 4. *p.* 1. Ruin. *cons.* 155. *num.* 11. & *seqq. lib.* 4. Tob. Non. *cons.* 72. *n.* 24. Menoch. *cons.* 126. *n.* 31. & *seqq.* Ferro Manrique *de præced. quæst.* 18. *n.* 11. Gregor. *decis.* 116. *num.* 5. & 6. & Adent. ad eundem *decis.* 124. *sub num.* 4.

Quare dicendum necessario est, quod si ali- 294
qui actus iurisdictionis competunt tempore Sedis vacantis Canonicis Ecclesiæ S. Saluatoris, ij etiam fieri censendi sunt à Canonicis sanctæ Mariæ tanquam per consocios; ac proinde non potuisse immutare qualitatem vnionis effectuatæ per actus simultaneos factos à Capitulo vtriusque Ecclesiæ; prout determinauit Rota coram Guisilerio de anno 1647. quam retuli *supra.* Verba Rotæ ad intentum accommodatissima sunt hæc: *Nec facit, quod dentur actus fa-* 295
cti à solis Canonicis Cathedralis, importantibus Cathedralitatem, quia semper verum est dicere supradictos actus non potuisse mutare qualitatem vnionis effectuatæ per actus simultaneos factos à Capitulo vtriusque Ecclesiæ, & dum non probatur animus Canonicorum Cathedralis inducendi nouam obseruantiam in præiudicium Collegiatæ, per tales actus, tanquam per consocios factos, censetur præseruatum ius Collegiatæ. Facit etiam apposite alia 296
Rota coram Manzanedo 2. *par. recent. decis.* 640. *num.* 4. & alia coram Illustriss. Zarate in Palentina *Decimarum* pro hoc anno 1655. §. *Possessio autem.* Vlterius adiungitur, quod cum, vt sæpe dixi, talis iurisdictio Cathedralitatis concessa sit

297 sit solum *cumulatiuè* Ecclesiæ sancti Saluatoris ab Ecclesia sanctæ Mariæ, tantum abest, quod actus iurisdictionales tempore Sedis vacantis ab Ecclesia sancti Saluatoris effecti præiudicent Ecclesiæ sanctæ Mariæ, vt potius iuuent ad conseruationem iurium ipsius: eo quod facti sint à maiore parte Canonicorum, quæ residet in Ecclesia S. Saluatoris, in qua maiori parte, veluti in Capite repræsentatur alia pars Canonicorum, quæ residet in Ecclesia S. Mariæ, quæ est minor. Rota coram D. Verospio Gerundensi *Administrationis in 5. par. recent. tom. 1. decis. 252. n. 7. & 9.* Et illa iam relata coram Illustriss. Zarate Palentina *Decimarum*. Lother. *de re benefic. lib. 1. q. 14. num. 86.*

298 Vnde consequenter diuersitas ista solum est materialis, & quo ad actuum exercitium, quia semper manet, vnum, & idem ius Cathedralitatis in Ecclesia S. Mariæ, quia est indiuiduum. Gonzalez *supra Gloss. 45. §. 1. num. 6.* ex aliis multis. Et ex tacito consensu Ecclesiæ sanctæ Mariæ à qua emanauit Cathedralitas Ecclesiæ S. Saluatoris. Quemadmodum in Clement. II. *de Iure patronatus* permittitur, quod Patroni
299 possint inter se libere conuenire de Rectore alternis vicibus præsentando, esto quod id competeret de iure omnibus Patronis simul, vt notant ibi communiter DD. Et ex consuetudine,
300 vel statuto possunt Canonici singulares per alternas vices prouidere Beneficia vacantia, quæ alias à toto Capit. prouideri debebant. Ita enim, vt audio, de facto contingit in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe. Et colligitur ex *cap. fin. de præbend. in 6.* Glossa *ibi: verbo statuto,* Geminiano *num. 7.* Francho *num. 3.* Maximeque iuuant tradita per Boerium *decis. 5. num. 2.* & per totam. Lambertinum post alios *de Iure patronatus lib. 1. par. 2. q. 2. principali, art. 36. num. 6. & seq.* & per Couarr. *in pract. quæstionib. c. 4. n. 1.*
301 Cæsarem de Grassis *dec. 3 de sent. & re iud.* Vbi concludunt, quòd ratione euitandæ discordiæ, & maioris commoditatis, sit diuidendus vsus communis iurisdictionis per menses, vel quadrimestres, seu annos. Hæc cum aliis Gonzalez *supra Gloss. 45 §. 1. num. 58. & seqq.* quæ applicata oppositioni factæ, ipsam omnino eneruant.

302 Quibus addendum, vel ad maiorem cautelam, quod etsi admitteretur plures actus iurisdictionis annexæ Cathedralitati competere *priuatiuè* Ecclesiæ sancti Saluatoris, adhuc nihil fieri contra Ecclesiam sanctæ Mariæ. Eo quod illos obruit congeries quamplurium aliorum
303 actuum Cathedralitatis, quibus prout est apertissimum ex deductis in superioribus, maximè *cap. præcedenti*, vtitur ea Ecclesia sanctæ Ma-
304 riæ. Inter quos iure recensentur accessus Ecclesiæ S. Saluatoris ad Ecclesiam sanctæ Mariæ certis diebus solemnibus, ad processiones, &c. & quod Cœmeterium vtrique Ecclesiæ commune est priuatiuè in eadem Ecclesia sanctæ Mariæ: & alij quos Rota magistralis de anno 1630. coram Coccino notat §. *quintum subministrant.* Ac maximè quod hoc loco ait S. Rota,
305 *Cum tamen ad effectum retinendi, ac continuandi ius antiquæ Cathedralitatis, vnicus etiam actus censeatur sufficere.* Adden. *ad decis. 557.* Gregorij *num. 10.* Quia prout restatur Rotam coram Peña, relata *in præcedentib.* in simili causa *vnitatis Cathedralitatis, & Capituli* Ecclesiarum Vercellensium, *Quando causa vtentis est vni-* 306
uersalis, tunc per vnicum actum particularem adquiritur vniuersa in possessio, quoad alia: & ratio *est, quia magis attenditur causa actus, quam ipsius actus exercitium*, Baldus *in repetit. l. 1. num. 24. C. de emancipat. lib.* Oltradus *cons. 312. circ. fin. num. 2.* Felinus *in cap. auditis num. 19. de præscript.* & fuit etiam decisum in vna Toletana *Annatarum*, 16. Februarij 1581. coram Cantuccino, & iterum in vna Tridentina *Prioratus* 17. Nouemb. 1598. coram Orano: & quia ad præscriptionem requiritur, quod nihil vnquam *actum,* 307
visum, vel auditum sit in contrarium. Rota relata coram Illustriss. Zarate ex Rota in Salisburgens. *Iurisdictionis* 1. Iulij 1643. & 22. Maij 1645. coram D. Tarraconensi confirmata 6. Iunij 1653. coram Illustriss. Verospio, & in Beneuentana iurisdictionis 13. Maij 1652. coram eod. Illustriss. Zarate.

Obiectum quintum quo pars contradicens 308
vulgari Populo suadere nititur Ecclesiam S. Mariæ, prorsus, & omnino Cathedralitate orbatam esse, deducit ex eo quod Episcopo careat; quia videlicet ipse est, qui Cathedralem Ecclesiam constituit, sicut Parochialem Parochus: prout vulgata iura, & DD. volumina in propatulo ostendunt. Sed hic interpellandus lector, vt ea quæ in Dissertatione prima *à num. 431.* la- 309
tè dixi, æquo animo, & attentius legat. Ex eis enim clarè patet contrarium; eo quod Episcopus Cæsaraugustanus, Episcopus sit Ecclesiæ S. Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ, sicut Ecclesiæ S. Saluatoris. Quemadmodum, iuxta adducta, 310
& probata *toto cap. 3.* huius Dissertationis, Episcopus Vercellens. Episcopus est Ecclesiæ S. Mariæ Maioris Vercellensis, sicut Ecclesiæ S. Eusebij eiusdem Ciuitatis. Et Episcopus Aretinus, Episcopus est Ecclesiæ S. Mariæ *de Plebe*, sicut & Ecclesiæ S. Petri eiusdem Ciuitatis. Ac quemadmodum Ecclesia Montis Gargani, prætendit esse sub Episcopo Sypontino, sicut Ecclesia eiusdem Sypontinæ Ciuitatis. Quod etiam est 311
valdè conforme Iuri communi; ex quo habetur, quod Ecclesia, quæ semel habuit Episcopum, habeat semper ius ad illum habendum, *cap. licet. 16. q. 3.* Gloss. fin. *in ca. felix 6. q. 1.* Ferrachin. *de Episc. lib. p. 3. n. 37.* Iordanus *tom. 1. prælud. 9. num. 4.*

Sed hic occurrit alia obiectio, quam acriter, 312
& ennixè pars aduersa inculcat. Quod videlicet Ecclesia S. Mariæ sit, & dicatur omnimode exempta à iurisdictione Episcopi, prout constat ex Bulla Clem. VII. de anno 1529. confirmata à Sixto V. in alia de anno 1590. Repugnantia enim inuolui videtur in terminis, dicendo, quod aliqua Ecclesia sit exempta à iurisdictione Episcopi, & simul sit Cathedralis, etenim Cathedralis Ecclesia est propria Sedes Episcopi, illique subiecta, vt cunctis pro comper- 313
to manet. Et loquendo de Cathedralibus Regularibus id probat ex iuribus, & DD. Barbosa *de Canonicis & dignitatib. cap. 1 num. 12.* Veruntamen arduum non est oppositionem istam elidere. Primo namque vnico, & simplici 314
verbo dici potest, quod licet Eccles. Cathedralis de iure communi subdita sit Episcopo, posita tamen Papæ exemptione, ab hoc iugo liberatur. Felinus *in cap. cum inter. de sent. & re iud.* Puteus *dec. 114 lib. 3.* in nouiss. Rota in vna Meleuitana coram Prospero apud eumdem Puteum;

Puteum; Loterius *de re beneficiar. lib. 1. q. 23. n. 31.* referens etiam Parisium *lib. 3. quæst. 11. n. 44.*
315 Quidni ergo Ecclesia S. Mariæ & si Cathedralis sit, exemptionem tamen ab Episcopo habeat ex Papæ priuilegio? Dico secundo, quod
316 licet Ecclesia Cathedralis, quatenus Cathedralis est importet præfatam subiectionem ad Episcopum; quatenus verò Collegialis, aut Regularis est, aliis potest subesse, Abbati scilicet, vel Priori; & ita exemptionem ab Episcopo ha-
317 bere. Sic enim constat plures Cathedrales in Anglia existere, ait Hostiensis *in cap. causam, quæ in princip. de iudic.* & in Sicilia duas, Panormitanam, & Montis Regalis, ait Abbas *ibid. n. 8.* vtrumque referens Barbos. *de Canonicis, & dignitatib. c. 1. n. 11.* Quæ quidem Ecclesiæ, vt Cathedrales Episcopis subiacent, vt Collegiales verò, seu Regulares suis Prælatis, Abbatibus, Prioribus, &c. Prout specialiter de Ecclesia Montis Regalis in Sicilia, habetur ex pluribus, replicatisque S. Rotæ decisionibus coram Coccino in impressis ipsius, sub hoc titulo *Montis Regalis* iurisdictionis, præsertim vna de anno
318 1604. *decis. 157.* Ergo idem dicatur de Ecclesia S. Mariæ Maioris, quæ omnes hos respectus, ob sui magnam excellentiam, includit. Non esse autem inconueniens, quod Ecclesia Cathedralis Regularis sit etiam Collegiata, etiam stando in Iure communi, habent Hostiensis *in cap. nobis num. 2. col. 2. de iure patronat.* Abas *n. 8.* Bisignetus *decis. 13. num. 3. de præbend.* Tertio dico,
319 quod Ecclesia de Pilari, etsi excludat subiectionem ad Episcopum, quoad legem *iurisdictionis*, non tamen à iure Ordinis, illis scilicet, quæ ad potestatem Ordinis spectant, scilicet receptionem, Ordinum, benedictionem Chrismatis, & Olei Sancti, Consecrationem Altarium & similia. Quarto addo, quod etiam in iis, quæ
320 pertinent ad iurisdictionem, non sic debet dici Ecclesia S. Mariæ exempta à iurisdictione Episcopi, vt talis iurisdictio sit omnino extincta, seu auulsa per exemptionem, sed solum impedimenta, quoad exercitium, itavt in habitu retineatur, vt rectè Lotterius *de re beneficia-*
321 *ria lib. 1. q. 24. n. 107.* Nec etiam exempta quoad locum, quia locus exemptus consistens in aliqua Diœcesi dicitur de Diœcesi, *cap. cum Episcopus de offic. Ordin. in 6.* DD. ibidem, quorum plures congerit Gonzales *sup. Regul. 8. Cancellar. gloss. 43. à num. 187.* Multo minus quoad po-
322 pulum; quia circa illum etiam manet in Episcopo actualis iurisdictio. Lorterius *supra num. 118.* Rota coram Vbaldo in Teatina *Iurisdictionis* 24. Martij 1925. Et patet in Bullis exemptionis Ecclesiæ S. Mariæ, vbi conseruatur huiusmodi iurisdictio pro Episcopo. Vndè propterea semper respectu populi Episcopus dicitur Ordinarius. Loterius *dicto num. 107.* Ad-
323 dendum est, adhuc posita ista exemptione Ecclesiæ S. Mariæ posse Episcopum Cæsaraugustanum in ea residere, & suam Sedem figere. Cum enim sit verè Cathedralis ipsius, est etiam propria ipsius Sedes, & ita potest in illa sedere, quando sibi placuerit. An verò id expediat fa-
324 cere, ipse, & alij viderint. Poterit etiam in ea pro Tribunali sedere, & causas iudicare. Quia esto, id solum concedatur Episcopo pro loco non exempto in *d. cap. cum Episcopus,* intelligi tamen debet de loco non exempto, qui etiam aliàs non sit Cathedra ipsius. Si enim est ipsius Cathedra, implicatorium est, quod non possit in illo sedere. Similiter poterit in eadem Ecclesia S. Mariæ habere, seu celebrare Synodos, aut Concilia, prout Dissertatione priori *num. 74.* dixi contigisse quarto Sæculo in Synodo Catholicorum pro damnatione hæresis Priscilianistarum, testibus Marco Maximo, & Luitprando, ac maximè Iuliano Perez dicente, vt 325
ibi retuli: *Nam vbinam commodius debuissent Episcopi Hispani conuenire, quam in Templo, quod totius pietatis, & Religionis, non solum in Hispania, sed in omnibus Occidentis partibus fons, & origo fuit.* Simplici quoque verbo dicatur, pos- 326
se Antistitem Cæsaraugustanum in ea Ecclesia S. Mariæ facere, seu celebrare actus omnes ad Cathedralitatem spectantes, qui non repugnent eiusdem Ecclesiæ priuilegiis. Maneat igi- 327
tur ex dictis conclusum, quod non obstante exemptione qua gaudet Ecclesia S. Mariæ, possit nihilominus in aliis quadantenus esse sub iurisdictione Episcopi, veluti sub Capite, & Sponso, & ita esse Cathedra ipsius, sicut, & Ecclesia S. Saluatoris.

Vrget etiam valde pars aduersa plures ti- 328
tulos, variaque cognomina, epitheta, encomia &c. à multis, etiam Principibus magnis, concessa Ecclesiæ S. Saluatoris, quasi illa præiudicium aliquod Cathedralitati Ecclesiæ S. Mariæ afferre possint. Sed nullum omnino afferant. Nam præterdicta in priori Dissertatione 329
num. 419. hoc dilemmate lis soluitur. Vel enim huiusmodi tituli, nomina, encomia &c. afficiunt Ecclesiam S. Saluatoris, quatenus Cathedralis est, vel quatenus est quædam Ecclesia particularis, etsi alias Illustrissima, & Grauissima. Quæ sunt prioris generis, etsi iuuent ad Excellentiam & prærogatiuam illius, nihil tamen conducunt ad denotandam aliquam præexcellentiam super Ecclesiam S. Mariæ, eo quod illa Communia sunt vtrique, sicut communis est vnitas in Cathedralitate: quæ enim communia sunt, non sunt propria; iuxta vulga- 330
re illud iuris axioma, *commune quod est, meum non est, ex l. nemo ex sociis ff. ex pro socio.* Rebuffus *ad l. littus est. 96. ff. de verbor. significat.* Valascus *cons. 64. num. 12.* Et quia illud quod est Com- 331
mune mei, & alterius, non est proprie meum. Gonzales *sup. regul. 8. Cancell. glos. 45. n. 30.* post alios. Et quia dictum est sæpe, vnio harum 332
Ecclesiarum facta est æquè principaliter, quo casu Communicant se adinuicem sua priuilegia & exemptionis, iuxta dicta superius. Eo quoque quia quando duo concurrunt in re cõmuni priuilegium vnius suffragatur alteri, vt optimè Gonzales *supra gloss. 24. à n. 52. vsque* 333
ad 55. inclusiè. Qui principaliter fundatur in *l. si Communem fundum 10. ff. quemadmodum admittuntur,* ibi, *si Communem fundum, ego & pupillus haberem, licet vterque non vteretur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo.* Hæc igitur epithera, & encomia Ecclesiæ S. Saluatoris tributa, 334
cum sint etiam communia Ecclesiæ S. Mariæ, vtpotè in Cathedralitate, quæ est vna in vtraque Ecclesia fundata, nihil prorsus ipsi præiudicent, quin potius ipsi congratulatur de illis; & quod dicebatur Rebeccæ Gen. 24. à Comitibus suis *Soror nostra es crescas in mille millia* ipsi imprecatur. Loquendo cæterum de aliis Epithetis, seu encomiis eidem S. Saluatoris Ecclesiæ à mul- 335
tis concessis, nihil etiam omnino eis inuidet

Ecclesia S. Mariæ; cum non minora cernantur concessa à Summis Pontificibus, Regibus, Prælatis, historicis, & scriptoribus: vt ad oculum patet, recolentibus ea, quæ in priori Dissertatione scripta manent. Inter quæ non infimum locum tenent ea, quæ ex decretis Iustitiæ Aragonum, quibus multum detulit Rota de ann. 1630. re-
336 tuli ibi *n.* 257. Videlicet, quod eius antiquitas, & dignitas sit *longissima honorificentissima, venerandissimaque*: & quod sit *gloria, & ornamentum, totius Hispaniæ, & orbis*: Et quod *obtinet inter omnes Ecclesias mundi, vetustatis, & excellentiæ originis primatum.* Alia sciens omitto.

337 Nec obest, quod Ecclesia S. Saluatoris comparatiuè ad Ecclesiam S. Mariæ appelletur *Maior, Metropolitana, Cæsaraugustana*, &c. Præter dicta enim in priori Dissertatione, præsertim *n* 64. quibus constat similia encomia etiam concessa Ecclesiæ S. Mariæ; imò, & redundare in ipsius excellentiam, propter vnitatem cum Ecclesia S. Saluatoris, ortam ex vnione, quæ fuit cum retentione priuilegiorum, & immunitatum, iuxta dicta præcedentibus & dicenda *c. se-*
338 *quenti.* Vlterius meditandum, iure hæc omnia, etiam cum aliqua specialitate, tribui posse idem Ecclesiæ S. Saluatoris, eo quod in ipsa iis temporibus Sedem fixerit Cæsaraugustanus præclarissimus Archiepiscopus; maior, & copiosior pars Canonicorum Cæsaraugustanæ Cathedralis, in qua repræsentatur totum caput, iuxta Lotterij doctrinam *de re beneficiar. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 64. & *l.* 3. *q.* 17. *n.* 170. ipsaque sancti Saluatoris Ecclesia amplior, augustior, & locupletior sit Eccl. S. Mariæ.

339 Præterea obiicit nouissimus Author, quo Cathedram S. Mariæ Maioris acrius impugnet, eam à primæua sui fundatione, *Oratorium* solummodo, non vero *Ecclesiam* appellatam fuisse: ex eo sibi effigians, quod nullatenus Cathedralis esse potuerit, ac proinde, quod vnitas Cathedralitatis cum Ecclesia sancti Saluatoris in hac Disser-
340 tatione propugnata; omnino corruat. Cæterum Dauidica Turris cum propugnaculis ædificata similibus iaculis nihil læditur. Constat enim primo, quascunque Ecclesias, Templa, ampliasque Basilicas, in lata significatione, *Oratoria* quoque nuncupari posse, iuxta illud Isai. 56. & Matth 21. *Domus mea, domus orationis vocabitur*; Idem namque est, rectam ethymologiam se-
341 ctando, *Domus orationis*, ac *Oratorium*. Deinde, nedum in *lata*, sed & vsitata quoque nomenclatura, Ecclesias omnes Oratoria nuncupata olim fuisse, testes sunt Baronius *to.* 1. *ann.* 57. §. *quod reliquum est*, dum ait, Ecclesias olim vocatas *Oratorias domos*, quod idem est, ac *Oratoria*, & *to.* 2. *ann.* 211. in fine *precatorias domos*, quod idem est. Clarius Bellarmin. *tom.* 1. *controuer. de Rom. Pontif. lib.* 3. *c.* 13. §. *quidam etiam*, inquiens, quod *veteres PP. Latini, & Graci per aliquot sæcula, templa Christianorum vocabant* Oratoria, *vel Domos*
342 *orationis, Gracè. Asceteria.* Sed quid testibus egeamus, cum *cap. Ecclesiæ antiquitus* 16. *q.* 1. Ecclesiæ, & Oratoria pro eodem accipiuntur. Et *cap. tua nos de Ecclesiis ædificant.* Cælestinus III. Papa post multa sæcula à tempore infantiæ Ecclesiæ, pro eodem accipit hæc tria, *Ecclesia, Oratorium, & Basilica.* Et sane meritò, quia cum Oratorium *publicum* est. & non *priuatum*, aut in priuatis Domibus constitutum, habensque dotem, Campanulam, & alia requisita, censetur Ecclesia, & eius appellatione venit inter Doctores. Hieronymus Carat. *in opusc. de iurib. Parochial. lib. tit.* 2 *cap.* 14. Barbosa *in collectan. ad d. cap. tua nos n* 2 Hæc porrò omnia gratis, & vltro- 342
neè dicta sunt; quia vt constat ex historia eiusdem Ecclesiæ sanctæ Mariæ, quam ex Tabula vetusta Ecclesiæ de Monserrate de Vrbe extractam habet Lector in fine huius Dissertationis, hæc sacra Domus, *Basilica*, quæ est idem quod regia Domus, & *Ecclesia* sæpè cognominantur. Etenim paulo post principium, dum dicitur 344
Apostolum Iacobum à Christo mandatum accepisse transmigrandi in Hispaniam, Euangelij prædicandi gratia; ac propterea ad beatissimam Virginem Dei Parentem accessisse, benedictionem pro itinere humiliter postulando, scribitur etiam, eandem Deiparam hæc illi dixisse: *Va-* 345
de fili, imple mandatum magistri tui, & per ipsum te deprecor, quatenus in vna Ciuitatum Hispaniæ, vbi maiorem numerum hominum ad fidem conuerteris, ibi Ecclesiam in mei memoriam, prout te monstrauero, facias. Et infra, dum de ipsius apparitione est sermo sic ei dixit: *Ecce* 346
Iacobe fili, locus signatus, meoque honori deputatus, in quo in mei memoriam, tua industria mea Ecclesia construatur. Et post alia. *Beatus autem Iacobus de tanta visione, & consolatione congaudens, continuo cepit ibi ædificare Ecclesiam, iuuantibus, quos ad fidem conuerterat, supradictis. Capit autem præfata Basilica octo quasi passus latitudinis, & sexdecim longitudinis, habens altare prædictum in capite versus Iberum cum altari.* Postea: *In cuius Ecclesiæ seruitium.* Deinde: *Consecrans verò prædictam Ecclesiam.* Post alia; *Intitulauit ipsam Ecclesiam.* Demum: *Hæc est enim prima mundi Ecclesia in honorem Virginis Apostolicis manibus dedicata.* Ecce non semel, 347
aut bis, sed septies, (qui numerus in diuinis & humanis literis multiplicitatem magnam designat) repetita, satis concludunt quod Sacra hæc Mariana Domus *Ecclesia* sit vocata, non *Oratorium*, aut quid simile. Mirum ergo valdè sit, pios, & probos Aragonienses authores, hoc Sacrum templum, quod gloria, 348
& ornamentum est totius Iberiæ. & Hispaniæ, veluti (quod absit) per contemptum *Oratorium* appellare. Nec illis suffragatur, quod alii qui minus attenti ea nomenclatura vtantur, quia de ipsa loquuntur pro sui primordiis, quando primo inchoata est, à paucis, & egenis 349
Christicolis, Iacobi discipulis, ob infidelium metum, in speluncis, & cauernis terræ absconditis; vel saltem eo tempore; quo vt ait Rota coram Montmanno de ann 1633. in superioribus relata, *Christianis in vno, eodemque loco, vel Ciuitate, neque amplas, neque plures Ecclesias habere permissum erat.* Et possent idem dicere de insi- 350
gnioribus totius Orbis Christiani, & Almæ Vrbis templis, quæ in sui primæua origine, vix Oratoria erant, sed potius cryptæ, speluncæ, cauernæ, &c.

Magnum præterea sibi abuersa pars suæ in- 351
tentionis fulcrum prætendit habere ex epistola quadam Synodi Prouincialis Cæsaraugustanæ de anno 1614. & 1615. celebratæ ad Paulum V. Summum Pontificem, vt dicitur, directa: in qua non solum plura pro inferioritate, & subiectione Ecclesiæ S. Mariæ ad Ecclesiam S. Saluatoris dicuntur, sed etiam ex eo quod Clemens VIII. dictam S. Saluatoris Ecclesiam ex

352 ex Regulari, qualis antea erat, ad sæcularem statum reduxerit: prætendit enim ex hoc eadem S. Saluatoris Ecclesia, quod mores antiqui incedendi, & consedendi simul vtriusque Ecclesiæ iam expirassent, ita vt nullatenus præeminentiæ dictæ Ecclesiæ S. Mariæ supra Ecclesiam S. Saluatoris amplius obseruari deberent: plura etiam
353 postulando contra dignitatem dictæ sanctæ Mariæ Ecclesiæ. Cæterum, nec huic fulcro inni-
354 ti potest pars contradicens. Primò etenim, Epistola ista bis à Ioanne Arruego adducta, scilicet *pag.* 135. & *n.* 763 nullatenus authentica videtur, cum sine data vlla loci, vbi scripta sit, anni, mensis, aut diei, quando scribi potuit, & sine
355 alicuius scriptione notetur. Qui defectus in huiusmodi litteris tam substantiales sunt, vt eas
356 omnino vitient; prout palam omnibus est. Secundo, esto quòd authentica esset, non video quomodo probetur ad Papam missam esse, aut ab eo receptam; si enim aliquid horum desit, penitus corruit ipsius auctoritas: quia esto quod
357 potuisset à Synodo scribi, potuit tamen re maturius perspecta, ad Papam non mitti, quia inter scriptionem, & missionem datur locus pœnitentiæ. Felinus *in cap. ex parte Decani n.* 18. *de rescript.* Alexand. *in l. si absenti, ff. de acquir. possess.* Hippol. de Marsiliis *in l.* 15. *qui in Bello, num.* 42. *vers. item vltra prædicta. ff. ad legem. Cor-*
358 *nel. de falsis.* Tertio, quatenus hæc omnia non obstarent, obstare deberet id quod in ipsa etiam asseritur, videlicet, Ecclesiam S. Mariæ, *totum sibi Prouinciale Concilium suspectum habuisse.* Hæc enim suspicio valde eneruat eius auctoritatem. Præsertim, quia non fuisse suspicionem hanc leuem, prout in eadem Epistola notatur ibi:
359 *Leuibus quibusdam excogitatis prætextibus*, ex eo suadetur, quod Ecclesia sancti Saluatoris, & aliæ Cathedrales Regni Aragonum, ex quibus dicta Synodus componebatur, erant *partes for-*
360 *males aduersariæ* contra Ecclesiam sanctæ Mariæ, & earum prætensio erat præcedentiam habere super Ecclesiam sanctæ Mariæ: imò ipsa petitio ad Papam est ipsissima prætensio dictarum Ecclesiarum. Quid ergo obesse potest talis petitio? Aut quando partis postulatio ad iudicem, seu Superiorem, si ab ipso acceptata non sit, potest parti præiudicare? Partes porrò in hac causa fuis-
361 se dictas Ecclesias, ad oculum constat, ex Rotæ decisionibus, in vna scilicet *Cæsaraugustana præeminentiarum* coram Ludouisio, quæ est 284. de anno 1606. octo annis antequam hæc asserta Epistola ad Papam scripta fuerit: & in alia coram Ghislerio de anno 1634. Sed his præter-
362 missis, omnino euertitur tota hæc Epistola, etiam si legitima, & iuridicè scripta credatur: ex eo quod fundamentum ipsius, scilicet, quod reductio Ecclesiæ S. Saluatoris ad sæcularem aliquid abstulerit, seu immutauerit de iuribus Ecclesiæ S. Mariæ; aut propterea aliquod ipsi præiudicium obrigisset. Apertissimè namque constat de contrario, ex Breui Clem. VIII. de ann.
363 1604 sub 12. Octobr. vbi hæc leguntur: *Declaramus nostræ mentis, & intentionis non fuisse, nec esse per reductionem ad sæcularitatem prædictæ Ecclesiæ Metropolitanæ, iuribus, prærogatiuis, & præeminentiis Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari, eiusque Priori, Capitulo, & Canonicis, tam vigore sententiarum Rotalium huiusmodi, quam alias quomodolibet competens, in aliquo præiudicare: illisque occasione dictæ reductionis ad sæcularitatem Ecclesiæ Metropolitanæ Cæsaraugustanæ, nullatenus præiudicatum hactenus fuisse, aut in posterum fore, vel censeri; sed illa in suis iuribus, & robore in omnibus, & per omnia remansisse, ac perpetuo remanere debere, proinde, ac si prædicta Ecclesia Metropolitana ad sæcularitatem redacta, aut redigi mandatum non fuisset, sicque, &c.* Et ita id latè ex pluribus S. Rotæ decisionibus, & Doctoribus probat Barbosa *de Canonic. & dignitatib. cap.* 1. *num.* 50. Idque conuincitur, quia cum pars aduersa aliud 364
Breue eiusdem Clem. VIII. de ann. 1601. obiecerit, quasi illi obesset, S. Rota coram Coccino 10. Nouemb. 1623. & 26. Feb 1624. ac 15. Nou. 1624. declarauit contrarium. Ea pulchra 365
ratione, quia præfata declaratio non debet accipi vt noua, aut separatim, sed vt coniuncta cum declarato, quia declarans nihil de nouo facit, *l. adeo* §. *cum quis in fin. ff. de acquir. rer. domino, l. hæredes palam,* §. *sed etsi notum,* vbi Castrensis, & alij *ff. de testam.* Surd. *dec.* 70. *n.* 1. *Rot. decis.* 502. *n.* 15. *p.* 1. *recent.* & *dec.* 700. *n.* 16 *par.* 2. *recent.* seu, quod idem est, quia declaratio videtur à principio inesse actui declarato. Oldradus *cons.* 263. *num.* 2. *& seqq. vers. & aduertendum est.* Ancharan. *cons.* 7. *num.* 3. *& seqq. vers. non obstat quod declaratio,* Bellarmer. *cons.* 33. *num.* 40. 366
& 41. Adnotet tandem lector pro hac Epistola, quæ obiicitur, quod ex ipsa constat qualiter qui eam, vt dicitur, scripserunt, non ausi fuerint negare antiquam Cathedralitatem Ecclesiæ sanctæ Mariæ, sed modernam, & præsentem. Dicunt enim: *Capitulum Metropolitanæ, quod priscis illis temporibus de Collegiata hac fuerit nihil solicitum, totamque huius rei historiam piæ credulitati relinquens, præsenti rerum statui innititur.* Animaduertere tamen deberent, quod 367
si antiquis temporibus Cathedralis fuerit, etiam modernis debuerit esse; cum, vt constat ex dictis tam in priori, quam in posteriori hac Dissertatione, cum fuerit Cathedralis aliquando, & non fuerit hac dignitate spoliata, sed solum ex consensu ipsius vnita Ecclesiæ sancti Saluatoris, rectè infertur modo esse iam Cathedralem. Glos. *fin. in cap. Fœlix.* 16. *q.* 1. *ca. licet.* 5. *in eadem causa q.* 3. Iordanus *tom.* 1. *prælud.* 9. *pag.* 41. *num.* 14.

Obiectat tandem pars contradicens magnum 368
scandalum, quod in Cæsaraugustana Ciuitate, & Aragonum Regno dicit esse, quod Ecclesia sanctæ Mariæ Cathedralitatem Cæsaraugustanæ Ecclesiæ habere prætendat. Sed ab hoc scrupulo facile me expediam, si tale scandalum esse negem, quod sciam. Casu tamen, quod sit, 369
viris doctissimis, qui partem aduersam propugnant, hoc vnum dilemma dissoluendum. Vel enim scandalum hoc *passiuum est*, vel *actiuum*: Si *passiuum* vocent, audiant Theologos 370
dicentes, scandalum *passiuum* esse scandalum non *datum*, sed *acceptum*, ac proindè esse scandalum *Pharisæorum*: necesse, saltem semper obligationem illud euitandi. Prout manifestè ostendit Christus *Matth.* 15. Dicentibus enim illi discipulis *suis*, *quia Pharisæi audito verbo hoc, scandalizati sunt*, ipsis respondit: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum: Cæcus autem, si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.* Si verò 371
actiuum appellent, memorentur eosdem Theologos diffinire scandalum actiuum cum sancti Thom. 2. 2. q. 43. art. 1. ex D. Hieronymo quod sit *dictum*, vel *factum*, *minus rectum præbens oc-*

casionem

casionem ruinæ. Ostendant igitur, *minus rectum* esse, quod Ecclesia S. Mariæ Maioris tueatur ius Cathedralitatis, quod habet à 17. ferme Christi sæculis; ab Apostolo Iacobo Hispanorum Patrono, Dei Parentis iussu, & Christi, vt par est credere, beneplacito (vt propterea quasi de Iu-
372 re diuino esse dici possit) illud instituere; Ecclesiastia etiam traditione, toto eo tempore receptum; ab Historicis propè sine numero comprobatum; à S. Rota, & Almæ Vrbis Tribunalibus sæpissimè roboratum, intimatum, & exequi mandatum, ac Regis Catholici, Principum, Magnatum, & populi deuotioni gratum, & acceptum. Quorsum ergo minus rectum?
373 Casu vero quod apud plebem, pusillos, vel ignaros, aliqua scandali species esset, quod negatur, audiant D. Gregorium *Hom. 7. in Ezechielem* dicentem, *Si de veritate scandalum sumitur, vtilius permittitur nasci scandalum, quam veritas relinquatur.* Legant D. Hieronymum *in Matth.*
374 15. & refertur in glos. ordinaria: *Propter scandalum dimittendum est omne quod potest prætermitti, salua triplici veritate, vitæ, iustitiæ, & doctrinæ.* An veritas *iustitiæ, & doctrinæ* in hac
375 causa adsit, ex sæpius repetitis innotescit. Quod scrupuli maioris de scandalo, causa esse posset, illud est, quod viri Ecclesiast. in his litibus, & controuersiis Redditus Ecclesiasticos, qui sunt *patrimonia pauperum* impendant. Sed cui id
376 tribuendum Iudicem non agam. Notarem tamen, Illustrissimum Rotæ Decanum Ioannem Baptistam Coccinum, cum ipsa, in Rotali mandato de anno 1633. manutenendo Ecclesiam sanctæ Mariæ in suis præeminentiis, & priuilegiis supra, & contra Ecclesiam S. Saluatoris, eas præcipere omnino obseruari, ne *in posterum* (inquit) *partes hinc inde in apertas contrauentiones prosilientes, non sine bonorum omnium scandalo, & diuini cultus detrimento, atque offensione sub mendicatis prætextibus eximans se à paritione dicti*
377 *mandati de manutenendo.* Quibus satis indigitat potius scandalum esse, & cultui diuino perniciosum, ac offensiuumm, contrauenire mandatis Rotalibus, quæ sunt de manutenendo d. Ecclesiam S. Mariæ in præfatis præeminentiis, seu priuilegiis. Sed hæc prætermitto.

CAP. VI.

Perpetuum silentium parti contrariæ iure videri imponendum.

378 Congruit huic intento illud Isai. 32. *Cultus iustitiæ silentium*, quia videlicet iustitia debita Cathedralitati Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ per silentium celebratur, & colitur; &; si imponatur, lites, & leges cessabunt. Quod in præsenti fieri oportere gnauiter comprobandum.
379 Primo, quia litibus finem imponi debere iura & Doctores iuris prudentes clamant. *cap. finem litibus de dolo & contumacia, l. terminato de fruct. & lit. expend. l. non distinguemus §. quæsitum ff. de arbi.* DD. ibid. Imo propterea breuiandæ lites. Clement. *sæpè in princ. de verb. significat. l. quidam ff. si cert. pet. l. properandum C. de iudic.*
380 *& cap. finem litibus* relato. Et merito, quia lites inter ciues sunt damnosæ Reipublicæ, quæ ex eis læditur. *l. si quis §. in ciuilib. ff. de pac.* Baldus *in add. spec. app. vers. Constitutio Episcopi*, Bertachin. *in Repert. verbo lis.* Et ideo vtilitas publica est, 381
vt finiantur. Flaminius *de resign. lib. 3. q. 5. n. 12. & 13.* Barbosa *infra.* Et quia sunt criminum 382
occasio Barbosa *in Collectan. ad d. cap. finem litibus*, ex aliis. Hinc (quod salua reuerentia li- 383
tigantium in hac causa dictum sit) litigatores mali viri appellantur Rodoanus *de Simon. 2. p. c. 31. n. 9.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancellar. § 7. n. 18.* Et sunt similes Dæmonibus. Rodoanus, & 384
Gonzalez *ibi*, Iordanus Pacis *volum. 1. lib. 1. tit. 9. n. 1.* Quin ipsæ lites sunt flagella hominum du- 385
rissima. Rebuffus *in praxi in regul. de subcript. collitig. glos. 1.* Barbosa, & Iordanus *supr.* ac Gonzalez *n. 17.* Quia teste Seneca *litigare cum æquali* 386
anceps est, cum potentiori furiosum, cum inferiori sordidum. Sic Baldus *cons. 218.* Gonzales *supr. n. 16* Iordanus *sup.* Sacrum igitur Tribunal Rotę interpellandum illis quæ Ecclesia canit: *Extingue Flammas litium.* Et alibi, *dissolue litis vincula, astringe pacis fœdera.* Quod non aliter fit nisi 387
contradicenti parti silentium imponendo.

Eo etiam secundo, quod lis ista, iure meri- 388
toque finita censeri debet; per duplicem sententiam Rotalem in superioribus adductam; plura mandata Apostolica etiam relata & octo eiusdem S. Rotæ decisiones, quas etiam retuli in præcedentib. Per sententiam autem finiri litem apertum est, & pro Regula traditum à Rota *de-* 389
cis. 10. vt lit. pendent. in nou. & alibi passim. Lancellot. *de attent. p. 2. c. 4. in præfat. num. 250. & seq.* Iordanus Pacis *volum. 3. lib. 14. tit. 14. num. 20.* Præsertim, cum fuerit diffinitiua; de cuius na- 390
tura est, quod controuersiæ finem imponat. Abbas *in Rubr. de re iudic. col. penult.* post Specul. *in tit. de sent. prolat. §. 1.* Galganettus *in statuta Vrbis lib. 1. cap. 173. in glos. n. 50.* Et quæ transiit in rem iudicatam, ac executioni per d. mandata demandata. Achil. *decis. 1. & 10. vt lit. pendent. decis. 33.* 391
n. 10. lib. 3. par. 3. diuers. Iordanus *supr.* Flaminius *de resignat. lib. 2. q 3. n. 21.* Stephanus Gratianus *disceptat. forens. c. 114. n. 34. & seq.* Barbos. *in collectan. DD. ad Clement. II. vt lit. pendent. n. 13. 14. & 15.* ex aliis.

Accedat tertio, quia pars Ecclesiæ S. Mariæ 392
Maioris in hac causa; esto quod vicem Actoris gerat, prout eam sententiæ illæ Rotales adductæ supra c. 4 appellant; nihilominus secundum aliquem respectum gerere videtur personam Rei, cum sit in possessione Cathedralitatis, & iurium, ac priuilegiorum illam concernentium, aduersa autem pars contendat eam spoliare, tum Cathedralitate, tum exemptionibus, & priuilegiis quibus de facto gaudet. Si enim Rei personam quadantenus agit, maximè procedit, quod dixi, quod nempè, sententiæ pro ipsa datæ transierint in rem iudicatam. Quotiescunque 393
enim Acto non probat suam intentionem, sententia omnino absolutoria conceditur Reo. *l. eum, qui dicit ff. de probat. l. qui accusare C. de eden.* Rota *decis. 17 num. 1 de re iudic. in antiq. & decis. 3. de iudic. in nou.* Cassador. *decis. 1. num. 1. & decis. 2. de re iudic.* Durand. *deci. 280. n. 2. & decis. 381. num. 1* Petrus Ridolphinus *in prax. recentior. p. 3. c. 2. n. 111 & 112.*

Imò (proximus ad intentum) quia cum ista 394
sententia absolutoria datur, tunc imponi silentium actori habet Rota *in nou. de re iudic. decis. 3.* facit *decisio 17. in antiq. de re iudic.* & Rota coram

ram Attrebatensi *decis.*171.*in* 1.*p.recent.num.*3. ac Duran.*d.decis.*280.*num.*2. Ridolphinus *supr.*
395 *num.*113.*&* 115. Et meritò quidem, quia sententia absolutoria ab impetitis totum negotium perimit, & ita adeo transire potest in rem iudicatam, vt non possit super illo amplius agi. Neuizanus *cons.* 19.*n.* 15 Rota coram Caualerio *decis.*148.*n.*2.referens alias coram Cantucio, & Coccino. Clarius alia Rota coram eadem Caualerio *decis.*158.*num.*1.*&* 3.ex Couarruuia, & aliis. Nouissimè Ridolphinus *supr. n.* 116.

396 Sed frustra in hoc contendi posse videtur, cum in duabus illis Rotalibus sententiis supra relatis, conceptis, & expressis verbis, in hac causa, & negotio præsenti Cathedralitatis Ecclesiæ S Mariæ imponatur perpetuum silentium parti aduersæ Ecclesiæ S. Saluatoris. In priori illa coram Coccino grauissimis illis, & acerbissimis.
397 *Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, &c. de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari, antiquitus fuisse Cathedralem, in eaque primam Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, &c. decernimus, & declaramus. Molestationesque, vexationes, perturbationes, & impedimenta, &c. præstitas, & illatas, fuisse, & esse iniustas, temerarias, & indebitas, ac iniusta, iniqua, temeraria, & indebita; illisque de iure minimè facere licuisse, nec licere: eisdemque perpetuum silentium imponendum fore, & esse; provt imponi-*
398 *mus, &c.* In posteriori vero coram Vbaldo illis. *Per hanc nostram diffinitiuam sententiam, &c. de, & super antiqua Cathedralitate dictæ Eccsiæ Sanctæ Mariæ Maioris, &c. dicimus, sententiamus, decernimus, declaramus, & diffinitiue pronunciamus, bene fuisse pronunciatum, sententiatum, & diffinitum, per D. R. D. Decanum ad fauorem, &c. Eccl. S. Mariæ, &c. maleque, & perperam fuisse appellatum, reclamatum, & prouocatum, &c. & propterea d. sententiam Reuerendissimi Domini Decani confirmandam fore, & esse, provt illam confirmamus, & approbamus.*

399 Idem corroborat, quæ Illustrissimus Dom. Bichius in sua illa decisione anni præsentis pro 21. Iunij disertissimè dixit §. *Quibus positis*, videlicer. Quod cum Ecclesia S. Saluatoris *appellationẽ à dictis sententiis Rotalibus bo.me. Motmanno commissam prosecuta non fuerit ab an.*1633. *nec fatalia prorogari obtinuerit; eædemque sententiæ, ob tam longam taciturnitatem transierint in Iudicatum, & causa dicatur deserta.* Ad quod affert plura iura, Doctores, & plures etiam S. Rotæ decisiones coram Terracinensi, Poutingerio, & eodem Illustrissimo Bichio. Cum enim per
400 hanc decisionem dicatur, causam, & appellationem à sententia Rotali dici desertam, ex ea videtur haberi, finem liti esse impositum. Galganettus *in Statut. Vrbis cap.* 176. *in princ. Gloss.* 20. Et habere vim sententiæ diffinitiuæ. Idem Galganettus *ibidem.* Similiter, cum dicatur, cau-
401 sam transiisse in iudicatum, etiam elicitur imponi per hoc parti silentium. Quia contra rem iudicatam non auditur appellans, *l.* 1. *& fin. vt lit. pendent. l.* 1. *de re iudic.* Tholosan. *lib.* 2. *cap.* 23. *fol.* 254. Sebastianus Medices *de diffinit. differ.* 21. *num.* 6. & post ipsos, & alios Galganet-
402 tus *supr. cap.* 167. *in glos. num.* 30. Nam res iudicata facit ius plenius, & plenissimum, secundum Baldum *in l. ingenium, ff. de statu homin.* & omnino mutat rerum statum. Vnde Iason *in rubr. ff. de re iudic.* post Bald. dixit facere de *Guelpho Ghibellinum.*

Præbent exemplum quoad hoc Vrbis statuta à Papa Gregorio XIII. approbata, prout Bulla 403
in principio ipsorum scripta ostendit, quæ expressè prohibent *lib.*1.*c.*180. duas appellationes à sententiis, sed quod duæ sententiæ conformes rem faciant iudicatam, statuunt, his verbis. *Declarantes, quod omnino in nulla causa, seu casu, secundo liceat prouocare; sed duæ sententiæ habeant vim trium, & rem faciant iudicatam.* Quod 404
omnino deseruit ad casum præsentis Dissertationis, cum pro parte Ecclesiæ S. Mariæ sint *duæ sententiæ* Rotales *conformes*, & seme à parte Ecclesiæ S. Saluatoris appellatum sit. Ex quo 405
prorsus videtur dicendum, in rigore huius Statuti iam hanc causam transiisse in rem iudicatam, omnino peremptam, & finitam esse, & partim impositum potius quam imponendum silentium. Eo præsertim, quod Statutum 406
illud est decisorium, & obseruatur in omnibus Curiis, etiam coram Auditore Cameræ, & Rota. Fenzonius *ad Statut. Vrb. lib.*1. *cap.*180. *num.*4. Scaccia *de appellat. quæst.*18. & Rota sæpius. Et cum sit Statutum Papale comprehendit etiam Clericos. Rota *decis.*452. *n.*2. *p.*1. *diuersor.* & in Romana *hæreditatis*, seu census 8. Iunij 1588. coram Plato. Ridolphinus *in prax. par.*1. *cap.*13. *num.*647. *& seq.*

Nec refert, quod ius commune secundam appellationem in eadem causa admittat. *l.*1. *C. ne liceat in vna, c. sua nobis* 65. *de appell. cap. si autem in princ. & §. vnde* 2. *q.* 6. Federicus Schenech. *de appell. num.* 13. Galganet. *in stat. Vrb.* 407
180. *glos. in princ.* Quia cum à Papa confirmatum fuerit hoc statutum corruit omnino hæc difficultas. Magis vrget si dicatur hoc statutum solum loqui *inter Ciues incolas, & districtuales Vrbis*, provt in eo dicitur. Propterea 408
enim dixi supra *præbere exemplum:* quia vbi est eadem ratio, debet esse eadem dispositio. *l. illud ff. ad l. Aquiliam. l. si postulauerit.* §. 2. *ff. ad l. Iuliam*, & pluribus aliis iuribus. Ratio 409
autem huius dispositionis est, ne lites sint æternæ, sed breui finiantur, quod in hac causa Cæsaraugustana est valdè necessarium cum adeo antiqua sit, vt fermè sæculis fuisse, dici possit. 410

Idem etiam roboratur, quia cum communis opinio in consulendo, & iudicando sit sequenda. *l.* 1. *vers. creditor. ff. de offic. quæst.* Roman. *cons.*349. *num.*2. Ant. Mar. Corat. de commun. vtriusque DD. opinion. *in præfatione num.* 38. *& tit.* 9. *num.* 3. Ridolphinus *in prax. par.*1. *cap.* 2. *num.* 53. & Rota Romana habeat vim 411
communis opinionis, Ceuall. *in tract. de commun. opinion.* Grauet. *ad vestr. in Prax. lib.*6. *c.*1. *num.*14. Gratian. *discept.* 104. *num.* 56. quos refert, & sequitur Marches. *de Rot. Roman. ante tract. de Commiss. par.* 1. *secund. nou. impress. vers. quare non mirum:* vel ad minus tantam habeat auctoritatem, vt ab ipsa non sit credendum, nisi ob vrgentissimam, & pregnantem rationem, provt ex Moditio, & Castro Palao affert Pasqualigus *in Decisionibus moralib. decis.*8. *num.*4. certè rectè sequitur, quod, stantibus duabus sentẽtiis Rotalibus adminicularis per plerasque replicatas decisiones, mandata Apostolica, executionem, & vetustissimam Cathedralitatis 412
Ecclesiæ

Ecclesiæ S.Mariæ Maioris possessionem, nullus scrupulus relinquatur, quin contrariæ parti non tam imponendum perpetuum silentium sit, quam iam impositum aggrauandum.

CAP. VII.

Historia de miraculosa, & antiquissima fundatione Ecclesiæ S. Mariæ Cæsaraugustanæ ex varijs monumentis extracta.

414 LOquatur tandem pro iugi, & perpeti Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris Cæsaraugustanæ Cathedralitate, historia de ipsius fundatione, quam nouissime in hac alma Vrbe, & Ecclesia sanctæ Mariæ de Monserrate scriptam vidimus, in veteri, fumosa, & denigrata charta, affixa ligneæ tabulæ, etiam antiquæ, & cariosæ. Cum enim in ipsa notetur hanc Ecclesiam, B. Iacobi Apostoli, & primi Cæsaraugustam Episcopi industria; & Deiparæ Sanctissimæ ipsi inter duos Angelorum Choro super Pilare apparentis iussu, constructam esse; eamque Apostolum consecrasse; ac vnum Presbyterum pro ipsius seruitio ordinasse. Pilare quoque illud super quod virgo apparebat, ipsa testante, à Christo per manus Angelorum transmissum fuisse: tandemque Deiparam voluisse, & dixisse, quod locus ille esset *signatus* & suo honori deputatus, & vsque in finem mundi perpetuo duraturus.
415 Vt potè *prima mundi Ecclesia in honorem Virginis Apostolicis manibus dedicata, Angelica Camera primordijs Ecclesiæ fabricata, Aula Sacratissima sæpius per Virginem visitata, in qua cum Angelicis Choris visa est sæpius matutinos psallere psalmos*, prout in ea dicitur; vix locus relinquitur dubitandi, quin hac dignitate Cathedrali-
416 taris condecorata fuerit. Et cum ex alia parte, ipsa ab illo tempore vsque modo à nullo spoliata comprobetur, quin potius roborata, reformata, & quasi canonizata; provt dicta in vtraque Disserratione, ad satieratem etiam confirmant, cernatur: erit hæc Cathedralitas *Co-*
417 *lumna immobilis*, & *Turris Dauidica* omnino inconcussa, etiam propter huius historiæ auctoritatem.

418 Ne porrò quis de ipsa vel leuiter dubitet, præter dicta in priori Dissertatione *à n. 12. vsque ad* 18. recolat, quæ S. illa Rota celebris, & Magistralis coram Coccino Decano de anno 1630. Sæpius repetita, tam in priori illa, quam in ista posteriori Dissertatione, dixit §. *Quamquidem historiam*. Sic enim ibi legitur.

419 *Quam quidem historiam, & antiquissimam, indubitatamque apud Hispanos traditionem latè prosequuntur grauissimi scriptores, nempè quoad mirificam Ecclesiæ constructionem, auctor Chronici omnimodæ historiæ, quæ à pluribus Flauio Lucio Dextro adscribitur anno Dom. 37. & ibid. Franciscus Biuar. in Commentar. latissimè num. 3. dicens: Nihil aquè stabilitum testimonijs grauissimorum authorum, nihil tota Hispania sacratius, ac venerabilius animis hominum insedisse. Adiicitque M. Maximi Episcopi Cæsaraugustani Epigramma vers. Verumne nobilissimum; Martinus Garzia in serm. 90 91. & 150. P. Antonius Beuter par. 1. Chronic. Hispan. c. 25. Damian à Goes in genelogia Regum Hispan. tom. 2. Hispaniæ illustratæ, Vgo Episc. opus Portugallen. in Epistola ad Mauritium Episc. opū Bracharen. quam refert idem Biuar. in Elogijs Dextri fol. 9. Ioanes Gaspar Ortigas in 3. par. Patrocinij pro Gymnasio Cæsaraugustano par 14. sub n. 100. Petrus Villegas in lib. Flos Sanctor. in vit. S. Iacobi maioris Apostoli fol. 186. Francisc. à Iesu, & Xodar in libro quinque discursuum pag. 18. & seq affirmās, neminem huc vsque id ausum negare; visis vinculo, & firmitate, quibus traditio ista corroboratur, quasi sit de fide: taliter quod non esset tentus pro Catholico, qui de hoc dubitaret: prout etiam inquiunt Martinus del Dio disquisit. Magic. lib 2. q. 26. sect. 4. pag. 223. & Isella in lib Reg. Militiæ S. Iacobi cap 3. Gaubertus Monachus in Chron. Regni Aragonum in 3. prolog. Ioannes Bassaus in Histor. Hispan. & Chronicis rerum mirabilium, anno 37. & 44. Gundisaluus de Illescas in Histor. Pontif. in vita S. Iacobi Apostoli par. 1. fol. 13. Stephanus de Garibay in compendio Histor. Hispan. lib. 7. c. 3 & 4. Andreas de Betendorpio de apparitionibus spirituum cap. 11. thes. 07. Petrus Canisius de verbo Dei tom. 2. lib. 5. cap. 21. fol. 557 & cap. 23. fol. 560. Alphonsus de Mendoza in quæstionibus quodlibeticis q. 5. Suar. de relig. to. 1. lib. 2. cap. 9. n. 16. Martin. de Viciana in Chronico inclytæ, & coronatæ Ciuitatis fol. 14. Ribadeneyra in lib. Flos Sanctorum in vita S. Iacobi Maioris p. 1 pag. 69. Anton. de Cianza in historia inuentionis miraculorum, & translationis S. Secundi cap. 3. fol. 24. Ioannes de Pineda in 2. par. Monarchiæ Ecclesiasticæ cap. 25 § 4 fol. 52. Ludouis de Estrada Abbas Hortensis 2. par. Rosarij fol. 112. Loaysa in notis ad decretum Gundemari, Prades lib. 2. cap. 5 §. 1. Bonifac. in Historia B. Mariæ lib 2. pag. 19. Thom. Bozzius de signis Eccles. lib. 9. c. 6. pag. 686. n. 12. Didacus de Castillo in lib. defensionis Adventus, & Prædicationis Euangelicæ S. Iacobi cap. 7. fol. 37. Franciscus de Padilla in historia Ecclesiast. Hisp. centur. 1. fol. 18. Franciscus de Pereda in libro nuncupato Patrona Matriti lib. 4. c. 1. fol. 230. & seq. Iacobus Valdès de dignit. Regum, & Regnorum Hispaniæ cap. 6. num. 7. fol. 54 Lucius Marineus Siculus in historia de rebus Hispaniæ memorab. lib. 5. cap. de sacris Ædibus pag. 85. Hieronymus Blancas in commentar. rerum Aragon. fol. 3 Hieronymus Romanus in Republica Christiana lib. 5. cap. 4. fol. 86. Ambros. de Morales in Chronicis generalibus Hispaniæ lib. 9. c. 7. fol. 228. Michaël Martinez de Villar. in interpretatione dictorum Epigrammatum in Epistola dedicatoria, Maurus Castella in historia Apostoli S. Iacobi pag. 76. Anton. Spinell. in Maria Deiparæ Throno cap. 30. pag. 400. Gregor. Lopez, Madera de excellentiis Hispaniæ cap. 6. fol. 30. Petrus Cenedus in Collectan. ad ius Canonicum col. 43. lib. 1. decretor. num. 2. & seq. & num. 8. Martinus Carillo in 3. aduertentia ad historiam S. Valerij fol. 10. Gaspa Sanctius in 2. tract. de prædicatione Sancti Iacobi in Hispaniam cap. 8. Et speciales de miraculosa huiusmodi fundatione tractatus ediderunt Ioannes Michaël de Bordalba, Ludouisius Aux, Petrus Cenedus, Didacus Murillo, & alij, prout testatur idem Biuarius in Commentariis ad Dextrum loco citato, vbi plures ex allegatis Scriptoribus recenset. Cum quibus concordant Diploma Callixti Tertij Pontificis sub Dat. Romæ 9. Kalendas Octobris anni 1456. priuilegia Ioannis Aragonum Regis secundi sub anno Domini 1459. 26. Octobris, & Ferdinandi Catholici*

illius filij anno 1504, 14. *Aprilis: eiusdem Sedis Metropolitanæ statutum anno* 1471. *die* 9. *Maij promulgatum: ac denique motiua sententiæ, tam in Vicariatu Archiepiscopatus Cæsaraugustani super absolutione à Charitatiuo subsidio, quam in Curia Iustitiæ Aragonum super præcedentiis emanata: vt prædicta omnia per extensum referunt idem Biuarius loco citato, & Didacus Murilla c.*3. Hæc Sacra Rota, etsi fusiora, tamen ad intentum valde vtilia, & propterea omittenda non erant.

420 Notet etiam lector, quæ P. Franciscus Suarez ab eadem Sacra Rota relatus inquit, scilicet quod de hac historia *Cæsaraugustæ, & in vniuersa Hispania est receptissima traditio.* Ex hoc enim rectè consequitur quod illi applicari possint ea, quæ de authoritate traditionum Ecclesiasticarum dicta manent superius.

421 Insuper, quod in Chronicis Aragonum sæpissimè repetitur, & reseruari dicitur in antiquissimo Archiuio Barchinonensi. Ac (quod magni ponderis est) historia hæc etiam manuscripta litteris antiquis in fine Exemplaris librorum S.Gregorij Papæ; provt ex Hieronymo Blancas firmat P. Murillus *in sua historia cap.*3. *par.* 15. & habet Petrus Cenedo *in collectan.ad Decret.& cap.Beatus* 22. *quæst.*2. *num.*8. Est autem

422 exemplar hoc Moralium S. Gregorij cum dicta hac historia in Bibliotheca Ecclesiæ S.Mariæ Cæsaraugustanæ, pro qua certatur in præsenti, prout, & refert idem Cenedus. Qui etiam addit, esse miræ magnitudinis, in duo volumina distinctum, & valde vetustum, & ex Naia, Garzia, & Beuter illud ipsum quod ab Episcopo Taio septimo sæculo, scilicet circa ann.Dom.647. ex decreto Concil. Tolet. 7. Roma in Hispaniam

423 allatum fuit, ibique miraculosè repertum. De qua nonnulla dicta manent in priori Dissertatione num.117. Vbi etiam quod Taio iste Episcopus fuerit Author huius historiæ. Sicut quod ipsa typis edita sit Matriti ann. 1648. & Compluti ann.1649. firmat etiam Anton.Beuther *lib.*1. *c.*22. *pag.*135. vidisse hanc historiam Romæ in Cœnobio Mineruæ, de ipsaque scripsisse S. Calixtum Papam in *lib.*de miraculis D. Iacobi. Eam quoque vulgari sermone Hispano refert Arruegus pag.236. Ea porro provt ex Tabula illa Ecclesiæ S. Mariæ de Monserrate à me transcripta fuit, & huius tenoris.

425 Ad Laudem, & Gloriam Summæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, qui est verus Deus, Trinus, & vnus: & ad promulganda beneficia, & præconia Aduocatæ humani generis filij Altissimi Genitricis, annunciamus fidelibus vniuersis, narratione veridica, & fideli: qualiter ab exordio Christianæ Religionis Camera, seu Basilica S.Mariæ Maioris, & de Pilari Ciuitatis Cæsaraugustæ, & Ecclesiæ eiusdem adorsa fuerit fundamentum: consequenter notitiæ fidelium tradere disponimus pauca quædam, quæ de mirabilibus multis ad nostram notitiam peruenerunt operante Virginis filio precibus, & meritis Genitricis ipsius Capellæ de prælibato Pilari deuotis.

***

INCIPIT HISTORIA

POst passionem, & resurrectionem Saluatoris Domini Nostri Iesu Christi, ac ipsius in 426
Cœlum aureo volatu, ascensum, remansit Piissima Virgo Virgini commissa Ioanni. Crescente vero discipulorum numero in Iudæa, ad Apostolorum prædicationem, & signa fremuerunt quorundam corda Iudæorum perfida, magnam aduersus Christi Ecclesiam, persecutionem sæuissimam commouendo, lapidantes Stephanum, diuersosque nihilominus trucidando. Propterea dixerunt ad eos Apostoli: Vobis quidem primum oportebat prædicare Verbum Dei, sed quia repulistis istud, & indignos vos iudicastis æternæ vitæ; ecce conuertimur ad gentes. Sicque euntes per Mundum Vniuersum, iuxtà Christi mandatum, prædicauerunt Euangelium omni creaturæ vnusquisque in sorte sua. Cum autem egrederentur de Iudæa, vnusquisque accipiebat congerium, & benedictionem ab ipsa benedicta Virgine gloriosa. Interea reuelante Spiritu Sancto, Beatus Iacobus Maior, frater Ioannis, filius Zebedei, mandatum accepit à Christo, quatenus ad partes Hispanas, verbum Dei prædicaturus accederet. Ipse verò statim pergens ad Virginem, osculatis manibus, licentiam, & benedictionem piis lachrymis postulabat. Ad quem Virgo, vade, inquit, fili, imple mandatum Magistri tui. Et per ipsum te deprecor, quatenus in vna Ciuitatum Hispaniæ, vbi maiorem numerum hominum ad fidem conuerteris, ibi Ecclesiam in mei memoriam, provt te monstrauero facias. Progrediens autem B. Iacobus ex Hierusalem venit ad Hispanias prædicando: inde pertransiens per Asturias venit in Ciuitatem Oueti, vbi vnũ ad fidem conuertit. Sicque Galetiam intrans Patronum Ciuitatem aggreditur. Inde prosperans in Castellam, quæ maior Hispania nuncupatur, tandem venit in minorem Hispaniam, quæ Aragonia dicitur, in Regione illa, quæ Celtiberia nuncupatur; vbi sita est Cæsaraugustana Ciuitas, ad Iberi fluuij ripam. Ibi igitur Beatus Iacobus multis diebus prædicans, viros octo conuertit ad Christum: cum quibus quotidie tractans de Regno Dei, exibat ex parte noctis ad ripam fluminis, quietis causa, in loco vbi paleæ iactabantur. Ibi namque post soporem orationi vacantes, turbationes hominum, & molestias gentilium declinabant. Et ecce post dies aliquot, media nocte lustrante, stabat Beatus Iacobus cum fidelibus supradictis, contemplatione, & orationibus fatigatis. Cæteris igitur sopori deditis, in hora ipsa mediæ noctis audiuit B.Iacobus Apostolus voces Angelorum cantantium, *Aue Maria gratia plena*, quasi suaui Inuitatorio matutinale Virginis Officium inchoando, qui statim flectens genua sua, vidit Virginem Matrẽ Christi inter duos Choros millium Angelorum super Pilare quoddam marmoreum residentem. Conuocatus igitur militiæ Celestis Angelorum, Officium matutinale Virginis, cum versu *Benedicamus Domino* compleuerunt. Quo finito, piissimus vultus B. Virginis Mariæ Apostolorum Sanctum ad se quam dulciter euocauit: *Ecce* (inquit) *Iacobe, fili locus signatus, meoque honori deputatus, in quo in mei memoriam, tui industria, mea Ecclesia construatur.*

struatur. Conspice quinimò Pilare hoc, in quo sedeo, nam Filius meus Magister tuus per manus Angelorum illud transmisit ex alto: circa cuius situm, Capellæ Altare locabis, in quo præsertim loco, precibus; ac reuerentia mea, signa, & mirabilia Altissimi virtus operabitur admiranda: illis nimirum, qui in suis necessitatibus meum auxilium implorabunt. Eritque Pilare istud in loco isto, vsque in finem Mundi, & Christum colentes, nunquam ex hac Vrbe deficient. Tunc Iacobus Apostolus, hilaratus lætitia multa, innumeras gratias Christo referens, easdem retulit Genitrici. Et ecce subito cælestis illa Concio Angelorum, Dominam Cælorum suscipiens, ad Hierosolymam Vrbem reduxit, & in sua Cellula collocauit. Post hæc autem vixit Gloriosa Virgo Maria vndecim annis. Hic est exercitus ille millium Angelorum, quem Deus misit ad Virginem in hora qua Christum concepit, vt illam seruarent, & viis omnibus sociarent; & illæsum puerum custodirent, Beatus autem Iacobus de tanta consolatione, & visione congaudens, continuo cœpit ibi ædificare Ecclesiam iuuantibus, quos ad fidem conuerterat, supradictis. Capit autem præfata Basilica octo quasi passus latitudinis, & sexdecim longitudis, habens Pilare prædictum in capite versus Iberum cum altari. In cuius Ecclesiæ seruitium vnum de prædictis in Presbyterum, quasi magis idoneum, Beatus Iacobus ordinauit. Consecrans verò prædictam Ecclesiam, & ipsos Christicolas in pace dimittens, reuersus est in Iudæam, verbum Domini prædicando. Intitulauit autem ipsam Ecclesiam S. Mariam de Pilari. Hæc est enim prima mundi Ecclesia in honorem Virginis Apostolicis manibus dedicata: hæc est enim Angelica Camera primordiis Ecclesiæ fabricata: hæc est Aula Sacratissima sæpius per Virginem visitata: in qua cum Angelicis Choris visa est sæpius Dei Genitrix, matutino psallete psalmos. In hac siquidem obtentu Virginis plurimis præstantur beneficia, & operantur insignia multa, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat per infinita sæculorum sæcula. Amen.

ORATIO.

OMnipotens sempiterne Deus, qui Sacratissimam Virginem Matrem tuam, inter Choros Angelorum super Columna Marmorea emissa de alto venire, dum adhuc viueret, vt Basilica in eius honorem à Prothomartyre Apostolorum Iacobo, eiusque discipulis ædificaretur, dignatus es: præsta quæsumus eorundem meritis, & intercessione, vt fiat impettabile, quod fida mente poscimus, qui viuis, & regnas,

Hæc eadem Oratio, paucis mutatis, habetur etiam in Missa antiqua Dedicationis huius Apostolicæ, & Angelicæ Ecclesiæ, in qua pariter relata Historia compendio refertur.

Laus Deo, & eius Virgini Matri Sanctissimæ.

Decisio S. Rotæ Romanæ coram Reuerendiss. D. Coccino Decano, in causa Cæsaraugustana Cathedralitatis die Veneris 1. Martij 1630.

ARGVMENTVM.

IN hac decisione latè, & diffusè tractatur, & discutitur illa antiqua controuersia orta inter Ecclesiam S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ, & Ecclesiam sancti Saluatoris eiusdem Ciuitatis, occasione Cathedralitatis.

SVMMARIVM.

1 *Cathedratico statu firmato, intrat præsumptio primordialis, atque ordinariæ Cathedralitatis, donec contrarium non probetur.*

2 *Quæ præsumptio multo magis operatur quando concurrunt plura adminicula.*

3 *Ecclesia quando nominatur magistra, per hoc non solùm denotatur maioratus ratione dignitatis, sed etiam antiquitatis, & num. 4.*

5 *Ecclesia S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ fuit donata Ecclesiæ S. Saluatoris eiusdem vrbis.*

6 *Ecclesia maior regulariter cum Ecclesia minori non vnitur, sed bene è contra.*

7 *Mauri post occupatas Hispanias conuertebant & principales Ecclesias Ciuitatum Christianorum in Mezquitas, & n. 105.*

8 *Fidei christianæ fundamentum principaliter in maioribus Ecclesiis asseruatur.*

9 *Gentile in locis, in quibus Crux, Præsepe, & alia salutis nostræ mysteria seruabantur, statuas Iouis, Veneris, &c. collabant.*

10 *Ad fidei christianæ incrementum diuina voluntate effectum est, vt B. Petrus Apostolus, & Paulus in Vrbe Martyrium paterentur.*

Romæ, vbi caput superstitionis erat, illic caput sanctitatis quiescit, num. 10.

Romæ, vbi gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes moratur n. 10.

11 *Delubra gentilium Christianæ Religionis cultui, olim per venerandæ crucis illationem mancipabantur.*

12 *Ecclesia S. Saluatoris Cæsaraugustæ, licet sit antiquissimi operis, retinet tamen speciem eminentis, & sumptuosi ædificij, & 108.*

13 *Ecclesiam S. Saluatoris, & Cæsaraugustæ, quod etiam ante Maurorum occupationem esset Cathedralis, qui hoc asserat, & n. 14. & 15.*

16 *Episcopi Cæsaraugustani nonnulli sanctitate insignes specialiter præfuerũt in Eccl. S. Salu.*

17 *Inscriptionibus plurimum defertur, maximè in antiquis.*

18 *Verbum Metropolis quid designet.*

Verba, vbi non conueniunt, cessat dictorum verborum qualitas. n. 18.

19 *Cathedrales duæ, tanquam duo capita æquè principaliter in eadem Ciuitate non dantur.*

20 *Ecclesia S. Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ, qualiter admirabiliter fuerit fundata traditur.*

21 *Quæ historia stabilita est testimoniis grauissimorum Authorum, & nihil est tota Hispania Sacratius, & venerabilius.*

22 *Et ista traditio est adeo corroborata, vt sit quasi de fide, taliter quod non esset tentus pro Catholico, qui de hoc dubitaret.*

23 *Scriptoribus, atque historicis standum est.*

24 *Ecclesiæ alicuius erectio benè probatur per Scriptores, & historicos.*

25 *Cathedralitatis antiquæ status probatur ex Historiis, & Chronicis.*

26 *Factum antiquissimum, res vetustissima maiorum traditione probatur.*

27 *Scriptoribus, & Historicis passim fides adhibetur, num.* 80.

28 *Testes qui in antiquioribus, & viuentium memoriam plane excedentibus deponunt de publica fama, voce, & traditionibus antiquis plenissimè probant.*

29 *Cathedralitas oritur dato Ecclesia, & Episcopo ratione coniugij spiritualis, & numero* 30.

31 *Apostolorum nullus, præter B. Petrum, vel eos, quos eius successores constituerunt sacerdotes, Ecclesias Cathedrales, in Italia, Hispania, Gallia, &c. fundarunt.*

32 Cap. si quis nesciat. 11. distinct. *declaratur.*

33 *Ecclesias fundare tantum ad B. Petrum tanquam caput Ecclesiæ pertinebat.*

34 *Apostolus nullus fundauit Ecclesias, nisi manmandato, iussu, permissione, ac authoritate B. Petri, & n.*40.

35 *Petrus Apostolus Dei monitu, mandatum, permissionem, ac authoritatem fundandi Ecclesias cæteris Apostolis dedit.*

36 *Iacobus Apostolus supposita Petri authoritate, Sedem Cathedralem Cæsaraugustanam in Ecclesia S. Mariæ instituit, & in illius Episcopum destinauit Athanasium.*

37 *Ioannes Apostolus ordinauit in Episcopum Smirnæ Policarpum.*

38 *Paulus Apostolus Dionysium in Achouiensem, Timotheum verè in Ephesium Episcopum creauit.*

39 *Apostolorum consuetudo erat præficiendi Episcopum vnicuique Ciuitati in quo verbum Dei prædicauerunt.*

41 *Iacobus Apostolus plures Episcopos, & Ecclesias Cathedrales in Hispania constituit.*

42 *Petrus Apostolus primo direxit septem Episcopos in Hispaniam, ex numero Discipulorum à Iacobo Apostolo ad fidem conuersorum, declara n.* 43. & 44.

Proximus ille dicitur, quem nemo antecedit numero 42.

45 *Flauij Lucij Dexteri historia, quod Iacobus Apostolus ordinauerit in Episcopum Cæsaraugustanum Athanasium, an sit vera, & num.*47. & 48.

49 *Historiæ scriptæ post motam litem, an sit fides adhibenda, & n.*49.

50 *Cæsaraugustani Episcopi ab Athanasio vsque ad annum* 1118. *resederunt in Ecclesia de Pilari.*

51 *Ex denominatione alicuius loci resultat argumentum personalis residentiæ.*

52 *Episcopi residentia præsumitur penes Ecclesiam Cathedralem.*

53 *Prælatus Domus suæ habitationis tenetur habere penes Ecclesiam Cathedralem.*

54 *Habitationis præsumptio deducitur ex sepulchro.*

55 *Matrimonium spirituale contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam.*

56 *Coniugij vinculum id exigit, vt coniuges nec post mortem separentur.*

57 *Breuiariorum magna est authoritas.*

58 *Historiæ positæ in Breuiariis sunt tanquam canonizatæ per Ecclesiam.*

59 *Leges ciuiles in Canonum sanctionibus relatæ, per Ecclesiam approbari dicuntur.*

60 *Episcopi per multum tempus extra suam Cathedralem esse prohibentur.*

61 *Gelasius Papa II. plenariam indulgentiam concessit omnibus Christi fidelibus, manus adiutrices porrigentibus reparationi Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Pilari Cæsaraugustæ.*

62 *Verbum Ecclesiæ absque vlteriori expressione, tanquam antonomasticè sumpta intelligitur de Ecclesia Cathedrali.*

63 *Declarationi eius, qui aliquid dicit standum est.*

64 *Declarationi testis loquentis in genere standum est.*

66 *Imagines Agni paschalis sunt propria signa Cathedralis Ecclesiæ Cæsaraugustæ.*

67 *In signis, & inscriptionibus, maximè in antiquis est plurimum deferendum.*

68 *Præscriptio intrat, stante scientia, & patientia.*

69 *Sententiæ antiquissimæ plenè probante, etiam sine actis.*

70 *Et maximè, quando non agitur de eius canonizatione, aut exequutione non agitur, sed tantum adducuntur ad probandum.*

71 *Ex sententiis, licet in Curiis sæcularibus emanatis, Rota solet sumere adminiculum.*

72 *Cathedralitatis adminiculum est, quando in Ecclesia adsunt vestigia, & reliquiæ, quæ præter ius Cathedralitatis ei conuenire non possent.*

73 *Ecclesia Cathedralis tantum habet prærogatiuam celebrandi festum dedicationis Ecclesiæ.*

74 *Decimas exigendi facultas in territorio Ciuitatis soli Cathedrali competit.*

75 *Ecclesia Cathedralis solum habet campanam, quæ de interdicto nuncupatur.*

76 *Defunctorum corpora ius extrahendi ex alienis Parochiis, illaque sepeliendi, Ecclesiis omnibus est prohibitum, exceptis Cathedralibus.*

77 *Sacramentorum administratio omnibus indistinctè competit Cathedrali.*

78 *Adminicula multa simul adiunguntur ad probandum.*

79 *Cathedralitatis antiquæ ius: vt retineatur, & continuetur vnicus etiam actus sufficit.*

81 *Probationes adinuicem se coadiuuant.*

82 *Probationes per indicia, coniecturas, & præsumptiones sufficiunt ad probanda facta antiquissima amplia n.*83.

83 *Præsumptio eliditur per contrariam probationem.*

85 *Status præsens quando non potest concurrere cum statu antecedenti tunc de præsenti non præsumitur in futurum.*

86 *De initio vbi constat, tunc cessat præsumptio cuiuscunque*

cuiuscunque alterius anterioris initij.

87 *Cathedra est magna dignitas magistrorum.*

88 *Cathedra propriè accipitur pro sede Doctoris, & Prælati.*

89 *Copia copiæ nullam fidem meretur.*

90 *Scriptura ad hoc, vt probet, omninò requiritur recognitio.*

91 *Archiuium ad hoc, vt dicatur legitimum, quæ requiratur.*

92 *Archiuium illorum, de quibus interesse agitur, est suspectum.*

93 *Testes interessati non probant.*

94 *Archiuij authoritas non dat robur scripturæ informi.*

95 *Enunciatiuæ Principis ad supplicationem partis emanatæ, & à Principe extraneo, ac de veritate rerum minus instructo non probant.*

96 *Cathedras penes quemcunque Ecclesiam semper est eadem non dependens à loco.*

87 *Subrogatio nihil immutat.*

98 *Enunciatiuæ erroneæ, & æquiuocæ nihil, aut parum probant.*

99 *Confirmatio non extendit confirmatum.*

100 *Referens vbi aliter loquitur, quam relatum, attendendum est relatum.*

102 *Ecclesiæ olim quando ædificabantur, caput illarum respiciebat partem Orientalem & num. 103.*

104 *Cæmeteria apud Ecclesias, maximè Cathedrales perpetuò fuerunt.*

105 *Argumentum deductum ex eo, quod historicos nulla habetur mentio, est leuissimum, & n. 106. & 107.*

106 *Zurit. in indic. rerum de Aragonen. notatur de instantia.*

110 *Ecclesia spiritualiter sumpta est fidelium collectio.*

111 *Martinez. cap. 20. lib. 2. declaratur.*

112 *Martinus Carill. de histor. Sancti Valerij declaratur.*

113 *Franciscus ab Aynsa lib. 2. cap. 11. declaratur.*

114 *Testium dicta, quando fuerunt conquassata à dictis testium contrariorum, nihil releuant.*

IESVS MARIA.

DVBITAVI: An constet Ecclesiam Beatæ MARIÆ Virginis de Columna, seù (vt vulgò dicitur) de Pilari fuisse antiquitùs Cathedralem? Et Domini post susceptam pluries super hoc dubio disputationem, nempe 10. Maij 1627. 30 Aprilis 1629. & 28. Ianuarij præteriti, hodiè tandem, negocio maturè discusso, affirmatiuè responderunt.

Quamuis enim in contrarium diceretur, quòd quemadmodum controuerti non potest, quin Metropolitana Ecclesia Sancti Saluatoris fuerit hanc vsque in diem in perpetuo statu Cathedralitatis, ab eo tempore quo gloriosæ recordationis Rex Aragonum Alphonsus, Hispaniarum cognomento Imperator ex Maurorum tyrannide Cæsaraugustam vindicauit: sic etiam ex hoc vltimo, & longissima quidem quingentorum, ac ampliùs annorum diuturnitate, firmato statu Cathedratico, intrat præsumptio primordialis, atque originariæ Cathedralitatis vsque ab initio: donec plenè, ac concludenter probetur contrarium *l. ex persona, vbi Salic. n. 2. C. de probat. Alex. cons. 74. num 15. lib. 4. Alciat. de præsumpt. 26. n. 1. Euerard. in loco à tempore ad tempus, vers. 6. istud argumentum, Menoch. præsumpt. 64. lib 6. Rot. decis. 233. n. 1. par. 1.* vbi agitur de præsumendo statu Parochialitatis, & *decis. 402. n. 5. par. 2. recent.* Quæ quidem præsumptio tantò magis operatur in casu isto, cùm, pluribus adminiculis corroboretur *Rot. d. decis. 233. num. 2. par. 1. recentior.* 1 2

Primum adminiculum deducitur ex sententia Petri Libranæ, primi huius nominis Episcopi Cæsaraugustani lata de anno 1128. & sic in facto recenti, decem scilicet annis post Mauros debellatos emanata: prout in alia sententia Alphonsi pariter Archiepiscopi enunciatur, de anno 1413 in qua præcipitur Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vt in omnibus, & per omnia se conformet cū Ecclesia Sancti Saluatoris, tanquam cum Magistra, ac Superiore sua: quod verbum, *Magistra,* vsurpatum etiam in aliis posterioribus sententiis, nempè Sanctij de anno 1221. Petri Tarraconen. de anno 1241. & Alphonsi prædicti de anno 1513. denotat maioritatem, non solùm dignitatis, sed etiam antiquitatis ad *Text. in cap. audientiam n. 1. de Eccles. ædific.* Quæ sanè antiquitatis maioritas designat statum Cathedralitatis ab antiquiori tempore, non habito quidem respectu ad solum decennium post recuperatam è Maurorum dominatione Cæsaraugustam, in quo temporis antiquitas non potest verificari: sed ad tempus longè antecedens, nempè tam ante inundationem, quàm in ipsa Maurorum inundatione. 3 4

Secundum neque absimile adminiculum desumitur ex testimonio Alphonsi, seù Aldephonsi Regis Castellæ, præfati Alphonsi Maurorum debellatoris, priuigni, ac Hispaniarum Imperatoris pariter nuncupati: qui anno Domini 1134. & sic sexdecim annis post recuperatam è Maurorum manibus Cæsaraugustam, in confirmandis eiusdem Debellatoris Alphonsi, necnon Ranimiri fratris prædecessorum suorum concessionibus factis Ecclesiæ Sancti Saluatoris, eamdem Ecclesiam inter cæteras antiqui nominis famosissimæ excellentiæ, priuilegio gloriosissimam non solùm appellat, prout etiam appellatur ab Alexandro III. Pontifice in confirmatione donationis decimarum, necnon à Martino Rege Aragonum in priuilegio, mandante, vt Reges Aragonum in Ecclesia Sancti Saluatoris propter illius antiquitatem coronentur: sed ad subleuandum ipsius paupertatem, inter alias Ecclesias in Episcopatu Cæsaraugustano existentes, donat specificè Ecclesiam Beatæ Mariæ de Pilari: vt latiùs in priuilegio. De cuius concessione non videtur ambigendum, cùm de illo testentur *Hieronymus Zurita lib. 1. Annal. cap. 54. Hieronymus Blancas in Commentar. Rer. Aragonen. fol. 141. Abbas S. Ioannis de la Penna in sua Historia lib. 2. cap. 20. pag. 357. Pater Didacus Murillo de miraculosa fundatione Angelicæ Domus tract. 2. cap. 27. pag. 27.* & super tertio deponat de visu Magister Hiero- 5

nymus Cassauante:& enunncietur etiam in Bullis Adriani IV. necnon Alexandri III. in quibus prædictæ donationes, expressa etiam Ecclesia Beatæ Mariæ, confirmatur. Vndè ex his duo resultant antiquæ Cathedralitatis argumenta ad fauorem Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Primum ex eo, quòd expulsis vix Mauris nuncupatur famosissimæ excellentiæ,& antiqui nominis priuilegio famosissima. Secundum ex eo, quòd donatur Ecclesia Beatæ Mariæ: quæ si aliquo tempore fuisset donata etiam per viam
6 vnionis Ecclesiæ inferiori: cùm regulariter Ecclesia maior inferiori non vniatur, sed è contrà, *Oyed. de incompatibilit. benef. par. 2. cap. 3. n. 4. vers. & ita dignum.*

Tertium adminiculum deriuatur ex notissima Maurorum consuetudine: qua post occupatas Hispanias passim vtebantur in conuertendis
7 principalibus Ecclesiis Ciuitatum Christianorum in Mezquitas: vt præter Chronicas generales Hispaniarum id de propriis Regnis restatur Petrus, Aragonum Rex I. in priuilegio concessoanno Domini 1096. incipien. *Neminem latere, &c.* quod de verbo ad verbum transcripsit *Franciscus de Aynsa rerum memorabilium Oscæ lib. 4. cap. 5. pag. 525.* & concordat *Martinus Carillo in Historia Sancti Valerij fol. 240.* vnà cùm testibus, qui dantur. Quod eo demum consilio faciebant Mauri, vt ita deletis, abolitisque memoriis, ac Christianæ Fidei fundamentis, quæ principaliter in maioribus Ecclesiis as-
8 seruantur, fides ipsa aboleretur, ac perfidia subinduceretur Mahometica. Quam porrò consuetudinem à Gentilium acceperunt exemplo: qui iis in locis, in quibus Crux, Præseque, aliaque Redemptionis, ac salutis nostræ misteria seruabantur, Statuas Iouis, Veneris, ac Adonidis collocabant: quo sacrorum eorumdem misteriorum monumenta, ac vestigia obsolesce-
9 rent, vt elegantissimè de Adriano refert *Paulinus epistola 11. Hieronymus epistola 13. Seuer. Historiar. lib. 2. Ambrosius in Psalm. 43.* quorum verba transcribit *Baron. ad annum Christi 139. num. 5. & 6. fol. 93. & 94.* & habetur in Le-
10 ctionibus festi Exaltationis Sanctæ Crucis 3. Maij. Sic etiam è conuersò ad Christianæ Fidei incrementum diuina voluntate effectum est, vt Beatissimi Apostoli Petrus & Paulus in Vrbe Roma martyrium paterentur: *vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis: & vbi Gentilium Principes habitabant, illic Ecclesiarum Principes morarentur,* vt inquit *Ambrosius in cap. Beati 2. quæst. 7.* & iisdem penè verbis loquitur *Sanctus Maximus Episcopus in sermon. de Apostolis,* quem recenset *Michaël de Anninyon de vni-*
11 *tate Ouilis cap. 18. num. 4. & 5.* Et in specie delubra Gentilium Christianæ Religionis cultui fuisse olim per Venerandæ Crucis illationem mancipata, habemus ex præcepto *Theodosij in suo Codice l. vlt. tit. 10. lib. 16.*

Hunc verò vsum post occupatam Cæsaraugustam seruasse Mauros in Ecclesia Sancti Saluatoris, eamdemque tanquam maiorem Ciui-
12 tatis illius Ecclesiam conuertisse in Mesquitam maiorem, tanto magis videtur verisimile, quo Templum istud Sancti Saluatoris, licèt antiquissimi sit operis, retinet tamen speciem eminentis, ac sumptuosi ædificij, ad formam Crucis, latitudinis passuum 90. longitudinis verò 110. totaque illius moles quatuor magnarum columnarum ordinibus sustinetur: vt constat ex descriptione illius, quæ habetur apud eumdem *Didacum Murillum de miraculosa fundatione Angelicæ Capellæ, dicto tract. 2. cap. 27.* Ac propterea plurimum differt à communi structura Mesquitarum, quas Mauri non ædificabant in formam Crucis, nec admodum eminentes, aut eleuatas: sed submissas, atque obscuras: vt patet ex ædificio Cordubens. Ecclesiæ, quam pro Mezquita fuisse à Mauris constructam, ac postea Sedi Cathedrali destinatam, referunt Historici, & præcipuè *Mariana de rebus Hispan. lib. 7. cap. 7.* Et prædicta tantò facilius videntur procedere, cùm de huiusmodi fabrica adeò insigni, à Mauris constructa, nulla apud Authores mentio habeatur: prout extat memoria de præfata Ecclesia Cordubens. apud Marianum, & alios; & similiter de minoribus ædificiis per Reges Mauros Cæsaraugustæ constructis passim habentur memoriæ apud *Hieronymum de Blancas in rerum Aragonen. Commentar.*

Et in specie quòd Ecclesia Sancti Saluatoris 13 etiam ante Maurorum occupationem fuerit Sedes Cathedralis, ac à Maurorum impuritatibus, quibus prophanata fuerat, expiata, ad primæuum Cathedralitatis statum restituta fuerit, visus est firmasse *Zurita in Indice rerum Aragonensium lib. 1. pag. 38.* ibi: *Ecclesia Cæsaraugustana, primis propagatæ Christianæ Religionis sæculis sacra, & Sanctorum Valerij, ac Braulij Infulis, ac Vincentij Martyris illustrata doctrinis, sacrorumque Conciliorum sanctionibus, Orbis Christiani celebratione commemorata, à Nephariis impij cultus vestigiis, solemni cæremoniarum Religione expiata, & Deo Optimo Maximo Seruatori ex voto, quod Imperator pulcherrimæ, florentissimæ, potentissimæque Vrbis esset potitus, festis, & laudibus instauratur, & consecratur.* Et clarius *lib. 1. Annal.* ibi: *Consecrata fuit Mesquita maior, & dedicata Ecclesia nostro Redemptori sub titulo Sancti Saluatoris eodem anno, &c. Itaque in suo primo loco restaurata Sedes Cathedralis, quæ fuit valde nominata in primitiua Ecclesia.* Et cum *Zurita* viden- 14 tur consentire *Martinez Abbas Sancti Ioannis de Rupe in Historia fundationis illius Monasterij lib. 2. cap. 20. & lib. 5. cap. 19. in fine, Martinus Carillo in Historia Sancti Valerij fo.. 240.* quos omnes refert *Franciscus de Aynsa in præfato lib. memorabilium Ciuitatis Oscæ lib. 1. cap. 1.* vbi similia in hanc rem adducit exempla. Cum quibus conuenit Breuiarium Cæsaraugustanum in festo translationis Sancti Valerij in prima le- 15 ctione, ibi: *Magna per vniuersum Orbem Christianis fuit lætitia, cum Cæsaraugustana Ecclesia, quæ per quadringentos annos captiuata spiritibus deseruiebat immundis, fidei libertatem recepit: & ad Christum reuersa ipsum Deum, & Dominum voce libera ausa est profiteri, & in eius laudibus resonare.* Et concordant super tertio quatuor testes, examinati in causa Dedicationis. Quorum primus, qui est Ioannes Briz Martinez, deponit ex sententia Didaci de Espes, viri eruditi, & insignis antiquitatum Aragonensium indagatoris, vt testatur *Hieronymus Blancas in præfatione ad comment. Aragonum in epistola ad Garziam de Loaysa, & Didacus Murillo in dicto tract. 2. cap. 51. pag. 441. lib. 1. cap. 19.*

Quartum denique ac postremum primordialis, seù originariæ Cathedralitatis huiusmodi adminiculum pro Ecclesia S. Saluatoris ea præbent

præbent argumenta, ex quibus deducitur nonnullos ex Episcopis Cæsaraugustanis, sanctitate insignes huic specialiter Ecclesiæ Sancti Salua-
16 toris præfuisse, Sanctos nempè Valerium, ac Vincentium Martyrem, illius Archidiaconum, nec non Braulium.

Quòd enim de anno 306. Sanctus Valerius fuerit Ecclesiæ istius Episcopus, Vincentius verò Archidiaconus: quoad Valerium colligi potest primò ex tenore concordiæ initæ de anno 1121. inter Episcopos Cæsaraugustanum & Pampilonens. per hæc formalia verba: *Translatio Sancti Valerij Episcopi de Rota in Cæsaraugustanam propriam Sedem*: & sic Ecclesia Sancti Saluatoris, ad quam facienda erat translatio, appellatur propria sedes Sancti Valerij. Secundo ex Instrumento translationis Capitis eiusdem Sancti Valerij de anno 1170. Ex cuius serie in toto Episcopatu Cæsaraugustano annuatim sub die 20. Octobris in sacris Lectionibus recitatur, quòd Aldephonsus II. Rex Aragonum obtinuit Caput Sancti Valerij: *vt ad honorem Dei, & Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, quæ Caput totius Regni est, & cui pastoraliter & corporaliter præfuit, spiritualiter quoque præesset &c. Quod ipse Rex propriis manibus &c. ad Ecclesiam Cæsaraugustanam per Petrum eiusdem Ciuitatis Episcopum transmisit &c. Ac postquam idem Rex Aldephonsus II. misit ad dictam Ecclesiam S. Saluatoris Caput Sancti Valerij, quidam Prior Rotensis misit etiam brachium S. Valerij Antistitis eiusdem Ecclesiæ, ad quam miserat Rex caput &c. quò scilicèt Reliquiæ tanti Pastoris & Prælati, illiusque Sanctissimi Viri venerarentur in eadem Ciuitate, & Templo, in quo præfuit tanta Sanctitate*: vt ad propositum huiusmodi translationis expressè loquitur *Zurita Annal. lib 2 cap. 26.* Tertiò non tam respectu Sancti Valerij, quàm Sancti Vincentij illius Archidiaconi id etiam videtur deprehendi ex testimonio Don Lupi Archiepiscopi Cæsaraugustani: qui de anno 1361. in priuilegio exemptionis à charitatiuo subsidio Priori, Canonicis, ac Capitulo Sancti Saluatoris concesso, loquens de eadem Ecclesia, inquit: *Prædictam Cæsaraugustanam Ecclesiam, sponsam nostram ille Beatissimus eius Antistes Valerius cum ipsius Ecclesiæ Archidiacono Vincentio Martyre pretioso decorauit, pro Fide decertans Catholica &c.* Quartò id suadent inscriptiones appositæ Reliquiis eorundem Sanctorum Valerij ac Vincentij, quas Petrus de Luna, Benedictus XIII. in Scismate nuncupatus, misit ad Ecclesiam Sancti Saluatoris in hæc verba: *Hoc est Caput B. Valerij Confessoris, Episcopi huius Ecclesiæ Cæsaraugustanæ*: Et: *Hæ sunt Reliquiæ*
17 *B. Vincentij Martyris, Archidiaconi huius Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.* Quibus quidem inscriptionibus plurimùm defertur, maximè in antiquis, vt latè dicetur inferiùs. Quintò id inferunt Constitutiones Synodales sub titulo de Reliquiis & venerat. Sanct. testantes, Sanctum Vincentium officio, & ordine Diaconali fuisse in Ecclesia Sancti Saluatoris condecoratum: nec non affirmantes, Sanctum Valerium in eadem Ecclesia Sancti Saluatoris apparuisse cuidam successori suo, in eadem sede: quæ apparitio, vt tradit *Cardinal. Baron. in notis ad Martyrolog. sub die 26. Martij*, fuit de anno 1370.

Quòd autem postremò Sanctus Braulius de anno 636. & sic multò ante inuasionem Maurorum fuerit Episcopus Ecclesiæ Constitutione sub eodem titulo de Reliquiis & venerat. Sanctorum: in qua formalibus hisce verbis statuitur: *vt sub Officio duplici celebretur festiuitas Inuentionis B. Braulionis, cùm fuerit Episcopus Metropolis*: quod sanè postremum verbum, *Metropolis*, designat ad oculum Ecclesiam S. Saluatoris 18
excludit Ecclesiam B. Mariæ Virginis, cui talis qualitas non conuenit ad *Tex. in l. 4. §. toties, ff. de dam. infect. l. quod constitutum, ff. de milit. testã.*

Vndè ex his omnibus, cùm appareat Ecclesiam Sancti Saluatoris non deducere prima Cathedralitatis suæ principia ac fundamenta limitata ab anno Domini 1118. quo tempore Alphonsus maiorem Maurorũ Mesquitam diuino cultui dicauit: sequitur quòd sublata principio isto limitatio, militet vsque ab initio ad ipsius fauorem præsumptio originariæ Cathedralitatis, & quidem adminiculata; itavt nisi Ecclesia Beatæ Mariæ plenè ac concludenter, sublatis contrariis, probet suam Cathedralitatem, necessaria resultet consequentia, quòd eadem Ecclesia B. Mariæ nunquam fuerit Cathedralis: cùm duæ Cathedrales tanquàm duo Capita 19
æquè principalia in eadem Ciuitate non dentur, *Hostien. in cap. cùm contingat n. 1. de for. compet. & in c. quoniam n. 2. de offic. Ordin.* quem sequitur *Rota decis. 224. n. 11. par. 1. in recentior.*

His tamen non obstantibus, visum fuit Dominis antiquam huiusmodi Cathedralitatem concludenter probari ad fauorem Ecclesiæ B. Mariæ Virginis de Pilari. Primò ex Historia admirabilis fundationis, seu constructionis huius- 20
cæ Ecclesiæ: in qua traditur Beatum Iacobum Apostolum iussu Deiparæ Virginis, super Columna seu Pilare quodam marmoreo inter Angelorum cantus visibiliter apparentis, præfatam Ecclesiam construxisse, atque in eiusdem seruitio vnum ex nouem Discipulis ab ipso conuersis in Presbyterum ordinasse: prout huius Historiæ seriem fusiùs refert antiquissima quædam scriptura, de qua in fine vetustissimi Codicis Moralium Sancti Gregorij: qui in eiusdem Ecclesiæ de Pilari Bibliotheca à Taio quondam Episcopo Cæsaraugustano illic, vt creditur, repositus in hanc vsque diem asseruatur, testibus eodem *Martino Garzia sermon. 91. & Michaële Martinez de Villar in Interpretatione trium Epigrammatum huius Ecclesiæ pag. 79.* prout etiam innuit *Hieron. Blancas, à Murillo relatus loco citato cap. 1. fol. 2.* & latius *cap. 3. fol. 16.*

Quam quidem historiam, & antiquissimam, indubitatamque apud Hispanos traditionem latè prosequuntur grauissimi Scriptores, nempè quoad mirificam Ecclesiæ Constructionem Auctor Chronici omnimodæ historiæ, quæ à pluribus *Flauio Lucio Dextro adscribitur anno Dom. 37.* & ibid. *Franciscus Biuar. in commentar. latissimè num. 3.* dicens: Nihil æquè stabilitum testimoniis grauissimorum Authorum, nihil tota 21
Hispania sacratius, ac venerabiliùs animis hominum insedisse: adiicitque, *M. Maximi Episcopi Cæsaraugustani Epigramma vers. verùm ne nobilissimum: Martinus Garzia in serm. 90. 91. & 150. P. Antonius Beuter par. 1. Chronic. Hisp. cap. 25. Damian. à Goës in Genealogia Regum Hispan. tom. 2. Hispaniæ illustratæ, Vgo Episcopus Portugallen. in Epistola ad Mauritium Episcopum Bracharen.* quam refert idem *Biuar. in Elogiis Dextri fol. 9. Ioannes Gaspar. Ortigas in 3 par.*

Patrocinij

Patrocinij pro Gymnasio Cæsaraugustano par. 14. *sub n.*100. *Petrus Villegas in lib. Flos Sanctorum, in Vita Sancti Iacobi Maioris Apostoli fol.* 196. *Francisc. à Iesu, & Xodar in libro quinque discursuum pag.* 18. *& seq.* affirmans neminem hucusque id ausum negare, visis vinculo, & firmitate, quibus traditio ista corroboratur, quasi sit de fide: taliter quòd non esset tentus pro Catholico, qui de hoc dubitaret: prout etiam
22 inquiunt *Martinus del Rio disquisit. Magic. lib.* 2. *quæst.* 26. *sect.* 4. *pag.* 223. *& Isella in libro Reg. Militiæ Sancti Iacobi cap.* 3. *Gaubertus Monachus in chronic. Regni Aragonum in* 3. *Prolog. Ioannes Vasseus in Histor. Hispan. & Chronicis rerum mirabilium, anno* 37. *&* 44. *Gundisaluus de Illescas in Histor. Pontific. in Vita Sancti Iacobi Apostoli p.* 1. *fol.* 13. *Stephanus de Garibay in compendio Histor. Hispan. lib.* 7. *cap.* 3. *&* 4. *Andreas de Betendorpio de apparitionibus spirituum cap.* 11. *thes.* 207. *Petrus Canisius de Verbo Dei tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 21. *fol.* 557. *& cap.* 23. *fol.* 560. *Alphonsus de Mendoza in quæstionibus quodlibeticis, quæst.* 5. *Suar. de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 9 *n.* 16. *Martin. de Viciana in chronino inclytæ, & coronatæ Ciuitatis fol.* 14. *Ribadeneyra in lib. Flos Sanctorum in Vita Sancti Iacobi Maioris par.* 1. *pag.* 69. *Anton. de Cianza in Historia inuentionis miraculorum, & translationis Sancti Secundi cap.* 3. *fol.* 24. *Ioannes de Pineda in* 2. *par. Monarchiæ Ecclesiasticæ cap.* 25. §. 4. *fol.* 52. *Ludouic. de Estrada Abbas Hortensis* 2. *par. Rosarij fol.* 112. *Loaysa in notis ad decretum Gundemari, Prades lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. *Bonifac. in Historia Beatæ Mariæ lib.* 2. *pag.* 119. *Thom. Bozzius de signis Eccles. lib.* 9. *cap.* 6. *pag.* 686. *num.* 12. *Didacus de Castillo in libro Defensionis Aduentus, & Prædicationis Euangelicæ S. Iacobi cap.* 7. *fol.* 37. *Franciscus de Padilla in Historia Ecclesiastica Hispaniæ, centur.* 1. *fol.* 18. *Franciscus de Pereda in libro nuncupato Patrona Matriti lib.* 4. *cap.* 1. *fol.* 230. *& seq. Iacobus Valdes Dignit. Regum, & Regnorum Hispaniæ cap.* 6. *num.* 7. *fol.* 54. *Lucius Marineus Siculus in Historia de Rebus Hispaniæ memorab. lib.* 5. *cap. de sacris ædibus pag.* 85. *Hieronymus Romanus in Republica Christiana lib.* 5. *cap.* 4. *fol.* 86. *Ambros. de Morales in Chronicis generalibus Hispaniæ lib.* 9. *cap.* 7. *fol.* 228. *Michael Martinez de Villar in Interpretatione dictorum Epigrammatum, in Epistola dedicatoria, Maurus Castella in Historia Apostoli Sancti Iacobi pag.* 86. *Anton. Spinellus in Mariæ Deiparæ Throno cap.* 30. *pag.* 400. *Gregor. Lopez Madera de Excellentiis Hispaniæ cap.* 6. *fol.* 30. *Petrus Cenedus in Collectan. ad Ius Canonicum col.* 43. *lib.* 1. *Decretor. num.* 2. *& sequen. & num.* 8. *Martinus Carrillo in* 3. *aduertentia ad Historiam Sancti Valerij fol.* 10. *Gaspar Sanctius in* 2. *tractat. de prædicatione Sancti Iacobi in Hispaniam, cap.* 8 & speciales de miraculosa huiusmodi fundatione tractatus ædiderunt *Ioannes Michael de Bordalba, Ludouisius Aux, Petrus Cenedus, Didacus Murillus,* & alij: prout testatur idem *Biuarius in Commentariis ad Dextrum loco citato*, vbi plures ex allegatis Scriptoribus recenset. Cum quibus concordant diploma *Calixti Tertij Pontificis, sub Datum Romæ* 9. *Kalendas Octobris anni* 1456. *priuilegia Ioannis Aragonum Regis Secundi, sub anno Domini* 1459. 26. *Octobris, ac Ferdinandi Catholici illius filij anno* 1504. 12. *Aprilis*, eiusdem sedis Metropolitanæ Staturum anno 1471. die 9. Maij promulgatum: ac denique motiua sententiæ tam in Vicariatu Archiepiscopatus Cæsaraugustani super absolutione à charitatiuo subsidio, quàm in Curia Iustitiæ Aragonum super præcedentiis emanatæ: vt prædicta omnia per extensum referunt idem *Biuarius loco citato, & Didacus Murillo cap.* 3.

Quo verò ad ordinationem vnius ex Discipulis in Presbyterum, sequuntur Authores infrascripti. Qui tamen vlterius exprimunt, Beatum Iacobum in præfata Ecclesia Sanctæ Mariæ non solùm reliquisse Theodorum, quem ordinauit in Presbyterum, sed etiam Athanasium, quem Episcopatui Cæsaraugustano destinauit: ita enim testantur iidem *Flauius Lucius Dexter loco citato anno Domini* 37. *numero* 2. *fol.* 69. & ibidem *Biuarius fol.* 71. referens testimonium *M. Maximi, olim Episcopi Cæsaraugustani in Hymno Sancti Athanasij, & in Elogiis fol.* 9. vbi in contestem adducit *Vgonem Episcopum Portugallensem in præcitata Epistola ad Mauritium Archiepiscopum Bracharen. Petrus Antonius Beuter vbi supra cap.* 23. *par.* 1. *pag.* 134. *& par.* 2. *pag.* 229. *Hieronymus Blancas in præfatis comment. rer. Aragon. pag.* 3. *Ambros. de Morales in Historia Hispaniæ cap.* 7. *lib.* 9. *Maurus Castella in Historia Sancti Iacobi pag.* 85. *Franciscus de Pereda loco allegato lib.* 4. *cap.* 1. *fol.* 231. *Franciscus de Padilla in dicta Historia Ecclesiastica Hispaniæ, centur.* 1. *fol.* 18. *Ribadeneyra vbi supra par.* 1. *pag* 69. *Anton. de Cianca in Historia vitæ Sancti Secundi fol.* 2. *Iacobus Valdes dicto tract. de Dignit. Regum, Regnorumque Hispaniæ cap.* 6. *numer.* 22. *fol.* 59. *& Comestabilis Castellæ in primo discursu pro aduentu Sancti Iacobi fol.* 10. *Martinus Carillus Canonicus Ecclesiæ Sancti Saluatoris in secunda impress. Histor. Sancti Valerij, emendatus in tertia aduertentia,* cum aliis deductis per *Murillum cap.* 17. *fol.* 142. *& Gabrielem Pennottum in sua tripartita Historia lib.* 2. *cap.* 30. Quibus quidem Scri- 2
ptoribus, atque Historicis standum esse innuit *Text. l.* 1. ibi: à quibusdam Scriptoribus traditum est, *ff. de offic. Præfect. Prætor. Bar. in l.* 1. *num.* 22. *Alex. num.* 34. *Purpur. num.* 152. *&* 156. qui loquitur in erectione Ecclesiæ, sequitur *Ripa num.* 73. *ff. si cert. pet. Abb. Felin. Dec. & alij in cap. cum causam, de probat. Gutier. pract. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 13. *Roderic. Suarez allegat.* 8. *num.* 11. *Verall.* qui pariter loquitur in erectione Ecclesiæ *decis.* 190. *par.* 2. & in simili dixit *Rota in causa Valentina decimarum* 28. *Nouembris* 1596. *coram bon.* 2
mem. Cardinali Pamphilio, in Vlixbonen. Iurisconferendi 7. *Februarij* 1607 *coram bon. mem. Cardinali Lun. cellotto, & in decis.* 290. 2
numero 7. *post* 2. *vol. cons. Farinac.* Et in puncto quòd status antiquæ Cathedralitatis probetur ex Historiis, ac Chronicis in hoc plenam facientibus probationem *Modern. Roman. discep. forens. lib.* 5. *cap.* 893. *numero* 6. *& seqq.*

Quæ conclusio absque vlla difficultate in casu isto procedit, non solùm quia versamur in facto antiquissimo, ac in rebus vetustissima maiorum

rum traditione communiter receptis, in qui-
26 bus fidelissimæ antiquitatis mos est retinendus, *l. si testamenta*, *C. de testam.l* 1.§. *vlt. de ventr.*
27 *inspic.cap. cum habeat, de eo qui dux. in matrim. cap. omnes Principes cum ibi not. de maiorit. & obed.* Sed etiam quia huiusmodi Scriptoribus, atque Historicis passim fides adhibetur ad *trad. per Felin. in cap. ex parte, num.* 49 *vers. & dum supra tractatum est, de rescript.* agiturque de Historiis Ecclesiasticis, *Rot. decis.* 718. *num.* 2. *par.* 4. *diuers.* in quibus plures Scriptores simul conueniunt. Et benè ad-
28 miniculantur etiam per testes, qui in huiusmodi antiquioribus, viuentiumque memoriam planè excedentibus, tanquam de publica voce, & fama, nec non traditionibus antiquis deponentes, probant plenissimè *Innoc. in cap. veniens num.* 6. *vers. & non mireris, de verb. signif. Abb. in cap. inter dilectos, num.* 6. *de fid. instrum.* latè *Felin. in cap. veniens il.* 1. *num.* 26. *de testib. & in cap. cum causam, num.* 9. *vers. sed dicas de probat. Bellam. decis.* 2. *de probat. Caputaquens. decis.* 344.*n.*3.*&* 347.*n.*4.*par.* 3. *Put. decis.* 74.*num.*2.*lib.*1.

His ergo firmatis, ex quibus constat Beatum Iacobum primò construxisse in honorem Mariæ Virginis Ecclesiam de Pilari: secundò destinasse Athanasium Discipulum suum in Episcopum Cæsaraugustanum: vtique sequitur, eandem Ecclesiam de Pilari fuisse Cathedralem. Quia, dato Episcopo & Ecclesia, ratio-
29 ne coniugiij spiritualis oritur Cathedralitas ad *text. in cap. inter corporalia*, & ibidem *Imol. num.* 10. *Anan. pariter num.* 10. *de translat. Prælat. Hostien. in summ. eodem tit. num.* 5. *vers. est autem alius, Cassan. in cathal. glor. mund. par.* 4. *consider.* 32. *vers. nono capitulum.* Quæ sanè Cathedralitas potest tantùm considerari
30 in Eclesia Beatæ Mariæ. Quia cùm sola tunc temporis esset illic in rerum natura, remanebat vnicum subiectum, cui posset adhærere Cathedralitas. Cuius prærogatiuam tanto magis, inspecta eiusdem Ecclesiæ dignitate ac priuilegiis, verisimile est, fuisse eidemmet collatam.

Nec obstat Epistola Innocentij I. ad Decentium, Episcopum Eugubinum, registrata in *cap. si quis nesciat* 11. *distinct.* & innouata per *Gregor. VII. Epistolarum lib.* 1. *ad Sanctium*
31 *Hispaniarum Regem*: in qua pro certo, constantique firmatur nullum ex Apostolis præ-
32 ter Beatissimum Petrum, vel eos quos eius Successores constituerunt Sacerdotes, Cathedrales Ecclesias in Italia, Hispania, Gallia, Aphrica, Sicilia, adiacentibusque Prouinciis fundasse. Quem *Text.* ita in specie videtur intelligere nunquam satis laudatæ memoriæ *Card. Baron. in notis ad Martyrologium Romanum in festo Sancti Iacobi sub die* 25. *Iulij.* Vbi postquam firmauit Sanctum Iacobum prædicasse in Hispania, subdit, non sic accipiendum id esse, vt illic prædicauerit Gentibus Euangeliũ, sed Iudæis tantùm, suis Gentilibus Christum annunciauerit: nec sic quidem, vt aliquam fundauerit Ecclesiam: vt plenius aduertit *Magnus Comestabilis Castellæ in secundo*
33 *Discursu contra eumdem Cardinalem Baronium edito fol.* 51. dicens aliud esse conuertere Infideles, aliud fundare Ecclesias: cùm primùm ad Apostolos omnes, secundum verò ad Beatum Petrum tanquam Caput Ecclesiæ pertineret.

Nam huic obiecto responsum fuit per Dominos, conclusionem prædictam, quòd scilicet nullus ex Apostolis præter Beatum Petrum Ecclesias in præfatis Regionibus fundauerit, esse intelligendam, vt nullus sine mandato, iussu, permissione, ac Beati Petri authoritate Ecclesias instituerit iuxtà solutionem *glossæ in dicto cap. si quis nesciat, in verbo Apostolos*: quam veluti 34
magis receptam, atque veriorem referunt, & sequuntur ibidem *Archidiac, num.* 2. *Turrecremat. num.* 1. *Gemin. num.* 7. & plura hoc in argumentum eleganter congerit *Gaspar. Sanctius de prædicatione Sancti Iacobi in Hispania tract.* 3. *cap.* 1 *per tot.* & præsertim *n.* 3.

Ac proinde, quia habetur pro certo Beatum Petrum Dei monitu mandatum, permissionem, atque auctoritatem huiusmodi cæteris 35
Apostolis, ad Gentium prædicationem euntibus dedisse, vt testatur *Ionnes Antonius Delphinus de Ecclesiastica potestate tit. de Cardinalibus conclus.* 1. *vers.* 3. *fol mihi* 19. *& conclus.* 9. *fol.* 81. *à tergo*: & de Paulo testatur *Archidiaconus in d. cap. quis nesciat num.* 2. *&* 3. 11. *distinct.* & de Clemente, qui eamdem potestatem concessit Philippo Philoteo, in Hispanias allegato, refert *Methodius Author Græcus, ac vetustissimus in Vita Sancti Dionysij*, in hæc verba: *Porrò S. Clemens sub id tempus Philippum quemdam Hispanis Episcopum præfecerat, eandemque potestatem, quam ipse diuinus Clemens à Petro accepit, ipsi dederat, dicens Profectus in occidentales plagas, Euangelium Regni Cælorum prædicato: ligandi etiam, soluendique potestas tibi esto: vt Christi Euangelium per te quoque longe lateque diffundatur, quo à Domino instar fidelis serui audire merearis: Euge serue bone, &c.* quæ verba transcribit *Binarius ad Dexterum anno Domini* 91. *n.*6. *vers. translatis*: vbi Philippi istius memoriæ contestes *Ambrosium de Morales, ac Marianam enumerat.* Imò potestas ista fuit aliquando concessa cum facultate subdelegandi provt communis est traditio Paulum Apostolum eandem Tito delegasse in Epistola prima ad eumdem Titum, ibi: *Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt ea quæ desunt, corrigas, & constituas per Ciuitates Presbyteros.*

Hinc propterea manifestè apparet in nihilo 36
dispositioni *Text. in d. cap. si quis nesciat*, aduersari, quòd Beatus Iacobus, supposita Petri auctoritate, atque mandato, Sedem Cathedralem Cæsaraugustanam in Ecclesia Beatæ Mariæ in- 37
stituerit, & Athanasium in illius Episcopum destinauerit. Quemadmodum etiam Hieronymus de Scriptoribus, testatur Beatum Ioannem Apostolum ordinasse in Episcopum Smirnæ Policarpum, vt ex *Tertulliano* refert *Georgius Ederus in Malleo Hæreticorum lib.* 2. *cap.* 5. *conclus.* 4. *vers. hoc enim modo*, & firmat *Martyrologium Romanum sub die* 26. *Ianuarij*: sed omnes Asiæ Ecclesias fundasse, vt idem *Martyrologium firmauit sub die* 27. *Decembris* (in quo tamen à *Hieronymo* dissentit *Baronius anno* 97. *numero* 2. *fol.* 736.) & Paulus 38
Apostolus Dionysium in Athenienseｍ, Thimoteum verò Ephesinum Episcopum creauit: vt de Dionysio testatur *Hilduin in Areopag. apud Surium die* 9. *Nouembris*, relatus per *Baronium anno* 52. *n.* 12. *in fin. fol.* 408. Hincmarus

Remensis

Remensis Episcopus, cuius testimonium transcribit idem *Baronius ad Martyrologium sub die 9. Octobris, littera B*, & de Timotheo Auctor est *Eusebius lib. 3. Hist. cap. 4. & Ignatius in Epistola ad Ephesios:* quam pariter recenset idem *Baronius anno 19. n. 186. fol. 511. & anno 97. n. 3. fol. 736.* Et habetur non solùm *in Martyrol. Romano sub die 24. Ianuarij:* sed etiam *in Breuiario Rom. in eiusd. Timothei lectionibus.*

Hancque fuisse Apostolorum consuetudinem præficiendi Episcopum vnicuique Ciuitati, in
39 qua Verbum Dei prædicauerunt, tradit *Tertullianus de præscriptionibus aduersus Hæreticos c. 20.* quem transcribit *Georgius Ederus dicto lib. 2. cap. 12. conclus. 13. fol. mihi 385.* & clariùs *cap. 5. conclus. 2. & 4. Irenæus contra Hæreticos Valentiæ cap. 63.* provt in hanc rem exempla, & alia congerit *Bursat. cons. 126. num. 27.* Cui quidem consuetudini tanto magis verisimile est Beatum Iacobum adhæsisse, ne in vastis Hispaniarum Regionibus fœcundissimæ spem messis abiiceret, quam vtique adimpletam fœliciter Deiparę Virginis promissio spoponderat iuxtà tenorem pręfaræ Historiæ admirabilis constructionis huius Ecclesiæ de Pilari. Ideoque nè Cardinalis Baronius, & Comestabilis, viri alioquin eruditissimi, ille rerum istarum obliuione, hic verò non credibili ignoratione notentur: dicendum est in hunc sensum accipienda esse illorum verba: quòd scilicet nullus ex Apostolis, Petro excepto, fundauit Ecclesias absque iussu, mandato,
40 ac eiusdem D. Petri auctoritate: provt idem Comestabilis post suos discursus, intermedia corrigens, tandem affirmauit, Sanctum Iacobum
41 plures Episcopos, & Ecclesias Cathedrales in Hispania constituisse.

Neque etiam obstat Breuiarium sanct. mem. Clementis VIII. in quo sub festo sancti Iacobi recitatur, ex numero Discipulorum eiusdem ad Fidem conuersorum septem postea Episcopos à Beato Petro ordinatos in Hispaniam
42 primò directos esse: hincque necessariò inferatur, nullum ante hos à Petro ordinatos fuisse in eadem Hispania Episcopum consecratum, isti primi fuerint, ad *Text. in l. proximus, ff. de verb. signification.* & consequenter nec etiam Athanasium à Beato Iacobo.

Quia respondetur, id esse intelligendum de illis Discipulis, quos secum Hierosolymam ex Hispaniis deduxerat sanctæ Iacobus, & qui verè fuerunt primi ex ordinatis à Petro, qui in
43 Hispanias directi fuerint: non autem de Athanasio, qui vnà cum Theodoto Presbytero fuerat ab eodem Iacobo relictus apud Hispanos, vt prædicationi vocaret. Quemadmodum ex authoritate Leonis III. Calixti II. ac Innocentij II. Pontificum, asserunt *Maurolicus in Martyrologio sub die 13. Maij*, & ibidem *Primus Episcopus Cabillonen. & Sophronius, & alij* quibus assentitur *Vincentius Belluacen. in specul. Historial. lib. 8. cap. 6. Galesin. pariter in Martyrologio sub eadem die, Lucius Dexter anno Domini 50.* & ibidem *Binarius num. 1.* quibus potest addi *Gaspar Sanctius in 2. tract. pro aduentu sancti Iacobi in Hispanias cap. 9. num. 7.* vbi in specie ponderat rationem, cur septem Episcopi ab Apostolo
44 Petro transmissi primi dicantur: quod etiam repetit *in 3. tract. cap. 2. num. 1. & 2. vers. quomodò verò.*

Non obstat tandem nullum fieri posse fundamentum in Scriptoribus atque Historicis, affirmantibus D. Iacobum instituisse in Episcopum Cæsaraugustanum Athanasium, Theodorum verò in Presbyterum, iis demum rationibus. Et primò, quia dempta *Flauij Lucij Dexteri Historia*, quam ementitiam esse contendit 45
Gabriel. Pennot. in Histor. generali tripartita Canonicorum Regularium lib. 1. cap. 52 & 53. provt plures alij etiam dubitarunt: sublatoque *M. Maximi Epigrammate*, quod ex sola *Binarij* relatione deducitur: remanet *Petrus Antonius Beuter* primus opinionis istius assertor, qui scripsit de anno 1546. & sic decem annis post motam litem: cui adherent reliqui Neoterici: qui 46
etiam videntur solùm testari de traditione illarum partium. Secundò, quia manifestè aduersantur præcitatæ constructionis Historiæ, quæ meminit de vnico Presbytero.

Nam quoad primum *Flauij Lucij Dextri* fidem acertimè vendicant, ac Historiæ veritatem latè defendunt *P. Murillus in præcitato tractatu* 47
mirabilis fundationis Angelicæ Domus de Pilari in Prologo Apologetico pag. 4. Binar. in Apologia §. 7. vbi recenset quamplures non eruditione mi- 48
nus, quam auctoritate insignes viros, qui *Dextri* fidem agnoscunt, & late *Melchior Inchofer in Apologetico pro Epistola Beatæ Mariæ Virginis ad Messanen. cap. 47. & quatuor. seqq.*

Sed quicquid sit de *Dextri Historia*, necnon *M. Maximi Epigrammate*, quorum fidem suos apud Auctores citra quodcumque approbationis, vel reprobationis iudicium Domini reliquerunt: in omnem euentum non deficiunt alij Scriptores. Petrus enim Antonius Beuter quamuis scripserit post motam litem super præeminentiis inter istas Ecclesias, non indè tamen potuit opinionis suæ fundamenta deriuare: cùm tunc temporis Athanasij Episcopatus non deduceretur. Dicere 49
autem id ab ipso voluntariè confictum, aut à cæteris illius Asseclis Viris grauissimis inconsultò firmatum, merè voluntarium iisdem Dominis videbatur.

Quantum verò attinet ad secundum, nulla inter Auctores istos ac Historiam fundationis potest considerari contrarietas: quia Historia præfata id expressit in specie, quod ad ipsam Ecclesiam B. Mariæ pertinebat: mentionem solummodò faciens de Presbytero, qui particulari Ecclesiæ seruitio destinabatur. Ideoque non hinc rectè assequimur exclusisse designationem alterius, scilicet Episcopi, qui ad totam Diœcesim, non ad Ecclesiam verò particularem, spectabat.

Secundò in hanc sententiam Domini tanto libentius inclinarunt: quia veritas præfatæ Historiæ, necnon traditio ad concludend. huiusmodi Cathedralitatem, pluribus adminiculis, & quidem vrgentioribus corroboratur.

Primum autem adminiculum ea suggerunt argumenta, ex quibus videtur sufficienter colligi, omnes Episcopos Cęsaraugustanos ab Athanasio vsque ad annum 1118. resedisse in Ecclesia 50
de Pilari, vt plenè eorumdem Episcoporum seriem referendo, deducit idem *Didacus Murillus in præfato tractatu fundationis istius Ecclesiæ cap. 21. fol. 77. vsque ad fol. 253.* Provt in specie, quòd Valerius vnà cum Vincentio præfuerint in Eccl. B. Mariæ ille tanquam Episcopus,

Episcopus, hic vti Archidiaconus, apertè testatur idem *Martinus Garzia in sermone* 150. *Aymon. lib.* 1. *c.* 6. *de translatione corporis Sancti Vincentij de anno* 855. & ex Neotericis *Martinus del Villar. in dicta interpretatione trium Epigrammatum, in Epistola ad Philippum III. Regem Catholicum, & Murill. loco sæpius citato cap.* 31 *fol.* 262. qui id deducunt ex verbis *Prudentij in* 4. *hymno*, ibi,

☞ *DOMVS INFVLATA*
VALERIORVM,

& inferius ibi,

Tristior TEMPLVM rabies IN ISTVD ☜
Intulit iras.

Et ex recentioribus per informantes pro Ecclesia Metropolitana deductis, *Franciscus Aynsa d. lib.* 2. *cap.* 11. *fol.* 170. asserens Ecclesiam B. Mariæ fuisse PALESTRAM Vincentio. in qua Valerij Episcopi exemplo didicit Hostem domare: quod repetit, relatiuè tamen ad supradicta *lib.* 2. *cap.* 22. vbi etiam exornat *Epigrammate M. Maximus*, ibi,

Vincenti egregiam referens ab agone coronam,
Atque Leuitarum dulce Leuita caput,
☞ *SACRA DOMVS firma nomen adepta COLVMNÆ*
Hæc tibi victuro puluis, & vmbra fuit.

Quibus conuenire videtur *Prudentius in* 4. *hymno ad* 18. *Martyres, de eodem Sancto Vincentio loquens*, ibi,

☞ *Noster, & NOSTRA Puer in PALESTRA*
Arte virtutis, fideique oliuo
Vnctus, horrendum didicit domare
Viribus hostem.
Nouerat TEMPLO celebres IN ISTO ☜
Octies partas, deciesque palmas:
Laureis doctus patriis, eadem
Laude cucurrit.

Et prædicta corroborantur ex eo, quòd in Ecclesia de Pilari hodie etiam apparent antiqua quædam vestigia memoriæ Sancti Valerij: & præceteris quædam Aula versus flumen Iberum, quæ ab antiquo Aulæ Valerianæ cognomentum retinet, vt deducit idem *Murillo cap.* 18. *fol.* 151. & repetit *cap.* 26 *fol.* 222. *in fin. & seq.* Ex huiusmodi enim dominatione resultat argumentum personalis residentiæ, vt in simi-
51 li ponderat *Ambrosius de Morales in Historia Hispania lib.* 7. *cap.* 6. *fol.* 274. Quæ quidem re-
52 sidentia præsumitur penes Cathedralem secundùm *Innoc. in cap. ex ore, de priuil. Archid. & Ioan. Andr. in cap. statutum, §. cum verò, de rescr. in* 6. *Soccin. in cap. licet num.* 22. *de for. compet.* cùm Prælatus domum suæ habitationis propè
53 Ecclesiam Cathedralem habere teneatur, *cap. Episcopus* 41. *distinct. Oldr. cons.* 55.

Et similiter, quòd Sanctus Braulius Sedem Episcopalem habuerit in Ecclesia de Pilari, comprobat Historia à partibus communiter recepta ex Breuiario Sancti Hieronymi, quæ in illius festiuitate recitatur in hæc verba: *Disputatione autem longa consumata, & Synodo celebrata, vnusquisque ad propriam Sedem est reuersus. Beatus verò Braulius dum in Ciuitate Cæsaraugustana in Sancta Maria Maiori suam Sedem diuinitus situasset, &c.*

Nec dicatur, hinc potiùs contrarium deduci, ex eo quòd Beatus Braulius dicitur, Sedem suam diuinitus collocasse in Ecclesia Beatæ Mariæ, quasi id particulari deuotione, seu inspiratione præstiterit; signum euidens, quòd eadem Ecclesia non erat consueta Sedes Episcoporum. Quia aduertendum est, verbum illud, *diuinitus*, solum respicere miraculosam illius electionem, de qua testatur *Ribadeneyra in* 2. *parte Floris Sanctorum fol.* 199. qui factum dilucidè explicat. Omnemque tollit difficultatem, ibi: *Sanctus Braulius rediuit ad suam Ecclesiam Cæsaraugustanam: & in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Pilari occupabat se diu noctuque in seruitio Omnipotentis Dei, & ipsius Beatæ Virginis in cuius sanctuario residebat.* Et concordant *Ioannes de Marieta in Historia Ecclesiastica lib.* 5. *cap.* 39 *fol.* 125. vbi loquens de Sancto Braulio, inquit: *Omnes Episcopi, terminato Concilio, se contulerunt ad suas Ecclesias, & S. Braulius rediuit ad suam Cæsaraugustanam: & residendo in Sancta Maria Maiori, quæ modò vocatur de Pilari, diù noctuque laborabat in seruitio Dei, & Beatæ Virginis in illa Eclesia. Franciscus de Padilla in* 2. *parte Historiæ Ecclesiasticæ, centur.* 7. *fol.* 231. *Michael Martinus de Villar interpretatione trium Epigrammatum pag.* 79. cum aliis per præfatos adden ad *Dextrum in Epistola ad Lectorem*, & post alios *Murillus dicto cap.* 23. *fol.* 214. Prout firmarunt sententiæ de anno 1502. & 1605. de quibus infrà in quarto adminiculo. Et conueniunt innumeri testes de antiquissima fama, ac traditione deponentes.

Et plurimùm confert eiusdem Sancti Braulij sepulchrum, quod ab immemorabili tempore conditum repetitur in eadem Ecclesia de Pilari 54
vt testatur *Breuiarium Valentinum anni* 1496 *in fine lectionum eiusdem Sancti*. Ex sepulchro enim deducitur præsumptio habitationis, *c.* 1. *& cap. in noua, de sepult. cap. is, qui eodem in* 6. *Vbald. de Canonic. Parochial. cap.* 9. *n.* 1. Maximè in Episcopis: quia cum inter ipsos atque Ecclesias spirituale matrimonium contrahatur, *cap. sicut viri c. Altaris* 7. *q.* 1. & ibi *Turrecrem.* cum aliis 55
superiùs deductis: coniugij vinculum id exigit, neque post mortem separentur: ad trad. 56
per *Abb. in cap. de vxor. num.* 6. *& vers. nam propter vnionem, de sepult.*

Quibus authoritatem præstant Ecclesiæ, quæ eamdem veritatem agnouerunt in suis Breuiariis, scilicet Ordinis Sancti Hieronymi, vt supra & Regiæ Domus Montis Aragonum in eadem Sancti Braulij festiuitate fol. 311. Quorum Breuiariorum magna est authoritas *cap. licet causam, de probat. cap. in nostra, de testibus*: & 57
ad propositum considerant *Maria in tract. Aduentus Sancti Iacobi in Hispaniam, & Ambrosius de Morales in Chronicis præcitatis lib.* 9. *cap.* 14. *& lib.* 8. *fol.* 213. Itavt huiusmodi Historiæ, atque antiquissimæ traditiones tanquàm canonizatæ per Ecclesiam tantò ma- 58
gis corroborentur, vt in simili. quòd Leges Ciuiles in Canonum Sanctionibus relatæ per Ecclesiam approbari dicantur, inquit *gloss. in cap. in primis, in verb. capitali* 2. *q.* 1. latè *Ias. in l.* 1. *num.* 43. *C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. Rip. in l.* 1. *num.* 67. *ff. si cert.* 59
pet. Felin. in cap. Ecclesia Sancta Mariæ n. 40. *vers. & ista limitatio, de constit.*

Ex quibus negari non potest, quin releuans Cathedralitatis adminiculum deducatur: cum 60
Episcopi per multum temporis spacium extra

suam Cathedralem esse prohibeantur, vt ex
Mandos. Gonzal. Archid. & aliis, resolutum fuit
in causa *Sulmonen. Status Cathedratici* 18. *Maij*
1626. coram bon. mem. Patriarcha Manza-
nedo.

Secundum adminiculum desumitur ex Bre-
ue Gelasij II. Pontificis, directo Exercitui
Fidelium, Cæsaraugustam obsidentium: quod
61 vnà cum infrascriptis literis Petri Libranæ
Episcopi Cæsaraugustanum transcripsit *Baron.*
Annal. tom. 12. *ad annum* 1118. Hic enim Pon-
tifex, vt colligitur ex iisdem literis Petri Li-
branæ, plenariam concedendo Indulgentiam
omnibus Christi fidelibus, manus adiutrices
porrigentibus reparationi Ecclesiæ istius de Pi-
lari, quæ post cessatam Maurorum obsidionem,
dirutis totaliter ferè parietibus, remanserat rui-
nosa, appellat eam, Vrbis Cæsaraugustan.
62 Ecclesiam. Quæ denominatio indeterminata
sub verbo, *Ecclesia*, absque vlteriori expressio-
ne alicuius Sancti, apud Iuris Interpretes tan-
quam antonomasticè sumpta, intelligitur de
Ecclesia Cathedrali iuxtà antiquum stylum
Curiæ Romanæ, *Monach. in cap. quamuis num.*
5. post. glos. ibidem in verb. non extendi, de præ-
ben. in 6. vbi Gemin. §. fin. num. 10. *post med.*
super 5. in fin. glos. Abb. in cap. cum super
num. 6. de sepult. Mandos. super reg. 26. quæst.
3. num. 5. & 6. & in fin. vers. Romæ autem,
Gamb. de off. leg. lib. 10. *num.* 270. *Gratian. dis-*
cept. forens. cap. 893. *num.* 32. *Rota decis.* 233.
num. 4. & 13. *par.* 1. *diuers.* Hisque expresè
conformem fuisse mentem & intentionem Pon-
tificis, prorsus declarauit idem Petrus Librana,
Episcopus Cæsaraugustanus: qui in litteris
post expulsos Mauros à se publicatis in execu-
tionem prædicti Breuis Apostolici, Ecclesiam
Gloriosæ Virginis Mariæ, Beato & antiquo no-
mine Sanctitatis ac Dignitatis pollentem, nec-
non perfidorum Saracenorum ditioni diù sub-
iectam, priorisque captiuitatis mœrore confe-
ctam specificauit. Cui declarationi standum
63 est, *argum. Text. in l. ait prætor, §. si Iudex, ff.*
de re iud. Soccin. Sen. cons. 156. *num.* 17. *lib.*
2. Quemadmodum etiam testem, loquentem
in genere declarat *Bald. in l. testium col. 2. C. de*
testib. Aret. cons. 36. *num.* 4. *Marsil. singul.*
439. Maximè cùm declaratio ista emanauerit
64 de recenti, & ab eo qui plenissimam Ecclesiæ
suæ notitiam habebat, ad tradita per *Flamin.*
Paris. de confiden. quæst. 28. *num.* 210. & *Rota*
in Lucana Capellaniæ 15. *Maij* 1598. *coram bon.*
mem. Penia, & in Barchinonen. Beneficij 23. *Fe-*
bruarij 1600. *coram bon. mem. Cardinali Pam-*
65 *philio.* Nec appareat tunc temporis aliam in
Ciuitate Cæsaraugustana Ecclesiam adfuisse:
imò constet hanc solam sub diuturna Mauro-
rum dominatione, reliquis sacris ædibus peni-
tus excisis atque depopulatis, veluti Sacram
Aram perfugij Portum, Antistitumque Se-
dem fuisse seruatam: vt testatur *Zurita in*
præcitato Indice rerum Aragonen. anno 889.
pag. 13.
66 Tertium adminiculum præstant antiquæ
Imagines Agni Paschalis: quæ cùm sint propria
insignia Ecclesię Cathedralis Cæsaraugustę, de-
pictæ reperiuntur in partibus Superioribus Ca-
pellæ maioris Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & incisæ
in antiquissimo lapide ad ostium Sacristiæ
Sanctæ Capellæ de Pilari, cum hac inscriptione
antiqua: *Agnus docet iste hanc sedem fuisse.* Qui- 67
bus quidem insignis, atque inscriptionibus,
maximè, vt hic, in antiquissimis plurimùm de-
fertur *cap. cum causam, & ibi glos. in verb. li-*
bros, de probat. cap. audientiam il 2. de præscript.
cap. cum olim de censib. Aym. de antiq. temp.
par. 1. limit. 9. num. 14. *Bald. cons.* 319. & 310.
vol. 5. *Dec. cons.* 135. *num.* 1. *Guidop. decis.*
341. *num.* 3. *Rot. decis.* 482. *num.* 4. *par.* 1. *re-*
cent. & in puncto antiquioris Cathedralitatis,
Gratian. discept. forens. dicto cap. 893. *n.* 31. &
cap. 9.8. *n.* 8. Non enim est verisimile, quòd
dicta inscriptio tandiù per Archiepiscopos, &
Ecclesiam hodie collitigantem fuisset tolerata,
si contra veritatem, leuioribus innixa probatio-
nibus ac fundamentis, emanasset. Adeò vt ius 68
antiquæ huiusmodi Cathedralitatis ex hoc vi-
deri posset præscriptum contra Ecclesiam S.
Saluatoris, propter illius scientiam & patien-
tiam ad *Text. in l. quoties la 2. ff. de seruit. l. si quis*
diuturno, ff. si seruitus vendicetur.

Quartum, & quidem vrgens adminiculum
præbet sententia de anno 1502. super chari-
tatiuo subsidio lata per Vicarium Archiepisco-
pi Cæsaraugustani, necnon ab eodem Archiepi-
scopo, de cuius interesse & præiudicio principa-
liter agebatur, confirmata. In qua dicitur ex-
presè, in Ecclesia de Pilari primariam Sedem
Cæsaraugustanam per multa annorum curricu-
la collatam fuisse, Beato Braulio & aliis multis
Episcopis successiuè præsidentibus: licet postea
dicta Sedes Cathedralis ab ea translata fuerit.
Hæc enim sententia, cum tempus litis super
Cathedralitate principaliter motæ per centum
& amplius annos antecedat, plenam inducit
probationem Status Ecclesiæ, etiam sine actis,
Cassador. decis. 3. de procur. Put. decis. 338. 69
lib. 2. aliàs 328. *in correct. sanct. mem. Gregor.*
decis. 535. *num.* 8. & in simili materia status
Patronalis, Ferrer. cons. 135. *num.* 1. *Rota de-*
cis. 331. *part.* 2. *diuers. decis.* 518. *par.* 1. & *de-*
cis. 235. *num.* 4. *par.* 2. *recentior. Mant. decis.*
350. Maximè cum de canonizatione, aut exe-
quutione illius hodie non agatur: sed tantum
adducatur ad probationem *Accorambon. decis.*
35. *Rot. decis.* 143. *num.* 5. & 6. *par.* 2. & *de-*
cis. 595. *numero* 5. *diuers.* Ad cuius senten- 70
tiæ corroborationem accedit alia senten-
tia, non sine matura causæ cognitione lata
de anno 1605. per Consilium Regni Arago-
num inter eamdem Ecclesiam de Pilari ac
omnes alias eiusdem Regni Cathedrales, ex-
cepta tamen Metropolitana Sancti Saluatoris,
super præcedentia in Comitiis generalibus.
In qua fuit pariter declaratum Ecclesiam de 71
Pilari fuisse antiquitus Cathedralem. Ex his
enim sententiis, licèt in Curiis sæcularibus
emanatis, *Rota* solet desumere adminiculum,
vt apud *Scraph. decis.* 1047. *num.* 3. & 4. &
in Mediolanen. Decimarum de Varisio 30.
Martij 1615. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

Quintum subministrant adminiculum ea 72
vestigia atque reliquiæ, quæ citra ius Cathe-
dralitatis huic Ecclesiæ conuenire non possent
ad *Tex. in l. pro hærede, §. Papinianus, vbi Do-*
ctor. ff. de acquir. hæred. Alex. in simili de Colle-
giat. *cons.* 74. & 75. *lib.* 4. & in puncto *sanct. mem.*
Gregorius decis. 492. *num.* 3. & *coram Illustriss.*
D. Verospio in decis. 616. *par.* 1. *recent.* nem-
pè antiquissimus ritus celebrandi die 12. Octo-
bris

bris festum Dedicationis huius Ecclesiæ de Pi-
73 lari, tanquam primitiuæ Cathedralis. Quem sanè ritum Ecclesia tandiu tolerare, & Metropolitana ipsa seruare non potuit, nisi admissa Ecclesiæ istius Cathedralitate. Quam propterea non solum coram *sanct. mem. Gregorio*, sed deinde etiam coram *Illustrissimo Verospio in d. decis. 616. num. 4. & 5. Rota agnouit*, fundans super illa potestatem celebrandi festum huiusmodi dedicationis, competentem Ecclesiæ de Pilari ratione antiquæ Dignitatis. Facultas exigendi decimas in Territorio Cæsaraugustano, soli Cathedrali competentes
74 iuxta terminos *cap. quoniam, & cap. cum contingat*, vbi *glos. & Doct. de decim.* & tradita per *Rebuff. tract. eodem quæst 6. num 12.* & de Ecclesiis Hispaniarum resoluit *Rota in Pampilonen. Congruæ 7. Aprilis 1565. coram bon. mem. Cardinali Millino*, quam sequitur etiam in *decis. 429. num. 6 sanct. mem. Gregorius* Dignitas Capellaniæ maioris, quæ ex illarum partium consuetudine non nisi in Cathedralibus erigi consueuit. Campana nuncupata de Interdicto, quam habere non potest nisi Ecclesia
75 Cathedralis. Mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis officia. Ius extrahendi Defunctorum cadauera ex alienis Parochiis, il-
76 lasque sepeliendi: quod Ecclesiis omnibus de iure prohibitum, solis Cathedralibus indulgetur *cap. ex parte il 1. cap. cum liberum, cap. cum super, cap. in nostra, vbi Doctor. de sepultur.* Indistincta saltim de consuetudine (quidquid sit quoad moderationem per Concordias, & sententias) Sacramentorum omnium more Cathedralis administratio iuxta terminos *cap. 3. & vltim.* vbi scribentes, de Parochialibus,
77 & *cap. Presbyteri, de consecrat. distinct. 4.* Quamplures denique prærogatiuæ tam æqualitatis, quàm præeminentiarum in Processionibus, & Choro, nec alia huiusmodi: de quibus in
78 simili *Put. decis. 343. libro 2. in correct* Vndè ex his omnibus, maximè simul iunctis, negari non potest, quin releuans Cathedralitatis argumentum assequamur: cùm vestigia, & reliquiæ, quæ remanent, sint primæui status indicia, *Dyn. in cap. decet ad med. de regul. iur. in 6. Bald. in cap. sedes num 4. de rescript.* & latius exemplificat *Natt. cons. 160. num. 5. Tiraquell. in tract. cessan. caus. limit. 15. & 16.* Quæ quidem vestigia, & Cathedralitatis antiquæ reliquias Ecclesia ista de Pilari post translatam à se Cathedralitatem retinuit, & hanc vsque in diem retinet: quemadmodum constat ex sententiis, & concordiis desuper emanatis, vt latè expendit *Murillus tract. sæpius citato cap. 19. fol. 159. & seqq.* & concordant testes in *Summario num. 19.* Cum
79 tamen ad effectum retinendi, ac continuandi ius antiquæ Cathedralis, vnicus etiam actus censeatur sufficere *Adden. ad decis. 557. sanct. mem. Gregorij n. 10.*

80 Sextum præbent adminiculum testimonia Authorum, qui in specie asserunt, præfatam Ecclesiam Beatæ Mariæ Virginis de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem, nempè, *Aymon. Monachus de rebus gestis Francorum lib. 5. cap. 20. pag. 386.* & tradidit clarius in *Historia translationis corporis Sancti Vincentij lib. 1. cap. 6.* Qui in *Annalib. libro 5. cap. 20.* quamuis protrahatur vsque ad annum 1165. & sic longè excedat terminos vitæ ipsius Aymonij, qui teste *Baronio vixit ad annum 873.* non inde tamen fidei ipsius integritas imminuitur, saltem circa ea, quæ continentur intra annos ac tramites vitæ eiusdem Aymonij, & consequenter circa prædictam Historiam traslationis Sancti Vincentij, quæ incipit ab anno 855. & octo sequentibus, concluditur *Martin. Garzia in sermone 150. Zurita in præfato Indice rerum Aragonensium anno 889. pag. 13. Hieronymus Romanus lib. 1. Reipublicæ Christianæ cap. 4. fol. 86. Maurus Castella Ferrer in Historia Diui Iacobi fol 85. Ioannes Baptista Valençuela cons. 43. num. 6. & Franciscus de Aynsa rerum memorabilium Oscæ, dicto lib. 2. cap. 11. fol. 170. Michaël Martinus de Villar in dicta Interpretatio ad tria Epigrammata.*

Septimum deniquè ac postremum Cathedralitatis istius antiquæ adminiculum pro eadem Ecclesia de Pilari superaddunt quamplures testes, hinc inde inter easdem partes examinati. Primò in causa præeminentiarum vsque de anno 1536. & 1537. deinde in causa dedicationis de anno 1609. ac postremò in causa ista Cathedralitatis de anno 1627 qui de antiquissima fama ac traditione deponunt, Ecclesiam de Pilari fuisse antiquitus Cathedralem: quibus quidem testibus standum est, vt superiùs latè deduximus.

His omnibus ergò fundatis, quæ insimul 81
iuncta debent ponderari ad *glos. in l. 2. in verbo legitimè, ff. de excus. tut. Dec. cons. 146. num. 14. ver. sexto & vltimo, Soccin. cons. 89. n 9 vers quo supposito lib. 1. Paris. cons. 104. num. 16. vol. 2.* & fuit consideratum in causa *Bonon. fideicommissi de Desiderijs 26 Iunij 1626. coram R.P.D. meo Merlino*, & in causa *Viterbien. Castrorum 21. Iunij 1628 coram me*: cùm certi iuris sit, probationes sese ad inuicem coadiuuare, vt per *Scriben. in cap. cùm causam*, iuncta *glos. in verb. adminicula, probat. Butr. in cap. vniones il 1. de testibus, Ancharan. cons. 376. num. 4. Alex. cons. 53. num. 4. lib. 1.* cum aliis per *Rotam decis. 361. num. 2. post secundum volum. cons. Farinac.* Maximè cùm versemur non solùm 82
in antiquissimis, in quibus leuiores probationes per indicia, coniecturas, præsumptiones sufficiunt, *Bald. in l. indicia num. 5. C. de rei vendic. & in Auth. quas actiones num. 18. vers. item ratione, C. de sacrosanct. Eccles. Soccin. cons. 205. num. 13. lib. 2. Couar. pract. cap. 21 num. 7. Cassad. decis. 3. num. 2. de procurat. Seraphin. decis. 462. num. 9.* sed etiam iis in Regionibus, in quibus propter status mutationem, Regnorumque reuolutiones, antiquitatum vestigia perierunt: prout in 83
puncto de Regnis Hispaniarum, acerbam huiusmodi calamitatem deplorat *Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. dicto cap. 9. numero 16.* & Ecclesiasticarum Historiarum iacturam sub Gentilium contra Christianos persecutionibus prosequitur *Gaspar Sanctius in tract. 2. de prædicatione Sancti Iacobi in Hispania cap. 5.*

Non obstant ea quæ pro originali & primordiali Cathedralitate Ecclesiæ S. Saluatoris in contrarium deducuntur.

Et primo non obstat præsumptio resultās ex posteriori, atq; diuturno Statu Cathedralitatis. Quia cùm ex deductis constet de anteriori Ca-

84 rhedralitate Ecclesiæ de Pilari: talis præsumptio elisa remanet, *l. fin. in princ. ff. quod met. caus. Aret. cons.* 38. *col.* 2. *Neuizan. cons.* 81.
85 *num.* 24. Quandò enim status præsens non potest concurrere cum statu antecedenti, de præsenti non præsumitur in præteritum, *Bald. in l. ex persona, C. de probat. Menoch. de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 24. *num.* 30. *Alexand. cons.* 81. *num.* 4. *lib.* 7. quem *Rota* sequitur in causa *Spoletana bonorum* 20. *Decembris* 1591. *coram bon. mem. Penia.* Quemadmodum etiam,
86 constito vt hic de initio, cessat præsumptio cuiuscumque alterius anterioris initij, ac tituli, *Crescen. decis.* 21. *num.* 3. *de probat. Caputaq. decis.* 304. *num.* 314. *par.* 3. *Honded. cons.* 80. *num.* 77. *lib.* 2. *Aym. cons.* 134. *numero* 24. cum aliis per *Gonzal. ad reg.* 8. *glos.* 18. *num.* 48. *&* 49.

Non obstant adminicula, quæ ad dictæ præsumptionis corroborationem deducuntur.

Non primum desumptum ex sententiis Petri Libranæ, Sanctij, Petri Tarraconens. & Alphonsi Archiepiscopi: in quibus Ecclesia S. Saluatoris appellatur Superior, & Magistra. Quia cùm de tempore dictarum sententiarum Cathedra iam fuisset translata ad Ecclesiam S. Saluatoris, vel eidem per viam vnionis collata, vt prætenditur, ex præfata sententia de anno 1502. lata per Vicarium Archiepiscopi Cæsaraugustani: idcircò eadem Ecclesia appellatur Superior & Magistra: cùm penes ipsam esset Cathedra. In qua Magistrorum
87 magna Dignitas designatur, vt ex *Hieronymo* notat idem *Tostatus* super *Matt. cap.* 1.
88 *quæst.* 70. asserens Cathedram propriè accipi pro Sede Doctoris, ac Prælati: provt etiam in Cathedra Petri Ecclesia Romana denotatur, ex traditis per *Ioannem Slotanum contra Hæreticos, interrog.* 5. *de Primatu Petri, & Ecclesiæ Romanæ fol. mihi* 87. *vers. subiiciam.*

Non officit secundum, quod deducitur ex priuilegio Regis Alphonsi: qui Ecclesiam Sancti Saluatoris antiqui nominis, ac famosissimæ excellentiæ priuilegio gloriosissima non enunciat solum, sed eidem donat Ecclesiam S. Mariæ de Pilari. Primò quia quicquid sit de exceptionibus, quæ ex ommissa diuini nominis inuocatione, ac concessionis loco deficiente, nec non ex quibusdam inuerisimilitudinibus per informantes ponderatis deducuntur: cùm idem priuilegium non fuerit extractum ab originali, de quo nullibi constat, sed ex quadam copia, quæ nec etiam ab originali probatur extracta, tanquam copia copiæ nullam
89 fidem meretur, *Bald. in l. bonæ fidei num.* 23. *vers. dubitatur de exemplo, C. de iur. Dec. in Auth. si quis in aliquo num.* 30. *C. de eden. Rot. de-*
90 *cis.* 773. *par.* 1. *num.* 1. *diuers.* maximè cum deficiat recognitio, quæ omninò requiritur *Oldrad. cons.* 1. *num.* 3. *Verall. decis.* 274.
91 *par.* 1. *& decis.* 99. *num.* 2. *par.* 2. *decis.* 113. *par.* 3. Non enim suffragatur, quòd fuerit extractum ex Archiuio Capituli Ecclesiæ Sancti Saluatoris: cùm idem Archiuium non habeat requisita, de quibus doctè in causa *Sorana beneficij* 8. *Martij* 1627. *coram R. P. D. meo Merlino*: sitque priuatum ipsius Capituli, de cuius interesse agitur, ac propterea suspectum
92 ad tradita per *Rotam in decision.* 183. *num.* 4. *parte* 2. *diuers. & in Tirasonen. Iurisdictionis* 19. *Februarij* 1593. *coram bon. mem. Cardinali Millino.* Nec legalitas huius Archiuij potest 93
deduci ex testibus, qui dantur: cùm ipsimet testes fateantur se in causa interessatos, prorsusque ad Archiuij legalitatem requisita ignorare. Et in omnem euentum auctoritas Archiuij non dat robur scripturæ informi, præ- 94
sertim contra non subditos. vt in puncto *Verall. decis.* 41. *part.* 1. *Put. decis.* 441. *num.* 2. *lib.* 2. *in correct. Seraphin. decis.* 320. *&* 642. *num.* 1: & fuit latè deductum in præfacta *Tirasonen. coram bo. me. Card. Millino.* Secundò admissa etiam (citrà veri præiudicium) legalitate huius priuilegij, provt eam videntur agnosce- 95
re Scriptores, & alij relati in obiecto: nihilominus dictum priuilegium non officit. Nam quantum attinet ad antiquitatis atque excellentiæ istius Ecclesiæ Sancti Saluatoris enunciatiuam, conformibus etiam Alexandri III. ac Martini Regis Aragonum enunciatiuis corroboratum: præter id quòd emanauit ad supplicationem partis, à Principe prorsus extraneo, ac de veritate rerum noui Principatus minus instructo: vel dicimus prædicta verba, antiqui nominis ac famosissimæ excellentiæ priuilegio, non referri ad Cathedralitatem: & ex illis nulla potest resultare consequentia ad probandam ab antiquo Cathedralitatem Ecclesiæ sancti Saluatoris. Vel dicimus continere relationem ad Cathedralitatem prædictam: & ista Cathedralitas videtur potius contemplata in abstracto ac spiritualiter, non autem in quantum adhærebat Ecclesiæ Sancti Saluatoris. Ideoque cum Cathedra penes quamlibet Ecclesiam semper sit eadem, non dependens à loco ad *Textum in cap. dudum* 3. 96
quæst. 6. *& in cap. Ecclesia, de consecrat. distinct.* 1. *Turrecrem. in cap. Sanctorum ad med.* 10. *quæst.* 1. *vers. ad secundum, Greg. de Valentina tom.* 3. *disput.* 1. *quæst.* 4. latè *Murillus in* 2. *tract. cap.* 27. *& in cap.* 18. *&* 19. sequitur, quòd considerata fuerit tanquam ab Ecclesia de Pilari translata ad Ecclesiam Sancti Saluatoris. Cuius subrogatio non immutauit excellentiæ, atque antiquitatis ipsius priuilegia: cum sit eadem, quæ antea fuerat ad 97
Text. in l. proponebatur, ff. de iudic. l. stipulantem, §. sacram, ff. de verbor. oblig. l. qui res §. aream, ff. de solut. si grege, ff. de leg. 1. Ac proindè enunciatiua huiusmodi, vel tanquam erronea, vel tanquam equiuoca, parum 98
aut nihil operatur: maximè in concursu illarum, quæ in præcitatis litteris Gelasij II. Pontificis, ac Petri Libranæ Episcopi habentur.

Quantum verò attinet ad donationem, quicquid sit de viribus illius; aduertendum est, quod Alphonsus non simpliciter donauit Ecclesiæ Sancti Saluatoris Ecclesiam de Pilari, sed donationem Alphonsi Debellatoris, ac Ranimiri prædecessorum confirmauit: ac propterea licet in confirmatione Ecclesiam de Pilari specificauerit, ad illam tamen, velut in donationibus confirmatis nullatenus contentam priuilegium dictæ confirmationis non extendebatur: ex eo quòd in hac parte non inue- 99
niebat subiectum confirmabile *Abb. in cap. inter dilectos num.* 8. *de fid. instrum. Dec. cons.* 541. *num.* 20. *Rota decis.* 111. *numero* 2. *&* 580. *num.* 3. *ad fin. part.* 2. *recent.* Et cùm constet de

100 de donationibus in confirmatione relatis, standum illis est potiùs, quàm confirmationi referenti, *Rot dec. 439. n. 2. apud sanct. mem. Gregor.*

Non obstat tertium adminiculum, quod deriuatur ex ea Maurorum consuetudine, qua pri-
101 mores fidelium Ecclesias in prophanos Mesquitarum vsus conuertebant: quam porrò consuetudinem in Ecclesia S. Saluatoris fuisse seruatam, præter argumentum quod desumitur ex ædificij structura, & aliis, visus est innuisse Zurita, quem sequuntur Martinez, Carillus, & Aynsa, & concordant Bræuiarium Cæsaraugustanum, vnà cum testibus in obiecto allegatis.

Nam quicquid sit de ista consuetudine, visum fuit Dominus non constare illam fuisse seruatam in Ecclesia S. Saluatoris. Verisimilitudo enim quæ desumitur ex ædificio illius tanquam à Christianis, non autem à Mauris extructo, satis dicitur tolli ex forma eiusdem Ecclesiæ sancti Saluatoris, quæ plurimùm differt à communi Ecclesiarum structura, itavt ad Mesquitarum formam potiùs accedat: maximè dùm illius caput Septentrionem respiciat, non
102 verò Orientem iuxta consuetudinem cæterarum Ecclesiarum tunc temporis. Quam porrò consuetudinem etiam in Ecclesia communiter seruari, deductis rationibus, notat *Tostatus super Matth. cap. 6. quæst. 91.* provt etiam innuit *Nazianzen. Epistola 60. aliàs 66. ad Filagrium*, & ibidem latiùs adnotat *Scholium*: & ab Apostolorum Constitutionibus traductam
103 esse asserit *Franciscus Turrianus pro Epistolis decretalibus Sum. Pontif. lib. 2. cap. 19. fol. mihi 183. vers. neque hoc solum.* Ad cuius rei corroborationem accedit, quòd penes eandem Ecclesiam nec minimum apparet vestigium antiqui cœmeterij: cùm tamen certis-
104 simum sit, apud Ecclesias ac præsertim Cathedrales perpetuò fuisse cœmeteria, iuxtà terminos *cap. præcipiendum 14. quæst. 2.* provt penes Ecclesiam de Pilari antiquissima reperiuntur. Argumentum autem deductum ex eo,
105 quòd apud Historicos nulla habeatur mentio de eadem Ecclesia Sancti Saluatoris tanquàm Mesquita à Mauris extructa: præterquamquòd
106 est leuissimum, præsertim cùm de iis regionibus agatur, in quibus, vt supra attigimus propter status mutationem, Regnorumque reuolutiones, antiquitatum vestigia in grauioribus etiam perierunt: apposite retorqueri po-
107 test, ex eo quòd si Templum Sancti Saluatoris etiam ante Maurorum inuasionem fuisset in rerum natura adeò sumptuosum, ac Sedi
108 Cathedrali destinatum: vtique de hoc apud authores atque Historicos aliqua mentio inueniretur, provt inuenitur de Ecclesia Beatæ Mariæ Virginis de Pilari.

Quantum verò attinet ad authores id in specie affirmantes, Zurita qui tanquam primus huiusce opinionis assertor allegatur in
109 *Indicibus rerum Aragonen. pag. 16. sub anno Domini 1118.* & in *Annal. lib. 1. cap. 44.* contrarium ex professo ac constanter firmauit prius in iisdem *Indicibus sub anno 889. fol. 13.* ibi: Cæsaraugustæ satis constat, reliquis sacris ædibus, siuè tectis depopulatis, Sanctum & Religiosissimum Templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod vulgo de Pilari nuncupatur, miseris illis temporibus sanctitatis, religionis, & consilij publici tanquam sacram Aram, & perfugij portum nostris fuisse. Vndè & Elecæ, & Seniori ac superioribus, posterioribusque Episcopis, & Ecclesiastico cœtui Sacrosancta ea Ædes sedem, ac domicilium præbuit: & maximos honores eius Fani Antistibus semper habitos, & vetustis tabulis, & memoria superiorum temporum; pro certo affirmare possumus, &c. Hinc enim luculentum æquè ac constans Cathedralitatis Ecclesiæ de Pilari etiam ante Maurorum inundationem testimonium deprehendimus: dum Zurita ipse asserit primò, eandem Ecclesiam Elecæ, Seniori, ac superioribus Episcopis sedem præbuisse. Nam cum apud Historicos non controuertatur, quin Eleca, & Senior primi fuerint Episcopi sub Maurorum tyrannide: sequitur, verbum illud, *Superioribus*, esse referendum ad Elecæ, ac Senioris Antessores, qui sub Gothorum, Gentiliumque Imperio in Ecclesia Beatæ Mariæ resederunt. Secundò dum Episcopos Cæsaraugustanos eiusdem fani, nempè Ecclesiæ de Pilari Antistites appellat. Tertiò dum testatur, id sibi constare ex vetustis tabulis, ac memoria superiorum temporum, vt pro certo affirmare possit.

Vndè vt euitetur contrarietas in Historico, & quidem adeò insigni detestabilis, ac maximè circa opinionem, in qua eidem refragarentur alij Scriptores, auctoritate, antiquitate, ac numero superiores necnon cetera, de quibus latè superiùs in primo adminiculo, & inferius in responsione ad postremum adminiculum: ex hoc loco, in quo principaliter, considerate, ac ex professo Zurita loquitur, dicendum est, congruam recipere interpretationem alia duo loca, in quibus perfunctoriè, ac incidenter loquitur. Vt scilicèt iis in locis tradere intendat, Regem Alphonsum Debellatorem ex voto expiari, consecrarique fecisse Mesquitam Maurorum: & in ea D.O.M. instaurasse Ecclesiam Cæsaraugustanam, Sedemque Cathedralem ad primum dignitaris locum restituisse. Ac propterea non agere illic de Ecclesia materiali, aut de Cathedrali Sede, in quantum pendet ab aliquo loco: sed considerare tantùm Ecclesiam spiritualiter sumptam, quatenus scilicet est fidelium collectio ad 110
Textum in dicto cap: Ecclesia: de consecrat. distinct. 1. Gregor. de Valentia tom. 3. disput. 1. dicta quæstione 4. Tostatus super Matth. part. prima, prolog. quæstione 13. Sedem Cathedralem in abstracto, ac independenter ab aliquo loco, vt superius ponderatum fuit in responsione ad secundum adminiculum: prout etiam consentit *Carillus in obiecto allegatus in 3. aduertentia fol. 12.*

Martinez præterquamquòd in *dicto c. 20. lib. 2.* erroneè adscribit Alphonso Debellatori testi- 111
monium antiquitatis, ac famæ Templi Sancti Saluatoris, quod pertinet ad Alphonsum exterum: hocque erroneo fundamento facile in contrariam sententiam potuit inclinare: affirmat solùm, rem apud authores satis esse controuersam, nec sensũ suum explicitè declarat: provt euidenter colligitur in *dicto c. 20. l. 2* ibi: Et aduerto, quod Bellascurus non designauit inuocationem, & titulum Ecclesiæ Cæsaraugustanæ: si enim designasset, magnam dedisset lucem ad decisionem eius, de quo multi dubitant

dabitanr, super Ecclesia Sancti Saluaroris: & *cap.* 19. *lib.* 5. ibi: Rex illicò restituit Cathedram antiquo Templo sancti Saluatoris, vbi hodie eam videmus: vel eam fundauit de nouo in loco Mesquitæ, provt multi prætendunt: quia hęc prætensio contrariis opinionibus valdè inuenitur agitata.

112 *Martinus Carillus in dicta tertia aduertentia ad historiam Sancti Valerij*, in qua superiorum iussa melius veritatem agnouit, fatetur ingenuè, primum Episcopum Cæsaraugustanum fuisse Athanasium. Et ipse quoquè nititur falso supposito, adscribens Alphonso Debellatori enunciatiuam antiquitatis ac famæ Templi S.Saluatoris, quæ vt dictum est, ab altero

113 Alphonso emanauit.

Franciscus ab Aynsa Zuritæ ac Carilli opinionem recenset simpliciter, Cathedralitatem Ecclesiæ de Pilari expressè tradidit *lib.* 2. *cap.* 11. *fol.* 170. constanter affirmans, tempore SS. Valerij ac Vincentij Cathedram Episcopalem extitisse in Ecclesia Sanctæ Mariæ de Columna, Exempla autem, quæ ipsemet Aynsa subiicit, probant quidem, Reges Catholicos post recuperatas è Maurorum tyrannide Ciuitates consueuisse Cathedras Episcopales constituere in Mesquitis: sed non è contrà Mauros consueuisse Mesquitas in Cathedralibus constituere. Imò clarissimè tradit, Sedes Episcopales nunquàm antiquis Ecclesiis fuisse restitutas, sed potiùs in Mesquitis Maurorum locatas. Quod comprobat exemplo Cordubens. Ecclesiæ: cui tanquàm similia exempla subdit factum Ecclesiæ Hispalens. necnon ipsius Cæsaraugustanæ.

Quantùm attinet ad Breuiarium Cæsaraugustanum, quicquid sit circa illius intellectum, certum est contra illius renorem pugnare non solùm omnia superius ponderata, sed alia non tam moderna, quàm antiqua Breuiaria Diœces. Cæsaraugustanum, Regiæ Domus Montis Aragonum, & Ord. Sancti Hieronymi, affirmantia, Beatum Braulium Episcopum Cæsaraugustanum Sedem suam habuisse in Ecclesia Sanctæ Mariæ Maioris, vt supra ponderatum fuit in primo adminiculo.

Quantùm denique attinet ad testes, omissis exceptionibus, quæ contra illorum personas dantur, nullus ex ipsis probat publicam famam, nec alio innituntur fundamento, quàm priuile-

114 gio Regis Alphonsi: cui etiam innititur doctor Espes, vir alioquin commendatæ eruditionis, vt aduertit *Murillus cap.* 18 *&* 19. Et in omnem euentum conquassantur à contrariis testibus de quibus supra, numero longè maioribus, ac de publica voce & fama legitimè deponentibus.

Non officit tandem postremum adminiculum, quod deducitur ex iis probationibus, quibus constare prætenditur, Sanctos Valerium Vincentium, & Braulium resedisse in Ecclesia Sancti Saluatoris. Nam quantùm attinet ad Sanctos Valerium atque Vincentium, excepto *Zurita in Annal. dicto lib.* 2. *cap.* 26. cui superiùs satisfactum fuit, ferè omnia quæ ad rei istius probationem deducuntur, nempè concordia inter Episcopos Cæsaraugustanum & Pampilonens. inita, tenor instrumenti translationis capitis Sancti Valerij, priuilegium exemptionis Archiepiscopi Don Lupi, inscriptiones Reliquiarum, ac denique constitutiones Synodales, id solùm inferunt SS. Valerium & Vincentium resedisse in Ecclesia Cæsaraugustana (quod vtique verissimum est) non autem in Ecclesia Sancti Saluatoris. Quamuis enim huiusmodi enunciatiuæ vel referantur ad Ecclesiam S.Saluatoris, vel cum ea emanauerint: attamen ita veniunt intelligendæ, vt habeant relationem ad Cathedram Cęsaraugustanam in abstracto, ac independenter à loco sumtam: quæ in quocumque loco materiali reperiatur, vna, eademque censetur, vt superiùs fuit pluries consideratum: quemadmodum in specie, quòd iidem SS. Valerius & Vincentius præfuerint in Ecclesia de Pilari, fuit superiùs latè firmatum in primo adminiculo.

Quantùm denique atinet ad B. Braulium, quæ deducuntur ex Constitutione sub titulo de Reliquiis & Venerat. Sanctorum, in qua dicitur eundem Braulium fuisse Episcopum ipsius Metropolis: eandem recipiunt interpretationem, quam admittunt aliæ enunciatiuæ superiùs ponderatæ: provt Beatum Braulium resedisse in Ecclesia de Pilari, latè superius deductum fuit in eodem primo adminiculo, &c.

Et ita conclusum, parte vtraque acerrimè informate &c.

Decisio S. Rotæ Romanæ coram Reuerendiss. D. Coccino Decano, in causa Cæsaraugustana Præeminentiarum, veneris 14. *Februarij* 1631.

VT aliàs dictum fuit, consulti Domini super interpretatione, & forma exequutionis mandati de manutenendo, aliàs de anno 1557. coram bon. mem. D. de Rubeis relaxati; quamuis sub die 26. Aprilis, & 29. Nouembris anni 1627. inter cætera respondissent Decano, Dignitatibus, & Canonicis Metropolitanæ dandam esse manum dexteram à Priore, & Capitulo Ecclesiæ B. Mariæ de Pilari in eadem Ecclesia, quoties Metropolitani certis diebus ad illam accedunt: Hodie tamen, suscepta iterum super eodem dubio disputatione, resolutum fuit, dictum mandatum de manutenendo ita esse intelligendum, vt idem Prior S. Mariæ in propria Ecclesia de Pilari sedeat in sua Sede Priorali, accedente Capitulo S.Saluatoris: & in hoc à decisis recedendum.

Id autem deducebant Domini. Primò ex verbis generalibus eiusqem mandati, dum in concursu vtriusque Ecclesiæ, in quibuscunque actibus concedit præcedentiam Priori, & Capitulo S. Mariæ, ibi: *Canonici, & Capitulum Ecclesiæ sancti Saluatoris Metropolitanæ, &c. teneantur, &c. illos (Priorem scilicet, & Canonicos Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris de Pilari) tam in prædictis, quàm aliis quibuscunque actibus, in quibus insimul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quàm extra etiam in processionibus prædictis collocare, &c.* Quæ verba tanquam vniuersalia omnem locum comprehendunt, & consequenter Ecclesiam de Pilari adtradita latè per *Tiraq. de retract. lignag.* §. 1. *glos.* 7. *n.* 20. *& seq. Surd. cons.* 453. *n.* 8. *Crauett. c.* 926. *n.* 7 ac

ac si specificè eadem Ecclesia fuisset expressa, *Oldrad.cons.322.num.2. Surd.cons.181.num.42. & cons.358.num.2. Ruin. cons.40.num 12.lib.2.* Itavt Prior ipse de Pilari in hoc satis videatur habere fundatam intentionem pro retentione suæ Sedis prioralis.

Nec dicatur, quòd quemadmodum per Canonicos & Capitulum Beatæ Mariæ conceditur manus dextera Canonicis & Capitulo Metropolitanæ: ita etiam concedi debet per Priorem de Pilari Decano sancti Saluatoris, vel ratione connexitatis ad *text. in cap. tra[illegible]to cum ibi not. de constit.* & ad latè tradita per *Cassan.in Cathal. glor.mund.par 4. consid. 32. vers.Sed ratione connexitatis:* vel vt euitetur monstruositas, ex deformium membrorum confusione resultans iuxta *text. in cap.1. 12.dist.*cum aliis per eumdem *Cassan. loco præcitato. vers. tamen hæ responsiones:* vel denique ratione illius honorificentiæ, qua Prior, Canonici, & Capitulum Metropolitanæ in Ecclesia B. Mariæ recipi debent per Priorem, Canonicos, & Capitulum de Pilari, vt ponderatum fuit in præfatis decisionibus sub die 26.Aprilis, & 29. Nouembris anni 1627.

Nam quoad rationem connexitatis, illa non intrat, quotiescumque, vt in casu isto, per consuetudinem militat aliqua dissimilitudo inter connexa, vt fusè explicat *Euerard. in argumento à simili, in secunda col. ante fin. vers. quando autem duo sunt similia.* Ratio autem vitandæ monstruositatis, quæ ex membrorum confusione oritur non potest in hac facti specie considerari: cùm vtrumque Capitulum simul conueniat tanquam vnicum corpus, non autem tanquam duo corpora separata, vt ad propositum considerant. *Felin. in cap. Pastoralis num. 9 vers.vbi duo corpora, Abb. § 1.num.7. Imol.num. 12. de rescript.* & faciunt notata *in cap.scriptum,* vbi *Abb.num.6.Imol.pariter num.6.vers.nota quod vbi,de elect.* Honorificam denique receptionem, visum fuit, necessariò non inferre in casu isto concessionem manus dexteræ, sed esse intelligendam secundùm subiectam materiam: vt scilicet Decano, atque Capitulo Metropolitanæ ad Ecclesiam Beatæ Mariæ venienti Prior de Pilari assurgat, obuius procedat, ad ostium vsque humaniter excipiat, mandet pulsari campanas, & chorum dexterum, excepta priorali sede, cacuum iisdem dimittat, ad tradita per *Felin. in rubr.de maior.& obed.sub num.8.*& conferunt notata per *Vitalin.in Clemen.si summus n. 34.& seq.de sentent. excomm.* Ratione enim subiectæ materiæ & qualitatis personarum dicitur etiam æqualitas seruati, licèt vnus honoretur magis quàm alter ex aliqua ratione, vel circumstantia ad *text.in l.3. §. Præses, vbi glos.in 5. discrimine ff.de muner.b. & honorib.*

Hisque conformem fuisse mentem Iudicis, qui dictum mandatum de manutenendo concessit, satis etiam colligitur ex eo, dum idem mandatum loquens de Ecclesia sanctæ Mariæ, eunte ad Ecclesiam sancti Saluatoris, postquam iubet, vt honorificè recipiatur, expressè addidit etiam, vt latus dexterum eidem assignaretur: signum euidens, quòd sub simplici honorifica receptione ex mente Iudicis non continebatur præcisè latus dexterum, cùm de vtroque discretiuè loquutus fuerit *l. hæc verba ff. de verb. signif. Seraph. decis. 964. numero 3.* qui loquitur in his terminis.

Secundò id deducebant Domini ex verbis etiam specialibus eiusdem mandati: in quo postquam vtriusque Capituli ad vtramque Ecclesiam mutuus accessus, necnon in ipsarum qualibet functiones recensentur, tandem disponitur: Quòd in prædictis Ecclesiis, tam in Choro scilicet quàm extra, Prior & Capitulum sancti Saluatoris teneantur dare manum dexteram, seu Chorum dexterum Priori & Capitulo de Pilari. Ex his enim verbis clarè patet, idem mandatum expressam continere præcedentiam Prioris Beatæ Mariæ in propria etiam Ecclesia: cùm de vtraque generaliter & indistinctè loquatur, ex iuribus supra allegatis: & consequenter tantò euidentius excludi interpretationem illam, quòd honorifica receptio superius ponderata importet concessionem manus dexteræ. Ne dicamus mandatum quod prius in vtraque Ecclesia indistinctè concedit præcedentiam Priori Beatæ Mariæ, continere repugnantia: si respectu Metropolitanorum, iniungendo postea Priori & Capitulo de Pilari honorificam receptionem, eamdem manum dexteram ipsimet Priori incontinenti auferret contra *reg.text.in l.vbi repugnantia ff.de reg. iur. cap. inter dilectos de fid.instrument.Bart.in l. fin. §.item quæsitum ff.de cond.& demonstr.*cum aliis per *Aym.cons.70.num.5.*

Tertio hanc ipsam interpretationem Domini etiam eliciebant ex obseruantia, quæ ad eamdem interpretationem plurimùm confert, *Honded.cons.13. num.35.& cons.89. num.46. lib. 2.* quando etiam verba essent dubia, *Rot.decis.256. in fin.par.2 Mantic.decis.296 n.6.* Ac præcipue in casu isto, in quo cùm ad exequutionem eiusdem mandati Metropolitani compulsi fuerint per censuras, eadem obseruantia tantò minus præsumitur excessiua, sed restricta ad limites ipsius mandati, vt ad propositum, considerat *Rot.decis.45.sub num.11.de a pel in nou.*& apud *Seraph. decis.1189. num. 1.& 2.* Maximè cùm non solùm in huiusmodi summariis possessoriis retinendæ detur manutentio ad limites possessionis *vulg. §.retinendæ instit. de interd.* & ad terminos status *Ruin.cons.155. num.5. lib.4. Rota decis.4. num.2. & 3.de dilat. in nou.& decis. 522.num. 2 & 3. part. 1. diuers.* sed versemur etiam in materia præeminentiarum, in qua plurimùm defertur consuetudini, *Bald.in cap.cùm olim.in 1.not. de consuet.* qui loquitur in puncto circa locum sedendi *Ruin. cons.19. num.6. lib.1. Cassan.in Cathal.glor.mund.part.4.consid.37.vers. de his dignitatibus*, vbi in his terminis loquitur de præcedentia inter dignitates inferiores. *Rota decis.4.num.2.ad fin. de elect.in nou. Seraph. decis. 964. num. 1. & 2.* & ponderatum fuit *in Colonien.præcedentiæ 9.Iunij 1627.coram R. P. D. meo Vbaldo.*

Obseruantiam verò satis concludere videbantur quamplurimi testes, qui dantur in Summario pro Ecclesia Beatæ Mariæ à *num. 3.* vsque ad *6.* ritè deponentes de ista quasi possessione Prioris sedendi in prima Sede Chori dexteri, qui Capitulo, & Canonicis sancti Saluatoris assignantur. Quos inter, primus deponit de annis septuaginta, itavt percurat annum decreti manutentionis immediatè præcedentem, & sic concludit obseruantiam anteriorem, ad cuius limites præsumendum est

 concess-

concessam fuisse manutentionem ex deductis. Quamuis enim sit vnicus, sufficit tamen in his, quæ manutentionem respiciunt, *Rot. decis. 196. par. 1. diuers. & decis. 624. num. 5. & 1326. num. 1.* apud *Seraph.* Præsertim verò cùm per alios testes abunde adminiculetur. Nam ex octo testibus de visu qui dantur in eodem summario B. Mariæ sub n. 3. alius percutit annum 1561. duo verò annum 1566. & 1567. quo Capitulum S. Saluatoris compulsum fuit ad paritionem huius mandati Rotalis sub censuris, ac pœna ducat. 10000. & post præstitam obedientiam ab iisdem censuris absolutum, Reliqui autem quatuor deponunt de annis 1571. 1576. 1581. & 1583. Cum quibus concordant alij septem, qui pariter dantur sub n. 4. de auditu, voce, & fama publica deponentes. Necnon alij 11. sub n. 5. ad perpetuam rei memoriã recepti, qui immemorabilem cum suis qualitatibus concludunt. Ac denique alij octo aduersus depositiones trium testium S. Saluatoris examinati: qui de visu, voceque, & fama publica testantur.

Ad cuius obseruantiæ robur multùm etiam conferre arbitrabantur Domini confusionem ipsiusmet Decani S. Saluatoris, pleno & non contradicente Capitulo, declarantis: Decanum semper sedisse in prima Sede Chori sinistri in vtraque Ecclesia. Quæ quidem confessio, vt patet, adminiculata probat etiam in præiudicium Ecclesiæ, *Mantic. decis. 39. num. 1.* cum aliis per *Adden. ad. sanct. memor. Greg. decis. 375. nu. 11.* Præsertim in casu isto, in quo confessio prædicta concernit actum gestum à confitente, *glos. in c. vlt. in fin. vbi Abb. n. 44. vers. ego soluendo, de præsumpt. Tiraq. in tract. lignag. §. 1. gloss. 14. n. 48.* & notant *adden. ad dict. decis. 375. sanct. mem. Gregor. loco citato.*

Non obstant testes Metropolitanæ in contrarium ponderati in decisionibus, quæ reuidentur. Quia ex declarationibus per eosdem nouiter factis reducuntur ad concordiam: vel in omnem euentum eliduntur à contrariis testibus, numero maioribus, ad tradita per *Gabr. de testib. conclus. 4 num. 50.*

Non obstat assistentia iuris communis fundata in præsenti statu Cathedralitatis, quo quingentis abhinc & amplius annis gaudet Ecclesia Metropolitana sancti Saluatoris. Quia cùm iam fuerit resolutum, constate Ecclesiam Beatæ Marię fuisse antiquitus Cathedralem: potest hodie dubitari: An Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentia iuris contra præfatam Ecclesiam Beatæ Mariæ, quæ videtur retinuisse iura antiquæ Cathedralitatis, vt latè deductum fuit in decisione coram me facta sub die prima Martij anni præteriti. Vel saltem cùm vtrumque Capitulum dicatur conuenire ad faciendum vnum Corpus, assistentia iuris remanet valdè turbida, *Cassaneus* vbi supra *consider. 32. per totam*, & aduerrit *Rota in dicta Colonien. præcedentia 9. Iunij 1617. coram R. P. D. meo Vbaldo.* Aut in omnem euentum id respicit petitorium: prout etiam sententia Sancij de anno 1221. laudum Alphonsi de anno 1513. & Concordia Ferdinandi de anno 1539. Quæ vlterius loquuntur solùm de Canonicis, & Capitulo, non autem de Priore, &c.

Et ita conclusum parte vtraque informante, &c.

R. P. D. BICHIO

Cæsaraugustana Cathedralitatis

Lunæ 21. Iunij 1655.

BEatissimæ Virginis de Pilari Ecclesiam existentem in Ciuitate Cæsaraugustæ, fuisse antiquitus Cathedralem, in eaque Primitus Sedem Episcopalem dictæ Ciuitatis extitisse, bis pronunciauit Rota in Sententiis de anno 1631. à clar. memor. Coccino, & anno sequenti à Cardinali Vbaldo latis quarum validitas non controuertitur.

Iustitia vero comprobatur ex deductis latissimè respondendo omnibus cotrariis, *in decis. 353. num. 20. & seqq. vsque ad 114. par. 5. recentior. & in decis. 177. sub num. 4. & seqq. par. 6.* in quibus ad probandam antiquam Cathedralitatem huius Ecclesiæ expenditur antiquissima traditio tam Historicorum, quam Scriptorum, quibus adduntur Iulianus Petes *in sua Chronica num. 405.* qui ait istam Ecclesiam à Diuo Iacobo Apostolo ædificatam fuisse, vt creditur primam in Hispania, & ob id mœreri dici Prototemplum, Hallus, Gallus *in lib. de Aduentu Sancti Iacobi in Hispaniam*, Lualdus in sua Historia, sub titulo. *della Christiana Religione nell'Occidente, tom. 1. cap. 16. fol. 26.* Hypolitus Matauius in suo Opusculo Apostoli Mariani de sancto Iacobo Maiori *cap. 5. §. 3. de Templo am.*

Antiquæ Imagines Agni Paschalis, quæ sunt propria Insignia Ecclesiæ Cathedralis Cæsaraugustanæ, & reperiuntur depictæ in partibus superioribus Capellæ maioris Ecclesiæ sanctæ Mariæ, incisæque in antiquissimo lapide ad ostium Sacristiæ sanctæ Mariæ de Pilari Enunciatiuæ in litteris Apostolicis, maximè Gelasij II. simul cum litteris Petri Librani Episcopi, ac sententiis antiquis contentæ Inueterata celebrandi diem festum Dedicationis huius Ecclesiæ ipsa die qua celebratur Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, consuetudo canonizata *in decis. 472. & 493. coram sanct. mem. Greg. XV. in decis. 616. num. 5. p. 1. recent.* & *in d. decis. 353. n. 73. par. 5.*

Facultas exigendi Decimas in Territorio Cæsaraugustano, mutua in sepeliendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis Officia. Indistincta omnium Sacramentorum; prout in Cathedrali administratio Dignitas Capellani maioris Retentio Campanæ nuncupatæ de Interdicto, Prærogatiuæ, & præeminentiarum plura in id afferuntur à Patre Lezana *in Dissertat. antiquissima, & continua Cathedralitate Angelicæ Apostolicæ, & miraculosæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ Maioris de Columna Cæsaraugustanæ cap. 2. & 3. per tot.*

Nec obstat, quod ista Ecclesia fuerit alias à Mauris occupata, quia illis postea expulsis recuperauit antiquum statum libertatis iure quasi postliminij, vt est *text. in cap. prima actione 16. quæst. 7.* Bellam. *num. 9. & in cap. 2. de nou. oper. nunc.* Innoc. *num. 2. vers. hoc autem certum est.*

Minus obstat Ecclesiæ sancti Saluatoris Aduersariæ in Cathedralem erectio quam pleraque ab informantibus pro eadem Ecclesia deducta

ducta conuincunt, quia non inde sequitur abdicatio antiquæ Cathedralitatis ab Ecclesia de Pilari, quia per erectionem non præiudicatur aliis Ecclesiis, Vames. *cons.* 10. *num* 4. Seraph. *decis.* 1444. *num.* 7. *& seqq.* nec est nouum, quod vnus, & idem Episcopus in sua Ciuitate habeat duas Ecclesias vnam Cathedralitatem constituentes ob ipsarum Ecclesiarum vnionem, vt est *text in cap.* 1. *ne Sede vacan.* vbi notant omnes Canonistæ, & dixit Rota *in Vercellen. vnitatis Capituli coram Pema*, quæ est in impreess. *decis.* 558. *num.* 8. *confirmata* 18. *Aprilis* 1614. *coram Archiepiscopo Seleucien si, &* 24. *Aprilis* 1643. *coram Reuerendiss. D. meo Dunozet Decano, ac* 9. *Maij* 1544. *coram Eminentiss. D. Card. Ottobono.* Idque decisum fuit in Aretina Vnionis 22. Iunij 1643. 2. Iunij 1645. 1. Aprilis 647. coram Reuerendiss. Episc. Tarracinen. & 18. Martij 1652. coram R.P.D. meo Verospio.

Quibus positis duo sequuntur pro resolutione dubij hodie propositi. Primi, quod cum ex actis constet de non iure Ecclesiæ sancti Saluatoris, quod ex *d. decis.* 353. *par.* 5. *recent. &* 177. *par.* 6. ipsi notum erat, eamque appellationé à dictis sententiis Rotalibus bon. mem Motmanno commissam, prosecutam non fuisset ab anno 1633. nec fatalia prorogari obtinuerit, eidemque sententiæ ob tam longam taciturnitatem transierint in Iudicatum, & causa dicatur deserta, *Clem. sicut, Clem. si appellationem de appell. cap. cum sit Romana eodem tit.* Archill. *decis.* 10. *num.* 1 *vt lit. pend. decis.* 7. *num.* 4. *& seqq. eod. tit.* Burat. *decis.* 307. *num.* 10. Rot *inter. recent decis.* 383. *num.* 3. *par.* 2. *decis.* 1. *num.* 8. *num.* 11. *& seqq. par.* 7. & in Fauen. capelianiæ 22 *Iunij* 1646 *§. nec dicatur, §. hacque indubitanter coram Reuerendiss. Episc. Tarracinen. in Romana fideicomm. de Campagnolis,* 8. *Februarij* 1649. *§. calculando coram R.P.D. meo Peutingerio in Vercellen. Præpositura* 5. *Iulij eiusdem anni, §. penult. coram me.*

Secundo, quod ex dictis sentétiis vti iustis, & validis, nulla Ecclesiæ sancti Saluatoris inferatur læsio, sine qua non datur restitutio in integrum *cap.* 1. *& ibi Abbas num.* 1. *&* 2. *de restit. in integr.* Mohed. *decis.* 2 *de appellat.* Seraph. *decis.* 1238. *num.* 1. *cum aliis alleg. in Gerunden. Portionum* 25 *Iunii* 1649. *& in Interamnen. fideicomm.* 11. *Martij* 1654. *coram R.P.D. meo Celso.*

Ideo constate de re iudicata non autem de causis restitutionis in Integrum decisum hodie fuit, informante tantum Ecclesia de Pilari, citatis tamen pluries, ac diù expectatis Procuratoribus Ecclesiæ Metropolitanæ sancti Saluatoris.

SVMMARIVM.

Species facti. num. 1.
Ex facto sequitur ius. ibidem.
Facta sunt ex natura sua incerta. ibid.
Appannagium constitum à Serenissimo Carolo Emanuele Duce Sabaudiæ pro Sereniss. Principe Philiberto eius filio. n. 2.
Appannagium quid sit. ibid.
Est portio quadam bonorum, quæ liberis natu minoribus post primogenitum concedi solet. ibidem.
Principis Philiberti bonorum renunciatio. ibidem.
Testamentaria quadam schedula ab ipso, vt asseritur, confecta. num. 3.
Institutio hæredis per ipsam facta. ibid.
Exhibitio talis schedulæ per testamentarios Illustriss. D. Ioanni de Castillo. n. 4.
Principis testamentum sustineri pronunciat. ibidem.
Quid S. Consilium Neapolitanum egerit. ibidem.
Serenissimæ Infantis Mariæ ius. ibidem.
Dubia, quæ ex hoc facto resultant. n. 5.
Septenarius numerus, nodus, & plenitudo rerum. num 6.
Inualidum videtur prætensum testamentum. n. 7.
Deficit in forma. num. 8.
Quia non est subscriptum, & subsignatum. ibidem.
Et quia deficiente forma deficit actus. ibid.
Forma est de genere indiuisibilium. ibid.
Formæ, & essentiæ rerum sunt sicut numeri. num. 9.
Maximè cum forma est debita ex voluntate agentis. ibidem.
Quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. ibidem.
In datione rei suæ quilibet potest ponere conditionem, quam vult. ibidem.
Iulij Clari aptissima doctrina. ibid.
Non iuuat priuilegium Principis, militis, aut pestis. num. 10.
Subscripeio, & subsignatio est finis, & complementum scripturæ. ibidem.
Quid si clausula Lo firmo de mi mano *est suppositia. num.* 11.
Præsumitur hæc clausula. ibidem.
Testamentum est testatio mentis. n. 12.
Est voluntatis nostræ iusta sententia. num. 13.
Iusta, *id est perfectu. ibidem.*
Testamentum aliud in scriptis; *aliud* nuncupatiuum. *n.* 14.
Hæc schedula neutrum videtur. n. 15.
Quid de illa Iulius Clarus sentiat. n. 16.
Quid Mascardus. n. 17.
Quid Theologi. ibidem.
Quid ex L. hac consultissima. *n.* 18.
Sacr. Rota Romanæ decisiones. n. 19. *&* 20.
Alius defectus est testium. n. 21.
Et quid non fuerunt rogati. n. 22.
Solemnitas testamentaria non est tantum probatoria, sed forma substantialis. n. 23.
Quid de defectu testium, quia erant legatarij. numero 24.
Quomodo hoc non prætermittendum. ibidem.
Non est stipulata illa schedula. num. 25.
Verba ipsius. num. 26.
Quibus de causis D. Castillus sententiam protulerit. num. 27.
Propter titulum Principis non iuuatur. n. 28.
Nisi esset testator Princeps omnino supremus. ibidem.
Quid si coram Imperatore confecta fuisset. numero 29.
Quomodo valere posset si in propriis terris Principis fuisset confecta. ibid.
Non iuuat Principem Philibertum priuilegium militis. n. 30.
Nostri temporis milites an gaudeant hoc priuilegio sub dubio versatur. n. 31.
Gaudent multis ex iure ciuili. ibidem.

Non

Non fauent parti aduersæ. num. 32.
Loquuntur de militibus in Castris, &c. constitutis. ibid.& n. 33.
Et sic non fauent Sereniss. Philiberto. n. 34.
Fauent aliis, sed occupatis in expeditionibus. numero 35.
Qualitas à lege petita quando cessat, cessat etiam legis dispositio. ibid.
Si priuilegia hæc largo modo intelligerentur leges sibi contradicerent. num. 36.
Motiuum concessionis horum priuilegiorum cessat in militibus extra Castra constitutis. n. 37.
Quæ sit talis causa. ibidem.
Cessante causa cessat effectus. ibidem.
Si dicto modo intelligerentur essent causa plurium litium. num. 38.
Supposita militum conditione. ibidem.
Miles est, qui est in actu militia. num. 39.
Doctorum sententia. num. 40.
Item Sacra Rota Romana. n. 41.
Non meminit Princeps Philibertus huius priuilegij. num. 42.
Vnde videtur ipsi renunciasse. ibidem.
Et quia res facilè reuertitur ad suam naturam. ibidem.
Ac maximè, quia ita videtur ipse declarasse clausula illa, lo firmo de mi mano. n. 43.
Et quia schedula, quæ ostenditur non est subscripta, aut subsignata. num. 44.
Nec suffragatur parti aduersæ, quod tempore pestis confecta dicatur. n. 45.
Solum enim id posset tempore pestis vehementis. num. 46.
Elicitur ex Sacræ Rotæ decisionibus. ibidem.
Tunc non erat magna pestis. n. 47.
Nec Princeps Philibertus peste laborabat. n. 48.
Corruit sententia Illustriss. D. D. Castilli. n. 49.
Explanatio cap. cum esses de testam. n. 50. & 51.
An in foro saltem conscientiæ sustineri possit testamentum hoc. n. 50. & 52.
Sententia D. Castilli scatere videtur nullitatibus. num. 52.
Inualida etiam fuit dispositio prætensi testamenti ex defectu potestatis. n. 53.
Quia Princeps Philibertus filius familias. numero 54.
Non emancipatus. num. 55.
An tacita emancipatione. num. 56.
An per bona illi à patre concessa. n. 57.
Non per dignitates à Rege Catholico ipsi tributas. n. 58. & 59.
Quia nec potuit, nec voluit. n. 58.
Quid de legitimatione. ibidem.
Ad emancipationem longum tempus desideratur. num. 60.
Multo magis ad testamenti confectionem. n. 61
An emancipatus dici possit propter Religionem sancti Ioannis Ierosolymitani, in qua erat. n. 62. & 63.
S. Rotæ decisiones. ibidem.
An milites d. Religionis testari possint. n. 64.
Quid ex stabilimentis huius Religionis. n. 65.
Princeps Philibertus declarat se non esse professum. num. 66.
Quomodo hæc scrutanda. ibidem.
Inualida nihilominus hæc dispositio testamentaria ex parte rei dispositæ. n. 67.
De lege Salica, & Appannagio. n. 68.
Nemo potest testari de re non sua. n. 69.
Et ita nec Princeps Philibertus de redditibus Neapolitanis. numero 70.
Quia Appannagium est inalienabile. n. 71.
Est idem quod alimenta. n. 72.
Non succedit loco legitimo. n. 73.
Est idem quod feudum. n. 74.
Et ferè idem quod vsus fructus. n. 75.
Cum aliqua differentia. n. 76.
An idem quod Albanagium. n. 77.
An idem quod vita, & militia. n. 78.
Est cum onere reuersiones apud Allobrogos. numero 79.
Appannagium Principi Philiberto constitutum ad Sereniss. Ducem Patrem deuoluebatur. numero 80.
Ex rebus, & causis iam decisis resoluitur. numero 81.
Necessum erat vt hæres Pater à filio institueretur. num. 82.
Alioquin testamentum inualidum. n. 83.
Verba instrumenti Appannagij. n. 84.
Bona ista erant de Corona. n. 85.
Propter cessionem eorum, ad quos spectabant. ibidem.
Et ipsorum declarationem. ibid.
Dismembrata fuerunt à Corona. ibidem.
Verba alia eiusdem instrumenti. num. 86.
Erant ista bona data in feudum. n. 87.
Redire debebant ad coronam. n. 88.
Nec de illis poterat Princeps Philibertus disponere. ibidem.
Verba illa Appannagij feudi, è ragioni de quibus verificari debent. n. 89.
Etiam de redditibus Neapolitanis. ibidem.
Maximè cum inter bona immobilia computentur. num. 90.
Violentia expositio est contraria. ibidem.
Pactum reuersiuum ad dictos redditus extenditur. ibidem.
Clausula finalis ad præcedentia omnia refertur. ibidem.
Etiam si posita esset in principio. ibidem.
Ratificatio Appannagij facta à Principibus ad hauer, tener, goder, &c. nihil nocet. numero 91.
Non fuit facta ab omnibus. n. 92.
Redditus illi Neapolitani erant de domanio, & dominio Ducis patris. ibid.
Non quoad vsum fructum solum. ibidem.
Absurda ex opposito sequuntur. ibid.
Primum, nouitatis, quæ debet reprehendi. numero 93.
Secundum, quod Appannagium videretur monstruosum. ibidem.
Tertium, quod Dux Pater non seruasset æqualitatem cum liberis. ibidem.
Quartum, quia inæqualitatem cum secundo genito. ibidem.
Quintum; quia iniustè erga filium disposuisset. ibidem.
Reuersio illorum redditum approbata est ab aliis Principibus. num. 94.
Ratificatio, seu ratihabitio comparatur mandato. ibidem.
Onus reuersionis intrinsecum est Appannagio. numero 95.
Conditio reuersionis in Appannagio est de numero illarum, quæ insunt. ibid.
Maior cautela non nocet. ibidem.
Accessorium sequitur naturam principalis. ibidem.

Additam

IESVS MARIA.

Operis Argumentum.

EX facto sequi ius commune proloquium in Romana Curia est; ex *l. si ex plagis, §. in cliuo Capitulino, ff. ad l. Aquil.* extractum; cui subscribit Ancharanus *consil.* 254. *num.* 2. vbi ait, quod *sicut ex facto ius oritur, ita ex facto ius moritur*: vnde nascitur quod propter minimam facti mutationem mutetur

totum ius, *l. si is, ff. de excusat. tutel. l. natura cauillat. ff. de ver. obseru. l. ea est, ff. regul. iur.* vt propterea Federicus de Senis *conf.* 152. dicat congruum responsum dari non posse à Iureconsulto (idem dico à Theologo) nisi factum percipiat. Præsertim cum facta sint ex sua natura incerta, *l. in omnibus, ff. de iur. & fact. ignor.* facti ergo huius veritas, & natura diligentissime perscrutanda; cum facta prudentissimos etiam fallere possint, *l. 2. ff. de iur. & fact. ignor. cap. 1. de constit. in 6.* Tale ergo est factum.

2 Serenissimus Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ, &c, de anno 1620. pro die 17. mens. Decemb. Taurini existens *Appanagium* quoddam (id est portionem quandam bonorum quæ liberis natu minoribus, postquam natu maximus Principatum à Patre mortuo adeptus est, concedi solet, vt ea portione accepta à successione arceantur) pro Serenissimo Principe Philiberto, ipsius, & Serenissimæ Infantis Catharinæ Austriacæ Catholici Regis Philippi II. prudentissimi filiæ, fecit, ex Principatu Onellæ, ac ad valorem quadragintanouem millium ducatorum circa exigendorum super Dohana pecudum Appuliæ in Regno Neapolitano, quæ erant de iuribus dotalibus eiusdem Serenissimę Catharinæ Austriacæ coniugis. Princeps autem Philibertus, grati animi erga Patrem causa quicquid ad se quouis iure pertineret, siue pro legitima, siue pro illius supplemento in bonis eiusdem Patris, vel Matris defunctæ, seu fratrum, vel sororum cessit, & renunciauit. Cùm autem de anno 1624. Regno Siciliæ præesset, & Panormi moraretur; peste Ciuitatem inuadente, febris morbo correptus hæredem suorum bonorum reliquisse dicitur Serenissimam Isabellam ipsius sororem, & Mutinæ Principem, per quandam quasi testamentariam scri-
3 pturam, his verbis: *Nombro por mi heredera vniuersal de todos los bienes muebles, rayces, rentas que en qualquier manera quedan, y me pertenescan à la Señora Infanta Doña Isabel Princessa de Modena mi hermana, paraque lo goze por todos los dias de su vida, como haçienda suya, y como tal pueda disponer della, como mejor fuere Su Alteza seruida. Iten de mas de lo suso dicho, por el amour, y obligaciones tan antiguas, que tengo à mis criados, y en especial al hauerseme puesto los mas dellos por mano del Rey mi Señor, y por la qualidad de sus personas, y la de los continuos, leales, y agreadables seruicios que me han hecho; siguiendome tantos años por mar, y tierra, en paz, y en guerra, y en todas ocasiones, quiero que se les paguen à cadauno dellos por todos los dias de su vida los gaxes, que hoy tienen escritos en libros de mi casa, conuenie à saber, à las personas à las quales les estan hechos buenos, y actualmente me siruen, como constara por relacion firmada de Don Francisco Manuel mi Mayor domo, paraque los hayan, y tengan mientras biuieren, y los cobren de los quarenta mil ducados moneda de Castilla, que tengo consignados por Su Magestad en el Reyno de Napoles, que procedieren de la dote de la Serenisima Señora Infanta de Castilla Doña Catarina de Austria defuncta mi Señora, y Madre, y iunctamente me pertenecen por donacion de los Serenisimos mis hermanos: y hermanas; y suplico à Sus Altezas tengan por bien esta mi disposicion en esta parte, pues por hallarme con tantas obligaciones, como son notorias, y no tener con que poder acudir à ellas de otra parte, me ha sido forzoso complirlas, y señalarlas en esta renta.*

Mortuo deinde Principe Philiberto executores testamentarij adeunt, & schedam non subscriptam, neque obsignatam exhibent D. Ioanni Francisco Castillo Regiæ Classis Auditori, qui pro testibus eosdem familiares quibus legata Principis conuenire dicebant admittit, & testamentum Principis sustineri debere iure militari pronunciat. Legatarij etiam alij medio suo procuratore Sacrum Consilium Neapolitanum adeunt, Serenissimæ Mutinæ Principe in iudicium prouocata, immitti in possessione reddituum Regiæ Dohanæ postulantes. Sacrum porro Consilium terminum pacti ad probandum incumbentia statuit. Sed interim Serenissima Mutinensi Principe ab humanis sublata, hæreditate nondum adita, legatariis petentibus, idem Sacrum Consilium Curatorem causæ Principis Philiberti decernit. Comparet postea Serenissimus Princeps Mauritius à Sabaudia Philiberti Principis germanus frater, petens audiri ex integro in iudicio. Sacrum Consilium annuit, & tandem ius dicendo legatariis eos immitendos esse in possessionem dd. reddituum definita sententia pronunciauit, cui Serenissimus Dux Mutinæ consensit. Cœterum ex aduerso Serenissimus Dux Carolus Emanuel in Sacro Consilio egit, & lege Appanagij, & contractus, redditus omnes Regiæ Dohanæ iure reuersionis ad se pertinere proposuit. Cui post obitum succedens Serenissimus Victorius Amedeus Sabaudiæ Dux eosdem redditus ex eadem lege Sabaudiæ Coronæ consolidatos pro honesta sustentione Serenissimis Infantibus sororibus Catharinæ, & Mariæ concessit, sub hac lege, vt quælibet earum superstes altera alteri succederet. Cum tandem Infans Catharina obiisset, propterea Serenissima Infans Maria soror eos redditus sibi deberi proponit. Hæc est species facti, aliquibus tamen resecatis, quæ tamen si necessaria fuerint inferius proponentur.

Ex facto ergo isto nonnulla suboriuntur dubia. Primum, circa valorem Testamenti prætensi Serenissimi Principis Philiberti. Secundum, circa sententiam D. Ioannis Francisci Castillo Regiæ Classis Auditoris. Tertium, quatenus validum esset Testamentum, an dispositio illa de redditibus illorum 49. millium ducatorum facta à Principe valida esse potuerit. Quartum, circa prætensionem Sereniss. Ducis Mutinæ. Quintum, de iure proposito ex parte Sereniss. Principis Mauritij. Sextum, de iure Serenissimi Ducis Caroli Emanuelis & eius filij primogeniti Serenissimi Victoris Amedei. Ac deniq; Septimum, de iure Serenissimæ Infantis Mariæ ad prædictam summam ducatorum. Quia autem iuxta Ciceronem *de somnijs Scipionis.* Septenarius numerus est nodus, & plenitudo rerum omnium, seu, vt Andreas Masius *in Iosue 6.* explicat, *denotat Deum per quem, & in quem omnia sunt dirigenda*, ideo ex septem horum dubiorum enodatione Dei gloria, iustitia, & veritas pro conscientia est inuestiganda.

* * *

DVBIVM

DVBIVM I.

An Testamentum assertum Serenissimi Principis Philiberti validum censeri debeat.

RESPONSIO.

7 Dicendum videtur inualidum omnino fuisse tale prætensum Testamentum. Quod quia nullo firmiori alio fundamento dici potest quàm assignando nullitates, & defectus illius, ideo ad hoc calamus restringendus, & huiusmodi nullitates,& defectus assignandi.

8 Primus defectus,& substantialissimus,est defectus formæ,cui ipsemet Princeps adstringere se voluit in illo, videlicet,quod esset à se subscriptum,& subsignatum,vt patet ex verbis illis: *Y en testimonio de ser todo lo sobredicho mi postrera voluntad,lo firmo de mi mano, y mando sea sellado con mi sello*,&c. Quæ duo non subsistunt, ac per consequens deficit forma substantialis, quam Princeps voluit esse veluti thesseram,symbolũ, & signum suæ vltimæ voluntatis. Vnde hic procedũt vulgata iura,ex quibus habetur,quod deficiẽte forma deficit actus,seu actus est nullus, *l. Mœuius*,*l. Qui hæredi*,*ff. de con. & demon.l.*1. & 2.*C.quando prouoc.non est necess.*& nubes Theologorum, & Iuristarum circa hæc, & alia iura. Quod ampliatur, vt procedat,itavt nulla qualitas, etiam militiæ,ad id excuset. Provt præter dicenda inferius ex Rolando *cons.* 30.*n.*8 *lib.*3. Tuscho *litt.F.concl.*415.*n.*29. haurit Barbosa in *Axiom.iur.axiom.*100.*n.*7.Cuius rei ratio conueniens ea est, quia forma est de genere indiuisibilium,vt notatur in *l.si veritas*, *C.de fideicommiss.* Ac proinde si tota non adimpletur, totus actus corruit,*l.cum hi*, §.*si Prætor*, *ff. de transact. l. Qui Romæ*, §. *Flauius*, *ff. de verb. oblig.*

9 Propter quod Theologi, & Metaphysici inquiunt,quod formæ,& essentiæ rerũ sunt sicut numeri, qui per quamcunque diminutionem omnino variantur. Quod permaximè procedit in forma actui debita ex voluntate agentis, & & cui agens subiici voluit. Eo quod actus omnis consistit in voluntate, & potentia agent. Couarruu.*cap.cum esses n.* 7. *de testament.* Menoch. *cons.*1.*n.*250.& *de præsumpt.lib.*1.*præsumpt.*80 *n.*11.Et quia quidquid disponit Testator pro lege habetur. *Auth.de nupt.* §. *disponat.* Ac communi illo actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, *l. non omnis*, *ff. si cert. pet.l.in agris de acquir.rei dom.*& ibi Doct.sine numero.Et quoniam in datione rei suæ,sicut libere quis dat; sic etiam eam potest ponere legem,aut conditionem,quam voluerit, ita vt ea non subsistente,nec datio subsistat, *l.in tradit.ff. de pact.* Oddo *de fideicom.q.* 3.*n.*41. Ac denique quia vt rectè Iulius Clarus *lib.* 3. §. *Testament. q.*14.*vbi lex pro forma requirit,quod aliquis manu propria scribat, semper mihi placuit opinio Bartoli, quod scilicet requiratur specialis subscriptio, quia alias supponendo vnam scripturam pro alia, posset falsitas fieri,quam præcipue in hac testamentorum materia lex habet valde suspectam.* Quæ valde ruminanda, quia aptissima ad propositum.

10 Scio recurrere partem aduersam ad priuilegium Principis, tanquam Principis, & tanquam militis,aut quia in tẽpore pestis testabatur. Sed confugia ista ex dicendis dubio sequenti, præclusa manebunt, & ex verbis relatis conijcitur, esto quod posset forsan hoc beneficio vti (de quo dicto dubio sequenti)eo tamen vti noluisse, sed potius ipsius cessisse, cum dixit: *Lo firmo de mi mano, y mando sea sellado.* Dum ergo non ostenditur aliqua scriptura à Principe subscripta,eiusque sigillo communita,non exhibetur verum, aut legitimum testamentum, tum propter dicta;tum quia generaliter, & abstracte loquendo;subscriptio, & subsignatio est conclusio Instrumenti, perfectio actus in conclusione consistit *l. contractus*,*C.de fid. Instrument.l. si voluntate*, vbi Baldus,*C. de rescindenda venditione*,Surd.*cons.*282.*n.*17.& vt dixit Rota coram Buratto *dec.*465.*n.*14.*Subscriptio est finis, & complementum Testamenti.*

Scio quoque,aliquos indicasse clausulam illam:*Lo firmo de mi mano,y mando sea sellado*,&c. non fuisse appositam à Principe,sed ab scribente schedulam. Cœterum, præterquam quod glossema istud iniuriosum est tũ Principi ipsi, tum ipsius Secretario;vlterius reijcitur, quia eo admisso,tota ipsa scriptura corruit, propter modo dicta ex Iulio Claro.Et quia clausulæ,quæ sunt de natura actus præsumuntur positæ in ipso à Notario rogato;eo videlicet,quia semper inesse videntur.Menoch.*cons.*37.*n.*20.& *seq.* Mascard. *de probat.concl.* 1097. *n.* 23. *ex l.quod si nolit*,§. *quia assidua*,*ff.de ædib.edic.& l. vlt. C.de fideiuss.* Ac prærerea, quia cum nullus præsumatur actum frustratorium facere velle,*l.*1.*in fin.ff. ad municip.l.vnica*, *C.de Thesaur.* quo iure existimare debemus Principem prudentissimum voluisse condere Testamentum non subscriptum, aut subsignatum? 11

Ex hoc etiam substantialissimo huius prætensi Testamenti defectu, Theologice firmatur ipsius nullitas,& inanitas sequenti discursu.Nam cum *testamentum* iuxta nominis ethymologiam & *Iustinianum in inst.de test.*sit idem,quod *testatio mentis*;quia sicut ornamentum dicitur ab ornando,& vestimentum à vestiendo,ita & Testamentum à testando.Id ergo,quod *testatio mentis* non sit, Testamẽti nomine non gaudebit:atqui hæc scriptura testamentaria non est *testatio mentis* Testatoris,quia mens illius fuit vt talis ipsius *testatio* esset subscripta,subsignata,&c.quod non contigit:Testamẽti ergo nomine,non potietur. 12

Aliter etiam,& ad idem,etiam Theologice,ex definitione Testamẽti,quam tradit Vlp.*in l.*1.*ff. de test.*videlicet:*Testam.est volunt.nostræ iusta sententia,de eo,quod quis post mortem suam fieri velit*: vbi dictio *iusta* est idem,quod *perfecta*,Batr.*in d. l.*1.*ff.eod.*Angel.de Aret.§. 1 *Inst. eod.* Hieronymus Giachar.*in add.ad Clar.q.*1,§ *Test.ver.Iusta.* Cum autem perfectum ex Aristot.5.*metaph.tex.*21.sit id *cui nihil actu deest secundum modum suæ perfectionis*, & Instrumentũ perfectum subscriptionem,vel subsignationem requirat, vt dictũ est,profecto scriptura hæc nonnisi abusiuè appellari potest Testamentum, siquidem deficit illi aliquid secundum modum suæ perfectionis:& iuxra naturam Instrumenti, nempe subscriptio,vel subsignatio. 13

Ad hæc,Theologico quoq;discursu:Nam cum Testamentum duplex sit,vnũ *in script* siue *clausũ*,quod Testator sua vel alterius cuiuscunq;manu conscriptum, septem testibus masculis,puberibus,simul præsentibus,ipsumq; Testatorem videnti 14

videntibus, offert; profirendo esse suum testamentum: insuper ipsemet si sciat, ac possit sua manu coram testibus testamento subscribit, vel alius pro eo octauus testis, siue subscriptor adhibitus, & postea testes alij illi subscribentes, illudque consignantes, *l.hac consultissima, C.de Testam. iuncto, §. sed cum paulatim, & seqq. instit. eod.* Aliud *nuncupatiuum*, seu *apertum* dictum, quod minorem solemnitatem requirit, & ad illud sufficit, quod septem prædicti testes simul vocati sint, qui audiant, & intelligant Testatoris voluntatem, scripto, vel voce articulata prolatam, *dicta l. hac consultissima, §. per nuncupationem, l. iubemus, l. quoniam indignum, C. eodem*, Layman *lib.3. Theolog.moral.tract.5.cap.1. num.3.* Dom. de Lugo *de iust.& iur. tom.2. disput. 24.sect.1.n.4.* estque expressum *in d.§. per nuncupationem quoque, hoc est, sine scriptura testamenta non alias valere sancimus, quamsi septem testes (vt supra dictum est) simul vno, eodemque tempore collecti Testatoris voluntatem, vt testamentum sine scriptura facientis audierint.*

15 Cum igitur schedula hæc testamentaria nec sit testamentum *in scriptis*, seu *clausum*, vt aduersa pars vltro fatetur, idque sit clarissimum, ac euidentissimum apud cunctos: nec etiam *nuncupatiuum*, quia deficiunt illi testes à dicta *l. hac consultissima* requisiti (provt in sequentibus vrgebo) nec esto non deficerent, quia deficit illi forma à Testatore prescripta de subscriptione, & sigillatione ipsius iuxta dicta) vt alia etiam prætermittam, de quo postea) liquidum manet nullum potius, quam annullandum; rutum magis quàm rumpendum in casu præsenti afferri testamentum.

16 Melius igitur de simili testamentaria schedula, seu scriptura non completa, aut perfecta, sed solum inchoata, & imperfecta dicit Iulius Clarus (imo clarissimus Doctor) *lib.3.sent.§. Test. quæst.7.§. Aliquando & tertio*, loquens in terminis fortiotibus, scilicet quando est in fauorem piæ causæ, quod in præsenti non accidit. *Talis schedula non valet fauore piæ causæ in vim Testamenti: & hanc opinionem dicit esse communem Iason cons.55.vers.Sed per Aduocatos lib.4. quem refert Episcopus Loarez in suis allegat. pro Marchione de Velez. fol.431.post.num.15.vers.nec præfata;* subiungit autem rationem, quæ adamussim quadrat casui nostro: *Non enim videtur Testator de bonis suis disposuisse, sed tantummodo præparasse id, quod disponere volebat: cum ergo deficiat non solemnitas sed dispositio, non potest sustineri in vim vltimæ voluntatis.* Et §. *Aliquando, & quarto*, de alio etiam simili casu loquens, in fortioribus etiam terminis, quia in eo agitur de testamento ad causas pias, sic loquitur, rejectis Bartolo, & Decio: *Quandocunque Testator decedit priusquam integre voluntatem suam explicauerit, tale testamentum non dicitur deficere ratione solemnitatis, sed ratione voluntatis, & ideo non valet, nec etiam ratione piæ causæ.* Pro quo tanquam pro communi sententia refert Aretinum, & Boerium, & addit sequentia, quæ etiam casui præsenti genuine aptari possunt: *Omnes concludunt hanc esse communem opinionem, quod tale testamentum, etiam quoad disposita non valeat, etiam inter liberos, & ad pias causas; nam vt quotidie experientia docet: videmus, quod Testatores in ipso actu conficiendi testamenti mutant, addunt, reuocant multa, per eos iam disposita.* Vnde concludit: *Meritò non potest dici perfecta voluntas; donec Testator integre omnia explicauerit.* Præterea *quæst. 9.* generaliter dicit, quod *Testam. imperfectum ratione voluntatis non sustinetur.* Quod probat ex Glossa *in l. si is qui, ff. de test.* Riminaldo, Ruino, Paulo de Castro, & pluribus aliis.

Subscribit & Mascardus *de probat. vol.3. conclus.1352.n.7* dicens, quod scriptura inchoata, & imperfecta non probat etiam inter liberos, quia est testamentum imperfectum *ratione voluntatis, non ratione solemnitatis*, quod affert ex Boetio, Gotfredo, Curtio, Natta, Soccino iuniore, & ipso Claro. Dixerat etiam *n.61.* quod *scriptura sine Notario, sine testibus, & sine vlla solemnitate, tanquam informis non probat test. & nullam omnino fidem facit, præterquam inter liberos.*

Subscribit quoque inter Theologos Layman 17
supra c.2. n.12.§. Alia verò, vbi de testamento imperfecto imperfectione intrinseca, quando scilicet testator *cœpit testam. scribere, sed ad finem non perduxit*, sicut in casu præsenti non contigit, ait, *tale testam. non subsistere*, in fortioribus terminis loquens, scilicet in testamento *inter liberos*, quod est valde priuilegiatum: subiungitque rationem cõcione aptam casui nostro: quia *non tam factum quam cœptum censeri debet*, quod dicit esse communem sententiam, & pro ea affert Clarum, Molinam, & Fachinum.

Nec mirum sane hoc dixisse istos Doctores, 18
quia in *l. hac consultissima, C. de testam.* sic inuenerunt scriptum: *Non subscriptum à testibus, ac non signatum testament. pro infecto haberi conuenit:* Et subditur: *Ex imperfecto testam. voluntatem tenere defuncti (nisi inter solos liberos habeatur) non volumus.* Et §. ex eo Instit. *quibus modis testa. infirmetur*, hæc: *Imperfectum testam. nullum est.*

Hanc porro doctrinam mirabiliter corrobo- 19
rat Sacra Rota Romana in vna Romana *domorum* de anno 1614. coram Patriarcha Mazanedo inter collectas à Farinac. *par.2.dec.576.* vbi cum esset controuersia de quodam testamento imperfecto hæc habet aptissime ad nostrum intentum: *Ista scriptura testamenti Leonardi non videtur quod sit testam. sed tantummodo quædam præparatio ad illud, ita vt sit imperfectum, non ratione solemnitatis deficientis, sed ratione voluntatis non perfectæ, & nondum redactæ ad actum, sed potius permanentis in præparatoriis tantum, quod satis desumitur ex eo quod nec Testes interfuerunt, nec Notarius fuit rogatus, nec adfuit isti scripturæ, nec continet mensem, nec annum, nec de manu Testatoris reperitur facta, ex relatis per Decianum respons.36. n.15.lib.2.* Et post alia quædam subiúgitur: *Quæ omnia indicant istam scripturam non fuisse testam. ex imperfectione voluntatis, sed quandam præparationem ad testandum, arg. text. in l. 2. in princip. C. de sent. ex breuic. recit. in illo enim non fuit perfectum, & absolutum quicquam, cum in aliud tempus esset remissus rogitus dicti testam. per Notarium faciendus: sicque fuerit solummodo quædam præparatio ad futurum testamentum: Oldradus consilio 119. Decius consil. 159. columna prima versiculo Quibus tamen non obstan. Ruinus consilio 7. numer. 6. & sequent. lib. 3. Couarrruuias in cap. relatum numer. 9. de testament. Clarus in §. testamentum, quæst. 7. num. 20. Et in tantum hoc procedit, quod nec talis scriptura potest sustineri quasi testamentum ad pias causas, iuxta magis communem, de qua per Socinum iun. consul. 189. numer. 73. lib.2. plures referentem, Couarruuias, vbi*

vbi supra plures congerens, Decian. vbi sup. & dicit magis communem Clarus d. q. 7. n. 2. & 3. & Ruinus vbi supra n. 7. vbi quod nec etiam tale testamentum sustinetur inter liberos, glossa in l. Is qui, ff. de testam. quam omnes sequuntur, teste Riminaldo in l. Hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam. & Ruinus consil. 15. n. 2. lib. 2. attestante de communi post Paulum de Castro in dicto §. ex imperfecto, n. 3. & plures pro hac sententia, & de communi testantes refert, & illos sequitur Clarus vbi supra quaest. 9. n. 1. idem Ruinus dicto consil. 7. n. 3. Quae si expendat Lector facile eliciet Sacram Rotam omnino approbasse Iulij Clari doctrinam relatam, ac perinde quod scriptura testamentaria imperfecta (qualis est ea, de qua in praesenti) nec est, nec meretur *Testamentum* appellari, sed tantũ praeparatio quaedã ad testandũ.

20 Idem habetur ex alia eiusdem Sacrę Rotę decisione Cornetana, seu Romana dotis coram Comitulo inter decisiones ipsius 2. vbi *n. 3. & 4.* de quodam testamento quod carebat *subscriptione testatricis necessaria ex eius voluntate* (qui est in terminis terminantibus casus in quo versamur) dicitur aptissime ad intentum, *vel esse nullum ad textum cum ibi not. in l. contractus, C. de fide Instrument. vel certe testamentum in actis productum diversum est ab eo, quod enunciatur scriptum à Testatrice, argum. l. testamento quidam, ff. de condition. & demonstr.* Subscribit alia Rota in Nucerina *bonorum* de anno 1602. coram Damasceno inter collectas etiam à Farinacio *par. 1 decis. 51. n. 2.* vbi de quodam testamento imperfecto dicitur: dictum testamentum esse *scripturam informem*, cum careat subscriptione, die, loco, clausulis, & nomine Notarij; vnde nihil probat: glossa *in l. generali in verb. seruituti, C. de Tabul. lib. 10.* Couarruuias *pract. qq. cap. cap. 20. à n. 1. vsque ad 6.* Et alia coram Lancellotto in Romana, seu Comensi *Legati 1609. par. 3. recent. dec. 233. n. 6.* vbi dicitur, quod voluntas Testatoris nihil operatur nisi transierit in dispositionem: ibi etiam Rota se remittit ad alias, scilicet ad vnam de anno 1594. coram Litta, & in alia de anno 1600. coram Seraphino. Clarius in vna de antiquiori Vicecomitis de anno 1580. inter decisiones nouissimas diuersorum *vol. 1. dec. 620. n. 4.* vbi dicitur de quodam testamento. *Cum non fuerit perfectum, & absolutum, quicquid actum est, tanquam testamentum considerari non potest, sed solum tanquam praeparatio ad futurum testamentum.* Quae omnia si attentius expendantur liquido monstrare possunt Sacrae Rotae Romanę decisiones pro parte nostra esse.

21 Est quoque alius in dicta testamentaria schedula defectus, propter quem etiam nullatenus vt verum testamentum haberi potest. Is porro est defectus septem testium, qui etiam pro testamento nuncupatiuo, quod minus solemne est alio vocato *scripto*, seu *clauso*, omnino necessarij sunt. Prout habetur expresse *dicta l. hac consultissima, §. Per nuncupationem*, & auth. *de testament. imperfect. §. & si quidem collat.* 8 & aliis iuribus; Rota in Romana *Casalis* coram Manzanedo apud Farinacium *par. 2. decis. 718. n. 6.* Bonacina *de contractibus disput. 3. quaest. vltima punct. 1.* ex multis aliis.

22 Maxime quia debent esse rogati etiam pro testamento nuncupatiuo *l. haeredes palam, §. in test. ff. de test.* Glos. *in §. fin. verbo Adhibitis, inst. de testament.* Clarus supra *quaest. 58. n. 1.* Molin. *t. 1. de iust. & iure disp. 129.* Bonacina supra, & est communis opinio, vt dicit Boërius *decis. 34. n. 8.* Quod etiam ad testamentum ad pias causas plures extendunt apud Tiraquellum *de privileg. pia causae, priuil. 3* conformiter etiam ad *cap. relatum de testament.* Et quidquid de hoc sit; saltem in hac testamentaria schedula, & non pro pia causa scripta, id fuisse necessarium, ex eo pro comperto est, quia licet regulariter in aliis actibus humanis non requiratur haec rogatio testium. *l. ad fidem, ff. de testibus*, in testamentis tamen, in quibus maximus subest timor fraudis falsitatis, id necessario exigitur, quia voluit lex adhiberi testes, non fortuitos, aut casuales, sed specialiter rogatos, vt diligentius ad omnia attenderent. Et ita quod oporteat testes esse rogatos, vel à testatore, vel tabellione eius nomine habent ex *t. 1. l. 1. p. 6.* Hispani DD. specialiter Lopez *ibidem verb. rogados*, Paz *l. 3. Taur. n. 550.* Menchaca *§. 13. n. 64 & 65.* Thomas Sanch. *l. 2. cons. moral. lib 4. cap. 1. dub 2. n. 9.* Ac generaliter de iure communi pro testamento militis Tiraq. supra ex aliis Doctoribus. Cum igitur in hac scriptura pro testamento effigiata haec desiderentur, omnino corruit eius authoritas.

Eo magis quod solemnitas testamentaria non est tantum probatoria, sicut in aliis contractibus, in quibus testes, & scriptura solum requiruntur ad probationem, vt dixit Menchaca *l. b. 3. de success. §. 30. num. 3* sed est forma substantialis, que deficiente est inualidum testamentum. Vt probat S. Rota coram Verospio de anno 1633 inter decisiones diuersorum *decis. 356. num. 3.* referens Doctores, & aliam Rotam decis. 734. *num. 8. par. 1. diuers.* quae attestatur de communi. An non solum de iure Regio Hispano, sed etiam de iure communi probat Sanchez *supra dub. 1. num. 4.* ex Matienzo, Tello, Burgos de Paz, Couarruuia, & aliis; ac ex efficaci ratione ex Matienzo desumpta, quod scilicet cum ad cuiuscunque rei probationem duo tantum testes requirantur, *Matth. 18. In ore duorum, vel trium stat omne verbum*, & *l. vbi numerus, ff. de testibus*, quoties plures desiderantur testes (addo ego, & cum qualitate speciali, scilicet quod sint rogati) hoc non tantum ad probationẽ sed ad formã substantialem rei est referendũ. 23

Sciens omitto defectum alium huic testamentariae scripturae à multis obiectum, quod videlicet testes illi, qui pro ipsa afferuntur, sunt ex Legatariis, quibus in ea aliqua legantur; ac perinde non idonei, aut habiles ad testificandum. Et si enim haec pars plausibilis valde sit pluribus DD. quia tamen quamplurimis aliis opposita arridet, & inter eos ex Theologis Eminentiss. de Lugo *d. sect. 1. n. 6* Laymano etiam *supr. n. 36. §. Addendum*, Sanch. *sup. n. 8.* Molinae *t. 1. de iust. & iur. tr. 2. disp. 176. § Inst.* & Bonacinae *supr. punct. 5.* ideo in hoc non insistendum; cum pleraque alia firmissima subsistant, quibus intentum Sereniss. Infantis effectiue stabilitur. Sed non praetermittendũ, quod quamuis Legatarij esse possint testes in quibusdã testamentis, prout relati Doctores admittunt, in testamento tamẽ dubio, informi, non subscripto, nec subsignato, & in multis aliis defectuoso, cuius fides solũ pendet ex ipsis Legatariis, quale est id, de quo in praesẽti nec Authores relati id dicẽt, nec iure dici potest, prout ex pluribus afferũt Mascard. *de probat. t. 2. concl. 970. n. 3* Farinac. *de testibus, q. 60. num. 306.* Anton Fab. *de error. pragmatic. par. 3. decad. 66. error. 5.* & doctiss. Iuris Consulti huius causę defen- 24

defensores haud difficilè euincere poterunt.

25 Sciens quoque prætermitto, quod in eadem testamentaria schedula etiam habentur aliæ conditiones à Principe appositæ pro sua vltima voluntate. Videlicet, quod non solum ea scripta ipsius manu esset, ac sigillo subsignata, prout ex verbis superius relatis habetur, sed etiam, quod esset stipulata per Mattheum de Carrãza ipsius Secretarium de Camara; & quod ipsam subscriptam, & sigillatam cum duobus mediocribus sigillis apud ipsum seruaret, donec aliud ipsi ordinatum non fuisset, vel Princeps obiisset. Integra enim verba illius schedulæ sunt hæc: *Y toda la sobredicha mi vltima, y postrera volũtad la firmo de mi mano, mando sellar cõ mi sello, y refrendar por Matteo de Carranza, como dicho es, mi Secretario de Camara; y que serrado, y sellado la cubierta con dos sellos medianos, la guarde hasta que le mande otra cosa, ò dispusiere Dios de mi. Fecho en Palermo à 3. de Agosto 1624. Por mandado de Su Alteza Matteo de Carranza.* Hæc autem prætermitto, quia ea quæ adduxi etiam probant de huiusmodi clausulis; cum etiã appositæ sint à Principe pro forma suæ voluntatis, ita vt sine ipsis non subsistat, sicut nec subsisteret si dixisset se velle, quod adiungeretur vnum *Aue Maria*, vel vnum *Pater noster*, & non apponerentur: vt est certa doctrina *in l. si quis in princ. ff. de leg. 3.* ac Menochio *conf. 1093. lib. 11. & præsumpt. 365. n. 11. & 59. l. 4.* Simon de Pret. *de interpr. vlt. vol. lib. 4. interpr. 3. dub. 2. n. 57.*

26

DVBIVM II.

De Sententia prolata per D. Ioannem Franciscum Castillum.

27 Cvm autem ea, quæ dixi non leuiter, sed grauiter fulcita, & roborata maneant ex Iuribus, Doctoribus, & Sacræ Rotæ decisionibus relatis, mirum videri potest, quod D. Ioann. Franciscus Castillus Regiæ Classis Auditor, quorundã in hac parte interesse habentium precibus inductus, dictam testamentariam schedulam, tan informem, & insolemnem, pro vero Testamento sustineri debere pronunciauerit. quia tamen his solum ex causis vir doctus, & prudens sententiam hanc proferre potuit, videlicet, quia existimauerit Serenissimum Principem Philibertum titulo Principis hoc modo testari potuisse, vel etiam titulo militis, ac denique quia tempore pestis: nihil aliud, requirebatur; ideo sigillatim in hoc dubio ostendendum nullam ex his causis suffragari posse valori dictæ schedulæ pro certo Testamento, aut sententiæ à præfato D. Castillo pronunciatæ.

28 Et primo, quod attinet ad Principis titulum, & si præfatus Philibertus inter magnos Principes recenseri iure debeat, ob clarissimam nobilitatem Austriacam, & Sabaudicam, qua cum plurimis aliis animi dotibus poriebatur; tamen ad inuentum Principis encomio non gaudebat. Non enim erat Princeps supremus, nulli subiectus, sed potius subditus Regi Catholico, cuius Prorex erat in Siciliæ Regno, & Generalis Capitaneus: vt propterea iuramentum fidelitatis Messanæ fecerit ante gubernarij captam possessionem coram Siciliæ Proceribus, vt habetur in vita ipsius *lib. 3.* ac Duci Sabaudiæ proprio parenti ex natura Appannagij, fiduciæ Sacramento, prout firmatur ex Terra rubea, *tract. contra rebelles art. 1. tract. concl. 12.* Coppin. *de dom. Franc. l. 3. t. 12. n. 12.* Ac propterea absolute *Princeps* in hac causa non erat Princeps etenim est veluti primum Caput, quod ei non cõpetebat, cum supra se plura capita haberet. Quod vero de Ducibus, Marchionibus, & Comitibus affertur, quod possint testamentum sine solemnitatibus condere, extra rem adducitur, quia solum id potest competere istis, si Iura Imperij, vel Regalem dignitatem, obrineant, non aliis inferioribus subditis Imperatori, Regibus, vel aliis Dynastis superioribus, prout noster Princeps erat ratione Principatus Onellæ: Galiaul. *in l. Centurio, n. 61.* & ibi Alexander, Iason, Soccinus, Ripa; & alij. Vel ostendant Aduersarij textum aliquem ex quo eliciatur, quod Princeps non supremus, sed subditus aliis maioribus, in terris in quibus leges Cæsareæ quoad testamenta sunt in vsu, possint testamentum condere sine solemnitatibus in eis requisitis. Nec illis, vel minimum suffragatur quod in testamento facto coram Imperatore non requiratur solemnitas illa testium, *l. omnium, C. de testament.* Boërius *dec. 218. num. 3.* Clarus *supra q. 56. versic. est etiam alius casus,* Mascard. *dicta concl. 1352. n. 47.* Layman *d. c. 2. n. 15.* Hoc enim nihil ad intentum, cum nec Serenissimus Philibertus esse Imperator, nec ab Imperatore haberet facultatem sic testandi, nec ipse Imperator authoritatem aliquam tali testamento præbuit, quæ est causa, quare testamentum coram Imperatore confectum non requirat præfatam solemnitatem, prout ex Alexandro, Iasone, Baldo, Danthio, & aliis in *d. l. Omnium* elici potest.

Duo tamen maxime expendenda. Primũ, quod 29
etsi schedula hæc qualitercunq; testamentaria coram Imperatore, aut Principe alio quantumuis supremo confecta fuisset nihilominus non propterea fidẽ publicam testamenti meretur, nisi solum quantum ad solemnitatem iure ciuili requisitã de septẽ testibus rogatis, &c. nõ quantum ad ea, quæ de iure naturæ ad contractus requiruntur, voluntatem scilicet cõtrahentis, sine qua nullus contractus, testamentarius maxime, subsistere potest. Ac perinde semper in suo vigore manere, quod talis testamentaria schedula nihil probet, nisi subscripta sit, & subsignata; siquidem hæc fuit clara voluntas Principis testatoris, vt ex dictis liquidum manet. Secundum, etsi admitteretur Principem Philibertũ ob Principis dignitatẽ potuisse testari sine solemnitate à iure requisita, id solũ procederet si in propriis terris, propriaue ditione, testamentũ conderet, non si Panormi, aut in Regno Siciliæ, prout de facto contigit. Pro comperto enim est, quod in testamento eæ solemnitates seruari debent, quę in loco testamenti confecti vigent. Si enim cõmuniter astruunt Doctores; ex Iuristis Bartolus *in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles.* & ibi Ias. Gabriel *t. de consuet. concl. 2. n. 5. l. 3.* Anton. Gomez *ad l. 3. Tauri n. 10.* & ex Theologis Molin *sup. disp. 127. §. Testam.* Dom. de Lugo *d. disp. 24. sect. 1. n. 8.* Cũ igitur Panormi, vbi etiam schedulam scribi fecit, obseruentur leges iuris communis quoad testamentorum confectionem illis stare debuit.

Nec maioris ponderis est effugium aliud ad 30
quod aduersa pars recurrit, prætẽdens videlicet potuisse Serenissimum Principem, tanquam militem, seu iure, aut priuilegio militari testari sine

ſine ſolemnitatibus iure communi pro teſtamenti confectione requiſitis. In quo, quia eſt præcipuum fulcrum (forſan baculus arundineus) Aduerſariorum, diutius immorandum, & diligentius diſquirendum quantum virium habeant in re grauiſſima.

31 Et quidem primo, abſtrahendo ab ea quæſtione, an noſtri temporis milites priuilegiis militum priſcorum fruantur, in qua plura dici poſſent, quibus pars aduerſa valde fluctuaret, maxime cum Rota apud Mohedan. *de donationibus deciſ.1. alias 188 n. 3.* dixerit, quod *materia militis non habet locum in militibus noſtri temporis,* fatendum, etſi res ſit ſub lite, & controuerſia, noſtri etiam temporis milites pluribus gaudere priuilegiis in teſtamentorum confectione, quæ ex *tit. ff. C. & Inſtit. de milit. teſtam.* colliguntur, quæ & collegere Petrus Bellus *in tractat. de re milit. à fol.* 7. Georgius Aracius Enenkelius *in lib. de priuileg. milit.* & Henricus Bocerus *in tract. de bello, & duell. lib. 1. à cap.* 8. & alij, quos hanc partem ſequens refert Diana 7. *par. tract. 6. reſolut.* 42. Inter quæ illud celebre *ex l. Milites, C. de milit. teſtame t. Quomodo poſſint, ac velint teſtentur.* Et infraris *Si quid in vagina, aut clypeo litteris ſanguine ſuo rutilātibus adnotauerint, aut in puluere inſcripſerint gladio ſub ipſo tempore, quo in prælio vitæ ſortem derelinquunt, huiuſmodi voluntatem ſtabilem eſſe oportet;* Et *l. Frater, C. eodem: Voluntas militis pro iure ſeruatur.* Et *l. Quanquam eodem: Militum teſtamenta Iuris vinculis non ſubiiciantur.* Et deinde. *Quomodo velint, & quomodo poſſint ea facere iis concedatur.* Plura etiam *l. In fraudem, l. Miles, l. Diuus, l. Si filius familias, ff. de milit. teſtam.* Præſertim *l. Miles*, vbi ſic lego: *Miles ſi teſtamentum imperfectum relinquat, ſcriptura quæ profertur, perfecti teſtamenti poteſtatem obtinet; nam militis teſtamentum ſola perficitur voluntate; quique plura per dies varios ſcripſit, ſæpe teſtamentum facere videtur.* Et in *Inſtitut. de milit. teſtament. §. ſupradicta. Quoquo enim modo voluntas eius ſuprema inueniatur, ſiue ſcripta, ſiue ſine ſcriptura, valet teſtamentum ex voluntate eius.*

32 Nihilominus ſi rectis oculis res inſpiciatur, & iura quæ de hoc militari priuilegio loquuntur diligenter cernantur, nihil ex illis colligi poteſt, quo pars aduerſa fulcimentum accipiat, quin potius liquido ex ipſis innoteſcet contrarium: ac perinde leui fundamento ductos eos, qui propter ipſa in re tanti momenti, veluti hallucinantes vſi ſunt. Iura enim illa manifeſte loquuntur de militibus, ſiue in Caſtris, ſiue in expeditione, ſiue tempore, aut loco belli conſtitutis. Id conſtat in l. illa *Milites* relata, expreſſe enim ait textus: *Milites in expeditione degentes, & ſub ipſo tempore, quo in prœlio vitæ ſortem derelinquunt.* Illud etiam ex l. *Frater* deſumptum ſeipſum declarat, dicit enim textus: *Voluntas Militis in expeditione occupati pro iure ſeruatur.* Pariter quoque illud *ex l. quanquam* adductum eundem ſenſum habet. Ait enim Conpilator illius legis eam compendians: *Miles in expeditione conſtitutus abſque omnis ciuilis iuris ſubtilitate, prout vult poteſt teſtari.* Inſuper, & illud *ex Inſtitut. de Milit. teſtament.* etiam citatum eodem modo exponendum, verba *dict. §. ſupradicta*, ſatis oſtendunt. Sunt enim talia: *Supradicta diligens obſeruatio in ordinandis teſtamentis militibus propter nimiam imperitiam eorum, conſtitutionibus principalibus remiſſa eſt. Nam quamuis ij neque legitimum numerum teſtium adhibuerint, neque aliam teſtamentorum ſolemnitatem obſeruauerint recte nihilominus teſtantur; videlicet cum in expeditionibus occupati ſunt, quod merito noſtra Conſtitutio introduxit.* Quod clarius in §. *Illis autem* ſeq. exprimitur; vbi ſic: *Illis autem temporibus, per quæ citra expeditionum neceſſitatem, in aliis locis, vel ſuis ædibus degunt, minime ad vindicandum tale prilegium adiuuantur.* Nec minus clare in §. *Sed hactenus*, vbi etiam ſic. *Sed hactenus hoc illis à principalibus conceditur, quatenus militant, & in Caſtris degunt. Poſt miſſionem verò veterani, vel extra Caſtra alij, ſi faciant adhuc militantes teſtamentum communi omnium Ciuium Romanorum iure id facere debent.* 33

Alia etiam iura id ſuadent. Etenim *l. Sancimus de reſtitut. milit.* & de quibus non obiicitur longi temporis præſcriptio, ex Imperatore Iuſtiniano legitur: *Ne quidam putarent in omni tempore licere militibus teſtamenta quoquo modo voluerint componere, ſancimus, his ſolis, qui in expeditionibus occupati ſunt, memoratum indulgeri circa vltimas voluntates conficiendas beneficium.*

Ex his autem manifeſte concluditur, Sereniſſimum Principem Philibertum nullo modo potuiſſe priuilegio militum potiri in ſuo teſtamento condendo; cum certiſſimum ſit, ipſum, non in Caſtris, non in expeditione non in claſſe, non ſub papilione, aut tentorio, nec tempore, aut loco belli, ſed in Regno, pacato, pacifico, in Regio palatio, in Ciuitate celeberrima ſito, & in proprio lecto, mortis ſuæ tempore commoratum fuiſſe, & teſtamentariam illam ſchedulam aſſertam (ſi verum id eſt) confeciſſe. Quo ergo iure militis priuilegia illi tunc ſuffragati potuere, quæ ſolum militibus in expeditionibus occupatis, degentibus, & conſtitutis, prout ex relatis iuribus habetur, conceſſa fuere? Præſertim, cum iura ſic de loco vbi teſtamentum conficitur, pro militari priuilegio fruendo cruent, vt ex eo ſolum, quod non milites, in *hoſtico*, id eſt *hoſtili loco. deprehendantur, & illi decedant*, eo frui poſſe ſtatuerint, *l. reſcripta, ff. de bonorum poſſeſſ.* Gloſſa & Bartolus, *in l. Scrinarios, C. de teſtam. milit.* Clarus *quæſt* 15. *num.* 5. Molina *diſp.* 129. Layman *ſupra cap.* 2. *n.* 14. 34

Fruſtra ergo pro aduerſa parte affertur, quod Sereniſſimus Princeps, prorex, & Capitaneus, ac Dux generalis exercitus, & Claſſis Regis Catholici fuerit: & quod hoc priuilegium teſtandi ſine ſolemnitatibus iure communi requiſitis, competat ex quibuſdam Doctoribus non ſolum talibus, qui ſunt Capita militum, ſiue Tribuni, ſiue Ductores, ſiue Capitanei, ſiue ſimili alio titulo cognominentur; ſed etiam extendatur ad ſtipendiarios, præſidiarios, belli Officiales, & ſimiles. Hæc enim omnia ſolum cum grano ſalis accipienda, & iuribus relatis inhærendo, ſolum pro habentibus qualitatem illam ab ipſis requiſitam, ſcilicet quando in expeditionibus ſunt occupati, & conſtituti; non ſi extra, in propriis domibus, negotiis, aut rebus. Etenim pro legitimo iuris axiomate habetur, quod qualitas diſpoſitionis vbi deficit, deficit etiam ipſa diſpoſitio. Gloſſa *verb. Auocandum in l. mancipia, ff. de ſeru. fug.* Menochius *de præſumptionibus, l. 6. præſumpt.* 15. *num.* 47. 35

num. 47. Fuluius Pacianus *de probat. lib.* 2. *cap.*14. *num.*8. Camill. Gallin. *lib.*4. *de verb. signific. cap.*9.*num.*9. Mar. Anton. *variar. resolut. lib.*1.*resolut.*82.*num.*1. Surdus *consil.*400. *n.*16. *& consil.* 514.*num.*4. Et quod qualitas à lege petita, vbi cessat, etiam in casu particulari, cessat quoque legis dispositio, *l.* 4. §. *Toties*, *ff. de damn. infect. lib.*1.§. *loquitur*, *ff. de aqua quot. & æst. cap. Indemnitatibus*, §.*penult. de elect. lib.* 6. Cald. Peteira *consil.* 30.*num.*29.*vers.Quamobrem illa qualitas*, Barbosa *de axiom.iur. axiom.*96.*n.*7.

36 Et sanè si priuilegia hæc militaria ita largo modo intelligi deberent sibi leges contradicerent. Etenim in *l. Scrinarios*, *C. de testament. milit.* expresse notatur *Scrinarios*, id est *Notarios*, & *Apparitores* militum, non gaudere priuilegio militari in conficiendis testamentis, etiamsi in matricula militum descripti sint, ac per consequens milites nuncupentur. Imperatoris Anastasij hæc sunt verba in dicta l. *Scrinarios, vel Apparitores, qui virorum Magnificorum Magistrorum militum iussionibus, vel actibus obtemperant, etsi nomina eorum matriculis militaribus referri videantur, nullatenus tamen in vltimis à se conficiendis voluntatibus iuris militaris habere facultatem decernimus.* Non igitur omnes, qui *milites* quoquo modo vocantur, militaribus priuilegiis potiri possunt, nisi in expeditionibus versentur.

37 Priuilegia porrò hæc militaria in testamentis condendis non nisi modo assignato, pro tempore videlicet quo in castris, expeditionibus, vel militari exercitio sunt, accipi debere, maxima elicitur, ex causa, seu motiuo finali concessionis ipsorum, quod potissime, & super alia in priuilegij concessionibus attenditur. Vnde in illis inoffenso pede currit vulgatissimum illud iuris axioma: *Cessante causa cessat effectus.* Ancharanus, *consf.*394.*n.*3. Roman. *consf.*180.*n.*7. & *consil.*404.*n.*5.*&.*6. Cardinalis Tuschus *litt. C, conclus.* 137.*n.*8.*&* 9. Barbosa *axiom.*40.*num.* 9. Cœterum causam concessionis horum militarium priuilegiorum cessare, quando milites in expeditionibus, seu castris, &c. non versantur, clarissimum videtur; quia talis causa, vel est *militũ imperitia*, provt innuitur §.*supradicta Inst. de milit.test.*& notat Additionator Clari, §. *Test. q.*15.§.*Quando sunt in expeditione*; quæ causa omnino cortuit, quando milites testantur in Vrbibus, vel Oppidis, quia tunc habẽt à quibus instruantur in conficiendis testamentis: vel est pressura temporis, aut instantia mortis tempore belli imminentis, quæ etiam penitus deficit, cum in propriis ædibus, extra mortis periculum versantur: vel est inopia testium, quæ sæpius in bello adest; quæ tamen non adest tempore, & occasione pacis: vel quæuis alia prudenter imaginabilis, quæ etiam, si prudenter animaduertatur, extra occasionem belli non aderit. Cum ergo nulla ex his causis in præsenti fuerit, vt omnibus patet, omnino extra rem sumus.

38 Profecto etiam, si hæc militaria Indulta tam largè, & crasse accipi possunt, vt militibus semper, & vbique, siue in bello, siue in domo, siue in castris, siue in prędiis, siue in tentoriis, siue in officinis fuerint, suffragentur, latissimus campus litibus, & iudicialibus controuersiis testamentariis quotidie, & semper offeretur: cum supposita hominum malitia, & mundi corruptione, facile post cuiuscunque militis obitum prodibunt testes, qui falso dicant, eum bona sua isti, vel illi reliquisse; quod absdubie in magnum cedet detrimentum legitimorum hæredum, provt timetur, *l. vltima*, *C. de testament. milit.*& notãt aliqui ex Fauorino *in l. Diuus.ff. de testament.milit.* Annotantes id etiam in casu præsenti contigisse. Quod tamen quia in grauissimum testium huius testamentariæ schedulæ de qua agitur, dedecus, cedit, ego, modestiæ, & charitatis religiosæ causa, non dicam, sed vt Theologorum, & Doctorum minus, quid iuris in casu sentiendum, proferam, ab huiusmodi contumeliis abstinendo. Maxime etiam id facient alij milites, tum vt dilatent suorum priuilegiorum phylacteria, tum, quia sunt ij, de quibus (salua honestate bonorum) dicitur à Lucano lib.10.

> *Nulla fides, pietasue viris, qui castra sequuntur.*
> *Venalesque manus; ibi fas vbi maxima merces.*

Tum quia verbosi, & iactabundi plures valde sunt, & sæpius loqui solent ioco, & perfunctorie, vt notat Tiraquellus *de priuileg. piæ causæ, priu.* 3. Ac præterea, quia nonnulli ipsorum, vt Petrus Blesensis in epist.94. dixit: *Clypeos deferunt deauratos, prædam potius cupientes quam certamen ab hostibus; bella tamen, & conflictus æquestres depingi faciunt in sellis; & clypeis, vt se quadam imaginaria visione delectent in pugnis, quas actualiter ingredi, aut videre non audent.*

Porrò generalis ratio est, quia vt recte satis 39
Glossa *in l. filius familias*, *ff. de procurat. verb. veterani* dixit: *Miles est ille, qui est in actu militiæ.* Et qui actu non est in militia missus dicitur, *dict.*§.*sed hactenus instit. de milit. testament.* Perdit ergo priuilegium: sicut & scholaris perdit scholaris priuilegium, dum ab studio absens est iuxta DD. & clerici, dum Clericatum deserunt, qui etiam vocantur milites, *Cap. Degradatio*, §. *actualis de pœnis in* 6. & *l. miles* 6. *ff. de re iudic.* vbi Bartolus, Alexander, Iason, Ripa, & reliqui.

Proferendi etiam Authores, qui militibus 40
extra Castra, seu expeditionis tempus constitutis, negant militum priuilegia, siue in hac testamentaria materia speciatim, siue generaliter in alia quacunque. Hi sunt inter innumeros alios, generaliter Doctores scribentes *in* §. *illis*, *&* §.*sed hactenus Instit. de milit. testament.* ac specialiter Glossa *in l. Scrinarios relata*, Glossa *in dicto* §. *sed hactenus*, quæ communiter approbatur, vt dicit Clarus §. *Testamentum, quæst.* 15. §.*sed quæro.* Additionator Clari *ibidem*, §. *Quando sunt in expeditione*, & §. *Sed, & illud*, vbi quod milites otiosi, qui *in pagis, ac vicis vagantur, rusticorumque anseres, & gallinas furantur, ab iisdem priuilegiis remoueantur.* Bocerus *Tract. de bello lib.*1.*cap.*26.*n.*8. Rensnerus *tractat. de testament. par.*5.*cap.* 4.*n.*14. Gayllus *lib.*2. *obser.* 118.*n.* 6. Vvesenbec. *consf.*17.*n.*35.*vol.*1. Georgius Euenchelius *lib.*2.*de priuil. milit. priuil.* 16.*à num.*11. Legendus Afflictus *in Constitut. Regni*, *lib.*1. *rubr.* 9. Valla *lib.* 6. *elegant. cap.* 23. Contius *lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 10. Pichardus *in* §. *l.* *Instit. de milit. testament. num.* 3. Estque decisum in legibus Hispan. *l.*4. *tit. primo*, *par.* 6. ibi: *Que no sea en hueste*, &, *mas si lo hubiera de facer*

en

en bueste, Gregorius Tholosan. *in syntagm. lib* 42. *cap.6. num.*11.& 17. Ricciullus *in Tract. de person. qui instat. reprob. versant. lib.3. cap.20. n.21.* Et ex Theologis vnus, & Eminentissimus Cardinalis de Lugo id supponens loco relato in superioribus *num.* 12. & ante ipsum Ludouicus Molina *tom.1. de iustit. & iur. disp.*129. §. *Militibus*, vbi digna est illa vox ad intentum de illis: *Extra bellicam autem expeditionem eadem solemnitas requiritur in testamento militis, quæ in testamentis aliorum.* Idem supponit Laymanus relatus in præcedentibus *cap.2. num.*14. & post illos Diana *par.7. tract 6. ref.*43.

41 Sed, & quod primo loco proponendum erat, Sacræ Rotæ Romanæ iudicium est: ex qua nonnulla pro istius causæ tuitione afferri debent. Occurrit primo Decisio coram Mohedano *in titulo de donat. decis. prima alias* 188 vbi *num.*3. sic concludenter dicitur: *Milites non residentes in militia non gaudent priuilegiis militum.* Deinde alia coram Merlino in Romana *Scutorum* de anno 1635. inter decisiones nouissimas, *decis.*69. *num* 97. ibi: *Milites autem nostri temporis gaudere omnibus priuilegiis militaribus, quæ concessa sunt in recompensationem laborum; si arti militari incumbant in expeditione.* postrema verba rem conuincunt.

42 Nec prætermittendum aliquibus videri, nec inuerissimiliter, quod esto, Sereniss. Philibertus, militis priuilegiis gaudere posset in suo conficiendo qualicunque testamento; cum tamen huius militaris Indulti nullam in ea testamentaria schedula asserta mentionem fecerit; prorsus videatur omnino ipsi renunciasse, ac perinde secundùm Iuris communis regulas testari voluisse Sic enim colligi potest *ex l. Quanquam, C. de testament. milit.* ibi. *Etiam iure comm. accepit authoritatem*, & *l. in testament.* 6. *C. de testament. milit. l. Tribunus*, §. *Cum aliquis verb. Quod si nihil horum, l. Eius* 35. §. *Militia missus, verb. alioquin, l. Quod dicitur* 39. §. *Miles, verb. Et siquidem iure communi, ff. de milit. testament.* Et quia, cum res de facili reuertatur ad suam naturam, *l. Igitur nuda*, §. *Pactus ne peteret, ff. de pact.* semper præsumendum, in dubio saltem, quod quilibet secundum ius commune operetur. Sic quoque elicitur ex Doctoribus, specialiter Vvesenbecio *cons.*17. *num.*34. *volum. primo*, Grasso *Tractat. de success.* §. *Testamentum, quæst.*9. Hunnio *in Encyclopedia iur. par.*4. *tit. quinto, cap. primo, n.*12. Quod maxime procedit quando miles, qui testatur est peritus, qualis erat Princeps Philibertus; tunc enim, sicut præsumitur habere notitiam iuris communis, sic quoque quod secundum illud testari velit.

43 Sed maxime pro calce huius controuersiæ de militari priuilegio ad conficienda testamenta præ oculis habendum, quod etsi omnino gratis, & liberaliter concederetur præfatum Serenissimum potiri eo potuisse, adhuc nihilominus pars aduersa nihil pro se haberet ex testamentaria illa, & mutila scriptura. Iura etenim, quæ militibus hoc priuilegium concedunt, vt patet ex iis, quæ in præcedentibus sunt adducta, *ex l. Milites, l. Frater, l. Quamquam, Cod. de re milit. & Instit. de milit. testament.* §. *Supradicta*, totum negotium militaris testamenti ad militum reuocant nudam voluntatem, tanquam ad originariam, & adæquatam causam illius. Ex quo facile euincitur militum voluntatem omnino exacte explorandam in confecto ab ipsis testamento. Inspiciatur igitur Serenissimi Philiberti voluntas, & Sole clarius constabit eam fuisse, prout in præcedentibus circa primum dubium demonstratum manet, vt sua qualiscumque vltima dispositio, & testamētaria scriptura, esset illa, quæ ab ipso subscripta, & subsignata esset: hoc enim sonat Hispanica illa clausula: *Y en testimonio de ser todo lo sobredicho mi postrera voluntad, lo firmo de mi mano, y mando sea sellado con mi sello.* Inaniter ergo pro vltima voluntate Principis, & quæ illi pro testamento deseruire posset secundum priuilegia militaria, ostenditur schedula ab ipso nec subscripta, nec subsignata. Cum propria & veluti characteristica suæ vltimæ voluntatis thessera, & nota, esse deberet, quæ ab eodem subscripta, & signata esset; non imperfecta, mutila, & informis scriptura, qualis est ea, quæ ostenditur, vt in superioribus demonstratum.

Quibus, & modo addendum, quod cum testamentaria Principis scriptura solum possit esse, prout ex verbis relatis habetur, ab ipso subscripta, & subsignata, & hæc quæ ostenditur sic subscripta, & subsignata non sit, pro diuersa haberi debet, ac perinde, non ipsius Principis, sed alterius voluntate confecta. Sic enim ratiocinata est Sacra Rota Romana in prorsus simili causa in vna *Cornetana*, seu *Romana* Dotis coram Comitulo, quam superius retuli. Et in ferme simili casu de quadam testamenraria schedula, in qua dicebatur. *Tutto il presente Testamento hò fatto, scritto di mio proprio pugno, e sigillato con sette sigillo dell' arma della mia Casata, con cera di Spagna, ligato con filo di rame*, late, & erudite probat Illuminatus Moronus in *suis respons. respons. secunda*, nullius valoris fuisse & diuersam ab ea, quam testator fecerat, eo quod illi deerant demonstratiua illa signa à Testatore ipso indicata; videlicet, quia non erat sigillata cera Hispana, aut colligata filo ramineo. Quod non tantum probat à simili idem esse dicendum in casu, in quo versamur; sed quia sumus in fortioribus terminis, scilicet in defectu subscriptionis, & subsignationis Testatoris quæ multo maioris ponderis sunt, quàm cera Hispana, vel filus ramineus. 44

Restat parti aduersæ vltimum refugium, quod videlicet testamentum hoc assertum tempore pestis confectum sit; ac perinde, quod sine sui præiudicio carere potuerit solemnitatibus iure ciuili requisitis. Cœterum nihil ex hoc refugio commodi reportari posse, ex eo euincitur, quod licet variæ valde sententiæ Doctorum sint circa hoc punctum, de quo solita eruditione Pater Diana *part.7. tract.* 6 *resolut.* 34. *& sequentibus*, quibusdam asserentibus pestis tempore cessare solemnitates iure ciuili requisitas; aliis id negantibus; aliis sub variis distinctionibus, & pro variis casibus distinguentibus. Id tamen æquitati, & rationi, quin & Doctorum authoritati, ac pro contrariarum sententiarum, de quibus idem Diana *supra*, concordia, valde congruum, & conueniens est, adeovt iuxta illud semper iudicari debeat: quod ingenti peste grassante, iuris communis solemnitates diminuantur, seruatis solum illis, quas ius Gentium requirit. Cœterum, quando pestis adeo vehemens non est, vt sine periculo 45 46

contagionis, testes, & notarius congregari possint, tunc nulla ex iuris solemnitatibus pro testamentorum confectione requisitis, remitti possit, aut debeat, quin omnes adamussim sint obseruandæ. Sic ferme Gabriel *de testament.conclus.*8.*num.*2.Boerius *decis.*228.*num.*11.Gayllus *obseru.*118.*num.*18.*lib.*2.cum multis aliis: Quibus ex Theol. fauent Molina *sup.disp.*127.Layman *sup.cap.secundo, num.*17. Quorum fundamentum esse potest generaliter loquendo, quia testamenti fauor magnus est: *argum.l. Si pars,ff.de inofficios.testament.* Tunc ergo eius solemnitates obseruari debent quando humano modo id fieri potest; secus autem, quando non nisi cum mortis periculo, quia hoc inhumanum esset. Vnde ob hanc causam in Camera Imperiali receptum esse, vt testamentum coram duobus, vel tribus (inter quos Confessarius vnus esse potest) peste valde grassante conditum valeat, testis est Ioach.Mynsinger. *Centuria prima, obseruat.* 96. Sic etiam decisum fuisse in facti contingentia in celebetrimo Senatu Neapolitano plures astruunt. Sed maximè fauet Sacra Rota in vna Romana *hæreditatis de Palonibus,* vbi id est decisum, & in alia Putei, quæ est decisio 362.*lib.*1. vbi sic, dictam decisionem referens: *Tamen Rota in vna Romana hæreditatis de Palonibus coram D.Thoma de Tanis die* 17. *Nouembris* 1542. *fuit sequuta opinionem, quam ponit Iason in l. final. quod quando pestis est ita ingens, quod verisimiliter testes inueniri non potuerunt, quod tunc cum minori numero septem, valeat. Et istam distinctionem ponit Ripa in dicto loco, Dec. in l.Scrinarios, Cod. de testament. milit. Angel. de Aret. in Tractatu de Testamentis, in verbo Suum condidit Testamentum, in fine. Ponit etiam Dec. consilio* 284. *& Ioannes Antonius Alexander consil.* 165. *Bertrandus consilio* 179. *in princip. & consilio* 223. *in secundo vol. Et ista distinctio summam habet æquitatem.* Et in alia coram Mohedano, quæ est secunda *de testament. alias* 232. vbi de testamento, cui deerat stipulatio per quemdam Notarium necessaria iuxta Bullam Iulij II. ait Rota: *Insuper dictum est per omnes quod dicta Bulla non comprehendat casum, quando testamentum est stipulatum in loco, in quo eo tempore esset magna pestis, per not. per Angel. in l.Si vacantia, Cod. de bon. vac. lib.* 10. *& per Iason. late in l. finali, Cod. de testament. vbi loquitur de Testamento facto tempore pestis.* Vbi notanda illa: *Esset magna pestis.* Clarissimè etiam in alia coram Verospio de anno 1653. in *Pratensi*, seu *nullius Parochialis*, inter decisiones diuersorum decis.356. vbi inter ea, quæ requiri dicuntur, vt cessare possit dispositio Iuris Ciuilis circa Testamenti confectionem tempore pestis, ponit primo loco numero quinto, *vt Lues magna sit*, pro quo refert Ripam titulo de priuilegiis vltimæ voluntatis, num. decimo, in fine, & Boerium supra relatum.

47 Cum autem tempore confectæ scripturæ, *testamentariæ* appellatæ, non fuerit ista *magna pestis*, aut *ingens lues*, Panormi, vbi erat Princeps Serenissimus (cuius signum est; quod ciues simul conueniebant, testamenta cum debitis solemnitatibus conficiebant, & Principis Palatium plenum erat hominibus ibi commorantibus, & illuc confluentibus) nimis gratis, & sine causa recurritur ad pestis prætextum pro tuendo testamento insolemni, & informi.

Ad quod vrgeo, quod ipse Princeps nullatenus pestis morbo grauatus erat, prout testantur fide digni testes; nec in vita ipsius Principis per Franciscum Castagninum descripta hoc habetur, sed solum quod febre grauissima correptus, occubuerit: ex eo, vt videtur exorta, quod nondum perfecte sanus, & vix conualescens per totam Ciuitatem ambulauerit sedandi popularis tumultus, qui tunc erat caus. Igitur legibus communibus testamentariis tenebatur. Clarus *quæst.* 56. ex Baldo, Gaillus *supra*, cum aliis. Vnde quamuis gratis, & contra veritatem facti admittatur Panormum eo tempore graui, aut vehementi lue correptam fuisse; cum Principis persona pestis contagio non laboraret, palatium ipsius plenum Proceribus, militibus, aulicis, medicis & familiaribus esset, & tali custodia vallatum, vt Ciuitatis contagium (si quod esset) omnino vitare posset: prout passim cernitur, quando Vrbes, vel Oppida hoc contagio infecta conspiciuntur: nescio quo iure Principem non potuisse cum legitimis solemnitatibus suum testamentum condere, ab aduersa parte asseratur.

Corruat ergo sententia illa ab Illustrissimo Castillo prolata in fauorem huius testamentariæ schedulæ, vtpote debilibus fundamentis subnixa, nullo iure suffulta, & contra ea, quæ ex legibus, Sacræ Rotæ decisionibus, & Doctoribus magni nominis, attuli, pronunciatæ. 48
Sitque de illarum numero, quæ propter nullitatem non transeunt in rem iudicatam: *l. vltima, C. de senten. ex breuic. recit. Clem. Pastoralis, §. Vt igitur de re iudicata*, Tiraquellus *in l. Boues, §. Hoc serm. limit.* 1.*num.*9.*ff. de verborum signification.* Barbosa *axiom.* 200.*num.*6.post alios. Cum præsertim certi iuris sit, quod sublato fundamento sententiæ, seu decisionis, corruat sententia, seu decisio superædificata. *l. Fluminum, §.Vitium, versic. Idem seruius, ff. de damn. infect. l. Nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. Egi tecum, ff. de except. rei iud. Cap. Cum Paulus,* 1. *quæst.* 1. Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib.* 9 *quæstio.* 25. *num.* 36. Antonius Monach. Lucen. *decis.* 13. *num.* 24. Floren. *decis* 46. *num.* 3. & Bononien. *decision,* 18. *num.*45.

Superest tamen duplex scrupulus tollendus, quo ea, quę dicta sunt, infirmari videtur. Primus est, quia in *Cap. Cum esses de testament.* Alexander III. Hostiensi Episcopo rescribens consuetudinem requirendi plures, quam duos, vel tres testes ad valorem testamenti alienam esse ait à Diuina lege, & Sanctorum Patrum institutis, ideoque improbandam, sed sufficere si testator coram suo Parocho, & tribus, vel duabus personis idoneis, testamentum faciat. Ex hoc enim capite colligi manifeste videtur Ius Ciuile correctum esse à Pontificio, & Canonico, prout Panormitanus, & alij Doctores putant, ac proinde inutiliter partem nostram impugnare Principis Philiberti testamentum, quia in eo obseruatæ non fuerint Iuris Ciuilis solemnitates. Secundus est, quia esto, defectu solemnitatis Iure Ciuili requisitæ, tale testamentum in foro externo validum non sit, nec ciuilem obligationem inducat, in conscientiæ tamen foro validum erit, & naturalem obligationem inducens; itaut, qui hæreditatem in tali testamento præscriptam possidet, tuta conscientia 49

scientia possidere possit, nec illam restituere teneatur.

51 Cæterum scrupuli isti nihil faciunt contra ea, quæ dicta sunt. Non primus, quia communis Doctorum, Theologorum, & Iuristarum sententia est, Pontificiam illam Alexandri III. decisionem solum habere locum in terris Summo Pontifici temporaliter subjectis, qualis est Hostiensis ditio, pro qua Papa scribebat, non in aliis. Sic plures apud Couarruuiam *in dicto cap. Cum esses, num.* 12. Clarum *quæst.* 57. Molinam *disp.* 133. Barbosam *in Collect. D D. ad illud caput*; quibus etiam adherent Dominus de Lugo *dicta sect. prima. num* 20. Layman *eo cap.* 2. *num.* 18. Sanchez *sup. dub.* 14. *num.* 17. & Tannerus *tom.* 3. *disp.* 4. *quæst.* 8. *dub.* 11 *numer.* 306. Subsistant ergo ea, quæ pro infirmanda ista testamentaria scriptura propter defectum solemnitatis iure communi Ciuilis requisitæ, dicta sunt.

52 Neque secundus. Quia quamuis in hoc puncto, vtpote grauissimo, videlicet, an defectus solemnitatis iure humano requisitæ, irritet contractus non solum in foro externo, sed etiam in conscientia, sint plures, variæque sententiæ, de quibus Sanchez *dicto dub.* 14. & Tannerus *supra, quæst.* 6. *dub.* 13. vbi quinque sententias refert, nihilominus ea, quæ asserit in vtroque foro esse inualidos, saltem quoad hæreditatem, est communis opinio, vt dicit Iason in *l. Nemo potest in* 1. *lectur. num.* 75. *& in l. Si post diuisionem, num.* 5. *& seq.* quem sequitur Clarus *quæst.* 90. §. *Cæterum*, referens Bertrandum, & Ripam: ac sequuntur ex Theologis Beia, Salon, Aragon, Azor, & Valentia, quos refert Tannerus *dicto dub.* 13. Et tandem, quidquid de hac sententia, & probabilitate aliarum sit, de quibus multa alibi, id est certum, quod ex nulla ipsarum potest pars contraria subsidium aliquod sibi assumere. Etsi enim sententia negans testamentum (idem dic de quolibet contractu) minus solemne esse inualidum in foro conscientiæ, sit plurium Doctorum, illi tamen loquuntur, quando alias constat de voluntate Testatoris: at verò in casu, in quo versamur, non adest talis voluntas, sed potius contraria. Quia, vt probatum manet, dubio primo, Principis Testatoris voluntas alligata, & adstricta fuit testamentariæ schedulæ *à se subscriptæ, & signatæ*: quæ, cum non ostendatur, semper subsistit, quod non adest Testatoris voluntas pro schedula, quæ ostenditur. Vnde ex triplici næuo, seu defectu, quo humanus contractus irritus esse potest, scilicet *solemnitatis, voluntatis, & potestatis*, hoc assertum Testamentum, quod est veluti contractus, *l. Verba contraxerunt, ff. de verborum significatiot.* adiuncta Glossa, laborat incurabiliter. Primo quidem, & secundo, & vt ostensum est tertio autem, prout in sequenti Dubio, ac etiam in sequentibus, ostendetur.

Ex quibus etiam liquidum erit sententiam à D. Castillo pronunciatam pluribus nullitatis defectibus scatere.

***

DVBIVM III.

An dispositio illa dd. 49 mille scutorum facta in asserto testamento valida esse possit.

Validam non fuisse huiusmodi dispositionem ex defectu potestatis, tum ex parte personæ disponentis, tum rei per ipsam dispositæ, haud difficile, tum Theologicè tum maximè Iuridice, ad oculum ferme comprobari potest. 53

Primo enim, si persona Serenissimi Principis Philiberti inspiciatur, occurrit primò, eum fuisse, quando hanc testamentariam schedulam confecisse dicitur, filium familias à patris Ducis Sabaudiæ potestate non exemptum, sed ipsi vinculatum: ac perinde iure incapacem ad testamenti confectionem. Iura enim ita proclamant, specialiter *l. Qui in potestate, ff de testament. & l. Nemo* 71. *C. eodem*, & ibi Doctores vniuersi. Estque ratio, quia per testamentum omnia iura etiam familiæ mancipantur, ac per consequens, id solum spectare potest ad eum, qui est pater, non qui est filius familias. Quod adeo est verum, vt etiam cum patris consensu non possit filius familias condere testamentum; sicut pro communi regula afferunt, Aretin. *in dicta l. Qui in potestate*, Clarus *quæst.* 18. §. *Vera igitur.* Neque etiam de peculio aduentitio pleno iure ad filium spectante. Glossa *in dicta l. Qui in potestate, verb. Nihilomagis*, & ex communi probat ex pluribus Clarus *supra.* Eandem etiam doctrinam tenent ex Theologis Molina *sup. disp.* 138. Lessius *de Iust. & Iur. lib.* 2. *cap* 19. *dub.* 4. *num.* 39. Dominus de Lugo *sup. sect.* 4. *num.* 67. & firmat Rota coram Buratto *decis.* 639. *n.* 2. *&* 3. 54

Quamuis autem huius generalis regulæ de incapacitate filij familias ad testandum aliquæ exceptiones admitti possent, videlicet pro pia causa, de bonis Castrensibus, &c. Quia tamen pars aduersa rectè nouit non posse ista testamentariæ huic schedulæ Principis applicari, ideo alia via difficultatem propositam subterfugere conatur. Contendit nempe, ipsum emancipatum fuisse, & à patria potestate exemptum, ac proinde liberum, vt testamentum condere posset. Sed quam facile hoc dicitur sic & reiicitur, solide quoque. Primo etenim, siquis emancipatum se asserit ei probandi munus incumbit, prout apertè respondit Paulus *in l. Si filius, ff. de probation.* & voluerunt Imperatores Diocletianus, & Maximianus *in l. Si emancipati, Cod. de collat.* & ex pluribus probauit Alexander *in l. Sed etsi num.* 7. *ff. de probation.* Idque efficaciter concluditur, quia emancipatio est quid facti, ac proinde non tam præsumptioni, quàm probationi subest, *l. In bello, §. Factæ, ff de capt. & postlimin.* & ex pluribus Doctoribus larga manu probat Mascardus *de probationibus conclus.* 596. *num.* 2. *&* 3. Cum igitur nec ab ipso Principe, nec ab alio probata hæc emancipatio fuerit, pro improbabili censeri debet. Præsertim, quia emancipatio præsumitur fraudulenta si longo tempore occulta fuit, Iason *in l. Non dubium, num.* 49. *Cod. de legibus*, Baldus, *in l Fraus de leg.* Mascardus, *supra, conclus.* 599. *num.* 2. etiam post alios. 55

Si

56 Si porro recurratur ad tacitam emancipationem, ex eo, quod Princeps pro patre familias se gesserit, vel quod ipsi Serenissimus eius Pater plura donauerit, vel quod plures dignitates habuerit ipsi concessas à Dom. Rege Catholico Hispaniarum Philippo III. omnes istæ viæ emancipationis haud difficile præcludi possunt. Prima quidem, quia sicut manumissio serui non est actio, sed passio ipsius serui, nec adoptio est actio adoptati, sed adoptantis; nec legitimatio nisi legitimantis; sic nec emancipatio filij est actio ipsius filij, sed patris: *l. Si pater 45. ff. de iure dotium, instit. quib. mod. ius pat. pot. sol. §. Et quidem.* Non ergo potuit Princeps Philibertus seipsum emancipare à patria potestate per quemcunque actum, quem gessisset. Et casu quo id posset nihil valeret sua emancipatio, si patris scientia, & consensus non adesset. Baldus *in l. secunda, num. 5. ff. si seru. vendit.* Moretus *consil. 52. num. 25.* Etiamsi pro emancipato communiter fuerit habitus. Cassaneus *in consuet. Burgund, rubr. 6. §. 3. vers. & iste modus*, G. Benedictus *in repetit. cap. Raynutius, in verbo Matrem:* Eo quod aliud est esse talem aliud haberi pro tali, vt dixit Bartholus *in l. Si maritus la 2. §. Legis Iuliæ num. 1. ff. de adult.* Iason *in l. Prætor ait §. Siue autem num. 2. ff. de nou. oper. nunc.* Mascardus *volum. 2. conclus. 596. num. 16.*

57 Secunda vero, quia ex nullo iure habetur, quod dignitates, aut quæcunque alia à patre donata filiis inducant emancipationem, Soccin. sen. *consil. 33. num. 1. lib. 4* Menochius *præsumpt. 55. num. 9. libro 6.* quod clarius constat in donatione redditaum facta ipsi Principi à Serenissimo ipsius Patre. Quia cum illi fuerint pro appannagio, seu alimentis concessi non erant materia (vt Theologicè loquar) testamenti quod solum versatur circa res transmissibiles, & alienabiles, quales non fuisse dictos redditus, inferius ostendetur; eo quod illorum hæres necessarius erat Pater, nec diuisio bonorum illam induxit. Soccin. *suprà*, Costa, *de port. rat. quæst. 164. num. 5.* Moronus *respons. 65. num. 26.*

58 Tertia autem, quia esto verissimum sit, plures, & magnas à Catholica Maiestate dignitates habuisse; Proregis videlicet Regni Siciliæ; Ducis generalis ibidem; & Præfecti classis; nulla tamen illarum, nec omnes simul, eum extrahere à patria potestate potuerunt sine expresso consensu ipsius Patris. Quia generaliter loquendo, quæ nostra sunt non possunt à nobis sine nobis auferri, *l. fin. ff. de pact. l. Id quod nostrum, ff. de regul. iur.* Menochius *cons. 161. num. 19. & consil. 296. num. 10. & consil. 477. num. 7.* Est autem proprium Patris emancipare filium, vt supra ostensum. Et quia filius est in potestate Patris iure Ciuium Romanorum, vt habet *l. Item in potest. & l. Nam Ciuium, ff. de iis qui sui, &c.* Et quia quemadmodum nullus pro alio adoptare potest filium, nisi is, qui eum pro filio assumit, quia adoptio ex Diuo Thoma, *in 4. dist. 42. quæst. 2. articulo primo*, & Theologis, est, *extraneæ personæ legitima*, id est voluntaria: *assumptio*, ita etiam emancipatio, quæ est liberatio à patria potestate debet esse ab ipso Patre. Cum contrariorum sit eadem disciplina, iuxta vulgara iura. Maximè quia erat in magnum Patris præiudicium, quod filius dilectissimus, subditus, & vassallus, ab eius potestate extraheretur: sicut quod vxor à marito, seruus à Domino. Nec in hoc præsumi poterat Patris consensus. Quia in sui præiudicium quis non præsumitur consentire sine expressione. *l. penult. ff. de furt. not.* Glossa *in l. secunda, Cod. de adquirend. possess.* Abbas *in cap. In causis de elect.* Mascardus *de probationibus, conclus. 1210. num. 1.* Nec id potuit, aut voluit facere Catholica Maiestas erga Principem supremum Iura Imperij in suo Statu habentem, & sibi non subditum, *cap. Quæ in Ecclesiarum de constitut.* & ibi Doctores, Thuscus *verbo Princeps conclus. 280.* Rota *decis. 21. num. 5. de præbend. in nouis*, Gonzalez *super Regulam Cancellariæ in procem. §. 4. numero 21.* Eo magis, quod patria potestas nullam recipit æstimationem. Vt probat Barbosa *in collect. DD. ad cap. de appellat. titulo de appellat.* ex Barbosa seniori; quia importat iurisdictionem in filium, quæ cum sit honor, nullo pretio comparari valet. *l. Iulianus 26. §. Non enim. ff. si quis omiss. caus. testament.* Cardin. in *Clement. secunda sub num. 4. de pœnis*, Paris de Puteo *in tractat. de re militar. §. An Rex, num. 50.* Et quia importat præeminentiam, quæ est grauis præiudicij: Puteus *decis. 449. num. 4. lib. 2. & decis. 6. lib. 3.* Gonzalez *num. 30. & 31.* referens aliquas Rotæ decisiones ad intentum. Ad quod accedit, quod vt pars nostra contra aduersam probat ex Castaldo *in tract. de Imper.* qui id desumit ex Baldo, & Marsilio, dignitas in non subditum collata non inducit emancipationem à patria potestate. Quod corroborat exemplum de legitimatione facta à Principe; quæ non extenditur ad bona sita extra ipsius territorium, vt notant Abbas, Præpos. Decius, & alij communiter, quibus adhærent Couarruuias *de sponsal. parte secunda, cap. 8. quæst. 8. num. 14.* & Barbosa *in Collect. DD. ad cap. Cum, & plantare de priuileg. n. 20.*

Ex quibus facile euanescunt, quæ pars aduersa affert pro Serenissimi Philiberti emancipatione à patria potestate, ob dignitates plures, quas à Rege Catholico meritissime obtinuit. Quod probat ex Authentico *Constitutio, quæ de dignitatibus, &c.* vbi multæ recensentur. Et probare posset *ex l. Si filius familias, ff. de iis qui sui, &c.* & *ex l. vltima, Cod. de decur.* Cœterum parum ad intentum: non enim negari potest, quin per dignitates possit filius familias à patria potestate liberari, sed non per quaslibet, sed per eas duntaxat, quæ illi collatæ sunt à Principe, cui tum Pater, tum filius ipse subditi sint; qualis erat Iustinianus author illius Authentici, & alij Imperatores, qui supremi Domini erant tum filiorum familias, quibus dignitates conferebantur, tum parentum ipsorum. Propterea enim ait Imperator: *Non enim decens putauimus, vt hos, quos nos in officium patrum prouehimus, nostrorum hi sub aliena sint potestate.* Quod non accidit in casu præsenti, eo quod Dux Sabaudiæ subditus non erat Regi Catholico. Vel dicant Aduersarij: Si Rex Christianissimus alicui filio familias Regis Catholici subdito dignitatem aliquam conferret, nunquid illum extraheret à patria potestate? Nullus, vt credo, affirmabit, quia videlicet ea collata esset non subdito, & à non habente vllam authoritatem supra Patrem ipsius, aut illi potente præiudicare. Sic ergo in præsenti discurrant. 59

Nec

60 Nec prætermittendum id, quod Iura, & Doctores vulgariter inculcant, videlicet, quod ad hoc, quod filius familias, ad proinde Princeps noster, emancipatus censeri potuerit, requiritur longi temporis spatium, quod aliqui forsan existimare poterunt debere esse viginti annorum. Quod saltem Regulariter loquendo ad præscribendum talem liberationem est verum; prout asserunt Accurtius *in l. prima, verb. Cum diu, C. de patria potestate*; Salicetus, *in l. secunda, Cod. de præscript. long. temp.* & Mascardus *de probationibus volum. secundo, conclus. 598. num. 2.* vel ad minus secundum alios decem annorum, prout communius video teneri. His tamen qualitatibus, & conditionibus, vt eo tempore seorsum à patre habitauerit, per se negotia gesserit, & asseruerit se emancipatum esse. Ita enim docuit Baldus *in l. post mortem, ff. de adopt.* Iason *in l. Si certis annis, num. 12. C. de pact.* Matanta *in repet. l. Is potest num. 220. ff. de adquirend. possess.* Afflictus *decis. 183. num. 2.* Tiraquellus *in tractat. de præsumptionib. verb. Per decem annos*, cum aliis iuribus, & Doctoribus, quibus adhæret Mascardus *dicta conclus. 598. num. 1. & 596. num. 8.* Et merito quidem, quia cum *emancipatio*, iuxta nominis ethymologiam, sit idem, quod *extra manum Patris positio*, seu, vt definiri solet, *relaxatio patriæ potestatis*, illa omnia requirere videtur. Vt ergo Princeps Philibertus ostendatur à patria potestate liber, oportet quod probetur per decennium seorsum à Patre vixisse, per se negotia gessisse, & aliquando se asseruisse emancipatum esse. Quæ difficile sane probari possunt.

61 Quin addendum ad maiorem abundantiam, quod esto in ipso admitti posset aliqualis emancipatio ad actus veluti minores inter viuos celebrandos, non verò ad testamentum, quod difficilius validatur. Ita enim ex Baldo *in l. vltima, C. de sentent. possess.* Alexandro *in l. 1. num. 5. Cod. de testament.* Cagnolo *in repet. l. Si emancipat. num. 45. C. de collat.* intulit Mascardus *concl. 596. num. vlt.* & acceperunt aliqui causæ nostræ patroni alios referentes.

62 Video, quod, præmissis nihil obstantibus, possit pars aduersa recurrere ad Religiosum statum, in quo Princeps Serenissimus positus erat; ob militarem Religionem Sancti Ioannis Melitensis, cuius Alumnus, & magnus Prior fuit; prout euidens est apud omnes, qui eum nouerunt, ex quibus vnus ego fui, & constat ex dicta testamentaria schedula, vbi in principio pro primo titulo, & dignitate vocatur *Gran Prior de S. Ioan.* Ex eo quod Sacer iste militaris Ordo, vera, & propria Religio sit, prout de communi tradunt Rota *2. part. rec. decisio 454. num. 3.* Et vna coram Cardinal. Bononien. de anno 1603. *par. secunda recentior. decisio. 76. num. 1.* Et alia coram eodem, eadem *secunda part. decis. 87. num. 1.* Et alia coram Mohedano inter decisiones ipsius *decis. 10.* inter eas, quæ sunt de causa possessionis, & proprietatis. Ac alia coram Pirouano *in 4. part. recentior. tom. 3. decis. 623. num. 3.* Item alia coram Butato *decis. 2. nu. 11.* vbi eius Scholiastes Ferentillus in annotation. num. 20. inquit: *Milites Hierosolymitani, quod sint vere, & proprie Religiosi in Rota fuit sæpius tentum, & signanter in Romana Palatij dell' Aquila 26. Maij 1600. coram Cardinali Lancellotto, & in Tirasonen. Decimarum 24. Maij 1618. coram Pirouano; & in Vrbeuetana Hæreditatis 14. Aprilis 1614. coram Manzanedo, & inter impressas decis. 991. numero 5. parte prima diuers. decis. 333. sub numero primo, parte prima recentior. & decis. 87. numero primo, parte secunda, Gregorius XV. decis. 87. numero secundo, vbi Addent. num. 13. & decis. 109. num. 1. Quæ quidem sententia communi Doctorum calculo recipitur, vt per Nauarr. consil. 21. numero primo, de regul. Gratian. disceptation. forens. cap. 457. num. 24. & sequenti, Bbadil. in sua Polit. libro secundo, cap. 19. num. 11. Sanchez de Matrimonio libro secundo, disputat. 8. num. 8.* Et esse rem notoriam ait Paulus Rubeus, *in annotat. ad decis. 16. tertia part. recent. num. 4.* Et innumeros in ea Authores, & Rotæ decisiones refert Pasqualigus *in quæst. moral. Centuria secunda quæstio 156. numero tertio.* Ex eo sane, quod milites isti dicantur Clerici Regulares sub Religione Sancti Augustini, tribúsque votis sint adstricti, nempe Castitatis, Paupertatis, & Obedientiæ. Ex hoc enim sequi videtur vere emancipatum Principem dici posse: siquidem inter professionis Religiosæ prærogatiuas vna, nec ex minoribus, est, vt per eam filius familias à patria potestate liberetur; prout docent Glossa, Bartolus, Cardinalis, Angelus, Syluester, Tabiena, Armilla, Nauarrus, Couarruuias, Antonius Gomez, Acosta, Suarez Iurista, Gomez Arias, Pinellus, & Molina, quos sequitur Sanchez *lib. 5. in Decalog. cap. 5. numero 29.* & Pellizarius *in Manual. Regular. tomo primo, tractat. 3. cap. 4. num. 42.*

Sed prætermisso, quod huiusmodi priuilegium professionis nullo iure cauetur, vt Sanchez, & Pellizarius dicunt: & quod Authores relati qui illud astruunt, solum loqui videntur de Religionibus Claustralibus, in quibus Religiosi in Monasteriis sub obedientia Abbatis, vel similium Superiorum degunt, prout speciatim ex Bartolo, & Antonio Gomez elicitur, quod non verificatur in Religione Equitum Melitensium, quia etsi clarissima, & illustrissima sit, nihilominus Equites, seu Milites, nec in Claustris viuunt, nec sub obedientia Abbatis, sed sub suo Magno Magistro Generali Melitensi, qui de huiusmodi Monachali clausura nihil curat, vtpote, quia ad finem sui Instituti necessaria non est. Quidquid, inquam, de hoc sit, ex hac fuga, maiori laberintho intricatur pars aduersa. Si enim Princeps Philibertus verus Religiosus fuit ob militarem Sancti Ioannis Melitensem Religionem professam, manifeste inde elicitur testamentum condere non potuisse: Pro quo primum loquatur decisio illa Rotæ 76. *ex secunda parte recentior.* coram Cardinali Bononiensi relata, quæ sic habet, rem concludens: *Milites Hierosolymitani non possunt disponere non solum de bonis, quæ ad ipsos peruenerunt intuitu suæ Religionis, sed nec de patrimonialibus, aut aliunde quæsitis. Paleott. decis. 82. Caputaquens. decis. 68. libro primo in manuscripto. Et hoc non solum ex dispositione Statutorum dictæ Religionis, sed etiam iuxta Iuris communis dispositionem, quia sunt vere, & proprie Religiosi, Abbas in cap. 2. num. 3. in fine de statu Monach. & dicitur in dictis decisionibus, vt propterea testari non possunt. Cap. Cum ad Monasterium in fine de statu Monach. cap. In præsentia, de probation. not. in Auth. Ingressi, C. de Sacro-sanct. Eccles. Non enim habent nolle, & velle,* 63

quia in totum dependent à voluntate Magni Magistri, Mohedanus de is. 10. in fine de caus. possess. & propr. quæ est potissima ratio. quare Religiosi testari non possunt, vt Baldus in dicta Authent. Ingressi in secunda nota. Hæc ista Rota, Cui etiam adhæret alia coram eodem Bononiensi *in secunda parte recentior. decis.* 87. quæ est inter decisiones Ludouisij 109. vbi non solum firmatur id, quod in præcedenti, sed vlterius additur, quod habitatio extra Claustrum non facit Monachum testabilem, vt patet in Monacho facto Episcopo. In hac autem decisione numero primo sic dicitur: *Indubitatum est Milites Hierosolymitanos esse intestabiles, non solum, quia stabilimenta id expresse disponunt, sed etiam quia, vt sæpius Rota resoluit, sunt vere Religiosi.* Vbi plura etiam ad intentum. Ac alia coram Pirouano *quarta parte recentior. tom. 3. decis. 623. num. 3.* Vbi Rota se refert ad alias decisiones ipsius. Ac fauet illa coram Buratto, quæ iam est relata.

64 Esto etiam admitti posset; quod stando in terminis communis Iuris possent Equites Sancti Ioannis, & Princeps Philibertus, testamentum facere (quod tamen Sacra Rota, vt visum est, non admittit) quia id esse probabile dixi *tom. 2. Summ. quæst. regular. cap. 5. num. 33.* ex Sanchez *lib. septimo in Decalog. cap. 8. num. 36. & sequitur* Pellizarius *tomo primo Man. tract. 4. cap. 2. numero* 175. & 179. Et quia, etsi veram, & propriam paupertatem professi sint, non tamen rigorosam illam, quæ est propria Claustralium Religiosorum, quia bona sua retinent in propriis domibus, & de illis libere solent disponere. Nihilominus ex vi stabilimentorum, seu statutorum huius Sanctæ Religionis, illis hoc est interdictum absque Superioris licentia: prout ex multis allegat & probat Iacobus de Betreta *cons. 76. num. 2. & 3. volum. 1.* ac sequuntur Sanchez, & Pellizarius relati, & tenent Molina *tom. 1. de Iustitia, tractat. 2. disputat.* 141 §. *Ad motum proprium*, & Rodriguez *tom. 3 quæstionum Regularium, quæst. 29. art. 7. & quæst. 69. art. 7.* dicentes motum proprium Pij V. quo Commentariis omnibus abstulit facultatem testandi, in Commendatariis Sancti Ioannis esse intelligendum. Verba autem stabilimentorum huius Religionis *titul. 16. de Contractibus, num. 14.* hæc sunt:

65 *Adiicientes, quod nullus Fratrum nostrorum in infirmitate constitutus facere possit, aut valeat donationem inter viuos, seu aliam dispositionem, aut promissionem, seu consignationem pecuniarum, & bonorum, quæ possidet, cum non sua, sed Ordinis sint; quod si fecerit eas, & nisi quadraginta dies postea superuixerit, nullas, irritas, inanes esse, & nullam firmitudinem habere decernimus, & pronunciamus.* Hæc ibi, quæ etiam in simili ferme casu recipit, & approbat Rota superius relata coram Buratto, *num.* 12. Et esse conformia motui proprio Pij V. relato supponunt Rota illa 76. & Rota 87. coram Cardinali Bononiensi, seu Ludouisio, relatæ.

66 Veruntamen hæc omnia inutiliter allata esse existimabit aliquis, ex eo, quod Princeps noster in sua illa testamentaria schedula declarat se non emisisse professionem in ea Religione Sancti Ioannis: & obtinuisse Prioratum cum Papæ dispensatione, ac propterea nihil ex bonis ipsius ad eam spectasse etsi ipse pro sua deuotione tum ipsi, tum Magno Priori aliqua legauerit. Cæterum inutilia hæc non sunt. Primo etenim videndum est, an saltem professus tacitus fuerit, prout denotare videtur dignitas Prioratus qua fungebatur: & an Papa solum in professione expressa dispensauerit, non in tacita, quod, cum Bullam, seu Breue dispensationis non viderim, constare mihi non potest: & an propterea verba illa Stabilimentorum *Nullus Fratrum nostrorum, &c.* ad eum etiam extendantur, sicut & motus proprius relatus Pij V. ac perinde, quod testamentum condere non potuerit. Deinde admisso, quod verus professus eius Religionis non fuerit, ex hoc iam ineuitabiliter resurgunt ea, quæ in superioribus allata sunt, quod videlicet, filius emancipatus non fuerit; ac idcirco testamentum facere nequiuerit; & subsistat id, quod superius præiactum est, de omnimoda inualiditate huius vocati testamenti ex parte Testatoris. Dilemmate igitur isto res dirimitur. Vel enim Princeps Religiosus professus non fuit; & sic redeunt supra conclusa, quod cum non esset filius emancipatus testamentum concedere non posset. Vel si fuit verus professus, tacitus saltem, quod proinde etiam inhabilis ad testandum esset, vt quæ adducta sunt à fortiori euincunt.

Nunc tamen ostendendum, testamentariam dictam dispositionem, qualiscumque ea fuerit, non solum inualidam fuisse defectu *potestatis* ex parte personæ disponentis, prout ostensum manet, sed etiam ex parte rei dispositæ per illam. Quod quia præcipuus huius Controuersiæ cardo est, diligentius discutiendum. 67

Præmonendo primo, quod in Regno Franciæ celebris valde est Lex quædam *Salica* vocata, quæ à nonnullis propterea *Gallica*, & per errorem *Salica* dicta creditur. A Pharamundo I. Francorum Rege, vel, vt alij volunt, à Pepino edita: alij vero non ab aliquo particulari Principe lata, sed communi consensu à Gallorum gente, in vim legis scriptæ existimatur. Sed his prætermissis pro historia, ad rem præsentem solum spectat, quod Lex ista à quocunque vel quomodolibet primo cœpta sit, in Galliis receptissima est: & ita prouidet circa filios Regis, vt Rege mortuo, filius primogenitus solus in Regno succedat, & aliis fratribus nulla debeatur legitima. Quia tamen iniquum videtur, vt sine alimentis remaneant, vt dicitur, fame pereant cautum est lege, vel consuetudine à téporibus Iani, & Caroli filij. Regum instituta, vt Choppinus modò referendus inquit, vt aliqua bona ipsis assignentur ad congruam ipsorum sustentationem. Huiusmodi autem bonorum portio *Appannagium* appellatur; ab aliis *Panagium*, quasi à *Pane*, quia pro pane, alimentis nempe, nomine panis notatis, quia ipse panis præcipuum hominis alimentum est, & aliorum veluti fundamentum conceditur. De quo Andreas Capanus *in tractatu de vita, & militia, quæst. 1. num. 13.* vbi etiam, quod huiusmodi Appannagij consuetudo extat apud Brittones, Cœnomanos, Andegauenses, Bituriges, & alios Francos. Et late Renatus Choppinus inter alios Francos Scriptores *de Doman. Francic. lib. 2. titul. 3. num. 7.* vbi satis apposite explicans naturam Appannagij, quod ipse *Panagium* vocat, iuxta receptissimum horum temporum vsum, ait: *Postremas iam tenet receptissima Panagij ratio, ac constitutio, quæ horum temporum vsui, moribusque congruit, à Iano, & Carolo filio Regibus instituta. Ianus enim pater, Caletij ad Itium portum dedit Panagij nomine iunioribus* 68

iunioribus filiis ; *Lodoico* , *Andium* ; *& Ioanni Bitorigium* ; *Aruernorum Ducales titulos* ; *iisdem creatis codicillis. Saluo eo , vt ad maiores tantum posteros Regium munus transmitteretur. Panagij etiam alienatione interdicta , permultisque exceptis summæ potestatis notis , quas Reges minime ab se abdicatum voluerunt*. Quia ergo vsus iste inter Galliæ Principes inoleuit , & Serenissimus Carolus Emmanuel Sabaudiæ Dux , & Pedemontis Princeps Franciæ Regno finitimus erat , voluit etiam , iuxta illam consuetudinem secundogenitis de alimentis prouidere, ac proinde Principi Philiberto concessit in Appannagium tum Principatum Onelliæ , tum quadragintanouemmille ducatorum redditus annuos in Regno Neapolitano , quæ erant ex bonis dotalibus Serenissimæ suæ Vxoris, iuxta dicta in superioribus.

69 Præmonendo etiam secundo id , quod omni iure cautum est, neminem testari posse de re non sua , aut quæ non sit sui iuris , cum nullus possit donare , quod non habet , *l. Traditio* , *ff. de adquirend. rer. domin.* ; *l. Nemo plus de regulis iuris* ; vbi Doctores. Imo quod nemo plus iuris in alium transferre potest , quam in se habeat , *l. secunda* , *Codice de pœnis* , Rota *decis. 686 num. primo* , *part secunda recentior.* Stante præsertim iuramento de non contraueniendo Rota *ibidem*.

70 Ex his autem irrefragabiliter ferme sequitur de huiusmodi redditus (de Onelliæ Principatu est alia ratio mihi non proposita pro discussione) nullatenus potuisse Principem præfatum disponere in suo qualicumque elogio, seu testamento.

71 Etenim Appannagij natura hæc est, vt sit omnino inalienabile , seu intransmissibile ; nec possit transire ad exteros , nisi solum ad filios masculos , & ex beneplacito illius , qui appannagium instituit ; & quod finiatur . & resoluatur per mortem Appannagiarij , ac deuoluatur ad illius Institutorem. Ex hoc enim per euidentem consequentiam elicitur , quod , mortuo Principe Philiberto sine filiis masculis, Appannagium illi à patre concessum , finitum, & resolutum fuerit , & ad Patrem Institutorem deuolutum : ac perinde minime de illo testari potuisse sine Patris licentia, quæ non adfuit. Hanc verò esse Appannagij naturam firmant Doctores,& speciatim Guillelmus de Monferr. Doctor Catalanus, *de successor. Reg. Gall. dubio secundo , numero sexto , & quarto dubio , numero quinto , & dubio quinto , numero primo , tomo sexto Tractatuum.* Ioannes Licierer *de primogenit. libro secundo , quæstione 26. numero tertio , & decimo* , Ripa *respons. 80. numero 12. & in l. In quartam , numero 123. ff. ad l. Falcidiam* , Renatus Choppinus de Doman. Franc. sæpe,& maxime *libro primo , titulo tertio , numero secundo , & libro secundo,titulo tertio ; num. secundo, septimo, & octauo , & titulo quarto , numero secundo* Papon *libro quinto , titulo decimo , arrest. prima* : Vocabularium vtriusque iuris , verbo *Appannagium*, Andreas Capanus *in tractat. de vit. & milit. quæst. 41. numero vndecimo*, ex Guillielmo , & Lecierer relatis. Vide alia *num. 95.& 131*.

72 Deinde quia *Appannagium* idem quod *alimenta*, prout ex ethymologia nominis , vt dixi , sonat , apud Francigenas , à quibus Serenissimus Dux Sabaudiæ id mutuauit , ac ex Authoribus relatis elicitur ; quibus etiam adhærere videntur afflictus *in cap. primo , col. prima , numero octauo , titulo de fil. natural. ex matrimon. controuers. marg.* & Tiraquellus *de Iur. primogenit. quæst. 5. numero quarto* , maxime Andreas Capanus *in tractatu vit. & milit. quæst. 6. num. 24. & quæstione prima , numero 12.* propterea adiiciens esse id , quod Italicè vocatur: *Il Companaggio* ; id est , alimentum *cum pane adiunctum.* Clare etiam ante illum Guillielmus de Montefort relatus *dubio quarto, numero secundo* dicens : *Appannagium succedit locò Alimentorum* , & Ioannes Licier. *dicto libro secundo quæst. 16. num. 3.* aiens : *Filiis ætate minoribus dantur aliæ terræ pro honesta eorum sustentatione* (ecce alimenta) *in Appannagium.* Cum,igitur alimenta cum vita finiantur , Rota *decis. 493. numero secundo , parte quarta , recentior. tomo tertio , leg. Cum hi § Modus , ff. de transact.* manifeste deducitur non potuisse per quodcunque testamentum factum à Principe transmitti ad hæredes. Petrus de Gregor. *in tractatu de vit. & milit. quæstione secunda , numero nono,* ex Matthæo de Afflicto. Vnde concludit *numero decimo* , quod in alimentis succedit proprietarius *leg. Dominus , ff. de vsufruct.* Hic autem erat Pater Principis Philiberti Serenis. Dux Sabaudiæ , tempore mortis Principis superstes. 73

Accedit , quod Appannagium non succedit loco legitimæ , prout ex Guillielmo , & Ripa relaris haberi potest , & est res certa in Regnis , & magnis Principatibus , prout *ex cap. licet de voto* hauriunt plures Doctores : & quia alias exponerentur periculo totalis euersionis. Et in specie voluit Merlinus *in tract. de legitim. libro secundo , titulo primo , quæstion. 3. à numero quinto* , Maxime Renatus *libro secundo,titulo tertio , numero secundo* , dicens , quod *legitima* locus non est in Regio dominatu inter liberos, ex Baldo . & aliis. Cum igitur Status Ducalis Sabaudiæ inter Dominatus Regios numeretur, nec aduersarij id negabunt , Appannagium hoc non potuit instar legitimæ ad hæredes transmitti , sed instar alimentorum,vt dictum est, vel fœudi , seu vsusfructus . ad principalem dominum reuerti. Alia *n. 117.& 118*. 74

Amplius , quia Appannagium idem est,quod *feudum* , sine de vocabulis , propter aliquam differentiam , quæ inter illa est contendatur , quasi *feudum*, prout Hotman *de antiq. iure Regni Gall. lib. 2. l. 6.* & Renat. de Doman. Franc. *libro secundo, titulo decimotertio , numero secundo,* ruentur. Feuda autem alienari non posse citta Domini directi consensum tritum est inter Feudistas scriptores. Speciatim inter alios, Lorharium *in cap. 1. de success. feudorum* , Manticam *de coniecturis vlt. volunt. libr. 3. titulo secundo, num. 15. & lib. 7. tit. 9. n. 3.* Schrader. *de feud. p 7. c. 1.* Rossenthal *de feud. cap. 7. conclus 2. num. 2.* Maxime pe testamentum , cum præiudicio Domini directi , cui aperitur. Iulius Clarus , §. *Feudum, quæstione 66. numero primo.* & apud Longobardos : cum quibus sentire debebat huius Appannagij primus Author , Princeps videlicet Pedemontanus ; cum in feudis consuetudo patriæ , vbi sita sunt , inspicienda sit. Idem Renatus *lib. secundo, titul. 4. num. decimo* post Bellamerum,

merum, & alios. Et generaliter apud omnes, quia feudum concessum pro se, & hæredibus masculis, nec transit ad fœminas, nec ad extraneos. Rota *prima par. recent. decis.* 415. *num.* 4. Nec potest alienari, nec pignorari. Bartolus *in l. Qui habeat num.* 3. *ff. de legat.* 3. Feudatarius enim non ciuiliter, sed tantummodo naturaliter possidet feudum, vt voluit Cumanus *consilio* 173. *ad fin.* iunctis iis quæ posuit Afflictus *in prælud. Constitut. Regni quæstione* 24. & sequitur Petrus de Gregorio *in tractatu de Iudic. caus. feudal. quæst.* 19. *in fine.* Et ita finita linea vocatorum feudum Domino contigit, *C.* 1. §. *Et si Clientulas de alienatione feud. cap. primo de eo, qui fin. fecit, C.* 1. §. *Sic duo fratres de feud. March.* Rota *decis.* 194. *numer.* 77. *in quinta par. recentior. tomo primo.*

75 Vlterius, quia Appannagium, idem sonat, quod *vsusfructus* apud plures ex relatis Authoribus, quibus adhærent Papon *titulo decimo de Doman. Reg. lib. quinto Arrest. prima.* Gloss. Parisiens. *titulo primo de matiere feodal* §. 30. *numero* 185. Ex hoc autem clarius patet, quod non potuit transmitti, sed redire ad proprietarium, qui ciuiliter possidet Glossa. & Bartolus *in l. prima quæst.* 8. *in principio, ff. de acquirenda possessione.* Vsufructuarius enim solam naturaliter eum possidet, *l. Naturaliter in principio, ff. de acquirenda possessione,* §. *Fructuarius, Instit. de vsufruct.* Et per eius mortem finitur vsusfructus, *l. Corruptionem, C. de vsufruct. &* § *Finitur, Institut. eodem titulo.* Sacra Rota *prima par. recentior. decisio.* 366. *numero tertio, & decision.* 664. *numero primo, par.* 4. *recentior.* Et optime *decis.* 191. *num.* 8. *&* 9. *in* 4. *par. recentior. tom. secundo.* Et ideo nihil transmittit in eius hæredem, quia post eius mortem nihil remanet transmissibile penes eum, *l. Stipulatio ista,* §. *Si quis ita, ff. de verborum obligationibus.* Et hoc determinat Imola *consilio* 16. *per totum,* & Barbat. *in consil.* 58. *in secundo volum.* & sequitur Petrus de Gregorio vt supra, & firmat Rota *decis.* 653. *numero primo, par. secunda recentiori, & decision.* 679. *numero tertio, par.*

76 *tertio recentior.* Scio quidem inter Appannagium, & vsumfructum nonnullas extare differentias, ac propterea solum ea, quæ dixi, ad hoc intentum deseruiunt, quod huiusmodi Appannagium aliqua ex parte consimile est vsuifructu, ac perinde sicut illa quantum ad reuersionem regulari debet.

77 Adhuc id constat ex similitudine alterius Iuris in Galliis fere similis Appannagio, quod vocatur *Albanagium*, de quo Andreas Capanus *in tractatu de vita, & militia, quæstione prima, numero* 24. Guillelmus Benedictus *in cap. Rainutius, in verbo. Et vxorem, decis.* 5. *numero* 480. Quod videlicet etiam extraneis conceditur. Etenim qui hoc ius consequitur non potest de illo disponere quomodolibet; sed eo mortuo venit ad Regem. Guillielmus supra *num.* 481. Cassaneus *de consuetud. Burgundiæ, titulo des Confiscations, rubr. secunda, numero* 38. & Capanus *supra.* Dicatur ergo de *Appannagio,* quod de *Albanagio*, & sit inalienabile, & reuersiuum sicut illud.

78 Præterea ex alio iure apud Neapolitanos vsitato, quod vocatur *vita, & Militia*, de cuius natura Capanus *in dicto tractat.* Petrus de Gregorio in simili alio eiusdem tituli. Vbi ex aliis etiam multis comprobant hoc ius, quod est simile alimentis, finiri cum vita, ac proinde de illo disponi non posse post mortem. Capanus *quæstion. secunda,* §. *Prima quod vita, &* §. *Sed hæc opinio,* & Petrus de Gregorio *quæstio. secunda, numero* 9. *&* 10. *& quæstion. decima numero* 3. A quo non multum abest eius Additionator, & pronepos Mastrill. *ad d. quæstio decimam.* Sit ergo, si placet, Appannagium hoc simile huic portioni bonorum, *Vita, & Militiæ* nuncupatæ.

Demum, quia iste mos instituendi Appannagium, quod scilicet sit pro alimentis, & solum ad masculos deriuandum, ac sub conditione non hæreditaria, sed temporaria, & reuersione ad Principem, sic apud Allobrogos inoleuit, vt omnino gratis, & ad libitum dici possit Serenissimum Sabaudiæ Ducem alio modo suum Appannagium pro Principe Philiberto filio instituere voluisse. Hunc porro morem Sabaudicorum Principum fuisse, sic relatus Renatus Chopinus *de Doman. Gallic. lib. secundo, titulo tertio, numero* 8. his verbis descripsit; quibus quasi manus indice denotatur hoc, de quo in præsenti est sermo, simillimo modo institutum fuisse: *Neque ab iis multum abludit nouata iam in Secundonatos Allobrogi Ducis formula Panagij, masculinæque Ditionum quarundam fiduciæ. Nam primitus quidem, Philippus Allobrogum Princeps* (sic corrige, quod Choppinus dixit *Regulus*) *supremi Iudicij diuisione adscripsit* (*inter tres ex iuniori fratre Thoma nepotes*) *Amedeo Sebusianum Comitatum, Thomæ Principatum Subalpinum, Ludouico Baronatum de Vaux, le Pays de Bieugois, & Verremois, circa annum* 1280. *atque ita ferme de hinc, Amedeus Octauus Sabaudiæ Dux grandiori filio addixit Ludouico Alpinæ Regionis Principatum, & minori natu Philippo Gebbennensem Comitatum, velut arbiter familiæ herciscundæ inter ipsos Anno* 1434. *Huius exinde Ludouici mares liberi paterna hæreditate sortiti sunt, Amedeus senior Ducatum Sabaudiæ, Ianus Gebbennensem, Philippus Segusianorum, & Iacobus Romontium Comitatus: sub Anno* 1466. *sicut Allobrogica, Paradini historia liquet. Ast posteriori ætate mutato diuidundæ familiæ ritu, attributa est Ducis Secundogenito bonorum portio, haud hæreditaria certe, seu perpetua, sed temporaria modo, & fiduciari) possessoris stante virili prole, mensura. Hac enim condicta lege Carolus Dux Philippo fratri, maribusque ex eo liberis adsignauit Comitatum Gibbennensem, ac Foucignyum Baronatum postridie idus sextiles Anno* 1514. *Cuiusmodi Panagium Caroli filius Philibertus Emmanuel in patruelem suum Iacobum auxit opima vtique pensitatione annua ex publicis vectigalibus Prouinciæ: Sed eodem tum iterato masculinæ fiduciæ statu, ac temperamento; authenticis chartulis pridie Idus Septembris Anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, & decimoseptimo, Calendas Decembris Anno* 1578. 79

Ex dictis autem, & ve uti vela colligendo, 80 ac directissimè ad intentum, deduco Appannagium hoc Principi Philiberto à Serenissimo Patre Sabaudiæ Duce concessum, eidem Duci Serenissimo

Sereniſſimo deuolutum eſſe ob Principis mortem, & ad ipſum reuerſum; ac proinde nullatenus de eo teſtari potuiſſe. Quod conſtat primo ex eo quod erat pro alimentis, vt dictum manet: in alimentis enim ſuccedere proprietarium, nec poſſe transmitti ad hæredes eius cui data fuerunt, præter dicta, elicitur etiam ex *l. Dominus, ff. de vſufructu* Bartolo *lege prima, Codice quando non pet. part.* Mar. Laudenſ. *in tractatu de primogenito in quinta columna*, Guillelm. de Pern. *conſilio vndecimo, cum ſequentibus inter conſil. feudal.* Petro de Gregorio *in tractatu de vit.& militat.quæſtion. ſecunda, numero decimo.* Secundo, quia erat non per modum legitimæ, ſed ad modum feudi, de quo idem eſt oſtenſum. Tertio ex ſimilitudine *Albanagij*, & alterius portionis bonorum *Vita & Militia* nuncupatæ; de quibus ſimiliter id demonſtratum. Quarto, ex vſu etiam Allobrogum: vt pariter indicatum: ac pariter ex aliarum Europæ Regionum exemplo. Nam, vt ait Choppinus relatus *libro primo de Doman. Franc. titulo 5. numero 19. Landgrauij, Margrauij, Burgrauij, id eſt Comites Prouinciæ, Limitis, Palatij, Arcis, ac Præſidij. Cuiuſmodi prorogatæ dignitatis feuda, quidem ſenſim effecta ſunt, ac patrimonialia ſuperiorum inſtar: ſed cum ea* (notentur verba) *communi reuerſionis ad Cæſarem lege quamprimum è virili clientum ſobole poſtremus diem obiiſſet.*

81 Ex rebus etiam, ſeu cauſis iam iudicatis idem elicitur. Etenim, teſte eodem Renato Choppino ſæpius relato (quia in hoc negotio de Appannagij natura Princeps veluti eſt inter Scriptores) *libro de Doman Franc. titul. 11. numero quarto*, dum de Appannagio Andegauenſi agit à Ioanne Rege Ludouico Secundogenito conceſſo pro ſe, & liberis maſculis ex matrimonio procreatis, ait, mortuo ſine liberis Ludouico, agitatum eſſe, an Renatus eius frater ſibi licite illud aſſereret, & deciſum, Ludouicum III Patris, & Aui hæredem ſolum extitiſſe. Quæ ſi præſenti caſui applicentur vnicum hæredem huius Appannagij fuiſſe Sereniſſimos Sabaudiæ Duces recte comprobabitur. Item numer. 5. de ſimili alio Appannagio Bellouacenſi à Rege Theodoto dato Philippo filio, qui abſque prole deceſſerat, reſolutum ad menſam Regiam idem Choppinus aſtruit, & pro Rege contra defuncti fratres deciſum anno 1258. à Conſilio Regio, præſentibus Epiſcopis, Abbatibus, & Conſiliariis permultis. Qui caſus intentum præſens ad vnguem euincit, quia eſt ei omnino ſimilis. Item alius quem affert idem Author *libro 3. titulo primo, numero vndecimo, & titulo duodecimo, numero 7.* in caſu de Clarimontano Appannagio reuocato per Arreſtum Curiæ ad Regem, velut ad ſuam originem.

82 Caſu autem, quod de præfato Appannagio Princeps noſter teſtari voluiſſet, neceſſum prorſus ei erat, vt Patrem Ducem Sabaudiæ tunc ſuperſtitem hæredem inſtitueret. Erat enim illius legitimus hæres ab inteſtato illi ſucceſſurus, iuxta modum ſane quo in ſucceſſione Regnorum, Ducatuum, Comitatuum, &c. contingit, vt de illis teſtari non liceat, niſi is hæres ſcribatur, cui ij Principatus redditurі ſunt. Id confirmant Baldus, Aluarotus, & Capycius, quos affert & ſequitur Renatus ſæpius commemoratus, *libro ſecundo, titulo 12. num. 2.* vbi plura.

Imo ex preteritione Patris in prætenſo teſtamento inualiditas ipſius inſanabilis conſurgit. Cum certi iuris tum Theologis tum Iuriſtis ſit, quod teſtamentum, in quo Pater præteritus eſt à filio ſiue emancipato, ſiue in poteſtate conſtituto, ſaltem ſi præteritionis cauſa non eſt adiecta, ſit pro ipſo iure nullum. Guillielmus de Benedictis in *prima parte, repetitione, Cap. Rainutius, folio 207. numero 251.* Iulius Clarus, *libro tertio, §. Teſtamentum, quæſtion. 48.* Autonius Gomez *tomo primo variarum reſolutione iuris Ciuilis cap. 36.* Vaſquez *de ſucceſſoribus, §. 20. numero 24.* Michaël Graſſus *libro primo recept. ſententent. §. teſt. quæſtion. 45. numero primo* & Thadæus Piſo *libro ſecundo variarum reſolutionum, capite decimo, numero 18* & ex Theologis Molina *diſputat. 175. & 176.* Layman *libro tertio, ſectione 5. tractatu 5. cap. 5. numero decimo, & vndecimo*, Dominus de Lugo *de Teſtament. diſputatione 24. ſectione 8. §. ſecundo, & tertio.* 83

Omnia porro, quæ in ſuperioribus dicta ſunt de huius Appannagij natura, & quomodo ex vi illius ligatas veluti manus Princeps Philibertus habuerit, ne de ipſo vllatenus diſponere poſſet, ex ipſiuſmet Appannagij, ſeu Inſtrumenti pro illo confecti 17. Decembris anno 1620. verbis, luculentius deducuntur: per ea videlicet diſcurrendo. Etenim primo, quod hoc inſtrumentum per Sereniſſimum Sabaudiæ Ducem confectum ſit vere, & proprie *Appannagium* non ſolum conſtat ex titulo illi præfixo, videlicet: *ppannagium Sereniſſimi Principis Emmanuelis Philiberti*, ſed ex verbis illis: *volendo, &c. procedere di conueniente Appannagio alli Sereniſſimi Principi ſuoi figlioli.* Et infrà: *Trasferiſce per l'Appannagio predetto, &c.* Et inferius: *In modo, che detto Sereniſſimo Prencipe Emmanuele Filiberto habbia per l'Appannagio predetto.* Quod etiam confirmat eiuſdem Sereniſſimi Principis Philiberti ratihabitio, vbi dictum Inſtrumentum etiam *Appannagium* ſæpius appellatur. Toties enim repetita vox denotat non *improprie*, ſed *proprie* accipiendam. *l. Baliſta, ff. ad Trebell.* latè Barbarius, ponens multa exempla *conſilio 37. in princip. libro tertio*, Bertazzol. *de clauſulis inſtrument. clauſula quarta, gloſſa ſecunda.* Præſertim, quia verba ſunt intelligenda, & interpretanda ſecundum eorum propriam ſignificationem, *leg. Cum lege, ff. de teſtament. lege prima, §. Quod autem, ff. de aleat. Cap. ad audientiam de decimis.* Rota *deciſ. 351. numero primo, parte prima recentior.* Et quia caſu quod verbum hoc dubium eſſet, verba dubia debent intelligi in potiori ſuo ſignificatu, *leg. prima, §. ui in perpetuum, ff. Si ager vectigal*, Menochius *de præſumptionibus lib. 3. præſumpt. 39. numero octauo cum ſequentibus.* 84

Nec officit ſi dicatur, bona iſta non fuiſſe de bonis Coronæ; ac proinde non poſſe Sereniſſimum Sabaudiæ Ducem de illis Pannagium inſtituere, iuxta doctrinam Ripæ *Reſponſ.* 80. Etenim, quicquid, ſit de mente Ripæ, & an in diuerſo caſu loquatur, negatur aſſumptum. Cum enim iſta bona (loquor ſemper de illis redditibus in 85

in Neapolitana Dohana Principi Philiberto designatis) non solum fuerint de bonis dotalibus Serenissimæ Catharinæ Austriacæ Coniugis defunctæ, quæ proprerea Duci Marito in vsumfructum cedebant, vt iura clamant; sed etiam, quia ex parte illi contingebant ex hæreditate filij Principi Philippi Emmanuelis in Aula Regis Catholici emortui, & ex toto, propter cessionem eorum illi factam ab omnibus aliis Principibus filiis, & filiabus matris hæredibus in Appannagiis filiorum, & doribus filiarum ante constitutum dictum Appannagium: & post illud propter ratificationem, de qua in Actis, certè omnino gratis dicitur præfata bona non fuisse de bonis Coronæ. Vnde in dictis Actis fatentur Principes, ea bona spectasse, & fuisse *de pleno dominio* Ducis Patris: Si autem illa ad Serenissimum Ducem Patrem peruenerant, potuit illa vnire Coronæ; & ita voluit vnire, & reuera vniuit, facto ipso, quod fortius est ad animum demonstrandum, quam verba, *l. Certum, ff. Si certum pet. l. final. ff. de diuort. Cap. Existimant 12. quæstio. secunda, Cap. Dilecti de appellat.* Potuisse autem id facere ex eo euincitur, quod nullo iure id ipsi erat prohibitum: & de facto fecisse, ex eo, quod præfatos redditus cum Terris aliis Dominialibus ad Coronam spectantibus coniunxit in Appannagij instrumento à se confecto, nulla facta inter ea distinctione. Maxime cum id fecerit consentientibus, & ratam habentibus hanc vnionem filiis, & filiabus eiusdem Serenissimi Ducis. Eo enim ipso, quod effecta est, ipsis scientibus, tacentibus, & permittentibus, ipsis etiam consentientibus effecta existimari debet. Quoties enim quis potuit aliquid impedire si velit, & non fecit, consentire videtur, *l. Si fideiussor., C. Mandati*, Bartolus *in l. Quæ dotis, num.* 22. & vulgaria alia iura cum Doctoribus, Quod maxime procedit, quando ille patitur, & non contradicit: quia paria sunt consentire, & obedire. Caputaquensis *decis.* 216. *num.* 6. *par. prima.* Puteus *decisio.* 181. *num. secundo, & decis.* 190. *num.* 4. *lib.* 3. Rota *decis.* 16. *num.* 4. *de renunc. in antiquis*: Gonzalez *in regula* 8 *Cancellariæ: glos.* 47. *num.* 27. post alios. Imo etiam donasse tunc censetur, iuxta doctrinam plurium, quos affert, & sequitur Mantica *de tacitis, l.* 13. *tit.* 6. *n.* 27. & *tit.* 10. *à num.* 21. Vnde per tale Appannagium Serenissimum Ducem separasse, dismembrasse, & disiunxisse præfata bona à Dominio in ipso Instrumento sic clare dicitur: *Detta Sua Altezza per se, e come sopra, hà separato, smembrato, e disunito, e per virtù del presente Instrumento separa, smembra, e disunisce li predetti luoghi, beni, e ragioni sopracedute, donate, e remisse dal Domanio, & immediato suo dominio, salue però &c.* Erant ergo prius cum illo vnita. Alia dico de hoc n. 92. & 108.

86 Redeo ad Appannagij Instrumentum, expendendo illa: *Hà donato, ceduto, e remisso, e trasferito, e per virtù del presente publico Instrumento dona, cede, rimette, e trasferisce per l'Appannagio predetto al Serenissimo Principe Emmanuele Filiberto &c.* Item, & hæc: *Per esso Serenissimo Prencipe, suoi heredi, e successori, maschi primogeniti in infinito, seruato l'ordine successiuo di Primogenitura, e non altrimente, in feudo nobile, gentile, antico, auito, e paterno, e ligio.* Et infra: *Riseruandosi solamente Sua Altezza le ragioni de feudi, diretto dominio, superiorità, homaggio, fedeltà, vltime appositioni, racorsi con le solite Caualcate &c.* Infra quoque: *Con prohibitione ad altri, e che non si possano alienar detti feudi, e ragioni cadute, ò parte loro, meno concedere in feudo senza saputa, ò licenza di essa Sua Altezza, ò suoi predetti.* Inferius etiam: *Restaranno detti feudi, e ragioni libere, & immuni da ogni, e qualunque carico pensato, & impensato, militare, Caualcate, & altri sopra riseruati.*

Ex quibus elicitur prædicta bona, nedum in alimenta, & Appannagium, sed etiam in feudum concessa fuisse, provt expressis verbis sæpius nominnantur, & denotantur ex eo quod dentur cum onere *militari, & Caualcata*, quod est proprium feudi, provt omnibus est compertum: ac proinde iuxta naturam feudi supra enucleatum, nec ad fœminas transire posse (sicut in ipso Sabaudiæ Ducatu, cum sit feudum Imperiale, sæpius practicatum est, præsertim tempore Petri Sexti, & Amedei Quarti Comitum, & Caroli Tertij Ducis, vt ex historiis constat) nec alienari, aut de eo in Testamento disponi, sed proprio Domino, & Domanio reuerti: vt etiam inferius dicitur. 87

88 Quod etiam clare, & sine vllius ratiocinationis necessitate ex eiusdem Appannagij illis verbis colligi datur: *Et occorrendo che detto Serenissimo Prencipe, ò suoi sudetti, mancassero in qualsiuoglia tempo senza discendenti maschi, si è conuenuto, & accordato, che li feudi, e ragioni sopra cedute ritornino alla Corona; & essendoui femine descendenti, siano alimentatate sino al suo matrimonio, e condecentemente dotate conforme al grado loro; e l'istesso volendo si monacare; e morendo sensa discendenza masculina, e feminina, potrà disponere delli redditi sudetti sino alla somma di scudi due mila d'oro annui, ò di tanti del Capitale, che possi fare detto reddito annuo, e non disponendone, ritornino, como supra, alla Corona.* Quæ verba tam perspicua videntur, vt ex eis duntaxat clare habeatur intentum. Cum enim Serenissimus Princeps Philibertus sine filiis masculis, aut fœminis è vita decesserit, bona illa ipsi in Appannagium concessa, vocata *feudi e ragioni*, ad Coronam proculdubio redire debebant; nec de illis testari poterat, provt manifeste comprobant verbum *disponere*, & verbum *moriendo*, quæ ad vltimam voluntatem referuntur, provt ex Bottiliero *Tract. de success. ab intestat. cap.* 1. *theor.* 6. sequente Bartolum, Iasonem, & alios, ac ex *l. Peto, §. Fratrem, ff. de legat. secundo, l. Si quis prioris, C. de secund. nupt. l. Si ita quis promiserit. §. Ea lege, ff. de verbor. oblig.* recte aliqui huius causæ patroni deducunt.

Dicere autem verba illa *feudi, e ragioni*, de quibus asseritur *ad Coronam* reuerti debere, tantum principatum Onellæ cum suis pertinentiis, non vero redditus Neapolitanos comprehendere, omnino voluntarie, & sine rationabili fundamento profertur. Primo etenim, quia illud *ragioni*, latine *Iura* apud Calepinum, alios Grammaticos, & vsum commuuem, vniuersalissimum est; & conueniens omnibus rebus, 89

rebus, super quibus aliquis habet facultatem aliquid agendi, seu disponendi, *l. Qui in potestate iuncta l. Filius familias, ff. de testament. l. Apud Iulianum, §. Si quis aliu ut, ff de legat. primo*, Decius *in l. Si emancipata, in secunda lect. num. vndecimo, Cod. Qui admitti* Ludouicus Gomez *ad § primo, num. 29. Institut. de actionibus*, Barbosa *de appellationibus, verb. Iur. signific. appellat.* 124. *numero nono*, ex his, & aliis. Et sequitur Sacra Rota, *decis.* 17. *numero* 37. *parte quinta, recentior. tom.* 1. Vnde Iurium nomine veniunt prædia & possessiones. Simon de Pretis *de interpretat. vlt. voluntat. libro secundo, folio* 4. *num.* 36. *folio* 84. Barbosa *supra numero decimo.* Item census, provt ex Cencio, *de Censibus, par. prima; cap. primo, quæst.* 4. *articulo secundo*, & Roderiquo de ann. reddit *libro quinto, quæst. septimo, numero* 7. *&* 9. hauriunt aliqui ex nostris. Item summa pecuniarum, teste Rota supra allegata, *num.* 38. ex aliis. Cur ergo non venient redditus, cum veluti census sint, & summam pecuniarum importent?

90 Maxime quia cum iura vel actiones competentes, pro annuis redditibus computentur inter bona immobilia, *leg. Iubemus in princip.* & ibi Baldus *Codice de Sacrosanct. Eccles.*, ac colligitur ex Clement. *Exiui de Paradiso §. Cumque annui redditus de verbor. signific.* sicut nullus cordatus negabit bona immobilia inter iura computari, sic nec de istis redditibus negare poterit. Quorsum ergo tam violenta expositio in re tam graui, & tanti interesse partium in medium profertur? Secundo, in specie, quia provt ex Lectura non solùm dicti Appannagij, sed & alterius eadem die, & anno coram eisdem testibus, & Notario, ac ab eodem Patre Duce, duobus aliis Serenissimis Principibus, Mauritio, & Thomæ constituti ad oculum constat, hæc tria; *beni, redditi, ragioni* pro synonimis, idemque significantibus vsurpantur, non semel, sed sæpius. Pactum ergo reuersiuum ad omnia in Appannagio contenta, & iuxta tenorem ipsius extendi debet. Præsertim tertio, quia cum clausula de dictorum Iurium reuersione fuerit vltimo loco post talium Iurium cessionem, seu donationem posita, vt patet ex Lectura Appannagij, veluti clausula in fine posita pariformiter referri debet ad omnia præcedentia, *lege prima, Cod. de liber. prater. l. Si talis scriptura, §. final. ff. de legato primo.* Et ibi late Iason *numero* 36. & Sanchez *libro terio de Matrimonio, disputat.* 7. *num.* 17. Nec audiatur qui dixerit non esse eandem rationem in omnibus præcedentibus, ac proinde non posse dictam clausulam continentem præfatum pactum reuersiuum ad omnia illa extendi. Potius enim telum hoc contra retunditur. Est enim eadem ratio in omnibus præcedentibus, tam ex parte causæ efficientis, scilicet Patris Ducis, & materialis scilicet Donatarij, & formalis; quia omnia illa iura, seu bona sunt per modum feudi; alimentorum; & vsusfructus concessa; ac finalis, quæ est complementum vnius Appannagij. Ex hoc enim elicitur idem iudicium de omnibus habendum; quia vna, eadémque res non est diuerso iure censenda, *leg. Eum qui ædes, ff. de vsufruct. cap.* cum aliis: sed etiam dictam clausulam non solum quia posita est in fine, sed etiam si in principio, aut medio posita esset, ad omnia contenta in tali dispositione referri debere, vt docent Decius, quem refert, & sequitur Nauarrus *libro* 5. *consil. titul. de Simon. in prima edit. consil.* 35. *num.* 4. *in secund. consil.* 9. *numero quarto*: Bartolus, Iason, Romanus, Alexander, Soccinus, Capicius, Alciatus, Bolognettus, quos refert, & sequitur Menochius, *de præsumptione libro quarto, præsumpt.* 181. *numero secundo*, Et Sanchez *libro sexto de Matrimonio, disputat.* 22. *numero* 19. *& libr.* 8. *disputat.* 16. *numero vndecimo.* Et est textus expressus *in cap. Secundo requiris de appellation.* vbi DD.

Pactum autem illud reuersiuum, & onerosum nullatenus cadere supra dictos Neapolitanos redditus vlterius pars aduersa colligi contendit ex ratificatione facta à Principibus Mauritio, & tribus ipsius sororibus per instrumentum 4. Ianuarij 1622. eidem Serenissimo Philiberto. Quia in ipso legitur ipsi concedi dictos redditus, *ad hauere, tenere, godere, e possedere, e farne per detto Serenissimo Prencipe Emmanuele Filiberto quello che à luy parerà, e piacerà, come di cosa sua propria.* Et infrà: *Con potestà di esiggere, quetare, far cessione ad altri; e di quelli disponere à suo libero arbitrio, e volontà.* Ex his enim infert donatos fuisse huiusmodi redditus eidem Serenissimo sine vllo vinculo, aut grauamine reuersionis, aut alio quocunque, sed omnino absolute, & sub pleno dominio ipsius. 92 Veruntamen hæc leuia esse, nec euacuare posse vim eorum, quæ allata sunt, facile ostendi potest, præter dicenda *num.* 98. *&* 99. Et primo, qui hoc dicunt, cum Instrumentum, de quo loquuntur, & quod solum donationis vocant, duntaxat à Principe Mauritio, & tribus ejus sororibus celebratum sit, non vero à Principibus Victorio, & Thoma, nec etiam à Patre Duce; cum tamen omnes isti in præfatis Neapolitanis redditibus partes habuerint; & quod omnes tangit ab omnibus approbari debet, *Regul. Iur* 29. *ex leg. prima, & vltima, Cod. de authent. præst. & similibus*, interrogandi sunt, quomodo velint ex mutilia hac, & imperfecta partium donatione Principem Philibertum habere potuisse Dominium omnino absolutum ipsorum? Sed hoc prætermisso, in multis aliis ipsorum ratiocinatio deficit. Et primo quidem in radice, quia existimant Ducem Patrem non habuisse supra dictos redditus nisi solum vsumfructum, non dominium; ex quo proinde non potuisse præfatum vinculum reuersionis super illos imponere. Etenim, vt ex dictis supra *numer.* 85 constat, redditus isti erant iam de domanio, & dominio Ducis, & Coronæ, vt testantur ipsi Principes in Instrumento, de quo modò est sermo: & ipsi vniti, scientibus, & consentientibus ipsismet Principibus, qui ad illos ius habere poterant: & dismembrati, seu separati, ab eadem Corona, & Duce provt etiam ibidem dixi ex Instrumento Appanagij, de quo in præsenti. Peccat etiam in radice præfata ratiocinatio, dum ex eo quod, vt supponit, præfati redditus non erant sub dominio Ducis Patris eos donantis, infert solum ipsum vsumfructum, non vero dominium ad Principem Philibertum transferri potuisse, ac proinde non esse locum reuersioni. Si enim solum ipsorum vsumfructum Pater filio cessit, non proprietatem, tot, tantaque absurda ex eo sequuntur, vt se ipsis solis reiiciendam esse

91 (margin, beside "Pactum autem illud reuersiuum")

contrariam opinationem manifeste demonstrent. Etenim absurdum in omnibus dispositionibus semper est vitandum, *l. Si ita 39. in fine, ff. de oper. libert. l. Nam absurdum, ff. de bon. libert. In Genesi de elect.* & ibi Doctores, & semper est capienda interpretatio, per quam euitetur, vt dixit Rota *3. par. recentior. decis.* 248. *num.* 2. Etiamsi verba improprientur, provt ex pluribus DD. affert Barbosa *in axiom. iur. axiom. secundo, num.* 4. & sequentibus. Absurda porro hæc sunt. Primum, nouitas, & singularitas Appannagij, in quo contra mores Galliarum, Sabaudiæ, & aliarum Nationum, vt tactum est in præcedentibus; vnum Appannagium dicitur institutum, in quo bona per ipsum concessa, non in proprietatem, sed solum ad vsumfructum; non cum pacto reuersiuo, sed sine illo donabantur. Nouitatis autem author reprehendi debet, *Cap. Cum qui nesciat in fin. vndecima distinct.* & nouitates discordias pariunt. *cap. Cum consuetudinis in princip. de consuet.* Gonzal. *super regul.* 8. *Cancell. glos.* 8. *numer.* 93. & 94. Secundum, quod Appannagium hoc esset veluti monstrum quoddam ex rebus diuersæ naturæ compactum, scilicet ex iuribus concessis quoad proprietatem, & aliis solum quoad vsumfructum; ex bonis vinculatis ad reuersionem, & aliis ab illa exemptis. Cum tamen iura huiusmodi confusionem rerum diuersæ naturæ exhorreant. *Clementin.* 1. *de elect. Ca. In noua* 16. *quæst.* 7. *Cap. Cum causam* 27. *de elect.* vbi dicitur, quod secundum legem non est arandum in boue, & asino, nec quisquam debet induere vestem lino, lanaque contextam, & quod male conueniant cytharæ cum Psalterio. *Cap. Diuers. fallac. de Cleric. coniugat.* Tertium, quod Serenissimus Dux Pater Appannagij author non seruasset æqualitatem cum liberis contra *Illud Authentic. de nupt.* Siquidem Principibus Mauritio, & Thomæ quadraginta millium aureorum Appannagium assignauit, Principi autem Philiberto vix tria millia solum; quandoquidem dicitur Neapolitanos prouentus solum pro vsufructu, qui vnico instanti cum vita Patris desinere poterat, assignatos fuisse. Quartum, quia nedum æqualitatem non seruasset, sed potius omnino inæqualiter se gessisset cum Secundogenito: siquidem cum Tertio, & Quartogenito, scilicet Mauritio, & Thoma, liberalius, & munificentius egit. Ordo autem genituræ inter fratres de iure est obseruandus. Menochius *cons.* 328. *num.* 4. *vers. Secundo confirmatur*, Fusarius *de substitut. quæst.* 327. *num.* 17. Denique quintum, & intolerabilius, quia iniuste nimis probus, & iustus Pater contra innoxium filium disposuisset, qui, vt patet ex lectura Appannagij, renunciauerat omnibus bonis paternis, maternis, fraternis, sororinis, legitimæ portioni &c. cum tamen Pater tam modicam compensationem ipsi retribuisset: quem non credit *lex Nec in ea, ff. ad l. Iul.* vbi dicitur: *Plerumque pietas paterni nominis consilium pro liberis cap.*

94 Talem etiam reuersionem cadere debere super dictos Neapolitanos prouentus, maxime ex eo conuincitur, quod gesta in dicto Instrumento Appannagij, vbi habetur illa donatio horum redituum Principi Philiberto concessa cum illo onere reuersionis, expresse approbata, & ratificata fuere ab aliis Principibus fratribus, & sororibus in eo Instrumento 4. Ianuarij 1622. quod pars aduersa pro se affert, & de quo etiam infra: ratificationem autem, seu ratihabitionem comparari mandato, commune, & vulgare omnium Iuristarum axioma est, *l. final. C. mandat. cap. Ratihabitio de regulis iuris in 6.* Itavt retrotrahatur ad diem gesti contractus, qui ratificatur. *d. l. final. C. mandat. & l. fin. C. Ad Maced. l. Si fundus, §. 1. ff. de pignor. l. Antepenult. C. de donat. inter. vir. & vxor. l. Licet, ff. de re iudic.* vt propterea dicatur habere effectum retroactiuum. Etiamsi ageretur de re, quæ mandatum speciale requireret. *l. Quod si de speciali, ff. de minor. capit.* 1. *de homicid. in 6. cap. final. de iureiurand. eod. tit.* Tiraquellus *de retract. lignag. §. primo glos. decima, num.* 61. Surdus *consilio* 60. *num.* 14. & *decis.* 231. *num. vndecimo.*

Insuper, quia onus reuersionis adiunctum 95 huiusmodi redditibus veluti intrinsecum, & naturale ipsis erat, ex visceribus naturæ ipsorum exortum; eo quod dati sunt in Appannagium, Appannagij supplementum, provt est euidens ex ipsius lectura. Appannagij enim natura hanc reuersionem postulat; sicut ea, quæ adducta sunt *num.* 71. & *sequentibus*, abunde satis ostendunt. Vnde conditio ista de illarum numero est, quæ tacite insunt, & sic solum ad maiorem cautelam, quæ nunquam nocet, *l. Testamentum, C. de Testament. l. penul. C. de euict.* & Doctores, à Patre Duce apposita. Si autem quis putet horum reddituum donationem accessorium quid fuisse aliis iuribus, & bonis Principi in eo contractu concessis, subintrat tritissima illa apud Iurisperitos theoria, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, *l. Etiam, C. de Iure potis. regul. Accessorium de regul. iur. in 6.* quam exornant Soccinus, Puteus, Menochius, & plurimi alij apud Barbosam *in axiom. iur. axiom. quarto, num. primo.* Omnia igitur oneri reuersionis subdita erant. Et si alius dicat fuisse veluti additamentum eiusdem Appannagij, habebit contra se iuris illud axioma. *Additamentum non mutat naturam illius, cui adiicitur.* Imo sequitur, & imitatur ipsius naturam, vt per Oldrad. *consilio* 131. *num.* 13. Tuschum *pract. conclus. tom.* 1. *litt. A, concl.* 152. *num.* 1. Roman. *consil.* 45. habet Barbosa in *Axiom. iur. axiom.* 13. *num.* 1. Et quod supplementum eandem subingreditur naturam rei quam supplet. *argument. l. vetus fuit* 68. *§. secundo plane si gregis, & l.* 70. *§. primo ff. de vsufruct.*

Nec quod vrget in contrarium pars aduersa 96 ex verbis illius Instrumenti de anno 1622. *ad hauere, tenere, godere, e possedere, e farne per detto Serenissimo, &c. quello che à lui parerà, e piacerà, come di cosa sua propria:* Et infra: *Con potestà di esiggere, quietare, far cessione ad altri, e di quelli disporre à suo libero arbitrio, e volontà,* magni ponderis esse facile deducitur. Etenim pro comperto videtur hoc Instrumentum principaliter & primario solum fuisse ratificationem, & corroborationem quandam Instrumenti alterius de Appannagio constituto sub anno 1620. die 17. Decembris, pro maiori cautela Regiæ Cameræ Neapolitanæ factum. Dicitur enim in eo: *Volendo à maggior corroboratione di detta Cessione, è Donatione gl'infrascritti Serenissimi Principi, & Infanti farne la ratificanza per quanto*

quanto ad ogni vno di essi, & esse sperta, & appartiene: Ecce expresse totius Instrumenti summam, scilicet ratificationem denotatam verbo illo,
97 *ratificanza*. Et cum in principio Instrumenti posita sit, ab ea denominabantur totum Instrumentum *ratificatorium*, non *donatorium*. *l. Fideiussores magistratum*, §. *prim*, *ff. de fideiuss. l. Qui saxum, ff. de donat.* Et merito quidem, quia principium cuiuslibet actus potissima pars est, *l. 1. ff. de orig. iur.* Rota *dec. 1 1. n. 2. de iurepatr. in antiq.* A dignioribus autem, & potentioribus denominatio fieri debet, *l. Quaeritur, ff. de stat. hom. l. Cum ex aliqua, ff. de acquir. rerum dom.* Et quia clausula in principio refertur ad sequentia, prout ex pluribus aliis affert Barbosa *in tract. de Claus. claus. 68*. Et habet maiorem vim ad determinationem sequentium, quam ad determinationem praecedentium, si in fine posita esset. *l. Quisquis*, vbi Glossa *de legat 3. l. Filium, ff. quando dies*, Bartol. Cacheran Menoch. & alij, quos affert, & sequitur Martha *de Clausulis, par. 4. clausula 24. num. 1.* Infra: *Quali tutti informati della continenza del sudetto Instrumento di cessione per la lettura di quella à piena intelligenza intenza, ogni vno di essi per quanto gli spetta, & appartiene, hanno ratificato, accettato, approuato, & emologato, e per il presente publico Instrumento ratificano, accettano, approuano, & emologano, e per quanto à ciascuno di loro spetta, di nuouo cedono, donano, e rimettono per ragione propria, & in perpetuo al medemo Prencipe Emmanuele Filiberto loro fratello, & c. li sopra mentionati annui scudi quarantanoue mila ottocento sessantasei* En saepius replicatum nomen *ratificationis*, & aliorum aequipollentium. Vnde etiamsi in ipso vtantur Principes verbo *Donationis*, seu *Cessionis*, ad id non attendendum; tum quia eisdem terminis, & vocibus vtitur Appannagium ipsi à Patre constitutum, & tamen certum est ex dictis intelligendum id esse, iuxta subiectam materiam scilicet iuxta naturam Appannagij, leges, & conditiones ipsius. Tum etiam, quia pro competto est, quod semper attendi debeat ad id, quod principaliter agitur, & non ad id, quod casualiter, & incidenter contingit. *l. Si quis nec causam, ff. si cert. pet.* vbi late Iason *ex n. 3. vsque ad 23.* vbi sexdecim pulchras illationes cumulat. Et quod nunquam attenditur, quod in consequentiam venit, sed quod principaliter agitur, *l. prima, l. Quod dicimus, ff. de auct. tut. l. Is qui, ff. de liberal. causa, l. si quis nec causa, l. Si quis nec causam, l. Rogasti, ff. cert. pet. l. Verum, ff. de furt.* Alexander *consilio 114. in fine, volum. 2.* Probus *in cap. Cum in illis num. final. de praebend. in 6.* Ruinus *consil. 21. num. 16. lib. 1.* late Ferretus *cons. 64. num. 3. & cons. 243. num. 3.* Puteus *decis. 519. num. 3. lib. 2.* & dec. *31. num. 3. lib. 3.* Caputaquensis *decis. 15. n. 6. par. 2.* Mohedanus *decis. 2. num. 2. de praebend.* Caesar de Grassis *decis. prima, num. 23. de confessis.* Vnde clausulae accessoriae regulantur secundum principalem dispositionem, cui adiiciuntur. Glossa *in l. Si patronum verbo, Fabiana in fine, ff. si quid in fraud. patroni*, Gabriel *de clausulis conclus. 10.* Puteus *decis. prima, n. 2. lib. 1.* Martha *de clausulis 4. par. claus. 21. n. 1. & claus. 32. n. 1.* Rota *5. par. recentior. tom. 1. dec. 23. n. 3.* vbi *n. 16.* optime habet *ex l. Si quis ita, ff. de testament. tut.* quod verba sunt restringenda ad rem super qua exprimuntur.

Quia tamen pars aduersa magni ponderis 98 credit esse illud *ad habere, tenere, &c.* quia videtur esse quasi clausula ad *hauendum*, quae etiam multum valere creditur, Iudices sapientissimi animaduertant praeter dicta num 93. primo, iuxta aliquos eam solum de stylo Notariorum, non à partibus appositam censeri, prout ex Decio, & Rimino iun. aliqui hauriunt Admisso tamen cum pluribus aliis, contrario, nihil prorsus fauere intentioni aduersariorum, colligitur non solum, quia ea etiam posita erat in Appannagio, & tamen de ipsa nihil curatur, quia est veluti accessoria. Sed etiam, quia huiusmodi clausula est aequiuoca, & intelligenda secundum subiectam materiam: Signorol. *consil. 10. num. 3.* Alexand. *cons. 1:0. n. 5* Crauetta *cons. 20. num. 15.* Crescentius *de . 6. num. 10. & seq. de testament.* Rota *decis. 703. num 2. par. prima in nouis.* Et fuit dictum in causa Romana retractus 24. Ianuarij 1584. coram Blanchetto, Martha *de clausulis, prima par. claus. 5. .2*: Et ita intelligi debet secundum quod iura disponunt in illa materia Bart. *cons. 71. num. 6. lib. 1.* Tuschus *pract. conclus. tom. 1. littera C. conclus. 297. num. 19.* Vnde eius natura est non ampliare, nec alterare principalem dispositionem. Ioseph Sesse Aragon. *dec. 24. n. 4.* Rota *dec. 183. n. 8.* apud Farinac. *in prima collect. nouissim.* vt apud Barbosam *de clausul. claus quinta*, num 30. Vbi quod restringitur ad ea, quae sunt solita contineri in contractu, cui apponitur; & secundum naturam ipsius. Rota coram Seraphino *decis. 794. num. 8.* & secundum illam limitatur. Marchesanus *de commissionibus part. prima pag. 978. numero 5. in vlt. impress.* Barbosa *supra*.

In specie etiam, & magis in particulari 99 ad intentum, haec clausula apposita in feudalibus, prout contingit in praesenti, quod solum intelligatur secundum naturam contractus; & cum per eam datur facultas alienandi, similiter debeat intelligi secundum naturam contractus, recte habet Marta *supra par. secunda, clausula secunda, num. secundo.* Et melius Baldus *cons. 475. col. prima vers. Non obstat, vol. quinto*, dicens. hanc clausulam debere intelligi saluis pactis, & natura contractus. Omnino ergo inaniter afferuntur dicta illa verba, *ad hauere, tenere, &c.* vt credatur per illa donatos fuisse Pricipi redditus illos Neapolitanos alio modo quàm sub onere, & vinculo reuersionis ad Domanium, seu Authorem Appannagij. Etenim sunt mere confirmatoria Appannagij Principi constituti, & ita nihil plus continere debent, quam ipsum Appannagium cum omnibus qualitatibus ipsius, *l. Caius, ff. de manumiss.* Bartolus *in l. Si mihi, & Titio, n. 7.* & Ibi Iason, & Alciatus.

Vnum duntaxat refugium parti aduersae su- 100 peresse videtur, non tam à Iure, quàm, vt ita dicam, ab homine desumptum; eo quod illustris quidam Notarius, & Secretarius Serenissimi Philiberti fidem authenticam fuisse dicatur Officialibus Neapolitanis, quod in praefato Instrumento Appannagij nullum adsit vinculum, hoc est onus restituendi, respectu horum redditum Neapolitanorum his verbis: *Dichiaro, e faccio fede, come in detto Instrumento di Cessione di ducati quarantanoue mila ottocento sessanta sei, e due terzi, nè cosa che repugni in tutto,*

nè in parte à detta Cessione , la quale è stata fatta libera , e senza eccettione alcuna à fauore , e beneficio di detto Serenissimo Prencipe Emmanuele
101 *Filiberto , &c.* Veruntamen plura sunt , quæ fundamentum hoc partis aduersę infirmum esse confirmant. Et vt omittam , quæ de imperitia Notariorum scribunt Neuizanus *consil.* 28.*num. vndecimo , & duodecimo ,* & Cagnolus *in l. Si librarius , num. secundo , ff. de regul. Iur.* & quod, vt dicebat Baldus *in l. Iam hoc iure , ff. de vulg.* nempe, non intelligere quid dicant , vt cantores qui rationem sui cantus ignorant ; & quod vt Farinacius probat ex Baldo, Iasone , & aliis *quæst.*156. *n.* 84. Notariorum imperitia mundum destruit, & sæpe ponit conscientias bonorum virorum in magno discrimine. His , inquam , omissis propter huius valde illustris Notarij & tanti Principis Secretarij magnam authoritatem , cui similia rectè applicari non possunt. Nihilominus (ad intentum) Notarium non posse declarare suum Instrumentum adhuc dubium, dixit Bartolus *in l. Imperator, ff. de te-*
102 *stat.homin.* Sed concedendo posse ; quid inde ? Hic sumus in claris non in dubiis, aut obscutis , cum ex ipsa lectura Instrumenti Appannagij constet , non semel aut bis, sed sæpius, illud constitutum esse sub onere reuersionis. Declaratio igitur contraria Notarij superflua est,& nihil officit. Notarij enim munus merum quoddam ministerium est consistens solum in confectione Instrumenti,& in illo, & per illud ipsi fides adhibenda plusquam aliis priuatis (quod solum probant ea, quæ pars aduersa inutiler pro se adducit.) Cœterum extra Instrumentum , aut contra Instrumentum post illud confectum, cum iam functus sit munere suo , solum credi ei potest , veluti vni de plebe , aut priuatæ personæ: aut solum quoad minima aliqua , scilicet verbi obscuri significationem, caracteris interpretationem, rogitum, vel similia, non quoad sensum, mentem, intentionem, aut intelligentiam Instrumentorum. Quis hoc dicat ? Alias, si fides publica ipsi adhibenda esset ad ipsum potius recurrere oporteret in dubiis omnibus, & litibus donationum , testamentorum, contractuum,& similium, quàm ad Theologos, Iurisperitos , Doctores , &c. quod ipsa praxis totius Orbis clamat esse absurdum. Imo veluti ad Iudicem , quod etiam theorica communis abhorret. Hinc Sacra Rota Romana concludit, quod Notarius testari non potest de actu præterito, prout habet Rota in *secunda par. diuersor. dec.*285.ex Ægidio, Aymone, & Felino; & in alia coram Merlino, quæ est 137 appellata Valentina *Canonicatus num.* 3. quod circa attestationem de præterito non creditur Notario: quod probat ex multis DD. & aliis Rotæ decisionibus. Vnde Franciscus Ferentillus in Annot. ad Burattum decis. 688. num. 16. ait: *Fides Notarij attestantis de actu de præterito non probat.* Nihil ergo facit attestatio Notarij à parte contraria proposita.

103 Sed larga manu ipsi concedatur potuisse de præfati Instrumenti intelligentia aliquid attestari , & ipsi Testanti fidem aliquam adhiberi , eaque adhibeatur. Certè nihil est in eius attestatione, quod parti nostræ præiudicium af-
104 ferat. Solum enim ait non esse *in dicto Instrumento aliquod vinculum, quod repugnet Cessioni , quæ in illo continetur dictorum redditum Neapolitanorum* , quod est verissimum : loquendo videlicet de vinculo aliquo extrinseco, extraneo, accidentali,& superaddito naturæ Appannagij: quod constituebatur in illo Instrumento, quale esset v.g. si Pater illud constituens adiecisset, quod de illis receptis aliquam rationem ipsi reddere teneretur, aut aliquid huiusmodi præter naturam Appānagij: non verò loquendo de vinculo intrinseco , connaturali & conformi legibus ipsius, quale est illud de reuersione , iuxta dicta in præcedentibus, vbi id ostensum. Quo 105
etiam sensu intelligitur , quod illa cessio facta fuerit *libera , & sine exceptione aliqua* , intellige, de exceptione aliqua extrinseca , extranea , & accidentali, non de interna, intrinseca , est oratio , sententiam illam prolatam à D. Castillo sustineri non posse , vtpote inualidam propter nullitates non solum elogij prætensi Serenissimi Principis Philiberti; sed & rei in ipso dispositæ. Quod etiam ad maiorem abundantiam in sequentibus magis elucidabitur.

DVBIVM IV.

Circa prætensionem Serenissimi Ducis Mutinæ.

MAgnum sanè Iuris pondus pro parte Serenissimi Ducis Mutinensis stare videtur, 106
eo quod Princeps Philibertus in suo illo qualicunque elogio scribi fecerit illa, quæ in *Operis argumento* in principio tetuli , videlicet: *Nombro por mi heredera vniuersal de todos los bienes muebles, raices, y rentas , que en qualquier manera quedan , y me pertenezcan , à la Señora Infanta Doña Isabel Princessa de Modena mi hermana, paraque lo goze por todos los dias de su vida, como hazienda suya , y como tal pueda disponer della, como meior fuere Su Alteza seruida.* Cum enim dispositio illa generalis sit , vt patet ex verbis illis *De todos los bienes*, latine, de omnibus bonis, generaliter est intelligenda per Crauettam *cons.* 103. *num.* 5. *&* 6. *& cons.* 176. *num.* 4 *&* 5. Tiraquellum *in l. Si vnquam, C. de reuoc. donat. in præf. num.*119. Roman. *consil.* 379. *in princip.* Et cum Serenissimus Mutinensis Dux nunc superstes, hæres legitimus sit præfatæ Serenissimæ Elisabethæ suæ parentis , nullum superesse dubium videtur quin ad ipsum pleno iure hæreditas hæc perueniat.

Veruntamen , quia non solum ex dictis, sed 107
ex dicendis etiam oppositum euinci videtur ; idcirco ea præponenda , quæ talem dispositionem omnino euacuare possunt. Quo non solum meæ intentioni , quæ est pro veritate , & conscientia loqui, sed etiam eiusdem Serenissimi Ducis conscientiæ satisfactum erit: nec ingratum, vt iure credi potest ; de Principe, probitate, & integritate prædito , ac inter Europæos Dynastas sanguinis claritudine famosissimo.

Et quidem , præter dicta in superioribus 108
Dubio primo de inualiditate dictæ schedulæ *testamentariæ* appellatæ ex parte ipsius , *& Dub.* 3. ex defectu potestatis , tum ex parte personæ disponentis, tum ex parte rei per ipsum dispositæ ; vlterius huic generali bonorum dispositioni

tioni regula alia generalis opponitur, ſcilicet quod omnis diſpoſitio quantumuis generalis, vel vniuerſalis, nunquam comprehendit illud, de quo diſponens non poſſet in ſpecie diſponere. Ancharanus *conſil.* 155. *num.* 10. quem refert Cardinalis Tuſchus *practic. concluſ. tom.* 2. *littera D, concluſ.* 490. *num.* 16. Sicut enim pro comperto eſt, quod diſponere de re ſua quilibet poteſt, *l. Dudum, C. de contrahend. emption. l. In mandata, C. mand.* Ancharanus *ſupra, num.* 7. Multo magis in vltima voluntate, in qua poteſt Teſtator legem quam velit imponere rebus ſuis. Alexander *conſil.* 12. *lib.* 5. Barboſa *axiom.* 73. *num.* 1. ſic è contra, apud omnes pro comperto eſt, quod in generali, aut vniuerſali bonorum diſpoſitione non includuntur ea, quæ *iuris noſtri non ſunt.* Si igitur redditus illi, ſeu prouentus Neapolitani (ad quos ſolummodo mea dirigitur intentio) non erant quoad facultatem diſponendi de illis, ſub iure Sereniſſimi Principis Philiberti, provt oſtenſum manet ex dictis dubio tertio num. 85. vtique recte elicitur inualide de ipſis diſpoſuiſſe, & inualidum eſſe quoad illos redditus hanc Sereniſſimæ Sororis in hæredem inſtitutionem. Accedit, & generalis alia regula, nempe, quod diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari, *l. Cum præter,* §. *Dulciſſimis, ff. de legat.* 2. *l. Si certa re, C. de tranſact.* Gironda *priuilegiis, num.* 277. Oſaſchus *Pedemontan. deciſ.* 98. *n.* 10. Surdus *conſ.* 389. *num.* 9. Eſſe autem particulariſſimam rationem in prouentibus illis Neapolitanis; omnia ferme, quæ dubio tertio dicta ſunt ſatis explanant. Inſuper, & alia, quod omnis diſpoſitio, quæ latiſſime interpretari ſoleat, quatenus alterum lædit, reſtringi debet, & ſtricte interpretari, *cap. ſuper eo offic. delegat.* vbi Abbas, & alij, Decius *conſil.* 443. *num* 6. Caſſadorus *deciſ.* 3. *de priuileg. num.* 3. Gonzalez *ſuper Regul.* 8. *Cancellariæ,* §. 6. *proœm. n.* 9. Reſtringatur ergo hæc Principis diſpoſitio, ne lædat ius ſui Patris, aut Coronæ, ad quam deuolui debebant redditus illi, de quibus agitur.

109 Conſequenter etiam, nec ipſum Sereniſſimum Philibertum de his prouentibus aliquid in generali illa hæredis inſtitutione diſponere voluiſſe palam demonſtrari poteſt. Tum quia talis præſumitur voluntas Teſtatoris qualis de iure eſſe debet. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *tit.* 6. *num.* 5. De iure autem non potuiſſe eſſe de illis, oſtenſum iam eſt. Tum quia ratione Appannagij Patris Ducis Sabaudiæ fiduciarius erat, per Terram Rubeam *Tractat. contra Rebell. art.* 1. *concluſ.* 22. Choppinum *de Doman. Franc. lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 18. fidelitatis ergo vinculo conſtrictus non niſi grauiſſime peccando illud diſtrahere poterat. Quod cõmiſiſſe piiſſimum principem nunquam credam. Tum ratione pacti, quod in Inſtrumento Appannagij interuenit illis verbis: *Promettono quelle attendere, & oſſeruare, e non contrauenire in modo alcuno, &c.* quæ etiam in ratificatione firmantur. Pacta enim inuiolabiliter obſeruari debent, *l. prima,* §. *Si conueniat, ff. Depoſiti, l.* 1 *ff. de pact. l. Iuriſgentium,* §. *Prætor ait, ff. eodem titulo, ff. de regulis Iuris, cap.* 1. *eodem.* Menoch. *conſ.* 1. *num.* 226. *cum ſequentib.* Imò etiam æquitati nil magis conuenit quam pacta ſeruare, *l. prima, ff. de ædil. edict. l. prima, ff. de conſtitut. pecun.* Surdus *conſilio* 183. *numero vndecimo.* Et rumpere pacta graue eſt apud Deum, nedum apud homines, *l. prima, ff. de pactis.* Tum quoque, quia per pactum, & contractum celebratum cum Principe ſupremo, ſcilicet. Sereniſſimo Duce Sabaudiæ, iura ſupremi Principis in ſuo ſtatu habente, (Oddo *de fideicommiſſ. quæſt. ſecunda, articulo quarto, num.* 56. & *quæſt.* 3 *num.* 86) Tum maximè ratione Religionis Iuramenti in ipſo Appannagio, & ratificatione ipſius contenti: *Toccato il petto, à modo de' Caualieri.* Quod tanti ponderis eſt, vt aures abhorreat dicere: pium, & religioſum Principem contra ipſum agere voluiſſe: maxime morti proximum; quia talis ſemper præſumitur memor ſalutis æternæ, provt pars aduerſa etiam admittit ex Ruino *conſil.* 78. *num.* 12. *lib.* 3. Rinaldo *conſil.* 58. *num.* 31. & aliis.

Maxime non potuiſſe, nec voluiſſe Principem Philibertum in diſpoſitione illa hæredis ſuorum bonorũ comprehendere dictos prouentus Neapolitanos potentiſſima coniectura deducitur ex ipſa ſcriptura, quæ titulo Teſtamenti à Legatariis canonizatur. Cum enim in ipſa Princeps aliqua legaſſet famulis, familiaribus Aulæ ſuæ, necnon aliis dignioribus, animaduertens ſe ex pacto conuento in Appannagio, ac ratificatione ipſius non potuiſſe id facere de præfatis redditibus, ſic legitur: *Item, de mas delo ſuſo dicho, por el amor, y obligaciones tan antiguas, que tengo a mis criados, y en eſpecial al hauerſeme pueſto los mas dellos por mano del Rey mi Señor, y por la calidad de ſus perſonas, y las delos continuos, leales, y agradables ſeruicios, que me han hecho; ſiguiendome tantos años por mar, y tierra, en paz, y en todas ocaſiones, quiero, que ſeles paguen a cadavno dellos, por todos los dias de ſu vida, los gaxes, que hoy tienen eſcritos en los libros de mi Caſa, conuiene à ſaber alas perſonas, alas quales les eſtan hechos buenos, y actualmente me ſiruen, como conſtarà por relacion firmada de D. Franciſco Manuel mi Mayordomo, paraque los hayan, y tengan mientres huuieren, y los cobren delos quarenta mil ducados moneda de Caſtilla, que tengo conſiñados por Su Mageſtad en el Reyno de Napoles, que procedieron de la dote dela Sereniſſima Señora Infanta de Caſtilla Doña Catalina de Auſtria defuncta mi Señora, y Madre, y juſtamente me pertenezen por donacion del Duque mi Señor, y Padre, y renonciacion delos Sereniſſimos mis hermanos, y hermanas: y ſuplico à Sus Altezas tengan por bien eſta mi diſpoſicion en eſta parte; pues por allarme con tantas obligaciones como ſon notorias, y no tener con que poder acudir à ellas de otra parte, me hà ſido forzoſo cumplirlas, y ſeñalarlas en eſta renta.* In quibus attente perlectis id animaduertendum, quod cum in hac occaſione de præfatis Neapolitanis prouentibus mentionem faceret, & ſibi conſcius, vt dixi, eſſet, quod de illis diſponere non valeret, prohibitione nimirum, natura Appannagij, pacto, & iuramento reuerſionis obſiſtentibus, ſupplicat enixe Sereniſſimos Ducem Patrem, Fratres, & Sorores, vt illam ſuam diſpoſitionem benigne conualidare dignentur. Non enim poſtularet id, quod ei alias permiſſum, & licitum erat. Vnde Rota *deciſ.* 317. *num.* 1. *par.* 6. *rec.* de quodam qui poſtulauerat à Principe id, quod facere poterat, inquit: *Fruſtra petitur à Principe quod de iure competit, l. prima, C. de Theſ. lib.* 10. Ruinus *conſ.* 136. *n.* 5. *vol.* 2. Surdus *conſ.* 215. *num.* 15.

Ne

Margin numbers: 110 (beside "Maxime non potuiſſe"), 111 (beside "tis redditibus, ſic legitur").

Ne igitur dicatur clausulam istam superfluam, & inutilem esse, quod Rota *quinta par. recentior. tom. 1. decis. 23. num. 3.* ex Menochio *de praesumption. lib. 3. praesumpt.* 115 *à num.* 63. non admittit, aut verba aliqua esse in illa, quae nihil operentur, quod etiam iura detestantur. *l. tertia in principio, ff. de Iureiuran. l. Si quando* 109. *de leg. prim. l. fin. ff. ne quid in loco publ.* & aliis Iuribus, & Doctoribus vulgate, coguntur aduersarij dicere ideo Principem hanc veniam disponendi de illis redditibus à Duce, & Principibus postulasse, quia sine ipsorum placito id facere non poterat.

112 Nec dicant, cœremoniae, vrbanitatis, non autem necessitatis, ea verba esse. Quia in rebus tanti momenti, & interesse, non solent, nec debent Principes verbis Vrbanitatis, aut caeremoniae vti, maxime in testamentis condendis, in quibus quodcunque verbum, etiam minimum, & minima syllaba, debet aliquid operari. Romanus *cons.* 180. *num.* 5. Castrensis *cons.* 222. *num.* 19. sicut in aliis dispositionibus, etiam minorem solemnitatem ad sui valorem postulantibus id exigitur. Provt ex Rolando à Valle, Crauetto, Tuscho, & aliis, confirmat Barbosa *dicto axiom* 222. *num.* 10.

113 Praesumptionem quoque praedictam auget, quod cum ipse Princeps aliquibus suis familiaribus quantitatem aliquam pecuniae ex praedictis redditibus, ipsorum vita durante, in praefata testamentaria schedula legasse dicatur, declarasse nihilominus in ipsa dicitur, quod post ipsorum mortem, illae pecuniarum portiones recaderent ad suam haereditatem, & vniri debere cum illa. In quo praeter alia, quae nonnulli nostrae partis fautores expendunt, expendam & ego scrupulum, seu remorsum conscientiae habuisse virum timoratum, quod contra legem Appannagij, pacta, & iuramentum ageret, disponendo de illis redditibus; & ita non solum ad id faciendum veniam postulasse, ab iis, ad quos spectare poterant, vt dictum est, sed etiam, ad maiorem cautelam, hoc facto expressisse, illos esse de proprietate Coronae, vnde exiuerant.

114 Ex dictis porrò, vt ad intentum thema reuertar, clare videtur deduci, in dispositione illa haeredis facta à Principe in personam suae Serenissimae sororis Elisabethae, nullo pacto comprehendere voluisse (sicut nec potuisse) redditus illos, seu prouentus Neapolitanos. Non solum ex vulgato illo: *Si voluisset dixisset*, quod maxime procedit, quando agitur de rebus speciali nota dignis, quae nisi specialiter notentur neglectae censentur. *l. Item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniur. cap. Quamuis de praebend. in 6.* & aliis vulgatis iuribus, & Doctoribus. Vt propterea dicatur. *non expressa non nocent, ex l. Nonnunquam, ff. de condit. l. expressa* 155. *ff. de regulis iuris*; sed maxime eo, quod, cum de dispositione rerum multo minoris momenti, quales erant largitiones illae pecuniarium, vel salariorum, in gratiam suorum familiarium factae, & per quam parum, aut nihil praeiudicij Coronae Sabaudiae inferebatur, quasi scrupulis agitatus, quod id facere non posset, implorauerit consensum, & beneplacitum totius suae Serenissimae Domus, Patris scilicet, Fratrum, & Sororum, ad id faciendum; & ea esse bona suae legitimae, vt postea dicetur (etsi non recte) asseruerit; & cum declaratione, quod talia bona recadere deberent post mortem Legatariorum ad suam haereditatem, & cum illa vniri, vt dictum manet: nihilominus in Institutione vniuersali haeredis suorum bonorum, tam mobilium, quam immobilium, in quorum distractione magnum praeiudicium Coronae versabatur, & propter cuius emolumentum prohibitio erat de ipsis non distrahendis, iuxta *l. Filius familias, § Diui, ff. de legat. primo*, non vsus fuerit dictis cautelis, aut cautionibus: certe ni fallor, prudentissime iudicari debet, sub tali generali dispositione non fuisse comprehensos dictos illos Neapolitanos prouentus, siquidem vnico verbo id posset facere, & quod facile fieri potest, si non fiat scienter, & cum mysterio omissum credi debet, provt pars aduersa ex Anania. Hondedeo, & aliis, etsi ad aliud intentum, discurrit: aut si comprehensi erant valde diminute processerit non ea nominatim, & expresse referendo: quam diminutionem admittendam non esse eadem pars aduersa ad suum intentum fatetur ex aliquibus Doctoribus.

At opponitur, quod ipse Princeps post verba illa relata in quibus, Patris, Fratrum, 115
& Sororum, consensum expetiuit pro distributione partis illorum prouentuum in suos familiares, de eorum redditum assignatione inquit, esse sibi factam: *por la Legitima que me tocò de la Señora Infanta mi Señora, y Madre, como por la Cession, y Donacion de Su Alteza*; scilicet Ducis Patris. Ex quo inferre quidam volunt de illis potuisse disponere, ac disposuisse, etiam in haeredis institutione. Sed haec nihil prorsus prudentissimorum mentem Iudicum mouere poterunt; nedum propter dicta toto *Dubio primo, & secundo* de informitate, insolemnitate, & inualiditate dictae schedulae, *per abusum* testamentum vocatae, & quia esto quod valida esset, clausulam nihilominus istam supposititiam esse, & callide intrusam, aliqui dicunt, falsitatemque in legatarios refundunt (de quibus quia criminalia sunt, mihi iudicare non incumbit) sed etiam, quia tales redditus non fuisse pro legitima Principi Philiberto donatos ex multis palam deducitur. Primò, sanè ex adductis *dub.* 3. *num.* 73. quod videlicet ipsa primaeua institutio, seu origo Appannagij in Galliis, vnde ad Sabaudiam, aliasque Nationes, deriuatum videtur, est, quod illud non pro legitima, sed potius veluti in odium legitimae filiis natu minoribus assignetur. Cum autem ad rei originem attendendum sit; quia ab ipsa reliqua vim capiunt. *l. Quidquid in princip. ff. de noxal.* 116
Mandosius *in regul.* 27. *quaest.* 20. *num.* 4. *& reg.* 30. *quaest.* 2. *num.* 2. & Gonzalez *in regul.* 8. *Cancell. glos.* 31. *n.* 46. recte infertur non nisi incongrue Appannagium dici esse pro legitima. Ad haec secundo, quia haec est natura Appannagij, vt eodem *dub.* 3. *num.* 71. ostensum manet: rei autem naturam praecipue perspiciendam, quidquid sit de ipsius nominatione, *argument. l. Si vno, ff. Locati, cap. Ea quae de Simon.* Abbas *cons.* 47. *num.* 2. Felinus *cap. In nostra, num.* 9. *de rescript.* & fuit dictum à Rota in decis. Vlisbonens. & Hispalens. apud Gonzalez *supra gloss.* 5. *num.* 18. Item tertio, quia in Instrumento concessionis huius Appannagij, & aliis eiusdem Serenissimi Philiberti, & Fratrum, ac Sororum, quibus ratificatur, & approbatur, etsi

variis nominibus appelletur, scilicet bonorum, emolumentorum, iurium, &c. nunquam appellatur Legitima. Quorsum ergo tali nomine appellandum? Præsertim quartò, quia in ipsomet Instrumento Princeps ipse per suum Pro-
117 curatorem: *Si rende, e confessa essere, e douere essere tacito, e contento di quanto potesse pretendere per qualsiuoglia causa pensata, ò impensata, etiandio di Legitima, ò supplemento di essa respettiuamente.* Quibus verbis satis superque declarat concessa illi in Appannagium, nullatenus pro Legitima æstimari debere. Accedit quinto, vt etiam insinuatum est in præcedentibus, quod si prouisio, quam faciunt Reges, & Principes magni pro suis liberis natu minoribus congrue sustentandis esset per modum Legitimæ, cum Legitima sit perpetua, & transeat separata, diuisa à dominio, seu domanio, ad omnes successores, siue masculos, siue fœminas; vtique actum esset de Regnis, Principatibus Ducatibus, & Dominiis; siquidem omnia iam essent exhausta, disiuncta, & diuisa, ac dismembrata in fratres, filios, nepotes, sorores, filias, &c. Cum tamen certum sit ex opposito diuitiis Regna conseruari. Molina *de primogenit. lib. 1. cap. 11. num. 4.* Mantica *de coniectur. vlt. volunt. lib. 7. tit. 1. n. 45.* & constans omnium sententia. Hinc præter Authores relatos sup. *num 71. & 73.* ex Theologis etiam Layman. *lib. 3. sect. 5. Tract. 5. cap. 5. num.* 10. inquit, quod Legitima portio non sit debita *in Regnis, Ducatibus, & Comitibus Magnatum.* Imo oppositum omnino singulare, & contra communem DD. merito censeri debet.

Pro maiori etiam firmitate eorum, quæ dicta sunt, vlterius addendum, quod etsi omnino liberaliter concederetur, præfatos Neapolitanos prouentus concessos fuisse à Duce Patre Principi filio pro Legitima; esto sine causa grauari non possent, *l. Quoniam, C. de inofficios. testament.* bene tamen ex causa, & onere ipsi Donatario proficuo, quale est de non alienandis. Sic enim ex Merlino *de legit. lib. 3. tit. 2. quæst. 7.* &
118 aliis Iuribus, ac Doctoribus, bene firmant aliqui nostræ causæ Patroni. Maxime quia Princeps descendentes non habuit, quo casu sicut Legitimæ renunciare potuit, teste Laymano *supra* ex Claro *quæst. 43. num. 3.* Antonio Gomez *tom. 1. resolut. cap. 11. n. 31.* & Couaruu. *cap. Reinaldus, §. 2. num. 2.* sic & multo magis grauamini, seu oneri reuersionis, &c.

119 Maneat igitur ex deductis, quod huius dubij thema fuit, prætensionem Serenissimi Ducis Mutinæ ad hæreditatem Serenissimi Philiberti, non solum incertam esse, sed etiam labili fulcro nixam, donec ipse Serenissimus maiora deducat sui Iuris fundamenta.

120 Pro quo ipsi Serenissimo Mutinensi præmeditandum, quod cum hæreditas dictorum prouentuum solum illi cõtingere possit ratione suæ Serenissimæ parentis è viuis translatæ, Appannagium autem sit feudum, vel ad modum feudi, institutum, prout ea quæ supra *dub. 3. n. 74.* dixi, sufficienter ostendunt; cum fœminæ à feudi successione ex ipsius natura arceantur, *cap. 1. §. Et quia vidimus*, & ibi Doctores, *de his qui feudare poss. & cap. primo, §. Filia vero de success. feudi cum simil.* etiam ex consuetudine in Sabaudiæ Ducatu sæpe in iudicio contradictorio, vt historiæ narrant, obseruata, videtur repellenda ipsa Serenissima Mater, & per consequens ipse Serenissimus Filius. Deinde, quod cum in Appannagij huius successione ordo primogenituræ attendatur, prout manifeste conspicitur ex illis verbis ipsius: *Dona al Sereniss. Principe Filiberto, &c. per se, suoi heredi, e successori maschi in infinito, seruato l'ordine successiuo di Primogenitura, e non altrimente, &c.* Et primogenitura fœminis non competat, sed masculis, habebit contra se Dux Serenissimus colluuiem Iuristarum, qui ex hoc capite negent ad ipsum peruenire potuisse ius dictorum prouentuum. Præterea tertio, conuenit ipsi Serenissimo ostendere eius Genitricem, & specifice inter viuos, aut vero per vltimam voluntatem disposuisse de prædictis prouentibus, prout ex Menoch. Fusario, & Cyriaco illi opponunt aliqui docti Defẽsores huius partis; alioquin, ius quod prætendit habere, valde fluctuabit. Præsertim quarto, quia sententia pro Legatariis in possessionem præfatorum redditūum immittendis à S. Consilio Neapolitano prolata in vim cuius ipse Serenissimus possessionem nactus est, subdola, obreptitia, perlusoria, & collusorie obtenta à nonnullis in Iure peritissimis appellatur: de quo iudicium non fero, quia Acta non vidi. Id tamen præmoneo, quod si sententia illa perlusoria, seu collusoria, fuit, nullum omnino tertio interesse habenti præiudicium afferre potest, vt communis DD. consensus admittit *ad l. Si seruus plurium 50. §. 1. ibi: vel collusoriè, ff. de legat. primo,* & obseruat Sacra Rota coram Seraphino *decis.* 1200. *num.* 4. Et est omnino ipso iure nulla, *dicta l. Si seruus plurium, l. 17. ff. de inofficios. testament.* Rota coram eodem Seraphino *decis. 763. n. 9.* Ac proinde non solum non transit in rem iudicatam, prout ex eisdem iuribus habetur, & ex pluribus Doctoribus cumulat Barbosa *in axiom. iur. axiom. 200. num. 6.* Ac perinde *non faciet ex albo nigrum, nec ex nigro album.* Castrens. *consil. 6. circa finem.* Romanus *cons.* 504. Tuschus *concl. 267. num. 54. & 55.* Sed nec meretur sententiæ nomen, *l. vltima, C. de sentent. ex breuicul. recit. Clem. Pastoralis, §. Vt igitur de re iud.* Et qui perlusoria sententia nactus est possessionem nunquam præscribit, veluti malæ fidei possessor, ad textum expressum, *l. Qui fundum, §. Procurato*; & ibi Bartolus, & DD. communiter. Et, si in iudicio rei vendicationis de proprietate sit victus tenetur ad fructuum restitutionem, *l. tertia, C. de condic. ex lege cum concord.*

Absit ergo ab Optimo Principe, quod huiusmodi collusionem in hac sententia à suis Ministris fieri permiserit. Cum enim collusio sit quædam inter actorem, & reum latens, & fraudulenta conuentio, Glossa *in capit. Audiuimus de collusion. deteg.* Menochius *cons. 175. n.* 17. Barbosa *in collect. DD. ad d. cap. Audiuimus, num.* 4. iter crimina, & delicta connumeratur. Menochius *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 26. num.* 1. Barbosa *sup. num.* 2. Nec debet manere impunita. *cap. Si quem pœnituerit, secunda q. 3.* Glossa *in dicto cap. Audiuimus, verb. Collusione.* Et licet sit difficilis probationis, Mascardus *de probat. concl. 322. num.* 1. Anna *cons.* 104. *lib. 2. num.* 99. & aliis; nihilominus ex coniecturis probatur, *l. Qui autem §. Non simpliciter, ff. Si quis omiss. caus. test.* Mascardus *supra,* Viuius *decisio.* 121

cisio. 296. post alios : adeo vt vnica suspicio sufficiat ad eam probandam.secundum Crauettam *cons.* 997. *num.* 17. Et saltem ex multis capitibus conijci potest, de quibus Menochius *de præs. præs.* 26. Antonius Monachus *decis.* 17. *à num.* 11. Mascardus *dicta conclus.* 322. Barbosa *supra à num.* 4. & Rota *decis.* 763. coram Seraphino, vbi ad alias coram Corta, & Aldobrandino se refert. Longissimè ergo à tanti Principis probitate abesse debet.

DVBIVM V.

De Iure Serenissimi Principis Mauritij.

QVod Diu. Augustinus contra Faustum *cap.* 32. dixit, videlicet; *Authoritas belli est penes Principem, ministerium exequendi est penes Milites*, huic proposito, in quo agitur de iudiciali bello inter partes applicari potest. Etenim *authoritas belli*, id est *litis*, ad Principes istos interesse habentes in hac causa spectare debebat, *exequutio* verò, seu *ministerium exequendi* pertinuit ad ipsorum *Milites*, videlicet Ministros, vel Procuratores. Qui forsan in causa
122 fuerunt; vt, Serenissimus Princeps Mauritius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ quondam Eminentissimus Cardinalis; prudentia, probitate, & aliis animi dotibus præclarus, audita germani fratris Principis Philiberti morte, & actis inter Serenissimum Ducem Mutinæ, & Legatarios collusorie, vt dicitur (de quo non iudicio) expletis, in iudicio comparuit, audiri postulans, quod ad ipsum Principis intestati portio de Neapolitanis redditibus spectare contenderet, vt hæredi videlicet Infantis Serenissimæ Catharinæ eius parentis, cuius erant. Dixi porrò eiusdem Serenissimi Mauritij Ministros in causa forsan fuisse, quod ipse in iudicio compareret, præfatorum redditumm partem sibi debitam contendens : quia cum nullo iure suffultus id fecerit, nec vlla ipsi actio ad illos competeret, potius Ministrorum inaduertentiæ quàm Principis prudentissimi solicitudini id tribuendum.

123 Nullum autem ius, nullumque actionis fundamentum ipsi Serenissimo competere potuisse clarè deducitur. Primo ex eo, quod ipse Patri renunciauerat partem, seu portionem, quæ ex illis redditibus ipsi conuenire poterat, provt ex dictis in præcedentibus, & ex Instrumentis, & documentis in actis apparet. Renunciatio enim est, quædam donatio, vt latissime Tiraquellus in *l. Si vnquam, in verbo Donatione, quæst.* 8. *C. de reuoc. donat.* Mascardus *de probationibus, volum.* 3. *concl.* 1263. *num.* 1. Vnde quando est de rebus Allodialibus, id est, quæ pertinent ad plenum, & directum dominium alicuius (Paulus *consil.* 161. *in princip.*) omnino valet? quia quilibet potest donare rem allodialem, provt *ex l. Si rem aliquam* notant Bartolus, & Doctores alij. Imo renuncians, ad effectum repetendi rem cui renunciauit, habetur pro mortuo. Rota *decis.* 28. *de proc. in nou.* Gonzalez *super reg.* 8. *Cancellariæ*, §. 5. *proœm. num.* 24. ex aliis: adeo vt Papa Papatui renuncians, etiam pro mortuo habeatur, pariaque sint Papam obiisse, vel Papatui renunciasse, vt in specie probatur *in Clem. Ne Romani*, §. *Sanè*, iuncta gloss. *verbo Moriente, de elect.* Felinus *in cap. licet vndique* 3. *sub. num.* 2. *ad med. versic. & ex dicto*, Bartoli *de offic. delegat.* Gonzalez *supra num.* 27. Cum igitur Serenissimus Mauritius dictis prouentibus Neapolitanis nuncium misisset, ad illos repetendos veluti ciuiliter mortuus reputatur. Nec dici potest, quod renunciatio non comprehendit casum nimis insolitum. Siluanus *cons.* 60. *num.* 12. *& consil.* 61. *n.* 1. Ceuallos *comm. contra comm. quæst.* 57. *num.* 10. *& quæst.* 702. *n.* 1. *&* 2. Mantica *de tac. & ambig. conuent. lib.* 5. *tit.* 8. *n.* 3. *&* 8. Non enim est casus insolitus is, qui contingit in præsenti, vt scilicet Princeps Philibertus moreretur, aut sine filiis masculis decederet; ac proinde tales prouentus redirent ad fontem vnde exierant. Præsertim cum sub Religione Militari Sancti Ioannis Ierosolymitani viueret, quæ matrimonia prohibet inire.

Secundo, quia eo ipso, quod Princeps Mau- 124
ritius simul cum tribus Sororibus, & Infantibus, Margarita, Maria, & Catharina Instrum. stipulato 4. Ian. 1622. ampliss. clausulis approbauerit, confirmauerit, & pro rato habuerit Instrumentum Appannagij constituti Principi Philiberto à Serenissimo Duce communi patre, vt patet ex illis prægnantibus verbis : *Quali tutti informati della continenza del sudetto Instrumento di Cessione per la lettura di quella à piena intelligenza intesa, ogni vno di essi, per quanto gli spetta, & appartiene, hanno ratificato, accettato, approuato, & emologato, e per il presente publico Instrumento ratificano, accettano, approuano, & emelogano, e per quanto à ciascun di loro spetta, di nuouo cedono, donano, e rimettono per ragione propria, & in perpetuo al Serenissimo Principe Emmanuele Filiberto fratello.* Et inferius: *li sopramentionati annui scudi quarantanoue mila ottocento sessantasei, e due terzi, come sopra douuti, dell' entrate, e ragio della detta Doana delle pecore di Puglia nel Regno di Napoli, con tutte le ragioni, & attentioni, si, e come spettauano, & apparteneuano all' Altezza predetta comune Padre, & ad essa Serenissima Infanta di gloriosa memoria loro comune Madre; è ciò dal primo di Gennaro* 1620. *seruata la forma del predesignato Instrumento di Cessione, come in quello si contiene, e conforme all' ordine di Sua Alteza Serenissima.* Cum in appannagio ipsi Principi Philiberto de Patre illud constituente dicatur : *Hà donato, ceduto, e rimesso, e trasferito, e per virtù del presente publico Instrumento, dona, cede, rimette, e trasferisce per l'Appannagio predetto al Serenissimo Principe Emmanuele Filiberto.* Et infra : *Per esso Serenissimo Principe, suoi heredi, e successori maschi Primogeniti, in infinito, seruato l'ordine successiuo di Primogenitura, e non altrimente in feudo nobile, gentile, antico, auito, e paterno, e ligio.* Ac inferius: *Di più il reddito delli quarantanouemila ottocento sessentasei, e due terzi, ducati di Napoli delli prouenti delle doti della gloriosa memoria della Serenissima Infanta predetta, quali tutti redditi detta S. A. &c.* Recte sequitur ipsum etiam Serenissimum Mauritium cessisse, & donasse suo fratri Serenissimo Philiberto præfatos redditus, eodem pacto, & onere quo illi à Patre erant concessi, & donati, & iuxta naturam, modum, & qualitates talis donationis, & cessionis; in Appannagium videlicet, & cum onere reuersionis ad

ad Coronam, prout expresse in Appannagio legitur, dictum est *supra dub.* 3. & 4. & dicetur *in* 6. *sequenti*. Ex quo etiam liquidum est non
125 potuisse Serenissimum Mauritium ipsos, aut portionem aliquam ipsorum vllo pacto in iudicio repetere, Constans enim veritas est, quod contra factum proprium nullus venire potest, aut ipsum impugnare, *l. post mortem, ff. de adopt. l. & per fundum, ff. de seruit. rust. prad.* & pluribus aliis Iuribus, & DD. per Barbosam cumulatis *in Tract. de axiom. iur. axiom.* 93. *num.* 23. Et quia, vt habetur ex reg. iur. *in* 6. *num.* 21. & sumitur *ex l. Sicut, C. de action. & obligat.* Quod semel placuit amplius displicere non potest. Quod ampliant Maynus *in l. Nemo potest mutare, ff. hoc titulo*, Glossa *verbo Partibus ad fin. in Clem. sape de verb. signif.* Tuschus *pract. conclus. tom. 6. littera Q, conclus.* 48. Vnde etiam hauriunt DD. axioma illud *Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum.* Non ergo potuit Serenissimus Mauritius contra ea quæ sciens, & prudens fecerat aliquam actionem habere. Nec etiam videtur id debuisse facere, cum teste D. Bernardo epistola 139. perseuerentia sit *amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis.*

126 Quæ tamen sic solum dicta donec de maiori Iure eiusdem Principis Serenissimi notitia habeatur.

DVBIVM VI.

De iure Serenissimorum Ducum Sabaudiæ Caroli Patris, & Victoris filij.

127 VEl apices eorum, quæ in toto hoc Consulto referuntur, ostendunt plane ad Serenissimum Carolum Emanuelem Sabaudiæ Ducem, dum Serenissimus eius filius Philibertus vita functus est, adhuc viuentem, & post ipsius obitum ad Serenissimum Victorium Amedeum eius Primogenitum, & in toto Sabaudiensi Dominio successorem, prædictos Neapolitanæ Dohanæ prouentus omni iure spectasse. Cum enim de illis inualide disposuisse Principem Philiberto ostensum sit *dub.* 1. nec potuisse disponere, toto *dub.* 3. nec spectare ad Serenissimam Isabellam Mutinensem Ducissam, vt *dub.* 4. demonstratum, nec minus ad Serenissimum Mauritium, vt *dub. præcedenti* dictum; eademque ratio sit de Serenissimo Principe Thoma, aut Serenissimis Sororibus tunc temporis viuentibus; necesse omnino est dicere deuolutos esse ad Sabaudicam Coronam, vtpotè fontalem originem, vnde exierant, quemadmodum ostendi *num.* 79. & aliis; & ad illius Moderatores, quales fuerunt dum viuerent Serenissimus Carolus Emmanuel, & Serenissimus Victorius eius legitimus hæres.

128 Quamuis autem hæc dictis locis abunde satis comprobata maneant, hic tamen veluti in proprio loco vrgeri amplius debet clausula illa Appannagij constituti, videlicet *Ritornino alla Corona*, intellige, prout ibi dicitur, casu quo Princeps Philibertus moreretur sine filiis masculis, prout de facto contingit. Duo igitur perpendenda. Primum, illud *ritornino*, latine *reuertantur*; secundum illud *alla Corona*, latine *ad Coronam*.

Et ab hoc vltimo incipiendo, nullus, vel mediocriter cordatus erit, qui per *Coronam* hoc loco *Coronam Sabaudicam* intelligi refragetur. Quod enim quidam dixit intelligi personam ipsius Serenissimi Ducis Appannagium constituentis nulli arridebit, cum inuerisimile sit prudentem Patrem cogitasse post filium, & successores ipsius, quos in Appannagio vocabat ad fidei commissum, è vita decessurum, vt post Socinum iun. & Alciatum tradit Menoch. *consil.* 6. *num.* 6. & *consil.* 399. *num.* 13. Quare dubio procul *Coronæ* nomine non semel in Appannagio reperito, Appannagiator intellexit Duces, & Principes moderatores Sabaudici Domanij, seu dominij. *Corona* enim symbolum Regni est, vt apud omnes pro comperto; vnde *Corona* Papæ *Regnum mundi* appellatur, & illud Isai. 28. *Væ Coronæ superbiæ*, superbum Hebræorum Regnum denotat, vt Cornelius exponit: Hinc & illud Ouidij *lib.* 5. Fastorum. 129

Illa datos fasces commendat, eburque Curule,
Illa coronatis alta triumphat equis.

Recte ergo ex iis elici datur nomine *Coronæ* in præsenti, Moderatores, & Duces Sabaudiæ intelligi debere, ac perinde ad illos, quicunque ij pro tempore fuissent, reuersuros dictos Neapolitanos redditus.

Sed quid per illud *ritornino*, seu *reuertantur*? 130
Sane nisi in figmenta labi velimus, dicere oportet per illud denotari istos Neapolitanos prouentus redire debere vnde exierunt: & magis ad rem, ad patrimonium illud, à quo fuerunt separati, vel dismembrati: seu ad eos, qui ipsum possident, & Coronam repræsentant, scilicet Duces ipsos, *l. prima in principio ff. de donat. & C. de reuocand. donat. l. si vnquam, & de inofficios. donat. l. Si totas, & l. Quisquis, C. de om. agr. de ser. lib. vndecimo* Quintil. *lib. secundo, cap.* 4. Non enim est idem, quod *competant, pertineant, attineant*, aut simile quid, sed significat retroadquisitionem donatorum ab illis, à quibus donata sunt. Et tam stricte, vt quamuis inter Doctores controuersum sit an significet reuersionem ipso iure, an vero post latam sententiam, de quo late Tiraquellus *in l. Si vnquam, in verbo reuertatur, C. de reuoc. donat.* Nihilominus Sacra Rota coram Cardinal. Lancellotto *par. secunda recentior. decis. prima, numer. tertio.* ait, esse verbum resolutiuum, nec requirere extrinsecum factum, hoc est ipso iure intelligi debere. Et Ratio Rotæ est, cui etiam adhæret Barbosa *in Tract. de d. dict.* 351. alios etiam referens, quia licet hoc verbum *reuertatur* sit ambiguum ad vtrumque sensum, nihilominus ratione adiuncti determinatur ad directum. Quod mirè cohæret casui nostro: cum hic agatur de feudo, & Appannagio, quæ ex propria ipsorum natura petunt huiusmodi reuersionem, iuxta dicta *numero* 74. 95. & aliis. Imo ipso iure, sicut *de omnibus aliis similibus casibus, & secundum veriorē, &* magis

magis receptam opinionem, resoluit Rota relata *num.* 4. Et in specie de feudo, prout ex Rossental. *de feud. cap.* 10. *conclus.* 52. *num.* 35. Tiraquello *loc. cit.* & aliis elicitur. Et meritò sanè, quia nihil magis ipso iure competit alicui rei; quam ipsius natura, *l. prima*, vbi Glossa, *l. Filius, ff. de condit. instit.* Esto autem ad hanc horum reddituum reuersionem requireretur sententia; ea certo sperari debet ab æquissimis, & sapientissimis Iudicibus huius causæ.

131 Solum obuiare dictis posset Glossa illa parum iuridica à parte aduersa adinuenta, qua verbum illud Appannagij *ritornino* seu *reuertantur*, solum cadere putat supra Principatum Onellæ cum suis pertinentiis, &c. non autem supra præfatos Neapolitanos prouentus. Nam præter dicta superius *dub. 3. à n.* 71. vlterius constat omninò voluntariè adhiberi hanc explicationem, vel ex sola ipsius Appannagij lectura. Postquam enim Serenissimus Appannagiator suo Filio dictum Principatum Onellæ cum præfatis pertinentiis, ampliationibus, explicationibus, seu limitationibus, concesserat in feudum, & Appannagium, postea consecutiuè, & quasi eodem contextu, eodemque paragrapho subiungit: *Di più il reddito delli quarantanoue mila ottocento sessanta sei, e due terzi ducati di Napoli delli prouenti delle doti della gloriosa memoria della Serenissima Infanta predetta.* Subiungens postea maiorem explicationem eorum, quæ dixerat, tandem concludit, quod casu; quod sine filiis masculis decessisset, *che li feudi, e ragioni tornino alla Corona.* In quo toto discursu Appannagiatoris mentem esse æquare, & assimilare dictos prouentus cum præfatis aliis bonis, quantum ad reuersionem ad Coronam colligitur ex dictione illa *Di più*, in quacũque significatione sumatur. Si enim sumatur pro *Amplius*, cum eius significatum proprium sit præcedentes qualitates repetere, prout ex Peregrino *de fideicommiss. art.* 16. *num.* 15. post Iason *in l. Legata inutiliter, num.* 2. *de leg. primo*, ac ex Bartolo *l. in repetendis, ff. de legat. tertio*, rectè deducunt aliqui Patroni huius causæ, optime sequitur, quod quemadmodum donatio illa Principatus Onellæ hanc qualitatem reuersionis habebat, sic & isti redditus habent illam. Præsertim, cum huius dictionis natura sit includere, non excludere. Menochius *de præsumptionibus, lib.* 4. *præsumpt.* 145. *num.* 3. ex Alberic. & Cuiacio. Si autem denotet idem, quod *Item*, clarissime etiam id demonstrat: nam hæc dictio est continuatiua, & repetitiua qualitatum præcedentis orationis. *l. Item, ff. de procur. & l. Item eorum, ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*, quod ex innumeris Iuristis probat Barbosa *in Tract. de dict.* 185. *num. primo.* Cur ergo in præsenti hoc non habebit? Præsertim, quia vt ipse Barbosa *num.* 7. probat ex Curtio iun. & Ancharano; hæc dictio etiam si ponatur post orationem perfectam est repetitiua qualitatis præcedentis, quãdo est identitas personarum, prout contingit in casu præsenti.

132 Idem quoque conuincitur etiam si ista dictio significet idem, quod *similiter*, quæ etiam similitudinem importat respectu facti, modi, & qualitatum absque vlla difformitate, vt tradunt Innoc. *in cap. ex rescripto de iureiurand.* Socin *consil.* 281. *num.* 3. *lib. secundo.* Gabriel. *consil.* 8. *num.* 8. *& consil.* 148. *num.* 13. *lib.* 2. Rota *decis.* 327. *numer. septimo*, apud Farinac. par. prima recentior. Idem relinquo dicendum doctissimis Iurisperitis, si hæc dictio accipiatur pro eo, quod est *vltra, vlterius, Insuper, Præterea, etiam*, & similes, quas omnes significationes habere potest, vt notat Barbosa *dicta dict.* 32. Id tamen non prætermittam, quod cum additio huiusmodi prouentuum fuerit connexa cum concessione Principatus Onellæ, debebat includere eandem qualitatem reuersionis ad fontem vnde manarant. Vt enim testatur Rota magistralis coram Coccino *quinta. par. recent. tom. primo, decis.* 194. *num.* 76. qualitas vni ex connexis adiecta censetur etiam in altero repetita. Quod probat Rota, *ex l. nihil, ff. de coniug. cum emancipat. lib.* Bartolo *in l. Seia, §. Caio, num. primo, ff. de fund. instruct.* Bald. *in l. Titius in fine, C. oper. libert. & in cons.* 153. *ante numer. tertium, volumine quinto.* Socino Iunior. Aretino, Deciano, Aymone, & aliis. Videnda hæc decisio, quia in similibus ferè terminis procedit.

Nec prætermittendum, quod vt patet ex eodem Appannagij instrumento, dum agitur de huiusmodi reuersione, vtitur Author ipsius dictione, *supra*, vel *vt supra*, coniungendo videlicet redditus istos cum aliis bonis, de quibus est sermo in eodem Instrumento. Quod magni ponderis est ad intentum. Etenim dictio *supra* est etiam relatiua ad præcedentia *cum omnibus suis qualitatibus*, vt per Bartolum, Ruinum, Parisium, Crauettam, Menochium, & alios habet Barbosa *dict.* 395. *num. secundo.* Quod etiam de dictione *vt supra*, ex pluribus aliis iuribus, & DD. cumulat *dict.* 441. *num. primo.* Sed sufficiant Sacræ Rotæ decisiones, in quibus idem dicitur. In vna Florentina *Fideicommissi* in casu ferme simili nostro *par.* 5 *recentior. tom.* 1. *decis.* 40. *num.* 1. ac maxime *num.* 10. vbi quod hæc dictio operatur, vt omnes conditiones factæ in prima dispositione de nouo sint de verbo ad verbum expressæ in secunda. Et in alia coram Durano inter decisiones ipsius *dec.* 300. *num.* 21. 133

Ex quibus omnibus, adiunctis iis, quæ *dub.* 3. *&* 4. *ac* 5. dicta sunt, peremptorie veluti ostenditur, redditus istos Neapolitanos, de quibus in præsentiarum, deuolui debere ad Serenissimos Duces Sabaudiæ, Carolum videlicet Emmanuelem, dum viueret, & victorium Amedeum eius Primogenitum, & successorem, vtpote Status Sabaudici moderatores, ipsius possessores, & qui Coronam repræsentant, imo sunt ipsa *viua Corona.* Ex quo iam aditus patet ad dubium sequens. 134

DVBIVM VII.

De Iure Sereniss. Infantis Mariæ ad præfatos prouentus Neapolitanos.

POstis iis, quæ in præcedentibus dubiis decisa manent, illis præsertim, quæ dubio 135
proxi

proxime præcedenti dicta sunt, in consequentiam veluti, & necessario venit, ad Serenissimam Infantem Mariam de Sabaudia filiam Serenissimi Caroli Emmanuelis Sabaudiæ Ducis, & Serenissimæ Dominæ Catharinæ Infantis Castellæ eius vxoris, ac filiæ Serenissimi, & prudentissimi Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici, pleno iure, & omnino, spectare Neapolitanos redditus, & prouentus, quos idem Serenissimus Carolus in Appannagium assignauerat Serenissimo eius Filio Principi Philiberto, & de quibus in specie consultus sum, in hoc opusculo respondi. Cum enim, vt ostensum manet, illi non spectauerint ad Serenissimam Elisabetham Mutinæ Ducissam: nec spectent ad Serenissimum eius Filium Ducem Mutinæ; nec ad Serenissimum, & quondam Eminentissimum Cardinalem Principem Mauritium; sed iure reuersionis, & deuolutionis pertinuerint, ac spectauerint ad Serenissimum Ducem Victorium Amodeum, qui præfatos redditus eidem Serenissimæ Mariæ, & Serenissimæ Catharinæ eius sororibus pro Appannagio etiam assignauit, eo pacto, vt vna ex illis deficientibus, tota summa ad alteram superstitem deueniret; à viuis sublata Serenissima Catharina, totum negotium ad eandem Serenissimam Mariam deuolutum esse necesse est affirmare. Sic autem res contigit. De anno 1631. pro vltima die Ianuarij Cheraschi agens idem Serenissimus Amedeus coram testibus rogatis per Instrumentum legitimum coram Notario, & Secretario stipulatum, prout ibi dicitur sic statuit: *Hà dato, transferito, ceduto, e rimesso, & in virtù del præsente Instrumento, dona, cede, transferisce, e rimette in Appannagio alle, sopradette Serenissime Infanti Donne Maria, e Catarina sue amatissime Sorelle, & à ciascheduna di esse per il tutto, benche assenti, presente nondimento l'Illustrissimo, & Eccellentissimo Signore Paolo Antonio Duchi de Conti di Cocconato Consigliere di Stato di esse Serenissime Infanti, Presidente del Contado d'Asti, e Marchesato di Ceua per Sua Altezza Serenissima, figliolo del già Molto Illustre Signore Filiberto Duchi loro speciale procuratore à questo deputato, constandone Instrumento rogato al Notaro Gio: Gregorio Teardo di Costignole li 21. del corrente, che sarà al piè del præsente tenorizato, e me Notaro, e Secretario, à nome di este Serenissime, stipulante, & accettante, ducati quaranta mila di Napoli annui, da pigliarsi sopra il reddito, ò sia prouento annui di ducati quarantanoue mila ottocento sessanta sei, e due terzi di ducati di Napoli, proceduto dalle doti della suadetta Serenissima Infanta Donna Catarina comune Madre di dette Altezze, altre voltre volte assegnati nell' Appannagio del Serenissimo Principe Filiberto loro fratello Gran Priore di Castiglia, e Lion, Generale del Mare di sua Maestà Catolica, al presente, per le morte di esso Serenissimo Principe, reunito al Patrimonio di Sua Altezza. Et in oltre, dona, cede, e rimette alle medeme Serenissime Infanti li ducati noue mila ottocento sessanta sei, e due terzi di ducati di Napoli, che soprauanzano, & ogni sopra più che all' Altezza Sua spetti, & appartenghi del reddito, e prouento annuo sopra detto, più, e meno, quanto sarà, senza obligo di euittione, caso che il detto sopra più donato non riuelasse all'intiera partita delli ducati noue mila ottocento sessanta sei, e due terzi sopra specificati, qual sopra più di ducati quaranta mila la Serenissima Altezza hà dichiarato, e dichiara hauer donato, & assegnato, come così li dona, & assegna alle dette Serenissime Infanti, in consideratione della fabrica del Monastero, che intendono fare, ò per impiegare in altre parti, & opere pie ad elettione, e gusto loro, per godere esse Serenissime Infanti di tutto esso reddito, e prouento dal primo giorno del corente Anno, e continuare all' auenire, la vita loro naturale durante solamente. Con dichiaratione, che morendo vna di esse, la portione vacante, tante dell' Appannagio, quanto del sopra più donato, accrescerà alla sopravuiuente, à godere, sua vita naturale durante, come sopra. Dandole in oltre facultà, di disporre tra viui, ò d'vltima volontà, del fondo di esso reddito, e prouento à beneficio del sudetto Monastero, che intendono fondare, ò in oltro modo à loro gusto, per ducati due mila annui per cadauna, in modo, che coloro, che haueranno ragione, ò causa da esse, à quali prouerranno li sudetti redditi sino alla predetta somma di ducati quattro mila annui, possino, e vagliano godere perpetuamente, senza contradittione, nè oppositione alcuna, e farne quello li piacerà. Ad hauere, tenere, e possedere il sudetto reddito, e prouento annuo di ducati quarantanoue mila ottocento sessante sei, e due terzi sopraceduti, & assegnati, farne esse Serenissime Infanti, ciascheduna di esse, come sopra, ò chi haurà legitima ragione, e causa di esse, come meglio li parerà, e piacerà, durante la vitta loro naturale, e con la sopraniuenza sudetta, spogliandosi di essi redditi, e prouenti, & inuestendone esse Serenissime Infanti, constituendole in grado, e luogo suo proprio, &c.*

Circa quod Instrumentum aliqua meditanda 137
pro maiori firmitate eorum, quæ dicta sunt in præcedentibus. Primo quidem verba illa: *Riunito al Patrimonio di Sua Altezza*; eis enim denotantur ea, quæ dicta sunt *numero* 80. 85. 88. 92. 95. 128. 129. 130. quod videlicet Appannagium illud à Duce Patre Filio Philiberto constitutum, fuerit de bonis Coronæ separatum, & illi iterum adquisitum, sicut filius matri: *cap. cum dilectus de his quæ vi, met.* Gregor. Lopez *in l. quarta, verb. So poderio del otro, titulo* 12. *par. prima.* Gonzalez *super regulam* 8. *Cancellariæ, glossa quinta, § 7. num.* 15. Deinde id, quod etiam in eodem Instrumento ante præfata dicitur: *In conformità anche dell' appuntamento seguito sino in vita di detto Serenissimo Duca Carlo Emmanuele loro Padre.* Ex hoc namque pariter elicitur non solum Appannagium hoc factum ex consensu Serenissimi Ducis Patris, sed etiam ipsum cum Filio conuenisse, vt fieret. Ex quo infertur, prouentus istos de bonis Coronæ fuisse, & non solum de vsufructu Patris; aut bona solum dotalia: nam si isto solo titulo ad Patrē spectarent (vt quidam dixit) cessarent per ipsius mortem, & pleno iure ad omnes Filios, & Filias pertinerēt, & ita nō posset solus Princeps Victo

Victorius de illis disponere. Posset enim dicere vulgare illud. *Commune quod est, meum non est l. Nemo socius, ff. pro socio*, saltem loquendo in propria, & stricta significatione, non lata, & impropria, *l. Serui electione, §. primo, ff. de legat. primo, l. In re communi, ff. de seruit. vrban. præd.* Tertio, ea quæ in sequentibus leguntur. *Promettendo in oltro l'Altezza Sua, oue sia bisogno di fare approbare, e ratificare la presente cessione, & assignatione dall'altri Serenissimi Fratelli, e Sorelle*: indigitant enim ista, propter dictionem illam *Quatenus* denotatam per illud *Oue sia bisogno*, cum sit conditionata, *l. Stichus qui meus erit, ff. de verb. obligat.* vbi Doctores, Bartolus *in l. prima, num. 20. ff. de condit. & demonstr.* Et est modificatiua, & intelligitur, quatenus de iure tenetur, *l. Si vnus, §. Si pactus, ff. de pact.* Martha *de clausulis, par. tertia, clausula 68.* ex aliis; non fuisse dicta ex necessitate, sed pro maiori abundantia, & cautela Regiæ Cameræ Neapolitanæ, quæ soluere debet dictos prouentus, iuxta dicta *num. 96.* de ratificatione Appannagij Principi Philiberto constituto, facta per Serenissimũ eius fratrem Mauritium, & Serenissimas ipsius Sorores. Quarto præterea illa, quæ in sequentibus leguntur de renunciatione, quam faciunt dictæ Serenissimæ Infantes omnium iurium suorum, *nella Corona*, quo etiam indigitatur id; quod sæpius inculcatum manet, quod videlicet prouentus hi Neapolitani de Domanio, & Patrimonio essent, & fuissent, ac proinde subiacere potuisse oneri reuersionis.

138 Amplius quinto, & specialius meditandum, quod cum in hoc Appannagio dicatur illud concedi huiusmodi Serenissimis Infantibus intuitu vitæ Religiosæ, vt patet ex illis verbis: *Nella vita Religiosa, che sotto la Regola, & habito del Terzo Ordine del glorioso Padre San Francesco si sono eletta*; & intuitu fabricæ cuiusdam Monasterij, vel alterius operis pij, vt etiam liquet ex illis: *In consideratione della fabrica del Monastero, che intendono fare, ò per impiegare in altre opere pie ad elettione, e gusto loro.* Cum hæc omnia sint causæ piæ, & ad causam piam spectent, vt per se patet, & constabit legenti inter alios Mascardum de *probationibus, volum. tertio, conclusio. 1172. num. primo, & sequentibus*, vtique gaudere debet Serenissima Mariæ causa priuilegiis piæ causæ. Qualia, prout ad præsens attinet, sunt priuilegia Fisci, Militum, alimentorum, dotis, minorum, Reipublicæ, Imperij, de quibus Tiraquellus *de priuileg. piæ causæ*, Mascardus *sup. conclus. 1171. & 1172. & 1173.* & Barbosa *de iur. Eccles. libro secundo, cap. 13.* Ac maxime inter illa, quod pia causa semper habet pro se præsumptionem, *l. Lege Iulia, ff. manumiss.* & doctores plurimi apud Mascardum *supra conclus. 171. numero primo.* Itaut pro ea sit in dubio præsumendum, & quod in testamento) facto ad pias causas, cessat omnis fraudis suspicio, & falsitatis præsumptio. Pro quibus, & similibus plura accumular idem Mascardus *ea conclusione 1171.* Deinde (audiant Iudices æquissimi) in diuersis opinionibus illa præualet, quæ fauet piæ causæ. Romanus *in auth. similiter C. ad leg. Falcidia.* Alexander *consil. 204. numero duodecimo, libro sexto.* Boërius *consil. 40. numero 89.* & alij apud Barbosam *supra numero 35.* Præterea (quod etiam notandum) quod dubio, pro pia causa est iudicandum, *l. sunt personæ in fin. ff. de relig. & præsumpt. fun.* Alexander, Calcanet. & Ancharan. apud eundem Barbosam *numero 46.* & Menoch. *de præsumptionibus. lib. 6. præsumpt. 84. num. 18.*

Resultat iam ex dictis operis conclusio, 139 quæ est, quod cum Serenissimæ Infantis Mariæ ius clarum videatur, introduci debeat in possessionem dd. Neapolitanorum prouentuum, minime obstante Serenissimi Ducis Mutinæ qualicunque possessione. Tum propter dicta supra *dub. quarto.* Tum maxime si constabit sententiam pro hoc Serenissimo latam, fuisse absque legitimo contradictore, & partibus interesse habentibus non auditis: in quo ad factum sincerum me remitto. Sed illud non prætermittam, quod interim, dum partes sua iura non producunt, vel protrahi industriose curant, sequestri præfatorum redditũum remedio vtendum omni iure fauente, videtur.

Etsi enim sequestratio in genere loquendo, 140 tam iure Ciuili, quam Canonico prohibita sit, vt in rubro, & nigro, *C. de prohibita sequestrat. pecun. cap. 1. de sequestrat. possess. & fruct. cap. 1. vt lite pendente*, Curtius *in tract. de sequestr. n. 6.* Gonzalez *sup. reg. 8. Cancell, §. 7. procem. num. 19.* Barbosa *in cap. secundo de sequestr. possess. & fruct. num. secundo.* Maxime in principio litis. *l. 1. C. de prohib. sequestr.* Et quia sequestratio est odiosa. Rota coram Puteo *lib. 3. decis. 248. num. 1.* Et aliqui DD. Nihilominus etiam est certissimum dari plures 141 casus, in quibus licita est sequestratio Etenim Glossa *in l. 1. C. de sequestr. pecun.* ponit quatuor: decem autem Corrasius *lib. 3. miscellan. iur. cap. 2.* vndecim vero ponunt Glossa *fin. cap. secundo de sequestr. possess. & fruct.* & Angelus de Perusio *in tract. de sequestr. num. 4. & seqq.* Sexdecim tamen statuit Abbas in *d. cap. secundo à num. 7.* vsque ad 10. Cœterum Borrellus *summ. decis. tom. secundo tit. 47. de sequestr. possess.* viginti duos assignat. Alij cum Iacobo Sahagun insigni apud Salmanticenses Doctore vigintiocto casus recensebant, teste Gonzalez eius discipulo *supra numero 20.* ipse autem Gonzalez vsque ad 33. casus enumerat *à num. 21. vsque ad 26.* Et generaliter ex Bartolo, Beroo, Caualcan. & Lancellotto tenet *num. 27.* quod Iudex ob iustam causam potest ex officio apponere sequestrum in omnibus casibus, in quibus ad instantiam partis fieri posset.

Similiter S. Rotæ Romanæ familiarissimum 142 est, vt ex causa sibi bene visa deueniat ad appositionem sequestri, prout ex Lancellotto affert Gonz. *sup. n. 27.* Et constat in vna coram Puteo *lib. 2. dec. 146.* quæ illud admittit, innittens authoritati Ioan. Andr. *in reg. locupletari de reg. iur. col. 6. & dec. 162. n. 2.* coram eodem inquit, etiam in prima instantia ex æquitate posse dari sequestrum, ne iudiciũ reddatur elusorium, iuxta dictã Ioan. Andr. sententiã. Item *dec. 414. lib. 3. n. 4.* illud etiã cõcessit; ac *dec. 346. l. 3.* resoluit sequestrũ esse valide propositũ. Item illud admisit in casu

casu decisionis Caputaquensis 152. *par.* 3. & in vna Calaguritana *beneficij* coram Coccino 10. Decembris 1601. Et in alia etiam Calaguritana *beneficij* 17. Iunij 1602. coram Litta, & alias sæpe, vt constabit ex dicendis.

143 Sed quamuis, vt præmissum est, plures casus à Doctoribus assignentur, in quibus valide, & licite apponi possit à Iudice sequestrum, vnus tamen est, ad quem plures alij reducuntur à relato Gonzalez *num.* 34. specialiter assignatus. Quando videlicet adest suspicio vel timor, quod exequutio sententiæ, quæ dari potest contra possessorem fructuum, seu bonorum, non possit commode fieri, aut recuperari talia bona, seu fructus. Sic ferme in terminis casus præsentis Rota coram Cantuccio *par. secunda diuers. dec.* 3. *in fine.* Et alia coram Lugdun. *dec.* 136. *num.* 4. *par. secunda recent.* referens se ad alias duas coram Puteo. Conformiter sane *ad l. Senatus* 16. *vers. si quid tamen, ff. de offic. Præsid. & l. fideiussor,* §. *vlt. ff. qui satis dare cogantur.* & rationi etiam naturali, quæ præscribit, quod malitiis non est indulgendum, *l. in fundo, ff. de rei vindic. cap. sedes de rescript.* sed potius occurrendum, *l. magis,* §. *si pupillus, ff. de rebus eorum.* Esto in præsenti causa propter authoritatem litigantium, malitiam non facile admittam interuenisse.

144 Hinc recte dicitur apponi posse sequestrum, quando possessor fructuum, vel bonorum, ea conuertit in proprios vsus, & commoda: tunc enim manifestum est, quod si causa cadat, & sententia contra ipsum proferatur, executio, & recuperatio erit valde difficilis ob fructuum, vel bonorum consumptionem. Rota coram Cantuccio relata, vbi causa vtrinque agitata sic resoluit ex Innocentio, Ioanne Andrea, Hostiensi, Baldo, & pluribus aliis DD. Maxime ex Aretino approbans, quod dum possessor *conuertit in vsus proprios dicitur esse in dolo, cum lite pendente, consumat fructus, quos debet reseruare vsque in euentum litis.* Quæ memoriæ valde commendanda. Fauet & alia coram Puteo *decis.* 162. relata, Cursius *tract. de sequestr. num.* 9. Larrea *tom. secundo decis.* 58. & multi recentiores cum ipsis.

145 Hinc etiam & consequenter, apte dicitur quod si possessor bonorum, vel fructuum ea dissipet, vel dilapidet, tunc sit locus sequestrationi: quia tunc etiam est certum, quod in casu succumbentiæ exequutio contra illum erit valde difficilis, ac perinde talium fructuum recuperatio. Ita Rota relata coram Cantuccio *pars secunda diuersor.* vbi causa vtrinque agitata sic resoluit ex pluribus DD. Et alia coram Verospio 4. *par. recent. tom.* 2. *decis.* 215 *num.* 1. Et coram Puteo *decis.* 162. iam relata. Et ex DD. Ioannes Andreas *ad. specul. in rubr. de sequestr. possess. & fruct.* Abbas *cap.* 2. *eodem tit. num.* 24. Tusch. *tom.* 2. *concl.* 203. *num.* 21. & 22. & *concl.* 202. *n.* 2. & *l. Imperatores,* § *fin. ff. de appellat.* Larrea *supra* cum pluribus, Conformiter ad *l. Si cum dotem* 23. §. *Si autem in sæuissimo vers. si vero dotem, ff. soluto matrim. & cap. secundo, & tertio de sequestr. possess. & fruct.*

146 Hinc quoque, & ad idem, bene dicitur, quod cũ possessor cõtra quem agitur in lite est externus vel nulla habeat bona in illa parte, in qua contra ipsum litigatur, ita vt Iudex causæ non possit contra eum agere, tunc vtique sit locus sequestrationi: siquidem etiam est certum, quod in casu isto exequutio sententiæ, quæ contra illum ferri potest si in causa succumbat non poterit exequutioni demandari, & recuperatio erit impossibilis. Ita etiam Rota relata coram Cantuccio fere in terminis nostris Hieronymus de Leo *lib. primo, dec.* 5. *Milan. dec.* 11 *num.* 33. cum aliis.

Pariter optime etiam dicitur locum esse sequestro cum metus est, vel suspicio, quod sententia, quæ in casu succumbentiæ ferri potest, esset elusoria, seu non haberet suum effectum ob impossibilitatem videlicet executionis, & recuperationis bonorum, quæ possessor actu possidet: tunc enim tam exequutio sententiæ, quam bonorum recuperatio censeretur impossibilis. Rota coram Verospio 4 *par. recent. tom. secundo decis.* 215. *num.* 2. Alia superius relata coram Puteo. 147

Porrò hæc omnia capi debent pro quocunque termino litis, seu prima instantia, aut litis exordio. Ita enim Putei *decis.* 162. relata expresse loquitur, & Authores etiam relati, id, vel expressè, vel tacitè supponunt; quia rationes assignatæ pro sequestro concedendo, videlicet difficultas exequutionis sententiæ, & recuperationis fructuum, & quod illos possessor dissipet, aut in suos vsus conuertat, & quod sententia quæ in casu succumbentiæ daretur, eludi posset, etiam habent locum in quocunque termino litis, etiam in principio. Quia vbi eadem ratio, idem ius procedit, §. *Pari rat. instit. quibus modis ius patr. potest.* gloss. ibi *verbo pari, l. à Titio* 108. *in fine. ff. de verb. oblig.* Idem quoque in aliis casibus admittit Gonzal. *supra n.* 91. & fauet Palæotus *par.* 3. *diuers. lib.* 3. *decis.* 469 *num.* 5. vbi loquitur de stylo Rotæ: & *n.* 7. vbi dicit, sequestri appositionem non fieri tantum ob contemptum Iudicis, *sed etiam ob periculum animæ, & vtilitatem Ecclesiæ publicam.* Quæ mente retinenda, & ruminanda. 148

Cum autem hæc omnia casui præsenti ad amussim applicentur, & quia si Serenissimus Dux Mutinæ in causa cadat difficillime contra ipsum exequutio de restitutione præfatorum Neapolitanorum prouentuum fieret, ac perinde ipsorum recuperatio esset impossibilis; & quia sententia esset elusoria, si ipse Serenissimus pro sua generositate præfatos redditus in suos vsus, suæque Serenissimæ Domus, expendat, quod est ad intentum, idem ac illos dilapidare, & dissipare, prout Rota relata coram Cantuccio ex Innocentio, & aliis DD. adductis affert, & confirmant innumeri alij recentiores ab aliquibus huius causæ Patronis relati; vtique dicendum videtur, dari locum sequestrationi postulatæ ex parte Serenissimæ Infantis Mariæ. Præsertim, cum ad illam concedendam minor causa sufficiat. Rota coram Buratto infra, Abbas *in cap.* 2. *num.* 28. *de sequestr. poss.* Alexand. *num.* 8. Iason, *num.* 12. & 13. post plateam, Imolam, & alios *in l. si fideiussor.* §. *si satisdat, ff. qui satisdare coguntur.* Eo quoque quod sequestrum apponi solet, quando possessio est attentata, prout perpetuo obseruat Rota, vt sæpe notaui, & dixit vna coram Buttatro *dec.* 13 *num.* 4. ex nonnullis aliis Doctoribus. Et alia coram eodem, *decis.* 525. *num.* 5 In qua decisione 13. *n.* 5. dicitur, quod ad appositionem sequestri sufficiat 149

sufficiat summaria cognitio, & semiplena probatio. Vnde *decis.* 527. apud eundem dicitur, quod sequestrum poni potest, quando possessio est turbida; Idem in alia coram Durano *decis.* 243. *num.* 1. vbi quod *ita passim Rota obseruat.* Quæ an in præsenti contingant, lis est.

150 Nec appositio huius sequestri præiudicium alicuius momenti Serenissimo Duci possessori afferre potest: non solum cum per illud nec perdat ius, quod ad præfatos redditus habere potest, vt per se paret; nec etiam possessionem, prout sæpius S. Rota decreuit, præsertim *prima par. recent. dec.* 516. *n.* 1. *&* 604. *n.* 2. *& par. secunda diuers. dec.* 273. *n* 1. multo minus commodum possessoris, quo ad onus euitandæ probationis, prout Gonzalez *supra num.* 43. post Vitalinum dixit: sed etiam quia præiudicium *dilatiuum* non est in consideratione; cum non sit nisi in mora modici temporis, *l. debitoribus, ff. de re iud.* Caputaq. *dec.* 61. *num.* 3. *par. secunda,* Puteus *decis.* 245 *lib.* 1. & quia generaliter loquendo, *quod differtur non aufertur, l. quoties, C. de precibus Imper. offer. cap. Ancillam* 32. *quæst.* 2. *cap. Nemo desperandus de pœnit. d* 7.

151 Nec videtur iuuare eundem Serenissimum, quod cautionem, seu fideiussionem exhibiturum promittat, quæ cautio *medicina sequestri* communiter appellatur, & in iure sæpius admittitur, etiam pro sequestro euitando, *l si fideiussor, §. fin. ff. qui satis dare coguntur, l. Senatus in fin. ff. de offic. Præsid. l. litibus, C. de agric. & cens. l.* 1. *§. si frater. ff. de collat. bonor.* & conceditur à Rota in illa coram Cantuccio relata, & alibi. Hoc inquam nullatenus Serenissimo suffragari poterit; cum valde certum sit cautionem istam, & si in aliquibus casibus admitti possit, in aliis esse omnino reiiciendam. Ex quibus Gonzalez *sup. n.* 95. *&* 98. maximè 97. vbi hanc regulam generalem constituit, quod *sequestrum quando solum permittitur, non verò quando lege præcipitur, cautione euitetur.* sequestrum autem, quod in præsenti petitur, attentis meritis causæ, & his, quæ dicta sunt in præcedentibus, maxime dubio de attentata, seu nulla sententia possessionis, & magna potentia Principis possidentis, cui nullatenus, vel saltem difficillime, executio fieri poterit; eo quod nulla habet bona in Regno Neapolitano, vbi causa agitur, in quibus fieri possit, non tam videtur permitti, quàm præcipi; nec tam est Spontaneum, & arbitrariũ, quàm necessariũ. Præterquam quod semper suspicio erit, quod per talẽ cautiõnẽ Serenissimus quantumuis pius, & iustus, solum in animo habeat litis expeditionem protrahere. Quæ, & similia, quæ pure forensia sunt DD. Iurisperitis relinquo, sicut quod in similibus casibus Sac. Concilium Neapolitanum in Orbe Christiano celeberrimum, sæpius sequestro annuerit, vt propterea etiam in hoc casu illud admittere debeat. 152

Sic pro conscientia, & veritate iussus meum votum proferre, scripsi sub censura, &c. Romæ apud Transpontinam, circa festum Purificationis B. V. Mariæ de mense Februarij, Anno 1654.

Fr. Ioannes Baptista
de Lezana.

INDEX

INDEX RERVM MAGIS NOTABILIVM,

Quæ in hoc Opere continentur.

Prior numerus Conſultum, ſecundus verò marginalem numerum Conſulti denotat: Deciſiones autem Conſultis aliquibus adiunctæ ſuis numeris denotantur.

 ſigna

Reg*v*

B

Canonizan

Index Rerum magis notabilium.

Non

pacem

F

N

Canonicæ

Ad

Index Rerum magis notabilium.

Q

R

Religiosus

S

te

FINIS.

cipibus ne similes scortantes ganneones in ciuitatibus degere sinant, si volunt eas saluas, & incolumes conseruare. Vel saltem casu quo ne-
141. cessarium sit huiusmodi piacula tolerare, non fiat nisi cum cautionibus relatis, aliisque, quas Sanctus ipsorum zelus, & amor Iesu Christi Redemptoris suppeditabit?

Non prætermittendum, Bartholomeum Fer-
142. nandez clericum Hispanum, cum quæstionem moralem de hac re edidisset Mediolani impressam *ann.* 1642. eam postea ad Summum Pontificem SS. D. N. Innocentium X. dedicare volentem, in epistola dedicatoria ad eundem Sanctissimum hæc scripsisse postquam plura dixerat, quibus scorta, & meretrices de medio tolli debere, pro casu videlicet, quo id fieri possent, suadebat. *A multis annis cogor in scripturis sacris, in quibus vox resonat Spiritus sancti, hanc Ecclesiæ christianæ docere veritatem manifestè, & clarè pro mea imbecillitate. Neque ad hoc visiones, & reuelationes defuerunt. Cum enim aliquando (vt de innumeris aliis taceam) conclusiones phylosophicas Beato Dominico de Guzman meo conterraneo, qui sacrum Prædicatorum Ordinem fundauit, deuotè dedicassem, in modo ineffabili in Beati ipsius Dominici specie spiritum audiui dicentem. Serue nequam, alias volo vt conclusiones defendas. Currente autem tempore, hoc est, anno sequenti, noctu mihi in area dormienti spiritus alius apparuit manifestior, in eiusdem Beati Dominici specie monens, & suadens, vt pro modulo meo hanc veritatem prædicarem, quod non liceat à consilio, & ex industria, dum videlicet comprehendi, & puniri possunt à Republica permittere scortatores, & meretrices.* Hæc ille. Quæ etsi cum pia intentione dicta sint, non maiorem fidem merentur, quàm ea, quæ similibus reuelationibus, quæ sæpiùs sunt fallaces imaginationes, à prudentibus adhibetur.

143. Sed placet vltimò hic adiungere quæ antiquus, & grauis Doctor Ordinis nostri Ioannes Bcëis *in opere de Præceptis Decalogi præcepto 6. exposit.* 3. quod rarò inuenitur, contra luxuriæ, & luxuriosum nequitiam scripsit, quæ ad intentum deseruient, pro meretricij abominatione, & quantum fieri potest, extirpatione. Sic autem ille. *Ad sciendum autem malitiam, & grauitatem peccati Luxuriæ notandum quod luxuriosus vndique malè, & peruersè se habet, scilicet ad seipsum, ad Deum, ad Angelum, ad diabolum, & ad proximum. Primò inquam luxuriosus male se habet ad*
144. *se ipsum. Et primò quidem ad animam, secundò ad corpus. Ad animam autem malè se habet multipliciter secundum quod luxuria multipliciter de-*
145. *rogat nobilitati, & dignitati animæ. Habet namque anima humana primo nobilitatem naturæ, quæ magna est, quia ad imaginem Dei factus est homo secundum animam. Gen. 2. & 9. Ecclesiast. 17. Deus de terra creauit hominem, & secundum imaginem suam fecit illum. Hanc imaginem Dei viuam, & veram proiicit luxuriosus in lutum, & ideo luxuriosi cum luto proiiciuntur in mare inferni Psal. 17. Vt lutum platearum delebo eos. Dignitatem animæ esse cœlestem, attendebat quidam philosophus, qui dixit, cùm tentatus vellet peccatum perpetrare. Erubesce cœlum intrare in scenum. Et per hoc auertit se à peccato, quod facere volebat. Si nefas esset imaginem crucifixi, vel beatæ Virginis in lutum proiicere, quantum nefas est imaginem sanctæ Trinitatis turpitudine luxuriæ inquinare? Vnde super illud Psal. Domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges, dicit Glossa, quia ipsi iniqui in sua terrena ciuitate imagnem Dei ad nihilum redegerunt; ideo Deus in ciuitate sua cœlesti imaginem ipsorum ad nihilum rediget, quia beatitudine priuabuntur, cuius capacitas est ex imagne. De taliter per luxuriam imaginem inquinantibus dicitur Naum. 2. Facies eorum, vt nigredo ollæ. Et Ecclesiast. 47. Inclinasti fœmora tua in mulieribus, & post dedisti maculam in gloria tua. Secundò anima habet nobilitatem gratiæ, cui etiam aduersatur luxuria, Hæc nobilitas tanta est, vt serues diaboli faciat filios, & hæredes Dei, & ei similes. De* 146.
qua similitudinè Psalm. Signatum est super nos lumen vltus tui Domine, & intelligitur de lumine gratiæ, de quo Psalm. In lumine tuo, scilicet gratiæ, videbimus lumen. Hanc similitudinem vilipendunt luxuriosi gratiam Dei transferentes in luxuriam, præeligentes similitudinem porcinam diuinæ. De hoc Hieronymus dicit, quod per luxuriam polluuntur in homine omnia honesta, id est bona gratiæ. Dicit enim Palma vitiorum, id est victoria vitiorum, est honesta polluere: tunc enim de aliquo vitia benè triumpharunt, cum per peccatum luxuriæ honesta in eo polluerunt. Tertiò habet anima nobilitatem suæ redemptionis, de qua Augustinus. O anima 147.
pretiosa non auro redempta, vel opibus, sed agni immaculati sanguine, attende, quantum valeas, quod pro te datum sit, cogita, noli te ipsam tradere in perditionem, pro qua Christus suum pretiosum effudit sanguinem. Et Apostolus 1. ad Corinth. 6. Empti enim estis pretio magno, glorificare, & portate De m in corpore vestro. Huic nobilitati animæ similiter aduersatur luxuria. Vnde Bernardus. Væ mihi, si talentum mihi traditum negligenter tractauero pretioso sanguine agni immaculati magis appretiatum. Si enim stillas Dominici sanguinis in vase aliquo haberem, diligens custos proculdubio existerem; quanto magis diligenter debeo tractare, & seruare sanguinem Christi magis appretiatum, quem effudit pro anima redemptione. Quartò anima habet nobilitatem diuinæ inhabitationis, ex quo est templum Dei 1. Corinth. 3. Nescitis, quo- 148.
niam templum Dei estis, & Spiritus sanctus habitat in vobis. Siquis violauerit templum Dei disperdet illum Deus. Hoc autem facit luxuriosus. Et post. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Et 1. Corinth. 6. Nescitis, quoniam corpora vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri. Sequitur: Empti enim estis pretio, &c. Ista digna creatura, & mundum Dei templum inquinatur per luxuriam. Vnde de luxuriosis benè inquit Psalm. Deus venerunt Gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum. Super illud: Portate Deum in corpore vestro dicit Glossa: Si tibi non parcis propter te, parce tibi propter Deum, qui te fecit templum suum. Quintò anima habet dignitatem diuinæ desponsationis: est enim sponsa Christi, 149.
vt patet in Cant. & Osee: Sponsabo te mihi in fide, misericordia, & miserationibus. Idcirco luxuriosus agit contra hanc animæ dignitatem, quia exponit animam sponsam Christi violandam coram oculis sponsi Christi sui, quod non impunè feret. Prouerb. 6. Zelus, & furor viri, scilicet Christi, non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiuscumque precibus, nec accipiet pro redemptione dona plurima. Sextò, anima habet nobilitatem viuacitatis suarum poten- 150.
tiarum, secundum quam per intellectum Deum, & seipsam cognoscit, per voluntatem Deum diligit, & per memoriam ipsius recordatur. Isti nobilitati luxuria

xuria aduersatur, quia priuat animam vigore, & viuacitate, & exercitio istarum potentiarum Ecclesiast. 25. Nequitia mulieris immutat faciem eius, id est cor eius, quod mutatur de homine rationali in pecus irrationale, & obcœcauit vultum suum, id est intellectum, qui in luxuriosis obtenebratur, tanquam vrsus, qui propter ferocitatem, & nequitiam frequenter priuatur visu Iob 24. Oculus adulteri obseruat caliginem. Et bene assimilatur luxuriosus vrso. Daniel. 7. Apparuit secunda bestia, quasi vrsus. Nam, sicut vrsus ducitur ad captiuitatem per mel positum vsque ad foueam: ita & luxuriosus. Prouerb. 14. Est via, quæ videtur hominibus recta, nouissima autem eius ducunt ad mortem. Sunt aliæ animæ nobilitates, quas gratia
151. *breuitatis omitto. De omnibus his simul inquit Bernardus. O anima Dei illustrata imagine, decorata similitudine, donata spiritu, redempta Christi sanguine, reputata cum Angelis, particeps beatitudinis, consors diuinitatis, quid tibi cum carne? Secundò luxuriosus malè se habet ad corpus suum*
152. *illud deturpando. Prouerb. 6. Turpitudinem, & ignominiam congregat sibi, & opprobrium eius non delebitur 1. Corinth. 6. Omne peccatum, quodcunque fecerit homo, extra corpus est, qui autem fornicatur in corpus suum peccat, super quo verbo dicit Glossa: cœtera peccata animam maculant, fornicatio autem non solùm animam, sed etiam corpus inquinat. Vnde Deus non fecit hominem secundum corpus prostratum ad lutum, sed erectum ad cœlum Ecclesiast. 17. Deus creauit hominem rectum. Seneca: Cœtera animalia deiecit ad pastum, hominem ad sydera erexit. Augustinus: Sicut superbia de Angelo fecit diabolum, sic luxuria facit de homine porcum. Bernardus: Nihil bestialius homine, qui est ratione vigens, sed non ratione vtens. Psalm. Homo cum honore esset non intellexit, comparatus est, &c. Vnde luxuriosi sunt, vt stercus terræ, quo nihil est vilius. Ecclesiast. 9. Mulier fornicaria quasi stercus in via conculcabitur. Seneca: Quidam delectantur in senectute fieri continentes, qui tunc diligunt seruare castitatem, quando libido spernit eos habere seruos; tales non habebant præmia, qui non habuerunt laborum certamina, scilicet in iuuentute corpus à feditate luxuriæ compescendo. Et præcipuè luxuriosus in proprio corpore peccans contumeliam fecit humanitati Christi, & deitati, cui coniuncta est, propter quam coniunctionem etiam corpus humanum ad magnam deuenit dignitatem. Vnde Leo Papa in serm. de Natiuitate Domini: Agnosce, ò Christiane, dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ noli in veterem vilitatē degenere conuersatione redire. Notandum etiam, quod luxuriosus adhuc aliter malè se habet ad se ipsum propter multa mala luxuriam præcedentia, concomitantia, & subsequentia, omnibus enim illis voluntariè se implicat luxuriosus, cum non luxuriando*
153. *posset ab illis manere absolutus. Primò enim præcedit luxuriam magna anxietas, de qua Hieronymus. Appetitus fornicationis anxietas est, satietas pœnitentia. Sub ista anxietate comprehenduntur multa mala, vt molestiæ, vigiliæ, timores, sollicitudines, quæ omnia Dominus Spinas vocat Osee 2. dicens sepiam viam tuam spinis. O quantæ præcedunt vigiliæ, quàm modicum festum sequitur. Secundò præcedunt sæpe graues expensæ 29. Prouerb. Qui nutrit scortum perdit substantiam. Luc. 15. de filio prodigo qui dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè. Tertiò concomitatur erubescentia quam ostendit absconsio, Iob 24. Oculi adulteri, &c. Hæc erubescentia ostendit indecentiam luxuriæ, quoniam erubescentia est fuga rei indecentis. Quartò sequitur luxuriam pœnitentia. Vnde Prouerb. 5. de mulieri fallaci, quæ voluptas intelligitur dicitur: Nouissima autem illius amara quasi absynthium. Et quidam qui sibi abscidit linguam vt vehementia doloris temperaret vehementiam tentationis dixit: Absit vt tanti emam vnde pœniteam. Quintò sequitur fœtor, & fœditas. Senec. In voluptate nihil est magnificum, nihil quod naturam Deo proximam deceat. De hac Ioel: Computruerunt iumenta in stercore suo. Gregorius: Iumenta in stercore suo computrescere est homines in fetore luxuriæ vitam finire. Et in Psalm. Disperierunt in Endor, facti sunt vt stercus terræ. Endor interpretatur fons generationis; vnde Endor est illa pars quæ opere carnali, & generationi deseruit. Propter hanc feditatem comparatur luxuriosus sui. Prouerb. 11. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra, & fatua. Sus si videret ex vna parte luti volutabrum, & ex alia parte lectum roseum prius curreret ad volutabrum: sic tales immunditiam luxuriæ præponunt delitiis paradisi. Sextò sequitur luxuriam infamia. Prouerb. 6. Opprobrium eius*
non delebitur. Ecclesiast. 23. In plateis ciuitatis 154.
vindicabitur, quasi pullus equinus fugatur, & vbi non sperauit apprehendetur, & erit dedecus omnibus, quia non intellexit timorem Domini. Quod prius exposui de adulterio expositione prima huius præcepti 3. cap. Septimò sequitur luxuriam quandoque occisio 2. Reg. 11. Interfectus est Amon quia corrupit Thamar. Hieronymus: Quotidie sanguis mœchorum funditur, adulteria damnantur Prouerb. 7. dicitur de muliere mala. Multos vulneratos deiecit fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Num. 24. hoc peccatum præ cæteris elegit Balaam propter quod interfecti sunt 24. millia hominum. Daniel. 13. Senes qui exarserunt in Susannam interfecti sunt. Octauo sequitur luxuriam mirabilis seruitus, ita vt etiam potentissimi Principes seruierunt mulieribus.
Vnde Hieronymus: Quid Salomone sapientius, & 155.
tamen victus, & infatuatus est amore mulierum. Ecclesi. 19. Vinum & mulieres apostatare faciunt etiam sapientes. Hieronymus: In serico, & in pannis eadem libido dominatur, nec regum purpuras, nec mendicantium spernit squalorem. De hoc Tullius: Ego illum seruum dicam cui mulier imperat, leges imponit, vocat veniendum est, eiicit abiiciendum est, poscit dandum est, minatur extimescendum est. Nec solum luxuriosus efficitur seruus mulierum, sed etiam proprij corporis quod vilissimum est. Vnde Hieronymus: Nihil vilius quàm à carne vinci, nihil gloriosius quàm carnem vincere. Tertiò princi-
paliter luxuriosus malè se habet ad Deum, quia per 156.
nullum peccatum Deus tantum vilipenditur, eique tanta contumelia exhibetur sicut per luxuriam, quod patet multipliciter. Primò propter peccati luxuriæ vilitatem, quia nullum aliud vilius, nec magis fetidum, vt prius patuit. Secundò propter eius communitatem, & vniuersalitatem, quia luxuria est velut vniuersale diluuiū omnes submergens nobiles sapientes, potentes. Prouerb. 8. Multos vulneratos deiecit fortissimi quoque ab ea interfecti sunt. Augustinus: Quid fortius Samsone, quid Dauide sanctius, quid Salomone sapientius, & tamen hi omnes per luxuriam superati sunt. Tertiò per luxuriam Deo maior contumelia infertur, quia luxuriosus illud dulcius reputat quod Deo magis displicet. Magis enim amat interdum coniugatam turpem, quam solutam pulchram; vnde non videtur quærere in peccato suo voluptatem, sed Dei contume-